[illegible]

٦٤

* فهرس ترجمة المجلد الاول من شرح غرر الاحكام المسمى بدرر الحكام *

تم فهرس المجلد الاول بعنايته تعالى

بسم الله الرحمن الرحيم

) كتاب الطهارة (كتاب لغت جهتندن جمع معناسنه مصدردر مبالغه ایچون مفعوله تسمیه اولنور
یاخود فعال وزننده مفعول ایچون مبنی در لباس کبی وبوایکی تقدیر اوزره مجموع معناسنه در
واصطلاح جهتندن کتاب مسئله لردر مستقلة اعتبار اولنورلر انواعنه شامللردر یاخود انواعنه
شامل دکللردر طهارت مصدردر هانك فتحیله وضمیله طهر الشیء کبی افصح اولان فتحیله اولاندر
شرعا طهارت نظافت مخصوصه درکه یعنی برمخصوص پاکلکدر که وضوء وغسل وتیمم وغسل یدین
وغسل ثوب وبونلرك امثالنه متنوعه در وجمع صیغه سیله عدم ایراده باعث اولدرکه زیرا طهارت
اصلنده مصدردر قلیل وکثیره متناول اولور جمع صیغه سیله ایراد ایدن تصریح قصد ایلدی
(فرض الوضوء) وضو لغت جهتندن نظافت یعنی پاکلك معناسنه وشرعا یوزین واللرین وایکی
ایقلرین یومق وباشنی مسح ایتمکدر وفرض لغتده قطع ایتمك وتقدیر ایتمك معناسنه وشرعده دلیل
قطعی ایله لازم کلن حکمدر وفرضك حکمی بلاعذر انی ترك ایدن کیمسه عقابه مستحق اولوب
انکار ایدن کافر اولمقدر ودخی انك فوت اولمسیله جواز فوت اولان شیئه فرض دینلور صلاة وترك
فوتی تذکر ایدن کیمسه حقنده صلاة فجرك جوازی فوت اولمسی کبی قسم اوله فرض اعتقادی
وقسم ثانی یه فرض عملی تسمیه اولنور وبو مقامده مراد اولان تواتر ایله ثابت اولدیغیچون فرض
اعتقادیدر اکر سؤال اولنور ایسه که آیت وضوء مدنیه در صلاة مکه ده فرض اولدی پس صلاة
بلا وضوء اولمق لازم کلور جوابده بز دیرز که صحیح مسلمده وغیریده ثابت اولان شیء ایچون صلاة
بلا وضوء اولمق لازم کلمز که تحقیقا جابر رضی الله تعالی عنه آبدست الوب ایکی ادکلری اوزره
مسح ایلدی حضرت جابره دینلدیکه نیچون بویله ایلدك حضرت جابر دیدیکه بنی مسح ایلمدن
نه منع ایدر که بن حضرت رسول علیه الصلاة والسلامی کوردم مسح ایلدی جابر رضی الله تعالی
عنهه دیدیلرکه اول وقت سورهٔ مائده نك نزولندن مقدممی ایدی جابر رضی الله تعالی عنه دیدیکه
بن اسلام ایله مشرف اولمادم الا سورهٔ مائده نك نزولندن صکره اولدم ودخی مجمع البیان نام کتابده
دینلان شیء ایچونکه روایت اولندی تحقیقا حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك نجسان
ابدستی بوزلسیدی اعمالك کلبسندن امتناع ایدرلر ایدی حتی سؤاله رد جواب ایتمزدی تاکیم
بو آیت کریمه نك نزولنه دکین صلاة ایچون طهارت ایدرلر ایدی امدی دخی غیری مثللو ایله وضوء

ثابت اولمق جائز اولور ویاخود شرایع سابقه دن اخذدر حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمدن روایت اولنان شیئك دلالت ایتدیکی ایچون تحقیقا حضرت فخر کائنات صلی الله
تعالی علیه وسلم مبارك یوزین واللرین اوچر اوچر غسل ایدوب ابدست الدقلری وقتده
بیوررلر ایدیکه اشته بو وضوء بنم وضوءمدر وبندن مقدم کلان انبیا علیهم السلامك وضولریدر
واکر دینلور ایسه که وضوء بو طریق اوزره ثابت نزول آیتده فائده ندر جوابنده دیرزکه نزول
آیتده فائده امر وضوءیی ثابت ومقرر قلمقدر زیرا وضوء عبادت مستقله اولمیوب بلکه صلاته
تابع اولدیسه زمان وحیدن طول عهد ایله ونقل ایدنلر یوما فیوما نقصان بولمغله محتملدرکه
امت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم وضوءیی شانیله مهم ایلمیوب وشرائط وارکاننه رعایتده کاهلك
ایده لر نص متواتر ایله ثابت اولان وضوء انك کبی اولمیوب کلی زمانده وکلی لسانده باقی اولسون
ایچون آیت کریمه نازل اولدی ودخی نجسان انده وحی متلو وارد اولمسیدی عین رحمت اولان
اختلاف علما حاصل اولوردی وبو اسلوب اوزره بو مقامك تحقیقی بنم انکله تفرد ایلدیکم شیدندر
(غسل الوجه مرة) برکره یوزی یومقدر زیرا آیت کریمه ده فاغسلوا امری تکراره دلالت ایتمز
(وهو) یعنی وجه (ما بین منبت الشعر غالبا) بو غالبا قیدی نزعتینی یعنی ایکی زلفلری وجهك
حدندن اخراج ایدر ونزعتین جبهه نك ایکی جانبلریدر که شعر انلردن منتشر اولور زیرا اول نزعتینك
غسلی وضوءده واجب اولماز زیرا منبت شعر ایله مراد شعرك بتدیکی محلدر کرکسه شعر بتسون
وکرکسه بتمسون (واسفل الذقن والاذنین) وجه اکثریا شعرك بتدیکی محل مابینی ایله چکه نك
اسفلی وایکی قولقلرك مابینیدر بو کلام ایله وجهك بحسب الطول والعرض تحدیدی تمام
اولور وقتا که مصنفك فرض الوضوء غسل الوجه قولندن صکره بو تحدید صقاللو اولان متوضی
اوزره عذارك وشاربك وحاجب ولحیه نك اسفل ذقنه وارنجه تحتلرینی غسل واجب اولمق اقتضا
ایتدی ایسه مع هذا بونلرك تحتلرینك غسلی واجب اولمادیغه کتب فقهیه مملودر چون دفعنی
مراد ایدوب (والعذار) دیدی آخر کلامه وارنجه لحیه نك ایکی عذارلری ایکی جانبلریدر بونلردابه نك
ایکی عذارندن الندیلر المرکه جامدن دابه نك ایکی یکاقلری اوزره اولان شیدر (لا یسقط
حکم ما وراه) عذار ماوراسنك حکمنی اسقاط ایتمز وعذارك ماوراسی عذار ایله ایکی قولقلرك
مابینده اولان بیاضدر که عارض تسمیه اولنور وماوراسنك حکمی غسلنك واجب اولمسیدر
زیرا عذار اول حکمی اسقاط ایتمز امام ابی یوسف رحمة الله علیه بونك خلافی اوزره در (بل ینتقل
حکم ما تحته الیه) بلکه عذار تحتنده اولان حکمی اولکه غسلك وجوبیدر عذاره نقل ایدر
حتی عذارك غسلی واجب اوله (کالشارب والحاجب) شارب ایله حاجب کبی که تحتلرنده اولان
حکمی کندولره نقل ایدرلر حتی شارب ایله حاجبك غسللری واجب اولور ولکن تحتلرینه مائك
ایصالی واجب اولماز (واللحیة تنقله) ولحیه تحتنده اولان حکمی نقل ایدر (الی ما یلاقی البشرة منها
بشره دن کندویه ملاقی اولانه نقل ایدر وبو امام اعظمدن اظهر روایتدر محیط وبدایعده
بونی اختیار ایلدی معراج الدرایه ده دخی اصح قول بودر دیدی وفتاوای ظهیریه ده وبه یفتی دیدی
(اولا) یاخود لحیه تحتنده اولان حکمی که غسلك وجوبیدر لحیه دن بشره یه ملاقی اولنه نقل ایتمز
بل تبدله بمسحه) بلکه بشره یه ملاقینك مسحنه تبدیل ایدر وقاضیخان امام اعظمدن ایکی
روایتك اشهرنده بشره یی ستر ایدن شیئك مسحی فرضدر واصح ومختارده بودر دیدی (او مسح ربعه
یاخود بشره یه ملاقینك ربعنك مسحنه تبدیل ایدر وبو ربعه نقل امام اعظمدن امام حسنك
روایتیدر کتاب محیطده وجهی تحدیدن صکره اکر متوضی امرد ایسه وجهك جمیعنی غسل
ایدر واکر صقاللو ایسه صقالك تحتنده اولانی غسل واجب اولماز دیدی امام شافعی رحمة الله

اکر خفیف اللحیه ایسه واجب اولور دیدی کذلک شارب ایله حاجبک تحتلرینه مایی ایصال
واجب اولمز امام شافعی رحمه الله واجب اولور دیدی وصحیح اولان برم قولمزدر زیرا فرض اولان
حائله ایله مستترا اولور و برحالده اولور که ناظر اکا مواجهه ایده مزایمدی اندن فرض ساقط اولوب اندن
حائله متحول اولدی رأسک بشره سی کبی بوندنصکره محیطده شول بیاض که عذار ایله اندن
بیننده در امام اعظم ایله امام محمد قاتنده غسلی واجب اولور ومحل عذار بونک خلافیدرکه
اوزرنده بتن شعر ایله اورتیلور پس عذارک کندی محلنک مقامنه قائم اولور (والیدین فرادی)
وجه اوزره عطفدر ودخی وضونک فرضی ایکی اللرین بشقه بشقه غسل ایلمکدر و کتاب کافیده
وغیریده ذکر اولندیغی اوزره ایکی اللری غسلک کیفیتی صول الیله چناغی اخذ ایدوب
صاغ الی اوزره اوچ کره دوکمکدر بعده چناغی صاغ الیله اخذ ایدوب کذلک صول النه دوکمکدر
وکذلک اکر چناق کبیر اولوب وکبیر ایله بله صغیر چناق اولور ایسه کیفیت غسل یدین بنه منوال
محرر اوزره در واکر چناق کبیر اولوب صغیر بولنماز ایسه صول النک پرمقلرینی بربرینه ضم
ایدیجی اولدیغی حالده چناغه ادخال ایدوب صول النی یعنی صاغ النک کفی اوزره دوکمکدر
و پرمقلرینک بعضنی بعضی ایله اوغمقدرحتی مطهر اوله بعده صاغ النی چناغه ادخال ایدوب
صول النی غسل ایلمکدر و بونک شرحی تاج الشریعه شرحنده ذکر اولنمشدر که تحقیقا ایکی
اللک یا ایکی ایاغک برندن اخراج ایدوب آخرینه یاشلغک نقلی وضوده جائز اولمدی حال بو که
غسلده جائز اولدی زیرا وضونک اعضاسی حقیقة و عرفا مختلفه در حقیقة مختلف اولمیانی
طاهردر بیانه حاجت یوق واما عرفا مختلف اولمسی اولدرکه زیرا اعضاء وضو بردفعه ده
غسل اولنمز وخطاب واحد تحتنده داخل اولدیغنه نظر ایله عضو واحددر پس حکما اختلاف حقیقی
اتحاد حکمی ایله متعارض اولدی ایمدی عرف ایله اختلاف ترجیح اولندی غسل بونک کبی
دکلدرکه زیرا جمیع اعضاء حکما وعرفا متحددر ایمدی عرفله اتحاد حکمی ترجیح اولندی
و بونکله دنیلان شیئک فسادی ظاهر اولور که ایکی کفک غسلی صاغ اللک کفی اوزره وایکی کفک
هر بری اوزرینه علی حدة مائی دوکمکه حاجت یوقدر زیرا کفک غسلی صاغ اللک کفی اوزره دوکان
صوایله ممکندر نتکیم عادت بودر زیرا انده عادت عوامی عرف شرع اوزره ترجیح وارد ایمدی
سن تأمل ایله (مرة لما مر بالمرفقین) ایکی اللرین برکره درسکلری ایله بله غسل ایلمکدر مرور ایدن
علت ایچون یعنی امر فاغسلوا تکراره دلالت ایلمدیکی ایچون مرفق بازو ایله قوللک کمکلرینک قاوشدیغی
محلدر (والرجلین مرة بالکعبین) دخی وضونک فرضی ایکی ایاقلری طوپوقلری ایله بله غسل
ایتمکدر کعب ایق طرفنده اینجک کوکنه متصل اولان یوکسک کمکدر هشامک محمددن روایت
ایلیوب کعب شول مفصلدرکه نعلین اوزره بغلنسان شراک قاتنده وسط قدمده اولان کمکدر
دیدیکی دکلدر زیرا اول مفصل الده اولان مرفق کبی هر برایاقده برکمکدرحال بو که آیت کریمه ده
کعب تثنیه ذکر اولندی ایمدی مراد بزم ذکر ایلدیکمز اولدیغی متعین اولدی اکر مراد بو یله
اولمسیدی تثنیه یه عدولده فائده ظاهر اولمزایدی اکر دنیلور ایسه آیت کریمه ده جمع جمعه مقابل
اولمق افراد جمعدن هرواحد اوزره برالک و برایاغک غسلی واجب اولمق اقتضا ایدر جوابنده
بزدیرزکه نص کریمک دلالتیله آخرینک غسلی ثابت اولمق جائزدر یاخود آخرینک غسلی تواتر
ایله نقل اولنسان حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلمک فعلی ایله جائز اولور اجماعله دکلدر
زیرا فعل حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلمک زمان شریفلرنده ثابتدر اجماع ایسه
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم زماننده نصکره در واکر دینلورسه که ارجلکم
جرایله قراتی نصبله قراتی کبی متواتردر ایکی قراتک بیننده جمعک اقتضاسی یا غسل ایله مسح

بیننده مخیرقلمقدر نتکیم بعض بوکا ذاهب اولدی یاخود نصب ایله قرائتی ایاق چبلاق اولدیغی حالنده
وجر ایله قرائتی ادکلی اولدیغی حالنده حمل ممکندر نتکیم بعض بوکا ذاهب اولدی جوابنده بزدیرزکه
جر ایله قرائتک ظاهری بالاجماع ترک اولنمشدر زیرا مسحه ذاهب اولان کعبینی مغیا قلمدی وتحقیق
احادیث مشهوره غسلک وجوبی اوزره دلالت ایلدی ووعید دخی ترک اوزره دلالت ایلدی ایمدی
غسل اکثر فقهانک ذاهب اولدقلرینه اوفق اولدی ووضو ایله مقصود اولان طهارتک تحصیلنه دخی
اوفق اولدی وغسلده اولان شی ایچون احتیاط مسحدن اقرب اولدی ایمدی مسحدن غسله رجوع
متعین اولدی پس جر ایله قراءت جر جواری اولدی نتکیم فی عذاب محیط آیت کریمه سنده اولدیغی
کبی ودخی شاعرک جحر ضب خرب قولنده اولدیغی کبی و بوجر جوارینک قرآن کریمده وشعرانک
شعرنده نظیری چوقدر ورجلین معناده مغسول اوزره معطوفدر وصورت جرک فائده سی انک
اوزرینه تنبیه درکه لایق اولان مایی ایکی ایاقلرک اوزرینه دوکمک قصد ایدوب مسحه مشابه غسل
خفیف ایله غسل ایتمکدر دیمکز جر جواری الباسده کلمز بو مقامده البسه ملبسدر زیرا بزدیرزکه
غایتک الی الکعبین قولی ایله ضرب الباسی رفع ایدر نتکیم بز ذکر ایلدک بو مقام بو یلجه بلمک
واجبدر (والدرن) یعنی اعضاء وضوده حاصل اولان وسخ (والونیم) دخی سککدن و پره دن
حاصل اولان شیء (والحناء) دخی حنانک لونی زیرا جرمی چامور کبیدر (لایمنع الطهارة)
طهارتی منع ایتمز (کطعام بین الاسنان) دیشلرک ارالغنده اولان طعام منع ایتمدیکی کبی طهارة
کرک وضو وکرک غسل اولسون زیرا بونلر مانک نفوذینی منع ایتمزلر (واختلف فی مثل العجین والطین)
وماانک نفوذینی منعده وعدم منعده اختلافنه بناء خمیر وچامور مثللی اولنلرده اختلاف اولندی
(والخاتم الضیق ینزع او یحرک) وضیق اولان خاتم پرمقدن چقار یلور و یاخود تحریک اولنور
حلقهٔ خاتمک موضعنه مانک واصل اولمسیچون (ومسح ربع الرأس) غسل اوزره معطوفدر
امام اعظمدن طحاوی وکرخینک روایتنده باشک ربعنی برکره مسح ایتمکدر (اوقدر ثلاث
اصابع الید) یاخود امام اعظمدن هشامک روایتنده ال پرمقلرینک اوچی مقدارینی مسح ایتمکدر
(بماء جدید او باق بعد غسل عضو) ماء جدید یاخود برعضوک غسلندن باقی قلان ماء جدید ایله
مسح ایتمکدر (لامسحه) یوخسه عضوک مسحندن باقی قلان ماء ایله جائز دکلدر (الاان یتقاطر الماء)
الاعضوک مسحدن باقی قلان ماء الدن قطره قطره دوکیلور ایسه مسح جائز اولور (لاماخوذ
من عضو) باق اوزره معطوفدر یعنی اول تقاطر ایدن ماء برعضودن اخذ اولنمش ایسه اول
عضو کرک ممسوح اولسون وکرک مغسول اولسون انکله مسح جائز دکلدر (ولایعاد بحلق الرأس)
ودخی مسح باش تراش اولمغله اعاده اولنمز (کما لایعاد الغسل بحلق الحاجب وقص الشارب وقلم
الظفر) نتکیم بعد الوضوء قاش تراش اولنوب وبیق قرقمغله وطرنق کسمکله غسل اعاده
اولنمدیغی کبی (وسنته) وضونک سنتی انواعنک تفاوتیله بله فعلی اوزره اجرانوب ترکی
اوزره ملامت اولنسان شیدر (البدأ بالنیة) وضونک سنتی نیت ایله بدأ ایتمکدر یعنی
وضو یه قلبله قصد ایتمکدر یاخود ابتداء وضوده حدثک ازاله سنه وامره امتثاله قصد ایتمکدر
(وبالتسمیة) دخی وضودن اول تسمیه دیمکدر یعنی بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام
دیمکدر وتسمیه نک سنت اولمسی اختیار اولندی اکرچه هدایه ده اصح اولان قول تسمیه نک
مستحبه اولمسیدر دیدی ایسه ده زیرا سنت اولمسی قدورینک وطحاوینک وکافی صاحبنک مختاریدر
(قبل الاستنجا و بعده) احتیاط استنجادن مقدم و بعده نیت ایله وتسمیه ایله بدأ ایتمکدر زیرا بعض
مشایخ قاتنده تسمیه استنجادن مقدمدر و بعض قاتنده تسمیه بعد الاستنجادر پس یکرک اولان
بسنک بینی جمع ایتمکدر لکن حال انکشافده دکل (و) البدأ (غسل الدین) دخی وضونک

سنتی ایکی اللرین غسل ایله ابتدا ایتمکدر (الی الرسغین) ایکی بلکلرینه وارنجه متوضی کرك
او یخودن اویانق کیمسه اولسون کرك اولمسون و بو غسل یدین ایکی درسکلریله بله غسل
اولنور ایسه فرض مقامنه قائم اولوب اعاده سی لازم کلمز (والسواك) دخی وضونك
سنتی سواك ایتمکدر ومسواك شول شجره معناسنه کلور که انکله مسواکلنورلر ومصدر معناسنه کلور
بومقامده مراد مصدر معناسیدر استعمال سواك تقدیرینه حاجت یوقدر (بمیاه) صاغ الیله
زیرا توارث اوزره نقل اولنان صاغ الیله استعمال ایتمکدر (کیف شاء) متوضی دیلدیکی کبی
یعنی یا اوست یا الت دیشلرندن یا اصاغ یا صول جانبلرندن بدأ ایدوب (طولا وعرضا) یا خود
طولا وعرضا دیلدیکی کبی استعمال ایتمکدر (وعند الضرورة یعالج بالاصابع) ومسواك بولنمدیغی
وقتده پرمغیله معالجه ایدر مسوا کده مرور ایدن حکم کبی (وغسل الفم) دخی وضونك سنتی
اغزی غسل ایلمکدر یعنی مایی اغزینك جمیعسنه ایصالدر (والانف) دخی بورننك یومشاقلرینه
ایصالدر (بمیاه جدیدة) یکی صولر ایله امام شافعی بونك خلافنه ذاهب اولدی (والمبالغة فیهما)
اغزی و بورنی غسلده مبالغه ایتمکدر غسل فمده مبالغه مایی بوغازك ابتداسنه وارنجه ایصالدر
و بورنی غسلده مبالغه بورونك یومشق یرینه ماء تجاوز ایتمکدر خلاصه ده بویله ذکر اولندی
(الا صائما) مکر که متوضی صائم اولوب صومی بوزلمق احتمالیچون مبالغه ایتمز (وتخلیل اللحیة)
دخی وضونك سنتی صقالی ارالمقدر و بو تخلیل لحیه اللك پارمقلرین صقالك التندن اوستنه
ادخال ایتمکدر اوچ کره غسلدنصکره (وتخلیل الاصابع) دخی پارمقلرین اراله مقدر یعنی
ایکی النك وایکی ایاغك پارمقلرین اوچر کره غسلدنصکره ارالمقدر وایکی اللرده تخلیلك
کیفیتی ایکیسنك ما بینی مشبك ایتمکدر وایکی ایاقده کیفیتی صول النك خنصر پارمغیله صاغ
ایاغنك خنصرندن اسفلدن بدأ ایدوب صول ایاغنك خنصرینه ارالیوب تمام ایتمکدر
(وتثلیث الغسل) دخی وضونك سنتی غسل اولنان اعضایی اوچر لمکدر (ومسح کل الرأس مرة)
و باشك کلیسنی برکره مسح ایتمکدر وکیفیتی اولدر که ایکی اللك ایالرین و پارمقلرین باشك مقدمی
اوزره وضع ایدوب قفاسنه وارنجه مد ایتمکدر بروجه اوزره که باشك جمیعسنی قابلیه بعده ایکی
قولاقلرین مستعمل اولمامش ما ایله مسح ایتمکدر زیرا ماء واحد ایله استیعاب اولمز الا بو طریقله
اولور وفقهادن بعضی ماء مستعملدن احترازا ایکی ایالرین بوش قویه دیدیکی فائده ایتمز زیرا
ایالری وضعدن ومد ایتمکدن لابددر اکرماء وضع اول ایله مستعمل اولور ایسه کذلك زیلعیده
بویله ذکر ایلدی بزدیرز که ذکر اولنان کبی فقها اتفاق ایلدیلر که تحقیقا ماء مادامکه عضوده در
مستعمل اولماز (ومسح الاذنین) دخی وضونك سنتی ایکی قولاقلرك ایچ طرفلرین سبابه
پارمقلری ایله وطشره لرین ابهام پارمقلری ایله مسح ایتمکدر (بمائه) باشك ماسیله (والترتیب)
دخی وضونك سنتی آیت وضوده وضو اوزره تنصیص اولدیغی وجه ترتیبه رعایت ایتمکدر
(والولاء) دخی وضونك سنتی بر برینه اولاشدرمقدر ولاء واوك کسریله اعضایی تعاقب
اوزره یعنی بر بری اردنجه غسل معناسنه در شول حیثیتله که هوانك اعتدالی وقتنده اول غسل اولنان
عضو قورومیه (ومستحبه التیامن) دخی وضونك مستحبی صاغ جانبندن شروع ایتمکدر (ومسح
الرقبة الا الحلقوم) دخی بوینی مسح ایتمکدر الا حلقومی دکل حلقوم حکمه التنده اولان اوککدر
زیرا حلقومك مسحی بدعتدر ظهیریه ده بویله ذکر اولندی (ومن آدابه) ووضونك ادبلرندندر
(استقبال القبلة) وقت وضوده قبله یه یونلمك ومن آدابه دیمکه باعث وضونك دخی نیجه ادبلری
واردر مطولاتده ذکر اولنمشدر اول جهتدن صیغهٔ جمع ایله ایراد ایلدی (ودلك اعضائه)
دخی اعضارینی اوغمقدر (وادخال خنصره صماخ اذنیه) دخی خنصر پارمقلرینی ایکی

قولاقلرینك دلکلرینه ادخال ایتمکدر (وتقدیمه علی الوقت لغیر المعذور) دخی معذور اولمیان
متوضی وضوبی وقت اوزره تقدیم ایتمکدر زیرا معذورك وضوئی امام زفر قتنده وقتك
دخولیله بوزیلور ایمدی معذور ایچون اولی اولان اندن احتراز ایتمکدر (وتحریك الخاتم الوسع)
دخی متوضی پارمغنهککش اولان خاتمی تحریك ایتمکدر (وعدم الاستعانة بالغیر) دخی
غیریدن وضوء ایچون باردم طلب ایتمکدر (وعدم التکلم بکلام الناس) دخی ناسك کلامیله
تکلم ایلمکدر (والجلوس علی مکان مرتفع) ماء مستعملدن احترازا حین وضوده یوکسجك یر
اوزرینه اوتورمقدر (والجمع بین نیة القلب وفعل اللسان) دخی قلبنده کی نیتیله لساننده کی
نیتی جمع ایلمکدر (والتسمیة عند غسل کل عضو) دخی هر برعضوك غسلی وقتنده بسم الله
العظیم والحمد لله علی دین الاسلام دیمکدر تکیم مرور ایتدی (والدعاء بالمأثورات عنده) وهر عضوك
غسلی وقتنده مأثور اتدن دعالر اوقومقدر مضمضه وقتنده * اللهم اعنی علی تلاوة القرأن
وذکرك وشکرك وحسن عبادتك دیمکدر واستنشاق وقتنده * اللهم ارحنی رائحة الجنة و یوزنی
غسلده * اللهم بیض وجهی بنورك یوم تبیض وجوه وتسود وجوه وصاغ النی غسلده * اللهم
اعطنی کتابی بیمینی وحاسبنی حسابا یسیرا وصول النی غسلده * اللهم لاتعطنی کتابی بشمالی
ولامن وراء ظهری و باشنی مسحده * اللهم حرم شعری و بشری علی النار واظلنی تحت ظل عرشك
وقولاغنی مسحده * اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه و بوینی مسحده
* اللهم اعتق رقبتی من النار واحفظنی من السلاسل والاغلال وایکی ایاقلرین غسلده * اللهم
ثبت قدمی علی الصراط یوم تزول فیه الاقدام (والصلوة علی النبی علیه السلام وآله وصحبه وسلم
تسلیما کثیرا بعده) و بعد الوضوء حضرت نبی صلی الله علیه وسلم ایچون دعاء صلاتی اوقومقدر
(وان یقول * اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین) و بو دعایی دخی اوقومقدر
(وان یشرب بعده من فضل وضوئه) دخی بعد الوضوء ماء وضودن باقی قلان مادن برمقدار
ایچمکدر وضوء واوك فتحیله آبدست الثان مایه دیرلر (مستقبل القبلة قائما) اياق اوزره قبله یه
استقبال ایدیجی اولدیغی حالده ایچمکدر فقها قائما صو ایچمك جائز دکلدر الا بعد الوضوء
فضله قلان مادن وماء زمزم قاتنده جائز در دیدیلر (ومکروهه لطم الوجه بالماء) دخی
آبدستك مکروهی مایی یوزینه چارپمقدر (والاسراف فیه) دخی ماده اسراف ایلمکدر
(وتثلیث المسح بماء جدید) دخی مسحی ماء جدید ایله اوچر لمکدر بونی امام زیلعی رحمة الله
علیه رحمة واسعة ذکر ایلدی ومعراج الدرایه ده مبسوطدن نقل ایدوب ماء واحد ایله مسحی
اوچر لمکده بأس یوقدر دیدی جدید ایله مسح بدعتدر (وناقضه خروج نجس منه) ووضونك
ناقضی متوضیدن نجسك خروجیدر جیمك فتحیله نجس نجاستدر واما جیمك کسریله طاهر اولمیان
شیئه اطلاق اولنور (الی مایطهر) وضوده وغسلده تطهیرك حکمی اکا لاحق اولان موضعه
خروجیدر خروج نجس قولی سبیلیندن وغیریدن نجسك خروجنه متناول اولور محیطده
دنبلان شیء ایچونکه خروجك حدی باطندن ظاهره انتقالدر دیمشدر بو انتقال ایسه نجس
موضعندن سیلان ایتمکله معلوم اولور پس خروجدن سیلان ایله تعبیر اولندی شول شیء بونك
خلافیدر که چقان نجاست سبیلینك رأسی اوزره ظاهر اولسیدی پس تحقیق اول ظهور
وضوبی نقض ایدر اکرچه سیلان ایتمز ایسه ده زیرا رأس سبیلین نجاستك مکانی دکلدر ونجاست
بولنمدی الا رأس سبیلینه انتقال ایله بولندی امدی ظهور خروج مقامنه قائم اولدی وسیلانك
حدی یوکسلوب درعقب یارهنك رأسندن منحدر اولمقدر امام یوسف رحمه الله بویله تفسیر ایلدی
زیرا قان مادامکه یارهنك رأسندن منحدر اولمیه مکانندن منتقل اولماز زیرا یاره نك اعلاسندن

قانه برابر اولان شئ انك مكانيدر و بوندن معلوم اولور كه تحقيقا سبيلينك غيريدن خروج
سيلانك عينيدر وصدر الشريعه نك تحقيقا الى مايطهر قولى خروج قولنه متعلق اولمق واجب
اولورسال قولنه دكل زيرا چقان متوضى قان الدرسه وچوق قان چقوب اقسه شول حيثيتله كه يارەنك
رأسنه بولشمسه پس تحقيق شك يوقدركه بزم قاتمزده وضوء بوزلمق اوزره درمع هذا قان حكم
تطهير لاحق اولان موضعه سيلان ايتمدين بلكه حكم تطهير لاحق اولان موضعه چيقوب
اندنصكره سيلان ايتدى ديديكنك ضعفى ظاهر اولوركه زيرا حكم تطهير لاحق اولان موضعه
سيلان بونده بولندى اكرچه اول موضع اوزره سيلان بولنمدى ايسه ده ايمدى سن
تأمل ايله وصدر الشريعه نك عبارت حسنه سبيلين دن حكم تطهير لاحق اولان موضعه
خارج اولان شيدر اكر سيلان ايدن نجس ايسه ديمكدر ديديكنك ضعفى دخى ظاهردر زيرا
بوضعفك معناسى خروجك سيلانه مغاير اولمسيدر امدى تحقيق انك فسادى متبين اولديكه
خروج قولندن صكره سال قولى حشو اولور امدى عبارة حسنه باعون صمدانى بزم اختيار
ايلديكمزدر خروج نجس قولى اندن احترازدركه چقان متوضى يه برابكنه باتسه و قان يارەنك
رأسى اوزره مرتفع اولوب لكن سيلان ايتمسه تحقيق ناقض وضوء دكلدر زيرا اوكمش
قان دكلدر انكيچون نجس دكلدر والى مايطهر قولى اندن احترازدركه چقان بول ذكرك
قصبه سنه واصل اولسه وظاهر اولماسه ناقض وضوء دكلدر ودخى اندن احترازدركه چقان
متوضينك كوزنده قبارچق يعنى چبان اولسه وقانى كوزينك جانبنه وجانب اخرينه واصل
اولسه ناقض وضوء دكلدر ودخى اندن احترازدركه چقان بورونك يومشاغندن يوقاروسنه
اقسه ناقض وضو دكلدر امابورونك يومشاق يرينه اقسه ناقض وضودر زيرا استنشاق
غسل جنابتده فرضدر (وخروج ريح اودودة اوحصاة من الدبر) دخى وضونك ناقضى
ريحك ياخود قوردك وياخود خرده طاشك دبردن چقماسيدر مصنفك ريحى ذكرينه
باعث اولدركه زيرا ريح دبردن چقار حال بوكه نجس دكلدر بونك بريله نجس مجاور
اولمقدر وضويى نقض ايديجيدر وقورد ايله خرده طاشى ذكره باعث اولدركه زيرا انلر ايله
نجسدن بله اولان شئ هرنقدر قليل ايسه ده سبيلينده حدثدر (لاخروج ريح من القبل
والذكر) ريحك قبلدن وذكردن خارج اولانى ناقض وضو دكلدر زيرا محل نجاستدن
قوپمز (ولاخروج دودة من الجرح) ويارەدن چقان قورد دخى ناقض وضوء دكلدر
زيرا يارەدن چقان قوردك اوزرنده اولان نجس شئ قليلدر بو ايسه سبيلينك غيريده حدث
دكلدر (كذا لحم سقط منه) كذلك يارەدن دوشن لحم پارەسى دخى ناقض وضو دكلدر
(وملأ الفم فى قئ مرة)خروج اوزره معطوفدر يعنى صفرا قوصمقدر اغزطولمق ناقض وضودر
واغزطولمق تكلف ايله ضبط ايلمكدر حتى اكر تكلف ايتمسيدى چقاردى و بعض علما اغزطولمق
كلامدن منع ايتمسيدر ديدى (اوعلق) ياخود علق قوصمقده اغزطولمق ناقض وضودر
علق لغتده طوكش قانه ديرلر لكن بو مقامده مراد سوداء دربواجلدن انده آغزطولمق
اعتبار اولندى (اوقئ طعام اوماء) ياخود طعام ويا ماء قئ ايتمكده اغزطولمق ناقض وضودر
مصنفك بوكا اعتبار ايتمسنه باعث هدايەدە دنيلان شئ ايچوندركه تحقيقا خروج يعنى حكم تطهير
لاحق اولان موضعه سبيلينك غيريدن نجسك خروجى سيلان ايله متحقق اولور وقئ ايتمكده
آغزطولمق ايله متحقق اولور ديوب و بوندنصكره اغزطولمق برحالله اوله كه ضبطى ممكن اولميه
الاتكلف ايله اوله زيرا ظاهرا خارج اولور ايمدى خارجا اعتبار اولندى ديديكى ايچوندر ايمدى
هدايەنك ظاهرا خارج اولور پس خارجا اعتبار اولندى ديديكى قولنه اعتراض اولندى

اول جهتدنكه انك ظاهر غالبى متحقق كبى قيلمسى اولماز الا انده اصل منضبط اولميوب واولميان
شيده اولور سفرك مشقت مقامنه قائم اولمسى كبى ياخود انك اوزرينه اطلاع حاصل اولميان
شيده اولور ايلاجك انزال مقامنه قائم اولمسى كبى اما منضبط ظاهردە ظاهر غالب متحقق كبى
قلمماز نتكيم بزم مجتمرزده اولديغى كبى زيرا قيئك اغزدن خروجى اوزره اطلاع متعسر اولماز
پس اغزطولمق خروج مقامنه نه كيفيتله قائم اولور باخصوص قئ اغزدن طلو چقوب
اندنصكره تكلف ايله خروجدن منع اولنديغى صورتده عدم خروج متعيندر انتقاضله ندن
حكم اولنور عدم انتقاضله قول علت ايچون نقضدر بن ديرمكه بونك مبناسى لانه ضميرينى
قئ لفظنه راجع قلمشدر حال بوكه اويله دكلدر بلكه ضمير نجسه راجعدر ولانه قولى آخرينه
وارنجه وملأ الفم فى القئ قولى ايچون دليلدر پس معنا تحقيقا نجسك خروجى قيئده ملأ فم ايله
متحقق اولور زيرا بوتقديرجه نجس ظاهرا خارج اولور زيرا بو قئ دكلدر الامعدەنك قعرندندر
پس ظاهر اولان بودركه تحقيقا قئ نجسه اوغرامشدر قئ قليل بونك خلافيدركه زيرا
معدەنك اعلاسندندر ايمدى نجسه اوغرامەمشدر بو محل بويله بيلمك واجب اولور زيرا
هدايه شارحلرى بو محلك حلنه تعرض ايلمديلر مع هذا بو محلك حلى واجبدر (كذا) ينه بويلەدر
يعنى ذكر اولنان شيلرك قيدده اغزطلوسى اولمق ناقض وضو اولديغى كبى (دم) قان قوصمق
دخى ناقض وضودر لكن آغزطولمق شرطنسز مايع اولديغيچون نجس اولديغى حالده ظهور
ايتكله (وقيح) دخى اريك قئ ايلمك ناقض وضودر اكرچه كيم دم وقيح توكرك ايله بيله
مخلوط اولورسه ده (لكن غلباه اوساواه) ولكن قان واريك توكركه غالب اولورسه ياخود
مساوى اولورسه ناقض وضوء اولورلر حتى اكر توكرك انلره غالب اولورسه وضوئى نقض
ايدەمز (والبلغم لاينقض مطلقا) و بلغم قئ ايتمك مطلقا وضوئى نقض ايتمز يعنى اول بلغم كرك
باشدن نازل اولسون وكرك جوف بدندن صاعد اولسون وكرك آغزطلوسى اولسوك وكركسه
اولماسون وضوئى نقض ايتمز زيرا يلمشكلكى اولديغيچون نجاست اكا تداخل ايدەمز (الاعند
ابى يوسف فى قئ صاعد ملائه) الامام ابى يوسف قتنده جوفدن صاعد اولوب اغزطلوسى
اولان بلغم نجسه مجاورتى سببيله متنجس اولمغله وضويى نقض ايدر (وان اختلط بالطعام
اعتبر الغالب) واكر بلغم طعام ايله مختلط اولورسه غالبه اعتبار اولنوب وقئ بلغم اغزطلوسى
اولورسه وضويى نقض ايدر واكر بلغم طعامه غالب اولورسه نقض ايتمز الامام ابو يوسف قتنده
اغزطلوسى اولور ايسه نقض ايدر (والمجلس يجمع متفرقة عنده) وامام ابو يوسف قتنده
قيئك متفرق اولان مجلسى جمع اولنور (والسبب عند محمد) امام محمد قتنده قيئك متفرق
اولان سببى جمع اولنور يعنى متوضى متفرقا قئ ايتسيدى شول حيثيتله كه اول قئ جمع اولدقده
اغزطولر امام ابى يوسف مجلسك اتحادينه اعتبار ايدر پس قئ مجلس واحدده اغزطلوسى
حاصل اولورسه انك قتنده وضويى نقض ايدر اكرچه كيم غثيان متعدد اولور ايسه ده
وامام محمد سببك اتحادينه اعتبار ايدر اولكه غثياندر اغزطلوسى حاصل اولور ايسه انك
قتنده وضويى نقض ايدر اكرچه كيم مجلس مختلف اولور ايسه ده (ومالبس بحدث لبس بنجس)
وقئ مثللودن حدث اولميان شئ نجس دكلدر اول حدث اولميان شئ ياقيئدر وقتا كه
بيلدك ايسه تحقيقا قيئك قليلى معدەنك اعلاسندن چيقار واعلاء معده محل نجاست
دكلدر و ياخود اول نجاست اولميان شئ قاندر پس قانك قليلى اوكمش اولمغله آيت
كريمه ايله محرم اولماز ايمدى نجسده اولماز واما مسفوح اولميان قانك آدميده حرام اولمسى

لحمنك حرام اولمسنه بناء در ایمدی نجس اولمسی ایجاب ایلمز زیرا بو حرمت آدمینك كرامتی
ایچوندر بوخسه نجس اولمسی ایچون دكلدر ایمدی آدمیده مسفوح اولان قان طهارت اصلیه سی
اوزره اولور محرم اولمسیله بله (ونوم یزیل مسكته) دخی وضونك ناقضی ذكر اولنان مركبی
براو یقودر كه متوضینك قوۀ ماسكه سنی ازاله ایلیه شول حیثیتله كه مقعدی ارضدن زائل اوله
اولكه یانی اوستنه یاتوب او یومقدر یعنی ایكی یانك برین ارض اوزره وضع ایدیجی اولدیغی
حالده در یاخود تكیه لنوب او یومقدر اولكه ایكی دیرسكنك بریسی اوزره او یومقدر یاخود
قفاسی اوزره مستلقی اولدیغی حالده او یومقدر یاخود قفاسی اوزره و یوزی اوزره قپانوب
او یومقدر ایمدی تحقیقا چونكه قوۀ ماسكه زائل اولوب عادتا او یویان كیمسه كندودن خارج
اولان شیئی تشخیص ایده مز عادتله ثابت اولان شی ایسه متیقن كبیدر والا قوۀ ماسكه یی
ازاله ایلمین او یقوایسه یعنی قیام حالنده یاخود ركوع حالنده و یاخود سجود حالنده قارنینی
اویلوغندن و بازولرین ایكی یانلرندن ایراق ایدوب او یوسیدی بو صورتده اولان او یقو
وضویی نقض ایتمز امام شافعی رحمة الله علیه بونك خلافنده در (وان تعمد فی الصلوة)
اكرچه كیم صلاتده قصدا او یودی ایسه ده قوۀ ماسكه یی ازاله ایلمین او یقو وضویی نقض ایتمز
امام ابو یوسف رحمة الله علیه بونك خلافی اوزره در (واختلف فی مستند الی ما لواز یل لسقط)
ودخی او یویان متوضینك طیاندیغی شی ازاله اولنسیدی دوشرسه انك او یقوسنده اختلاف
اولندی صاحب هدایه نواقض وضونك تعدادی قتنده ومستند الی شیٔ لواز یل سقط
دیدی یاخود متوضی برشیئه طیانیجی اولدیغی حالده او یومش اوله كه اول شی ازاله اولنسه
اول كیمسه دوشرایسه اول او یقو انك وضوسنی نقض ایدر دیمكدر هدایه شارحلرندن اكثری
بو مسئله امام طحاوینك اختیار ایلدیكی شیدندر روایت مبسوطك اصلندن دكلدر دیدیلر
و بو محیطدن ذكر اولندیكه اكر اول شیئه طیانوب او یویان كیمسه نك مقعدی ارض اوزره قرار
ایتمش دكل ایسه حدث اولور واكر ارض اوزره قرار ایتمش ایسه حدث اولماز اصح قول بودر
دیدی دخی محیطدن اكر متوضی قائم اولدیغی حالده او یوركن دوشسیدی اكر دوشمزدن
یاخود دوشركن یاخود دوشدیكی آنده او یانورسه وضوئی بوزلمز واكر او یوركن دوشوب
قرار ایتدكدنصكره او یانورسه آبدستی بوزیلور واكر متوضی برعریان دابه اوزرنده او یورسه
اكر دابه یوقشده ودوز یرده كیدركن او یودی ایسه حدث اولماز واكر اینش اشاغی كیدركن
او یودی ایسه حدثدر دیدی (والاغماء والسكر) وذكر اولنان وضونك ناقضی او غمادر
ومست اولمقدر سكردن مراد انك سببیله یوروسه سنده میل اوله (والجنون) ناقض وضونك
بریسی دخی جنوندر اما اغما ایله سكرك ناقض وضو اولمرینه علت انلر ایله قوۀ ماسكه ازاله اولماسیدر
وجنونك علتی كندیدن وغیریدن حدثی تمیز ایلمدیكی اجلندر (وقهقهة بالغ یقظان یصلی
بالتوضی صلوة كاملة) دخی بالغ اولوب مباشرت وضو ایله او یانقله صلاة كامله قیلان كیمسه نك
قهقهه سی ناقض وضودر لكن قهقهه صاحبنك و یاننده بولنان كیمسه نك ایشتدیكیدر اما ضحك
انجق كندیسنك ایشتدیكیدر بو وضویی ابطال ایتمز بلكه صلاتی ابطال ایدر تبسم ایكیسنیده
ابطال ایلمز مباشرة وضودیمك غسل ضمننده اولان وضودن احترازدر زیرا بو وضو قهقهه ایله بوزلمز
وصلاة كامله ایله مراد ركوع وسجود صاحبی اولان صلاتدر و بو واقعدر كه زیرا انده وارد
اولان نص كه حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلمك الامن ضحك منكم قهقهة فلیعد الوضوء
والصلاة قول شریفیدر صلاة مطلقه حقنده وارد اولدی امدی انك اوزرینه اقتصار اولندی
حدیث شریفك معناسی اطیق آكاه اولكه سزدن بریكز قهقهه ایله ضاحك اولسیدی

وضوئی وصلاتی اعاده ایلسون دیمكدر پس قهقهه نك غیری ضحك وتبسم وضویی نقض ایلمز
اكرچه كیم صلاة جنازه ایله سجدۀ تلاوتی افساد ایدرسه ده (ولو عند السلام) اكرچه كیم
صلاة كامله ده اولان قهقهه تشهددنصكره سلامدن اول اولورسه ده وضویی نقض ایدر زیرا
بو تقدیرجه قهقهه صلاة ایچنده اولور (الا ان یتعمد) مكر كه مصلی قهقهه یی قصد ایتمش اوله
زیرا بو صورتده قهقهه خروج بصنعه اولوب وضویی نقض ایتمز عن قریب ذكری كلور كه
صلاة خروج بصنعه ایله تمام اولور نه كیفیتله اولورسه اولسون (وان خرج الامام بها
قهقهة المأموم لم تنقض وضوئه) چونكه امام صلاتدن قهقهه ایله خروج اتسیدی امامه او یان
كیمسه نك قهقهه سی وضوئی نقض ایلمز زیرا امامه او یان كیمسه نك خروجی امامك صنعیله
خروجیدر (الا ان یكون مسبوقا) مكر اول امامه او یان مسبوق اولورسه انك قهقهه سی
وضوسنی نقض ایدر زیرا بو تقدیرجه انك كندی قهقهه سی اثناء صلاتده اولور (والمباشرة
الفاحشة) دخی وضونك ناقضی مباشرة فاحشه در ومباشرة فاحشه رجلك عورت ایله چپلاق
اولدقلری حالده رجلك آلتی منتشر اولوب ورجلك ذكری عورتك فرجنه طوقنمقدر (للجانبین)
یعنی رجلك ومرأه نك ایكسنكده وضولری بوزیلور (لامس الذكر والمرأة) رجلك ذكرنی
ومرأه نك اطرافنی مس ایلمسی وضویی نقض ایلمز زیرا مس ذكر ومس عورت بزم قاتمزده ناقض
وضوء دكلدر امام شافعی قاتنده ناقض وضودر (فنشرت نفطة فسال ماء اونحوه نقض)
متوضینك بدننده برقبارجق دشلوب ماء یاخود ماء مثللی صاری صو یاخود قان اقسیدی
انك وضوئی منتقض اولور (وان علا) واكر اول ماء اقیوب یاره نك باشی اوزره مرتفع اولسیدی
(فازیل) پس اول مرتفع اولان ماء ازاله اولنسیدی (بحیث اذا ترك سال نقض) شول حیثیتله كه
اول ماء ازاله اولنمیوب ترك اولسیدی اقاردی اول كیمسه نك وضوسی منتقض اولور (والافلا)
واكر ترك اولدقده اقمز ایسه منتقض اولماز (خرج من اذنه قیح او خرج بو جع نقض)
متوضینك قولاغندن ارك چقسیدی اكر اغری ایله چقدی ایسه انك وضوسی بوزیلور
(والافلا) اكر اغری ایله چقمدی ایسه انك وضوسی بوزلماز (فی عینه رمد) متوضینك كوزنده
اغری اولسیدی (او عمش) یاخود كوزی صولو اولسیدی عمش میمك فتحیله اكثر اوقاتده كوزك
یاشی اقسیله بله ضعف بصره دیرلر (وان خرج منها الدمع نقض) اكر اول كوزدن یاش چقرایسه
وضویی نقض ایدر (وان استمر صار صاحب عذر) واكر اول یاشك خروجی مستمر اولور ایسه اول
كیمسه صاحب عذر اولور (كما اذا كان بها غرب) نتكم كوزده غرب اولسه غرب عین معجمه نك فتحیله
ورانك سكونیله كوزده برطمردر كه كوزی اسقا ایدر اصلا منقطع اولماز (المحدث البالغ لایمس
مصحفا ولو بیاضه) بالغ اولوب ابدستسز اولان كیمسه مصحف شریفه یاپشمق جائز اولماز اكرچه
خطدن خالی اولان بیاضه دخی یاپشر ایسه (الا بغلاف ولو متصلا) الا غلاف ایله یاپشرایسه
جائز اولور اكرچه غلافی مصحف شریفه متصل اولورسه ده (وقیل منفصلا) بعضیلر غلافی
منفصل اولورسه جائز اولور دیدی خریطه وخریطه مثللی اولان كبی اصح اولان قول
بودر كه محیطده وكافیده بو یله تصریح اولندی وهدایه ده قول ثانی اختیار اولندی (ولم یكره بالكم)
مصحف شریفه یكی ایله یاپشمق مكروه اولمدی بعضیلر مكروهدر دیدیلر محیطده دیدیكه بزم
شیخلریمزدن بعضیلر حائضك مصحف شریفه یاپشمه سنی كریه كوردیلر وعامۀ فقها مكروه
اولماز دیدیلر زیرا مصحف شریفه حرام اولان یاپشمق اولكه یدیله مباشرتدر بلا حائل
یاپشمقدر وصاحب كافی دخی یك ایله یاپشمق مكروه اولمامغی اختیار ایلدی (ورخص بالید
فی الكتب الشرعیة الا التفسیر) وشریعت كتابلرنده ینه آبدستسز اولان كیمسه نك یاپشمه سی

ایچون رخصت ویرلدی الا تفسیر شریف کتابلرینه یاپشمقلغه رخصت ویرلدی (ولا یمس درهما
فیه سورة) ودخی وضوسی اولمیان ایچون انده آیت اولان اقچه یه یاپشمق جائز اولما زفقها
سوره ایله مراد آیتدر دیدیلر (الا بصرة وان جاز قرائته) مکر کیسه ایله بله یاپشور ایسه
جائز اولور اکرچه بلاوضو آیتك قرائتی جائز اولدی ایسه ده آبدستسز اولان کیمسه یاپشمغله
قرائت بیننده فرق واردر زیرا حدث الی منع ایدر اغزی منع ایتمز حتی الی غسل واجب اولور اغزی
غسل واجب اولمز وجنبله حائضده ال ایله اغز برابر اولدیلر زیرا جنابتله حیض الی واغزی منع ایدر
حتی جنابتله حیضده ایکیسنکده غسلی واجب اولور وکوز ایچون سؤال وارد اولماز زیرا جنبك
قراءتی ومصحفه نظری حلال اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (وکره دخوله مسجدا) محدثك
مسجدلردن بر مسجده دخولی مکروه اولدی (وطوافه بالکعبة) وکعبهٔ مکرمه یی طواف ایتمسی
مکروه اولدی تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی ودخول مسجد وطواف کعبه حرام اولمامغه
باعث اولدرکه حائض ونفسا جنابت کبی حدث اکبر احکامندندر

) فرض الغسل (

(غسل الفم والانف) غسلك فرضی اغزك و بورونك غسلیدر بو محلده فرضله مراد فرض اعتقادی یه
وفرض عملی یه متناول اولان شیدر وفرض عملی انك فوت اولمسیله جواز فوت اولان شیدر
(والبدن حتی داخل القلفة فی الاصح) دخی غسلك فرضی بدنی غسل ایتمکدر حتی اصح قولده
قلفه نك داخلی یعنی سنتدریسنك ایچنی غسل ایتمکدر (والسرة والحاجب والشارب وجمیع اللحیة)
ودخی کوبکی وقاشی وبیغی وصقالك جمیعسنی غسل ایتمکدر یعنی صقالك ارالغنه ما یی ایصال
واجب اولورنتکیم صقالك دیبلرینه ایصال واجب اولدیغی کبی زیرا انده حرج یوقدر محیطده بویله
ذکر ایلدی (والفرج الخارج) دخی فرجك خارجنی غسل ایتمکدر خلاصه ده بویله ذکر اولندی
و بونك بیانی اولدرکه زیرا حق سبحانه وتعالینك فاطهروا قول شریفی مبالغه صیغه سیله
ظاهر بدنده اولان شیئك غسلی واجب اولماسنی اقتضا ایدر اکرچه من وجه ایسه ده اشیاء مذکوره
کبی (لا فیه حرج کالعین وثقب انضم) شول شیئك غسلی فرض دکلدر که انده حرج اوله کوز قپاغی
وقپانمش دلك کبی زیرا انده حرج اولان حق سبحانه وتعالینك وما جعل علیکم فی الدین من حرج
قول شریفی ایله خارج اولدی محیطده بویله ذکر اولندی که اکر کوپه نك دلوکنه ماء واصل اولمیوب
تکلف ایله واصل اولور ایسه وکذلك کوپه یی چیقاردقدنصکره دلوکی قپانمش اولسه شول
حیثیتله که کوپه اکا تکلف ایله ادخال اولنه انده حرج اولمغله غسلی فرض اولماز (کذا نقض
ظفیرتها و بلها) کذلك عین کبی مرأه اورکوسنی چوزوب واصلتمقده حرج واردر بونده اشارت
واردرکه چوزلمش اولور ایسه غسل واجب اولور (وکفی بل اصلها) حرج دفع اولمق ایچون
اورکوسنك دیبلرینی اصلتمق کفایت ایدر (لا نقض ظفیرته) اما رجله اورکوسنك چوزمه سنده
حرج اولمدیغی حیثیتله احتیاطا غسلی واجب اولور کافیده بویله ذکر اولندی (وسنته ان یبدأ
بما ذکر فی الوضوء) غسلك سنتی وضونك سنتنده نیت وتسمیه وغسل یدینده ذکر اولنان شیء
ایله بدأ ایتمکدر (وغسل فرجه وخبث بدنه ان کان) ودخی غسلك سنتی فرجنی و بدننده اولان
مردار شیء وار ایسه غسل ایتمکدر (والتوضی) ودخی مائی اعضاء وضونك جمیعسنده استعمال ایتمکدر
(الا رجلیه) الا ایکی ایاقلرین دکل و بو تقریر بعضك جمیع اعضاء وضو غسل اولنور الا ایکی ایاقلرین
دکل دیدیکندن احسندر زیرا اعضاء وضونك جمیعسی مغسوله دکلدر بلکه ممسوحه در ولفظ
توضیده اشارت واردرکه وضو صلوتده اولدیغی کبی وضوء غسلده دخی باش مسح اولنور و بو ظاهر
روایتدر (لو بمستنقع) اکر غسل ایدن کیمسه نك ایاقلری ماء مستعمل جمع اولدیغی یرده ایسه واکر

سطع اوزره یعنی یوکسجك یرده ایسه ایاقلری دخی غسل ایتمکدر (ثم تثلیث صب) اندنصکره مائك
دوکمه سنی اوچرلمکدر یعنی اوچ کره دوکمسه غسل مسنون اولمز اکرچه کیم حدث ازاله اولورسه ده
(مستوعب) شویله که دوکدیکی ماء جمیع بدنی قاپلیه (بادیا بمنکبه الایمن ثم الایسر ثم رأسه
فی الاصح) اصح قولده صاغ اوموزندن بدأ ایدیجی اولدیغی حالده اندنصکره صول اوموزینه
اندنصکره باشنه دوکوب اوچرلمکدر مصنفك فی الاصح قولی معراج الدرایه ده بعضیلر صاغ اوموزدن
اوچرلیوب بدأ ایلدی بعده صول اوموزینه و بعضیلر دخی باشدن بدأ ایدوب اوچرلدی دیدیکی
قولدن احترازدر (ثم بقیة بدنه) اندنصکره بدنك باقی قلانه دوکمکدر (و بعده یغسل رجلیه)
و بعده وضویی تکمیل ایچون وماء مستعملدن پاك ایتمك ایچون ایکی ایاقلرین غسل ایدر مصنفك
جرایله ثم غسل رجلیه دیمدیکنه باعث اولدرکه بو تقدیرجه بادیا قولنك سیاقنده اولور انده ایسه
معنا یوقدر (والدلك) ودخی غسلك سنتی بدنی اوغمقدر زیرا سنتدن مراد فرضی محلنده
کامل قلمقدر بدنی اوغمق ایسه اکمالدر (وصح نقل بلة عضو الی اخر فیه اذا تقاطرت) غسلده
بر عضوك یاشلغنی عضو آخره نقل متقاطر اولدیغی وقت صحیح اولدی (دون الوضوء) وضوده
صحیح اولمدی سابقا بیان اولنان علت ایچون (وفرض عند خروج منی) وغسل منینك خروجی وقتنده
فرض اولدی اکرچه کیم خروج منی او یقوده اولورسه ده (منفصل بشهوة) او یله منی که موضعندن
شهوت ایله ایرلمش اوله بشهوة قیدینه باعث اولدرکه بر آغر شیء یوکلمدن و بو مثللو شی سببیله خارج
اولور ایسه غسل فرض اولمز امام شافعی رحمة الله علیه خلافنه ذاهب اولوب فرض اولوردیدی
(وان لم یخرج الی ظاهر البدن) اکرچه کیم منی ظاهر بدنه شهوت ایله چیقمدی ایسه ده غسل
فرض اولور مصنفك دفقی ذکر ایلمدیکنه باعث اولدرکه زیرا امام اعظم وامام محمد رحمهما الله
قاتلرنده دفق شرط دکلدر (وعند ایلاج آدمی) ودخی غسل آدمینك ادخالی قاتنده فرض اولدی
آدمی قیدی جنبنك ادخالندن احترازدر ومحیطده ذکر اولندیکه بر مرأه بمله بله برجنی واردر زوجم
ایله معامله مجامعتله بولدیغم شیئی انده بولورم دیسیدی اول مرأه اوزرینه غسل واجب اولماز
غسلك سببی اولان ایلاج یاخود احتلام بولنمدیغیچون (حشفة او قدرها من مقطوعها) حشفه یی
یاخود حشفه نك کسلان یردن حشفه مقدارینی (فی احد سبیلی آدمی) آدمینك سبیلیندن
برینه ادخالی ایله فرض اولدی مصنفك آدمینك سبیلینی دیمسی سائر حیواناتدن احترازدر زیرا
حشفه یی یاخود حشفه نك مقطوعندن حشفه مقدارینی بهایمك سبیلیندن برینه ادخال ایله
غسل ایجاب ایلمز رغبت قلیل اولدیغی ایچون (حی) او یله آدمی که دیری اوله مصنفك حی قیدی میتك
احد سبیلیندن برینه ادخالدن احترازدر زیرا حیوانده غسل واجب اولمدیغی کبی میتده دخی
واجب اولماز (علی مکلفیهما) آدمیدن مکلف اولان فاعل ومفعول اوزرینه غسل فرض اولدی
(وان لم ینزل) اکرچه منینك انزالی بوغسه ده زیرا بو مثللیده غالب اولان انزالدر ایمدی احتیاطا
غسل واجب اولور (ورؤیة مستیقظ منیا او مذیا) ودخی او یقودن اویانان کیمسه منی یاخود
مذی کوردیکی وقتده غسل فرض اولدی مذی ذال معجمه نك سکونیله بر ماء رقیقه درلر که رجلك
اهلی ایله اوینا شدیغی وقتده چقار (وان لم یتذکر الحلم) اکرچه او یقودن اویانان کیمسه احتلامی
خاطرینه کتوروب ولذتی خاطرینه کتورمز ایسه ده غسل فرض اولور زیرا ظاهر اولان بودرکه
تحقیقا اول کوردیکی شیء منیدر اکا هوا اصابت ایتمکله رقیق اولمشدر (الا ان تذکره وتذکر اللذة ولم یر
بللا) مکر که احتلامی خاطرینه کتوروب ولذتی دخی خاطرینه کتوروب حال بو که یاشلق کورمیه
غسل فرض اولمدی زیرا اول تذکر انزالسز او یانقله تفکر کبی او یورکن تفکردر محیطده
ذکر اولندیکه چقان بر کیمسه او یقودن او یانوب او یلوغنده یاخود دوشکنده یاش بولسیدی

اكر احتلامى خاطرينه كتورر ايسه ويقين حاصل اينسه كه تحقيقا اول ياش منيدر ياخود مذيدر غسل واجب اولور واكر يقين حاصل اينسه كه تحقيقا اول ياش وديدر غسل واجب اولمز واكر احتلامى خاطرينه كتورميوب ويقين حاصل اينسه كه تحقيق اول ياش وديدر غسل واجب اولماز پس يقين حاصل اينسه كه اوياش منيدر غسل واجب اولور اكر شك اينسه كه اول ياش منيدر ياخود وديدر كذلك امام اعظم وامام محمد رحمهما الله قاتلرنده غسل واجب اولور امام ابو يوسف قاتنده واجب اولماز حتى احتلامى خاطرينه كتورمدكجه ديدى زيرا اصل اولان ذمتنى ابراء ايتمكدر ذمتنى برى ايتمك واجب اولان يقين ايله واجب اولور قياسده بودر وامام اعظم ايله امام محمد رحمهما الله مسئله يى احتياط ايله اخذ ايلديلر زيرا اويويان كيمسه قالقدقده غافلدر ومنى ايسه از اولور كه هوا ايله رقيق اولوب مذى كبى اولور ايمدى احتياطا انك اوزرينه غسل واجب اولور (كذا المرأة فى الاصح) كذلك رجلده ذكر اولنان احكامده مرأه دخى اصح قولده رجل كبيدر فى الاصح قولى دنيلان شيدن احترازدر كه چقان مرأه احتلام اولوب اندن منى چقمسه اكر لذت انزالى بولدى ايسه اول مرأه اوزرينه غسل واجب اولور زيرا مرأه نك ماسى صدرندن رحمنه نازل اولور رجل بونك خلافيدر كه غسل حقنده منينك ظهورى شرط اولديغى حيثيله در امام زيلعى ده بويله ذكر ايلدى (اولجها بخرقة وجب) رجل ذكرينك حشفه سنى برخرقه ايله صارقلى اولديغى حالده ادخال ايتسيدى غسل واجب اولور (ان وجد لذة الجماع) اكر اول رجل لذة جماعى بولديسه (وعند انقطاع حيض ونفاس) دخى غسل حيضك ونفاسك قانى كسلديكى وقتده فرض اولدى (لاعند خروج مذى وودى) مذى وودينك خروجى وقتنده فرض اولمدى ودى دال مهمله نك سكونيله بولك عقبنده چقان ماء غليظ در (وحقنة) دخى حقنه نك خروجى قاتنده غسل واجب اولماز (ولاعند ادخال اصبع ونحوه فى الدبر) دخى پارمق وحجر وشجردن پرمق مثلى شيئك ادخال اولنمسيله غسل واجب اولماز (ووطئ بهيمة بلا انزال) دخى بلا انزال بهيمه يى وطئ ايتمكله غسل واجب اولماز رغبت قليل اولديغى ايچون نتكم مرور ايتمش ايدى (اتى عذراء ولم يزل عذرتها) بررجلك بارصلق مرأه سى اولوب وطئ ايلدكده بكارتن ازاله ايده مسيدى (لاغسل عليهما مالم ينزل) مادامكه انزال اولمديجه ايكيسنكده اوزرينه غسل واجب اولماز زيرا ارصلق التقاء ختانيندن منع ايدر منتقى ده بويله ذكر اولندى (وجب الغسل للميت) ميتك غسلى حى اوزره واجب اولدى بطريق الكفايه وجوب ايله واجب اولدى حتى بعض كيمسه غسل ايتسيدى كليدن وجوب ساقط اولور واكر بعض غسل ايتمسه كليدن وجوب ساقط اولميوب كلى آثم اولور (وعلى من اسلم جنبا وحائضا) دخى جنبله اسلامه كلن رجل وحائض اولديغى حالده اسلامه كلن مرأه اوزرينه غسل واجب اولدى وبعضيلر اسلامه كلن جنبله حائضك غسللرى مندوبدر ديدى (او بلغ لابسن) ياخود انزال ايله بالغ اولان كيمسه اوزرينه غسل واجب اولدى بلوغنه سن ايله حكم اولنان كيمسه ايچون غسل واجب اولمدى (فى الاصح) اصح قولده مجموع ايچون قيددر بعضيلر ديديكه غسل بلوغله واجب اولماز وجوب بلوغدنصكره در پس اكر بلوغ ايله غسل واجب اولسيدى حكم سبب اوزره متقدم اولمق لازم كلور زيرا ديرزكه انزال قوتلرك كامل اولمسنه دليلدر پس وجوبى اظهار ايدبجى اولور يوخسه غسل لازم كلمك ايچون وجوبى ثابت قليجى اولماز (او ولدت ولم تردما) ياخود برمرأه ولد كتوروب حال بوكه قان كورمسيدى غسل واجب اولور زيرا اول مرأه اكر قان كورسه ايدى غسل فرض اولور ايدى واجب اولمازدى ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (وسن لصلوة الجمعة) صحيح اولان قول بودركه جمعه نمازى ايچون غسل سنت اولدى يوم جمعه ايچون ديندلديكى صحيح اولمادى

(ولعيد واحرام وعرفة) دخى غسل عيد ايچون وطريق حجده احرام ايچون وعرفه ايچون سنت اولدى مصنفنك عيد لفظنده لامى اعاده ايلمكه باعث صلوة عيد ايچون سنت اولمق فهم اولنمسون ديو اعاده ايلدى (وندب لمن اسلم طاهرا او بلغ بسن) دخى غسل طاهر اولديغى حالده اسلامه كلن كيمسه ايچون ياخود سن ايله بلوغنه حكم اولنان كيمسه ايچون مندوب اولدى عن قريب كتاب حجرده بيانى كلور تحقيقا صغير وصغيره ده سن ايله بلوغه فتوى اون بش سنه در (وافاق عن جنة) وجنوندن افاقت بولان كيمسه ايچون دخى غسل مندوب اولدى (وبمكة وبمزدلفة) ودخى طواف كعبه ايچون ومزدلفه ايچون غسل مندوب اولدى (وكسوف واستسقاء) دخى صلوة كسوف وصلوة استسقاء ايچون غسل مندوب اولدى (واختلف فى وجوب ثمن ماء غسلها على زوجها) ومرأه نك غسل ايلديكى مانك ثمنى زوجى اوزره واجب اولمقده اختلاف اولندى كركسه اول مرأه غنيه اولسون كركسه فقيره اولسون (وحرم على الجنب دخول المسجد) وجنب اولان كيمسه نك مسجده داخل اولمسى حرام اولدى كركسه چوب كيتمك ايچون اولسون امام شافعى رحمة الله عليه بونك خلافى اوزره در حضرت رسول اكرمك فانى لا احل المسجد لحائض ولا جنب قول شريفى ايچون حرام اولدى معناى شريفى تحقيق بن حائض وجنب ايچون مسجده دخولى حلال كورمدم ديمكدر (الا ضرورة) مكر ضرورت حسبيله اوله مثلا اوينك قپوسى مسجد حرمنده اولمق كبى (والطواف) وجنب وحائض اوزره طواف كعبه دخى حرام اولدى زيرا طواف مسجده اولور ومصنف جنب وحائضك مسجده دخولى حرام اولدى ديدكدنصكره طوافى ذكره محتاج اولدى انكيچونكه وقتا كه طواف ايچون وقوف جائز اولديسه مع هذا وقوف اركان حجك اقواسى ايكن طواف دخى جنب ايچون جائز اولمسى اولى بالطريق اولمق فهم اولنمسون ايچوندر كافيده بويله ذكر اولندى ودخى مسجد حرام امر عارض اولديغيچوندر كورلمز ميكه ابراهيم عليه السلامك زمان شريفلرنده مسجد حرام يوغيدى واكر مسجد اولمامق تقديرا اولنسه جنب وحائض ايچون طواف جائز اولمز ايدى مستصفاده بويله ذكر اولندى واما سروجينك آخرنده ذكر اولنان شئ بونى تأييد ايدركه بو اجلدن جنب وحائض اوزرلرينه دم ايجاب ايتدى طوافده نقض عهد داخل اولديغيچون يوخسه دم جنب وحائضك مسجده داخل اولملرى ايچون ايجاب ايتدى (وقرآة القران) دخى جنب وحائض اوزره قراءت قرآن حرام اولدى قراءت قرآنك مقدارنده اختلاف اولندى بعضيلر برآيت مقدارى قراءت حرامدر ديدى وبعض برآيتدن ناقص اولورسه ده حرامدر ديدى (بقصده) قارينك قرآن اوقومق قصديله اوقورسه حرام اولدى واما جنبك ذكر وثنا قصديله قرأنى مثلا بسم الله الرحمن الرحيم ديمك كبى والحمد لله رب العالمين ديمك كبى وحرفا حرفا قراءتى تعليم ايتمك كبى اتفاقا بوصورتده بأس يوقدر محيطده بويله ذكر اولندى (ومس ما هو فيه) دخى انده قرآن عظيم اولان شيئك لوح كبى واوراق كبى انك مسى حرام اولدى (ولا بأس بقرأة الادعية) وجنب وحائض ايچون دعالر قراءت ايتمكده بأس يوقدر ودعالرك ياپشمه سنده وكتورمه سنده ودخى اسم الله تعالى يى ذكر ايتمكده وتسبيحده واكل وشربده اللرين غسل ايدوب ومضمضه دنصكره بأس يوقدر ودخى اويوركن ادعيه قراءت ايتمكده بأس يوقدر دخى غسل ايتمزدن مقدم جنب اهلنه معاودت ايتمكده بأس يوقدر مكر احتلام اولمش اوله بوصورتده اهلنه غسل ايتمزدن اول جماع جائز دكلدر منتقى ده بويله ذكر اولندى (ويكره له كتابته) دخى جنب ايچون قرآن كتابت ايتمك مكروه اولدى ايضاحده بويله ذكر اولندى جنب ايچون قرائت وكتابتده بأس يوقدر چقان صحيفه ياخود لوح ياخود وساده ياخود ارض اوزرنده كتابت ايدرسه امام ابو يوسف قتنده زيرا كاتب قراءتى حامل

دكلدر وكاتب حرفا حرفا بولندی بوصورنده قرأن دكلدر وامام محمد جنب ایچون احب اولان
حرفا حرفا اولورسه ده قرأنی یازممقدر زیرا حروفك یازلمسی قرأن مجراسنده جاری اولور
دیدی (ویكره له قرأة التورية والزبور والانجيل) دخی جنب ایچون تورات شریف وزبور
وانجیل شریف قراءت ایتمك مكروه اولور (لا القنوت) قنوت دعاسی اوقومق مكروه اولماز
قنوت سائر دعالر كبیدر (ولایكره مس القرأن بالكم) وقرأن كریمی یك ایله یاپشمه سی مكروه
اولمدی ماسبقده مروراید ن علت ایچون (ودفع المصحف للصبی) دخی مصحف شریفی صبیلره
ویرمك ایچون یاپشمق مكروه اولمدی زیرا صبیلرك وضو ایله تكلفلرنده حرج واردر و بلوغه
دكن تأخیرنده حفظ وقراءتك تقلیلی واردر ایمدی ضرورت صبیلره قرأنی دفعدر رخصت
ویرلدی وقتاكه مصنف وضو ایله غسلك احكامنی بیاندن فارغ اولدیسه وضو وغسل
انكله حاصل اولان شیئك بیاننه شروع ایدوب (ویجوز بماء البحر والعين والبئر والمطر والثلج
وبماء قصد تشمیسه) دیدی یعنی وضو ایله غسل در یاصویی ایله و بكار صویی ایله وقیو صویی
ایله ویغمور وقار صویی ایله وشمسك حرارتیله قصدا اصینمش صو ایله جائز اولور دیدی
(وقيل يكره) بعضیلر شمسده ایسنان صو ایله وضو مكروه اولور دیدی قائلی امام شافعی
وابو الحسن التمیمیدر مصنفك وبماء قصد قولی اكا اشارتدر اسیمق قصدا اولمسیدی اتفاقا مكروه
اولماز (وبماء ينعقد به الملح) دخی ملح منعقد اولان صو ایله وضو وغسل جائز اولور عیون
مذاهبده بویله ذكر اولندی (لا بماء الملح) ملحك صویله جائز اولماز خلاصه ده بویله
ذكر اولندی ایكیسنك بیننده فرق اولدركه تحقیقا ماء اول كه ملحاندن حاصل اولور طبیعت
اصلیه سی اوزره باقیدر وماء ثانیكه ملحدن حاصل اولوب طبیعت اخری اولور (وان مات فيه
غيردموی) اكرچه كیم ذكر اولنان مارك هر برنده اقرقانی اولمیان حیوان دوشوب اولمش ایسه ده
وضو وغسل جائز اولور (كالزنبور) دموی اولمیان حیوان آری كبی وعقرب وسكك و بونلرك
امثالی (ومائی المولود كالسمك) دخی صوده حاصل اولان حیوانك بالق ویكج وقورباغی
و بونلرك امثالی و بری اولان قورباغی بحری اولان ایله حكمده برابردر و بعضیلر بری اولان
قورباغی مایی افساد ایدیجیدر دیدیلر (اوخارجه ولوالقى فيه) یاخود مانك خارجنده هلاك
اولوب مایه القا اولنمش ایسه ده یعنی قول صحیحده صویك ایچنده اولمسیله صویك خارجنده هلاك
اولوب القا اولنمقده فرق یوقدر (لا مائی المعاش وبری المولود) یعنی صوده متعیش اولوب برده
حاصل اولنلر مانك ایچنده هلاك اولسیدی اول صو ایله وضو وغسل جائز اولماز (كالبط) قاز كبی
واوردك كبی زیرا بونلرك ایكیسنك صوده هلاك اولمسی صویی افساد ایدر (كذا سائر المايعات)
سائر مایع اولان شیلر حكم مذكورده ماكیدر (اوغير اوصافه مكث) مات اوزرینه
معطوفدر یاخود ذكر اولنان مالردن برینك اوصافی یعنی لونی وطعمی ورایحه سی اكلمك ایله
متغیر اولسیدی وضو وغسل اول مایله جائز اولور (اوطاهر جامد) یاخود بر طاهر جامد تغییر
ایلسیدی وضو وغسل اول صودن جائز اولور جامد قیدی ما یعدن احترازدر عن قریب
بیانی كلور مشایخدن اكثرینك عبارتی اوغیر احد اوصافه طاهر واقع اولدی هدایه
شارحلرندن بعض لفظ احد ما فوق احددن احتراز اولمق توهم ایدوب حتی اول بعض چقان
مانك ایكی وصفی تغییر اولسیدی انكله وضو جائز اولماز دیدی حال بوكه احد مافوق احددن
احتراز ایچون دكلدر بنا بعده ذكر اولنان شی ایچونكه زیرا چقان مایه نخود وبقله واقع اولوب
مانك طعمی ورایحه سی تغییر اولسیدی انكله وضو جائز اولور دیدی ونهایه ده دیدیكه استاذلردن
نقل اولنان انكله وضونك جائز اولمسیدر حتی وقت خریفده اشجارك اوراقی حوضلره واقع

اولوب صولرك لونی وطعم ورایحه سنی تغییر ایدر فقهادن بلا انكار آبدست آلورلر و بوكا
طحاوی شرحنده اشارت ایلدی ولكن شرطی اول متغیر اولان صو رقتی اوزره باقی اولمقدر
اما چقان مانك غیریسی مایه غالب اولوب وغلبه سببیله ماقو بولسیدی انكله وضو جائز اولماز
عن قریب بیانی كلور (كاشنان وزعفران وفاكهة وورق فى الاصح) اصح قولده اول مایی
چون تغییر ایلیان طاهر جامد چوغان وزعفران ومیوه وورق اشجار كبی فی الاصح قولی ینابیع
وهدایه ده نقل اولنان قوله اشارتدر (بخلاف ما غير احد اوصافه نجس) اوغیر اوصافه یه
متعلقدر شول شیء بونك خلافیدركه اول مانك اوصافندن برینی نجس تغییر ایدرسه انكله وضو
جائز دكلدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك الماء طهور لا ينجسه شیء الا ما غير اونه
اوطعمه اوريحه نجس قول شریفنده ماء موصول ایله مراد نجسدر زیرا طاهر طاهری نجس ایلمز
(وبجار) بماء ینعقد به الملح اوزرینه معطوفدر یعنی وضو وغسل ماء جاری ایله جائز اولنور اما
جارینك تفسیرنده اختلاف اولندی بو محلده هدایه و كافینك مختارلری اولان قول اختیار اولندی
(ما يذهب تبنة فيه نجس لم ير اثره) هدایه ومختارلری اولان قول بر صمان چوپنی كوتورن مادركه
اكا نجس واقع اولوب واول نجسك اثری یعنی لون وطعم ورایحه سندن برینی تغییر ایلدیكی ادراك
اولنمیه انكله وضو وغسل جائز اولور حتی اثری اكر كورلسیدی جائز اولماز (اوما فى حكمه)
یاخود وضو وغسل ماء جاری حكمنده اولان ماء ایله دخی جائز اولور یعنی اكا نجس واقع اولوب
اثری كورنمزسه جائز اولور كورینورسه جائز اولماز (وهو عشرا فى عشر) اولكه عشرا فی عشر
اولان مادر یعنی ماء جاری حكمنده اولان مادركه زراع كرباس ایله طولا وعرضا اون زراعدر
(واختلف فى قدر العمق والصحيح لا ينحسر ارضه بالغرف) و بو عشرا فی عشر اولان مانك
دركلكنده اختلاف اولندی صحیح اولان قول ابدست ایچون ایكی الیله الندقده دیبی منكشف
اولمیه دیدیلر واكر عشرا فی عشر اولان مانك كلیسی متنجس اولمدی ایسه نجس واقع اولان
موضع متنجس اولمازمی دنیلورسه اكر نجس كورنیور ایسه اول موضع متنجس اولور كورنمزسه
اولماز ومشایخ عراق قاتنده نجس واقع اولدوغی موضعده كورینور ایسه ده كورنمز ایسه ده
متنجس اولور (وقد يعتبر ما بقدره) واز اولور عشر فی عشر مقدارنده طول وعمق اولوب
عرضی اولمیان ماده دخی اعتبار اولنور لكن بوما اكر بسط اولنسه عشر فی عشر اولورسه
اظهر روایتده بونك حكمی ذكر اولنمادی بلكه ابو سلیمان انكله آبدست النماز زیرا نجاست
عرضنه واصل اولور دیدی وابو نصر انكله آبدست النور اكرچه عرض اعتباری نجس اولمسنی
ایجاب ایدرسه ده وطولی اعتباری نجس اولمسنی ایجاب ایلمز ایمدی متنجس اولماز دیدی
(هو المختار) یعنی قول مختار طاهر اولمسیدر ابو سلیمانك قولی دكلدر عیون مذاهبده وظهیریه ده
بویله ذكر اولندی عرض چقان عشر فی عشر مقدارندن اقل اولوب لكن دریك اولسیدی
پس اكا نجاست دوشوب متنجس اولدقدنصكره بسط اولندقده عشر فی عشر اولسیدی اول
حوض نجسدر واكر عشر فی عشر اولان حوضه نجاست دوشوب بعده مجتمع اولدقده عشر
فی عشر مقدارندن اقل اولورسه اول حوض طاهردر تاتارخانیه ده بویله ذكر اولندی
(الحوض المدور يعتبر فيه ستة وثلثون ذراعا هو الصحيح) مدور اولان حوضده اوتوزالتی
ذراع اعتبار اولنور قول صحیح بودر زیرا بو مقداری اولان حوض تربیع اولنسه عشر فی عشر
اولور زیرا شكل دائره اشكالك اوسعیدر و بو قاعده عند الحساب مبرهندر ظهیریه ده بویله ذكر
اولندی (لا بماء اعتصر من الشجر) یعنی شجردن صقلان صو ایله وضو وغسل جائز اولماز بماء
قولنك قصر ایله روایتی موصوله الحاق اوزره در (واختلف فى القاطر) شجردن متقاطر اولان

ماده اختلاف اولندی هدایه‌ده ذکر اولندی که باغ چبوغندن متقاطر اولان ما ایله آبدست
جائز اولور ومحیطده باغ چبوغندن اقن مانك كمال امتزاجی اولمغله انکله آبدست اتمز دیدی
(اوعتصر من ثمر) یاخود میوادن صقلن ما ایله وضو وغسل جائز اولماز زیرا شجردن اقن ومیوه‌دن
صقلان مانك هر بری ماء مطلق دکلدر زیرا ماء مطلق ذکر اولندقده ذهن اکا تبادر ایلمز (ولا بما
زال طبعه بالطبخ) بماء مد ایله دخی صحیحدر وضو طبخله طبعی زائل اولان ما ایله ده جائز
اولماز یعنی حرارتی وصوسزلغی دفع ایلمسی وسقی اولنان شیئی بترمسی طبخله زائل اولان
ما ایله جائز اولماز (کشراب الریباص) مثالی شراب ریباص کبی شجردن صقلان مایه مثالدر
وبو عبارة کالاشربة دنیلکدن افضلدر زیرا اویله دینلمك عمومی اوزره مشکلدر (والخل)
دخی سرکه ایله آبدست کبی که میوه‌دن صقلان مایه مثالدر (والمرق) دخی شوربا که بیکه
طبعی طبخله زائل اولان ما یه مثالدر (او بغلبة غیره علیه) یاخود مانك غیری مایه غالب
اولمسیله طبعی زائل اولان ما ایله دخی وضو وغسل جائز اولماز بونك ایچون مثال ایراد اولنمدی
زیرا عباره‌لری مختلفه‌در وظاهر روایتلری متخالفه‌در پس بو ضابطه‌دن لابددر که حقیقة حال
انکله معلوم اوله ایمدی مقالدن سکا تلاوت اولنان شیئی استماع ایله که اول مقال حقیقا
مطهر اولان ماء مطلقدر انك اطلاقنك زائل اولمسی ایکیدن خالی دکلدر یا کمال امتزاجله در
یعنی مانك شیء آخر ایله کمال اختلاطیدر که انی تمیز ممکن اولمیه یاخود ما ایله امتزاج ایدن شیئك
مایه غالب اولمسیدر اولکی یعنی مانك اطلاقنك کمال امتزاجله زائل اولمسی دخی ایکیدن خالی
دکلدر که یا انکله تنظیف قصد اولنماز بو ظاهر ایله طبخ اولنمغله در یاخود نباتك اول مایی
ایچمسیله درکه علاجسز اخراج اولنماز ایکنجیسی یعنی اطلاقك زوالی ما ایله امتزاج ایدن
شیئك غالب اولمسیله اولاندر بو دخی ایکیدن خالی دکل که یا مایه خلط اولان شیئك جامد
اولمسیله در ویا مایع اولمسیله‌در اولکی یعنی جامد اولمسی اکر اول مایه خلط اولان شیئله بیله
اعضا اوزرینه جریان ایدرسه غالب اولان مادر ایکنجی یعنی مایع اولمسی بو دخی ایکیدن خالی
دکل که یا اول مایع اولان شی مایه لون وطعم ورایحه جهتندن صفتده مخالف اولمسیدر یاخود
صفاتك جمیعسنده یاخود بعضبسنده مخالف اولمسیدر اولکی یعنی اول مایعك لون وطعم
ورایحه جهتندن مخالف اولمسی طهارتنه ذاهب اولانك قولی اوزره ماء مستعملك ماء طاهره
خلط اولمسی کبی ودخی نباتدن تقطیر اولان مانك خلط اولمسی کبی انده اجزا ایله غالب
اولمغه اعتبار اولنور وایکنجی یعنی مایعك جمیع صفاتده ویا بعض صفاتده مایه مخالف
اولمسی اکر مانك اجزاسندن اوچنی یاخود ایکیسنی تغییر ایدرسه اول ما ایله وضو جائز
اولمدی واکر ایکیسنی تغییر ایتمزایسه جائز اولدی واکر اول مایع مایه خلط اولمازدن
اول بر صفتده یاخود ایکی صفتده مایه مخالف اولور ایسه غلبه اول جهتدن اعتبار
اولنور مثالی سود کبی مایه خلط اولمزدن اول لونده وطعمده مایه مخالف ایدی اکر سودك
لونی وطعمی ماده غالب اولورسه انکله وضو جائز اولمدی واکر سود لون وطعمده مایه
غالب اولمازایسه انکله وضو جائز اولدی قارپوزك وقارپوز مثللی اولنلرك مالری ذکر
اولنان کبیدر طعمده غلبه یه اعتبار اولنور یعنی قارپوزك صوبی مایه غالب اولورسه
انکله وضو جائز اولمدی غالب اولمازایسه جائز اولدی (او بماء استعمل القربة او برفع حدث)
حرف عطف زال اوزره معطوفدر یاخود وضو ایله غسل ثواب طلب ایتمك ایچون یاخود
حدثی رفع ایتمك ایچون استعمال اولنان ما ایله دخی جائز اولمدی امام اعظم رحمة الله علیه
وامام ابو یوسف رحمة الله علیه قتلرنده قربتدن وازالهٔ حدثدن هر بریله ماء مستعمل اولور

پس چقان محدث اولان کیمسه نیتسز ابدست آلسیدی اول ماء مستعمل اولور واکر آبدستی
اولان کیمسه نیت ایله آبدست السیدی کذلك اول ماء مستعمل اولور وامام محمد قتنده انجق
ثانی ایله مستعمل اولور یعنی محدث اولمیان کیمسه نیت ایله آبدست آلسیدی اول ما مستعمل اولور
(وان کان طاهرا فی الصحیح) اکرچه کیم اول ماء مستعمل قول صحیحده طاهر ایسه ده انکله وضوء
وغسل جائز اولمدی فی الصحیح قولی حسنك امام اعظمدن روایت ایلدیکی شیدن احترازدرکه
تحقیقا ماء مستعمل نجاست غلیظه اولمغله نجسدر دیدی ودخی ابو یوسفك امام اعظمدن
روایت ایلدیکی شیدن احترازدرکه تحقیقا ماء مستعمل نجاست خفیفه اولمقلغله نجسدر دیدی
وتحقیق امام محمد رحمه الله امام اعظمدن روایت ایلدیکه ماء مستعمل طاهردر طهور دکلدر
دیدی وفتوی بونك اوزرینه در (الاهاب یطهر بالدباغ) دباغت اولنمیان دری دباغله طاهر
اولور دباغ رایحهٔ کریهه یی وفسادی ازاله ایدن شیدر اکرچه کیم کونشه قومغله یاخود
طپراغه قومغله ده اولورسه (الاخنزیر او آدمی) الاخنزیرك وآدمینك دریسی دباغله طاهر
اولماز خنزیرك آدمی اوزره تقدیمنه باعث مقام مقام اهانت اولدیغی ایچوندر خنزیرك دباغله
طاهر اولمدیغنه باعث عیننك نجس اولمسیدر وآدمینك دریسی دباغله طاهر اولمادیغی کرامتی
ایچوندر (ومایطهر به یطهر بالزکوة) دباغله طاهر اولان شی بوغزلمق ایله ده طاهر اولور زیرا
بوغزلمق نجس اولان رطوبتلری ازاله ایتمکده دباغ عملی کبی عمل ایدر هدایه‌ده ووقایه‌ده ومایطهر
جلده بالدباغ یطهر بالزکوة دیدی بن دیرم که بو قولده تسامح واردر زیرا ظاهر اولان بودرکه
تحقیقا ایکنجی یطهرك تحتنده اولان ضمیر لفظ مایه راجعدر بو ایسه فاسددر قول آتی که وکذلك
لحمه قولیدر انك مستدرك اولمسنی اقتضا ایدر واکر ضمیر جلده راجع اولورسه تفکیك لازم کلور
ایمدی حق عباره بزم ذکر ایلدیکمزدر (بخلاف لحمه فی الصحیح) قول صحیحده هر دریسی دباغله
طاهر اولان حیوانك لحمی ذکر اولنانك خلافیدر کافیده اسراءدن نقل ایله بویله ذکر اولندی
اکرچه هدایه‌ده بونك خلافی ایسه‌ده امام ابو یوسفدن خلاصه‌ده ذکر اولندی که تحقیقا
خنزیر ذبح اولنسیدی دباغله جلدی طاهر اولور دیدی (شعر المیتة وعظمها وحافرها وقرنها
وشعر الانسان وعظمه ودم السمك طاهر) اولمش حیوانك قلی وکوکی وطرناغی وبوینوزی
وانسانك قلی وکوکی وبالغك قانی طاهردر اولکی یدی شیئك طاهر اولمسنه باعث انلره حیات
حلول ایلمدوکی ایچوندر وبالغك قانی طاهر اولمسنه باعث زیرا بالغك قانی حقیقتده قان دکلدر
قورودوغی وقتده بیاض اولمسی دلیلی ایله (کذا شعر الخنزیر عند محمد رحمه الله) کذلك خنزیرك
قلی دخی امام محمد رحمه الله قاتنده طاهردر استعمالنده ضرورة اولدیغی ایچون پس مایه واقع
اولمسیله مانی نجس اولماز وامام ابو یوسف قاتنده نجسدر مایه دوشسه مایی ده نجس ایدر
(والکلب نجس) وکلب نجسدر شمس الائمه مبسوطده بویله تصریح ایلدی معراج الدرایه‌ده
بزم قاتمزده مذهبدن صحیح اولان کلبك عینی نجسدر امام محمد رحمه الله بوکا کتابنده اشارت
ایلدی دیو ذکر اولندی (وقیل لا) مشایخدن بعضیلر کلبك عینی نجس دکلدر دیدیلر وجلدنك
دباغله طاهر اولمسیله استدلال ایدرلر تجریدده کلبك عینی امامین قاتنده نجسدر امام اعظم
ایچون خلاف واردر دیدی (وقیل جلده نجس وشعره طاهر) بعض کلبك جلدی نجسدر
وقلی طاهردر دیدی ابو اللیثك فتاواسنده ذکر اولندی که چقان کلب مایه داخل اولدقدنصکره
چقوب سلکندکده انك صوبی انسانك ثوبنه اصابت ایلسه ثوبی افساد ایدوب اول ثوبله صلاة
جائز اولماز اکر درهم مقداری اصابت ایتدی ایسه واکر ثوبه کلبدن یغمور صوبی اصابت ایدرسه
ومسئله‌نك باقیسی علی حالها افساد ایلمدی زیرا ماء اول کلبك دریسنه اصابت ایدر کلبك

دریسی ایسه نجسدر یغمور صویی وغیری کلبك شعرینه اصابت ایدر کلبك شعری ایسه طاهردر
(ونافجة المسك طاهرة) مسكك نافجه سی دریسیدر که مسك انك ایچنه جمع اولنور طاهره‌در
(الآن یكون رطبة وغیر المذبوحة) مكر که اول نافجه یاش اوله وذبح اولنمیان كیكك دریسی اوله
طاهره دكلدر حتی اکر یاش اولوب لكن ذبح اولنان حیوانك دریسی اولورسه طاهردر واکر ذبح
اولنمیان حیوانك دریسی اولوب قورو اولورسه اول دخی طاهردر (والمسك طاهر حلال)
مسك كندوسی طاهردر حلالدر خانیه‌ده بویله ذکر اولندی حلال قولنی مصنف زیاده ایلدی
زیرا طهارتدن حلال اولمق لازم كلمزنته كیم تراب طاهر اولوب حتی انكله تیمم جائز ایكن حلال
اولمسی لازم كلدیكی كبی (وبول ما یؤكل لحمه نجس) ولحمنك یعنی حلال اولان حیوانك بولی
نجسدر امام محمد رحمه الله طاهردر دیدی (ولا یشرب اصلا) ودوا اولمق ایچون وغیری ایچون
اصلا ایچلمز امام ابو یوسف دواء اولمق ایچون ایچلمسی جائزدر دیدی وامام محمد مطلقا جائزدر دیدی

(* فصل *)

(بئر دون عشر فی عشر) عشر فی عشردن ناقص اولان قیو برمبتدأ درکلجك خبری ینجس در
عشر فی عشردن دون قیدنه باعث اولدر که زیرا عشر فی عشر اولسه مادامکه ماسنك لونی
ویا طعمی ویاخود اثری تغیر اولمدقچه متنجس اولماز بونی قاضیخان ذکر ایلدی (ووقع فیها نجس)
اول قیویه نجس واقع اولسیدی (وان عفی خرء حمامة وعصفور وتقاطر بول كرؤس الابرة)
اکرچه كیم كوكرجنك وسرچه نك ترسی وایكنه اوچلری كبی بولك تقاطری عفو اولندی
ایسه‌ده حتی بول ایكنه اوجندن اکبر اولورسه عفو اولنمدی (وغبار نجس وبعرتا ابل اوغنم)
دخی نجسك غباری ودوه‌نك ویاقیونك ایكی دانه ترسی عفو اولندی ایسه‌ده تثنیه صیغه سیله
بعرتا دیمكله اشارت ایدر که اوچ اولورسه چوق اولور نته كیم امام تمرتاشی رحمه الله دن نقل اولندی
وعفوك وجهی اولدر که تحقیقا صحراده اولان قیولرك باشلری اورتلمدكلدردوه وقیون اطرافنه ترسلر
پس روزكار انی قیولره القا ایدر اکر انك قلیلی افساد ایتسیدی حرج لازم كلوردی ایمدی حرج رفع
اولنمشدر پس بو جهتدن اول القا اولنان شی كرکسه قوری اولسون كرکسه یاش اولسون وكرك
دوه وقیون وكرك صغر ترسی وكرك آت وقاتر وحمار ترسی اولسون ضرورتك بوجمله یه شمولی
اولدیغیچون فرق یوقدر وذکر اولنان كبی كرك اول قیو شهر قیوسی اولسون وكرك صحرا قیوسی
اولسون ضرورتك شمولی ایچون فرق یوقدر (كما اذا وقعتا فی محلب فرمیتا) نتكه قچان
دوه نك ویاخود قیونك ایكی ترسی سود صاغلان آلته دوشدكده علی الفور طشره آتلسیدی
سودك متنجس اولمدیغی كبی فرمیتا قولنده كی لفظ فا علی الفوره دلالت ایدر مبسوطده دیدیكه
قچان اول ساعت رمی اولنوب اونی باقی قالمازایسه ضرورت ایچون اول سود متنجس اولماز
زیرا انلرك عادتلری سودلری صاغلدیغی وقتده ترسلرلر (او انتفخ فیها حیوان دموی) یاخود
اول قیویه بردموی حیوان دوشوب شیشمش اولسیدی دموی قیدنه باعث عن قریب ذکری
كلجك شی ایچوندر که تحقیق قچان دموی اولمیان حیوان ماده یاخود اوزم شیره سنده
ششسیدی نجس ایلمز طاغلمسنی ذکر ایلمدی زیرا انك حكمی اولویت اوزره معلوم اولور (او مات
نحو آدمی) یاخود اول قیوده آدمی مثللو فوت اولسیدی (ینزح الواقع فینزح كلها) اول قیویه
دوشن شی اخراج اولنوب مانك كلیسی چكلور ومادن اول قیوده اولان مانك كلیسی چكلمك
اول قیو ایچون طهارتدر ونهایه‌ده نجس واقع اولان قیونك صویی مجرد چكلمكله طاشلرینك
غسلی وچامورینك نقلنه توقفسز طاهر اولمسنه اشارتدر دیدی (وان تعسر) واکر مانك
كلیسی چكلمكده عسرت اولورسه (فقدر ما فیها) اول قیوده بولنان مانك مقداری چكلور

(فیفوض الی ذوی بصارة فی الماء) پس اول قیوده اولان مانك چكلمسی مانك امرنده بصیرت
صاحبی اولان كیمسه‌لره تفویض اولنور یعنی ایكی رجله سپارش اولنور که انلرك حال ماده شعور
ومعرفتلری اوله پس انلر قیوده نه مقداری صو وار دردیرلرسه اول مقداری صو چكیلور
فقه شریفه اصلح واشبه اولان بودر زیرا اول كیمسه‌لر شهادت ملزمه نصابیدر ودخی اصل
اولان رایه مبتلا اولندیغی وقتده اهل علمه مراجعت لازم اولدیغیچون حق تعالی قرآن كریمنده
فاسئلوا اهل الذکر ان كنتم لا تعلمون بیوردی (وقیل یقدر ما فیها) بعضیلر اول قیوده اولان صو
تقدیر اولنور دیدی اما م ابی یوسفدن روایت اولدیكه اول تقدیرده ایكی وجه واردر وجه اول
برچقور قازیلور دریكا كده ودورده مانك موضعی مقداری اوله وكرج ایله صوا نور وقیونك
چكلن صویی اول چقوره دوكلور اول قیوده اولان صو اول چقوری طولدردقده اول قیونك صویی
چكلمش اولور ووجه ثانی صویه برقامش ارسال اولنور اول قامشده صویك بالغ اولدیغی
محلنه نشان اولنور بعده قیودن مثلا اون قوغه صو چكلور بعده قامش ینه مایه اعاده اولنور
كورلمك ایچونكه نه مقداری اكسلدی پس اکر مانك عشری مقداری اكسلدی ایسه یوز قوغه
صو چكلمك لازم كلور لكن بو مستقیم اولماز مكر قیونك دوری مانك حد اولندن دیبنه وارنجه
برابر اوله (وقیل ینزح مائتا دلو الی ثلثمائة) بعض اول نجس واقع اولان قیودن ایكیوز
قوغه دن اوچیوز قوغه یه وارنجه صویی چكلور دیدی وبو قول امام محمددن روایت
اولنمشدر بغدادده مشاهده اولدقده شویله افتا ایلدی زیرا بغدادك قیولری دجله یه قریب
اولمغله صولری چوقدر (وان مات نحو حمامة ودجاجة اربعین دلوا وسطا الی ستین) واکر
قیوده كوكرجن وطاوق مثللو دوشوب اولسیدی وسط الحال قوغه ایله قرق قوغه صو
چكلور التمش قوغه یه وارنجه قرق قوغه‌سی واجب اولمق طریقیله ویكرمیسی مستحب اولمق
طریقیله چكلور (وان مات نحو فارة وعصفور فعشرون الی ثلثین) واکر قیوده فاره یاخود
سرچه مثللو حیوان فوت اولسیدی یكرمی قوغه صو چكلور اوتوز قوغه یه وارنجه كذلك
بونده دخی یكرمیسی وجوب واونی مستحب طریقیله‌در (وماجاوز الوسط احتسب به)
ووسط الحالی اولان قوغه‌دن تجاوز ایدن قوغه ایله چكلن صو وسط الحال قوغه ایله حساب
اولنور (ثم ما بین الفارة والحمامة كالفارة) بوندنصكره فاره ایله كوكرجن ما بیننده اولان
حیوان فوت اولسیدی ینه فاره كبیدر یعنی یكرمی قوغه صو چكلور اوتوزه وارنجه (وما بین
الدجاجة والشاة كالدجاجة) وطاوق ایله قیون ما بیننده اولان حیوان فوت اولسیدی ینه
طاوق كبیدر یعنی قرق قوغه صو چكیلور التمشه وارنجه زیلعیده بویله ذکر اولندی واکر
فاره دن بیوجك حیوان فوت اولسه ایدی اول حیوانك دوردینه وارنجه یكرمی قوغه صو
چكلور واکر بشی فوت اولور ایسه طقوزینه وارنجه قرق قوغه صو چكلور واکر اون دانه‌سی
بردن دوشوب فوت اولسیدی اول قیونك جمیع صویی چكلور واکر طاوق هیئتی قدر ایكی فاره
فوت اولسیدی قرق قوغه صو چكلور واکر ایكی كدی فوت اولسیدی اول قیونك جمیع صویی
چكلور ظهیریه‌ده بویله ذکر اولندی (ونجسها من وقت الوقوع ان علم) وایچنده حیوان فوت
اولان قیونك نجس اولمسی اول حیوانك قیویه وقوعی وقتندندر اکر اول وقت بلندی ایسه (والا)
واکر قنغی وقتده واقع اولدیغی معلوم اولمزسه (فمذ یوم ولیلة ان لم ینتفخ) پس اکر اول حیوان
شیشمدی ایسه وضوحقنده بركون بركیجه اوزره حكم اولنور حتی اندن آبدست النلرك صلاتلرین
اعاده لازم كلور اما وضونك غیریده استعمال ایدن حقنده اول قیونك نجس اولمسی فی الحال حكم
اولنور زیرا غیریده استعمال ایدن ثوبده نجاست بولنمق با بندندر حتی اول قیونك صویی ایله

ثوب غسل ایتمش اولسه‌لر لازم کلمز الا اول ثوبك ماء طاهر ایله غسلی لازم کلور قول صحیح بودر کذلك
زیلعی ده بویله دیدی معراج الدرایه نك قولی بونی تأیید ایدرکه تحقیقا صباغی بونکله افتا ایدر
اولدی دیدی (وان انتفخ او تفسخ ثلثة ایام ولیالیها) واکر اول قیوده فوت اولان حیوان شیشمش اولسه
یاخود داغلمش اولسه صویك نجس اولمسی اوچ کون اوچ کیجه حکم اولنور مصنفك بو محلده
طاغلمسنی ذکره باعث زیرا بو محلده طاغلمنك حکمی شیشمکدن فهم اولنماز زیرا طاغلمق مایی
افساد ایتمکده شیشمکدن اکثردر ایمدی لایق اولان طاغلمق ایچون تقدیرا اولنان مدت شیشمك ایچون
تقدیرا اولان مدتدن اکثر اولمقدر پس اکر بو مدتك تقدیرنده شیشمك حکمی اوزره اقتصار اولنسیدی
توهم اولنورکه تحقیقا طاغلمق شیشمك ایچون تقدیر اولنان مدتدن اکثر اولمق اقتضا ایدردی
واکر طاغلمق اوزره اقتصار اولنسیدی توهم اولنوردی که تحقیقا شیشمك بو مدتدن اقل اولمق
اقتضا ایدردی پس حکمی بیان توهمی دفع ایچون ایکیسنك بینی جمع اولندی ایمدی ظاهر بودرکه
وقایه‌نك عبارتی لایق اولان دکلدر ابتداء شیشمکله طاغلمنك بینی جمع ایلدی ثانیا شیشمك اوزره اقتصار
ایلدی حال بوکه واجب اولان امر برعکسدر (وقالا منذ وجد) واما مین دیدیلرکه قیونك نجس
اولمسی نجسك بولندیغی وقتدر حتی اندن آبدست النلره صلاتلرندن برشیئك اعاده سی لازم کلمز بلکه
اول قیونك صوینی اصابت ایلدیکی شیئك غسلی لازم کلور (وان اخرج الحیوان حیا غیر نجس العین)
واکر اول قیویه عینی نجس اولمیان حیوان دوشوب دری ایکن اخراج اولنسیدی یعنی عینی نجسدردین
کیمسه‌نك قتنده خنزیر ایله کلبك غیری حیوان دشوب دیری اولدیغی حالده اخراج اولنسیدی
(ولا به خبث) وانك بدننده برمردار بولنمش اولمسیدی (لا ینجسها) اول حیوان اول دوشدیکی
قیویی نجس ایلمز حتی چقان قیویه قیون وقیون مثللی حیوان طاهر دوشسیدی یاخود حمار وقاتر
وکدی وسائر یرنجی حیوان دشوب و بدننده برمردارشی اولمسیدی دری چقسان حیوان اول
قیویی نجس ایلمز اما طاهر اولانك نجس ایلمدیکی ظاهردر بیانه حاجت بوقدر واما عینی نجس
اولان حیوانك نجس ایلدیکنه باعث وقتاکه محیطده دیدی ایسه که اکر قیویه دوشن اتی یینمیان
وحشی یرنجی حیوان ویرنجی قوشلردن اولورسه فقهاء انده اختلاف ایلدیلر صحیح اولان
بودرکه تحقیقا نجس ایلمز وکذلك حمار وقاتر اول قیونك صوینده شك حاصل ایلمز زیرا ذکر اولنان
حیوانك بدنی طاهردر زیرا استعمال جهتندن بزم ایچون خلق اولنمشلردر و بونلر دوشدکلری
قیونك صوینی ایچنده فوت اولملری ایله نجس ایدرلر (الا ان یدخل فوه فیه) مکر اول حیوان
اغزینی مایه ادخال ایتمش اوله (فیکون حکمه حکم لعابه) پس اول مانك حکمی اول حیوانك اغزینك
لعابی حکمنده اولور ایمدی اکر اول حیوانك اغزینك صالیاری طاهر ایسه قیونك صوینی دخی
طاهردر واکر نجس ایسه اول قیونك صوینی دخی نجسدر کلیسی چکلور واکر اول حیوانك اغزینك
صالیاسی مشکوك ایسه اول قیونك صوینی دخی مشکوك اولور صویك کلیسی چکلور واکر اغزینك
صوینی مکره ایسه اول قیونك صوینی دخی مکروه اولور چکلمسی مستحب اولور (وسؤر الآدمی
الطاهر الفم) واغزی طاهر اولان آدمینك ایچدیکی صویك آرتغی کرکسه اول آدمی جنب اولسون
وکرك حائض وکرك صغیر اولسون وکرك کافر اولسون طاهردر (وکل ما کول کذلك) وجمیع اتی
ینوب اغزی طاهر اولنلرك ایچدیکی صویك ارتیغی بالجمله طاهردر زیرا بونلرك اغزلرینك
صوینی لحم طاهردن حاصل اولمشدر پس انکله مخلوط اولان صو دخی انك کبی طاهر اولور
(والخنزیر والکلب وسباع البهایم والهرة فور اکل الفأرة) وخنزیر وکلب ویرنجی جانورلر وهنوز
فاره اکل ایدن کدی بونلرك ایچدیکی صویك ارتغی هنوز قیدینه باعث اولدرکه زیرا کدی فاره‌یی
یرزدن اول یاخود فاره‌یی یوب بر و یا ایکی ساعت کچدکدنصکره ایچدیکی صویك ارتغی نجس

دکلدر بلکه مکروهدر بعضیلر اتی حرام اولدیغی ایچون و بعضیلر نجاستدن اجتنابی اولمدیغی
ایچون مکروهدر دیدیلر بو کراهت تنزیهیه یه اشارتدر اولکی کراهت تحریمیه یه اشارتدر
(وشارب الخمر فور شربها نجس) دخی هنوز شراب ایچن کیمسه‌نك سؤری نجسدر اما اوچ
اولکینك سؤری نجس اولمسی اغزینك نجس اولان لعابنه قارشدیغی ایچوندر (والدجاجة المخلاة
دخی سربوند اولکده کزن تاوغك ایچدیکی صویك ارتوغی (وسباع الطیور وسواکن البیوت)
ویرنجی قوشلرك واولرده ساکن اولان یلان وعقرب وفاره وقوربغی ایچدیکی صویك ارتوغی (مکروه)
بالجمله مکروهدر عذرات ناسده بوش کزن تاوغك سؤری مکروه اولمسی نجاست قارشدردیغی ایچوندر
اکر تاوق حبس اولنمش اولنسه شول حیثیتله که بورنی ایاغی التنه ایرشمیه انك سؤری مکروه اولماز
واما یرنجی قوشلرك سؤری مکروه اولمسی حیوان جیفه‌سنی یدکلری ایچوندر سو پرنده ده کزن
بوش تاوغه مشابه اولدیلر حتی اکر حبس اولنوب صاحبی بورنك نجسدن خالی اولدیغین بلسیدی
سؤری مکروه اولماز واما سواکن بیوتك سؤری مکروه اولمسی اتنك حرام اولمسی سؤرینك مکروه
اولمسنی ایجاب ایدر لکن اولری طواف ایلدکلری ایچون سؤرلرندن حرمت ساقط اولوب کراهت
اوزره باقی قالدی (وسؤر الحمار والبغل مشکوك) وحمارك وقاترك سؤری مشکوکدر اکثر مشایخك
عبارتی بودر و بعضیلر حق تعالی حضرتنك احکامنده شك اولنورشی اولدیغن انکار ایلدیلر
ودیدیلرکه حمارك سؤری طاهردر اکا ثوب باترسه‌لر انده نماز جائزدر واول سؤر ایله وضوئی اختیار
ایلمك حالتنده انکله آبدست النماز واکر اندن غیری ماء طاهر بولنمزسه انکله آبدست النمغله تیمم جمع
اولنور ومشایخ دیدیلرکه شکدن مراد توقفدر دلیللر یا متعارض و یاخود مترادف اولدیغی ایچون
پس بعض انك شك طاهر اولمسنده در دیدی و بعض مطهر اولمسنده در دیدی صحیح اولان بودر
فتوی دخی بونك اوزرینه‌در کافیده ومنیه‌ده بویله ذکر اولندی وهدایه‌ده ذکر اولندی که
قاتر اشکدن حاصل اولمشدر پس اشکك حکمنی اخذ ایدر زیلعی دیدیکه قاتر اشکك حکمنی اخذ
ایلمسی قاترك اناسی اشك اولورسه‌در زیرا حکمده انا معتبردر واما چقان قاترك اناسی قصراق اولورسه
بزم ذکر ایلدیکمز شی ایچون انده اشکال واردر زیرا اعتبار انایه‌در کورلمزمیکه تحقیقا قورد قیونه
آشوب اندن برقورد حاصل اولسیدی اکلی حلال اولور وانی قربان ایتمك جائز اولور ایمدی
امامین قتنده لحمی یمك لایق اولدی وامام اعظم قتنده اناسنه اعتبار ایله طاهر اولمسی لایق اولدی
وغایة سروجیه‌ده ذکر اولندیکه چقان حمار قصراغه آشوب ایکیسندن حاصل اولان قاترك لحمی مکروه
اولماز امام محمددن روایت اولندیکه بو صورتده سؤری مشکوك اولمز چقان مشکوك اولسیدی (یتوضأ
به ویتیمم ان عدم غیره) حمارك وقاترك سؤری ایله آبدست النوب وتیمم اولنور اکر اول سؤردن
غیری ماء طاهر بولنمسه مراد اولان برصلاة ایکیسندن خالی اولمامقدر یوخسه حالت واحده‌ده
وضو ایله تیممی جمع ایتمك شرط دکلدر حتی برکیمسه سؤر حمار ایله آبدست الوب نمازی
قیلدقدنصکره آبدستنی بوزوب وتیمم ایدوب اول صلاتی اعاده ایتسیدی یقینا عهده‌دن چقوب
ادا ایتمش اولور کافیده وزاهدی شرحنده بویله ذکر اولندی (بخلاف نبیذ التمر) خرما
اصلدقلری طتلو صو سؤرك خلافیدر شول جهتدنکه امام اعظم قتنده انکله آبدست النور
اکرچه کیم ابو یوسف یالکز تیمم اولور دیدی ایسه‌ده وامام محمد آبدست ایله تیممی جمع ایلدی
نبیذ ایله مراد صو کبی سیلان ایدر طورو وطتلو خرما اصلدقلری صودر اما چقان مشتد اولوب
سکر ویررسه اتفاقا انکله آبدست النماز قاضیخانده دیدیکه مستراح قیوسنی صو قیوسی ایلسه‌لر
نجاسته واصل اولان یرلری مقدارندن واسع ودرین قلنورسه طاهر اولور واکر اندن درین
اولوب واسع قلنمزسه پس انك جانبلری نجس ودیبی طاهردر و برقیویه نجس واقع اولدقدن

صکره صویی غائب اولسه بعد زمان صوینه عودت ایلسه صحیح اولان قول بودرکه اول
عودت ایدن صو طاهردر واول صویك غائب اولمسی قوغه ایله چکلمامك منزله سنده در
وکذلك برقیودن یکرمی قوغه صو چکلمك واجب اولمش اوله پس اول قیودن اون قوغه
صو چکلدکده قیوده صو قالمسه بعده اکا صو اعاده ایلدکده اول قیودن برشی چکلمز ولایق
اولان بودرکه مستراح قیوسی ایله صو قیوسنك مابینی صو قیوسنه نجاست واصل اولمیجق
مقداری بعید اوله وکتاب قدوریده بش ذراع یاخود یدی ذراع تقدیر اولندی بولازم دکلدر
معتبر اولان نجاستك واصل اولمدیغیدر بوواقعدرکه ارض پکلك ایله ویمشقلق ایله مختلف
اولور وقتا که مصنف سؤرك احکامنی بیان ایدوب عرقك دخی احکامنی انجلین بیانه محتاج
اولدی ایسه (والعرق کالسؤر) دیدی یعنی ذکر اولنان احکامده عرق سؤر کبیدر دیدی زیرا
سؤر ایله عرق ایکیسیده لحمدن حاصل اولور ایمدی احدهما آخرك حکمنی اخذ ایلدی بزم
اوزریمزه حمار ایله قاترك سؤری مشکوك اولوب مع هذا حمارك عرقی طاهردر دیو سؤال
وارد اولماز زیرا انك حکمی قیاسه مخالفدر حدیثله ثابت اولمشدر حدیث اولدرکه نبی علیه
الصلوة والسلام حماره اکرسز بندی مع هذا هوانك حرارتی حر حجاز واغرلق نبوت آغرلغی
ایدی وبزم قیاسه مخالف حدیثله ثابت اولدی دیدیکمزه باعث اولدرکه زیرا قیاس حمارك
عرقی لحم نجسدن حاصل اولدیغیچون نجس اولمسنی اقتضا ایدر پس عرقنك غیریده حکم
اصل قیاس اوزره باقی قالدی اکر دنیلورسه که سبقت ایتدیکه تحقیقا ذکر اولنان حیوانلرك
بدنی طاهردر پس عرق لحم نجسدن تولد ایتدیکیچون قولی نه کیفیتله صحیح اولور جوابنده
بزدیرزکه ماسبقك معناسی طاهر بدنی حکما طاهر اولمقدر شول معنایه که مایعاتدن اکا ملاقی
اولان ضرورت استعمالیچون نجس اولماز وبوکلام باطننك نجس اولمسنی منافی اولماز
اکا نظر ایله ضرورت منتفی اولدیغی ایچون

(*) باب التیمم (*)

بو باب تیمك احکامی بیانندهدر وتیمم لغتده قصد ایتمکه دیرلر وشرعا طپراغله تطهیر قصد
ایتمکه دیرلر (جاز ولو قبل الوقت) وقت صلوة داخل اولمازدن اولده اولورسه جائز اولدی
امام شافعی رحمه الله بونك خلافنده اولدی (ولاکثر من فرض وغیره) وفرض واحددن
اکثر ایچون وغیری ایچون جائز اولدی وامام شافعی قتنده هر برفرض ایچون تیمم ایدر ونافله دن
دیلدیکنی قلار (لمحدث وجنب وحایض ونفساء عجزوا عن الماء) لمحدث جاز لفظنه متعلقدر
آبدستسز ایچون وجنب وحایض ونفسا ایچون جائز اولدی طهارتلرینه کفایت ایده جك
مقداری صودن عاجز اولدقلری حالده حتی بر رجل احتلام اولدیغی حالده اویقودن اویانسه
وانك ایچون آبدسته کفایت ایدوب غسله کفایت ایتمیجك مقداری صو اولسه تیمم ایدر بزم قاتمزده
انك اوزرینه آبدست واجب اولمدی امام شافعی ایچون خلاف واردر واماقچان جنابت ایله بیله
تیممدنصکره حدث ایتمکله وضو ایجاب ایدر حدث اولسیدی اول کیمسه اوزرینه وضو واجب
اولور جنابت ایچون اولان تیمم ایسه بالاتفاقدر وقچان محدث ایچون بعض اعضاسنی غسله
کفایت ایدرما ولسیدی بو دخی اولکی کبی خلاف اوزره در یعنی بزم قاتمزده جنابت ایچون تیمم ایدر
وانك اوزرینه تیممدن اول موجود اولان ما ایله وضو واجب اولماز وامام شافعی قتنده لابد
اولا موجود اولان ما ایله آبدست الوب بعده تیمم ایدر (لبعده میلا) مانك برمیل مقداری ایراقلغی
اولدیغیچون عاجز اولمغله میل فرسخك ثلثیدر وفرسخ اون ایکی بیك ادیمدر (اومرض)
یاخود مرضدن عاجز اولمغله که اول مرضله مانك استعمالنه قادر اولمیه یاخود مایی استعمال

ایدرسه مرض مشتد اولمغله وتلف نفسدن خوف شرط قلنمادی امام شافعی تلف نفسدن
خوف شرطدر دیو خلافده ذاهب اولدی (اوبرد) یاخود هلاکه یاخود مرضه مبتلا ایده جك
صغوقدن عاجز اولمغله (ولو فی المصر) کرکسه اول کیمسه شهرده اولسون امامین بونك
خلافی اوزرهدر (اوعدو اوسبع) یاخود دشمندن یاخود کندی ایله مانك بیننده برنجی جانور
اولمغله عاجز اوله حال بوکه نفسنی تهلکه یه القا ایتمك حرامدر ایمدی عجز متحقق اولور
(اوعطش) یاخود کندی ایچون ویا دابه سیچون صوسزلقدن عاجز اولمغله (اوعدم آلة)
یاخود قوغه ویا ایپ مثللو آلت اولمامغله عاجز اوله (اوخوف فوت صلوة الجنازة لغیر الاولی)
یاخود امامته اولی اولان سلطان ویاقاضی ویا میتك ولیسی ویا قبیله امامی اولنلرك غیری
کیمسه جنازه نمازینك فوتندن خوفله عاجز اوله (اوخوف صلوة عید ولو بناء) یاخود
صلات عیدك فوتندن خوفله عاجز اوله اکرچه کیم تیمم وضو اوزرینه بنا اولنورسه ده یعنی
صلاته شروع ایلدکده حدث واقع اولوب آبدست آلنجیه دکین فوت اولنور دیو خوفدن
عاجز اولمغله (لا لفوات الوقتیة والجمعة) وقتیه اولان صلاة وصلاة جمعه نك فوتندن خوف
ایتمکله تیمم جائز اولماز زیرا بونلرك فوت اولملری بدللرینه وارنجه اولکه جمعه ایچون ظهر آخر
ووقتیه ایچون قضادر (بنیة الصلوة اوسجدة التلاوة) صلاة نیتی ایله یاخود سجده تلاوت
نیتی ایله جائز اولدی بنیة لفظی جاز یه متعلقدر پس معتبر اولان عبادت مقصوده یه نیتله تیمم
ایلمکدرکه اول عبادت اولمیوب الا طهارت ایله صحیح اوله حتی قچان صو بولنمدیغی وقتده مسجده
کیرمك ایچون ویا اذان اوقومق ایچون ویاخود اقامت ایتمك ایچون تیمم ایلسیدی اول تیمم ایله
صلات ادا اولنماز (فلغی تیمم کافر لاوضوءه) پس اکر تیممده نیت شرط قلندی ایسه کافرك تیممی
لغو اولدی آبدستی لغو اولمدی زیرا کافر نیت ایچون اهل دکلدر پس اکر کافر نیتسز آبدست
الوب اسلامه کلسه اول آبدست ایله نماز جائز اولدی (بضربتین) ایکی ضربه ایله جائز اولدی
جاز یه متعلقدر (ان استوعبتا وجهه ویدیه بمرفقیه) اول ایکی ضربه تیمم ایدن کیمسه نك
یوزینی وایکی اللرین درسکلرینه وارنجه قپلرسه مراد ارض اوزره ضرب اولنان ایکی اللردر
اول الده غبار اولماز ایسهده حتی اکر استیعاب ایلمیوب شئ قلیل باقی قالورسه جائز اولماز
(والا فثالثة) واکر ایکی ضربه استیعاب ایلمزسه غبار ایله استیعاب اولمق ایچون اوچنجی
ضربه لازم کلور یاخود ارض اوزره ضرب اولنان یده لازم کلور اکر غبار اولماز ایسه بوقولك اوزرینه
صدر الشریعه نك بوندنصکره قچان غبار پارمقلرینك ارالغنه داخل اولمدی ایسه اول کیمسه
پارمقلرین خلاللمق لازمدر ایمدی پارمقلرین تخلیل ایچون ضربه ثالثه یه محتاج اولور قولنه
وارد اولان سؤال بزم قولمز اوزره وارد اولماز انکیچون وارد اولمازکه صدر الشریعه نك قولی
غبارك شرط اولمسنی اقتضا ایدر ایمدی مصنف تیممی بیاندنصکره ولو بلا نقع دیدی ایمدی
سن تدبر ایله (علی طاهر من جنس الارض) حرف جر ضربتینه متعلقدر معنا ارض جنسندن
طاهر اوزره ایکی ضربله جائز اولور تراب وقوم وطاش وسورمه وزرنیخ وترابله مخلوط التون
وکومش واوزرنده غبار اولان بغدای واربه کبی جنس ارض دیمکله صودن حاصل اولان
طوز خارج قالور زیرا طوز ارض جنسندن دکلدر (وهو لاینطبع) حال بوکه اول جنس ارض
منطبع اولمیه یعنی ملین اولمیه بونکله مراد غبار ایله مخلوط اولمیان التون وکوش وتیموردن
وبونلر مثللودن احترازدر (ولایترمد بالاحتراق) دخی یانمغله شجر کبی کل اولمیان شیدن
احترازدر بونك بیانی اولدرکه زیرا صعید اهل لغتك اجماعی اوزره وجه ارضك اسمیدر جنس
ارضدن اولمیانه متناول اولماز یاخود جنس ارضدن اولوب منطبع اولمیانه واحراقله شجر کبی

كل اولميانه متناول اولماز (ولو بلا نقع) اكرچه كيم اول جنس ارضدن اولان شئ طاهر
غبارسز اولورسه ده انكله تيمم جائز اولدى (وعليه) دخى غبار طاهر اوزره ايكى ضربه ايله جائز
اولدى على طاهر اوزره معطوفدر وضمير نقعه راجعدر (بلا عجز) صعيددن عاجز اولمقسزين
تيكيم چقان تيمم مراد ايدن كيمسه او سپورسه ياخود بر ديوار يقمش اولسه ياخود بغداى
اولچسه يوزينه وقوللرينه غبار اصابت ايدوب مسح ايلسه تيمم جائز اولور واكر مسح ايتمزسه
جائز اولمدى (ويجب طلبه عليه) دخى تيمم مراد ايدن كيمسه اوزره مايى طلب ايتمك واجب
اولور وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه چقان صو بر موضعده اولسه كه اول كيمسه صويه
واروب آبدست النجيه دكين قافله كيدوب كوزندن غائب اوله جق مقدارى اولسه اول صو بعيد
اولمش اولور اول كيمسه يه مايى طلبسز تيمم جائز اولور ديدى (ان ظن قربه) اكر اول كيمسه
مانك يقين موضعده اولديغن ظن ايدرسه طلب واجب اولور (والا فلا) واكر صويك يقين
موضعده اولديغن ظن ايتمزسه طلب واجب اولماز (وندب لراجيه الصلوة آخر الوقت) وصويى
رجا ايدن كيمسه ايچون صلاتى آخر وقتده ادا ايلمك مندوب اولدى پس تيمم ايله وقتك اولنده
ادا ايدوب وقت دخى باقى ايكن صويى بولسيدى صلاتى اعاده لازم كلمز (وضعه فى رحله اوامر به
غيره) بر كيمسه مايى يوكنه وضع ايلسه ياخود برغيرى كيمسه يه آل بو مايى يوكه قو ديو امر
ايدوب مايى يوكنه قوديغن وضعله آخره امر ايلديكن خاطرندن كيدوب (فصلى به ولا يعيدها) تيمم
ايله نمازى ادا ايلسه نمازى اعاده ايلمز (الا عند ابى يوسف) الا امام ابو يوسف قتنده اعاده لازم
كلور (ولو غيره بلا علمه) واكر برغيرى كيمسه بونك علمى يوغيكن صويى وضع ايتمش اولسه
(فقيل جاز وفاقا) بعض وفاقا اكا تيمم جائزدر ديدى (وقيل هو ايضا مختلف فيه) وبعض
بو مسئله دخى ذكر اولنان كبى مختلف فيه در ديدى (طلبه عن رفيقه او اعطاه باكثر من ثمن المثل
او اعطاه به وهو ليس عنده يتيم) بر كيمسه صويى رفيقندن طلب ايلدكده اكر رفيقى صويى
طلبدن انى منع ايدرسه ياخود مانك ثمن مثلندن اكثر ثمنله ويرمك مراد ايتسيدى ياخود
ثمن مثليله ويروب لكن طالب ثمن مثلى مقدارى قيمته قادر اولمسيدى بو صورتلرده اول كيمسه
تيمم ايدر (والا فلا) واكر رفيقى طلبدن منع ايتمزسه وثمن مثلى ايله ويرمكه راضى اولوب وبونك
قاتنده ثمن مثلى مقدارى شى بولنورسه اول وقت انكيچون تيمم جائز اولماز (قبله) طلب ايتمزدن
مقدم جائز اولماز (قيل جاز) بعض جائز اولور ديدى صاحب هدايه بونى اختيار ايلدى
بعض دخى جائز اولماز ديدى مبسوط صاحبى بونى اختيار ايلدى (ولم يجز على ارض تنجست
وزال اثرها) ونجس واقع اولوب اثرى زائل اولان ارض اوزره تيمم جائز اولمدى زيرا اول ارض
اكرچه كيم پاك ايسه ده طيبه اولمدى (بخلاف الصلوة) صلاة بو خلافى اوزره دركه صلاتده
طهارت كافيه در (وناقضه ناقض الوضوء) وتيممك ناقضى آبدستى نقض ايدن شيدر زيرا
تيمم آبدستك نائبيدر (والقدرة على ماء كاف لطهره) وتيمم مراد ايدن كيمسه نك طهارتنه
كفايت ايده جك مايه قادر اولمسى دخى تيممك ناقضيدر زيرا بو تقديرجه حدث سابق طاهر
اولوب تراك طهور اولمسنه منتهى اولور يوخسه طهرينه كفايت ايده جك مقدارى صويه
قادر اولمق نقض سببلرندن دكلدر زيرا نه حقيقة ونه حكما خروج نجس دكلدر پس اكر
تيمم ايدن كيمسه مايه قادر اولسه دخى آبدست المدين اول صويى ضايع ايلسه تيممى اعاده ايدر
وچقان جنب غسل ايدوب وظهرينه صو واصل اولمدين كفايت ايتميوب دوكنسيدى وضو
ايجاب ايدر حدثله محدث اولسيدى جنابت وحدثك ايكيسى ايچون تيمم ايدوب بعده ايكيسنه
كفايت ايدر صو بولسيدى غسل ووضودن هر برينك حقنده تيمم باطل اولور واكر بولديغى

صو ايكيسندن برينه كفايت ايتمزسه تيمم ايكيسنك حقنده باقى قالور واكر بعينه ايكيسندن برينه
كفايت ايدرسه هر قنغيسنه كفايت ايدرسه انى غسل ايدر وآخرك حقنده تيمم باقى قالور
وايكيسندن هر برينه مفردا كفايت ايدرسه لمعه يى غسل ايدر لمعه دن مراد جنابت ايچون
غسل ايتديكى وقتده صو يتشميوب باقى قلان ظهر يدر انى غسل ايدر زيرا جنابت اغلظدر
(فضل عن حاجته) تيمم ايدن كيمسه نك طهرينه كفايت ايدر صويه قادر اولمسى حاجتندن
فضله اولديغى حالده دركه زيرا اول صويى حاجتى ايچون مثلا صوسزلغنى دفع ايچون استعمال
ايلسه طهرينه كفايت ايتميوب عدم حكمنده اولور (ومرور الناعس به على الماء) تيممك
ناقضنك برى دخى اويوقليان كيمسه تيمله صو اوزرندن كچوب كتمسيدر حتى اكر متيمم صو اوزرندن
اويوركن كچسيدى انك تيممى اويقو ايله منتقض اولور يوخسه اوزرندن مرور ايتمسيله منتقض
اولماز (كالمستيقظ) ما اوزرندن اويوقلركن كچن متيمم اويانقله كچن متيمم كبيدر يعنى اويانقله
ما اوزرندن كچن كيمسه نك تيممى اويوقلمغله منتقض اولديغى كبى ناعسك دخى ما اوزرندن مرورى
اويوقلمغله تيممنى نقض ايدر (لا الردة) ردت بويله دكلدر زيرا انك تيممى منتقض اولماز حتى چقان
مسلم تيمم ايدوب العياذ بالله تعالى بعده مرتد اولسه بعده ينه اسلامه كلدكده اول تيمم ايله انك نمازى
صحيح اولور (جرح اكثر اعضائه) اكر اعضاى وضونك اكثرى حدث اصغرده (او بدنه)
ياخود جميع بدننك اكثرى حدث اكبرده مجروح اولسيدى (يتيمم) اول كيمسه تيمم ايدر زيرا اكثر ايچون
حكم كل واردر (والا غسل) اكر اكثرى مجروح اولمزسه وضوده وغسلده اعضايى غسل ايدر
(ولا يجمع بينهما) وصو ايله تيممك بيننى جمع ايلمز زيرا انده بدل ايله مبدل منهك جمعى واردر
حال بوكه انكيچون شرعده نظير يوقدر واكر اعضايى وضونك اكثرنده جراحت اولوب صو اول
جراحته ضرر ايدرسه ودخى اعضاء تيممك اكثرنده جراحت اولوب تيمم اول جراحته ضرر
ايدرسه صلاتى قضا ايدر وابو يوسف رحمه الله ديدى كه قادر اولدوغى غسل ايدوب نمازى
قيلار واعاده ايدر زيلعى ده بويله ذكر اولندى (المانع لو كان من قبل العباد) وضودن منع ايدن
عباد الله طرفندن اولورسه مثالى اسير اولان مسلم كبى كه كفارانى وضودن منع ايلمه وزندانده
اولان محبوس كبى ودخى آبدست الورسك سنى قتل ايدرين دنيلان كيمسه كبى (جاز) انكيچون
تيمم جائز اولدى (ويعيدها) وچقان مانع زايل اولسيدى اول تيمم ايله قلدوغى نمازى اعاده ايدر

* باب المسح على الخفين *

بو باب ادیكلرك اوزرينه مسح ايلمك بياننده در (جاز بالسنة) اديك اوزرينه مسح ايلمك سنت
مشهوره ايله جائز اولدى پس بو سنت مشهوره ايله كتاب الله اوزرينه زياده جائز اولور زيرا كتابك
موجبى ايكى ايقلرين غسل ايتمكدر وايكى اديك اوزره مسح ايله عامل اولان مسحك بدعت
اولمسنه اعتقاد ايدن كيمسه اولور لكن بدعت اولمسنه اعتقاد ايدن كيمسه عزيمتى اخذ ايديجى
اولديغى حالده مسح ايلمسه مثاب اولور كافيده ديديكه اكر سؤال اولنورسه كه بو مسح
رخصت مسقطه در اصول فقهده بلديكك شئ ايچونكه پس لايق اولان اتيان عزيمتله مثاب
اولمقدر زيرا چقان رخصه اسقاط ايچون اولسه نته كيم قصر صلاة اولديغى كبى عزيمت
مشروعيتى اوزره باقى قالماز جوابنده بزديرزكه عزيمت مشروعيتى اوزره باقى قالماز مادامكه مكلف
اولان كيمسه ايكى اديكى كيمش اوله ثواب اولان اديكلرى چقاروب ايقلرين غسل ايتمك اعتباريله در
امدى چقان اديكلرى چقارسه عزيمت مشروعه اولور وزيلعى ديديكه كافينك بو جوابى
سهودر زيرا غسل رجلين اديكلرى چقارمقسزنده اولورسه مشروعدر بو اجلدن چقان
اديكلرينه مسح ايدن كيمسه صويه طالسيدى واديكلرينه صو داخل اولوب حتى اياغنك اكثرى

غسل ایتسیدی اول کیمسه نك مسحی باطل اولور ایمدی اکر ادکلری چقارمقسزین غسل
مشروع اولمیدی اياغك بعضيسنی غسل ایله مسح ندن باطل اولوردی بو اجلدن ایکی ادکلری
چقارمدین تکلف ایدوب ایاقلرین غسل ایتسیدی شارع انی غسلدن عد ایلدی حتی انقضاء
مدتله باطل اولماز بن دیرمکه زیلعینك کافی صاحبنك قولنه سهودر دیمسی سهودر زیرا صاحب
کافینك مشروعیت ایله مرادی شارعك نظرنده اول کیمسه نك اوزرینه ثواب ترتب ایلمك
جهتندن جوازدر یوخسه اوزرینه احکام شرعیه دن حکم ترتب ایلمك دکلدر بونك اوزرینه
قصر صلاتی تنظیری دلالت ایدر زیرا قصر صلاتده عزیمتله عامل درت رکعت قلوب ورکعتین
اوزره قعود ایتمکله آثم اولور مع هذا فرضی تمام اولور و کافینك جوابنك تحقیقی اولدر که تحقیقا
رخصت ویریلان کیمسه مادامکه رخصت حالنده در انکیچون عزیمتله عمل جائز اولماز حتی
قچان درت رکعته نیتله صلاته افتتاح ایلسه صلاتك قطعی اکا واجب اولور ورکعتینله افتتاح
عن قریب صلاة مسافرده کلور پس قچان ایکی رکعته نیتله افتتاح ایلسه واثنای صلاتده اقامته
نیت ایلسه صلاة درت رکعته متحول اولور ایمدی ایاغنده ادیکی اولان کیمسه مادامکه ادکلری
ایله در انکیچون اياغنی غسل ایتمك جائز اولماز حتی اکر ادکلرین چقارمدین تکلفله ایاقلرین غسل
ایلسه آثم اولور اکرچه شارع آنی غسلدن عد ایلدی ایسه ده وقچان ادکلر ایاقدن چیقوب
رخصت زائل اولسه غسل مشروع اولوب انك اوزرینه مثاب اولور و عجبدر که کتب اصولده
تدبر صاحبی اولان کیمسه بونك واضح اولمسیله فحول علمادن برخلك اوزرینه نه کیفیتله خفی
اولدی (مرة) برکره مسح ایلمك جائز اولدی زیرا مسحده تکرار سنت اولمادی زیرا غسلده تکرار
طهارتده مبالغه ایچوندر مسح ایسه پاك ایتمك ایچون دکلدر (ولو امرأة) اکرچه کیم مسحله
عمل ایدن مرأه اولورسه ده زیرا مسحك جائز اولمسنك دلیلی مرأه ایله رجلك بیننی فرق ایلمدی
خطابلرك عمومی اوزره اولملرنده مرأه لرك داخل اولملری ایله بله (لا جنبا) جنب اولدوغی
حالده ادکلر اوزره مسح جائز اولماز زیرا مسح وضوده خلاف قیاس اوزره ثابت اولدی جنابت انك
اوزرینه قیاس اولنماز ودخی مبالغه صیغه سیله فاطهروا کمال تطهیرا ایجاب ایدرنته کیم سبقت ایتدی
ومسحده کمال تطهیر فوت اولور بوندنصکره فقهادیدیلرکه موضع موضع نقیدر تصدیره حاجت اولماز
زیرا بر کیمسه طهارت کامله اوزره ادکلرین کیدکدنصکره جنب اولسیدی دلیل معدوم اولمغله مسح
جائز اولماز لکن دینلدیکه بونك صورتی بر کیمسه وضو اوزره ادکلرین کیدکدنصکره مسحده
جنب اولسیدی وانك قاتنده صو بولنمامغله تیمم ایتدکدنصکره حدث واقع اولوب وضوسنه
کفایت مقداری صو بولسیدی انکیچون مسح جائز اولمز (ملبوسین علی طهر تام عند الحدث)
اول ادکلر اوزره مسح حدث قاتنده طهر تامله کیلمش اولدیغی حالده جائز اولدی مصنفك
ملبوسین قولی اذا لبسها علی طهر تام عند الحدث دینلمن تعبیردن احسندر زیرا بو مقامده مراد
امام شافعینك خلافنه اشارتدر زیرا امام شافعی ابتدا وضوء تام اوزره کیمکدن لابددر
حتی ایکی ایاقلرین غسل ایدوب ادکلرین کیدکدنصکره وضوینی تمام ایلسه مسح جائز اولمازدیر
و بز دیرزکه وقت حدثده وضو ایله ادکلرك کیلمسنك موجود اولماسی هر نه طریق ایله
اولورسه کفایت ایدر وظاهردر که اول وقت ادکلرك کیلمسنك باقی اولمسی زمانیدر یوخسه
حدوثك زمانی دکلدر بقا واستمرار ایچون مقید اولان اسمدر زیرا فعل تجدد افاده ایدر و بزم
قولمز احسندر دیمه مزه باعث قومك علی طهر تام عبارتی لبس لفظنك ضمیرندن حالدر عند الحدث
قولی تام قولنه متعلق قلنمغله توجیه جائز اولدیغی ایچوندر ومعنا قچان ایکی ادکلری طهر تام اوزره
کیسیدی اول طهر عند الحدث تامدر دیمك اولور پس ایکی عبارتك مآلی بر اولور (للمقیم یوما

وليلة

وليلة) لام جاز قولنه متعلقدر مقیم ایچون مسح خفین برکون برکیجه جائز اولدی رسول علیه
الصلاة والسلامك یمسح المقیم یوما وليلة والمسافر ثلثة ایام ولیالیها قول شریفی ایچون
(من حین الحدث) حدث وقتندن برکون برکیجه مسح ایدر یوخسه ادکلری کیدیکی ومسح
ایلدیکی وقتدن دکل (علی ظاهر خفیه) ایکی ادکلرینك ظاهری اوزره جائز اولدی خف
طبوقلری ستر ایدن ادکدر یاخود طبوقدن ظاهرده اولان ایاق پارمقلری ایله اوچ پارمقدن اقل
اولان ادکدر اما اوچ پارمق مقداری طبوق ظاهر اولمق خرق منزله سنده در ادیك واسع
اولماسنده بأس یوقدر شول حیثیتله که ادیکك اوزرندن ایاق کورینه مصنفك علی ظاهر
قیدنه باعث اولدر که زیرا ادکك باطننه واوکچه سنه وقونجنه مسح جائز اولماز زیرا مسح
سنتی قیاسدن معدولدر انده شرع انکله وارد اولان شیئك جمیعسنده رعایت اولنور (او جرموقیه)
یاخود مسح ایکی جزمه لری اوزره جائز اولور جرموقین ایکی ادکلردر که مسح اولنان ادکلرك
اوزرینه حفظ ایچون کیلور (الملبوسین علی الخف قبل الحدث) اویله جرموقلردر که حدثدن
اول ادیك اوزره کیلور حتی اکر ماسح جرموقینی ادك اوزرینه بعد الحدث کیسیدی انلرك اوزرینه
مسح جائز اولماز امام شافعی قتنده جرموقین اوزره مسح جائز اولماز زیرا بدل ایچون رأی ایله بدل
اولماز دیدی بزم ایچون دلیل اولدر که حضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنان شیدر که
تحقیقا حضرت عمر رأیت النبی علیه الصلوة والسلام مسح علی الجرموقین دیدی یعنی بن پیغمبر
علیه الصلاة والسلامی کوردم ایکی جرموقلری اوزره مسح ایلدی دیمکدر بوندنصکره تحقیق
جرموق ادکدن بدل دکلدر اکرچه کیم ادك جرموقك تحتنده ایسه ده ایاقدن باشقه اولوب کانه
همان ایاقده جرموق حکمنده اولورسه ده جرموق ادکدن بدل دکلدر زیرا وظیفه ایاق ایله
اولدی ادیك اعضای وضودن اولمق ایچون ادیکله وظیفه اولمادیکه پس جرموق ادیکه بلکه
ایاغه سرایتدن منع ایدیجی بدل اولدی بو اجلدن بز دیرزکه قچان حدث واقع اولدقده ادیکه
مسح ایلسون یاخود مسح ایلمسون جرموقی ادك اوزرینه کیسیدی جرموق اوزرینه مسح
اولماز زیرا مسحك حکمی ادیکله مستقر اولدی ایمدی ادیك حکما اعضای وضودن اولدی پس
اکر جرموق اوزره مسح اولنسیدی جرموق ادکدن بدل اولور بو اجلدن مسح جائز اولماز
بن دیرمکه بوندن معلوم اولورکه کرباسدن یاخود چوقه دن یا اوزرینه مسح جائز اولمیان
بونلر مثللی شیدن دیکلمش شیئك اوزرینه کیلن جرموق اوزره مسح جائز اوله زیرا
جرموق ایاقدن بدل اولوب اول جرموق اوزره مسحك جائز اولمسیله یله ادیك معدوم حکمنده
اولسیدی ادیك ایاقدن بدل اولوب اوزرینه مسح جائز اولمیان شیئك عدم حکمنده اولمسی
اولی اولوردی تنکیم لفافه ده یعنی طولاقده اولدیغی کبی و بونی تأیید ایدر که تحقیقا امام
غزالی رحمة الله علیه وجیزده ورافعی شرحنده ایکیسنکده مسائلده امام اعظمك خلافی
ذکرینی التزاملری ایله بله بو مسئله یی صورت اتفاقده ایراد ایلدیلر و بزم مشایخمز مشهور اولان
کتابلرده بونکله تصریح ایلمدکلری جرموق ایاقدن خلف اولمسنی ذکر ایلدکلری شیئله اکتفا ایچوندر
(او جوربیه الثخینین) یاخود مسح ماسحك ایکی صیق اورلمش جوربلری اوزره جائز اولدی
یعنی باغسز اینجك استمساك اولنان چورابدر امام اعظم رحمه الله اولا جوربین اوزره مسحی تجویز
ایلمدی وامامین تجویز ایلدی بعده امام اعظم دخی امامین قولنه رجوع ایلدی وجوازیله
افتا ایلدی (او المنعلین) یاخود جوربین منعلین اوزره جائز اولدی منعل ومنعل تحتنه نعل کبی دری
دیکلان چوراب در بو تقدیرجه اوزرنده مشی ایله مواظبت ممکن اولوب همان ادیك کبی اولور (او المجلدین
یاخود مسح دریلمش اولان جوربین اوزره جائز اولدی مجلد ایله مراد اعلاسنه واسفلنه دری

قلنان چورابدر ایمدی همان حکمده ادیك کبیدر (لایجوز علی عمامة وقلنسوة و برقع) دولبند
اوزرینه وتاج اوزرینه واورتیجك اوزرینه مسح جائز اولماز برقع قافك ضم وفتحیله خماره دیرلر
(وقفازین) ودخی قفازین اوزرینه مسح جائز اولماز قفار صغوغی دفع ایچون یاخود طوغانك
پنجه سندن الی حفظ ایچون کیلان الدوان دنیلان شیدر بونك اوزرینه مسح جائز اولمامسنه باعث
اولدرکه زیرا مسح حرجی دفع ایچوندر بونلرك ایسه چقارمسنده حرج یوقدر لکن مرأه
اورتیجکی اوزرینه مسح ایدوب ویاش باشنه نفوذ ایتسیدی حتی باشنك ربعی مقدارینی یاش
ایتسیدی مسح جائز اولدی (وفرضه قدر ثلاث اصابع الید) وایکی ادیك اوزره مسحك فرضی
علی حدة هر بر ایاقدن الك اوچ پرمقلری مقداریدر حتی اکر بر ایاغی اوزره ایکی پرمق مقداری
واول بر ایاغنه بش پرمق مقداری مسح ایتسیدی جائز اولمدی واکر بر پرمغله اوچ کره جدید
صوایله مسح ایتسیدی مقصود حاصل اولمغله جائز اولدی اما اکرمائی تجدیدسز بر پرمغله اوچ
کره مسح ایتسیدی جائز اولمدی واکر مسح موضعنه اوچ پرمق مقداری یغمور صوبی اصابت
ایتسیدی جائز اولدی کذلك چی ایله اصلنمش اوتلق ایچنده یورومکله اوچ پرمق مقداری ماء
اصابت ایتسیدی یاخود ادیکه واجب اولدیغی مقداری چی اصابت ایتسیدی جائز اولدی
الك پرمقلری ایله دیمکدن مراد ایاق پرمقلرندن احترازدرنتکیم کرخی روایت ایلدی (وسنته مدها)
وادیکلره مسحك سنتی پرمقلرك مداولنمسیدر (مفرجه من اصابع الرجل الی الساق) الك پرمقلری
اچلمش اولدیغی حالده ایاق پرمقلرندن اینجکه وارنجه چکلمسیدر بو عباره مشایخدن نقل اولنمشدر
تتبع اکا شهادت ایدر صدر الشریعه نك اوچ پرمق مقداری اوزره زیاده اولان اولماز الاماء مستعمل
ایله اولوراناك ایچون اعتبار یوقدر دیمسنك وجهی یوقدر بونك بیانی اولدرکه زیرا پرمقلری
اینجکه وارنجه چکمك سنت اولورسه سنت حاصل اولماز الاماء مطهر ایله اولور فقها اتفاق
ایلدیلرکه تحقیقا ماء مستعمل مطهر دکلدر و ذکر اولنانکی تحقیقا ماء مادامکه عضوده در
مستعمل اولماز ایمدی ذکر اولنان شیء نه کیفیتله صحیح اولور (خرق قدر ثلاثها الاصاغر یمنعه)
ایاق پرمقلرینك کوچکلرینك اوچی مقداری یرتق مسحی منع ایدر یمنعه قولی خرق قولنك خبریدر
ایاق پرمقلرینه اعتباره باعث اولدرکه زیرا ایاقده اصل اولان ایاق پرمقلریدر یعنی اوچ پرمغك
بلا کف قطع اولنمسیله دیت واجب اولور اکثر ایچون حکم کل واردر اوچ ایسه پرمقلرك اکثریدر
ودخی ایاغك اوچ پرمق مقداری منکشف اولسیدی مسحی منع ایدر و پرمقلرك کوچکلرینه
اعتباره باعث احتیاط ایچوندر بو مسئله نچان ادیکك یرتغی پرمقلرك مقابلنك غیریده اولدیغی
صورتده در واوکجه نك غیری موضعده اولدیغی صورتده در اما نچان یرتق پرمقلرك مقابلنده
اولورسه معتبر اولان خرق مقابلنده اولان پرمقلرك ظهوریده در زیرا هر پرمق موضعنده اصلدر
ونچان یرتق اوکجه موضعنده اولورسه مادامکه اوکجه نك اکثری ظاهر اولمدقچه مسحی منع ایلمز
طبوقدن یوقاروده اولان یرتق مسحی منع ایلمز زیرا ادیکك طبوقدن یوقاروده اولانك کیمه سنده
اعتبار یوقدر وطرنقلرك ظهوری اصح قولده مسحی منع ایلمز بلکه مانع اولان بکمالها اوچ
پرمق مقدارینك ظهوریدر وخرق کبیرك مسحی منع ایلمسی نچان اچلمش اولدیغی حالده تحتی
کورندیکی وقتده در اکر ادیکك دریسی قالك اولمغله تحتی کورنمزسه لکن نچان اکا پرمق
ادخال اولنسه داخل اولورسه مسحی منع ایلمز واکر یورودیکی حالده ظاهر اولوب ایاغی
بصدیغی حالده اچلمزسه مسحی منع ایدر زیرا ادیك یورومك ایچون کیلور (ویجمع
فی خف لا فیهما) ویرتقلر برادیکده جمع اولنور ایکیسنده جمع اولنماز یعنی نچان برادیکده
اینجکی التنده چوق یرتقلر اولسه شول حیثیتله که نچان اول یرتقلر جمع اولنسه مقداری مذکور

اولان اندن ظاهر اولورسه مسحی منع ایدر زیرا اول مجتمع اولان مقداری یرتغله ادیك سفری
منع ایلمز وجمعده معتبر اولان یرتق اکا چوالدز داخل اولاندر بونك ادناسی عدم منزله سنده در
(بخلاف النجاسة) متفرقه اولان نجاست حرقك خلافیدر شول حیثیتله که ایکی ادیکده یاخود
ایکی ثوبده اولورسه ده جمع اولنور یاخود بدنده و یامکانده یاخود ذکر اولنان شیلرك مجموعنده
اولورسه ده جمع اولنور (والانکشاف) دخی عورتك منکشف اولمسی ادکلرك خرقنك خلافیدر
نته کیم مرأه نك فرجنده برشی وظهرنده برشی واو یلغونده برشی منکشف اولسه جمع اولندوغی
وقتده صلاتك جوازینی منع ایدر (المعذور یمسح فی الوقت لا بعده) معذورك تعریفی عن قریب
کلور معذور اولان کیسه ادیکلرینه وقت ایچنده مسح ایدر وقت چقدقدنصکره مسح جائز
اولماز (الا اذا انقطع وقت الوضوء واللبس) مکر وضو یله بله ادکلرین کیدوکی وقتده عذر
منقطع اواورسه وقت چقدقدنصکره دخی مسح جائز اولور حتی عذرك منقطع اولمسی وضو
حالنده بولنوب ادکلرین کیدیکی وقتده بولنمزسه یاخود برعکس بولنورسه یاخود ایکی حالده
بولنمزسه وقت چیقدقدنصکره مسح جائز اولماز (وناقضه ناقض الوضوء) ومسحك ناقضی
وضونك ناقضیدر زیرا مسح وضونك بعضیدر (ونزع الخف) ودخی مسحك ناقضی ادیکك
چقمسیدر حدثك ایاغه سرایتی ایچون مانع زائل اولدیغی حیثیتله ایمدی ادیکك بری ایاقدن
چیقدقدنصکره آخرك چقارلمسی واجب اولور زیرا وظیفهٔ واحده ده غسل ایله مسح جمع
اولنماز (ولو بخروج اکثر القدم الی الساق) اکرچه کیم ایاغك اکثری ادیکك ساقنه وارنجه
چقمغله ده اولورسه زیرا مسحك موضعی مکانندن آیرلدی کانه همان ایاغی ظاهر اولدی
(هو الصحیح) قول صحیح بودر زیرا اکثر ایچون حکم کل واردر کافیده بویله ذکر اولندی
وایاغك قلیلی چقماسندن احتراز متعذر زیرا آز اولور بلاقصود حاصل اولور پس حرج لازم
کلور (وقیل اکثر العقب) بعض اوکجه نك اکثری چقمغله مسح منتقض اولور دیدی و بو قول
ابو یوسفك قولیدر وامام محمددن روایت اولندیکه مسحك موضعنده ایاغك ظهرنده اوچ
پارمق مقداری باقی قالورسه مسحی باطل ایلمز واکثر مشایخ دخی بو قوله ذاهب اولمشلردر
واکر ایاق موضعنده طوروب اوکجه چیقوب وداخل اولورسه مسح باطل اولماز کافیده بویله
ذکر اولندی (ومضی المدة) ومسحك برناقضی دخی مدتك کچمسیدر بزم روایت ایلدیکمز شی
ایچون (ان لم یخف ذهاب رجله) اکر ایاغنك تلف اولمسندن خوف ایلمزسه یعنی ماسح مسافر
اولدیغی حالده نچان مدت مسح منقضیه اولوب اول وقت ادکلرین چقاردقده ایاغنك
صوقدن تلف اولمسندن خوف ایدرسه مسح جائز اولور کافیده بویله ذکر اولندی وعیون
مذاهبده دخی ذکر اولندی (و بعدهما) یعنی ادکلرین چقاروب مدت منقضیه اولدقدنصکره
(غسل رجلیه فقط) انجق ایکی ایاقلرین غسل ایدر حدث سابقك ایکی ایاقلره سرایتی ایچون
(قبل بلوغ الماء الکعب) بعض دیدیکه مانك طوغه بالغ اولمسی مسحی باطل ایدر (وقیل
اصابته اکثر القدم) و بعض قدمك اکثرینه مانك اصابت ایلمسی مسحی باطل ایدر دیدی
فتاوای تاتارخانیه ده دیدیکه نچان ایکی ادکلرك اوزرینه مسحدنصکره ادیکه صو داخل اولوب
ایکی ایاقلرین اوچر پارمق مقدارین اصلاتسیدی انك مسحی باطل اولماز واکر ایاغك جمیعسی
یاش ایدوب وصو طوغه بالغ اولسیدی مسح باطل اولور بونی امام اعظمدن روایت ایلدیلر
واول بر پارمغنك غسلی واجب اولور بونی ذخیرة الفقهاده ذکر ایلدی وشیخ امام ابی جعفردن
روایت اولندیکه نچان ایکی ایاقدن برینك اکثرینه ما اصابت ایلسه مسحی نقض ایدر وغسل
منزله سنده اولور و بعض مشایخمز بوکه ذاهب اولدیلر ذخیره ده اصح قول بودر دیدی

وشيخلريمز دن بعضيلر علي كل حال مسحي نقض ايلمز ديديلر وكتب فقهيه ده مشهور اولان اوج ناقض اوزره اقتصار ايلديلر پس كانه روايت اخيره يي اختيار ايلديلر (نزع جرموقيه يمسح على خفيه) چقان ماسح ايكي جزمه لرين چقارسيدي ايكي ادكلري اوزره مسح ايدر زيرا ايكي جزمه لر اوزره مسح ايكي ادكلر اوزرينه مسح دكلدر جزمه لرك ادكلردن منفصل اولدقلري ايچون ايكي طاقه لي ادك بونك خلافيدر كه بريسي چقارلسه ياخود ادكارك ظاهرنده كي دري صيوالسه اول وقت اول چقان طاقه نك وصويلان درينك تحتنه مسح اعاده اولنماز زيرا جميعسي متصل اولدقلري ايچون شئ واحددر پس مسحدنصكره تراش اولندقده باشه مسح اعاده اولنمديغي كبي اولدي (ولو احدهما) واكر جرموقينك بري چقارلسيدي ايكيسنكده مسحي باطل اولور (فح يعيد مسح الاخر) بوتقديرجه جرموق آخرك مسحي اعاده اولنور (والخف) واوزرندن جرموق چقان ادكك مسحيده اعاده اولنور زيرا وظيفۀ واحده ده انتقاض تجزي قبول ايلمز پس چقان ايكيسندن بري منتقض اولسه آخر دخي منتقض اولور (وقيل ينزع الاخر) بعض جرموقك بري چقارلسيدي جرموق آخردخي چقار يلور ديدي زيرا ايكيسندن برينك چقارلمسي ايكيسنك چقارلمسي كبيدر تجزي قبول ايتديكي ايچون واصح اولان قول اولدر (مقيم مسح وسافر قبل تمام يوم وليلة) برمقيم ادكلري اوزره مسح ايدوب مدت مسحك تمامندن اول مسافر اولسيدي (اتم مدة السفر) مدت سفري تمام ايدر يعني مسح مقيم مسح مسافره متحول اولور شول حيثيتله كه مجموعي اوج كون اوج كيجه اولور (ولو بعدها) اكر بركون بركيجه دنصكره مسافر اولسيدي (نزع) ادكلرين چقارر زيرا حدث اياغه سرايت ايتدي سفر اول حدثي رفع ايلمز (ومسافر اقام بعدها نزع) وبر مسافر كيمسه بركون بركيجه دنصكره مقيم اولسيدي ادكلري چقارر (وقبلها يتمها) وبركون بركيجه دن اول مقيم اولسيدي بركون بركيجه يي تمام ايدر زيرا رخصت سفر بلاسفر باقي قالماز حاصل كلام بودر كه يامقيم مسافر اولور وياخود مسافر مقيم اولور ايكيسندن هر بري يابركون بركيجه تمام اولمازدن اول ياخود بركون بركيجه دنصكره اولور (المسح على الجبيرة) جبيره اوزره مسح جبيره براغاجدر كه قريلن كموك اوزرينه بغلنور (وخرقة القرحة) دخي چبانك صارقيسي اوزرينه وقان آلنان موضعه بغلانن خرقه اوزرينه مسح (والعصابة) وخرقه دوشماسون ديو خرقه يي بغلد قلري شي اوزرينه مسح (كالغسل) ذكر اولنان شيلرك تحتنده اولاني غسل ايتمك كبيدر (فلا يتوقف المدة) غسل كبي مدته متوقف اولماز (ويجمع به) وغسل ايله جمع اولنور اكر حكما غسل اولديغي غسل انكله نيجه جمع اولنوردي تنكيم اياغك بري غسل اولنوب وايكي ادكك بري مسح اولنمق كبي (وجاز ولو بلا وضوء) وجبيره اوزرينه مسح جائز اولدي كركسه آبدستسز بغلندي ايسه ده زيرا اول حالتده مانك اعتبارنده حرج واردر (وترك المسح ان ضر) وجبيره اوزره مسح ترك اولنور اكر ضرر ويررسه (والافلا) واكر ضرر ويرمزسه ترك اولنماز (وانما يجوز المسح اذا عجز عن مسح الموضع) وجبيره اوزره مسح جائز اولمادي مكر جبيره نك موضعنه مسحدن عاجز اولورسه جائز اولدي يعني اكر بغلو اولان جبيره نك چوزلمسي ضرر ويررسه جبيره اوزره مسح جائز اولدي اما چقان جبيره نك موضعني مسحدن عاجز اولمازسه جبيره اوزره جائز اولماز وخيطده لايق اولان بو محلي حفظ ايلمكدر زيرا ناس بوندن غافللردر ديدي (ولايبطله سقوطها) وجبيره نك ساقط اولمسي مسحي ابطال ايلمز (الاعن برء) مكر موضع جبيره علتدن بري اولورسه ابطال ايدر (فان سقطت في الصلوة عنه) پس اكر جبيره صلاة ايچنده موضع جبيره علتدن بري اولديغي حالده ساقط اولسيدي (بطل) مسح باطل اولور (واستؤنفت) وصلاة يكيدن قيلنور

(والافلا) واكر جبيره صلاة ايچنده موضع جبيره علتلو اولديغي حالده دوشرسه مسح باطل اولماز وصلاة يكيدن قلنماز (ولايشترط في مسحها التثليث والنية) جبيره وخرقه وعصابه نك مسحنده اوچرلمك ونيت ايتمك شرط قلنمادي امام زاهدي جميع روايانده نيت شرط قلنمادي ديدي وبعض قاتنده اكر مسح باش اوزره اولمسه انده تثليث سنت اولور ديدي (ويكفي على اكثر العصابة) وعصابه نك اكثري اوزره مسح كفايت ايلدي انده قبليو مسح ايتمك شرط قلنمادي كافيده بويله ذكر اولندي بركيمسه قان الديروب اوزرينه خرقه وضع اينسيدي بعض ديديكه عصابه اوزره بلكه خرقه اوزره مسح جائز اولماز وبعض ديديكه اكر آخردن معاونتسز عصابه يي بغلق ممكن ايسه مسح جائز اولماز واكر معاونتسز بغلمق ممكن دكل ايسه مسح جائز اولور وبعض ديديكه عصابه يي چوزوب وتحتني غسل ايله ياره ضرر ايدرسه عصابه اوزره مسح جائز اولور واكر غسل ضرر ايتمزسه مسح جائز اولماز وكذلك ياره نك موضعني تجاوز ايدن هرخرقه ده حكم ذكر اولنان كبيدر اكر خرقه نك چوزلمسي ضرر ايتميوب بلكه موضع يارەدن قالدرمسي ضرر ويررسه خرقه يي چوزر وموضع جراحته وارنجه خرقه نك التني غسل ايدر وخرقه يي بغليوب موضع جراحته مسح ايدر وعامۀ مشايخ قان آلدرن كيمسه نك عصابه سي اوزره مسحك جائز اولمسي اوزره لردر وعصابه دن ايكي عقدك ماييننده بدندن موضع ظاهرده اصح قول بودركه اكا مسح كفايت ايدر زيرا اول موضع غسل اولنسه عصابه اصلا توب آز اولور كه موضع فصده صو واصل اولوب ضرر ايدر

(* باب دماء تختص بالنساء *)

بو باب عورتلره مختص اولان قانلرك بياننده در بو اوچ نوعدر حيض ونفاس واستحاضه در (الحيض دم ينفضه رحم بالغة) حيض برقاندر كه بالغه نك رحمي اني طشره دفع ايدر بالغه طقوز ياشنده اولان قزدر مصنف رحم ايله استحاضه دن احتراز ايلدي زيرا دم استحاضه طمر قانيدر رحم قاني دكلدر ودخي بورون قانندن وياره لردن آقن قاندن احترازدر ودخي حامل اولان مرأه نك كورديكي قاندن احتراز ايلدي زيرا حاملك كورديكي قان رحمدن چقان قان دكلدر زيرا حق تبارك وتعالى عادتي اجرا ايدر كه تحقيقا چقان مرأه حامل اولسه رحمك اغزي قپانوب اندن برشي چقماز (لاداء بها) اويله رحم كه انده مرض اولميه مصنف بونكله رحمدن مرض ايچون دفع اولان قاندن احتراز ايلدي طغورمق كبي وبونك مثللو مرض كبي زيرا طغورمق مرأه لره مرض حكمنده در وكنديلري مريضه حكمنده در حتى نفاس حالنده انلرك تبرعلري ثلث مالندن اعتبار اولنور مصنف والاياس ديمدي زيرا آيسه اولان مرأه ايچون اختلاف واردر عن قريب بياني كلور حيضك تعريفندن انك اخذي ايچون وجه يوقدر (واقله ثلثة ايام ولياليها) حيضك اقل مدتي اوج كوندر كيجه لري ايله بيله تنكيم ظاهر روايت دخي بودر وحسنك روايتنده اوج كونك ايچنده بولنان ايكي كيجه در (واكثره عشرة) وحيضك مدتنك اكثري اون كوندر رسول عليه الصلاة والسلامك اقل الحيض ثلثة ايام واكثره عشرة ايام بيورديغي ايچون وبو حديث امام شافعينك اقل مدت حيضي تقديرنده بركون ايله واكثرنده اون بش كون ايله تقديرينك اوزرينه حجتدر (ولون في مدته سوى البياض وطهر متخلل فيها حيض) بياضدن غيري برلون كه مرأه اني مدت حيضده كوره وبرطهر كه مدت حيضده آرالغه كيره هر بري حيضدر يعني چقان مدت حيضك ايكي طرفني قان احاطه ايلسيدي امام محمدك امام اعظمدن روايتنده متوالية آقن قان كبي اولور ووجهي اولدر كه تحقيقا قانك مدت حيضي استيعاب ايلمسي بالاجماع شرط دكلدر پس اولي وآخري اعتبار اولنور باب زكاتده

نصاب کبی (واقل الطهر خمسة عشر یوما) وایکی حیضك بیننده اولان طهرك اقل مدتی اون بش
کوندر صحابه نك اجماعلری انك اوزرینه اولدیغیچون ودخی لزوم عبادتك مدتی اولدیغیچون
اقامتك مدتی کبی اولدی اکر سؤال اولنورسه که تحقیقا مقرر اولدیکه اقل مدت حیض اوچ کون
واکثری اون کوندر پس اکر اقل طهر اون بش کون اولدقده برآیده ایکی کون بولنمق لازم
کلور که اول ایکی کونده حیض وطهر اولمیه جوابندن بز دیرز که حقان برآیده برطهر وبرحیض
اولمق واجب اولورسه لازم کلور حال بوکه بویله دکلدر بو اجلدن بدایعده دیدیکه تحقیقا
مرأه برآیده البته اون کون حایض اولماز واکر اون کون حایض اولسه البته یکرمی کون
طاهره اولماز بلکه اوچ کون حیض کورر ویکرمی کون طاهره اولور وآز اولورکه اون کون
حایض اولور واون بش کون طاهره اولور بونك زیاده تحقیقی عن قریب کلور انشاءالله تعالی
(ولاحد لاکثره) ومدت طهرك اکثرنده حد یوقدر زیرا طهرك اکثری آز اولور برسنه وایکی
سنه یه دکین ممتد اولور وآز اولور ابدا حیض کورمز ایمدی مدتك تقدیری ممکن اولماز (الاعند
نصب العادة اذا استمر الدم) الاحقان دم مستمر اولسیدی عادتك نصابی قاتنده حد واردر
بو تقدیرجه طهرك اکثری ایچون حد واردر ونصب عادتك تقدیرنده فقها اختلاف ایلدیلر
واصح اولان قول بودر که تحقیقا نصب عادت التی آی تقدیر اولنور الا برساعت دکل زیرا
عادت حاملك غیرینك طهرینك نقصانیدر ومدت حملك اقلی التی آیدر پس مدت حملدن
برشی ایله نقصان قلندی اولکه برساعتدر وبونك صورتی ابتدا ایدیجی اولدیغی حالده مرأه
اون کون قان کورسیدی بعده قان مستمر اولسیدی اول مرأه نك عدتی اون طقوز آیدن اوچ ساعت
اکسکده منقضیه اولور زیرا بو تقدیرده اوچ حیضه وهر برحیض دخی اوچ کون اولمغه محتاجز
ودخی اوچ طهره وهر برطهر التی آیدن برساعت نقصان اولمغه محتاج اولورز ایمدی معلوم
اولسونکه تحقیقا طهرك ایکی طرفنی دم احاطه ایلمك بالاتفاق شرطدر لکن امام محمد قتنده
حیضك ایکی طرفنی وامام ابو یوسف قتنده طهر متخللك ایکی طرفنی احاطه ایلمك شرطدر
ودخی شول طهر که اون بش کوندن اقل اوله ایکی دمك ارالغنه تخلل ایتسیدی اکر اوچ کوندن اقل
اولورسه ایکیسنك بینی تفصیل اولنماز بلکه همان اجماعا دم متوالیدر واکر اوچ کون ویا اوچ
کوندن اکثر اولورسه ابو یوسف قتنده اولکه امام اعظمدن قول اخیردر تفصیل اولنماز
اکرچه کیم اون بش کوندن اکثر اولورسه ده بلکه بوده امام ابو یوسف قتنده ذکر اولنان
کبیدر زیرا طهر فاسددر ایکی حیضك ما بینی فصله صالح اولماز مروراً یدن علت ایچونکه
تحقیقا اقل طهر اون بش کوندر کذلك ایکی دمك ما بینی فصله صالح اولماز زیرا فاسده شرعا
احکام صحیحه متعلق اولماز حیضك طهر ایله ابتدالکی وختمی بو قولده جائز اولور یوخسه
کلیجك بش قولده جائز اولماز وامام محمدك امام اعظمدن روایتنده تحقیقا طهرك ایکی طرفنی قان
احاطه ایتسیدی اون کونده ویا اون کوندن اقلده طهر فصل اولنماز وابن مبارکك امام اعظمدن
روایتنده طهرك ایکی طرفنی قان اون کونده یاخود اون کوندن اقلده احاطه سیله بیله ایکی
دمك نصاب اولمسی شرط قلندی وامام محمد قتنده ایکی دمك نصاب اولمسیله بیله طهرك
ایکی دمه مساوی اولمسی شرط قلندی بوندنصکره طهر متخلل دم متوالی کبی اولدیغیچون
امام محمد قتنده اول طهر دم اولدی ایسه پس اکر ذکر اولنان طهر متخلل بولندیغی اون کونده
برطهر آخر بولنورسه بوطهر اوله محیط اولان ایکی دملر غالب اولورلر لکن اول دمك حکمی دم عد
اولنورسه مغلوب اولور پس اول دم حکمی دم عد اولنور حتی طهر اول کبی حیض قلنور الا
ابی سهلك قولنده دکل وطهر آخرك طهر اوله مقدم ویا مؤخر اولمسنده فرق یوقدر

وحسن

وحسن بن زیاد قتنده شول طهر که اوچ اوله یاخود اوچدن زیاده اوله مطلقا تفصیل اولنور
پس بو التی قولدر فقها بوکا مثال وضع ایدوب اول مثال بو اقوالی جمع ایدر مرأه ابتدا ایدیجی
اولدیغی حالده برکون دم کوردی واون درت کون طهر کوردی بعده برکون دم وسکز کون
طهر کوردی بعده برکون دم کوردی ویدی کون طهر کوردی بعده ایکی کون دم کوردی
واوچ کون طهر کوردی بعده برکون دم کوردی واوچ کون طهر کوردی بعده برکون دم
کوردی وایکی کون طهر کوردی بعده برکون دم کوردی پس بونلر قرق بش کوندر امام
ابو یوسفك روایتنده ذکر اولنان قرق بش کوندن عشرهٔ اولی که یوم اولی حیض اونبجی کونی
طهردر وایام مذکوره دن دردنجی عشره که ایکی طرفلری طهردر حیضدر وامام محمدك
روایتنده اون کون طهردنصکره واقع اولان عشره دخی حیضدر وابن مبارکك روایتنده
سکز کون طهردنصکره واقع اولان عشره دخی حیضدر وامام محمدك قتنده بلا روایت یدی کون
طهردنصکره واقع عشره دخی حیضدر وابن سهلك قتنده بو یدی کون طهردنصکره واقع
اولان عشره ده التی کون اولیسی حیضدر وحسنك قتنده ذکر اولنان قرق بش کونك
آخرنده کی درت کون حیضدر وبو درت کونك غیریسی که هر مجتهد انك حیض اولمسنه حکم
ایلدی حاکم مذکورك یعنی حسنك قتنده استحاضه در پس اقوالدن هر صورتده قول
ابو یوسفدن غیریسنی طهر ناقص فاصل اولور ایکی دمك بریسی نصاب اولوب حیض اولور
واکر ایکی دمك ایکیسیده نصاب اولورسه دم اول حیضدر واکر ایکیسیده نصاب اولمازایسه
اولی ایله ثانیه دن هر بری استحاضه اولور ایمدی بو مقامده برصورت تصویر ایلدمکه
اندن سهولتله فهم اولنور بعون الله تعالی

دم	عشرهٔ اولی طهر	دم	عشره بعدار بعهٔ عشره	دم	عشرة الثانیه	دم
د	٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥	د	٥٥٥٥٥٥٥٥٥	د	٥٥٥٥٥٥٥	د

طهر	دم	طهر	دم	طهر	دم	دم
٥٥٥	د	٥٥٥	د	٥٥	د	

عشرهٔ اولی حیضدر ابو یوسف قتنده روایتله
عشرهٔ ثانیه اون درت طهردنصکره طهردر عشرهٔ ثالثه سکز طهردنصکره حیضدر
ابن مبارك قتنده عشرهٔ رابعه حیضدر امام ابو یوسف رحمة الله علیه قتنده (والنفاس دم
یعقب الولد نفاس والدك طوغدقدنصکره عقبنده آقن قاندر وبو نفاس اصلنده مرأه نك طغورمسیدر
حقان وضع حمل ایتسیدی جمعنده نفسا دینور وکلام عربده نفسا ایله عشرادن غیری فعال وزننده
جمعلنور کلمه یوقدر صحاح جوهریده بویله ذکر اولندی (ولاحد لاقله) نفاس تعبیر اولنان
قانك اقلنده حد یوقدر زیرا ولدك خروجی نفاس قاننك رحمدن اولدیغنه علت ظاهره در
پس رحمدن اولمسی طرفنی تأیید ایدر برشیئه حاجت یوقدر حیض بونك خلافیدر که حیضك
رحمدن اولمسنه دلالت ایدر شیء بولنمسیدی امتداد مرجح قلنوردی (واکثره اربعون)
ونفاسك اکثری قرق کوندر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام نفساره قرق کون توقیت بیورمشدر
(وکل یمنع استمتاع ما تحت الازار) وحیضله نفاسدن هر بری ایچ طون تحتنده اولان شیدن
تمتع طلب ایتمکی منع ایدر مباشرت وتفخیذ کبی وازارك اوستندن یاپشمق واوپمك حلال
اولور وامام محمد قتنده یالکز موضع دمدن اتقا اولنور (والصلوة والصوم) ودخی نفاس
صلاتی وصومی منع ایدر انك اوزرینه اجماع امت اولدیغیچون (وتقضیه فقط) ویالکز
صومی قضا ایدر صلاتی قضا ایتمز زیرا حیض صلاتك واجب اولمسنی وصحت اداسنی منع ایدر
ایمدی حقان مرأه طاهره اولدقده صومنی قضا ایدر (وتوطؤ بلاغسل بانقطاعه للاکثر)

يعنى حيضله نفاسك اكثر مدتده قانى قطع اولان امرأه نك غسل ايلمدين وطئى حلال او لور
(والاقل لا) دخى اكثردن اقلده قطع اولان مرأه نك وطئى حلال اولماز يعنى حيض قانى
اون كوندن اقلده ونفاس قانى قرق كوندن اقلده قطع اولان مرأه نك وطئى حلال اولماز
مكر كه صلاتك ادناسى كه انده غسل وتحريمه صغجق مقدارى كچمش اوله بو تقديرجه وطئى حلال
اولور اكر غسل ايتمدى ايسه ده زيرا صلاة انك ذمتنده دين اولدى پس اول مرأه حكما طاهره
اولدى پس چقان قان اون كوندن اقلده اوچ كوندن صكره ياخود اوچ كوندن اكثر كچدكدن صكره
منقطع اولسيدى اكر دمك منقطع اولمسى عادتندن اكسك ايسه غسلنى وقت صلاته دكين
تأخير واجب اولور واكر صلاتك فوتندن خوف ايدرسه غسل ايدر نمازى قيلار مراد اولان وقتك
مستحب اولان آخريدر يوخسه وقت كراهته دكلدر واكر دمك انقطاعى عادتك ابتداسنده ياخود
عادتدن اكثرده اولورسه استحسانا غسل ايتمكى تأخير ايدر واكر اوچ كوندن اقلده منقطع
اولورسه صلاتى آخر وقته دكين تأخير ايدر اكر صلاتك فوتندن خوف ايدرسه آبدست الوب
نمازين قيلار بوندن صكره اكر ذكر اولنان صورتلرده منقطع اولان دم اون كون ايچنده ينه
كلسيدى اول مرأه نك طهارتيله حكم باطل اولور كركسه مبتداة اولسون وكركسه عادتى
اولسون واكر اونجى كونده ياخود اون كوندن اكثرده منقطع اولسه اون كونك كچمسى سببيله
اول مرأه نك طهارتيله حكم اولنور وانك اوزرينه غسل واجب اولور وتحقيق ذكر اولنديكه
نسانك عادتلرندندر بركون دم كورر وبركون طهر كورر اون كونه دكين پس چقان دم كوررسه
صلاتى وصومى ترك ايدر وچقان طهر كوررسه آبدست آلور ونمازى قيلار بعده اونجى كون
صلاة وصومى ترك وردنجى كون غسل ايدر ونمازى قيلار اون كونه وارنجه بو يله عمل ايدر
(ويكفر مستحله) وحائضك وطئى حلالدر ديان كافر اولور زيرا حرام اولمسى نص قطعى ايله
ثابتدر (والناقص) مبتدادر خبرى كلجك استحاضه قوليدر (عن اقل الحيض) حيضك اقل
مدتى اولان اوچ كوندن ناقصى (والزائد على اكثره) واكثر مدتدن زياده سى (او اكثر النفاس)
ياخود نفاسك اكثر مدتى اولان قرق كوندن زياده سى (او عادة عرفت لهما وجاوز اكثرهما)
ياخود حيض ونفاس ايچون بلنمش عادتلرى اولان كونك اكثرينى تجاوز ايدن يعنى حيضلرى
ايچون بلنمش عادت كه اونى تجاوز ايلسه ياخود نفاس عادت كه قرقى تجاوز ايده پس بونلر
ايچون عادت مثلا حيضلرى يدى ايكن اون ايكى كون دم كورسه يدى كوندن تجاوز ايدن
اول بش كون استحاضه در وچقان مرأه ايچون نفاسده عادت اوتوز كون ايكن اللى كون دم
كورسه اوتوز كوندن صكره زياده اولان يكرمى كون استحاضه در حكم معتاد بودر
بوندن صكره مصنف مبتداة اولان حكمى بيان مراد ايدوب (او عشرة حيض
من بلغت مستحاضة) ديدى ياخود ابتداء مستحاضه اولديغى حالده مرأه نك حيضى
اون كون اوزره زياده اولسيدى (او اربعين نفاسها ومارأت حامل استحاضة) ياخود عادت
معروفه سى اولمين مرأه نك نفاسى قرق كون اوزره زياده اولسيدى وحامل اولان
مرأه نك كورديكى دم بوجمله سى استحاضه در اماذكر اولنان اولكى صورتك علتى وقتاكه شرع
حيضك اكثر مدتنى ونفاسك اكثر مدتنى بيان ايتدى ايسه بلنديكه تحقيقا اقلدن ناقص اولان
واكثردن زياده اولان حيض ونفاس اولماز پس بالضرورة استحاضه اولور واما دردنجى
صورتك علتى احاديثدن انده وارد اولان قان كوردكلرى كونلرده صلاة ترك اولنوب خبريسنده
نمازى قيلمقدر پس معلوم اولدى كه قان كوردكلرى كونلرك اوزرينه زياده استحاضه در واما بشنجى
صورتلرك علتى ابتداء استحاضه اولدوغى حالده بالغه اولان مرأه نك حيضى هر آيده اون كوندر

اون كون اوزره زياده اولان استحاضه در پس انك طهرى يكرمى كون اولور واما نفاس چقان
مرأه ايچون نفاسده عادت اولمسه انك نفاسى قرق كوندر قرق كون اوزره زياده استحاضه در
واما يدنجى صورتك علتى بابك اولنده بلديكك شيدر بوندن صكره مصنف استحاضه نك حكمنى
بيانه شروع ايدوب (لا تمنع صلوة وصوما ووطئا) ديدى استحاضه صلاتى وصومى ووطئى منع
ايلمز رسول عليه الصلاة والسلامك مستحاضه ايچون توضئ وصلى وان قطر الدم على الحصير
بيوردوغى ايچون ايعدى حكم صلاة عبارة جهتيله وصومله وطئك حكمى دلالت جهتيله ثابت
اولور رحمك قانى صوم وصلاة ووطئى منع ايتمك اوزره اجماع امت منعقد اولدوغى ايچون وطهردن
آقن قان ذكر اولنان شيلردن برشيئى منع ايلمز وقتا كه دم استحاضه صلاتى منع ايلمدى ايسه
معلوم اولدى كه بو دم استحاضه طمر قانيدر يوخسه رحم قانى دكلدر ايعدى ايكى حكم آخرلر
دلالت جهتيله ثابت اولدى (والنفاس لام التوءمين) ايكيز طوغان ولدلرك اناسنك نفاسى
توءمين برقارندن چقان ايكى ولدلردركه ايكيسنك طوغملرينك ماببنى التى آيدن اقل اوله (من الاول)
ولد اولدندر امام اعظم ايله امام ابى يوسف قاتنده امام شافعى ايله امام محمد بونك خلافى
اوزره لردر (وانقضاء العدة من الآخر) واول مرأه نك عدتى منقضيه اولمسى ولد آخردندر
فقهانك اجماعلرى اولدوغى ايچون تحقيقا توءمينك اناسى ولد آخره حامله در پس آنك قانى
رحمدن اولماز بو ايجلدن عدت منقضيه اولماز الا ولد ثانينك طوغمسى ايله اولور و بزم ايچون
علت اولادركه تحقيقا نفاس ولادت عقيبنده اقان قاندر بو ايسه اويله در ايعدى همسان ولد واحد
عقيبنده اقان كبى اولور وعدتك منقضيه اولمسى ايسه حامله مضاف اولان وضع حمله متعلقدر
ايعدى جميعنه متناول اولور (وسقط يرى بعض خلقه) و برسقط كه الى ياخود برمغى ياخود
طرنغى ياخود شعرى كوربله (ولد) اول ولددر اول سقطك اناسى بو سقطله نفسا اولور وعدتى
منقضيه اولور وجاريه انكله ام ولد اولور واكر يمينى ولادته ايتمش ايسه بونكله حانث اولور
(واما الاياس فقيل لا يحد) واما حامل اولميان مرأه يعض ديدى كه برمدتله تحديد اولنماز بلكه
مدتى انك سنى حيض كورميان مرأه نك سنى مثلنه بالغ اولمقدر پس چقان اول سنه بالغ اولوب
دخى منقطع اولسه انك ايلسنه حكم اولنور (فمارأته بعد الانقطاع حيض) پس انك انقطاع
دمدن صكره كورديكى دم حيضدر يعنى چقان تحديد اولنمسه پس اكر بوندن صكره دم كوررسه
حيض اولور اشهر ايله اعتداد باطل اولور ونكاحلرى افساد ايدر (وقيل تحد) بعض ديدى كه
اياس تحديد اولنور اولكه حضرت عائشه رضى الله عنهانك ذاهب اولدوغيدر وجه القوم
تام كتابده بونكله افتا اولندى طول مدت ايله حيضه مبتلا اولانه آسان اولمق ايچون و بعض اللى
بش سنه ايله تحديد ايلدى بخارا وخوارزم وهرى شيخلرى بونكله افتا ايلديلر (وقيل بستين سنة)
و بعض التمش سنه ايله تحديد ايلدى بو قول امام محمددن مرويدر وامام محمدكبى اكثر مشايخ قاتنده
التمش سنه معتبردر (واختلف فيما رأته بعدها) اياسك مدتندن صكره كورديكى قانده اختلاف
اولندى ظاهر مذهب بودركه اول قان حيض اولماز ومختار اولان بودركه اكر اياس سياه
وقويو قرمزى قان كوررسه حيض اولور وعدة تمام اولمزدن مقدم وصكره اشهر ايله اعتداد
بونكله باطل اولور يوخسه اكر صارى ويشل وتراب لوننده دم كوررسه استحاضه در
(صاحب العذر ابتداء من استوعب عذره تمام وقت صلوة ولو حكما) ابتدا صاحب عذر
انك عذرى وقت صلوتك تمامنه وارنجه استيعاب ايدن كيمسه دركه اول استيعاب حكما اولسون
صلاتك وقتنده آبدست الوب نماز قلمجق مقدارى حدثدن خالى زمان بولمديغى جهتله (فى البقاء
كفى وجوده فى جزء فى الوقت وفى الزوال شرط استيعاب الانقطاع حقيقة) عذرك باقى قالمسنده

وقتدن برجزءده عذرك بولنمسی كفایت ایدر وزوالده عذرك منقطع اولمسنی حقیقة استیعاب
ایلمسی شرط قلندی فاضل سر وجی غایتنده دیدی كه ذخیره ده ومرغینانینك فتاواسنده
وواقعات وحاوی وخیر المطلوب وجامع الخلاطی ومنافع وحواشیسنده تحقیق كلام حكم
استحاضه مرأه ده ثابت اولمز حتی بر نمازك وقت كاملنه دكین انكله دم مستمر اولوب ووقتك
كلیسنی استیعاب ایلدكجه واستیعابك شرط قلنمسنده ثبوت انقطاع مثللو اولور وزیلعی غایتك
كلامنه ونقلنه مطلع اولدقدنصكره دیدیكه حافظ الدینك كافیسنده ذكر اولنان تجان
وقتده آبدست الوب ونماز قلجق مقداری حدثدن خالی برزمان بولنمزسه صاحب عذر اولور
وبوندنصكره دیدیكه پس بوكتابلر عامۀ حنفیه نك كتابلریدر نته كیم كوررسین ایمدی اظهر
اولان بو اولدی بونكله زیلعی كافینك كلامی كتب مذكوره یه مخالف اولوردیوردایلدی بن دیرمكه
بینهماده مخالفت یوقدر زیرا وقت صلوتك تمامنه دكین ثبوت عذرك استیعابندن كتب مذكوره ده
ذكر اولنان كلام كافیده ذكر اولنان كلامك عیندر شول دلیللر ایله كه تحقیقا جامع الخلاطینك
شارحلری لان زوال العذر باستیعاب الوقت كالثبوت قولنك شرحنده دیدیلر كه تحقیقا انقطاع
كامل معذورك رخصتنی ابطالده معتبردر وانقطاع قاصر بالاجماع معتبر دكلدر پس برحد
فاصله احتیاج اولندی ایمدی حدی وقت صلاتله تقدیر ایده رز نته كیم ابتداءا ثبوت عذری
وقت صلاتله تقدیر ایلدیكمز كبی زیرا عذرك ابتداده ثبوتی ایچون وقتك اولندن آخرینه
وارنجه سیلان دمك دائم اولمسی شرط قلندی ایسه زیرا تجان آبدست الوب نماز قلجق مقداری
مبتلا اولدیغی حدثدن خالی برزمان بولنمز ایسه ابتداءا صاحب عذر اولور پس بو اعتراضك
دفعنه اشارت ایچون اولا ولوحكما واخرا حقیقة دیدم (وهو یتوضأ لوقت كل فرض ویصلی
به فیه ماشاء) واول معذور هر فرضك وقتی ایچون آبدست الور واول ابدستله اول وقتده فرض
ونافله دن دیلدیكی نمازی قیلار وشافعی قتنده هر فرض ایچون آبدست الور ونافله لری فرضه
تبعیتله قیلار (وینقضه خروج الوقت لا دخوله) معذورك ابدستنی وقتك خروجی نقض ایدر دخولی
نقض ایتمز وامام زفر قتنده وقتك دخولی نقض ایدر وابو یوسف وقتك خروجی ودخولی نقض
ایدر دیدی پس قبل الزوال ابدست الان معذور صلاة ظهرك اخر وقتنه دكین نمازی قیلار
ابو یوسف ایله امام زفر ایچون خلاف واردر وقتك دخولی بولندیغیچون یوخسه وقتك خروجی
ایچون دكل ودخی طلوع فجردنصكره شمسك طلوعندن مقدم ابدست الان معذور طلوع
شمسدنصكره نماز وقتك خروجی بولنمغله قلماز دخولی بولنمغله دكل

(* باب تطهیر الانجاس *)

بو باب نجاست مرئیه نك تطهیری بیاننده در (یطهر المتنجس عن نجاسة مرئیة بزوال عینها)
نجسلنن شئ ثوب اولسون غیری اولسون كورنن نجاستدن اول نجسك عینی زائل اولمغله
اول ثوب مطهر اولور (واثرها) دخی نجسك لونی ورایحه سی كبی اثرینك زائل اولمسیله مطهر
اولور (ان لم یشق) اكر اول نجسك زائل اولمسی صابون وصابون مثللی شیئه محتاج اولمقسزین
مشقتلو اولمازسه زیرا نجاستك قلعی ایچون حاضرلنان آلت صودر پس تجان شئ آخره احتیاج
اولورسه نجسك قلعی انك اوزرینه مشقتلو اولور (بالماء) زوال قولنه متعلقدر یعنی نجسك
عیننك واثرینك ثوب بدن وغیریدن ما ایله زائل اولمسیله طاهر اولور (او بمایع مزیل) یاخود ازاله
ایتمك شانندن اولان بر مایع كه تجان اول مایع ثوب بدن صقلسه متقاطر اوله انكله دخی مطهر
اولور (كالخل ونحوه) سركه وكلاب كبی (بخلاف نحو اللبن) سود مثللیلر ذكر اولنانك خلافیدر كه
سود مثللی ایله مطهر اولماز یاغ كبی زیرا سودده ویاغده دسومت واردر ثوب بدن صقلسه سركه كبی

صقلمز بنفسه ثوبده باقی قالوب غیریی ازاله ایلمز (ومن غیرها بالغسل الی غلبة ظن الطهارة) ومرئیه
اولمیان نجس ظن طهارتك غلبه سنه وارنجه ثوبی غسل ایتمكله طاهر اولور زیرا ظنك غالب
اولمسی ادلۀ شرعیه دندر (وقدروه بالغسل والعصر ثلثا فی المنعصر) وفقها كورنن نجسده
تطهیری صقلمسی ممكن اولان ثوبده وغیریده اوچ كره غسل ایدوب صقمغله تقدیر ایلدیلر (مبالغا
فی الثالثة) اوچنجی غسلده عصرده مبالغه ایدیجی اولدیغی حالده شول حیثیتله كه طاقتی مقداری
صقلسیدی اندن صو اقمیه اكر ثوبه صیانت ایچون مبالغه ایلمسه ثوب طاهر اولماز (وتثلیث
الجفاف فی غیره) وصقلمسی ممكن اولمیان ثوبده اوچ كره غسل ایدوب قورودلمغله طاهر اولور
واو عاطفه علی العصر اوزره معطوفدر یعنی فقها منعصر اولمیان ثوبده تطهیری اوچ كره غسل
ایدوب واوچ كره قوروتمغله تقدیر ایدرلر وقوروتمغله مراد مانك تقاطرینك منقطع اولمسیدر
یوخسه قورتمق دكلدر پس فقها تقاطرك كسلمسنی صقمق مقامنه قائم قیلدیلر نته كیم مانك اقمسنی
غسل مقامنه قائم قیلدقلری كبی عن قریب بیانی كلور معلوم اوله كه تحقیقا صقلمسی ممكن اولمیان شی
تجان متنجس اولسیدی امام محمد قتنده ابدا مطهر اولماز زیرا نجس زائل اولماز الا صقلمغله
اوور حال بو كه صقلمق بولنمدی وامام ابو یوسف قتنده اوچ كره غسل ایدوب قورودلمغله طاهر
اولور شول حیثیتله كه انده لون ورایحه قالمیه وبونكله افتا اولنور پس اكر نجس اولمش صو ایله
بغدای ششمش اولسیدی ولحم قاینامش اولسیدی بونلرك غسلنك وقورتماسنك طریقی اولدر كه
بغدایی ماء طاهر ایله اصلتمقدر حتی بغدای اول ماء طاهری ایچه بعده قورتمقدر وكذلك
لحمی ماء طاهر ایله قینادوب صوغتمقدر ایكیسنده دخی اوچر كره وماء نجسله صوارلان
بچاغی اوچ كره ماء طاهر ایله صواردقده طاهر اولور واكر عسل متنجس اولسه انك تطهیری
اولدر كه اوزرینه كندیسی قدر ماء طاهر قیوب قیناديلور حتی اول ما كیدوب اولكی مقدارینه
عودت ایدنجه ویاغ متنجس اولسیدی اوزرینه ماء طاهر دوكوب یاغ صو اوزرینه چیقدقده
برشیئله النور بو منوال اوزره اوچ كره تكرار اولنور وقتا كه طهارتله ظنك غلبه سی معتبر اولوب
وحصولی محللرك اختلافی سبیله مختلف اولدیسه مصنف بعضیسنی بیان ایتدی وبعض
آخرینی دخی بیان مراد ایدوب (وعن المنی بغسله) دیدی یعنی منی ایله متنجس اولان ثوب
اولسون ویا بدن اولسون واو منی كرك یاش وكرك قوری اولسون غسل ایله مطهر اولور
(اوفركه یابسة ان طهر رأس الحشفة) یاخود منینك قورومش اولانی اوغمق ایله طاهر اولور
اكر خشفه نك اوجی طاهر ایسه حتی اكر طاهر دكل ایسه اوغمق كفایت ایلمز بلكه غسل واجب
اولور وثوب ایله بدنك ما بیننده طاهر روایتده فرق یوقدر وحسنك روایتنده بدن اوغمغله طاهر
اولماز (والخف عن ذی جرم جف علیه بالدلك بالارض) واديك اوزره جرم صاحبی اولوب
قورومش اولان نجسدن طپراغله اوغمغله طاهر اولور اكر اوغمقده مبالغه اولورسه (وعن غیره
بالغسل) واديك جرم صاحبی اولمیان نجسدن غسل ایله طاهر اولور (والصیقل ونحوها بالمسح)
ومجلا ومصیقل اولان شی كه آینه وقلج وبچاق كبی وبونلرك امثالی اولان شیلر متنجس اولسه
مسح ایله طاهر اولور صیقل تعبیرینه باعث اولدر كه زیرا متنجس اولان خشین اولورسه یاخود
منقش اولورسه مسحله طاهر اولماز (والبساط بجری الماء) ودوشنلان شیلر اوزرینه صوینك
جریانی ایله طاهر اولور (وقیل یوما ولیلة) بعض بركون بركیجه مانك اوزرینه جریانیله طاهر
اولور دیدی تاتارخانیه ده بویله ذكر اولندی (وقیل اكثر من یوم ولیلة) وبعض بركون
بركیجه دن زیاده اقارسه طاهر اولوردیدی حجتده بویله ذكر اولندی (وقیل لیلة) بعض بركیجه
اقارسه طاهر اولوردیدی غایه ده بویله ذكر اولندی (تنجس بعض اطرافه) بساطك اطرافنك

بعضیسی متنجس اولسیدی (یصلی علی الطرف الطاهر منه مطلقا) اول بساطك طاهر اولان
طرفنده نماز قیلنور یعنی کرك اول مصلی اول بساطك بر طرفنی تحریك ایتمکله طرف آخری متحرك
اولسون کرکسه اولمسون مطلقا طاهر اولان طرفنده نماز قیلنور مصنفك بو قولنده طرف آخری
متحرك اولمزسه قیلنور دیان کیمسه نك قولنی رد واردر (والارض بالیبس وذهاب الاثر للصلوة
لا للتیمم) ونجس واقع اولان ارض قورومغله ونجسك اثری کتمکله نماز ایچون طاهر اولور تیمم ایچون
طاهر اولماز زیرا تیمم صعید طیب اقتضا ایدر صلاتده طاهر اولمسی کفایت ایدر (کذا الاجر
المفروش والخص) کذلك دوشنمش کرمد والحو وخص یعنی قامشدن طاملر اوزرنده اولان
اورتو (وشجر وکلاء قائمان) وارض اوزره قائم اغاج واوتلق بونلره واقع اولان نجس قورومغله
واثری کتمکله طاهر اولور (والمقطوع یغسل) وقطع اولنمش اولان اغاج واوتلق غسل ایله طاهر
اولور بو ایکیسنك طاهر اولملری قورومغله ونجسك اثری کتمکله طاهر اولمازلر وقتا که مصنف
نجاستك تطهیری بیاندن فارغ اولدیسه نجاست غلیظه وخفیه یه تقسیمك بیانه وایکیسندن
هر برینك عفو اولنان شیئك بیانه شروع ایدوب (وعفی قدر الدرهم وهو مثقال فی الکثیف)
دیدی کثیف اولان نجسده بر مثقال مقداری عفو اولندی درهم ایله مراد درهم کبیردر اولکه
مثقالدر هدایه ده ذکر اولندی یوخسه اون درهمی یدی مثقال اولان درهم دکلدر تکیم مشهور
اولان اودر (وعرض مقعر الکف فی الرقیق) ورقیق اولان نجسده ال ایاسنك ایچ طرفنك
اینلولکی مقداری عفو اولندی یعنی پارمقلرك مفاصلنك ایچ طرفنك اینلولکی مقداری عفو اولندی
امام محمددن روایت اولندیکه امام محمد بر دفعه ده نجسه وزن جهتیله اعتبار ایتدی اولکه
درهم کبیردر و بر دفعه ده مساحه جهتیله اعتبار ایتدی اولکه پارمقلرك ایچ یوزینك اینلولکی
مقداریدر پس ابو جعفر هندوانی ذکر اولنان کثیف ورقیقله بینهمایی توفیق ایلدی (مما غلظ)
بقدر الدرهم قولنه متعلقدر یعنی نجسك غلیظ اولاندن درهم مقداری (کبول ما لا یؤکل
ولو من صغیر) اتی یینمیان حیوانك بولی کبی کرکسه اول حیوان صغیر اولسون مصنفك ولو من صغیر
قولی اتی یینمیان حیوانك بولی صغیر اولورسه طاهر اولمق توهمنی دفعدر (وغایط ودم وخمر
وخرء دجاج وروث وخثی) دخی غلیظ اولان نجس که انسان ترسی وقان وشراب وتاوغك
ترسی وآت وقاتر وحمار ترسی وصغر تزکی کبی بونلرك هر برندن درهم مقداری عفو اولندی
(ومادون ربع الثوب) دخی متنجس اولان ثوبك ربعندن اکسکی عفو اولندی دینلدیکه انده
صلاة جائز اولان ثوبك ادناسنك ربعی عفو اولندی و بعض دیدی نجس اولان موضعك
ربعی عفو اولندی اتکی وتیر یزی کبی وابی یوسف قتنده مقداری طولی وعرضی بر قارش
اولاندر (مما خف کبول فرس وما یؤکل وخرء طیر لا یؤکل) خفیف اولان نجس فرسك بولی
واتی ینان حیوانك بولی واتی یینمیان قوشك ترسی کبی (وکذا انتضح کرؤس الابرة) وکذلك
اتی یینمیان حیوانك بولی که ایکنه اوجلری کبی صاچلوب اصابت ایلیه غلیظدن درهم مقداری
وخفیفدن ربع ثوبك مادونی عفو اولندی (ومازاد علیها) ونجس غلیظدن درهم مقدارندن
ونجس خفیفدن ربع ثوبك ما دوننده زیاده اولان (لا) عفو اولنمدی (الوارد علی النجس
نجس کالمورود) نجس اوزرینه وارد اولان صویك نجس اولمسی کبی اوزرینه نجس وارد
اولان صو دخی نجسدر نجس او لمقلق علتنده اشتراکلری اولدیغیچون اولکه نجسك ما ایله مختلط
اولمسیدی (لا رماد قذر ولا ملح کان حمارا) نجسك کلی دکل وملحه ده حماردن اولان ملح دکل
زیرا بو ایکیسنده نجس دکللردر ایکیسنکده حقیقتلری تبدیل اولدیغیچون زیرا اعیان تبدیل
اولمغله طاهر اولورلر میته نك مملحه ده طوز اولدقده وقذره نك تراب اولدقده طاهر اولدقلری کبی

ودخی بونلرك امثالی کبی (یصلی علی ثوب غیر مضرب بطانته نجسة) ایچ طرفنده نجس اولان
تکنده سز ثوب اوزره نماز قیلنور حتی اکر ثوب تکندهلی اولسه انده نماز جائز اولماز وامام ابو یوسف
قتنده مطلقا جائز اولماز (کما یصلی فی ثوب طاهر فیه بلة ثوب نجس لف) تکیم بر کیمسه نك کیدیکی ثوبك
ایچنده دورلمش ثوب نجسك یاشلغی اول ثوب طاهرده ظاهر اولسه انکله نماز جائز اولدیغی کبی
لکن اول یاشلغك ظهوری اولمیه (کما لو عصرت قطرت) تکیم چقان اول ثوب صقلسیدی اندن
یاشلق تقاطر ایلیه پس چقان بویله اولورسه اول ثو بله نماز جائز اولماز (کذا) ذکر اولنان کبیدر
ینه نماز جائز اولماز (لو وضع رطبا علی یابس طین بما فیه سرقین) ثوب یاش اولدیغی حالده
حیوان ترسیله صوانمش قوری دیوار اوزرینه وضع اولنسه انکله نماز جائز اولور (او تنجس
طرف منه فنسی وغسل آخر منه) یاخود ثوبك بر طرفی متنجس اولوب نسیان واقع اولمغله اول
ثوبك طرف آخری بلا تحری غسل اولنسیدی انکله دخی نماز جائز اولور (کما لو بال حمر
علی ما تدوسه) تکیم حمارلر بغدای و بغدای مثللی شیئك اوزرینه خرمن دوکرکن
تبول ایتسیدی (فقسم او غسل بعضه حیث یطهر الباقی) اول بغدای تقسیم اولنوب یاخود
بعضیسی غسل اولندقده باقی قلان طاهر اولدیغی کبی اکرچه کیم تحری بولنمزسه ده (غسل المرئیة
عن الثوب فی اجانة حتی زالت) ثوبدن کورنن نجاست تکنه ده غسل اولنور حتی نجاست کیدنجیه دکین
(او غیرها) یاخود کورنمین نجاست تکنه ده اوچ کره غسل اولنور اوچ تکنه ده یاخود بر تکنه ده
ایکی کره تکنه یی غسل ایتدکدنصکره غسل اولنور (وعصر کل مرة) وصیقلور تکیم مرور ایتمش
ایدی یعنی اوچ کره صیقلور واوچنجی ده مبالغه ایله صیقلور (طهر) اول ثوب استحسانا طاهر اولور
اکرچه کیم قیاس مانك ابتداء نجسه ملاقاتندن ماء متنجس اولوب بعده تکنه متنجس اولدیغی ایچون
اوزرینه ماء دوکلوب وماء جاری ایله غسل اولنمق ایسه استحسانا طاهر اولور (والمیاه نجسة) ثوب
غسل اولنان صولو نجسك مایه انتقالی ایچون نجسدر (لکن تلك المیاه کالمحال حال اللقاء فی الاظهر)
لکن اظهر روایتده اول صولرك نجس اولمقلغی متنجس اولان ثوبه ملاقاتی واکا اتصالی وقتنده
محل کبیدر یوخسه ثوبدن انفصالی وقتنده محل کبی دکلدر مصنفك فی الاظهر قولیله بعضك
ذاهب اولدیغی قولدن احترازدر و بعضك ذاهب اولدیغی طحاوینك تحقیقا مانك نجس اولمقلغی
محلدن انفصالی وقتنده دردیو روایت ایلدیکیدر (فتطهر الاولی بالثلث) پس اظهر روایته بناء
نجاست اولی اوچ کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك اول غسلاتنده ثوبه و یا عضوه اصابت
ایلدیکی مایه انتقال ایدن نجاست اولی اوچ کره غسل ایله طاهر اولور (والوسطی بثنتین) ونجاست
وسطی ایکی کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك ایکنجی غسلده ثوبه و یا عضوه اصابت ایلدیکی
وقتده مایه انتقال ایدن نجاست وسطی ایکی کره غسل ایله طاهر اولور (والاخری بمرة) ونجاست اخری
بر کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك غسل اخیرده ثوبه و یا عضوه اصابتی وقتنده مایه انتقال ایدن
نجاست اخیره بر کره غسل ایله طاهر اولور تکیم مانك ملاقاتی وقتنده محلك حکمی ده بودر و بونك کبی
اولکی تکنه طاهر اولماز الا اوچ کره غسل ایله طاهر اولور وایکنجی تکنه ایکی کره غسل ایله طاهر
واوچنجی تکنه بر کره غسل ایله طاهر اولور واظهر روایتك غیری اوزره ماء اول ایله متنجس اولان
ایکی کره غسل ایله ماء ثانی ایله متنجس اولان بر کره غسل ایله ماء ثالثله متنجس اولان مجرد صقلمغله
طاهر اولور مغسولك حکمی مانك انفصالی وقتنده اولمق اوزره کذلك اولکی تکنه ایکی کره غسل ایله
ایکنجی تکنه بر کره غسل ایله اوچنجی مائی دوکمك ایله طاهر اولور والله تعالی اعلم

) فصل (

(سن الاستنجاء من نجس یخرج من البطن) مجمل اللغه ده نجو بطندن چقان شیدر واستنجا

اول چقان شیدن وانك اثرندن ماء ایله یاخود تراب ایله فراغ طلب ایتمكدر معنا بطندن چقان نجسدن
بول وغائط ومنی ومذی واحد سبیلیندن چیقان كبی بونلردن استنجا سنت اولدی تاتارخانیه ده
بو یله ذكر اولندی پس ریحدن استنجا سنت اولمدی زیرا اكرچه كیم بطندن چقارسه ده نجس دكلدر
وسبیلینك غیرندن چقان شیئك تطهیرینه استنجا تسمیه اولنماز (بنحو حجر) حجر مثللی اولان
كسك وقوری اغاج وطپراق كبی شیلر ایله استنجا سنت اولدی (لا العدد بل ندب) عدد سنت اولمدی
بلكه مندوب اولدی وقایه ده یدبر بالحجر الاول دیدی الی آخره بونك اوزرینه سؤال وارد اولور كه تحقیقا
بو كلام ماقبلنه مرتبط دكلدر زیرا عدد اكرنفی اولندی ایسه اكرچه كیم مراد سنت اولمدیغی نفی ایسه ده
بعده بالحجر الاول قولیله عدد ذكری مناسب اولمادی بو اجلدن مصنف بو مقامده لا العدد دیدی
بوندنصكره بل استحب قولیله اضراب ایلدی صواب اولان ندب دیمك كرك ایدی بوندنصكره
(یدبر بالاول ویقبل بالثانی) دیدی یعنی حجر اول ایله ادبار اولنور وحجر ثانی ایله اقبال اولنور ادبار
دبر جانبنه كیتمكدر واقبال انك ضدیدر (ویدبر بالثالث) وحجر ثالث ایله ادبار اولنور (صیفا)
یاز كونلرنده (ویقبل باول والثالث ویدبر بالثانی شتاء) وحجر الاول وحجر ثالث ایله اقبال وحجر ثانی ایله
ادبار اولنور قیش كونلرنده زیرا اقبالا وادبارا مسح ایتمكده تنقیه ده مبالغه واردر یاز كونلرنده حجر اول ایله
ادبار اولنور كه زیرا یاز كونده خصیه قوغه كبی صارقار ملوث اولمسندن احترازا اقبال اولنمازاندن
صكره طهارتده مبالغه ایچون ادبار اولنور قش كونلرنده بو یله دكلدر یعنی خصیه صارقاز حجر اول
ایله ادبار اولنور زیرا حجر اول ایله اقبال تنقیه ده ابلغدر اندنصكره ادبار اولنور (والمرأة فی الوقتین
مثله صیفا) ومرأه یازده رجلك صیفده استنجاسی كبیدر یعنی دائما حجر اول ایله ادبار ایدر فرجی ملوث
اولمسون ایچون (والغسل بعده اولی ان امكن بلا كشف العورة) اكر كشف عورتسز غسل ممكن ایسه
حجر ایله استنجادنصكره صو ایله غسل اولنور (فیغسل یدیه ثم یرخی المخرج بمبالغة ان لم یكن صائما)
پس ابتدا ایكی اللرین غسل ایدر بعده مخرجنی مبالغه ایله آچر اكر صائم دكل ایسه (ویغسلها
ببطن اصبع او اصبعین) و پارمغنك بطنی ایله غسل ایدر اكر بر پارمغله پاك ایلمك ممكن ایسه یاخود ایكی
پارمغله غسل ایدر زیادهیه محتاج ایسه یاخود اوچ پرمغیله دخی زیاده محتاج ایسه ورجل اورته
پرمغنی سائر پرمقلرندن ابتداء استنجاده یوكسك قالدرر وموضعنی غسل ایدر اندنصكره بنصر
پرمغنی قالدیرر بركره غسل اولندیغی وقتده اندنصكره خنصر پرمغنی قالدرر اندنصكره سبابه
پرمغنی قالدیرر قلبی مطمئن اولنجه غسل ایدر ومرأه بنصر پرمغنی ووسطنی جمیعا معا قالدیرر اندنصكره
رجلك اشلدیكی كبی اشلرزیرا مرأه رجل كبی بر پرمغیله ابتدا ایلسه احتمالدر كه بر پرمغی فرجنه
كیدوب تلذذ ایدرسه اوزرینه غسل واجب اولور حال بو كه شعوری اولمیه ظهیریه ده بو یله ذكر
اولندی (ویغسل یدیه ثانیا) وایكی اللرین غسل ایدر (ویجب بمجاوزة مافوق الدرهم المخرج
الی ان ینقی) درهمدن زیاده نجس مخرجدن تجاوز ایتمسیله مخرجك پاك اولنجه غسلی واجب اولور
(ولو بماء فوق الثلث) كركسه اول غسل اوجدن زیاده ما ایله اولسون اكر پاكلك اوچ كره ده اولمزسه
اوچ اوزرینه زیاده اولنور (یغسل الدبر اولا) استنجا ایدن كیمسه اولا دبرین غسل ایدر امام اعظم
قولی اوزره (وعندهما ثانیا) امامین قولی اوزره دبری ثانیا غسل ایدر فتوی امام اعظم قولیله در
تنكیم ترغیبده ذكر اولندی (ویكره بعظم) استنجا كموك ایله مكروه اولور زیرا جنك ازغیدر تنكیم
حدیث شریفده وارد اولدی وانسان ایچون اولان طعامله دخی مكروه اولور اندهمال محترمی تحقیر
اولدیغی ایچون وحیوان ایچون اولان طعامله دخی مكروه اولور مثلا اوتلق كبی اندهضرورتسز
طاهری متنجس ایتمك واردر (وروث) دخی آت وقاطر وحمار ترسیله مكروه اولور زیرا كندی متنجسدر
پاك ایتمكی منافیدر (وآجر وخزف وفحم) الجی وكرمد وكومور ایله دخی استنجا مكروه اولور (وبشیء

محترم

محترم) دخی بین الناس محترم اولان شیئله ده مكروه اولور دیباج پارچه سی كبی وبونك امثالی
زیرا بونك كبی شیئله استنجا ایلمك حقنده نهی وارد اولمشدر بونلر ایله استنجا احترامی منافیدر
(وبیمین) دخی صاغ الیله استنجا مكروه اولور ذكر اولنانلر كبی حقنده نهی وارد اولدیغی ایچون
(الا ضرورة) مگر صول الی كسلمش اولمغله یاخود صول النده یاره اولمغله اكر ذكر اولنان شیلر ایله
استنجا اولنسیدی جائز اولور برمعنا ایچونكه غیریده نهی اولنمق فی الجمله مشروعیته منافی اولماز
(واستقبال القبلة فی البول والغائط) دخی حین تبول وتغوطده قبله یه قارشو طورمق وكذلك
قبله یه اردینی دونمك مكروه اولور (لكن لا مطلقا) لكن مطلق دكل (بل بكشف العورة) بلكه كشف
عورتله اولورسه مكروه اولور علیه الصلاة والسلام * اذا اتیتم الغائط فعظموا قبلة الله فلا تستقبلوها
ولا تستدبروها ولكن شرقوا او غربوا * قول شریفی ایچون یعنی چقان سز غائطه حاضر اولسیدیكز
قبلة اللهه تعظیم ایدك قبله یه استقبال واستدبار ایلمك بلكه شرق وغرب طرفلرینه طورك دیمكدر
و بونده اجناسده ذكر اولنان شیئه اشارت واردر كه اول ذكر اولنان شی چقان استقبال واستدبار حدث
ایچون اولمیوب بلكه حدثك ازالهسی ایچون اولسیدی مكروه اولماز (ولو فی البنیان) كشف عورتله
استقبال واستدبار كركسه بنا ایچنده اولسون زیرا دلیل بنا ایچنده اولا نی تفریق ایلمدی (وفعلهما
فی الماء والظل) وتبول وتغوطك فعلی ماء اوزره وقومك استراحت ایده جكی كولكه اوزره مكروه اولور
(والطریق) دخی طریق اوزره (وتحت شجر مثمر) دخی میوه ویرر اغاج آلتنه فعلی مكروه اولور
میوه ویرمیان شجر بونك خلافی اوزره در حدیث شریفله جمیعسی نهی اولندیغی ایچون ونهیك
سری ظاهردر (والتكلم علیهما) دخی تبول وتغوطی حالنده تكلم ایتمك مكروه اولور (ویجب الاستبراء
فی المشی والتنحنح او النوم علی شقه الایسر) وتبولدنصكره یورومكله یاخود تنحنحله یاخود
صول جانبی اوزره او یومغله یعنی مضطجعا یاتمغله استبراء واجب اولور حتی قلبی تقاطرك منقطع
اولمسی اوزره مطمئن اولنجه ظهیریه ده بو یله ذكر اولندی (وقیل یكفی بمسح الذكر واجتذابه
ثلث مرات) و بعض ذكرك اوچ كره مسحی واجتذابی ایله كفایت ایدر دیدی و بو صحیحدر كه
ناسك طبیعتلری وعادتلری مختلفه در پس بر كیمسه كه انك قلبی تحقیقا طاهر اولدیغنه شهادت
ایلیه اول كیمسه ایچون استنجا جائز اولدی زیرا هر كیمسه كندی حالنه اعلمدر تاتارخانیه ده بو یله ذكر
اولندی (ومع طهارة المغسول یطهر الید) وغسل اولنان شیئك طاهر اولمسیله ال دخی طاهر اولور
ملتقطده بو یله ذكر اولندی

) كتاب الصلوة (

بو كتاب احكام صلوتك بیانندهدر (شرط لفرضیتها الاسلام والعقل والبلوغ) صلوتك فرض
اولمقلغنه مسلم اولمق وعاقل و بالغ اولمق شرط قلندی اصول فقهده تقریر اولنان شی ایچونكه تحقیقا
فروعله تكلیفك مداری بو اوچ شیدر (وان وجب ضرب ابن عشر علیها) اكرچه كیم سنی اون سنهیه
بالغ اولان صبینك ضربی واجب اولدیسه ده حضرت رسول علیه الصلوة والسلامدن روایت اولان
حدیث شریف ایچونكه تحقیقا رسول علیه الصلوة والسلام بیوردیكه مروا اولادكم بالصلوة
وهم ابناء سبع واضربوهم علیها وهم ابناء عشر سنین معناى شریفی سز یدی یاشنده اولان
اولادلریكزه صلوتله امر ایدك واون یاشنده اولان ولدلریكزی صلوتك تركی اوزره ضرب ایدك دیمكدر
(ومنكرها كافر) صلوتك فرض اولمسنی انكار ایدن كیمسه كافردر صلوتك فرضیتنك ثابت اولمسی
انده احتمال اولمیان ادلهٔ قطعیه ایله اولدیغی ایچون ایمدی اول منكرك حكمی مرتدك حكمیدر (وتاركها
عمدا مجانة فاسق) وصلوتی قصدا تكاسلا ترك ایدن كیمسه فاسقدر (یحبس حتی یصلی) اول تارك الصلوة
حبس اولنور حتی صلاتی قلنجه زیرا فاسق حق عبد ایچون حبس اولنور پس حق الله تعالی حق

عبدن احقدر (وقيل يضرب حتى يسيل منه الدم) بعض اول تارك الصلوة ضرب اولنور
حتى اندن قان چقنجه ديدى زجرده مبالغه ايچون (ويحكم باسلام فاعلها بالجماعة) وصلوتى جماعتله
قلان كيمسه نك اسلاميله حكم اولنور يعنى قچان كافر جماعتله نمازى قلسيدى بزم قاتمزده اسلاميله
حكم اولنور امام شافعى بونك خلافى اوزره در زيرا جماعة بو امت محمده مخصوصدر منفردا صلوة
وسائر عبادتلر جماعتله صلوتك خلافيدر كه منفردا صلوت وسائر عبادات سائر امتلرده بولنديغى ايچون
رسول عليه الصلوة والسلام بيورديكه من صلى صلوتنا واستقبل قبلتنا فهو منا يعنى بر كيمسه
بزم صلوتمزى قلسه و بزم قبله مزه استقبال ايلسه اول كيمسه بزدندر ديو بيورر صلوتنا قوليله مراد
هيئت مخصوصه اوزرينه جماعتله قلنان نمازدر جماعتسز نماز بزده موجود اولديغى كبى كافرلرده
دخى موجود اولديغى ايچون (ولا يجرى فيه النيابة اصلا) دخى صلوتده نيابت جارى اولماز يعنى
بالنفس جائز كورلمزنتكيم حجده جائز كورلديكى كبى ودخى مالله ده جائز كورلمزنتكيم شيخ فانى حقنده
فديه ايله صومده جائز كورلديكى كبى زيرا نيابت اولماز الا اذن شرعله جائز اولور حال بوكه صلوتده
نيابته اذن شرع بولنمدى (ويجب باول الوقت على غير المعذور) وصلوة معذور اولميان كيمسه اوزره
وقتك اولنده واجب اولور اصولده تقرير اولنان سبب موجود اولمغله (وتجب عليه بآخره)
ومعذورك اوزرينه وقتك آخرنده واجب اولور بالغ اولان صبى واسلامه كلن كافر ومجنون واو غمقدن
افاقت بولان وحيضدن ونفاسدن طاهره اولان كيمسه لر كبى زيرا وقتك آخرى معذورك حقنده
سببدر (ولا تجوز قبله) وقتك دخولندن مقدم جائز اولماز سبب اوزره مسببك تقدمى ممتنع اولديغيچون
(فوقت الفجر من الصبح الثانى الى طلوع الشمس) صلوة فجرك وقتى صبح ثانينك طلوعندن يعنى
افقدن منتشر اولان بياض كه صبح صادق تسميه اولنور انك طلوعندن شمسك طلوعنه وارنجه در
وقت فجرى تقديمه باعث يومك اولى اولديغى ايچوندر وظهرى تقديم ايلين ظهر صلوات واجباتك
اولاسى اولديغنه نظرايله تقدم ايلدى روايت اولنان حديث ايچونكه جبرائيل عليه السلام
رسول عليه الصلوت والسلامه كلوب يوم اولده فجرك طلوعى وقتنده امام اولدى و يوم ثانيده
جدا بياض ظاهر اولوب شمس طلوعه قريب اولديغى وقتده امام اولدى بعده جبرائيل عليه السلام
بوايكى وقتك مابينى سنك وامتك ايچون وقتدر ديدى (ووقت الظهر من زوالها الى بلوغ الظل مثليه)
ووقت ظهر شمسك زوالندن ظلك ايكى مثلنه بالغ اولديغى وقته وارنجه در اما وقت اول حق سبحانه
وتعالينك * اقم الصلوة لدلوك الشمس * قول شريفى ايچوندر يعنى شمسك زوالى مراد در واكثر
فقهابونك اوزرينه در ودخى جبرائيل عليه السلامك يوم اولده وقت زوالده امامتى ايچوندر واما وقت
ثانى جبرائيل عليه السلامك اول وقتده امامتى ايچوندر وامامين قاتنده صلوت ظهرك آخرى ظل شمسك
مثلى قدر اولديغى وقتدر (سوى الفئ) فئ زوالدن غيرى فئ لغتده جهتندن رجوعه ديرلر وعرفا
برظلدر كه شمس خط نصف نهار اوزره واقع اولديغى وقتده اول ظل مغربدن مشرقه رجوع
ايديجيدر وفيئك زواله اضافتى عند الزوال حاصل اولمغله ادناى ملابسه ايچوندر پس تسامح عدا اولنماز
(ووقت العصر منه الى غروبها) وظلك ايكى مثلنه بلوغى وقتندن شمسك غروبنه وارنجه وقت
عصردر اما وقت عصرك اولى بو مقامده ذكر اولنان امام اعظم قوليدر امامين قاتنده قچان ظل
شمس مثلى قدر اولسيدى وقت عصر داخل اولور وايكى قول اوزره وقت ظهرك خروجيدر
واما وقت عصرك آخرى رسول عليه السلامك من ادرك ركعة من العصر قبل ان تغرب الشمس
فقد ادرك العصر قول شريفى ايچوندر بو حديث شريفى بخارى ومسلم روايت ايلدى (والمغرب
منه الى غروب الشفق) وصلوت مغربك وقتى شمسك غروبندن شفقك غروبنه وارنجه در
(وهو البياض) وشفق امام اعظم قتنده شول بياضدر كه قراكولغى عقبلر (وعندهما الحمرة

امامين قتنده حمرتدر بونكله افتا اولنور اهل لسانك انك اوزرينه اطباقلرى ايچون حتى نقل اولندى كه
امام اعظم عامۀ صحابه نك شفقى حمرة اوزره حملرى انك قتنده ثابت اولديغى ايچون اكا رجوع ايلدى
ومبسوطده ذكر اولنديكه امامينك قولى اوسعدر وامام اعظمك قولى احوطدر يعنى بكركدر
(والعشاء والوتر منه) وصلوت عشانك وصلوت وترك وقتى غروب شفقدن (الى الصبح) صباحه
وارنجه در اما وقت عشانك اولى پس تحقيق فقها اجماع ايلديلر كه وقت عشانك اولى فقهانك
انده اختلافلرى اوزره عقيب شفقدر اما آخرى سلفك اجماعى ايچون تحقيقا وقت عشانك آخرى
طلوع فجره دكين باقى اولور كورلمزميكه تحقيقا حائض قچان طلوع فجردن مقدم طاهره اولسيدى
اول مرأه اوزرينه بالاجماع عشانك قضاسى لازم كلور پس اكر وقت باقى اولمسيدى اول مرأه
اوزرينه عشانك قضاسى نيجه واجب اولوردى و بو قول امام اعظم قتنده در (وعندهما وقت الوتر
بعد العشاء) وامامين قتنده صلوة وترك وقتى عشادنصكره در آخرنده اختلاف يوقدر و بو خلاف
صلوة وتر امام اعظم قتنده فرض وامامين قتنده سنت اولمق اوزره مبنيدر نتكيم عن قريب بيانى كلور
وخلافك فائده سى ايكى موضعده ظاهر اولور بريسى اولدركه اكر بر كيمسه عشادن اول صلوة وترى
ناسيا قلسيدى ياخود ايكسنى بله قلسيدى صلوة عشانك فسادى ظاهر اولور صلاة وترك اولماز پس
تحقيق وتر صحيح اولور يالكز عشايى اعاده ايدر امام اعظم قتنده زيرا ترتيب بو مثللو عذر ايله ساقط اولور
وامامين قتنده عشا كبى وتريده اعاده ايدر زيرا وتر عشايه تابعدر عشادن اول صحيح اولماز
وايكنجى اولدركه تحقيقا ترتيب وتر ايله فرائضدن غيرى بيننده واجبدر حتى وتر قلنمدقچه صلاة فجر
جائز اولماز امام اعظم قتنده وامامين قتنده فجر جائز اولدى زيرا فرائض ايله سنن بيننده ترتيب يوقدر
(ولا يجبان لفاقد وقتهما) بو صلاة عشا ايله صلاة وترك وقتلرينك فاقدى يعنى يترن كيمسه ايچون
واجب اولمازلر يعنى شول كيمسه عشا ايله وترك وقتنى بولمسيدى شمس غروب ايتديكى كبى فجر طلوع
ايدن بلده ده بولنمغله عشا ايله وترك اداسى انك اوزرينه واجب اولماز سبب اولان وقت معدوم
اولمغله (والتراويح بعد العشاء الى الفجر) صلاة تراويحك وقتى عشادنصكره وتردن اول و بعده
طلوع فجره وارنجه در زيرا صلاة تراويح نوافلدندر عشادنصكره سنت اولدى اصح قول بودر
(وقيل الليل كله) بعض عشادن اول وصكره وتردن اول وصكره ليلك كلهسى تراويحك وقتيدر ديدى
وقتا كه مصنف اوقات صلاتك اصلنى بياندن فارغ اولديسه اوقات مستحبه نك بيانه شروع ايدوب
(يستحب تأخير الفجر الى ما يمكن فيه ترتيل اربعين آية ثم اعادته ان لزمت) ديدى انده قرق آيت ترتيلى
ممكن اولجق مقدارى تأخير ايتمك مستحب اولور يعنى ايكى ركعتك برنده يكرمبشر آيت قراءة ايتمكله
اندنصكره اكر وضوئنده فساد ظاهر اولورسه صلاتك اعاده سنده ترتيلك اعاده سى مستحب اولور زيرا
رسول عليه السلام اسفروا بالفجر فانه اعظم اجرا بيوردى يعنى سز صلاة فجرى صبحك بياضلغى
وقتنده ادا ايدك كه زيرا ثوابى اعظمدر بيوردى (وتأخير ظهر الصيف للابراد) دخى يازكونلرينك
صلاة ظهرينى هوانك صغوديغى وقته تأخير ايلمك مستحب اولور رسول عليه الصلوة والسلامك
ابردوا بالظهر فان شدة الحر من فيح جهنم بيورديغى ايچون يعنى سز صلاة ظهرى
صغودك زيرا حرك شدتى جهنمك قاينمسندندر بيوردى (والعشاء الى آخر الثلث الاول)
ودخى صلاة عشايى كيجه نك ثلث اولنك آخرينه تأخير ايلمك مستحب اولور ابتداسى ثلث
اولك آخرندن مقدم وانتهاسى ثلثك آخرنده اولمقلغله كركسه تخمينله اولسون و بو قول ايله
قدورينك ماقبل ثلث الليل قولى ايله صاحب كنزك الى ثلث الليل قولنك مابينى توفيق اولنور
(وتأخير الوتر الى الفجر للواثق بالانتباه) ودخى صلاة وترى اويقودن اويانمغه اعتمادى اولان
كيمسه ايچون وقت فجره دكين تأخير مستحب اولور اكر اويانمغه اعتمادى يوغيسه صلاة

وتری اویقودن اول ادا ایدررسول علیه الصلاة والسلام *من خاف ان لایقوم آخر اللیل فلیوتر اوله
ومن طمع ان یقوم آخره فلیوتر آخره* بیوردیغی ایچون یعنی بر کیمسه آخر لیلده قایم اولمامقدن خوف
ایدرسه صلاة وتری آخر لیلك اولنده قلسون واکر لیلده قایم اولمغه طمع ایدرسه وتری آخر لیلده
قلسون بیوردی (وتعجیل ظهر الشتاء) ودخی قش کونلرینك صلاة ظهرینك اداسنه تعجیل ایلمك
مستحب اولور انس بن مالکدن روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا حضرت رسول علیه الصلاة
والسلام ایام شتاده قلاردی بن فهم ایلدمکه نهاردن کچنی اکثردر یوخسه باقی قلانمی اکثردر بونی
احمد روایت ایلدی (والمغرب) وصلاة مغربك تعجیلی دخی مستحب اولور روایت اولنان حدیث
شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام چان شمس غروب ایدوب حجاب ظاهر اولدقده
صلاة مغربی قلاردی بو حدیث شریفی بخاری ومسلم روایت ایلدی (ویوم غیم یعجل العصر
والعشاء) وهوا دە غیم اولدیغی کونده صلاة عصر وعشا تعجیل اولنور زیرا صلاة عصرك تأخیرنده
وقت مکروهده واقع اولمسی احتمالی واردر عشانك تأخیرنده یغمور وچامور اعتباری اوزره جماعتك
قلیل اولمسی احتمالی واردر (ویؤخر فی غیرهما) عصر ایله عشانك غیری فجر وظهر ومغرب
تأخیر اولنور زیرا فجرك وظهرك تأخیرلرنده کراهت یوقدر وصلاة مغربك قبل الغروب وقوعندن
خوف اولنور شدة التباس ایچون (لا تصح صلاة وسجدة تلاوة کانت فی الکامل وصلاة الجنازة
حضرت قبل حال الطلوع والاستواء والغروب الاعصر یومه) شمسك طلوعی وزوالی وغروبی
وقتلرنده وقت کاملده لازم کلان سجدهٔ تلاوت واوقات مذکوره دن مقدم حاضر اولان صلاة
جنازه صحیح اولمازالا اول کونك صلاة عصرینی وقت غروبده اداسی صحیح اولور حال الطلوع قولی
لایصح قولی ایچون الی آخره ظرفدر الاعصر یومه صلاة قولندن استثنادر زیرا صلاة عصرك
وقت غروبده اداسی مکروه اولماز زیرا مصلی اول صلاة عصری واجب اولدیغی کبی ادا ایلدی
زیرا وجوبك سببی آخر وقتدر اکر مقدم ادا ایتمدی ایسه پس واجب اولدیغی کبی ادا ایلسیدی
اول صلاتك فعلی مکروه اولماز انجق اول وقته دکین تأخیری مکروه اولور نته کیم وقتك
خروجندنصکره قضانك فعلی مکروه اولمیوب انجق فوت اولمسی حرام اولدیغی کبی فقها دیدیلرکه
سجدهٔ تلاوتدن مراد اولان اوقاتدن مقدم تلاوت اولنان آیتك سجده سیدر زیرا اول سجده وقت
کاملده واجب اولدی وقت ناقصده ادا اولنماز اما اکر وقت ناقصده اولنسیدی بلا کراهت اول
وقتده اداسی جائز اولور لکن افضل اولان وقت مستحبده ادا اولنمق ایچون تأخیر اولنمسیدر
کذلك صلاة جنازه ایله مراد اوقات مذکوره دن مقدم حاضر اولان جنازه در اکر جنازه اول
وقتده حاضر اولسیدی انك صلاتنك اداسی کراهتسز اول وقتده جائز اولور زیرا واجب
اولدیغی کبی ادا اولندی زیرا انك وجوبی حاضر اولمسیله در اول وقت اداسی افضلدر وتأخیری
مکروهدر وبوذکر اولنان اوقات مذکوره ده جائز اولمدیغی حدیث شریفده مراد اولان نهی
ایچوندر اکا بناء که شمسه طپانلر اول وقتده عبادت ایدرلر (کذا تطوع بدأ به فیها) کذلك وقت
غروبده صلاة عصرك جائز اولدیغی کبی هر تطوع که اوقات مذکوره ده انکله بدأ اولنه جائز
اولدی (اونذر اداءه فیها) یاخود تطوعك اداسنه اوقات مذکوره ده نذر اولنه (وقضاء تطوع
بدأ به فیها فافسده) وفاسد اولان تطوعك قضاسیکه اوقات مذکوره ده بدأ اولنه بونلرك اداسی
جائز اولدی تقریرا اولنان شیء ایچونکه ناقصا واجب اولان ناقصا ادا اولنور (والافضل فی الاولین)
یعنی اوقات مذکوره ده تطوعا بدأ اولنان ایله اوقات مذکوره ده نذر اولنانده افضل اولان (القطع
والقضاء فی الکامل) انی قطع ایدوب وقت کاملده قضا ایتمکدر (وکره بعد طلوع الفجر واداء العصر
الی اداء المغرب النفل سوی سنة الفجر) وطلوع فجردنصکره وصلاة عصری ادادنصکره صلاة مغربك

اداسنه وارنجه نافله قیلمق مکروه اولدی صلاة فجرك سنتندن غیری زیرا صلاة فجرك سنتی مکروه
اولمدی (والمنذور ورکعتا الطواف ومابدأ به) وصلاة منذور وایکی رکعت صلاة طواف ومصلینك
منذور ایله بدء ایدوب افساد ایلدیکی صلاتك اعاده سی مکروه اولدی (لا الفائتة) ذکر اولنان
ایکی وقتده فائته مکروه اولماز (الا فی وقت الاحمرار) الا افقده اولان قزللق وقتنده فائته دخی
مکروه اولور زیرا قزللق وقتنده قضا مکروهدر (ولا صلوة الجنازة وسجدة التلاوة فیهما) دخی
ذکر اولنان ایکی وقتده صلاة جنازه وسجدهٔ تلاوت مکروه اولماز (وکره ماسوی الفائتة عند
خروج الامام للخطبة حتی یفرغ من الصلوة) وصلاة فائته دن ماعداسی امام خطبه ایچون منبره
چیقدیغی وقتده حتی امام صلاتدن فارغ اولنجه قلنسان نماز مکروه اولدی مصنفك خطبه یی
مطلق ذکری نه باعث جمعه نك وعیدینك وخطبهٔ حجك وبونلرك غیری خطبه لرك جمله سنه
متناول اولمسی ایچوندر زیلعی وهدایه شارحلری بویله ذکر ایلدی بونك مکروه اولمسی مجرد
خطبه ایچون دکلدر ان شاء الله تعالی تحقیقی عن قریب صلاة جمعه بابنده کلور ومکروه اولمسنه
باعث خطبه یی استماعدن انده اشتغال ایچوندر صدر الشریعه دیدیکه فوت اولان نمازلر
وجنازه نمازی وسجدهٔ تلاوت امام خطبه یه چیقدیغی وقتده مکروه اولور وصاحب نهایه
فائته وقت خطبه ده کراهتسز جائز اولور دیدی بو محلده نهایه نك قولی اختیار اولندی انك
اوزرینه اعتماد اکثر اولدیغی ایچون (لا یجمع فرضان فی وقت لعذر) عذر سببیله وقت واحدده
ایکی فرض جمع اولنماز امام شافعی ایچون خلاف واردر زیرا امام شافعی ظهر ایله عصرك
ومغرب ایله عشانك جمعنی یغمور ومرض وسفر عذریله تجویز ایدر (بل یحج) بلکه حج اولورسه
جمع اولنور زیرا حج ایدن کیمسه ظهر وعصری وقت ظهرده ومغرب ایله عشایی مزدلفه ده
جمع ایدر (طهرت فی وقت عصر او عشاء تقضیهما فقط) برمرأه وقت عصرده یاخود وقت
عشاده طاهره اولسیدی انجق انلری قضا ایدر وامام شافعی قتنده صلاة عصر ایله بیله
صلاة ظهری وصلاة عشا ایله بیله صلاة مغرب قضا اولنور ظهر ایله عصرك وقتلری وقت
واحد اولمسی ومغرب ایله عشانك وقتلری وقت واحد اولمسی اوزره بناء بو اجلدن عذر ایله
جمعلرین تجویز ایلدی نته کیم مرور ایتدی (صار اهلا فی آخر الوقت یقضیه) صلاته وقت
آخرده اهل اولان کیمسه اول وقتی قضا ایدر (لا من حاضت فیه او نفست) وقت آخرده
حایض ونفسا اولان مرأه قضا ایلمز بزم قاتمزده سببیتده معتبر اولان آخر وقتدر امام شافعی
قتنده معتبر اولان اول وقتدر حتی آخر وقتده بر کافر اسلامه کلسیدی یاخود بر صبی بالغ
اولسیدی یاخود حایض طاهره اولسیدی بزم قاتمزده بونلره وقتك فرضی لازم کلور واکر مرأه
اول وقتده حایض اولسیدی بزم قاتمزده اول وقتی قضا ایلمز امام شافعی بونك خلافی اوزره در
وتحقیق اصولده تقریر اولندی

) باب الاذان (

اذان لغتده اعلامدر وشرعا وجه مخصوص ایله نمازك وقتنی اعلامدر واذانده اولان الفاظ
مخصوصه اوزره دخی اذان اطلاق اولنور (سن للفرائض) سنت مؤکده اولدیغی حالده
فرائض ایچون سنت قلندی واول فرائض رواتب خمسدر وانلرك قضاسیدر وصلاة جمعه در
وصلاة وتر وصلاة عیدین وصلاة کسوف وصلاة خسوف وصلاة جنازه وصلاة استسقادر
ونافله لرده اذان سنت اولمدی (فی وقتها) اول فرائض خمسه نك وقتلرنده سنت اولدی یعنی
وقتدن مقدم ومؤخر جائز اولمادی الا قضا ایچون جائز اولدی زیرا قضانك وقتی قضا اولندیغی
وقتدر اکرچه کیم وقت ادا فوت اولدی ایسه ده رسول علیه السلامك *فلیصلها اذا ذکرها

فان ذلك وقتها* قول شربني ايچون مناسبي مصلي صلاة فائته يي قچان تذكر ايدرسه قيلسون
زيرا صلاة فائته نك تذكري انك قضاسنك وقتيدر (فيعاد لواذن قبله) پس اكر وقت داخل
اولمازدن مقدم اذان اولنسيدي اول اذان اعاده اولنور (بتربيع التكبير) سن قولنه متعلقدر
(بدأ) ابتداء اذانده درت تكبير كه الله اكبر الله اكبر الله اكبر الله اكبر ديمكله (بلا لحن
ولا ترجيع) تغيير وترجيع سز ترجيع شهادتينده صوتي الحق ايدوب بعده رجوع ايدوب
شهادتينله صوتي يوكسلتمكدر (يضع اصبعيه في اذنيه) مؤذن ايكي پرمقلرين ايكي قولقلرينه وضع ايدر
اولديغي حالده رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريف ايچونكه
حضرت بلال ايچون بيوردي كه * اجعل اصبعيك في اذنيك فانه ارفع لصوتك * يعني يا بلال
سن ايكي پرمقلرك ايكي قولاغكه وضع ايله زيرا صوتك زياده رفع اولور بيوردي واكر
مؤذن پرمقلرين قولاغنه قومسه باس يوقدر زيرا سنة اصليه دكلدر (ويترسل) ودخي
مؤذن اذانده سرعت ايتميوب تأني ايليه (ويلتفت في الحيعلتين يمينا ويسارا ان امكن
الاسماع بالثبات) ودخي مؤذن حيعلتينده صاغنه وصولنه التفات ايليه اكر مكاننده طورركن
اذاني اشتدرمك ممكن ايسه روايت اولنان شيء ايچونكه تحقيقا بلال رضي الله عنه حي على الصلاة
وحي على الفلاحه كلدكده صاغنه وصولنه وجهني تحويل ايدردي دورايتمزدي وبو اذانك
كيفيتي حي على الصلاة صاغ طرفده وحي على الفلاح صول طرفده اولمقدر وبعض حي على الصلاة
صاغده وصولده وحي على الفلاح كذلك صاغده وصولده اولمقدر ديدي وصحيح اولان قول اولدر
زيلعي بويله ذكر ايلدي (والاستدار في موضعه) يعني قچان مؤذن ايكي ايقلرينك ثباتي اوزره
يوزيني تحويل ايله اعلام حاصل اولماديغي تقديرجه موضعنده دورايدر وصاغ پنجره دن باشين
چقاروب حي على الصلاة دير وصول پنجره دن دخي باشين چقاروب حي على الفلاح دير
(ويقول بعد الفلاح في اذان الفجر الصلاة خير من النوم) دخي صلاة فجر اذاننك فلاحندنصكره
ايكي كره الصلاة خير من النوم دير روايت اولنان شيء ايچونكه حضرت بلال رضي الله عنه
رسول عليه الصلاة والسلامه كلدي رسول عليه الصلاة والسلامي اويور بولدقده الصلوة خير
من النوم ديدي پس رسول عليه الصلاة والسلام بونه كوزل كلامدر سن بو كلامي
اذانكده اوقوديدي وصلوة فجره تخصيص ايلدي زيرا وقت فجر نوم وغفلت حاليدر پس وقت
فجري اعلامك زياده لكي ايله تخصيص ايلدي تنكيم صلوة فجري تطويل قراءتله تخصيص
ايلديكي كبي (كذا الاقامة) عدد كلماتده اقامت دخي اذان كبيدر (لكن بلا وضع) لكن ايكيسي
بيننده فرق اولدركه اقامت ايكي پرمقلرين قولقلرينه وضع ايلمكسزين اولور (وتكون بحدر)
دخي اقامت سرعتله اولور ترسل بونك ضديدر (بزيادة قد قامت الصلوة مرتين) حي على
الفلاح ديدكدنصكره ايكي كره قد قامت الصلوة زياده سيله ومصنفك حيعلتينده صاغه
وصوله التفاتسز ديمديكنه باعث اولدركه اكر بويله ديسيدي اصلا جائز اولماسي فهم
اولنوردي وتحقيق امام تمرتاشي اقامتده تحويل اولنماز الا منتظر اولان ناس ايچون اولنور
(ويستقبل فيهما القبلة) واذانله اقامتك ايكيسنده بيله قبله يه استقبال ايدر (ولا يتكلم)
وايكيسنده ده ارالرنده تكلم جائز اولماز (ويثوب) دخي تثويب اولنور تثويب اعلامدنصكره
اعلامه عودت اتمكدر وهر بلده نك تثويبي اول بلده اهلنك تعارفلري اوزره در (ويجلس بينهما
الا في المغرب) واذانله اقامتك بيننده اوتورر الا صلوة مغربك اذانندنصكره تثويب وجلوس اولماز
الا في المغرب قولنده حرف استثنا ويثوب ويجلس بينهما قولندن مستثنادر اما تثويب
اولمديغنك علتي زيرا تثويب جماعتك اعلامي ايچوندر جماعت ايسه وقت مغربده حاضرلردر

وقت ضيق اولديغي ايچون وجلوس اولمديغنك علتي صلاة مغربك تأخيري مكروه اولديغي
ايچوندر پس كراهيتدن احتراز برمقدار فصل ايتمكله اكتفا اولندي (ويأتي بهما لفائتة واولى
الفوائت) ومصلي فائتهء واحده ايچون اذان واقامت كتورر وكذلك فوايت كثيره صاحبي اولان
كمسه دخي فائتهء اولي ايچون اذان واقامت كتورر (وخير في الباقي) وباقي قلان فائته لر ايچون
اذانده مخير قلندي وبونده اقامتده مخير اولمیوب باقي قلان فائته نك كليسنده اقامت كتورمكه اشارت
واردر (جاز الاذان للمحدث والصبي المراهق والعبد وولد الزنا والاعمى والاعرابي) اذان محدث
اولان كمسه ايچون وصبي مراهق ايچون وعبد ايچون وولد زنا ايچون واعمى ايچون واعرابي
ايچون جائز اولدي (وكره للجنب وصبي لا يعقل والمرأة والمجنون والسكران والفاسق والقاعد)
واذان جنب ايچون وعقلي اولميان صبي ايچون ومجنون وسرخوش وفاسق ايچون واوتوردیغي
حالده اذان اوقيان كمسه ايچون مكروه اولدي (الا لنفسه) مكركه كندي نفسي ايچون اذانك
سنت اولمسنه رعايت ايچون واعلامه حاجت اولمديغي ايچون اوتورركن اذان مكروه اولماز
(ويعاد لغير الاخيرين) فاسق ايله قاعدك غيرينك اذاني اعاده اولنور (كذا كره اقامتهم) ذكر اولنان
يدي نوع كمسه نك اذانلري مكروه اولديغي كبي اقامتلريده مكروه اولور (واقامة المحدث)
ودخي محدثك اقامتيده مكروه اولدي (لكن لا تعاد) لكن اقامتلري اعاده اولنماز اقامتي تكرار
ايلمك شرعيتي معدوم اولديغي ايچون (ويأتي بهما المسافر والمصلي في المسجد جماعة وفي بيته
بمصر) ومسافر اولان مصلي ومسجده جماعتله مصلي اولان وشهرده كي بيتنده جماعتله
مصلي اولان اذان واقامتي كتورر (وكره للاول تركهما) ومسافر ايچون اقامتك تركي مكروه اولدي
(وللثاني تركه) مسجده مصلي اولان ايچون اذانك تركي مكروه اولدي اقامتك تركي مكروه
اولديغي كبي (بخلاف الثالث) اناركه خلافنه مصلينك شهرده كي اونده اذان واقامتك ايكيسنيده تركي
مكروه اولمدي وقايه ده ديديكه مسافر اولان كمسه ومسجده جماعتله مصلي اولان ياخود شهرده كي
اونده جماعتله مصلي اولان اذان واقامتي كتورر اولكيده ايكيسنيده تركي مكروه اولدي واوچنجي ده
مكروه اولمادي معلومندركه تحقيقا بوندن فهم اولنان مسافر ايچون ومسجده جماعتله مصلي ايچون
اذانله اقامتدن هر برينك تركي كراهتدر واما اذانله اقامتدن برينك تركي وقايه نك كلامندن فهم
اولنمادي بواجلدن انك عبارتي بومحلده كورديكك كلامه تغيير ايلدم (وكرها للنساء) ونسا
ايچون اذان واقامت مكروه اولدي زيرا اذان واقامت جماعت مستحبه سنتلرندندر (اقام غير من اذن
بغيبته لم يكره) مؤذنك غيري بر كمسه مؤذنك غيبتنده اقامت ايتسيدي مكروه اولمدي (وان
بحضوره يكره) واكر مؤذنك حضورنده اقامت ايتسيدي مكروه اولدي (ان لحقه بها وحشة)
اكر اول كمسه نك اقامتيله مؤذنه وحشت لاحق اولورسه (السامع يقول ما قال المؤذن) اذان
واقامتي دكلاين كمسه مؤذنك ديديكي شيلري دير (الا الحيعلتين) الا حي على الصلاة حي على الفلاح
ديمز زيرا بونلرك معناسي سز صلاته سرعت ايدك دخي انده اولان نجاته سرعة ايدك ديمكدر
اكر سامع بونلري ديسيدي پس سامعك اعاده سي استهزايه مشابه اولور والصلاة خير من النوم
قولي دخي ذكر اولنانلر كبيدر بلكه سامع اولكي ده لا حول ولا قوة الا بالله ياخود ما شاء الله
خيردير وايكنجي صدقت وبررت دير ودخي مؤذن قد قامت الصلاة ديدكده اقامها الله وادامها
الى يوم القيمه دير بر رجل مسجده قرآن اوقوركن اذاني اشتسيدي قرآني ترك ايلمز زيرا حاضر
اولمقلغله اجابتدر واكر اونده قرآن اوقوركن اشتسيدي قرآني ترك ايدوب اجابت ايدر كتاب
ظهيريه ده بويله ذكر اولندي

) باب شروط الصلاة (

بو باب صلاتك شرطلری بیانندهدر شرط شول شیدر که شیئك موجود اولمسی انك اوزرینه
متوقف اولور واول شرط اولان اول شیده داخل اولماز مصنف شروطدن تقدیم ایلدیکی
شیلری دیمدی زیرا انلری دین کیمسه انی صفة کاشفه قیلدی ممیزه قلمادی زیرا مقدم اولمیان
شیئ شروطدن دکلدرکه حتی اندن احترازاوله (منها طهر ثوبه ومکانه من خبث وطهر بدنه منه
ومن حدث) صلاتك شرطلرندندر مصلینك ثوبنك ومکاننك نجاست غلیظه دن طاهر اولمسی
دخی بدننك نجاست غلیظه دن طاهر اولمسی بو عباره کنزك ووقایه نك عبارتندن احسندر
نته کیم اهل درایت اوزره خفی دکلدر (عادم ثوب صح صلوته قایما برکوع وسجود) ثوبی منعدم
اولان کیمسه نك صلاتی قایم اولدیغی حالده رکوع وسجود ایله صحیح اولدی زیرا قعود ایله
عورت غلیظه نك ستری واردر واداء ارکان یوقدر وقیامده عورتك کشفی واردر واداء ارکان
واردر مصلی قعود ایله قیامدن دیلدیکنه میل ایدر (وندب قاعدا مومیا) وایما ایدیجی اولدیغی
حالده قاعدا ادا ایلمسی مندوب اولدی زیرا ستر عورت حق صلاة وحق ناس ایچوندر ورکوع
وسجود واجب اولمادیلر الاحق صلاة ایچون واجب اولدیلر وقعودك کیفیتی اولدرکه ایقلرین
قبله یه مد ایدیجی اولدیغی حالده اوتورمقدر عورتی زیاده ستر اولمق ایچون (و واجد ما کله نجس
او اقل من ربعه طاهر ندب صلاته فیه) وکلیسی نجس ثوب بولان یاخود ربعندن اقلی طاهر ثوب
بولان کیمسه نك صلاتی اول ثوبله مندوب اولدی زیرا ستر عورتك فرضی عموم اوزره در صلاته
مختص دکلدر وطهارتك فرضی صلاته مختصدر (و واجد ما ربعه طاهر لا یصلی عریانا)
وربعی طاهر ثوب بولان کیمسه صلاتی عریانا قلمق جائز اولماز زیرا شیئك ربعی کل مقامنه قایم
اولور نته کیم احرامده اولدیغی کبی پس موضع ضرورتده کانه کلیسی طاهر قلنور
(بثوبیه نجس مانع) مصلی نك ایکی ثوبنده صلاتی منع ایدیجی نجس اولسیدی مثلا ثوبك
برنده ایکی درهم مقداری وبرنده اوچ درهم مقداری نجس اولسیدی (اقلهما احب)
یعنی نجس ایکی ثوبك هر قنغیسنده اقل ایسه صلوة ایچون احب اولان اولدر (وان بلغ
النجس ربع احدهما تعین الاخر) واکر نجس ایکی ثوبدن برینك ربعنه بالغ اولورسه صلاة انده
جائز اولمق ایچون ثوب آخر متعین اولور زیرا ربع ایچون حکم کل واردر نتکیم مرور ایتدی
(ولو ملیء احدهما نجسا وربع الاخر طاهر تعین الاخر) واکر ایکی ثوبك بری نجسله طولوب آخرك
ربعی طاهر اولسیدی آخر نماز ایچون متعین اولور مرور ایدن علت ایچون (و جدت ثوبا یستر
بدنها وربع رأسها یجب سترهما) برمرأه عریانه اولدیغی حالده بدننی وباشنك ربعنی ستر ایده جك
قدر ثوب بولسیدی ایکسنکده ستری واجب اولور حتی باشنك سترینی ترك ایتسیدی انك صلاتی
جائز اولماز نتکیم بیلمش ایدك که ربع ایچون حکم کل واردر (عادم مزیل النجس) نجسی ازاله
ایدیجی شیئ بولمیان کیمسه کرکسه نجس ثوبده اولسون کرك مکانده (یصلی ولا یعید) نجسله بیله
نمازی قیلار واول نمازی اعاده ایلمز زیرا تکلیف بحسب الوسعدر (ومنها ستر العورة) وصلاتك
شرطلرندندر عورتی ستر ایلمك (وهی للرجل ما تحت سرته الی ما تحت الرکبتین) ورجلك
عضوی ایچون عورت اولان کوبکنك التندن ایکی دیزلرینك التنه وارنجه‌در پس کوبك
عورت دکلدر دیزلر عورتدر (ونحوه الامة) وجاریه نك عضونده عورت اولان دخی رجل کبیدر
(مع ظهرها وبطنها) جاریه نك ظهری وبطنی ایله بیله زیرا ظهر ایله بطن رجلده عورت
دکلدر جاریه ده عورتدر (ونحوها المکاتبة والمدبرة وام الولد) ومکاتبه ومدبره وام ولدك دخی
ظهری وبطنی عورت اولمقده جاریه کبیدر (الحرة عورة الا وجهها وکفیها وقدمیها) حره نك
جمیع اعضاسی عورتدر الا یوزی وایکی الینك ایالری وایکی ایاقلری عورت دکلدر زیرا مرأه الیله اشیایه

مباشرتدن ستره چاره بولماز وایکی الینك ایالرنده زیاده ضرورت واردر ویوزینی کشفه
حاجتدن خصوصا شهادتده ومحاکمه ایلمکده ونکاحده ستره چاره بولماز وزوقاقلرده یوریکن ایکی
ایاقلرین سترده مضطر اولور خصوصا انلردن فقیره اولنلر وبو حق سبحانه وتعالینك * علی ما
قالوا الا ما ظهر منهن * قول شریفنك معناسیدر یعنی الا انلردن ظاهر اولان عادت وجبلت انك
ظاهر اولمسی اوزره جاری اولدیغی شیدر دیو تفسیر اولنمشدر وروایت اولندی تحقیقا قدم عورتدر
(یفسد کشف ربع عضو هو عورة غلیظة کالقبل والدبر) قبل ودبر کبی عورت غلیظه اولان
عضوك ربعنك کشفی صلاتی افساد ایدر یعنی عورت خفیفه اولان عضوك قبل ودبردن
ماعداسی کبیکه بطن وفخذدر ربعنك کشفی صلاتی افساد ایدر وامام ابو یوسف قتنده نصفنك
کشفی افساد ایدر ایکی عورتك ذکرینه باعث حکمده برابر اولملرینه اشارتدر بو اجلدن صاحب
هدایه مانع اولان ربع مقداریدر یاخود نصفدر دیو خلافی ذکر ایتدکدنصکره عورت غلیظه
بو خلاف اوزره دردیدی (وکل من ذکره وانثییه) ورجلك ذکرندن وایکی خایه‌لرندن هر بری
بعضك ذکر یله ایکی خایه‌لر عضو واحددر دیدیکندن احترازدر (ورأسها وشعرها) ومرأه‌نك
باشندن وباشنك صاچندن هر بری (مطلقا) صاچ کرك نازل وکرك غیری اولسون (واذنها
وثدیها المتدلی) وقولاغندن وقبارن ممه‌لرندن هر بری برنده طوران ممه‌دن احترازدر زیرا
برنده طوران ممه کوکسده تابعدر (عضو) هر بری برعضودر وکل مبتدادر عضو قولی خبریدر
(انکشفت او قام علی نجس مانع او فی صف النساء قدر رکن فسدت عند ابی یوسف) مصلینك
عورتی کشف اولسیدی یاخود صلاتك جوازنی مانع نجس اوزره قائم اولسیدی یاخود مصلی
صف نساده ارکان صلاتدن بر رکن اداسی ممکن اولمق مقداری زمان قائم اولسیدی اول مصلینك
صلاتی ابو یوسف قتنده فاسد اولور زیرا مفسد اول صلاتده بولندی (وعند محمد لا ما لم یؤده)
امام محمد قتنده بر رکنك اداسی ممکن اولمق مقداری قائم اولمغله صلاتی فاسد اولماز مادامکه
رکنی ادا ایلمدکجه زیرا مفسد صلاتدن بریسی انکله بیله ادا ایلمکدر ادا ایسه بولنمدی مصنفك
بر رکنی اداسی مقداری ایله قید ایتمسنه باعث اولدرکه زیرا اقچان مصلی انکشاف ایله بر رکنی ادا
ایتسیدی اتفاقا صلاتی فاسد اولور واکر عورتنی ستر ایدیجی اولدیغی حالده کیمکسزین ادا
ایتسیدی اتفاقا جائز اولور (ومنها استقبال عین الکعبة للمکی) دخی اهل مکه ایچون کعبه نك
عیننه استقبال ایلمك صلاتك شرطلرندندر اجماعا حتی اهل مکه کندی بیتنده نماز قیلسیدی
انك اوزرینه شول حیثیتله قیلمق واجب اولورکه اکر دیوارلر ازاله اولنسیدی انك استقبالی
عین کعبه یه واقع اوله (واستقبال جهتها لغیره) واهل مکه نك غیری آفاقی اولنلردر انلر کعبه نك
جهتنه استقبال ایلمکدر زیرا موانع ازاله اولنسیدی آفاقینك استقبالی عین کعبه اولمق واجب
اولمدی بلکه کعبه نك جهتنه اولمق قول صحیحده کفایت ایلدی زیرا تکلیف بحسب الوسعدر
بعض اهل مکه کبی آفاقی اوزره دخی کعبه نك عیننه اولمق واجب اولوردیدی فقها دیدیلرکه
خلافك فائده سی استقبالده عین کعبه یه نیت شرط قلنماسنده ظاهر اولور پس اول بعضك
قتنده شرط قلندی وبعضك قتنده شرط قلنمدی وکعبه نك جهتی مصلینك جبیننددن خارج
اولان خطك کعبه یه استقامت اوزره مرور ایدن خطه واصل اولمسیدر شول حیثیتله که ایکی
زاویهٔ قائمه حاصل اوله یاخود جهة کعبه یه استقبال ایچون دیرز که کعبه ایکی خطك ما بیننده
واقع اوله که اول خطلر مصلینك دماغنده بربرلرینه ملاقی اولوب شکل مثلثك ایکی ساقلری کبی
مصلینك ایکی عینندن خارج اولمشلر در نحریر تفتازانی شرح کشافده دخی بویله ذکر ایلدی
ایمدی بوندن معلوم اولدیکه تحقیقا استقبال قبله عین مصلیدن بالکلیه مقابله دن زائل اولماز

زيرا انحراف ايله منحرف اولسه جائز اولدی ظهيريه ده ديناان شی بونی تأييد ايدر كه فچان
مصلی صولنه توجه ياخود صاغنه توجه ايتسه جائز اولور زيرا انسانك وجهی مقوسدر صاغنه
وصولنه توجهی قاتنده ايكی جانبلری قبله يه اولور وعارف اولنلردن بعض ديديكه بشرك
قبله سی كعبهٔ مكرمه‌در واهل سمانك قبله سی بيت معمور در وملائكهٔ كرو بينك قبله سی عرش
اعظمدر وكلبسنك مطلوبی وجه الله‌در ظهيريه ده بو يله ذكر اولندی (وقبلة العاجز) وقبله يه
توجهدن عاجز اولنلرك قبله سی علی ايله يله كعبه نك جهتنه توجهدن وياخود يرتجی
حيواندن وياخود مرضدن خوف ايتمكله ياخود بحرده براغاج اوزرنده بولنمغله عاجز اولنلرك
قبله سی (جهة قدرته) قدرتی ممكن اولان جهتدر يعنی قنغی جهته قادر اولورسه نمازی اول قادر
اولديغی جهته استقبال ايله قيلار (وبتحری) دخی مصلی تحری ايدر تحری مقصوده نائل
اولمق ايچون مجهودينی بذل ايتمكه ديرلر (للاشتباه) اول مصلی اوزره علامتلرك كورنمز اولمسيله
ياخود ظلمتلرك تراكمی ايله ياخود بلوتلرك جمع اولمسيله اشتباه ايچون (وعدم المخبر بها) وقبله‌دن
خبر ويرجی كيمسه دخی اولمامغله تحری ايدر زيرا اصحاب رضی الله تعالی عنهم تحری ايلديلر
رسول عليه الصلاة والسلام انلر اوزره انكار ايلمدی ايمدی تقرير جوازك دليلدر (ولم يعد
ان اخطأ) واكر مصلی خطا ايدرسه ده تحريدنصكره صلاتی اعاده ايلمز زيرا تكليف بحسب
الوسعدر وحقيقة جهته اصابتده وسع يوقدر بومقامده جهت تحری كعبه‌دن غائب ايچون
جهت كعبه كبيدر وتحقيق حق سبحانه وتعالينك قول شريفنده * فاينما تولوا فثم وجه الله *
بيورلدی يعنی حال اشتباهده صلاتده نازل اولديكه وجه اللهدن مراد قبلة اللهدر (وفسدت
ان شرع بلاتحر) واكر مصلی قبله ده تحری ايتمكسزين صلاته شروع ايتسيدی اول صلاة
فاسد اولور زيرا انك قبله سی تحری ايلديكی جهتدر تحری ايسه بولنمدی (وان علم فيها اصابته)
اكر اول صلاتده قبله ده اصابت ايلديكی بلنورسه ده زيرا قوی يی ضعيف اوزره بنا ايلمك فاسددر
واصابتنی بلدكدنصكره اولان حالی بلمزدن اول اولان حالندن اقوادر (ولو علم بعدها صحت)
واكر قبله ده تحريدنصكره اصابت ايلديكی بيلنورسه صلاتی صحيح اولور مقصود حاصل
اولديغيچون زيرا غيری ايچون واجب اولان شيئك حصولی معتبر اولماز بلكه غيرك حصولی
معتبر اولور جمعه يه سعی ايتمك كبی زيرا فچان اداء جمعه بولنسيدی سعيه حاجت قالماز (ولو علم
خطأه فيها) اكر صلاة ايچنده تحريده خطا ايلديكن بلسيدی (اوتحول رأيه) ياخود تحری ايله
صلاته شروعدنصكره رأيی تحويل ايتسيدی (استدار) اولكيده جهت صوابه وثانيده رأيی
تحويل اولان جهته دونر (تحری كل جهة) مصليلردن هر بری برجهته تحری ايلسه‌لردی يعنی تحقيقا
بررجل ياخود برقوم برقرا كو كيجه‌ده تحريدنصكره اول رجل برجهته طوروب نمازی قيلسيدی
ياخود برقوم تحری ايدوب هر بری برجهته طوروب نمازی قيلسه‌لردی (ان لم يعلم مخالفة امامه)
اكر مقتدی امامه مخالفتنی بلمزسه (ولم يتقدمه) دخی مقتدی امامه واقع حالده تقدم ايلمدی ايسه
(جاز) هر برينك فعلی جائز اولور زيرا انلرك قبله سی تحری ايلدكاری جهتدن ومخالفتلری كعبه‌نك
جوفنده اولديغی كبی ضرر ويرمز (والا) اكر جهتنك امامه مخالف اولديغين بلورسه ياخود واقع
حالده امامه مقتدی تقدم ايتديسه (فلا) انلرك فعلی جائز اولمازاو اكينك علتی اولدركه تحقيقا مقتدی
امامه خطا اوزره اعتقاد ايلديكيچوندر جوف كعبه بونك خلافی اوزره‌در زيرا كعبه‌نك كلبسی قبله‌در
وثانينك علتی اولدركه مقتدی مقامك فرضنی ترك ايلديكی ايچوندر تنكيم جوف كعبه ده واقع اولسيدی
وظاهر اولان بودركه تحقيقا صاحب وقايه‌نك وهم فی خلفه قولی واقعده امامك خلفنده اولمالرين
يياندر يوخسه انلر امامك خلفنده اولدقلرين بلملرين بيان دكلدر وقايه‌نك قولی تساهله حمل اولنور

تنكيم صدر الشريعه اكا حمل ايتدی بلكی لالمن علم حاله قولنده تساهل واردر اول كيمسه‌نك
حالنه علمی عدم جوازی افاده ايلمز بلكه امامه مخالفتنی بلمكدن لابدر بواجلدن بن عبارتی
سنك كورديكك قولله تعبير ايلدم (ومنها النية) دخی صلاتك شرطلرندندر نيت رسول عليه الصلوة
والسلامك انما الاعمال بالنيات قول شريفی ايچون (وهی الارادة) نية اراده‌در واراده برصفتدركه
ايكی برابر شيئك برينی آخر اوزره ترجيح اول صفتك شاننددر (لا العلم) يوخسه علم دكلدر مجمع الفتاواده
ديديكه عبد الواحد كتاب صلاتنده فچان مصلی قنغی صلاتی قيلارديغنی بلسيدی نيتدر ديدی
محمد بن سلمه بومقداری بلمك نيتدر ديدی وكذلك صومده دخی بويله‌در ديدی واصح قول تحقيقا
بومقداری بلمك نيت دكلدر زيرا نيت علمك غيريدر كورلمزميكه تحقيقا بركيمسه كفری بلسيدی
كافر اولماز واكر كفره نيت ايتسيدی كافر اولور ومسافر اقامتی بلمك ايله مقيم اولماز وهدايه ده
ذكر اولنديكه نيت اراده‌در وشرطی قنغی صلاتی قيلديغن بلمكدر اما لسانله ذكر اولنماسنه اعتبار
اولنماز وذكری حسن اولور عزيمتك اجتماعی ايچون بونك اوزرينه اعتراض اولنديكه بونيتی
علم ايله تفسيره ميل ايلمكدر حال بوكه صحيح دكلدر جواب ويرلديكه صاحب هدايه‌نك مرادی
مصلی داخل اولديغی صلاتك تحصيلی ايله جزم ايتمكدر ودخی اول صلاتی عادتك فعلندن تميز
ايلمكدر اكر صلاة نفل ايسه ودخی اوصاف صلاتك اخص اوصافی كه فرضيتدر انده فعل عادته
مشارك اولان شيده تميزدر اكر صلاة فرض ايسه زيرا تخصيص وتميز علمسز تصور اولنماز بن ديرمكه
بوجواب بو اعتراضه تقويت ويرر وانی دفع ايلمز زيرا جزم علم خاصدر بلكه جوابده صواب اولان
تحقيقا هدايه‌نك مرادی بريياندركه تحقيقا ارادت ديلان نيتده معتبر اولان قلبك اراده ايچون
لازم اولان علميدر وبو اعتبار مصلی‌نك بالبداهه قنغی صلاتی قلارديغين بلمسيدر اكر مصلی
جوابه قادر اولميوب الا تأمل ايله قادر اولورسه صلاتی جائز اولماز ولسان ايله ذكره اعتبار
يوقدر ديمكدر ايمدی هدايه‌نك بوبيانته اعتراض وجوابك هر بری هدايه‌نك لسانله ذكره اعتبار
ايتمش يوقدر قولندن غفلتدر (والتلفظ مستحب) ونيتی تلفظ ايتمك مستحبدر زيرا عزيمتك اجتماعی
ايچون تلفظ ايله نيتده قلبك حاضر اولمسی واردر (ولا يفصل بينها وبين التحريمة بغير لايق الصلوة)
ونيت ايله تحريمه بيننده صلاته لايق دكل اكل وشرب وبونلرك امثالی شيئله فصل ايتمك جائز اولماز
واما آبدست المق ومسجده يورومك كبی ايله فصل ايتسه ضرر ويرمز (ووقتها الافضل ان يقارن
الشروع) ونيتك افضل اولان وقتی صلوتك شروعنه مقارن اولمسيدر تحريمه‌يه متصل اولمغله
بوظاهر روايتدر (وقيل تصح النية مادام المصلی فی الثناء) بعض ديديكه مادامكه مصلی
ثناده‌در نيت صحيح اولور وبعض ديديكه ركوع اولده صحيح اولور وبعض ديديكه ركوعدن
باشين قالدرمدين صحيح اولور وبو روايتلرك فائده‌سی اولدركه مصلی نيتده تغافل ايتسيدی انكيچون
تدارك ممكندر زيرا نيتی تدارك صلاتی ابطالدن احسندر (لابد لمصلی الفرض) فرض قلان
مصلی ايچون لابدر رواتب خمس وجمعه كبی (والواجب) واجب قلان مصلی ايچون دخی لابدر
صلاة وتر وصلاة عيد وصلاة جنازه كبی وبونلرك امثالی كبی (من تعيينه) نيتك تعييندن لابدر
(دون عدد ركعاتها) صلاتك ركعتنك عددينی تعيين لازم دكلدر زيرا مصلی مثلا ظهره نيت
ايلدكده عدد ركعتده خطا ايتسيدی عددنده خطا ايلمسی ضرر ايلمز حتی اكر صلاة فجره درت ركعتله
نيت ايتسيدی ياخود صلاة ظهره ايكی ركعتله نيت ياخود اوج ركعتله نيت ايتسيدی جائز اولور
وعدد تعيينی لغو اولور تاتارخانيه‌ده بويله ذكر اولندی (بخلاف المتنفل) نافله قلان مصلی‌نك نيتی
فرض قلان كيمسه‌نك خلافی اوزره‌در لمصلی الفرض اوزره معطوفدر زيرا نافله ده مطلق نيت
كافيدر زيرا نفل صلاة انواعنك اضعفيدر مطلق اولان نيت نفله منصرف اولور (ولوكان

التراويح والسنن المؤكدة) اكرچه اول ذكر اولنان نفل تراويح وسنن مؤكده اولورسه ده جمهور قتنده
بونلره مطلق نيت كافيدر سائر نافله لر كبي زيرا تراويح وسنت مؤكده لر اصلنده نافله لردر (ففي الفرض)
مصنفك لابد لمصلي الفرض قولي ايچون تفصيلدر (يعني ظهر اليوم مثلا) يعني مصلي مثلا صلاة
ظهرك فرضنده بوكونك صلاة ظهرينه ديو نيت ايتدم ديرا اكر بو وقتك صلاة ظهرينه ديو نيت
ايلسه ووقت دخي باقي اولسه تعيين بولنديغيچون جائز اولور واكر وقت چيقمش اولسه ووقتك چيقديكني
مصلي بيلمسه جائز اولماز زيرا بو تقديرجه وقتك فرضي وقت ظهرك غيريدر (ولو فرض الوقت) اكر
وقتك فرضنه نيت ايتسيدي (جاز الا في الجمعة) جائز اولور الا صلاة جمعه ده جائز اولماز زيرا بونده
وقتك فرضنده اختلاف واردر (ففيها اصلوتها) يعني جمعه ده صلاة جمعه يه نيت ايدر (والاحوط
ان يصلي بعدها الظهر) يكرك اولان صلاة جمعه دنصكره وجمعه نك سنتندن اول ظهر قلار
(قائلا نويت آخر ظهر ادركت وقته) وقتنه يتشديكم ظهر آخره نيت ايتدم (ولم اصله بعد)
وهنوز قيلمديغم ديمجي اولديغي حالده زيرا اكر قلديغي صلاة جمعه جائز اولمازسه صلاة ظهر
مصلي اوزره واجب اولور واكر صلاة جمعه جائز اولورسه مصلي اوزره فوت اولان درت ركعت
ظهردن عد اولنور (ثم يصلي اربعا بنية السنة) اندنصكره سنت نيتي ايله درت ركعت دخي قلار
زيرا مطلق نيت ايتمكدن سنته نيت ايتمك احسندر (وفي الوتر صلوته) ووترده صلاة وتره نيت ايدر
(لا الواجب) وتر واجب ديو نيت ايلمز زيرا واجب اولمسنده اختلاف واردر (وفي الجنازة الصلوة لله تعالى
والدعاء لهذا الميت) وصلاة جنازه ده الله ايچون صلاته وبو ميت ايچون دعايه ديو نيت ايدر (وان اشتبه)
اكر ميت ارميدر ياعورتميدر اشتباه ايدرسه (قال نويت ان اصلي مع الامام الصلوة على من يصلي عليه
امامك نمازيني قلديغي كيمسه نك امام ايله بله نمازيني قلمغه نيت ايلدم دير (وفي قضاء النفل فقضاءه)
ومصلي شروعنده افساد ايلديكي نفلك قضاسنده انك قضاسنه نيت ايدر (وفي العيد صلوته)
وعيدده عيدك صلاتنه نيت ايدر (المقتدي ينوي صلاته) امامه اقتدا ايدن مصلي كندو صلاتنه
نيت ايدر (واقتداءه) امامه اقتدا ايله نيت ايدر آز اولور مقتدي يه امامي جهتندن فساد لازم كلور
ايمدي مقتدي انك التزامندن لابدر واكر مقتدي امامك موقف امامته وقوفي وقتنده نيت ايدرسه
عامه مشايخ قتنده جائز اولور واكر امامله اقتدايه نيت ايدرسه وظهري تعيين ايلمزسه ياخود امامك
صلاتنه شروع ايدرسه اصح اولان قول بودركه تحقيقا شروع جائز اولور وشروع امامك
صلاتنه منصرف اولور ومقتدي يه افضل اولان امام اولان كيمسه يه ياخود اشبو امامه اقتدا ايلدم
ديمكدر زيلعي ديديكه افضل اولان اقتدايه امامك تكبيرندنصكره نيت ايتمكدر مصلي يه مقتدي
اولمق ايچون بن ديرمكه بونده بحث واردر زيرا افضل اولان چونكه مقتدي اقتدايه امامك تكبيرندن
صكره نيت ايتسيدي افضل اولان مقتدي نك تكبيري امامك تكبيرندنصكره اولمق لازم دكلدر
زيرا تكبير يا نيته مقارن اولور ياخود نيتدن متأخر اولور وعن قريب بياني كلوركه تحقيقا افضل اولان
قومك امام ايله بله تكبير ايلمسيدر (وينوا الامام صلوته فقط) وامام انجق كندي صلاتنه نيت ايدر
يوخسه مقتدينك امامتنه نيت ايلمز (اذا ام الرجال) چونكه امامه رجال اقتدا ايتسيدي (واختلف
في النساء اذا لم تقتد محاذية) ونساده اختلاف اولندي چونكه نسا محاذات ايلمديلر ايسه واما چونكه نسا
بررجله محاذية اقتدا ايتسيدي انك اقتداسي صحيح اولماز الا امام نسانك امامتنه نيت ايلدي ايسه
صحيح اولور وعن قريب بونك تحقيقي محاذاة مسئله سنده بيان اولنور

) باب صفة الصلوة (

بو باب صلاتك صفتي بياننده در (لها فرائض منها التحريمة) صلاة ايچون فرضلر
واردر واول فرضلردن بري تحريمه در تحريمه شيئي محرم قلمقدر وتحريم لفظنده اولان حرف هاء

اسميتني تحقيق ايچوندر وتحريمه تكبير اولي يه تخصيص اولندي زيرا تكبير اولي صلاته
شروعدن اول اشياء مباحه يي حرام قلديغي ايچوندر سائر تكبيرلر بونك خلافيدر (وهي التكبير)
وتحريمه تكبيردر يعني الله اكبر ديمكله جناب كبريايي وصف ايتمكدر (بالحذف)
وحذف لفظة اللهك همزه سنده ولفظ اكبرك باسنده مد كتورممكدر (بعد رفع يديه) ايكي اللرين
قالدردقدن صكره اصح اولان قول بودر زيرا رفع يدينك فعلنده الله تعالى دن غيريدن كبريايي
نفي واردر پس نفي مقدمدر (حذاء اذنيه) ايكي قولاقلرينك برابرينه رفعدن صكره تكبير ايدر
حتى باش پرمقلري ايكي قولاقلري ممه لرينه برابر اولنجه قالدير روهدايه ده بويله ذكر اولندي قاضيخان
باش پرمقلرينك اوجلري ايكي قولاقلرينك ممه لرين مس ايليه ديدي (والمرأة حذاء منكبيها) امرأه
ايكي اللرين ايكي اوموزلري برابرينه قالدردقدن صكره الله اكبر ديمكدر صحيح اولان قول بودر
زيرا ايكي اوموزلري برابرينه قالدرمقده انلر ايچون زياده ستر واردر وقنوتك وعيدلرك وصلاة جنازه نك
تكبيرلري دخي بيان اولنان قول اوزره در (والاصابع بحالها) واللك سائر پرمقلري حالي اوزره در
يعني آچلمش اولميه وبربرينه ضم اولنميه بلكه حالي اوزره اوله (وجازت بما يدل على التعظيم)
وتحريمه تعظيمه دلالت ايدن كلامله ده جائز اولدي الله اجل والله اعظم ديمك كبي ياخود
الرحمن اكبر ديمك كبي (وبالتسبيح) دخي تسبيحله ده جائز اولدي سبحان الله ديمك كبي
(والتهليل) وتهليل ايله ده جائز اولدي لا اله الا الله ديمك كبي (وبالفارسية) دخي كلام فارسيه
ايله ده جائز اولدي خداي بزركست ديمك كبي نتكم كلام فارسيه ايله قرائت اولنسه ياخود
قربان ذبح اولندقده كلام فارسيه ايله تسميه اولنسه جائز اولدوغي كبي (لا الدعاء) دعايه دلالت
ايدن كلامله جائز اولمدي رب اغفرلي ديمك كبي وحاصل كلام تحقيقا تكبيرده مجرد تعظيمه
دلالت ايدوب مشوب اولميان ذكره تبديل ايلمك جائز اولور (وجهر به الامام) وامام جهر ايله
تكبير ايليه (وكبر معه المأموم سرا) وامام اعظم قاتنده افضل اولان مقتدي امامله معا تكبير
ايلمكدر زيرا مقتدي صلوتده امامك شريكيدر ومشاركتك حقيقتي مقارنتده در واماميْن
قاتنده افضل اولان مقتدي امامدن صكره تكبير ايلمكدر زيرا مقتدي امامه تابعدر وتسليمده امام
اعظمدن ايكي روايت واردر كافيده بويله ذكر اولندي واكر امام الله اكبر ديمزدن اول مؤتم اكبر
ديسيدي اصح اولان بودركه اول مؤتم انلرك قاتنده صلوته شروع ايتمش اولماز وفقها انك
اوزرينه اجماع ايتديلركه امام الله اكبر قولندن فارغ اولمازدن اول مقتدي الله اكبر قولندن
فارغ اولسيدي صلوته شروع ايتمش اولماز خانيه ده بويله ذكر اولندي (وهي شرط) وبو تحريمه
بزم قاتمزده شرطدر وشافعي قاتنده ركندر وفائدهٔ خلاف فرضك تحريمه سي اوزره نفلي بنا ايتمك
جائز اولمسنده ظاهر اولور حتى مصلي صلوة ظهري قلسيدي يكيدن تكبير ايتمكسزين نفله قائم
اولمق صحيح اولور وشافعي قاتنده يكيدن تكبيرسز صحيح اولماز وبنانك وجهي اولدركه تحقيقا
تحريمه شرط اولسيدي نفله مؤدي اولور برشرطله كه تحريمه ايله فرض اولنمش اوله وبو جائزدر
نته كيم مصلي فرض ايچون آبدست الوب اول آبدست ايله نفلي ادا ايلمك جائز اولدوغي كبي وچونكه
تحريمه ركن اولسيدي فرضك ركنيله بيله نفله مؤدي اولور بو اجلدن جائز اولماز (والمذكورات
سنن) وذكر اولنانلر يعني تحريمه ايچون ايكي اللرين قالدرمق وپرمقلرين نشر ايلمك وامامك
تكبيري جهر ايله ايتمسي سنتلردر (ومنها القيام في الفرض) دخي صلاتك فرضلرندندر صلات
فرضده قيام ايتك يعني تحقيقا قيامك فرض اولمسي فرض اولان صلاته مخصوصدر ونفل اولان
صلاتده قيام فرض اولماز حتى صلاة اداسي قيامسز جائز اولدي نتكيم عن قريب بابنده
بياني كلور (وفيه يضع يمينه على يساره تحت السرة) واول قيامده مصلي كوبكنك آلتنده

صاغ الني صول الينك اوزرينه وضع ايدر وشافعی قتنده كوكسنه وضع ايدر ووضع ايلمك
صفتی صاغ الينك كفنی صول الينك كفنك ظهری اوزره وضع ايدوب وخنصر ايله ابهام
پرمقلری ايله بلككی اوزره حلقه ايدر (ويرسل فی قومة الركوع) وايكی اللرين ركوعك قومه سنده
صالی ويرر (وبين تكبيرات العيد) دخی صلاة عيدك تكبيرلری ما بينده ايكی اللرين صالی
ويرر پس حاصل كلام تحقيقا هر قيام كه انده ذكر مسنون اوله انده ايكی اللرين وضع ايدر
وهر قيام كه انده ذكر مسنون اولميه انده ايكی اللرين صالی ويرر (ويثنی) دخی ثنا ايدر يعنی
* سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولااله غيرك * بو دعايی اوقور الا
وجل ثناؤك لفظی فرضلرده كتورملز زيرا احاديث مشهوره ده ذكر اولنمدی (سرا ان ام
اوانفرد اواقتدی لمسرا ومجاهر قبل الجهر) سرا قراءت ايدر كرك امام اولسون وكرك منفرد
اولسون كرك سرا قراءت ايدنه اقتدا ايتسون وكرك جهرا قراءت ايدنه اقتدا ايتسون حتی
اكر جهر وقتنده اقتدا ايتسه بدی سبحانك دعاسين قراءت ايلمز (ولايوجه) يعنی انی وجهت
آيت كريمه سنی آخرينه وارنجه سبحانك دعاسنه ضم ايلمز ابو يوسف ايچون بونده خلاف واردر
زيرا انك قاتنده تكبيردن فارغ اولدقدنصكره * انی وجهت * آيت كريمه سنی آخرينه وارنجه
اوقور وامام اعظم ايله امام محمد قاتنده اكر تكبيردن اول قلبك حاضر اولمسيچون اوقورسه كوزلدر
(ويتعوذ سرا للقراءت لاللثناء) سرا قراءت ايچون * اعوذ بالله من الشيطان الرجيم دير
ثنا ايچون دكل (فيتعوذ المسبوق) جماعتله صلاتك اولنه يتشمين كمسه سبقت ايدن صلاتك
قضاسنده تعوذ ايدر (لاالمؤتم) مقتدی تعوذ ايتمز زيرا مسبوق قراءت ايدر سبحانك اوقور زيرا
اقتداسی حالنده سبحانك اوقودی ايمدی تعوذ ايدر يعنی سبحانكی مقتدی اوقور وتعوذ ايتمز
وقراءت ايتمز (ويؤخره عن تكبيرات العيد) ودخی مصلی تكبيرات عيددن تعوذی تأخير ايدر
زيرا تكبيرات عيد سبحانك اوقودقدنصكره در ايمدی لايق اولان تعوذ قراءته متصل اولمقدر
(وهی ايضا سنن) وبو ذكر اولنان دخی يعنی صاغ الين صول الی اوزره وضع ايتمك وقومه ركوعده
وتكبيرات عيد بينده اللرين صاليويرمك وسبحانك اوقومق * واعوذ بالله من الشيطان الرجيم
ديمك بوجمله سی اولا ذكر اولنانلر كبی سنتلردر (ومنها القراءة) ودخی قراءت صلاتك
فرضلرندندر (فرضها آية) قراءتك فرضی بر آيتدر حق سبحانه وتعالینك * فاقرأوا ما تيسر
من القران * بيورديغی ايچون وبر آيتك مادونی بالاجماع خارجدر وامامين قاتنده اوچ آيت
قصيره در ياخود بر آيت طويله در (والمكتفی بها مسیء) بر آيت ايله اكتفا ايدن مصلی كنهكار اولور
عن قريب كلجك شیء ايچون كه تحقيقا فاتحۀ شريفه يی اوقومق وفاتحه يه بر سوره ضم ايلمك
ياخود بر سوره مقداری آيت ضم ايلمك واجبدر وبر آيت ايله اكتفاده واجبك تركی واردر
(ويقراء الفاتحة ويسمی سرا فيها فقط) ومصلی تكبير وثنا وتعوذدنصكره انجق فاتحه ده
سرا تسميه ايدر وفاتحۀ شريفه يی قراءت ايدر يعنی فاتحه دنصكره سوره ده تسميه يی ترك ايدر
(ويؤمن بعدها سرا) وفاتحه دنصكره سرا آمين دير كركسه مصلی امام اولسون كركسه
مقتدی اولسون وكركسه منفرد اولسون (ويضمها سورة اوثلاث آيات) وفاتحه يه بر سوره
ياخود اوچ آيت ضم ايدر قنقی سوره دن اولورسه (وماسوی الفاتحة والضم سنة) وفاتحه
ايله ضم سوره دن ماعداسی سنتدر ومعراج الدرايه ده بيان اولنان شیء بونی تأييد ايدر كه امام
اعظمدن حسن روايت ايلدی كه تحقيقا مصلی صلاتك اولنده بسمله يی دير بوندنصكره بسمله يی
اعاده ايلمز زيرا بسمله قراءت وتعوذ وثنا كبی افتتاح صلاة ايچون مشروع اولدی (وهما واجبان)
وفاتحه ايله ضم سوره واجبلردر بزم قاتمزده فاتحه نك قراءتی ركن دكلدر وكذلك فاتحه يه ضم

سوره دخی ركن دكلدر امام شافعی ايچون فاتحه ده خلاف واردر وامام مالك ايچون دخی
فاتحه ده وضم سوره ده خلاف واردر امام مالكك علتی حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك
لاصلاة الابفاتحة الكتاب وسورة معها قول شريفی ايچوندر وامام شافعينك علتی حضرت
رسول عليه الصلاة والسلامك لاصلاة الابفاتحة الكتاب قول شريفی ايچوندر هدايه ده بويله
ذكر اولندی وامام سروجی هدايه نك ولما لكل فيهما قولنه اعتراض ايدوب براحد ضم سوره
ركندر ديمدی صاحب هدايه خطا ايتدی ديدی وبزم ايچون علت حق سبحانه وتعالينك
* فاقرأوا ما تيسر من القران * قول شريفيدر بونك اوزرينه زياده خبر واحد ايله جائز اولمدی
لكن خبر واحد عملی ايجاب ايدر ايمدی بز فاتحه نك وضم سوره نك وجوبی ايله قايل اولدق لكن
فاتحه زياده واجبدر حتی مصلی فاتحه يی ترك ايلسه اعاده ايله امر اولنور سوره يی ترك ايلسه
اعاده ايله امر اولنماز واوچ آيت بر سوره مقامنه قايم اولور اعجازده وكذلك هر محلده
وكذلك آيت طويله اوچ آيت مقامنه قايم اولور (وسنتها فی السفر عجلة الفاتحة وای سورة
شاء وامنة نحو البروج وانشقت وفی الحضر استحسن فی الفجر والظهر طوال المفصل والعصر
والعشاء اوساطه والمغرب قصاره وفی الضرورة بقدر الحال) وقراءتك سنتی سفرده عجله
حالنده فاتحۀ شريفه وقنغی سوره يی ديلرسه وامينلك حالنده بعد الفاتحه سورۀ بروج
وسورۀ وانشقت كبی وحضرده صلاة فجرده وصلاة ظهرده اوزون مفصل سوره لر وصلاة
عصر ايله صلاة عشاده وسط الحال اولان سوره لر وصلاة مغربده قصير اولان سوره لر
وضرورت حالنده بقدر الحال قراءت ايتمكدر سورۀ حجراتدن سورۀ بروجه وارنجه طوالدر
وسورۀ بروجدن سورۀ لم يكنه وارنجه اوساطدر وسورۀ لم يكن دن آخر كتابه وارنجه قصاردر
(ومنها الركوع يكبر خافضا) دخی صلاتك فرضلرندندر باشی اكيجی اولديغی حالده ركوع ايلمك
وركوع ايچون تكبير ايلمك زيرا رسول عليه الصلاة والسلام هر كره باشی اكدكده وقالدرمقده
تكبير ايدر اولدی (ويعتمد بيديه علی ركبتيه مفرجا اصابعه) وايكی اللرين ايكی ديزلری اوزره
طيايوب پرمقلرين آچر اولديغی حالده پرمقلری آچمق مندوب اولماز الا بو حالتده اولور
(باسطا ظهره) ومصلی ظهرينی دوز طوتيجی اولديغی حالده حتی مصلينك ركوعده ظهرينه
صو دوكلسه صو ظهرنده مستقر اوله (لارافعا رأسه ولامنكسا ويطمئن فيه) باشی رفع
ايديجی اولميه وآشغی اكيجی اولميه وركوعده قرار ايده (مسبحا ثلثا) اوچ كره تسبيح ايديجی
اولديغی حالده يعنی اوچ كره سبحان ربی العظيم ديجی اولديغی حالده (وهی ادناه) واوچ كره
سبحان ربی العظيم ديمك تسبيحك ادناسيدر رسول عليه الصلاة والسلام * من قال فی ركوعه
سبحان ربی العظيم ثلثا فقد تم ركوعه وذلك ادناه ومن قال فی سجوده سبحان ربی الاعلی ثلثا
فقد تم سجوده وذلك ادناه * قول شريفی ايچون واوچدن ناقص ايتسه مكروه اولور واكر
مقتدی تسبيحی اوچه تمام ايتمدين امام باشنی قالدرسه بر روايتده مقتدی اوچ تسبيحی تمام ايدر وصحيح
اولان قول بودر كه مقتدی امامه تابع اولور وهر نقدر تسبيح زياده اولورسه تك اوزره ختم
ايتمك افضلدر تسبيحی بروجه اوزره زياده ايلميه كه خلق اول زياده سببيله نفرت ايده لر
(ثم يسمع رافعا رأسه) اندنصكره مصلی باشنی ركوعدن رفع ايديجی اولديغی حالده سمع الله لمن
حمده دير (والامام يكتفی به) امام تسميع ايله اكتفا ايدر (والمقتدی بالتحميد) ومقتدی ربنا
لك الحمد ايله اكتفا ايدر رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريف ايچونكه
رسول عليه الصلاة والسلام * اذا قال الامام سمع الله لمن حمده فقولوا ربنا لك الحمد * بيوردی
بو حديث شريفی بخاری ومسلم روايت ايلدی رسول عليه الصلاة والسلام امام ايله مقتدی

یننده تقسیم ایلدی قسمت شرکتی منافیدر ومحیطده ذکر اولندیکه ثنا زیاده اولمق ایچون
مقتدی اللهم ربنالك الحمد دیمك افضلدر (والمنفرد قیل كالمقتدی) ومنفرد اولان مصلی مقتدی
کبیدر دینلدی یعنی ربنالك الحمد ایله اکتفا ایدر زیلعی اکثر مشایخ بونك اوزرینه در دیدی
ومبسوطده اصح قول بودر دیدی زیرا تسمیع کندی ایله اولانی تحمیده قندرمقدر ومنفردك ایسه
یاننده غیری یوق که انی تحمیده قندره (وقیل یجمعهما) وبعض دیدیکه منفرد اولان مصلی
تسمیع ایله تحمیدك ایکسنی بیله جمع ایدر وبو امام حسنك امام اعظمدن روایتیدر وصاحب
هدایه اصح قول بودر دیدی (ویقوم مستویا) دخی مصلی باشنی قالدردقدنصکره مستوی
اولدیغی حالده قائم اولور (وماسوی الاطمینان) واطمیناندن غیریسی اطمینان جوارح واعضانك
رکوعده تسکینی ایچوندر حتی اعضانك مفصللری مطمئن اولنجه طورمق وانك غیریسیکه رکوعك
تکبیری وپرمقلرك آچلمسی وتسبیح وتحمید وتسمیع ومستویا قائم اولمق (سنن) سنتلردر (وهو
واجب) واطمینان یعنی شول ارکاندن اولان رکوعده کی اطمینان واجبدر زیرا رکن مقصودك
تکمیلی ایچون مشروع قیلندی رکوعدن باشنی قالدردقدنصکره اولان قومه بونك خلافیدرکه
زیرا بونلرده اطمینان سنتدر زیرا ایکی رکعتك بینی فرق ایچون مشروع اولدی پس
حاصل کلام تحقیقا فرضی تکمیل ایدن واجبدر وواجبی تکمیل ایدن سنتدر (ومنها السجود)
دخی صلاتك فرضلرندندر سجده ایلمك (یکبرله) مصلی سجده ایچون تکبیر ایدر زیرا رسول
علیه الصلاة والسلام هر اکلمکده وهر باشنی قالدرمقده تکبیر ایدر اولدی الا رکوعدن باشنی
قالدردیغی وقتده تکبیر ایلمدی (ویضع رکبتیه علی الارض) وایکی دیزلرینی
ارض اوزرینه وضع ایدر مصنف واضعا دیمدی خافضا دیدیکی کبی زیرا تکبیر اول
محلده خفضه مقارن اولور بو محلده وضعه مقارن اولماز (ثم یضع یدیه معتمدا علی
راحتیه) اندنصکره مصلی ایکی اللرین ارض اوزرینه وضع ایدر راحتینی اوزره طیانجی
اولدیغی حالده زیرا وائل بن حجر رضی الله عنه سجده ایدوب وراحتینی اوزره اتکا ایلدی وایکی
اویلقلرندن یوقاروسنك ماینینی رفع ایدوب حضرت رسول علیه الصلاة والسلام بو وجه
اوزره سجده ایدر اولدی دیدی (ثم وجهه بین کفیه ویدیه حذاء اذنیه) اندنصکره مصلی
یوزین ارض اوزره ایکی کفینك ماینینه وضع ایدر واللری ایکی قولقلرینك برابرنده اولدیغی
حالده وائل رضی الله عنهك حضرت رسول علیه الصلاة والسلام قچان سجده ایتسیدی
ایکی مبارك اللرین مبارك قولقلرینك برابرینه وضع ایدر اولدی دیدیکی ایچون وروایت اولنان
حدیث شریف که تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام قچان سجده ایلسیدی ایکی مبارك
اللرین ایکی مبارك اموزلری برابرینه وضع ایدردی دینلدیکی اختیارلق ایچون حالت عذره
ومرضه محمولدر (ضاما اصابعه) پرمقلرین ضم ایدیجی اولدیغی حالده (مبدیا عضدیه مبعدا بطنه
عن فخذیه) بازولرین اظهار وبطننی اویلقلرندن بعید ایدیجی اولدیغی حالده ثابت اولان حدیث
ایچونکه تحقیقا حضرت رسول علیه الصلاة والسلام بویله ایدر اولدی وبعض دیدیکه
اکر مصلی صفده اولسه بازولرین آچماز ایکی طرفنده بولنان کیمسه لرك اضرارندن حذر
ایچون (واضعا رجلیه موجها اصابعهما نحو القبلة) دخی مصلی ایکی ایقلرین ارض اوزره
وضع ایدوب وایاغی پرمقلرین قبله جانبنه توجیه ایدیجی اولدیغی حالده حضرت رسول
علیه الصلاة والسلامك اذا سجد العبد سجد کل عضو منه فلیوجه من اعضائه القبلة
ما استطاع قول شریفی ایچون یعنی قچان عبد سجده ایتسیدی انك هر برعضوی سجده ایدر
ایمدی قادر اولدیغی قدر اعضاسنی قبله یه توجه ایتدرسین یوردی (والمرأة تخفض) ومرأه

یاخود جاریه منخفض اولور یعنی ایاغی پرمقلرین دیکمز وبازولرین اچمز وقوللرین دوشر (وتلزق
بطنها بفخذیها) وقارنی اویلقلرینه متصل ایدر زیرا انلره بویله ایلمك زیاده سترتدر (فیسجد)
یکبر اوزره معطوفدر (بانفه وجبهته) پس مصلی یوزنی والنی اوزره سجده ایدر حضرت
رسول علیه الصلاة والسلامك مداومتی بویله اولدیغی ایچون بورون الن اوزره تقدیم اولنور
اکرچه کیم سجده الن اوزره بوروندن اقوی ایسه ده ابتدا بورون بعده النی اوزره سجده ایدر
سجده ده بورون ارضه قریب اولدیغی ایچون (علی مایجد حجمه ویستقر فیه جبهته) حجمی
بولنان شیء اوزره والنی اوزرنده مستقر اولان شیء اوزره سجده ایدر واستقرارك حدی اولدرکه
تحقیقا سجده ایدن کیمسه اکر مبالغه ایلسه باشی اندن اشاغی ایکیه ومحلوج اولمش پنبه وصمان
وطاری وبونلر مثللیلرك اوزرینه سجده جائز اولماز مکر النی ارضی بوله انده جائز اولور (فجاز علی
کور عمامته) پس مصلینك صارغنك دوری اوزره سجده ایتمك جائز اولدی (وفاضل ثوبه)
ومصلینك ثوبنك فضله سی اوزره یعنی دکی واتکی کبی جائز اولدی (اذا وجد حجم الارض) قچان
ارضك حجمی بولنسیدی (وعلی ظهر من یصلی صلوته) دخی مصلینك قلدیغی صلاتی قلان
کیمسه نك ظهری اوزره مصلینك سجده سی جائز اولدی مثلا ایکیسیده صلاة ظهری قیلار
اولسه لردی حتی اکر ظهرینه سجده اولنان کیمسه نمازقلار اولمسه یاخود ظهرینه سجده اولنان
کیمسه نك قلدیغی نماز مصلینك قلدیغی نماز اولمسه اولوقت انك ظهری اوزره سجده جائز اولمدی
(فی الزحام) زحامده جائز اولور ضرورت ایچون ووسعت محلنده جائز اولمدی (وان کره الا ولان)
اکرچه کیم ایکی اولکیلر یعنی عمامه نك دوری اوزره وثوبك فضله سی اوزره سجده ایلمك کریه
کورلدی ایسه ده (کالا کتفاء بالانف) سجده یی بورنی ایله اکتفا ایتمك کبیدر زیرا امام اعظم قاتنده
بورنله سجده ده اکتفا مع الکراهة جائز اولدی (بخلاف الجبهة) جبهه بونك خلافیدر زیرا
جبهه اوزره من غیر عذر سجده ایتمك امام اعظم قاتنده بلا کراهة جائز اولدی بدایعده وتحفه ده
دخی بویله ذکر اولندی صاحب کنزك ایکسندن بریله سجده مکروهدر دیدیکی قولنده نظر وارددر
(ویطمئن مسبحا ثلاثا) وسجده ایلدکده مطمئن اوله اوچ کره سبحان ربی الاعلی دیجی اولدیغی حالده
(هی ادناه) وبو اوچ کره عدد تسبیحك ادناسیدر رکوعده روایت ایلدیکمز حدیث شریف ایچونکه
رسول علیه الصلاة والسلام * من قال فی سجوده سبحان ربی الاعلی ثلثا فقد تم سجوده وذلك ادناه
یوردی ورکوع وسجودده تسبیحی اوچ اوزره زیاده ایتمك مندوب اولدی وتك عدد ایله ختم اولنور
بش ویدی کبی زیرا رسول علیه الصلوة والسلام تك عدد ایله تمام ایدردی واکر مصلی امام اولورسه
قومك نفرت ایده جکی وجه اوزره اوزاتمز وفقها دیدیلرکه امامه لایق اولان قومك اوچ کره تکرارینه
تمکین ایچون بش کره تکرار ایتمکدر (ویرفع رأسه مکبرا) ومصلی باشنی سجده دن تکبیر ایدیجی اولدیغی
حالده قالدیرر روایت اولنان شی ایچونکه تحقیقا رسول علیه السلام هر باشنی اندیروب قالدردقده
تکبیر ایدر اولدی وباشنی سجده دن قالدرمقده دینلدیکه تحقیقا رفع رأس اکر سجده یه قریب
اولسه جائز دکلدر زیرا بو رفع سجده دن عد اولنور زیرا برشی برشیئه قریب اولسه انك حکمنی اخذ
ایدر واکر باشنی قالدرمق اوتورمغه قریب اولسه جائز اولور زیرا بو رفع رأس اوتورمقدن عد اولنور
ایمدی سجدهٔ ثانیه متحقق اولور وبعض دیدیکه قچان مصلینك النی ارضدن زائل اولسه شول
حیثیتله که ارضله مصلینك النی ماییننده روزکار کچه ایکی سجده عد اولنوب جائز اولور ومصلی
مطمئن اولدیغی حالده بر تسبیح اوقیجق قدر اوتورر وتکبیر ایدوب مطمئن اولدیغی حالده
سجده ایدر اکر دینلورسه رکوع وسجودك فرضیتی حق سبحانه وتعالینك ارکعوا واسجدوا قول

شريفى ايله ثابت اولدى حال بوكه تكرار ايجاب ايلمز بو اجلدن ركوعك تكرارى واجب اولمدى
پس تكرار سجودك فرضيتى نه كيفيتله ثابت اولدى ونه سببله تكرار اولندى جوابنده بزديرزكه تحقيقا
تقرير اولنديكه آيت صلاة مجملدر ومجملك بيانى آزاولور فعل رسول الله عليه الصلوة والسلام ايله اولور
وآزاولور تكرار سجده نك فرضيتى رسول عليه الصلوة والسلامدن بطريق التواتر نقل اولنان
فعلى ايله ثابت اولور زيرا هركيم كه رسول عليه الصلوة والسلامدن نقل ايلدى تكرار سجودينى
نقل ايلدى واما تكرارينك وجهى تحقيقا سجودينك تكرارى عبوديتدر ركعتلرك اعدادى كبى
انده معنا طلب اولنماز و بعض ديديكه سجدۀ اولى بزم ارضدن خلق اولنديغمزه اشارتدر ايكنجى
سجده بزم ارضه عودت ايده جكمزه اشارتدر حق سبحانه وتعالى * منها خلقناكم وفيها
نعيدكم * بيوردى (ثم يكبر للقيام) ايكى سجده دنصكره قيام ايچون تكبير ايدر (ويرفع رأسه
ثم يديه ثم ركبتيه) وباشنى قالدردقدنصكره اللرين بعده ايكى ديزلرين قالدرر سجودك عكسى اوزره
(ويقوم مستويا بلا اعتماد) وارض اوزره طيانمقسزين مستوى اولديغى حالده قائم اولور نتكيم
شافعى ارض اوزره طيانمغه ذاهب اولدى (ولاقعود) دخى قيامدن اول اوتورمقسزين وقيامدن
اوتورمغه جلسۀ استراحت ديرلر نتكيم شافعى اكا ذاهب اولدى (والركعة الثانية كالاولى لكن لا ثناء
ولا تعوذ ولا رفع يديه فيهما) وايكنجى همان ينه ركعت اولى كبيدر لكن ركعت ثانيه ده سبحانك
و تعوذ وال قالدرمق يوقدر يعنى مصلى ركعت اولى ده هرنه اشلدى ايسه ركعت ثانيه ده دخى
آنى اشلر لكن افتتاح تكبيرين ايتمز واعوذ بالله من الشيطان الرجيم ديمز زيرا بونلر اولمدى الا بركره
مشروع اولدى وايكى اللرين دخى قالدرمز و بونده اشارت واردركه بسم الله الرحمن الرحيم دينور
(ترك السجدة الثانية فتذكر قبل السلام والتكلم قضاها فى الصلوة) مصلى سجدۀ ثانيه يى سهوا ترك
ايدوب سلامدن اول ياخود سلامدنصكره دنيا كلامى تكلم ايلمدين خاطرينه كتورسيدى اول سجده يى
صلوتده قضا ايدر يعنى نه وقت مصلى برسجده ترك ايتسيدى اندنصكره سلام ويرمزدن اول ياخود
سلامدنصكره دنيا كلامى سويلمدين خاطرينه كلسيدى برابردر مصلى ترك ايلديكى سجده يى كركسه
ركعت اولى ده اولديغن بلسون كركسه ركعت اولى نك غيريده اولديغين بلسون اول سجده يى قضا
ايدر زيرا اول سجده محل اصليسندن فوت اولدى وانك محلندن فوت اولمسيله تحريمه نك قيامى ايچون
فى الجمله محل موجود اولمغله صلاة فاسد اولمدى ايمدى اول سجده نك قضاسندن لابددر زيرا سجده
ركندر كه صلاتدن چقنجه قضا اولنمسه صلاة فاسد اولور واول مصلى اول سجده نك عقبنده
تشهد ايدر زيرا سجدۀ اصليه يه عودت ايتمك تشهدى رفع ايدر انكيچون رفع ايدركه زيرا متبين
اولديكه تحقيقا تشهد محلنك غيريده واقع اولدى ايمدى تشهددن لابد اولدى واكر مصلى
تشهدى ترك ايتسيدى صلاتى جائز اولماز زيرا قعدۀ اخيره فرضدر مصلى انده تشهد ايدر
وسلام ويرر وسهو ايچون سجده ايدر اندنصكره تشهد ايدر بعده سلام ويرر بدايعده
بويله ذكر اولندى (وبعد سجدتيها يفرش رجله اليسرى ويجلس عليها ناصبا
يمناه واضعا يديه مبسوطتين على فخذيه مفرجا اصابع يديه ورجله نحو القبلة) دخى مصلى صلاتك
ايكى سجده سندنصكره صول اياغنى دوشر واوزرينه اوتورر وصاغ اياغن ديكيجى اولديغى
حالده وايكى بسط اولنمش اللرين ايكى اويلقلرى اوزره وضع ايدوب وديكديكى اياغنك پرمقلرين
قبله يه متوجه ايلديكى حالده حضرت عايشه رضى الله تعالى عنهادن روايت اولنان حديث
ايچونكه تحقيق رسول عليه الصلاة والسلام ايكى قعده ده ذكر اولنديغى وجه اوزره قعود
ايدردى (ويتشهد كابن مسعود) دخى مصلى ابن مسعود رضى الله تعالى عنهك تشهدى كبى
تشهد ايدر وابن مسعودك تشهدى * التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك ايها النبى

ورحمة الله و بركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا
عبده ورسوله در * تحيات تحيتك جمعيدر تحيت ملك معناسنه در و بعض بقء دائمدر ديدى
و بعض عظمة الله در ديدى و بعض آفاتدن وجميع وجوه نقصدن سلامتدر ديدى وابن قتيبه
ديديكه تحيات صيغۀ جمعله ذكر اولنمسنه سبب اولدركه زيرا ملوك عربده هربريسى ايچون
تحيت واردركه انكله تحيت اولنورلر ايمدى بزم ايچون دينلديكه سز التحيات لله ديكز يعنى
الله ايچون لايق ملك اوزره دلالت ايديجى دعايدك ديمكدر وصلوات ابن منذر و بعض شافعيه
ديديكه صلواتله مراد صلوات خمسدر و بعض صلاتك كلبسيدر ديدى و بعض رحمتدر ديدى
و بعض دعادر ديدى وزهرى عباداتدر ديدى وطيباتله مراد اكثردن كلمات طيباتدر اولكه
ذكر اللهى ولى ايدن شيدر ديدى و بعض اعمال صالحه در ديدى (ويقتصر عليه هنا) بو محلده
يعنى قعدۀ اولى ده تشهد اوزره اقتصار اولنور يعنى صلوات دعاسى كتورلمز (ويكتفى بالفاتحة
فيما بعد الاولين) وايكى اولكى ركعتلردنصكره قلانده فاتحۀ شريفه ايله اكتفا اولنور
فيما بعد ايله تعبيره باعث صلاة مغربه ده متناول اولسون ايچوندر (وان سبح فيه اوسكت جاز)
واكر انده تسبيح ايدوب ياخود سكوت ايدرسه جائز اولور لكن قصدا سكوت ايدرسه كنهكار اولور
واكر سهوا سكوت ايدرسه مصلى اوزره سهو سجده واجب اولور امام اعظمدن حسنك روايتنده
واولى اولان فاتحه يى ترك ايلمكدر اكرچه كيم قول صحيح ترك ايلمك واجب دكل ايسه ده
(وماسوى وضع الرجلين وتعيين الاولين للقرأة والاطمينان فى السجود والقعدة الاولى والتشهد
فيها والاقتصار عليها فى الاولى سنن) وايكى اياقلرين سجده ده ارض اوزره وضع ايدوب پرمقلرين
قبله يه متوجه ايلمكدن وايكى ركعت اولى ده قراءت ايچون تعيين وسجودده اطمينان وقعدۀ اولى
وايكى قعده ده تشهد وقعده اوزره تشهدى اقتصار ايدوب نبى عليه الصلاة والسلام اوزره
صلواتى تركدن ماعداسى سنتلردر ذكر اولنانلرك ماسواسى ايله مراد تكبير سجود واوچ كره
سجودك تسبيحى وايكى اللرين ايكى ديزلرى اوزره وضع ايتمك وصول اياغنى دوشيوب اوستنه
اوتورمق وصاغ اياغنى ديكمك بونلر سنتلردر (والاول) يعنى سجده ده ايكى اياقلرين ارض
اوزره وضع ايلمك (فرض فى رواية) برروايتده فرضدر و بوروايت قدورينكدر مصلى چقان سجده
ايلدكده اياقلرينك پرمقلرين ارضدن قالدرسه جائز اولمادى كرخى وخصاف بويله ذكر ايلدى
واكر ايكيسندن برينى وضع ايلسه جائز اولدى قاضيخان مكروه اولور ديدى وامام تمرطاشى
ذكر ايلديكه تحقيقا ايكى اللر وايكى اياقلر فرضيتده برابردر ديو شيخ الاسلامك مبسوطنده
اولان كلامك دلالت ايلديكى شيدر حق دخى بودر عنايه ده بويله ذكر اولندى (والبواقى
واجبة) باقيلرى واجبلردر انلركه ايكى ركعت اولاده قراءت ايچون تعيين الى آخره واجبلردر
حتى اوچنجى ركعته قيامى بر ركن ادا ايده جك مقدارى تشهد اوزره زياده ايلسيدى بعض
ديديكه عمدا برحرف زياده ايلسه آثم اولور ياخود سهوا زياده ايدرسه سجدۀ سهو ايدر
(ومنها القعدة الاخيرة قدر ما يقرأ فيه التشهد الى عبده ورسوله) دخى صلاتك فرضلرندندر
قعدۀ اخيره انده عبده ورسوله يه وارنجه قراءت ايده جك مقدارى رسول الله عليه الصلاة
والسلامك ابن مسعوده تشهدى تعليم ايلديكى وقتده * اذا قلت هذا اوفعلت هذا فقد تمت
صلاتك * بيورديغى قول شريفى ايچونكه تمامى فعله تعليق ايلدى قراءت ايلسون ياخود
قراءت ايلمسون زيرا قلت هذا قول شريفنك معناسى يعنى چقان تشهدى قراءت
ايلسيدك حال بوكه سن قاعدسين ديمكدر زيرا تشهدك قراءتى اولمادى الا قعودده
مشروع اولدى واوفعلت هذا قول شريفنك يعنى سن قعود ايتسيدك و برشىء قراءت

اتمسیدك دیمكدر ایمدی تخییر قولده اولدی فعلده اولمدی زیرا فعل ایكی حالده ثابتدر تكیم
بزانی بیان ایلدك شرطله معلق اولان شیٔ شرطك وجودندن اول معدوم اولدی و دخی صلاة
متناهیه اولدیغی ایچون وتناهی ایسه اولماز الااتمامله اولور وتمام اولماز الا اتمامله اولور
بواجلدن افعال شرعیده اتمام شارعك بیانی ایله معلوم اولور حال بوكه شارع اتمامده بیان
ایتدی ایمدی قعده فرض اولور اكرسؤال اولنورسه كه خبر واحد ایله فرضیت ثابت اولماز
جوابنده بز دیرز كه نعم فرضیت ابتداء خبر واحدایله ثابت اولماز واماقچان مجمل خبر واحدایله
بیان اولنسیدی قعودك فرضیتی ثابت اولور تكیم مرور ایتدی بوندنصكره دینلدیكه قعده دن
قدر مفروض قعده ده شهادتینله كتور یلان شیدر وقول اصح كافیده اختیار اولنان شیدركه
بومقامده ذكراولندیسه زیرا تشهد اطلاق قاتنده اكا منصرف اولور (وهی كالاولی) وقعدهٔ
اخیره قعدهٔ اولی كیبدر صول اباغنی دوشبوب صاغنی دیكمكده (لكن یزید ههنا الصلوة علی النبی
علیه الصلوة والسلام) لكن قعدهٔ اخیره ده نبی علیه الصلاة والسلام اوزره صلاة زیاده اولور
و بوصلاة علی النبی علیه الصلاة والسلام بزم قاتمزده سنتدر وشافعی قاتنده فرضدر وصلاتك
كیفیتی * اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد كما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم وبارك علی
محمد وعلی آل محمد كما باركت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید * و بعضیلر * اللهم
ارحم محمد وآل محمد كما رحمت وترحمت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید * اوقودیلر
وفقهانك بعضیلری بونی كریه كوردیلر یعنی اللهم ارحم محمدا دیمك الی آخره انبیا علیهم
السلامك تقصیرنی ایهام ایدر زیرا رحمت اوزرینه ملامت اولنان كیمسه نك حقنده كتورلمكله
اولور وصحیح قول بونده كراهت اولماز زیلعی ده بویله ذكراولندی (ویدعو لنفسه ولغیره) ومصلی
صلاة دعاسندنصكره كندو نفسیچون وغیری ایچون یعنی مؤمنین ایچون دعا ایدر (بمایشبه
القرآن) قرأنه مشابه شیئله دعاایدر یعنی لفظا ومعنی مشابه اولان * اللهم اغفرلی ولوالدی
یاخود اللهم اغفر لابی كبی (اوالمأثور) یاخود مأثور ایله دعاایدر بمایشبه القرأن اوزره
معطوفدر * یعنی رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان دعالر ایله دعاایدر ادعیهٔ
مأثوره دندر * اللهم انی ظلمت نفسی ظلما كثیرا فانه لایغفر الذنوب الاانت فاغفرلی مغفرة
من عندك انك انت الغفور الرحیم (لاكلام الناس) كلام ناسه مشابه الفاظله دعا ایلمز زیرا كلام
ناس صلاتی افساد ایدر بونده اصل اولدركه تحقیقا عباددن طلبی محال اولمیان كلام ناسك
كلامیدر مثلا بنم دینمی قضا ایلیو ویریا خود بنی تزویج ایله دیمك كبی وعباددن طلبی محال
اولان كلام ناسك كلامی دكلدر مثالی اللهم اغفرلی دیمك كبی بوندنصكره صلاتی افساد
ایدن اكر مصلی آخر صلاتده تشهد مقداری قعود ایتمز ایسه افساد ایدر واما قچان مصلی
آخر صلاتده تشهد مقداری قعود ایدرسه انك صلاتی تامه در خروج بصنعه بولندیغی ایچون
تكیم عن قریب بیانی كلور (والمرأة تتورك) مرأه ایكی ایاقلرین صاغ جانبنه چیقارر وور كبنی
ارضه تمكین ایدر زیرا وركنی ارضه تمكین ایلمك عورتلره زیاده ستردر وحاللرینك ستری اوزره
مناسبدر (فیهما) قعدتینده (والصلوة والدعاء سنتان) قعدهٔ اخیره ده صلوات ودعا سنتلردر
(ومنها ترتیب القیام علی الركوع والركوع علی السجود) دخی صلاتك فرضلرندندر ترتیب قیام
یعنی ترتیب قصدی ایله قیامی ركوع اوزره وركوعی سجود اوزره تقدیم ایلمك حتی اكر مصلی
قیامدن اول ركوع ایلسه یاخود ركوعدن اول سجود ایلسه جائز اولماز زیرا صلاة بولنمادی
الابو ترتیبله بولندی كافیده بویله ذكراولندی و بونك تحقیقی اولدركه تحقیقا صلاة افعال
شرعیه دندر پس اول صلاة ایچون شرعا اجزاء مادیه دن تركیب اولنمش ماهیت واردركه

اول اجزا قیام وركوع وسجود دروجزء صوریدن كه قیام ركوع اوزره وركوع سجود اوزره تقدیمدن
حاصل اولجی هیئتدر مصنف قراءتی ذكرایتمدی مع هذا قراءة قیام وركوع وسجود كبی اجزاء
مادیه در جزء صورینك حصولنده قراءتك دخلی اولمدیغی ایچون زیرا شرع قراءة ایچون
فرضیت طریق اوزره برمحل مخصوص تعیین ایلمدی باقی اركان ایچون تعیین ایلدیكی كبی بلكه
قراءتی مطلق صلاة ایچون فرض قلدی حتی ایكی ركعت اولی ده قراءة ترك اولنوب ایكی ركعت
ثانیه ده بولنسیدی صلاة صحیح اولور اكر قراءة بالكلیه ترك اولنسیدی اولوقت صلاة صحیح
اولماز پس بوسر دقیق ایچون فقهاء قراءتله ركوع بیننده ترتیبه رعایت ایلمكی واجباتدن
قلدیلر فرایضدن قلمدیلر واركانده ترتیبه رعایت واجب اولمسیچون تمثیلده بومثال اوزره
اقتصار ایلدیلر حتی لوركع قبل القیام ایله تمثیل ایلمدیلر صاحب كافینك صلاتده واقع اولان
حدث بابنك اواخرنده دیدیكی شیٔ بونی تأیید ایدركه تحقیقا شرعیتی متحد اولان شیئك صورت
ومعنی جهتندن وجودینه محلنده رعایت اولنور زیرا ترتیب ذكر اولندیغی كبی مشروع
اولدی ایمدی قچان مصلی انی تغییر ایلسیدی تحقیقا فعل مشروعی قلب وعكس ایتمش
اولور حال بوكه مشروعی قلب ایتمك باطلدر و بوندن صاحب هدایه نك واجباتی عدی قاتنده
افعالدن مكررا مشروع اولان شیده ترتیبه رعایت اولنمقدر قولنك تحقیقی معلوم اولوركه
تحقیقا صاحب هدایه مكررا مشروع اولان شیئله ركعت واحده ده مكرر اولان شیئی مراد ایدر
سجده كبی پس مصلی سجدهٔ ثانیه یی سهوا ترك ایدوب قائم اولوب صلاتی تمام ایتدكده
خاطرینه كلسیدی اول مصلی ترك ایلدیكی سجده یی ادا ایتمك واجب اولور وسجدهٔ سهو ایدر
تكیم بیانی مرور ایتدی صاحب هدایه بونكله صلاتده غیر مكرر مشروع اولان شیدن
احتراز ایتدی ركوع كبی زیرا ركوع قچان سجده دنصكره واقع اولسیدی اول ركعت بالاجماع
معتد بها اولماز بونی هدایه شارحلری ذكرایلدی حتی خانیه ده ذكراولندی كه هر ركعتده
شرعیتی متحد اولان شیده مثلا قیام وركوع كبی ترتیب فرضدر وهر ركعتده شرعیتی متعدد
اولان شیده سجده كبی ترتیب فرض دكلدر حتی ركعت ثانیه نك ركوعنده خاطرینه كلسیدی كه
مصلی ركعت اولی ده سجده ترك ایتمش ایدی ایمدی ركوعندن ایتوب سجده اتسیدی انك
اوزرینه ركوعی اعاده لازم كلمز اكرسؤال اولنورسه كه سجدهٔ ثانیه اولی كبی فرض واجزاء
مادیه دندر ایكسی بیننده ترتیبه رعایتی واجب قلوب فرض قلمامقده سر ندر جوابنده بز دیرز كه
انده سر اولدركه تحقیقا سجده نك اصلی حق تبارك وتعالینك اسجدوا قول شریفیدر وتكراری
فعل رسول علیه الصلاة والسلام ایله در تكیم سابقده بیان اولندی پس سجدهٔ اولی محلنده
بولندی ایسه مقتضای نصك وجودی ایچون ترتیب مفروض حاصل اولدی واكر ایكی
سجده ماینده ترتیب فرض قلنسیدی فعل ایله ثابت اولانله نصله ثابت اولان برابر اولمق لازم
كلوردی مع هذا مرتبه جهتندن اول ثانیدن اعلی در ودخی ذكر اولنان كبی ذخیره ده دینلان
شیئك تحقیقی معلوم اولور امار كنك تقدیمی مثالی قراءتدن اول ركوع ایتمك كبی بزم اصحاب
ثلثه مز قاتنده ترتیبه رعایت اولنمق واجب اولدیغی ایچوندر امام زفر بونك خلافی اوزره در زیرا
تقدیم ركنك معناسی تحقیقا بوصورتده خاصة ترتیبه رعایت اولنمق اصحاب ثلثه قاتنده واجبدر
وامام زفر قاتنده فرضدر زیرا امام زفر اركانی مرتبه اوزره قیاس ایدر قیام وركوع وسجود كبی
واصحاب ثلثه قراءتله اركان ثلثه بیننی تفریق ایدرلر بو محلده ذكر اولنان شیلرك جمیعسندن
معلوم اولوركه تحقیقا صدر الشریعه نك كلامی مختلدر اما اولا مختل اولمسی صدر الشریعه نك
فلان قوله فیما تكرر لبس قیدا قولی آخرینه وارنجه هدایه شارحلرینك تصریح ایلدكلری

شبهه مخالف اولدیغی ایچوندرکه تحقیقا صدر الشریعه رکعت واحده ده غیر مکرر مشروع
اولان شیدن احتراز ایتدی مثالی رکوع کبی که زیرا رکوع سجوددنصکره واقع اولسیدی
معتد به واقع اولمازوامانانیا مختل اولمسی شراح هدایه نك تقدیم رکننك نظیری ایچون قبل
القراءه رکوعی ایراد ایتملرینك ما لحق فیه یه تعلقی یوقدر پس بلمش ایدك که تحقیقا قراءت
ترتیبده مدخلی اولان ارکاندن دکلدر واما ثالثا مختل اولمسی پس معلوم اولدیکه تحقیقا ترتیبه
رعایت مطلقا واجبدر قولی واقعه مطابق دکلدر زیرا برصورتده مخصوص اولمسیچون ترتیبه
رعایتك واجب اولمسندن اول خصوصدن خالیه اولان صورتده ترتیبه رعایتك واجب اولمسی
لازم کلمز واما رابعا مختل اولمسی بنم خاطریمه خطور ایدرکه تکرار ایله مراد فرضیت طریقیله
تکراردر دیدیکی قولندن مفهوم خاطره خطور ایلمکه لایق اولاندن دکلدر زیرا بومقامده کلام
ارکانده ترتیبه رعایت اولنمقده در تکیم کندی بنفسه بونکله اعتراف ایلدی وتکبیر افتتاح تحقیق
مرور ایتدیکه رکن دکلدر بلکه شرطدر وقعدهٔ اخیره نك عن قریب بیانی کلورکه تحقیقا قعدهٔ اخیره
دخی افتتاح تکبیری کبی رکن دکلدر واکر تسلیم ایدرسك که ایکی شیئك بیننده ترتیبه رعایت اولنمق
مقدور اولسون ایچون بینهماده اولان ترتیبی فك ایتمك ممکن اولورسه فرض اولور وقعدهٔ اخیره ایسه
کندونفسنده اخیره در وافتتاح تکبیری دخی کندی نفسنده تکبیر افتتاحدر ایکیسی بیننده کی ترتیبی
ذکر ایتمك قبول ایتمز ایمدی صدر الشریعه نك ذکر ایلدیکی شبئله هدایه نك کلامیچون توجیه نه کیفیتله
صحیح اولور الحمد لله تعالی علی توفیقه بومقامك اسرارینی وتحقیقنی کشف ایلدی وبومقامده
اهل تمدحك بعضندن ودخی علماء مجتهدینك کلامنی رد واحرافه حرصی اولان کیمسه دن
ناظرك انده حالندن تعجب ایلدیکی شی واقع اولوب واندن صدور ایدن سائر مقالی تعجب
ایلدیکی شی اوزره قیاس ایدر (ومنها الخروج بصنعه) دخی صلاتك فرضلرندندر مصلینك
صلاتدن کندی صنعیله خروجی یعنی فعل اختیاریسی ایله هرنه وجهله اولورسه اولسون
زیرا خروج بصنعه امام اعظم قتنده فرضدر وامامین قتنده فرض دکلدر امامینك علی
ابن مسعود رضی الله عنهك حدیثندن بزم روایت ایلدیکمز شیدر ودخی صلاتدن خروج صلاتی
بوزدیغیچون صلاة جمله سندن دکلدر وامام اعظمك علی تحقیقا صلاة ایچون تحریم وتحلیل
واردر مصلی اول صلاتدن چیقماز الا صنعیله چقار حج کبی ودخی صلاة اخرانك اداسی ممکن
اولمیوب الا بوصلاتدن خروجله اولدیغیچون وهرشیکه فرضه توصلی اولمیه الا بونکله اوله
انك کبی فرض اولور زیلعی دخی بویله ذکر ایلدی بن دیرمکه مصنفك ولان الخروج من
الصلوة قولنده الی آخره بحث واردر زیرا بوقول افاده ایتمز الا عدم رکنیت افاده ایدر وعدم
رکنیت ایسه فرضیتی نفی ایلمز تحریمه کبی اولمسی جائز اولدیغیچون نتکیم امام اعظمك ان للصلاة
تحریما وتحلیلا قولی ایله استدلالی بونی اشعار ایدر وکیفیت خروجی یسلم مع الامام قولیله بیان
ایلدی یعنی مصلینك سلامی امامك سلامنه مقارن اولدیغی حالده سلام ویرملکدر نتکیم
تحریمه ده اولدیغی کبی ویرر وانده مقتدی اما مدنصکره سلام ویرر نتکیم مرور ایتدی
وامامین قتنده بعده سلام ویرر نتکیم تحریمه یی امامدنصکره ایتدیکی کبی (عن یمینه ویساره)
صاغ طرفنه وصول طرفنه ایکی جانبنه ده السلام علیکم ورحمة الله دیر رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم صاغ طرفنه سلام ویررایدی حتی صاغ خدنك بیاضی کورینجه (ناویا بالقوم
والحفظة) السلام علیکم خطابیله نیت ایدیجی اولدیغی حالده قومه وملائکه دن حفظه یه سلام
ویرر یعنی مصلی تسلیم اولی ایله رجالدن ونسادن صاغ طرفنده اولانه وملائکه دن حفظه یه
نیت ایدر بعض دیدیلرکه نسایه نیت بزم زمانمزده جائز اولماز زیرا انلر اکثریا مسجدده حاضره

اولمازلر وایکنجی سلام ایله رجال ونسادن صول طرفنده اولانه وحفظه یه نیت ایدر زیرا مصلی
وجهی ایله استقبال ایدر ولسانله خطاب ایدر پس انلر دخی قلبلری ایله اداء سلامه نیت ایدرلر
ثواب ایچون جمیع اعمال نیت ایله اولور (والامام فی جانبه وفیهما ان حاذاه) دخی مصلی ایکی
جانبك برنده ایسه امامه وامامك بولندیغی جانبه نیت ایدیجی اولدیغی حالده سلام ویرر اکر
امامك برابرنده ایسه تسلیمتینك ایکیسنده ده امامنه نیت ایدر زیرا امامده حاضر اولنلردندر
حال بوکه امام حاضریندن سلامه احقدر زیرا امام انلرك صلاتلرینك صحت وفسادی جهتندن
التزام ایلمسیله انلره احسان ایتدی پس اکر امام مصلینك صاغنده ایسه مصلی امامه وقومه
وحفظه یه نیت ایدر واکر صول جانبنده ایسه امامه وقومه وحفظه یه نیت ایدر اکر امامك
برابرنده ایسه ابو یوسف قتنده صاغ جانبنده اولان قومه وامامه وحفظه یه نیت ایدر زیرا
ایکی جانب متعارض اولوب صاغ جانب ترجیح اولندی وامام محمد قتنده اولکه امام اعظمدن
روایتدر ایکی سلامده دخی امامه وقومه وحفظه یه نیت ایدر زیرا تعارض قاتنده جمع ممکندر
ترجیحه حاجت یوقدر (والامام بهما القوم والحفظة) وامام تسلیمه نك ایکیسیله ده قومه
وحفظه یه نیت ایدیجی اولدیغی حالده سلام ویرر تسلیمتینله مراد قومه وحفظه یه خطابدر
(والمنفرد بهما الحفظة فقط) منفرد اولان مصلی ایکی سلامده انجق حفظه یه نیت ایدر
زیرا انکله یله حفظه دن غیری کیمسه یوقدر وغائبه خطاب ایسه صحیح اولماز (وهو واجب
والبواقی سنن) وبو لفظ سلام واجبدر وباقیلری سنتدر بو ظاهردر (ولها واجبات کرعایة
الترتیب فیما تکرر فی الرکعة) دخی صلاة ایچون واجبلر واردر رکعت واحده ده مکرر اولنلرده
ترتیبه رعایت کبی ورکعتده تکرر ایدن شی سجده کبیکه تحقیقا بیانی مرور ایتدی (وترك
التکریر فیما فرض غیر مکرر) وغیر مکرر فرض اولانده تکراری ترك ایتمك کبی حتی قصدا تکرار
ایلسه آثم اولور یاخود سهوا تکرار ایدرسه سهو سجده واجب اولور (وقنوت الوتر وتکبیرات
العید والجهر والاسرار فیما یجهر ویسر) دخی صلاة وترك قنوتی وصلاة عیدك تکبیرلری
وجهر ایله قراءت محلنده جهر وسر اقراءت محلنده سر ایله صلاة جائز اوله جق قدر قراءت ایتمك کبی
بعض جهر ایله سر سنتدر حتی ترك اولنسه سهو سجده واجب اولماز دیدی (ولها آداب هی نظره
الی موضع سجوده) دخی صلاة ایچون آدابلر واردر واول آداب مصلی نك حال قیامده سجده
موضعنه نظریدر وحال رکوعده ایکی ایقلرینك ظهرینه نظر ایتمسیدر وحال سجودده
بورننك ایکی طرفلرینه نظر ایتمسیدر وقعودنده قوجاغنه نظر ایتمسیدر وصاغ طرفنه سلامده
صاغ اوموزینه وصول طرفنه سلامده صول اوموزینه نظر ایتمسیدر زیرا مقصود خشوعدر وترك
تکلفدر ایمدی قچان تکلفی ترك ایتسیدی بصری ذکر اولنان موضعلره واقع اولور کرك قصد ایتسون
وکرکسه قصد ایتمسون زیلعی ده بویله ذکر ایلدی (وکظم فمه عند التثاوب) دخی مصلی صلاتده
اسندکده اغزینی ستر ایلمك آداب صلاتدندر رسول علیه الصلوة والسلامك * التثاوب فی الصلوة
من الشیطان واذا تثاوب احدکم فلیکظم ما استطاع * قول شریفی ایچوندر یعنی اسنمك شیطاندندر
قچان سزدن بریکز صلاتده اسنه سیدی قادر اولدیغی قدر اغزینی ستر ایلسون بیوردی (واخراج کفیه
من کمه عند التکبیر) دخی تکبیر قتنده ایکی اللرین یکلرندن چقارمقدر زیرا تواضعه اقربدر
وجبارلره تشبهدن ابعددر (ودفع السعال ما استطاع) وقادر اولدیغی قدر اوکسروکی دفع ایتمکدر
زیرا افعال صلاتدن اولمدیغیله بله اوکسرك بغیر عذر اولورسه صلاتی افساد ایدر پس ممکن اولدقچه
صاوشدرمق کرکدر (والقیام عند الحیعلة الاولی) یعنی حی علی الصلوة دینلدیکی وقتده قیام ایتمکدر
زیرا مصلی بونکله امر اولندی زیرا معناسی آکاه اول واقبال ایله دیمکدر ایمدی اول امره سرعت

ایلك مستحب اولدی (الشروع عند قد قامت الصلوة) دخی قدقامت الصلوة دینلدکده صلاته
شروع ایتمکدر زیرا مؤذن امیندر وتحقیق صلاتك قیامی ایچون خبرویردی ایمدی صلوته شروع
اولنور مؤذنك کلامی کذبدن مصون اولسون ایچون

)فصل(

(یجهر الامام فی الفجر واولی العشائین اداء وقضاء والجمعة والعیدین والتراویح ووتر بعدها) امام
صلوة فجرده وصلاة مغرب ایله صلاة عشانك ایکی اولکی رکعتلرنده اداء وقضاء ده جهرایله قراءت
ایدرودخی صلاة جمعه ده وایکی صلاة عیدده وصلاة تراویحده وتراویحدنصکره قلنان صلوة وترده
جهرایله قراءت ایدر زیرا بونلرده جهر نبی علیه الصلاة والسلامك زمان شریفلرندن بزم زمانمزه
کلنجه مأثور ومتواتردر الاتراویحدنصکره قلنان وترك قنوتنده جهرایتمز زیرا بودخی ذکراولنان
کبی مأثورومتواتردر (والمنفرد یخیر فی الجهریة ان ادی) ومنفرداولان مصلی جهریه ده مخیر
قلندی یعنی نچان منفرد اولان کیمسه اداء صلاة مراد ایتسیدی مخیر قلندی دیلرسه جهر ایله
قراءت ایدر کندی نفسنك امامی اولدیغی ایچون واداء صلاة جماعت هیئتنده اولسون ایچون
جهرافضلدر وروایت اولنور که برکیمسه صلاتی ذکراولنان هیئت اوزره قلسیدی صلاتنده ملائکه دن
نیجه‌لر صفلرایله قلار واکر دیلرسه اخفا ایله قلار زیرا اردنده استماع ایده جك انسان یوقدر
مصنفك جهریه ایله قیدنه باعث زیرا مصلی جهریه نك غیریده مخیرقلنمادی بلکه غیریده وجوبا
اخفا ایدر قول صحیح بودر (کمتنفل باللیل) کیجه ده نافله قیلان مصلی کبی زیرا کیجه نافله قیلان
مصلی جهرایله اخفا بینده مخیردروجهرافضلدر (قیل ویخافت المنفردان قضی) بعض دیدیکه
منفرداخفا ایدر اکر جهریه یی قضاایدرسه (کمتنفل بالنهار) نهارده نافله قیلان کبی هدایه ده
ذکراولندیکه برکیمسه صلاة عشایی فوت ایتسیدی طلوع شمسدنصکره انی قضا ایدر اکراول
صلاتده امام ایسه جهرایدر واکر یالکز قیلارسه وجوبا اخفا ایدر قول صحیح بودر زیرا جهر
مختصدر یاجماعتله وجوب اولمغه یاخود منفرد حقنده علی وجه التخییر صلاتك وقتنده اولمغه
ایکیسندن بری بولنمادی و بعض مخیر اولور دیدی کافیده ذکراولندیکه صلاة عشا نهارده قضا
اولنور اکر امام اولورسه جهرایدر واکر یالکز قلارسه مصلی مخیر اولور وجهرافضلدر قضا
علی حسب الاداء اولسون ایچون صاحب نهایه دیدیکه مصنفك یعنی صاحب هدایه نك وهو الصحیح
قولی شمس الائمة سرخسینك وفخر الاسلامك وقاضیخانك وامام تمرتاشئك وامام محبوبینك
جامع الصغیر ایچون اولان شرحلرنده ذکرایلدکلرینه مخالف اولور وصاحب هدایه طرفندن
جواب ویرلدیکه جهرك ایکی سبیلرندن مصنفك ذکرایلدیکی شیکه جماعتله وقتدر اجماعله
ثابتدرحال بوکه تحقیقا ایکیسندن هربری منتفی اولدی پس حکم دخی منتفی اولدی واماقضانك
ادایه موافق اولمسی اول موافقتك سبب اولمسی اوزره اجماع ونص یوقدرپس موافقتك سبب
قلنمسی ابتداء رأیله سببی اثبات اولور بوایسه باطلدر رجا اولنورکه صاحب هدایه انده صحتك
حصری اوزره اجمال ایدوب مرادی درایت جهتندن صحت اولوب روایت جهتندن اولمیه بن
دیرمکه بونده بحث واردر زیرا حکمك منتفی اولمسی نچان اجماع ذکراولنانلرده سببك حصری اوزره
اولدیغی وقتنده درحال بوکه بویله دکلدر باخصوص حصر اوزره اجماع اولسه ذکراولنان
فحول علما اوزره نیجه ذهول حاصل اولمق لازم کلور بلکه اجماع جماعتله وقتدن هربرینك
جهر ایچون سبب اولمسی اوزره اولور وتحقیق اصولده متقرر اولدیکه تحقیقا اجماعله ثابت
اولان شیئك تعلیلی جائز اولور وانده علت موجود اولدیغی ایچون غیرك اکا الحاقی ده جائز اولور
وجهرك منفرد حقنده وقتده جائز اولمسی بلکه فضیلتی حدیث مذکوردن فهم اولنان

شبئله معلادر زیرا جماعت اداده مشروعه اولدیغی کبی قضاده دخی آنجلین مشروعه در
پس لایق اولان منفردك صلاة جهریه یی قضاسنده جماعتله اولدیغی کبی دلالت حدیثله
افضل اولمقدر ایمدی ظاهر اولدیکی تحقیقا روایت صحیحه اولمدیغی کبی درایتده صحیح دکلدر
بواجلدن صاحب کافی انی اختیار ایلدی (الجهر اسماع غیره والمخافتة اسماع نفسه) جهر
مصلینك غیرینك اشتمسیدر واخفا ایله قراءت مصلینك کندو نفسنك اشتمسیدر هندوانینك
اختیار ایلدیکی بودر وامام کرخی دیدی که جهر مصلینك کندو نفسنك اشتمسیدر واخفا ایله
قراءت حروفی تصحیح ایلمکدر زیرا قراءت لسانك فعلیدر قولق دلوکنك فعلی دکلدر قول
اول اصحدر زیرا مجرد بلاصوت لسانك حرکتنه قراءت دینلمز وهرنطقه متعلق اولان شیلر
بوقیاس اوزره در ذبحده بسم الله الرحمن الرحیم کبی وتلاوتده سجده واجب اولمق کبی
وطلاق وعتاق واستثناده اولدیغی کبی (ترك سورة اولیی العشاء وقرأ الفاتحة قرأها بالفاتحة
جهرا فی الاخریین) مصلی صلاة عشانك ایکی رکعت اولیسنده فاتحه یی قراءت ایدوب ضم سوره یی
ترك ایلسیدی رکعت ثانیه ده فاتحه ایله بله جهرا سوره یی قراءت ایدر (ولوترك الفاتحة لا) واکر
ایکی رکعت اولیده فاتحه یی ترك ایدرسه ایکی رکعت ثانیه ده فاتحه یی قضا ایتمك جائز اولماز
زیرا مصلی ایکی رکعت ثانیه نك فاتحه لرین قراءت ایدر پس اکر ایکی رکعت اولینك فاتحه لرین
قراءت ایتسیدی هررکعتده ایکی فاتحه نك تکراری لازم کلور بوایسه مشروع دکلدر (وتطال
اولی الفجر فقط) ودخی مصلی انجق صلاة فجرك رکعت اولیسین رکعت ثانیه سی اوزره
قراءتده تطویل ایدر سائر صلاتك رکعت اولیسنده تطویل ایلمز زیرا صلاة فجرك رکعت اولی
سنده تطویل سنتدرناسك جماعته وفجرك سنتنه یتشسونلر ایچون زیرا وقت غفلتدر سائر صلاة
فجرك خلافی اوزره در وتطویل قراءت آیتلر جهتیله معتبردر اکر آیت اوزنلقده وقصه لقده
متقارب اولورسه واکر متفاوت اولورسه کلمات وحروف جهتیله اعتبار اولنور ولایق اولان
تفاوت ثلث وثلثان قدرایله اولمقدر ثلثان رکعت اولیده وثلث رکعت ثانیه ده اولمقدر وبوذکر
اولنان استحبابی بیاندر واماحکمك بیانی تفاوت اکرچه کیم فاحش اولورسه ده انده بأس یوقدر
خبرك ورودی ایچون ورکعت ثانیه نك رکعت اولی اوزره تطویلی اجماعا کریه کورلدی وکریه
کورلمنك مقداری اوچ آیت مقداری تفاوت ایدرسه کریه اولور واکر آیت بر ویا ایکی تفاوت
ایدرسه کریه اولمدی زیرا حضرت رسول علیه الصلاة والسلام صلاة مغربده معوذتینی
قراءت ایلدی معوذتینك ایکنجیسی اولیسندن بر آیت اطولدر کافیده بویله ذکراولندی
(ولم تتعین سورة لجواز الصلوة) صلاتك جائز اولمسیچون سوره تعیین اولنمدی یعنی صلاتك جائز
اولمسیچون سورة تعیین ایتمك شول حیثیتله که اول تعیین اولنان سوره قراءت اولنماسه صلاة فاسد
اوله بووجه اوزره تعیین جائز اولمدی حق سبحانه وتعالینك * فاقرؤا ما تیسر من القرآن * قول
شریفی مطلق ذکر اولندیغی ایچون وامام شافعی دیدیکه صلاتك جائز اولمسیچون سورهٔ فاتحه
تعیین اولنمشدر حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك لاصلاة الابفاتحة الکتاب قول شریفی
ایچون دیدی بزدیرزکه نص کریم مطلقدر وخبر واحد مطلقی مقید قلماز زیرا مقید نسخدر
(وکره تعینها لها) وسوره نك صلاة ایچون تعیین اولنمسی مکروه اولدی مثالی الم تنزیل السجده
سوره سنی وهل اتی سوره سنی یوم جمعه نك صلاة فجرنده وصلاة جمعه ده سورهٔ جمعه یی ومنافقین
سوره سنی قراءت ایلمکی تعیین ایتمك کبی بو تعیین مکروه اولدی تعیین انکیچون مکروه اولدیکه باقی
سوره لرك قراءتدن منع اولنمسی لازم کلور فقهادیدیلرکه تعیینك مکروه اولمسی نچان تعیین وجوبا
جائز کوریله شول حیثیتله که غیرسنی قراءت جائز اولمیه یاخود قراءت مکروه اوله اول وقت

تعیین مکروه اولور اما اکر مصلی یه اول سوره‌نك قراءتی آسان اولمغله یاخود رسول علیه
الصلاة والسلام اول سوره‌یی قراءت ایلدیکی ایچون تبرکا قراءت ایدرسه انده کراهت یوقدر
لکن احیانا غیریسنی ده قراءت ایتمك شرطیله جاهل غیریسنی قراءت جائز اولمازظن ایتمسون
ایچون (سوی الفاتحه) فاتحه دن غیریسنی تعیین مکروه اولدی زیرا فاتحهٔ شریفه
کراهتسز هر صلاتده قراءت ایچون تعیین اولنمشدر اکرچه کیم صلاتك جائز اولمسیچون
تعیین اولنمازسه‌ده (المؤتم لایقرأ) امامه اویان کیمسه امامك اردنده قراءت ایلمز (بل یسمع
وینصت وان قرأ آیة ترغیب او ترهیب) بلکه اول مقتدی امامی دیکلر واپسم اولور
اکرچه امام قندرمق ایچون وقورقتمق ایچون اولان ایتلری قراءت ایدرسه ده حق تبارك
وتعالینك * واذا قرئ القرأن فاستمعوا له وانصتوا * قول شریفی ایچون زیرا اهل تفسیرك
اکثری آیت کریمه نك تفسیرنده خطاب مقتدیلر ایچون اولمق اوزره ذاهب اولدیلر واهل
تفسیردن برکیمسه خطبه حالتی اوزره حمل ایلدی و بینهماده مناقاة یوقدر وخطبه‌ده استماع
وانصاتله امر اولنمقلغه باعث خطبه‌ده قراءت اولدیغی ایچوندر (کذا الخطبة) خطبه
دخی ذکر اولنان صلاة کبیدر یعنی مؤتم خطبه‌یی دکلر وصامت اولور (وان صلی الخطیب
علی النبی علیه السلام) اکرچه کم خطیب رسول علیه الصلاة والسلامه تصلیه ایدرسه ده
(الا اذا قرأ صلوا علیه فیصلی سرا) الا خطیب صلوا علیه آیتن قراءت ایتسیدی مستمع
اولان کیمسه سرا * اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد * دیر کنزده ووقایه ده بویله واقع
اولدی که مؤتم قراءت ایلمز بلکه دکلر واپسم اولور اکرچه مؤتمك امامی آیت ترغیب یاخود
آیت ترهیب اوقورسه‌ده یاخود خطابت یاخود رسول علیه الصلاة والسلامه تصلیه ایدرسه‌ده
دیدیلر زیلعی بو قولك اوزرینه اعتراض ایدوب دیدی که او خطب قولنك ظاهری قراءت
اوزره معطوف اولمق معناده مستقیم اولماز زیرا خطبه رسول علیه الصلاة والسلام اوزره
تصلیه نفس صلاتدن وانصات خطبه دن و نبی علیه الصلاة والسلامه تصلیه دن اول
واجب اولمق اقتضا ایدر مراد اولان ایسه بویله دکلدر و بو اعتراضك دفعی ممکن اولدی که
مؤتم اولمق شانندن اولان کیمسه معناسنه اولوب واوخطب قولنی لایقرأ المؤتم قولندنصکره
حذف اولنمش قراءت اوزره عطف قلنمغله پس معنا مؤتم قراءت ایلمز نچان امامی قراءت
ایتسیدی بلکه استماع ایدر واپسم اولور اکرچه امامی آیت ترغیب وآیت ترهیب اوقورسه‌ده
یاخود مؤتم قراءت ایلمز نچان امامی خطابت یاخود نبی علیه الصلاة والسلام اوزره صلاة
ایدرسه‌ده بلکه استماع ایدر ابسم اولور دیمك اولور پس بو صورتده اعتراض زیلعی دفع اولور
لکن بن عبارتی تغییر ایدوب کذا الخطبة دیدم که اول امردن سؤال وارد اولمسون ایچون
(والبعید کالقریب) خطبه‌دن بعید اولان مؤتم استماع وانصاتده قریب اولان کبیدر
(الجماعة سنة مؤکدة للرجال) جماعت رجللر ایچون سنت مؤکده‌در و بعض فرضدر دیدی
قریبده بیانی کلور که تحقیقا نسانك جماعتی مکروهدر (ولا تکرر فی مسجد محلة باذان واقامة)
جماعت محله مسجدنده اذان واقامتله مکرر اولماز یعنی نچان برمسجدك امامی وجماعتی معلوملر
اولسه اول جماعتك بعضیسی اذان واقامتله نمازی قلسه‌لر باقیلری ایچون اذان واقامتله اول
صلاتك تکراری مباح اولماز لکن اکر مسجد طریق مسجدی اولورسه اویله صلاتك تکرری
بالاتفاق مباح اولور واکر اهل مسجد اذانسز واقامتسز تکرار ایدرسه بالاتفاق جائز اولور
(الا اذا صلی بهما اولا غیر اهله) مکر اول مسجدده اهلنك غیری کیمسه‌لر اذان واقامتله قلسه‌لر
مسجد اهلی ایچون جائز اولور زیرا اهل مسجدك حقلری غیریلرك فعلی ایله ساقط اولماز

(اواهله لکن بمخافتة الاذان) یاخود اول مسجدك اهلی اولان اذان واقامتله قیلوب لکن
اذانی یاپجه جق اوقغله قلسه‌لر باقیلرینك دخی اذان واقامتله قیلملری جائز اولور زیرا انلرك
اذانی یاپجه جق اوقوملری باقیلری ایچون عذر اولور (والاحق بالامامة الاعلم بین الحاضرین)
امامته احق اولان کیمسه احکام صلاتك صحت وفسادی جهتندن حاضر اولنلرك اعلمیدر
صلاة جائز اوله جق مقداری قراءتی کوزل اولدقدنصکره زیرا غیری یه نظر ایله علمه احتیاج
اکثردر (فالاقرأ) یعنی اکر علمده مساوی اولورلرسه امامته احق انلردن قراءتی
جهتندن وقراءتی ایچون تجوید جهتندن اکثر اولاندر زیرا قرأن صلاتدن رکندر
(فالاورع) اکر قراءتده وتجویدده مساوی اولورلرسه پس انلردن امامته احق اولان الله تعالی دن
خوف جهتندن وشبهه‌لردن اجتناب جهتندن اشد اولاندر رسول علیه الصلاة والسلام
* من صلی خلف عالم تقی فکانما صلی خلف نبی * بیوردی معنای شریفی برکیمسه تقوی صاحبی
اولان عالمك اردنده نماز قیلسه کانه برنبینك اردنده قلمش کبیدر بیوردی (والاسن) یعنی اکر
علم وتقواده مساوی اولورلرسه انلردن امامته احق اولان سن جهتندن اکثر اولاندر نبی علیه
الصلاة والسلامدن روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه رسول علیه الصلاه والسلام
ابی ملیکه نك ایکی اوغللری ایچون * لیؤمکما اکبرکما سنا * بیوردی سزك امام اولمکزه احق
اولان سن جهتندن اکبریکزدر دیمکدر (فالاحسن وجها) یعنی اکر سن جهتندن دخی
مساوی اولورلرسه انلردن امامته احق اولان کیجه ایله نمازی چوق قیلاندر رسول علیه الصلوة
والسلامدن روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه رسول علیه الصلاة والسلام * من کثرت صلاته
باللیل حسن وجهه بالنهار * یعنی برکیمسه نك کیجه ایله نمازی کثیر اولسیدی نهارده انك یوزی
کوزل اولور بیوردی (والاشرف نسبا والانظف ثوبا) یعنی اکر یوزلری دخی کوزللکده مساوی
اولورسه انلردن امامته احق اولان نسب جهتندن اشرف اولوب وثوب جهتندن زیاده پاك
اولاندر زیرا بو وصفلرده تکثیر جماعت واردر واکر نسب جهتندن وثوبده پاکلك جهتندنده
مساوی اولورلرسه قرعه اولنور یاخود قوم اختیار ایلدکلری کیمسه‌یی امام ایدرلر معراج
الدرایه ده بویله ذکر اولندی (وکره امامة عبد) وعبدك امامتی کریه اولدی زیرا تعلیم قرأنی
تمام فهم ایلمز واوزرینه جهل غالب اولور (والاعرابی) دخی اعرابینك امامتی مکروه اولدی
اعرابی کرك عربی اولسون وکرك عجمی اولسون بادیه‌ده ساکن اولان کیمسه‌یه دیرلر زیرا انك
اوزرینه غالب جهلدر (وفاسق) وفاسقك دخی امامتی مکروه اولدی زیرا فاسق دینی امرنده
متهم اولور (واعمی) واعمانك دخی امامتی مکروه اولدی زیرا اعما نجاستدن احتراز ایده مز
وبنفسه قبله یه استقبال ایده مز واکثریا وضونك استعمالی اوزره قادر اوله مز (ومبتدع)
دخی هوا صاحبی اولان کیمسه که اول هوا ایله صاحبی تکفیر اولنماز انك دخی امامتی مکروه اولدی
حتی او مبتدع هوا ایله تکفیر اولنسه انك امامتی اصلا جائز اولماز (وولد الزنا) ولد زنانك دخی
امامتی مکروه اولدی زیرا تأدیب ایدر باباسی اولمدیغیچون جهلی غالب اولور واکر جماعت انی
کندی اوزرلرینه تقدیم ایدرلرسه مع الکراهه جائز اولور رسول علیه الصلاة والسلامك * صلوا
خلف کل بر وفاجر * قول شریفیچون (وتطویله الصلوة) دخی امامك صلاتی اوزاتمسی مکروه
اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك * من ام قوما فلیصل بهم صلوة اضعفهم فان فیهم
المریض والکبیر وذا الحاجة * قول شریفیچون یعنی برکیمسه برقومه امام اولدقده اول قومله
انلرك اضعف اولاننك صلاتی قیلسون زیرا انلرك ایچنده مریض وقوجه مش وحاجت صاحبی
واردر بیوردی (وجماعة النساء) دخی رجالسز یالکز عورتلرك جماعتله نماز قیلملری مکروه

اولدی زیرا انلر ایچون ایکی محظورك بری لازم کلور بریسی امام صفك وسطنده قائما ولمقدر بوایسه
مکروهدر یاخود امامك تقدم ایلمسیدر بوده مکروهدر انلر حقنـده (ولو فعلن لم يتقدم الامام)
واکر جماعتله قیلسه‌لردی امامك تقدمی جائز اولماز بلکه انلرك وسطنده طورر زیرا شرك
بعضیسی بعضندن اهوندر (كالعراة) عریانا جماعتله نماز قلنلر کبی عراة عارینك جمعیدر
زیرا عریان اولان کیمسه لچان جماعتله نماز قیلسه‌لر امامری تقدم ایتمك جائز دکلدر (وحضور
الشابة كل جماعة) دخی شرعا سنی اون بشدن یکرمی طقوزه وار نجه اولان شابه‌نك صلاة خمسده
وجمعه ده وکلی جماعتده حاضر اولمسی کراهت تحریمی ایله مکروه اولدی زیرا انده فتنه خوفی
واردر حضوری مکروه اولدی (والعجوز فی الظهرين والجمعة فقط) دخی قوجه قرینك انجق
صلاة ظهر وعصرده وجمعده جماعته حاضره اولمسی مکروه اولدی زیرا فاسقلر بواوج
صلاتك وقتنده مجتمع اولورلر وشدة شهوتك افراطی آز اولور انلری عجوزلرك رغبتی اوزره قندرر
وفجر وعشاده فاسقلر اویورلر ووقت مغربده طعامله مشغول اولورلر وصحراده واسع اولمغله
عجوزه‌لرك رجالدن بر طرفه طورملری ممکن اولور پس بوصورتده جماعته حاضر اولملری
مکروه اولماز وکافیده ذکر اولندیکه الیوم فتوی عجوزه‌لرك کلی صلاتده حاضره اولملری
فسادك ظهوری ایچون کراهت اوزره‌در (ويقف الواحد عن يمينه) مقتدی
واحد اولدقده امامك صاغ طرفنه طورر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام ابن عباس
رضی الله تعالی عنه ایله نماز قلدیلر وابن عباسی رسول علیه الصلوة والسلام صاغ طرفنه قائم قلدی
ظاهر روایتده امامدن متأخر اولماز وامام محمددن روایت اولندیکه تحقیقا مقتدیء واحد ایاغنك
پرمقلرینی امامك اوکجه‌سی برابرینه وضع ایدر اکر مقتدی امامدن اوزون اولوب انك سجودی امامك
اوکنه واقع اولورسه ضرر ویرمز زیرا اعتبار مقتدینك طوردیغی موضعه‌در مکان سجوده دکلدر
واکر مقتدی امامك صول جانبنده یاخود اردنده قلسه جائز اولور واصح قول سنته مخالفت ایتدیکی
ایچون ایکسنده ده کنهکار اولور (ويقف الاثنان خلفه) ومقتدی ایکی اولدقده امامك اردینه
طورر زیرا رسول علیه الصلوة والسلام بووجه اوزره عمل بیوردی (ويقتدی متوضئ بمتيمم)
وآبدستی اولان کیمسه‌نك تیمم ایدنه اقتداسی جائز اولور زیرا بزم قتمزده تیمم طهارت مطلقه‌در ضروریت
دکلدر حتی وقت صلوتله تقدیر اولنماز واکر ضروریه اولسیدی وقت صلوتله تقدیر اولنوردی
استحاضه‌نك طهارتی کبی قدر حاجتله تقدیر اولنماز (وغاسل بماسح) وایاقلرین غسل ایده‌نك
مسح ایدنه اقتداسی جائز اولور زیرا ادیك ایاغه سرایت ایدن حدثه مانعدر وخفیندن خالی اولان
مسحی ازاله ایدر (وقائم بقاعد) دخی قائمك قاعده اقتداسی جائز اولور زیرا رسول علیه
الصلوة والسلام صلوة آخری قاعدا قلدی وقوم خلفنده قیام ایتدیلر (ومومئ بموم) دخی ایما ایله
قلانك ایما ایله قلانه اقتداسی جائز اولور حالده برابر اولدقلری ایچون (ومتنفل بمفترض) دخی نافله
قلانك فرض قلانه اقتداسی جائز اولور زیرا نافله قلان حقنده حاجت اصل صلاته‌در واصل صلاة
ایسه امام حقنده موجوددر ایمدی بونك اوزرینه بنا متحقق اولور (وبمتنفل) دخی نافله قلانك
نافله قلانه اقتـداسی جائز اولور حالده برابر اولد قلری ایچون (وحالف بحالف) ویمین ایدن
کیمسه‌نك یمین ایدنه اقتداسی جائز اولور یعنی ایکی رجل ایکیشر رکعت نماز قلمغه یمین ایتسه‌لردی
احدهمانك آخره اقتداسی جائز اولور نافله قلانك نافله قلانه اقتداسی کبیدر (وحالف بناذر)
دخی یمین ایده‌نك نذر ایدنه اقتـداسی جائز اولور یعنی ایکی رجلك بری ایکی رکعت نماز قلمغه
نذر ایتسیدی ورجل آخر دخی ایکی رکعت نماز قلمغه یمین ایتسیدی یمین ایده‌نك نذر ایدنه اقتداسی جائز
اولور نافله قلانك فرض قلانه اقتداسی کبیدر (بلا عكس) یعنی نذر ایدنك یمین ایدنه اقتداسی

جائز اولماز زیرا فرض قلانك نافله قلانه اقتداسی کبیدر (لاناذر بناذر) نذر ایده‌نك نذر ایدنه اقتداسی
جائز اولماز یعنی ایکی رجل بری ایکی رکعت نماز قلمغه نذر ایدوب اول بری دخی ایکی رکعت نماز قلمغه
نذر ایتسه بربرلرینه اقتداسی جائز اولماز زیرا هر بری فرض آخر قلار کبیدر مکر بریسی دخی آخرك
نذر ایلدیکی صلاته نیت ایدرسه جائز اولور شویله که بری ایکی رکعت نماز قلمغه نذر ایدوب
آخر دخی انك نذر ایلدیکی نمازی قلمق بکده نذرم اولسون دیوب ایکیسندن بری آخره
اقتدا ایتسه جائز اولور اشتراك بولندیغی ایچون (ولا رجل بامرأة) دخی رجلك مرأه‌یه
اقتـداسی جائز اولماز (اوصبی) یاخود رجلك صبی یه اقتداسی جائز اولماز مرأه‌یه اقتـداسی
جائز اولمدیغی کبی رسول علیه الصلوة والسلام حضرتلرینك * اخروهن من حيث اخرهن الله *
قول شریفی ایچون یعنی سز انلری تأخیر ایدك الله تعـالی نك عز شانه انلری تأخیر ایلدیکی حیثیتدن
پس بواجلدن انلرك تقدیمی جائز اولمدی واما رجلك صبی یه اقتداسی جائز اولمدیغنه باعث زیرا
صبینك قلدیغی نماز نافله‌در فرض قلانك اکا اقتداسی جائز اولماز (ولا طاهر بمعذور) دخی طاهر
اولانك معذور اولانه اقتداسی جائز اولماز (ولا قارئ بامی) دخی قرأءة صاحبنك امی اولان کیمسه‌یه
اقتداسی جائز اولماز (ولا بس بعار) دخی کیملی اولان عریان اولانه (وغير موم بموم) دخی ایماسز قلانك
ایما ایله قلانه اقتداسی جائز اولماز (ولا مفترض بمتنفل) دخی فرض قلانك نافله قلانه اقتداسی جائز
اولماز زیرا بونلرك هر برنده قوی یی ضعیف اوزره بنا ایلمك واردر بو جهتدن جائز اولماز (وبمفترض
فرضا آخر) دخی فرض قلانك فرض آخر قلانه اقتداسی جائز اولماز اشتراکی منافی اولدیغیچون
(ولا مسافر بمقيم بعد الوقت فيما يتغير) دخی وقت چقدقدنصکره سفر ایله متغیر اولان ظهر وعصر
وعشا کبی مسافرك مقیمه اقتداسی جائز اولماز برابردر کرك مقیمك تحریمه‌سی بعد الوقت اولسون کرکسه
وقت ایچنده اولسون پس وقت چقدقدنصکره اقتدا ایتسیدی شول شی بونك خلافی اوزره‌درکه
مسافر ایله مقیمك تحریمه‌لری وقت ایچنده اولوب وقت چقدقدنصکره ایکیسیده صلاتده اولسیدی
بو صلاتده مسافرك مقیمه اقتداسی جائز اولور یاخود صلاة سفر ایله متغیر اولمیان صلاة اولورسه
صلاة فجر وصلاة مغرب کبی بوصورتده دخی مسافرك مقیمه اقتداسی صحیح اولوروذکر اولناننده صحیح
اولمامغه باعث اولدرکه زیرا انده فرضی فرض اولمیان اوزره حکما بنا ایتمك واردر یاقعده حقنده‌درکه
اکر مسافر مقیمه شفع اولده اقتدا ایدرسه بوتقدیرجه قعده مسافر اوزره فرضدر امام اوزره فرض
دکلدر واکر مقیمه شفع ثانیده اقتدا ایدرسه پس بوتقدیرجه قراءت امام اوزره نافله‌در مقتدی
اوزره فرضدر (بل فی الوقت) بلکه وقت ایچنده جائز اولور یعنی وقت ایچنده سفر ایله متغیر
اولان صلاتده مسافرك مقیمه اقتداسی جائز اولور صلاتك فرض اولمقده ونافله اولمقده مسافر
ومقیمك اتحادی ایچون زیرا مسافر اوزره مقیمه اقتداسی حالنده صلاة رباعیه‌یی تکمیل ایتمك
واجب اولور زیرا بواقتدا اقامته نیت منزله سنده‌در زیرا مسافر بوصلاة حقنده امامته تبعیتله
مقیم اولور پس شفع اولده قعدهء اولی حقنده وشفع ثانیده قراءت حقنده فرض قیلانك فرضك
غیری قیلانه اقتداسی لازم کلمز زیرا قراءت نافله‌نك رکعتلرنده فرضدر وعن قریب صلاة مسافر
بابنده بونك زیاده تحقیقی کلور ان شاء الله تعالی (ظهر ان امامه محدث اعاد) ظاهر اولسه
تحقیقا مقتدینك امامی محدثدر مقتدی صلاتنی اعاده ایدر یعنی بر کیمسه امامه اقتدا ایتسه بعده
ظاهر اولسه که تحقیقا اول مقتدینك امامی محدثدر مقتدی اول صلاتنی اعاده ایدر رسول علیه
الصلاة والسلامك * ايما رجل صلی بقوم ثم تذكر جنابة اعادوا * قول شریفی ایچون یعنی
قنغی رجل که برقومله نمازی قیلسه بعده جنب اولدیغی خاطرینه کلسه اول قوم نمازی اعاده
ایدرلر بیوردی (اقتدی امی وقارئ بامی واستخلف اميا فی الاخرين فسدت صلاتهم) برامی

کیمسه قراءته قادر بر کیمسه ایله بر آخر امی یه اقتدا ایتسه لردی وامام اولان امی ایکی رکعت
اخراده مقتدی امی یی یرینه استخلاف ایتسیدی انلرك صلاتی فاسد اولور امام اعظم قتنده
اما قاری اولانك صلاتنك فاسد اولمسنه باعث قراءته قادر ایکن ترك ایلدیکی ایچوندر واما ایکی
امیلرك صلاتلرینك فاسد اولمسی امامله مأموم ایکیسیده امیلر در قارینك قراءتی انلره قراءت
اولمق ایچون قاری یی تقدیمه قادرلر ایدی و قتا که جماعته راغب اولدیلرسه انلر قاری یه اقتدا
ایلمك واجب اولدی پس قاری یی تقدیم واکا اقتدا ایتیوب قراءت تقدیریه قدرتلری ایله بیله
قراءتی ترك ایلدکلری ایچون صلاتلری فاسد اولدی وامامین قتنده ایکی امیلرك صلاتلری
فاسد اولماز دیدیلر زیرا امامله امی مقتدینك صلاتی جائز در زیرا معذورك معذوره اقتداسی
جائز اولدی دیدیلر (ولو استخلف القاری امیا فی الاخریین فسدت للکل) واکر قراءته قادر اولان
کیمسه ایکی رکعت اولی ده قراءتدنصکره ایکی رکعت اخراده یرینه امی یی استخلاف ایتسیدی
کلبسنك صلاتی فاسد اولور زیرا قراءت یا تحقیقا یاخود تقدیرا صلاتك کلنده واجب اولور
حال بو که قراءت بولنمادی مصنف ذکری ایکی رکعت اخرایه تخصیص ایتدی اخرینده
قراءت اولمدیغیچون امینك استخلافی صالح اولمامسی اولماز الا ایکی رکعت اخری اولمق توهمنی
دفع ایچوندر (و یصف الرجال) وارلر امامك اردنده صف اولورلر رسول علیه الصلاة
والسلامك *لیلنی منکم اولی الاحلام والنهی* قول شریفی ایچون یعنی سزدن حلم صاحبی
یعنی بالغ وعاقل وزیرك ونهی صاحبی اولانکز بنی ولی ایلسون یعنی بکا قریب اولسون بیوردی
(فالصبیان والخناثی) رجالدنصکره صبیلر وخنثالر صف اولورلر خناثی خانك فتحیله خنثانك
جمیدر حبالی حبلی نك جمعی اولدیغی کبی صبیلری خنثا اوزره تقدیمه باعث اولکه خالص
اولدقلری ایچوندر (فالنساء) صبیانله خنثادنصکره عورتلر صف اولورلر (لو حاذته قدر رکن)
اکر امرأه رجله بر رکن مقداری برابرلشرسه حاذته نك فاعلی اشاغیده کلسه کرك مشتهاتدر
معلوم اولسو نکه مرأه نك برابرلکی صلاتی مفسد اولمسی برنیجه مره مشر وطدر اولکیسی
بر رکن ادا ایده جك مقداری برابرلك مکانده مکثدر حتی بر رکن ادا ایده جك مقدارندن اکسك
مکث ایدرسه صلاتی افساد ایلمز ایکنجی محاذیه اولان مرأه نك تنی ایری جماعه قابله اولمغله
مشتهاتدن اولمسیدر قول صحیح بودر ومرأه فی الجمله اهل شهوتدن اولمسیدر حتی اکر مجنونه
اولسه یاخود اشتها حاصل اولمز صغیره اولسه صلاتی افساد ایلمز واکر محاذیه اولان مرأه رجله
محرم اولورسه یاخود اندن ناسك طبیعتلری تنفر ایدر عجوزه اولورسه صلاتی افساد ایلمز اوچنجی
رجلك ورجله محاذیه اولان مرأه نك قلدقلری رکوع وسجود صاحبی اولورسه اکرچه کیم
ایماایله قلارلر ایسه ده رجلك صلاتی فاسد اولور حتی اکر محاذاة جنازه نمازنده اولورسه فاسد اولماز
دردنجی ادا جهتندن ایکسی بیننده صلاتك مشترك اولمسیدر ادا ایلدکلری صلاتده احدهما آخره
امام اولمغله یاخود ادا ایلدکلری صلاة ایچون امام آخر اولمغله پس شرکت امامله مأموم بیننده
وایکی مأموم بیننده شامل اولور بوندنصکره انلرك صلاتده اشتراکلری آز اولور حقیقةً اولور
مدرکده اولدیغی کبی واز اولور حکما اولور لاحقده اولدیغی کبی زیرا لاحق قضا ایلدیکی صلاتده
کانه امامك اردنده کیدر نته کیم عن قریب بیانی کلور وذکر اولنسان کبی حاصل کلام بودر که
اشتراك صلاتك اداسنه وفرضلره وغیری یه صلاة عید کبی وتراویح ورمضانده صلاة وتر کبی عموم
اوزره در پس بونلرك جمیعسنده محاذاة فاسد ایدیجید ربشنجی حایلسز مکان واحده اولمقدر
زیرا حایل محاذاتی رفع ایدر وحایلك ادناسی قاتر پالانك اردی مقداریدر زیرا احوال صلاتك
ادناسی قعود در پس حایلك ادناسی پالانك اردی ایله تقدیر اولندی وقالکاغی برمق قالکلغیدر

وشربما ارالغك اعتباری اولکه بر شخص قائم اولجق قدردر حایل مقامنه قائم اولور بو اجلدن
مصنف فرجه یی افرادبالذکر ایتدی ارالغك ادناسی انده بر رجل قایم اولجق مقداریدر زیلعی بویله
ذکر ایلدی التنجی رجل ایله مرأه نك جهتلری متحد اولمقدر حتی جهتلری مختلف اولسه
مرأه نك محاذاتی صلاتنی افساد ایلمز واختلاف جهت تصور اولنماز الا کعبهٔ مکرمه نك حولنده
اولور یاخود قرا کو کیجه ده هر بری تحری ایله قلارلرسه اولور امام سروجینك غایت نام کتابنده
کعبه ده صلاة باینده بویله ذکر اولندی صلاته شروع وقتنده رجالك ونسانك امامته نیت
ایلمکدر شروعدنصکره دکل بوندنصکره تحقیقا محاذاة جمیع اعضا ایله اولمق واجب اولماز
بلکه اعضانك بعضیله اولدیغی کفایت ایدر ابو علی نسفی دیدی که محاذاتك حدی مرأه نك
عضوندن بر عضوی رجلك عضونه محاذی اولمقدر حتی اکر مرأه ظله اوزره اولوب رجلانك
حذاسنده مرأه دن اسفلده اولسه اکر رجل مرأه نك اعضاسندن بر عضوه محاذی اولورسه رجلك
صلاتی فاسد اولور وزیلعی محاذاتده معتبر اولان ایجك وطپوقدر قول صحیح اوزره دیدی
وفقهادن بعض قدمه اعتبار ایلدی ایمدی سن ذکر اولنان شیئی بیلدك ایسه معلومك اولسونکه
مصنفك (مشتهاة) قولی حاذته قولنك فاعلیدر یعنی مشتهاة بر رجله ارکان صلاتدن بر رکن ادا
ایده جك مقداری زمانده محازیه اولسیدی (ولو بعضو) اکرچه کیم بر عضو واحدایله ده اولورسه
رجلك صلاتی فاسد اولور پس مصنفك قدر رکن قولی شرط اوله اشارتدر ولو مشتهاة
(ولو محرما له) قولی مصلینك مرأه اختی ویا بنتی ویاخود بونلرك امثالی اولمغله کرکسه اول مشتهاة
رجلك محرمی اولسون قولی شرط ثانی یه اشارتدر (فی صلوتها الکاملة) رجل ومرأه نك
صلاة کامله لرنده قولی شرط ثالثه اشارتدر (والمشترکة تأدیة) اویله صلاة کامله که ادا ایلمك
جهتندن بینلرنده مشترکه در قولی شرط رابعه اشارتدر ادا دیمکه باعث قضا مقابلی اولمق
فهم اولنمسون ایچوندر (فی مکان بلا حائل) حائلسز مکان واحده قولی حاذته قولنه متعلقدر
وشرط خامسه اشارتدر (واتحد جهتهما) وایکیسنکده جهتلری متحد اوله قولی شرط سادسه
اشارتدر (فسدت صلوته) اول رجلك صلاتی فاسد اولور قولی حاذته قولنك جزاسیدر
(ان نوی امامتها والا صلوتها) اکر نسانك امامتنه نیت ایلدی ایسه واکر نسانك امامتنه نیت
ایتمدی ایسه فاسد اولماز الا نسانك صلاتی فاسد اولور قولی شرط سابعه اشارتدر ونسایه
محاذی اولان رجلك صلاتی فاسد اولماز صلاتده اشتراکی اولمدیغی ایچون (قوم صلوا علی ظهر
ظلة فی المسجد وتحتهم قدامهم نساء او طریق لم یجز) بر قوم بر مسجدك ظله سی اوستنده نماز
قلسه لردی انلرك تحتنده او کلرنده نساء یاخود طریق اولسیدی اول قومك صلاتلری جائز اولمدی
زیرا طریق وصف نساء اقتدایه مانعدر تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی (ولو بحذائهم من تحتهم
نساء جازت صلاة من کان فی الظلة) واکر اول مسجدك ظله سی اوستنده نماز قلان قومك تحتلرنده
حذالرنده نساء اولسیدی ظله اوستنده اولان قومك صلوتی جائز اولدی زیرا نساء اول قومله امامك
بیننده دکلدر پس مکان حائل اولدیغی ایچون نساء ایله رجل بیننده محاذاة یوقدر نته کیم بر رجل
ایله بر امرأه ما بیننده دیوار اولوب ایکیسی بر نمازی قلدیغی کبی اولور (المصلی علی رفرف المسجد
ان وجد فی صحنه مکانا کره والا فلا) مصلی مسجدك محفلی اوزره اولسیدی اکر مسجدك وسطنده
مکان خالی بولنورسه اول مصلینك صلوتی مکروه اولور واکر مکان خالی بولنمازسه مکروه اولماز
(ویمنع الاقتداء الطریق الواسع) امام ایله مقتدی بیننده طریق واسع اقتدایی منع ایدر وطریق
واسع شول طریقدر که انده عربه و یوکلر کچر اوله (والنهر الکبیر) دخی نهر کبیر اقتدایی منع ایدر
نهر کبیر که انده کمی یوریه (فی المسجد) طریق ونهر کبیر مسجدده اولدقلری حالده منع ایدر (لا الفضاء

الواسع) مسجد ده اولان فضاء واسع اقتدایی منع ایلمز تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی بعض طریق
ونهر کبیر منع ایلدیکی کبی فضاء واسعده اقتدایی منع ایدردیدی (وقدر مایمکن الاصطفاف فیه)
دخی صحراده اولدیغی حالده امام ایله مقتدی بیننده صف واحده صغمق ممکن اولان مقداری ارالق
اقتدایی منع ایلمز (وقیل یمنع فرجة قدر ثلث اذرع) بعض صحراده اوچ ذراع مقداری فرجه اقتدایی
منع ایدردیدی (والجبانة عند صلوة العید کالمسجد) وصحراده مصلی صلاة عید قتنده مسجد کبیدر
قاضیخان دیدیکه واکر ناس صلاة عیدی صحراده قلسه لردی صلاتلری جائز اولور اکرچه صفلری
بیننده فضا یاخود ککشلکده اولورسه زیرا صحراده انلر ایچون مسجد حکمنده در (الحائل بینهما
لو بحیث یشتبه حال الامام یمنعه) امام ایله مقتدی بیننده اولان حائل برحیثیتله اوله که امامک حالی اول
حائل سببیله مشتبه اوله اقتدایی اول حائل منع ایدر (والافلا) اکر اول حائل ایله امامک حالی مشتبه
اولمازسه اول حائل اقتدایی منع ایلمز (الاان یختلف المکان) مکر مکان مختلف اولورسه اقتدایی
منع ایدر قاضیخان دیدیکه اکر مصلی کندی بیتی ایله مسجد بیننده اولان دیوار اوزرنده اولسه
مصلی یه امامک حالی مشتبه اولمازسه اقتدا صحیح اولور واکر مصلی مسجده متصل دارینک طامی
اوزرنده اولسه انک مسجدده امامه اقتداسی صحیح اولماز اکرچه امامک حالی اکا مشتبه اولمازایسه ده
زیرا مسجد ایله دارک بینی کثیر التخلل در پس مکان مختلف اولدی اما مصلینک بیتی ایله مسجد
بیننده اقتدا جائز اولمغه باعث بیتله مسجد بیننده اولان تخلل انجق دیواردر ومکانده مختلف اولمدی
ومکان متحد اولدقده اقتدا صحیح اولور الاچقان امامک حالی مقتدی یه مشتبه اولورسه اقتدا صحیح
اولماز وانجلین قاضیخان دیدیکه امام چقان صلاتدن فارغ اولسه قبله نک صاغ جانبنه دونمسی
مستحب اولور وقبله نک صاغ جانبی استقبال ایده نک صول جانبیدر وقبله نک صول جانبی استقبال
ایده نک صاغی برابرنده اولاندر (تکملة) مبتداء محذوفک خبریدر تقدیر کلام هذه تکملة لماسبق من
مباحث الاقتداء در یعنی ذکر اولنجق شیلر سبقت ایدن مباحث اقتدا ایچون تکمله در (المدرک من صلی
الرکعات مع الامام) اصطلاح فقهاده مدرک امام ایله رکعتلری قلان کیمسه در (والمسبوق من سبقه
الامام بها) ومسبوق امام رکعتلرک کلیسنی قیلوب باشنی رکوع اخیردن قالدردیغی وقتده یاخود
تشهدده ایکن یتشن کیمسه در (او ببعضها) یاخود امام رکعتلرک بعضیسنی قلوب مقتدی رکعت
اولی دنصکره رکعة ثانیه یه یاخود رابعه ده اوچنجی رکعته یتشن کیمسه در (واللاحق من فاته کلها
او بعضها بعد الاقتداء) ولاحق اقتدا ایتدکدنصکره رکعتلرک کلیسنی یاخود بعضیسنی فوت
ایدن کیمسه در یعنی رکعة اولی ده امامه یتشوب پس انک آبدستی بوزیلوب کیدوب آبدست الوب امام
صلاتدن فارغ اولدقدنصکره کلوب نمازه شروع ایدوب بالتمام دورت رکعتی قلان کیمسه در یاخود
اقتدادنصکره بر رکعتی یاخود اوچ رکعتی قلدقدنصکره حدث واقع اولوب کیدوب آبدست الوب
کلدکده نمازه شروع ایدوب فوت اولان نمازی قلان کیمسه دروعن قریب حکمنک بیانی کلور (المسبوق
فیما یقضی له جهتان) مسبوقک قضا ایلدیکی صلوتده مسبوق ایچون ایکی جهت واردر جهت اولی
حقیقة انفراد جهتیدر زیرا قلدیغی صلاة امامله التزام ایلدیکی صلاة دکلدر وجهت ثانیه
صورت اقتدا جهتیدن شول حیثیتله که امامک تحریمه سی اوزره بنا ایتدی پس جهت اولی یه نسبتله
(کالمنفرد) منفرد کبی اولدی (حتی یثنی) چقان سبقت ایدن صلاتی قضایه قائم اولدقده سبحانک
دعاسنی اوقور چقان امامک جهر ایله قراءتنده امامه یتشسیدی (ویتعوذ ویقرأ) واعوذ اوقور
وقراءت ایدر (ویفسد مایقضی بترک القراءة) وقضا ایلدیکی قراءتی ترک ایتمکله صلاتی
فاسد اولور (لا بالمحاذاة) بر مرأه یه محاذی اولمغله قضا ایلدیکی صلاة فاسد اولماز مرأه ایله
صلاتده اشتراک اولمدیغی ایچون (ویتغیر بنیة الاقامة) ومسبوق مسافر ایسه قضا ایلدیکی

صلاة اقامته نیت ایتمکله صلاتی دورت رکعته متغیر اولور (ویلزمه السجدة بالسهو فیه) واول
قضا ایلدیکی صلاتده سهو ایتمکله اکا سهو سجده لازم کلور وبونلرک کلیسی منفرد
احکامنده در (وکالمقتدی لایؤم) وجهت ثانیه یه نظر ایله مسبوق مقتدی کبیدر یعنی اکا اقتدا
جائز اولماز زیرا تحریمه حقنده بنا ایدیجیدر منفرد بونک خلافی اوزره در یعنی اکا اقتدا جائز
اولور (وان صلح للخلافة) اکرچه کیم امامنه حدث واقع اولدقده اول مسبوق یرینه استخلاف
صالح ایسه ده بلاخلاف اکا اقتدا جائز اولماز (ویقطع تکبیرة الافتتاح تحریمته) وافتتاح
تکبیر تحریمه سنی قطع ایدر یعنی نیت ایدیجی اولدیغی حالده تکبیر ایدرسه صلاتی یکیدن
قلار وقطع ایدر ومسبوق ایکن مستأنف وقاطع اولور منفرد بونک خلافیدر افتتاح تکبیری
تحریمه سنی قطع ایلمز (ویلزمه السجدة بسهو امامه) وامامنک سهویله کندویه سهو
سجده لازم کلور یعنی چقان سبقت ایدن صلاتی قضایه قائم اولدوغنده امامنه ایکی سجدهٔ
سهو لازم کلسیدی امامله سجدهٔ سهوه عود ایلمک لازم کلور واکر عودت ایلمزسه صلاتنک
آخرنده سهو سجده ایتمک لازمدر منفرد بونک خلافیدر غیرک سهویله اکا سجده لازم کلمز
(وان لم یحضر المسبوق فی سهوه) اکرچه کیم مسبوق صلاتده داخل اولمزدن اول امامک
سهونده حاضر دکل ایسه ده (ویأتی تکبیر التشریق) ومسبوق تکبیر تشریقی کتورر منفرد
کتورمز (واللاحق کانه خلف الامام حتی لایتغیر فیه بنیة الاقامة ولایأتی بقراءة ولاسهو)
ولاحق ایچون ایکی جهت یوقدر بلکه همان لاحق امامک خلفنده کبیدر حتی مسافر ایسه
اقامته نیت ایلسه نیت ایله فرضی متغیر اولماز قراءت ایتمز وسهو سجده ایلمز (ولایتارکه امامه
بالسهو) دخی امامنک سهویله ترک ایلدیکنی کتورمز (ویفسد مایقضی بالمحاذاة) ومرأه یه
محاذی اولمغله قضا ایلدیکی صلاتی فاسد اولور پس بوذکر اولنانلرک کلیسی مقتدی احکامندندر
(وعلمه بخطاء القبلة عن امامه) وامامنک قبله ده خطاسنی بلمسیله قضا ایلدیکی صلاتی
فاسد اولور بودخی مقتدی احکامندندر (المسبوق یقضی اول صلاته فی حق القراءة وآخرها
فی حق التشهد حتی لوادرک رکعة من المغرب قضی برکعتین وفصل بقعدة) مسبوق قراءت
حقنده صلاتک اولنی قضا ایدر وتشهد حقنده آخرینی قضا ایدر حتی صلاة مغربدن
بر رکعته یتشسیدی ایکی رکعتله قضا ایدر وبر قعده ایله فصل ایدر چقان بر رکعتله قضا ایتسیدی
کانه تشهده نظر ایله ایکی رکعت قلمش اولور (وقراء فی کل الفاتحة وسورة) وایکی رکعتک
هر برنده فاتحه وسوره قراءت ایدر زیرا قضا ایلدیکی کانه صلاتک اولیدر وایکسنک برنده
قراءتی ترک ایلسیدی صلاتی فاسد اولور (ولو ادرکها من ذوات الاربع صلی رکعة اخری
وقرأهما) اکر دورت رکعت صاحبی اولانک بر رکعتنه یتشسیدی بر رکعت اخری دخی قلار
وایکیسنده دخی فاتحه قراءت ایدر وسوره قراءت ایدر (وتشهد) تشهد دخی ایدر زیرا تشهده
نظر ایله ایکی رکعت نماز قلمش اولور (ثم صلی رکعة اخری وقرأهما) اندنصکره بر رکعت اخری
دخی قلار فاتحه وسوره قراءت ایدر زیرا قضا ایلدیکی قراءته نظر ایله صلاتنک اولیدر
(ولایتشهد) تشهد ایلمز زیرا قضا ایلدیکی تشهده نظر ایله صلاتنک آخریدر (وخیر فی الثالثة)
ورکعت ثالثه ده مسبوق قراءتی ترک ایله قراءت ایتمک بیننده مخیر قلندی (والافضل القراءة)
وافضل اولان قراءت ایتمکدر

) باب الحدث فی الصلوة (

بو باب صلاة ایچنده واقع اولان حدثک احکامی بیاننده در (امام سبقه حدث غیر مانع للبناء) بر امام
اکا بنایه مانع اولمیان حدث واقع اولسیدی حدثله مراد اختیارسز واقع اولان حدثدر که اکا

حدث سماوی دیرلر بنایه مانع اولان حدث قصد ایله اولان حدثدر (ولو بعد التشهد قبل السلام)
اکرچه اول حدث تشهددنصکره وسلامدن اول واقع اولورسه ده زیرا بوتقدیرجه امامك
صلاتی تمام اولدی سنك بیلدیکك شی ایچونکه تحقیقا خروج بصنعه امام قتنده فرضدر
خروج ایسه بولنمادی (یستخلف) امام قولنك خبریدر یعنی امام یرینه برکیمسه یی خلیفه ایتمك
واجب اولور زیرا امامك مکانی امامدن خالی اولسیدی مقتدینك صلاتی فاسد اولور حتی اکر
امامه حدث واقع اولدقده مسجددن چیقنجه یه دکین برکیمسه یی تقدیم ایلمسه قومك صلاتی فاسد
اولور کافیده بویله ذکر اولندی صورت استخلاف اولدرکه اموزینی اکیجی اولدیغی حالده
کیرو چکیلوب الن بورنو اوزره وضع ایده که بورنو قنامق ایهام اولنوب حتی اندن قومك
سوء ظنلری منقطع اوله وکندوبی ولی ایدن صفدن برکیمسه یی اشارتله تقدیم ایلیه واکر
تکلم ایدرسه قومك صلاتی باطل اولور وصلاة صحراده اولورسه امام مادامکه صفلری تجاوز
ایلمیه ومسجد ایسه مادامکه مسجددن طشره چیقمه یه انکیچون استخلاف ایلمك واردر پس
اکر امام بوحدی تجاوز ایدنجه استخلاف ایتمزسه قومك صلاتی باطل اولور وامامك صلاتنده
ایکی روایت واردر (کما اذا حصر عن القراءة) نتکیم امام قراءتدن حصر اولسه یعنی صلاة
جائز اوله جق قدر قراءتدنصکره حصر اولسه تحقیقا امام ذکر اولنان کبی حدث وقوعندن
استخلاف ایتدیکی کبی بونده دخی امام اعظم قتنده استخلاف ایدر امامین ایچون خلاف واردر
اکر امام صلاة جائز اوله جق قدر قراءت ایتدی ایسه استخلاف بلا خلاف جائز اولماز زیرا
استخلافه حاجت قالمز (فیتوضی ویبنی) پس امام بعد الاستخلاف آبدست الوب صلاتنك باقی
قلانی بنا ایدر (ویتم ثمه) وآبدست الدیغی مکانده صلاتی تمام ایدر (او یعود ان فرغ امامه)
یاخود مکاننه عودت ایدر اکر استخلاف ایلدیکی امامی صلاتدن فارغ اولدی ایسه لفظ ان یتم ثمه
و یعود قولنه متعلقدر (کالمنفرد) منفرد کبی تمام ایدر زیرا منفرد آبدست الدیغی مکانده اتمامله
مکاننه عودت ایدوب اتمام ایتمکده مخیردر وامامك مخیر اولمسنك وجهی تحقیقا امامك یورومسنده
قلت واردر ومنفرد مخیر اولمسنك وجهی مکان واحدده اداء صلاة واردر ایمدی دیلدیکنی
اختیار ایدر (والاعاد) یعنی اکر امامی اولکه استخلاف ایلدیکی کیمسه در صلاتدن فارغ
اولمدی ایسه قطعا عودت ایدوب خلیفه سی اردنده صلاتی تمام ایدر (کذا المقتدی) کذا مقدم
خبردر المقتدی مبتدادر یعنی کذلك امام کبیدر مقتدی چقان حدث واقع اولسه (والافضل
للمنفرد ومقتد فرغ امامه الاستیناف) ومنفرد ایچون وامامی صلاتدن فارغ اولان مقتدی
ایچون افضل اولان یکیدن قیلمقدر شبهه خلافدن ابعد اولوب بلا اخلال اداء صلاة متحقق
اولسون ایچون وامام ومقتدی فضیلت جماعتی احراز ایچون بنا ایدر (ولو استخلف مسبوقا جاز)
اکر امام مسبوقی یرینه استخلاف ایلسه جائز اولور تحریمه ده مشارکت بولندیغیچون وامامه
اولی اولان مدرکی تقدیم ایلمکدر زیرا مدرك صلاتی اتمامه قادردر و بو استخلاف اولنان مسبوقه
لایق اولان تسلیمدن عاجز اولدیغیچون تقدم ایتمکدر (ولو تقدم اتم صلاة الامام اولا) واکر
مسبوق تقدم ایتدی ایسه امامك مقامنه قائم اولدیغیچون امامك صلاتنه یتشدیکی محلدن بدأ
ایتمکله اولا امامك صلاتنی تمام ایدر وقچان موضع سلامه منتهی اوله (قدم مدرکا یسلم بهم) برمدرکی
تقدیم ایدرکه قوم ایله سلام ویره (وحین اتمها) یعنی امام مسبوق امام اولك صلاتنی تمام ایلدیکی
وقتده یعنی تشهد مقداری قعود ایتمکله (یضره) مسبوقه ضرر ایدر مراد صلاتیدر (منافی)
یعنی صلاة ایچون منافی اولان شی که قهقهه کبی کلام دنیا کبی مسبوقك صلاتنه ضرر ایدر
(ویضر الاول) وامام اوله دخی ضرر ایدر زیرا اول منافی مسبوقله امامك صلاتلری ارالغنده

بولندی (الا عند فراغه) الامام اولك فراغی آبدست الوب خلیفه سنه یتشوب برحیثیتله که
برشی سبقت ایتمیوب وصلاتی خلیفه سی اردنده تمام ایدوب فراغی وقتنده منافی ضرر ایتمز
(لا القوم) یعنی منافی قومه ضرر ایتمز زیرا انلرك صلاتی تمام اولدی (وان لم یسبقه) واکر امام اوله
حدث واقع اولمز ایسه (وقعد قدر التشهد فقهقه او احدث عمدا فسدت صلاة المسبوق)
وتشهد مقداری قعود ایدوب قهقهه ایدرسه یاخود قصدا آبدستی بوزرسه مسبوقك صلاتی
فاسد اولور (وان تکلم او خرج من المسجد لا) واکر کلام دنیاسویلرسه یاخود مسجددن طشره
چقارسه مسبوقك صلاتی فاسد اولماز زیرا قهقهه امامك صلاتنه ملاقی اولان جزء ایچون فاسد
قلجیدر پس مقتدینك صلاتندن مثلنی افساد ایدر الامام بنایه محتاج اولماز ومسبوق بنایه محتاج
اولور ایمدی فاسد اوزرینه بنا اولنان فاسددر اما کلام بونك خلافیدرکه زیرا کلام سلام
معناسنه در زیرا کلام منتهی در منافی دکلدر بواجلدن بونکله صلاتك شرطی فوت اولمازاولکه
طهارتدر پس چقان کلام صلاتدن برجزءه مصادف اولسه اول جزئی افساد ایلمز پس کلام
مسبوق حقنده تأثیر ایلمز ولکن شرط صلاتك اوانده قطع ایدر اوانك غیریده قطع ایتمز وکلام
سلام معناسنه در شول حیثیتدنکه تحقیقا کلام صلاتك شرطنی باطل ایلمز اولکه طهارتدر
قهقهه وقصدا حدث بونك خلافیدر ومسجددن خروج دخی کلام کبیدر زیرا مسجددن
خروج قاطعدر مفسد دکلدر (ومانعه الحدث العمد والجنون والاغماء) یعنی بنانك مانعی
قصدا حدثدر وجنون واغمادر (والامناء بالاحتلام) دخی صلاتده وضوینی نقض ایلمز
براو یقوایله او یویوب احتلام اولمقدر (اوغیره) یاخود احتلامك غیری ایله تذکر ایتمك کبی
وشهوتله مس ایتمك کبی ظهیریه ده بویله ذکر اولندی (والقهقهة واصابة بول کثیر)
وقهقهه ودرهم مقدارندن زیاده بول کثیر اصابت ایتمك کبی (وسیلان شجة وظهور عورة
فی الاستنجاء) وباش یارغندن قانك آقسی واستنجاده عورتنك ظاهر اولمسی کبی (یمنع البناء)
بنایی منع ایدر (الا ان یضطر) مکرکه مضطر اولورسه منع ایلمز (کذا المرأة) یعنی عورتك دخی
استنجاده عورتنی ظاهر اولمق بنایی منع ایدر (والقراءة ذاهبا وجائیا) دخی آبدسته کیدرکن
وکلورکن قراءت ایتمك بنایی منع ایدر بعض دیرکه اکر کیدرکن قراءت ایدرسه صلاة فاسد اولور
وکلورکن فاسد اولماز و بعض دیرکه کلورکن قراءت ایدرسه فاسد اولور کیدرکن اولماز وقول صحیح
بودرکه ایکیسنده دخی فاسد اولور زیرا کیدرکن حدثله بیله بررکن ادا ایتدی وکلورکن
یوریمك ایله بررکن ادا ایتدی (بخلاف التسبیح والتهلیل فی الاصح) قول اصحده تسبیح
وتهلیل قراءتك خلافیدرکه زیرا تسبیح وتهلیلده اداء رکن یوقدر (وطلب الماء بالاشارة)
والحدث العمد اوزره یاخود قراءت اوزره معطوفدر یعنی اشارتله صوطلب ایتمك بنایی منع ایدر
(وشراؤه بالتعاطی) دخی صوبی صاتون المق بنایی منع ایدر تعاطی ایله قیده باعث صراحة
ایجاب وقبول ایله صاتون السه صلاتك فاسد اولمسی ظاهر اولدیغیچون (والمکث قدر اداء الرکن
بعد سبق الحدث) حدثك وقوعندنصکره بررکنی ادا ایده جك مقداری اکلنمك دخی بنایی منع
ایدر (الا اذا کان نائما) مکر حدثله مکث او یورکن اولورسه بنایی منع ایتمز یعنی مکث محدثك
نومی حالنده اولورسه منع ایتمز زیرا نوم حالنده اولان حدث بنایی منع ایتمز (والخروج من المسجد
وتجاوز الصفوف فی غیره بعد ما ظن انه احدث ثم ظهر طهره) دخی مسجددن چیقمق
ومسجدك غیری صحراده صفلردن تجاوز ایتمك حدث واقع اولدی ظن ایدوب بعده طاهر اولدیغی
ظاهر اولدقدنصکره مسجددن چیقمق بنایی منع ایدر (ولو عمل عمدا بعد التشهد منافی الصلوة)
واکر تشهددنصکره قصدا منافیء صلاة ایله عمل ایلسه (تمت الصلوة) صلاة تمام اولور

خروج بصنعه بولندیغیچون (ولووجد بلاصنعه بطلت) واكر منافی صلاة تشهدنصكره
محدثك صنعی یوغیكن بولنسیدی صلاة باطل اولور منافی تمام اولمزدن اول بولندیغی ایچون
امامین ایچون خلاف واردر (فتبطل بقدرة المتیمم علی الماء) متیمم اولان كیمسه نك صلاتده
مایی استعماله قدرتی ایله صلاة باطل اولور (ورؤیة المتوضی المقتدی بالمتیمم الماء) وذكر اولنان كبی
متیممه اقتدا ایدن متوضینك مایی كورمسیله صلاتی باطل اولور صاحب كنز رحمه الله دیدیكه
متیمم مایی كورسیدی صلاتی باطل اولور زیلعی دیدیكه رؤیت ایله مراد استعماله قادر اولمقدر
حتی اكر مایی كوروب استعماله قادر اولمسه صلاة باطل اولماز واكر كورمدین استعماله قادر
اولسه باطل اولور ایمدی امر قدرته دائر اولدی غیری دكل وصلاتك باطل اولمسی ایچون
متیممك مایی كورمسنه قید ایتمسنك فائده سی بوقدر زیرا اكر متوضی بر متیممك اردنده نماز
قیلاركن مایی كورسیدی انك صلاتی یلدیكی ایچون امامه خبر ویرمسیله انك استعماله امام قادر
اولور وامامك مایه قادر اولمدیغیچون صلاتی تامه در بو اجلدن بن عبارتی كوردیكك قوله تغییر
ایلدم (ونزع الماسح خفه بعمل یسیر) وادیكنه مسح ایدن كیمسه واسع اولمغله معالجه یه
احتیاجسز عمل یسیر ایله چقارمغله صلاة باطل اولور واكر ادیكك چقمسی كوجلك ایله اولورسه
صلاتی تمام اولوب خروج بصنعه بولندیغیچون صلاتی باطل اولماز (ومضی مدة مسحه ان
وجد الماء) ودخی ادیكنه مسح ایدن كیمسه نك مسحنك مدتی بچمسیله صلاة باطل اولور
اكر مایی بولورسه (وقیل مطلقا) وبعض دیدی كه مسحك مدتنك بچمسی مطلقدر كركسه
مایی بولسون وكركسه بولمسون (وتعلم الامی آیة) دخی امینك آیت تعلم ایلمسی یاخود آیت
تعلم ایتمكه مشغول اولمقسزین غیردن اشتمكله اتی حفظ ایتمسیله صلاتی باطل اولور اكر
تعلمه مشغول اولورسه صلاتی باطل اولمیوب تمام اولور خروج بصنعه بولندیغیچون متون
مشهوره ده لفظ آیت یرینه سوره واقع اولدی لفظ سوره مستقیم اولماز الامامین قولی اوزره
اولور (ونیل العاری ثوبا) عریان اولان كیمسه نك انده صلاة جائز اولجق بر ثوبه نائل
اولمسیله صلاتی باطل اولور (وقدرة المومی علی الاركان) دخی صلاتی ایما ایله قلان كیمسه نك
اركان صلاتك اداسنه قادر اولمسی ایله صلاتی باطل اولور زیرا انك صلاتنك آخری قوی اولدی
پس قویی ضعیف اوزره بنا ایتمك جائز اولماز (وتذكر فائتة علیه) دخی صاحب ترتیب اولان
كیمسه نك فوت ایلدیكی صلاتی تذكر ایتمسیله صلاتی باطل اولور وكذلك قچان فوت اولان
صلاة امام اوزره اولسیدی مقتدینك اول فائته یی تذكر ایلمسیله بالكز مقتدینك صلاتی
باطل اولور زیلعی بویله ذكر ایلدی (وتقدیم القارئ امیا) دخی قراءته قادر اولان كیمسه نك
امی یی تقدیم ایلمسیله صلاتی باطل اولور (وطلوع الشمس فی الفجر) دخی شمسك صلاة
فجرده طلوعیله (ودخول وقت العصر) صلاة عصرك دخولی (فی الجمعة) جمعه ده داخل
اولمسیله (وزوال عذر المعذور) دخی معذورك عذری زایل اولمسیله (وسقوط الجبیرة عن برء)
دخی یاره نك اوكلوب صارقسی ساقط اولمغله (ووجدان المصلی بالنجس مایزیله) ونجسله
نماز قلان كیمسه نك نجسی ازاله ایدر شیء بولمسیله (ودخول وقت المكروه علی مصلی القضاء)
وقضا قلان كیمسه اوزره وقت مكروهك داخل اولمسیله (وعدم ستر الجاریة عورتها اذا كانت
تصلی بغیر قناع فاعتقت) دخی اورتوسز نماز قلان جاریه اعتاق اولندقده عورتنی ستر ایتمكله
پس بو ذكر اولنان شیلر بلاصنعه صلاتی فاسد قلجیدر امام اعظم قاتنده وامامین قاتنده خلاف
واردر و بو خروج بصنعه امام اعظم قاتنده فرض اولوب امامین قاتنده فرض اولماموق
اوزره در تشكیم مرور ایتدی (ركع او سجد فاحدث اوذكر سجدة فسجدها فان بنی اعاد ما احدث

فیه قطعا وما ذكر فیه ندبا) یعنی تحقیقا بر كیمسه یه ركوعده یاخود سجودده حدث
واقع اولسیدی یاخود قالمش سجدهٔ تذكر ایتسیدی پس اكر ابدست الوب بنا ایدرسه حدثك
واقع اولدیغی ركوع یاخود سجودی قطعا ادا ایتمك لازمدر زیرا ركنك اتمامی اولماز الا انتقال
ایله اولور انتقال ایسه حدثله بله متحقق اولماز اعاده دن لابدر واكر ركوعنده یاخود سجودنده
محدث اولان كیمسه امام ایسه غیری یی یرینه تقدیم ایدر وتقدیم اولنان كیمسه ركوع وسجودی
اوزره دائم اولور دایم اولمقلغله اتمام ممكن اولدیغیچون واكر ركوعنده ویا سجودنده تذكر ایتسه كه
تحقیقا ركعت اولی ده بر سجده ترك ایلدی پس اول سجده یی قضا ایدر ركوعی یاخود سجودی
اعاده ایتمك انك اوزرینه واجب اولماز ولكن اعاده ایدرسه مندوب اولور بقدر الامكان
صلاة مرتب اولسون ایچون (ام واحدا فاحدث فلو كان رجلا فامام بلا نیة) بر كیمسه
بر كیمسه یه اقتدا ایتسیدی امامه حدث واقع اولدقده اكر مقتدی رجل ایسه اول مقتدی
بلا نیة امامدر یعنی امام اولك خلافتی ایله متعیندر اكرچه كیم اول مقتدینك استخلافنه نیت
ایتمدی ایسه ده انده صلاته صیانت اولندیغیچون تشكیم بابك اولنده مرور ایتمش ایدی وامامك
تعیینی كثرة محلنده مزاحمه یی قطع ایچوندر بو محلده ایسه مزاحمه یوقدر ایمدی امام اول
صلاتی امام ثانی یه اقتدا ایدیجی اولدیغی حالده تمام ایدر تشكیم استخلاف ایلدیكی وقتده تمام
ایلدیكی كبی (والا) واكر مقتدی رجل دكل ایسه بلكه صبی یاخود مرأه ویاخنثی ایسه
(فتفسد صلاته فی روایة) بر روایتده اول امام اولك صلاتی فاسد اولور وبعض فاسد اولماز
دیدیسه ده زیرا اندن استخلاف قصدا بولنمدی وكذلك قچان اول مقتدی واحد امی اولوب
ویاخود فرض قلان اردنده نافله قلار ایسه یاخود صلاة قضاده مسافر اوزرنده مقیم
ایسه حكم ذكر اولندیغی اوزره در (اخذه رعاف مكث الی انقطاعه ثم توضأ وبنی)
مصلینك بورنی قانه سیدی قان منقطع اولنجه مكث ایدر اندنصكره آبدست الوب بنا ایدر انك
اوزرینه صلاتی یكیدن قلمق واجب اولماز

(* باب ما یفسد الصلوة وما یكره فیها *)

(یفسدها السلام عمدا) قصد اسلام صلاتی افساد ایدر عمدا قیدنه باعث اولدر كه زیرا سلام مفسد
دكلدر زیرا اركان صلاتدندر پس قصدك غیریده وقصدده كلام قلنور (ورده) وسلامك ردی دخی
صلاتی افساد ایدر بونی عمدا قیدا ایله ایتمدیكنه باعث زیرا سلامك ردی اركاندن دكلدر بلكه ردی كلام
وخطابلشمقدر (والكلام مطلقا) ومطلق كلام صلاتی افساد ایدر برابردر كرك قصدا وكرك سهوا
اولسون (والدعاء لما یشبه كلامنا) دخی بزم كلامنزه مشابه دعا صلاتی افساد ایدر مثلا اللهم
البسنی ثوب كذا دیمك كبی اللهم زوجنی فلانة دیمك كبی شافعی رحمه الله قتنده فاسد اولماز (والانین)
دخی صلاتك ایچنده آه وانین ایتمك افساد ایدر كافیده ابو یوسفدن نقل جهتیله ذكر اولندی
تحقیقا آه دیمك صلاتی افساد ایلمز برابردر كرك مرضدن اولسون وكرك جنت وجهنمی تذكردن
اولسون (والتأوه) دخی اوه دیمك وجعدن وجنت ایله جهنمی تذكردن اولورسه ده ایكیسنده بله
صلاتی افساد ایدر وتاتارخانیه ده ذكر اولندیكه محمد ابن سلمه یه بوندن سؤال اولندی محمد بن سلمه
دیدیكه قطع ایلمز وغیاثیه ده ذكر اولندیكه فقهاء دیدیلر كه مسئله یی بونكله اخذ ایتمك فتوی ایچون
احسندر زیرا بو اوه مریضك مرضی مشتد اولدقده مبتلا اولدیغی شیدندر (والتأفیف) دخی اف
دیمك صلاتی افساد ایدر (وبكاء بصوت لوجع او مصیبة) دخی مرض ایچون ویا بر مصیبت ایچون
صوت ایله صلاتده اغلمق صلوتی افساد ایدر (لا لذكر الجنة والنار) جنت وناری ذكردن
اغلمق صلاتی افساد ایتمز زیرا آه وانین دخی بونك مثللی شی قچان جنت وناری ذكردن اولسه كانه

*اللهم انی اسئلك الجنة واعوذ بك من النار دیمك اولور و بونكله تصریح ایلمسه صلاتی افساد ایلمز
یعنی ای بنم ربم سندن جنتی طلب ایدرین ونار دن سكا صغنورین دیمكدر واكر اغریدن ومصیبتدن
اولورسه كانه اكا مصاب فمزونی یعنی بن مصیبته مبتلا اولدم بكا تسلیت ویردیمك اولور واكر بونكله
تصریح ایدرسه صلاتی افساد ایدر كافیده بویله ذكر اولندی (وتنحنح بلا عذر) دخی عذرسز
اوكسرمك صلاتی افساد ایدر مدفوع الیه اولمامغله بلكه صلاتی كوزل اولمق ایچون اوله اكر تنحنحله
حرف ظاهر اولورسه مثالی حانك فتحیله اح كبی ویاخود حانك ضمیله اح كبی امام اعظم وامام محمد
قتنده افساد ایدر اكر مصلینك بوغازینه توكرك جمع اولمغله مضطر اولورسه اغسرمق كبی افساد ایتمز
زیرا اغسرمق قطع ایلمز اكرچه تكلم حاصل اولورسه ده زیرا طبیعت جهتندن مدفوع الیهدر واما
معده نك تنفر بكه ككرمكدر پس بونكله حروف حاصل اولور حال بوكه مدفوع الیه دكلدر امامین قتنده
صلاتی قطع ایدر واكر مدفوع الیه اولورسه قطع ایلمز كافیده بویله ذكر اولندی (وتشمیت عاطس)
دخی اقسرن كیمسه یه تشمیت ایلمك صلاتی افساد ایدر تشمیت سین ایله وشین ایله لغتدر اصح اولان
شین معجمه ایله در وتشمیت یرحمك الله دیمكدر صلاتی افسادنك وجهی اولدر كه زیرا كلام ناسدندر
زیرا بونكله ناس بیننده خطابلشمق واقع اولور اكر اغسرن كیمسه یاخود استماع ایدن الحمد لله دیسه
صلاتی فاسد اولماز زیرا عرفا جواب دكلدر واكر اغسرن كیمسه كندی نفسیچون یرحمك الله
دیسیدی صلاتی فاسد اولماز زیرا یرحمنی الله منزله سنده در بو جهتدن افساد ایتمز ظهیریه ده
بویله ذكر اولندی (وجواب خبر سوء بالاسترجاع) دخی خبر سوءك استرجاعیله یعنی جوابده انا لله
وانا الیه راجعون دیمكله صلاتی افساد ایدر (وسار بالحمدلة وعجب بالسبحلة) ومسرور خبر
ایشدن الحمد لله دیمكله وخبر عجیبه یه سبحان الله دیمكله جواب ویرمك صلاتی افساد ایدر
(والهیللة) دخی لا اله الا الله دیمكله جواب ویرمك صلاتی افساد ایدر مصنف رحمه الله
جواب ذكر ایلدی زیرا تمجید وتحمید مثللی ایله جواب مراد ایلمسه بلكه كندینك صلاتده
اولدیغنی اعلام مراد ایلسه اتفاقا صلاتی جائز اولور وجوابی تحمید وتمجید مثالی ایله قید ایلدی
ثنا اولمیان شیئله جواب بالاتفاق مفسددر (ویفسدها قراءته من مصحف) دخی مصلینك صلاتده
مصحفدن قراءتی افساد ایدر زیرا تعلم مراد ایدر پس غیردن تعلم ایتمكه مشابه اولور (وفتحه علی
غیر امامه) دخی مصلینك امامنك غیری یه فتح ایلمسی صلاتی افساد ایدر زیرا فتح علی الغیر تعلیمدر
وتعلمدر پس كلام ناسدن اولدی مصنفك علی غیر امامه قولی مقتدینك مقتدی اوزره فتحنه ده شامل
اولور ومصلینك غیری اوزره ویا الكز مصلی اوزره ده شامل اولور وامامدن ومنفرددن هر شخص
اوزره شامل اولور و بونلرك كلیسی مفسد در مكر مصلی بونكله فتح قصد ایلمیوب تلاوت قصد
ایدرسه مفسد اولماز و بونك نظیری اولدر كه چقان مصلی یه مالك ندر دنیلدكده الخیل والبغال
والحمیر دیسیدی اكر جواب مراد ایدرسه اول جواب انك صلاتنی افساد ایدر واكر جواب مراد
ایتمزسه افساد ایتمز واكر مصلی كندو امامی اوزره فتح ایدرسه استحسانا فاسد اولماز اكر صلاة جائز
اولجق قدر قراءتله فتح ایدرسه بعضك قولنده افساد ایدر زیرا اكا ضرورة یوقدر و بعض دیدیكه
امام آیت اخرایه انتقال ایلدكده فتح ایدرسه فاتحك صلاتی فاسد اولور وكذلك امام فاتحك
قولنی اخذ ایدرسه امامك صلاتی فاسد اولور زیرا اكا حاجت یوقدر وفاتح اولانه لایق اولان
فتحده عجله ایتمامكدر زیرا آز اولور امامك آیت خاطرینه كلور پس تلقین بلا حاجت اولمش اولور
وامامه لایق اولان فاتحك فتحنی قبول ایلمیوب بلكه فرض مقداری قراءت ایتدی ایسه ركوع
ایتمكدر واكر فرض مقداری قراءت ایتمدی ایسه آیت اخری یه انتقال ایلمكدر (واكله وشربه)
دخی مصلینك صلاة ایچنده یمسی وایچمسی صلاتی افساد ایدر زیرا اكل وشرب صلاتی
منافیلردر وقصد ایله نسیان بیننده فرق یوقدر زیرا حالت صلاة مذكره در بوذكر اولنان اكل

قچان دیشلرك ارالغنده اكل اولنور شی اولمدیغی صورتده در واما اكر دیشلرك ارالغنده قلان اكل
اولنورسه صلاتی افساد ایلمز نته كیم عن قریب بیانی كلور (وسجوده علی نجس) دخی مصلینك نجس
اوزرینه سجده ایلمسی صلاتی افساد ایدر وامام ابی یوسفدن روایت اولندیكه افساد ایلمز حتی اول
سجده یی برموضع طاهرده اعاده ایتسیدی صحیح اولور زیرا اول سجده نك نجاست اوزره اداسی عدم
منزله سنده در امام اعظم ایله امام محمدك علتی اولدر كه تحقیقا صلاة تجزی قبول ایتمز قچان بعضسی فاسد
اولسه كلیسی فاسد اولور دیدیلر واللرین ودیزلرین نجس اوزره وضع ایتمك سجده نك خلافی اوزره در كه
زیرا صلاة جائز اولور زیرا اللرین ودیزلرین نجس اوزره وضع ایتمك اصلا وضعی ترك ایتمك
كبیدر جوازی منع ایتمز ومصلی نك وجهی بونك خلافیدر كه زیرا وجهك وضعنی ترك ایتمك
صلاتك جوازینی منع ایدر (واداء ركن اوامكانه بكشف عورة اونجاسة) دخی مصلینك
كشف عورتله برركنك اداسی یاخود برركنك اداسی ممكن اولان مقدار مكثی صلاتی افساد ایدر
اكر مصلینك صلاتده عورتی منكشف اولسه پس مصلی اول كشف اولان عورتی بلا مكث
ستر ایلدی ایسه اجماعا صلاتی جائز اولور زیرا زمان یسیرده انكشاف زمان كثیرده انكشاف
كبی دكلدر بو اجلدن صلاتی منع ایلمز اكر انكشافله برركنی ادا یاخود انده اداء ركن ممكن اولجق
مقداری مكث ایتدی ایسه فاسد اولور وكذلك اكر مصلی موضع نجس اوزره قائم اولسیدی
یاخود مزاحمه ایچون صف فساده واقع اولسیدی پس برركنی ادا ایدوب یاخود ادا
ایده جك قدر مكث ایتسیدی (عند ابی یوسف وعند محمد لا) امام یوسف قتنده صلاتی
فاسد اولور وامام محمد قتنده فاسد اولماز یعنی كشف عورتك ونجاستك ملابسه سی صلاتی مكث
ایله افساد ایدر (مالم یؤده) مادامكه ركنی ادا ایلمدیكه یعنی تحقیق كلام بودر كه اداء ركنك
مقدارینه اعتبار اولنمز بلكه حقیقتده اداسنه اعتبار اولنور (واستخلاف مقتد من خارج المسجد
كو مسجدك خارجنده اولان برمقتدی یی استخلاف ایتمك دخی صلاتی افساد ایدر یعنی قچان
مسجد قومله طلوب وصفوف خارج مسجده متصل اولسه پس امامه حدث واقع اولوب مسجددن
چیقوب خارج مسجددن بررجل مقتدی یی استخلاف ایتسیدی كلیسنك صلاتی باطل اولور
مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا امامك مكاننك امامدن خالی اولمسی صلاتی افساد ایدر لكن
مادامكه مسجد ایچنده در كانه مكانی خالی قلمدی امام محمد قتنده صلاة فاسد اولماز زیرا صفوف ایچون
حكم مسجد واردر نته كیم صحراده اولدیغی كبی (وانثی ولو خلفه نساء) دخی امامك اردنده
نسا وار ایسه یرینه برمرأه یی استخلاف ایتمكله صلاتی فاسد اولور یعنی امامه حدث واقع اولوب
یرینه برمرأه یی استخلافیله امامك اردنده رجال ونسانك وامامك وقومك صلاتی فاسد اولور خلافته
صالح اولمیانی استخلافله مشغول اولدیغی ایچون كندونك صلاتی فاسد اولور وانك صلاتنك فسادی
سببیله قومك صلاتی دخی فاسد اولور (وكل عمل كثیر) دخی عمل كثیرك كلیسی صلاتی
افساد ایدر عمل كثیرك تفسیرنده اختلاف اولندی عامهٔ مشایخ انك اوزرینه در كه عمل كثیر شول
شیدر كه ناظری بلور كه تحقیق بو عملك فاعلی مصلی دكلدر بعض عمل كثیر مصلی انكله استكثار
اولنان عملدر امام سرخسی دیدیكه بعضك قولی امام اعظمك مذهبنه اقربدر زیرا
انك رأیی مبتلانك رأینه تفویض ایتمكدر و بعض عمل كثیر اله محتاج اولان عملدر
دیدیلر (لانظره الی المكتوب وفهمه) لا نظره یوقاروده مرور ایدن وقراءته اوزره معطوفدر
یعنی مصلینك مكتوبه نظری وفهمی عمل كثیر دكلدر اول مكتوب كرك قرأن اولسون وكرك
قرأنك غیری اولسون مصلی اكا نظر ایتمك ومعناسنی فهم ایتمك صلوتی افساد ایتمز جامع دیوارنده
یازیلان آیات وآیاتك غیری یه نظر اولندیغی كبی (او اكل ما بین اسنانه) یاخود دیشلرینك ارالغنده

قلان شیء اکل ایلمسی صلاتی افساد ایلمز زیرا اول دیشك ارالغنده قلان طعام ریقه مانع اولدیغی
اجلدن صوم انك اکلی ایله فاسد اولماز و بعض دیش ارالغنده اولان شیء اکر نخودن اکسك شیء
قلیل اولورسه افساد ایلمز زیاده اولورسه افساد ایدر دیدی نهایه ده بویله ذکر اولندی
(اومر ورمارق الصحراء بموضع سجوده) یاخود صحراده نماز قلان کیمسه نك موضع سجودینه کلوب
کچن کیمسه نك مروری صلاتنی افساد ایلمز فقهاشول موضعده تکلم ایلدیلر که انده مرور مکروه اولور
واصح قول بودر که مصلی نك تحقیقا مرور مکروه اولان موضع مصلینك موضع صلاتیدر وموضع
صلاة ایاغندن موضع سجودینه وارنجه در پس اندن بر کیمسه مرور ایلسه مصلی نك صلاتی فاسد
اولماز (وان اثم المار) اکرچه کیم مرور ایدن کیمسه آثم اولورسه ده (و یغرز امامه فیه سترة ان ظن المرور)
ومصلی صحراده اوکنه برستره دیکرا کر مرور ظن ایدرسه (ویدفعه بالاشارة اوالتسبیح لا بهما ان عدمها
ان عدمها قولی و یدفعه قولنه متصلدر یعنی اکر مصلی ستره بولمزسه مرور ایدن کیمسه یی اشارتله
یاخود تسبیحله یعنی سبحان الله دیمکله دفع ایدر لکن عمل کثیردن احترازا اشارة و تسبیحك ایکیسیله
عمل ایتمز (اومر بینهما) یاخود مرور ایدن کیمسه ستره ایله مصلی بیننه مرور ایدرسه ده صلاتنی
افساد ایلمز (وکفی سترة الامام) وجماعت ایچون امامك دیکدیکی ستره کفایت ایدر (واثم المار
فی المسجد الصغیر بالمرور بین یدیه مطلقا) ومسجد صغیرده مصلی نك اوکندن مرور ایتمسیله آثم اولور
مطلقا یعنی برابردر کرك مرور ایدن کیمسه مصلینك ماینی ایله ایکی صف مقداری اولسون و کرك ایکی
صفدن زیاده اولسون (بلاحائل بینهما) ایکیسی بیننده حائل اولماز ایسه (والکبیر قیل کالصغیر)
ومسجد کبیرك حقنده بعض مسجد صغیر کبیدر دیدی (وقیل کالصحراء) و بعض مسجد کبیر صحرا
کبیدر دیدی وقتا که مصنف صلاتی افساد ایدن و افساد ایتمین شیلری بیاندن فارغ اولدی ایسه صلاتده
مکروه اولانی اولمیانی بیانه شروع ایدوب (وکره تثاوبه) دیدی یعنی مصلینك اسنمسی مکروه اولدی
زیرا اسنمك امتلادندر پس اکر صلاتده اسنمك غالب اولورسه النی و یاخود یکنی اغزنه وضع ایلسون
(وتمطیه) دخی مصلینك کرنمسی مکروه اولدی زیرا کرنمك کسلدندر (وتغمیض عینیه) دخی
مصلینك ایکی کوزلرینی یومسی مکروه اولدی منهیاتدن اولدیغی ایچون (وکف ثوبه) دخی
اوکنده مراد ایلدیکی ثوبنی دوروب مرتفع ایلمك مکروه اولدی زیرا انده نوع جبارلق واردر
(وسدله) دخی ثوبنی صارقتمق مکروه اولدی و بو ثوبنی باشی اوزره واوموزی اوزره قویوب اوجلرینی
صالی و یرمکدر زیرا بونده اهل کتابه تشبه واردر (وعبثه به و ببدنه) دخی ثوبیله و بدنیله اوینمق
مکروه اولدی زیرا بونلر خارج صلاتده منهیاتدندر صلاتده مکروه اولمسی بطریق الاولیدر
(وعقص شعره) دخی صاچنی دوکك و باشنك اوزرینه جمع ایلمك منهیاتدن اولدیغی ایچون
مکروه اولدی وعقص شعر باشنك اورته سنه برایپله یاخود صمغله بعضنی بعضنه جمع ایدوب
وملتصق اولمق ایچون بغلمقدر (وفرقعة اصابعه) دخی مصلینك پرمقلرینی چاتلتماسی مکروه
اولدی منهیاتدن اولدیغی ایچون (والتفاته) دخی حاجت یوغیکن یوینی قبله دن زائل اولجق
قدر دوندرمکله اطرافنه باقمق مکروه اولدی پس کوزینك قویروغیله صاغنه وصولنه حاجت
ایچون وحاجتسز بوینی دوندرمدین نظر ایتسیدی مکروه اولماز اکر صدرینی قبله دن
تحویل ایدرسه صلاتی فاسد اولور (ورفع بصره الی السماء) دخی کوزینی سمایه دیکمك مکروه
اولدی التفات کبی منهیاتدن اولدیغی ایچون (واقعاده) دخی مصلینك ایکی اوتوراغی اوزره
اوتوروب ودیزلرین دیکوب وایکی اللرین ارض اوزره قومسی مکروه اولدی زیرا بویله اوتورمق
کلبك اوتورمسنه مشابه اولور (وافتراش ذراعیه) دخی ایکی قوللرین ارض اوزره دوشه مك مکروه
اولدی اقعاء کبی حقنده نهی اولدیغی ایچون (وتربعه) دخی بغداش قوروب اوتورمسی مکروه

اولدی زیرا بلاعذر مربع اوتورمقده قعودك وتشهدك سنتلرین ترك واردر واکر بعذر اولورسه
مکروه اولماز (وتخصره) دخی ایکی اللرین بوش بوکرنه قومق مکروه اولدی (وقلب الحصی
الامرة) دخی اوکنده اولان خرده طاشلری آتمق مکروه اولدی الامکر سجودی ممکن اولمق
ایچون بر کره آتمق مکروه اولمادی تکراری منهیاتدن اولدیغیچون رسول علیه الصلاة والسلام یوردیکه
یااباذر مرة اوفذر (وعد الای والتسبیح بالید) دخی آیاتی وتسبیحی الیله صایمق مکروه اولدی
قلب حصی کبی منهیاتدن اولدیغیچون و بونده امامین ایچون خلاف واردر که قلبله صایمق
وخارج صلاتده صایمق مکروه اولماز (وقیام الامام علی دکان اوعلی الارض وحده) لفظ وحده
اوج صورته قیددر یعنی امامك محرابده یاخود بر دکان اوزرنده یاخود ارض اوزرنده یالکز قائم اولمسی
مکروه اولدی یعنی امامك محرابده یالکز قیامی مکروه اولدی زیرا اهل کتابه مشابه اولور لکن محرابدن
خارجده قیامی و سجودی مکروه اولماز سبب کراهت منتفی اولدیغیچون وکذلك دکان اوزرنده امامك
یالکز قائم اولوب قوم ارض اوزره اولمسی مکروه اولمق اندن نهی اولندیغیچون وتشبه ایچوندر
وکذلك اصح قول اوزره قوم دکان اوزرنده اولوب امام ارض اوزره اولمق دخی مکروه اولدی زیرا
مکانك اختلافی مشتبه اولور پس تشبه بولنور و بونده امامه تحقیر ایلمك واردر ارتفاع قامت
جهتندن تقدیر اولندی تامندن الحق اولورسه باس یوقدر بونی طحاوی ذکر ایلدی وابو یوسفدن
روایت ایلدی و بعض ارتفاعی ذراع مقدار یدر دیدیلر واعتماد بونك اوزرینه در واکر امام ایله
بعض قوم اولورسه قول صحیحده مکروه اولماز کراهتی ایجاب ایدن معنانك زوالی ایچون
(والقیام خلف صف فیه فرجة) دخی فرجه سی اولان صفك اردنده قائم اولمق مکروه اولدی
انده نهی اولدیغیچون (ولبس ثوب فیه تصاویر) مصلینك تصویرلر اولان ثوبی کیمك مکروه
اولدی زیرا پوت کتورنه مشابه اولور (وان یکون بین یدیه تنور او کانون فیه نار) دخی مصلینك
اوکنده تنور یاخود آتش یانمش اوجاق اولمق مکروه اولدی مجوسیلرك عبادتنه مشابه اولدیغیچون
زیرا انلر آتشه عبادت ایدرلر (اوفوق رأسه اوخلفه او بین یدیه او بحذائه صورة) یاخود مصلینك
باشی اوزره و یا اردنده و یا اوکنده و یاخود حذاسنده تصویر ذی روح اولمق مکروه اولدی
جبرائیل علیه السلام انا لاندخل بیتا فیه تصاویر او کلب یوردیغیچون یعنی بز تصویرلر اولان
بیته وکلب اولان بیته داخل اولمزدیو بیوردی و کراهت جهتندن اشدی تصویر مصلینك اوکنده
اولمسیدر بعده باشی اوجنده اولمسی بعده صاغ طرفنده بعده صول طرفنده اولمسی بعده اردنده اولمسیدر
وغایته ده ذکر اولندیکه اکر تمثال ظهرك مؤخرنده اولورسه مکروه اولمز زیرا پوت پرستلرك عبادتنه
مشابه اولمز وجامع الصغیرده کراهتی مطلق ذکر ایلدی (الا ان تکون صغیرة اومقطوعة الرأس
اولغیر ذی روح) مکر که اول تمثال کوچوجك اوله یاخود باشی کسك اوله یاخود ذی روحك غیرینك
صورتی اوله بو تقدیرجه ذکر اولنان کبی اولورسه اکا عبادت اولنماز مکروه اولماز (وصلوته حاسرا رأسه)
دخی مصلینك باشی آچق اولدیغی حالده صلاتی مکروه اولدی تکاسل ایدوب عار ایتمدیکیچون
(لاللتذلل) تذلل ایچون اولورسه مکروه اولماز (اوصلوته وهو یدفع الاخبثین اوالریح) یاخود مصلینك
بول وغائطی یا ریحی دفع ایدیجی اولدیغی حالده صلاتی مکروه اولدی مصلینك بول وغائطی وریحی
دفعله صلاتك مکروه اولمسی مزاجنده علت اولوب ضرورت حسبیله اولورسه در یوخسه اکر قصدا
اولورسه بیانه حاجت یوق (وصلوته فی ثیاب البذلة) دخی مصلینك ثیاب بذله اوزره قلدیغی صلاتی
مکروه اولدی ثیاب بذله اونده کیدیکی ثوبدر که انکله اکابر حضورینه کتمز (ومسح جبهته من التراب)
دخی مصلینك النی ترابدن مسح ایلمسی مکروه اولدی منهی اولدیغیچون (لاقتل حیة وعقرب)
صلاتده یلان وعقربی اولدرمسی مکروه اولمدی ابو هریره رضی الله تعالی عنهه رسول علیه الصلوة

والسلام صلاتده اسودینك یعنی یلانله عقربك قتلی ایله امر ایلدی بوندنصکره دیدیلرکه اکر انلرك
قتلی ضرب کبی فعل یسیر ایله اولورسه صلاتده مکروه اولماز واما انجقان معالجه یه و یورومکه
محتاج اولورسه صلاة فاسد اولور ومبسوطده ذکر اولندیکه انده کلام بودرکه تفصیل بوقدر
حدثده یورومك وقیودن صوچکمك کبیدر دیدی (ولا الصلوة الی ظهر قاعد یتحدث) دخی مصلینك
اوتوروب مصاحبت ایدن کیمسه نك ظهرنده قلدیغی صلاة مکروه اولماز بعض مکروه اولور دیدی
قول صحیح بزم ذکر ایلدیکمزدر روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه
الصلاة والسلام صحراده نماز قلمق مراد ایلدکده عکرمه رضی الله تعالی عنهی اوکنه
اوتورمغه امر ایدوب ونمازی قیلاردی (والی مصحف وسیف معلقین) دخی دیوارده اصلمش
مصحف شریفه وقلیجه قارشو قلنان صلاة مکروه اولماز زیرا انلره عبادت اولنماز کراهت ایسه
عبادت اعتباریله در (اوالی سراج) یاخود مصلینك چراغه قارشو قیلدیغی صلاة مکروه اولماز
زیرا مجوس علوه عبادت ایتمزلر بلکه یانمش کوزه عبادت ایدرلر (اوعلی بساط فیه تصاویر)
یاخود انده تصویرلر اولان یازقی اوزرنده قلنان صلاة مکروه اولماز زیرا انده نماز قیلمقده صورتلره
اهانت وتحقیر واردر تعظیم دکلدر (ان لم یسجد علیها ان کانت فی موضع جلوسه وقیامه) اول
تصویرلر مصلینك اوتوردیغی وقائم اولدیغی موضعده اولوب اوزرلرینه سجده اولنمازسه زیرا
اول صورتلر اوزره سجده پوته طاپانلره مشابه اولور (کذا یکره البول والوطئ والتخلی فوق
المسجد) بو محلده کذا لفظی عبارة کنزده اولان فصل کبیدر وایکی کلامك بیننده فصلك
وجهی اولدرکه تحقیقا کلام ثانی صلاته متعلق دکلدر انجق کراهت مناسبتیله در زیرا انلرك
فعلی مسجدك احترامنی منافیدر زیرا مسجدك سطحی مسجد حکمنده در حتی اکر بر کیمسه امامه
اقتدا ایدیجی اولدیغی حالده سطح مسجد اوزره قائم اولسیدی انك اقتداسی صحیح اولور ومسجد
ایچنده معتکف اولان کیمسه اول سطح اوزره چیقسه اعتکافی فاسد اولماز ولکن حائض
وجنبك سطح مسجد اوزره وقوفلری حلال اولماز (لافوق بیت فیه مسجد) انده مسجد اولان بیتك
فوقنده توقفلری جائزدر بونکله مراد صلاة ایچون اوده متعین ومحرابی اولان محلدر
زیرا مسجد دکلدر حتی بیعی جائز اولور پس انك ایچون حرمت مسجد اولمدی کافیده بویله ذکر
اولندی (وغلق بابه) دخی مسجدك قپوسنی قپامق مکروه اولدی زیرا مسجد مسلمینك
مصلاسیدر انلردن منع صحیح اولماز فقهادیدیلرکه بو مسئله اصحاب رضی الله تعالی عنهم زمان
شریفلرنده ایدی بزم زمانمزده مسجدك قپوسنی بغلمق اوقاتك غیری زمانده لا بأسدر زیرا
مسجدك متاعی اوزره امینلك یوقدر (لاتزیینه بالجص والساج) ومسجدك کرجله وساجله
تزیین ایتمسی مکروه اولماز ساج برصنف صاتلور اغاجدر قیمتلودر هنددن کلور (وبالذهب بماله)
دخی مسجدك مالندن التونله تزیین ایتمك مکروه اولماز یعنی مسجدی بنا ایدن کیمسه نك مالیله
واما متولی مال وقفدن مسجدی التونله تزیین ایلسه تزیین ایلدیکی شیئك قیمتنه ضامن اولور
مصلی فاتحه دنصکره سوره نك وسطندن قراءت مکروه اولماز وبعض مکروه اولور دیدی
سوره نك خاتمه سنی ایکی رکعتده قراءت مکروه اولور وکذلك برسوره نك خاتمه سنی بر رکعتده
یاخود ایکی سوره نك خاتمه سنی ایکی رکعتده قراءت ایتسیدی مکروه اولور الا صلاة نافله ده
مکروه اولماز ولایق اولان ایکی رکعتك بینی برسوره ایله یاخود ایکی سوره ایله فصل ایتمکدر
فصل اولماز الا برقاچ سوره ایله اولور قنیه ده بویله ذکر اولندی رکعت اولی ده معوذتینی قراءت
ایتسیدی بعض دیدیکه ایکنجی رکعتده فاتحه ایله سورهٔ بقره دن برقاچ آیت قراءت ایدر وبعض
دیدیکه ایکنجیده قل اعوذ برب الناس اوقور خانیه ده بویله ذکر اولندی واکر رکعت اولی ده

قل اعوذ برب الناس قراءت ایتسیدی ایکنجی رکعتده ینه انی اوقور سوره نك بعضنی هر رکعتده
اوقوسیدی بعض مکروه اولور دیدی وبعض مکروه اولماز دیدی قول صحیح بودر برسوره
قراءت ایدوب ایکنجی رکعتده اول سوره نك فوقنده اولان سوره یی قراءت ایتسیدی مکروه
اولور وآیت دخی سوره کبیدر مجمع الفتاواده بویله ذکر اولندی مصلینك صلاتده باشندن
صارغی دوشسیدی یالکز برالیله صاریغی قالدیروب کیمك صلاتی آچق باشله قلمقدن افضلدر
واما عمامه صارلدیغی کبی معقود اولدیغی حالده اکر یالکز برال ایله قالدیروب کیمك ممکن ایسه باشنی
ستر اولی در واکر عمامه نك باغی چوزیلوب صارمغه محتاج اولدی ایسه نمازی آچق باشله
قیلمق صاریغی باغلمقدن وقطع صلاتدن اولی در تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی واکر مصلی
صلاتی یکلرینی دیرسکلرینه وارنجه صغانمش اولدیغی حالده قلسیدی امام اعظم قتنده
مکروه اولور انجقان مصلی ملتن یاخود فراجه کیوب واللرین یکلرینه ادخال ایلمدین
قیلسیدی متأخرون اختلاف ایلدیلر مختار اولان بودرکه مکروه اولماز خلاصه ده بویله
ذکر اولندی انجق ترك ادبدر

) باب الوتر والنوافل (

(الوتر فرض عملی لا اعتقادی) صلاة وتر فرض عملیدر فرض اعتقادی دکلدر
وبینهماده اولان فرق مرور ایتمش ایدی که تحقیقا صلاة وتر واجبدر دیو روایت اولنان
شیئله مراد فرض عملیدر وظهیریه ده تحقیقا صلاة وتر عمل جهتندن فریضه در علم
جهتندن دکلدر دیدی وعلما واجبدر دیو ذکر ایلدیلر وامامین قاتنده سنت مؤکده در
(فلا یکفر جاحده) وصلاة وتری انکار ایدن کیمسه تکفیر اولنماز بو کلام فرض اعتقادینك
غیری اولمسی اوزره تفریعدر (ویقضی علی کونه فرضا) وفرض اولمق اوزره قضا اولنور
زیرا اکر سنت اولسیدی قضا اولنمازدی (وتذکره فی المکتوبة یفسدها) وصلاة مکتوبه ده
وترك تذکری اول صلاة مکتوبه یی افساد ایدر واکر سنت اولیدی مکتوبه یی افساد ایتمزدی
(وتذکر فائتة فیه یفسده) دخی صاحب ترتیب اولان کیمسه نك صلاة وترده فائته تذکر
ایتمسی صلاة وتری افساد ایدر اکر سنت اولیدی افساد ایتمزدی (ولا یعاد الوتر لاعادة العشاء)
وصلاة عشانك اعاده سنده صلاة وتر اعاده اولنماز اکر سنت اولیدی اعاده اولنوردی پس مصنفك
ذکر اولنان قوللری وترك فرض عملی اولمسی اوزره تفریعدر (وثلث رکعات بتسلیمة) وصلاة
وتر برسلامله اوچ رکعتدر روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا حضرت رسول
علیه الصلاة والسلام صلاة وتری اوچ رکعت قیلوب سلام ویرمزدی الا اوچنجی رکعتك آخرنده
سلام ویردی بو حدیث شریفی ابی رضی الله تعالی عنه وصحابه دن جماعت روایت ایلدیلر
(یقرأ فی کل رکعة الفاتحة وسورة) مصلی صلاة وترك هر رکعتنده فاتحه وبرسوره اوقور زیرا حضرت
رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنمشدر عن قریب بیانی کلور وصلاة وترك واجب
اولمسی سنتله اولدیغی ایچون رکعتلرك جمیعسنده احتیاطا قراءت واجب اولدی (وقبل رکوع
الثالثة یکبر رافعا یدیه فیقنت فیه) ومصلی صلاة وترك رکعت ثالثه سنده رکوعدن اول ایکی
اللرین رفع ایدیجی اولدیغی حالده تکبیر ایدر وقنوت دعاسنی اوقور روایت اولنان شیء ایچونکه
تحقیقا حضرت رسول علیه الصلاة والسلام صلاة وتری اوچ رکعتله قیلوب رکعت اولی ده
سبح اسم ربك الاعلی ورکعت ثانیه ده قل یا ایها الکافرون ورکعت ثالثه ده قل هو الله احد
اوقیوب ورکوعدن اول قنوت دعاسنی اوقوردی وامام شافعی رحمة الله علیه قاتنده قنوت
رکوعدنصکره اوقنور پس اللهم انا نستعینك ونستغفرك ونستهدیك ونتوب الیك ونؤمن بك

ونتوكل عليك ونثني عليك الخير كله نشكرك ولانكفرك ونخلع ونترك من يفجرك اللهم
اياك نعبد ولك نصلي ونسجد واليك نسعى ونحفد نرجوا رحمتك ونخشى عذابك ان عذبك
بالكفار ملحق بودعايى مصلي اوقور ملحق حائك كسريله وفتحيله روايت اولندى واصح قول
كسريلهدر وقوم دخى بو محله كلنجه امامه تابع اولوب بودعايى اوقورلر وبودعانك معناسى
اى بنم اللهم بز سندن ياردم طلب ايدهرز ودخى سندن هدايت طلب ايدرز وكناهلرمزدن سكا
استغفار ايدهرز وكناهمز ايچون سكا توبه ايدهرز وسكا ايمان كتوررز وسكا توكل ايدهرز وخيرك
كليسى ايله سكا ثنا ايدوب شكر ايدهرز وسنى انكار ايتمزز وسنك ايچون خضوع ايدهرز اى بنم
اللهم بز سكا عبادت ايدهرز وسنك ايچون صلاة وسجده ايدهرز وسكا سعى ايدوب سنك ايچون
عمل ايدهرز سنك رحمتك رجا ايدهرز وعذابكدن قورقارز تحقيق سنك عذابك كفاره لاحق ردیمکدر
پس قچان امام دعايه شروع ايتسيدى ابو يوسف رحمه الله قوم امامه تابع اولوب اماملهبله قنوتى
سرا اوقورلر ديدى وامام محمد قوم امامه تابع اولمازلر لكن امامه اقتدا ايدرلر ديدى واولى اولان
حسن بن علي كرم الله وجههنك دعاسنى دخى قنوته زياده ايلمكدر ودعاى حسن اولدر كه
اللهم اهدنا فيمن هديت وعافنا فيمن عافيت وتولنا فيمن توليت وبارك لنا فيما اعطيت وقنا ربنا شر
ماقضيت انك تقضي ولايقضى عليك انه لايذل من واليت ولايعز من عاديت تباركت ربنا وتعاليت
فلك الحمد على ماقضيت ونستغفرك اللهم ونتوب اليك وقل رب اغفر وارحم وانت خير الراحمين
(دائما) يعنى سنهنك كليسنده اوقور امام شافعي رحمه الله دعاى قنوتى صلات وترده اوقوماز الارمضان
شريفك نصف اخيرنده اوقنور غيريده دكل ديدى ودخى شافعي صلات وترده اوقوديغى كبى
صلات فجرك ركعت ثانيهسنده بعد الركوع اوقنور ديدى انس رضى الله عنهك حديثى ايچونكه تحقيق
رسول عليه الصلاة والسلام صلات فجرده دنيادن مفارقت ايدنجيه دكين اوقوردى ديو روايت ايلدى
وبزم ايچون دليل ابن مسعود رضى الله عنهك روايت ايلديكى حديث شريفكه حضرت رسول الله
صلات فجرده قبائل عربدن برقبيله اوزره بركره برآى قنوت اوقودى بعده قنوتى فجرده ترك ايلدى
ايمدى تركى ايتمسى دليل نسخدر وترجيح راوينك فقهيله درزيرا ابن مسعود رضى الله عنه انس رضى الله
عنه حضرتندن افقهدر ياخود ترجيح مروى ايله در ايمدى مبيح اوزره يعنى انس ترجيح اولنور (ويتبع
قانت الوتر) يعنى قنوتك قراءتنده حنفى قنوتى بعد الركوع اوقيان شافعي يه تابع اولور زيرا اختلافى
فجرده درتكيم عن قريب بيانى كلور فجرده قنوتك منسوخ اولمسيله وترك قنوتده شافعي يه
تابع اولمق اوزره دليلدر يقينا ثابت اولديغيچون پس ثنا وتشهد وبعده دعا وتسبيحات ركوع
وسجود كبى اولدى (لا الفجر) يعنى حنفى فجرده شافعي يه امام اعظم وامام محمد قاتنده تابع
اولماز ابو يوسف قاتنده حنفى شافعي يه تابع اولور زيرا امام ايچون مقتديدر قنوت ايسه
مجتهد فيهدر پس تكبيرات عيدين ووترده بعد الركوع قنوت كبى اولديسه وبزم ايچون دليل
اولدركه تحقيقا فجرده قنوت منسوخدر روايت اولنان حديث ايچون منسوخده متابعت
اولماز ايمدى نتكيم جنازه نمازنده بش تكبير ايلديكى وقتده شافعي يه تابع اولنمديغى كبى
(بل يسكت قائما) بلكه فجرده شافعي يه اقتدا ايدن كيمسه قنوتده قايم اولديغى حالده ساكت
اولور متابعتى واجب اولان شيده اكا تابع اولمق ايچون (وقيل يقعد) بعض اوتورر ديدى
مخالفتى تحقيق ايچون زيرا ساكت دعا ايدهنك شريكيدر واول يعنى ساكت اولمق اظهردر
قنوتك غيريده متابعتى بولنديغيچون (ومن لم يحسنه يستحب ان يقول اللهم اغفرلى ثلثا)
وقنوتى ازبر ايده ميان كيمسهيه اوچ كره اللهم اغفرلى ديمك مستحب اولور بو امام
ابو الليثك اختيار ايلديكيدر (او يقول اللهم ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة وقنا

عذاب النار) ياخود بودعايى اوقيه وبودعا سائر مشايخك اختيارلريدر معراجده دخى
بويله ذكر اولندى (تذكر القنوت في الركوع) يعنى مصلي قنوتى ترك ور كوعده خاطرينه كلسيدى
(او القيام منه) ياخود ركوعدن قيامده خاطرينه كلسيدى (لم يقنت فيه) ركوعده قنوتى اوقماز
زيرا ركوع قنوت ايچون محل دكلدر (ولو قنت بعد الركوع لم يعد الركوع) واكر ركوعدن
قيام ايتدكده قنوتى اوقوسيدى ركوعى اعاده ايتمز زيرا ركوع فرضدر قنوت واجبدر واجبى
اقامت ايچون فرضى ترك جائز اولماز زيرا ركوع اعاده اولنسه ركوع اول ترك اولنمش اولور
(ويسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايدر قنوت محل اصليسندن زايل اولديغيچون (ركع
الامام قبل فراغ المقتدى منه تابعه) مقتدى قنوتدن فارغ اولمزدن مقدم امام ركوع ايتسيدى
مقتدى امامه تابع اولور يعنى مقتدى قنوتى قطع ايدر وامامه تابع اولوب ركوع ايدر زيرا متابعتى
ترك ايتمك صلاتى افساد ايدر قنوتى ترك افساد ايلمز (بخلاف التشهد) يعنى قچان مقتدى تشهدى
تمام ايتمزدن اول امام سلام ويرسيدى مقتدى قطع ايدوب امامه تابع اولماز زيرا بو مقامده سلامى
ترك ايله صلاتك فسادى لازم كلمز (ادرك المقتدى الامام في الركوع من الثالثة) مقتدى وتر رمضانك
ركعت ثالثهسنده امامه ركوعده يتشسيدى (كان مدركا للقنوت) اول مقتدى قنوته يتشمش اولورزيرا
انك ركوعى يتشمسى قيامه يتشمكدر (قنت في الاولى او الثانية لم يقنت في الثالثة) مصلي وترك ركعت
اولىسنده ياخود ركعت ثانيهسنده قنوتى اوقوسيدى ركعت ثالثهده اوقماز زيرا قنوتك تكرارى
مشروع دكلدر وقتا كه مصنف صلاة وترك احوالنى بياندن فارغ اولدى ايسه نافلهلرك احوالنى
بيانه شروع ايدوب (سن ركعتان قبل الفجر وبعد الظهر والمغرب والعشاء) ديدى صلاة
فجردن اول ايكى ركعت سنت مؤكده اولمغله سنت اولدى وصلاة ظهردن وصلاة مغربدنصكره
وصلاة عشادنصكره ايكشر ركعت نماز (واربع بتسليمة) درت ركعت برسلامله سنت
اولدى درت ركعتى ايكى سلامله ادا ايتسيدى مقبول اولماز بو اجلدن بركيمسه برسلامله درت
ركعت نماز قيلمغه نذر ايدوب ايكى سلامله ادا ايتسيدى نذردن خلاص اولماز واكر ايكى سلامله
درت ركعت قيلمغه نذر ايتسيدى درت ركعتى برسلامله ادا ايتسيدى نذرى ادا ايتمش اولور
كافيده بويله ذكر اولندى (قبل الظهر والجمعه وبعدها) اول ذكر اولنان درت ركعت
صلاة ظهردن وصلاة جمعهدن اول وجمعهدنصكره سنت اولدى بونده اصل رسول
عليه الصلاة والسلامك * من ثابر على ثنتي عشر ركعة في اليوم والليلة بنى الله له بيتا في الجنة *
قول شريفيدر يعنى بركيمسه بركون بركيجه دهاون ايكى ركعت نمازه مداومت ايتسيدى
حق تبارك وتعالى اول كيمسه ايچون جنتده بربيت بنا ايدر وبونى رسول عليه الصلاة والسلام
ذكر اولنديغى اوزره تفسير ايلدى (وندب اربع قبل العصر والعشاء وبعده) ودرت ركعت نماز
صلاة عصردن اول ودرت ركعت صلاة عشادن اول وصكره برسلامله (وست بعد
المغرب بتسليمة) والتى ركعت نماز صلاة مغربدنصكره مندوب اولدى (وكره زيادة نفل في النهار
على اربع بتسليمة والليل على ثمان) ونهارده قلنان نافلهنك برسلامله درت ركعتدن زيادهسى
وليلده قلنان نافلهنك برسلامله سكز ركعتدن زيادهسى مكروه اولدى زيرا صلاة ليلده التى
ركعتدن سكزه وارنجه وارد اولدى وصلاة نهارده دوردهدكين اندن زياده ايله روايت اولنمدى
ايمدى بونلردن زيادهسى برسلامله مكروه اولدى زيرا دليلى اوليان شى ثابت اولماز (لا يصلي
في القعدة الاولى في اربع قبل الظهر والجمعة وبعدها) ظهردن وجمعهدن اول وجمعهدنصكره
قلنان درت ركعت نمازلرك قعدهٔ اولىلرنده صلوات دعاسى اوقماز (واذا قام الى الثالثة) قچان
مصلي قعدهٔ اولىدن ركعت ثالثهيه قائم اولسيدى (لا يستفتح) يعنى سبحانك يى اوقوماز زيرا

سنت مؤكده او لديغيچون فرضلره مشابه اولور بو اجلدن تشهد اوزره صلوات دعاسين
زياده ايدن كيمسه اوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولمسنده اختلاف اولندى (وفى البواقى يصلى
ويستفتح) ذكر اولنانلرك غيرى درت ركعت اولان نمازده قعدهٔ اولى ده صلاة دعاسين اوقور
وسبحانك اوقور زيرا انلردن هر شفع مستقلة صلاة اعتبار اولنور انلرده فريضه يه مشابه
اولمق منتفى اولديغيچون (وطول القيام اولى من كثرة السجود) وقيامك اوزون اولمسى سجودك
كثرتندن اولادر رسول عليه الصلاة والسلام * افضل الصلوة طول القنوت * بيورديغيچون
يعنى صلاتك افضلى طول قيامدر بيوردى قنوت قيام معناسنه در ودخى انكيچونكه طول قيامده
قراءت چوق اولور وركوع وسجودك كثرتنده تسبيح چوق اولور پس قراءت تسبيحدن افضلدر
(وسن تحية المسجد) دخى تحية المسجد سنت اولدى وبو صلاة اوتورمزدن اول ايكى ركعت
صلاتدر رسول عليه السلاة والسلام * اذا دخل احدكم المسجد فلا يجلس حتى يركع ركعتين *
بيورديغى ايچون (واداء الفرض ينوبها) وفرضى ادا ايلمك انك مقامنه قائم اولور زيلعى بويله
ذكر ايلدى (وندب ركعتان بعد الوضوء) وآبدست الدقدنصكره ايكى ركعت نماز مندوب اولدى
رسول عليه الصلاة والسلامك * ما من احد يتوضأ ويحسن الوضوء ويصلى ركعتين يقبل بقلبه
ووجهه عليهما الا وجبت له الجنة * بيورديغى ايچون يعنى بر احد بو قدر كه آبدست الوب وشروطيله
كوزل آبدست اله وايكى ركعت قيلوب واول ايكى ركعته قلبيله ووجهيله اقبال ايليه الا انك ايچون
جنت واجب اولور بيوردى (واربع فصاعدا فى الضحى) دخى وقت ضحاده درت ركعت نماز ودخى
زياده مندوب اولدى حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها روايت ايلديكى ايچونكه تحقيقا رسول
عليه الصلاة والسلام صلاة ضحايى درت ركعت ودخى زياده ايلديكى قدر قيلاردى بيوردى
(فرض القراءة فى ركعتى الفرض) وفرضك ايكى ركعتنده قراءت فرض قلندى يعنى تحقيقا
صلاة فرضك ايكى ركعتنده قراءت فرضدر متعين اولديغى حالده يعنى مصلى فرضك هر ركعتنده
قراءت ايتسيدى ياخود يالكز بر ركعتنده قراءت ايتسيدى صلاة فاسد اولور ايكى ركعت اولى ده
قراءت واجبدر حتى مصلى ايكى ركعت اولى ده قراءتى ترك ايدوب ايكى ركعت اخرينده قراءت
ايتسيدى صلاتى جائز اولور واوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولور اكر سهوا ترك ايتدى ايسه
واكر قصدا ترك ايتسيدى آثم اولور (وفرضت فى كل النفل والوتر) ونافله نك كلبسنده ووترده
قراءت فرض اولدى اما نافله ده فرض اولديغنه باعث اولدركه نافله ده هر شفع على حدة صلاتدر
واندن ركعت ثانيه يه قيام تحريمه منزله سنده در بو اجلدن بزم اصحابمزدن مشهور اولان
تحريمهٔ اولى ايله واجب اولماز الا ايكى ركعت واجب اولور واما وترك هر ركعتنده قراءتك
فرض اولمسنه باعث احتياط ايچوندر نتكيم مرور ايتدى (لزم النفل بالشروع قصدا)
قصدا شروع اولنان نافله يه اتمام لازم كلور قصدا قوليله ظنا شروع اولنان نمازدن
احتراز ايدر نتكيم نچان ظهرك فرضنى قلمدم ظن ايدوب فرضه شروع ايلدكده قيلديغى
خاطرينه كلسيدى فرض ديو شروع ايلديكى صلاة نافله اولور اتمامى واجب اولماز حتى اول صلاتى
بوزسيدى قضاسى واجب اولماز (ولو عند الغروب والطلوع والاستواء فيجب القضاء بالافساد)
اكر اول صلاة غروب وطلوع وزوال وقتنده اولورسه بو تقديرجه افساد ايتمكله قضا واجب اولور
نتكيم بونك تحقيق كتاب صلاتك اولنده مرور ايتمش ايدى (ناوى الاربع قضى ركعتين لو نقض الشفع
الاول او الثانى) درت ركعت نافله يه نيت ايدن مصلى اكر شفع اولى ياخود شفع ثانى يى بوزرسه
ايكى ركعت قضا ايدر يعنى نچان مصلى درت ركعت نافله يه شروع ايدوب شفع اولايى افساد
ايدرسه انجق شفع اولايى قضا ايدر زيرا شفع اولايى افساد ايتسدى وشفع ثانى يه شروع ايتمدى

ونفلدن هر شفع على حدة صلاتدر اكر شفع اولى افساد ايتميوب ايكى ركعت اوزره قعود ايدوب
ركعت ثانيه يه قائم اولدقده افساد ايدرسه انجق شفع ثانى يى قضا ايدر زيرا شفع اول تمام اولدى
شفع ثانى يى افساد ايتدى ايمدى يالكز شفع ثانى يى قضا لازم كلدى (اولم يقرأ فيهما) ياخود ايكى
شفعده قرأت ايتمدى زيرا امام اعظم قتنده اصل اولان اكر ايكى ركعتده قراءتى ترك ايلدى ايسه تحريمه
باطل اولور وايكى ركعتك برنده ترك ايتديسه تحريمه باطل اولماز بلكه ادا فاسد اولور پس نچان
شفع اولده قراءت ايتمدى ايسه تحريمه باطل اولور پس شفع اولك قضاسى لازم كلور شفع اولده
شروع صحيح اولوب شفع ثانيده صحيح اولمديغى ايچون شروعك فسادى وتحريمه نك باطل
اولديغيچون (اوفى الاول) ياخود شفع اولده قراءت ايتمسيدى پس تحقيق بو تقديرجه فاسد اولور
وتحريمه باطل اولور پس شفع اول فاسد اولديغيچون قضاسى لازم كلور وتحريمه باطل اولديغيچون
شفع ثانى يه شروع صحيح اولمدى (اوفى الشفع الثانى) ياخود قراءتى شفع ثانيده ايتمسيدى ينه
ايكى ركعتك قضاسى لازم كلور زيرا شفع اول تحقيقا تمام اولدى وشفع ثانى فاسد اولدى ايمدى
قضاسى لازم اولدى (اوفى احدى الركعتين من الاول) ياخود شفع اولدن ايكى ركعتك برنده قرائت
ايتمسيدى ايكى ركعتك قضاسى لازم كلور زيرا شفع اول فاسد اولدى ايمدى قضاسى لازم اولدى
وتحريمه باقى قالدى پس شفع ثانى صحيح اولدى (اوفى احدى من الثانى) ياخود شفع ثانيدن
ايكى ركعتك برنده قرأت ايتسيدى ينه ايكى ركعتى قضا ايدر زيرا شفع اول تمام اولدى ثانى فاسد اولدى
ايمدى شفع ثانينك قضاسى لازم اولدى (اوفى الاول واحدى من الثانى) ياخود شفع اولده وشفع ثانينك
بر ركعتنده قراءت ايتمسيدى ينه ايكى ركعتى قضا ايدر زيرا شفع اول بعد الشروع باطل اولدى
پس انك قضاسى لازم اولدى شفع ثانى يه شروع تحريمه باطل اولديغيچون صحيح اولمادى
(وقضى اربعا ان لم يقرأ فى احدى كل من الشفعين) ودرت ركعتى قضا ايدر اكر شفعك هر برنده قراءت
ايتمديسه زيرا نچان هر شفعك بر ركعتنده قراءت ايتمزسه كلينك اداسى فاسد اولور شروعك صحتيله
بله ايمدى ركعتلرك قضاسى لازم كلور (اوترك فى الشفع الثانى واحدى الاول) ياخود قراءتى شفع ثانيده
وشفع اولك بر ركعتنده ترك ايتسيدى ينه درت ركعتى قضا ايدر وقتا كه شفع اولك قراءتنى بر ركعتنده
ايتديسه اداء فاسد اولوب تحريمه باقى قالور وشفع ثانى يه شروع صحيح اولور شفع ثانيده دخى قراءتى
ترك ايلسه اولكى كبى بوده فاسد اولور ايمدى درت ركعتك قضاسى لازم كلور (ولا قضاء ان لم يقعد
بينهما) درت ركعت نافله قيلان ايكى شفعك بيننده قعود ايتمسيدى لايق اولان شفع اول فاسد
اولوب قضاسى واجب اولمقدر زيرا نافله دن هر شفع صلاتدر وبونكله برله فرض اوزره قياس ايله
فاسد اولمدى نتكيم عن قريب سجود بابنده بيانى كلور (اونقض بعد التشهد اولا) ياخود
تشهددنصكره صلوتى بوزسيدى يعنى مصلى نفلدن درت ركعته نيت ايدوب وايكى ركعتده تشهد
مقدارى قعود ايتدكدنصكره صلاتى بوزسيدى انك اوزرينه قضاسى لازم كلمز زيرا واجب اولانى
ادا ايتدى وشفع ثانى يه شروع ايتمديكه حتى قضا واجب اوله (ويتنفل قاعدا مع قدرة القيام
ابتداء وكره بقاء لا بعذر) مصلينك قدرتى وار ايكن ابتدا نافله يى اوتورديغى يردن قلار
واكر قياما شروع ايدوب قيامه قدرتى وار ايكن اوتورديغى يردن قلارسه مكروه اولور
اكر قيامه قدرت ايله شروعدنصكره عذر ظهورندن اوتورديغى يردن قلارسه مكروه اولماز
(وراكبا خارج المصر موميا) دخى مصلى نافله يى راكب اولديغى حالده شهرك خارجنده
ايما ايله قلار حال بوكه مسافر اولان كيمسه ايچون هر موضعده قصر صلاة جائز اولور عن
قريب بيانى كلور ومصنف خارج قيدى ايله سفرك شرط اولمسى وشهر ايچنده راكبا نافله نك
جوازينى نفى مراد ايدر يعنى مسافر اولمقسزين نافله يى ايما ايله راكب اولديغى حالده خارج

مصرده قلار شهر ایچنده قلمز (ولوكان الى غير القبلة) اكرچه كیم اول مصلی راكبك صلاتی
قبله نك غیری یه اولورسه ده زیرا صلاة نوافل وقته تخصیص اولنمامشدر پس اكرفقهـا
راكبك نزولنی وقبله یه استقبالنی التزام ایلسه لردی راكبدن نافله منقطع اولمق لازم كلوردی
فرایض نافله نك خلافی اوزره در زیرا فرایض وقتـه مختصدر دابه اوزره جائز اولمـاز الا
ضرورتده جائز اولور وكذلك واجب اولان نمازلر وصلاة وتر وصلاة منذوره وشروعدنصكره
فاسد اولان صلاة وجنـازه نمازی وارض اوزره تلاوتله واجب اولان سجده بونلرده فرایض
كبیدر دابه اوزره جائز اولماز الاضرورت ایچون اولور واما رواتب تعبیراولنان سنتلر نافله لردر
امام اعظمدن روایت اولندی كه تحقیقا مصلی سنت فجر ایچون دابه دن نزول ایدر زیرا سنت
فجر سائر سنتلردن زیاده تأكیداولنمشدر (و بنى بنزوله) ونزولی اوزره بنا ایدر یعنی مصلی راكب
اولدیغی حالده سنته افتتاح ایتسیدی بعده دابه دن نزول ایتسیدی افتتاحی اوزره بنا ایدر (لاركوبه)
یعنی راكب دكل ایكن افتتـاح ایدوب راكب اولوب بنـا ایلمز زیرا اول مصلی شروع
ایلدیكی صلاتی افساد ایلدی زیرا اولكیده یعنی راكب ایكن افتتـاح نزولندنصكره بنـاده
مصلی اوزرینه واجب اولان شیئك أكملیله ادا ایدر وثانیده یعنی قبل الركوب افتتاحده تحریمه
ركوع وسجود ایچون منعقد اولدی ایما ایله اداسی جائز اولماز وعن قریب دابه اوزره صلات
بابنده كلامك زیاده سیله بیانی كلور (التراویح) ترویحه نك جمعیدر وترویحه اصلنده اوتور
مغك اسمیدر هردرت ركعتدنصكره ناسك مستریح اولدیغیچون ترویحه ایله تسمیه اولنـدی
بوندنصكره هردرت ركعته مجازا ترویحه تسمیه ایلدیلر هردرت ركعت آخرنده ترویحه اولدیغیچون
وبو تراویح رسول علیه الصلاة والسلامك سنتیدر زیرا تحقیقا صحیح اولدی كه رسول علیـه
الصلاة والسلام رمضان شریفك بعض كیجه لرنده تراویحه قایم اولوردی وبو تراویح اوزره
مداومتی تركده عذر بیـان ایتـدی واول عذر بزم اوزریمزه فرض اوله دیو خشیتدن ایدی
بوندنصكره تراویح اوزره خلفاء راشدین رضوان الله تعالى علیهم اجمعین مداومت بیوردیلر
وتحقیق رسول علیه الصلاة والسلام علیكم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی بیوردیلر
(وهی سنة للرجال والنساء) وبوتراویح رجال ونسـایه سنتدر رافضیلردن بعض انجق رجاله
سنتدر دیدی وتراویحده جماعت كفایه اوزره سنتدرحتی خلق مسجد جماعتی ترك ایلسه لر كنهكار
اولورلر وبعضیسی تراویحه قایم اولسه لر بعضی قایم اولمیوب مخالف اولنلر فضیلت تراویحی ترك
ایتمش اولورلر وكنهكار اولمازلر زیرا تحقیق بعض اصحاب تخلف ایتـدیلر وامام ابو یوسفدن
روایت اولنـدی كه هر كیمسه تراویحی امامله قلدیغی كبی بیتنده قلمغه قادر اولسه بیتنده
قلدیغی صلاتی افضلدر دیدی صحیح بودركه تحقیقـا بیتنده اولان جماعت ایچون فضیلت
واردر ومسجده اولان جماعت ایچون فضیلت اخری واردر پس تراویحی جماعتله بیتنده قلان
مصلی ایكی فضیلتك برینی كندویه ضم ایدوب فضیلت اخری یی ترك ایتمش اولدی كافیده بویله
ذكراولندی (ومن فات لاتقضى اصلا) یعنی بر كیمسه تراویحی ترك ایتسه كرك جماعتله كرك منفردا
فوت اولانی قضا ایتمز زیرا قضا فرضك وفرضه تابع اولان مؤكدلرك خاصه لرندندر (ویستحب
تأخیرها الى ثلث اللیل) وتراویحی ثلث لیلك انتهاسنه دكین تأخیر ایلمك مستحب اولور (وهی
خمسة ترویحات لكل تسلیمتان) وصلاة تراویح بش ترویحه در هرترویحه ایچون ایكی سلام
واردر وامام وقوم هرتكبیرافتتاحده سبحانك یی آخرینه دكین اوقور (ویجلس بین الترویحتین
قدرترویحة) ایكی ترویحه نك بیننده برترویحه قدراوتوررلر (كذا بین الخامسة والوتر) كذلك
بشنجی ترویحه ایله صلاة وتر بیننده برترویحه قدراوتوررلر زیرا اصحاب رضوان الله تعالى علیهم

اجمعین زمان شریفلرندن بزم زمانمزه كلنجه بووجه اوزره متواتردر (ویزید على التشهد الصلاة)
امام تشهد اوزره صلاة دعاسنی زیاده ایدر (الا ان یمل القوم) مكر قوم امامه كوسرلرسه
بوتقدیرجه صلاة دعاسنی ترك ایدر (والسنة الختم مرة) وترا ویحده سنت اولان بركره ختم
شریف ایتمكدر ویكرمی یدنجی كیجه سنده ختم ایتمك افضلدر زیرا اخبار كثیره ده وارداولمشدر كه
رمضان شریفك یكرمی یدنجی كیجه سی لیلهٔ قدردر (ولایترك لكسلهم) وامام قومك كسلیچون
ختم شریفی ترك ایلمز اكر حافظ قرآن ایسه (وقیل الافضل فى زماننا قدرمالایثقل علیهم)
بعض دیدی كه بعضدن مراد صاحب اختیـار در بزم زمانمزده افضل اولان قومك اوزرلرینـه
ثقیل اولمیجق قدردر (صلى العشاء وحده فله ان یصلی التراویح مع الامام) بر كیمسه صلاة عشایی
بالكز ادا ایدوب تراویحی امام ایله قلمق جائزدر (ولوتركوا الجماعة فى الفرض لم یصل التراویح
بجماعة) اكر قوم فرضده جماعتی ترك ایلسه لردی تراویحی جماعتله قلملری جائز اولماز (ولولم
یصلها بالامام صلى الوتربه) اكر قوم تراویحی امامله قلمسه لر صلاة وتری امامله قلارلر (ولایوتر
بجماعة خارج رمضان) رمضان شریفك خارجنده صلاة وترجماعتله قلنماز بالاجماع جائزدكلدر
وجماعتله تطوع قلنماز الا تراویح رمضانده قلنور وشمس الائمهٔ كردریدن روایت اولنـدی كه
تحقیقا جماعتله صلاة تطوع قچان على سبیل التداعی اولورسه یعنی قوم بر برلرینـه دعوت
ایدرلرسـه مكروه اولور واما بر كیمسه بر كیمسه یه اقتـدا ایدوب یاخود ایكی كیمسه بر كیمسه یه
اقتدا ایدرسه مكروه اولماز وقچان بر كیمسه یه اوچ كیمسه اقتـدا ایدرسه انده اختـلاف واردر
واكر درت كیمسه بر كیمسه یه اقتدا ایدرسه بالاتفـاق مكروه اولور كافیده بویله ذكراولندی

(* باب ادراك الفریضة *)

بو باب فریضه یه یتشمك بیاننده در معلوم اوله كه تحقیقا بلاعذر عبادتی بوزمق حرامدر حق تبارك
وتعالینك ولاتبطلوا اعمالكم قول شریفی ایچون وتحقیقا كامل ایلمك ایچون بوزمق معنا اكمالدر
ایمدی جائز اولور مسجدی تعمیر ایچون بوزمق كبی وجمعه ایچون صلاة ظهری بوزمق كبی وجماعتله
اداء اولنان صلاة ایچون منفردا ادا اولنان صلاة اوزره مزیت واردر ایمدی منفرد اقلانه صلاتی
بوزمسی جماعتك فضیلتنی احراز ایچون جائز اولدی قچان بو ذكر اولنان مقال متقرر اولدی ایسه معلوم
اولسونكه تحقیقا بر كیمسه منفردا صلاته شروع ایلدكده (اذا اقیمت قطعها) قچان اول فریضه یی
قلمغه امام شروع ایتسیدی منفردا شروع ایدن كیمسه اول فریضه یی قطع ایدر (واقتدى ان لم یسجد
للركعة الاولى) امامه اقتدا ایدر اكر ركعت اولی ایچون سجده ایتمدی ایسه زیرا اكمال ایچون
اولان نقض اكمالدر واكر ركعت اولی ایچون سجده ایتدی ایسه قطع ایلمز زیرا ركعت اولی ایچون
اولان سجده اكمال ایچون اولانی مانعدر (او یسجد وهو فى غیر رباعی) یاخود شارع صلاتده
رباعینك غیریده ركعت اولی ایچون سجده ایتسیدی شروع ایتدیكی صلاتی قطع ایدر
زیرا اكر قطع ایتمیوب بر ركعتی دخی قلسیدی ثنائیده صلاة تمام اولور واكثر ثلاثیـده بولنور
واكثر ایچون حكم كل واردر وفراغك حقیقتی ایسه ده نقضه محتمل اولماز پس كذلك فراغك
شبهه سیده نقضه محتمل اولماز (اوفیه) یاخود شروع ایدن كیمسه ركعت اولی ده سجده یی
رباعیده ایتسیدی ینه قطع ایدر (لكن ضم الیها اخرى) لكن اول شروع ایتدیكی صلاته
بر ركعت اخرى دخی ضم ایدر نافله ایكی ركعت اولمق ایچون بعده قطع ایدر وقطع ایتمسیله
جماعتك فضیلتنی احراز ایدر (وان صلى ثلاثا منـه) اكر شارع رباعیدن اوچ ركعتی قلمش
اولسیدی (اتم) اول اوچ ركعته بر ركعت اخرى دخی ضم ایدوب تمام ایدر زیرا شروع ایلدیكی
صلاتك اكثرینی ادا ایلدی واكثر ایچون حكم كل واردر پس نقضه محتمل اولماز تشكیم مرور

ایتدی (ثم ائتم) یعنی بوندنصکره امامه اقتدا ایدر نافله قلیجی اولدیغی حالده الاصلات عصرده
اقتدا ایتمز زیرا صلات عصردنصکره نافله مکروهدر (والشارع فی النفل لایقطع) نفله شروع
ایدن مصلی صلاتنی قطع ایلمز زیرا بوصورتده قطع اکمال ایچون دکلدر (واختلف فی سنن
الظهر والجمعة) وصلات ظهرك وجمعه نك سنتلرینه شروع ایدن مصلینك سنتی قطعنده
اختلاف اولندی قچان امام صلات ظهره قائم اولسیدی وجمعه سنتنده دخی اختلاف اولندی
قچان خطیب خطبه یه بدأ ایتسیدی بعض دیدیکه ایکی رکعتك باشنده قطع ایدر زیرا شارع
شروع ایلدیکی صلات ظهرك وجمعه نك سنتی نافله لردرسنت اولمق جهتیله بوقول ابو یوسفدن
روایت اولندی و بعض دیدیکه شارع اول شروع ایلدیکی سنتی درده تمام ایدر زیرا اول
سنتلر صلات واحده حکمنده در و بومقامده قطع اکمال ایچون دکلدر ظهر بونك خلافیدر که
شارع صلات ظهره شروع ایتمش اولسیدی انك قطعی اکمال ایچون اولور (لایخرج من مسجد
اذن فیه) برمسجدده که اذان اوقنه اول مسجدده بولنان کیمسه لردن برکیمسه انده نمازی ادا
ایتمدکجه چقماسی جائز اولماز (الامقیم جماعة اخری) الابرغیر جماعتك امرینه انتظام ویرن
کیمسه که اول جماعت اخرینك مؤذنی ویا امامی و یاخود برکیمسه که جماعت انك امریله قائم اوله
بونك انده بولنمیوب غائب اولمسیله متفرق اوله لر اول کیمسه لرك اذان اوقنان مسجددن نمازی
قلمدین چقمسی جائز اولور نهایه ده ذکر اولندیکه اکر اول اذان اوقنان مسجد دن چقان
کیمسه نمازی قبیله مسجدنده جماعتله قلمق ایچون چقارسه جماعت اخرایه مؤذن و یاامام
اولسون وکرکسه اولماسون مطلقا انك خروجنده بأس یوقدر یاخود اول وقتده ابدستی
یوغیسه ینه کلوب نمازی قلمق نیتی ایله آبدست ایچون چقارسه جائز اولور (والامصلی الظهر
والعشاء مرة) والامقیم جماعت اوزره معطوفدر یعنی اکر مسجددن خروج ایدن کیمسه قبل
الاذان وقت داخل اولمغله یاخود برغیری مسجدك اذانی اشتمکله اول وقتك فرضنی قلسیدی
بعدالاذان خروجی مکروه اولماز زیرا حق تعالینك امرینه برکره اجابت ایتدی ثانیا ترکنده بأس
یوقدر (الاعند الاقامة فیه) الااقامت اولندیغی وقت اول مسجدده بولنان براحدك خروجی
جائز اولماز زیرا اول وقتده آشکاره جماعته مخالفتله اول خروج ایدن کیمسه اتهام اولنور زیرا از
اولور که تحقیقا اول خروج ایدن کیمسه اهل سنت اردنده نمازی جائز کورمز ظن اولنور
(الاالمقیم) الاجماعت اخرانك مقیمی اولان کیمسه نك وقت اقامتده اولورسه ده خروجنده بأس
یوقدر (ومصلی الفجر والعصر والمغرب مرة) دخی بواوچ صلاتی برکره قلان کیمسه بعد
الاقامه مسجددن خروجنده مقیم کبی بأس یوقدر صلاة فجردنصکره کون طوغنجه وعصردن
وقت غروبه دکین نافله قلمق مکروه اولدیغیچون وصلاة مغربدنصکره اوچ رکعت نافله
مشروع اولمادیغیچوندر (لامصلی الظهر والعشاء) اقامت اولنان مسجددن صلات ظهر
وصلات عشایی اقامتدن اول منفردا ادا ایدن کیمسه نك مسجددن خروجی جائز اولماز ظهر ایله
عشادنصکره نافله قلمق جائز اولدیغیچون (خائف فوت الجماعة فی الفجر یترك سنته و یقتدی)
صلات فجرده جماعتك فوتندن خوف ایدن کیمسه سنتی ترك ایدوب امامه اقتدا ایدر زیرا جماعتك
ثوابی اعظمدر وترکیله وعید الزمدر پس جماعتك فضیلتنی احراز اولیدر (ومدرك رکعة منه
صلاها) صلات فجردن بررکعته یتشن سنتی قلار یعنی تحقیقا فجرك فرضندن بررکعتك ادراکنه
قادر اولان کیمسه سنتی قلار اکرچه کیم رکعت اولی انده فوت اولدی ایسه ده (ولایقضیها
الاتبعا) وسنت فجری قضا ایلمز سنتی فرضله بله فوت ایتدیکی وقتده الافرضه تبعا قضا ایدر
واول سنت فجری جماعتله بله قضا ایدر یاخود یالکز قضا ایدر وسنده قیاس قضا اولنمامقدر

قضا واجبه مخصوص اولدیغیچون لکن قبل الزوال فرضه تبعا قضاسیله حدیث وارد اولدی
واول حدیث روایت اولنان شیدرکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام سنتی فرضله معا قضا
ایتدی تعریس بجه سنك ارته سی سنتی فرضله معاشمس مرتفع اولدقدنصکره وماوراسی اصل
اوزره باقی قالدی و بعد الزوال قضاسنده شافعی رحمة الله علیهك اختلافی واردر اما قچان سنت
بلافرض فوت اولسیدی امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده قضا اولنماز وامام محمد بنم قتمده زواله
وارنجه قضا اولنمسی سوکلودر دیدی وشمسك طلوعندن اول بالاجماع قضا اولنماز بعد الصبح
نافله نك مکروه اولدیغیچون (وفی الظهر یترکها مطلقا) وصلات ظهرك سنتی مطلقا ترك اولنور
برابردر کرك صلات ظهردن بررکعته یتشسون وکرکسه یتشمسون زیرا سنت ظهرك فضیلتی
سنت فجر کبی دکلدر حتی فقهادیدیلرکه اکر برعالم خلق اکا فتوی ایچون مراجعت ایتسه لردی اول عالم
سائر سنتلری ترك ایدردی الاسنت فجری ترك ایتمز کافیده بویله ذکر اولندی (وقضاها قبل شفعه)
وسنت ظهری ترك ایدن مصلی اول سنتی ظهرك فرضندنصکره کی ایکی رکعت سنتدن اول قضا ایدر
و بوقول امام ابو یوسف قتنده در وامام محمد قتنده ظهرك فرضندنصکره کی ایکی رکعتدنصکره قضا
ایدر وصدر الشریعه بو اختلافك عکسی اوزره نقل ایتدی (ولایقضی غیرهما) سنتلردن فجر ایله
ظهرك سنتلرندن غیریسی قضا اولنماز زیرا سائر سنتلر وقتدنصکره یالکز قضا اولنماز وفرضه
تبعیت ایله سائر سنتلرك قضاسنده اختلاف اولندی اصح قول اوزره انلر قضا اولنماز
وخلاصه ده ذکر اولندی که برکیمسه فجرك سنتنی یاخود ظهردن اول درت سنتنی قلسیدی
اندنصکره یعله یاخود شرایله یاخود اکل ایله مشغول اولسیدی پس اول کیمسه سنتی اعاده ایدر
اما برلقمه یمکله یاخود برمقدار صوایچمکله سنت باطل اولماز و بعض دیدیکه ظاهر اولان بودرکه
مصلی اول سنتلری اعاده ایلمز صلات خمسك سنتلرین برکیمسه ترك ایلیوب اکر حق کورمزسه
کافر اولور واکر حق کوررسه ترکیله آثم اولور کافیده بویله ذکر اولندی
(مدرك رکعة من ذوات الاربع) صلات ظهر وصلات عصر وصلات عشا کبی درت رکعتلی
اولانك بررکعته یتشن کیمسه (مدرك فضل الجماعة) جماعت فضیلتنه مدرکدر (لامصل بها)
لکن اول مدرك اول جماعتله بله مصلی دکلدر (واختلف فی مدرك الثلث واللاحق) اوچ
رکعته یتشن کیمسه ده ولاحقده اختلاف اولندی یعنی برکیمسه درت رکعت صاحبی اولان نمازلردن
اوچنجی رکعته یتشسیدی فضیلت جماعته انلر ایله بله اشتراك بولنمغله یتشور لکن اول کیمسه
اول صلاتی جماعتله قلمش اولمادی زیرا اکثر رکعتنی فوت ایلدی بو اجلدن اول مصلی بن
صلات ظهری امام ایله بله قلمادم دیو یمین ایتسیدی اکر اوچ رکعته یتشمدی ایسه حانث اولماز
زیرا حانث اولماسنك شرطی امام ایله بله ظهری قلمقدر حال بوکه اوچ رکعتله امامدن منفرد
اولدی واکر اوچ رکعته یتشوب بررکعتی فوت ایتدی ایسه جوابك ظاهری اوزره اول کیمسه
حانث اولمامق ایدی زیرا حالف محلوف علیهك بعضیله حانث اولماز لاحق بونك خلافیدرکه
زیرا لاحق اولان کیمسه حکما امامك اردنده در بو اجلدن اکا سبقت ایدن شیده قراءت ایلمز
شمس الائمه ذکر ایلدیکه تحقیقا لاحق اولان کیمسه حانث اولور زیرا اکثر ایچون حکم کل واردر
وامام ابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا لاحق مدرك الثلاث کبی حانث اولماز الامکر امامك
صلاتیله قلارسم دیمش اوله وقیاس دخی بودر فقها بو وجه اوزره بیان ایلدیلر بن دیرمکه
ایکی رکعته یتشنه تعرض ایلمدکلرینك وجهی اولدرکه تحقیقا انك حکمی طرفینك حکمندن
فهم اولنور زیرا تحقیقا بررکعته یتشن کیمسه قچان فضل جماعته یتشسیدی ایکی رکعته یتشن
کیمسه نك فضیلت جماعته یتشمسی بالطریق الاولی اولور وقچان اوچ رکعته یتشسیدی اول

كيمسه نك جماعتله مصلى اولمسنده اختلاف اولنسيدى ايكى ركعته يتشن كيمسه مصلى اولمسنده اختلاف بالطريق الاولى اولور ايمدى سن فكر ايله (من امن فوت الوقت يتطوع قبل الفرض) بر كيمسه وقتك فوت اولمسندن امين اولسيدى فرضدن اول تطوعى قيلار يعنى بر كيمسه جماعتى فوت ايدوب منفردا فرضى قلمق مراد ايلدكده اولا سنتى قلارمى ديو سؤال اولنورسه مشايخك بعضيسى سنتى قلماز ديدى زيرا سنت فرضى جماعتله ادا ايدرسه قلنور ديدى لكن اصح قول سنتى قلمسيدر اكرچه كيم جماعتى فوت ايلدى ايسه ده مكركه وقت ضيق اولورسه بو تقديرجه سنتى قلماز (اقتدى براكع فوقف حتى رفع رأسه فاته الركعة) يعنى بر كيمسه ركوعله امامه اقتدا ايدوب پس امام ركوعدن باشنى قالديرنجه توقف ايتسيدى اول كيمسه اول ركعتى فوت ايلدى اول كيمسه اول ركعتك فوتى مستلزم اولان مشاركتى فوت ايتديكى ايچون (بخلاف راكع لحقه امامه فيه) امامى اكالاحق اولان راكع ذكر اولنان مقتدينك خلافى اوزره‌در يعنى امامه اقتدا ايدن كيمسه امامدن اول ركوع ايدوب حتى امام لاحق اولنجه توقف ايلسه جائز اولدى مشاركت بولنديغيچون امام زفر ايچون خلاف واردر

(* باب قضاء الفوائت *)

بو باب فوت اولان نمازلرك قضا اولنمسنك بياننده‌در (الترتيب بين الفروض الخمسة والوتر اداء وقضاء فرض عملى) بش وقتك فرضلرى ايله وترك بيننده اداء وقضاء ترتيب فرض عمليدر يعنى انك فوتيله جواز فوت اولور نتكيم مرور ايتدى يعنى تحقيقا فروض خمسه‌نك كلبسى فوت اولسيدى فروض خمسه بيننده ترتيبه رعايت لازمدر وكذلك فروض خمسه ايله صلاة وتر بيننده دخى رعايت لازمدر وكذلك بعضى فايته اولوب بعضى وقتيه اولورسه ترتيبه رعايت لازمدر پس فايته وقتيه‌دن اول قضا اولنور امامين قتنده فرضلر ايله صلاة وتر بيننده ترتيب يوقدر زيرا صلاة وتر امامين قتنده سنتدر وفرضلر ايله سنت بيننده ترتيب يوقدر وترتيبك لازم اولمسنده اصل اولان رسول عليه الصلاة والسلامك * من نام عن صلوة اونسيها فلم يذكرها الا وهو يصلى مع الامام فليصل التى هو فيها ثم ليقض التى تذكر ثم ليعد التى صلى مع الامام * قول شريفيدر يعنى بر كيمسه صلاتده نائم اولسيدى ياخود صلاتى اونتسيدى پس خاطرينه كليوب الا امام ايله نماز قلاركن كلسيدى ايچنده اولديغى نمازى قيلوب بعده خاطرينه كلان نمازى قيلار بعده امامله قيلديغى نمازى اعاده ايدر ديوردى وتحقيق هدايه شارحلرى بو حديث شريف مشهوردر ديو تصريح ايلديلر وعلما بو حديثى تلقى بالقبول ايتديلر پس فرض عملى بونكله ثابت اولدى نته كيم محاذاتده وارد اولان حديث شريف كبى (فان صلى خمسة) الترتيب بين الفروض قولى اوزره تفريعدر يعنى ما سبق بيان ايتمكدر يعنى فرضلردن بش فرضى مصلى قيلسيدى (ذاكرا فايتا فسدت موقوفا) صاحب ترتيب اولان كيمسه فرائضدن بش فرضى برفرض فايتى ذكر ايديجى اولديغى حالده قلسيدى اول قلديغى بش رفض فساد موقوفله فاسد اولور امام اعظم قتنده وامامين قتنده بلا توقف فاسد اولور لكن امام ابو يوسف قتنده فرضيتك وصفى فاسد اولور وامام محمد قتنده اصل صلاة فاسد اولور (ان ادى سادسا) اكر فرض سادسى ادا ايدرسه (صح الكل) يعنى التى سيده امام اعظم قتنده صحيح اولور فرضيتك وصفيله بله (وان قضاه قبل السادس بطلت فرضية الخمس وتصير نفلا) واكر اول ذكر اولنان فرض فائتى فرض سادسدن اول قضا ايدرسه قلديغى بش فرضك فرضيتى باطل اولوب نفل اولور امام اعظم قتنده نته كيم ابو يوسف قتنده فرض سادسك قضاسندن اول نفل اولديغى كبى امامين ايچون علة

اولدركه تحقيقا صلاة خمسه قلتى ايله‌بله بلاترتيب ادا اولنمغله فاسد اولدى ايمدى صحيحه منقلب اولماز وسادس ايله حاصل اولان كثرت ايسه سادسده تأثير ايدر وسادسك مابعدنده انجق ايكيسى اتفاقا صحيح اولورلر يوخسه خمسهٔ ماضيه‌ده صحيح اولمازلر نته كيم تحقيقا كلب معلم اوچ كره اكلى ترك ايلسيدى اوجدنصكره اولان صيدنك حلال اولمسى ثابت اولور اوجده ثابت اولماز وصلاة خمسه نك فساديله قولده امام اعظمك علتى التبنك مادوننده ترتيبك واجب اولمسى ملاحظه سيدر وتوقفله قولده علتى تحقيقا ترتيبك واجب اولمسى قليلده اولور كثيرده اولماز وقتا كه فرض سادسى ادا ايتمك محتمل اولدى ايسه فايته كثرته بالغه اولوب ترتيبه رعايت اولنماز بو صورتده صلاة خمس صحيح اولور وفرض سادسدن اول فايتى قضا ايتمكله قليلا باقى قالور بو تقديرجه ترتيبه رعايت اولنور پس قطعا فاسد اولمق احتماليله فساد ايله جزم صحيح اولماز مع هذا ترتيبك ساقط اولمسى ايچون موجب اولان كثرت التبنك مجموعيله قائمدر سائر مستندلر كبى اولنه مستند اولديغى حالده پس كانه اول صاحب ترتيب ساقط اولديغى حالده صلاة خمسى قلدى پس اول صلاة خمسه صحيحه واقع اولدى وامام اعظم ايله ابو يوسف قتنده اصل باطل اولمغه علت اولدركه اصله مخصوص اولان وصفك باطل اولماسنى ايجاب ايلماز نته كيم معسر اولان كيمسه‌نك كفارتى كفارت واقع اولماز بلكه نفل اولور (ولم يجز فجر من ذكر انه لم يوتر) بين الفروض والوتر قولى اوزره تفريعدر صلاة وترى قلماديغى خاطرينه كتورن مصلى نك صلاة فجرى قلمسى جائز اولمدى و بونده امامينك خلافى واردر اكا بناء كه تحقيقا امام اعظم قتنده وتر واجبدر وامامين قتنده سنتدر (و يسقط بفوت ستة) وترتيب التى فرضك فوت اولمسيله ساقط اولور زيرا بو تقديرجه فايته حد كثرته بالغه اولور (بخروج وقت السادس) فرض سادسك وقتنك خروجى ايله فرض سادس فوت اولمسيله ترتيب ساقط اولور حتى فرضلردن برفرض مكرر اولسه فرضلرك كندو نفسلرى بيننده وكندولر ايله آخر وقتيه‌لر بيننده ترتيب واجبك ساقط اولمسيله تخفيف ايچون سبب اولمغه صالح اولور وانده اصل اولان اغما ايله قضادر ثابت اولديغى حيثيله كه تحقيقا حضرت على رضى الله تعالى عنه انك اوزرينه بركون بركيجه‌دن اقل اغما واقع اولدى پس صلاتلرى قضا ايلدى وعمار بن يسار رضى الله تعالى عنه حضرتنه بركون بركيجه اغما واقع اولدى پس اولدخى صلاتلرى قضا ايلدى وعبدالله بن عباس رضى الله عنه اوزرينه بركون بركيجه‌دن اكثر اغما واقع اولدى اول صلاتلرى قضا ايلمدى پس دلالت ايتديكه تحقيقا تكرار تخفيفده معتبردر (و بضيق الوقت) دخى ترتيب وقتك ضيق اولمسيله ساقط اولور (فان بقى منه مايسع بعض الفوائت مع الوقتية يقضى مايسعه معها) پس اكر اول وقت ضيقده فوت اولنلردن بعض صلاتى وقتيه ايله‌بله قلناجق مقدارى وسعت وار ايسه وسعت مقدارى اول فوت اولانلر وقتيه ايله‌بله قلنور نته كيم فجران صلاة عشا وصلاة وتر فوت اولسيدى ووقت فجردن طلوع شمسه دكين وقت قالميوب الا بش ركعت نماز قلنجق مقدارى وقت قلسيدى صلاة وتر قضا اولنور وصلاة فجر ادا اولنور امام اعظم قتنده وكذلك اكر صلاة ظهر وصلاة عصر فوت اولسيدى ووقت مغربدن باقى قالميوب الا انده يدى ركعت نماز قلنجق مقدارى وقت قالسيدى صلاة ظهر ايله صلاة مغرب قلنور (و بالنسيان فيعيد العشاء والسنة لا الوتر من علم انه صلى العشاء بلا وضوء والاخريين به) دخى ترتيب نسيانله ساقط اولور پس صلاة عشا ايله سنتى اعاده ايدر لكن اعاده ايتمز شول كيمسه كه صلاة عشايى آبدستسز وسنتله وترى آبدستله قلديغنى تذكر ايتسيدى عشا ايله سنتى اعاده ايدر زيرا فرضدن اول سنتك قضاسى صحيح اولمدى مع هذا آبدستله ادا اولنمش ايكن زيرا سنت فرضه تابعدر واما صلاة وتر امام اعظم قتنده صلاة مستقله در

ايمدى اداسى صحيح اوادى زيرا صلاة وترايله عشا بينده ترتيب فرضدر لكن مصلى وترى
وعشايى آبدستله قيلدم زعميله ادا ايتدى ايمدى عشانك ذمتنده اولدوغين اونتدى پس ترتيب
ساقط اولدى وامامين قاتنده وترى ده عشاكبى قضا ايدر زيرا امامين قاتنده وترسنتدر
(وبالظن المعتبر فانه اذاصلى الظهرذاكرا لترك الفجرفسد فاذاقضى الفجروصلى العصرذاكرا
للظهرجازالعصر) وبالظن المعتبرقولى اوزره تفريعدر ودخى ترتيب ظن معتبرايله ده ساقط اولور
زيرا تحقيق مصلى فجرك تركنى تذكرايديجى اولديغى حالده صلاة ظهرى قلسيدى ظهرفاسد اولور
وچان صلاة فجرى قضا ايدوب صلاة ظهرى تذكرايديجى اولديغى حالده عصرى قلسيدى
صلاة عصرجائز اولور زيرا مصلينك صلات عصرى اداسى حالنده ظننده اوزرنده فائته
يوق ايدى بوايسه ظن معتبردر زيرا مجتهد فيه در زيلعى بويله ذكرايلدى (اجتمعت الحديثة
والقديمة جازت الوقتية بتذكرالحديثة ولايعود الترتيب بعود الكثرة الى القلة فيصح وقتى
من ترك صلاة شهر) فائتهٔ حديثه يعنى يكيدن واولدن حاصل اولان فائته بركيمسه نك اوزرنده
جمع اولسيدى اول فائتهٔ حديثه نك تذكرى ايله وقتيه نك اداسى جائز اولور وكثرتك قلت اوزره
عودى ايله ترتيب عود ايلمز پس مثلا برآيك نمازينى ترك ايدن كيمسه نك فرض وقتيسى صحيح اولور
حتى ترتيب ساقط اولنجه (فاخذ يؤدى الوقتيات فترك فرضا) فيصح وقتى قولى اوزره تفريعدر
آخرينه وارنجه پس اول كيمسه وقتيه اولانلرك اداسنه شروع ايلدكده برفرض ترك ايتسيدى
شهرك فائتهلرى قديمه اولور واول قديمه لرترتيبى اسقاط ايديجيدر پس تحقيق اول كيمسه
برفرض ترك ايتسيدى اول ترك ايلدوكى فرضى تذكرايتمسيله بله وقتيه نك اداسى جائز اولور
(اوقضى صلاة الاواحدة اوثنتين) ترك صلاة شهر قولى اوزره معطوفدر ولايعود الترتيب قولى
اوزره تفريعدر آخرينه وارنجه يعنى برشهرك صلاتنى قضا ايدن كيمسه نك فرض وقتيسى صحيح
اولور الااول صلات شهرك برينى ياخود ايكيسنى قضا ايتمزسه عود ايلمز پس وقتيه نك اداسى
صحيح اولور وبعض مشايخدن روايت اولندى كه اكرقلت كثرتدنصكره اولورسه صلاته
سهلك ايتديكيچون زجرا له ترتيب عود ايدرقول اول شمس الائمه نك وفخرالاسلامك اختيار
ايلديكيدر وابوحفص كبير وعليه الفتوى ديدى (اذا كثرت الفوايت) چان فائته لر چوغلسيدى
قضاسيله مشغول اولدقده ظهرك وعصرك وبوايكيسى مثلنك تعيينه محتاج اولور وذكر
اولنان كبى فلان كونك ظهرى ديو نيت ايدرزيرا ذمتنده اولان ايكى ظهرك اجتماعنده ايكيسندن
برى متعين اولماز پس وقتك اختلافى سببك اختلافى كبيدر ايمدى اول كيمسه اوزره امرك
تسهيلى ايچون مراد ايدرسه (نوى اول ظهرعليه اوآخره) اوزرنده اولان صلات ظهرك
اولكيسنه نيت ايدرياخود اوزرنده اولان صلاتك آخرى اولانه نيت ايدر پس چان اولكى
ظهره نيت ايدرسه قلدقده انك اردنجه بولنان ظهر اول اولور وكذلك آخرده اولان ظهره
نيت ايدوب قلدقده اندن مقدم اولان آخر اولور ايمدى تعيين حاصل اولور (كذا الصوم
من رمضان) كذلك رمضاندن صوم دخى ذكراولنان كبيدر يعنى نته كيم صلاتده تعيينه محتاج
اولديغى كبى رمضاندن ترك ايلديكى صومده دخى تعيينه محتاج اولور اكر بركيمسه نك اوزرنده
اولان قضا ايكى رمضاندن اولسيدى پس اول كيمسه رمضان اولدن ياخود رمضان ثانيدن
اوزرنده اولان صومك اولكيسنه نيت ايدر ياخود رمضان اولدن ياخود رمضان ثانيدن اوزرنده
اولان صومك آخرينه نيت ايدر (والافلايحتاج) اكر ايكى رمضاندن اولمسه تعيينه حاجت اولماز
حتى بركيمسه نك اوزرنده بر رمضاندن ايكى كون صومك قضاسى اولسيدى بركونى قضا ايدوب
تعيين ايتمسيدى جائز اولور زيرا صومده سبب بردر اولكه شهر رمضاندر وصايمك اوزرينه واجب

اولان

اولان عددى ايتمامدر وصلاتده سبب مختلفدر اولكه وقتدر وسببك اختلافى ايله واجبده مختلف اولور
ايمدى تعيين لازمدر خلاصه ده بويله ذكراولندى نصابده مجمع الفتاواده ديديكه چان فائته قضا
اولنسيدى لايق اولان اول فائته يى قضا ايدوب مسجدده قضا ايتمامكدر حتى ناس اكا واقف اولميه لر
زيرا صلاتى وقتندن تأخير ايلمك معصيتدر كنديدن غيرى اول معصيته مطلع اولمق لايق
دكلدر وخلاصه ده ذكراولنديكه بررجل صحتى حالنده صلات كثيره فوت ايتسيدى بعده
برمرضه مبتلا اولسيدى وآبدست اول مرضه مضر اولمغله تيمم ايدوب وركوع وسجوده
قادر اولمامغله ايما ايله قيلوب پس فائته لرى مرض حالنده برصنعتله ادا ايتسيدى جائز
اولور واكرصحت بولوب قضايه قادر اولسيدى قضا ساقط اولور

(* باب صلوة المريض *)

بو باب صلاة مريضك احكامى بياننده در (اذا تعذر القيام قبلها اوفيها) چان مصلى يه
صلاته شروعدن اول ياخود صلات ايچنده قيام متعذر اولسيدى (اوخاف زيادته) ياخود
مرضك زياده اولمسندن خوف ايتسيدى (اوبطوء البرء به) ياخود قيام سببيله مرضدن
خلاص بطئ اولمقدن خوف ايتسيدى (اودوران الرأس) ياخود قيام سببيله باشنك دونمسندن
خوف ايتسيدى (اويجد للقيام الما شديدا قعد) ياخود قيامده الم شديد بولسيدى اول
مصلى اوتورردقلار (اذا تعذربه) جوابدر (كيف شاء) تربيعدن وغيريدن ديلديكى كبى
اوتورر (وصلى قاعدا بركوع وسجود وان قدر بعض القيام قام) ركوع وسجود ايله
اوتورديغى حالده قلار واكر قائم اولديغى حالده تكبيره وقراءتك بعضيسنه قيام ايله قادر اولورسه
تحقيق مصلى قياماله امر اولنور شمس الائمه مذهب صحيح بودر ديدى واكرقيامى بلاعذر
ترك ايدرسه صلاتى جائز اولمامقدن خوف اولنور (وان تعذرا اومى قاعدا) واكر ركوع وسجود
متعذر اولوب قائم اولمازسه قاعدا ولديغى حالده ايما ايله قلار اوتورديغى حالده اولان ايما قائم
اولديغى حالده اولان ايمادن افضلدر (وسجوده اخفض من ركوعه) ولكن سجودينك
ايماسى ركوعنك ايماسندن الحق ايليه زيرا ايمار كوعله سجودك مقامنه قائمدر پس ايما انلرك
حكمنى اخذ ايدر (ولايرفع اليه شئ ليسجد عليه) واوزرينه سجده ايتمك ايچون برشئى وجهنه
يوكسلتمك جائز اولماز رسول عليه الصلاة والسلامك بر مريضه بويله بيورديغى قول شريفى ايچونكه
اول مريضه عياده ايديجى اولديغى حالده اوزرينه داخل اولوب * ان قدرت ان تسجد على
الارض فاسجد والا فاوم * بيوردى يعنى سن اكر ارض اوزره سجده ايتمكه قادر ايسك
سجده ايله واكر قادر دكل ايسك ايماايله قيل بيوردى (ولورفع وخفض رأسه اوسجد ما لايجد
حجمه) واكر سجده ايتمك ايچون برشى يوكسلدوب واول يوكسلتديكى شى اوزرينه باشنى اكوب
سجده ايدرسه ياخود حجمى بولنميان وآلنى انده قرار ايلمين برشى اوزرينه سجده ايدرسه ايما
بولنديغيچون جائز اولور واكراول شيئك حجمى بولنوب آلنى طيانورسه جائز اولماز ايما بولنماديغى
ايچون (وان تعذر اومى مستلقيا) واكر مريضه اوتورمق دخى متعذر اولورسه صرتى اوزرينه
ياتديغى حالده ايما ايدر (ورجلاه نحوالقبلة) وايكى اياقلرين قبله طرفنه متوجه ايدر رسول
عليه الصلاة والسلامك * يصلى المريض قائما فان لم يستطع فقاعدا وان لم يستطع فعلى قفاه
يومى ايماء فان لم يستطع فالله احق بقبول العذر عنه * قول شريفيچون يعنى مريض اولان
كيمسه صلاتى قائما قلار اكر قائما قلمغه قادر اولمازسه قاعدا قلار وقعوده دخى قادر اولمازسه
قفاسى اوزره ياتديغى حالده ايما ايله قلار واكر ايما ايله ده قلمغه قادر اولمزسه حق سبحانه وتعالى
اول كيمسه نك عذرنى قبول بيورمغه احقدر بيوردى ولايق اولان بودركه اوتورمغه مشابه اولوب

وایما ممکن اولمق ایچون باشنك التنه برشی وضع اولنمق کرکدر زیرا صرتی اوزرینه یاتمغك حقیقتی
صحیح اولان کیمسه دن ایمایی منع ایدر مریض ایچون ایما نه کیفیتله ممکن اولور کافیده بویله
ذکراولندی (وان تعذر اخرت) واکر مریضه ایما دخی متعذر اولورسه صلات تأخیر اولنور
بوکلامده صلاتك ساقط اولمسنه اشارت واردر (ولا یومی بعینیه وحاجبیه وقلبه) ومریض ایکی
کوزلری وایکی قاشلری وقلبی ایله ایما ایتمك جائز اولماز بزم روایت ایلدیکمز شی ایچونکه منصوص علیه
اولان ایما رأسله اولور ذکر اولنان ایکی کوز وایکی قاش وقلب رأسله اولان ایما اوزره قیاس اولنماز
(مرض فی صلاته یتم بما قدر) صلات ایچنده مرضه مبتلا اولان مصلی قادر اولدیغیله تمام ایدر یعنی
صحیح اولان مصلی صلاتك بعضنی قلوب بعده مریض اولسیدی اوتوردیغی حالده یا رکوع
وسجود ایله یاخود ایما ایله تمام ایدر واکر رکوع وسجوده قادر اولمازسه صرتی اوزره یاتوب ایما ایله
تمام ایدر زیرا ادنایی اعلا اوزره بنا ایتمکدر صلاتی ایما ایله قیلار صحیحه اقتدا ایلدیکی کبی (صح فیها
راکع وساجد قاعدا ابنی قائما) قیامدن عاجز اولان کیمسه اوتوردیغی حالده صلاتی رکوع وسجود ایله
قلارکن صحت بولسیدی قائم اولدیغی حالده بنا ایدر زیرا بنا اقتدا کبیدر وقائمك قاعده اقتداسی جائزدر
پس کذلك منفرد صلاتك آخرنی اولی اوزره بنا ایتمك جائز اولور (وموم کذلك) وصلاتی ایما ایله قلان
کذلك صلاتنده صحت بولسیدی (یستأنف) بنا ایلمز بلکه یکیدن قلار زیرا راکع وساجدك
ایما ایله قیلانه اقتداسی جائز اولمادیغی کبی ایما ایله قلان منفرد صلاتنده صحت بولدقده
ایما اوزره بناسی جائز اولماز (للمتطوع یجوز ان یتکئ علی شئ) صلاتی تطوعا قلان مصلی
عصایه یاخود دیواره سو یکنوب قلمسی (او یقعد ان اعیی) یاخود صلاتده یورلقدن
اوتوروب قلمسی جائز اولور زیرا یورلق عذردر بو محلده ایکی مسئله حاصل اولور بری سو یکنمك
مسئله سی وبری اوتورمق وهر بری ایکی نوعدر اما سو یکنمك عذر ایله اولورسه اجماعا مکروه
اولماز وعذرسز اولورسه امام اعظم قتنده کذلك جائزدر وامامین قتنده مکروه اولور واما
اوتورمق اکر عذر ایله اولورسه مکروه اولماز وعذرسز اولورسه جائزدر حال بوکه امام اعظم
قتنده مکروه وامامین قتنده جائز اولماز (جن او اغمی علیه یوما ولیلة قضی الخمس) برکیمسه
برکون برکیجه مجنون اولسه یاخود اوغمغه مبتلا اولسه بش وقتك نمازنی قضا ایدر (وان زادت
وقت صلاة لا) واکر بش وقت اوزرینه بر وقت دخی زیاده اولورسه قضا ایلمز قضاء فوائت
بابنده ذکر ایلدیکمز شی ایچونکه تحقیقا علی کرم الله وجهه برکون برکیجه دن اقل مغمی علیه
اولوب بش وقتی قضا ایلدی وعمار بن یسار برکون برکیجه مغمی علیه اولوب بشنیده قضا
ایلدی وعبد الله بن عمر برکون برکیجه دن زیاده مغمی علیه اولدی قضا ایلمدی پس دلالت
ایتدیکه وقتك تکراری ایله کثرة لازم کلدیکی ایچون تخفیفده تکرار معتبردر وجنون ابو سلیمانك
روایت ایلدیکی شیده اغمی کبیدر (هو الاصح) قول اصح بودر یوخسه ابو یوسفدن تحقیقا
معتبر اولان زیاده ساعت جهتندن یعنی زمانلر جهتندن زیاده در اهل نجومك بیلدیکی زیاده
دکلدر دیو نقل اولنان قول صحیح دکلدر (زال عقله بالبنج او الخمر لزمه القضاء وان طال)
برکیمسه نك بنج یمکله عقلی زائل اولسه یاخود شرب خمر ایله عقلی زائل اولسیدی اکرچه
عقلنك زوالی اوزارسه دخی اول کیمسه یه قضا لازم کلور زیرا قضانك سقوطی اثر ایله معلوم
اولور فقط بر آفت سماویه ایله حاصل اولسیدی کندی فعلیله اولان سماویه ایله اولانك اوزرینه
قیاس اولنماز (قطعت یداه ورجلاه من المرفق والکعب) برکیمسه نك ایکی اللری مرفقلرندن
وایکی ایاقلری طوپوقلرندن قطع اولسیدی (لا اصلوة علیه) انك اوزرینه صلاة لازم کلمز کافیده
بویله ذکراولندی (وقیل ان وجد من یوضیه بامره لیغسل وجهه وموضع القطع ویمسح

رأسه فیصلی) بعض دیدیکه اکر اول کیمسه کندویه آبدست آلدرمق ایچون برمعین بولوب
انك امری ایله یوزینی وقطع اولنان موضعلرینی غسل ایدیویروب وباشنه مسح ایدیویررسه
اول کیمسه نمازی اوتوردیغی حالده رکوع وسجود ایله قیلار واکر آبدستنه معاونت ایدر کیمسه
یه بولمازسه یوزینی وباشنی صویه صوقار یاخود یوزینی وقطع اولنان موضعلرینی دیواره سوروب
کانه تیمم ایدر ونمازینی قلار تاتارخانیه ده بویله ذکراولندی

(* باب الصلوة علی الدابة *)

بو باب دابه اوزرنده ادا اولنان صلاتك احکامی بیاننده در (کل موضع یجوز للمسافر قصر
الصلوة فیه) هرموضعده که مسافر ایچون صلاتك قصری جائز اولور اول موضع مسافرك
معمور اولان مقامنك خارجیدر کرکسه اول مسافرك مقامی شهر اولسون وکرکسه قریه
اولسون (جاز فیه التطوع له ولغیره علیها بایماء) اول ذکراولنان موضعده مسافر ایچون
ومسافرك غیری ایچون دابه اوزرنده صلات تطوع ایما ایله جائز اولدی (حیث توجهت)
دابه قنغی جانبه توجه ایدرسه یعنی دابه کرك قبله یه توجه ایتسون کرکسه ایتمسون
(ولو بلا عذر) اکرچه کیم عذرسز اولورسه ده یعنی دابه نك توجه ایلدیکی جانبه عذر اولمدیغی
تقدیرجه ده جائز اولدی (والمکتوبة به) وصلات فرائض عذر ایله جائز اولدی قاضیخان
دیدیکه دابه اوزرنده عذر ایله نمازی برکیمسه قیلسیدی اکر اول دابه یی طوردیرمغه قادر
اولمازسه اول دابه اوزره صلاتی ایما ایله قیلمق جائز اولور واکر مصلی دابه یی طوردیرمغه قادر
اولورسه جائز اولماز بو مسئله مکان مختلف اولدیغی ایچوندر وقنیه ده ذکر اولندیکه فقط دابه
اوزرنده ایکن دابه یی یورتسیدی اول کیمسه ایچون فرض وتطوع جائز کورلمز (وهو ان یخاف
فی النزول علی نفسه او دابته من سبع او لص او کان فی طین لا یجد مکانا جافا او کان عاجزا) وعذر
اولدرکه دابه سندن نازل اولدقده نفسی اوزره ودابه سی اوزره یرتجی حیواندن یاخود قطاع
طریقدن یاخود نازل اولسه چامورده برقورو مکان بولنمامغله یاخود پیرلکدن ویاخود
ضعف مرضدن خوف ایتمکدر ویاخود بونلرك مثلی برمانعدن عاجز اولمقدر (او دابته جموح
لو نزل لا یرکب بلا معین) دخی دابه سی سرکش اولمغله نازل اولسه معینسز بنمکه قادر اولمامغله
عذردر (او کان فی البادیة علی الراحلة) یاخود صحراده بوکلودوه اوزرنده اولوب (والقافلة
تسیر) حال بوکه قافله یورومکده اوله پس اول راکب نازل اولمغه نفسندن ویا بندن خوف
ایدرسه عذردر ظهیریه ده بویله ذکراولندی (وینزل للوتر وعندهما لا کالسنن) وامام اعظم
قتنده صلاة وتر ایچون نازل اولور وامامین قتنده نازل اولماز سائر سنتلر کبیدر

(* باب الصلوة فی السفینة *)

بو باب سفینه ایچنده قلنان صلاتك احوالی بیاننده در صلاة سفینه ده اصل اولان رسول
علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان حدیث شریفدرکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام
وقتا که جعفر بن ابی طالب رضی الله عنهی حبشه یه کوندردیکی وقتده سفینه ده صلاتی قائما قلمغه
امر ایتدی الا غرق خوفی اولورسه قاعدا قلمغه امر ایلدی وسوید بن عقله دن روایت اولندی
دیدیکه بن حضرت ابابکر وحضرت عمر رضی الله عنهمادن سفینه ده صلاتدن سؤال ایلدم
بکا اکر سفینه یوررسه صلاتی اوتورارکن قیل واکر یوریمزایسه قائما قیل دیو بیوردیلر
(یتوجه المصلی فیها القبلة کیف ما دارت) مصلی سفینه ده قبله یه متوجه اولور سفینه قنغی
جانبه دور ایدرسه ایتسون (عند الافتتاح وفی الصلوة) وقت افتتاحده وصلاتده زیرا مصلی یه
مشقتسز قبله یه استقبالی ممکن اولور دابه اوزرنده اولان صلات بونك خلافیدرکه زیرا

دابه يوررکن قبله يه استقبال ممکن دکلدر (القادر على القيام وعلى الخروج عنها صلى قاعدا
فيها جازت) سفينه‌ده قيامه قادر اولان وسفينه‌دن خروجه قادر اولان کيمسه صلاتى
سفينه‌ده اوتوررکن قلسيدى اول اوتوررکن قيلديغى نماز جائز اولدى قضا لازم کلمز
معناسنه زيرا غالب اولان عجزدر وکوز قرارکولغيدر وغالب ايسه همان اولمش کبيدر لکن مصلى
افضلى ترك ايتمش اولور (والافضل القيام والخروج) وافضلى قيام ايدوب وسفينه‌دن خروج ايتمکدر
(لايجوز قاعدا فى المربوطة فى الشط بالاجماع) کناره باغلو اولان سفينه ده قاعدا نماز
قيلمق بالاجماع جائز دکلدر (الا ان يدور رأسه) مکر که مصلينك باشى دونرسه قاعدا جائز
اولور (لايقتدى اهل سفينة بامام فى اخرى) اهل سفينه نك سفينهٔ اخراده اولان امامه اقتدا
ايلملرى جائز اولماز مکانك اختلافى ايچون (الاان يقترنا) مکر که ايکى سفينه بربرينه مقترن
اولورسه بو تقديرجه جائز اولور حکما مکانك اتحادى اولديغى ايچون ايکى دابه اوزرنده اولان
ايکى کيمسه بونك خلافيدر احدهمانك آخره اقتداسى جائز اولماز (المقتدى على الشط والامام
فى السفينة اوبالعکس) مقتدى ارماغك کنارنده وامام سفينه‌ده اولسيدى ياخود مقتدى
سفينه‌ده امام کنارنده اولسيدى (لو بينهما مانع من الاقتداء) اکر مقتدى ايله امامك بيننده
اقتدايه مانع وار ايسه طريق کبى ياخود نهردن برطائفه کبى (لم يجز والاجاز) جائز اولمدى
واکر مانع يوغيسه جائز اولدى

) باب المسافر (

بو باب مسافرك احوالى بيانده در (هو من جاوز بيوت مقامه) مسافر شول کيمسه درکه
مقامنك اولرينى تجاوز ايليه يعنى مقيم اولديغى موضعدن تجاوز ايليه بو کلام شهره وقريه يه
عامدر زيرا سفر ايچون قريه سندن چقان شهردن چقان کيمسه کبى مسافردر پس بو عبارت
بيوت بلده قولندن احسندر بيوتى جمع صيغه سيله ايراده باعث زيرا او کنده بربيت قالسه
مسافر اولماز (قاصدا قطع مسافة) مسافه قطعنه قصد ايجى اولديغى حالده پس برکيمسه
مقامنك بيتلرين کچوب قطع مسافه قصد ايتمسه ياخود قطع مسافه قصد ايدوب بيوتى
تجاوز ايتمسه مسافر اولماز (تقطع بسير وسط) اويله مسافه که قطع اولنماق انك
شاننددر سير وسط ايله قره ده اولان سير وسط دوه نك وياياى يورويان کيمسه نك
يورومسيله ودرياده اولان سير وسط روزکارك اعتدالى ايله وطاغده اولان سير وسط اول طاغه
لايق اولان يورومکله اعتبار اولنور (فى ثلثة ايام مع الاستراحة) اوچ کونده سير راحتله بزم
علمامزك قتنده مدت سفرك ادناسى اوچ کون واوچ کونك کيجه‌لرينك مسيره سيدر ديدکلرينك
معناسى شول سيردرکه اوچ کون اوچ کيجه نك ارالغنده اولان استراحتله اولور زيرا مسافر ايچون
دائما يورومك ممکن اولماز بلکه بعض اوقاتده يورر وبعضنده استراحت ايدر وبعضنده طعام ير
وصوايچر محيطده بويله ذکر اولندى ودخى کيجه‌ز اوقات استراحت اولمغله کتب فقهيه نك
بعضنده ترك اولندى وبعضنده ذکر اولندى (ويرخص له واوکان عاصيافيه) ومسافر ايچون
سفرده رخصت ويرلدى اکرچه کيم عاصى اولورسه‌ده قطع طريق ايده‌نك ووالدينه عاصى
اولانك وجه محرمسز کيدن مرأه نك ومولاسندن فرار ايدن قولك سفرلرى کبى وشافعى
قتنده ذکر اولنانلرك سفرينه رخصت فائده ويرمز (قصر فرض الرباعى) رباعى اولان فرضك
قصرينه رخصت ويرلدى يرخص قولنك فاعلى در فرضله قيده باعث زيرا سنتلرده قصر
يوقدر ورباعى قيدنه باعث صلاة فجر ايله صلاة مغرب خارج قالمق ايچوندر حضرت عائشه
رضى الله عنهادن روايت اولنان حديث شريف ايچونکه تحقيقا صلاة اصلنده ايکى رکعتدر

وقتا كه

وقتا که نبى عليه الصلاة والسلام مدينهٔ منوره يه کلدکده هرصلاته مثلى قدردخى ضم اولندى
صلاة مغربدن غيرى زيرا صلاة مغرب نهارك وتريدر بوندنصکره حضرده زياده اولدى
وسفرده اصلى اوزره باقى قالدى (حتى يدخل مقامه) حتى اول مسافر مقامنه داخل اولنجه
رخصت ويرلدى ويرخص قولنه غايتدر رباعى اولان صلاة فرضى قصرايدر (اوينوى
اقامة نصف شهر ببلد اوقرية) ياخود اول مسافر بربلده‌ده ياخود برقريه‌ده نصف شهر قدر
اقامته ياخود نصف شهردن اکثر اقامته نيت ايدنجه‌يه دکين قصر ايدر مصنفك بلد وقريه ايله
قيدى صحراده اقامت نيت صحيح اولمديغنه اشعاردر نته کيم صاحب هدايه هدايه‌ده ذکر ايلدى لکن
کافى‌ده صاحب کافى ديديکه فقها ديديلرکه صحراده اقامته نيتك صحيح اولماسى چقان مسافر
اوچ کون سير ايدوب اندنصکره موضعنك غيرينده اقامته نيت ايتديکى وقتده‌در واکر اوچ کون
سير ايتمدى ايسه موضعنك غيرينده اقامته نيتى صحيح اولور اکرچه کيم صحراده اولورسه‌ده
(فيقصر) مسافر صلاتى قصر ايدر يعنى چقان مدت اقامت نصف شهر ايله مقدر اولورسه
نصف شهردن اقلده اقامته نيت صحيح اولمدى پس حين مسافرتده قصر ايدر (ان نوى فى اقل منه)
اکر نصف شهردن اقل زمانده اقامته نيت ايدرسه (اوفيه) ياخود نصف شهرده اقامته
نيت ايدرسه (لکن لموضعين مستقلين) لکن ايکى مستقل موضعده نيت ايتسيدى مکهٔ مکرمه ايله
منى کبى بو تقديرجه تحقيقا مسافر صلاتى ينه قصر ايدر زيرا مقيم اولماز واکر احدهما آخره
تابع اولسه قريه مصره قريب اولمغله شول حيثيتله که قريه سکانى اوزره جمعه واجب اوله
اول تقديرجه اقامته نيت ايله ايکيسنده دخى مقيم اولور وايکيسندن برينه داخل اولمغله سفرى
تمام اولور زيرا ايکيسيده حکما موضع واحد کبيدر تحفه ده دخى بويله ذکر اولندى (اودخل
بلدا ولم ينوها) ياخود مسافر بلده داخل اولوب واقامت نيت ايتمسيدى بلکه ايرته سى کونى ياخود
ايرته‌دنصکره چقماغه عزم اوزره اولسه (وبقى سنين) وبو عزيمت اوزره برقاچ سنه اول بلده‌ده باقى
قالسه ذکر اولنان مسافر صلاتى قصر ايدر (وعسکر دخل دارالحرب) يقصرنك ضميرنه معطوفدر
يعنى برعسکر دارحربه داخل اوله (ونوا بها دار الحرب) ودارحربده نصف شهر قدرو يادخى زياده
اقامته نيت ايتسه‌لردى صلاتى قصر ايدرلر (وان حاصر حصنا منها) اکرچه کيم دارحربده برقلعه‌يى
محاصره ايتديلر ايسه‌ده زيرا دارحرب موضع اقامتدکلدر زيرا انلر قرار ايله فرار بيننده‌در
برکيمسه دارحربه امانله داخل اولسه وبرموضعده اقامته نيت ايلسه اقامتى صحيح اولور خانيه‌ده
بويله ذکر اولندى (اوبدار نا وحاصر البغات فى غير موضعها) ياخود اول عسکر بزم دارمزده
موضع اقامتك غيرينده اقامته نيت ايتسه‌لر وباغيلر انلرى محاصره ايتسه‌لردى پس تحقيق اول
ذکر اولنان کبى صلاتى قصر ايدرلر اقامتلرى جائز اولماز (لااهل اخبية) يقصر لفظنك
ضميرى اوزره عطفدر اخبيه خباءك جمعيدر وخباء دوه وقيون تويندن اولان بيته ديرلر
(فى الاصح) اصح قولده اهل اخبيه يعنى اعراب واتراك کبى که انلر صلاتى قصر ايتمزلر مصنفك
فى الاصح قولى انلر برموضعده اون بش کون اقامته نيت ايتسلر اقامتلرى جائز اولماز بلکه صلاتى
قصر ايدرلر زيرا اقامت صحيح اولماز الا مصرلرده وقريه‌لرده صحيح اولور دينلديکندن احترازدر
ومفتى به اولان اصح قولده امام ابو يوسفدن روايت اولنان شيدرکه تحقيقا اعراب صحراده ارتحال
اوزره اولسه‌لر مسافر اولورلر مکر مرعايه نازل اوله‌لر وانده اون بش کون اقامته عزم ايلسه‌لردى بن انلرك
مقيملردن قلملرينى مستحق کوردم بيورمشدر (وان لم تقصر فيقصر قولى اوزره عطفدر وتحتنده اولان
ضمير مسافره راجعدر يعنى اکر مسافر صلاتى قصر ايتميوب درت رکعتى تمام ايدرسه (فان قعد الاولى
تم فرضه) اکر اول مسافر قعدهٔ اولى ده تشهد مقدارى اوتوردى ايسه فرضى تمام اولدى زيرا اك

فرضی ایکی رکعتدر وقعدهٔ اولی انك اوزرینه فرضدر پس نچان قعدهٔ اولی بولنسه انك فرضی
تمام اولور و باقی ایکی رکعت نافله اولور (واكنه اساء) ولكن اول مسافر كنهكار اولور سلامی
تأخیر ایلدیکی ایچون ونفلده واجب اولان تکبیر افتتاحی ترك ایلدیکیچون دخی صدقهٔ اللهی قبول
ایتمك شبهه‌سی ایچون ودخی بزم قتمزده قصر اسقاط ایچون رخصتدر وانك حکمی عمل ایدن
کیمسه اول رخصتی قبول ایتمیوب عزیمت ایتمکلد آثم اولور (ومازاد علی الركعتین نفل) وفرضی تمام
اولدقدنصکره اوزرینه زیاده اولان ایکی رکعت نافله‌در (والا بطل فرضه) واکر قعدهٔ اولی‌ده تشهد
مقداری اوتورمدی ایسه فرضی باطل اولور وکلیسی نفله منقلب اولور بلدیککشی ایچونکه تحقیقا
اول مسافر فرضی یعنی قعدهٔ اخیره‌یی ترك ایلدی حسن بن حمید دن روایت اولندیکه برمسافر
درت رکعته نیت ایله تکبیر افتتاح ایتسیدی اعاده ایدرحتی رکعتین اخرین ایچون تکبیر افتتاح ایدر
امام رازی دیدیکه اولکه بزم معتقدیمزدر زیرا اول مسافر نچان درت رکعته نیت ایتسیدی تحقیق
اول کیمسه فرضه مخالفت ایتدی صلات فجری درت رکعته نیت ایتمك کبی واکر صلاته ایکی رکعت نیت
ایدوب افتتاحدنصکره درده نیت ایتسیدی اول صلاة لغو اولمش اولور صلاة ظهره افتتاح ایدوب
بعده عصره نیت ایدن کیمسه کبی اولور زاهدی شرحنده دخی بویله ذکر اولندی وسنتلرده اختلاف
اولندی بعض دیدیکه مسافره افضل اولان سنتلری رخصت جهتیله ترك ایتمکدر و بعض دیدیکه
تقرب وثواب ایچون سنتلری قلمقدر وهندوانی دیدیکه نزول حالنده قیلوب سیر حالنده ترك ایتمکدر
و بعض دیدیکه یالکز فجرك سنتی قلنور و بعض دخی صلاة مغربك سنتی ده فجر کبیدر دیدی
محیطده بویله ذکر اولندی (اقتدی مسافر بمقیم فی الوقت صح واتم) برمسافر برمقیمه اقتدا ایتسیدی
وقت ایچنده اقتداسی صحیح اولور واول شروع ایتدیکی صلاتی اول اقتداده تمام ایدر زیرا مسافرك
مقیمه اقتداسندن قصدی تکمیلك واجب اولمسی حقنده اقامته نیت منزله سنده در (لا بعده
فیما یتغیر) یعنی مسافر مقیمه بعد الوقت سفرایله متغیر اولان فرضده اقتدا جائز اولماز (وهوالرباعی)
سفرایله متغیر اولان فرض رباعی اولان فرضدر مصنفك رباعی قیدی صلات فجر وصلاة مغربدن
احترازدر زیرا مسافرك اول ایکی صلاتك ایکیسنده مقیمه اقتداسی وقت ایچنده و بعد الوقت
صحیح اولور و بعد الوقت سفرایله متغیر اولان صلاتده اقتداسی صحیح اولمدیغنه باعث فرضی فرض
اولمیان اوزره حکما بنا لازم کلدیکیچوندر فرضی فرض اولمیان اوزره بنا اولمق یا قعده‌در اکر مسافر
مقیمه شفع اولده اقتدا ایتدی ایسه زیرا قعده انك اوزرینه فرضدر امام اوزرینه فرض دکلدر
یاخود قراءت حقنده‌در اکر شفع ثانیده اقتدا ایتدیسه زیرا شفع ثانیده قراءت امام اوزره ومقتدی اوزره
فرضدر و بومسئله نك تحقیقنك تمامی جامع الکبیرك تلخیصی شرحلرنده در (وعكسه صح فیهما)
بونك عکسی یعنی مقیمك مسافره اقتداسی وقتده ووقتدنصکره صحیح اولور زیرا مقیمك حالی
وقتده اولان اقتداده متغیر اولماز زیرا مقیم مسافره وقتده اقتدا ایدرسه قعده حقنده نافله قلانك
فرض قلانه اقتداسیدر وکذلك اکر وقتدنصکره اقتدا ایدرسه بوندنصکره تحقیقا مسافره
اقتدا ایدن مقیم نچان اتمامه قائم اولسیدی اصح قولده قراءت ایتمز زیرا اول مقتدی لاحق کبیدر
صلاتنك اولنی امام ایله بله ادراك ایتدیکی حیثیتله فرضك قراءتی امامك قراءتیله ادا اولنمش اولدی
شفع اول ایله مسبوق بونك خلافیدرکه انده قراءت ایدر کرکسه امام شفع ثانیده قراءت ایتسون
زیرا اول مسبوق قراءت نافله‌یه یتشدی (واتم المقیم المقتدی) ومسافره اقتدا ایدن مقیم صلاتی
تمام ایدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم سفرنده ناس ایله نمازی قلوب سلام ویردیکی وقتده) اتموا
صلاتكم یا اهل مكة فانا قوم سفر بیوردی (وندب ان یقول اتموا صلاتكم فانی مسافر) وامام
اولان مسافر کندویه اقتدا ایدنلره سز صلاتکزی تمام ایدك زیرا بن مسافریم دیمك مندوب

اولدی نتکیم حضرت رسول اکرمك دیدیکی کبی (السفر والحضر لا یغیران الفائتة) کرك سفر
و کرك حضر فائته‌یی تغییر ایلمز یعنی مصلی سفرده فوت اولان صلاتی قضا ایتسیدی قصر ایدر
وحضرده فوت اولان صلاتی سفرده قضا ایتسیدی تمام ایدر (والعبرة فی تغیر الفرض باخر
الوقت) فرضك تغییرنده معتبر اولان وقتك آخریدر اکر مصلی وقتك آخرنده مسافر اولدی
ایسه انك اوزرینه ایکی رکعت واجب اولور واکر وقتك آخرنده مقیم اولورسه انك اوزرینه
درت رکعت واجب اولور زیرا تحقیق کلام بودرکه معتبر اولان ادا اولمدیغی وقتده اداانك
ماقبلیدر نته کیم اصول فقهده متقرردر (یبطل الوطن الاصلی بمثله فقط ووطن الاقامة بمثله
والسفر الاصلی) وطن اصلی انجق مثلی ایله باطل اولور وطن اصلی مسکندر ووطن اقامت
برموضعدرکه انده اون بش کون یادخی زیاده تمکن ایتمکه نیت اولنه مسکن اتخاذ ایتمکسزین
پس نچان برشخصك وطن اصلیسی اولوب اول شخص برآخر وطن اصلی دخی اتخاذ ایلسه
برابردر کرك ایکی وطن بیننده مدت سفر اولسون کرکسه اولمسون اولکی وطن اصلی باطل اولور
حتی مسافرلکی حالنده اکا داخل اولسه مقیم اولمز الا نیتله مقیم اولور ووطن اصلی سفرایله
باطل اولمز حتی مسافر اکا وارسه مجرد دخول ایله مقیم اولور واما وطن اقامت مثلی ایله باطل
اولور حتی مسافر اولکی وطن اقامتدنصکره اتخاذ ایلدیکی وطن اقامته داخل اولسه ووطن
اقامتله وطن اول بیننده مدت سفر اولسیدی مقیم اولماز الا نیت ایله مقیم اولور وکذلك
نچان اول وطن اقامتدن سفر ایتسیدی یاخود وطن اصلیسنه انتقال ایتسیدی مقیم اولماز الا
نیتله اولور (العبرة بنیة الاصل لا التبع) اعتبار اصلك نیتنه دریوخسه اصله تابع اولانك نیتنه
دکلدر یعنی نچان اصل سفره نیت ایلسه یاخود اقامته نیت ایلسه اصله تابع اولان کیمسه دخی
اصل کبیدر پس تابع استقلال جهتیله نیته محتاج اولماز (كالمرأة) زوجیله بله سفر ایدن
مرأه کبی زیرا اول مرأه زوجنه تابعدر نچان مهرینی استیفا ایدیجی اولدیغی حالده وانك نیتنه
اعتبار اولنماز محیطده بویله ذکر اولندی (والعبد) دخی مولاسیله مسافر اولان عبد کبی
(والجندی) دخی امیرایله مسافر اولان جندی کبی اویله امیرکه اول جندینك والیسی ورزقی دخی
امیردن اوله و پادشاه ایله بله مسافر اولان امیر دخی جندی کبیدر (والاجیر) دخی اجرتله طوتلان
کیمسه که انی استیجار ایدن کیمسه ایله بله مسافر اولوب ورزقی دخی اندن اوله بونلرك نیتلری
معتبر اولماز (السلطان اذا سافر قصر) پادشاه سفر ایتسیدی صلاتی قصر ایدر (الا اذا طاف
فی ولایته) مکرکه مدت سفرده اکا واصل اولجق مقداری محله قصد ایتمکسزین ولایتنی طواف
ایدرسه بوتقدیرجه پادشاه مسافر اولماز (اوطلب عدوا ولم یعلم این یدرکه) یاخود پادشاه دشمن
طلبیله چیقوب حال بوکه اکا قنغی مکانده یتشجکنی بلمز بوتقدیرجه مسافر اولماز بونی قاضیخان
ذکر ایلدی (وفی الرجوع یقصر) ومسکنه رجوعنده قصر ایدر اکر کندی ایله مسکنی بیننده
مدت سفر مقداری مسیره اولورسه (سافر کافر وصبی معا بینه) یعنی برکافر و برصبی باباسیله بله
مسافر اولسه‌لر اوج کون و یااوج کوندن زیاده سیر ایتمك قصدی ایله (فاسلم و بلغ و بینهما
وبین منزلهما اقل من المدة) پس کافر اسلامه کلوب وصبی بالغ اولسیدی و بونلرك ایکسی ایله
منزللری یعنی سفرایله مقصدلری مابینی مدت سفردن اقل اولسیدی (قالوا المسلم یقصر)
عامهٔ مشایخ دیدیلرکه مسلم سفردن باقی قلان مواضعده صلاتی قصر ایدر (والصبی یتم)
وصبی صلاتی تمام قیلار زیرا کافرك نیتی معتبردر پس کافر اولدن مسافر اولدی صبی انك خلافیدر
زیرا صبی بووقتدن مسافر اولدی وغرض اولدرکه تحقیقا باقی مدت سفر دکلدر (وقیل یتمان)
بعض ایکیسیده یعنی مسلم وصبی ده صلاتی تمام قلارلر دیدی کافر ایکن نیت اعتبار

اولمدیغنه بناء (وقیل یقصران) وبعض دیدیکه ایکیسیده صلاتی قصر ایدرلر صبینك
مسافر اولان باباسنه تبعیتنه بناء

) باب الجمعة (

بو باب صلات جمعه نك احكامی بیاننده در وجمعه فرضدر حق سبحانه وتعالینك * فاسعوا الی ذکر الله
قول شریفیچون برشیئه سعیله امر اولنمق صارفدن خالی اولدیغی حالده اولمز الا ایجاب ایچون اولور
(شرط صحتها المصر) وصلات جمعه نك صحتنك شرطی مصردر قریه لرده جائز اولمز شافعی ایچون
خلاف واردر (وهو مالا یسع اکبر مساجده اهله) ومصر شول بلده درکه مسجدلرینك اکبرینه
اوزرلرینه جمعه واجب اولان کیمسه لر صغشمیه مطلق ساکن اولنلری دکل (اوماله مفت) یاخود
اول بلده نك مفتیسی اوله (وامیر وقاض ینفذ الاحکام ویقیم الحدود) دخی اول بلده نك امیری
یعنی والیسی وتنفیذ احکام ایدر وحدود اقامت ایدر قاضیسی اوله بو ایکی معنا امام ابو یوسفك
قولیدر ومعنای اول کرخینك مختاریدر ومعنای ثانی بلخینك مختاریدر (اوفناؤه) مصر اوزره
عطفدر ضمیر دخی مصره راجعدر یاخود صلات جمعه نك صحتنك شرطی فنای مصردر (وهو ما
اتصل به معدا لمصالحة) واول فنا مصرك مصالحی ایچون اتخاذ اولنمق جهتندن اول مصره متصل
اولان بر محلدر واول مصالح آت سکرتمك وعسکر جمع ایتمك واوق آتمغه خروج ایتمك ودفن موتی
وصلات جنازه قلمق ایچون وبونلرك امثالی مصالح کبی (والسلطان اومن امره) دخی ذکر
اولنانلرکبی صلات جمعه نك صحتنك شرطی پادشاه انده اولمقدر یاخود پادشاهك تعیین ایلدیکی
والیدر (مات والی المصر فجمع بهم خلیفته) چقان مصرك والیسی فوت اولسیدی اول میتك
خلیفه سی صلات جمعه یی اقامت ایدر (اوصاحب الشرط) یاخود میتك شحنه سی اقامت ایدر
شرط شبنك وراننك فتحیله علامت معناسنه در وشرط شول کیمسه درکه اکا شحنه دینلور انکیچون
شرط تسمیه اولندی که زیرا انلر کندولره علامت وضع ایدرلر اول علامتله بلنملری ایچون
(اوالقاضی) یاخود جمعه یی قاضی اقامت ایدر زیرا عامه نك امری انلره تفویض اولنمشدر
قاضیخان بویله ذکر ایلدی (ولا عبرة لنصب العامة) جمعه نك اقامتی ایچون عامه نك بر کیمسه
نصب ایلملرینه اعتبار یوقدر (الا اذا لم یوجد ما ذکر) مکر ذکر اولنان کیمسه لر بولنمدیغی تقدیرجه
اعتبار اولنور (وجازت بمنی للخلیفة اوامیر الحجاز فقط) وجمعه نك یالکز حج موسمنده مناده خلیفه
ایچون یاخود امیر حجاز ایچون اولسه مکه ده امیر اولان کیمسه در اقامت جمعه جائز اولدی
فقط مجموعی ایچون قیددر یعنی عرفاتده جمعه موسم حجك غیریده وموسمده مناده امیر موسم
ایچون اقامت جمعه جائز اولماز انجق خلیفه ایچون وامیر حجاز ایچون جائز اولور (ووقت
الظهر) دخی صلات جمعه نك صحتنك شرطی وقت ظهردر (فتبطل بخروجها) وقت ظهرك
خروجی ایله صلات جمعه قلنمسی باطل اولور پس صلات ظهر قضا اولنور جمعه قلنماز
(والخطبة نحو تسبیحة) وصلات جمعه نك صحتنك برشرطی دخی خطبه در تسبیحه مقداری وامامین
قاتنده خطبه تسمیه اولنمغه ذکر طویلدن لابدر وامام شافعی قاتنده ایکی خطبه دن لابدر که
هر برنده تحمید وصلات وتقوی ایله وصیتی مشتمل اوله وخطبهٔ اولی قراءته وخطبهٔ ثانیه مؤمنین
ایچون دعایه شامل اوله پس اکر جمعه یی خطبه سز قلسه لر یاخود خطیب خطبه یی صلات
جمعه دن صکره اوقسه یاخود وقتدن اول اوقسه جمعه باطل اولور پس وقتنده اعاده اولنور
(والجماعة) وصلات جمعه نك برشرطی دخی جماعتدر (واقلها ثلاث رجال سوی الامام) وجماعتك
اقلی امامدن غیری رجالدن اوچ کیمسه در (فان نفروا قبل سجوده بطلت) پس اکر جماعت
امامك سجودندن متفرق اولسه لر جمعه باطل اولور شرطی بولنمدیغی ایچون وصلات ظهر ایله

بدأ ایتمك لازم کلور (وان بقی ثلثة اونفروا بعد سجوده اتمها) واکر جماعتدن اوچ رجل قلورسه
یاخود امامك سجودندنصکره متفرق اولسه لر صلات جمعه یی تمام ایدر زیرا جماعت انعقادك
شرطیدر حال بوکه جماعت منعقد اولدی پس دوامی شرط اولمدی زیرا جماعت ایچون دوام شرط
دکلدر (والاذن العام) صلات جمعه نك برشرطی دخی اذن عامدر یعنی امیر ناس اولان کیمسه
عامه یه اذن ویرمکدر حتی امیر قصرینك قپوسنی قپایوب اصحابیله صلات جمعه یی قلسیدی
جائز اولماز زیرا صلات جمعه شعائر اسلامدندر ودین اسلامك خاصه لرندندر پس اقامتی اشتهار
طریقی اوزره واجب اولور واکر امیر قصرینك قپوسنی آچوب ناس داخل اولمغه اذن ویروب
جمعه یی قلسیدی جائز اولور ومکروه اولور زیرا امیر مسجد جامعك حقنی قضا ایلمدی (وشرط
وجوبها) شرط صحتها اوزره عطفدر وصلات جمعه مصلی اوزره واجب اولماسنك شرطی
(الاقامة بمصر) شهرده ساکن اولمقدر (والصحة والحریة والذکورة والبلوغ والعقل
وسلامة العینین والرجل) دخی صحیح المزاج اولمقدر وحر اولمقدر وبالغ وعاقل اولمقدر وایکی
کوزلری وایاقلری سالم اولمقدر (ففاقدها ونحوه) ذکر اولنان شرطلرك فاقدی ودخی شروط
مذکوره لری یترن کیمسه کبی مثلا سلطان ظالمدن کیزلنان کیمسه کبی یاخود زندانده محبوس اولان
کیمسه کبی (ان صلاها تقع فرضا) اکر صلات جمعه یی قلسه لر فرض وقتدن واقع اولور زیرا
صلات جمعه نك انلرایچون ساقط اولمسی تخفیف ایچون در پس فاقد شروط اولان اول ساقطی
بوکلنسیدی فرض وقتدن جائز اولور مسافرك صائم اولمسی کبی (جازت الجمعة فی مواضع من
مصر) صلات جمعه شهردن برقاچ موضعده جائز اولور وبو جواز امام اعظمله امام محمدك
قولیدر واصح قولده بودر زیرا برکبیر مدینه دن موضع واحدده ناسك اجتماعنده حرج واردر
حرج ایسه مدفوعدر (الصالح للامامة فی غیرها صالح لها) صلات جمعه نك غیریده امامته
صالح اولان کیمسه جمعه ده دخی صالحدر (فجازت للمسافر والعبد والمریض) پس صلات جمعه
مسافر ایچون وعبد ایچون ومریض ایچون جائز اولدی وامام زفر جائز اولمازدیدی زیرا صلات
جمعه انلرك اوزرینه واجب دکلدر صبی ایله مرأه اوزره واجب اولمدیغی کبی وبزم ایچون علت
اولدرکه انلر امامته اهلدر وانلردن وجوبك ساقط اولمسی رخصتی تحقیق ایچوندر پس چقان
صلات جمعه یه حاضر اولسه لر فرض وقتدن واقع اولور مسافرك صائم اولمسی کبی اولور صبی
بونك خلافیدرکه زیرا اهل دکلدر ومرأه دخی مسافر وعبد ومریضك خلافیدرکه اهل
دکلدر یعنی رجال ایچون امام اولمغه صالح دکلدر (وتنعقد بهم) اصلات جمعه مسافر وعبد
ومریضك حاضر اولملری ایله منعقد اولور حتی بونلردن غیری کیمسه اولمسه جمعه جائز اولور
(وکره یومها بمصر ظهر معذور ومسجون ومسافر واهل مصر فاتتهم الجمعة بجماعة) ویوم جمعه ده
شهرده معذور ومسافر اولان واهل مصردن صلات جمعه یی فوت ایتمش اولانلرك صلات ظهری
جماعتله قلملری مکروه اولدی مصر قیدی سواددن احتراز در بجماعت لفظك باسی ظهره
متعلقدر ومکروه اولمغه باعث انده صلات جمعه یه اخلال واردر زیرا صلات جمعه جماعت
کثیره ایچون جامعه در اهل سواد بونك خلافیدرکه زیرا اوزرلرینه جمعه واجب اولماز واکر
جمعه یی فوت ایدن معذور ومسجون ومسافر صلات ظهری جماعتله قلسه لر صلات ظهرك
شرطلری جمع اولدیغیچون انلره جائز اولور وحکم معذوردن معذور اولمیانك صلات ظهری
مکروه اولمسی بطریق الاولی اولدیغی معلوم اولور (وظهر غیرهم قبلها) معذور ومسجون
ومسافری غیرینك صلات ظهری صلات جمعه دن اول مکروه اولدی مروراید ن علت ایچونکه
صلات جمعه یه خلل ویردیکی ایچون (وان ندم وسعی الیها والامام فیها بطل) اکر جمعه دن اول

صلات ظهری کیسه نادم اولوب جمعه‌یه سعی ایلسیدی حال بو که امام صلات جمعه‌ده اولسیدی
انك قبل الجمعه قلدیغی صلات ظهر مجرد سعیله باطل اولور (ادرکها اولا) برابردر کرك
اول کیمسه صلات جمعه‌یه یتشسون کرکسه یتشمسون امامین دیدیکه انك صلات ظهری باطل
اولماز حتی امامله بله صلاته داخل اولورسه یعنی امامه اقتدا ایدرسه زیرا سعی ظهرك دونیدر پس
ظهرك تماماندنصکره اول سعی ظهری نقض ایلمز جمعه ظهرك فوقنده درو ظهری نقض ایدر پس
اول سعی ایدن کیمسه امام فارغ اولدقدنصکره توجه ایتمش کبی اولدی وامام اعظم ایچون علت
اولدرکه تحقیقا جمعه‌یه سعی جمعه‌نك خصایصندندر ایمدی اول سعی ظهرك اولمسی حقنده
احتیاطا جمعه منزله سنه تنزیل اولنور امامك جمعه‌دن فراغندنصکره اولان سعی بونك
خلافیدرکه زیرا اول سعی جمعه‌یه سعی دکلدر وجمعه‌یه سعیك معناسنده دکلدر (ومدرکها
فی التشهد او سجود السهو یتمها) وصلات جمعه‌یه تشهدده یتشن یاخود سجدهٔ سهوده یتشن جمعه‌یی
تمام ایدر زیرا یوم جمعه‌ده امامه یتشن کیمسه یتشدیکی امامله بله قلوب وجمعه‌یی انك اوزرینه
بنا ایدر امامین قتنده رسول علیه الصلات والسلامك ما ادرکتم فصلوا وما فاتکم فاقضوا
بیوردیغی ایچون وامام محمد اکر امامله رکعت ثانیه‌نك اکثرینه یتشسیدی جمعه‌یی انك اوزرینه
بنا ایدروا کراقلنه یتشدی ایسه صلات ظهری انك اوزرینه بنا ایدر دیدی (لا یستخلف الامام للخطبة
اصلا والصلوة بدأ) امام خطبه ایچون استخلاف ایتمسی اصلا جائز اولماز یعنی تحقیقا خطبه
ایچون استخلاف اصلا جائز اولماز وابتداء صلات جمعه ایچون جائز اولماز بلکه امامه حدث واقع
اولدقدنصکره جائز اولور و بو قول هدایه‌نك کتاب ادب القاضیسنده بیان ایتدیکی قولنك معناسیدر
اقامت جمعه‌یه مأمور اولان کیمسه امامك خلافی اوزره دردیلدیکنی استخلاف ایدرز یرا جمعه‌نك
اداسی مؤمنین اوزره کتاب موقوت اولدیغیچون فوت اولمق اوزره در ایمدی ادای جمعه ایله امر
استخلافه دلالت اذندر دیدی وهدایه شارحلری دخی امام ایچون استخلاف جائز اولورز یرا جمعه‌نك
اداسی فوت خوف اوزره در بر وقتده کتاب موقوت اولدیغیچون اول وقتك مقتضاسیله اداء
جمعه فوت اولور ایمدی خلیفه‌دن اداء جمعه ایچون امر دلالة استخلافه اذن اولدی لکن استخلاف
اول وقت جائز اولورکه اول استخلاف اولنان غیری خطیبك خطبه‌سنی دکلمش اوله زیرا خطبه
افتتاح جمعه‌نك شرطلرندندر ووجهی اولدرکه تحقیقا خطبه وخطبه‌دنصکره امامت سلطان
افعالندندر قضاکبی غیری ایچون جائز اولمدی الاسلطانك اذنیله جائز اولدی پس اذن بولنمسه
جائز اولماز و بونك تحقیقی ابو المعینك جامع الکبیر شرحنده دیدیکیدرکه قاضینك استخلافی
جائز اولماز الاسلطان اکا استخلاف تفویض ایدرسه اول تقدیرجه جائز اولورز یرا قاضی قضایی
اذنله استفاده ایتدی پس اذن اولنمیان شیء حقنده قبل الاذن اولدیغی اوزره باقی قالدی
وامامك استخلافی امامه استخلاف تفویض اولندقدنصکره جائز اولورز یرا امام اول استخلافه
اذن سلطانله مالك اولدی تحکیم بین الناس بنفسه قضایه مالك اولدیغی کبی و بوذکر اولنان
قاضینك اذنسز استخلافی جائز اولمسی بیعه وکیل اولان کیمسه‌نك غیری وکیل ایلدیکی وقتده
بو مسئله‌یه اعتبار اولندی مستعیر بونك خلافیدرکه عاریت اولدیغی شیئی آخره عاریت ویرمك جائز
اولدی زیرا منافع مستعیرك ملکی اولمق اوزره حادث اولور پس اول حادث اولان ملکی غیره
تملیکه قادر اولور بزم طرفمزده اولدیغمز مسئله بونك خلافیدرز یرا امام اذن حکمیله متصرفدر
پس انکیچون اولان اذنك مقدارینه مالك اولور بوندنصکره ابو المعین دیدیکه بزم علمامز بوندن
تعبیر ایلدیلر ودیدیلرکه بر کیمسه غیرك مقامنه اول غیر ایچون مالك اولسه اول کیمسه کندو نفسی
مقامنه غیری قائم قلمق جائز اولماز و بر کیمسه غیرك مقامنه غیرك نفسی ایچون قائم اولسه کندو مقامنه

غیری قائم ایتمك جائز اولور ایمدی فقه بزم دیدیکمزدر اکر سؤال اولنورسه که اذن یوغیکن اصلك
حضورنده نائبك خطابتی جائز اولورمی نائبك حکمی ووکیلك تصرفی قاضینك وموکلك
حضورلرنده جائز اولدیغی کبی جوابنده بز دیرزکه جائز اولماز زیرا انلرك مدارلری رأیك
حضوریدر پس چقان رأی بولنمسیدی جائز اولور جمعه بونلرك خلافیدرکه زیرا جمعه‌نك اقامتنده
رأیك مدخلی یوقدر (الا اذا اذن) الا چقان اذن اولورسه اولور یعنی امامك خطبه وصلات ایچون
استخلافی جائز اولماز الا چقان سلطاندن استخلافه مأذون اولورسه بو تقدیرجه استخلاف
جائز اولور ایمدی بو محل حفظی واجب اولان شیدندر تحقیقا ناس بوندن غافللردر (بالاذان
الاول وجب السعی وکره البیع) صلات جمعه ایچون اذان اول ایله سعی واجب اولور و بیع
مکروه اولور حق تبارك وتعالینك * اذا نودی للصلوة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله
وذروا البیع * قول شریفیچون و بعض سعی اذان ثانی ایله واجب اولور دیدی زیرا اذان اول
نبی علیه الصلاة والسلامك زمان شریفلرنده اولمادی ایدی وقول اول اصحدر و برمصلی اکر
اذان ثانی محلنده توجه ایلسه صلات جمعه‌دن اول سنتی قلمغه قادر اوله مز ودخی خطبه
استماعنه ده قادر اوله مز بلکه انك اوزرینه جمعه فوت اولمق قورقوسی واردر مصنف وحرم
البیع دیمدی اکرچه هدایه‌ده سعیك وجوبنی و بیعك حرمتنی دیدی ایسه‌ده زیرا وقت اذانده
بیع جائزدر ولکن مکروهدر تنکیم کتب اصولده وفروعده تقریر اولندی بو اجلدن شارحلرك
بعضی حرمتنه بدل کراهتنی ایراد ایتدیلر (و بخروج الامام) وامامك منبره صعودی ایله (حرم الصلوة
والکلام الی تمام الصلوة) جمعه تمام اولنجه صلات وکلام حرام اولدی مصنف الی تمام
الخطبة دیمدی تنکیم هدایه‌ده دیدی محیطده ووقایة البیانده تصریح اولنسان شی ایچونکه
تحقیقا صلات وکلام امامك خروجی وقتندن صلاتدن فارغ اولنجه دکین مکروهلردر وصلات
ایچنده بولنسان کیمسه اکرچه کیم اول صلات جمعه‌نك سنتی ایسه‌ده ایکی رکعتك باشنده قطع
ایدر اکر بر رکعتی قیلدی ایسه اکا بر رکعت دخی ضم ایدوب سلام ویرر واکر اوچنجی رکعتده ایسه
دوردی تمام ایدر (فاذا جلس علی المنبر) پس چقان خطیب منبر اوزرینه اوتورسیدی خطیبك
اوکنده مؤذن اذان اوقور (وسن ان یخطب خطبتین بینهما جلسة قائما طاهرا) وخطیب ایکی
خطبه اوقیوب وایکیسی بیننده بر مقدار اوتورمق سنت اولدی قائم وطاهر اولدیغی حالده (واقیم بعد
تمامها) وخطبه تمام اولدقدنصکره اقامت اولنور (لا ینبغی ان یصلی غیر الخطیب) خطیبك غیری
جمعه‌یی قلمق لایق اولمزز یرا جمعه خطبه ایله بله شیء واحددر پس بر صلاته ایکی کشی قائم اولمق لایق
دکلدر واکر ایکی کشی قائم اولسه جائز اولور (خطب صبی باذن السلطان وصلی بالغ جاز)
اذن سلطان ایله بر صبی خطابت ایدوب و بر بالغ صلات جمعه‌یه امام اولسیدی جائز اولدی خلاصه‌ده
بو یله ذکر اولندی (لا بأس بالسفر یومها اذا خرج من عمران البلد قبل خروج الوقت) جمعه کونی
سفر ایتمکده بأس یوقدر چقان وقت ظهر چقمازدن اول عمران بلددن چقسیدی زیرا جمعه وقتنك
آخرنده واجب اولور حال بو که اول وقتده مسافردر چقان قری اهلندن بر کیمسه یوم جمعه‌ده شهره
داخل اولسیدی اکر اول کون شهرده مکث ایتمکه نیت ایتدیسه اکا جمعه لازم کلور واکر اول کون
شهردن وقتدن اول یاخود وقتدنصکره چقماغه نیت ایتسه انك اوزرینه جمعه لازم کلورز یرا نیت اولده
اول کونده اهل مصرلر بری کبی اولدی وایکنجی نیتده اولمدی وچقان بر مسافر یوم جمعه‌ده شهره قدم
باصسه ایدی اکا جمعه لازم کلمز مادامکه اون بش کون اقامته نیت ایتمدکچه قاضیخان دیدیکه
هر بلده که عنوة سیفله فتح اولمش اوله خطیب اول بلده‌نك منبرنده سیفله خطابت ایدرتا که
کوره لر تحقیقا بو بلده سیفله فتح اولمشدر پس چقان اسلامدن رجوع ایدرلرسه سیف اول مسلمین

اللرنده باقيدر انلرايله مقاتله ايدرلر حتى ينه اسلامه رجوع ايدنجه يه دكين وهر بلده كه اهلى طوعا
اسلامه كلمش اوله‌لر اول بلده‌ده خطيب خطبه‌يى سيفسز اوقور ورسول عليه الصلوة والسلام
مدينهٔ منوره‌يى بلاسيف فتح ايلدى پس خطيب خطبه‌يى بلاسيف اوقور ومكهٔ مكرمه سيف ايله
فتح اولدى خطيب خطبه‌يى سيف ايله اوقور تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى

) باب العيدين (

بو باب ايكى عيدك صلاتى بياننده‌در (يجب صلوتهما على من يجب صلوة الجمعة بشرائطها)
اوزرينه شرطلرى ايله صلات جمعه واجب اولان كمسه‌نك اوزرينه ايكى عيدك صلاتلرى واجب
اولور وصلات عيدك واجب اولمسى امام اعظمدن روايتدر اصح قولده بودر وامام محمددن روايت
اولنان قول كه تحقيقا امام محمد ايكى عيد يوم واحده مجتمع اولسه‌لردى ياخود عيد جمعه كونى
واقع اولسيدى عيد اول سنت وعيد ثانى فريضه‌در زيرا يوم جمعه‌ده عيد مؤمنيندر عيد اولك
سنت وعيد ثانينك صلاتى فريضه‌در ديديكى صلات عيدك واجب اولمسى سنتله ثابتدر ديمكله
مأولدر (سوى الخطبة) شرائط جمعه‌نك خطبه‌دن غيرى اولان شرطلرى واجب اولور
زيرا خطبه عيدك شرطلرندن دكلدر بلكه سنتدر وصلات عيدك خطبه سى صلات جمعه
خطبه‌سنك خلافيدركه جمعه خطبه‌سز صحيح اولماز صلات عيد خطبه‌سز صحيح اولور ودخى
صلات جمعه‌نك خطبه سى صلات اوزره تقدم ايتمشدر وصلات عيدك خطبه سى صلاتدن
صكره‌در اكر عيدده دخى خطبه صلات اوزره تقديم اولنسه جائز اولور وصلاتدنصكره
اعاده اولنماز عنايه ده بويله ذكر اولندى (وتقدم على صلوة الجنازة اذا اجتمعتا) وقچان صلات
عيد صلات جنازه ايله مجتمع اولسه صلات عيد صلات جنازه اوزره تقديم اولنور اكرچه كيم قياس
بونك خلافى ايسه ده (وصلوة الجنازة على الخطبة) ولكن صلات جنازه خطبهٔ عيد اوزره تقديم
اولنور قنيه ده بويله ذكر اولندى (وندب يوم الفطر الاكل قبل الصلوة والاستياك والاغتسال)
وصلات عيددن مقدم برشى اكل ايتمك ومسواك استعمال ايلمك وغسل ايلمك مندوب اولدى
(ولبس احسن الثياب والتطيب) دخى ثوبلرينك احسن اولانى كيمك ورايحهٔ طيبه استعمال
ايتمك مندوب اولدى زيرا رسول عليه الصلات والسلام بو وجه اوزره عمل بيوررلردى
ويوم نحرده اكل مندوب اولمادى حتى صلات عيددن دونوب قربانندن اكل ايدنجه (واداء
الفطر ثم الخروج الى الجبانة) دخى صلات عيددن اول صدقهٔ فطرى ادا ايدوب اندن مصلايه
چقمق مندوب اولدى رسول عليه الصلاة والسلام * اغنوهم عن المسئلة فى مثل هذا اليوم *
بيورديغيچون يعنى سز فقرايى بويله كونلرده اغنا ايدك كه سؤاله محتاج اولميه‌لر بيورديلر وصدقهٔ
فطرك تعجيلنده فقيرك قلبنى نفقهٔ عيالى غمندن خلاص واردر وصلاته ترغيب واردر (والخروج
اليها سنة) ومصلايه چيقمق سنتدر (وان وسعهم المسجد) اكرچه كيم قومك مسجدلرى
واسع اولورسه ده صلات عيدى مصلاده قلمق سنتدر (ولا بأس باخراج المنبر اليها فى زماننا)
وبزم زمانمزده منبرى مصلايه چقارمقده بأس يوقدر اختيارده بويله ذكر اولندى (ولا يكبر
جهرا فى طريقها) ومصلانك يولنده جهر ايله تكبير اولنماز امامين ايچون خلاف واردر
زيلعى ابى جعفردن نقل ايتديكه تحقيقا ابى جعفر عامه‌نك خيراته رغبتلرى اولدانغى ايچون
انلرى جهر ايله تكبيردن منع ايلمك لايق دكلدر ديدى (ولا تنفل قبل صلوته) وعيدك
صلاتندن مقدم نافله قيلمق جائز اولماز زيرا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم صلات
عيددن اول نافله قلمادى مع هذا صلاته كمال مرتبه حريص ايكن اكر جائز اوليدى تعليم ايچون
قلاردى (وقتها من الارتفاع الى الزوال) صلات عيدك وقتى شمسك اتفاعندن وقت زواله

وارنجه‌در زيرا حضرت رسول عليه الصلاة والسلام صلات عيدى قلدى وشمس بر مزراق
مقدارى اوزره ايدى وروايت اولنديكه تحقيقا برقوم بعد الزوال هلالى كوردكلرينه شهادت ايلديلر
حضرت رسول عليه الصلاة والسلام ايرتسى كون خروجله قايم اولدى واكر بعد الزوال
صلات عيد جائز اوليدى نيجه تأخير ايدرلردى (يصلى بهم الامام ركعتين مكبرا ومثنيا) امام
قومله ايكى ركعت نماز قلار تكبير ايديجى اولديغى حالده وسبحانكى اوقيوجى اولديغى حالده
(قبل تكبيرات الزوائد هى ثلث فى كل ركعة) زائد اولان تكبيرلردن اول تكبيرات زوائد هر ركعتده
اوچدر (ويوالى بين القراءتين) وامام ايكى قراءتك يننى بربرينه اولشدرر يعنى تحقيقا امام افتتاح
ايچون تكبير ايدر اندنصكره سبحانك اوقور اندنصكره اوچ تكبير ايدر اندنصكره فاتحهٔ شريفه
اوقور وبر سوره ضم ايدر اندنصكره ركوع ايچون تكبير ايدر پس ايكنجى ركعته قائم اولدقده اولا
فاتحهٔ شريفه اوقور وبر سوره اوقورصكره اوچ كره تكبير ايدر اندنصكره ركوع ايچون تكبير ايدر
(ويرفع يديه فى الزوائد) وتكبيرات زوائده ايكى اللرين قالدرر حضرت رسول عليه السلامك
لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن قول شريفى ايچون يعنى ايكى اللر رفع اولنماز الايدى موضعده
رفع اولنور بيوردى وتكبيرات جمله‌سنده عيدلرك تكبيرلرين ذكر ايلديكى ايچون وامام هر ايكى
تكبيرك بيننده اوچ تسبيح مقدارى سكوت ايدر زيرا صلات عيد جمع عظيم ايله قائم اولور
وتكبيرات بيننده سكوتسز بربرينه اولشدرسه امامدن بعيد اولانلره اشتباه عارض اولور
(ويخطب بعدها خطبتين) وصلات عيد تمام اولدقدنصكره ايكى خطبه اوقور حضرت
رسول عليه الصلاة والسلام ايكى خطبه اوقودى جمعه بونك خلافى اوزره‌در زيرا صلات
جمعه‌ده خطبه صلاتدن اولدر زيرا خطبه صلات جمعه‌نك شرطيدر وشرط ايسه مشروط اوزره
مقدمدر (يعلم فيه احكام الفطرة) وامام خطبه‌ده احكام فطره‌يى تعليم ايدر زيرا خطبهٔ عيد تعليم
فطره ايچون مشروع اولدى پس اكر سؤال اولنورسه كه تحقيق سقت ايتديكه مندوب
اولان فطره‌يى مصلى يه چقمازدن اول ادا ايتمك ايدى وبلمدن ادا ايتمك ايسه محالدر وخطبه
ايسه دكلدر الا مصلى يه خروجدنصكره در ايكى كلامك بيننده منافات يوقيدر جوابنده
بز ديرزكه بينهماده منافات يوقدر زيرا فطره‌نك خروج اوزره تقديمنك مندوب اولمسى خروجدن
تأخيرينك جائز اولمسنى منافى دكلدر جائزكه خارج اولنلرك بعضيسى فطره‌نك اداسنك كيفيتنى
بلميه‌لر انلره نظر ايله تعليم مفيد اولور (فاتته مع الامام لا تقضى) صلاة عيدى امامله ادا ايتميوب
فوت ايدن كمسه صلات عيدى قضا ايتمز يعنى تحقيقا امام صلاة عيدى جماعتله قلوب
وناسك بعضيسى فوت ايلسيدى اول بعض صلات عيدى قضا ايلمز زيرا صلات عيد صلات
عيد اولمسى صفتيله رجت وقربت اولديغى بلنمدى الا شرطلرى ايله بلندى زيرا صلات
عيدك شرطلرى منفردا تمام اولماز (ويؤخر بعذر الى الغد فقط) يعنى عيد فطرك صلاتى
انجق ايرتسى كونه تأخير اولنور قچان اقامتندن برمانع منع ايدرسه وانلر اوزره هلالك كورلمامسى ايله
وعند الامام هلال قبل الزوال وبعد الزوال شهادت اولنوب ناسى قبل الزوال جمع ايتمك ممكن اولمديغى
وقتده ياخود يوم غيمده صلات عيدى قلوب هلال بعد الزوال واقع اولديغى ظاهر اولدقده فقط
ايرته يه تأخير اولنور يعنى اوچنجى كونه تأخير اولنماز زيرا انده اصل اولان جمعه كبى الا بزانك قضا
اولنمديغى حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك ارته يه تأخيرندن روايت اولنان حديثك
مفهوميله ترك ايلدك وارته‌نك ارته سنه تأخيرى روايت اولنمدى پس اصل اوزره باقى قالدى
(والاحكام فى الفطر)وعيد فطرده ذكر اولنان احكام (هى الاحكام فى الاضحى لكن فيه جاز
تأخيرها الى الثالث ايام النحر بلا عذر بكراهة) عيد اضحاده اولان احكام دخى اول احكامدر لكن عيد

اضحی ده صلات عیدك تأخیری ایام نحرك اوچنجی كوننه دكین بلاعذر مع الكراهه جائز
اولدی (وبه بدونها) واوچنجی كونه دكین تأخیری بعذر كراهتسز جائز اولدی
زیرا صلات عید اضحی اضحیه نك وقتیله موقتدر مادامكه اضحیه نك وقتی باقی اولدقچه
صلات عید اضحی اضحیه نك وقتی چقنجیه دكین تأخیری جائز اولور ووقت اضحیه
چقدقدنصكره جائز اولماز زیرا صلات عید قضا اولنماز وبو مقامده عذر كراهتك نفیی
ایچوندر وعید فطرده جواز ایچوندر حتی صلات فطری ایرته یه بلاعذر تأخیر جائز اولدی
(ولكن ندب تأخیر الاكل عنها) ولكن عید اضحینك صلاتندن اكلی تأخیر ایتمك مندوب
اولدی عید فطر بونك خلافی اوزره در (وفیه یكبر جهرا فی الطریق) لفظ یكبر صیغه مجهولدر
یعنی اضحی ده طریقده جهر ایله تكبیر اولنور عید فطر بونك خلافیدر (ویعلم فی الخطبة
تكبیر التشریق والاضحیة) دخی عید اضحینك خطبه سنده خطیب تكبیر تشریقی وقربانی
تعلیم ایدر خطبۀ فطر بونك خلافیدر (والتعریف لیس بشیء) وخطبۀ تعریف برشی دكلدر
وتعریف عرفه كونی عرفاتده برموضعده ناس مجتمع اولوب وقفه یه طوردقلرینه صلات عیدی
تشبیه ایتمكدر برشی دكلدر وامام ابو یوسف وامام محمد دن روایت اصولك غیریده روایت
اولندیكه تحقیقا تعریف مكروه اولماز وقول صحیح قول اولدر (ویجب تكبیرات التشریق)
وتكبیرات تشریق واجب اولور حق سبحانه وتعالینك * واذكروا الله فی ایام معدودات *
قول شریفی ایچون تشریق لغتده لحمی قدید ایتمكه دیرلر وخلیلدن روایت اولنان تشریق
تكبیر معناسنه در تكبیرك تشریقه اضافتی بیان ایچوندر بعض دیدیكه تكبیرك تشریقله تسمیه سی
امامین قولی اوزره واقع اولدی زیرا امام اعظم قولی اوزره ایام تشریقده تكبیردن برشی
واقع اولماز عن قریب بیانی كلور وباعتبار القرب تكبیر ایام تشریقك اسمنی اخذ ایتدی دیمك
جائز اولور وایام تشریق یوم نحردنصكره اوچ كوندر ویوم نحر یوم عیددر وایام نحر یوم عید
واندنصكره ایكی كوندر ودردندن اولكی كون یوم نحردر بلاتشریق ودردنجی یوم تشریقدر
نحرسز وایكی یوم نحر تشریقدر وتكبیر الله اكبر الله اكبر لااله الاالله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد
دیمكدر بونك اصلی روایت اولنان شیدر كه تحقیقا جبرائیل علیه السلام وقتا كه قربانله ابراهیم
علیه السلام اوزرینه كلدكده عجله دن خوف ایدردیو الله اكبر الله اكبر دیدی وقتا كه ابراهیم
علیه السلامی كوردكده لااله الاالله والله اكبر دیدی وقتا كه اسمعیل علیه السلام فدایی
بلدكده الله اكبر ولله الحمد دیدی آخرده كلنلر ایچون واجب اولدیغی حالده باقی قالدی (مرة)
من اوله الی اخره بزم نقل ایلدیكمز كبی بركره دیمك واجب اولدی دیو مرة لفظی شافعیدن احترازدر
زیرا شافعی تكبیری اوچ كره الله اكبر دیمكدر دیر واوچ اوزره زیاده اولماز وامام شافعی ایچون
تهلیلده ایكی روایت واردر یعنی لااله الاالله دیمكده (من فجر یوم عرفة الی عصر یوم العید)
یوم عرفه نك فجرندن عیدك عصرینه وارنجه (فور فرض) فرضك عقبنده مستحبه قولیله جماعت
واجب اولور پس تكبیر سكز صلاتك عقبنده بنا بی منع ایدر فصلسز واجب اولور فرض قیدی
ایله نافله لر وصلاة عید خارج قالدی (ادی بجماعة مستحبة) جماعت مستحبه ایله ادا اولنان فرض
عقبنده واجب اولور ادی قولیله قضا خارج قالدی زیرا قضا عقبنده تكبیر اولماز جماعة
نسا خارج قالدی انلر ایله رجل اولمدیغی حالده زیرا قضا عقبنده تكبیر اولمادیغی كبی نسانك
جماعتله قلدقلری صلاة عقبنده دخی تكبیر اولماز (علی امام مقیم فی المصر) مصرده مقیم امام اوزره
جماعت مستحبه ایله ادا اولنان فرض عقبنده واجب اولور پس منفرد اوزره وامام اوزره امام مسافر
اولسون كرك امرأه اولسون وكرك اهل قریه دن اولسون وكرك صحراده كزن قومدن اولسون بونلرك

اوزرینه تشریقك تكبیری واجب اولماز (ومقتد) دخی تكبیر تشریق مقتدی اوزره واجب
اولور اول مقتدی كرك مسافر اولسون كرك اهل قرادن اولسون كرك امرأه اولسون (وقالا
فور كل فرض مطلقا) وامامین تكبیر تشریق مطلقا هر فرضك عقبنده واجب اولور دیدیلر
یعنی برابردر كرك فرض جماعتله ادا اولنسون وكرك جماعتسز ادا اولنسون ومصلی كرك رجل اولسون
وكركسه مرأه اولسون وكرك مصرده مقیم وكرك مسافر اولسون یاخود قریه ده مقیم اولسون
(الی عصر الخامس من عرفة) عرفه دن بشنجی كونك عصرینه وارنجه واجب اولور بشنجی
كون ذی الحجه نك اون اوچنجی كونیدر اول كون یوم تشریقدر یوم نحردكلدر (وبه یعمل)
یعنی تكبیر ایله بو وقته كلنجه وعیدك عصرینه حصر ایتمكسزین باب عباداتده احتیاطا الآن عمل
اولنور (ولا یتركه المؤتم وان ترك الامام) وتكبیری مؤتم ترك ایلمز اگرچه امام ترك ایدرسه ده زیرا تكبیر
صلاتدنصكره ادا اولنور صلاتدن اول ادا اولنماز وامامه تكبیرده اقتدا واجب متعین اولدی سجدۀ
تلاوتده امامه اقتدا واجب اولدیغی كبی سجدۀ سهو سجدۀ تلاوتك خلافیدر كه زیرا سجدۀ سهو
صلاتده ادا اولنور (ویكبر المسبوق عقیب القضاء) ومسبوق تكبیر ایدر زیرا مسبوق تحریمه ایله مقتدیدر
لكن مسبوق امامله بله تكبیر ایلمز بلكه قضانك عقبنده تكبیر ایدر یعنی فوت ایلدیكی صلاتك
قضاسی عقبنده تكبیر ایدر وبوندن لاحقك حالی معلوم اولور كه زیرا لاحق بالتمام امامك اردنده اولدی

) باب صلوة الكسوف (

بو باب صلاة كسوفك بیاننده در كسوف شمسك طوتلمسنه دیرلر (امام الجمعة اومأمور السلطان
یصلی بالناس عند الكسوف ركعتین كالنفل) امام جمعه یعنی خطیب یاخود سلطانك بو صلات
كسوفی قلمغه امر ایلدیكی كمسه شمس طوتلدیغی وقتده ناسله بله ایكی ركعت نافله كبی نماز قیلار
(بلا اذان ولا اقامة ولا جهر ولا خطبة) اذانسز واقامتسز وجهرسز وخطبه سز قیلار
(وبركوع فی كل ركعة) وهر ركعتده بر ركوعله قیلار وشافعی قتنده هر ركعتده ایكی ركوعله
قیلار (ویطول الامام القرأة فیهما) وایكی ركعتده امام قرائتی تطویل ایدر (وبعدهما
یدعو حتی تنجلی الشمس) وایكی ركعتی ادا ایتدكده شمس منجلی اولنجه دعا ایدر (وان لم یحضر
الامام ومأمور السلطان صلوا فرادی كالخسوف والریح) واگر امام وسلطانك امر ایلدیكی
كمسه حاضر بولنمزسه هر كس باشقه باشقه قیلارلر صلات خسوفده وصلات ریح شدیدده
قلندیغی كبی (والظلمة) دخی قرا كولق اولدیغی كونده قلنان صلات كبی

) باب صلوة الاستسقاء (

بو باب صلات استسقانك بیاننده در (لا جماعة فیه ولا خطبة بل دعاء واستغفار) صلات
استسقاده جماعة وخطبه یوقدر بلكه دعا واستغفار در حق سبحانه وتعالینك * واستغفروا
ربكم انه كان غفارا یرسل السماء علیكم مدرارا * قول شریفی ایچونكه اول وقت استغفار
ودعایی یغمورك ارسالنه سبب قیله (فان صلوا فرادی جاز) پس اگر ناس منفردا قیلارلرسه
جائز اولدی وامام محمد دیدیكه امام رداسنی استسقاده قلب ایدر قوم قلب ایتمز وابو یوسفدن
ایكی روایت واردر وقلبك حقیقتی اگر ردا مربع ایسه اعلاسنی اسفلنه واسفلنی اعلایه
كتورمكدر واگر ردا مدور ایسه یعنی جبه ایسه صاغنی صولنه وصولنی صاغنه كتورمكدر
(ولا یحضر ذمی) واول محله ذمی حاضر اولمیه زیرا استغفار رحمت استنزالی ایچوندر ذمیلرك
اوزرینه رحمت نازل اولماز الا عذاب ولعنت نازل اولور (ویخرجون ثلثة ایام) دخی ناس استسقایه
متتابعا اوچ كون چقارلر زیرا اوچ كون برمدتدر كه طلب ایتمك ایچون ضرب اولندی ودخی ناس
[illegible]ل اولنمش كهنه و پاك لباس ایله ذلیل ومتواضع والله ایچون خشوع وخضوع ایدیجی اولدیغی

حالده وباشلرين اكيجى اولديغى حالده چقارلر وچقمزدن بركون مقدم صدقه يى تقديم
ايدەلر و بعض ديديكه استسقاده صلات يوقدر وتحفه ده ديديكه ظاهر روايتده استسقاده
صلات يوقدر والله تعالى اعلم

) باب صلوة الخسوف (

بو باب صلات خسوف بيانده در (لم يجوزها ابو يوسف بعده) امام ابو يوسف رحمه الله
صلات خوفى رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره تجويز ايلمدى زيرا صلات خوف نبى عليه
الصلاة والسلامك خلفنده فضيلت صلاتى احراز ايچون خلاف قياس اوزره مشروع اولدى
وبومعنى رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره منعدم اولدى (وجوزاها) امام اعظم ايله
امام محمد تجويز ايتديلر زيرا صحابه رضى الله تعالى عنهم رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره
صلات خوفى اقامه ايتديلر وسببى خوفدر رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره اولكى كبى
متحقق اولدى (فاذا خيف من عدو او سبع حاضرين) پس قچان عدودن ياخود ارسلاندن
خوف اولنسيدى عدو ياخود ارسلان حاضر اولدقلرى حالده بو كلام فقهانك ديدكلرى قوله
اشارتدر كه بزم ديديكمز وجه اوزره صلات جائز اولان خوف قچان دشمن بطريق الحقيقه ناسه
قريب اولوب ومقابله لرنده اولديغى صورتده در اما قچان ناس عدودن بعيد اولسەلر ياخود
برقرا كوو ياتوز كوروب عدو ظن ايتمكله صلات خوفى قيلسەلر پس عدو اولديغى ظاهر اولسه
صلاتلرى جائز اولماز (جعل الامام طائفة بازاء العدو وصلى باخرى ركعة لو كان مسافرا
او فى الفجر او فى الجمعة او العيدين وصلى ركعتين لو كان مقيما و فى غير الثنائى) امام برطائفه يى
خوف اولان سمتك ازاسنه نصب ايدوب وطائفهٔ اخرا ايله اكر مسافر ايسه ياخود قيلديغى
صلات فجرده ياخود جمعه ده ياخود صلات عيدينده ايسه نمازى بر ركعت قيلار واكر امام
مقيم وثنائينك غيريده ايكى ركعت قيلار ثنائينك غيرى ديمكه باعث صلات مغربه متناول
اولنسون زيرا صلات مغربك حكمى رباعينك حكمى كبيدر (ومضوا الى العدو وجاءت الاخرى
وصلى بهم ما بقى) واماملە نمازى قلان طائفه مخوفه قارشو كيدوب وطائفهٔ اخرى كلورلر
وامام رباعيدن باقى ايكى ركعتى ياخود ثنائيه دن باقى قلان بر ركعتى انلر ايله قيلار
(وسلم الامام وحده) وامام يالكز سلام ويرر (وذهبوا اليه وجاءت الاولى واتموا صلوتهم بلا قراءة
وسلموا) وبو طائفه مخوفه كيدوب طائفهٔ اولى كلورلر وصلاتلرين قراءتسز تمام ايدرلر وسلام ويررلر
زيرا بونلر لاحقلردر پس كانه انلر امامك خلفنده ايديلر (ثم جاء الاخرى واتموا بقراءة) اندنصكره
طائفهٔ اخرى كلوب صلاتلرين قراءتله تمام ايدرلر (وان اشتد خوفهم صلوا ركبانا فرادى بالايماء
الى جهة قدرتهم) واكر خوفلرى شدتلو ايسه راكب اولدقلرى حالده ايما ايله منفردا قادر اولدقلرى
جهته توجه ايدوب قلارلر واكر قبله يه توجهه قادر اولورلرسه قبله يه توجه ايدرلر ممكن دكل ايسه
قادر اولدقلرى جانبه توجه ايدوب قلارلر (وتفسد بالقتال والمشى والركوب) وانلرك صلاتى
قتال ايتمكله ويورومكله وبنمكله فاسد اولور زيرا عمل كبيدر

) باب الصلوة فى الكعبة (

بو باب كعبه ده قلنان صلات بيانده در (صح فيها النفل اتفاقا) كعبه نك جوفنده نافله نماز
قلمق اتفاقا صحيح اولدى (والفرض) دخى فرض قلمق صحيح اولدى شافعى ايچون فرضك قلنمسنده
خلاف واردر (منفردا وبجماعة) مصلى منفرد اولديغى حالده وجماعتله صحيح اولدى (وان
اختلفت وجوههم الا لمن قفاه الى وجه الامام) اكرچه جماعتك يوزلرى مختلف اولورسه ده الا قفاسى
امامك يوزينه اولان كيمسه نك صلاتى صحيح اولمدى زيرا اول صلات جائز اولمز زيرا اول كمسنه

امامنه تقدم ايدوب قبله يه توجه ايتدى (كذا لو تحلقوا فيها) يعنى جماعتك كذلك صلاتلرى
صحيح اولدى كعبه ده حلقه اولسەلردى (ولو بعضهم قدام الامام مستقبلا بوجهه اليه اقتدوا
من الجوانب) اكرچه اول جماعتك بعضيسى امامك اوكنده اولوب امامك يوزينه استقبال
ايديجى اولدقلرى حالده كعبه نك جوانب اربعه سندن اقتدا ايدرلرسه (لو بعضهم اقرب اليها
من الامام) اكر جماعتك بعضيسى كعبه يه امامدن اقرب اولورسه ده (جاز) اقتدارى جائز اولدى (الا
لمن فى جانبه) مكر امامك اولديغى جانبده كعبه يه امامدن اقرب اولانك صلاتى جائز اولمدى امام اوزره
تقدم ايلديكى ايچون جانب آخرده اولوب كعبه يه امامدن اقرب اولان بونك خلافيدر كه زيرا بو حكما
امامك خلفنده در كعبه يه يقين اولمسى ضرر ويرمز (اقتدوا من خارج بامام فيها والباب مفتوح جاز)
ناس كعبه نك خارجندن كعبه نك ايچنده اولان امامه اقتدا ايلسەلردى كعبه نك قپوسى اچق اولديغى
حالده انلرك اقتدارى جائز اولدى زيرا امامك كعبه ايچنده طورمسى سائر مسجدلرك قپوسى مفتوح
اولديغى حالده امام مسجدك ايچنده كى محرابده طورمسى كبيدر (وكرهت فوقها) وكعبه نك
اوزرنده نماز قلمق اكرچه جائز ايسه ده مكروه اولدى زيرا كعبهٔ مكرمه نك تعظيمنى منافى اولور

) باب سجود السهو والشك (

بو باب سهوك وشكك سجودى بيانده در (يجب بعد تسليمتين) سجدهٔ سهو ايكى سلامدنصكره
واجب اولمق هدايه نك وشمس الائمه نك وامام ابو اليسرك وامام ظهير الدين مرغينانينك
اختيارلريدر (او تسليمة) ياخود برسلامدنصكره واجب اولور برسلامدنصكره واجب اولمسى
صاحب كافينك وفخر الاسلامك وشيخ الاسلام خواهرزاده نك وصاحب ايضاحك اختيار
ايلدكلريدر وتاج شريعه هدايه شرحنده ديديكه شمس الائمه ذكر ايلديكه تحقيقا سجدهٔ
سهو ايكى سلامدنصكره در واصح قولده بودر زيرا بو قول كبار صحابه رضى الله تعالى عنهم
قوليدر وجمهور علمانك قوليدر عهد رسول صلى الله تعالى عليه وسلمه قريب اولان صحابه نك
قولنى اخذ ايتمك اولىدر وروايت اخرى حضرت عايشه دن وسهيل بن سعددن كه حضرت
عايشه صف نساده ايدى وسهل اول وقت صبياندن ايدى پس محتمل اولور كه بونلرك ايكنجى
ايكنجى سلامى اشتماش اولەلر زيرا رسول عليه الصلوة والسلام ايكنجى سلامى اولكى سلامدن
اخفى ويردى كتب مشهوره ده مسطور اولان بودر وايكنجى فرقه نك كلامنك سوقى قولك ايكيسيده
امام اعظمك اولمق اوزره دلالت ايدر ومجمعده قول ثانى امام محمده نسبت اولندى وقول اول
امام اعظمله ابو يوسفه نسبت اولندى وبركتابده بولمادم الا معراج الدرايه ده صاحب كتابك قيل ايله
نقل ايلديكى قولى بولدم وقولك ايكيسيده امام اعظمك اولمسنه اول قيلك قولنى مناسب بولدم
مختار اولان بودر كه منفرد ايچون ايكى سلامدنصكره واجب اولور وامام ايچون برسلامدنصكره
واجب اولور زيرا امام ايكى سلامى ادا ايتسيدى از اولور جماعتك بعضيسى صلاتى منافى اولان
شيئله مشغول اولور (سجدتان) يجب نك فاعليدر يعنى مصلى يه ايكى سجده واجب اولور
(وتشهد وسلام) وتشهد وصاغنه وصولنه سلام واجب اولور (بترك واجب سهوا) واجبى سهوا
ترك ايتمكله زيرا واجبى قصدا ترك ايلسه آثم اولور وسجده واجب اولماز (كركوع قبل القراءة)
واجبى تركك مثالى قراءت ايتمزدن اول ركوع ايتمك كبى زيرا قراءتى ركوع اوزره تقديم واجبدر
فرض دكلدر امام زفر ايچون خلاف واردر واما قيامك ركوع اوزره تقديمى وركوعك سجود اوزره
تقديمى فرضدر تكميم تحقيقى باب صفة الصلاتده مرور ايتدى اوزرينه برشى زياده ايتمكسزين
(وتأخير القيام الى الثالثة بزيادة على التشهد) دخى واجبى ترك وتشهد اوزره شى زياده سيله اوچنجى
ركعته قيام ايتمكى تأخيركبى بعض ديديكه برحرف زياده سيله واجبى ترك ايتمش اولور انده قول

صحيح بر ركن ادا ايده جك مقدار يدر (وركوعين) دخى بر ركعتده ايكى ركوع ايتمك كبى زيرا بر ركوع
اوزره اقتصار واجبدر پس واحد اوزره زياده ايتمكده واجبى ترك واردر (والجهر فيما يخافت وعكسه)
وجهر ايله قراءت محلنده اخفا ايدوب واخفا ايله قراءت محلنده جهر ايله قراءت ايتمك كبى
ومقدارنده اختلاف اولندى واصح قول جهر واخفاده صلات جائز اولمجق مقدار يدر يعنى جهر ايله
قراءت اولنان موضعده صلات جائز اولمجق مقدارى اخفا ايله واخفا ايله قراءت اولنجق موضعده
صلات جائز اولجق قدر جهر ايله قراءت اولنمقدر (وترك القعدة الاولى) دخى قعدهٔ اولى يى ترك ايتمك
كبى و باب صلاتده ذكر اولنان سائر واجبلرى ترك كبى (وان تكرر) اكرچه واجبك تركى تكرار اولورسه ده
(تجب سجدة واحدة على منفرد) يعنى ترك واجبك متكرر اولمسى تقدير اوزره سجدهٔ واحده واجب
اولور على منفرد تجب يه متعلقدر (ومقتد بسهو امامه ان سجد) ومقتدى اوزره دخى امامنك سهوى
ايله سجده واجب اولور اكر امامى سجدهٔ سهو ايدرسه واكر امامى سجدهٔ سهو ايتمزسه مقتدى دخى
سجده ايتمز تكبير تشريق بونك خلافيدر كه بابنده مرور ايتدى (لا بسهوه) مقتدينك سهوى ايله
واجب اولماز يعنى مقتدى سهو ايتمكله اوزرينه سجده واجب اولماز زيرا اكر مقتدى كندى سهوى
ايچون يالكز سجده ايلسه امامنه مخالفت ايتمش اولور واكر امام سهو مقتدى ايله بله سجده ايلسه
امامتى اقتدايه منقلب اولور (ويصلى فى التشهد الثانى) وتشهد ثانيده يعنى سجدهٔ سهوك
تشهدنده صلات دعاسنى اوقور (والاحوط التصلية فيهما) واولى اولان تشهدك ايكيسنده دخى
صلات دعاسين اوقومقدر حتى سجدهٔ سهودن مقدم اولان تشهدده و سجدهٔ سهوك تشهدنده
صلوات دعاسين اوقومق اولى در (المسبوق يسجد مع امامه) مسبوق امامى ايله بله سجدهٔ سهو
ايدر اكرچه كيم امامك سهوى مسبوقدن فوت اولان صلاتده ايسه ده (ثم يقضى مافات) اندنصكره
مسبوق فوت ايلديكى صلاتى قضا ايدر اولى اولان امامك سجودندن اول قائم اولمامقدر (ولو قام قبل
سجوده فعليه ان يعود ويسجد معه ان لم يقيد الركعة بالسجود) واكر مسبوق امامك سجودندن اول
قائم اولديسه انك اوزرينه امام ايله بله سجدهٔ سهو ايتمك ايچون عود ايلمك لازم كلور واكر ركعتى
سجود ايله مقيد قلمادى ايسه واكر ركعتى سجود ايله مقيد قلديسه عود ايلمز (ولو سهى فيه) واكر قضا
ايتدكنده سهو ايدرسه (سجد ثانيا) سهو ايچون ثانيا بر دخى سجدهٔ سهو ايدر (كذا اللاحق)
كذلك لاحق دخى ذكر اولنان مسبوق كبيدر يعنى امامك سهوى ايله اوزرينه سجدهٔ سهو واجب
اولور مقتدينك نومى حالنده امامنك سهوى ايله ياخود مقتدى وضويه كتديكى محلده سهو
ايتسيله زيرا لاحق امامك اردنده مصلى منزلهسنده در (سهى عن القعود الاول من ذوات الاربع
او الثلث من الفرض) فرضدن درت ركعت ويا اوچ ركعت صاحبى اولان صلاتدن قعدهٔ اولى يى
سهوا ترك ايتسيدى فرضله قيدى نفلدن احتراز ايدر زيرا نافلهدن قعدهٔ اولى فرضلردن قعدهٔ
ثانيه كبيدر حتى قعدهٔ اولى يه اكرچه كيم قائما مستوى اولورسه ده البته عود ايدر (وذكره) قعدهٔ
اولى يى ترك ايلديكن خاطرينه كتورسيدى (وهو اقرب اليه) حال بوكه مصلى ديزلرين رفع ايتمامكله
قعوده اقرب اولسيدى (عاد) قعده يه عودت ايدر (ولا سهو) وسجدهٔ سهو ايتمز (والا) اكر
قعوده اقرب دكل ايسه (قام وسجد) قائم اولور وسهو سجده ايدر وبعض قعود ايدر مادامكه قائما
مستقيم اولمدقجه ديدى اصح قولده بودر زيلعى بويله ذكر ايلدى (وان سهى عن الاخير)
واكر قعدهٔ اخيرهده سهو ايتدى ايسه حتى رباعى اولان صلاتده بشنجى ركعته قائم اولسيدى
ثلاثى اولان صلاتده دردنجى ركعته وثنائى اولانده اوچنجى ركعته قائم اولسيدى (عاد ما لم يسجد)
مادامكه سجده ايلمسه قعوده عود ايدر زيرا عودده صلاتنى اصلاح ايتمك واردر واصلاح اكا
ممكن اولور زيرا ركعتك مادونى محل ترك دكلدر (وسجد للسهو) وسهو ايچون سجده ايدر

زيرا

زيرا فرضى تأخير ايلدى (وان سجد) مالم يسجد قولنه مربوطدر يعنى مادامكه سجده ايلميه قعوده
عود ايدر واكر سجده ايتدى ايسه (صار فرضه نفلا) اول مصلينك فرضى نافله اولور (وضم فى الرباعى
ركعة سادسة ان شاء) صلات رباعيهده التنجى بر ركعت دخى ضم ايدر زيرا تك نافله مشروع اولمدى
اكر ديلرسه اكر ديلرسه ديمكه باعث زيرا اول ضم اولنان ركعت نفلدر مصلى انده قصدا شروع
ايتمدى پس اوزرينه اتمامى واجب اولمادى (وفى الثلاثى الصائر اربعا لا يحتاج الى الضم) وسهوا درت
اولان ثلاثيده ضم ايتمكه حاجت اولماز زيرا اوچ ركعته دردنجى بر ركعت دخى ضمله اول فرض
نفله متحول اولدى پس صلات تامه حاصل اولدى (وفى الثنائى الصائر ثلاثا لا يضم) وسهوا
اوچ ركعت اولان صلات ثنائيده كلبسى نافله اولسون ديو بر ركعت دخى ضم اولنماز زيرا طلوع
فجردنصكره نافله قلمق سنت فجردن زياده مكروهدر (وان قعد الاخير) وان سهى عن الاخير قولى
اوزره عطفدر واكر مصلى اخيرده قعود ايلسيدى (ثم قام سهوا) اندنصكره سهوا قائم اولسيدى
وسلام ويرسيدى (عاد وسلم الا ان يسجد للخامسة فى الرباعى والرابعة فى الثلاثى يتم فرضه) قعوده
عود ايدر وسلام ويرر مكركه رباعيده بشنجى وثلاثيده دردنجى ركعت ايچون سجده ايتمكله
فرضى تمام اولور قعود اخير بولنديغيچون (ويضم سادسة فى الرباعى) صلات رباعيده التنجى
بر ركعت دخى ضم ايدر مصنف بو محلده ان شاء ديمدى تتكيم صورت اولى ده ديديكى كبى مع هذا
مصلى صلاتى قطع ايتسه ايكى صورتده ده قضا لازم كلور زيرا اول محلده ركعت سادسهنك ضمى
بو محلده اولان ضمدن اقوى در زيرا بو مقامده فرضى تمام اولدى لكن سلامى تأخير ايتمسيله
سجدهٔ سهو واجب اولدى پس ذكر اولنان ايكى ركعتى قطع ايلسه سهو ايچون سجده ايتمكله
واجبك تركى لازم كلور اكر قيامدن جلوس ايدوب وسهو ايچون سجده ايلسه سجود سهوى
سنت وجهى اوزره ادا ايتمش اولور ايمدى لابد التنجى بر ركعت دخى ضم ايدر وركعتين اوزره
جلوس ايدر وسهو ايچون سجده ايدر مسئلهٔ اولى بونك خلافيدر كه زيرا انده فرضيت باقى قالمادى
ايمدى نقضنك تداركنه محتاج اولور (ولو عصرا) كركسه اول صلات صلات عصر اولسون
بو كلام ديلان قولك ضعفنه اشارتدر صلات عصرده ضم اولماز نفلك عصردنصكره كراهتى
ايچون وبعض ديديكه صلات عصرده اولورسه ضم ايدر زيرا بو قصدا اولنمش دكلدر و بعد العصر
نافلهدن نهى اولنمق مقصوده متناول اولور پس قصد اولنمجه مكروه اولماز زيلعى بويله
ذكر ايلدى (ويضم خامسة فى الثلاثى فيصير ركعتان نفلا) مصلى صلات ثلاثيهده سهوا
دردنجى ركعته قائم اولدقده ايكى صورتده يعنى دردنجى ايچون كرك سجده ايتسون كرك ايتمسون بشنجى
بر ركعت دخى ضم ايدر اوچدن زياده ايكى ركعت نافله اولسون ايچون (وان لم ينو بالسنة الظهر
والعشاء والمغرب) اكرچه كيم سهودن قلنان ايكى ركعت صلات ظهرك وصلات عشانك وصلات
مغربك سنتى مقامنه قائم اولمزسهده نافله اولور زيرا رسول الله صلى الله عليه وسلمك ذكر اولنان
نمازلرك فرضلرندنصكره اولان سنتلرينه مداومتى مبتداءة تحريمه ايله ايدى (ويسجد للسهو)
ومصلى اول ايكى ركعت نافلهيى قلدقدنصكره سلامى تأخير ايتديكيچون سجدهٔ سهو ايدر
(ومقتديه فيهما) و بو ايكى ركعت زائدهده امامه اقتدا ايدن كيمسه (صلاهما) امامه تبعيتله اول ايكى
ركعتى قلار (وقضاهما ان افسد) واكر مقتدى اول ايكى ركعتى افساد ايدرسه قضا ايدر زيرا مقتدى
قصدا شروع ايتدى (وفى الفجر الصائر ثلاثا لا يضم رابعة) وسهوا اوچ ركعت اولان صلات فجرده
دردنجى بر ركعت دخى ضم اولنماز صلات فجردنصكره نفلك كراهتى ايچون فجردن اول مطلقا
مكروه اولديغى كبى وصلات عصرده قصد ايله شروع ايدرسه مكروه اولور عصردن اول مطلقا
مكروه اولماز وقتا كه مصنف قعودده سهوه نظر ايله فرضك حالنى بياندن فارغ اولديسه

اقسام صلاتك قعود ده سهوه نظرايله نفلك تتميمى ايچون نفلك حالنى بيان مراد ايدوب
(ترك القعود الاول فى النفل سجد ولم تفسد) ديدى يعنى مصلى صلات نافله ده قعود اولى
سهوا ترك ايتسيدى سجده ايدر وصلاتى فاسد اولماز حال بوكه قياس فاسد اولمق ايدى
وفاسد اولمق امام زفرك امام محمددن روايت ايلدوكيدر واستحسان جهتيله فاسد اولماز
وقعدهٔ اولىيى سهوا ترك ايتمسيله ايكى سجدهٔ سهو واجب اولور زيرا صلات تطوع ايكى
ركعتله مشروع اولديغى كبى درت ركعتله ده مشروع اولدى پس چقان قعدهٔ اولى ترك
اولنوب وشفع ثانى يه قائم اولنسه صلاتك كلبسنى صلات واحده ايتمك لزم ايچون ممكندر ودرت
ركعت صاحبى اولان نمازلردن برصلاتده فرض اولمدى الاقعدهٔ اخيره فرض اولدى قعدهٔ
اخيره ايسه قعدهٔ ختم وقعدهٔ خروجدر نته كيم صلات ظهرده قعدهٔ اخيره فرض اولديغى كبى
صلات فجر بونك خلافيدركه زيرا ايكى ركعت مشروع اولدى وشفع ثانى ضم ايتمكله كلبسى
صلات واحده اولمز وبوعلى وجه القياسدر وقياس اولدركه تحقيقا قعدهٔ اخيره اركاندن
دكلدر ولكن قعدهٔ اخيره ختم صلات ايچون فرض اولدى زيرا مفروضك ختمى فرضدر
بوتقديرجه قعدهٔ اولى فرض اولمادى پس مصلى چقان ركعت ثالثه يه قائم اولسه اول صلات درت
ركعت صاحبى اولان صلاتدن اولوب قعدهٔ اولى ختم ايچون اولماز وفرضيت ايله باقى قالماز
فرضده باقى قالديغى كبى معراج الدرايه ده بويله ذكر اولندى (تنفل ركعتين وسهى وسجده
لايبنى) مصلى نافله نك ايكى ركعتنده سهو ايدوب وسجده ايتسيدى اولكى ايكى ركعت اوزره
بنا ايتمز يعنى بوقلديغى نمازك تحريمه سيله اوزرينه بنا ايتمز مادامكه تحريمه يى تجديد ايتمدكجه زيرا
سجدهٔ سهوى صلاتك ارالغنده ايتمش اولور واكر بنا ايدرسه تحريمه باقيه اولديغى ايچون
صحيح اولور (ولكن اعاد) لكن سجدهٔ سهوى اعاده ايدر زيرا صلات ارالغنده ادا ايلديكى
سجده معتدبه اولماز (سلام من عليه السهو يخرجه موقوفا) اوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولان
مصلى نك سلام ويرمسى اول مصلى يى موقوفا صلاتدن اخراج ايدر مطلقا اخراج ايتمز
(يصح الاقتداء به) حتى اول مصلى يه اخرك اقتداسى صحيح اولور (ويبطل وضوءه بالقهقهة)
وسلامدنصكره قهقهه ايتمسيله آبدستى باطل اولور ومسافر ايسه سلامدنصكره اقامته نيت
ايتمكله صلاتى درت ركعت اولور (ان سجد) يصح قولى ايچون شرطدر يعنى اكر سلامدنصكره
سجدهٔ سهو ايتدى ايسه (والافلا) واكر بعد السلام سجدهٔ سهو ايتمدى ايسه ذكر اولنان
احكام انك اوزرينه ترتب ايتمز (وسلامه للقطع لايقطع) واوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولان
مصلينك صلاتى قطع ايتمك نيتى ايله ويرديكى سلامى صلاتى قطع ايتمز زيرا ول مصلينك نيتى
مشروعى تغيير ايچوندر پس اول نيت لغو اولور نته كيم اوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولان
كيمسه سجدهٔ سهو ايتمدين سلامدن اول صلات ظهرى التى ركعت قلمغه نيتى لغو
اولديغى كبى بلكه اول كيمسه يه واجب اولان تحريمه باقيه اولديغى ايچون سجدهٔ سهو ايتمكدر
شول مصلى بونك خلافى اوزره دركه سجدهٔ صلبيه يى يعنى ركن صلاتدن اولان سجده يى
تذكرى حالنده صلاتى قطع نيتى ايله سلام ويرسيدى اول وقت انك صلاتى فاسد اولور وفرقى
اولدركه تحقيقا سجدهٔ سهو صلاتك احترامنده ادا اولنور حال بوكه اول حرمت باقيه در وسجدهٔ
صلبيه صلاتك حقيقتنده ادا اولنور ايمدى تحقيق اول سجده دن اول صلاتى قطع نيتى ايله
ويرديكى سلام ايله صلاتى باطل اولور (مالم يتحول او يتكلم) سجدهٔ سهو ايتدكدنصكره قطع نيتى ايله
سلام ويرن مصلينك صلاتى قطع اولمز مادامكه قبله دن دونمدكجه ياخود كلام دنيا سويلمدكجه
(وقيل مالم يتكلم اولم يخرج من المسجد) بعض ديديكه قبله دن دونمكله قطع اولماز مادامكه كلام دنيا

سويلمدكجه ياخود مسجددن چقمادقچه وبو مسئله ده اصل اولان تكلم ايتمزدن اول سجده ايتمكدر
اكرچه كيم يوررسه وقبله دن دونرسه ده قطع اولماز بعض مشايخ بوكا ذاهب اولديلر نهايه ده
بويله ذكر اولندى (وصلى الظهر وسلم على ركعتين بتوهم الاتمام اتمها) ومصلى صلات
ظهره شروع ايدوب درت ركعت تمام اولدى توهمى ايله ايكنجى ركعتنده سلام ويرسيدى
اول كيمسه درت ركعتى تمام ايدر (وسجد للسهو) وسهو ايچون سجده ايدر حضرت رسول
عليه الصلاة والسلام بووجه اوزره عمل ايتديكى روايت اولنديغى ايچون (بخلاف لوسلم
على ظن انه مسافر او انها الجمعة وكان المصلى قريب العهد بالاسلام فيظن ان الظهر ركعتان
او كان فى العشا فظن انها التراويح حيث تبطل) شول مصلى بونك خلافى اوزره دركه كندويى
مسافر ظن ايدوب ياخود قلديغى نمازى صلات جمعه ظن ايدوب ياخود مصلى يقين زمانده
اسلامه كلمكله صلات ظهرى ايكى ركعت ظن ايدوب ياخود صلات عشا قلاركن تراويح ظن ايدوب
ايكنجيده سلام ويرسيدى ذكر اولنان صلاتلرك جميعنده صلاتى باطل اولور زيرا سلامى
قصده مقارن اولدى (لايسجد للسهو فى الجمعة والعيدين) صلات جمعه ده وصلات
عيدينده سهو ايچون سجده اولماز (شك من لبس عادته) شك عادتى اولميان كيمسه صلاتده
شك ايتسيدى فقهانك عبارتنده شك اول مرة واقع اولدى صاحب كافى بونك معناسى
شك انك ايچون عادت اولميه ديمكدر يوخسه عمرنده اصلا شك ايتمان كيمسه ديمك دكلدر ديدى
(انه كم صلى) تحقيقا اول كيمسه قاچ ركعت اولديغنده شك ايتسيدى (استأنف) اول كيمسه
صلاتى يكيدن باشليوب قلار (وان كثر) واكر شكى چوغلسيدى (عمل بغالب ظنه) ظننك
غالبى ايله عمل ايدر (وان لم يغلب) واكر ظنى غالب اولمازسه (اخذ بالاقل وقعد فيما ظنه اخرها
شك فيها وتفكر) ركعتك اقلنى يعنى درت ركعتمى اولدى يوخسه اوچمى اولدى شكده
ظن غالب اولمسه اوچى اخذ ايدر وشك ايلديكنك آخرى ظن ايلديكنده قعود ايدر وانده
تفكر ايدر (حتى استيقن) حتى ظنى دفع اولنجه (ان طال تفكره قدرما يمكن اداء ركن) اكر
تفكرى بر ركن ادا ايده جك مقدارى اولورسه (وجب السجود) انك اوزرينه سجدهٔ سهو
واجب اولور (ولودونه لا) واكر تفكرى بر ركن ادا ايده جك مقدارى اوزاميوب بلكه اندن
اقل اولورسه سجدهٔ سهو واجب اولماز زيرا فكر طويل اركانى موضعندن تأخير ايدن شيدندر
وفكر قليل اندن احتراز اولنجق سبب دكلدر ايمدى همان فكر اولمامش كبى اولور تحفة
الفقهاده بويله ذكر اولندى

(* باب سجود التلاوة *)

بو باب سجدهٔ تلاوتك احوالى بياننده در (يجب موسعا عند ابى يوسف فى رواية عن الامام
وفورا عند محمد فى رواية عنه سجدة) امام اعظمدن ابو يوسفك روايتنده وسعت اوزره
وكذلك امام اعظمدن امام محمدك روايتنده على الفور بر سجده واجب اولور عنايه ده بويله
ذكر اولندى سجدة قولى يجب قولنك فاعليدر (فيها تسبيح السجود) واول سجده ده تسبيح سجود
يعنى سبحان ربى الاعلى اوقنور (بشروط الصلوة) صلاتك شرطلرى ايله كه انلرك ذكرى
تقدم ايتمش ايدى يعنى وقت تكبيرده نيت واستقبال قبله وستر عورت وايكى طهارت ووقتدر
(بين تكبيرتين) ايكى تكبيرك بيننده بر سجده در (بلا رفع يد) اللرين قالدرمقسزين يعنى
بر كيمسه سجدهٔ تلاوت ايتمك مراد اينسيدى تكبير ايدر اللرين قالدرمز وسجده ايدر اندنصكره
بر تكبير دخى ايدر باشن قالدرر سجدهٔ صلاته اعتبارا وبووجه اوزره سجدهٔ تلاوت ابن مسعود
رضى الله تعالى عنه دن روايت اولنمشدر (ولا تشهد ولا سلام) وتشهدسز وسلامسز

زیرا تشهد و سلام صلاتدن ختم وخروج ایچوندر وخروج ایسه تحریمه نك سبقت ایتمسنی
اقتضـا ایدر بونده ایسه تحریمه یوق تشهد وسلام دخی معدوم اولدی (علی من تلی اية)
برآیت تلاوت ایدن کیمسه نك اوزرینه واجب اولور علی یجب یه متعلقدر (ولو بالفـارسية)
کرکسه اول کیمسه آیت کریمه یی لسان فارسیه ایله ادا ایلسون قاضیخان بویله ذکر ایلدی
(من الاربع عشرة المعروفة) قرآن کریمده معروف اولان اون درت آیتدن برآیت تلاوت
ایدن کیمسـه اوزره واجب اولور واول اون درت آیت سجده سورهٔ اعرافك آخرنده وسورهٔ
رعدده ونحلده و بنی اسرائیلـده واولی الحجده وفرقانده ونملده والم السجده ده وصادده وحم
السجده ده وانشقتده وسورهٔ اقرأده در (ممن یلزمه الصلوة اداء وقضـاء) علی من قولنی
بیـاندر یعنی سجده آیتنی تلاوت ایدن کیمسه شول کیمسه درکه اکا صلات اداء وقضاء لازم کله
ذکر اولنان آیتلردن برینی اوقورسه سجدهٔ تلاوت انك اوزرینه لازم اولور یعنی واجب اولور
(فیجب علی الاصم) پس آیت سجده یی قولقلری صاغر اولان کیمسه ده اوقورسه انك اوزرینه
سجده واجب اولور زیرا صـاغر اهل ادادندر (والجنب والمحدث والسکران) دخی جنب
وآبدستسز اولان وسرخوش اولان کیمسه لر اوزره تلاوت ایدرلرسه سجده واجب اولور زیرا
بونلر قضایه اهلدر (لا الکافر والمجنون والصبی والحائض والنفساء) کافرك ومجنون وصبی
وحائض ونفسانك اوزرلرینه واجب اولماز زیرا بونلر ادا وقضایه اهل دکللردر (اوسمعها) یاخود
آیت سجده تلاوتنی اشیدن کیمسه اوزره واجب اولور (وان لم یقصده فهم اولم یفهم) اکرچه
اول کیمسـه اشتمکه قصد ایتمدی ایسه ده سجده اوزرینه واجب اولور وکرکسه اول آیتی ایشدن
کیمسه فهم ایتسون کرك ایتمسون چونکه اکا آیت سجده اوقوندی دیو خبر ویرلسیدی سجدهٔ
تلاوت انك اوزرینه واجب اولور قاضیخان بویله ذکر ایلدی (ممن ذکر) سمعها قولنه متعلقدر
یعنی ذکر اولنان کیمسه لردن آیت سجده یی استماع ایدن کیمسه اوزره واجب اولور وذکر اولنان کیمسه
صاغردن سکرا نه وارنجه اولانلردر (ومن النائم) دخی آیت سجده یی اویورکن اوقیان کیمسه دن
ایشدن کیمسه اوزره واجب اولور قاضیخان دیدیکه اکر سامع او یویان کیمسه دن استماع ایدسه
انده اختلاف اولندی قول صحیح واجب اولمسیدر (لا من الطیر والمجنون المطبق والصدی والمؤتم)
قوش اغزندن ومجنون مطبقدن و ینقودن ومقتدیدن ایشدن کیمسه اوزره سجدهٔ تلاوت واجب
اولماز قراءته اهلیتلری اولمدیغی ایچون پس انلردن صادر اولان قراءت قراءت اولمامش کبی
واستماع اولنان استماع اولنمامش کبیدر اما اوچ اولکی ظاهردر واما دردنجی یعنی مؤتم قراءتدن محجور
اولدیغی ایچوندر امامك مؤتم اوزره تصرفی نافذ اولمغله قراءتدن محجور اولدی محجورك تصرفنك
حکمی اولمدیغی ایچوندر جنب وحایض و بونلرك مثللی اولان مؤتمك خلافی اوزره در زیرا انلر
منهیلردندر ونهی ایسه حجرك غیریدر جامع الکبیرك تلخیصنده دیدیکه مؤتمدن مسموع اولان مجنون
وطیر وصدی یعنی ینقودن مسموع کبیدر برشیئ ایجاب ایلمز وقاضیخان دیدیکه اوزرینه صلات
واجب اولان کیمسه اوزره سجدهٔ تلاوت واجب اولور چونکه آیت سجده یی اوقورسه یاخود اوزرینه
صلات واجب اولان کیمسه دن استمـاع ایتسه یاخود حیضله ونفاسـله ویاجنونله ویا کفر ایله
ویا صغیر اولمغله اوزرینه صلات واجب اولمیاندن استماع ایلسه ومجنون حقنده بینهمـاده
مخالفه ظاهره در بن دیدم که وجه توفیق اولدرکه قاضیخانك مجنونله مرادی مجنون غیر مطبقدر
وصاحب تلخیصك مرادی مجنون مطبقدر وزاهدینـك نوادرندن نقل ایلدیکی انی تأیید ایدر
تحقیقا مجنون برکون برکیجه یاخود برکون برکیجه دن اقل ده قاصر اولسه اکا سجـده لازم کلور
آیت سجده اوقورسه یاخود ایشدرسه پس تحقیق کلام بودرکه مجنون اوچ مرتبه اوزره در بری

مجنون قاصردر تسکیم مرور ایتدی و بری مجنون کاملدر غیر مطبـقدر و بو شول مجنوندرکه اوچ
کون اوچ کیجه دن اکثر قاصردر لکن از اولور زایل اولور و بری دخی مجنون کامل مطبقدر
و بو زایل اولماز واشخاص دخی مجنون کبی سجدهٔ تلاوته نظر ایله اوچ مرتبه اوزره در بریسی آیت
سجده یی کندوسی تلاوت ایلمسیله کندو اوزرینه واندن اشتمکله غیرسنك اوزرینـه الزام ایدن
کیمسه در جنون قاصر بونوعدندر اولکه نوادرده ذکر اولاندر وایکنجی شول کیمسه درکه آیت
سجده یی تلاوت ایتمسیله کندو اوزرینه الزام ایتمیوب لکن کندودن استماع ایدن اوزرینه الزام
ایدن کیمسه در مجنون کامل غیر مطبق بونوعدندر اولکه قاضیخانك ذکر ایلدیکیدر واوچنجی
آیت سجده یی تلاوت ایتمسیله نه کندو اوزرینه ونه کندودن سماعله غیر اوزرینه الزام ایلمیندر
اولکه صاحب تلخیصك ذکر ایلدیکی مجنوندر بومقامده بو بزه میسر اولان شیدر بعون الله الملك
العلام الحمدلله منهم الصواب (ویؤدی برکوع وسجود فی الصلوة) سجدهٔ تلاوت صلاتك رکوع
وسجودینـك غیری رکوع وسجود ایله تلاوت ایچون صـلاتده اولدقلری حالده ادا اولنور
(وبرکوع الصلوة علی الفور) چونکه صلاتك رکوعی آیت سجده قراءتنك عقبنده واقع اولورسه
علی الفور صلاتك رکوعیله ده ادا اولنور (ان نواه) اکر رکوعك سجدهٔ تلاوت ایچون اولمسنه
نیت ایدرسه (وبسجودها) دخی صلاتك سجودی ایله ده ادا اولنور (کذلك) یعنی چونکه صلاتك
سجده سی آیت سجده قراءتك عقبنده واقع اولورسه (وان لم ینوه) اکرچه کیم مصلی سجدهٔ
صلاته سجدهٔ تلاوت ایچون اولمغه نیت ایتمزسه ده یعنی اکر مصلی آیت سجده یی صلاتنده تلاوت
ایدرسه دیلرسه رکوع ایدر ودیلرسه سجود ایدر اندنصکره قائم اولور وقراءت ایدر زیرا سجده دن
مقصود معبود ایچون خشوعی اظهاردر اظهار خشوع ایسه سجود کبی رکوعله ده اولور وسجدهٔ
صلبیه ایله ده ادا اولنور زیرا هر وجهله موافقت واردر محیطده بویله ذکر اولندی وخلاصه ده
دیدیکه فقها اجماع ایتـدیلرکه تحقیقا سجدهٔ تلاوت سجدهٔ صلاتله ده ادا اولنور کرکسه مصلی
سجدهٔ تلاوت ایچون ایتسون ورکوعده اختلاف اولندی امام المعروف خواهرزاده دیدیکه
رکوعده نیت لازمدرکه حتی سجدهٔ تلاوت مقامنه قائم اولور وامام محمد بونك اوزرینه تنصیص
ایلدی (یسجد المؤتم بتلاوة الامام وان لم یسمع) مقتدی امامك تلاوتیله سجده ایدر اکرچه کیم
آیت سجده یی سمع ایتمدی ایسه ده امامه متابعتی التزام ایتدیکی ایچون (ولو تلا المؤتم لم یسجد)
اکر آیت سجده یی مقتدی اوقوسه ایدی کندوسیده وامامی ده سجده ایلمز بلدیکك شیئ ایچونکه
تحقیقا مؤتم قراءتدن محجوردر فعلنك حکمی یوقدر (اصلا) یعنی نه صلاتدن اول ونه صلاتدنصکره
(بخلاف الخارج) صلاتدن خارج اولان مؤتمك خلافیدرکه مؤتمدن آیت سجده یی استمـاع
ایتسیـدی اول خارج اولان کیمسه یه سجدهٔ تلاوت واجب اولور زیرا مؤتمك حجری مصـلی
اولانلرك حقنده در خارج اولان کیمسه مصلیدن عد اولنمـاز (سمع المصلی من غیره لم یسجد
فیها) اکر مصلی آیت سجده یی غیردن استماع ایتسیدی صلاتده ایکن سجده ایلمز زیرا اول آیت
صلاتیه دکلدر زیرا مصلینك بو آیت سجده یی استمـاعی افعال صلاتدن دکلدر (بل یسجد بعدها)
بلکه صلاتدنصکره سجده ایدر سببی متحقق اولدیغیچون (ولو سجد فیهـا لم یجزه) اکر صلاتده
سجده ایتسیدی جائز اولمادی صلاتدن اولمیان شیئی صلاته ادخال ممنوعدر وتحقیق اول کیمسه یه
سجده سبب خارج ایله صلاتده کامله واجب اولدی پس اول سجدهٔ کامله یی صلاتده ادا ایتسیدی
نقص واقع اولور وانکله عهده دن چقمـاز (بل اعاده دونهـا) بلکه اول سجده یی صلاتك
عقبنده اعاده ایدر زیرا مجرد سجده صلاتك حرمتنی منافی اولماز (سمع من امام ولم یأتم به) بر رجل
اصلا مؤتم اولمادیغی امامدن آیت سجده یی استمـاع ایتسیدی (او ائتم فی رکعة اخری یسجد

خارجها) یاخود رجل آیت سجدهٔ تلاوت اولنان رکعتك اخراسنده مؤتم اولسیدی اول رجل
صلاتك خارجنده سجده ایدر سبب بولنوب ادا بولنمادیغیچون (وان ائتم فیها یسجد معه) واکر امامك
آیت سجده تلاوت ایتدیکی رکعتده مؤتم اولورسه امام ایله معا سجده ایدر زیرا مؤتمه امامك آیت
سجده تلاوتنی استماع ایلدیکی وقتده امام ایله بله سجده ایتمك لازم کلدیکی مرور ایتمش ایدی بومقامده
سجده ایتمسی بطریق الاولی اولور (وبعده لامطلقا) واکر امام سجدهٔ تلاوتی ادا ایتدکدنصکره
مؤتم اولورسه مطلقا سجده ایلمز یعنی نه صلاتده ونه خارجده سجده ایلمز زیرا اول مؤتم اول رکعته
ادراکی ایله مدرك اولدی (وسجدة محلها الصلوة لاتقضی خارجها) وبر سجده که انك محلی صلات
اوله خارج صلاتده قضا اولنماز زیرا اول سجده صلاتیه در واول سجده یه صلاتك مزیتی واردر پس
ناقص ایله ادا اولنماز مصنف وسجدة وجبت فی الصلوة دیمدیکنه باعث صلاتده واجب اولوب
اداسی خارج صلاتده اولان سجده دن احترازدر تتکیم مصلی آیت سجده یی کندی ایله بله اولمیان
کیمسه دن استماع یاخود امامدن استماع ایدوب واقتداسی رکعت اخری ده اولدیغی وقتده
سجده یی خارج صلاتده ایتدیکی کبی (تلا خارجها واعاد فیها سجد اخری) بر کیمسه خارج صلاتده
آیت سجده تلاوت ایدوب وسجده ایلسه بعده صلاته شروع ایدوب اول آیتی اعاده ایتسیدی
بر سجدهٔ اخری دخی لازم کلور زیرا صلاتده ایتدیکی سجده صلاتده واجب اولاندن واقع اولمز
(وان لم یسجد اولا کفته واحدة) اکر صلاتدن اول سجده ایتمدی ایسه اکا بر سجده کفایت ایدر
زیرا صلاتدن اولان تلاوت خارجده اولانی تابع قلار اکرچه کیم مجلس متحد اولمزسه ده (کمن کررها
فی مجلس) آیت سجده یی بر مجلسده تکرار ایدن کیمسه کبیکه سجدهٔ واحده کفایت ایدر برابردر کرك
ایکی کره قراءت ایتسون بعده بر سجده ایلسون وکرك بر کره اوقیوب سجده ایلسون بعده بر کره دخی
اوقوسون بر مجلسده (لامجلسین) ایکی مجلسده قراءت ایدرسه بر سجده کفایت ایلمز زیرا آیتك
ایکی مجلسده تکراری ایکی سجده یی ایجاب ایدر (ولو بدلها فی مجلس لم یکف) واکر بر مجلسده
بر آیت سجده قراءت ایدوب بعده بر آخر آیت سجده اوقورسه بر سجده کفایت ایتمز بلکه ایکی سجده
واجب اولور اصل بودرکه تحقیقا سجده نك تداخل اوزره مبناسی حرجی دفع ایچوندر حرجی
دفع ایسه سببده در تداخلده دکلدر وسببده تداخل احتیاط ایچون عباداته الیقدر وحکم ایسه
عقوباته الیقدر صاحب شرعك کرمنی اظهار ایچون ومجلسك اتحادی متفرقاتی جامع اولمغله
اتحاد مجلس قتنده امکانی ایچوندر پس نچان مجلس مختلف اولسیدی حکم اصله عود ایدر
واسداء الثوب والانتقال من غصن الی تبدیل) وارغج چوزمك وبر بوداقدن برآخر بوداغه
کچمك تبدیل مکاندر حقیقة اختلاف بولنوب وحکما جامع اولمادیغی ایچون وبینك کوشه لری
بونك خلافیدر زیرا انلر مکان واحد حکمنده در اقتدا صحیح اولمق دلیلی ایله (لاالفعل القلیل)
یعنی فعل قلیل تبدیل دکلدر قائم اولمق کبی اول وقت سجدهٔ واحده کفایت ایدر برابردر کرك
آیت سجده نفلدنصکره واقع اولسون آیت سجده یی تلاوت ایدوب بعده سبحانك اللهم اوقیوب
سجده ایتمك کبی یاخود فعلدن اول واقع اولسون آیت سجده یی تلاوت ایدوب بعده قائم اولوب
سبحانك اوقومق کبی (ومشی خطوة اوخطوتین واکل لقمة وشرب شربة والتکلم بکلام یسیر ونحوه)
دخی برادم یاخود ایکی آدم یورومك وبر لقمه یمك یاخود بر مقدار شربت ایچمك ویا بر مقدار
قلیل کلام سویلمك ودخی بونلرك امثالی مجلس انکله تبدیل اولمیانلردندر اوتورمق وطیانمق ویمك
وایچمك کبی بونلر تبدیل مجلس دکلدر آیت سجده نك برغیر یسنی اوقوسیدی یاخود فعل
کثیردنصکره برقاج ادیم یوروسیدی بعده سبحانك اوقوسیدی ذکر اولنانك خلافیدر که
بر سجده کفایت ایلمز (کررها راکبا غیر مصلی تتکرر) مصلی اولان کیمسه راکب اولدیغی

حالده آیت سجده یی تکرار ایتسیدی سجده یی دخی تکرار ایدر زیرا دابه نك یورومسی راکب
اولنه مضاف اولور حتی دابه نك اتلاف ایلدیکی شیئك ضمانی راکب اوزره واجب اولور
پس راکبك مکانی اعتبار شرعده ارضدر دابه نك ظهری دکلدر ومصنف مصلینك غیری
دیمکه سبب اولدر که زیرا صلاته حرمت مکانلری مکان واحد قلار واکر مکان واحد کبی قلنمازسه
مصلینك صلاتی نیجه صحیح اولوردی زیرا مکانك اختلافی صلاتك صحتنی منع ایدر (وفی فلك
ورکعة ورکعتین لا) یعنی بر کیمسه آیت سجده یی کمیده تکرار ایتسیدی سجده تکرار اولنماز
اکرچه صلات ایچنده اولمازسه ده زیرا کمی بیت کبیدر زیرا کمینك جریانی راکبه مضاف
اولماز حق سبحانه وتعالینك * وجرین بهم * بیوردیغیچون واکر مصلی بر رکعتده آیت سجده یی
تکرار ایتسیدی قیاسا واستحسانا بر سجده کفایت ایدر مجلس متحد اولدیغیچون وایکی رکعتده
تکرار ایتسیدی ابو یوسف قتنده ینه بر سجده کفایت ایدر (تبدل مجلس السامع لاالتالی یوجب
سجدة اخری علیه) آیت سجده یی استماع ایدن کیمسه مجلسی تبدیل ایتمکله اکا سجدهٔ اخری
ایجاب ایدر تلاوت ایده نك اوزرینه ایجاب ایلمز (لاعکسه) یعنی تلاوت ایدن کیمسه مجلسنك
تبدیلی سامع اوزرینه سجده ایجاب ایلمز (ولا یرفع رأسه قبل التالی) وآیت سجده یی استماع ایدن
کیمسه سجده دن باشنی تلاوت ایدن کیمسه دن اول قالدرمز آیتی تلاوت ایدن کیمسه کانه
سامعه امام کبیدر (وکره قراءة امام یخافت) وامامك اخفا ایله قیلدیغی صلاتده آیت سجده یی
قراءت ایتمسی مکروه اولدی زیرا قومك اوزرینه امرك اشتباهنه مؤدی اولور مکر
علی الفور رکوعه نیت ایدرسه مکروه اولماز (وترك آیتها وقرأة الباقی) دخی امامك
آیت سجده یی ترك ایدوب باقیسنی قراءت ایتمسی مکروه اولدی زیرا امامك اول آیت سجده یی
ترك ایلمسی سجده دن عار ایلمسنی وسجده نك لزومندن فرار ایلمسنی ایهام ایدر (وندب ضم
آیة او اکثر الیها) دخی آیت سجده یه بر آیت یا دخی زیاده ضم ایلمك مندوب اولدی تفضیل
توهمنی دفع ایچون (واخفاؤها عن السامع) وسامعه شفقت ایچون آیت سجده یی قراءت
ایدن کیمسه نك اخفا ایله قراءت ایتمسی دخی مندوب اولدی (والقیام ثم السجود) دخی قیام
ایدوب بعده سجده ایلمك مندوب اولدی و بوحضرت عایشه رضی الله تعالی عنهادن روایت
اولندی ودخی قیامدن یوزی اوزره دوشمك سجدهٔ تلاوتك ادا اولنمسنده اکملدر

) باب الجنائز (

بو باب جنازه لرك احوالی بیاننده در جنائز جنازه نك جمعی در جنازه جیمك فتحیله میتدر
وکسریله تابوتدر (سن توجیه المحتضر الی القبلة) موته حاضر اولان کیمسه یی قبله یه توجه
ایتدرمك مسنون اولدی صاغ جانبی اوزره قبرده وضع اولنان حال اوزره اعتبار ایله زیرا
قبله یه توجه میت اوزره اشرفدر (وجاز الاستلقاء وقدماه الیها) وصرتی اوزره یاتوروب ایکی
ایاقلرین قبله یه کتورمکده جائز اولدی زیرا روحك نزعنه آساندر واولکی سنتدر (ویرفع
رأسه قلیلا) وباشنی بر مقدار قالدیره لر یوزی قبله یه اولوب سمایه اولمسون ایچون (ویلقن
بذکر الشهادتین عنده) واول محتضر اولان کیمسه قتنده شهادتینی ذکر ایتمکله تلقین اولنور
زیرا شهادت اولی شهادت ثانیه سز قبول اولنماز (ولا یؤمر بهما) وشهادت کتور دیو امر
اولنماز منضجر اولوب رد ایلمسندن خوف ایچون (وبعد موته یشد لحیاه وتغمض عیناه)
وموتندنصکره چکه سی بغلنور وایکی کوزلری یومولور توارث بویله جاری اولدی وبونده
صورتی ایچون تحسین واردر ایمدی استحسان اولنور (ولا بأس باعلام موته ویعجل تجهیزه
فیوضع علی تخت مجمر وترا ککفنه) ومیتك موتنی ناسه اعلامده بأس یوقدر وتجهیزینه عجله

اولنور وتك اوله رق رايحهٔ طيبه ايله بخورلنمش سرير اوزره وضع اولنور كفنى بخورلنديغى
كبى رايحهٔ طيبه ايله بخورلنمقده ميته تعظيم اولنديغيچون وتك اختيار اولنمغه باعث
رسول عليه الصلاة والسلامك* ان الله وتر يحب الوتر* قول شريفى ايچون (ويجرد
ويستر عورته الغليظة وقيل مطلقا) وثوبلرندن مجرد قلنور وغليظ اولان عورتلرى ستر اولنور بعض
كرك غليظ وكرك خفيف اولان عورت ستر اولنورديدى (ويوضأ بلا مضمضة واستنشاق) ومضمضه
واستنشاقسز آبدست ويريلور ماتك اخراجنده كوجلك اولديغى ايچون (ويصب عليه
ماء مغلى بسدر وحرض) سدر ايله وياچوغان ايله قينامش صو دوكلور مبالغه ايله پاك اولسون
ايچون (والا) اكر سدر وچوغان بولنمازسه (فخالص) خالص صو دوكلور راصل مقصود
حاصل اولسون ايچون (فيغسل رأسه ولحيته بالخطمى) وميتك باشى وصقالى خطمى ايله
غسل اولنور زيرا وسخك يعنى كير چقارمسنده خطمى انسيدر واكر خطمى بولنمزسه
صابونله وصابون مثللى شيئله غسل اولنور (ثم يضجع على يساره) اندنصكره صول طرفنه
دوندريلور غسلنه ابتدا صاغندن اولسون ايچون (ويغسل حتى يصل الماء الى مايلى التخت منه)
وماايله وسدر ايله غسل اولنور حتى ميتك تختنى ولى ايدن موضعه صو واصل اولنجه (ثم على يمينه)
اندنصكره ميت صاغ طرفنه دوندريلور وكذلك صو ميتك تختنه واصل اولنجه غسل اولنور
(ثم يجلسه مسندا) بوندنصكره غسل ايدن كيمسه ميتى كندو نفسنه طيانجى اولديغى حالده
اوتوردر (ومسح بطنه) وقارننى مسح ايدر كفن تلويث اولمقدن احتراز ايچون (والخارج يغسل
وغسله لايعاد) وخارج اولان شئ غسل اولنور وميتك غسلى اعاده اولنماز (ثم ينشف بثوب)
اندنصكره برثوب ايله ميتك باشى النور كفنلرى ياش اولمسون ايچون (ولايقص ظفره ولايسرح
شعره) وميتك طرناغى كسلمز وصاچى وصقالى طرانمز زيرا طرنق كسلمك وصاچ طرانمق زينت
ايچوندر زيرا اكا حاجت يوقدر (ويجعل على رأسه ولحيته حنوط) وباشى اوزره وصقالى اوزره
رائحهٔ طيبه وضع اولنور زيرا رايحهٔ طيبه سنتدر (وعلى مساجده كافور) وسجده موضعلرينه يعنى الننه
وبورننه ودزلرينه واياقلرينه كافور وضع اولنور زيرا ميت صحتنده بوعضولر ايله سجده ايدردى
سريعا فاسد اولمملرينه صيانت ايچون وضع اولنور (فاذا جرى الماء على الميت او اصابه المطر
لم يكف غسلا فالغريق يغسل) وقچان ميتك اوزرينه صو اقسيدى ياخود اوزرينه يغمور
اصابت ايتسيدى غسل يونسدن كفايت ايتمز وصويه غرق اولسه ده ميت ينه غسل اولنور
(وسنة الكفن له) ورجل ميت ايچون كفنك سنتى (ازار وقميص ولفافة) ازار ايله لفافه درقميصله
ازار ولفافه دن هر برى باشدن اياغه وارنجه در وقميص ايكى اموزلرندن ايكى اياقلرينه وارنجه در
ايتزيرسز وجيبسز وايكى يكسز واطرافى ديكشسز اولور (واستحسن العمامة) وعمامه وضع
اولنمق استحسان اولندى يعنى صارق مثابه سنده باشنه بر طولامق جائز اولدى (ولها درع)
ومرأه ايچون سنت اولان درعدر كه مرأه نك كوملك اوزرينه كيديكى ثوبدر (وازار وخمار) وباشدن
اياغه اورتر برازار وخمار كه مرأه باشنه اورتونر (ولفافة وخرقة تربط ثديها) ودخى لفافه در وايكى
ممه لرين بغلمق ايچون خرقه در (وكفايته له ازار ولفافة) ورجلك كفننك كفايت مقدارى اولانى ازاردر
ولفافه در (ولها هما وخمار) ومرأه ايچون كفايت مقدارى اولانى ازار ايله لفافه وخماردر
(وضرورته لهما) ورجل ومرأه ايچون كفنك ضرورى اولانى (ما يوجد) اثوابدن موجود اولاندر
وقچان ميتى كفنلمك مراد اولنسيدى (يبسط اللفافة والازار عليها) لفافه بسط اولنوب وازار
لفافه نك اوزرينه بسط اولنور (ويقمص الميت) وميت قميصلنديريلور (ويوضع على الازار)
وازار اوزره وضع اولنور (ويلف يساره) وازارك صول طرفى ميتك اوزرينه دوريلور (ثم يمينه)

اندن

اندنصكره صاغ طرفى دوريلور حياتنده اولديغى كبى (ثم اللفافة كذلك) بعده لفافه دخى ازار كبى
اول صول طرفى صكره صاغ طرفى دوريلور (وهى تلبس الدرع) ومرأه اوزره درع كيدريلور
(ويجعل شعرها ظفيرتين على صدرها فوقه) ومرأه نك صاچنى ايكى بلوك ايدوب درعك
اوستنه كوكسى اوزرينه وضع اولنور (والخمار فوقه) وخمارى درعك اوزرينه (تحت اللفافة)
لفافه نك تحتنه وضع اولنور (وان خيف انتشاره عقد) واكر كفنك چوزلمسندن خوف اولنورسه
ايكى طرفلرى بغلنور (الغسيل والجديد فيه سواء) وكفنك يونمشى ايله جديدى برابردر
جديد ايچون رجحان يوقدر (ولا بأس بالبرود والكتان) وبرودله وكتانله تكفين اولنمقده
بأس يوقدر (وفى النساء بالحرير والمزعفر والمعصفر) ونسا حقنده حرير ايله وزعفرانله
وعصفور ايله بوياتمش بز ايله تكفينده بأس يوقدر (من لامال له تكفينه على من عليه نفقته)
مالى اولميان ميتك كفنى نفقه سى اوزرينه واجب اولان كيمسه اوزرينه واجب اولور
(واختلف فى الزوج والاصح الوجوب عليه) ميتك زوجى حقنده اختلاف اولندى بين الفقهاء
بعض ديديكه مرأه نك كفنى زوجى اوزره واجبدر وبعض ديديكه واجب دكلدر حال بوكه اصح
قول زوجه نك كفنى زوجى اوزره واجب اولمقدر ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (وان لم يوجد)
واكر ميتك نفقه سى اوزرينه واجب اولور كيمسه سى بولنمازسه (ففى بيت المال) اول ميتك كفنى
بيت المال اوزره واجب اولور (صلاته فرض كفاية) ميتك نمازى فرض كفايه در يعنى قچان بعض
ادا ايتسيدى قومك كلبسندن ساقط اولور واكر بعض ادا ايتمزسه قومك كلبسى آثم اولور
(يصلى على كل مسلم مات) هر مسلم اولوب فوت اولان كيمسه نك اوزرينه نماز قيلنور (الا البغاة
وقطاع الطريق اذا قتلوا فى الحرب) الا مسلم اولوب باغى اولان وقطاع طريق اولان اوزره
نماز قلنماز قچان حربده قتل اولنسه لردى مصنفك بوقيدى قاضيخانك ذكر ايلديكى شيئه
اشارتدر كه تحقيقا باغى اولنلر سلاحلرين وضع ايتدكلرندنصكره قتل اولنسه لردى انلرك نمازلرى
قلنور وكذلك قطاع طريقى امام اخذ ايدوب بعده انلرى قتل ايتسيدى نمازلرى قلنور ديدى
(كذا المكابر فى المصر ليلا بالسلاح) كذلك كيجه لكده شهر ايچنده سلاحله مكابر اولان كيمسه
اول حالده قتل اولنسه اوزرينه نماز قلنماز اكرچه غسل اولنورسه ده (قاتل نفسه يغسل ويصلى
عليه) كندى نفسنى قتل ايدن كيمسه غسل اولنور واوزرينه نماز قلنور (لا على قاتل احد ابويه)
ابوينندن بريني قتل ايدن كيمسه نك زجرا له نمازى قلنماز (وهى اربع تكبيرات يرفع يديه فى الاولى
فقط) وميتك صلاتى درت تكبير ايله در يالكز تكبير اولده ايكى اللرين رفع له شافعى قتنده
درت تكبيرك كلبسنده ايكى اللرين قالديرر (وثناء بعدها) وتكبير اولدنصكره سائر نماز كبى
سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك وجل ثناؤك ولا اله غيرك بونى اوقور
(وصلاة على النبى عليه السلام فى الثانية) وتكبير ثانيدنصكره نبى عليه الصلاة والسلام اوزره
سائر صلاتده تشهدنصكره اوقوديغى دعاء صلواتى اوقور (ودعاء بعد الثالثة) وتكبير
ثالثه دنصكره بالغ اولنلر ايچون بو دعايى اوقور* اللهم اغفر لحينا وميتنا وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا
وكبيرنا وذكرنا وانثانا اللهم من احييته منا فاحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه
على الايمان (وتسليمتين بعد الرابعة) دردنجى تكبيردنصكره ايكى جانبه سلام ويرر وشافعى
برسلام ويرر صاغندن بدأ ايدوب يوزينى دور ايتديروب صولنده ختم ايدر (لا قرأة فيها)
وبو صلاتك جنازه ده قراءت يوقدر وشافعى قتنده فاتحه اوقنور (ولا تشهد) تشهد دخى
يوقدر (ولو كبر خامسا لم يتبع) واكر امام بشنجى كره تكبير ايدرسه اكا تبعيت اولنماز زيرا
منسوخدر (ولا يستغفر المصلى فى الثالث لصبى) ومصلى تكبير ثالثده صبى وصبيه ومجنون ايچون

مغفرت طلب ایتمز زیرا انلرك كناهلری یوقدر (بل یقول اللهم اجعله لنا فرطا اللهم اجعله لنا
ذخرا اللهم اجعله لنا شافعا مشفعا) یعنی یاربی بومیتی بزم تقدم ایتمش ذخر آخرتمز قیل یاربی انی
خیر باقی قیل یاربی بومیتی بزم ایچون مقبول الشفاعه قیل دیمكدر (ویقوم الامام بازاء صدر
المیت مطلقا) وامام میتك كوكسی برابرنده قائم اولور مطلقا یعنی كرك اول میت ار اولسون
كركسه عورت اولسون زیرا صدر قلبك موضعیدر ونور ایمان انده در انك برابرنده قیام اول میتك
ایمانئه شفاعت ایچون اشارت اولور (الجنائز اذا اجتمعت فالافراد بالصلوة اولی) برقاچ جنازه
برمحلده جمع اولسیدی هر بری ایچون باشقه باشقه صلات قلمق اولی در بعده اول میتلرك
اقدمی اولانی تقدیم ایلمك اولی در (فاذا اراد الجمع بها) پس اكر اول میتلرك مجموعی اوزره بركره
نماز ایله اكتفا مراد اولنسیدی (جعلها صفا طولها مما یلی القبلة) امام اول میتلری برصف
ایده كه اول میتلرك طولی قبله یی ولی ایدن جانبه اوله شول حیثیتله كه كابسنك صدرلری
امامك اوكنه كله (ویراعی الترتیب) دخی ترتیبه رعایت ایلیه كه رجالدن اولانلری امامی ولی
ایدن جانبه انلردن ایلریسنه صبیلری وانلردن ایلریسنه خنثالری وانلردن ایلریسنه
عورتلری وانلردن ایلریسنه صبیلری وضع ایلیه وحر اولان صبی یی عبد اوزره وعبدی مرأه اوزره
تقدیم ایلیه بوندنصكره مكان جهتندن وضعك كیفیتندن تكلم اولنور ابن ابی لیلی دیدیكه
رجل رجل آخرك اردینه وضع اولنور رجل آخرك باشی رجل اولك باشندن اسفل
اولدیغی حالده بو وجه اوزره درجاتله وضع اولنور امام اعظمدن روایت اولندیكه ابن
ابی لیلی نك قولی احسندر زیرا نبی علیه الصلاة والسلام ایكی صاحبلری ایله رضی الله عنهما
ذكر اولنان وضع اوزره دفن اولندیلر پس اكر كلیسنك رأسی صاحبنك رأسی برابرینه
وضع اولنسه لردی بودخی احسندر زیرا مقصود حاصلدر اولكه اوزرلرینه نماز قلمقدر
(سبق تكبيرة اوتكبيرتين) امامدن صادر اولان برتكبیر ویاخود ایكی تكبیره مقتدی یی سبقت
ایتسیدی (ينتظر لتكبير الامام) مقتدی امامك تكبیرینه منتظر اولور (فاذا سلم قضى ما عليه
قبل رفع الجنازة) پس چقان امام سلام ویرسیدی مقتدی تكبیردن اوزرنده قلانی قضا ایدر
جنازه رفع اولمزدن اول قضا ایدر زیرا صلات جنازه جنازه سز متصور اولماز (ولا ينتظر
الحاضر فی التحريمة) یعنی مصلی جنازه حاضر اولوب امامله بله تكبیر ایتمسیدی تكبیر ثانی یه منتظر
اولماز زیرا بو صورتده مصلی مدرك كبیدر (وان جاء بعد ما یكبر الامام الرابعة فاتته الصلاة) واكر
مصلی امام دردنجی تكبیری ایتدكدنصكره كلسیدی صلات جنازه یی اوكیمسه فوت ایلدی امام اعظم
وامام محمد قتنده وامام ابو یوسف قتنده اول صكره كلان مصلی برتكبیر ایدر وامام سلام
ویردكدنصكره اول كیمسه اوچ تكبیر قضا ایدر نته كیم اول مصلی حاضر اولوب امام دردنجی
تكبیری ایدنجه تكبیر ایلمسه قضا ایلدیكی كبی وقول صحیح امام اعظم ایله امام محمدكدر زیرا
یالكز برتكبیر ایتمكده وجه یوقدر زیرا صلات جنازه دن برتكبیر سائر صلاتدن بر ركعت كبیدر
حال بوكه امام درتدنصكره تكبیر ایتمز كه حتی اكا تابع اوله وامام اعظم ایله امام محمدك قتنده
بو بابده اصل اولان بودر كه تحقیقا مقتدی امامك تكبیرنده نمازه داخل اولور پس چقان امام تكبیر
رابعدن فارغ اولسیدی مقتدی اوزره دخول متعذر اولور وابو یوسف قتنده تحریمه باقی قالسیدی
مقتدی نمازه داخل اولور بدایعده بویله ذكر اولندی (الاولى بالامامة السلطان اونائبه) صلات
جنازه یه امامته اولی اولان سلطاندر یاخود سلطانك نائبیدر یعنی امیر بلددر امام ابو یوسف
میتك ولیسی اولادر دیدی قول اولك وجهی بودر كه تحقیقا حسین بن علی رضی الله عنهما
امام حسن وفات ایتدكده سعد بن عاصی حسنك صلاتنده تقدیم ایلدی ودیدیكه اكر سنت

اولمیدی نیجه تقدیم ایدردم واول كونده سعد بن عاص مدینه والیسی ایدی (فالقاضی فامام
الحی فالولی ولا بأس باذن الاولی لغیره فیها) پس سلطان یاخود امیر بلد بولنمازسه اولی اولان
قاضیدر قاضیده بولنمازسه امامته اولی اولان قبیله امامیدر اولدخی بولنمازسه امامته اولی اولان
ولی میتدر اولی نك اذنیله ولی نك غیری ایچون صلات جنازه ده بأس یوقدر زیرا تقدم اولی نك
حقیدر غیری تقدیم ایله ابطالنه ده مالكدر اولور مصنفك باذن الاولی دیوب باذن الولی دیمدیكنه باعث
اولویتده سلطان وسلطانك غیریده داخل اولسون ایچوندر (وان صلی غیره یعید ان شاء)
پس اكر بلا اذن الاولی ولینك غیری صلات جنازه یه امام اولسیدی ولی اكر دیلرسه
صلات جنازه یی اعاده ایدر ودیلرسه ایتمز كندو حقنده غیری تصرف ایتدیكی ایچون (وان صلی
الاولی لا یصلی غیره بعده) واكر صلات جنازه یی اولی اولان قلسیدی اندنصكره غیری قلمق
جائز اولماز زیرا غرض اولی ایله حاصل اولور نافله انی بردخی قلمق مشروع اولماز (دفن بلا صلاة
صلی علی قبره ما لم یظن تفسخه) میتك نمازی قلمدین دفن اولنسیدی میتك جسدی
بوزلدیغی ظن اولنمادقجه قبری اوزره نمازی قلنور و بوندن معتبر اولان قول صحیح اوزره رأیك
اكبریدر زیرا میت زمانك ومكانك واشخاصك اختلافیله مختلف اولور وبعضیلر اوچ كونه دكین
قلنور دیدیلر (ولم یجز صلاتها راكبا) ومیتك نمازی راكبا قلمق (استحسانا) جائز اولمدی یعنی
بندیكی دابه دن اینمكه قدرتیله بله بونماز جائز اولمدی وراكبا جائز اولمدیغی كبی جنازه
جماعتنك قیامه قدرتلری واریكن اوتوردقلری حالده قلملری جائز اولمدی قیاس اولان جائز
اولسیدر زیرا دعادر (وكرهت فی مسجد هو فیه) ومسجد ایچنده اولان میتك نمازی
مكروه اولدی اما شول موضع كه صلاة جنازه ایچون بنا اولنمش اوله انده مكروه اولماز
(واختلف فی الخارج) مسجددن خارج اولان موضعده اختلاف اولندی فقهانك اختلافلرینه
بناء كه زیرا كراهت تلویث اجلی ایچوندر یاخود مسجد صلات مكتوبات قلمق ایچون بنا اولنوب
صلات جنازه ایچون بنا اولنمدیغی ایچوندر (ولد ومات ان استهل یسمی ویغسل وصلی علیه)
بر ولد طوغدیغی وقتده فوت اولسیدی اكر اول ولد اغلدی ایسه اكا اسم وضع اولنور وغسل
اولنور واوزرینه نماز قلنور استهلال ایله مراد اول ولددن حیاته دلالت ایدر اغلمقدن ویاخود
عضوینك حركتندن برشی اولمقدر (والا غسل وادرج فی خرقة ودفن) اكر حیاته دلالت ایدر برشی
اولمزسه بربزپارهسنه صاروب دفن اولنور واوزرینه نماز قلنور (كصبی سبی باحد ابویه) اناسندن
ویاباباسندن بریله اسیر اولان صبی كبی (ولو بدونه اوبه فاسلم هو او الصبی صلی علیه) اكر باباسندن
واناسندن بری ایله اولمقسزین ویاخود ایكیسندن بری ایله اسیر اولسیدی پس اول ابوینندن بری
یاخود صبی اسلامه كلسیدی اول صبی اوزره نماز قلنور زیرا اول صبی حكما مسلمدر (كافر مات یغسله
ولیه المسلم) كافر فوت اولسیدی برابردر كرك اول كافر قول اولسون وكركسه حر اولسون انك
مولاسندن ویا اقرباسندن ولی مسلمی انی غسل ایدر (لا كالمسلم) یعنی مسلم غسل اولندیغی كبی
غسل ایلمز (ویلفه فی خرقة ویدفنه فی حفیرة) اول فوت اولان كافری بعد الغسل برخرقه یه صاروب
وبركوچك چقوره دفن ایدر (تحمل الجنازة بوضع مقدمها ثم مؤخرها علی الیمین كذا الیسار) جنازه
كتورمكده سنت اولان ابتدا باشی بعده اایاغی طرفندن صاغ اموزا اوزره وضعله یوكلنلور وكذلك
ابتدا باشی طرفندن بعده اایاغی طرفندن صول اموزا اوزره یوكلنلور (ویسرع بها الاخببا) وسرعتله
یوریتور لكن یلكسزین (وكره الجلوس قبل وضعها عن الاكتاف) وجنازه یی كتورنلر اموزلرندن
ایندرمزدن اول اوتورمق مكروه اولدی رسول علیه الصلوة والسلامك من تبع الجنازة فلا یجلس
حتی توضع قول شریفی ایچون یعنی بركیمسه جنازه یه تابع اولسه اوتورمیه حتی جنازه وضع اولنجه

يوردى (وندب المشى خلفها) دخى جنازه ايله كيدن كيمسه جنازه نك اردنجه يورمك مندوب اولدى
رسول عليه الصلوة والسلامك الجنازة متبوعة قول شريفى ايچون دخى جنازه نك اردنجه يورومك
ابلغ اولور اول جنازه يه اردندن باقدقجه اندن ارشاد اولوب نصيحت ومتعظ اولمقدر دخى
حملنه معاونت ايتمك ايچون ابلغدر اكر احتياج اولورسه (ويلحد القبر ولا يشق) وقبر لحد اولنور
شق اولنماز رسول عليه الصلوة والسلامك * اللحد لنا والشق لغيرنا قول شريفى ايچون يعنى لحد
بزم ايچوندر وشق بزم غيريمز ايچوندر بيوردى (الا فى ارض رخوة) مكركه ارض كوشك اولوب
لحد ممكن اولمزسه شق ايتمكده بأس يوقدر وطاشدن وتيموردن تابوت اتخاذ ايتمكده بأس يوقدر واتك
ايچنه تراب فرش اولنور (ويقول واضعه بسم الله وعلى ملة رسول الله) وميتى قبره وضع ايدن كيمسه
بونى تكلم ايدر يعنى بزسنى اسم الله ايله ملتبسين اولديغمز حالده و رسول عليه الصلوة والسلامك
ملتى اوزره تسليم ايلدك ديمكدر (ويوجه اليها) وميتك يوزنى قبله يه متوجه قلنور زيرا رسول
عليه الصلوة والسلام بويله امر ايلدى (ويحل العقدة) وكفنك دوكلرى چوزيلور زيرا رسول عليه
الصلوة والسلام بويله امر ايلدى وانتشاردن امين بولنديغى ايچون دوكلر چوزيلور (ويسوى
اللبن والقصب لا الخشب والاجر) وكرپيج ايله وقامش ايله تسويه اولنور قورواغاج ايله وكرمد واپچى
ايله دكل (وجوز فى ارض رخوة) واكر ارض كوشك اولورسه كرمد واپچوايله تسويه تجويز اولندى
كافيده بويله ذكر اولندى (ويسجى قبرها) ونسانك قبرى ايچون پرده چكلور (لاقبره) رجلك
قبرينه پرده چكلمز زيرا نسانك حالى استتار اوزره در ارلرك خلافى اوزره (ويهال التراب عليه)
وقبرك اوزرينه تراب يغيلور بويله متوارث اولديغيچون (ويسنم القبر ولا يربع ولا يجصص)
وقبر دوه اوركوچى كبى دوزيلور مربع قلنماز وكرچلنمز بو ايكيسى حقنده نهى اولديغيچون
(ولا يخرج منه) وميت قبردن اخراج اولنماز (الا ان تكون الارض مغصوبة او اخذت بالشفعة)
مكر دفن اولنان ارض غصب اولنمش اولورسه ياخود شفعه ايله اخذ اولنمش اولورسه
بو تقديرجه اخراج اولنور مالكك طلبيله (مات فى السفينة يغسل ويكفن ويصلى عليه ويرمى به
فى البحر) وكيده بر كيمسه فوت اولسيدى اول ميت غسل اولنور وتكفين اولنور واوزرينه نماز
قلنوب كفنله دريايه براغلور ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (ماتت حامل ولدها حى) بر حامله
مرأه فوت اولوب قارنده ولد درى اولسيدى (يشق بطنها ويخرج ولدها) اوميت حامله نك
قارنى صول جانبندن شق اولنوب ولدى اخراج اولنور خانيه ده بويله ذكر اولندى وذكر اولنان كبى
خانيه ده ذكر اولنديكه قتيلده وميتده مستحب اولان بولنديغى مكانك مسلمين مقبره لرينه دفن
اولنمقدر واكر دفن اولنمزدن برميل ويا ايكى ميل مقدارى مكانه نقل اولنسه بأس يوقدر وكذلك
ميت بلدينك غيريده فوت اولنمش اولسه انده انك تركى مستحب اولور واكر مصر آخره نقل
اولنورسه انده بأس يوقدر وروايت اولنديكه يعقوب عليه السلام مصردن شامه نقل اولندى
ويهودلرك كوكلرى قبرلرنده بولنسيدى كسر اولنماز وقبورا وزره اوتورمق وقبور اوزرنده نابت اولان
اشجارى قطع ايتمك ونباتاتى قلع ايتمك مكروه اولدى قوروسى لا بأسدر

) باب الشهيد (

بو باب شهيدك احوالى بيانده در شهيد ديلمكه باعث انك ايچون نص كريمده جنت ايله شهادت
اولنديغيچون ياخود ملائكه انك موتنه اكرام ايچون حاضر اولدقلرى ايچوندر ياخود عند الله تعالى
حاضر اولديغى حالده حى اولديغى ايچوندر معلوم اوله كه بو بابده اصل اولان احد غزاسنك
شهيدلريدر كه تحقيقا انلر تكفين اولنديلر واوزرلرينه نماز قلندى وغسل اولنماديلر زيرا رسول عليه
الصلوة والسلام انلرك حقنده * زملوهم بكلومهم ودمائهم ولا تغسلوهم بيوردى يعنى سز انلرى

جراحتلرى ايله وقانلرى ايله تكفين ايدك وغسل ايلمك بيوردى وهركيم بونلرك معناسنده اوله
غسل اولنمامقده انلره لاحق اولور وشول كيمسه كه بونلرك معناسنده اولميه ولكن اول كيمسه ظلما
قتل اولنمش اوله ياخود انى آتش ياقوب ياخود صويه غرق اوله ياخود مطعونا فوت اولمش اوله
انلر ايچون شهيد ثوابى واردر مع هذا بونلر غسل اولنورلر و بونلر رسول عليه الصلوة والسلامك
لسانى اوزره شهيدلردر كورلمزمى تحقيقا حضرت عمر وحضرت على رضى الله تعالى عنهمانى
بعد الطعن يتلرينه كوترديلر وغسل اولنديلر رسول عليه الصلوة والسلامك قول شريفى ايله
ايكيسيده شهيد اولديلر كافيده بويله ذكر اولندى بومقامده مقصود اولان عدم غسلده شهداء
احد معناسنك تعريفيدر رضوان الله تعالى عليهم اجمعين (وهو مسلم طاهر بالغ قتل ظلما ولم يجب
بنفس القتل مال ولم يرتث) شهيد مسلم اولوب طاهر و بالغ اولوب ظلما قتل اولنان كيمسه در ونفس قتل
ايله مال واجب اولميان ومرتث اولميان در مسلم طاهردر ديمكله اوزرينه غسل واجب اولاندن احترازدر
جنب وحائض ونفسا كبى بالغ ديمكله صبيدن احترازدر ظلما قتل اولنه ديمكله حد ايله وقصاص ايله
قتل اولناندن احترازدر ونفس قتل ايله مال واجب اولميه ديمكله قتل ايله مال واجب اولاندن احترازدر
ونفس قتل ايله ديمكله باعث اولدركه زيرا قچان بابا اوغلونى ظلما قتل ايتسيدى شهيد اولور زيرا
اكر نفس قتل ايله مال واجب اولماز ايسه ده بلكه ابوت شبهه سى ايچون قصاصك سقوطى ايله
واجب اولور ولم يرتث قولى مفعول ايچون مبنيدر ارتث الجريح دينور يعنى مجروح اولان كيمسه ده
روحدن بربقيه وار ايكن معركه دن قالدرلدى ديمكدر بويله اولورسه شهيد ديلمز وعند الشرع
ارتثاث مرافق حياتدن برشئ ايله ارتفاق ايلمكدر ياخود احكام حياتدن انك ايچون برحكم ثابت اولمقدر
عن قريب بيانى كلور (سواء قتله باغ او قطاع طريق او حربى او بغير آلة جارحة)
برابردر كرك اول قتل اولنان كيمسه يى باغى قتل ايتسون وكركسه قطاع طريق وكركسه حربى
قتل ايتسون ياخود آلت جارحه نك غيرى ايله قتل اولنسون شهيددر زيرا شهيدده اصل اولان شهداء
احددر نتكيم بلمش ايدك حال بوكه انلرك كلبسى سيفله قتل اولنمدى پس انلرده باشى طاش ايله يارلمش
وارايدى ودخى عصا ايله قتل اولنمش وارايدى رسول عليه الصلوة والسلام عموما غسللرينك تركيله
امر ايلدى (او غيرهم بها) ياخود ذكر اولنان قاتللرك غيرى كيمسه آلت جارحه ايله قتل ايتمش اوله
زيرا باغى وقطاع طريق اولميان برمسلم برمسلمى وبرذمى برمسلمى ظلما قتل ايتسيدى مقتول شهيد
اولور (او وجد جريحا ميتا فى معركتهم) ياخود باغى وباغى مثللرينك معركه لرنده مجروحا ميت
بولنه وجراحتك شرط قلنمه سى حتف انفه ميت اولوب مقتول اولديغى معلوم اولمق ايچوندر
(ينزع عنه غير الصالح للكفن) اول مقتولدن كفنه صالح اولميان اثواب چقاريلور بورنجك كبى
وپنبه لى قفتان وتاج وسلاح واديك كبى بونلر اخراج اولنور (ويزاد وينقص ليتم) وكفن ناقص
اولورسه زياده واكر زياده اولورسه تنقيص اولنور كفن تمام اولمق ايچون (ولا يغسل) غسل
اولنماز اندن نهى اولنديغى ايچون نتكيم مرور ايتدى (ويصلى عليه) اكا تعظيما وتكريما
اوزرينه نماز قلنور (ويدفن بدمه) قانيله دفن اولنور زيرا بو قتيل شهداء احد معناسنده در
وتحقيق مرور ايتديكه رسول عليه الصلاة والسلام بونك كبى اولانلرك غسلندن نهى
ايتدى وامام شافعى صلاتده بزه مخالفت ايدر (فيغسل من وجد قتيلا فى مصر فيما يجب فيه القسامة
ولم يعلم قاتله) پس شهر ايچنده قچان مقتول قسامه واجب اولور موضعنده بولنسيدى وقاتلى
دخى معلوم اولمسيدى اول مقتول غسل اولنور قسامه واجب اولور موضعده بولنسيدى ديمكله
جامعده وطريق عامه ده بولنان ميتدن احترازدر وهدايه ده ديديكه بر كيمسه شهر ايچنده
بولنسيدى غسل اولنور زيرا انده واجب اولان قسامه وديتدر پس اثر ظلم خفيف اولور الاقچان

بلنسه كه اول مقتول ظلما بركسكين شيئله قتل اولنمشدر زيرا انده واجب اولان قصاصدر
وصدر الشريعه ديديكه بن ديرمكه بوروايت ذخيره ده اولان روايته مخالفدر زيرا هدايه نك
روايتى چقان انك قاتلى معلوم اولديغى زمانده در زيرا قسامه نك واجب اولمسنه تعليل ايلدى
حال بوكه قسامه اولماز الا چقان قاتلى معلوم اولمديغى وقتده اولور چقان مقتولك بركسكين
شئ ايله قتل اولنديغى معلوم اولسيدى هدايه روايتنده غسل اولنمازدى زيرا بو نفس قتل قصاص
ايجاب ايدر واما ديت وقسامه نك واجب اولمسى اقامت قصاصدن عجز عارض اولديغى ايچوندر
ايمدى اول مقتولى بو عارض شهيد اولمقدن اخراج ايده مز واما ذخيره روايتى اوزره اول مقتول
غسل اولنور وذخيره نك عبارتى اوادركه واكر قتل بركسكين شئ ايله حاصل اولدى ايسه
پس اكر انك قاتلى معلوم اولمازسه اهل محله اوزره ديت وقسامه واجب اولور ايمدى مقتول
غسل اولنور واكر قاتلى معلوم اولورسه بزم قاتمزده غسل اولنماز پس ذخيره ده نفس قتل
اعتبار اولنمدى پس وجوب ديت اكرچه كيم سبب عارض ايله اولدى ايسه ده مقتولى شهادتدن
اخراج ايلدى پس صدر الشريعه متنده بو روايتى اخذ ايتدى بن ديرمكه صدر الشريعه هدايه
عبارتنده تأمل ايتيوب وشرحلرينه نظر ايتمدى زيرا هدايه شارحلرى تصريح ايلديكه هدايه نك
مكر چقان اول مقتول بركسكين شيئله ظلما قتل اولنديغى معلوم اولسيدى ديديكى قولى چقان
انك قاتلى عيانا معلوم اولسيدى ديمك اوزره محمولدر ولفظ كتاب دخى اكا اشارت ايدر زيرا انده
واجب اولان قصاصدر ديدى واجب اولور قصاص يوقدر الا قاتل معلوم اوزره واردر
وصدر الشريعه نك جدى تاج الشريعه ظلما قولنك شرحنده اى علم قاتله ديدى يعنى قاتلى دخى
معلوم اوله ديمكدر وكتابده اكا اشارت واردر زيرا قتل اولوقت ظلما اولور كه چقان قاتل معلوم اوله
حتى قاتل معلوم اولمسيدى جائزدركه اول مقتول متعدى اولوب قتلى ظلما اولميه واما صاحب
هدايه نك اولا بركيمسه شهر ايچنده مقتول بولنسيدى ديديكى قولنك معناسى صدر الشريعه نك
اعتراف ايلديكى اوزره بركيمسه مصرده مقتول بولنوب انك قاتلى معلوم اولمسه ديمكدر زيرا انده
واجب اولان قسامه وديتدر قولى دليلى ايله وعجبدر كه تحقيقا صدر الشريعه اولده دليلدن
منفهم اولان قيده اعتبار ايلدى وذكر اولنان كبى دليلدن فهم اولنان قيد ثانيده اعتبار ايلمدى
پس معلوم اولديكه تحقيقا هدايه نك وذخيره نك كلامى حالده ومآلده بردر بو مقامده بر روايتده
اختلاف يوقدر ومخالفت واختلافك منشائى هدايه ده الادن مقدم ذكر اولنان ايله الادنصكره
ذكر اولنانى فرق ايلمكدر ايمدى سن تدبر وتفكر ايله * والله الهادى الى سواء السبيل وهو حسبى
ونعم الوكيل (اوقتل لحد اوقصاص) ياخود ضرب حد ايله ياخود قصاصله قتل اولنمش اوله
بو مقتول غسل اولنور زيرا بو قتل ظلما قتل دكلدر (اوجرح وارتث بان اكل اوشرب اونام
وتداوى) ياخود بركيمسه مجروح اولوب اوزرينه احكام حياتدن برحكم ثابت اولمش اوله
اكل ايتمكله ياخود صو ايچمكله ياخود اويومغله ياخود يارە سنه دوا ايتمكله (اومضى وقت
الصلوة وهو يعقل ويقدر على الاداء) ياخود برصلاتك وقتى كچديكنى تعقل ايدوب اداسنه قادر
اولمغله حتى تركيله اوزرينه قضا واجب اوله پس بونكلە احكام دنيادن برحكم ثابت اولور (اونقل
من المعركة) ياخود محل معركه دن نقل اولنمغله مرتث اوله بوصورتلرده غسل اولنور (الا لخوف
وطئ الخيل) مكر معركه دن اتلر چكنزديو خوف ايچون نقل اولنورسه بو تقديرجه نقل شهيد اولمغى
منافى اولماز بو استثنايى زيلعى ذكر ايلدى (اواوصى) ياخود امور دنيا ايله وصيت ايتمكله ياخود امور
آخرت ايله وصيت ايتمكله وبو قول ابو يوسفكدر امام محمد ايچون خلاف واردر وبعض ديديكه
ايكيسى بينده اختلاف امور دنيا ايله وصيتدر امور آخرتله وصيت ايتمكله اول مجروح بالاجماع

مرتث اولماز (اوباع اواشترى اوتكلم بكلام كثير وقيل بكلمة) ياخود اول مجروح برشئ بيع
ايليه ياخود برشئ اشترى ايليه ياخود كلام كثير تكلم ايليه مرتث اولور وبعض بركلمه تكلميله
مرتث اولور ديدى بونلرك كليسى معنايى شهادتى نقص ايدر پس بعد الموت غسل اولنور
زيرا اول كيمسه بوذكر اولنان شيلر ايله حكم شهادتده ضعف بولور ومرافق حياتدن برشيئه
نائل اولور پس شهداء احد معناسنده اولماز زيرا شهداء احد نقصان شهادتدن خوفلرى
ايچون عطشان اولدقلرى حالده تسليم روح ايتديلر حال بوكه كاسه اوزرلرنده دورايدردى
(هذا اذا وجد ماذكر بعد الحرب ولوفيها لا) يعنى ارتثاث بياننده ذكر اولنان شيئك غسلى
موجب اولمسى چقان ذكر اولنان شئ حرب تكميل اولديغندنصكره بولنورسه در واكر
ذكر اولنان شئ حربده بولنورسه ذكر اولنان شيلردن برشئ ايله مقتول مرتث اولماز
زيلعى بويله ذكر ايلدى (ويصلى عليهم ويغسل) من وجد قولى اوزره عطفدر
اوزرلرينه نماز قلنور وغسل اولنور

) كتاب الزكاة (

مصنف كتاب صلاتى زكاتله عقيلدى حق سبحانه وتعالينك * اقيموا الصلوة وآتوا الزكوة * قول
شريفنه * ويقيمون الصلوة ومما رزقناهم ينفقون * قول شريفنه اقتداء صلاتى زكاتله عقيلدى
(هى تمليك بعض مال جزما عينه الشارع) زكات مالك بعضى جزما تمليك ايتمكدر اويله مال كه
شارع انى تعيين ايلدى كرزده زكات مالى هاشمى اولميان فقيره تمليك ايتمكدر ديدى الى آخر
التعريف بن ديرمكه بو تعريف مطلق صدقه يه متناول اولور وتعريف ايچون زكاته تخصيص
يوقدر بو مقامده اختيار اولنان تعريف انك خلافيدر كه زيرا تحقيقا عينه الشارع قولى
تخصيص افاده ايدر زيرا صدقه ده تعيين يوقدر وذكر اولنان كبى زيلعى ديديكه كنزك
تعريفى اوزره كفارت ايچون سؤال وارد اولور چقان كفارتى تمليك ايتسيدى زيرا وصف مذكور
ايله تمليك كفارتده موجوددر واكر صاحب كنز تمليك المال على وجه لابد منه ديمش اوليدى
كفارت تعريفدن ايرلمش اولوردى زيرا زكاتده تمليك مال واجب اولور مالى بروجه اوزره
تمليكدركه زكاته اول جهتدن لابددر پس بن جزما ديدمكه كفارت سؤالى وارد اولميه زيرا جزما
لفظنك معناسى فى نفسه تمليكك غيرى ايچون احتمالسز اباحت كبيدر ديمكدر زيرا كفارت
نفسنده تمليك اقتضا ايتمز زكات انك خلافيدركه زيرا زكاتك ثبوتى حق سبحانه وتعالينك
* واتوا الزكوة * قول شريفيله در وايتاء ايسه تكيم مفسرون بيان ايتديلر تمليك اقتضا ايدر
واباحت ايله حكم زكات حاصل اولماز حتى بركيمسه بريتيمه كفيل اولسيدى اول يتيمى زكات نيتى
ايله انفاق ايتسيدى جائز كورلمز كفارت بونك خلافيدر واكر اول يتيمى زكات نيتيله اكساء ايلسيدى
تمليك موجود اولديغى ايچون جائز كوريلور (لفقير مسلم غير هاشمى ولامولاه) تمليكه متعلقدر
يعنى فقير مسلم ايچون تمليك ايلمكدر اويله فقير مسلم كه هاشمى اولميه وهاشمينك قولى ده اولميه
فقير ايله غنيدن احتراز ايتدى مسلم ايله كافردن احتراز ايتدى هاشمى ومولاى هاشمى ايله انلرك
هاشميلر اولديغى بيلوركن انلره زكات ويرمك جائز اولماز عن قريب ذكر اولنور مولاى هاشميدن
مراد هاشمينك معتقيدر روايت اولنديكه رسول عليه الصلاة والسلامك ازادلوسى رسول
عليه الصلاة والسلامه سؤال ايلديكه بزم ايچون صدقه المق حلال اولورمى رسول عليه
الصلاة والسلام بيورديكه سن بزم ازادلومزسين (مع قطع المنفعة عن المالك من كل وجه)
هر وجهدن مالكدن منفعتك قطعيله بله بو قولله كندو فروعنه ويرمكدن احتراز ايتدى فروعى
نه مقدار اشاغى كيدرسه دخى اصولنه يعنى آبا واجدادنه ويرمكدن احتراز ايتدى هرنه مقدارى

بوقار وكيدرسه دخي مكاتبنه دخي زوج زوجه سنه وزوجه زوجنه ويرمكدن احتراز ايتدي
عن قريب ذكر اولنور (لله تعالى) الله تعالينك امر شريفنه اطاعت ايدوب ويرمكدر
زيرا زكات ويرمك عبادتدر ايمدي انده الله تعالى ايچون خلوص قلبدن لابددر حق تبارك
وتعاليك * ومامروا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين * بيورديغيچون (وشرط وجوبها العقل
والبلوغ) وزكاتك واجب اولمسنك شرطي عاقل وبالغ اولمقدر زيرا بوايكيسي اولمنجه
تكليف يوقدر (والاسلام) دخي مسلم اولمقدر زيرا اسلام كلي عبادتلرك صحتي ايچون شرطدر
(والحرية) دخي حر اولمقدر تمليك متحقق اولسون ايچون زيرا قول تمليكه مالك اولماز
(وسببه الملك التام) وزكاتك سببي يعني واجب اولمسنك سببي ملك تامدر يالكز يدنده اولمق
جهتله اولميه مال مكاتب كبي زيرا مال مكاتب حقيقتده مولاسنك ملكيدر وتحقيق كتب
اصولده متقرر اولديكه زكاتك سبب وجوبي ملك مذكوردر اكرچه كيم كنزده وجوبك
شرطندن عد اولندي ايسه ده (لنصاب فارغ عن الدين) ديندن فارغ نصاب ايچون ملك
تامدر نصابه اعتبار اولنديكه زيرا رسول عليه الصلاة والسلام سببي نصابله تقدير ايلدي
ونصاب ايكيوز درهمدر دينله مراد بردينذركه من جهة العباد انك مطالبي اوله حتى دين نذر
وكفارت منع ايلمز ونصابك بقاسي حالنده دين زكاتي منع ايدر وكذلك نصابك استهلاكندنصكره ده
منع ايدر زيرا امام زكاتي اموال ظاهره دن مطالبه ايدر ونائبلري اموال باطنه دن مطالبه ايدر
اول نائبلر ملاكدر يعني ايش ارلريدر زيرا امام حضرت عثمان رضي الله تعالى عنه زماننه كلنجه
اموال ظاهره وباطنه يي كندي اخذ ايدردي وحضرت عثمان رضي الله تعالى عنه اموالي باطنه دن
ظلمه نك طمعني قطع ايچون مطالبه يي اربابنه تفويض ايلدي پس اول تفويض حضرت عثمان
رضي الله عنهدن مطالبه يي اربابنه توكيل اولدي ودينك بطريق الاصاله ياخود بطريق الكفاله
اولمسنده فرق يوقدر بوني زيلعينك غيري ذكر ايلديلر وصدر الشريعه دين زكاتي نذر
وكفارته ضم ايلدي وبوضمي هدايه وهدايه نك غيرينه مخالفدر پس كانه ناسخ اولدن سهو اولدي
(وعن حاجته الاصلية) دخي حاجت اصليه سندن فارغ نصاب ايچون ملك تامدر (تام ولو تقديرا)
اويله نصاب كه نماسي حاصل اولور كرك سه اول نما تقديرا اولسون يانما حقيقيدر توالد وتناسل
وتجارتله اولور وياخود تقدير يدر نمانك حصولي كندي يدنده ياخود نائبي يدنده اولمغله ممكن اوله
پس چونكه اول نما منعدم اولسه زكات واجب اولماز (فلا تجب على مكاتب) الملك التام قولي اوزره
تفريعدر پس مكاتب اوزره زكات واجب اولماز زيرا مكاتب ماله من كل وجه مالك دكلدر
بلكه انجق يدا مالكدر (ومديون للعبد) فارغ عن الدين اوزره تفريعدر ودخي عباد الله ايچون
مديون اولان كيمسه يه دخي واجب اولماز (بقدر دينه) فلا يجب قولنه متعلقدر يعني ديني
مقداريله واجب اولماز زيرا چونكه مديونك درتيوز درهم ديني اولسيدي وانك مالنده درتيوز
درهم اولسيدي انك اوزرينه زكات واجب اولماز واكر ديني ايكيوز درهم اولسيدي زياده نك
زكاتي واجب اولور (ولا دور السكنى) والحاجة الاصلية اوزره تفريعدر وسكنى اولري حاجت
اصليه دن اولمغله اندن زكات واجب اولماز (ونحوها) دخي بونك مثللي بدن اثوابي كبي واثاث
بيت كبي وبنجكي دابه وخدمتي ايدن عبد واهل علم اولانه كتابلر واهل حرفدن اولانه آلات
صنعت كبي بونلردن زكات واجب اولماز (والواصل من مال الضمار) ولو تقديرا قولي اوزره
تفريعدر وضمار اكا وصول متعذر اولان مالدر ملكك قائم اولمسيله بله آبق يعني قاجقون
قول ومال مفقود كبي ومال مغصوب كبي چونكه اوزرينه بينه اولمزسه ودريايه دوشن مال كبي
وصحراده دفن اولنوب مكاني اونوديلان مال كبي ومصادره جهتيله پادشاهك الديغي مال كبي

وامانت

وامانت قبوب قوديغي كيمسه يي اونوتديغي مال كبي حال بوكه امانت قوديغي كيمسه معارفه سي
اولانلردن اولميه بلكه اجانبدن بركيمسه اوله ودخي انكار اولنمش بردين كبيكه اوزرينه بينه
اولميه اندنصكره برقاچ سنه مرورنده اول مديون عند الناس اقرار ايتكله بينه اولسه پس اول
ماله برقاچ سنه دنصكره مالك اولسه زكاتي واجب اولماز (للسنين الماضية) كچمش سنه لر
ايچون زكات واجب اولماز نماسنك منتفي اولديغيچون كرك سه تقديرا اولسون (بخلاف ما على مقر
واومعسرا) مقر اولان مديون اوزرنده دين ذكر اولنان مال مجحودك يعني انكار اولنان مالك
خلافي اوزره دركه كيمسه اول ديني اقرار ايدن مديون معسر اولسون زيرا اول دينه مقر اولان
غني ايسه اول دينه وصول ممكن اولور ياخود فقير ايسه تحصيل واسطه سيله وصول ممكن اولور
(اومفلسا) ياخود مديونك افلاسنه حاكم حكم ايلسه (اوجاحد عليه بينة) ياخود مديونك انكاري
اوزرينه بينه اولسه (اوعلمه قاض) ياخود قاضينك علمي اكا لاحق اولسه پس بوذكر اولنان
ماللر چونكه مالكنه واصل اولسه كچمش سنه لرك زكاتي واجب اولور (ولا دور لا للسكنى)
تام ولو تقديرا قولي اوزره تفريعدر وسكنا ايچون اولميان اولردن زكات واجب اولماز (ونحوها)
دخي ذكر اولنانلرك امثالي اولانلرده استعمال اولنميان لباس واثاث بيت وبنلميان دابه
واستخدام اولنميان عبيددن واهلنك غيريده اولان كتاب ودخي بونلرك كبيلرده (ولم ينوه التجارة)
حال بوكه تجارته نيت ايتمش اولميه نماء تقديرينك منتفي اولديغي ايچون زكات واجب اولماز
هدايه ده ديديكه اهلي ايچون كتب عادة بونك اوزرينه درنهايه ده ديديكه بومقامده اهل ديمكده
فائده يوقدر انك ايچونكه تحقيقا اول كيمسه اول كتابلرك اهلندن اولسه واول كتابلر تجارت
ايچون اولمسه ذكر اولنان كبي كرك سه چوق اولسون نماسي اولمديغي ايچون انده ذكر اولنان كبي
زكات اولماز اهلك ذكري انجق مصرف زكات حقنده مفيد اولور پس اول كتاب صاحبي چونكه
انكيچون ايكيوز درهمه مساوي كتابلر اولسيدي وتدريس وتدريسك غيري ايچون انلره
محتاج اولسيدي اكا صرف زكات جائز اولور يعني اول زكوتي مصارفنه صرف ايتمك جائز اولور
اما چونكه اول كتابلره محتاج اولمسيدي حال بوكه اول كتابلر ايكيوز درهمه مساوي اولسيدي
اكا صرف زكات جائز اولماز واهل حرفك آلتلري دخي بومنوال اوزره در (وسبب وجوب
ادائها توجه الخطاب) وزكاتك اداسنك واجب اولمسنك سببي خطابك توجهيدر يعني
حق تبارك وتعالينك وآتوا الزكاة قول شريفيدر وجوبي فوريدر دين كيمسه نك قتنده برسنه نك
حولاني عقبنده در وآخر عمرده در زكات عمريدر دين كيمسه نك قتنده عن قريب بياني كلور
(وشرطه) يعني زكاتك اداسي واجب اولمسنك شرطي (الحولان بثنية المال) ثمني ايله بله برسنه نك
كچمسيدر دراهم ودنانير كبي (اوالسوم) ياخود حيواناتك صحراده رعي ايله بله برسنه حولان
ايتمكدر (اونية التجارة) ياخود ذكر اولنانلرك غيريده تجارته نيت ايتمكدر چونكه بوشيلر بولنمسيدي
خطاب متوجه اولماز پس خطاب متوجه اولميوب ترك ايلسه آثم اولماز (وشرط ادائها نية)
وزكاتك اداسنك شرطي نيتدر زيرا زكات عبادتدر نيتسز صحيح اولماز حتي خدمتي ايتمز برعبدي
اولسه ياخود سكناسنك غيري براوي دخي اولسه وتجارت نيتي اولمسه اكرچه كيم انلرك اوزرينه
حول حولان ايتدي ايسه ده انلردن زكات واجب اولماز (مقارنة له) اداية مقارن اوله رق
نيت ايتمكدر اول نيت اداية مقارن اولديغي حالده (اولعزل ما وجب) ياخود واجب اولان زكاتي
ايرمغه مقارن اولديغي حالده نيت ايتمكدر زيرا اول كيمسه زكاته نيت ايديجي اولديغي حالده
نصابدن فدر واجبي آيرسيدي وبرفقيره نيتسز تصدق ايتسيدي انك زكاتي ساقط اولور
(اوتصدق كله) ياخود زكاتك اداسنك شرطي نصابك كليسني تصدق ايتمكدر زيرا چونكه اول

كيسه نصابك كلبسنى تصدق ايتسيدى واجب اولان كلده داخل اولور استحسانا تعينه
حاجت يوقدر واكر نصابك بعضبسنى تصدق ايتسيدى امام محمد قتنده زكاتى ساقط اولور امام
ابو يوسف قتنده ساقط اولماز (واماوجوبها فقيل عمرى) واماز كاتك واجب اولمسى بعض عمر يدر
ديدى يعنى اكلمك اوزره واجب اولورز براعمرك جميعسى وقت ادادر بو اجلدن زياده تأخير دنصكره
نصابك هلاك اولمسيله ضامن اولماز (وقيل فورى) بعض فوريدر ديدى يعنى على الفور واجبدر
زيرا امرك مقتضاسى مطلقدر و بو قول امام كرخى رحمة الله عليهك قوليدر پس تحقيقا امام مرقوم
تمكندنصكره زكاتك تأخيرى ايله صاحب نصاب آثم اولور ديدى وامام محمددن روايت اولنديكه
بركيمسه زكاتى بلاعذر تأخير ايلسه انك شهادتى مقبوله اولمازديدى (لاينبغى للتجارة مااشتراه لها
فنوى خدمته ثم لايصير للتجارة) تجارت ايچون اشترى ايلديكى عبدى خدمتنه نيت ايلمك لايق دكلدر
اندنصكره تجارت ايچون اولماز كرچه اكا تجارت ايچون نيت ايتسون (مالم يبعه) مادامكه انى بيع ايلميه
مثلا تجارت ايچون برجاريه اشترى ايتسيدى پس خدمت ايچون نيت ايتسيدى نيت امساكله
استخدامه متصل اولديغى ايچون زكات باطل اولور واكر بعده تجارته نيت ايتسيدى تجارت ايچون
اولماز حتى اول جاريه يى بيع ايدنجيه دكين پس اول جاريه نك ثمننده اكر دراهم ياخود دنانير ايسه
زكات واجب اولور نيت عمله متصل اولديغيچون زيرا اول كيمسه بالفعل تجارت ايتدى پس
نيتى معتبر اولمدى همان بويله اولديغيچون مسافر مجرد نيتيله مقيم اولور اما مقيم مجرد نيتله
مسافر اولماز (ماورثه لايكون للتجارة بالنية) كشينك ارثا مالك اولديغى مجرد نيتله تجارت
ايچون اولماز زيرا نيت عمله متصل اولمدى زيرا مال موروث جبرا وارثه ملك اولور صنعنسز
بواجلدن جنين وارث اولورا كرچه كيم انده عمل متصور اولمدى ايسه ده (حتى يتصرف فيه)
حتى اول وارث اولديغى شيده تصرف ايدر نيتك عمله اقترانى ايچون (الاالذهب والفضه)
ذهب وفضه ده دكل غاية البيانده دخى بويله ذكر اولندى (ومامل‌كه بهبة اووصية او نكاح
اوخلع اوصلح عن قود كان لها بالنية) وشول مال كه اكا هبه ايله ياخود وصيتله ياخود قوددن
صلح ايله ياخود نكاحله ياخود خلعله مالك اوله نيت ايله تجارت ايچون اولور نيتك عمله مقارنتى
ايچون اول قبول عقددر بو امام ابو يوسف قتنده در امام محمد قتنده تجارت ايچون اولماز زيرا نيت
تجارتك عملنه مقارن اولمدى و بعض ديديكه امامينك بيننده اولان خلاف عكس اوزره در
(لازكاة فى اللآلى والجواهر) اينجولرده و جواهرلرده زكات يوقدر لعل و ياقوت وزمرد
و بونلرك امثالى كبى كافيده بويله ذكر اولندى (الاان يكون للتجارة) مكركه اول اينجو
وجوهر تجارت ايچون اوله تاتارخانيه ده بويله ذكراولندى

)باب صدقة السوائم(

بو باب سوائمك صدقه‌سى يعنى زكاتى بياننده در سوائم سائمه‌نك جمعيدر (هى المكتفية بالرعى
فى اكثر السنة) سوائم سنه‌نك اكثرنده كودلمك ايله اكتفا اولنان حيواناتدر حتى سنه‌نك نصفى
مقدارى علف ويروب كودلسه سائمه اولماز وانده زكات واجب اولماز (نصاب الابل خمس)
دوه نك نصابى بشدر (وفى كل خمس الى خمس وعشرين بخت) ويكرمى بشه وارنجه هر بشده
بختى دنيلان دوه‌لردن بخت بختى نك جمعيدر بختى عربى ايله عجمى بيننده توادايدن ايكى اوركجلو
دوه در بخت النصره منسوبدر (اوعراب) عراب عربينك جمعيدر ياخود يكرمى بشه وارنجه
هر بش عربى دوه‌لرده زكات (شاة) برقيوندر اثرلر بونك اوزرينه متفق اولدى ورسول عليه السلامك
حكمى بونك اوزرينه مشتهر اولدى (ومابين النصابين عفو) وايكى نصابك ماببنى عفو اولنمشدر
وسائر كلجك نصابلرده دخى حكم بويله در (وفيها بنت مخاض) ويكرمى بشده زكات بنت مخاضدر

و بنت مخاض شول دشى دوه دركه سنهٔ ثانيه‌يه داخل اولمش اوله زيرا انك اناسى مخاضه اولور
يعنى اكثريا بر آخرينه حامل اولور (وفى ست وثلثين بنت لبون) ودوه اوتوزالتى يه بالغ اولدقده
زكاتى بنت لبوندر كه سنهٔ ثالثه‌يه بالغ اولاندر سبب تسميه اولدر كه زيرا اناسى بر آخرين طوغروب
ذات لبن اولور (وفى ست واربعين حقة) دوه‌لر قرق التى اولدقده زكاتى برحقه‌در وحقه حانك
كسريله سنهٔ رابعه‌يه داخل اولاندر انكيچون حقه تسميه اولنديكه يوك كتورمكه و بنلمكه
وضرابه يعنى جماعه مستحق اولدى (وفى احدى وستين جذعة) ودوه‌لر التمش بره بالغ اولدقده
زكاتى برجذعه‌در يعنى بشنجى سنه‌يه داخل اولاندر اول معنايه جذعه تسميه اولنديكه دوه جيلر
انى ديشلرندن بيلورلر (وفى ست وسبعين بنتالبون) ودوه‌لر يتمش التى اولدقده زكاتى ايكى بنت
لبوندر (وفى احدى وتسعين) ودوه‌لر طقسان بر اولدقده زكاتى (حقتان) ايكى حقه‌در
(الى مائة وعشرين) يوز يكرمى يه وارنجه (ثم يستأنف) بوندنصكره فريضه يكيدن بدأ
اولنور (ففى كل خمس شاة بالحقتين) هر بشده برقيون وايكى حقه اولور (وفى مائة وخمس واربعين)
ودوه‌لر بش يوز قرق اولدقده (بنت مخاض وحقتين) بر بنت مخاض وايكى حقه‌در (وفى مائة
وخمسين ثلث حقاق) ودوه يوز اللى اولدقده زكاتى اوچ حقه‌در (ثم يستأنف ففى كل خمس
شاة وثلث حقاق) اندنصكره فريضه يكيدن بدأ اولنوب هر بشده برقيون واوچ حقه‌در
(وفى خمس وعشرين بنت مخاض) ويوز اللى دنصكره يكرمى بشده اوچ حقه وبر بنت مخاضدر
(وفى ست وثلثين بنت لبون) واوتوز التى ده بر بنت لبوندر (وفى مائة وست وتسعين اربع حقاق)
و يوز طقسان التى ده زكات درت حقه در (الى مائتين) ايكى يوزه وارنجه (ثم يستأنف
ابدا كما فى الخمسين التى بعد المائة والخمسين) بوندنصكره فريضه دائما يكيدن بدأ اولنور
يوز اللى دنصكره اولان اللى ده اولديغى كبى حتى يوز اللى ده برحقه واجب اولور مصنفك
بو قيدنه باعث استيناف اولدن يعنى يوز يكرميدنصكره اولان استينافدن احترازدر كه زيرا انده
بنت لبون واجب اولمق يوقدر دخى درت حقه واجب اولمق يوقدر بو ايكيسنك نصابلرى اولمديغى
ايچون زيرا اول استينافوقتاكه يوز يكرمنك اوزرينه يكرمى بش زياده اولدى ايسه نصابك كلبسى
يوزقرق بش اولور اولكه ايكى حقه ايله بر بنت مخاض نصابيدر پس وقتاكه انك اوزرينه
بش دخى زياده اولوب يوز اللى اولدى ايسه اوچ حقه واجب اولدى (ونصاب البقر والجاموس)
ونصاب بقر ونصاب جاموس (ثلثون) اوتوزدر مصنف بقر وجاموسك ايكيسنى جمعه باعث
ايكيسى بيننده فرق اولمديغى ايچوندر حتى فقها لفظ بقر ايكيسنه متناول اولور ديديلر اوتوزدن
اشاغى اولانده صدقه يوقدر (وفيها تبيع) واوتوزده زكات برتبيعدر وتبيع اوزرينه برسنه
تمام اولاندر (اوتبيعة) ياخود برياشنده برديشى طنه‌در (وفى اربعين مسن) وبقر وجاموس
قرق اولدقده زكاتى اوزرينه ايكى سنه تمام اولاندر (اومسنة) ياخود ايكى ياشنه داخل اولمش
ديشى دوكه در و بو ايكى نصابك ماببنده اولانلرده عفو اولنمشدر (وفى الزائد) وقرق اوزرينه
زياده اولان عفو اولنماز (يحسب الى ستين) التمشه وارنجه زكات واجب حساب اولنور پس قرق
اوزرينه بر زياده اولدقده مسنه‌نك قيمتنك ربع عشرى واجب اولور وايكى زياده ده مسنه نك
قيمتنك نصف عشرى واجب اولور و بو امام اعظمدن روايت اصلدر زيرا عفو خلاف قياسله
ثابت اولدى وعفوك اولماديغنده نص يوقدر (وفيها ضعف مافى ثلثين) والتمشده اوتوزده اولان
زكاتك ضعفى واردر يعنى ايكى تبيعه‌در (ثم فى كل ثلثين تبيع) اندنصكره هر اوتوزده برتبيعه
زكات واردر بونده روايت اخرى واردر هدايه‌ده ذكر اولندى وارمطالعه ايله (وفى كل اربعين مسنة
وهر قرق بقر وجاموسده زكات برمسنه‌در و يوز اونا ولدقده برتبيع ايله ايكى مسنه واردر و يوز

بكرميده درت تبيعه ياخود اوج مسنه واردر الى غير النهايه بومنوال اوزره در (ونصاب الغنم
ضأنا اومغرا اربعون) وقيونك نصابى كرك برياشنده قيون اولسون وكر كسه كچى اولسون
قرقدر (وفيها شاة) وقرق تمام اولدقده زكاتى برقيوندر (وفى مائة واحدى وعشرين شاتان)
وقيون وكچى يوز يكرمى بر اولدقده زكاتى ايكى قيوندر (وفى مائتين وواحدة ثلث شياه) وايكيوز
برده زكاتى اوج قيوندر كتاب رسول عليه الصلوة والسلامده وكتاب ابو بكر رضى الله عنه ده
بو يلجه وارد اولدى واجماع امت بونك اوزرينه منعقد اولدى (وفى اربعمائة اربع) ودرتيوز
اولدقده درت قيون زكاتى واردر (ثم فى كل مائة شاة) بوندنصكره هر يوز قيونده برقيون زكاتى
واردر (ويؤخذ فيها الثنى) واول وقت اخذ اولنان ايكى ياشنده قيوندر (لا الجذع) جذع اخذ اولنماز
يعنى اوزرينه سنه نك اكثرى كچمش اولان قيوندر زيرا واجب اولان وسطدر جذع ايسه صغاردندر
(ونصاب الخيل خمسة وقيل ثلثة) آتك نصابى بشدر و بعض اوجدر ديدى مجمع الفتاوى صاحبى
خزانة الفتاوى ده وابو جعفر طحاوى خيلك نصابى بشدر واكر بشدن اقل اولورسه زكات
واجب اولماز ديديلر وابو احمد عياضى خيلك نصابى اوجدر اكر اوجدن اقل اولورسه زكات
واجب اولماز ديدى (وفى كل فرس من العراب اختلط به الذكور دينارا اوربع عشر قيمته نصابا)
وعربى اولان فرسلرك هر برنده انلره ذكور مختلط اولديغى حالده زكات بر ديناردر ياخود
قيمتنك ربع عشريدر صاحب مجمع شرحنده ديديكه بوتخيير يعنى دينار ويا ربع عشر قيمت
اولمق عربى اولان فرسلره مختصدر كه هر فرسك قيمتى درت يوز درهم اولوب ودينارك قيمتى اولان
اون درهم اولديغى وقتده در پس برايكيوز درهمدن بش درهم اولور واما شول فرسلر كه قيمتلرى
متفاوت اوله انلره تقويم اولنور (لا ذكورا لخيل) خيلك ذكورنده منفرد اولديغى حالده زكات اولماز
زيرا انلره تناسل اولماز (كاناثها فى رواية) برروايتده اناثلرنده اولمديغى كبى زيرا انلرده منفرد
اولديغى حالده تناسل اولماز وبر روايت اخرى ده اناثلرنده زكات واجب اولور زيرا عاريت
اركك ايله متناسل اولورلر ذكور بونلرك خلافيدر (لاشئ فى حوامل) يوك كوتورمك ايچون
حاضرلنان فرسلرده (وعوامل) دخى يرسورمك ايچون كبى عمل ايچون حاضرلنان اتلرده زكات اولماز
(وعلوفه) عينك قيمتى ايله علف ويريلوب كودلميان فرسدر بونده دخى زكاتدن برشئ يوقدر
(ولا بغل ولا حمار ليسا للتجارة) وتجارت ايچون اولميان قاترده وحمارده دخى زكات يوقدر حضرت
رسول الله عليه السلامك لم ينزل على فيهما شئ قول شريفى ايچون وزكاتده مقادير سماعا ثابت
اولور تجارت ايچون اولان بونك خلافى اوزره در زيرا بوتقديرجه زكات ماليته متعلق اولور سائر
اموال تجارته متعلق اولديغى كبى (ولا حمل ولا فصيل وعجل الا تبعا) ودخى برياشنه كيرميان قوزوده
وكوشكده و بوزاغيده دخى زكاتدن برشئ يوقدر الا تبعيت جهتيله واردر صورت مسئله ده نوع
اشكال واردر زيرا زكات برسنه كچدكده ثابت اولماز و برسنه كچدكدنصكره اسم حمل واسم فصيل
واسم عجل باقى قلمز پس دينلديكه بو مسئله نك صورتى بر رجل كوشكلردن يكرمى بشنى
و بوزاغيلردن اوتوزينى اشترى ايدوب ياخود قوزيلردن قرقنى اشترى ايتسيدى ياخود بونلرى اول
رجله هبه ايتسه لردى انك اوزرينه حول منعقد اولورمى يوخسه اولمازمى دينلسه پس امام اعظم
وامام محمد قوللرى اوزره حول منعقد اولماز بو ايكيسنك غيرلرى قتنده حول منعقد اولور حتى
مالك اولديغى وقتدن برسنه حولان ايتسيدى زكات ايجاب ايدر و بعض ديديكه چقان رجل ايچون
نصاب سائمه اولسيدى اول سائمه اوزره التى آى كچسيدى پس اول سائمه عددى مقدارى طوغيروب
كنديلرى هلاك اولادلرى باقى قالسيدى اصل اولانلرك حولى اولادلرى اوزره باقى قالورمى
يوخسه قالمزمى امام اعظم ايله امام محمد قتنده باقى قالمز سائر ائمه قتنده باقى قالور (ولا فى مال

الصبى التغلبى) دخى تغلبى قبيله سندن اولان صبينك مالندن دخى زكات اولماز (وعلى المرأة
ما على الرجل منهم) دخى تغليدن اولان مرأه اوزره انلردن رجل اوزره اولان زكات واردر
زيرا صلح مسلميندن اخذ اولنان زكاتك ضعفى اوزره جارى اولدى ونساء مسلميندن زكات
اخذ اولنور صبيلردن اخذ اولنماز (جاز دفع القيم من الزكوة وكفارة غير الاعتاق والعشر والنذر)
زكاتده واعتاقك غيرى كفارتده وعشرده ونذرده قيمتلرينى دفع ايتمك جائز اولدى يعنى تحقيقا
ذكر اولنان صورتلرده منصوص عليهك مكاننه قيمتنى ادا ايتمك جائزدر يوخسه قيمت واجبدن
بدل اولمق اوزره جائز دكلدر زيرا بدله رخصت اصلك عدمى قاتنده جائز اولدى ومنصوص
عليهك ملكنده وجوديله بله قيمتنك اداسى جائزدر ايمدى بزم قتمزده واجب اولان ايكيسنك
بريدر يا منصوص عليهك عينيدر وياخود قيمتيدر بو مقامك تحقيقى كتب اصولده مذكوردر
(لا يؤخذ الا الوسط بلا جبر) ايكى جانبه رعايت ايچون زكات اخذ اولنماز الا وسط اخذ
اولنور جبر ايتمكسزين يعنى چقان اوزرينه زكات واجب اولان كمسه زكاتك اداسندن امتناع
ايتسيدى كرها اخذ اولنماز زيرا زكات عبادتدر ادا اولنماز الا حسن اختيار يله ادا اولنور
امام شافعى قتنده زكات كرها اخذ اولنور زيرا زكات حق فقيردر پس عبد ايچون عبد اوزرينه
دين كبيدر (لا من تركته) تركه سندن اخذ اولنماز يعنى اوزرنده زكات اولان كمسه فوت اولسه
تركه سندن زكات اخذ اولنمز (الا ان يوصى) مكر وصيت ايتمش اوله بو تقديرجه ثلثدن اعتبار
اولنوب اخذ اولنور امام شافعى قتنده تركه سندن اخذ اولنور (لم يوجد ذات سن واجب)
واجب اولان سن صاحبى بولنمزسه مثلا فرض زكات ايچون واجب اولان بنت لبون بولنمزسه
(دفع الادنى مع الفضل) مالك اندن ادناسى بر كوشك ايله بله دفع ايدر (او الاعلى ورد الفضل)
ياخود بنت لبوندن اعلاسنى دفع ايدوب زكاتى الان كمسه زياده سنى مالكه رد ايدر (او دفع القيمة)
ياخود مالك اول ذات سنك قيمتنى دفع ايدر هدايه ده زكاتى الان كمسه اول ذات سندن اعلاسنى
اخذ ايدوب وزياده يى رد ايدر ياخود اول ذات سنك ادناسنى اخذ ايدوب وزياده سنى ده اخذ ايدر
ديدى نهايه ده ديديكه كتابده ذكر اولنانك ظاهرى مخيرلق زكاتى الان كمسه ايچون اولمغه
دلالت ايدر ولكن صواب اولان تحقيقا مخيرلك زكات واجب اوزرنده اولان كمسه يه رفقله
مشروع اولدى ورفق ايسه انى مخير قلمقلغله متحقق اولور بو اجادن اخذ مكاننده دفع ديدم
(المستفاد اثناء الحول من جنس النصاب يضم اليه) جنس نصابدن اثناى حولده استفاده
اولنان شى نصابه ضم اولنور يعنى تحقيقا بركمسه ايچون نصاب اولسيدى واثناى حولده اول نصاب
جنسندن فائده لنسيدى اول فائده يى نصابه ضم ايدوب انكله بله زكاتى ادا ايدر پس بركمسه
سنه نك اولنده ايكيوز درهمه مالك اولسيدى سنه نك وسطنده يوز درهم دخى فائده حاصل اولسيدى
اول يوز درهم فائده يى ايكيوزه ضم ايدوب كلبسنك زكاتنى ادا ايدر (والزكوة فى النصاب
لا العفو) زكات نصابده در يوخسه عفوده دكلدر امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده پس
تحقيقا بركمسه يوز قيونه مالك اولسيدى انك اوزرينه واجب اولان قرقده برشاة در مجموعنده
دكلدر حتى برسنه دن التمشى هلاك اولسيدى واجب على حاله قرقده در وامام محمد ايله امام زفر
قتنده هلاك مقدارى ساقط اولور (وهلاكه بعد الحول يسقط الواجب) و بعد الحول نصابك
هلاكى واجبى اسقاط ايدر (وهلاك البعض يسقط حصته) ونصابدن بعضك هلاكى حصه سنى
اسقاط ايدر (ويصرف الهلاك الى العفو اولا) وهلاك اولا عفوه صرف اولنور
پس اكر هلاك عفوى تجاوز ايتمزسه واجب حالى اوزره در تكيم بعد الحلول التمش قيوندن يكرمى
بشى هلاك اولسيدى ياخود التى دوه دن برى هلاك اولسيدى اول وقت برشاتك وجوبى باقى قالور

(ثم الى نصاب يليه) اندنصكره هلاك عفوى ولى ايدن نصابه يعنى عفودنصكره اولنه صرف
اولنور يعنى اكر هلاك عفوى تجاوز يعنى عفودن زياده اولورسه هلاك عفوى ولى ايدن نصابه
صرف اولنور تكيم قچان قرق بعيردن اون بشى هلاك اولسيدى اون بشك دوردى عفوه صرف
اولنور اندنصكره اون برى عفوى ولى ايدن نصابه صرف اولنور اولكه يكرمى بش ايله اوتوزالتى
مابيندر حتى بنت مخاض واجب اولور و بزديرز كه هلاك نصابه وعفوه صرف اولنور حتى
قرقده بنت لبون واجب اولور ديمك لازم كلور حال بوكه قرقدن اون بش هلاك اولدى يكرمى بشى
باقى قالدى پس تحقيق بنت لبوندن نصف وثمن واجب اولور ودخى ذكر اولنان كبى بزديرز كه شول
هلاك كه عفوى تجاوز ايليه نصابلرك مجموعنه صرف اولنور حتى هلاك ك دوردى عفوه صرف اولنور
اندنصكره اون برى اوتوزالتينك مجموعنه صرف اولور يعنى اوتوز التى ده واجب اولان بنت لبوندر
ديمك لازم كلور حال بوكه اوتوزالتينك اون برى هلاك اولوب يكرمى بشى باقى قالدى پس واجب
اولان بنت لبونك ايكى ثلثى ور بعنك تسعى واجب اولور (ثم وثم الى ان ينتهى) بويله بويله نهايت بولنجه
بويله در تكيم اكر قرق بعيردن يكرمى هلاك اولسه يكرمى نك دردى عفوه واون برى عفوى
ولى ايدن نصابه و بشى بو نصابى ولى ايدن نصابه صرف اولنور حتى درت شاة باقى قالور وقچان
يكرمى بشى هلاك اولسيدى بونك اوزرينه قياس ايله (اخذ البغاة زكوة السوائم والعشر والخراج يعاد
غير الخراج ان لم يصرف فى حقه) زكات سوائمى وعشرى وخراج اراضيى باغيلر اخذ ايلسيدى
اكر بغات حقنه صرف ايتمدى ايسه خراجك غيرسى اعاده اولنور زيرا اخذ خراجك ولايتى امام
ايچوندر وكذلك اموال ظاهره ده زكاتك اخذى اولكه عشر خارجدر وزكات سوائم وزكات اموال
تجارت مادامكه عاشرك حمايه سنده اوله پس اكر بغات ياخود سلاطين زمان خراجى اخذ ايليه
مالكى اوزره اعاده لازم كلمز زيرا خراجك مصرفى مقاتله در و بغات مقاتله دندر زيرا بغات كفار ايله
مقاتله ايدرلر پس انلر زكات مذكوره يى اخذ ايلسه لر اكر ذكر آتى مصارفلرينه صرف ايلديلرسه
مالكى اوزره اعاده لازم كلمز واكر مصارفلرينه صرف ايلمديلر ايسه مالكى اوزره مستحقنه اعاده لازم
كلور بينهم و بين الله تعالى يعنى انلرى امام اعاده اوزره جبر ايلمز (غصب سلطان مالا وخلط بماله
صار ملكا له حتى وجب عليه الزكوة وورث عنه) پادشاه بر كيمسه نك مالنى غصب ايدوب كندى مالنه
خلط ايلسه اول مال پادشاهك مالى اولور حتى پاشاه اوزره اول غصب ايلديكى مالك زكاتى واجب
اولور واندن ميراث اولور يعنى اول مال وارثه انتقال ايدر كافيده بويله ذكر اولندى (عجل ذو نصاب
لسنين اولنصب جاز) نصاب واحد صاحبى اولان كيمسه برقاچ سنه ايچون ياخود برقاچ نصاب ايچون
عجله ايدوب زكاتى و يرسيدى جائز اولدى تحقيق سن بلمش ايدك كه زكاتك واجب اولمسنك سببى
نماسى اولان مالدر وحولان حول اداسنك واجب اولمسى ايچون شرطدر وتحقيق اصولده متقرر
اولديكه قچان سبب موجود اولسيدى ادا صحيح اولور اكرچه ادا واجب اولمدى ايسه ده پس قچان
نصاب قبل الحولان موجود اولسه اكر اول نصاب صاحبى ايچون نصاب واحد اولورسه مثلا ايكيوز
درهمه مالك اولمق كبى پس اول كيمسه برقاچ سنه لك زكاتى ادا ايتسيدى جائز اولدى حتى اول
سنه لرك هر برنده بر نصابه مالك اولسيدى اول سنه لردن مقدم ادا ايلديكى جائز اولور وكذلك
قچان اول كيمسه ايچون نصاب واحد اولسيدى برقاچ نصاب ايله ادا ايتسيدى جائز اولدى حتى قچان
اثناى حولده برقاچ نصابه مالك اولسيدى حول تمام اولدقدنصكره مقدم ادا ايتديكى جائز كوريلور
(لا يضمن مفرط غير متلف) اتلاف صاحبى اولميان كيمسه زكات ويرمكده تقصير ايتمكله ضامن
اولماز يعنى اوزرنده زكات اولان كيمسه اداده تقصير ايتمكله نصاب هلاك اولسيدى اندن زكات ساقط
اولور وزكاتك قدرينه ضامن اولماز امام شافعى ساقط اولماز ضامن اولور ديدى اكر اختيارى ايله

هلاك

هلاك ايتدى ايسه ضامن اولور زيرا نصاب واجب حقنده صاحب حق ايچون حق اولور پس
استهلاك ايدن متعدى اولور ايمدى بوصورتده ضامن اولور

(*) باب زكاة المال (*)

(المراد بالمال غير السوائم) مالكه مراد سوائمك غيرى اولان مالدر المال لفظنده اولان لام
رسول عليه الصلوة والسلامك هاتوا ربع عشر اموالكم قول شريفنده ذكر اولنان حاله اشارتدر
پس تحقيقا ربع عشر ايله مراد سائمه نك غيريدر زيرا سائمه نك زكاتى ربع عشر ايله تقدير اولنمش
دكلدر (نصاب الذهب عشرون مثقالا والفضة مأتا درهم وزن سبعة) ذهبك نصابى يكرمى مثقالدر
وفضه نك نصابى وزن سبعه اوزره ايكيوز درهمدر يعنى اول ايكيوزدن هر اون درهم يدى مثقالدر
ومثقال يكرمى قيراطدر ودرهم اون درت قيراطدر وقيراط بش شعيره در معلوم اوله كه تحقيقا
دراهم حضرت عمر رضى الله تعالى عنه زماننه كلنجه مختلف ايدى واول اختلافدن بعضى
اون درهم اون مثقال وزنى اوزره ايدى و بعضى اون درهم التى مثقال ايدى و بعضى اون درهم
بش مثقال ايدى پس حضرت عمر رضى الله تعالى عنه هر نوعدن ثلث اخذ ايتدى اخذ وعطاده
خصومت ظاهر اولمسون ايچون پس اون مثقالك ثلثى اوچ مثقال وثلث مثقالدر والتى مثقالك
ثلثى ايكى مثقالدر و بش مثقالك ثلثى بر مثقال وثلثا مثقالدر بونلرك مجموعى يدى مثقالدر واكر
ديلرسك مجموعنى جمع ايله يكرمى بر اولور ثلثنى اخذ ايلدكده يدى مثقال اولور بو اجلدن درهمه
وزن سبعه تسميه اولندى (وفى مضروب كل ومعموله ولو حليا) وفى مضروب مقدم خبردر مبتداسى
اشاغيده كلجك ربع عشر قوليدر يعنى ذهب وفضه نك مضروبنده ومعمولنده كركسه حلى اولسون
زكات واردر اولكه ذهب فضه دن انكله تحلى اولناندر (مطلقا) يعنى كركسه استعمالى مباح
اولناندن اولسون وكركسه اولسون وشافعى قتنده حلى نساده ورجالك فضه دن اولان خاتمنده
زكات واجب اولماز زيرا استعمالى مباحدر پس ثياب بذله يه مشابه اولدى و بزم ايچون علت رسول
عليه الصلوة والسلامدن روايت اولنان حديث شريفدركه تحقيقا رسول عليه الصلوة
والسلام اللرنده ذهبدن بلزكلى ايكى مرأه يه سؤال بيوروب اول بلزكلرك زكاتنى ادا ايتديكز مى
ديدى اول ايكى مرأه دخى و يرمدك ديديلر رسول عليه الصلوة والسلام ادبا زكاته بيوردى يعنى
ايكيكزده اول بلازكلرك زكاتنى ادا ايدك ديو بيوردى (وتبرة وعرض تجارة قيمته نصاب من احدهما
تبره ده وتجارت متاعنده اويله متاعكه قيمتى ذهب وفضه دن برينك نصابى قدر اوله قيمته لفظى نصاب
لفظيله عرض لفظك صفتيدر وعرض رانك سكونيله متاع معناسنه در كيله ووزنه داخل اولماز
وحيوانه عرض ديمز وعقاره دخى عرض ديمز صحاحده بويله ذكر اولندى واما رانك فتحيله
متاع دنيادن جميع امواله متناول اولور پس بو مقامده رانك فتحيله اولان عرضى مصنفك ذهب
وفضه مقابله سنده قلمسنه حاجت يوقدر زيلعى ديديكه مصنفك فى عروض التجارة قولى اطلاقى
اوزره جارى دكلدر زيرا صاحب عروض بر ارض خراج اشترى ايلسه وتجارته نيت ايتسه تجارت
اولماز زيرا انده خراج واجبدر وكذلك ارض عشر اشترى ايلسه وزراعت ايلسه وياخود تجارت
ايچون تخم الوب زرع ايلسه پس تحقيق انده عشر واجب اولور زكات واجب اولماز زيرا عشر ايله
زكات بر محلده مجتمع اولمازلر بن ديرمكه زيلعينك بو كلامى غايت استبعاده در اما اولا بلديكك
شى ايچونكه تحقيقا ارض عرضك غيريدر زيرا ارض عقاردندر وعرض عقاره مقابل اولور
اما ايكنجى استبعاد اولدر كه زيرا بذرده زكاتك عدم وجوبى زراعتدنصكره حادث اولور بوايسه
ضرر ويرمز زيرا مجرد خدمتك نيتى تجارت ايچون اشترى اولنان عبدده وجوب زكاتى اسقاط
ايتسيدى تكيم مرور ايتدى زراعته نيتدن اقوى اولان تصرفك اسقاط ايلمسى بطريق الاولى اولور

(مقوما بالانفع للفقير ربع عشر) عرض تجارتك زكاتی فقیره انفع اولان تقویم ایله مقوم اولدیغی
حالده ربع عشردر ور بع عشر ذهبده نصف مثقال وفضده بش درهمدر یعنی اکر درهمله تقویم
ایلمك فقیره انفع ایسه عرض تجارت دراهمله تقویم اولنور واکر دنانیرایله تقویم اولنمق انفع ایسه دنانیر
ایله تقویم اولنور (ثم فی کل خمس زاد علی النصاب ربع عشر بحسابه) صکره نصاب اوزره زیاده اولان
هر خمسده ربع عشر حسابی اوزره در زیرا بزم قتمزده کسوره زکات واجب اولماز مکر کسور خمس
نصابه بالغ اوله نچان ایکیوز درهم اوزره قرق درهم زیاده اولسه زکاتده بر درهم زیاده اولور وزیاده
سکسان اولسه ایکی درهم زیاده اولور قرقدن اقل زیادەده برشیء یوقدر (وماغلب خالصه خالص)
وشول ذهب وفضه که خالصی غالب اوله خالصدر یعنی کرك ذهب وکرك فضه خالصی غالب
اولان خالص حکمنده در (وماغلب غشه یقوم) وغشی غالب اولان ذهب وفضه تقویم اولنور
یعنی قیمت تقدیر اولنور زیرا مغشوش متاع حکمنده در (واختلف فی المساوی) خالص ایله غشی
مساوی اولان ذهب وفضده اختلاف اولندی یعنی فضه غشله مساوی اولورسه ابو النصر ذکر
ایلدیکه تحقیقا انده احتیاطا زکات واجب اولور وبعض واجب اولماز دیدی وبعض ایکی بچق
درهم واجب اولور دیدی (نقصان النصاب اثناء الحول هدر) نصابك اثنای سنەده نقصانی
هدردر زیرا اوزرینه حول منعقد اولمدی الا نصاب اوزره منعقد اولدی زکات واجب اولماز
الا نصابده واجب اولور پس نصاب سنه نك ابتداسنده وانتهاسنده بولنمقدن لابددر بینهمایه
اعتبار اولنماز زیرا آزاولور مال برسنه حالی اوزره قالور لکن نصابدن برشیئك بقاسندن لابددر که
حاصل اولان فائده اکا ضم اولنه زیرا نصابك کلیسنك هلاکی سنه نك انعقادینی ابطال ایدر
بلامال انعقاد سنه یه اعتبار اولنماز (بضم قیمة العروض الی الثمنین) عروضك قیمتی ایکی ثمنه ضم
اولنور یعنی نچان برکیمسه یوز درهمه یاخود اون مثقال ذهبه مالك اولسه دخی قیمتی یوز درهم
یاخود اون مثقال دینار ایدر متاعه مالك اولسه اول کیمسه نك اوزرینه زکات واجب اولور زیرا
کلیسی تجارت ایچوندر اکرچه کیم اعداد جهتی مختلف ایسه ده زیرا ثمنین وضعا وعروض جعلا
تجارت ایچوندر (ویضم الذهب والفضة قیمة لااجزاء) التون فضه یه قیمت جهتیله ضم اولنور
اجزا جهتیله ضم اولنماز واما مین قتنده اجزا جهتیله ضم اولنور حتی برکیمسه یوز درهمه وقیمتی
یوز درهم ایدر بش دیناره مالك اولسه امام اعظم قتنده زکات واجب اولور واما مین قتنده
واجب اولماز واکر برکیمسه یوز درهمه واون دیناره مالك اولسه یاخود یوز اللی درهمه و بش
دیناره مالك اولسه یاخود اون بش دیناره واللی درهمه مالك اولسه اجماعا ضم اولنور
اجزانك تکاملی قتنده اختلاف ظاهر اولماز زیرا ایکیسندن برینك قیمتی هر نچان منتقص اولورسه
آخرك قیمتی زیادەلنور پس قیمتی منتقص اولانی زیاده اولاندن تکمیل ممکن اولور ایمدی بلاخلاف
زکات واجب اولور خلاف ظاهر اولماز الا اجزانك نقصانی حالنده ظاهر اولور

(* باب العاشر *)

بو باب عاشرك احوالی بیانندەدر (هو من نصب لاخذ صدقة التجار) عاشر تجارك صدقاتنی
اخذ ایچون امامك طریق اوزره نصب ایلدیکی کیمسه در واوغریدن امین اولسونلر ایچون
وصدقهٔ تجارتی اول عاشر اموال ظاهره دن اخذ ایلدیکی کبی تجارك یانندە اولان اموال باطنەدندە
اخذ ایدر عن قریب بیانی کلور (صدق بالیمین من قال لم یتم الحول) سنه تمام اولمدی دیان تجار
یمینی ایله تصدیق اولنور یعنی سنه نك تمامنی انکار ایدوب ویمین ایدن کیمسه یی عاشر تصدیق
ایدر (اوقال علی دین اوادیت الی عاشر آخر ان کان فی السنه) یاخود بنم اوزرمده دینم واردر
دیسیدی یاخود بن زکاتی عاشر آخره ادا ایتدم دیسیدی اکر اول سنەده عاشر آخر وار ایسه

تاجر یمینی ایله تصدیق اولنور زیرا اماتی موضعنه وضع ادعا ایدر واکر اول سنەده عاشر آخر
بوغیسه یقینا کذبی ایچون تصدیق اولنماز (کذا) بنه یمینی ایله تصدیق اولنور (الی فقیر)
زکاتی بر فقیره ادا ایتدم دیدیکنده (الافی السوائم) الا سوائمك زکاتنده تصدیق اولنماز زیرا
سوائمدن حق اخذ سلطان ایچوندر اوزرنده جزیه ویاخود خراج اولان کیمسه کبیکه نچان
اول کیمسه اول جزیه یی یاخود خراجی بنفسه مقاتله یه صرف اینسیدی ودخی ثلث مالنی
فقرایه یابرجله صرف اولنمغله وصیت ایدن کیمسه کبیکه وارثلر بنفسه اول ثلث مالی انلره
صرف ایلملری جائز اولمدیغی کبی تاج الشریعه هدایه شرحنده بویله ذکر ایلدی
(الاموال الباطنة بعد الاخراج کالظاهرة) اموال باطنه بعد الاخراج اموال ظاهره کبیدر حتی
صاحب مال بن مالی مدینەدن اخراج ایتدکدنصکره زکاتنی ادا ایتدم دیسیدی تصدیق
اولنماز زیرا اول اموال باطنه اخراج سببیله اموال ظاهره یه ملحق قلندی پس اندن زکاتی اخذ
امام ایچوندر (فیما صدق المسلم صدق الذمی) مسلمك تصدیق اولندیغی شیده ذمی دخی تصدیق
اولنور زیرا ذمیدن اخذ اولنان بزدن اخذ اولنان شیئك ضعفیدر وحق اولان بودر که
نچان که تضعیف واجب اوله ورأی تضعیفده اندن برشیء تبدیل اولنماز نته کیم بنی
تغلب قبیله سنك تضعیفنده اولدیغی کبی (الا فی قوله ادیت الی فقیر) الا زکاتی فقیره
ادا ایتدم دیان کیمسه تصدیق اولنماز زیرا ذمیدن اخذ اولنان شیء جزیه در ذمی
جزیه ده تصدیق اولنماز نچان بن ادا ایتدم دیسیدی زیرا اهل ذمتك فقراسی بو حقه
مصارف دکلدرلر وذمی ایچون ولایت صرفه استحقاق دخی یوقدر وصرف مصالح مسلمیندندر
زیلعی دخی بویله ذکر ایلدی وبو ذکر اولنان استثنادن لابددر ومتنلر بوندن خالیه در
(لاالحربی) حربی ذکر اولنان شیلرك بریله تصدیق اولنماز (الافی ام ولده) الا حربینك ام ولدنده
تصدیق اولنور یعنی حربی برجاریه یه بو بنم ام ولدمدر دیسیدی اول حربی تصدیق اولنور
زیرا انك حربی اولمسی اولاد حاصل ایتمکی منافی دکلدر وانك یدنده اولان ولدك نسبیله اقراری
صحیحدر پس کذلك ولدك امیتی ایله اقراری ده صحیحدر (یؤخذ منا ربع العشر ومن الذمی نصفه
ومن الحربی العشر) بزدن عشرك ربعی اخذ اولنور وذمیدن عشرك نصفی اخذ اولنور وحربیدن
عشر النور حضرت عمر رضی الله تعالی عنه ساعیلرینه بو منوال اوزره امر ایلدی (ان بلغ ماله
نصابا ولم یعلم قدر ما اخذوا منا) اکر حربینك مالی نصابه بالغ اولوب وبزدن اخذ اولنانك مقداری
بلنمزسه (وان علم اخذ مثله) واکر بزدن اخذ اولنانك مقدارینی بیلورسه بزدن اخذ اولنانك مثلی
اخذ اولنور (لو بعضا وان لم یبلغه لا) واکر حربینك بزدن الدقلری بعض اولوب وانك مالی نصابه
بالغ اولمدی ایسه اندن برشی اخذ اولنماز (وان اقر باقی النصاب فی بیته) اکرچه کیم نصابك باقیسنی
بیتنده اقرار ایدرسه ده (ولا یؤخذ شیء منه ان لم یأخذوا شیئا منا) وحربیدن برشی اخذ اولنماز اکر انلر
بزدن برشی اخذ ایلمزلر ایسه واخذ ایتمك اوزره مستمر اولسونلر ایچون ودخی مکارمه بزانلردن احق
اولدیغمز ایچون (عشر) حربیدن عشر اخذ اولنور تاج المصادر ده العشر عشر ستدن دیدی
(ثم مر قبل الحول لم یعشر) اندنصکره سنه نك تمامندن اول دار اسلامه بردخی مرور اینسیدی
عشر اخذ اولنماز زیرا هر مرورده اخذ ایتمك مال ایچون استیصالدر یعنی مالك کوکنی کسمکدر
حال بوکه اخذك حقی مالك حفظی ایچوندر (وعشر ثانیا ان جاء من داره) واکر حربی دار حربه
واروب تکرار بزم داریمزه کلدی ایسه عشر اخذ اولنور زیرا امان جدید ایله رجوع ایلدی وذکر
اولنان کبی دارینه واروب کلدکدنصکره اخذ استیصال مالی مفضی اولماز (یعشر الخمر لا الخنزیر)
یعنی خمرك قیمتندن عشر اخذ اولنور خنزیردن اخذ اولنماز نچان ذمی بو ایکیسیله مرور اینسیدی

زيرا قيمت صاحبی اولان شيده قيمت ايچون عينك حكمی واردر خنزير ايسه ذوات القيمدندر وذوات
الامثال بونك خلافی اوزره در وخمر ايسه ذوات الامثالدندر (ولا بضاعة) وبضاعه دن دخی
عشر اخذ اولنماز بضاعه تاجر ايله بله اولوب ربحی غيرك اولان مالدر (ولا مضاربة) ومال مضاربه دن
دخی عشر اخذ اولنماز چقان مضارب مال مضاربه ايله بله مرور ايتسيدی زيرا مضارب مالك
دكلدر ومالكك نائبی دخی دكلدر (وكسب مأذون مديون) ومديوندن اولان مأذوندن دخی
عشر اخذ اولنماز (اوليس معه مولاه) ياخود مولاسی بلسنجه اولميان مأذوندن دخی عشر
اخذ اولنماز يعنی عبد مأذون مرور ايتسيدی اكر مديون ايسه برشی اخذ اولنماز اكر مديون دكل
ايسه انك كسبی مولاسی ايچوندر اكر مولاسی انكله بله ايسه عشر اخذ اولنور دكل ايسه اخذ اولنماز
(وثنی ان عشر الخوارج) واكر تاجر خوارجك عاشری اوزره مرور ايتمكله عاشر خوارج يعنی اهل
بغات اندن عشر اخذ ايتسه‌لردی بعده عاشر عادل اوزره مرور ايتدكده اول تاجردن ثانيا عشر
اخذ اولنور زيرا تقصير ايدوب انلرك اوزرينه مرور ايلديكی جهتله در اما چقان بغات بلاد
اوزره غالب اولوب تاجرك زكاتنی وزكاتك غيری مالنی اخذ ايلسه‌لردی اول تاجردن ثانيا عشر
اخذ اولنماز زيرا بو تقديرجه تقصير امامدندر

(*) باب الركاز (*)

بو باب ركازك بياننده در (هو مال تحت الارض مطلقا) ركاز مطلق يرالتنده اولان مالدر يعنی
كركسه اول مالی خلقت جهتيله اولسون وكركسه عباد الله دفن ايلديكی جهتله اولسون (والمعدن
خلقی والكنز مدفون) ومعدن حق سبحانه وتعالينك خلق ايلديكيدر وكنز مدفوندر (خمس
معدن نقد) ذهب وفضه معدنی تخميس اولنور (وحديد ونحوه) دخی تيمور معدنی وبونك
مثلليلر توج كبی ونحاس وبو ايكيسی مثللی اولانلردن دخی خمس اخذ اولنور (فی ارض خراج اوعشر)
اويله معدنكه ارض خراجيه ده ياخود ارض عشريه ده بولنه ارض خراجله ارض عشرك بيانی
عن قريب ذكر اولنور (وباقيه لمالك ان ملك) باقی قلان معدن اول ارضك مالكی ايچوندر اكر
اول ارض كندويه تمليك اولنوب مالك اولورسه (والا فللواجد) واكر اول ارض بر كيمسه‌يه
تمليك اولنمادی ايسه باقی قلان بولان كيمسه ايچوندر (ولا شیء فيه ان وجده فی داره) واكر
معدنی بولان كيمسه كندی دارنده بولدی ايسه اندن برشی اخذ اولنماز (وفی ارضه روايتان)
وارضنده بولورسه انده ايكی روايت واردر روايت اصلده بولان كيمسه دن برشی اخذ اولنماز
دارنده بولنديغی كبی وجامع الصغيرك روايتنده خمس المق واجب اولور باقيسی بولانكدر بو روايت
امامين قوليدر مصنفك ارضه قيدی ايله مرادی ارض مباحه ده خمس المق اتفاقا واجب اولور
(ولا فی ياقوت وزمرد وفيروزج وجدت فی جبل) دخی طاغده بولنان ياقوت وزمرد وفيروزجدن
خمس وبرشی اخذ اولنماز رسول عليه الصلاة والسلام * لا خمس فی الحجر * بيوردیغيچون يعنی
طاشدن خمس يوقدر بيوردی بو اجلدن جميع جواهرده وحجردن اولان خاتم طاشلرنده خمس
واجب اولماز مكر زمان جاهليتدن قالمش دفينه اوله اندن خمس آلنور زيرا كنزده شرط
قلنمادی الا ماليت شرط قلندی غنيمت اولديغيچون زيلعی بويله ذكر ايلدی (ولؤلؤ وعنبر)
واينجو وعنبردن دخی خمس اخذ اولنماز وكذلك دريادن استخراج اولنان اشيانك جميعسنده
حتی بحرك دبينده اولان مكنوز اولان ذهب وفضه دن خمس اخذ اولنماز (كنز فيه سمت
الاسلام) بر كنزكه انده علامت اسلام اوله اوزرنده كلمهٔ شهادت يازلمق كبی (كاللقطة) لقطه
كبيدر عن قريب موضعنده حكمی بيان اولنور (وما فيه سمت الكفر) وبر كنزده كه علامت
كفر اوله نتكيم اوزرنده صنم نقش اولنمق كبی (خمس وباقيه للمالك) خمسی اخذ اولنور

وباقيسی مالك ايچوندر يعنی اول فتحده مالك اولان حی ايسه انی اخذ ايدر واكر حی دكل ايسه
وارثی اخذ ايدر واكر وارث دخی يوغيسه بيت المال اخذ ايدر (ان ملكت) اكر اول ارض
مالكه تمليك اولندی ايسه (والا) واكر تمليك اولنمادی ايسه يعنی اول ارض بولان كيمسه‌يه
تمليك اولنمادی ايسه (فللواجد) صحراده وطاغده بولنان كبی خمسی اخذ اولنوب باقيسی
بولان كيمسه ايچوندر اول كيمسه كرك حر اولسون وكرك عبد مسلم اولسون وكرك ذمی اولسون
وكرك صغير اولسون وكرك كبير اولسون وكرك غنی اولسون وكرك فقير اولسون (غير الحربی
المستأمن يسترد منه) كنزی بولان حربينك غيری مستأمن اولسيدی انك اخذ ايلديكی
ارضك مالكنه استرداد اولنور (الا اذا عمل فی المفاوز بالاذن علی شرط) مكر كه اول بولان مستأمن
صحراده بولوب امامدن اذنله برشرط اوزره عمل ايتدی ايسه مشروط امام ايچون اولور باقيسی
بولانكدر (وان خلا عنها) واكر كنز علامتدن خالی اولورسه (قيل يعتبر جاهليا) بعض ديديكه
اول كنز زمان جاهليتدن قالمش اعتبار اولنوب خمسی اخذ اولنور زيرا كنز اكثريا زمان كفردن قالمشدر
(وقيل كاللقطة) وبعض لقطه كبيدر ديدی زيرا تحقيق عهد اسلام اوزاديدی (رجل دخل دار الحرب
ووجد ركازا فی صحراء دار الحرب فله ولا خمس) بر رجل دار حربه داخل اولوب ودار حربك
صحراسنده بر دفينه بولسيدی ياخود ذهب وفضه معدننندن بر معدن بولسيدی اول دفينه
ويا اول معدن بولان رجلكدر وانده خمس دخی يوقدر زيرا بردر اول رجل دار حربه كرك امانله
داخل اولسون وكرك بلا امان داخل اولسون واول مال اول رجلك اولمغه باعث انك يدی
مال مباحه سبقت ايتديكی ايچوندر وخمسی واجب اولمامغه باعث زيرا اول رجل اول مالی صبت
وصدا سز خرسزلغله اخذ ايلدی (ولو جماعة ممتنعون) واكر بر جماعت كه عسكر لنمش وغلبه‌لری
اولديغی حالده دار حربه داخل اولوب وكفارك كنزلرينه ظفر بولسه‌لردی (يخمس) خمسی
اخذ اولنور (وان وجده مستأمن فی ارض مملوكة) واكر دفينه‌يی ياخود معدنی مسلم مستأمن
اهل حربك ملكلرنده يعنی ملكلری اولان ارضده بولسيدی (رده الی مالكها) اول مالی ارضك
مالكی اولان اهل حربه رد ايدر عدونك خيانتندن احترازا (ولو اخرجه منها) واكر اول
مالی ارضك مالكنه رد ايتميوب دار اسلامه چقاردی ايسه اول ماله مالك اولور (ملكه غير طيب)
يعنی مال خبيث اولمقله مالك اولور شراء فاسد ايله مالك اولمش كبی اولور (او وجد فی ارض
مملوكة غيره) ياخود دار حربدن ارض مملوكه ده دفينه‌يی مستأمن اولميان كيمسه بولسيدی
(لم يرد ولا خمس) مالكنه رد ايلمز واندن خمس دخی اخذ اولنماز زيرا خرسزلق ايله
اخذدر غاية البيانده بويله ذكر اولندی (وجد متاعهم فی ارضنا غير مملوكة خمس وباقيه
للواجد) اهل حرب متاعلرينی بزم مملوك اولميان ارضمزده بولسيدی خمسی اخذ اولنوب
باقيسی بولانكدر وقايه‌ده ديديكه اكر اهل حرب متاعلرينك دفينه‌سنی انلردن ملك اولميان
بر ارضده بولسيدی عشری اخذ اولنوب باقيسی بولانكدر ظاهر اولان بودركه تحقيقا صاحب
وقايه‌نك مرادی شول مسئله‌نك نقليدركه هدايه‌ده بابك آخرنده بر متاع كه ركاز اولديغی حالده
اول متاع شول كيمسه ايچوندركه آنی بولدی واندن خمس اخذ اولنور قوليله ذكر اولندی لكن
صاحب وقايه‌نك عبارتی اول معنايه مساعده ايلمز زيرا تحقيقا ظاهر اولان بودركه لفظ وجد فاعل
ايچون مبنی اولان صيغه اوزره‌در ووجده‌نك تحتنده اولان ضمير سياق وسباق دليلی ايله مستأمنه
راجعدر ومنها ضميری دار حربه راجعدر پس معنا اكر مستأمن اهل حربك متاعلری دفينه‌سنی
دار حربده مملوك اولميان بر ارضده بولسيدی عشری اخذ اولنوب باقيسی بولانكدر رد ايتمك اولور
وبو كلام عبارت هدايه‌يه مطابق اولمامغله نفسنده صحيح دكلدر اما اول يعنی عبارت

هدايه يه غير مطابق اولديغى ظاهر در واما ثانى يعنى نفسنده صحيح اولمديغى وقتا كه هدايه
شارحلرى وغيريلرى تصريح ايتديلرسه كه تحقيقا خمس معناى غنيمتده اولان شيده اولور بو ايسه
دارحرب اهلنك يدنده اولوب خيل وركاب بلدرمك ايله مسلمين يدلرينه واقع اولان شيده در
وقايه ده ذكر اولنان ايسه بويله دكلدر زيرا مستأمن خرسزلق ايدن كيمسه كيدر وارض
دارحربدندر ومسلمين يدلرينه دخى واقع اولمدى ايمدى صواب اولان وجد لفظنى ماقبلندن
قطع ومفعول ايچون بنا اوزره قرائت ولفظ منهابى ترك ايدوب وارضى مسلمينه مضاف قلمق
ايدى بو اجلدن بن عبارتى كوردكك كبى تعبير ايلدم

(✱) باب العشر (✱)

بو باب عشرك بيانده در (يجب فى عسل ارض عشرية) عشريه اولان ارضك عسلندن عشر واجب
اولور كتاب جهادده قريبا ارض عشريه نك بيانى كلور (اوجبل) ياخود طاغك عسلنده (وثمره)
وطاغك ميوه سنده عشر واجب اولور وثمرتا شيده ذكر اولنديكه طاغلرده وبريه لرده وارض
مواتده يعنى مالكى اولميان يرلرده عسلدن وياش ميوه دن بولنان شىء اكر امام انى حمايه ايتمدى ايسه
صيد كيدر واكر حمايه ايتدى ايسه انده عشر واردر زيرا مال مقصوددر وامام ابو يوسفدن
روايت اولنديكه انده عشر يوقدر زيرا اباحه اوزره باقيدر (ومسقى مطر اوسيح) ويغمور صويى
ايله ودره لرك سيلى ايله صواريلان شيلرده (بلا شرط نصاب) نصاب شرطى اولمقسزين عشر
واجب اولور نصاب بش وسقدر ووسق التمش صاعدر وصاع سكز رطلدر ورطل اون ايكى
وقيه در ووقيه قرق درهمدر (وبقاء) دخى برسنه باقى قالمسى شرط اولمقسزين واجب اولور
حتى خضرواتده عشر واجب اولور واماميننك خضرواتده واجب اولماز مكر كه انك باقى قالور
ميوه سى اوله كه بش وسقه بالغ اوله (الا فى نحو الحطب) مكر اوطون مثللى اوله قورو اوتلق
وقامش كبى (ونصفه) يجب لفظنك ضميرى اوزره عطفدر يعنى عشرك نصفى واجب اولور
وفصلده جائز اولور يعنى نصف عشر دخى واجب اولور (فى مسقى غرب اودالية) بيوك قربه لر
ايله ياخود دولاب قوغه لرى ايله سقى اولنان اشياده (بلا رفع المؤن) مؤنتلرين رفع ايتمكسزين
يعنى اولكيده يغمور صويى ودره لرك صويى ايله سقى اولنانده عشر وثانيده بيوك قربه لر ايله
ويادولاب ايله صواريلانده نصف عشر واجب اولور خدمتكارك وبقرك نفقه سين ونهرك مرماتين
وبكجينك اجرتين ودخى بونلرك كبى مصارفين رفع ايتمكسزين (وبلا اخراج بذر) ودخى تخمى چقار
مقسزين واجب اولور زيرا هدايه شرحلرى وغيريلر خارجك كلبسنده عشرك واجب اولمسنى
تصريح ايلديلر (ويجب ضعفه فى عشرية تغلبى ولو طفلا اوانثى اواسلم اوشراها منه مسلم اوذمى)
وتغلب قبيله سنك عشريه اولان ارضنده عشرك ضعفى واجب اولور كركسه اول تغلبى
طفل اولسون وكرك عورت اولسون وكرك اوتغلبى اسلامه كلسون ياخود بر مسلم انك ارضنى
اشترى ايتسون وكركسه ذمى اشترى ايتسون اول ارضدن عشرك ضعفى واجب اولور زيرا
عشر بزم اطفالمزدن اخذ اولنور پس تغلبينك اطفالندن انك ضعفى اخذ اولنور وتغلبى اسلامه
كلمكله اندن عشر مضاعف ساقط اولماز (ويجب الخراج فى عشرية مسلم شراها ذمى وقبض)
ومسلمك عشريه اولان ارضنى ذمى اشترى ايدوب قبض ايتسيدى اول ذميدن خراج واجب اولور
وقايه وكنزده قبض ذكر اولنمدى وهدايه قبضى شرط قيلدى زيرا خراج واجب اولماز الا زراعت
ممكن اولمغله واجب اولور بو ايسه قبض ايله حاصل اولور (ويجب العشر على مسلم اخذها
منه شفعة) ومسلمك شفعه طريقيله ذميدن اخذ ايلديكى ارضده مسلم اوزره عشر واجب
اولور (اوردت عليه لفساد البيع اوخيار الشرط اوخيار الرؤية اوخيار العيب بقضاء)

ياخود اول ارضك بيعى فاسد اولديغيچون مسلم اوزره رد اولنسيدى ياخود خيار شرطله
وياخيار رؤيت ايله ويا خيار عيبله قاضينك حكمى ايله رد اولنسيدى عشر واجب اولور
بقضاء لفظنده اولان حرف جر ردت قولنه متعلقدر يعنى قچان بر ذمى بر مسلمدن ارض عشريه
اشترى ايتسيدى اندنصكره اول ارضى مسلم شفعه طريقيله اخذ ايتسيدى ياخود مسلم اوزره
فساد بيعله ياخود خيارلردن برخيار ايله رد اولنسيدى كما كان عشريه يه عودت ايدر
(وعلى ذمى جعل داره بستانا خراج) وداريني بستان ايدن ذمى اوزره خراج واردر (كذا
المسلم سقاها بمائه) كذلك مسلم ارضنى خراجى اولان ارضك صويى ايله صوارسيدى اول مسلم
اوزره خراج واردر (ولو بماء العشر عشر) واكر عشريه اولان ارضك صويى ايله صوارسيدى
اول ارضده عشر واردر عن قريب صولرك بيانى كتاب جهادده ذكر اولنور (ولاشىء فى عين قير
ونفط مطلقا) زفت بكارنده ونفط بكارنده مطلقا برشىء يوقدر يعنى كرك ارض عشريه دن
وكرك ارض خراجيه دن جقسون بونلردن برشىء اخذ اولنماز (وفى حريمها الصالح للزراعة
خراج) واول زفت بكارينك حريمنده زراعته صالح اولان ارضده خراج واردر (لوحريمها
خراجيا) اكر بكارك حريمى خراجى ايسه (ووقته عند ظهور الثمر) وعشرك اخذ اولنماسنك
وقتى ميوه نك ظهورى وقتنده در بو امام اعظم قتنده واما ابو يوسف عشر اخذينك وقتى ميوه
ديرلمسى وقتيدر ديدى وامام محمد قتنده انباره كيرديكى وقتده در وثمره خلاف ضمان لازم
اولمقده ظاهر اولور زيلعى دخى بويله جه ذكر ايلدى

(✱) باب المصارف (✱)

بو باب مصارف يعنى زكات صرف اولنجق كيمسه لرك بيانده در (هم الفقير) انلر فقيردر فقير
مالى نصابدن ناقص اولاندر (والمسكين) دخى مسكيندر مسكين برشىء اولمياندر (والعامل) دخى
عاملدر كه اكا عملى مقدارى اعطا اولنور اولكه كندويه وثمنله مقدار اولميان اعوانه كفايت ايدر شيدر
واكر انك كفايتى مقدارى زكاتى مستغرق اولورسه نصف اوزره زياده قلنماز زيلعيده بويله ذكر
اولندى (والمكاتب لفكه والغارم) دخى مكاتبدر كتابتدن خلاص اولمسيچون دخى مديوندر
غارم اكا دين لازم كلوب ودينندن فضله نصابه مالك اولمياندر ياخود انك اوزره مالى اولوب اخذى
ممكن اولمياندر (وفى سبيل الله) دخى سبيل الله ده اولاندر امام ابو يوسف قتنده غزاتك
فقراسيدر وامام محمد قتنده فقراى حاجدر مصنف سبيل الله فقيرده ومسكينده داخل ايكن
افراد بالذكر ايتمكه باعث انقطاع سبيله حاجتى زياده اولديغيچوندر (وابن السبيل) دخى
مالندن منقطع اولان مسافر در ابن سبيل ديمكه باعث طريق انك لزومندن اولمغله در پس
ابن سبيل ايچون حاجتى مقدارى زكات اخذ ايلمك جائز اولدى اكرچه كيم انك بلدنده مالى
اولوب اول حالده اول ماله قادر دكل ايسه ده وابن سبيل ايچون زكاتى حاجتندن زياده اخذ ايلمك
حلال اولماز پس هر مالندن غائب اولان كيمسه ابن سبيله الحاق اولدى اكرچه كيم كندى
بلدنده اولورسه ده (وتصرف الى كلهم وبعضهم تمليكا) وزكات ذكر اولنان اصناف سبعه نك
كلبسنه وبعضبسنه تمليكا صرف اولنور يوخسه اباحت طريقيله صرف اولنماز وامام شافعى
جائز اولماز الا هر صنفدن اوچ كيمسه يه صرف اولنمق جائز اولور ديدى (لا الى بناء المسجد)
يعنى مال زكات ايله مسجد بنا ايتمك جائز اولماز زيرا زكاتده تمليك شرطدر بناء مسجد ايسه
تمليك اولنماز وكذلك كوپرولر بنا ايلمك ويوللر اصلاح ايتمك جائز اولماز ونهرلر قازدرمق وحج
وجهاد وهرشيكه انده تمليك اولمية مال زكاتى اكا صرف جائز اولماز (وكفن ميت وقضاء دينه)
دخى مال زكاتله ميتك كفننى ودينى قضا ايدويرمك جائز اولماز واكر برحياتده اولان فقيرك دينى

اول فقیرك امر نسز قضا اولنسیدی اول قضا اولنان دین تبرع اولور قضا ایدن کیمسه نك مالی
زکاتندن جائز اولماز واول فقیر مدیونك امر یله قضا اولنور سه جائز اولور کانه مدیون
اوزره تصدق اولنوب قابض اولان کیمسه اول صدقه نك قبضنده وکیل کبی اولور
(وثمن مایعتق) ودخی مال زکاتله قول اشتری ایدوب اعتاق اولنسیدی زکاتدن جائز کورلمز
انده تملیك منعدم اولدیغی ایچون (ولا الی من بینهما ولاد) دخی شول کیمسه یه زکات جائز اولمز که
ایکیسی بیننده ولاد اوله یعنی کندو اصلنه نه قدر یوقارو کیدرسه وفرعنه نه قدر اشاغی کیدرسه
(او زوجیة) یاخود بینهماده زوجیه اولان دخی جائز اولماز یعنی زوج زوجه سنه وزوجه زوجنه
زکات ویرمك جائز اولماز عادتا منافعده مشترك اولدقلری ایچون (ومملوك المزکی) دخی زکات
ویره نك ملکی اولان قولنه یعنی مدبرینه ومکاتبنه وام ولدنه زکات ویرمك جائز اولماز (وعبدا
اعتق بعضه) دخی زکات ویرن کیمسه بعضی اعتاق ایلدیکی عبدنه ویرمك جائز اولماز زیرا
اول عبد مکاتب حکمنده در (وعبدا عتق الشریك المعسر حصته) دخی فقیر اولان شریك
حصه سنی اعتاق ایلدیکی عبده زکات ویرمك جائز اولماز یعنی بر عبد ایکی کیمسه بیننده
مشترك اولسیدی وایکیسندن بری فقیر اولدیغی حالده حصه سنی اعتاق ایتسیدی شریك آخر
اول عبده زکاتنی ویرمك جائز اولمدی زیرا اول عبد شریك آخر سعایت ایدر ایمدی مکاتبی اولور
وامامین جائز اولور دیدیلر وامامین قتنده اول عبد حر مدیوندر وهدایه ده دیدیکه بعضی
اعتاق اولنان عبده دخی زکات ویرمك جائز اولماز امام اعظم قتنده زیرا اول عبد مکاتب
منزله سنده در وامامین زکات اول عبده دفع اولنور زیرا حر مدیوندر دیدیلر وهدایه شارحلری
اتفاق ایتدیلر که تحقیقا هدایه نك قد اعتق بعضه قولی فاعل ایچون مبنی اولوب واعتق نك ضمیری
مزکی یه راجع اولمق جائز اولماز زیرا وقالا یدفع الیه لانه حر مدیون عندهما قولنه مناسب دکلدر
زیرا اول وقت عبدك کلیسی مزکی ایچون اولوب بعضی اعتاق ایتسیدی اول عبدك کلیسی بلادین
حر اولور بلکه اعتق قولی مفعول ایچون مبنی اولمق اوزره واجب اولور ومسئله ایکی کشی بیننده
اولوب فقیر اولان بعضی اعتاق ایلدیکی عبده تصویر اولنور حتی بو تعلیل حاصل اوله واعتق نك
فاعل ایچون مبنی اولمسی اکرچه تعلیل صحیح دکل ایسه ده نفسنده صحیح اولدی ایسه صورت
مذکوره اوزره یعنی عبد ایکیسی بیننده اولوب احدهما بعضی اعتاق ایتدیکی صورت
اوزره فاعتق بعضه قولنك دلالتی غایت خفاده اولدیغی ایچون نته کیم خفی اولماز مسئلهٔ
اولی بی متنده ذکر ایلدم ودلیللرینی هدایه ده ذکر اولنانك شرحنده ذکر ایلدم ومسئلهٔ ثانیه یی
یعنی اعتق نك صیغهٔ مجهول اوزره اولمسنی بر عبارتله ذکر ایلدم که اول عبارت ظاهرا مذکور
اوزره دلالت ایدر وانك دلیللری هدایه ده ذکر اولنان کبی در (وغنی ومملوکه) دخی زکات
غنی یه دفع اولنمق جائز اولماز رسول علیه السلام حضرتلرینك لاتحل الصدقة لغنی قول
شریفی ایچون وغنینك مملوکنه دخی جائز اولماز زیرا ملك مولاسی ایچون واقع اولور (وطفله)
ودخی غنینك طفلنه ویرمکده جائز اولماز زیرا طفل باباسنك مالیله غنی عد اولنور کبیر بونك
خلافی اوزره در اکرچه کیم ولد کبیرك نفقه سی باباسی اوزره ایسه ده کذلك غنینك زوجه سیده
بویله در زیرا اکر غنینك زوجه سی فقیره ایسه زوجنك غنی اولمسیله غنیه عد اولنماز ونفقه
تقدیریله موسره ده اولماز (وبنی هاشم) وبنی هاشمه دخی زکات جائز اولماز انلر که آل عباس
وعقیل بن حارث بن عبد المطلبدرلر حضرت رسول علیه الصلات والسلامك یا بنی هاشم
ان الله تعالی حرم علیکم غسالة اموال الناس واوساخهم قول شریفی ایچون یعنی ای بنی هاشم
تحقیق حق سبحانه وتعالی ناسك مالارینك چرکابنی وکیرلرینی سزلك اوزریکزه حرام ایلدی

یوردی (وموالیهم) دخی بنو هاشمك معتقلرینه دخی زکات جائز اولماز متقرر اولان شیدندر که تحقیقا
قومك معتقلری ده انلردندر (وان جاز التطوعات والاوقاف لهم) اکرچه کیم صدقه دن تطوع
اولانلر واوقاف انلر ایچون جائز اولدی ایسه ده زکاتده ذکر اولنان علت اوقافده منتفی اولدیغی
ایچون (ولاذمی) وذمی یه دخی زکات ویرمك جائز اولماز رسول علیه الصلاة والسلامك * خذها
من اغنیائهم وردها الی فقرائهم * قول شریفی ایچون یعنی یا معاذ سن زکاتی انلرك غنیلرندن اخذ
ایدوب فقراء مسلمینه رد ایله یوردی (وان جاز غیرها له) اکرچه ذمی ایچون زکاتك غیری صدقه
جائز اولورسه ده وکذلك عشر وخراج انلر ایچون جائز اولماز (دفع بتحر) مزکی زکاتی اراشدیروب
بر کیمسه یه مصرف ظنیله دفع ایتسیدی (فظهر انه عبده او مکاتبه یعیدها) پس ظاهر اولسه که اول
زکات ویردیکی کیمسه انك قولیدر ویا مکاتبیدر اول کیمسه زکاتی اعاده ایدر زیرا اول مالی کندی عبدینه
ویا مکاتبنه ویرمکله ملکندن اخراج ایتمش اولماز وتملیك ایسه رکندر واول زکاتی ویرن کیمسه نك
مکاتبنك کسبنده حقی واردر تملیك تمام اولماز (ولو غناه او کفره او انه ابوه او ابنه او هاشمی لا)
واکر زکات ویردیکی کیمسه غنی اولدیغی یاخود کافر اولدیغی یاخود تحقیق اول کیمسه انك
باباسی ویا اوغلو اولدیغی ویا هاشمی اولدیغی ظاهر اولسیدی اول زکاتی اعاده ایلمز زیرا بو ذکر
اولنان اشیایه وقوف اجتهاد ایله در قطعله دکلدر ایمدی امر انك قتنده واقع اولدیغی اوزره
بنا قلنور نته کیم قبله اول کیمسه اوزره مشتبه اولسیدی اکر اول کیمسه ادا ایتدیکی صلوتی
اعاده ایله امر اولنسیدی وقوف مجتهد فیه اولور ذکر اولنان کبی انده ایسه فائده یوقدر
مصنفك متحر قولنده اشارت واردر که زکاتی ویرن کیمسه بلا تحری دفع ایدوب خطا ایلسیدی
اول دفع جائز کورلمز (وکره الاغناء) زکات ویردیکی کیمسه یی اغنا ایلمك مکروه اولدی
یعنی ایکیوز درهم یاخود زیاده ویرمك مع الکراهه جائز اولدی زیرا ادا فقره ملاقی اولور زیرا
زکات اولماز الا تملیك ایله تمام اولور وزکات دفع اولنان کیمسه حالت تملیکده فقیردر واولماز الا تملیك
تمامندنصکره غنی اولور پس ضرورت جهتندن غنا تملیکدن تأخیر اولنور لکن غنا اکا قریب
اولدیغیچون مکروه اولور قربنده نجاست اولان کیمسه نك قلدیغی نماز کبی (ونقلها الی بلد آخر
لغیر قریب او احوج) زکات ویرن کیمسه قریبنك غیری ومحتاجك غیری ایچون زکاتی بلد آخره
نقل ایلمسی مکروه اولدی زیرا اول نقلده جوارك حقنی فوت ایتمك واردر یعنی چان مزکی کندی
بلدی اهلندن اولان قریبلری ومحتاج اولان قومه زکاتی نقل ایتسیدی مکروه اولماز اول نقلده
صلهٔ رحم اولدیغیچون یاخود انده دفع حاجت زیاده اولدیغیچون واکر انلرك غیری یه نقل
ایدرسه مکروه ایسه ده جائزدر زیرا مصرف مطلق فقرادر (وندب دفع مغنیه عن سؤال یوم)
ویرکون ایچون سؤالدن اغنا ایده جك مقداری دفع ایتمك مندوب اولدی (ولا یسئل من له
قوت یومه) وکندینك قوت یومی اولان کیمسه ایچون سؤال حلال اولماز

) باب الفطر (

بو باب صدقهٔ فطرك بیاننده در (یجب علی حر مسلم ولو صغیرا له نصاب الزکوة فاضلا عن حاجته
الاصلیة وان لم ینم) صدقهٔ فطر حر مسلم اوزره واجب اولور که کرکسه اول حر مسلم صغیر اولسون انك
حاجهٔ اصلیه سندن فضله نصاب زکاتی اوله کرکسه اول نصاب نامی اولمسون (وبه یحرم الصدقة)
وبو نصاب ایله صدقه نك اخذی حرام اولور وتحقیق سبقت ایتدی (لنفسه) یجب قولنه
متعلقدر یعنی صدقهٔ فطر اول حر مسلمك نفسی ایچون واجب اولور (وطفله الفقیر) وفقیر اولان
طفلی ایچون واجب اولور پس ولد کبیر ایچون وغنی اولان طفلی ایچون واجب اولماز بلکی
اول طفل غنینك مالندن واجب اولور (ومملوکه الخادم) دخی خدمتنده اولان عبد مملوکی ایچون

واجب اولور خادم قوليله تجارت ايچون اولان عبيد وامه‌لردن احترازدر زيرا انلر ايچون مالك اوزره
صدقهٔ فطر واجب اولماز (ولو مدبرا او ام ولد او كافرا الا الزوجته) كركسه اول عبيد وامه‌لر
مدبر اولسون وكركسه ام ولد اولسون ياخود كافر اولسون صدقهٔ فطر انلر ايچون واجب اولور
الا زوجه‌سى ايچون زوج اوزره واجب اولماز لزوجته قولى لنفسه اوزرينه معطوفدر
(وعبده الابق الا بعد عوده) دخى قاچغون عبدى ايچون صدقهٔ فطر واجب اولماز الا عودنده
واجب اولور يعنى عبد وقت فطرده قاچمش بولنسه مادامكه قاچغوندر انك ايچون مالكى اوزره
صدقهٔ فطر واجب اولماز عود ايدوب كلدكده مامضى ادا اولنور (ولا المكاتبه) ومكاتبى ايچون دخى
واجب اولماز ولايتى اولمديغيچون (ولا عليه لنفسه) ومكاتبك كندى نفسيچون دخى اوزرينه صدقهٔ
فطر واجب اولماز فقير اولديغيچون زيرا انك يدنده اولان مال مولاسنكدر (ولا المملوك بين اثنين)
دخى ايكى كشى ماينده مشترك اولان مملوك ايچون ايكيسندن برينك اوزرينه صدقهٔ فطر
واجب اولماز هر برينك ولايت ومؤنتده قصورى ايچون وكذلك ايكى كشى بيننده اولان عبيد
مشترك ايچون دخى امام اعظم قتنده صدقهٔ فطر واجب اولماز (وان بيع بخيار احدهما)
واكر ايكى كشى بيننده مشترك اولان مملوك ايكيسندن برينك خيارى ايله بيع اولنسيدى بونك معناسى
چقان يوم فطر كچوب خيار باقى قالسيدى (فعلى من يصير له) ملك انكيچون اولان كيمسه اوزره
واجب اولور زيرا ملك موقوفدر پس مشترى اول مملوككى رد ايدرسه بايعك ملك
قديمنه عود ايدر واكر مشترى بيعى جائز كوررسه ملك مشترى وقت عقددن ثابت اولور ايمدى
مملوك اوزره بنا قلنان شيئه توقف اولنور (من بر) يجب قولنه متعلقدر بغدايدن
(اودقيقه اوسويقه) ياخود بغدايك اونندن وياخود قاورلمشندن واجب اولور دقيق وسويق
لفظلرين ضميرايله ايراده باعث بغدايك دقيق وسويقندن اولديغنه اشارتدر واما شعيرك دقيقى
همان ينه شعير كبيدر (اوزبيب) ياخود قورومش اوزومدن (نصف صاع) يجبك
فاعليدر يعنى ذكر اولنان اشيادن فطره بر صاعك نصفيدر (ومن تمر اوشعير صاع) وخرما وشعيردن
بر صاعدر (مما يسع الفا وار بعين درهما) بيك قرق درهم صغن صاع ايله بر صاعدر ومعتبر اولان
صاع بودر (من مج اوعدس) ماشدن ويا مرجمكدن بيك قرق درهم الان صاعله بغدايدن
ويا بغدايك اونندن وبغدايك قاورلمشندن نصف صاع وخرما وشعيردن بر صاع در
وصاعك ماشله ويامرجمك ايله تقدير اولنمسنه باعث ايكيسنكده حبه‌لرينك بيوكلكده وكوچكلكده
واجتماع وانضمام جهتندن تفاوتلرى قليل اولمغله در سائر حبوبات بونلرك خلافى اوزره در
زيرا غيريلرده تفاوت غايت كثرتده در (بطلوع فجر الفطر) بودخى يجب‌ به متعلقدر يعنى يوم
فطرك طلوع فجرنده واجب اولور (فمن مات قبله اوولد بعده او اسلم لا يجب عليه) پس بر كيمسه
يوم فطرك طلوع فجرندن اول فوت اولسيدى ياخود بر ولد طلوع فجردنصكره طوغسيدى
ياخود بر كافر طلوع فجردنصكره اسلامه كلسيدى اوزرينه فطره واجب اولماز هر برينه نظر
ايله سبب منتفى اولديغيچون (وصح لو قدم) واداء صدقهٔ فطر صحيح اولور اكر وجوبك وقتى اوزره
اداء فطرى تقديم ايتسيدى زيرا سبب متقرر اولدقدنصكره ادا ايتدى واول سبب بر رأسدر كه
اول رأسك مؤنتين يعنى نفقه وكسوه‌سين كورمك اوزره ولايت ايدى پس كمال نصابدنصكره زكاتده
تعجيل اولنمغه مشابه اولدى حالبوكه مدتله مدتك بيننده فرق يوقدر (اواخر) ياخود اداء صدقهٔ
فطرى وقتندن تأخير ايتسيدى صحيح اولور وفطره ساقط اولماز پس اول فطره‌نك اخراجى انك
اوزرينه واجب اولور زيرا انده قربتك وجهى معقولدر اولكه محتاجك محتاجلغنى سددر پس اداء
فطرده وقت متقدر اولمادى اضحيه بونك خلافى اوزره‌در زيرا اضحيه‌ده وجه قربت اراقهٔ دمدر

بوايسه قربت تعقل اولنمادى پس مورد نص اوزره اقتصار اولندى (وندب تعجيلها) فطره‌نك
اداسنده عجله ايتمك مندوب اولدى تعجيلدن مراد مصلايه خروجدن اول اداسيدر رسول
عليه الصلوة والسلامك * اغنوهم عن المسئلة فى مثل هذا اليوم * بيورديغيچون يعنى بونك مثللى
كونده سز فقرايى سؤالدن اغنا ايدك بيوردى پس بو حديث شريف رسول عليه الصلوة
والسلامك اشارت شريفه‌سيله دلالت ايدركه اولى اولان مصلايه چقمازدن اول فطره‌نك
اداسيدر فقرا سؤالدن مستغنى اولسون ايچون اهل وعيالنك نفقه‌سندن فارغ البال اولوب
صلات عيده حاضر اولسون ايچون (ووجب دفع كل شخص فطرته الى فقير واحد) وهر شخص
فطره‌سنى بر فقيره ويرمك واجب اولدى حتى ايكى فقيره بر فطره‌يى تنصيف ايتسيدى جائز اولمادى
زيرا منصوص عليه اولان فقيرى اغنادر مرويدن حديث شريفده اغنوهم بيورلديغيچون
حال بوكه بر فطره‌دن مادونيله اغنا اولنماز (وقيل) قائل امام كرخيدر ديديكه (جاز الى فقيرين
لكن الاولى هو الاول) بر فطره‌يى ايكى فقيره ويرمك جائز اولدى لكن اولى اولان فقير واحده
ويرمكدر (ويجوز دفع ما يجب على جماعة الى فقير واحد) دخى بر جماعت اوزرلرينه واجب
اولان فطره‌لرين بر فقير واحده ويرمك جائز اولور والله تعالى اعلم

) كتاب الصوم (

بو كتاب صومك احكامى بياننده‌در مصنف زكاتى صوم ايله عقيبلمغه باعث حديث شريفه
اقتدادركه رسول الله عليه الصلوة والسلام بنى الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله
وان محمدا رسول الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة وصوم رمضان بيوردى (هو) صوم
لغت جهتندن امساكدر وشرعا (ترك الاكل والشرب والجماع من الصبح الى المغرب)
اكلى وشربى وجماعى وقت صبحدن وقت مغربه دكين ترك ايتمكدر مصنف نهارا ديمدى تنكيم
فقهادن بعض نهار ديدى زيرا نهار آز اولور شمسك طلوعندن غروبنه دكين اطلاق اولنور
نتكيم رسول عليه الصلوة والسلام صلاة النهار عجماء بيورمشدر (بنية) صومه نيتله ترك ايتمكدر
زيرا اعمال نيتله‌در (من اهلها) نيتك اهلندن صومه نيتله مذكورلرى ترك ايتمكدر اهل قيدى حائض
ونفسا وكافردن احترازدر (وهو فرض كصوم رمضان اداء وقضاء) وصوم يا فرضدر فرضده
ايكى نوعدر برى فرض معيندركه رمضان شريفك اداء وقضاء صومى كبى وبونك فرضيتى كتابله
وسنتله واجماع امتله ثابتدر (والكفارات) بر نوعى دخى فرض غير معيندر صوم كفارات كبى
يعنى كفارت يمين وكفارت ظهار وكفارت قتل وجزاء صيد واحرامده اذانك فديه‌سى كبى تنكيم
قريباذكر اولنور (وواجب كالنذر المعين والمطلق ونفل كغيرها) ياخود صوم واجبدر نذر معين
ونذر مطلق كبى وياخود صوم نافله‌در ذكر اولنانلرك غيرى كبى هدايه‌ده ذكر اولنديكه تحقيقا
رمضانك صومى فريضه‌در حق سبحانه وتعالى نك * كتب عليكم الصيام * قول شريفى ايچون
وفرضيتى اوزره اجماع منعقد اولدى بو اجلدن انكار ايدن كافر اولور وترك ايدن فاسق اولور
وصوم منذور واجبدر حق تبارك وتعالينك * وليوفوا نذورهم * دخى واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم
قول شريفى ايچون اكر سؤال اولنورسه كه منذور اولان صوم دخى صوم رمضان كبى فرضا واجب
اولدى كتاب ايله ثابت اولديغى ايچون جواب ويرلديكه كتاب عامدر جنسدن واجب اولميان اول
عامدن تخصيص اولندى عيادت مريض وهر صلات قتنده تجديد وضوء وبونلرك امثالى كبى
وصدر الشريعه هدايه اوزره اعتراض ايلديكه تحقيقا صلات منذور وصوم وحج دخى
بونلرك امثالى كبى چقان عبادات مقصوده‌دن اولسيدى پس انك لزومى اجماعله ثابتدر
ايمدى قطعى الثبوت اولور اكرچه كيم سند اجماع ظنى اولورسه‌ده اولكه عام مخصوصدر پس

لابق اولان فرضا واجب اولمقدر بن ديرمكه اندن جواب بومقامده فرضله مراد شول فرض
اعتقاديدركه منكرى كافر اولور نتكيم هدايه نك عبارتى انك اوزرينه دلالت ايدر وبومعنى
اوزره فرضيت مطلق اجماعله ثابت اولماز بلكه تواترايله منقول اولان فرضيت اوزره اجماعله ثابت
اولور نتكيم صوم رمضانده اولديغى كبى وقتا كه منذورده تواترايله فرضيتى اوزره نقل اجماع ثابت
اولمادى ايسه وجوب مرتبه سنده باقى قالدى زيرا بطريق الشهره ياخود بطريق الاحاد منقول
اولان بومعنا ايله وجوب افاده ايدر فرضيت افاده ايلمز نتكيم كتب اصولده مقرر اولديغى
اوزره حديث شريفده اولديغى كبى (صح صوم رمضان والنذر المعين والنفل بنية من الليل
الى الضحوة الكبرى لاعندها) رمضان شريفك ونذر معينك ونفلك صومى ليلدن ضحوۀ كبرى يه
وارنجه نيتله صحيح اولور ضحوۀ كبرى قتنده اولان نيتله صحيح اولماز زيرا نهار شرعى صبحدن غروبه
وارنجه در بو ضحوۀ كبرى نهارك منتصفيدر پس نيت ضحوۀ كبريدن اول موجود اولمق واجب
اولدى نهارك اكثرنده موجود اولوب حكما نهارك كلبسنده بولنسون ايچون واصح اولان قول
بودر يوخسه ليلدن زواله وارنجه صحيح اولوردينك قولى صحيح دكلدر زيرا زوال طلوع شمسدن
غروبه وارنجه اعتبار اولنان نهارك منتصفيدر (و بمطلقها و بنية النفل و بخطاء الوصف فى اداء
رمضان) دخى اداء رمضانده صوم نيتنك مطلقى ايله ونفله نيت ايله ووصفده خطا ايتمكله صحيح
اولور اصولده متقرر اولان شى ايچونكه تحقيقا اداء رمضانده وقت متعيندر ومتعينده اطلاق
تعيندر وخطا وصفده در وقتا كه خطا ايله باطل اولسيدى اصل نيت باقى قالوب پس مطلق
حكمنده اولور و بونك نظيرى دار ايچنده يالكز اولان بركيمسه كبى كه چاغرا كا يا رجل ديوندا اولنسه
ياخود اسمنك غيرى بر اسمله ندا اولنسه اول اسمله اول كيمسه مراد اولنور قضاء رمضان بونك
خلافيدر شول جهتدنكه وقتده تعيين يوقدر (الامن مريض اومسافر) مكر بونيت مريضدن
ياخود مسافردن واقع اولورسه بو تقديرجه تعيين وقته محتاج اولور رمضاندن واقع اولماز
(بل عما نوى) بلكه نيت ايلديكى شيدن واقع اولور مريض ومسافره نظر ايله تعيين اولمديغيچون
(والنذر المعين عن واجب نواه مطلقا) ونذر معين مطلقا نيت ايلديكى واجبدن واقع اولور
يعنى چاغان بركيمسه برمعين كونك صومنه نذر ايلسيدى واول يوم معينده مطلقا
واجب آخره نيت ايلسيدى صوم اول واجب آخردن واقع اولور كركسه اول كيمسه مسافر اولسون
وكرك مقيم اولسون وكرك صحيح اولسون وكرك مريض اولسون (وشرط للباقى التبييت)
ذكر اولنانلرك باقيسنده اولكه قضاء رمضان ونذر مطلق وكفارتدر بيتوتت شرط قلندى
بيتوتتله مراد ليلدن نيت ايتمكدر (والتعيين) تعيين دخى شرط قلندى زيرا انلر ايچون
وقت معين يوقدر ايمدى ابتدادن تعيين ايتمكدن لابددر (ولا يصام يوم الشك الا تطوعا)
ويوم شكده صائم اولنماز الا تطوعا اولنور ويوم شك ماه شعبانك يوم آخريدركه رمضاندن
يوم اول اولمق احتمال اولنور تطوعك غيرى مكروه اولمغه باعث صاحب السننك ابن عباس
رضى الله تعالى عنه دن روايت ايلديكى حديث شريف ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة
والسلام * لاتقدموا الشهر بصوم يوم ويومين الا ان يكون بشئ يصومه احدكم بيوردى
زيلعى ديديكه صاحب هدايه نك روايت ايلديكى من صام يوم الشك فقد عصى اباالقاسم دخى
لايصام اليوم الذى يشك فيه الا تطوعا قولنده انك ايچون اصل يوقدر (وكره فيه الواجب)
ويوم شكده واجبه نيتله صوم مكروه اولدى بزم روايت ايلديكمز شى ايچون واصح قولده اول
واجبدن واقع اولور وبعض ديديكه تطوعا واقع اولور زيرا تطوعك غيرى منهى عنهدر واجب
نيتى ايله واجب ادا اولنمش اولماز (فان صام تطوعا اوواجبا وظهر رمضانيته) پس اكر يوم شكده

بركيمسه تطوعا ياخود واجبا صائم اولسيدى ويوم شكك رمضان اولديغى ظاهر اولسيدى (فهما
يقعان عنه) كرك تطوع نيت ايتسون وكرك واجب نيت ايتسون رمضاندن واقع اولنور (والا)
اكر رمضان اولديغى ظاهر اولمسيدى (فعما نوى) تطوع وواجبدن هر قنغيسنه نيت ايتدى ايسه
اندن واقع اولور (وندب النفل ان وافق معتاده) ويوم شكده نافله صوم مندوب اولدى
اكر يوم شك صائمك معتادنه موافق اولورسه يعنى يوم جمعه وخميس واثنين صوملرينه معتاد اولمغله
انلر يوم شكه موافق اولورسه وكذلك شعبانك كلبسنى يانصف آخرينى يا آخرندن اون كونى ياا وج
كونى صائم اولسيدى تصادفله يوم شكده نافله مندوب اولدى (ويصوم فيه الخواص) ويوم شكده
خواص صائم اولور مفتى وقاضى كبى احتياط ايله اخذ جهتندن صائم اولور (ويفطر
غيرهم بعد الزوال) وخواصك غيرى اولانلر بعد الزوال افطار ايدر نهى ارتكاب ايتمك تهمتى
نفى ايچون (لاصوم ان نوى انا صائم ان كان الغد من رمضان والا فلا) اكر يارنكى كون رمضان ايسه
بن صائمم رمضان دكل ايسه صائم دكلين ديو نيت ايدن كيمسه نك صومى صوم اولماز عزمده
جزم بولنمديغيچون نيت دخى بولنمدى (كذا ان لم اجد غداء فانا صائم والا فمفطر) كذلك
اكر يارنكى كون يمك بوله مزسم بن صائمين وبولورسم افطار ايدرين ديو نيت ايدرسه صوم اولماز
(وكره ان قال انا صائم ان كان الغد من رمضان والا فعن واجب آخر) اكر يارنكى كون رمضاندن ايسه
بن صائمم دكل ايسه واجب آخردن صائمم ديو نيت ايتسه مكروه اولدى نيت فرض ونيت واجب
آخر ايله امرين مكروهين بينده ترددى ايچون (او قال انا صائم والا فعن نفل) ياخود اكر يارنكى كون
رمضان ايسه بن صائمين واكر دكل ايسه نافله در ديسيدى مكروه اولدى كراهته باعث اولدركه
زيرا قائل من وجه فرضه نيت ايديجيدر (فان ظهر رمضانيته فعنه) اكر اول كونك رمضان اولسى
ظاهر اولورسه رمضاندندر مطلق نيتك وجودى ايچون (والا فنفل فيهما) اكر رمضان اولديغى
ظاهر اولمازسه واجبده ونفلده بنه نفلدر اما اولكى مسئله ده واجب آخرده متردد اولديغيچون
واجب آخردن واقع اولماز پس مطلق نيت باقى قالور اما ايكنجى مسئله ده ذكر اولنان كبى
مطلق نيتك وجودى نفلدن واقع اولور (غير مضمون عليه) اوزرينه قضا ايله مضمون
اولمديغى حالده نفلده قصدا شروع اولمديغيچون بلكه ذمتنده واجب ايچون مسقط اولمق جهتيله
شروع اولديغيچون (لا يبطل النية ضم ان شاء الله تعالى) نيته ان شاء الله تعالى ضم ايلمك
نيتى باطل قلمز يعنى چاغان قائل يارنكى كون صائم اولمغه نيت ايتدم ان شاء الله تعالى ديسيدى
شمس الائمة الحلوانيدن روايت اولنديكه تحقيقا بو صوم جائز اولور خلاصه ده بو يله ذكر
اولندى (رأى هلال رمضان اوفطر وحده ورد قوله) بركيمسه هلال رمضانى ياخود
هلال فطرى كورسيدى ومنفرد اولديغيچون حاكم قولنى رد ايتسيدى (صام) اول كيمسه اولده
وآخرده صائم اولور يعنى هلال رمضانده وهلال فطرده صائم اولور اولكيده صائم اولمسى رسول
عليه الصلوة والسلامك صوموا لرؤيته وافطروا لرؤيته قول شريفى ايچوندر واما هلال فطرده
صائم اولمسى پس انده احتياط ايدوب اول كون صائم اولوب وافطارى ناس ايله ايتمك حضرت
رسول عليه الصلاة والسلام * صومكم يوم يصومون وفطركم يوم يفطرون * قول شريفى
ايچون يعنى سزك صومكز ناسك صائم اولدقلرى كوندر وافطاريكز ناسك افطار ايلدكلرى
كوندر بيوردى (وان افطر قضى فقط) واكر اول هلالى كورن كيمسه افطار ايدرسه كفارتسز
انجق قضا ايدر زيرا قاضى انك شهادتنى دليل شرعى ايله رد ايلدى اول رد تهمت غلطدر
پس شبهه ايراث ايتدى پس كفارت شبهاتله مندفعه اولور واكر قاضى انك شهادتنى رد ايتمزدن
اول افطار ايتسيدى انده اختلاف اولندى صحيح اولان كفارت لازم كلممكدر واكر هلال

رمضانی کورن کیمسه اوتوز کونی تمام ایتسیدی افطار ایتمز الاقاضی ایله بله افطار ایدر واکر افطار
ایتسیدی اوزرینه کفارت لازم کلمز (وقبل بلادعوی ولفظ اشهد للصوم بعلة خبر عدل) یعنی
کوکده سماده غیم وغبار کبی شیء اولسیدی دعواسز ولفظ اشهد سز خبر عدل قبول قلنور لفظ
خبر قبل قولنك فاعلی در (ولو قنا او انثی او محدودا عن قذف تاب) کرکسه اول عدل عبد اولسون
یاخود انثی اولسون یاخود حدقذفله محدود تائب اولسون زیرا امر دیندر روایت اخباره مشابه
اولدی بو اجلدن لفظ شهادته مختص دکلدر وعدالت شرط قلندی زیرا سفیهك قولی دیانانده
قبول قلنماز (وشرط للفطر نصاب الشهادة) وهلال فطر ایچون کوکده سماده علت اولسیدی نصاب
شهادت شرط قلندی ونصاب شهادت بر رجل وایکی مرأه در (ولفظ اشهد) دخی اشهد
لفظی شرط قلندی زیرا بوکا عبادك نفعی متعلق اولور اولکه فطردر پس حقوق عبده مشابه
اولدی (لاالدعوی) دعوی شرط قلنمادی زیرا عتق جاریه وطلاق حره کبیدر وهلال فطرده
حد قذفله محدود اولان کیمسه نك کرکسه تائب اولسون شهادتی قبول اولنماز شهادت اولدیغی
ایچون (وبلا علة شرط فیهما جمع عظیم) وسماده علت اولمادیغی وقتده صومده وفطرده
جمع عظیم شرط قلندی اویله جمع عظیم که انلرك خبرلری ایله علم حاصل اوله وکذب اوزره
تواطیلری اولمدیغنه عقل حکم ایلیه (وبعد صوم ثلثین بقول عدلین حل الفطر) واوتوز کون
صوم ننصکره ایکی عدلك قولیله افطار حلال اولور نصاب شهادت بولندیغیچون (لابعدل واحد)
عدل واحدك قولیله حلال اولماز زیرا هلال فطر واحدك قولیله ثابت اولماز امام محمد ایچون
خلاف واردر (والاضحی کالفطر) هلال عید اضحی احکام مذکورهده هلال فطر کبیدر
(اختلف فی اختلاف المطالع) اختلاف مطالعده فقها بیننده اختلاف اولندی بعض مشایخ
مطالعه اعتبار ایتدی بعضلری اعتبار ایلمدی بونك معناسی اولدر که کوکده بر بلده نك اهلی هلالی
کورسهلردی و بلدهء اخرانك اهلی کورمسهلردی کورمینلر انلرك کورهلری ایله نه کیفیتله اولورسه
اولسون صائم اولملری واجب اولور مطالعه اعتبار ایتمینلرك قولی اوزره واما مطالعه اعتبار ایدنلرك
قولی اوزره نظر اولنور اکر هلال کوریلان بلده ایله کورلمیان بلده بیننده مطالع مختلف اولمیجق
مقداری بقیلق وار ایسه صائم اولملری واجب اولور واکر مطالع مختلف اولاجق مقداری
ارالق وار ایسه صائم اولملری واجب اولماز ومشایخك اکثری مطالعه اعتبار اولنمامق اوزره در
زیلعی اشبه اولان اعتبار اولنمقدر زیرا کلی قوم انلرك قتنده اولان شیئله مخاطبدر وهلالك
شعاع شمسدن انفصالی اقطارك اختلافیله مختلف اولور نته کیم وقتك دخول وخروجی اقطارك
اختلافیله مختلف اولور دیدی بن دیرمکه کتاب صلاتك اولنده مرور ایدن شیء بونی تأیید ایدر که
تحقیقا صلات عشا ووترك وقتلرین بترن کیمسه ایچون صلات عشا وصلات وتر واجب اولماز

(*) باب موجب الافساد وموجبه (*)

بو باب اکل وشرب وبونلرك امثالی صومی افساد ایدن شیلرك بیانندهدر دخی احکامندن
کفارتله بله قضاکبی یاخود یالکز قضاکبی افسادك ایجاب ایلدیکی شیئك بیانندهدر
معلوم اوله بو بابه متعلق اولان شیده صائمدن صادر اولان افعال اوج قسمدر اولکیسی مفسد
توهم اولنان شیدر حال بوکه مفسد دکلدر ایکنجی صومی افساد ایدوب کفارت ایجاب ایلمیندر
اوچنجیسی صومی افساد ایدوب کفارت ایجاب ایدندر پس مصنف اقسام ثلثهیی ترتیبله بیان
ایدوب کفارت ایجاب ایدنی قسم اول ایلدی (ان اکل اوشرب اوجامع ناسیا) قولیله ذکر ایلدی
لفظ ناسیا ذکر اولنان اوچ شیئك جمیعنه قیددر یعنی اکر صائم اونودوب برشیء اکل ایتسیدی
یاخود برمقدار صو ویاشربت ایچسیدی یاخود اونودوب مجامعت ایتسیدی (اواحتلم اوانزل بنظر

اوادهن اواکتحل اواحتجم) یاخود صائم احتلام اولسیدی یاخود بر محبوبهیه نظر ایله انزال ایلدیسه
یاخود یاغلندیسه یاخود سورمه چکندیسه یاخود حجامت ایتدیردیسه (اواغتاب) یاخود
بر کیمسه نك غیبتن ایتدی ایسه (اودخل حلقه غبار اودخان اوذباب) یاخود بوغازنه غبار یادخان
یاخود سنكك داخل اولسیدی (ولوذاکرا) کرکسه اول صائم صومنی ذکر ایدیجی اولسون (اواصبح
جنبا اوصب فی احلیله دهن اوماء) یاخود صائم جنب اولدیغی حالده صباحلهسیدی یاخود ذکرینك
دلیکنه دهن ویاصو دوکلسیدی بونی زیلعی ذکر ایلدی (اوفی اذنه ماء) یاخود قولاغنه صو
کتسیدی ماء قیدی دهندن احتراز درزیرا قولاغنه دهن کتسیدی مفطردر (اودخل انفه
مخاط فاستشمه فادخل حلقه ولوعمدا) یاخود بورننه نازل اولان سومکی استشمام ایتمکله
بوغازنه کتسیدی کرکسه قصدا اولسون خلاصهده بویله ذکر اولندی (لم یفسد) اول
کیمسه نك صومی فاسد اولماز ان اکل قولی ایچون الی آخره خبردر ومصنف قسم ثانییی
(وان افطر خطأ) قولیله ذکر ایلدی خطا صائم صومی ذکر ایدیجی اولدیغی حالده قصد
ایتمکسزین افطار ایتمکدر وافطر لفظنده صائمك صومنده افساد اولدیغنه اشارت واردر
(اواکل ناسیا وظن انه فطره فاکل عمدا) یاخود صائم صومنی اونودوب اکل ایتدکدنصکره
اول اکل صومنی بوزدی قیاس ایدوب قصدا اکل ایتسیدی (اواحتقن اواستعط) یاخود
احتقان ایتدرسیدی یاخود بورننه دوا دوکوب دوا بورننك قصبهسنه داخل اولسیدی (اواقطر
فی اذنیه) یاخود قولقلرینه یاغ طمزرسیدی (اوداوی جایفه) یاخود جوفنه بالغ اولان جراحته
دوا ایلسیدی (اوآمة) یاخود باشنك یاریغی ام دماغه واصل اولوب (فوصل الی جوفه)
پس دوا جوفنه واصل اولسیدی (اوابتلع حصاة) یاخود خردهطاش یوتسیدی (اولم ینوفی رمضان
کله لاصوما ولافطرا) یاخود رمضانك کلبسنده نه صائم اولمغه ونه افطار ایتمکه نیت ایتمسیدی
(اواصبح غیرناو للصوم فاکل) یاخود صومه نیت ایتمکسزین صباحلیوب اکل ایتسیدی
(اودخل فی حلقه مطر اوثلج) یاخود بوغازینه یغمور صویی ویاخود قار داخل اولسیدی
(اووطئ امرأة میتة او بهیمة اوفخذ) یاخود بر میت عورتی یاخود درت ایقلو برحیوانی
وطئ ایتسیدی یاخود اویلوغه منی آقتسیدی (اوبطن) یاخود بطنه منی آقتسیدی (اوقبل
اولمس وانزل) لفظ انزل اووطئ قولندن اولمس قولنه کلنجه قیددر یعنی بر کیمسه یی اوپمکله
یاخود یاپشمغله انزال اولسیدی حتی بوصورتلرده انزال اولمسه قضا لازم کلمز (اوافسد غیر
رمضان) یاخود صوم رمضانك اداسنك غیری صومی افساد ایتسیدی حتی رمضانك قضاسنك
صومنی یاخود رمضانك غیری اداء صومی افساد ایتسیدی کفارت واجب اولماز زیرا کفارت حرمت
رمضانك هتکندهواردر اولدی زیرا رمضانی صومدن خالی قلمق جائز اولماز زماندن رمضانك
غیری اولان زمانك خلافی اوزرهدر (اووطئت مجنونة وهی صائمة) یاخود صائمه اولان
بر مجنونه وطئ اولنسیدی اول مجنونه کیجهدن صومه نیت ایدوب اندنصکره نهارده مجنونه
اولوب بر رجل اکا مجامعت ایتسیدی بویله اولمسه مجنونه ایکن نه کیفیتله صائمه اولور (اونائمة)
یاخود اویودیغی حالده بر مرأه وطئ اولنسیدی (اوتسحر) یاخود سحور طعامی اکل ایتسیدی
(اوافطر بظن الیوم لیلا) یعنی اول وقتی کیجه ظن ایدوب بو ایکی فعلی اشلسیدی حال بوکه
اولکیده فجر طلوع ایتمش وثانیده شمس غروب ایتمامش اولسیدی (قضی فقط) وان افطر
خطا قولندن آخرینه وارنجه جزاسیدر (والاخیران) ایکی قول اخیر که لیل ظنی ایله سحور یوب
واخشام ظنیله افطار ایدن (یمسکان بقیة یومهما) یوملرینك باقی قلانن امساك ایدرلر (کما فر
اقام وحایض ونفساء طهرت ومجنون افاق ومریض صح وصبی بلغ وکافر اسلم) رمضان

شريفده اقامته نيت ايدن مسافر وطاهره اولان حايض ونفسا وصحت بولان مريض وبالغ
اولان صبى واسلامه كلن كافر كيكه بونلر باقى قلان كونلرينى امساك ايدرلر (وكلهم يقضون
الاالاخيران) وذكر اولنانلرك كلبسى اول كونى قضا ايدرلر الابالغ اولان صبى واسلامه كلان
كافر قضا ايلمز اصل بودركه تحقيقا آخر نهارده كى حالت اوزره اولان كيمسه اول نهارده
اول وقتك حقى ايچون قضا جهتندن صائم اولنلره تشبيها اكا امساك لازم كلورنته كيم
يومك بعضنده رؤيت هلاله شاهدلر شهادت ايلدكلرنده امساك لازم كلديكى غايت
البيانده دخى ذكر اولندى وايكى اخيرلر يعنى بالغ اولان صبى واسلامه كلان كافر
افطارده ايدرلرسه قضا لازم كلمديكنه باعث اولدركه زيرا صومده سبب يومدن
جزء اولدر حال بوكه اول جزء اول قاتنده اهليتلرى معدومدر صلات بونك خلافيدر زيرا
صلات سبب ادايه مقارن اولان جزدر ياخود برجزدركه اول جزدنصكره طهارت وتحريمه
جائز اولور ومصنف قسم ثالثى (وان جامع فى اداء رمضان) قوليله ذكر ايلدى اداقيدى
ايله رمضانك قضاسندن احتراز ايدر (اوجومع فى السبيلين اواكل اوشرب غداء اودواء)
ياخود سبيلندن برينه جماع اولنسيدى ياخود برغدا اكل ايدوب ويابردوا ايچسيدى غدا ودوا قيدى
تراب وحجردن احترازدر عمدا جامع قولندن بومحله كلنجه ذكر اولنانلر ايچون قيددر يعنى ذكر اولنان
افعالى قصدا ايتسيدى (اواحتجم وظن انه فطره واكل عمدا) ياخود حجامت ايتديروب وصومى
بوزلدى ظنيله افطار ايتسيدى (قضى وكفر) اول كشى قضا ايدر وكفارت ايدر قضى قولى جامع
قولندن الى آخر المقال جزادر واحتجام صورتنده كفارت واجب اولمغه باعث اولدركه زيرا
صومك فسادى صايمك باطننه شيئك وصوليله در رسول عليه السلامك * الفطر مما دخل *
قول شريفى ايچون حال بوكه حجامتده دخول شى بولنمادى الابرمفتى انك صومنك فسادينه
فتوى ويره بوتقديرجه انك اوزرينه كفارت لازم كلمز زيرا عوامدن اولان كيمسه اوزره واجب
اولان مفتينك فتواسى ايله عمل ايتمكدر پس انك حقنده فتوى شبهه اولور اكرچه كيم اول شبهه
نفسنده خطا ايسه ده واكر حديث شريفى ايشتدى ايسه اولكه رسول عليه الصلات والسلامك
افطر الحاجم والمحجوم قول شريفيدر حديثك ظاهرينه اعتماد ايلدى امام محمد كفارت واجب
اولماز زيرا قول رسول عليه الصلاة والسلام مفتينك قولندن ادنى درجه ده اولماز چونكه مفتينك
قولى عذره صالح اولسه قول رسول عليه الصلاة والسلام اوليدر واما توجيه حديث پس تحقيق
اول حديث شريفى تأويل ايلديلركه تحقيقا رسول عليه الصلات والسلام حاجمله محجوم
اوزرينه مرور ايتدى وحاجم ايله محجوم برآخر كيمسه يى غيبت ايدرلردى پس رسول عليه الصلاة
والسلام افطر الحاجم والمحجوم بيوردى يعنى بونلرك ايكيسنكده صوملرينك ثوابى غيبتله كتدى
ديمكدر ديديلر بونك اوزرينه دلالت ايدركه تحقيقا رسول عليه الصلات والسلام حاجم ايله
محجومك بيننى تسويه ايلدى وحاجمك صومى فاسد اولمامسنده خلاف يوقدر (كالمظاهر)
كفارت ظهار لازم كلان كيمسه كبى وظهارك كفارتى قول ازاد ايتمكدر واكر قادر دكل ايسه
ايكى آى متابعين اولديغى حالده يعنى ارالغه فاصله كيرمكسزين صايم اولمقدر واكر عاجز اولورسه
التمش مسكينى اطعام ايتمكدر حق سبحانه وتعالينك * الذين يظاهرون من نسائهم ثم يعودون لما قالوا
فتحرير رقبة من قبل ان يتماسا فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين فمن لم يستطع فاطعام ستين مسكينا
قول شريفى ايچون (ذرعه قئ طعام اوماء اومرة وخرج لم يفطر ملاء الفم اولا) اكر صائمه طعام ياخود
صو ياخود صفرا قئ ايتمك غلبه ايدوب قئ ايتدكده اول طعام ياخود صو وياصفرا صايمك اغزين
طولدرسه ده وياطولدرمسه ده مفطر دكلدر رسول عليه الصلات والسلامك من ذرعه القئ فليس

قضاء ومن استقاء عمدا فليقض قول شريفى ايچون (وان ملاء وعاد وهوذاكر) پس اكر صايمك
اغزى طلوب وينه عودت ايدرسه حال بوكه اول صائم صومنى ذكر ايديجى اوله (لم يفطر
فى الصحيح) قول صحيح اوزره اول قئ مفطر اولمادى وبوقول امام محمد كدر نهايه ده بويله
ذكر اولندى زيرا صورت افطاركه يوتمقدر بولنمدى ومعناسى دخى بولنمدى زيرا عادتا اول قئ ايله
غدالنمز (اواعاد افطر بالاجماع) ياخود اول صائم اغزينى طولدرن قيئى كندوسى يوتسيدى
بعد الخروج ادخال بولنديغى ايچون بالاجماع افطار ايتدى ايمدى صورت افطار محقق اولور
(وان لم يملاء لم يفطر) اكر اول قئ صايمك اغزى طلوسى اولمازسه افطار ايتديرمز (وان عاد
فى الصحيح) قول صحيحده اكرچه كيم صائم كندو اعاده ايتدى ايسه ده مفطر دكلدر زيرا تحقيق
اول صائم اكر قئ قليل اعاده ايتدى ايسه ده وامام محمد قاتنده صنع بولنديغيچون اول صائمك
صومى فاسد اولدى وامام ابو يوسف قاتنده خروج بولنمديغى ايچون صوم فاسد اولماز قول
صحيح دخى بودر زيلعى بويله ذكر ايلدى (استقاء ملأه افطر بالاجماع) اكر صائم كندو صنعيله
اغزى طلوسى قئ ايتسيدى بالاجماع افطار ايتدى بزم روايت ايلديكمز حديث شريف ايچونكه
رسول عليه الصلاة والسلام * ومن استقاء فليقض بيوردى پس انده عود واعاده تفريعى
تصور اولنماز زيرا صائم قئ ايله افطار ايتدى (اواقل افطر) ياخود صائم اغزى طلوسندن
اقل قئ ايتسيدى امام محمد قتنده افطار ايتدى بزم روايت ايلديكمز حديث مطلق ايچون
پس ذكر اولنان تفريع امام محمد قولى اوزره حاصل اولماز (لافى الصحيح) قول صحيح اوزره
افطار ايتمدى بوقول ابو يوسفك قوليدر خروج بولنمديغيچون وامام ابو يوسفك قولى اوزره
تفريع حاصل اولور بواجلدن مصنف (فان عاد القئ) ديدى يعنى چقان قئ بنفسه عودت
ايدرسه (لم يفطر) افطار ايتمدى بزم ذكر ايلديكمز شى ايچون (اواعاد ففيه روايتان) واكر
كندى اعاده ايتسيدى انده ايكى روايت واردر بر روايتده خروج بولنمديغيچون افطار ايتمش
اولماز وروايت اخراده صنعك كثرتى ايچون افطار ايتمش اولور بوذكر اولنان قئ طعام وياصو
وياصفرا اولديغى صورتده در (واما البلغم فلا يفطر) واما قئ بلغم اولورسه امام اعظم وامام محمد
قتنده افطار ايتمش اولماز وابو يوسف قتنده چقان اغزى طلوسى اولورسه افطار ايتمش اولور
طهارتك انتقاضنده اختلاف اولديغنه بناء (اكل لحما بين اسنانه مثل حمصة قضى) اكر صائم
ديشلرينك دبينده باقى قلان نخود مقدارى لحمى اكل ايتسيدى اول صومى قضا ايدر كفارت ايتمز
(وفى الاقل لا) نخود مقدارندن اقلى اكل ايتسيدى قضا وكفارت لازم كلمز (الااذا اخرجه فاكل)
مكركه اول نخود مقدارندن اقل اولان لحمى اغزندن چقاروب بعده اكل ايتسيدى قضا لازم
كلور (اكل مثل سمسمة مفطر الااذا مضغه) سوصام وسوصام مثللو برحبه اكل ايتسيدى مفطردر
مكركه اول سمسمى وياول مقدارى حبه چينزسه مفطر دكلدر چيمكله اول حبه محو اولديغى
جهتدن (كره ذوق شئ ومضغه بلا عذر) بلا عذر برطعامى طاتمق وچيكنمك مكروه اولدى اما
طاتمغك كراهتى صومك افسادينه مباشرت اولديغى ايچوندر وفقهادن بعض ذكر ايلديكه تحقيقا
مرأه نك زوجى سىء الخلق اولسيدى اول مرأه نك لسانيله طاتمسنده بأس يوقدر فقها ديديلركه
بوفرض اولان صومده در واما تطوع اولان صومده مكروه اولماز اما چيمك كراهتى طاتمق
كراهتى كبى انده افساد صومه مباشرت اولديغى ايچوندر واكر مرأه نك صبى ايچون چينوب
ويره جك كيمسه سى اولمامغله وطبيخ ولبن حليب بولنمامغله معذوره اولسه صبيسى ايچون
چيكنمكده بأس يوقدر (ولوعلكا) واكر صائمك چيكنديكى ساقز اولورسه ده مكروه اولدى
زيرا انده طاتمقده اولديغى كبى صومى افساد ايچون مباشرت واردر ودخى افطار ايله متهم

اولدیغی ایچون زیرا برکیمسه انی اراقدن کورسیدی برشی اکل ایدر ظن ایدر دینلدیکه بوذکر
اولنان چیننلن شیدن برشی منفصل اولمدیغی صورتده در واکر صاقز چیانمش اولورسه طاتوب
صائمك جوفنه اندن برشی واصل اولمغله صومی فاسد اولور (وکره القبلة ان لم یأمن واکر صائم نفسندن
امین دکل ایسه صائم آخری او پمك مکروه اولدی (لادهن الشارب والسواك) صائم بیغنی یاغلمق
ومسواك طوتمق مکروه اولماز اکرچه کیم سواك بعد الزوال ایسه ده وامام شافعی رحمة الله علیه
بعد الزوال سواك مکروهدر دیدی زیرا مسواك اغزده اولان رایحه یی ازاله ایدر

) فصـل (

(حامل و مرضع خافت علی نفسها او ولدها و مریض خاف الزیادة والمسافر افطروا)
افطر لفظی حاملدن الی آخره خبر در حامل اولان مرأه ومعصومن امزرن مرأه نفسی اوزره
ویا ولدی اوزره خوف اینسیدی یاخود مریض اولان کیمسه مرضی زیاده اولور دیو خوف
اینسیدی ومسافر اولان کیمسه یه افطار ایتمك جائز اولدی جوازه علت عذر بولندیغی ایچوندر
(وقضوا ماقدروا) یعنی ذکر اولنان کیمسه لرك اوزرینه کچن ایامك صومنی قضا لازم کلور
عذرك زوالی کونلرندن یتشدکلری مقدار ایله وقضا لازم کلمك فائده سی قضانك فقدی قتنده
اطعامله وصیتك واجب اولمسیدر (بلا کفارة) کفارتسز قضا لازم کلور زیرا عذر ایله
افطار در (وفدیة) دخی فدیه سز قضا لازم کلور زیرا فدیه خلاف قیاس اوزره شیخ فانی
حقنده وارد اولدی فدیه نك غیری فدیه اوزره قیاس اولنماز وفدیه بغدایدن نصف صاعدر
وخرمادن ویا شعیردن بر صاعدر (وندب صوم مسافر لایضره) ومسافره ضرر ویرمین صوم
مندوب اولدی حق سبحانه وتعالینك * وان تصوموا خیرلکم * قول شریفی ایچون واما رسول
علیه الصلاة والسلامك * لیس من البر الصیام فی السفر * قول شریفی حالت مشقته محمولدر
(فان ماتوا فیه فلا فدیة) اکر اول معذور اولنلر ذکر اولنان عذرده فوت اولسیدی فدیه ایله وصیت
واجب اولماز (ولو ماتوا بعد زواله فدی عنه ولیه) واکر عذرك زوالندنصکره فوت اولسه لردی میتك
ولیسی میتدن فدیه ویرر (بقدر ماقدر علیه وفات عنه) میتك صحتنده قضاسنه قادر اولوب میتدن
فوت اولان ایامك مقداری فدیه ایدر زیرا میتدن فوت اولان ایام مثلا اون کون اولسیدی
ورمضاندنصکره بش کون باقی اولوب بعده مرحوم اولسیدی پس اول کیمسه ایام اقامتنده
صحت اوزره اولسیدی انك اوزرینه رمضاندنصکره صحت اوزره باقی اولدیغی بش کونك
فدیه سی لازم کلور ماعدا سندن لازم کلمز (وان اوصی المیت فیکون من الثلث) اکر میت وصیت
اینـدی ایسه ولیسنك فدیه ایلدیکی شیء میتك ثلث مالندن اولور (وان تبرع ولیه به) واکر
ولیسی میت ایچون فدیه ایلدیکی شیئی تبرع ایدرسه (جاز) جائز اولور (وان صام او صلی
عنه لا) واکر ولی میت ایچون صائم اولوب ونماز قلسیدی جائز اولماز رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم * لایصوم احد عن احد ولایصلی احد عن احد ولکن یطعم عنه * قول شریفی
ایچون بو حدیث شریفی نسائی روایت ایلدی (کذا کفارة الیمین والقتل بغیر الاعتاق)
کذلك اعتاقك غیری ایله کفارت یمین وکفارت قتلده دخی تبرع ذکر اولنان کبیدر یعنی مثلا
کفارت یمینده وکفارت قتلده اطعامله وکسوه ایله ولیسی تبرع اینسیدی جائز اولدی اعتاقله جائز
اولمادی انده میتك رضاسی اولمقسزین میت ایچون الزام ولا اولدیغی ایچوندر (یقضی رمضان
ولو بفصل) رمضان قضا اولنور کرکسه فصل ایله اولسون یعنی وصل وفصل جائز اولور
مستحب اولان وصلدر واجبی اسقاطه سرعت ایتمك جهتندن (وان جاء آخر صامه) واکر
قضا طوترکن رمضان آخر کلسیدی اول کلن رمضانی صائم اولور زیرا اول کون اول کلن

رمضانك اداسنك وقتیدر (ثم قضی الاول) رمضان آخر ادا اولندقدنصکره رمضان اولك
باقی قلان قضاسنی ایدر زیرا قضانك وقتیدر (بلا فدیة) فدیه سز قضا ایدر زیرا قضانك
واجب اولمسی تراخی اوزره در یعنی اکلنمك اوزره در حتی انك ایچون قضا ایتمزدن اول تطوعا
صائم اولمق جائزدر وشافعی قتنده بغیر عذر تأخیر ایدرسه فدیه واجب اولور (وفدیة کل
صلاة حتی الوتر کصوم یوم) وهر صلات فائته نك فدیه سی برکونك صومنك فدیه سی
کبیدر قول صحیح بودر وبعض برکونك صلاتنك فدیه سی برکونك صومنك فدیه سی کبیدر
دیدی (والشیخ الفانی) وپیر فانی که صوم اوزره قادر اولمیه (افطر وفدی) افطار ایدر
وفدیه ویرر یعنی برکون ایچون برمسکین اطعام ایدر نته کیم کفارتده اطعام کبی (وقضی
ان قدر) واکر صائم اولمغله قادر اولورسه قضی ایدر زیرا فدیه نك حکمی ابطال اولور زیرا
خلفك شرطی عجزك مستمر اولمسیدر (یلزم نفل شرع فیه قصد اداء وقضاء) اداء وقضاء قصدا
شروع اولنان صوم نافله لازم کلور یعنی اتمامی واجب اولور پس اکر شروع ایدن کیمسه
اول صوم نافله یی افساد ایدرسه انك اوزرینه قضا لازم کلور (الا فی الایام المنهیة) مکر ایام
منهیه ده شروع ایدرسه اتمام واجب اولماز زیرا اول ایامده شروع ملزم دکلدر وایام منهیه
بش کوندر که عید فطرك اول کونی وعید اضحی نك درت کونیدر (ولا یفطر بلا عذر فی روایة)
نافله صومه شروع ایدن کیمسه بر روایتده بلا عذر افطار ایتمك جائز اولماز زیرا عملی ابطال
ایدر وتحقیق حق سبحانه وتعالی * ولا تبطلوا اعمالکم * بیوردی وروایت اخری ده افطار
جائز اولور زیرا قضانك خلفیدر پس ابطال یوقدر (والضیافة عذر) وضیافت عذردر یعنی
اظهر روایت اوزره امام اعظمدن امام حسنك روایت ایلدیکی که تحقیقا ضیافت عذر دکلدر
وبو حکم ضیافتك صاحبنه وضیافته شامل اولور (نوی المسافر الافطار واقام فنوی
الصوم فی وقتها) مسافر افطاره نیت ایدوب مقیم اولسیدی پس نیتك وقتیکه ضحوۀ کبری یه
وارنجه در قبل الزوال دکلدر صومه نیت اینسیدی وصومله مراد فرض ونافله یه عمومی اوزره در
بو اجلدن مصنف (صح) دیدی زیرا فرض ونافله صحتنده مختلف اولمازلر انجق وجوبده وعدم
وجوبده مختلف اولورلر یعنی اول صومه مسافر ومقیمك نیتی صحیح اولدی (وفی رمضان یجب)
وذکر اولنان نیت مثلا رمضانده اولسیدی صوم واجب اولور (کما یجب علی المقیم اتمام یوم
منه سافر فیه) نته کیم مقیم اولان کیمسه نك اوزرینه رمضانده مسافر اولدیغی کونك صومنی
اتمام واجب اولدیغی کبی (ولا کفارة فیهما بالافطار) یعنی مسافرك اقامتنده ومقیمك سفرنده
افطاری ایله کفارت یوقدر اولنده وآخرنده شبهه بولندیغی ایچون اولکه سفردر نته کیم
شبهه ایچون نکاح فاسد ایله حد ساقط اولدیغی کبی (یقضی ایام الاغماء ولو کل الشهر) مغمی علیه
اولان کیمسه نك کونلری کرکسه برآی اولسون کلیسی قضا اولنور زیرا مرضك بر نوعیدر قوایی
ضعیف ایدر وعقلی زایل ایتمز پس وجوبی واداسی منافی اولماز (الا یوما حدث فیه او فی لیلته)
اغمانك ظهور ایتدیکی کونده یاخود کیجه ده صوم بولندیغی ایچون اول مغمی علیه اولان
کیمسه اول کونی قضا ایلمز زیرا ظاهر بودر که مسلمك صلاحنه حملا کیجه دن نیت ایلمسیدر رمضانك
کلیسنی اکل ایدن کیمسه نك اکل معتادی اولمغله فاسق اولسیدی رمضانك کلیسنی قضا ایدر نیت
بولنمیوب سبب موجود اولمغله (وایام جنون افاق بعدها فی الوقت) ودخی صومده یعنی رمضانده
جنوندن افاقت بولان کیمسه نك ایام جنونی قضا اولنور زیرا سبب که شهر رمضاندر بولندی نفس
وجوبك اهلیتی ایسه ذمتنده در بودخی بلا مانع متحققدر ایمدی مثلا وجوب بلا مانع محقق
اولسیدی قضا متعین اولور (ولا کل الشهر المستوعب به) وجنونله قبلنمش اولان شهر

رمضانك كلبسى قضا اولنماز زيرا حرجه مؤدى اولور واغما بونك خلافيدر زيرا اغما عادتا
شهرى استيعاب ايتمز وجنون اكثريا شهرى استيعاب ايدر (مطلقا) يعنى برابردر كرك مجنون
اولديغى حالده بالغ اولسون وكرك عاقل اولوب صكره مجنون اولسون (نذر صوم الايام المنهية
اوالسنة صح) بر كيمسه منهيه اولان ايامك ياخود سنه نك صومنه نذر ايتسيدى اول نذر صحيح اولدى
زيرا صوم مشروعه نذر ايتدى ونهى غيرى ايچوندر واول نهى الله سبحانه وتعالىنك دعوتنه
اجابتى ترك ايتمكدر پس انك نذرى صحيح اولور (وافطرها) لكن اول نذر ايتديكى ايامده
معصيته مجاورتدن احترازا افطار ايدر (وقضاها) واول ايام منذوره نك صومنى قضا ايدر
واجبى اسقاط ايچون (وان صامها اجزأه) واكر اول ايام منهيه بى صائم اولورسه جائز كورلور
وعهده سندن چقار زيرا اول كيمسه التزام ايلديكى صومى ادا ايتدى (وان لم ينو شيئا) واكر
برشيئه نيت ايلميوب الله ايچون شو ايامك ياخود شو سنه نك صومى بنم اوزريمه اولسون ديسيدى
بو مسئله التى درجه اوزره در يا برشيئه نيت ايتمامكدر (اونوى النذر فقط) ياخود يالكز نذره
نيت ايتمكدر ويمينه نيت ايتمامكدر (اوالنذرونوى ان لايكون يمينا) ياخود يالكز نذره نيت ايدوب
يمين اولمامغه نيت ايتمكدر (كان نذرافقط) ذكر اولنان وجوه ثلاثه بالاجماع نذر اولور زيرا
بو كلام صيغه سيله نذردر وناذرك عزيمتيله متقرر اولدى (وان نوى اليمين وان لايكون نذرا كان
يمينا) واكر يمينه نيت ايدوب نذر اولمامق مراد ايدرسه انك قولى يمين اولور زيرا يمين كلامنك
محتمليدر وحال بوكه يمينى تعيين ايدوب غيرى نفى ايلدى (وعليه الكفارة ان افطر) بو صورتده
افطار ايدرسه اوزرينه كفارت لازم كلور تكميم يمينك حكميده بودر (وان نويهما اواليمين) واكر
ايكيسنه تعيين سز ياخود يمينه نيت ايتسيدى (كان نذرا ويمينا) بو صورتده يمين ايله بله نذر اولور
حتى افطار ايتسيدى نذر ايچون قضا ايدر ويمين ايچون كفارت واجب اولور زيرا قائلك نذرى
صيغه سيله نذردر وموجبيله يميندر وبو مقامده اشكال مشهور واردر كه كتب اصولده ذكر
اولنمشدر بو محلده ايراده حاجت يوقدر (ندب تفريق صوم الستة من شوال) شوالدن ايام سته نك
صومنى آيرمق مندوب اولدى تحقيقا ايام سته نك صومى بعد الافطار متابعه در فقهادن بعض
آنى كريه كوردى اولكه امام مالكدر وبعض كريه كورمدى واكر شوالدن صوم سته يى تفريق
ايتسيدى اول تفريق كراهيتدن ونصارى يه تشبهدن ابعد اولور خلاصه ده بويله ذكر اولندى
(نذر صوم شهر غير معين متتابعا فافطر يوما يستقبل) واكر بر كيمسه معين دكل برشهرك متتابعا
صومنه نذر ايدوب شروع ايدوب صكره بركون افطار ايتسيدى يكيدن بدأ ايدر زيرا اول نذر
وصفله مختلف اولدى (لافى معين) شهر معينه نذر ايتسيدى يكيدن بدأ ايلمز يعنى اكر بعينه
برشهر صومنه نذر ايتسيدى پس بركون افطار ايتمكله يكيدن بداء ايلمز واول افطار ايتديكى
كونى قضا ايدر حتى صومك كلبسى وقتك غيريده واقع اولماسون ايچون كافيده بويله ذكر
اولندى (لايختص نذر غير معلق بزمان ومكان ودرهم وفقير) معلق اولميان نذر زمانه ومكانه
وفقيره ودرهمه مختص اولماز اما زمانه مختص اولميان تحقيقا نذر ايدن كيمسه رجبى صائم اولمق بنم
اوزريمه نذر اولسون ديو ياخود شهر رجبى اعتكاف ايتمك نذرم اولسون ديو نذر ايدوب پس رجبدن
اول برشهرى صائم اولور ويا اعتكاف ايدر ياخود وجه مذكور اوزره صلات ذكر ايلسه نذردن
جائز اولور وامام زفر جائز اولماز ديدى واما مكانه مختص اولميان تحقيقا اول نذر ايدن كيمسه كعبه ده
نماز قلمغه ياخود صائم اولمغه ياخود تصدق ايتمكه نذر ايدوب وبو ذكر اولنانلرى كعبه نك غيرى
مكانده اشلسيدى بزم قتمزده جائز اولدى امام زفر بونك خلافى اوزره در واما درهمه وفقيره مختص
اولميان الله ايچون بو درهملرى تصدق ايتمك بنم اوزريمه نذر اولسون ياخود بو فقيره تصدق بنم

اوزريمه اولسون ديمكدر پس اول درهملرك غيرى درهم تصدق ايتسيدى ياخود اول نذر
ايلديكى فقيرك غيرى يه تصدق ايتسيدى بزم قتمزده جائز اولدى امام زفر بونك خلافى اوزره در
(بخلاف المعلق) نذر معلق غير معلقك خلافى اوزره در مثلا نذر ايدن كيمسه اكر فلان كيمسه
كلورسه الله ايچون تصدق ايتمك ياخود صائم اولمق ياخود نماز قلمق ياخود اعتكاف ايتمك
بنم اوزريمه نذر اولسون ديسيدى اول كيمسه كلمزدن مقدم نذر ايلديكى فعلى اشله سيدى جائز
اولمدى وفرق بودركه تحقيقا نذر فى الحال سببدر ونذر تحتنده داخل اولان شيدر اولكه اصل
تصدقدر وتعيين دكلدر پس تعيين باطل اولوب قربت اكا لازم كلور نذر معلق بونك خلافيدر
زيرا تعليق نذرك سبب اولمسنى منع ايدر پس تعليقدن مقدم تعجيل جائز اولمدى (نذر صوم رجب
فدخل وهو مريض لايستطيعه الا بضرر افطر وقضى كرمضان) اكر بر كيمسه ماه رجبك
صومنه نذر ايتسيدى پس رجب داخل اولدقده اول كيمسه نك قدرتى اولميوب الا ضرر ايله
قادر اولسه اول كيمسه افطار ايدر ورمضان كبى قضا ايدر يعنى ديلرسه اول قضايى رجبه
وصل ايدر ياخود فصل ايدر

(* باب الاعتكاف *)

بو باب اعتكافك بيانده در (الاعتكاف) اعتكاف لغت جهتندن اكلنمك وبرشى اوزره دائم
اولمق معناسنه در وشرعا (لبث رجل فى مسجد جماعة) رجلك برجماعتك مسجدنده اكلنمسيدر
(اوامرأة فى بيتها بنية) ياخود بر مرأه نك كندى بيتنده اعتكاف نيتيله اكلنمسيدر (وهو
واجب فى المنذور) واعتكاف منذورده واجبدر (وسنة مؤكدة فى العشر الاخير من رمضان)
ورمضان شريفك عشر اخيرنده سنت مؤكده در (ومستحب فى ماسواه) وعشر اخيرك
ماسواسنده مستحبدر (والصوم شرط لصحة الاول) وواجب اولان اعتكافك صحتى ايچون
صوم شرطدر (لاللثالث) مستحب اولان اعتكافده شرط دكلدر (فاقله ساعة) ومستحب
اولان اعتكافك اقلى برساعتدر صومك شرط قلنمامسى اوزره وبو امامدن ظاهر روايتدر
واماميك مختارليدر ومستحب اولان اعتكاف ايچون حد معين يوقدر حتى اكر بر كيمسه مسجده
داخل اولدقده مسجددن خروجنه دكين اعتكافه نيت ايلسه اعتكاف صحيح اولور زيرا نفلك
معناسى مساهله اوزره در حتى نافله ده قيامه قدرت وارايكن قاعدا قيلسه جائز اولور وواجب بويله
دكلدر (وقيل شرط فيه ايضا) بعض ديديكه مستحب اولان اعتكافده دخى صوم شرطدر
وبو قول امام حسنك امام اعظمدن روايتيدر (فاقله يوم فمن قطعه فيه) پس اعتكاف واجبك
اقلى بر كوندر پس معتكف اولان كيمسه اول كونده اعتكافى قطع ايتسيدى (يقضى) اول كونك
اعتكافنى قضا ايدر زيرا اول كيمسه اعتكافه قصدا شروع ايدوب ابطال ايتدى (ولايخرج
الالحاجة الانسان) ومعتكف مسجددن چقمز الا تبول وتغوط كبى حاجت انسان ايچون چقار
زيرا بالضروره ثابت اولان قدرنجه تقدير اولنور (اوجمعة) ياخود صلات جمعه ايچون خروج
زياده مهم حاجتدر ايمدى صلات ايچون خروج ضرورة مباح اولدى (وقت الزوال) صلات
جمعه يه وقت زوالده چقار اكر معتكف اولديغى مسجد جامعه قريب ايسه شول حيثيتله كه
زوال شمسه منتظر اولسه خطبه فوت اولميه (ومن بعد منزله فوقتا يدركها) واكر معتكف
اولديغى مسجد جامعه بعيد ايسه جمعه يه يتشجك مقدار وقتده خروج ايدر زوال شمسه
منتظر اولماز بلكه بر وقتده چقاركه جامعه واصل اولوب ايكى ركعت تحية المسجد ودرت ركعت
سنت قلمق ممكن اوله (وبعدما يصلى السنن على الخلاف) وصلات جمعه دنصكره خلاف اوزره
اولان سنتلرى قلجق مقدارى اكلنور يعنى اول سنتلر امام اعظم قتنده درت ركعت واما مين قتنده

التی رکعتدر و بوندن زیاده اکلمز زیرا حاجت ایچون خروج اولکه سنت حقنده باقیدر زیرا
سنت فرضه تابعدر وانلرك فراغندنصکره مکثده حاجت یوقدر (ولایفسد بمکثه اکثرمنه)
وذکر اولنان زماندن اکثر مکث ایتمك اعتکافی افساد ایتمز کرکسه مکث برکون برکیجه اولسون زیرا
اعتکافی افساد ایدن مسجددن خروجدر جامعده مکث دکلدر لکن جامعده مکث مستحب اولماز
زیرا معتکف اعتکافی مسجد واحدده التزام ایلدی ایکی مسجدده تمام ایلمك لایق دکلدر کافیده
بو ذکر اولندی (وان خرج بلاعذر فسد) واکر معتکف مسجددن بلاعذر خروج ایدرسه
اعتکاف فاسد اولور زیرا خروج اکلمکی منافیدر وشول شیکه آخری منافی اوله انده قلیل وکثیر
مساویدر صومده اکل وطهارتده حدث کبی وامامین معتکف اولان کیمسه نصف یومدن اکثر
چقمادقچه فاسد اولماز دیدیلر (وخص باکل وشرب ونوم وبیع وشراء فیه) واعتکافده اکل
وشرب وبیع وشرا اویقو مخصوص اولدی یعنی معتکف اولان کیمسه مسجدده بو فعللری اشلمك
جائز اولدی یعنی طعام اکل ایدروصو ایچروا یقواویورو بیع وشرا ایدر مسجددن غیریده اشلمز
(وکره احضار المبیع فیه) وبیع ایلدیکی شیئی مسجده احضار ایلمك مکروه اولدی زیرا انده
ضرورت یوقدر (والصمت) صمت دخی مکروه اولدی زیرا رسول علیه الصلوة والسلام
صوم صمتدن نهی ایلدی وامام اعظم رحمة الله تعالی علیه صوم صمتدن سؤال اولندقده صائم اولوب
تکلم ایتممکدر دیدی امام حمید الدین دیدیکه صمتك مکروه اولمسی معتکف صمتی قربت اعتقاد
ایلدیکی صورتده در واکر قربت اعتقاد ایتمزسه مکروه اولماز رسول علیه الصلوة والسلامك
* من صمت نجا * بیوردیغی ایچون بو حدیث شریفی عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنه روایت
ایلدی (والتکلم الابخیر) تکلم دخی مکروه اولدی الاخیر ایله تکلم مکروه اولمدی زیرا حق سبحانه
وتعالینك * قل لعبادی یقولوا التی هی احسن قول شریفی اوزره خارج مسجدده معتکفك غیری
تکلم ایلیوب الاخیر ایله تکلم ایتمسنی اقتضا ایدر سن نه ظن ایدرسنکه معتکف مسجدده خیرك غیری
تکلم ایتمك جائز اوله (ویبطله الوطئ بفرج ولولیلا) اعتکافی فرجه وطئ ابطال ایدر کرکسه
مسجدده وخارج مسجدده کیجه اولورسه ده زیرا لیلده محل اعتکافدر صوم اعتکافك خلافیدر
(اوناسیا) یاخود کرکسه معتکف اعتکافنی اونودوب وطئ ایلسده زیرا اعتکاف معتکف اولنلرك حالنی
مذکره در نسیان ایله معذور اولماز (وفی غیره ان انزل) وفرجك غیریده دخی وطئ اعتکافی ابطال
ایدر اکر انزال اولورسه زیرا انزال جماع معناسنه در حتی انکله صوم فاسد اولور واکر انزال
بولنمازسه اعتکافی افساد ایتمز نتکیم صومی افساد ایلمدیکی کبی (کذا القبلة واللمس) کذلك اعتکاف
اوپمك ایله و یاپشمق ایله باطل اولور یعنی اکر معتکف اوپمکله و یاپشمغله انزال اولورسه اعتکافی
باطل اولور زیرا بو ایکیسیده جماع معناسنه در اکر انزال اولمزسه باطل اولماز (وان حرم الکل
للمعتکف) واکرچه وطئ واوپمك و یاپشمغك کلبسی دواعئ وطئدن اولدقلری ایچون معتکفه
حرام اولدیلر ایسه ده (نذر اعتکاف ایام لزمه بلیالیها) برکیمسه برقاچ کونك اعتکافنه نذر ایتسیدی
کیجه لری ایله بله لازم کلور زیرا علی سبیل الجمع ایام ذکر ایلمك کیجه لر ینده ده متناول اولور بین العرب
مارایتك ایاما دینور معناسی بن سنی برقاچ کوندر کورمدم دیمکدر مراد اولان اول کونلر کیجه لری
ایله بله در (ولاء) یعنی متتابعا لازم کلور (وان لم یشترط) اکرچه تتابع شرط قلنمدی ایسه ده
(وفی یومین بلیلتیهما) وایکی کونك اعتکافنه نذر ایتسیدی ایکسنکده کیجه لری ایله بله لازم کلور
زیرا مثنی ده جمع معناسی وار در عبارتده احتیاطا جمعه الحاقا اولنور (وصح نیته النهرخاصة)
ایکی صورتده ده نهارلرك اعتکافنه نیت ایتمك صحیح اولدی زیرا حقیقة نیت ایلدی (نذر اعتکاف
رمضان فصامه بدونه وجب قضاؤه) اکر برکیمسه رمضان شریفك اعتکافنه نذر ایتسیدی

واول رمضانی اعتکافسز صائم اولسیدی اول نذر ایلدیکی اعتکافك قضاسی واجب اولور (بصوم
قصدی) صوم قصد ایله واجب اولور حتی اعتکاف منذوری صوم ایله معا ترك ایتسیدی صومك قضا
سنده اعتکاف ایله عهده دن چیقار حکماشهرك صومنه اتصالك باقی اولدیغیچون جامع الصغیرده
واصول شمس الائمه ده بونی تصریح ایلدی صوم مقصود ایله واجب اولمغه باعث رسول علیه
الصلوة والسلامك * لااعتکاف الابالصوم * قول شریفی ایچون اعتکافك شرطی اولان صوم
کمال اصلیه عود ایلدیکی ایچوندر واول کمال اصلی اعتکافی موجب اولان نذر ایله
مقصود اولدیغی حالده صومك مستقلا واجب اولمسیدر

) کتاب الحج (

بو کتاب حجك احکامی بیانده در مصنفك کتاب حجی تأخیرینه باعث اولدرکه زیرا حج عبادتك
دردنجیسیدر عبادت مالیه ایله عبادات بدنیه نك بینی جامعدر (وهو زیارة مکان مخصوص
فی زمان مخصوص بفعل مخصوص) وحج لغت جهتندن برشیئه قصد ایتمکدر وشرعا برمکان
مخصوصی زمان مخصوصده فعل مخصوص ایله زیارت ایتمکدر وانشاء الله تعالی عن قریب
تفصیلی کلور (فرض مرة) برکره فرض قلندی حق سبحانه وتعالی * ولله علی الناس
حج البیت * قول شریفی وقتاکه نازل اولدی ایسه رسول علیه الصلوة والسلام بیوردیکه
ایها الناس حجوا ناس دیدیلرکه حج هرسنه ده می یوخسه برکره می رسول علیه الصلوة والسلام
بیوردیکه لابل مرة واحدة دخی حجك سبب وجوبی بیت اللهدر نتکیم اصولده متقرر اولدیکه
حج ایچون تعدد یوقدر (بالفور عند ابی یوسف وفی العمر عند محمد) امام ابو یوسف قتنده
علی الفور فرض اولور یعنی فعل عام اولده فرض اولور وامام محمد قتنده فی العمر فرض اولور
اصطلاح اصولیینده وقت حج مشکل تسمیه اولور زیرا انده جهت معیاریه وظرفیه واردر
پس بالفور دین کیمسه دیمزکه برکیمسه حجی تأخیر ایلسه فعلی قضا اولور وتراخی ایله دین کیمسه
دیمزکه حجی عام اولدن تأخیر ایلسه اصلا آثم اولماز نتکیم چقان برکیمسه صلاتی وقت اولدن
تأخیر ایلدیکی کبی بلکه جهت معیاریه فور ایله قائل اولان قتنده راجحدر حتی تحقیقا برکیمسه
حجی تأخیر ایلسه فاسقدر دینلور وشهادتی رد اولنور لکن چقان عاقبت ایله حج ایتسیدی
حجی اداء اولور قضاء اولماز وجهت ظرفیت بونك خلافنی قائل اولان قتنده راجحدر حتی چقان
عام اولدنصکره حجی ادا ایتسیدی تأخیر ایله آثم اولماز لکن اکر حج ایتمدین موت ایرشرسه
انك قتنده آثم اولور (علی حر مسلم مکلف صحیح) حر مسلم ومکلف وصحیح اوزره فرض اولور
(بصیر) اویله صحیح که بصیردر اعمی دکلدر (له زاد وراحلة فضلا عما لابد منه) انك ایچون
آزق وراحله اوله باخصوص لازم اولان اشیاسندن یعنی سکنی وخادم واثاث بیت وثیاب دخی
بونلرك مثللی اشیادن (ونفقة عیاله الی عوده مع امن الطریق) وعودتی وقتنه دکین عیالنك
نفقه سندن امن طریق ایله زاد وذخیره سی وبنجك وبوکنی یوکلده جك دابه سی و یاخود دوه سی
اوله (ومحرم اوزوج لامرأة فی مسیرة سفر) ومرأه ایچون مکه ایله مرأه بیننده مسافة سفرده محرم اوله
و یاخود زوجی اوله محرم شول کیمسه درکه انکیچون مرأه نك نکاحی قرابتله یاخود رضاع ایله
علی التأبید حلال اولمیه یاخود مصاهرت ایله حلال اولمیه (فلو احرم صبی فبلغ) پس برصبی احرامه
کیردکده بالغ اولسه (اوعبد اعتق) یاخود برقول احرامه کردکده ازاد اولسیدی (فمضی لم یسقط
فرضهما) وقت حج افعال حج اوزره گیسیدی ایکیسنکده فرضلری ساقط اولمدی زیرا بونلرك
احراملری نافلة اداء حج ایچون منعقد اولدی پس اداء نافله اداء فرضه منقلب اولماز (وبتجدید البالغ
احرامه للفرض قبل وقوفه مسقط) بالغ اولان صبینك احرامنی فرض ایچون وقفه یه طورمزدن اول

تجدید ایلمسی اوزرینه واجب اولان حجی اسقاط ایدیجیدر (لا العتق) اعتاق اولان عبدك دكل
زیرا انك احرامنك تجدیدی انك اوزرینه واجب اولان حجی اسقاط ایدیجی دكلدر زیرا صبینك
احرامی اهلیتی اولمدیغی ایچون لازم اولمدی وعبدك احرامی لازمدر عبد اول احرامدن غیریده
شروعله چقمساق ممكن اولماز (وفرضه الاحرام والوقوف بعرفة وطواف الزیارة) وحجك فرضی
احرام كیمكدر وعرفاتده وقفه یه طورمقدر وطواف زیارتدر پس حجان بونلردن بری فوت اولسه
حج باطل اولور وقابل اولان سنه ده قضا واجب اولور واول یعنی احرام صلوتده اولان تحریمه كبی
شرطدر وایكی باقیلری یعنی وقوف وطواف زیارت حجك ایكی ركنلریدر وشافعی قتنده
احرامده انلركبی ركندر وثمرهٔ خلاف اشهر حجدن مقدم احرامه كیرمك بزم قتمزده جائز شافعی
قتنده جائز اولمدیغنده ظاهر اولور (وواجبه الوقوف بمزدلفة) وحجك واجبی مزدلفه ده وقوفدر
ومزدلفه یه جمعده تسمیه اولنور مزدلفه دینلدیكی كبی زیرا آدم علیه السلام حوا ایله اول مقامده
مجتمع اولوب وحوایه قریب اولدی (والسعی ورمی الجمارة وطواف الصدر للافاقی والحلق)
دخی حجك واجبی سعیدر وطاش اتمقدر واهل كعبه نك غیری افاقی اولانلر ایچون طواف صدردر
وتراش اولمقدر وحجان بر كیمسه بونلردن برشیئ ترك ایتسیدی حجی جائز اولور وانك اوزرینه برقربان
ایتمك لازم كلور (وغیرها سنن وآداب) ذكر اولنان فرائض وواجباتدن غیریسی سنتلر
وادابلردر عن قریب كلامك تقریری موضعنده كلور (واشهره شوال و ذوالقعده وعشر ذی الحجه)
وحجك شهرلری ماه شوال وماه ذی القعده وماه ذی الحجه نك عشر اولیدر (فكره الاحرام قبلها)
پس ذكر اولنان آیلر حجك آیلری اولدی ایسه بونلردن مقدم احرام كیمك مكروه اولدی (والعمرة
سنة وهی طواف وسعی) وعمرة یعنی بیت شریفی طواف وبین الصفا والمروه سعی ایتمك
سنتدر (وجازت فی كل السنة) وعمره سنه نك كلبسنده جائز اولدی (وكرهت یوم عرفة واربعة بعده)
وعمره عرفه كونده وعرفه دنصكره درت كونده مكروه اولدی اول كونلر حجك وتوابعنك
وقتلری اولدیغیچون (مواقیت الاحرام) احرامك میقاتلری یعنی شول موضعلركه انسان
اول موضعلری تجاوز ایده من الا احرامله تجاوز ایدر (ذو الحلیفه) ذو الحلیفه تسمیه
اولنان موضعدر مدنی اولنلر ایچون (وذات عرق) عراقیلر ایچون ذات عرقدر (وجحفة)
شامی اولنلر ایچون جحفه دینلان موضعدر (وقرن) مغرب اللغه ده رانك سكونیله وصحاح
جوهریده رانك فتحیله بو میقات نجدی اولنلر ایچوندر (ویلملم لاهلها) و یمنی اولنلر
ایچون یلملم تسمیه اولنان موضعدر و بو موضعك اهلی ایچون (ولمن مر بها) دخی خارجدن
مرور ایدنلر ایچون میقاتدر (وجاز تقدیمه علیها) واحرامی ذكر اولنان میقاتلر اوزره تقدیم
ایلمك جائز اولدی (لا تأخیره عنها لقاصد دخول مكة ولو لحاجة) یوخسه مكه یه دخول
قصد ایدن كیمسه ایچون كرك حج وعمره وكركسه حاجت اخری ایچون اولسون اول میقاتلردن
احرامی تأخیر ایلمك جائز اولمدی قصد دخول ایله قیده سبب اولدركه زیرا اكر مكه یه دخول ایله
مقید اولمسه اول كیمسه اوزره احرام كیمك لازم اولماز نهایه ده بویله ذكر اولندیكه معلوم
اولسونكه تحقیقا بیت الله وقتا كه معظم ومشرف اولدی ایسه انكیچون حصن قلندی
اولكه مكه در وحصار قلندی اولكه حرمدر ومحرم ایچون دخی حرم واردر اولكه میقاتلردر
حتی اول میقاتلره واصل اولان كیمسه ایچون تجاوز ایلمك جائز اولماز الا احرام ایله اولور
(الا ان یكون القاصد داخل المیقات فله الحل) مكر قاصد اولان كیمسه میقاتك داخلندن اوله پس
انك میقاتی حلدر یعنی حجان قاصد داخل میقاتدن وخارج مكه دن اولورسه انك میقاتی حل تعبیر
اولنان موضعدر وحل شول موضعدر كه میقاتلر ایله حرم بیننده در (ولمن بمكة للحج الحرم وللعمرة الحل

واهل

واهل مكه دن اولنلرك میقاتی حرمدر وعمره ایچون حلدر زیرا حج عرفاتده در عرفات ایسه
حلده در پس اول كیمسه نك احرامی حرمدندر وعمره حرمدندر ایمدی انك احرامی حلدندر
توع سفر حاصل اولسون ایچون (من اراد احراما) بر كیمسه احرامه كیرمك مراد ایتسیدی
(توضأ وغسله احب) آبدست الور وغسل ایلمسی سوكلودر (ولبس ازارا ورداء) وازار ورداء
كیمكدر ازار ستر عورت واسیدن وصغوقدن حفظ ایچون كیملدك بر ثوبدر ورداء چكندن
اشاغه برونیلور بر ثوبدر بوایكسنی آكنه الور (طاهرین) اول ازار وردا طاهر اولدقلری
حالده (ویطیب) دخی رایحهٔ طیبه استعمال ایدر (وصلی شفعا) وایكی ركعت نماز قلار
(وقال المفرد بالحج) وبالكز حجه نیت ایدن كیمسه در (اللهم ارید الحج فیسره لی وتقبله منی) دیر
(ثم لبی ینوی بها الحج) یعنی ای بنم ربم بن حج مراد ایلدم اول حجی بكا میسر واول حجی بندن
قبول ایله دیمكدر اندنصكره تلبیه ایدر (وهی لبیك) وتلبیه لبیك دیمكدر لبیك تثنیه لفظیله
وارد اولدی مراد مرة بعد اخری تكثیر اجابتدر ومعناسی بن سنك طاعتكده مقیم اولورم
اقامة بعد اقامة دیمكدر الب ولب به دندر حجان اول مكانده اقامت ایدوب وملازمت ایدوب واندن
مفارق اولمسه (اللهم لبیك لا شریك لك لبیك ان الحمد والنعمة لك والملك لا شریك لك) تلبیه دن
مراد بوثنایی اوقمقدر وحجه نیت بونكله اولور (ولا ینقص منها وان زاد جاز) بوثنادن ناقص
اولماز واكر بوندن زیاده اولورسه جائز اولور وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن
روایت اولنان تلبیه لبیك ذا النعماء والفضل الحسن لبیك مرغوبا ومرهوبا الیك بوثنادر
(واذا لبی ناویا) ایمدی حجان محرم اولان كیمسه حج ایچون یاخود عمره ایچون نیت ایدیجی اولدیغی
حالده تلبیه ایتسیدی (او قلد بدنة نفل) یاخود نافله بر بدنه تقلید ایتسیدی تقلید بدنه نك بوغازنه
قلاده بغلمقدر بدنه مكه ده قربان ایتدكلری ناقه یه یاخود بقره دیرلر اول كیمسه تلبیه ده محرم
اولدیغی كبی بونكله ده محرم اولور (او نذر) یاخود نذر ایلدیكی بر بدنه یه (او جزاء صید) یاخود
جزاء اولان بر بدنه یه تقلید ایتسیدی (او نحوه) یاخود جزاء صید مثلاً او یعنی سنهٔ ماضیه ده
جنایت سببیله واجب اولمش قوربان كبی بر بدنه یه قلاده طاقسیدی (وتوجه معها) واول بدنه ایله
توجه ایتسیدی (یرید الحج) حجی مراد ایدیجی اولدیغی حالده توجه ایتسیدی یاخود اول بدنه یی
ایلرو كوندروب بعده بدنه یه واروب لاحق اولسیدی (او بعثها لمتعة وتوجه بنیة الاحرام
وان لم یلحقها فقد احرم) ویاخود متعه ارسال ایدوب واحرام نیتی ایله توجه ایتسیدی اكرچه كیم
اول متعه یه لاحق اولمزسه ده اول كیمسه تحقیق محرم اولدی فقد احرم قولی واذا لبی ناویا
قولنك آخرینه وارنجه جزاسیدر بونك اصلی اولدركه تحقیقا حجه شروع مجرد نیتله حاصل اولماز
زیرا نیت اولماز الا حجان فعله مقارن اولورسه صحیح اولور پس حجان نیت تلبیه یه مقارن اولورسه
نیت صحیح اولوب اول كیمسه محرم اولور پس حجان نیت تقلیده توجه ایله مقارن اولورسه نیتی فعله
مقارن اولمغله شارع اولوب فعلك نیته مقارنتی احرامك خصایصندندر زیرا تقلید سوقله بله
افعال حجدندر صاحب وقایه او قلد بدنة نفل قولنی بابك آخرنده ایراد ایلدی موضع مناسب
دكلدر تنكیم خفی دكلدر (ولو اشعرها) اكر بدنه نك اوركچنی قربان اولدیغی بلمك ایچون
شق ایدرسه (او جللها) یاخود ظهرینه برچول القا ایدرسه (او بعثها لغیر متعة ولم یلحقها)
یاخود بدنه یی متعهٔ حجك غیری ایچون كوندروب وكندوسی لاحق اولمازسه (او قلد شاة) یاخود
برقیون تقلید ایدرسه (لا) یعنی اول كیمسه محرم اولماز (وبعده) یعنی احرامدنصكره (یتقی
الرفث) رفثدن اتقا ایدر اولكه جماعدر حق تبارك وتعالی * احل لكم لیلة الصیام الرفث
الی نسائكم بیوردی بعضیلر رفثدن مراد كلام فاحشدر دیدیلر زیرا كلام فاحش جماعك

داعیه‌لرندندر جماع کبی اولدخی حرام اولور دیدیلر (والفسوق) دخی منهی ومعاصیدن
اتقا ایدر ومناهی مطلقا حرامدر لکن حرامده حرام اولمسی اشددر صلاتده حریر کیمك
وقراءت قرآنده تطرب کبی (والجدال) دخی جدالدن اتقا ایدر جدال رفیقلری وخدمتکارلری
کراجیلری ایله چکشمکدر (وقتل صید البر) دخی بری اولان صیددن اتقا ایدر بحریدن
دکل حق سبحانه وتعالینك *حرم علیکم صید البر مادمتم حرما قول شریفی ایچون (والاشارة
الیه والدلالة علیه) دخی اول صیده الیله اشارتدن ودخی دلیل اولمقدن اتقا ایدر اشارت حاضرده
اولان صید ایچون ودلالت غائبده اولان ایچون اقتضا ایدر (والتطیب وقلم الظفر وستر الوجه
والرأس وغسل رأسه ولحیته بالخطمی) و بعد الاحرام رائحهٔ طیبه‌دن وطرنق کسمکدن و یوزینی
و باشنی اورتمکدن و باشنی وصقالنی خطمی ایله غسل ایتمکدن اتقا ایدر وخطمی ایله قیده باعث
زیرا خطمینك رائحهٔ طیبه‌سی واردر امام اعظم قتنده طیب اولور وامامین قتنده باشده
اولان هوامی قتل ایدر پس اجتناب اولنور وثمرهٔ خلاف دم واجب اولمقده ظاهر اولور
وامامین قتنده صدقه واجب اولور وامام اعظم قتنده دم واجب اولور زیرا خطمی طیبدر
(وحلق رأسه وشعر بدنه ولبس قمیص اوسراویل وقباء وعمامة وخفین) دخی باشنی تراشدن
و بدننك قللنی تراشدن وکوملك وطون ودیکلمش قفتان وصارق وایکی ادیك کیمکدن اتقا ایدر
(الا ان لایجد نعلین فیقطع اسفل من الکعب) مکر ایکی نعلین بولوب تو پوقدن اشاغیسنی
قطع ایلیوب کیه (وثو با صبغ بماله طیب) برثوب که طیب شیئله بویانمش اوله اندن دخی
اتقا ایدر (الا بعد زواله) مکر طیب اندن زائل اولمش اوله (لا الاستحمام والاستظلال بالبیت)
وحمامه کیرمکدن و بر بیتك کولکه سنده اوتورمقدن (ومحمل) دخی محمله کولکه‌لنمکدن محمل
میم اولینك فتحی ومیم ثانیه‌نك کسری ایله ومیم اولینك کسری وثانیه‌نك فتحیله هودج کبیره دیرلر
(وشد همیان فی وسطه) و بلنده کمر بغلمقدن مع هذا دکلمش اوله و بوکرنده بغلمقده بأس یوقدر
(واکثر التلبیة برفع الصوت متی صلی) ونمازی قلدقدنصکره رفع صوتله تلبیه‌یی چوق
ذکر ایدر (او علی شرفا او هبط وادیا) یاخود بر یوکسك یره چقارکن و بر دره‌یه اینرکن
(اولقی رکبانا او سحرا) یاخود برازاتلولره ملاقی اولدیغی وقتده یاخود وقت سحرده رفع صوتله
کثرت اوزره تلبیه ایتمدن اتقا ایلمز (فاذا دخل مکة بدأ بالمسجد) پس چون مکه‌یه داخل اولدقده
مسجد حرام ایله بدء اولنور زیرا بیت اندهدر مقصود ایسه انك زیارتیدر (وحین رأی البیت کبر
وهلل) و بیت شریفی کوردکده تکبیر وتهلیل ایدر (ثم استقبل الحجر مکبرا مهللا) اندنصکره
حجر اسوده تکبیر وتهلیل ایدیجی اولدیغی حالده (رافعا یدیه کالصلوة) صلات کبی ایکی
اللرین رفع ایدیجی اولدیغی حالده استقبال ایدر (واستلمه) دخی ایکی اللری ایله حجر اسوده
یاپشوب او پر استلام عند الفقهاء ایکی کفنی حجرك اوزرینه وضع ایدوب اغزی ایله او پمکه دیرلر
اکر او پمرسه ایکی کفی ایله مسح ایدر (ان قدر بلا اذاء) مسلمینه اذا ایتمکسزین استلامه قادر
اولورسه (والا یمس بیده فیقبله) اکر قادر اوله مزسه الیله مس ایدوب النی او پر (وان عجز عنهما)
واکر بو ایکسندن دخی عاجز اولورسه (استقبله مکبرا مهللا حامدا لله تعالی ومصلیا علی النبی
علیه الصلوة والسلام) تکبیر وتهلیل واللهه حمد ایدیجی ونبی علیه الصلوة والسلام حضرتنه
تصلیه ایدیجی اولدیغی حالده حجر اسوده استقبال ایدر (وطاف للقدوم مضطبعا) وطواف
قدومی ایدر مضطبع اولدیغی حالده یعنی رداسنی صاغ قولتغی التنه الوب واوجنی صول
اوموزی اوزره القا ایدیجی اولدیغی حالده (وراء الحطیم) حطیمك اردندن طواف ایدر حطیم
التون اولوق طرفنده دیواردن برقطعه‌در حطیم حطمدندر کسر معناسنه حطیم تعبیرینه

باعث زیرا بیتدن کسر اولنمش برقطعه‌در زیرا بیت شریفدن ایدی بویله اولدیغی اجلدن
وراسندن طواف اولنور حتی برکیمسه طوافده حطیمله بیت شریف ارالغنه داخل اولسه احتیاطا
جائز اولماز لکن مصلی یالکز حطیمه استقبال ایلسه جائز اولمدی زیرا کعبه‌یه توجهك
فرضیتی نص کتابله ثابت اولدی ایمدی احتیاطا خبر واحد ایله ثابت اولانله ادا اولنماز (اخذا
یمایلی الباب) باب بیتی ولی ایدن جانبی اخذ ایدیجی اولدیغی حالده یعنی طواف ایدن کیمسه‌نك
صاغ طرفی باب ولی ایدن جانبی اخذ ایدیجی اولدیغی حالده وحجر اسوده استقبال طواف ایدنك
صاغ جانبی باب جانبنه اولور پس طواف حجر اسوددن بدأ اولنور بو جانبه کیدیجی اولدیغی
حالده وحجر اسوددن باب بیته وارنجه اولان ما بینه ملتزم دینور (سبعة اشواط) یعنی یدی کره
طواف ایدر (رمل فی الثلثة الاولی فقط من الحجر الی الحجر) انجق اولکی اوچ طوافده حجردن
حجره وارنجه یلرك یورر رمل یورومسنده ایکی اوموزلری حرکت ایتمکدر ایکی صفك
ما بیننده صالنو صالنو یورین بهادر کبی و بو اوچ طواف اضطباع ایله اولور وطوافده یلمنك
سببی مشرکین مسلمین ایچون بونلری حمای یثرب ضعیف ایلدی دیدکلری وقتده مشرکینه
اظهار جلادت ایچون واجب اولدی وسببك زوالندنصکره رسول علیه الصلاة والسلام زمان
سعادتلرنده و بعده حکم باقی قالدی وطوافك باقی قلان دردنده طائف کندی هیئتی اوزره
یورر (وکلما مر فعل ما ذکر) وهر بر طوافده حجر اسوده مرور ایتدکجه استلامدن ذکر اولنان
شیئله عمل ایدر (وندب استلام الرکن الیمانی) ورکن یمانی یی دخی استلام مندوب اولدی
وامام محمددن روایت اولنور که رکن یمانینك استلامی سنتدر بو ایکیسنك غیری استلام اولنمز
(وختم الطواف باستلام الحجر) وطوافك ختمی حجر اسودك استلامیله‌در (ثم یصلی شفعا یجب
بعد کل اسبوع عند المقام او غیره من المسجد) بوندنصکره مقام ابراهیم قتنده یاخود
مسجد حرامدن برغیری موضعده هر یدی شوطدنصکره ایکی رکعت نماز قلمق واجب اولور
و بو طوافه طواف قدوم وطواف تحیه تسمیه اولنور (سنة للآفاقی) آفاقی اولنلر ایچون یعنی
اهل کعبه‌دن اولمیوب خارجدن اولنلر ایچون سنتدر (ثم عاد واستلم الحجر) و بعد الصلوة
دونوب حجر اسودی استلام ایدر (وخرج وصعد الصفا) ومسجددن چقوب صفایه صعود ایدر
(واستقبل البیت وکبر وهلل وصلی علی النبی علیه الصلوة والسلام ورفع یدیه ودعا ما شاء)
و بیت مکرمه استقبال ایدوب وتکبیر وتهلیل ونبی علیه الصلوة والسلامه تصلیه ایدر
وایکی النی قالدروب دیلدیکی دعایی ایدر (ثم مشی نحو المروة ساعیا بین المیلین الاخضرین
وصعد فیها) اندن مروه جانبنه یورر وایکی یشل میلك ما بیننده سعی ایدر ومروه‌یه چقار (وفعل
فعله علی الصفا) وصفانك اوزرنده اشلدیکی فعلی مروه اوزره دخی اشلر (یفعل هکذا سبعا یبدأ
بالصفا ویختم بالمروة) وذکر اولندیغی اوزره یدی کره عمل ایدر صفادن بدأ ایدر
ومروه‌ده ختم ایدر یعنی تحقیقا صفادن مروه‌یه وارنجه برشوطدر بعده مروه‌دن صفایه وارنجه
برشوط آخردر پس سعیك بدأ اولنمسی صفادن وختمی اولکه یدنجی سعیدر مروه اوزره‌در
وروایت اخری‌ده صفادن مروه‌یه ومروه‌دن صفایه برشوطدر پس بو تقدیرجه ختم
صفا اوزره اولور (ثم یسکن بمکة محرما وطاف البیت نفلا ما شاء) اندنصکره مکه‌ده محرم
اولدیغی حالده ساکن اولور ونافله دیلدیکی مقداری بیت شریفی طواف ایدر
(فخطب الامام سابع ذی الحجه بعد الزوال وصلوة الظهر) پس امام یعنی خلیفه
یاخود خلیفه‌نك نائبی ذی الحجه‌نك یدنجی کونی بعد الزوال صلات ظهردنصکره خطابت ایدر
معلوم اولسونکه تحقیقا حجده اوچ خطبه واردر بریسی یوم ترویه‌دن برکون مقدمدر اولکه

ذكر اولنان خطبه در (يعلم فيها المناسك الى منى والصلوة بعرفات والافاضة) وامام اول
خطبه ده ناسه مناسك حجى ومنايه خروجى وعرفاته توجهى وانده قلنان نمازى وعرفاتدن
نزولى يعنى كيرى دونمكى تعليم ايدر (فاذا صلى بمكة الفجر ثامن الشهر) پس شهر ذى الحجه نك
سكزنجى كونى صلاة فجرى مكه ده قيلسبدى (خرج الى منى) منايه چقار فجر يوم ثامن
يوم ترويه نك طك وقتيـدر ترويه ديمكه باعث اولدر كه اول كونده دوه لرى تزيين ايدرلر
(ويمكث فيها الى فجر عرفة) ويوم عرفه نك وقت فجرنه دكين مناده مكث ايدر (ثم راح
الى عرفات) اندنصكره جبل عرفاته كيديلور (وكلها موقف الا بطن عرنة) وجبل عرفاتك
كلبسى موقفدر الا بطن عرنه موقف دكلدر حديثـده روايت اولنان شى ايچون عرنه عينك
ضمى وراك فتحيله عرفاتك حذاسنده بردره نك اسميدر نبى عليه الصلاة والسلام شيطانى انده
كورمش ايدى اندن احترازا امر ايلديكه اول مكانده براحد وقفه يه طورميـه (فبعد الزوال
خطب خطبتين) پس بعـد الزوال صلاة ظهردن مقدم امام ايكى خطبه اوقور وبو خطبه
جمعك ايكنجى خطبه سيدر (كالجمعة) جمعه نمازينك خطبه سى كبى يعنى ايكى خطبه بينده امام
اوتورر (يعلم فيها الوقوف بعرفات ومزدلفة ورمى الجمار والنحر والحلق وطواف الزيارة) وامام اول
خطبـه ده عرفاتده ومزدلفـه ده وقوفى وجمره آتمغى وقربان ايتمكى وتراش اولمغى وطواف
زيارتى تعليم ايدر (فصلى باذان واقامتين الظهر والعصر) وقت ظهرده براذان وايكى اقامتله
صلاة ظهرى وصلاة عصرى قلار (بشرط الامام والاحرام للحج) وامام وحج ايچون
مخصوص اولان احرام شرطيله زيلعى بويله ذكر ايلدى (ولو صلى الظهر منفردا او بجماعة)
بر كيمسـه صلاة ظهرى منفردا ياخود امامك ويا نائبنك غيرى جماعتله قيلسيدى بو تفريع
صاحب وقايه نك تفريعندن احسندر نتكيم روايت اهلنه خفى دكلدر (ثم احرم لا يجمع)
اندنصكره اول صلاة ظهرى قلان كيمسه محرم اولسيدى ظهر ايله عصرك بيننى امام قتنده
جمع ايلمك جائز اولماز الا صلاة عصرى وقتـنده قلمق جائز اولور (ثم ذهب الى الموقف
بغسل مسنون) اندنصكره امام ناسله غسل مسنونله وقفه يه كيدر (ووقف الامام على ناقته بقرب
جبل الرحمة مستقبلا) وامام ناقه سنك اوزرنده جبل رحمتك قربنده كعبه يه استقبال ايديجى
اولديغى حالده وقفه يه طورر (ودعى بجهد وعلم المناسك) وجهد ايله يعنى جمعيت خاطر ايله
دعا ايدوب ومناسك حجى ناسه تعليم ايدر (ووقف الناس خلفه بقربه مستقبلين وسامعين
قوله) وناس دخى امامك اردنده يقيننده كعبه يه استقبال ايدوب امامك قولنى سامعين اولدقلرى
حالده وقفه يه طوررلر (فبعد الغروب اتى مزدلفة) وشمس غروب ايتدكدنصكره حجاجك
كلبسى مزدلفه يه كلورلر (وكلها موقف الا وادى محسر) مزدلفه نك كلبسى موقفدر الا محسر دره سى
موقف دكلدر (ونزل عند جبل قزح) وامام جبل قزح قتنده نزول ايدر (وصلى العشائين
باذان واقامة) وصلاة مغربله صلاة عشايى اذان واقامتله قلار بو مقامده مغربله عشا
وقت عشاده جمع اولور (واعاد مغربا اداه فى الطريق او عرفات مالم يطلع الفجر) وصلاة
مغربى كه طريقده ياخود عرفاتده ادا اولنه مادامكه فجر طلوع ايلميه اعاده اولنور اكر صلاة
وقت عشادن اول قلنورسه امام اعظم وامام محمد قتنده جائز اولماز پس فجرك طلوعندن اول
اعاده سى واجب اولور زيرا عدم جوازايله حكم عشا ايله جمعك فضيلتنه يتشمك ايچوندر بواجلدن
وقتى طلوع فجره وارنجه در پس چقان عشا ايله بله جمعك امكانى فوت اولسه قضا ساقط اولور
زيرا قضا واجب اولسه ياخود فضيلت جمعك قضاسى واجب اولور بو ايسه محالدر زيرا بونك ايچون
مثل يوقدر وياخود نفس صلاتك قضاسى واجب اولور نفس صلاة وقتـنده ادا اولدى انى

قضانك وجهى يوقدر (وصلى الفجر بغلس) وصلاة فجرى آخر ليلك ظلمتنده قلار (ثم وقف
وكبر وهلل ولبى وصلى ودعا) اندنصكره وقفه يه طوروب تكبير وتهليل تلبيه وتصليه ايدوب ودعا
ايدر وبو وقفه مزدلفه ده واجبدر حتى بلا عذر ترك ايتمكله دم واجب اولور (واذا اسفر اتى منى)
وچقان صباح آغرسيدى ناس منايه كلور (ورمى جمرة العقبة من بطن الوادى سبعا) وبطن
واديدن يدى عدد جمرة العقبه رمى ايدر يعنى يدى خرده طاش رمى اولنور (خذفا) خذف يونندن
خاء معجمه ايله خذف برمقلرى ايله خرده طاش آتمقدر ومعرب اللغه ده رميده باش پرمغى سبابه نك
اوجنه وضع ايتمكدر (وكبر بكل) وهر بر رميده تكبير ايدر وبود عايى اوقور * بسم الله والله اكبر
رغما للشيطان وحزبه اللهم اجعل حجى مبرورا وسعيى مشكورا وذنبى مغفورا (وقطع تلبيته
باولها ثم ذبح ان شاء) ومفرد بالحج اولان كيمسه تلبيه سنى جمرۀ عقبه نك حصاتندن حصات
اول ايله قطع ايدر اندنصكره ديلرسه قربان ايدر * ديلرسه قربان ايدر ديمكه باعث زيرا مفرد بالحج
اولان كيمسه نك قربانى تطوعا اولوركلام ايسه مفرد بالحجده در (ثم قص وحلقه افضل)
اندنصكره باشنك قلنى پرمق اوجى مقدارى قرقار وتراش اولمسى افضلدر (وحل له غير النساء) ومنع
اولنان اشيانك نسادن غيريسى حلال اولور (وخطب كما فى السابع يعلم فيها النفر وطواف الصدر)
وامام ذى الحجـه نك يدنجى كوننده ايتديكى خطابتى كبى ايدر وبو خطبۀ ثالثه در وبو خطبه ده
منادن خروجى وطواف صدرى تعليم ايدر (ثم طاف للزيارة) اندنصكره زيارت ايچون
طواف ايدر طواف زيارتك فرض اولديغى معلوم اولمش ايدى (يوما من ايام النحر سبعة بلا رمل
وسعى ان فعلا) ايام نحردن بر كونده بلا رمل وبلا سعى يدى شوطله طواف ايدر اكر رمل وسعيى
اولكى طوافده اجرا ايتدى ايسه (والا فيهما) واكر اولكى طوافده ذكر اولنديغى رمل وسعيى
اجرا ايتمدى ايسـه طواف زيارتى رمل وسعيله ايدر (وان اخره عنها وجب دم) واكر طواف
زيارتى ايام نحردن تأخير ايدرسه دم واجب اولور عن قريب باب جنايتده ذكر اولنور (واول وقته
طلوع فجر يوم النحر وهو فيه) وطواف زيارتك وقت اولى يوم نحرك فجرينك طلوعندن
صكره در واول طواف (افضل) ايام نحرك سائرلرندن افضلدر (وبه حل النساء) وبو طواف
زيارتى ايتمكله نسادن منكوحه سنى وملك يمينى ايله معامله ومجامعه سى حلال اولور (ثم اتى منى
ورمى الجمار الثلث بعد زوال ثانى الفجر) اندنصكره ينه منايه كلنور وايام نحرك ايكنجى كوننك
زوالنـدنصكره اوچنجى جمره رمى اولنور (يبدأ بما يلى مسجد الخيف) مسجـد خيفى ولى ايدن
جمره دن بدء اولنور اندنصكره عقبه يى ولى ايدن جمره دن رمى اولنور بديشر بديشر خرده
طاشجغزلر رمى اولنور (وكبر بكل) وهر بر طاشى آتدقجه تكبير اولنور (ووقف) يعنى طوروب
الله سبحانه وتعـالى يه حمد وثنا وتهليل وتكبير ورسولى عليه الصلاة والسلامه تصليه اولنور
(بعد رمى بعده رمى فقط) يعنى طورمق انجق رمى اولدن ورمى ثانيدنصكره طوريلور رمى
ثالثدنصكره طورلماز ويوم نحرك رميدنصكره دخى طورلماز وحاجتى ايچون دعا اولنور
(ثم غدا كذلك وبعده كذلك) اندنصكره ارته سى كون كذلك ودخى ارته سى كذلك ذكر
اولنـديغى وجه اوزره عمل اولنور (ان مكث) اكر انده اكلنورسه (وهو احب) وبو مكث
مستحبدر (وان رمى قبل الزوال فيه جاز) واكر يوم رابعده زوالدن اول رمى ايتسيدى جائز اولور
(وله النفر قبل فجره) واول كيمسه ايچون يوم رابعك طلوع فجرندن اول منادن خروج ايتمك
واردر طلوع فجردنصكره خروج جائز دكلدر اكر طلوع فجره توقف ايدرسه اوزرينه جمره رمى
ايتمـك واجب اولور (وجاز الرمى راكبا) ورمى جمره راكـب اولديغى حالده جائز اولدى
(وفى الاولين مشيا افضل) وايكى اولكى كونلرده ماشيا رمى ايلمك افضلدر (لا العقبة) جرايله

اولين اوزره عطف در يعني جمرهٔ عقبه ده ماشيا رمي ايلمك افضل دكلدر زيرا جمرهٔ عقبه دنصكره
ثنا ودعا يوقدر وجمرهٔ عقبه قاتنده توقف اولنماز چونكه رمي اولنسيدي زيرا جمره لرك عبادتي
نهايت بولدي اولين بونك خلافي اوزره در (وكره ان لا يبيت بمنا ليالي الرمي) ورمي كيجه لرنده
منا ده ياتماق مكروه اولدي زيرا رسول عليه الصلاة والسلام رمي كيجه لرنده منا ده ياتدي وعمر
رضي الله تعالى عنه رمي كيجه لرنده مقامي ترك ايده ني تأديب ايلدي (وكره تقديم ثقله الى مكة)
دخي ذكر اولنان كبي متاعني وحوايجني كنديدن اول كوندروب (واقامته بمنا للرمي) كنديسي
رمي ايچون اقامت ايتمسي مكروه اولدي زيرا قلبنك شغلني موجبدر (واذا رجع الى مكة نزل
بالمحصب) وچونكه مكه يه رجوع ايتسيدي محصبه نزول ايدر محصب بر موضعك اسميدر اكا
ابطح دخي ديرلر رسول عليه الصلاة والسلام انده نزول ايتمش ايدي (ثم طاف للصدر
سبعة بلا رمل وسعي) اندنصكره طواف صدري يدي شوط اوزره رملسز وسعيسز
ايدر (ثم شرب من زمزم وقبل العتبة) اندن صكره زمزم شريفدن ايچر وكعبهٔ
مكرمه نك اشكني اوپر (ووضع صدره ووجهه على الملتزم) ودخي كوكسني ويوزني
ملتزم اوزره وضع ايدر اولكه حجر اسود ايله باب بيتك ما بينيدر (وتشبث بالاستار ساعة)
وكعبه نك اورتوسنه ياپشوب بر ساعت مقداري اجتهاد اوزره دعا ايدوب وفراق كعبه ايچون
اغليه (ورجع قهقري حتى يخرج من المسجد) وار دين اردين مسجددن چقانه دكين يورويوب
رجوع ايليه (جاز ترك طواف القدوم للواقف بعرفات قبل دخول مكة) مكه يه داخل اولمزدن اول
عرفاتده وقفه يه طوران كيمسه طواف قدومي ترك ايدر وترك ايتمك اوزرينه برشي ده لازم كلمز زيرا طواف
قدوم سنتدر (من وقف بها ساعة من زوال عرفة الى صبح يوم النحر) بر كيمسه يوم عرفه نك
زوالندنصكره يوم نحرك صباحنه دكين اولان زمانك ايچنده بر ساعت وقفه يه طورسيدي
اواجتاز بالنوم) ياخود كيجه اويقوايله كچسيدي (اوالاغماء اوجهل انها عرفات صح) ياخود
كيجه اغما ايله ياخود بولنديغي موضع عرفات اولديغني بلمسيدي وقفه سي صحيح اولدي زيرا
ركن حج اولان شي كه وقوفدر تحقيقا بولندي (كذا لواهل رفيقه عنه بالحج) يعني ذكر اولنان
كبي مفرد بالحجك رفيقي انك ايچون تهليل ايديورسه يني وقوفي صحيح اولور زيرا اول رفيق
رفيقلق عقديني بينلرنده عقد ايتديلرسه هر بري آخرينه بنفسه مباشرتندن عاجز اولدقلري
شيده استعانت ايدرلر واحرام بو سفرده مقصوددر پس انكله اذن دلالت جهتندن ثابت اولور
زيرا چونكه بر انسان رفيقي ايچون محرم اولمغه مأذون اولوب اول انسان مغمى عليه اولسه
ياخود اويور اولسه پس رفيقي انك ايچون احرامه كيرسه اتفاق اوزره صحيح اولور كذلك بو دخي
انك كبيدر كه چونكه اول مغمى عليه اولان كيمسه افاقت بولسه ياخود اويقودن اويانسه وافعال
حجي يرينه كتورسه جائز اولور پس اول رفيق بالاصاله نفسيچون وبالنيابه آخر ايچون محرم
اولور (ومن لم يقف فيها) واكر بر كيمسه عرفاتده وقفه يه طورمسيدي (فات حجه) انك حجي
فوت اولور (فطاف وسعي وتهلل وقضي من قابل) كلجك سنه طواف ايدر وتهليل وقضا ايدر
(والمرأة كالرجل) ومرأه دخي ذكر اولنان احوالك جميعسنده رجل كبيدر (لكنها تكشف
وجهها لا رأسها) لكن مرأه يوزيني كشف ايدر وباشني كشف ايتمز (ولا تلبي جهرا ولا ترمل
ولا تسعى بين الميلين) دخي مرأه جهر ايله تلبيه ايلمز وميلين بيننده سعي ايلمز (ولا تحلق بل
تقصر وتلبس المخيط) وباشني تراش ايتمز بلكه صاچني قصر ايدر وديكلمش ثوب كير (ولا تقرب
الحجر في الزحام) وحجر اسوده زحام وقتنده قريب اولماز (وحيضها لا يمنع منسكا غير الطواف)
ومرأه نك حيضي طوافدن غيري مناسك حجي منع ايلمز زيرا طواف مسجدده اولور حايض ايچون

مسجده دخول جائز اولماز (وهو بعد ركنيه يسقط الصدر) وحيض حجك ايكي ركنندنصكره
يعني وقوف عرفات وطواف زيارتدنصكره طواف صدري يعني طواف وداعي اسقاط ايدر
(البدن من الابل والبقر) بدن بانك ضمي ايله ودالك سكونيله بدنه نك جمعيدر بانك ودالك
فتحلريله شرعده دوه دن وبقردن اعتبار اولنور وهدي دوه دن وبقردن وغنمدن
اعتبار اولنور ان شاء الله تعالى عن قريب ذكر اولنور

) باب القران والتمتع (

بو باب قران وتمتعك احوالي بيانندهدر (القران ان يهل بحج وعمرة معا) قران لغت جهتندن ايكي
شيئك مطلقا جمع اولمسيدر وعرف فقهاده اهلالدر واهلال حج ايله عمره ايچون تكبير ايله رفع صوتدر
كنزده اهلال عمره وحج ايله ميقاتدن تهليلدر ديدي وزيلعي اهلالك شرط قلنمسي اتفاقا واقع
اولدي حتى بر كيمسه اهلنك دائره سندن ياخود بلدندن چيقدقدنصكره ميقاته واصل
اولمازدن اول حج وعمره ايچون محرم اولسيدي جائز اولدي پس اول كيمسه قرانه نيت ايتمش
اولور ايمدي بو اجلدن بو مقامده (من الميقات اوقبله من اشهر الحج اوقبلها) ديدم كافيده
دخي بويله در حجك آيلرنده ياخود ميقاتدن مقدم حج وعمره ايچون تكبير ايله رفع صوت
ايتمكدر ديدم (ويقول بعد الصلوة) يعني احرام مراد ايدن كيمسه نك قيلديغي نمازدنصكره كي
ايكي ركعتدر اول كيمسه دير (اللهم اني اريد الحج والعمرة فيسرهما لي وتقبلهما مني) يعني بو دعايي
اوقور (وطاف للعمرة سبعة) وعمره ايچون يدي شوطله طواف ايدر (يرمل للثلثة الاول ويسعى
بلا حلق) اولكي اوچ شوطده يلر وتراش اولمادين سعي ايدر متمتع بونك خلافي اوزره در (ثم يحج)
بوندنصكره افعال حج ايله بدء ايدر پس طواف قدومله طواف ايدر (كامر) مفرد بالحجده بيان
اولنديغي اوزره سعي ايدر (وكره طوافان وسعيان لهما) وحج وعمره ايچون ايكي طواف
وايكي سعي ايتمك مكروه اولدي اون درت شوط طواف ايدوب بريسي عمره ايچون وبريسي حجك
طواف قدومي ايچون اولوب اندنصكره ايكيسي ايچون سعي ايتمكلكله وبونك مكروه اولمسنه باعث
عمره نك سعيني تأخير وطواف قدومي تقديم ايلديكي ايچوندر (وذبح للقران بعد رمي يوم النحر
وان عجز صام ثلثة ايام) ويوم نحرك رميندنصكره قران ايچون قربان ايدر واكر قرباندن عاجز
اولورسه اوچ كون صائم اولور كه (آخرها يوم عرفة) اول اوچ كونك آخري يوم عرفه در
(وسبعة بعد ايام التشريق اين شاء) ويدي كون دخي ايام تشريقدنصكره نه وقتده ديلرسه صائم
اولور برابردر كرك مكه ده وكرك مكه نك غيريده صائم اولسون (وان فات الثلثة تعين الدم)
واكر اول اوچ كون فوت اولوب صائم اولمازسه دم معين اولور (وبالوقوف قبل العمرة بطلت
وقضيت) وعمره دن اول وقوفله عمره باطل اولور وقضا اولنور (ووجب دم الرفض) وعمره نك ترك
اولديغي ايچون دم واجب اولور (وسقط دم القران) ودم قران ساقط اولور (والتمتع) القران قولي
اوزره عطف در ودخي حج تمتع (الجمع بين الحج والعمرة في اشهره في سنة واحدة بلا المام باهله الماما صحيحا
بينهما) يعني متمتع حجك شهرلري ايچنده سنهٔ واحده ده اهليله كندوسي ما بينده المام صحيح ايله
الماممسز حج وعمره نك بيني جمع ايتمكدر المام نزول وجمع معناسنه در هدايه ده متمتع سفر واحده
اهليله بينماده المام صحيح اولمقسزين ايكي نسكك اداسني ترفقدر يعني ايكي عبادتي بر برينه
رفيق ايتمكدر ديدي غايت البيانده ديديكه صاحب هدايه ديديكي كلامله معنايي تمتع تمام اولماز
زيرا ايكي عبادتك اداسنك ترفيقي چونكه اهليله المام صحيح ايله الماممسز حاصل اولسيدي اكا تمتع
تسميه اولنماز چونكه اول ايكي عبادتك بري اشهر حجك غيريده وبري اشهر حجده اولسيدي وكذلك
يينه تمتع تسميه اولنماز چونكه ايكي عبادت اشهر حجده اولوب لكن بري بو سنه نك اشهر حجنده

وآخری سنه اخرینك اشهر حجده اولسیدی حال بوکه اهلیله المام صحیح ایله المام بولنمادی و بونی
امام ابو بکر رازینك کلامیله تأیید ایتدی بوندنصکره پس بو تقدیرجه تمتع اهلیله المام صحیح
بولنمقسزین سنهٔ واحده ده اشهر حجده حجله عمره نك بینی جمع ایتمکدر دیمکله قید ایتمکدن لابد در
دیدی وصاحب عنایه اکا جواب ویردی که تحقیقا مصنفك ذکر ایلدیکی شی انك تفسیریدر دیدی
واما ترفیقك اشهر حجده سنهٔ واحده ده اولمسی شرطدر بزانی عن قریب ذکر ایده رز بن دیرمکه
بونده بحث واردر زیرا لفظك تفسیری معنای اصطلاحیسی حسبیله تعریف اسمی اولماز پس جامع
اولوب ومانع اولمق واجب اولور نتکیم موضعنده ذکر اولندی پس حچان محدودك افرادندن اولمیان
شی تعریفده داخل اولوب مانع اولماز اول تعریف صحیح اولماز بو اجلدن بو مقامده ذکر اولنان
عبارتی اختیار ایلدم (فیحرم من المیقات فی الاشهر بعمرة فیطوف فیها قاطعا للتلبیة فی اول طوافه
للعمرة ویسعی ویحلق او یقصر) پس حجله عمره یی جمع ایدن متمتع اشهر حجده عمره نیتی ایله میقاتدن
احرامه کیروب وعمره ایچون اول طوافنده تلبیه یی قطع ایدوب طواف ایدر وسعی ایدر
وتراش اولور یاخود شعرنی قرقار (فبعدما حل منها احرم من الحرم) پس افعال عمره دن خلاص
اولدقدنصکره حرمدن احرامه کیرر احرام مسجددن اولمق شرط دکلدر (بالحج یوم الترویه
وقبله افضل) یوم ترویه ده حج نیتی ایله احرامه کیرر و یوم ترویه دن اول محرم اولسه افضل اولور
(وحج کالمفرد) وحج بالمفرد کبی حج ایدر (لکنه یرمل عن طواف الزیارة ویسعی بعده) لکن
اول کیمسه طواف زیارتده وبعد الطواف سعی ایدر زیرا بو طواف حج ایچون طواف اولدر
مفرد بالحج بونك خلافی اوزره درکه زیرا مفرد بالحج برکره سعی ایدر (وذبح) وقوربان ایدر
اولکه تمتع قربانیدر (ولم تنب الاضحیة عنه) واضحیه قربانی تمتع قوربانك یرینه قائم اولماز
(وان عجز) واکر تمتع ایچون قرباندن عاجز اولورسه (صام کالقران) قرانده صائم اولدیغی کبی اوج
کون ایام حجده ویدی کون رجوع ایتدیکی وقتده صائم اولور (وجاز صوم الثلثة بعد احرامها)
وعمره نك احرامندنصکره اوج کون صائم اولمق جائز اولور (لاقبله) احرامدن اول جائز
اولماز (وندب تأخیره الی عرفة) وصومك عرفه یه دکین تأخیری مندوب اولدی زیرا اشهر حج
اوج کون صوم ایچون وقتدر لکن سبب متحقق اولدقدنصکره اولکه احرامدر وکذلك
قرانده دخی حال بویله در لکن تأخیر افضلدر اوج کون متابعة یعنی فاصله سز صائم اولمقدرکه
اخری یوم عرفه در زیرا صوم قربانك بدلیدر پس قربان اوزره قادر اولمق رجاسیله آخر
وقته دکین صومی تأخیر ایتمك مستحب اولور (وان شاء سوق هدیه احرم وساق) واکر هدینی
سوق مراد ایدرسه احرامه کیروب اندن سوق ایدر وسوق ایلمك یعنی اوکنجه سورمك یدکلمکدن
افضلدر مکرکه هدی سوقه انقیاد ایلمیه بو تقدیرجه یدمك اولادر (وقلد بدنته وهو اولی
من التجلیل) ودخی بدنه سنك بوینه قلاده بغلر وقلاده بدنه نك اوزرینه چول اورتمکدن
اولیدر زیرا قلاده ایچون قرآن کریمده ذکر واردرکه حق سبحانه وتعالی *والهدی والقلائد*
بیوردی (وکره اشعارها) وبدنه نك اورکجنی شق ایتمك مکروه اولدی صول طرفندن بو صوابه
اشبهدر زیرا نبی علیه الصلاة والسلام صول طرفندن قصدا طعن ایتدی وصاغ طرفندن
کیفما اتفق طعن ایتدی وامام اعظم بو صنعی کریه کورمکه باعث زیرا بدنه نك اورکجنی شق ایتمك
اشکنجه در ونبی علیه الصلاة والسلام بو فعلی اشلمکه باعث زیرا مشرکین اول بدنه یه تعرضدن
امتناع ایتملری ایچون ایدی تعرضدن امتناع ایتمزلردی الا بدنه نك اورکجنی شق ایتمکله تعرض
ایتمزلردی وبعض دیدی که کندو زمانی اهلنك اشعارلرین کریه کوردی اشعارده مبالغه
ایتدکلری ایچون حتی شقدن هلاك اولمسی خوف اولنوردی وبعض دیدیکه امام اعظمك کریه

کورمسی تقلید اوزره اختیار اولنمسیدر (واعتمر) وافعال عمره یی اشلر (ولا یتحلل منها اذا ساقه)
وعمره دن چقماز حچان بدنه یی سوق ایدیجی اولورسه واما اکر بدنه یی سایق دکل ایسه عمره دن
چقار نته کیم مرور ایتدی (ثم احرم بالحج یوم التروية وقبله افضل) اندنصکره متمتع بالحج یوم
ترویه ده احرامه کیرر و یوم ترویه دن اول احرامه کیرمسی افضلدر نته کیم مرور ایتدی
(فیحلقه یوم النحر حل من احرامیه) و یوم نحرده تراش اولسیله ایکی احرامدن چقار
زیرا حجده تراش اولمق نمازده سلام ویرمك کبی محللدر یعنی احرامدن چقار (والمکی مفرد
فقط) واهل مکه انجق مفرد بالحجدر یعنی انلر ایچون تمتع وقران یوقدر زیرا تمتع وقرانك
مشروعیتلری ایکی سفرك برینی اسقاطله رفاهیتدر بو ایسه افاقی حقنده در (من اعتمر بلا سوق
ثم عاد الی بلده فقد الم) برکیمسه سوق هدیسز افعال عمره یی ادا ایتدکدنصکره بلدنه عودت
ایلسه اهلیله المام صحیح ایله المام بولنمغله تمتعی باطل اولور فقد الم قولی ذکر ملزوم وارادهٔ لازم
قبیلندندر زیرا تحقیق سن معنای تمتعی بلمش ایدککه شول کیمسه که بلا سوق هدی افعال
عمره یی ادا ایلیه وقتا که بلدنه عودت ایتسیدی المامی صحیح اولوب تمتعی باطل اولور (ومع
سوق تمتع) وهدینی سوقله بله متمتع اولور زیرا تحقیقا اول کیمسه هدینی سوق ایلسیدی اهلیله
المامی صحیح اولماز و بو تقدیرجه انکیچون تمتعدن خلاص اولمق جائز اولماز پس مکه یه عودی
واجب اولور ایمدی حچان عودت ایدوب حج ایچون احرامه کیرسه متمتع اولور (فان طاف لها
اقل من اربعة اشهر وتیسها فیها وحج فقد تمتع) پس اکر عمره ایچون درت شوطدن اقل طواف
ایدوب واشهر حجدن اول اول طوافی تمام ایدوب حج ایلسه اول کیمسه متمتع اولور زیرا بزم قتمزده
احرام شرطدر اشهر حج اوزره تقدیمی صحیح اولور روانده معتبر اولان افعالك اداسیدر
حال بوکه اداء افعالك اکثری بولندی اکثر ایچون حکم کل واردر (ولو طاف اربعة قبلها لا)
واکر اشهر حجدن مقدم درت شوط طواف ایتسیدی متمتع اولماز زیرا اکثر افعالی اشهر حجدن
مقدما ادا ایلدی (کوفی) مبتدادر خبری کلجك متمتع قولیدر (حل من عمرته فیها وسکن بمکة
او بصرة وحج فی ذلك متمتع) بر کوفی اشهر حجده افعال عمره دن خلاص ومکه ده یاخود بصره ده ساکن
اولوب واول عمره نك سنه سنده حج ایتسیدی متمتعدر زیرا سفر اول بصره یه رجوعیله نهایت بولمدی
کانه میقاتدن چقمش اولمدی (ولو اتی وافسدها) واکر عمره یه نیت ایدوب اعمال عمره نهایت
بولمدین جاعله عمره یی افساد ایتسیدی (ورجع من بصرة وقضاها وحج لا) و بصره دن مکه یه
رجوع ایدوب عمره سنی قضا ایدوب وحج ایتسیدی متمتع اولماز زیرا سفر اولك حکمی وقتا که بصره دن
رجوعله باقی قالدی ایسه کانه مکه دن چقمامش اولدی ایمدی مکه ده ساکن اولان ایچون تمتع یوقدر
(الا اذا الم باهله ثم اتی بها) مکر اهلیله المام صحیح ایله المام ایدنصکره رجوع ایدوب حج وعمره نك
ایکیسنی ده ادا ایتدی ایسه متمتع اولور زیرا اول کیمسه حچان المام ایدوب بعده مکه یه رجوع وحج
وعمره نك ایکیسنده ادا ایلمسی انشاء سفر اولدی سفر اول المامله نهایت بولدیغی ایچون پس سفر
واحده ایکی نسك مجتمع اولمغله اول کیمسه متمتع اولور (وای افسد اتمه بلا دم) وهر قنغیسنی افساد
ایدرسه بلا دم انی تمام ایدر یعنی برکیمسه اشهر حجده عمره یه نیت ایدرسه واول عمره نك سنه سنده
حج ایتسه واول سنه ده ایکی عمره وحجدن هر قنغیسنی افساد ایدرسه قربانسز تمام ایدر زیرا عهده
احرامدن انکیچون خروج ممکن اولماز الا افعال ایله اولور ودم متمتع ساقط اولور زیرا سفر واحده
ایکی نسك صحیحك اداسی مترفق اولمادی (القران افضل منه) حج قران حج تمتعدن افضلدر (وهو
من الافراد) وتمتع مفرد بالحجدن افضلدر پس قران ایکیسندن دخی افضلدر اما اولك افضل
اولمسی زیرا انده ایکی عبادتك جمعی واردر صومله اعتکاف وفی سبیل الله حراستی وصلات لیلی

جمعه زياده مشابه اولديغيچون واما ثانينك افضل اولمسى زيرا تمتعده فى الجمله ايكى عبادتك جمعى
وارددر ايمدى قرانه مشابه اولدى

) باب الجنايات (

بو باب جنايتلرك بيانندهدر وقتاكه مصنف احكام محرمينك بياندن فارغ اولدى ايسه عوارضدن
انلره عارض اولان شيلرك بيانه شروع ايلدى واول عوارض جنايات واحصار وفواتدر
وجنايات جنايتك جمعيدر وبو جنايتله مراد برفعلدركه محرم ايچون اول فعلى اشلمك يوقدر
وبوندنصكره بوجنايتله واجب اولان ازاولور برقربان وازاولور ايكى قربان اولور واز اولور
تصدق اولور وازاولور تصدق ودم اولور وازاولور بونلرك غيرى اولور پس مصنف بونلرك
تفصيلنى مراد ايدوب (وجب دم على محرم بالغ ان طيب عضوا كاملا) ديدى يعنى بالغ اولان
محرم اكر برعضو كاملنى رايحهٔ طيبه ايله مطيب ايدرسه وعضو كاملدن زياده سنيده مطيب
ايدرسه بردم واجب اولور وعضو كامل باش كبى واينجك واويلق كبى ودخى بونلرك امثالى كبى
(اوخضب رأسه بحناء) ياخود باشنه حنا ياقسيدى زيرا حنا مطيباتدندر (اوادهن) ياخود
برعضوينى ياغلسيدى (بزيت اوحل اوخالصين) دهن زيتله ويادهن سمسمله واكر خالص
اولورلرسه ده دم واجب اولور پس تحقيق دهن مطيب دهن بنفشه كبى وبونك مثللى اولان
ادهانده اتفاقا دم واجب اولور واما دهن خالص امام اعظم قتنده دم ايجاب ايدر وامامين قتنده
صدقه ايجاب ايدر (اولبس مخيطا اوستر رأسه يوما) ياخود ديكلمش ثوب كيسيدى ياخود
باشنى كاملا بركون ستر ايتسيدى اول كيمسه اوزره دم واجب اولور وامام ابو يوسفدن روايت
اولنديكه نچان بركيمسه نصف يومدن زياده باشنى اورتسيدى انك اوزرينه دم واجب اولور
(اوحلق ربع رأسه اومحاجمه اواحدى ابطيه اوعانته اورقبته اوقص اظافير يديه ورجليه
فى مجلس واحد اويد اورجل فيه) ياخود محرم باشنى تراش ايتسيدى ياخود حجامت موضعنى
ياخود ايكى قولتغنك برينى ياخود قاصغنى ياخود بوينى تراش ايتسيدى ياخود ايكى الينك
وايكى اياغنك طرنقلرين كسيدى مجلس واحده ياخود برالينك ويابراياغنك طرنقلرين مجلس
واحده كسيدى اول محرمه بردم واجب اولورزيرا الينك برى ويا اياغنك برى ايكى اليله
ايكى اياغنك ربعى اولور پس ربع كل مقامنه قائم اولور پس ذكر اولنانلرك كلبسى مجلس
واحدده اولورسه بردم واجب اولور بردم اوزره زياده اولماز زيرا جنايت نوع واحددندر
واكر ايكى الينك وايكى اياغنك طرنقلرين برقاچ مجلسده قطع ايدرسه انك اوزرينه درت دم
واجب اولور واكر هر برمجلسده برالين ياخود براياغن قطع ايدرسه بردم واجبدر زيرا انده غالب اولان
معناى عبادتدر پس مجلسك اتحادى سببيله اول معناى عبادت تداخل ايله تقييد اولنور آيت سجدهده
اولديغى كبى واكر برالك ياخود براياغك طرنقلرين مجلس واحدده قطع ايتسيدى اوزرينه بردم
واجب اولور تراشده اولديغى كبى ربعك كل مقامنه اقامتى ايچون واكر بش پرمقدن اقلنى قطع
ايدرسه صدقه واجب اولور عن قريب ذكر اولنور (اوطاف للقدوم اوللصدر جنبا اوللفرض
محدثا ولوله جنبا فبدنة) ياخود جنب اولديغى حالده طواف قدوم ياخود طواف صدر ايتسيدى
ياخود محدث اولديغى حالده فرض ايچون طواف ايتسيدى واكر طواف فرضده جنب اولسيدى
بدنه واجب اولور يعنى فرضده جنب ايكن طواف ايتسيدى واجب اولان بدنهدر زيرا جنابت
حدثدن اغلظدر پس جبر نقصانى بدنه ايله واجب اولور بينهماده تفاوت اولسون ايچون
ياخود طوافك اكثرين جنب ايكن ايتسيدى ينه بدنه واجب اولورزيرا اكثر ايچون حكم كل واردر
(اوافاض من عرفات قبل الامام) ياخود عرفاتدن امامدن اول چيقسيدى (اوترك الاقل سبع

الفرض

الفرض) ياخود يدى فرضك اقلنى ترك ايتسيدى يعنى طواف زيارتدن اوچ شوطى ياخود
اوچدن اقلنى ترك ايتسيدى دم واجب اولور (وبترك اكثره) واوچ شوطك اكثرينى تركله
يعنى درت شوطى وياردتدن زياده سنى ترك ايتسيدى (بقى محرما حتى يطوفه) اوكيمسه محرم
اولديغى حالده طواف ايدنجه باقى قالور (اوترك طواف الصدر اواربعة منه) ياخود طواف
صدرى ترك ايتسيدى ياخود طواف صدردن درت شوطى ترك ايتسيدى (اوالسعى) ياخود
بين الصفا والمروه سعيى ترك ايتسيدى (اوالوقوف بجمع) ياخود مزدلفهده جمعله وقوفى ترك
ايتسيدى (اوالرمى كله اوفى يوم) ياخود رميك كلبسنى ويابركونى (اوالرمى من الاول اواكثره)
ياخود رمى اولى يارمى اولك اكثرنى ترك ايتسيدى يعنى يوم نحرده جمرهٔ عقبهنك رمينى ياخود
اكثرنى ترك ايتسيدى (اومس بشهوة) ترك لفظى اوزره عطفدر ياخود شهوتله مرأهسنه
يابشسيدى (اوقبل) ياخود شهوتله اوپسيدى (اواخر الحلق اوطواف الفرض عن ايام النحر)
ياخود تراش اولمغى ياخود طواف فرضى ايام نحردن تأخير ايتسيدى (اوقدم نسكا على آخر)
ياخود برعبادتى عبادت اخرى اوزره تقديم ايتسيدى رميدن اول تراش اولمق كبى وقرانه نيت ايدن
كيمسهنك رميدن اول نحرايتمسى وذبحدن اول تراش اولمسى كبى (اوحلق فى حل حاجا اومعتمرا)
ياخود ايام نحرده حاج اولديغى حالده ياخود معتمر اولديغى حالده تراش اولسيدى دم واجب
اولور واما ايام نحرده حرمدن چيقوب حرمك غيريده تراش اولسيدى انك اوزرينه ايكى دم
واجب اولور امام اعظم قتنده زيلعى بويله ذكر ايلدى (اوحرج حاجا من الحرم قبل التحلل)
ياخود حجدن خلاص اولمزدن اول حاج اولديغى حالده حرمدن چيقسيدى (ثم عاد) بعده عودت
ايتسيدى دم واجب اولور (بخلاف معتمر خرج ثم عاد فقصر) معتمر حاجك خلافى اوزرهدركه
حرمدن چيقدقدنصكره عودت ايدوب وساچنى قرقسيدى اول وقت اكا دم لازم كلمز ووقايهده
ديديكه ياخود لحج حلده ياخود لعمرة حلده تراش اولسيدى دم واجب اولور يوخسه حلدن
رجوع ايدوب بعده ساچن قرقوب ياخود اوپوب ياخود يابشن معتمره دم واجب اولماز ديدى
بن ديرمكه بونده وجوهله تكلف واردر وجه اول اولدركه تحقيقا لحج وعمرة قوليله مراد حجك
وعمرهنك احرامندن خروج اجليچوندر وحال بوكه لفظك انك اوزرينه دلالتى تكلفدن خالى
دكلدر بواجلدن فقهادن بعض ديديكه اوحلق قولى ان طيب محرم قولنه متعلقدر اكرچه
واقعه مطابقدكل ايسهده ووجه ثانى اولدركه لافى معتمر قولى ايچون معطوف عليه ظاهردكلدر
اكرچه كيم مرادى ظاهرده تحقيقا بونك معناسى معتمر حرمدن نچان چقسيدى اندنصكره حرمه
عودت ايدوب وساچن قرقسيدى اكا دم لازم كلمز ديمك ايسهده بلكه حق عباره ياخود
حاج تحللدن اول حرمدن چيقسيدى بعده حرمه عودت ايتسيدى دم واجب اولور قبل التحلل
حرمدن چيقوب بعده حرمه عودت ايدن معتمر ساچن قصر ايتسه ياخود اوپسه ياخود شهوتله
يابشسه دم لازم اولماز ديمكدر وجه ثالث اولدركه تحقيقا اوقبل قولنك ظاهرى قصر
قولى اوزره عطفدر توهم اولنور معهذا اوقبل قولى اوحلق قولى اوزره معطوفدر بواجلدن
بومقامده بن عبارتى كورديكك كبى تعبير ايلدم (اودمان) ياخود ايكى دم واجب اولور بابك
اولنده وجب دم قولنده كى دم قولنه عطفدر (على قارن حلق قبل ذبحه) ذبحدن اول
تراش اولان قارن اوزره دمك بريسى قرانك اواندن اول تراش اولديغيچون زيرا قرانك اوانى
ذبحدنصكره در وبريسى ذبحى تراشدن تأخير ايتديكى ايچوندر (وعلى من طاف للركن جنبا او
للصدر فى آخر ايام التشريق طاهرا اولومحدثا فى الاول فدم على مامر) دخى ركن ايچون اولان طوافى
جنبله ايدن كيمسه اوزره ياخود صدر ايچون طوافى ايام تشريقك آخرنده طاهرا صدر ايچون

طواف ایدن کیمسه اوزره واکرکن ایچون طوافده محدث اولورسه مرور ایلدیکی اوزره بردم
واجب اولور یعنی اکر طواف زیارتی جنبله اینسیدی وآخر ایام تشریقده طواف صدری
طاهرا اینسیدی امام اعظم قتنده ایکی دم واجب اولور وامامین بردم واجب اولور دیدیلر واکر
طواف زیارتی محدث اولدیغی حالده اینسیدی وطواف صدری آخر ایام تشریقده طاهرا
اینسیدی اتفاقا دم واجب اولور وفرقی اولدرکه تحقیقا وجه ثانیده طواف صدر طواف زیارته
منتقل اولماز زیرا طواف صدر واجبدر وحدثله اولان طواف زیارتك اعاده سی مستحبه در واجبه
منتقل اولماز ووجه اولده طواف صدرك طواف زیارته نقلی واجب اولدی زیرا اعاده واجبدر
وبوطواف صدرك طواف زیارت مقامنه اقامتده اندن بدنه نك اسقاطی فائده سی واردر
حال بوکه ابتداء احرامده مشروع اولان ترتیب اوزره افعال ایچون عزیمت بولندی
پس ترتیب مشروعك خلافی اوزره ینه باطل اولدی ایمدی طوافی ترتیب مشروع اوزره صرف
ایتمك واجب اولدی اوزرنده سجدهٔ صلبیه اولان کیمسه نجان سهو ایچون سجده اینسیدی
اول سجده صلبیه یه صرف اولنوب سهوه صرف اولنمادیغی کبی پس کانه آخر ایام تشریقده
طواف زیارتی ایدوب طواف صدری ایلمدی پس امام اعظم رحمه الله قتنده طواف صدری ترکی
ایچون بردم واجب اولور وبردم دخی طواف زیارتی نحردن تأخیر ایتدیکی ایچون واجب اولدی
وامامین طواف صدری ترکی ایچون بردم واجب اولور طواف زیارتی تأخیر ایچون برشی یوقدر دیدیلر
(وتصدق) بابك اولنده اولان وجب قولنك فاعلی اوزره یاخود ودمان قولی اوزره عطفدر
(بنصف صاع من بر ان طیب اقل من عضو) واکر برعضودن اقلی تطییب ایدرسه بغدایدن
نصف صاع تصدق واجب اولور (اوستر رأسه اولبس اقل من یوم اوحلق اقل من ربع رأسه
اوقص اقل من خمسة اظفار) یاخود برکوندن اقل وقتده باشنی اورتسیدی ویاخود دیکلمش
ثوب کبسیدی یاخود باشنك ربعندن اقلنی تراش اینسیدی یاخود بشدن اقل طرنقلرین قطع
اینسیدی کذلك بغدایدن نصف صاع تصدق واجب اولور (اوطاف للقدوم اوللصدر محدثا
اوترك ثلثة من سبع الصدر اواحدی جمار ثلث اوحلق رأس غیره) یاخود طواف قدومی وطواف
صدری محدث اولدیغی حالده اینسیدی یاخود طواف صدرك یدی شوطنك اوچنی ترك اینسیدی
یاخود اوچ جمره نك برینی ترك اینسیدی یاخود محرم آخرك باشنی تراش اینسیدی بغدایدن
نصف صاع تصدق واجب اولور (وذبح اوتصدق بثلثة اصوع طعام علی ستة مساکین)
دخی اول کیمسه ازوزرینه ذبح واجب اولور یاخود التی مسکین اوزرینه اوچ صاع بغدایدن
طعام تصدق ایتمك واجب اولور (اوصام ثلثة ایام) یاخود اوچ کون صائم اولمق واجب اولور
یعنی بواوچ شیئك بیننده مخیردر (وان طیب اوحلق بعذر) واکر محرم اولان کیمسه معذور
اولمغله رایحهٔ طیبه استعمال ایدرسه یاخود تراش اولورسه (ووطؤه واوناسیا قبل وقوف فرض
یفسد حجه) و وطؤه مبتدا وخبری یفسد حجه قولیدر یعنی محرمك وطئی کرك اونتمغله اولسون
فرضه وقوفدن اول حجنی افساد ایدر (ویمضی ویذبح ویقضی) یعنی حج فاسدك اتمامی واجب اولور
وبرقربان واجب اولور واکاسنهٔ آتیه ده حجی قضا لازم اولور (ولم یفترقا) حال بوکه اول کیمسه
مرأه سندن وقت قضاسنده مفترق اولمق واجب اولمدی (وبعد وقوفه لم یفسد) وفرضه
وقوفدنصکره وطئی حجنی افساد ایتمز (ویجب بدنة) وبربدنه واجب اولور (وبعد الحلق
یجب شاة) وتراشدنصکره وطئ ایدرسه برقیون قربان واجب اولور (وفی عمرته قبل طواف
اربعة یفسدها) وعمره سنده درت طوافدن اول وطئ اینسیدی عمره یی افساد ایدر (فیمضی
ویذبح ویقضی) پس فاسد اولان عمره سنی اتمام ایدر وقربان ایدر وعمره سنی قضا ایدر

(وبعد اربعة) وعمره سنك درت شوطنی طوافدنصکره وطئ اینسیدی (ذبح ولم یفسد)
برقربان ایدر وعمره سنی افساد ایتمز (اوقتل محرم صیدا) یاخود محرم اولان کیمسه برصید
قتل اینسیدی (اودل علیه قاتله مطلقا) یاخود محرم صیدك قاتلنه دلالت اینسیدی برابردر
کرك اول مرهده اولسون کرك اولمسون وکرك سهوا اولسون وکرك قصدا اولسون
اول محرم اوزره جزاسی لازم کلور یعنی واجب اولور (ولوسبعا غیر صایل) اکرچه کیم صید یرتیجی
اولوب حمله ایتمزسه ده (ولاشئ للصایل) وسبع صایل ایچون برشی یوقدر یعنی صید حمله ایدیجی
یرتیجی حیوان اولورسه انکیچون محرم اوزره جزا واجب اولماز (اومستأنسا اوحماما مسرولا)
یاخود انسانه مأنوس اولمش حیوان اولورسه یاخود مسرول کوکرجن اولورسه مسرول
برکوکرجندر که ایکی ایاقلری چاغشرلیدر امام مالك حمام مسرول الفت ایتمش قوشدر قاز
کیبدر دیدی بزدیرزکه اصل خلقتده صیددر آغرلغندن اوچماز (اومضطرا الی اکله) یاخود
محرم صیدك اکلنه آجلغندن یاخود برغیری ضرورتله مضطر اولورسه صیدك جزاسی
واجب اولور (وهو) واول جزاء (ماقومه عدلان فی مقتله اوفی اقرب مکان منه) صیدك
قتل اولندیغی مکانده یاخود قتل اولنان موضعه قریب مکانده ایکی عادل کیمسه نك
تقدیر ایتدیکی شیدر (وفی السبع لایزید علی الشاة) وصید سبع یعنی یرتیجی حیوان
اولورسه جزاسی برقیون اوزره زیاده اولماز اکرچه کیم صید قیوندن اکبر اولورسه ده
(ثم له ان یشتری به هدیا ویذبحه بمکة) اندنصکره اول صید ایچون برهدی اشتری ایدوب
مکه ده اول هدیی محرم ایچون ذبح ایلمك واردر (اوطعاما ویتصدق علی کل مسکین نصف صاع بر)
یاخود اول محرم طعام اشتری ایدوب قنغی مکانده اولورسه هرمسکینه بغدایدن نصف صاع
(اوصاع من تمر اوشعیر لااقل منه) یاخود خرمادن ویاشعیردن برصاع تصدق ایتمك واردر
برفقیره بوندن اقل تصدق اولماز (اویصوم عن طعام کل مسکین یوما) یاخود هر برمسکینك
طعامی ایچون برکون صائم اولور (وان فضل عن طعام المسکین) واکر طعام مسکیندن
فضله باقی قالورسه طعام مسکین نصف صاعدر فضله قلان اندن اقلدر (تصدق به) اول
فضله یی دخی تصدق ایدر (اوصام یوما) یاخود اول فضله بدلی برکون صائم اولور (ویجب
مانقص بجرحه ونتف شعره وقطع عضوه) واول محرم صیادك صیدی یاره لمسی ایله یاخود
تویینك یولنمسی ایله ویاخود عضونك قطع اولنمسیله ناقص اولان شئ واجب اولور یعنی
محرم برصیدی یاره لسیدی یاخود صیدك برعضوینی قطع اینسیدی بعض ایچون کل ایله
اعتبار جهتندن نقص اولان شیئله ضامن اولور (والقیمة) وصیدك کامله قیمتی واجب اولور
(بنتف ریشه وقطع قوائمه) قنادینی یولمغله واایاقلرین قطع ایتمکله حتی حیز انتفاعدن
چقمش اولور زیرا صیاد اول صیددن آلت امتناعی ازاله ایدوب امنیتی فوت ایتمسیله کلنی ضایع
ایتمش کبی اولدی ایمدی جزاسنه ضامن اولور (وکسر بیضته) یعنی صیدك یمرطه سنی قرمسیله
اوزرینه یمرطه نك قیمتی واجب اولور زیرا یمرطه صیدك اصلیدر واول یمرطه ایچون صید
اولمغه لیاقت واردر پس اول یمرطه احتیاطا صید منزله سنه تنزیل اولندی مادامکه فاسد
اولمیه واکر اول قربلان یمرطه اصلنده فاسد ایسه انی کسر ایدن کیمسه اوزرینه برشی لازم
کلمز (وکسره وخروج فرخ میت) وصیدك یمرطه سی قرمسیله وایچندن میت یوریسی چقمغله
اول یورینك دری اولدیغی حالده قیمتی واجب اولور بومسئله بلمکدن خالی دکلدرکه اول
یوری دری ایدی یمرطه قرلمغله فوت اولدی یاخود بلنورکه تحقیقا اول یوری قرلمزدن اول
میت ایدی یاخود بلنمزکه اول یورینك موتی یمرطه قرلمغله میدر یوخسه قرلمغله دکلیدر پس

اول يو رينك درى اواوب يمرطه قرلمغله فوت اولديغى بلندى ايسه يمرطه نك قيمتنه قران كيمسه
ضامن اولور واكر يمرطه قرلمزدن اول يورينك ميت اولديغى بلندى ايسه اول يمرطه يى قران
كيمسه يه برشئ لازم كلمز واكر يورينك موتى قرلمغله اولديغى بلنمزسه قياس بودركه يمرطه دن
غيرى يه ضامن اولميه زيرا يورينك حياتى معلوم دكلدر واستحسانا اول يمرطه يى قيرن كيمسه
اوزرينه يورينك ديرى اولديغى حالده قيمتى واجب اولور زيرا يمرطه يورى درى چقمق ايچون
حاضرلنمشدر ووقتندن اول قرمق موتنه سببدر انك جزاسى احتياطا يوريتك درى اولديغى
حالده قيمتنه نقل اولنور (وذبح الحلال صيد الحرم) دخى حلال اولان كيمسه حرمك صيدينى ذبحله
اوزرينه قيمتى واجب اولور اول قيمتى تصدق ايله قيدك فائده سى عن قريب ذكر اولنور (وحلبه)
ودخى صيد حرمك سودينى صاغمسيله سودينك قيمتى واجب اولور زيرا سود صيدك اجزاسندندر
پس صيدك كلنه مشابه اولدى (وقطع حشيشه وشجره النابت) وحرمك قورو اوتلغنى وبنفسه
بتن شجرينى قطعله (وليس مماينبته) حال بوكه اول ناسك ديكمسيله دكل (ولوكان مملوكا)
كركسه اول شجر مملوك اولسون مصنفك بوقولى وقايه نك غيريده واقع اولان غير مملوك
قوللرينه اشارتدر اول قول مفيد دكلدر زيرا هدايه شارحلرى وانلرك غيريلرى ديديلركه تحقيقا
حرمك قورو اوتلوغى وشجرى ايكى نوعدر برى اول شجردركه انى انسان تربيه سيله بترمشدر
وبرنوعى بنفسه كندو بتندرو بوايكيسنك هر برى ايكى نوعدر زيرايا انسان تربيه سيله بتنى جنسندندر
ياخود دكلدر نوع اول يعنى انسان تربيه سيله بتن جنسندن اولان ايكى نوعيله جزا ايجاب ايلمز
وانسان تربيه سيله بتن جنسندن اولميانك نوع اولى كذلك جزا ايجاب ايلمز واما نوع ثانيدن قسم
ثانى كه بنفسه بتوب ناسك تربيه سيله بتن جنسندن دكلدر انده حكم برابردر كرك برانسانك ملكنده
تربيه سيله بترمكله ملكى اولسون وكرك تربيه سز بتمكله ملكى اولسون قيمتى لازمدر حتى فقها ديديلركه
بر كيمسه تربيه سيله ملكنده ام غيلان بتروب وبرآخرانى قطع ايتسيدى اول قاطع اوزرينه اول ام
غيلانك مالكى ايچون قيمتى لازم كلور ودخى قاطع اوزره حق شرع ايچون قيمة اخرى لازم كلور
(الاماجف) مكركه اول شجر قورومش اوله اول وقت بلاغرم قطعى جائز اولور (ولاصوم
فى الاربعة) ودرت شيده صوم اولماز يعنى محرم حرمك حلال اولان صيدنك ذبحنده وسودينى
صاغمقده وقورو اوتلغنى قطعده قيمت بدلى صائم اولمق لازم كلمز زيرا بومقامده واجب اولان
قيمتدن غرامتدر كفارت دكلدر پس ضمان اموال مشابه اولدى ايمدى صومله ادا اولنماز
ومصنفك ذبح حلال ديمسنه باعث اولدركه ذبح ايدن كيمسه محرم اولسيدى كفارتى صومله ادا
اولنور نهايه ده بوبله ذكر اولندى (ولايرعى الحشيش فى الحرم ولايقطع الا الاذخر) حرمده قورو
اوتلق ايله حيوان اوتارلمز وقطع اولنماز الامكه آيروغى دنيلان نبات اوتاريلور وقطع اولنور
نبى عليه الصلاة والسلامك * لايختلى خلاها ولايعضد شوكها * قول شريفى ايچون يعنى حرمك
ياش اوتلغى بچلمز وديكنى قطع اولنماز بيوردى واما مكه آيريغنى رسول الله عليه الصلاة
والسلامك استثنا بيورديغيچون پس انك قطعى وحيوان رعى اولنمسى جائز اولدى (والكمأة)
ومانارك دخى قطعى جائز اولدى زيرامانتار نبات جمله سندن دكلدر (وصدقة وان قلت
بقتل قملة اوجراد) ومحرم ايچون كهله نك وچكركه نك قتلى ايله صدقه واجب اولور اكرچه اول
صدقه قليل ايسه ده (ولاشئ بقتل غراب وحداءة وعقرب وحية وفارة وكلب عقور) وقرغه نك
ودولنكجك وعقربك ويلانك وفاره نك وكلب عقورك قتليله محرمه برشى لازم كلمز بعض روايتلرده
قورد دخى ذكر اولندى وبعض كلب عقورايله مراد قورد در ديدى (وبعوض وبرغوث وقراد
وسلحفات) ودخى سورى سكك وپوره وكنه وقبلو بغه نك قتلى ايله برشى لازم كلمز (وله ذبح

البقر والشاة والبعير والدجاج والبط الاهلى) ومحرم ايچون قره صغرى وقيونى ودوه يى وتاوغى
واوقازينى ذبح ايلمك جائزدر (واكل ماصاده حلال وذبحه بلادلالة محرم وامره به) دخى محرم
اولميان كيمسه نك صيد ايلديكى شيئك اكلى شويله كه محرم اكا صيد ايچون دليل اولمقسزين
وذبح ايچون اكا امرايتمكسزين اوله اول صيدك محرم ايچون اكلى جائز اولور (حلال دخل الحرم
بصيد فى يده ارسله) برحلال يعنى محرم اولميان كيمسه النده صيد ايله حرمه داخل اولسيدى
اول صيدى آزاد ايتمك لازم كلور هدايه ده ديديكه بركيمسه حرمه صيد ايله داخل اولسه اول كيمسه
اوزره اول صيدى آزاد ايتمك لازم كلور اكراول صيد اول كيمسه النده ايسه وصاحب نهايه ديديكه
اول صيد ايله حرمه داخل اولان كيمسه محرم اولميساندر حتى خلاف شافعى ظاهر اوله زيرا
تحقيق بچان اول كيمسه محرم اولسيدى اول صيدى آزاد ايتمك واجب اولمسى حرمه داخل
اولمغه متوقف اولماز زيرا محرم اولان كيمسه اوزره صيدك آزاد اولنمسى بالكلية احرام ايله بالاتفاق
واجب اولور ديدى بو اجلدن حلال دخل الحرم ديدم فى يده قوليله مراد يد حقيقيه دركه
اول يد جارحه در حتى اول كيمسه حرمه داخل اولدقده صيد انك يوكنده وياخود قفسنده
اولسيدى اول صيدى آزاد ايتمك واجب اولماز بونى تاج الشريعه ذكر ايلدى ارسله قولى
صيدى اول كيمسه اوزره صاليورمك واجب اولورديمكدر (ورد بيعه ان بقى) وبيعى رد اولنور
اكر مبيعك عينى مشترى يدنده باقى ايسه يعنى شول صيدك بيعى كه محرم اولان ويا محرم اولميان
اول صيد ايله بله حرمه داخل اولدقدنصكره واقع اوله اكر مشترى يدنده باقى ايسه رد اولنور
زيرا بيع فاسددر وياباطلدر (والاجزى) واكر مشترى يدنده باقى دكل ايسه بايع مشتريدن الديغى
قيمتى اعطى ايدر (كبيع المحرم صيده) محرم اولان كيمسه صيدينى بيع ايلديكى كبى محرمك
بيع ايلديكى رد اولنور اكر صيد قائم ايسه واكر ضايع اولدى ايسه قيمتى واجب اولور برابردر
كرك محرمه بيع ايتسون كركسه محرم اولميانه بيع ايتسون (لاصيدا) ارسله لفظنك ضميرى
اوزره معطوفدر (فى بيته اوقفص معه ان احرم) محرم اولان كيمسه نك بيتنده وياخود يله سنجه
اولان قفسده كى صيدى محرم اولمغله صالى ويرمك واجب اولماز زيرا احرام صيدك مالكينى
ومحافظه سنى منافى دكلدر مسئله اولى بونك خلافى اوزره دركه كرك محرم وكركسه محرم اولميان
صيد ايله بله حرمه داخل اولدقدنصكره صاليورمك لازم كلور زيرا اول صيد همان حرمك
اولدى ايمدى اكا تعرضى ترك ايتمك واجب اولدى (ارسل صيدا فى يد محرم ان اخذه حلال
ضمن والافلا) اكر محرم اولميان كيمسه محرمك يدنده اولان صيدى اخذ ايدوب صاليورسيدى
اول صيدك قيمتنه ضامن اولور اكر اخذ ايدوب صاليورن كيمسه محرم اولورسه ضمان
لازم كلمز (قتل محرم صيد مثله يجزى كل) برمحرم كيمسه كندوكبى برمحرمك صيدينى قتل ايتسيدى
اول صيدك جزاسى ايكيسنده ده لازم كلور يعنى هر برينه صيدك جميع قيمتى لازم كلور زيرا صيدك
آخذى اولان محرم صيدك امين اولمسنى فوت ايتمكله متعرضدر وقاتل اولان اول امنك تفويتنى
مقرر قلمجيدر ومقرر قلمق ايسه تضمين حقنده ابتدا كيدر قبل الدخول طلاق شاهدلرينك
شهادتدن رجوع ايلدكلرنده اولديغى كبى (ويرجع آخذه على قاتله) ايمدى اول صيدك
آخذى قاتلى اوزره رجوع ايدر زيرا قاتل قتلى سببله اخذى علت قيلدى پس علتك
علته مباشرت معناسنه اولدى ايمدى ضمانله قاتل اوزره نقل اولنور (مابه دم على المفرد
فعلى القارن دمان) شول شيكه اول شى سببيله مفرد بالحج اوزره بردم لازم كله اول شيئله قارن اوزره
ايكى دم لازم كلور برى حج ايچون وبرى عمره ايچون (الابجواز الميقات غير محرم) الا محرم
اولمديغى حالده ميقاتى تجاوز ايدرسه قارن ايچون بردم واجب اولور زيرا قارن اوزره ميقات

قنده واجب اولان احرام واحددر زيلعى شيخ الاسلامدن نقـل ايتديكه تحقيقـا قارن اوزره
ايكى دمك واجب اولمسى عرفه ده وقوفدن اول واقع اولديغى وقتده در واما عرفه ده وقوفدنصكره
جـاعده قارن اوزره ايكى دم واجب اولور ومحظوراتدن غيريده بردم واجب اولور (يثنى جزاء
صيد قتـله محرمان) ايكى محرمك قتل ايلديكى برصيـدك جزاسى ايكى اولور زيرا بوجزاء فعلك
جزاسيدر فعل ايسه متعدددر جزادخى متعدد اولور (و يتحد لو قتل صيد الحرم حلالان) اكر
حرمك برصيدينى محرم اولميان ايكى كيمسه قتل ايتسيدى جزاسى متحد اولور زيرا حرمك صيدينك
جزاسى جزاء محلدر محل ايسه بردر جزادخى بر اولور (بطل بيع المحرم صيدا وشراءه وحرم ذبحه
وغرم قيمة ما اكل) محرمك صيدى بيع ايلمسى وشرا ايلمسى باطل اولدى وذبح ايلمسى حرام
اولدى واكل ايتديكنك قيمتنه ضامن اولور (لامحرم لم يذبحه) ذبح ايلمين محرم آخرا كل ايتسيدى
ضامن اولماز لامحرم قولى غرم قولنك ضميرينـه عطفدر فصل ايچون جائز اولدى (ولدت
ظبية اخرجت من الحرم وماتا يغرمهمـا) بركيك حرمده طغورسيدى بر كيمسه اول كيكى ولدى
ايله حرمدن اخراج ايلدكده ايكيسيده فوت اولسيدى اخراج ايدن كيمسه ايكيسنه ده ضامن
يعنى كيكه وولدينه ضامن اولور زيرا صيد حرمدن چقدقدنصكره شرعا امين اولمغه مستحقدر
بوا جلدن اول كيكى موضعنه رد ايتمك ايجاب ايدر ايمدى بورد برصفة شرعيه در كه كيكك ولدينه
سرايت ايدر نتكيم حرا ولمقده ورق اولمقده وكتابتده وبونلرك مثللى ده اولان سرايت كبى
(وان ادى جزاءه ثم ولدت لم يجزه) واكر كيكك جزاسى ادا اولندقدنصكره طغورسيدى اول كيمسه
اوزره ولدينك جزاسى لازم كلمز (اذ بعد اداء جزاء الام لم تبق امنة) زيرا اناسنك جزاسى ادا
اولندقدنصكره امين اولديغى حالده باقى قالماز زيرا خلفك وصولى اصلك وصولى كبيدر (آفاقى
اراد الحج او العمرة) آفاقى اولان بر كيمسه حج وعمره يى مراد ايتسيدى حج وعمره نك ارادتلرى قيد نه
باعث اولدر كه زيرا بو ايكسندن برينى مراد ايلمسه ميقـاتك مجاوزه سيله انك اوزرينـه برشى
واجب اولماز (وجاز ميقـاته لزم دم) اول حج وعمره يى مراد ايدن افاقى ميقاتى تجاوز ايتسيدى
اكا بردم لازم كلور (فان عاد فاحرم او محرما) پس اكر ميقـاتى تجاوز ايدن افاقى ميقـاته عودت ايتسه
ياخود طريقده محرم اولديغى حالده عودت ايلسه (لم يشرع فى نسك ولبى) مناسكدن برنسكه
شروع ايتمدين ابتدا ايديجى اولديغى حالده تلبيه دخى ايتسه (سقط) اكا لازم كلان دم ساقط اولور
مصنفك ولبى قولى امامين قولندن احترازدر كه زيرا امامين قتنده محرم اولديغى حالده ميقـاته عودت
ايتمسى دمك سقوطنه كافيدر وامام اعظم قتنده محرم اولوب وتلبيه ايديجى اولديغى حالده عودت
ايتمكدن لابددر (والافلا) واكر ميقاته عودت ايتمزسه ياخود مناسكدن برنسكه شروعدنصكره
عودت ايتسه طواف ياخود استلام حجر ايتمكله ابتدا ايدوب بعده عودت ايتسه دم ساقط اولمـاز
(كمكى يريد الحج ومتمتع فرغ من عمرته وخرجا من الحرم واحرما) مكى اولان كيمسه كبى كه حج مراد ايدر
ومتمتع كبى كه عمره دن فارغ اوله وحرمدن چقار واحرامه كيره لر بونلره دم لازم اولمقده مسئلهٔ اولى يه
مشابه در زيرا مكينك احرامى حرمدندر وعمره ايله متمتع اولان دخى وقتـا كه مكه يه داخل اولوب
عمره كتورمك اولور واحرامى حرمدن اولور ايمدى بونلرك اوزرينه ميقـاتى احرامسز تجاوز
ايتـدكلرى ايچون دم واجب اولور (دخل كوفى البستـان لحاجة فله دخول مكة بلا احرام
وميقـاته البستان كالبستـانى) بركوفى برحاجت ايچون بستان نام موضعه داخل اولسـيدى
اول كيمسه ايچون احرامسز مكه يه دخول واردر وانك ميقـاتى بستانى اولان كبى
بستاندر بستان بنى عامر برموضعدر كه ميقـاتك داخلنده ومكه نك خارجنده در
پس اكر كوفى اولان كيمسه حاجتى ايچون اول موضعه داخل اولسيدى انك اوزرينـه

احرام واجب اولماز زيرا بستان واجب التعظيم دكلدر ايمدى كوفى اكا داخل اولسه
اول بستان اهلنه ملحق اولور حال بوكه اهل بستان ايچون مكه يه بلا احرام داخل اولمق
جائز اولور لكن اكر حج مراد ايدرسه انك ميقاتى بستاندر يعنى شول اهل حلك جميعسى كه بستانله
حرم بيننده در بستانى كبيدر (ولاشئ عليهمـا) بستانينك وبستانه داخل اولانك اوزرلرينه
برشئ لازم كلمز (ان احرما من الحل ووقفا بعرفات) حلدن احرامه كيروب وعرفاتده وقفه يه
طورورلرسه زيرا انلر ميقاتلرندن محرم اولديلر (فاذا دخل مكة بلا احرام لزم حج وعمرة وصح منه)
ايمدى چقان بلا احرام مكه يه داخل اولسه اكا حج ياخود عمره لازم كلور ومكه يه بلا احرام دخولى
سببيله لازم كلان شئ اندن صحيح اولور (لو خرج) اكر اول مكه يه دخولى سنه سنده ميقاته
چقوب احرامه كيررسه (وحج عما عليه فى ذلك العام) واول سنه ده اوزرينـه لازم كلان
حجى ايدرسه صحيح اولور (لا بعده) اول سنه دنصكره صحيح اولماز وامام زفر حجى صحيح اولماز قياسده
بودرندرسببيله اكا لازم كلان شئ اعتباريله وسنه تحويل ايلديكى وقتده ايتمش كبى اولوردى
وبزم ايچون صحيح اولمسنه علت اولدركه تحقيقا اول كيمسه ترك ايلديكى شيئى وقتنده تدارك
ايلدى زيرا انك اوزرينـه واجب اولان مكه يه دخولى وقتنده بو بقعه يه تعظيما محرم اولمقدر
بوخسه على التعيين انك احرامى دخول مكه ايچون اولمق دكلدر سنه تحويل ايتدكدنصكره
اولان بونك خلافى اوزره دركه زيرا ذمتنده دين اولدى ادا اولنماز الا احرامله مقصود اولديغى
وقتده ادا اولنور نته كيم اعتكاف منذورده اولديغى كبى كه زيرا اعتكاف بوسنه نك رمضاننده
صومله ادا اولنور ايكنجى سنه ده اولماز نته كيم مرور ايتدى (جاز ميقاته فاحرم بعمرة وافسدها مضى
وقضى ولادم لترك ميقاته) بر كيمسه ميقاتى بلا احرام تجاوز ايتسيدى پس عمره ايچون احرامه
كيروب وعمره سنى افساد ووقت بلجدكدنصكره قضا ايتسيدى ميقاتى ترك ايتديكى ايچون
اكا دم يوقدر زيرا اول كيمسه قضاسنده حق ميقاتى احرامله ميقاتدن قضا ايديجى اولدى
(مكى طاف لعمرة شوطا فاحرم بالحج رفضه) بر مكى كيمسه عمره ايچون برشوط طواف ايتدكده
حج ايچون محرم اولسيدى حجى ترك ايدر يعنى او كيمسه اوزره حجى ترك لازم اولور امام اعظم
قتنده انك اوزرينـه بناء كه تحقيقا مكى ايكى احرامك بيننى جمعدن منع اولنمشدر واما مين
قتنده عمره يى ترك ايدر (وعليه دم) وانك اوزرينه دم لازم كلور (وحج وعمرة) وحج وعمره نك
قضاسى لازم كلور زيرا اول كيمسه شروعدنصكره حجك بلجمسندن عاجز اولديغى حيثيتله
حجى فوت ايتمش كبيدر ايمدى فايت حج اوزره حج وعمره نك قضاسى لازم كلور (ولو اتمهما)
واكر حج وعمره دن هر برين ترك ايتميوب ايكسينده تمام ايدرسه (صح) صحيح اولدى زيرا اول
كيمسه التزام ايلديكنى ادا ايلدى لكن ايكيسنى جمع منهى عنهدر وافعال شرعيه دن
مشروعيتى محققدر (وذبح) ولكن عملنده منهى عنهى ارتكابله نقصانى ايچون دم لازم اولور
وبودم مكى ايچون دم جبردر وافاقى ايچون دم شكردر (من احرم بالحج ثم يوم النحر باخر) بر كيمسه
حج ايچون محرم اولسيدى اندنصكره يوم نحرده حج آخر ايچون محرم اولسيدى (فان حلق للاول
لزم الاخر بلادم) پس اكر اول كيمسه حج اول ايچون تراش اولسيدى حج آخر اكا لازم كلور
حتى سنهٔ آتيه ده بلا دم قضا ايدر (والا) واكر حج اول ايچون تراش اولمدى ايسه (فبه) حج آخر دم
ايله لازم كلور (قصر اولا) احرام ثانيدنصكره صاچنى كرك قصر ايتسون كرك ايتمسون بونك
اصلى اولدركه تحقيقا حج ايله عمره نك ايكى احرامنى جمع ايلمك بدعتدر پس اكر اول كيمسه
احرام اولده تراش اولدى ايسه ايكى حجك بيننى جمع ايتمش اولمادى انك اوزرينه جمعك دمى
واجب اولماز واكر احرام اولده تراش اولمدى ايسه حج وعمره نك احراملرين جمع ايتمش اولور

بوندنصكره اكر تراش اولمسه حج اولدن تحلل ايدر وثانى اوزره جنايت ايدر زيرا اوقاتنك غيريده
محرم اولدى ايمدى انك اوزرينه اجماعا دم لازم كلور واكر سنهٔ آتيده حج ايدنجه تراش اولمدى
ايسه امام اعظم قتنده انك اوزرينه دم لازم كلور تراشى احرام اولدن تأخير ايلديكى ايچون
مصنفك والافبه قصرا ولاقولنك معناسى بودر (آتى بعمرة الا الحلق) بركيمسه عمره نك افعالن بالجمله
ادا ايدوب انجق تراش قالدقده (فاحرم باخرى ذبح) حج آخردن محرم اولسيدى اول كيمسه اوزرينه دم
لازم كلور زيرا اول كيمسه حج وعمره نك ايكى احراملرين جمع ايتدى بو ايسه مكروه در ايمدى اكا دم
لازم كلور (آفاقى احرم بالحج ثم بها لزماه) آفاقى اولان بركيمسه حج ايچون محرم اولسيدى
اندنصكره عمره ايچون محرم اولسيدى ايكيسيده اكا لازم كلور زيرا آفاقى ايچون حج ايله عمره يى
جمع ايتمك مشروعدر قران كبى (وبطلت بالوقوف قبل افعالها لا بالتوجه الى عرفات)
وعمره نك افعالنى ادا ايتمزدن مقدم عرفاتده وقفه يه طورمغله عمره باطل اولور يوخسه توجه
ايتمكله باطل اولماز (فان طاف له) واكر حج ايچون طواف قدومى ادا ايتسيدى (ثم احرم بها)
اندنصكره عمره ايچون محرم اولسيدى (فضى عليهما ذبح) پس انلرى ايشلسيدى انك
اوزرينه دم لازم كلور زيرا اول كيمسه افعال عمره وى افعال حج اوزره بنا ايديجى اولدى
(وندب رفضها) ايمدى عمره يى ترك مندوب اولدى زيرا احرام حج اعمالندن برشيله متأكد
اولدى حج ايچون طواف ايدن بونك خلافيدر (فان رفض قضى) پس اكر عمره يى ترك ايدرسه
عمره ده شروعنك صحتى ايچون قضا ايدر (وذبح) وعمره يى ترك ايتديكى ايچون قربان ايدر
(حج فاهل بعمرة يوم النحر اوفى ثلثة تليه) وبركيمسه حج ايدوب يوم نحرده ياخود يوم نحرى
ولى ايدن اوچ كونده عمره ده رفع صوتله تلبيه ايتسيدى اول كيمسه ايچون عمره لازم كلور زيرا
حج ايله عمره نك احراملرينك بينى جمع ايتمك صحيحدر (ورفضت) وعمره يى ترك ايتمك لازم
كلور زيرا اول كيمسه ركن حجى اولكه وقوفدر ادا ايتسدى ايمدى افعال عمره يى افعال حج
اوزره من وجه بنا ايتمش اولور حال بوكه بو ايام ايچنده عمره مكروه اولدى (وقضيت مع دم)
وترك ايتديكى عمره يى قضا ايدر دم ايله بله (واذا مضى عليها صح ويجب دم) واكر
ترك ايتديكى عمره يى كتورر ايسه صحيح اولور ومكروه ايتديكى ايچون دم واجب اولور
(فائت الحج اهل به او بها رفض وذبح) يعنى حجى فوت ايدن كيمسه حج ايچون وياعمره
ايچون محرم اولسيدى احرامى ترك ايلمك واجب اولور وافعال عمره ايله تحلل ايدر زيرا حجى
فوت ايدن كيمسه بويله ايتمك واجب اولدى اندنصكره حج وعمره دن قنغيسى ايله محرم
اولدى ايسه انى قضا ايدر وقربان ايدر وحجك احرامنى تركه سبب اولدركه زيرا اول كيمسه
حج وعمره نك احراملرينك بينى جمع ايتمش اولور ايمدى عمره يى ترك ايدر وعمره نك احرامنى تركه
باعث اولدركه زيرا اول كيمسه حجى فوت ايلديكى ايچون حلال اولمق اوزرينه واجب اولدى پس
احرامله ايكى عمره نك بينى جمع ايلمش اولور ايمدى عمرهٔ ثانيه يى ترك ايدر وانك اوزرينه دم
واجب اولمغه باعث اولدركه اداسندن مقدم ترك ايله تحلل ايتديكى ايچوندر

✱) باب محرم احصر (✱

بو باب احصار اولنان محرمك احوالى بيانده در احصار لغت يوندن مطلق منعه ديرلر
حصره العدو واحصره المرض دينلور وشرعا محرم اولان كيمسه يى عدو وياخود برمرضدن حجك
ياخود عمره سنك تمامنه واصل اولمسندن خوفك منعنه ديرلر (احصر بعدو اومرض) فقان
محرم عدو ايله ويامرض خوفيله محاصره اولنسيدى انك ايچون تحلل جائز اولور بوتقديرجه
(بعث المفرد بالحج دما والقارن دمان) احصار اولنان كيمسه مفرد بالحج ايسه برقيون ياخود

برقيونك قيمتنى وقارن بالحج اولان ايكى قيون وياايكى قيونك قيمتنى كوندرر (وعين يوم الذبح
فى الحرم) واول قيونك حرمده ذبح اولنجغى كونى تعيين ايدر حلده تعيين ايتمز يعنى قيون
كونددركى كيمسه حرمده ذبح ايتمكه بعينه بركون تعيين ايدر وقارن ايكى قيون كوندرمكه
باعث اولدركه ايكى احرامدن تحلله محتاج اولديغيچوندر (ولوقبل يوم النحر) اكرچه كيم
اول تعيين ايلديكى كون كه يوم ذبحده يوم نحردن مقدم اولورسه ده وامامين قتنده عمره ايله
محصر اولدى ايسه ده ذكر اولنان كبيدر واكر محصر بالحج اولورسه انك ايچون ذبح جائز
اولمادى الا يوم نحرده جائز اولدى (وبذبحه يحل بلا حلق ولا تقصير) اول قيونك ذبح
اولنمسيله محصر تراش اولمقسزين وشعرينى قرقمقسزين احرامدن محلال اولور بوقول وقايه نك
قبل حلق وتقصير قولندن اولى در (وعليه ان حل من حج حج وعمرة) واول كيمسه اوزره اكر
حجدن محلل اولدى ايسه حج وعمره لازم كلور شروعله حج لازم كلور وتحلل ايچون عمره لازم
كلور زيرا اول تحلل فايت الحج معناسنه در (ومن عمرة عمرة) اكر عمره دن محلل ايسه عمره لازم
كلور اولكه عمره نك قضاسيدر (ومن قران حجة وعمرتان) واكر محصر قران بالحج ايسه
برحج وايكى عمره لازم كلور واما حج ايله عمره نك برينه سبب مفرد بالحجده اولديغى كبى فايت الحج
معناسنده اولمغله در واما عمره نك ايكنجيسنه سبب شروعك صحتندنصكره اندن چيقديغى ايچوندر
(واذا زال احصاره) وقچان قارن اولان محرمك احصارى زائل اولسيدى (وامكنه ادراك
الهدى والحج توجه) واكا هديه وحجه يتشمك ممكن اولسيدى اكا حجى ادا ايتمك ايچون توجه
لازم كلور وانك ايچون تحلل جائز دكلدر زيرا هدى ارسالى هديك ادراكندن عجزى
ايچون ايدى پس ادراكدن بدل حكمنده اولدى تحقيق بدل ايله مقصودك حصولندن مقدم
اصل اوزره قدرت حاصل اولدى ايمدى بدله اعتبار ساقط اولدى صومله كفارت
ايدن كيمسه كبيكه قچان صومدن فارغ اولمزدن اول برعبدك رقبه سنه قادر اولسه اول كيمسه
اوزره عتق واجب اولور بودخى انك كبيدر واول هدى ايچون دبلديكنى ايدر زيرا اول هدى
انك ملكيدر وانى برجهته تعيين ايدر پس اندن مستغنى اولور (ومع احدهما فقط او بدونهما له
ان يحل) واول محرم محصرك احصارى زائل اولدقده حج ايله هديك ايكيسندن برينه
يتشمكله ياخود ايكيسنه ده يتشمك ممكن اولمامغله انكيچون تحلل جائزدر پس اكر هديه
يتشوب حجه يتشمسه تحلل ايدر زيرا اصلدن عاجز اولدى وكذلك حجه يتشوب هديه يتشمزسه
استحسانا تحلل ايدر زيرا تحلل ايلمسه مالى مجانا ضايع اولور مالك حرمتى ايسه نفسك حرمتى
كبيدر ايمدى تحلل ايدر تنكيم نفسى اوزره خوف ايتسيدى تحلل جائزدر وكذلك ايكيسنه ده
ممكن اولميوب مقصود فوت اولديغى ايچون تحلل جائزدر (ومنعه بمكة عن ركنى الحج) ومحرمك
مكه ده حجك ايكى ركنندن منع اولنمسى يعنى طوافدن ووقوفدن منعى (احصار له) محرم ايچون
احصاردر اكر انك اوزرينه افعاله وصول متعذر اولورسه محصر اولور تنكيم حلده وصول
متعذر اولديغى كبى (لا عن احدهما) حجك ايكى ركننك برندن منعى ايله محصر اولماز
يعنى قچان طوافله وقوفدن برينك افعالنك وصولنه قادر اولسه محصر اولماز اما طوافه قادر
اولورسه محصر اولمديغى فايت الحج اولمغله انك سبيله تحلل ايدر ودم حج دخى تحلل بدلى
اولور واما وقوفه قادر اولورسه محصر اولديغى فواتدن امنك وقوعى ايچون محصر اولماز
(عجز فاحج) بركيمسه بنفسه حجدن عاجز اولوب پس غيره كندو ايچون حج ايدبو برمكه
امر ايتسيدى (صح عنه) اول غيرك ايتديكى حج اول عاجزدن صحيح اولور (ان مات مستمرا
لعجز ونواه عن العاجز) اكر اول كيمسه عجزنده مستمر اولديغى حالده وفات ايدرسه واول حجه

مأمور اولان کیمسه دخی انك ایچون نیت ایدرسه پس بو شرط بولنورسه احجاج صحیح اولور
اکر بولنمازایسه صحیح اولماز قاضیخان دیدیکه بوذکر اولنان شی قچان امر ایدن عاجز عجزك
زوالنی رجا ایدرسه در مرض کبی وحبس کبی و بونلرك کبی واکر عجزك زوالنی رجا ایتمزایسه
کوترم اولمق واعمی اولمق کبی حجله غیره امر ایتمك جائز اولور (حج عن المیت بلاامر یقع عنه)
میت ایچون بلاامر حج اولنسه اول حج میت ایچون واقع اولور (فی الصحیح) قول صحیحده
وبعض میتدن واقع اولماز ومیت ایچون ثوابی اولور قول صحیح بودر دیدی زیرا آثارانك اوزرینه
دلالت ایدر بواجلدن حجك آمری اولان کیمسه ایچون نیت شرط قلندی وحجی ادا ایدن کیمسه
نیتده انی ذکر شرط قلندی واول کیمسه * اللهم انی اریدالحج فیسره لی وتقبله منی ومن
فلان دیر (فاذامرض فی الطریق لیس له دفع المال الی غیره لیحج عن المیت) وقچان حج ایله مأمور
اولان کیمسه طریق حجده مریض اولسه‌دی اول مأمور ایچون غیری یه میتدن حج ایدیورمك
ایچون مالی دفع ایتمك جائز دکلدر (الا اذا قیل له وقت الدفع اصنع ماشئت) مکرکه مال اول
مأموره دفع اولندیغی وقتده سن دیلدیککی اشله دینلورسه (فحینئذ جاز) بوتقدیرجه جائز
اولور (مرض اولا) کرکسه اول مأمور مریض اولسون کرکسه اولماسون زیرا اول مأمور
وکیل مطلق اولدی (خرج الی الحج ومات فی الطریق) برکیمسه حج ایچون چیقوب یولده
وفات ایتسیدی (واوصی بالحج عنه ان فسرشیئا فالامر علی ما فسره) واول مکانده حجله وصیت
ایتسیدی اکر برشی تفسیر ایتدی ایسه امر انك تفسیر ایلدیکی اوزره در (والافعند ابوحنیفة
رحمه الله یحج من بلده عنه) اکر برشی تفسیر ایلمدیسه امام اعظم قتنده اول میت ایچون بلدندن حج
اولنور (ان وفی به ثلثه) اکر ثلث مالی اول حجه کفایت ایدرسه (وعندهما یحج من حیث مات)
وامامین قتنده فوت اولدیغی مکاندن حج اولنور بو مسئله‌لر فتاوای قاضیخانندر (اوصی بالحج
فتطوع عنه رجل لم یجزه) برکیمسه حج ایله وصیت ایدوب اول کیمسه ایچون بر رجل تطوعا
حج ایتسیدی انلرك حجی اول وصیت ایدن کیمسه ایچون جائز کورلمز تجریدده دخی بویله ذکر
اولندی (ومن حج عن آمریه وقع عنه) و برکیمسه یه ایکی رجل بزه ایچون حج ایدیور دیو امر ایلسه‌لر
پس اول کیمسه دخی انلر ایچون حج ایدیورسیدی (وقع عنه) اول حج مأمور ایچون واقع
اولور (وضمن مالهما) وامر ایدن کیمسه‌لرك ماللرینه اول حج ایدن مأمور ضامن اولور
اکر اول مالدن نفقه‌لندی ایسه زیرا اول مأمور آخرك نفقه‌سنی کندو نفسیچون
حجده نفقه‌لندی (ولایجعله عن احدهما) واول مأمور اول حجی آمرك ایکیسندن بریسی ایچون
قلمغه قادر اولماز (ولکن جاز عن احد ابویه) ولکن اول حجی ابوینندن بریسی ایچون قلمق
جائز اولور زیرا اول مأمور ابوینی ایچون حج اینسه هرقنغیسی ایچون قلمق دیلرسه اومأمور
ایچون جائز اولور زیرا متبرعدر عملنك ثوابنی بری ایچون یاخود ایکیسی ایچون قلار واولکی
مسئله‌ده آمرك حکمیله ایشلر ایمدی آمره مخالفت ایتمکله حج کندو ایچون اولدی (ودم الاحصار
علی الآمر وفی ماله میتا) ومحصرك ادا ایلدیکی دم آمر اوزره در وآمر میت اولورسه آمرك
مالندندر زیرا آمر شول کیمسه‌درکه مأموری بو ورطه‌یه ادخال ایتدی ایمدی ورطه‌دن تخلیصی
آمر اوزره واجب اولور (ودم القران والجنایة علی الحاج) ودم قران ودم جنایت حاج مأمور
اوزره در امادم قران مأموره اولمغه باعث شکر واجب اولدیغی ایچوندر حق سبحانه وتعالی ایکی
نسکك بیننی جمع ایتمکی موفق قلدیغی ایچوندر وبونعمت ایسه مأموره مختصدر زیرا فعلك
حقیقتی مأموردندر وبومسئله آمر قرانه اذن ویردیکی وقتده در واکر اذن ویرمدی ایسه مأمور
مخالفت ایتمش اولور نفقه‌یه ضامن اولور وامادم جنایتك مأمور اوزره لازم کلمه‌سی مأمور جنایت

ایدیجی اولمغله‌در پس جنایتك کفارتی انك اوزرینه در (وضمن النفقة ان جامع قبل وقوفه)
غیر ایچون حج ایدن کیمسه نفقه‌یه ضامن اولور اکر وقوفدن اول جماع ایدرسه وسنهٔ آتیه‌ده
کندو مالیله اوزرینه حج لازم کلور (وان مات اوسرق نفقته فی الطریق یحج عن منزل آمره
بثلث مابقی) واکر حاج عن الغیر طریق حجده فوت اولورسه یاخود نفقه‌سی سرقت اولنورسه
آمرك باقی قلان مالنك ثلثی ایله آمرك منزلندن حج ابتدیریلور وامام محمد قتنده مأمور حج ایچون
افراز اولنوب دفع اولنان مالك باقیسی ایله حج اولنور اکر شیٔ باقی قالدی ایسه اکر باقی قالمدی
ایسه وصیت باطل اولور موصینك قسمتنه اعتبار باطل اولور زیرا موصی اکر حیاتنده ماله قادر
اولوب وکندویه حج ایدیورمك ایچون بررجله مالی دفع ایتسیدی موصی فوت اولوب مالی نائبی یدنده
هلاك اولسیدی موصینك مالندن اول هلاك اولان مالك غیری اخذ اولنماز وکذلك وصی مال
میتدن افراز ایدوب دفع ایتسیدی ینه حکم ذکر اولنان کبیدر زیرا وصی موصینك مقامنه قائمدر
وامام ابو یوسف قتنده ثلث اولدن باقی قلان مال ایله حج اولنور زیرا وصیتك نافذ اولمسنك محلی
ثلثدر هرنه مقداری باقی قالورسه تنفیذ اولنور وامام اعظم ایچون علت اولدرکه تحقیقا وصینك
مالی آیرمسی صحیح اولماز الا موصینك تعیین ایلدیکی وجه اوزره تسلیم ایتمکله صحیح اولور
حال بوکه اول وجه اوزره تسلیم ایتمدی زیرا اول مال ضایع اولدی پس وصیتی باقی قلانك
ثلثندن تنفیذ اولور (لامن حیث مات) اول مأمورك وفات ایلدیکی مکاندن دکل عن منزل
آمره قولی اوزره عطفدر نته کیم امامین قولی وفات ایلدیکی مکاندندر وامامین قولنك وجهی
اولکه استحساندر تحقیقا اول مأمورك سفری حق سبحانه وتعالینك * ومن یخرج من بیته مهاجرا
الی الله ورسوله * قول شریفی ایچون باطل اولمادی ورسول علیه الصلاة والسلام * من مات
فی طریق الحج له حجة مبرورة فی کل سنة * بیوردی وامام اعظمك قولنك وجهی اولکه قیاس‌در
تحقیقا سفردن موجود اولان مقداری احکام دنیا حقنده باطل اولدی حضرت رسول
علیه الصلاة والسلام * اذا مات ابن آدم انقطع عنه عمله الا الثلاث * بیوردی وتنفیذ وصیت
احکام دنیادندر ایمدی وصیت موصینك وطنده باقی قالدی کانه اول وصیت وطندن
خروج ایدی حال بوکه وطندن خروج بولنمادی (الهدی) هدی حرمه اهدی اولنان شیدرکه
انك سببیله حرمده تقرب حاصل ایتمك ایچوندر (من ابل وبقروغنم) دوه‌دن وصغردن وقیوندندر
(ولایجب تعریفه) واول هدیك تعریفی یعنی عرفاته کتمسی واجب اولماز وبعض تعریفدن
مراد اعلام در قلاده طاقمق کبی دیدی (ولم یجز فیه الا الجائز فی الاضحیة) وهدیده جائز اولمدی
الا اضحیه‌ده جائز اولان اولدی واضحیه‌نك بیانی عن قریب ذکر اولنور (وجاز الغنم الا فی طواف
فرض جنبا) وقیون هرشیده جائز اولدی الا فرضی جنب اولدیغی حالده طواف ایدرسه (ووطئه
بعد الوقوف) دخی وقوفدن صکره جماع ایدرسه بوایکیسنده قیون جائز اولماز بدنه جائز اولور
(اکل من هدی تطوع ومتعة وقران فقط) یعنی هدیدن اکل ایتمك جائز اولدی بلکه مستحب
اولدی انجق تطوع ومتعه وقران ایچون اولان هدیدن جائز اولدی زیرا دم نسکدر پس انلردن اکل
جائز اولور سائر هدیلردن جائز اولماز زیرا سائر هدیلر کفارتدر جنایت ایچون مشروع اولدی اکل
اولنسه انلر ایله انتفاعدن حرمان متعلق اولدی زیاده زجر ایچون اکل اولنماز وتحقیق رسول علیه
السلامدن انلرك اکلندن نهی صحیح وارد اولدی (ویذبح الاخیرین یوم النحر) اخیرین یعنی متعه
وقرانك هدیی یوم نحرده ذبح اولنور یعنی ذابحلرینه یوم نحری تعیین ایتمکله (ویذبح غیرهما متی شاء)
متعه ایله قراندن غیری هدیلر هرنه وقت دیلرسه ذبح اولنور (وتعین الحرم للکل) وهدیلرك
کلیسی ایچون حرمده اولمق لازم اولور (لافقیره لصدقته) حرمك فقیرینه صدقه ایچون

تعيين لازم دكل وقايه ده ديديكه يوم نحرك تعييني ايكي اخيرك ذبحي ايچوندر وايكيسندن غيريسي
نه وقت ديلرسه ذبح اولنور تكيم حرم كلبسي ايچون تعيين اولندى حرمك فقيرينه صدقه ايچون
دكلدر بن دبرمكه وغيرهما متى شاء قولنك ماقبلنه ربطى تكلف واعتسافه يعنى طريقدن خروجه
محتاجدر تكيم اهل معرفته واهل انصافه خفى دكلدر وعبارت مختار بو مقامده مقصوده
اندن ادل واخصردر (ويتصدق بجلاه وخطامه) وهدى چولیله و يولارى ايله تصدق اولنور
(ولم يعط اجر جزاره منه) وقصابك اجرى هديك لحمندن اعطا اولنماز (ولا تركب الا الضرورة)
دخى هديك اوزرينه بنلمز مكركه ضرورت حسبيله اوله (ولا يحلب لبنه) دخى سودى صاغلمز
(و يعالج بقطعه) وسودى قطع اولمق ايچون ممه لرينه صغوق صو ضرب ايتمكله معالجه اولنور
(وما عطب او تعيب بفاحش) وشول هدى كه يولده هلاك اوله ياخود عيب فاحش ايله معيب اوله
اياغى قرلمق كبى و ياخود كوزى چقمق كبى (ففى واجبه ابدله) پس انك واجبنده هلاك اولانى
غيره تبديل ايدر (والمعيب له) عيب فاحش ايله معيوب اولانى ديلديكى اشلر (وفى نفله لا شئ عليه)
وهديك نافله اولاننده هلاك اولسون معيوب اولسون هديك صاحبنه برشى لازم كلمز (ونحر بدنة
النفل ان عطبت) نافله اولان هدى يولده هلاكه قريب اولورسه قربان اولور (وصبغ نعلها
بدمها) ونعلى قانيله بوينور (وضرب به صفحة سنامها ليأكل الفقير فقط) دخى انجق فقير
اكل ايتسون ايچون اوركجنك صفحه سى قانيله ضرب اولنور بونك فائده سى هدى اولديغى معلوم
اولوب فقيرا كل ايتسون ايچوندر (شهدوا بوقوفهم بعد وقته لا تقبل) يعنى قوم بركونده
وقفه يه طورسه لردى وقوم آخر انلر وقفه يه يوم وقوفدنصكره طورديلر يعنى يوم وقوفده
طورمديلر ديو شهادت ايتسه لردى انلرك شهادتلرى قبول اولنماز (ولو قبله قبلت) اكر
وقفه يه وقتندن اول طورديلر ديو شهادت ايلسه لر شهادتلرى قبول قلنور (ان امكن التدارك)
اكر تدارك ممكن اولورسه يعنى اكر حجاج بركونده وقفه يه طورسه لر و برقوم انلرك يوم وقفه دن
صكره طوردقلرينه شهادت ايلسه لر مقبول اولماز وحاجك حجلرى استحسانا جائز كوريلور
وقياس جائز كورلمامك ايدى زيرا حج زمانله مكانله عبادت مختصه بلندى پس زمانسز ومكانسز
عبادت اولماز تكيم وقفه يه يوم ترويه ده طورمش كبى ياخود عرفاتك غيرى مكانده طورمش كبى
اولديلر واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا برقومك شهادتلرى نفى اوزره شهادتدر زيرا غرضلرى
حجاجك حجلرينى نفيدر دخى خطادن احتراز ممكن اولميوب تدارك متعذر واعاده ايله امرده
حرج ظاهر اولديغيچون شهادتلرى مقبوله اولماز ايمدى عندالاشتباه شهادتلرى نفى اولمغله
اكتفا اولنمق واجب اولدى ويوم ترويه ده وقوفلرينه شهادتلرى ذكر اولنانك خلافيدر
زيرا تدارك ممكندر (رمى فى اليوم الثانى الجمرة الوسطى والثالثة) امام نحردن يوم ثانيده جمرۀ
وسطايى وجمرۀ ثالثه يى رمى ايتسيدى وجمرۀ اولى يى ترك ايتسيدى (فان قصد رمى الاولى جاز)
پس اكر تكميل قصد ايدوب انجق اولى يى رمى ايدرسه كلك حصولى ايچون جائز اولدى
كركسه ترتيبسز اولسون ترتيب شرط دكلدر (اوالكل بالترتيب حسن) مسنون اولان ترتيبه
رعايه كلبسنى ترتيبله رمى ايدرسه كوزلدر (نذر حجا ماشيا مشى حتى يطوف الفرض) بركيمسه
ماشيا حج ايتمكى نذر ايتسيدى طواف فرضى ادا ايدنجيه قدر يورويه رك ايدر (اشترى
جارية احرمت بالاذن) حاجدن برى برجاريه اشترى ايتسيدى اول جاريه مولاسنك اذنيله محرم
اولور حتى مولاسنك اذنسز احرامه كرسيدى محرم اولماز (وله ان يحللها بقصر شعر او قلم ظفر
فجامعها هو اولى من التحليل بالجماع) مشترى ايچون اول جاريه يى قص شعر ايله ياخود طرنق كسمكله
تحليل ايدوب جماع ايتمك جائزدر بو وجه اوزره عمل امر حجه تعظيم ايچون جماعله تحليلدن اولىدر

كتاب

❊) كتاب الاضحية (❊

بو كتاب اضحيه نك احكامى بياننده در بو كتابك كتاب حجه وجه مناسبتى اضحيه ايام حجده واقع
اولمغله در واضحيه وقت ضحى يه داخل اولان شيئك اسميدر افاعيل وزننده اضاحى اوزره
جمعلنور اضحى بضحى دندر نته كيم ضحى يه داخل اولسيدى وايام نحرده ذبح اولان شى
اضحيه ايله تسميه اولنور زيرا ايام نحرده ذبح اولان شى وقت ضحى ده ذبح اولنور پس وقتك اسميله
تسميه اولندى وشرعده اضحيه سن مخصوصله يوم مخصوصده تقرب نيتيله شرطلرينك
وسببلرينك وجودى قتنده ذبح اولنان حيوانك اسميدر وشرطلرى اسلامدر واقامتدر وشول
يساردركه صدقۀ فطرك وجوبى اكا متعلق اولور وسببى وقتدر اولكه ايام نحردر وركنى ذبحى
جائز اولان شيئى ذبح ايتمكدر (هى شاة من فرد) اضحيه برفرددن برقيوندر (او بدنة او بقرة منه)
ياخود فرد واحددن بربعير ياخود بر بقردر نته كيم مرور ايتدى (الى سبعة) يدى فرده وارنجه
قياس بو ايديكه كلى جائز اولميوب الا واحددن جائز اوله زيرا اراقۀ دم قربت واحده در قربت
واحده ايسه تجزى قبول ايتمز الا برقياسى اثر ايله يعنى كلام صحابه ايله ترك ايلدك واول اثر جابر رضى الله
عنهدن مرويدركه تحقيقا جابر ديديكه بز رسول عليه الصلوة والسلام ايله معا بربقره يى يدى
كيمسه دن و بربدنه يى يدى كيمسه دن نحر ايلدك وشاذده نص اولمامغله اصل قياس اوزره قالدى و بقر
ياخود بدنه التى كيمسه دن ياخود بشدن ياخود اوچدن جائز اولور بونى امام محمد اصل نام كتابنده
ذكر ايتدى و يدى كشيدن جائز اولمسى (ان لم يكن لاحدهم اقل من سبع) اول يدى كيمسه دن
بريسى ايچون سبعدن اقل اولمازسه در حتى نته كيم بررجل وفات ايدوب براوغلونى و برزوجه سنى
و بقره ترك ايتسيدى واوغلوايله زوجه سى بقره يى اضحيه ايتسه لردى اوغلونك نصيبنده جائز اولمدى
وصف قربت بعضنده فوت اولديغيچون و بو فعلك قربت اولمسنده تجزى اولمديغيچون كافيده
دخى بويله ذكر اولندى (وصح لو احد اشتراك ستة فى بدنة مشريه لا ضحية) بركيمسه نك اضحيه ايچون
اشترى ايلديكى بدنه ده التى كيمسه يى كنديه شريك قلمسى صحيح اولدى وقياس جائز اولمامقدر
اولكه امام زفر قوليدر زيرا اول بدنه يى اشترى ايدن كيمسه انى قربت ايچون حاضرلدى پس
انك بيعى جائز اولمدى استحسانك وجهى اولدركه تحقيقا اول كيمسه برسمز بقره بولدى ووقت شراده
شريك بولمدى ايمدى حاجت شركته مس ايتدى (وندب كونه قبل الشراء) اشتراكك شرادن
مقدم اولمسى مندوب اولدى خلافدن وقربتده صورت رجوعدن ابعد اولسون ايچون
(و يقسم اللحم وزنا لا جزافا) ومشترك اولان اضحيه نك لحمى وزنله تقسيم اولنور وزنسز تخمينى
ايله تقسيم اولنماز (الا اذا ضم معه من اكارعه او جلده) مكر تقسيم اولنان جزء ايله
بله پچه لرندن ياخود دريسندن ضم اولنه يعنى هرجانبده لحمندن و پچه لرندن بولنه وجانب آخرده
لحمندن ودريسندن بولنه بو تقديرجه جنسى خلاف جنسه صرفله جائز اولور (و تجب)
اضحيه واجب اولور جوامعده امام ابو يوسفدن روايت اولنديكه اضحيه سنتدر و بو قول
شافعيدر وطحاوى ذكر ايلديكه تحقيقا اضحيه امام ابو يوسف ومحمد قوللرى اوزره سنت
مؤكده در وواجب اولمسنك علتى رسول عليه الصلوة والسلامك من وجد سعة فلم يضح فلا يقربن
مصلانا يعنى بركيمسه وسعت بولوب اضحيه ايلميه بزم مصلامزه قريب اولمسون بيوردى بو حديث
شريفى احمد وابن ماجه روايت ايلدى و بونك كبى وعيده كسنه لاحق اولماز الا ترك واجب
ايله لاحق اولور (على حر) حر اوزره واجب اولور زيرا اضحيه قربت ماليه در وقربت ماليه
حاصل اولماز الا املاك ايله حاصل اولور مالك ايسه حردر (مسلم) حر مسلم اوزره واجب اولور زيرا
قربت تصور اولنماز الا مسلمده اولور (مقيم) مقيم اولان حر مسلم اوزره واجب اولور زيرا اضحيه نك

اداسی مسافر اوزره مشقتلو اولان سببلره مختصدر واول سببلر وقتك بچمسيله فوت اولور ايمدی
مسافردن دخی دفع ایچون جمعه کبی واجب اولماز (موسر يسار الفطرة) ويسار فطره ايله موسر اولان
حر مسلم مقيم اوزره واجب اولور زيرا تحقيقا عبادت واجب اولماز الا قادر اوزرينه واجب اولور قادر
غنيدر وغنانك مقداری اول مقدار ايله اوزرينه صدقهٔ فطر واجب اولندر (لنفسه) كندی
نفسيچون واجب اولور يجب قولنه متعلقدر (لا لطفله) طفلی ایچون واجب اولماز يعنی اولاد صغاری
ایچون كندی اوزرينه اضحيه واجب اولماز زيرا اضحيه قربته مختصدر وعبادتده اصل اولان
بر كيمسه يه غيرك سببيله واجب اولمامقدر صدقهٔ فطر بونك خلافيدر زيرا انده معنای مؤنت
واردر وانده سبب بر رأسدر كه مؤنتی كوروب واوزرينه ولی اولمقدر وبو معنا ايسه ولد حقنده
متحقق اولور وامام اعظمدن حسن روايت ايدركه تحقيقا اضحيه بابانك اوزرينه ولد صغيری
ایچون واجب اولور زيرا اول ولد صغير معنی همان كندو نفسيدر (بل يضحی عنه ابوه من ماله)
بلكه طفلك مالندن اول طفل ایچون باباسی اضحيه ايدر (ان كان) اكر اول طفلك مالی
وار ايسه (او وصيه) ياخود اول طفلك باباسندنصكره وصيسی اضحيه سين ايديويرر (واكل
الطفل) واول اضحيه دن طفل اكل ايدر (وباقيه) وبعد الاكل باقيسنی (يبدل بما ينتفع به بعينه)
اول طفلك باباسی آلات بيتدن وآلات بيت مثللی اولوب عينيله انتفاع اولنجاق شيئه تبديل ايدر
هدايه ده ديديكه اصح قول بودركه تحقيقا طفلك باباسی كند ومالندن ولد صغيری ایچون
اضحيه ايدر وممكن اولديغی مقداری اكل ايدر وباقی قلان عينی ايله انتفاع اولنجاق شيئه
بيع ايدر وكافيده ديدی كه تحقيقا اصح قول بودركه اول طفل ایچون اضحيه واجب اولماز
وبابا ایچون دخی طفلك مالندن اضحيه ايديورمك لازم دكلدر (لا تذبح قبل الصلوة فی المصر)
اضحيه شهرده صلات عيددن اول ذبح اولنماز (وتذبح فی غيره بعد طلوع يوم النحر الی
غروب اليوم الثالث) وشهرك غيريده يوم نحرك طلوع فجرندن اوچنجی كونك وقت غروبنه
دكين ذبح اولنور زيرا اضحيه نك وقت اولی شهرلی حقنده صلات عيددنصكره وشهرلی نك
غيری حقنده طلوع فجردنصكره دروقت آخر ايام نحرك اوچنجی كوننك غروبندن مقدمجه
وقته وارنجه در (واعتبر الاخر للفقر والغنی والولادة والموت) وفقر وغنا ایچون وولادت وموت
ایچون وقتك آخرينه اعتبار اولنور زيرا چقان ايام نحرك اولنده غنی اولوب آخرنده فقر اصابت
ايدرسه اول كيمسه نك اوزرينه اضحيه واجب اولماز عكسنده واجب اولور اكر ولد يوم آخرده
طوغسه اضحيه واجب اولور يعنی باباسی اضحيه سين ايديوير اكر يوم آخرده وفات ايدرسه
واجب اولماز (وكره الذبح ايلا) واضحيه يی كيجه ايكده ذبح ايتمك مكروه اولدی اكرچه كيم
جائز ايسه ده ظلمهٔ ليلده غلط احتمالی ایچون (تركت ومضت ايامها) بر كيمسه اضحيه يی ترك ايدوب
وايامی كچسيدی معلوم اوله كه ايام نحر اوچ كوندر وايام تشريق كذلك اوچ كوندر كلبسی درت
كونده كچر اولی يوم نحردر غيری دكل آخری تشريقدر غيری دكل ومتوسط اولان ايكی كون نحر
وتشريقدر وبو كونلرده اضحيه ايتمك اضحيه نك ثمنيله تصدق ايتمكدن افضلدر زيرا اداسی
يا واجب اولمقلغله يا سنت اولمقلغله در تصدق تطوع محضدر ايمدی چقان بر كيمسه اضحيه يی
ايام تضحيه كچنجه ترك ايتسيدی (تصدق بها حية) او اضحيه نك نفسنی دری اولديغی حالده
تصدق ايدر (وناذر لمعينة) معينه ایچون نذر ايدن كيمسه دخی ايام كچدكدنصكره منذورك
نفسيله تصدق ايدر يعنی بر كيمسه نك ملكنده موجود بر قيونی اولوب الله ایچون بر قيونی اضحيه
ايده يم ديو نذر ايتسيدی دری اولديغی حالده اول قيونی تصدق ايدر (وبها فقير شراها لها)
وبنه مسئلهٔ اولی كبيدر بر فقير اضحيه ایچون بر قيون اشتری ايتسيدی ايام تضحيه كچدكدنصكره

اول اشتری ايلديكی اضحيه نك نفسيله دری اولديغی حالده تصدق ايدر زيرا بزم مذهبمزده
فقيرك تضحيه نيتی ايله اشتری ايلديكی اضحيه نك اداسی واجب اولور (وبقيمتها غنی شراها اولا)
اضحيه يی غنی اولان كيمسه اشتری ايتسيدی اضحيه نك قيمتی ايله تصدق ايدر كرك اشتری ايتسون وكرك
كندو ملكنده موجود اولسون يعنی اكر غنی ايسه اضحيه نك قيمتنی تصدق ايدر كركسه اشتری
ايتسون كركسه اشتری ايتمسون زيرا اضحيه غنی ایچون واجبدر پس چقان تضحيه فوت اولسيدی
عهده سندن اخراج ایچون انك اوزرينه تصدق واجب اولور صلاة جمعه كبی كه فوت اندنصكره
صلات ظهر قضا اولنور ياخود صوم كبی كه عجزدنصكره فديه واجب اولور (صح الجذع من الضأن)
تضحيه ایچون قويرقلی التی آيلق قيوندن صحيح اولور ضأن قويريغی اولان قيونه ديرلر وجذع
التی آيلق قيونه ديرلر (والثنی فصاعدا من الابل والبقر والغنم) ودخی دوه دن وصغردن وقيوندن ثنی
وثنيدن زياده اولان صحيح اولور (ابن خمس من الاول) ثنی دوه دن بش ياشنده اولاندر (وحولين من
الثانی) وصغردن ايكی ياشنده اولاندر (وحول من الثالث) وقيوندن بر ياشنده اولاندر پس حاصل
كلام بودركه تحقيقا ثنی وثنيدن زياده اولانك كلبسندن اضحيه جائز اولور الا ضأندن التی آيلغندن
دخی جائز اولور زيرا قويرقلی جذعدن يعنی التی آيلق رسول عليه السلامك ضحوا بالثنايا الا
ان يعسر احدكم فليذبح الجذع من الضأن قول شريفی ایچون جائز اولور يعنی سزثنايا ايله تضحيه
ايدك الا سزدن بريكزه معسر اولورسه ضأندن جذع ذبح ايلسون بيوردی (والجماء) ودخی
بوينوزی اولمياندن صحيح اولور (والخصی) انانمشدن دخی صحيح اولور (والثولاء) ومجنون
اولاندن دخی صحيح اولور (لا العمياء والعوراء) اعمی اولاندن وبر كوزلو اولاندن صحيح اولماز
(والعجفاء) وزبون اولوب كوكنده ايلكی اولمياندن دخی صحيح اولماز (وعرجاء لا تمشی
الی المنسك) واغصق اولوب محل نسكه يوريه مين دخی صحيح اولماز (ومقطوع يدها اورجلها)
والی ياخود اياغی كسلمش اولان (اوما ذهب من ثلث اذنها اوذنبها اوعينها اواليتها) ياخود
قولاغندن وياقويروغندن وياكوزندن وياقويروغندن ثلثدن اكثری كتمش اولورسه
صحيح اولماز بعض ثلث ديدی وبعض ربع ديدی وامامين قتنده نصفدن اكثری باقی قالورسه
جائز كورلدی (مات احد سبعة) اضحيه ایچون بر بقره اشتری ايدن يدی كيمسه نك بری فوت
اولسيدی (وقال ورثته اذبحوها عنه وعنكم) واول متوفانك ورثه سی باقی قلان التی كيمسه يه انك
ایچون وسز ایچون ذبح ايدك ديسه لردی (صح) قول ورثه صحيح اولور وقياس صحيح اولمامق ايدی
زيرا اتلافله متبرعدر غيريدن جائز اولماز ميتدن اعتاق جائز اولمديغی كبی ووجه استحسان
اولدركه تحقيقا قربت از اولور ميتدن واقع اولور تصدق كبی اعتاق بونك خلافيدركه
زيرا انده ميت اوزره ولايتی الزام واردر ايمدی ذكر اولنان كبی يدی كشيدن جائز اولور كلبسنك
قصدی قربت اولمق شرطيله اكر جهتلری مختلف اولورسه ده (كبقرة عن اضحية ومتعة وقران)
بر بقره نك اضحيه دن ومتعه دن وقراندن جائز اولديغی كبی پس جهتلری مختلف ايكن
مقصود كه قربتدر متحد اولمغله بزم قتمزده جائز اولور (ولو احدهم كافرا اوقاصدا لحم لا يصح)
اكر يدی كشينك بری كافر اولسه ياخود لحم قصد ايدیجی اولسه صحيح اولماز زيرا كافر قربته
اهل دكلدر وكذلك لحم قصد ايدن قربتی منافيدر (ويأكل ويؤكل غيره) واضحيه نك لحمندن
اضحيه ايدن كيمسه اكل وكندونك غيری يه اغنيا وفقرادن كيمسه لره يدرمسی جائز اولور
(ويهب لمن شاء) ودلديكی كيمسه يه هبه ايدر (ولا يعطی اجر الجزار منها) ونهی اولنديغی
ایچون قصابك اجرتنی اضحيه دن ويرمز (وندب التصدق بثلثها) واضحيه نك ثلثی مقدارنی
تصدق ايتمك مندوب اولدی زيرا جهات اوجدر اكل ايتمك وذخيره واطعام ايتمكدر (وتركه لذی

عيال) وعيال صاحبي اولان كيمسه عيالى اوزره وسعت ايچون تصدق فى ترك ايتمك مندوب
اولدى (والذبح بيده احسن ان احسن والا امر غيره) وكندو اليله ذبح ايلمك احسندر
اكر كوزل ذبح ايتمكه قادر ايسه واكر كوزل ذبحه قادر دكل ايسه غيرى يه امر ايده (وكره ذبح كتابى)
وكتابى اولان كافرك ذبحى مكروه اولدى زيرا اضحيه قربتدر كتابى ايسه قربتك اهلى دكلدر اكر
كتابى يه امر ايدوب كتابى انك امرى ايله ذبح ايتسه جائزدر زيرا كتابى ذبح اهلندندر وقربت انك انابتيله
ونيتى ايله حاصل اولور واما مجوسى كتابينك خلافيدر كه زيرا مجوسى ذبح اهلندن دكلدر (ويتصدق
بجلدها) واضحيه نك دريسيله ده تصدق اولنور ياخود جلدينى آلت قلار طغرجق كبى واديك كبى
وياخود انكله انتفاع حاصل اولوب باقى قلاجق برشيئله تبديل ايدر اطعمه كبى هلاك اولجق شيئله
دكل وهلاك اولجق شيئ قربتى منافيدر (فان بيع اللحم والجلد) پس اكر لحمى وجلدنى هلاك اولجاق
منتفع به شيئله بيع ايدرسه (تصدق بثمنه) اول شيئك ثمنى تصدق ايدر (غلطا وذبح
كل شاة صاحبه صح بلاغرم) ايكى كيمسه غلط ايدوب هر برى آخرينك قيونى ذبح
ايتسيدى استحسانا بلا غرم ذبحلرى صحيح اولور قياس صحيح اولميوب بر برلرينه ضامن اولمق ايدى
زيرا هر برى بلا امر غيرك قيونى ذبح ايلدى ووجه استحسان اولدر كه تحقيقا اول قيون
ذبح ايچون تعيين اولندى حتى اول قيون اضحيه ايچون تعيين اولنمغله اول كيمسه نك اوزرينه
ايام نحرده بعينها انكله تضحيه ايتمك واجب اولدى ايمدى مالك ذبح ايچون هر اهل اولاندن
استعانت طلب ايدر اولديغى حالده دلالة آخرينه اذن ويريجى اولدى زيرا اضحيه
بو ايامك كچمسيله فوت اولور ومحتملدر كه برمانع ايچون اقامتدن عاجز اوله ايمدى چون ايكى كشى
غلط ايتسه لر اضحيه لرين يوزلمش اولديغى حالده هر برى اخذ ايدرلر واحدهما آخره ضامن
اولماز زيرا هر برى بشلديغى فعلده دلالة صاحبنك وكيليدر واكر اول ايكى كشى اكل
ايتدكدنصكره غلطلرينه واقف اولورلرسه هر برى صاحبنه حلال ايدر واكر بر برلرينه راضى
اولمازلرسه هر برى قيونك قيمتنه ضامن اولوب واول قيمتله تصدق ايدرلر زيرا تصدق
لحمك بدليدر (وصحت بشاة الغصب لا الوديعة وضمنها) واضحيه غصب اولنان قيونله صحيح اولور
امانت قونلان قيونله صحيح اولماز وغاصب غصب ايلديكى قيونه ضامن اولور غصبده صحتك
وامانتده عدم صحتك وجهى اولدر كه تحقيقا غصبده ملك وقت غصبدن ثابت اولور وامانتده
غيرك ملكنده ذبحله غاصب اولور هدايه ده وكافيده وسائر كتب معتبره ده بويله ذكر اولندى
صدر الشريعه مقدمات ذبحله غاصب اولور ياترمق واياغن بغلمق كبى پس ذبحدن اول غاصب
اولور ديدى بن ديرمكه حقيقة غصب تنكيم موضعنده تقرير اولنديكه محقه اولان يدك
ازالهسى ويد مبطله نك اثباتيدر وياتروب اياغن بغلمغك غايتى يد مبطله نك اثباتيدر حال بوكه
يد محقه نك ازالهسى ثابت اولماز ويد محقه نك ازالهسى حاصل اولماز الا ذبحله اولور تنكيم
جمهور بوكا ذاهب اولديلر

) كتاب الصيد (

بو كتاب صيدك احكامى بيانندهدر مصنفك كتاب صيدى بو محلده ايرادنه باعث كتاب مجده
ذكر اولنديغى ايچوندر صيد لغت جهتندن اولامق معناسندهدر وصيده صيد دينلمكه باعث
مفعوله مصدر ايله تسميه ايچوندر ضرب الامير كبى (يحل بكل ذى ناب ومخلب) يرتيجى حيواندن
آزو ديش وطرناق صاحبى اولنلرك كلبسى ايله صيد حلال اولور مخلب قوشك طرنغيدر ومبسوطده
ذكر اولنديكه ذى نابدن مراد ديشيله صيد ايدندر وذى مخلبدن مراد طرنغيله صيد ايدندر
ذى نابك وذى مخلبك كلبسى دكلدر زيراكوكرجنك طرنغى واردر ودوه نك ديشى واردر

(ككلب وفهد وباز ونحوها) اول يعنى ذى ناب اولان كلب كبى وپارس كبى وذى مخلب
اولان طوغان كبى ودخى سباع وطيوردن بونلرك كبى (ويشترط لما يؤكل) صيددن اتى يننلر
شيلرك اكلنك جائز اولمسى ايچون شرط قلندى (امور) نيجه امرلر شرط قلندى صيددن اتى
يمنلر بونك خلافيدر كه انلردن صيدك جائز اولمسنده برشى شرط دكلدر عن قريب بيانى كلور
(منها) اول اموردندر (علمهما) يعنى اول ذى ناب وذى مخلبك كيفيت صيدى بلمسى وحق سبحانه
وتعالى * وما علمتم من الجوارح مكلبين تعلمونهن مما علمكم الله * قول شريفى ايچون دخى
رسول عليه الصلاة والسلامك * ثعلبه يه ماصيدت بكلبك المعلم فذكرت اسم الله عليه فكل
وماصيدت بكلبك غير المعلم فادركت ذكوته فكل * بيورديغى ايچوندر بوحديث شريفى بخارى
ومسلم روايت ايتدى (وجرحهما اى موضع منه) دخى اول اموردندر ذى ناب وذى مخلبك
صيددن برموضعنى يارهلمسى وبو ظاهر روايتدر حتى كلب صيدى بوغوب يارهلمزسه اول صيد
يمنز وامام اعظمدن وابو يوسفدن روايت اولنديكه تحقيقا جرح شرط دكلدر (وارسال مسلم
اوكتابى اياهما) دخى اول اموردندر ذى نابى وياخود ذى مخلبى مسلمك ارسال ايلمسى ياخود
كتابينك ارسال ايلمسى يعنى شول كيمسه نك ارساليدر كه انك ملتى دعوى واعتقاد
جهتندن توحيد اوله مسلم كبى ياخود دعوى جهتندن توحيد اولوب اعتقاد جهتندن اولميه
كتابى كبى وعن قريب كتاب ذبايحده كلور پس اكر طوغان ياخود كلب فالقوب صيدك اردنجه
بغير ارسال كيدوب صيدى اخذ ايدوب قتل ايلسه حلال اولماز (ومسميا) واول اموردندر
تسميه يعنى بسمله شريفه ذكر ايتمك مصنف مسميا قوليله اشارت ايلدى يعنى قصدا
بسمله يى ترك ايده نك غيرى اولديغى حالده بونده اصل رسول عليه الصلاة والسلامك
عدى بن حاتم ايچون * اذا ارسلت كلبك المعلم وذكرت اسم الله عليه فكل * وان اكل
منها قليلا فلا تأكل قول شريفيدر يعنى چون سن معلم اولان كلبكى صيده ارسال ايتسيدك واسم
اللهى اوزرينه ذكر ايتسيدك اول صيدى اكل ايله واكر كلب اول صيددن شيئ قليل اكل ايدرسه
اكل ايلمه بيوردى (على ممتنع متوحش مأكول) ودخى اول اموردندر صيد امتناع ايديجى
ووحشت ايديجى اولمق مصنف بوكا ممتنع متوحش مأكول قوليله اشارت ايلدى يعنى اكل شاننددن
اولان وحشى ممتنع اوزره ارسال ايلمك (وعدم شركة كلب لا يحل صيده) دخى اول اموردندر
كلب معلمك صيدى حلال اولميان كلبله شريك اولمامق معلم اولميان كلب كبى ياخود مجوسى كبى
ياخود صيده ارسال اولنميان كلب كبى ياخود قصدا بسمله سز ارسال اولنان كلب كبى (وعدم طول
وقفته بعد ارساله) دخى اول اموردندر ارسالندنصكره وقفهسى طويل اولمامق زيرا اول وقت
ارسالدنصكره اوزارسه صيد ايتمك ارساله مضاف اولماز مكر ارسال اولنان پارس كيزلنمش اوله
زيرا صيد ايتمكده كيزلنمك پارسك حيلهسيدر بوتقديرجه توقف ارساله مضاف اولور امام شمس الائمة
السرخسى شيخى شمس الائمة الحلوانيدن نقل ايدوب ديديكه پارسك نيجه خصلتلرى واردر هر عاقله
لايق اولان پارسدن اول خصلتلرى اخذ ايتمكدر برى اولدر كه پارس صيد ايچون كيزلنور حتى
اكا اول كيزلنمكدن صيدى تحصيل ايده وبو كيزلنمك پارسدن حيلهدر ايمدى عاقل اولان
عدوسنه خلافله مجابر اولميوب ولكن فرصت طلب ايليه حتى نفسنه تعب ويرمدن مقصود
حاصل اوله واول خصلتك برى دخى اولدر كه تحقيقا پارس ضربله تعليم قبول ايتمز الا انك فننده چان
صيددن كلب اكل ايتديكى وقتده كلبى ضرب ايتمكله قبول ايدر بونك كبى عاقله لايق اولان غيريدن
متيقظ يعنى متنبه اولمقدر تنكيم ديمشلردر سعيد اول كيمسهدر كه غيره اولان وعظ ونصيحتدن متعظ
اوله وپارسك برخصلتى دخى اولدر كه خبث تناول ايتمز وصاحبندن لحم طيب طلب ايدر وانك كبى

عاقله لایق اولان خبث تناول ایتمیوب طیب تناول ایتمکدر و پارسک برخصلتی دخی اوچ کره و یا بش
کره حمله ایدوب پرتاب ایدر اکر صیدی تحصیل ایتدی ایسه خوش والا ترک ایدر ودیرکه غیرینک
اکلی ایچون بن نفسمی اولدرمم وهر عاقله لایق اولان بو خصلتلر ایله عامل اولمقدر (و یعلم المعلم
بترک اکل الکلب ثلاث مرات ورجوع البازی بدعائه) معلم کلبک اوچ دفعه صیدک اکلنی ترک
ایتمسیله تعلمی بیلنور و طوغان دعوت اولنمغله رجوع ایتمسیله تعلمی بیلنور و بو ابن عباسدن بویله
مرویدر دخی کلبک بدنی ضربه تحمل ایدرسه اکلنی ترک ایدنجه ضرب ممکن اولور وطوغانک بدنی
ضربه تحمل ایتمز تعلیمه دلالت ایدر غیری شیئله اکتفا اولنور زیرا طوغانک طبعنده نفور واردر
اول نفورک زوالی دعوت ایتدکده رجوعیله بیلنور (والفهد ونحوه بهما) پارس و پارس مثللی
اولان ترک اکل ایله ورجوعله تعلیم اولنور یعنی تحقیقا پارس وانک مثللی اولان ضربه تحمل ایدر
وعادتی افتراسدر ونفوردر ایمدی پارسده ترک اکل ودعوته اجابت شرط قلندی کتاب اختیارده
بویله ذکر اولندی (ولا یؤکل مما اکل الفهد او الکلب) و پارسک یاخود کلبک اکل ایتدیکی
صیددن اکل اولنماز زیرا تحقیق بلمش ایدک که انک تعلمی ترک اکل ایله در عن قریب بیانی
کلور تحقیقا پارس چونکه صیددن اکل ایتسیدی بلنورکه اول پارس معلم اولمامشدر ایمدی
انک صیدی حرام اولور طوغان بونک خلافیدر بلدیککک شی ایچونکه تحقیقا طوغانک تعلمی
ترک اکل دکلدر که صیدی جهلنه دلیل اوله (ولا ما اکل منه بعد ثلث مرات) ذکر اولنان کبی
کلب و پارسک اوچ کره دنصکره اکل ایلدیکی صیددن اکل اولنماز زیرا علامت جهلدر
(ولا ما صاده بعده) دخی ذکر اولنان کبی اوچ کره دنصکره اکل ایلدیکی صیددنصکره صید
ایلدیکی ده اکل اولنماز (حتی یتعلم او قبله لو بقی فی ملکه) حتی اول کلب اوچ کره ترکی تعلم
ایدنجه یاخود بعد الترک اکل ایلدیکندن مقدم اولان صیدک صیادک ملکنده باقی ایسه اول
دخی اکل اولنماز زیرا باقی قالمیوب اتلاف ایلدیکی شیده حرمت ظاهر اولماز محلیت منعدم
اولدیغی ایچون و بوندنصکره صحراده اولمغله محرز اولمیان صیدده اتفاقا حرمت ثابت
اولدی وصیادک بیتنده محرز اولان امام اعظم قتنده حرام اولور وامامین ایچون خلاف واردر
صدر الشریعه دیدیکه تحقیقا کلب صیدی اکل ایتسیدی معلوم اولورکه اول کلب معلم اولمدی
پس انک ذکر اولنان اکلدن اول صید ایلدیکی شی کلب جاهلک صیدیدر پس صیادک ملکنده
باقی ایسه حرام اولور (وشرط للحل بالرمی التسمیة) رمیله صیدک حلال اولمسی ایچون تسمیه
یعنی بسمله ذکر ایلمک و بسمله یی قصدا ترک ایلممک شرط قلندی (والجرح) و یاره لمق دخی
شرط قلندی رسول علیه الصلوة والسلامک عدی بن حاتم ایچون * اذا رمیت سهمک فاذکر
اسم الله تعالی علیه فان وجدته قتل فکل الا ان تجده قد وقع فی ماء فانک لا تدری الماء قتله او سهمک
یعنی چونکه اوقوکی آتسیدک انک اوزرینه الله تعالی نک اسم شریفنی ذکر ایله پس اکر صیدی
اولمش بولدک ایسه اول صیدی اکل ایله مکر که صیدی صو ایچنه دوشمش بولدک ایسه وفرق
ایده مزسک که انی صومی قتل ایتدی یوخسه سنک اوقکمی انی اکل ایتمه دیمکدر (وعدم القعود
عن طلبه لو غاب متحاملا سهمه) دخی صیدک طلبندن اوتورمامق شرط قلندی اکر اوقی
یوکلنوب غائب اولورسه یعنی صیاد صیده اوقی اتدقده صید صیادک اوقنی یوکلنوب صیادک
کوزندن غائب اولسیدی پس اکر صائد اول صیده میت اولدیغی حالده یتشدی ایسه
واکر صائد اوقنی اتدقدنصکره طلبندن اوتورمدی ایسه اول صیدک اکلی حلال اولور وسعی
بذل ایتدیکی ایچون واکر اوتوروب بعده طلب ایتدی ایسه حرام اولور چونکه طلب ایتمک وسعنده
وارایسه وتحقیق رسول علیه الصلاة والسلام لعل هوام الارض قتلته بیوردی یعنی جائز که

اول

اول صید ی هوام ارض قتل ایلمیه بیوردی (فان ادرکه المرسل او الرامی حیا بحیوة اقوی مما للمذبوح
حل للذکوة) پس اکر صیدی اخذ ایچون ارسال اولنان کیمسه یاخود اوقی آتن کندوسی اول
صیدی هنوز ذبح اولنمش صیدک حیاتندن اقوی حیاتنه یتشدیسه ذبحله حلال اولور (ولو مثلها
حل بدونها) واکر صیدک حیاتی مذبوحک حیاتی کبی ایسه ذبحی واجب اولماز بلکه بلاذبح حلال
اولور ومثللی حیاته اعتبار یوقدر واما یوکسک یردن دوشن صید یاخود براغاج ایله اور یلان
یاخود بوغلان یاخود برآخر حیوانک بو ینوزی ایله اور یلان وقورد قارننی یرتوب انده حیاة اولان
ومریض اولمش قیون پس انده حیات هرنقدر قلیل اولورسه معتبر اولمق اوزره در حتی اکر ذکر
اولنانلر اشباده حیات قلیله وارایکن ذبح اولنسه لر حلال اولور حق سبحانه وتعالینک * الا ما ذکیتم
قول شریفی ایچون (وحرم ان ترکها عمدا) حل بالذکوة اوزره عطفدر صید حرام اولدی
اکر قصدا ترک ایلدی ایسه (مع القدرة علیها فات) ذبح ایتمکه قدرتی وارایکن قصدا
ترک ایدوب صید فوت اولدی ایسه زیرا صیدک حیاتی وقتا که مذبوح ایچون اولان حیاتدن اقوی
اولدیسه ذبحی واجب اولدی چونکه صائد انی ذبح ایتمیوب ترک ایتدیسه حرام اولور (کذا اذا عجز)
ذکر اولنان کبی ظاهر روایتده ینه حرام اولور چونکه صائد ذبحدن عاجز اولسیدی زیرا عجز
بونک کبیده حرامی حلال ایتمز (وقیل حل) بعض حلال اولور دیدی و بوقول امام اعظمدن
روایتدر وابو یوسفدن روایتدر وقول شافعیدر رحمهم الله تعالی (او ارسل مجوسی کلبه فزجره
مسلم فانزجر) یاخود بر مجوسی کلبنی صیده ارسال ایدوب و برمسلم اول کلبه زجر ایلدکده کلب
منزجر اولسیدی او ارسل قولی ترکها اوزره عطفدر یعنی مسلم کلبه چاغرمغله اغرا ایدوب
کلبک اقدامی مشتد اولسیدی اول صید حرام اولور (او قتله معراض بعرضه) یاخود اول
صیدی معراض عرضیله قتل ایتسیدی اول دخی حرام اولور معراض یلکسز براوقدر معراض
دینلمکه باعث صیده عرضیله اصابت ایدر پس اکر انک اوجنده کسکنلک اولوب انکله اصابت
ایدرسه حلال اولور (او بندقة ثقیلة ذات حدة) یاخود صیدی طاشدن و یا ترابدن وغیری شیدن
دوزلمش حدت صاحبی آغر بندقه قتل ایدرسه اول صید حرام اولور و بونک حرام اولمسی
آغرلغیله قتل ایتمک احتمالی ایچوندر حتی خفیف اولوب انده حدت اولورسه حلال اولور صیدک
موتی جرحله اولدیغی متیقن اولمغله (او رمی صیدا فوقع فی ماء) یاخود صیده اوق آتوب مایه
دوشرسه حرام اولور صیدی صو قتل ایتمک احتمالی ایچون تنکیم حدیث شریفده وارد اولدی
(او علی سطح او جبل فتردی منه علی الارض) یاخود صید دیوار اوزرینه دوشوب یاخود طاغ
اوزرینه دوشوب اندن ارض اوزره دوشرسه حرام اولور زیرا اول متردیه در (واکل ان وقع
علی الارض ابتداء) واکر صید ابتدا ارض اوزره دوشرسه اکل اولنور اندن احتراز ممتنع اولدیغیچون
وکذلک دیوار و یا برقیا اوزرینه دوشوب اکر متردیه اولمزسه یعنی واقع اولدیغی موضعده قالورسه اکل
اولنور (او ارسل مسلم کلبه فاغراه مجوسی فاخذ) یاخود بر مسلم کلبنی صیده ارسال ایلدکده بر مجوسی
اول کلبی چاغرمغله اغرا ایدوب مسلم اول صیدی اخذ ایتسیدی اکل اولنور (او لم یرسل فاغراه
مسلم فاخذه) یاخود کلبی کیمسه ارسال ایلمیوب کلب کندی کیدرکن اول کلبی چاغرمغله برمسلم
اغرا ایدوب اول صیدی مسلم اخذ ایتدرسه اکل اولنور وحاصل کلام بودرکه چونکه ارسال ایله
اغرا برصیدده مجتمع اولسه اعتبار ارساله در پس اکر ارسال مجوسیدن واغرا مسلمدن اولورسه
صید حرام اولور ارسال مجوسیدن اولدیغی ایچون واکر ارسال مسلمدن واغرا مجوسیدن
اولورسه حلال اولور واکر ارسال بولنمیوب اغرا بولنورسه اکر اغرا مسلمدن ایسه حلال
ومجوسیدن ایسه حرام اولور (او اخذ غیر ما ارسل علیه) یاخود کلب معلم ارسال اولنان صیدی

اخذ ایتیوب آخر صیدی اخذ ایدرسه اکل اولنور صایدك کلبه تعیین ایلدیکنی اخذ ایتمك تعلیمی
ممتنع اولدیغی ایچون واکر صاید کلبنی برصیده ارسال ایلدکده اول صیدی قتل ایتدکدنصکره بر
آخر صیدی دخی قتل ایتسه صیدك ایکیسیده اکل اولنورنتکیم صاید برصیده براوق آتوب اول صیده
اصابت ایتدکدنصکره برآخر صیده دخی اصابت ایتسیدی ایکیسیده اکل اولندیغی کبی وکذلك
اکر کلبی صید کثیره ارسال ایدوب برکره بسمله ذکر ایلسیدی هرنقدر صید اخذ اولنورسه
اکل اولنور ایکی قیونك ذبحی بونك خلافی اوزره درکه هر بری ایچون بشقه بسمله ذکر اولنور
(کذا یؤکل صید رمی فقطع عضو منه لاالعضو) کذلك برصیدکه اکا اوق آتلوب اندن بر
عضو قطع اولنه اول صیدك کندو اکل اولنور وقطع اولنان عضوی اکل اولنماز
رسول علیه الصلاة والسلامك * مابین من الحی فهو میت * قول شریفی ایچون یعنی شول
عضو که دیریدن قطع اولنه اول شی میتدر بیوردی (وکذا ماقطع اثلاثا واکثره
مع عجزه) وکذلك اثلاثا یاخود اثلاثدن اکثری قویروغی طرفیله قطع اولنان صید اکل
اولنور یعنی صیدی ایکی قطعه اوزره قطع ایلسه شول حیثیتله که باشندن طرفی ثلث وقویروغی
طرفندن ثلثان اولسیدی (اوقطع نصف رأسه اواکثره اوقد بنصفین) یاخود صیدك
باشنك نصفی یاخود نصفندن اکثری قطع اولسیدی یاخود باشی ایکی شق اولسیدی پس
ذکر اولنانك کلیسی اکل اولنور زیرا بوتقدیرجه مذبوحك حیاتی فوقنده برحیاة دخی بوقدر
رسول علیه الصلاة والسلامك * مابین من الحی فهو میت * قول شریفی بوکا متناول اولماز
اماصیدك ثلثانی باشی طرفنده وثلثی قویروغی طرفنده اولورسه ذکر اولنانك خلافی اوزره در
ثلثانده مذبوحك حیاتی فوقنده حیاتك امکانی ایچون وصیدك باشنك نصفندن اقلی قطع
اولسه دخی ذکر اولنانك خلافیدر امکان مذکور ایچون (رمی صیدا ورماه آخر فقتله) برکیمسه
برصیده اوق آتدقده برآخر کیمسه دخی اوق آتوب اول صیدی قتل ایتسیدی (فان اثخنه الاول
فهوله) اکر رامیٔ اول صیدی حیز امتناعدن اخراج ایتدی ایسه یعنی اولا رمی ایدن
کیمسه صیدی صیداولمقدن منع ایدرسه فراردن عاجز قلمغله حیز امتناعدن چقاردی ایسه
اول صیداولا رمی ایدن کیمسه نکدر (وحرم وضمن الثانی قیمته مجروحا) ورامیٔ ثانینك قتلی
سببیله اول صید حرام اولور ورامیٔ ثانی اول صیدك مجروح اولدیغی حالده قیمتنه ضامن
اولور (والا) واکر رامیٔ اول حیز امتناعدن چقارمدی ایسه (فللثانی) صید رامیٔ ثانی ایچوندر
زیرا ثانی صید ایلدی (وحل) واول صید حلال اولور زیرا اول صیدك ذبحی اضطراریه در
(ویصاد مایؤکل لحمه وغیره) ولحمی اکل اولنان واکل اولنمیان حیوانك صیدی جائز اولور زیرا
لحمی اکل اولنمیانك خنزیر وقورد کبی جلدی ایله یاخود شعری و یاخود بلکیله صیدی سبب
انتفاعدر یاخود شرینی دفعه سببدر و بونلرك کلبسی مشروعدر (وبه یطهر لحم غیرنجس العین)
وبوصید ایله عینی نجس اولمیان حیوانك لحمی طاهر اولور زیرا صید ایتمك حکما ذبحدر حتی انك
حاملنك صلاتی جائز اولور واول صید طاهر اولدیغی حالده اکا نجس دینلمز اکرچه کیم لحمی
اکل اولنماز ایسه ده (وجلده) ولحمی کبی جلدی صید اولنمغله طاهر اولور حتی اول جلدك
اوزرنده صلات جائز اولور

) کتاب الذبایح (

بوکتاب ذبیحه لرك احکامی بیاننده در ذبایح ذبیحه نك جمعیدر وذبیحه ذبح
اولنمق شاننددن اولان حیواندر پس بالق وچکیرکه خارج اولور زیرا ذبح انلرك شاننددن
دکلدر ایمدی ایکیسیده ذبح اولنماقسزین حلال اولورلر ومتردیه ونطیحه داخل

اولورلر یعنی یوکسکدن یردن دوشن وحیوان آخرك فعلی ایله اولمش اولان ودخی
بونلرك مثللی داخل اولور پس ذبح فقداولمغله حلال اولماز (الذکوة تحل المأکول) ذکوة
اکل اولنمق شاننددن اولان حیوانی حلال ایدر حق تبارك وتعالی * الاماذکیتم * بیوردیغی ایچون
ودخی لحم طاهری نجس اولان دمدن تمییز ایلدیکیچون حلال ایدر (وتطهر غیرنجس العین)
دخی ذکات عینی نجس اولمیانی طاهر ایدر پس تحقیقا ذکات یعنی ذبح حلال اولمغی افاده ایتدیکی کبی
اکلی جائز اولانك واولمیانك طهارتنی دخی افاده ایدر دم نجسی لحم طاهردن آیرمغی افاده ایتدیکیچون
بوندنصکره ذکات ایکی نوعدر بریسی ضروریدر وبریسی اختیاریدر (وضروریتها
جروح العضو) وذکاتك ضروری اولانی مذبوحك برعضوتی مجروح ایتمکدرعن قریب بیانی کلور
(والاختیاریة ذبح فی الحلق) واختیاری اولان ذکات بوغازده ذبحدر وبوغازلبه ایله لحیینك مابیننده در
ولبه کوکسده قلاده موضعیدر ولحیین چکه در (ولوفوق العقدة) اکر ذبح حلقومك اعلاسنده
اولورسه ده (وقیل لا) و بعض اعلای حلقومدن ذبح اولماز دیدی جامع الصغیرده بوغازده ذبحله
بأس یوقدر کلبسی یعنی اعلاسی ووسطی واسفلی بردر دیدی و بونده اصل رسول علیه الصلاة
والسلامك * الذکوة مابین اللبة واللحیین * بیوردیغیدر بوحدیث شریف عقده دن اول بوغازك
فوقنده ذبحك جائز اولمسنی اقتضا ایدر زیرا عقده نك اعلاسی اکرچه عقده دن اول ایسه ده
لبه ایله لحیینك بیننده در و بوحلالدردین کیمسه ایچون دلیل ظاهردر شول ذبحده که لحیان عقده
حلقوم صدری ولی ایدن جانبده باقی قاله ومبسوطك روایتی ذکر اولنان کبی اکا مساعده
ایدر ولکن ذخیره نك ذبایحنده ذبح اعلای حلقومده واقع اولسیدی حلال اولماز دیو تصریح
ایلدی وکذلك اهل سمرقندك فتاواسنده دخی حلال اولماز زیرا موضع ذبحك غیریده ذبحدر
دیدی حال بوکه ظاهر حدیث شریفه مخالفدر نتکیم کوررسین ولبه ایله لحیینك مابینی طمرلرك
مجموعی مجراسی اولمغله پس اول مابینده دمك اقتمسی وجوهك ابلغی اوزره حاصل اولور
ایمدی کلك حکمی برابر اولدی وعقده یه اعتبار یوقدر عنایه ده بویله ذکر اولندی (وعروقه
الحلقوم والمری والودجان) مغرب اللغه ده حلقوم مجرای نفسدر ومری مجرای علفدر وهدایه ده
عکس اوزره در وحلقومی یعنی مجرای نفسی ومریی یعنی مجرای علفی وایکی شاه
طمرلری ذبحدر (وحل بقطع ثلاث منها) وعروق اربعه دن اوچ طمری قطعله حلال اولور
قنغی اوچ طمر اولورسه اولسون اکثری کل مقامنه اقامت جهتندن (بکل ماقطع الاوداج
واسال الدم) هرآلتله که اول آلت اوداج دینلان طمرلری قطع ایدوب قانی اقتمق انکله ممکن اوله
کرکسه قامش قابوغی اولسون وکرکسه کسکین طاش اولسون (الاسنا اوظفرا قائمین)
الا دیشله وطرنق ایله یرلرنده قائم ایکن بونلر ایله ذبح اولنورسه حلال اولماز رسول علیه الصلوة
والسلامك * ماخلا الظفر والسن * قول شریفی ایچون زیرا بوایکسیله ذبح زمان جاهلیتده حبشه
عادتلری ایدی (وبالمنزوعین یکره) ویرلرندن چقارلمش دیش و یاطرنقله ذبح اولنسان مکروه اولور
وامام شافعی قتنده حرام اولور بزم روایت ایلدیکمز حدیث شریف ایچون وبز یرلرنده قائم
اولمق اوزره حمل ایده رز زیرا قوم حبشه دن صادر اولان بودر (وندب احداء شفرته قبل الاضجاع
وکره بعده) ویاترمزدن اول بیوك بچاغی کسکین ایتمك مندوب اولدی وبچاغی یاتوردقدنصکره
بیلمك مکروه اولدی صحابه نك انده کلامی اولدیغی ایچون وذبح اولنان حیوانه رفقله معامله
ایچون (وکره الجر برجلها الی المذبح) وایاغندن قناریه یه چکوب سورومك مکروه اولدی
(وذبحها من قفاها) دخی اکسه سندن ذبح ایتمك مکروه اولدی (وان بقیت حیة تقطع عروقها)
اکر بعد الذبح دیری باقی قلورسه عروقی قطع اولنور ذبح اولنمغله موتك وجودی ایچون حلال اولور

ومكروه اولور زيرا بو صورتده بلا حاجت زياده الم واردر پس اول مذبوحى پاره ليوب بعده طمرلرين
قطع ايتمش كبى اولدى (والا) اكر عروقنى قطع ايتمزدن اون ديرى باقى قالمز سه (حرمت)
اول مذبوح حرام اولوراندهٔ ذكوه اولميان اولنان شبئله موتك وجودى ايچون (والنخع) دخى نخع مكروه
اولور يعنى ذبح شديد كه حتى نخعه بالغ اوله نخع لسان فارسيده حرام مغز دينور تركيده مردار ايلك ديرلر
(والسلخ قبل ان يبرد) دخى اضطرابدن ساكن اولمزدن اول دريسنى يوزمك مكروه اولدى
(وترك التوجه الى القبلة) ذبح ايدن كيمسه نك قبله يه توجهى ترك ايتمسى مكروه اولدى وذبحه
حلال اولور (وشرط كون الذابح مسلما حلالا خارج الحرم) ومذبوحك حلال اولمسنده
ذبح ايدنك مسلم اولوب ومحرم اولمامسى واكر مذبوح صيد ايسه خارج حرمده اولمسى شرط قلندى
(او كتابيا) ياخود ذابحك كتابى اولمسى شرط قلندى زيرا كتابى توحيد ادعا ايدر بونده اصل حق سبحانه
وتعالى نك * الاماذكيتم * قول شريفيدر ودخى وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم وبونكله
مراد شول طعامدر كه اول طعامه ذكوة انلرك جهتندن لاحق اوله زيرا حق تبارك وتعالى اهل
كتابى ذكرى ايله تخصيص قلدى وذكوة اكا لاحق اولميان شيده كتابى ايله مجوسى برابردر
بالق كبى وبالغك غيرى كبى (ذميا او حربيا) ذابح ياخود صائد برابردر كرك ذمى اولسون وكركسه
حربى اولسون وكرك كتابيدن وكرك كتابينك غيريدن طوغمش اولسون (يحل صيده وذبيحته)
انك صيدى وذبيحه سى حلال اولور زيرا ولد ابوينك دين جهتندن خيرلو اولاننه تابعدر
كافيده بويله ذكر اولندى (يعقل التسمية) اول ذابح تسميه يى تعقل ايليه يه يعنى بيلوركه تحقيقا
ذبيحه نك حلال اولمسى اسم الله تعالى يى ذكر اول ذبيحه اوزره متعلق اولور (وذبحه)
وذبحى دخى بله يعنى طمرلرك قطعنى ودخى انك امثالى شرايط ذبحى بلور اوله (ويقدر) وطمرلرك
قطعى اوزره قادر اوله (وذبح) اوزره قيامى كوزل ايدر اوله (ولو مجنونا او صبيا) كركسه اول
ذابح مجنون اولسون وكركسه صبى اولسون زيرا مجنون ياخود صبى چقان تسميه يى وذبحى تعقل
ايتسه لردى وذبحك اجراسنه قادر اولسه لردى عاقل وبالغ كبى اولورلر (او امرأة او اقلف او اخرس)
ياخود امرأه اولسون وياسنتسز اولسون ويادلسز اولسون (فيحرم ذبيحة وثنى ومجوسى ومرتد)
پس بت پرستك ومجوسينك ومرتدك ذبح ايلديكى حرام اولور زيرا مرتد ايچون ملة يوقدر زيرا
اوزرنده اولديغى دينى ترك ايتدى وانتقال ايلديكى دينك اوزرنده قرار ايتديرلمز كتابى بونك
خلافيدر چقان دينك غيرى يه تحويل ايتسيدى زيرا اول دين اوزره قرار ايتديريلور
بزم قتمزده وعند الذبح انك اوزرنده اولديغى دينه اعتبار اولنور حتى بر يهودى وبر نصرانى
مجوسى اولسيدى انك صيدى وذبيحه سى حلال اولماز اصلندن مجوسى اولمق منزله سنده در
واكر مجوسى يهودى ويا نصرانى اولسه ذبيحه وصيدى اكل اولنور اصلنده يهودى
ويا نصرانى كيدر كافيده بويله ذكر اولندى (وتارك التسمية عمدا ولو ناسيا حلت) وتسميه يى قصدا
ترك ايده نك ذبيحه سى حرام اولور واكر اونودوب ترك ايتدى ايسه ذبيحه سى حلال اولور (وحرمت
ان ذكر مع الله غيره عطفا نحو بسم الله واسم فلان او وفلان) اكر اسم الله ذكر ايله غيرى عطف
ايتمكله ذكر ايتسيدى اول ذابحك ذبيحه سى حرام اولور مثلا بسم الله واسم فلان ويا وفلان ديمك
كبى زيرا الله تعالينك غيرى ايچون ذبح اولندى پس تجريد بولنمادى تجريد ايسه
شرطدر (وكره وصله بلا عطف) وغيرى بسمله يه بغير عطف وصل ايتمك مكروه اولدى وحرام
اولمادى مثا لى بسم الله محمد رسول الله ديمك كبى زيرا شركت بولنمادى عطف اولماديغيچون
پس ذبح اول محمد ايچون واقع اولمدى لكن صورتا قران بولنمغله مكروه اولدى پس حرام
اولمش صورتيله تصور اولنور وذكر اولنان ذبح لفظ محمدى مرفوع اوقورسه در واما چقان

جرايله ويا نصبله اوقوسيدى پس بو تقديرجه حرام اولور غاية البيانده بويله ذكر اولندى
(ولا بأس اذا فصل صورة ومعنى كالدعاء قبل التسمية والاضجاع) وچقان ذابح تسميه دن
ذبيحه يى ياترمزدن اول غيرى اسم اللهدن فصل ايتسيدى مثالى دعا كبى انده باس يوقدر
روايت اولنان شئ ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام ايكى آله قوچلر تضحيه ايلدى
برينى كندو مبارك نفسى ايچون وآخرينى امتى ايچون ايكيسنى عند الذبح قبله يه توجه ايتدروب
وبيوردىكه * وجهت وجهى للذى فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين ان
صلاتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين لا شريك له وبذلك امرت وانا اول المسلمين * اندنصكره
ذبح ايلدى وعند الذبح بسم الله الله اكبر ديدى (او بعد الذبح نحو اللهم تقبل من فلان) ديمك كبى
وبونكله باس يوقدر نبى عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريف ايچون كه
تحقيقا رسول عليه السلام ذبحدنصكره اللهم تقبل هذه عن امة محمد ممن شهدلك بالوحدانية
ولى بالبلاغ ديدى (والشرط هو الذكر الخالص) وتسميه ده شرط اولان دعانك وغيرينك
شوبندن ذكر خالصدر (فيقول اللهم اغفر لى لا يحل) ذابحك اللهم اغفر لى قوليله حلال اولماز زيرا
بو محض دعادر (بخلاف الحمد لله او سبحان الله بقصد التسمية) تسميه قصديله الحمد لله وسبحان الله
ذكر اولنان اللهم اغفر لى ديمكك خلافيدر زيرا بو ذكر خالصدر (فلو عطس فقال الحمد لله لا يحل)
پس ذابح عند الذبح اقسروب الحمد لله ديسيدى حلال اولماز تسميه قصدى اولمديغى ايچون
(والمشهور) وبين الالسنه متداول اولان (هو بسم الله والله اكبر) بويله ديمكدر (منقول عن ابن
عباس رضى الله تعالى عنه) ابن عباس رضى الله تعالى عنهدن منقولدر (ندب نحر الابل وكره
ذبحها عكس البقر والغنم) ودوه نك نحرى مندوب وذبحى مكروه اولدى وبقر ايله غنمك نحرى
مكروه وذبحى مندوب اولدى نحر دوه نك طمرلرين قطع در اوبله طمرلر كه صدرى قتنده بوينك اسفلنده
اولجيدر ودوه نحرى ذبحدن اسهلدر اما ايكى صورتده مندوب اولمق سنة متواتره در موافقه
ايچوندر ودخى موضع نحرده عروقك اجتماعى ايچوندر بقر ايله غنمده عروقك اجتماعى موضع
ذبحده اولديغيچون واما كراهت سنته مخالفتى ايچوندر وبو كراهت معنى جهتندن غيريده
جوازى وحلى منع ايلمز (يذبح صيد استأنس) مأنوس اولان صيد ذبح اولنور (ويكفى جرح
نعم توحش) نعمك يعنى درت اياقلو اولوب دوه وصغر وقيون كبى وحشت حاصل ايدن حيوانى
يارهلمق كفايت ايدر (او سقط فى بئر ولم يمكن ذبحه) ياخود بر قيويه دوشوب ذبحى ممكن اولميه
كذلك جرح كفايت ايدر زيرا عجز قتنده ذكوهٔ اختياريدن ذكوهٔ اضطرارى يه نقل اولنور
تكيم مرور ايتدى وعجز ثانيده موجود واولده دكلدر (الشاة اذا ندت خارج المصر تحل بالعقر
وفى المصر لا) چقان قيون خارج مصره قاچسيدى جرحانى حلال ايدر وشهر ايچنده حلال ايتمز
يعنى شهر ايچنده قاچسيدى جرحله حلال اولماز زيرا نفسندن دفعه قادر اوله مز عادتا شهر
ايچنه فرار ايده نك اخذى ممكن اولور ذكوهٔ اختياريدن عجز متحقق اولماز شهرك طشرسنه فرار
ايدن بونك خلافيدر (والصيال كالند) حيوانك انسانه حمله ايديجيسى فرار كيدر چقان اخذينه قادر
اولنمازسه حتى اكر اوزرينه حمله ايدنى قتل ايتسيدى ذكاتى مراد ايديجى اولديغى حالده جرح ايتمكله
اكلى حلال اولور (لا يتذكى جنين بذكوة امه) اناسى ذبح اولنمغله قارنندكى جنين ذبح اولنمش
اولماز حتى بر دوه ياخود بر صغر ياخود بر قيون ذبح اولندقده قارنندن بر ميت جنين چقسه
اكل اولنماز (لا يحل ذو ناب او مخلب) برنجى حيواندن ديشلى اولان وطيوردن طرنقلى اولان
حيوانك اكلى حلال اولماز بونلرك ايكسيله مراد شول حيواندر كه ديشيله صيد ايليه وشول
حيواندر كه طرنغيله صيد ايليه (والحشرات) حشراتك اكلى حلال اولماز حشرات دواب

ارضنك كوچكلريدر (والحمر الاهلية) دخى اهلى اولان حمارلرك لحمنك اكلى حلال اولماز حماروحشى
بونك خلافيدر يعنى يبان اشكى لحمنك اكلى حلال اولور (والبغل والخيل وعندهما يحل الخيل) دخى
قاطرك وآتك لحمنك اكلى حلال اولماز بعض ديديكه امام اعظم قتنده آتك لحمنك كراهتى كراهت
تنزيهيه‌در زيرا معنا جهتندن كراهتى كرامتى ايچوندر اكلى مباح اولسه آلت جهادك تقليلى
لازم كلور بواجلدن آتك سؤرى طاهر اولدى و بوظاهر روايتدر وقول صحيحده بودر فخر اسلام
ابو المعين جامعلرنده بويله ذكر ايلدى و بعض آتك كراهتى كراهت تنزيهيه‌در ديدى وعبد الرحيم
كرمانى حكايت ايدركه بن بومسئله‌ده تردد اوزره ايدم رؤياده امام اعظم رحمة الله عليه كوردم آتك
كراهتى كراهت تحريميه‌در ديدى وصاحب هدايه دخى بوكا ذاهب اولدى وحسن امام اعظمدن
آتك سؤرينك كراهتنى روايت ايلدى نتكيم لبننده اولديغى كبى و بعض لبننده بأس يوقدر ديدى
زيرا لبنك ايچمسنده آلت جهادك تقليلى يوقدر كافيده بويله ذكر اولندى وامامين قتنده
خيلك لحمى حلالدر (ولا الضبع والثعلب والضب) وصرتلان وتلكو وكلرك دخى اكلى حلال اولماز
بونده شافعينك خلافى واردر (والزنبور والسلحفات والابقع الاكل للجيف والغداف) دخى آرى
وقبلو بغه وجيفه اكل ايدن بياضلى وسياهلى قرغه دخى سياه قوزغون قرغه بونلرك اكلى
حلال اولماز (والفيل واليربوع وابن عرس) دخى فيلك وكوسنبكك وكلنجيك دنيلان حيوانك
اكلى حلال اولماز (والحيوان المائى) دخى توالدى وتعيشى صوده اولان حيوانك
دخى اكلى حلال اولماز (الا السمك الم يطف) الا صوده فوت اولميان بالق حلالدر سمك
طافى شول بالقدركه حتف انفه بلا سبب صوايچنده فوت اولوب بعده صو اوزرينه ظاهر
اولاندر بزم اصحابمز مطلق حيوان مائى يى كريه كوردبلر الا صوايچنده بلا سبب فوت اولميان بالق
حلالدر ديديلر وابن ابى ليلى ومالك وشافعى حيوان مائى يى مباح كورديلر ومالكيه‌دن بعض كلب
مائى يى وخنزير مائى يى وانسان مائى يى استثنا ايدوب حلال اولماز ديديلر خلاف يعده‌در اكلده
دكلدر ويزم قتمزده بالقده اصل اولدركه شول بالق كه برسببله فوت اوله پس اول بالق حلالدر
اندن اخذ اولنمش كيدر وبالقدن بلا سبب فوت اولان حلال اولماز سمك طافى كبى اكر بالق
ضرب اولنوب بعضى قطع اولنسه اندن مقطوع اولان وباقى قلان اكل اولنور زيرا موتى سببله
اولدى وديريدن قطع اولان اكرچه ميت ايسه‌ده انك ميتى حلالدر وارد اولان حديث شريف
ايچون وكذلك بالغك قارننده پرآخر بالق بولنورسه حلالدر زيرا مكانك طارلغى انك موتنه سببدر
وكذلك صو قوشلرندن برى بالغى قتل ايتسيدى ياخود برصو كپوكينك ايچنده فوت اولسيدى
ياخود صويك ايچنده برضيق موضعه جمع اولوب واول موضعدن چقمغه قادر اولمسه‌لر حال بوكه
انلرى بلا صيد اخذه قادر اولنور اول مكانده فوت اولسه‌لر اكل اولنور زيرا مكانك طارلغى انلرك
موتنه سببدر چقان بالقلر شبكه ده فوت اولسه‌لر شبكه دن خلاصه قادر اولمدقلرى حالده اكل
اولنور ياخود بالق اكل ايتسون ديو صويه برشى القا اولنوب اول سببدن بالق فوت اولسيدى
ياخود بالغى صوده ربط ايدوب اندن فوت اولسيدى ياخود طكوب ارالغنده بالق فوت
اولسيدى اكل اولنور واكر صويك حرارتيله ياخود برودتيله بالق فوت اولسيدى برروايتده
اكل اولنور سببك وجودى ايچون و برروايتده اكل اولنماز زيرا صواسى اولملغله وصغوق اولملغله
بالغى اولدرمز كافيده بويله ذكر اولندى (ومنه الجريث والمارالماهى) واكل اولنان بالقلندر
قلقان بالغى ويلان بالغى مصنف بوايكسنك ذكرينى تخصيصه باعث امام محمددن مغربده
نقل اولنان قولك ضعفنه اشارتدركه تحقيقا جميع بالقلر قلقان بالغى ايله يلان بالغندن غيريسى حلالدر
ديو نقل اولندى وذكر اولنان كبى غايت البيانده ديديكه تحقيقا رافضيلردن بعض قلقان

بالغنك اكلنى كريه كورديلر وديرلركه تحقيقا قلقان بالغى ديوث ايدى خلقى حليله سنه دعوت
ايدردى پس اول سببدن مسخ اولندى (وحل الجراد وانواعه بلا ذكوة) وچكركه وانك انواعى
ذبحسز حلال اولدى لكن بينهما ده فرق اولدركه تحقيقا چكركه حتف انفه هلاك اولورسه‌ده
اكل اولنور بالق بونك خلافيدر نتكيم مرور ايتدى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى
عنه‌دن بررجل سؤال ايلدى واول رجل چكركه‌يى يردن اخذ ايلدى واول يرده چكركه‌نك ديرسيده
وميتلريده وار ايدى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنه يورديكه كل كله يعنى
كلبسنى ده اكل ايله بيوردى بوكلامك فصاحت و بلاغتندن عد اولندى (وحل غراب الزرع
والارنب والعقعق بهما) ونخم قرغه سى وطوشان وصقصغان ذبحله حلال اولدى (وذبح
شاة لم يعلم حياته فتحركت اوخرج الدم حلت) حياتى معلوم اولميان برقيون ذبح
اولندقده اكر حركت ايتدى ايسه ياخود قان چقدى ايسه حلال اولور (وان علمت حلت
وان عدما) واكر قيونك ديرى اولديغى معلوم اولورسه حلال اولور كركسه حركت ايتمسون وقانده
چقماسون زيرا بوايكسندن مقصود اولان حياتى اوزره استدلال ايدى پس حيات معلوم
اولنجه ايكيسنه ده احتياج قالمدى

) كتاب الجهاد (

بو كتاب جهادك احكامى بياننده‌در وقتا كه مصنف عبادات اربعه نك آخرى اولان كتاب حجدن
فارغ اولدى ايسه الآن عباداتك بشنجيسنك احكامنى بيانه شروع ايلدى واول عبادات
خامسه جهاددر ايمدى (هو فرض كفاية بدءا) ديدى يعنى جهاد ابتداء فرض كفايه‌در
يعنى كفاره قتال ايله بدأ ايلمك بزم اوزريمزه واجب اولور اكرچه كيم كفار بزم ايله مقاتله
ايلمزلر ايسه‌ده زيرا رسول عليه الصلوة والسلام ابتداى امرده مشركيندن صفحله واعراض ايله
مأمور اولدى نتكيم حق سبحانه وتعالى حضرتلرى * فاصفح الصفح الجميل * بيوردى
ودخى * واعرض عن المشركين * بيوردى بوندنصكره كفارى كوزل طريقلرك انواعيله
دينه دعوت ايتمكله امر اولندى اول وقت حق تبارك وتعالى * ادع الى سبيل ربك
بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتى هى احسن * بيوردى اندنصكره بدايت انلردن
اولورسه حق تبارك وتعاليك * اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا * قول شريفى ايله قتال ايله امر اولندى
تقدير كلام اذن لهم فى الدفع معناسنه‌در اندنصكره بعض زمانلرده حق سبحانه وتعاليك
* واذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم * قول شريفيله ابتداء قتال ايله
امر اولندى اندنصكره مطلقا زمانلرك كلبسنده ومكانلرك كلبسنده قتال امر اولندى حق تبارك
وتعاليك * وقاتلوهم حتى لاتكون فتنة * وقاتلوا المشركين كافة * وقاتلوا الذين لايؤمنون بالله
واليوم الاخر * قول شريفيله ذكر اولنان آياتك غيرى ايله دخى امر اولندى وجهادك فرض
كفايه اولمسنك وجهى تحقيقا جهاد فرض عين اوله‌رق مشروع اولمدى زيرا جهاد فى نفسه قتلدر
وافساددر بلكه كلمة الله تعالى يى اعلا ايچون ودين حقى قوى ايلمك ايله وعباددن فسادى دفع ايچون
مشروع اولدى بوتقديرجه (ان اقام البعض سقط عن الكل) اكر ناسدن بعض جهاده كلى زمانده
اقامت ايدرسه ناسك كلبسندن ساقط اولور بعضك اقامتى ايله مقصود حاصل اولديغى ايچون
صلات جنازه ودفن جنازه كبى ورد سلام كبى زيرا بونلردن برى چقان جماعتك بعضندن حاصل
اولسه باقيلرندن فرض ساقط اولور (والا) واكر بعض جهاده قائم اولميوب بلكه دار اسلامده
زمان جهاددن خالى اولسه (اثموا) مسلمونك جميعسى آثم اولورلر اوزرلرينه لازم كلان فرضى
ترك ايتدكلرى ايچون نتكيم چقان جماعتك كلبسى صلاة جنازه يى وياخود رد سلامى ترك

ایلمسه‌لردی آثم اولدقلری کبی (لاعلی صبی ولاعبد وامرأة واعمی ومقعد واقطع) صبی وعبد
ومرأة واعمی وکوترم والی کسك اولنلر اوزره واجب اولماز زیرا بونلر عاجزلردر تکلیف ایسه
قدرتله‌در (وعین ان هجموا) واکر کفار ثغور اسلامدن برثغره هجوم ایدرلرسه جهاد فرض
عیندر پس ثغره قریب اولوب جهاده قادر اولنلر اوزره جهاد فرض عین اولور صاحب هدایه
ذخیره‌دن نقل ایدرکه تحقیقا جهاد ایچون چقان نفیرعام امری کلسیدی یعنی امام سفره چقمق ایچون
عسکره امر ایتسیدی فرض اولماز الاعدویه قریب اولان اوزره فرض عین اولور واما اول قریب
اولنلرك اراسنده عدودن بعید اولنلره فرض کفایه‌در حتی انلر ایچون جهادی ترکه وسعت واردر
چقان انلره احتیاج اولمازایسه پس اکر عدویه قریب اولانلرك جهاده قدرتلری ایله بله کفاره
مقاومتدن عاجز اولملری ایله بعید اولانلره احتیاج وارایسه یاخود قریب اولانلرك مقاومتدن
عجزی اولمیوب لکن تکاسل ایدوب مجاهده ایتمزلرایسه ایمدی تحقیق انلری ولی ایدنلرك اوزرلرینه
جهاد فرض عین قلنور صوم وصلات کبی انلر اوزره جهادی ترکه وسعت اولمازثم وثم شرقا
وغربا بو وجه اوزره جمیع اهل اسلام اوزره فرض قلنور بونك نظیری میت اوزره قلنان
صلاتدرکه پس اکر برکیمسه شهرك جوانبندن برجانبده وفات ایتسیدی اول میتك اسباب تجهیزی
ایله قائم اولمق انك قومشیلری واهل محله‌سی اوزره فرض اولور ومیتدن بعید اولانلر اوزرینه
اول اسباب ایله قائم اولمق لازم کلمز اکرمیتدن بعید اولانلر بلورلرایسه که محله‌سی اهلی حقوق میتی
اضاعت ایدوب یاخود اسباب جهازنه قائم اولمقدن عاجز اولورلرسه اول بعید اولانلر اوزره قائم اولمق
لازم کلور کذلك جهاد دخی بومنوال اوزره‌در (فتخرج المرأة والعبد بلااذن) بوصورتده
مرأه زوجندن وعبد مولاسندن اذنسز نفیرعامه چقار زیرا مقصود حاصل اولماز الاکلك
اقامتیله حاصل اولور وزوج ومولانك حقی فرض عینده ظاهر اولماز صوم وصلاة کبی اما
نفیرعامدن اول اولان جهاد نفیرك خلافیدرکه زیرا مرأه وعبدك غیری ایله فرض کفایه‌در زوج
ومولانك حقلرینی ابطاله ضرورت یوقدر (وکره الجعل مع فیئ) وفیئ ایله بله جعل مکروه اولدی
جعل عامل اوزره عملی ایچون قلنان شیدر بونکله مراد امامك ارباب اموال اوزره طیب نفسلری
ایله اولمقسزین شی طلب ایتمسیدر غزاة انکله تقویت بولمق ایچون پس بوجعل فیئ ایله بله
بیت المالده شیئ موجود ایکن مکروه اولدی (وبدونه لا) یعنی بیت المالده فیئ اولمدیغی وقتده
جعل مکروه اولماز (فان حاصرناهم دعوناهم الی الاسلام فان ابوا فالی الجزیة) پس اکر بز
کفاری محاصره ایلسیدك انلری اسلامه دعوت ایده رز پس اکر کفار اسلامدن ابا ایدرلرسه
یعنی اسلامدن امتناع ایدرلرسه بز انلری جزیه‌یه دعوت ایده رز (فان قبلوا فلهم مالنا وعلیهم
ماعلینا) پس اکر کفار جزیه‌یی قبول ایدرلرسه بزم ایچون دملرك ومالارك عصمتندن اولان
شی انلر ایچون دخی اولور وبزم اوزریمزه دملرینه ومالارینه تعرضدن اولان شی انلر اوزره اولور
حکم عموم اوزره دکلدر زیرا عبادات حقنده صحیح اولماز بلکه مراد تحقیقا بز چقان انلر جزیه‌یی
قبول ایتمزدن اول دملرینه ومالارینه تعرض ایدراولسق جزیه قبول ایتدکدنصکره بز چقان
انلره تعرض ایلسك یاخود انلر بزه تعرض ایلسه‌لر انلر ایچون بزم اوزریمزه وبزم ایچون انلر اوزره
بزم بعضمزك بعضمز اوزره تعرضی قتنده واجب اولان شی واجب اولور بونی تأیید ایدر انلر اوزره
انلر ایچون استدلال جهتندن حضرت علی کرم الله وجهه نك قولی که کفار جزیه‌یی بذل
ایلملری دکلدر الا دملری بزم دممز کبی ومالری بزم مالمز کبی اولمق ایچوندر بیوردی (ولایقاتل
من لم تبلغه الدعوة) وکفاردن اسلامه دعوت تبلیغ اولنمیان کافر ایله مقاتله اولنماز وبرکیمسه
دعوت اسلام تبلیغ اولنمازدن اول کفار ایله مقاتله ایتسیدی نهی اولندیغی ایچون آثم اولورحال بوکه

اول مقاتله ایله آثم اولان کیمسه دملرینه ومالارینه ضامن اولماز زیرا انلر معصوملر دکلدر
(وندب تجدیدها ان بلغته) دعوت اسلام بالغ اولان کفار ایچون دعوت اسلامی تجدید ایتمك
مندوب اولدی (فان ابوا حاربناهم بمنجنیق وتحریق وتغریق ورمی ولو معهم مسلم) پس
اکر جزیه‌دن ابا ایدرلرسه انلر ایله محاربه ایده رز منجنیقدن طاش آتمغله وآتشه یاقمغله وصویه
غرق ایتمکله واوق آتمغله اکرچه انلر ایله بله مسلم وارایسه ده (اوتترسوا به بنیتهم) رمی اوزره
متعلقدر یعنی انلر ایله اولان تجاردن واسیردن مسلمی کندیلره ستر ایلسه‌لر اوقی کفار نیتی ایله
آترز (لابنیته) یوخسه مسلم نیتیله آتمزز آثم اولمق لازم کلسون ایچون اکر اوق انلره اصابت
ایدرسه دیت وکفارت لازم کلمز (وقطع شجر وافساد زرع بلاغدر وغلول) دخی قطع شجر ایله
کرکسه میوه‌لی اولسون وزرعك افسادی ایله محاربه ایده رز کرکسه اول زرع حصاد
وقتنده اولسون بلاغدر یعنی نقض عهدسز وغلولسز یعنی سرقة ایله خیانتسز زیرا رسول
علیه الصلاة والسلام بو ایکیسندن نهی ایتدی وبونك ایکیسیده حیانتدر لکن غلول خاصة
سرقه‌ده استعمال اولنور وغدر عموم اوزره نقض عهده شامل اولور (ومثلة) ومثله‌سز
مثله اسمدر مثل به یمثل مثلادن قتل یقتل قتلا کبی یعنی نکل به دیرلر اکا عذاب قلدی وغیری‌یه
عبرت قلدی معناسنه قطع اعضا کبی ویوزینه قره سورمك کبی وشرح طحاویده مثله بعد
الظفر نهی اولنمشدر ظفردن اول مثله‌ده بأس یوقدر زیرا کفارك ذلیل اولملری ایچون ابلغدر
دیدی زیلعی بو احسندر بونك نظیری آتشه یاقمقدر دیدی (وقتل غیر مکلف) دخی کفارك
مکلف اولمیانلری صبیلری ومجنونلری کبی (ومقعد وشیخ فان واعمی وامرأة) دخی کتورم
وپیرفانی واعما وعورتلرك قتل ایتمکسزین محاربه ایده رز حدیث شریفده بونلرك کلبسندن
نهی اولندیغی ایچون (الاان یکون احدهم مقاتلا) مکرکه بونلردن بری مقاتله ایلیه اول وقت
قتل اولنور (اوذا مال یحث به) یاخود ذکر اولنانلردن بری مال صاحبی اولوب کفاری مال ایله
مقاتله‌یه قندرر (اوذا رأی فی الحرب) یاخود جنك ایتمکده رأی صاحبی اوله (او ملکا) یاخود
کفارك بکی اوله بوتقدیرجه قتل اولنور (واب کافر بدءا) دخی کافر اولان باباسی قتلسز یعنی
اوغلی ایچون کافر اولان باباسی ابتداء قتل ایتمك جائز اولماز حق سبحانه وتعالی ✳ وصاحبهما
فی الدنیا معروفا ✳ قول شریفی ایچون قتل ایله بدأ ایلمك معروفدن دکلدر ودخی بابا اوغلنك
حیاتنه سبب اولدی اوغل بابانك افناسنه سبب اولمق اولماز ومصنفك بدءا قولنه باعث زیرا بابا
اکر اوغلنك قتلنه قصد ایلسه ودفعی قتلدن غیری ایله ممکن اولمسه باباسی قتل جائز اولور زیرا
بو قتل نفسندن دفعدر پس اوغلك مسلم اولان باباسی اوغلنك قتلنه قصد ایلسه اوغل ایچون
باباسی قتل جائز اولور کافر اولان باباسی قتل ایلسه اول کافر بابانك قتلی جائز اولمق بالطریق
الاولی اولور (فیقتله غیرابنه) اول کافر بابایی اوغلنك غیری قتل ایدر واول کافر بابانك اوغلو
غیری منع ایلمز (وبلا اخراج مصحف وامرأة فی سریة یخاف علیها) دخی مصحف شریفی
ومرأه‌یی سریه ایله بیله دارحربه اخراج ایتمکسزین اول سریه که انلرك اوزره خوف اولنور
اکر کفار غالب اوله‌دیو انلری اخراجده مصحفك استخفافی اوزره ومرأه‌نك ضایع اولمسی وفضایحی
اوزره تعریض واردر (ویصالحهم) وامام اهل حرب ایله مصالحه ایدر (ان خیرا) اکر صلح
مسلمین ایچون خیر ایسه واکر خیر دکل ایسه صلح جائز اولماز زیرا صلح صورة ومعنی جهادی ترکدر
(ولو بمال) اکرچه کیم صلح مال ایله اولورسه ده (منهم) مسلمون مالی انلردن اخذ ایتمك اوزره زیرا
صلح بلا مال جائز اولدی ایسه ده مال ایله اولمق اولی‌در (ان احتجنا الیه) اکر اول

ماله احتياجمز وار ايسه واكر اول ماله احتياجمز يوغيسه صلح جائز اولمدى زيرا صورة
ومعنى جهادى تركدر ومالدن اخذ اولنان مصارف جزيه ايچون صرف اولنور زيرا
مسلمونك قوتيله اخذ اولنمشدر جزيه كبى مكر حرب ايچون انلرك دارلرينه نازل اولهلر
بوتقديرجه اول مال غنيمت اولور قهرا اخذ اولنديغى ايچون وانك حكمى معروفدر واكر كافر
مسلمينى محاصره ايتسهلردى مسلمون مال ايله صلحى طلب ايلسهلركه اول مالى كفار مسلميندن
اخذ ايتمك اوزره اول صلحه امام رضا ويرمز زيرا انده مسلمينى مذلته الحاق واردر وحديث شريف
وارد اولديكه *وليس للمؤمن ان يذل نفسه* الا اذا خاف الهلاك لان دفعه باى طريق امكن واجب
يعنى مؤمن ايچون نفسى ذليل ايلمك يوقدر مكر كه هلاك خوفى اوله زيرا هلاكى دفع ايتمك
قنغى طريقله اولورسه واجبدر (وينبذ ان خيرا فيقاتل) وصلح نقض اولنور اكر نقض خيرلو ايسه
اكر امام كفار ايله مصالحه ايتدكدنصكره نقض صلحى اصلح كورسيدى كفاره نقض ارسال ايدر
ومقاتله ايدر (وقبل نبذ ان خانوا بدأ) اكر نقض ارسالندن اول كفار خيانتله بدأ ايدرلرسه مقاتله
اولنورلر (والباغين والمرتدين بلا مال) وباغيلر ومرتدلر ايله مصالحه بلا مال صلح اولنور حتى انلرك
امرلرينه نظر اولنور يعنى انلره وسعت ويريلوركه امرلرنده باغيلقلرندن ياخود ارتدادلرندن
اول اولدقلرى حاللرينه رجوعه تدبير ايدهلر وبونلر ايله بلا مال صلح اولنور زيرا بونلردن مال
اخذ ايتمك انلرى باغيلقلرى ومرتدلكلرى اوزره مقرر قلمقدر بو ايسه جائز دكلدر (ولا ردان اخذنا)
دخى اكر بزانلردن مال الدق ايسه اول مالك ردى جائز اولماز زيرا اخذ اولنان مالى اوزرلرينه
رد انلر ايچون قتال اوزره معونتدر (لا يباع سلاح وخيل وحديد منهم) وانلره سلاح وآت وتيمور بيع
اولنماز (ولو بعد الصلح) كركسه صلحدنصكره اولسون زيرا بو اشيايى انلره بيع ايتمكده حرب
اوزره معونتلرى واردر (صح امان حر وحرة من المسلمين) مسلميندن حرك وحرهنك امانى صحيح
اولور يعنى بر كافرك ياخود كفارك ياخود بر قلعه اهلنك ياخود بر شهر اهلنك خوفنى ازاله ايتمك صحيح
اولدى حتى مسلميندن بر احد ايچون انلرك قتلى جائز اولمدى (فان شرا نبذ) اكر صلح شر ايسه امام
انى نقض ايدر (وادب) واول امانى ويرن كمسهيى تأديب ايدر (لا امان ذمى) ذمينك امانى صحيح
اولماز زيرا ذمى انلر ايله متهمدر وكذلك ذمينك مسلمين اوزره ولايتى يعنى والى اولمسى صحيح
اولماز مكر امير عسكر كفاره امان ويرمك ايچون ذمى يه امر ايليه بوتقديرجه جائز اولور بونى
زيلعى ذكر ايلدى (واسير مسلم) دخى كفارك ايچنده اولان بر مسلم اسيرك امانيده صحيح اولماز
(وتاجر مسلم معهم) دخى كفار ايله بله بولنان تاجر مسلمك امانيده صحيح اولماز زيرا انلرك ايكسيده
كفارك يدلرنده مقهورلردر انلردن كفار خوف ايتمزلر وامان محل خوفه مختصدر (ولا من اسلم ثمة
ولم يهاجر) دخى دار حربده اسلامه كلوب بزم داريمزه هجرت ايتمين كمسهنك امانيده صحيح اولماز
علت مذكوره ايچون (وصبى وعبد محجورين ومجنون) دخى قتالدن منع اولنان صبى وعبد
ومجنونك امانيده صحيح اولماز اماصبى اكر امانى تعقل ايتمزسه مجنون كبيدر واكر تعقل ايدرسه
قتالدن محجوردر امام اعظم قتنده حكم بو وجه اوزرهدر امام محمد بونك خلافى اوزرهدر واكر
صبى عاقل قتال ايچون مأذون ايسه اصح قول اولدركه تحقيقا انك امانى بالاتفاق صحيح اولور
واما عبد قتالدن حجر اولنورسه انك امانى صحيح اولماز امام اعظم قتنده امام محمد مخالفت ايتدى
واكر قتاله مأذون اولورسه امانى صحيح اولدى

) باب المغنم وقسمته (

بو باب مغنمك ومقسمك احكامى بياننده در (اذا فتح الامام بلدة صلحا يجرى على موجبه)
يعنى قچان امام بر شهرى صلح طريقى ايله فتح ايتسيدى اول صلحك موجبنى اجرا ايدر اول صلح

امام وامامدنصكره امرادن كلان كمسهلر دخى تغيير ايلمز (وارضها تبقى على ملكهم) واول شهرك
ارضى اهل بلدهنك ملكلرى اولمق اوزره باقى قالور (ولو فتحها عنوة) واكر امام اول بلدهيى
قهر ايله فتح ايتدى ايسه امام اول ارض حقنده مخيردر (ان شاء خمسها ثم قسمها بيننا)
اكر ديلرسه تخميس ايدر اندنصكره بزم بيتمزده تقسيم ايدر يعنى اهل غنيمت بيننده تقسيم ايدر
پس اول ارض بزم ايچون ملك اولور نتكيم رسول عليه الصلوة والسلام ارض خيبرى مال غنائم ايله
تقسيم ايدوب واوزرينه عشر وضع ايتديكى كبى زيرا مسلم اوزره ابتداء خراج وضع ايتمك
جائز اولماز عن قريب بيانى كلور (او اقر اهلها عليها بجزية) ياخود امام اول بلدهنك
اهلنى جزيه ايله اول بلدهده قرار ايتديرر يعنى اكر ديلرسه اول بلدهنك اهلى اوزره ارضى انعام
ايدوب مسلمين ايچون ذمت جهتندن احرار الاصل ترك ايدوب وارضلرينى كندولره تمليك
ايدر واوزرلرينه جزيه وضع ايدر (وخراج) وارضلرى اوزره خراج وضع ايدر نتكيم حضرت
على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنه سواد عراقى فتح ايتدكده اهلى اوزره انعام ايدوب
ودارلرين وعقارلرين يدلرنده ترك ورؤسلرى اوزره جزيه بغليوب وارضلرى اوزره خراج
وضع ايدوب غانمين بيننده تقسيم ايلديكى كبى فقها ديديلركه غانمينك احتياجلرى قتنده
اولكى وجه اولىدر غانمينك احتياجلرى اولمديغى وقتده وجه ثانى اولىدر غانمين ايچون زمان
ثانيده ذخيره اولمق ايچون (او نفاهم وانزل بها آخرين) ياخود امام اول بلدهنك اهلنى اول بلدهدن
نفى ايدوب يرلرينه قوم آخرين انزال ايدر (ووضع عليهم الخراج لو كفارا) واول انزال
ايلديكى قوم آخرين اوزره اكر كفار ايسهلر خراج وضع ايدر تحفهده دخى بويله ذكر اولندى
يعنى اوزرلرينه خراج ونفسلرى ايچون جزيه وضع ايدر ومصنفك لو كفارا قولى قوم آخرين مسلمين
اولورلرسه انلر اوزره خراج وضع اولنماز عشر وضع اولنور اكا اشارتدر زيرا عشر ابتداء مسلمين
اوزره وضع اولنور واما اهل فتحك حقنده ذكر اولنان كبى مخيردر (ان شاء قتل الاسرى) اكر ديلرسه
اسيرلرى قتل ايدر زيرا رسول عليه الصلوة والسلام اسيرلرى قتل ايلدى انده مادهٔ شركك
قطع اولمسى اولديغيچون (او استرقهم) ياخود استرقاق ايدر مسلمين اوزره منفعتى توفير ايچون
(او تركهم احرارا ذمة لنا) ياخود حر اولدقلرى حالده ترك ايدر بزم ايچون اهل ذمت اولدقلرى حالده
(وحرم منهم) واسيرلرك منى حرام اولدى ومن كافر اولان اسيرى اندن برشى اخذ ايتمكسزين
ترك ايتمكدر (وفداؤهم) وفدالرى دخى حرام اولدى وفداء اسير اولان كافردن مال ياخود اسير مسلم
اخذ ايدوب انك مقابلهسنده كندوسنى اطلاق ايلمكدر وبومنده امام شافعى ايچون خلاف واردر
واما حربدن فارغ اولمازدن اول مال ايله فدى جائز اولدى اسير مسلم جائز اولدى بزم علمامز
قتنده مال ايله فداء جائز اولماز امام قتنده نفسله فدا جائز اولماز وامام محمد قتنده جائز اولور
وابو يوسفدن ايكى روايت واردر وشافعى قتنده مطلق جائز اولور (وردهم الى دارهم) واسيرلرى
كندى دارلرينه رد ايلمك حرام اولدى زيرا مسلمين اوزره انلر ايچون تقويت واردر (وعقر دابة
شق نقلها) دخى دار اسلامه نقل اولنمسى مشقتلو اولان دابهلرينك سكرلرين قطع ايتمك
حرام اولدى يعنى قچان امام دار اسلامه عودت ايتمك مراد ايلدكده وياننده مواشى اولوب
دار اسلامه نقل اولنمسى ايچون قدرت اولمسه اول مواشينك سكرلرى قطع اولنماز امام مالك
بونك خلافى اوزرهدر واول مواشى دار حربده ترك دخى اولنماز امام شافعى بونك خلافى اوزرهدر
فتذبح وتحرق پس اول مواشى ذبح اولنوب وحرق اولنور واما ذبح لمصلحة جائز اولمغله در وكفاره
غيظ القا ايلمك اقوى مصالحدندر واما احراق كفار اندن انتفاع ايلمسون ايچوندر پس بنالرين
تخريب وشجرلرين قطع ايتمك كبيدر وذبح اولنمازدن اول حرق اولنماز زيرا نار ايله عذاب

اولماز الا ريبسى ايدر وسلاحلرى حرق اولنور بعدالذبح مواشى حرق اولنديغى كبى وحرق
قبول ايلميين اشيا حديد كبى دفن اولنور (وقسمة مغنم ثمة) غنيمتى دارحربدن داراسلامه
اخراجدن اول تقسيم ايتمك حرام اولدى وامام شافعى جزيه كافرك استقرارندنصكرجائز اولور
ديدى وبو بزم قتمزده حرام اولديغى اكا بناء دركه داراسلامه نقلدن اول ملك ثابت اولماز وشافعى
قتنده ثابت اولور وبونك اوزرينه مسائل كثيره بنا اولنور (الا بالايداع فيرد هنا ويقسم)
واكربيت المالده غنائمى يوكلده جك حموله يوغسه بين الغانمين امانت طريقى ايله تقسيم اولنور
داراسلامه يوكلنوب كتورمك ايچون اندنصكره انلردن كيرو النوب تقسيم اولنور والامام انلرى جبر
ايدر بر كبيرك روايتى اوزره زيرا ضرر خاصك تحميلى ضرر عامك دفعيچون تنكيم بركيمسه براى
تمامنه دكين بردابه يى استيجار ايدوب صحراده مدت شهر بجسيدى ياخود بركمى استيجار ايدوب
وسط بحرده مدت بجسيدى پس تحقيق انك اوزرينه اجر مثل ايله اجارهٔ اخرى دخى منعقد اولور
وغانمين اوزره سير صغير روايتى اوزره جبر اولنماز زيرا ابتداء عقد اجاره اوزره جبر اولنماز
نته كيم دابه سى اتلاف اولوب يانجه بله اولان رفيقنك دابه سنى اجاره اوزره جبر اولنماز استشهاد
اولنان امانت مسئله سى بونك خلافيدركه اول ايجار بنادر ابتداء دكلدر بنا ايسه اندن اسهلدر
(وبيعه قبلها) ودخى قسمتدن اول مغنمك بيعى ده حرام اولدى اندن حديثده نهى اولنديغى
ايچون ودخى داراسلامه احرازدن اول مالك اولمديغى ايچون ودار اسلامه احرازدنصكره
دخى بيعى حرام اولدى بايعك مغنمدن نصيبى جهالت فاحشه ايله مجهول اولديغى ايچون ايمدى
قسمتدن اول بيعى ممكن اولمدى (والردء ومدد يلحقهم ثمة) وعون ودارحربده غانمينه امدادايدن
(كمقاتل) غنيمته مستحق اولمقده مقاتل كبيدر (لاسوقى لم يقاتل) مقاتله ايتمين اهل سوق مقاتل
كبى دكلدر (ولا من مات ثمة) ودخى دارحربده وفات ايدن مقاتل كبى دكلدر تملك بولمديغى ايچون
(ويورث قسط من مات ههنا) ودار اسلامده وفات ايدن مقاتلك قسطى ميراث قلنور ملك
حاصل اولديغى ايچون اكرچه كيم انك قسطى مشاع ايسه ده (وحل فيها طعام وعلف وحطب
ودهن وسلاح عند الحاجة بلا قسمة) ودارحربده طعام واوتلق واوطن وياغ وسلاح حاجت
قتنده بلا قسمه حلال اولدى ابن عمر رضى الله عنهدن روايت ايچونكه تحقيقا ابن عمر بيوردیکه
كنا نصيب فى مغازينا العسل والعنب فناكله ولا نرفعه يعنى بز غزالريمزده عسله وعنبه راست كلورز
انى اكل ايدرز ورفعه ايتمزدك ديمكدر بونى بخارى روايت ايلدى بو كلام حاجتلرى قتنده شبئله انتفاع
عادتلرى اولمق اوزره دليلدر (لا بعد الخروج منها) دارحربدن چقدقدنصكره حلال اولماز
مبيحك زوالى ايچون اولكه ضرورتدر زيرا انلرك حقى تحقيقا متأكد اولدى حتى نصيبى انى وارث قيلر
ايمدى انلرك رضاسى اولمقسزين انتفاع جائز اولماز (ولا بيعها وتمولها) ودخى غنيمتك طعام
ايله وطعام مثللى ايله بيعى حلال اولماز وتمولى دخى يعنى ذهب وفضه ايله بيعى حلال اولماز
زيرا غنيمت اخذ ايله مالك اولنماز وتناول مباح اولدى الا ضرورة ايچون اولدى ايمدى اكر
غانمينك برى غنيمتى بيع ايلسيدى ثمنى مغنمه رد ايدر (ورد الفضل الى المغنم) يعنى دارحربده
منتفع اولمق ايچون اخذ ايلديكندن فضله قلان شئ داراسلامه خروجندنصكره مغنمه رد ايدر
حاجتك زايل اولديغى ايچون وبو قبل القسمتدر وقسمتدنصكره يدنده باقى قلانى اكر غنى ايسه
بعينه تصدق ايدر اكر عينى قائم ايسه واكر باقى دكل ايسه مالك قيمتيله تصدق ايدر واكر فقير ايسه عينى
ايله انتفاع ايدر واكر هلاك اولورسه فقير اوزره برشئ لازم كلمز (ومن اسلم) واهل حربده بركيمسه
اسلامه كلسيدى (عصم نفسه وطفله) كندوسى وطفلى معصوم اولورز يرا طفلى تبعا مسلم اولدى
پس كندونك وطفلنك قتللرى واسترقاقلرى جائز اولماز (وما لا معه او اودعه معصوما) ودخى

اول مسلم اولان كيمسه نك بلسنجه اولان مالى وامانتده اولان مالى معصوم اولور برابردر كرك
اول امانت قوديغى مال معصوم مسلمده اولسون وكرك ذميده اولسون زيرا اول مال حكما انك
يدنده در (لا ولده الكبير وعرسه وحملها) ولد كبيرى وزوجه سى وزوجه سنك حملى معصوم
اولماز زيرا حمل انك جزئيدر (وعقاره) وعقاريده معصوم اولماز زيرا دارحرب جمله سندندر حال
بوكه اهل دارك يدنده در (وعبده مقاتلا) ومقاتله ايدن عبدى ده معصوم اولماز (وماله مع حربى
بغصب او وديعة) دخى حربى ايله بله اولان مالى بطريق الغصب اولسون ياخود امانت
اولسون بونلرده معصوم اولماز (ويعتبر فى الاستحقاق وقت المجاوزة) واستحقاقده مجاوزه وقتنه
اعتبار اولنور يعنى آتلونك ياخود ياياك سهمى ايچون استحقاقده مجاوزه وقتنه اعتبار اولنور
يعنى دارحربك مدخلنك مجاوزه سنه اعتبار اولنور (فمن دخل دارهم فارسا) پس بر كيمسه كفارك
داررينه اتلو اولديغى حالده داخل اولسه (فنفق فرسه) پس اول كيمسه نك فرسى هلاك
ووقعه ده يايان اولديغى حالده حاضر اولسه (فله سهمان سهم فارس) اول كيمسه ايچون
فارس كبى ايكى سهم واردر (ومن دخله راجلا فشرى فرسا) وبركيمسه دارحربه يايان داخل اولوب
بعد الدخول برفرس اشترى ايدوب وقعه يه اتلو اولديغى حالده حاضر اولسيدى (فله سهم راجل)
انك ايچون سهم راجل واردر (ولا يسهم لغير فرس واحد) وبرفرسدن غيرى فرس ايچون سهم اولماز
يعنى ايكى فرس ايچون سهم ويرلمز وبوكى چكن فرسى يعنى راحله فترى ايچون سهم ويرلمز (ولا لعبد
وصبى وامرأة وذمى) دخى عبد وصبى ومرأه ايچون وذمى ايچون سهم ويرلمز (ورضخ لهم)
وانلر ايچون رضخ ويريلور رضخ شئ قليل اعطا ايتمكه ديرلر بومقامده رضخله مراد امامك
معقول كورديكى مقداردر انلرى قتال اوزره قندرمق ايچون وانلره رضخ قتاله مباشرت اولنديغى
وقتده ويريلور ومرأه يه يارهلو اولنلره تداوى ايدوب انلرك مصلحتلرنده مداوى محلنده ويريلور
پس مرأه نك حالنه لايق اولان شئ انكيچون جهاد اولور ياخود ذمى دارحربك طريقنه
دلالت ايتديكى وقتده رضخ ويريلور زيرا ذمينك طريقه دلالت ايتمسى مسلمين ايچون منفعتدر
ورضخ سهمه بالغ اولمازز يرا اول رضخه لايق اولانلر جهادده اولان جيشه مساوى اولمازلر الاذمينك
دلالتنده رضخ سهمه زياده اولنور زيرا دلالت جهاد عملندن دكلدر اندن مجاهده تسويه
لازم كلمز زيرا انك دلالتدن اخذ ايلديكى اجرة منزله سنده در پس بالغا مابلغ اعطا اولنور (الخمس
لليتيم والمسكين وابن السبيل وقدم فقراء ذوى القربى عليهم) ومغنمك خمسى يتيم ومسكين
وابن سبيل ايچوندر وذوى قربى صاحبى اولان فقرا انلر اوزره تقديم اولنور (ولا شئ لغنيهم)
وقربى صاحبى اولانك غنيلرينه برشئ يوقدر (وذكره تعالى للتبرك) والله تعالى جل شانه نك
وان لله خمسه قول شريفنده كى اسم شريفنى ذكر تبرك ايچوندر يعنى افتتاح كلام ايچون
تبركا الله تعالينك اسم شريفنى ذكر ايدر زيرا عالمك كلسى الله ايچوندر واول برشيئه محتاج دكلدر
(وسهم النبى عليه الصلاة والسلام سقط بعده) وپيغمبر عليه الصلاة والسلامك سهمى
كندو وفاتندنصكره ساقط اولدى زيرا نبى عليه الصلاة والسلام اول سهمه رسالت ايله مستحق
اولدى عليه الصلاة والسلامدنصكره ايسه رسول يوقدر (كالصفى) صفينك ساقط
اولديغى كبى صفى رائيسك كندو نفسيچون انتخاب ايلديكى مالدر وحضرت رسول عليه الصلاة
والسلامك كندو نفسيچون انتخاب ايليوب وانكله امور مسلمين اوزره استعانت ايدردى
(ومن دخل دارهم فاغار) وبركيمسه كفارك داررينه داخل اولوب كفارك مالارينى غارت ايلسيدى
(خمس) اول مالك خمسى اخذ اولنور (الا من لا منعة له ولا اذن) مكر اول كيمسه نك عسكرى
اولميه وامامدن مأذون اولميه زيرا خمس دخى غنيمتدن اخذ اولنور ومال غنيمة ايسه كفاردن

قهرا اخذ اولنسان مالدر وقهرا اخذ اولنسان مال عسكر ايله اخذ اولنور ياخود امامك اذنيله
اخذ اولنور بودخی عسكر ايله اخذ اولنان حكمنده در زيرا اول مأذون اذنله تصرفنی التزام ايتدی
(وللامام ان ينفل) وامام ايچون تنفيل ايلمك مستحبدر سهم غنيمة اوزره زياده شیٔ اعطا ايلمكدر
(وقت القتال حثا) قتال وقتنده عسكری حربه قندرمق ايچون (فيقول من قتل قتيلا فله سلبه)
وامام بركيمسه بركافر قتل ايتسيدی انك سلبی قتل ايدنكدر دير وسلبك معناسی عن قريب ذكر
اولنور وبووجه اوزره عسكری حربه قندرمق امام ايچون مندوبدر حق سبحانه وتعالينك
* يا ايها النبی حرض المؤمنين علی القتال * قولی شريفی ايچون (او من اخذ شيئا فهو له)
ياخود امام هركيم برشی اخذ ايدرسه اخذ ايلديكی هرنه ايسه انكدر دير (و يستحق الامام النفل فی من
قتل قتيلا اذا قتل الامام قتيلا) وامام من قتل قتيلا فله سلبه قولنده نفله مستحق اولور اكر امام
برقتيل قتل ايتسيدی زيرا نفل باب قضادن دكلدر وتحقيق بودركه غنيمته مستحق اولمق بابندندر
بواجلدن سهم بوندن ياخود رضخ بوندن غنيمته مستحق اولمقده كلبسی داخل اولور ايمدی امام نفل
ايله متهم اولماز (لا من قتلته انا علی سلبه) يعنی امام نفله مستحق اولماز چونكه بن برقتيل قتل ايلسيدم انك
سلبی بنم ايچوندر ديسيدی زيرا نفسنه تخصيص ايتمش اولدی ايمدی بوصورتده متهم اولور (ولا من
قتل منكم) ذكر اولنسان كبی امام نفله مستحق اولماز چونكه سزدن بريكز برقتيل قتل ايتسيدی
انك سلبی بنم ايچوندر ديسيدی (وذا اذا كان القتيل مباح قتل) يعنی استحقاق سلب اولمز الا چونكه
قتيلك قتلی مباح اولديغی وقتده اولور حتی كفاردن نسايی وصبی يی ومجنونی قتل ايدن نفله
مستحق اولماز زيرا تنفيل قتال اوزره قندرمق ايچوندر بوايسه مقاتله دن قتل ايتمكله متحقق اولور حتی
برصبی مقاتله ايلدكده برمسلم آنی قتل ايتسيدی سلبنه مستحق اولور اول صبی قتال سببيله مباح الدم
اولديغی ايچون ومسلم كفاردن برمريضی قتل ايتسه واجرتله طوتلان كافری وعسكرلرندن
تاجر اولانی ونقض عهد ايله انلره وارن ذميی يی قتل ايتسيدی اول مسلم انك سلبنه مستحق اولور
زيرا انلرك بنيه لری قتاله صالحدر ياخود كفارك رأيلری ايله مقاتللردر (او يقول لسريته) فيقول
الامام اوزره عطف در سريه مقاتلك دورتدن درت يوزه وارنجه اولاننه د يرلر يعنی ياخود
امام سريه ايچون دير (لا عسكر) جمله عسكر ايچون دكل (جعلت لكم الكل اوقد رامنه)
بن كلی ياخود كليدن شو مقداری سزك ايچون اهدی ايلدم دير نهايه ده سيركبيردن نقل اولندی كه
تحقيقا امام چونكه اهل عسكرك جميعسی ايچون اصابت ايلديكز شیٔ نفلا بعد الخمس علی السويه
سزك ايچون اولسون ديسيدی بو جائز اولماز وكذلك اصابت ايلديككز شیٔ سزك اولسون
ديوب بعد الخمس ديمسيدی اكر بو كلامی سريه ايچون ديرسه جائز اولدی بونك بيانی اولدركه
تنفيلدن مقصود مسلمينی قتال اوزره قندر مقدر بوايسه حاصل اولماز الا بعضی برشيئله تخصيصله
اولور وعموم اوزره اولمقده ايسه اتلو اولانك يايان اوزره تفضلين ابطال واردر ودخی انجلين
خمسی دخی ابطال واردر استثنا ايتديكی وقتده (لا بعد الاحراز ههنا الا من الخمس) بو غنيمتی
دار اسلامه اخراجدنصكره كفار قتال ايچون دار اسلامه داخل اولسه تنفيل جائز اولماز
الا خمسدن جائز اولور زيرا غانمينك حق تحقيقا انده دار اسلامه اخراجله متأكد اولدی
بواجلدن غانميندن فوت اولانك سهمی وارثنه انتقال ايدر ايمدی انلرك حقی ابطال اولمق جائز اولماز
(وسلبه مامعه) وقتيلك سلبی يانندہ ثيابندن وسلاحندن وكرندہ اولان مالندن بولنان شيدر
(مركبه وما عليه) حتی مركبی ومركبی اوزره اكردن وآلتدن وهيبه سنده بولنان شيلرسلبدر
(وهو للكل ان لم ينفل) وبوذكر اولنسان سلبی اكر امام تنفيل ايتمدی ايسه عسكرك جميعسی
ايچوندر قاتل وغير يلر انده برابردر

(* باب استيلاء الكفار *)

بو باب كفارك استيلاسی بيانندہ در (اهل الحرب اذا سبوا اهل الذمة من دارنا لا يملكونهم) چونكه
اهل حرب اهل ذمتی بزم داريمزدن دار حربه سورسه لردی اهل حرب اول اهل ذمته مالك
اولمازلر زيرا اول اهل ذمت حرلردر واقعات صدر الشهيد ده بويله ذكر اولندی
(واذا سبوا بعضهم بعضا واخذوا اموالهم) وچونكه اهل حربك بعضيسی بعضنی دارلرينه سوروب
ومالترين اخذ ايلسه لردی (او بعير انداليهم) ياخود بعضك دوه سی دارلرينه قاچسيدی
(او غلبوا علی مالنا واحرزوه بدارهم) ياخود اهل حرب بزم مالمز اوزره غالب اولوب اول مالی
دارلرينه احراز ايتسه لردی (ملكوه ولو عبدا مؤمنا) اهل حرب اول ماله مالك اولورلر كركسه
اول عبد مؤمن اولسون ياخود جاريه اولورسه ده كافيده وغيريده مسئلهٔ آتيه نك شرحنده
بونی ذكر ايلديلر اول مسئله چونكه برمستأمن يعنی بزم داريمزه امانله كلوب ساكن اولان كافر برعبد
مسلم اشتری ايدوب دارلرينه ادخال ايلسه ديلان مسئله در الی آخره ومصنفك واحرزوه بدارهم
ديمسنه باعث اولدركه زيرا اهل حرب اول اخذ ايلدكلری اشيايی دارلرينه احرازدن اول
اشيادن برشيئه مالك اولمازلر حتی برتاجر اهل حربك اخذ ايلديكی اشيادن دارلرينه احرازدن
اول برشیٔ اشتری ايلسه وصاحبی اول شيیٔ مشتری يدندہ بولسيدی بلاشیٔ اخذ ايدر (لا حرنا
ومدبرنا وام ولدنا ومكاتبنا) بزم حر محضيمزه ومدبريمزه وام ولديمزه ومكاتبمزه مالك اولمزلر
حتی اكر اهل حرب ذكر اولنانلری بزم داريمزدن اخراج ايدوب دارلرينه ادخال ايتسه لر
بعده بزم عسكريمز اهل حرب اوزره غالب اولدقده انلر قبل القسمة وبعد القسمة بلاشیٔ مالكلرينك
اولورلر وبونك بيانی اولدركه استيلا سبب ملك اولماز الا املاك ايچون قابل محله ملاقی اولورسه
اولور اولكه مال مباحدر وحر ايسه ملك ايچون محل دكلدر وكذلك غيری اولان مدبر وام ولد
ومكاتبده دخی حكم بويله در من وجه حريتلری اولديغی ايچون (وعبدنا آبقا دخل اليهم)
وبزم داريمزدن برعبد آبق برابردر اول عبد كرك مسلمك اولسون وكرك ذمينك اولسون
انلرك دارلرينه داخل اولسه دخل اليهم قيدی دار اسلامده متردد اولان عبد آبقدن احترازدر
پس كفار اول عبد آبقه مالك اولمازلر چونكه انك اوزرينه استيلا ايلسه لردی (وان اخذوه)
اكرچه كيم اول عبدی اخذ ايلديلر ايسه ده مصنفك وان اخذوه قولنه باعث امامينك خلافنه
اشارتدركه زيرا كفار اول عبد آبقی اخذ واياغنه بوقاغی طاقسه لردی امامين قتنده اكا مالك
اولورلر امام اعظم امامينك خلافی اوزره در امامين ايچون علت اولدركه تحقيقا مالكك حق
ايچون عصمت يد مالكك قيامی ايچوندر حال بوكه عصمت زائل اولدی بواجلدن كفار اول عبدی
دار اسلامدن اخذ ايلسه لر اكا مالك اولورلر نته كيم مرور ايتدی وامام اعظمك علتی
اولدركه تحقيقا اول عبدك يدی بزم داريمزدن خروجده كندی نفسی اوزره ظاهر اولدی زيرا
اعتبارينك سقوطی يعنی عبدك نفسی اوزره ظهوری اعتبارينك ساقط اولمسی عبد ايله
انتفاعدن مولاسی ايچون تمكن جهتندن عبد اوزره مولاسنك يدی متحقق اولمق ايچوندر
حال بوكه مولاسنك يدی زائل اولدی ايمدی عبدك يدی نفسی اوزره ظاهر اولدی ومعصوم
اولديغی حالده بنفسه ظاهر اولدی ايمدی ملك باقی قالمدی عبد متردد بونك خلافی اوزره دركه
مولاسنك يدی عبد اوزره حكما باقيدر دار اسلام اهلنك عبد اوزره يدی قائم اولديغی ايچون
پس كفارك عبدی تملكلری يد مولانك ظهورينی منع ايلدی بواجلدن اول عبد متردد دی صغير
اوغلونه هبه ايتسيدی ابن صغير اول عبده مالك اولور واكر دار حربه دخولندنصكره هبه ايتسيدی
اول ابن صغير اول عبده مالك اولهمز (ونملك بالغلبة حرهم) وبز كفاره غالب اولمغله انلرك حر

اولادلرینه ومدبرلرینه وام ولدلرینه ومکاتبلرینه (وملکهم) دخی ملکلرینه مالك اولورز پس
تحقیقا شرع انلرك عصمتلرینی جنایتلری اوزره جزا ایچون اسقاط ایلدی زیرا تحقیق
حق تبارك وتعالی نك وحدانیتنی انکار ایتدیلر والله تعالی نك عبادتنه عارلندیلر الله تعالی انلری
انکارلری اوزره عبیدنك عبدی قلمغله جزالندردی ومماللری رقبه‌لرینه تابع اولدی بوندنصکره
کفار بزم اوزریمزه غالب اولوب ماللریمزی اخذ ایلدکلرندنصکره نچان بزدخی انلرك اوزرینه
غالب اولسق واهل غنیمت انلرك بزدن اخذ ایلدکلری شیئی اخذ ایلسه‌لر (فمن وجدنا ماله فی الغانمین
اخذه مجانا قبل قسمتنا) پس بزدن بریمز مالنی غانمین یدنده بولسیدی غنیمت غانمین بیننده تقسیم
اولنمزدن اول بولورسه مجانا اخذ ایدر (وبالقیمة بعدها) وقسمتدنصکره بولورسه قیمتله اخذ ایدر
ابن عباس رضی الله عنهمادن روایت اولنان شی ایچونکه تحقیقا مشرکین مسلمیندن بررجلك ناقه‌سنی
دارلرینه اخذ ایلدیلر اندنصکره اول ناقه غنیمتده واقع اولدی پس مالك قدیم اول ناقه ایچون مخاصمه
ایلدی پس رسول علیه السلام سن اول ناقه‌یی غنیمتك قسمتندن اول بولدك ایسه بلاشی اخذ ایدرسن
واکر قسمتدنصکره بولدك ایسه قیمتیله اخذ ایدرسین بیوردی وبو ایکی حالك ماینی فرق ایتمکه
باعث اولدرکه زیرا مالك رضاسی یوغیکن ملکنك کندیدن زائل اولمسیله متضرر اولور واهل
غنائمدن ناقه‌نك عینی نصیبنه واقع اولان کیمسه دخی مجانا یدندن اخذایله متضرر اولور زیرا اول
کیمسه ناقه‌نك عیننه غنیمتدن سهمندن عوض اولمق جهتیله مستحق اولدی ایمدی بزدیرزکه حق
اخذ قیمتله درممکن اولدیغی مقداری ایکی ضررك خیرلیسی اولمق جهتیله وقسمتدن مقدم اول ناقه‌ده
ملك عامه ایچوندر وعامه‌دن هرفرده قوتیله متضرر اوله جق مقداری حصه اصابت ایلمز ایمدی
ضرر متحقق اولماز وقبل قسمتنا دیمه‌مزه باعث مجمعده وصاحب مجمعك کندو شرحنده واقع اولان
شیئی رد ایچوندر انده دینلدیکه نچان کفار اوزره قبل القسمه غالب اولسیدق بزدن الدقلری اشیا
اربابی ایچون حلال اولور یاخود کفار بزدن الدقلری اشیایی قسمتلرندنصکره غالب اولسیدق
اول اشیانك اربابی قیمتیله اخذ ایدرلر اکر مراد ایدرلرسه دیدی وشرحنده نچان مسلمون
کفار اوزره غالب اولسه‌لردی وماللرین کفارك یدنده قسمتلرندن اول بولسه‌لردی اول مال
بغیرشیء اربابی ایچوندر واکر قسمتلرندنصکره بولسه‌لردی قیمتیله اخذ ایدرلر اکر اختیار
ایدرلرسه دیدی پس اکر قسمت کفارك قسمتی اوزره حمل اولنورسه جمیع کتابلره مخالف درنته کیم بصیرت
صاحبی اولنلره خفی دکلدر (واخذه بالثمن ان شراه منهم تاجر) ومال صاحبی مالنی ثمنله اخذ ایدر
اکر بر تاجر اول مالی دار حربده اشتری ایدوب بزم داریمزه اخراج ایتدی ایسه زیرا مالك
قدیم مالنی اکر ملك خاصده بولدی ایسه پس اکر ذوالید اکا معاوضهٔ صحیحه ایله مالك اولدی ایسه
اول مالی عوضك مثلی ایله اخذ ایدر اکر مثلیاتدن ایسه وقیمتیله اخذ ایدر قیمیاتدن ایسه
زیرا ذوالیددن مجانا اخذ ایله ذوالیده ضرر لاحق اولور زیرا ذوالید عوضی اول مالك مقابلسنده
دفع ایلدی واکر ذوالید اول مالی عقد فاسد ایله یاخود بلاعوض مالك اولدی ایسه کفار اول
مالی برمسلمه هبه ایلمکله مالك قدیم اول مالی قیمتیله اخذ ایدر اکر اول مال قیمیاتدن ایسه واکر
مثلیاتدن ایسه اخذ ایلمز زیرا اول مالی مثلی ایله اخذ ایلسه بو تقدیرجه فائده ایتمز (وان اخذ
ارش عینه مفقوءة) یعنی نچان کفار برعبدی اسیر ایتسه‌لردی انی برمسلم اشتری ایدوب
بزم داریمزه اخراج ایتدکدنصکره اول عبدك کوزی چقارلسیدی اول مسلم اول عبدك
کوزینی چقارن کیمسه‌دن کوزینك ارشنی اخذ ایلسیدی مالك قدیم اول عبدی اول مسلمك
عدودن الدیغی ثمنله اخذ ایدر فرقدن مراد ایدن شی ایچون وارشنی اخذ ایلمز زیرا مالك قدیمك
حقی اوزرینه مستولی اولان عینده در واستیلا اول حقی ارش اوزره رد ایلمز واول حق عیندن

تولد ایلمز (تکرر الاسر والشراء) کفار برعبدی اسیر ایدوب بررجل اول عبدی بیك اقچه‌یه
الدقدنصکره کفار اول عبدی ثانیا اسیر ایدوب دار حربه ادخال ایتدکده بررجل آخر دخی اول
عبدی بیك اقچه‌یه آلوب بزم داریمزه اخراج ایتمکله اسیرلکی واشترا اولنمسی متکرر اولسیدی
(فللبس للمالك القدیم اخذه) پس مالك قدیم اول عبدی ایکنجی مشتریدن اخذ ایلمك یوقدر زیرا
اسیرلك مالك قدیمك ملکی اوزره رد ایلمز (بل اخذه الاول من الثانی بثمنه) بلکه مشتریٔ اول مشتریٔ
ثانیدن ثمنله اخذ ایدر ملکی اوزره اثرك ورودی ایچون (ثم القدیم بالثمنین ان شاء) اندنصکره
مالك قدیم مشتری اولدن ایکی قات ثمنله دیلرسه اخذ ایدر زیرا مشتری اول اوزره ایکی ثمن قائم
اولدی انك حقنده صیانة ایچون ایکی ثمندن برشیئی اشاغه وارلمز (وقبل اخذ الاول لا یأخذه)
و مالك قدیم اول عبدی مشتری اول مشتری ثانیدن اخذ ایتمزدن اول اخذ ایلمز وینه
بویله در مشتری اول غائب اولسه مشتری ثانیدن مالك قدیم ایچون اخذ ایتمك یوقدر
مشتری اول حاضر اولدیغی حالده اخذ ایده مدیکنه اعتبار ایله پس اکر مشتری اول
ابا ایتسیدی مالك قدیم مشتری ثانیدن اخذ ایلمز زیرا ایکی ثمنله اخذك حقی مالك قدیم ایچون
اولك ملکنك عود ایلمسی ضمننده ثابت اولور پس نچان متضمن ثابت اولمسیدی ضمننده اولان
شی دخی ثابت اولماز (ابق بمتاع) برعبد متاعله فرار ایتسیدی پس اول عبدی کفار متاعله
اخذ ایتسه‌لردی وعبدی متاعله برله بررجل کفاردن اشترا ایتسیدی عبدك مالك اولی عبدی
مجانا اخذ ایدر زیرا کفار اول عبده مالك اولمازلر ومتاعی ثمنله اخذ ایدر زیرا کفار اول متاعه
مالك اولورلر (اتباع مستأمن عبدا مسلما وادخله دارهم) برمستأمن کافر برمسلم عبدی اشترا
ایدوب دار حربه ادخال ایلسیدی بونده بش مسئله واردر وکلیسنده عبد بلاعتق ازاد اولور
اول بش مسئله‌نك بری بودرکه تحقیقا اول عبد مجرد دار حربه داخل اولمغله ازاد اولور
ایکی دارك متباین اولمسی اعتاق مقامنه اقامت جهتندن وایکنجی مسئله‌یی مصنف (اواستولوا
علیه وادخلوه فیها فابق) قولیله ذکر ایلدی یعنی یاخود کفار اول عبد اوزره مستولی اولوب
ودار حربه ادخال ایتدکدنصکره اول عبد انلردن فرار ایدوب دار اسلامه داخل اولسیدی
ازاد اولور واوچنجی مسئله‌یی (اواسلم عبد ثمة وجاء نا) قولیله ذکر ایلدی یاخود اول عبد
دار حربده اسلامه کلوب بزم داریمزه چقسیدی ینه ازاد اولور ودردنجی مسئله‌یی (اوظهرنا
علیهم) قولیله ذکر ایلدی یاخود بزکفار اوزره غالب اولسیدق اول عبد ینه ازاد اولور بشنجی
مسئله‌یی (اوخرج الی عسکر المسلمین عتق) قولیله ذکر ایلدی یعنی یاخود اول عبد عسکر
مسلمینه مسلم اولدیغی حالده چقسیدی بو بش صورتك جمیعسنده ازاد اولور وبر کیمسه ایچون
حق ولا ثابت اولماز زیرا بو عتقلر عتق حکمیدر بونی غایة البیانده شرح طحاویدن نقل
جهتیله ذکر ایلدی

(* باب المستأمن *)

بو باب مستأمنك احکامی بیاننده در ومستأمن کندی دارینك غیری‌یه امانله داخل اولان
کیمسه‌یه دیرلر کرك مسلم اولسون کرك حربی اولسون (لا یتعرض تاجرنا ثمة لدمهم ومالهم)
یعنی بزم تاجریمز دار کفارده انلرك دملری ایچون وماللری ایچون تعرض ایلمز یعنی نچان بزم
تاجریمز کفاره امانله داخل اولسه اول تاجر ایچون انلرك دملرندن وماللرندن برشیئه تعرض
ایلمك حلال اولماز زیرا مسلمین انلرك شرطلری قاتنده در وتحقیقا استیمانله انلر ایچون تعرض
اولنمامق شرط قلندی بوندنصکره تعرض غدردر وغدر حرامدر رسول علیه الصلاة والسلام
اندن نهی ایتدیکی ایچون (فاخرجه ملکه حراما) ایمدی اکر تاجر بطریق التعرض اخراج

ايلديكى شبئه حرام اولمقلغله مالك اولور اما مالك اولمسنه باعث مال مباح اوزره استيلانك
ورودى ايچوندر واما حرام اولمغه باعث غدر حرام سببيله حاصل اولديغيچوندر (فيتصدق به)
پس اول تاجر اخذ ايلديكى مالى تصدق ايدر ذمتنى اول حرامدن آيرمق ايچون (الا اذا اخذ
ملكهم ماله) لايتعرض قولندن استثنادر ايعنى مكركه انلرك قراللرى اول تاجرك مالنى
اخذ ايدرسه (اوحبسه هو) ياخود قراللرى اول تاجرى حبس ايدرسه (اوغيره بعلمه ولم يمنعه)
ياخود قراللرينك غيرى بر كافر اول تاجرك مالين آلوب ياخود حبس ايدوب قرال منع
ايتمزسه اول تاجرك تعرضى جائز اولور زيرا انلر نقض عهد ايله بدأ ايلديلر والتزام بوشرطله
مقيد اولور اسير اولان مسلم تاجرك خلافى اوزره دركه انك ايچون ديلديكى وقتده تعرض
مباحدر غدر اولماز اكرچه كيم اسير مسلمى طوعا اطلاق ايدرلرسه ده زيرا اسير مستأمن دكلدر
واندن التزام دخى بولنمدى (ولايستبيح فروجهم) ولكن فرجلرينى مباح كورمز زيرا
فرج حلال اولماز الا ملك ايله اولور ودار اسلامه احرازدن اول ايسه ملك اولماز نته كيم مرور
ايتدى (الا اذا وجد امرأته المأسورة او ام ولده اومدبرته) مكركه قچان اسير اولان زوجه سنى
ياخود ام ولدينى ويامكاتبه سنى بولورسه انلر حلال اولور (لانهم ما يملكونهن ولم يطأهن الحربى)
زيرا كفار انلره مالك اولمازلر حال بوكه انلرى حربى وطئ ايتمش اوله زيرا كفار انلرى وطئ
ايتمش اولسه ومالك دخى وطئ ايلسه نسبده اشتباه لازم كلور (لاامته المأسورة مطلقا) اسير اولان
جاريه سنى بولسه آنى وطئ جائز اولماز اكرچه حربى انى وطئ ايلمدى ايسه ده كفار اكا مالك
اولورلر (اوادانه الحربى) يعنى مستأمنى حربى برنوع تصرف ايله مديون ايتسيدى (اوعكس)
ياخود مستأمن حربى بى بروجهله مديون ايتسيدى (او غصب احدهما من الاخر مالا) ياخود
ايكيسندن برى آخرك مالنى غصب ايتسيدى (وجاءا هنا) وايكيسيده بزم داريمزه كلوب مستأمن
اولسيدى (لم يقض بشئ لاحد منهما) ديندن وغصبدن ايكيسندن برينه برشيئله قضا اولنماز اما
دينله قضا اولنمامغه باعث قضا ولايته طيانور واداني وقتده ايسه اصلا ولايت يوق ومستأمن اوزره
قضا دخى يوق زيرا مستأمن افعالندن ماضيده حكم ايمانى التزام ايلمدى انجق مستقبلده التزام
ايلدى واما غصبك قضا اولنمديغنه باعث اول غصب اولنان شئ غاصب ايچون ملك اولدى
اويله غاصب كه مال مغصوب اوزره مستولى درمعصوم اولميان ماله مصادف اولديغى ايچون نته كيم
مرور ايتدى (وكذا حربيان وجاءا مستأمنين) وكذلك ذكر اولنان دين ايله غصبى ايكى حربى
اشلبوب ايكيسيده مستأمن اولدقلرى حالده بزم داريمزه كلسه لردى مسئله ذكر اولنديغى
وجه اوزره در (فان جاءا مسلمين) پس اكر ايكيسيده مسلم اولدقلرى حالده كلسه لردى (قضى بالدين
لا الغصب) ايكيسى بيننده دين ايله قضا اولنور غصبله قضا اولنماز اماديله قضايه باعث
تراضى ايله واقع اولمغله دين صحيحا واقع اولديغى ايچوندر حال بوكه قضا حالنده ولايت ثابته در
ايكيسيده اسلامك احكامنى التزام ايلدككلرى ايچوندر واما غصبك قضا اولنمديغنه باعث
ذكر اولنان شئ ايچونكه استيلانك مال مباح اوزره ورودى ايچون غاصب اكا مالك اولدى
وحربينك مالنده خبث يوقدركه رد امر اولنه (قتل مسلم مستأمن ثمة مثله) دارحربده برمسلم
مستأمن كندو كبى برمستأمنى عمدا ياخود خطاء قتل ايتسيدى (ودى من ماله فيهما) اول
قاتل قصدده وخطاده ديتنى ويرر (وكفر للخطاء) وخطا ايچون كفارت ايدر اما كفارت حق سبحانه
وتعالينك * ومن قتل مؤمنا خطأ فتحرير رقبة مؤمنة * قول شريفى ايچوندر دار اسلام ودار
حرب قيدايله تمكسزين واما كفارتى خطايه تخصيصك وجهى بزم قتمزده قصدا قتلده كفارت
اولمديغى ايچوندر واما ديت بزم داريمزده احراز ايله ثابته اولان عصمة استيمان عارض اولمغله

باطل اولمديغى ايچوندر واما قصد قتلده قود اولماديغنه باعث بوظاهر روايتدر زيرا قودك
استيفاسى ممكن اولماز الا عسكر ايله اولور زيرا واحد اكثريا واحده مقاوم اولور وعسكر اولماز
الا امام ايله واهل اسلام ايله اولور حال بوكه بو ايكيسى دارحربده بولنمدى پس وجوبده فائده اولمادى
ايمدى حد كبى واجب اولمادى واما قصد ايله قتلده ديتك مالندن واجب اولمسنه باعث عاقله لرقصدا
قتلده ديت ويرمزلر نته كيم موضعنده تقرير اولنمشدر وخطاده عاقله لر ايچون دارينك
تباينى ايله بله صيانت اوزره قدرتلرى يوقدر وانلرك اوزرينه ديتك وجوبى ايسه صيانتى ترك ايلملرى ايله در
(وفى الاسيرين) وايكى اسيرده قچان ايكيسندن برى آخرى قتل ايتسيدى (كفر فقط فى الخطأ)
بالكز خطاده كفارت ايدر يعنى خطاده ديت يوقدر وقصدده اصلا برشئ لازم كلمز امام اعظم قتنده
وكذلك قچان تاجر مسلم براسير كافرى دارحربده قتل ايتسيدى اول مسلم اوزره برشئ يوقدر الا خطاده
كفارت واردر امام اعظم قتنده واماامين قتنده خطاده وقصدده قاتل اوزره ديت واردر زيرا عصمت
اسيرلك عارض اولمغله باطل اولماز استيمان عارضيله باطل اولماديغى كبى ديديلر وقصاصك ممتنع
اولمسى عسكرك اولماديغى ايچوندر وديت مالندن واجب اولور مرور ايدن علت ايچون وامام اعظمك
علتى تحقيقا اسير اولمغله كفاره تابع اولدى انلرك يدنده مقهور اولديغى ايچوندر بواجلدن انلرك
اقامتى ايله مقيم اولور وسفرلرى ايله مسافر اولور پس احراز اصلا باطل اولور وبزه مهاجر اولميان
مسلم كبى اولدى وخطا كفارتله تخصيص اولندى مرور ايدن علت ايچون (كقتل مسلم من اسلم ثمه)
دارحربده اسلامه كلان مسلمى برمسلمك قتل ايلمسى كبى شول حيثيتله كه انك قتلى واجب اولماز
الا خطاده انجق كفارت واجب اولور (لايمكن حربى هنا سنة) مستأمن اولديغى حالده بزم داريمزه
داخل اولان حربى يه برسنه ساكن اولمغه مكنت ويرلمز (ويقال له ان اقمت هنا سنة او شهرا
نضع عليك الجزية فان رجع قبل ذلك) واول مستأمن اولان حربى يه دينلور كه اكر سن بزم
داريمزده برسنه ياخود برآى اقامت ايدرسك اوزريكه جزيه وضع ايدرز پس اكر اول حربى سنه دن
وياشهردن اول تقدير اولنان مقدارى تمامدن اول دارينه رجوع ايدرسه (فبها ونعمة) شرطك
جزاسى محذوفدر (والا فهو ذمى) واكر مدت مذكوره تمام اولدقده رجوع ايتمزسه اول حربى
ذمى اولور معلوم اولسونكه تحقيقا حربى يه بزم داريمزده دائما اقامت ايتمكه رخصت ويرلمز الا
استرقاقله ياخود جزيه ايله رخصت ويريلور اول حربى كفار ايچون جاسوس اولوب وبزم
ضرريمز اوزره معاون اولمسون ايچون واقامت يسيره ايله رخصت ويريلور زيرا اقامت
يسيره نك منعنده جلب حوائجك قطعى واردر وباب تجارتك سدى واردر ايمدى اقامت كثيره ايله
اقامت يسيره نك مابينى برسنه ايله فصل اولندى زيرا سنه برمدتدركه انده جزيه واجب اولور
پس اقامت جزيه مصلحتى ايچون اولور پس اكر امامك قولندنصكره سنه تمام اولمازدن اول
وطننه رجوع ايدرسه انك اوزرينه جزيه وضع اولنماز واكر امامك قولندنصكره برسنه تماما
مكث ايدرسه جزيه بى التزام ايتمش اولور واماتوقيتى سنه نك مادوننى ايتمك كركدركه برشهر
ياخود ايكى شهر كبى پس قچان حربى امامك قولندنصكره اول تعيين اولنان مدت مقدارى
اقامت ايدرسه ذمى اولور ذكر اولنان علت ايچون (لايترك ان يرجع) ذمينك دارحربه رجوعى
ترك اولنماز زيرا عقد ذمت اسلامدن خلفدر اسلام ايسه بوزلماز كذلك خلفى ده بوزلماز كذا
يعنى ذكر اولنان كبى حربى ذمى اولوب دارحربه رجوعى ترك اولنماز (اذا اقام هنا سنة قبل التقدير)
قچان حربى امامك مدت تقديرندن اول برسنه دار اسلامده اقامت ايلسه زيرا تحقيقا امام مدت تقدير
ايلسه معتبر اولان برسنه در زيرا تقدير عذرى ازاله ايچوندر برسنه ايسه ازالهء عذر ايچون حسندر

نتكيم عنبنك تأجيلنده ازالهٔ عذر برسنه اولديغى كبى (لكنها توضع بعد السنة فى الصورتين)
لكن جزيه ايكى صورتده يعنى تقديردن اول وتقديردنصكره سنه تمامندنصكره وضع اولنور
(الان بشرط اخذها بعدها) مكر جزيه نك اخذى سنه دنصكره اولمق صورت اولى‌ده يعنى
تقديردنصكره اولديغى صورتده شرط قلنه وديلنور كه برسنه دنصكره شهرك اولنده اخذ
ايده رز بو تقديرجه جزيه اندن سنهٔ اولى تمام اولديغى كبى اخذ اولنور (وكذا) ذكراولنان كبى
حربى ينه ذمى اولور (اذا اشترى ارضا فوضع عليه خراجها) چڤان حربى برارض اشترى
ايتسيدى اول حربى اوزره اشترى ايلديكى ارضك خراجى وضع اولنور بونده اشارت واردركه
ارض خراجى شراسى ايله حربى اولمغه حتى اول حربى اوزره خراج وضع اولنجيه دكين (فعليه
جزية سنة من وقت الوضع) يعنى چڤان اوزرينه خراج وضع اولنان مشترى ذمى اولدى ايسه
انك اوزرينه برسنه نك جزيه سى لازم كلور پس سنه سنهٔ مستقبله اولور (نكحت ذميا هنا)
اشترى ارضا اوزره عطفدر يعنى برحربيه بى بزم داريمزده برذمى نكاح ايتسيدى اول حربيه
ذميه اولور (بلاعكس) يعنى برذميه بى برحربى نكاح ايتكله حربى ذمى اولماز زيرا تطليق ايدوب
وطننه كتمسى ممكندر (مستأمن رجع اليهم حل دمه) مستأمن اولان حربى دارحربه رجواع ايلدكده
دمى مباح اولورزيرا اماتى ابطال ايلدى بوراده اولان مالى تردداوزره‌در (فان اسر) پس اكر
اول مستأمن اسراولسه (اوظهر عليهم) ياخود اهل حرب اوزره اهل اسلام غالب اولسه (فقيل
سقط دين له على معصوم) پس اول مستأمن قتل اولنسه انك معصوم اولان مسلم وياخود
دمى اوزره اولان دينى ساقط اولور زيرا انك اوزرينه اولان اثبات مطالبه واسطه سيله در
حال بوكه مطالبه ساقط اولور ودين اوزرنده اولان كيمسه نك يدى ايسه عامه نك يدندن اسبقدر
ايمدى دين اول كيمسه يه مختص اولدى يعنى دينى اكا ملك اولدى (وافئ وديعة له عنده) واول قتل
اولان مستأمنك بزم داريمزده معصوم قتنده اولان اماتى غنيمت اولور زيرا تقديرا كندى
يدنده درزيرا امانت قونلان كيمسه نك يدى انك كندى يدنده كيدر ايمدى اول امانت قونلان
شى اول مستأمنك نفسنه تبعيت ايله غنيمت اولور وامام ابو يوسفدن روايت اولنوركه تحقيقا
امانت قونلان كيمسه ايچون ملك اولور زيرا انك يدى امانته اسبقدر ايمدى امانته اول كيمسه
احقدر (واخذ المرتهن رهنه بدينه عند ابى يوسف) واول مستأمنك رهن وضع ايلديكى
مرتهن رهنى دينى مقابله سنده اخذ ايدر ابو يوسف قتنده (ويباع ويوفى بثمنه الدين فالفاضل
لبيت المال عند محمد) امام محمد قتنده اول رهن بيع اولنوب ثمنى ايله دين ادا اولنور پس ديندن
فضله باقى قالورسه بيت المالكدر بونى زيلعى ذكرايلدى (وان مات اوقتل بلا غلبة عليهم
فالدين والوديعة لورثته) اكر اول دارحربه كيدن مستأمن اجليله فوت اولورسه ياخود
اهل اسلام كفاره غالب اولمقسزين قتل اولنورسه ايل اوزرنده اولان دينى واماتى ورثه سى
ايچوندر زيرا حكم امان باقيدر امانك بطلانى اولمديغى ايچون دينى واماتى ورثه سى اوزره رد
اولنور ورثه انك مقامنه قائم اولديغيچون (حربى هنا له ثمه عرس واولاد ووديعة مع معصوم
وغيره فاسلم فظهر عليهم فكله فئ) برحربى بزم داريمزده اولوب انك دارحربده خاتونى
واولادى اولوب برمعصوم وياذمى قتنده امانت وضع ايدوب كنديسى بونده اسلامه كلسيدى
پس اهل اسلام كفار اوزره غالب اولدقده انك خاتونى واولادى كلهم غنيمتدر اماخاتوننك
واولاد كبارينك وخاتوننك قارننده اولان وعقارينك غنيمت اولمسنه باعث باب غنايمده
ذكراولنان علت ايچوندر واما اولاصغارينك غنيمت اولمسنه باعث اولادصغار باباسنه تابع اولوب
باباسنك اسلاميله مسلم اولمسى دكلدر الا باباسنك يدنده اولان ولايتى تحتنده اولديغى وقتده‌در

ودار اسلامه دارحربك تباينى ايله بله باباسنك تابعى اولمق حاصل اولماز وكندى نفسنى دار
اسلامه احرازايله دارحربده اولانماللرى دخى محرزا ولماز ايمدى كلبسى فئ اولمق اوزره ياخود
غنيمت اولمق اوزره باقى قالور وبومسئله ده اكر صبى اسير اولوب دار اسلامه كلسه باباسنه
تبعيتله مسلم اولور ايكيسنك دار واحده ده اجتماعى ايچون اما اول صبى دار اسلامه اخراج
اولنمازدن اول فئ اولمسى بونك خلافيدركه دارينك اختلافى ايچون دارحربده حالى اوزره
غنيمتدر ذكراولنان علت ايچون ومسلم اولمسى رقى منافى دكلدر موضعنده بلديكك علت ايچون
بونى زيلعى ذكرايلدى (وان اسلم ثمه وجاء هنا وظهر فطفله حر مسلم) واكرحربى دار
حربده مسلم اولوب بزم داريمزه كلسيدى واهل اسلام كفار اوزره غالب اولسيدى انك
طفلى حر مسلمدر دارحربده اسلامه كلديكيچون دارك اتحادى اولمغله طفلى اكا تابع اولور
(ووديعته مع معصوم تكون له) وانك معصوم اولان مسلمده وياذميده اولان اماتى دخى انك
ايچوندر زيرا اول امانت يد صحيحهٔ محترمه ده دركانه كنديده كيدر (وغيره فئ) وغيريسى
يعنى اولاد كبارى وخاتونى وعقارى وحربى يدنده اولان اماتى غنيمتدر (اسلم ثمه وله ورثة
فيها فقتله مسلم فلاشئ عليه) برحربى دارحربده مسلم اولسيدى وانك دارحربده مسلم وارثلرى
اولسيدى پس بركيمسه اول مسلم اولان حربى قتل ايتسيدى اول قاتل اوزره برشى لازم كلمز
(الا الكفارة فى الخطاء) الا خطاء قتل ايتدى ايسه كفارت لازم كلور قصدا قتلده برشى لازم كلمز بونك
وجهى مقدما بلنمش ايدى (يأخذ الامام دية مسلم لا ولى له ودية مستأمن اسلم هنا) امام ولى‌سى اولميان
مسلمك دينى اخذ ايدر ودار اسلامده مسلم اولان مستأمنك دخى دينى اخذ ايدر (من عاقلة قاتله
خطاء) خطاء قتلده قاتلك عاقله سندن اخذ ايدر زيرا اول نفس معصوم قتل ايلدى پس خطاء
قتلده وارد اولان نصلرا كا متناول اولور ويأخذ الامام قولنك معناسى تحقيقا امامك اخذى
بيت الماله وضع ايتمك ايچوندر زيرا امام مسلمين ايچون ناظر نصب اولندى بو ايسه نظارتندر
(ويقتل او يأخذ الدية فى عمده) يعنى چڤان قتل قصدا اولسيدى امام بو خصوصده قود ايله بطريق
الصلح اخذ ديت بيننده مخيردر زيرا قصدا قتلك موجبى قوددر وامامك ولايتى نظارته در
هر قنغيسنى اصلح كوررسه انكله عمل ايدر وظاهردركه بو صورتده ديت قوددن انفعدر
(ولا يعفو) عفو ايلمز زيرا حق عامه در وبلاعوض عامه نك حقنى اسقاط ايلمك مقتضاى نظردن
دكلدر (* تتمه *) بو بحث ايچون تتمه دركه دارحربك دار سلام اولمسنى بيان
اولنور (دار الحرب تصير دار الاسلام باجراء احكام الاسلام فيها) دارحرب دار اسلام اولورانده
احكام اسلام اجرا اولنمغله (كاقامة الجمع والاعياد) جمعه‌لرى اقامت ايتمك كبى وعيدلرى اقامت
ايتمك كبى (وان بقى فيها كافر اصلى ولم تتصل بدار الاسلام) اكرچه كيم اول دارحربده
كافر اصلى باقى قالوب ودار اسلامه متصل اولماز ايسه‌ده يعنى دار اسلامله دارحرب بيننده
اهل حربدن برمصر آخر اولمغله (وبعكس) يعنى دار اسلام دارحرب اولور امور ثلاثه ايله مصنف
امر اولى (باجراء احكام الشرك فيها) قوليله ذكر ايلدى يعنى انده احكام شرك اجرا
اولنمغله وايكنجى امرى (واتصالها بدار الحرب بحيث لا يكون بينهما مصر للمسلمين) قوليله ذكر
ايلدى يعنى اول دار اسلامك دارحربه متصل اولمسيله شول حيثيتله كه ايكيسى بيننده مسلمين
ايچون برشهر اولميه واوچنجى امرى (وان لا يبقى فيها مسلم اوذمى آمنا بالامان الاول على نفسه)
قوليله ذكر ايلدى يعنى اول شهرده نفسى اوزره امان اول ايله امين اولجى برمسلم وياخود
برذمى باقى قالمامغله اولور سيركبيرده بويله ذكراولندى (وعندهما اذا اجروا فيها احكام الشرك
صارت دار الحرب) واماميين قتنده چڤان اول دار اسلامده احكام شرك اجرا اولنسيدى

اول دار اسلام دار حرب اولور برابر ركرك اول دار اسلام دار حربه متصل اولسون
وكركسه منفصل اولسون وكركسه انده مسلم باقی قالسون وكرك قالمسون

(* باب الوظائف *)

بو باب احكام وظائف بيانده در وظائف وظيفه‌نك جمعيدر وظيفه انسان ايچون هركون
طعامدن ورزقدن مقدر اولان شيدر و بومقامده مراد عشر وخراجدر وظيفه تسميه‌سی مجاز
اولور شبئه باعتبار مايؤل اليه تسميه قيلندندر (الاراضی العشرية ارض العرب) عذيبدن
يمنده‌كی اقصای حجرايله بله مهره‌نام قريه ماينيدر طولا وعذيب عذبك تصغيريدر
واما عرضی يبرين ايله رمل عالج ماينی ايله شام شريف حدينه وارنجه‌در (وما اسلم اهله)
ودخی اهلی طوعا اسلام قبول ايدن اراضی عشريه‌در زيرا ذلدن صيانت ايچون ابتدا
خراج وضع اولنماز زيرا انده جزيه معناسی واردر (اوفتح عنوة وقسم بين الغزاة) ياخود
قهرا فتح اولوب اراضيسی غزاة بيننده تقسيم اولنان اراضی عشريه‌در واكر امام
بين الغزاة تقسيم ايدوب اوزرينه خراج وضع ايلسه اكر ماء خراجی ايله صواريلورسه
جائز اولور عتابيه جامع الصغيرنده بويله ذكر ايلدی (والبصرة) دخی اراضی بصره عشريه‌در
صحابه‌نك عشريه اولمق اوزره اجماعی ايچون وقياس خراجيه اولمسی ايدی زيرا قهرا
فتح اولوب اهلی اراضيسی اوزره قرار قلندی وارض بصره عراقك اراضيسی جمله‌سندندر
(و بستان مسلم اوكرم له كان داره) ومسلمك بستان ياخود باغی كه انك دواری اوله عشريه‌در
زيرا مسلم اوزره ابتداء توظيفده عشر اليقدر زيرا عشرده عبادت معناسی واردر ودخی
عشر اخفدر ياخود عشر نفس خارجه متعلق اولور (والخراجية سواد العراق) واراضی
خراجيه سواد عراقدر و بوسواد عراق عرضا عذيبله حلوان عقبه‌سنه وارنجه اولان ماينددر
وطولا ثعلبيه‌دن وعلثدن دخی دينلور عبادانه وارنجه اولان ماينددر (وما فتح عنوة واقر
اهله عليه اوصالحهم) دخی قهرا فتح اولنوب اهلی اوزرنده قرار وبريلان اراضی ياخود
اهلی ايله مصالحه اولنان اراضی خراجيه‌در زيرا حاجت كافر اوزره توظيفله ابتداده توظيف اولمغله
كافر حقنده خراج اليقدر (اواجلاهم ونقل آخرين) ياخود امام كفاری اخراج ايدوب كفار آخری
يرلرينه نقل ايليه ارضلری خراجيه‌در بلديكك شی ايچونكه تحقيقا خراج وضع اولماز الا نقل
اولنان قوم اوزره وضع اولنور چونكه قوم كفار اولورلرسه واماچان قوم مسلمين اولورلرسه
انلر اوزره عشر وضع اولنور (وموات احياه ذمی بالاذن) دخی ارض موات كه انی امامك
اذنيله ذمی احيا ايتمش اوله ذكر اولنان كبی ارض خراجيدر ابتداء وضعی كافر اوزره
اولديغيچون (اورضخ له من الغنيمة اذا قاتل مع المسلمين اهل الحرب) ياخود ذمی مسلمين ايله معا
اهل حربله مقاتله ايدوب امام اول ذمی‌يه غنيمتدن رضخ اولمق اوزره ويرديكی ارض دخی خراجيدر
(وما احياه مسلم يعتبر بقربه) مسلمك احيا ايلديكی ارض قربتيله اعتبار اولنور پس اكر اول
مسلمك احيا ايلديكی ارض اراضی خراجيه‌يه قريب ايسه خراجيدر واكر ارض عشريه‌يه
قريب ايسه اولدخی عشريه‌در (وكل منهما) يعنی اراضی خراجيه وعشريه‌دن هربری
(اذا سقی بماء العشر يؤخذ منه العشر) چونكه ماء عشر ايله صوارلورسه عشر اخذ اولنور
(الاارض كافر سقی بماء العشر) الا ماء عشر ايله صوارلان ارض كافردن عشر اخذ اولنماز
بوتقديرجه اندن خراج اخذ اولنور (فان سقی بماء الخراج يؤخذ منه الخراج) پس اكر ارض
ماء خراجيه ايله صواريلورسه خراج اخذ اولنور جامع الصغيرده ديديكه عشر وخراج ايكيسيده
ارض ناميه‌يه متعلقدر وارض ناميه‌نك نماسی اول ارضك ماسيله‌در ايمدی سقی ماء عشر ايله

اعتبار اولنور ياخود ماء خراج ايله اعتبار اولنور وزيلعی ديديكه مصنفك بوتفصيلندن مرادی
مسلم حقنده‌در اما كافر قنغی ماء ايله سقی ايدرسه ايتسون انك اوزرينه خراج واجب اولور زيرا
ابتداء اكا عشر وضع اولنماز حالة ابتداده اجماعا انده تفصيل كتورلمز وكافرده خلاف اولماز الا
حالة بقاده اولوركه كافر ارض عشريه‌يه مالك اولديغی وقتده انك اوزرينه خراج واجب اولورمی
يوخسه عشرمی واجب اولور بوندنصكره وقتا كه مصنف مائی ذكر ايلدی ايسه مائی بيان مراد
ايدوب (ماء السماء و بئر وعين فی الارض العشرية عشری) ديدی ارض عشريه‌ده اولان يغمور
صويی وقيو صويی و بكار صويی عشريدر (وماء انهار حفرها العجم) دخی عجمك قازديغی نهرلرك
صويی (وماء بئر وعين فی ارض خراجية خراجی) وارض خراجيه‌ده اولان قيو و بكار صويی ماء
خراجيدر محيطده بويله ذكر اولندی اكر تحقيق مسلم يا ذمی ارضی بركره ماء عشريه ايله صوارسه
ايدی و بركره دخی ماء خراجيه ايله صوارسيدی مسلم عشره احقدر كافر خراجه احقدر معراج
الدرايه‌ده بويله ذكر اولندی (كذا سيحون) كذلك نهر سيحون خراجيدر نهر ولايت خجند در
(وجيحون) نهر ولايت ترميذ (ودجله) يعنی نهر ولايت بغداد (وفرات) نهر ولايت كوفه‌در
(عندابی يوسف) امام ابی يوسف قتنده خراجيه‌در (وعشری عند محمد) وامام محمد قتنده
عشريه‌در (وهو) يعنی خراج ايكی نوعدر (خراج مقاسمة لوكان الواجب بعض الخارج)
ايكی نوعك بری خراج مقاسمه‌در اكر واجب خارجك بعضيسی اولورسه (كالخمس ونحوه)
خمس كبی وخمس مثللی كبی (و) ايكنجی نوعی (خراج وظيفة ان كان شيئا فی الذمة يتعلق بالتمكن
من الانتفاع بالارض) اكر واجب ذمتده شی اولورسه كه اول شی ارضله انتفاعدن حاصله
متعلق اولور (كما وضع عمر رضی الله تعالی عنه لكل جريب) نتكيم حضرت عمر رضی الله
تعالی عنه هر بر جريب ايچون وضع ايلدی جريب التمش كره التمش ذراعدر ذراع
كسری ايله كه يدی قبضه در وذراع مساحه كه يدی قبضه و بر پارمق اوزونيدر واهل حساب
قتنده يكرمی درت پرمقدر و بر پرمق التی شعيره در بعضك قارنی بعضك قارننه ضم اولمش
اولديغی حالده و بعض ديديكه بوذكر اولنان سواد عراقك جريبيدر وسواد عراقك غيريده
جريب غيرك قتنده معتاد اولاندر (يبلغه الماء) اويله جريب كه ماء اكا بالغ اوله (صاعا من براوشعير
ودرهما) صاعا وضعنك مفعوليدر يعنی بغدايدن واربه‌دن هر برجريب ايچون برصاع
و بردرهم خراج وضع اولنور درهما صاع اوزره عطفدر (وجريب الرطبة خمسة دراهم)
وياش محصولك هربرجريبی ايچون بش درهم خراج وضع اولنور (وجريب الكرم والنخل
متصله ضعفهما) وباغك وخرمانك بربرينه متصل اولديغی حالده برجريبی ايچون بش
درهمك ضعفی وضع اولنور اون درهم اولور (وما سواه) وجريبك ماسواسی ايچون
كز عفران بستان وجريبك ماسواسی برارضدركه انی ديوار احاطه ايتمش اوله وانده خرما
واشجار متفرقه واوزملر اوله واشجارك ماينی زراعت ممكن اوله اكر اشجار ملتفه اولوب
انی زراعت ممكن اولميه اولكه باغدر (ما يطيق) طاقتی يتديكی مقداری وضع اولنور زيرا حضرت
عمر رضی الله تعالی عنهك توظيفنده بوقدر وتحقيق ذكر اولنان ارضده طاقته اعتبار
ايلدی پس توظيف اولميان ارضده طاقته اعتبار اولنور و توظيف اولميان ارضده فقها
(ونصف الخارج غاية الطاقة) ارضدن خارج اولان محصولك نصفی طاقتك غايتيدر ديديلر
انك اوزرينه زياده اولماز زيرا تنصيف انصافك غايتيدر (ونقص ان لم تطق وظيفتها) اكر اول
ارضك وظيفه‌سنه طاقت كتورمزسه بالاجماع تنقيص اولنور (ولا يزاد ان اطاقت عند ابی يوسف)
اكر طاقت كتورسه ده زياده اولنماز ابو يوسف قتنده و بو امام اعظمدن روايتدر (ويزاد

عند محمد) وامام محمد قتند زياده اولنور نقصاننه اعتبار ايله وابو يوسفك علتى اولدركه تحقيقا
توظيف خراجى شرعا مقدردر وصحابه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتنه اتباع
انده واجبدر زيرا مقدارلر بلنمز الا توقيف جهتيله بلنور وتقدير زياده يى منع ايدر زيرا نقصانى
اجماعا جائز اولورايمدى زياده نك منعى متعين اولدى تقدير فائده دن خالى اولمسون ايچون (ولا خراج
لوانقطع الماء عن ارضه اوغلب) وخراج وضع اولنان ارضك ماسى منقطع ياخود اول ماء
ارضه غالب اولسه خراج النماز خراجده معتبر اولان نماء تقديرى كه زراعته تمكندر منتفى
اولديغيچون (اواصاب الزرع آفة) ياخود زرعه برآفت اصابت ايتديكى ايچون خراج النماز زيرا
چان اصل هلاك اولسيدى اصله متعلق اولان شيده باطل اولور فقها ديديلركه خراج ساقط
اولماز الا ارضى اول سنه ده ثانيا زرع ايتمك ممكن اولمق مقدارى زمان باقى قالمزسه اولور واما چان
ثانيا زرع ممكن اولمق مقدارى زمان باقى قالورسه خراج ساقط اولمز (ويجب الخراج ان عطلها
مالكها) اكر ارضك مالكى ارضى معطل ايدرسه خراج واجب اولور زيرا زراعته
تمكن ثابت اولدى حال بوكه مالك انى فوت ايتدى (ويبقى ان اسلم المالك) اكر مالك ارض اسلامه
كلورسه خراج باقى قالور زيرا انده معناى مؤنت واردر مؤنت حالت بقاده اعتبار اولنور ايمدى
مؤنتك مسلم اوزره ابقاسى ممكن اولدى (اوشراها مسلم) يا ارضى اهل خراجدن مسلم اشترى
ايتسيدى ذكر اولنان علت ايچون خراج باقى قالور وتحقيق صحيح اولديكه صحابه رضوان الله
تعالى عليهم اجمعين اراضىٔ خراجى اشترى ايلديلر وخراجنى اداء ايدر اولديلر (ولا عشر خارج
ارضه) ارض خراجينك محصولنده عشر اولماز حضرت رسول عليه الصلاة والسلام
لا يجمع عشر وخراج فى ارض مسلم قول شريفى ايچون دخى ائمهٔ عدل وجوردن براحد
عشر ايله خراجك بيننى جمع ايلمديكى ايچون ايمدى ائمه نك اجماعى حجت كفايت ايتدى
(ويتكرر العشر بتكرر الخارج) وعشر محصولك تكرارى ايله متكرر اولور زيرا عشر محصولك
كلبسندن واجب اولمغله متحقق اولور (لا الخراج الموظف) خراج موظف تكرار اولماز
زيرا خراج موظف برسنه ده تكرار يله متكرر اولماز زيرا حضرت عمر رضى الله تعالى عنه
مكرر موظف قلمدى ومصنفك خراجى موظفله قيدنه باعث اولدركه خراج مقاسمه محصوللك
تكرارى ايله متكرر اولور (يجب العشر فى الموقوفة وارض الصبيان والمجانين لو عشرية
والخراج لو خراجية) ارض موقوفه ده وارض صبيانده وارض مجانينده اكر عشريه ايسه
عشر واجب اولور واكر خراجيه ايسه خراج واجب اولور زيرا عشرك سببى محصول ارضك
حقيقتى ايله ارض ناميه در وخراجك سببى زراعته تمكن ايله ارض ناميه در صاحبنه اعتبار يوقدر

) فصل فى الجزية (

بو فصل جزيه نك بياننده در وجزيه ايكى نوعدر برنوعى شول جزيه دركه صلح وتراضى ايله
وضع اولندى پس بو جزيه اتفاق انك اوزرينه واقع اولان شى حسبيله تقدير اولنور وبرنوعى دخى
امام كفار اوزره غالب اولديغى وقتده وضع اولنور (ماوضع من الجزية بالصلح لا يقدر) جزيه دن
صلح ايله وضع اولنان شى تقدير اولنماز يعنى شارعدن تقديرا ولنماز بلكه صلح انك اوزرينه واقع
اولان شى تعيين اولنور (ولا يتغير) وزياده ونقصله تغيير اولنماز (وما وضع بعد ماغلبوا واقروا على
املاكهم) وشول جزيه كه مغلوب اولدقلرندنصكره ياخود املاكلرى اوزره قرار ويرلدكدنصكره
وضع اولنه (يقدر على كتابى ومجوسى ووثنى عجمى ظهر غناه بان ملك عشرة الاف درهم فصاعدا لكل
سنة ثمانية واربعون درهما) لكل نك لامى يقدر قولنه متعلقدر ثمانية يقدرنك فاعليدر معنى كتابى
ومجوسى وبوت پرست عجميكه غناسى اون بيك درهمه دخى زياده يه مالك اولمغله ظاهر اوله هرسنه

ايچون قرق سكز درهم جزيه تقدير اولنور اندن هر برآيده وزن سبعه حسابنجه درت درهم اخذ
اولنور هر وزن سبعه سى اون درهمكه يدى مثقالدر وهر مثقال يكرمى درت قيراطدر پس هر درهم
اون درت قيراط اولور (وعلى متوسط ملك مائتى درهم الى عشرة الاف نصفها) ذكر اولنان
كفارك ايكيوز درهمدن اون بيك درهمه وارنجه مالك اولان متوسطلرى اوزره قرق سكز درهمك
نصفى تقدير اولنور پس يكرمى درت درهم اولور هر آيده ايكى درهم اولور (وعلى فقير لا يملك المائتين
ويكتسب ربعها) وايكيوز درهمه مالك اولميوب كسبه قادر اولان فقيرى اوزره قرق سكز درهمك
ربعى تقدير اولنور يعنى اون ايكى درهمدر هر آيده بر درهم اولور (لا وثنى عربى فان ظهر
عليه فعرسه وطفله فئ) وثنى عربى اوزره جزيه تقدير اولنماز پس اكر اهل اسلام انلرك
اوزرينه غالب اولسه انلرك خاتونلرى وطفللرى غنيمتدر (ولا على مرتد) ومرتد اوزره دخى
تقدير اولنماز (ولا يقبل منهما الا الاسلام او السيف) ووثنى ايله مرتددن قبول اولنماز الا اسلام قبول
اولنور اسلامه كلمزلر ايسه سيفله عمل اولنور زيرا بو ايكسنك كفرلرى زياده اغلظدر اما وثنى
عربينك كفرلرى اغلظ اولمغه باعث رسول عليه الصلاة والسلام انلرك اظهرلرى بيننده
بعث اولندى وقرآن كريم انلرك لغتلرى اوزره نازل اولدى وانلرك اوزرينه معجزه ظاهر اولدى
ايمانه كلمدكلرى ايچون پس كفرلرى اغلظ اولدى واما مرتدك كفرى اغلظ اولمغه باعث اسلامه
هدايت اولندقدنصكره واسلامك محاسننه واقف اولدقدنصكره ربيسنك وحدانيتنى انكار ايلديكى
ايچون كفرى اغلظ اولدى (ولا على راهب لا يخالط) ودخى ناسله مخالط اولميان وكار وكسبى
اولميان كشش اوزرده جزيه وضع اولنماز امام محمد امام اعظمدن روايت ايلدى تحقيقا
راهب چان عمله قادر اولورسه انك اوزرينه جزيه وضع اولنور وبو قول امام ابو يوسفك
قوليدر (وصبى وامرأة ومملوك واعمى وزمن وفقير لا يكتسب) دخى صبينك ومرأه نك ومملوكك
واعمى نك وكوترمك وكسب ايده مين فقيرك اوزرينه جزيه وضع اولنماز (وتسقط بالموت والسلام)
وجزيه موتله واسلامله ساقط اولور زيرا عقوبتك دنيا ده مشروعيتى شرى دفع ايچوندر حال بوكه
موت واسلام ايله شر مندفع اولدى (وتداخل بالتكرر) دخى جزيه تكرر ايتمكله تداخل ايدر يعنى
ذميدن ايكى سنه حولان ايدنجيه دكين جزيه اخذ اولنمسه امام اعظم قتنده كچن سنه نك جزيه سى
ساقط اولور وامامين قتنده ساقط اولماز وبو قول شافعيدر (لا يحدث بيعة وكنيسة وبيت نار هنا)
ودار اسلامده بيعه وكنيسه وبيت نار احداث اولنماز انلرك عبادت ايلدكلرى مكانلرينه
كنيسة اليهود وكنيسة النصارى دينور وكذلك مطلقا بيعه ده دنيلور اكرچه كيم
كنيسه استعمالى يهودك عبادت ايتدكلرى مكان ايچون وبيعه استعمالى نصارانك عبادت
ايتدكلرى موضع ايچون غالب اولديسه ده وصومعه انده ياللكز اولمق ايچون بيعه منزله سنده در
اوده اولان موضع صلات بونك خلافى اوزره دركه سكناية تابعدر (ولهم اعادة المنهدم)وذمى
ايچون منهدم اولان كنيسه لرين اعاده ايتمك جائز در يعنى انلر ايچون منهدم اولان كنيسه نك
موضعنه بناى اول مقدارى كنيسه بنا ايتمك واردر وبو مقدار اولدن منع اولنماز بلكه موضع آخره
نقلدن منع اولنور زيرا نقل احداثدر (الذمى اذا اشترى دارا فى المصر لا ينبغى ان يباع منه
فلو اشترى يجبر على بيعها من مسلم) چان برذمى شهر ايچنده بر دار اشترى ايتمك مراد ايلسه
اول دارى اكا بيع ايتمك لايق دكلدر اكر اشترى ايتمش اولسه مسلمه بيع ايتمسى ايچون جبر اولنور
وبعض ديديلركه ذمى شهر ايچنده دار اشترى ايتمك جائزدر وبيعى اوزره جبر اولنماز مكر كثرت
اوزره اوله قاضيخان بويله ذكر ايتدى (يميز الذمى فى زيه ومركبه وسرجه فلا يركب خيلا
ولا يعمل بسلاح) وذمى قيافتده ومركبنده واكرنده وسلاحنده اهل اسلامدن تميز اولنور

وآته بنمنی وسلاحله عمل ایلمسی جائزدکلدر (ویظهر الکستیج) وکستیج اظهار ایتمك کرکدر
کستیج پرمق قالکلغی یوکدن و باقلادن برغلیظ ایدرکه ذمی انی بلنه بغلرو بو کستیج زنارك
غیریدر زیرا زنار ابریسمدندر (ویرکب علی سرج کالاکاف) وذمی بر اکر اوزره بنه که پالان کبی اوله
(وميزت نساءهم فی الطريق والحمام) وذمیلرك عورتلری اهل اسلام عورتلرندن یولده وحمامده
تمیز اولنور (ويعلم علی دورهم لیلا یستغفرلهم) وذمیلرك دارلری اوزره علامت وضع اولنور که اهل
اسلامدن اولان سائل انلردن شیء طلب ایلدکده انلره استغفار ایلمیه (وینقض عهده ان غلب
علی موضع لحربنا او لحق بدارهم) وذمینك عهدلری نقض اولنور حتی قتله مستحق اولور
اکر بزم حربمز ایچون برموضعه غالب اولورلرسه یاخود ارض حربه داخل اولورلرسه زیرا
قوم ذمی اوزریمزه حربی اولدیلر پس شر حربی دفع ایچون اولان عقد ذمت فائده دن
عاری اولدی (وصار کالمرتد فی الحکم بموته وبلحاقه) وذمی موتیله حکمده مرتد کبی اولدی
ودار حربه لحوقیله قتلی حلال اولمقده ودیون مؤجله سی حلال واولادینك انالری ومدبره لری
آزاد اولمقده ومالی ورثه سی بیننده تقسیم اولمقده مرتد کبی اولدی زیرا تباین دار بنله موتایه قارشمش
اولدی (ولکن لو اسر استرق) لکن اکر اسیر اولورسه استرقاق اولنور (والمرتد یقتل)
ومرتد قتل اولنور مرور ایدن علت ایچون (وعن قریب بیانی کلور مکرکه رجوع ایدوب
اسلامه کلور ایسه قتل اولنماز (لا اذا امتنع عن الجزیة اوزنی بمسلمة) یعنی عهد بوزلمز اکر ذمی
جزیه دن امتناع ایدرسه یاخود برمسلمه یه زنا ایدرسه یاخود العیاذ بالله سب نبی ایدرسه امام شافعی
رحمة الله علیه سب نبی علیه الصلاة والسلام ایدرسه عهدی نقض اولنور زیرا عقد ذمت امان
افاده ایتمکده ایماندن خلفدر پس اصل قوی یی نقض ایلین شیء خلف ادناسینی نقض ایتمك اولی
بالطریقدر دیدی وبزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا قتل انکله نهایت بولان شیء جزیه نك
التزامی وقبولیدر اداسی دکلدر والتزام باقیدر ایمدی ساقط اولمدی هدایه ده وکافیده بویله
ذکر اولندی بن دیرم که بونده اشکال واردر زیرا جزیه دن امتناعك معناسی جزیه نك ادا
ایتمامسین تصریحدر کانه بوکوندنصکره بن جزیه ویرمم دیرو ظاهر بودرکه تحقیقا بو معنای
التزامك بقاسنی منافیدر اللهم مکرکه التزامله جزیه نك تأخیر واداسنده تعلل مراد اولنه بوندن
خفی دکلدرکه سب نبی علیه السلام کفردر وذات کافره مقارن اولان کفر عقد ذمتی منع ایلمز پس کفر
عارض نه کیفیتله منع ایدر مع هذا دفع رفعدن اسهلدر وذکر اولنان کبی بر یهودی رسول علیه
الصلاة والسلامه السام علیکم دیدی پس اصحاب رضی الله عنهم بز بو یهودیی قتل ایده رز دیدیلر
رسول علیه الصلاة والسلام لا یوردی بونی بخاری واحمد روایت ایلدی بو کافر سب ایتدیکی
صورتده دروامّا اکر رسول علیه الصلاة والسلامه یا خود انبیا علیهم السلامدن برینه مسلم سب
ایتسیدی پس اول کیمسه حدا قتل اولنور واصلا انك توبه سی قبول اولنماز برابردر کرك انك توبه سی
قتلی اوزره قدرتدن وشهادتدنصکره اولسون وکرك کندو طرفندن توبه ایدیجی اولدیغی
حالده کلسون زندیق کبی قتل اولنور زیرا بو قتل حدا واجبدر توبه ایله ساقط اولماز
وخلافی دخی تصور اولنماز زیرا بو حد حق عبده تعلق ایدن حددر سایر حقوق آدمیین کبی
توبه ایله ساقط اولماز حق سبحانه وتعالی یه سب ایتسه بونك خلافیدر زیرا حق حق الله
تعالیدر ونبی علیه الصلاة والسلام بشردر وبشر برجنسدر اکا عار لاحق اولور یعنی
اول جنس بشر اولدیغی حیثیتله اکا عار وعیب لاحق اولور اکرچه کیم اول جنس
افرادینك بعضنه عصمت وکرامتله عیب لاحق اولمزسه ده جنسه لاحق اولور مکر اکا
الله تعالی اکرام ایتمش اوله وباری تعالی ایسه جمیع عیبلردن منزهدر وارتداد دخی بونك خلافی

اوزره در زیرا مرتد اولمق برمعنادرکه مرتد انکله منفرد اولور وسب نبی علیه الصلاة والسلام
حق تعالینك غیری اولدیغی ایچون بزدیرزکه نجان سکران اولدیغی حالده شتم ایتسیدی
عفو اولنماز وذکر اولنان کبی حدا قتل اولنور وبو قول ابو بکر صدیق رضی الله عنهك
مذهبیدر وامام اعظم رحمة الله علیهك وثورینك واهل کوفه نك مذهبلریدر ومذهب مالکدن
واصحابندن مشهور اولانلردن خطابی دیدی که بن مسلمیندن برکیمسه بلمدم که سب نبی ایدن
کیمسه مسلم ایسه قتلنك واجب اولمسنده اختلاف ایلیه وابن سحنون دیدی که مالکی علماسی
اجماع ایلدیلرکه تحقیقا نبی علیه الصلاة والسلامك شاتمی کافردر وحکمی قتلدر برکیمسه
انك عذابنده وکفرنده شك ایتسه کافر اولور فتاوای بزازیه ده بویله ذکر ایلدی وبو بابده کلام
مستوفی سیف مسلول علی من سب الرسول ایله مسمی کتابده در (یؤخذ من بالغ تغلبی وتغلبية
ضعف زکوتنا) تغلبی قبیله سنك بالغ وبالغه اولانلردن بزم زکوتمزك ضعفی اخذ اولنور زیرا
حضرت عمر رضی الله عنه صحابه محضرلرنده انلر ایله وجه مذکور اوزره مصالحه ایلدی
ولکن طفللرندن اخذ اولنماز زیرا صدقه مضاعفه اوزره اولدی صدقه ایسه اطفال اوزره
واجب اولماز مرأه اطفالك خلافی اوزره دررزیرا انلر اهل وجوبدر (ومن مولاه الجزية والخراج)
وتغلبینك قولندن نفسی ایچون جزیه اخذ اولنور وارضی ایچون خراج اخذ اولنور قبیله
قریشك قوللری منزله سنده انلردن جزیه وخراج اخذ اولندیغی حیثیتله ورسول علیه
الصلاة والسلامك قول شریفی که * مولی القوم منهم * در وبو قولله صدقه حقنده عمل
اولنور ایمدی بو حکمده هاشمینك قولی هاشمی کبیدر زیرا محرمات شهادتله ثابت اولور
(وهما) یعنی جزیه وخراج (ومال التغلبی وهدیة اهل الحرب وما اخذ منهم بلا حرب يصرف
فی مصالحنا کسد ثغر وبناء قنطرة) ومال تغلبی واهل حربك هدیه سی وبلا حرب انلردن اخذ
اولنان مال بزم مصالحمزه صرف اولنور برمخوف ارضی سد ایتمك ایچون صرف کبی وکوپری بنا
ایتمك کبی قنطره طاشله بنا اولنان کوپرویه دیرلر (او جسر) یاخود جسر بنا ایتمك کبی جسر
قنطره نك خلافیدر کمیلری بری برینه شد کبی (وکفاية العلماء والقضاة والعمال) دخی علمانك
وقضاتك وعامللرك کفایتی کبی (ورزق المقاتلة) دخی اهل قتالك رزقی کبی (من مات فی نصف سنة
حرم من العطاء) اهل عطادن برکیمسه نصف سنه ده مرحوم اولسیدی عطادن محروم
اولور بزم زمانمزده اهل عطا قاضی ومفتی ومدرسدر وعطا انلر ایچون دیوانده کتب اولنان
شیدر بونلردن بری نصف سنه ده مرحوم اولسیدی انك ایچون عطادن برشی یوقدر زیرا
عطا صله در قبل القبض مالك اولنماز وعمده ده ذکر اولندیکه مسجدك امامی نجان غله یی
قالدیروب وسنه بتمزدن اول کتسیدی سنه نك بعضنك غله سی اندن استرداد اولنماز اعتبار
وقت حصاده در پس اکر امام وقت حصادده قومه امامت ایدر اولدیسه امام غله یه مستحق
اولدی پس غله جزیه کبی اولدی وقاضینك سنه ارالغنده موتی کبی اولدی وصدر الاسلام
طاهر بن محمود فوائدنده ذکر ایلدیکه برقریه که انده مسجدی امامی اوزره وقف اولنمش اراضی
اوله که وقت ادراکده اول اراضینك غله سی امامه صرف اولنه دیو شرط اولندی ایسه پس امام
غله یی وقت ادراکده اخذ ایدوب اول قریهٔ مذکوره دن کتسیدی سنه دن باقی قلانك
حصه سی امامدن استرداد اولنماز وبو مسئله رزقی اخذ ایدوب وفات ایدن قاضینك نظیریدر
واکر امام فقیر ایسه سنه دن باقی قلان شیئك اکلی حلال اولور وکذلك مدرسه ده اولان
طلبهٔ علمده دخی حکم بویله در وصاحب محیطك فوائدنده ذکر اولندیکه امامله مؤذن ایچون
وقف اولسیدی وایکسیده وفات ایتدکده استیفا ایتمش اولمسه لردی انلرك وقفدن سهملری

ساقط اولور زیرا صله معناسنه در وكذلك قاضیده بویله در و بعض سقط اولماز زیرا
اجرت كیبدر دیدی

(* باب المرتد *)

بو باب مرتدك احكامی بیاننده در (من ارتد العیاذ بالله تعالی عرض علیه الاسلام وكشفت
شبهته وحبس ثلثة ایام ان استمهل وقیل مطلقا) العیاذ بالله تعالی بر كیمسه مرتد اولسه اكا
اسلام عرض اولنور وشبهه سی كشف اولنور اكر مهل طلب ایدرسه اوج كون حبس اولنور
بعض مطلقا حبس اولنور دیدی (فان تاب بالتبری عن كل دین سوی الاسلام او عما انتقل الیه
فبها ونعمت) پس اكر اسلامدن غیری جمیع دیندن بری اولمغله یاخود انتقال ایلدیكی دیندن
بری اولمغله تائب اولورسه فبها ونعمت (والا) واكر تائب اولمازسه (قتل) قتل اولنور رسول
علیه الصلاة والسلام * من بدل دینه فاقتلوه * یعنی اكر بر كیمسه دینی تبدیل ایتسیدی سز
آنی قتل ایدك بیوردیغی ایچون بو حدیث شریفی احمد و بخاری روایت ایلدی و بو ایكیسنك
غیریده روایت ایلدی (ویكره قبل العرض) واسلام عرض اولنمازدن اول قتل مكروه اولدی
و بو محلده كراهتك معناسی مندوبی تركدر (بلاضمان) یعنی قاتلی اوزره برشی لازم كلمز زیرا
كفر قتلی مباح ایدیجیدر ودعوت بالغ اولدقدنصكره عرض اسلام لازم دكلدر (ولا یسترق
وان لحق بدار الحرب) اكرچه كیم دار حربه داخل اولورسه ده مرتد استرقاق اولنماز زیرا مرتدده
مشروع اولمدی الا اسلام یاخود سیف مشروع اولدی حق تبارك وتعالینك * تقاتلونهم او یسلمون
قول شریفی ایچون وكذلك صحابه حضرت ابو بكر زمان شریفلرنده اجماع ایتدیلر مرور ایدن
علت ایچون (بخلاف المرتدة) مرتده اولان مرأه مرتدك خلافیدر كه چونكه دار حربه داخل
اولسه اول مرتده استرقاق اولنور زیرا مرتده نك قتلی مشروع اولمادی وكافرك كفری اوزره
ابقاسی جائز اولماز الا جزیه ایله اولور یاخود رق ایله اولور نسوان اوزره ایسه جزیه اولماز
ایمدی مرتده نك كفری اوزره رقله ابقاسی من غیرشیء ابقاسندن مسلمین ایچون انفع اولدی
(الكفر ملة واحدة) كفر ملت واحده در شافعی ایچون خلاف وار در (فلو تنصر یهودی
او عكس ترك) پس اكر یهودی نصرانی اولسه یاخود نصرانی یهودی اولسه حالی اوزره
ترك اولنور واسكی دیننه عودت ایتمسی ایچون جبر اولنماز (وردة احد الزوجین فسخ للنكاح)
وزوجیندن بری مرتد اولمسی امام اعظم وابو یوسف رحمهما الله تعالی قتنده نكاح ایچون
فسخدر طلاق دكلدر وامام محمد قتنده زوجك مرتد اولمسی طلاقدر وزوجك اباسی اوزره
قیاس جهتیله (ویزول ملكه عن ماله موقوفا) ومالندن ملكی موقوفا زائل اولور (فان اسلم عاد)
پس اكر مرتد اسلامه كلورسه اول مال كندویه عودت ایدر (وان مات او قتل او لحق بدارهم
وحكم به) واكر مرتد ارتدادی حالنده فوت اولوب یاخود قتل اولنورسه یاخود دار حربه
داخل اولورسه وقاضی دار حربه لحوقنه حكم ایدرسه (عتق مدبره وام ولده وحل دین علیه)
اول مرتدك مدبری وام ولدی ازاد اولور واوزرنده اولان دین حلال اولور زیرا دار حربه لاحق
اولمغله میت حكمنده اولور دین مؤجل ایسه مدیونك موتیله حلال اولور (وكسب اسلامه
لوارثه المسلم) واسلامی حالنده ایتدیكی كسبی وارث مسلمی ایچوندر اكر دینلورسه كه كافر مسلمه
وارث اولماز مسلم كافره نه كیفیتله وارث اولور جوابنده بز دیرز كه تحقیقا اكر مرتد اولدقدنصكره
كسبنده مالك اولدیسه سنك بلدیكك علت ایچون بلمش ایدك كه اول باقیدر وموقوفدر پس
انك اسلامنده كسب ایلدیكی وارثنه انتقال ایدر واول مالك انك ردتندن اول وجودی اولمغله
اسنادی ممكن اولدیغیچون وردتی حالنده ایتدیكی كسبده اسناد ممكن اولماز ردتندن اول

كسبك عدمی ایچون واسنادك شرطندندر وكسبك وجودی ردتدن اول اولمق پس مسلم مسلمدن
وارث اولمش اولور (وكسب ردته فیء) وردتی حالنده ایتدیكی كسبی غنیمتدر (وقضی دین كل
حال من كسبها) وحال اسلامده وحال ردتده اولان دینی اول حاللرده كسبندن قضا اولنور یعنی
اسلامی حالنده اولان دینی اسلامی حالنده اولان كسبندن وردتی حالنده اولان دینی ردتی
حالنده اولان كسبندن قضا اولنور (وصح طلاقه) ومرتدك طلاقی صحیح اولور زیرا نكاح
وقتا كه ردتله فسخ اولدیسه مرأه معتده اولور پس اكر اول مرأه معتده یی تطلیق ایدرسه
طلاق واقع اولور وكذلك زوجله زوجه معا مرتد اولسه لر دی پس زوج زوجه سنی تطلیق
ایتسیدی بعده ایكیسیده معا اسلامه كلسه لردی تحقیق نكاح فسخ اولماز وطلاقده واقع اولماز
(واستیلاده) دخی مرتدك ولد حاصل ایتمسی صحیح اولور پس زیرا مرتدك جاریه سی چونكه
ولد كتورسیدی وولدمدر دیو ادعا ایتسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولور ووارثلری ایله بیله
وارث اولور (لاذبحه) مرتدك ذبحی جائز اولماز زیرا مرتدك دینی یوقدر (وتوقف مفاوضته)
دخی مرتدك مالده مشاركتی موقوف قلنور زیرا مفاوضه دینده مساواة اقتضا ایدر مرتدك ایسه
دینی یوقدر ایمدی موقوف اولور لكن اول مرتد رجوعه محتمل اولور (وبیعه وشراؤه وهبته
واجارته وتدبیره وكتابته ووصیته) دخی مرتدك بیع ایلدیكی واشتری ایلدیكی وهبه ایلدیكی
وایجار ایلدیكی ومدبر ایلدیكی ومكاتب ایلدیكی ووصیتی موقوف اولور زیرا بونلر موقوف اولمسه
ملك مقرر اولمق اقتضا ایدر (ان اسلم نفذ) اكر اسلامه كلورسه نافذ اولور وتصرفاتی صحیح
اولور (وان هلك) یعنی اكر قتل اولنورسه یاخود فوت اولورسه (او لحق وحكم به بطل)
یاخود دار حربه داخل اولورسه ولحوقنه قاضی حكم ایدرسه احكام مذكوره نك هر بری باطل
اولور (فان جاء مسلما قبله) اكر دار حربدن لحوقنه حكمدن اول كلورسه (فكانه لم یرتد)
كانه مرتد اولمامش كبیدر حتی مدبری وام ولدی ازاد اولماز ووارثی اتلاف ایلدیكی ماله ضامن
اولور زیرا تحقیقا قاضینك قضاسی بو احكامك باطل اولمسی ایچون شرطدر زیرا مرتدك
دار حربه لحوقیله میت حكمنده اولمسی مجتهد فیه در ایمدی قاضینك قضاسندن لابددر كه
اول اجتهاد قاضینك قضاسیله متأكد اولور (وان جاء بعده) واكر مرتد قاضینك
قضاسندنصكره كلورسه مسلم اولدیغی حالده (وماله مع وارثه اخذه) وحال بو كه انك مالی
وارثی ایله بیله اوله اول مالی اخذ ایدر زیرا وارثك اول مالده اكا خلف اولمسی مرتدك دار حربه
لحوقیله میت حكمنده اولمسیله استغنا ایچوندر وچونكه مسلم اولوب عودت ایتسیدی اول ماله محتاج
اولدی (وان ازاله من ملكه لا یأخذه) واكر وارث اول مالی ملكندن ازاله ایتسیدی مسلم
اولوب كلان مرتد اول ازاله اولان مالك قیمتنی اخذ ایده مز زیرا مباحك اتلافیله
ضمان لازم كلمز (ویقضی عبادات تركها فی الاسلام) واول مسلم اولوب كلان مرتد مرتدلكی
حالنده ترك ایلدیكی عبادتلری قضا ایدر شمس الائمة الحلوانی دیركه اول مسلم اولان مرتد اوزره
اسلامدن ترك ایلدیكی عباداتك قضاسی لازم كلور زیرا صلات وصومی ترك ایتمك معصیتدر
ومعصیت ردتدن رجوع ایتدكدنصكره باقی قالور قاضیخان بونی ذكر ایلدی (وما ادی منها فیه
یبطل ولا یقضی الا الحج) وعباداتدن ردتدن اول اسلامده ادا ایلدیكی باطل اولور وقضا اولنماز
الا حج فرضی قضا ایدر زیرا مرتد ردتله كافر اولمقدن زائل اولمامش اولدی پس اسلامه كلدی
حال بو كه غنیدر ایمدی انك اوزرینه حجی قضا ایتمك لازم كلدی وانك اوزرینه سائر عبادتلرك
قضاسی لازم كلمز خلاصه ده بویله ذكر اولندی (مسلم اصاب مالا او شیئا یجب به القصاص
او الحد او الدیة) اوزرینه قصاص یاخود حد یاخود دیت واجب اولان بر مسئله مال یاخود

برشی اصابت ایتسیدی (ثم ارتد العیاذ بالله) اندنصکره اول مسلم العیاذ بالله مرتد اولسیدی
(اواصابه وهومرتد فی دارالاسلام) یاخود مال اکا دار اسلامده مرتداولدیغی حالده اصابت
ایلسه (ثم لحق) اندنصکره اول مرتد دارحربه لاحق اولسیدی و برزمان مسلمین ایله محاربه
ایلسیدی (ثم جاء مسلما اخذ بکله) اندنصکره داراسلامه مسلم اولوب کلسیدی اول ارتکاب ایتدیکی
محذوراتك جمله سیله مؤاخذه اولنور (ولواصابه بعد مالحق مرتدا فاسلم لا) واکر اول مرتد
اولدیغی حالده دارحربه لحوقندنصکره بونلری ایشلسیدی پس مسلم اولدقده اول مرتکباتدن
برشیئله مواخذه اولنماز بلکه انلرك کلیسی اندن مرفوعدر زیرا اول شیلری حربی ایکن
ارتکاب ایلدی محارب اولدیغی حالده (اخبرت بارتداد زوجها فلها التزوج بأخر بعد العدة)
برمرأه نك زوجنك مرتد اولدیغی ایله اخبار اولنسیدی اول مرأه ایچون عدتدنصکره آخره
تزوجی جائز اولور تنکیم موتله جائز اولدیغی کبی (لاتقتل مرتدة) مرتده اولان مرأه قتل اولنماز
امام شافعی بونك خلافی اوزره در واکر برکیمسه اول مرتده یی قتل ایتسیدی برشیئه ضامن
اولماز کرك اول مرتده حره وکرك جاریه اولسون نهایه ده ومبسوطده بویله ذکر اولندی
(وتحبس حتی تسلم) واول مرتده حبس اولنور حتی اسلامه کلنجه زیرا اول مرتده حق تبارك
وتعالی یی اقرارندنصکره اقرارنده وفادن امتناع ایلدی پس حبسله وفا ایلمسی اوزره جبر
اولنور تنکیم حقوق حبسله جبراولندیغی کبی کرکسه اول مرتده حره اولسون وکرك جاریه اولسون
وجاریه یه مولاسی جبر ایدر وروایت اولنور که هرکون ضرب اولنور اسلام اوزره جملده مبالغه
ایچون (وصح تصرفها وکسباها لورثتها) واول مرأهٔ مرتده نك تصرفی وایکی حالنده کسبی ورثه سی
ایچون صحیح اولور یعنی اسلامی حالنده وردتنده اولان کسبی ورثه سی ایچون صحیح اولور (ولدت امته)
برمرتدك جاریه سی ولد کتورسیدی کرك اول جاریه مسلمه اولسون وکرك نصرانیه اولسون
(فادعاه فهو ابنه حرا یرثه فی المسلمة مطلقا) پس اکر اول مرتد ولدی ادعا ایتسیدی یعنی
بوولد بندندر دیو اقرار ایتسیدی اول ولد مسلمدن تولد ایتدیسه اول ولد حر اولدیغی حالده
اول مرتده وارث اولور یعنی برابردر کرك ارتداد ایله ولادتی ما بیننده التی آیدن اقل اولسون
وکرك اکثر اولسون زیرا ولد ابوینك دین جهتندن خیرلیسنه تابع اولور ایمدی مسلمه اولان
والده سنه تابع اولوب ولده مسلم اولور (وان مات اولحق) اکر اول مرتد فوت اولسه یاخود
دارحربه لاحق اولسه (کذا النصرانیة) کذلك نصرانیه اولان جاریه ولد کتورسیدی
واول مرتد اول ولدی ادعا ایتسیدی اول ولد حر اولدیغی حالده مرتدك اوغلیدر اکا وارث
اولور (الا اذاجاءت به لستة اشهر اواکثر منذ ارتد) الا بوقدر فرق وارکه چونکه اول جاریهٔ
نصرانیه اول ولدی مرتدك مرتد اولدیغی کوندن التی آیده یاخود التی آیدن اکثرده کتورسیدی
پس اکر التی آیدن اقلده کتورسیدی علوق حال اسلامده اولور اول ولد مرتده وارث اولور
واکر التی آیدن اکثرده کتورسیدی علوق ماء مرتددن اولور ینه مرتده تابع اولور زیرا مرتد
اسلامه انا سندن اقربدر زیرا مرتد جبرا ولنور ایمدی حالندن ظاهر اولان اول ولدك مسلم اولمسیدر
پس چونکه اول مرتد فوت اولورسه وارث اولماز زیرا مسلم مرتده وارث اولماز (لحق بماله وظهر علیه فاله
فیء) برمرتد مالیله بله دارحربه لاحق اولسیدی واهل اسلام دارحربده اکا غالب اولسیدی انك مالی
غنیمتدر نفسی غنیمت اولماز زیرا مرتد استرقاق اولنماز ومرتد اوزره برشی بوقدر الاسلام و یاخود
سیف واردر ایمدی انك مالی فیء اولمق جائز اولور نفسی فیء اولماز عربك مشرك اولانی کبی
(ولحق بدونه) ومرتد مالسز دارحربه لاحق اولسیدی (وحکم القاضی) وقاضی دارحربه
لحاقنه حکم ایتسیدی (فرجع فلحق به) ودار اسلامه رجوع ایتدکدنصکره ثانیا دارحربه

مالیله لاحق اولسیدی (فظهر علیه فهو لوارثه قبل قسمته) پس اهل اسلام انك اوزرینه
غالب اولدقده انك مالی وارثی ایچوندر اول مال غانمین بیننده قسمت اولنمازدن اول زیرا
لحوق اولده ارث ایچون جائزدکلدر وثانیده دارحربه لحاقنه حکم ایتمکله ورثه سنه انتقال ایتدی
پس وارث قدیما مالك اولدی (قضی بعبد لمرتد لحق لابنه) چونکه مرتد دارحربه لاحق اولدقده
مرتدك عبدی اوغلی ایچون حکم اولنسیدی (فکاتبه ابنه) پس مرتدك اوغلی اول عبدی
کتابته کسیدی (فجاء مسلما) پس مرتد مسلم اولوب کلسیدی (فبدلها والولایة للاب)
اول کتابتك بدلی وحق ولایت باباسنکدر زیرا کتابتك باطل اولمسنده وجه یوقدر اول کتابت
دلیل منفذ ایله نافذ اولدیغیچون پس شول وارث که انك خلفیدر طرفندن وکیل کبیدر وانده
عقد اولان حقوق موکله راجع اولور حق ولا دخی عتق اندن واقع اولان کیمسه ایچوندر
(قتل رجلا خطأ ولحق) برمرتد بررجلی خطأ قتل ایدوب دارحربه لاحق اولسیدی (اوقتل) یاخود
اول قاتل اولان مرتد دارحربه لحوقندن اول قتل اولنسیدی (فدیته فی کسب الاسلام) اول قتل
ایلدیکی رجلك دیتی مرتدك اسلامی حالنده کی کسبندن ویریلور زیرا عاقله لری مرتد ایچون
شیء ویرمزلر نصرت منعدم اولدیغیچون ردتنده کسب ایتدیکی مالدن ویرلمز انده تصرفی
متوقف اولدیغیچون (قطع یده عمدا) برمسلمك الی عمدا قطع اولنسیدی (فارتد والعیاذ بالله
ومات منه) اول قطع اولنان مسلم العیاذ بالله تعالی مرتد اولوب اول قطعدن ردتی اوزره
هلاك اولسیدی (اولحق) یاخود لحاقنه قضا اولنسیدی (فجاء مسلما فمات منه)
پس دارحربدن مسلم اولدیغی حالده کلوب واول قطعدن فوت اولسیدی (ضمن
القاطع نصف الدیة) اول قاطع نصف دیتنه ضامن اولور (من ماله لوارثه) قاطع کندو
مالندن مقطوع الیدك وارثی ایچون ضامن اولور زیرا قطع محل معصومه حلول ایتدی
وسرایت قطع محل غیرمعصومه حلول ایتدی قطعه اعتبار اولنوب سرایت اعتبار اولنمادی
ایمدی نصف دیت قاطعك کندو مالندن واجب اولدی زیرا قاطعك عاقله سی عمدا قتلدر
دیتی یوکلنمزلر تنکیم مرور ایتدی وارتداد شبهه سی ایچون قصاص دخی واجب اولمادی
(وان اسلم هنا ومات منه) واکر اول الی قطع اولنان مسلم مرتد اولدقده دارحربه لاحق
اولمیوب اول قطعدن داراسلامده فوت اولسیدی (ضمن کلها) قاطع دیتك کلیسنه ضامن
اولور وقت قطعده ووقت سرایتده معصوم اولدیغی ایچون وامام محمد ایله امام زفر قتنده
دیتك ینه نصفی واجب اولور (مکاتب ارتد فلحق واخذ بماله) برمکاتب مرتد اولوب دارحربه
لاحق اولسیدی و برزمان مال اکتساب ایدوب پس اول مکاتب مالیله اخذ اولندقده اسلامدن
ابا ایتسیدی (فقتل فبدلها لسیده والباقی لوارثه) پس اول مکاتب مرتد قتل اولنسیدی انك
کتابتنك بدلی سیدی ایچوندر و باقیسی وارثی ایچوندر زیرا مکاتب کسب ایلدیکی شیئه کتابتله
مالك اولور ومرتد اولمق کتابتده تأثیر ایلمز کذلك کسب ایلدیکی شی دخی تأثیر ایلمز (زوجان ارتدا
ولحقا فحبلت)زوج وزوجه ایکسیده مرتد اولوب دارحربه لاحق اولسه لر ومرأه دارحربده حامل
اولسیدی (فولدت هی ثم ولد الولد ولدا فظهر علیهم) پس اول مرأهٔ مرتده برولد کتورسیدی
اندنصکره اول ولددن دخی برولد حاصل اولسیدی واهل اسلام دارحربه غالب اولوب زوجله
زوجه یی وولدی وولدك ولدینی جمیعا اخذ ایلسه لردی (فالولدان فیء) اول ایکی ولدلر یعنی زوجینك
ولدی وولدك ولدی غنیمتدر یعنی بوایکی ولد قول اولورلر زیرا مرتده اولان مرأه استرقاق
اولنور ولد ایسه انایه تابعدر وکذلك ولدك ولدی دخی انایه تابعدر (والاول یجبر علی الاسلام
لاولده) ولد اول اسلام اوزره جبر اولنور ولدك ولدی جبر اولنماز زیرا اولاد دینده باباسنه

تابعلردر انلر اسلام اوزره جبر اولندیغی کبی (وقیل یجبران) بعض دیدیکه ایکسیده
جبر اولنورلر یعنی ولدی وولدك ولدی ایکیسیده اسلام اوزره جبر اولنورلر
یعنی بوقول امام اعظمدن حسنك روایتیدرکه ولدك ولدی جدینه تبعیتله اسلام اوزره
جبر اولوردیدی (صح ارتداد صبی یعقل) اسلام سبب نجات اولدیغین تعقل ایدن صبینك
مرتد اولمسی صحیح اولدی (واسلامه) واسلامیده صحیح اولدی (فلایرث ابویه کافرین)
پس کافر اولان اناسی وباباسی اکا وارث اولمازلر (ویجبر علیه بلاقتل ان ابی) واول مرتد اولان
صبی اسلام اوزره جبر اولنور اکر اباایدرسه قتلنمز امام اعظم وامام محمد قتنده وامام ابو یوسف
قتنده صبینك مرتد اولمسی معتبر دکلدر اسلامی معتبردر دیدی وامام زفر ایله امام شافعی
مرتد اولمسیده واسلامه کلمسیده معتبر دکلدر دیدیلر بز دیرزکه تحقیقا حضرت علی کرم الله
وجهه ورضی الله عنه صبیلکی حالنده اسلامه کلدی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انك
اسلامنی صحیح قلدی وحضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه انکله تفاخر ایدردی
ودیرایدیکه * سبقتکم الی الاسلام طرا * غلاما مابلغت اوان حلم *

) باب البغاة (

بو باب باغیلرك احکامی بیانده در (هم قوم مسلمون خرجوا عن اطاعة الامام فیدعوهم الی العود
وتکشف شبهتهم)باغیلر برقوم مسلملردرکه امامك طاعتندن چقدیلر بوقوم طاعته عودت ایتملری
ایچون دعوت اولنوب شبهه‌لری کشف اولنور (فان تحیزوا مجتمعین) پس اکر بونلر بر مکان
اتخاذ ایدوب اول مکانده مجتمع اولدیلر ایسه (حل لنا قتالهم بدأ) ابتداء قتاللری بزم ایچون
حلال اولور امام شافعی بونك خلافی اوزره در زیرا مسلمك قتلی ابتداء جائز اولماز وبزم ایچون
دلیل اولدرکه تحقیقا حکم دلیل اوزره دائر اولور واول دلیل انلرك عسکرلنوب مجتمع اولملیدر
پس اکر امام انلرك بدأ لرینه صبر ایدرسه آز اولورکه انلرك شرلرینی دفع ممکن اولماز (وتقتل
جریحهم) ومجروح اولنلری قتل اولنور امام شافعی خلاف اوزره‌در (ویتبع موالیهم لو کان لهم فئة)
واکر انلرك جمعیتلری اولورسه یوز دوندیروب فرار ایدنلرینك اردنجه کیدیلوب قتل اولنور وامام
شافعی بونك خلافی اوزره‌در (وان لم تکن لم یفعل ماذکرنا) واکر جمعیتلری یوغیسه ذکر اولنان
شیئله عمل اولنماز زیرا قتلك جائز اولمسی خوف اجلیچون اولدی بوتقدیرجه جمعیت اولمدیغی
ایچون خوف اولماز ایمدی خوف اولمدیغجه قتل دخی اولماز باغی مسلم اولمغله (ولایسبی ذریتهم)
وذریتلری دخی اسیر اولنماز (وحبس مالهم حتی یتوبوا) ومالالری حبس اولنور حتی توبه ایدنجیه دکین
زیرا اسلام نفسی ومالی معصوم قلار وحبس انلرك شرلرینی دفع ایچون اولدی (واستعمل سلاحهم
عندالحاجة) وامام انلرك سلاحلرین حاجت محلنده استعمال ایدر زیرا امام ایچون حاجت محلنده
عادلك مالنی استعمال ایتمك جائزدر پس باغینك مالنی استعمال ایتمك اولی بالطریقدر (لاشیء بقتل
الباغی مثله ان ظهر علیهم) باغی کندی مثللی برباغی‌یی قتل ایتمکله برشی لازم کلمز اکر اوزرینه غالب
اولورسه امامك ولایتی انلردن منقطع اولدیغیچون (غلبوا علی مصر فقتل مصری مثله فظهر علی
المصر قتل به) باغیلر اهل عدل شهرلرندن برشهره غالب اولسه‌لر وضبط ایلسه‌لر اول شهر اهلندن
برکیمسه کندی مثللی اهل شهردن برکیمسه‌یی عمدا قتل ایلسیدی پس اهل عدل اول مصره غالب
اولدقلرنده اول قاتل مثلنی قتل سببیله قتل اولنور (اذالم یجروا فیه احکامهم) بغات اول غالب
اولدقلری شهرده احکاملرین اجرا ایده‌مدکلری وقتده زیرا بوتقدیرجه امامك ولایتی اول شهردن
منقطعه اولمدی پس احکامنی اجرا ایدوب اول قاتلی قصاصا قتل ایدر اما باغیلر اول شهرده
احکاملرین اجرا ایدرلرسه اول قاتل قتل اولنمز (قتل عادل باغیا) برعادل برباغی‌یی قتل ایتسیدی

(اوقتله باغ مدعیا حقیته)یاخود باغی عادلی قتل ایتسیدی باغی قتلك حقیتنی ادعا ایدیجی اولدیغی
حالده یعنی قاتل بن مقتولی حق اوزره قتل ایتدم وبن الآن حق اوزره‌یم دیو ادعا ایتسیدی (ورثه)
قاتل کرك عادل اولسون وکرك باغی اولسون حقیت ادعاسیله مقتوله وارث اولور اما اول یعنی
عادل باغی‌یی قتل ومالنی اتلاف ایله آثم اولمیوب وضامن اولمدیغیچوندر زیرا محاربه عصمتی ابطال
ایدر حال بوکه بز باغیلر ایله مقاتله‌یه حق سبحانه وتعالینك * فقاتلوا التی تبغی * قول شریفی ایله
امر اولندق ایمدی انلرك قتلی بحق اولدی اهل حربك قتلی کبی پس ارثدن محروم اولملق ایجاب
ایلمز نتکیم برکیمسه اوزرینه قصاص لازم کلمکله انی مورثی قتل ایتمکله محروم اولمدیغی کبی
زیرا ارثدن محروم اولملق قتل محظورك جزاسیدر پس قتل مباح ایله ارثدن بعید اولنماز واما ثانی
یعنی باغینك عادلی قتلنده وارث اولمسی چونکه باغی عادلی قتل ایتسیدی آثم اولور وضامن اولماز بزم
قتمزده پس تأویل فاسد صحیح منزله‌سنه تنزیل اولنور ضمانك دفعی حقنده چونکه اکا عسکر ضم
اولنسیدی اهل حربك تأویلی کبی ایمدی چونکه تأویل فاسد ایله ضمان واجب اولمسیدی
ارثدن محروم اولملق دخی واجب اولماز وارث قرابتله مستحقدر (واذاقتله الباغی مقرا ببطلانه لا)
چونکه باغی عادلی قتل ایتسیدی قتلك باطل اولدیغنی اقرار ایدیجی اولدیغی حالده وارث اولماز
زیرا چونکه باغی بطلان قتل اقرار ایتسیدی ضمان واجب اولور پس ارثدن محروم اولمقده
لازم کلور (کره بیع السلاح من اهل الفتنة) اهل فتنه‌یه سلاح بیع ایتمك مکروه اولدی زیرا
معصیته اعانتدر (وان لم یدر انه منهم لا) واکر مشتری سلاح اهل فتنه‌دن اولدیغی معلوم اولمدین
بیع ایدرسه مکروه اولماز زیرا اصل سلاحك بیعنده کراهت اولمامقدر وعدم کراهتدن برصرف
ایدیجی یوقدر مجمع الفتاویده دیدیکه چونکه ناس مسلمیندن برامام اوزره مجتمع اولسه‌لر واول ناس
اهل ایماندن اولوب وبوللری دخی امین اولسیدی پس اول جماعتك امامی اوزره برجماعت مسلمین
خروج ایتسه‌لردی پس مسلمین ایچون لایق اولان امامه معاونت ایتملریدر اکر معاونت اوزره
قادر اولورلرسه واکر معاونته قادر اولمازلر ایسه هر مسلم اوزره واجب اولان فتنه‌دن بعید اولوب
کندی بیتنده اوتورمقدر والله اعلم

) کتاب احیاء الموات (

بو کتاب اراضیء خالیه‌نك احیاسنك احکامی بیانده در وقتاکیم مصنف رحمة الله علیه کتاب
جهادك بعض ابوابندن احیاء موات ذکر ایدوب جهادك کتابنی ذکردن فارغ اولدی ایسه کتاب
جهادی کتاب احیاء مواتله عقبلدی ایمدی موات لغتده اولمش حیوانه دیرلر بومقامده مستعاردر
ومستعارله (ارض لم تملك فی الاسلام) دار اسلامده تملك اولنمیان (اوملکت ولم یعرف مالکها)
یاخود مالکی معلوم اولمیان ارضدر (وتعذر زرعها بانقطاع الماء) دخی صوینی منقطع اولمغله زراعتی
متعذر اولان ارضدر (اوغلبته اونحوهما) یاخود صو ارض اوزره غلبه ایتمسیله زراعتی متعذر اولان
ارضدر نتکیم صوینی چکیلوب مملحه اولسه ارض مواتدندر (وبعدت من العامر) واول ارض
خالیه معموردن بعید اوله شول حیثیتله که اول معمورك اقصاسندن اول ارضده صوت اشیدلمیه
(ملکها محییها باذن الامام) اذن امام ایله اول ارضی احیا ایدن کیمسه مالك اولور امام اعظم قتنده
وامامین اذن امام اولمدن‌ده مالك اولور دیدیلر (ولو ذمیا) اکرچه کیم اول ارض مواتی احیا ایدن
ذمی ایسه‌ده (لامحجرها) یوخسه ارضی تحجیر ایدن مالك اولماز تحجیر حجردندر جیمك سکونیله محجر
تسمیه‌سنه باعث اولدرکه محجرلر اول ارض خالیه‌نك اطرافنده احجار وضع ایتمکله علامت ایدرلر
یاخود اول ارضك احیاسندن غیری منع ایچون وضع احجاری علامت ایدرلر ایمدی اول علامت
وضع اولنان اول ذکر اولنان اراضی کبی مملوك دکلدر صحیح اولانده بودر بوندنصکره تحقیقا

وضع علامت آز اولور حجرك غيرى ايله اولور اول ارض خاليه‌نك اطرافنه قورو اغاج بوداقلرى
ديرمكله اولور ياخود ارضى پاك ايدوب وشوكدن انده اولان شيئى احراق ايتمكله ده اولور ياخود
قورو اوتلق وخار وخاشاككى بچوب اطرافنه قيوب اوزرينه طپراق قومغله ده اولور
صو يوللرى تمام اولمقسزين (فلو حجرها) بو كلام تحجير ملك افاده ايلمك اوزره تفريعدر
يعنى چقان محجر اول تحجير ايلديكى ارض خاليه‌يه مالك اولميوب تحجير ايتمش اولسه (وترك ثلث
سنين دفعها الى غيرها) وبعد التحجير اول ارضى اوچ سنه ترك ايلمسيدى امام اول ارضى
محجرك غيرى يه دفع ايدر حضرت عثمان رضى الله تعالى عنهك * ليس لمحجر بعد ثلث سنين
حق قولى ايچون يعنى محجر ايچون اوچ سنه‌دنصكره حق يوقدر بيورديغيچون فقها ديديلركه
بو ذكر اولنان شى ديانت جهتيله‌در واما چقان محجرك غيرى بركيمسه اول تحجير اولنان
ارضى اوچ سنه‌كچمزدن احيا ايتسيدى احيانك تحقيق اول غيردن اولمغله اول ارضه مالك اولور
وتحجير ايدن كيمسه مالك اولماز (وماعدل عنه الماء وامتنع عوده) وشول موضع كه اول موضعدن
ماء زائل اولوب اول موضع منكشف اولسيدى وماءنك اول موضعه عودتى ممتنع
اولسيدى (فموات ان لم يكن حريما لمعمور) پس اول منكشف اولان ارض مواتدر
معمور ايچون حريم اولمدى ايسه واكر ماءنك اول موضع منكشفه عودى ممكن اولورسه انك
احياسى جائز اولمدى زيرا انده مسلميننك حقى قائمدر (احيى مواتا ثم احاط الاحياء بجوانبه الاربع
بالتعاقب فطريق الاول فى الرابعة) بركيمسه برمقدار ارض موات احيا ايتسيدى اندنصكره انك
اطرافنى احيا بر برينك اردنجه تعاقب ايتسيدى اولا احيا ايدن كيمسه‌نك طريقى احاطه ايدنلرك
دردنجسنده‌در امام محمددن روايت اولنديغى اوزره زيرا اولا احيا ايدن كيمسه احاطه ايدنلردن
اولدن وثانيدن وثالثدن سكوت ايتسيدى باقى ارض انك ايچون طريق اولور پس چقان اول باقى‌يى
رابع احيا ايتسيدى محيى اولك طريقنى معنى حسيجه احيا ايدر ايمدى محيى رابعده محيى اول
ايچون طريق اولور (حفر بئرا فى موات بالاذن فله حريمها) بركيمسه ارض مواتده اذن ايله
بر قيو قازسيدى اول كيمسه ايچون اول قيونك حريمى واردر (للعطن الناضح) بئر عطن
بر قيودركه دوه اطرافنى طولانوب صويى استخراج ايدر وناضح دوه ودوه امثالنك يورومسيله
صويى استخراج اولنور (اربعون ذراعا من كل جانب فى الاصح) اصح قول اوزره هر جانبدن
قرق ذراع حريمى واردر مصنفك فى الاصح قولى بعضنك بئرك حريمى جميع جوانبدن قرق
ذراعدر ديديكى قولدن احترازدر (وللعين خمسمائة اذرع كذلك) وبكارك حريمى بشيوز
ذراعدر كذلك يعنى هر جانبدن حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك حريم العين خمسمائة
ذراع قول شريفى ايچون وذراعت ايچون استخراج اولنان عينك ماسنك جريانى ايچون
برموضعدن لابددر وماءنده مجتمع اولجق برموضعدن لابددر ومزرعه‌يه حوضدن جريان ايده‌جك
برموضعدن لابددر ايمدى بو اجلدن حريم عين زياده ايله تقدير اولنور بشيوز ذراعله تقدير
توقيفله‌در واصح اولان حريم عين هر جانبدن بشيوز ذراعدر (ومنع غيره من الحفرفيه)
واول حريمده غيرك بئر وياعين قازمسى منع اولندى زيرا اول حريم اول قيونك ياخود عينك
صاحبنك ملكى اولدى اول قيو صاحبنك انتفاعندن تمكنى ضرورتى ايچون پس اول قيو
صاحبنك غيرى اولانلر بئر صاحبنك حريمنده تصرفلرى ايله تعدى ايتمش اولديلر پس اكر برغير
صاحب بئرك حريمنى قازسيدى صاحب بئر ايچون انى سد ايتديرمك واردر ولكن نقصانتى تضمين
ايتديرمك يوقدر لكن قازديغنك سورنديسنى دفع ايچون اخذ ايلمك واردر زيرا غيرك قازمسنك جنايتى
انك ازاله‌سيدر نته‌كيم بركيمسه غيرك دارينه سورندى القا ايتدكده كناسه‌نك رفعيله اخذ اولنديغى

كبى وبعض نقصانتى تضمين ايتدكدنصكره بنفسه سورنديسنى رفع ايدر ديدى نته‌كيم
بركيمسه غيرك ديوارنى هدم ايتدكده تضمين ايلديكى كبى وصحيح اولان بعضك بو قوليدر اكر
حافر ثانى يعنى قيويى صكره قازن امامك امرى ايله حريم اولك غيرى حريم اوله قريب موضعده
برقويو قازسيدى پس اولكى قويونك صويى غائب اولسيدى وصوينك غائب اولمسى ايكنجى
قيونك قازلمسندن اولديغى بلنسيدى حافر ثانى‌يه برشيئ لازم كلمز زيرا اشلديكى ايشده متعدى
دكلدر وتحت الارض اولان صو بركيمسه‌نك ملكى دكلدر ايمدى حافر اول ايچون قيوسنك
صويى ايكنجى قويويه تحويل ايتمسنده مخاصمه ايتمك يوقدر شول تاجر كبى كه انك بردكانى اولسه
وبر آخر كيمسه‌نك دخى انك ياننده انك تجارتى مثللى تجارت ايچون بردكان اتخاذ ايلسه پس
تاجر اولك تجارتى تاجر ثانينك تجارتى سببيله كساده وارسه تاجر اول ايچون تاجر ثانى‌يه مخاصمه
ايلمك جائز اولمديغى كبى كافيده بويله ذكر اولندى (وله الحريم من ثلث جوانب الاول) اول بئر
اول صاحبنك بئرينك حريمنه متصل وراء حريمده قيو قازن كيمسه ايچون اولكى قيونك
حريمى جانبندن غيرى اوچ جانبندن حريمى واردر اولكى قويو جانبندن حافر اولك ملكى سابق
اولديغى ايچون واكر حافر ثانى قيوسنك جوانب اربعه‌سى اولمق ايچون توسعه مراد ايدرسه اولكى
قيونك حريمندن بعيد قازر (وللقناة حريم قدر ما يصلحها) وقناة ايچون حريم قناته صالح اولديغى
مقداريدر قنات تحت الارض ماءنك مجراسيدر ومجرانك حريمى ضبطى ممكن اولور برشيئله تقدير
اولنمادى وامام محمددن روايت اولنان تحقيقا مجراى ماء حريمه مستحق اولمده قيو منزله‌سنده‌در
وبعض ديديكه بو ذكر اولنان امامين قتنده‌در وامام اعظم رحمه الله قتنده تحت الارض صو
ايچون حريم يوقدر مادامكه وجه ارض اوزره ظاهر اولمادقجه ديدى (ولا حريم لنهر الا بحجة)
ونهر ايچون حريم يوقدر الا حجت ايله واردر يعنى بركيمسه ايچون غيرك ارضنده نهر اولسيدى امام
اعظم قتنده اول نهر ايچون حريم يوقدر الا حريم اولمق اوزره حجت اقامت ايليه وامامين
ديديلركه اول نهر ايچون مسنات نهر واردركه صاحب نهر اوزرنده يورر واوزرينه طين
القا ايدر وچقان نهر ايچون حريم اولميوب الا حجت ايله اولدى ايسه (فمسناة) مبتدادر خبرى
اشاغيده كلجك لصاحب الارض قوليدر (بين نهر رجل) مسناتك صفتيدر يعنى مسناتكه بررجلك
نهر بيننده (وارض الآخر) آخرك ارضى بيننده‌در (وليست فى يد احد) واول مسناة براحدك
يدنده دكلدر يعنى ايكسندن برى ايچون اول مسنات اوزره غرس يوقدر ياخود القا ايلديكى
طين انك اولمق يوقدر ذكر اولنان مسنات (لصاحب الارض) مسناة صاحب ارض ايچوندر
اما چقان ايكسندن برى ايچون غرس ياخود القا طين انك اوزره اولمق ممكن اولسيدى پس صاحب
شغل اولى اولور دى زيرا صاحب شغل ذو اليددر

) فصل (

معلوم اوله كه تحقيقا صو ايكى نوعدر برى ماء شربدر وايكنجى ماء سقيدر وايكسنك ماءينى كتابلرده مختلط
اولدى بو مقامده مصنف ايكيسنك بينى تميز ايدوب پس اولا ماء شربى واحكامنى اندنصكره ماء سقيى
واحكامنى بيان ايدوب (الشرب نصيب الماء يشترك الكل فى ماء اودية غير مملوكة كدجلة ونحوها)
ديدى ماء شرب كيمسه‌نك ملكى اولمامش دره‌لرده ناسك مشترك اولديغى مادن نصيبدر مثالى دجله كبى
ودخى انك غيرى كبى (فى عموم المنافع) منافعنك عام اولمسنده (ككرى نهر ونصب رحى) شق نهر
ايتمك ودكرمن بنا ايتمك كبى چقان اول شق نهر كندو ارضنده اولورسه واكر كندونك غيرينك
ارضنده اولورسه جائز اولمادى (بلا ضرر للعامة) عامه ايچون ضررسزلق ايله زيرا ما فى الاصل
مباحدر لكن عامه‌يه ضرر ايدر اولور ايسه اول كيمسه ايچون شق نهر ايتمك ودكرمن احداث

ایتمك جائز دكلدر زیرا عامه دن ضررك دفعی واجبدر و اول ضرر چقان نهرك برطرفی منكسر اولسیدی ماء نهر عامه جانبنه میل ایتمكله اولور پس قریه لری وارضلری غرق ایدر (صح دعواه بلا ارض) بر كیمسه نك ارضی یوغیكن یالكز شركت دعواسی استحسانا صحیح اولدی زیرا مدعی آز اولور شربه ارضسز مالك اولور ارث جهتیله واز اولور ارض بیع اولنوب شرب انكیچون باقی قالور وبو دعوی مرغوب فیه در (وقسم بقدر اراضی قوم اختصموا فیه) قومك بر برلرینه خصومت ایلدكلری شربده قومك ارضلری مقداری ایله تقسیم اولنور یعنی برقومك ماینلرنده برنهر اولوب وشربده بربرلری ایله خصومت اتسه لر واصل شركتك كیفیتی بیلنلرنده معلوم اولمسیدی اول شرب اول قومك ماینلرنده ارضلری مقداری تقسیم اولنور زیرا مقصود اولان ارضك سقی ایله انتفاعیدر ایمدی انتفاع قدریله تقدیر اولنور اما طریق قسمتی مالك خلافیدر زیرا مقصود یولدن مرور ایتمكدر و یولدن مرور ایتمك واسع اولان دارك یولی ایله ضیق اولان دارك یولی برسیاق اوزره در (ومنع الاعلی منهم من سكر النهر بلا رضاهم) قومدن اعلای نهرده اولان كیمسه قومك رضالری اولمقسزین نهری سد ایتمسندن منع اولنور (وان لم یشرب منه بدونه) اكرچه كیم سد ایتمدكجه نصیبن اخذ ممكن دكل ایسه ده یعنی انلردن اعلی اولان نهری سد ایتمدكجه مادن نصیبن اخذ ممكن دكل ایسه ده انلرك اذننسز نهری سد ایتمك جائز دكلدر زیرا سد نهرده قومك باقیلرینك حقلرینی ابطال واردر پس اكر قوم اول اعلی حصه سنی اخذ ایدنجیه دكین سد ایتمكه راضی اولسه لردی یاخود هر رجل نوبتنده سد ایلمك اوزره قول اتسه لردی سد ایتمك جائز اولدی زیرا حق انلر ایچوندر (وكل منهم) الاعلی اوزره معطوفدر یعنی قومدن هر بری منع اولنور (من شق نهر منه) اصل نهردن برنهر شق ایتمكدن (ونصب رحی او دالیة او جسر علیه بلا اذن شریكه) و شریكنك اذننسز اول نهر اوزره دكرمن یاخود دولاب یاخود اغاج كوپری نصب ایلمكدن منع اولنور زیرا انده نهرك طرفنی كسر واردر و بناسی مشترك اولان شغل واردر (الا رحی نصب فی ملكه غیر مضر بالنهر والماء) مكر نهره ومایه ضررسز كندو ملكنده دكرمن نصب ایلیه منع اولنماز زیرا اول دكرمن نصب ایدن كیمسه كندو ملكنده تصرف ایتدی كندودن غیرینك حقنده ضرر ایتمدی (ومن توسیع فم النهر) دخی نهرینك اغزینی ككشتمكدن منع اولنور زیرا بونده اصل نهرك اطرافنی قیروب صویی اخذنده حقندن زیاده المق واردر (ومن القسمة بالایام) وذكر اولنان كبی ایامله قسمتدن منع اولندی (وقد كانت بالكوی) حال بو كه تحقیق قسمت بوندن اول كوی ایله ایدی كوی كافك كسری ایله وفتحیله كوه نك جمعیدر وآز اولور مفردنده كاف مضموم اولور پس جمعی كوی ادر عروه وعری كبی و بو كوی بیتك روزنه سی معناسنه در بو مقامده جداول ومزارعه جریان ایتمك ایچون اغاجده دلنان دلك ایچون استعاره اولندی ومنعنك وجهی قدیم قدمی اوزره ترك اولنور (ومن سوق شربه الی ارض له آخری لیس لها منه شرب) وذكر اولنان كبی صاحب شرب نهردن نصیبی اولمیان ارض اخری سنه شربنی سوق ایتمكدن منع اولنور زیرا عهدك تقادمی اول ارض اخرانك حقی اولمق اوزره دلیل اوله یعنی اول ارض اخرانك صاحبی احتمالدر كه عهدك تقادمی ایله ارض اخری ایچون شربدن حق اولمق اوزره ادعی ایلیه (و یورث و یوصی بنفعه لا بنفسه و یباع و یوجر ولا یوهب ولا یتصدق ولا یجعل مهرا و بدل خلع وصلح) وحق شرب میراث اولور ونفعی ایله وصیت اولنور نفس مال ایله وصیت اولنماز و بیع و ایجار اولنور ولكن هبه وتصدق اولنماز ودخی مهر قلنماز و بدل خلع و بدل صلح قلنماز وفرق بودر كه تحقیقا ورثه میتك خلیفه لریدر میتك حقوقنده واملا كنده انك مقامنه قائم اولورلر ودخی تملیكی جائز اولمیان شیده معاوضات وتبرعات كبی میتك مقامنه قائم اولملرنده جائز اولدی دین وقصاص وخمر كبی زیرا

بونلر ارثله تملك اولنورلر كذلك شرب ووصیت میراثك قرنداشلریدر ارثله تملك اولنورلر بیع واجاره وهبه وصدقه ونفس شرب ایله وصیت و بونلره مشابه اولنلر بو كه مخالفدر شول حیثیتله كه الدائمق ایچون یاخود جهالت ایچون یاخود انده فی الحال ملك معدوم ولدیغی ایچون یاخود شرب مال متقوم اولمدیغیچون واكر بر كیمسه بغیر ارض شرب اوزره تزوج ایتسیدی پس اول نكاح جایزدر ولكن مرأه ایچون حق شرب یوقدر زیرا اول شرب ارض سز عقد معاوضه ایله تملیكی محتمل اولماز واول مرأه ایچون مهر مثل واجب اولور زیرا مهر جهالت فاحشه ایله مجهولدر پس تسمیه سی صحیح اولمدی (ولا یضمن من ملاء ارضه فنزت ارض جاره او غرقت) وارضی ماء نهر ایله سقی ایتمكدن قومشیسنك ارضنی نز ایتسیدی یاخود غرق ایتسیدی ضامن اولماز زیرا اول ارضی طولدیرن كیمسه مسبب غیر متعدیدر قیو قازن وحجر وضع ایدن كیمسه كبی پس اكر بر كیمسه بو فعلی كندو ارضنده اشلیدی مباحدر ضامن اولماز فقهادیدیلر كه ضامن اولمق عادتا ارضنه محتمل اولور سقی معتاد ایله سقی ایلدیكی وقتده در اما چون عادتا ارضنه محتمل اولماز سقی ایله سقی ایتسیدی ضامن اولور زیرا اول كیمسه مائی تقدیر جهتندن قومشیسنك ارضنه اجرا ایتدی كافیده بویله ذكر اولندی (ولا یضمن من سقی من شرب غیره فی روایة) وذكر اولنان كبی روایت اصل اوزره ینه ضامن اولماز شول كیمسه كه غیرك شربندن ارضنی سقی ایلیه (وفی اخری یضمن) وروایت آخراده ضامن اولور اولكه فخر الاسلامك مختاریدر بونی كافیده ذكر ایلدی (كری نهر لم یملك من بیت المال) ملك اولمیان برنهرك شقی بیت المالدن اولور زیرا بیت المال حاجت عامه ایچوندر (وان لم یوجد فعلی العامة) واكر بیت المالده شیء یوغیسه شق نهر عامه اوزره لازمدر وامام ایچون نهرك شقی اوزره ناسه جبر ایتمك لازمدر زیرا امام ناظر نصب اولندی واول شق نهرك تركنده ضرر عامه واردر (وكری النهر المملوك علی اهله) ونهر مملوكك شقی نهرك اصحابی اوزره لازمدر شول نهر مملوك كه اول نهرك ماسی قسمت تحتنه داخل اوله یا عامدر و یا خاصدر و بینهماده فرق اولدر كه تحقیقا شول نهر كه صاحبی شق ایله شفعه یه مستحق اولور نه كیم عن قریب بابنده كلور پس اول نهر خاصدر وشول نهر كه انك صاحبی شفعه یه مستحق اولمیه اول نهر عامدر و بو ایكیسنك شقی اهلی اوزره در بیت المال اوزره دكلدر زیرا منفعه خصوص اوزره انلره عودت ایدر ایمدی انك كبی شق نهرك مؤنتی اهلی اوزره لازمدر زیرا مال غنیمتله دین ادا اولنور وقتا كه مصنف ماء شربك واحكامنك بیانندن فارغ اولدی ایسه ماء شفه نك واحكامنك بیاننه شروع ایدوب (والشفة شرب بنی آدم والبهایم) دیدی وشفه بنی آدمك و بهایمك صودن نصیبیدر (ولكل حقها) و بنی آدمدن و بهایمدن هر برینك حق شفه سی واردر (فی كل ماء لم یحرز فی ظرف) ظرفده محرز اولمیان مائك كلبسنده (فیشتركون فیها فقط) پس ناس یالكز اول ماء شفه ده مشترك اولورلر یعنی انلر ایچون شربده اشتراكسز زیرا تحقیق انده اصل اولان حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك *الناس شركاء فی ثلث الماء والكلاء والنار* قول شریفیدر و بو حدیث شریف شربه وشفه یه متناول اولوراندنصكره اجماع امثله مائك مقاسمه یه دخولندنصكره شرب اندن تخصیص اولندی پس شفه باقی قالدی ودخی قیو وقیو امثالی اولانلر احراز ایچون وضع اولنمدی ومباح ایسه بلا احراز تملك اولنماز مثالی كیك دینلان حیوان بر كیمسه نك ارضنده مكان طوتدیغی كبی (فی انهار مملوكة و بئر وحوض وقناة) اول ظرفده محرز اولمیان ما كه انده ناس یالكز شفه ده مشتركلردر اول ملك اولمش نهرلرده وقیولرده وحوضده وقناتده در وقتا كه شفه شرب دواب ایچون متناول اولوب انده اشتراكله اولان قول اول ذكر اولنان مادن دواب سقی اولنمسی مقتضی اولدی ایسه مصنف

(لكن لا يسقى دوابه من غير نهره ان خيف تخريبه لكثرتها) قوليله استدراك ايلدى لكن دواب صاحبى دوابنى غيرك نهرندن سقى ايلمك جائز اولماز اكر كثرت دواب ايچون تخريبندن خوف اولنورسه (ولا ارضه وشجره منه) دخى غيرك نهرندن ارضنى وشجرينى سقى ايتمك جائز اولماز (ومن قناته وبئره الا باذنه) وغيرك قناتندن وقيوسندن دخى دوابنى سقى ايتمك جائز اولماز الا غيرك اذنيله جائز اولور (ويسقى شجرا او خضرا فى داره حملا بجراره فى الاصح) ودارنده اولان شجرى وسبزه سنى دستيسيله كتوروب سقى ايدر اصح قولده وائمه بلخك بعضيسى ديديكه ذكر اولنان سقى اول كيمسه ايچون جائز دكلدر الا صاحب نهرك اذنيله جائزدر (طالب الشفة ان لم يجد ماء الا فى ملك شخص خلاه) طالب شفه اكر مايى بولميوب الا بر شخصك ملكنده بولورسه اول مايى تخليه ايدر يعنى اول طالبه اخذ ايتمك ايچون اذن ويرر (او اخرجه اليه) ياخود اول طالبه مايى اخراج ايدر يعنى چقان قيو ويا بكار ويا نهر بر رجلك ملكنده اولسيدى اول رجل ايچون شفه مراد ايدن شخصى اول رجل ملكنه دخولدن منع ايلمك واردر چقان بومانك يقيننده بولنور بر ماء آخر دخى اولسيدى واكر قربنده ماء آخر يوغيسه صاحب نهر ايچون دينلديكه يا شفه يى طالبه اعطا ايلمك ياخود اعطايى ترك ايدوب طالب شفه بنفسه اول مادن شرب ايلمك واردر ومصنف فى ملك ديمكه باعث اولدركه زيرا صاحب بئر چقان ارض مواتده قازسيدى انكيچون مايى اخذايدنى منع ايلمك يوقدر زيرا ارض موات مشتركدر قازمق حق مشتركى احيا ايچوندر ايمدى شفه ده شركت قطع اولماز (فان امتنع عنهما) پس اكر صاحب الماء تخليه دن واخراج مادن امتناع ايدرسه وطالب ماء كندى نفسنك ياخود دابه سنك تلفى اوزره خوف ايدرسه (قاتله بالسلاح) صاحب ماء ئله سلاحله مقاتله ايدر زيرا صاحب ماء طالب شفه نك حقنى منع ايتمكله اول حق شفه در طالبك تلف اولمسنى قصد ايلدى حال بوكه ماء بئرده مباح غير مملوكدر (وفى محرز بلا سلاح) واناده وانا مثللى اولان اشياده محرز اولان مادن منع ايدرسه سلاحسز مقاتله ايدر عصا ايله وعصا مثللى اشيائله مقاتله ايدر زيرا صاحب ماء معصيت ارتكاب ايتدى پس اول مقاتله صاحب ماء ايچون تعزير مقامنه قائم اولدى (كطعام عند المخمصة) عند المخمصة طعام طلب ايدن كيمسه كبى زيرا تحقيق طعامك طالبى بلا سلاح مخاصمه ايتمك واردر

) كتاب الكراهية والاستحسان (

بو كتاب كراهتك واستحسانك احكامى بيانده در وقتا كه مصنف عبادات خمسه دن واكا متعلق اولان اشيانك بيانندن فارغ اولديسه اثرى بو كتابله عقبلدى زيرا بو كتابك مسئله لرينك بعضيسى عبادات خمسه يه تناسب تضاد وبعضيسى تناسب تجانسله مناسب اولدى (ما كره كراهة التحريم حرام عند محمد ولم يتلفظ به لعدم القاطع) كراهة تحريم ايله مكروه اولان شئ امام محمد قتنده حرامدر نص قاطعك عدمى ايچون تلفظ اولنمدى پس چقان امام محمد كتابلرنده كراهت استعمال ايلسه انكله حرام مراد ايدر (وعندهما الى الحرام اقرب) وامام اعظم ايله ابو يوسف قتنده حرامه اقربدر پس كراهة تحريم ايله مكروه اولان شيئك حرامه نسبتى واجبك فرضه نسبتى كبيدر واما كراهت تنزيه ايله مكروه اولان حلاله اقربدر

) فصل (

(فرض الاكل بقدر دفع الهلاك) هلاك اولمغى دفع ايده جك قدر يمك فرض قلندى (واستحب ما يقدر به على صلوته قائما وصومه) وصلاتنى قائما ادايه قادر اولجق مقدارى وصومى ادا ايده جك مقدارى يمك مستحب اولدى (وابيح الى الشبع ليزيد قوته وحرم ما فوقه) وقوتى زياده اولمق شبعه دكين يمك مباح قلندى وشبعك ما فوقنى يمك حرام اولدى (الا لقصد قوة صوم الغد او دفع استحياء ضيفه)

مكر يارينكى كونك صومنه قوت قصدى ايچون ياخود قنوغنك حياسنى دفع ايچون شبعدن زياده يرسه حرام اولماز (وكره لحم الاتان ولبنها) حمار اهلينك لحمى وسودى مكروه قلندى حمار وحشينك لحمى وسودى اهلينك خلافيدر زيرا يبان حمارينك لحمى وسودى حلالدر مصنف حمار اهلى ايچون حرامدر ديمدى زيرا انده امام مالكك خلافى واردر (كذا لحم الخيل ولبنه) كذلك اتك لحمى ولبنى مكروه اولدى امام اعظم قتنده بعض كراهت تحريمه ايله وبعض كراهة تنزيه ايله مكروهدر ديدى (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (وحرم بول الابل) ودوه نك بولى حرام اولدى (واكل وشرب وادهان وتطيب من اناء ذهب وفضة للرجال والنساء) ورجال ونسا ايچون آلتون وكمش چناقدن يمك وايچمك وياغلنمق وبخورلنمق حرام اولدى بعض ديديكه حرام اولان ياغلنمق صورتى آلتون وكموش چناغى اخذ ايدوب وياغى انكله باشى اوزره دوكمكدر اما چقان اول آلتون وكموش چناغك ايچنه الينى ادخال ايدوب وياغى اخذ ايدوب اندنصكره باشى اوزره اليله دوكسيدى بو صورتده كراهة تحريمه ايله مكروه اولماز كتاب نهايه ده ذخيره دن نقل ايله بويله ذكر ايتدى وبونك اوزرينه اعتراض اولنديكه تحقيقا بو دليل ايله آلتون وكمش صحندن طعامى قاشق ايله الوب بعده اكل ايتمك مكروه اولمامق اقتضا ايدر وكذلك اليله اخذ ايدوب اكل ايتسيدى لايق اولان مكروه اولمامقدر اندنصكره دينلديكه ولكن لايق اولان بوكه آلتون وكمش صحنك باب استعمالى فتح اولنمسون ايچون بو روايتله فتوى ويرلمامكدر بن ديرم كه بو اختلافك منشائى عبارهٔ مشايخك معناسندن غفلتدر وانلرك مقصودلرى اوزره عدم وقوفدر اما اول يعنى عبارهٔ مشايخك معناسندن غفلت اولدركه مشايخك من اناء ذهب قولنده لفظ من ابتدائيه در واما ثانى يعنى مقصودلرينه عدم وقوف اولدركه زيرا مشايخك مقصودلرى حرام اولان اشيادن ياپلان آلات واوانيك استعمالى اولمدى الا چقن بين الناس متعارف اولديغى حسبيله استعمال ايچون ياپلان اوانيدن استعمال ايدرسه حرام اولدى پس زيرا آلتون وكمشدن اكل طعام ايچون اوانئ كبيره نك استعمالى ايچون اولمدى الا چقان رجل اندن اليله ياخود قاشق ايله اكل ايتديكى وقتده حرام اولدى زيرا اول اوانئ كبيره عرف ناسده اكل ايتمك ابتداسى اندن اليله ياخود قاشق ايله المق ايچون وضع اولندى واما چقان رجل اول ذهب وفضه دن ياپلان اوانئ كبيره دن طعامى اخذ ايتسيدى وبر موضع مباح اوزره وضع ايتسيدى پس اول موضع مباحدن اكل ايتسيدى حرام اولمادى ابتداء استعمال اول اوانيدن منتفى اولديغى ايچون وكذلك ياغلنمق ايچون ذهب وفضه دن ياپلان اوانئ صغيره نك وبونك امثالنك استعمالى حرام اولمادى الا چقان رجل اول اوانى يى اخذ ايدوب وياغى باشى اوزره اندن دوكديكى وقتده حرام اولدى زيرا اول اوانى ياپلمدى الا اندن ياغلنمق بو وجه اوزره اولمق ايچون ياپلدى وچقان رجل النى اول اوانئ صغيره يه ادخال ياغى اندن اخذ ايدوب باشى اوزره دوكسيدى حرام اولماز استعمال ابتدا اول اوانيدن منتفى اولديغى ايچون ايمدى ظاهر اولديكه تحقيقا مشايخك مرادى استعمال اول حرام اولان شيدن اولمقدر وكوشلنمش چناق وكوشلنمش سرير مسئله سنده عن قريب كله جك شئ مشايخك متقيا موضع الفضة قوللرينك ملاحظه سيله بزم ذكر ايلديكمز شئ تأييد ايدر ايمدى سن تدبر ايله (كذا الاكل بملعقتهما والاكتحال بميلهما ونحوهما) كذلك آلتونك وكمشك قاشقلرى ايله يمك وانلردن ياپلان ميللر ايله سورمه چكمك واستعمالاتدن بونلره مشابه اولنلرك استعمالى حرام اولدى (وحل الاكل من اناء رصاص وزجاج وبلور وعقيق واناء مفضض) وقلايدن وسرچه دن وبللوردن وعقيقدن ياپلان چناقدن اكل ايتمك حلال اولدى دخى كموشلنمش چناقدن اكل حلال اولدى (وجلوسه على سرير او سرج مفضض متقيا موضع الفضة)

ورجلك كوشلنمش سريراوزره واكراوزره اوتورمسى كوش اولان موضعدن اتقا ايديجى اولديغى
حالده حلال اولدى پس كوشلى چناقدن اكل وشرب وكوشلى سريراوزره اوتورمق وكوشلى
اكراوزره اوتورمق وبونلرك امثالى شيلر استعمال ايتمك حلال اولدى الاكل وشرب
محلنده كوش موضعى آغزده اولمامق ايله واخذ ايتديكى محلده كه ال ياپشن موضعده اولمامغله
وسريراوزره واكراوزره اوتوره جق موضعده كوش اولمامغله موضع فضه دن اتقا ايتديكى حالده
حلال اولدى پس تحقيقا بوتقديرجه اول رجل ذكر اولنان اوانى بى وجه مذكوراوزره
استعمال ايديجى اولمادى اما الك واغزك واوتورمغك موضعى ذهب وفضه دن خالى اولمسيدى
ذكر اولنان خلاف ايچون حلال اولماز وكذلك التون ايله ويا كوش ايله يالدزلنان كرسينك استعمالى
حلال اولماز ذكر اولنانلرك كلبسى امام اعظم وابو يوسف قتنده كلبسى مكروهدر وامام محمدك
قولى امام اعظم ايله بيله روايت اولنور ابو يوسف ايله دخى وبو اختلاف شول فضه وذهبده دركه
تحقيقا اول ذهب ويا فضه خالص اولمش اوله واما نحاس وغيرى يالدزلنمش اولورسه انك
استعمالنده بأس يوقدر روايت اولنديكه تحقيقا يالدزلنمش چناق وسرير واكر مسئله سى
ابو جعفر دوانقى مجلس شريفلرنده واقع اولدى وامام اعظم واول عصرك امامارى اول مجلسده
حاضرلر ايدى پس امامار مكروه اولور ديديلر وامام اعظم ساكت اولدى وامام اعظم حضرتنه
سز نه بيورورسز ديديلر انلر دخى اكر رجلك اغزى فضه موضعنه واقع اولورسه مكروه اولور
والا مكروه اولمازدى بيوديلر پس امام اعظمه دينلديكه سزك ايچون دليلدن حاصل اولدى
امام اعظم حضرتى سن كورمدكمى رجلك پرمغنده كومش خاتم اولسيدى پس اول رجل
كفندن صو ايچدكده مكروه اولورمى پس ائمه نك كلبسى واقف اولديلر وابو جعفر امام اعظمك
جوابنه تعجب ايتدى وبو جواب دخى بزم ذكر ايلديكمز شيئى تأييد ايدر (وقبل قول كافر
ولو مجوسيا شريت اللحم من مسلم اوكتابى فحل) وكافرك كركسه مجوسى نك بن لحمى مسلمدن
اشترا ايتدم ديديكى قولى قبول اولندى پس اول لحمك اكلى حلال اولدى (اومن مجوسى فحرم)
ياخود مجوسيدن اشترى ايتدم ديديكى قبول قلندى پس اول لحمك اكلى حرام اولدى صاحب
كنز كتابنده حل وحرمتده كافرك قولى مقبول اولور ديدى وزيلعى رحمة الله عليه بوسهودر
زيرا حل وحرمت ديانتدندر كافرك قولى ايسه ديانتده قبول اولنماز واولماز الاضرورت ايچون
خاصة معاملاتده قبول اولنور ديدى بن ديرم كه صاحب كنز سهو ايديجى دكلدر تنكيم زيلعى
مطلق حل حرمت توهم ايتدى بر دليل ايله كه تحقيقا صاحب كنز كافيده كافرك حل وحرمتده
قولى مقبول اولور ديوب حتى اكر اول كافرك بر مجوسى اجيرى ياخود بر مجوسى خادمى اولسه
پس اول كافر خادمنى لحم اشترا ايتمك ايچون ارسال ايتسيدى پس اول خادم مجوسى بن لحمى يهوديدن
اشترا ايتدم ياخود نصرانيدن وياخود مسلمدن اشترا ايتدم ديسيدى اول لحمك اكلى جائز قيلدى
واكر اشترا ذكر اولنانلرك غيريدن اولورسه اول لحمك اكلى جائز قيلمدى اندنصكره ديديكه بونك
اصلى اولدركه تحقيقا كافرك خبرى معاملاتده بالاجماع مقبولدر عقل جهتندن وكذبدن مانع
دين جهتندن صادر اولديغيچون واول خبرينى كافرك قبوله حاجتك مسى كثرت معاملات ايچون
وكافر فى الجمله اهل شهادتدن اولديغيچوندر ايمدى ظاهر اولديكه تحقيقا زيلعى رحمة الله
عليهك مرادى بزم ذكر ايلديكمز شيدر وعجبدركه تحقيقا زيلعى رحمه الله صاحب كنز
اوزره بو اعتراضى ايتدكدنصكره كلام كافينك محصولنى نقل ايلدى ايمدى صاحب كنز اوزره
اعتراضدن بدل حل وحرمتله معاملات ضمننده حاصل اولان شيئى مراد ايتدى ديمكلك واقع
اولدى وكلام كافى انك اوزرينه قرينه قيلندى ايمدى سن تأمل ايله (وقول كل فرد ولو كافرا

اوانثى او فاسقا او عبدا فى المعاملات) ويالكز بر كيمسه نك قولى كركسه اول كيمسه كافر اولسون
يا عورت اولسون ياخود عبد اولسون ويا فاسق اولسون معاملاتده قبول قلندى زيرا بوذكر اولنان
كيمسه لر اجناس ناس بيننده چوق اولور پس اكر شرط زائد شرط قلنسيدى حرجه مؤدى
اولوردى ايمدى حرجى رفع ايچون مطلقا اول فردك قولى قبول قلنور (والتوكيل) وذكر اولنان
كيمسه لرك هر برينك توكيلده دخى قولى قبول قلندى پس تحقيق شول شيئك يعنه فلان
كيمسه نك وكيليم ديو خبر ويرمكله شول حيثيتله كه اول توكيلى اخبار ايدن كيمسه دن شرا
جائز اولور (وقول العبد والصبى فى الهدية والاذن) وعبدك وصبينك هديه ده واذنده قولى قبول
قلندى تنكيم نچان صبى هديه ايله كلسيدى وشو هديه يى سكا فلان كيمسه اهدى ايلدى ديسيدى
اول هديه نك اندن قبولى حلال اولور ياخود عبد بن تجارته مأذونم ديسيدى قولى قبول قلنور
(وشرط العدل فى الديانات) ويالكز بر كيمسه نك اخبارنده عدل شرط قلندى ديانات
محضه ده (كالخبر عن نجاسة الماء) ماءك نجس اولماسندن خبرى كبى (فان اخبر بها مسلم عدل
ولو عبدا يتيمم) پس اكر بر صالح مسلم كيمسه كركسه عبد اولسون ماءك نجس اولماسندن
خبر ويرسيدى قولى قبول اولنور ماءى سؤال ايدن كيمسه تيمم ايدر (او فاسق او مستور تحرى)
ياخود ماءك نجس اولمسيله خبر ويرن كيمسه فاسق ويا بر مستور كيمسه اولسيدى ماءى سؤال ايدن
تحرى ايدر وكنديسنك ظن غالبى ايله عمل ايدر (فالاحوط الاراقة) پس اولى اولان اول ماءى
دوكمكدر (فالتيمم فى غلبة صدقه والتوضى والتيمم فى غلبة كذبه) پس ايمدى تيمم خبر ويرن
كيمسه نك صادق اولمسى غالب اولدقده در وآبدست الوب وهم تيمم ايتمك خبر ويرن كيمسه
كاذب اولمسى غالب اولدقده در (دعى الى وليمة فيها منكر وعلمه لم يحضر وان لم يعلم او حدث
بعد حضوره فاذا كان مقتدى فان قدر على المنع منع والا خرج البتة) بر رجل انده منكر اولان
دكون طعامنه دعوت اولنسيدى واول رجل منكرك انده وقوعنه عالم اولسيدى اول رجل اول
وليمه يه حاضر اولمق جائز اولمادى واكر اول رجل وليمه ده منكر اولديغن بلمسيدى ياخود
انده وارد قدنصكره احداث اولنسيدى پس نچان اول رجل مقتداى ناس اولوب بوتقديرجه
اول منكرى منعه قادر اولسيدى منع لازم اولور واكر منعه قادر دكل ايسه اول وليمه دن البته
چيقار (وغيره ان قعد واكل جاز) واكر اول رجل مقتداى ناس دكل ايسه انده اوتوروب
طعام اكل ايدرسه جائز اولدى زيرا دعوتك اجابتى حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك
* من لم يجب الدعوة فقد عصى ابا القاسم * قول شريفى ايله سنت اولدى يعنى بر كيمسه
دعوته اجابت ايلمسه تحقيق اول كيمسه ابا القاسمه عاصى اولور ديمكدر بدعتك اقترانى كنديسنك
غيريده اولديغيچون ترك اولنماز صلات جنازه كبيكه صوت اعلا ايله غيرك اغلشملرى ايچون
صلات جنازه نك ترك اولنماديغى كبى

) فصل (

(لا يلبس رجل حريرا الا قدر اربعة اصابع عرضا) رجل ايچون حرير لباس كيمك جائز اولماز الا
عرضا درت پارمق مقدارى كيمك جائز اولور (وعندهما حل فى الحرب) ولكن امامين قتنده
وقت حربده كيمك حلال اولدى (ويتوسده ويفترشه) ورجل حريرى ياصدانمق ودوشمك
جائز اولور (ويلبس ما سداه حرير ولحمته غيره) دخى رجل درازيسى حرير وآرغاجى حريرك
غيرى اولان ثوبى كيمك جائز اولور زيرا صحابه كرامين رضى الله تعالى عنهم حرير كيرلردى
اولكه حرير ايله مسدى بر ثوبدر وعلت دخى اولدركه زيرا ثوب اولماز الا طوقمق ايله ثوب
اولور ومعلوم اولان شى ايچونكه تحقيقا عبرت علتك ايكى جزئينك جزء آخرنده در طوقمق

ایسه ارغاج ایله اولور ایدی معتبر اولان ارغاج اولدی درازی اولمادی (وعکسه فی الحرب فقط)
و رجل ارغاجی حریر اولان ودرازیسی غیری اولان ثوبی انجق حربده کیر ضرورت ایچون
وحربك غیریده کیمك مکروه اولدی ضرورت اولمادیغیچون (فلایتحلی بذهب وفضة الا بخاتم
ومنطقة وحلیة سیف منهـا) ورجل ذهب وفضه ایله زینتلنمز الا فضه دن خاتم ایله
وقوشاق ایله وفضه دن قلیجك زینتی ایله زینتلنور ذهبله زینتلنمز (ومسمار ذهب لثقب فص)
وفص خاتمك دلوکنده التوندن چوی ایله زینتلنور زیرا اول ذهبدن چوی فصه تابعدر رجل
انی کیمش اولماز (وحل للمرأة کلها) وذکر اولنان شیلرك کلبسی مرأه ایچون حلال اولدی
صحابه رضی الله تعالی عنهم دن نیچه کیمسه وحضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنهك
روایت ایلدکلری ایچونکه تحقیقا نبی علیه الصلاة والسـلام مبارك ایکی الینك بری ایله حریر
وآخری ایله ذهب اخذ ایدوب چیقدی و بیوردیکه *هذان حرامان علی ذکور امتی حلال لاناثهم
ودخی روایت اولندیکه حل لاناثهم یعنی بو ایکی شی بنم امتمك مذکرلری ایچون حراملردر
وانثاری ایچون حلاللردر بیوردی (ولایتختم بالحدید والصفر) ورجل تیمور ایله وتوج ایله خاتم
طاقنمق جائز اولماز اما حدیدك عدم جوازینه علت اولدرکه زیرا رسول علیه الصلاة والسلام
بر رجل اوزره بر حدید خاتم کوردی پس بیوردیکه * مالی اری علیك حلیة اهل النار* یعنی
بکا نه اولدیکه اهل نارك زینتنی سنك اوزرکده کوریرین بیوردی پس اول رجله امر ایلدیکه
اول حدید خاتمی ازاله ایلیه پس اول رجل دخی رسول علیه الصلاة والسـلامك امر شریفی ایله
پارمغندن اول حدید خاتمی ازاله ایتـدی واما توج خاتمك عدم جوازینه علت اولدرکه زیرا
رسول علیه الصلاة والسـلام بر رجل اوزره توج خاتم کوروب بیوردیکه * مالی اجد منك ریح
الاصنام * یعنی بکا نه اولدیکه سنده ریح اصنام بولدم بیوردی پس اول رجله اول توج خاتمك
ازاله سیله امر ایلدی اول رجل دخی اول توج خاتمی ازاله ایتدی وحجرده ویشبده اختـلاف
اولندی جامع الصغیر صاحبی کتابنده ولایتختم الا بالفضة دیدی یعنی خاتم طاقنمق جائز اولماز الا
فضه ایله جائز اولور وصاحب هدایه دیدیکه جامع الصغیر صاحبنك بو کلامی حجر ایله وتیمور ایله
وتوج ایله خاتملنمك حرام اولمق اوزره نصدر وصاحب کافی اکا موافقت ایتدی و بو قول اوزره
ومن الناس من اطلق الیشب قولنی زیاده ایلدی یعنی ناسدن بعض یشب اطلاق اولنان حجردنده
حرامدر دیمك اوله وشمس الائمة السرخسی دخی صاحب کافی یه میل ایتـدی زیرا اول دیدیکه
اصح قول بودرکه تحقیقا یشب عقیق کبیدر زیرا نبی علیه الصلاة والسلام عقیق ایله خاتملندیلر
و بیوردیلرکه سز عقیق ایله خاتملنك زیرا عقیق حجر مبارکدر بن دیرمکه صاحب هدایه
وصاحب کافی اوزره سؤال وارد اولورکه ولایتختم الا بالفضة عبارتنك انلر ذکر ایلدیکی شیء
اوزره نص اولمسنه بز تسلیم ایلمزز قاضیخان جامع الصغیر شرحنده نه کیفیتله تحقیق ایدوب دیدیکه
کتابك ظاهری یشب دینلان شول حجر ایله خاتملنمك کراهت اقتضـا ایدر واصح قول بودرکه
تحقیقـا اول حجر یشبله خاتملنمك لابأسدر زیرا یشب ذهب وحدید وصفر دکلدر وتحقیقـا
رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندیکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام عقیق ایله
تختم بیوردیلر وقاضیخان رحمه الله فتاواسنده لفظك ظاهری یشب دینلان حجر ایله تختم کراهت
اقتضا ایدر وصحیح اولان قول اول یشبله لابأسدر زیرا حجر ذهبدن وحدیدن وصفردن دکلدر
بلکه اول یشب بر حجردر رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندیکه تحقیقا رسول علیه
الصلاة والسلام عقیقله تختم بیوردیلر اکر ظاهر لفظك نص اولمسی تسلیم دخی اولنسه لکن
لفظ مذکورکه لایتختم الا بالفضة قولیدر تأویل ایله تخصیصك احتمالی منافی اولماز تحکیم

اصول فقهده تقریر اولندیکه ولایتختم الا بالفضة قولنده کی قصر ایله ذهبه اضافتله قصر
مراد ایلمکه محتمل اولور پس ایمدی بو احتمال اول کلامك ذکری قتنده ذهنه تبادر ایدندرکه حتی
قاضیخان حجران اطلاق اولنمیدی مراد اولنماز الا ذهب وفضه مراد اولنور وتسلیم ایده لم که تحقیقا
کلام مذکور حجرك نفیده ظاهر یحدر لکن قاضیخان تحقیق رسول علیه الصلاة والسلامك شول
حجر ایله که اول حجر عقیقدر تختم بیوردقلری وسز عقیقله تختم ایدك زیرا عقیق حجر مبارکدر
دیدکلری ثابت اولدی ایسه حجر ایله تختم ایلمك رسول علیه الصلاة والسلامك قولیله وفعلیله
جائز اولدی ایمدی جامع الصغیرك ولایتختم الا بالفضة عبارتی بو کا نه کیفیتله معارض اوله بیلور
ایمدی حاصل کلام تحقیقا رجال ایچون فضه ایله خاتملنمك حلالدر حدیث شریف ایله وذهب
وحدید وصفر ایله خاتملنمك حرامدر حدیثله وحجر ایله خاتملنمك حلالدر شمس الائمة سرخسینك
وامام قاضیخانك اختیاری اوزره رسول علیه الصلاة والسلامك قول شریفیله اخذ ایلدیلر زیرا
حجر عقیقك حلال اولمسی وقتاکه بو ایکی حدیث شریف ایله ثابت اولدی ایسه سائر احجارك
حلال اولمسی دخی بو ایکی حدیث شریف ایله ثابت اولدی حجر ایله حجر بیننده فرق اولمادیغیچون
وصاحب هدایه وصاحب کافی اختیاری اوزره تختم حرام اولدی جامع الصغیرك انده قصر ذهبه
اضافتله مراد اولنمق احتمالی اولان عبارتنك ظاهرندن اخذ ایلدیلر و بو ایکی مأخذك ما بینی
تفاوتدن خفی دکلدر (وترکه لغیر الحاکم اولی) وخاتمك ترکی حاکمك غیری ایچون اولیدر
زیرا حاکم ختمه حاجتی اولدیغیچون تختم ایدر وحاکمك غیری اکا محتاج اولماز (ولایشد سنه
الا بالفضة) ورجلك دیشی شد اولنماز الا فضه ایله شد اولنور یعنی بر کیمسه نك دیشی متحرك
اولسیدی اول دیشی کموش ایله بغلمق جائز اولور وامام محمد رحمه الله قتنده ذهبله شد ایتسه ده
لابأسدر فضه کبی (وکره الباس الصبی ذهبا او حریرا) وصغیر معصوملری ذهبله وحریر ایله
کیدرمك مکروه اولدی زیرا ذهب وحریر کیمك حرام اولمسی وقتاکه ارلر حقنده ثابت اولدی ایسه
صبیه کیدرمك دخی حرام اولدی مثالی خمر کبی وقتاکه خمرك ایچمسی حرام اولدیسه ایچرمك
دخی حرام اولدی (وجاز خرقة لوضوء ومخاط ونحوه) ورجل آبدست ایچون وسموك ایچون
ودخی بونلرك امثالی حاجت ایچون مقرمه استعمال ایتمك جائز اولدی زیرا مسلمین جمیع شهرلرده آبدست
ایچون مندللر و بوزین ودرن سلمك ایچون خرقه لر استعمال ایدرلر وشول شیکه مسلمون انی حسن
کوره لر اول شی حضرت الله قتنده دخی حسندر واکر رجل ذکر اولنان مندللری وخرقه لری بلاحاجة
کتور رسیدی مکروه اولور مربع اوتورمق واتکا ایله اوتورمق کبی که بو ایکیسی حاجت
قتنده مکروه دکللردر و بلا حاجت یعنی بلا عذر مکروهدر (والرتم) رتم دخی جائز اولدی
ورتم پرماغه بغلنور تذکره ایپیدر یعنی شیء خاطره کتورمك ایچون بغلنور بر ایپـدر ورتم حقنده
شاعر دیدیکه *اذا لم یکن حاجاتنا فی نفوسهم *فلیس بمغن عنك عقد الرتائم*

)فصل(

(ینظر الرجل الی الرجل الا العورة) رجل رجلـه نظر ایدر الا عورتنه نظر ایلمز ورجلك عورتی
کوبکنك التندن دیزینك النه وارنجه زیرا دیزی عورتدر کوبك عورت دکلدر اندنصکره دیزده
عورتك حکمی اویلقندن اخفدر واو یلوقده عورتك حکمی سوأتده یعنی کوبك ایله اویلق ما بیننده
اولان عورتك حکمندن اخفدر حتی دیز اچلمقده رجل اوزره انکار اولنور واو یلق اچلمقده عنف اولنور
وسوأة اچلمقده ضرب اولنور اکر مصر اولورسه (والمرأة للمرأة والرجل کالرجل للرجل) ومرأه نك
مرأه یه ورجل ایچون نظری رجلك نظری کبیدر حتی مرأه ایچون رجل ومرأه دن شول شیئه نظر
ایلمك جائز اولورکه اول شیئه رجلدن رجل ایچون نظر ایلمك جائز اولور قچان مرأه شهوتدن

امين اولسيدى زيرا شول شيكه عورت دكلدر اول شيده نسا مختلف اولمادى (وينظر الى فرج
زوجته وامته الحلال) رجل زوجه سنك فرجنه وحلال اولان جاريه سنك فرجنه نظر ايدر
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمك * غض بصرك الا عن امتك وامرأتك قول شريفى ايچون
مصنفك امه يى حلال ايله قيده باعث اولدركه زيرا قچان جاريه اول رجل اوزره حرام اولسيدى
جاريهء مجوسيه ومشركه كبى ياخود نظر اولنان مرأه ناظرك اناسى وياخود رضاعا قز
قرنداشى ياخود كندى قزى اولسيدى انلرك فرجنه نظر حلال اولماز (مطلقا) يعنى رجل
زوجه سنك وجاريه سنك فرجنه نظر ايدر مطلقا يعنى شهوتله وشهوتسز (والرجل الى الوجه
والرأس والصدر والساق والعضد من محرمه) ورجل محرمنك يوزينه وباشنه وكوكسنه وانجكنه
وبازوسنه نظر ايدر زيرا اسيذانسز بعض بعض اوزره داخل اولور حال بوكه مرأه بيتنده عادتا
بذله سى يعنى ايش ثوبلرنده در پس اكر ذكر اولنان مواضعه نظر حرام اولسيدى حرجه مؤدى
اولوردى (وامة غيره) ورجل غيرك جاريه سنه دخى نظر ايدر زيرا غيرك جاريه سنك حكمى
محرمك حكمى كبيدر ثياب بذله ده وبو كلام غيرك مدبره سى وام ولدى ومكاتبه سى اولان جاريه لره
متناول اولور (ان امن من شهوته) اكر ناظر شهوتندن امين ايسه واكر امين دكل ايسه
نظر جائز اولماز (لا الى الظهر والبطن والفخذ كامة غيره) رجل محرمنك ظهرينه وقارننه
واويلوغنه نظر ايلمز غيرك جاريه سى كبى زيرا ارقه وقارين واويلوغك كشفنده ضرورت
يوقدر ماسبقده ذكر اولنان يوز وباش وكوكس وانجك وبازونك كشفنده ضرورت ايچون
بونك خلافنه ملابسدر (وما حل نظره منها حل مسه) وشول شيكه محرمدن وغيرك
جاريه سندن اكا نظر حلال اولدى اول عضوه يا پشمق دخى حلال اولدى مسافرتده ومخالطتده
ياپشمغه حاجت اولديغيچون (وله مس ذلك ان اراد شراءها وان خاف شهوته) ورجل ايچون
جاريه دن نظرى جائز اولان عضوه ياپشمق جائز اولور اكر اول جاريه يى اشترا ايتمك مراد
ايدرسه اكرچه كيم شهوتدن خوف ايدرسه ده ضرورت ايچون (وامة تشتهى) وبر جاريه
اكا اشتها اولنه يعنى انك مثلى مجامعت اولنور اوله (لا تعرض على بيع فى ازار واحد) ازار
واحد ايله بيعه عرض اولنماز ازار واحددن مراد كوبك ايله دیز ارالغين ستر ايدن ثوبدر
زيرا اول جاريه نك ظهرى وبطنى عورتدر واندن بالغه نك حالى معلوم اولور (وينظر الرجل
الى وجه الاجنبية وكفيها فقط) رجل مرأهء اجنبيه نك انجق يوزينه وايكى آوجلرينه نظر ايدر
زيرا وجه وكفك نظرنده رجال ايله معامله ده اول مرأه نك اخذ وعطا جهتندن وبونلرك امثالى
حاجتى ايچون ضرورت واردر (كذا السيدة) كذلك سيده اولان مرأه دخى ذكر اولنان
اجنبيه كبيدر يعنى سيده نك مملوكى سيده سنك انجق يوزينه وايكى اللرينه نظر ايدر
(لا قدميها) ايكى اياقلرينه نظر ايتمز (وان خاف) اكر رجل اجنبيه اولان مرأه يه وعبد مملوك
سيده سنه نظرده شهوتدن خوف ايدرسه (لا ينظر الى وجهها الا لحاجة) مرأه نك يوزينه
نظر ايلمز الا حاجت ايچون نظر ايدر حضرت رسول عليه الصلوة والسلامك * من نظر الى محاسن
امرأة اجنبية عن شهوة صب فى عينيه الآنك يوم القيمة قول شريفى ايچون يعنى بر كيمسه
بر اجنبيه خاتونك محاسنلرينه شهوت ايله نظر ايلسه يوم قيامتده انك كوزلرينه قورشون دوكلور
ديوردى پس قچان بر كيمسه شهوتدن خوف ايتسيدى حرامدن احتراز ايچون من غير حاجة
اجنبيه نك يوزينه نظر ايلمك جائز اولماز (كقاض يحكم عليها وشاهد يشهد عليها) حاجته مثال
قاضينك اول مرأه اوزره حكمى وشاهدك شهادتى كبى پس قاضى وشاهد مرأهء اجنبيه نك
يوزينه نظر ايتسيدى بو تقديرجه جائز اولور اكرچه كيم شهوتدن خوف ايدرسه ده قضا واداء

شهادت ايله ناسك حقلرى احياسنه حاجت اولديغى ايچون جائز اولور لكن لايق اولان
اول نظر ايله اول مرأه اوزره حكم ياخود اداء شهادت قصد ايلمكدر يوخسه قضاء شهوت
قصد ايلمك دكلدر قصد قبيحدن احتراز ايچون (ومن يريد نكاح امرأة) بر كيمسه بر مرأه يى
نكاح ايتمك مراد ايتسيدى اول وقت شهوتدن خوف ايدرسه ده اول مرأه يه نظر ايتمك جائز اولدى
حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمدن روايت اولنان شى ايچون كه مغيره يه بيورديكه
* اذا اردت ان تتزوج امرأة ابصرها فانه احرى ان يؤدم بينكما * يعنى قچان سن بر مرأه يى
تزوج مراد ايتسيدك اول مرأه يى سن كور زيرا كورمك ايكيكزك ما بينى دائم اولمغه اولى در بيوردى
(ورجل يداويها فينظر الى موضع مرضها بقدر الضرورة) دخى بر رجل مرأه يه دوا ايتسيدى
پس ضرورت مقدارى اول مرأه نك مرضى اولان موضعنه نظر ايدر ولايق اولان رجل طبيب
دوا ايتمكى بر آخر مرأه يه تعليم ايتمكدر زيرا جنسك جنسه نظرى اخفدر كورلمزمى كه مرأه
مرأه يى وفاتندنصكره غسل ايدر رجل غسل ايتمز (الخصى والمجبوب والمخنث فى النظر الى
الاجنبية كالفحل) ايكدش وخادم وبوشت اجنبيه يه نظرده اركك كبيدر اما خصى حضرت
عايشه رضى الله تعالى عنهانك * الخصاء مثلة فلا يبيح ما كان حراما قبله * قولى ايچوندر يعنى
خصى اولان كيمسه رجل كبيدر خصى اولمزدن اول اكا حرام اولان شى مباح اولماز بيوردى
وبعض ديديكه خصى جماع جهتندن ناسك اشديدر زيرا انك آلتى انزال ايله متغير اولماز واما خادم
سحق ايدوب انزال اولديغيچوندر واكرصويى قورمش خادم اولورسه پس تحقيق بزم شيخلريمز
انك حقنده نسا ايله اختلاطنه رخصت وبرديلر واصح قول بودركه خادمك نسا ايله اختلاطى
حلال اولماز (ويعزل عن امته بلا اذنها) ورجل جاريه سنك اذنسز منيسنى عزل ايدر
عزل اولدركه مرأه يى وطئ ايليوب قچان انزاله قريب اولدقده چقاروب طشره انزال ايلمكدر
حضرت رسول عليه الصلوة والسلامك بر امه نك مولاسنه * اعزل عنها ان شئت * قول شريفى
ايچون يعنى جاريه نك مولاسى ايچون اكر مراد ايدرسك اندن عزل ايلمك واردر بيوردى (وعن
زوجته به) وزوجه سندن اذن ايله عزل ايدر رسول عليه الصلوة والسلامك حره دن عزل ايلمكده
نهى ايتديكى ايچون مكركه زوجه سنك اذنيله اوله

) فصل (

(ملك امة بشراء او نحوه) رجل بر جاريه يه شرا ياخود شرا مثللى ايله مالك اولسيدى هبه كبى
ووصيت كبى وميراث كبى وخلع كبى وصلح وبونلرك امثالى ايله مالك اولسيدى (ولو بكرا او مشرية
من امرأة او عبد) كركسه اول جاريه بكر اولسون وكركسه بر مرأه دن ياخود عبددن اشترا اولسون
واما قچان جاريه نك بايعى اولان عبد غيرك عبدى اولسيدى پس اندن حكم ظاهردر اما قچان
مشترى جاريه يى كندى عبدندن اشترا ايتسيدى بنه حكم ذكر اولنان كبيدر قچان اول عبد دينه
مستغرق اولديغى حالده انك مأذونى اولسيدى امام اعظم رحمه الله قتنده وامامين رحمهما الله
قتنده قيمت واجب اولماز زيرا امام اعظمك اصلندندر كه قچان عبد اوزرينه دين مستغرق
اولسيدى مولاسى انك كسب ايلديكى شيئه مالك اولماز وامامين قتنده مالك اولور واكر
مكاتبندن اشترا ايتسيدى حكم بنه ذكر اولنان كبيدر زيرا مكاتبك مولاسى انك كسب ايلديكى
شيئه مالك اولماز (او من محرمها) ياخود جاريه يى كركسه محرمندن اشترا ايتمش اولسون
(او من مال الصبى) ياخود اول جاريه مال صبيدن اشترى اولنمش اولسون صبينك باباسى
ياخود وصيسى بيع ايتمكله وحكم بنه ذكر اولنان كبيدر قچان رجل مشترى اول جاريه يى ولد
صغيرنك مالندن اشترا ايتسيدى بونى غاية البيان صاحبى ذكر ايلدى (حرم عليه وطؤها

ودواعيه) اول جاريه يه مالك اولان كمسه نك اوزرينه جاريه نك وطئ حرام اولور ودواعيسى
يعنى مس ايدوب اوخشه مسى واوپمسى وفرجنه نظرى دخى حرام اولور بعضيلر دواعيسى
حرام اولماز ديدى زيرا وطئك حرام اولمسى ماء مختلط اولمامق ايچوندر داعيه لرده مائك اختلاطى
معدومدر ديدى وبو قول ردّ اولديكه تحقيقا وطئ غيرك ملكنده واقع اولور ديو احتمال
ايچوندر بو احتمال حرام اولديغى كبى عندالبيع جاريه حامل اولوب وبايع ولدى دعوى ايدوب
رد اولنسه پس مشتريك وطئى ملك غيره مضاف اولديغى ظاهر اولور بو معنا ايسه دواعيده
موجوددر ايمدى دواعيده حرام اولدى (حتى يستبرئ المالك) حتى مالك استبرا ايتمديكجه يعنى
اول جاريه نك رحمنك ماء غيردن برى اولمسى بلنمديكجه (بحيضة فيمن تحيض وبشهر فى ضدها)
حيض كورن جاريه بر حيضله وكورمين يعنى صغيره وآيسه ده وحيضدن منقطعه ده بر شهر ايله
بلنمديكجه زيرا شهر مدتده حيض مقامنده قائمدر كذلك استبراده دخى قائمدر وقچان اثناى شهرده
حائض اولسه ايامله اولان استبرا باطل اولور زيرا مقصودك بدل ايله حصولندن اول اصل اوزره
قادر اولمق بدلى باطل قيلار شهر ايله عدتده اولان مرأه كبيدر قچان اول مرأه حائض اولسيدى
واكر اول جاريه نك طهرى طويل اولمغله حيضى مرتفع اولسيدى حال بوكه اول جاريه حايض
اولاندندر مشترى اول جاريه يى ترك ايدر حتى حامل اولماديغى متبين اولنجه اندنصكره اول جاريه
اوزره واقع اولور يعنى وطى ايدر وبو حيضك وجه مذكور اوزره ارتفاعنده ظاهر روايتده
تقدير يوقدر ولكن امام محمد رحمة الله عليه ديديكه مالك اول جاريه دن ايكى شهر وبش كون
برى اولور وفتوى دخى امام محمد قولى اوزره در زيرا بو ذكر اولنان مدت جاريه لرده نكاحله
توهم اولنور شغلدن تعريف ايچون صالح اولديسه پس ملك يمين ايله توهم اولنور شغلدن
تعريف ايچون دخى صالح اولور حال بوكه بو انك دونيدر وبالطريق الاولى در كافيده بويله ذكر
اولندى (وبوضع الحمل فى الحامل) وحامل اولان جاريه وضع حمل ايدنجه برى اولنور وبو بابده
اصل اولان حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك اوطاس تسميه اولنان موضعك اسيرلرنده
يعنى حين غزاده اسير اولان جاريه لرده * الا لا توطؤ الحبالى حتى يضعن حملهن ولا الحيالى حتى
يستبرئن بحيضة * قول شريفيدر يعنى اى اصحاب سز آكاه اولك كه حامل اولان جاريه
مأسوره لريكزى وطئ ايلمك حتى انلر حمللرين وضع ايدنجه وحملى معلوم اولميانلرى دخى وطئ ايلمك
حتى بر حيضله استبرا اولنجه بيوردى وحديث شريف اسير اولان جاريه حقنده وارد اولدى
لكن استبرانك سببى ملكك ويدك حدوثيدر زيرا اول حدوث منصوص عليه ده موجوددر واستبرا
مالكك ماسى غيرك ماسنه مختلط اولسون ايچون رحمك مادن برى اولمسنك معلوم اولمسى
ايچوندر زيرا قچان جاريه نك رحمنك برى اولمسى معلوم اولمازدن اول مالك جاريه يى وطى
ايتسيدى جاريه بر ولد كتورر كه اول ولد مالكدنميدر ياخود غيريدنميدر معلوم اولماز پس مالرى
اختلاطدن ونسبلرنده اشتباهدن وولدى هلاكدن صيانت ايچون رحمك برى اولماسنك بلنمسى
واجب اولور زيرا عندالاشتباه ولداد عا اولنمز پس اول ولدك تربيه سنه قائم اولور كيمسه نك عدمى
ايچون ولد هلاك اولور وبو حقيقة شغل ياخود توهمى قتنده در لكن اول توهم امر خفيدر پس
حكم امر ظاهر اوزره اداره اولندى اولكه تجدد ملكدر اكر مولانك وطئ ايلمديكى معلوم اولورسه ده
نته كيم امور معدوده ده اولديغى كبى پس حكمك حكمتى جنسنده مراعات اولنور يوخسه فردا
فردا هر برنده مراعات اولنماز پس اكر سؤال اولنورسه كه قچان مولانك وطئ ايلديكى معلوم
اولسيدى شغل رحم اختلاط ما واشتباه لازم كلمسون ايچون نه كيفيتله توهم اولنور بز جوابنده
ديرز كه شغل مولادن اولمق لازم كلمز غيريدن اولمق جوازى ايچون وكذلك توهم بكرده دخى

ثابتدر زيرا شغل بكارتنك زوالى اولمقسزين تصور اولنور كافيده بويله ذكر اولندى بن ديرم كه
بو جواب اوزره دخى سؤال وارد اولور كه تحقيقا شغل قچان مولانك غيريدن اولسيدى زنادن
اولور وتحقيق متقرر اولديكه مزنيه نك نكاحى ووطئى بلا استبراء جائزدر امام اعظم وابو يوسف
قتنده پس زنادن شغلك توهمى نه كيفيتله استبرا ايجاب ايدر بو سؤالك دفعى انكله ممكن
اولور كه تحقيقا شغل قچان مولانك غيريدن اولسيدى زنادن اولمق ايجاب ايلمز مولى اول
جاريه يى آخره تزويج ايتمك جائز اولديغى ايچون نته كيم عن قريب بيانى كلور وفقهانك
حكمك حكمتى جنسنده مراعات اولنور فردا فردا كلبسنده مراعات اولنمز ديدكلرينه حكم كلى
فردده فردده مراعات اولنماز لكن انواع مضبوطه ده مراعات اولنور ديمكله اعتراض اولندى
پس قچان جاريه بكر اولسه ياخود جاريه نك ولدى اندن نسب ثابت اولماز كيمسه دن اشترا اولنمش
اولسه ولد غيردن ثابت النسب اولمغله مولا جاريه سنى بر رجله تزويج ايليوب پس جاريه
اول رجلدن حامل اولوب اندنصكره رجل جاريه يى تطليق وعدتى منقضيه اولدقدنصكره اول
جاريه يى آخره بيع ايتمكله ايمدى لايق اولان مشترى اوزره استبرا واجب اولمق ظاهر اولدى زيرا
حمل ثابت النسبدر پس اختلاط مياه واشتباه لازم كلمز وبو اعتراضه بونكله جواب ويرلديكه
استبرا اوطاسك اسيرلرنده ثابت اولمدى الاحديث شريف ايله ثابت اولدى نته كيم بلمش ايدك
وخفى دكلدر كه اوطاسك اسيرلرنده بكر اولمق ياخود بر مرأه نك جاريه سى اسير اولمق امثالى خلل
ويرمز ومع هذا رسول عليه الصلوة والسلام حكم عامله حكم ايلدى حكمته مختص ايلمدى نته كيم
حق سبحانه وتعالى خمرك حرمتنده انما يريد الشيطان ان يوقع قول شريفى ايله حكمتى بيان ايلدى پس
بر احد بن خمرى بر حيثيتله ايچرين كه عداوت واقع اولماز وبنى صلوتدن منع ايلمز ديمك ممكن
اولماز پس قچان مصلحت خمرك حرام اولمسنده غالب اولدى ايسه بو تقديرجه شرع انى عموم اوزره
حرام ايلدى تخصيص اولان شى اجليچونكه اول شى خبطدن وناسك تجاسرندن خفى دكلدر
حكمت مرتفع اولمق حيثيتيله ايمدى حكم قچان اسيرده عموم اوزره ثابت اولدى ايسه كذلك
قياسا سائر اسباب ملكده دخى ثابت اولدى زيرا بو تقديرجه علت معلومه در اندنصكره حكم اجماعله
متأيد اولدى (ولم تكف حيضة ملكها فيها) ومالك جاريه يه مالك اولديغى وقتده اولان حيض
كفايت ايتمدى زيرا اول جاريه نك اوزرينه واجب اولان بر حيضه در وحيضه كامل اولان
حيضك اسميدر حيض ناقصك اسمى دكلدر (ولا التى بعد الملك وقبل القبض) دخى شول
حيضه كه ملكدنصكره وقبضدن اول واقع اوله كفايت ايتمدى زيرا اول حيضه علتدن اول
بولندى اولكه ملكله يدك جمعيدر پس ايكسندن برى معتبر اولماز (او بعد البيع وقبل
الاجازة فى بيع الفضولى) ياخود بيع فضوليده بيعدنصكره واجازتدن اول واقع اولسيدى
بر حيضه كفايت ايتمدى (وان كانت فى يد المشترى) اكرچه كيم اول جاريه مشترينك
يدنده ايسه ده (او بعد القبض فى الشراء الفاسد قبل ان يشتريها صحيحا) ياخود شراء فاسد ايله
قبضدنصكره صحيحا اشترا ايتمزدن مقدم اولان حيضه كفايت ايتمدى (ولا ولادة كذلك)
وذكر اولنان حيضه لرك كفايت ايتمديكى كبى ولادت دخى كفايت ايتمدى يعنى ولادت سبب
ملكدنصكره وقبضدن مقدم حاصل اولدى علتك انتفاسى ايچون نته كيم سبقت ايتدى (وكفت
حيضة بعد القبض وهى مجوسية او مكاتبة ثم اسلمت او عجزت) وقبضدنصكره بر حيضه كفايت
ايتدى اول حائض مجوسيه وياخود مكاتبه اولوب اندنصكره اول مجوسيه اسلامه
كلوب ومكاتبه كتابتدن عاجز اولدقده يعنى بر رجل بر مجوسيه جاريه ياخود بر مسلمه
جاريه اشترا ايدوب قبل الاستبراء اول جاريه يى مكاتبه ايتسيدى اندنصكره مكاتبه حال كتابتده

حائض اولسيدى ياخود جاريهٔ مجوسيه مجوسيه لكى حالنده حائض اولسيدى اندنصكره مكاتبه
كتابتدن عاجزه اولسيدى ومجوسيه اسلامى قبول ايتسيدى اول ذكر اولنان بردفعه حيض
استبرادن كفايت ايدر زيرا اول حيضه سببدن وحالهٔ حيضده وطئدن مانع اولان حرمتدن
صكره بولندى (اشترى من عبده المأذون من حاضت عنده) بررجل كندى عبدمأذونى
قتنده حائض اولان جاريه سنى عبدندن اشترى ايتسيدى (ان لم يستغرق دينه كفت) اكر اول
عبدى دينى مستغرق ايلمدى ايسه اول حيضه استبرادن كفايت ايدر زيرا اول جاريه مولانك
ملكنه وقبضنه وقت شراده يعنى عبددن شراسى وقتنده داخل اولدى (والالا) اكر اول
عبدى دينى استغراق ايتديسه اول حيضه كفايت ايتمدى امام اعظم قتنده امامين بونك خلافى
اوزره در (ويجب بشراء حصة شريكه من المشتركة) رجل اوزره استبرا واجب اولور جاريهٔ
مشتركه دن شريكنك حصه سنى اشترى ايتمكله زيرا سبب اول وقتنده تمام اولدى حكم ايسه
علتك تمامنه مضاف اولور (لاعند عود الآبقة ورد المغصوبة والمستأجرة وفك المرهونة)
جاريهٔ آبقه نك عودى قتنده وغصب اولنان جاريه نك وخدمت ايچون استيجار اولنان
جاريه نك ردى قتنده ورهن قونيلان جاريه نك فك رهنى قتنده استبرا واجب اولماز ملكله
ملكك حادث قلنمسى منتفى اولديغيچون (ورخص حيلة اسقاطه عند ابى يوسف خلافا لمحمد
ويفتى بالاول ان علم عدم وطئ بايعها فى ذلك الطهر وبالثانى ان وطئ) وبو استبرانك حيلهٔ
اسقاطنه امام ابو يوسف قتنده رخصت ويرلدى امام محمدك خلافنه ملابس اولديغى حالده
وفتوى ابو يوسف قوليله ويرلدى اكر اول طهر ايچنده بايع جاريه يى وطئ ايتمديكى معلوم
اولورسه وامام محمد قوليله فتوى ويرلدى اكر بايعك جاريه يى وطئ ايتديكى معلوم اولورسه
(وهى ان يتزوجها المشترى) وبو اسقاط استبرانك حيله سى مشترى اول جاريه يى قبل الشرا
تزوج ايتمكدر اكر مشترينك تحت نكاحنده حره يوغيسه حتى تحت نكاحنده حره وار ايسه
جاريه يى نكاح ايتمك جائز اولمدى تنكيم عن قريب كتاب نكاحده بيانى كلور (ثم يشتريها)
اندنصكره اول جاريه يى اشترى ايتمكدر زيرا نكاحله استبرا واجب اولماز اندنصكره زوجه سن
اشترا ايتسيدى نكاح باطل اولور ووطئ حلال اولوب استبرا ساقط اولور فتاواى صغراده ظهير
الدين ديديكه بعض مشايخ كتاب استبراده كوردمكه تحقيقا اول بعض مشايخ جاريه نك وطئنى
مشترى ايچون حلال قيلدى انجق بو برصورتده كه اكر جاريه يى تزوج ايدوب ووطئ ايتسه
اندنصكره اشترا ايتسه حلال قيلدى زيرا بو تقديرجه جاريه يه مشترى مالك اولور حال بوكه
جاريه انك عدتنده در واما ڇان مشترى جاريه يى وطئ ايتمزدن اول اشترا ايتسيدى پس
اول جاريه يى اشترا ايتديكى كبى نكاح باطل اولور وملك ثابت اولمازدن مقدم ايسه نكاح
بوغيدى ايمدى استبرا واجب اولور سببى متحقق اولديغيچون اولكه ملك يمين ايله وطئنك حلنى
حادث قلمقدر وصاحب فتاوى ديديكه بو ذكر اولنان شى كتابده ذكر اولنمادى وبو دقيق
حسندر بو كا كلنجه لفظ فتاواى صغر ادر (فان كانت فهى ان يزوجها البايع قبل البيع) پس اكر
مشترينك تحت نكاحنده حره وار ايسه بو تقديرجه حيله بايع جاريه سى بيع ايتمزدن اول كنديسنى
تزوج ايتمكدر (او المشترى قبل القبض من يوثق به) ياخود مشترى جاريه يى قبض ايتمزدن مقدم
اكا اعتماد ايلديكى بركمسه يه تزويج ايتمكدر لفظ به يتزوجهانك مفعوليدر يعنى جاريه يى
تطليق ايتمسى اوزره اعتماد اولنور بركمسه يه تزويج ايتمكدر (ثم يشتريها او يقبضها) اندنصكره
مشترى اول جاريه يى بايعدن اشترا ايتمكدر وقبض ايتمكدر اندنصكره زوج اول اول جاريه يى
تطليق ايتمكدر استبرا واجب اولماز زيرا مشترى منكوحه سنى اشترا ايتدى ووطئده حلال

اولماز ايمدى استبرا بو قدر ڇان زوج اول جاريه يى قبل الدخول تطليق ايتسيدى مشترى اوزره
حلال اولور وبو تقديرجه حدوث ملك بولنمادى ايمدى استبرا ساقط اولدى (او المشترى)
ياخود مشترى اول جاريه يى قبل القبض اعتماد ايلديكى بركمسه يه تزويج ايتمكدر (ويقبض
فيطلق الزوج) وقبض ايدوب وزوج اول جاريه يى تطليق ايتمكدر زيرا بو تقديرجه استبرا
بعد القبض واجب اولور ووطئ حلال اولماز وڇان زوج تطليق ايتدكدنصكره حلال اولدى
ايسه ملكك حدوثى بولنمادى مصنفك فيطلق قولى ذكر اولنان كبى ماقبلنه متعلقدر (من فعل
بشهوة احدى دواعى الوطئ بامته لا تجتمعان نكاحا) بررجل شهوتله وطئ داعيه لرينك برينى
نكاحا جمعى جائز اولميان ايكى جاريه سنك برى ايله فعله كتورسيدى نكاحا جمعلرى جائز اولماز
نكاحا لفظى امتيه لفظنك صفتيدر كركسه اول ايكى جاريه ايكى قز قرنداش اولسون وكركسه
جمعى جائز اولميان ايكى مرأه اولسونلر (حرم عليه وطئ واحدة) اول رجل اوزره ايكيسندن
برينى وطئ حرام اولدى (ودواعيه حتى يحرم احديهما) وايكيسندن برينك دواعيسى دخى
حرام اولدى حتى ايكيسندن برى رجل اوزره حرام اولنجيه دكين يعنى تحقيقا شول كيمسه كه
ذكر اولنديغى كبى انك ايكى قز قرنداش جاريه سى اولسيدى پس ايكيسنيده شهوتله اوپسيدى
پس تحقيق اول رجل اول جاريه لرك ايكيسندن برينه مجامعت ايده مز ودخى ايكيسندن
برينى شهوت ايله اوپه مز وشهوت ايله مس ايده مز حتى اول رجلك غيرى بركيمسه
جاريهٔ اخرانك فرجنه ملك ويا نكاح ايله مالك اولنجيه دكين ياخود اول رجل
جاريهٔ اخرايى اعتاق ايدنجيه دكين وبونده اصل اولان حق تعالى حضرتلرينك
* وان تجمعوا بين الاختين * قول شريفيدر * حرمت عليكم امهاتكم وبناتكم *
قول شريفنده اولان امهاتكم اوزره عطف اولديغى حالده اندنصكره انلرك تحريملرندن
مراد بالاجماع قضاء شهوة واسبابى حقنده تحريملريدر (وكره تقبيل الرجل وعناقه فى ازار
واحد) ورجلك رجلى اوپمسى وقوچمسى ازار واحدده مكروه اولدى (ولو عليه قميص لا) واكر
رجل اوزره كوملك ياجبه اولورسه مكروه اولماز عطادن روايت اولنديكه ابن عباس رضى الله عنه
معانقه دن سؤال اولندقده ديديكه اول معانقه ايدن حضرت ابراهيم خليل الله ايدى اول معانقه مكهٔ
مكرمه ده واقع اولدى وقتاكه مكهٔ مكرمه يه ذو القرنين اقبال ايلدى ابطح نام موضعه واصل
اولدقده ذو القرنينه ديندكه بو بلده ده ابراهيم خليل الله واردر پس ذو القرنين آتندن ايندى
وابراهيم عليه السلامه ماشيا واردى وابراهيم عليه السلام ذو القرنينه سلام ويروب وانى قوچدى
ومعانقه ايدن كيمسه نك اولى اولدى وتحقيق معانقه نك نهينده وجائز كورلمسنده نيجه احاديث
شريفه وارد اولدى وشيخ ابو منصور ماتريدى بينلرين توفيق ايدوب ديديكه معانقه دن مكروه
اولان على وجه الشهوه اولان معانقه در واما على وجه التبرك والكرامه اولان معانقه جائزدر
وشيخ شمس الائمة السرخسى وبعض متأخرين على سبيل التبرك عالم متورعك الين اوپمكى
رخصت ويرديلر (كمصافحته) رجلك مصافحه سى كبيدر اكر رجلك اوزرنده قميص ويا جبه اولورسه
انك اوپمسى وقوچمسى مصافحه كبيدر زيرا مكروه اولماز انس ابن مالك حضرتلرينك روايت
ايتديكى حديث شريف ايچون كه انس رضى الله عنه رسول عليه الصلاة والسلامه ديديكه
بزم بعضمز بعضمز ايچون اكلمك جائز ميدر رسول عليه الصلاة والسلام بيورديكه لا وانس ديديكه
بعضمز بعضمز ايله معانقه ايتمك جائز ميدر رسول عليه الصلاة السلام بيورديكه لا وانس
ديديكه بعضمز بعضمز ايله مصافحه ايتمك جائز ميدر رسول عليه الصلاة والسلام نعم بيوردى
(وكره بيع العذره صرفة) عذره نك صرفه اولديغى حالده بيعى مكروه اولدى عذره آدمينك

دجيعبدر (وصح فى الصحيح مخلوطة) قول صحيحده ترابله مخلوط اولديغى حالده باخود كل ايله
مخلوط اولديغى حالده كل عذره يه غالب اولورسه بيعى صحيح اولدى (كبيع السرقين) حيوان
ترسنك بيعى كبى يعنى قول صحيحده سرقينك بيعى صحيح اولديغى حيثيتدن (والانتفاع
بمخلوطها) وعذره نك مخلوط اولانى ايله انتفاع قول صحيحده صحيحه اولدى هدايه ده دخى بويله در
وزيلعى رحمة الله عليه ديديكه امام اعظمدن قول صحيح عذرهٔ خالصه ايله انتفاع جائزدر
(وجاز اخذدين على كافر من ثمن خمره) وكافر داين اوزره كافر مديونك خمرى ثمندن دين اخذ
ايتمك جائز اولدى (بخلاف المسلم) مسلم بوكا مخالفدر يعنى چان بر مسلمك بر كافر اوزره دينى اولسيدى
كافر مديونك خمرينى بيع وثمنى اخذ ايدوب مسلم داين اول ثمنى دينى ايچون اخذ ايلمسى جائز اولمادى
واكر خمرى بيع ايدن مديون مسلم اولسيدى اول ثمن خمرك دين ايچون اخذى جائز اولمادى
زيرا خمرك بيعى باطلدر پس ثمنى حرامدر

) فصل (

(وجاز تحلية المصحف وتعشيره ونقطه) ومصحف شريفك تزيينى جائز اولدى انده مصحف
شريفه تعظيم اولديغى ايچون ودخى عشرلنمسى ونقطه لنمسى جائز اولدى زيرا قرآن كريم
وآيتلرى توقيفيه در انده رأى ايچون مدخل يوقدر پس عشرلنمسى ايله آيت حفظ اولنور
ونقطه ايله اعراب حفظ اولنور وقرآن كريمى حفظ ايلين شول عجمى قرائته قادر اولميوب
الا نقطه لر ايله قادر اولديغى ايچون وشول حديث شريف كه ابن مسعوددن روايت اولندى
رسول عليه الصلاة والسلام *جردوا القرآن* يوردى بونلرك زمان شريفلرنده ايدى زيرا انلر
رسول عليه الصلاة والسلامدن نازل اولديغى وجه اوزره نقل ايدرلردى وقراءت انلر اوزره سهل
ايدى وانلر نقطه لرى اعراب حفظنه مخل كوررلردى وتعشيرى آيتلرك حفظنه مخل كوررلردى وبزم
زمانمزده اولان عجمى انلرك كبى دكلدر پس نقطه لر وتعشير استحسان اولنور بو اجلدن سوره لرك
اسملرين وآيتلرك عددين يازمقده بأس يوقدر اكرچه كيم محدث ايسه ده ونيجه شئ واردر كه زمان
ومكانك اختلافيله مختلف اولور (وجاز دخول الذمى المسجد) ومسجده ذمينك داخل اولمسى
جائز اولدى ومكروه اولمدى وامام مالك وشافعى قتنده مكروه اولدى (وجاز عيادته) ودخى مريض
اولان ذمينك عيادته سنه وارمق جائز اولدى (وخصاء البهايم وانزاء الحمير على الخيل والحقنة وسفر الامة
وام الولد والمكاتبة بلا محرم) وبهايمك خصيه لرين چقارمق وحمارى قصراغه چكمك ومريضه
حقنه ايلمك وجاريه وام ولد ومكاتبه محرمسز سفر ايتمك جائز اولدى زيرا بونلرك اعضالرينه
بندرمكده ياشمق محرمه ياشمق كبيدر وكافيده ديديكه بو مسئله صحابه رضى الله عنهم زمان
شريفلرنده اهل صلاحك غلبه سى ايچون جائز اولدى ايدى واما بزم زمانمزده اهل فسادك
غلبه سى ايچون جائز دكلدر وشيخ الاسلامه منسوب اولان نهايه ده دخى بويله ذكر اولندى
(وشراء عم واخ وام وملتقط مالا بد منه لطفل فى حجرهم) دخى عمك وارقرنداشك واناك وبرده
بولنان معصومك مربيسنك حجرلرنده اولان طفل ايچون اول طفله لازم اولان شيئى اشترا ايديورمك
جائز اولدى بونك اصلى اولدركه تحقيقا صغير اوزره اولان تصرفلر اوچ نوعدر نوع اول نفع
محضدر بدنده صغير اولان كيمسه اول صغيرى اول نفع محضه مالك قلار كركسه اول صغيرك
ولىسى اولسون كركسه اولمسون مثالى هبه نك وصدقه نك قبولى كبى واكر صبى تميز ايدرسه نفسه
كندو مالك اولور وايكنجى نوعى ضرردر عتاق ايله طلاق كبى كه صغيرانك يدنده اولان كيمسه
وبراحد اول طلاق وعتاقه مالك اولماز واوچنجى نوعى نفعله ضرر بيننده مترددر استرباح ايچون
بيع واجاره كبيكه بوكا مالك اولماز الاصغيرك باباسى وددهسى مالك اولور وانلرك وصيلرى مالك

اولور اكرچه اول صغيرك باباسنك وددهسنك يدلرنده دكل ايسه ده زيرا اول صغيره ولى اولملرى
حكميله متصرفلردر صغير كندو يدلرنده اولمق شرط قيلنمدى كافيده بويله ذكر اولندى
وصغير ايچون طايه استيجار ايتمك نوع اولدندر وبونده دردنجى بر نوع دخى واردركه نكاح
ايتمكدر پس بو نكاح ايتمك عصباتك كلبسندن وعصبه اولمديغى وقتده ذوى الارحامدن جائز
اولور عن قريب كتاب نكاحده بيان اولنور (وجاز اجارة امه فقط) واول صغيرى اناسى آخره
ايجار ايتمك جائز اولدى وذكر اولنانلر بو ايجاره مالك اولمازلر بو مسئله جامع الصغيرك روايتيدر
وطحاوى شرحنده ديديكه مال صغيرده ولى لك باباكدر وباباك وصيسنكدر اندنصكره وصينك
وصيسنكدر پس اكر بابا وفات ايتسه وبر كيمسه يى وصى ايلمسه ولايت بابا باباسنكدر اندنصكره
انك وصيسنكدر اندنصكره اول وصينك وصيسنكدر واكر بونلردن برى يوغيسه ولايت
قاضينكدر وقاضينك نصب ايلديكى كيمسه نكدر وبو ذكر اولنان وايلرك كلبسنك مال صغير
وصغيره ده تجارت معروفله ولايتلرى واردر پس انلرك منقولات وعقاراتلرين بيعلرى واجاره لرى
قيمتلرك مثلى ايله اولورسه ياخود ناس انده الدانه كلدكلرى مقدارى قيمت مثلندن اقل اولورسه
جائز اولدى واكر غبن فاحش ايله اولورسه جائز اولمادى وصغيرك ادراكندنصكره اجازت اوزره
توقف اولنماز زيرا بو برعقددركه حال عقدده انك ايچون اجازت ويرجى يوقدر وكذلك ذكر
اولنان كيمسه نك صغير ايچون استيجارلرى وشرالرى دخى بويله دركه اكر قدر معروف اوزره
اولورسه انلر اوزره يعنى صغير وصغيره اوزره نافذ اولور واكر ناسك تغابنى مقدارندن اكثر اولورسه
اوليا اوزره نافذ اولور صغير وصغيره اوزره نافذ اولماز وچان صغير وصغيره مدت اجاره ده مدت
منقضيه اولمازدن اول ادراك ايتسيدى اكر اجاره نفسى اوزره اولورسه اول صغير ايچون خيار
واردر ديلرسه اجاره يى ابطال ايدر وديلرسه خوش كورر واكر اجاره املاكى اوزره اولورسه اول
صغير ايچون خيار يوقدر وصاحب محيطك فوائدنده ديديكه چن بابا ياخود دده ياخود قاضى
صغيرى اعمالدن بر عمله ايجار ايلسه لردى دينلديكه بو ايجار اولماز الا اجر مثليله اولورسه جائز اولور
واكر انلردن برى اول صغيرى اجر مثلندن اقل ايله ايجار ايلسه جائز اولمدى وقول صحيحده بودركه
تحقيقا اجاره جائز اولور كركسه اقل ايله اولسون وشمس الائمه كتاب وكالتده ذكر ايلديكه
بابا ايچون ولد صغيرينى عاريت ويرمك واردر صغيرك مالنى عاريت ويرمك يوقدر وديديكه
بونك تأويلى چن بو عاريت ويرمك تعليم حرفتده اولورسه اكا صنعت تعليمى ايچون انى استاده
دفع ايدوب واول صغير استادنه خدمت ايليه واما بونك خلافى اولورسه جائز اولماز فصول عماديه ده
بويله ذكر اولندى (وبيع العصير من متخذه خمرا) وصيقلمش اوزوم شيره سنى خمر اتخاذ
ايدن كيمسه يه بيع ايتمك جائز اولدى زيرا معصيت بعينه قائم اولماز بلكه تغييرندن صكره
اولور اهل فتنه يه سلاح بيع ايتمك بونك خلافى اوزره درنته كيم مرور ايتدى (وجاز حمل
خمر ذمى باجر)وذمينك خمرينى اجرتله كتورمك جائز اولدى امامين ايچون خلاف واردر
(لا اجارة بيت بالامصار وبقرانا ليتخذ بيت نار او كنيسة او بيعة او يباع فيه الخمر)
مصرلرده وكويلرمزده مجوسى يه بيت نار اتخاذ ايتملرى ايچون ويهود ونصارايه كنيسه وبيعه
اتخاذ ايتملرى ايچون ياخود خمر بيع ايتمك ايچون بيت بيع ايلمك جائز اولمادى ومصنف انكيچون
بقرانا ديديكه زيرا تحقيقا امام اعظمدن نقل اولنديكه ذكر اولنان شيئى سوادده تجويز
ايلدى لكن فقهاديديلر كه امام اعظمك سواد ايله مرادى سواد كوفه در زيرا اهلنك
اكثرى اهل ذمتدر واما بزم بلادلريمزك سوادى كه انده اسلام علامتلرى ظاهردر مصر كبى انده
ساكن اوله مزلر قول صحيح دخى بودر كافيده بويله ذكر اولندى (وجاز بيع بيوت مكة)

مكهٔ مكرمه نك بيتلرينى بيع ايتمك جائز اولدى زيرا مكه نك اولرى بنا ايده نك ملكيدر كورلمزمى كه تحقيقا بركيمسه ارض وقف اوزره بنا ايتسيدى بيعى جائز اولدى ايمدى مكهٔ مكرمه نك دخى اولرى بويله در (واختلف فى بيع ارضها) مكهٔ مكرمه نك ارضنك بيعنده اختلاف اولندى ابو يوسف رحمه الله تجويز ايلدى بيع اولنورديدى و بوقول امام اعظمدن ايكى روايتك بريدر (وتقييد العبد) وعبدى فرار ايتمسندن وتمردلكندن احترازا اياغنه بوقاغى طاقمق جائز اولدى (بخلاف الغل) بوغازينه لاله وزنجير طاقمق جائز اولمادى زيرا ظالملر عادتيدر وقنيه ده ديديكه علم وضع ايتمك يعنى بوغازينه تيمور لاله طاقمقده فى زماننا بأس يوقدر اكثريا فرار ايتدكلرى ايچون على الخصوص هنودده اوله (وجاز قبول هديته تاجرا واجابة دعوته واستعارة دابته) وعبدك تاجر اولديغى حالده هديه سنى قبول ودعوتنه اجابت ودابه سنى عاريت المق جائز اولدى وقياسا كلبسى جائز اولمامق ايدى زيرا هديه تبرعدر عبد ايسه اهل تبرع دكلدر لكن استحسانا ضرورت ايچون شئ يسيرده تجويز اولندى زيرا اول عبد تاجر شئ يسيردن ضرر بولماز مثلا ضيافت كبيكه اكا اسباب سفر حاضر اولن كيمسه لر ضيافتنه مجتمع اولورلر ونيچه عامللرك قلبلرين جذب ايدر ايمدى بونلر تجارت ضرورتلرندندر و بركيمسه برشيئه مالك اولسه اول شيئك ضروراتندن اولانه دخى مالك اولور (وكره كسوته ثوبا واهداؤه النقدين) وعبدك كسوه كيدرمسى ودراهم ودنانيردن اهدا ايتمسى ضرورت منتفى اولديغيچون مكروه اولدى (وكره استخدام الخصى) دخى طواشه قوللنمق مكروه اولدى زيرا انده ناسى طواشه استخدامنه تحريض واردر زيرا انلرك نسا ايله مخالطه سى لايق كورلمز (وكره اقراض بقال دراهم ليأخذ منه ماشاء) و بقالدن ديلديكى شيئى اخذ ايتمك ايچون قرض ويرمك مكروه اولدى زيرا بووجه اوزره قرض جر نفع ايچون اولان قرضدر اول جر نفع كه هلاك اولسه ضمان لازم كلمكدر بو قرض ايسه نهى اولنمشدر ولايق اولان بودر بقاله برمقدار اقچه امانت وضع ايدوب ودیلديكى شيئى جزء فجزء اخذ ايتمكدر زيرا بو قرض دكلدر حتى هلاك اولسه بقالدن برشئ اخذ ايده مز (وكره اللعب بالشطرنج والنرد وكل لهو) وشطرنج وتاوله ايله لعب وهر لهو يعنى نفس ارزو ايتديكى او يونلر مكروه اولدى رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك * كل لعب ابن آدم حرام الا ثلثة ملاعبة الرجل اهله وتأديبه لفرسه ومناضلته لقوسه * يعنى آدم اوغلانك اويوننك كلبسى حرامدر الا اوچ اويون حرام دكلدر اهلى ايله اوينامق وآتى تعليم ايتمك ويايى ايله اوق آتشمق بيوردى وامام شافعى رحمة الله تعالى عليه قمارسز وواجب اولان شيلرك حفظى ايچون اخلالسز يعنى اقتصار واختصارسز شطرنجله اوينامغى مباح قيلدى زيرا شطرنجده تشحيذ خاطر واردر يعنى حدت خاطر واردر وانك اوزرينه حجت بزم روايت ايلديكمز حديث شريفدر (ولا بأس بالمسابقة فى الرمى والفرس والابل ان شرط المال من جانب واحد) واوق آتشمقده وآت ودوه قوشمقده مسابقه ايله بأس يوقدر اكر مال جانب واحددن شرط قلندى ايسه احدهما آخره سن بنى كچرسك بن سكا شو مقدارى مال ويره يم واكر بن سنى كچرسم بم ايچون شئ لازم دكل ديمكله بأس يوقدر رسول عليه الصلاة والسلامك * لاسبق الا فى خف * يعنى سبق اولماز الا خفده اولور يعنى دوه ده * اونصل * يا اوق آتمقده اولور او حافر * يا فرسده اولور قول شريفى ايچون (وحرم من الجانبين) ومسابقه اكر ايكى جانبدن اولورسه حرام اولدى (بان يقول ان سبق فرسك اعطيتك كذا وان سبق فرسى فاعطنى كذا) احدهما آخره اكر سنك آتك كچرسه سكا شوقدر شى ويره يم واكر بنم آتم كچرسه سن بكا شوقدر شى ويرديمكله مسابقه حرام اولدى (الا اذا ادخلا ثالثا وقالا للثالث ان سبقتنا فالمالان لك

وان

وان سبقناك فلاشئ لنا) يعنى الا اول ايكى كيمسه اوچنجى بركيمسه ادخال ايدوب بو ايكيسى اكا ديه لركه اكرسن بزم ايكمزى كچرسك مالك ايكيسيده سنك اولسون واكر بز سنى كچرسك سنك اوزريكه بزم ايچون برشئ لازم كلمز ديمكله حرام اولماز ولكن هر قنقسى كچرسه مالى شروطى اوزره اول اخذ ايدر وكذلك ايكى كيمسه برمسئله ده بحث ايلسه لر برآخر كيمسه صواب كيمكله مال انكدر ديو شرط ايلسه لر صحيح اولدى واكر مال ايكيسندن هر برى ايچون آخر اوزرينه شرط اولنورسه مسابقه ده جائز اولمديغى كبى جائز اولمدى (وقوله بمعقد العز من عرشك) ودعا ايدن كيمسه نك اللهم انى اسئلك بمعقد العز من عرشك قولى مكروه اولدى بمعقد لفظى ايكى عبارتله روايت اولنور روايت اولى عقددن وروايت ثانيه قعوددندر وروايت ثانيه نك كراهتندن شك يوقدر معناسنك الله تعالى اوزره استحاله سيچون يعنى محال اولمسى ايچون وكذلك روايت اولى ده مكروهدر الله تعالى نك عزى عرشه متعلق اولمق ايهام ايدر حال بوكه عرش ايسه حادثدر بو وجه اوزره عرشه متعلق اولانده بالضروره حادث اولور و الله تعالينك عزى قديمدر اندن ازلا وابدا منفك اولماز وامام ابو يوسف بود عاده بأس يوقدر ديدى وفقيه ابو الليث دخى بأس اولمامغى اخذ ايتدى روايت اولنان حديث شريف ايچونكه حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك دعاسندن اولدى اللهم انى اسئلك بمقعد العز من عرشك ومنتهى الرحمة من كتابك وجدك الاعلى وكلماتك التامة و رجا اولنوركه بودعانك جائز اولمسنده سر عزى عرشك صفتى قلمق جائز اولمسيدر زيرا عرش قرآن عظيمده مجد ايله وكرم ايله موصوفدر وكذلك عز ايله ده موصوفدر زيرا احد اوزره خفى دكلدركه تحقيقا عرش اعظم هيبت وكمال قدرت موضعيدر اكرچه حق سبحانه وتعالى اندن مستغنى ايسه ده (وقوله بحق فلان) ودخى دعا ايدن كيمسه نك بحق فلان ديمسى مكروه اولدى وكذلك نبيلرك ووليلرك حقى ايچون ديمسى و بحق بيتك والمشعر الحرام ديمسى مكروه اولدى زيرا الله تعالى اوزره خلق ايچون حق يوقدر الله تعالى ديلديكى كيمسه يى رحمتنه مختص قلار اوزرينه واجب اولمقسزين واكر برجل غيرى يه بحق الله تعالى وبالله تعالى سن شويله ايدرسك ديسيدى اول شئ اشلمك شرعا انك اوزرينه واجب اولمازا كرچه كيم اولى اولان اول شيئى اشلمك ايسه ده (واحتكار قوت البشر والبهائم فى بلد يضر على اهله) دخى برشهرده اولان انسانك وحيوانك آزيغى الوب اول شهرك اهلنه ضرر ايده جك قدر حبس ايتمك مكروه اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك * الجالب مرزوق والمحتكر ملعون * قول شريفى ايچون ودخى اول ازقده عامه نك حقى اولديغيچون ودخى اول آزيغى بيعدن امتناعده اول بلده اهلنك حقلرينى ابطال اولديغى ايچون احتكار مكروه اولدى ايمدى قاضى اوزره اول محتكرك كندونك واهلنك قوتندن فضله سنى بيع ايلمك ايچون امر ايلمك واجب اولور پس اكر بيع ايلمزسه قاضى اول محتكرى تعزير ايدر قول صحيح بودركه بيعدن امتناع ايدرسه قاضى انى ائمه نك اتفاقى اوزره بيع ايدر واول آزيغى حبسك مدتى فرق كوندر بعض بر آيدر ديدى وبومدت محتكرك دنياده معاقب اولمسى حقنده در لكن مدت هرنه قدر قليل اولورسه ده آثم اولور (لاغلة ارضه ومجلوبه من بلد آخر) كندو ارضنك غله سنده وبلد آخردن كندونك كتورديكى غله ده بيعى ايله امر اولنماز زيرا كندونك حق خالصيدر اكا عامه نك حقى تعلق ايتمدى (ولا يسعر حاكم الا اذا تعدى الارباب عن القيمة تعديا فاحشا فيسعر بمشورة اهل الرأى) وحاكم نرخ ويرمز الا انجق اهل سوق تعدى فاحش ايله قيمتدن زياده تعدى ايدرسه اهل رأيك مشورتيله نرخ ويرر (يكره امساك الحمامات ان كان يضر بالناس) كوكرجن قوشلرين امساك ايتمك اكر ناسه ضررلو اولورسه مكروه اولور بونى قاضيخان ذكر ايلدى وقنيه ده ذكر اولنديكه بركيمسه نك ملك

کوکرجنلری اولوب ظام اوزرینه چقوب مسلمانلرك عورتلری اوزره مطلع اولدیغی حالده اول کوکرجنلری اوچورسیدی اول کیمسه تعزیر اولنور اکر ممنوع اولمزسه محتسب اول کوکرجنلری بوغازلر (وتستحب قلم اظافیره یوم الجمعة) ومسلم اولان کیمسه طرنقلرین جمعه کونی کسمك مستحب اولور قاضیخان دیدیکه بررجل طرنقلرینك کسمسی ایچون وباشنك تراشی ایچون یوم جمعه‌یی وقت تعیین ایتسیدی فقها دیدیلرکه اول کیمسه طرنقلرین کسمکی وتراش اولمغی یوم جمعه‌نك غیریده جائز کوروب اول کونه تأخیر فاحشله تأخیر ایتسیدی مکروه اولور زیرا طرنقلری اوزون اولان کیمسه‌نك رزقی ضیق اولور پس اکر حدی تجاوز ایتمیوب تبرکا اخبار ایله تأخیر ایدرسه مستحب اولور حضرت عایشه رضی الله تعالی عنها رسول علیه الصلوة والسلامدن روایت ایلدیکی حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم * من قلم اظافیره یوم الجمعة اعاذه الله من البلاء الی الجمعة الاخری وزیادة ثلاثة ایام * بیوردی یعنی برکیمسه طرنقلرین جمعه کونی کسسه الله تعالی جل شانه اول کیمسه‌یی جمعهٔ اخرایه دکین وجمعه‌دن اوچ کون زیاده بلادن امین ایدر بیوردی (ویستحب حلق عانته وتنظیف بدنه بالاغتسال فی کل اسبوع مرة) دخی مسلم هرهفته‌ده برکره اودیرینی تراش ایتمك وبدنی غسل ایتمك مستحب اولدی قنیه‌ده دیدیکه افضل اولان هرهفته‌ده طرنقلرین کسوب وبیقلرینی قرقوب وبدنی غسل ایتمکدر اکر هفته‌ده ایده‌مزایسه اون بش کونده برکره ایتمك کرکدر وقرق کوندنصکره ترکنده عذر اولماز پس افضل اولان هرهفته‌ده واوسط اولان اون بش کونده‌در وابعدی قرق کونده‌در وقرق کونك ماوراسنده عذر اولماز وعیده مستحق اولور ومحیطده ذکر اولندیکه تحقیقا عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه یازدیکه اکر ارض عدوده طرنقلریکزی اوزادر سکز تحقیقا اوزون طرنق سلاحدر ومجاهد ایچون دار حربده مندوبدر دیدی اکرچه مجاهد طرنقلرین کسمك فطرتدن ایسه ده زیرا اقچان مجاهدك الندن سلاح دوشسیدی وعدو اکا قریب اولسیدی ازا ولور طرنقلری ایله عدونك دفعنه قادر اولورو بو طرنقلری دارحربده اوزاتمق یعنی قرقاغك نظیریدرکه سنتدر وغازی حقنده اوزاتمق مندوب ایهدر عدونك کوزینه زیاده مهابتلو کورنمك ایچون (رجل تعلم علم الصلوة اونحوه لیعلم الناس واخر یعمل به فالاول افضل) بررجل علم صلوتی ودخی عبادته متعلق اولان شیلری ناسه بلدرمك ایچون تعلم ایتسیدی ورجل آخر انلر ایله عمل ایتسیدی رجل اول رجل ثانیدن افضلدر زیرا خلقه تعلیمك منفعتی اکثردر اخبارده وارد اولدیکه برساعت مذاکرهٔ علم برکیجه‌یی احیا ایتمکدن افضلدر فتاوای قاضیخانده بویله ذکر اولندی ودخی فتاوای مذکوره‌ده دیدیکه بررجل والدینك اذنسز طلب علمه چقسیدی انده بأس یوقدر واول کیمسه ابوینه عاصی اولماز بعض دیدیکه ابوینك اذنسز طلب علمه چقمسی صقاللو اولورسه‌در واکر امرد ایسه خروجدن منع اولنمقدن لابددر قاضیخانك مرادی علمدن علم شرعیدر وشرعده منتفع به اولان علمدر علم کلام وانك امثالی دکلدر امام شافعیدن روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا امام شافعی برکیمسه حق تعالی‌یه اکبر کبائر ایله ملاقی اولمق علم کلام ایله ملاقی اولمقدن خیرلودر دیدی پس انلرك زمانلرنده متداول اولان علم کلامك حالی بویله اولدیسه فلاسفه‌نك هذیانلری ایله مخلوط ومزخرف باطللری بیننده معمور اولان کلامی نه ظن ایدرسین ودخی قاضیخان دیدیکه بررجل بلدیکه تحقیقا فلان کیمسه منکر ایله تعاطی ایدر انك بو حالنی باباسنه یازمق جائزمیدر فقها دیدیلرکه اکر بیلورسه‌که باباسنه یازلسه باباسی اول کیمسه‌یی اول منکردن منع ایدوب منعه قادر اولورسه انکیچون باباسنه یازلسه حلال اولور واکر باباسی منع ایتمکه قادر اولدیغی بلمزسه بینهماده عداوت واقع اولمسون

ایچون یازمق جائز دکلدر وکذلك ایکی رجل بیننده وسلطان ایله رعایا ویا عسکر مابیننده ذکر اولنان کیدر امر بالمعروف واجب اولماز اقچان بلنورسه‌که انلر استماع ایدرلرسه واجب اولور اقچان بررجل صائم اولوب ونمازی قلارسه الیله ولسانیله خلقه ضرر ایدرسه انده اولان عیبی ذکر ایتمك غیبت اولماز واکر انك زجری ایچون سلطانه اخبار اولنسه اخبار ایدن آثم اولماز بر رجل برمسلم قرنداشنك مساویسنی اهتمام وجهی اوزره ذکر ایتسیدی انکله غیبت اولماز غیبت اول زمان اولورکه غضب وجهی اوزره سب مراد اولورسه اولور حافظ ابو اللیثدن حکایت اولندی دیدیکه بن اوچ شیئك حقنده فتوی ویرمش ایدم اندن رجوع ایتدم بری اولدرکه معلم تعلیم قرآن ایچون اجرت اخذ ایتمك حلال اولماز دیو فتوی ویرمش ایدم اندن رجوع ایتدم وبری دخی عالم اولان کیمسه ایچون سلطان اوزره داخل اولمق لایق دکلدر دیو فتوی ویرمش ایدم وبری دخی عالم اولان کیمسه قریه‌لر اوزره چقوب کزمك لایق دکلدر دیو فتوی ویرمش ایدم پس اهل قریه انکیچون شی جمع ایتدکی مذکر اولورلر دیو بو اوچ فتوانك کلیسندن رجوع ایتدم دیمش * صلهٔ رحم واجبدر کرکسه برسلام ایله وتحیه ایله وهدیه ایله اولورسه‌ده وصلهٔ رحم ایچون اقربالرینه مقارنت وانلره احسان ایدوب ولطفله معامله ایتمك وانلر ایله همجلس اولمق وانلر ایله مکالمه ایتمك وذوی الارحامنی یومافیوما زیارت ایتمك واجبدر زیرا انلری زیارت الفت ومحبتی زیاده ایدر بلکه اقرباسی اولانلر هرجمعه یاخود آیده بر زیارت اولنور وهرقبیله وعشیرت کندولرك ماسواسی اولان کیمسه اوزره حق اظهار ایتمك ایچون نصرت ایدوب وارقه‌لشمقده ید واحده کبی اولور وبعضیسی بعضینك حاجتنی رد ایتمز زیرا ارد قطیعه دندر حدیث شریف وارد اولدیکه صلهٔ رحم عمری زیاده ایدر وحدیث آخرده ایچنده قاطع رحم اولان کیمسه‌نك قومی اوزره ملائکه نازل اولماز وبعض حدیثلرده دخی وارد اولدیکه تحقیقا حق تعالی صلهٔ رحم ایدن کیمسه‌یه صله ایدر وصلهٔ رحمی قطع ایدن کیمسه‌یی قطع ایدر

) فصل (

ذخیره‌ده ذکر اولندیکه تحقیقا صفت ایمانی ناسه تعلیم ایتمك واهل سنت والجماعتك خصائصلرین بیان ایلمك اهم اموردندر وسلفده کلان علمانك انده تصنیفلری واردر وصفت ایمانك اختصار اوزره اولانی * ما امرنی الله تعالی به قبلته ومانهانی عنه انتهیت عنه * دیمکدر صدقله یعنی شول شیکه الله تعالی انکله امر ایلدی بن انی قبول ایتدم وشول شیکه الله تعالی اندن نهی ایتدی بن اندن اجتناب ایتدم دیمکدر پس اقچان برکیمسه بو کلامه قلبی ایله اعتقاد ایدوب ولسانی ایله اقرار ایدرسه انك ایمانی صحیح اولور وکلی‌یه مؤمن اولور دخی ذخیره‌ده ذکر اولندیکه اقچان بر رجل دیسه‌یدیکه بنم ایمانم صحیح میدر یوخسه دکلمیدر اول کیمسه خطا ایتدی مکرکه اول شکی نفی مراد ایلیه شول کیمسه کبیکه برشیء نفس ایچون بن بنم بوشیئه براحد رغبت ایدرمی یوخسه ایتمزمی دیه وبرکیمسه ایماننده شك ایتسه یاخود بن مؤمنم ان شاء الله دیسه اول کیمسه کافردر مکرکه تأویل ایدوب دیه‌که دنیادن مؤمن اولدیغم حالده چقارمیم بوتقدیرجه کافر اولماز ومحیطده ذکر اولندیکه برکیمسه کفر اولان لفظی ایراد ایتسیدی مع هذا اول لفظك کفر اولدیغنه علمی ایله بله اکر عن اعتقاد تلفظ ایتدیسه شك یوقدرکه اول کیمسه کافر اولور واکر عن اعتقاد اولمیوب یاخود لفظك کفر اولدیغین بلمیوب تلفظ ایتدیسه ولکن اول لفظی کندی اختیاریله تلفظ ایتدیسه عامهٔ فقها قتنده کافر اولور جهل عذر اولماز واکر اول لفظی تلفظ قصد ایلمیوب برلفظ آخر مرادی ایکن لسانندن کفر اولان لفظ جاری اولدیسه مثالی دیمك مراد ایدرسه‌که حق بودرکه سن خداسن وبزسنك قوللریکز پس لسانی اوزره بو کلامك عکسی جاری اولسیدی

كافر اولماز واجناسده محمددن نصا روايت اولنديكه بركيمسه اكلت ديمك مراد ايدوب كفرت
ديسيدي تحقيق اول كيمسه كافر اولماز فقها ديديلركه بوسوزانك اوزرينه محمولدركه بينه
و بين الله تعالى در فاما قاضى انى تصديق ايلمز و بركيمسه كفرى اضمار ايلسه ياخود قصد ايلسه
اول كيمسه كافردر و بركيمسه لسانيله طايعا كافر اولسه حال بوكه قلبى ايمانله مطمئن اولسه اول كشى
كافر اولورا كا قلبنده اولان فائده و برمز زيرا كافر كلاميله بيلنور پس نچان كفرى تلفظ ايلسيدى
اول كشى فتمزده والله تعالى قتنده كافر اولدى محيطده بويله ذكر اولندى وسير اجناسده ذكر
اولنديكه بركيمسه غيره كفرايله امر ايتمك ايچون عزم ايتسه اول كيمسه عزم ايتمسيله كافر اولور
و بركيمسه كلمهٔ كفرايله تكلم ايتسه و برغيرى كيمسه اكا كولسه اول كولن كيمسه كافر اولور مكر اول
غيرك كولمسى كلام مضحك اولمغله ضرورى اوله بوتقديرجه كولن كافر اولماز واكر كلمهٔ كفرايله
واعظ اولان كيمسه تكلم ايتسيدى وقوم دخى اول واعظك تكلمنى قبول ايتسلردى پس اول
قومك كلبسى كافر اولورلر وكندى نفسنك كفرينه رضا بالاتفاق كفردر واما غيرك كفرينه
رضاده اختلاف اولندى وشيخ الاسلام خواهر زاده سير شرحنده ذكر ايتديكه تحقيقا غيرك
كفرينه رضا كفردر نچان كفره اجازت ياخود استحسان ايدرسه واما نچان ذكر اولنديغى كبى
دكل ايسه ولكن بطبعه شرير وموذى اولديغيچون كفرى اوزره موتنه و ياقتلنه محبت ايدركه
حتى الله تعالى اكا انتقام ايليه پس بوكفر اولماز و بركيمسه حق تبارك وتعالينك * ربنا اطمس على
اموالهم واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا * قول شريفنى تأمل ايلسه بزم ادعا ايلديكمز شيئك
صحتى اكا ظاهر اولور و بوقياس اوزره نچان برظالم اوزره بركيمسه دعا ايدوب ديسه كه الله تعالى
سنى كفر اوزره اولدرسون ياخود الله تعالى سندن ايمانى سلب ايلسون ديسه ودخى بونك مثلى
كلام ايله دعا ايتسه اول كيمسه ظالمك ظلمنى وخلقه اذاسى اوزره الله تعالينك اكا انتقامنى
مراد ايلسه بودعا اول كيمسه يه ضرر و يرمز وذخيره صاحبى ديديكه تحقيقا امام اعظمدن روايت
اوزره مطلع اولدقكه غيرك كفرينه رضا من غير تفصيل كفردر دخى بركيمسه نك خاطرينه كفر
ايجاب ايدر شيلر خطور ايتسيدى اكر انكله تكلم ايدرسه حال بوكه اول تكلم ايچون اكراه اولنمش
اولسيدى اكا ضرر و يرمز و بو محض ايماندر و بركيمسه حلالى حرام اعتقاد ايتسيدى ياخود
حرامى حلال اعتقاد ايتسيدى كافر اولور اكر حلال اعتقاد ايتديكى حرام اكر بعينه حرام
ايسه واكر حرام لغيره ايسه كافر اولماز اكرچه حلال اعتقاد ايدرسه ده كافر اولماز الا اول
شيئك حراملغى دليل قطعى ايله ثابت اولورسه كافر اولور واما نچان اول شيئك حرمتى
بركيمسه نك اختياريله اولورسه كافر اولماز وتحقيق بوبابده كلام فتاواده مستوفى البيان اولدى
طالبه لازم اولان اكا مراجعت ايتمكدر ومسلمه لايق اولان صباحده واخشامده بودعا ايله
تعوذ ايتمكدر زيرا بودعا كفردن عصمته سببدر سيد البشرك دعاسيدر * اللهم انى اعوذ بك
من ان اشرك بك شيئا وانا اعلم واستغفرك لما لا اعلم انك انت علام الغيوب * بوندنصكره نچان
برمسئله ده كفرى ايجاب ايدر وجهلر اولسه وجه واحدانى منع ايدر اولسيدى عالم اول منع ايدن وجهه
ميل ايدر وجوه وجه واحد اوزره ترجيح اولنماز زيرا ترجيح دليللرك كثرتيله واقع اولماز دخى
شول احتمال ايچونكه تحقيقا متكلم كفرى ايجاب ايلمز وجه مراد ايليه بوندنصكره فتاواى قاضيخانده
مسطور اولان مسائلدندركه تحقيقا فاسقك توبه سى مقبولدر يائسك توبه سى مقبوله دكلدر زيرا
كافر اجنبيدر الله سبحانه وتعالى يى عارف اولانك غيريدر وايمان وعرفان جهتندن مبتديدر
وفاسق عارفدر وحالى حال بقادر و بقا ايسه ابتدادن سهلدر ومطلقا فاسقك توبه سنك قبولنه
دليل حق تبارك وتعالينك * وهو الذى يقبل التوبة عن عباده * قول شريفنك اطلاقيدر
بن ديرمكه فتاواده ذكر اولنديكه بركيمسه كه توحيد ايله اقرار ايدر ورسالتى انكار ايدر نچان

اول

اول كيمسه لا اله الا الله ديسيدى مسلم اولماز ونچان لا اله الا الله ايله بله محمد رسول الله ديسيدى مسلم
اولور كذلك ابتداء محمد رسول الله ديسيدى مسلم اولور ياخود بن اسلامه كيردم ديسيدى مسلم اولور
واما يهودى ونصرانى نچان بونلر اليوم لا اله الا الله محمد رسول الله ديسيدى اسلامنه حكم
اولنماز زيرا انلر لا اله الا الله محمد رسول الله ديرلر پس نچان استفسار ايلسك حضرت محمد صلى الله
تعالى عليه وسلم سزه رسولدر ديرلر پس بوانك ايماننه دلالت ايتمز مادامكه اولديغى ديندن
تبرى يى كلمهٔ شهادته ضم ايتمديكجه ونچان نصرانى اشهد ان لا اله الا الله ديوب نصرانيه لكدن
دخى تبرى ايتسيدى اسلامنه حكم اولنماز يهوديلكه داخل اولمسى جوازى ايچون زيرا يهودى
لا اله الا الله محمد رسول الله ديرا كر دين اسلامه داخل اولدم كلامنى زياده ايدرسه احتمال زائل
اولوب اسلامنه حكم اولنور وكذلك نچان بن مسلمم ديسه مسلم اولماز زيرا بونك معناسى بن حقه
انقياد ايدر بن ديمكدر وهر دينك صاحبى زعمنجه كندوينى اويله قياس ايدر امام اعظمدن
روايت اولنديكه نچان برنصرانى ياخود يهودى بن مسلمم ديسه ياخود مسلم اولدم ديسه
سؤال اولنوركه سن نه شى مراد ايدرسك اكر ديرسه كه بن بو كلامله نصرانيتى ياخود يهوديتى
ترك ايدوب دين اسلامه داخل اولمق مراد ايده رين اول كيمسه مسلم اولدى واكر ديرسه كه
بن دين حقده مسلمم بويله ديمكله مسلم اولماز واكر سؤال اولنمقسزين جماعتله نماز
قلارسه مسلم اولور وسؤال اولنمازدن اول ياخود جماعتله نماز قلمزدن اول فوت اولور ايسه مسلم
اولماز واكر پوت پرست اشهد ان لا اله الا الله ياخود اشهد ان محمدا رسول الله ديسه مسلم اولور
زيرا بوت پرست ايكى امرك جميعسنى منكردر پس هرقنغيسنه شهادت ايدرسه اسلامه داخل
اولور برمسلم و برنصرانى برشيئك شراسنده نزاع ايلسيدى دينلديكه تحقيقا اول شىء مسلمه
بيع اولنور نصرانى يه بيع اولنماز پس نصرانى ديسه كه بن مسلمم بويله ديمكله مسلم اولماز
مكر نصرانى بن دخى سنك كبى مسلمم ديه فقها ديديلركه لايق اولان انك مسلم اولمسيدر زيرا
كلامنى غيرك كلامنه جواب اخراج ايلدى وامام اعظمدن روايت اولنديكه تحقيقا نصرانى بن
مسلمم ديمكله مسلم اولور ايكى نصرانى اوزره شهادت ايتسه لركه تحقيقا بونصرانى مسلم
اولدى ونصرانى مسلم اولديغين انكار ايتسيدى اول ايكى نصرانينك شهادتلرى مقبوله اولماز
وكذلك اهل اسلامدن بررجل ايله ايكى مرأه شهادت ايتسه لردى مقبوله اولماز اول نصرانى دينى
اوزره ترك اولنور وجميع اهل كفر انده مسا ويدر واكر ايكى نصرانى برنصرانيه مرأه اوزره
بومرأهٔ نصرانيه مسلم اولدى ديو شهادت ايتسه لردى جائز اولور واول نصرانيه اسلام
اوزره جبر اولنور و بونلرك جمله سى امام اعظم قولى اوزره در ونوادرده ذكر اولنديكه
بررجل ايله ايكى مرأه نك اسلام اوزره شهادتلرى قبول قيلنور ودخى ايكى نصرانينك
برنصرانى اوزره تحقيقا بونصرانى مسلم اولدى ديو شهادتلرى قبول قيلنور ديدى

) كتاب النكاح (

بوكتاب نكاحك احكامى بياننده دروقتاكه مصنف كراهت واستحسانك بياندن فارغ اولدى
نكاحك احكامنى بيانه شروع ايتدى زيرا نكاح كاه اولور مستحسن اولور وكاهى كريه كوربلور
لغت جهتندن نكاحك معناسنده اختلاف اولندى صاحب محيط وصاحب كافى دخى اكا تابع
اولدى وسائر محققين نكاحك معناى لغويسنى ضم وجمع اولمق اوزره اختيار ايلديلر شاعر ديديكه
* ان القبور تنكح الايايا * النسوة الارامل اليتامى * يعنى قبور مرأه يى كندى نفسنه ضم وجمع ايدر
معناسنه نكاحده نكاح تسميه سنه باعث انده شرعا ايكى زوجك يعنى زوجله زوجه نك برى آخرينى
كندى يه ضم ايتمك اولديغيچون ياوطئ جهتندن ياخود عقد جهتندن حتى انده هرقا پونك

ایکی قنادلری کبی وادیکك ایکیسنی بر برینه تشبیهی کبی اولدی وشرعا نکاحك معناسی (عقد
موضوع لملك المتعة) ملك متعه ایچون وضع اولنمش برعقددر یعنی رجلك مرأه دن استمتاعیدر
و بوملك متعه قیدی بیعدن احترازدر زیرا بیع ملك یمین ایچون وضع اولنمش عقددر اکرچه
بعض صورتلرده ملك یمین ملك متعه یه تابع اولورسه ده پس بزم قولمزده فی محلها زیاده اولمسنه
حاجت یوقدر نتکیم نهایه ده غلمان و بهایم بیعندن احترازا زیاده اولندیغی کبی زیرا غلمان و بهایمك
تملیکی ملك متعه یه اولکه وطیئدر اکا سبب دکلدر عقد ایله مراد مصدر اولان عقددر یوخسه
متکلمك فعلی ایله اولان معنای مصدری دکلدر و بوعقد تصرف شرعینك اجزاسی اولان ایجاب
وقبولك ارتباطیدر بلکه عقد همان اجزای مرتبطه در یعنی ایجاب وقبولدر مثالی زوجت
وتزوجت کبی کذلك بعت واشتریت پس تحقیق شارع بعض مرکبات اخباریه یی انشا
قیلدی شول حیثیتله که چان انشا بولنسیدی اوزرینه حکم شرعی ترتب ایدر معنای شرعی
انکله بله بولنور مثلا زوجت وتزوجت دینلسیدی معنای شرعی بولندی اولکه نکاحدر انك اوزرینه
حکم شرعی ترتب ایدر اول حکم شرعی ملك متعه در وکذلك چان بعت واشتریت دینلسیدی
معنای شرعی بولنور اولکه بیعدر اوزرینه حکم شرعی ترتب ایدر اولکه ملك یمیندر دخی
لفظ انشا ایله معناسی بیننده علاقه قویه اولدیغی ایچون متناول لفظ انشائیدن تخلف ایتمز
زیرا انشائیت معنانك لفظله ایجادیدر اول معنا وجودده لفظه مقارن اولور الفاظ انشائیه
اسامیسی ایله تسمیه اولنور شول جهتله که بیع ونکاح ذکر اولنور و بوایکیسیله ایجاب
وقبول مراد اولنور بواجلدن بومقامده عقد اوزره نکاح اطلاق اولنور مع هذا عقد شرعا نکاح
ایچون وضع اولنمشدر نتکیم بلمش ایدك پس ظاهر اولدیکه لملك المتعة قولنده اولان لام وضع
ایچون صله دکلدر بلکه غایت ایچوندر پس کانه نکاح بر معنا ایچون وضع اولنمش عقددر اول معنا
اوزره ملك متعه ترتب ایدر وتحقیق بومقامده درت علت واردر علت فاعلیه واردرکه عقد
ایدیجیلردر وعلة مادیه واردرکه ایجاب وقبولدر وعلة صوریه واردرکه ارتباطدر وعلة غائیه
واردرکه استمتاعدر ایمدی بو بحث صدر شریعه نك ذکر ایلدیکی قولك تحقیقیدر اکرچه کیم
عبارتی افاده ده قاصر ایسه ده واوزرینه وارد اولان شیئ بوتحقیقله مندفع اولورکه تحقیقا
صدر الشریعه اولا نکاحی بعقد موضوع لملك المتعة قولیله تفسیر ایلدی ونکاحك ذکر اولنان
ارتباطله ایجاب وقبول اولمسنی تصریح ایلدی پس بوندن لازم کلدیکه ایجاب وقبول
ارتباطله بله معنای نکاح اوله اندنصکره فان الشرع یحکم بان الایجاب والقبول الموجودین
حسا یرتبطان ارتباطا حکمیا فیحصل منه معنی شرعی یکون ملك المشتری اثراله فتلك المعنی
هو البیع قولندن ایجاب وقبولك معناسی هیئتله بله نکاح اولمق فهم اولندی حال بوکه
بینهماده منافات واردر بوندنصکره فذلك المعنی هو البیع فالمراد بذلك المعنی المجموع المرکب
من الایجاب والقبول مع ذلك الارتباط الشرعی قولنك مفهومی بیع ونکاحك ایکیسی متحد
اولملریدر یوخسه احدهما آخر معناسنده اولمق دکلدر بودخی ایکی متنافیبنی منافیدر
واند فاعك وجهی بزم تقریر ایلدیکمز کلامدن ظاهردرسن تأمل ایله (ویسن حال الاعتدال)
نکاح اعتدال حالنده مسنون اولدی یعنی جماعه شوق قوی ایله جماعدن فتور بیننده مسنون
اولدی (ویجب فی التوقان) وشوق قویده واجب اولور (ویکره لخوف الجور) وجور
خوفی ایچون مکروه اولدی یعنی حقوق زوجیته عدم رعایتدن خوف ایچون مکروه اولور
(وینعقد بایجاب وقبول) ایجاب وقبول ایله منعقد اولور یعنی متحقق اولور بایجاب لفظنك
باسی ملابسه ایچوندر نتکیم بنیت البیت بالحجر والمدر ده اولدیغی کبی استعانت ایچون
دکلدر نتکیم کتبت بالقلم ده اولدیغی کبی زیرا اکر با استعانت ایچون اولسه ایجاب

وقبولك اجزاء مادیه اولمسنی منافی اولور وایجاب ایله مراد عاقدینك کلامندن تقدیم
اولنان کلامدر ایجاب تسمیه سنه باعث اولدرکه زیرا بوکا قبول متصل اولسه عقدك وجودینی
ایجاب ایدر یاخود آخر ایچون مخبر اولمسی ثابت اولور (وضعا للمضی) ایجاب وقبول اصل لغتده
ماضی ایچون وضع اولندیلر یعنی زمان ماضیده حادث اولان شیدن اخبار ایچون وضع اولندیلر
و بونك شرط قلنمسنه باعث اولدرکه زیرا تصرف شرعینك انشاسی یعنی ایجادیدر و نکاح
دخی کذلك بویله در وتصرف شرعیسی ایسه بلنمز الاشرعله بلنور وشرع لغةً ماضیدن اخبار
ایچون وضع اولنان لفظی انشاده استعمال ایدر تحقق وثبوته دلالت اینسون ایچون پس
بوتقدیرجه قضاء حاجت ایچون زیاده دلیل اولور پس بونده اشارت واردرکه حاضرده کتابله
نکاح منعقد اولماز زیرا تحقیق برکیمسه برشیئ اوزره برمرأه یه یازسه که نفسکی بکا تزویج ایله
ومرأه دخی اول شیئ اوزره رجلك یازدیغی کلام عقبنه نفسمی سکا تزویج ایتدم دیو یازسه نکاح
منعقد اولماز معراج الدرایه ده بویله ذکر اولندی (کزوجت) مثالی زوجت لفظی کبی یعنی زوجت
نفسی معناسنه اکر بو لفظ مرأه دن صادر اولورسه یاخود زوجت بنتی یاخود زوجت موکلی معناسنه
و بونك امثالی کبی اکر رجلدن صادر اولورسه (وتزوجت) دخی تزوجت لفظی کبی (وبما وضعاله
وللاستقبال) وذکر اولنان کبی نکاح منعقد اولور وضع اولنان ایکی لفظله که بری ماضی ایچون
وآخری استقبال ایچون وضع اولندیلر یعنی صیغهٔ امر ایچون وضع اولنان لفظ استقبال ایچون
موضوعه در (کزوجنی وزوجت) استقباله مثال زوجنی کبی وماضی یه مثال زوجت کبی وبما وضعاله
قولی ایجاب وقبول اوزره عطف اولمسنده استقبال ایچون وضع اولنان ایجاب وقبولدن
دکلدر زیرا صاحب هدایه دیدیکه نکاح ایجاب وقبول ایله منعقد اولور ایکی لفظ که اول ایکی
لفظله ماضیدن تعبیر اولنور اندنصکره دیدیکه ونکاح ایکی لفظله دخی منعقد اولورکه ایکیسنك
بریله ماضیدن تعبیر اولنور وآخر ایله مستقبلدن تعبیر اولنور و ینعقد لفظنی ایکی لفظله اعاده
ایلدی انك اوزره تنبیه ایچونکه شول ایکی لفظ که بری ماضی و بری مستقبلدر ایکیسیده ایجاب
وقبول دکللردر بلکه زوجنی قولی توکیلدر وزوجت قولی حکما ایجاب وقبولدر زیرا واحد نکاحده
ایکی طرفی ولی ایدر بیع بونك خلافی اوزره در نتهکیم عن قریب موضعنده کلور وصاحب
وقایه وصاحب کنز بوایکیسیده کانه زعم ایتدیلر که تحقیقا هدایه نك ثانیا و ینعقد بلفظین
محتاج الیه مك غیری اولمق زعمی اوزره بناءکه تحقیقا ماضی ومستقبل ایچون وضع اولنان
لفظ ایجاب وقبولدر پس ایکیسیده اختصار قصد ایلدیلر پس صاحب وقایه دیدیکه و ینعقد
بایجاب وقبول لفظهما ماض کزوجت وتزوجت او ماض و مستقبل کزوجنی فقال زوجت
یعنی نکاح ایجاب وقبول ایله منعقد اولور اویله ایجاب وقبول که ایکیسنکده لفظلری ماضیدر
زوجت وتزوجت کبی وصاحب کنز دیدیکه و ینعقد بایجاب وقبول وضعا للمضی اواحدهما
یعنی نکاح ایجاب وقبول ایله منعقد اولور اویله ایجاب وقبول که ماضی ایچون وضع اولندیلر
یاخود ایکیسندن بری ماضی ایچون وضع اولندی وکنز شارحی زیلعی دیدیکه یعنی نکاح ایجاب
وقبول ایله منعقد اولور ایکی لفظله که انلر ماضی ایچون وضع اولندیلر یاخود ایکیسندن بری
ماضی ایچون وآخری استقبال ایچون وضع اولندی پس مستقبل ایچون وضع اولنان لفظی
ایجاب ایچون قبولدن قلدیلر بوایسه کتابلره مخالفدر عجبدرکه زیلعی بوندنصکره دیدیکه ذکر
اولنان کبی احدهما ماضی اولوب وآخری مستقبل اولدیغی وقتده دخی موجوددر مثالی احدهما زوجنی
دیوب وآخری زوجتك دیمك کبی زیرا زوجنی قولی توکیلدر روانابتدر وزوجتك قولی انك امرینه امتثالدر
پس بونکله نکاح اولور زیرا مصنف زوجنی قولنی شطر عقد قلدی وشارح انده مصنفه موافقت

ایندی اندنصکره زوجنی لفظنی توکیل واثابت قیلدی و بوندنصکره دخی زیاده اعجبدر که تحقیقا
صاحب هدایه بودقیقه اوزره تنبیه ایتمش ایکن ذکر اولنان فاضللر بو کانه کیفیتله متنبه اولمادیلر
الحمدلله ملهم الصواب والیه المرجع والمأب واستقبال ایله مضارعته متناول اولورشیء مراد اولنمق
جائز اولور معراج الدرایه ده شیخ حمیدالدینـدن نقل اولنان شیء ایچو نکه تحقیقا شیخ دیدیکه
ماضی ومستقبل ایله انعقاد نکاحك نظیری رجل دیمکدرکه انی اتزوجك یعنی بن سنی تزوج
ایدرم پس مرأه دخی زوجت نفسی منك دیر یعنی بن نفسمی سکا تزویج ایتدم دیمکدر بونکله نکاح
صحیح اولور (وان لم یعلما معناه) اکرچه کیم ایکی عاقدك هر بری ذکر اولنان لفظلرك معناسنی
بلمزلر ایسه ده فتاوای ظهیریه ده دیدیکه بررجل برمرأه یی لفظ عربیه ایله یاخود معناسنی بلمدیکی
برلفظ ایله تزوج ایتسیدی اکرمرأه بو لفظ ایله نفسنی تزویج ایتدی ایسه اکر ایکیسیده بلورلر ایسه که بو لفظ
ایله نکاح اولور کلی قتنده نکاح اولور اکرچه کیم اول لفظك معناسنی بلمزلر ایسه ده واکر ایکیسیده
بو لفظله نکاح منعقد اولدیغین بلمزلر ایسه لایق اولان نکاح منعقد اولمقدر پس بو عدم علم
مسئله سی طلاق وعتاق وتدبیر ونکاح وخلع وحقوقدن ابراوبیع وتملیك مسئله لرینك
جمله سندندر پس طلاق وعتاق وتدبیر حکمنده واقعدر مصنف انی عتاقك اصلنده ذکر ایلدی
فچان طلاق وعتاقده اولان جواب بلندی ایسه نکاح دخی انك کبی اولمقدر زیرا لفظك مضمونه
علم قصد اجلیچون اعتبار اولنور انده جد وهذل برابر اولان شیده علم شرط قلنمدی بیع و بیع مثللی
اولان بونك خلافی اوزره در (و بقولهما دادو پذیرفت بلامیم بعد دادی و پذیرفتی) ودخی نکاح
ایکی عاقدك لسان فارسیه ایله دادی و پذیرفتی قوللرندنصکره میم سز داد و پذیرفت قوللری ایله
منعقد اولور یعنی فچان مرأه ایچون دینلسه که خویشتن بزنی بفلان دادی یعنی نفسکی فلان
کیمسه یه زوجه لکه ویردکمی پس مرأه دخی میم سز داد دیسیدی اندنصکره رجله دینلسه که
پذیرفتی یعنی قبول ایلدکمی پس رجل دخی میم سز پذیرفت دیسیدی نکاح صحیح اولور
بویله دیمکله عرفك جاری اولدیغیچون نکاح صحیح اولور ومضمراتده ذکر اولندیکه احتیاطا
میم ایله دادم و پذیرفتم دیمك کرکدر ونجم الدین نسفیدن روایت اولندیکه تحقیقا نجم الدین
دیرایدیکه لایق اولان خاطب خویشتن بزنی دادی دیمکدر ومرأه دخی خویشتن بزنی دادم
دیمکدر زیرا نکاحك بزنی ذکرنسز منعقد اولمسنده مشایخك اختلافی واردر ایمدی بزنی
لفظنی ذکردن لابدر مسئله متفق علیها اولسون ایچون ذخیره ده بویله ذکر اولندی (کبیع وشراء)
بیع وشرا کبی فچان بایعه دینلسه که فروختی یعنی بیع ایتدکمی بایع دخی فروخت دیسیدی اندنصکره
مشتری یه دینلسه که خریدی یعنی اشترا ایتدکمی مشتری دخی خرید دیسیدی بیع صحیح اولور
اکرچه میم ایله خریدم وفروختم دیمدیلر ایسه ده عرفك جاری اولدیغیچون (لا بقولهما
عند الشهود مازن وشوییم) شهود محضرنده بزار ایله عورتز دیملری ایله نکاح منعقد اولماز وکذلك
شهود قتنده بررجل برمرأه ایچون بوبنم زوجه مدر دیسیدی ومرأه دخی بورجل بنم زوجمدر
دیسیدی نکاح اولماز وامام قاضیخان دیدیکه لایق اولان جواب تفصیل اوزره اولمقدر اکر
رجل عقد ماضی یی اقرار ایتسیدی حال بوکه بینهماده عقد اولمسیدی نکاح اولماز واکر مرأه
رجلك زوجی اولدیغین اقرار ایتسیدی ورجل دخی اول مرأه نك زوجه سی اولدیغین اقرار ایتسیدی
بو نکاح اولور وایکیسنك بو قوللری ایله اقرارلری ایکیسی مابینده نکاحك انشاسنی متضمن اولور
اصلی اولمیان عقدی اقرار ایلملری بونك خلافی اوزره درکه زیرا اول کذب محضدر (ولا بالتعاطی)
وتعاطی ایله دخی نکاح منعقد اولماز وتعاطی ایکی عاقدك ایجاب وقبولندن برشی ذکر ایلمیوب
بلکه مهردن برمقدارشی اوزره رضالشه لر وزوج یاخود وکیلی اول مقداری نقدا ویروب

ومرأه یاخود وکیلی اول مقداری اخذ ایدوب نفسنی تسلیم ایتمکدر وبونکله نکاح منعقد اولمامغه باعث
بضعه لری هتکدن صیانتده مبالغه ایچوندر و دخی بضعه لرك شاننه احترام ایچون تعاطیله نکاح جائز
اولمدی و بو تعاطیله بیع منعقد اولورز یرا بیعده بو معنا یوقدر بو اجلدن بعض دیدیکه بیع خسیسده
تعاطی منعقد اولور بیع نفیسده منعقد اولماز یعنی امور جزئیه ده منعقد اولور امور عظیمه ده منعقد اولماز
(وانما یصح بلفظ النکاح والتزویج وما وضع لتملیك العین) ونکاح اولماز الا لفظ نکاح ایله ودخی لفظ
تزویج ایله وتملیك عین ایچون وضع اولنان لفظ ایله صحیح اولور هبه کبی وتملیك کبی وصدقه کبی وبیع وشرا
کبی پس نکاح لفظ اجاره ایله ولفظ اعاره ایله صحیح اولماز زیرا بو ایکیسی منفعتی تملیك ایچوندر
(فی الحال) حالده یوخسه استقبالده دکل پس لفظ وصیت ایله صحیح اولماز زیرا وصیت بعد
الموت تملیك غیر ایچوندر وغایة البیانده دیدیکه بونك صحیح اولمدیغی فچان بعد الموت قید
اولندیغی وقتده در واما فچان دینلسه که بن قزم فلانه یی سنك ایچون الآن شهود محضرنده وصیت
ایلدم دیسیدی ومخاطب اولان رجل قبول ایتدم دیسیدی نکاح اولور تاتارخانیه ده دیدیکه تملیك
ایچون وضع اولنان لفظك کلیسی ایله نکاح منعقد اولور اکر مهر ذکر ایدرسه واکر مهر ذکر ایتمزسه
نیت ایله منعقد اولور (وشرط سماع کل من العاقدین لفظ الآخر) وایکی عاقدك هر بری آخرك
تلفظنی استماع ایتمسی شرط قلندی زیرا بر برلرینك کلامنی اشتمزلر ایسه طرفینك رضالری
متحقق اولماز بو تقدیرجه نکاح منعقد اولماز وتحقیق بلمش ایدککه نکاح حاضرده کتابتله
منعقد اولماز ایمدی بر برلرینك عبارتلرینی اشتمکدن لابددر (وحضور حرین اوحر وحرتین
مکلفین سامعین معا قولهما) ودخی ایکی حر مکلفك یعنی ایکی عاقل و بالغك یاخود بر حر مکلف
ایله ایکی حره مکلفه نك حاضر اولملری شرط قلندی معا ایکی عاقدك قوللرین استماع ایدیجی
اولدقلری حالده بعض دیدیکه ایکی شاهدك حاضر اولمسی شرط قلندی عاقدینك قوللرین
اشتملری شرط قلنمادی قول صحیح اشتملریدر پس نکاح ایکی صاغرك حضوریله منعقد اولماز
وعاقدینك کلامنی فهم ایلمز ایکی هندینك حضوریله دخی نکاح منعقد اولماز وایکی سرخوشك
حضوریله منعقد اولور فچان فهم ایدرلرسه اکر سرخوشلقدن آیلدقدنصکره تذکر ایتمزلر ایسه ده
وایکی شاهددن بری اشتسه وآخرك اوزرینه کلام اعاده اولندقده آخر اشیدوب واول ایشیدن
اعاده اولنان کلامی اشتمسه نکاح صحیح اولماز الامام ابو یوسفدن بر روایتده استحسانا مجلس
متحد اولورسه صحیح اولور واکر ایکی شاهدك بری صاغر اولسیدی صاغر اولمیان شاهد
اکا اشتدیرنجه اعاده ایتسیدی جائز اولدی واکر ایکی شاهدك بری زوجك کلامنی ایشتسیدی
وشاهد آخر زوجه نك کلامنی ایشتسیدی اندنصکره اعاده اولندقده زوجك کلامنی ایشیدن
زوجه نك کلامنی ومرأه نك کلامنی ایشیدن زوجك کلامنی ایشتسیدی عامه قتنده جائز اولمادی
وابو سهل مجلس متحد اولورسه جائز کوردی ومصنفك قولهما قولی یعنی ایکی عاقدك قولی
وقایه نك لفظ الزوجین قولندن اولیدر زیرا وقایه نك قولی زوجینك وکیللرینه متناول اولماز
(مطلقا) یعنی برابردر اول ایکی شاهدك شهادتلری کرك نکاح کافر ایچون اولسون وکرك نکاح
مسلم ایچون اولسون (ومسلمین لنکاح مسلمة) واول ایکی شاهدك مسلمه نك نکاحی ایچون مسلم اولملری
شرط قلندی زیرا کافر ایچون مسلم اوزره شهادتلری جائز دکلدر (ولو فاسقین او محدودین
فی قذف او اعمیین او ابنی الزوجین او احدهما) کرکسه اول ایکی شاهدلر فاسقلر اولسون یاخود حد قذفله
محدود اولسونلر یا ایکیسیده اعمی اولسون یا زوجینك ایکی اوغللری اولسونلر یا ایکیسندن برینك
اوغلو اولسون زیرا بونلرك هر بری اهل ولایتدر پس اهل شهادت اولورلر تحمل جهتندن انجق اداء
شهادتك ثمره سی فائتدر اول ثمره نك فوتیله مبالات اولنماز (وان لم یثبت بهما) اکرچه کیم زوجینك

اوغللری ایله یاخود ایکیسندن برینك ایکی اوغللری ایله نكاح ثابت اولماز ایسه ده اکر مدعی انلرك
قریبی اولورسه زیرا قریبك شهادتی جائز اولماز علیهنه شهادت ایدرلرسه بونك خلافی اوزره در
یعنی شاهد قریبنك علیهنه شهادت ایدرسه جائز اولور پس چقان زوجین زوجك ایکی اوغللری
حضورنده نكاحلنسهلر اکر زوج ادعا ایدرسه انلرك شهادتلری قبول قلنماز واکر زوجه ادعا ایدرسه
شهادتلری قبول قلنور واکر زوجهنك ایکی اوغللری قننده نكاحلنسهلر اکر زوجه ادعا ایدرسه
انلرك شهادتلری قبول قلنماز اکر زوج ادعا ایدرسه انلرك شهادتلری قبول قلنور (کما صح نكاح
مسلم ذمیة عند ذمیین وان لم یثبت بهما ان انکر) نته کیم مسلمك ذمیهیی ایکی ذمی حضورنده
نكاحی صحیح اولدیغی کبی اکرچه کیم مسلم انکار ایتسه کده اول ذمیلرك شهادتلری مقبوله اولماز
ایسه ده زیرا کافرك مسلم اوزره شهادتی مقبوله اولماز واکر مسلم ادعا ایدرسه اول ایکی ذمینك
شهادتلری مقبوله اولور (امر الاب آخر ان ینکح صغیرته فانکح عند رجل او امرأتین ان حضر الاب صح
والافلا) صغیرهنك باباسی برشخص آخره بنت صغیرهسنی نكاح ایتمك ایچون امر ایلسیدی پس اول
شخص آخر دخی بر رجل یاخود ایکی مرأه حضورنده نكاح ایتسیدی اکر صغیرهنك باباسی اول مجلسده
حاضر ایسه نكاح صحیح اولدی اکر صغیرهنك باباسی حاضر دکل ایسه صحیح اولمادی پس چقان
بابا انده حاضر اولسیدی وکیلك عبارتی اکا انتقال ایدر پس حکما بابا عاقد اولور ووکیل
اول حاضر اولان رجل ایله یاخود ایکی مرأه ایله ایکی شاهد اولور (کاب زوج بالغته عند رجل
ان حضرت صح النكاح والافلا) مثالی بابا کبی که بالغه اولان قزینی بر رجلك حضورنده
آخره نكاح ایتسیدی اکر اول بالغه اول مجلسده حاضره ایسه نكاح صحیح اولور واکر بالغه
انده حاضره دکل ایسه نكاح صحیح اولماز پس بالغه کانه عاقده اولوب بابا اول حاضر اولان
رجل ایکی شاهد اولدیلر (حرم علی الرجل تزوج اصله وفرعه) رجل اوزره اصلنی
وفرعنی تزوج حرام اولدی اصل نقدر یوقاروکیدرسه وفروع نقدر اشاغی کیدرسه (واخته
وبنتها وان سفلت وبنت اخیه وان سفلت) وقز قرنداشنی وقرقرنداشنك قزینی واوغلان
قرنداشنك قزینی نقدر اشاغی کیدرلرسه (وعمته وخالته) دخی باباسنك قزقرنداشنی واناسنك
قزقرنداشنی تزوج حرام اولدی واما عمك وعمتهنك وخالك وخالتهنك قزلرینی تزوج حلال
اولدی حق سبحانه وتعالینك * واحل لكم ماوراء ذلكم * قول شریفی ایچون وبونلر
محرماتده ذکر اولنمش دکللردر (وبنت زوجته ان وطئت وام زوجته وان لم توطأ) دخی
زوجهسنك قزینی اکر زوجهیی وطئ ایتمش ایسه ودخی زوجهسنك اناسنی هرنقدر وطئ
ایتمش دکل ایسه ده بونلری تزوج حرام اولدی تقریر اولنان شیء ایچونکه تحقیقا امهاتك وطئی
بناتی حرام ایدر وبناتك نكاحی امهاتی حرام ایدر (وزوجة اصله وفرعه) دخی اصلنك زوجهسی
حرام اولدی وفرعنك زوجهسی دخی حرام اولدی اصلنك زوجهسی نقدر یوقاری کیدرسه
وفرعنك زوجهسی نقدر اشاغه کیدرسه (والكل رضاعا) وذکر اولنانلرك رضاع جهتندن دخی
کلیسی حرام اولدی یعنی اصلدن وفرعدن وغیریلردن ذکر اولنان حراملر رضاع جهتندن
اولورسه ده تزوجلری حرام اولدی وبو برقاج قسمه شامل اولور مثالی قزقرنداشك قزی کبی نسبیه
اولان قزقرنداشك رضاعیه اولان قزینه ورضاعیه اولان قزقرنداشك رضاعیه اولان قزینه
شامل اولور (واصل مزنیته) وذکر اولنان کبی زنا ایتدیکی مرأهنك اصلنی دخی تزوج حرام اولدی
نقدر یوقاری کیدرسه (وممسوسته بشهوة) دخی رجلك شهوتله بلا حائل مس ایلدیکی مرأهنك
اصلیده حرام اولدی (وماسته) دخی رجله مس ایدن مرأهنك اصلی ودخی رجلك ذکرینه
نظر ایدن مرأهنك اصلیده حرام اولدی (والمنظور بشهوة الی فرجها الداخل ولومن زجاج

اوماء

اوماء هی فیه) دخی رجل شهوتله مرأهنك فرجنك داخلنه نظر ایلدیکنك اصلیده حرام
اولدی کرکسه اول رجل زجاجدن نظر ایتسون کرکسه مرأه ایچنده اولدیغی صودن نظر
ایلسون (وفروعهن) وکذلك ذکر اولنان مرأهلرك فرعلریده حرام اولدی زیرا بزم قتمزده
حرمت مصاهره ثابت اولور شافعی ایچون خلاف واردر (لا من مرآة اوماء بالانعكاس) مرأهنك
فرج داخلنه نظر آیینهدن یاخود صودن انعكاس ایله اولورسه اول مرأهنك اصول وفروعی
حرام اولماز یعنی چقان مرأهنك فرج داخلنه زجاجدن یاخود مرأه ایچنده اولدیغی مادن شهوتله
نظر ایدرسه اول مرأهنك اصول وفروعی ناظره حرام اولور واما اکر ناظر مرأهنك فرج داخلنه
آیینهدن یاخود صودن انعكاسله نظر ایدرسه اول مرأهنك اصلی وفرعی ناظره حرام اولماز
فتاوای قاضیخانده وخلاصهده بویله ذکر اولندی (قبل ام امرأته تحرم) رجل زوجهسنك
اناسنی اوپسیدی زوجهسی اول رجله حرام اولور (ما لم یظهر عدم الشهوة) مادامکه شهوتله
اوپمدیکی ظاهر اولمدقجه (وفی المس لا ما لم تعلم الشهوة) ورجل زوجهسنك اناسنی مس ایتسیدی
حرام اولماز مادامکه شهوتله مس ایتدیکی بلنمدکجه زیرا نسایی اوپمك اکثریا شهوتله اولور
وصارلمق اوپمك منزلهسندهدر فتاوای قاضیخانده بویله ذکر اولندی (ومادون تسع سنین
لیست بمشتهاة) طقوز یاشندن اکسك اولان مشتهاة دکلدر زیرا طقوز یاشنده اولان قز آز
اولور مشتهاة اولور وآز اولور مشتهاة اولماز (فانه قد یختلف بعظم الجثة وصغرها) زیرا طقوز
یاشنده اولان قز جثهنك بیوکلکی ایله وکوچکلکی ایله مختلف اولور واما طقوز یاشنه یتشمزدن
اول مشتهاة اولماز فتاواده بونکله در (کذا حرم الجمع نكاحا وعدة) یعنی مزنیهسنك اصلنی
تزوج دخی امثالنی تزوج حرام اولدیغی کبی نكاحده وعدتده جمع دخی حرام اولدی (ولو من باین)
کرکسه اول عدت طلاق باینדن اولسون بونده شافعینك خلافی واردر (ووطأ بملك یمین
بین امرأتین) دخی وطئ جهتندن ملك یمینله ایکی مرأهنك بیننی جمع حرام اولدی (ایتهما
فرضت ذکرا لم تحل له الاخری) اویله ایکی مرأه که هرقنغیسی ارکك فرض اولنسه اخری
اول ذکر فرض اولنانه حلال اولمیه یعنی اول ایکی مرأهنك بیننی نكاحده ایکیسنی برعقد ایله یاخود
هر برینی برعقد ایله جمع ایتمك یاخود برینی آخرینك عدتنده جمع ایتمك حرام اولدی برابردر
کرك اول عدت باینדن اولسون وکرك طلاق رجعیده اولسون ودخی ایکی مملوکه که ایکیسندن
بری ارکك فرض اولنسه اخری اکا حرام اوله انلرك ایکیسنی بیننی وطئ جهتیله جمع حرام اولدی
زیرا وجه مذکور اوزره ایکی مرأه بیننی جمع قطیعهٔ رحمه مفضیدر زیرا ضرهلر ماییننده عداوت
معتاده در (فجاز بین امرأة وبنت زوجها من قبل) پس مرأه مقدمکی زوجنك قزی ایله جمعی
جائز اولور یعنی مرأهنك زوج اولنك زوجهٔ اخراسندن حاصل اولان قزی ایله بیننی جمع جائز
اولور زیرا مرأه ایله اول قزك بیننده نسبا ورضاعا قرابت یوقدر زیرا زوجك قزی ذکر فرض
اولنسه زوجك اوغلو اولور بو ایسه حرامدر واما مرأه اخرا ذکر فرض اولنسه اول مرأهنك
اوزرینه حرام اولماز (وان تزوج اخت امة وطئها) واکر رجل وطئ ایلدیکی جاریهسنك
قزقرنداشنی تزوج ایتسیدی (صح النكاح) نكاح صحیح اولور (لا یطؤ واحدة حتی یحرم
احدیهما علیه) لکن منکوحهدن وموطوءهدن برینی وطئ ایلمز حتی ایکیسندن برینی کندییه
حرام قیلمدقجه زیرا منکوحهیی وطئ ایتسیدی اول ایکیسنك بیننی حقیقة وطئ جهتندن جمع
ایتمش اولور واکر مملوکهیی وطئ ایدرسه حکما وطئ جهتندن ایکیسنك بیننی جمع ایتمش اولور
چقان مملوکه اسبابدن برسببله بیع کبی وتسلیم ایله بلا هبه کبی واعتاق وکتابت کبی بونلردن
بری ایله رجلك نفسی اوزره حرام اولسیدی منکوحهنك وطئی حلال اولور وچقان منکوحهیی

وطئندن اول تطليق ايتسيدى مملوكه حلال اولور ورجل منكوحه يى وطئ ايدر اكر مملوكه
موطوءه دكل ايسه نه حقيقة ونه حكما وطئ جهتندن ياجمع جهتندن جمع بولنماديغيچون
(وان تزوجهما بعقدين) اكر رجل ايكى قزقرنداشى ايكى عقدايله تزوج ايتسيدى مصنفك ايكى
عقد قيدنه باعث ايكيسنى برعقدايله تزوج ايتسيدى نكاح باطل اولور ايكى قز قرنداشك بيننى جمع
ايتديكى ايچون پس ايكسيده مهردن برشيئه مستحق اولمازلر (ونسى الاول) عقد اولى
اونوتسيدى و بوقيده باعث اولدركه زيرا عقداولى بيلوركن عقدايتسيدى ثانيه باطل اولور
(فرق بينه وبينهما) اول رجل ايله اول ايكى قز قرنداشلرك بينلرى تفريق اولنور زيرا ايكسندن
هر برينك نكاحى يقين باطلدر وباطل اولان قنغيسى اولديغنه وجه يوقدر اولبث معدوم
اولديغى ايچون و بلامرجح ترجيح ايسه باطلدر وجهالت ايله تنفيذنه دخى وجه يوقدر فائده
اولمديغيچون زيرا ايكيسندن بريله استمتاع ممكن اولماز قضاء حاجتك غيرى زوج اوزره نفقه
وكسوه نك ضرر اولديغيچون ودخى مرأه نك معلقه كبى اولمسيچون ومعلقه شول مرأه دركه انك
زوجى اندن اعراض ايده وفروجده تحرى جائز اولماز يعنى ظن غالب ايله فروجده صواب طلب
ايتمك جائز اولماز ايمدى تفريق متعين اولور (فان طلبت المهر وقالتا لاندرى الاولية
لايقضى لهما بشئ من المهر) پس اكر بو تفريق اولنان ايكى مرأه مهر طلب ايدوب ديسه لركه بز اولييى
بلمزز انلر ايچون مهردن برشى قضا اولنمز مكر اول ايكى مرأه اصطلاح ايلشه لر زيرا حق مجهول
ايچوندر ايمدى اولبث دعواسندن لابدر ياخود اصطلاح ايلشه لركه حتى قاضى انلر ايچون قضا ايليه
وصورة اصطلاح اولدركه اول ايكى مرأه قاضى حضورنده ديرلركه بزم زوج اوزرنده مهريمز
واردر اول مهر بزم ايكمزى تجاوز ايلمز ودعوى بر بريمزه معارضه ايتمز نصف مهر اولمق اوزره ايكمز
راضيه اولدق بو تقديرجه قاضى قضا ايدر (وان ادعتها كل بلا بينة فلهما تمام المهرين ان فرق
بعد الدخول) واكر ايكى مرأه نك هر برى اولبث دعوى ايدرلرسه ايكيسى ايچون ايكى مهرك تمامى
واردر اكر زوج بعد الدخول تفريق اولندى ايسه زيرا مهر دخول ايله مستقر اولدى اول مهردن
برشى ساقط اولماز (ونصف المهر لو قبله) واكر زوج قبل الدخول تفريق اولندى ايسه نصف مهر
لازم اولور (وتساوى مسمياهما) ومهر مسمالرينك مساوى اولمسى قيدنده ايكى مرأه ايچون نصف
مهر لازم كلور زيرا نكاح اخير باطلدر مهر ايجاب ايلمز ونكاح اول صحيحدر ومرأه اولى قبل الوطئ
مفارق اولدى پس نصف مهر واجب اولدى ومرأه اولى قنغيسى اولديغى معلوم اولمدى ايمدى
نصف مهر ايكيسى بيننده تنصيف اولنور (وان اختلفا) اكر مرأه لر مهر مسمالرنده اختلاف
ايتسه لردى (فان علما) پس اكر ايكيسنكده مهر مسمالرينك مقدارلرى معلوم اولورسه (فلكل
ربع مهرهما) ايكيسندن هر برى ايچون مسماسنك ربعى لازم كلور (والا) اكر مهر مسمالرينك
مقدارلرى اولوب اكثر قنغيسنكدر واقلى قنغيسنكدر معلوم اولمزسه (فنصف اقل المسميين)
هر برى ايچون ايكى مسمادن اقلنك نصفى واردر (وان لم يسم فلهما متعة واحدة) اكر اول
ايكى مرأه نك مهرلرى تسميه اولنمديسه ايكيسى ايچون متعۀ واحده واردر (كذا الحكم فى سائر
المحرم جمعهما) كذلك نكاحده ايكيسنك جمعى حرام اولانلردن سائر محرمده دخى حكم ذكر اولنان
كبيدر (صح نكاح الكتابية) نبى يه مقره اولان كتابيه نك نكاحى صحيح اولدى وصابئيه ذكرينه حاجت
يوقدر زيرا صابئيه اكر كتابيه ايسه نبيه مقره در اكر كتابيه دكل ايسه عن قريب انك ذكرى كلور
(ونكاح المحرمة لحج ولو المحرم) دخى حج ايچون محرمه اولان مرأه نك نكاحى صحيح اولدى كركسه
اول نكاح بر محرم رجل ايچون اولسون زيرا احرام نكاحك صحتنى منع ايلمز (والامة ولو كتابية
او مع طول الحرة) دخى رجل مسلم بر جاريه يه نكاح ايتمك صحيح اولدى كركسه اول جاريه كتابيه اولسون

باخود

ياخود اول رجل كركسه حره نكاح ايتمكه قدرتى اولسون شافعى ايكسنده بله خلاف اوزره در
زيرا شافعى حر مسلم ايچون كتابيه اولان جاريه يى تزويج ايتمكى جائز كورمز جاريه مسلمه اولورسه
تجويز ايتدى حره تزويجنه قدرتى اولمامق شرطيله طول حره ايله مراد حره نك تزوجنه قادر
اولمقدر حره نك مهر ونفقه سنى كورمكه قدرتى اولمغله (والحرة عليها لا عكسه) دخى جاريه
اوزره حره نك نكاحى صحيح اولدى لكن حره اوزره جاريه نك نكاحى صحيح اولمدى (ولو فى عدة
الحرة) اكرچه كيم جاريه نك نكاحى حره نك عدتنده اولورسه ده عقددن مانع اولان نكاحك
اثرى باقى قالديغيچون (واربع من حرائر واماء للحر فقط) حر ايچون حره لردن وامه لردن انجق
درت مرأه نك نكاحى صحيح اولدى يعنى حر ايچون دردتدن زياده نكاح جائز اولماز حق سبحانه
وتعالى نك * فانكحوا ماطاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع * قول شريفى ايچون وعدد اوزره
تنصيص انك اوزرينه زياده يى منع ايدر وشافعى قتنده تزوج اولنماز الاجارية واحده تزوج
اولنور (وللعبد نصفها) عبد ايچون دوردك نصفى جائز اولور (وحبلى من زنا) وزنادن حامل
اولان مرأه نك دخى نكاحى صحيح اولور حق سبحانه وتعالى نك * واحل لكم ماوراء ذلكم *
قول شريفنك تحتنده داخل اولديغى ايچون (ولا توطئ قبل وضعها) ولكن وضع حمل ايتمدكچه
وطئ جائز اولماز احتمالدركه ماسى غيرك زرعنى اسقا ايليه يوخسه زانى يه احترام ايچون دكلدر
بو مسئله فى ان بو زانيه يى نكاح ايدن زانينك غيرى اولديغى صورتده در واما اول زنا ايدن كيمسه
نكاح ايتسيدى نكاح صحيحدر كلى قتنده وكلى قتنده نفقه يه مستحق اولور وكلى قتنده اول مرأه يى
زانينك وطئيده حلال اولور نهايه ده بويله ذكر اولندى (والموطوءة بملك يمين) وملك يمين ايله
موطوءه سى اولان جاريه نك دخى نكاحى صحيح اولور و بونده ام ولد دخى داخل اولور
مادامكه حامل اولميه زيرا ام ولدك فراشى ضعيفدر بو اجلدن ام ولدك ولدى مجرد مولاسنك
نفى ايتمسيله منتفى اولور ولدى تزويج ايدن زوج ايچون استبرا مستحب اولور ناسه صيانت ايچون
(او زنا) ياخود زانى ايله موطوءه اولان جاريه نك نكاحى صحيح اولور يعنى زنا ايله موطوءه اولان
جاريه نك نكاحى صحيح اولدى حتى بر رجل بر مرأه يى زنا ايدركن كورسيدى واول زانيه يى تزوج
ايتسيدى اول رجل ايچون اول مرأه يى وطئ ايتمك واردر (ونكاح المضمومة الى محرمة) دخى
محرمه يه ضم اولنان مرأه يه نكاح صحيح اولور زيرا رجل ايكى مرأه تزوج ايتسه كه ايكيسندن
برينك نكاحى اول رجلك محرمى اولمغله ياخود برينك زوجى اولمغله ياخود برى بوت پرست اولمغله
حلال اولميه ومرأه اخرى نك نكاحى اول رجل ايچون حلال اوله اول نكاحى حلال اولان مرأه نك
نكاحى صحيح اولور واخرى نك نكاحى باطل اولور زيرا مبطل ايكيسندن برنده در پس حلال
اولان اوزره اقتصار اولنور بيع بونك خلافى اوزره در زيرا بيع اولنان شيئك غيرى برشئ آخر
بيع اولنان شيئه ضم اولنسه بيع اولنان شيئك قبولى ايچون اول ضم اولنان غيرك قبولى
شرط اولور حالبوكه شرط فاسددر و بيع شرط فاسد ايله فاسد اولور نكاح بونك خلافى اوزره در
(وماسمى فلها) ومهردن تسميه اولنان شيئك كليسى اول نكاحى حلال اولان مرأه ايچون اولور
واما مين ايكيسنك مثلى اوزره تقسيم اولنور ديديلر پس مضمومه يه اصابت ايدن زوجه لازم
كلور واخرى يه اصابت ايدن لازم كلمز (لا نكاح امته وسيدته) رجل جاريه سنى نكاح صحيح اولماز
يعنى مولاسى جاريه سنى نكاح ايتمك صحيح اولماز الا بعد اعتاق صحيح اولور برابردر كركسه
اول جاريه مدبره اولسون وكرك ام ولد اولسون وكرك مكاتبه اولسون وكرك مشتركه اولسون
ودخى عبد سيده سنى نكاح ايتمك صحيح اولماز ايكسنكده بطلانى اوزره اجماع ايچون (ولا المجوسية
والوثنية) دخى مسلم مجوسيه و بوت پرست اولان مرأه يى نكاح ايتمك صحيح اولماز زيرا بو ايكسيده

مشركه‌لردر وتحقيق حق سبحانه وتعالى *ولاتنكحوا المشركات حتى يؤمن* بيوردی (وصابئية
عابدة كوكب لا كتاب لها) وكتابی اولميوب كوكبه عبادت ايدیجی صابئيه نك دخی نكاحی صحيح
اولمادی صابئيه نك تفسيرنده اختلاف اولندی پس امامين قتنده انلر يوتلره طپانلردندر نجومه
عبادت ايدرلر وامام اعظم قتنده صابئيه بوطه طپانلردن دكللردر وانلرك نجومه تعظيم ايتملری
مسلمك كعبه‌يه تعظيملری كبيدر پس اكر امام اعظمك تفسير ايلديكی كبی ايسه بالاجماع نكاح صحيح
اولور زيرا انلر اهل كتابدندر ماسبقده داخل اولورلر واكر امامينك تفسير ايلديكی كبی ايسه
بالاجماع نكاح صحيح اولماز زيرا انلر مشركلردر بواجلدن بومقامده ذكر اولنان عابدة كوكب
لا كتاب لها قيدايلدم وكذلك ذكر اولنان مجوسيه ايله وثنيه نك وطئ ملك يمينله ده جائز اولماز زيرا
نكاح وطئ اوزره محمولدر ياخود بز ديرز كه نكاح موضع نفيده در پس وطئنه‌ده متناول اولور
بونی زيلعی ذكر ايلدی (ولا خامسة فی عدة رابعة للحر وثالثة فی عدة ثانية للعبد) دخی حر
ايچون دردنجی زوجه نك عدتنده حر ايچون بشنجی برمرأه‌يی نكاح صحيح اولمادی وعبد
ايچون ايكنجی زوجه‌نك عدتنده اوچنجی برمرأه‌نك نكاحی صحيح اولمادی زيرا حر اولان رجل
درت زوجه سنك برينی طلاق بائن ايله تطليق ايتسيدی اول رجل ايچون مطلقه‌نك عدتی
منقضيه اولمادقجه دردنجی برمرأه‌يی تزوج ايتمك جائز اولمادی وبونده شافعينك خلافی واردر
وبو مسئله قز قرنداشك عدتی تمام اولمادقجه قز قرنداش آخرك نكاحنك جائز اولمديغنك
نظيريدر (ولا حبلی ثبت نسب حملها لحامل سبيت) دخی حملنك نسبی ثابت اولان حاملك
نكاحيده صحيح اولمادی اسيره اولان حامل كبی زيرا نسب كفارك دارلرنده ثابت اولور بزم دارمزده
ثابت اولديغی كبی بوعباره غيريلرك لحامل من سبی قولندن احسندر زيرا بوندن متبادر اولان
حصولی بعد السبی اولمسيدر بوايسه باطلدر زيرا بوتقديرجه نسب ثابت اولماز (اومن مولاها)
ياخود مولاسندن حامل اولان جاريه‌نك مولاسی ادعا ايتمكله كه تحقيقا انك حملی مولاسندندر
انك دخی نكاحی صحيح اولماز (اومن زوجها مولاها اياه) ياخود اول جاريه‌نك مولاسنك انی
تزويج ايلديكی كيمسه‌دن اولمغله حامل اولان جاريه نك دخی نكاحی صحيح اولماز زيرا بوحمل دخی
ذكر اولنان كبی ثابت النسبدر (ولا المتعة) ونكاح متعه دخی صحيح اولماز وبونكاح متعه رجل
برمرأه‌يه سنی شومقدار مدتده شومقداری متعه ايله نكاح ايده‌يمی ديمكدر (ولا النكاح الموقت)
ونكاح موقت دخی صحيح اولماز مثالی رجل برمرأه‌يی ايكی شاهدك شهادتيله اون كونه
دكين تزويج ايتمك كبی والموقت ديمدی ولا المتعة اوزره عطف اولنمق فهم اولنماسون ايچون
زيرا متعه اوزره عطفك معناسنك عدميله هدايه‌يه مخالفدر مع هذا بومكانده والنكاح الموقت
ديدی (برهنت انه تزوجها وقضی به ولم يكن تزوجها حل له وطؤها ولها تمكينه فی عكسه)
برمرأه بررجل اوزره اول رجل انی تزوج ايتديكنی اثبات ايدوب وقاضی دخی بونكله قضا ايتسيدی
حال بوكه اول رجل اول مرأه‌يی تزوج ايتمش اولماسيدی اول رجل ايچون اول مرأه‌نك وطئی حلال
اولدی واول مرأه ايچون بودعوانك عكسنده تمكين واردر يعنی تسليم واردر بوقول امام اعظم
قتنده‌در اولكه ابو يوسفك قول اولیدر وامام ابو يوسفك قول آخرنده اولكه امام محمدك قوليدر
وطئه وسعت ويرمدی وبوقول شافعيدر زيرا قاضی حجتده خطا ايتدی زيرا شاهدلر كاذبلردر
پس قاضينك حكمی چونكه شاهدلرك عبيد ياخود كفار اولديغی ظاهر اولدقده خطا ايتديكی
ظاهر اولدی وامام اعظمك علی روايت اولنانشيدر كه تحقيقا بررجل حضرت علی كرم الله وجهه
حضورنده برمرأه اوزره بومرأه بنم زوجه‌مدر ديو بينه اقامت ايتدی حضرت علی كرم الله وجهه
اول مرأه اول رجلك زوجه سی اولمغله قضا ايتدی پس اول مرأه اكر بنم ايچون مفارقت يوغيسه

بنی

بنی بورجله تزويج ايله ديدی حضرت علی كرم الله وجهه شاهدك زوجك بيوردی يعنی سنك
شاهدلرك سنی تزويج ايلدی بيوردی ايمدی اكر نكاح منعقد اولمسيدی حضرت علی كرم الله وجهه
اول مرأه‌نك طلب ايتديكی تزويجه اجابت ايدردی (لا يصح تعليق النكاح بالشرط) نكاحی
شرطه تعليق ايتمك صحيح اولماز مثالی بركيمسه قزينه اكر سن داره داخل اولورسك سنی فلان
كيمسه‌يه تزويج ايلدم ديدكده اول فلان دخی تزوج ايتدم ديديكی كبی پس تحقيق تعليق
صحيح اولماز اكرچه نكاح صحيح اولورسه‌ده تقرير اولنان شیء ايچونكه تحقيقا شرطله تعليق
اسقاطات محضيه‌يه مختصدر اويله اسقاطات كه انكله تحليف اولنور طلاق وعتاق كبی
وطلاق وعتاق اسقاطاته تعديه ايلمزلر ونكاح اسقاطاتدن دكلدر (ولا اضافته
الی مستقبل) دخی نكاحی مستقبلده برامره اضافتله‌ده صحيح اولماز مثالی شهر محرمده بن سنی
شهر صفرده فلانه تزويج ايتدم ديوب اول فلان دخی قبول ايتدم ديسيدی نكاح صحيح اولماز
(ويبطل الشرط دونه) وشرط باطل اولور نكاح باطل اولماز (الا ان يكون كائنا) مكر كه
شرط حاصل اوله عماديه مجمع نوازلدن نقل ايدركه تحقيقا نكاحك حال ايچون شرط معلومه
تعليقی جائز اولور ونكاح تحقيقا واقع اولور بركيمسه آخره ديمكله كه قزيكی بكا تزويج ايله
آخر دخی بن قزيمی بوندن اقدم فلان كيمسه‌يه تزويج ايتدم وخطاب ايدن كيمسه
تصديق ايتمسيدی پس قزك باباسی اكر بن قزيمی اول فلانه تزويج ايتمدم ايسه تحقيق سكا
تزويج ايتدم ديوب وآخر دخی قبول ايتسيدی واول فلانه نكاح ايلمديكی ظاهر اولسيدی بونكاح
منعقد اولور زيرا تعليق شرط حاصلدر تحقيقدر پس تنجيز اولور وبونك تحقيقی ان شاء الله
تعالی بيوعك آخرنده كلور

) باب الولی والكفو (

بوباب ولينك وكفوك احكامی بياننده‌در (الولی شرط صحة النكاح فی الصغير والمجنون والرقيق)
ولی صغيرده ومجنونده وقولده نكاحك صحتنك شرطيدر زيرا ولی‌يه احتياجك علتی عجزدر وعجز ايسه
انلرده موجوددر ايمدی وقتا كه صغير وصغيره مثللرده ولينك نكاحك صحتنك شرطی اولمسندن
انلرك ضدی حقلرنده نكاحك منعقد اولمسنده ولينك شرط اولمديغی بيلندی ايسه مصنف انك
اوزرينه (فينعقد نكاح حرة مكلفة) قوليله تفريع ايلدی يعنی عاقله وبالغه كرك بكر اولسون
وكرك ثيب اولسون نكاحی منعقد اولور (بلا ولی) وليسز منعقد اولور زيرا حره مكلفه چونكه نفسنی
نكاح ايتسيدی امام اعظم وابو يوسف قتنده تنفيذ اولنور وابو يوسفدن روايت اخریده نافذ
اولماز الا ولی ايله اولور وامام محمد قتنده ولينك اجازتنه موقوفا تنفيذ اولنور وامام مالك وشافعی
قتنده تنفيذ اولنماز (وله الاعتراض فی غير كفو مالم تلد منه) وولی ايچون كفوينك غيريده اعتراض
ايتمك واردر ديلرسه فسخ ايدر وديلرسه اجازت ويرر مادامكه اول كفوك غيری اولان
كيمسه‌دن ولد كتورمدكجه واما چونكه ولد كتورسيدی مربيسی اولمامغله ولد ضايع اولمق احتمالی
ايچون وليلری ايچون حق فسخ يوقدر خانيه‌ده وخلاصه‌ده بويله ذكر اولندی ولكن شيخ الاسلامك
مبسوطنده ذكر اولنديكه تحقيقا مرأه كفوينك غيری‌يه نفسنی تزويج ايتسيدی اول ولی دخی
بوكا عالم اولوب حتی برقاچ ولد كتورنجه سكوت ايتسيدی اندنصكره اول ولی تفريق ايچون مخاصمه
ايتسيدی اول ولی ايچون ايكيسنك بيننی تفرق ايتمك واردر زيرا سكوتك نكاح حقنده رضا قلنمسی
خلاف قياس اوزره نصا بكرك حقنده در نهايه‌ده بويله ذكر اولندی (وروی عدم جوازه وبه يفتی)
وتفريقك جائز اولماسيده روايت اولندی بونی امام اعظمدن حسن روايت ايلدی زيرا اشيادن چوق
شيئك بعد الوقوع رفعی ممكن اولماز وفتوی بونك اوزرينه‌در (ورضاء البعض كالكل لو استووا

فى الدرجة) واكر وليلر درجه ده مساوى اولوب انلردن بريسى عقد ايتسيدى باقيلرى اول عقدك
فسخنه قادر اولمازلر اما قچان انلرك بعضى عقد ايدن وليدن اقرب اولسيدى اول ولى اقرب ايچون
فسخ عقد واردر (وقبضه المهر ونحوه) ولينك مهرى قبض ايلمسى وانك مثللى اول قزك
جهازنى دوزمسى ودوكونى اسبابنه مباشرت ايتمسى (رضاء) عقده رضا در زيرا ولينك مهرى
قبض ايلمسى وبونك امثالى ايله عمل ايلمسى عقدك حكمنى مقرر قلمقدر واكر ولى زوجه مهرده
ونفقه ده مخاصمه ايتسيدى قياسده رضا اولماز استحسانده رضا اولور بونى قاضيخان ذكر
ايلدى (لاسكوته) سكوتى رضا اولماز زيرا مطالبه دن سكوت ايتمك محتملدر كه رضا قلماز
الا مواضع مخصوصه ده رضا قلنور بو ايسه انلردن دكلدر (لاتجبر بكر بالغة على النكاح) بكر بالغه
نكاح اوزره جبرا ولنماز يعنى بكر بالغه نك رضاسى اولمقسزين نكاح اولنماز بلكه بزم قتمزده صغيره
جبراولنور كركسه ثيب اولسون شافعى قتنده بكر جبراولنور كركسه بالغه اولسون وبكر صغيره
اتفاقا جبراولنور وثيب بالغه اتفاقا جبراولنماز بوندنصكره بزم قتمزده هركيم كه وليدر انكيچون
جبر ايتمك واردر وشافعى قتنده جبر دكلدر الا بابا ايچون وبابانك باباسى ايچوندر (فان استأذنها
هو اووكيله اورسوله) پس اكر ولى كنديسى وياخود ولينك وكيلى ياخود رسولى بكر بالغه دن
اذن طلب ايتسه لردى (اوزوجها) ياخود ولى بلا اذن بكر بالغه يى تزويج ايلسيدى (فعلمت)
پس اول بكر بالغه يه تزيجك خبرى واصل اولمغله تزويج اولنديغن ياخود تزويج اولنجاغين
بلمسيدى (فسكتت اوضحكت غير مستهزئة) پس اول بكر بالغه سكوت ايدوب ياخود استهزا سز
كولسيدى زيرا استهزاء كولسيدى رضا اولماز (او بكت بلاصوت كان اذنا بشرط ان تعلم الزوج)
ياخود اول بكر بالغه بلاصوت اغلسيدى زوجنى بلمك شرطيله تزويجه اذن اولور يعنى تحقيقا اول
بكر بالغه نك سكوتى وسكوت مثللى اولان شى كه كولمك ويا اغلمقدر اندن اذن اولمسى
زوجك كيم اولديغنى بيلديكى وقتده اولور زوجه نك ميلى ظاهر اولسون ايچون حتى
ولى اول بكر بالغه يه بن سنى بررجله تزويج ايتمك مراد ايده رم ديدكده سكوت ايتسيدى
اول رجل كيم اولديغين بلمديكى ايچون اول بكرك سكوتى رضا اولماز واكر ولى بن سنى فلان
كيمسه يه ياخود فلان جماعتدن بركيمسه يه تزويج مراد ايده رم ديدكده سكوت ايتسيدى
رضادر ولى قنغيسنه ديلرسه انى تزويج ايدر بونى زيلعى ذكر ايلدى (لا المهر) يعنى مهرى
بلمسى شرط قلنمادى زيرا نكاح ايچون بلا مهر صحت واردر پس اكر مبلغ فضولى ايسه مبلغده عدد
شهود شرط قلندى ياخود مبلغك عدالتى شرط قلندى امام اعظم قتنده امامين ايچون عدالتده
خلاف واردر (كذا اذا زوجها عندها فسكتت) يعنى نتكيم قچان ولى اول بكر بالغه يى كندى
قاتنده تزويج ايلدكده سكوت ايتسيدى ذكر اولنان كبى انك سكوتى اذن اولور (فى الاصح) اصح
قولده بونى زيلعى ذكر ايلدى (وان استأذنها غير الاقرب فاذنها بالقول) واكر اول بكر
بالغه دن ولى اقربنك غيرى ولى ابعدى اذن طلب ياخود اجنبى اذن طلب ايتسيدى اول بالغه نك
سكوتى اذن اولماز بلكه انك اذنى قولله اولور زيرا بو سكوت قلت التفات ايچوندر رضايه نيجه
دلالت ايدر رسول بونك خلافيدر كه زيرا رسول ولى مقامنه قائمدر (كالثيب) ثيبك اذنى قولله
اولديغى كبى رسول عليه الصلاة والسلامك * الثيب تشاور * قول شريفيچون يعنى ثيب اذنده
مشاوره ايدر بيوردى ودخى ثيبدن نطق عيب عد اولنماز زيرا ممارسته حياسى آزقالمشدر نطقدن
مانع يوقدر وكافيده ذكر اولنديكه قچان رضايه دلالت ايدر برفعل بولنسه اول فعل قول
كبيدر مثلا نفسنى تسليم ايتمك كبى ومهر ونفقه سنى طلب ايتمك كبى زيرا دلالت عمل صريح كبى
عمل ايدر ومحيطده ذكر اولنديكه اكر هديه قبول ايدرسه ياخود زوج اوزره برخدمت ايدرسه

ياخود زوجك طعامنى اكل ايدرسه بونلر رضا اولماز ديدى (ويشترط اعلامهما) واقربك غيرينك
اذن طلبنده مهرك وزوجك اعلام اولنمسندن لابد در بعض ديديكه بابانك ودده نك وبو
ايكيسنك غيريلرك مشاوره لرنده مهرك تسميه سندن لابددر زيرا مرأه نك رغبتى مهرك قلت
وكثرتى اختلافيله مختلف اولور وقول صحيح بودركه تحقيقا مرأه يى تزويج ايدن كيمسه قچان
بابا ياخود دده اولورسه زوجك ذكرى كفايت ايدر زيرا بابا ياخود دده مهردن نقصان ايتمز الا
نقصان فوقنده برفائده لى غرض ايچون ايدر اكر مزوج اولان كيمسه بابانك ودده نك غيرى
اولورسه زوجك ومهرك تسميه سندن لابددر كافيده بويله ذكر اولندى (الزائل بكارتها
بوثبة اوحيض اوجراحة اوتعنيس اوزنا) صچرامق ايله ياخود حيضله ياخود ياره ايله ياخود
يتشدكدنصكره طول مكثله قزلر عدادندن چقمغله ياخود زنا ايله بكارتى ازاله اولان (بكر حكما)
حكما بكردر يعنى انك سكوتى رضا اولمقده انك ايچون حكم بكر واردر (والقول لها ان اختلفا
فى السكوت) اكر اختلاف ايتسه لردى سكوتده قول مرأه ايچوندر يعنى قچان زوج بكر بالغه ايچون
سكا نكاحك خبرى واصل اولدقده سن سكوت ايتدك ديسيدى واول بكر بالغه دخى بلكه بن رد
ايتدم ديسيدى قول بكر بالغه نكدر زيرا زوج عقدك لزومنى وبضعك تملكنى ادعا ايدر ومرأه
انى دفع ايدر (وتقبل البينة على سكوتها) ومرأه نك سكوتى اوزره بينه قبول قلنور (ولا تحلف
هى عند عدمها) ولكن بينه اولماديغى وقتده مرأه يه يمين ويرلمز بو قول امام اعظم قتنده در انك
قتنده نكاحده يمين اولمديغنه بناء امامين بونك خلافى اوزره در (للولى نكاح الصغير والصغيرة
ولو ثيبا بغبن فاحش) ولى ايچون صغير وصغيره يى كركسه ثيب اولسون واو غبن فاحش ايله
نكاح ايتمك واردر ثيبده شافعينك خلافى واردر نتكيم مرور ايتدى وغبن فاحش ناس انده
بربرلرينه تغابن ايلدكلرى مقداردركه رجل صغيره قزين تزويج ايدوب ومهرندن نقصان
فاحش ايله نقص ايتمكله نكاح ايتمك كبى (اولغير كفو) ياخود كفوينك غيرى يه ولى ايچون نكاح
ايتمك واردر بنت صغيره سنى عبده تزويج ايتمك كبى ياخود ابن صغيرينه برجاريه نكاح ايتمك كبى
(ان كان ابا اوجدا) اكر ولى صغير وصغيره نك باباسى ياخود دده سى كه باباسنك باباسى اولان
جدى اولورسه امامين ايچون خلاف واردر فقها ديديلركه خلاف بابانك آيقلغى
حالنده اولديغى وقتده در واكر سرخوشلغى حالنده كفوينك غيرى يه نكاح ايدرسه
اتفاقا اول نكاح صحيح اولماز كذلك اول بابا طمعى ايله وسفيهلكى ايله سوء حال
اختيار ايلديكى معلوم اولورسه اتفاقا انك ايتديكى نكاح صحيح اولماز امامينك علتى اولدركه
تحقيقا بابانك ودده نك وليلكلرى نظريه در پس قچان اول نظر ضررى متضمن اولورسه جائز
اولماز وامام اعظمك علتى تحقيقا بابانك ودده نك شفقتلرى وافره در وظاهر اولان بودركه تحقيقا
اول ضرر فوائد اخرى مقابله سنده مضمحل اولور اول فوائد زوجك خلقى والفتى حسن ونفقه
وعفتى وسعت اوزره اولمسنده در پس ظاهر اولان بودركه تحقيقا بابا كفوك غيرى يه عقد ايلسه
اول فوائدى قصد ايدوب صغير وصغيره يه ضرر ايتمكدر (والا فلا) واكر ولى بابا وياخود دده
اولمازسه ناكحك غبن فاحش ايله ايتديكى نكاح ياخود كفونك غيرى يه ايتديكى نكاح اتفاقا
صحيح اولماز صحتك علتى غيريده بولنماديغى ايچون (ففى عقدهما اذا كان بمهر المثل او كفو لزم)
پس بابانك وياخود دده نك صغير وصغيره يه ايتدكلرى نكاح قچان مهر مثل ايله اولورسه
ياخود كفوينه اولورسه اول عقد لازم كلور بعد البلوغ صغير وصغيره نك ايكيسندن برى ايچون
خيار يوقدر (وفى غيرهما خيار فسخ بالبلوغ او العلم بالنكاح بعده) واوليادن بابادن ودده دن
غيرى اولان ولينك صغير وصغيره يى مهر مثلى ايله كفوينه عقدنده بلوغله خيار فسخ واردر

باخود نكاحه بعدالبلوغ عالم اولملرى ايله خيار فسخ واردر يعنى چقان صغير وصغيره عقد نكاحه
قبل البلوغ عالم اولملرى ايله خيار فسخ واردر ديلرلرسه نكاح اوزره قائم اولورلر وديلرلرسه فسخ
ايدرلر امام اعظم ايله امام محمد قتنده واكر نكاحه بعدالبلوغ عالم اولورلرسه ايكيسندن هر برى
ايچون فسخ نكاح واردر مصنفك وفى غيرهما قولى اولمادن قاضى يه واناية متناول اولور حتى
چقان قاضى ايله انادن برى صغيره بى تزويج ايتسيدى خيار ثابت اولور قول صحيحده بودر وفتوى ده
بونك اوزر ينه در كافيده بويله ذكر اولندى (بشرط القضاء) اول خيار فسخ قضا شرطيله در
يعنى چقان صغير ياخود صغيره بعدالبلوغ فرقت اختيار ايتسه لر فرقت ثابت اولماز مادامكه
ايكسى بينده اولان نكاحى قاضى فسخ ايتمدكجه (بخلاف خيار العتق) خيار عتق بونك خلافى
اوزره در شول جهتله كه انده قاضينك قضاسنه احتياج اولماز زيرا معتقه چقان عتقله فرقت
اختيار ايتسيدى نكاح باطل اولور قاضينك قضاسنه متوقف اولماز (وخيار المخيرة) ومخيره اولان
مرأه نك خيارى دخى صغير وصغيره خيار ينك خلافى اوزره در زيرا مخيره اولان مرأه چقان نفسنى
اختيار ايتسيدى بلاقضاء فرقت واقعه اولور (فيتوارثان قبله) پس قبل القضا بر برلر ينه
وارث اولورلر يعنى چقان فرقت قضا ايله شرط قلنديسه قبل القضا ايكيسندن برى فوت
اولدقده كرك بالغ اولسون وكركسه اولمسون آخرا كا وارث اولور قبل القضا نكاحك باقى
اولديغى ايچون (وسكوت البكرهنا رضاء) وبكرك بو محلده سكوتى رضادر يعنى بالغ اولديغى
محلده ياخود بعدالبلوغ نكاحه عالم اولديغى محلده سكوتى رضادر (وخيارها لايمتدالى
آخر المجلس) واول بكرك خيارى مجلسك آخر ينه وارنجه ممتد اولماز (وان جهلت به) اكر
كندونك مخيرلكنه جاهل اولورسه ده زيرا بكر چقان بو محلده سكوت ايتسيدى انك مخيره
اولديغى بلمديكنه بناء انك خيارى باطل اولور جهل ايله عذرى مقبول اولماز پس لايق اولان
دم كوردكله نفسنى اختيار ايتمكدر اكر دمى كيجه كوررسه لسانيله اختيار ايدوب بن نكاحمى
فسخ ايتدم دير وصباح اولدقده اشهاد ايدر پس بن الآن دم كوردم دير پس اكر الحمدلله بن
اختيار ايتدم ديسيدى اول بكر خيار اوزره درواكر حيضنى كورديكى وقتده خادمنى كوندروب
شاهدلر دعوت ايتسيدى شاهدلر مكان منقطعه ده اولمغله انلرى اشهاده قادره اولمسيدى
اكا نكاح لازم كلور اشهاده قدرتى اولماديغى عذر اولماز واكر زوجك اسمنى ياخود مهر
مسمادن سؤال ايدرسه ياخود شاهدلره سلام ويرسه انك مخيرلكى باطل اولور واكر نفسنى اختيار
ايدوب واشهاد ايدب ولكن ايكى آى مقدارى قاضى يه وارمسيدى اول مرأه خيار اوزره در
خيار عيب كبى بونى زيلعى ذكر ايلدى (بخلاف المعتقة) معتقه بونك خلافى اوزره در يعنى
چقان برجاريه اعتاق اولنسيدى حال بوكه اول جاريه بركيمسه نك منكوحه سى اولسيدى اول
جاريه يه خيار ثابت اولدى پس اول جاريه كندونك مخيره اولديغى بلمسيدى انك جهلى عذردر
زيرا مولاسنك خدمتى خيارك تعلمنى منع ايدر حره اولانلر بونك خلافى اوزره در پس تحقيقا طلب
علم هر مسلم ومسلمه نك اوزر ينه فريضه در واما صبى وصبيه چقان مراهق اولسه لردى
ايكيسنك دخى اوزر ينه ايمانى واحكامنى تعلم ايتمك واجب اولور ياخود وليلرى اوزره انلره
تعليم ايتمك واجب اولور وجاهل اولدقلرى حالده باقى قالملرى لايق دكلدر رسول عليه الصلاة
والسلامك * مروا صبيانكم بالصلاة اذا بلغوا سبعا واضربوهم اذا بلغوا عشرا * بيورديغى
ايچون يعنى سز صبيلر بكزى صلاته امر ايدك چقان يدى ياشنه واصل اولسه لردى وانلرى ضرب
ايدك چقان اون ياشنه يتشسه لردى بيوردى (وخيار الصغير والثيب) وصغير وثيبك خيارى
يعنى صغير ايچون خيار مجلس ودخى ثيب ايچون چقان بالغ اولسه لردى (لايبطل بلاصريح رضا)

رضاجهتندن قبول ايتدم وراضى اولدم ديمدكجه صريحسز خيارى باطل اولماز (او دلالته)
ياخود دلالت جهتندن رضايه دلالت ايدر شىء اشلمكله اوپمك وياپشمق ومهرى غلامه اعطا ايتمكله
وثيبك مهرى قبول ايتمسيله خيار باطل اولور (ولايبقيا مهما عن المجلس) ودخى صغير وثيبك
مجلسدن قيام ايتملريله خيار باطل اولماز زيرا بلوغ عدم رضائله ثابت اولدى خلل توهمى ايچون
وعدم رضا ايله ثابت اولان رضا ايله باطل اولور الابكرك سكوتى رضادر آخر مجلسه دكين ممتد اولماز
باخصوص آخر مجلسك ماوراسنده اوله ايمدى سكوت ايچون مستلزم اولان قيامله صغيرك
قيامى خيارى باطل ايلمز واما ثيبك مجلسدن قياميله خيارينك باطل اولممسى پس خيار بلوغ
زوجك اثباتيله ثابت اولديغى ايچوندر وبوظاهردر وزوجك اثباتيله ثابت اولميان شىء
مجلس اوزره اقتصار اولنماز زيرا تفويض مجلس اوزره مقتصردر نته كيم عن قريب موضعنده
كلور (الولى فى النكاح لاالتصرف فى مال الصغير) نكاح ايچون اولان ولى مال صغيرك تصرفى
ايچون اولان ولى دكل زيرا مال صغيرى تصرف بابا ايچون اندنصكره بابانك باباسى ايچوندر
اندنصكره بونلرك وصيلرى ايچون ثم وثم وصيلرينك وصيلرى ايچوندر (العصبة بنفسه)
نكاحده اولان ولى عصبه بنفسه در عصبه بنفسه بر ذكردر كه براثنى توسط ايتمكسزين ميته
متصل اولور بونكله عصبه بغيره دن احتراز ايدر ميتك قزى كبى كه چقان ابنله بله عصبه اولسيدى
پس اول بنت ايچون مجنونه اولان اناسى ايچون ولى لك يوقدر دخى عصبه مع الغيردن احتراز ايتدى
ميتك قزى ايله قز قرنداشى كبيكه اول قز قرنداش ايچون مجنونه اولان قز قرنداشنه ولى لك يوقدر
(على ترتيب الارث) وراثت ترتيبى اوزره عصبه بنفسه در يعنى جزء ميت تقديم اولنور اولكه ابندر
اندنصكره ابنك ابنيدر نقدر اشاغى كيدرسه اندنصكره اصل ميتدر اولكه بابادر وبابانك باباسيدر نقدر
يوقارو كيدرسه بوندنصكره لاب وام ارقرنداشدر اندنصكره لاب ارقرنداشدر اندنصكره لاب وام
ارقرنداشك اوغلودر اندنصكره لاب ارقرنداشنك اوغلودر اندنصكره لاب وام عميدر اندنصكره
لاب عميدر اندنصكره لاب وام عمينك اوغلودر اندنصكره لاب عمينك اوغلودر اندنصكره
معتقيدر يعنى قولك وليسى اعتاق ايدن كيمسه در پس مجنونك وليسى اوغلدر باباسنك وجوديله
(والحجب) دخى ترتيب حجب اوزره در يعنى ذكر اولنانلرك ابعد اولانى اقرب اولانيله محجوبدر
(بشرط حرية وتكليف) حر اولمق ومكلف اولمق شرطيله پس عبد وصغير ايچون ومجنون ايچون
بونلرك غيرى اوزره وليلك يوقدر زيرا غير اوزره ولى اولمق نفسى اوزره ولى اولمانك فرعيدر
حالبوكه انلرك نفسلرى اوزره وليلكلرى يوقدر ايمدى انلرك غيرى اوزره وليلكلرى يوقدر (واسلام
فى حق مسلمة) وتزويج مراد ايدن مسلمه حقنده اسلامدر (وولد مسلم) وولد مسلم حقنده ولى نك
مسلم اولمسى شرطيله حق سبحانه وتعالى نك ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا قول شريفى
ايچون (وكذا لاولاية لمسلم على كافرة الاان يكون المسلم سيد امة كافرة اوسلطانا) وكذلك مسلم
ايچون كافر اوزره ولايت يوقدر مكر مسلم كافره جاريه نك سيدى اوله ياخود پادشاه اوله بونلر
ايچون كافره اوزره ولايت واردر (ثم الام) ذكر اولنان عصبه لردنصكره ولى انادر (ثم الاخت
لاب وام) اندنصكره انا بابا بر قز قرنداشدر (ثم لاب) اندنصكره لاب قز قرنداشدر (ثم لام)
اندنصكره انا بر قز قرنداشدر (ثم ذو الرحم الاقرب فالاقرب) اندنصكره ذوى الارحامدر
قنغيسى اقرب ايسه ابعدى حجب ايدر (ثم مولى الموالات) اندنصكره مولاى موالاتدر ومولاى
موالات وارثى اولميان بر كيمسه يى ولى ايدر كه اكر جنايت ايدرسه ارشى
اول آخر ويروب فوت اولدقده ميراثى اول آخر المقدر (ثم السلطان) بوندنصكره سلطاندر
رسول عليه الصلاة والسلامك * السلطان ولى من لاولى له * بيورديغى ايچون يعنى پادشاه وليسى

اولمیان کیمسه نك واپسیدر دیو بیوردی (ثم قاض فی منشوره ذلك) اندنصکره سلطاندن
واپسی اولمیانك تزویجی ایچون منشورنده کتب اولنان قاضیدر (فللا بعد التزویج بغیبة الاقرب)
یعنی ولی اقرب غیبت منقطعه ایله غائب اولدقده ولی ابعد ایچون تزویج جائز اولور بعض غیبتی
ولی اقرب بر بلدهده اوله که قافلهلر اول بلدهیه سنهده بر کره وارر وکلور اوله دیو تفسیر ایلدی
وبو تفسیر قدورینك اختیاریدر و بعض دخی مدت سفرك ادناسیدر دیدی (مسافة القصر)
یعنی قصر صلات ایده جك مسافه مقداری موضعده غائب اولورسه ولی ابعد ایچون تزویج جائز
اولور زیرا مدت سفرك اقصاسیچون نهایت یوقدر پس ادنی اعتبار اولندی اولکه اوچ کون
اوچ کیجه لك مسافهدر قول صحیحده بودر وفتواده بونکله در وبو ادنی اعتباری قاضی
ابوعلی نسفی وسعید بن معاذ المروزی وصدر الاسلام البزدوی وصدر الشهیدك اختیار ایتدکلریدر
وفتوی بونك اوزرینه در کافیده بویله ذکر اولندی (وقیل مالم ینتظر الکفو الخاطب الخبر منه)
وبعض دیدیکه ولی ابعد ایچون اول وقتده تزویج جائز اولورکه کفوی اولان خاطب ولی اقربدن
خبر کلنجه منتظر اولمدیغی مقداردر بونی شمس الائمة السرخسی اختیار ایتدی شویله دیدیکه
اصح قول تحقیقا ولی اقرب بر موضعده اولسه که اکر انك حاضر اولمسنه یاخود انك مطلع
اولمسنه منتظر اولنسه حاضر اولان کفو طالب فوت اولورسه ولی اقربك غیبتی منقطعهدر واکر
کفو خاطب ولی اقربك حاضر اولمسنه صبر ایدرسه غیبت منقطعه اولماز زیرا اول ولی اقربك
ولایتی نظریهدر بو تقدیرجه انك ولیلکینك ابقاسنده نظر یوقدر (ولا یبطل بعوده) اندنصکره
ولی اقرب حاضر اولسیدی انکیچون فسخ نکاح یوقدر زیرا عقد ولایت تامه ایله عقد درحال بوکه
اصل اوزره حاصل اولان قدرت خلف ایله مقصود حاصل اولدقدنصکره حاصل اولدی (اقر ولی
صغیر او صغیرة او وکیل رجل او امرأة او مولی العبد بالنکاح لم یصدق) بر صغیرك ویا بر صغیرهنك
ولیسی یاخود بر رجلك ویا بر امرأهنك وکیلی ویاخود بر عبدك مولاسی نکاحله اقرار ایتسیدی
بونلردن هرقنغیسی اولورسه تصدیق اولنماز امام اعظم قتنده زیرا بو اقرار غیر اوزره اقراردر
مکر شاهدلر نکاح اوزره شهادت ایلیهلر یاخود صغیره ادراك ایدوب ولیسنی تصدیق ایلیه
یاخود موکل وکیلنی یاخود عبد مولاسنی تصدیق ایلیه اول وقت تصدیق اولنورلر واما مین
قتنده شاهدسز صغیر وصغیره دن موکل وعبدك تصدیقنسز اول نکاحی اقرار ایدن کیمسه
تصدیق اولنور وبونك صورتی اولدرکه رجل قاضی حضورنده صغیرهنك باباسی اوزره اول
صغیرهیی بکا تزویج ایلدی دیو دعوی ایدوب وصغیرهنك باباسی دخی اقرار ایتسیدی پس قاضی
نکاحله قضا ایلمز مادامکه زوج بینه کتوروب کندینك ادعا ایلدیکی نکاحه شهادت ایتدیرمجه
ایمدی قاضی صغیره ایچون بر انسانی وکیل نصب ایدرکه حتی نکاحی انکار ایلیه پس زوج انك
اوزرینه بینه اقامت ایدر یاخود صغیره ادراك ایدوب رجلی وباباسنی تصدیق ایدر بو تقدیرجه
نکاحله قضا اولنور (بخلاف الامة) جاریه حرهنك خلافی اوزرهدر زیرا فقها بو مسئلهده
اجماع ایتدیلرکه تحقیقا مولا جاریهسنك نکاحیله اقرار ایتسیدی بر رجل اول جاریهنك نکاحنی
ادعا ایتدکدنصکره اول جاریه نکاحنه تصدیق ایتمکسزین وبلا بینه نکاحله قضا اولنور
زیرا مولانك اقراری نفسی اوزرهدر زیرا مولا جاریهنك نفسنه وبضعنه مالکدر عبد جاریهنك
خلافی اوزرهدر زیرا مولا انجق عبدك نفسنه مالکدر وقتاکه مصنف ولینك احکامنی بیاندن
فارغ اولدی ایسه کفوك احکامنی بیانه شروع ایدوب (الکفاءة تعتبر نسبا) دیدی یعنی
رجل مرأهنك کفوی اولمق قوم عرب بینده نسب جهتندن اعتبار اولنور کفاءت
لغت جهتندن بر شیء آخرك نظیری اولمغه دینور وبو کفاءت رجال ایله نسا بینده نکاحك

لازم کلمسی ایچون قوم عربده نسب بوندن اعتبار اولنور زیرا عجم نسبلرین ضایع
قیلدیلر (فقریش اکفاء) پس قبیلهٔ قریشك بعضیسی بعضیسنه کفولردر
(والعرب اکفاء) وقبیلهٔ عرب قبیلهٔ اخرایه کفولردر قریشك غیری قبیلهٔ قریشه
کفو دکلردر (والموالی) یعنی عجم انلره موالی تسمیه سنه سبب اولدرکه زیرا بونلر اهل حربك
قتالی اوزره عربه نصرت ایتدیلر وناصره مولی تسمیه اولنور حق سبحانه وتعالی * وان الکافرین
لامولی لهم * بیوردی (اکفاء) رجل رجله کفودر یعنی موالینك نسبلری اعتبار اولنماز
وعرب ایچون کفو دکلردر (واسلاما فمسلم بنفسه لیس کفو لذی اب فیه) وکفو نسبا اعتبار
اولندیغی کبی اسلام جهتیلهده اعتبار اولنور پس بنفسه کندو اسلامه کلان مسلم اسلامده بر باباسی
اولان کیمسه ایچون کفو دکلدر (والابوان فیه کالاباء) واسلامده ایکی باباسی اولان آباء واجدادی
مسلم اولمق کبیدر یعنی باباسی ودده سی مسلم اولان اباء واجدادی مسلم اولانه کفودر زیرا
بر کیمسهیی تعریف بابا ایله ودده ایله حاصل اولور زیادهسنه اعتبار اولنماز (وحریة) دخی کفو
اسلام ایله اعتبار اولندیغی کبی حر اولمق جهتندهده اعتبار اولنور (فعبد او معتق لیس کفوء
لحرة اصلیة) ایمدی قول یا معتق اصلنده حر اولانه کفو دکلدر (ولا معتق ابوه کفوا لذات ابوین
حرین) ویا باباسی معتق اولان کیمسه اناسی وباباسی حر اولان کیمسه ایچون کفو دکلدر
(ودیانة) دخی کفو دیانت جهتندن ده اعتبار اولنور (فلیس فاسق کفو الصالحة او بنت صالح)
پس فاسق اولان کیمسه صالحه اولان مرأهیه یاخود صالح کیمسهنك قزینه کفو دکلدر (ومالا)
کفو مال جهتندن دخی اعتبار اولنور وبو اعتبار زوج مهر ونفقهیه مالك اولمغلهدر وبو ظاهر
روایتده معتبردر (فالعاجز عن المعجل والنفقة لیس کفو الفقیرة) پس مهر معجلدن ونفقهدن
عاجز اولان کیمسه مرأهٔ فقیرهیه کفو دکلدر اما مهر معجل مرأهنك بضعنه عوض اولدیغی
ایچوندر ایمدی اول مهرك تسلیمندن لابدر زیرا مهر معجل ایله مراد تعجیلی متعارف اولان
مقداردر زیرا انك ماوراسی عرفا مهر مؤجلدر واما نفقه ازواجك قوامی ودوامی انکلهدر
(لاغنی فی الاصح) اصح قولده غنا اعتبار اولنمادی شمس الائمه السرخسی وصاحب ذخیره
دیدیلرکه اصح قول بودرکه تحقیقا غنا اعتبار اولنمادی زیرا کثرة مال فی الاصل مذمومهدر رسول
علیه الصلاة والسلامك هلك المکثرون الامن قال بماله هکذا وهکذا بیوردی یعنی اول مال ایله
تصدق ایلیه (فالقادر علیهما) مهر معجل ونفقه اوزره قادر اولان کیمسه (کفو لذات اموال
عظام) مال کثیره صاحبی اولان کیمسهیه کفودر فضله غنایه اعتبار اولنمدیغیچون (وحرفة) وکفو
حرفت جهتیلهده اعتبار اولنور زیرا حرفت ایله تفاخر اولنور (فمثل حایك) پس جولحه مثللو اولان
کیمسهلر تیمورجی وبابوچجی کبی وبونلر کبی اولانلر (لیس کفو المثل عطار) عطار مثللی اولان
کیمسه ایچون کفو دکلردر بزاز کبی پس عطار ایله بزاز کفولردر (العجمی العالم کفو للعربی الجاهل)
عجمی اولان عالم عربی اولان جاهله کفودر زیرا شرف علم شرف نسبه مقاوم اولور (والعالم الفقیر)
یعنی غنی اولمیان عالم بلدیکك شیء ایچونکه تحقیقا زوج مهر معجل ونفقه اوزره قادر اولمق واجب
اولور (کفو للجاهل الغنی) غنی اولان جاهله کفودر بلدیکك شیء ایچونکه غنا معتبر دکلدر
(وللعلوی) علوی ایچون دخی کفودر بلدیکك شی ایچونکه شرف علم شرف نسبه مقاوم اولور
(والقروی للمدنی) واهل قریه اولان اهل شهر ایچون کفودر (نقصت عن مهر مثلها) بر مرأهنك
مهر مثلندن نقصان اولنسیدی (للولی ان یتم) ولی ایچون اول نقصانی تمام ایتدرمك واردر (او یفرق
بینهما) یاخود ایکیسینك بینی تفریق ایتدرمك واردر زیرا اول مرأهنك مهری مثلندن نقصان اولماسی
اولیاسنه عار لاحق ایلر زیرا اول ولیلر مهر مثل ایله تفاخر ایدرلر ایمدی انلر ایچون حق اعتراض

واردر (امر بتزويج امرأة فزوجه امة جاز) بر رجل بر شخصه كندينه بر مرأه تزويج ايتمكله امر
ايلدكده اول شخص اول رجله بر جاريه تزويج ايتسيدي نكاحي جائز اولور زيرا بو كلام اول رجلدن
مطلق صادر اولدي پس اطلاقي اوزره اول كلام بوضع تهمتك غيريده جاري اولدي نتكيم قچان اول
شخص اول امر ايدن رجله كندو جاريه سني تزويج ايتسيدي ومانع دخي اولمسيدي موضع تهمت
بولنمديغي كبي مانع نتكيم اول رجل آمرك تحت نكاحنده حره اولسيدي مانع اولديغي كبي (وامرأتين لا
يعني اول شخص مأمور امر ايدن رجله ايكي مرأه تزويج ايتسيدي جائز دكلدر زيرا ايكي مرأه يي
الزام ايلمسنده وجه يوقدر امرك خلافيچون وعلى التعيين ايكيسندن برينه الزام ايتمك جائز
اولماز اولويت معدوم اولمسي ايچون ولا على التعيين ايكيسندن بريني الزامنده دخي وجه
يوقدر زيرا نكاح مجهوله يه اضافتي محتمل اولماز زوجك اول تزويجدن ماهو المقصوددن معطل
اولماسي ايچون اولكه وطئدر وتعطيله باعث معينه اولميانك وطئي محال اولديغيچوندر (زوجت نفسها
من غائب) مرأه نفسني بر غائب كيمسه يه شاهد اولك كه بن نفسمي فلان كيمسه يه تزويج ايلدم ديسيدي
(فاجازه) پس اول غائب دخي بو خبر كندويه واصل اولدقده جائز كورسيدي (فان كان قبل عنه
واحد جاز) اكر اول غائب طرفندن مجلسده قبول ايدېجي بر كيمسه اولورسه برابردر كرك اول واحدك
قبولي فضولي اولسون وكرك وكيل اولسون نكاح جائز اولور (والافلا) اكر غائب طرفندن
قبول ايدېجي كيمسه يوغيسه جائز اولماز زيرا مرأه دن صادر اولان كلام شطر عقددر عقدك شطري
ايسه نا كح غائبك قبولي اوزره متوقف اولماز بلكه مجلسده برينك قبولي اوزره متوقف اولور اكرچه كيم
قبولي فضولي اولورسه ده صورت عقد متحقق اولور وتمامي اجازت غائب اوزره متوقف اولور
(يتولى طرفي النكاح واحد ليس بفضولي من جانب) نكاحك ايكي طرفنه ايجاب وقبولنه رجل
واحد ولي اولور اويله رجل كه بر جانبدن فضولي اولميه وايجاب وقبولك ايكيسيله بله تكلم
ايلمك شرط قلنمدي بلكه رجل واحد قچان ايكيسندن برينه وكيل اولسيدي وديسيدي كه
بن فلان مرأه يي فلان كيمسه يه تزويج ايتدم بو كلام كفايت ايدر اولدي ونكاحك طرفنه
وكيل اولمق ايچون برنيجه قسم واردر يا اول رجل واحد هم اصيل وهم وليدر عمي اوغلي كبي
عمه سنك صغيره قزيني تزويج ايليه ياخود اصيلدر ووكيلدر نتكيم قچان بر مرأه بر رجلك
نفسنه كندويي نكاح وتزويج ايلمكه وكيل ايتسيدي ياخود ايكي جانبدن ولي اولور ياخود
ايكي جانبدن وكيل اولور ياخود بر جانبدن ولي وجانب آخردن وكيل اولور وفضولي اولمق جائز
اولماز نتكيم قچان بر رجل اصيل وفضولي اولسيدي ياخود بر جانبدن ولي وجانب آخردن فضولي
اولسيدي ياخود بر جانبدن وكيل وجانب آخردن فضولي اولسيدي بو صورتلرده جائز اولماز
(اذنت لرجل ان يتزوجها فعقد لنفسه عند شاهدين جاز) بر مرأه بر رجله كندويي نفسنه
تزويج ايچون اذن ويرسيدي پس اول رجل ايكي شاهد حضورنده كندي نفسنه عقد ايتسيدي
بو عقد جائز اولدي زيرا قچان رجل نكاحك ايكي طرفنه ولي اولسيدي جائزدر بر جانبدن
فضولي اولمديغيچون پس رجلك بن كندي نفسمه تزويج ايتدم ديديكي ايكي شطري متضمن اولور
قبوله احتياج اولماز (كذا ابن عم زوج بنت عمه نفسه) كذلك عمك اوغلو عمه سنك قزيني
كندويه تزويج ايتمسنده دخي حكم بويله در يعني بو تزويج دخي صحيح اولور كندو ولي اولوب
بر جانبدن فضولي اولمديغيچون (ولو وكلت رجلا بتزويجها فتزوجها لم يجز) واكر بر مرأه
بر رجلي كندويي آخره تزويج ايچون وكيل ايتدكده اول وكيل دخي اول مرأه يي كندي نفسنه
تزويج ايتسيدي جائز اولمدي زيرا مرأه اول رجلي مزوج نصب ايتدي متزوج نصب ايتمدي

(* باب المهر *)

بو باب مهرك احكامي بياننده در (صح النكاح بلا تسمية وبنفيه) مهري تسميه سز ومهري نفي

ايتمكله نكاح صحيح اولور حق سبحانه وتعالينك * واحل لكم ماوراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم *
قول شريفيچون تحقيقا باموالكم ده اولان با لفظ خاصدر معناسي الصاقدر پس قطعا انفكاك
طلبك امتناعي اوزره دلالت ايدر اولكه عقد صحيحدر اكر سؤال اولنورسه ابتغا حق تبارك
وتعالينك * فانكحوا ماطاب لكم * قول شريفنده الصاقدن مطلق اولديغي حالده وارد اولدي
حال بوكه مطلق ايسه مقيد اوزره حمل اولنماز وذكر اولنان كبي استدلالك محصلي تحقيقا
حق تبارك وتعالى ابتغاء صحيحي ماله ملصق اولديغي حالده حلال ايلدي پس بونك مقتضاسي
مالدن منفك اولان ابتغا صحيح اولمامقدر يوخسه نفي اولان واندن سكوت اولان شي كه مهردر
انك ثابت اولمسيچون ابتغا صحيح ومستوجب اولمق دكلدر ايمدي سؤال اولدن جواب بزديرز كه تحقيقا
بزم قتمزده مطلق مقيد اوزره حمل اولنور وذكر اولنان شئ ايچونكه قچان حكم وحادثه متحد
اولسه لردي مطلق ومقيد حكم مثبت اوزره داخل اولسيدي نتكيم اصولده تقرير اولندي
وبو مقامده دخي بويله در وسؤال ثانيدن جواب اولدركه تحقيقا حق تبارك وتعالى * لاجناح عليكم
اذا طلقتم النساء مالم تمسوهن اوتفرضوا لهن فريضة * قول شريفي مهرك ذكري سبق ايتمكسزين
طلاقك تحقيقي اوزره دلالت ايتدي وبو ايسه اولماز الانكاح شرعي اوزره مترتب اولور ايمدي قچان
مهر تسميه سز نكاح صحيح اولدي ايسه آيت مذكوره بزم حمل ايلديكمز شئ اوزره حمل اولمق
واجب اولدي (واقله قدر عشرة دراهم فضة وزن سبعة) ومهرك اقلي اون درهم مقداري فضه در
هر اون درهم يديشر مثقال وزننده كركسه اول فضه ضرب اولنمش كركسه ضرب اولنمامش
اولسون حتى تبردن اون مثقالي جائز اولور اكر اول تبرك قيمتي اقلده اولورسه نصاب سرقه بونك خلافي
اوزره در بوني زيلعي ذكر ايلدي (ووجب ان سمى دونها) واكر اون درهمك اقلي تسميه
اولنورسه ينه اون درهم واجب اولور (والاكثر ان سمى) اكر اون درهمدن زياده تسميه اولنورسه
اول تسميه اولنان واجب اولور (عند الوطئ او الخلوة الصحيحة) وطئ قتنده ويا خلوة صحيحه
قتنده واجب اولور عن قريب خلوت صحيحه نك بياني كلور (اوموت احدهما) ياخود ايكيسندن
برينك موتيله واجب اولور زيرا موت وطئ وخلوت كبي مهر ايچون تأكيد ايديجيدر (ونصفه)
يعني تسميه اولنان مهرك نصفي واجب اولدي (بطلاق قبل الوطئ او الخلوة) وطئدن
ياخود خلوت صحيحه دن اول طلاق ايله (ووجب مهر المثل في الشغار) ومهر مثل واجب اولدي
وطئ وخلوت وموت قتنده شغارده وشغار اولدركه ايكي رجلدن هر بري قزيني ياخود قزقرنداشني
آخره تزويج ايتمكدر آخر دخي اكا قزيني وياخود قزقرنداشني تزويج ايتمك شرطيله پس بو نكاح
بزم قتمزده صحيحدر وايكيسندن هر برينه مهر مثل واجب اولدي بو شغار تسميه سنه سبب اولدركه
زيرا شغور رفع واخلا يعني خالي قلمق معناسنه در پس كانه اول ايكي رجل بو شرطله مهري رفع
ايلديلر ومهردن بضعي خالي قلديلر (ومهر المثل فيما لم يسم اونفي اذا تراضيا على شئ) ذكر اولنانلرده
مهر مثل واجب اولديغي كبي مهر تسميه اولنميان نكاحده ياخود مهر نفي اولنان نكاحده دخي
مهر مثل واجب اولدي اكر برشئي اوزره رضا لشمديلر ايسه (والا) واكر برشئي اوزره رضالشديلر ايسه
(فذاك) واجب اولان اول رضالشدقلري شيدر (اوسمى خمرا او خنزيرا) ياخود مهر ايچون خمر
وياخود خنزير تسميه اولنسيدي ينه مهر مثل واجب اولور (اوهذا الخل وهو خمر) ياخود
مهر شول سركه دردبو تسميه اولنسه حال بوكه اول خمر اولسيدي (اوهذا العبد) ياخود مهر
شو عبددر ديو تسميه اولنسيدي (وهو حر) حال بوكه اول حر اولسيدي (اوثوب اودابة لم يبين
جنسها) ياخود مهر جنسلري مبين اولميان ثوب ياخود دابه دردبو تسميه اولنسيدي (اوتعلم القرآن)
ياخود تعليم قرآن تسميه اولنسيدي (اوخدمة الزوج الحر لها سنة) ياخود زوج حر زوجه سنه

برسنه خدمت ایتمك مهر ایچون تسمیه اولنسیدی ینه مهرمثل واجب اولور زیرا مشروع اولان
مال متقوم ایله ابتغادر وتعلیم قرآن ایسه تقومدن قطع نظر مال دکلدر وبزم اصلمزاوزره
منافع دخی بویله در واکر رجل مرأه یی برحر آخرك خدمتی اوزره تزویج ایتسیدی بعض دیدیلر که
خدمته مستحقه اولماز وزوج اوزره اول آخرك خدمتنك قیمتی ایله مراجعت ایدر واکر قیون
کودیورمك اوزره یاخود چفت سورمك اوزره تزوج ایتسیدی روایت اصل اوزره جائز اولمدی
صواب اولان اجاعا اکا تسلیم اولنمقدر حضرت موسی علیه السلامك وحضرت شعیب علیه
السلامك حکایه سیله استدلال جهتندن زیرا بزدن اول اولان شریعت بزم ایچون دخی
شریعتدر زیراحق تبارك وتعالی وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بلاانکار انی حکایه
ایتدیلر کافیده بویله ذکر اولندی (ولوعبدافالخدمة) اکر زوج حراولمیوب عبداولورسه واجب
اولان خدمتدر زیراعبدك خدمتی ابتغابالمالدر تسلیم رقبه سنه متضمن اولدیغیچون زوج حرایسه
عبدکبی دکلدر (ومتعة) علی مهرالمثل اوزره معطوفدر یعنی متعه واجب اولور (لمفوضة) واوك
کسریله مفوضه شول مرأه درکه مهر ذکراولنماقسزین یاخود انکیچون مهراولماماق اوزره تزویج
اولنه (طلقت قبل الوطیء) ول مفوضه وطیء اولنمازدن اول تطلیق اولنورسه انکیچون متعه واجب
اولور (وهی درع وخمار وملحفه) اول کوملکدر واورتودر وچارشبدر (لاتزیدعلی نصفه) قیمتلری
مهرمثلك نصفی اوزره زیاده اولمیه اکرچه زوج غنی اولورسه ده بش درهمدن ناقص دخی اولمیه که
اون درهمی یدی مثقال اولمق اوزره (ولوکان فقیرا) اکرچه کیم زوج فقیراولورسه ده (وتعتبربحاله)
و بومتعه زوجك حالنه کوره اعتبار اولنور زوجه نك حالنه کوره اعتبار اولنماز صاحب هدایه نص
کریم ایله عمل جهتندن صحیح اولان بودر دیدی اولکه حق سبحانه وتعالی نك * علی الموسع قدره
وعلی المقتر قدره * قول شریفیدر و بعض زوج وزوجه نك حاللرینه کوره اعتبار اولنور دیدی
بونی صاحب بدایع حکایه ایلدی آیت کریمه ده دخی اشارت واردر اولکه حق تبارك وتعالی نك
* بالمعروف * قول شریفیدر و بو قول فقهه اشبهدر نتکیم نفقه ده ذکر ایلدیکمز کبی زیرا متعه یالکز
زوجك حالنه کوره اعتبار اولنسیدی تحقیق وضیعه ایله شریفه متعه ده برابر اولوردی بو ایسه
بین الناس معروف دکلدر بلکه منکردر بونی زیلعی ذکر ایلدی (وتستحب لمن سواه)
ومفوضه نك غیری قبل الوطیء تطلیق اولنان مرأه ایچون متعه مستحب اولور (الالمن سمی
لها المهر وطلقت قبل الوطیء) مکر انکیچون مهر تسمیه اولنوب وطئدن اول تطلیق اولنه اکا
دکل استثناد نصکره باقی قلان مطلقه درکه وطیء اولندی واکا ایچون مهر تسمیه اولنمدی
ومطلقه درکه وطیء اولندی وانکیچون مهر تسمیه اولندی و بوایکی مرأه ایچون متعه
مستحب اولدی پس حاصل کلام تحقیقا زوج مرأه یی وطیء ایلسیدی اول مرأه ایچون
متعه مستحب اولور برابردر کرکسه اول مرأه ایچون مهر تسمیه اولنسون کرکسه اولنماسون زیرا زوج
اول مرأه یی طلاقله توحیش ایتدی معقودعلیهی یعنی بضعی اول زوجه تسلیم نصکره ایمدی اول
زوج اول مرأه یه واجبدن زیاده شی اعطا ایلمك مستحب اولدی واول زیاده ایسه صورت تسمیه ده
مهرمسمی در وتسمیه اولنمادیغی صورتده مهرمثلدر واکر زوج اول مرأه یی وطیء ایلمدی ایسه
صورت تسمیه ده بضعی تسلیم سزمهرمسمانك نصفنی اخذ ایدر اول مرأه ایچون برشی مستحب
اولماز وتسمیه اولنمادیغی صورتده متعه واجب اولور زیرا اول مرأه برسی اخذ ایلمز و بضعك ایسه
ابتغاسی مالدن منفك اولماز (مافرض بعدالعقد اوزید لایتنصف) شول مهرکه تسمیه سز
عقد دنصکره تقدیراولنسدی یاخود مهرمسمی اوزره عقد دنصکره زیاده اولندی انلر تنصیف
اولنماز یعنی بحان رجل مرأه یی تزویج ایدوب مهر تسمیه ایلسه یاخود مهری نفی ایلسه اندنصکره

تسمیه اوزره رضالشسه لر انکیچون بعدالعقد مهر تسمیه ایلسه یاخود مهرمسمی اوزره تزویج
ایلسه اندنصکره اول مهرمسماسنی زیاده ایلسه اندنصکره قبل الدخول تطلیق ایلسه
تسمیه سز عقددنصکره اولان مسمی تنصیف اولنماز وعقددنصکره مسمی اوزره زیاده اولان
مهردخی تنصیف اولنماز بلکه اولده متعه واجب اولور وثانیده عندالعقد مسمانك نصفی
واجب اولور (ویسقط الزائد بالطلاق قبل وطیء) ومهرمسمی اوزره زیاده اولان طلاقله
ساقط اولور وطئدن اول طلاقله تنصیف اولنماز بالطلاق لفظنده اولان بالایتنصف قولنه
متعلقدر انکیچون تنصیف اولنماز که زیرامهر عقدایله واجب ایچون متعین اولور اولکه مهر
مثلدر مهرمثل ایسه تنصیف اولنماز کذلك مهرمثل منزله سنه تنزیل اولنان دخی تنصیف
اولنماز وزائدك سقوطنه باعث طلاق قبل الدخول واقع اولدیغیچوندر زیراهرمهرکه عقدایله
تسمیه اولنمیه قبل الدخول واقع اولان طلاق انی ابطال ایدر حتی طلاق بعدالدخول اولسیدی
مسمی ایله بله زیاده واجب اولور (وصح حطها عنه) ومرأه نك مهرمثلندن حطی زوجندن
صحیح اولدی زیرا مهرمرأه نك حقنك بقاسیدر وحط اول مهرك حالت بقایه ملاقی قلار (الخلوة)
مبتدأدر خبری اشاغده کلجك کالوطیء قولیدر وخلوت ایله مرادزوجله زوجه نك مجتمع اولمریدر شول
حیثیتله که بوایکسیله بله برعاقل اولمیوب اویله برمکانده که بوایکیسی بونلرك اذنی اولمدقجه براحدانلره
مطلع اولمیه یاخود ظلمت ایچون براحد بونلر اوزره مطلع اولمیه زوج دخی اول مرأه زوجه سی اولدیغنه
عالم اوله (بلامانع وطیء نحومرض لاحدهما یمنع الوطیء) ایکسندن ایچون حس جهتندن یاخود
طبیعت جهتندن یاخود شریعت جهتندن وطئه مانع اولمیه اولکی یه مثال مرض ایکسندن بری ایچون
وطیء منع ایدرمرض حسی کبی (والثانی نحوحیض ونفاس) ایکنجی یه مثال یعنی طبیعت جهتندن اولان
مانعه مثال حیض کبی ونفاس کبی نفاسك مانع شرعیسی اولمسی مانع طبیعیسی اولمسنی منافی اولماز
حیضك منافی اولدیغی کبی (واحرام) اوچنجی احرام کبی (وصوم فرض) اول صوم رمضاندر
(کالوطیء) بوذکر اولنان اوچ جهتدن مانعسز خلوت مهرایچون مؤکده اولمقده وطیء کبیدر
(ولومجبوبا اوخصیا اوعنینا اوصائم فرض) اکرچه کیم زوج بوجك یاخود ایکدش و یاخادم و یاخود
فرضه صائم اولورسه ده اصح قول اوزره وطیء کبیدر (اونذرفی روایة) یاخود نذره صائم ایسه ده
برروایتده وطیء کبیدر (والصلوة کالصوم فرضا ونفلا) وصلات صوم کبیدر فرض ونفل جهتندن
یعنی خلوت صلات فرضله صحیحه اولماز نتکیم صوم فرضله صحیحه اولمدیغی کبی وصلات نفل ایله
صحیحه اولور نتکیم صوم نفلده صحیحه اولدیغی کبی (وتجب العدة فی الکل) اقسام خلوتدن
ذکراولنان شیئك کلبسنده کرك خلوت صحیحه اولسون وکرك خلوت فاسده اولسون عدت واجب
اولور (قبضت الف المهر فوهبته له وطلقت قبل وطیء رجع بنصفه) برمرأه بیك اقچه مهری
قبض ایلیوب زوجنه اول بیك اقچه یی هبه ایتسیدی بعده اول مرأه قبل الوطیء مطلقه اولسیدی
زوج اول مرأه اوزره اول بیك اقچه مهرك نصفیله رجوع ایدر یعنی برمرأه یی برکیمسه بیك اقچه
مهر اوزره تزوج ایتسیدی پس اول مرأه اول بیك اقچه مهری قبض ایدوب زوجنه هبه ایتسیدی
اندنصکره قبل الدخول زوج اول مرأه یی تطلیق ایتسیدی زوج اول مرأه اوزره بشیوز اقچه ایله
رجوع ایدر زیرازوج مذکور قبل الدخول طلاقله واجب اولان شیئك عینی واصل اولمدی زیرازوج
قبل الدخول طلاق ایله نصف مهره مستحق اولور ومقبوض ایسه مهر دکلدر بلکه مهردن
عوضدر زیرا مهر ذمتنده دیندر ومقبوض عیندر ایمدی مقبوضك هبه سی مال آخرك
هبه سی کبی اولدی وزوج اوزره حق نصف مهرك سلامتنده در تسلیم دخی اولنمادی
ایمدی زوج ایچون رجوع لازم کلور (وان لم تقبضه اوقبضت نصفه فوهبت الکل اومابقی

اوعرض المهر قبل القبض اوبعده فلا) واكر مرأه اول مهري قبض ايتمدي ايسه وياخود نصف
مهري قبض ايتدي ايسه پس مرأه مهرمقبوض وغير مقبوضك كلبسني ياخود باقي قلانني هبه
ايلسيدي ياخود متاع مهري قبل القبض و ياقبضدنصكره هبه ايلسيدي يعني اكر مرأه ذكر
اولنانلردن برشي قبض ايتمزدن اول و ياصكره هبه ايدرسه زوج مرأه اوزره برشيئله رجوع ايده مز
زيرا زوج مذكوره ايچون قبل الدخول طلاقله مستحق اولديغي شيئك عيني اكا سالم اولدي
پس مرأه اوزره برشي دخي ايجاب ايلمز بونك غايتي اولدركه تحقيقا بو سلامت طلاقك غيري
برسبب آخرايله حاصل اولدي مقبوضك سلامتي قنده اسبابك اختلافيله مبالات اولنماز
وكذلك اكر مرأه بيكدن بشيوزي قبض ايتسيدي اندنصكر بيك اقچه مهرك مقبوضني
وغير مقبوضني كلبسني هبه ايلسيدي ياخود زوجك ذمتنده باقي قلاني هبه ايلسيدي اندنصكره
زوج مرأه يي قبل الدخول تطليق ايتسيدي زوج مرأه اوزره ذكر اولنان كبي برشيئله رجوع
ايده مزدي زيرا زوج مذكوره قبل الدخول طلاقله مستحق اولديغي شيئك عيني واصل اولدي
تنكيم مرور ايتدي واكر مرأه بيك اقچه مهرك نصفندن اكثرين قبض ايتسيدي مثالي التيوز كبي
باقي قلان درت يوزيني هبه ايدوب بعده قبل الدخول تطليق اولنسيدي امام اعظم قنده اول
زوج مرأه اوزره يوز اقچه ايله رجوع ايدر وامامين قنده اوچيوز اقچه ايله رجوع ايدر واكر مرأه
نصفندن اقلني قبض ايتسيدي مثالي بيك اقچه مهردن ايكيوز اقچه كبي امام اعظم قنده زوج
اول مرأه يه برشي ايله رجوع ايده مز وامامين قنده يوز اقچه ايله رجوع ايدر وكذلك اكر زوج مرأه يي
تعيين ايله متعين اولور برشي اوزره تزوج ايتديسه مثالي متاع كبي پس مرأه اول قبض ايلديكي متاعك
نصفني ياخود كلبسني هبه ايتسيدي اندنصكره زوج مرأه يي قبل الدخول تطليق ايتسيدي زوج
اول مرأه اوزره برشيئله رجوع ايده مز زيرا زوجك حق قبل الدخول طلاقله مرأه طرفندن
بلاعوض نصف مقبوضك سلامتيدر وتحقيق اول حق زوج مذكوره واصل اولدي زيرا اول حق
مبين اولنان شيدندر پس موهوب عين مهر اولدي پس زوج ايچون مقصودي هر حال ايله تسليم
بولندي ايمدي برشيئله رجوع ايده مز (نكحها بالف على ان لايخرجها اولايتزوج عليها
اوعلى الف ان اقام بها وعلى الفين ان اخرجها فان وفى واقام فلها الالف والافمهر المثل) بر رجل
برمرأه يي بيك اقچه مهر ايله مرأه يي مكاندن اخراج ايتمك اوزره نكاح ايتسيدي ياخود اول مرأه نك
اوزرينه تزوج ايتمك اوزره ياخود زوج اول مرأه ايله اقامت ايدرسه بيك اقچه اوزره واكر مرأه يي
مكاندن اخراج ايدرسه ايكي بيك اقچه اوزره نكاح ايتسيدي پس اكر زوج عهدنه وفا ايدوب
واقامت ايدرسه يعني مرأه يي مكاندن اخراج ايتمكسزين اقامت ايدرسه ياخود اول مرأه اوزره
تزوج ايلمك اوزره اولنان نكاحده وفا ايدرسه واول مرأه ايله مقيم اولورسه يعني اكر مقيم اولورسه
بيك اقچه مهر ايله واخراج ايدرسه ايكي بيك اقچه مهر ايله عقد اولنان نكاح قائم اولورسه اول
مرأه ايچون بيك اقچه مهر واردر واكر عهدنه وفا ايتميوب قائم اولمازسه مهر مثل واردر اما صورت وفاده
مهر بيك اقچه اولوب وعدم وفاده مهر مثل اولمغه باعث اولدركه تسميه اولنان شي مهر ايچون صلح
اولمغله در اول ايله تمام بولمشدر ومرأه نك رضاسي انكله تمام اولدي واما صورت عدم وفاده مهر مثل
اولمغه باعث اولدركه زوج برشيئله تسميه ايلديكه مرأه ايچون انده نفع واردر پس اول نفعك فوت
اولمسي قنده مرأه نك بيك اقچه مهره رضاسي مقدم اولدي ايمدي زوج مرأه نك مهر مثلني تكميل
ايدر بو امام اعظم قنده دركه انك قنده شرط اول صحيحدر ثاني صحيح دكلدر وامامين قنده
شرطك ايكيسيده صحيحدر وامام زفر قنده شرطك ايكيسيده فاسددر (لكن لايزاد في الاخيرة)
لكن مسئلهٔ اخيره ده زياده قلنماز اولكه مصنفك وبالالف ان اقام قوليدر زيرا زوج چقان مرأه يي

مكاندن اخراج ايتسيدي مهر مثل واجب اولوردي لكن چقان مهر مثل بيكدن زياده اولسيدي
زياده واجب اولمادي واكر بيكدن اقل اولسيدي بيك واجب اولور واندن برشي نقص اولنماز
مهرك ايكي بيك اقچه دن زياده وبيك اقچه دن نقصان اولمامق اوزره امامينك اتفاقلري اولديغيچون
(نكح بهذا العبد وبهذا واحدهما اوكس حكم مهر المثل) بركيمسه اشارت ايدوب شو عبد ايله وشو عبد
ايله مرأه يي نكاح ايلسيدي وايكي عبددن برينك قيمتي آخرندن اقل اولسيدي مهر مثل حكم اولنور
يعني حكم جهتندن مهر مثل قلندي پس اكر مرأه نك مهر مثلي عبدك اوكس اولنندن اقل اولورسه
اول مرأه ايچون اوكس اولان عبدك قيمتي مقداري مهر واردر واكر عبدك ارفعندن زياده
اولورسه مرأه نك مهري عبدك ارفعنك قيمتي مقداريدر واكر اوكسك قيمتندن زياده وارفعك قيمتندن
ناقص اولورسه اول مرأه ايچون مهر مثل واردر و بو امام اعظم قنده در وامامين قنده ذكر
اولنان شيلرك كلبسندن اول مرأه ايچون قيمت اوكس مقداري مهر واردر (فان طلقت قبل وطئ
فنصف الاوكس) اكر مرأه وطئدن اول تطليق اولنورسه قيمت اوكس تنصيف اولنور يعني اكر
ذكر اولنان اوچ صورتده بالاجماع اوكس اولان عبدك قيمتي تنصيف اولنور (امهر عبدين واحدهما
حر فمهرها العبدان ساوى عشرة) بركيمسه ايكي عبدي برمرأه يه مهر قلدي حال بوكه اول ايكي
عبدك بري حر ايدي ايمدي اول مرأه نك مهري عبددر اكر اول عبدك قيمتي اقل مهر اولان اون درهمه
مساوي اولورسه (والاكمل لها العشرة) واكر عبدك قيمتي اون درهمدن اقل اولورسه اول مرأه ايچون
اون درهم تكميل ايدر بوني زيلعي ذكر ايلدي (شرط البكارة ووجدها ثيبا لزمه الكل) بركيمسه مهره
بكارتي شرط قلندي حال بوكه زوج اني ثيب بولدي مهرك كلبسي اول زوج اوزره لازم كلور
وشرطه اعتبار يوقدر (صح امهارفرس وثوب هروي وان لم يبالغ في وصفه) فرسي وثوب هروي يي
مهر قلمق صحيح اولدي اكرچه وصفنده مبالغه اولنمدي ايسه ده (ومكيل وموزون بين جنسه
لاصفته) او حلال وطار طلان شي كه انك جنسي بيان اولنورسه وصفتي بيان اولنميه انك مهر قلنمسي
صحيح اولدي (ولزم الوسط اوقيمته) ومكيل وموزونك وسطي لازم كلدي ياخود اول وسطك
قيمتي لازم كلدي اعلا وادناسي دكل (وان بينها ايضا فالموصوف) واكر جنسي بيان اولنديغي كبي
صفتي ده بيان اولنسيدي بو تقديرجه لازم كلان موصوفدر (ويجب في الفاسد بالوطئ لاالخلوة
مهر المثل) ونكاح فاسدده وطئله مهر مثل لازم كلور خلوتله واجب اولماز يعني تحقيقا نكاح فاسدده
وطئله مهر مثل اولماز الا وطئ سببيله اولور زيرا مهر نكاحده منافع بضعك استيفاسي ايله
واجب اولور مجرد عقد ايله اولماز وخلوة ايله ده اولماز خلوتك صحتنه مانعك وجودي ايچون
اولكه حرمتدر زيرا خلوت وطئ مقامنه قائم اولماز الاوطئه تمكن ايچوندر وحرمتله ايله ايسه
تمكن اولماز و بو اجلدن نكاح فاسدده اولان خلوت ايله حرمت مصاهره واجب اولماز وعدت دخي
واجب اولماز وزوج وزوجه دن هر بريچون صاحبند ن بغير محضر يعني زوج ايله زوجه دن
بري آخرك غيابنده اول نكاحي فسخ ايدر و بعض ديديكه زوج ايله زوجه دن بريچون بعد الدخول
فسخ اولماز الا آخرك حضورنده اولور تنكيم بيع فاسدده قبضدنصكره اولديغي كبي (ولايزاد
على المسمى) ومهر مسمى اوزره زياده اولماز يعني اكر مهر مثل مسمى اوزره زياده اولسيدي اول
مهر مسمى اوزره زياده يه اعتبار اولنماز مرأه اول زياده نك مادونيله راضيه اولديغيچون واكر مهر
مثل مسمادن اقل اولسيدي تسميه نك عدم صحتي اولمغله مهر مثل واجب اولدي بيع بوكا مخالفدر
زيرا في نفسه مال متقومدر بدلي قيمتله تقدير اولنور اكر مهر مسمى اولمازسه ياخود مجهول اولورسه
اتفاقا بالغا مابالغ واجب اولور بوني زيلعي ذكر ايلدي (والعدة من التفريق) وعدت موضع
احتياطه شبهه يي حقيقته الحاق بونندن واشتباه نسبدن احتراز بونندن واجب اولدي وعدتك

ابتداسی وقت تفریقدندر وطئلرك آخرندندکلدر صحیح اولان بودر زیرا عدت نکاحك شبهه سی
اعتباریله واجب اولور واول شبهه نك رفعی تفریقله در (والنسب من الوطئ) ونسب وطئدن ثابت
اولور زیرا نسب ولدی احیا ایچون اثباتده احتیاط اولنان شیدندر من وجه ثابت اوزره مترتب اولور
پس مدة نسب وطئدن اعتبار اولنور اکر وقت وطئدن وضع حمله وارنجه التی آی اولورسه نسب
ثابت اولور واکر اقل اولورسه ثابت اولماز بوقول امام محمد قتنده در وفتوی دخی بونکله در وامام
اعظم وابو یوسف قتنده وقت نکاحدن اعتبار اولنور نتکیم نکاح صحیحده اولدیغی کبی (ومهر مثلها
مهر مثلها) ونکاحی صحیح اولان مرأه نك اصطلاح فقهاده مهر مثلی انك مثلی اولان مرأه نك
مهری کبیدر که (تماثلها من قوم ابیها) ومرأه نك باباسی قومندن اکا تماثل اولان مرأه نك
مهری کبیدر زیرا انسان باباسنك قومی جنسندندر وشیئك قیمتی بلمز الاجنسنك قیمتی اعتباریله
بلنور واناسیله اعتبار اولنماز مکر که اناسی باباسی قومندن اوله مثالی مرأه نك اناسی باباسنك عمسی
قزی اولدیغی کبی ومصنف مرأه نك باباسی قومندن تماثل اولانی (سنا وجمالا ومالا وعقلا ودیانة
وبلدا وعصرا وبکارة وثیوبة وعفة) قولیله بیان ایلدی بونلری صاحب هدایه ذکر ایلدی
وعلما وادبا وکمال خلق) بو اوچنی زیلعی ذکر ایلدی یعنی مرأه نك باباسی قومندن سن وجمال ومال وعقل
ودیانت وایکیسی بر بلده ده اولمق وعصر واحده ده اولمق وبکر اولمق وثیب اولمق وعفیفه اولمق
جهتندن وعالمه اولمق ومؤدبه اولمق وکمال حسن خلق صاحبه سی اولمق جهتندن انك تماثلی اولانلرك
مهر مثلیدر وکتاب منتقی ده مهر مثلك خبرویریجیسی ایکی رجل اولمق یاخود بر رجل وایکی مرأه اولمق
ولفظ شهادت شرط قلندی پس اکر شهود بولنمازسه یمینی ایله قول زوجکدر (فان لم یوجد
فمن الاجانب) پس اکر مرأه نك باباسی قومندن انك مثلی مرأه بولنمازسه اجانبدن باباسنك
قبیله سی کبی بر قبیله ده بونك مثلی مرأه نك مهری ایله مهری اعتبار اولنور (صح ضمان الولی مهرها)
مرأه نك مهرینه ولینك ضامن اولمسی صحیح اولدی زیرا ولی اهل التزامدندر وتحقیق ولی
مهری قبول ایلدیکی شیئه مضاف قیلدی ایمدی ضمان صحیح اولور (ولوکانت صغیرة)
اکرچه کیم مهرك صاحبه سی صغیره اولورسه ده زیرا ولی نفسنی زعیم قیلدی وزعیم غارمدر
مصنفك ولوکانت صغیرة قولی توهمی دفع ایچوندر که زیرا قچان صاحبهٔ مهر صغیره اولسیدی مهرك
مطالبه سی دکلدر الا انك ولیسی ایچوندر پس شخص واحدهم مطالب وهم مطالب اولمق لازم کلور
لکن توهمی دفع ایچون عبرت یوقدر که بومقامده حقوق اصیله راجعدر پس ولی رسولدر ومصلح
مصالحدر وتعبیر ایچوندر بیع بوکا مخالفدر که پس اکر بابا قچن مال صغیری بیع ایتسیدی ثمنه
ضامن اولمق جائز اولماز زیرا حقوق عاقده راجعدر (وتطالب المرأه ایا شاءت) ومرأه مهرینی
زوجندن وولیسندن قنقیسندن دیلرسه مطالبه ایدر کفالات سائره یه اعتبار ایله (وان ادی رجع
علی الزوج ان امر) واکر ولی مهری ادا ایتدی ایسه زوج اوزره رجوع ایدر اکر ادایه امر ایتدی
ایسه نتکیم کفالتده رسم بونك کبیدر (لها منعه من الوطئ والسفر بها بعد وطئ اوخلوة رضیتها)
مرأه ایچون زوجنی وطئدن وانکله بله سفردن منع ایلمك واردر مرأه نك راضیه اولدیغی وطئ
وخلوتدنصکره یعنی اکرچه زوج اول مرأه یی رضاسیله وطئ وخلوة صحیحه ایتدی ایسه ده
وبو وطئ وخلوتدنصکره قچان وطئ وخلوته راضیه اولدیسه اول مرأه ده حق منع باقی
قالماز زیرا اول مرأه یه معقود علیه اولان شیئ تسلیم اولندی ایمدی اول مرأه ایچون حق
استرداد یوقدر وبودفعك وجهی اولدر که تحقیقا هر بر وطئ اول مرأه اوزره عقد اولنمشدر
پس بضعك تسلیمی باقینك تسلیمنی ایجاب ایتمز (لاخذ ما بین تعجیله) لام منعه یه متعلقدر یعنی مهردن کلا
وبعضا تعجیلی بیان اولنان شیئ اخذ ایلمك ایچون منع واردر (اواخذ قدر ما یعجل لمثلها عرفا)

یاخود مهر مثلندن ربعله یاخود خمس ایله تقدیر اولنمامش عرفا تعجیل اولنان مقدارینك اخذ ایلمسی
ایچون منع واردر (ان لم یعجل کله) اکر مهرك کلیسی معجل قلنمدی ایسه واکر مهرك کلیسی مؤجل
قلندیسه یاخود کلیسی معجل قلندی ایسه شرط اولندیغی وجه اوزره در حتی اول مرأه ایچون
کلیسی معجل قلندیغی صورتده کلیسنی استیفاء ایدنجه قدر مرأه نفسنی حبس ایلمك واردر ومهرك
کلیسی مؤجل قلندیغی صورتده مرأه نفسنی حبس ایلمك یوقدر زیرا تصریح دلالتدن اقوادر
(والنفقة) واو عاطفه منعه قولنه معطوفدر یعنی مرأه ایچون نفقه واردر نفسنی زوجدن منع
ایتدیکی صورتده (والسفر والخروج للحاجة) دخی زوجنك بیتندن سفر ایچون وبر حاجت
ایچون خروج ایتمك واردر (وزیارة اهلها بلا اذن) واهلی یعنی ابوینی زوجنك اذنسز
زیارت ایتمك واردر (مالم تقبضه) مادامکه مهرینی قبض ایتمدکجه زیرا حق حبس مستحقك
استیفاسی ایچوندر واول زوج ایچون مهری ایفادن اول حق استیفا یوقدر (ویسافر بها بعد ادائه)
وزوج مهرك تعجیلی بیان اولنانی یاخود مهر مثلندن عرفا معجل اولان مقدارینی ادا ایتدکدن
صکره اول زوجه ایله بله سفر ایدر حق سبحانه وتعالینك * اسکنوهن من حیث سکنتم *
قول شریفیچون (وقیل لا) بعض زوجه بلده نك غیری بلده یه زوجله سفر ایلمز دیدی
زیرا غربتده اذیت واردر وفتوا دخی بوقول اوزره در فقیه ابو اللیث بونکله فتوی ویردی
وابو القاسم الصفار واندنصکره اولان بونی اختیار ایلدی (وینقلها فیما دون مدته) وزوج مرأه یی
مدت سفرك مادوننه اتفاقا نقل ایدر زیرا شهرك قربنده قریه لرده غربت متحقق اولماز
معلوم اوله که تحقیقا ذکر اولنان مهرك تعجیلی عرف قلنمش اولان مهردر حتی تأخیری عرف قلنان
مهرده مرأه نفسنی حبس ایلمك جائز اولماز میسره یه وموته یاخود طلاقه وارنجه زیرا متعارف
مشروط کبیدر وبو تعجیل عرف قلنمق بلدان وزمان واشخاصك اختلافیله مختلف اولور
وتأجیل اوزره تنصیص اولنمادقلری وقتده در واما قچان جمیع مهرك تعجیلی یاخود تأجیلی اوزره
تنصیص اولنورسه پس اول مهر شرط ایلدکلری اوزره در نتکیم مرور ایتدی بونی زیلعی ذکر
ایلدی (اختلفا فی المهر ففی اصله یجب مهر المثل) زوجین مهرده اختلاف ایلسه لر اصلنده
مهر مثل واجب اولور یعنی زوجینك بری مهر تسمیه اولندی وآخری تسمیه اولنمادی
دیسه لر ایدی پس اکر تسمیه اولندی دیین بینه اقامت ایدر ایسه قبول قیلنور
واکر بینه اقامت ایده مز ایسه منکر استحلاف اولنور پس اکر منکر یمیندن نکول
ایدر ایسه دعوای تسمیه ثابت اولور واکر یمین ایدر ایسه مهر مثلی واجب اولور وصدر
الشریعه رحمة الله علیه دیدیکه امام اعظم رحمة الله علیه قتنده لایق اولان یمین
ویرلمامکدر زیرا نکاحده یمین ویرلمز پس مهر مثل واجب اولور بن دیرمکه بونده بحث واردر
زیرا بو مسئلهٔ نکاح دکلدر بلکه مسئلهٔ مهردر ومسئلهٔ مهرده ایسه بالاجماع یمین واردر
وعجیبه که مصنف کتاب دعوانك اوائلنده وکذلك نکاحده قچان مرأه مهرینی ادعا ایلسیدی
دیدی وانك صوکنده شارح دیدیکه یعنی قچان مرأه نکاح دعوی ایلسیدی ومهر ونفقه کبی
مال طلب ایتسیدی وزوج انکار ایتسیدی یمین ویریلور پس اکر یمیندن نکول ایدرسه
مال لازم کلور ایمدی اول کلام صحیح اولدیسه بومقامده ذکر ایلدیکی قولی صحیح اولمادی
(وفی قدره) واختلاف مهرك مقدارنده اولسیدی یعنی قچان زوجینك اختلافی مهرك مقدارنده
اولسیدی پس زوج ادعا ایتسه که مرأه یی بیك اقچه مهر ایله تزویج ایتدی ومرأه ادعا ایتسه که
تحقیقا زوج انی ایکی بیك اقچه مهر ایله تزویج ایلدی مهر مثل تحکیم اولندی بو تقدیرجه
(ان قام النکاح فالقول لمن شهد له مهر المثل بیمینه) اکر نکاح قائم ایسه پس قول یمینی ایله
مهر مثل انکیچون موافق اولانکدر یعنی اکر مهر مثل زوجك ادعا ایلدیکی مقداره مساوی

ایسه یاخود اول مقداردن اقل ایسه قول یمینی ایله زوجکدر واکر مهر مثل مرأه نك ادعا ایلدیکی
مقداره مساوی ایسه یاخود اندن اکثر ایسه یمینی ایله قول مرأه نکدر (فای برهن قبل) پس
هر قنغیسی اثبات بینه ایدرسه قبول قلنور مهر مثل کرك زوج ایچون موافق اولسون وکرك
مرأه ایچون موافق اولسون زیرا مرأه زیاده ادعا ایدرا کر زیاده یه بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور
واکر زوج بینه اقامت ایدرسه مرأه نك بینه سی قبول اولدیغی کبی زوجك دخی قبول قلنور
زیرا بینه ردیمین ایچون قبول قلنور نته کیم امانت وضع اولنان کیمسه امانتك مالکه ردی اوزره
بینه اقامت ایلسه قبول قلندیغی کبی (وان برهنا فبینة من لایشهدله) واکر زوجله زوجه نك
ایکیسیده بینه اقامت ایدرلرسه پس مهر مثل انکیچون موافق اولمیانك بینه سی قبول قلنور یعنی اکر
مهر مثل زوج ایچون موافق اولورسه زوجه نك بینه سی قبول اولنور واکر مرأه ایچون موافق
اولورسه زوجك بینه سی قبول اولنور زیرا بینه خلاف ظاهرك اثباتی ایچون مشروع قلندی
ویمین اصلك بقاسی ایچون مشروع قلندی نکاحده اصل ایسه نکاحك مهر مثل اولمسیدر
پس بر کیمسه انك خلافنی ادعا ایلسه اول کیمسه نك بینه سی اولادر (وان کان بینهما تحالفا)
واکر مهر مثل زوجك ادعا ایلدیکی مقدارك بیننده ایسه ایکیسندن بری ایچون بینه دخی اولمسه
بربرلرینه یمین ویررلر (فان حلفا او برهنا قضی به) پس اکر ایکیسیده یمین ایدرلرسه یاخود ایکیسیده
بینه اقامت ایدرلرسه مهر مثل ایله قضا اولنور (وان برهن احدهما) واکر ایکیسندن بری
بینه اقامت ایدرسه (قبل) انك بینه سی قبول قلنور (وان طلقت قبل الوطئ) ان قام النکاح
اوزره معطوفدر یعنی اکر نکاح قائم اولمیوب مرأه وطئدن اول تطلیق اولندی ایسه (حکم متعة المثل
متعة مثل حکم اولنور یعنی اکر متعهٔ مثل رجلك ادعا ایلدیکی مهرك نصفنه مساوی اولورسه
یاخود اندن اقل اولورسه قول رجلکدر واکر متعهٔ مثل مرأه نك ادعا ایلدیکی مهرك نصفنه
مساوی اولورسه قول مرأه نکدر وهر قنقسی بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور پس اکر اکیسیده
بینه اقامت ایدرسه مرأه نك بینه سی قبول قلنور اکر متعهٔ مثل زوج ایچون موافق اولورسه
ورجلك بینه سی قبول قلنور اکر متعهٔ مثل مرأه ایچون موافق اولورسه (وان کانت بینهما تحالفا)
واکر متعهٔ مثل زوجك ادعاسیله مرأه ادعاسی بیننده اولورسه بربرلرینه یمین ویررلر (و بعده
وجبت) و یمیندنصکره متعهٔ مثل واجب اولور (وموت احدهما کموتهما حکما) وایکیسندن
برینك موتی حکما حیاتلری کبیدر یعنی موتده واجب اولان حال حیاتلرنده اصلده ومقدارده
ونکاحك قیامی حالنده واجب اولان کبیدر زیرا مهر مثلك اعتباری ایکیسندن برینك موتیله
ساقط اولماز کورلمزمیکه تحقیقا مفوضه ایچون مهر مثل واردر چان ایکیسندن بری فوت اولسیدی
(و بعد موتهما ففی الاختلاف فی القدر القول لورثته عند ابی حنیفة رحمه الله) وایکیسنك موتلرندن
صکره مقدارده اختلاف اولندقده قول زوجك ورثه سی ایچوندر امام اعظم قتنده یعنی ایکیسنك
وارثلری مقدارده اختلاف ایلدکلری صورتده امام اعظم قتنده قول ورثهٔ زوجکدر ومهر مثل تحکیم
اولنماز زیرا امام اعظم قتنده مهر مثلك اعتباری موتلرندنصکره ساقط اولور (وفی اصله) وورثه نك
اختلافلری اصلده اولدیغی صورتده امام اعظم قتنده قول تسمیه یی انکار ایدنکدر برشئ
ایله قضا اولنماز مکر مهر مسمی اوزره بینه قائم اوله زیرا امام اعظم قتنده ایکیسنك
موتندنصکره مهر مثل ایچون حکم یوقدر نته کیم مرور ایتدی (وعندهما یقضی بمهر المثل) وامامین
قتنده مهر مثل ایله قضا اولنور حیاتلرنده اولدیغی کبی وفتوی دخی بونکله در و بزم مشایخمز
دیدیلرکه بوذکر اولنان شیلرك کلیسی مرأه نفسنی تسلیم ایلمدیکی صورتده در واکر مرأه نفسنی
تسلیم ایتسیدی اندنصکره حیاتده وحیاتدنصکره اختلاف اولنسیدی تحقیق شان کلام
بودرکه مهر مثل تحکیم اولنماز بلکه مرأه ایچون دینلورکه یا اخذ ایلدوکك شیئی اقرار ایدرسك

والا معجلده متعارف ایله حکم ایدرز اندنصکره باقیده بزم ذکر ایلدیکمز شیئله عمل ایدرز زیرا مرأه
عادتا نفسنی تسلیم ایلمز الا مهرندن برشئ قبض ایتدکدنصکره تسلیم ایدر بونی زیلعی ذکر
ایلدی (بعث الیها شیئا فقالت هدیة وقال مهر فالقول له مع یمینه) زوج مرأه یه برشئ ارسال ایلدکده
اندنصکره اختلاف ایلسه لر پس مرأه اول شئ هدیه در دیدی وزوج مهردر دیدی پس قول
یمینی ایله زوجکدر اکر مرأه نك بینه سی اولمازسه زیرا زوج تملیك ایدیجیدر پس تملیك جهتیله
زوج اعرف اولدی نته کیم تملیکی انکار ایلسیدی اعرف اولدیغی کبی نته کیم چان زوج
بوشیئی بن سکا امانت قودم دیسیدی مرأه بلکه بکا هبه ایلدك دیسیدی وظاهر اولان بودرکه
زوجك شاهدلری اولدیغی ایچونکه زیرا تحقیق اداء مهر واجبدر واهدا تبرع ایمدی ظاهر
بودرکه تحقیقا زوج ذمتندن واجبی اسقاط ایلمکده سعی ایدر (الا فیما هیئ للاکل) مکر زوجك
مرأه یه ارسال ایلدیکی شئ اکل ایچون اوله زیرا اکل ایچون حاضرلنان طعام اکمك کبی
وبشمش لحم کبی برحالله مهر اولماز زیرا ظاهر حال زوجی تکذیب ایدر پس اکل ایچون اولان
شیده قول مرأه نکدر واما سائر اموال آز اولور مهر اولور وآز اولور هدیه اولور پس زوج ایچون
بیان لازمدر (خطب بنت رجل و بعث الیها شیئا ولم یزوجها ابوها فما بعث للمهر یسترد قائما)
برکیمسه بر رجلك قزینی طلب ایدوب واول قزه برشئ کوندرسیدی وقزك باباسی اول قزی تزویج
ایتمسیدی پس مهر ایچون کوندردیکی شیئی عینی قائم اولدیغی حالده کیر ورد ایدر اکرچه
استعمال ایله اول شیئك عینی تغیر اولدی ایسه ده زیرا اول شئ مالك طرفندن استعمال اوزره
مسلطدر پس استعمال ایله نقصان اولان شئ مقابله سنده برشئ لازم کلمز (او هالکا)
یاخود اول شئ هالك اولدیغی حالده قیمتی رد اولنور زیرا اول شئ معاوضه در معاوضه ایسه
تمام اولمادی ایمدی استردادی جائز اولدی (کذا کل ما بعث هدیة وهو قائم دون الهالك
والمستهلك) کذلك جمیع هدیه کوندریلان شئ قائم اولدیغی حالده بویله در واما هالك
ومستهلك اولان بویله دکلدر زیرا انده هبه معناسی واردر بر رجل قزینی برکیمسه یه تزویج
ایلسیدی واول قزی باباسی تجهیز ایلسیدی پس اول قز فوت اولسیدی پس اول قزك باباسی
زعم ایلسیدیکه جهازدن اول قزه ویردیکی شئ امانت اوله وتحقیق اول بابا قزینه اول شیئی
هبه ایلمدی انجق عاریت ویردی پس قول زوجك قولیدر وقزك باباسی اوزره بینه لازمدر
زیرا ظاهر حال زوج ایچون شاهددر زیرا ظاهرده تحقیقا چان بابا قزینی تزویج ایلسیدی
اول قزه جهازی بطریق التملیك ایدیورر و بونده بینه صحیحه قزه جهازی تسلیم ایلدیکی وقتده
بواشیایی قزیمه عاریة اعطا ایلدم دیو اشهاد اولنمقدر یاخود بابا برنسخهٔ معلومه کتابت ایلیوب
وایکی کیمسه قزك اقراری اوزره تحقیقا شو نسخه ده اولان شئ بابامك ملکیدر بنم یدمده اندن
عاریتدر دیو شهادت ایلیه لر لکن بو قضایه صالحدر احتیاطه صالح دکلدر جائزکه قزك
باباسی اول جهازی قزینك صغیره لکی حالنده انك ایچون اشتری ایدیورمك جوازی ایچون ایمدی
بواقرار ایله اول اشیا قزك باباسی ایچون باباسی یمینی ایله حضرت الله بیننده اولماز واحتیاط شو نسخه ده
اولان شئ ثمن معلوم ایله اشترا اولنمقدر اندنصکره تحقیقا قز باباسنی ثمندن ابرا ایلمکدر
فصول عمادیه ده دخی بویله ذکر اولندی (نکح ذمی ذمیة او حربی حربیة ثمة بمیتة او دم او بلا مهر)
بر ذمی بر ذمیه یی یاخود بر حربی بر حربیه یی دار حربده بر میته ایله یاخود دم ایله یاخود بونلره مشابه
برشیئله یاخود بلا مهر نکاح ایلسیدی بلا مهر اولمق مهری نفی ایتمکه محتمل اولور ومهردن سکوت
ایتمکه محتمل اولور و بونلرك ایکیسنده دخی انلرك اعتقادلرینه رجوع اولنور (وهو جائز عندهم) حال بوکه
بو صورتلرده نکاح کفارك قاتنده جائزدر (فوطئت او طلقت قبله او مات) پس اول دخی

ذمیه یی وطئ ایتسیدی یاخود وطئدن اول تطلیق ایتسیدی یاخود اول ذمیه نك زوجی مرد
اولسیدی (فلامهر لهـا) پس اول ذمیه ایچون مهر یوقدر یعنی نکاح صحیحدر مهر واجب
اولماز بو امام اعظم قتندهدر و بو قول ایکی حربیده امامینك قولیدر واما ایکی ذمی بیننده اول ذمیه
ایچون مهر مثلی واردر اکر ذمی اوزرینه داخل اولدی ایسه یاخود ذمی اول ذمیهدن اول
اولدی ایسه و اکر قبل الدخول تطلیق ایتـدی ایسه اول ذمیه ایچون متعه واردر اولکه
قول شافعیدر و امام زفر قتنده ذمیینده اولدیغی کبی حربیینده دخی حربیه ایچون مهر مثلی
واردر زیرا خطاب عموم اوزرهدر ونکاح بغیر مال مشروع اولمدی وامامین ایچون علت اولدرکه
تحقیقا اهل حرب احکام اسلامی ملتزم دکللردر وولایت الزام دارینك تباینی ایچون منقطعهدر
اهل ذمت بونك خلافی اوزرهدرکه زیرا احکام ذمت اوزره جاریهدر و امام اعظمـك علتی
اولدرکه تحقیقا مهر حق اللهدر وکافر دخی بونکله مخاطبدر وسائر احکام بونك خلافیدر ایمدی
نکاح صحیح اولدی زیرا انلری بزدین ایدندکلری شیئی ترك ایتدرمکله امر اولندق و بزم ذکر
ایلدیکمز شیئ ایچون مهر واجب اولمدی (وان نکحها بخمر او خنزیر معین فاسلما او اسلم احدهما
فلها هو وفی غیر المعین قیمة الخمر فیها ومهر المثـل فیه) واکر ذمی ذمیه یی خمر ایله یاخود
خنزیر معین ایله نکاح ایتسیدی پس ایکیسیده یاخود ایکیسندن بری اسلامی قبول ایتسیدی
زوجه ایچون معین اولان شی واردر ومعینك غیریده یعنی خمرده قچان مهر مسما خمر اولسیدی
ذمیه ایچون خمرك قیمتی واردر یاخود خنزیرده یعنی قچان مهر مسما خنزیر اولسیدی اول ذمیـه
ایچون مهر مثـل واردر زیرا خمر انلر قتنده مثلیدر سرکه بزم قتمزده مثلی اولدیغی کبی پس
خمرك اخذی مسلمه حلال اولماز پس خمرك قیمتی واجب اولمسی خمردن اعراض ایچون اولور
واما خنزیر انلر قتنده قیمی اولان ذواتدندر بزم قتمزده قیون قیمی اولدیغی کبی پس قیمت خنزیرك
واجب اولمسی اندن اعراض اولماز ایمدی خنزیردن اعراض ایچون مهر مثـل واجب اولور

❊) باب نکاح الرقیق والکافر (❊

بو باب قوللك وکافرك نکاحی بیاننده در (وقف نکاح القن) قوللك نکاحی موقوف قلندی رقیق کلا
و بعضا مملوکدر وقن کلا مملوك اولاندر (والمکاتب والمدبر والامة وام الولد باذن المولی) ومکاتبك
ومدبرك وجاریهنك وام ولدك نکاحلری مولاسنك اذنیله موقوف قلندی و بو عبارت کنزك عبارتندن
احسندر اولکه لم یجز نکاح العبد لانه جائز لکنه موقوف عبـارتیدر معناسی عبدك نکاحی
جائز اولمادی انکیچون جائز اولدیکه زیرا اول نکاح جائزدر لکن موقوفدر دیمکدر (ان اجاز
نفذ وان رد بطل) اکر مولی اجازت ویررسه نکاح نافذ اولور واکر رد ایدرسه باطل اولور
(فان نکحوا به) پس اکر ذکر اولنانلردن هر بری اذن مولی ایله نکاح اولنسیدی (فالمهر والنفقة
علیهم) بو تقدیرجه مهر ونفقه قن وقنك غیری اوزرهدر (و بموتهم یسقط)وانلرك موتیله مهر
ونفقه ساقط اولورلر محل استیفا فوت اولدیغی ایچون (والمهر علی القن بعد العتق ان بغیر
الاذن) ومهر بعد العتق قن اوزرهدر اکر بغیر اذن نکاح اولدی ایسه مهر قنك رقبهسنه
تعلق ایدر زوجهدن ضرری دفع ایچون زیرا قنك ذمتی ضعیفهدر پس اکر قنك رقبهسنه متعلق
اولمسیدی تحقیق زوجه ضرر ایدردی شول قن که مولاسنك اذنسز تزوج ایتسیدی مرأه اوزره
داخل اولسیدی بونك خلافیدر شول جهتله که اول قن مهر سببیله بیع اولنماز بلکه بعد العتق
مطالبه اولنور تکیم قچان قن اقراریله دین الزام ایلسیدی بعد العتق مطالبه اولندیغی کبی
(فیبـاع فیه مرة) یعنی نکاحی اذن مولا ایله اولوب مهر رقبهسنه متعلق اولدقده برکره بیع
اولنور (فان لم یف) اکر رقبهسی دیننه وفا ایتمزسه ثانیا بیع اولنماز (بل طولب بعد العتق)

بلکه

بلکه بعد العتق باقیسی ایله مطالبه اولنور زیرا بو بیع جمیع مهر ایچون بیعدر (ویباع فیهـا
مرارا) وعبد نفقهده مرارا بیع اولنور زیرا نفقه ساعة فساعة واجب اولور پس جمیع نفقه ایله
بیع واقع اولماز ایمدی بو ذکر اولنان قول اجنبی تزوج ایتدیکی وقتدهدر واما قچان مولی کندو
ملك جاریهسنی قولنه تزویج ایتسیدی مشایخ انده اختلاف ایلدیلر انلردن بعض مهر واجب
اولور بعده ساقط اولور زیرا مهرك وجودی حق شرعیدر دیدی وانلردن بعضی مهر واجب
اولماز مولی ایچون کندی قولی اوزره مهرك واجب اولمسی محال اولدیغیچون دیدی و محـال
اولمغه علت مهر واجب اولمق جهتنـدن مولی ایچون مولی اوزره اقتضـا سید ربن دیرمکه
قول ثانی یی تأیید ایدرکه تحقیقا وجوب مهر ایچون مقید اولان نص کریم عبده متنـاول اولماز
اولکه حق تبـارك وتعالینك ❊ واحل لکم ماوراء ذلکم ان تبتغوا باموالکم ❊ قول شریفیدر
پس بو آیت کریمه ارباب اموال ایچون خطابدر عبد ایسه ماله مالك دکلدر (والآخران یسعیان)
یعنی مکاتب ومدبر مهر ونفقهده سعی ایدرلر زیرا بو ایکیسی کتابت وتدبیرك بقاسیله بر ملکدن
بر ملکه نقله محتمل اولمازلر (وبکسبه) برقبته اوزره عطفدر یعنی مولانك اذنیله نکاح اولنان
قنك مهری کسبنه متعلق اولور (بعد مافضل من دین التجارة) کسبی تجارت دیننـدن
فضله قالدقدنصکره متعلق اولور زیرا تجارت دینی مهر دینی اوزره مقدمدر (ان ثبت المهر
باقرار المولی) شول شرطله که اکر مهر مولانك اقراری ایله ثابت اولدیسه (وان بالبینة تساوی
المرأة الغرماء) واکر مهر بینه ایله ثابت اولورسه مرأه مهرنده غرمایه یعنی داینلره مساوی
اولور کتاب تحفهده بویله ذکر اولندی (قوله طلقها رجعیة اجازة) بلا اذن مولی تزوج ایدن
عبد ایچون مولاسنك سن بو مرأهیی طلاق رجعی ایله تطلیق ایله دیو امر ایلدیکی قولی اجازتدر
زیرا طلاق رجعیه اولماز الا نکاح صحیحده اولور ایمدی مولانك طلاق رجعیه ایله تطلیق ایله
دیدیکی اجازت اولور (لا طلقها او فارقها) یالکز تطلیق ایله یاخود مفارقه ایله دیمسی رجعیه
ذکر ایتمکسزین اجازت اولماز طلقها او فارقها قولنك رد معناسنه احتمالی ایچون زیرا بو عقدك
ردی ومتارکهسی طلاق ومفارقت تسمیه اولنور و بو معنا ایسه عبد متمردك حالنه الیقدر یاخود
ادنیدر ایمدی رد اوزره اولیدر (والاذن بالنکاح یتناول الفاسد ایضا) وعبد ایچون نکاحله
اذن نکاح فاسدهده متناول اولور نکاح صحیحه متناول اولدیغی کبی و بو نکاح فاسده متناول
اولمق امام اعظم قتندهدر وامامین نکاح فاسده اذن متناول اولماز دیدیلر وثمرهٔ خلاف ایکی
امرده ظاهر اولور مصنف امر اولی (فیباع لمهرها ان وطئها) قولیله ذکر ایلدی یعنی عبد
نکاح فاسد ایله تزوج ایلدیکی مرأهنك مهری ایچون بیع اولنور یعنی قچان عبد بر مرأهیی نکاح
فاسد ایله تزوج ایدوب واول مرأه اوزره داخل اولسیدی امام اعظم فی الحال عقد لازم کلور
دیدی پس انده بیع اولنور وامامین قتنده مطـالبه اولنماز الا بعد العتق مطالبه اولنور دیدیلر
وامر ثانیی مصنف (ولو نکحها ثانیا او اخری بعدها ولو صحیحا وقف علی الاذن) قولیله ذکر
ایلدی واکر عبد مرأهیی ثانیا نکاح ایتسیدی یاخود بر مرأهٔ اخری نکاح ایتسیدی اکرچه کیم
نکاح صحیح ایسهده اذن اوزره موقوف اولدی یعنی قچان عبد بر مرأهیی نکاح فاسد ایله تزوج
ایتسیدی واول مرأه اوزره داخل اولسیدی امام اعظم قتنده اذنه منتهی اولور اما امامین قتنده
اولماز حتی اول مرأهیی ثانیا نکاح ایتسیدی یاخود نکاح صحیح ایله بر آخر مرأه نکاح ایتسیدی
امامین قتنده صحیح اولور امام اعظم قتنده صحیح اولماز بلکه اذن اوزره موقوف اولور
(زوج عبـدا له مأذونا مدیونا صح وساوت المرأة غرماءه فی مهر مثلهـا) بر کیمسه عبدنی
تزویج ایلسه عبـد تجارته مأذون و مدیون اولدیغی حالده نکاح صحیح اولدی ومرأه اول

عبد مديونك داينلرينه مهر مثلنده مساويه اولدى اما نكاحك صحتى اول نكاح ملك رقبه اوزره
مبنى اولمغله در ايمدى مولى انى حفظ ايچون نكاح جائز اولور واما صحت مهر نكاحده نزاع
اولمديغى سببله حكما اول عبده لازم كلديكى ايچوندر زيرا نكاح بلامهر مشروع دكلدر
بوصورت مثليده پس اكر مولى اول عبدى مهر مثلندن اكثر اوزره تزويج ايتسيدى بوتقديرجه
مهر مثلندن زياده سى غرمانك استيفاسندنصكره مطالبه اولنور دين صحت ايله دين مرض كبى
(من زوج امته لايجب عليه التبوئة) بركيمسه جاريه سنى تزويج ايلسيدى اول كيمسه اوزرينه
تبوئه واجب اولماز وتبوئه اول جاريه ايله زوجى بينى تخليه ايدوب ومولى اول جاريه يى
استخدامده ايلمك معناسنه در تبوئه مصدردر بوأته منزلا و بوأت له دينور چفان منزل
حاضر لنمش اولسيدى ومولى ايچون اكرچه منزل حاضر ايتمك واجب اولمدى ايسه ده لكن تبوئه
مولايه مستند اولور مولانك تبوئه دن تمكنى ايچون واكر تبوئه مولى ايچون واجب اولمدى ايسه
(فتخدمه) اول جاريه مولاسنه خدمت ايدر وتبوئه مولى اوزره انكيچون واجب اولمديكه
زيرا حق مولى زوجدن اقوادر زيرا مولى جاريه نك ذاتنه ومنافعنه مالك اولور زوج بونك
خلافيدر واكر تبوئه مولى اوزره واجب اولسيدى تحقيقا مولانك استخدامده حقى باطل
اولوردى زوجك وطئده حقى استخدام ايله باطل اولماز (يطأ الزوج ان ظفر لكن بها النفقة
والسكنى) زوج جاريه يه ظفر بولدقجه وطئ ايدر لكن تبوئه ايله نفقه وسكنى زوج اوزره
واجب اولور زيرا زوج اوزره نفقه وسكنانك واجب اولمسى احتباسك جزاسيدر
(وصح الرجوع بعدها) واندنصكره رجوع صحيح اولدى يعنى اكر ولى تبوئه دنصكره
جاريه سنى استخدام مراد ايدرسه ولى ايچون جاريه نك رجوعى صحيح اولور زيرا ولينك حقى
تبوئه ايله ساقط اولمازنه كيم نكاحله ساقط اولمديغى كبى (وسقطت به) وجاريه نك تبوئه دن
مولاسنه رجوعيله زوجدن نفقه ساقط اولدى مرور ايدن شئ ايچونكه تحقيقا نفقه جزاء
احتباسدر پس چفان احتباس مرأه زائل اولسيدى نفقه ساقط اولور (ولو خدمته بلا استخدام لا)
واكر مولا جاريه يى طلب ايتمكسزين جاريه مولاسنه تبوئه دنصكره خدمت ايتسيدى زوجدن نفقه
ساقط اولماز (وله اجبار عبده وامته على النكاح) وولى ايچون عبدينك وجاريه سنك نكاحى اوزره
جبر ايلمسى جائزدر و بومقامده اجبارك معناسى عبدك وجاريه نك رضالرى اولمقسزين انلر اوزره
ولينك عقد نكاحنك نافذ اولمسيدر وشافعى رحمه الله عليه قتنده عبده اجبار يوقدر و بو امام
اعظم وابى يوسفدن روايتدر واجبارك جائز اولمسنه سبب اولدركه زيرا ولينك رقبه و يدا مملوكيدر
پس ولى ملكنه صيانة اول عبدده اولان تصرفك كلبسى اوزره مالك اولور (و يسقط المهر بقتله
امته قبل الوطئ) ومولى آخره تزويج ايلديكى جاريه سنى زوجى وطئ ايتمزدن اول قتل ايتسيدى
زوجدن مهر ساقط اولور بو امام اعظم قتنده در امامين جاريه نك حتف انفها موتنه اعتبار ايله
زوجدن مهر ساقط اولماز زيرا مقتول اجليله ميتدرد يديلر واما امام اعظمك علتى زيرا تحقيقا مولى زوج
اول جاريه يه واصل اولمسيله معقود عليهك تقررندن اول معقود عليهى اتلاف ايلدى ايمدى
زوج اوزره مولى انى اخذ ايلمك ايچون برشئ واجب اولمازنه كيم مولا چفان اول جاريه يى بيع
ايتسيدى ومشترى اول جاريه ايله شهردن كتسيدى ياخود دخولدن مقدم اول جاريه يى مشترى
اعتاق ايتسيدى پس اول جاريه دخى زوجدن فرقت اختيار ايتسيدى ياخود مولى اول جاريه يه
زوج واصل اولمازدن اول برموضعه جاريه يى غايب ايتسيدى زوج اوزره مهردن برشئ لازم كلديكى
كبى وقتل احكام دنيا حقنده اتلاف قلنديكه حتى قصاص وديت وارثدن محروم اولمق واجب اوله
هدايه ده وكافيده و بونلرك غيريده بويله ذكر اولندى وصدر الشريعه رحمه الله عليه لانه عجل

بالقتل

بالقتل باخذ المهر فيجوزى بالحرمان ديدى يعنى زيرا مولى قتل ايله تعجيل ايتدى اخذ مهر ايچون ايمدى
ارثدن حرمانله جزا اولندى اقول بن ديرمكه مهر ساقط اولماز بونده بحث واردر زيرا سقوط
مهرك علتى مولانك ارثدن حرمانى قاتل اولديغى ايچون اوليدى بعد الدخول قتل ايلدكلده مهر اخذ
ايتمك لازم كلوردى حال بوكه بعد الدخول قتلده مهرى احذ ايدر وصدر الشريعه بوقولدنصكره
وانما قال قبل الوطئ لان بعد الوطئ المهر واجب فى صورتين ديدى يعنى وطئدن اول ديمسى انكيچوندر
كه زيرا وطئدنصكره ايكى صورتده دخى مهر واجب اولور (لا بقتل الحرة نفسها قبله) حره نك وطئدن
اول كندو نفسنى قتل ايلمسيله مهر ساقط اولماز امام زفر بونك خلافنده در وديركه مرأه قبل التسليم مبدلى
فوت ايلدى پس بدلك فوتى مولانك جاريه سنى قتلى كبيدر وبزم ايچون علت بودركه تحقيقا كيمسه نك
كندو نفسى اوزره حياتى احكام دنياده اصلا معتبر دكلدر و بواجلدن چفان بركيمسه نفسنى
قتل ايتسيدى غسل اولنور واوزرينه نماز قلنور (وله الاذن فى العزل) ومولا ايچون عزلده
اذن واردر جاريه نك مولاسى زوجنه عند الوطئ منيسنى عزل ايتمكه اذن واردر جاريه نك كندو
ايچون عزله اذن يوقدر زيرا عزل ولد حدوثندن منعدر حدوث ولد ايسه جاريه نك مولاسى حقيدر
(وخيرت امة ومكاتبة عتقت ولو تحت حر) واعتاق اولنان جاريه ومكاتبه ومدبره وام ولد
تخيير اولندى برابردر كرك ذكر اولنانلرك نكاحى رضالرى ايله اولسون وكرك رضالرى اولمدين
اولسون پس اكر منكوحه عبدك نكاحى تحتنده بولندى ايسه ده اتفاقا انك ايچون خيار عتق
واردر عارى رفع ايچون يعنى ديلرسه اول نكاحى فسخ ايدر وديلرسه قبول ايدر اول عاركه حره نك
عبد ايچون فراش اولمسيدر واكر مرأه حرك تحت نكاحنده اولورسه ده انده شافعينك خلافى واردر
(نكح عبد بلا اذن فعتق نفد النكاح) برعبد مولاسنك اذننسز برمرأه نكاح ايتسيدى پس مولاسى
آنى اعتاق ايلسيدى نكاحى نافذ اولور يعنى نكاح صحيح اولور وكذلك بلا اذن نكاحدنصكره مولاسى
اول عبدى بيع ايتسيدى ومشترى نكاح ايچون اذن ويرسيدى نكاح صحيح اولور (كذا الامة) كذلك
برجاريه مولاسنك اذننسز نفسنى آخره تزويج ايتسيدى مولاسى انى اعتاق ايتسيدى اول جاريه نك
نكاحى صحيح اولور زيرا اول جاريه اهل عبارتدر ونفوذ نكاحك امتناعى حق مولا ايچوندر
حال بوكه حق زائل اولدى (بلا خيار لها) اول جاريه ايچون خيارسز زيرا نكاح عتقدنصكره نافذ
اولدى ونفاذدنصكره اول جاريه اوزره ملك زياده اولمدى پس خيار بولنمادى ايمدى
خيار عتق ثابت اولمازنه كيم بعد العتق تزوج ايتسيدى خيار ثابت اولماديغى كبى (فلو وطئ قبله
فالمسمى له) پس اكر زوج جاريه يى قبل العتق وطئ ايتسيدى مهردن تسميه اولنان اكر مهر
مثلدن زياده ايسه جاريه نك مولاسيچوندر (او بعده فلها) ياخود زوج جاريه يى بعد العتق وطئ
ايتسيدى تسميه اولنان مهر جاريه ايچوندر يعنى اكر جاريه مولاسنك اذننسز نفسنى آخره
بيك اقچه مهر اوزره تزويج ايتسيدى بعده اول جاريه يى مولاسى آزاد ايتسيدى
پس اول بيك اقچه مهر جاريه مولاسى ايچوندر زيرا زوج انك مملوكه سنك منفعتندن استيفا ايلدى
پس بدل اول جاريه نك مولاسى ايچون واجب اولدى واكر زوج جاريه اوزره مولاسى انى آزاد
ايدنجه داخل اولسيدى پس بوتقديرجه مهر جاريه ايچوندر زيرا زوج جاريه نك كندى مملوكه سى
اولان منفعته استيفا ايلدى ايمدى بدل استيفا جاريه ايچون واجب اولدى معلوم اولسونكه
تحقيقا عبدك اعتاقنه مالك اولميان كيمسه اول عبدك تزويجنه مالك اولماز جاريه بونك خلافى
اوزره در پس باباوده وولى ووصى وقاضى وكاتب وشريك مفاوض جاريه نك تزويجنه مالك اولورلر
وعبد مأذون وشركة عنانله شريك عبدك اعتاقنه مالك اولميانلر جاريه نك تزويجنه ده مالك
اولمازلر (من وطئ امة ابنه فولدت منه فادعاه ثبت نسبه وهى ام ولده وعليه قيمتها لا مهرها وقيمة الولد

بر كيمسه اوغلونك جاريه‌سنى وطئ ايتسيدى پس اول جاريه اندن ولد كتورسيدى واول كيمسه
بو ولد بندندر ديو ادعا ايتسيدى اول ولدك نسبى ثابت اولور واول جاريه انك ام ولدى اولور
وجاريه‌نك قيمتى اول كيمسه اوزرينه‌در مهرى دكلدر يعنى عقرى اول كيمسه اوزره دكلدر وولدك
قيمتى دخى اول كيمسه اوزره دكلدر برابردر كرك بابا شبهه ادعا ايتسون ياخود باباسنى اوغلو انده تصديق
ايلسون كركسه تصديق ايلمسون ايمدى نسب انكيچون ثابت اولمسى چونكه جاريه وقت علوقدن
وقت دعوته وارنجه اوغلونك ملكنده اولورسه در زيرا ملك ثابت اولماز الاوقت علوقدن
استناد طريقيله ثابت اولور پس بابا ولايتنك قيامى وقت علوقدن وقت دعوته دكين استدعا
ايدرو بو واقعدركه زيرا بابا ايچون حاجت وقتنده كندى نفسنه صيانة اوغلو مالنك تملكى ايچون
ولايتى واردر حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك * انت ومالك لابيك وماؤه جزؤه
* قول شريفى ايچون يعنى سن وسنك مالك بابانك ايچوندر وبابانك صويى بابانك جزئيدر يوردى
ايمدى بو حديث شريف موجبنجه اينك مالى ضايع اولمسندن زياده بابانك حفظى واجب اولدى
ايمدى بو اجلدن اوغلنك جاريه‌سنى تمليك ايدر ولد حاصل ايلمك ايچون زيرا بابا ولد حاصل ايتدكى
ملكدن خالى قلسيدى اوفعلى لغو ايدردى وچونكه بابا اول جاريه‌يى تمليك ايتسيدى اوغلو ايچون
اول جاريه‌نك قيمتنه غريم اولوردى زيرا بابانك حاجتى كامله دكلدر زيرا حاجت ضرورات بقادن
دكلدركه كامله اوله ايمدى بو اجلدن اوغل باباسنه ولد حاصل ايتمك ايچون جاريه‌سنى اعطى
ايتمك ايچون جبر اولنماز پس حاجت قائم اولديغى ايچون بابا ايچون تمليكى واجب قلارز
وضرورتك عدميچون قيمتى واجب قلارز ولدك مالنه صيانت ايچون وعقر واجب اولماديكه
زيرا وطئ بابانك ملكنده واقع اولدى وولدك قيمتنه ضامن اولمديكه زيرا ملك استيلادك ماقبلنه
مستند اولدى اول ولد حرا علوق اولدى (كذا الجد بعد موته) كذلك احكام مذكوره ده بابانك
موتندنصكره جد دخى بابا كبيدر (ولو زوجها اباه) اكر اوغل جاريه‌سنى باباسنه تزويج ايتسيدى
واول جاريه بابادن ولد كتورسيدى (لم تصر ام ولده) اول جاريه بابانك ام ولدى اولماز زيرا
اول جاريه بابانك ملكنه انتقالى بابانك ماسنه صيانت ايچوندر ايمدى تحقيق بابانك ملكنه انتقالسز
مصون اولدى پس انتقال ملكه حاجت يوقدر (ويجب المهر لا القيمة) وبابا نكاحى التزام
ايتديكيچون مهر واجب اولور ملك رقبه اولماديغى ايچون جاريه‌نك قيمتى واجب اولماز
(وولدها حر) واول جاريه‌نك ولدى حردر زيرا اول ولدك مولاسى قرنداشيدر اكا مالك اولدى
پس قرنداشنه اكا مالك اولمغله اول ولد آزاد اولوب حر اولدى (حرة قالت لمولى زوجها اعتقه
عنى بالف فاعتق فسد النكاح) بر حره مرأه زوجنك مولاسى اولان كيمسه‌يه زوجى
بندن بيك اقچه ايله اعتاق ايله ديسيدى پس زوجك مولاسى دخى انى اعتاق ايتسيدى نكاح فاسد اولور
وكذلك تحت نكاحنده جاريه اولان كيمسه جاريه‌نك مولاسنه جاريه‌كى بندن بيك اقچه ايله اعتاق ايله
ديدكده جاريه‌نك مولاسى انى اعتاق ايتسيدى اول جاريه‌نك نكاحى فاسد اولور ومسئلهٔ اولى‌ده
مهر ساقط اولور مرأه‌نك عبدى اوزره مهرك واجب اولمسى محال اولديغى ايچون ومسئلهٔ ثانيه ده
مهر ساقط اولماز وامام زفر قتنده نكاح فاسد اولماز ملكك عدمى ايچون وخلافك تحقيق اولدركه
بدل چونكه ذكر اولنسيدى بزم قتمزده اقتضا ايله ملك ثابت اولور پس جاريه زوجك مولاسنه
زوجمى بكا شو قدر اقچه ايله بيع ايله بعده بندن اعتاق ايله ديمسى كبى اولور ومولانك اعتاق ايلدم ديمسى
سكا بيع ايلدم وسنك طرفكدن اعتاق ايلدم ديمسى منزله سنده‌در پس چونكه اقتضاء ملك ثابت
اولسيدى نكاح فاسد اولور وامام زفر اقتضا ايله ملك ثابت اولور ديمز پس انك قتنده
نكاح فاسد اولماز وبونك تحقيقنك تمامى اصولده مذكوردر (والولاء لها ويقع

عن

عن كفارتها ان نوت) واول آزاد اولان عبدك حق ولاسى اول حره ايچوندر واعتاق اول حره‌نك
كفارتندن واقع اولور اكر حره كفارته نيت ايدرسه (ولو تركت البدل لم يفسد) اكر مرأه بدلى ترك
ايتسيدى يعنى بيك اقچه ايله ديمسيدى نكاح فاسد اولماز ملكك عدمى ايچون (والولاء له) وبو تقديرجه
حق ولا اول عبدك مولاسى ايچوندر زيرا معتق عبدك مولاسيدر بو قول امام اعظم وامام محمد
رحمهما الله قتنده‌در بوندنصكره وقتاكيم مصنف نكاح رقيقك بياندن فارغ اولدسه نكاح
كافرك بيانه شروع ايدوب (اسلم المتزوجان بلا شهود او في عدة كافر معتقدين ذلك اقرا عليه)
ديدى كفرلرى حالنده بلاشهود تزوج ايلين ياخود زوجه بر كافرك عدتنده ايكن تزوج ايلين ايكى كافر
وكافره اسلامه كلسه‌لردى ذكر اولنديغى اوزره نكاحه اعتقاد ايدنجى اولدقلرى حالده اول نكاح اوزره
ابقا اولنورلر (ولو كانا محرمين او اسلم احد المحرمين) واكر اسلامه كلان زوجين بر برلرينه محرم اولسيدلر
ياخود ايكى محرمك برى اسلامه كلسيدى (او ترافعا) ياخود مرافعه ايلسه‌لردى يعنى زوج وزوجه حال
كفرلرنده امرلرين يعنى تفريق اوزره اتفاقلرين بزه عرض ايلسه‌لر (فرق بينهما) اول ايكيسنك بينلرى
تفريق اولنور اول محرميت ايله محليت معدوم اولديغيچون وشول تزويج كه محله راجع اولوروانده
ابتداء بقا مساوى اولور ذكر اولنان بونك خلافيدر (وبمرافعة احدهما لا) واكيسندن برينك مرافعتى ايله
تفريق اولنماز زيرا ايكسندن برينك مرافعتى آخرك حقنى ابطال ايلمز اول آخرك احكام اسلامى
التزام ايلمديكى ايچون واول آخر ايچون ولايت الزامده يوقدر اما چونكه ايكسندن برى اسلامى
قبول ايتسيدى بونك خلافى اوزره‌در زيرا اسلام عالى‌در الحق اولماز (الولد يتبع خير الابوين دينا)
ولد دين جهتندن ابوينك خيرلو اولانه تابع اولور پس اكر ايكسندن برى مسلم اولورسه ولد دخى مسلم
اولور ياخود برى كتابى وبرى مجوسى اولورسه ولد كتابى اولور زيرا كتابى اول ولد ايچون انفعدر
بو ذكر اولنان دار اسلامده ياخود ايكيسيده دار حربده ياخود صغير دار اسلامده ووالدى دار حربده
اسلامه كلديكى تقديرجه‌در زيرا اول ولد حكما دار اسلام اهلندندر واما چونكه ولد دار حربده باباسى
دار اسلامده اسلامى قبول ايتسيدى ولد اكا تابع اولماز ومسلم دخى اولماز زيرا اول ولدك والدى
دار حرب اهلندن قلنمق ممكن اولماز عكسى بونك خلافيدر بونى زيلعى ذكر ايلدى (والمجوسى
ومثله شر من الكتابى) ومجوسى وانك مثللى اولانلر بوت پرست كبى كتابى اولان كافردن شرلودر
زيرا كتابى ايچون دين سماوى واردر دعوى جهتندن وبو اجلدن كتابينك بوغازلديغى يينور
وكتابى اولانلرك مسلمين ايچون نسالرينه نكاح دخى جائز اولور ايمدى مجوسى شرلى اولدى حتى مجوسى
ايله كتابى بيننده ولد حاصل اولسيدى ولد تبعيت بوندن كتابى اولور (وفى اسلام احد الزوجين
المجوسيين او امرأة الكتابى يعرض الاسلام على الآخر فان اسلم فهى له والا فرق) زوجين مجوسيلردن
برينك ياخود كتابينك مرأه سنك اسلامنده آخر اوزره اسلام عرض اولنور قبول ايدرسه اول زوجه
انكدر اكر اسلامى قبول ايتمزسه بعد الاباء تفريق اولنور بو قول كنزك چونكه احد زوجين اسلام قبول
ايتسيدى آخر اوزره اسلام عرض اولنور قولندن احسندر زيرا بو قول ايكى مجوسى ده مستقيم
اولور زيرا مطلقا ايكسندن برينك اسلاميله ايكيسنده بعد الاباء يعنى اسلامدن اعراض ايتدكدنصكره
تفريق اولنور واما چونكه ايكسيده كتابى اولورسه پس اكر زوجه اسلامى قبول ايدرسه
زوج اوزره اسلام عرض اولنور اكر زوج دخى اسلامى قبول ايدرسه زوجه‌يه تعرض اولنمز
ابتداء مسلم ايچون كتابيه‌نك تزوجى جائز اولديغى ايچون وكذلك چونكه زوجه كتابيه اولوب زوج
مجوسى اولوب زوج اسلامى قبول ايدرسه ينه زوجه‌يه تعرض اولنماز بزم ذكر ايلديكمز علة ايچون
(واباؤه طلاق لا اباؤها) زوجك اسلامدن اباسى طلاقدر زوجه‌نك اباسى طلاق دكلدر يعنى
تحقيقا قاضى چونكه بينلرين تفريق ايلسيدى اسلامدن ابا رجل طرفندن اولورسه تفريق

طلاق اولور اكر مرأه طرفندن اولورسه تفريق فسخ اولور طلاق اولماز زيرا طلاق رجالدندر نسادن
دكلدر (ولامهر فى هذا) ومرأه نك ابا ايتمسنده مهر يوقدر (الا الموطوءة) مكر كه اول مرأه رجلك
موطوءه سى اوله زيرا موطوءه اولميان مرأه بدلك تأكدندن اول بدلى فوت ايلدى پس رده ومطاوعته
مشابه اولدى واما زوجك اباسى صورتنده اكر مرأه موطوءه اولورسه اول مرأه ايچون كلى مهر
واردر موطوءه اولمازسه نصف مهر واردر زيرا بو صورتده تفريق قبل الدخول طلاقدر (ولو كان
ذلك ثمه) واكر ايكى مجوسينك برينك ياخود مرأه كتابيه نك اسلامى دارحربده اولورسه (لم تبن حتى
تحيض ثلاثا قبل اسلام الآخر فرقت واقع اولماز حتى زوجك اسلامندن اول مرأه اوچ حيض كورمدكجه
زيرا اسلام فرقت ايچون سبب دكلدر وعرض اسلام ولايتك قصورى ايچون متعذردر وفسادى رفع
ايچون فرقتدن دخى لابددر ايمدى بو شرط فرقت اولان اوچ حيضك كچمسى سبب مقامنه قائم اولدى
حفر بئرده اولديغى كبى و بزم اوامرأة الكتابى يعنى ياخود امرأه كتابيه نك اسلامى دارحربده اولسيدى
ديمزه باعث اولدركه زيرا اچان زوج مسلم اولسيدى ومرأه كتابيه اولسيدى پس اول ايكسى نكاحلرى
اوزره در (اسلم زوج الكتابيه لم تبن) كتابيه اولان مرأه نك زوجى اسلامه كلسيدى فرقت واقع
اولماز زيرا اول زوج ايچون ابتداء تزوج جائز اولور ايمدى على حالهما باقى قالملرى اولى اولدى
(تباين الدارين سبب الفرقة لا السبى) ايكى دارك اختلافى سبب فرقتدر اسير اولمق سبب فرقت دكلدر
حتى ايكيسندن برى مسلم اولديغى حالده ياخود ذمى اولديغى حالده بزم داريمزه چيقسه ياخود
كلدكده مسلم اولسه ياخود بزم داريمزده عقد ذمت ايلسه ياخود اسير اولوب كلسه واول كيمسه زوجه سى
اوزره داخل اولسه ايكيسى بيننده فرقت واقعه اولور واكر ايكيسى معا اسير اولوب كلورلرسه فرقت
واقعه اولماز وامام شافعى رحمه الله قتنده سبب فرقت اسير اولمقدر تباين دارين دكلدر
(حائل هاجرت) حائل حاملك ضديدر يعنى حامل اولميان بر مرأه دارحربدن مسلمه اولديغى
حالده ياخود ذميه اولديغى حالده بزه هجرت ايلسه ياخود دار اسلامده اسلام قبول ايلسه
ياخود دار اسلامده ذميه اولسه (تنكح بلا عدة) عدتسز نكاح اولنور اما ذكر اولنان مرأه
حامل اولسه وضع حملندن اول نكاح اولنماز نكاحك جائز اولمسنك وجهى حق تبارك وتعالينك
* فلا جناح عليكم ان تنكحوهن * قول شريفيدر مهاجره نك نكاحنى مباح ايلديكى محلده
ونكاحك بعد العدة ايله قيد اولنماسى نص اوزره زياده در ونص اوزره زياده ايسه نسخدر
نتكيم اصولده تقرير اولندى (ارتداد احدهما فسخ عاجل) زوجيندن برينك العياذ بالله تعالى
مرتد اولمسى نكاح ايچون فسخ عاجلدر حكم حاكم اوزره موقوف دكلدر يعنى فى الحال بينونت
واجب اولور و بو نكاحك فسخ اولمسنده فائده اولدركه تحقيقا عدد طلاق بونكله منتقض اولماز
ايمدى بو ذكر اولنان امام اعظم وابو يوسف رحمهما الله تعالى قتنده در وامام محمد
رحمه الله ديديكه اكر مرتد اولان مرأه اولورسه ذكر اولنديغى كبيدر اكر مرتد للك زوجدن
اولورسه طلاقدر (فللموطوءة كل المهر) پس موطوءه اولان مرأه ايچون كلى مهر واردر
برابردر كرك مرتد للك مرأه دن اولسون كرك زوجدن اولسون زيرا زوجك دخوليله مهر تأكد
ايتدى ايمدى مهرك ساقط اولمسى متصور اولماز (ولغيرها النصف) وموطوءه نك غيريده
مهرك نصفى واردر (لو ارتد) اكر زوج مرتد اولسه زيرا فرقت دخولدن اول زوج طرفندن
اولديغيچون نصف مهر ايجاب ايدر (ولا شىء لو ارتدت) وموطوءه نك غيريسى ايچون مهردن
برشىء يوقدر اكر مرأه مرتد اولورسه زيرا فرقت دخولدن اول معصيتله مرأه طرفندن
اولديغيچون مهرك ساقط اولمسنى ايجاب ايدر (والاباء نظيره) ودار اسلامده اسلامدن ابا
مرتد اولمغك نظيريدر حتى اچان ابا دخولدنصكره اولسيدى اباهرقنغى طرفدن اولورسه

اولسون مهرك كلبسى واجب اولور واكر ابا دخولدن اول اولورسه اكر زوجدن اولورسه
نصف مهر واجب اولور واكر مرأه دن اولورسه مهردن برشى واجب اولماز (ارتدا واسلما
معا لم تبن) اكر زوجين مرتد اولوب ومعا اسلامه كلسه لر فرقت واقعه اولماز (وان اسلما
متعاقبا بانت) ايكيسى بر برينك عقبنجه اسلامه كلسه لر فرقت واقعه اولور زيرا ايكيسندن
برينك اسلامى تقدم ايتسيدى آخر ردتى اوزره باقى قالور ايمدى اختلاف متحقق اولور

) باب القسم (

بو باب قسمك بياننده در قسم قافك فتحى ايله مصدردر قاسم مالى شريكلر بيننده قسمت ايتدى دينور
ماينلرين تفريق ايتدى ونصيبلرين تعيين ايتدى معناسنه ونساء بيننده قسم دخى بوندندر اولكه نسا
قتنده صحبت وموانست ايچوب بيتوتتدن حقلرين اعطا ايتمكدر مجامعتده دكل زيرا مجامعت نشاط
اوزره مبنيدر محبتده اولديغى كبى مجامعتده تسويه اوزره قادر اولنماز (يجب العدل فيه وفى الملبوس
والمأكول) قسمده عدل واجب اولور ولباسده ومأكولده دخى عدل واجب اولور و بو اوج شيدن برنده
نسانك بعضيسنى بعضى اوزره ترجيح جائز اولماز (والبكر والجديدة والمسلمة كاضدادها) و بكر اولانى
وجديده اولانى ومسلمه اولانى اضدادى كبيدر (فيها) يعنى قسم وملبوس ومأكولده (وللحرة ضعف
الامة والمكاتبة والمدبرة وام الولد المنكوحات) ذكر اولنان اشياء ثلثه ده حره ايچون جاريه نك
ومكاتبه نك ومدبره نك وام ولدك منكوحه لرينك ضعفى واردر (و يسافر بمن شاء) وزوج
ديلديكى ايله مسافر اولور يعنى سفرده قسم اعتبار اولنماز حتى زوج ايچون انلردن بريله مصاحبت
ايلمك جائزدر (والقرعة اولى) واول نسانك قلبلرينى تطييب ايچون قرعه ايتمك اولى در (ولها
ان ترجع ان تركت قسمها الاخرى) واول نسادن برى ايچون قسمنى اخرايه ترك ايتدكده رجوع
ايتمك واردر زيرا مرأه اول تركده هنوز واجب اولميان برحق اسقاط ايلدى ايمدى اول حق
ساقط اولماز زيرا اسقاط اولماز الا قائمده اولور پس اول رجوع امتناع جهتندن عاريت
منزله سنده اولور شول حيثيتله كه معير اول عاريتده هرقنغى وقت ديلرسه رجوع ايدر بزم ذكر
ايلديكمز شى ايچون (ولا يسقط بمرضها) ومرأه نك قسمى مريضه اولمسيله ساقط اولماز

) كتاب الرضاع (

بو كتاب رضاعك احكامى بياننده در (هو مص الرضيع من ثدى آدمية)
رضاع لغتده مطلقا ممه بى امك معناسنه در وشرعده رضيع اولان صبينك آدميه ممه سندن
مص ايلمسيدر مصنف آدميه لفظيله قيون واتك امثالنك ممه سندن احتراز ايلدى زيرا صبى
قيون ممه سين امسيدى انك اوزرينه حكم رضاع مترتب اولماز نته كيم عن قريب بيانى كلور
(فى وقت مخصوص هو عنده) وقت مخصوصده امسيدر بو وقت مخصوص امام اعظم قتنده
(حولان ونصف) ايكى بچق سنه در (وعندهما حولان فقط) وامامين قتنده همان ايكى
سنه در وائمه نك اجرت رضاع اوزره اتفاقلرى انك اوزرينه دركه تحقيقا اچان مدت رضاع مطلق
ذكر اولنسيدى ايكى سنه دنصكره بابا اوزره اجرت واجب اولماز بوندنصكره اچان مدة رضاع
بچسيدى رضاعه تحريم تعلق ايلمز حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك * لا رضاع
بعد الفصال * بيورديغى ايچون ومدت رضاعدن اول فطام يعنى ممه دن قطع اعتبار اولنماز الا
امام اعظمدن برروايتده اچان طفل رضاعدن استغنا ايتسيدى اعتبار اولنور وخصاف ذكر
ايلديكه تحقيقا طفل اچان مدتك بچمسندن اول قطع اولنسيدى وطعامله استغنا ايتسيدى رضاع
اولماز واكر استغنا ايلمزسه رضاع ايچون حرمت ثابت اولور و بو ذكر اولنان امام اعظمدن روايتدر
وفتوى دخى بونك اوزرينه در بونى زيلعى ذكر ايلدى (ولا يباح الارضاع بعده) وخلاف اوزره

وقت مخصوصدنصكره ارضاع مباح اولماز زيرا ارضاعك اباحتى ضرور يدر زيرا طفل جزء
آدميدر پس ارضاع بقدر الضرورة تقديرا اولنور (ويثبت به وان قل) و بو ارضاعله حرمت ثابت
اولور اكرچه كيم قليل اولور سه ده وشافعى قتنده حرمت ثابت اولماز الا بش دفعه ده ثابت
اولور كه صبى انك هر برى ايله اكتفا ايدر (امومة المرضعة للرضيع) طفل ايچون آنى ارضاع ايدن
مرأه نك انالغى ثابت اولور (وابوة زوج مرضعة لبنها منه) واول مرضعه نك زوجى كه مرضعه نك
سودى اول زوجدندر طفل رضيع ايچون بابالغى ثابت اولور يعنى رضيع ايچون مرضعه نك
ام اولمسى وزوجنك بابا اولمسى ثابت اولور اكر اول مرضعه نك سودى اول زوجدن ايسه
حتى قچان مرضعه نك سودى اول زوجدن اولمسيدى سودلى مرأه يى بر رجل تزوج ايتمكله
پس اول مرضعه بر صبى يى اول سود ايله ارضاع ايتسيدى صبى ايچون اول رجل بابا اولماز بلكه
رضاع جهتندن طفل اول رجلك ربيبى اولور حتى اول ولد ايچون زوج ثانينك مرضعه نك
غيرى مرأه دن اولان اولادى واخواتى ايله تزويج جائز اولور نسبده اولديغى كبى واول ولد
رضيع مرضعه نك سودى اندن اولان زوج اولى ايچون ولد اولور مادامكه مرضعه زوج
ثانيدن ولد كتورميه پس اكر مرضعه زوج ثانيدن ولد كتورسيدى و بر صبى ارضاع ايتسيدى اول صبى
بالاتفاق زوج ثانينك رضاعا ولدى اولور زيرا سود زوج ثانيدندر بوندنصكره تحقيقا بوقيدك
انتفاسى ابوتك انتفاسنى اقتضا ايدرلكن ابوتك انتفاسندن اول زوجله موطوءه سى اولان
مرضعه بينى مفارقتدنصكره رضيعه ايچون زوج مذكورك نكاحنك جائز اولمسى لازم كلور زيرا
انالرك وطئى قزلرين حرام قيلار اكرچه كيم رضاع جهتيله ده اولورسه نته كيم مرور ايتدى
(فيحرم به ما يحرم بالنسب الا ام اخته واخيه) پس نسبله حرام اولان رضاعله ده حرام اولور
الا رضاعا قزقرنداشك ورضاعا ارقرنداشك اناسى حرام اولماز زيرا نسب جهتندن قزقرنداشك
وارقرنداشك اناسى اولان مرأه اول انادر ياخود باباسنك موطوءه سى اولان انادر بونلرك هر برى
حرامدر ورضاع جهتندن ارقرنداشك وقزقرنداشك اناسى ورضاعا باباسنك موطوءه سى حرام
دكلدر و بو انا اوچ صورته شامله درا ولكيسى نسب جهتندن قزقرنداشك و يا ارقرنداشك اناسيدر
بر رجلك نسبدن قزقرنداشنك رضاعا اناسى اولوب اول رجل رضاعا قزقرنداشنك اناسنى تزوج
ايتمك جائز اولور ايكنجيسى رضاعا قزقرنداشنك و يا ارقرنداشنك نسبا اناسيدر بر رجلك
رضاعا قزقرنداشنك مرضعه لرندن غيرى نسبا اناسى اولوب اول رجل ايچون رضاعا قزقرنداشنك
نسبا اناسنى تزوج ايتمك جائز اولور اوچنجى رضاعا قزقرنداشنك و يا ارقرنداشنك رضاعا
اناسيدر بر برلرينه اجنبيه اولان ايكى صبى وصبيه بر اجنبيه مرأه نك ممه سى اوزره جمع اولوب
وصبيه ايچون رضاعا بر آخر انا اولمقكبيكه اول رجل ايچون رضاعا قزقرنداشنك رضاعا
آخر اناسنى تزوج ايتمك جائز اولور (واخت ابنه) واغلونك قزقرنداشى دخى حرام اولور
زيرا تحقيق اوغلونك نسب جهتندن قزقرنداشى يا كندى قزيدر و ياخود اناسى وطئ اولنمش
ربيبه در الا بونلر رضاع جهتندن حرام اولماز (وجدة ابنه) ودخى اوغلونك جده سى يعنى
نسب جهتندن جده سى حرام اولور زيرا اوغلونك نسب جهتندن جده سى موطوءه سنك
اناسيدر ياخود موطوءه نك اناسنك آناسيدر الا اوغلونك رضاع جهتندر جده سى حرام
اولماز (وام عمه وعمته وام خاله وخالته) عمك وعمته سنك وخالنك وخالته سنك اناسى حرام
اولور زيرا عم وعمته نك انارى جد صحيحك موطوءه سيدر وخال وخالته نك انارى جد فاسدك
انار يدر الا رضاعا عم وعمته نك ورضاعا خال وخالته نك انارى حرام دكللردر (للرجل) بونك
لامى مصنفك ام اخته قولنده كى مستثنايه متعلقدر الى آخره يعنى ذكر اولنان نسالردن هر برى

رجل ايچون حرام اولماز قچان رضاع جهتندن اولورسه (وتحل اخت اخيه مطلقا) رجلك
ارقرنداشنك قزقرنداشى حلال اولور يعنى رجل رضاع جهتندن ارقرنداشنك قزقرنداشنى
تزوج ايلمك جائز اولور نته كيم نسب جهتندن ارقرنداشنك قزقرنداشنى تزوج ايتمك جائز اولديغى كبى
بابادن ارقرنداش كبى كه انادن قزقرنداشى اولسيدى اول قزقرنداشى بابادن اولان ارقرنداش
ايچون تزوج ايتمك جائز اولور (ولا حل بين رضيعى امرأة) بر مرأه نك ايكى رضيعلرى بيننده
حلاللق يوقدر زيرا اول ايكيسى رضاعا قرنداشلردر برابردر كرك اول مرأه انلرى بر زمانده
ارضاع ايلسون وكركسه بر برينه بعيد زمانلرده مختلفه ارضاع ايلسون و برابردر كرك اول ايكيسنى
بر ممه دن ارضاع ايلسون وكرك برينى بر ممه دن و برنيده آخر ممه دن ارضاع ايلسون (بخلاف الشاة)
قيون وقيون امثالى حيوانات آدمى يه مخالفدر شول حيثيتله كه قيونك وقيون امثالى حيوانك
سودى اوزره حكم رضاع مترتب اولماز زيرا تحقيقا حرمت ثابت اولماز الا شبهة جزئيه
واسطه سيله بطريق الكرامه ثابت اولور ورضاعده اصل مرضعه در اندنصكره غيرى يه
تعدى ايدر حال بوكه ولادت جهتندن بهايم ايله آدمى بيننده جزئيت يوقدر كذلك رضاع دخى
يوقدر ايمدى غيرى يه تعدى ايلمز (ولا بين رضيعة وولد مرضعتها) ذكر اولنان كبى رضيعه سى
يعنى ايله مرضعه سنك ولدى بيننده دخى حلاللق يوقدر زيرا بو ايكيسى ذكر اولنان كبى
قرنداشلردر (وولد ولدها) مرضعه نك ولدينك ولدى بيننده دخى حلاللق يوقدر زيرا اول ولدك
ولدى رضيعه نك قزقرنداشى ولديدر (ويحرم لبن البكر) بكرك سودى تحريم ايجاب ايدر زيرا
بكرك سودى سبب نشو ونمادر ايمدى لبن بكر ايله بكرك غيرى اولان نسانك لبنى كبى شبهة بعضيه
ثابت اولور (والميتة) ميت اولان مرأه نك سودى دخى تحريم ايجاب ايدر زيرا ميت اولان مرأه نك
سودى دخى حقيقتده لبندر (كذا المخلوط بماء او دواء او لبن اخرى او لبن شاة اذا غلبت) كذلك
ما ايله ياخود برد وا ايله ياخود بر مرأه اخرانك لبنى ايله ياخود قيون سودى ايله مخلوط اولان لبن قچان لبن
مرأه اكا غالب اولسيدى تحريم ايجاب ايدر زيرا بو ذكر اولنان لبن مخلوطده لحمى بتورمك
وكمكى جمع وتركيب ايلمك وار در باب رضاعده معتبر اولانده بودر (لا المخلوط بالطعام) يعنى طعامله
مخلوط اولان لبن مرأه تحريم ايجاب ايلمز بو قول اطلاق اوزره امام اعظم رحمة الله عليه
قوليدر زيرا امام اعظم طعامله مخلوط اولان لبنده غلبه يى شرط قلمدى وامامين قتنده قچان
لبن طعامه غالب اولسه وانى آتش مس ايلمسه انكله تحريم تعلق ايدر وقدورى امام اعظم قولى
اوزره طعامك ثريد كبى مستبين اللبن اولمسنى شرط قلدى بعض ديديكه بو شرط لقمه يى اغزينه
الوب كتوردكن سود متقاطر اولديغى وقتده در واكر لبن متقاطر اولورسه ثابت اولور و بعض
ديديكه بو طعام ايله مخلوط اولان لبن مرأه ده هر حالده حرمت ثابت اولماز وشمس الائمة سرخسى
دخى بو كا ميل ايتدى (ولبن الرجل) ورجلك لبنى دخى تحريم ايجاب ايلمز (ولبنها اذا احتقن به
الصبى) ومرأه نك سودى ايله بر صبى احتقان اولنسه انكله دخى حرمت ثابت اولماز اما رجلك
سودى ايله حرمت ثابت اولمديغى حقيقتده لبن دكلدر زيرا رجلك سودى لبن تصور اولنمار الا اندن
ولادت تصور اولنان كيمسه دن تصور اولنور واما مرأه نك لبنيله احتقانده عدم تحريمه علت
اول سودده نشو ونما بولنمديغيدر تحريم ايسه نشو ونما اعتباريله در نشو ونما بولنمدى الاغدا ايله بولندى
غدا ايسه اعلادندر اسفلدن دكلدر (ارضعت ضرتها حرمتا) بر رجلك تحت نكاحنده اولان صغيره يى
ضره سى يعنى زوجنك زوجه اخراسى ارضاع ايتسيدر رضيعه ومرضعه اول زوج اوزره حرام اولورلر
يعنى قچان بر رجلك تحت نكاحنده بر صغيره و بر كبيره اولوب پس اول كبيره صغيره يى ارضاع ايتسيدى
زوج اوزره ايكيسيده حرام اولورلر زيرا زوج انا ايله رضاعا قزينى جمع ايدبجى اولور (ولا مهر للكبيرة

ان لم توطاء) واول مرضعه اولان كبيره اكر موطوءه دكل ايسه انك ايچون مهر يوقدر زيرا قبل الدخول فرقت اول كبيره طرفندن اولدى حتى اول كبيره مكره اولمغله فرقت انك طرفندن كلمسيدى ياخود كبيره مذكوره اويوركن اول صغيره يى امزرسه لردى ياخود زوجى اولان رجل كبيره نك سودينى اخذ واخرايه ويروب اول صغيره يى اول سود ايله انفاق ايتسيدى ياخود مجنونه اولمغله اول صغيره يى ارضاع ايتسيدى اول كبيره ايچون نصف مهر واردر فرقتك اضافتى اول كبيره يه مضاف اولمديغيچون (وللصغيرة نصفه) وصغيره ايچون نصف مهر واردر زيرا قبل الدخول فرقت اول صغيره طرفندن دكلدر زيرا صغيره نك ارتضاعنه اعتبار يوقدر (ورجع به على المرضعة ان تعمدت الفساد) وزوج نصف مهر ايله مرضعه اوزره رجوع ايدر اكر اول مرضعه فساد قصد ايتدى ايسه (والافلا) اكر مرضعه فساد قصد ايتمدى ايسه زوج مرضعه اوزره رجوع ايده مز (طلقت ابون فاعتدت وتزوجت آخر فحبلت وارضعت فحكمه من الاول حتى تلد) برسودلى مرأه تطليق اولنوب وعدتى تمام اولدقده برآخر كيمسه يه تزوج اولنسيدى پس زوج ثانيدن حامل اولوب وبرمعصومى ارضاع ايتسيدى ايمدى اول رضيعك حكمى زوج اولدندر تاكيم مرأه زوج ثانيدن ولد كتورنجه يعنى برمرأه كه انكيچون زوجدن سودى اولسه پس زوج اول مرأه يى تطليق ايدوب وبعد تمام العدة زوج آخره تزوج اولنسيدى ومرأه اول زوج آخردن حامله اولدقده انك سودى نازل اولسيدى وبرصغيره يى ارضاع ايلسيدى ايمدى اول سود زوج اولدندر تاكيم زوج ثانيدن ولد كتورنجه امام اعظم قتنده پس چان اول مرأه زوج ثانيدن ولد كتوردكده انك سودى زوج ثانيدن اولور زيرا انك زوج اولدن اولمسى يقيندر زوج ثانيدن اولمسنده برشك ايله دك ايمدى شك ايله حكم يقين زائل اولماز (ارضعتها اجنبية على التعاقب حرمتا) ايكى رضيعه يى براجنبيه مرأه تعاقب اوزره ارضاع ايلسيدى اول رضيعه لر زوجلرى اوزره حرام اولديلر يعنى بررجلك ايكى رضيعه مرأه لرى اولسه پس اجنبيه مرأه اول ايكى رضيعه لرى تعاقبا ارضاع ايتسيدى اول ايكى رضيعه لرز وجلرى اوزره حرام اولديلرزيرا اول ايكى رضيعه لر رضاعا ايكى قرنداشلر اولديلر پس ايكيسنك بينى جمع نكاحا حرام اولدى (قال هذه رضيعتى ثم رجع صدق) بررجل برمرأه يه اشارت ايدوب بومرأه بنم رضيعه مدر ديوب بعده اول رجل اول قولدن رجوع ايتسيدى رجوعنده تصديق اولنورزيرا اول رجل انده غلط جارى اولان شيئله اقرار ايلدى پس معذور اولدى پس آنا ولور رجل قتنده انك بينى ايله فلانه بينده رضاع واقع اولور پس اول رجل اول رضاع ايله خبرويراندن صكره حقيقة حالدن تفحص اولنور پس اول رجل ايچون رضاعده غلط مبين اولور ايمدى چان اخبار اولنسه كه تحقيقا اول رجل رضاعده غلط ايتدى اول رجلك قولى قبول قلنور وكذلك چان رجل اقرار ايتسه كه برمرأه نك رضاعا اختى در ياخود رضاعا اناسى ياخود رضاعا قزيدر اندنصكره اول مرأه يى تزوج ايلمك مراد ايتسيدى وديسيديكه بن رضاعا قزقرنداشم ياخود رضاعا انام ياخود رضاعا قزمدر ديديكمده خطا ايتدم ياخود اويله توهم ايلدم ياخود اونتدم ديدكده اول مرأه دخى انى تصديق ايتسيدى پس اول رجل ومرأه نك اقرارلرى مصدقدر واول رجل اول مرأه يى تزوج ايتمك جائزدر (ولو ثبت عليه) واكر اول رجل رجوع ايلميوب قولى اوزره ثابت اولسه بوشى ديديكم كبى حقدر ديسه اندنصكره اول رضيعه مدر ديو اقرار ايتديكى مرأه يى تزوج ايلسه خلاف اول رجل اوزره ثابت اولورسه (فرق بينهما) ايكيسنك بينى تفريق اولنور واكر مرأه بو بنم رضيعه مدر ديو اقرار ايلديكندنصكره كندى نفسنى تكذيب ايليوب بن خطا ايتدم ديسه وتزوج ايلسه جائز اولدى وكذلك مرأه كندى نفسنى تكذيب ايتمزدن اول تزوج ايلسه جائز اولدى واكر رجل ومرأه ايكيسيده رضاعله اقرار ايلدكارندنصكره ايكيسيده

نفسلرين تكذيب ايلسه لرو بزخطا ايتدك ديسه لر وتزوج ايلسه لردى جائز اولدى وكذلك نسبده اكا لازم كلور دكلدر الا انك اوزرينه ثابت اولان شى لازم كلور حتى اكر بررجل برمرأه يه بنم قزقرنداشمدر ياخود انامدر ديسيدى واول مرأه ايچون نسب معروف اولمسيدى اندنصكره بن بويله توهم ايتدم ديسيدى اول رجل تصديق اولنور اكر اقرارى ثابت اولسه ايكيسنك بينى تفريق اولنور كتاب كافيده دخى بويله ذكر اولندى (ويثبت بمثبت الملك كالبينة) وبو رضاع ملكى اثبات ايديجى شيئله ثابت اولور بينه كبى يعنى ايكى رجلك شهادتيله ياخود بررجل ايله ايكى مرأه نك شهادتلرى ايله ثابت اولور (والتصادق) دخى بربرلرينى تصديق ايلملرى ايله ثابت اولور ورضاعك تصادقله ثبوتى تكاذب ايله حكمنك ارتفاعنى منافى دكلدر نتكيم سنك معلومك اولمش ايدى الله تعالى اعلم بالصواب

✻) كتاب الطلاق (✻

بو كتاب طلاقك احكامى بياننده در و بو طلاق لغت يوندن مطلقا رفع قيد معناسنه در اطلق الفرس والاسير دينلور ولكن نكاحده تفعيل ايله استعمال اولنور سلامله سراح كبى تسليم وتسريح معناسنه استعمال اولنور حق سبحانه وتعالينك ✻ الطلاق مرتان ✻ قول شريفنده اولان طلاق تفعيل ايله استعمال اولنور وغيريده افعال ايله استعمال اولنور بو اجلدن چان بررجل زوجه سنه سن مطلقه سين ديسيدى لامك تشديدى ايله نيته احتياج اولماز ولامك تخفيفى ايله سن مطلقه سين ديسيدى نيته محتاج اولور بونى زيلعى ذكر ايلدى (رفع قيد ثابت شرعا) طلاق شرعا ثابت اولان قيدك رفعيدر شرعا قيدى ايله حسا ثابت اولان قيد كه حل وثاق كبى خارج اولدى (بالنكاح) شرعا نكاحله ثابت اولان قيدك رفعيدر وبالنكاح لفظيله عتق خارج اولدى زيرا عتق دخى شرعا ثابت اولان قيدك رفعيدر لكن بو قيد نكاحله ثابت اولمادى كتزده بويله واقع اولدى بن ديرمكه بو قولده فسخك دخولى ايچون مانع يوقدر بو اجلدن يزيد) قولنى زياده ايلدم يعنى اول واحددن (الى الثلثة) ثلثه يه وارنجه زياده اولور ديدم پس فسخ خارج اولدى زيرا فسخده عدد يوقدر معلوم اولسونكه تحقيقا طلاق اوچ نوعدر برى احسندر وبرى حسندر وبرى بدعيدر يعنى بدعته منسوبدر مصنف اولكى نوعى (طلقة فى طهر لا وطئ فيه احسن) قوليله ذكر ايتدى طلقة مبتدادر واحسن انك خبريدر يعنى تحقيقا طلاقك احسنى مرأه يى تطليق واحده ايله انده وطئ اولنميان طهرده تطليق ايتمكدر واول مرأه يى عدتى منقضيه اولنجه ترك ايتمكدر روايت اولنان شى ايچونكه تحقيقا اصحاب رسول عليه الصلاة والسلام بووجه اوزره عمل ايدر اولديلر زيرا بووجه نادم اولمقدن ابعددر تداركنك امكانى ايچون وطلاقك ايكنجى نوعى (وطلاق غير موطوءة) قوليله ذكر ايلدى طلاق مبتدادر خبرى اشاغيده كلجك حسن قوليدر يعنى موطوءه اولميان مرأه نك طلاقى (ولو فى حيض) اكرچه كيم اول طلاق غير موطوءه حيضى حالنده اولورسه ده (وطلاق موطوءة بتفريق الثلاث فى اطهار لا وطئ فيها) دخى موطوءه نك تفريق ثلاثله طلاقى شول طهرلرده كه انلرده وطئ اولميه (فيمن تحيض) حيض اولان مرأه حقنده اولان طلاقده (واشهر فى حق الآيسة والصغيرة والحامل حسن) وحيضدن قلان وصغيره وحامل اولنلر حقنده اشهرده طلاق حسندر (وسنى) وسنت اوزره در يعنى تحقيقا غير موطوءه سنك واحد ايله تطليقى وموطوءه نك اوچ طهرده ياخود اوچ شهرده تطليقى حسندر وسنتدر وامام مالك ديديكه طلاق ثلاثه بدعتدر زيرا طلاق محظوردر مباح قلنماز الا حاجة خلاص ايچون مباح قلنور بو ايسه طلاق واحده ايله مندفعه اولورو بزم ايچون علت رسول عليه الصلوة والسلامك ✻ مر ابنك فليراجعها ثم يدعها حتى تحيض وتطهر ثم يطلقها

ثم تحيض وتطهر ثم يطلقها ان احب * قول شريفيدر يعنی سن اوغلوكه امرايله كه طلاق
رجعی ايله تطليق ايلسون اندنصكره مرأه حيضن كورنجه ترك ايلسون وطاهر اولدقده
تطليق ايلسون اندنصكره ينه حائض اولوب طاهره اولدقده تطليق ايتسون اكر مستحب
اولمغی ديلرسه بيوردی ودخی رسول عليه الصلوة والسلام ابن عمر رضی الله تعالی عنهه * انك
اخطاءت السنة ماهكذا امرك الله تعالی ان من السنة ان تستقبل الطهر استقبالا وتطلق
لكل قرء واحده فتلك العدة التی امرك الله تعالی ان تطلق لها النساء يريد قوله تعالی * فطلقوهن
لعدتهن * يعنی يا ابن عمر سن خطا ايتدك الله تعالينك سكا امر ايلديكی بو يله دكلدر تحقيقا
سنت اولاندركه سن طهری استقبال ايده سين وهر حيضده واحدة تطليق ايده سين پس
اول استقبال عدتدركه الله تعالی سكا نسايی اول عدتده تطليق ايله امر ايلدی بونكله حق سبحانه
وتعالينك * فطلقوهن لعدتهن * قول شريفنی مراد ايدر بو حديث شريفله سنی تسميه
اولنماسنك وجهی ظاهر اولور (وحل طلاقهن) وآيسه وصغيره وحاملك طلاقلری حلال
اولدی (عقيب الوطئ) وطئك عقبنده حلال اولدی زيرا كراهت حامل اولمق توهمی ايچون
حيض صاحبه سی اولانده در بو ايسه بو مقامده مفقود در وطلاقك اوچنجی نوعنی مصنف
(وثلث اوثنتان بمرة فی طهر لا رجعة فيه) قوليله ذكر ايلدی ثلث مبتدا در خبری اشاغيده كلجك بدعی
قوليدر يعنی طلاق ثلاث ياخود ايكی طلاق بركره ياخود ايكی دفعه ايله انده رجعت اولميان طهرده
اوواحدة فی طهر وطئت فيه) ياخود انده وطئ واقع اولان طهرده طلاق واحده (اوفی حيض موطوءة
ياخود موطوءه نك حيضنده طلاق واحده (بدعی) بونلر بدعته منسوب اولان طلاقدر زيرا طلاقك
بو نوعی حسن اولان واحسن اولان طلاقه مخالفدر ايمدی لابد بدعته منسوب وقبيح اولمقدر
(والاصح وجوب الرجعة فی الاخيرة) امرك حقيقتيله عمل وممكن اولديغی مقداری معصيتی
دفع يوندن حالة حيضده اولان مطلقهده رجعت واجب اولمقدر معصيتك اثرينك رفعيله
اولنكه عدتدر وبزم مشايخمزك بعضيسی قتنده بو وجه اوزره عمل مستحب اولور (فاذا طهرت
طلقها ان شاء) پس نچان مرأه حيضدن طاهره اولسيدی زوج انی تطليق ايدر اكر ديلرسه
واكر ديلمزسه آنی امساك ايدر (قال لموطوءة ممن تحيض انت طالق ثلثا للسنة بلانية) بركيمسه
موطوءه سنه حايض اولديغی حالده بلا نيت سن سنت ايچون ثلاثا طالقسين ديسيدی ياخود
هر طهر قتنده برطلقه واقع اولمغه نيت ايتسيدی (يقع عند كل طهر طلقة) هر طهر قتنده طلقهٔ
واحده واقع اولور زيرا اول كيمسه نك بو قولی مطلقدر كامله متناول اولور حايض اولديغی
حالده ديمكه باعث اولدركه زيرا مرأه ذوات اشهردن اولسيدی حال ايچون برطلقه واقع اولور
وشهر آخردنصكره بردخی واقع اولور وكذلك حامل اولسيدی ينه بو يله واقع اولور اكر زوج
ايچون نيت اولمسيدی ياخود نيت ايتسيدی كذلك بو يله واقع اولور واكر زوجه موطوءه دكل
ايسه حال ايچون برطلقه واقع اولور اندنصكره اوزوجه اوزره قبل التزويج برشیٔ واقع اولماز
زيرا بو كلامك تقديری انت طالق ثلثا لوقت السنة يعنی سن ثلاثا وقت سنت ايچون طالقسين
ديمكدر حال بو كه انك حقنده وقت سنت باقی قالمدی عدة معدوم اولديغيچون (الا ان نوی الكل الآن
مكر آلان طلاقك كاينك وقوعنه نيت ايدرسه (اوواحدة عند كل شهر) ياخود هر شهر قتنده طلقهٔ
واحده وقوعنه نيت ايدرسه بو تقديرجه نيت ايلديكی شیٔ واقع اولور زيرا كلامنك محتمليدر زيرا ثلاثك
وقوعی سنيدر زيرا ثلاثك جملة وقوعی سنتله بلندی ايقاعا بلنمدی پس كلامنك مطلق ايقاعه متناول
اولماز زيرا مطلق كامله منصرف اولورنته كيم مرور ايتدی اولكه سنيدر وقوعا وايقاعا (يقع طلاق كل
زوج عاقل بالغ حرا وعبد) هر عاقل وبالغ اولان زوج حرك ياخود زوج عبدك طلاقی واقع اولور

رسول عليه الصلاة والسلامك * لا يملك العبد والمكاتب الا الطلاق * قول شريفی ايچون يعنی
عبد ومكاتب مالك اولمازلر الا طلاقه مالك اولورلر (ولو مكرها) كركسه اول طلاق مكرها
اولسون زيرا عبدك طلاقی صحيحدر طلاقله اقراری صحيح دكلدر (اوهازلا) ياخود كركسه هزل
ايديجی اولسون هازل شول كيمسه دركه كلامنك حقيقتنی قصد ايلمز (اوسفيها اوسكرانا) ياخود
كركسه سفيه اولسون وياكركسه سرخوش اولسون يعنی عقلی زائل اولمش اولسون زيرا
سرخوشك طلاقی واقعدر ويمينی واعتاقیده واقعدر (اواخرس) ياخود كركسه دلسزاولسون
بنابعده ذكر اولنديكه دلسزك طلاقی انادن دلسز طوغمش ايسه ياخود صكره طاری اولوب
وانك اوزرينه دائم اولورسه واقع اولور واكر دائم اولمازسه طلاقی واقع اولماز (باشارته) اشارت
معهودهسيله انادن دلسز طوغوب وياخود صكره طاری اولوب دائم اولورسه طلاقی واقع اولور
زيرا دلسزك نچان نكاحنده وطلاقنده وبيع وشراسنده اشارت معروفهسی اولسيدی استحسانا
اشارتی ناطقك عبارتی كبيدر كافيده بو يله ذكر اولندی (اوساهيا) ياخود كركسه سهوا ايديجی
اولديغی حالده اولسون مثلا سبحان الله ديمك مراد ايدب لسانته انت طالق يعنی سن طالقسين كلامی
جاری اولسيدی مرأه مطلقه اولورنيته احتياج اولماز زيرا كلام صريحدر (فلا يقع طلاق المولی
امرأة عبده) عبدك مرأه سنی مولاسی تطليق ايلمسيله طلاق واقع اولماز زيرا مولا زوج دكلدر
(والمجنون والصبی) ودخی مجنونك وصبينك تطليقی ايله طلاق واقع اولماز رسول عليه الصلاة
والسلامك * كل طلاق جائز الا طلاق الصبی والمجنون * قول شريفی ايچون هر طلاق جائزدر الاصبی
ومجنونك طلاقی جائز دكلدر (والمبرسم) البرسام بانك كسری ايله جنون كبی برمعروف علتدر برسامدن
يعنی بو مرضه مبتلا اولانك دخی طلاقی واقع اولماز (والمغمی عليه والمعتوه) ودخی مغمی عليه اولانك
ومعتوه اولان كيمسهلرك طلاقی واقع اولماز معتوه عتهدندر وعته عقلك مختل اولمسيدر شول
حيثيتله كه انك كلامی بركره عقلا كلامنه مشابه اولور وبركره مجنونلر كلامنه مشابه اولور (والنائم)
ودخی ايقوار اسنده اولان تطليق دخی طلاق واقع اولماز وبونلرك طلاقی واقع اولمامغه باعث
انلرده تميز ياخود عقل اولماديغی ايچوندر (اذا ملك احدهما الاخرا وبعضه بطل النكاح)
نچان زوجله زوجه دن بری آخرك كلنه ياخود بعضنه مالك اولسيدی نكاح باطل اولور زيرا
مالكيت نكاحی ابتداء نفی ايدر پس بقاسنی دخی منع ايدر (ولو حررته) مرأه زوج مملوكنی آزاد
ايلسيدی (حين ملكته فطلقها فی العدة) مالك اولديغی وقتده آزاد ايلسيدی پس زوج دخی
انی عدت ايچنده تطليق ايلسدی (اوخرجت مسلمة ثم خرج مسلما فطلقها) ياخود مرأهٔ
حربيه مسلمه اولديغی حالده دار اسلامه چقسيدی اندنصكره اول مرأهنك حربی اولان
زوجی دخی مسلما ولديغی حالده دار اسلامه چقسيدی پس عدتی ايچنده انی تطليق ايتسيدی
(الغاه ابو يوسف) امام ابو يوسف بو طلاق لغودر ديدی يعنی بو ايكی مسئلهده طلاق واقع اولماز
ديدی (واوقعه محمد) وامام محمد رحمة الله عليه طلاق واقع اولور ديدی (واعتباره بالنساء فطلاق
الحرة ثلثة) وطلاقك اعتباری نسا ايلهدر پس حرهنك طلاقی اوچدر يعنی طلاقك عددينه اعتبار
نسا ايلهدر پس حرهنك طلاقی اوچدر زوجی كرك حر اولسون وكرك عبد اولسون (والامة اثنتان)
وجاريهنك طلاقنك عددی ايكيدر زوجی كرك حر اولسون وكرك عبد اولسون (ويقع الطلاق
بلفظ العتق بلا عكس) وعتق لفظيله طلاق واقع اولور طلاق لفظيله عتق واقع اولماز يعنی
بركيمسه زوجهسنه سنی اعتاق ايتدم ديسيدی طلاق واقع اولور نچان طلاقه نيت ايدرسه ياخود
حال طلاقه دلالت ايدرسه ونچان جاريهسنه بن سنی تطليق ايتدم ديسيدی آزاد اولماز زيرا ازالهٔ
ملك ازالهٔ قيددن اقوی در واولی ثانيه ايچون لازمه دكلدر پس ثانيهنك استعارهسی اولی ايچون صحيح

اولمازوعكسى صحيح اولوراولكه طلاقدر ثانيه عتقدر پس جاريه سنه اولى نك استعاره سيله بن سنى
تطليق ايتدم ديمسيله جاريه آزاد اولماز امازوجه سنه بن سنى اعتاق ايتدم ديمسيله طلاق لازم كلور

) باب ايقـاع الطلاق (

بو باب طلاقك واقع اولمسى بيانده در ايمدى طلاق ايكى نوعدر برى صريحدرو برى كنايه در
اصوليين قتنده صريح اندن مراد ظهور بين ايله ظاهر اولان كلامدر حتى اول كلامده مراد
كشف اولنمش اوله شول حيثيتله كه سامعك فهمنه مجرد سماعله سبق ايليه كرك حقيقت
اولسون وكرك مجاز اولسون (صريحه مالم يستعمل الافيه) طلاقك صريحى شول لفظدركه
اول لفظ استعمال اولنماز الاطلاقده استعمال اولنور (كطلقتك وانت طالق ومطلقة وطلاق) مثالى بن
سنى تطليق ايتدم ديمك كبى وسن طالقسين وسن طلاق سين ديمك كبى شاعر ديديكه * فانت
طلاق والطلاق عزيمة * مصنف شاعرك بوقوليله طلاقك طالق معناسنه استعمالنى
مراد ايدر عدلك عادل معناسنه استعمالى كبى پس بو ذكر اولنان لفظ استعمال اولنماز الا
طلاقده استعمال اولنور (ويقع به واحد) وبو صريحله طلاق واحد واقع اولور اما انت طالق قولى
هدايه ده دنيلان شئ ايچونكه تحقيقا بوقول فردك صفتيدر حتى مثنى ايچون طالقان دينور
ومراد اوچ اولورسه طوالق دينور پس بو صريح يعنى انت طالق عدده محتمل اولماز زيرا
عدد فردك ضديدر وشئ ايسه ضدينه محتمل اولماز وطالق ذكرى برطلاق ايچون ذكردركه
اول طلاق مرأه نك صفتيدر يوخسه تطليق اولان طلاقك صفتى دكلدر وشول عدد كه طالق
لفظنه مقارن قلنور برمصدر محذوفك صفتى در معناسى طلاقا ثلثادر و بونك توضيحى صاحب
توضيحك ديديكى شيدركه تحقيقا انت طالق قولى شول طلاق اوزره دلالت ايدركه اول طلاق
لغت جهتندن مرأه نك صفتيدر ودخى شول تطليق اوزره دلالت ايدركه اقتضاء رجلك صفتيدر
پس شول شئ كه مرأه نك صفتى در انده ثلث نيتى صحيح اولماز زيرا اول صفت ذاتنده متعدد
دكلدر وتعدد اولمدى الاحقيقة تطليقده اولدى وتطليقك تعددى اعتبارى ايله تطليقك
لازمى دخى متعدد اولور يعنى شول شيكه مرأه نك صفتى در انده نيت ثلث صحيح اولماز واما شول
شيكه رجلك صفتى درذ كر اولنان كبى انده دخى نيت ثلث صحيح اولماز زيرا اقتضاء ثابتدروصاحب
تلويح دخى بونك اوزرينه زياده سنى بيان ايلدى و بو بيانله ظاهر اولان بودركه تحقيقا صاحب
هدايه نك انه نعت فرد لايستقيم قولنه زيلعينك زيرا كلام طلاقده در مرأه ده دكلدر ديديكى
مستقيم اولماز ايمدى سن تأمل ايله واماباقيلرى پس انلر لغت جهتندن اخبار ايچون اولملرى
ايله در وشارع انلرى انشايه نقل ايلدى لكن بالكليه معناى اخباردن اسقاط ايلمدى زيرا شارع
جميع اوضاعنده معانئ لغويه يه اعتبار ايلدى حتى انشا ايچون الفاظ اختيار ايلدى كه اول
الفاظ معانى سنك ثبوتى اوزره حالده دلالت ايدر الفاظ ماضى كبى پس چقان رجل طلقتك ديسيدى
يعنى بن سنى تطليق ايتدم ديسيدى حال بوكه بولفظ لغتده اخبار ايچوندر مرأه نك فى الحال
موصوفه اولمسى واجب اولدى پس شرع متكلم طرفندن اقتضاء ايقاع طلاقى اثبات ايتدى بو كلام
صحيح اولسون ايچون ايمدى طلاق اقتضاء ثابت اولدى پس انده نيت ثلث صحيح اولماز زيرا
مقتضى ايچون عموم يوقدر ودخى نيت ثلث اولماز الابطريق المجاز صحيح اولور پس ثلث واحد
اعتبارى اولور ونيت مجاز صحيح اولماز الانفس لفظده صحيح اولور تخصيص نيتى كبى (رجعى) واحد
لفظنك صفتيدر يعنى صريحله طلاق واحد واقع اولور اويله طلاق واحد كه رجعيدر حق سبحانه
وتعالينك آخر سورهٔ بقره ده الطلاق مرتان فامساك بمعروف اوتسريح باحسان قول شريفيچون
وتحقيق مفسرون امساك بمعروف لفظندن مراد طلاق رجعيدر ديديلر (مطلقا) يعنى برابر در

كرك واحد باين نيت ايلسون وكرك واحددن اكثرنيت ايلسون ياخود هيچ نيت ايتمسون زيرا
مطلقدن مرادظاهردر پس حكم عين كلامه تعلق ايتدى وكلام معناسنك مقامنه قائم اولوب
نيتدن استغنى اولندى وابانه نيتى ايله شارعك انقضاء عدته تعليق ايلديكى شيئك تنجيزى قصد
اولندى پس متكلمك قصدى لغو اولدى نته كيم چقان مصلى قطع صلات مراد ايدوب سلام
ويرسيدى حال بوكه انك اوزرينه سهو اولسيدى كذلك نيت ثلث دخى مقتضاى لفظ ايچون
متغيراولدى نته كيم عن قريب بيان اولنور ايمدى متكلمك قصدى لغواولدى (ولايمنع الارث اصلا)
وطلاق رجعى ارثى اصلا منع ايلمز (وصدق فى نية الوثاق ديانة) ومتكلم نيت وثاقده ديانت
جهتندن تصديق اولنور يعنى چقان بركيمسه زوجه سنه سن طالقسين ديوب قيددن خلاص
اولمغه نيت ايتسيدى قضاء تصديق اولنماز زيرا خلاف ظاهردر ومرأه طالقدر حتى مرأه بو كلامى
زوجندن اشتسيدى انكيچون تمكنى حلال اولماز ياخود مرأه كندو اشتيوب زوجنك بو كلامنه
شاهدلرى انك قاتنده شهادت ايدرلرسه لكن اول كيمسه نك نيتى بينه و بين الله تعالى اعتبار اولنور
(ولوصرح به) واكر وثاقله تصريح ايدرسه يعنى سن وثاقدن طالقسين ديسيدى (صدق مطلقا)
مطلقا تصديق اولنور يعنى قضاء اوچ طلاق واقع اولماز ديانة تصديق اولنديغى كبى زيرا
لفظك محتمل اولديغى شيئله تصريح ايلدى پس قضاء وديانة تصديق اولنور (وفى نية العمل
لم يصدق اصلا) وعمل نيتنده اصلا تصديق اولنماز يعنى عملده طلاق نيت ايتدم ديسيدى
نه ديانة ونه قضاء تصديق اولنماز زيرا طلاق قيدى رفع ايچوندر ومرأه ايسه عمل ايله مقيده دكلدر
(كذا) نوع طلاقدن ذكر اولنانلر كبيدر (انت الطلاق اوطالق الطلاق اوطالق طلاقا اوطالق
تطليقة لكن يقع بها واحد رجعى ان لم ينو اونوى واحدة) سن طلاق صاحبه سى سن ياخود
سن طلاقله طالقسين ياخود سن طلاق جهتندن طالقسين ياخود تطليق اولنمغله طالقسين ديسيدى
لكن بو صورتلرده واحد رجعى واقع اولور اكر نيت ايتمدى ايسه ياخود واحده نيت ايتدى ايسه
مرور ايدن شئ ايچون كه تحقيقا مطلقده مراد ظاهردر (اوثنتين) ياخود ايكى طلاق واقع اولور مرور
ايدن شئ ايچون كه تحقيقا طلاق عدد محضدر مفرده متناول اولماز (وان نوى تمام العدد)
اكر عددك تمامنه نيت ايدرسه اولكه حره ده اوچدر وجاريه ده ايكيدر (صح) صحيح اولدى
اصولده تقرير اولنان شئ ايچونكه تحقيقا لفظ مصدر مفرد در عدد اوزره دلالت ايتمز وثلاث
واحد اعتباريدر زيرا جنسك تماميدر وكذلك جاريه حقنده ثنتان لفظيده بويله در واما حره
حقنده عدد محضدر پس انك نيتى صحيح اولماز (ان اضاف الطلاق اليها) اكر مرأه يه طلاق اضافه
ايدرسه يعنى انت طلاق ديرسه مثلا (اوالى مايعبر به عنها كالرقبة) ياخود اندن ذاتله تعبير اولنور
شيئه اضافت ايتسيدى مثالى رقبه كبى حق تبارك وتعالينك فتحرير رقبة قول شريفى ايچون (والعنق)
ودخى عنق كبى كه حق سبحانه وتعالى نك فظلت اعناقهم لها خاضعين قول شريفى ايچون
(والروح) دخى روح كبى كه هلك روحه دينور (والبدن والجسد والفرج) دخى بدن وجسد
وفرج كبى رسول عليه الصلاة والسلامك لعن الله الفروج على السروج قول شريفى ايچون
(والوجه) دخى وجه كبى ياوجه العرب دينور (والرأس) دخى رأس كبى فلان كيمسه رأس
قومدر دينور (اوالى جزء شايع كنصفها وثلثها وقع) ياجزء شايعنه اضافت ايتسيدى يعنى نصفى كبى
وثلثى كبى طلاق واقع اولور ان اضاف قولنك جزاسيدر زيرا جزء شايع سائر تصرفات ايچون محلدر
بيع كبى ويبعك غيرى كبى پس طلاقه دخى محل اولور لكن طلاق تجزى قبول ايتمز پس ضرورت
جهتندن كلده ثابت اولور (والى اليد والرجل والظهر والبطن والقلب لا) واكر مرأه نك النه
ياخود اياغنه وياظهرينه و بطننه وقلبنه اضافت ايتسيدى طلاق واقع اولماز زيرا ذكر اولنان

شیلرایله کلدن تعبیراولنمازاکرسؤال اولنورسه کهیدوقلبدن حق سبحانه وتعالینک تبت یدا ابی لهب
قول شریفنده ورسول علیه السلامک علی الید مااخذت قول شریفنده ودخی حق سبحانه
وتعالی نک آثم قلبه قول شریفنده ودخی حق سبحانه وتعالی نک ماالف بین قلوبهم قول
شریفنده یعنی بینهم بواجلدن حق تعالی ولکن الله الف بینهم بیوردی بونلر ایله کلدن تعبیر
اولندی دنیلورسه جواب انکله ویرلدیکه بونلرک لغت بونلدن استعمالنک استمراری معلوم اولمدی
وبوکلدی الاعلی وجه الندره کلدی حتی قچان برقومک قاتنده هرعضو ایله جمله دن تعبیر
ایلسه لردی انکله طلاق واقع اولورهرقنقی عضوایله اولورسه اوسون بونی زیلعی ذکرایلدی
(وبنصف طلقة وثلثها واحدة) وبرطلقه نک نصفی ایله وثلثی ایله برطلقه واقع اولور واحدة
لفظی مقدر یقعنک فاعلیدر وکذلک هرجزء شایع ایله دخی طلقهٔ واحده واقع اولور زیرا تجزی
قبول ایلمین شیئک بعضنک ذکری کلنی ذکرایلمک کبیدر (ومن واحدة الی ثنتین اومابین
واحدةالی ثنتین واحدة والی ثلث ثنتان) وبردن ایکی یه وارنجه یاخود واحد مابیندن ایکی یه
وارنجه دیسیدی طلقهٔ واحده واقع اولور وبردن اوچه وارنجه دیسیدی ایکی طلاق واقع
اولور یعنی مرأه یه سن بردن اوچه وارنجه طالقسین دیسیدی یاخود واحد مابیندن اوچه
وارنجه طالقسین دیسیدی ایکی طلاق واقع اولور بوامام اعظم قاتنده در زیرا انک قاتنده غایت اولی
مغیا تحتنده داخل اولور غایت ثانیه داخل اولماز وامامین قاتنده ایکی غایت مغیا تحتنده داخل
اولور یعنی غایت اولی ایکی طلاق واقع اولور غایت ثانیه اوج طلاق واقع اولور وامام زفرقاتنده
غایتلرک ایکسیده مغیا تحتنده داخل اولماز حتی غایت اولی ده برشیٔ واقع اولماز غایت ثانیه ده
طلقهٔ واحده واقع اولور (وبثلثة انصاف طلقتین ثلث) وایکی طلقه نک اوج نصفیله
طالقسین دیسیدی اوج طلاق واقع اولور زیرا طلقه نک نصفی برطلقه دروا وج نصف جمع اولنسه
بالضروره اوج طلاق اولور (وبثلثة انصاف طلقة طلقتان) وبرطلقه نک اوج نصفیله طالقسین
دیسیدی ایکی طلاق واقع اولور زیرا برطلقه نک اوج نصفی بربچق طلاق اولور پس نصف
تکمیل اولنوب ایکی طلاق اولور (وقیل ثلث) بعض دیدیکه اوج طلاق واقع اولور زیرا اوج
نصفک هربری تکمیل اولنوب اوج حاصل اولوردیدی (وبواحدة فی ثنتین واحدة) یعنی
نصبله انت طالق واحدة فی ثنتین دیسیدی یعنی سن ایکی طلاقده برطلاق طالقسین دیسیدی
طلقهٔ واحده واقع اولور (ان لم ینوشیئا) اکر برشیئه نیت ایتمدی ایسه صریح اولدیغی ایچون
(اونوی الضرب) یاخود ضربه نیت ایتسیدی ینه طلقهٔ واحده واقع اولور زیرا مضروبده
برشیٔ زیاده اولماز (وان نوی واحدة وثنتین فثلث) واکرواحده یه وایکی یه نیت ایتسیدی بوصورتده اوج
طلاق واقع اولور زیرا لفظک محتملیدر بوشول شیدرکه بزانی موطوءه ده ذکرایلمش ایدک
(وفی غیر الموطوءة) یعنی موطوءه اولمیان مرأه یه زوجی انت طالق واحدة فی ثنتین دیسیدی یعنی
سن ایکی طلاقده واحدة طالقسین دیسیدی وواحده وثنتینه نیت ایتسیدی (واحدة) طلقهٔ
واحده واقع اولور (کواحدة وثنتین) نته کیم موطوءه اولمیان مرأده انت طالق وثنتین
دیدیکی وقتده واحده واقع اولوب ثنتین ایچون محل باقی قالمادیغی کبی (وان نوی مع ثنتین فثلث)
واکر واحده ایله بله ثنتینه نیت ایتسیدی طلاق ثلث واقع اولور زیرا لفظ اوچه محتمل اولور (وبثنتین
فی ثنتین) وانت طالق ثنتین فی ثنتین دیسیدی یعنی سن ایکی ایله ایکیده طالقسین دیسیدی (بنیة الضرب
ضرب نیتی ایله (ثنتان) ایکی طلاق واقع اولور بلدیکک شیٔ ایچونکه مضروبده برشیٔ زیاده
اولمزقچان انکیچون نیت اولمزسه واکرایکی یه ایکی ایله بله نیت ایتسیدی یاخود ایکی یه ودخی ایکی یه
ایکی ایله نیت ایتسیدی پس مرأه دخی مدخول بها اولسیدی بوتقدیرجه طلاق اوجدرمروایدن

علت ایچونکه لفظ اوچه محتملدر (وبمن هناالی الشام واحدة رجعیة) یعنی سن بومقامدن شامه
وارنجه طالقسین دیمسیله طلقهٔ واحدهٔ رجعیه واقع اولور وامام زفردیدی که مرأه باینه درزیرا زوج
طلاقی طول ایله وصف ایلدی کانه طویله طالقسین دیدی واکربویله دیسیدی باینه اولوردی کذلک
بونده دخی باین اولور دیدی بزدیرزکه طول ایله وصف ایلمدی بلکه قصرایله وصف ایلدی زیرا طلاق
واقع اولسیدی مکانلرک کلیسنده واقع اولور ونفس طلاق قصره محتمل اولماز زیرا طلاق جسم
دکلدر وحکمنک قصرلغی رجعی اولمسیله در (وفوله بمکة اوفی مکة اوفی الدار تنجیز) وزوجک
مرأه یه سن مکه یه ملاصق اولدوغکده طالقسین ودخی سن مکه ده طالقسین ودخی سن دارده
طالقسین قوللری تنجیزدر یعنی طلاق حالا واقع اولور زیرا طلاق مکانه مختص دکلدر واکر
بونکله تعلیق قصد ایتسیدی دیانةً تصدیق اولنور قضاء تصدیق اولنماز زیرا اضمارخلاف
ظاهردر وکذلک سن بوثوبده طالقسین قولیده تنجیز واقع اولور واکر تعلیقه نیت ایتسیدی
قضاء تصدیق اولنماز وکذلک کولکه ده طالقسین ویاخود سن کونشده طالقسین قولی دخی
ذکراولنان کبیدر (واذا دخلت مکة اوفی دخولك الدار تعلیق) وزوجک مرأه سنه
سن قچان مکه یه داخل اولورسک طالقسین قولی ودخی سنک داره دخولکده طالقسین قولی تعلیقدر
اما اولک علتی طلاقی مکه یه دخوله تعلیق ایتدیکی ایچوندر واما ثانی نک علتی لفظ فی ظرف ایچوندر
وفعل حقیقة ظرفیته صالح اولماز پس شرط معناسی اوزره حمل اولنور بینهما ده مناسبت
اولدیغی ایچون ایکیسندن هربری جمع ایچون اولمغله پس زیرا مظروف ظرفی جمع ایدر
مظروف ظرفسز بولنماز وکذلک مشروط شرطسز بولنماز وشرط مشروطی اوزره سابق اولور
کذلک ظرف دخی مظروفی اوزره سابق اولورامدی متقارب اولدیلر پس استعاره جائز اولدی (وبانت
طالق غدا اوفی غد یقع عند الصبح) وزوجک مرأه سنه انت طالق غدا قولیله ویاخود اوفی غد قولیله
وقت صبحده طلاق واقع اولور یعنی زوجک زوجه سنه سن یارنکی کون طالقسین دیمسیله یاخود
یارنکی کونده طالقسین دیمسیله وقت صباحده طلاق واقع اولور معلق بهک وجودی ایچون (وصح
فی الثانی نیة العصر) وقول ثانیده یعنی یارنکی کونده دیدوکنده وقت عصره یعنی آخرنهاره نیتی
صحیح اولدی ومصنفک مرادی قضاء صحیح اولمقدر واما دیانةً قولک ایکیسنده بله تصدیق اولنور
بوامام اعظم قاتنده در وامامین قاتنده ایکی قولنده ده قضاء تصدیق اولنماز ودیانةً ایکیسنده
تصدیق اولنور (وفی الیوم غدا وغدا الیوم یعتبر الاول ویلغو الثانی) وانت طالق الیوم غدا قولنده
یعنی سن بوکون یارنکی کونده طالقسین الیوم قولنده یاخود سن یارنکی کونده الیوم طالقسین قولنده
اول اعتبار اولنوب وثانی لغو اولنور یعنی صورة اولی ده طلاق واقع اولور غد لغو اولور وصورة ثانیه ده
طلاق یارنکی کون واقع اولور یوم ذکری لغو اولور زیرا طلاق قچان ذکر اولنسه انک حکمی تعلیقا
ثابت اولور یاخود تنجیزا ثابت اولور وثانی بی ذکر ایتمکله تغییر محتمل اولماز زیرا معلق تنجیز
قبول ایتمز ومنجز دخی تعلیق قبول ایتمز شول شیکه بونک خلافی اوزره در قچان زوج مرأه سنه
سن بوکون طالقسین قچان غد کلورسه دیدوکی وقتده غددن اول طلاق واقع اولماز زیرا غدک
کلمسنه تعلیق ایلدی غددن اول واقع اولماز ویومک ذکری وقت تعلیقی بیان ایچوندر (انت
طالق واحدة اولا اومع موتی اومع موتك لغو) زوجک مرأه سنه سن واحدة طالقسین یاخود
طالق دکلسین یاخود سن طالقسین بنم موتم ایله بله یاخود سنک موتک ایله بله قولی لغودر اما اولکی
قولک لغو اولمسنه باعث هرقچان وصف عدد عدده ده مقارن اولسه طلاقک وقوعی عدد ذکری ایله
اولور نته کم عن قریب بیانی کلور پس طلاقک وقوعنده شک داخل اولور بواجلدن طلاق
واقع اولماز واما قول ثانینک لغو اولمسنه باعث زوج طلاقی طلاق ایچون منافی اولان حالته

اضافت ایتدوکی ایچوندر زیرا زوجك موتی طلاقك وقوعنك اهلیتنی نفی ایدر ومرأه نك موتی وقوع
طلاقك محلیتنی نفی ایدر حال بوکه ایکیسنده لابدر (کذا انت طالق قبل ان اتزوجك اوامس
ونکحها الیوم) کذلك زوج مرأه سنه بن سنی تزوج ایتمزدن اول سن طالقسین یاخود بوکون
نکاح ایلدیکی مرأه یه سن دونکی کون طالقسین دیمسی دخی لغودرز یرا طلاقی کندونك طلاقه مالك
اولمدیغی وقته اضافت ایلدی نته کیم چقان زوج زوجه سنه سن طالقسین بن خلق اولنمازدن اول
دیسیدی یاخود سن خلق اولنمازدن اول بندن طالقسین یاخود بن سنی صبی اولدیغم حالده تطلیق
ایلدم یاخود بن سنی اویودیغم حالده تطلیق ایلدم دیسیدی لغو اولدیغی کبی شول شیء بونك
خلافی اوزره درکه چقان برکیمسه عبدینه بن سنی اشترا ایتمزدن اول سن حرسین دیسیدی یاخود
بوکون اشتری ایلدیکی عبدنه سن دونکی کون حرسین دیسیدی عبد اول وقت اول کیمسه دن
معتق اولور مالك اولمزدن اول عبد ایچون حریت ایله اقرار ایلدیکی ایچون کورلمزمی تحقیقا
برکیمسه غیرك عبدی ایچون بونی مولاسی اعتاق ایلدی دیدکدنصکره اول عبدی اشترا ایتسیدی
انك اوزرینه اول عبد معتق اولور ذکر اولنان علت ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی (وان نکحها
قبل امس وقع الان) واکر دونکی کوندن نکاح ایتمش اولسیدی وبعده سن دونکی کون طالقسین
دیسیدی اول انده طلاق واقع اولورزیرا اول کیمسه طلاقی حالهٔ منافیه یه اسناد ایلدی کندینك
طلاقندن وغیرینك طلاقندن ایکیسندن دونکی کونده بولنمادیغی ایچون اخبار یله تصحیحی
ممکن اولماز ایدی انشا معین اولور وانك ایچون اسناده قدرت دخی اولماز پس فی الحال انشاء
متعین اولور (قال انت طالق قبل موتی بشهرین اواکثر ومات قبل مضی شهرین لم تطلق)
برکیمسه زوجه سنه بن اولمزدن ایکی آی مقدم یاخود ایکی آیدن اکثرده سن طالقسین دیسیدی ایکی آی
مقدم اول کیمسه فوت اولسیدی اول زوجه مطلقه اولمز شرط منتفی اولدیغی ایچون (قال انت
طالق مالم اطلقك اومتی لم اومتی مالم اطلقك وسکت طلقت) برکیمسه زوجه سنه مادامکه سن کندیکی
تطلیق ایتمدکجه یاخود چقان کندیکی تطلیق ایتمدکجه یاخود مادامکه چقان کندیکی تطلیق
ایتمدکجه طالقسین دیسیدی وسکوت ایتسیدی اول زوجه اوزره طلاق واقع اولور زیرا
اول کیمسه طلاقی تطلیقدن خالی زمانه تعلیق واضافه ایتدی واول زمان حین سکونده بولندی
زیرا لفظ متی وقته صریحدر ظروف زماندن اولدیغی ایچون ولفظ ما کذلك انده استعمال اولنور
(ولو ان لم اطلقك لا) واکر اول کیمسه زوجه سنه سن کندیکی تطلیق ایلمدك ایسه طالقسین
دیسیدی سکوتیله طلاق واقع اولماز بلکه نکاح ممتد اولور (حتی یموت احدهما) حتی ایکیسندن
بری تطلیق ایتمزدن مقدم فوت اولنجه پس قبل الموت طلاق واقع اولور زیرا بو تقدیرجه شرط
متحقق اولور (واذا واذاما بلانیة کان عنده ومتی عندهما) واذا واذا ما امام اعظم قتنده
بلانیت ان کبیدر ومتی امامین قتنده ان کبیدر وان ایله متی نك تحقیق حکمی مرور ایتدی (وان نوی
الوقت اوالشرط فذاك) واکر وقته یاخود شرطه نیت ایتسیدی نیتی هرنه ایسه اول واقع اولور
ایکیسندن برینه لفظك احتمالی اولدیغی ایچون (وفی انت طالق مالم اطلقك انت طالق تطلق
بالاخیرة) زوجك زوجه سنه سن طالقسین مادامکه سن کندیکی تطلیق ایتمدکجه سن طالقسین قولیله
طلاق اخیره ایله واقع اولور بونك معناسی چقان بونی موصلا دیسیدی واقع اولور وقیاس ایکی
طلاق واقع اولمق ایدی اکر زوجه مدخول بها اولورسه و بو امام زفر قولیدرزیرا زوج طلاقی
تطلیقدن خالی زمانه اضافت ایتدی حال بوکه اول زمان بولندی اکرچه کیم قلیل ایسه ده
اولکه طلاقله اشتغالی زمانیدر اندن فارغ اولمزدن اول واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا
زمان بر یمینده داخل دکلدر ومقصود به اولان ایسه اول بردر واول برك تحقیق ممکن اولماز

الا یمیندن اول اول مقداری اخراجله اولور واصل خلاف شوثوبی کیم دیو یمین ایدن کیمسه ده
در حال بوکه اول یمین ایدن کیمسه اول ثوبك لابسیدر ودخی بونك امثالی نته کیم عن قریب
بیانی کلور (وفی انت طالق یوم اتزوجك فنکحها لیلا حنث) وزوج زوجه سنه بن سنی تزوج
ایتدیکیم کون سن طالقسین قولنده اول مرأه یی کیجه ایله نکاح ایتمش اولسیدی اول کیمسه
حانث اولور یعنی طلاق واقع اولور (بخلاف الامر بالید) امر بالید بونك خلافی اوزره در معلوم
اوله که تحقیقا یوم چقان فعل ممتده مقارن اولسیدی صوم کبی یوم ایله نهار مراد اولنور واکر فعل
غیر ممتده مقارن اولسیدی مطلق وقت مراد اولنور زیرا ظرف زمان یعنی یوم چقان فی لفظ نسز
فعله متعلق اولسیدی اول ظرف زمان معیار اولور مثالی قائلك صمت السنة قولی کبی یعنی بن سنه یی
صائم اولدم دیمك کبی صمت فی السنة دیسیدی بونك خلافی اوزره در پس چقان فعل ممتد
اولسیدی امر بالید کبی معیار دخی ممتد اولور پس یوم ایله نهار مراد اولنور وچقان فعل غیر ممتد
اولسیدی وقوع طلاق کبی معیار دخی غیر ممتد اولور پس یومله مطلق وقت مراد اولنور
و بو بحثك تمامنك تحقیقی کتاب تلویحده در برزانی حواشیسنده واضح قلدق (وفی انت طالق
ثنتین مع عتق سیدك فاعتق سیدها له الرجعة) یعنی بر رجل برغیری کیمسه نك جاریه سنی تزوج ایدوب
اول جاریه یه بو عبارتی دیسیدی یعنی سن ایکی طلاقله طالقسین سیدیکك سنی اعتاق
ایتمسیله بله دیسیدی پس اول جاریه یی سیدی اعتاق ایتسیدی اول رجل ایچون رجعت واردر
واول جاریه ایکی طلاقله مطلقه اولور وظاهر اولان بودرکه زوج رجعته مالك اولمامقدر زیرا
ایکی طلاق جاریه حقنده ثلاث کبیدر لکن اول زوج رجعته مالك اولور زیرا مولانك اعتاقی
تطلیق ایچون شرطدر لفظ مع شرطی نفی ایلمز زیرا بعد معناسنه استعمال اولنور مثالی
حق سبحانه وتعالینك * فان مع العسر یسرا * قول شریفی کبی پس عتق طلاقك وقوعی اوزره
تقدیم اولنور پس طلاق جاریه حره اولدقده واقع اولور پس انك طلاقنك تمامی ایکی اولماز بلکه
اوچ اولور پس زوج ایکیدنصکره رجعته مالك اولور (ولو علق عتقها وطلقتاها بمجیء الغد)
لفظ علق بناء مجهول اوزره در واکر جاریه نك طلاقی وعتقی یارنکی کونك کلمسنه تعلیق اولنسه
یعنی جاریه نك مولاسی چقان یارنکی کون کلورسه سن حره سین دیسیدی وزوج چقان یارنکی
کون کلورسه سن ایکیله طالقسین دیسیدی (فجاء لا) پس چقان یارنکی کون کلدکده
زوج ایچون رجعت یوقدر زیرا طلاقك وقوعی عتقك وقوعنه مقارن اولدی طلاق واقع
اولور حال بوکه جاریه دخی حره اولمادی مسئلهٔ اولی بونك خلافی اوزره در زیرا انده عتق رتبه
بوندن مقدمدر نته کیم بلمش ایدك وامام محمد قتنده زوج رجعته مالك اولور زیرا عتقك
واقع اولمسی اسرعدر حالت اصلیه سنه رجوع اولدیغیچون اولکه حریتدر و بو امر مستحسندر
طلاق عتقه مخالفدر زیرا طلاق مباحاتك ابغضیدر پس طلاقك وقوعنده بطوء وتأخر واردر
زیرا طلاقده دخی عتق کبی حالت اصلیه یه رجوع واردر ولکن سرعة وقوع امر مستحسندر
و بطوء غیر مستحسندر (بل تعتد کالحرة) بلکه اول جاریه حر کبی عدت چکر بالاتفاق احتیاط
ایچون (تطلق بانا منك بائن اوعلیك حرام ان نوی) زوجك زوجه سنه بن سندن بائنم
دیمسیله یاخود بن سنك اوزریکه حرامم دیمسیله زوجه مطلقه اولور اکر طلاقه نیت ایتدیسه
(لا بانا منك طالق وان نوی) بن سندن طالقم دیمسیله مطلقه اولماز اکر طلاقه نیت ایدرسه ده
زیرا طلاق قیدی ازاله ایچون قید ایسه زوجه ده در زوجده دکلدر واکر ملکی ازاله ایچون
قید ایسه ملك زوجه اوزره در زیرا زوجه زوجك مملوکه سیدر وزوج انك مالکیدر ابانه
بونك خلافی اوزره در زیرا ابانه ازالهٔ وصلتدر ازالهٔ وصلت ایسه زوجین بیننده مشترکدر

تحريم بونك خلافى اوزره در زيرا تحريم حلى ازاله در بودخى ابانه كبى مشتركـدر پس ابانه
وتحريمك اضافتى زوج ايله زوجه يه صحيح اولدى وطلاقك اضافتى صحيح اولمادى الازوجه يه صحيح
اولدى ومصنفك وقايه ده ذكر اولنان شبئ عدم ذكرينه باعث اولكه ولاطلاق بعد ما ملك
احدهما صاحبه اوشقصه قوليدر يعنى زوجله زوجه دن برى آخره مالك اولدقدنصكره
طلاق يوقدر ديديكى قولنى ذكر ايتمكه باعث ايقاع طلاق باينك قبيلنده ان احدهما اذاملك
الاخر بطل النكاح قوليله اكتفا ايليوب ذكر ايلمدى پس تحقيقا چونكه نكاح باطل اولسيدى
وقوع طلاقه محتمل اولماز (و بانت طالق هكذا يشير ببطن الاصبع بعدد المنشور) وزوج
زوجه سنه دكلش اولان پارمغنك بطنيله اشارت ايدوب سن بومقدار ايله طالقسين ديمسيله اولمقدار
طلاق واقع اولور (ويظهره بعدد المضموم) وذكر اولنان طلاق ضم اولنمش پرمغنك عددنجه ظهرى
ايله اشارتده واقع اولور زيرا اول كيمسه منشور اولان پرمغيله اشارت اينسيدى پس عادت كفنك
بطنى مخاطب جانبنده اولمقدر پس عدد منشور معتبر اولور وچونكه پرمق عقد اولنسيدى كفك بطنى
عاقد جانبنده اولور پس مضموم اولانك عددى اعتبار اولنور بطريق الحساب وعرفلرينك
اعتبارى جهتيله (و بانت طالق باين اواشد الطلاق اوافحشه اواخبثه اوطلاق الشيطان
اوالبدعة اوكالجبل اوكالف اوملاء البيت اوتطليقة شديدة اوطويلة اوعريضة بلانية ثلث)
دخى زوج زوجه سنه سن طالقسين باينسين ياخود سن اشد طلاقله ياخود طلاقك افحشيله ياخود
اخبثيله ياخود طلاق شيطانله ياخود طلاق بدعتله ياخود طاغ كبى طلاقله ياخود بيت طلوسى طلاقله
ياخود تطليقهٔ شديده ايله ياخود طلاق طويل ايله ياخود طلاق عريضله طالقسين ديسيدى
طلاق ثلاثى نيت ايتمكسزين بوقول چونكه رجل نيت ايلمسه ياخود واحده يه ياخود ايكيه نيت ايلسه
بونلرده شامل اولور و بوحره ده در واماجاريه ده ايكى واقع اولور اوج منزله سنه مصنف انى
ذكر ايلمدى مرارا مرور ايدن شبئله اكتفا ايچون (واحدة بائنة) مسئله نك اولنده كى مقدر يقعنك
فاعليدر واحدهٔ بائنه واقع اولور يعنى چونكه طلاقى زياده دن وشدتدن برنوعله وصف اينسيدى
طلاق بائن اولور زيرا اول كيمسه محتمل اولان شيئله وصف ايلدى پس بووصف ايكى محتملك
برينى تعيين ايچوندر ايكى محتمل كه برى باين و برى حرمتدر (وبها ثلث) واوچه نيتله طلاق ثلث
واقع اولور مرور ايدن شئ ايچونكه تحقيقا اول ثلث جنسك تماميدر پس لفظ اكا محتمل اولور
ايمدى نيتله ثلث اوزره حمل اولنور (وقال لغير الموطوءة انت طالق ثلثا وقعن) و بر كيمسه موطوءه
اولميان زوجه سنه سن طالقسين اوچ يوندن ديسيدى اوچى واقع اولور وحسن بصرى ديديكه
چونكه زوج زوجه سنه سن طالقسين اوچله ديسيدى واحده واقع اولور واكر بن سنك اوزريكه
اوچ تطليق واقع قلدم ديسيدى اوچ واقع اولور زيرا زوجك زوجه يه سن طالقسين ديمسيله
باينا طالق اولور لاالى عدة وزوجك ثلاثا قولى زوجه يه بائنه مصادف اولدى حال بوكه زوجه اجنبيه
اولمش ايدى پس عطف اولنمق كبى اولدى پس سنك اوزريكه اوچ تطليق واقع قلدم قولى
بونك خلافى اوزره در و بزم ايچون علت اولدركه تحقيقا زوج نه وقتكه عدد ذكر ايليدوقوع
طلاق عدد ايله اولور نته كيم قريبا بيان اولنور عطف بونك خلافيدر و بوعبارت وقايه نك
وكنزك عبارتندن احسندر زيرا خلاف مذكوره اشارت واردر نته كيم ايكى عبارته نظر ايدن
كيمسه اوزره خفى دكلدر سن تأمل ايله (وان فرق) واكر موطوءه اولميان مرأه سى ايچون زوج
طلاقى تفريق اينسيدى يعنى سن طالقسين واحدة واحدة ديمكله ياخود سن طالقسين طالقسين
ديمكله ياخود سن طالقسين سن طالقسين ديمكله (بانت بالاولى) تطليقهٔ اولى ايله بائنه اولور عدته
احتياجسز مدخول بها اولمديغى ايچون (ولم تقع الثانية) تطليقهٔ ثانيه واقع اولمدى محل

منتفى اولديغى ايچون (ويقع بعدد قرن به) وطلاق اكا مقارن اولان عدد ايله واقع اولور (لابه)
يوخسه طلاقله واقع اولماز يعنى چونكه زوج سن طالقسين واحدة ديسيدى طلاق واحده واقع
اولور يوخسه سن طالقسين ديمكله واقع اولماز زيرا صدر كلام عدد ذكرينه موقوفدر عدد
ذكرندن مقدم حكم افاده ايتمزنتكيم اصولده تقدير اولندى (فلوماتت قبل ذكر العدد لغا) پس اول
زوجه عدد ذكرندن مقدم فوت اولسيدى زوجك سن طالقسين ديمسى لغو اولور پس طلاق واقع
اولماز مصنف زوجه نك موتيله قيدنه باعث اولدركه زيرا عدد ذكرندن مقدم زوج فوت
اولسيدى طلاق واحده واقع اولور زيرا زوج لفظ طلاقى عدد ذكرينه زوجه نك موتنه
وصل ايلدى وعددك ذكرى ايسه زوجه نك موتندنصكره حاصل اولدى وزوجك موتنده
لفظ طلاقى ذكر ايلدى وعدد ذكرينه متصل قلمادى پس زوجك سن طالقسين قولى باقى
قالدى ايمدى زوج بنفسه وقوع طلاقده عاملدر كورلزمى كه تحقيقا زوج مرأه سنه
سن طالقسين ديوب ثلاث مراد ايلدكده بررجل انك اغزينى طوتسيدى و طلاق ذكرندنصكره
برشئ ذكر ايلمسيدى طلقهٔ واحده واقع اولور زيرا وقوع طلاق لفظيله در زوجك قصدى ايله
دكلدر معراج الدرايه ده بويله ذكر اولندى (و بواحدة وواحدة) ودخى موطوءه نك غيريده وزوجك
مرأه سنه سن واحده ايله طالقسين طلقهٔ واحده ايله طالقسين قوليله (اوقبل واحدة) ياخود سن
طلقهٔ واحده ايله طالقسين واحده دن اول ديمكله (او بعدها واحدة) ياخود سن طلقهٔ واحده ايله
طالقسين واحده دنصكره ديمكله (واحدة) طلقهٔ واحده واقع اولور اما اولكى ظاهر واما باقيلرى
واحدهٔ اولى كه انده قبليت ايله وصف اولندى پس طلقهٔ واحده واقع اولمغله ثانيه ايچون محل قالمادى
(و بواحدة قبلها واحدة) يعنى زوجك سن واحده ايله طالقسين واحده دن مقدم واحده واردر
ديمسيله (او بعدها واحدة) ياخود سن طلقهٔ واحده ايله طالقسين اندنصكره طلقهٔ واحده واردر
ديمسيله (اومع واحدة) ياخود سن طلقهٔ واحده ايله بله واحده ايله طالقسين ديمسيله (اومعها
واحدة) ياخود سن طلقهٔ واحده ايله طالقسين اول طلقهٔ واحده ايله بله واحده واردر ديمسيله
(ثنتان) ايكى طلقه واقع اولور اما اولكيده علت قبليت حرف كنايه ايله ثانيه يه متصل اولديغيچون
ثانيه نك صفتى اولمغله در پس ثانيه نك واقع اولمسى ماضيده اقتضا ايتدى واولى نك واقع اولمسى
فى الحال اقتضا ايتدى پس ايكيسى مقترن اولديلر واما اوچنجى وردنجيده لفظ مع قران ايچون
اولمغله در (وبان دخلت الدار فانت طالق واحدة وواحدة) واكر سن داره داخل اولورسك
واحده ايله وواحده ايله طالقسين ديمسيله (واحدة ان دخلت) طلقهٔ واحده واقع اولور
اكر مرأه داره داخل اولورسه زيرا شرطه معلق اولان شرطك وقوعى وقتنده منجز كبيدر
ومنجزده واحده واقع اولور زيرا ثانى وثالث ايچون محل قالماز كذلك بومقامده دخى اويله در
(وان اخر الشرط) واكر شرطى تأخير ايدوب موطوءه نك غيريده طالقسين اكر داره
داخل اولورسك ديسيدى (فثنتان) ايكى طلقه دفعة واقع اولورلر (وفى الموطوءة ثنتان فى كلها)
وموطوءه ده ذكر اولنان صورتلرك كلبسنده ايكى طلقه واقع اولور عدتك وجوديله نكاحك
اثرى باقى اولديغيچون بو محل بوعبارت ايچون محلدر بوعبارت وقايه ده محلنك غيريده واقع
اولدى (قال امرأتى طالق وله امرأتان اوثلث تطلق واحدة) بر كيمسه بنم زوجه م طالقدر
ديسيدى واول كيمسه نك ايكى مرأه سى ياخود اوچ مرأه سى اولسيدى بريسى طالق اولور
(وله خيار التعيين هو الصحيح) واول كيمسه ايچون خيار تعيين واردر صحيح اولان قولده بودر
هو الصحيح قولى زوجه لرك هر بريسى ايچون طلقهٔ واحده واردر دين منك قولندن احترازدر
قول صحيح اولكيدر بونى زيلعى باب ايلانك آخرنده ذكر ايلدى بر كيمسه مرأه سنى قبل الدخول

ثلاثله تطليق ايتسيدى ثلاث واقع اولور زيرا اول كيمسه نك انت طالق ثلثا قولى مصـدردر
محذوف ايچون ايقاعدر تقديركلام طلاقا ثلثا ديمكدر پس جملة واقع اولور وانك انت
طالق قولى على حدة ايقاع دكلدر اختيارده دخى بو ايله ذكر اولندى بوكا سؤال وارد اولماز كه
نص كريم مدخول بهاده وارد اولدى شول حيثيتله كه حق سبحانه وتعـالى *حتى تنكح زوجا
غيره * بيوردى ديو زيرا جوابنده بزديرز كه تحقيق اصولده متقرر اولديكه عبرت لفظك عمومى
ايچوندر يوخسه سببك خصوصى ايچون دكلدر و نص كريمده زوج اولك دخولى اوزره دلالت
يوقدر (لوقال لنسائه الاربع بينكن تطليقة طلقت كل واحدة تطليقة) بر كيمسه درت زوجه سى
ايچون سزك بينكزده تطليقه واردر ديسيدى هر بريسى واحدة مطلقه اولور (وكذا لوقال
بينكن تطليقتان اوقال ثلث اواربع) وكذلك سزك بينكزده ايكى تطليقه واردر ياخود اوچ
تطليقه ياخود درت تطليقه واردر ديسيدى هر برينه طلقهء واحده واقع اولور (الاان ينوى
قسمة كل واحدة بينهن) مكر زوج اول مرأه لرك بينلرنده طلاقى قسمت نيت ايليـه (تطلق
كل واحدة ثلثا) بو تقديرجه هر برينه ثلثا واقع اولور (ولوقال بينكن خمس تطليقات يقع على
كل واحدة طلاقان) واكر زوج سزك بينكزده بش تطليقه واردر ديرسه هر برينه ايكيشر
طلاق واقع اولور سكزه وارنجه بويله در (فان زاد عليها طلقت كل واحدة ثلثا) پس اكر سكز
اوزره زياده ايدرسه هر برينه اوچر طلاق واقع اولور كذا فى الخانية (وكنايته) وطلاقك كنايه سى
عندالاصوليين كنايه كرك حقيقت وكرك مجاز مرادى ستر ايدن شيدر (وهى هنامالم يوضع له)
و بومقامده كنايه طلاق ايچون وضع اولنميان شيدر (ومحتملة وغيره)واول شى طلاقه وطلاقك
غيرينه محتمل اولور پس انكله طلاق واقع اولماز الا نيت ايله واقع اولور ياخود حالك دلالتى ايله
واقع اولور زيرا كنايه وقتا كه طلاق ايچون وضع اولنموب طلاقه وطلاقك غيرى يه محتمل
اولديسه نيتله تعيين واجب اولدى ياخود دلالتله تعيين واجب اولدى طلاقك مذاكره سى
حالى كبى وحال غضب كبى (وهو) يعنى طلاق ايچون وضع اولنميان (ثلثة اقسام) اوچ قسمدر مصنف
قسم اولى (اماصالح للجواب فقط)قوليله بيان ايتدى يا مرأه نك انجق طلاقى سؤالندن جواب ايچون
صالحدر يعنى مرأه نك كلامنى رد اولماز و مرأه ايچون سب وشتم دخى اولماز (كاعتدى)مثالى
اعتدى كبيكه سن الله تعـالينك اوزركده اولان نعمتلرين عد ايله ياخود سن اوزركده اولان
نعمتلرمى عد ايله ديمك مراد اولنمغه محتمل اولور ياخود نكاحدن اوزركده اولان شيئى عد ايله
ديمكه محتمل اولور لكن نكاحدن اعتداده نيت ايتسيدى ابهام زائل اولوب بعد الدخول
بونكله اقتضـاء طلاق واجب اولور كانه بن سنى تطليق ايتـدم ياخود سن طالقسين
معتده اول ديدى وقبل الدخول اعتدادى طلاقدن استعـاره قلمش اولدى زيرا طلاق اعتدادك
سببيدر اكرچه بومحلده سبب دكل ايسه ده وحكمى سبب ايچون استعاره قلمق جائز اولدى
لكن سبب حكمه مختص اولسيدى نته كيم اصولده تقرير اولندى (واستبرئى رحمك) دخى
سن رحمكى استبرا ايله ديمك كبى پس زيرا استبرا اعتداد معناسنه استعمال اولنور زيرا عدت ايله
مقصود اولان شئ ايچون صريحدر ايمدى استبرا اعتداد منزلهسنه تنزيل اولدى ودخى استبرا
مرأه نك رحمنك فراغى حالنـده تطليق ايچون محتمل اولور يعنى رحمك براءتنده سن عارى
اول تحقيق بن سنى تطليق ايلدم ديمك اولور (انت واحدة) دخى سن واحده سين ديمك
كبى يعنى سن قومك قاتنده واحده سين معناسنه ياخود سن بنم قاتمده منفرده سين بنم ايچون
سنك ايله بله غيرى كيمسه يوقدر ودخى مصدر محذوفك صفتى اولمغه محتمل اولور وعامهٔ مشايخ
قاتنده اعراب واحـد اوزره اعتبار يوقدر زيرا اعرابك عوامى وجوه اعرابى فرق ايتمزلر

پس

پس اندن سؤال طلاقدن جواب احتمالى واردر رده وسببه جواب احتمالى يوقدر (امرك بيدك) دخى
امرك سنك يدكده دردر ديمك كبى يعنى عملك سنك يدكده در معناسنه نته كيم حق سبحانه وتعاليتك ومامر
فرعون برشيد قول شريفنده امر عمل معناسنه اولديغى كبى وطلاق حقنده مرأه نك يدنده اولمق
مراد ايلمكه دخى محتمل اولور نته كيم عن قريب بيانى كلور (اختارى) دخى سن نفسكى اختيار ايله ديمك
كبى يعنى سن نفسكى نكاحده فراقله اختيار ايله معناسنه ياخود سن نفسكى برامر آخرده اختيار
ايله معناسنه بو ايكى معنى ردوشتمه صالح اولمازلر پس ايكيسيده طلاقك سؤالنه جواب اولورلر
(ومرادفها) و بو ذكر اولنان الفاظك فنّى لغتده اولورسه اولسون مرادفلرى كبى (وفى الاخرين)
وايكى لفظ اخيرله كه امرك بيدك واختارى قوللريدر بونلر ايله (لاتطلق مالم تطلق نفسها)
مادامكه مرأه نفسنى تطليق ايلمدكجه مطلقه اولماز نته كيم بو بابى ولى ايدن بابده بيانى كلور
وذكر الثانى بقوله (واماللجواب والرد) ومصنف كنايه نك ايكنجى قسمنى ذكر ايدوب وياخود مرأه نك
طلاقى سؤالندن جواب ايچون وسؤالنى رد ايچوندر ديدى (مثالى كاخرجى) ديمك كبى يعنى بنم قاتمدن
چق زيرا بن سنى تطليق ايلدم معنا سنه ياخود بنم قاتمدن چق و بندن طلاق طلب ايتمه معناسنه
(واذهبى قومى) وكذلك وار بنم قاتمدن كيت و بنم قاتمدن قالق ديمك كبى (واماتقنعى)
واما قنـاع طوتن ديمك ياقنـاعدندر اولكه خمار دينلان ثوبى اورتمكدر يعنى كنديكى
ستر ايله زيرا بن سنى تطليق ايلدم معناسنه ياخود قناعتدندر يعنى سن الله تعـالى نك سكابندن
ويرديكى رزقه قنـاعت ايله بندن طلاق طلب ايتمه معنـاسنه (وتخمرى واستترى) وكذلك
سن اورتنكى اورتن ديمك وكنديكى ستر ايله ديمك كبى (واغربى) اما اغربى ياغربتدندر يعنى
سن غربت اختيار ايله زيرا بن سنى تطليق ايلدم معناسنه ياخود اهلكى زيارت ايله معناسنه
و بعض ديديكه اعزبى ياعزبتـدندر اولكه زوجدن تجرددر ياخود اراقلق معنـاسنه در
يعنى غربت اختيار ايله ياخود بندن اراقلق اختيار ايله زيرا بن سنى تطليق ايلدم معنـاسنه
ياخود اهلكى زيارت اختيـار ايله وطلاق طلب ايتمه معنـاسنه در (وتزوجى ابتغى الازواج)
ودخى وارتزوج ايله ديمك كبى وازواج طلب ايله ديمك كبى يعنى وارتزوج ايله زيرا بن سنى
تطليق ايلدم معناسنه ياخود وار نساء طلب ايله معنـاسنه يعنى زوج لفظى رجل ايله مرأه
بيننده مشتركدر ازواج طلب ايله ديمك نساء طلب ايله معنـاسنه وطلاق ايتمه معنـاسنه
(الحقى باهلك) وار اهلكه لاحق اول ديمك كبى زيرا بن سنى تطليق ايلدم معنـاسنه ياخود
اهلكه لاحق اول زيرا بن سكا اذن ويردم وطلاق طلب ايتمه معناسنه (حبلك على غاربك)
غارب ناقهنك بوينى ايله اوركجى بيننه ديرلر سنك يولارك غاربك اوزرندهدر ديمـك كبى يعنى
وار ديلديكك يره كت زيرا بن سنى تطليق ايلدم معناسنه ياخود وار ديلديكك يره كت طلاق
طلب ايتمك ايچون وبونك معنا سنه سنى تسريح ايتـدم يعنى سنى صالبوردم معنا سنه
بواجـلدن افراد بالذكر اولنمدى (لاسبيل لى عليك لانكاح بينى و بينك لاملك لى عليك)
بنم ايچون سـنك اوزرينه يول يوقدر بنم بنم ايله سنك بينكده نكاح يوقدر بنم ايچون سنك
اوزركده ملك يوقـدر ديمك كبى بونلرك طلاق ايچون احتمالى ظاهردر وامارده احتمالى بونلرك
هر برى نكاح ايچون انكاردر پس طلاق اولماز بلكه كـذب اولور نته كيم عن قريب
بيانى كـلور پس رد اوزره حمل ايتمك وجـه ابلغ اوزره واجب اولور (ومرادفهـا)
دخى ذكر اولنان الفـاظك مرادفلرى كـبى فنّى لغتله اولورسـه اولسون وكنايه نك
اوچنجى قسمنى بيان ايدوب (واماللجواب والشتم كخلية برية بتة بتله بائن غارفتك حرام) ديدى ياجواب
ايچون وشتم ايچون صالحدر مثالى سن خليهسين يعنى خيردن خاليهسين سنك ايچون حيا يوقدر

وطاعاتدن بریه سین ومحامددن کسلمش سین واوزلمش سین بائن سین بن سندن
مفارقت قلدم حرامسین دیمك کبی بو الفاظك طلاق ایچون احتمالی ظاهردر
واما شتم احتمالی سن خیردن خلیه سین سنك ایچون حیا یوقدر دیمك جائز اولمسیچون وسن
طاعاتدن ومحامددن بریه سین سن کسلمش واوزلمش سین بائن سین دیمك سن جمیع رشددن
یاخود اخلاق حسنه‌دن منقطعه سین مراد ایلمك جائز اولمسیچون بن سنی مفارقت
صوریه ایله مفارق قلدم دیمك مراد ایلمسی سنك صحبتك وعشرتك حرامدر دیمك مراد
ایلمسی جائز اولمسی ایچوندر بوندنصکره احوال کنایه ذکر اولنان اوچ قسم کبی اوچ نوعدر
بری حال رضادر وبری مذاکرهٔ طلاق حالیدر مرأه طلاقندن سؤال ایلمکله ویاخود اجنبی
مرأه‌نك طلاقندن سؤال ایلمکله وبری دخی حال غضبدر (ففی الرضاء لایقع شیٔ منها
الابالنیة) پس حال رضاده طلاقدن برشیٔ واقع اولماز الانیت ایله واقع اولور احتمال ایچون
وقول طلاقه نیتی اولمدیغنه یمینی ایله زوجکدر (وفی مذاکرة الطلاق یقع بالصالح للجواب
والرد بالنیة) ومذاکرهٔ طلاق حالنده طلاق جوابه صالح اولانله ورد ایچون صالح اولانله ده
نیت ایله واقع اولور زیرا زوجك کلامی وقتا که جواب ورده محتمل اولدیسه ادنی اولانی
واجب اولور اولکه رددر زیرا رد ابقاء ماکان علی ماکاندر وقچان نیت بولنسیدی جواب
متعین اولور (وبالباقین) انلرکه یالکز جوابه صالح اولان قسم اول وجوابه وشتمه صالح اولان
قسم ثالثدر (بدونها) یعنی بلانیت طلاق واقع اولور قسم اول ایله واقع اولمغك علی حال حال
جواب اولدیغی ایچوندر پس کلام زوج دلالت حال ایله جواب اوزره حمل اولنوب طلاق
اولدی وکذلك قسم ثالث شتم ایچون صالح اولماز پس جواب متعین اولدی (وفی الغضب
یقع بالصالح له فقط بلانیة) وحال غضبده یالکز جوابه صالح اولان کلامله بلانیت طلاق
واقع اولور زیرا جوابه صالح اولان کلام شول طلاق ایچون صالح اولورکه غضبانك اوزرینه
دلالت ایدر ورد وشتمه دلالت ایتمز (وبالباقین بها) وایکی باقیلرکه بری جواب ورده صالح
اولان قسم ثانیدر وبری جواب وشتمه صالح اولان قسم ثالثدر نیت ایله واقع اولور
زیرا وقتا که کلام جوابه وجوابك غیری‌یه محتمل اولدیسه جوابی ترجیح ایده جك شیئه محتاج
اولندی اولکه نیتدر (وتطلق بالثلاث الاول) اوچ اولکی کلامله مرأه مطلقه اولور
(واحدة رجعیه) واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولور یعنی اعتدی واستبرئی رحمك وانت
واحدة بو اوچ کلامله مرأه واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولور اما اعتدی دیمکله مطلقه
اولمغه باعث حقیقت امر حسابله اولدیغی ایچوندر ودخی الله تعالینك نعمتلرین تعداد ایله
دیمکی مراد ایلمکله یاخود بنم نعمتلریمی تعداد ایله دیمکی مراد ایلمکه محتمل اولدیغی ایچوندر
یاخود نکاحدن معتده اول دیمکی مراد ایلمکه محتمل اولور پس قچان نکاحدن اعتداده نیت
ایتسیدی ابهام زائل اولوب وبونکله بعد الدخول اقتضاء اطلاق واقع اولورکانه زوج
سن طالقسین نکاحدن معتده اول دیدی ودخولدن مقدم اعتدی دیمسی طلاقدن مستعار قلندی
زیرا طلاق اعتدادك سببیدر وحکمی سبب ایچون استعاره ایلمك جائز اولور قچان حکم سببه
مختص اولدیغی وقتده نته کیم اصولده تقریر اولندی وطلاق رجعی عقبلیجیدر واما استبرئی
رحمك ایله مرأه واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولمغه باعث استبرئی لفظی اعتداد معناسنه
استعمال اولندیغی ایچوندر زیرا استبرئی لفظی عدتله مقصود اولان شیئله تصریحدر
پس استبرئی اعتدی منزله‌سنده اولدی ودخی استبرئی لفظی مرأه‌نك رحمنك فراغی حالنده
تطلیق ایتمك ایچون محتمل اولور یعنی سن رحمك براءتنده عاری اول بن سنی تطلیق ایلدم

دیمك اولور واما انت واحدة لفظی ایله طلقهٔ واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولمغه باعث
سن قومك قتنده واحده سین دیمك مراد اولنمغه محتمل اولدیغی ایچوندر یاخود بنم قتمده
منفرده سین بنم ایچون سنك ایله بله غیری یوقدر دیمك مراد اولنمغه محتمل اولدیغی ایچوندر
ودخی بونك امثالی ودخی مصدر محذوفك صفتی اولمق یعنی سن طلقهٔ واحده ایله طالقسین
دیمك مراد اولنسه وتحقیق مرور ایتدیکه اعرابك عوامی وجوه اعرابك بیننی فرق ایتمزلر
پس قچان نیت ایله ابهام زائل اولسیدی صریح اوزره دلالت اولور یوخسه موجبیله عامل
اولماز ایمدی صریح رجعی تعقیب ایدر (ولا تصح نیة الثلاث) بو اوچ کلامده ثلاث نیتی
صحیح اولماز زیرا زوجك سن طالقسین قولی اعتدی واستبرئی رحمك ده اقتضاء ثابت اولدی
وانت واحدة ده مضمرا ثابت اولدی اگرچه کیم مصرح ایسه ده طلاق واقع اولمادی
الا واحده واقع اولدی پس قچان طلاق اقتضاء ویاخود مضمرا اولسیدی انکله واقع اولمیوب
الا واحده واقع اولمق اولیدر پس اگر دینلورسه وقتا که مصدر انت واحدة قولنده مضمر
اولدی ایسه نیت ثلاث صحیح اولمق واجب اولور جوابنده بزدیرزکه واحده اوزره تنصیص
نیت ثلاثی منافی اولور کافیده بویله ذکر اولندی (وبغیرها بائنة وان نوی ثنتین) والفاظ
کنایه‌نك غیریلری ایله طلقهٔ واحدهٔ بائنه واقع اولور اگرچه کیم ایکی‌یه نیت ایتدی ایسه‌ده
اما بائنه اولمغه باعث اول الفاظ مجرد طلاقدن کنایه اولمیوب بلکه طلاق علی وجه البینونه
اولمقدن کنایه اولدیغی ایچوندر واما ایکی طلاق مراد ایلسنك ممتنع اولمسی تقریر اولنان شیٔ
ایچوندرکه تحقیقا طلاق مصدردر محض عدده محتمل اولماز (وتصح نیة الثلاث فی غیرها)
ودخی کنایاتدن الفاظ ثلاثه‌نك غیریلرده یعنی اعتدی واستبرئی وانت واحدة لفظلرینك
غیریده نیت ثلاث صحیح اولور (الافی اختاری) الا اختاری لفظنده نیت ثلاث صحیح اولماز
بو بابی ولی ایدن بابده کلیجك شیٔ ایچونکه تحقیقا اختاری لفظی متنوع اولماز وبو استثنادن
لابدر حال بوکه بو استثنا کنزده واقع اولمادی (قال اعتدی ثلاثا) زوج مرأه‌سنه اوچ کره
اعتدی اعتدی اعتدی دیسیدی (ونوی بالاول الطلاق وبالباقی حیضا) واولکی اعتدی
ایله طلاقه نیت ایدوب وباقیلر ایله حیضه نیت ایتسیدی (صدق) اول زوج قضاء تصدیق
اولنور زیرا کلامنك حقیقتنه نیت ایلدی (وان لم ینوبه شیئا فثلاث) واگر ایکی باقی ایله یعنی
استبرئی وانت واحدة لفظلری ایله برشیئه نیت ایلمسیدی اوچ طلاق واقع اولور زیرا وقتا که
اول لفظله طلاقه نیت ایتدی ایسه حال بوکه مذاکرهٔ طلاقده اولدی پس ایکی باقیلر دخی
طلاق ایچون متعین اولدی نیتی نفی ایلمسنه تصدیق اولنماز (لست لی بامرأة) یعنی زوج مرأه‌سنه
سن بنم ایچون امرأه دگلسین دیسیدی (وانا لست لك بزوج) وکذلك زوجك مرأه‌سنه بن سنك
ایچون زوج دگلم دیسیدی (طلاق بائن ان نواه) طلاق بائن واقع اولور اگر نیت ایتسیدی ایسه
واماامین طلاق واقع اولماز زیرا بو لفظ نکاحی نفیدر ایمدی طلاق اولماز بلکه زوجیت معلومه
اولمادیغی ایچون کذب اولور نته کیم زوج مرأه‌سنه بن سنی تزوج ایتمدم دیسیدی یاخود
زوج ایچون بو مرأه سنك زوجه‌کمیدر دیو سؤال اولندقده لا دیسیدی وطلاقه نیتده ایتسیدی
طلاق واقع اولمادیغی کبی سن بنم مرأه‌م دگلسین یاخود بن سنك زوجك دگلم دیمکله طلاقه
نیت ایتسه‌ده طلاق واقع اولماز دیدیلر واما امام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا الفاظ نکاحی
انکاره صالح اولور انشاء طلاقه صالح اولماز کورلزمی که تحقیقا زوج سن بنم ایچون امرأه
دگلسین زیرا بن سنی تطلیق ایتدم دیمك جائز اولور نته کیم سن بنم مرأه‌م دگلسین زیرا بن سنی تزوج
ایلمدم دیمك جائز اولدیغی کبی پس قچان زوج طلاقه نیت ایتسیدی لفظك محتملنه نیت
ایلدی ایمدی طلاق صحیح اولور نته کیم زوج مرأه‌سنه سنکله بنم بینمده نکاح یوقدر

دیدکده طلاق صحیح اولدیغی کبی (طلقها واحدة فجعلها ثلثا صارت ثلثا) زوج مرأه سنی
واحده ایله تطلیق ایلدکده زوج اول واحده یی ثلاث قلسیدی اول واحـده اوج اولور
وامامین دیدیلرکه اولماز الاواحده اولور زیراواحده اوج اولمق متصور اولماز وامام اعظمك
علی تحقیقا واحده ایکی نك انضمامی ایله اوج اولور پس کلامنی تصحیح ایچون بونك اوزرینه
حمل اولنور (طلقها رجعیة فجعله قبل الرجعة بائنا صار بائنا) زوج مرأه سنی طلاق رجعی
ایله تطلیق ایدوب رجعتدن اول بن بوطلاق رجعی یی بائن قلدم دیسیدی بائن اولور وامام
محمدقتنده بائن اولماز زیرازوج مشروعی تغییر قصدایتدی بوایسه رجعت ثابت اولدقدنصکره
ولایت رجعتی ابطالدر پس بائن قلدم دیمسی لغواولور وامام اعظم ایله ابو یوسفك علی تحقیقا
بینونت وصفیله طلاقه ابتداء زوج مالکدر وصف بینونته حاجتك وجودی ایچوندر ایمدی
بووصف بینونتی الحاق صحیح اولور تصرفنی تصحیح وغرضنی تحصیل ایچون ومصنف قبل الرجعة
دیمکه باعث محیطده دنیلان شیٔ ایچونکه بونك صحیح اولمسی فچان قبل الرجعه اولورسه در زیرازوج
اکر رجوع ایتدکدنصکره بن بورجعیه یی بائنه قلدم دیسیدی اتفاقا صحیح اولماز زیرا زوج
طلاقی رجعتله ابطال ایتدی بائنه قلمق متعذر اولدی (الصریح یلحق الصریح) طلاق صریح
طلاق صریحه ملحق اولور یعنی فچان زوج سن طالقسین دیسیدی یاخود سن طالقسین
وطالقسین دیسیدی ایکی طلاق واقع اولور و بوظاهردر (والباین) وصریح باینه ملحق اولور
یعنی فچان زوج زوجه سنی باینه قلسیدی اندنصکره سن طالقسین دیسیدی طلاق واقع اولور
زیراحق سبحانه وتعالینك *فلاجناح علیهما فیماافتدت به* بیوردیغی ایچون یعنی بالخلع معناسنه
اندنصکره * فان طلقها فلاتحل له من بعد حتی تنکح زوجا غیره * بیوردی فلاتحل ده اولان
فا تعقیبیه در وصل ایله بله پس بو ثلاث وقوعی اوزره نص اولدی شول خلعدنصکره که اول خلع
طلاق باینه در و بو بحثلو بحده تحقیق اولندی و بزانی حاشیه سنده واضح قلدق مراد ایدن
اول محله مراجعت ایلسون (والباین یلحق الصریح) و باین دخی صریحه ملحق اولور یعنی فچان
زوج مدخول بهاسی اولان زوجه سنه سن طالقسین دیدکدنصکره سن باینه سین دیسیدی
طلاق باین واقع اولور (لاالباین) یعنی باین باینه ملحق اولماز (الااذا کان معلقا) مکرکه معلق
اوله یعنی اکر زوج زوجه سنه اکر سن داره داخل اولو رسك باینه سین دیوب بعده سن
باینه سین اکر داره داخل اولورسك دیسیدی اندنصکره اول زوجه عدت ایچنده داره داخل
اولسیدی پس اول زوجه مطلقه اولور واما باینك صریحه لاحق اولمسی ظاهردر زیرا قیدك
حکمی یعنی نکاح باقیدر عدتك بقاسیله واما باینك باینه عدم لحوقی باین ثانی باین
اولدن خبر قلمق ممکن اولدیغی ایچوندر وزوج انده صادقدر انی انشا قلمغه حاجت یوقدر زیرا
انشا اقتضاء ضروریدر حتی اکر زوج بن بو باین ایله بینونت غلیظه یاخود حرمت غلیظه مراد
ایلدم دیسیدی لایق اولان اعتبار اولنمقدر وانکله حرمت غلیظه ثابته اولمقدر زیرا حرمت
محلده ثابته دکلدر پس انك ثابتدن اخبار قلنمسی ممکن اولماز ایمدی ضرورة انشا قلنور بواجلدن
معلق واقع اولور تنکیم ذکر اولندی زیرا معلق صحت تعلیق ایچون معلقدن اول خبر قلمق ممکن
اولماز وشرطك وجودی قتنده مرأه محل طلاقدر ایمدی طلاق واقع اولور کافیده وغیریده بویله
ذکر اولندی بن دیرمکه حتی اکر زوجك سن باینه سین دیمسیله بینونت غلیظه مراد ایلسیدی
قولی الی آخره قطعی انك اوزرینه دلالت ایدرکه فچان زوج مرأه یی باینه قلدقدنصکره عدت
ایچنده سن ثلاثا طالقسین دیسیدی ثلاث واقع اولور زیرا حرمت غلیظه نك مجرد نیتله ثلاث
ذکرنسز ثابت اولدیغی وقت محلده ثبوتی اولمامغله برله فچان ثلاث ایله تصریح ایلسیدی ثابت

اولمسی بالطریق الاولی اولور وذکر اولنان کبی انك اوزرینه دلالت ایدرکه تحقیقا صریح باینه
ملحق اولور زیرا زوجك مرأه یه سن طالقسین ثلاثا قولی بلاریب صریحدر وانلرك سن
طالقسین ثلاثا قولی بینونت غلیظه افاده ایدر قوللرینك معناسی تحقیقا اول معنا حرمت غلیظه
افاده ایدر وفرقت کامله افاده ایدر یوخسه کنایاتدن مستفاد بینونت افاده ایلمز (طلق امرأته
قبل الدخول ثلثا وقعن) زوج مرأه سنی قبل الدخول ثلاثله تطلیق ایتسیدی ثلاث واقع اولور
زیرا زوجك سن طالقسین ثلاثا قولی مصدر محذوفك ایقاعیدر تقدیر کلام طلاقا ثلاثا دیمکدر
ایمدی جملهٔ واقع اولور یوخسه سن طالقسین قولی علی حدة ایقاع دکلدر اختیارده دخی
بویله ذکر اولندی بن دیرمکه مشکلاتدن نقل اولنان شیٔ بونکله ظاهر اولورکه تحقیقا زوج
امرأه سنی قبل الدخول تطلیق ایتسیدی واقع اولماز زیرا آیت موطوءه حقنده نازل اولدی
دیدیکی باطل محضدر منشیٔ اصولده متقرر اولان قاعده دن غفلتدر تحقیقا سبب نزولك
خصوصی بزم قتمزده معتبر دکلدر شافعی ایچون خلاف واردر

) باب التفویض (

بو باب طلاقك تفویضی بیاننده در (اذاقال لامرأته طلقی نفسك اوامرك بیدك اواختاری
ینوی بهما الطلاق) فچان زوج زوجه سنه سن نفسکی تطلیق ایله دیسیدی یاخود
امرك سنك یدکده در دیسیدی یاخود سن امر یکی اختیار ایله دیسیدی ایکی قول اخیرده
طلاقه نیت ایتسیدی (لم یصح رجوعه) زوجك رجوعی صحیح اولماز یعنی زوج زوجه یی بوتفویضدن
عزله مالك اولماز زیرا زوجك طلاقله امر ایتمسی تملیکدر توکیل دکلدر مرأه نك نفسی حقنده
توکیلی ممتنع اولدیغی ایچون (ویتقید بمجلس علمها) و بوامر طلاق مرأه نك مجلس علمیله مقید
اولور پس اکر مرأه زوجك امرینی استماع ایتدی ایسه اول امرده مرأه نك اول مجلسنه
اعتبار اولنور پس اکر مرأه اول مجلسده کندو یی تطلیق ایدرسه صحیح اولور واکر اول مجلسده
تطلیق ایتمزسه صحیح اولماز زیرا مخیر ایچون صحابه نك اجماعیله خیار مجلس واردر (وان طال)
اکرچه مجلس اوزرسه ده بونك بیانی عن قریب کلور (الا اذازاد) مکر زوج سن نفسکی
تطلیق ایله قولنك و بوقولك اخواتنك اوزرینه زیاده ایدرسه الا و یتقید بمجلس علمها قولندن
استثنادر (متی شئت اومتی ماشئت اواذا اواذاما) بو الفاظك برین زیاده ایدرسه بوتقدیرجه مجلس علمله
مقید اولماز امامتی ومتی ما لفظلری اوقاتك عمومی ایچون اولمغله درکانه زوج مرأه یه قنقی وقتده دیلرسك
نفسکی تطلیق ایله دیدی مجلس اوزره اقتصار اولنماز واما اذا واذاما لفظلری بونلر امامین قتنده متی
لفظیله برابردر وامام اعظم قتنده اذا واذاما شرط ایچون استعمال اولنورلر ظرف ایچون استعمال
اولندقلری کبی لکن امر مرأه نك یدنده اولور وشك ایله خارج اولماز (وفی طلقی ضرتك اوطلق امرأتی
عکسها) یعنی فچان زوج زوجه سنه سن ضره کی تطلیق ایله دیسیدی یاخود اجنبی بر کمسه یه بنم زوجه می
تطلیق ایله دیسیدی ذکر اولنانك عکسیدر یعنی زوجك اول امردن رجوعی صحیح اولور زیرا توکیل
محضدر تملیك دکلدر یعنی تملیك شایبه سی یوقدر و مجلسله مقید اولماز حکم وکیلده اولدیغی کبی (الا
اذاقیده بالمشیة) مکرکه زوج تطلیقی مشیتله مقید قله بوتقدیرجه رجوعی صحیح اولماز و مجلس اوزره
اقتصار اولنور وامام زفر دیدیکه قید مشیت واول یعنی توکیل برابردر زیرا قید مشیت دخی اولکی کبی
توکیلدر وغیر ایچون عاملدر ومشیت ذکری ایله نفسی ایچون عامل اولماز ومالك دخی اولماز
زیرا وکیل مشیت ایله تصرف ایدر برابردر موکل کرك مشیتی ذکر ایتسون وکرك ذکر ایتمسون
پس بیعه وکیل کبی اولدی فچان مالك وکیله سن بوشیٔی اکر دیلرسك بیع ایله دیسیدی و بزم ایچون
علت اولدرکه تحقیقا مأمور وکیل اولمغه ومالك اولمغه صالح اولور زیرا وکیل غیرك رأیی ایله

تصرف ایدن کیمسه‌در ومالك کندونفسنك رأیی ایله تصرف ایدند ر برابردر اول مالك رأینده
کرك نفسیچون تصرف ایتسون وکرك غیری ایچون تصرف ایتسون پس چُون زوج مأمور
ایچون سن مرأه‌یی اکر دیلرسك تطلیق ایله دیسیدی بو تملیك اولور زیرا امری آنك رأینه
تفویض ایلدی ومالك شول کیمسه‌درکه مشیتله تصرف ایدر واما وکیل اندن فعل مطلوب
اولان کیمسه‌در اول فعلی کرك دیله سین وکرك دیله‌مسون وامام زفرك زیرا وکیل مشیتله تصرف ایدر
قولنك الی آخره جوابنده بزدیرزکه مشیت ایله مراد صیغهٔ انشا ایله ثابت اولان مشیتدر ذکر اولنان
مشیت بو یله دکلدرو بو مشیت الزام اوزره عدم قدرتدن نشاءت ایلدی و بزم کلاممز ایسه صیغه‌نك
موجبنجه‌در (فان لم ینوفی الاول) کلامك اولنه متعلقدر یعنی چُون زوج زوجه‌سنه سن نفسکی
تطلیق ایله دیوب و برشیئه نیت ایتمسیدی (اونوی واحدة) یاخود طلقهٔ واحده‌یه نیت ایتسیدی
(فطلقت فیه) پس مرأه نفسنی اول مجلسده تطلیق ایتسیدی (وقعت رجعیة) طلقهٔ رجعیه
واقع اولور زیرا زوج مرأه‌یه صریح تفویض ایلدی (ولوثلاثا فطلقت وقعن) واکرزوج ثلاثه
نیت ایتسیدی زوجه دخی نفسنی تطلیق ایتسیدی ثلاث واقع اولور زیرا زوج لغت جهتندن
تطلیقله امر ایلدی پس اسم جنس اولان مصدر اولمق اقتضا ایدر پس ادنی اوزره واقع اولور
کلك احتمالی ایله بله سائر اسماء اجناس کبی (وفی اختاری ان اختارت نفسها بانت بواحدة)
وزوجك اختاری قولنده اکر زوجه نفسنی اختیار ایتسیدی یعنی مرأه بن نفسمی اختیار ایتدم
دیمکله طلقهٔ واحدهٔ بائنه واقع اولور وقیاس بونکله برشیٔ واقع اولمامق ایدی واکرچه زوج
طلاقه نیت ایتسیدی بله زیرا زوج ذکر اولنان الفاظ ایله ایقاعه مالك اولمازحتی بن سنی نفسمدن
اختیار ایتدم دیسیدی یاخود بن نفسمی سندن اختیار ایتدم دیسیدی برشیٔ واقع اولماز لکن فقها
صحابه‌نك اجماعی ایچون بائنك وقوعنی استحسان ایتدیلرو بائنك وقوعنك وجهی اولدرکه تحقیقا
مرأه‌نك نفسنی اختیار ایلمسی اولماز الا مرأه نفسنه طلاقك اختصاصنك ثابت اولمسیله اولور بو ایسه
طلاق بائنه‌درزیرا طلاق رجعیده زوج مرأه‌نك رضاسی اولمقسزین رجعته قادر اولور یاخود مرأه بن
نفسمی اختیار ایدرم دیسیدی قیاس بودرکه برشیٔ واقع اولماز زیرا مجرد وعددر یاخود وقوعه محتمل
اولور زیرا اختیار ایده‌رم دیمك معناسی حال ایله استقبال بیننده مشترکدر پس شك ایله مطلقه اولماز نتکم
چُون زوج زوجه‌سنه سن نفسکی تطلیق ایله دیدکده مرأه بن نفسمی تطلیق ایده‌رم دیسیدی مطلقه
اولمدیغی کبی ووجه استحسان اولدرکه تحقیقا بو صیغه یعنی نفس متکلمك حالده استعمالی نته‌کیم
کلمهٔ شهادتده اشهدان لا اله الا الله واشهدان محمدا رسول الله ده اولدیغی کبی ودخی شاهدك
اداء شهادتده شهادت ایده‌رین دیدیکی کبی پس شهادتی قلبنده اختیارندن حکایه اولور
مرأه‌نك بن نفسمی اختیار ایده‌رم دیمسی ذکر اولنانك خلافیدرکه زیرا اول حالتده تطلیقدن
حکایه قلمق ممکن اولماز زیرا بو فعل لساندر اول حالتده بولنمادی (ولم یصح نیة الثلاث) ونیت ثلاث
دخی صحیح اولمدی اکرچه کیم زوجه نیتده ایدرسه زیرا اختیار متنوع اولماز زیرا خلوصدن
منبیٔ اولور وخلوص طلاق کبی غلظتله وخفتله متنوع اولماز بینونت بونك خلافی اوزره‌در
(وفی انت طالق متی شئت اونحوه) وزوجك زوجه‌سنه سن طالقسین قنقی وقتده دیلرسك
قولنده ودخی بو کلام مثللی ده یعنی انت طالق متی ماشئت یاخود انت طالق اذا شئت یاخود
طالق اذا ماشئت قوللرنده (لایتقید ولایرجع) مجلس ایله مقید اولماز وزوج رجوع ایده‌مز
(ولا یرتد الامر) وامر مرأه‌نك ردی ایله رد اولنماز (بل تطلق متی شاءت) بلکه مرأه هرنه وقت
دیلرسه نفسنی تطلیق ایدر واما ایکی اولکی لفظلرده مرور ایدن علت ایچوندر واما ثانیده یعنی
زوجك انت طالق اذا ماشئت قولنده زوجك زوجه‌سنی طلاقه دیلدیکی وقتده مالك قیلدیغیچوندر

وقبل المشیئه تملیك بوقدرکه ردایله رد اولنه ایمدی مرأه نفسنی تطلیق ایلمز (الا واحدة فقط)
انجق واحده ایله تطلیق ایدر زیرا زوجك قولی زمانلره عام اولور فعللره عام اولماز پس مرأه
کلی زمانده مالك اولور یوخسه تطلیقدنصکره مالك اولماز (وفی کلما تطلق الی الثلاث) یعنی
زوجك مرأه‌سنه سن نفسکی تطلیق ایله هرنه وقت دیلرسك یاخود سن طالقسین هرنه وقت
دیلرسك قولنده مرأه نفسنی ثلاثه دکین تطلیق ایدر زیرا کلما افعالك عمومنی افاده ایدر (بالتفریق)
تفریقله زیرا کلما عمومك انفرادینی افاده ایدر اجتماعی افاده ایلمز (ولا تطلق بعد زوج آخره) ومرأه زوج
آخردنصکره نفسنی تطلیق ایده‌مز یعنی مرأه نفسنی تطلیق ایدوب زوج آخره واردقدنصکره
ینه زوج اولنه وارسه واردقده زوجك اولکی کلامیله نفسنی تطلیق ایده‌مز زیرا تعلیق ملك قائمه
منصرف اولور زوج آخردنصکره ملك حادثه متناول اولماز (وفی حیث واین لا) وزوجك مرأه‌سنه
سن طالقسین دیلدیکك مکانده قولنده مطلقه اولمزحتی دیلمدکجه مطلقه اولماز (ویتقید بالمجلس)
ومجلس ایله مقید اولورزیرا حیث واین اسماء مکاندندر وطلاق ایسه مکانه تعلق ایتمزحتی چُون
زوج سن شامده طالقسین دیسیدی الآن مطلقه اولور پس ذکر مکان لغو اولور ومطلق ذکر
مشیت باقی قالور پس مجلس اوزره مقتصر اولور زمان بونك خلافی اوزره‌درکه زیرا زمانك طلاقه
تعلق واردر حتی برزمانده واقع اولور برزمانده واقع اولماز ایمدی زمانك اعتباری واجب اولدی
خصوصا نتکیم زوج مرأه‌سنه سن یارنکی کون طالقسین دیسیدی یاخود عموما طالقسین دیسیدی
اعتباری واجب اولدی نتکیم زوج مرأه‌سنه قنغی وقتده دیلرسك دیسیدی (وفی کیف یقع رجعیة)
وزوجك زوجه‌سنه سن طالقسین نه کیفیتله دیلرسك قولنده قبل المشیئه طلقهٔ رجعیه واقع اولورزیرا
لفظك مقتضاسیدر (فان شاءت) پس اکر مرأه دیلدم دیلسیدی (بائنة) مرأه بائنه‌در (اوثلاثا
ونواه) یاخود ثلاثا واقع اولور اکر مرأه ثلاث دیلدم دیرسه وزوج دخی ثلاثه نیت ایتدی ایسه
(وقع) اول واقع اولور مرأه‌نك دیلدیکی بینی ایله زوجك ارادتی بیننده مطابقتك ثابت اولدیغی
ایچون (وان اختلف نیتاهما) واکرزوج وزوجه‌نك نیتلری مختلف اولورسه زوجه ثلاث مراد
ایدوب زوج واحده مراد ایتمکله یاخود زوج ثلاث مراد ایدوب مرأه واحده مراد ایتمکله نیتلری
مختلف اولورسه (فرجعیة) رجعیه واقع اولور زیرا مرأه‌نك تصرفی موافقت اوزره اولمادیغی
ایچون لغو اولدی پس زوجك ایقاعی باقی قالدی (وان لم ینوفشاءت) اکرزوج نیت ایتمدی
ایسه زوجه‌نك دیلدیکی واقع اولور یعنی زوجه‌نك مشیت اعتبار اولنور تخییر موجبی اوزره حکم
جاری اولمق ایچون (وفی کم شئت اوماشئت طلقت ماشاءت فی المجلس) وزوجك مرأه‌سنه سن
طالقسین نه‌قدر دیلرسك یاخود سن طالقسین نه شیٔ دیلرسك قولنده اول مجلسده مرأه‌نك
دیلدیکی مقدار ایله مطلقه اولور زیرا کم وما لفظلری عدد ایچون استعمال اولنورلر پس تحقیق
زوج مرأه‌یه قنغی عددی دیلرسه تفویض ایلدی واکرزوجه اول مجلسدن قائمه اولورسه
باطل اولور زیرا بو امر واحددر وفی الحال خطابدر پس جواب دخی فی الحال اقتضا ایدر
(وان ردت ارتد) واکر مرأه زوجك کلامنی رد ایدرسه کلام رد اولور زیرا زوجك
کلامی تملیکدرر دی قبول ایدر (وفی من ثلاث ماشئت تطلق مادونها) وزوجك سن طالقسین
اوچدن دیلدکك مقداری قولنده اوچك مادونی ایله مطلقه اولور یعنی طلقهٔ واحده ایله
یاخود ایکیله مطلقه اولور اوچله اولماز وامامین قتنده اکر مرأه دیلرسه اوچله ده واقع
اولور زیرا لفظ ما عمومده حکم اولنور ولفظ من آزا اولور تمیز ایچون استعمال اولنور پس جنسك
تمیزی اوزره حمل اولنور نته‌کیم چُون زوج مرأه‌سنه بنم طعاممدن دیلدیککی اکل ایله دیسیدی
یاخود بنم نسالرمدن دیلدیککی تطلیق ایله دیسیدی جنسك غیری اوزره حمل اولندیغی کبی

وامام اعظمك علتی اولدركه تحقیقا لفظ من تبعیضده حقیقتدر ولفظ ما تعمیمده حقیقتدر
پس ایكیسیله عمل اولنور وامامینك استشهاد ایلدكلرنده تبعیض ترك اولندی اظهار سماحته
دلالت ایتسون ایچون یعنی بنم طعامیمدن دیلدیككك شیئی اكل ایله دیمسی سماحتی اظهاره
دلالت ایتسون ایچون تبعیض ترك اولندی یاخود تبعیض صفتك عمومی ایچون ترك اولندی
اولكه مشیتدر حتی فچان زوج من شئت دیسیدی خلاف اوزره اولور بوندنصكره وقتاكه
مصنف مجلسی ذكر ایلدی ایسه مجلس ایله مختلف اولانی واولمیانی بیان مراد ایلیوب
(والمجلس انما یختلف بقیامها) دیدی یعنی مجلس مختلف اولمادی الازوجهنك قیامی ایله
مختلف اولدی اكر زوجه اوتوردیغی حالده ایسه (اوذهابها) یاخود زوجه كتمسیله
مختلف اولور اكرزوجه قائمه اولدیغی حالده ایسه (اوشروعها فی قول او عمل لایتعلق بماضی)
یاخود زوجهنك تفویض طلاقدن ماضیایه متعلق دكل بر كلامه یاخود بر عمله شروعیله مختلف
اولور پس قائمهنك جلوسی یعنی ایاغ اوزره ایكن اوتورمسی واوتورركن طیانمسی وطیانوركن
اوتورمسی و باباسنی مشورت ایچون دعوت ایتمسی واشهاد ایتمك ایچون شاهدلر دعوت ایتمسی
و بندیكی دابهسنی طوردرمسی مجلسی قطع ایلمز یعنی مرأهنك خیارنی ابطال ایلمز زیرا
بونلردن هر بری رأیی جمع ایچوندر پس ماضیایه متعلق اولور واعراض اوزره دلیل اولماز
صرف وسلمه شروع ایلسه بونك خلافی اوزرهدر زیرا بو محلده مبطل اولان قبض ایتمكسزین
افتراقدر اعراض دكلدر (وفلكها كبیتها وسیردابتها كسیرها) وزوجهنك كمیسی بیتی كبیدر
ودابه سنك یورومسی كندونك یورومسی كبیدر حتی كمینك یورومسیله مجلس متبدل اولماز
ودابهنك یورومسیله مجلس متبدل اولور زیرا دابهنك یورومسی وطورمسی راكبنه مضافدر
وكمینك یورومسی راكبنه مضاف دكلدر ایمدی سیردابه ایله سفینه متفرق اولدیلر (وشرط
ذكر النفس من احدهما) وزوجله زوجهدن برندن طلاق وقوعنده نفس ذكری شرط
قلندی زیرا طلاقك وقوعی صحابهنك اجماعیله بلندی و بو اجماع مفسرده یعنی لفظ اختیار ایله
طلاق واقع اولمق زوجله زوجهدن برنده ذكر نفسلهدر (فلو قال اختاری فقالت اخترت بطل)
پس زوج مرأهسنه اختیار ایله دیدكده مرأه اختیار ایتدم دیسیدی باطل اولدی و بونكله
طلاق واقع اولمادی شرطك انتفاسی ایچون (الا ان یتصادقا علی اختیارها) مكركه
نفسی اختیار ایلدكلرینی بربرلرینی تصدیق ایدهلر بو تقدیرجه طلاق واقع اولور هدایه
شرحنده تاج الشریعه دیدی كه تحقیقا ذكر نفسك شرط اولمسی مرأهنك نفسنی اختیار
ایلدیكنه زوج تصدیق ایتدیكی وقتدهدر واما فچان زوج مرأهنك نفسنی اختیار ایلدیكنی
تصدیق ایتسیدی ایكیسنك بربرلرینی تصدیقلری ایله طلاق واقع اولور اكرچهكیم كلام
مجمل صادر اولدی ایسهده (او یقول اختاری اختیارة فتقول اخترت) یاخود زوج مرأهیه
بر اختیاره اختیار ایله دیسیدی ومرأه دخی اختیار ایتدم دیسیدی طلاق واقع اولور زیرا
اختیاره ذكری نفس ذكری كبیدر زیرا تاء وحدت اتحاددن منبئ اولور ومرأهنك نفسنی اختیار
ایلمسی شول شیدركه كاه متحد اولور وكاه متعدد اولور زوج زوجهیه نفسكی اختیار ایله دیلدیككك
شیئله یاخود اوچ تطلیقه ایله دیمكله (ولو ثلثها) واكر زوج اختاری لفظنی اوچ كره تكرار ایتسیدی
(فقالت اخترت اختیارة) مرأه دخی بر اختیار ایتدم دیسیدی (او اخترت الاولی او الثانیة او الاخیرة)
یاخود مرأه اولایی اختیار ایتدم دیسیدی یاخود ثانیهیی یاخود اخیرهیی اختیار ایتدم دیسیدی
(فثلاث) اوچ طلقه واقع اولور اما اولیده ثلث واقع اولمق امام اعظم رحمه الله قتندهدر وامامین
طلقهٔ واحده واقع اولور دیدیلر زیرا اولی ذكری وامثالی ترتیب جهتیله مفید اولماز افراد جهتیله

مفید

مفید اولور پس انكیچون مفید اولان شیده اعتبار اولنور وامام اعظمك علتی تحقیقا اولی ذكری
وصف لغودر زیرا ملكده مجتمع اولانده ترتیب اولماز مكانده مجتمع اولان كبی وترتیبده وافراده
كلام ملككك ضروراتندندر پس فچان وصف اصل حقنده لغو اولسیدی بنا حقنده دخی لغو
اولوردی پس بن اختیار ایتدم كلامی باقی قالور ایمدی ثلاث واقع اولور بزم ذكر ایلدیكمز شیء اوزره
یعنی وقوع ثلاث اوزره دلالت حال متأید اولور زیرا اختیار ایتدم لفظی مرأهیه تفویض اولان
شیئك كلیسنه جواب اولور (بلا نیة من الزوج) زوجدن نیتسز ثلاث واقع اولور تكرارك
ثلاث اوزره دلالتی ایچون زیرا اختیار طلاق حقنده تكرار اولنان شیدر (ولو قالت طلقت نفسی
او اخترت بتطلیقة) واكر زوجك اوچ كره اختاری قولنك جوابنده مرأه بن نفسمی اختیار ایتدم
دیسیدی یاخود بن نفسمی بر تطلیقه ایله اختیار ایتدم دیسیدی (فبائنة) واحده ایله باینه
اولور زیرا انده عامل زوجك تخییریدر ثلاثك ایقاعی دكلدر مبسوطده وجامع الكبیرده وزیاداتده
وقاضیخانك جامع الصغیر شرحنده وجوامع الفقهده بویله ذكر اولندی بو اجلدن هدایهنك
فهی واحدة تملك الرجعة قولی اوزره بو غلطدر كاتبدن سهودر دیو اعتراض اولندی وصواب
اولان زوج رجعته مالك اولمامقدر زیرا مرأه انجق تفویض ایچون حكمه متصرفه اولور
وتفویض ایسه كنایاتدن اولمغله طلقهٔ باینه ایله در ایمدی مرأه ابانهیه مالك اولور غیری دكل
پس دینلدیكه بونده ایكی روایت واردر بریسی واحدهٔ رجعیهنك وقوعیدر زیرا لفظ
صریحدر بونی جامع الصغیرده صدر الاسلام ذكر ایلدی وبریسی دخی باینه وقوعیدر و بو باینه
وقوعی اصحدر (و بامرك بیدك فی تطلیقة او اختاری تطلیقة فاختارت نفسها یقع رجعیة)
وامرك لفظنده اولان با آخر كلامده اولان یقع لفظنه متعلقدر وزوجك زوجهیه سنك امرك
یدكدهدر بر تطلیقهده قولیله یاخود سن بر تطلیقه اختیار ایله قولیله مرأه نفسنی اختیار
ایتسیدی طلقهٔ رجعیه واقع اولور زیرا زوج اختیاری مرأهیه تفویض قلدی لكن بر تطلیقه
ایله كه اول تطلیقه رجعی معقبهدر پس اكر سؤال اولنورسه كه زوجك امرك یدكدهدر قولی
واختیار ایله قولی بینونت افاده ایدر اندن غیریه صرف ایتمك جائز اولماز جواب ویریز كه
وقتاكه زوج قولنی صریحه مقارن قلدی ایسه معلوم اولدیكه تحقیقا زوج رجعی مراد ایدر نتكیم
قول صریحی باینه مقارن قلسیدی سن طالق بائنه سین قولنده اولدیغی كبی اول وقت باین واقع
اولور (و بامرك بیدك) وزوجك مرأهسنه سنك امرك یدكدهدر قولیله و بیدك ده اولان با
اشاغیده كلهجك یقعن لفظنه متعلقدر (ونوی الثلاث) وثلاثه دخی نیت ایتسیدی (فقالت اخترت
نفسی بواحدة او بمرة واحدة یقعن) پس مرأه دخی بن نفسمی واحده ایله یاخود بر كره ایله
اختیار ایتدم دیسیدی ثلاث واقع اولور زیرا اختیار امرك یدكدهدر قولنه جواب ایچون
صالح اولور امر بالید تملیك اولدیغی ایچون تخییر كبیدر وواحده ایسه اختیارهنك صفتیدر پس
كانه مرأه بن نفسمی مرهٔ واحده ایله اختیار ایتدم دیسیدی بونكله ثلاث واقع اولور (او طلقت
نفسی واحدة او اخترت نفسی بتطلیقة) یاخود مرأه زوجك امرك یدكدهدر قولنك جوابنده
بن نفسمی واحده ایله تطلیق ایلدم دیسیدی یاخود بن نفسمی بر تطلیقه ایله اختیار ایتدم
دیسیدی (تقع بائنة) باینه واقع اولور مرور ایدن شی ایچونكه تحقیقا معتبر اولان زوجك
تفویضیدر ثلاثك وقوعی دكلدر پس تفویضده مذكور اولان صفت موافقت ضرورتی ایچون
جوابده دخی مذكورهدر (ولا یدخل اللیل فی امرك بیدك الیوم و بعد غد) وزوجك مرأهسنه
امرك یدكدهدر بو كون و یارنكی كوندنصكره قولنده لیل داخل اولماز یعنی اكر زوج زوجهسنه
سنك امرك بو كون و یارندنصكره بر كونده الكدهدر قولنده لیل داخل اولماز حتی مرأه ایچون لیلده

خيار اولماز زيرا يومك هر برى مفردا ذكر اولندى ويوم مفرد ليله متناول اولماز (و بردها امر
اليوم رد) ومرأه نك زوجى اختيار ايلمسيله امر يومى ردى ايله امر يوم رد اولنور (لا الامر
بعد غد) يعنى چان مرأه امرى يومنده رد ايلسيدى امر اول يومده باطل اولور غددنصكره
اولان امر اول كون رد اولنماز وغددنصكره اولان امر مرأه نك يدنده اولور يعنى
غددن صكره تفويض اولنان امر مرأه نك يدنده باقى قالور باطل اولماز زيرا
ثابت اولان شئ ايچون كه زوجك ايكى كلامى ايكى امردر وقتلرى منفصل اولدېغى
ايچون ايكى وقتك هر برنده على حدة خيار ثابت اولدى پس هر برينك ردى ايله
آخردر اولنماز (ويدخل فى اليوم وغدا) وزوجك مرأسنه امرك بوكون ويارين يدكده در
قولنده ليل داخل اولور زيرا ايكى وقتك بيننده ايكيسنك جنسندن امره متناول اولماز بروقت
تخلل ايتمدى امر امر واحد اولدى وليلك تخللى ايسه ايكى وقتك بيننى تخلل ايلمز زيرا
قوم مشورت ايچون اوتوررلر پس ليل داخل اولور مشورتلرى ومجلسلرى منقطع اولماز (و بردها
امر اليوم ردامر غد) ومرأه نك زوجى اختيار ايدوب امر يومى رد ايلمسيله امر غد دخى رد اولنور
حتى مرأه ايچون خيار غد باقى قالماز مرور ايدن علت ايچونكه ايكيسى امر واحددر بعد الرد خيار
باقى قالماز نته كيم چان زوج مرأه سنه سنك امرك يدكده در ديدكده پس مرأه اول امرى اول نهارده
رد ايتسيدى آخر نهارده انكيچون خيار باقى قالماز (قال طلقى نفسك فطلقتها ثلاثا ان نواها وقعت)
زوج مرأه سنه نفسكى تطليق ايله ديدكده مرأه نفسنى ثلاثا تطليق ايتسيدى اكر زوج ثلاثه
نيت ايتدى ايسه ثلاث واقع اولور (والا) واكر زوج ثلاثه نيت ايتمدى ايسه برابر دركرك اصلا نيت
ايلمسون ياخود واحده نيت ايتسون (فرجعية) طلاق رجعيه واقع اولور (ولغا نية الثنتين)
وايكيه نيتى لغو اولور زيرا زوجك طلقى قولنك معناسى سن طلاق ايله عمل ايله ديمكدر طلاق
لفظ فرددر واحد اعتبارييه محتمل اولور اولكه ثلاثدر زيرا ثلاث جنسك تماميدر نته كيم مرور
ايتمش ايدى عدد محض دكلدر اولكه ايكيدر (كذا اخترت نفسى) زوجك ايكيه نيتى لغو اولديغى كبى
زوجك مرأه سنه سن نفسكى تطليق ايله قولنك جوابنده مرأه نك بن نفسمى اختيار ايتدم قولى
دخى لغو اولور طلاق واقع اولماديغى جهتدن لغو اولور زيرا بن نفسمى اختيار ايتدم قولى
الفاظ طلاقدن دكلدر (وبأنت نفسى رجعية) وزوجك مرأه سنه سن نفسكى تطليق ايله قولنك
جوابنده مرأه نك بن نفسمى باين قلدم قوليله طلاق رجعى واقع اولور زيرا مرأه نك بن نفسمى بائن قلدم
قولى زوجك سن نفسكى تطليق ايله قولنه جوابدر حال بوكه مرأه ايچون بائن ايقاعى يوقدر بلكه
مطلق طلاقدر ايمدى مرأه نك بن نفسمى بائن قلدم ديديكى قولنده ابانه باطل اولوب مطلق طلاق
باقى قالدى اولكه طلاق رجعيدر (امرت بالثلاث) يعنى زوج مرأه سنه سن نفسكى ثلاثه
تطليق ايله ديو امر ايتسيدى (فطلقت واحدة) پس مرأه طلقهٔ واحده ايله تطليق ايتسيدى
(فواحدة) طلقهٔ واحدة واقع اولور زيرا مرأه ثلثك ايقاعنه مالك اولدى پس بالضرورة واحده نك
ايقاعنه دخى مالك اولدى زيرا بر كيمسه بر شيئه مالك اولسه اول شيئك اجزاسندن هر جزؤه مالك
اولور (ولغا عكسه) و بونك عكسى لغو اولدى يعنى زوج مرأه سنه سن نفسكى واحده ايله تطليق
ايله ديسيدى مرأه دخى ثلاث ايله تطليق ايتسيدى لغو اولدى امام اعظم قتنده برشئ واقع
اولماز وامامين قتنده طلقهٔ واحده واقع اولور (امرت بالبائن اوالرجعى فعكست) يعنى
زوج مرأه سنه بائن ايله نفسكى تطليق ايله ديدكده مرأه واحد رجعى ايله تطليق ايتسيدى ياخود
زوج واحد رجعى ايله تطليق ايله ديدكده مرأه بائنه ايله تطليق ايتسيدى (وقع ماامر به الزوج)
زوجك امر ايلديكى شئ واقع اولور مرأه نك وصف ايلديكى لغو اولور زيرا زوج مرأه يه وصفله به

ذات طلاقى تفويض ايلدى ومرأه ايسه زوجك تفويض ايلديكى شيئك ذاتنى كتوروب وصفده
مخالفت ايتدى اصله موافقت يوننده وصفده مخالفه اولدى ووصفله اصلى ابطال ايسه جائز
اولماز پس اصل واقع اولور ايمدى زوجك ذكر ايلديكى وصفه تابع اولنور (ولا يقع بطلقى
نفسك ثلاثا ان شئت لوطلقت واحدة) وزوجك مرأه سنه سن نفسكى ثلاثا تطليق ايله اكر
ديلرسك قولنده طلاق واقع اولماز اكر مرأه واحدة تطليق ايدرسه (ولا بعكسه ايضا) وذكر اولنان كبى
عكسنده ده واقع اولماز يعنى زوج سن نفسكى واحدة تطليق ايله قولنده مرأه ثلاثا تطليق
ايدرسه ينه طلاق واقع اولماز اما اولكىيه علت اولدر كه زوجك قولنك معناسى سن اكر ثلاث
ديلرسك ديمكدر مرأه نك ثلاثى ديلمسى طلاقك وقوعى ايچون شرط اولدى زيرا بومثللى كلامدن
فهم اولنان سبقت ايتديكى اوزره بنادر وچان ماسبق اوزره بنا اولنسيدى ظاهر اولديكه تحقيقا
شرط ثلاثى بلمكدر وديلمك بولنمادى الا واحده يى ديلمك بولندى پس شرطك اجزاسى مشروطك
اجزاسى اوزره منقسم اولماز ايمدى برشئ واقع اولماز مسئلهٔ مرسله بونك خلافى اوزره در يعنى مسئلهٔ
متقدمه كه مصنف امرت بالثلاث ديو ذكر ايلدى زيرا زوج مرأه يى بومقامده ثلاثه مالك قلدى وثلاثك
وقوعى ثلاثك مشيتى ايچون تعليق ايلدى ايمدى زوجه ايچون مالك اولديغنك بعضى واقع قلمق واردر
واكر مرأه بو مسئله ده بن واحدة وواحدة وواحدة ديلدم ديسيدى پس اكر واحده لرك بعضيسى
بعضيسنه متصل اولورسه كرك اول مرأه مدخول بها اولسون وكركسه اولمسون ثلاثه مطلقه
اولور زيرا ثلاثى ديلمك بولندى وطلاق واقع اولماز الا ثلاثى ديلمك ايله واقع اولور ومرأه نك
ديلمسى ايسه بولنمادى الا كلامدن فراغدنصكره بولندى پس مرأه زوجك نكاحنده ايكن
ثلاثى ديلمك بولندى ايمدى مرأه ثلاثله جملة بائنه اولدى واكر واحده لرك بعضيسى بعضيسندن
منفصل اولورسه اولكه واحده قتنده ياخود ثانيه ده ساكنه اولوب اندنصكره باقى يى ديلمكله
برشئ واقع اولماز زيرا ثلاثى ديلمك بولنمادى سكوتى فاصل اولديغى ايچون واما مسئلهٔ ثانيه ده
يعنى زوجك مرأه سنه سن نفسكى تطليق ايله واحده ايله اكر ديلرسك قولنده واول محلده
ذكر اولنان يعنى زوجك امرى اوزره واقع اولمق امام اعظم قولى اوزره در وامامين قتنده واحده
واقع اولور و بومقدم ذكر اولنان شئ اوزره بنادر كه تحقيقا ثلاثك ايقاعى واحده ايچون ايقاعدر
امامين قتنده وامام اعظم قتنده دكلدر (ولا بانت طالق ان شئت فقالت شئت ان شئت فقال
شئت ينوى الطلاق) وذكر اولنان كبى ينه طلاق واقع اولماز زوجك مرأه سنه سن طالقسين
اكر ديلرسك ديدكده مرأه دخى اكر سن ديلرسك بنده ديلرم ديسيدى زوج دخى طلاقه نيت
ايدر اولديغى حالده ديلدم ديسيدى اول وقت امر باطل اولور زيرا زوج مرأه نك طلاقنى مشيت
مرسله يه يعنى مطلقه يه تعليق ايلدى وزوجه معلقه ايله كتوردى پس شرط بولنمادى ومرأه نك
معلقه ايله كتورمسى مالا يعنى ايله اشتغالدر پس امرك يدندن خروجنى ايجاب ايدر وزوجك ديلدم
ديمسيله اكرچه نيت ايتدى ايسه ده طلاق واقع اولماز زيرا مرأه نك كلامنده طلاق ذكرى
يوقدر كه حتى زوج مرأه نك طلاقنى ديليجى اوله ونيت ايسه مذكورك غيريده عمل ايلمز
حتى زوج سنك طلاقكى ديلدم ديسيدى نيت ايتديكى وقتده طلاق واقع اولور زيرا بو كلام
ابتداء ايقاعدر زيرا مشيت وجوددن منبئ اولور بونى قاضى تفسيرنده تحقيق ايلدى امازوجك
بن سنك طلاقكى مراد ايلدم قولى بونك خلافيدر كه اراده وجوددن منبئ اولماز (كذا كل تعليق
معدوم) كذلك معدومه تعليقك كليسى ذكر اولنان كبيدر نته كيم چان مرأه ديلدم اكر بابام ديلرسه
ديسيدى ياخود زوجك قولندنصكره كلمات برامر ايچون اكر بويله ايسه ديلدم ديسيدى طلاق
واقع اولماز وامر باطل اولور (بخلاف الموجود) موجود معدومك خلافى اوزره در زيرا اكر

زوجه بجمش برامر ایچون اکر بویله اولدی ایسه تحقیق بن دیلدم دیسیدی مطلقه اولور
زیرا شرط کائنه تعلیق تنجیزدر

(* باب التعلیق *)

بو باب طلاقك تعلیق بیاننده در (شرط صحته الملك كقول الزوج لزوجته ان ذهبت فانت طالق) تعلیقك
صحتنك شرطی ملکدر مثالی زوجك زوجه سنه اکر سن کیدرسك پس سن طالقسین قولی کبی (او
الاضافة الیه) یاخود ملکه اضافتدر (کان تزوجتك فانت طالق) اکر بن سنی تزوج ایدرسم سن طالقسین
قولی کبی زیرا تزوج ملکدکلدر لکن تزوج ملکه سبب اولدیغی ایچون ملك مقامنه اقامت اولندی و بو
ایکیدن برینك شرط قلنماسنه باعث اولدرکه زیرا شرطك جزاسی معنای یمین متحقق اولمق ایچون
مخیف اولمقدن لابددر و مخیف اولمق نفسی منع اوزره تقویه در اعمدی اکر فی الحال ملك اولمسه و ملکه
اضافت اولمسه یمیندن طلب اولنان فائده نتیجه حاصل اولوردی زیرا فی الحال ملکده جزا یوقدر که حتی
شرطدن تحرز ایلیه و ملکه اضافتده یوقکه حتی تحصیل ملکدن تحرز ایلیه زیرا اوچان یمین فائده سنی
افاده ایلمسه اصلا منعقد اولماز و ثانیده شافعینك خلافی واردر (فلا تطلق اجنبیة قال لها ان کلمتك
فانت طالق فنکحها فکلمها) پس اجنبیه مطلقه اولماز بر کیمسه اجنبیه بر مرأه یه اکر سکا تکلم ایدرسم
طالقسین دیسیدی پس اول کیمسه اول مرأه یی نکاح ایدوب و تکلم ایتسیدی ملك و ملکه اضافت
اولمدیغی ایچون اول مرأه مطلقه اولماز و شرطدنصکره مرأه مطلقه اولورا کر زوج زوجه سنه اکر
سکا تکلم ایدرسم سن طالقسین دیدکدنصکره تکلم ایتسیدی مطلقه اولور وقت تعلیقده ملك
بولندیغی ایچون یاخود اجنبیه بر مرأه یه بن سنی نکاح ایدرسم سن طالقسین دیسیدی ملکه اضافت
بولندیغی ایچون مطلقه اولور (و یبطله زوال المحل لا الملك) و تعلیقی محلك زائل اولمسی ابطال ایدر
ملکك زوالی ابطال ایلمز (فتنجیز الثلاث یبطل تعلیقها لا تنجیز مادونها) ثلاثك منجز قلنمسی
تعلیقی ابطال ایدر ثلاثك مادونك تنجیزی ابطال ایلمز یعنی اوچان زوج زوجه سنه اکر سن
داره داخل اولورسك سن طالقسین ثلاثا دیسیدی وقبل الدخول ثلاثا تطلیق ایلسیدی
اندنصکره اول مرأه زوج آخره تزوج ایدوب و زوج آخر اکا داخل اولدقدنصکره زوج اوله
رجوع ایتسیدی پس اول مرأه داره داخل اولسیدی برشیء واقع اولماز زیرا جزا بوملکك
طلقه لریدر زیرا بو طلقه لر ملك ایچون مانعدر زیرا ظاهر اولان حادث اولان شیئك عدمیدر
و یمین اثباتده منع ایچون عقد اولور و نفیده حمل ایچون عقد اولور و اوچان جزا بزم ذکر
ایلدیکمز اولسیدی یعنی بو ملکك طلقه لری اولسیدی حال بوکه محلیتی مبطل اولان ثلاثك
تنجیزی ایله اول طلقه لر فوت اولدی پس یمین باقی قالمدی اما اوچان زوج مرأه یی باین قلسیدی
ذکر اولنانك خلافیدر زیرا جزانك محلی باقی قالمغله جزاده باقیدر و بونکله معلوم اولور که
تحقیقا وقایه نك والتنجیز یبطل التعلیق قولی الی آخره اطلاقی اوزره مسامحه دن خالی دکلدر
(والفاظ الشرط ان واذا واذاما) و شرطك لفظلری ان واذا واذامادر (وکل) دخی کل
لفظیدر و بو کل لفظی حقیقة شرط دکلدر زیرا بو کل لفظی ولی ایدن اسمدن و شرط ایسه
جزا اکا متعلق اولان سببدر و جزالر افعاله متعلقدر لکن بو کل لفظی شرطه الحاق اولدی
فعلك کلی ولی ایدن اسمه تعلق اولدیغی ایچون سنك کل امرأة اتزوجها فکذا قولك کبی یعنی
هر امرأه که بن انی تزوج ایده رم بویله اولسون دیدیکك کبی (وکلما ومتی ومتی ما) دخی الفاظ شرط
کلما ومتی ومتی مادر (وفی کلما ینحل الیمین) و بو کلما لفظنده یمین منحل اولور یعنی تعلیقك باطل
اولمسیله یمین دخی باطل اولور (بعد الثلاث) طلاق ثلاثك وقوعندنصکره یمین منحل اولور
یعنی اوچان زوج موطوءه سنه هر نه زمان داره داخل اولورسك سن طالقسین دیسیدی پس

مرأه عدتده اوچ کره داره داخل اولسیدی ثلاثا مطلقه اولور (فلا یقع ان نکحها بعد آخر)
پس زوج اول مرأه یی زوج آخردنصکره نکاح ایتسیدی طلاق واقع اولماز اول مرأه
داره داخل اولمغله یمینك باطل اولدیغی ایچون (الا اذا دخلت فی التزوج) یعنی اکر بن سنی
هر نه زمان تزوج ایدرسم سن طالقسین دیمکله پس اوچان اول مرأه ثلاثا مطلقه اولسیدی
و زوج اول انی زوج آخردنصکره ینه تزوج ایتسیدی مطلقه اولور زیرا کلما لفظی افعالك
عمومنی افاده ایدر نتکیم کل لفظی اسمانك عمومنی افاده ایلدیکی کبی (وفیما سواها) و حروف
شرطك کلمادن غیر بسنده (اذا وجد الشرط فی الملك ینحل الی جزاء) اوچان شرط ملکده
بولنسیدی یمین جزایه منحل اولور (وفی غیره) و اوچان شرط ملکك غیر یده بولنسیدی
(ینحل لا الیه) یمین منحل اولور لکن جزایه منحل اولماز یعنی یمین باطل اولور و اوزرینه
جزا ترتب ایتمز پس زوج مرأه سنه اکر سن داره داخل اولورسك ثلاثا طالقسین دیسیدی
و زوج مرأه یی داره ادخال مراد ایلسیدی بونك حیله سی اولدر که زوج اول مرأه یی واحده
ایله تطلیق ایدر و عدتی دخی منقضیه اولور پس مرأه داره داخل اولور حتی یمین باطل اولور
و ثلاث واقع اولماز بعده ینه تزوج ایدر پس اکر مرأه داره داخل اولورسه برشیء واقع اولماز
یمین باطل اولدیغی ایچون و عدت منقضیه اولدقدنصکره دیمه مزه باعث زیرا اکر مرأه عدت ایچنده
داره داخل اولورسه ثلاث واقع اولور (اختلفا فی وجود الشرط فالقول له الا ان تبرهن)
زوج ایله زوجه شرطك وجودنده اختلاف ایلسه لردی قول زوجکدر مکر که مرأه شرطك
وجودینه شاهد کتوروب اثبات ایلیه زیرا زوج اصل ایله متمسك اولدی اولکه عدم شرطدر
و دخی زوج وقوع طلاقی و زوال ملکی منکر اولوب و مرأه مدعیه اولدیغی ایچون (وفی شرط
لا یعلم الا منها کان حضت فانت طالق وفلانة صدقت فی حقها فقط) و بر شرطده اول شرط
بلنمز الا مرأه دن بیلنور مثالی اکر سن حائض اولدکسه طالقسین و فلانه دخی یعنی ضره ك
دخی طالقدر دیسیدی و مرأه دخی حائض اولدم دیسیدی اول مرأه یالکز کندی حقنده
تصدیق اولنور ضره سی حقنده تصدیق اولنماز و قیاسی ضره سی کبی کندونك
نفسی حقنده دخی تصدیق اولنمامق ایدی زیرا شرطدر مرأه شرطده تصدیق اولنماز
نته کیم دخول دارده تصدیق اولنمادیغی کبی و وجه استحسان اولدر که تحقیقا مرأه
نفسی حقنده امینه در زیرا رؤیت حیض بلنمز الا انك جهتندن بیلنور پس انك قولی
قبول قلنور نته کیم طلاقده عدت حقنده و وطئده حل حقنده قولی قبول قلندیغی کبی
لکن مرأه ضره سی حقنده شاهده در بلکه مرأه ضره سی حقنده متهمه در قولی قبول اولنماز
نهایه ده شرح طحاویدن نقل اولندی که تحقیقا بو تصدیق مرأه عموم اوزره جاری دکلدر
بلکه زوجی انی بن حایض اولدم قولنده تکذیب ایلدیکی وقتده در و اما اوچان زوجی انی
تصدیق ایتسیدی ایکیسنکده اوزرینه جمیعا طلاق واقع اولور (فیحکم بالطلاق بعد الدم
ثلاثة ایام من اولها) پس دم حیضك اولندن اوچ کوندنصکره طلاقله حکم اولنور یعنی
اوچان مرأه دم حیض کورسیدی طلاق واقع اولماز حتی اوچ کون مستمر اولمادقچه زیرا اوچ
کوندن اکسکده منقطعه اولان دم حیض اولماز پس اوچان اوچ کون حائض اولدیغی وقتده
طلاقله حکم ایده رز زیرا دم امتداد ایله بلنور که تحقیقا دم رحمدر ایمدی ابتدادن حیض
اولور (و بان حضت حیضة تطلق اذا طهرت) یعنی اوچان زوج مرأه سنه اکر سن بر حیضه
ایله حایض اولورسك سن طالقسین دیسیدی مرأه طاهره اولدیغی وقتده مطلقه اولور
زیرا هاء هو ایله حیضه حیضدن کامله اولانه دینور و انك کمالی انتهاسیله در انتهاسی طهر ایله در

(وبان صمت یوما اذا غربت) وزوج مرأه سنه اکرسن برکون صائم اولورسك طالقسین
دیسبدی مرأه صائمه اولدیغی کونده شمس غروب ایتدکده مرأه مطلقه اولور مرور ایدن شیٔ
ایچونکه تحقیقا یوم فعل ممتده مقارن اولسیدی انکله بیاض نهار مراد اولنور (بخلاف
ان صمت) اکرسن صائم اولورسك دیوب یوم ذکر ایتمسیدی خلاف اوزره‌در زیرا زوج
معیار ایله تقدیر ایلمدی حال بوکه صوم رکنیله بولندی اولکه امساکدر وشرطله بولندی
اولکه نهاردر ونیتدر (علق طلقة بولادة ذکر وطلقتین بانثی) یعنی زوج مرأه‌سنه اکرچبان
اوغلان طوغورسك سن واحده ایله طالقسین وچبان قز طوغورسك ایکی طلقه ایله
طالقسین دیسیدی (فولدتهما ولم یعلم الاول طلقت واحدة قضاء وثنتین تنزها) پس مرأه
توأمین یعنی ایکز براوغلان و برقز طغورسیدی وقنغیسی اول طوغدیغی معلوم اولمسبدی قضاء
واحده ایله مطلقه اولور واحتیاطا ایکی طلقه ایله مطلقه اولور (وانقضت العدة بالاخیر)
وعدت ایکی ولدك اخیری ایله منقضیه اولور مرأه اکرغلامی اول طوغوردی ایسه طلاق
واحد واقع اولور وعدتی قزك وضعیله منقضیه اولور بوندنصکره طلقهٔ اخری واقع اولماز
مرور ایدن شی ایچونکه تحقیقا جاریه وضعی عدتك انقضاسی حالنده‌در بوتقدیرجه برحالده
واحده واقع اولور وبرحالده ایکی طلقه واقع اولور پس ثانیه شك ایله واقع اولماز ایمدی
اولی اولان احتیاطا ایکی بی اخذ ایتمکدر حتی اکرزوج مرأه یی یمیندن واحده ایله تطلیق
ایتسیدی وزوج آخردن اول زوج اول تزوج مراد ایلسیدی پس احوط اولان آنی تزوج
ایتمامکدر قزك ولادتی اولا اولمق احتمالی ایچون (علق الثلاث بشیئین تقع الثلاث ان وجد الثانی
فی الملك) زوج طلاق ثلاثی ایکی شیئه تعلیق ایتسیدی اوچ واقع اولور اکرثانی ملکده
بولنورسه شرطك ایکیسیده ملکده بولنمغله یاخود یالکزشرط ثانی ملکده بولنمغله‌ده شامل
اولور مثالی اکرزوج مرأه‌یه سن اکرزیده تکلم ایدرسك سن ثلاثا طالقسین دیمکله پس مرأه
بائنه اولوب عدتی دخی منقضیه اولدقده زیده تکلم ایتسیدی اندنصکره زوج مرأه‌یی ینه
تزوج ایتدکده مرأه بکره تکلم ایتسیدی اول مرأه ثلاثا طالقدر (والافلا) واکرزوجك ثلاثه
تعلیق ایلدیکی ایکی شی ملکده بولنمازسه یاخود شیٔ اول بولنوب شیٔ ثانی بولنمازسه ثلاث
واقع اولماز بواستثنا بونلره شامل اولور وبو واقعدرکه زیرا کلامك صحتی متکلمك اهلیتی
ایله درلکن ملك حال تعلیقده شرط قلندی استصحاب حال ایله جزا غالب الوجود
اولسون ایچون حتی یمین صحیح اوله ودخی ذکر اولنان ملك شرطك تمامی قاتنده شرط
قلندی جزا نازل اولسون ایچون زیرا جزا نازل اولماز الاملکده نازل اولور وتعلیقله نزول جزا
بیننده اولان حال ایسه حال بقاء یمیندر پس ملکك قائم اولمسندن استغنا اولندی زیرا
یمینك بقاسی یمینك محلنده در اولکه ذمتدر (علقها هو او مولی الامة العتق بالوطئ)
زوج طلاق ثلاثی یاخود جاریه نك مولاسی عتق وطئه تعلیق ایتسیدی یعنی زوج
مرأه‌سنه اکرسنی وطئ ایدرسم سن ثلاثا طالقسین دیسیدی یاخود جاریه نك مولاسی
اکربن سنی وطئ ایدرسم سن حره سین دیسیدی (فاولج) پس خشفه‌یی ادخال ایدوب
حتی ختانین بربرینه ملتقی اولسیدی مرأه مطلقه وجاریه آزاد اولور شرط بولندیغی ایچون
(ولبث) وبعد الایلاج برمقدار اکلنسیدی وثلاث واقع اولدقدنصکره اخراج
ایتمسیدی (فلا عقر علیه) پس زوج اوزره وجاریه نك مولاسی اوزره عقر لازم کلمز یعنی
مهر مثل لازم کلمز بعض دیدیکه بو عقر اجرهٔ وطئك مقداریدر زنا حلال اولسیدی
(ولم یصر به مراجعا فی الرجعی) ودخی زوج اکلنمکله طلاق رجعیده رجعت ایتمش اولماز

زیرا جماع فرجی فرجه ادخالدر بوایسه بعد الطلاق وبعد العتق بولندی زیرا ادخال
ایچون دوام یوقدرکه حتی دوامی ایچون حکم ابتدا اوله بواجلدن اکربرکیمسه یمین ایتسه‌که
دابه‌سنی آخوره ادخال ایلمیه حال بوکه دابه‌سی اول آخورده‌در اول کیمسه دابه‌سنی اول
آخورده امساکیله حانث اولماز (بل بایلاجه ثانیا) بلکه اولکیده اوزرینه عقر واجب
اولور وثانیده ایلاجله مراجع اولور ثانیا ایلاج ایتمسیله حرمت ثابت اولدقدنصکره حقیقت انده
جماع بولندیغی ایچون لکن مجلسك اتحادینه نظر ایله حد واجب اولماز ومقصود قضاء
شهوتك وجودیدر پس چبان شبهه ایچون حد زنا ممتنع اولدی ایسه مهر واجب اولدی
زیرا حد شبهه ایله بله واجب اولماز (قال انت طالق ان شاء الله متصلا اومانت قبل ذکر
الشرط لم یقع) زوج مرأه‌سنه سن طالقسین انشاء الله دیسیدی انشاء الله ذکرینی متصل
قلمجی اولدیغی حالده یاخود زوج شرطی ذکر ایتمزدن اول مرأه فوت اولسیدی طلاق
واقع اولماز اما اولکی‌یه علت وجودی معلوم اولماز شرطله تعلیق صدر کلامی مغیر اولدیغی
ایچوندر بواجلدن مغیرك متصل اولمسی شرط قلندی واما ثانینك علتی کلام استثنا ئله ایجاب
اولمقدن چقدیغی ایچوندر وموت مرأه موجبی منافیدر مبطلی منافی دکلدر (فان مات وقع)
واکرزوج فوت اولورسه یعنی زوج مرأه‌سنه سن طالقسین دیدکدنصکره انشاء الله
دیمدین فوت اولسیدی طلاق واقع اولور زیرا زوجك کلامنه شرط متصل اولمادی (قال انت
طالق ثلاثا وثلاثا ان شاء الله اوانت حر وحر ان شاء الله طلقت ثلاثا وعتق) زوج مرأه‌سنه سن
طالقسین ثلاثا وثلاثا انشاء الله دیسیدی یاخود مولاسی عبدنه سن حرسین وحرسین
انشاء الله دیسیدی مرأه ثلاثا مطلقه اولور وعبد آزاد اولور وامامین دیدیلرکه مرأه مطلقه
اولماز وعبد دخی آزاد اولماز زیرا قومك کلاملرنده کلامنی تصحیح ایچون تکرارلری شایعدر
انك اوزرینه حمل اولنور پس شرطك اتصالی ابطال قلنماز وامام اعظمك علتی اولدرکه
تحقیقا لفظ ثانی لغودر زیرا اولکی ثلاثك افاده ایلدیکی شیئك فوقنده شیٔ افاده ایلمز وواوایله
فصل ایلدیکی ایچون لفظ ثانینك تأکید اولمسیچون دخی وجه یوقدر ایمدی معطوف یعنی
لفظ ثانی شرطك لفظا اوله اتصالندن منع ایدر پس لفظا اولکه ثلاثدر واقع اولور (کذا ان شاء الله
انت طالق) کذلك زوجك مرأه سنه ان شاء الله سن طالقسین قولنده‌دخی حکم ذکر اولنان کبیدر
زیرا بو کلام امام اعظم وامام محمد قتنده تطلیقدر وابو یوسف قتنده تعلیقدر ابو یوسفك
علتی اولدرکه تحقیقا مبطل یعنی انشاء الله ایجابه متصلدر پس ایجابك حکمنی باطل ایدر
نتکیم تأخیر اولندقده ابطال ایتدیکی کبی ایمدی طلاق واقع اولماز وامام اعظم ایله امام محمدك
علتی تحقیقا موضوع جملتینك ارتباطی ایچونکه اول موضوع فادر چبان فاء منتفی اولسیدی ارتباط دخی
منتفی اولور پس انت طالق قولی منجز باقی قالور شرطك تأخیری بونك خلافی اوزره‌درکه
زیرا بوتقدیرجه مغیر اولور صدر کلام انك اوزرینه متوقف اولور (وبانت طالق بمشیة الله
تعالی او بارادة الله او بمحبته او برضاه لا) وزوجك مرأه سنه سن طالقسین الله تعالی نك مشیئتیله
یاخود ارادتیله یاخود محبتیله یاخود رضاسیله دیسیدی مرأه مطلقه اولماز زیرا بوکلام
اوزرینه توقف اولنمیان شی اوزره تعلیقدر مثالی انشاء الله قولی کبی‌که زیرا بمشیة الله‌ده
اولان باالصاق ایچوندر وتعلیقده جزانی شرطه الصاقدر (واضافتها) وبو مشیتك ومشیتك غیری
ذکر اولنان الفاظك اضافتی (الی العبد تملیك منه) عبده اضافتی عبددن تملیکدر (کان شاء فلان)
مثالی فلان دیلرسه دیمك کبی یاخود فلان مراد ایدرسه یاخود فلان محبت ایدرسه یاخود فلان
راضی اولورسه دیمك کبی پس مجلس اوزره اقتصار اولنور پس اکرعبدانی مجلسده بلدیسه

ودیلرسه طلاق واقع اولور (وانت طالق بامره اوحکمه اوقضائه اوارادته اوعلمه اوقدرته تنجیز) یعنی
وزوجك مرأه سنه سن طالقسین اللهك امری ایله یاخود حکمیله یاخود قضاسیله یاخود
علمی ایله یاخود قدرتیله دیسیدی تنجیز در بونکله فی الحال طلاق واقع اولور (سواء اضیف
الیه تعالی اوالی العبد) برابردر کرك الله تعالی یه اضافت ایتسون یاخود عبده اضافت
ایتسون زیرا بونك مثللی ایله عرفا تنجیز مراد اولنور مثالی سن طالقسین قاضینك حکمی ایله
دیمك کبی (وباللام) واکرزوج مرأه سنه سن طالقسین مشیئة الله ایچون یاخود امری ایچون
وباحکمی ایچون لام ایله کلبسنده دیسیدی (یقع فی الکل) یعنی وجوه عشره نك کلبسنده
طلاق واقع اولور برابر در کرك الله تعالی یه اضافت ایتسون یاخود عبده اضافت ایتسون
زیرا لفظ لام تعلیل ایچوندر کانه زوج واقع قیلدی وتعلیل ایلدی مثالی انت طالق لدخولك الدار
قولی کبی یعنی سن طالقسین داره داخل اولدیغك ایچون دیمکدر (وبفی) وحرف فی ایله انت
طالق فی مشیئة الله دیسیدی یعنی سن طالقسین مشیئة اللهده دیسیدی الی آخره (فان اضاف
الیه تعالی لایقع) پس اکر الله تعالی یه اضافت ایدرسه طلاق واقع اولماز وجوهك کلبسنده
زیرا لفظ فی شرط معناسنه در پس اوزرینه توقف اولنمیان شیئه تعلیق اولور پس طلاق واقع
اولماز (الا فی العلم) الا سن طالقسین اللهك علمنده قولنده واقع اولور زیرا علم ذکر وانکله
معلوم مراد اولنور معلوم واقعدر ودخی علمك الله تعالیدن نفیی بر حالله صحیح اولماز زیرا الله
تعالی اولانی واولمیانی بلور پس زوجك کلامی امر موجوده تعلیق اولور وقدرت ایله سؤال لازم کلمز
زیرا بومقامده مراد تقدیردر وحق تبارك وتعالی برشیئی تقدیر ایدر وبرشیئی تقدیر ایتمز حتی اکر
بونکله صفت مراد ایتسیدی علی وفق الارادة تأثیر ایدر فی الحال واقع اولور (والی العبد صح
تملیکا فی الاربع الاول) اکر عبده مضاف قیلسیدی تملك بونلردن دورت اولکیده صحیح اولور
مجلسه اقتصار اولنور تکرر مرور ایتدی (تعلیقا فی غیرها) التی باقیلرنده تعلیق بونلردن صحیح
اولور حاصل کلام تحقیقا الفاظ عشره دن دوردی تملیك ایچوندر اولکه مشیئت واراده
ومحبت ورضادر والتی باقیسی تملیك ایچون دکلدر اولکه امردر وحکم وقضا واذن وعلم
وقدرتدر بوجمله سی ایکی وجه اوزره در یا الله تعالی یه مضاف اولمقدر یاخود عبده مضاف
اولمقدر وهروجه اوچروجه اوزره در یا با ایله یاخود لام ایله یاخود فی ایله (بانت طالق ثلاثا
الا ثنتین یقع واحدة) زوجك مرأه سنه سن ثلاثا طالقسین الا ایکی دکل دیمکله طلقه واحده
واقع اولور (وبالا واحدة ثنتان) وسن طالقسین الا واحدة دیمکله ایکی طلاق واقع اولور
وبالا ثلاثا ثلاث وسن طالقسین ثلاثا الا ثلاثا دکل دیمکله ثلاث واقع اولور زیرا استثنا بعد الاخراج
باقی ایله تکلمدر پس استثنانك صحتنك شرطی مستثنا نك وراسنده شیء باقی قالمقدر انکله تکلم
اولنمق ایچون حتی سن طالقسین ثلاثا الا ثلاثا دیسیدی ثلاثا مطلقه اولور زیرا تکلم ایلدیکی
شیئك جمیعنی استثنا ایدوب بعد الاستثنا برشیء باقی قالمدی که انکله تکلم ایده (لابان نکحتها
علیك فهی طالق فنکح علیها فی عدة البائن) یعنی زوج مرأه سنه اکر بن سنك اوزرینه اخری
نکاح ایلدم ایسه اول نکاح ایلدیکم طالقدر دیوب پس اول مرأه اوزره عدت بائنه ده برمرأه
نکاح ایتمکله مرأه جدیده مطلقه اولماز شول کمسنه که نکاح تحتنده اولان مرأه سنه اکر
سنك اوزرینه مرأه تزوج ایدرسم اول تزوج ایلدیکم مرأه طالقدر دیسیدی پس کندیله بله
اولانی تطلیق ایدوب اومرأه عدت ایچنده ایکن برمرأه اخری تزوج ایتسیدی اول مرأه
جدیده مطلقه اولماز زیرا شرط بولنمادی زیرا مرأه اولانك اوزرینه تزوج انك اوزرینه
داخل اولوب فراشده انکله منازعه ایدوب وقسمده اکا مزاحمه ایدن مرأه در بوایسه عدتده

بولنمادی (سئلت الطلاق فقال الزوج انت طالق خمسین تطلیقة فقالت المرأة ثلاث تکفینی فقال
الزوج ثلث لك والباقی لصواحبك وله ثلث نسوة غیرها تطلق المخاطبة ثلاثا لاغیرها اصلا)
برکسه نك مرأه سی طلاقدن سؤال ایتدکده زوجی سن اللی طلاق ایله طالقسین دیسیدی پس
مرأه بکا اوچی کفایت ایدر دیدکده زوج دخی اوچی سنك ایچون وباقیسی صاحبه لرك ایچوندر
دیوب اول زوجك مرأه مخاطبه دن غیری اوچ زوجه سی دخی اولسیدی مخاطبه ثلاثا مطلقه
اولور اندن غیریسی اصلا مطلقه اولماز واقعات صدر الشهیدله ده بویله ذکر اولندی

) باب طلاق الفار (

بو باب طلاق فارك بیانده در (من غالب حاله الهلاك) شول کیمسه که انك غالب حالی هلاك اوله من
مبتدا در خبری اشاغیده کلجك فار لفظیدر (کمریض عجز عن اقامة مصالحه خارج البیت) خارج بیتده
مصالحنه اقامه دن عاجز اولان مریض کبی پس اکر مصالحنی بیتنده قضا ایدوب حال بوکه اشتکا ایدر
اولسه اول کیمسه فار اولماز زیرا انسان آز اولور اشتکادن خالی اولماز قول صحیح بودر (ومن بارز
رجلا) دخی محاربه ده بر رجل ایله محارب اولان کیمسه (اوقدم لیقتل بقصاص اورجم)
یاخود قصاصله قتل ایچون یاخود رجم ایچون تقدیم اولنان کیمسه مشایخدن بعض قتیان برکیمسه
قصاص ایچون تقدیم اولنسه فار اولماز زیرا عفو مندوب الیهدر اما رجم بونك خلافی اوزره در
دیدی اعتماد اوله در یعنی روایت متنه در بونی زیلعی ذکر ایلدی (اورکب سفینة فانکسرت
فبقی علی لوح اوافترسه السبع وبقی فی فیه) یاخود بندیکی پاره لنوب برلوح اوزره باقی
قلان کیمسه یاخود برجی حیوان انی اخذ ایدوب اغزنده باقی قلان کیمسه ودخی کوتورم
ومفلوج اولان کیمسه مادامکه انك مفلوجلکی وکوتورملکی زیاده لکده اوله مریض
کبیدر پس اکر قدیم ایسه زیاده لنمدی ایسه اول کیمسه صحیح کبیدر طلاقده وغیریده
(والمرأة فی جمیع ماذکر کالرجل) ومرأه دخی ذکر اولنان شیلرك جمیعسنده رجل کبیدر
حتی مرأه سبب فرقته مباشرت ایتسیدی خیار بلوغ وخیار عتق کبی ودخی زوجنك اوغلنه
تمکین کبی وارتداد کبی مرضدن وغیریدن ذکر اولنان شیء اکا حاصل اولدقدنصکره
زوج اکا وارث اولور فاره اولدیغی ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی وحامل اولان مرأه صحیحه
کبیدر پس اکرانی طلق اخذ ایتسیدی یعنی وضع حمل بوروسی اخذ ایتسیدی اول مرأه
مریضه کبیدر زیرا انك هلاکی مادامکه اول بورو انی اخذ ایتمدکجه غالب اولماز کافیده بویله
ذکر اولندی (فار بالطلاق) مبتدانك خبریدر ایمدی ذکر اولنان کیمسه لردن هر بری
طلاقله فار در (ولا یصح تبرعه الا من الثلث) وانك تبرعی صحیح اولماز الا ثلث مالندن صحیح
اولور (فلو ابانها بلا رضاها) پس زوج اکر مرأه سنك رضاسی یوغیکن طلاق باین ایله
تطلیق ایتسیدی حتی مرأه بائنا تطلیقه راضیه اولسیدی زوج فار اولماز (ومات ولو بغیر ما
ذکر) وزوج فوت اولسیدی اکرچه زوج مرضدن ومبارزتدن وبونلرك مثللیدن غیری ایله
قتل اولنمغله اولورسه ده یاخود مرض آخر ایله فوت اولورسه ده (وهی فی العدة ترث) حال بوکه
مرأه عدتده اولسیدی اول فوت اولان زوجنه وارث اولور بو ذکر اولنان باین ایله مطلقه
اولدقده در واما طلاق رجعیده پس اول مرأه متوفایه مطلقا وارث اولور قچان زوج مرأه نك
عدتنده فوت اولورسه بینهمامده زوجیت باقیه اولدیغی ایچون زیرا زوجیت زوجك مرض
موتنده وارث اولمسنه سببدر پس زیرا زوج ارثك ابطالنه قصد ایتدی پس زوج قصدی
اوزرینه رد اولندی زوجك علی انقضاء عدت زمانه تأخیر ایلمسیله رد اولندی مرأه دن ضرری
دفع ایچون بواجلدن زوجده مرأه یه وارث اولور قچان مرأه فوت اولسیدی اما طلاق بائن

بونك خلافی اوزره در زیرا سبب كه نكاحدر باثله زائل اولدی (كذا طالبة رجعی) كذلك
رجعی یه طالبه اولان مرأه (طلقت ثلاثا) او یله مرأه كه ثلاثا تطلیق اولنسه وارث اولور
زیرا طلاق رجعی نكاحی ازاله ایلمز بو اجلدن زوج ایچون وطئ حلال اولور ورجعی ایله
میراثدن محروم اولماز پس مرأه نك رجعی یی زوجنه سؤال ایتمسیله حقنك بطلانه راضیه اولمادی
وكذلك زوج زوجه سنی طلقهٔ واحدهٔ باینه ایله تطلیق ایتسیدی حكم ذكر اولنان كبیدر
(وكذا مبانة قبلت ابن زوجها) وكذلك باین ایله مطلقه اولان زوجه زوجنك اوغلونی
اوپسیدی وارث اولور یعنی بر مریض كیمسه مرأه سنی طلاق باین ایله تطلیق ایتسیدی پس اول
زوجه زوجنك اوغلونی تقبیل ایتسیدی انك تقبیلی ارثی منع ایلمز زیرا بینونت زوجك باین ایله
تطلیق ایلمسیله واقع اولدی مرأه نك تقبیلی ایله واقع اولمادی تقبیل ایله باینه اولان بونك
خلافیدر كه زیرا تقبیل ایله باینه اولان مرأه وارث اولماز (وكذا من لاعنها او آلی منهـا فیه)
وكذلك مرض حالنده ملاعنه اولنان مرأه یاخود ایلا اولنان مرأه دخی وارث اولور اما اول
یعنی ملاعنه اولنان مرأه نك وارث اولمسی پس زوج مرأه سنه قذف ایتسیدی حال بوكه
اول زوج صحیح المزاج اولسیدی اندنصكره مرض حالنده ملاعنه ایتسیدی اول مرأه وارث اولور
وكذلك مرضی حالنده مرأه سنه قذف ایتسیدی وارث اولور زیرا لعان تعلیق طلاقه ملحقدر برفعل
برفعل ایله كه مرأه یه اول فعلدن لابددر تكیم عن قریب بیانی كلور زیرا مرأه ایچون نفسندن
عاری دفع ایتمكه خصومتدن لابددر واما ثانی یعنی ایلا ایله وارث اولمسی پس زوج مرض
موتنده درت آی مرأه یه قریب اولمامغه یمین ایتسیدی پس زوج اول مرأه یه مدت كچنجه قریب
اولمیوب و بینونت واقع اولوب اندن فوت اولمغله مرأه وارث اولور (ولو آلی فی صحته وبانت به
فی مرضه لا) واكر زوج صحتنده ایلا ایتسیدی ومرأه ایلا ایله زوجك مرضنده باٸنه اولسیدی
وارث اولماز واكر ایلا مرضنده اولدی ایسه وارث اولور زیرا ایلا وقاعدن خالیه درت آیك
كچمسیله تعلیق طلاق معناسنده در ایمدی ایلا وقتك كلمسیله تعلیقه ملحق اولور عن قریب
بیانی كلور (بخلاف من فی صف القتال اوحم اوحبس لقصاص اورجم اوحصرفان المطلقـة
حینئذ لاترث) بخلافده اولان با الی آخر الكلام كر یض عجز قولنه متعلقـدر یعنی
صف قتالده اولان كیمسه یاخود قصاص ایچون و یاخود رجم ایچون حبس اولان كیمسه یاخود
محاصره اولان كیمسه ذكر اولنانلرك خلافی اوزره در كه زیرا بو تقدیرجه مطلقه وارث اولماز زیرا
بونلرده هلاك غالب دكلدر (كذا المختلعة فی مرضه) كذلك زوجك مرضنده مختلعه اولان مرأه
(ومخیرة اختارت نفسها فیه) دخی مخیره اولوب نفسنی اختیار ایدن مرأه بونلر دخی وارث اولماز (ومن
طلقت ثلاثا بامرها ثم مات وهی فی العدة) دخی كندی امریله ثلاثا مطلقه اولان مرأه نك عدتنده زوجی
فوت اولسیدی اول مرأه وارث اولماز زیرا بو مرأه حقنك باطل اولمسنه راضیه اولدی وتأخیر حق
ایچون اولدی (اولابه ثم صح الزوج) یاخود زوج مرأه نك امرنسز مرضنده ثلاثا مرأه یی تطلیق ایدوب
بعده مرضدن صحت بولوب مرأه عدتنده فوت اولسیدی اول مرأه دخی وارث اولماز زیرا وقتا كه زوج
مرضنده صحت بولدی ایسه متبین اولدیكه تحقیقا موت مرض دكلدر بو اجلدن انك تبرعلری
انك جمیع مالندن اعتبار اولنور وكذلك نجان زوج دینله اقرار ایتسیدی صحت دائنلری مرض
دائنلری اوزره تقویم اولنور (تصادقا علی ثلاث فی الصحة ومضی العدة) زوج ایله زوجه
بر برلرینی امر طلاق ثلاث اوزره صحتده تصدیق ایلسه لردی (اوباتهـا بامرها فاقرلها) یاخود زوج
مرأه نك ایله مرأه یی باٸنه تطلیق ایتسیدی واول مرأه ایچون مالله اقرار ایتسیدی (اواوصی
ولهـا الاقل منه ومن الارث) یاخود وصیت ایتسیدی پس اول مرأه ایچون اول اقرار

ایلدیكی

ایلدیكی مالدن وارثدن اقل واردر یعنی زوج مرضی حالنده زوجه سنه بن سنی صحتم حالنده
تطلیق ایلدم پس عدتك دخی منقضیه اولدی دیدكده مرأه دخی زوجنی تصدیق ایتسیدی
بوندنصكره اول مرأه ایچون مالله اقرار ایتسیدی یاخود مالله وصیت ایتسیدی یاخود مرأه نك امریله
مرضنده باٸنا تطلیق ایدوب اول مرأه ایچون مال اقرار ایتسیدی یاخود وصیت ایدوب بعده
فوت اولسیدی اول مرأه ایچون اقرار ایلدیكی مالدن ومیراثندن اقل شی واردر (اذا علق طلاقها
بفعل اجنبی او بمجیٔ الوقت والتعلیق والشرط فی مرضه) فجان زوج زوجه سنك طلاقنی
براجنبینك فعلنه یاخود بر وقتك كلمسنه تعلیق ایتسیدی وتعلیق وشرط اول زوجك مرضنده
اولسیدی (او بفعل نفسه وهما فی المرض) یاخود كندی نفسنك فعلنه تعلیق ایتسیدی وتعلیق
وشرط مرضنده اولسیدی (اوالشرط فقط فیه) یاخود یالكز شرط مرضنده اولسیدی
(او بفعلها ولا بد لها منه وهما فی المرض اوالشرط) یاخود مرأه نك برفعلنه تعلیق ایتسیدیكه
مرأه ایچون اول فعلدن لابددر وتعلیق وشرطك ایكیسیده حال مرضنده اولسیدی یاخود
یالكز شرط مرضنده اولسیدی (ورثت) اول مرأه وارثه اولور ورثت لفظی اذاك جوابیدر
یعنی زوج فار اولدیغیچون اول مرأه وارث اولور (وفی غیرها لا) و بوذكر اولنانلرك غیریسنده
وارث اولماز و بو تعلیق وشرط وجوهك كلبسنده صحتده اولدیغی وقتده در یاخود تعلیق
صحتده اولوب نجان فعل اجنبی یه یاخود مجیٔ وقته تعلیق ایلدیكی وقتده در یاخود نه كیفیتله
اولورسه اولسون نجان مرأه ایچون اندن بد اولان فعله تعلیق ایتدیكی وقتده در پس
بوصورتلرده مرأه وارث اولماز معلوم اوله كه بومسئله درت وجه اوزره در یا طلاقی وقتك
مجیئنه تعلیق ایتمكله یاخود فعل اجنبی یه تعلیق ایتمكله یاخود كندی نفسی فعلنه تعلیق
ایتمكله یاخود مرأه نك فعلنه تعلیق ایتمكله در بو درت وجهدن هر بری ایكی وجه اوزره در
یا تعلیق صحتنده وشرط مرضده یاخود تعلیق وشرط ایكیسیده مرضده اولمغله در
اما ایكی اولكی وجهلر یعنی طلاقی زمانك مجیئنه یاخود فعل اجنبی یه تعلیق ایلدیكی ایكیسیده
مرضده اولورسه مرأه وارث اولور زوج فار اولدیغی ایچون واكر تعلیق صحتده وشرط مرضده
اولورسه وارث اولماز اما وجه ثالث كه زوج كندو نفسنك فعلنه تعلیق ایلدیكده مرأه وارث
اولور نه كیفیتله اولورسه اولسون شرط مرضده بولنورسه برابردر تعلیق كرك صحتده وكرك مرضده
اولسون وفعل دخی انكیچون كرك بد اولسون دخول وضرب كبی كرك سه اولمسون اكل وشرب كبی
زیرا زوج مرأه نك حقنی تعلیق وشرطله یاخود یالكز شرطله ابطال قصد ایدیجی اولدی زیرا
شرط ایچون علته مشابهت واردر زیرا شرط قتنده وجودمن وجه متعدی اولور مرأه حقنده صیانت
یونندن وزوجك اضطراری غیرك حقنی ابطال ایلمز نته كیم اضطرار حالنده یاخود ندم حالنده غیرك
مالنی اتلاف ایتمك كبی واما وجه رابع كه طلاقی مرأه نك فعلنه تعلیق ایلمسیدر اكر اول تعلیق اولنان
مرأه ایچون بد ایسه مطلقا وارث اولماز برابردر كرك تعلیق وشرط مرضده وكرك تعلیق صحتده
وشرط مرضده اولسون زیرا مرأه شرطه راضیه اولدی وشرطه رضا مشروطه دخی رضا
اولور (ابانها فی مرضه فصح فمات اوابانها فارتدت فاسلمت فمات لم ترث) زوج مرأه سنی مرضی حالنده
طلاق باٸن ایله تطلیق ایتسیدی حال بوكه اول مرأه زوجك مدخول بهاسیدر پس زوج
مرضدن صحت بولدقدنصكره فوت اولسیدی یاخود زوج مرأه یی ابانه ایتدكدنصكره مرأه
مرتده اولسیدی پس اسلامه كلدكده زوج فوت اولسیدی اول مرأه وارث اولماز اما اولك
علتی صحت طلاقله موتك بیننه تخلل ایلدیكی ایچون متبین اولدیكه تحقیقا زوج فار دكلدر
واما ایكنجی نك علتی مرأه مرتده اولمغله ارثه اهلیتی باطل اولمغله در زیرا مرتد بر كیمسه یه وارث اولماز

پس چقان ينه اسلامه كلسيدى سببك عودى ممكن اولماز (قال لها ان مرضت فانت طالق ثلاثا كان فارا) زوج مرأەسنه اكر بن مريض اولورسم سن ثلاثا طالقسين ديسيدى اول زوج فادر اولدى حتى چقان اول زوج مريض اولوب اول مرضده فوت اولورسه مرأە وارث اولور (قالت لزوجها المريض طلقنى فطلقها ثلاثا ورثت) مرأە مريض اولان زوجنه بنى تطليق ايله ديدكده زوج اول مرأەيى ثلاثا تطليق ايتسيدى وارث اولور زيرا بنى تطليق ايله ديمك مدلولى طلاق رجعى يى طلبدر و رجعى يه رضادن ثلاثه رضا لازم كلمز پس زوج طلاقى ثلاثله كتورسيدى فارا ولور و مرأە وارث اولور (قال آخر امرأة اتزوجها طالق ثلاثا فتزوج امرأة ثم اخرى ثم مات طلقت المرأة الاخرى عند التزوج فلا يصير فارا فلا ترث) بركيمسه آخرده تزوج ايلديكم مرأە ثلاثا طالقدر ديوب پس برمرأە تزوج ايتدكدنصكره برمرأە دخى تزوج ايتسيدى بعده اول زوج فوت اولسيدى اول مرأەء اخرى تزوج قتنده مطلقه اولور و زوج فار اولماز و مرأە اكا وارث اولماز امام اعظم قتنده واما مين قتنده زوجك موتى قتنده مطلقه اولور پس زوج فار اولوب و مرأە اكا وارث اولور زيرا آخريت متحقق اولماز الا بو مرأەدنصكره بونك غيرى برمرأە تزوج ايتمكله اولور بو ايسه متحقق اولماز الا زوجك موتيله متحقق اولور و شرط عند الموت متحقق اولور پس انك اوزرينه اقتصارا ولنور و امام اعظمك علتى تحقيقا موت معرفدر و آخريتله متصف اولمسى شرطك وقتندر ايمدى اخريت مستندا ثابت اولور

) باب الرجعة (

بو باب رجعتك بياننده در (هى استدامة القائم فى العدة) رجعت عقد قائمك عدتده دائم اولمسيدر يعنى نكاحك اولديغى وجه اوزره ابقاسيدر مادامكه مرأە عدتده اوله زيرا نكاح عدتده قائمدر حق سبحانه وتعاليك * فامسكوهن بمعروف * قول شريفى ايچون پس زيرا امساك قائمك دائم اولمقلغندن عبارتدر زائلك اعاده سندن عبارت دكلدر پس رجعتك شرعيتى و بقاء عدتك شرطيتى اوزره دلالت ايدر زيرا استدامت اولماز الا مادامكه عدت باقيه اولمغله اولور زيرا ملك عدتده باقيدر عدتك انقضاسندنصكره زائلدر (بنحو راجعتك و بما يوجب حرمة المصاهرة) بن سكا مراجعت ايتدم ديمك مثللى ايله و دخى حرمت مصاهره ايجاب ايدن شئيله وطئدن وغيريدن يعنى بدون الانزال شهوتله مس ايتمكله و دخى انك امثالى اوپمك كبى و فرج داخلنه نظر ايتمك كبى مرور ايلديكى اوزره و بونده شافعينك خلافى واردر زيرا شافعى قتنده رجعت اولماز الا قوللە اولوراك قتنده قولله رجعتدن اول وطئ جائز اولماز (وتصح فيما دون الثلاث) ورجعت برطلقه دن و ايكى طلقه دن ثلاثك مادوننده صحيح اولور و بو حره ده در و جاريه ده ايكى حره ده ثلاثه كبيدر و تحقيق مرارا مرور ايتدى (وان ابت المرأة) اكرچه كيم مرأە رجعتدن ابا ايدرسه ده صحيح اولور زيرا امسا كله امر مطلقدر تقاديره شامل اولور يعنى طوعه و عدم طوعه شامل اولور (وندب اعلامها) زوجك مرأەيه رجعتى اعلام ايلمسى مندوب اولدى زيرا زوج رجعتى مرأەيه اعلام ايلمسه آز اولور مرأە معصيتده واقع اولور زيرا مرأە آز اولور زوج كندويه مراجع اولماز و عدت منقضيه اولدى زعميله تزوج ايد و ب زوج ثانى انى وطئ ايدوب پس مرأە عاصيه اولور و شول زوج كه مرأەيى اعلامى تركله معصيته اوغراده كنهكار اولور ولكن بونك بريله اعلام ايتمزسه ده رجعت صحيح اولور زيرا رجعت قائم ايچون دائم قلمقدر انشا دكلدر ايمدى رجعتله حقنك خالصنده متصرف اولدى و انسانك حق خالصنده تصرفى غيرك علمنه متوقف اولمز اكر سؤال اولنورسه مرأە على اولميجق نه كيفيتله عاصيه اولور جواب و يرلديكه چقان مرأە بغير سؤال تزوج ايتسيدى تحقيق تشبثى ترك ايتدى ايمدى معصيتده واقعه اولدى زيرا تقصير مرأە جهتندن كلدى (والاشهاد) دخى رجعى

اشهادده مندوب اولدى اعلام كبى و بو اشهاد تجاحددن و تهمت موقعلرنده بولنمقدن احترازدر زيرا ناس اول زوجى مطلق بيلديلر پس مرأە ايله بله اوتورمسيله متهم اولور واكر اشهاد اولنمسه اول تهمت صحيح اولور (وعدم دخوله عليها بلا اذنها ان لم يقصد الرجعة) دخى مرأەنك اذنسز مرأە اوزره داخل اولمامسى مندوب اولدى يعنى مرأە اوزره دخولنى ندا ايله ياخود او كسرمكله ياخود صوت نعل ايله اعلام ايلمك مندوب اولدى مرأە اوزره حاضرلنمق ايچون يعنى مرأەنك اوزرينه دخولنى ندا ايله اعلام ايليه كه اول دخولده زوجك نظرى حلال اولميان شئه واقع اولمسون ايچون زيرا مرأە فى الجمله مطلقه در (ادعى بعد العدة الرجعة فيها ان صدقته فرجعة) زوج بعد العده عدتى ايچنده رجعت ادعا ايتسيدى اكر مرأە زوجى تصديق ايدرسه رجعت صحيح اولور زيرا نكاح زوجينك بربرلرينه تصديقلرى ايله ثابت اولور پس رجعتك ثابت اولمسى بالطريق الاولى در (وان كذبته فلا) واكر مرأە زوجك رجعت ادعاسنى تكذيب ايدرسه رجعت صحيح اولماز زيرا زوج مدعيدر انكيچون بينه يوق و فى الحال انشاسنده مالك اولماز مرأە منكره در ايمدى قول منكرك قوليدر (ولا يمين عليها) حال بوكه مرأە اوزره يمينده لازم كلمز كتاب دعواده كلجك علت ايچونكه تحقيقا رجعتانده يمين اولميان اشيادندر (كما فى راجعتك) تنكيم بن سكا مراجعت ايتدم قولنده رجعت اولمديغى كبى انشا مراد ايلدكده (فقالت مجيبة له مضت عدتى) مرأە زوجنه جواب و يريجى اولديغى حالده بنم عدتم تمام اولوب كجدى ديسيدى رجعت اولماز زيرا بو رجعت انقضاء عدت حالنه مصادفه ايلدى ايمدى بو رجعت صحيح اولماز و بو واقعدركه زيرا زوجه اخبارده امينه در ايمدى قولنك قبولى واجب اولدى پس چقان مرأە اخبار اولنسيدى بو اخبار انقضاء عدتك سبقى اوزره دلالت ايدر و انقضانك اقرب احوالى زوجك بن سكا مراجعت ايتدم قولنك حالبدر ايمدى انقضاء عدته مقارن اولوب رجعت صحيح اولماز اما مرأە سكوت ايتسيدى اندنصكره انقضاء عدت ايله اخبار اولنسيدى زيرا انده اقرب احوال حال سكوتدر پس سكوته صرف اولنور (وفى زوج امة اخبر بعدها بالرجعة وصدقه سيدها وكذبته) دخى برجاريه زوجنده اولديغى كبيكه اول جاريه نك زوجى عدتدنصكره رجعت ايلدكده جاريه نك سيدى اول زوجى تصديق و جاريه تكذيب ايلسيدى پس تحقيق قول جاريه ايچوندر زيرا رجعتك صحتى عدتك قيامى اوزره بنادر عدتده قول ايسه بقا جهتندن و انقضا جهتندن زوجه نك قوليدر ايمدى اوزرينه بنا اولنان شيده انك كبيدر (اوقالت مضت وانكرا) ياخود جاريه بنم عدتم كجدى ديدكده سيدى ايله زوجى انكار ايلسەلردى تحقيقا قول جاريه نكدر زيرا جاريه كندى شانى بك بيلور (تنقطع اذا طهرت من الحيض الاخر لعشرة) چقان مرأە عدتده حيض ثالثدن اون كونده طاهره اولسيدى عدت منقطعه اولور (وان لم تغتسل) اكر مرأە غسل ايتديسه ده حتى بعد الانقطاع وقتدن اغتسال ممكن اولوب و صلات ايچون تحريمه ايده جك مقدارى باقى قالسيدى پس اول مقدار كتدكده مرأەنك طهارتيله حكم اولنور زيرا حيض اون كون اوزره زياده اولماز پس مجرد انقطاعله مرأەنك حيضدن خروجى ايله تيقن جهتندن عدت منقضيه اولدى و رجعت دخى منقطعه اولدى (ولاقل لا) و حيضدن اون كوندن اقلده طاهره اولسيدى عدت منقطعه اولماز (حتى تغتسل او يمضى وقت صلاة او تتيمم وتصلى) يعنى عدت منقطعه اولماز حتى مرأە غسل ايتمدجه ياخود بر وقت صلات كچمدكجه ياخود تيمم ايله بر صلات مكتوبه ياخود تطوع ادا ايده جك قدر زمان كچمدكجه زيرا حيض عشره نك مادوننده منقطعه اولسيدى دمك عودينه محتمل اولور مرأەنك حيضدن خروجنه تيقن حاصل اولماز

ايمدی اول وقت حيض اولور زيرا مدت اغتسال حيضدندر چنان ايام عشره دن اقل اولورسه
پس اغتسال انقطاعی تأكيد ايدیجی اولور كذلك وقت صلاتك چكمسی ده زيرا وقت صلاتك
چكمسی ايله صلات ذمتده دين اولور و بو احكام طاهراتدندر زيرا صلات دين اولماز الا
حيضدن طاهره اولان اوزره دين اولور چنان طاهره اولدقدنصكره مايه قادره اولمسه وايامی
دخی عشره نك مادونی اولسه اول مرأه تيمم ايدوب نمازی قلار پس رجعت منقطعه اولور
زيرا بز انك طهارتنه حكم ايدرز صلاتی تيمم ايله تجويز ايلديكمز ايچون (نسيت غسل عضو
راجع) مرأه برعضوينك يعنی برعضو كاملك غسلنی اونتسيدی زوج مراجع اولور (ومادونه لا)
وعضو كاملك مادونی اونتسيدی زوج مراجع اولماز و بو استحساندر وعضو كاملده قياس
رجعت باقی قالمق ايدی زيرا مرأه اكثر بدنی غسل ايتدی وعضو كاملك مادوننده قياس حق
رجعت باقی قالمامق ايدی زيرا جنابت وحيضك حكمی تجزی قبول ايلميان شيدندر و وجه
استحسان كه فرقدر تحقيقا عضو كاملك مادونی قلتی ايچون اكا جفاف سرعت ايدر يعنی
سريعا قورر ما اكا واصل اولدقدنصكره ايمدی مانك اكا واصل اولماديغی متيقن اولماز
بوجهتدن رجعت منقطعه اولدی وتزوج حلال اولماز ديرز رجعت تزوجده احتياطی
اخذ ايلمك يوندن عضو كامل بونك خلافی اوزره دركه زيرا عضو كامله جفاف سرعت
ايده مز وعادتا اندن غافل اولنماز ايمدی بو ايكيسنك بيننی تفريق ايلدك (طلق حاملا منكرا وطئها
فراجعها فولدت لاقل المدة صحت الرجعة) يعنی بر كيمسه حامل اولان زوجه سنی تطليق ايدوب
ووطئنی انكار اينسيدی بعده اول رجل اول مرأه يه مراجعت اينسيدی بعده اول مرأه وقت
نكاحدن اقل مدت حملده ولد كتورسيدی اول رجلك رجعتی صحيح اولور واول رجلك وطئی
انكارينه اعتبار يوقدر زيرا شرع ولدی فراش ايچون قلمق ايله اول رجلی تكذيب ايدر و بو عبارت
وقايه نك وكنزك عبارتندن احسندر زيرا انلرك عبارتی مسامحه دن خالی دكلدر بونی صدر الشريعه
ذكر ايلدی (وطلق من ولدت قبله منكرا وطئها فله الرجعة) يعنی بر رجلك مرأه سی مدت
حملدن اقلده ولد كتوروب وطلاقدن اول مرأه نك وطئنی منكر اولديغی حالده تطليق
اينسيدی اول رجل ايچون رجعت واردر وانك وطئی انكارينه اعتبار يوقدر مرور ايدن علت
ايچون كه تحقيقا شرع آنی تكذيب ايلدی (وان خلا بها فانكر فلا) واكر اول رجل اول
مرأه ايله خلوت صحيحه ايله خالی اولوب پس وطئی انكار ايتدی ايسه اول مرأه يه رجعتی صحيح
اولماز زيرا اول رجل وطئی انكار ايتدی حال بوكه شرع انی تكذيب ايلمدی پس اول انكار
كندی اوزرينه حجت اولدی (فان طلقها) يعنی اكر زوج مرأه ايله خلوت صحيحه دنصكره
ووطئی انكاردنصكره تطليق ايدوب (فراجعها) واول مرأه يه مراجعت اينسيدی (فولدت
فی اقل من سنتين صحت) پس اول مرأه ايكی سنه دن اقلده ولد كتورسيدی اول رجعت صحيح
اولدی زيرا اول مرأه وقت طلاقدن ايكی سنه دن اقلده ولد كتورسيدی اول ولدك نسبی
ثابت اولور زيرا مرأه انقضا ايله مقره اولمادی وولد مرأه نك بطننده بو مدتده باقی قالدی ايمدی
زوجی قبل الطلاق وطئ ايدیجی قلمقدن لابد اولدی يوخسه طلاقدنصكره دكل زيرا زوج
اكر قبل الطلاق واطئ اولمسيدی نفس طلاق ايله ملك زائل اولوب بعد الطلاق وطئ حرام اولوردی
پس مسلمك فعلنی حرامدن صيانت واجب اولور پس چنان زوج قبل الطلاق واطئ قلنسيدی
رجوع صحيح اولور (قال اذا ولدت فانت طالق فولدت ولدا ثم آخر ببطنين فهو رجعة)
بر كيمسه مرأه سنه سن چنان ولد كتوردككده طالقسين ديوب پس اول مرأه ولد
كتوروب بعده بر ولدت دخی كتورسيدی ايكی بطنده ايكی بطنله مراد ايكی ولادتك

ينده الی آی ياخود دخی زياده اولمقدر اما چنان الی آيدن اقلده كتورسيدی بطن واحد
اولور ورجعتك ثابت اولمسنه باعث اولدركه زيرا مرأه ولادت اولی ايله مطلقه اولدی
اندنصكره ولادت ثانيه زوجك مرأه يه ولد اولدنصكره رجعتنه دلالت ايتدی وطئ حلال
اولسون ايچون اما چنان ولادت بطن واحد ايله اولسيدی رجعت ثابت اولمازدی زيرا ولد ثانينك
علوقی ولادت اولی دن اول اولدی (وكلما ولدت فانت طالق وولدت ثلاثة ببطون يقع ثلاث) وزوج
مرأه يه هر نه زمان ولد كتوردككده سن طالقسين ديسيدی پس اول مرأه اوچ بطنله اوچ
ولد كتورسيدی طلاق ثلاث واقع اولور (والثانی والثالث رجعة) وولد ثانی وثالث رجعتدر
زيرا مرأه ولد اول ايله مطلقه اولدی وولد ثانی ايله زوج طلاق اولده مراجع اولدی زيرا علوق
عدتده وطئ حادث ايله قلنور امر مسلمی صلاح اوزره حمل جهتندن ومرأه ولد ثانی ايله ثانيا
مطلقه اولدی زيرا يمين كلمائله عقد اولدی وولد ثالث ايله زوج ثانيده مراجع اولدی مرور ايدن
علت ايچون ومرأه ولد ثالثله طلاق ثلاثه ايله مطلقه اولدی (فتعتد بالحيض) پس مرأه حيضله
معتده اولور زيرا مرأه حائلدر حامل دكلدر حين طلاقده ذوات اقراددندر (الرجعی)
(لا يحرم الوطئ) طلاق رجعی وطئی حرام قلماز اصل نكاح باقی اولديغی ايچون تا كيم
مرور ايتسيدی حتی زوج وطئ ايتسيدی عقره غريم اولماز و شافعی وطئ حرامدر حتی
عقره غريم اولوردی (ومطلقته تتزين) وطلاق رجعی ايله مطلقه اولان زينتلنور زوج
انك رجعتنه راغب اولسون ايچون (ولا يسافر بها بلا اشهاد علی رجعتها) و زوج انكله سفر
ايده مز رجعتی اوزره اشهاد ايتمدكجه حق سبحانه وتعالی نك * لا تخرجوهن من بيوتهن *
قول شريفی ايچون بو آيت كريمه طلاق رجعيدن معتده لر حقنده نازل اولدی حق تبارك وتعالينك
* فاذا طلقتم النساء * قول شريفنك سياقی ايچون وطلاق رجعی ايچون بالاجماع صريحدر
(ينكح مبانته بلا ثلاث فی العدة و بعدها) زوج باينا مطلقه سنی عدتده وعدتك غيريده نكاح ايدر
زيرا حل محليت باقيدر زيرا حلك زوالی طلاق ثالثه ايله معلقدر پس زوال حل طلاق ثالثه دن اول
منعدم اولور وعدتده غيرك منعی اشتباه نسب ايچوندر حال بوكه زوجك حقنده اشتباه نسب
يوقدر (لا مطلقته بها) ثلاث ايله مطلقه نك عدتنده نكاح صحيح اولماز (او حرة) اكر مرأه حره
ايسه (وبالثنتين لو امة حتی يطئها غيره) واكر مرأه جاريه ايسه ايكی ايله مطلقه اولدقده
عدتده نكاح جائز اولماز حتی حره اولسون جاريه اولسون زوجك غيری آنی نكاح ايدوب
وطئ ايتمدكجه حق تبارك وتعالی نك * فان طلقها فلا تحل له حتی تنكح زوجا غيره * قول شريفی
ايچون بو آيت كريمه ده اولان طلاقدن مراد طلقه ثالثه در وجاريه ده ايكی طلقه حره ده ثلاث
كبيدر زيرا رق محليتك حلی ايچون تنصف ايديجيدر و آينده نكاح عقد اوزره حمل اولندی ووطئك
لزومی حديث مشهور ايله ثابت اولدی كتاب اوزره بو حديثله زياده تجويز اولنوركه حديث
عسيله در و بو كتب اصولده تحقيق اولندی بعون الله تعالی وتوفيقه مرقات شرحنده وتلويح
حاشيه لرنده بونك اوزرينه زياده ايله واضح قلدق (ولو مراهقا) واول غير كركسه مراهق
اولسون يعنی غير بالغ اولسون زيرا مراهق تحليلده بالغ كبيدر زيرا شرط اولان ايلاجدر انزال دكلدر
ايلاج ايسه مراهقده موجوددر (بنكاح صحيح) حرف باء يطئها قولنه متعلقدر يعنی حتی نكاح صحيح
ايله وطئ ايتمدكجه (ويمضی عدته) يطؤها اوزره عطفدر يعنی زوج ثانيدن اولان عدتی منقضيه
اولمدقجه (لا سيدها) غيره اوزره عطفدر يعنی جاريه نك سيدی وطئ ايدرسه محلل اولماز يعنی جاريه
حلال اولنمش اولمازملك نكاحك تحليل ايچون نصله تعيين اولنديغی ايچون (وكره بشرط التحليل
وان حلت للاول) زوج ثانينك نكاحی تحليل شرطيله اولمق مكروه اولدی اكرچه كيم زوج

اول ایچون حلال اولورسه ده زوج ثانی مرأه یه بن سنی حله ایتمك ایچون تزوج ایلدم دیمکله یاخود مرأه
ویاخود مرأه نك وکیلی بن سکا حله اولمق ایچون واردم و یاویردم دیمکله نکاح اولنمق مکروه اولدی
اما زوج ثانی ومرأه قلبلرنده حله یی مضمر قلسه لر عامه مشایخ قتنده مکروه اولماز (ویهدم الزوج الثانی
مادون الثلاث ایضا) وزوج ثانی طلاق ثلاثك مادوننی ابطال ایدر یعنی حکمنی ابطال ایدر یعنی حکم
ثالثی ابطال ایلدیکی کبی یعنی حره بر تطلیقه یاخود ایکی تطلیقه ایله تطلیق اولنوب وعدتی
دخی کچسیدی وزوج آخره تزوج ایتسیدی بعده زوج اوله عودت ایتسیدی اوچ تطلیقه ایله عودت ایدر
وزوج مادون ثلاثك حکمنی حرمت حفیفه دن ابطال ایدر نتکیم ثلاثك حکمنی حرمت
غلیظه دن ابطال ایلدیکی کبی امام اعظم وابو یوسف قتنده وامام زفر وشافعی قتنده مادون
ثلاثی ابطال ایلمز وبو بحث ذکر اولنان ایکی کتابده مستوفی ذکر اولنمشدر (مطلقة الثلاث
اخبرت بمضی العدتین) طلاق ثلاثله مطلقه اولان مرأه ایکی عدتك یعنی زوج اولدن وزوج
ثانیدن ایکی عدتك کچمسیله خبر ویرسیدی (والمدة تحتمله) یعنی ایکی عدتك کچمسنه محتمل
اولور مدتده خبر ویرسیدی وعن قریب عدتك کچمسنك بیانی باب عدتك آخرنده کلورکه
تحقیقا عدتك کچمسی حیضله در وتصدیق اولنان امام اعظم قتنده اقلی ایکی آیدر وامامین
قتنده اوتوز طقوز کوندر (له تصدیقها ان ظن صدقها) زوج اول ایچون مرأه یی تصدیق
جائز اولور اکر زوجك ظن غالبی مرأه نك صدقنه اولورسه زیرا نکاح یامعاملاتدندر عند الدخول
بضع مقدم اولدیغی ایچون ویاخود دیاناتدندر حدك اکا تعلق اولدیغی ایچون وقول واحد
ایکیسنده دخی مقبولدر

) باب الایلاء (

بو باب ایلانك احکامی بیاننده در (وهو) وبو ایلا لغت جهتندن مطلقا یمین معناسنه در
وشرعا (حلف علی ترك قربانها مدته) مرأه نك قربانك یعنی وطئنك مدت ایلاده ترکی اوزره
یمیندر وبو ایلانك حکمی طلقهٔ بائنه در اکر زوج بار اولورسه واکر زوج حانث اولورسه
کفارت وجزادر (واقلها للحرة اربعة اشهر وللامة شهران) وایلانك اقل مدتی حره ایچون
دورد آیدر وجاریه ایچون ایکی آیدر واکثر مدتنده حد یوقدر پس زوج ایکی اقلك اقلی
اوزره یمین ایتسیدی ایلا یوقدر یعنی زوج مرأه سنه الله حقیچون بن سکا ایکی آی یاخود
اوچ آی قریب اولمم دیمکله ایلا یوقدر (فلو قال والله لا اقربك اولا اقربك اربعة اشهر)
پس زوج مرأه سنه الله حقیچون بن سکا قریب اولمم یاخود بن سکا درت آی قریب اولمم
دیسیدی یمین اول مؤبد ویمین ثانی موقتدر (او ان قربتك فعلی حج اونحوه) یاخود اکر بن
سکا قریب اولورسم حج ایتمك بنم اوزریمه اولسون یاخود حج کبی صوم ویا صدقه اوزریمه
اولسون دیسیدی (او انت طالق) یاخود اکر بن سکا قریب اولورسم سن طالقسین
دیسیدی (او عبده حر) یاخود اکر بن سکا یقین اولورسم عبدم حر اولسون دیسیدی
(فان قربها فی المدة حنث) پس اکر اول یمین ایدن کمسه مدت ایلاده مرأه یه قریب اولسیدی
حانث اولور پس اکر حانث اولسیدی (ففی الحلف بالله الکفارة) حلف بالله ده حانث
اولورسه کفارت واجب اولور (وفی غیره الجزاء) وغیریده جزا واجب اولور (وسقط الایلاء)
ایلاده ساقط اولور (والا) واکر مرأه یه قریب اولمازسه (بانت وسقط الحلف الموقت) مرأه
طلقهٔ واحده ایله بائنه اولور وحلف موقت ساقط اولور پس اکر یمین درت آی موقت اولورسه
ومرأه یه قریب اولمازسه طلقهٔ واحده ایله بائنه اولور ویمین ساقط اولور حتی زوج انی نکاح
ایلسه بوندنصکره درت آی قریب اولمسه مرأه بائنه اولماز (لا المؤبد) یعنی اکر یمین مؤبد

اولورسه ساقط اولماز مصنف بونك اوزرینه تفریع ایدوب (فلو نکحها ثانیا وثالثا ومضت
المدتان بلافیء بانت باخریین) پس اکر زوج یمین مؤبدده ثانیا وثالثا نکاح ایتسیدی ومدتلری دخی
کچسیدی اخریین ایله بائنه اولور یعنی یمین مؤبد ساقط اولماز پس اکر ثانیا نکاح
ایتسیدی ودرت آی مرأه یه قریب اولمسیدی ثانیا بائنه اولور اندنصکره ینه نکاح ایدوب
ودرت آی قریب اولمسیدی ثالثله ینه بائنه اولور (فان نکحها بعد زوج آخر) پس اکر زوج
آخردنصکره ینه نکاح ایتسیدی (لم تطلق) یعنی ایلا باقی قالمز (فان وطئها) پس اکر زوج
اول مرأه یی وطئ ایتسیدی (کفر) یمین باقی اولمغله کفارت ایدر اکر یمین مرأه نك طلاقنك
غیری ایله ایسه واکر طلاقی ایله ایسه یمین باقی قالماز بلدیکك شی ایچونکه تحقیقا ثلاثك
تنجیزی تعلیقی ابطال ایدر (قوله لا والله لا اقربك شهرین وشهرین بعد هذین الشهرین
ایلاء) زوجك الله حقیچون بن سکا ایکی آی قریب اولمم وبو ایکی آیدنصکره ایکی آی دخی
قریب اولمم دیمسی ایلادر زیرا زوج ایکی قولك بیننی حرف جمعله جمع ایلدی پس زوجك
قولی جمع لفظیله جمع ایتمش کبی اولدی ایمدی مدت متحقق اولدی (لا قوله بعد یوم والله
لا اقربك شهرین وشهرین بعد الشهرین الاولین) وزوجك الله حقیچون بن سکا ایکی آی
قریب اولمم وشهرین اولیندن برکون صکره ایکی آی دخی قریب اولمم دیمسیله ایلا اولماز
زیرا زوج وقتا که شهرین اولین ایله شهرین آخرینك بیننی یوم ایله فصل ایتدی ایسه
مدت ایلا تکمیل اولمش اولماز اولیکه درت ایدر (وکذا والله لا اقربك سنة الا یوما) وکذلك
الله حقیچون بن سکا برسنه ده قریب اولمم الا برکون قریب اولورم دیمسیله ایلا اولماز زیرا
مستثنی یوم منکردر پس زوج حالف ایچون قنغی کون دیلرسه اول کونی مستثنی قلمق واردر
پس زوج اوزره ایام سنه دن بر یوم مرور ایلمز الا اول کونی مستثنی قلمق ممکندر وکذلك قچان
زوج الله حقیچون بن سکا بوسنه ده قریب اولمم الا برکون که اول کونده سکا قریب اولورم
دیمکله ایلا ایتمش اولماز زیرا زوج مرأه یه انده قریب اولدیغی یومك کلبسنی استثنا ایتدی پس
ابدا ممنوع اولمق تصور اولنماز واکر زوج مرأه یه برکون قریب اولدقده سنه دن درت آی
باقی قالسه یاخود دخی زیاده باقی قالسه ایلا ایتمش اولور استثنا ساقط اولوب مدت ایلا باقی قالدیغی
ایچون زیرا یوم مستثنی وقتا که کچدی ایسه حالفه مرأه نك وطئی ممکن اولماز الا کفارتله اولور
(وبالبصرة والله لا ادخل کوفة وامرأته فیها) وکذلك حالف بصره ده ایکن الله حقیچون
بن کوفه یه داخل اولمم دیمسیله امرأه سی کوفه ده اولدیغی حالده ایلا اولماز برشیء لازم
کلمکسزین مرأه یی کوفه دن اخراج ایتمکله زوجك قربانی یعنی زوجه سنی وطئی ممکن
اولدیغی ایچون (المطلقة الرجعیة کالزوجة فیه) طلاق رجعی ایله مطلقه اولان مرأه ایلا
حقنده زوجه کبیدر بینهماده زوجیت باقیه اولدیغی ایچون نتکیم مرور ایتدی (لا المبانة واجنبیة
نکحها بعده) طلاق باین ایله مطلقه اولان مرأه ایلا حقنده زوجه کبی دکلدر ایلادنصکره
نکاح ایلدیکی مرأهٔ اجنبیه دخی ایلا حقنده اول زوجه کبی دکلدر زیرا ایلا بو ایکیسی
حقنده تصور اولنماز زیرا ایلانك محلی نص کریم ایله بزم نسالریمزدن اولان مرأه در مبانه واجنبیه
اولان مرأه دکلدر زیرا انلر نصله محل اولان نسالردن دکلدر پس طلاق ایچون موجب
اولدیغی حالده منعقد اولماز حتی اکر زوج ایلادنصکره مبانه یی یاخود اجنبیه یی تزوج ایتسیدی
ایلا ایتمش اولماز وبونك تحقیق اولدرکه تحقیقا ایلا زمانك کچمسیله طلاق منزله سنده در
پس صحیح اولماز الا ملکده صحیح اولور یاخود ملکه مضاف اولانده صحیح اولور نته کیم سبقت
ایتدی اکر بن سنی تزوج ایدرسم پس الله حقیچون بن سکا قریب اولمم دیمکله حال بوکه ملك

بولنمدی واكر يمين ايدن كيمسه اول مرأه يى بعد النكاح وطئ ايدرسه يميندن كفارت ايدر زيرا
يمينده حانث اولدقده كفارتك واجب اولمسی حقنده منعقده اولدی (عجز عن الوطئ لمرض
باحدهما وصغرها اورتقها اولمسافة اربعة اشهر بينهما ففيئه قوله فئت اليها) ايلا ايدن
كيمسه كندونك يا زوجه سنك برمرضی ايچون يامرأه سنك صغيره اولمسی ايچون يامرأه سنك
ارصلغی اولديغی ايچون يا ايكيسی بيننده درت آيلق مسافه اولديغی ايچون وطئدن عاجز
اولسه پس زوجك ايلادن رجوعی بن ايلادن رجوع ايتدم ديمسيدر پس بوندنصكره مرأه
مطلقه اولماز اكر زوجك عجزی حالنده مدت ايلا كجدی ايسه ده (وان قدر فی المدة ففيئه الوطئ)
واكر زوج مدت ايلاده جماعه قادر اولورسه انك ايلادن رجوعی وطئدر زيرا لسانله ايلادن
رجوع ايلادن جماعله رجوعك خلفيدر پس چخان بدل ايله مقصود حاصل اولمازدن اول
اصل اوزره قادر اولسيدی بدل باطل اولور مثالی متيمم اولان كيمسه نك مايی كوردكده تيممی باطل
اولديغی كبی (قوله انت علی حرام ايلاء ان نوی التحريم اولم ينو شيئا) زوجك مرأه سنه
سن بنم اوزريمه حرامسين ديمسی ايلادر تحريمه نيت ايدرسه ده ياخود برشيئه نيت ايتمزسه ده
زيرا بولفظ مجملدر ايمدی مجملك بيانی لازم كلدی پس اكر زوج بن بو كلام ايله يمين مراد ايلدم ياخود
بونكله بن برشيئ مراد ايلمدم ديرسه ده يمين اولور وبو كلامله ايلا ايتمش اولور زيرا حلالك تحريمی
يميندر (وظهار ان نواه) ايلا اوزره عطفدر اكر ظهار نيت ايدرسه ظهار اولور زيرا ظهارده حرمت
واردر پس اكر ظهاره نيت ايتدی ايسه ظهار صحيح اولور زيرا زوجك قولی اكا ده محتمل اولور وامام
محمد قتنده ظهار اولماز ظهارك ركنی بولنمديغی ايچون اولكه محلل اولانی محرمه تشبيهدر (وهدر
ان نوی الكذب) وهدر اولور اكر كذبه نيت ايتدی ايسه زيرا زوج محلله يی محرمه ايله وصف ايتدی
پس بالحقيقه كذب اولور چخان زوج كذبه نيت ايتسيدی تصديق اولنور (وبائنة ان نوی
الطلاق وثلاث ان نواها) واكر زوج طلاقه نيت ايتدی ايسه تطليقهٔ باينه در واكر طلاق
ثلاثه نيت ايتدی ايسه طلاق ثلاث اولور وبومسئله كنايا تده تحقيقا مرور ايتدی (والفتوی
علی انه طلاق وان لم ينوه) وفتوی طلاق اولمق اوزره در اكر نيت ايتمديسه ده زيرا عرفا نيت ايتمش قلندی
بواجلدن بوكلامله يعنی سن بنم اوزريمه حرامسين قوليله يمين ايلمز الارجال يمين ايدر وفقها
ديديلركه اكر طلاقك غيری يه نيت ايلسه قضاء تصديق اولنماز واكر اول كيمسه نك درت
زوجه سی اولسه مسئله بنه حالی اوزره در ودرتدن هر برينك اوزرينه طلقهٔ باينه واقع اولور
بعض ديديكه درت مرأه دن هر بری مطلقه اولور وقائل ايچون قنغيسی اولديغی بيان لازمدر
وبوقول اظهردر واشبه در بونی زيلعی ذكر ايلدی (كذا كل حل علی حرام وهرچه بدست
راست كيرم بروی حرام) كذلك طلاق باين ايله افتا اولنور بركمسه هر حلال اولان بنم اوزريمه
حرامدر ديسيله وهرنكه بنم صاغ المده در بنم اوزريمه حرامدر ديسيله اكرچه اول كمسه طلاقه
نيت ايتمديسه ده وهرنكه صول المده در ديسيدی طلاق واقع اولماز بو كلام عرف ناس اولمديغی
ايچون واكر هرنكه المده طوتارم حرامدر ديسيدی طلاق اولور نهايه ده بويله ذكر اولندی

) باب الخلع (

بو باب خلعك بياننده در خلع خانك ضميله وفتحيله لغت بوندن مطلق ازاله معناسنه در وشرعا
خانك ضميله ازالهٔ مخصوصه در (هو فصل من نكاح بمال بلفظ الخلع غالبا) خلع نكاحدن مال ايله
قطع در اكثريا لفظ خلع ايله لفظ خلع ايله ديمكه باعث زيرا آز اولور لفظ بيعله ولفظ شرا ايله
ودخی بونلرك امثالی ايله دخی اولور نتكيم من قريب بيانی كلور (ولا بأس به عند الحاجة)
وبو خلعده بأس يوقدر حاجت قتنده حق سبحانه وتعالينك * فلا جناح عليكم فيما افتدت به

قول شريفی ايچون (بما يصلح للمهر) مهره صالح اولور شيئله زيرا متقوم ايچون عوض اولان شيئ غير
متقومه عوض اولمق اولی در لكن بدل خلع ايچون صالح اولان شيئ نكاحده مهر اولمق واجب اولماز
عشره نك مادونی كبی (ويفتقر الی ايجاب وقبول) وبو خلع سائر عقدلر كبی ايجاب وقبوله محتاج اولور
(وهو فی جانب الزوج يمين حتی لم يصح رجوعه قبل قبولها) وبو خلع زوج جانبنده يميندر زيرا خلع
مرأه نك مالی قبول ايلمسی شرطيله طلاقدر حتی زوجك رجوعی زوجه نك قبولندن اول صحيح
اولماز نتكيم يمينده رجوع صحيح اولمديغی كبی (ولم يبطل بقيامه عن المجلس قبل قبولها)
وزوجه نك قبولندن اول زوجك مجلسدن قياميله خلع باطل اولماز نتكيم زوجك يمينده قياميله
باطل اولمديغی كبی بلكه مرأه مجلسدنصكره قبول ايدرسه ده خلع صحيح اولور (ولم يتوقف
علی حضورها فيه) ودخی خلع مرأه نك مجلس خلعده حاضره اولمسنه متوقف اولماز نتكيم
يمين مرأه نك مجلسده حضورينه متوقف اولماديغی كبی (بل علی علمها) بلكه خلع مرأه نك
بلمسنه متوقف اولور پس چخان مرأه يه خبر خلع بالغ اولسيدی مرأه ايچون مجلسده قبول
واردر (وجاز تعليقه بشرط او وقت) ودخی خلعك برشرطه وياخود بروقته تعليقی جائز
اولدی نتكيم يمينده جائز اولديغی كبی (لاشرط الخيار له) زوج ايچون شرط خيار جائز اولمدی
يمينده جائز اولمديغی كبی (وهو فی جانبها كبيع) فی جانبه قولی اوزره عطفدر يعنی خلع مرأه نك
جانبنده بيع كبيدر زيرا خلع معاوضه در زيرا مرأه نفسنی سالم اولمق ايچون اكا مال بذل ايدر
(حتی انعكس الاحكام) حتی احكام منعكس اولور يعنی زوجك خلعی قبولندن اول مرأه نك
رجوعی جائز اولدی ومرأه نك علمی مجلسندن قائم اولمسی ايله خلع باطل اولدی وزوجك خلعی
شرطه ووقته تعليقی جائز اولمدی ومرأه ايچون شرط خيار جائز اولدی نتكيم احكام معاوضه ده
اولديغی كبی (وطرف العبد فی العتاق كطرفها فی الطلاق) وعبدك عتاقده طرفی مرأه نك
طلاقده طرفی كبيدر پس عتاق طرف عبددن معاوضه ومولاسی طرفندن يمين اولور
واول يمين عبدك قبولی شرطيله عتقی تعليقدر ايمدی احكام معاوضه عبد جانبندن مترتب اولور
مولا جانبندن اولماز (وقد يكون بلفظ البيع والشراء والطلاق والمبارأة) وبو خلع از اولور بيع
وشرا ايله وطلاقله ومبارأه لفظلريله ده اولور يعنی كندی حقندن بری اولمغله ده اولور يعنی زوج
مرأه يه بن سنی بيك اقچه يه خلع ايتدم ديمكله ياخود نفسكی بيك اقچه ايله بيع ايتدم ديمكله
ياخود طلاقكی بيك اقچه اوزره بيع ايتدم ديمكله ياخود بن نفسمی بيك اقچه يه اشترا ايتدم ديمكله ياخود
بنم طلاقم سندن بيك اقچه ايله در ديمكله ياخود زوجه يه بن سنی بيك اقچه اوزره تطليق ايتدم
ياخود سنك ارادتك بيك اقچه يه در ياخود بن سنی بيك اقچه ايله مفارق قلدم ديمكله پس
زوجه دخی قبول ايتدم ديمكله اولور (وبالفارسية) وآز اولور كلام فارسيه ايله ده اولور
(كما قال خويشتن ازمن خريدی فقالت خريدم) نتكيم زوج زوجه سنه كنديكی بندن
اشترا ايتدكمی ديدكده مرأه دخی اشترا ايتدم ديسيدی (فقال فروختم) پس زوج دخی بيع
ايتدم ديسيدی (بانت) مرأه باينه اولور يعنی مرأه يه طلقهٔ واحدهٔ باينه واقع اولور بونی قاضيخان
سويلدی (والواقع به وبالطلاق علی مال) ومال اوزرينه خلع وطلاقله اولان خلع اولكه زوجك
زوجه سنه بن سنی مالدن شومقداری اوزره تطليق ايلدم وياخود مالدن شومقدار ايله طالقسين
ديمسيدر ياخود مرأنك زوجنه بنی مالدن شومقداری اوزره تطليق ايله ديدكده زوجك دخی
اول مقدار اوزره سنی تطليق ايتدم ديمسيدر وبونهاده فرق اولدركه تحقيقا مال اوزرينه
طلاق احكامده خلع منزله سنده در الا بوقدر فرق واركه تحقيقا بدل خلع باطل اولسيدی
طلاق باينا قالور وطلاقك عوضی چخان باطل اولسيدی طلاق رجعی واقع اولور محيطده بويله
ذكر اولندی وعن قريب متنده كلور (طلاق بائن) والواقع مبتدادر طلاق خبريدر يعنی مال

اوزرینه خلعی ایله وطلاقله اولان خلع بایندر زیرا مرأه بدلی اکا تسلیم ایلمز الا نفسی سالم اولمق
ایچون تسلیم ایدر بو ایسه بینونت ایله اولور (وهومن الکنایات) و بو خلع کنایه دندر طلاقه
وطلاقك غیری یه احتمالی اولدیغی ایچون (فیعتبر فیه مایعتبر فیها) پس کنایاتده معتبر اولان شی خلعده
دخی اعتبار اولنور واول کنایاتده اعتبار اولنان شیکه قرینه لردر جانب طلاقده ترجیح اولنور
(وان قال لم انوبه الطلاق فان ذکر بدلا لم یصدق) واکر زوج بو کلام ایله طلاقه نیت ایتمدم
دیوب بدل ذکر ایتسیدی صور اربعه دن برشیده طلاقی نفیده تصدیق اولنماز بلکه طلاق
اوزره حمل اولنور بدل ذکری نیتدن مغنی اولور (والا) واکر بدل ذکر ایتمزسه (صدق فی الخلع
والمبارأة) خلع ومبارات لفظلری ایله واقع اولان خلعده تصدیق اولنور زیرا بو ایکی لفظلر
کنایه لردر نیتدن لابددر یاخود نیت مقامنه قائم اولور شیدن لابددر اولکه بدل ذکریدر حال
بوکه نیت ذکری وذکر بدل تحقیقا منتفی اولدی ولفظ بیع وطلاقده زوج تصدیق اولنماز
ایکیسیده صریح اولدقلری ایچون کافیده بویله ذکر اولندی و بونك اوزرینه لفظ بیع طلاقده
صریح دکلدر دیو اعتراض اولندی و بو اعتراض ظاهردر بن دیرمکه لفظ بیعك صریح اولمسیله
مرادقطعا طلاق اوزره دلالت ایتدیکی ایچوندر شول حیثیتله که اول دلالت طلاقدن اصلا تخلف ایتمز
و بو واقعدر که بیع ملك عینك زوالنی ایجاب ایدر پس ملك یمینك زوالی قطعا ملك متعه نك زوالنی ملزم
اولور بو اجلدن لفظ عتقله طلاق واقع اولور ولفظ طلاقله عتق واقع اولماز تحکیم مرورایتدی ایمدی
سن بونی تأمل ایلکه زیرا بو محل دقیقدر وقبوله حقیقدر (وکره اخذه ان نشز) زوجك مرأه دن
خلعده قلیل واکر کثیر مسمانك بدلنی اخذی مکروه اولدی اکر زوج مرأه یه بغض ایدرسه حق سبحانه
وتعالینك * وان اردتم استبدال زوج مکان زوج وآتیتم احدیهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیئا * قول
شریفی ایچون ودخی زوج زوجه سنی استبدال ایله وحشتده قلدی پس وحشتی مال ایله زیاده ایتمسون
ایچون مکروه اولدی (وکره اخذ الفضل ان نشزت) واکر مرأه ناشزه اولورسه مهردن زوجه یه دفع
ایلدیکی شیء اوزره زیاده شیء اخذ ایلمك مکروه اولدی وجامع الصغیرك روایتنده مکروه اولماز
حق تبارك وتعالینك * فلا جناح علیهما فیما افتدت به * قول شریفی ایچون (اکرهها علیه
تطلق) زوج زوجه سنه خلع اوزره اکراه ایتسیدی مرأه مطلقه اولور زیرا مکرهك طلاقی
واقعدر (بلامال) یعنی مال لازم کلمکسزین واقع اولور اکر زوج اوزرنده مرأه نك مالی یوغیسه بلکه
مرأه زوجنه مال اعطا ایتمکی التزام ایدر خلاص اولمق ایچون یاخود مرأه مال ساقط اولمقسزین
مطلقه اولور واکر مرأه نك زوجی اوزره مهر ومهر مثلی مالی وار ایسه عن قریب کلجك شیء ایچونکه
تحقیقا مالك لازم کلمسنده وساقط اولمسنده رضا شرطدر واکراه ایسه رضایی معدوم قلار (هلك
بدله فی یدها) بدل خلع مرأه نك یدنده هلاك اولسیدی یعنی مرأه زوجله بو مال اوزره مخالعه ایدب پس
زوج اول مالی کندویه مرأه دفع ایتمسی اوزره خلعی قبول ایتسیدی مال مرأه نك یدنده هلاك اولسیدی
(اواستحق فعلیها قیمته) یاخود اول ماله برکیمسه مستحق چقسیدی اول مالك قیمتی مرأه اوزره لازم کلور
اکر قیمیاتدن ایسه یاخود مثلی لازم کلور اکر مثلیاتدن ایسه وخلع باطل اولماز زیرا خلع فسخ قبول
ایلمز بلکه مرأه اوزره ضمان واجب اولور معاوضه یی تحقیق ایچون (خلع اوطلق بخمر اوخنزیر
اومیتة وقع باین فی الخلع رجعی فی غیره مجانا) زوج مسلم مرأه سنی خمر ایله و یاخنزیر ایله و یا میته ایله
ودخی بونك امثالی مال اولمیان شیئله خلع و یا تطلیق ایتسیدی خلعده طلاق باین واقع اولور
غیریده مجانا یعنی بغیر شیء طلاق رجعی واقع اولور زیرا ایقاع قبول ایله معلقدر حال بوکه بولندی
ایمدی خلعده باین واقع اولور وطلاقده رجعی واقع اولور نته کیم لفظك مقتضاسیده بودر
وتحقیق بزبونی محیطدن نقل ایلدك ومرأه اوزره برشیء واجب اولماز زیرا ذکر اولنان شیلره مال

متقوم تسمیه اولنماز که حتی مرأه اول مال ایچون غاره اوله وذکر اولنان کبی اسلام مانع اولمغله
تسمیه اولنان شیئك واجب اولمسنده وجه یوقدر ومسمانك غیرینك دخی واجب اولمسنده
وجه یوقدر التزام معلوم اولدیغی ایچون ایمدی مرأه غاره اولماز واما چونکه زوج مرأه یه بعینه
خل اوزره مخالعه ایتسیدی پس خمر ظاهر اولسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره دروزیرا خل متقوم
تسمیه اولندی پس بو تقدیرجه مرأه غاره اولور (کخالعنی علی ما فی یدی ولاشیء فی یدها) مجانا
واقع اولور نته کیم چونکه مرأه بنی المده اولان شیئله خلع ایله دیسیدی حال بوکه مرأه نك یدنده
برشیء اولمسیدی زیرا مرأه مال متقوم تسمیه ایلمدی ایمدی مرأه اول ماله غاره اولمدی ورجوع
ایسه غرور ایله در و بو مقامده یدایله مراد یدحسی در (وان زادت من مال اودراهم) واکر مرأه
بنی یدمده اولان شیء اوزره مخالعه ایله قولنك اوزرینه مالدن یاخود دراهمدن شو مقدار ایله
قولنی زیاده ایلسیدی (ردت علیه مهرها) یعنی مرأه یدمده اولان ماله یاخود یدمده اولان دراهم
ایله بنی خلع ایله دیوب حال بوکه یدنده برشیء اولمسه اولیده زوجدن اخذ ایلدیکی مهری رد اولنور
(اوثلاثة دراهم) یاخود ثانیه ده اوچ درهم دفع اولنور واکر مرأه نك یدنده ایکی درهم وار ایسه
اوچ درهمك اتمامیله امر اولنور واکر مرأه نك یدنده ایکی اوچ درهمدن زیاده وار ایسه اول
زیاده دخی زوج ایچوندر نهایه ده بویله ذکر اولندی اما اولیده مرأه نك اخذ ایلدیکی مالك
ردینه باعث اولدرکه زیرا وقتا که مال تسمیه ایتدی ایسه زوج ملکنك زوالنه راضی اولمدی
الا برعوضله راضی اولدی ومسمانك وقیمتنك مجهول اولمغله واجب اولمسنده وجه ده
یوق ودخی بضعك قیمتی واجب اولمسنده وجه یوقدر اولکه مهر مثلدر زیرا مهر مثل
حال خروجده متقوم دکلدر ایمدی زوج اوزره انکله قائم اولان شیئك واجب اولمسی متعین
اولدی زوجدن ضرر غروری دفع ایچون واما ثانیده اوچ درهمك دفعنه باعث اولدرکه
پس مرأه لفظ جمعله تسمیه ایلدی جمعك اقلی ایسه اوچدر پس مرأه اوزره اوچ درهم واجب
اولور انکله شبهه دن خلاص اولوب یقین حاصل اولمق ایچون نته کیم دراهمله اقرار و یاخود وصیتده
اولدیغی کبی (خالعت علی عبد آبق لها علی برائتها من ضمانه) زوجه برعبد آبقك ضماندن بری اولمق
اوزره مخالعه ایتسیدی یعنی اکر عبد بولنمازسه زوجه اوزره برشیء لازم کلممك اوزره خلعی
قبول ایتسیدی (لم تبرأ) مرأه اول ضماندن بری اولماز بلکه عبدك عینی تسلیم مرأه اوزره لازم
کلور اکر قادره اولورسه واکر عبدی بولمقده عاجزه اولورسه عبدك قیمتی لازم کلور زیرا خلع
عقد معاوضه در پس عوضك سلامتنی اقتضا ایدر واول ضماندن بری اولمغك شرط قلنمسی
شرط فاسددر پس اول شرط باطل اولور خلع باطل اولماز زیرا خلع شرط فاسد ایله باطل اولماز
(طلبت ثلاثا بالف اوعلی الف) مرأه زوجنه بنی بیك اقچه ایله اوچ طلاقله تطلیق ایله دیو
طالبه اولسیدی یاخود بیك اقچه اوزره طلاق ثلاثه طالبه اولسیدی (فطلقها واحدة یقع
فی الاولی باینة بثلث الالف وفی الثانیة رجعیة مجانا) پس زوج مرأه یی طلقهٔ واحده ایله
تطلیق ایتسیدی صورت اولیده بیك اقچه نك ثلثی ایله طلاق بائن واقع اولور صورت ثانیه ده
مجانا طلاق واقع اولور زیرا چونکه مرأه بنی بیك اقچه ایله تطلیق ایله دیسیدی اول بیك اقچه
طلاق ثلاث ایچون عوض قلندی پس زوج مرأه یی طلقهٔ واحده ایله تطلیق ایدیجك
بیك اقچه نك ثلثی واجب اولدی زیرا عوضك اجزاسی معوضك اجزاسی اوزره منقسم اولور
اما چونکه مرأه بنی بیك اقچه اوزرینه ثلاث ایله تطلیق ایله دیسیدی پس لفظ علی امام اعظم
قتنده شرط ایچون قلندی وطلاقك تعلیقی ایسه شرطله صحیح اولور واجزاء شرط اجزاء مشروط
اوزره منقسم اولماز ایمدی بلاشیء طلاق رجعی واقع اولور واما امامین قتنده بیك اقچه نك

ثلثی ایله طلاق بائن واقع اولور زیرا امامین لفظ علی یی بامعناسنه عوض اوزره حمل ایلدیلر
نته کیم بایع عبد بن عبدی بیك اقچه ایله بیع ایتدم یاخود بن عبدی بیك اقچه اوزرینه بیع ایتدم
دیدکده علی نك بامعناسنه اولدیغی کبی امام اعظمك علیّ اولدرکه تحقیقا بیعك شرطله تعلیقی
صحیح اولماز بالضروره عوض اوزره حمل اولنور وطلاقده ایسه تعلیق صحیح اولدیغی ایچون
ضرورت یوقدر (وان قال طلقی نفسك ثلاثا بالف اوعلی الف فطلقت واحدة لم یقع) زوج مرأه سنه
نفسکی بیك اقچه ایله ثلاثا تطلیق ایله دیدکده مرأه نفسنی طلقهٔ واحده ایله تطلیق ایتسیدی برشیٔ
واقع اولماز زیرا زوج بینونته راضی اولمادی الا بیك اقچه نك کلیسی کندویه تسلیم اولنمق ایچون
راضی اولدی اما مرأه نك زوجنه بنی بیك اقچه ایله تطلیق ایله دیدیکی بونك خلافی اوزره درکه
زیرا مرأه بینونته بیك اقچه یی ویرمکه راضیه اولدی بیك اقچه نك بعضنی ویرمکله بینونته راضیه
اولمسی بالطریق الاولادر (وبانت طالق بالف اوعلی الف فقبلت بانت ولزم) وزوجك مرأه سنه
سن بیك اقچه ایله طالقسین دیمسیله یاخود سن بیك اقچه اوزره طالقسین دیمسیله مرأه دخی
قبول ایتسیدی مرأه باینه اولور و بیك اقچه مرأه یه لازم کلور زیرا مبادله در یاخود تعلیقدر پس
ایکی بدلك سلامتنی اقتضا ایدر یاخود شرطك وجودینی اقتضا ایدر (وبانت طالق وعلیك الف
اوانت حر وعلیك الف طلقت واعتق مجانا) یعنی زوج مرأه سنه سن طالقسین واوزر کده بیك اقچه
واردر دیسیدی یاخود رجل عبدنه سن حرسین واوزرکده بیك اقچه واردر دیسیدی مرأه
مطلقه اولور وعبد حر اولور مجانا برابردر کرك مرأه کرك عبد قبول ایتسونلر یاخود قبول
ایتمسونلر امام اعظم قتنده وامامین قتنده مرأه دن وعبددن هر برینك اوزرینه قبول ایتدکلری
صورتده اقچه لازم کلور دیدیلر وطلاق وعتاق بلاقبول واقع اولماز زیرا بوکلام معاوضه ایچون
استعمال اولنور پس سن بومتاعی کتورسنك ایچون بنم اوزرمده بردرهم واردر دینلور و بوکلام
عربك بدرهم قولی منزله سنده اولور وامام اعظمك علیّ اولدرکه تحقیقا علیك الف قولی جملهٔ
تامه در وماقبلنه ارتباطی یوقدر الا دلالت حالله زیرا انده اصل استقلالدر بومقامده دلالت
یوقدر زیرا طلاق وعتاق مالدن منفك اولورلر بیع واجاره بونلرك خلافی اوزره درکه زیرا بونلر
مالسز بولنمازلر (قال طلقتك امس علی الف فلم تقبلی وقالت قبلت فالقول له وفی البیع للمشتری)
زوج مرأه سنه سنی بن دونکی کون بیك اقچه اوزرینه تطلیق ایلدم سن قبول ایتمدك دیدکده
مرأه دخی قبول ایتدم دیسیدی قول رجلکدر و برکیمسه برغیری کیمسه یه بن سکا دونکی کون
بوعبدی بیك اقچه ایله بیع ایلدم سن قبول ایتمدك دیدکده مشتری قبول ایتدم دیسیدی قول
مشترینکدر و بوایکی صورتك بیننده فرق اولدرکه تحقیقا مالله طلاق زوج جانبندن یمیندر
وقبول حانث اولمغك شرطیدر پس یمین مرأه نك قبولنسز تمام اولور پس یمینله اقرار حانث
اولمق شرطیله اقرار دکلدر شرطسز یمینك صحیح اولدیغی ایچون ایمدی قول زوجك قولی
اولدی زیرا زوجین ایکیسی شرطك وجودنده اختلاف ایتسه لردی قول زوجکدر زیرا زوج
منکردر واما بیع پس ایجاب وقبولدر ایکیسندن برینه آخرسز صحت یوقدر پس بیعله اقرار تمام
اولمیوب الا قبول ایله تمام اولان اقراردر پس ایکی بایع اول اقراری انکار ایتسیدی تصدیق اولنماز
(ویسقط الخلع والخیار والمبارأة کل حق لکل منهما علی الاخر مما یتعلق بالنکاح) مبارأه همزه نك فتحیله
زوجیندن هر بری آخرك ذمتی اوزرینه دعوادن بری قلمق معناسنه درز وجیندن هر برینك
آخر اوزره نکاحه متعلق اولان حقك کلیسنی خلع ومبارأت اسقاط ایدر مثالی مهر کبیکه
مقبوض اولسون وغیر مقبوض اولسون قبل الدخول اولسون و بعد الدخول اولسون
ونفقهٔ ماضیه کبی واما نفقهٔ عدت ساقط اولماز الا ذکر اولنورسه ساقط اولور مصنفك بالنکاح

قیدنه باعث زیرا نکاحه متعلق اولمیان حق خلع ومبارأته ساقط اولماز مثالی قرض کبی
واشترا اولنان شیئك ثمنی کبی ودخی بونلرك امثالی کبی (خلع الاب صغیرته بمالها اومهرها طلقت
ولا یلزم ولم یسقط) صغیره نك باباسی صغیره سنی صغیره نك مالی ایله یاخود مهری ایله خلع
ایتسیدی اول صغیره مطلقه اولور واوزرینه مال لازم کلمز ومهری دخی ساقط اولماز اما طلاقك
وقوعی اصح قول اوزره بابانك قبولنه تعلیق اولدیغی ایچوندر پس سائر افعالنه تعلیقی کبی واما
اوزرینه مال واجب اولمدیغی بدل خلع تبرع اولوب ومال صبی تبرع قبول ایلمدیکی
ایچوندر (فان خلعها ضامنا له) پس اکر صغیره نك باباسی بدل خلعه ضامن اولمقله خلع
ایتسیدی ضمانله صغیره یه کفیل اولمق مراد اولنمادی زیرا مال اول صغیره یه لازم کلمز بلکه
ضمانله مراد مالی ابتداء التزام ایتمکدر (صح والمال علیه) خلع صحیح اولوب ومال باباسی اوزره
لازم کلور زیرا بدل خلعك اجنبیدن شرط قلنمسی صحیحدر بابا اوزره اولمسی بالطریق الاولی در
(بلا سقوط المهر) مهر ساقط اولمقسزین زیرا مهر بابانك ولیلکی تحتنده داخل اولمادی
(وان شرط الضمان علیها) واکر زوج بدل خلعك ضمانتی صغیره اوزره شرط قلسیدی
(فان قبلت وهی من اهله صح) پس اول صغیره اول شرطی قبول ایتسیدی واول صغیره خلعك
سالب اولوب نکاحك جالب اولدیغن تعقل ایتسیدی اهل قبولدن اولدیغی حالده صحیح اولور
(طلقت بلاشیٔ) شرط بولندیغی ایچون بلاشیٔ مطلقه اولور زیرا صغیره اهل غرامتدن
دکلدر غرامت شیئك اودنمسی واجب اولانه دیرلر (قال خالعتك فقبلت) زوج مرأه سنه بن سنی
خلع ایتدم دیوب مال ذکر ایتمسیدی پس مرأه قبول ایتدم دیسیدی (طلقت) اول مرأه
مطلقه اولور ایجاب وقبول بولندیغی ایچون (وبریٔ عن المهر لوکان علیه) وزوج اوزره
مهر مؤجل وار ایسه اندن بری اولور (والا) واکر زوج اوزره مهر مؤجل یوغیسه
(ردت ماساق الیها من المهر) مهر معجلدن اول مرأه یه سوق اولنان شیئی مرأه رد ایدر زیرا
تحقیق اول مرأه نك خلعی قبول ایتسیدی تحقیق ثابت اولدیکه خلع مرأه حقنده
معاوضه در ایمدی عوضی التزام ایتدی پس تعذر الامکان اول عوضك اعتباری واجب
اولدی (خلع المریضة یعتبر من الثلث) مریضه اولان مرأه نك خلعی ثلثدن اعتبار اولنور
خلع تبرع اولدیغی ایچون زیرا بضع خروج حالنده غیر متقومدر

) باب الظهار (

بو باب ظهارك احکامی بیاننده در (هو) بو ظهار لغت جهتندن ظهرك ظهره مقابله سی معناسنه در
زیرا ایکی شخصك بیننده عداوت اولسیدی ایکیسندن هر بری ظهرینی آخرك ظهرینه قلار
وشرعده (تشبیه ما یضاف الیه الطلاق من المنکوحة) منکوحه دن طلاقك مضاف اولدیغی
شیئه تشبیهدر اول تشبیه اولنان منکوحه نك کلیدر یاخود انکله کلدن اعتبار اولنان شیدر
یاخود منکوحه دن نصف یاخود ثلث یاخود ربع کبی برجزء شایعدر پس رجلك جاریه سندن
ظهاری صحیح اولماز ودخی شول مرأه دن ظهار صحیح اولماز که زوج آنی انك امرنسز نکاح
ایلیه اندنصکره زوج اندن مظاهره ایده اندنصکره مرأه نکاحه اجازت ویره (بما یحرم
النظر الیها) نظر اکا حرام اولان شیئه تشبیهدر (من عضو محرمه نسبا اورضاعا) نسب
جهتندن یاخود رضاع جهتندن محرمنك عضوینه نظر اکا حرام اولان شیئه تشبیهدر
(وحکمه حرمة وطئها ودواعیه حتی تکفر) وظهارك حکمی منکوحه نك وطئنك ودواعیسنك
حرام اولمسیدر حتی کفارت ایدنجیه دکین حق سبحانه وتعالینك * والذین یظاهرون
من نسائهم ثم یعودون لما قالوا فتحریر رقبة من قبل ان یتماسا * قول شریفیچون (للظهار

والعود) ظهار ایچون ووطئ اوزره عزمله مفسر اولان عود ایچون کفارت
ایدنجیه دکین زیرا کفارتك واجب اولماسنك سببی ظهار وعود در زیرا کفارت عقوبت
ایله عبادت بیننده دائره در وذکر اولنان کبی کفارتك سببی خطر ایله اباحت بیننده
دائره در حتی عقوبت محظوره متعلق اولور وعبادت مباحه متعلق اولور وکفارتك عود
اوزره تقدیمنه باعث اولدر که زیرا کفارت مرأه‌نك ذاتنده ثابت اولان حرمتك دفعی
ایچون واجب اولدی پس کفارت اول ذکر اولنان حرمت ثابت اولدقدنصکره جائز اولدی که
کفارتله اول حرمت رفع اولسون ایچون نتکیم بزم کتاب طهارتده ذکر ایلدیکمز شی کبی که
تحقیقا طهارت صلاتی مراداتمزدن اول جائز اولدی مع‌هذا صلات طهارتك سببیدر زیرا
طهارت حدثك رفعی ایچون مشروع قلندی پس حدثك وجودندنصکره جائز اولدی
بواجلدن زوج مرأه‌یی باینا تطلیقدنصکره یاخود ارتداد ایله ویا ارتدادك غیری ایله عقد
منفسخ اولدقدنصکره کفارت جائز اولدی زیرا حرمت ظهار کفارتك غیری حلال اولمق
سببلرندندر ملك یمین کبی وزوج ثانینك اصابتی کبیلر ایله زائل اولماز ومرأه ایچون زوجنه وطئیله
طالبه اولمق واردر ودخی استمتاعدن کفارت ایدنجیه دکین منع ایتمك واردر وقاضی دخی
مرأه‌دن ضرری دفع ایچون زوجی کفارت اوزره جبر ایتمك واردر بونی زیلعی ذکر ایلدی
(ولووطئ قبله استغفر وکفر للظهار فقط) واکر زوج کفارت ایتمزدن اول ظهار لازم کلان
زوجه‌سنی وطئ ایتسیدی الله تعالی‌یه استغفار ایدر وانجق ظهار ایچون کفارت ایدر یعنی
زوج اوزره کفارت اولی‌دن غیری کفارت لازم کلمز وسعید بن جبیر زوج اوزره ایکی کفارت
لازم کلوردیدی (وذا) یعنی ظهار (کانت علی کظهر امی اورأسك اونحوه) سن بنم اوزریمه
والده‌مك ظهری کیبسین دیمك یاخود سنك باشك بنم والده‌مك ظهری کیبدر یاخود بونلرك
امثالی سنك بوینك دیمك کبی یعنی انکله کلی اعتبار اولنان اعضادن سنك فلان عضوك
بنم والده‌مك ظهری کیبدر دیمك کبی (اونصفك کظهر امی ونحوه) یاخود سنك نصفك
بنم والده‌مك ظهری کیبدر ودخی جزء شایعدن ثلث کبی ربع کبی (اوکبطنها اوفخذها)
یاخود سنك نصفك ویاجزء شایعکدن فلان جزءك بنم والده‌مك بطنی کیبدر یاخود اویلغی
کیبدر دیمك کبی (اوکظهر اختی اوعمتی) یاخود قرنداشمك یاخود عمته‌مك ظهری
کیبدر ویابطنی کیبدر دیمك کبی (وهی) وبو ذکر اولنان صورتلر وبونلرك نظیرلری
(ظهار وان لم ینوه) ظهاردر اکرچه کیم زوج ظهاره نیت ایتمدی ایسه‌ده زیرا بوصورتلرده
تشبیه اولنان شئ یامشبه بهك کلیدر یاخود انکله کلدن تعبیر اولنان عضودر یاخود اول
کلدن برجزء شایعدر وبو مرأه حقنده شرطدر ومحرم جانبنده اولان شرط مشبه بهك
اکا نظر جائز اولمیان عضو اولمسیدر نتکیم ذکر اولندی حال بوکه ایکی شرط بولندی
(لاطلاق وان نواه ولاایلاء) ظهار طلاق دکلدر اکرچه زوج طلاقه نیت ایدرسه‌ده وایلاده
دکلدر زیرا لفظ ایکیسنده‌ده محتمل اولماز (وفی انت علی کامی اومثل امی) وزوجك مرأه‌سنه سن
بنم اوزریمه والده‌م کیبسین یاخود والده‌م مثللی سین قولنده واردر (مانواه من الکرامة
اوالظهار اوالطلاق) کرامتدن یاخود ظهاردن یاخود طلاقدن زوجك نیت ایلدیکی شئ
واردر زیرا لفظ ذکر اولنانلرك هر برینه محتمل اولور پس نیتیله ترجیح اولنان متعین اولور
(وان لم ینولغا) واکر زوج برشیئه نیت ایتمدی ایسه لغو اولور معانینك تعارضی ومرجحك عدمی
ایچون (وفی انت علی حرام کامی مانواه من الظهار اوالطلاق)وزوجك مرأه‌سنه سن بنم
اوزریمه حرامسین قولنده زوجك ظهاردن یاخود طلاقدن نیت ایلدیکی شئ واردر زیرا

لفظ

لفظ ظهار وطلاقه محتمل اولور نیت ایله مرجح اولان متعین اولور (وانت علی حرام کظهر امی
ظهار وان نوی طلاقا اوایلاء) زوجك سن بنم اوزریمه حرامسین والده‌مك ظهری حرام
اولدیغی کبی قولی ظهاردر اکرچه طلاقه یاخود ایلایه نیت ایدرسه‌ده زیرا ظهر ذکری جانب
ظهاری ترجیح ایدر (وبانتن علی کظهر امی لنسایه یکون مظاهرا منهن جمیعا) وزوجك نسالری
ایچون سز بنم اوزریمه والده‌مك ظهری کیبسکز قولی ایله نسالرینك جمیعسنه مظاهر اولور زیرا
زوج ظهاری نسالرینه مضاف قلدی نتکیم طلاقی مضاف قلدقده هر بری ایچون واقع اولدیغی کبی
بوتقدیرجه (یجب لکل کفارة) نسالردن هر بری ایچون کفارت واجب اولور وکفارت عتق
رقبه‌در اکر عتق رقبه‌یه قادر دکل ایسه ایکی آی متتابعا صائم اولمقدر واکر بوکه‌ده قادر
دکل ایسه آلتمش مسکینك قارنن طیور مقدر انده وارد اولان نص کریم ایچون ومصنف بونصی
(وهی تحریر رقبة) قولیله تفصیل ایلدی یعنی کفارت تحریر رقبه‌در کرك اول رقبه مؤمنه
اولسون وکرك کافره اولسون وکرك ارکك اولسون وکرك دیشی اولسون وکرك صغیره
اولسون وکرك کبیره اولسون (لم تکن فائتة جنس المنفعة) اویله رقبه که جنس منفعتی فائت
اولمیه وفائت مانعدر واما فقان رقبه‌نك منفعتی مختل اولمسی یعنی قارشق اولسه مانع اولماز حتی کوزلری
شاشی اولسه ویامعیوب اولسه وصاغر اولسه جائز اولدی وقیاس جائز اولمامق ایدی زیرا فائت جنس
منفعتدر لکن فقها جائز اولمسنی استحسان ایتدیلر زیرا اصل منفعت باقیدر زیرا صاغرك
اوزرینه صیحه اولنسه ایشیدر حتی اکر هر حالده صاغر اولسه انادن صاغر طوغمغله مثلا اولکه
دلسزدر انکله کفارت جائز اولماز (ولو بشراء قریبه بنیتها) اکرچه بوتحریر رقبه کفارت
نیتی ایله قریبنی شراء ایله اولورسه‌ده مانع اولماز ومصنف جنس منفعتك فوت اولمسنی (کالاعمی)
قولیله بیان ایلدی (ومجنون لایعقل) دخی عقلی کلمز مجنون کبی زیرا جوارح ایله انتفاع دکلدر الا عقل
ایله‌در ایمدی مجنون لایعقلك منافعی فائت اولدی وشول مجنونکه کاهی مجنون اولور وکاهی عاقل
اولور اول جائز اولور زیرا اختلال مانع دکلدر (والمقطوع یداه) ودخی ایکی اللری مقطوع اولان
کبی زیرا بونك اخذ ایلمك منفعتی فائتدر (او ابهاماه) یاخود ایکی باش پرمقلری مقطوع
اولان کبی زیرا اخذك قوتی ایکی باش برمقلر ایله در وانلرك فوت اولملری ایله اخذ منفعتی
فوت اولور (او رجلاه) یاخود ایکی ایقلری مقطوع اولان کبی زیرا بو دخی یورومك
منفعتنی فوت ایتمشدر (اویده ورجله من جانب) یاخود برجانبدن برالی وبرایاغی مقطوع
اولان کبی زیرا بونك دخی ذکر اولنان کبی یورومك منفعتی فوت اولمشدر زیرا بونك اوزینه
یورومك متعذردر اما برالی برجانبدن وبرایاغی برجانبدن مقطوع اولان ذکر اولنانك
خلافی اوزره‌در که جنس منفعت فوت اولمامشدر (ولامدبرا) لم یکن فایتا جنس المنفعه
اوزره عطفدر یعنی کفارت اولنان قول مدبر اولمیه (اوام ولد) یاخود ام ولد اولمیه بونلرك
حر اولمقلغه برجهتله استحقاقلری اولمغله انلرده رقیت ناقص اولدی (اومکاتب ادی بعض بدله)
یاخود بدلنك بعضسنی ادا ایدن مکاتبده اولسه زیرا بونك تحریری عوضله در بونکله کفارت
حاصل اولماز زیرا کفارت عبادتدر ایمدی خالصة لله تعالی اولمقدن لابد درواکر بعوض
اولورسه خالص اولماز زیرا بعوض اولورسه تجارت اولور واکر بدلندن برشیء ادا ایتمین مکاتب
اولورسه انکله کفارت جائز اولور (اوعبدا مشترکا اعتق نصفه ثم باقیه بعد ضمانه) یاخود
ظهاردن کفارت ایدن غنی اولوب عبدك نصفنی اعتاق ایدوب اندنصکره باقیسنی دخی ضامن
اولدقدنصکره ظهاردن اعتاق اتسیدی جائز اولماز زیرا اعتاق امام اعظم قاتنده
تجزی قبول ایدر نتکیم عن قریب بیانی کلور ونقصان نصف آخرده حاصل اولور رقك

داٸم اولمسی متعذر اولدیغیچون و بو نقصان شریکنك ملکنده حاصل اولور اندن نصکره
ضمانله آکا انتقال ایدر امدی کفارتدن جائز اولماز (او عبدا اعتق نصفه عن تکفیره ثم
باقیه بعد وطئ من ظاهر منها) یاخود کفارتدن نصفنی اعتاق ایدوب ظهاراندن اولان
مرأه یی وطئدن نصکره نصف باقیسنی دخی اعتاق ایلدیکی عبد کفارتدن جائز اولماز زیرا
اعتاق امام اعظم قاتنده تجزی قبول ایدر وامر اولنان عتق قبل الوطئ اولان عتقدر بس
اول عتق بولنمادی زیرا عتقك نصفی وطئدن نصکره واقع اولدی (وان عجز عن العتق صام
شهرین ولاء لیس فیهما رمضان ولا الایام المنهیة) واکر کفارت ظهار لازم کلان کمسنه
عتق رقبه دن عاجز اولورسه متوالیة ایکی آی صائم اولورکه اول ایکی آیده رمضان اولمیه
وصومدن نهی اولنان ایام اولمیه ولاء تتابع معناسنه در اولکه نص ایله ثابتدر ورمضانك صومی
ایسه غیردن واقع اولماز امدی رمضانله کفارت اولماز ومنهی عنه اولان ایام مذکوره ده
صوم ناقص اولور اول صوم ناقص ایله واجب کامل اولماز (وان افطر ولو بعذر) اکر اول
مظاهر برکون صومی افطار ایتسیدی کرکسه بعذر اولسون مرض کبی وسفر کبی
(او وطئها) یاخود ظهار انکیچون اولان مرأه یی وطئ ایتسیدی (فی الشهرین) اول ایکی
آیك ایچنده افطار ایتسیدی یاخود وطئ ایتسیدی (لیلا عمدا او یوما سهوا) یعنی اول ایکی
آیك ایچنده کیجه سنده عمدا و یا کونده سهوا برکره افطار یاخود کیجه سنده اکر نهارنده قصدا اکر
سهوا وطئ ایتسیدی (استأنفه) اول کفارتی یکی باشدن بدأ ایدر اما افطارده یکی باشدن بدأه باعث
افطار ایله تتابع ایام منقطعه اولدیغی ایچون و بو بر عذردرکه اندن احتراز ممکندر زیرا ایکی
آی بولنورکه انك ایکیسنده دخی عذر اولماز و اما وطئده یکیدن بدأه باعث اول مظاهره اوزره
واجب اولان صوم مس ایتمزدن اول ایکی شهر متتابعدر و اول ایکی آیك مس ایتمزدن اول
اولمسی ضرورتندن اول ایکی آیك مسدن خالی اولمسیدر اما اکر مظاهر ظهاراندن اولان
مرأه نك غیری مرأه سنی ناسیا وطئ ایتسیدی اول کمسنه یه ضرر ویرمز نهایه ده دخی بویله
ذکر اولندی (لا الاطعام ان وطئ خلاله) یعنی ظهاراندن اولان مرأه سنی مظاهر اطعام
اراغنده وطئ ایتسیدی اطعامه یکیدن بدأ ایتمك لازم کلمز زیرا نص کریم اطعام حقنده
مطلقدر مس ایتمك ماقبلنه مقید دکلدر ومس ایتمك اعتاق وصیامده تنصیص اولنمشدر
(ولو قدر علی الاعتاق فی آخر الیوم الاخیر) واکر صومله کفارت ایدن مظاهر ایکی آیدن
یوم اخیرك آخرنده اعتاقه قادر اولسیدی یعنی شهر ثانینك یوم اخیرنده شمسك غروبندن
مقدمجه اعتاقه قادر اولسیدی (لزمه) اول کمسنه یه اعتاق لازم کلور وصوم ایله کفارتی
صحیح اولماز و اول صومی تطوع اولور وافضل اولان یوم اخیرك صومنی تمام ایتمکدر واکر
اول یوم اخیری افطار ایتسیدی اوزرینه قضا لازم کلمز بونی زیلعی ذکر ایلدی
(وان عجز عنه) اکر مکفر ظهار اولان کمسنه صومدن دخی عاجز اولورسه (اطعم عنه)
اول مظاهر ظهاردن اطعام ایدر (او نائبه ستین مسکینا) یاخود اول مظاهرك نائبی التمش
مسکینه اطعام ایدر یعنی اول مظاهر برغیری کمسنه یه ظهاردن اطعام ایدیوردیو امر ایدوب
اول غیر دخی اطعام ایتسیدی جائز کوریلور معلوم اولسونکه تحقیقا اطعام لفظیله
مشروع اولان شیده تملیك واباحت جائز اولور لفظ ایتاء واداء ایله مشروع اولانده تملیك شرط
قلندی امدی مصنف صورت تملیکی اطعم عنه او نائبه ستین مسکینا قولیله ذکر ایلدی
(کلا قدر الفطرة او قیمته) التمش مسکینك کلبسنه یعنی هر برینه فطره مقداریله اطعام ایدر
یاخود فطره نك قیمتنی اعطا ایدر وشافعی قتنده فطره مقدارینك قیمتنی اعطا منصوص

اولمیاندن جائز اولماز فطره ایچون منصوص اولان اشیا بغدای و بغدایك اونی وسویقی کبی
وقوری اوزم کبی وخرما کبی وشعیر کبی و بونلرك غیری پرنج ومرجمك وطاری کبی زیرا خرمادن
برصاعك ربعی چقان بغدایدن نصف صاعه ویاخود شعیردن برصاعه قیمتده برابر اولسیدی
دفعی جائز اولماز اما پرنجله مرجمك وطاری بونك خلافی اوزره درکه زیرا بونلردن برصاعك
ربعی بغدایدن نصف صاعه یاخود شعیردن برصاعه قیمتده برابر اولسیدی دفعی جائز اولور
و بو جامع الکبیرك شرحلرنده تقریر اولنان اصل اوزره مبنیدرکه تحقیقا منصوص قرنداشنی
نائب قلمز (او واحدا شهرین) یاخود برمسکینی التمش کون اطعام ایدر یعنی طعامك کلبسنی
برمسکینه التمش کونده اعطا ایدر بزم قتمزده جائز اولدی زیرا مقصود مسکینك حاجتنی
وفقرنی سد وآجلغنی رد ایتمکدر بوایسه ایامك تجددی ایله متجدد اولور پس یوم ثانیده
سبب استحقاقك تجددی ایله مسکین آخر کبی اولور (لا فی یوم قدر الشهرین الا عن یومه)
ایکی آیك اطعامی مقدارینی شخص واحده برکونده اعطا ایتمك جائز اولماز الا برفطره مقداری
اطعامی برشخصه برکونده اعطا جائز اولدی برابردر کرك اول ایکی آیلق اطعامی برشخصه
بردفعه ده اعطا ایتسون کرکسه دفعاتله اعطا ایتسون زیرا شخص واحد یوم واحده التمش
مسکینك اطعامنی استیفا ایده مز پس حقیقة وحکما فرض اولان عقد بولنماز حاجتك تعددی
بولنمادیغیچون ومصنف صورة اباحتی (واذا اشبعهم) قولیله ذکر ایلدی یعنی التمش مسکینی
طویورسیدی اکل ایلدکلری طعام اکرچه قلیل ایسه ده (بالغداء) غدا ایله طویورسیدی
اولکه نصف النهاردن اول اولان طعامدر (والعشاء) دخی عشا ایله طویورسیدی اولکه
نصف النهاردن نصکره اولان طعامدر (او غدائین) یاخود التمش مسکینی نصف النهاردن اول
ایکی کره طویورسیدی (او العشائین) یاخود نصف النهاردن نصکره ایکی کره طویورسیدی فخر الاسلام
دیدیکه طعام اباحت هر مسکین ایچون نصف النهاردن اول وصکره ایکی اکله در ونصف
النهاردن اول ایکی کره جائز کوریلور ونصف النهاردن نصکره کذلك ایکی کره جائز کوریلور
ونصف النهاردن نصکره برکره وسحورده برکره کذلك جائز کوریلور واطعامك اوفق واعدل
اولانی نصف النهاردن اول بردفعه ونصف النهاردن نصکره بردفعه اولمسیدر واباحتده معتبر
اولان طویمقدر مقدار دکلدر وتملیکده معتبر اولان مقداردر طویمق دکلدر وسحور آز اولور
استیفایه صالح اولور غدا مقامنه قائم اولور وایکی اکله اعتباره باعث حق تبارك وتعالینك
* فاطعام ستین مسکینا * قول شریفیدر واطعامدن واجب وسط اولاندر اولکه ایکی اکله در
زیرا عادتده اکثر اولان اوچ کره در واقل اولان برکره در غایت البیانده دخی بویله ذکر
اولندی (بخبز بر او خبز شعیر بالادام) بغدای اتمکیله یاخود شعیر اتمکیله قاتق ایله اطعامدر
زیرا مسکین شعیر اتمکندن استیفا ایتمز الا قاتغله استیفا ایدر بغدای اتمکی شعیرك خلافی اوزره در
یعنی قاتقسز استیفا اولنور (او اعطی کل ربع صاع بر ونصف صاع شعیر او تمر او من بر او منوی
تمر او شعیر جاز) بو اذا اشبعهم قولنك وآنك اوزرینه عطف اولنانلرك جزاسیدر یعنی یاخود التمش
مسکینك هر برینك طویورلری اوزره بغدایدن ربع صاع ونصف صاع شعیر یاخود نصف صاع
خرما یاخود بر بطمان بغدای وایکی بطمان خرما وایکی بطمان شعیر اعطا ایتمك جائز اولدی زیرا
بغدایدن ربع صاع شعیردن یاخود خرمادن نصف صاع وزنله بغدایدن نصف صاعه یاخود
شعیردن و یا خرمادن برصاعه بالغ اولورلر وقتا که بو ذکر اولنان اشیانك جنسلری متحد اولدیسه
زیرا اطعام جهتندن جنس واحددر احدهما ایله اخری تکمیل جائز اولدی وقیمت بویله دکلدر
تکمیل بلمش ایدك (بخلاف اعتاق نصف رقبة وصیام شهر) اما رقبه نك نصفنی اعتاق ایدوب

وبرآی صائم اولمغله تکمیل جائز اولماز بینهماده معنی اختلاف اولمغله احدهمایی آخرایله
تکمیل متعذر اولدیغی ایچون زیرا عتق تخلیص رقبه ایچون مشروع اولدی وصوم ایسه نفسنی
آجقدرمق ایچون مشروع اولدی (واطعام نصف صاع تمر قیمته نصف صاع من بر) دخی
قیمتی بغدایك نصف صاعی مقداری اولان خرما ایله اطعام ذکر اولنانك خلافی اوزره در بلدیکك
شیٔ ایچو نکه منصوصه دن اولان شیئك اعدادی قیمت جهتندن شرعك تقدیر ایلدیکی
قیمتدن اقل اولورسه انك اداسی جائز اولمدی اکرچه کیم قیمت جهتندن آخردن اکثر یاخود
مساوی اولورسه ده (اطعمهم کلا منهم صاع بر عن ظهارین لم یصح) التمش مسکیندن هر برینی
ایکی ظهاردن برصاع بغدای ایله اطعام صحیح اولمدی (الا عن احدهما) الا ایکی ظهارك
برندن صحیح اولدی (وعن افطار وظهار صح عنهما) واکر التمش مسکینك هر برین برصاع
بغدای ایله رمضاندن برکونك افطاری ایچون اطعام ایدرسه افطاردن وظهاردن صحیح
اولور زیرا نیت اختلاف جنسده عمل ایدر افطار ایله ظهار کبی جنسك اتحادی قاتنده عمل ایتمز
پس چقان نیت لغو اولسه برصاع کفارت واحده ایچون صالح اولور زیرا نصف صاع مقدارلرك
ادناسیدر پس ادا اولنان برصاع کفارت واحده در ایمدی انی ایکی ظهار ایچون قلمغه صالح
اولماز بلکه برظهار ایچون صالح اولور اما چقان برصاع دفعده تفریق اولنسه بونك خلافیدر که
زیرا مسکین واحد دفعهٔ ثانیه ده مسکین آخر حکمنده در (کصوم اربعة اشهر واطعام مائة
وعشرین مسکینا واعتاق عبدین عن ظهارین) مثالی ایکی ظهاردن درت آی صائم اولمق کبی
یاخود یوز یکرمی مسکینی اطعام ایتمك کبی یاخود ایکی عبدی اعتاق ایتمك کبی بونلر صحیحدر
(وان لم یعین واحدا بواحد) اکرچه کیم واحدا واحدا تعیین اولنمدی ایسه ده زیرا جنس
ایکی ظهارده متحددر پس تعیین واجب اولماز (وله فی اعتاق عبد عنهما) ومظاهر ایچون
برعبدی ایکی ظهاردن اعتاقده (اوصوم شهرین ان یعین لای شاء) یاخود ایکی آی صائم
اولمقده ایکی ظهاردن قنغیسنی دیلرسه تعیین ایلمك واردر (وان اعتق عن قتل وظهار لم یجز
عن واحد) واکر برعبدی قتلدن وظهاردن اعتاق ایتسیدی برندن جائز اولمدی زیرا
جنس متحدده تعیینك نیتی لغودر وجنس مختلفه ده مفیددر پس چقان نیتك تعیینی لغو اولسیدی
نیت مطلقا باقی قالور ایمدی مظاهر ایچون قنغیسنی دیلرسه تعیین لازم کلور نتکیم ابتداده
اعتاق مطلق ایتسیدی تعیین لازم کلدیکی کبی بونك توضیحی اولدرکه تحقیقا مکفر
اولان کیمسه اکر رمضاندن ایکی کونك قضاسنه نیت ایتسیدی یوم واحددن جائز
کوریلور واکر قضادن ونذردن ویاخود قضادن وکفارتدن نیت ایتسیدی ایکیسندن
بری ایچون جائز کورلمز (عبد ظاهر کفر بالصوم فقط) برعبد مظاهر اولسیدی
انجق صوم ایله کفارت ایدر یعنی ایکی آی صائم اولور زیرا عبدك مالی یوقدر که مال ایله
اهل کفارتدن اوله ونخعی دیدیکه عقوبت اعتباریله برآی صوم ایله کفارت ایدر زیرا کفارت
حدود کبی زاجر اولدیغی حالده مشروع اولدی (لاسیده عنه بالمال) عبدك سیدی عبدك
ظهارندن کفارت ایتمز یعنی عبدك ظهارندن اعتاقله یاخود اطعام مساکین ایله کفارت ایتمسی
جائز کورلمدی زیرا عبد اهل ملکدن دکلدر سیدنك تملیکی ایله اکا مالك اولماز وکفارت عبادتدر
آخرك فعلی انك فعلی اولماز

(* باب اللعان *)

بو باب لعانك احکامی بیانندهدر (هو) لعان لغتده بوندن لعندندر اولکه طرد وابعاددر ولعان تسمیه سنه
باعث رجلك بشنجیده نفسنه لعن ایتدیکی ایچوندر ومرأه نك لعنی مستلزم اولان غضب اللهی

اوزرینه قبول ایتدیکی ایچوندر وشرعا لعان رجلك عفیفه اولان زوجه سنه قذف ایتسیدر
(شهادات مؤکدات بالایمان مقرونة باللعن قائمة مقام حد القذف فی حقه) زوجك حقنده حد قذف
مقامنه قائمه لعنله مقرونه یمینلر ایله تأکید اولنمش شهادتلردر شول معنایه که زوجین چقان
ملاعنه اولنسه لردی زوجدن حد قذف ساقط اولور (ومقام حد الزنا فی حقها) وزوجه حقنده زنا
مقامنه قائمه لعنله مقرونه یمینلر ایله تأکید اولنمش شهادتلردر شول معنایه که تحقیقا زوجین
ملاعنه اولنسه لردی زوجه دن حد زنا ساقط اولور وزوجك حقنده حد قذف مقامنه قائم اولمسی
اوزره دلیل اولدرکه تحقیقا هلال ابن ابی لیلا رضی الله عنه رسول علیه الصلاة والسلامه کلدی
ودیدیکه زوجه مدن ایکی سنه غایب اولدم وقتا که رجوع ایتدم شریکی زوجه مك بطنی اوزره
زوجه م ایله زنا ایدر کوردم پس رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم واردرت شاهد کتور
یوخسه سنك ظهرك اوزره حد چالرم بیوردی پس هلال کوزم ایله کوردم یارسول الله دیدی
وبو مقاله یی اعاده ایلدی اندنصکره دیدیکه بن الله تعالیدن رجا ایده رم که بنم ایچون برمخرج قیله
پس حق سبحانه وتعالی بو آیاتی انزال ایلدی * والذین یرمون ازواجهم ولم یکن لهم شهداء
الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات بالله * ایمدی تحقیقا لعان زوج جانبنده حد قذف
مقامنه قائم اولمق اوزره دلالت ایتدی بو جهتله هلاله قذف ایله حد چالنمادی بوندنصکره مرأه
جانبندن زنا مقامنه قائم اولمق اوزره دلیل وقتا که شریك بن سمحا ایله زوجه سنی کوروب اول
وقت بن شریکی زوجه مك بطنی اوزره بولدم دیدی ایسه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
بیوردیکه اکر مرأه شویله برصفت اوزره احمر ولد کتورورسه اول ولد هلال ایچوندر واکر مرأه
اسود وقیورجق صاجلو ولد کتورورسه هلالکدر بیوردی مرأه اول ولدی نعت مکروهله
کتوردی پس رسول علیه الصلاة والسلام بیوردیکه اکر یمینلر سبقت ایتمسیدی بنم ایچون
ومرأه ایچون امر عظیم اولوردی ایمدی بو حدیث شریف مرأه جانبنده لعان حد زنا مقامنه
قائم اولدیغنه اشارتدر مبسوطده بویله ذکر اولندی (وحکمه حرمة الوطئ والاستمتاع) وبو لعانك
حکمی وطئك واستمتاعك حرام اولمسیدر بینونت تامه حاصل اولسون ایچون (وشرطه
قیام الزوجیة) وبو لعانك شرطی زوجیتك قائم اولمسیدر حتی چقان زوج مرأه یی بائنا یاخود ثلاثا
تطلیق ایتسیدی لعان ساقط اولور وحد واجب اولماز وعن قریب بابك آخرنده بیانی کلور
انشاء الله تعالی (وکون النکاح صحیحا) ودخی لعانك شرطی نکاحك صحیح اولمسیدر (فمن قذف
بالزنا امرأته العفیفة) پس برکیمسه عفیفه اولان زوجه سنی زنا ایله قذف ایتسیدی یعنی اویله عفیفه که
زنادن بریه اولوب وزنا ایله متهمه اولمیه مثالی اول مرأه ایله بله اولان ولدك معروف باباسی اولمامق کبی
(وصلحا لاداء الشهادة علی المسلم) حال بوکه زوجینك ایکیسیده مسلم اوزره شهادته صالح
اولسه لردی یعنی ایکیسیده حر اولوب وعاقل وبالغ وحد قذفله مذکور اولمدقلری جهتله
اهل شهادتدن اولسه لردی حتی لعان ایکی زوجین کافرین بیننده ودخی کافر ایله مسلم بیننده
جاری اولماز اکرچه کیم مثلی اوزره شاهد اولمغه صالح اولورسه ده (اونفی ولدها) قذف اوزره
معطوفدر یاخود زوجهٔ عفیفه سنك ولدنی نفی ایتسیدی ولدها قولی حملنی نفیدن احترازدر نته کیم
عن قریب بیانی کلور (وطالبت به) ومرأه دخی موجب قذفله مطالبه ایتسیدی اولکه حددر زیرا
حد اول مرأه نك حقیدر پس سائر حقلر کبی مرأه نك طلبندن لابددر ودخی طلب لعانك شرطندندر وچقان
مرأه عفیفه اولمسه انك ایچون مطالبه یوقدر شرطی فوت اولمغله اولکه عفتدر (لاعن) فمن قذف
قولنك خبریدر پس بعد الطلب زوج ملاعنه ایدر (فان ابی حبس حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد)
پس اکر زوج لعاندن ابا ایدرسه حتی لعانی قبول ایدنجه حبس اولنور یاخود نفسنی تکذیب

ایدر بوتقدیرجه حدچالنور زیرا لعان حدك خلفیدر پس اکر خلفدن ابا ایدرسه اوزرینه
اصل واجب اولور (فان لاعن لاعنت) پس اکر زوج ملاعنه ایدرسه زوجه دخی نصله
ملاعنه ایدر لکن زوجله ابتدا اولنور زیرا زوج مدعیدر اولا اندن حجت طلب اولنور (والا)
واکر مرأه دخی ملاعنه دن ابا ایدرسه (حبست حتی تلاعن اوتصدقه) اول مرأه حتی
ملاعنه یی قبول ایدنجه حبس اولنور یاخود زوجنی تصدیق ایدر زیلعی دیدی که قدورینك
بعض نسخه لرنده یاخود مرأه زوجنی تصدیق ایدرسه حد اولنور تحریر اولندیغی غلطدر
زیرا برکره اقرار ایله حد واجب اولماز برکره تصدیق ایله نه کیفیتله واجب اولور وحدد رت کره
تصدیقله واجب اولورزیرا تصدیق قصدا اقرار دکلدرحد واجب اولمق حقنده اعتبار اولنمازوحدك
حقنده اعتبار اولنور پس اقرار ایله لعان دفع اولوب حد واجب اولماز واکر مرأه زوجنی نفی ولدده
تصدیق ایتسیدی پس انده حد لعان یوقدر واول نفی اولنان ولد انلرك ولدیدر زیرا نسب لعانله
حکما منقطع اولور پس لعان بولنمدی ونسب ولدك حقیدر انك ابطالنده ایکیسیده تصدیق
اولنمازلر وبونکله صدر الشریعه نك مرأه نك ولدینك نسبی زوجدن منتفی اولور دیدیکنك
صحیح اولمدیغی ظاهر اولور (فان لم یصلح للشهادة) پس زوج کافر اولمغله یاخود عبد
ویاخود حد قذفله محدودا ولمغله شهادته صالح اولمسیدی (حد لوهی من اهلها) اول رجل حد اولنور
اکر مرأه شهادته اهل اولورسه زیرا لعان زوج جهتندن معنی متعذر اولور پس واجب اصلی یه
صرف اولنور اولکه حق سبحانه وتعالی نك والذین یرمون المحصنات قول شریفیدر وزوج
کافر اولوب زوجه مسلمه اولمق تصور اولنماز الا چان زوجین ایکیسیده کافر اولوب زوجه
اسلامه کلدکده زوج کافر اوزرینه اسلام عرض اولنمازدن اول اسلامه کلن مرأه سنه قذف ایتسیدی
اولوقت تصور اولنور (وان صلح لها) واکر زوج شهادته صالح اولورسه (وهی لاتصلح لها) وزوجه
شهادته صالح اولمازسه کافره اولمغله یاخود حد قذفله محدوده اولمغله یاخود صبیه یاخود
مجنونه اولمغله (اولا یحد قاذفها) یاخود زانیه اولمغله قاذفی حد اولنماسیدی (فلا حد علیه)
زوج اوزره حد لازم کلمز نتکیم مرأه انی قذف ایتدکده حد لازم کلمدیکی کبی (ولا لعان) ودخی
زوج اوزره لعانده لازم کلمز زیرا لعان حدك خلفیدر (وصورته) ولعانك صورتی (ما نطق به
النص) قرآن کریمك ناطق اولدیغیدر وحاصل کلام اولا زوج درت کره یمین ایدر که
الله حقیچون بن شهادت ایدرین تحقیق بن سکا زنادن رمی ایتدیکم شیده صادقین دیمکدر
وبشنجیده الله تعالی لعنتی انك اوزرینه اولسون اکر زنادن بو مرأه یه رمی ایتدیکی شیده
کاذب اولورسه دیمکدر کلبسنده مرأه یه اشارت ایدیجی اولدیغی حالده اندنصکره مرأه دخی
الله حقیچون بن شهادت ایدرین تحقیق زوج زنادن انکله بکا رمی ایتدیکی شیده کاذبدر
دیمکدر درت کره وبشنجیده الله تعالی نك غضبی انك اوزرینه اولسون اکر بکا زنادن انکله رمی
ایتدیکی شیده زوج صادق ایسه دیمکدر زیرا عورتلر کلاملرنده لعنی چوق استعمال ایدرلر
نتکیم انکله حدیث وارد اولدی انکن تکثرن اللعن وتکفرن العشیر بیورلدی وانلرك کوزلرنده
لعنك حرمتی ساقط اولدی پس ممکن که انلر لعنی اختیار ایدرلر غضب لعنك خلافیدر یعنی
غضبی اختیار ایتمزلر (فان التعنا فرق القاضی بینهما) پس اکر زوجین بربرلرینه ملاعنه
ایدرلرسه قاضی بینلرین تفریق ایدر وقاضینك تفریقندن اول بائن اولماز حتی اکر ایکیسندن
بری تفریقدن اول فوت اولسه آخر اکا وارث اولور واکر بو حالتده لعانه اهلیت زائل
اولسیدی نفسنی تکذیب ایتمکله یاخود بر انسانه قذف ایدوب انکیچون حد اولنمغله یاخود
بونلرك کبی ایله لعانه اهلیت زائل اولسیدی بینلری تفریق اولنماز (ونفی نسب ولد ان قذفها به

والحقه بامه) ودخی قاضی ولدك نسبنی نفی ایدر اکر زوج مرأه یی نفی ولد ایله قذف ایتدی ایسه
واول ولدی اناسنه الحاق ایدر واول مرأه بر طلقه ایله باینه اولور ونفیك شرطی علوق
ولدینهماده لعانك جریانی حالنده حاصل اولمقدر حتی ولد جاریه دن حاصل اولسه یاخود
کافره دن اولسه اندنصکره جاریه اعتاق اولنسه یاخود کافره اسلامه کلسه نفی اولنماز
وملاعنه ده اولنماز زیرا ولدك نسبی انادن بروجهله ثابت اولدی که قطعی ممکن
اولماز اندنصکره تغییر اولنماز (فان کذب نفسه حد) پس اکر زوج نفسنی تکذیب
ایلسه حد قذفله حد اولنور حدك وجوبیله اقرار ایتدیکیچون (فله ان یتزوجها) یعنی
تحدید اولندقدنصکره انکیچون اول مرأه یی تزوج ایتمك جائز اولدی ورسول علیه الصلاة والسلامك
المتلاعنان لا یجتمعان ابدا قولنك معناسی تحقیقا زوجین مادامکه متلاعنبندر مجتمع اولمازلر
دیمکدرنتکیم مصلی تکلم ایلمز مادامکه مصلیدر دینلدیکی کبی (کذا ان قذف غیرها بعده)
کذلك اکر زوج ملاعنه دنصکره مرأه سنك غیری یی قذف ایتسیدی (فحد اوزنت)
اول زوج حد اولنور یاخود مرأه زنا ایتسیدی زوج اول ملاعنه ایتدیکی مرأه یی تزوج
جائز اولدی زیرا زوج حد قذفله لعان ایچون اهل اولمق باقی قالمدی وکذلك مرأه زنادنصکره
لعان ایچون اهل اولمق باقی قالمدی ایمدی انی تزوج ایتمك جائز اولدی ومصنف اوزنت
قولندنصکره مرأه حد اولنور دیمدیکنه باعث نتکیم هدایه ده وغیریده اویله واقع اولدی
زیرا مرأه نك مجرد زناسی انك محصنه اولمسنی اسقاط ایدر ایمدی حد ذکرینه حاجت قالمدی
قذف بونك خلافی اوزره در زیرا قذفله احصان ساقط اولماز حتی حد اولنجه فقیه مکیدن
روایت اولندیکه تحقیقا فقیه دیر اولدیکه زنت نونك تشدیدی ایله کندونك غیرینی زنایه نسبت
ایتدی معناسنه اول نسبت ایسه قذفدر پس بو اجلدن قذف ایچون حد ذکری غیریده
شرط اولدی نتکیم ذکر اولندی واشکال باقی قالمدی (لا لعان بقذف الاخرس) دلسزك قذفیله
لعان اولماز زیرا لعان حد قذف مقامنه قائمدر دلسزك قذفی ایسه شبهه دن عاری اولماز
وحدود شبهه ایله مندفع اولور (ولا بنفی الحمل وان ولدت لاقل المدة) ومرأه نك حملی نفی ایله حد
اولنماز اکرچه ولدی اقل مدتده کتوررسه ده زیرا حملك قیامی عند الحمل معلوم دکلدر حملك انتفاخ
اولمسی احتمالی ایچون وامامین حجان مرأه ولدی اقل مدتده کتورسیدی نفی واجب اولوردیدیلر
(وتلاعنا بزنیت وهذا الحمل منه) وزوجین ملاعنه ایدرلر سن زنا ایتدك وبو حمل اول زنادندر
دیمکله زوجدن سن زنا ایتدك دیمسیله صریحا قذفك بولندیغی ایچون (ولا ینفی القاضی الحمل)
وقاضی حملی نفی ایلمز یعنی قاذفدن حملك نسبنی نفی ایلمز زیرا زوجینك ملاعنه لری زوجك سن
زنا ایتدك قولی سببیله اولدی حملی نفیله اولمدی بلکه نسبی اندن ثابت اولور زیرا ولادتدن اول
احکام ترتب ایلمز احتمال ایچون (نفی الولد عند التهنیة) تهنیه قاتنده ولدك نفی ایتسیدی وتهنیه نك
عادت جهتندن مدتی یدی کوندر نهایه ده بویله ذکر اولندی (اوشراء آلة الولادة) یاخود
آلت ولادتك شراسی قاتنده نفی ایتسیدی (صح وبعده لا) صحیح اولدی وتهنیه دنصکره یاخود آلت
ولادتی شرادنصکره نفی صحیح اولمدی زیرا تهنیه قبول وآلت ولادتی شرا ایتمك یاخود اول
وقتك بجمسی قاتنده زوجك سکوتی ولدك اندن اولدیغنه اندن اقراردر زیرا حجان ولد اندن
اولمسیدی انکیچون بعد الولاده ولدك نفیندن سکوت ایتمسی حلال اولمدی ایمدی سکوتندنصکره
نفی صحیح اولماز نتکیم صریحا اقرار بولندقده نفی صحیح اولمادیغی کبی (ولاعن فیهما) ایکی
صورتده ملاعنه اولنور یعنی حجان نفی صحیح اولدیغی وقتده وحجان نفی صحیح اولمادیغی وقتك
ایکیسنده بله ملاعنه اولنور نفی ولد ایله قذف بولندیغیچون (نفی اول التوءمین واقر بالثانی)

زوج ایکز اولان ولدك اول طوغانتی نفی ایدوب صکره طوغانتی اقرار ایتسیدی (حد) زوج
حد اولنور زیرا اول زوج ثانینك دعواسیله نفسنی اکذاب ایلدی (وان عکس) واکر اول
طوغانی اقرار ایدوب ثانی یی نفی ایتسیدی (لاعن) ملاعنه ایدر زیرا اول زوج ولد ثانینك
نفیی ایله قذف ایلدی واندن رجوع ایلدی وعفت ایله اقرار قذف اوزره سابقدر پس کانه
مرأه نك عفتی ایله اقرار ایلدی اندنصکره زنا ایله قذف ایلدی (وصح نسبهما فیهما) ومسئله نك
ایکیسنده بله اول ایکز ولدلرك نسبلری صحیح اولدی زیرا انلرك ایکیسیده ماء واحددن خلق
اولندیلر پس ایکیسندن برینك نسبی ثابت اولمسیله آخرك نسبنك ثابت اولمسی لازم
کلدی (اجتمع شرائط اللعان فیهما) زوجینده لعانك شرطلری مجتمع اولسیدی
(ثم طلقها باینا اوثلاثا سقط ولم یجب الحد) اندن زوج زوجه سنی باینا یاخود ثلاث
ایله تطلیق ایتسیدی لعان ساقط اولور وحد دخی واجب اولماز بلدیکك علت ایچونکه تحقیقا
لعانك شرطی زوجیتك قائم اولمسیدر پس زوجیت منتفی اولسیدی لعان دخی منتفی اولور
(کذا لوتزوجها بعدذلك) کذلك اندنصکره اول مرأه یی تزوج ایلسه لعان وحد لازم کلمز
زیرا ساقط عود ایلمز (ولوطلقها رجعیا لایسقط) واکر زوج مرأه یی طلاق رجعی ایله تطلیق
ایتسیدی لعان ساقط اولماز بلمش ایدك که زیرا اصل زوجیت باقیدر

☼) باب العنین وغیره (☼

بو باب عنینك وعنینك غیری مجبوب وخصی کبیلرك احکامی بیاننده در (هو من لایقدر علی
الجماع) عنین مطلقا جماعه قادر اولمیان کیمسه در (اویصل الی الثیب لا الابکار) یاخود ثیبه واصل
اولوب بکرلره واصل اولمیان کیمسه در (اولا یصل الی واحدة بعینها) یاخود بعینها بر مرأه یه واصل
اولماز سحر سببیله اکرچه اول مرأه دن غیری مرأه یه واصل اولورسه ده عنین عن لفظندن مشتقدر
چیقان عنده حبس اولنسیدی وعنه دو واغلنه دیرلر (وجدت زوجها مجبوبا) مرأه زوجنی مجبوب
بولسیدی مجبوب ذکری وخصیتینی مقطوع اولاندر (فرق فی الحال ان طلبت) حاکم بینلرین فی الحال
تفریق ایدر اکر مرأه تفریق طلب ایدرسه زیرا تفریق مرأه نك حقیدر تأجیلنده یعنی مهل ویرمکده
فائده یوقدر واما عنین بونك خلافی اوزره در که عن قریب بیانی کلور وبونده اشعار واردر که تحقیقا
اول مجبوب اول مرأه یه واصل اولدقدنصکره مجبوب اولسه مرأه ایچون خیار اولماز نتهکیم
واصل اولدقدنصکره عنین اولسه مخیره اولمادیغی کبی ومجبوبله زوجك مریض اولمسی یاخود
صغیر اولمسی بیننده فرق یوقدر عنین بونك خلافی اوزره در که صبینك بلوغنه ومریضك
صحتنه دکین مرأه منتظره اولور زایل اولمسی احتمالی ایچون نتهکیم مرأه صغیره اولدقده
زوجك منتظر اولدیغی کبی شوحیثیتله که زوج مجبوب اولسون یاخود عنین اولسون صغیره نك
بلوغنه دکین منتظر اولور صغیره بعد البلوغ اول حاله راضیه اولمق احتمالی ایچون (اوعنینا
اوخصیا) یاخود مرأه زوجنی عنین یاخود خصی بولسیدی (فان اقر) یعنی مرأه زوجنی عنین
یاخود خصی بولدقدنصکره اکر زوج اقرار ایدرسه که (انه لم یصل الیها اجل) تحقیقا زوج
مرأه یه واصل اولمدی زوج تأجیل اولنور یعنی قاضی اکا مهلت ویرر ومرأه کرك بکر اولسون
وکرك ثیب اولسون قول صحیحده برسنهٔ قمریه تأجیل ایدر وبرسنهٔ قمریه اون ایکی آیدر
وبو اون ایکی آیك مدتی اوچیوز التمش دورت کون وبر کونك ثلثی وبر کونك ثلثنك عشری قدردر
وحسنك امام اعظمدن روایتنده تحقیقا زوج برسنهٔ شمسیه تأجیل اولنور وسنهٔ شمسیه نك
مدتی شمسك اول کون واصل اولدیغی برجك واقع اولدیغی نقطه دن ینه اول نقطه یه واصل
اولنجه اولان زماندر وبو زمان اوچیوز التمش بش کون وربع یومدر زیرا مرض بو مقداری

زمانده اکثریا زایل اولور زیرا مرض برودتك ویاحرارتك ویا یبوستك ویا رطوبتك غلبه سیله
اولور وفصول سنه ایسه بونلر اوزره مشتملدر پس فصل ربیع حار رطبدر وفصل صیف حار یابسدر
وفصل خریف بارد یابسدر وفصل شتا بارد رطبدر پس چیقان سنه چوب مرض زایل اولمزسه
ظاهر اولورکه تحقیق مرض خلقیدر زائل اولماز (سوی مدة مرضه ومرضها) زوجك وزوجه نك
مرضلرینك مدتندن ماعدا رمضان شریف وایام حیض بونك خلافی اوزره در که زیرا انلر سنه ده
داخللردر (ان لم تکن رتقاء) اکر مرأه ارصلق دکل ایسه مصنفك اجل قولنك قیدیدر پس اکر
مرأه ارصلق اولورسه تأجیل فائده ایتمزنته کیم زوجك مجبوب اولمسنده تأجیلك فائده سی اولمدیغی
کبی (فان وطئ) پس اکر زوج مدت تأجیلده وطئ ایدرسه (فبها ونعمت) تفریق اولنمزلر (والا بانت
بالتفریق) واکر زوج وطئ ایده مزسه ایکیسنك بینی قاضی تفریق ایتمسیله مرأه بائنه اولور وقاضینك
تفریقی طلاق بائن اولور زیرا مقصود مرأه دن ظلمی دفعدر طلاق رجعی ایله ظلمی دفع حاصل اولماز
(ان طلبت) اکر مرأه تفریق طلب ایدرسه مرور ایدن علت ایچونکه زیرا تفریق مرأه نك حقیدر
(ولها کل المهر ان خلا بها) واول تفریق اولنان مرأه ایچون مهرك کلیسی لازم کلور اکر زوج
مرأه ایله خلوت اولدی ایسه زیرا عنینك خلوتی صحیحه در (وتجب العدة) ومرأه اوزره عدت واجب
اولور احتیاط ایچون (وان اختلفا) فان اقر اوزره عطفدر یعنی اکر زوجین اختلاف ایدوب مرأه
عدم وصول ادعا ایدوب وزوج عدم وصولی انکار ایدرسه (وکانت ثیبا او بکرا فنظرت النساء فقلن
ثیبت حلف) ومرأه ثیب اولسون یاخود بکر اولسون پس نساء اکا نظر ایدرلر اکر ثیبدر دیرلر ایسه
زوج تحلیف اولنور زیرا ثیب اولمق نسانك قوللری ایله ثابت اولور وزوجك اکا وصولی ثیبلك
ثابت اولمسی ضرورتندن دکلدر برشی آخر ایله بکارتك زائل اولمسی احتمالی ایچون پس زوج
تحلیف اولنور بکارت بونك خلافی اوزره در که زیرا بکارتك ثابت اولمسی اکا وصولی نفی ایدر
بالضروره پس نسانك قوللری ایله مرأه مخیره اولور یعنی نسا بکردر دیدکلرنده مرأه فی الحال
اقامت ایله فرقت بیننده مخیره اولور (فان حلف بطل حقها) پس اکر زوج یمین ایدرسه
مرأه نك حق تفریقی باطل اولور پس زوجك مرأه سی اولور (کما لو اختارته عند عقدا وبعده)
نتهکیم مرأه عقد نکاح قاتنده زوجنی اختیار ایتدکده طلب تفریقده حقی باطل اولدیغی کبی
زیرا چیقان مرأه زوجنی اختیار ایتسیدی طلب تفریقده حقی باطل اولور زیرا ایکی شیئك
بیننده مخیر اولان کیمسه ایچون اولماز الا ایکی شیئك بری اولور (وان نکل) واکر زوج یمیندن
نکول ایدرسه (اوقلن بکر اجل) یاخود نسا مرأه یه بکردر دیرلرسه زوج برسنه تأجیل
اولنور (فان اختلفا) واکر برسنه تأجیلدن صکره زوجین اختلاف ایدرلرسه مرأه عدم وصول
ادعا ایدوب وزوج عدم وصولی انکار ایدرسه (فالحکم کالاول) بوتقدیرجه حکم بالاده ذکر
اولنان کبیدر یعنی اکر زوج مرأه یی تصدیق ایدرسه مرأه مخیره اولور واکر انکار ایدرسه
نساء مرأه یه نظر ایدرلر پس اکر نسا بکردر دیرلرسه مرأه مخیره اولور واکر ثیبدر دیرلرسه
قول یمینی ایله زوجکدر پس اکر زوج یمین ایدرسه مرأه انك زوجه سیدر (لکنها خیرت
ههنا حیث اجل ثمه) لکن بومقامده زوجه مخیره قلنور شول حیثیتله که زوج اول مکانده
تأجیل اولنور زیرا اول مکانده تأجیل ایله مقصود مرأه نك تخییری ایچون عنته علم حاصل
اولمقدر حال بوکه بومقامده عنته علم حاصل اولدی ایمدی مرأه تخییر اولنور بوندنصکره
چیقان مرأه مجلسدن قائمه اولورسه یاخود مرأه برشیئ اختیار ایتمزدن اول قاضینك اعوانی
مرأه یی قائمه قلارلرسه مرأه نك خیاری باطل اولور زیرا مرأه نك قیامی زوجی تخییر منزله سنده در
مجلسك ماوراسنه متوقف اولماز بلکه قیامله باطل اولور پس اکر مرأه فرقت اختیار ایدرسه

قاضی زوجه طلقهٔ واحدهٔ بائنه ایله تطلیق ایله دیو امر ایدر پس اکر زوج تطلیقدن ابا ایدرسه قاضی
بینلرین تفریق ایدر و بعض دیدیکه بینهماده فرقت بنفسها مرأه‌نك اختیاریله واقع اولور
خیار عتق کبی قاضینك قضاسنه حاجت اولماز واکر بینلری تفریق اولنسیدی زوج مرأه‌یی
ثانیا تزویج ایتسیدی مرأه ایچون خیار اولماز زوجك حالنه راضیه اولدیغی ایچون واکر زوج
برمرأهٔ اخری تزوج ایتسیدی حال بوکه مرأه زوجك حالنه عالمه اولسیدی اصلده ذکر
اولندی که تحقیقا اصل اولان بو مرأه ایچون خیار بوقدر وخصاف ذکر ایلدی که تحقیقا مرأه
ایچون خیار واردر زیرا مرأه‌یی وطئدن عجز انك غیری مرأه‌یی وطئدن عجزه دلالت ایتمز وفتوی
قول اول اوزره‌در (ولا یخیر احدهما بعیب الآخر) واحد زوجین آخرك عیبی ایله مخیر قلنماز
شافعی بونك خلافی اوزره‌در عیوب خمسه‌ده انلر که جنون وجذام وبرص وقرن وقرن شول
شیدر که ذکرك فرجه سلوکنی منع ایدر و بوشی یا غدهٔ غلیظه ویا بر لحم مرتفعه‌در ویا کمکدر
وبشنجی رتقدر اولکه ارصلق دنیلان شیدر وامام محمد قتنده اکر زوجك جنونی یاخود
جذامی یاخود برصی اولورسه مرأه مخیره‌در واکر امراض مذکوره مرأه‌ده اولورسه مرأه
مخیره اولماز زیرا زوج ایچون نفسندن ضرری دفع طلاقله ممکن اولور (ظهر زوج الامة
عنینا فالخیار للمولی) برجاریه‌نك زوجی عنین اولدیغی ظاهر اولسیدی خیار جاریه‌نك مولاسی
ایچوندر نتکیم عزلده اولدیغی کبی

) باب العدة (

بو باب عدتك احکامی بیاننده‌در (هی تربص) یعنی عدت لغت یوندن انتظار وتوقفدر
وشرعا (یلزم المرأة مدة معلومة) مرأه‌یه مدت معلومه‌ده لازم کلور وقتدر عن قریب بیانی
کلور (بزوال ملك نکاح متاکد بالموت اوالدخول ولو حکما) نکاح متأکدك زوالی ایله
موتله یاخود دخول ایله کرکسه حکما اولسون لازم کلور مدت معلومه‌در دخول ایله مراد
خلوت صحیحه‌در (اوفراش معتبر) یاخود فراش معتبرك زوالی ایله لازم کلور مدت
معلومه‌در معتبر قولی موطوءه اولوب ولد کتورمین جاریه‌نك فراشندن احترازدر زیرا انك
ایچون عدت یوقدر اما مولاسی وفات ایدن یا اعتاق اولنان ام ولد بونك خلافیدر که عن قریب
بیانی کلور ایمدی بو معتبر قولنی قیددن لازمدر وقوم بونی ذکر ایتمدیلر (و بوطئ بشبهة النکاح
زوال قولی اوزره عطفدر وشبههٔ نکاحله وطئ ایتمکله لازم کلور مدت معلومه که عن قریب
بیانی کلور (فلا عدة بالطلاق قبل الدخول) قبل الدخول واقع اولان طلاقله عدت لازم
کلمز ملك نکاحك تأکدی اولمادیغی ایچون (ومن حکمها) وعدتك حکمندندر (منع جواز
تزوج غیره) زوجك غیری یه تزوجك جائز اولمسنك منعی (ونکاح اختها وار بع سواها) ودخی
معتده‌نك قرنداشنك نکاحنك جائز اولمسنك منعی ومعتده‌دن ماعدا درت مرأه‌نك نکاحنك
جائز اولمسنك منعی مرور ایدن علت ایچونکه اصل نکاحك باقی اولمسی ایچوندر (وصحة الطلاق
فیها) ودخی عدتك احکامندندر عدتده طلاقك صحیح اولمسی وصحت لفظی منع جواز قولنك
اوزرینه عطفدر ووجهی مرور ایدن شیدر ذکر اولنان کبی (وهی فی حرة تحیض للطلاق والفسخ)
وحره حقنده طلاق ایچون وفسخ نکاح ایچون عدت (ثلاث حیض کوامل) اوج حیض
کامللر ایله حایض اولمقدر فسخ نکاح خیار بلوغله وکفوی اولمامغله واحد زوجین آخرك ملکی
اولمغله وزوجه زوجك اوغلونه شهوتله او پمکله واحد زوجین مرتد اولمسیله نکاح فسخ اولمسی
بونلر ایله فسخ اولان نکاح حره‌ده عدت اوج حیض کامللردر حتی بچان مرأه حیضده ایکن
تطلیق اولنسه اول حیضه بی حیضهٔ رابعه‌نك بعضیله تکمیل ایتمك واجب اولور زیرا حیضه

وقتاکه تجزی قبول ایتمدی ایسه انك تمامنه اعتبار اولنور نتکیم کتب اصولده تقریر اولندی
و بو عدت اوج حیضله واجب اولمغه باعث حق سبحانه وتعالینك * والمطلقات یتربصن
بانفسهن ثلاثة قروء * قول شریفی ایچوندر وفسخ طلاق معناسنه‌در زیرا عدت نکاح اوزره
ظاهر اولان فرقتده رحمك برأتندن تعرف ایچون واجب اولدی ایمدی بوطلاقده وفسخده
متحقق اولور (وکذا ام ولد مات مولاها اواعتقها) وکذلك مولاسی فوت اولان یاخود اعتاق
اولنان ام ولد حقنده دخی عدت اوج حیضدر زیرا بونلرك دخی حره کبی عدتی بچان حیض
کورنلردن اولسه لردی عدتلری اوج حیض کامللردر (وموطوئة بشبهة) وکذلك شبهه ایله
وطئ اولنان مرأه‌ده دخی عدت اوج حیض کاملدر نتکیم برکیمسه‌یه مرأه‌سنك غیری مرأه
ایله زفاف واقع اولوب حال بوکه اول کیمسه آنی بلمیوب وطئ ایتدیکی کبی (اونکاح فاسد) یاخود نکاح
فاسد ایله وطئ اولنان مرأه‌ده عدت (فی الموت والفرقة) موتده وفرقتده اولان عدت کبیدر یعنی
شبهه ایله ونکاح فاسد ایله وطئ اولنان مرأه‌لرده عدت اوج حیض کامللردر برابردر زوج
کرك فوت اولسون وکرك بینهماده فرقت واقع اولسون (وفیمن لم تحض لصغر اوکبر او بلغت
بسن ولم تحض ثلاثة اشهران وطئت) وصغیره ویا کبیره یعنی اختیاره اولمغله حایض اولمیان
یاخود بلوغنه سنله حکم اولنوب حایض اولمیان مرأهٔ حره حقنده عدت اوچ آیدر اکر وطئ
اولندی ایسه مرور ایدن علت ایچونکه قبل الدخول طلاقله عدت اولمامقدر (وللموت) للطلاق
اوزره عطفدر یعنی بو ذکر اولنان مرأه‌لر حقنده موت ایچون عدت (اربعة اشهر وعشر
مطلقا) درت آی واون کوندر مطلقا یعنی برابردر کرك موطوءه اولسون وکرك اولمسون
حق تبارك وتعالینك * والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا * قول شریفی ایچون (وفی امة
تحیض) فی حرة تحیض اوزره عطفدر یعنی حیض کورن جاریه‌نك طلاق ایچون ویا فسخ ایچون
عدتی (حیضتان) ایکی حیضدر رسول علیه الصلوة والسلامك طلاق الامة تطلیقتان وعدتها
حیضتان قول شریفی ایچون یعنی جاریه‌نك طلاقی ایکی تطلیقه‌در وعدتی ایکی حیضه‌در دیمکدر
ودخی رق ایله منتصف اولوب وحیضه تجزی قبول ایتمدیکی ایچون حیضه تکمیل اولنوب پس
ایکی حیضه اولدی (وفی امة لم تحض اومات عنها زوجها نصف ما للحرة) وحیض کورمین
جاریه‌ده طلاق وفسخ ایچون عدت بربچق آیدر وموت ایچون ایکی آی و بش کوندر تلدیکك
شئ ایچونکه تحقیقا رق منتصفدر (وفی الحامل الحرة والامة وان مات عنها صبی وضع حملها)
وحامل اولان مرأه حره یاخود جاریه‌ده عدت اکرچه کیم فوت اولان زوجی صبی اولورسه ده
وضع حمل ایدنجیه‌قدردر حق سبحانه وتعالینك * واولات الاحمال اجلهن ان یضعن
حملهن * قول شریفنك اطلاقی ایچون (وفیمن حبلت بعد موت الصبی عدة الموت) وصبی
اولان زوجك موتی وقتندن صکره حامل اولان مرأه‌ده عدت عدت موتدر زیرا اول مرأه
وقتا که صبی اولان زوجنك موتی وقتنده حامل اولمدی ایسه عدت موت متعین اولدی
(ولا نسب فیهما) صبینك موتندن اول و بعده حامل اولان مرأه‌نك ولدنده نسب یوقدر
زیرا صبی ایچون مایوقدر پس اندن علوق تصور اولنماز ونکاح تصور موضعنده مانك
مقامنه قائم اولور (وفی امرأة الفار للبائن ابعد الاجلین) وطلاق بائن ایچون فار اولانك مرأه‌سی
حقنده عدت طلاق ووفات عدتلرینك اجللرینك ابعدیدر پس اکر عدت وفات طلاق منقضیه
اولوب اولکه اوج حیضدر مثلا وعدت موت منقضیه اولمسه عدت موت منقضیه اولنجه
انتظار وتوقف ایتمکدن لابدر واکر عدت منقضیه اولمسه وعدت طلاق منقضیه
اولسه عدت طلاق منقضیه اولنجه توقفدن لابدر (وللرجعی ما للموت) وطلاق رجعیده

موت ایچون اولان عدت واردر زیرا طلاق رجعی ایله مطلقه اولان مرأه وقتا که وارث اولدیسه نکاح وفاته دکین قائم اولدی زیرا انکیچون ارث یوقدر الانکاحله واردر پس کذلك عدت حقنده دخی ذکر اولنان کبیدر بلکه اولیدر زیرا عدت شك ایله واجب اولور ارثله واجب اولماز ایمدی اول مرأه رجعیا مطلقه کبی اولدی (وفیمق اعتقت فی عدة رجعی کعدة الحرة) وعدت رجعی ده اعتاق اولنان جاریه حقنده عدت عدت حره کبیدر زیرا طلاق رجعیده نکاح باقیدر پس انك عدتی حره لر عدتنه انتقال ایلك واجب اولدی (وفی حق امة فی عدة بائن اوموت کاملة) وعدت باینه ده یاخود عدت موتده اعتاق اولنان جاریه حقنده عدت جاریه حقنده اولان عدت کبیدر زیرا ملك ناقصده طلاق حره لرك عدتنی ایجاب ایلمز پس انك عدتی انلرك عدتنه انتقال ایلمز (آیسة رأت الدم بعد عدة الاشهر تستأنف بالحیض) یعنی تحقیقا برمرأه آیسه اولسیدی شهورایله معتبره اولدقدنصکره عادت معروفه سی اوزره دم کورسیدی عدتندن کچن ایام منتقض اولور ومجددا حیضله عدت چکمکه باشلر زیرادمك عودی ایاسی ابطال ایدرو صحیح اولان قول بودر پس ظاهراولورکه تحقیقا عدة اشهر خلف اولمدی زیرا خلفیتك شرطی ایاسك تحققیدر بوایسه شیخ فانی حقنده فدیه کبی مماته دکین عجزك دائم اولمسیدر پس بوتقریردن معلوم اولدی که صدرالشریعه نك عبارتنده واقع اولان فقبل انقضائها قولیدرناسخدن سهو اولدی صواب اولان بعدانقضائها دیمك ایدی (کما تستأنف بالشهورمن حاضت حیضة ثم آیست) نتکیم برحیضه ایله حائض اولوب شهورایله استیناف ایتدکدنصکره آیسه اولان مرأه کبی یعنی تحقیقا معتده اولان برمرأه برحیضه یاخود ایکی حیضه کوروب اندنصکره آیسه اولسه یعنی دمی منقطع اولسه حال بوکه اول مرأه سن ایاسده اولسه شهورایله معتده اولور بدل ایله مبدل منهك جمعندن احتراز ایچون هدایه ده بویله ذکر اولندی زیراشهورایله عدت حیضله عدتدن بدلدر پس اکر اول مرأه نك قبل الایاس کوردیکی حیضلر تحقیق وقت اولدیغی حیثیتدن عدتدن محسوب اولسون ایچون وقت اوزره مشتمل قلنسیدی ممنوع اولان جمع لازم کلور وصدر الشریعه دن عجبدرکه تحقیقا هدایه نك عبارتی بزم نقل ایلدیکمز کبی واقع اولمش ایکن نه کیفیتله اقول ایله ایراد ایدوب استیناف مشکلدر زیرا اول مشکل اکر مرأه نك عدتی وقت طلاقدن اشهرایله اولدیغی ظاهر اولسیدی قبل الایاس کوردیکی حیضه وقت اوزره مشتمل اولور ایمدی اول حیضه وقت اولدیغی حیثیتدن عدتدن محسوب اولمق واجب اولدی دیدی (معتدة طلاق وطیئت بشبهة) طلاقله معتده اولان مرأه شبهه ایله وطئ اولنسیدی وتحقیق بونك بیانی مرور ایتدی معتده مبتدادر خبری (علیها عدة اخری) قولیدر یعنی اول مرأه اوزره عدت اخرا لازم کلور سبب متجدد اولدیغی ایچون (وتداخلتا) وایکی عدت تداخل ایدرلر (فاتراه) یعنی چقان ایکی عدت متداخل اولدقده شبهه ایله وطئدن صکره اول مرأه نك کوردیکی حیض (منهما) اول ایکی عدتدن اولور (واذاتم الاولی) وچقان عدت اولی تمام اولوب عدت ثانیه تکمیل اولمسیدی (انقضی بعض الثانیة فعلیها اتمامها) عدت ثانیه نك بعضی منقضیه اولسیدی عدت ثانیه نك اتمامی اول مرأه اوزره لازم کلور واما اکر عدت ایکی رجلدن اولسیدی یاخود رجل واحدن اولسیدی پس اکررجل واحدن اولورسه نته کیم چقان زوج مرأه یی ثلاثا تطلیق ایتسیدی ودیسیدیکه بن حلال ظن ایلدم یاخود زوج اول مرأه یی الفاظ کنایه ایله تطلیق ایدوب وعدتده مرأه یی وطئ ایلسیدی پس شك یوقدرکه ایکی عدت متداخل اولورلر واکرعدتلر ایکی رجلدن اولورسه پس ایکی عدت ایکی جنسدن اولورلر مثالی زوجی

متوفی اولان مرأه نك شبهه ایله وطئ اولنمسی کبی نته کیم عن قریب بیانی کلور یاخود ایکی عدت جنس واحدن اولور مرأه مطلقه کبی نتکیم چقان اول طلقه نك عدتنده تزوج ایدوب زوج ثانی انی وطئ ایلدیکی کبی وبینهماده فرق وارد ربزم قتمزده ایکی عدت متداخل اولور ومرأه نك حیضدن کوردیکی جمیعا ایکیسندن حساب اولنور وچقان عدت اولی منقضیه اولوب عدت ثانیه تکمیل اولمسه اول مرأه اوزره عدت ثانیه یی اتمام لازم کلور وبونك صورتی اولدرکه تحقیقا وطئ ثانی مرأه برحیضه کوردکدنصکره اولورسه وطئ ثانیدن انك اوزرینه ذکر اولنان کبی اوچ حیضه کورمك لازم کلور پس حیضهٔ اولی عدت اولیدندر واندنصکره اولان ایکی حیضه ایکی عدتدن اولور وعدت اولی تمام اولوب عدت ثانیه تمام اولمق ایچون حیضهٔ رابعه واجب اولور واکر وطئ مرأه حیضه کورمزدن اول اولورسه مرأه اوزره برشیء لازم کلمزالا اوچ حیض لازم کلور وبواوچ حیض التی حیض مقامنه قائم اولور (ومعتدة وفات وطئت بها) وزوجی وفات ایدوب معتده اولان مرأه شبهه ایله وطئ اولنسیدی (تعتد بالشهور وتحتسب ماتراه من الحیض فیها) شهورایله معتده اولور وانك حیضدن کوردیکی شهوردن حساب اولنور مبسوطده دیدیکه اکر مرأه عدت وفاتده تزوج ایدوب زوج ثانی اکا داخل اولسیدی بینلری تفریق اولنور عدتی زوج اولدن درت آی اون کون تماما اعتبار اولنور ودخی اول مرأه اوزره زوج آخر ایچون اوچ حیض لازم کلور وبعد التفریق کوردیکی حیض ذکراولنان کبی عدت وفاتدن حساب اولنور بقدرالامکان تداخلی تحقیق ایچون وعدتدن بوشق وقایه ده وکنزده مذکوردکلدر (وعدة الطلاق والموت تنقضی وان جهلت بهما) وعدت طلاق وعدت موت طلاق وموتله منقضیه اولور اکر مرأه طلاقی وموتی بلمزایسه ده حتی چقان زوج زوجه دن غائب اولسه وزوجنك انی تطلیق خبری اوچ حیض کوردکدنصکره ویاخود زوجنك موتی خبری درت آی واون کون کچدکدنصکره اکا بالغ اولسه انك عدتی منقضیه اولور (وابتداؤها) وعدتنك ابتداسی (عقیبهما) طلاقك وموتك عقیبندن اولور طلاق وموته علمنك عقیبندن اولماز زیرا حق سبحانه وتعالی مطلقه اوزره وزوجی اندن متوفی اولان مرأه اوزره عدتی واجب قلدی بوایکیسی مطلقه ومتوفی عنها زوجها ایله متصفه لردر (وابتداؤها فی نکاح فاسد عقیب تفریقه) ونکاح فاسدك عدتنك ابتداسی قاضینك تفریقی عقیبنده در (اوعزمه علی ترك الوطئ) یاخود وطئنك ترکی اوزره زوجك عزمی عقیبنده در زوجك بن سنی ترك ایلدم یاخود سبیلکی تخلیه ایلدم ودخی بونلرك امثالی کلامی ایله اولور یوخسه مجرد عزم ایله اولماز بونی زیلعی ذکر ایلدی (قالت مضت عدتی وکذبها حلفت) زوجه بنم عدتم کچدی دیدکده زوج آنی تکذیب ایتسیدی مرأه یه یمین ویریلور زیرا یمینی ایله قول زوجه نکدر زیرامرأه خبرویردیکی شیده امینه در وبوتحقیق باب رجعتك آخرنده مرور ایتدی (نکح معتدته من بائن) برکمسه زوجه سنی اوچك مادونی ایله طلاق بائنله تطلیق ایتدکدنصکره عدت ایچنده نکاح ایتسیدی (وطلق قبل الوطئ وجب مهر تام وعدة مبتدأة) ووطئ ایتمزدن اول تطلیق ایتسیدی زوج اوزره مهرتام واجب اولور واول مرأه یه یکی باشدن عدت لازم کلور زیرا اول مرأه زوجك یدنده وطئهٔ اولی ایله مقبوضه واثری دخی باقیدر اولکه عدتدر پس چقان نکاح تجدیدا ولنسیدی حال بوکه مرأه مقبوضه در اول ذکراولنان قبض بونکاحده واجب اولان قبضدن نائب اولدی مثالی غاصب کبی که کندی یدنده کی مغصوبی اشترا ایدر پس اول غاصب مجرد عقد ایله قابض اولور ایمدی اول طلاق بعدالدخول طلاق اولور (لاعدة علی مسبیة افترقت بتباین الدارین) تباین دارین ایله افتراق واقع اولان مرأهٔ مسبیه اوزره عدت واجب اولماز زیرا عدت واجب اولدیغی حیثیتله عبد ایچون حق اولمغله واجب اولدی وحربی

ایسه جاده و بهایمه ملحقدر حتی تملیك ایچون محـل اولور پس حربینك فراشنده حرمت یوقدر (الا الحـامل) مکرکه حامل اولانده حرمت واردر زیرا قارننـده ولد واردر وثابت النسبدر (ولاعلی ذمیة طلقها ذمی اذا اعتقد واعـدمهـا) ودخی ذمینك تطلیق ایلدیکی ذمیه اوزره دخی عدت یوقدر نجان عدتك عدمنه اعتقاد ایدرلرسه زیرا عدتك واجب اولمسی حق شرع اولمق جائز اولماز زیرا انلرحقوق شرعله مخاطب دکللردر وعدت واجب اولمسی حق زوج اولمقده جائز اولماز زیرازوجك اعتقادینك خلافیدر ایمدی بزانلری اولدقلری دین ایله ترك ایتمکه امر اولندق (ولاعلی حربیة خرجت الینا مسلمة اوذمیة اومستأمنة ثم اسلمت اوصارت ذمیة) ودخی بزم دار یمزه مسلمه اولدیغی حالده چقـان حربیه یاخود ذمیه یاخود مستأمنه اولدیغی حالده چقان بعده مسلمه اولان یاخود ذمیه اولان حربیه اوزره دخی عدت یوقدر حق سبحانه وتعـالینك مطلقا بلاقید ولاجنـاح علیکم ان تنکحوهن قول شریفی ایچون ودخی بلدیکك شئ ایچونکه تحقیقا حربی جاده و بهایمه ملحقدر پس فراشنده حرمت یوقدر (الا الحامل) الاحامل اولانده واردرزیراقارننده ثابت النسب ولدواردر

) فصل فی الاحداد (

بوفصل احدادك بیاننده در حد منع معنـاسنه در اولکه ترك زینت وترك وطئدر (تحد معتدة البائن والموت) بائنا مطلقه اولان مرأه وزوجی وفات ایدن مرأه ترك زینت ایدر وترك مطیبات ایدر نعمت نکاحـك فوتنه تأسفی اظهار ایچون اویله نکاح که اول مرأه نك حفظنه وکفایت مؤنتنه سبیدر بواجلدن رجعیا مطلقه ترك زینت ایلمز زیرا نعمت نکاح فائته اولمدی بواجلدن وطئی حـلال اولور وانك اوزرینه احکام زوجات جاری اولور (مسلمة کبیرة) مسلمهٔ کبیره اولدیغی حالده زیرا فروعات شرعیه ایله صغیره وکافره مخاطبه دکللردر (ولوکانت امة) واکر مسلمهٔ کبیره اولان مرأه جاریه اولورسه ده زیرا مولاسنك حقی انده ابطال اولمیان شیده حقوق الله ایله مخاطبه در خروجدن منع بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده مولاسنك حقنی ابطـال واردر وحق عبد ایسه عبدك حاجتی ایچون مقدمدر (بترك الزینة) تحد قولنه متعلقدر ترك زینتله تحدید ایدر (ولبس المزعفر) ودخی زعفر انله بو یانمش ثوب کیمکی (والمعصفر) ودخی عصفر ایله ثوب کیمکی ترکله تحدید ایدر زیرا اندن رایحهٔ طیبه فوقلور (والحناء والطیب والکحل) ودخی حنا یقمغی ورایحهٔ طیبه استعمالنی وکوزلرینه سورمه چکمکی ترکله تحدید ایدر (الابعذر) مکرکـه بعذر اوله زیرا ضرورات محظوراتی مبـاح قلار (لامعتدة عتق) عتق ایله معتده اولان مرأه تحدید ایلمز یعنی مولاسی ام ولدینی اعتـاق ایتسیدی ذکر اولنـان شیلر ایله تحدید ایلمز (ونکاح فاسد) ودخی نکاح فاسدك معتده سی دخی تحدید ایلمز زیرا احداد نعمة نکاحك فوت اولمسی اوزره تأسفی اظهـار ایچوندر نکاح فاسدك وعتقك معتده سی نعمة نکاحی فوت ایلمزلر ولاتخطب معتدة الاتعریضـا) ومعتده نکاحه استمز الاتعریض یونـدن اسنور حق تبارك وتعـالینك * ولاجناح علیکم فیمـا عرضتم به من خطبة النساء * تالی قوله ولکن * لاتواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا * قول شریفنه وارنجه فقهادیلرکه تعریض بن سنی تزویج ایتمك مراد ایدرین زیرا تحقیق سن جمیله سین وصالحه سین دیمکدر ودخی انکله تزوج ارادتی اوزره دلالت ایدرشیدن بونلرك امثالی کلام کبی وقول معروف تحقیق بن سکا راغبین سنکله مجتمع اولمق مراد ایدرین دیمکدر ودخی انکله تزوج ارادتی اوزره دلالت ایدرشیدن بونك امثالی کلامدر (ولاتخرج معتدة الطلاق من بیتها) طلاق معتده سی اولان مرأه کرك باین اولسون وکرك رجعی اولسون لیلا ونهارا بیتندن چقماز (وتخرج معتدة الموت نهارا

و بعض اللیل وتبیت فیه) وموت معتده سی اولان مرأه نهارده بیتندن چقار ولیلك بعضبسنده دخی چقار و بیتنده بیتوتت ایدرزیرا موتك معتده سی اولان مرأه نك نفقه سی کندو اوزرینه در کسب ایچون نهارده چقمغه محتاجدر وازاولور کیجه قرا کواولنجه خروجی ممتد اولور ومطلقه بویله دکلدر انك اوزرینه نفقه زوجنك مالندن دار اولدیغی ایچون (وتعتدان فی بیت وجبت فیه) وطلاق وموت معتده سی اکا عدت واجب اولدیغی بیتنده معتده اولورلر یعنی فرقت وموت واقع اولدیغی حالده سکنا اکا مضاف اولان بیتده معتد ده اولورلر حق سبحـانه وتعالینك * لاتخرجوهن من بیوتهن قول شریفی ایچون یعنی بیوت سکنـادن (الا ان یظهر عذر) مکرکه برعذر ظاهر اوله میتك دا رندن اکا نصیبی کفایت ایتمکله وورثه انك حصه سنی نصیبلرندن چقارمغله یاخود مرأه نك مالنك تلف اولمسندن خوف اوله یاخود دارك منهدم اولمسندن خوف ایتمکله چقار ونجان معتده کراء بیتی مقتدر اولماز ایسه اول بیتدن چقار (لابد من سترة بینهما فی البائن) طلاق باینـله معتده اولان مرأه زوجیله کندو بیتنده برستره دن لابدر حتی اجنبیه ایله خلوت واقع اولمیه وستره دنصکره برمنزل واحده اولملرنده باس یوقدر زیرا زوج حرمتله معترفدر وظاهر اولان بودرکه تحقیقا زوج نجان مرأه یی کورمسیدی حرامه مباشر اولمـاز (وان ضاق المنزل علیهما) واکر منزل زوجله مرأهٔ معتده اوزره ضیق اولورسه (اوفاسقا) یاخود زوج فاسق اولسیدی (فالاولی خروجه) اولی اولان زوجك اول منزلدن خروجیـدر اکرچه کیم مرأه نك خروجی جائز ایسه ده (وندب ان یجعل بینهما امرأة ثقة قادرة علی الحیلولة) وایکیسی بیننه احتیاطا حیلولت اوزره قادره برمرأهٔ ثقه قومق مندوب اولدی (بانت اومات عنها زوجها فی سفر و بینهـا و بین مصرها دون ثلاثة ایام رجعت) برمرأه سفرده زوجندن طلاق باین ایله مطلقه یاخود زوجی اول سفرده فوت اولسه اول مرأه ایله مرأه نك شهری ماببنی اوچ کوندن ناقص اولسه اول مرأه شهرینه رجوع ایدر زیرا سفر ابتداء خروج دکلدر بلکه بنادر (ولوثلاثة خیرت) واکر مرأه ایله شهرینك مابینی اوچ کونلك اولورسه مرأه مخیره اولور یعنی شهرینه رجوعی ایله کتمسی بیننده مخیره در برابردر یانجه کرك ولیسی اولسون وکرکسه اولماسون (وندب الرجوع) واول مرأه ایچون رجوع مندوب اولدی زوجك منزلنده معتده اولمق ایچون و بورجوع مقصد اولان موضع اوچ کونلك مقداری اولورسه در واکرمرأه نك بولندیغی موضعدن مقصد اولان موضع اوچ کونلکدن اقل اولورسه اول مرأه موضع مقصده کچر کیدر و بوشق مصنف متنده ذکر ایلمدی ماقبلندن منفهم اولور دیو اعتمـادی یوندن ومنفهم اولمق اولدرکه تحقیقـا زوجك منزلی ایله موضع مقصدك مساوی اولمسی صورتنده حکم مرأه نك مخیره اولمسیدر وایکی طرفك بری اقل اولمق صورتنده ایکیسندن برینك متعین اولمسیدر (ولوفی مصر) فی سفر اوزره عطفدر یعنی مرأه نك زوجی اول مرأه یی شهرلردن برشهرده باینة تطلیق ایدرسه یاخود فوت اولورسه (لاتخرج) مرأه اول شهردن چقماز (بل تعتد فیه) بلکه اول شهرده معتده اولور (فتخرج بمحرم) پس اکر محرمی اولورسه محرمیله چقـار (من لم تحض قط تعتد بالاشهر) شول مرأه که اصلا حیض کورمیه اشهر ایله معتده اولور (کذا من رأت یوما دما فانقطع حتی مضت سنة) کذلك برکون دم کوروب حتی برسنه کچنجه دمی منقطع اولان مرأه شهور ایله معتـده اولور بومرأه دخی اصلا حیض کورمین مرأه حکمنده در (واعتبـار الشهور فی العـدة بالایام لا الاهلة) عدتده شهوره اعتبـار ایامله در اهله ایله دکلدر صغراده دخی بویله ذکر اولندی (طلقها فصالحته من نفقة العدة لو بالشهور جاز) زوج مرأه سنی تطلیق ایتدکده نفقهٔ عدتی شهور ایله مصالحه ایتسه لردی جائز اولدی (ولو بالحیض لا) واکر حیضله مصالحه

ایسه لردی جائز اولمادی حیض مجهوله اولدیغی ایچون (اخبرت بمضی عدته وعدة المحلل
وغلب ظنه بصدقها والمدة تحتمل) مرأۀ معتده زوج اولنك عدتی وزوج محللنك عدتلرینك
بیتمسنی خبرویرسیدی وزوج اولك ظنی مرأه نك صدقنه غالب اولسیدی ومدت دخی مرأه نك
خبرویردیكی مقداره محتمل اولسیدی (نكحها) زوج اول مرأه یی نكاح ایتمك جائز اولور (مضیها
لو بحیض فاقل ماتصدق فیه شهران عند ابی حنیفة) اكر مرأه حیض كورن مرأه لردن ایسه عدتك
بیتمسنده اول مرأه انده تصدیق اولندیغی مدتك اقلی ایكی آیدر امام اعظم قتنده (وعندهما
تسعة وثلاثون یوما) وامامین قتنده اوتوز طقوز كوندر طلاق حیض اولدن مقدم اولمق
احتمالی ایچون پس انك حیض اولنك مدتی اوچ كوندر اندن صكره اون بش كون
طاهر اولور اندنصكره اوچ كون حائض اولور واون كون دخی طاهر اولور اندنصكره
اوچ كون دخی حائض اولور پس عدت تكمیل اولور وشیخ الاسلام اوچ ساعت
دخی بوخصوصده اغتسال ایچون زیاده قیلدی زمان اغتسال حیضدن اولمق
اوزرینه بنا امام اعظمك علی اولدركه تحقیقا مرأه نك بروجه اوزره رؤیتی نادردر پس انك
اوزرینه حكم شرعی بنا اولنماز بلكه اعم واغلب اولان مدت حیضك اكثری ومدت
طهرك اقلی اعتبار اولنوب ایكیسندن اعتدال حاصل اوله پس حیضك اكثر مدتی اون كوندر بر
آی اولور واوچ حیضك بینلرنده اولان طهرك اقل مدتی اون بشر كوندر برآی اولور

) باب ثبوت النسب (

بو باب ثبوت نسبك احكامی بیاننده در (اكثر مدة الحمل سنتان) حضرت عایشه رضی الله
تعالی عنهانك * الولد لایبقی فی البطن اكثر من سنتین ولو بفلكة مغزل * قول شریفیچون
(واقلها ستة اشهر) وحملك اقل مدتی آلتی آیدر حق تعالینك * وحمله وفصاله ثلثون شهرا *
قول شریفیچون بوندنصكره حق جل وعلانك * وفصاله فی عامین * بیوردیغیچون ایمدی
حمل ایچون آلتی آی باقی قالدی (فیثبت نسب ولد معتدة الرجعی) رجعی معتده سی اولان مرأه نك
ولدینك نسبی ثابت اولور (وان ولدت لاكثر من سنتین مالم تقر بمضی العدة) اكرچه كیم ایكی
سنه دن اكثرده طغورر ایسه ده مادامكه عدتك بیتدیكنی اقرار ایلمدكچه مرأه نك طهری ممتد
اولمسی جائز اولمغله علوق حالی عدتده اولمق احتمالی ایچون (وبانت فی الاقل) یعنی مرأه
ولدی ایكی سنه دن اقلده كتورسیدی زوجندن باین اولور عدت منقضیه اولدیغیچون وولدك
نسبی ثابت اولور نكاحده یاخود عدتده علوقك موجود اولدیغیچون وزوج مراجع اوله مز
زیرا ولد قبل الطلاق علوقه محتمل اولور وبعد الطلاق علوقه محتمل اولور ایمدی زوج
شك ایله مراجع اوله مز (وكان مراجعا فی الاكثر) وزوج اكثرده مراجع اولور یعنی چونكه
مرأه ولدی ایكی سنه دن اكثرده كتورسیدی مراجع اولور زیرا علوق بعد الطلاقدر وظاهر
اولان بودركه تحقیقا ولداندر مرأه دن زنا منتفی اولدیغی ایچون ایمدی مراجع اولور (كذامبتوتة
ولدته لاقل منهما) كذلك طلاق باینله مطلقه اولان مرأۀ مبتوته نك ولدنك نسبی ثابت اولور چونكه
مرأه ولدی ایكی سنه دن اقلده كتورسیدی بلا دعوت یعنی زوج ولدك نسبنی ادعا ایتمكسزین
ولدك نسبی ثابت اولور وقت طلاقده ولد قائم اولمق احتمالی ایچون پس زوال فراشله تیقن
حاصل اولماز واحتیاطا نسب ثابت اولور (ولو لتمامهما لا) واكر مرأه ولدی وقت فرقتدن
ایكی سنه نك تماممنده كتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولماز زیرا حمل بعد الطلاق حادثدر
پس اول زوجدن اولماز وطئك حرام اولدیغی ایچون (الا بدعوة) مكر زوج ولدك نسبنی
ادعا ایدرسه نسبی اندن ثابت اولور زیرا زوج ولدی التزام ایلدی وذكر اولنان كبی

زوج مرأه یی عدتده وطئ ایتمكه محتمل اولور (ومراهقة اذا ولدت لاقل من تسعة اشهر)
وكذلك سنی طقوز وطقوزدن زیاده اولوب انده امارت بلوغ ظاهر اولمیان صبی یه چونكه طقوز آیدن
اقلده ولد كتورسیدی ولدنك نسبی ثابت اولور زوج انی تطلیق ایلدیكی كوندن كرك بائن
وكرك رجعی اولسون طقوز آیدن اقلده ولد كتورسیدی زیرا علوق بوتقدیرجه عدتده اولور
(ولتسعة لا) یعنی اول مراهقه ولدی طقوز آیده كتورسیدی ولدك نسبی ثابت اولماز زیرا بوتقدیرجه
علوق خارج عدتده اولور وبو واقعدركه اول مراهقه یقین صغیره در ویقین احتمال ایله
زائل اولماز وصغارلق حملی منافیدر پس چونكه انده صغارلق صفتی باقی قالسه اوچ آی ایله
عدتك بیتمسنه حكم اولنور وحمل حادث اولمق اوزره حمل اولنور ایمدی نسب ثابت اولماز
كورلمزمی كه تحقیقا اول مراهقه عدتك بیتمسیله اقرار ایتسیدی اندنصكره آلتی آیده ولد
كتورسیدی نسب ثابت اولماز انقضاء عدتك دلیلی بولندیغی ایچون اولكه انك اقراریدر
ایمدی كذلك نسب ثابت اولمامق اولیدر زیرا انك اقراری كذبه محتمل اولور وانقضاء عدت
ایله شرعك حكمنده ایسه تردد یوقدر (ومعتدة اقرت بالمضی) وطلاق معتده سی اولان مرأه
عدتنك بیتمسیله اقرار ایتسیدی (وولدت لاقل من نصف سنة من وقت الاقرار) واول
مرأه اقراری وقتندن نصف سنه دن اقلده ولد كتورسیدی بومن وقت الاقرار قولی هدایه ده
وكنزده وغیریده مسطور اولاندر وصواب اولان قولده بودركه تعلیله موافقدر
وصدر الشریعه ده من وقت الاقرار مكاننه من وقت الطلاق واقع اولدیغی كانه ناسخ اولدن
سهودر اول مرأه نك ولدینك نسبی ثابت اولور مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا علوق بوتقدیرجه
عدتده اولور بیقین مرأه نك كذبی ظاهر اولدیغی ایچون شوجهتدن كه انقضاء عدتله اقرار
ایلدی حال بوكه رحمی ما ایله مشغول ایدی (ولنصفها لا) واول مرأه ولدی سنه نك نصفنده
كتورسیدی ولدینك نسبی ثابت اولماز مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا بوتقدیرجه علوق خارج
عدتده اولور (اوظهر حبلها او اقر الزوج به) اقرت اوزره عطفدر یعنی كذلك معتدۀ طلاق
اولان مرأه نك حبلی ظاهر اولسه یاخود زوج اول حمل كندیدن اولدیغی اقرار ایتسیدی
ولدینك نسبی ثابت اولور یعنی معتدۀ طلاقك ولدینك نسبی ثابت اولور اكر مرأه ولدینك
ولادتنی ادعا ایدوب وزوج انك ولادتنی انكار ایتسیدی وحال بوكه قبل الولادت مرأه نك
حبلی ظاهر اولسیدی یاخود زوج اول حبل ایله اقرار ایتسیدی (والا) واكر مرأه نك حبلی
ظاهر اولمیوب یاخود زوج حبلی اقرار ایتمسیدی (فبثبت) نسب ولد ثابت اولور (اذا ثبت
ولادتها بحجة تامة) چونكه مرأه نك ولادتی حجت تامه ایله ثابت اولسیدی یعنی ایكی رجلك
یاخود بر رجل ایله ایكی مرأه نك شهادتیله كه مرأه بر بیته داخل اولوب وانكله بله براحد
بولنمیوب وبیتده دخی كیمسه بولنمیوب واول مرأه ولد كتوردیكی وقتده اول ایكی رجل غائب اولوب
مرأه نك كتوردیكی ولدی كورمك ایله ویا ولدك صوتنی سماعلری ایله شهادت ایتملری ایله
مرأه نك ولادتی ثابت اولسیدی نسب ثابت اولور مصنفك حجة تامه ایله قیدینه باعث اولدركه
زیرا ولادت اوزره مرأۀ واحده نك شهادتیله نسب ثابت اولماز امامین بونك خلافی اوزره در
پس حاصل كلام بودركه تحقیقا معتده ولد كتورسیدی امام اعظم قتنده انك نسبی ثابت اولماز
مكركه ایكی رجل ویا بر رجل ایله ایكی مرأه انك ولادتنه شهادت ایده لر مكركه اول مرأه ده
حبل ظاهر اوله یاخود زوج قبلندن اعتراف اوله پس بلا شهادت ثابت اولور وامامین قتنده
جمعسنده مرأۀ واحدۀ مسلمۀ حرۀ عادله نك شهادتیله نسب ثابت اولور كافیده بویله ذكر
اولندی (ومعتدة وفات ولدت لاقل منهما) وكذلك معتدۀ وفات اولان مرأه ایكی سنه دن

اقلده ولد كتورسيدى نسبى ثابت اولماز بومسئله هدايه‌ده زوجى فوت اولان مرأه معتده نك
ولدينك نسبى ثابتدر قولنده الى اخره مسطوردر يعنى معتدهٔ وفاتك ولدى نسبنك ثابت اولمسى
موت زوجله ولادتك مابينى ايكى سنه‌دن اقلده اولور وامام زفر مرأه عدت وفاتك انقضاسندن
التى آى تمامنده ولد كتورسيدى نسب ثابت اولماز زيرا اول مرأه‌نك عدتنك منقضيه اولمسى
شهور ايله حكم اولندى جهت متعين اولديغى ايچون ايمدى انقضاء عدتله اقرار ايتديكى كبى
اولدى نتكيم صغيره‌ده بيان اولندى ديدى وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا اول مرأه‌نك
عدتنك منقضيه اولمسى ايچون جهت واردر اولكه وضع حملدر صغيره بونك خلافى اوزره‌دركه
زيرا صغيره‌ده اصل اولان حمل اولمامقدر زيرا قبل البلوغ صغيره حمله محل دكلدر
وبلوغده شك واردر وصغيره اولمسى يقين ثابتدر شك ايله يقين زايل اولماز (اوولدت
لاقل منهما) قولى اوزره عطفدر بومسئله دخى هدايه‌ده ثانيا وان كانت معتدة عن وفات
وصدقها قوليله ذكر اولندى يعنى كذلك معتدهٔ وفاتك ولدينك نسبى ثابت اولور
(فى العدة واقر الورثة بالولادة) اول مرأه عدتده ولد كتورب وورثه دخى ولادتيله
اقرار ايتسه‌لردى وبرواحد ولادت اوزره شهادت ايتمسيدى اول ولد اتفاقا متوفانك اغلودر
وبوارث حقنده ولدك وارث اولمسى حقنده ظاهردر زيرا ارث ورثه‌نك حقلرينك خالصيدر
پس انده ورثه‌نك تصديقلرى قبول قلنور اما نسب حقنده تصديق ايمان كيمسه‌لر حقنده نسب
نيجه ثابت اولور فقهاديديلركه چونكه انلر تصديق اولنمغه ورثه‌دن تصديق ايدنلر ايكى رجل ويا بر
رجل ايله ايكى مرأه اهل شهادتدن اولسه‌لردى حجت قائم اولديغى ايچون نسب ثابت اولوروبعض
ورثه‌نك اهل شهادتدن اولملرى شرط قلنمادى زيرا انلرك غيرى حقنده ثبوت اقرارلرى ايله
كندو حقلرنده ثبوت ايچون تبعدر وشول شيكه تبعا ثابت اوله انده اصلك شرايطنه رعايت
اولنماز اقامت حقنده مولاسيله بله عبد وسلطانله بله جندى كبى وبوقول صحيحدر كافيده
بويله ذكر اولندى وبعض ديديكه (ومنكوحة ولدت لستة اشهر) وكذلك برمنكوحه التى ايده
ولد كتورسيدى اول ولدك نسبى ثابت اولور يعنى بررجل برمرأه تزوج ايدوب اول
مرأه التى ايده ودخى زياده‌ده ولد كتورسيدى اول ولدك نسبى اول رجلدن ثابت اولور
(اقر به الزوج او سكت) برابردركه زوج اقرار ايتسون وكرك سكوت ايتسون زيرا فراش قائم ومدت
تامه‌در (وان انكر ولادتها تثبت بشهادة امرأة) واكر زوج اول مرأه‌نك ولد كتور ديكنى انكار
ايتسيدى مرأه واحده‌نك شهادتيله ولادت ثابت اولور (فان نفاه تلاعنا) پس اكر اول رجل
اول ولدى نفى ايدرسه ملاعنه ايدرلر زيرا نسب فراش قائم ايله ثابت اولور ولعان ايسه قذفله
واجب اولور حال بوكه بو مقامده موجوددر زيرا زوجك ولد بندن دكلدر ديمسى مرأه ايچون زنا ايله
قذفدر وقذف ولدك وجودينى مستلزم دكلدر قابله‌نك شهادتيله ثابت اولان ولده اعتبار اولنماز
قابله‌نك شهادتيله لعان لازم كلمسون ايچون بلكه لعان قذفه اضافت اولندى ولددن مجرد
اولديغى حالده بن دريمكه بونك ظاهرينه سؤال وارد اولوركه بز تسليم ايده لم كه تحقيقا قذف
مطلق ولدك وجودينى اقتضا ايتمسون لكن تحقيقا ولد ايله قذف ولدك وجودينى اقتضا
ايلمديكنه تسليم ايلمز حال بوكه كلام ولد ايله قذفده‌در بو سؤالك دفعى اولدركه تحقيقا قذفك
وجودى ايله قومك مرادى وجود خارجيدر وولد ايله قذف عباره‌ده وجودى اقتضا ايدر خارجده
دكل مثلا چونكه زوج ايشتسه كه تحقيقا اول زوجك مرأه‌سى بر ولد كتوردى پس اول رجل
اول ولد بندن دكلدر ديدى اول رجل اول مرأه ايچون زنا ايله قاذف اولدى زيرا كانه اول رجل
مرأه زنا ايتدى پس ولد اول زنادن حاصل اولدى ديمش اولدى اكرچه ولد خارجده موجود

دكل

دكل ايسه (وان لاقل منها لا يثبت) اكر مرأه التى آيدن اقلده ولد كتورسيدى نسبى ثابت اولماز
علوق نكاح اوزره ثابت اولديغى ايچون (فان ولدت) واكر مرأه ولد كتوروب اندنصكره
اختلاف ايتسه‌لردى (وادعت نكاحها منذ ستة اشهر) ومرأه نكاحنى اول كونه كلنجه التى آى
اولدى ديو ادعا ايتسيدى (والزوج الاقل صدقت بلا يمين) زوج انى التى آيدن اقلدر ديو ادعا
ايتسيدى امام اعظم قتنده مرأه بلا يمين تصديق اولنور امامين ايچون خلاف واردر نتكيم
عن قريب ذكر اولنور (قال ان نكحتها فهى طالق ثم نكحها) اكر بن فلانه‌يى نكاح ايتدم ايسه اول
طالقدر ديسيدى اندنصكره نكاح ايتسيدى (فولدت لنصف سنة منذ نكحها لزمه نسبه) پس
اول مرأه نكاح اولنديغى كوندن نصف سنه‌ده ولد كتورسيدى اول ولدك نسبى زوج اوزرينه
لازم كلور (ومهرها) واول مرأه‌نك مهرى دخى لازم كلور علوق عدت ايچنده اولديغى ايچون
(علق طلاقها بولادتها) زوج منكوحه‌سنك طلاقنى ولادتنه تعليق ايتسيدى يعنى چونكه
زوج مرأه‌سنه چونكه بر ولد كتوررسك سن طالقسين ديسيدى (فشهدت امرأة بها) پس
اول مرأه‌نك ولد كتورديكنه يا الكز برمرأه شهادت ايتسيدى (لم يقع) امام اعظم قتنده
طلاق واقع اولماز امامين قتنده اولور زيرا ولادت يالكز برمرأه‌نك شهادتى ايله ثابت اولور
اندنصكره طلاق تبعيتله ثابت اولور وامام اعظمك علتى اولدركه زيرا ولادت ضرورة ثابت اولور
پس ضرورت مقداريله تقدير اولنور طلاقه تعديه ايلمز حال بوكه طلاق ولادته تابع دكلدر زيرا
طلاقله ولادتدن هر برى آخرسز بولنور هدايه شارحلرينك بعضيسى اعتراض ايدوب ديديلركه
تحقيقا بزم كلاممز ولادته تعليق اولنان طلاقده‌در وبرشيئه معلق اولان اول شيئك لوازمندندر حال
بوكه ولادت يالكز برمرأه‌نك شهادتيله ثابت اولور وشيء چونكه ثابت اولسه جميع لوازميله ثابت اولور
بن ديريمكه چونكه شى ثابت اولسه جميع لوازميله ثابت اولور ديلديكى اطلاق اوزره دكلدر بلكه اول قول
برموضعده‌دركه لازم ايله ملزومك بينده بربرلرندن منفك اولمق تصور اولنميه نتكيم لزوم عقليده
اولديغى كبى وصاحب هدايه بوكا والطلاق ينفك عنها قوليله اشارت ايلدى يعنى طلاق
ولادتدن منفك اولور ديدى وتحقيق كتب اصولده اقتضا بحثنده مقرر اولديكه بررجل بركمسه‌يه
سن عبديكى بندن بيك اقچه‌يه اعتاق ايله ديديكى كبى عتقك صحيح اولماسى ضرورتى ايچون بيعى
اقتضا ايدر كانه اول قائل سن عبديكى بكا بيك اقچه‌يه بيع ايله وبنم طرفمدن اعتاقه وكيل اول
ديمش اولدى پس بو تقديرجه بقدر الضروره بيع ثابت اولور حتى اركان وشرايطدن برشى
ثابت اولماز الا اصلا سقوطى محتمل اولميان شيء ثابت اولور (وان اقر بالحبل ثم علق)
واكر زوج مرأه‌نك بوكلى اولديغين اقرار ايتدكدنصكره مرأه‌نك طلاقنى ولادته تعليق ايتسيدى
پس مرأه ولد كتوردم ديدكده زوج انى تكذيب ايتسيدى (يقع بلا شهادة) امام اعظم قتنده
شهادتسز طلاق واقع اولور وامامين قتنده واقع اولمغه قابله‌نك شهادتى شرطدر زيرا قابله
زوجك حانث اولديغين ادعا ايدر ايمدى حجتدن لابدر امام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا زوجك
حمله اقرارى حمله مفضى اولان شيئه اقراردر (نكح امة فطلقها فشراها) بركيمسه برجاريه
نكاح ايدوب تطليق ايتدكدنصكره اول جاريه‌يى اشترا ايتسيدى (فان ولدت لاقل من ستة اشهر
منذ شراها) پس اكر اول جاريه اشترا ايلديكى كوندن التى ايدن اقلده ولد كتورسيدى (لزمه الولد)
اول ولدك نسبى اول كيمسه‌دن لازم كلور (والا فلا) اكر التى آيده والتى ايدن زياده‌ده ولد كتورسيدى
نسبى اندن لازم كلمز زيرا وجه اولده ولد معتده ولديدر زيرا علوق شرا اوزره سابقدر ووجه
ثانيده ولد مملوكه ولديدر بو تقديرجه حادث اقرب اوقاته مضاف اولور ايمدى دعوتدن لابدر
(قال لامته ان كان فى بطنك ولد فهو منى فشهدت امرأة على الولادة لاقل من ستة اشهر

مذ اقر فهی ام ولد) یعنی برکیمسه جاریه‌سنه اکر سنك قارنکده که ولد ایسه اول ولدبندندر
دیسیدی پس برمرأه اول جاریه زوجك اقرار ایلدیکی کوندن التی آیدن اقلده ولدکتوردیکنه
شهادت ایتسیدی اول جاریه اول کیمسه‌نك ام ولدی اولور زیرا ثبوت نسبك سببی اولکه دعوتدر
مولانك اول ولد بندندر دیمسیله دعوت بولندی انجق حاجت ولدك تعیننه قالدی وتعیین دخی
قابله‌نك شهادتیله ثابت اولور ومصنفك اقراری کوننـدن التی آیدن اقلده دیمسنه باعث زیرا
اول ولد التی آیده یاخود التی آیدن زیاده ده کلسیدی نسب ثابت اولماز مولاسنك مقاله‌سندنصکره
حامل اولمق احتمالی ایچون پس مولا مدعی اوله‌مز اماوجه اول بونك خلافی اوزره درکه
مولا بندندر دیدیکی وقتده جاریه‌نك قارننده ولدك قیامیله یقین حاصل اولدیغی ایچون دعوت
صحیح اولدی (اوالطفل) لامته قولی اوزره عطفدر (هوابنی) یاخود برکیمسه برمعصوم ایچون
بو بنم اوغلمدر دیسیدی (ومات) واول کیمسـه وفات ایتسیدی (فقالت امه هوابنه) پس
اوطفلك اناسی بواوغلان وفات ایدن مقردندر دیسـیدی (وانا زوجته یرثانه) وبن انك
زوجه‌سی‌یم دیسیدی ایکیسیده اول کیمسه‌یه وارث اولورلر یعنی اول طفل واول طفلك اناسی
اول مقر متوفایه وارث اولورلر زیرا مسئله مرأه‌نك حریت ایله معروفه اولمسنده واول طفلك اناسی
اولمسنده در واول طفلك مقر ایچون اوغلو اولمسنده طریق بوقدر الا اول ولدك اناسی نكاح
صحیح ایله نكاح ایتمکله واردر زیرا نكاح حلال اولمق ایچون وضع اولنمشدر (وان قال وارثه انت
ام ولده وجهلت حریتها لاترث) واکر متوفانك وارثی مرأه‌یه سن متوفانك ام ولدیسین
دیسیدی واول مرأه دخی کندونك حره اولدیغنه جاهله اولسیدی وارث اولماز زیرا حریتك
ظاهر اولمسی رقی دفع ایتمکده اعتبار ایله حجتدر لکن ارثه استحقاق ایچون حجت دکلدر (زوج
امته من عبده فجاءت بولد فادعاه المولی لم یثبت نسبه) برکیمسه جاریه‌سنی عبدینه نكاح ایتسیدی
پس اول جاریه برولد کتوردکده مولا اول ولد بندندر دیسیدی انك نسبی ثابت اولماز زیرا اول ولدك
نسبنك ثابت اولمسی نكاحك فسخ اولمسنی اقتضا ایدر حال بوکه تحقیقا نكاح ثابت اولدی
وتحقیقا نكاح صحیح اولدقدنصکره فسخی قبول ایلمز بیع بونك خلافی اوزره درکه زیرا مولا
چقان جاریه‌سنی بیع ایتسیدی واول جاریه مشتری قتنده ولد کتوردکده بایع اول ولدی ادعا
ایتسیدی ولدك نسبی بایعدن ثابت اولور واول بیع فسخ اولور (وعتق) واول ولد دخی معتق
اولور زیرا مولانك ملکیدر حال بوکه انك اوغلو اولدیغین اقرار ایلدی پس اول ولدك حریتی لازم
کلور اکرچه کیم ملزوم ثابت اولمادی ایسه‌ده اولکه ثبوت نسبدرنتکیم معروف النسب اولان عبدینك
بنوتنی اقرار ایلدیکی کبی (وتصیر ام ولده) واول جاریه بایعك ام ولدی اولور اول ولد بندندر دیو اقرار
ایلمسیله (ولدت امته الموطوءة له ولدالم یثبت نسبه حتی یدعیه) برکیمسـه‌نك جاریهٔ موطوءه‌سی
برولد کتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولماز حتی اول کیمسه بو ولد بندندر دیمه دکجه زیرا
فراش اوچ مرتبه اوزره در بری فراش قویدر اولکه منکوحه‌نك فراشیدر وانك حکمی انکله
نسب ثابت اولمقدر بلادعوت یعنی بوولد بندندر دیمکسزین ومجرد نفیله منتفی دخی اولماز
بلکه نكاح صحیحده لعان ایله منتفی اولور زیرا نكاح فاسده لعان اولماز نته کیم مرور ایتـدی
وبری دخی فراش ضعیفدراولکه جاریه‌نك فراشیدر وبونك حکمی ضعیف اولمغله نسب ثابت
اولمیوب الا بوولد بندندر دیمکله اولور وبری دخی فراش متوسطدر اولکه ام ولدك فراشیدر وبونك
حکمی انکله بلادعوت نسب ثابت اولمقدر پس مجرد نفیله نسب منتفی اولور لکن بلادعوت نسبك
ثبوتی اول ام ولدك وطئی مولاسی ایچون حلال اولدیغی صورتده اولور وچقان وطئی حلال
اولمسه بلادعوت نسب ثابت اولماز مولاسنك مکاتبـه ایلدیکی ام ولد کبی وایکی کیمسه بیننده

ومشترك جاریه کبی که ولدکتورسیدی بلادعوت انك نسبی ثابت اولماز خزانة المفتی ده بویله ذکر اولندی

(*) باب الحضانة (*)

بو باب حق حضانه‌نك احکامی بیاننده در حضانه حضن الطائر بیضته دندر چقان قوش یمورطه‌سنی
قنادلری آلتنده نفسنه ضم ایتسیدی قوش یمورطه‌سنی حضن ایتدی دینور وکذلك مرأه دخی
ولدینی حضن ایتدی دینور (هی للام ولو بعد الطلاق مالم تتزوج) حضانهٔ ولد اناسی ایچوندر
اکرچه کیم طلاقدنصکره اولورسه‌ده مادامکه اول طفلك اناسی طفله محرم اولمیان زوج آخره
تزوج ایتمدکجه نته کیم عنقریب بیانی کلور بونك اوزرینه امتك اجماعی ایچون ووالده غیریدن
اشفق اولدیغی ایچون (الا ان تكون مرتدة) مکرکه طفلك اناسی مرتده اوله پس اول مرتده
حبس اولنور وضرب اولنور حضانهٔ ولد ایچون مرتده فارغ اوله‌مز (اوفاجرة) یاخود مکرکه
فاجره اوله کافیده بویله ذکر اولندی (بلاجبرها) اول طفلك اناسنه جبر ایتمکسزین اکر ابا
ایدوب یاخود طلب ایتمزسه حضانه‌دن عاجزه اولمسی احتمالی ایچون جبر اولنماز (الا اذا تعینت
بان لا یأخذ ثدی غیرها) مکرکه ولد اناسنك غیرینك ممه‌سنی المدیغی متعین اولدقده اول وقت
جبر اولنور یاخود اناسندن غیری ذورحم محرمی اولمیه اول وقت اناسنه حضانه ایچون جبر اولنور
زیرا اجنبیه‌نك اول ولد اوزره شفقتی اولماز (ثم امها) یعنی حق حضانه اول ولدك اناسنك اناسی
ایچوندر (وان علت) نقدر یوقارو کیدرسه زیرا بو ولایت امهات قبلندن مستفاد اولور (ثم ام ابیه)
اندنصکره ولدك باباسنك اناسی ایچوندر کذلك یعنی نقدر یوقارو کیدرسه زیرا بونلر دخی
امهاتدندر وبو اجلدن امهاتك میراثی اولان سدسی احراز ایدرلر ودخی بابا اناسی ولده مشفقه
اولدیغی ایچون (ثم اخته لاب وام) اندنصکره انا بابا برقز قرنداشکدر زیرا بونز یاده شفقتلودر
(ثم اخته لام) اندنصکره انا برقز قرنداش ایچوندر زیرا امر حضانه ده انا بابا برقز قرنداشنه
قریبه در (ثم اخته لاب) اندنصکره بابا برقز قرنداش ایچوندر زیرا ابوین قزلری اجداد قزلرندن
اولادر (ثم خالته) بوندنصکره حق حضانه ولدك اناسنك قز قرنداشی ایچوندر زیرا بو امرده اناپه قرابتی
ارجحدر (کذلك) یعنی انا بابا برا اولان انا برا اولان اولیدر اندنصکره انا برا اولاندن بابا برا اولاندن اولادر
اندنصکره بابا بر اولان خاله ایچوندر وخاله ارقرنداش قزلرندن اولادر زیرا خاله انا ایله منسوبه
اولور ارقرنداش قزلری قرنداشله منسوبه اولورلر (ثم عمته) اندنصکره حق حضانه ولدك
عمه‌سی ایچوندر (کذلك) امرترتیبده وعمه‌نك وخاله‌نك قزلری ایچون حق حضانه یوقدر زیرا انلر
محرم دکللردر (بشرط حریتهن) ذکر اولنان مرأه‌لرك جمله‌سی حر اولملری شرطیله رق اولنلرك
مولاسی خدمتنه مشغول اولملری ایله حضانه‌دن عاجزه اولدقلری ایچون جائز دکلدر زیرا حضانه
ولایتدن برنوعدر رق اولانك ایسه نفسنه ولایتی یوقدر قانده قلدیکه غیر اوزره ولایته قادر اوله (فلا
حق لامة وام ولد قبل عتقهما) جاریه ایچون وام ولد ایچون حق حضانه یوقدر عتقلرندن اول بلکه
حق مولا ایچوندر اکر صغیر اولورسه واول صغیر ایله اناسنك بینی تفریق اولنماز اکر ایکیسیده مولانك
ملکنده ایسه نته کیم بیوعده ذکر اولندی واکر صغیر حر ایسه حق حضانه حر اولان اقرباسی
ایچوندر وچقان جاریه وام ولد اعتاق اولنسه‌لردی احرار اولان اولادلرنده حق حضانه انلر ایچوندر
زیرا انلر واولادلری حقك ثابت اولمسی حالنده حرلردر (الذمیة کالمسلمة) یعنی مرأهٔ ذمیه ولد مسلمی
ایچون احقدر (حتی یعقل دینا) حتی ولد دینی تعقل ایدنجیه دکین زیرا حضانه شفقت اوزره مبنیدر
وانا ایسه ولدی اوزره مشفقدر مادامکه ولد دینی تعقل ایلمیه اناسنه دفع ایلمك اول ولد ایچون انفعدر
پس چقان ولد دینی تعقل ایلیه ضرر احتمالی ایچون اناسندن تفریق اولنور (اویخاف ان یألف
الکفر) یاخود ولدك کفره مألوف اولمسندن خوف اولنه زیرا کفره مألوف اولمق ازاولور دینی

تعقل ایتمزدن اول اولور پس بوندن خوف اولنوب ولد تفریق اولنور (یسقط حقها)
حق حضانه ساقط اولور کرك انا اولسون وکرك جده اولسون (بنكاح غیر محرمه) مرأه ولدك محرمی
اولمیان کیمسه یه نكاحله ساقط اولور شفقت منتقص اولدیغی ایچون حتی چان ولدك محرمنه
نكاح اولنسیدی حق حضانه ساقط اولماز ولدك عمی سنه نكاح اولنمسی کبی وجده سی
جدینه نكاح اولنمسی کبی (ویعود بعد الفرقة) وغیر محرمندن فرقتله حق حضانه عودت
ایدر زیرا چان مانع زائل اولسه ممنوع عود ایدر (طلبت اجرا فلوفی النكاح اوفی عدة الرجعی
لم تستحق) ولدك اناسی اجر طلب ایتسیدی اگر نكاحده اولدیغی حالده یاخود عدت رجعیده
اولدیغی حالده طلب ایدرسه اجره مستحق اولماز زیرا انانك اوزرینه ولدینی امزرمك دیانت
جهتیله لازمدر اگرچه کیم دین جهتیله لازم دكل ایسه ده حق تبارك وتعالی * والوالدات
یرضعن اولادهن * بیوردیغی ایچون لكن انالر معذوره اولدیلر عاجزه اولملری احتمالی ایچون
پس چان ولدك اناسی ارضاع اوزره اجرایله اقدام ایتسیدی انك قدرتی ظاهر اولوب انك
اوزرینه فعل واجب اولور ایمدی ارضاع اوزره اجر اخذ ایلمك جائز اولماز (ولو بعد عدتها
اوفیها لكن لابنه من غیرها تستحق) واگر مرأه عدتندنصكره و یاخود عدتی ایچنده ارضاع
اوزره اجر طلب ایتسیدی لكن زوجنك زوجۀ اخرا سندن اولان ابنی ایچون طلب ایتسیدی
اول مرأه اجره مستحق اولور اما اولكی وجهه علت یعنی عدتندنصكره مستحق اولمسی نكاح
بالكلیه زائل اولوب اجنبیه کبی اولدیغی ایچوندر واما ثانیده یعنی عدت ایچنده زوجنك غیری
زوجه سندن اولان اوغلو ایچون مستحق اولمسی انك اوزرینه ارضاع لازم اولمدیغی ایچوندر
معلوم اولسونكه تحقیقا انانك عدتی منقضیه اولدقدنصكره ولدك ارضاعی ایچون اولی در
مادامكه اجنبیه نك اجرتندن زیاده اجرت طلب ایتمدكجه زیرا اناصبی ایچون اشفق وانظردر وولدی
انادن اخذ ایتمكده ولده اضرار واردر پس اگر انا اجنبیدن زیاده اجرت ایچون حاكمه التماس
ایلسه زیاده ایله بابایه جبر اولنماز بابادن ضرری دفع ایچون حق تبارك وتعالی لاتضار والدة
بولدها ولامولوده بولده بیوردیغی ایچون یعنی والد ولدی اخذ ایتمكله والده متضرر اولماز
وبابا دخی اجنبیه نك اجرتندن اكثری الزامله متضرر اولماز واگر اجنبیه بلا اجر ولدی
ارضاعه راضیه اولورسه یاخود اجر مثلدن اقله راضیه اولورسه انا اگر اجر مثله راضیه اولورسه
بو صورتده اجنبیه بزم ذكر ایلدیگمز ایچون اولی در بونی زیلعی ذكر ایلدی (وفی المبتوتة روایتان)
وطلاق بائن ایله مطلقه اولان مرأه ده ایكی روایت واردر بر روایتده انك استیجاری جائز
اولدی زیرا تحقیقا نكاح زائل اولدی مرأه اجانبه ملتحق اولدی و روایت اخری ده جائز
اولمادی زیرا عدت احكام نكاحدندر بو اجلدن انده نفقه وسكنا واجب اولدی ودخی اكا
زوجك زكوة ویرمسی وانك ایچون شهادت ایتمسی جائز اولمدی (قال الاب اجد مرضعة بلا اجر
او بالاقل) ولدك اناسی عدتندنصكره بن ولدی ارضاع ایتم الا اجرایله ارضاع ایدرم دیدیكی وقتده
بابا بن بلا اجر مرضعه بولدم دیسیدی یاخود انا بن ولدی ارضاع ایتم الا شومقداری اجرایله
ارضاع ایدرم دیدكده بابا بن سنك طلب ایتدیكك اجردن اقل ایله مرضعه بولدم دیسیدی
(لیس لها منعه) اول انا ایچون ولدك باباسنی منع یوقدر (ولكن ترضع الظرفی بیتها مالم تتزوج)
ولكن دایه انانك بیتنده ارضاع ایدر طرفینه رعایت ایچون مادامكه انا آخره تزوج ایتمدكچه
(ولاتدفع صبیة الی عصبة غیر محرم كمولی العتاقة وابن العم) ومعصومه قز محرم اولمیان عصبه یه
دفع اولنماز مولای عتاقه وعمی اوغلو كبی فساد احتمالی ایچون (مع وجود محرم) عصبه اولمیان
محرمك وجودی ایله بله ولدك اناسنك قرنداشی كبی فساد احتمالی اولمدیغی ایچون (ولاتدفع الی

فاسق ماجن) ودخی ذكر اولنان كبی صبیه فاسق ماجنه دفع اولنماز وفاسق ماجن اشلدیكی ایشی
قایرمیوب خلقه حیله اوكردندر زیرا بویله اولان كیمسه فساددن تحاشی ایلمز (ولایخیر طفل)
ودخی طفل باباسیله اناسی بیننده مخیر قلنماز اگرچه كیم تمیزه قادر اولورسه وامام شافعی رحمة الله
علیه اگر طفل سن تمیزه یتشدی ایسه مخیر قلنور واختیار ایلدیگنه تسلیم اولنور دیدی
(والام والجدة احق به) وانا ایله جده صبی ایچون بابادن احقدر (حتی یستغنی) حتی صبی اكل
وشربده وگینوب قوشانمقده و یالكز استنجاده غیردن مستغنی اولنجه زیرا چان صبی مستغنی
اولسه تأدیبه وآداب رجال ایله تخلقه واخلاق رجاله محتاج اولور حال بوكه بونلره بابا قادردر
(وقدر الاستغناء بسبع سنین) وطفلك استغناسی یدی سنه ایله تقدیر اولندی و بو یدی سنه یی
خصاف تقدیر ایلدی (وبه یفتی) وفتواده بونكله در كافیده بویله ذكر ایلدی (والام والجدة احق بها)
وانا وجده صبیه ایچون دفعه بابادن احقدر (حتی تحیض) حتی اول صبیه حیض كورنجه
زیرا صبیه بعد الاستغناء آداب نسانك معرفتنه محتاجه در مرأه ایسه اول آداب اوزره قادره در
وبالغ اولدقدنصكره تحصین وحفظه محتاجه درو بوخصوصه بابا قادردر (وروی عن محمد
حتی تشتهی) وامام محمددن روایت اولندیكه صبیه اناسنه یاخود جده سنه دفع اولنور حتی
مشتهاته اولنجه یعنی تحقیقا صبیه چان حد شهوته یتشسیدی باباسنه دفع اولنور صیانته
حاجت متحقق اولدیغی ایچون (وهو الاحوط) فساد زمان ایچون یكرك اولان مرأه لر
بونلردر (وغیرهما) وانا ایله جده دن غیری صبیه نك محرملرندن حاضنه اولان مرأه (احق بها)
بنته بابا ایله دده دن احقدر (حتی تشتهی) حتی اول قز حد شهوته یتشنجه زیرا حاضنه اولان
مرأه قتنده بنت مشتهاتی ترك ایتمك استخدامدن بر نوعدر وانا ایله جده دن غیری اولان
مرأه ایسه انك استخدامنه قادره اولماز ودخی مقصود اولان آداب نسایی تعلیمدر تعلیم ایسه
استخدام ایله اولور وام ایله جده نك غیری استخدامه مالك اولماز بو اجلدن صبیه خدمت
ایچون ایجار اولنماز ومقصود حاصل اولماز ام ایله جده بونك خلافیدر شرعا استخدامه قادر
اولدقلری ایچون (ولا تسافر مطلقة بولدها) مرأۀ مطلقه ولدی ایله بله مسافر اوله مز
ولدك باباسندن اذنسز اول مسافرتده ولده اضرار ایچون (الاالی وطنها الذی نكحها فیه)
مگر كه اول مرأه نكاح اولندیغی وطننه مسافرت ایده حتی تزوج مرأه نك وطنی اولمیان
بر بلده ده اولسیدی اول مرأه ایچون اول بلده یه نقل ایلمك یوقدر ووطننه دخی نقل ایلمك
یوقدر هر برنده ایكی امر بولنمادیغی ایچون وبو كتاب طلاقده اصلدن روایتدر اولكه اصح
روایتدر بوذكر اولنان مسئله چان ایكی موضعك ماییننده تفاوت اولورسه در واگر ایكی موضع
بربرینه قریب اولسه لردی شول حیثیتله كه بر كونده ولدینه كلوب قاوشوب بینه اهلنه
رجوعی لیلدن اول ممكن اولورسه اول مرأه ایچون اولمقداری محله نقل ایتمك جائز اولدی مطلقا
دار اسلامده واول نقل ایلدیكی بلده ده تزوجك وقوعی شرط قلنمادی ووطن دخی شرط
قلنمادی مگر كه شهردن قریه یه نقل ایلماسی شرط قلندی زیرا یقینه انتقال بر شهرده
بر محله دن بر محله یه انتقال منزله سنده در لكن شهردن قریه یه انتقالده ولد ایچون ضرر واردر
زیرا ولد اهل قریه اخلاقیله تخلق ایدر پس مرأه بو نقله مالك اولماز مگر كه مرأه نك وطنی اوله
وعقد نكاح دخی انده اوله بزم بیان ایتدیكمز علتلر ایچون (وخص هذا بالام) وبو ذكر اولنان
سفر انا ایله بله اولان سفره مخصوص اولدی وانانك غیری ایله بابانك اذنسز ولدك نقلی حتی
جده سیله بله اولورسه ده جائز دكلدر (للصغیرة عمة موسرة واب معسر) بر صغیره نك مالدار
عمته سی اولوب وفقیر باباسی اولسیدی (ارادت العمة امساك الولد مجانا) عمته سی ولدی مجانا امساك

مراد اینسیدی (ولاتمنعه عن الام) وعمته ولدی اناسندن منع ایلمسیدی (وهی تأبی) حال بوکه
ام مجانا حضانه‌دن ابا ایدوب ولده اجرایله ونفقه ایله طالبه اولسیدی (فالصحیح ان یقال
لها اما ان تمسکی الولد مجانا اوتدفعیه الی العمة) پس قول صحیح بودر که ام ایچون یا مجانا ولدی
امساك ایله یاخود عمته سنه دفع ایله دینور خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی

(* باب النفقة *)

بو باب نفقه‌نك احکامی بیاننده‌در نفقه انفاق معناسنه‌در هشام دیدیکه بن نفقه‌دن امام محمده
سؤال ایتدم دیدیکه نفقه طعامدر وکسوه‌در وسکنادر خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی (هی تجب
باسباب منها الزوجیة والنسب والملك) نفقه برقاچ سببلر ایله واجب اولور اول سببلردن زوجیت
ونسب دخی اول سببلردندر وملك اول سببلردندر مصنف زوجیتی تقدیم ایلدی زیرا زوجیت نسبك
اصلیدر ونسب دخی ملکدن اقوادر (فتجب علی الزوج ولو صغیرا او فقیرا) پس نفقه زوج اوزره
واجب اولور کرکسه صغیر اولسون ووطئه قادر اولمسون یاخود فقیر اولوب نفقه مقداری شیء
اولمسون (لزوجته) زوجه‌سنه واجب اولور (مسلمة او کافرة کبیرة او صغیرة توطأ) برابردر اول
زوجه کرك مسلمه اولسون وکرك کافره اولسون وکرك کبیره اولسون وطیء اولنور صغیره اولسون یعنی
وطیء اولنمق شاننده اوله حتی بویله اولمسه نفقه‌یه مانع زوجه‌نك طرفندن اولور پس تسلیم
بضع بولنماز ایمدی زوج اوزره نفقه واجب اولماز اما زوج صغیر اولوب وطئه قادر اولمدیغی
صورت بونك خلافیدر زیرا مانع زوجك طرفندن اولور واکر زوج ایله زوجه ایکیسیده صغیر
وصغیره اولسه‌لردی یعنی جماعه قادر اولمسه‌لردی زوجه ایچون نفقه واجب اولماز زیرا منع معنی
زوجه قبلندن اولور پس بو بابده اولان شیئك غایتی زوجك طرفندن اولان منع معدوم کیبیدر
زوجه‌نك طرفندن اولان منع قائمدر وزوجه‌نك طرفندن اولان منعك قیامی ایله زوجه نفقه‌یه مستحقه
اولماز نهایه‌ده بویله ذکر اولندی (فقیرة او غنیة) واول زوجه کرك فقیره اولسون وکرك غنیه
اولسون (موطوءة اولا) وکرك وطیء اولنمش اولسون وکرکسه اولماسون نفقه‌یه مستحقه اولور
نته‌کیم چقان زوج صغیر اولوب وطئه قادر اولمدیغی وقتده حال بوکه زوجه کبیره اوله (بقدر حالهما)
زوجله زوجه‌نك حاللرینه کوره واجب اولور وبو خصافك مختاریدر وفتوی دخی بونك اوزرینه‌در
(فی الموسرین نفقة الیسار وفی المعسرین نفقة العسار) ایکیسیده غنیلر اولدقده غنی نفقه‌سی
تقدیر اولنور وایکیسیده فقیرلر اولدقده فقیر نفقه‌سی ویریلور (والمختلفین) وایکیسندن بری غنی
واخرا فقیر اولدقده بو ایکی صورته متناول اولور صورتك بری زوجه فقیره زوج غنی اولمغله اولور
وصورت اخرا زوجه غنیه وزوج فقیر اولمغله اولور (بین الحالین) ایکیسنك ماببینی ایله تقدیر اولنور یعنی
غنیلرك نفقه‌سندن دون وفقیرلرك نفقه‌سندن زیاده‌جه اولمقدر وامام کرخی زوجك حالنه
اعتبار اولنور دیدی اولکه قول شافعیدر صاحب بدایع قول صحیح بودر دیدی وصاحب
مبسوط معتبر اولان غنیلکده وفقیرلکده ظاهر روایتده زوجك حالیدر دیدی (ولو هی
فی بیت ابیها) اکرچه زوجه باباسنك اونده ایسه‌ده چقان زوجه نفسنی زوجك منزلنه تسلیم ایلمسیدی
انك نفقه‌سی زوجی اوزره لازمدر هدایه‌ده بویله دیدی ونهایه‌ده دیدیکه بو شرط ظاهر روایتده
لازم دکلدر زیرا مبسوطده وظاهر روایتده ذکر اولندیکه عقدك صحتندنصکره زوجه ایچون نفقه
واجبدر اکرچه کیم زوجك بیتنه نقل ایلمز ایسه‌ده اندنصکره دیدیکه ائمهٔ بلخك متأخرلرندن
بعض زوجه نفقه‌یه مستحقه اولماز زوجك بیتنه نقل ایلمدکجه دیدی وفتوی کتابك جوابی
اوزره‌در اولکه زوجك بیتنه نقل ایلمز سه‌ده نفقه‌نك واجب اولمسیدر (او مرضت فی بیت الزوج)
یاخود زوجه زوجنك بیتنده مریضه اولورسه انك ایچون نفقه لازم کلور وقیاس نفقه‌نك عدمی

ایدی چقان مرض استمتاع ایچون اولان احتباسك فوتی ایچون جماعی منع ایدر اولسیدی
واستحسانا نفقه لازم کلمنك وجهی اولدرکه تحقیقا احتباس قائمدر زیرا زوج اول مریضه
اولان مرأه ایله انسیت ایدر وانی مس ایدر وبیتنده حفظ ایدر وعارض اولان مانع حیضه
مشابهدر پس بو جهتدن استحسانا نفقه لازم کلور وامام ابو یوسفدن روایت اولدرکه تحقیقا
زوجه چقان نفسنی زوجنه تسلیم ایتدکدنصکره مریضه اولسیدی تسلیم متحقق اولدقدنصکره
نفقه واجب اولور دیدی واکر اول مریضه اولوب تسلیم صکره اولسیدی نفقه لازم کلمز زیرا
تسلیم صحیح اولماز وبونی هدایه‌ده استحسان ایتدی (لا الناشزة) ناشزة اولان مرأه ایچون نفقه
واجب اولماز ومصنف ناشزه‌یی (خرجت من بیته بلا حق) قولیله بیان ایلدی یعنی مرأهٔ ناشزه زوجك
بیتندن بلا حق چقوب کیدندر حتی زوجك منزلنه عودت ایدنجه زیرا احتباسك فوتی اولمسی
زوجه‌نك کندودندر وچقان اول مرأه زوجنك بیتنه عودت ایتسیدی نفقه واجب اولور امازوجك
بیتنده تمکندن امتناع ایدن مرأه ذکر اولنان مرأه‌نك خلافی اوزره زیرا احتباس قائمدر زوج انی جبرا
وطیء ایتمکه قادردر ومصنفك بلا حق قولی بحق خروجندن احترازدر نته‌کیم زوج مهر معجلی اعطا
ایلمدیکی ایچون زوجنك بیتندن خروجی کبی (ومحبوسة بدین) ودین ایچون محبوسه
اولان مرأه‌نك دخی نفقه‌سی زوجی اوزرینه واجب اولماز زیرا دینی اداده مماطله ایله امتناع زوجه
جانبندن کلدی اکر امتناع مرأه‌دن اولمیوب عاجزه اولدیغی ایچون ایسه‌ده زوجدن دکلدر
(ومریضة لم تزف) دخی زوجنك منزلنه نقل ایلمین مریضه ایچون زوجی اوزره نفقه لازم کلمز انکله
استمتاع اجلیچون احتباس معدوم اولمغله (ومغصوبة) وکرها برکیمسه‌نك غصب ایلدیکی
مرأه‌نك نفقه‌سی دخی زوجی اوزره لازم کلمز زیرا نفقه زوجك بیتنده احتباسك جزاسیدر
حال بوکه احتباس فوت اولدی (وحاجة بدونه) دخی زوجسز حجه کیدن مرأه ایچون زوجی
اوزرینه نفقه واجب اولماز کرکسه یانجه محرمی اولسون زیرا احتباسك فوت اولمسی مرأه
طرفندندر (ولو به) واکر مرأه زوجی ایله مسافره اولورسه (فنفقة الحضر) انك نفقه‌سی
حضرده اولان نفقه‌در یعنی واجب اولان حضر نفقه‌سیدر زیرا احتباس قائمدر زوجك
زوجه اوزره قائم اولمسیچون (لا غیر) غیر دکلدر یعنی سفر نفقه‌سی دکلدر وسفر ایچون زوج
اوزره کرا دخی لازم دکلدر (ولخادمها الواحد) اول بابده لزوجته اوزره عطفدر یعنی
زوجه ایچون نفقه واجب اولور وزوجه‌نك بر خدمتکاری ایچون دخی نفقه واجب اولور اکر
زوج غنی ایسه زیرا زوجه‌نك کفایتی زوجك اوزرینه واجبه‌در بو ایسه کفایتك تمامندندر
واکر زوج فقیر ایسه اصح قولده زوجه‌نك خادمی ایچون نفقه لازم کلمز (لا یفرق بینهما بعجزه عنها)
زوجك نفقه‌دن عاجز اولمسیچون زوجله زوجه‌نك بینلری تفریق اولنماز (ولا بعدم ایفائه
غائبا حقها) دخی زوج غائب اولدیغی حالده زوجه‌نك حقنی ایفا ایتمك ایله دخی تفریق
اولنماز (ولو موسرا) اکرچه کیم زوج غنیده اولورسه معلوم اولسونکه تحقیقا شافعی قتنده
فسخی تجویز ایدن ایکی امردر بریسی زوجك فقیرلکیدر وطریقی عند الحاکم زوجك فقیرلکی
ثابت اولمقدر پس حاکم اکا اوچ کون مهل ویرر دردنجی کونك وقت صبحنده دکین زوجه‌یی
تأخیر ایتدیرر غایت قصواده بویله ذکر اولندی ایکنجی امر اولدرکه زوج غائبك نفقه‌سندن
زوجه‌نك حقنی غنیده اولورسه ایفا ایلمدیکیدر غایت قصوانك شرحنده دیدیکه اکر زوج
اداء نفقه‌یه قادر اولدیغی حالده غائب اولسیدی ولکن زوجه‌نك حقنی ایفا ایلمسیدی ایکی وجهك
اظهری انده فسخ یوقدر ولکن اکر زوج غائبك موضعی معلوم ایسه حاکم زوجك اولدیغی
بلده‌نك حاکمنه انی طلب ایچون آدم کوندرر وایکی وجهك ایکنجیسی فسخك ثابت اولمسیدر

بزم اصحابمزك جمیعسی بوكا میل ایتدیلر و بوكا افتا ایتدیلر لمصلحة وحاوی شرحنده دیدیكه
اولكه قاضی طبرینك وابن صباغك اختیاریدر وروبانیدن وقرنداشی اوغلی صاحب العده دن
روایت اولندیكه تحقیقا مصلحت وفتوی بونكله در ومصنف خلاف اوله بعجزه عنها قولی
ایله اشارت ایلدی اختلاف ثانی یه و لا بعدم ایفائه قولیله اشارت ایلدی الی آخره بن دیرمكه
تحقیقا كتب شافعیه دن نقل اولنان شیدن بلندیكه تحقیقا شافعی قتنده عجز ایله حكم
دكلدر الاحاضره نظر ایله در واما غائبه نظر ایله حكم عدم انفاقله در وعجز ایله عدم
انفاقدن هر بری بالضروره معلوم اولورایمدی ذكراولنان شیء ایچون هدایه شرحنده وغیریده
شافعی اوزره رده وجه یوقدركه تحقیقا نفقه دن عجز اولماز الازوجك ظهوری وقتنده اولور
واما چونكه زوج غیبت منقطعه ایله غائب اولسه عجز بلنمز قادراولمسی جوازی ایچون پس
بوانفاقی ترك اولور یوخسه انفاقدن عجز اولماز پس بوقضا قاضیء آخره رفع اولنسه قضاسی
جائز اولور پس صحیح اولان بودركه تحقیقا بوحكم نافذ اولماز زیرا بوقضا مجتهد فیه دكلدر
بزم ذكرایلدیكمز شیء ایچونكه تحقیقا عجز ثابت اولمدی بلی شافعیه دن مذهبی بلنموب انفاقدن
عجز ایله غائب وازره حكم ایدن كیمسه اوزره رد اولنور شافعی رحمة الله علیه اوزره رد اولماز
ودخی مذهب شافعی ایله عمل ایدن كیمسه اوزره دخی رد اولماز ایمدی سن تأمل ایله (وتؤمر
بالاستدانة) یعنی قاضی اول زوجه یه زوجك اوزره استدانه ایله دیو امر ایدر یعنی ویره سیه طعام
اشترا ایله ثمنی زوجك مالندن قضا ایتمك اوزره دیر (فرض نفقة العسار) فقیر نفقه سی
تقدیر اولنوب زوج وزوجه فقیرلر اولدقلری ایچون (فایسر تمم لها نفقة یساره) پس
زوج ایچون غنا حاصل اولورسه زوجك غناسی نفقه سنی تتمیم اولنور (ان طلبت) اكر زوجه
طلب ایدرسه زیرا نفقه غناء وفقر حسبیله مختلف اولور وشول قضا كه تقدیر نفقه انكله اوله هنوز
واجب اولمدی زیرا نفقه شیئا فشیئا واجب اولور پس چونكه زوجك حالی تبدیل اولسه زوجه
ایچون حقنك تمامنی مطالبه واردر اولكه غنیلرك نفقه سنك مادونیدر فقیرلرك نفقه سنك
مافوقیدر (وبسقط مامضت) ونفقه دن كچمش اولان ساقط اولور (الااذا فرضت) مكركه
قاضی تقدیر ایتمش اوله (اورضابشیء) یاخود برشیء اوزره صلح اولمشلر اوله زیرا نفقه صله در
عوض دكلدر متأید اولماز یعنی متأكد اولماز الاقاضینك قضاسیله اولور هبه كبی كه هبه ملك ایجاب
ایلمز الابرتأكید ایدیجی شیئله ایجاب ایدر اولكه هبه نك قبضیدر وصلح قضا كبیدر زیرا
زوجك نفسی اوزره ولایتی قاضینك ولایتندن اقوی در امامهر بونك خلافیدركه زیرا مهر
ملكدن عوضدر (وبموت احدهما اوطلاقها تسقط المفروضة) زوجیندن برینك موتیله
یاخود زوجه مطلقه اولمغله تقدیر اولنان نفقه ساقط اولور یعنی ایكیسندن بری فوت
اولسیدی زوج اوزره نفقه تقدیر اولندقدنصكره لكن قاضی زوجه یه استدانه ایله دیو امر
ایتمش اولسیدی و برقاچ كون وآیلر كچمش اولسیدی وزوجه نفقه سنی اخذ ایتمسیدی تقدیر
اولنان نفقه ساقط اولور مرور ایدن شیء ایچونكه تحقیقا نفقه صله در وصله ایسه قبل القبض
موتله ساقط اولور (الااذا استدانت بامر القاضی) مكركه زوجه قاضینك امری ایله استدانه
ایتمش اوله زیرا بوتقدیرجه تأكید اولنمش اولورنته كیم مرور ایتدی (ولاتسترد المعجلة) یعنی
اكر زوجه برسنه لك نفقه سنی معجلا آلسیدی اندنصكره ایكیسندن بری سنه تمامندن اول
فوت اولسیدی زوجه دن برشی استرداد اولنماز زیرا نفقه صله در واول صله یه قبض متصل
اولدی وصله لرده بعد الموت رجوع یوقدر هبه ده اولدیغی كبی حكمی منتهی اولدیغی
ایچون (یباع القن المأذون بالنكاح فی نفقة زوجته) نكاحله مأذون اولوب بیع وشراسی جائز

اولمیان قول زوجه سنك نفقه سنده بیع اولنور زیرا بدل نفقه دیندر اول قولك ذمتنده واجب
اولدی دینك سببی كه زوجیتدر بولندیغی ایچون وتحقیق دینك واجب اولمسی مولانك ذمتنده
ظاهر اولدی سبب مولانك اذنیله حاصل اولدی پس دین قنك رقبه سنه متعلق اولدی عبد
تاجرده تجارت دینی كبی ومولا ایچون فدی ایتمك واردر زیرا زوجه نك حقی نفقه در عین رقبه
دكلدر (مرة بعد اخری) تكرار بتكرار مثلا برعبد مولاسنك اذنیله برمرأه تزوج ایدوب پس
قاضی اول عبد اوزره زوجه سیچون نفقه تقدیر ایتسیدی اول عبد اوزره بیك اقچه جمع اولسیدی
پس اول عبد قیمتی اولان بشیوز اقچه یه بیع اولنور ومشتری انك اوزرینه نفقه دینی اولدغین
عالم اولسیدی تكرارینه بیع اولنور اما چونكه اول عبد اوزرنده اولان دین برسبب آخرایله اولسیدی
قیمتی اولان بشیوزاقچه یه بركره بیع اولنورصكره بركره دخی بیع اولنماز (وتسقط بموته) وعبدك موتیله
نفقه ساقط اولور (وقتله) دخی اول عبدك قتل اولنمسیله نفقه ساقط اولور واول عبدك مولاسی
برشیئله مؤاخذه اولنماز محل استیفا فوت اولدیغی ایچون (وفی دین غیرها مرة) ونفقه نك
غیری دینده بركره بیع اولنور پس اكر عبدك قیمتی داینلرینه وفا ایدرسه فبها ونعمت واكر
وفا ایتمزسه حریتندنصكره طلب اولنور وفرق بودركه تحقیقا دین نفقه هرزمانده متجدد اولور
پس بیعدنصكره دین آخر حادث اولور سائر دینلر بونك خلافی اوزره در واكر اول عبد مدبر
یاخود مكاتب اولورسه نفقه ایچون بیع اولنماز بیع جائز اولمسی معدوم اولدیغی ایچون لكن
مكاتب چونكه كتابتدن عاجز اولسیدی بیع اولنور زیرا عجزندنصكره نقل قبول ایدر (نفقة الامة
المنكوحة انما تجب بالتبوئة) جاریهء منكوحه نك نفقه سی واجب اولماز الاتبوئه ایله واجب اولور
یعنی چونكه مولاسی جاریه سنی غیری بركیمسه یه تزویج ایتسیدی نفقه سی زوجی اوزره واجب
اولور چونكه اول جاریه یی مولاسی تبوئه ایدرسه یعنی جاریه ایله زوجنك بیننی تخلیه
ایدوب كندو استخدام ایتمزسه زوجی اوزره نفقه سی واجب اولور زیرا احتباس متحقق
اولماز الاتبوئه ایله اولور وعدم استخدام ایله اولور (واواستخدمها المولی بعدها تسقط) واكر
اول جاریه یی تبوئه دنصكره مولاسی استخدام ایدرسه واجبه اولان نفقه ساقط اولور نفقه ایجاب
ایدن شیء زائل اولدیغی ایچون واكر اول جاریه احیانا مولاسنه خدمت ایتسیدی مولاسی
انی استخدام ایتمكسزین نفقه زوجدن ساقط اولماز زیرا مولاسی انی استخدام ایلمدكجه
مسترد اولماز یعنی مولاسی جاریه یی كیرو المش اولماز وزوجك حر اولماسنده یاخود عبد یاخود
مدبر ویا مكاتب اولماسنده فرق یوقدر زیرا نفقه ایجاب ایدن معنا تخلیه در زوجلرك اختلافی
ایله مختلف اولماز (كذا المدبرة وام الولد) یعنی كذلك مدبره وام ولد دخی قنه كبیدر حتی
بو ایكیسنكده نفقه لری واجب اولماز الاتبوئه ایله واجب اولور (بخلاف المكاتبة) مكاتبه
ام ولد ومدبره كبی دكلدر چونكه اول مكاتبه مولاسنك اذنیله تزوج ایتسیدی شول حیثیتله كه
تبوئه دن مقدم انك نفقه سی حره كبی واجب اولور زیرا مولا ایچون انی استخدام یوقدر اول مكاتبه
نفسنه ومنافعنه احق اولدیغی ایچون (ویجب السكنی) ودخی زوج اوزره زوجه سی ایچون
ساكن اوله جق برمنزل واجب اولور حق سبحانه وتعالینك * اسكنوهن من حیث سكنتم
بیوردیغی ایچون (فی بیت خال عن اهل الزوجین) زوجله زوجه نك اهلندن خالیه بر بیتده سكنی واجب
اولور زیرا زوجین ناسله بله سكناده متضرر اولور زیرا متاعلری امین اولماز و برلریله
استمتاعدن ومعاشرتدن ناس انلری منع ایدر (الاان یختارا) مكركه زوجین انلری اختیار
ایده لر زیرا حق انلرایچوندر پس زوجین ایچون اهلی ایله بله ساكن اولوب واهلی اوزره انفاق
ایدرلر (ولاهلها النظر والكلام معها متی شاؤا) یعنی زوجه نك محرمی ایچون اكا نظری وانكله

کلامی دیلدیکی وقتده جائزدر وزوج بوندن انلری منع ایده مز زیرا منعده قطیعة الرحم
واردر وزوج اوزره بونده ضرر یوقدر (لا الدخول علیها بلا اذنه) اما زوجك اذنی یوغیکن
زوجه نك محرمی زوجه اوزره داخل اولمق جائز دکلدر زیرا بلا اذن الزوج محرمك دخولی جائز
اولماز زیرا بیت زوجك ملکیدر زوج ایچون اول دخولدن منع واردر (والصحیح ان لا یمنع من خروجها
الی الوالدین) ودخی قول صحیح بودرکه زوج زوجه سنی والدینه خروجدن منع ایلیه مکدر
(ولا من دخولهما علیها کل جمعة) ودخی هر جمعه کونلرنده زوجه اوزره زوجه نك والدینی
دخولدن منع ایلمکدر (ودخول محرم غیرهما کل سنة) وهر سنه زوجه نك والدینندن غیری
اولان محرمنك دخولنی منع ایلمکدر مصنفك والصحیح قولی محمد بن مقاتلك قولندن احترازدر
زیرا محمد زوج هر آیده زوجه سنك محرملرینی زیارتدن منع ایلمك جائز اولمازدیر (تفرض
لزوجة الغائب وطفله وابویه فی مال له من جنس حقهم) غائبك زوجه سی ایچون ومعصومی
واناسی وباباسی ایچون غائبك مالندن انلرك حقلری جنسندن یعنی اقچه والتون وطعام جنسندن
نفقه یاخود انلرك حقلری جنسندن کسوه تقدیر اولنور اما انلرك حقلرینك خلاف جنسندن
اولان مالندن تقدیر اولنماز زیرا بیعه محتاج اولور ومال غائب وفاقا انفاق ایچون بیع اولنماز
(ان اقر من عنده المال به) اکر انك قتنده غائبك مالی اولان کیمسه یعنی مضارب یاخود امانت
قونلان یاخود مدیون اول ماله اقرار ایدرسه (وبالزوجیة والولاد) ودخی غائبك زوجیتی
وزوجه سنك اول غائبدن ولد کتوردیکنی اقرار ایدرسه (او علم القاضی ذلك) یاخود ذکر
اولنان مالی وزوجیتی وولادتی قاضی عالم اولسیدی وقتنده مال اولان کیمسه ماله اعتراف
ایتسیدی نفقه وکسوه تقدیرا اولنور (ویحلفها علی انه لم یعطها النفقة) وقاضی اول غائبك
زوجه سنه زوجی اکا نفقه ویرمدیکنه یمین ویرر (ویکفلها) ودخی اول زوجه کفیل ویرر زیرا
ناسدن بعض کیمسه کفیل الور یمین ویرمز وبعضیسی یمین ویرر کفیل الماز پس قاضی
احتیاطا غائبه نظر ایله ایکیسنك بینی جمع ایدر (لا باقامة بینة علی النکاح) تفرض
اوزره عطفدر یعنی زوجه نك نکاح اوزره بینه اقامت ایتمکله قاضی نفقه تقدیر ایلمز
(ولا ان لم یترك مالا) ودخی غائب مال ترك ایتمدی ایسه قاضی نفقه تقدیر ایلمز (فاقامتها لیفرضها
علیه ویأمرها بالاستدانه) پس زوجه نك بینه اقامتی غائب اوزره قاضی نفقه تقدیر ایتسون
ایچوندر واستدانه ایله امر ایتسون ایچوندر زیرا انده غائب ایچون قضا واردر (ولا یقضی به) نکاحله
قضا ایلمز زیرا ذکر اولنان کبی بوده غائب اوزره قضادر (وقال زفر یقضی بها لا به) وامام زفر نفقه ایله
قضا اولنور نکاحله قضا اولنماز دیدی زیرا نفقه ایله قضاده غائب ایچون نظر یعنی مرحمت واردر وغائب
اوزره ضرر یوقدر زیرا زوج حاضر اولسه وزوجه سنی تصدیق ایلسه زوجه حقنی اخذ ایدر واکر
انکار ایدرسه یمین ویریلور اکر یمیندن نکول ایدرسه زوجه سنی تصدیق ایتمش اولور واکر زوجه بینه
اقامت ایدرسه حقی ثابت اولور واکر بینه دن عاجزه اولورسه کفیل ضامن اولور یاخود زوجه ضامنه
اولور (وبهذا یعمل) امام زفرك بو قولیله نفقه یه حاجت اولدقده عمل اولنور نکاحده عمل اولنماز معلوم
اوله که تحقیقا قاضی مال غائبدن نفقه ایله قضا ایلمز الا ذکر اولنان کیمسه لر ایچون قضا ایدر زیرا غائب
اوزره جائز اولماز پس ذکر اولنان کیمسه لرك نفقه لری قبل القضا واجبه اولور بو اجلدن انلر ایچون
قبل القضا زوجك رضاسنسز اخذ ایلمك واردر پس انلرك حقنده قضا قاضیدن اعانت وفتوادر
اما اقاربدن ذکر اولنان کیمسه لرك غیرسی بونلرك خلافی اوزره در زیرا بونلردن غیریلرك نفقه لری
قبل القضا واجبه دکلدر بو اجلدن غیریلر غائبك مالندن قبل القضا برشی اخذ ایلمك یوقدر
چان اول غائبه ظفر بولسه لردی انلرك حقنده قضا ایجابك ابتداسی اولور پس قبل القضا ایجاب

غائب اوزره جائز اولماز (والمعتدة الطلاق) ومطلقه اولوب عدتده اولان مرأه ایچون نفقه واجب
اولور طلاق کرك رجعی اولسون وکرك طلاق بائن اولسون (والتفریق لا بمعصیة) ودخی
معصیتسز تفریق اولنان مرأه ایچون خیار عتق وخیار بلوغ کبی (او لعدم الکفاءة النفقة
والسکنی) یاخود کفوی اولمدیغی ایچون تفریق اولنان معتده ایچون نفقه وسکنی واجبه اولور
اما طلاق رجعینك عدتنده واجبه اولمغه باعث اولدرکه زیرا نکاح طلاق رجعیدن صکره قائمدر
باخصوص بزم مذهبمزده زیرا زوج ایچون وطیء حلال اولور واما طلاق بائنده نفقه واجبه اولمغه
باعث نفقه احتباسك جزاسی اولدیغی ایچوندر نته کیم ذکر اولندی حال بوکه احتباس
نکاحله مقصود اولان حکم حقنده قائمدر اول حکم که ولددر زیرا عدت ولده صیانت ایچون
واجبه در ایمدی نفقه واجبه اولور بو اجلدن اول مرأه معتده ایچون بالاجماع سکنی واجب اولدی
(لا الموت والمعصیة) یعنی موت زوجله معتده اولان ومعصیتله تفریق اولنان مرأه لرك عدتنده نفقه
واجب اولماز ومعصیتله اولان تفریق زوجه نك العیاذ بالله مرتده اولماسی کبی وزوجنك اوغلونی
اوپمسی کبی اما اولکنك علتی نفقه زوجك مالندن شیئا فشیئا واجب اولوب حال بوکه بعد الموت
زوجك مالی اولمدیغی ایچوندر وورثه نك مالندن نفقه واجب اولمسی ممکن اولمدیغیچوندر وثانی یه
سبب زوجه مرتده اولمسیله بغیر حق نفسنی حبس ایدیجی اولدیغیچون ناشزه کبی اولدی (وتسقط
بارتداد معتدة الثلاث لثلاث) ودخی اوچ طلاقله مطلقه اولان مرأه معتده نك مرتده اولمسیله نفقه
ساقط اولور (لا بتمکینها ابنه) زوجك اوغلنه تمکینی ایله ساقط اولماز زیرا فرقت طلاق ثلاث ایله ثابت
اولدی انده ردت وتمکین ایچون عمل یوقدر الا بو قدر که مرتده توبه ایدنجه حبس اولنور ومجوسیه
ایچون نفقه یوقدر وممکنه حبس اولنماز پس انك ایچون نفقه واردر (ومنها النسب) نفقه نك واجب
اولمسی سببلرندندر نسب (فتجب علی الاب خاصة) پس بابا اوزره نفقه خاصة واجب اولور واول
نفقه ده بابا ایله براحد مشترك اولماز (کنفقة ابویه وزوجته) یعنی انلرك نفقه سنده برکیمسه مشترك
اولمدیغی کبی (ولو فقیرا) کرك فقیر اولسون حق سبحانه وتعالینك * وعلی المولود له رزقهن
وکسوتهن * قول شریفی ایچون ومولود له اولکه بابادر (لولده الفقیر صغیرا) ولد صغیری ایچون
اول ولد صغیر اولدیغی حالده حتی اول صغیر غنی اولسیدی نفقه انك کندو مالندن اولور (او کبیرا
عاجزا عن الکسب) یاخود اول ولد کبیر اولوب کسبدن عاجز اولدیغی حالده نفقه واجب اولور
حتی کسبدن عاجز اولمسه نفقه سی بابا اوزره واجب اولماز وخلاصه ده ذکر اولندیکه چان
ابنای کرامدن اولوب وناس انی استیجار ایلمسه لر اول ولد عاجزدر وکذلك طلبه علمدن
اولوب چان کسبه اهتدا ایتمدیلر ایسه انلرك نفقه سی بابالرندن ساقط اولماز (وعلی الموسر)
علی الاب اوزره عطفدر یعنی غنی اولان بابا اوزره واجب اولور زیرا چان بابا فقیر اولورسه عاجز
اولور عاجز اوزره ولد کبیر ایچون نفقه اولماز اما زوجه ایله اولاد صغار بونك خلافی اوزره در
زیرا زوج عقد نکاحله بدل نفقه یی التزام ایتدی فقیر ایله ساقط اولماز وغناده فقها اختلاف
ایلدیلر وفتوا صدقه دن محروم اولمق نصابنه مالك اولمغله مقدر اولمق اوزره در یسار ایله بزم
مرادیمز (یسار الفطرة لا صوله) اصولی ایچون یعنی اناسی وباباسی ودده لری وانه لری ایچون
فطره غناسیدر اما بابا ایله انا حقنده واجب اولمسی حق تبارك وتعالینك * وصاحبهما فی الدنیا
معروفا * قول شریفی ایچوندر بو آیت کریمه یی نبی علیه الصلاة والسلام بحسن العشره ایله
تفسیر ایلدی ابوین چان ابوین آجقسه لر انلری اطعام ایتمکله وچان عاری اولسه لر کسوه لندرمکله
وبو آیت کریمه ابوین کافرین حقنده نازل اولدی ماقبلنك دلیلی ایله پس بو آیت کریمه
نفقه نك کافر حقنده واجب اولمسی عبارتیله افاده ایتدی ومسلم حقنده اولویت طریقی ایله

افاده ايدر واما اجداد وجدات حقنده واجب اولمسى انلر بابالر وانالر اولدقلرى ايچوندر
و بو اجلدن دده بابا مقامنه قائم اولور بابانك عدمى قنده (الفقراء) فقرادن اولان اصولى ايچون
واجب اولدى فقرا لفظيله قيده باعث اكر انلر اغنيادن اولسه لر انلرك نفقه لرى كنديى
ماللرندندر (وان قدروا على الكسب) اكرچه كيم اول اصول ولد كسبه قادر اولورلر ايسه ده
زيرا انلر كسبله متضرر اولورلر حال بوكه ولد انلردن ضررى دفعه مأمور در (بالتسوية بين
الذكور والاناث) اولادك ذكور واناثى بيننده برابرلك ايله ظاهر روايتده اولكه قول صحيحدر
زيرا انا ايله بابانك نفقه يه استحقاقلرى اولمدى الا ولدك مالنده بحق الملك اولدى رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلمك * انت ومالك لابيك * قول شريفيله يعنى سن ومالك بابانك
ايچوندر بيوردى ايمدى بو معنا اولاددن ذكور واناثه شامل اولدى ايمدى بو استحقاق
بو اجلدن ملتك اختلافيله بله ابوين ايچون ثابت اولدى اكرچه كيم وارث اولمق منعدم
ايسه ده (ويعتبر فيه القرب والجزئية لاالارث) ونفقه واجب اولمقده يقينلك وجزئيت
اعتبار اولنور وارث اولمق اعتبار اولنماز ذكر اولنان علت ايچون (ففى من له بنت وابن ابن)
پس شول كيمسه نك قزى اوله واوغلينك اوغلى اوله (النفقة على البنت) نفقه قزى اوزره در
مع هذا ايكيسى بيننده ارث ايكى نصفدر (وفى ولد بنت واخ على ولدها) وشول كيمسه كه
قزينك ولدى اوله وكندى قرنداشى اوله نفقه قزينك ولدى اوزره در مع هذا ارثك كليسى
قرنداشى ايچوندر قزينك ولدى ايچون ارثدن برشئ يوقدر زيرا قزينك ولدى ذوى الارحامدندر
(ولكل ذى رحم محرم) لاصوله اوزره عطفدر يعنى ذى رحم محرمنك كلى ايچون دخى نفقه
واجب اولدى ذى رحم ايله محرم بيننده عموم وخصوص من وجه در بنت واخت اوزره
تصادقلرى اولديغيچون اولكى يعنى ذى رحم بنت عم اوزره صادق اولور ثانى محرم بنت عم
اوزره صادق اولماز نكاحنك صحتى ايچون وثانى زوجه نك اختى اوزره صادق اولور نكاحى صحيح
اولديغيچون وذى رحم صادق اولماز (صغير اوانثى بالغة اوذكر عاجز فقراء) اويله ذى رحم
محرمكه صغير اوله ياخود انثاى بالغه اوله يا مذكر عاجز اوله زمن اولمغله يعنى كسبه قادر اولمامغله
ياخود مجنون اولمغله ذكر اولنانلرك مجموعى فقيرلر اولدقلرى حالده حتى بونلر غنيلر اولسه لردى
انلرك نفقه سى انلرك غيرى اوزره واجبه اولماز وانلرك نفقه لرينك واجبه اولمسنه باعث اولدركه
زيرا قرابت قريبه ده واجبه در قرابت بعيده ده واجبه دكلدر وفاصل ذى رحم محرم اولمقدر
وتحقيق حق تبارك وتعالى *وعلى الوارث مثل ذلك* بيوردى وابن مسعودك قراءتنده
وعلى الوارث ذى الرحم المحرم مثل ذلك قراءت اولندى واتك قراءتى مشهوره درايمدى پس خبر
مشهور منزله سنده اولدى تكيم اصولده بلندى پس بونكله كتابك اطلاقنك تقييدى جائز
اولدى بو نصكره حاجتدن لابددر وصغيرلك وانثالك وكسبه قادر اولمامق حاجتك امارتندندر
عجز متحقق اولسون ايچون زيرا كسبه قادر اولان كسبيله غنيدر اما ابوين بونك خلافى اوزره در
تكيم سبقت ايتدى (بقدر الارث) مقدر تجب يه متعلقدر يعنى ذكر اولنان كيمسه لر ايچون نفقه
ارث مقدارى ايله واجب اولور وارثك قدرى اعتبارينه باعث حق سبحانه وتعالينك * وعلى
الوارث مثل ذلك * قول شريفندن اخذ اولنمغله در زيرا وصف اوزره حكمك ترتبى علت
اولمقلغنى مشعردر اودك غنيله اولديغيچون (ويجبر عليه) وذكر اولنان كيمسه لرك نفقه لرى
اوزرينه واجب اولان كيمسه انفاق اوزره جبر اولنور مستحقك حقنى ايفا ايچون پس بالغه
اولان قزك وكسبه قادر اولميان بالغ اوغلك نفقه لرى بابالرى واناارى اوزره اثلاثا واجب
اولور بابالرى اوزره ثلثان واناارى اوزره ثلث واجب اولور زيرا انلرا يچون ميراث بو مقدار

اوزره

اوزره در وظاهر روايتده نفقه نك كليسى بابا اوزره در حق تبارك وتعالينك * وعلى الوارث
رزقهن وكسوتهن * قول شريفيچون ووالدينك غيريده قدر ميراث روايت واحده ايله
اعتبار اولندى ومصنف بونك اوزرينه (فنفقة من له اخوات متفرقات عليهن اخماسا كارثه)
قولنى تفريع ايلدى پس متفرقه وغنيه قزقرنداشلرى اولان فقيرك نفقه سى اول قزقرنداشلردن
اخماسا انك ارثى كبيدر اوچ خمسى لاب وام قزقرنداش اوزره وبر خمسى لاب قزقرنداش اوزره
وبر خمسى لام قزقرنداش اوزره در انلرك ميراثلرينك مقدارى اوزره (ويعتبر فيه اهلية الارث)
وذى رحم محرمده محروم اولمامغله اهليت ارث اعتبار اولنور (لاحقيقته) يوخسه ميراثى احراز
ايتمسيله دكل زيرا ميراثى احراز ايتمسى بلنمز الا بعد الموت بلنور ومصنف بونلرى (فنفقة من له
خال وابن عم على الخال) قوليله تفريع ايلدى يعنى غنى خالى وغنى ابن عمى اولان فقيرك
نفقه سى خالى اوزره واجبه اولور زيرا ممكندركه ابن عم فوت اولوب ميراث خال ايچون اوله
زيرا ابن عم محرم دكلدر وانك اوزرينه نفقه ده يوقدر وخال محرمدر پس نفقه انك
اوزرينه اولور (لانفقة مع الاختلاف دينا) ودين يوندن اختلاف ايله بيله نفقه جائز اولماز
زيرا استحقاق اولماز الا اسم وارث ايله ثابت اولور واختلاف دين ايسه وارث اولمغى منع ايدر
ايمدى نصرانى اوزره مسلم قرنداشى ايچون نفقه واجب اولماز ودخى مسلم اوزره نصرانى
قرنداشى اوزره نفقه واجب اولماز (الاللزوجية) الازوجة نصرانيه سى ايچون مسلم اوزره نفقه
واجبه اولور زيرا بونك نفقه سى عقد نكاحله مستحق اولان حبس اعتبار يله واجبه اولور
يوخسه اتحاد ملته طيانمز حتى نفقه نكاح فاسد ايله واجبه اولماز وشبهه ايله وطئده دخى
واجبه اولماز (والاصول) للزوجة اوزره عطفدر يعنى ابوين وجدات ايچون واجب اولور
حق تبارك وتعالينك * وصاحبهما فى الدنيا معروفا * قول شريفيچون وبو آيتى رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم حسن عشرت ايله تفسير ايلدى تكيم مرور ايتدى ودخى اجداد
وجدات ابوين كبيدر وابن مسلم حربيلر اولان ابوينك اوزرينه انفاقله جبر اولنماز وحربى ابنى اوزره
مسلم اولان ابوينى انفاقله جبر اولنماز زيرا استحقاق صله طريقيله در حربى ايسه صله يه
مستحق اولماز حق سبحانه وتعالينك * انما ينهيكم الله عن الذين يقاتلونكم فى الدين * قول
شريفيله انلره ايلكدن نهى اولندقلرى ايچون بو اجلدن بزم داريمزده اولان كيمسه ايله انلرك
بيننده ارث جارى اولماز اكرچه كيم ملتلرى متحد اولورسه ده (والفروع الذميين) دخى
ذميلر اولان فروعى ايچون نفقه واجب اولور زيرا فروع اصلك جزئيدر ايمدى جزئك نفقه سى
كفر ايله منع اولنماز نفسنك نفقه سى كبى (يبيع الاب عرض ابنه لاعقاره لنفقته) بابا اوغلينك متاعنى
نفقه سى ايچون بيع ايدر عقارينى بيع ايده مز زيرا بابا ايچون ولد غائبنك مالنده ولاية حفظ
واردر زيرا وصى ايچون ولاية حفظ واردر پس بابا ايچون شفقت زياده اولمغله ولاية حفظ
بابا ايچون بالطريق الاولى در ومنقولك بيعى باب حفظدندر كه منقولك تلف اولمسندن خوف
اولنور وعقار بويله دكلدر زيرا بنفسها محفوظه در واقاربدن بابانك غيرى بابانك خلافى
اوزره در كه زيرا انلر ايچون صغير لكلرى حالنده اصلا تصرفده ولايتلرى يوقدركه
بعد البلوغ اول تصرفك اثرى باقى قاله وكبير اولدقلرندن صكره حفظده دخى ولايتلرى
يوقدر بابا بونلرك خلافى اوزره در چونكه منقولك بيعى جائز اولسه ثمن بابانك
حقنك جنسندندر اولكه نفقه در بابا ايچون اندن استيفا جائز اولور (لالدين له عليه غيرها)
يوخسه بابانك نفقه سنك غيرى دينى ايچون اوغلونك متاعنى بيع ايتمسى جائز اولماز بو امام
اعظم قتنده در واما امامين قتنده ذكر اولنانلرك كليسنك بيعى جائز اولماز اولكه قياسدر

زيرا بابا ايچون ولايت ابنك بلوغى ايله منقطعه اولور بواجلدن اوغلونك حاضر اولديغى حالده
مالك اولماز ونفقه‌نك غيرى دينده دخى مالك بيع اولماز واستحسانك وجهى اولدركه بزم ذكر
ايلديكمزدر وزيلعى ديديكه مسئله‌ده نوع اشكال واردر واشكال چونكه بابا ايچون اوغلونك
غيبتى حالنده ولاية حفظ اجماعا اولسيدى امامين قتنده بابا ايچون نفقه ايله بيعدن وكلى قتنده
دينله بيعدن مانع نه‌شيدر ديمكدر بن ديرمكه اصلا اشكال يوقدر زيرا بو مقامده ايكى مقدمه واردر
برى اولدركه تحقيقا بابا ايچون اوغلونك غيبتى حالنده ولايت حفظ واردر وايكنجيسى اولدركه
تحقيقا منقولاتك بيعى باب حفظدندر واولى‌نك اجماعيت بوندن اولمسى ايله ثانيه‌نك اجماعيه
اولمسى لازم كلمز پس امامين قتنده نفقه ايله بيعدن مانع اولان حفظ ايچون منافى اولمسيدر واما
دينله بيعده مانع اولان پس اول مانع تحقيقا دينك ثابت اولمسى قضايه محتاجدر نفقهٔ ولاد بونك
خلافى اوزره‌در نته‌كيم سبقت ايتدى وعجبدركه بونك كمال ظهوريله فضل ايله مشهور اولان
كيمسه‌يه نه كيفيتله خفى اولدى صدر الشريعه ديديكه فقها ديديلركه تحقيقا بابا ايچون اوغلونك
مالنى حفظه ولايت واردر ومنقولاتك بيعى باب حفظدندر عقارك بيعى جائز دكلدر زيرا عقار
فى نفسه محصندر وچونكه بابا منقولى بيع ايلسه پس ثمن حقنك جنسندندر اولكه نفقه‌در پس اول ثمنى
نفقه‌يه صرف ايدراندنصكره ديديكه بن ديرمكه بابايه نفقه اجلى ايچون متاعك بيعى حلال اولورمى
كلام انده‌در محافظه اجليچون بيعده دكلدر اندنصكره ثمندن انفاقه علت اكر محافظه اولمق ايچون
اولورسه نفقه‌نك غيرى دين ايچون بودليلك عينى ايله بيع جائز اولمق اوزره درديدى بن‌ده ديرمكه
قوم محافظه اجلى ايچون بيعك جائز اولمسنى ذكر ايلمديلر الاجل النفقة بيعك جائز اولمسنى
اثبات ايچون ذكر ايلديلر زيرا انلرك كلامنك معناسى تحقيقا منقولاتك بيعى نفقه اجلى ايچون
جائزدر زيرا محافظه اجلى ايچون بيعى جائز اولور محافظه ايچون وصينك بيعى جائز اولنجه بابانك
بيعى جائز اولمسى اولى بالطريق اولمق دليلى ايله‌در زيرا وصى ولايتى بابادن استفاده ايدر پس
چونكه بابانك بيعى محافظه ايچون جائز اولدى ايسه وبيع ايتدى ايسه نفقه جنسندن مال حاصل
اولدى پس اول مالى بابا نفقه‌سنه صرف ايتمك جائز اولدى واما صدر الشريعه‌نك علت
اكر محافظه اولسه نفقه‌نك غيرى دين ايچون بيع جائز اولوردى ديديكى برنده دكلدر بلديكمك
شئ ايچون كه تحقيقا دينله بيعدن مانع اولدركه تحقيقا ثبوتى غائب اوزره قضايه محتاجدر وغائب
اوزره قضا ايسه جائز اولماز نفقهٔ ولاد بونك خلافى اوزره‌در ايمدى اولك جائز اولمسندن ثانينك
جائز اولمسى لازم كلمز (ولاتبيع الام ماله لها) وانا اوغلونك مالنى كندونك نفقه‌سيچون بيع ايده‌مز
زيرا انا ايچون اوغلونك صغيرلكى حالنده تصرفده ولايت يوقدر وكبير اولدقدنصكره حفظده
دخى ولايت يوقدر بن ديرم تحقيق سبقت ايتديكه تحقيقا انا ايچون باباكبى اوغلونك مالنده
حديث شريفله حق تملك واردر ايمدى بيع انا ايچون دخى باباكبى اوغلونك مالنى نفقه ايچون
بيع ايلمك جائزدر بزديرزكه تحقيقا بيعك جائز اولمسنك مدارى حق تملك دكلدر بلكه ولدك مالنده
ولاية تصرفدر پس بر كيمسه ايچون مالده ولايت اوله اول كيمسه ايچون بيع جائز اولدى
مالده ولايتى اولميان كيمسه ايچون بيع جائز اولمادى (ضمن مودع الابن لو انفقها على ابويه بلا امر
قاض) ابنك امانت وضع ايلديكى كيمسه اكر اماناتى قاضينك امرندن سز مودع عك ابوينى
اوزره انفاق ايتسيدى ضامن اولور اما چونكه قاضينك امرى ايله انفاق ايتسيدى ضامن اولماز زيرا
قاضى الزام ايديجيدر (لا الابوان لو انفقا ماله) يعنى غائب اولان اوغلونك مالنى ابوينى
نفسلرى اوزره نفقه ايلسه‌لردى ضامن اولمزلر چونكه نفقه جنسندن اولسيدى زيرا ابوينك نفقه‌لرى
قبل القضا ابنك اوزرينه واجبه‌در ايمدى حقلرينى استيفا ايدرلر (قضى بنفقة غير الزوجة)

زوجه‌دن غيرينك يعنى اصول وفروع وقريبلره نفقه ايله قضا اولنسيدى (ومضت مدة)
مدت چوب انلره اول مدتده نفقه واصل اولمسيدى (سقطت) اول نفقه ساقط اولور زيرا
ذكر اولنان كيمسه‌لرك نفقه‌سى حاجت اعتباريله‌در پس مدت كچسيدى حاجت مندفعه
اولور وزوجه‌نك غيرى ديمكه باعث اولدركه زيرا قاضى چونكه زوجه‌نك نفقه‌سى ايله قضا
ايتسيدى مدت كچمكله ساقط اولماز زيرا اول نفقه احتباسك جزاسيدر حاجت ايچون دكلدر
نته‌كيم مرور ايتدى وبو اجلدن زوجه‌نك نفقه‌سى غنيه اولمسيله بله واجب اولور پس
ماضيده استغنا حاصل اولمغله ساقط اولماز (الا اذا استدانوا) مكر اول اصول وفروع
استدانه ايتمش اوله‌لر (باذن القاضى) قاضينك اذنى ايله يعنى قاضى انلره استدانه ايله اذن ويرمش
اوله وانلر دخى اذن قاضى ايله استدانه ايتمش اوله‌لر بو تقديرجه انلرك نفقه‌لرى ساقط اولماز
نته‌كيم زوجه‌نك نفقه‌سى مجرد قاضينك تقديرى ايله مدت كچسه‌ده ساقط اولمديغى كبى
(ومنها الملك) ونفقه‌نك واجب اولمسى سببلرندندر ملك (فيجب على المولى نفقة لمملوكه)
پس مولا اوزره مالك اولديغى قولى ايچون نفقه واجب اولور (فان ابى ان ينفق عليه) پس
اكر مولى مملوكى اوزره انفاقدن امتناع ايدرسه (كسب ان قدر) اول مملوك اكر كسبه
قادر ايسه كسب ايدر (وانفق) ونفسى اوزره انفاق ايدر (والا) واكر مملوك كسبه قادر دكل ايسه
(امر ببيعه لو رقيقا) قاضى مولاسنه اول مملوكك بيعى ايله امر ايدر اكر اول مملوك رقيق ايسه
(وفى المدبر وام الولد اجبر) ومدبرده وام ولدده مولايه انفاقله جبر اولنور زيرا بكسنده‌ده انفاقدن
امتناع ايلديكى ايچون (والمكاتب على المال يكسب) ومال اوزره مكاتب كسب ايدر زيرا
مكاتب يدا مالكدر اكرچه رقبه جهتندن مملوك ايسه‌ده ومال اوزره مكاتب قيدى خدمت اوزره
مكاتبدن احترازدر زيرا خدمت اوزره مكاتب رقيق كبيدر زيرا انك ايچون اصلا يد يوقدر
(رجل لا ينفق على عبده ان قدر على الكسب) رجل عبدى اوزره انفاق ايلمز اكر عبد كسبه
قادر ايسه (ليس له اكل مال مولاه بلا رضاه) اول عبد ايچون مولاسنك مالنى مولاسنك رضاسنسز
اكل ايلمك يوقدر (والا) واكر اول عبد كسبه قادر دكل ايسه (جاز اكله بلا رضاه) مولاسنك
رضاسنسز اكلى جائز اولور زيرا اول عبد مضطردر (كذا ان منعه عنه) كذلك مولاسنك مالنى
اكل ذكر اولنان كبى جائز اولدى اكر مولاسى انى كسبدن منع ايدرسه (غصب عبدا فنفقته
عليه) برشخص برعبدى غصب ايتسيدى انك نفقه‌سى اول غاصب اوزره‌در (الى ان رد)
عبد مغصوب مالكنه رد اولنجه (فان طلب الغاصب من القاضى الامر بالنفقة) پس اكر
غاصب قاضيدن نفقه ايله امر طلب ايدرسه يعنى غاصب عبد اوزره انفاق ايتمك ايله (او البيع لا يجيبه)
ياخود بيعله امر طلب ايدرسه قاضى اكا اجابت ايتمز وكلامنى دخى قبول ايتمز (الا ان يخاف
على العبد فيبيعه القاضى) مكركه عبدك ضايع اولمسى اوزره خوف اولنورسه اول عبد مغصوبى
قاضى بيع ايدر غاصبه بيع ايتدرمز (ويمسك ثمنه لمالكه) وقاضى اول عبدك ثمننى مالكى ايچون
امساك ايدر (اودع عبدا فغاب) برشخص زيدك قتنده برعبدى امانت وضع ايدوب پس اول
شخص غائب اولسيدى (فطلب المودع من القاضى الامر بالنفقة) پس اول امانت قونلان
زيد قاضيدن اول عبد ايچون نفقه ايله امر طلب ايتسيدى (فالقاضى لا يامر بها) قاضى اول
زيده نفقه ايله امر ايلمز عبدك قيمتنى نفقه‌سى استيعاب ايتمك احتمالى ايچون عبدك مولاسى بو امر ايله
متضرر اولماسون ايچون (بل يوجر فينفق عليه منه) بلكه قاضى اول عبدى ايجار ايدوب
اجرتندن اول عبد اوزره انفاق ايدر (او يبيعه ويحفظ ثمنه لمولاه) ياخود قاضى اول عبدى
بيع ايدوب ثمننى مولاسى ايچون حفظ ايدر عبدك مولاسى كلدكده تسليم ايدر والله تعالى اعلم

) كتاب العتاق (

بو كتاب عتاقك احكامى بياننده در عتق وعتاق مطلق لغت يوننده دن قوتدر وشرعا قوت
حكميه در كه آدمى حقنده اندن غيريلرك حقنك منقطع اولمسيله ظاهر اولور (والاعتاق) اعتاق
لغت جهتندن مطلق قوتدر وشرعا (اثبات القوة الشرعية) وشرعده قوت شرعيه نك
ثابت اولمسيدر او يله قوت شرعيه كه اول قوتله معتق شهادتلر ايچون وولايتلر ايچون اهل اولور
وغيريده تصرفلرى اوزره ودخى نفسندن غيريلرك تصرفنى دفع اوزره قادر اولور بو مطلقا دكل
(بازالة الملك) بلكه ازالهء لكله قادر اولور او يله ملك كه ضعف حكميدر ضعف حقيقى كبيكه مرضدر
انك زوالیله حاصل اولان قوت حقيقيه كبى (اوازالة الملك مطلقا) ياخود اعتاق مطلقا ازالهء
ملكدر يعنى تمليكله مقيد دكلدر وحاصل كلام مملوكك بر حر ايچون مملوك اولماسنى حاصل قلمقدر
پس بونكله بيع وهبه خارج اولور بيع وهبه غيرى ايچون مملوك حاصل قلمقدر واكا قوت
شرعيه نك اثباتى لازم كلور وعن قريب تحقيق كلور ان شاء الله تعالى (ويصح من حر)
واعتاق حر اولان كيمسه دن صحيح اولور زيرا مملوك اولان كيمسه مالك اولماز اكرچه تمليك
ايدرسه ده وعتق يوقدر الاملكده واردر (مكلف) او يله حركه مكلفدر يعنى عاقل وبالغدر
اما اول يعنى عاقل اولمق جنون مجنونك تصرفده اهل اولمسنى منافى اولديغى ايچوندر بو اجلدن عاقل
وبالغ اولان بن اعتاق ايلدم حال بوكه بن صبى ايدم ياخود مجنون ايدم ديسيدى وجنونيده
ظاهر اولسيدى قول انك اولور تصرفنى كندو ايچون حالت منافيه يه اسناد ايلديكى ايچون
واما بالغ اولمسى اعتاق ضرر ظاهر اولديغى ايچوندر بو اجلدن وصى وولى اعتاقه مالك
اولمازلر وصبى ضار محض ايچون اعتاقه اهل دكلدر نفع محض بونك خلافيدر وبو ايكيسى
بيننده متردد شول جهتله كه اول ايچون قبل الاذن اهل اولور وثانى ايچون بعد الاذن اهل
اولور (فى ملكه) مملوك انك ملكنده اولديغى حالده ملكه لفظى يصح لفظنك ضميرندن
حالدر وبونك شرط قلنمسنه باعث رسول عليه الصلاة والسلامك لا عتق فيما لا يملكه
ابن آدم قول شريفيدر يعنى ابن آدمك مالك اولمديغنده عتق يوقدر بيوردى (ولو بالاضافة اليه)
اكرچه اعتاق ملكه اضافت ايدرسه ده صحيح اولور يعنى اعتاق صحيح اولور اكر اعتاق
ملكه اضافتله ده اولورسه مثالى غيرك عبدى ايچون اكر بن اكا مالك اولورسم اول حردر
ديمك كبيكه اكا نه وقت مالك اولديغى وقتده معتق اولور بونك مثلى طلاقده مرور ايتدى (بصريحه)
اعتاقك صريحى ايله صحيح اولور وضعا وشرعا اعتاقده مستعمل اولمغله (بلانيته) نيتسز
صحيح اولور زيرا نيتك شرط قلنمسى متكلمك مرادى مشتبه اولدقده در وقچان اشتباه اولميه
نيته حاجت يوقدر وصريحه مثال (كانت حر او معتق او محرر او حررتك او اعتقتك او ما انت
الا حر) سن حرسين ياخود سن معتقسين ياخود سن تحرير اولنمش سين ياخود بن سنى تحرير
ايلدم ياخود بن سنى اعتاق ايلدم ياخود سن دكلسين الا حرسين ديمك كبيدر سن دكلسين
الا حرسين ديمك نيتله اثباتى مستلزمدر وبو كلام يالكز اثباتدن زياده آكددر كلمهء شهادت دليلى
ايله ويالكز حريتله وصف ايتمكله معتق اولور پس قچان اول وصفى تأكيد ايلسيدى معتق
اولمقلغى اولى بالطريق اولور (او هذا مولاى او يا مولاى) ياخود بو عبد بنم مولامدر ياخود يا بنم
مولام ديمكله معتق اولور زيرا لفظ مولى مشترك در معانيسنك برى معتق يننده وعبده
اولماز الا معتق معناسى مراد اولنور پس بلانيت معتق اولور (او يا حر او يا عتيق) ياخود يا حر
ويا عتيق ديمكله معتق اولور زيرا لفظ اخبار تصرفات شرعيه ايچون انشاء قلنور حاجتى دفع
ايتمك ايچون نتكيم نكاحده وطلاقده وبيعده وبونلرك مثلى ده اولديغى كبى زيرا بقدر الامكان

عاقلك كلامنى تصحيح واجبدر وانكيچون وجه يوقدر الاعتقك وعتق مثللى نك محلده ثبوتنك
تقديمى ايله واردر بو كلام ايله اخبار اندن متحقق اولسون ايچون پس اكر بن كذب مراد ايلدم ياخود
خدمتدن حريتنى مراد ايلدم ديسه ديانت احتمالى ايچون تصديق اولنور قضاء تصديق
اولنماز وندا منادانك حاضر قلنمسى ايچوندر پس قچان انشاسنه يعنى بلدرمسنه مالك اولديغى
وصفله مملوكه ندا ايتسيدى اول ندا اول وصفى تحقيق ايچون اولور (الا اذا سماه به) مكركه
عبده حر ايله ياخود عتقله اسم قودى ايسه بو تقديرجه معتق اولماز زيرا انك مرادى عبدك
علمى اولان اسميله اعلامدر واول علم مولانك عبدى لقبلديكى شيدر (ثم اذا نادى بالعجمية)
بوندنصكره يعنى عبده حر ايله تسميه دن صكره عجميه ايله ندا ايتسيدى يا آزاد ديسيدى
حال بوكه اول عبده او يله تسميه ايتمش ايدى (او عكس) ياخود آزاد تسميه ايدوب يا حر ديو
ندا ايتسيدى (عتق) اول عبد معتق اولور زيرا بونده اسمى ايله ندا دكلدر پس وصفدن
اخبار ايتدكلكى اعتبار اولور (كذا رأسك حر ونحوه مما يعبر به عن البدن) كذلك
بنه آزاد اولور سنك باشك حردر ديمسيله دخى بونك مثللى ايله يعنى بدندن اعتبار اولنان
اعضا ايله يعنى سنك يوزك حردر ياخود سنك بوينك حردر ديمسى كبى ياخود جاريه سنه سنك
فرجك حردر ديمسى كبى تحقيقا بو ذكر اولنان الفاظ كه بدندن اعتبار اولنان الفاظدر طلاقده
مرور ايتدى (وان اضافه الى جزء شايع) واكر متكلم اعتاقى عبدك اجزاسندن بر جزء شايعه
اضافت ايتسيدى نصف كبى وثلث كبى (يقع فى ذلك الجزء) عتق اول جزءده واقع اولور وعن
قريب بو بابى ولى ايدن بابك وراسنده بونك خلافنك بيانى كلور (ويقوله لعبده وهبت لك
نفسك او بعت منك نفسك عتق) ومولينك عبدينه بن سكا نفسكى هبه ايلدم ياخود نفسكى
سكا بيع ايلدم ديمسيله عبد معتق اولور (وان لم يقبل ولم ينو المولى) اكر عبد بيعى وهبه يى قبول
ايتمزسه ده ومولى دخى نيت ايتمزسه ده زيرا عبدك نفسنى اكا بيع ايتمك اعتاقدر وكذلك عبدك نفسنى
اكا هبه ايتمك اعتاقدر (ولو زاد بكذا لم يعتق ما لم يقبل) واكر مولى عبده بن سكا نفسكى بيع ايتدم
ديدكدنصكره شو مقدارى شيئه ديو بو كلامى زياده ايدرسه مادامكه عبد قبول ايلمديكجه معتق
اولماز عمايه ده بو يله ذكر اولندى (وبكنايته) بصريح قولى اوزره عطفدر ومولينك كنايه
ايتمسيله دخى معتق اولور (ان نوى) اكر اعتاقه نيت ايتدى ايسه يعنى اكر مولى اشتباه واحتمالى
ازاله ايچون عتقه نيت ايتدى ايسه (كلا ملك لى عليك اولا رق اولا سبيل) مثالى بنم ايچون
سنك اوزرك يكده ملك يوقدر ياخود سنك اوزرك يكده رق يوقدر ياخود سبيل يوقدر ديمسى كبى
(وخرجت من ملكى وخليت سبيلك) ودخى سن بنم ملكمدن چقدك وبن سنك طريقكى تخليه
ايلدم ديمك كبى زيرا بو ذكر اولنان اشيانك نفيى بيعه ياخود كتابته محتمل اولور نتكيم عتقه محتمل
اولديغى كبى ايمدى قچان عتقه نيت ايتسيدى عتق متعين اولور واكر مولى عبدى ايچون وار
ديلديكك مكانه كيت ديسيدى ياخود الله تعالينك بلادندن ديلديككه توجه ايله ديسيدى
اكرچه كيم عتقه نيت ايتدى ايسه ده معتق اولماز زيرا بو كلام يدك زوالنى افاده ايدر عتق اوزره
دلالت ايتمز نتكيم مكانبده اولديغى كبى غاية البيانده بو يله ذكر اولندى (وكقوله لامته اطلقتك) دخى
موالينك جاريه سنه بن سنى اطلاق ايلدم ديمسى كبى اعتاقه نيتى ايله معتق اولور زيرا اطلقه من السجن
دينور قچان سبيلنى تخليه ايلسيدى پس بو خليت سبيلك ديمسى كبيدر (لا بطلقتك وانت طالق)
جاريه معتقه اولماز بن سنى تطليق ايلدم ياخود سن طالقسين ديمسيله كتاب طلاقك اولنده سبقت ايدن
شيء ايچونكه تحقيقا طلاق عتقله واقع اولور بلا عكس دنيلديكى ايچون زيرا ملك رقبه نك ازاله سى
ملك متعه نك ازاله سنى مستلزمدر (ولا بكناية الطلاق وان نوى) ودخى كنايات طلاقده

معتق اولماز اكرچه كيم نيت ايدرسه ده ذكر اولنان علت ايچون ملك رقبه نك ازاله سى ملك
متعه نك ازاله سنى مستلزم اولديغى كبى (كذا) يعنى ذكر اولنان كبى بنده معتق اولماز
(بقوله يا بنى ويا ابن) نونك ضميله (ويابنيى ويابنية وياأخى وياسيدى ويامالكى) اى بنم
اوغلم وياأوغل ويابنم اوغلجغم ويا بنم قزجغزم ويابنم قرنداشم ويابنم سيدم ويابنم مالكم
ديمكله زيرا ندا تنكيم بلمش ايدك منادانك حاضر قلنمسى ايچوندر پس اكر انشاسنه مالك
اولديغى وصفله عبده ندا ايلسيدى حريت كبى اول ندا اول صفتى تحقيق ايچون اولور واكر انشاسنه
مالك اولمدى ايسه يالكز اعلام ايچون اولور وصفى تحقيقه ايچون اولماز وصفى تحقيق متعذر
اولديغى ايچون ايمدى ذكر اولنان اوصاف بو قبيلدندر (ولا سلطان لى عليك) ودخى بنم ايچون
سنك اوزركده سلطان يوقدر قوليله ده آزاد اولماز اكرچه كيم نيت ايدرسه ده زيرا سلطان
حجتدر حق تبارك وتعالى * اوليأتينى بسلطان مبين * بيوردى يعنى بحجة ديمكدر ديو
تفسير اولندى ولفظ سلطان ذكر اولنوب انكله يد مراد اولنور واستيلا مراد اولنور وسلطانه
سلطان ايله تسميه اولنور يدينك قائم اولمسى ايچون واستيلاسى ايچون ايمدى مولى كانه سنك اوزركده
بنم ايچون حجت يوقدر ديمش اولدى واكر لا حجة لى عليك قولى ايله تنصيص ايلسه معتق اولماز كذلك
لا سلطان لى عليك قوليله معتق اولمادى (ولا انت مثل الحر) ودخى مولينك عبدينه سن حر مثلى سين
ديمسيله ده معتق اولماز زيرا مثل مشاركت ايچون استعمال اولنور عرفا بعض اوصافده پس حريتده
شك واقع اولوب ايمدى شك ايله حريت ثابت اولماز بخلاف ما اذا قال هذا ابنى للاكبر سنا منه) شول عبد
بونك خلافى اوزره دركه چقان مولاسى سن جهتندن اكبر ايچون (اوللاصغر ثابت النسب) ياخود
نسبى ثابت اولان اصغر ايچون بونلر بنم اوغلمدر ديمسيله بلا نيت معتق اولور زيرا ولكيده اكبريت
وثانيده ثبوت نسب معناى حقيقى مراد ايلمكى منع ايدرلر اول معناى حقيقى كه اوغللغك ثابت
اولمسيدر پس مجازه حمل اولنور واوغللغك لازمى اولان حريتك ثبوتى مراد اولنور (واما غير ثابته
فى مولده) يعنى غير ثابت النسب يعنى مجهول النسب فى مولده يعنى وطن اصليسنده مجهول النسب
تفسيرنده خلافه اشارت وار درقنيه ده ديديكه ذكر اولنان مجهول النسب شول كيمسه دركه
اولديغى بلده ده انك نسبى بلنميه وهدايه شارحلرندن محققينك وغيريلرك اختيار ايلدكلرى
تحقيقا مجهول النسب شول كيمسه دركه انك طوغدوغى بلده ده ومسقط رأسنده بدليل الوفاق نسبى
بلنميه اسير اولان حاملك ولدى ثابت النسب اولمق اوزره پس چقان دار حربدن چقان حملك
نسبى زنادن اولميوب نكاحدن اولمق اعتباريله ثابت اولنجه دار حربدن چقان شخصك نسبى
ثابت اولمق اولى اولدى پس جليب اولمدى الا مجهول النسب اولدى چقان اول جليبك نسبى
طوغديغى مكانده وطن اصليسندن بلنميدى (فيعتق ويثبت نسبه جليبا) پس اول وطن
اصليسنده مجهول النسب اولانه بو بنم اوغلومدر ديمكله معتق اولور وانك نسبى جليب اولديغى
حالده ثابت اولور يعنى دار حربدن مجلوب اولديغى حالده (اومولودا) ياخود دار اسلامده طوغمش
اولديغى حالده كافيده ديديكه دار حربدن مجلوب اولمغله دار اسلامده طوغمسى بيننده فرق يوقدر
زيرا مولى نك دعوتنك صحيح اولمسى ملك اعتباريله در ومملوكك نسبه حاجتى اعتباريله در كفايه ده
ديديكه جليبا قولى نسب ثابت اولماز الا چقان جليب مسقط رأسنده ثابت النسبك غيرى اولورسه
اولور واما چقان مولدنده ثابت النسب اولسيدى انك نسبى مولاسندن ثابت اولماز بو اجلدن
بن بو مقامده غير ثابته فى مولده ديدم واكر مولى عبدى ايچون بو بنم قزمدر ياخود جاريه سى ايچون
بو بنم اوغلمدر ديسيدى بعض ديديكه بو كلام ذكر اولنان خلاف اوزره در و بعض ديديكه بالاجماع
معتق اولماز زيرا اشارت اولنان كيمسه مسمى جنسندن دكلدر (كذا) يعنى خلاف اوزره بو بنم

اوغلومدر قوليله معتق اولديغى كبى (هذا ابى اوامى) بو بنم بابام وبو بنم انامدر ديمسيله دخى
بطريق المجاز معتق اولورلر نته كيم ذكر اولندى (لاهذا اخى) يوخسه بو بنم قرنداشمدر ديمسيله
معتق اولماز ظاهر روايتده يعنى چقان بابالق وانالق ملكده بولنسيدى ايكيسيده بلا واسطه
عتق موجبلردر پس حريت ايكيسى ايچون لازمه اولور پس مجاز واسطه ذكر ايلمكسزين
صحيح اولور قرنداشلق بونك خلافى اوزره دركه زيرا قرنداشلق اولماز الا انا واسطه سيله اولور
زيرا قرنداشلق صلبده ياخود رحمده مجاورتدن عبارتدر و بو واسطه ذكر اولنمش دكلدر وملكده
بو كلمه ايچون موجب يعنى ذكر اولنان واسطه سز حكم يوقدر ايمدى چقان واسطه ذكر اولنمدى
ايسه مجازك صحتى معدومه اولمغله كلام لغو اولدى (الا اذا قال من النسب اولاب اولام) مكر كه
بو بنم نسب جهتندن ياخود لاب ياخود لام قرنداشمدر ديدى ايسه معتق اولور مبسوطده ديديكه
تحقيقا قرنداشده ايكى روايتك اختلافى مطلق ذكر اولنديغى وقتده اولور بو بنم قرنداشمدر ديمكله
واما چقان مقيد ذكر ايلسيدى بو بنم بابامدن ياخود انامدن قرنداشمدر ديسيدى بلا تردد معتق
اولور زيرا قرنداشلغك مطلق ذكرى مشتركدر وازا اولور انكله دينده قرنداشلق مراد اولنور
حق تبارك وتعالى * انما المؤمنون اخوة * بيوردى ايمدى مشترك حجت اولماز واما چقان ذكر اولنان
كلامه قيد ايتسه مراد متعين اولور اكر سؤال اولنورسه كه اوغلق قرنداشلق كبى نسبله رضاع بيننده
مشتركدر بو بنم اوغلومدر ديوب مطلق ذكر ايلدكده نه كيفيتله معتق اولور جوابنده بز ديرز كه
بونك مثللى مجاز حقيقته معارض اولماز پس چقان حقيقت ممتنعه اولسه بر مجازه صرف اولنور كه
اول مجاز ايله حقيقت بيننده علاقه اوله اولكه بو حردر ديمكدر زيرا حر اولمق اوغللغك لازميدر
پس ملزومدن لازمه انتقال اولور (كذا) يعنى بو بنم قرنداشمدر ديديكى كبيدر (هذا جدى)
بو بنم جدمدر ديمك معتق اولمديغى حيثيله (الا اذا قال ابو ابى) مكر كه بابامك باباسيدر ديه زيرا
بو بنم جدمدر ديديكى كلام عتق افاده ايتمز الا واسطه ايله افاده ايدر وانكيچون ملكده حكم
يوقدر الا بابامك باباسيدر ديمسيله واردرنته كيم سبقت ايتدى (من ملك ذارحم) من ملك
مبتدادر كلجك خبرى عتق عليه قوليدر بر كيمسه رحم صاحبنه مالك اولسه رحم اصلنده ولدك
اناسى قرنده كى ظرفيدر ولاد جهتندن قرابته رحم تسميه اولندى ذوا الرحم دخى بو قبيلدندر (محرم)
ايكى محرملر ايكى شخصلردركه اكر بريسى ذكر و بريسى انثى اولورسه نكاح جائز اولميه
و بولفظ محرم ذا الفظنك صفتيدر ومجرور اولمسى جر جوارى ايله در وانده اصل رسول عليه الصلاة
والسلامك * من ملك ذارحم محرم فهو حر * قول شريفيدر ولفظ عموميله هر قرابته متناول
اولور محرميتى تاكيد ايديجى اولديغى حالده كرك ولادا اولسون و كرك غيرى جهتدن اولسون
ودار اسلامده مالكك مسلم اولمسى ايله كافر اولمسى بيننده فرق يوقدر علتك عمومى ايچون
ومكاتب چقان قرنداشى اشترا ايتسيدى قرنداشى اوزره مكاتب اولماز زيرا انك ايچون اعتاق اوزره
قدرت يوقدر ولزوم ايسه قدرت قتنده در (ولو صبيا او مجنونا) كرك اول مالك صبى اولسون
و كرك مجنون اولسون حتى اول صبى اوزره وياخود مجنون اوزره اعتاق اوله مالك قتنده زيرا
اعتاقله حق عبد تعلق ايتدى پس نفقه يه مشابه اولدى (او اعتق لوجه الله تعالى) ملك لفظى
اوزره عطفدر ياخود مالك عبدى لوجه الله تعالى اعتاق ايتسيدى (او للشيطان او للصنم)
ياخود شيطان ايچون ياخود بوت ايچون اعتاق ايتسيدى زيرا عبد لوجه الله اعتاق اولنديغى كبى
معتق اولور ولكن اعتاق اهلندن محلنده بولنديغى ايچون ولفظ اولده قربت وصفى يعنى لوجه الله
دينلديكى زياده در پس لفظين اخرينده قربت لفظنك منعدم اولمسيله عتقه خلل ويرمز بلكه
معتق عاصى اولور زيرا شيطان ايچون وصنم ايچون اعتاق كافرلرك و بونه طپانلرك فعليدر

(اومكرها اوسكران) ياخود مالك مكره اولديغى حالده وياسرخوش اولديغى حالده اعتاق
ايتسيدى عبد معتق اولور زيرا ايكيسنكده اعتاقلرى اعتاقله محلنه مضاف اولديغى حالده اهلندن
صادر اولديغى ايچون پس اسقاطاتده رضا شرط قلنمادى حال بوكه اكراهله رضا منعدم اولور
ايدى حكمك منعدم اولماسنده عدم رضا ايچون تأثير يوقدر رسول عليه الصلاة والسلامدن
روايت اولنان حديث شريف كوريلمزميكه * ثلث جدهن جد وهزلهن جد النكاح
والطلاق والعتاق * يعنى اوچ شئ كه انلرك جدى يعنى قصدى جددر وهزللريده جددر واول
اوچ شئ نكاح وطلاق وعتاقدر بيوردى وهازل حكمه راضى اولماز (اواضاف عتقه الى شرط
ووجد) عتق اوزره عطفدر ياخود مالك عبدك عتقنى برشرطه مضاف ايدوب اول شرط دخى
بولنسه مثلا اكر داره داخل اولورسك سن حرسين ديمكله پس عبد داره داخل اولسيدى
(عتق عليه) اول عبدك مالكى اوزره واندنصكره ذكر اولنان كيمسه اوزره معتق اولور (كعبد لحربى
خرج الينا مسلما) حربينك عبدى كبيكه بزم دارمزه مسلم اولديغى حالده چقسيدى بو عبد معتق اولور
عبيد طايفك رسول عليه الصلاة والسلامه مسلمين اولدقلرى حالده چقدقلرى وقتده رسول
عليه الصلاة والسلامك حقلرنده * هم عتقاء الله * قول شريفيچون ودخى اول عبد نفسنى حفظ
ايلدى حال بوكه مسلمدر ايمدى مسلم اوزره ابتداء استرقاق يوقدر (والحمل يعتق بعتق امه)
اناسى قرننده اولان ولد اناسنك عتقى ايله معتق اولور اناسنه متصل اولديغى ايچون اناسنه تبعيتله
واول حملك هبه اولنمسى صحيح اولماز زيرا نفسنى تسليم شرطدر وبعده تسليم اوزره قدرت دخى
شرطدر حال بوكه حمله اضافتله شرط بولنمدى وبو ايكيسندن برشئ اعتاقده شرط دكلدر
بوندنصكره اعتاق وقتنده حملك قائم اولمسى بلنمزمكر (اذا ولدت بعد عتقها الاقل من ستة اشهر)
فقان اول حامل عتقندنصكره التى آيدن اقلده ولد كتورورسه بلنور زيرا التى آى اقل مدت حملدر
نته كيم مرور ايتدى معلوم اولسونكه تحقيقا كتب قومده مسطور اولان تحقيقا حمل اناسنك اعتاقيله
مطلقا اناسنه تبعيتله معتق اولور پس اكر حامل اعتاق اولنسيدى اكر عتقندن التى آيدن اقلده ولد
كتورورسه حمل معتق اولور وانك ولاسى جر اولنماز اكر جاريه اعتاق اولندقده حملى معلوم دكل ايسه
اكر التى آيدن اكثرده ولد كتورسه اناسنه تبعا معتق اولور لكن ولاسى انك اناسنك مولاسى
جر ايدر نته كيم مرور ايتدى وبونكله ظاهر اولوركه تحقيقا صدر الشريعه نك معلوم اوله كه
تحقيقا حمل اناسنك عتقى ايله معتق اولور تبعيت طريقى ايله دكل بلكه بطريق الاصاله معتق
اولور حتى ولاسى باباسنك مولاسنه منجر اولماز وبو فقان حامل عتقندنصكره التى آيدن اقلده
ولد كتورورسه در ديديكى عبارتنده تسامح واردر زيرا بوقولك ظاهرى قومك عبارتنه مخالفدر
شول جهتدن كه قوم اكر حامل اعتاق اولنسه اكا تبعا حمل معتق اولور ديديلر وذكر اولنان
كبى صدر الشريعه نك فقان عتقندنصكره التى آيدن اقلده ولد كتورسه قولى اناسنك
عتقيله معتق اولور قولنه قيددر وانك ايچون متمم در حال بوكه بوقولى قول اولدن فصل ايتدى
بلكه حق عبارت بويله اولمقدر كه معلوم اوله كه تحقيقا حمل اناسنك عتقيله معتق اولور
اول اناكه حاملدر التى آيدن اقلده ولد كتورمكله حتى اول ولدك ولاسى باباسنك مولاسنه
منجر اولماز واكر اعتاق مجرد اناسنه تبعيتله واقع اولايدى التى آيدن اكثرده ولد كتورمكله
ذكر اولنان كبى معتق اولور لكن ابنك ولاسى مولاسنه جردن صكره باباسى اعتاق اولنورسه
اولور وبونك تحقيقنك تمامى عن قريب ولابحنده كلور (بلاعكس) يعنى تحقيقا اناحملك
اعتاقيله معتق اولماز بلكه مطلق حمل معتق اولور زيرا انانك اعتاقى مقصود اولمقده وجه
يوقدر انايه اضافت اولمديغى ايچون زيرا انده قلب موضوع واردر (الولد يتبع الاب فى النسب)

ولد نسبده بابايه تابع اولور زيرا تعريف ايچوندر وانا مشتهر اولماز (ويتبع الام فى الملك)
وملكده ولد انايه تابع اولور حتى فقان انا بر كيمسه نك ملكى اولسه واول انا بر ولد كتورسه اول
ولد دخى اناسى كبى اول كيمسه نك ملكى اولور واكر انا مالك ايله غيرى بيننده مشترك اولسه ولد
دخى ايكيسى بيننده مشترك اولور (والرق) ورق اولمقده دخى انايه تابع اولور ورقله ملك بيننده
فرق اولدركه تحقيقا رق شول ذلتدركه حق سبحانه وتعالى بعض قوللرى اوزره وضع ايدر
طاعتندن يوزدوندردكلرينك جزاسى ايچون اول جزا حق اللهدر ياخود حق عامه در خلاف
اوزره وملك شخصك اول ملكده تصرفه قدرتيدر واول تصرف انك حقيدر ومأسورك اولا
اخذ اولنانى رقله وصف اولنور ملك ايله وصف اولنماز الادار اسلامه اخراج اولندقدنصكره
ملك ايله وصف اولنور وملك جماده وانسانك غيرى حيوانده بولنور رق انجق آدميده بولنور
وبيعله مالكك ملكى زائل اولور رق زائل اولماز وعتقله مالكك ملكى قصدا زائل اولور زيرا
ملك معتقك حقيدر ورق ضمنا زائل اولور حقوق عباددن فراغنك ضرورتى ايچون وبينهماده
فرق مذكورقن ايله ام ولدده ومكاتبده متبين اولور زيرا رق وملك قن اولان رقيقده كاملاردر
وام ولدك ومدبرك رقى ناقصدر حتى كفارت ايچون اعتاقى جائز اولماز وام ولد ايله مدبرده ملك
كاملدر ومكاتبك رقى كاملدر حتى كفارت ايچون اعتاقى جائز اولور وملكى ناقصدر مولاسنك يدندن
خارج اولديغى ايچون ومكاتب مولاسنك هر مالك اولديغم حر اولسون قولنده داخل اولماز
زيلعى بويله ذكر ايلدى (والعتق وفروعه) دخى ولد عتقده وعتقك فرعلرنده تدبير واستيلاد
وكتابت كبى انايه تابع اولور بونك اوزرينه اجماع امت ايله ودخى بابانك ماسى انانك ماسنده مستهلك
اولديغى ايچون اناجانبى ترجيح اولندى ودخى ولدك اناجانبندن اولديغى متيقن اولديغى ايچون
بواجلدن ولد زنانك وولد ملاعنه نك نسبى انادن ثابت اولور حتى اناسى اكا واول اناسنه وارث
اولور ودخى ولد انادن منفصل اولمزدن اول حسا وحكما برعضو كبى اولديغى ايچون حتى ولد
اناسنك اكل ايلديكى غدا ايله غدالنور واناسنك مكاندن مكانه انتقالى ايله منتقل اولور ودخى بعده
وعتقده وتصرفاتدن بو ايكيسنك غيريده انايه تبعيتله داخل اولور ايمدى اناجانبى ارجح اولدى
بواجلدن اناجانبى انسانده اولديغى كبى بهايمده دخى اعتبار اولندى يعنى فقان بر حيوان وحشى ايله
حيوان اهلى بيننده تولد واقع اولسه ياخود لحمى يينور حيوان الله لحمى يينمز حيوان بيننده تولد واقع اولسه
اكر اناسنك لحمى يينورسه اول دخى يينور بونى زيلعى ذكر ايلدى (ويتبع خيرهما فى الدين) وولد
اناسيله باباسنك دينده خيرلوسنه تابع اولور (فولد الامة من زوجها ملك لسيدها) پس جاريه نك
زوجندن اولان ولدى جاريه نك سيدينك ملكيدر مصنفك بوقولى ولد ملكده اناسنه تابع
اولمسى اوزره تفريعدر (ولو من سيدها حر) واكر ولد جاريه نك سيدندن اولورسه اول ولد
حردر زيرا سيدنك ماسندن خلق اولنمشدر پس سيدى اوزره معتق اولور واناسنك ماسى
باباسنه معارض اولهمز زيرا اناسنك ماسى سيدنك مملوكيدر وغيرك جاريه سى بونك خلافى
اوزره در زيرا غيرك جاريه سنك ماسى سيدنك مملوكيدر ايمدى متعارض اولورلر پس اناجانبى
ترجيح اولنور بزم ذكر ايلديكمز شئ ايچون وزوج بوكا بلديكيچون راضى اولدى (وولد المغرور
حر بالقيمة) ومغرورك ولدى قيمتله حردر مثلا بر كيمسه بر جاريه يى بايعك ملكى اولمق اوزره
اشترا ايتسيدى ياخود بر مرأه يى حره اولمق اوزره نكاح ايتسيدى پس اول جاريه ياخود اول
مرأه ولد كتورسيدى بعده ظاهر اولسه كه اول جاريه بايعك غيرينك ملكيدر ياخود اول
نكاح ايتديكى مرأه جاريه چيقسيدى ايكيسنكده ولدلرى قيمتله حردر اما حر اولمسنك علتى
ماء حردن خلق اولنديغيچوندر ووالده سى رق اولمسنه راضى اولماز صورت اوليده راضى

اولدیغی کبی پس انایه تابع اولمز واما قیمتله حر اولمسنه باعث تبعیت اصلیه جانبنه رعایت
اولنمق ایچوندر والله اعلم بالصواب

) باب عتق البعض (

بو باب عبدك بعضنی اعتاق ایلمك بیاننده در (اعتق بعض عبده لم یعتق کله خلافا لهما)
عبدك مولاسی عبدینك بعضنی اعتاق ایتسیدی کلی معتق اولماز امامین ایچون خلاف واردر
ودخی شافعی ایچون خلاف واردر شول جهتله که انلر عبدك کلی معتق اولور دیدیلر وخلافك
حاصلی تحقیقا عبدك بعضنی اعتاق رقك کلینك محلدن زوالنی ایجاب ایدرمی یوخسه ایتمزمی
امام اعظم قتنده ایجاب ایلمز بلکه محل رقیق اولدیغی حالده باقی قالور لکن اول بعضك
مقداری ملك زائل اولور واما شافعی قتندهز والنی ایجاب ایدر انلرك علتی اولدر که تحقیقا اعتاق
قوت حکمیه اولان عتقك اثباتیدر واول قوتك اثباتی عتقك ضدی اولان رقك ازاله سیله در
و بوایکیسی یعنی عتقله رق بالاتفاق تجزی قبول ایتمزلر ایمدی اعتاق دخی تجزی قبول ایتمز
واکر تجزی قبول ایتسیدی معلولك علتدن تخلفی لازم کلور یاخود عتقك تجزیسی لازم کلور
زیرا عتق اول زمان متجزی اولسه پس یا بعضك اعتاقی ایله کلك اعتاقی ثابت اولمقدر یاخود
برشیء ثابت اولمامقدر یاخود بعضی ثابت اولمقدر ایکی اولکیلرك هر بری اوزره معلولك علتدن
تخلفی لازم کلور واخیر اوزره عتقك تجزیسی لازم کلور ایمدی اعتاق تجزی قبول ایتمکده
طلاق کبی وقصاصدن عفو واستیلاد کبی اولدی وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا اعتاق
ملکی ازاله ایله عتقی اثباتدر یاخود ابتداء ملکی ازاله در یوخسه ملکك ضدی اولان رقی ازاله
عتقی اثبات دکلدر وتجزی لازم کلمك ایچون رقی ازالهده دکلدر و بونك بیانی اولدر که زیرا
تحقیقا اعتاق تصرفدر وهرشیء که اول تصرفدر متصرفك ولیلیکنه تعدی ایلمز ومتصرفك
ولیلکی اولماز الا انك حقی اولان شیء اوزره اولور ومتصرفك حقی ایسه ملکدر وولیلکی اولماز الا
ملك اوزره اولور وملك ایسه بالاجماع تجزی قبول ایدر لکن اکا تجزی قبول ایتمز برمتعلق اولور اولکه
عتقدر واول تجزی قبول ایلین عتقك تعلقی ملکك تجزیسنی مستلزم اولماز صلاتك جوازی کبیکه زیرا
صلاتك جوازی تجزی قبول ایتمز برامردر که تجزی قبول ایدنه تعلق ایتمشدر اولکه ارکان صلاتدر ایمدی
بو مقال بو محلده قومك ذکر ایلدیکی شیئك ملخصیدر وسن خبیرسنکه تحقیقا انلرك دلیللرندن جواب
افاده ایلمز الامام اعظمك مرامنی تحقیقله فائده ویرر و بو مقامده امام اوزره وارد اولان اشکالك
دفعی بودر که تحقیقا عتق اعتاق ایچون مطاوعدر پس فعلك یعنی اعتاقك تجزی قبول
ایتمسی ومطاوعنك یعنی عتقك تجزی قبول ایلمامسی نه کیفیتله متصور اولور پس اکرسن تحقیق مراد
اوزره اطلاع مراد ایدرسك کلامدن سکا القا اولنان شیدن استماع ایله ایمدی بن دیرمکه وبالله
التوفیق و بیده مقالید التحقیق تحقیقا اعتاقك معنای حقیقیسی شول عتقی اثباتدر که اول عتق
قوت شرعیه در نتکیم فقها دیدیلر وظاهر اولان بودرکه اول عتقك قوت شرعیه اولدیغی حیثیتدن
قدرت بشردن خارجدر و بو دکلدر الا خالق قوی وقدیرك مقدوریدر ایمدی چان معنای حقیقی
ممتنع اولسه مجازه صرف ایتمك واجب اولور نتکیم قاعدهء مقرره ده بودر و معانیء مجازیه نك
بو مقامده حقیقیه یه اقرب اولانی ایکی امردر اول ایکی امرك بریسی ازالهء ملك ایله قوت
شرعیه یی اثباتدر عبددن صادر اولان ازالهء ملك اولمغله قوتك ثبوتی انك اوزرینه مترتب
اولور و بونك نظیری افعال عباده ده کسبدر وخلقدر پس تحقیق اول یعنی کسب عبدك مقدوریدر
انك اوزرینه مقدور الله ترتب ایدر اولکه خلقدر ومعنای ثانی ازالهء ملکدر و بو ظاهر در
بو اجلدن انلرك ذکر اولنان دلیللرینه جواب چقار واشکال مشهور دخی آنجلین مندفع اولور

اما اول یعنی جواب ظاهر اولمسی دینلورکه تحقیقا اعتاق قوت شرعیه نك اثباتی اولدیغنه
بز تسلیم ایتمزز زیرا عبددن صادر اولمسی محالدر پس اثباتك عبده اسنادی حقیقة نه کیفیتله
صحیح اولور ایمدی بو مقدمه چان باطل اولدیسه اول مقدمه اوزره ترتب ایدن شیده باطل
اولور واما ثانی یعنی دفع اشکال دینلدیکه عتقك اعتاق ایچون مطاوع اولمسیله کذلك عتقك
معنای حقیقیسی حسبیله اعتاق ایچون مطاوع اولمسنی مراد ایلدیلرسه بزاکا تسلیم ایدرز
لکن بو مقامده مراد اول معنای حقیقی دکلدر نتکیم بلمش ایدك بلکه انك معنای مجازیسیدر
وفعلك مطاوعنك معنای مجازیدن تخلفی جائز اولور نتکیم کسرته فلم ینکسر کلامنده اولدیغی کبی
زیرا انك معناسی بن انك قرمسنی مراد ایتدم اول قرلمدی دیمکدر واکرانلر عتقله عتقك
معناسی ایچون مطاوع اولمسنی بو مقامده مراد اولنان معنا ایچون مراد ایدرلرسه بز بوکا تسلیم
ایتمزز زیرا بو مقامده مراد اولنان معنا یا ازالهء ملکدر یاخود ازالهء ملکك مسببی اولاندر
وظاهردر که اکر ازالهء ملك تجزی قبول ایلسه عتقك تجزیسنی مستلزم اولماز بلکه زوال
ملکك تجزیسنی مستلزم اولور حال بوکه انده محذور یوقدر بلکه امر ذکر اولنان کبیدر
پس تحقیق کلام بودر که چان بعض اعتاق اولنسه ملك مولانك بعضی زائل اولور اولکه
ملك یددر وملك رقبه باقی قالور ایمدی مکاتب کبی اولور بو اجلدن مصنف بو مسئله یی آنی
ولی ایدن مسئله ایله عقبلدی وانوار توفیقدن بنم اوزریمه فائض اولان تحقیقله صاحب
بدایعك دیدیکی شیء مضمحل اولدی تحقیقا قومك اکثری امام اعظم قتنده متجزی اولان
اعتاق اولوب عتق متجزی اولمامق اوزره در بوایسه صوابك غیریدر زیرا اعتاق وقتا که
متجزی اولدیسه عتقده متجزی ضرورت ایچوندر که تحقیقا عتق اعتاقك حکمیدر حکم ایسه
علته موافقت اوزره ثابت اولور و بو وجهله اولان غول علتك تخصیصی ایله قولدر بو تقدیرجه اعتاق
بولنور وعتق عبده وقت ضمانه دکین یاخود سعایتك دفعنه دکین تاخیرا ولنور و بو علتك وجودی ایله
حکم یوقدر و بو تخصیص علتك تفسیریدر وهدایه شارحلرندن بعضك بدایع صاحبنك تقریرندن
لازم کلور که عتق عدم تجزیده اعتاقدن تخلف ایتمز زیرا اعتاق تجزی قبول ایتمز دیدیکی
صاحبینك قولنك قوتی اظهاردر واضمحلالك وجهی ذکر اولنان شیده تأملدن ظاهردر ایمدی
سن تأمل ایله بوندنصکره چان اعتاق ملکك بعضنك زائل اولمسیله تجزی قبول ایتسیدی امام اعظم
قتنده عبدك مالیتنك بعضی حبس اولنوب اول عبد اوزره سعایت واجب اولور (وسعی
فی الباقی فصار کالمکاتب) واول بعضدن باقی قلاننده مکاتب کبی اولوب سعایت ایدر زیرا
سعایت ایدن عبد امام اعظم قتنده مکاتب کبیدر حتی اول عبد ایچون درت نکاح جائز اولماز
وتبرعاته مالك اولماز زیرا عتقك بعضنه اضافتی عبدك نفسنك کلنه مالکیتنك ثبوتی ایجاب
ایدر وعبدك بعضنده ملکك بقاسی کلنده مالکینك ثبوتی منع ایدر پس بزه ایکی دلیل ایله عبدك
مکاتب منزله سنده اولدیغی معلوم اولدی زیرا مولایدا مالکدر رقبهء مالك دکلدر وسعایت
بدل کتابت کبی اولدی پس مولا ایچون اول عبدی سعایت ایتدرمك واردر ومولا ایچون
اعتاق ایلمکده جائز اولور زیرا مکاتب اعتاق ایچون قابلدر (بلا رد الی الرق لو عجز)
اکر سعایتدن عاجز اولورسه رقه رد ایتمکسزین یعنی بینهماده فرق اولدر که تحقیقا
بعض معتق اولان عبد ادادن عاجز اولسه رقه رد اولنماز زیرا اسقاط محضدر فسخی
قبول ایتمز کتابت مصرحه بونك خلافیدر که زیرا کتابت قصدا اولنمش برعقدر فسخی قبول ایدر
وطلاقده وقصاصده حالت متوسطه یوقدر پس بز طلاق وقصاصدن هر برینی کلده اثبات
ایلدك محرمی ترجیح ایچون واستیلاد امام قتنده تجزی قبول ایدر حتی کندو ایله غیری بیننده

مدبره اولان جاریه ولد کتورسیدی انك اوزرینه اقتصار اولنور ومدبر اولمیانده وقتا که شریکنك
نصیبنه فساد ایله ضامن اولمیدی ضمانله اونصیبه مالك اولوب پس استیلاد کامل اولور
(اعتق رجل حصته) برکیمسه کندو ایله غیری بیننده مشترك اولان مملوکدن حصه‌سنی اعتاق
ایتسیدی (فلشریکه الاعتاق اوالاستسعاء والولاء لهما) اول رجلك شریکی ایچون دخی اعتاق
واردر یاخود سعایت ایتدرمك واردر وایکیسی ایچون حق ولا واردر زیرا ایکیسیده معتقلردر
(اوتضمینه) یاخود معتقك شریکی ایچون تضمین ایتدرمك واردر (لوموسرا) اکر اول معتق
شریکنك نصیبنك قیمتی مقدارینه قادر اولمغله غنی ایسه واکر فقیر ایسه شریکی ایچون
اعتاق یاخود سعایت ایتدرمك واردر وولا اولکیده اولدیغی کبی ایکیسی ایچون اولور (ویرجع به
علی العبد) وضامن اولان معتق ضامن اولدیغی شیئله عبد اوزره رجوع ایدر زیرا معتق ساکت
مقامنه قائمدر یعنی اداء ضمانله شریك ساکت مقامنه قائم اولور ایمدی تحقیق ساکت ایچون سعایت
ایتدرمك واردر کذلك معتق ایچون دخی سعایت ایتدرمك واردر (والولاء له) وولا ضامن ایچوندر
زیرا عتقك کلیسی انك طرفندندر زیرا عبدك کلنه ضمانله مالك اولدی (شهد کل بعتق نصیب الاخر
سعی لهما) ایکی شریکدن هر بری آخرك نصیبنك عتقنه شهادت ایتسیدی عبد ایکیسی ایچون
سعایت ایدر کرکسه اول ایکی شریکك هر بری غنی اولسونلر وکرك فقیر اولسونلر وکرك بریسی
غنی وآخری فقیر اولسون بو امام اعظم قتنده در وامامین قتنده اکر ایکیسیده غنی اولورلرسه عبد
اوزره سعایت یوقدر واکر ایکیسیده فقیر اولورلرسه ایکیسی ایچون سعایت ایدر واکر بری غنی
وبری فقیر اولورسه فقیر ایچون سعایت ایدر غنی ایچون ایتمز (والولاء لهما) وحق ولا ایکیسی
ایچون اولور زیرا ایکیسندن هر بری بنم شریکمك عبد اوزره نصیبی انك اعتاقیله معتق اولدی
وولاسی انك ایچوندر وبنم نصیبم سعایتله معتق اولدی نصیبمك ولاسی بنم ایچوندر دیر وامامین
قتنده ولا ذکر اولنانك جمیعسنده موقوفدر زیرا ایکیسندن هر بری عتقی شریکنه حواله ایدر
وشریکی اندن بری اولور ایمدی ولا موقوفا باقی قالور تاکیم ایکیسندن برینك اعتاقی اوزره
متفق اولنجه (علق احدهما عتقه بفعل غدا) ایکی شریکك بری عبدك عتقنی یارنکی کون برفعله
تعلیق ایلسیدی پس اکر فلان عبد بو داره یارنکی کون داخل اولورسه حردر دیسیدی
وشریکی داخل اولمزسه حردر دیسیدی (فمضی الغد وجهل شرطه) پس یارنکی کون کچوب
شرط دخی بلنمسیدی یعنی معلوم اولمسه که عبد داره داخل اولدیمی یوخسه داخل اولمادیمی (عتق
نصفه) اول عبدك نصفی معتق اولور (وسعی فی نصفه لهما) وعبد باقی قلان نصفندن ایکیسی
ایچون سعایت ایدر وامام محمد قتنده کلنده سعایت ایدر زیرا سعایتك سقوطیله قضا ولنجاق
شیکه عبدك داره دخولیدر ومجهولدر مجهول اوزره قضا ایسه ممکن اولماز وامام اعظمله
ابو یوسفك علتی تحقیقا سعایتك نصفی یقین ساقطدر پس ایکی شریکدن هر بری آخره
تحقیقا نصف باقی بنم نصیبمدر وساقط سنك نصیبکدر در پس سعایت ایکیسی بیننده تنصیف
اولنور (ولاعتق فی عبدین) ومشترك اولان ایکی عبده عتق یوقدر یعنی ایکی عبده مشترك
اولان ایکی رجلك بری اکر فلان کیمسه یارنکی کون داره داخل اولورسه بنم عبدم حردر دیوب
ورجل آخر دخی اکر یارنکی کون فلان کیمسه داره داخل اولمازسه بنم عبدم حردر دیسیدی
ایکی عبددن هر بری معتق اولماز زیرا عتقله اوزرینه قضا اولنجاق شیکه دخولدر وعتقله انکیچون
قضا اولنجاق ایکی عبدك بریدر مجهوللردر پس جهالت فاحشه اولدی ایمدی ایکی عبددن
هر بری معتق اولماز (ملکا ولد احدهما) ایکی کیمسه ایکیسندن برینك ولدینه ایکیسی بیله شرا ایله

یاخود هبه ایله یاخود وصیتله مالك اولسه‌لردی (اواشتری نصف ابنه من مولاه) یاخود اول ایکی
کیمسه‌نك هر بری اوغلونك نصفنی اوغلونك مولاسندن اشتری ایتسیدی (اوعلق عتقه بشراء
نصفه) یاخود بر اجنبی کیمسه بر عبدك عتقنی اول عبدك نصفنك شراسنه تعلیق ایتسیدی مثلا
زید بکرك عبدینه اکر بن سنك نصفکی اشتری ایدرسم سنك نصفك حردر دیمکله تعلیق
ایتسیدی (ثم اشتراه هو ورجل آخر) اندنصکره زید اول عبدی برآخر کیمسه ایله اشترا کا
اشتری ایتسیدی یعنی (عتق حصته) ایکی صورت اولیلرده بابانك حصه‌سی معتق اولور
زیرا بابا قریبنك شقصنه یعنی نصفنه مالك اولدی وبابانك شراسی اعتاقدر تتکیم مرور ایتدی
واوچنجی صورتده حالفك حصه‌سی معتق اولدی شرطك بولندیغی ایچون (ولم یضمن
علم الشریك حاله اولا) امام اعظم قتنده بابا شریکك نصیبنه ضامن اولمدی تعدی منعدم
اولدیغی ایچون برابردر شریك اول عبد شریکنك اوغلو اولدیغنی بلسون کرك بلمسون
(کما وورثاه) تتکیم بابا وابانك شریکی اوغلونه وارث اولدقلرنده بابا شریکنك نصیبنه ضامن
اولمدیغی کبی یعنی بابا شریکنك نصیبنه ذکر اولنان صورتلرده ضامن اولماز بونك صورتی
اولدر که بر مرأه فوت اولوب اول مرأه‌نك بر عبدی قالسیدی که اول عبد زوجنك اوغلو
اولسیدی واول مرأه زوجنی وارقرنداشنی ترك ایتسیدی پس بابا اوغلونك نصفنه وارث اولوب
بابا انده معتق اولور اول مرأه‌نك ارقرنداشنك حصه‌سنه اتفاقا ضامن اولماز زیرا ارث
بابا ایچون ضروریدر ارثك ثبوتنده بابا ایچون اختیار یوقدر (فالاخر اعتق اواستسعی) پس
شریك اول عبدی نصیبنده یا اعتاق ایدر یاخود سعایت ایتدررر یعنی ضمان شریك ایچون ولایت
تضمین اولمدی ایسه اول شریك ایچون امرك بری باقی قالور یا اعتاق ویاخود سعایت وامامین
دیدیلرکه ارثك غیریده بابا غنی اولدیغی حالده اوغلونك نصیبنك نصفنه ضامن اولور وفقیر
اولدیغی حالده اوغلو سعایت ایدر زیرا قریبك شراسی اعتاقدر اکر مشتری غنی ایسه ضمان
واجب اولور واکر فقیر ایسه عبد سعایت ایدر وامام اعظم دیدی که تحقیقا شریك نصیبنك
افسادینه راضی اولدی پس بوکا بابا ضامن اولماز تتکیم ضمان نصیبنك اعتاقنه اذن ویرسیدی
علت عتقده یعنی شراده بابایه مشارك اولدیغی وقتده بابانك ضامن اولمدیغی کبی واکر بابا ضامن
اولمدیغنی جاهل اولورسه‌ده پس جهل عذر اولماز (وان اشتری نصفه ثم الاب موسر اباقیه ضمنه)
واکر عبدك نصفنی بر اجنبی اشتری ایدوب بعده نصف باقیسنی دخی غنی اولدیغی حالده
بابا اشتری ایتسیدی بابانك شریکی اجنبی نصیبنی بابایه تضمین ایتدررر زیرا اول اجنبی نصیبنی
افساده راضی اولمدی (اواستسعی) یاخود اول اوغلانك قیمتنك نصفنده سعایت ایدر بابانك
قتنده مالیتنی حبس ایتدیکی ایچون وبو امام اعظم قتنده‌در زیرا عتاق سعایتی منع ایلمزانك
قتنده وامامین اول شریك ایچون مخیرلك یوقدر بابا اوغلونك نصف قیمتنه ضامن اولور
دیدیلر زیرا امامین قتنده معتقك غناسی سعایتی منع ایدر (وان اشتراه الاب موسرا من مالك
کله لم یضمن له) واکر عبدك باباسی غنی اولدیغی حالده اوغلونك کلنه مالك اولان کیمسه‌دن
نصفنی اشتری ایتسیدی بابا ایچون ضامن اولماز زیرا مالك عبدی بابا سنه بیعی ایله نصیبنك افسادینه
راضی اولدی (دبره احد الشرکاء واعتقه آخر وهما موسران ضمن الساکت مدبره فقط) بر عبده
شریك اولان اوچ کیمسه‌نك بری عبدی مدبر ایتسیدی وآخری اعتاق ایتسیدی وبری سکوت
ایتسیدن ساکت اولان انجق عبدك مدبری اولان شریکنه نصیبنی تضمین ایتدیرر معتقه
تضمین ایتدیره‌مز (وضمن المدبر معتقه ثلث قیمته مدبرا) ومدبر دخی عبدك مدبرلکی حالنده
اولان قیمتنك ثلثنی عبدك معتقنه تضمین ایتدررر (لا ماضمنه) ضامن اولدیغی شیئی تضمین

ایدرەمز نچان عبد اوچ نفرك بیننده اولسه بریسی مدبر ایدوب وآخر اعتاق ایلسیدی وبو
ایکیسیده غنی اولسه لردی واوچنجی ساکت اولسیدی پس ساکت ومدبر ضمان مراد
ایلسه لردی پس ساکت ایچون مدبره تضمین ایتدرمك واردر ومدبر ایچون بوقدر ومدبر ایچون معتقه
عبدك مدبر اولدیغی حالده اولان قیمتنك ثلثنی تضمین ایتدرمك واردر یوخسه مدبرك ضامن
اولدیغی ثلثی تضمین ایتدرەمز وبونك توضیحی اولدرکه تحقیقا عبدك قیمتی مثلا یکرمی یدی
دینار اولسه تحقیقا ساکت مدبره طقوز دینار تضمین ایتدرر ومدبر دخی معتقه التی دینار تضمین
ایتدرر وبو واقعدرکه زیرا مدبرك نصیبی قنك قیمتنك ثلثانیدر عن قریب کلجك شی ایچونکه
پس تدبیر سببیله مدبردن طقوز دینار تلف اولدی واعتاقله اولان اتلاف مدبرك قیمتی اوزره واقع
اولدی اولکه قنك قیمتنك ثلثانیدر اولکه اون سکز دیناردر واون سکز دینارك ثلثی التی دیناردر
ایمدی مدبر معتقه انجق التی دینار تضمین ایتدرر یوخسه ساکتك نصیبی اولان طقوز دیناری ذکر اولنان
طقوز دینار ایله بله تضمین ایتدرەمز بو امام اعظم قتنده در وامامین دیدیلرکه عبد مدبر کدر شریکی
ایچون عبدك قیمتنك ایکی ثلثنه ضامن اولورکرکسه اول مدبر غنی اولسون وکرکسه فقیر
اولسون زیرا بو ضمان ضمان تملکدر غنا ایله وفقر ایله مختلف اولماز ضمان اعتاق بونك خلافیدرکه
زیرا جنایتدر (قال هی ام ولد شریکی وانکر شریکه) برکیمسه جاریەسی ایچون بو بنم
شریکمك ام ولدیدر دیوب وشریکی انکار ایتسیدی (تخدمه یوما وتتوقف یوما) اول جاریه
شریك منکره برکون خدمت ایدوب وبرکون توقف ایدر امام اعظم قتنده زیرا مقر اول جاریه
اوزره حق اولمدیغنی اقرار ایتدی اقراری ایله مؤاخذه اولنور ومنکر اول جاریه اول اولدیغی کبی
کندو ایچون حق بوقدر الاجاریەنك نصفنده واردر زعم ایدر امامین قتنده منکر ایچون اول
جاریەیی قیمتنك نصفنده سعی ایتدرمك واردر اندنصکره اول جاریه حره اولور زیرا منکر
وقتاکه بونك ام ولدیدر دیو اقرار ایدن شریکنی تصدیق ایتمدی ایسه اول شریکك مقرك
اقراری کندو اوزرینه منقلب اولدی کانه اول مقر جاریەیه ولد کتورتمش کبی اولدی ایمدی
اول جاریه منکر ایچون سعایت ایله معتق اولور (لاقیمة لام ولد) ام ولد ایچون قیمت یوقدر
امامین دیدیلرکه ام ولد ایچون قیمت واردر زیرا ام ولد مملوکهٔ محرزەدر انکله وطئی جهتندن
واجاره واستخدام جهتندن انتفاع اولنور پس مدبره کبی متقومەدر وبو اجلدن برکیمسه بنم
کلی مملوکم شویلەدر دیسیدی ام ولد انده داخل اولور ووطئنك مباح قلنمسی ملکه دلیلدر
زیرا وطئ حلال اولمز الا نکاحله اولور یاخود ملك یمینله اولور واولکی منتفیدر پس ثانی متعین اولدی
وملکك بقاسی بقاء مالیتك وتقویم اولنماغك دلیلیدر زیرا آدمیده مملوکیت ومالیت تقومك
غیری دکلدر وحق حریت تقومی منافی اولماز مدبر کبی وبو اجلدن نچان نصرانینك ام ولدی
اسلامه کلسیدی سعایت ایدر وبو تقوم علامتیدر وامام اعظمك علتی اولدرکه رسول علیه الصلات
والسلامك اعتقها ولدها قولی شریفیدر یعنی ام ولدی ولدی اعتاق ایلدی دیو بیوردی بو حدیث
شریفی ابن ماجه ودار قطنی روایت ایلدیلر وحریتك مقتضاسی تقومك زوالیدر لکن اول
حدیث حریت افاده سندن متقاصر اولدی معارض ایچون واول معارض رسول علیه الصلات
والسلامك ایما امرأة ولدت من سیدها فهی معتقة من دبر منه وفی روایة من بعده قول شریفیدر
وذکر اولنان حدیث اولدن صکره بو حدیثی احمد روایت ایلدی یعنی هر قنغی مرأه که سیدندن
ولد کتورسیدی اول مرأه سیدینك عقبنده یاخود سیدندن صکره معتقەدر دیمکدر وبو حدیث
شریف ایچون زوال تقومده معارض یوقدر ایمدی تقومك زوالی ثابت اولور (فلا یضمن
غنی اعتقها مشترکه) پس تقومك زوالی ثابت اولنجه غنی اولان کیمسه ام ولدینی

کندو

کندو ایله غیری بیننده مشترك اولدیغی حالده ولد کتورمکله اول غنی ولدی ادعا ایتسیدی
شریکینك حصەسنه امام اعظم قتنده ضامن اولماز اول ام ولدك تقومی جائز اولمدیغنه بناء وامامین
قتنده تقومی جائز اولدیغنه بناء ضامن اولور (رجل له اعبد قال فی صحته لاثنین عنده احدکما حر)
بر رجلك اوچ عبدی اولوب واول اوچ عبدك کندی قتنده ایکیسنه ایکیکزدن بریکز حردر
دیسیدی (فخرج واحد ودخل آخر فاعاد) پس اول ایکی عبدك بری طشره چقوب اوچنجی
عبد قتنه داخل اولدقده کلامی اولی ینه اعاده ایدوب ایکیکزدن بریکز حردر دیسیدی پس اول
رجل صحتده ایسه بیان ایله دیو امر اولنور (وان مات مجهلا) واکر اول رجل مقصودی
بلمدیکی حالده فوت اولسیدی (عتق ثلاثة ارباع الثابت ونصف کل من الآخرین عند ابی
حنیفه وابی یوسف رحمهما الله تعالی) رجلك قتنده ثابت اولان عبدك اوچ ربعی وایکی
آخر عبدلردن هر برینك نصفی معتق اولور امام اعظمله ابو یوسف قتنده (وعند محمد ربع
من دخل وغیره کما قالا) امام محمد قتنده داخل اولان عبدك ربعی وخارجله ثابت اولاندن هر برینك
امام اعظمله ابو یوسفك دیدکلری معتق اولور وبو واقعدرکه زیرا اولا واجب اولان خارج ایله ثابت
بیننده دائردر ایمدی ایکیسی بیننده تنصیف اولنور اندنصکره واجب اولان ثابت ایله داخل
بیننده دائردر پس شول نصف که ایجاب ثانیدن ثابته اصابت ایتدی مشاع اولدی وشول نصف
ایجاب اول ایله معتق اولدی اول لغو اولدی ونصف فارغه اصابت ایدن اولکه ربعدر باقی قالدی
ایمدی ثابتنك اوچ ربعی معتق اولدی واما داخل اولان عبدك ربعی امام محمد قتنده معتق اولور زیرا
بو ایجاب وقتاکه ثابتدن ربعك عتقنی ایجاب ایتدیسه ایکیسی بیننده تنصیف اولندیغیچون داخلدن
ربعك عتقنی ایجاب ایلدی وامامین قتنده نصفك عتقندن مانع ثابته مختصدر وداخلده مانع یوقدر
ایمدی داخلك نصفی معتق اولوردیرلر (ولو فی المرض) واکر بو قول اول رجلك مرضی حالنده اولورسه
وقبل البیان فوت اولوب واول عبدلرك قیمتلری متساویه اولورسه پس اول رجلك ثلث مالندن
معتقك مقداری چقارسه اول مقدار معتق اولورکه امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده بر رقبه
وبر رقبەنك اوچ ربعیدر وامام محمد قتنده نصف رقبەدر یاخود بو مقدار ثلثدن چقمیوب ولکن
ورثه اجازت ویررلرسه جواب ذکر اولنان کبیدر واکر اول رجلك بو عبدلردن غیری مالی
یوغیسه ورثه دخی اجازت ویرمزلر ایسه (قسم الثلث علی هذا) اول عبدلرك بیننده ثلث تقسیم
اولنور یعنی بزم وضع ایلدیکمز اوزره وبونك بیانی اولدرکه تحقیقا عبد خارجك حقی نصفده
وعبد ثابتك حقی اوچ ربعده وعبد داخلك حقی امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده عبد خارج کبی
نصفده در پس بر مخرجه محتاج اولنورکه اول مخرج ایچون نصف وربع اوله وبو مخرجك اقلی
دردر دردی یه عول ایدر پس خارجك حقی ایکی سهمدر یدی یه بالغ اولدی پس ثلث مال یدی
قلنور زیرا عتق مرضده وصیتدر ومحل نفاذی ثلثدر ونچان مالك ثلثی یدی اولسیدی ایکی
ثلثی اون درت اولور وبو سعایتك سهملریدر ومالك جمیعسی یکرمی بر اولور ورجل متوفانك
مالی ایسه اوچ عبددر پس هر عبدی یدی سهم اولور ایمدی عبد خارجدن ایکی سهم معتق اولور
بشنده سعایت ایدر وعبد داخلدن ایکی سهم معتق اولور کذلك بشنده سعایت ایدر وعبد ثابتدن
اوچ سهم معتق اولور دورتنده سعایت ایدر پس وصیتلرك سهملری یدی یه بالغ اولدی وسعایتلرك
سهملری اون دورده بالغ اولدی ایمدی ثلث وثلثان مستقیم اولدی وامام محمد عبد داخلك
حقی بر سهمده در وانك قتنده سهام عتق التیدر ایمدی هر رقبه التی قلنور وسهام سعایت
اون ایکی ومالك جمیعسی اون سکز اولور پس ثابتدن اوچ سهم معتق اولور واوچنده سعایت
ایدر وعبد خارجدن ایکی سهم معتق اولور دورتنده سعایت ایدر وعبد داخلدن بر سهم معتق اولور

بشنده سعایت ایدر ایمدی ثلث وثلثان مستقیم اولور بن دیرمکه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد
اولورکه تحقیقا ارباب فرائض درده عول ایلامك اوزره تصریح ایلدیلر پس نصفله ربع خارج
اولان مخرجك اقلی درت یدی یه عول ایدر قولی نه کیفیتله صحیح اولور بو سوالك دفعی اولدرکه
تحقیقا انلرك کلامی شارحلرینك ذکر ایلدیکی اوزره معناسی برمسئله ده اصلا ایکی نصفله برربع
اجتماعی تصور اولنماز دیمکدر وکلام قسمت ترکه نك ماعداسنده درت ده عولك واقع اولمسنی مانع
دکلدر (ولوطلق کذلك قبل وطئ سقط ربع مهر من خرجت وثلاثة اثمان من ثبتت وثمن من
دخلت) واکر بر رجل عبدلرك اعتاق اولندیغی وجه اوزره وطئ ایتمزدن اول اوج زوجه سنی تطلیق
ایتسیدی خارج اولان مرأه نك مهرینك ربعی وثابته اولان مرأه نك مهرینك اوج ثمنی وداخل اولان
مرأه نك مهرینك برثمنی ساقط اولور یعنی بررجلك اوج زوجه سی اولوب مهرلری برابر اولسیدی
ذکر اولندیغی وجه اوزره انلری وطئ ایتمزدن اول تطلیق ایتسیدی پس ایجاب اول ایله بریسنك
مهرینك نصفی ساقط اولور اول نصف خارجه اولان مرأه ایله ثابته اولانك بینده تنصیف
اولندیغی حالده ایمدی ایکیسندن هر برینك مهر ربعی ساقط اولور اندنصکره ایجاب ثانی ایله
ربع ساقط اولور ثابته ایله داخله بیننده تنصیف اولندیغی حالده وساقط اولان ربعدن هر برینه
ثمن اصابت ایدر پس بوتقدیرجه ثابته نك مهرینك اوج ثمنی ایکی ایجابله ساقط اولور وداخله نك
مهرینك برثمنی ساقط اولور وبو مسئله طلاقده قبل الوطئ فرض اولنمغه باعث ایجاب اول
بینونتی موجب اولمق ایچوندر پس ایجاب اولك اصابت ایلدیکی مرأه ایجاب ثانی ایچون محل
اولدیغی حالده باقی قالمز ایمدی بومعناده عتق کبی اولور (الوطئ والموت بیان فی طلاق مبهم)
مرأه بی وطئ ایلمك ومرأه نك موتی طلاق مبهم ایچون بیاندر یعنی قچان رجل ایکی مرأه سنه
ایکیکزدن بریکز طالقدر دیسیدی بعده ایکیسندن برینی وطئ ایتسیدی یاخود ایکیسندن بری
فوت اولسیدی وطئله موتدن هر بری بیاندرکه تحقیقا طلاقله مراد مرأۂ اخرادر یعنی موطوءه
اولانك یاخود متوفیه نك اخراسیدر اما وطئك طلاق مبهم ایچون بیان اولمسنه باعث زیرا
تحقیقا نکاح برعقددرکه وطئك حلال اولمسی ایچون وضع اولندی وطلاق ملك نکاحی ازاله
ایچون وضع اولندی یعنی وطئك حلال اولمسنی ازاله ایچون وضع اولندی باقی الحال ویا عدت
منقضیه اولدقدنصکره ایمدی وطئ دلیلدرکه اول کیمسه نك طلاقله مرادی موطوءه اولان
مراد اولمامسی اوزره در واما موتك بیان اولمسنه باعث سنك بلدیکك شئ ایچو نکه تحقیقا بیان
من وجه انشادر یعنی ایجادر ایمدی انکیچون بر محلدن لابددر (کبیع وموت وتدبیر واستیلاد
وهبة وصدقة مسلمتین فی عتق مبهم) عتق مبهمده اولان بیع وموت وتدبیر واستیلاد وتسلیم
اولنان هبه وصدقه نك بیان اولدیغی کبی یعنی قچان بر کیمسه ایکی عبدینه ایکیکزدن بریکز حردر
دیدکدنصکره برینی بیع ایتسیدی یاخود اول ایکی عبدك بری فوت اولسیدی یاخود ایکیسندن
برینی مدبر ایتسیدی یاخود ایکی جاریه سنك برینه ولد کتورتسیدی ایکیکزدن بریکز حردر دیدکدن
یاخود ایکیسندن برین آخره هبه ایتسیدی یاخود تصدق ایدوب تسلیم ایتسیدی پس انلرك
کلیسی بیاندرکه تحقیقا عتقله مراد آخر ایچوندر زیرا شول کیمسه که انشا انکیچون حاصل اوله
اصلا مدت ایله عتق ایچون محل اولدیغی باقی قالماز وبایع جهتندن بیعله عتق ایچون محل باقی
قالماز وکلیٔ وجهدن تدبر واستیلاد یعنی ایکیسندن برینی مدبر ایدوب ویاخود ولد کتورتمکله
عتق ایچون محل باقی قالماز ایمدی آخر متعین اولور وهبه وصدقه تسلیم ایله بیع منزله سنده در
زیرا هبه وصدقه دن هر بری تسلیم ایله تملیکدر (لاوطئ فیه) یعنی عتق مبهمده وطئ بیان
اولماز یعنی بر کیمسه ایکی جاریه سی ایچون ایکیکزدن بریکز حره در دیسیدی امام قتنده بیان

اولماز وامامین قتنده بیان اولور زیرا وطئ حلال اولماز الاملکده اولور پس وطئ اوزره اقدام
دلیل استیفادر وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا ملك جاریه نك ایکیسنده ده ثابتدر بو اجلدن
مالك ایچون ایکیسنده استخدام ایلمك واردر ودخی مالك ایچون انلر اوزره ارش وارد رقچان
جنایت ایتسیدی ودخی مهر واردر قچان شبهه ایله وطئ اولنسه لردی زیرا عتق مبهم بیانله
معلقدر وشرطله معلق اولان شرطدن اول نازل اولماز (وباول ولد تلدینه لوابنا فانت حرة)
مالك جاریه سنه اکرسنك کتوره جکك ولدلر یکك اولی اوغلان اولورسه سن حره سین دیسیدی
(ان ولدت ابنا وبنتا ولم یدر الاول عتق نصف الام والبنت والابن عبد) اکر جاریه براوغلانله
برقز طغوروب واول طوغان قنغیسی اولدیغی بلنمسیدی انانك وقزك نصفی معتق اولور واوغلان عبد
اولور زیرا انا ایله قزدن هر بری برحالده معتق اولورار اول حالکه قچان اولا غلام طوغدیغی
وقتدر انا شرطله وقز انایه تبعیتله طوغدیغی وقتده حره اولدیغی ایچون وبرحالده رق اولور
وبوحال قچان اولا قز طوغرسه در شرط بولنمادیغی ایچون پس هر برینك نصفی معتق اولوب
نصفنده سعایت ایدر واما غلام ایکی حالده یعنی کرك قزدن مقدم طوغسون وکرك صکره
طوغسون رقدر (شهدا بعتق احد مملوکیه) ایکی رجل زید اوزره ایکی مملوکنك برینك عتقیله
شهادت ایتسه لردی اول ایکی مملوك ایکیسیده کرك عبد اولسون وکرك جاریه اولسون (لغت)
امام اعظم قتنده اول شهادت ایکی صورتده لغو اولور اماصورت اولی یعنی مملوکك ایکیسیده
عبد اولدیغی صورتده شهادتك لغو اولمسنه باعث عبدك عتقی اوزره شهادت عبد دعوی ایتمیجه
امام اعظم قتنده قبول اولنماز ومعتق مجهول اولدیغی ایچون عبددن دخی بومقامده دعوی
اولمدیغی ایچون شهادت لغو اولور وامامین قتنده دعواسز شهادت قبول قلنوب لغو اولماز
واماصورة ثانیه ده یعنی ایکیسیده جاریه اولدیغی صورتده اکرچه کیم دعوی جاریه ده شرط
دکل ایسه ده لکن عتق مبهم اوزره شهادت مردوده در ایکی عبدك یدنده اولدیغی کبی (الاان تکون
فی وصیته) مکرکه اول شاهدك شهادتی زیدك وصیتنده اوله اول وقت قبول قلنور هدایه ده
دیدیکه قچان ایکی رجل تحقیقا زید مرض موتنده ایکی عبدینك برینی اعتاق ایتدی دیو شهادت
ایتسه لردی یاخود صحتنده ویا مرضنده مدبر ایتدیکنه شهادت ایتسه لردی واداء شهادت دخی
زیدك مرض موتنده یاخود موتندنصکره اولسیدی اول شهادت استحسانا قبول قیلنور
زیرا تدبیر واقع اولدیغی وقتده وصیتدر وکذلك اعتاق ایتمك مرض موتده وصیتدر ووصیتده
خصم دکلدر الا وصیت ایدن کیمسه اول ایسه معلومدر واول وصیت ایدن کیمسه دن
خلف واردر واول وصیدر یاخود وارثدر یاخود قاضیدر بن دیرمکه صاحب هدایه نك
مرادی تحقیقا قیاسك مقتضاسی ذکر اولنان کبی بوشهادتك لغو اولمسیدر مدعینك جهالتی
ایچون لکن بوشهادت استحسانا قبول قیلنور ومدعی علیه تحقیقا موجود اولدیغیچون زیرا
بووصیتدر ووصیتده خصم موصیدر زیرا عتقك نفعی موصی یه عود ایدر پس تقدیرا مدعی
اولور وانك خلفی تحقیقا مخاصماتده وغیریده انك مقامنه قائم اولور واول خلف وصیدر یاخود
وارثدر پس ایکیسندن هر بری مدعی علیه اولور پس کانه موصی حقنی ایکیسندن برینك
اوزرینه ادعا ایدر وتنفیذ وصیته ایکی شاهد اقامت ایدر پس من وجه موصی مدعی اولور
ومن وجه آخر مدعی علیه اولور بوحل ایله صدر الشریعه نك دیدیکی شئ مضمحل اولور
دلیل اول مشکلدر زیرا انده تنازع قچان مولی ایکی عبددن برینك تدبیرینی انکار ایتدکده
یاخود وارث مورثك موتندنصکره انکار ایتدکده واول ایکی عبدی دخی تدبیرك اثباتنی مراد
ایده لر پس نه کیفیتله موصیدر یاخود موصینك نائبیدر دینلور زیرا صدر الشریعه نك

بو کلامنه تسلیم ایتمز که تحقیقا تنازع ذکر اولنان شئ اوله بلکه مولی ایکی عبدنك برینی
مدبر ایلدیکنی انکار وایکی عبدك اثباتی مراد ایلمسی دکلدر الا اچان ایکی رجل مولانك صحتنده
ایکی عبدینك برینی اعتاق ایلدیکنه شهادت ایلدکلری وقتده در باخصوص هدایه
دیدیکه بونك کبی اچان ایکی رجل زیدك صحتنده تحقیقا زید ایکی عبدینك برینی اعتاق
ایلدی دیو شهادتلری وقتده در وبعده اما اچان ایکی رجل تحقیقا مرض موتنده ایکی
عبدینك برینی اعتاق ایلدی دیو شهادت ایلسه لر دی دیدی وذکر اولنان کبی صاحب هدایه
تحقیقا مدعی موصیدر وياخود نائبیدر دیمدی بلکه موصی مدعی ونائبی مدعی علیه قیلدی نتکیم
بزانی بیان ایلدك بو بزم ذکر ایلدیکمزی تأییدایدر غایت البیانده دیدیکی که وقتا که مرض موتده
عتق ویاخود تدبیر وصیت اولدی ایسه مقضی له معلوم اولدی زیرا تنفیذ وصیتده خصم
موصیدر حال بو که موصی معدوم وخلف موجود در اولکه وصی یاخود وارثدر ایمدی
شهادت قبول قلنور حال حیات بونك خلافیدر که زیرا شهادت عبد ایچوندر مولی ایچون
دکلدر زیرا مولی ادعا ایتمز وشول عبد که شهادت انکیچون واقع اولدی مجهولدر
وصدر الشریعه نك قولندن کافیده دینلان شئ دخی اعجبدر وزیلعی دخی کافی یه تابع اولدی
استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا مرض موتده عتق وصیتدر حتی ثلثدن اعتبار اولنور
وتدبیر دخی وصیتدر برابر در کرك صحتنده اولسون وکرك مرضده اولسون وخصم تنفیذ
وصیتده موصیدر زیرا تنفیذ وصیتك واجب اولمسی وصیتك حقی ایچوندر ونفعی دخی کندویه
عود ایدر وانکار مردود در زیرا سفیهلکدر واولکه معلومدر اول موصیدن خلفدر
اول وصیدر یاخود وارثدر ایمدی وصیتك یاخود وارثك هر برندن دعوی متحقق اولور دیدی
پس کافینك بو قولی صحیح دکلدر اما اولا صحیح اولمدیغنه باعث مولانك انکاری بوصورتده
اولمیوب بلکه مولانك صحتنده شهادت ایتدکلری وقتده اولدیغیچوندر نتکیم مرور ایتدی
ثانیا صحیح اولمدیغی اچان مورث ایکی عبدینك برینی اعتاق ایتدی دیسیدی اقرار اولور دعوی
اولماز پس شاهده محتاج اولماز ایمدی سن بو مقامده تأمل ایله زیرا بو محل مزالق اقدامدندر
والله الهادی الی سبیل الصواب (اوطلاق مبهم) یاخود ایکی رجلك شهادتلری طلاق مبهمده
اولور سه لغو اولمازلر برکیمسه ایکی مرأه سنه ایکیکزدن بریکز طالقدر دیمکله پس برنده شهادت
دعواسز قبول قیلنور فرجك حرام اولمسنی متضمن اولمغله حق الله تعالی اولدیغی ایچون ایمدی
دعوی طلاقده اجماعا شرط قلنمادی

(* باب الحلف بالعتق *)

بو باب عتقله یمین ایتمك بیانده در (قال ان دخلت هذه الدار فکل مملوك لی یومئذ حر) برکیمسه بن
بو داره داخل اولورسم داخل اولدیغم کون بنم مملوکمك کلیسی حردر دیسیدی (عتق من له وقت
الدخول مطلقا) مطلقا وقت دخولنده انك مملوکی اولنلرك کلیسی معتق اولور یعنی برابردر
کرك اول کیمسه نك مملوکی اولمیوب مملوکی اشترا ایتدکدنصکره اولسون یاخود یمین ایتدیکی
کونده ملکنده مملوکی اولوب داره داخل اولنجه ملکنده باقی اولسون زیرا معتبر اولان وقت
دخولده ملکك قیامیدر بو ایسه ایکی صورتده حاصل اولور (و بلا یومئذ من له یوم حلفه فقط)
واکر یمین ایدن کیمسه کلامنده یومئذ دیمدی ایسه انجق حلف ایلدیکی کونده مملوکی اولان
معتق اولور یعنی اکر حالف یمیننده یومئذ دیمیوب بلکه اکر بن داره داخل اولورسم بنم مملوکمك
کلیسی حردر دیسیدی بعد الیمین مالك اولدیغی معتق اولماز زیرا انك بنم هر مملوکم قولی حال
ایچوندر وجزا مملوکك حالده حر اولمسیدر الا بو قدر فرق وارکه شرطك جزا اوزره دخولیله

شرطك وجودنه دکین متأخر اولدی ایمدی شرطك وجودنه دکین ملکی اوزره باقی قالورسه
معتق اولور واول شرط دخولدر یمیندنصکره اشترا ایلدیکنه متناول اولماز ملکه یاخود
ملکك سببنه مضاف اولمادیغی ایچون (کذا کل مملوك لی اوما املکه حر بعد غد) کذلك
برکیمسه بنم مملوکك کلیسی یاخود بنم مالك اولدوغمك کلیسی یارنکی کوندنصکره حردر دیسیدی
وبو قائل ایچون ایکی صورتده مملوك واردر پس برآخرن دخی اشترا اول آخر یارنکی کوندنصکره
کلدی (او بعد موتی) یاخود بنم مملوکك کلیسی یاخود بنم مالك اولدوغمك کلیسی موتمدنصکره
حردر دیسیدی وانك ایچون مملوك اولوب آخرن دخی اشترا ایتسیدی (یتناول من ملکه
مذ حلف فقط) بو یمین عتقه وتدبیره متناول اولور انجق یمین ایلدیکی کون مالك اولدیغنه
تدبیر یمیندنصکره اشترا ایلدیکنه متناول اولماز بو یمین عتقه وتدبیره انجق یمین ایلدیکی کون
مالك اولدیغنه متناول اولور وبعد الیمین اشترا ایلدیکنه یمینك ایکیسیده متناول اولماز زیرا
انك بنم مملوکك کلیسی دیدیکی حال ایچوندر وکذلك هر مملوك که بن اکا مالك اولم دیدیکیده
حال ایچوندر بو اجلدن قرینه سز حالده استعمال اولنور واستقبالده سین قرینه سیله یاخود
سوف قرینه سیله استعمال اولنور پس مطلق حاله صرف اولنور ایمدی جزا مملوکك حریتی
یاخود تدبیری حالده اولور انك بعد الیمین اشترا ایلدیکنه متناول اولماز (لکن بموته عتقا
من ثلثه) لکن مولانك موتیله بعد الیمین وقبل الیمین مالك اولدیغی متوفانك ثلث مالندن
معتق اولور وامام ابو یوسف بعد الیمین مالك اولدیغی معتق اولماز دیدی زیرا لفظ حالده حقیقتدر
نتکیم مرور ایتدی وشیملکه یه متناول اولماز بو اجلدن وقت یمینده ملکنده اولان مدبر اولور
ملکنده اولمیان مدبر اولماز امام اعظمله امام محمدك علتی اولدرکه تحقیقا بو کلام بطریق
الوصیت عتقك ایجابیدر حتی ثلثدن اعتبار اولنه وصیت ایسه اولماز الا بعد الموت واقع اولور
واندن مقصود حال موت اولور کوریلمزمیکه تحقیقا برکیمسه ثلث مالنی وصیت ایتسیدی
حال بوکه اول کیمسه نك مالی اولمسیدی یاخود مالی اولوب اول مالك غیریسیده حادث
اولسیدی ایکیسنه ده متناول اولور اچان موتنه دکین ملکنده باقی قالسیدی (المملوك لایتناول
الحمل) لفظ مملوك حمله متناول اولماز زیرا انك متناولی مملوك مطلقدر وحمل من وجه اناسنه
تبعیتله مملوکدر بو اجلدن کفارت یمیندن اعتاقی صحیح اولماز زیرا حمل من وجه عضودر
واسم مملوك انفسه متناول اولور اعضایه متناول اولماز (فلا یعتق حمل جاریة من قال کل مملوك لی
ذکر فهو حر) پس بنم کلی مملوکم که ذکردر اول حردر دیان کیمسه نك جاریه سنك حملی
معتق اولماز ذکر قیدنه سبب زیرا انی ذکر ایلمیوب مطلق ذکر ایتسیدی جاریه معتق اولمغله تبعا
اول جاریه نك حملیده معتق اولوردی (ولا یتناول المکاتب) دخی لفظ مملوك مکاتبه ده متناول اولماز
زیرا مکاتب مطلق مملوك دکلدر زیرا مولاسی اکا یدا مالکدر

(* باب العتق علی جعل *)

بو باب جعل اوزره اولان عتقك بیانده در جعل جیمك ضمیله شول شیدر که انسانك
برشیدن برشئ اوزره فعلیله قیلدیغی شیدر وکذلك جیمك کسریله جعالده بویله در
(اعتق علی مال اوبه) برکیمسه عبدینی مال اوزره اعتاق ایتسیدی سن حرسین بیك درهم اوزره
یاخود سن حرسین بیك درهمله دیمکله (فقبل عتق) پس عبد دخی قبول ایتسیدی فی الحال
معتق اولور زیرا بو کلام معاوضهٔ مالدر کرکسه مالك غیری ایله اولسون زیرا عبد نفسنه
مالك اوله مز ومعاوضه نك مقتضاسی عوضی قبول ایتمکله حکمك ثابت اولمسیدر نته کیم
بیعده اولدیغی کبی پس اچان قبول ایتسیدی حر اولور (والمال دین علیه وشول مال که

مولى آني شرط ايلدى عبد اوزره دين صحيح اولور حر اوزرينه دين اولديغي ايچون (حتى يكفل به)
حتى اول دينه كفيل اولنور واكر دين صحيح ولمسيدى كفالت نيجه صحيح اولوردى (بخلاف بدل
الكتابة) بدل كتابت بونك خلافيدر كه اول بدله كفالت صحيح اولماز زيرا بدل كتابت منافي ايله
ثابت اولدى واول منافي رفعك قائم اولمسيدر عن قريب كلور ومال نقده ومتاعه وحيوانه متناول
اولور اكرچه كيم متعين اولمادى ايسه ده وقتا كه مالك غيرى ايله معاوضه سى جائز اولدى
ايسه نكاحه وطلاقه وعمدا دمك صلحنه مشابه اولدى كذلك طعامك مكيل وموزون ايله
معاوضه سى جائز اولور حيوان جنسى معلوم اولسيدى ووصفك جهالتي ضرر ويرمز زيرا شيء
يسيردر (والمعلق عتقه بالاداء) عتقك اداسيله معلق اولان عبد يعني مولاسى اكر بكا بيك
درهم ادا ايدرسك سن حرسك ديمكله (مأذون) كسبله مأذوندر يعني عبد مأذون معتق اولماز
الاداء مال ايله معتق اولور (لا مكاتب) مكاتب اولمش اولماز يعني عتقك اداسيله معلق اولان
كسبله مأذون اولور يوخسه مكاتب اولمش اولماز زيرا موليك قولي عتقك اداسيله تعليقده
صريحدر وانكيچون مأذون اولوركه زيرا مولى اول عبدى كسبه ترغيب ايدر اندن اداسك طلبيله
وموليك مرادى تجارتدر يوخسه عبدى محتنه صوقمق دكلدر پس عبد ايچون دلالت يوندن
اذن اولور (فجاز بيعه) يعني حيوان عتقي ادا ايله معلق اولان عبد مأذون اولوب مكاتب اولمدى ايسه
مولى ايچون انك بيعي جائز اولدى مكاتبك جائز اولمدى (ولا يكون احق بمكاسبه) ودخي اول
عبد كسب ايلديكي ماله احق اولماز حتى مولاسى كسب ايلديكي مالي عبدك رضاسي بوغيكن
اخذ ايلمك جائز اولدى مكاتبك كسب ايلديكني اخذ جائز اولمادى (ولا يسرى الى المولود قبل الاداء)
واول عتقه تعليقك حكمي قبل الاداء طوغان ولدينه سرايت ايتمز مكاتبده سرايت ايتديكي كبي
(وعتق باداء كله ولو بالتخلية) وعبد مالك كابستني ادا ايله معتق اولور كركسه مال بيني ايله مولاسى
بيني تخليه ايله اولسون يعني عبد حيوان مالي احضار ايلسيدى شول جهتله كه مولا اول مالي
قبض ممكن اوله ومولاسيله مال بيني تخليه ايتسيدى حاكم اول مولى به جبر ايدوب قابض منزلهسنه
تنزيل ايدر وعبدك عتقيله حكم ايدر مولى اول مالي كرك قبض ايتسون كرك ايتمسون (وببعضه لا)
ومالك بعضني ادا ايله عبد معتق اولماز معلق به منتفي اولديغي ايچون (ولو اجبر على القبول)
اكرچه مولى اول بعضك قبولي ايله جبر اولنورسه ده جزء ايچون كل ايله اعتبار جهتندن (فان كان
مما كسبه قبل التعليق رجع به المولى عليه) پس اكر عبدك ادا ايلديكي عتقنه تعليقدن مقدم
كسب ايلديكي مالدن ايسه مولى انكله اول عبد اوزره رجوع ايدر زيرا اول مال موليك ملكيدر
(واو بعده لا) واكر تعليقدن صكره كسب ايلديكي مالدن ايسه مولا رجوع ايدهمز زيرا
موليك طرفندن كسب ايلديكي مالدن ادا ايله مأذوندر (وعتق في حاليه) وعبد ايكي حالنده
معتق اولور يعني كسبندن اداسي حالنده معتق اولور كرك قبل التعليق كسبندن اولسون وكرك
بعد التعليق كسبندن اولسون شرط بولنديغي ايچون (فان علق بان) پس اكر مولى ان لفظيله
تعليق ايدرسه يعني اكر سن بيك درهمك ادا ايدرسك حرسك ديسيدى (يقيد اداؤه بالمجلس)
عبدك اداسي ياخود مالك اداسي مجلس ايله مقيد اولور پس اكر عبد اول مجلسده اداء ايدرسه
عبد معتق اولور واكر اول مجلسده ادا ايدهمزسه معتق اولماز زيرا بو تعليق تخييردر تمليكيم طلاقده
مرور ايتدى (وباذا لا) واكر لفظ اذا ايله تعليق ايدرسه مجلس ايله مقيد اولماز زيرا اذا وقت
ايچون استعمال اولنور حتى كي تمليكيم مرور ايتدى (قال انت حر بعد موتي بالف ان قبل بعده
واعتقه الوارث عتق به) بر كيمسه عبدينه سن حرسن بنم موتمدن صكره بيك درهمله ديسيدى
اكر عبد موتندن صكره قبول ايتدى ايسه ووارث دخي اني اعتاق ايدرسه اول بيك درهمله معتق اولور

(والا فلا) واكر عبد موليك موتندن صكره بيك درهمله عتقي قبول ايتمزسه ياخود عبد قبول ايدوب
اول وارث آني اعتاق ايتمزسه معتق اولماز يعني اول عبد بيك درهمله معتق اولماز واكر وارث مجانا اعتاق
ايتمكي جائز كوررسه عبدك بعد الموت قبولنه اعتبار اولنور زيرا عتقك ايجابي موتك مابعدينه مضاف
اولور وقبولك وجودى ايجابك وجودندن اول معتبر اولماز پس سن يارنكي كون طالقسين اكر ديلرسك
ديمك كبي اول وقت عبدك يارنكي كوندن اول مراد ايلمسى معتبر اولماز وارثك اعتاقي معتبر اولور
تحقيقا عبد بعد الموت قبول ايلسه مادامكه وارث اني اعتاق ايلمدكجه معتق اولماز زيرا ميت
اعتاق ايچون اهل دكلدر زيرا عتق موته تعليق اولنمش دكلدر وبونك مثللي ده معتق اولماز الا
وارثك اعتاقيله معتق اولور تمليكيم سن بنم موتمدن بر آي صكره حرسين ديسيدى بو دخي جائز اولماز
وارثك اعتاقيله معتق اولور مدبر بونك خلافي اوزره دركه زيرا بونك عتقي نفس موته تعلق ايتدى
پس بونده براحدك اعتاقي شرط قلنمادى (حرره على خدمته سنة فقبل عتق) مولى عبدينى برسنه
خدمت ايلمسى اوزره تحرير ايتديكده عبد دخي قبول ايتسيدى معتق اولور زيرا بر شيء اوزره
اعتاق قبولك وجودينى اقتضا ايدر مقبولك وجودينى اقتضا ايتمز سائر عقود كبي بونك صورتي
بن سني اعتاق ايلدم بكا برسنه شو وجه اوزره خدمت ايتمك اوزره ديمكدر واماچقان مولى عبدينه
اكر شو وجهله بكا برمدت خدمت ايدرسك سن حرسين ديسيدى حتى خدمتي تمام ايتمدكجه
معتق اولماز زيرا بو قول شرط ايله معلقدر اما قول اول معاوضهدر (ولزمته) وبو عبدك خدمتي
عبده لازم كلور چونكه عبد ايچون مبدل كه عتقدر تسليم اولنسيدى پس عبدك اوزرينه بدلي تسليم ايتمك
لازم كلور اولكه خدمتدر (فان مات هو او مولاه قبلها تجب قيمته عليه) پس اكر قبل الخدمه عبد
ياخود مولاسى وفات ايتسيدى عبدك قيمتي اوزرينه واجب اولور عبدك تركهسندن اخذ اولنور
امام اعظم وابو يوسف قتنده وامام محمد قتنده عبد اوزرينه خدمتك مدتنده قيمتي واجب اولور
(كبيع عبد منه بعين فهلكت تجب قيمته) مثالي بر كيمسه عبدينك نفسني اول عبده بر عينه
مثلا بر جاريه به بيع ايليوب پس اول جاريه هلاك اولسيدى اول عبدك اوزرينه كندو قيمتي
واجب اولديغي كبي يعني اول عبد كندو قيمتني مولاسنه ادا واجب اولور يعني بو خلافيت خلافيه
اخرى اوزره مبنيه اولور واول خلافيت شولشيدركه بر كيمسه عبدنه بن نفسكي سكا بو عينله بيع
ايلدم ديوب پس اول عين هلاك اولسيدى امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده اول عبدك اوزرينه
كندو قيمتي واجب اولور وامام محمد قتنده عينك قيمتي واجب اولور امام محمدك على تحقيقا بو بيع
مالي مالك غيرى ايله معاوضهدر زيرا عبدك نفسي كندو حقنده مالي دكلدر زيرا عبد كندو
نفسنه مالك دكلدر پس بوا كا بكزر كه بر كيمسه بر مرأهيي بر عبد اوزرينه تزويج ايتسيدى واول
عبده بر كيمسه مستحق چقسيدى پس اول مرأه زوجك اوزرينه اول عبدك قيمتيله رجوع ايدر
يوخسه مهر مثل اولان بضعك قيمتيله رجوع ايتمز وامام اعظم ايله امام ابو يوسفك على تحقيقا
بو بيع مالي ماله معاوضهدر زيرا عبد مولاسى حقنده مالدر پس كذلك منافعي دخي مالدر
اول منافع اوزره عقد ايرادي ايله ايتدى انك كبي اولدى كه بر كيمسه باسني بر جاريه ايله اشترى
ايدوب اول جاريه فوت اولوب ياخود بر كيمسه اول جاريهيه مستحق چقسيدى پس بايع مشترى
اوزرينه بايعك باسنك قيمتي ايله رجوع ايدر يوخسه هلاك اولان جاريهنك قيمتي ايله رجوع
ايلمز (قال رجل لمولى امة اعتقها بالف على ان تزوجنيها) بر رجل بر جاريهنك مولاسنه
بو جاريهكي بنم اوزريمه بيك اقچه ايله اعتاق ايله سن اول جاريهيي بكا تزويج ايتمك اوزره ديسيدى
(ان فعل) يعني جاريهنك مولاسى اول جاريهيي اعتاق ايتسيدى (فابت) پس اول جاريه اول
كيمسهيه نكاحدن ابا ايتسيدى (عتقت ولا شيء عليه) اول جاريه معتقه اولوب واول قائل

اوزره برشیء لازم کلمز زیرا بونك اجنبی اوزره شرط قلنمسی طلاقده جائزدر عتاقده جائز دکلدر
تحکیم مرور ایتدی (ولو ضم عنی) واکر اول کیمسه جاریه کی بندن بیك درهمله اعتاق ایله بکا اول
جاریه یی تزویج ایله اوزره دیسیدی (قسم الالف علی قیمتها ومهر مثلها فحصة القیمة علیه وحصة
المهر تسقط) اول بیك درهم جاریه نك قیمتی ایله مهر مثلی اوزره تقسیم اولنور پس قیمتك حصه سی اول
قائل اوزره لازم کلور ومهر مثلك حصه سی ساقط اولور زیرا اول قائل وقتا که عنی دیدی ایسه اقتضاء
شرایی متضمن اولدی تحکیم نکاح رقیق بابنك آخرنده مرور ایتدی پس چونکه امر بویله اولدی ایسه
ایمدی اول بیك درهم رقبه ایله شراء وبضعله نکاحا مقابل اولوب ایکیسنك اوزرینه منقسم اولدی
واول قائل ایچون تسلیم اولنان شیء که رقبه در انك حصه سی قائل اوزره واجب اولدی واندن
تسلیم اولنمیان شی که بضعدر انك حصه سی ساقط اولدی ونکاح شرط قلنمغله بیع باطل
اولدی زیرا بیع اول قائلدن عتقنك صحتنی مقتضیدر پس بیع عتقده درج اولنمش اولور ومقتضی که
عتقدر انك شرطلرینه رعایت اولنماز تحکیم اصولده تقریر اولندی بو اجلدن تسمیه اولنان بیك درهمدن
بیعك حصه سی اول قائل اوزره واجب اولدی واکر بیع فاسد اولسیدی اول قائل اوزره جاریه نك
قیمتی واجب اولوردی (فلو لم تأب بل تزوجت) پس اکر اول جاریه نکاحدن امتناع ایلیوب
بلکه قائله تزوج ایتسیدی (فمهرها مهر المثل منه) اول جاریه نك مهری مهر مثلدر اول بیك
درهمدن اولکه بیك درهمك ثلثیدر (فی صورتی الضم وترکه) عنی لفظنی ضم ایلمك وترك ایلمك
صورتنك ایکیسنده ده واکر برکیمسه جاریه سنك نفسنی کندویه تزویج ایتمك اوزره اعتاق
ایدوب ونفسنی کندویه تزویج ایتسیدی اول جاریه نك مهری امام اعظم وامام محمد قتنده
مهر مثلی اولور زیرا عتق مال دکلدر مهر ایچون صالح اولماز وابو یوسف قتنده جائز اولور
زیرا رسول علیه الصلاة والسلام صفیه یی اعتاق ایلدی وانی نکاح ایلدی وانك عتقنی مهری
قلدی بزدیرز که رسول علیه الصلاة والسلام مهرسز نکاحله ممتاز اولدی پس اکر اول جاریه
بعد العتق مولاسنه تزوجدن ابا ایدرسه قیمتی اول جاریه نك اوزرینه در ائمه نك جمیعسنك
قولنده وکذلك مرأه برعبدی کندویی تزوج ایتمك اوزره اعتاق ایتسیدی پس اول عبد اول
مرأه یی تزوج ایدرسه اول مرأه نك مهری واردر واکر اول عبد مرأه یی تزوجدن ابا ایدرسه
عبدك قیمتی کندی یه لازم کلور

(*) باب التدبیر (*)

بو باب تدبیرك بیاننده در تدبیر لغت یوننده دن امرك عاقبتنه نظردر پس کانه مولا عاقبتنه نظر
ایدوب عبدینی کندودن صکره حریته چقاردی وشرعا لفظ تدبیردن ولفظ مدبردن هربری
مطلقده استعمال اولنور وظاهر اولان بودرکه تحقیقا لفظك مطلق ایله مقید بیننده اشتراکی
معنویدر زیرا اشتراك لفظی وصفك تعددنه محتاج اولور عین لفظی کبی بوایسه خلاف ظاهردر
پس دلیلسز اکا صرف اولنماز حال بوکه بومقامده دلیل یوقدر ایمدی تعدد وضعه رجوع
دخی یوقدر پس بومقامده اول معنای مشترکی بیان ایدوب اندنصکره ذکر اولنان ایکی قسمه
تقسیم ایدوب وهر برینك احکامنی بیاندن لابددر تحکیم بومقامده واقع اولدی اول جهتدن بن
(هو تعلیق العتق بالموت) دیدم یعنی تدبیر مولانك عتق مملوکنی موته تعلیقیدر برابردر کرك
کندو موتی اولسون وکرك غیرك موتی اولسون تحکیم عن قریب مدبر مقید بحثنده بیان اولنور
اندنصکره ایکی قسمه تقسیم ایلدم وایکی قسمك احکامنی بیان ایلدم وتدبیرك مطلق ایله مقید
بیننده اشتراکنك معنوی اولمسنی امام شمس الائمه نك مبسوطده تدبیر مالکك موتندنصکره
مملوکده واقع اولان عتقندن عبارتدر قولی تأیید ایدر پس بوندنصکره معلوم اوله که تحقیقا

کرزك تدبیر عتق موت مولانك مطلق ایله تعلیقدر دیدیکی وشارحی زیلعینك شیخ موت
مولانك مطلق ایله دیمسی مدبر مقیددن احتراز ایتدی دیدیکی ووقایه نك برکیمسه عبدنی
کندودنصکره اعتاق ایلسه دیوب وشارحی صدر الشریعه نك مطلقا دیمکله باعث مقیددن
احترازدر دیدیکی لایق اولان کبی دکلدر نعم ذکر اولنان کبی مبسوط اوزره سؤال وارد اولورکه
تحقیقا انك مالکك موتندنصکره قولی کما ینبغی دکلدر مطلقك موت غیر ایله مقیددن خروجی ایچون
اللهم مکر دیمك ممکن اولورکه مبسوطك کلامی اعم واغلب اوزره مبنیدر وبزم ذکر ایلدیکمز
نادر الوقوعدر (وهو اما مطلق کاذامت فانت حر اوانت حر یوم اموت اوانت حر عن دبر منی
اوانت مدبر اودبرتك اوانت حر ان مت الی مائة سنه وغلب موته قبلها) تدبیر یا مطلقدر مثالی
نچان بن فوت اولدیغمده سن حرسین یاخود سن حرسین بنم موتم کوننده یاخود سن حرسین بنم
فوت اولدیغمده یاخود سن حرسین بنم اردیمه قالدیغکده یاخود سن مدبرسین یاخود بن سنی
مدبر ایتدم یاخود سن حرسین اکر بو وقتدن یوز سنه یه دکین فوت اولورسم دیمك کبی حال بوکه
اول رجلك موتی یوز سنه دن مقدم اولمق سکسان یاشنده اولمغله غالب اوله زیرا بو کلام صورتده
مقید ومعناده مطلقدر زیرا بومدتدن اول فوت اولمسی غالبدر بوندنصکره تدبیر مطلقك حکمنی
(فلا یرهن ولا یخرج عن الملك الا بالاعتاق اوالکتابة) قولیله بیان ایلدی یعنی مدبر رهن قونلماز وبیعله
یاخود هبه ایله وبونلرك مثلی ایله ملکدن اخراج اولنماز الا اعتاقله اخراج اولنور وامام
شافعی قتنده ملك آخره انتقالی جائز اولور (ویستخدم ویستأجر) واستخدام واستیجار اولنور
(والامة توطؤ وتنکح) ومدبره اولان جاریه وطئ اولنور ونکاح اولنور (والمولی احق بکسبه وارثه
ومهر المدبرة) ومولی مدبرك کسبنه وارثنه ومدبره نك مهرینه احقدر فی الجمله ملکك باقی اولدیغی
ایچون (وبموته یعتق) ومولانك موتیله معتق اولور (من الثلث وسعی فی ثلثیه ان لم یترك غیره)
ومولانك موتیله مدبر ثلثدن معتق اولور وثلثانده سعی ایدر اکر مولی مالدن مدبرك غیری برشیء ترك
ایلمدی ایسه (وله وارث ولم یجزه) حال بوکه مولانك وارثی اولوب تدبیری جائز کورمدی ایسه
بوصورتده ثلثی معتق اولوب ثلثانده سعایت ایدر حتی مولانك وارثی اولمسه یاخود وارثی اولوب
تدبیری جائز کوررسه مدبرك کلی معتق اولور زیرا تدبیر وصیت حکمنده در پس وصیت بیت المال
اوزره تقدیم اولنور ووارثك اجازتیله جائز اولور (وفی کله مدیونا) ومدبر قیمتنك کلنده سعایت ایدر
اکر مولا مدیونا فوت اولورسه وعتق بوزمق ممکن اولماز پس مدبر اوزره قیمتنك ردی واجب اولور
(وولد المدبرة مدبر) ومدبره نك ولدی مدبردر صحابه نك اجماعی ایچون ودخی اناسنه تابع اولدیغیچون
(واما مقید) اما مطلق قولی اوزره عطفدر تدبیر یا مقیددر (کان مت فی سفری هذا او مرضی هذا او مات
فلان او مت الی سنة او نحوها مما یقع غالبا) مثالی بن بو سفرمده فوت اولورسم یاخود بو مرضدن فوت
اولورسم یاخود اکر فلان کیمسه فوت اولورسه یاخود اکر فلان برسنه یه دکین فوت اولورسه یا بن
برسنه یه دکین فوت اولورسم یاخود بونك امثالی اکثریا واقع اولان کلام اون سنه یه دکین اولورسم دیمك
کبی بو عباره وقایه ده واقع اولان عباره دن احسندر (فیباع ویرهن ویوهب) پس تدبیر مقید ایله
مدبر بیع اولنور وهبه اولنور ورهن قونلور زیرا ذکر اولنان صفت اوزره موت لامحالت اولیجی
دکلدر پس حالده سبب اولمقلغله منعقد اولماز ونچان ثبوتله عدم بیننده متردد اولدیغیچون معنای
سببیت منتفی اولسیدی تعلیق اولدیغی حالده باقی قالور پس شرطك وجودندن اول بیعی وبیع
مثلی اولانلری منع ایلمز (ویعتق من الثلث ان وجد الشرط) واکر شرط بولنورسه ثلثدن
معتق اولور زیرا صفت وقتا که اجزاء حیاتدن جزء آخرده معینه اولدی ایسه مدبر مطلقك
حکمین اخذ ایدر موته اضافتك وجودی وترددك زائل اولمسی ایچون (صحیح قال انت حر قبل

موتی بشهر فات بعد شهر عتق من کل ماله) بر رجل صحیح عبدی ایچون بنم موتمدن بر آی اول سن
حرسین دیوب پس اول رجل بر آیدنصکره فوت اولسیدی عبد اول رجلك کلی مالندن معتق
اولور یعنی برکیمسه صحتی حالنده عبدی ایچون بو کلامی دیسیدی بعده بر آیدنصکره فوت اولسیدی
فقهانك بعضیسی ثلث مالدن معتق اولور دیدی و بعضیلری جمیع مالدن معتق اولور دیدی
قول صحیح بودر زیرا امام اعظم قولی اوزره عتق قبل الموت واقع اولان شهرك اولنه مستند
اولور و بو عتق اول وقتده صحیح اولور خانیه ده بویله ذکر اولندی (ولو مات قبله لم یعتق) واکر
بر آیدن مقدم فوت اولورسه معتق اولمازز یرا مدبر مقیددر حال بوکه قید بولنمدی اول سیدن معتق اولماز
(ولو قال انت حر بعد موتی بشهر فات بعد شهر لم یعتق بالموت) واکر رجل عبدی ایچون
سن بنم موتمدن بر آی صکره حرسین دیوب پس اول رجل بر آیدنصکره فوت اولسیدی موتیله معتق
اولماز مولانك اعتاقه اهلیتی معدوم اولمغله معلق بهك وجودی قتنده یعنی معلق به که فوتندن
بر آی در موجود ایکن عبدانك موتیله معتق اولماز (بل یعتقه الوصی او الوارث او القاضی) بلکه
اول عبدی وصی یاخود وارث یاخود قاضی اعتاق ایدر ولایت اول رجلك فوتندنصکره بونلره انتقال
ایتدیکیچون تحفه ده بویله ذکر اولندی (قیمة المدبر المطلق نصف قیمته لو کان قنا) مدبر مطلقك قیمتی
اکر قن ایسه قیمتنك نصفیدر (والمقید یقوم قنا) ومدبر مقید قن اولدیغی حالده تقویم اولنور فقهاء مدبرك
قیمتنده اختلاف ایلدیلر بعض قیمتنك نصفیدر اکر قن ایسه دیدی و بعض قیمتنك ثلثانیدر اکر قن
ایسه دیدیلر و بعض دیدیکه مدت عمرنده تخمین وظن ایله نه مقداره استخدام اولورسه قیمتی اولدر دیدیلر
وفقیه ابو اللیث قیمتك نصفیدر اکر قن ایسه دیدی و شیخ الاسلام خواهرزاده دخی بویله ذکر
ایتدی زیرا قوم ایچون ایکی منفعت واردر بری منفعت بیع ودینله ومهرلر ایله تملیکدن و بونلری
غیری دن بیعه مشابه اولنلردر و ایکنجی منفعت اجاره واستخدامدر ایمدی تدبیر منفعت اولینك
فوت اولوب منفعت ثانیه نك باقی اولمسیله اکر قن ایسه قیمتی قیمتنك نصفیدر واکر تدبیر مقید
اولورسه قن اولدیغی حالده تقویم اولنور خانیه ده بویله در

(*) باب الاستیلاد (*)

بو باب استیلادك احکامی بیانندهدر استیلاد لغت یونندن ولد طلب ایتمکدر و شرعا مولی جاریه سندن
وطئله ولد طلب ایتمکدر (امة) مبتدادر خبری اشاغیده کلجك لم تملك کلمه سیدر بر جاریه که (ولدت من
مولاها باقراره) مولاسندن مولاسنك کندودن اولدیغی اقراری ایله ولد کتورسیدی (ولو حاملا)
اکرچه مولانك اقراری جاریه نك حامل اولدیغی حالده اولورسه ده (او من زوجها) یاخود او جاریه یی
مولاسی بر رجله تزویج ایدوب اول رجلدن ولد کتوروب اول جاریه یی زوجی مولاسندن اشترا ایتدی
ایسه (لم تملك) اول جاریه ملك تمامله مملوکه اولمازاکرچه کیم اول جاریه ده فی الجمله ملك باقی قالدی
ایسه ده (وحکمها کالمدبرة) واول جاریه نك حکمی مدبره نك حکمی کبیدر وتحقیقا بیانی مرور
ایتدی (لکنها) لکن بینهماده بوقدر فرق واردرکه تحقیقا ولد کتورن جاریه (تعتق بموت
من الکل) ولیسنك موتیله ولینك کلی مالندن معتق اولور ومدبره ثلثدن معتق اولور (ولم تسع
لدینه) مولانك دینی ایچون سعایت ایتمز ومدبر سعایت ایدر (فان ولدت آخر ثبت نسبه
بلا دعوة) پس اکر ولد کتورن جاریه بر ولد آخر دخی کتورسیدی اول ولد آخرك نسبی مولانك
بندندر دیمکسزین ثابت اولور زیرا ولد اولك دعوتیله اول جاریه دن مقصود اولان ولد متعین
اولدی پس اول جاریه منکوحه کبی فراش اولدی بو اجلدن اکا بعد العتق اوچ حیضله عدت
لازم کلدی (وینتفی بنفیه) ولکن مولاسنك نفیی ایله ولد منتفی اولور زیرا جاریه نك فراشی
ضعیفدر حتی مولی اول فراشك نقلنه تزویجله مالك اولور منکوحه بونك خلافیدر شول جهتله که

زوجك نفی ایتمسیله ولد منتفی اولماز الا لعانله اولور فراشك مؤکد اولمسی ایچون حتی تزویجله
فراشك ابطالنه مالك اولماز ومصنفك ذکر ایلدیکی شیء قضانك حکمیدر واما دیانت یوندن
پس اکر مولی جاریه سنی وطیء ایدوب وحفظ ایدوب دارندن آیرلمدی ایسه مولایه اعتراف
ودعوت لازم کلور زیرا ظاهر حال بودرکه تحقیقا ولد اندندر واکر اندن آیریلوب یاخود
حفظ ایتمدی ایسه انکیچون ولدی نفی جائز اولور زیرا ظاهر ظاهر آخره مقابل اولور
واکر مولی ام ولدنی آخره تزویج ایتسیدی پس اول ولد زوجندن بر ولد کتورسیدی
اول ولد اناسنك حکمنده در زیرا حق حریت ولده سرایت ایدر تدبیر کبی واول ولدك نسبی
زوجدن ثابت اولورز یرا فراش زوجکدر واکر مولی اول ولد بندندر دیو ادعا ایتسیدی
اول ولدك نسبی مولادن ثابت اولماز وولد معتق اولور پس ولدك اناسی مولانك اقراری
ایچون ام ولدی اولور وقچان مولی وفات ایتسیدی اول ام ولد جمیع مالدن معتق اولور هدایه ده
بویله دیدی (وام ولد الذمی اذا اسلمت عرض علیه الاسلام فان اسلم فهی له والا تسعی فی قیمتها
وعتقت بعدها) وذمینك ام ولدی قچان اسلامه کلسیدی اول ذمی اوزره اسلام عرض اولنور
پس اکر اول ذمی اسلامی قبول ایدرسه اول ام ولد انك بنه ام ولدی اولور واکر اسلامی قبول
ایتمزسه اول ام ولد قیمتنده سعایت ایدر وسعایتدنصکره معتق اولور (ادعی ولد امة مشترکة
ثبت نسبه منه) بر جاریه ٔ مشترکه نك ولدنی ایکی شریکك بری ادعا ایتسیدی نسبی اول مدعیدن
ثابت اولورز یرا تحقیقا نسب قچان ولدك نصفندن ثابت اولسیدی اول ولد مدعینك ملکنه
مصادف اولدیغی ایچون نصف باقیده دخی ثابت اولور وولدك تجزی قبول ایلمدیکی ضروریله
زیرا ولدك سببی که علوقدر تجزی قبول ایتمز زیرا ولد واحد ایکی مادن حاصل اولماز (وهی
ام ولده) واول جاریه مدعینك ام ولدی اولور زیرا استیلاد امامین قتنده تجزی قبول ایتمز
وامام اعظم انك نصیبی ام ولدی اولور اندنصکره شریکنك نصیبنه مالك اولور دیدی زیرا
اول نصیب شریك تملکه قابلدر زیرا اول جاریه ایچون حریت سببلرندن تدبیر کبی وتدبیرك
غیری کبی برشیء حاصل اولمادی (وضمن نصف قیمتها) واول مدعی جاریه نك نصف قیمتنه
ضامن اولورز یرا اول مدعی شریکنك نصیبنی استیلادی تکمیل ایلمك وقتنده تملك ایتدی
واول جاریه نك قیمتنی یوم علوقده اعتبار اولنور زیرا ولدك امومیتی اول وقتده ثابت اولور
کرکسه مدعی غنی اولسون وکرك فقیر اولسون زیرا بو ضمان ضمان تملکدر ضمان عتق بونك
خلافیدر تتکیم موضعنده تقریر اولندی (ونصف عقرها) واول جاریه نك عقرینك نصفنه ضامن
اولور یعنی عقر که شبهه ایله وطیء اولنان عورتك مهریدر انك نصفنه ضامن اولور زیرا
جاریه ٔ مشترکه یی وطیء ایلدی زیرا انك ملکی استیلاده حکم ایچون بعد الوطیء ثابت اولور
پس شریکنك نصیبنده ملك وطئی عقبلر بابا بونك خلافیدرکه قچان اوغلنك جاریه سنه ولد
کتوردسیدی اول وقت باباناك اوزرینه عقر واجب اولماز (لا قیمة ولدها) جاریه نك ولدینك
قیمتنه ضامن اولماز زیرا اول ولد حر الاصل حاصل اولدی زیرا نسب وقت علوقه مستند
اولدیغی حالده ثابت اولور وضمان اول وقتده واجب اولور پس ولد ملکی اوزره حادث اولور
وشریکنك ملکی اوزره اندن برشیء اولشمز (وان ادعیا معا) واکر ایکی شریکدن هر بری معا
اول ولدی ادعا ایدرلرسه (فمنهما) ولد ایکیسندن ثابت النسبدر و بونك معناسی قچان جاریه ایکیسنك
ملکنده ایکن بوکلی اولسیدی وکذلك قچان ایکی شریك بوکلی بر جاریه یی اشترا ایتسهلردی
ایکیسندن نسبك ثابت اولمسی حقنده اختلاف اولماز بلکه عقر واجب اولمسی حقنده اولور
وولادت وام ولدك قیمتنك ضماننده اختلاف اولنور حتی هر برینك اوزرینه شریکی ایچون عقر

واجب اولماز ملکنده وطئ معدوم اولدیغی ایچون ایمدی هر برینك اوزرینه ولدك نصف
قیمتی واجب اولور اکر مدعی واحد اولورسه وهر بری ایچون ولدده ولا ثابت اولور زیرا
تحریر در موضعنده بلنان شئ اوزره وولدك ولاسی هر بردن اولمغه باعث سبب استحقاقده
برابر اولدقلری ایچوندر ایمدی ولاده برابر اولور (وهی ام ولد لهما) واول جاریه ایکی شریکك
ام ولدی اولور ایکیسندن هر برینك ولدده اولان نصیبنده دعوتك صحیح اولدیغی ایچون پس
ایکیسندن هر برینك اول جاریه ده اولان نصیبی انك ایچون ام ولد اولور ولدینه تابع اولمغله
(وعلی کل نصف عقرها) وایکی شریکدن هر برینك اوزرینه جاریه نك نصف عقری لازم
کلور و برینك آخر اوزره اولان مالیله قصاص یونندن (ویرث من کل ارث ابن) واول ولد
ایکی شریکك هر برینه ابن کامل کبی وارث اولور زیرا بابانك اقراری ابنك میراثك کانه در
واول اقرار ابنك حقنده حجتدر (وورثا منه ارث اب) واول ایکی شریك اول ابنه اب واحد
ارثی ایله وارث اولورلر سببده برابر اولدقلری ایچون نتکیم ایکیسیده اوغلق اوزره بینه اقامت
ایلسه‌لر سببده برابر اولدقلری کبی (ادعی ولد امة مکاتبه) چان بر کیمسه مکاتبنك جاریه سنی
وطئ ایدوب اول جاریه ولد کتوردکده بو ولد بندندر دیو ادعا ایتسیدی (وصدقه) ومکاتب
دخی مولاسنی تصدیق ایتسیدی (لزمه عقرها) اول جاریه نك عقری مکاتبك مولاسی اوزره
لازم کلور زیرا اول مولی اول جاریه یی نکاحسز وملك یمینسز وطئ ایلدی حال بوکه
شبهه ایچون اندن حد ساقط اولدی (ونسب ولدها) واول جاریه نك ولدینك نسبی
اول مولادن ثابت اولور مولی ایله مکاتب بر برلرینی تصدیق ایلدکلری ایچون پس نته کیم
بر اجنبینك جاریه سی ولدینك نسبنی ادعا ایتدکده اول اجنبی انی تصدیق ایلدیکی کبی
اولور (وقیمته) وولدك قیمتی دخی لازم کلور زیرا مولی مغرور معناسنده در مولانك دلیله
اعتماد ایلدیکی حیثیله دلیل که مولانك کسبنك کسبیدر پس مولی اول ولدك رقیق
اولماسنه راضی اولمادی ایمدی اول ولد قیمتیله حر اولدی مولادن ثابت النسب اولدیغی
حالده نته کیم مغرور دلیله اعتماد ایلدیکی کبی واول دلیل ظاهرا ملکدر اکر
حقیقتده ملك دکل ایسه‌ده (لاالامیة) امیت لازم کلمز یعنی جاریه اول مولانك ام ولدی
اولمق لازم کلمز زیرا حقیقة مولا ایچون جاریه‌ده ملك یوقدر وصفدن انك ایچون اولان
شئ استیلادك صحتی ایچون کافیدر پس ملکی تقدیم ونقله حاجت یوقدر اوغلنك جاریه سی بونك
خلافیدر زیرا بابا ایچون اوغلنك جاریه سنده حقیقة ملك یوقدر وانك ایچون حق یوقدر انجق
بابا ایچون حق تملك واردر بو ایسه صحت استیلاد ایچون کافی دکلدر ایمدی بز اول جاریه یی بابانك
ملکنه نقله محتاج اولدق استیلاد صحیح اولمق ایچون (وان لم یصدقه) واکر مکاتب مولاسنی
تصدیق ایلمدی ایسه (فلا یثبت نسبه) ولدك نسبی مولادن ثابت اولماز وامام ابو یوسف ثابت
اولور دیدی زیرا جاریه مولانك کسبیدر پس اوغلنك جاریه سی کبی اولور بلکه اولیدر
زیرا مولا ایچون مکاتبده ملك رقبه واردر ابن بونك خلافیدر وجه فرق بودر که تحقیقا بابا ایچون
اوغلنك مالنی تملك ایتمك جائزدر چان اکا محتاج اولورسه بو اجلدن بابا اوزره جاریه نك عقری
وولدك قیمتی لازم کلمز وجاریه انك ام ولدی اولور ومولا ایچون مکاتبك مالنی تملك ایتمك یوقدر
زیرا عقد کتابتله نفسنی حجر ایدوب اجنبی یه الحاق ایلدی بو اجلدن مولا اوزره جاریه نك عقری
وولدینك قیمتی واجب اولور وجاریه ام ولدی اولماز پس مکاتبك مولاسنی تصدیق ایلمسی شرط
قلندی اما چان مولا مکاتبه سنی وطئ ایدوب مکاتبه ولد کتورسیدی ذکر اولنانك خلافیدر که
ولدك نسبی مولادن ثابت اولور مکاتبه نك مولاسنی تصدیق ایلمسی شرط قلنمادی زیرا مکاتبه نك

رقبه‌سی مولانك مملوکه سیدر (الا اذا ملکه یوما) مکرکه مولا بر کون ولده مالك اوله یعنی
مکاتب کتابتدن عاجز اولمغله رقیته رد اولنوب ولده مالك اولورسه بو تقدیرجه ولدك نسبی مولادن
ثابت اولور وذکر اولنان کبی چان مولا مکاتبه دخی مالك اولورسه ولدك اناسی مولانك ام ولدی
اولور زیرا استیلاد اقرار باقیدر بو اقرار ایسه ام ولدی اولمغی موجبدر وحق مکاتب زائل اولدی
اوبله حق که مانعدر (وطئ جاریة امرأته او والده او جده فولدت فادعاه لایثبت النسب
ویدرا عنه الحد للشبهة فان قال احلها الی المولی لایثبت النسب الا ان یصدقه فیه وفی ان الولد منه
واوفی احدهما فقط لا وان کذبه المولی ثم ملکها یوما یثبت النسب) یعنی بر کیمسه زوجه سنك
یاخود باباسنك یاخود دده سنك جاریه سنی وطئ ایتسیدی اول جاریه ولد کتوردکده اول کیمسه بو ولد
بندندر دیسیدی نسب ثابت اولماز وشبهه ایله وطئ ایلدیکی ایچون اندن حد ساقط اولور پس اکر اول
مولا جاریه یی بنم ایچون حلال ایلدی دیسیدی نسب ثابت اولماز مکر مولانی تصدیق ایلیه
بکا حلال ایلدیکی قولنده و ولد اندن اولدیغنه تصدیق ایدرسه نسب اول کیمسه‌دن
ثابت اولور واکر ایکی قولك یالکز برنده تصدیق ایدرسه یعنی مولا یالکز بکا حلال ایتدی
دیدیکی قولنده یاخود یالکز ولد اندن اولدیغی قولنده تصدیق ایدرسه نسب ثابت اولماز
واکر مولا اول کیمسه‌یی تکذیب ایدوب بعد زمان اول کیمسه اول جاریه یه مالك اولورسه
اقرار باقی اولمغله نسب ثابت اولور

) کتاب الکتابة (

بو کتاب کتابتك احکامی بیانندەدر مصنف بو کتابی بو مقامده ایراد باعث اولدر که زیرا کتابت عتقك
توابعندندر تدبیر واستیلاد کبی (وهی) کتابت لغت یوندن ضم وجمع معناسنه‌در وکتب خطده
حروفی جمع ایتمکدر وشرعا (جمع حریة الرقبة مالا مع حریة الید حالا) مال جهتندن رقبه‌نك
حریتنی حال جهتندن یدك حریتیله جمع ایتمکدر زیرا مکاتب بو جهتله مالکدر رقبه جهتیله
مملوکدر عن قریب بیانی کلور و بو کتابتك رکنی ایجاب وقبولدر مثالی عبدینه مولاسی اکر سن
بکا بیك درهم ادا ایدرسك حرسین دیمسی کبی یاخود بن سنی بیك درهمه کتابته کسدم دیمسی کبی
پس عبد دخی قبول ایلدم دیه زیرا کتابت معاوضه‌در ایمدی ایجاب وقبولدن لابددر وکتابتك شرطی
بدل کتابت کرك مال اولسون یاخود عمل اولسون معلوم اولمقدر واما بدل کتابتك منجم اولمسی یاخود
مؤجل اولمسی شرط دکلدر که حتی کتابت مال حال ومنجم اوزره جائز اوله وامام شافعی قتنده
کتابت جائز اولماز الا ایکی شهر جائز اولور وکتابتك عبد جانبنده حکمی حجرك منتفی اولمسیدر
وحریتك ثابت اولمسی یدحقنده‌در رقبه‌ده دکلدر حتی منافعنه ومکاسبنه احق اوله زیرا کتابتدن غرض
مولانك بدل کتابته واصل اولمسیدر وعبدك بدلی اداسیله حریته وصول اولمسیدر بو سببدن حریته
وصول متحقق اولماز الا بدلك اداسیله اولور وکتابتك مولا جانبنده حکمی عبدك رقبه‌سی مولانك
ملکی اوزره باقی قالمسیدر ودیلدیکی وقتده بدل کتابتله حق مطالبه‌نك ثابت اولمسیدر واول عبد
کتابتدن عاجز اولدقده مولانی ملکنه استرداد ایتمسیدر (اذا کاتب قنه ولو صغیرا یعقل) بر کیمسه
چان عبدینی مکاتب ایتسیدی کرك اول عبد صغیر اولسون اوبله صغیرکه بیع وشرایه عقلی
ایرشور اوله زیرا عقلی ایرشن صغیر اهل قبول واهل تصرفدن اولور وکندو حقنده نافع اولور
(بمال حال او مؤجل) مال حال ایله یاخود بر سنه یاخود ایکی سنه مؤجل مال ایله مکاتب ایتسیدی
(او منجم) یاخود مال منجم ایله مکاتب ایتسیدی یعنی معین زمانلر ایله موقت مال ایله مکاتب
ایتسیدی لفظ منجم طلوع نجم ایله توقیتدن اخذ اولندی اندنصکره مطلق توقیتده شایع
اولدی (وقال جعلت علیك الفا تؤدیه نجوما اولها کذا وآخرها کذا فان ادیته فانت حر

وان عجزت فقن وقبل صح) واول کیمسه قن اولان عبدنه دیسه که بن سنك اوزریکه نجوما یعنی
توقیتله بیك درهم تحمیل ایلدم یعنی الزام ایلدم اول نجومك اولی فلان زمان وآخر فلان
زماندر پس اکر اول بیك درهمی ادا ایدرسك سن حرسین واکر ادادن عاجز اولورسك
قنسین دیدکده اول قن دخی قبول ایتسیدی وقبل لفظی کاتبه اوزره عطفدر قنك قبولی
شرط قلندی زیرا مولا الزام ایتدی قنك دخی قبولندن لابددر ذکر اولنان ایجاب وقبول
ایله عقد کتابت صحیح اولور برابردر کرك لفظ کتابتله تعبیر ایتسون وکرك کتابتك معناسنی افاده
ایدر ادا ایله تعبیر ایتسون عقد کتابتك رکنی اولان ایجاب وقبول بولندیغی ایچون (وعتق القن
اذا ادی کله وان لم یقل اذا ادیته فانت حر) واول قن چقان اول بیك درهمك کلیسنی ادا ایدرسه
معتق اولور اکرچه کیم مولا چقان بیك درهمی ادا ایلدیکك وقتده حرسین دیمدی ایسه ده
زیرا کتابتك موجبی ادا قتنده عتقدر زیرا کتابت حریت یدی حریت رقبه یه اداقتنده جمعدن
منبیٔ اولور وشافعینك بونده خلافی واردر (فخرج من یده) پس اول مکاتب مولانك یدندن
چقار فخرج لفظی صح اوزره عطفدر وانك فرعیدر یعنی چقان کتابت صحیح اولورسه مکاتب
مولانك یدندن چقوب خلاص اولور زیرا کتابتك مقتضاسی مکاتب حقنده یدك مالکیتیدر
بواجلدن مکاتبی خروجدر وسفردن منع ایتمك اولماز (لاملکه) یوخسه مولانك ملکندن
خارج اولماز زیرا عقد کتابت عقد معاوضه‌در ایکی عاقدك بیننده مساوات اقتضا ایدر وبدل
کتابتك اصلی مولا ایچون مکاتبك ذمتنده واجب اولور نفس عقد ایله لکن اول وجوب
ضعیفدر مولانك ملکی انده تمام اولماز الا قبض ایله اولور زیرا مکاتبك ذمتنده منافی ایله بله ثابت
اولور زیرا مولا عبدی اوزره دین واجب قلمز بواجلدن بدل کتابت صحیح اولماز ایمدی عبد
ایچون بدلك مقابله سنده مالکیت ضعیفه ثابت اولور ذمتنده منافی ایله بله ثابت اولدیغی کبی پس
چقان مولا ایچون قبضله ملك تمام اولسیدی عبد ایچون دخی مالکیت تمام اولور مولانك ملکی تمام
اولدیغی کبی ومالکیتك تمامی اولماز الا حریتله اولور ایمدی مکاتب مالکیت ضروریتله معتق اولور
پس بوجهتله مساوات متحقق اولور ابتداء ضعیف وانتهاء قوی اولور (وعتق مجانا ان اعتق مولاه)
واکر مکاتبی مولاسی اعتاق ایتسیدی مجانا معتق اولور یعنی مولانك حقی ساقط اولمغله بلا بدل معتق
اولور (وغرم العقران وطیٔ مکاتبته) واکر مولا مکاتبه سنی وطی ایتسیدی مکاتبه نك مهر مثلی مقدارینه
غریم اولور (اوارش الجنایة ان جنی علیها) یاخود اکر مولا مکاتبه نك اوزرینه جنایت ایدرسه (اوعلی
ولدها) یاخود مکاتبه نك ولدی اوزره جنایت ایدرسه (اوعلی مالها) یاخود مکاتبه نك مالی اوزرینه
جنایت ایدرسه ویاخود مالنك قیمتنی اتلاف ایدرسه مولا غریم اولور زیرا مکاتبه عقد کتابتله مولانك
یدندن خارج اولوب اجنبی کبی اولدی ایمدی نفسنه وولدنه ومالنه احق اولدی (اذا کاتب
علی قیمته) چقان مولا عبدینی اول عبدك قیمتی اوزره مکاتب ایتسیدی یعنی اکر بکا قیمتکی ادا ایدرسك
سن حرسین دیمکله یاخود بن سنی قیمتك اوزره مکاتب ایتدم دیمکله (اوعلی عین لغیره) یاخود غیری
ایچون برعین اوزره مکاتب ایتسیدی بن سنی شو عبد اوزره مکاتب ایتدم دیمکله حال بوکه اول
عبد غیرك عبدیدر بو ظاهر روایتدر وامام اعظمدن روایت اولندیکه تحقیقا عین اوزره کتابت
صحیحه اولور حتی چقان مکاتب اول عینه مالك اولوب تسلیم ایدرسه معتق اولور واکر عاجز
اولورسه رقه رد اولنور دیدی (یتعین بالتعیین) اوله عین که تعین ایله متعین اولور بو کلام
غیرك دراهم ودنانیرندن احترازدر زیرا انلر اوزره کتابت تعینلری اولمدیغی ایچون جائزه‌در
(اوعلی مائة لیرد مولاه وصیفا) یاخود یوز درهم ویا یوز دینار اوزره مکاتب ایدوب مولاسی
اول مکاتبه برخادم رد ایلمك شرط ایتسیدی برابردر اول خادم کرك عبد اولسون وکرك

جاریه اولسون حتی اکر برعبد معینه یاخود برجاریهٔ معینه یه شرط ایتسیدی عقد کتابت
صحیح اولور (اوالمسلم علی خنزیر اوخمر فسد) یاخود مسلم اولان مولی عبدنی خنزیر اوزره
یاخود خمر اوزره مکاتب ایتسیدی ذکر اولنان صورتلرده عقد کتابت فاسد اولور مصنفك
فسد قولی اذا کاتب قولنك جوابیدر اما صورت اولی ده عقد کتابتك فاسد اولمسی عبدك قیمتی قدرا
وجنسا ووصفا مجهول اولدیغی ایچوندر پس عقد کتابت جهالتله فاحش اولدی واما صورت
ثانیه ده فاسد اولمسی غیرك ملکنی تسلیمدن عاجز اولدیغی ایچوندر واما صورت ثالثه ده فاسد
اولمسی بو عقد بیع وکتابت اوزره مشتمل عقد اولدیغی ایچوندر که زیرا مولانك رد ایده جکی
خادمك مقابله سنده اولان یوز درهمك اداسی بیعدر و یوز درهمدن رقبه مقابله سنده اولان کتابتدر
زیرا مولانك رد ایلدیکی خادم مقابله سنده یوز درهمدن ادا اولنان بیعدر زیرا شول شیکه
یوز درهمدن مولانك رد ایلدیکی خادمك مقابله سنده اولدی اول بیعدر وشول شیکه یوز درهمدن
مکاتبك رقبه سی مقابله سنده اولدی اول کتابتدر پس صفقه صفقه ایچنده اولور پس اندن
نهی اولندیغی ایچون جائز اولماز کذلك زیلعی دیدیکه بونك اوزرینه سؤال وارد اولورکه
تحقیقا مولانك بو کلامی عقدك عدم صحتنی اقتضا ایدر چقان مولی عبد اوزره برعبد معین یاخود
برجاریهٔ معینه رد ایلمك شرط ایتسیدی حال بوکه قوم خلافیله تصریح ایلدیلر صواب
اولان کافیده اولان شیدر که تحقیقا بو صورتلرده بدل کتابت مجهول القدردر ایمدی صحیح
اولماز نته کیم مولی عبدی خادمك قیمتی اوزره مکاتب ایلدیکی کبی و بو واقعدر که زیرا عبدك
دنانیردن استثناسی ممکن اولماز انجق عبدك قیمتندن استثنا اولنور وقیمت ایسه قدرا جهالتله
بدل کتابت اولماز وکذلك بدلك بدلندن دخی مستثنا صحیح اولماز واما صورت رابعه ده عقد
کتابتك فاسد اولمسی خمر ایله خنزیر ایله مسلم حقنده مال اولدیغی ایچوندر پس معاوضه
حقنده عوض ایچون صالح اولماز (وعتق فیهما) خمر ایله خنزیرك اداسنده معتق اولور
زیرا خمر ایله خنزیر فی الجمله مالدر پس انده معنای عقدك اعتباری ممکن اولور پس اول اعتبارك
موجبی عوض مشروطی ادا قتنده عتقدر (ثم سعی فی قیمة نفسه) یعنی مسمانك اداسیله معتق
اولدقدنصکره اول عبد نفسنك قیمتنده سعایت ایدر وامام زفر اول عبد معتق اولماز الا نفسنك
قیمتنی اداایله اولور زیرا بدل کتابت اولان قیمتدر دیدی وکفایه ده وهدایه ده اول عبد معتق
اولماز الاخمرك قیمتنی ادا ایله اولور دیدی وبو کلام جدا مشکلدر عامهٔ کتابلرك روایتلرینه
مخالفدر زیرا اول کتابلرده معتق اولماز الا عبد نفسنك قیمتنی ادا ایله اولور دینلدی (لاینقص منه
ویزاد علیه) اول قیمتدن نقص اولنماز واوزرینه زیاده اولنور بو مسئله نك ماقبلنه برنوع
تعلق واردر که اول تعلق ماقبلنه مختص دکلدر یعنی تحقیقا کتابت فاسده ده قیمت مسما
جنسدن اولسیدی پس چقان قیمت مسمادن ناقصه اولسیدی مسمادن نقص اولنماز واکر
قیمت مسمادن زیاده اولسیدی مسما اوزره زیاده اولنور اکر عبد اوزره واجب اولان عقد
کتابتك فاسد اولدیغی ایچون رقبه سنك ردیدر حال بوکه رد رقبه عتقله متعذر اولدی
ایمدی بالغا ما بلغ قیمتنك ردی واجب اولدی زیرا مولی نقصانه راضی اولماز وعبد
عتقده حقی باطل اولماسون ایچون زیاده یه راضی اولور ایمدی قیمتنك ردی واجب
اولدی (ولو علی میتة ونحوها بطل) واکر عقد کتابت میته وامثالی اوزره اولور ایسه
باطل اولور زیرا میته مال دکلدر پس مکاتب اوزره برشیٔ لازم کلمز (وصحت علی
حیوان ذکر جنسه فقط) وعقد کتابت یالکز جنسی ذکر اولنان حیوان ایله صحیح
اولدی نوع وصفنی ذکر اولنماقسزین (ویؤدی الوسط اوقیمته) واول حیواندن وسط

الحال اولاندن ادا اولنور یاخود وسط الحالك قیمتیله ادا اولنور زیرا وسط و یا قیمت وسطدن
هر بری من وجه اصیلدر اما وسطك اصیل اولدیغی ظاهردر واما قیمتك اصیل اولمسی زیرا
وسط قیمتله معلوم اولور ایمدی قیمت اصل اولدی ایمدی قیمتك دفعی اداءمعنا سنده قضادر
نته کیم اصولده تقریر اولندی (ومن کافر) علی حیوان اوزره عطفدر یعنی کتابت کافردن
صحیح اولدی (کاتب عبدا مثله بخمر مقدرة) کندو کبی برکافر عبدنی شومقداری خمره
مکاتب ایتسیدی بدل معلوم اولمق ایچون تقدیره اعتبار اولندی و بو عقدك صحتنه سبب زیرا خمر
کافرك قتنده مالدر بزم قتمزده سرکه منزله سنده در (وای اسلم للمولی قیمتها) وهر قنغیسی
اسلامه کلورسه مولا ایچون عبدك قیمتی لازم کلور زیرا مسلم خمری تملکدن وآخره تملیکدن منع
اولنمشدر (وعتق بقبض الخمر) مولانك خمری قبضی ایله عبد معتق اولور زیرا عتق خمرك
قبضنه تعلیق اولنمشدر لکن یوك بریله عبدك اوزرینه نفسنك قیمتی واجب اولور نته کیم مرور
ایتدی (وعلی خدمته شهرله) علی حیوان اوزره عطفدر یعنی مولا ایچون یاخود مولانك
برکیمسه سی ایچون برای خدمت ایتمك اوزره عقد کتابت ایتسیدی (اوحفر بئراو بناء دار اذا بین
قدر المعمول والاآجر بما یرفع النزاع) یاخود برقیو قازمسی اوزره یاخود بر دارك بناسی اوزره
معمولك مقداری وکراستهنك مقداری نزاعی رفع ایدر شیئله بیان اولنسیدی بو ذکر اولنانلرك
جمعسنده عقد کتابت صحیح اولور رکن وشرطك حصولی ایچون (والف علی ان یؤدیها
الی غریمه) ومولانك غریمنه بیك اقچه ادا ایتمك اوزره (والف ووصیف) و بیك اقچه ایله برخادم ادا ایتمك
اوزره (والف وخدمته سنة) و بیك اقچه ایله عبدك برسنه خدمتی اوزره صحیح اولور (وخدمته ابدا)
وابدا خدمتی اوزره عقد کتابت ایتسیدی (لا) بوجائز اولماز زیرا مقتضای عقدی منافیدر زیرا
کتابتدن مراد مملوکك یدا مالك اولمسیدر کرکسه بعض زمانلرده اولسون مطلقا بعده مالك اولسون
ایچون نته کیم برسنه خدمت اوزره کتابتده اولدیغی کبی بوتأبید ایسه انی نفیدر (لا تفسد بشرط الا
ان یکون فی صلب العقد) کتابت شرطله فاسد اولماز مگر که شرط عقدك صلبنده اوله
هدایهده دیدی که کتابت بیعه مشابهدر یعنی انتهاده زیرا کتابت انتهاء مالی مال ایله مبادله در
ونکاحه مشابهدر یعنی ابتداء زیرا نکاح مالی مالك غیری اولان بضعله مبادلهدر ابتداء
ایمدی بز کتابتی صلب عقدده حاصل اولور شرطده بیعه الحاق ایلدك نته کیم خمر یاخود مولا عبدا اوزره
خدمت مجهوله شرط ایلدیکی وقتده اولدیغی کبی زیرا بو شرط عقد بدلده در و صلب عقد ده
حاصل اولمیان شرطده نکاحه الحاق ایلدك اصل اولانده بودر

) فصل فی تصرفات المکاتب (

بو فصل مکاتبك تصرفلری بیانندهدر (صح بیعه وشراؤه ولو بالمحابات) مکاتبك بیعی وشراسی
صحیح اولدی کرکسه محاباتله یعنی مرحمتله اولسون زیرا محابات تجارك صنعتندندر زیرا تجار
آزا اولور که برصفقهده مرحمت ایدوب نقصان ایله بیع ایدر صفقهٔ اخریده فائده ایتمك ایچون (وسفره
وان شرط ترکه) ومکاتبك سفریده صحیح اولور اگرچه کیم مولا سفرك ترکنی شرط ایلدی ایسهده
(وتزویج امته) وجاریه سنی آخره تزویج ایتسیده صحیح اولور زیرا تزویج مال افادهایدر اولکه
مهردر (لا عبده) عبدینی تزویج صحیح اولماز زیرا عبدی تزویج عبدی تنقیصدر
ومعیوب قلمقدر وذمتنی مهر ایله ونفقه ایله مشغول ایلمکدر (وکتابة رقیقه) دخی مکاتب
رقیقنی مکاتب قلمق صحیح اولدی زیرا بو عقد مال ایچون عقد اکتسابدر پس مکاتب بو عقده
مالك اولور جاریهسنی تزویج صحیح اولدیغی کبی (والولاء له) ومکاتب ثانینك ولاسی دخی مکاتب
اول ایچوندر (ان ادی بعد عتقه) اگر مکاتب ثانی مکاتب اولك عتقندن صکره بدلی ادا ایدرسه

زیرا عاقد ولانك ثبوتی اهلندندر اولکه اصلدر ایمدی انکیچون ثابت اولور (والا فللمولاه) یعنی اگر
مکاتب اولك عتقندن صکره ادا ایلمیوب بلکه عتقندن اول ادا ایدرسه حق ولا مکاتب اولك
مولاسی ایچوندر زیرا مکاتب اول ایچون انده مولانك نوع ملکی واردر وفی الجمله اعتاقك اکا
اضافتی صحیح اولور پس چقان اعتاقك اضافتی مباشرك اهلیتی اولمادیغی ایچون متعذر اولسیدی
مباشرك مولاسنه اضافت اولنور نته کیم عبد مأذونك برشی اشتری ایلدیکی وقتده اولدیغی کبی
(وان ادیا جمیعا معا فولاؤهما للمولی) واگر ایکی مکاتب بدللرینی جمیعا معا ادا ایلسهلردی پس
ولالری مولی ایچون اولور (وان عجز الاول) واگر مکاتب اول بدلك اداسندن عاجز اولورسه
(ورد الی الرق ولم یؤد الثانی بدله بقی مکاتبا) و بعد العجز مکاتب اول رقه رد اولنسیدی
ومکاتب ثانی بدلنی مکاتب اوله ادا ایلمسیدی ثانی مکاتب اولدیغی حالده باقی قالور پس اگر
بدلی مولایه ادا ایدرسه معتق اولور واگر بدلی ادادن عاجز اولورسه ثانی دخی کالاول رقه رد
اولنور (لا التزوج بلا اذنه) بیعه قولی اوزره عطفدر یعنی مکاتبك مولاسنك اذننسز تزوجی
صحیح اولماز (ولا التسری) تسریسی دخی صحیح اولماز یعنی جاریه اشترا ایدوب جاریه ایله
وطئ جهتندن استمتاعی ده صحیح اولماز (ولو به) کرکسه مولانك اذنیله اولسون (کذا
المأذون والمدبر) کذلك مأذونله مدبرك دخی تزوج وتسریلری صحیح اولماز زیرا تسرینك
معناسی ملك رقبه اوزره در ملك متعه ایچون دکلدر پس رقیق اگرچه کیم مکاتب اولسون
یاخود مأذون اولسون یاخود مدبر اولسون ملك احکامندن برشیئه مالك اولمازلر هر برینك
رقبهسی مملوکه اولدیغی ایچون ایمدی مولانك اذنی نافع اولماز (ولا الهبة ولو بعوض
والتصدق الا الیسیر) وهبهسی دخی صحیح اولماز کرکسه عوضله اولسون وتصدقی دخی صحیح
اولماز مگر که شیء قلیل اوله صحیح اولور (والتکفل والاقراض واعتاق عبده ولو بمال) دخی
مکاتبك آخره کفیل اولمسی وقرض و برمسی وعبدینی ازاد ایتمسی دخی صحیح اولماز کرکسه مالله
اولسون (وبیع نفسه منه) وعبدك نفسنی عبده بیع ایتمك صحیح اولماز زیرا بو ذکر اولنان شیلر
تبرعلردر مکاتب انلره مالك اولماز (الاب والوصی فی رقیق الصغیر کالمکاتب) صغیرك باباسی
ووصیسی صغیرك رقیقنده مکاتب کبیدر یعنی هر تصرف که مکاتب عبدنده اکا مالك اوله
بابا ایله وصی صغیرك رقیقنده اول تصرفه مالك اولورلر وشول تصرف که مکاتب اکا مالك
اولمیه بابا ایله وصی اول تصرفه مالك اولمازلر پس تحقیقا بابا ایله وصی رقیق صغیرده بر تصرفه
مالك اولورلر که اول تصرفله صغیر ایچون مال حاصل اوله مکاتبك کسب ماله مالك اولدیغی کبی
پس بابا ایله وصینك حکمی مکاتبك حکمی کبی اولدی ایمدی بابا ایله وصی صغیرك عبدینك
کتابتنه مالك اولورلر مال اوزره اعتاقه مالك اولمازلر وصغیرك عبدنی نفسنه بیعهده مالك
اولمازلر وصغیرك جاریهسنی آخره تزویجه مالك اولورلر مال اوزرینه اعتاقه مالك اولمازلر
(ولا یملك شیئا منهما مضارب وشریکه) ومضارب ایله شریکی ذکر اولنان شیلردن برشیئه
مالك اولمازلر شرکت کرك شرکت معاوضه اولسون وکرك شرکت عنان اولسون زیرا
مضارب ایله شریك مالك اولمازلر الا تجارته مالك اولورلر وتزویجله کتابتك ایکیسیده تجارتدن
دکللردر (و بمکاتب علیه بالشراء من بینهما ولاد) مکاتبك اوزرینه اشترا ایلدیکی کیمسه که
مکاتبله اول کیمسه بیننده ولاد اوله اول کیمسه دخی مکاتب قلنور یعنی مکاتب کندی باباسی
یاخود دده سنی نقدر یوقاری کیدرسه و یاخود فرعنی نقدر اشاغی کیدرسه اشترا ایتسیدی
اول اشترا ایلدیکی کیمسه مکاتبك کتابتنده داخل اولوب اول دخی مکاتب اولور زیرا مکاتب
آخری مکاتب قلمق اهلندندر اگرچه عتق اهلندن دکل ایسه ده پس مکاتبك ولاد جهتندن

اشترا ایلدیکی کیمسه دن هر بری مکاتبله معا مکاتب اولور بقدر الامکان صلهٔ رحمی تحقیق
ایچون وانلرك کتابتده داخل اولمق جهتندن اقواسی مکاتبك کتابتی ایامنده طوغان ولددر
اندنصکره اشترا ایلدیکی ولددر اندنصکره مکاتبك باباسی واناسیدر و بو ترتیب ایچون احکامده
بربرلرندن تفاوتلری واردر زیرا مکاتبك کتابتی حالنده طوغان مولودك حکمی باباسنك حکمی
کبیدر حتی باباسی فوت اولوب وفا ایدر شیء ترك ایلمسه باباسنك توقیت نجومیسی اوزره سعایت
ایدر ومکاتبك اشترا ایلدیکی ولدی بدل کتابتی حالا بالکلیه ادا ایدر واکر عاجز اولورسه
رقه رد اولنور ومکاتبك اشترا ایلدیکی اناسی وباباسی مکاتب فوت اولدیغی وقتده رقه رد
اولنورلر حالا ومؤجلا بدل کتابتی ادا ایتمزلر وبویله اولمغه باعث زیرا مکاتبك کتابتی
حالنده طوغان مولودك باباسنه تبعیتی ملکله وبینهماده بعضیتله اولان عقد حقنده
حکما ثابتهدر حقیقة ثابته دکلدر زیرا بعد الانفصال حقیقة بعضیت یوقدر
وبابا ایله انا ولده باعتبار الملك تابع اولورلر بعضیت ایله تابع اولمازلر زیرا بابا ایله انا
ولدك بعضی دکلدر بو جهتدن احکاملری ایچون مختلف اولدی (لاغیر ولو محرما کالاخ
والعم) مکاتب ولادا اولان قریبنی اشتری ایتمکله انك کتابتده داخل اولماز کرکسه محرم اولسون
قرنداشی وعمیسی کبی بو امام اعظم قتنده در امامین محرم دخی مکاتبك اوزرینه شرا ایله
مکاتب قلنور دیدیلر زیرا صیلهنك یعنی شفقتك واجب اولمسی قرابت محرمیته شامل اولور
بو اجلدن حرك اوزرینه ذی رحم محرمك کلبسی اول حردن معتق اولور ونفقهلری اول حرك
اوزرینه واجب اولور وانلره هبه ایلدیکی شیده رجوع ایده مز واول حردن بوشی سرقت ایلسهلر
اللری قطع اولنماز احکامدن بونلرك غیریه وارنجه امام اعظمك علی تحقیقا مکاتب ایچون
کسب واردر حقیقة ملك دکلدر آنی نفی ایدرشیء اولدیغی ایچون اولکه رقدر بو اجلدن بچان
مکاتب مرأه سنی اشتری ایتسیدی نکاحی فاسد اولماز ومکاتبه برکیمسه زکات ویرسه جائز اولور
کرکسه اول مکاتب کنز بولسون الا ولاد مسئله سنده مکاتبك کسبی صلهٔ رحم ایچون کفایت
ایدر کورلمزمی که تحقیقا کسبه قادر اولان کیمسه والدینك وولدینك نفقهسیله مخاطب اولور
غیری یه سرایت ایتمز حتی قرنداش قرنداشنك نفقهسیله مخاطب اولماز مکر غنی اوله وکتابته
بطریق الصله داخل اولمق محلنده اولکه قرابت ولاددر واجب اولمغه مختصدر (حتی جاز له بیعهم)
حتی مکاتب ایچون اشتری ایلدیکی ذی رحم محرمنك بیعی جائز اولدی زیرا مکاتب انلره مالك
اولمدیکه انلر بیعی ممتنع اوله زیرا مکاتبك کندو مملوکدر (لکنه اذا ادی البدل عتقوا)
لکن بچان مکاتب بدل کتابتی ادا ایتسیدی انلر معتق اولورلر زیرا مکاتبك کسبی بدل کتابتی ادا
ایدوب کسب کندو ایچون متقرر اولمق بینی ایله بدلی اداادن عاجز اولوب کسب مولا ایچون متقرر
اولمق بینده موقوفدر و بو مقامده کسب مکاتب ایچون متقرر اولوب ایمدی اشتری ایتدیکی ذی
رحم محرملری انك اوزرینه معتق اولدیلر (ولاسعایة علیهم) وانلر اوزره سعایت دخی لازم کلمز زیرا
مکاتب ابتداء قریبنی اشتری ایتمش کبی اولدی (اشتری المکاتب ام ولده لو کانت معه لم یجز بیعها) مکاتب
ام ولدینی اشتری ایتسیدی اکر اول امك ولدی کندی ایله بله ایسه اول ام ولدك بیعی جائز اولماز زیرا ولد
وقتا که اناسنك کتابتده داخل اولدی ایسه انك بیعی ممتنع اولدی ذکر اولنان علت ایچون اناسنه تبعیتله
وامنك دخی بیعی ممتنع اولدی ولدنه تبعیتله رسول علیه السلامك اعتقها ولدها بیوردیغی ایچون (والا)
واکر اول امك ولدی کندی ایله دکل ایسه (جاز) اول امك بیعی جائز اولدی امام اعظم
قتنده وامامین قتنده جائز اولماز زیرا ام ولددر بیع جائز اولماز وامام اعظمك علی تحقیقا قیاس
اول ام ولدك بیعنك جائز اولمسیدر اکرچه کیم ولدی بله سنجه اولورسه ده زیرا مکاتبك کسبی

موقوفدر فسخه محتمل اولمیان اکا تعلق ایلمز اماچقان ولدی کندو ایله بله اولسیدی بو تقدیرجه حدیث
شریف ایچون تبعیتله بیعی ممتنع اولور وولدسز اکر بیعنك ممتنع اولمسی ثابت اولسه ابتداء ثابت
اولوردی قیاس انی نفی ایتدی (زوج المکاتب امته من عبده فکاتبهما فولدت منه دخل فی کتابتها
وکسبه لها) مکاتب اولان کیمسه جاریهسنی عبدینه تزویج ایدوب ایکیسنیده مکاتب ایتسیدی
پس اول جاریه بر ولد کتورسیدی اول ولد اناسنك کتابتده داخل اولور زیرا اناسنه تبعیتی ارجحدر
بو اجلدن حریتده ورقده اناسنه تابع اولور تکیم مرور ایتسیدی (مکاتب اوماذون نکح بالاذن حرة
بزعمها) برمکاتب یاخود برعبد مأذون مولاسنك اذنیله برحره نکاح ایتسیدی واقعده حر اولمیوب
بلکه بن حرهیم دیمسیله حره زعم ایدوب نکاح ایتسیدی (فولدت) پس اول مرأه بر ولد کتورسیدی
(فاستحقت فولدها عبد) پس اول مرأهیه برکیمسه مستحق چقسیدی اول ولد عبد
اولور امام اعظم ایله ابو یوسف قتندهو امام محمد قیمتیله حردر دیدی زیرا مکاتب بو حقك
ثابت اولمسی سببنده حره مشارك اولدی اولکه غروردر پس مکاتب اول مرأهنك نکاحنده رغبت
ایلدی وامام اعظم ایله امام ابو یوسفك علی تحقیقا اول ولد ایکی رقیقك بیننده طوغدی ایمدی
رقیق اولور وتحقیق مرارا مرور ایتدیکه تحقیقا ولد رقده وحریتده انایه تابعدر لکن بو اصل مغروردهترك
اولندی صحابهنك اجماعیله و بو ایسه مغرور معناسنده دکلدر که حتی اکا ملحق اوله مکاتب مغرور
اولدیغی حالده مولانك حقی قیمت منجزه ایله مجبوردر و بو مقامده عتقك ما بعدنه متأخر اولان قیمتله در
ایمدی اصل اوزره باقی قالدی مسئله غروره ملحق اولمدی (وطئ المکاتب امة اشتراها فاسدا فردت
علی مولاها او صحیحا فاستحقت ضمن عقرها حالا) مکاتب بیع فاسد ایله اشتری ایلدیکی جاریهیی
وطئ ایتسیدی و بیع فاسد اولمغله اول جاریه مولاسنه رد اولنسیدی یاخود شرای صحیح ایله
اشترا ایدوب برکیمسه اول جاریهیه مستحق چقسیدی مکاتب انك عقرینه حالا یعنی حال کتابتده
ضامن اولور (نکحها بلا اذن فاستحقت ضمن بعد عتقه) مکاتب مولاسندن اذنسز برمرأه نکاح
ایتسیدی و برکیمسه اول مرأهیه مستحق چقسیدی انك عقرینه مکاتب بعد العتق ضامن اولور
وفرق بودر که اولکی مسئلهده دین مولا حقنده ظاهر اولدی زیرا تجارت وتوابعی کتابت
تحتنده داخلدر و بو عقر ایسه تجارت انواعندندر زیرا شرا اولمسیدی حد ساقط اولمازدی
وحد ساقط اولمیانده عقر واجب اولمدی ومسئلهٔ ثانیهدهدین مکاتب حقنده ظاهر اولمدی
زیرا نکاح اکتسابدن دکلدر کتابتده داخل اولماز صدر الشریعه دیدیکه بر قائل ایچون دیمك
واردرکه تحقیقا عقر وطئله ثابت اولور شرا ایله اولماز وشرایه اذن وطئهاذن دکلدر ووطئ
برشیده تجارتدن دکلدر ایمدی دین مولا حقنده ثابت اولماز جوابنده بن دیرمکه بز تسلیم ایدهلم که
تحقیقا عقر وطئله ثابت اولور شرا ایله اولماز ابتداء لکن وطئ شرایه مستنددر زیرا شرا اولمیدی
وطئ شبههسز حرام اولوردی بونکله عقر ثابت اولمیوب حد واجب اولوردی ایمدی شرایه
اذن وطئه اذن اولدی ونفس وطئ اکرچه کیم تجارتدن دکل ایسهده لکن شرا تجارتدندر
ایمدی عقر مولی حقنده ثابت اولدی (المولی یدبره) مکاتبك مولاسی مکاتبی مدبر ایتمك جائز اولور
(فان عجز بقی مدبرا والاسعی فی ثلثی قیمته او ثلثی البدل بموته معسرا) یعنی تحقیقا مکاتب
بعد التدبیر مخیردر یا نفسنی تعجیز ایدر ومدبر اولور یاخود کتابت اوزره کیدر پس اکر کتابت اوزره
زمان مرورنده مولاسی فوت اولوب مکاتبدن غیری مالی اولمسیدی پس مکاتب مخیردر یا قیمتنك
ثلثانده سعایت ایدر یاخود بدل کتابتك ثلثانده سعایت ایدر ومعسر قیدنه باعث زیرا مولا
غنیا فوت اولسیدی شول حیثیتله که مدبر ثلثدن خارج اوله اول مکاتب مدبر معتق اولور واندن
بدل ساقط اولور (و یستولدها) یدبره اوزره عطفدر یعنی مکاتبهسنی وطئ ایله ولد طلب ایتسیدی

پس اول مكاتبه ولد كتوروب اول ولدى مولا ادعا ايتسيدى اول مكاتبه ام ولدى اولور (ومضت
عليها) واول مكاتبه كتابت اوزره يورر (اوعجزت وكانت ام ولد) ياخود عاجز اولوب ام ولد
اولور يعنى اول مكاتبه مخير اولوب ديلرسه كتابت اوزره قالوب بدل كتابتى ادا ايدر مولاسنك موتندن اول
معتق اولوب اندن عقرنى اخذ ايلمك يعنى ايله نفسنى كتابتدن عاجزه ايدوب مولاسنك موتندنصكره
ازاد اولمق يننده مخيره در (ويكاتب ام ولده وعتقت بموته) يدبره اوزره ياخود يستولدها اوزره
عطفدر يعنى مولا ام ولدينى مكاتبه ايتمك جائز اولور واول مكاتب مولانك موتيله معتق اولور
(مجانا) مجانا معتق اولور عتق مولاسنك موتنه معلق اولديغى ايچون يعنى اندن بدل كتابت ساقط
اولور زيرا بدل كتابتك واجب اولمسندن غرض بدلى ادا ايلديكى وقتده عتقدر پس چقان موتدن
اول معتق اولسيدى انك اوزرينه غرضى توفير ممكن اولماز (ومدبره) ام ولده اوزره عطفدر يعنى
مولا ايچون مدبرنى مكاتب ايتمك جائز اولور (وسعى فى ثلثى قيمته اوكل البدل بموته معسرا) اول
مكاتب مولاسنك فقير اولديغى حالده موتيله قيمتنك ايكى ثلثنده سعايت ايدر ياخود بدلك كلنده
سعايت ايدر بو امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده در قيمتله بدلك اقلنده وامام محمد قتنده قيمتنك
ثلثاندن اقلده ياخود بدلك ثلثاندن اقلده سعايت ايدر وخيار ايله عدم خيار تجزى ايله عدم
تجزينك فرعيدرتنه كيم مرور ايتدى (ويصالح مع مكاتبه عن الفين مؤجل على الف معجل) مولا
مكاتبى ايله مثلا برسنه يه مؤجل ايكى بيك درهمى بيك درهمه حالا مصالحه ايتمك جائز اولور وقياس جائز
اولمامق ايدى زيرا بو صلح اجلدن ماله اعتياضدر ووجه استحسان اولدركه تحقيقا مكاتب حقنده
اجل من وجه مالدر زيرا مكاتب بدلى ادايه قادر اولهمز الا اجل ايله قادر اولور و بدل كتابت من وجه
مال دكلدر حتى اكا كفالت صحيح اولماز ايمدى تعديل اولنديلر (مات مريض كاتب عبده)
مرضى حالنده عبدينى مكاتب ايدن مريض اولسيدى وعبددن غيرى مالى دخى اولمسيدى
(على ضعف قيمته باجل) عبدك قيمتنك ضعفى اوزره اجل ايله مكاتب قلسيدى يعنى عبدك
قيمتى بيك درهم اولوب ايكى بيك درهم اجل ايله مكاتب قلسيدى (وردورثته) ووارثلرى
بو تصرفى رد ايتسه لردى (ادى ثلثى البدل حالا وباقيه مؤجلا اواسترق) اول مكاتب بدل
كتابتك ثلثانتى حالا ادا ايدوب باقيسنى مؤجلا ادا ايدر ياخود رقى قبول ايدر يعنى تحقيقا عبد
بدلك ثلثانتى حالا ادا ايدوب باقيسنى مؤجلا ادا ايتمك ايله رقى قبول ايتمك يننده مخيردر و بو
امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده در وامام محمد بيك درهمك ثلثانتى حالا ادا ايدر و باقيسنى اجل
تمامنه دكين ادا ايدر مريض ايچون قيمتنك ثلثانده تأجيل يوقدر زيرا انكيچون حق يوقدر
وثلثان قيمتك زياده سنده انك ايچون ترك صحيح اولور ايمدى تأخير صحيح اولور ديدى وامام
اعظم ايله ابو يوسفك على تحقيقا مسمانك جميعسى بدل رقبه در ووارثلرك حق بدله متعلقدر
ايمدى ثلثنده تأخير جائز اولماز (ولوكاتبه المريض على نصفها) واكر مريض عبدينى
قيمتنك نصفى اوزره مكاتب ايتسيدى عبدك قيمتى ايكى بيك درهم اولوب بيك درهمه مكاتب
ايتمكله (ادى ثلثها حالا اواسترق) عبد ايكى امرك يننده مخيردر يا قيمتنك ثلثنى حالا ادا ايدر
وياخود رقى قبول ايدر زيرا محابات مقدارده واقع اولدى وتأخيرده ثلثله تنفيذ اولنور ثلثانله
اولماز (حركاتب عن عبده بالف وادى الحر عتق ولا يرجع عليه) عبدك مولاسنه بركمسه بيك درهمه
عبدينى مكاتب ايله ديوب واول بيك درهمى اول حر ادا ايتسيدى عبد معتق اولور واول حر
عبد اوزره رجوع ايدهمز (وان قبل العبد فكاتب) واكر عبد اول قولى قبول ايدرسه مكاتب
اولور وبونك صورتى اولدركه عبدك مولاسنه بر حر كمسه عبدينى بنم اوزريمه مكاتب ايله
بيك درهمه شول شرط ايله كه اكر بن سكا بيك درهم ادا ايدرسم اول حردر ديسيدى عبدك

مولاسى

مولاسى بو وجه اوزره عبدى مكاتب ايتسيدى شرطك حكميله حرك اداسنده معتق اولور
واكر عبد بو كتابتى قبول ايدرسه مكاتب اولور زيرا كتابت عبدك اجازتنه موقوفدر وعبدك
قبولى اجازتدر وشول شرطله كه اكر بن سكا بيك درهمى ادا ايدرسم اول عبد حردر ديمسيدى
قياسا معتق اولمازدى زيرا شرط معدومدر وعقد كتابت دخى موقوفدر انك ايچون حكم يوقدر
ايمدى استحسانا معتق اولور زيرا عبد غائب ايچون عتق قائلك اداسنه تعليق ايتمكده ضرر
يوقدر ايمدى حكمك حقنده عقد كتابت صحيح اولور و بيك درهمك لازم كلمسنده توقف
اولنور واكر بدل كتابتى اول حر ادا ايدرسه عبد اوزره رجوع ايدهمز زيرا اول حر متبرعدر
(كوتب حاضر وغائب وقبل الحاضر فاى ادى قبل جبرا وعتقا) يعنى بر رجلك ايكى عبدى اولوب
ايكيسندن برى اول رجله بنى نفسمدن وفلانى بيك درهم ايله مكاتب ايله ديدكده اورجل دخى
ايكيسنيده اول وجه اوزره مكاتب ايدوب حاضر اولان عبد قبول ايتسيدى پس اول ايكى عبدك
هر قنغيسى بيك درهمى ادا ايدرسه مولا اول بدلى جبرا وعتقا قبول ايدر قياس بو ايدى كه
حاضرك حصه سنده صحيح اولوب غائبك قبولى اوزره متوقف اولمق ايدى واستحسانك
وجهى اولدركه تحقيقا حاضر اولان عبد عقد كتابتى ابتداء كندو نفسنه اضافت ايتمكله كندو
نفسنى اصل وغائبى تابع قلدى شول جاريه كبى كه مكاتبه قلنوب تبعا ولادى دخى داخل اولوب حتى
اولادى جاريه نك بدلى اداسيله معتق اولوب اولادلرى اوزره بدلدن برشى لازم كلديكى كبى
پس كتابت حاضردن صحيح اولدى ايسه مولا ايچون حاضر اصل اولمغله بدلك كلى ايله اخذ
ايلمك وارد ايمدى بدلى هر قنغيسى ادا ايدرسه مولانك بدلى قبولى اوزره جبرا ولنور اما حاضردن قبولى
بدل انك اوزرينه اولديغى ايچوندر واما غائبدن قبولى اول غائبك حريت شرفنه نائل اولديغى
ايچوندر اكرچه كيم بدل انك اوزرينه اولمدى ايسه ده رهنك معيرى كبى كه چقان دينى ادا ايتسيدى
مرتهن قبول اوزره جبر اولنور دينى تخليصه حاجتى اولديغى ايچون اكرچه كيم دين اوزرينده
دكل ايسه ده (ولم يرجع على الآخر) وهر قنغيسى بدلى ادا ايدر ايسه آخر اوزره رجوع ايدهمز
زيرا ادا ايدن متبرعدر (وقبول الغائب لغو) وعبد غائبك قبولى لغودر برشئله اخذ اولنماز
عتق حاضر اوزره نافذ اولديغى ايچون (وان حرره) واكر مولى اول غائبى اعتاق ايدرسه (سقط عن
الحاضر حصته) غائبك حصه سى حاضرك ادا ايلديكى بدلدن ساقط اولور زيرا عقدده مقصود
اولديغى حالده داخل اولدى پس بدل ايكيسى اوزره منقسم اولدى اكرچه كيم غائب انكله
مطالب دكل ايسه ده كتابتده طوغان مولود بونك خلافيدر شول جهتله كه اول ولدك عتقيله امه نك
بدلندن برشئ ساقط اولماز زيرا اول مقصود اولديغى حالده عقدده داخل اولمدى و يوم عقدده
موجود اولمادى وكتابتده داخل اولمسى تبعادر كذلك امه نك اشترى ايلديكى ولديده بويله در (وان حرر
الحاضر اومات سقط) واكر مولى عبد حاضرى اعتاق ايلسيدى ياخود اول حاضر فوت اولسيدى
حاضرك حصه سى ساقط اولور (وادى الغائب حصته حالا و لا ردقنا) وغائب كندو حصه سنى
حالا ادا ايدر واكر ادا ايتمز سه قنه رد اولنور مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا اول عبد غائب مقصود
اولديغى حالده عقدده داخل اولدى حال كتابتده طوغان ولد بونك خلافيدر شول جهتله كه چقان
والدى فوت اولسيدى والدنك نوقيت نجومبسى اوزره سعايت ايدر (كوتبت امة وطفلان لها
وقبلت فاى ادى لم يرجع وعتقوا) بر جاريه وآنك ايكى طفلى مكاتب قلنسيدى اول جاريه اول كتابتى
قبول ايتسيدى هر قنغيسى بدل كتابتى ادا ايدرسه انلردن هر برى غير اوزره رجوع ايدهمز مولا يه
ادا ايلديكى كتابتك بدلى ايله وجمله سى معتق اولورلر مسئله اولى ده مرور ايدن علت ايچون

(باب كتابة العبد المشترك)

بو باب عبد مشترکك کتابتنك احکامی بیاننده در (احد شریکی عبداذن للآخر بکتابة حصته بالف وقبضه) برعبده شریك اولان ایکی کمسه نك بری آخر ایچون اول آخر حصه سنی بیك درهمله کتابتی ایچون وبدل کتابتی قبض ایچون اذن ویرسیدی (ففعل وقبض بعضه فهوله ان عجز) پس اول شریك دخی وجه مذکور اوزره عبدی حصه سی ایچون مکاتب ایدوب بدل کتابتك بعضنی قبض ایتسیدی اول قبض ایلدیکی بعض اول شریکك اولور اکر اول مکاتب عاجز اولورسه وامامین عبد ایکی شریکك بیننده مکاتبدر وادا ایلدیکی دخی ایکیسی بیننده مشترکدر دیدیلرزیرا امامین قتنده کتابت تجزی قبول ایتمز پس شریکنك نصیبنی کتابته اذن کلنك کتابتنه اذندر پس قابض بعضده اصیلدر و بعضده وکیلدر ومقبوض ایکیسی بیننده مشترکدر بعد العجز دخی بویله باقی قالور دیدیلر وامام اعظم قتنده کتابت تجزی قبول ایدر پس اذن شریکنك نصیبی اوزره مقتصر اولور واذنك فائده سی اولدر که تحقیقا اول شریك شریك آخره اذن ویرمسه شریك آخر ایچون حق فسخ واردر پس اذنله حق فسخ باقی قالماز وانك شریکنه قبضله اذنی عبد ایچون بدلی اکا دایه اذندر پس قابضك نصیبنده قابض اوزره متبرع اولور پس مقبوض انك اولور (واوکله عتق نصیبه) واکر بدلك کلنی قبض ایدرسه قابضك نصیبی معتق اولور (مکاتبة لرجلین جاءت بولد فادعاه احدهما ثم وطیء الاخر فجاءت بولد فادعاه فعجزت فهی ام ولد للاول) ایکی رجلك برمکاتبه جاریه سی بر ولد کتورسیدی ایکیسندن بری اول ولدی ادعا ایتسیدی اندنصکره رجل آخر وطیء ایدوب ولد ثانی یی ادعا ایتسیدی پس اول مکاتبه عاجزه اولسیدی اول مکاتبه رجل اولك ام ولدی اولدی زیرا ایکی رجلدن بری وقتا که ولدی ادعا ایتدی ایسه ملکی قائم اولدیغی ایچون آنك دعوتی صحیح اولور پس آنك نصیبی آنك ایچون ام ولد اولور زیرا مکاتبه برملکدن ملك آخره نقل قبول ایتمز پس ولدك اموميتی نصیبی اوزره اقتصار اولنور مدبرهٔ مشترکه ده اولدیغی کبی پس چونکه رجل ثانی ولد ثانی یی ادعا ایتسیدی رجل اول کبی آنك دعوتی دخی صحیح اولور ملکی قائم اولدیغی ایچون بوندنصکره چونکه مکاتبه عاجزه اولسیدی آنك کتابتی اولمامش کبی اولدی ومتبین اولدیکه تحقیقا جاریه نك کلیسی رجل اول ایچون ام ولد اولدی زیرا انتقالدن مانع اولان کتابت زائل اولدی ورجل اولك وطیء سابقدر (ضمن للآخر نصف قیمتها) ورجل اول رجل آخر ایچون جاریه نك نصف قیمتنه ضامن اولور زیرا رجل اول استیلادنی تکمیل ایچون آخرك نصیبنی تملك ایدر (ونصف عقرها) ونصف عقرینه دخی ضامن اولور زیرا رجل اول جاریهٔ مشترکه یی وطیء ایتدی (وضمن شریکه عقرها) ورجل اولك شریکی جاریه نك بالتمام عقرینه ضامن اولور زیرا اول شریك حقیقة غیرك ام ولدینی وطیء ایتدی پس تماما جاریه نك عقری لازم کلور (وقیمة الولد) وولد ثانینك قیمتنه ده ضامن اولور (وهوابنه) اول ولد ثانی انك ابنیدر زیرا اول شریك مترددمنزله سنده در زیرا اول شریکك وطیء وقتنده ملکی قائم وظاهر ایدی ومغرورك ولدینك نسبی مغروردن ثابتدر وقیمتله حردر تکیم معلوم اولمش ایدی (وای دفع الیها العقر صح) واول عقری ایکی شریکك هرقنقیسی دفع ایدرسه صحیح اولور زیرا مادامکه کتابت باقیه در حق قبض جاریه ایچوندر واول جاریه نك کندو منافعنه وابدالنه اختصاصی اولدیغی ایچوندر وچونکه کتابتدن عاجزه اولسه مولایه رد اولنور مولانك اختصاصی ظاهر اولدیغی ایچون (وان دبرالثانی ولم یطأها فعجزت بطل التدبیر) واکر شریك ثانی جاریه یی وطیء ایتمدین مدبره ایتسیدی جاریه عاجزه اولدقده تدبیر باطل اولور زیرا تدبیر ملکه مصادف اولور امامین قتنده ظاهردرکه زیرا مستولد اول جاریه یی قبل العجز تملك ایتدی وامام اعظم قتنده تحقیقا اول جاریه نك عجزی ایله متبین اولدی که اول مستولد نصیبنه وقت

وطئدن تملك ایتدی پس متبین اولدی که ملك غیره مصادف اولدی وتدبیر ملکه طیانور نسب بونك خلافیدرکه زیرا نسب غروره طیانور نتکیم مرور ایتدی (وهی ام ولد للاول) واول جاریه شریك اولك ام ولدیدر مرور ایدن علت ایچونکه شریکنك نصیبنی تملك ایدوب واستیلادی کامل قلدی (والولدله) وولد دخی انك اولور مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا انك دعوتی صحیحدر صحیح قائم اولدیغی ایچون (وضمن لشریکه نصف عقرها) وشریکی ایچون جاریه نك نصف عقرینه ضامن اولور جاریهٔ مشترکه یی وطیء ایتدیکی ایچون (ونصف قیمتها) وجاریه نك قیمتنك نصفنه ده ضامن اولور زیرا جاریه نك نصفنی استیلاد ایله تملك ایتدی اولکه قیمتله تملکدر (فان حررها احدهما غنیا) یعنی اکر ایکی شریك جاریه یی مکاتب ایدوب بعده ایکیسندن بری غنی اولدیغی حالده اعتاق ایتسیدی (فعجزت ضمن المحرر نصف قیمتها لشریکه ورجع علیها) پس اول جاریه کتابتدن عاجزه اولسیدی اعتاق ایدن شریکی ایچون جاریه نك نصف قیمتنه ضامن اولور واول ضامن نصف قیمتله جاریه یه رجوع ایدر امام اعظم قتنده وامامین قتنده رجوع ایدمز وبو مسئله مرور ایدن شیء اوزره مبنیدرکه تحقیقا ساکت چونکه معتقه ضامن اولسه امام اعظم قتنده عبد اوزره رجوع ایدمز (عبد لرجلین دبره احدهما وحرره الاخر غنیا اوعکسا) ایکی رجلك برعبدی اولوب ایکیسندن بری عبدی مدبر وآخر غنی اولدیغی حالده ازاد ایتسیدی یاخود ایکیسندن بری غنی اولدیغی حالده ازاد ایدوب وآخری مدبر ایتسیدی (اعتق المدبر واستسعی فیهما) اول عبدی مدبر ایدن اعتاق ایدر ویاایکی صورتده عبد سعایت ایدر (اوضمن شریکه فی الاولی فقط) یاخود مدبرك شریکی انجق صورت اولیده ضامن اولور وبومسئله چونکه ایکیسندن بری اولا مدبر ایتدیکی صورتده در پس تحقیقا ایکیسندن بری اولا مدبر ایتدکده شریکی ایچون تضمینی واردر یاخود حصه سنی اعتاق واردر ویاخود عبددن سعایت ایتمك واردر امام اعظم قتنده پس چونکه شریك آخر اعتاق ایتسیدی اول شریك آخر ایچون ولایت تضمین وسعایت باقی قالماز ومدبرك نصیبی اعتاق سببیله فاسد اولور ایمدی مدبر ایچون عبدی اعتاق ایتمك واردر یاخود سعایت ایتدرمك واردر یاخود مدبرلکی حالنده قیمتنه ضامن اولمق واردر واول قیمت ایسه قنا قیمتنك نصفیدر یاخود ثلثانیدر نتکیم مرور ایتدی وضمانله عبده مالك اولماز زیرا مدبر برملکدن ملکه انتقال ایتمز وصورت ثانیه ده اولکه عکسیدر چونکه شریك اول اعتاق ایتسیدی آخر ایچون خیارات ثلاثه واردر امام اعظم قتنده پس اکر مدبر ایدرسه انکیچون ولایت تضمین باقی قلماز بلکه ولایت اعتاق وسعایت ایتدرمك قالور پس ولایت اعتاق وسعایت ایتدرمك ایکی صورتده ثابتدر وتضمین صورت اولیه مختصدر وامامین قتنده چونکه ایکیسندن بری مدبر ایتدکده آخرك اعتاقی باطلدر زیرا تدبیر امامین قتنده تجزی قبول ایتمز پس صاحب تدبیرك نصیبنه مالك اولور وقناء نصف قیمتنه ضامن اولور کرك غنی وکرك فقیر اولسون زیرا ضمان ضمان تملکدر غنا وفقر ایله مختلف اولماز واکر ایکیسندن بری اعتاق ایدرسه آخرك مدبر ایتمسی باطلدر زیرا اعتاق تجزی قبول ایتمز امامین قتنده پس قنا عبدك قیمتنه ضامن اولور اکر غنی ایسه واکر فقیر ایسه عبد سعایت ایدر زیرا ضمان ضمان اعتاقدر غنا وفقر ایله مختلف اولور

(* باب الموت والعجز *)

بو باب موتك وعجزك احکامی بیاننده در (مکاتب عجز عن نجم لوله مال سیصل لم یعجزه الحاکم) برمکاتب بدل نجو مسندن عاجز اولسیدی اکر مکاتبك قریبا واصل اوله جغی مالی وار ایسه حاکم انك عجزی ایله حکم ایلمز (الی ثلاثة ایام) اوچ کونه دکین نجم طلوع ایدن کوکبه

دیرلر اندنصکره نجمله وقته تسمیه اولندی زیرا وقت نجمله معلوم اولور اندنصکره وقتله
اول وقتده ادا اولنان شیئه تسمیه اولندی بینهماده ملابسه اولدیغی ایچون اوچ کونه دکین
عجزینه حکم اولنمامغه ایکی جانبه نظرایله‌در زیرا اوچ کون برمدتدرکه عذرلرک قصری ایچون
ضرب اولندی خصمک دفعیچون مهل ویرلمسی کبی وقضا ایچون مدیونه مهل ویرلمسی کبی
(والاعجزه) یعنی اول مکاتبک قریبا واصل اوله‌جق مالی یوغیسه حاکم انک عجزنه حکم ایدر
بو امام اعظمله امام محمد قتنده‌در وابو یوسف قتنده حاکم انک عجزنه حکم ایلمز تاکیم ایکی وقت
نجمدنجه (وفسخها) وحاکم اول کتابتی مکاتبک عجزندنصکره فسخ ایدر (بطلب مولاه)
مولاسنک طلبیله فسخ ایدر (اومولاه برضاه) یاخود مولاسی مکاتبک رضاسیله فسخ ایدر
اکر عبد فسخنه راضی اولمازسه قاضینک قضاسیله فسخدن لابددر زیرا عقد کتابت برعقد
لازم تامدر فسخنه قضادن لابددر یاخود رضا ایله فسخ اولور نتکیم هبه‌دن رجوعده اولدیغی کبی
و بعض روایتلرده مولی فسخنه منفرد اولور مکاتبک رضاسی شرط قلنمادی دینلدی نتکیم
بخان مشتری قبل القبض مبیعده عیب بولسیدی تحقیقا مشتری فسخنده منفرد اولورکا فیده بویله ذکر
اولندی معلوم اوله که کتابت فاسده‌نک حکمی مولی ایچون حق فسخ اولمقدر وعبدک رضاسی یوغیکن
عبدی رقیته اعاده ایتدرمک حقی اولمقدر وعبد ایچون کتابت جائزه وفاسده‌ده مولانک رضاسی
یوغیکن فسخ ایتمک واردر عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (وعاد رقد) اول مکاتب رقه عود ایدر کتابت
منفسخ اولدیغیچون (وعاد وما فی یده لمولاه) واکتسابندن عبدک یدنده اولان مولاسی ایچوندر
بخان اول شیء عبدینک کسبی اولدیغی ظاهر اولدقده (وان مات عن وفاء لم تفسخ) واکر
مکاتب عن وفاء فوت اولورسه یعنی بدل کتابته وفا ایدر مالی وارایسه کتابت فسخ اولنماز
(وقضی بدله منه) و بدلی آنک مالندن قضا اولنور (وحکم بموته حرا) وحر اولدیغی حالده فوت
اولمسیله حکم اولنور (والارث منه وعتق بنیه سواء ولد وافی کتابته اوشراهم) واول عبدک ارثیله
واوغللرینک عتقنده‌ده حکم اولنور برابردر کرک کتابتی حالنده طوغسونلر وکرک حال کتابنده اشترا ایتسون
(اوکوتب هو وابنه صغیرا اوکبیرا بمرة) یاخود اول مکاتب اوغلی ایله کرکسه اوغلی صغیر کرکسه کبیر
اولسون کتابت واحده ایله مکاتب اولنمش اولسون زیرا انلرک هر بری کتابتده اکا تابعلردر مکاتبک
عتقیله معتق اولورلر (وان لم یترک وفاء وترک ولدا فی کتابته سعی فی نجومه) واکر اول فوت اولان مکاتب
وفا ایدر مال ترک ایتمدی ایسه کتابتنده طوغان ولدی باباسنک نجومی اوزره سعایت ایدر
(و باداءه حکم بعتق ابیه قبل موته و بعتقه) واول ولدک بدلی اداسیله موتندن اول باباسنک
عتقنه وولدینک دخی عتقنه حکم اولنور زیرا ولد کتابتده داخلدر واول ولدک کسبی باباسنک
کسبی کبیدر اداده باباسنه خلف اولدی ایمدی بدلنه وفا ایدر مالی ترک ایتمش کبی اولدی
(ترک ولدا شراه فیها ادی البدل له حالا اوردرقیقا) مکاتب فوت اولوب کتابتنده اشترا ایلدیکی
ولدنی ترک ایتسیدی اول ولد بدل کتابتی ادا ایدر یاخود رقه رد اولنور امام اعظم قتنده وامامین
قتنده اجلنه دکین ادا ایدر کتابتده طوغنه اعتبارا امام اعظمک علتی اولدرکه تحقیقا اجل عقد
شرط اولدیغی حالده ثابت اولدی عقد تحتنده داخل اولان کیمسه حقنده اجل داخل
اولور ومشترا اولان کیمسه حقنده داخل اولمدی زیرا عقد اکا مضاف اولمدی وانفصالی ایچون
عقدک حکمی اکا سرایت ایتمز کتابتده طوغان مولود بونک خلافی اوزره‌درکه زیرا کتابتده
طوغان مولود وقت کتابتده متصلدر پس حکم اکا سرایت ایدر وبخان ولد عقد کتابتک حکمنده
داخل اولسیدی باباسنک بدل نجومیسی اوزره سعایت ایدر (ترک ولدا من حرة ودینا یفی البدل
فجنی الولد وقضی به علی عاقلة امه لم یکن تعجیزا لابیه) مکاتب فوت اولوب حره‌دن حاصل

بر ولد وناس اوزره بدل کتابته وفا ایدر دین ترک ایتسیدی پس اول ولد جنایت ایدوب وموجب
جنایتله اناسنک عاقله‌سی اوزره موجب جنایتله قضا ایتسیدی باباسی ایچون تعجیز اولماز زیرا
بو قضا کتابتی مقرر قلار زیرا کتابت ولدی اناسنک موالیسنه الحاقنی اقتضا ایدر ودیتک اول
مولی اوزره ایجابنی اقتضا ایدر لکن بروجه اوزره که ولایتی باباسنک مولاسنه جر ایتمکه محتمل
اولور وعقد کتابتک حکمنی مقرر قلان تعجیز اولماز ومصنفک دینایفی دیمسنه باعث زیرا اکر عین
اولسیدی ولدی اناسنک موالیسنه الحاقله قضا حاصل اولمزدی فی الحال وفا ممکن اولدیغی
ایچون (وان اختصم قوم امه وابیه فی ولائه فقضی به لقوم امه فهو تعجیز) واکر ولدک اناسنک
وباباسنک قومی اول ولدک ولاسنده خصومت ایتدکلرنده پس اناسنک قومنه ولا ایله قضا
اولنسیدی بو قضا تعجیزدر زیرا ولدک ولاسی اناسنک مولاسی ایچون اولمغله قضانک معناسی
تحقیقا بابا رقیق اولدیغی حالده فوت اولدی وکتابت منفسخ اولدی پس قضا فصل
مجتهد فیه‌ده اولور ایمدی نافذ اولور وکتابت منفسخ اولور (طاب لمولاه صدقة اداها الیه فعجز)
مکاتبک مولاسنه ادا ایلدیکی صدقه مولاسنه طیب اولدی پس مکاتب عاجز اولدی یعنی
تحقیقا مکاتبک مولاسی بخان صدقه ایچون مصرف اولمسیدی اول صدقه کرک زکوة اولسون
وکرک زکوتک غیری اولسون مثلا مکاتب مصارفدن اولمغله زکوة اخذ ایدوب وانی بدل کتابت
ایچون مولاسنه ادا ایتسیدی اندنصکره مکاتب عاجز اولسیدی پس ظاهر اولسه که مولا اول زکاتی
غنی اولدیغی حالده اخذ ایتمش اولسیدی ومع ذلک اول زکات مولی ایچون طیب اولور زیرا مولی
اول مالی اخذ ایلدیکی زمانده عتقدن عوضا اخذ ایلدی وعبد ایسه اول مالی صدقه اولدیغی
حالده اخذ ایلدی واصول مقرره دندرکه تحقیقا ملکک تبدلی مقامنه قائمدر رسول علیه الصلاة
والسلامک بریره نام مرأه ایچون هی لک صدقة ولنا هدیة قول شریفندن اخذ اولدیغیچون
(جنی جنایة اوجنایات خطأ کان علیه حالا فی کسبه) مکاتب برجنایت یاخود برقاچ جنایتلر
ایتسیدی اول جنایتلرک موجبی مکاتبک مکاتبلکی حالنده اوزرینه لازم کلور کسبندن مولاسی اوزره
لازم کلمز زیرا مولانک رقبة وذاتا ملکیدر یدا وتصرفا حردر پس تحقیقا اول مکاتب رقبه‌سی مملوک
اولدیغی اعتبار ایله جنایتک موجبی مولاسی اوزره وکسبا موجب جنایتی کندو اوزرینه اولمق
واجب اولور مولاسی اوزره اولمق واجب اولماز پس موجب کسبندن قلندی که حتی موجب
جنایتی ایکیسنک اوزرینه اوله زیرا مکاتبک اکتسابنده کندو ایله مولاسی ایچون حق واردر
حال بوکه عبدی جنایت ایچون دفع ایتمسی کتابت سببیله متعذر اولدی اولکه ایکیسنک
حقیدر ایمدی ایکیسنک مالندن قیمت واجب اولدی (الاقل من قیمته ومن الارش) قیمتندن
وارشدن اقل لازم کلور زیرا مکاتب عبددر لکن عبدی دفع ایلمک کتابت سببیله متعذر اولدی
واکر عبدی دفع ممکن اولیدی عبدک دفعیله مولا خلاص اولوردی اکرچه کیم ارش عبدک
قیمتندن اکثر اولورسه‌ده پس بخان عبدک دفعی متعذر اولسیدی قیمتنک دفعی ایله عبد خلاص
اولور مدبره اولدیغی کبی (وان تکررت قبل القضاء لزمته قیمة واحدة) اکر جنایت قبل القضا
متکرر اولورسه مکاتب اوزره قیمت واحده لازم کلور مکاتب جنایت ایدوب اوزرینه قضا
اولندقدن صکره برجنایت دخی ایدرسه اوزرینه برقیمت اخری دخی لازم کلور زیرا مکاتبک
جنایتی دینا اولماز الاقضا ایله اولور یاخود صلح ایله اولور یاخود معتق اولوب یاخود فوت
اولمسیله دفعدن یأسله اولور ایمدی قیمتک واجب اولمسی اشیاء ثلاثه‌نک بری ایله جنایتک
توکیدنی ایجاب ایدن شیء اوزره متوقف اولور (اقر بجنایة خطأ لزمته فی کسبه) مکاتب خطاله
برجنایتله اقرار ایتسیدی اول جنایتک موجبی مکاتبک کسبندن لازم کلور زیرا اکر مکاتب

خطاء برجنايتله اقرار ايتسيدى اول جنايت اكا لازم كلوب واوزرينه جنايتله حكم اولنور
زيرا مكاتبك جنايتى كسبندن مستحقه‌در ومكاتب اكتسابنه احقدر پس اقرار حركبى تنفيذ
اولنور وچنان عاجز اولنجيه دكين اوزرينه حكم اولنمازسه اقرارينك صحتى باطل اولور قاعده‌يه‌ده
بويله ذكر اولندى (جنى عبد فكاتبه مولاه جاهلا) مولا عبدك جنايتنه جاهل اولديغى حالده
مكاتب ايتسيدى (فعجز) پس اول مكاتب عاجز اولسيدى (اومكاتب فلم يقض به) ياخود مكاتب
جنايتله قضا اولنمسيدى (فعجز) پس اول مكاتب عاجز اولسيدى (دفع) مولا اول
عبدى جنايتنه دفع ايدر (اوفدى) ياخود فدا ايدر يعنى مولا مخيردر عبدك دفعى ايله ارشك
اداسى بيننده زيرا فدا اصلنده عبدك جنايتى ايچون موجبدر حال بوكه جنايته عالم اولمديكه
فدا ايچون مختار اوله لكن كتابت عبدك دفعى ايچون مانعه‌در پس چنان مانع زائل اوله
حكم اصله عود ايدر (وان قضى به عليه مكاتبا فعجز بيع فيه) واكر مكاتب اوزره مكاتبلكى
حالنده جنايتله قضا اولنوب واول مكاتب عاجز اولسه اول موجبده بيع اولنور رقبه سندن قيمتنه
قضا ايله حقك انتقالى ايچون (ولاتنفسخ بموت مولاه) وكتابت عبدك مولاسنك موتيله منفسخ
اولماز زيرا كتابت حريتك سببيدر وكسبنك حقنك سببى دخى انك حقيدر (ويؤدى البدل الى ورثته
على نجومه) واول مولاسى فوت اولان مكاتب بدل كتابتى توقيت نجومبسى اوزره مولاسنك
وارثلرينه ادا ايدر زيرا مكاتب حريته بووجه اوزره مستحق اولدى وسبب دخى اول وجه
اوزره منعقد اولدى ايمدى بوصفت اوزره باقى قالوب تغيير اولنماز لكن مولاسنك وارثلرى
استيفاده مولانك خلفى اولورلر (فان اعتقه بعضهم لايعتق) پس اكر ورثه‌نك بعضيسى اول
مكاتبى اعتاق ايلسه‌لر اول مكاتب معتق اولماز زيرا اول بعض اكا مالك اولمادى زيرا مكاتب
اسباب ملكدن برسببله مالك اولنماز ووارث اولمق اول سببلردندر (وان عتقوه عتق مجانا)
واكر ورثه‌نك كليسى اعتاق ايدرلرسه مجانا معتق اولور قياس معتق اولمامق ايدى واستحسانك
وجهى اولدركه تحقيقا اعتاق بدل كتابتدن ابرا قلنور زيرا بدل كتابت ورثه‌نك حقيدر واول حقده
ارث جارى اولدى ايمدى انلردن اعتاق اقتضاء ابرادر وبدلدن استيفا ايله اقراردر پس انك ذمتى
ابرا اولنوب معتق اولور نته كيم چنان مولا انى بدل كتابتك كلندن ابرا ايتدكده معتق اولديغى كبى
وورثه‌نك اعتاق ايتملرينك شرطى مجلس واحده اعتاق ايتملريدر حتى متفرقا اعتاق ايتسه‌لر معتق
اولماز بعضيلر بعض ورثه اعتاق ايتمكله معتق اولور چنان باقيلريده ايتسه‌لردى مادامكه اولكى
بعض رجوع ايتمدكجه (تحته امة طلقها ثنتين) مكاتبك تحت نكاحنده برجاريه اولوب اول
جاريه‌يى تطليق ايتسيدى پس حرمت غليظه حاصل اولور (فملكها لاتحل له) پس اول جاريه‌يه
مكاتب مالك اولسيدى انكيچون اول جاريه حلال اولماز ووطئ ايتمك جائز اولماز (حتى تنكح
زوجا غيره) حتى اول جاريه زوج آخره نكاح اولنمدقجه اول مكاتبه حلال اولماز حق سبحانه وتعالى‌نك
* فلاتحل له حتى تنكح زوجا غيره * قول شريفى ايچون زيرا بومقامده نكاح عقد صحيح اوزره
محمولدر ودخولك شرط قلنمسى عسيله حديث شريفى ايله ثابت اولدى نته كيم موضعنده
تفصيل اوزره تقرير اولندى

) كتاب الولاء (

بوكتاب حق ولانك احكامى بياننده‌در ولا لغت يوندن وليدندر وشرعا (هو قرابة حكمية حاصلة
من العتق او الموالات) ولا برقرابت حكميه‌دركه عتقدن حاصله‌در ياخود موالاتدن حاصله‌در
(الاول) يعنى عتقدن حاصل اولان ولا (لمعتق غير حربى) حربى اولميان معتق ايچوندر
يعنى برحربى دار حربده عبدينى اعتاق ايتسيدى اول حربى ايچون ولا يوقدر حتى چنان ايكسيده

مسلم اولسه‌لردى ويزم دار يمزه چقسه‌لردى اول حربى اول عبده وارث اولماز ابويوسفك بونك
خلافى اوزره‌در كافيده بويله ذكر اولندى وزيلعى ذميلر بربرلرينه ولا ايله مسلمين كبى وارث
اولورلر زيرا ولا اسباب ارثك بريدر ديدى (ولو بتدبير او كتابة او ايلاد) كركسه اول اعتاق مدبر
قلمغله ياخود مكاتب قلمغله ياخود جاريه‌سين ام ولد قلمغله اولسون (اوملك قريب) ياخود قريبنه
مالك اولمغله اولسون پس بونلردن هربرى اعتاقدر بونكله ولا ثابت اولور رسول عليه الصلاة
والسلامك * الولاء لمن اعتق * قول شريفى ايچون (وان شرط عدمه) اكرچه معتق ارثك
عدمنى شرط ايلدى ايسه‌ده يعنى مولى عبدينى اعتاق ايلدكده اكا وارث اولمامغى شرط ايتسيدى
اول شرط لغو اولور حكم شرعه مخالف اولديغى ايچون ايمدى معتق وارث اولور نته كيم
نسبده وارث اولمامغى شرط ايتسيدى لغو اولديغى كبى برسؤال ايراد اولنسه كه ولا تدبير ايله ياخود
استيلاد ايلمه كيفيتله اولور حال بوكه ام ولد ايله مدبر اولمازلر الا مولانك موتندنصكره معتق اولورلر
جواب ويرلديكه تحقيقا بومسئله‌نك صورتى مولا مرتد اولوب دار حربه داخل اولسيدى حتى
مدبرينك وام ولدينك عتقنه حكم اولنسيدى بعد زمان اول مرتد مسلم اولوب كلسيدى پس انك
مدبرى وام ولدى وفات ايتسه‌لردى پس ولا اول مسلم اولوب كلان مولالرينكدر واحسن اولان
كلام بودركه تحقيقا مولانك عصبه‌سى ايچون ولانك ثابت اولمسى اولماز الا ولانك مولى ايچون
ثبوتنك سببيله اولور زيرا ولا ايچون اولا مستحقدر عتقك سببى مولادن صادر اولديغى ايچون
اندنصكره مولانك عصبه‌سنه سرايت ايدر (اعتق امة زوجها قن الغير) زوجى غيرنك
قنى اولان جاريه‌سنى اعتاق ايتسيدى بوعباره وقايه‌نك زوجها قن عبارتندن احسندر
(فولدت لاقل من نصف حول فله ولاء الولد بلانقل عنه) پس اول جاريه برسنه‌نك نصفندن
اقل زمانده ولد كتورسيدى اول ولدك ولاسى جاريه‌نك مولاسى ايچوندر اندن نقل ايتمكسزين
يعنى چنان رجلك عبدى آخرك جاريه‌سنى تزوج ايتدكده جاريه‌نك مولاسى اول جاريه‌يى اعتاق
ايتسيدى حال بوكه جاريه اول عبددن حامل اولسيدى اول جاريه وحملى معا معتق اولور وحملك
ولاسى اناسنك مولاسى ايچوندر ابدا اندن منتقل اولماز زيرا اول حمل قصدا اناسنك معتقى اوزره
معتق اولدى زيرا اول حمل اناسندن جزءدر قصدا اعتاق قبول ايدر زيرا جنين على حدة
برشخص كبى عتقك حكمنده‌در شول حيثيتله كه اول جنينك عتقله انفرادى جائز اولور وانك
ولاسى اعتاق ايدندن منتقل اولماز بزم روايت ايلديكمز علت ايچون وكذلك چنان اول جاريه وقت
اعتاقدن التى آيدن اقلده ولد كتورسيدى حكم بويله‌در وقت اعتاقده حملك قيامنه يقين حاصل
اولديغيچون (كذا لوولدت ولدين احدهما لاقل منه) كذلك اول جاريه ايكى ولد كتورسيدى
وايكيسندن برينى وقت اعتاقدن التى آيدن اقلده كتورسيدى (والاخر لاكثر منه وبينهما اقل من الاقل)
وآخرى التى آيدن اكثرده اولسيدى وايكى ولدك بيننده حملك اقل مدتندن اقل وقت اولسيدى يعنى
نصف سنه‌دن اقل اولسيدى زيرا يقينا بلدك كه تحقيقا ولد اول وقت عتقده موجود اولدى ودخى متيقن
اولورز كه تحقيقا بوايكى ولد توأملردر مرأه بوايكيسنه جملة حامله اولدى ايكيسى بيننده اقل مدت
حملك تخللى معدوم اولديغى ايچون پس چنان اعتاق ولد اوله متناول اولسه انك كبى ولد آخره
بالضروره متناول اولور ايمدى مولا ايكيسى ايچون معتق اولدى وايكيسنكده ولالرى مولا ايچون اولدى
اندن ابدا منتقل اولماز (ولو للاكثر) واكر اول جاريه عتقدن التى آيدن اكثرده ولد كتورسيدى
(فولاؤه لمولاها) اول ولدك ولاسى اناسنك مولاسى ايچوندر زيرا اول ولد اناسنه تبعا معتق
اولدى اناسنك عتقى وقتنده اناسنه اتصالى ايچون وتحقيق ولدى باباسنه تابع قلمق متعذر
اولدى باباسنك رقيتى اولديغى ايچون (فان عتق الاب جر ولاء ابنه الى قومه) پس اكر اول

ولدك باباسى اعتاق اولنسه اوغلونك ولاسى قومنه جرايدر زيرا ولانسب منزلەسندەدر رسول
عليه الصلاة والسلامك * الولاء لحمة كلحمة النسب لايباع ولايوهب ولايورث * قول شريفى ايچون
يعنى ولا برارغاجدرنسب ارغجى كبى بيع اولنماز وهبه اولنماز وميراث اولنماز يوردى بوندنصكره
نسب بابالرى ايچوندر پس ولا دخى انك كبيدر وولانك مولاى امه نسبت اولنماسى باباتك
اهليتى اولمديغى ايچون ضرورت جهتيله ايدى پس چقان بابا اهل اولسيدى ولا بابايه عودت
ايدر (عجمى له مولى موالاة نكح معتقة) برعجمى كيمسه كه انك مولاى موالاتى اوله برمعتقەيى نكاح
ايتسيدى برابردركرك اول معتقەيى اعتاق ايدن عربدن اولسون وكرك عربك غيرى اولسون
(فولدت فولاؤه لمولاها) پس اول معتقه بروليد كتورسيدى اول ولدك ولاسى اناسنك مولاسى
ايچوندر امام اعظمله امام محمد قتنده وابو يوسف قتندەاول ولدك حكمى باباسنك حكميدر زيرا
نسب بابا ايچوندر نتكيم بابا عربى اولدقده حكم بابا سنك حكمى اولديغى كبى چقان بابا عبد
اولسيدى بونك خلافى اوزرەدر زيرا عبد معنى هالكدر وامام اعظمله امام محمدك علتى اولدركه
تحقيقا عتاقەنك ولاسى قويدر احكام حقنده معتبردر حتى انده كفاءة اعتبار اولنور يعنى تاجرك
معتقەسى عطارك معتقنه كفو اولور دباغك معتقنه كفو اولماز ونسب عجم حقنده ضعيفدر
نسبلرين ضايع قلدقلرى ايچون بواجلدن انلرك بيننده نسبله كفاءة اعتبار اولنماز ضعيف ايسه
قوى يه معارض اولماز باباسى عربى اولان بونك خلافى اوزرەدركه زيرا عربك نسبلرى قويدر
حكم كفاءتده وحكم عقلده معتبردر عقل عاقله دندر بربرلريله ياردم لنورلر ايمدى انساب ولادن
اقوى اولدى (الام اذا كانت حرة الاصل بمعنى عدم الرق فى اصلها فلا ولاء على ولدها) چقان
والدەنك اصلنده رق اولمامق معناسنه حرة الاصل اولسيدى اول انانك ولدى اوزره ولا اولماز
(والاب اذا كان كذلك فلو عربيا لاولاء عليه مطلقا) وولدك باباسى چقان اصلنده رق اولمامق
معناسنه حرالاصل اولسيدى اكر اول بابا عربى ايسه اول ولد اوزره مطلقا ولا اولماز كرك اول ولدك
اناسى جاريۀ معتقه اولسون وكركسه اولمسون (ولو عجميا لاولاء عليه لقوم الاب) واكر باباسى
حر عجمى اولورسه اول ولد اوزره باباسنك قومى ايچون ولا اولماز (ويرث معتق الام وعصبته خلافا
لابى يوسف) واناسنك معتق ومعتقنك عصبەسى وارث اولور امام ابو يوسف ايچون بونده
خلاف واردر معلوم اولەكه تحقيقا لفظ حرالاصل فقها قتنده ايكى معناده استعمال
اولنور اول معنانك برى اولدركه حرالاصل شول كيمسەدركه انك كندو نفسى اوزره رق جارى
اولميه بلكه اول كيمسه برمعتقەدن وقت نكاحدن ووقت علوقدن التى آى نجد كدن صكره تولد
ايليه ياخود اصلنده رقيق اولميان كيمسەدن تولد ايليه ومعناى ثانى حرالاصل اولدركه اصلنده
اصلا رق اولميه وتحقيقا ولا نتەكيم صاحب هدايه وغيريلرى تصريح ايلديلركه ملكك
زوالى اوزره مبنيدر بواجلدن ولادتده تسامع ايله شهادت مقبوله اولماز ديديلر نتكيم عقدده
مقبوله اولمديغى كبى وملكك زوالى ثبوتنك فرعيدر وولد اوزره ملكك ثبوتى اناسى جانبندن
اولور نتكيم تقرير اولندى كه تحقيقا ولد امنه تابع اولور رقده وحريتده وباباتك مملوك اولمسى
ولده سرايت ايتمز پس ملكك ولددن زوالى اولماز الا اناسنك معتق جانبندن اولور واناسنك
معتقنك عصبه سندە معتقك حكمندەدر پس چقان اناسى جانبنده رق اولمسيدى ولد اوزره
ولا تصور اولنماز وتحقيقا چقان لفظ برمعناده قطعى اولسيدى انك اوزرينه انك ايچون وغيرى
ايچون محتمل اولان ظاهرى حمل ايتمك واجب اولور وتحقيقا مطلق روايتلرده مقيد اوزره حمل
اولنور چقان سن بو مقدماتى بلدك ايسه معلوم اوله كه تحقيقا بدايع صاحبى بدايعده ذكر ايلديكه
تحقيقا ولانك ثابت اولمسى شرطلرندندر انا حرهٔ اصليه اولمامق پس اكر انا حرهٔ اصليه اولورسه

اول انانك ولدى اوزره براحد ايچون ولا يوقدر اكرچه كيم اول ولدك باباسى معتق اولورسەده بزم
ذكر ايلديكمز شىء ايچونكه تحقيقا ولد رقده وحريتده انايه تابع اولور براحد ايچون اول ولدك
اناسى اوزره ولا يوقدر پس ولدى اوزره دخى براحد ايچون ولا يوقدر پس تحقيقا صاحب بدايع
معناى ثانى ايله اولان حريت اصليەيى مراد ايلدى اناسى اوزره براحد ايچون ولا يوقدر قولنك
قرينەسيله وتحقيق سن بلدك كه تحقيقا ولا ملكك زوالى اوزره مبنيدر وبالواسطه ملكك زائل
اولمسى اولماز الا انا جانبندن اولور پس چقان بو معنا ايله حرة الاصل اولسه ولد اوزره ملك ثابت اولماز
پس اول ولد اوزره ولا دخى ثابت اولماز وشيخ رشيد الدين محمد نيسابورينك تكمله شرحنده
كلامى وصاحب محيطك مختصرنده كلامى وشيخ ابى محمد مسعود بن حسنك مسعودى ايله مشتهر
مختصرنده كلامى وفرائضده تصنيف ايلديكى كافيه سنده كلامى صاحب بدايعه موافق
اولدى وامامنيەدە دينلان شبكه ولد اكرچه كيم حر الاصل معلوق اولدى ايسه ده اناسى
حرهٔ اصليه ياخود حرهٔ عارضيه اولمغله اول ولدك اوزرينه ولا ثابت اولمق جائز اولور باباسى
قومى ايچون ياخود اناسى قومى ايچون اندنصكره ديديكه اكر بابا حر الاصل اولورسه بابانك
قومى ايچون ولا يوقدر وكذلك چقان انا حرة الاصل اولورسه انانك قومى ايچون ولا يوقدر
زيرا حر الاصل اوزرينه عتق جائز اولماز بو كلامك ظاهرندن متبادر اولان تحقيقا چقان
انا مطلقا حرة الاصل اولسيدى ولدى اوزره ولا ثابت اولمق جائز اوله حال بوكه بويله
دكلدر بلكه حريت اصل ايله بو محلده مرادى معناى اول ايله اولان حريت اصليەدر
اول قرينه ايله كه تحقيقا صاحب منيه حرهٔ عارضيه كه معتقەدر اندن متولد اولان ولدى
حر الاصل قيلدى اندنصكره حرهٔ اصليەيى عارضيه ايچون مقابله قيلدى ايمدى بونك
بينى ايله حق ماسبقك بيننده مخالفت يوقدر پس ولانك باباقومى ايچون اولمسنك صورتى
بابا نسبندن رقيق اولوب وولد معتقەدن طوغديغى وقتدەدر ياخود معتقەدن تولد ايدندن
طوغديغى وقتدەدر انانك قومى ايچون اولمسنك صورتى قبطى حر الاصل بابا اولوب برانسانك
معتقەسنى تزوج ايدوب ولداندن حاصل اولديغى وقتدەدر ياخود بابا معتقەدن تولد ايدن
كيمسه اولديغى وقتدەدر پس تحقيقا قسم اولدە ولدك ولاسى اتفاقا باباتك قومى ايچوندر
وقسم ثانيەدە امام اعظم ايله امام محمد قتنده ولدك ولاسى اناسنك قومى ايچوندر حاصل كلام
تحقيقا انا وبابا چقان ايكيسيده معناى ثانى ايله حر الاصل اولورلرسه ولدك ولاسى بابا قومى
ايچوندر وچقان بابا معتق ياخود باباتك معتق اولوب وانا حرة الاصل اولورسه معناى ثانى ايله
كركسه اول انا عربيه اولسون كركسه اولمسون اول ولد اوزره بابا قومى ايچون ولا يوقدر
وچقان انا معتقه اولوب بابا حر الاصل اولورسه معناى ثانى ايله پس اكر بابا عربى اولورسه
اول ولد اوزره انا قومى ايچون ولا يوقدر واكر عربينك غيرى اولورسه امام اعظم ايله امام محمد
قتنده اول ولد اوزره انا قومى ايچون ولا يوقدر ابو يوسف ايچون خلاف واردر وبو مقامده
فوائد كثيره واردركه براول فوائدى ولادت معموله رسالەسندە ذكر ايلدك اول فوائدى
مراد ايدن كيمسه اول رسالەمزه مراجعت ايتسون (المعتق عصبة) معتق عصبەدر
يعنى بو برشخصدركه صاحب فرضدن باقى قلانى اخذ ايدر وصاحب فرض بولنمديغى وقتده
مالك كلنى اخذ ايدر (اخرت عن النسبية) ذكر اولنان عصبه عصبهٔ نسبيەدن تأخير
اولنيدى وعصبهٔ نسبيه علم فرائضده تقرير اولنديغى اوزره يا عصبه بنفسەدر يعنى براردركه
انك ايچون فرض يوقدر وميته نسبتنده انثى داخل اولماز ويا عصبه بغيرەدر واول براثىدركه
انى ار عصبه قلار ويا عصبه مع غيرەدر لاب وام ياخود لاب قز قرنداشدر ميتك قزى ايله

عصبه اولور و بونلرك كلیسی معتق اوزره مقدمدر (وقدمت علی ذی الرحم) و بو عصبهٔ
سببیه ذی الرحم اوزره تقدیم اولندی وذی رحم انك ایچون فرض اولمیوب ومیته نسبتنده
انثی داخل اوله (فان مات السید ثم المعتق فارثه لاقرب عصبة سیده) یعنی اكر سید فوت
اولوب بعده معتق فوت اولسیدی واول معتقك وارثی اولمسیدی اول معتقك ارثی سید نك
عصبه سنك اقربی ایچوندر ترتیب معروف اوزره (ویثبت به العقل) و بو ولا ایله عقلده
ثابت اولور عقل عاقله دندر كتاب معاقلده عن قریب بیانی كلور (وولایة النكاح) ونكاحك
ولایتی دخی ثابت اولور كتاب النكاحده مرور ایتدی (ادعیا ولاء میت وبرهن انه اعتقه یقضی بالولاء
والمیراث لهما) وایكی شخص برمیتك ولاسنی ادعا ایدوب وهر بری بو اعتاق ایلدی دیو
اثبات ایلسه لردی ولا ایله قضا اولنور ومیراث ایكیسی ایچون اولور وولاده ایكیسنك
اشتراكی جائز اولدیغی ایچون نته كیم ملكده جائز اولدیغی كبی بونی منیه ده ذكر
ایلدی (لا ولاء للنساء الا ما اعتقن كما فی الحدیث) نسا ایچون ولا یوقدر الا نسانك
اعتاق ایلدیكنده واردر نته كیم لحدیث شریفده ذكر اولندی وحدیث شریف رسول
علیه الصلاة والسلامك * لیس للنساء من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او كاتبن
او كاتب من كاتبن او دبرن او دبر من دبرن او جر ولاء معتقهن او معتق معتقهن * قول شریفیدر یعنی نساء
ایچون ولا یوقدر الا اعتاق ایلدیكی كیمسه نك ولاسی واردر ومعتقك اعتاق ایلدیكی كیمسه ولاسی
واردر اما ولاء مدبر الخ پس تحقیق بز آنی بیان ایلدك ایكی وجهله بلمش ایدك وانجلین ولایی دخی بلمش
ایدك (والثانی) یعنی موالاتدن حاصل اولان ولا (اذا والی حر مكلف) چونكه بر حر
مكلف یعنی عاقل و بالغ اولان كیمسه موالات ایتسیدی مصنفك عاقل و بالغ قیدنه باعث زیرا عقد
موالات برمتضرر فدركه نفعله ضرر بیننده دائردر زیرا بونده ارثك واجب اولمسی والتزام عقل
واردر حر مكلف اولمدقجه صحیح اولماز (مجهول النسب) او یله حر مكلف نسبی معلوم اولمیه
بو قیده باعث اولدركه زیرا معلوم النسب اولورسه غیری یه موالات جائز اولماز (غیر عربی)
وعربی دخی اولمیه و بو قیده باعث زیرا عربك قبیله لرینه نصرت ایتملری ولادن اغنا ایدر (او صبی
عاقل) یاخود صبی عاقل موالات ایلسه بو قیده باعث زیرا چونكه عاقل اولمسه آنك تصرفی اصلا معتبر
اولماز (باذن ابیه او وصیه) اول صبینك باباسنك و یاخود وصیسنك اذنیله موالات ایلسیدی زیرا
صبی ولای عتاقه آنك ایچون ثابت اولمق اهلندر چونكه قریبنه مالك اولمغله نسبی ثابت اولسیدی
یاخود باباسی یاخود وصیسی اول صبینك عبدینی مكاتب واعتاق ایتسیدی ولاسی صبی ایچون
اولور ایدی اول صبی ایچون ولاء موالات ثابت اولمق جائز اولدی چونكه اندن اذنله موالات
صادر اولسه (او والی العبد باذن سیده) یاخود بر عبد سید نك اذنیله موالات ایتسیدی زیرا اول
عبد عقد موالات ایچون سیدندن وكیلدر (آخر) بر آخر كیمسه ایله موالات ایتسیدی (علی ان یرثه)
وارث اولمقلق اوزره موالات ایتسیدی والی قولنه متعلقدر وعقد موالات ایچون بیاندر یعنی
اكر اسفل فوت اولورسه اعلی اكا وارث اوله (ویعقل عنه) یعنی اكر اسفل جنایت ایدرسه دیتی
اعلی اوزره اوله (سواء اسلم فی یده اولا) برابر در كرك اعلی نك یدنده اسلامه كلسون وكرك سه
غیرینك یدنده اسلامه كلسون زیرا فقهادن بعضك عبارتنده الاسلام فی یده ذكرندن واقع اولان
شیء تحقیق غالب مخرجنده اخراج اولندی حال بوكه اسلام شرط دكلدر (صح وعقله علیه)
بو عقد موالات صحیح اولدی امام شافعی خلاف اوزره در واول آخرك عقلی والینك اوزره در
(وارثه له فی الاولین) وایكی صورت اولیده ارثی دخی انكیچوندر یعنی حر مكلف وصبی عاقل
ایچوندر زیرا حر مكلف ایله صبی عاقلدن هر بری التزام ماله اهلدر (وللسید فی الاخیر) وصورت

اخیره ده

اخیره ده یعنی عبدده سیدی ایچوندر زیرا عبد ارث ایچون وعقل ایچون اهل دكلدر بلكه اهلدن
وكیلدر نته كیم مرور ایتدی (ولو شرط من الجانبین یتوارثان) واكر ولاء موالات ایكی جانبدن
شرط قلندی ایسه بربرلرینه وارث اولورلر (بخلاف ولاء العتاقة) ولای عتاقه بونك خلافی
اوزره در شول جهتدنكه وارث اولماز الا اعلی وارث اولور (واخر عن ذی الرحم) ومولای
موالات ذی رحمدن تأخیر اولندی زیرا موالات ایكیسنك عقدیدر ایكیسنك غیریدن لازم كلمز وذو رحم
شرعا وارثدر شرعك ابطالنه موالات ایدنلر مالك اولمازلر (وللاسفل النقل عنه الی غیره) اسفل ایچون
ولاسنی اعلادن غیری یه نقل ایتمك جائز اولور (مالم یعقل عنه) مادامكه اندن معاقل اولمدقجه زیرا
اعلی اسفلدن معاقل اولسیدی آنك ایچون ولاسنی تحویل ایتمك یوقدر غیرك حقی تعلق ایتدیكی
ایچون (او عن ولده) یاخود اعلانك ولدندن معاقل اولمدقجه زیرا اعلا ایله اوغلو ولاحقنده
شخص واحد كبیدر (وللاعلی التبری عنه) واعلا ایچون ولای اسفلدن تبری ایلمك واردر
(بمحضر منه) اسفلك محضرنده هدایه ده دیدیكه اعلا ایچون ولاسندن تبری ایتمك واردر لزومك
عقدی ایچون ولا یوقدر فرق واردركه تبری آخرك محضرنده اولمق شرط قلندی نته كیم قصدا
عزل وكیلده اولدیغی كبی اسفلك غیری ایله عقدی اولدن بغیر محضر تبریسی ذكر اولنانك
خلافیدر پس آخرك محضرنده اولمق شرط دكلدر زیرا بو فسخ حكمیدر وكالتده عزل حكمی
منزله سنده در (المعتق لا یوالی ابدا) المعتق برا حده موالات ایتمك جائز دكلدر زیرا
ولا عتاقه لازمدر نقضه محتمل اولماز (والت امرأة) بر مرأه بر شخصله ولاء موالات
عقدیله عقد ایتسیدی (فولدت مجهول النسب) یعنی اول مرأه باباسی نامعلوم بر ولد طغورسیدی
(صح هذا وتبعها ولدها) بو صورتده عقد صحیح اولدی واول مرأه نك ولدی اكا تابع اولور
ومرأه و ولدی اول شخصك مولای موالاتی اولورلر (كذا لو اقرت به) كذلك اول مرأه
عقد موالاته اقرار ایتسیدی (او انشا ته وهو معها) یاخود اول مرأه عقد موالاتی انشا
ایتسیدی حال بوكه ولد مجهول النسب انكله بله اولسیدی بو عقد صحیح اولور وولد اول
مرأه یه تابع اولور امام اعظم قتنده وامامین بو عقد ایله اول ولد اناسنه تابع اولماز انا ایچون
ولدینك مالنده ولایت یوقدر ولدك كندو نفسنده اولمامق اولی بالطریق اولور دیدیلر وامام
اعظمك علی تحقیقا ولانسب كبیدر وولا صغیر حقنده نفع محضدر وانك ایچون باعلاقه
ایده مز پس انا اول ولایته مالك اولور هبه نك قبولی كبی محیطده دیدی كه بر ذمی بر مسلم ایله
عقد مولات ایتسیدی یاخود بر مسلم بر ذمی ایله عقد موالات ایتسیدی جائز اولور واول ذمی
اول مسلمك مولای موالاتیدر زیرا ذمی ایچون مسلم اوزره ولای عتاقه اولمق جائز اولور پس
كذلك ولاء موالات دخی جائز اولور بر كافر بر حربینك یدنده اسلامه كلسیدی اول مسلمك
ولاسی صحیح اولورمی بو كتابده ذكر اولنمادی و بونده خلاف واردركه بعض دیدی كه صحیح
اولور زیرا حربی ایچون مسلم اوزره ولای عتاقه اولمق جائز اولور پس كذلك ولای موالات دخی
جائز اولور نته كیم ذمیده اولدیغی كبی دیدی و بعض صحیح اولماز زیرا حربی ایله عقد موالات
ایتمك حربی یه وموالاتنه نصرت ایتمكدر دیدی حال بوكه بز حربی یه نصرتدن منع اولندق
ذمی بونك خلافیدر بن دیرمكه بونك ظاهری مشكلدر زیرا ارث ولا ایچوندر یعنی لازمدر
وتحقیقا متقرر اولدی اختلاف دینین ارثدن مانعدر اللهم مكر دنیله كه بونك معناسی ارثك سببی
اول وقتده ثابت اولور ولكن مادامكه ایكیسیده حاللری اوزره اوله لر اول سبب ظاهر اولماز
چونكه مانع زائل اولسیدی ممنوع عود ایدر نته كیم عصبه و یاخود صاحب فرض كافر اولسه
كفر ارثدن مانعدر پس اكر قبل الموت كفر زائل اولسه ارث اكا عودت ایدر

) كتاب الايمان (

مصنفك بو كتابى كتاب عتاق عقبنده ذكرينه باعث ايكيسنده ده هزل واكراهك تأثيرى اولمديغى
مناسبتيله‌در (اليمين تقوية الخبر بذكر اسم الله تعالى) يمين لغت جهتندن قوت معناسنه‌در
وشرعا حق سبحانه وتعالينك اسم شريفيله خبرك تقويتيدر مثالى والله بن بو ايشى شويله
ايشلرم ديمك كبى ويا والله بن شويله ايشلمم ديمك كبى (اوالتعليق) ياخود يمين تعليقدر جزانى
شرطله تعليق معناسنه مثالى اكر بن بو ايشى ايشلرسم شويله اولسون ياخود اكر بن بو ايشى اشلدم
ايسه شويله اولسون ديمك كبى و بوندن مقصود يمين ايدن كيمسه فعل اوزره عزمنك ياخود
فعلى ترك اوزره عزمنك تقويتيدر و بو وضعا يمين دكلدر فقهانك بوكا يمين تسميه‌سنه باعث انده
معناى يمين حاصل اولديغى ايچوندر اولكه ايجاب ياخود منعدر (والمعتبر من الاول ثلاثة)
قسم اولدن معتبر اولان اوجدر يعنى شول يمينلركه شرع انلره اعتبار ايلدى انلر اوجدر واول
شرعك اعتبار ايلديكى يمينلر اوزره اوج نوع احكام ترتيب اولندى احكام ترتب ايمان مطلق
يمين اوجدن اكثردر صادق اولديغى حالده كچمش فعل اوزره يمين كبى واوزرينه احكام ترتبى
ايله مراد يمين غموس اوزره مؤاخذه‌ٔ اخرويه‌نك ترتبيدر و يمين لغو اوزره عدم مؤاخذه‌نك ترتبيدر
واوج نوع يمينك اولكيسى (الغموس) يمين غموسدر بو يمينه غموس تسميه‌سنه باعث اولدركه
زيرا بو يمينك اثرى صاحبنى دنياده كناهه وعقباده ناره طالديرر (وهى حلفه على كاذب يعلم
كذبه) و بو يمين غموس حالفك كذب اوزره يمينيدركه حالف انك كذب اولديغين بلور
حتى كذب اولديغين بلميوب صدق ظن ايدرسه اول يمين لغودر عن قريب بيانى كلور
(كوالله مافعلت كذا عالما بفعله) مثالى الله حقيچون بن شويله ايشلمدم ديو ايشلديكنى بليجى
اولديغى حالده (ووالله ماله على دين عالما بخلافه) ودخى الله حقيچون بنم اوزريمده فلان
ايچون دين يوقدر ديو خلافنى بيلور اولديغى حالده (ووالله انه زيد عالما بانه غيره)
ودخى الله تعالى حقيچون اول كيمسه زيددر ديو زيدك غيرى اولديغين عالم اولديغى حالده
قومك عبارتنده مشهور اولان تحقيقا غموس قصدا كاذب اولديغى حالده كچمش بر فعل اوزره
ياخود فعلك تركى اوزره يميندر وتحقيق هدايه شارحلرى وانلرك غيرى تصريح ايلديلركه تحقيقا
فعلك ذكرى وفعلى كچمسى شرط دكلدر بلكه بوذكر فعل وكچمسى اكثرا وزره بناء در وابكى مثال
اخيرلرك ايرادى بوكه اشارتدر صدر الشريعه‌نك ارتكاب ايلديكى تكلفه حاجت يوقدر شول
مكانده ديديكه اكرسن ديرسك كه قچان دينلسه كه تحقيقا الله حقيچون شوشئ مجرد بو فعل
اوزره يمينده يميندر نه كيفيتله صحيح اولور جوابنده بن ديرمكه ماضيده كان كلمه‌سى مستقبلده
يكون كلمه‌سى كبى استعمال اولنور اكر يمين زمان ماضيده ياخود زمان مستقبلده مراد اولنورسه ايمدى
اراده‌ٔ حال متعين اولديغى ايچون ماضى ياخود استقبال اعتبارى بو يمينده باطلدر ايمدى سن تدبر ايله
يعنى فكر ايله ومصنف يمين غموسك حكمنى (و يأثم بها) قوليله بيان ايلدى يعنى حالف بو يمين
غموسله كنهكار اولور رسول عليه الصلاة والسلامك من حلف كاذبا ادخله الله النار يعنى بر كيمسه
كاذب اولديغى حالده يمين ايلسه الله تعالى انى ناره ادخال ايدر بيوردى (واللغو) ايكنجى
يمين لغودر بو يمينه لغو ديمكه باعث اكا اعتبار اولنماديغى ايچوندر زيرا لغو فائده‌سى اولميان شيئك
اسميدر قچان بر كيمسه فائده‌سز برشئ تكلم ايلسه لغو ايتدى دينلور (وهى حلفه كاذبا يظنه
صادقا) و بو يمين لغو حالفك صادق اولمق ظنيله كاذب اولديغى حالده يمينيدر نته كيم قچان
حالف تحقيقا شو برداقده صو واردر ديو يمين ايلسه اكا بناء كه حالف اول برداغى صو ايله مملو
كورمش ايدى اندنصكره اول برداقدن صو دوكلوب بوش قالديغى بلمدى مصنف بو يمين

لغوك حكمنى (ويرجى عفوه) قوليله بيان ايلدى پس اكر دينلورسه كه مؤاخذه‌نك رجا ايله تعليقنك
معناسى نه‌شيدر حال بوكه حق سبحانه وتعالى * لايؤاخذكم الله باللغو فى ايمانكم * بيوردى جوابنده
بز ديرزكه نعم نص كريمده لغو مذكورده مؤاخذه‌ٔ نفيده شك يوقدر و شك دكلدر الا بز م ذكر
ايلديكمز صورتك لغو اولمسنده‌در زيرا امام شافعى قتنده لغو بلا قصد لسان اوزره جارى اولاندر
برابردر كرك ماضيده اولسون وكرك آتيده اولسون مثلا تسبيح قصد ايدوب لسانى اوزره يمين
جارى اولمغله واوچنجى (اليمين المنعقدة وهى حلفه على شئ آت) يمين منعقده‌در و يمين منعقده حالفك
مستقبلده كلجك شئ اوزره يمينيدر كرك فعل اولسون وكرك ترك فعل اولسون صدر الشريعه
ديديكه اكرسن ديرسك كه يمين ماضى وآتيده اولديغى كبى حال اوزره‌ده اولور مصنف آنى ذكر
ايلمدى واول حال اوزره اولان يمين يمينك قنقى قسمندندر جوابنده بن ديرمكه بو خصوص برمعناى
دقيق ايچون ذكر اولنمادى واول معناى دقيق تحقيقا كلام اولا نفسنده حاصل اولور بعده اندن
لسانله تعبير اولنور زمان حاله معلق اولان اخبار قچان نفسده حاصل اولسيدى واندن لسانله
تعبير اولنسيدى يمين منعقد اولور پس زمان حال انعقاد يمينك زمانه نسبتله ماضى اولور پس
قچان حالف بن كتابت ايتدم ديسيدى تكلمك ابتداسندن اول كتابتدن لابددر وقچان
بن كتابت ايده‌رم ديسيدى تكلمدن فارغ اولدقدنصكره كتابتدن لابددر و بوتقديرجه شول
زمان باقى قالديكه تكلمك ابتداسندن آخرينه وارنجه‌در اولكه بحسب العرف زمان حالدر
واول زمان حال آن فراغه نسبتله ماضيدر اولكه آن انعقاد يميندر ايمدى انك اوزرينه يمين
ماضى اوزره يميندر بن ديرمكه حاصل جواب تحقيقا يمينك حال اوزره اولمسندن ظن اولنان شئ
پس اول يمين بالحقيقه ماضى اوزره يميندر حقيقة حال اوزره يمين بولنماز بواجلدن انى ذكر
ايلمدى و بونده بحث واردر زيرا ماضى ايچون و يا مستقبل ايچون مقابل اولان حال رضى الدينك
و بعده اكا تابع اولان محققلرك ذكر ايلدكلرى اوزره ماضينك اواخرندن ومستقبلك اوايلندن
اجزادر بحسب العرف امتدادى معتبر اولور حتى ديديلركه تحقيقا زيد نمازى قيلدى پس زيد حال صلاتده
مادام مصلى اوليجى اولديغى حالده وزيد كتابت ايتدى ديديلر حال بوكه زيد زمان كتابتده مادام كتابت
ايديجى اولديغى حالده پس قچان زيد كاتبى وقتنده الله حقيچون بن كاتبم ديسيدى حال اوزره يمين اولور
بلا شبهه وماضى اعتبارى ممكن اولماز بلكه جوابده صواب اولان اولا تحقيقا مطلق يمين اوجدن
اكثردر ديدكدنصكره بو سؤالك وجهى يوقدر ديمكدر ومصنف يمين منعقده‌نك حكمنى
(وكفر فيه فقط) قوليله بيان ايلدى حالف يمينك بو قسمنده انجق كفارت ايدر يعنى ايكى اولكى
قسملرده كفارت لازم كلمز حق سبحانه وتعالينك * ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الايمان فكفارته * قول
شريفى دليلى ايله وحانث اولمقدن وهتكدن حفظ تصور اولنماز الا مستقبلده تصور اولنور
(ان حنث) اكر حالف حانث اولورسه مصنفك فقط قولى امام شافعينك يمين غموسده اولان خلافنه
اشارتدر زيرا امام قتنده كفارت غموسده دخى واجب اولور (ولو مكرها او ناسيا) اكرچه كيم حالفك
حانث اولمسى مكره اولديغى حالده ياخود اونوتديغى حالده اولورسه‌ده كفارت ايدر نته كيم قچان
حالف بنى ما ايله اسقا ايله ديمك مراد ايدوب والله بن ما يى ايچمدم ديمسى كبى و بعض ديديكه
حالف حنثله تلفظى اونتمش اولديغى حالده انكيچون دينملك ايله كه بزه كلمز مبسين پس حالف يمين
قصد ايديجى اولماديغى حالده بلى والله ديمش اولورسه ده كفارت لازم كلور ومكرها ياخود
ناسيا كفارتك لازم كلمسنه باعث رسول عليه السلامك * ثلث جدهن جد وهزلهن جد
النكاح والطلاق واليمين * قول شريفى ايچوندر يعنى اوج شئ كه نكاح وطلاق و يميندر بونلرك
جدلرى جددر وهزللرنده جددر (فى اليمين اوالحنث) اول اكراه ونسيان كركسه يمينده
اولسون وكركسه حانث اولمقده اولسون يعنى يمين منعقده ده كفارت واجب اولور برابردر

كرك اول اكراه ونسيان كرك يمينده اولسون وكرك حانث اولمقده اولسون زيرا فعل حقيقى يى اكراه ونسيان معدوم ايلمز وكذلك اغما و جنون دخى ذكر اولنان اكراه ونسيان كبيدر پس نه كيفيتله اولورسه حنثله كفارت واجب اولور (والقسم بالله او باسم آخر من اسماء الله تعالى كالرحمن والرحيم والحق) وقسم الله لفظى ايله واسماء الله دن اسم آخر ايله رحمان ورحيم كبى واسم حقله اولور ويمين حق تبارك وتعالينك جميع اسملرى ايله اولور برابردر كرك اول اسمله ناس بينده يمين ايتمك معتاد اولسون وكركسه اولسون بزم اصحابمز مذهبندن ظاهر اولان بودر وقول صحيحده بودر و بعض ديديكه هر اسم كه الله تعالى دن غيرى يه تسميه اولنماز اول اسمله يمين اولور الله ورحمان ورحيم كبى وشول اسم كه انكله اللهك غيرى يه تسميه اولنور حكيم وعالم وقادر كبى حالف انجان اول اسمله يمين مراد ايدرسه يمين اولور يمين مراد ايتمزسه اولماز كافيده بويله ذكر اولندى ولفظ حق الله تعالينك اسملرندندر الله تعالى * ذلك بان الله هو الحق المبين * بيوردى (او بصفة يحلف بها من صفاته كعزة الله تعالى وجلاله وعظمته وقدرته) ياخود قسم حق سبحانه وتعالينك صفتلرندن برصفات ايله اولور كه انكله يمين اولنور مثالى بعزة الله و بعظمة الله و بقدرة الله ديمك كبى زيرا يمينلر عرف اوزره مبنيه در پس الله تعالينك صفتلرندن شول صفت كه ناسك انكله يمين ايتمسى متعارف اوله اول صفت يمين اولور متعارف اولميان صفت يمين اولماز زيرا يمين انجق حمل ايچون ياخود منع ايچون منعقد اولور وهر مؤمن الله تعالينك تعظيمنه وصفاتنه اعتقاد ايدر حال بوكه الله تعالى جميع صفاتله معظمدر پس الله تعالينك ذاتنك وصفاتنك حرمتى حالف ايچون حامل اولدى ياخود مانع اولدى و بواولماز الا انجان اول صفتله يمين متعارف اولديغى وقتده در واما انجان اول صفتله يمين متعارف اولمازسه يمين اولماز (لا بغير الله تعالى كالنبى عليه الصلاة والسلام والقرأن والكعبة) الله تعالينك غيرى ايله نبى عليه الصلاة والسلام كبى وقرأن وكعبه كبى يمين بونلر ايله يمين اولماز رسول عليه الصلاة والسلامك * من كان منكم حالفا فليحلف بالله اوليذر * بيورديغيچون بونك يمين اولماسى حالفك نبى حقيچون وقرأن حقيچون ديديكى وقتده در واما انجان بن قرأندن برى يم ياخود نبى عليه الصلاة والسلامدن برى يم ديسيدى تحقيق حالفك بو قولى يمين اولور زيرا قرأن ونبى عليه الصلاة والسلامدن برى اولمق كفردر وكفرك شرطله تعليق يميندر واكر حالف بن مصحفدن برى يم ديسيدى يمين اولماز واكر مصحفده اولان شيدن برى يم ديسيدى يمين اولور زيرا مصحفده اولان شئ قرأن كريمدر پس كانه بن قرأندن برى يم ديمش اولور كافيده بويله ذكر اولندى (ولا بصفة لا يحلف بها عرفا) دخى عرفا انكله يمين اولنميان صفتله يمين ايتسه يمين اولماز (كرحمته وعلمه ورضائه وغضبه وسخطه وعذابه) الله تعالينك رحمتى ايچون ورضاسيچون وغضبى ايچون وعذابى ايچون ديمك كبى سبقت ايدن علت ايچونكه تحقيقا يمينك مباسى عرف اوزره در (واما قوله لعمر الله) امانك جوابى كلجك فقسم قوليدر يعنى حالفك لعمر الله قولى بونك قسم اولسنك وجهى تحقيقا عمر الله تعالينك بقاسيدر بقا ايسه انك صفتيدر ولعمر لفظى ابتدا ايله مرفوعدر ولام ابتدا توكيد ايچوندر وخبرى محذوفدر وتقدير كلام لعمر الله قسمى در ومعناسى بن الله تعالينك بقاسيله ودواميله يمين ايدريم ديمكدر صحاحده دخى بويله ذكر اولندى (وايم الله) دخى حالفك ايم الله قولى بونك معناسى كوفيين قتنده ايمن الله در وايمن يمينك جمعيدر نونى حذف اولندى كثرت استعمالى ايچون و بصريين قتنده ايم ادوات قسمندر ومعناسى والله ديمكدر (وعهد الله وميثاقه) دخى حالفك الله تعالينك عهدى وميثاقيچون قولى زيرا

عهد يميندر زيرا الله تعالى * واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم * بيوردى اندنصكره * ولا تنقضوا الايمان بعد توكيدها * بيوردى وميثاق عهد معناسنه در (واقسم واحلف واشهد واعزم) و بن قسم ايدرم و بن يمين ايدرم و بن شهادت ايدرم و بن عزم ايدرم ديمك (وان لم يقل بالله) اكرچه كيم بالله ديمدى ايسه ده (وعلى نذر او يمين او عهد) ونذر بنم اوزريمه اولسون ياخود يمين ياخود عهد اوزريمه اولسون ديمك زيرا بونلردن هر بى يمين اولور (وان لم يضف الى الله تعالى) اكرچه كه لفظة اللهه مضاف اولنمازلر ايسه ده حتى انجان حالف اكر سن شو فعلى اشلرسك بنم اوزريمه نذر اولسون ديسيدى پس اكر قربته نيت ايتدى ايسه شول قربتدنكه انكله نذر صحيح اوله اول نذرا كا لازم كلور واكر قربته نيت ايتمدى ايسه اول حالف اوزره كفارت لازم كلور رسول عليه الصلاة والسلامك * من نذر نذرا ولم يسم فعليه كفارة يمين * قول شريفيچون يعنى بر كيمسه برنذرى نذر ايتسه وتسميه ايتمسه اول كيمسه اوزره كفارت يمين لازم كلور بيوردى وكذلك على يمين ديمكده بويله در زيرا معناسى موجب يمين بنم اوزريمه اولسون ديمكدر وعهد يمين معناسنه در نته كيم مرور ايتدى (وان فعل كذا فهو كافر) واكر شويله ايشلرسه اول كافردر ديسيدى پس بو كلام قسمدر كفارت ايجاب ايدر حانث اولديغى وقتده اكر مستقبلده اولورسه واكر ماضيده برشئ ايچون اولورسه كه تحقيق اول شيئى فاعل اشلدى ايدى اول يمين غموسدر امام ابو يوسفدن روايت اولنديغى اوزره قاضى ايچون مستقبل ايله اعتبار جهتندن كفارت ايلمز زيرا حالف بونكله يمين قصد ايدوب تحقيقى قصد ايتمدى بلكه مقاله سنده تصديق اولنمق قصد ايلدى ومحمد بن مقاتل كفارت ايلمز زيرا حالف كفرى موجود اولان شيئه تعليق ايلدى وامر كانته تعليق ايسه تنجيز در پس كانه حالف اول كافردر ديمش اولدى ديدى (والاصح) واصح قول بودر كه تحقيقا حالف (لم يكفر) ماضيده ومستقبلده كفارت ايلمز (ان علم انه يمين) اكر بيلورسه كه بو كلام يميندر (وكفر ان اعتقد انها كفر) واكر جاهل اولوب تحقيقا بو كلام كفردر ديو اعتقاد ايدرسه ماضيده ومستقبلده كفارت ايدر زيرا حالف اول فعل اوزره اقدام ايدرسه آنك قتنده تحقيقا قائل بونكله كافر اولور پس تحقيق كفره راضى اولمش اولدى (وسوكند مى خورم بخداى) دخى خدا حقيچون يمين ايدرم ديمك (فقسم) قسمدر يعنى يميندر لكن مبتدانك خبريدر يعنى ذكر اولنان شيلر بالجمله قسمدر زيرا حال ايچوندر (لا حق) حقا لا افعل كذا ديسيدى يمين دكلدر زيرا منكر ايله وعدك تحقيقى مراد اولنور معناسى بن بونى اشلرم لا محاله ديمكدر پس يمين اولماز واكر والحق ديسيدى يمين اولور (وحق الله) دخى حق الله ديسيدى يمين اولماز امام اعظمله امام محمد قتنده و بو ابو يوسفدن روايتدر زيرا انجان لفظ حق اللهه مضاف اولسيدى بونكله طاعة الله مراد اولنور زيرا طاعتلر الله تعالينك حقلريدر نته كيم حديث شريفده وارد اولدى پس غير الله ايله يمين اولور (وحرمته) دخى حرمة الله ديسيدى يمين اولماز زيرا بونكله عرفا يمين اولنماز (وسوكند خورم بخداى) وخدايه يمين ايدرم ديسيدى بعض ديديكه بو يمين اولماز زيرا بو وعددر (او بطلاق زن) ياخود مرأه نك طلاقنه يمين ايدرم ديسيدى تحقيقا بو دخى ذكر اولنان كبى يمين اولماز متعارف اولماديغى ايچون ومصنفك اوقولى وقايه نك عبارتنده اومكاننده ياء فارسيه لفظه سى صحيحه اولمديغنه اشارتدر سن تفكر ايله (وان فعله فعليه غضبه او سخطه او لعنته) دخى اكر انى اشلرسه الله تعالينك غضبى ياخود الله تعالينك عذابى ياخود الله تعالينك لعنتى انك اوزرينه در ديسيدى (او فانا زان او سارق او شارب خمر او آكل ربوا) ياخود اكر انى اشلرسه بن زانى يم ياخود سارقم

ياخود شارب خمرم ياخود ربا اكل ايدیجی یم دیسیدی پس تحقیق بونلردن هر بری یمین اولماز زیرا
بونلرك هر بری قائلك نفسی اوزره دعادر و بونلردن هر بری شرطه متعلق اولماز ودخی بونلردن
هر بری یمینده متعارف اولمادیغی ایچون یمین اولماز (وحروفه) یعنی قسمك حروفی (الواو)
حرف واودر مثالی والله دیمك كبی (والباء) وحرف بادر بالله دیمك كبی (والتاء) وحرف تادر
مثالی تالله دیمك كبی زیرا بو حروفك هر بری یمینلرده معهوده در وقرآن كریمده مذكوره در
(وتضمر كالله لا افعله) وتحقیق بو حروف یمین مضمر اولوب پس قائلی حالف اولور مثالی الله لا افعله كبی
معناسی الله حقیچون بن بو ایشی اشلمم دیمكدر زیرا حرف جری حذف ایجاز ایچون عربك عادتندندر
بوندنصكره بعض مقسم بهی نزع خافضبث اوزره منصوب اولوردیدی وبعض محذوف اوزره
دلالت ایتسون ایچون خفض باقیدر دیدی بوندنصكره وقتا كه مصنف بو موجب یمینك بیاندن یعنی
اقتضاء یمین ایجاب ایدن الفاظك بیاندن فارغ اولدیسه یمینك موجبی بیانه شروع ایتدی
اولكه كفارتدر لكن یمینك موجبی انقلاب قندهدر زیرا یمین كفارت ایچون مشروع اولمادی
بلكه حانث اولمغله بوزلدیغی وقتده كفارته منقلب اولور (وكفارته اعتاق رقبة) ویمیندن
حانث اولمغك كفارتی بر قول ازاد ایتمكدر كفارت مبالغه ایله اسم فاعلدر وحرف تا تأكید ایچوندر
سبب تسمیه كاهی ستر ایتدیكی ایچوندر (او اطعام عشرة مساكين كما في الظهار) یاخود اون
مسكینی اطعام ایتمكدر نته كیم ظهارده اولدیغی كبی كه بزانی محلنده بیان ایلدك (او كسوتهم لكل
ثوب يستر عامة بدنه) یاخود اون مسكینك عامهٔ بدنلرینی ستر ایدر ثوب ایله كسوه لندریلور (فلم يجز
السراويل) پس طون كیدرمك كافی اولمدی زیرا عرفا طون كین كیمسه یه عریان تسمیه اولنور (هو
الصحيح) امام اعظم وابو یوسفدن روایت اولنان قول صحیح بودر امام محمددن روایت اولنان
دكلدر كه تحقیقا اول ثوبك ادناسی انده صلاة جائز اولان ثوبدر دیو روایت اولندی (فان عجز عنها)
پس اگر بو حانث اولان كیمسه بو اوچ شیدن عاجز اولورسه (وقت الاداء) ادا مراد ایلدیكی وقتده
(صام ثلاثة ايام ولاء) متوالیة اوچ كون صائم اولور و بونده اصل اولان قرأنده * فكفارته اطعام عشرة
مساكين * یورلدیغیدر (ولم يكفر قبل حنث) وحانث اولمزدن اول كفارت جائز اولمدی یعنی كفارتی
حنث اوزرینه تقدیم ایتمك جائز اولماز وامام شافعی رحمه الله فان ماللهاولورسه جائز اولور دیدی
زیرا كفارتك سببی اولان یمیندنصكره ادا ایلدی زیرا كفارت یمینه مضاف اولور كفارت یمین دینور
واضافت سببك دلیلیدر و بعد السبب ادا اتفاقا جائزدر ایمدی بعد الجرح قبل الموت كفارت
ایتمكه مشابه اولدی وبزم مذهبمز ایچون علت اولدر كه تحقیقا كفارت جنایتی ستر ایدر بو مقامده
ایسه جنایت یوقدر زیرا كفارت الله تعالینك اسم شریفنك حرمتنی حنثله هتك
ایتمكله حاصل اولدی پس سبب حنث اولدی یمین اولمدی زیرا سببك مرتبهٔ اقلی
حكمه مفضی اولمقدر یمین ایسه كفارته مفضی دكلدر زیرا كفارت یمین حنثله بوزلدقدنصكره
اولور وكفارتك یمینه مضاف اولمسنه باعث زیرا كفارت بعد الیمین حنثله واجب اولور نته كیم
كفارتك صومه مضاف اولمسی كبی جرح بونك خلافیدر كه زیرا جرح موته مفضیدر (حلف
على معصية كعدم الكلام مع ابيه) بر كیمسه معصیت اوزره یمین ایتسیدی مثالی باباسیله كلام
سویلشمامك وصلاتی ترك ایتمك كبی و بونك مثللی معصیت اوزره یمین ایتسیدی (حنث وكفر)
حانث اولوب كفارت ایدر یعنی اكا لایق اولان حانث اولوب كفارت ایتمكدر رسول علیه السلامك
* من حلف على يمين ورأى غيرها خيرا منها فليأت بالذي هو خير ثم ليكفر يمينه * یعنی بر كیمسه بر
یمین اوزره حالف اولسیدی واول یمینك غیرینی اندن خیرلو كورسیدی اول خیرلو اولانی كتوروب
اندنصكره كفارت ایتسون بیوردیغی ایچون (لا كفارة في حلف كافر وان حنث مسلما) كافرك یمیننده

كفارت یوقدر اگرچه كیم مسلم اولدیغی حالده حانث اولورسه ده زیرا كافر یمین ایچون اهل دكلدر
زیرا یمین الله تعالینك تعظیمی ایچون عقد اولنور كفر ایسه تعظیمی منافیدر وكفارت ایچون اهل
دكلدر زیرا كفارت عبادتدر اگرچه كیم اكا عقوبت معناسی تابع ایسه ده (ومن حرم ملكه
لا يحرم) و بر كیمسه ملكنی حرام ایتسیدی حرام اولماز یعنی بر كیمسه مالك اولدیغی شیئی نفسی
اوزره حرام ایلسه اول شی انك اوزرینه حرام اولماز (وان استباحه كفر) اگر حرام ایلدیكی
شیئله مباح معامله سیله معامله ایلسه اول كیمسه كفارت ایدر وامام شافعی ده انك اوزرینه
كفارت یوقدر زیرا یمین دكلدر مگر كه نساده وجاریه لرده اولورسه كفارت ایدر دیدی زیرا
حلال اولانی حرام ایتمك مشروعی قلب ایتمكدر ویمین بر عقد مشروعدر پس مشروعك
قلبی اولان لفظ ایله منعقد اولماز عكسی كبی اولكه حرامی حلال ایتمكدر و بزم ایچون علت
اولدر كه حق تبارك وتعالی یا ایها النبی لم تحرم ما احل الله لك قول شریفیدر قد فرض الله لكم
تحلة ايمانكم قول شریفنه وارنجه اندنصكره دینلدی نبی علیه السلام عسلی نفسی اوزره حرام ایتدی
و بعض دیدی كه حضرت ماریه یی نفسی اوزره حرام ایتدی اولكی یه تمسك ظاهردر وكذلك ثانی یه
دخی زیرا غیر لفظك عمومی ایچوندر بو خسه سببك خصوصی ایچون دكلدر (كل حل علي حرام) یعنی
فان بر رجل هر حلال بنم اوزریمه حرامدر دیسیدی (على الطعام والشراب) طعام وشراب
اوزره حمل اولنور مگر كه طعام وشرابك غیری یه نیت ایلیه وقیاس فعل مباحه اولكه تنفس
یاخود بونك مثللی نظر كبی واوتورمق كبی اكا مباشرتك عقبنده حانث اولمق ایدی نته كیم امام
زفرا كا ذاهب اولدی واستحسانك وجهی اولدر كه تحقیقا مقصود بر اولمقدر عموم اعتباریله حاصل
اولماز وفان انك اعتباری ساقط اولسه عرفا طعامه وشرابه صرف اولنور (والفتوى على
بينونة امرأته بلا نية) وفتوی اول كیمسه نك مرأه سنك بلا نیت طلاق بائن ایله مطلقه اولمسیدر
انده استعمالك غلبه سی ایچون (كذا حلال بروى حرام) بودخی هر حلال بنم اوزریمه حرامدر
دیمك كبیدر یعنی حلال انك اوزرینه حرامدر دیمك یعنی مرأه سنك اوزرینه حرامدر دیمكدر
ذكر اولنان كبی بو كلامك طلاقده كثرت استعمالی ایچون (المنذور اذا كان له اصل في الفروض
لزم الناذر كالصوم والصلاة والصدقة والاعتكاف) فان منذور ایچون فروضده اصل
اولسیدی صوم وصلاة وصدقه واعتكاف كبی نذر ایدن كیمسه یه لازم كلور (ومالا فلا) وفروضده
اصل اولمیان منذور ناذر اوزره لازم كلمز (كعيادة المريض وتشييع الجنازة ودخول المسجد وبناء
القنطرة والرباط والسقاية ونحوها) فروضده انك ایچون اصل اولمیان مریضك عیادهسی كبی
وجنازه نك تشییعی ومسجده داخل اولمق وكوپری بنا ایتمك وكاربانسرای بنا ایتمك ودخی بونلرك
امثالی كبی ناذره بونلر لازم كلمز ایمدی بو ذكر اولنان كلیدر (نذر مطلقا) بر كیمسه مطلق نذر
ایتسیدی یعنی الله ایچون بو آیك صومی بنم اوزریمه اولسون دیسیدی (او معلقا بشرط يريده)
یاخود مراد ایلدیكی بر شرطه معلق نذر ایتسیدی مثالی بنم اوزریمه شویله اولسون بنم غائبده
اولان فلانم كلورسه دیمك كبی (فوجد وفى) پس اول ناذرك شرطی بولنسیدی انك
اوزرینه وفا لازم كلور صورتك ایكیسنده بله رسول علیه الصلاة والسلامك من نذر وسمى فعليه
الوفاء بما سمى قول شریفی ایچون یعنی بر كیمسه نذر ایدوب وتسمیه ایتسیدی اول كیمسه اوزره تسمیه
ایلدیكی شی ایله وفا ایتمك لازم كلور یاخود كفارت ایدر (او بما لا يريده كان زنيت وفى او كفر وبه يفتى)
یاخود بر شرط معلقه نذر ایتسه كه اول شرط انك مراد ایلدیكی شیدر مثالی اگر بن زنا ایدرسم
بنم اوزریمه شویله اولسون دیمك كبی كذلك وفا ایدر یاخود كفارت ایدر وفتوی بونكله در
یعنی ناذر نذرینك ثبوتی مراد ایلدیكی بر شرطه تعلیق ایتسیدی زنا كبی و بونك مثللی

شی کبی پس حانث اولسه اول کیمسه التزام ایلدیکی منذورك وفاسیله کفارت بیننده مخیر قلنور اولکه قول شافعیدر قول جدیدنده زیرا امام شافعینك اکثر مسایلده ایکی قولی واردر بری قدیم و بری جدیددر روایت اولندی که تحقیقا امام اعظم موتندن یدی کون مقدم قول شافعی یه رجوع ایلدی وامام شمس الائمه السرخسی وکبار فقهادن غیریلر بونکله افتا ایلدیلر و بو واقعدر که زیرا ناذرك قصدی ظاهری ایله نذر درمعناسیله یمیندر زیرا ناذر بونذر ایله شرطك ایجادندن منع قصد ایتدی پس قنغی جهته دیلرسه میل ایدر اماچان ثبوتی مراد ایلدیکی شرطه تعلیق ایدرسه بونك خلافیدر زیرا معناسی یمین که منعی قصد ایتمکدر انده موجود دکلدر زیرا ناذرك قصدی شرط قلدیغی شیده رغبتنی اظهار در صدر الشریعه دیدی که بن دیرم که اکر شرط حرام اولورسه مثلا اکر زنا ایدرسم دیمك کبی لایق اولان مخیر اولمامقدر زیرا مخیر اولمق تخفیفدر حرام ایسه تخفیف ایجاب ایلمز بن دیرمکه تخفیف ایچون موجب اولان حرام دکلدر بلکه دلیل تخفیفك وجودیدر زیرا وقتا که لفظ من وجه نذر اولوب ومن وجه یمین اولدی ایسه ایکی وجهك مقتضاسیله عمل ایتمك لازم کلور وایکیسندن برینك اهداری جائز اولمدی ایمدی بالضروره تخفیفی موجب تخییر لازم کلدی ایمدی سن تفکر ایله ومستقیم اول (نذر بعتق رقبة یملکها وفی بها) برکیمسه مالك اولدیغی رقبه نك عتقنه نذر ایتسه یدی اول رقبه نك عتقی ایله وفا ایدر (والا اثم ولایجبره القاضی) واکر وفا ایتمزسه آثم اولور وقاضی اکا جبر ایده مز یعنی اکر نذر ایدن کیمسه مالك اولدیغی رقبه سنه شورقبه یی اعتاق ایلمك بنم اوزریمه اولسون دیسیدی اورقبه نك اعتاقیله وفا ایتمك آنك اوزرینه لازم کلور واکر وفا ایتمزایسه کنهکار اولور ولکن قاضی اکا جبر ایده مز (نذر لفقراء مکة جاز الصرف الی فقراء غیرها) برکیمسه مکه نك فقراسی ایچون نذر ایتسه اول منذوری مکه فقراسنك غیری یه صرف ایتمك جائز اولور زیرا مقصود الله تعالی یه تقربدر وفقیرك حاجتنی دفعله وانده مکانك خصوصی ایچون مدخل یوقدر فقیه ابو اللیث دیدیکه بو بزم علماء ثلاثه مزك قولیدر وامام زفر دیدیکه جائز اولماز الا مکه فقراسنه تصدق جائز اولور (نذر بتصدق عشرة دراهم خبزا فتصدق بغیر الخبز) برکیمسه اون اقچه لق اتمك تصدق ایتمکه نذر ایدوب اون اقچه یه مساوی اتمکك غیری شی تصدق ایتسیدی (اوتصدق ثمنه جاز) یاخود اتمکك بهاسی اون درهمی تصدق ایتسیدی جائز اولور اما اولك علتی زیرا اتمکك خصوصی ایچون دفع حاجتده مدخل یوقدر واما ثانینك علتی اتمکك بهاسی فقیره انفع اولدیغی ایچوندر (قال ان برئت من مرضی هذا ذبحت شاة لم یلزمه) برکیمسه اکر بن بو مرضمدن بری اولورسم برقیون ذبح ایده یم دیسیدی اکا قیون ذبحی لازم کلمز (الا ان یقال فلله علی ان اذبحها) مکر اول کیمسه الله ایچون برقیون ذبح ایتمك بنم اوزریمه اولسون دیمش اوله بو تقدیرجه لازم کلور زیرا لازم کلمك اولماز الا نذر ایله اولور ونذر اوزره دلالت ایدن ثابتدر اول دکلدر (نذر بصوم شهر بعینه لزمه متتابعا) برکیمسه بعینه برآیك صومی ایله نذر ایتسیدی اول شهرك صومی اول کیمسه اوزره متتابعا لازم کلور (لکن اذا افطر یوما قضاه) لکن برکون افطار ایلسه اول افطار ایلدیکنی قضا ایدر (ولایلزمه الاستقبال) واکا استقبال لازم کلمز یعنی برکیمسه الله ایچون شعبانی صائم اولمق بنم اوزریمه اولسون دیسیدی مثلا اول کیمسه برکون افطار ایتسیدی یالکز اول کونی قضا ایدر وکلجك زمانه توقف ایتمز اکرچه کیم نذر نده متتابعا دیدی ایسه ده زیرا شرطك بعینه برشهرده تتابعی لغودر زیرا شهر ایامك تتابعی ایچون متتابعدر وذکر اولنان کبی استقبال ممکن اولمازز برامعیندر (نذران یتصدق الف درهم من ماله وهو لایملك الا مائة لزمته فقط) برکیمسه مالندن بیك اقچه تصدق ایتمکه نذر ایتسیدی حال بوکه اول کیمسه مالك اولمسه الا یوز اقچه یه

مالك اولسیدی (لزمته فقط) اول کیمسه یه انجق اول یوز درهمك تصدقی لازم کلور وقول صحیح بودر زیرا مالك اولمیان شیده نذر ملکده بولنماز ودخی سبب ملکه مضافده بولنمدی ایسدی صحیح اولمازدی کیم نچان بنم مالم مسکینلره صدقه اولسون دیسیدی واول کیمسه ده مال دخی اولمسیدی صحیح اولماز یعنی لازم کلمز (نذر ان یتصدق هذه المائة یوم کذا علی فلان فتصدق بمائة اخری قبل ذلك الیوم علی فقیر آخر جاز) برکیمسه فلان کون فلان کیمسه اوزره شو یوز اقچه نك تصدقی ایله نذر ایتسیدی پس برغیری کیمسه یه اول یوز اقچه نك غیری یوز اقچه ایله اوکوندن مقدم تصدق ایتسیدی جائز اولور بلدیککشی ایچونکه تحقیقا بوخصوصیات فقیرك حاجتنك دفعی حاصل اولدقدنصکره معتبر اولماز (قال علی نذر فسکت ولانیة له یلزمه کفارة یمین) برکیمسه بنم اوزریمه نذر اولسون دیوب سکوت ایتسیدی وانك نیتی دخی اولمسیدی اول کیمسه یه کفارت یمین لازم کلور نوازلده بویله ذکر اولندی (وصل بحلفه ان شاء الله تعالی بطل) برکیمسه یمیننه ان شاء الله لفظنی وصل ایتسیدی انك یمینی باطل اولور یعنی نچان برکیمسه برفعل اوزره یاخود برفعلی ترك اوزره یمین ایتسیدی اول قولنه متصلا ان شاء الله دیسیدی حانث اولماز عبادله ثلاثه دن موقوفا ومرفوعا روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه * من حلف علی یمین وقال ان شاء الله فقد استثنی ومن استثنی فلا حنث علیه ولا کفارة * بیورلدی یعنی برکیمسه یمین اوزره حالف اولسیدی وان شاء الله دیسیدی پس تحقیق اول کیمسه استثنا ایتدی و برکیمسه یمیننده استثنا ایتسیدی اول کیمسه اوزره حانث اولمق یوقدر وکفارت دخی یوقدر ولکن اتصالدن لابددر زیرا بعد الانفصال رجوعدر و یمینلرده ایسه رجوع صحیح اولماز عبادله عبد اللهك جمعیدر ومراد فقهادن اجتهاد ایله معروف عبد الله بن مسعود وعبد الله بن عباس وعبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهم در وحدیث موقوفه صحابه نك اقوالندن واقعا لندن روایت اولنوب ورسول علیه الصلاة والسلامه تجاوز ایلمیاندر و بوکا اثر ایله تعبیر اولنور واما حدیث مرفوع رسول علیه الصلاة والسلامه خاصة قولا وفعلا مضاف اولاندر وابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت اولندیکه تحقیقا ابن عباس التی آیه دکین استثنای منفصلی تجویز ایلدی حق سبحانه وتعالینك * واذکر ربك اذا نسیت * قول شریفیچون یعنی نچان استثنای متصله یی اونتدك ایسه منفصلا استثنا ایله معناسنه در بزم مشایخمز استثنای منفصلك تصحیحنده بوعدن وانکحه دن وغیریدن کلبسنده ملزمه اولمقلقدن عقودك اخراجی واردر ومحاله احتیاج یوقدر دیدیلر زیرا تطلیق ایدیجی نچان نادم اولسه استثنا ایدر واما حق سبحانه وتعالینك * واذکر ربك اذا نسیت * قول شریفنك معناسی نچان سن کلامکك اولنده ان شاء الله ذکر ایتمزایسك کلامکك آخرنده کلامکه موصولا ذکر ایله دیمکدر روایت اولندیکه تحقیقا مغازی نام کتابك صاحبی محمد بن اسحاق منصورك قتنده مغازی نام کتابنی اوقوردی وامام اعظم انده حاضر ایدی پس محمد بن اسحاق امام ایچون خلیفه یی اغضاب مراد ایدوب بوشیخ سنك جدك ابن عباسه استثنای منفصلده مخالفت ایتدی دیدی پس خلیفه امام اعظمه دیدیکه بنم جدیمه مخالفت ایتمکله قدرك بالغ می اولدی امام اعظم دیدیکه تحقیقا بو محمد بن اسحاق ملککی سنك اوزره افساد مراد ایدر زیرا اکر استثنای منفصل جائز اولسه ناس سنکله مبایعه ایدرلر وحضورکده یمین ایدرلر اندنصکره چقارلر واستثنا ایدرلر واندنصکره مخالفت ایدرلر وقورقزلر پس خلیفه نه کوزل سوبلدك دیدی ومحمد بن اسحاقه غضب ایدوب مجلسندن اخراج ایتدی

) باب حلف الفعل (

بو باب فعلك يمينى بيانده در اصل بودر كه تحقيقا يمينلرده استعمال اولنان الفاظ بزم مذهبمزده
عرف اوزره مبنيه در وشافعى قتنده حقيقت اوزره مبنيه در زيرا يمينلر ايله حقيقت مراد اولنمقدر
مجاز مراد اولنمق دكلدر وامام مالك قتنده كلام اللهك معانيسى اوزره در (حلف لايدخل بيتا
حنث بدخول صفة) بر كمسه بيته داخل اولمامغه يمين ايتسيدى اول بيتك صفه سنه داخل
اولمغله حانث اولور زيرا بيت سقفلى بنا ايچون براسمدر كه اول بيتك مدخلى برجانبندن اولوب
بيتوتت ايچون بنا اولنمشدر برابردر كرك ديوارلرى درت اولسون وكرك اوج اولسون
بو معنا ايسه صفه ده موجود در الا بوقدر فرق واركه صفه نك مدخلى زياده واسعدر پس
اسم بيت اكاده متناول اولور مكركه صفه نك ماعداسنه نيت ايتمش اوله اول تقديرجه
صفه يه داخل اولمغله حانث اولماز (هو الصحيح) قول صحيح بودر هو الصحيح قولى صفه درت
ديوارلى اولورسه حانث اولور ديان قيلك قولندن احتراز در اهل كوفه نك صفه لرى درت ديوارلى
بنا اولنمشدر (لا الكعبة او مسجد او بيعة او كنيسة) بيته داخل اولمامغه يمين ايدن كمسه
كعبه يه داخل اولمغله ياخود مسجده ياخود بيعه يه ياخود كنيسه يه داخل اولمغله حانث
اولماز بيعه ايله كنيسه نك معنالرينك بيانى مرور ايتدى زيرا بيت تكيم بلمش ايدك بيتوتت
ايچون بنا اولا ندر بونلر ايسه اويله دكلدر (او دهليز) ياخود دهليزه داخل اولمغله
حانث اولماز زيرا دهليزده ذكر اولنان كبى بيتوتت ايچون بنا اولنمش دكلدر بعض دهليزه
داخل اولمغله حانث اولور زيرا انده عادتا بيتوتت اولنور ديدى بن ديرمكه بومقدار دهليزك
بيت اولمسنده كفايت ايتمز بلكه بناسنك بيتوتت ايچون اولمسندن لابدر تكيم سبقت ايتدى چونكه انده
عادتا بيتوتت اولورسه ده انك بناسى بيتوتت ايچون اولور ديمز زيرا ملازمت ممنوعه در (او ظلة باب دار)
ياخود دارك قپوسى ظله سنه داخل اولمغله حانث اولماز ظله شول شيدر كه دارك قپوسى اوزره
اولور وفوقنده بنا اولنماز وچونكه ظله دارك قپوسى اوزره صوقاق اوزره اولسيدى
بيت اولماز پس اكا داخل اولان حانث اولماز (وفى لايدخل دارا لم يحنث بدخولها خربة) وداره
داخل اولمامغه يمينده اول دار خراب اولديغى حالده داخل اولمغله حانث اولماز (وفى هذه الدار
يحنث وان صارت صحراء او بنيت بعد انهدامها دارا اخرى) وشو داره داخل اولمامق اوزره
يمينده حانث اولور اكر اول دار صحرا اولورسه ده ياخود اول دارك انهدامندنصكره دار اخرى
بنا اولنورسه ده زيرا دار عرب وعجم قتنده عرصه نك اسميدر دار عامره ودار غامره دينلور
وتحقيق بوكا اشعار عرب شهادت ايتدى و بنا انده وصفدر بوندن غيرى تحقيقا وصف حاضرده
لغودر وغائبنده معتبردر بو عبارت هدايه نكدر و بونك تحقيقى اولدر كه تحقيقا هدايه نك وصفله مرادى
جوهر ايله قائمه صفت عرضيه دكلدر يكتلك وقوجه لق كبى و بونلرك امثالى كبى بلكه اول وصف
عرضيه يه متناول اولور وجوهر آخر ايله قائم برجوهره دخى متناول اولور كه اول جوهر آخر سببى
ايله انك قيامى حسن وكمال جهتندن زياده اولور واول جوهر جوهر آخردن قبح ونقصان
جهتندن انتقاصى ايراث ايدر وصفله قدرك يعنى تفريق ايده لر تكيم عن قريب اوائل يوعده
كلور انشاءالله تعالى انكله تفريق اولنور كه تحقيقا وصف شول شيدر كه اصلنه ضرر جهتندن
تبعيضى ايراث ايدر وقدرانى ايراث ايلمز ومزروعاتده زرعه مساوى اولان شيئ وصف قلديلر
ومكيلاتده كيله مساوى اولانى قدر قلديلر پس چونكه دار عرصه ايچون اسم اولوب و بنا وصف
اولسيدى پس دار منكره اولديغى حالده غائبه اولور ايمدى اول دارده بنا اعتبار اولنور وچونكه
بنا بولنمزسه حانث اولماز وچونكه دار معرفه اولسيدى اول دار حاضره اولور اول دارده بنا اعتبار
اولنماز وچونكه بنا بولنمازسه حانث اولورسن بو مقاله يى بلدك ايسه معلوم اوله كه تحقيقا

صدر الشريعه دن بو مقامده صادر اولان شيئ ذكر اولنان كبى غرائبدندر زيرا ائمه جمهوره رأى
غير صائب ايله مخالفت ايتدى اول مكانده ديديكه معلوم اوله كه تحقيقا فقها شو داره داخل اولمم
ديو يمينده ديديلر كه منهدم اولديغى حالده داخل اولورسه اول حالف حانث اولور زيرا اسم
دار خرابه اوزره اطلاق اولنور پس بو علت داره داخل اولمامغه يمينده خراب اولديغى حالده
داخل اولمقده حانث اولمغى ايجاب ايدر اندنصكره حاضرده وصف لغو اولمغله فرق
ايتدرديلر بو فرق ضعيفدر زيرا وصفك معناسى اول معنا چونكه اشارت اولنان شيئ بر صفتله
وصف اولنسيدى مثلا شو شاب ايله تكلم ايلمم ديمك كبى پس بو حالف اول شاب پير اولديغى حالده
تكلم ايتسيدى حانث اولور زيرا شاب ايله وصف لغودر و بزم شو داره داخل اولمم ياخود داره داخل
اولمم قولمزده وصف فائده در حتى ايكيسندن برنده لغو اولوب آخرنده لغو اولميه اندنصكره معنا
شو بيته داخل اولمم ديمكده حانث اولمغى ايجاب ايدر و بيته داخل اولمم ديمكده حانث اولمامق
ايجاب ايدر اكر منهدما صحرا اولورسه ده زيرا بيتوتت وصفدر اشارت اولنان شيده لغو اولور پس
بيتك اسمنك زائل اولمسى اشارت اولنان شيده لايق اولان اعتبار اولنمامقدر بوندنصكره
فقها ديديلر كه شو داره داخل اولمم ديمكده اول دار حمام بنا اولندقدنصكره اول حمامه داخل
اولسيدى اول حالف حانث اولماز زيرا اول دار دارا اولديغى حالده باقى قالمدى پس صدر الشريعه نك
ديديكى قول فاسددر اما اولا فاسد اولمسى بو علت داره داخل اولمامغه يمين ايدن خراب اولديغى
حالده داخل اولورسه حانث اولمق ايجاب ايدر ديديكى هدايه نك غير ان الوصف فى الحاضر لغو
وفى الغائب معتبر قولندن غافل اولمسندن ناشيدر واما ثانيا فاسد اولماسى زيرا وصفك معناسى چونكه
اشارت اولنان بر صفتله وصف اولنسيدى مثالى شو شاب ايله تكلم ايلمم ديمك كبى پس بو حالف اول شاب ايله
پير اولديغى حالده تكلم ايتسيدى حانث اولور زيرا شاب ايله وصف لغودر ديديكى الى آخره
وصفك معناسندن غافل اولمسندن ناشيدر وتحقيق مرور ايتديكه تحقيقا بنا دارده وصفدر
نته كيم بونكله هدايه ده تصريح اولندى واما ثالثا فاسد اولمسى بو معنا شو بيته داخل اولمم ديمكده
حانث اولمغى ايجاب و بيته داخل اولمم ديمكده حانث اولمامغى ايجاب ايدر ديديكى الى آخر غلط
محضدر بيتله دارك يعنى عدم تفرقه دن ناشيدر وذكر اولنان كبى بيتوتت بيت ايچون وصف دكلدر
زيرا تكيم بلمش ايدك كه وصف ذات اوزره بر امر زائددن عبارتدر كه اول امر زائد اول ذاتله قائمدر
بيتوتت ايسه بويله دكلدر بلكه بنا سيچون علت غائيه دردار بونك خلافيدر كه زيرا بنا دار اوزره زائددر
اويله دار كه اول عرصه درواما رابعا فاسد اولمسى بوندنصكره فقها شو داره داخل اولمم ديان حالف
اول دار حمام بنا اولندقدنصكره داخل اولسه حانث اولمماز زيرا دارا اولديغى حالده باقى قالمدى فقها
ديديلر بو قولك حاصلى تحقيقا دار چونكه عرصه دن عبارت اولسه حمام بنا اولندقده داخل اولسيدى
حانث اولمق لايق اولور اولدى عرصه نك وجودى ايچون حال بوكه بوده فاسددر زيرا دار عرصه
مجرده اوزره اطلاق اولنور ودخى بنا داردن عرصه نك اوزرينه بنا اولنان شيئ ايله بله عرصه
اوزره ده اطلاق اولنور واما چونكه اول وصف اوزره بنا اولنان دارك غيرى بنا اولسيدى ياخود
انده بر تصرف اولنسيديكه اول تصرف ايله اسم داردن زائل اولسيدى پس اول دارا اولمزكن
بو فاضل هدايه نك الفاظ وعبارتنه نظر ايلمدى ياخود عبارتلرينه تأمل وتفكر ايلمدى الحمد لله
ملهم الصواب واليه المرجع والمآب (كذا الوقوف على سطحها) كذلك دارك طامى اوزره
طورمسيله حانث اولور زيرا دارك طامى اوزرنده طورمق حانث اولمغى ايجاب ايدر زيرا دارك سطحى
داردندر كورلمزمى معتكف اولان كمسه مسجدك سطحى اوزره چقمغله انك اعتكافى فاسد اولماز
(وقيل لا) بعض بزم عرفمزده حانث اولماز ديدى (كما لو جعلت الدار مسجدا او حماما او بستانا او بيتا)

ننه‌كيم اكر دار مسجد ياخود حمام ياخود بستان ياخود بيت قلنسيدى اول وقت
حانث اولماز زيرا دار اولديغى حالده باقى قالمادى اوزر ينه اسم آخر عارض اولديغى ايچون
(اودخلها بعد هدم الحمام واشباهه) ياخود حمام وحمامه مشابه اولنلرك هدمندنصكره داخل
اولسيدى حانث اولماز زيرا دار بوكا عود ايلمز (وهكذا البيت) و بيت دخى دار كيبدر يعنى فلان
شو بيته داخل اولمم ديو يمين ايتسيدى (ودخله منهدما صحراء) منهدم اولوب صحرا اولديغى
حالده داخل اولسيدى حانث اولماز اسم بيت زائل اولديغى ايچون زيرا صحراده بيتوتت اولماز
حتى اكر ديوارلرى باقيه اولوب سقف ساقط اولسيدى اكا داخل اولدقده حانث اولور زيرا انده
بيتوتت اولور وسقف انده وصفدر (او بعدما بنى بيتا آخر) ياخود بيت آخر بنا اولندقدنصكره
داخل اولسيدى حانث اولماز زيرا اسم انهدامدنصكره باقى قالمدى (اولايدخل هذه الدار فوقف
فى باب دار لواغلق كان خارجا) ياخود شو داره داخل اولمم ديو يمين ايدوب دارك قپوسى قپالوايكن
اول قپونك خارجنده طورسيدى حانث اولماز زيرا قپو دارى وداره اولان شئ احراز ايچوندر پس
قپونك خارجى داردن دكلدر (اوحلف لايسكنها وهو ساكنها) ياخود حالف دارده ساكن اولديغى
حالده شو دارده ساكن اولمم ديو يمين ايتسيدى (اولايلبسه وهولابسه) ياخود بن بو ثوبى كيم
ديو يمين ايتسيدى حال بوكه اول ثوب اكنده ايكن (اولا يركبها وهو راكبها) ياخود دابه‌نك
اوزرنده اولديغى حالده بن بو دابه‌يه بنم ديو يمين ايتسيدى (فاخذ فى النقلة) پس اول حالف
اولكى صورتده فى الحال داردن نقله شروع ايتسيدى (ونزع) وايكنجى صورتده فى الحال
اول ثوبى اكندن چقارمغه شروع ايتسيدى (ونزل) واوچنجى صورتده فى الحال دابه‌دن
اينمكه شروع ايتسيدى (بلامكث) صور ثلثه‌نك اوچنده ده تأخير ايتمكسزين داردن نقله
وثوبى چقارمغه ودابه‌دن نزوله شروع ايتسيدى حانث اولماز وامام زفر شرط بولنديغيچون حانث
اولور ديدى اكرچه قليل ايسه‌ده وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا يمين بار اولمق ايچون عقد اولور
پس اول باردن انك زمان تحقق استثنا اولنور پس اكر حالف حالى اوزره برساعت اكلنورسه
حانث اولور زيرا بو فعللر ايچون دوام واردركه امثالى متجدد اولور حتى اول دوام ايچون مدت
ضرب اولنوب بركون بندم وبركون كيدم دينلور دخول بونك خلافيدر زيرا مدت وتوقيت
معناسنه بركون داخل اولدم دينلمز اكرچه كيم ظرف معناسنه جائز اولورسه‌ده واكر ثوبى كيمكك
ابتداسنه نيت ايدرسه مثلا تصديق اولنور زيرا كلامنك محصلى در پس اكلمك ايله حانث اولماز
(اولايدخلها فقعد فيها) وشو داره داخل اولمم ديو يمين ايدوب حال بوكه حالف اول دارك ايچنده
اوتورر اولسه اول حالف انده اوتورمغله حانث اولماز (الايخروجه ثم دخوله) الا اول داردن
خروج ايدوب بعده داخل اولورسه حانث اولور وقياس اوتورمسيله حانث اولمق ايدى زيرا دوام
ايچون حكم ابتدا واردر استحسانك وجهى اولدركه تحقيقا دخول ايچون دوام يوقدر زيرا دخول
خارجدن داخله انفصالدر وحالفك شو دارده ياخود شو بيتده ياخود شو محله ده ساكن اولمامغه
يميننده اول حالفك اهلى ايله ومتاعى ايله خروجندن لابدر حتى برچو يسى باقى قالسيدى حانث
اولور بو امام اعظم قتنده در ابو يوسف اكثر متاعك نقلنه اعتبار ايدر زيرا كلينك نقلى
آز اولور متعذر اولور وامام محمد كتخدائيه انكله قائم اولان شيئه اعتبار ايدر يعنى مهمات
ضروريه انكله قائم اولان شيئه اعتبار ايدر زيرا انك ماعداسى سكنادن دكلدر ديدى فقها
ديديلركه امام محمدك قولى ناسه احسن واوفقدر وفتوى بونك اوزرينه در تنكيم زاهدى
بيان ايلدى (بخلاف المصر والقرية) شهر وقريه بونك خلافى اوزره در زيرا شهرده وقراده
بار اولمق اهلك ومتاعك نقلنه متوقف اولماز زيرا حالف عرفا اندن انتقال ايتديكى شبده ساكن

عد اولنماز اولكى بونك خلافى اوزره در (وحنث فى لايخرج ان حمل واخرج بامره) وشو
داردن چقمم ديو يمين ايدن حالف حانث اولور اكر بر كيمسه انى انك امريله يوكلنوب داردن
چقاررسه زيرا مأمورك فعلى آمره مضافدر تنكيم بر دابه‌يه بنوب دابه ايله چقديغى كبى اولور
(وبدونه لا) وحالفك امرنسز حامل اوزره اكراه اولنمغله چقارسه حانث اولماز
زيرا فعل حالفه منتقل اولماز امرى اولمديغى ايچون (ولوراضيا) كركسه حاملك چقارمسنه
راضى اولسون زيرا انتقال حالفك امرى ايله اولور مجرد خروجله اولماز (ومثله لايدخل
اقساما وحكما) وشو داردن چقمم ديو يمين ايده‌نك اقسامى كه امريله وبلا امر ومكرها
ياخود رضاسيله چقماسيدر اولكبسنده حانث اولمغه حكم واخيرنده عدم حكم كبيدر
(ولا فى قوله والله لايخرج من داره الا الى الجنازة) دخى حانث اولماز داردن چقمبوب
الاجنازه‌يه چقمق اوزره يمين ايدن كيمسه (ان خرج اليها ثم اتى الى امر آخر) اكر خانه‌سندن
جنازه‌يه چيقوب اندنصكره امر آخر اشلرسه زيرا انك خانه‌سندن چيقمسى اولمدى الا جنازه
ايچون اولدى وقايه‌ده اكر جنازه‌يه چيقوب اندنصكره امر آخر ايچون چقارسه
ديديكى قول ناسخ اولدن سهودر زيرا مفهوم كلام حالفك جنازه‌نك غيرى‌يه خروجنى
اقتضا ايدر پس حصر باطل اولوب حانث اولور بو اجلدن ثم اتى الى امر آخر ديدم يعنى اكر
جنازه‌يه چقوب بعده امر آخره كلورسه ديدم تنكيم هدايه‌ده فخرج اليها ثم اتى الى حاجة
اخرى ديديكى كبى (وحنث فى لايخرج الى مكة فخرج اليها ورجع) ومكه‌يه چقمامق اوزره
يمين ايدن كيمسه پس مكه ايچون چقوب ورجوع ايتسيدى حانث اولور مكه قصدى اوزره
خروج بولنديغى ايچون اولكه شرطدر (لافى لايأتيها حتى يدخلها) مكه‌يه كلمك اوزره يمين
ايدن كيمسه حتى مكه‌يه داخل اولمدقچه حانث اولماز زيرا كلمك اولماز الا دخول ايله اولور
(وذهابه كخروجه) حالفك مكه‌يه كتمك اوزره يمينى مكه‌دن چقمامق اوزره يمينى
كبيدر بعضيلر مكه‌يه كلمك اوزره يمينى كبيدر ديديلر وبعض مكه‌يه چقمامق اوزره
يمينى كبيدر ديدى واصح قول بودر زيرا ذهاب زوالدن عبارتدر (وحنث فى ليأتين مكة فى آخر
حيوته) يعنى حالف تحقيقا مكه‌يه كلورم ديو يمين ايدوب حتى آخر حياتنه دكين كلسيدى
حياتنك اجزاسندن آخر جزئنده حانث اولور زيرا بار اولمسى من جودر وبأس بوتقديرجه
حاصل اولور (وفى ليأتينه غدا ان استطاع ان لم يأته غدا بلامانع كمرض اوسلطان ودين نيته
الحقيقة) وحالف حانث اولور تحقيق يارنكى كون قادر اولورسه‌م فلان محله كلمك اوزره يميننده
اكر يارنكى كون بلامانع كلمزسه مانعه اعتبار اولنور مرض كبى وياسلطان كبى وحقيقتده
نيتى تصديق اولنور يعنى فعله مقارن استطاعت حقيقيه مراد ايلدم ديرسه تنكيم كتب
كلاميه‌ده تقرير اولندى ديانة تصديق اولنور قضاء تصديق اولنماز زيرا استطاعت عرفده
اسباب وآلاتك سلامتى اوزره اطلاق اولنور ومعناى آخر خلاف ظاهردر (حلف لايدخل
دار فلان يراد به نسبة السكنى) بر كيمسه فلانك دارينه داخل اولمامغه يمين ايتسيدى بونكله
نسبت سكنى مراد اولنور عادت دلالتى ايله واول دلالت تحقيقا دارك ذاتى ايچون كيرو
دونلمز وهجرت اولنماز بلكه دارك ساكننه بغض ايچون اولور الا بوقدر فرق واركه
سكنا آز اولور حقيقة اولور بو ظاهردر وآز اولور دلالة اولور دار آنك ملكى
اولمغله آنده سكنايه قادر اولور پس حالف فلانك ملكى اولان داره دخول ايله حانث اولور
حال بوكه فلان آنده ساكن اولماز برابردر كرك فلانك غيرى ساكن اولسون كركسه اولمسون سكناى
تقديرينك دليلنك قائم اولمسى ايچون اول دليل كه ملكدر خانه‌ده وظهريه‌ده بونكله تصريح

اولندی لکن شمس الائمه ذکرایلدی که تحقیقا اول دارده فلانك غیری ساکن اولسیدی حالف اکا
داخل اولمغله حانث اولمازفلانك غیرینك فعلی ایله نسبت منقطع اولدیغیچون (اولایضع قدمه فی دار
فلان حنث بدخولها مطلقا) یاخود فلانك دارینه اباغنی باصمامغه یمین ایدن حالف مطلقا اول داره
داخل اولمغله حانث اولور یعنی برابردر کرك راکب اولدیغی حالده اولسون یاخود یالن ایاق یاخود
نعلین ایله اولسون زیرا بو مقامده معنای حقیقی مهجوردر زیرا اکر یاتی اوزره یاتوب وایکی ایاقلرین
داره وضع ایلسه شو حیثیتله که جسدینك باقیسی دارك خارجنده اولسه عرفده اکا اباغن داره
وضع ایتدی دیمز پس چونکه حقیقت مهجور اولسه معنای مجازی مراد اولنورا واکه عرف قرینه سیله
مطلقا دخولدر (وشرط للبر فی لاتخرج الاباذنی لکل خروج اذن) حالفك مرأه سی ایچون
داردن چقمه الابم اذنمله چقار دیو یمین ایدن کیمسه بار اولمسنده هرخروج ایچون اذن شرط
قلندی زیرا استثنا مفرغدر ومعناسی برخروجله خارج اولماز الابم اذنمله خارج اولور
دیمکدر ونکره سیاق نفیده عام اولور پس چونکه نکره دن بعض خارج اولسه ماعداسی عموم
اوزره باقی قالور و بونده حیله اولدرکه اکر اول مرأه یه هرنه زمان چقمق مراد ایدرسك
بن سنك ایچون اذن ویردم دیمکدر (لاالاان آذن لك) چقمه الااکرسکا اذن ویررسم چق دیو
یمینده هرخروج ایچون اذن ایجاب ایلمز زیرا استثنانك حقیقتی اوزره بونك حملی ممکن اولماز
زیرا اذن خروج جنسندن دکلدر پس بینهماده مناسبت ایچون غایت اوزره حمل اولندی
زیرا غایت امتداد معنا ایچون قصر وانتهاسی ایچون یاندر تکیم استثنا مستثنی منه ایچون
قصر وحکمنك انتهاسی ایچون بیان اولدیغی کبی وبو مقامده مباحث شریفه واردر بزانی
مرقات شرحنده ایراد ایلدك مراد ایدن اندن طلب ایلسون (والحنث فی ان خرجت مثلا لمرید
الخروج فعله فورا) وحانث اولمق ایچون فورا فعل شرط قیلندی یعنی اکر مرأه خروج مراد ایلسه
مثلا پس زوج مرأه سنه اکر چقارسك سن طالقسین دیسیدی ومرأه اول ساعت اوتوروب بعده خروج
ایتسیدی حانث اولماز بوکا یمین فور تسمیه اولنور امام اعظم بو مسئله نك اظهارنده تفرد ایتدی وجهی
اولدرکه تحقیقا متکلمك مرادی اول ذکر اولنان خروجدن منعدر یمینك ایسه مبناسی عرفدر
(وفی ان تغدیت بعد تعال تغد معی) وحانث اولمق ایچون شرط قلندی کل بنم ایله غدالن اکر
غدالنمك مراد ایدرسم دیو یمینده (تغدیه معه) انکله بله غدالنمسی شرط قلندی تغدیه معه
قولی شرط مقدرك مفعولی مقامنه قائمدر یعنی چونکه زید بکره اوتور بنم ایله غدالن دیدکده بکر
اکر غدالنورسم بنم عبدم حردر دیسیدی پس اول کیمسه منزلنه رجوع ایدوب غدالنسیدی
حانث اولماز زیرا انك کلامی جواب مخرجنده خارج اولدی پس سؤاله منطبق اولور ایمدی
انك کلامی دعوت اولنان غدایه منصرف اولور (وان ضم الیوم) واکر کلامنه یوم ضم
ایدوب اکر بوکون غدالنورسم دیدی ایسه (کفی مطلق التغدی) حانث اولمقده مطلق غدالنمك
کفایت ایدر زیرا جوابك قدرندن زیاده ایلدی پس مبدأ قلنور یعنی یوم زیاده ایتمکله بلنور که
مبدأ کلامدر پس مطلق غدالنمکله حانث اولور (مرکب الماذون لیس لمولاه فی حق الیمین)
عبدماذونك مرکبی یمین حقنده مولاسی ایچون دکلدر (الااذالم یستغرق دینه ونواه) مکر عبدك
دینی مستغرق اولمیوب واکا نیت ایدرسه مولاسی ایچوندر یعنی چونکه عبدماذونك مولاسی
فلانك دابه سنه بنمکه یمین ایلسه اول عبد ماذونك دابه سنه بنسیدی امام اعظم قتنده
حانث اولماز اکر اول عبدماذونك رقبه سی وکسبی ایچون دین مستغرق وار ایسه زیرا بو تقدیرجه
دابه فلانك دکلدر واکر اول عبدماذونك اوزرنده دین مستغرق یوغیسه وخاصة فلانك دابه سنه
بنمکه نیت ایتدی ایسه حانث اولماز واکر فلانك ملکی اولان دابه یه بنمکه نیت ایتدیسه برابردر

کرك اول دابه زیدك خاصة کندو ایچون اولسون وکرك عبد ماذونك اولسون بو تقدیرجه
حانث اولور و ابو یوسف چونکه نیت ایتدی ایسه مطلقا حانث اولوردیدی وامام محمد کرکسه نیت
ایتسون حانث اولور دیدی (یرادبالاکل من الشجر ثمره) شجردن اکل ایله میوه سی مراد اولنور
یعنی چونکه برکیمسه شو شجردن اکل ایتمین دیو یمین ایتسیدی بو کلامله میوه سی مراد اولنور زیرا
معنای حقیقیسی حساً مهجوردر (وبهذا البر قضمه) وشو بغدایدن اکل ایتمین دیو یمینده بغدایك
چکنمه سی مراد اولنور امام اعظم قتنده حتی اول بغدایك اتمکندن اکل ایتسیدی حانث
اولماز وامامین قتنده حانث اولور ذکر اولنان کبی و بو خلاف بینهماده خلاف آخر اوزره
مبنیدر بو اولدرکه تحقیقا لفظك معنای حقیقیء مستعملی ومعنای مجازیء متعارفی اولسه امام اعظم
معنای حقیقی بی ترجیح ایدر وامامین معنای مجازیی ترجیح ایدرلر پس امامین قتنده مراد مجازا
باطننك اکلیدر پس مطلقا انك اکلی ایله حانث اولور مجازك عمومی ایچون عمل جهتندن
(وبهذا الدقیق مایتخذ منه) وشو اوندن اکل ایتم دیو یمینده اول اوندن اتخاذ اولنان شیء
مراد اولنور زیرا عادتا اونك عینی مأکول دکلدر پس کرك اتمك وکرك اتمکك غیری اول
اوندن اتخاذ اولنان شیئه منصرف اولور وقایه ده بأکل خبزه دیدی یعنی اول اونك اتمکنی اکلیله
دیدی بن دیرمکه بو صحیح دکلدر زیرا باکل لفظنده اولان بایقید قولنه متعلقدر وچونکه انکله قید
اولسیدی غیره متناول اولمامسی واجب اولور وانك بطلانی ظاهردر انی صدر الشریعه نك
ای باکل مایتخذ منه کالخبز ونحوه قولی تصحیح ایلمز بلکه فسادنی اظهار ایدر زیرا چونکه معینه
قید اولنسیدی اطلاق صحیح اولمامق واجب اولور پس بو تفسیر ایله نه کیفیتله صحیح اولور
ایمدی سن تدبر ایله واستقم (وبالشواء اللحم) وبریانله لحم مراد اولنور باذنجان وهاوج مراد
اولنماز (وبالطبیخ طبیخ اللحم) وطبیخله طبیخ لحم مراد اولنور (وبالرأس رأس یکبس فی التنانیر
ویباع فی مصره) ورأسله تنورلرده بشوب حالفك شهرنده بیع اولنان رأس مراد اولنور
زیرا اول تنورلر متعارفدر (وبالشحم شحم البطن) وشحمله شحم بطن مراد اولنور امام اعظم
قتنده وامامین قتنده شحم ظهرده شحم بطن کبی متناول اولور (وبالخبز مااعتاده بلده)
واتمکله حالفك بلدنده معتاد اولان اتمك مراد اولنور واکثر شهرلرده معتاد اولان بغدای واریه
اتمکی مراد اولنور اکرچه کیم بعض شهرده طارو وذره اتمکی معتاد ایسه ده بغدای واریه معتاد
اولدیغی کبی (وبالفاکهة التفاح والبطیخ والمشمش لاالعنب والرطب والقثاء والخیار)
وفاکهه ایله الما وقارپوز وزردالو مراد اولنور یاش اوزم و یاش خرما وعجور وخیار مراد اولنماز
امام اعظم قتنده وامامین قتنده یاش اوزم وانار و یاش خرما فاکهه در (وبالشرب
من نهرالکرع) ونهردن شربله کرع مراد اولنور وکرع صویی موضعندن آغزی ایله ایچمکدر
حتی برکیمسه دجله دن ایچمکه یمین ایدوب دجله دن چناغله ایچسیدی حانث اولماز حتی
آغزی ایله ایچمدکجه (لابمن مائه) یعنی ماء نهردن ایچمکه یمینده کرع مراد اولنماز بلکه
نهردن چناق ایله وچناق مثللی ایله ایچرسه حانث اولور زیرا ماء بعد الاغتراف نهره
منسوب اولدیغی حالده باقی قالور اولکه شرطدر (لایحنث فی حلفه لایأکل من هذا البسر
باکل رطبه اومن هذا الرطب اواللبن باکله تمرا اوشیرازا) حالف یمیننده حانث اولماز
شو بسردن اکل ایلم دیوب اول بسرك رطبندن اکل ایتمکله وشو سودی یمم دیوب یمیننده
سوزلمش یوغورت یمکله زیرا بونلر یمینه داعیه صفتلردر یمین بونلر ایله منعقده
اولور شوقوزونك لحمندن اکل ایلم دیو یمین ایتسیدی یاخود شوصبی ایله یاخود شو بکت
ایله تکلم ایلم دیو یمین ایدوب پس اول قوزو قویون اولدقدنصکره لحمندن اکل

ایتسیدی واول صبی یاخود یکت پیر اولد قدنصکره تکلم ایتسیدی پس بو حالف حانث
اولماز زیرا ذکر اولنان اوصاف یمینه داعیه دکلدر زیرا شرع بزه شابلرك اخلاقنی
تحمل وصبیانره مدارات ایله امر ایلدی وصاحب کافی وغیریلر تصریح ایلدیلرکه تحقیق
معینده صفت لغودر مکرکه یمینه داعیه اوله تکیم یاش خرما مسئله سنده اولدیغی کبی زیرا ازا
ولور یاش خرما حالفه ضرر ویررقورو خرما ضرر ویرمز (ولافی لایأکل بسرا باکل رطب)
بسری اکل ایتم دیو یمین ایدن کیمسه رطب اکلیله حانث اولماز زیرا بسر اولان خرما رطب کبی
دکلدر وبو مسئله ایله ماقبلنده اولان مسئله نك مابیننده فرق اولدرکه تحقیقا بسریت ورطبیت
اول محلده معینده بولندیلر وفقهانك صفت معینده لغودر قوللرینك مقتضاسی لغو
اولمسی لازم اولدی لکن صفت یمینه داعیه اولان صفت اولدیغی ایچون لغو اولمدی وبو مقامده
صفت منکرده بولندی ایمدی صفت معتبره در پس بوندن ظاهر اولدی که تحقیقا صدر الشریعه نك
معلوم اوله که تحقیقاشان کلام بودرکه بزم شو بسردن اکل ایلم دیو اولان یمینده رطب اکل ایتسیدی
قوللرینی ایله بسر یمیم دیو یمین ایدوب رطب اکل ایتسیدی قوللری بیننده فرق بوقدر اکابناءکه
تحقیقا رطب وبسر اسماء اجناسدندر پس چقان بسر رطب اولسه ماهیة اخری اولور نته کیم
زانی بیته داخل اولم مسئله سنده بیان ایلدك قولی بابك اولنده کی کلام مزبفی اوزره مبنی
اولدیغی حالده هدایه نك وکافینك وبونلرك غیرینك کلامنه مخالفدر که تحقیقا صفة بسورت
ورطبیت یمینه داعیه در زیرا صفت بسورتك وبونك مثللینك اعتباری بسرك وبونك امثالنك
اسماء اجناسدن اولمسی اعتبارینه بناءدر اگرچه کیم بسر وامثالی واقعه ده اسم جنس
ایسه ده ایمدی سن ذکر ایله (ولافی لاآکل لحما باکل سمك) وحالف لحم یمیم دیو یمیننده بالق یمکله
حانث اولماز قیاس حانث اولمسی ایدی زیرا بالق قرآن کریمده لحم ایله تسمیه اولندی استحسانك
وجهی اولدرکه تحقیقا تسمیه مجازیه در زیرا لحمك منشائی قاندر وبالق ایچون قان بوقدر
صوده ساکن اولدیغی ایچون (وفی لحما اوشحما باکل الیته) وحالفك لحم یاخود شحم اکل ایلم
دیو یمیننده قویرق یمکله حانث اولماز زیرا قویرق نوع ثالثدر حتی قویرق لحم وشحم استعمالی
کبی استعمال اولنماز (ولایحنث فی لایشتری رطبا باشتراء کباسة بسر فیها رطب) وحالف رطب
اشترا ایتمکه یمین ایدوب بسرك صلقمنی اشترا ایتسه که انده رطب اوله حانث اولماز زیرا
شرا جمله یه مصادف اولور ومغلوب تابعدر واگر یمین اکل اوزره اولورسه حانث اولور زیرا اکل
شیئا فشیئا مصادف اولدی پس اندن هر بری مقصود اولدی نته کیم شعیر اشترا ایتمکه
یاخود اکل ایتمکه یمیننده بغدای اشترا ایدوب انده شعیر حبه لری اولسیدی اکل ایتدکده حانث اولوب
اشترا سنده حانث اولماز ذکر اولنان علت ایچون (وحنث فی لایأکل رطبا اوبسرا باکل المذنب) وحالف
رطب یاخود بسر اکل ایتمکه یمیننده مذنب اکل ایتمکله حانث اولور مذنب تونك کسری ایلا شول شیدرکه
اکثری بسردر وانده رطبده واردر ورطب مذنب انك عکسیدر وحانث اولمغه باعث زیرا حالف
اوزرینه یمین اولنانی وزیاده سنی اکل ایتدی پس حانث اولور (وفی لایأکل لحما باکل کبد اوکرش)
دخی حالف لحم اکل ایتمکه یمیننده جکر یاخود اشکنبه یمکله حانث اولور زیرا بو اشیانك نشوی قاندر
واسم آخر ایله اختصاصی نقصان ایچون دکلدر رأس کبی وپاچه کبی صاحب محیط دیدیکه بو اهل
کوفه نك عرفیدر وبزم عرفمزده حانث اولماز زیرا انلر لحم عد اولنماز وانلرك استعمالی کبی استعمال اولنماز
(اولحم خنزیر اوانسان) ویاخود خنزیر یاخود انسان لحمی اکل ایتمکله حانث اولور زیرا بو ایکیسندن
هر بری حقیقتده لحمدر رعتانی ذکر ایلدیکه تحقیقا حالف حانث اولور وفتوی انك اوزرینه در کافیده
دخی بویله ذکر اولندی (الادام مایصطبغ به کالخل والملح والزیت لا اللحم والبیض والجبن) قاتق

اتمك انکله ملون اولان شیدر سرکه وطوز وزیت کبی لحم ویمورطه وپینیر قاتق دکلدر یعنی اگر قاتق
اکل ایتمکه یمین ایتسیدی پس هر شیکه اتمك انکله ملون اوله اول شیء قاتقدر واتمك انکله ملون
اولمیان شیء قاتق دکلدر بو امام اعظم قتنده در وامام محمد اکثریا اتمکله اکل اولنان شیء قاتقدر
دیدی وبو امام ابو یوسفدن روایتدر (الغداء الاکل من طلوع الفجر الی الظهر) غدا طلوع
فجردن ظهره وارنجه اولان زمانده اکل اولنانلردر پس حالف بوکون غدالنمیم دیو یمین ایتسه
اول وقتده اکل ایتسه حانث اولور پس عرف دخی بویله در (والعشاء منه الی نصف اللیل)
وعشا ظهردن یعنی وقت زوالدن نصف اللیله وارنجه اولان زمانده اکل اولنانلردر زیرا زوالك
مابعدینه عشا تسمیه اولنور حالف عشاده اکل ایتمکه یمین ایدوب نصف اللیلدن صکره
اکل ایتسه حانث اولماز (والسحور منه الی الفجر) وسحور نصف اللیلدن فجره وارنجه اولان
زمانده اکلدر زیرا سحور سحردن مأخوذدر نصف اللیله قریب اولان وقتده اکله اطلاق
اولندی پس برکیمسه تغدی یاخود تعشی یاخود تسحر ایلمك اوزره یمین ایتسیدی بو معنالر مراد اولنور
(قال ان اکلت اوشربت اولبست ونوی ماکولا معینا لم یصدق) برکیمسه اگر بن اکل ایدرسم ویا
اگر ایچرسم ویاخود اگر کیرسم دیوب مفعولی ذکر ایتمسیدی وماکوله یاخود مشروبه
یاخود ملبوس معینه یه نیت ایتسیدی اتمکه یاخود لحمه نیت ایتدم دیمسی کبی تصدیق
اولنماز بو نفی اولنان افعالك یعنی اکل وشرب ولبسك ماهیتیدر وانلر ایچون مفعول اوزره دلالت
یوقدر الا اقتضاء واردر وتحقیق تقریر اولندیکه تحقیقا بزم قتمزده مقتضا ایچون عموم یوقدر
بنابرین تخصیص صحیح اولسون ایچون (اصلا) یعنی قضاء ودیانة تصدیق اولنماز (ولوضم
طعاما اوشرابا اوثوبا دین) واگر طعام یاخود شراب یاخود ثوب ضم ایدرسه دیانة تصدیق اولنور
یعنی اگر طعام اکل ایدرسم یاخود شراب ایچرسم یاخود ثوب کیرسم دیرسه بو تقدیرجه تصدیق
اولنور قضاء تصدیق اولنماز زیرا بو تقدیرجه لفظ عامدر تخصیص قبول ایدر لکن تخصیص
ظاهرك خلافیدر ایمدی قضاء تصدیق اولنماز (امکان البر شرط صحة الحلف) برك ممکن
اولمسی یعنی یمینده صادق اولمغك ممکن اولمسی یمینك صحتنك شرطیدر یعنی تحقیقا یمین امام
اعظم قتنده وامام محمد قتنده اولماز الا قپان یمین اولنان شیء ممکن الوقوع ایسه منعقد اولور
برابردر کرك حلف بالله تعالی اولسون کرکسه طلاق یاخود عتاق اولسون امام ابو یوسف
ایچون خلاف واردر وحاصل کلام بودرکه تحقیقا یمین سائر عقودات شرعیه کبی برعقددر
پس انك ایچون بر محلدن لابددر وامام اعظم قتنده انك محلی مستقبلده خبردر برابردر حالف کرك
اول خبر اوزره قادر اولسون کرکسه اولمسون کورلزمی که تحقیقا سمایه یاشمق اوزره یاخود
حجرك ذهبه تحویلی اوزره یمین منعقده در زیرا حالف یمینی مستقبلده خبر اوزره عقد ایلدی
اگرچه کیم اول خبر اوزره قادر دکل ایسه ده وامامین قتنده یمینك محلی انده صدق رجا اولنان خبردر زیرا
شیئك محلی حکمی ایچون قابل اولان شیدر ویمینك حکمی بار اولمقدر بار اولمق ایسه انده صدق
رجا اولنیان شیده متحقق اولماز ایمدی یمین غموس کبی اصلا منعقد اولماز (ففی والله لاشربن ماء هذا
الکوز الیوم) حالفك والله شو برداغك صوینی بوکون ایچرم قولنده یاخود اگر شو برداقده
اولان صوینی بوکون ایچمز ایسم شویله اولسون قولنده (ولاماء فیه اوکان ماء فصب) حال بوکه
اول برداقده صو اولمسیدی یاخود ماء اولوب لیلدن اول ما دوکلمش اولسیدی (اواطلق) یاخود
حالف اطلاق ایدوب بوکون دیمسیدی (ولاماء فیه) وبرداقده صو اولمسیدی (لم یحنث)
امام اعظم ایله امام محمد قتلرنده یمینك شرطیکه ممکن اولمسیدر منتفی اولمسیله یمینك عدم صحتی
ایچون حانث اولماز وامام ابو یوسف قتنده حانث اولور انك قتنده یمینك صحتی ایچون (وان کان فیه ماء

وصب حنث) واکر اول برداقده صو اولوب دوکلش اولورسه حانث اولور زیرا حالف اوزره
نکلمدن فارغ اولدقده بارا ولمق واجب اولدی لکن عمرنده فوت ایتمك اوزره وسعت بولدیغی حالده
حال بوکه نکلمدن فراغی قنده بارا ولمق ممکندر ایمدی یمین منعقد اولدی حتی یمینك عقبنده
اکلمکسزین مایی دوککله امتناع اینسیدی یمین منعقد اولماز اکرسؤال اولنورسه که الله تعالینك
برداقده ایجاد ایلدیکی ما اوزره یمین نیجه منعقده اولماز زیرا ایجاد ممکندر جوابنده بز دیرزکه
اول ما اوزرینه یمین منعقد اولان ماد کلدر پس اکر بار اولمغی ایجاب ایدر یمینك انعقادی ایله
قول ممکن اولور بروجه اوزره که یمین حقنده ظاهر اولور اولکه کفارتدر دیو سؤال اولنور
جوابنده بز دیرزکه یمین حقنده سببك انعقادینك شرطی اصل حقنده انعقادك احتمالیدر بو
مقامده برك عدم امکانی ایچون احتمال یوقدر (وفی لیصعدن السماء اولیقلبن هذا الحجر ذهبا
حنث للحال) وحالفك سمایه صعود ایدرین دیو یمیننده ویاین شوحجری ذهبه قلب ایدرین دیو
یمیننده فی الحال حانث اولور وامام زفر قنده حانث اولماز عادتا بارا ولمغك استحالهسی ایچون وبزم
ایچون علت اولدرکه تحقیقا سمایه صعود ممکندر حتی انبیادن بعض ایچون وجن ایچون واقع
اولدی اول جهتدنکه حق تبارك وتعالی * وانا لمسنا السماء * بیوردی وکذلك فی نفسه حجرك
ذهبه قلبی ممکندر وبعض اخبار ایچون واقعدر ایمدی بار ممکن اولنجه یمین منعقد اولور
پس ظاهرا بارك تحقیقندن عجزی ایچون فی الحال حانث اولور بو اجلدن حنث ایچون
کافیدر (کذا لیقتلن فلانا عالما بموته) بن تحقیق فلانی قتل ایدرم دیو یمیننده دخی کذلك
حانث اولور اول فلانك موتنه عالم اولدیغی حالده زیرا بو تقدیرجه الله تعالی اول
فلانی احیا ایتدکدنصکره قتل ایتمك مراد اولنور بو ایسه ممکندر پس یمین منعقد
اولوب فی الحال حانث اولور یعنی زمان موته بلا توقف حانث اولور عادتا عاجز اولدیغی
ایچون اماچان اول فلانك موتنه عالم اولمسیدی مراد قتل متعارف اولور وقتا که اول فلان میت
اولدی ایسه قتل حقیقة ممتنع اولور (شهر علی انسان سیفا وحلف لیقتلنه فهو علی حقیقته)
برکیمسه برانسان اوزره قلج چکوب واول انسانی قتلی ایچون یمین اینسیدی پس اول یمین
حقیقتی اوزرهدر پس اکر قتل ایدرسه یمیننده بار اولور اکر قتل ایتمزسه حالف حانث اولور زیرا
قلج قتل ایچون آلتدر (ولو شهر عصا وحلف لیقتلنه) واکر عصا چکوب برانسانی قتل ایچون
یمین اینسیدی (فعلی ایلامه) پس اول یمین انسانه الم ویرمك اوزره واقع اولور قتلك حقیقتی مراد اولماز
پس اکر اول انسانه الم ویررسه یمیننده بار اولور والا حانث اولور زیرا عصا قتل ایچون آلت دکلدر بلکه
ضرب ایله الم ویرمك ایچوندر صدر الشهید سلیمانك جامع کبیری شرحنده بویله ذکر اولندی (تحلیف
الوالی لیعلمه کل داعر اتی مقید بحال ولایته) یعنی چقان والی اهل فساد اوزره شعوری اولان بر رجله اول
بلدهیه کلان هر مفسدی والیه اعلام ایچون یمین ویرسیدی اول یمین والینك ولایتی حالنه مقیددر
اکرچه ذکر اولنمادی ایسهده پس اکر والینك ولایتی حالنده اعلام ایدرسه یمیننده بار اولور
والا حانث اولور واول والی عزل اولندقدنصکره اعلام لازم کلمز (والضرب والکسوة والکلام
والدخول علیه مقید بالحیواة) یعنی اکر برکیمسه فلان کیمسهیی ضرب ایتمك اوزره یمین اینسیدی
ویاخود فلانی کیدرمك اوزره یاخود فلانله تکلم ایتمك اوزره یاخود اوزرینه داخل اولمق اوزره
یمین اینسیدی اول یمین اول فلانك حیاتی ایله مقیددر حتی بو ذکر اولنان فعللری اول فلانك
موتندنصکره ایتسه اول حالف بار اولماز زیرا ضرب بدنه متصل اولوب الم ویریجی بر فعلك اسمیدر
الم ویرمك ایسه میتده متحقق اولماز عذاب قبره جواب ندر دیو سؤال اولنورسه برکیمسه قبرنده
معذب اولسه اول کیمسهیه حیاتدن بر مقدار وضع اولنور وکذلك میت ایچون کسوه متحقق اولماز زیرا

کسوه ایله عند الاطلاق تملیك مراد اولنور تملیك ایسه میتده متحقق اولماز مکرکه کسوه ایله
ستر ایتمك مراد ایلیه وکذلك کلام دخی میتله متحقق اولماز زیرا تکلمدن مقصود افهامدر
موت ایسه افهامی منافیدر وکذلك دخول متحقق اولماز زیرا دخولدن مقصود اول فلانك
زیارتیدر بعد الموت ایسه زیارت اولنان قبردر کندود کلدر (لا الغسل) یعنی برکیمسه فلانك غسلی
ایچون یمین اینسیدی یمین اول فلانك بالکز حیاتنه مقید اولماز زیرا غسل اسالهدر معناسی تطهیردر
بو ایسه میتده ده متحقق اولور (والقریب بما دون الشهر فی لیقضین دینه الی قریب) قریبا
دینی قضا ایچون یمیننده شهرك مادونی ایله مقیددر (والشهر بعید) پس شهر وشهردن زیادهسی
بعیددر بو اجلدن عهدك بعدی قنده بن سکا برآیدر ملاقی اولمدم دینور (مد شعرها وخنقها
وعضها کضربها) مرأهسنی ضرب ایتمامکه یمین ایدن کیمسه مرأهسنك ساچنی چکمك
وبوغازنی صقمق واصرمق مرأهیی ضرب ایتمسی کبیدر یعنی بومثللی شیلری ایتسه حانث
اولور زیرا بونلرك هربری الم ویریجی فعلك اسمیدر حال بوکه الم حاصل اولدی بعض ملاعبه
حالنده اولورسه حانث اولمازدیدی زیرا بو افعاله ممازحهدیرلر ضرب دیمزلر (قال ان لبست من غزلك
فهو هدی) برکیمسه مرأهسنه اکرسنك اکردکك ایلکدن لباس کیرسم پس هدیدر دیسیدی
یعنی هدی برصدقهدرکه انکله مکهده تصدق اولنور اول تصدق اوزرینه اولسون
دیو یمین ایدوب اند اینسیدی اندنصکره (فاشتری قطنا فغزلته ونسج وخیط ولبس
فهو هدی) زوج پنبه اشترا ایدوب مرأه آنی ایلك اکرسه وزوج اول ایلکی طقویوب ودیکوب
کیسه اول لباس امام اعظم قنده هدیدر وامامین دیدیکه اول زوج اوزره آنی تصدق ایتمك یوقدر
حتی زوج ایلکی یوم حلفنده کندو ملکی اولان پنبهسندن اکرمدکجه زیرا نذر اولماز الا ملکده
یاخود ملکك سببنه مضاف اولدیغی حالده صحیح اولور حال بوکه بونلر بولنمدی زیرا کیمك ومرأهنك
اکرمسی ملکك سببلرندن دکلدر وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا مرأهنك اکرمسی عادتدرکه
زوجك پنبهسندن اولور مراد اولان ایسه معتاددر واول معتادانك سبب ملکیدر بو اجلدن مرأه زوجك
مملوکی اولان پنبهسندن وقت نذرده اکرسیدی حانث اولور زیرا پنبه ذکر اولنمادین حتی اکرنفسنه
مضاف قلمغله پنبهیی ذکر اینسیدی اکر بنم پنبهمدن اکردکك ایلکدن ثوب کیرسم دیسیدی اول
ثوب بالاجماع صدقهدر یعنی مکهده تصدقی واجبدر اکر زوج پنبهیی مرأهیه مضاف قلوب
اکرسن کندو پنبه کدن اکردکك ایلکدن ثوب کیرسم صدقهدر دیرسه اول ثوب بالاجماع صدقه
اولماز (عقد لؤلؤ لم یرصع وخاتم ذهب حلی لا خاتم فضة) ترصیع اولنمادق اینجودن بوغمق
وآلتون خاتم حلیدر کمش خاتم حلی دکلدر یعنی برکیمسه حلی کیممکه یمین ایدوب ترصیع اولنمادق
اینجو بوغمق طاقنسیدی امام اعظم قنده حانث اولماز وامامین حانث اولور دیدیلر زیرا اینجو
حقیقة حلیدر قرآن کریمده حلی ایله تسمیه اولندی دیدیلر امام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا
اینجو ایله عرفا تحلی اولنماز الا ترصیع اولندیغی وقتده تحلی اولنور ویمینلرك مبناسی ایسه عرف
اوزرهدر وبعض دیدیکه بو عصرو زمانك اختلافیدر وامامینك قولیله افتا اولنور زیرا
اینجو ایله منفردا تحلی معتاددر واکر ذهب خاتم ایله تختم ایدرسه حانث اولور زیرا ذهب حلیدر
وبو اجلدن رجال ایچون استعمالی حلال اولمادی وفضه خاتم ایله تختم ایدرسه حانث اولماز
زیرا عرفا وشرعا فضه حلی دکلدر حتی رجال ایچون استعمالی مباح قلندی (حلف لا یجلس
علی الارض فجلس علی بساط او حصیر) برکیمسه ارض اوزره اوتورمغه یمین ایدوب پس
بساط اوزره یاخود حصیر اوزره اوتورسیدی (او لاینام علی هذا الفراش فنام علی فراش فوقه)
یاخود شو دوشکك اوزرنده اویومایم دیو یمین ایدوب اول دوشکك فوقنده اولان دوشك

اوزرنده اویوسیدی (اولا یجلس علی هذا السریر فجلس علی سریر فوقه) یاخود شو سریرك
اوزرینه اوتورمیم دیو یمین ایدوب اول سریرك فوقنده اولان سریر اوزره اوتورسیدی (لم یحنث)
بو صورتلرده اول حالف حانث اولماز اما اولکی صورتده حانث اولمامغه باعث زیرا اول کیمسه ارض
اوزره اوتوردی دینلمز واما ایکنجی واوچنجی صورتلرده حانث اولممغه باعث زیرا شیئك مثلی اول شیئه
تابع اولماز پس شیء اولدن نسبت قطع اولور (ولوحال بینه وبینها لباسه) واکر صورت اولیده
حالفك کندو بینی ایله ارض بینینه لباسی حائل اولسیدی (اوعلی الفراش قرام اوعلی السریر
بساط اوحصیر حنث) یاخود ایکی صورت اخیره‌ده فراش اوزره چارشب یاخود سریر اوزره
بساط و یاحصیر اولسه حانث اولور اما صورت اولی‌ده حانث اولدیغنه باعث لباسی کندویه تابع
اولوب حائل عد اولنمادیغی ایچوندر واما ایکنجی صورتده حانث اولمغه باعث چارشب دوشکه
تابع اولمغله همان دوشکده اویومش عد اولنور واما اوچنجی‌یه علت اولدرکه سریر فوقنده اولان
بساط اوزره اوتورمق همان سریر اوزره اوتورمقدر زیرا سریر اوزره اوتورمقده عادت اویله‌در
مصنفك علی هذا السریر قولی هدایه‌ده ووقایه‌ده وکنزده واقع اولان تنکیر سریره اشارتدرکه
کانه ناسخدن سهو اوله زیرا هدایه‌نك نچان حالف سریرك فوقنه سریر آخر قوسیدی قولی
بونك اوزرینه مستقیم اولماز شول شی بونك خلافی اوزره‌درکه نچان سریرك فوقنه سریر آخر
قونلسیدی زیرا سریر آخر اولك مثلیدر دیدی پس بو مستقیم اولماز الامعینده اولور بلکه
صواب اولان سریرك تعریفندن کافیده اولان شیدر پس ایمدی سن تأمل ایله (لایفعله یقع
علی الابد) حالفك والله لا افعل کذا دیمسی یعنی والله بن شو یله اشلمم دیسیدی ابدا اوزره واقع
اولور یعنی ابدا انی اشلمامك واجب اولور زیرا معناده نکره سیاق نفیده‌در (ویفعله علی مرة) ونچان
والله افعله کذا دیسیدی یعنی والله بن شو یله اشلرم دیسیدی برکره اشلمك اوزره واقع اولور
زیرا اشلمك سیاق اثباتده نکره‌در (بعلی المشی الی بیت الله تعالی اوالکعبة) یعنی حالفك بیت
الله تعالی‌یه یاخود کعبه‌یه مشی بنم اوزریمه اولسون قولیله برابردر اول حالف کرك کعبه‌ده
اولسون وکرك کعبه‌نك غیریده اولسون (یجب حج) انك اوزرینه یایان حج واجب اولور
(اوعمرة ماشیا) یاخود یایان عمره واجب اولور (ودم ان رکب) واکر راکبا کیدرسه اوزرینه دم
واجب اولور وقیاس اصلده قربت واجبه مقصوده اولمیان شیئی التزام ایتدیکی ایچون
انك اوزرینه برشیء واجب اولمامق ایدی لکن واجب اولمق اثر ایله استحسان اولنمشدر زیرا
علی کرم الله وجهه دن روایت اولندی (لاشیء بعلی الخروج اوالذهاب الی بیت الله اوالمشی
الی الحرم اوالمسجد اوالصفا اوالمروة) حالفك بیت اللهه چقمق یاخود کتمك یاخود حرمه و یامسجده
و یاصفایه و یامروه‌یه چقمق و یا کتمك اوزریمه اولسون دیمسیله اوزرینه برشیء لازم کلمز زیرا بو افعالك
بو عبارتلر ایله التزامی متعارفك غیریدر ولفظك حقیقتی اعتباریله واجب اولملری ممکن اولماز زیرا قربت
مقصوده دکلدر (قال لعبده ان لم احج العام فانت حر فشهدا بنحره بکوفة لم یعتق) برکیمسه عبدینه اکر
بوسنه حج ایتمزسم سن حرسین دیسیدی اندنصکره بن حج ایتدم دیدکده عبدانك حجنی انکار ایتسیدی
پس اول کیمسه کوفه‌ده قربان ایتدیکنه ایکی کیمسه شهادت ایتسه‌لردی امام اعظمله
ابو یوسف قتنده اول عبد معتق اولماز امام محمد قتنده معتق اولور زیرا شهادت امر معلوم اوزره
شهادتدرکه اول تضحیه‌در وحجك منتفی اولمسی اول امر معلومك ضرورتندندر ایمدی شرط
متحقق اولور وامام اعظمله ابو یوسفك علتی تحقیقا بو شهادت نفی اوزره قائم اولدی زیرا بو مقامده
مقصود حجك نفیدر تضحیه‌نی اثبات دکلدر زیرا تضحیه ایچون مطالب یوقدر ایمدی
بوسنه حج ایتمدی دیو شهادت ایتمش کبی اولدی بونك غایتی تحقیقا بو نفی شاهدك علمی احاطه

ایلدیکی شیدندر ولکن شاهد نفیله نفیك بینی تیسیر ایچون تمیز ایلمدی هدایه‌ده وکافیده وکتب
فروعدن غیریلرده دخی بو یله ذکر اولندی لکن کتب اصولده تقریر اولنانه مخالفدر تحقیقاتنی
نچان شاهدك علمی محیط اولدیغی حالده محصور اولسیدی اول نفی اثبات کبی اولور (فی لایصوم
یحنث بصوم ساعة بنیة) یعنی برکیمسه صائم اولمامغه یمین ایدوب وصومه نیتله برساعت صائم
اولسیدی اندنصکره اول کون افطار ایتسیدی شرطك وجودی ایچون حانث اولور زیرا
صوم تقرب قصدی اوزره نهارده افطاردن امساکدر (ولوضم یوما اوصوما لایحنث حتی یتم یوما)
واکر حالف یمیننده یومی و یاصومی ضم ایدرسه یعنی برکون یاخود ایکی کون صائم اولمم دیو یمین
ایتدکدنصکره نیت ایله صائم اولسیدی اول کون تمام اولنجه حانث اولماز زیرا انکله مراد شرعا معتبر
اولان صوم تامدر و بو ایسه یومك آخرینه دکین صومك اتمامیله اولور (وفی لایصلی حنث برکعة لابما
دونها) ونماز قلمامغه یمین ایدن بررکعت نماز قلدقده حانث اولور بررکعتك مادونیله حانث اولماز یعنی
یالکز قیامله یاخود یالکز قرأتله و یا یالکز رکوعله حانث اولماز اکر بونلر ایله سجده ایدوب اندن
قطع ایدرسه حانث اولور وقیاس افتتاح ایله صومده شروعنه اعتبار ایله حانث اولمق ایدی
استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا صلاة ارکان مختلفه‌دن عبارتدر پس ارکانك کلیسی
اولمدقجه اکا صلاة دینلمز صوم صلاتك خلافیدر زیرا صوم رکن واحددر اولکه امساکدر
صومك باقی اجزاسنده متکرر اولور (ولوضم صلوة فبشفع لااقل) واکر اول حالف صلاة لفظی ضم
ایتسیدی برشفع صلاتله حانث اولور زیرا شفع شرعا معتبره اولان صلاتدر صلاتك اقلی ایکی رکعتدر
رکعت واحده‌دن نهی اولندیغی ایچون (اوبان ولدت فانت کذا بولد میت) یعنی اکر حالف
مرأه‌سنه اکرسن ولد طغورورسك سن طالقسین دیسیدی پس اول مرأه میت ولد طوغرسیدی
اول مرأه مطلقه اولور وکذلك جاریه‌سنه اکرسن ولد طوغورسك حرسین دیسیدی اول جاریه
میت ولد طوغورسیدی اول جاریه حره اولور زیرا حقیقة ولددر وعرفا دخی ولد تسمیه اولنور
وشرعده دخی ولد اعتبار اولنور حتی بونکله عدت منقضیه اولور واول ولد طوغدقدنصکره
اقن دم نفاسدر واول ولدك اناسی اولان جاریه حالفك ام ولدی اولور ایمدی شرط متحقق اولور
(وفی ان ولدت فهو حر عتق الحی ان ولدت میتا ثم حیا) واکرسن طغورورسك اول ولد حردر دیسیدی
اکر اول مرأه بر ولد میت طغوروب اندنصکره برحی ولد طغورورسه اول ولد حی حر اولور بو امام اعظم
قتنده وامامین دیدیلر که حی معتق اولماز زیرا شرط ولادت میت ایله متحقق اولدی نته کیم ذکر
اولندی ایمدی یمین منحل اولدی شرطك اجزاسنه دکل زیرا میت حریت ایچون محل دکلدر وامام
اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا اسم ولدك مطلق حیات وصفیله مقید قلنور عاقلك کلامنی تصحیح ایچون
زیرا وصف حیاتله مقید اولمسه لغو اولور زیرا حالف حریتك اثباتنی جزا قصد ایلدی وحریت
ایسه میتده ثابت اولماز ایمدی وصف حیاتله مقید قیلنور نته کیم نچان حالف اکر ولدی حی
طغورورسك دیمسی کبی جزاء طلاق وحریت ام بونك خلافی اوزره‌در زیرا تقییده صالح اولماز
(وفی لیقضین دینه الیوم وقضاه زیوفا او نبهرجة او مستحقة اوباعه به شیئا وقبضه بر)
ودینی بوکون فلانه قضا ایتمکه یمین ایدوب وقضا ایدوب لکن اول فلان قضا اولنان
دینك بعضیسنی زیوف بولسیدی یاخود نبهرجه یعنی زیوفدن دخی اردی بولسیدی یاخود
مستحقه بولسیدی حانث اولماز زیرا زیوف اولمق عیبدر وعیب جنسی معدوم قیلماز پس بو اجلدن
زیوفله تجوز ایلسه دینی ایچون مستوفی اولور و برك شرطی بولنور وکذلك نبهرجه ومستحقه‌نك
قبضی صحیحدر وانك ردی ایله متحقق اولان بار مرتفع اولماز وکذلك دائنه دینی ایچون برعبد
بیع ایلسه ودائن اول عبدی قبض ایلسه حالف یمیننده بار اولور زیرا دینك قضاسی مقاصه

طريقه سيدر زيرا دينلر امثالى ايله قضا اولنور اعيانيله قضا اولنماز ايمدى بيعله متحقق اولور
پس كانه حالف قضاء دين اول بيعله متقرر اولسون ايچون قبضى شرط قيلدى (ولو كان
ستوقة او رصاصا) واكر حالفك قضا ايلديكى دين نبهرجه دن دخى الحق او لورسه يعنى
ويرديكى اقچه نك ظاهرى كموش و باطنى توچ اولوب ياخود قلعى اولورسه (اووهبه له لا) ياخود
داين دينى حالفه يعنى مديونه هبه ايدرسه يميننده بار اولماز اما ستوقه ورصاص و يرمكله
بار اولمامغه باعث زيرا ستوقه ورصاص جنس دراهمدن دكلدر حتى بو ايكيسيله صرفده وسلمده
تجوز جائز اولماز واما هبه ده جائز اولمديغى مقاصه معدوم اولمغله در (وفى لايقبض دينه درهما
دون درهم لايحنث حتى يقبض كله متفرقا غير ضرورى) يعنى چان حالف دينى درهما دون
درهم قبض ايلمكه يمين ايدوب بعضى قبض ايلسيدى حانث اولماز حتى دينك كلبسنى متفرقا
قبض ايمدكجه زيرا شرط تفرق وصفيله كلك قبضيدر زيرا حالف قبضى نفسنه اضافتله
دين معروفه اضافت ايلدى پس دينك كلنه منصرف اولور ايمدى بعضى قبضله حانث اولماز
الا كلنى قبض ايله حانث اولور پس اكر حالف دينى ايكى وزنده قبض ايتسيديكه داينله
مديون بيننده تشاغل اولميوب الا عمل وزنله اولسيدى حانث اولماز زيرا عمل وزن عمل تفريق
دكلدر زيرا آز اولور دفعهٔ واحده ده كلك قبضى عادتا متعذر اولور پس بو مقدار اندن مستثنى
اولور ايمدى مصنف بوكا غير ضرورى قوليله اشارت ايلدى (ولا فى ان كان لى الا مائة فكذا
ولم يملك الا خمسين) وحالف ينه حانث اولماز بنم ايچون يوقدر الا يوز درهم واردر شويله
اولسون ديوب حال بوكه يوز درهمى اولميوب اللى درهمه مالك اولسيدى زيرا عرفا اندن مقصود
اولان يوز درهم اوزره زياده اولان شيئى نفيدر وكذلك يوز درهمك غيريسى ويا ماعداسى اولورسه
ديو يمين ايتسيدى حانث اولماز زيرا بونلرك كلبسى ادات استثنادر (ولا فى لا يشم ريحانا ان شم وردا
او ياسمينا) وريحان قوقليم ديو يمين ايدوب كل ياخود ياسمين قوقلسيدى حانث اولماز زيرا ريحان
ساقى اولميانك اسميدر كل و ياسمينك ساقلرى واردر (والبنفسج والورد على الورق) يعنى
اكر حالف بنفشه وكل اشترا ايتميم ديو يمين ايدوب ورقلرين اشترا ايتسيدى حانث اولور واكر
باغلرين اشترا ايدرسه حانث اولماز زيرا بنفشه ايله كل بزم عرفمزده ورق اوزره واقع اولورلر
كافيده دخى بويله ذكر اولندى

(* باب حلف القول *)

بو باب قول اوزره يمينك بيانده در (حنث فى لا يكلمه ان كلمه نائما فايقظه) بر كيمسه فلانله تكلم ايتميم
ديو يمين ايتسيدى اكر اول فلان او يوركن اكا تكلم ايدوب پس اول فلانى او يارسيدى
حانث اولور زيرا اكا تكلم ايتدى وكلامنى اشتديردى ايمدى حانث اولور اكرچه اويارمدى
ايسه ده قدورى ذكر ايلديكه تحقيقا اول فلان شول حيثيتله اشيدر اولسه كه او يور اولميوب
قولاغين اكا طوترسه حانث اولور ومختار اولان اولدر (وفى لا يكلمه الا باذنه ان اذن ولم يعلم فكلمه) وفلانله
تكلم ايلميم الا اذنيله تكلم ايليم ديو يمين ايتسيدى اكر اول فلان اذن ويروب حالفه اذنى
بيلديرمسيدى پس اكا سويله سيدى حانث اولور زيرا اذن اذاندن مشتقدر اعلام معناسنه در ياخود
اذنده وقوعدن مشتقدر بونلرك كلبسى متحقق اولماز الا اسماعله اولور (وفى لا يكلم صاحب هذا الثوب
فباعه فكلمه) وبر كيمسه شو ثوبك صاحبى ايله تكلم ايليميم ديو يمين ايدوب پس ثوبك صاحبى اول ثوبى
بيع ايلدكده حالف اول صاحب ثوبله تكلم ايتسيدى حانث اولور زيرا بو اضافت يعنى ثوبك
صاحبنه اضافتى اولماز الا تعريفه متحمل اولور زيرا انسان ثوبده اولان معنا ايچون عداوت ايتمز
واكر ثوبك معناسى ايچون عداوت ايتسه مشترى ايله تكلم ايلدكده حانث اولور ايمدى ذات

مراد اولنور (وفى لا يكلم هذا الشاب فكلمه شيخا) وبر كيمسه شو يكت ايله تكلم ايتميم ديو يمين
ايدوب پس اول يكت شيخ اولديغى وقتده مكالمه ايتسيدى اول كيمسه حانث اولور زيرا حكم ذاته
تعلق ايدر زيرا حاضرده صفت لغودر وبو صفت يمينه داعيه دكلدر كه حتى اعتبار اولنه
(وفى هذا حر ان بعته اوشريته ان عقد بالخيار) يعنى بر كيمسه عبدى ايچون بو حردر اكر
بن بو عبدى بيع ايدرسم ديوب پس اكر خيار ايله بيع ايدرسه عبد معتق اولور زيرا عبد ملكندن
خارج اولمدى حال بوكه انده شرط بولندى واكر بر غيرى كيمسه نك عبدى ايچون اكر
بو عبدى اشترا ايدرسم حردر ديسيدى پس اول عبدى خيار ايله اشترا ايتسيدى اول عبد
معتق اولور اما امامينك قتنده معتق اولمغه باعث مشترينك ملكنه داخل اولديغى ايچوندر
اما امام اعظمك قتنده معتق اولمغه باعث عتقى شرايه تعليق ايتديكى ايچوندر يوخسه ملكه
تعليق ايچون دكلدر وشرطه معلق وقوعى قتنده منجز كبيدر پس كانه خيار ايله شرطدنصكره
بو عبد حردر ديمش اولدى وبر كيمسه خيار ايله بر عبد اشترا ايدوب بعد الشرا اعتاق ايتسيدى
خيارى ساقط اولور وانك اوزرينه سابق اولديغى حالده اعتاقى مقتضى اولان ملك ثابت
اولور كذلك بو مقامده دخى امر بويله در واكر سكا مالك اولورسم سن حرسين ديسيدى
بونك خلافى اوزره در كه اول قائل اول عبدى اشترا ايتسيدى معتق اولماز زيرا حانث اولمغك
شرطى اولكه ملكدر بولنمادى زيرا خيار ايله مشترى امام اعظم قتنده اكا مالك اولماز پس
شرطك جزاسى زائل اولماز واكر بايع اول عبدى بلا خيار بيع باتله بيع ايتدى ايسه معتق اولماز
زيرا بيع تمام اولمغله ملك زائل اولور وجزا ملكك غيرى يه نازل اولماز (والفاسد والموقوف)
وبيع فاسد ايله وبيع موقوفله حانث اولور يعنى بيع ايليميم ديو يمين ايتسيدى بيع فاسد ايله حالف
حانث اولور بيعك حدى بولنديغى ايچون اولكه تمليكدر وتمليك ايكى جانبدندر (لا الباطل)
بيع باطل ايله بيع ايتسيدى حانث اولماز بيعك حدى بولنماديغى ايچون (وفى ان لم ابعه فكذا
فاعتق اودبر) وحانث اولور اكر بن بو عبدى بيع ايلمزسم حر اولسون ديسيدى ياخود مدبر اولسون
ديسيدى ذكر اولنان كبى عتق ايتسيدى يا مدبر ايتسيدى معلق عليه بولنديغى ايچون (وبفعله
وفعل وكيله فى حلف النكاح) وحالفك كندو فعلى ايله ووكيلنك فعلى ايله نكاحك يميننده
حالف حانث اولور (والطلاق والخلع والكتابة والعتق والصلح عن دم عمد والهبة والصدقة
والقرض والاستقراض) بو جمله سنك يميننده دخى حانث اولور بن ديرمكه فقهانك استقراضى
بونده عد ايلملرى مشكلدر زيرا فقها استقراضله توكيل باطلدر ديو تصريح ايلديلر پس انك
اوزرينه حنث ترتب ايلمك واجب اولور زيرا باطل اوزره حكم ترتب ايلمز (والايداع والاستيداع
والاعارة والاستعارة والذبح وضرب العبد وقضاء الدين وقبضه والبناء والخياطة والكسوة
والحمل) وبو جمله سنده حالف فعلى ايله ووكيلنك فعلى ايله حانث اولور يعنى چان بر كيمسه
اكر بن تزوج ايدرسم شويله اولسون ديو يمين ايدوب پس اول كيمسه بنفسه تزوج ايتسيدى
ياخود وكيلى انى تزويج ايتسيدى اول كيمسه يميننده حانث اولور وكذلك سائر صورتلرده دخى
حال بويله در وبونك وجهى اولدر كه تحقيقا وكيل رسول محضدر حتى تحقيقا حقوق آمره
راجع اولور پس كانه آمر بنفسه ايشلدى (وبفعله فقط) وياكز كندو فعلى ايله حانث اولور
يعنى وكيلنك فعلى ايله حانث اولماز (فى حلف البيع والشراء والاجارة والاستيجارة والصلح
عن مال والخصومة والقسمة وضرب الولد) بو جمله ده ياكز كندو فعلى ايله حانث اولور وسن
خبير سنكه استقراضده مراد اولان شى بو مقامده ضرب ولدده واردر زيرا ضرب ولد فعل
حسيدر ولددن آخره منتقل اولماز الا چان توكيل صحيح اولورسه منتقل اولور وصحتى اموالده

اولور ايمدى عبده نظر ايله صحيح اولور وولده نظر ايله باطل اولور (ولا يحنث فى لايتكلم فقرأ القرآن
اوسبح اوهلل اوكبر فى صلوته اوخارجها) وتكلم ايليميم ديو يمين ايدن كيمسه قرآن اوقومغله
ياخود تسبيح ايتمكله ياخود لااله الاالله ديمكله ياخود صلاتنده وصلاتنك خارجنده تكبير ايتمكله
حالف حانث اولماز بزم قاتمزده زيرا اول كيمسه يه عرفا وشرعا متكلم تسميه اولنماز وشافعى قتنده
حانث اولور اولكه قياسدر (يوم اكلمه على الملوين) يعنى حالف فلان ايله تكلم ايلديكم
كون عبدم حردر ديسيدى يمين ليل ونهار اوزره واقع اولور مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا
يوم فعل غيرممتده مقارن اولسيدى اول يوم ايله مطلق وقت مراد اولنور (وصح نية النهار)
ويوم ايله نهاره نيت ايتمك صحيح اولور زيرا يوم وقتده استعمال اولنديغى كبى نهارده ده استعمال
اولنور زيرا ابو يوسف قتنده قضاءا تصديق اولنماز زيرا بونك نهارده استعمالى متعارفك
خلافيدر (وليلة اكلمه على الليل خاصة) فلانله تكلم ايلديكم كيجه عبدم حردر ديسيدى يمين
انجق كيجه اوزره واقع اولور زيرا فعل مطلق وقتده استعمال اولنور (الا ان للغاية كحتى)
الاان لفظى غايت ايچوندر حتى كبى (فنى لااكلمه الاان يقدم زيد اوحتى يقدم حنث ان كلمه قبل قدومه)
بن فلان ايله تكلم ايليم الا زيد كله ياخود بن فلانه تكلم ايليم حتى زيد كلنجه ديسيدى اكر زيدك
قدومندن اول تكلم ايدرسه حانث اولور واكر الاان لفظى غايت اولمازسه مدت ضربى لغو اولور
(لايكلم عبده) يعنى حالف فلانك عبدنه تكلم ايليم ديو يمين ايتسيدى (اولايلبس ثوبه)
ياخود فلانك ثوبنى كيم ديسيدى (اولايدخل داره) ياخود فلانك دارينه داخل اولم ديو يمين
ايتسيدى (اولايأكل طعامه) ياخود فلانك طعامنى اكل ايتم ديو يمين ايتسيدى (اولا يركب
دابته) ياخود فلانك دابه سنه بنم ديو يمين ايتسيدى (ان اشار) اكر مضافه اشارت ايدرسه
مثلا فلانك شو عبدينه تكلم ايليم ديمكله (وزالت اضافته لايحنث) فلانك شيئه اضافتى زائل اولسيدى
اول فلان شيئى ملكندن اخراج ايتمكله زيرا يمين برعين اوزره عقد اولوركه اول عين اضافت
ملك ايله فلانه مضافدر پس ملكك زوالندنصكره يمين باقى قالمز تكيم اشارت ايلسيدى زيرا
بو عينلركه عبدر ثوبدر داردر طعامدر دابه در لذاتها بونلرك ترك اولنمارى قصد اولنماز بلكه
فلانك ملكى اولملريله تركى قصد اولنور ويمين حالفك مقصوديله منعقد اولور ايمدى كانه
حالف مادامكه فلانك ملكيدر ديمش اولدى (كالمتجدد) تجديد اولنان ملك كبيدر يعنى
اشياء مذكوره ده ملك تجديد اولنورسه اجماعا حالف حانث اولماز اول فلان برعبد آخر ويا برثوب
آخر ويادار آخر ويا برداية آخرى اشترا ايتمكله (وان لم يشر) واكر حالف اشارت ايتمدى ايسه
يعنى يمينى فلانه مضاف ايدوب ومضافه اشارت ايتمدى ايسه (لايحنث بعد الزوال) اضافتك
زوالندنصكره حانث اولماز زيرا حالف يمينى فلانه مضاف برمحلده واقع فعل اوزره عقد ايلدى
پس اول فعل بولنمدى ايمدى حالف حانث اولماز (ويحنث بالمتجدد) وتجديد اولنان شيده
ملك اولديغى حالده فعل ايله حانث اولور زيرا لفظ مطلقدر پس اطلاقى اوزره اجرا اولنور
(وفى الصديق والزوجة يحنث فى المشار اليه بعد الزوال) وصديق وزوجه ده حالف اشارت
اولنان شيده بعد الزوال حانث اولور يعنى اكر حالف فلانك شو صديقى ايله ياخود فلانك
شو زوجه سيله تكلم ايتميم ديو يمين ايتسيدى وصداقت وزوجيتك زوالندنصكره تكلم ايتسيدى
اجماعا حانث اولور زيرا حرهجرانله يعنى تركله مقصوددر پس اضافت تعريف محض اولوب
ومعنا ايچون داعى مضاف اليهده ظاهر اولمادى زيرا متبين اولمادى يعنى حالف بن فلانك
صديقنه تكلم ايتم زيرا فلان بنم عدومدر ديمدى پس اضافتك دوامى شرط قلنمدى اما آنفا
مرور ايدن شئ بونك خلافى اوزره دركه زيرا ذكر اولنان اعيان ايچون ذاتلرى ترك اولنماز

واما عبدك غيرينك ترك اولنمسى ظاهردر وكذلك دخى ظاهر روايت اوزره عبد دخى لذاته ترك
اولنماز زيرا عبد خستى ومنزلتنك ساقط اولمسى ايچون جماداته الحاق اولندى ايمدى اضافتى معتبره
اولوب حالف انك زوالندنصكره حانث اولماز (وفى غيره لا) يعنى مشار اليهك غيريده بن فلانك
صديقنه ياخود فلانك زوجه سنه تكلم ايتم ديمكله صديقنه عداوت ايتمكله ياخود زوجه سنى
باينا طلاق قله نسبت زائل اولدقده حانث اولماز مجرد حرك غيرى ايچون ترك اولنمسى محتملدر پس
چون اشارت ترك اولنسيدى اول ترك اول محتمله دلالت ايدر زيرا حالف فلانك غيبتنده اولسيدى
اضافتك زوالندنصكره حانث اولماز ذكر اولنان احتمالك وجوديله (حين وزمان
بلانية نصف سنة نكر اوعرف) حالف يميننده بلانية حين وزمان كلمه لرين ذكر ايتسيدى مراد
اولنان نصف سنه در زيرا حين كلمه سيله زمان قليل مراد اولنور حق سبحانه وتعالى * حين تمسون
وحين تصبحون * بيوردى وحين ايله آز اولور قرق سنه مراد اولنور * هل اتى على الانسان
حين من الدهر * بيوردى وآز اولور بو حين ايله التى آى مراد اولنور حق تعالى * تؤتى اكلها
كل حين * بيوردى ابن عباس رضى الله تعالى عنه بو حينى التى آى ايله تفسير ايلدى وبو تفسير
اوسطدر ايمدى التى آيه منصرف اولور ولفظ زمان حين استعمالى كبى استعمال اولنور (وبها مانوى)
يعنى نيتله نيت اولنان شئ مراد اولنور زيرا نيت ايلديكى شئ كلامنك حقيقتيدر (ودهر لم يدر)
ولفظ دهر ايله مراد معلوم اولمدى امام اعظم منكرا دهرك ذكرى ايله مراد نه شيدر بن بلمم
ديدى يعنى قنغى شيئله تقدير اولنور بلمم ديدى وامامين قتنده حين وزمان كبى نصف سنه در
(والدهر الابد) ولفظ دهر معرف اولديغى حالده انكله ابد مراد اولنور (وايام منكرة ثلاثة) وايام
لفظى منكر اولديغى حالده اوچ كون مراد اولنور زيرا لفظ جمعدر منكر ذكر اولندى ايمدى
جمعك اقلنه متناول اولور اولكه اوچدر (وايام كثيرة والايام والشهور عشرة) يعنى حالف چون
اكر سن بكا ايام كثيره خدمت ايدرسك حرسين ديسيدى بو ايام كثيره امام اعظم قتنده اون
كوندر زيرا اون كون اسم ايامك متناول اولديغى معنانك اكثريدر واكر حالف ايامده
تكلم ايتمامكله يمين ايتسيدى امام اعظم قتنده اون كون اوزره در واما مين قتنده يدى كون
اوزره در واكر شهورده تكلم ايتمكه يمين ايتسيدى امام اعظم قتنده اون آى اوزره در زيرا
الشهور لفظنده اولان لام معهود ايچوندر اولكه ذكر اولنان شيدر زيرا لفظ شهور
اون ايكى آى اوزره دائردر وامام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا شهور جمعدر پس لفظ جمعله
ذكر اولنان شيئك اقصاسنه منصرف اولور اولكه اوندر (قال اول عبد اشتريته حر فاشترى
عبدا عتق) حالف برعبدكه بن انى اول اشترا ايدم اول عبد حردر ديسيدى پس برعبد اشترا
ايتسيدى اول عبد معتق اولور زيرا اول عبدك اول اشترا اولنمسى عبد آخر اشتراسنه محتاج
اولماز (وان اشترى عبدين ثم آخر فلا اصلا) واكر ايكى عبدى بردن اشترا ايدوب بعده برعبد
آخر دخى اشترا ايتسيدى انلردن برى اصلا معتق اولماز زيرا اول فرددر غيرى انك اوزرينه
سابق اولماز واكا مقارن دخى اولماز حال بوكه بولنمدى (فان ضم وحده عتق الثالث) واكر
حالف كلامنه وحده لفظى ضم ايدرسه يعنى برعبدكه بن انى يالكز اشترا ايدرم اول حردر
ديمش اولسيدى اوچنجى عبد معتق اولور انده اوليت موجود اولديغى ايچون (وفى آخر عبد)
يعنى چون حالف برعبدكه بن انى آخرا اشترا ايليم اول حردر ديسيدى (ان مات بعد شراء عبد
لايعتق) اكر حالف برعبد اشترا ايتدكدنصكره فوت اولسيدى اول عبد معتق اولماز زيرا
آخره اولدن لابد در حال بوكه بوندن اول عبد اشتراسى بولنمدى (وان اشترى آخر ثم مات
عتق) واكر برعبد آخر شراسندنصكره فوت اولسيدى اتفاقا اول عبد آخر معتق اولور

(یوم شری من الكل) اشترا ایلدیكی كوندن كلی مالندن معتق اولور امام اعظم قتنده وامامین قتنده
فوت اولدیغی كوندن ثلث مالندن معتق اولور زیرا آخریت حالفك فوتیله متحقق اولدی
ایمدی اول وقتدن معتق اولور پس ثلثدن معتق اولور امام اعظم ایچون علت اولدركه
اول عبدك وقت شراده آخر اولمسی موتله مبین اولدی ایمدی وقت شرادن معتق اولور
(وبكل عبد بشرنی بكذا فهو حر عتق اول ثلاثة بشروه متفرقین) وحالفك هر عبدكه
بنی شو مثللی خبر ایله تبشیر ایلیه اول عبد حردر دیمسیله اوج عبد متفرق اولدقلری
حالده اكا تبشیر ایلسه لر ایدی اولا تبشیر ایدن عبد معتق اولور زیرا بشارت بشره
وجهی تغییر ایدن خبرك اسمیدر ایمدی اول خبرك عرفا سرور ویریجی اولمسی شرط
قلندی وبوایسه اولماز الا عبد اولدن متحقق اولور (والكل ان بشروه معا) واكر
عبدلرك اوچی معا كلوب تبشیر ایدرلرسه كلیسی معتق اولور زیرا بشارت كلیسندن متحقق اولدی
(صح شراء ابیه لكفارة) حالف باباسنی كفارت ایچون اشترا ایلمك صحیح اولدی یعنی حالف
باباسنی كفارت یمینی ایچون نیت ایدوب اشترا ایتمك جائز كورلدی وكذلك اوغلنی كفارت یمین
نیتی ایله اشترا جائز اولدی امام زفر وامام شافعی بونك خلافی اوزره‌در (لا من حلف بعتقه)
عتقنه یمین ایلدیكی عبدی كفارت یمین نیتی ایله اشترا جائز اولمدی یعنی چقان حالف شو عبدی
اشترا ایدرسم بو عبد حردر دیوب اول عبدی اشترا ایتدكده كفارت یمینی ایچون نیت ایتسیدی
جائز اولمادی زیرا كفارتك صحتنك شرطی نیت ایله علت عتقك مقارن اولمسیدر واول علت
یمیندر واما شرا عتقك شرطیدر زیرا عتق شرا قتنده اولمادی الا یمین سابقه‌یه مضاف اولدی
ایمدی وقت یمینده نیت كفارت بولنمادی (ولامستولدة بنكاح علق عتقها عن كفارته بشرائها)
یعنی حالف نكاحله ولد كتوردیكی جاریه‌یه اكر بن سنی مالككدن اشترا ایدرسم بنم كفارت یمینم
ایچون حره سین دیوب بعده اول جاریه‌یی اشترا ایتسیدی اول جاریه شرط بولندیغی ایچون
معتق اولور ولكن كفارت ایچون جائز كورلمز زیرا انك حریتی ولد كتورمكله مستحقه‌در
من كل وجه یمینه مضاف اولماز اما بچا ن حالف رقنه‌یه اكر بن سنی اشترا ایدرسم بنم كفارت
یمینم ایچون سن حرسین دیسیدی مسئلهٔ اولی نك خلافیدر كه بو مقامده اكر قنه‌یی اشترا
ایدرسه كفارت ایچون جائز اولور زیرا بونك حریتی نیته مقارن اولدی (وبان تسریت امة
فهی حرة تعتق من تسراها وهی ملكه ح) وحالفك اكر بن جاریه اشترا ایدرسم حره‌در دیمسیله
اشترا ایلدیكی جاریه معتق اولور حال بوكه بو تقدیرجه اول جاریه انك ملكیدر زیرا انك حقنده یمین
ملكه مصادفه‌سیله منعقد اولدی (لا من شراها فتسراها) لكن اشترا ایدوب فراشنه الدیغی جاریه
دكل زیرا اول تسری ایلدیكی جاریه معتق اولماز امام زفر معتق اولوردیدی زیرا تسری اولماز الا ملكده
اولور پس تسرینك ذكری دلالت جهتندن ملكك ذكریدر یاخود اضمار جهتندن ذكریدر زیرا
حالف اقتصار ایله دیمز وبزم ایچون علت اولدركه تحقیقا ملك تسری ضرورتی ایچون مذكور اولور
ایمدی ضرورتك قدری ایله تقدیر اولنور پس تقدیر جزانك صحتی حقنده ظاهر اولماز اولكه حریتدر
(وبكل مملوك لی حر امهات اولاده ومدبروه وعبیده) ودخی حالفك مالك اولدیغم مملوكك كلیسی
حردر دیسیدی اولادینك انالری ومدبرلری وعبدلری معتق اولور رقبه انلرده ملكك ثابت
اولمسیله انلره اضافت مطلقه بولندیغی ایچون (لا مكاتبوه الا بنیتهم) لكن مكاتبلری معتق اولمازلا
انلره دخی نیتله اولوریدی جهتدن ملكك ثبوتی معدوم اولدیغی ایچون بو جهتدن مكاتبك كسبنه
مالك اولماز وانك ایچون مكاتبه‌سنی وطیٔ حلال اولماز (وبهذا حر اوهذا وهذا لعبیده ثالثهم)
وحالفك اوچ عبدینك بری ایچون بو حردر دیمسیله یاخود بو وبو حردر دیمسیله فی الحال اوچنجی

عبد حر اولور (وخیر فی الاولین) وایكی اولكیلرده حالف مخیر قلنور زیرا حالفك سوق كلامی
ایكی اولكینك برنده عتقك ایجابیدر وانكیچون سبقت ایدن كلامنده ثالثی ایكی اولكینك برینه
شریك قلمسیدر ایكیسندن بری حردر وبودخی حردر دیمك كبی ومعطوف علیه صدر كلامدن
مأخوذ اولاندر تعیین ایله ذكر اولنان ایكینك بری دكلدر بو محلده مباحث شریفه واردر
مرقات الاصولده ذكر ایلدك (كالطلاق) طلاق كبی یعنی چقان اوچ مرأه‌سی اولان كیمسه
بومرأه طالقدر یاخود بومرأه وبومرأه دیسیدی مرأه اخیره مطلقه اولور وایكی اولكی
مرأه‌لرده زوج مخیر قلنور (والاقرار) ودخی اقرار كبی یعنی چقان بر كیمسه بنم اوزرمده فلان
كیمسه‌نك یاخود فلان كیمسه‌نك وفلان كیمسه‌نك بیك درهمی واردر دیو اقرار ایتسیدی بشیوز
درهمی آخر ذكر ایلدیكی فلانك اولوب وبشیوزی ایكی اولكی فلانله فلانك بیننده اولور (ولام تعلق
بفعل یقبل نیابة الغیر كبیع وشراء واجارة وخیاطة وصباغة وبناء اقتضی امره ایخصه به) لام مبتدادر
خبری اشاغیكه اقتضی دریعنی حرف لام غیرك نیابتنی قبول ایدر برفعله متعلق اولسه بیع وشرا واجاره
ودرزیلك وبویه جیلق وبنالك كبی متكلم ایچون غیرك امرینی اقتضا ایدر اول حرف لام اول
فعلك اختصاصنی اول غیری‌یه افاده‌سیچون زیرا لامك وضعی اختصاص ایچوندر اختصاص ایسه
بومقامده متحقق اولماز الا توكیلی افاده ایدن امر ایله متحقق اولور (فلم یحنث فی ان بعت لك
ثوبا ان باعه بلا امره) پس حالف اكر بن سنك ایچون بر ثوب بیع ایدرسم دیو یمین ایتسیدی اكر
مخاطبك امرینسز ثوبی بیع ایدرسه حانث اولماز توكیل منتفی اولدیغیچون (ملكه اولا)
برابردر كركسه مخاطب اول ثوبه مالك اولسون كركسه اولمسون اما چقان حالف غیره اكر
سنك ثوبكی بیع ایدرسم دیو یمین ایتسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره‌دركه حالف حانث
اولور پس زیرا ثوب غیرك ملكی اولمق اقتضا ایدر نتكیم عن قریب بیانی كلور (وان تعلق اللام
بعین اوفعل لایقبلها كاكل وشرب ودخول وضرب الولد) واكر حرف لام توكیل قبول ایلمز برعینه
یاخود برفعله متعلق اولسیدی اكل وشرب ودخول وضرب ولد كبی (اقتضی ملكه) مخاطبك ملكی
اولمق اقتضا ایدر وضرب ولد ضرب غلامدن احترازدر زیرا ضرب غلام غیرك نیابتنی قبول
ایدر انكیچون مخاطبك ملكی اولمق اقتضا ایدركه زیرا بو اختصاصك كمالیدر (وحنث فی ان
بعت ثوبا لك ان باعه بلا امره) وحالف اكر بن سنك ثوبكی بیع ایدرسم دیو یمین ایدرسه یمیننده
حانث اولور اكر مخاطبك ثوبنی انك امرینسز بیع ایدرسه كرك بایع اول ثوبی مخاطبك ایدیكنی
بیلسون كركسه بیلسون یمین انك اوزرینه اولان مخاطب ثوبنی حالفك ثیابنده اخفا ایدوب بیع
ایتمكله بو مسئله حرف لامك عینه مقارن اولمسنك نظیریدر واما حرف لامك نیابت قبول
ایتمین فعله مقارن اولمسنك نظیری اكر بن سنك طعامكی اكل ایدرسم یاخود بن سنك
شرابكی ایچرسم دیمك كبی پس تحقیقا اكرچه حرف لام صورتا اكله متعلق ایسه ده معنا
طعامه متعلقدر واما ضرب ولد انده حقیقة ملك تصور اولنماز بلكه اختصاص مراد اولنور
(نكحت علی امرأة فقال كل امرأة لی فكذا طلقت القایلة) بر مرأه زوجنه بنم اوزریمه بر مرأه
نكاح ایتدك دیدكده زوج بنم امرأه‌مك كلیسی طالقدر دیسیدی قائله اولان مرأه دخی
مطلقه اولور كل امرأة لفظنك تحتنده داخل اولدیغی ایچون (وصح نیة غیرها) وقائله‌نك غیری‌یه
نیتی صحیح اولدی زیرا زوج بو كلامی اول قائله‌یی ارضا ایچون تكلم ایلدی وانك مرادی
قائله‌نك غیریدر لكن ظاهرك خلافیدر (فیصدق دیانة) پس دیانت جهتیله زوج تصدیق
اولنور قضاء اولنماز

) كتاب الحدود (

بو کتاب حدودك احکامی بیاننده در (الحد عقوبة مقدرة تجب حقا لله تعالى) حد لغت
یوننددن منعدر وشرعا تقدیر اولنمش عقوبتدر الله تعالی حقیچون واجب اولور بو تعریفله تعزیر
خارج اولدی زیرا تعزیرده تقدیر یوقدر یعنی انده برقدر معین یوقدر زیرا تعزیرك اکثری
اوتوز طقوز واقلی اوچ قامچیدر نتکیم قریبا بیان اولنور زیرا حدك شروعندن مقصود
اصلی عباد الله انکله متضرر اولدیغی شیدن منزجر اولمقدر یعنی زجر اله اورلمقدر بونکله
قصاص حدك تعریفندن خارج اولدی زیرا قصاص حق عبددر (والزنا وطئ مكلف) وزناکه
حدی موجب اوله مکلف اولان کیمسه نك وطئیدر بونکله مجنونك وصبینك وطئی خارج
اولدی ووطئ انزالدن مجرد اولان ایلاجه متناول اولور زیرا انزال بو محلده شرط دکلدر
نتکیم جنایتده شرط اولمدیغی کبی (فی قبل مشتهاة) اشتها اولنان مرأه نك فرجنه وطئدر
بونکله مشتهاتدن اولمیان خارج اولدی اشتها اولنمیان صغیره کبی ومیته اولان مرأه کبی
وحیوانات کبی زیرا بونلرك وطئی حد ایجاب ایلمز (خال عن ملك) ملکدن خالی اولان مشتهاتك
فرجنه وطئدر لفظ ملك نکاحه وملك یمینه عامدر (وشبهته) دخی ملکك شبهه سندن خالی
مشتهاتك فرجنه وطئدر وانده شبهه اشتباه داخل اولور قریبا بیانی کلور (عن طوع)
یعنی واطئك کندی مراد اختیاریله اولان وطئدر بونکله کرهله اولان وطئ خارج اولدی زیرا
اکراه حدی اسقاط ایدر قریبا تفصیلی کتاب اکراهده کلور بوذکر اولنان زنا رجل حقنده
اولاندر واما مرأه نك حقنده اولان زنا بو مثللی فعله مرأه نك تمکینیدر یعنی رضا ویرمسیدر
نهایه ده بویله ذکر اولندی (ویثبت بشهادة اربعة فی مجلس) وزنا رجالدن درت
کیمسه نك مجلس واحده ده شهادتلری ایله ثابت اولور حتی متفرق اولدقلری حالده
شهادت ایتسه لردی شهادتلری مقبوله اولماز زیلعی بویله ذکر ایلدی (بالزنا) زنا ایله شهادت ایلملری
ثابت اولور بالزنا لفظنده اولان حرف جر شهادته متعلقدر یعنی لفظ زنایه ملتبسه اولان شهادتله
ثابت اولور زیرا بو لفظ فعل حرامه داللدر یاخود حرامك معناسنی افاده ایدن شیئه داللدر قریبا بیانی
کلور (لا الوطئ والجماع) یوخسه مجرد لفظ وطئ وجماعله ثابت اولماز زیرا بونلر لفظ زنانك فائده سنی
افاده ایتمز (فیسألهم الامام عنه ما هی) پس امام شاهدلره اول زنادن نه شیدر دیو سؤال ایدر یعنی
زنانك ماهیتندن سؤال ایدر زیرا زنا آزاولور هر حرام اولان وطئه اطلاق اولنور و بونك کبی شارع
زنایی بو فعلك غیری اوزره اطلاق ایدر مثلا العینان تزنیان کبی معناسی ایکی کوزلر زنا ایدرلر
دیمکدر (وکیف هو) ونه کیفیتله در دیر زیرا وطئ التقاء ختانین سز واقع اولور (واین زنی)
وقنغی مکانده زنا ایتدی دیر زیرا زنا دار الحربده اولسه حد ایجاب ایلمز (ومتی زنی) وقنغی وقتده
زنا ایتدی دیر زیرا متقادم اولان زنا حد ایجاب ایلمز (وبمن زنی) وقنغی مرأه یه زنا ایتدی دیر زیرا
آزاولور زنانك وطئنده شبهه اولور (وان بینوه وقالوا رأیناه وطئها فی فرجها کالمیل فی المکحلة)
مکحله ایکی ضمه ایله کحلك قابیدر پس اکر اول شاهدلر زنایی بیان ایدوب بر زانینك ذکرینی
مرأه نك فرجنده کالمیل فی المکحله وطئ ایلدی کوردك دیرلرسه (وعدلوا سرا وعلنا)
واول شاهدلر سرا وعلنا تعدیل اولورسه (حکم به) امام زنانك ثبوتنه حکم ایدر (وباقرار العاقل البالغ)
ودخی عاقل و بالغ اولان کیمسه نك اقراری ایله زنانك ثبوتنه حکم ایدر باقراره قولنده اولان با بشهادة
قولی اوزره عطفدر اقرارده عقل ایله بلوغ شرط قلندی زیرا مجنونك وصبینك اقرارینه
اعتبار اولنماز حدك وجوبنه مخصوص اولدیغی حالده اسلام شرط قلنمادی زیرا ذمی
بزم قتمزده اقرار ایله محدود اولور امام مالك بونك خلافی اوزره در وحریت دخی شرط قلنمدی زیرا
عبدك زنا ایله اقراری اوزره حد ایجاب ایدر کرکسه اول عبد مأذون اولسون وکرك

محجور اولسون امام زفر بونك خلافی اوزره در (اربعا) درت کره اقراری ایله ثبوتنه حکم ایدر
امام شافعی قتنده برکره اقرار ایله حد اوربلور سائر حقوقده اولان اقرار کبی (فی اربعة مجالس)
مقرك مجلسلرندن درت مجلسده اقرار ایله ثبوتنه حکم ایدر حاکمك مجلسی دکل یعنی هر مجلس حاکم
حضورنده اولمق لازم دکل ماعز نام کیمسه نك قضیه سی ایچونکه زیرا رسول علیه الصلاة والسلام
ماعز درت کره درت مجلسده اقرار ایدنجه اقامت حدی تأخیر ایلدی پس دوردك دونده
ثبوت ظاهر اولسیدی وجوبك ثبوتی ایچون نیچون تأخیر ایدردی (رده کل مرة الا الرابعة)
امام هر بر اقراری رد ایدر الا دوردنجیده رد ایتمز پس اول مقر درت دفعه اقرار ایتسیدی امام اول
اقراری قبول ایدر (ثم سأله کما مر) اندنصکره اولکی کبی سؤال ایدر الا قچان زنا ایتدك
دیو سؤال ایتمز تقادمدن احتراز وتقادم شهادتی منع ایدر اقراری منع ایتمز و بعض سائر سؤال کبی
قچان زنا ایتدك دیو سؤال ایدر دیدی اول زنا صبیلکی حالنده یاخود جنونی حالنده اولمق
احتمالی ایچون (فان بینه ندب تلقینه رجوعه) پس اکر زانی زنایی بیان ایتسیدی امامك مقره
رجوعنی تلقین ایتمسی مندوب اولدی (بلعلك لمست اوقبلت اووطئت بشبهة) بن دیلرم که سن
اول زنایی ایتمیوب یالمس ایتمش اوله سین یاخود اوپمش اوله سین یاخود شبهه ایله وطئ ایتمش اوله سین
دیمکله (فان رجع قبل حد اوفی وسطه خلی) پس اکر حددن اول یاخود حدك وسطنده رجوع
ایتسیدی صالی ویریلور (والا حد) واکر اقرارندن رجوع ایتمزسه حد اقامت اولنور (وهو للمحصن)
وحد زنا ایکی نوعدر بری محصن یعنی اولنمش اولان کیمسه ایچوندر نوع ثانی ارکن اولان کیمسه ایچوندر
واحصان دخی ایکی نوعدر بری احصان زنا و بری احصان قذفدر عن قریب قذفده بیان اولنور
ومصنفك للمحصن قولی مبتدادر خبری کلجك رجمه قولیدر ومحصنی بروجه اوزره بیان ایتدیکه اندن
احصان زنا بلنور (ای الحر) قولیله زیرا احصان نکاح صحیح اوزره ذات حره اطلاق اولنور حق سبحانه
وتعالى * فمن لم یستطع ان ینکح المحصنات * بیوردی یعنی محصنات اجماع امت ایله حرائر معناسنه در
(المکلف) اویله حرکه مکلفدر یعنی عاقل وبالغدر زیرا مکلف اولمیان عقوبت ایچون اهل دکلدر
(المسلم) اویله حر مکلف که مسلمدر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام * من اشرك بالله فلیس
بمحصن * بیوردی یعنی الله تعالی یه برکیمسه شریك قوشسیدی اول کیمسه محصن دکلدر بیوردی
(الواطئ بنکاح صحیح) اویله حر مکلف مسلم که نکاح صحیح ایله وطئ ایدیجیدر حتی اکر نکاح
صحیح ایله واطئ اولمیوب نکاح فاسد ایله واطئ اولسیدی بالاجماع رجم اولنماز بو ایکی شرطی
متضمندر نکاحدر ونکاحله وطئی اولك شرط قلنمسیدر زیرا احصان اوله اطلاق اولنور
حق سبحانه وتعالینك والمحصنات من النساء قول شریفی ایچون یعنی منکوحات ایله مفسردر
ودخی حق تبارك وتعالی * فاذا احصن * بیوردی یعنی تزوجن معناسنه وثانینك شرط قلنمسی
رسول علیه الصلاة والسلامك الثیب بالثیب قول شریفی ایچوندر وثیابت بلا دخول اولماز
و بو اجلدن حریتدن آدمینك اصل حالی اوزره اولان شیء اولماز الا نکاحله اولور و بلك
واجب اولور که تحقیقا نکاح صحیح ایله وطئك حاصل اولمسی صفت احصانك حاصل اولمسی
ایچون شرطدر واحصانك باقی اولمسی ایچون شرطك بقاسی واجب اولماز حتی برکیمسه عمرنده
نکاح صحیح ایله تزوج ایدوب داخل اولسه بعده نکاح زائل اولوب مجرد اولدیغی حالده
باقی قالدقده زنا ایتسه انك اوزرینه رجم واجب اولور (وهما بصفة الاحصان) حال بوکه تحقیق
زوجین صفت احصان ایله در پس جمله واطئ وموطوءه دن ماقبلنده فهم اولنان شیدن حالدر
و بونك نظیری لقیت زیدا راکبین در و بو کلامك حاصلی صفت احصانك واطئ وموطوءه ده
شرط قلنمسی دخول قتنده در حتی تحقیقا ایکی مملوك که قچان انلرك بیننده نکاح صحیح ایله حال

رقده وطئ اولسیدی اندنصکره اعتاق اولنسه‌لردی انلرك ایکیسیده محصن اوله‌مزلر وکذلك ایکی کافرده بویله‌در وکذلك قچان برحر کیمسه برجاریه‌یه تزوج ایتسیدی یاخود برصغیره‌یاخود برمجنونه‌یه تزوج ایدوب وطئ ایلسیدی وکذلك مسلم برکتابیه‌یه تزوج ایدوب وطئ ایتسیدی وکذلك زوج ذکر اولنان صفاتلرك بری ایله موصوف اولسیدی یعنی زوج کافرو یاصبی ومجنون اولسیدی وزوجه حره عاقله بالغه مسلمه اولسیدی زوج انی وطئ ایتمزدن اول اسلامه کلمکله بعده بینلری تفریق اولنمازدن اول زوج کافر انی وطئ ایتسیدی اول موطوءه بودخول ایله محصنه اولماز زیرا دخول اولمادی الا حرامدن مشبع اولدیغی ایچون شرط قلندی وحرامدن مشبع اولمادی الاقچان رغبته محل اولان شیدن خالی اولدیغی وقتده اولورسه اولدی (رجمه فی فضاء حتی یموت) امام اول زانی محصنی بعدالثبوت برآچق یرده رجم ایدر تاکیم اول زانی اوله‌جه (تبدأ شهوده) رجمه اول زانینك شاهدلری بدأ ایدر (فان ابوا اوغابوا اوماتوا سقط الحد) پس اکر اول شاهدلر رجمدن ابا ایدرسه یاخود غائب اولوب یاخود فوت اولورلرسه حد ساقط اولور (ثم الامام ثم یرمی الناس) اندنصکره امام رجم ایدر اندنصکره ناس رمی ایدرلر (وفی المقر یبدأ الامام ثم یرمی الناس) وزناین اقرار ایدن زانیده رجمه امام بدأ بعده ناس آترلر (وغسل وکفن وصلی علیه) واول رجم اولنان کیمسه غسل اولنور وتکفین اولنوب واوزرینه نماز قلنور وحد زنانك نوع ثانیسنی مصنف (ولغیر المحصن) قولیله ذکر ایلدی (حر اجلده مائة) اول محصن اولمیان زانی حر اولدیغی حالده انك حدی یوز قامچیدر حق تبارك وتعالینك الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة بیوردیغی ایچون لکن بوقول محصن حقنده نسخ اولنوب محصن اولمیان حقنده معمول به اولدیغی حالده باقی قالدی (وسطا) اول جلده مهلك ایله مولم بیننده متوسط اولدیغی حالده اولك هلاکه وثانینك مقصوددن یعنی انزجاردن خالی اولدیغی اقتضا ایتدیکی ایچون (بسوط لاعقدة له) برقامچی ایله که انده دوکم اولمیه یوز قامچی اوریلور زیرا حضرت علی کرم الله وجهه وقتا که اقامت حد مراد ایلدکده قامچی نك دوکومنی چوزدی (وینزع ثیابه) واول زانینك ثوبلری نزع اولنور زیرا ثوبنی نزع ایتمك اکالم ویرمکه ابلغدر وبوحدك مناسبی ضربده شدت اوزره اولمقدر (الاالازار) الا ایچ طونی چقارلمز زیرا انده کشف عورت واردر (ویفرق علی بدنه) وضرب زانینك بدنی اوزره تفریق اولنور زیرا ضربی عضو واحدده جمع ایلمك تلفه مفضی اولور حال بوکه حد زاجردر تلف ایدیجی دکلدر (الا رأسه وفرجه ووجهه) الا باشنه وفرجنه ویوزینه ضرب اولنماز رسول علیه الصلاة والسلامك * اتق الوجه والمذاکیر * قول شریفیچون یعنی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حد ضرب ایتمك ایچون امر ایلدیکی کیمسه‌یه یوزدن وذکرلردن صاقنماك کرکدر بیوردی (قائما فی کل حد) هر برحدده اباغ اوزره طوریجی اولدیغی حالده زیرا اقامت حدك مناسبی تشهیر اوزره در ایمدی انده قیام ابلغدر (بلامد) مدسز بعض دیدیکه مد مضروبی ارض اوزره یاتوروب اباقلرین مد ایتمکدر نته کیم بزم زمانمزده ایدرلر وبعض دیدیکه مد قامچیی ضرب ایدن کشی باشندن یوقاری قالدیرمقدر وبعض دیدیکه مد قامچیی ضربدنصکره اوزاتمقدر (وعبدا نصفها) عبدا قولی حرا قولی اوزره عطفدر یعنی زانی عبد اولدیغی حالده انك حدی یوز قامچینك نصفیله اقامت اولنور یعنی اللی قامچی اوریلور حق سبحانه وتعالینك فعلیهن نصف ما علی المحصنات من العذاب * قول شریفی ایچون بوآیت کریمه جاریه‌لر حقنده نازل اولدی (ولایحده سیده بلااذن الامام) وزنا ایدن عبدی امامك اذنسز سیدی حد اوره‌مز زیرا حد حق الله‌در زیرا حددن مقصود عالمی فساددن خالی قلمقدر بواجلدن عبدك اسقاطیله ساقط اولماز ایمدی طرف شرعدن نائب انی استیفا ایدر اولکه امامدر یاخود امامك نائبیدر

تعذیر بونك خلافیدرکه زیرا تعزیر حق عبددر برصبی بلااذن الامام تعزیر اولنور وحق شرع اندن ساقطدر (ولاینزع ثیابها الاالفرو والحشو) ومحصنه نك ثوبلری چقارلمز الا قیون دریسندن وغیریدن اولان ثوبی وپنبه‌لی قیامه‌سی نزع اولنور زیرا ثوبك جمله‌سنی چقارمقده کشف عورت واردر وفرو ایله حشو ایسه مضر وبه ضربك اثرینك وصولنی منع ایدر اول وجهله نزع اولنور (وتحد جالسة) وزانیه اوتوردیغی حالده حد اولنور زیرا زانیه ایچون زیاده ستردر (وجاز الحفر لها) وزانیه نك رجمی ایچون برچقور قازمق جائز اولدی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام غامدیه ایچون برچقور قازدی وعلی کرم الله وجهه شراحه ایچون چقور قازدی اکرچقور ترك اولنسه بأس یوقدر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام بونکله امر ایلمدی واول زانیه ثیابی ایله اورتلمش اولدیغی حالده ایدی (لاله) زانی ایچون چقور قازلمز زیرا رسول علیه الصلاة والسلام ماعز ایچون چقور قازدرمدی (ولایجمع بین جلد ورجم) زیرا رسول علیه السلام جلد ورجمی جمع ایتمدی (وبین جلد ونفی) ودخی زانی وزانیه بکر اولورلرسه جلد ایله نفی جمع اولنماز وشافعی بوایکیسنی جمع ایلدی پس یوز قامچی اوروب برسنه مکانندن غریب ایدر رسول علیه الصلاة والسلامك البکر بالبکر جلد مائة وتغریب عام قول شریفی ایچون ویزم ایچون علت اولدرکه حق تبارك وتعالینك فاجلدوا قول شریفیدر شول حیثیتله که تغریب یعنی بلدندن اخراج ونفی ایلمك ذکر اولنمادی وبیانه حاجت اولان موضعده سکوت بیانك تمامیدر نته‌کیم اصول فقهده تقریر اولندی پس شافعینك روایتی منسوخدر (الاسیاسة) مکرکه سیاست اوله پس زیرا امام قچان اول نفیده برمصلحت کورسیدی کوردیکی مصلحت مقداری نفی ایدر بعض احوالده فائده ایدر (ویرجم مریض زنی) ومریض محصن زنا ایتسه‌یدی رجم اولنور زیرا رجم اتلاف ایچون مشروع اولدی مرض سببیله منع اولماز (ولایجلد حتی یبرأ) ویرمریضك که حدی جلد اوله حد اورلماز حتی اول مرضدن بری اوله‌جه زیرا حد جلد زاجرا مشروع اولدی یوخسه متلفا مشروع اولمدی ومرضده جلد اولور متلف اولور (وحامل زنت) وحامل اولان مرأه زنا ایتسیدی حد اورلمز حتی وضع حمل ایده‌جه زیرا اول حدده جنین اولمیان ولد ایچون ضرر ایتمك واردر وماء زنادن مخلوق اولان غیری کبی احترام اولنور پس اکر حاملك حدی رجم اولورسه (ترجم حین وضعت) وضع حمل ایتدیکی وقتده رجم اولنور زیرا تأخیر ولد ایچوندر حال بوکه ولد چقدی ومرض ایسه اقامت رجمی منافی اولماز واکر حاملك حدی جلد اولورسه (وتجلد بعد النفاس) اول زانیه‌یه بعد النفاس حد اوریله زیرا نفاس مرضك برنوعیدر نفاسدن بری اولمسنه منتظر اولنور

) باب وطئ یوجب الحد اولا (

بو باب حدی ایجاب ایدن وایجاب ایتمین وطئك بیانده‌در (الشبهة دارئة للحد) شبهه حده مانعه‌در رسول علیه الصلاة والسلامك ادرؤا الحدود بالشبهات ما استطعتم قول شریفی ایچون بو برحدیث شریفدرکه امت آنی تلقی بالقبول ایلدیلر واتفق ایلدیلر الا شبهه نك ثبوتنده وتعریفنده اختلاف ایتدیلر پس اول شبهه نك تعریفنه وتنویعنه محتاج اولدیلر ایمدی بزدیرزکه شبهه ثابته مشابه اولان شیدر حال بوکه ثابت دکلدر وبو تعریفله محدود اولان شبهه اوچ نوعدر اولکیسی فعلده اولان شبهه‌در بوکا شبهة اشتباه تسمیه اولنور (وهی شبهة فی الفعل بظن غیر الدلیل دلیلا) وبوشبهة الاشتباه فعلده یعنی وطئده دلیل حلك غیری دلیلی دلیل حل ظنیله ثابت اولور واول ظن اشتباه انك اوزرینه اولان کیمسه حقنده متحقق اولور یوخسه اشتباه انك اوزرینه اولمیان کیمسه حقنده متحقق اولماز ایمدی اشتباه متحقق اولمق ایچون ظندن لابددر مثالی برقوم

كبي كه خمر سقی اولندلر انلردن سقی اولنسان خمر ایدیکن بلنسه حد اور بلور بطریق اولی اولان ثانیده حداورلمز
(فلم يجد من ظن الحل) حلال ظن ایدن کیسه یه سکز موضعده حد اورلمز اول سکز موضعدن اولکیسی
(فی وطئ امة ابويه) باباسنك وانا سنك جاریه سنی حلال ظنیله وطئنده ابنه حد اورلمز زیرا اصول
وفروع بیننده املاکك اتصالی ابن ایچون ظن افاده ایدر که تحقیقا ابن ایچون بابانك جاریه سنی وطئ
حلال اوله نته کیم بابا ابنك جاریه سنی ولایت وطئ وار ظن ایلدیکی کبی (وامرأته) ایکنجیسی
زوجه سنك جاریه سنی وطئ حلال ظن ایدوب وطئ ایلسه‌یدی حد اورلمز زیرا زوجه سنك
مالیله زوجنك غناسی حق سبحانه وتعالینك * ووجدك عائلا فاغنی * آیهٔ کریمه سندن استفاده
اولنمشدر یعنی خدیجه رضی الله عنهانك مالیله دیمکدر از اولور شبهه ایراث ایدر که تحقیقا
زوجه نك مالی زوجك ملکی اوله (وسيده) بری عبد مولاسنك جاریه سنی حلال ظنی ایله وطئ
ایتسه‌یدی حد اوریلمز زیرا عبدك احتیاجی مولالرینك مال‌لرینه‌در زیرا اول عبدلر ایچون مولای
واحدك ممالیکی بیننده کمال انبساطله منتفع اوله‌جق مال یوقدر ومع هذا انلر جهل ایله معذورلر
اولدقلری حالده مظنه‌در مولانك جاریه لرینك وطئی حلال اعتقاد ایلدکلری ایچون (والمرتهن
المرهونة) ودخی رهن قونلان کیسه نك مرهونه اولان جاریه یی وطئ ایتسه‌یله حد اورلمز
زیرا رهن اولان کیسه‌نك مرهونه یه مالکیتی ملك یددر ومرهونه نك وطئی حلال اولمق ظنی افاده
ایدر (والمعتدة بثلاث) وکندینك ثلاثله مطلقه معتده سنه وطئنده دخی حد اورلمز اثرنکاحك بقاسی
اولکه عدتدر زوجی اوزره حلال اولمسی اشتباهی ایچون سبب اولمق بعید اولماز (والمعتدة بطلاق
علی مال) ومال اوزره طلاق ایله معتده سنك وطئنده دخی حد اورلمز (وباعتاق وهی ام ولده)
واعتاق ایله معتده سنی اولکه ام ولدیدر انی وطئ ایتسنده حد اورلمز ایدی بو سکز مواضعده
حد یوقدر اگر اول وطئی ایدن کیسه بن انی کندومه حلال ظن ایلدم دیرسه واگر بن انك وطئنی حرام
بیلور دم دیرسه حد واجب اولور وانواع شبهه نك ایکنجیسی محلده شبهه‌در وبوکا شبههٔ
حکمیه دیرلر (وفی المحل بقیام دلیل ناف الحرمة ذاتا) وبو شبههٔ حکمیه قتنده حرام اولمغی
نفی ایدیجی دلیلك قائم اولمسیله محلده شبهه‌در یعنی فقهان بردلیله نظر ایتسه‌یدك مانعدن قطع
نظر حرمتی منافی اولور وزانینك ظننه واعتقادینه متوقف اولماز (فلم يحد مطلقا) بو شبهه ایله
اول زانی یه مطلقا حد اورلماز یعنی اگر زانی بن بیلوردم تحقیقا اول مرأه بنم اوزریمه حرام
اولدیغین دیسه‌یدی وبو شبههٔ حکمیه التی موضعده‌در مصنف بونك اولکیسنی (بوطئ امة ابنه)
قولیله ذکر ایلدی زیرا بونده حرمتی نفی ایدیجی اولان دلیل رسول علیه الصلاة والسلامك
* انت ومالك لابيك * قول شریفیدر یعنی سن وسنك مالك بابانك ایچوندر بیوردی (ووطئ
معتدة الكنايات) ودخی کنایه لر ایله معتده نك وطئنده دخی حد اورلمز زیرا انده دلیل بعض
صحابه نك ان الكنايات رواجع قولیدر تحقیقا کنایه لره رجوع اولنور دیمکدر (ووطئ
البائع المبيعة) ودخی بایع بیع ایلدیکی جاریه نك وطئنده حد اورلمز (والزوج الممهورة)
ودخی زوج ایلدیکی مرأه سنه صداق ایلدیکی جاریه یی وطئیله حد اوریلماز (قبل
تسليمهما) ایکیسنکده تسلیمندن اول یعنی اولکیده مشتری یه وثانیده زوجه سنه تسلیمدن
اول زیرا بیع اولنسان جاریه بایعك یدنده اولمسی شول حیثیتله که اگر هلاك اولسه
مسئلهٔ اولیده بیع منتقض اولمسی دلیل ملکدر ومهرك صله اولمسی یعنی مال مقابلنده اولمامسی
مسئلهٔ ثانیه‌ده ملك اولمامسنه دلیلدر (ووطئ الشريك المشتركة) وایکی کیسه بیننده مشترك
اولان جاریه یی شریکك بری وطئ ایتسه‌یله حد اوروماز زیرا مشترك اولان جاریه ده ملك
وطئنك جوازینه دلیلدر (واذا ادعى النسب يثبت ههنا) وفقهان نسب ادعا ایتسه‌یدی شبههٔ

محلده

محلده نسب ثابت اولور (لا الاولى) شبههٔ فعلده ثابت اولماز زیرا شبههٔ فعلده فعل محض
زنا اولور اگرچه کیم کندو یه راجع اولان امر ایچون حد ساقط اولورسه‌ده اولکه انك اوزرینه
امرك شتباهیدر اما شبههٔ ثانیه بونك خلافی اوزره‌در (وبالعقد) وانواع شبهه نك اوچنجی
نوعی شبههٔ عقددر وبو شبههٔ عقد عقد نکاح ایله ثابت اولور (عنده) امام اعظم قتنده
(فی وطئ محرم نكحها) نکاح ایلدیکی محرمنی وطئ ایلسنده اگرچه کیم محرمك حرام اولدیغی
متفق علیها ایسه‌ده حال بو که حرام اولدیغین عالم ایکن امام اعظم قتنده اول واطئك اوزرینه
اول وقت حد یوقدر ولکن اگر حرام اولدیغین بیلورسه عقوبهٔ ایجاع اولنور وامام اعظمك
غیری قتنده اگر حرام اولدیغین بیلورسه حد اوریلور واگر بیلمزسه حد اورلمز عن قریب بیانی
کلور (وحد بوطئ امة اخيه) وارقرنداشنك جاریه سنی وطئیله حد اوریلور یاخود قزقرنداشنك
جاریه سنی یاخود عمیسنك جاریه سنی (اوعمه) یاخود عمه سنك جاریه سنی وطئ ایتمکله حد
اوریلور حال بو که واطئ بن انی بکا حلال ظن ایتدم دیرایسه‌ده وکذلك ولدینك جاریه سندن
غیری سائر محرملرینك جاریه لرینك وطئنده دخی حد اوریلور زیرا اول واطئ ایچون انلرك
مال‌لرنده بسوطت یوقدر که پس انك ظنی بردلیله طیبانه ایمدی انك حلال ظن ایتدم دیدیکنه
اعتبار اولنماز (واجنبية وجدها على فراشه) وکندی دوشکنده بولدیغی مرأهٔ اجنبیه یی وطئیله
حد اوریلور حال بو که بن انی کندی زوجه‌م ظن ایتدم دیرایسه‌ده زیرا طول مدت صحبتدنصکره
زوجه سی اولمدیغنده اشتباه قالماز (ولو هو اعمى) اگرچه کیم اول واطئ اعمی ایسه‌ده زیرا
اعمی حرکات وهیئتیله فرق ایتمکه قادر اولور مگر فقهان اول مرأه یی دعوت ایدوب اجنبیه
اولدیغی حالده مرأه اجابت ایدوب وبن سنك زوجه‌کم دیدکده وطئ ایدرسه حد اورلماز
زیرا اخبار دلیلدر کافیده بو یله ذکر اولندی حتی فقهان فعلیله اجابت ایدوب بن سنك زوجه‌کم
دیمیوب انی وطئ ایدرسه اول اعمی اوزره حد واجب اولور ایضاحده بو یله ذکر اولندی
(وذمية) مرور ایدن حد کلمه سنك ضمیری اوزره عطفدر وفصل ایچون جائز اولور (زنى بها
حربي وذمي زنى بحربية) وبر ذمیه مرأه یی بر حربی وبر ذمی بر حربیه مرأه یی زنا ایتسه‌یدی
ذمیه وذمی یه حد اوریلور اهل ذمت عقوبتله مخاطبلر اولدقلری ایچون (لا الحربي والحربية)
حربی ایله حربیه یه حد اورلماز زیرا بونلر عقوبتله مخاطب دکلردر (ولا من وطئ اجنبية
زفت اليه وقلن هي عرسك وعليه مهرها) وبر کیسه یه بر اجنبیه مرأه کتوروب بو مرأه سنك
عروسکدر دنیلدکده اول کیسه اول مرأه یی وطئ ایتسه‌یدی حد اورلماز واول مرأه نك مهری
اول کیسه اوزرینه لازم کلور بونکله عمر رضی الله عنه وبر روایتده علی کرم الله وجهه قضا ایلدی
واول مرأه ایچون عدت ایله دخی قضا ایلدی (ولا بمحرم نكحها) ودخی نکاح ایلدیکی محرم اولان
مرأه یی وطئ ایتسه‌یدی حد اورلماز امام اعظم قتنده زیرا امام حدك منعنده عقد نکاحی شبهه
قلدی نته کیم سبقت ایتدی (ولا ببهيمة) ودخی درت ایاقلی حیوانی وطئ ایدن کیسه یه حد
اورلماز زیرا وطئ بهیمه جنایت اولمقده زنا معناسنده دکلدر بوندنصکره اگر اول وطئ اولنان بهیمه
لحمی اکل اولنمیان حیواندن اولورسه ذبح اولنوب بعده احراق اولنور وقبل الذبح احراق اولنماز
واول وطئ ایدن کیسه اول دابه نك قیمتنه ضامن اولور اگر دابه غیرینك ایسه زیرا اول دابه انك وطئ
سببیله ذبح اولندی ونار ایله احراق ایتمك واجب دکلدر انجق اول دابه باقیه قالوب انکله وطئ عادت
اولنوب وتحدث منقطع اولسون ایچوندر واگر اول وطئ اولنان دابه لحمی اکل اولنان حیواندن ایسه ذبح
اولنوب اکل اولنور امام اعظم قتنده وابو یوسف قتنده بعد الذبح احراق بالنار اولنور (اواتى فى دبر)
وطئ اوزره عطفدر یاخود دبره فعل شنیع ایدن کیسه یه حد اولماز امام اعظم قتنده وامامین

واامام شافعی قتنده حداور یلورز برازنامعناسنه درعلی سبیل الکمال محل مشتهاده قضاءشهوتدروامام عندنده لواطه زنا دکلدر پس زنا اولمامق اوزره حرام بلندی زیرا صحابه احراقله و اوزرینه دیوار یقماغله و یوکسك یردن آتماغله واوزرینه طاشلریو وارلمغله موجبنده اختلاف ایلدیلرپس انك قتنده بوذکر اولنان امورك امثالیله تعزیر اولنور (اوزنی فی دارالحرب اودارالبغی) یاخود دارحربده ویاخود داربغیده زنا ایدوب بعده داراسلامه چیقسیدی حد اورلماز زیرا دارحربده * لایقام الحدود فی دار الحرب * حدیث شریفی ایله حدود اقامت اولنماز ودارحربدن دار اسلامه چقان زانی یه دخی حد اورلماز زیرا حدود موجبه اولدیغی حالده منعقد اولمادی پس موجبه یه منقلب اولماز (ولابزنی غیر مکلف بمکلفة مطلقا) دخی صبی ومجنون کبی مکلف اولمیانك مکلفه اولان مرأه یه زنا ایتمسیله مطلقا حد اورلماز یعنی نه فاعله ونه مفعوله حد اورلماز (وحد هو فقط) وعکسنده یعنی مکلف اولان رجل صبیه ومجنونه کبی مکلف اولمیانه زنا ایتمسیله انجق اول رجل مکلفه حد اور یلور (ولابالزنا بمستأجرة له) یعنی برمرأه یه زنا ایتمك ایچون استیجار ایدوب انکله زنا ایتسیدی انلره دخی حد اورلماز امام اعظم قتنده واماممین ایکیسنه ده حد اوریلور وبوشافعینك قولیدر زیرا ایکیسی بیننده ملك یوقدر وشبهه دخی یوقدر پس بوتقدیرجه زنای محض اولور وامام اعظمك علی روایت اولنان شیدرکه تحقیقا برمرأه برکیمسه دن مال دیلدی اول رجل اکا مال اعطا ایتمکدن ابا ایلدی حتی نفسنی اکا تمکین ایتدکجه پس عمر رضی الله تعالی عنه ایکیسندن بله حدی رفع ایتدی ویپوردیکه بواجرت مرأه نك مهریدر (ولاباکراه) وکرهله زنا ایدن کیمسه یه دخی حداورلماز کره اولنان کیمسه کرك زانی وکرك زانیه اولسون (ولاباقراره ان انکره الاخر) ودخی درت کره زنایی اقرار ایدن کیمسه یه حد اورلماز اکر آخر انکار ایدرسه بومسئله ایکی وجه اوزره دربریسی بن فلانه ایله زنا ایلدم دیو درت کره اقرار ایدوب فلانه دخی تحقیقا بواقرار ایدن کیمسه بنی تزوج ایتدی دیمکله دریاخود مرأه فلان کیمسه بنمله بله زنا ایلدی دیوب درت دفعه اقرار ایدوب اول فلان بن انی تزوج ایتدم دیمکله اتفاقا حداورلماز وایکنجی نوعی درت کره فلانه یه زنا ایتدم دیو اقرار ایدوب فلانه دخی فلان بنمله زنا ایتمدی وبن انی بلم دیمکله دریاخود فلانه بن فلانله زنا ایلدم دیو اقرار ایدوب وفلان دخی بن انکله زنا ایتمدم وبن اول فلانه یی بلم دیمکله امام اعظم قتنده بونلرده مقره حداورلماز (وفی قتل امة بزنا یجب الحد والقیمة) دخی برجاریه یی زنا ایله قتلده قاتل اوزره حداور یلور وجاریه نك قیمتی واجب اولور زیرا اول کیمسه ایکی جنایت ایتدی پس هر برینك اوزرینه موجبیله حکم ترتب ایدرزنا ایله حد وقتل ایله قیمت واجب اولور (والخلیفة لایحد) یعنی شول خلیفه که انك فوقنده خلیفه اولمیه اول خلیفه یه حد اورلماز زیرا حد حق الله در وحدك اقامتی خلیفه ایچوندر غیری ایچون دکلدر ایمدی کندی نفسی اوزره انکیچون اقامت حد ممکن دکلدر (ویقتص ویؤخذ بالمال) وخلیفه قصاص اولنور ومالله مؤاخذه اولنور زیرا قصاص ومال ایکیسیده حقوق عباددندر حقك والیسی انی استیفا ایدر یاخلیفه نك تمکنی ایله ویاخود عسکراسلامدن یاردم طلبیله والله تعالی اعلم

) باب شهادت الزنا والرجوع عنها (

بو باب زنانك شهادتی وشهادتدن رجوعك بیانده در (شهد بحد متقادم بلاعذر) برکیمسه برحد متقادمه بلاعذرشهادت ایتسیدی یعنی شهادت ایتمکه عذری یوغیکن شهادتی تأخیر ایدوب قضاء واجب اولمش برحد متقادمه یعنی ایجاب ایدن برشیئه بلا تأخیر اقامت حده قادر اولان امامه قریب اولمغله بعد التأخیر شهادت ایتسیدی (لم یقبل) اول شهادت

اول شهادت قبول اولنماز زیرا شاهد حدود ده ایکی حسبه بیننده مخیردر انلرکه اداء شهادت وستردر پس اکر اداء شهادتی تأخیر ایدوب ستری اختیاردن صکره اداء شهادته اقدام ایدرسه اول شاهدك باطننده حقدوعداوتدن سوء حالی واردر آنی تحریك ایلدی پس اول شهادتده متهم اولور واکرستری اختیار ایچوب تأخیر ایتدی ایسه فاسق وآثم اولور انکیچون شهادتی مقبوله اولماز اقراره شهادت بونك خلافی اوزره درعن قریب بیانی کلور (الافی قذف) الاحد قذفده قبول اولنور زیرا حد قذفده دعوی شرطدر شاهدلرك تأخیری دعوانك منعدم اولمسی اوزره حمل اولنوب شاهدلرك فاسق اولملرین ایجاب ایلمز (ویضمن السرقة) یعنی چقان سرقه نك شاهدلری تقادمدنصکره شهادت ایتسه لردی سارقه حد اورلماز وسرقه یی تضمین ایتدریلور زیرا سرقه حق عبددر وتقادم ضرر ویرمز (ولواقربه) واکر برکیمسه بعدالتقادم حد ایجاب ایدرشیئله اقرار ایتسیدی (یحد) اول مقره حداور یلور حقد وعداوت تهمتی منعـدم اولدیغی ایچون زیرا انسان نفسی اوزره تهمت ایتمز (الافی الشرب) الاشرب خمرده بعدالتقادم اقراری ایله حداورلماز (وتقادمه زوال الریح) وشرب خمرك تقادمی رایحهٔ خمرك زائل اولمسیدر (ولغیره بمضی شهر) وشرب خمرك غیریده تقادم برآیك کچمسیدر راصح قول بودر (شهدوابزنا وهی غائبة حد) مجلس قاضیدن غائبه اولان برمرأه حقنده زنا ایتدی دیو شهادت ایلسه لردی اول زانی یه حداور یلور (وبسرقة من غائب لا) وغائبده اولان بررجل سرقت ایتدی دیوشهادت ایلسه لر اول سارقه حد اورلماز زیرا دعوی سارقك غائب اولمسیله منعدم اولور وشهادت سرقتده سارقك مواجهه سنده اولمق شرطدر زناده شرط دکلدر عن قریب بیانی کلور (ولواختلف اربعة فی زاویتی البیت اواقر بزنا وجهلها حد) واکر درت شاهد بیتك کوشه لرنده اختلاف ایتسه لردی یاخود زانی بلمدیکی برمرأه یه زنا ایلدیکنی اقرار ایتسیدی حد اور یلور امامسئلهٔ اولی نك معناسی درت شاهدك هرایکیسی زنا اوزره برزاویه اوزره شهادت ایتمکدر ایمدی قیاس حد واجب اولمق ایدی حقیقة مکانك اختلافی ایچون واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا توفیق ممکندر که ابتداء فعل برزاویه ده انتهاسی زاویهٔ اخراده اوله اضطرابله وکافیده بوقول بیت صغیر اولدیغی وقتده بوکا محتمل اولور اما بیت کبیر اولورسه محتمل اولمازدیدی ومسئلهٔ ثانیه نك معناسی مقرك مرأه یی جهلی حدی دفع ایلمز زیرا اکرکندو مرأه سی یاخود جاریه سی اولسیدی انك اوزرینه کزلو اولمزدی (وان شهدوا کذلك اواختلفوا فی طوعها) واکرشاهدلر کذلك بلمدکاری برمرأه یه زنا ایتدی دیوشهادت ایلسه لر یاخود طوعا زنا ایتدوکنده اختلاف ایلسه لردی یعنی درت شاهدك ایکیسی تحقیقا فلان فلانه یی کرها زنا ایتدی دیوشهادت ایدوب وایکی شاهد آخرلر طوعا زنا ایلدی دیو شهادت ایلسه لر (اوفی بلد زناه) یاخود زانینك زنا ایلدیکی بلدده اختلاف ایتسه لردی (اواتفق جناه فی وقته واختلفا فی بلده) یاخود زنانك ایکی جنلری وقتنده اتفاق ایدوب وزنانك بلدنده اختلاف ایتسه لردی (اوبزنا وهی بکر) یاخود زنایه شهادت ایتسه لردی حال بوکه زناسنه شهادت ایلدکلری بکر اولسیدی (اوهم فسقة اوشهود علی شهود لم یحد احد) یاخود شاهدلر فاسقلر اولسه لردی یاخود شاهدلر اوزره شاهدلر اولسه لردی براحده حد اورلماز یعنی نه سبب قذفله شاهدلر اوزره ونه شهادت ایلدکلری مرأه اوزره حد اورلماز (وان شهد الاصول بعدهم) واکرچه فروع اولان شاهدلردن صکره اصول اولان شاهدلر دخی شهادت ایدرلرسه ده زیرا مشهود علیه اوزره حدك عدمی ظاهر اولان بودرکه تحقیقا مرأه نك زوجه سی یاخود جاریه سی اولمقدر واما مشهود اوزره حدك عدمی پس شاهدلرك لفظ شهادتله زنایه نسبت اوزره اتفاقلری کلاملرین قذف اولمقدن اخراج ایلدیکی ایچوندر وامامسئلهٔ ثانیه ده

حدك عدمی شهادت اولنان فعل زنا اکر واحد ایسه شاهدلرك بعضیسی کاذبدر زیرا واحدهم
مطیع وهم مکره اولماز واکر اولمق لازم کلسه هر برینك اوزرینه شهادت ایچون نصاب اولماز
واما شاهدلر اوزره حدك عدمی لفظ شهادتله کتوردکلری ایچوندر واما ثالثده حدك عدمی
فعل واحد ایکی موضعده ممکن اولمدیغی ایچوندر وشاهدلره دخی ذکر اولنان شیء ایچون
حد اورلماز واما رابعده حدك عدمی ثالثده اولان علت ایچوندر واما خامسده حدك عدمی زنا
بکارت ایله بله متحقق اولمادیغی ایچوندر پس شاهدلرك کذبی بیقین ظاهر اولدی پس ایکیسنده
اوزرلرینه حد واجب اولماز زیرا قابلهلرك قوللری حدك ساقط اولمسنده حجتدر واجب اولمسنده
حجت دکلدر وشهود اوزره ده حجت اولماز عددلرینك کامل اولمسیله ولفظ شهادتله نته کیم
چقان شاهدلر بررجل اوزره زناده شهادت ایتسهلردی حال بوکه اول رجل مجبوب اولسیدی
اول رجله حد اورلماز شاهدلرك کذبلری ظاهر اولدیغی ایچون وشاهدلره ده حد اورلماز عددلری
کامل اولدیغی ایچون ولفظ شهادت ایچون نته کیم چقان برمرأهیه زنا ایله شهادت ایلسهلردی
حال بوکه اول مرأه ارصلق بولنسیدی اول وقتده اول مرأهیه ونه شاهدلره حد اورلماز
واما سادس فاسق اهل تحملدن واهل ادادن اولدیغی ایچوندر اکرچه کیم فاسقك فسق تهمتیله
اداسنده قصور اولورسه ده بواجلدن قاضی فاسقك شهادتیله قضا ایتسیدی بزم قتمزده
نافذ اولور پس انلرك زنایه شهادتلری من وجه اهلیت اعتباریله ثابت اولور ومن وجه قصور
اعتباریله ثابت اولماز ایمدی رجل ایله مرأهدن عدم ثبوت اعتباریله حد ساقط اولور وثبوت
اعتباریله شاهدلردن ساقط اولور واما سابع شهادت اوزره شهادتده زیاده شبهه اولدیغی
ایچوندر زیرا انده کذب احتمالی ایکی موضعدهدر بری شهادت اصولدهو بری شهادت فروعدهدر
ایمدی فروعه حد اورلماز زیرا انلر زنانی مشهود علیه اوزره نسبت ایتمدیلر بلکه اصولك
شهادتنی حکایت ایلدیلر وانلرك شهادتلرینك ردا ولنمسی اولمادی الانوع شبهه ایچون اولدی واول
شبهه حدك دفعیچون کافیهدر اثباتی ایچون کافیه دکلدر واکر اصول کلوب بعینه اول زنانك
معاینتی اوزره شهادت ایلسهلر قبول اولنماز وانلره فروع کبی حد دخی اقامت اولنماز
زیرا انلر اول حادثهده فروعلرینك شهادتلری رد اولنمغله کندولرك شهادتلری دخی من وجه
رد اولندی زیرا فروع اصولك مقامنه قائملردر وشهادتلری دخی اصولك شهادتلریدر وبر شهادت
برحادثهده چقان رد اولنسیدی اول حادثهده ابدا قبول قلنماز (فان شهدوا بالزنا عمیانا او محدودین
فی القذف او ثلاثة او احدهم محدود) پس اکر شاهدلر اعمی اولسهلر یاخود حد قذفله محدود
اولسهلردی یا شاهدلر اوچ اولسهلردی حال بوکه درت اولملری واجب ایدی یاخود درت اولوب
بریسی محدود اولسیدی بونلر زنایه شهادت ایتسهلردی (او عبد) یاخود دوردك بری عبد
اولسیدی (او وجد کذا) یاخود انلرده حد قذفله محدود اولسیدی (او بعد الحد) یاخود
حد قذفدنصکره عبد اولسیدی (حدوا) بوذکر اولنان شاهدلره حد اورلور شهادت اولنان
اوزره حد اورلماز ولفظ حدوا فان شهدوا قولنه جزادر وانلره حدك تخصیص اولنمسی زناده
شهادته اهلیتلری اولمادیغی ایچوندر یاخود نصاب شهادت معدوم اولدیغی ایچوندر پس زنا
ثابت اولماز وانلر قذف ایدیجی اولدقلری ایچون حد واجب اولور (وارش جرح جلده هدر) یعنی
شاهدلر زنایه شهادت ایلسهلردی وزانی محصن اولمسیدی پس زانییه ضرب اولندقده دریسی
مجروح اولسیدی اندنصکره اول شاهدلرك بری عبد اولدیغی یاخود حد قذفله محدود اولدیغی
ظاهر اولسیدی جرحك ارشی هدردر امام اعظم قتنده امامین ایچون خلاف واردر (ودیة
رجمه فی بیت المال) ورجمك دیتی بیت المالدن ویریلور یعنی شاهدلر برمحصنك زناسنه شهادت

ایدوب زانی رجم اولندقدنصکره شاهدلرك بری عبد اولدیغی یاخود عبد مثللی اولدیغی ظاهر
اولسیدی رجمك دیتی بیت المالدن ویریلور (وای رجع من الاربعة بعد رجم حد) ودرت شاهددن هر
قنقیسی رجمدنصکره رجوع ایدرسه حد قذفله حد اوریلور یعنی بالکز رجوع ایدنه حد قذف اوریلور
امام زفر بونك خلافنهدر ودیتك ربعنه غریم اولور امام شافعی بونك خلافنهدر (وقبله) یعنی رجمدن
اول درت شاهدك هر قنقیسی رجوع ایدرسه (حدوا) شاهدلرك جمیعیسی حد اولنور زیرا انلرك هر بری
اصلنده قاذفدر وقذفك شهادت اولمسی قضانك اکا متصل اولمسیله در پس قضا متصل اولمینجه قذف
اولدیغی حالده باقی قالور (لاشیء علی خامس رجع) بشنجی شاهدك رجوعیله اکا برشیء لازم کلمز
زیرا دردك شهادتلری حقك کلی اوزره باقیدر (فان رجع الآخر حدا وغرما الربع) پس اکر
اول دردتن بری دخی رجوع ایتسیدی خامس ایله بله حد اوریلور وایکیسی ربع دیته غریم اولورلر
زیرا شاهدك اوچی نصاب دیتك اوچ ربعی اوزره شهادتلری ایله باقی قالدیلر زیرا عددك کامل
اولمسی بقا ایچون شرط دکلدر بلکه هر رجل کندو قسطی ایله باقی قالور ایمدی ایکی راجعك
اوزرینه ربع دیت لازم کلورو بو ایکیسنك هر برینه حد کامل لازم کلور زیرا حد تجزی قبول ایتمز
(ضمن المزکی دیة المرجوم ان ظهروا عبیدا او کفارا) مزکی مرجومك دیتنه ضامن اولور
اکر شاهدلرك عبید اولدقلری یاخود کفار اولدقلری ظاهر اولورسه یعنی درت کیمسه بررجلك
اوزرینه زنا ایله شهادت ایتدکده اول شاهدلر تزکیه اولنوب وزانی رجم اولندقدنصکره اول
شاهدلرك عبید اولوب یاخود کفار اولدقلری ظاهر اولسیدی امام اعظم قتنده اول مرجومك
دیتی مزکی اوزره لازم کلور وامامین قتنده بیت المال اوزره لازم کلور فقهاء دیدیلرکه بونك معناسی
چقان مزکی اولانلر تزکیهدن رجوع ایدب اول شاهدلر عبیددر یاخود کافرلردر دیسهلردی
اول وقت دیت مزکیلر اوزره لازم کلور و بعض دیدیکه بونلره دیت اول وقت لازم کلور که چقان
انلر بز اول شاهدلرك عدم عدالتلرینه علممز ایله تزکیه قصد ایلدك دیرلرسه (کما لو قتل من
امر برجمه فظهروا کذلك) نته کیم چقان رجمنه امر اولنان کیمسه رجم اولنموب
قتل اولنسیدی پس شاهدلرك عبید یاخود کفار اولدقلری ظاهر اولسیدی حکم بنه ذکر اولنان
کبیدر یعنی درت کیمسه بررجل اوزره زنا ایله شهادت ایدوب قاضی انك رجمیله امر ایتدکده
مأمور انی رجم ایتموب بر کیمسه انك بوینی اورسیدی بعده اول شاهدلر عبید یاخود کفار
اولدقلری ظاهر اولسیدی پس اول قاتل اوزره دیت لازم کلور قیاس اول قاتله قصاص
لازم کلمك ایدی زیرا اول قاتل بغیر حق نفس معصوم قتل ایتدی استحسانك وجهی اولدرکه
تحقیقا قضا وقت قتلده ظاهرا صحیحدر پس شبهه اباحت ایراث ایلدی قبل القضا قتل بونك
خلافی اوزرهدر زیرا قتلدنصکره شهادت حجت اولمدی ودیت قاتلك مالندن واجب اولور زیرا
قاتل قتلده عمدا ایتدی وقریبا بیانی کلورکه تحقیقا عاقلهلر اوزره دم عمدده دیت لازم کلمز (و بیت المال
ان لم ترك ورجم) واول مرجومك دیتنه بیت المال ضامن اولور اکر شاهدلر تزکیه اولنمدین رجم
اولنورسه زیرا مأمور امامك امرینه امتثال ایتدی پس قاتلك فعلی امامه انتقال ایتدی واکر
امام رجمه بنفسه مباشر اولسیدی دیت بیت المالدن واجب اولوردی کذلك بوده انك کبیدر
(اقر شهود الزنا بنظرهم عمدا قبلت) زنا شاهدلری زنایه عمدا نظر ایتدکلرین اقرار ایتسهلردی
شهادتلری قبول اولنور تحمل شهادت ضرورتیله انلره نظر مباح اولدیغی ایچون (زان انکر
الاحصان) برزانی سائر شرطلر بولندقدنصکره محصن اولدیغین انکار ایتسیدی (فشهد
علیه رجل وامرأتان) پس انك اوزرینه محصن اولدیغنه بر رجل وایکی مرأه شهادت
ایتسهلردی (او ولدت زوجته منه رجم) یاخود اول زانینك زوجهسی اندن بر ولد کتورسیدی

اول زانی رجم اولنور اما اولده یعنی بررجل ایله ایکی مرأه نك شهادتنده امام زفر ایله امام شافعینك
خلافی واردرزیرا امام زفر دیدیکه تحقیقا احصان معنای علتده شرطدر پس انده مرأه نك
شهادتی درأه احتیالا قبول اولنماز وامام شافعی اصلی اوزره اجرا ایدوب تحقیقا مرأه نك
شهادتی اموالك غیریده مقبوله دکلدر و بزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا احصان خصال
حمیده دن عبارتدر وخصال حمیده زنادن مانعه در پس معنای علتده اولماز زیرا علتك ادنای
درجاتی معلوله مفضیه اولمقدر بوایسه مانعده مقبول دکلدر

) باب حد الشرب (

بو باب حد شربك بیانندر (اذا شرب خمرا) چان بر کیمسه خمر ایچسیدی اذانك جوابی اشاغیده کلجك
یعنی تحقیقا بر کیمسه مجرد خمر ایچسیدی کرکسه قطرۀ واحده اولسون (واخذ بریحها وان
زالت لبعد الطریق) واول شارب الخمر اول خمرك رایحه سیله اخذ اولنسیدی اکرچه بعد طریق
ایچون رایحه زائل اولدی ایسه ده (اوسکر) یاخود بر کیمسه سرخوش اولسیدی شرب اوزره
عطفدر (وزال عقله) وعقلی ده زائل اولسیدی شول حیثیتله که ارایله عورتی فرق ایتمسیدی
وزال عقله عطف تفسیردر زیرا سکر ایله مراد امام اعظم قتنده حد واجب اولمق حقنده
بو معنایه در واشربه نك حرمتی حقنده سکر هذیان سویلمکدر (بنبیذ) نبیذ ایله وخمرك غیری
مسکر اولانلردن نبیذ مثللو لر ایله سرخوش اولوب عقلی زائل اولسیدی (واقربه) وشرب
خمر ایله یاخود خمرك غیری مسکر اولانلر ایله سرخوشلغنی برکره اقرار ایتسیدی (اوشهد رجلان)
یاخود شرب خمر ایتدوکنه ایکی رجل شهادت ایلسه لردی بررجل ایله ایکی مرأه نك شهادتی
دکل زیرا نسوانك حدودده شهادتلری مقبوله اولماز (وعلم شربه طوعا) ودخی اول سرخوشك
طوعا ایچدیکی معلوم اولسیدی زیرا اکراهله ایچمك حد ایجاب ایلمز (حد صاحیا ثمانین
سوطا) آیلدیغی وقتده سکسان قامچی حد اوریلور اول حد متأدب ومنزجر اولسون ایچون
زیرا سرخوشلغی حالنده متألم اولماز (ونصفها للعبد) وسرخوش عبد اولورسه قرق قامچی
حد اوریلور صحابه رضی الله عنهمك انك اوزرینه اجماعلری ایچون (ینزع ثوبه ویفرق جلده
کما فی الزنا) ثوبی نزع اولنور الا ازاری نزع اولنماز وزناده اولدیغی کبی قامچی متفرق اوریلور
زناده مرور ایدن علت ایچون (وان اقربه اوشهد علیه بعد زوال الریح) واکر شرب خمر ایله
اقرار ایتسیدی یاخود اوزرینه ریحك زوالندن صکره شهادت اولنسیدی (اوتقیاها) یاخود
قیء ایلمسیله شرب خمر ایتدیکی معلوم اولسیدی (اووجد ریحها منه) یاخود بلا اقرار ولاشهادة
رایحۀ خمر انده بولنسیدی (اورجع عن اقراره بشرب الخمر) یاخود شرب خمر ایله اقرارندن
رجوع ایتسیدی (والسکر) ودخی شرب سکری اقرارندن رجوع ایتسیدی سکر ایکی فتحه ایله
رطبك عصیریدر چان مشتد اولسیدی سکر دینلور و بعض دیدی که سکر هر مسکر اولان
شرابدر (اواقر سکران لا) یاخود مستلکی حالنده اقرار ایتسیدی حد اورلماز اما رایحه نك
زوالندن صکره حد اورلمامغه باعث پس حد شرب صحابه رضی الله عنهمك اجماعیله ثابت
اولدی واجماع اولمدی الا ابن مسعود رضی الله عنهك رأیی ایله اولدی ابن مسعود ایسه
رایحه نك قیامنی شرط قلدی واما شرب ایتدیکی قیء ایلمسندن معلوم اولدقده حد اورلمادیغنه
باعث پس رایحه محتمل اولدیغی ایچوندر وکذلك شرب ازا اولور عن اکراه یاخود اضطرار واقع
اولدیغی ایچون وسکرانه حد اورولماز انك سکری نبیذدن اولوب وطوعا ایچدیکی معلوم
اولمادقجه زیرا مباحدن اولان سکر حد ایجاب ایلمز بنج وقسراق سودی کبی وکذلك کرها اولان شرب
حد ایجاب ایلمز واما اقرارندن رجوعیله حد اورلمامغه باعث شربك حدی خالص حق الله

اولدیغی ایچوندر پس انده رجوع عمل ایدر واما سکرانك اقرارنده حد اورلمامغه باعث انك
اقرارنده کذب احتمالی زیاده اولدیغی ایچوندر پس انك درئی ایچون احتیاط اولنور زیرا خالصا
حق الله تعالی در حد قذف بونك خلافی اوزره در زیرا انده حق عبد واردر وحق عبدده سکران
آیق کبیدر اوزرینه عقوبت جهتندن تنکیم سائر تصرفاتده اولدیغی کبی (ولو ارتد لا تحرم عرسه)
واکر زائل العقل اولان سکران مرتد اولسیدی زوجه سی حرام اولماز زیرا اعتقاد یاتدندر
عقل زوالیله بله متحقق اولماز (اقیم علیه بعض الحد وهرب فشرب ثانیا یستانف کذا فی الزنا)
سرخوشك اوزرینه حدك بعضی قائم اولدقده قورتلیوب ثانیا شرب خمر ایتسیدی حدینه
اولندن بدأ اولنور کذلك حد زنادخی بویله در قریبا کلجك علت ایچونکه حد جنس واحددن
اولسیدی متداخل اولور

) باب حد القذف (

بو باب حد قذفك بیانندهدر (هو کحد الشرب کمیة) حد قذف مقدار جهتندن حد
شرب کبیدر یعنی عدد یوندن سکسان قامچی در وحرك غیری ایچون قرق قامچیدر (وثبوتا)
وثبوت یوندن دخی حد شرب کبیدر شول حیثیتله که حد قذفدن هر بری ایکی رجلك
شهادتیله ثابت اولور انده نسوانك شهادتی قبول اولنماز سائر حدودده اولدیغی کبی
(واذا قذف محصنا اومحصنة) وچان بر کیمسه بر محصنه یاخود بر محصنه یه قذف
ایتسیدی وقتا که بو مقامده احصانك معناسی زناده اولان احصانك معناسنه مغایر اولدیسه
مصنف بونی (ای مکلفا) قولیله تفسیر ایلدی یعنی عاقل و بالغ اولان کیمسه یه قذف ایتسیدی
معناسنه وعاقل و بالغ اولمغی شرط قلمغه باعث اولدرکه زیرا صبی ایله مجنونه قذفدن عار لاحق
اولماز بونلردن زنا منتفی اولدیغی ایچون (مسلما) اویله مکلف که مسلم اوله رسول علیه الصلاة
والسلامك * من اشرك بالله فلیس بمحصن * قول شریفی ایچون (عفیفا من الزنا) زنادن
عفت ایدیجی اولدیغی حالده یعنی زنادن عاری اولدیغی حالده زیرا عفیف اولمیان کیمسه یه عار
لاحق اولماز و ذکر اولنان کبی قاذف انده صادق اولور واول مسلمك عفتی نکاح صحیح ایله وطی
ایتمکله اولسون کرکسه اولمسون عموم اوزره در و بو تعمیم ایله احصان زنادن آیرلدی (بصریحه)
یعنی صریح زنا ایله قذف ایتسیدی سن زنا ایتدك دیمکله یاخود یا زانیه دیمکله یاخود سن
زانیه سین دیمکله و بونلرك امثالی صریحله قذف ایتسیدی (اوبزنأت فی الجبل) یاخود سن
جبلده زنا ایتدك دیمکله بونك معناسی زنیت دیمکدر زیرا لفظ زنیت همزه ایله زنأت ده کلور
یا ایله کلدیکی کبی وامام محمد قتنده مهموزا زنأت دیمکله حد اورلماز زیر مهموزا زنأت صعود
معناسنه در یاخود مشترکدر وشبهه حدی دارئه اولور بز دیرزکه حالت غضب مهموزك زنا معناسنه
اولدیغنی ترجیح ایدر (اولست لابیك اولست ابن فلان ابیه) یاخود سن باباكك دکلسین
یاخود مقذوفك باباسی ایچون سن فلانك اوغلو دکلسین دیمکله لفظ ابیه مصنفك لفظیدر
قاذفك قولی دکلدر (فی غضب) زنأت قولنه متعلقدر و بعده ذکر اولنان ایکی معطوفلرده
اکا متعلقدر وغضبك غیریده بنوتك نفیی معاتبه یه محتمل اولور (حد بطلب المقذوف)
مقذوف محصنك طلبیله قاذفه حد اوریلور مقذوفك طلبی شرط قلندی زیرا حدده
انك حقی واردر اندن عار دفع اولمق ایچون (ولو غایبا حال القذف) اکر حال قذفده
مقذوف غائب اولورسه ده بو تعمیم تاتارخانیه ده مضمراتدن نقل ایله ذکر اولندی
و بونك حفظندن لابدر زیرا بونك وقوعی کثیردر (بنزع الفرو والحشو فقط) حد اوزره
متعلقدر یعنی ثوبلرندن مجرد قلنماز زناده اولدیغی کبی زیرا قذفك سببی قاذفك صادق اولمسی

احتمالی ایچون مقطوع به دکلدر ولکن فروایله حشوی نزع اولنور زیرا بونلر الملک وصولنه
مانعدر (لا بلست بابن فلان جده) جده لفظی جرایله فلانک صفتیدر یاخود فلاندن بدلدر
یعنی ابنک جدی اولان فلان ایچون سن اول فلانک اوغلو دکلسین دیمکله قاذفه حد اورلماز
حد اورلماغه باعث زیرا قاذف حقیقتده صادقدر (ونسبته الیه) دخی جدینه نسبتله حد اورلماز
(اوالی خاله اوعمه اورابه) یاخود طایسنه وعمیسنه واوکی باباسنه نسبت ایتمکله حد اورلماز
یعنی سن جدیکک یاخود طایکک یاخود عمیکک یاخود واوکی باباکک اوغلوسین دیمکله حد
اورلماز زیرا بونلرک هر برینه بابا دینلور حال بوکه بونلر حقیقةً بابا دکلدر بونلرک نفیسنده ده حد
اورلماز وبقوله (یا ابن ماء السماء) دخی یاغمور صوینک اوغلو دیمکله ده حد اورلماز زیرا
بو کلامک ظاهرنده مقذوف باباسنک اولمغی نفی واردر حال بوکه مراد بودکلدر بلکه جود
وسماحته وصفایه تشبیهدر (ولا یانبطی لعربی) دخی عربی اولان کیمسه یه یانبطی دیمکله ده
حد اورلماز زیرا نبطی سواد عراقده ناسدن برطایفه در ابن ابی لیلی قاذفک یانبطی قولنده
حد اور بلور زیرا قاذف مقذوفی باباسنک غیری یه نسبت ایتدی دیدی وبونک اوزرینه حجت
ابن عباس رضی الله تعالی عنه دن روایت اولنان شیدرکه تحقیقا ابن عباسه بر رجل ایچون
سؤال اولندیکه اول کیمسه بر کیمسه یه یانبطی دیدی ابن عباس اول رجل اوزره حد یوقدر بیوردی
(و بطلب من یقع فی نسبه القدح بقذف المیت) ومیته قذفله نسبنده قدح واقع اولان کیمسه نک
طلبیله ده قاذفه حد اور بلور یعنی میت ایچون قذف مطالبه اولنماز الا میته قذف ایتمکله نسبنده
قدح واقع اولان کیمسه مطالبه ایدرسه حد اور بلور (کالوالد وان علا والولد وان سفل)
امثالی اول میتک والدی کبیکه نقدر یوقاری کیدر ایسه ومیتک ولدی کبی نقدر اشاغی
کیدرسه زیرا انلره جزئیت سببیله عار لاحق اولور معناده قذف انلره متناول اولور وامام
شافعی قتنده قذف میراث اولور هر وارث ایچون حق مطالبه ثابت اولور (ولو محروما) اکرچه
میراثدن مورثی قتل ایله یاخود کفر ایله یاخود رقله محروم اولورسه ده زیرا چونکه مقذوف محصن
اولسه انک کافر اولان اوغلو یاخود عبدی حد قذفله مطالبه ایتمک جائز اولور امام محمد ایچون
خلاف واردر واوغلک اوغلو ایچون اوغلک قیامی حالنده حق مطالبه ثابت اولور امام زفر
ایچون اینکیسنده ده خلاف واردر (وولد بنت) ودخی مقذوفک قزینک ولدی ایچون حق مطالبه
واردر جزئیت متحقق اولدیغی ایچون وامام محمد قتنده حد قذف ایچون مطالبه یوقدر الا
عصوبتله وارث اولان کیمسه ایچون واردر (قال یا ابن الزانیین وقد مات ابوه فعلیه حد واحد)
بر کیمسه بر رجله یا ایکی زانینک اوغلو دیسیدی حال بوکه اول کیمسه نک باباسی فوت اولمش
بولنسیدی پس اول قاذف اوزره یالکز بر حد قذف لازم کلور زیرا حدودده بزم قتمزده غالب اولان
حق الله تعالیدر پس اول متداخل اولور حتی قاذف بر رجله مرارا قذف ایتسیدی یاخود بر
جماعتک هر برینه قذف ایتسیدی اول قاذف اوزره واجب اولماز الا حد واحد واجب اولور
نته کیم عن قریب بیانی کلور ابی لیلادن حکایه اولندیکه کوفه ده قاضی ایدی پس برکون ایشتدیکه
بر رجل مسجد قاپوسنده بر کیمسه یه یا ایکی زانینک اوغلو دیدی پس ابی لیلا اول رجلک اخذی ایله امر
ایدوب اول رجل مسجده ادخال اولندی وابی لیلا اول رجلی ضرب ایدوب سکسانر دن ایکی حد
اوردی والدینک قذفی ایچون پس بو واقعه نک خبری امام اعظمه بالغ اولدقده امام اعظم بیوردیکه
بزم بلده مزک قاضیسندن عجبدرکه بر مسئله ده بش وجهله خطا ایتدی بری اولدرکه مقذوفک
خصومتسز حد اوردی واکا ایکی حد ضرب ایلدی حال بوکه انک اوزرینه حد واحد واجب
اولور کر کسه بیک کیمسه یه قذف ایتسون وایکی حدک بیننی موالات ایتدی حال بوکه واجب

اولان ایکی حدک بیننی برکون ایله یاخود برکوندن اکثر ایله فصل ایتمک ایدی ومسجدده حد اوردی
رسول علیه الصلاة والسلام * جنبوا صبیانکم مساجدکم ومجانینکم وسل سیوفکم واقامة
حدودکم * بیوردی یعنی سز صبیلر یکزی ومجنونلر یکزی وقلیجلر یکزک سلنی وحدودلر یکزک
اقامتنی مسجدلر یکزدن اراق ایدک بیوردی بشنجی لایق اولان اول ایکی مقذوف حیلرمیدر ومیتلرمیدر
کشف اولمق ایدی خصومت انلره یاخود انلرک کندیلرینه یاخود وادلرینه اولمق ایچون واکر واحد
اوزره اجناس مختلفه جنایت مجتمعه اولسه مثلا قذف وزنا وشرب خمر وسرقت ایتمکله انک اوزرینه
بو حدلرک کلیسی اقامت اولنور وبو حدلر موالات اولنماز یعنی بری بری عقبنده اورلماز هلاک
خوفی ایچون بلکه منتظر اولنور حتی اولک المندن بری اولنجه پس اولا حد قذفله بدأ اولنور
زیرا انده حق عبد واردر اندنصکره امام مخیردر دیلرسه حد زنا ایله بدأ ایدر ودیلرسه قطع بدایله
بدأ ایدر کتابله ثبوتنده قوتلری برابر اولدقلری ایچون وحد شرب تأخیر اولنور زیرا حد شرب حد زنا ایله
حد سرقه دن اضعفدر بونی زیلعی ذکر ایلدی (ولا یطالب احد سیده) وعبدلردن براحد سیدنه
حد قذفله مطالبه ایده مز (ولا اباه بقذف امه) واولاددن براحد حره مسلمه اولان اناسنک
قذفیله باباسنه مطالبه ایده مز زیرا مولا عبدی سببیله معاقب اولماز وبابا اوغلو سببیله معاقب
اولماز پس اکر انانک غیری بابادن اوغلو وار ایسه انک ایچون طلب واردر سبب موجود اولوب مانعک
منتفی اولدیغی ایچون (ولیس فیه ارث) وحدده ارث یوقدر یعنی چونکه مقذوف فوت اولسه
بزم قتمزده حد باطل اولور امام شافعی ایچون خلاف واردر زیرا حقوق عبادده ارث جاری
اولور وبزم قتمزده بو مقامده حق شرع غالب اولدی (ولا فیه رجوع) یعنی تحقیقا بر کیمسه
قذفله اقرار ایتدکدنصکره رجوع ایتسیدی قبول اولنماز زیرا مقذوفک انده حقی واردر انی رجوعده
تکذیب ایدر اما خالص حق الله تعالی اولان حدود بونک خلافی اوزره در اندن رجوع ایتسه حق الله انی
تکذیب ایلمز (ولا اعتیاض) وحد قذفده قاذفدن عوض اخذ ایلمک جائز اولماز زیرا ذکر اولنان کبی اخذ
عوض حقوق عبادده جاری اولور (قال لآخر یا زانی فرد بلا) بر رجل بر کیمسه یه یا زانی دیدکده اول کیمسه
لفظ لا ایله رد ایدوب (بل انت) بلکه سنسین دیسیدی (حدا) ایکیسنده ده حد اور بلور زیرا معناسی
بلکه زانی سنسین دیمکدر (ولو قال لعرسه فردت به حدت ولا لعان) واکر بر کیمسه زوجه سنه یا زانیه
دیدکده رد ایدوب بلکه سنسین دیسیدی اول مرأه یه حد اور بلور ولعان لازم کلمز زیرا هر بری
آخرینی قذف ایتدی ورجلک قذفی لعان ایجاب ایدر ومرأه نک قذفی حد ایجاب ایدر پس
حد ایله بدأ اولنور زیرا حد ایله بدأ ایتمکده لعانک ابطالی ایچون فائده واردر زیرا قذفله محدود
اولان اهل لعان دکلدر وعکسنده ابطال لعان یوقدر زیرا ملاعنه حد قذفله محدوده اولور زیرا انک
احصانی لعانی ابطال ایتمز وقذفله محدود اولان ملاعنه اولنماز شهادتک ساقط اولدیغی
ایچون پس لعانی دفع ایچون احتیاط اولنور زیرا بو لعان حد معناسنه در (و بزنیت بک هدرا)
یعنی چونکه زوج مرأه سنه یا زانیه دیدکده مرأه اکا زنیت بک دیسیدی یعنی سنکله زنا ایتدم
دیسیدی اول قذفلر هدردر پس حدده لازم کلمز ولعانده لازم کلمز هر برنده شک واقع اولمسی ایچون
مرأه زنایی قبل النکاح مراد ایلمسی احتمالی ایچون حد ایجاب ایدر لعان ایجاب ایلمز واحتمال
وارکه تحقیقا سنک زنانک شول زنادرکه بنم ایله بعد النکاح در زیرا بن سنک غیرک براحده تمکین ایتدم دیمک
مراد ایلیه وبو مثللی حالتده مراد اولانده بودر وبو اجلدن لعان واجب اولور حد واجب اولماز
زوجدن قذفک وجودی ایچون زوجه دن دکل ایمدی شک کلدی یعنی بو ایکی احتمال ایچون
شک ظاهر اولدی (اقر بولد فنفی لاعن وان عکس حد) بر کیمسه ولدینی اقرار ایدوب دونوب
نفی ایتسیدی اول کیمسه ملاعنه اولنور واکر نفیدنصکره اقرار ایتسیدی او کیمسه یه حد اور بلور

زیرا نسب اقرار ایله ثابت اولدی اندنصکره نفیله قاذف اولدی ایمدی لعان واجب اولدی وقچان
اول نفی ایدوب صکره اقرار اینسیدی نفسنی تکذیب ایلدی ایمدی حد واجب اولدی (والولدان)
وایکی ولدك برین اقرار ایدوب بعده نفی اینسیدی وآخرین اول نفی ایدوب صکره اقرار اینسیدی
ایکیسنکده اقراریله نسبی اندن ثابت اولور (قال لامرأته یازانی حد ولرجل یازانیة لا) برکیمسه زوجه سنه
مذکر صیغه سیله یازانی دیسیدی اکا حد اور یلور و بر رجله مؤنث صیغه سیله یازانیه دیسیدی حد
اورلماز تحفة الفقهاده بویله ذکر اولندی (ولاشیء بلیس بابنی ولابابنك) و برکیمسه اوغلونه بو بنم
اوغلم دکلدر دیمکله و مرأه سنه بوسنك اوغلك دکلدر دیمکله برشیء لازم کلمز زیرا اول کیمسه
ولادتی نفی ایتدی قاذف اولماز (ولاحد بقذف من لها ولد لااب له) و باباسی نامعلوم ولدی اولان
مرأه نك قذفیله حد لازم کلمز اول مرأه دن امارت زنانك قیامی ایچون واول امارت باباسی اولمیان
ولدك ولادتیدر پس اول مرأه یه نظر ایله عفت فوت اولدی (اومن لاعنت بولد) یاخود ولد ایله
ملاعنه اولنان بر مرأه یه قذفله قاذفه حد لازم کلمز حال بو که ولد حی اولسیدی یاخود قاذف اول مرأه یه
ولدك فوتندنصکره قذف اینسیدی حد لازم کلمز اول مرأه دن امارت زنانك قیامی ایچون نته کیم
مرور ایتدی ولدك نفیسز ملاعنه اولنان مرأه یه قذف اینسیدی اول وقتده آنك قاذفنه حد
اور یلور امارة زنا اول مرأه دن منتفی اولدیغی ایچون (اورجل وطیء فی غیر ملکه بکل وجه) یاخود
هر وجهله ملکنك غیری یه وطیء ایدن رجله بر کیمسه قذف اینسیدی حد لازم کلمز (او بوجه
کالامة المشترکة) یاخود بر وجهله ملکنه وطیء ایدن کیمسه یه قذف اینسیدی جاریهٔ مشترکه یه
وطیء ایتمك کبی اول قاذفه ده حد لازم کلمز زیرا ذکر اولنان ایکی صورتده وطیء حرام لعینه در واصل
بودر که تحقیقا حرام لعینه وطیء ایدن کیمسه یه قذفله قاذفه حد ایجاب ایلمز (اوفی ملك المحرم
ابدا کامة هی اخته رضاعا) یاخود ابدا محرم اولان ملکنه وطیء ایدن کیمسه یه قذف اینسیدی حد
لازم کلمز ابدا محرم اولان ملکك مثالی بر جاریه کبی که اول جاریه انك رضاعا قرنداشی اوله (اومن زنت
فی کفرها علی رجل) وطیء قولی اوزره عطفدر یاخود حالت کفرنده زانیه اولان مرأه یه قذف اینسیدی
حد لازم کلمز ملکك منعدم اولدیغی ایچون اول مرأه دن زنا متحقق اولمغله حال بو که زنا جمیع ادیانده
حرامدر (او بقذف مکاتب مات عن وفاء) یاخود فوت کتابته وفا ایدر مالی اولوب ادا ایتمدن
اولان بر مکاتبه قذف اینسیدی حد لازم کلمز انده صحابه اختلافلری اولمغله حر اولمسنده
شبهه نك تمکنی ایچون (وحد مستأمن هنا قذف مسلما) ودار اسلامده مستأمن اولان کافر
بر مسلمه قذف اینسیدی اول مستأمنه حد اور یلور زیرا اول قذفده حق عبد واردر حال بو که
حقوق عبادك ایفاسی تحقیق التزام اولندی (وحد قاذف واطیء عرسه حایضا) ومرأه سنی
حایضا وطیء ایدن کیمسه نك قاذفنه حد اور یلور حرمت موقته اولدیغی ایچون (اومملوکة
حرمت موقتة کامته المجوسیة اوالمکاتبة) یاخود موقتة حرام اولان مملوکه سنی مجوسیه جاریه
کبی یاخود مکاتبه سی کبی وطیء ایدن کیمسه نك قاذفنه حد اور یلور (ومجوسی نکح امه فاسلم)
و بر مجوسی که اناسنه نکاح ایدوب پس اول مجوسی اسلامه کلسیدی انك قاذفنه حد اور یلور
امام اعظم قتنده امامین ایچون خلاف واردر و بو مسئله ماسبق اوزره مبنیه در تحقیقا مجوسینك
محرملری ایله تزوجی ایچون امام اعظم قتنده انلرك بیننده حکم صحت واردر امامین قتنده حکم
صحت یوقدر (اذا اقر بالقذف یطلب بالبینة) قچان قاذف قذف ایتدیکنی اقرار اینسیدی
اول قاذفدن مقذوفك زانی اولمسی اوزره بینه طلب اولنور پس اگر قاذف مقذوفك زناسی اوزره یاخود
زنا ایله اقراری اوزره درت شاهد اقامت ایدوب مرور ایلدیکی اوزره درت مجلسده شهادت ایدرلرسه
(حد المقذوف) اول مقذوفه حد اور یلور (وان عجز للحال واستأجل لاحضار شهود

فی المصر یؤجل الی قیام المجلس) واگر قاذف اول حالده اثبات بینه دن عاجز اولوب شهرده ایچنده
اولان شاهدلرین احضاری ایچون اجل طلب ایدرسه اول مجلسك قیامنه دکین اجل ویریلور
(وان عجز حد) واگر اول مجلسه شهود احضارندن عاجز اولورسه اول قاذفه حد اور یلور
(ولایکفل لیذهب فیطلبهم) شاهدلرك طلبنه کیتمك ایچون کفیل الماز (بل یحبس ویقال له ابعث الیهم)
بلکه اول قاذف حبس اولنوب واکا شاهدلرك احضارینه بر کیمسه کوندر دینلور (کفی حد بجنایات
اتحد جنسها بخلاف مااختلف) جنسی متحد اولان جنایتلره حد واحد کفایت ایدر جنسی
مختلف اولان جنایتلرده حد واحد کفایت ایتمز وتحقیق بونك تفصیلی مرور ایتدی

) فصل فی التعزیر (

بو فصل تعزیرك بیاننده در (التعزیر تأدیب) تعزیر تأدیبدر کشافده عذر متعدر تعزیرده اندندر
زیرا قبیح اولان شیئه عودت ایتمکدن منعدر دیدی (دون الحد) حدك دونیدر یعنی مقدار
یوندن حددن دوندر و بو تعزیر آز اولور حبسله اولور یاخود کلمهٔ مؤکده ایله اولور یاخود
قولاغی چکمکله اولور یاخود عنقله سو یلمکله اولور یاخود قاضی یوزینه عبوس وجهله نظر ایتمکله
اولور یاخود ضربله اولور (اکثره تسعة وثلاثون سوطا واقله ثلاثة) بو تقدیرجه ضربك
اکثری اوتوز طقوز قامچیدر واقلی اوچ قامچیدر زیرا لایق اولان تعزیر حدك حدینه بالغ
اولمامقدر وحدك اقلی قرق قامچیدر اولکه قذفده وشرب خمرده عبدك حدیدر وابو یوسف
حر اولنلرك حدینه اعتبار ایتدی زیرا حر اولنلر اصلدر در وحر اولنلرك حدی سکساندر
و بر روایتده بر قامچی اکسکدر وروایت اخراده اوچ قامچی ناقصدر واقلی اوچ اولمغه باعث زیرا
مادونیله زجر اولمادیغی ایچوندر (ولایفرق هنا) و تعزیرده ضرب اعضا اوزره متفرق اورلماز حدده
تفریق اولندیغی کبی کلجك علت ایچون وتعزیر درت مرتبه اوزره در بری اشراف الاشرافك
تعزیریدر انلر که فقهادر وعلویه اولنلردر و بری دخی اشرافك تعزیریدر انلر که اهل قری
بکلری وتجارك کبارید ر و بری دخی تعزیر اوساطدر یعنی ناسك اوسط الحال اولنلریدر و بری
دخی تعزیر ادانیدر انلر که ناسك ادنا اولنلریدر پس اولکی تعزیر اعلامدر غیری دکلدر
و بو اعلام قاضینك بن خبر الدمکه سن شویله بر ایش اشلمشسین دیمکدر وایکنجی دخی اعلامدر
وقاضی قپوسنه دعوتدر واوساطك تعزیری انلر که اهل سوقدر اعلامدر و باب قاضی یه کتوروب
وحبسدر وخسایسك یعنی ادانلرك تعزیری اعلامدر و باب قاضی یه کتوروب وحبس وضربدر
(وصح حبسه مع ضربه اذا احتیج الی زیادة تأدیب) وقچان زیاده تأدیبه محتاج اولورسه ضربله بله
حبسدر (وضربه اشد) وتعزیرك ضربی حدك ضربندن اشددر زیرا تعزیرده تخفیف عدد
یوندن جاری اولور وصف جهتندن اولمازه مقصود فوت اولمغه مؤدی اولماسون ایچون و بو اجلدن
اعضاسی اوزره تفریقله تخفیف اولماز و تعزیر آز اولور جنایت واحده ده قائما ضرب اولنور (ثم الضرب
فی الزنا) ضرب تعزیردن صکره سائردن اشد اولان زنا ایچون اولان ضربدر زیرا ضرب زنا
کتابله ثابتدر وحد شرب صحابه رضی الله عنهمك اجماعیله ثابت اولدی شول حیثیتله که علی
کرم الله وجهه بیوردی که اذا شرب سکر واذا سکر هذی واذا هذی افتری وعلی المفترین
ثمانون جلده یعنی قچان بر کیمسه شرب خمر اینسیدی سرخوش اولور وقچان سرخوش اولسیدی
هذیان سو یلر وقچان هذیان سو یلسیدی افترا ایدر ومفتری اولانلرا اوزره سکسان قامچی لازم کلور
بیوردی وصحابه نك اجماعیده بونك اوزرینه در (ثم للشرب ثم للقذف) اندنصکره حد شرب
خمر ایچوندر زیرا جنایت شرب مقطوع بها دکلدر قاذفك قذفنده صادق اولمسی احتمالی
ایچون وقاذفك بینه اقامتندن عاجز اولمدی کذبی اوزره دلالت ایتمز شاهدلرك غائب اولمسی احتمالی

ایچون یاخود اداء شهادتدن ابا ایلملری احتمالی ایچون ودخی شارب خمر از اولور قذفدن خالی اولماز
پس هر شارب خمر شر بله قذفك بیننی جمع ایدیجی اولور پس اندن ایکی جنایت متحقق اولور وقاذفدن
جنایت واحده متحقق اولور پس بو اجلدن قاذفك ضربی شارب خمردن اخف اولورا کرچه کیم
منصوص علیه ایسه‌ده کافیده بویله ذکر اولندی پس صدر الشریعه‌نك دیدیکی مضمحل
اولدی بن دیرمکه حد قذف نصله ثابتدر اولکه حق سبحانه وتعالینك فاجلدوهم ثمانین جلدة
یوردغیدر وحد شرب حد قذف اوزره قیاس اولندی زیرا حد شرب قیاسله ثابت اولمدی
بلکه اجماع صحابه رضی الله عنهم ایله ثابت اولدی بونك غایتی تحقیقا اجماعك سندی قیاسدر
وتحقیق اصولده تقریر اولندیکی تحقیقا حکم اجماعه مستند اولورسنده مستند اولماز (وعذر بقذف
مملوك او کافر بزنا) وقاذف مملوکك قذفیله تعزیر اولنور مملوك کرك عبد اولسون کرك جاریه اولسون
یاخود کافره زنا ایله قذفیله قاذف تعزیر اولنور زیرا تعزیر قذفك جنایتیدر وتحقیق حدك وجوبی ممتنع
اولدی احصانك فقدی ایچون ایمدی تعزیر واجب اولدی و بو اجلدن تعزیرده غایتنه بالغ وصورت
آتیه‌ده رأی امامه مفوضدر وایکی صورت اخرالرده تعزیرده غایت بالغ اولمق واجب اولور
ایکیسندن بری شول شیدر که اجنبیه‌دن جماعك غیری کلی حرام اصابت ایندوکی وقتده‌در
وایکنجیسی سارق متاعی جمع ایدوب اخراجدن اول اخذ اولندیغی وقتده اولان تعزیردر کافیده دخی
بویله ذکر اولندی (وبقذف مسلم بیافاسق الا ان یکون معلوم الفسق) و بر مسلمه یا فاسق
لفظیله قذف ایتمکله تعزیر اولنور مگر که اول مقذوف مسلمك فسقی معلوم اوله بو تقدیرجه
تعزیر اولنماز بونی قاضیخان ذکر ایلدی (قاله فاراد اثباته لدفع التعزیر لا یسمع) یا فاسق دیوب
پس تعزیری دفع ایچون اثبات مراد اینسیدی استماع اولنماز زیرا بو شهادت جرح مجرد اوزره
شهادتدر اما قچان یا زانی دیوب اثبات مراد اینسیدی اول وقت استماع اولنور زیرا اوزرینه
حد ثابت اولور اولکه حق الله تعالیدر پس جرح مجرد اولماز نتکیم کتاب شهادتده کلور
(وعزر بیا کافر و یا خبیث و یا سارق و یا فاجر یا مخنث یا خائن یا لوطی یا زندیق یا لص) ودخی
یا کافر دیمکله و یا خبیث و یا فاجر و یا مخنث و یا خائن و یا اوغرو و یا لوطی و یا زندیق
دیمکله تعزیر اولنور مگر که مقذوف قاذفك ذکر ایلدیکی شیئله موصوف اوله خانیه‌ده بویله
ذکر اولندی (یا دیوث) دیوث اهلنك زناسی اوزره عار ایلمین کیمسه‌در (یا قرطبان) بو قلتبانك
معربیدر دیوثك مرادفیدر (یا شارب الخمر یا آکل الربا یا ابن القحبه) بو ذکر اولنانلرك هر برین
دیمکله تعزیر اولنور فتاوای ظهیریه‌ده دیدی که قحبه زانیه‌در قحابدن اخذ اولنمشدر وقحاب
اوکسرکدر وعربده زانیه واردر که قچان بر رجل مرور اینسیدی اول زانیه اول رجلدن
حاجتنی قضا ایچون اوکسرر بو اجلدن زانیه‌یه قحبه تسمیه اولندی و بعض دیدی همتی زنایه
اولان مرأه‌در و بعض دیدی قحبه زانیه‌دن اخشدر زیرا زانیه آزا اولورسرا ایشلر واندن تأنف ایدر
وقحبه جهرا اجرت طلب ایدر بن دیرمکه بونك ظاهرینه سؤال وارد اولور که تحقیقا بو معنالرك
مقتضاسی قحبه‌ده زنا معناسی زیاده امر قبیح اولمقدر پس لایق اولان بودرکه انده حد واجب
اولمقدر نتکیم یا ابن الزانیه دیدکده واجب اولدیغی کبی اللهم مگر دینله که تحقیقا حد
واجب اولماز الا صریح زنا ایله یاخود لفظ اقتضاء زنا اوزره دلالت ایتمکله صریح زنا حکمنده اولان
کلامله قذف ایدرسه اولور نتکیم قچان حال غضبده سن بابا کدن د کلسین یاخود ابنك باباسی
فلان ایچون سن فلانك اوغلو د کلسین دیسیدی نتکیم مرور ایتدی ولفظ قحبه زانیه معناسنه
وضع اولنمادی بلکه معنای آخر ایچون وضع اولنمشکن معنای زانیه‌ده استعمال اولندی
نتکیم مرور ایتدی وذکر اولنان کبی زنا اوزره اقتضاء دلالت ایتمز و بو ظاهردر بونی زیلعینك

ذکر ایلدیکی شی تأیید ایدر که غیری ایچون سن بابا کدن د کلسین قولیله حد واجب اولور دیملز حالبوکه
قول زناده صریح د کلدر باباسنك غیریدن شبهه ایله وطئدن حاصل اولمق احتمالی ایچون زیرا بزدیرز که
بوندن غیرك اناسنی زنایه نسبت واردر اقتضاء ثابت اولسه جمیع لوازمی ایله ثابت اولور ایمدی حد واجب
اولور زیرا اقتضاء ثابت اولان عبارتله ثابت اولان کبیدر و بو مقامده بو تحقیق ممکن اولان شیئك غایتیدر
ولکن بو قول هنوز موضع تأملدر (یا ابن الفاجره) یا فاجره‌نك اوغلو دیمکله تعزیر اولنورز یرا فاجره
کلی معصیتلری مرتکبه اولان مرأه‌در ایمدی زانیه معناسنده و حکمنده اولماز پس فاجره دیمکله حد
اورلماز (انك مأوی اللصوص وانت مأوی الزوانی یا من یلعب بالصبیان یا حرام زاده) سن خرسزلرك
یتاغیسین وسن زانیلرك یتاغیسین یا صبیلر ایله اوینان و یا حرام زاده دیمکله دخی تعزیر اولنور حرام
زاده وطئ حرامدن متولد دیمکدر و بو زنایه اعمدر حالت حیضده اولان وطئ کبی وعرفا ولد زنا مراد
اولنور وچوق محلده حرام زاده ایله حیله وخدعه صاحبی ولئیم مراد اولنور وانده تعزیر اولنمغه باعث
زیرا قائل بونکله اول مسلمه اذیت ایتدی اول مسلمه شین لاحق اولدی وحدوده قیاسك مدخلی یوقدر
ایمدی تعزیر واجب اولدی (لا بیا حمار یا خنزیر یا کلب یا تیس یا قورد) بونلری دیمکله تعزیر لازم کلمز
(یا حجام یا ابنه وابوه لیس کذا) یا حجام دیمکله و باباسی حجام اولمیان کیمسه‌یه یا ابن حجام دیمکله تعزیر اولنماز
(یا مواجر) مواجر اهلنی زنا ایچون ایجار ایدن کیمسه‌ده استعمال اولنور لکن بو استعمال متعارف اولان
معنای حقیقیسی د کلدر بلکه موجر معناسنه‌در ایمدی انده تعزیر یوقدر (یا بغا) یا قرغین دیمکله
تعزیر لازم کلمز زیرا بو شتم عوامدر بونکله معنای زنا قصد ایتمزلر (یا ضحکه) نقطه وزنیله
ناس آنك اوزرینه کولدکلری کیمسه‌در وهمزه وزنیله ناس اوزره کولن کیمسه‌در (یا مسخره)
ذکر اولنان ضحکه کبیدر بعض دیدیکه بزم عرفمزده یا کلب یا خنزیر یا حمار یا بقر دیمکله
تعزیر اولنور زیرا بونلرك هر بری ایله شتم مراد اولنور وخلق بونلر ایله متأذی اولورلر
ودینلدیکه اکر سب اولنان کیمسه فقها و علوی کبی اشرافدن ایسه قائلی تعزیر اولنور زیرا
انلره ذکر اولنان کلامله وحشت لاحق اولور واکر سب اولنان عوامدن ایسه تعزیر اولنماز کذبنه
یقین حاصل اولدیغی ایچون و بو حسندر کافیده دخی بویله ذکر اولندی (ادعی عند القاضی علی
رجل سرقة) بر کیمسه قاضی قتنده بر رجل اوزره سرقت ادعا ایلسیدی (و عجز عن اثباتها)
واول سرقه‌یی اثباتدن عاجز اولسیدی (لا یعزر) اول عاجز تعزیر اولنماز زیرا مدعینك مقصودی
مالنك تحصیلیدر سب وشتم د کلدر (بخلاف دعوی الزنا) دعوای زنا بونك خلافی اوزره‌در زیرا
زنا ثابت اولمازسه حد اوریلور نتکیم مرور ایتدی (وهو حق العبد) یعنی حق عبد انده غالبدر
(فیجوز فیه الابراء والعفو والیمین والشهادة علی الشهادة وشهادة رجل وامرأتین) پس انده
ابرا وعفو و یمین وشهادت اوزره شهادت و بر رجل ایله ایکی مرأه‌نك شهادتی بو جمله جائز اولور
اما خالص حق الله بونك خلافی اوزره‌در شول جهتدنکه انده ذکر اولنان اشیادن برشیء جائز اولماز
(یعزر المولی عبده والزوج زوجة علی ترکها الزینة و غسل الجنابة وعلی الخروج من
المنزل وترك الاجابة الی الفراش) مولا عبدینی و زوج زوجه سنی ترك زینت ایچون
وجنابتدن غسلی ترکی اوزره ومنزلدن بلا اذن خروجی اوزره وفراشنه دعوتنده اجابتی
ترکی اوزره تعزیر اولنور یعنی زوجی تعزیر ایدر (لا علی ترك الصلوة) صلاتی ترکی اوزره زوج
زوجه سنی تعزیر ایده مز (والاب یعزر الابن علیه) و بابا اوغلنی صلاتی ترك ایتدیکی ایچون
تعزیر ایدر نهایه‌ده دیدیکه تحقیقا زوجك زوجه سنی تعزیری اول وقتده‌در که مرأه‌نك زوجنه
عود ایدر بر منفعت ایچون ضرر ایلیه یوخسه مرأه‌نك کندویه عود ایدر منفعت ایچون ضرر
ایدرسه زوجه سنی شرعا تعزیر ایده مز کورلمزمیکه زوج ایچون زوجه‌نك ترك صلاة اوزره

ضربی بوقدروترك زینت وبونك مثللی بی ترك ایتمسنده اكا ضرب روادر (من حد او عزر فات هدر دمه) بركیمسه یه شرعا حد اولنوب یاخود تعزیر اولندقده فوت اولسیدی اول كیمسه نك دمی هدردر زیرا ضارب شرعك امری ایله اشلنان ایشی اشلدی پس اول فعل ضرب آمره منسوب اولور پس كانه حتف انفه فوت اولمش كبیدر (الا امرأة عزرها زوجها فات) الا بر مرأه كه انی زوجی بزم ذكر ایلدیكمز مثللی شیء ایچون تعزیر ایلدكده مرأة فوت اولسیدی اول مرأه نك دمی هدر دكلدر زیرا زوجك تأدیبی مباحدر لكن سلامت شرطیله مقیددر برمرأه زوجی اوزره ضرب فاحش ادعا ایدوب زوج اوزره مدعاسنی اثبات ایتسیدی زوج تعزیر اولنور وكذلك معلم برصبیی ضرب فاحش ایله ضرب ایلدیكی ثابت اولسیدی اول معلم تعزیر اولنور مجمع الفتاواده بویله ذكر اولندی بركیمسه براجنبی رجلی مرأه سیله یاخود محرمی ایله بله كورسیدی واول ایكیسی بربرینه مطاوعت اوزره اولسه لردی اول رجل ایله بله مرأه جمیعا قتل اولنورلر قنیه ده دخی بووجه اوزره ذكر اولنور

) كتاب السرقة (

بوكتاب سرقتك احكامی بیانندهدر (هی اخذ مكلف) سرقت لغت بوندن شیئی غیریدن كیزلی اخذ ایتمكه دیرلر قنقی شیء اولورسه اولسون وشرعا عاقل و بالغك اخذ ایلمسیدر (خفیة قدر دراهم عشرة مضروبة جیدة محرزا بمكان او حافظ) بر مكانده محرزا ولدیغی حالده جید وضرب اولنمش اون درهم مقداری مالی كیزلی یردن اخذ ایتمكه دیرلر محرزا قولی قدرقولنك صفتیدر یاخود اندن حالدر پس معنای لغویسی اوزره شرعا برقاچ اوصاف زیاده اولدی اول اوصافدن بری سارقده در اولكه سارقك مكلف اولمسیدر و بروصفی مسروقده در اولكه متقوم ومقدر اولمسیدر و بروصفی مسروق منه ده در یعنی سرقت اولنان مالك صاحبنده در اولكه انك حرز ایدیجی اولمسیدر ان شاء الله تعالی عن قریب بیانی كلور ومعنای لغوی سرقنده رعایت اولنمشدر ابتداء یعنی وقت اخذ ده وانتهاء یعنی وقت خروجده نتكیم چقان سارق اخذك سببنه كیزلی مباشرت وكیزلی اخذ ایتسیدی یاخود یالكز ابتداء رعایت اولنور نتكیم چقان كیزلی دیواری دلوب ومالی مالكدن جهر اوزره مكابره ایله یعنی سلاحله مقابله ایله اخذ ایتسیدی بوندنصكره تحقیقا سرقت یاصغرادر اولكه سرقة مشهوره در وانده مال مالكك مسارقه سی واردر یاخود مالكك مقامنه قائم اولان كیمسه نك مالنك مسارقه سی واردر مودع ومستعیر كبی ویا سرقة كبرادر اولكه قطع طریقدر وانده مال امامك مسارقه سی واردر زیرا امام اعوانیله حفظ طریق ایچون متصدیدر ودخی سارقك مكلف اولمسی شرط قلندی زیرا جنایت عقل و بلوغك دوننده متحقق اولماز وقطع جنایتك جزاسیدر ودخی اخذ اولنان شیء اون درهم مضروبه در جیده اولمق یادخی زیاده اولمق شرط قلندی یاخود قیمت جهتندن مقداری اون درهم ویا زیاده اولمق شرط قلندی زیرا سرقت حقنده وارد اولان نص مسروقك قیمتی حقنده مجملدر وتحقیق مسروقك فی الجمله بیاننده حدیث وارد اولدی شول حیثیتله كه رسول علیه الصلاة والسلام * لا یقطع السارق الا فی ثمن المجن * یعنی سارق قطع اولنماز الا ثمن مجنده قطع اولنور بیوردی و بزم اصحابمز دیدیلر كه شول مجن كه عهد النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اوزره انده ید قطع اولندی اون درهمه مساوی ایدی بونی ابن عباس وابن عمر رضی الله تعالی عنهم روایت ایلدیلر واول دراهم مضروبه نك مقداری یدی مثقال اولمق شرط قلندی زیرا یدی مثقال اكثر بلدانده وزن دراهمده معتبر اولاندر ومضروبه اولمسیده شرط قلندی زیرا مضروبه اسم دراهمه عرفا متناول اولاندر وبوظاهر روایتدر

صحیح

وصحیح اولانده بودر حتی اگر اون درهم تبر سرقت ایتسیدی قیمتی اون درهم مضروبه یه مساوی اولماز قطع واجب اولماز زیرا عقوبانك شرطلری وجودنده صفت كمال مراعات اولنور تبر ایسه قیمة جهتندن مضروبدن اقلدر بواجلدن جید اولمسی شرط قلندیلر حتی اگر اون ردیه دراهم سرقت ایتسیدی امام اعظم وامام زفر قتنده قطع اولنماز ودخی انده شبهه اولمیان محرزدن اخذ اولنمق شرط قلندی زیرا شبهاتله دفع اولنان شبهه ایله مستوفی اولماز وحرز آزاولور وآزاولور مكانله اولور حافظ ایله اولور وعن قریب بیانی كلور (فیقطع السارق ان اقر مرة) پس اگر سارق بركره اقرار ایدرسه صاغ الی قطع اولنور نتكیم حد قصاصده وحد قذفده اولدیغی كبی وابو یوسفدن روایت اولندیكه قطع اولنماز الا ایكی كره اقرار ایله قطع اولنور دیدی (او شهد رجلان) یاخود ایكی رجل شهادت ایتملری ایله قطع اولنور نتكیم سائر حقوقده اولدیغی كبی (وسألهما الامام) وامام اول ایكی شاهده سؤال ایدر كه (كیف هی وما هی ومتی هی واین هی وكم هی وممن سرق وبیناها) نه كیفیتله سرقت ایتدی وسرقت ایلدیكی نه شیدر وقنغی مكاندن سرقت ایتدی ونه وقتده سرقت ایتدی ونه مقداری سرقت ایتدی وكیمدن سرقت ایتدی دیو واول ایكی شاهد دخی سرقتی بیان ایدرلر زیاده احتیاط ایچون نتكیم حدودده مرور ایتمش ایدی وامام شافعی شاهدلردن سؤال ایدنجه یه دكن احترازا حبس ایدر اندنصكره قطعله حكم ایدر (فان شارك جمع واصاب كلا قدر نصاب) واگر سرقتده برقاچ سارق جمع اولوب هر برینه نصاب مقداری اون درهم اصابت ایتسیدی (قطعوا وان اخذ بعضهم) جمله سی قطع اولنور اگرچه كیم مالك كلنی بعض اخذ ایتدی ایسه ده زیرا سارقلرك ماییننده معتاد بعضیسی اخذه متولی اولورو بعضیسی یعنی باقیلری دفعه مستعد اولور پس اگر بو مثللی ایله حد ممتنع اولسه سارقلرك اكثرندن قطع ممتنع اولوب باب فسادك فتحنه مؤدی اولور (ویقطع بالساج) وساج ایله قطع اولنور ساج هندن كلور مقوم براغاجدر (والقناة) ودخی قناتله قطع اولنور سنكو قمشیدر (والابنوس) ودخی آبنوس اغاجیله قطع اولنور برسیاه صلب اغاجدر وصحاحده طیب الرائحه برشجردر دیدی (والعود والمسك والادهان والورس) ودخی عود ومسك وطیب دهنلر ایله قطع اولنور ورس سوسام كبی برنباتدر اولماز الایمنده زرع اولنور پس یكرمی سنه باقی قالور قاموسده بویله ذكر اولندی (والزعفران والعنبر والفصوص الخضر) وزعفران وعنبر وزمرد كبی یشل یوزك تاشلری ایله (والیاقوت والزبرجد واللؤلؤ واللعل والفیروزج) وبونلر ایله دخی قطع اولنور وبالجمله كل شیء كه اموالك اعزی وانفسی اولوب دار اسلامده مباح الاصل وغیر مرغوب بولنمیه انكله قطع اولنور مادامكه انك قیمتی نصابه بالغ اوله انك سرقه سیله سارقك یدی قطع اولنور (واناء وباب من خشب) وچناغله واغاچدن قاپو سرقه سیله دخی قطع اولنور زیرا بوایكیسنده صفت اصل اوزره غالبدر پس اموال نفیسه یه الحاق اولندیلر و بابده قطع اولنمغه باعث چقان محرز اولوب خارجینده دیوار اوزره نصب اولنمیه وخفیف اولوب اخذ ایتمكله ثقیل اولمیه قطع اولنور (لا بتافه یوجد مباحا فی دارنا كخشب وحشیش وقصب وسمك وصید وزرنیخ ومغرة) سارق حقیر شیء سرقت ایتمكله قطع اولنماز یعنی دار اسلامده مباح بولنان شیء حقیر ایله قطع اولنماز قورواغاج واوتلق وقامش و بالق وصید وزرنیخ وقرمزی آشی توپراغی ونوره كبی (ولا بما یفسد سریعا) ودخی سریعا اززمانده فاسد اولان شیئله ده قطع اولنماز (كلبن ولحم وفاكهة رطبة وثمر علی شجر) سود كبی ولحم كبی ویاش میوه واغاچ اوزرنده كی میوه كبی احراز اولنمدیغی ایچون (وبطیخ وزرع لم یحصد) وقارپوز و بچلمامش اكین كبی ذكر اولنان شیلر محرز اولمدقلری ایچون بونلرك سرقه سنده قطع اولنماز (ولا فی اشربة مطربة وآلات لهو وصلیب من ذهب او فضة او شطرنج ونرد) ودخی

ودخی مسکره اولان شربتلر ایله وآلات لهوده التوندن یاخود کوشدن خاجده وشطرنج وطاولده
قطع اولنماز زیرا بونلری قرمقله ودوکمکله تأویل اولنور اما اوزرنده صورت اولان دراهم
بونك خلافیدر زیرا عبادت ایچون حاضر لنمامشدر بلکه تمول ایچون حاضر لنمشدر پس انده
قرمق تأویلی ثابت اولماز (وباب المسجد) ودخی مسجدك قاپوسیله ده قطع اولماز احرازاولمدیغی
ایچون (ومصحف) ودخی مصحف شریف سرقه سیله ده قطع اولنماز زیرا تمول ایچون محرز دکلدر
وآخذی انده قرآئله تأویل ایدر (وصبی حر ولو محلیین) ودخی برصبی حری سرقت ایلسه قطع
اولنماز کرکسه اول مصحف ایله صبینك اوزرلرنده حلی اولورسه ده زیرا انلرده اولان شیء
انلره تابعدر پس اعتبار اولنماز (وعبد کبیر) ودخی عبد کبیری سرقت ایله ده قطع اولنماز زیرا
عبد کبیرك اخذی غصبدر وحیله در سرقه دکلدر (ودفاتر غیر الحساب) حسابك غیری دفترلرك
سرقه سیله ده قطع اولنماز زیرا مقصود اول دفترلرده اولان شیدر اول شیء ایسه مال دکلدر
وانکیچون قطع اولنماز که زیرا اکر اول دفترلر شریعت ایسه تفسیر وحدیث وفقه کتابلری کبی
پس بونلر مصحف کبیدر واکر اشیاء مکروهه ایسه طنبور کبیدر واما حساب دفترلری کافیده
ذکر اولنان بودر که تحقیقا مراد اولان حسابی کچمش دفترلردر زیرا اول دفترده اولانی
اخذ ایله قطع اولنماز مقصود اولان انجق کاغدلر یدر ایمدی اکر قیمتی نصاب سرقه یه بالغ اولورسه قطع
اولنور ومحیطده دیدیکه برانسانك دفترلری سرقت اولنوب وسارق انی استهلاك ایتسیدی مالك
انك قیمتنی سارقه تضمین ایتدیرر واول تضمینه نظر اولنور که مالك اول دفترلری نه مقداری اقچه یه
اشترا ایتمشدر بو مسئله برکیسه برانسانك صکنی حرق ایتسیدی صکك یازلمش اولدیغی حالده
قیمتنه ضامن اولدیغنك نظیریدر اکثر مشایخك قولی اوزره ماله نظر اولنماز (وکلب وفهد)
ودخی کلبك و پارسك سرقه سنده قطع اولنماز زیرا کلب و پارس مباح الاصل بولندیلر
(وخیانة) ودخی خیانتله ده قطع اولنماز مثلا امانت قونلان کیمسه یدنده اولان امانته خیانت
ایتمك کبی (وخلس) ودخی خلس ایله قطع اولنماز یعنی مالکك الندن آشکاره قاپمغله (ونهب)
ونهبله ده قطع اولنماز نهب بلده نك یاخود قریه نك ظاهرندن علانیة اخذ ایتمکدر مستصفاده بویله
ذکر اولندی (ونبش) ونبشله ده قطع اولنماز رسول علیه الصلوة والسلام *لا قطع على المختفي*
قول شریفی ایچون مختفی اهل مدینه لغتی اوزره نباشدر یعنی کفن صویجیدر (ومال عامة) ودخی
عامه نك مالنی سرقه ایله قطع اولنماز مال عامه بیت المال کبی (ومال فیه شرکة) ودخی سارق ایله
اندن سرقت اولنان کیمسه بیننده مشترك اولان مالی سرقت ایله ده قطع اولنماز (ومثل حقه حالا
ومؤجلا) سارقك آخر اوزرنده حالا یاخود مؤجلا دراهمی اولمغله اول آخردن دراهمك مثلنی سرقت
ایتمکله ده قطع اولنماز زیرا سارق حقنی استیفا ایتدی وحال ومؤجل انده برابردر زیرا اجل و یرمك
مطالبه نك تأخیری ایچوندر (ولو بزائد) اکرچه کیم حقندن زیاده اخذ ایدرسه ده قطع اولنماز
حقی مقداری اخذده شریك اولور و بوشایعدر واکر اول دراهمی اولان آخردن متاع سرقت
ایدرسه قطع اولنور زیرا سارق ایچون متاعدن حق استیفا یوقدر الا التراضی ایله بیع جهتندن انده
حق استیفا واردر (وما قطع فیه ولم یتغیر) و برمسروق که انده سارقك یدی قطع اولنه تغییر اولمدین
تکرار سرقت ایله قطع اولنماز یعنی برسارق برمالی سرقت ایدوب یدی قطع اولندقده اول مالی رد
ایتدکدنصکره عودت ایدوب اول مالی تغییر اولمادین ینه سرقت ایتسیدی اول مال حالی اوزره ایکن
قطع اولنماز عن قریب کلجك علت ایچون حتی چقان اول مال مسروق متغیر اولدقدنصکره ثانیا ینه
سرقت ایتسیدی مثلا ایلك کبه اولك سرقه سنده قطع اولنوب بعده اردطوقنوب بز اولدقده ینه سرقة
ایتسیدی قطع اولنور (ولا بسرقة من ذی رحم محرم ولو مال غیره) ودخی سارق ذی رحم محرمندن

سرقت ایله قطع اولنماز اکرچه کیم مال مسروق غیرك مالی اولورسه ده یعنی تحقیقا ذی رحم محرمدن
سرقت کرك مال مسروق ذی رحم محرمك کندی مالی اولسون وکرکسه غیرك مالی اولسون قطع
اولنماز ضرورت شبهه ایچون (بخلاف ماله من بیت غیره) اما سارق محرمنك مالنی غیرك
بیتندن سرقت ایتسیدی اول وقت سارق قطع اولنور حرز متحقق اولدیغی ایچون (ومال
مرضعته مطلقا) ودخی مطلق مرضعه سنك مالنی سرقتده ذکر اولنانك خلافیدر یعنی
برابردر کرك سرقت مرضعه نك بیتندن اولسون وکرك غیرك بیتندن حرز متحقق اولدیغی ایچون
قطع اولنور (ولا من زوج وعرس ولو من حرز خاص له) دخی زوجه زوجدن وزوج زوجه دن
سرقت ایتمکله قطع اولنماز حرز خاص اولورسه ده زیرا ایکیسندن هربری ایچون مال آخرده
یدك بسوطی قطعدن مانعدر (ولا عبد من سیده او عرسه) دخی عبد سیدندن یاخود سیدنك عرسندن
سرقت ایله ده قطع اولنماز (او زوج سیدته) یاخود عبد سیده سنك زوجندن سرقت ایتسیدی قطع
اولنماز بو ذکر اولنان صورتلرده عادتا اذن بولندیغی ایچون (ولا من مکاتبه) ودخی مولا مکاتبندن
سرقت ایتمکله ده قطع اولنماز زیرا مولا ایچون مکاتبك کسبنده حق واردر (ولا من مضیفه) ودخی
قونق ضیافت ایدن کیمسه دن سرقت ایتسیدی قطع اولنماز زیرا بیت قونق حقنده حرز اوزره
باقی قالمادی (ولا من مغنم) ودخی مال غنیمتدن سرقت ایله ده قطع اولنماز زیرا سارقك انده نصیبی
واردر (وحمام و بیت اذن له فی دخوله نهارا) ونهارده حمامدن ودخولنه اذن اولان بیتدن سرقت
ایله ده قطع اولنماز عادتا اولکیده اذن بولندیغی ایچون وثانیده حقیقة اذن بولندیغی ایچون حرز
مختل اولدی کذلك تجارك دکانلری وخانلری دخی حمام کبیدر مکر که بونلردن کیجه ایله سرقت ایدرسه
قطع اولنور زیرا بونلر اموالی احراز ایچوندر واذن ایسه نهاره مختصدر (او سرق شیئا ولم یخرجه
من الدار) یاخود سارق برشیء سرقت ایدوب داردن اخراج ایتمدی ایسه ذکر اولنانلر کبی قطع اولنماز
زیرا دارك کلیسی حرز واحددر پس داردن اخراج اولنمقدن لابددر (او دخل بیتا وناول
من هو خارج) یاخود بیته داخل اولان خارجده اولانه اولشدرسیدی اول ایکیسنکده اوزرینه
قطع یوقدر زیرا داخل اولان اخراج ایلمدی مالك خروجندن اول مال اوزره معتبره اولان
یدك اعتراضی ایچون وطشره ده اولان حرزی هتك ایتمدی وهر برندن سرقت تمام اولمدی
(او نقب بیتا فادخل یده واخذ نصابا) یاخود بیتی دلوب والنی ادخال ایدوب نصاب مقداری اخذ
ایتمکله ده قطع اولنماز علی کرم الله وجهه دن روایت اولنان شیء ایچونکه اللص اذا کان ظریفا
لا یقطع بیوردی وفقها انی بویله تفسیر ایلدی (او طر صرة خارجة من کم غیره) یاخود غیرك
یکننك طشره سندن صره یی شق ایدوب اخذ ایتسیدی قطع اولنماز نهایه ده دیدی که صره
دراهمك ظرفیدر بو مقامده بونکله مراد نفس کدر وحکمك بویله اولسنه باعث اولدر که زیرا
صره نك باغی خارجدندر شقله اخذ ظاهردن متحقق اولور پس حرزی هتك بولنمادی واکر
صره یك ایچنده داخله ایسه انك شق ایله اخذ ایدر ایسه قطع اولنور زیرا صره نك باغی داخلده در
پس شقله صره یك ایچنده باقی قالور پس اخذ داخلدن بولندی واکر شق یرینه باغی چوزمکله
سرقت ایتسیدی حکم منعکس اولور علت منعکس اولدیغی ایچون (او سرق جملا من قطار
او حملا) یاخود قطاردن برده وه یاخود بریوك سرقت ایتمکله دخی قطع اولنماز برابردر کرك دوه ایله
سوق ایدر سائق اولسون وکرکسه دوه یی یدیجی اولسون کرکسه اولماسون زیرا سایقك
وقائدك مقصودی سوقدر وقود در وقطع مسافه در حفظ دکلدر (وقطع ان حفظ صاحبه
او نام علیه) وسارق جمل وحملك یدی قطع اولنور اکر دوه نك و یوکك صاحبی حفظ ایدوب
یاخود یوکك اوزرنده او یورسه زیرا دوه اوزرنده او یومق و یا اکا قریب اولمق دوه ایچون حفظدر

(اوشق الحمل واخذ منه شيئا) ياخود سارق يوكى شق ايدوب وايچندن شى اخـذ ايتسيدى
(اوادخل يده فى صندوق غيره اوكمه اوجيبه) ياخود الينى غيرك صندوقنه ياخود يكنه ياخود
جيبنه ادخال ايدوب نصاب مقـدارى شى اخذ ايتسيدى (اواخرج من مقصورة دار فيها
مقاصير الى صحنها) ياخود انده مقصوره‌لر اولان دارك مقصوره سنك برندن دارك صحننه اخراج
ايتسيدى (اوسرق صاحب مقصورة من اخرى) ياخود بر مقصوره‌نك صاحبى مقصورهٔ اخرادن
سرقت ايتسيدى يعنى بر دار كه انده حجره‌لر اولوب وهر برنده بر كيمسه ساكن اوله واول ساكن
اولان كيمسه‌نك غيرى ساكن اولديغى حجره‌ده علاقه‌سى اولميه اويله دكل كه بر كيمسه‌نك دارى
اولوب بيتلرى اول كيمسه‌نك متاعيله وخداميله مشغوله اولوب وبيتلرنده انبساط اوله (اوالقى
شيئا من حرز فى الطريق ثم اخذ) ياخود حرزدن برشئ طريقه اتوب بعده اخذ ايتسيدى زيرا
طريقه اتمق بر حيله در سارقلر انى معتاد ايتمشلردر انده اغراض فاسده‌لرى ايچون وانك
اوزرينه يد معتبره اعتراض ايتميه پس كلى فعل واحد اعتبار اولنوب قطع اولنور وچقان يتدن
اخراج ايدوب اخذ ايتسيدى اول كيمسه ضايع ايديجيدر سارق دكلدر پس انك يدى قطع اولنماز
(اوحمـله على حمار فساقه فاخرجه) ياخود سارق مسروقى حمار اوزره يوكلدوب حمارى
سوقله چقارسيدى قطع اولنور زيرا حمارك يورومسى سارقه مضافدر ومنيه‌ده ذكر اولندى كه
امام ايچون سياسة سارقى قتـل ايتمك جائزدر يرى يوزنده فساد ايله سعى ايتديكى ايچون

) فصل (

(يقطع يمين السارق) سارقك يمينى قطع اولنور اما قطع نص كريمله‌در واما يمين ابن مسعود رضى الله
عنهك فاقطعوا ايمانهما قراءت ايلديكى ايچوندر وقراءت مشهوره فاقطعوا ايديهمادر يزم
قاتمزده انكله عمل بولنور (من زنده) بلكنك مفصلندن قطع اولنور زيرا رسول عليه الصلاة والسلام
سارقك يدينى قطعيله امر نده زندندن قطع ايله امر ايلدى (ويحسم) وداغلنور رسول عليه الصلاة
والسلام فاقطعوا واحسموا بيوردى (الافى حر وبرد شديدين) الا غايتله شديداسى كونده وغايتله شديد
صغوق كونده قطع اولنماز زيرا قطع اول اولور تلفه مفضى اولور وحد ايسه زاجردر متلف دكلدر
(ثم رجله اليسرى ان عاد) اندن صكره اكر ينه سرقه‌يى اعاده ايدرسه صول اياغى قطع اولنور
(فان عاد لا) پس اكر بردخى اعاده ايدرسه قطع اولنماز (وحبس حتى يتوب) وحبس اولنور
تا كيم توبه ايدنجه وتعزير اولنور حبس اولديغى كبى امام شافعى رحمة الله عليه اوچنجى دفعه‌ده
صول الى قطع اولنور دردنجيده صاغ اياغيده قطع اولنور رسول عليـه الصلاة والسلامك
من سرق فاقطعوه فان عاد فاقطعوه فان عاد فاقطعوه قول شريفى ايچون
ديدى وامابزم ايچون صحابه رضى الله عنهمك اجماعى على كرم الله وجهه بن الله تعالى دن استحيا
ايده‌رم سارقه ياپشمق ايچون آل ويورومك ايچون اياق قالمامقدن بيورديغى قوليله حتلشد كلرى
وقتـده انلردن براحد حديثله احتجاج ايتمدى پس حديثك عدمى اوزره دلالت ايتدى وامام
طحاوى بن بو خبرارى اشتدم پس اصلا انلردن برشئ بولمدم واكر صحيح اولسه سياسته و ياخود
نسخ اوزره حمل اولنور ديدى (فان كان يده اليسرى اوابهامها اواصبعاها اورجله اليمنى
مقطوعة اوشلاء) بو شرطك جوابى كلجك لم يقطع قوليدر واكر سارقك صول الى ياخود باش
پارمغى ياخود ايكى پارمغى ياخود صاغ اياغى قطع اولنمش اولوب ياخود چولاق اولدقده قطع
اولنماز سببى جنس منفعتك فوت اولديغى ايچوندر واول جنس منفعت ياپشمق ويورومكدر
باش پارمغك غيرى بر پارمق مقطوعه اولوب چولاق اولورسه ذكر اولنانك خلافى اوزره‌در يعنى
قطع اولنور زيرا بر پارمغك فوتى ظاهر روايتده قطعى منع ايلمز واما ذكر اولنان شيلرده قطع

اولنمامغى

اولنمامغى (اورده الى مالكه قبل الخصومة) قوليله ذكر ايلدى يعنى ياخود سارق مال مسروقى
خصومتدن اول مالكنه رد ايتسيدى عدم قطعه باعث زيرا بو تقديرجه دعوى ممكن اولماز پس سرقت
ظاهر اولماز (اوملكه) ياخود سارق اول مال مسروقه مع القبض هبه ايله ياخود بيعله مالك اولسيدى
(اونقصت قيمته من النصاب قبل القبض) ياخود مسروقك قيمتى قبضدن اول نصابدن ناقص
اولسيدى قطع اولنمز عدم قطعه باعث عند الاستيفا خصومتك قيامى قطعك شرطى اولديغيچوندر
حالبوكه سارق اكا مالك اولمغله قيام خصومت مندفع اولدى وحكمك اجراسى قتنده نصابك كامل
اولمسى ذكر اولنان كبى قطعك شرطيدر حال بوكه ثانيده يعنى اونقصت قيمته قولنده نصابك كمالى
منتفى اولدى (اوسرق فادعى) ياخود سارق سرقت ايدوب واوزرينه ايكى شاهد شهـادت
ايتدكدنصكره مسروق سارقك ملكى اولديغنى ادعا ايتسيدى ذكر اولنان شيده قطعك
عدمى اكرچه اثبات ايده مزسه حد ايچون شبهه دافع اولوب مجرد دعوى ايله احتمال اولمغله شبهه
ثابت اولديغى ايچوندر (اواقر وادعاه احدهما) ياخود ايكى سـارق سرقه‌يى اقرار ايدوب
ايكيسنك برى مسروق ملكى اولديغين ادعا ايتسيدى اكرچه انى اثبات ايده مزايسه‌ده اول وقت
ايكيسيده قطع اولنمازلر عدم قطعه باعث اولدركه زيرا رجوع راجعك حقنده عمل ايديجيدر وآخرك
حقنده شبهه ايراث ايديجيدر زيرا سرقت شركت اوزره ايكيسنك اقرارى ايله ثابت اولدى
وقايه‌ده ديديكه ياخود سرقت ايدوب ملكى اولديغين ادعا ايتسيدى ياخود ايكى سارقك برى
ملكى اولديغين ادعا ايتسيدى بن ديرمكه بونده بحث واردر زيرا بو عبارتدن فهم اولنان مطلوبك
غيريدر ومطلوب اول عبارتدن مفهومك غيريدر اما اول وقايه‌نك ايكى سارقك برى قولى فادعى
قولنك ضميرينه عطفدر پس معنا ياخود ايكى سارق سرقت ايلسه‌لردى پس ايكيسندن
برى ادعا ايتسيدى ديمكدر بو معنا ايسه مطلوب دكلدر واما ايكنجى ايكى سـارق اقرار ايدوب
ايكيسندن برى ملك ادعا ايتمسى مطلوب اولديغى ايچوندر نته كيم هدايه‌ده وكافيده وبونلرك غيريده
مذكور اولان بودر حال بوكه بو لازم دكلدر زيرا عبارتده اقرار ايله اشعار يوقدر (اولم يطالب
المالك وان اقر السارق) ياخود مسروقك مالكى مطالبه ايتمزسه وسـارق اقرار ايدرسه‌ده
قطع اولنماز عدم قطعه باعث دعوا شرط اولوب مطـالبه‌دن لابد اولديغى ايچوندر
(لم يقطع) بالاده مرور ايدن وان كان قولنك جوابيدر ايمدى ذكر اولنان صورتلرده قطع اولنماز
(سرقا وغاب احدهما فبرهن على سرقتهما قطع الحاضر) ايكى كيمسه سرقت ايدوب ايكيسندن
برى غائب اولسيدى پس مالك صاحبى ايكيسنك سرقت ايلديكنى اثبـات ايتسيدى سارق
حاضر قطع اولنور زيرا سرقت چقان غائب اوزره ثابت اولسه اجنبى اولور واجنبينك دعواسى ايله
شبهه ثابت اولماز ودخى غائبدن دعواده شبهه احتمالى شبهه‌نك شبهه‌سيدر پس اعتبار اولنماز (وقطع
بخصومة ذى يد حافظة) وسارق يد حافظه صاحبنك خصومتيله قطع اولنور بابا كبى ووصى كبى ومودع
كبى وصاحب ربا كبى ومستعير ومستأجر ومضارب كبى وسوم شرا اوزره قابض ومرتهن ومستبضع كبى
وخصومة المالك من سرق منهم) وذكر اولنان كيمسه‌لرك خصومتيله قطع اولنديغى كبى انلردن سرقت
ايدن كيمسه‌يه مالكك خصومتيله‌ده قطع اولنور من سرق قولى خصومتك مفعوليدر واما يد حافظه
صاحبنك خصومتى سرقت فى نفسها قطع ايچون موجبه‌در حال بوكه سرقت عن القاضى خصومت
معتبره اوزره بناءا حجت شرعيه ايله ظاهر اولدى ايمدى قطعده مستوفى اولور وانلر ايچون يد صحيحه
واردر واول يد صحيحه مالك كبى مقصوده‌در پس چقان اول يد صحيحه ازاله اولنسه كندو
نفسلرندن استردادلرى ايچون اصالة مخاصمه ايلملرى جائز اولدى نيابة جائز اولمدى زيرا يد حافظه
صاحبى اولان كيمسه اكر امين ايسه امانتك اداسنه قادر اولماز الا استرداد ايله اولور واكر ضامن ايسه

نفسندن ضمانك اسقاطنه قادر اولماز الا استرداد ایله اولور بندن سرقت اولندی دیمکله پس نجان
خصومتده اصل عند الثبوت مالك حاضر اولمقسزن استیفا واجب اولور زیرا قطع حق الله تعالی در
قصاص بونك خلافیدر که زیرا حق عبددر واما انلردن سرقت ایدن کیمسه یه خصومتی پس اول
مالك ایچون حقیقة ملك واردر وحقیقة ملك ایسه ید حافظه دن اقوادر پس نجان ثانیه ایله
جائز اولدی ایسه اولی ایله جائز اولمق اولی بالطریقدر (لا من سارق قطع) یعنی قطع اولنان
سارقدن سرقت ایدن کیمسه قطع اولنماز یعنی نجان بر رجل بر شیء سرقت ایدوب اول سرقت
سببیله قطع اولندقده اول مسروق سارقك یدنده باقی اولدیغی حالده برآخر کیمسه اندن اول
شیئی سرقت ایتسیدی سارق ثانی قطع اولنمازز یرا سرقت قطع ایجاب ایلمز الا نجان مالکك یاخود
امینك یاخود ضمینك یدنده اولورسه ایجاب ایدر نتکیم آنفا مرور ایتدی بو مقامده انلردن بر شیء
بولنمادی زیرا سارق اول مالك دکلدر وامین وضمین دکلدر حتی اول شیء مسروقی اتلاف ایلسه
ضامن اولماز نته کیم عن قریب بیانی کلور اما سارقدن قبل القطع آخر سرقت ایتسیدی بونك
خلافی اوزره درکه اول وقت سارق اول ایچون ورب مال ایچون حق قطع واردر زیرا سارق اول
قبل القطع غاصب معناسنه در (وقطع عبد اقر بسرقة) وسرقت ایله اقرار ایدن عبد قطع اولنور،
زیرا عبد آدمی اولدیغی جهتدن انك اقراری صحیحدر زیرا عبد اوزره جزا جنایت سببیله در
وجنایت متحقق اولماز الا تکلیف واسطه سیله اولور وتکلیف متحقق اولماز الا آدمی اولدیغی
حیثیله متحقق اولور یوخسه عبد مال اولدیغی حیثیتدن متحقق اولمازاندنصکره اقرار مالیته
متعدی اولور ایمدی مال اولدیغی حیثیتدن عبدك اقراری صحیح اولور زیرا مالده تهمت یوقدر
کورلمزمیکه تحقیقا عبدك قولی هلال رمضانده مقبولدر تهمتك عدمی ایچون (وما قطع به
مطلقا ان بقی رد الی صاحبه) ومطلق قطع انك سببیله اولان شیء یعنی مقطوع کرك حر اولسون
وکرك عبد اولسون اکر اول سرقت ایتدیکی شیء باقی ایسه صاحبنه رد اولنور مسروق مالکك
ملکی اوزره باقی قالدیغی ایچون (والا لا یضمن وان اتلف) واکر مال مسروق باقی دکل ایسه
اکرچه اتلاف ایتدی ایسه ده ضمان لازم اولماز رسول علیه الصلاة والسلامك * لا غرم علی السارق
بعد ما قطعت یمینه * قول شریفیچون سارقك یمینی قطع اولندقدنصکره ضمان یوقدر
ومصنفك وان اتلف قولی حسنك امام اعظمدن روایت ایلدیکی شیئك ردینه اشارتدر وتحقیقا
ضمان استهلاك ایله واجب اولور (ولا من سرق مرات فقطع ولو ببعضها شیئا منها) لا یضمن
قولنك ضمیرینه عطفدر وفصل ایچون جائز اولدی ودخی نیجه کره سرقت ایدوب قطع
اولنان کیمسه دن کرکسه قطع اول سرقتلرك بعضنده اولسون سرقتلرك کابسندن بر شیئه
ضامن اولماز شیئا قولی لا یضمن قولنك مفعولیدر یعنی تحقیقا بر کیمسه سرقات کثیره
ایتسیدی پس اول سرقتدن قطع اولسیدی اول سرقتلرك جمیعسی ایچون امام اعظم قتنده
بر شیئه ضامن اولماز واول سرقاتك اصحابی جمیعا حاضر اولسه لردی اول سارقك یدی انلرك
حضورنده قطع اولنوب سرقتلردن بر شیئه ضامن اولماز وفاق اوزره (ولا قاطع یسار من امر
بقطع یمینه بسرقة) وسارقك سرقتی سببیله یمیننك قطعی ایله امر اولندقده یسارین قطع
ایدن قاطعده ضامن اولماز زیرا اتلاف ایدوب یساردن خیرلو اولان شیء جنسندن کیرو
دوندردی اکر سؤال اولنورسه که یمینك قطعی یسارك قطعیله حاصل اولمادی بلکه یمینك
قطعندن اول حاصل اولدی جوابنده بز دیرزکه یمنی یعنی صاغ ال اتلافه مستحق اولدی صول
الك قطعی ایله یمنی سالم اولدی پس یسرای قطعله یمنی حاصله کبی اولدی (قال انا سارق
هذا الثوب بالاضافة قطع) سارق ثوبه اضافتله بن بو ثوبك سارقی یم دیسیدی قطع اولنور

زیرا سرقت ایله اقراردر (ولو بدونها لا) واضافتسز بلکه سارق لفظنك تنوینی ایله بن سارقم
ثوبی دیسیدی قطع اولنماز وعد اولوب اقرار اولمادیغی ایچون (وقطع من شق ما سرق
فی الدار فاخرجه وهو یساوی العشرة) وسارق سرقت ایلدیکی شیئی دارده شق ایدوب یعنی
خرق فاحش ایله عیبلی ایدوب اول شیئی اخراج ایتسیدی حال بوکه اول شیء بعد الشق
اون درهم مضروبه یه مساوی اولسیدی قطع اولنور مصنف بونی ایکی قید ایله تقیید ایلدی
بری شقك دارده اولمسی وبری مسروق دارده شقدنصکره اون درهمه مساوی اولمسیدر زیرا
سارق نجان مسروقی شقسز اخراج ایتسیدی واون درهمه مساوی اولسیدی اندنصکره شق
ایدوب بعد الشق قیمتی عشره دن ناقص اولسیدی پس اول سارق قول واحد ایله قطع
اولنور ونجان دارده شق ایدوب قیمتی ناقص اولدقدنصکره اخراج ایتسیدی قطع اولنماز زیرا
سرقت اولده نصاب کامل اوزره تمام اولدی ثانیده تمام اولمادی ایمدی ظاهر اولدیکه قید
ثانیدن لابد در بو اجلدن هدایه ده وکافیده وبو ایکیسنك غیریده ذکر اولندی ووقایه ده
وکنزده ترك اولندی (لا من سرق شاة فذبح فی الحرز فاخرج) مکان محرزده قیون سرقت ایدوب
وذبح ایدوب اخراج ایدن سارق قطع اولنماز زیرا سرقت لحمك اوزرینه تمام اولدی وتحقیق
لحمك سرقتی سبقت ایتدیکه قطع ایجاب ایلمز (ومن جعل ما سرق دراهم ودنانیر قطع)
وسارق فضه دن وذهبدن نصاب مقداری سرقت ایدوب انلری دراهم ودنانیر یاپسیدی
سارق قطع اولنور (وردت) واول مسروق صاحبنه رد اولنور امام اعظم قتنده
وامامین قتنده رد اولنماز انلرك قتنده صنعت متقومه اولوب امام اعظم قتنده
اولمادیغی ایچون (وان حمره فقطع فلا رد ولا ضمان عندهما) واکر سارق سرقت ایلدیکی ثوبی
قرمزی یه بویه یوب الی قطع اولنسیدی اول ثوب رد اولنماز وضمانده لازم کلمز امام اعظم ایله
ابو یوسف قتنده وامام محمد دیدیکه ثوب سارقدن اخذ اولنوب انده صبغله زیاده سی اکا
اعطا اولنور زیرا مالنك عینی من کل وجه قائمدر واول مال اصلدر وصبغ اکا تابعدر
پس اصله اعتبار اولنور امام اعظمله ابو یوسفك علتی تحقیقا صبغ صورتا ومعنی قائمدر
وصاحب ثوبك حقی صورتا قائمدر معنی دکلدر قطعله تقومك زوالی ایچون نتکیم مرور
ایتدی ایمدی حق سارق ترجیحه احق اولدی (وان سود رد) واکر سارق ثوبی سیاهه
بویه سیدی ثوب مالکی اوزره رد اولنور امام اعظم قتنده زیرا سواد نقصاندر حق مالکك
انقطاعنی ایجاب ایلمز (سرق فی ولایة سلطان لیس لسلطان آخر قطعه) سارق بر سلطانك
ولایتنده سرقت ایتسیدی سلطان آخر ایچون اول سارقی قطع ایتمك یوقدر زیرا تحت یدنده
اولمیان کیمسه اوزره انکیچون ولایت یوقدر

) باب قطع الطریق (

بو باب قطع طریقك احکامی بیاننده در یعنی قطع طریق ایدن سارقلرك بیاننده در وقتا که
مصنف سرقهٔ صغرانك بیانندن فارغ اولدیسه سرقهٔ کبرانك بیاننه شروع ایدوب
(من قصده) دیدی یعنی بر کیمسه قطع طریق قصد ایتسیدی برابر درکرك امامك طاعتندن امتناع
ایدیجی جماعت اولسون طریق قطع قصد ایلیه لر یاخود طاعتندن امتناعه قادر اولور بر کیمسه
اولسون طریق قطع قصد ایده من قصده مبتدادر خبری کلجك حبس قولیدر (معصوما) اول
قاصد معصوم الدم اولدیغی حالده مسلم اولوب یاخود ذمی اولمغله پس تحقیقا اول قاصد
مستأمن اولورسه اوزرینه حد اقامتنده اختلاف واردر (علی معصوم) قصده ده اولان ضمیر بارزه
متعلقدر یعنی طریقی مسلم اوزره یاخود ذمی اوزره قطع قصد ایلیه حتی اکر مستأمن اوزره

قطع طريق قصد ايتسيدى انك اوزرينـه حد واجب اولماز (فاخذ قبل اخذشئ اوقتـل)
پس اول قاطع طريق مرور ايدنلردن برشئ اخذ ايتمزدن اول ويا قتـل ايتمزدن اول
طوتلسيدى (حبس) منكره مباشرتى ايچون حبس اولنور (حتى يتوب) حتى توبه ايدنجه
مجرد قوليله دكل بلكه انده صلحا سيماسى ظاهر اولنجه حبس وتأديب اولنور (وان اخذ مالا ونصب
كل منه نصاب قطع يده ورجله من خلاف) واكر اول قاصد مال اخذ ايدوب وكلبسنك
نصيبى اول مالدن نصابه بالغ اولورسه صاغ الى وصول اياغى قطع اولنور اكر صحيح الاطراف ايسه
يعنى چولاق وطوبال دكل ايسه تحفة الفقهاده بويله ذكر اولندى (وان قتل بلا اخذ قتل حدا
لاقصاصا) واكر اول قاصد مال اخذ ايتمكسزين قتل ايدرسه حد يوندن قتل اولنور قصاصا
اولماز (فلا يعفوه ولى) وولى مقتول انى عفو ايده مز حدا قتل اولنمسى اوزره تفريعدر اكر قتلى
قصاصا اولورسه ولى مقتول قصاصى عفو ايدر (وان قتل واخذ) واكر اول قاصد طريقدن
مرور ايدنى قتل ايدوب ومالين اخذ ايدرسه (قطع ثم قتل اوصلب اوقتل) اول قطع اولنور اندن
قتل اولنور ياخود صلب اولنور اوقتل قطع اوزره عطفدر يعنى ياخود بلاقطع قتـل اولنور
يعنى ابتداء قتل اولنور اندنصكره بعـد القتل بلا قطع صلب اولنور (اوصلب حيا)
ياخود ديرى اولديغى حالده صلب اولنور (اويبعج بطنه برمح حتى يموت) ياخود قارنى رمحله
شق اولنور حتى اولنجيه دكين بونده اصل حق سبحانه وتعالينك * انما جزاء الذين يحاربون الله
ورسوله * قول شريفيدر اى يحاربون اوليـاء الله مضاف محذوف اولمق اوزره زيرا براحد
الله تعـالى ايله محاربه ايده مز ودخى مسافر بريه لرده وصحرا لرده الله تعـالينك امانـنده
وحفظنده در پس اول مسافره اعتراض ايدن الله تعالى ايله محاربه ايتمش اولور بونكله مراد
احوال اوزره توزيعدر كانه ان يقتلوا ان قتلوا ديدى الى آخره تخيير دكلدر نتكيم امام مالك
ظاهرينـه تشبث ايديجى اولديغى حالده ياخود بوقتل رسول عليـه الصلاة والسلامك قول
شريفى ايله * من اخذ المـال قطع ومن قتل قتل ومن اخذ المال وقتل صلب * قول شريفى
ايچوندر يعنى بركيمسـه مال اخذ ايدرسه قطع اولنور واكر قتل ايدرسه قتـل اولنور ومال
اخذ ايدوب قتل ايدرسه صلب اولنور بيورديغى ايچوندر وتحقيق روايت اولنديكه تحقيقا جبرائيل
عليه السلام بوتقسيم ايله اصحاب ابى برده ده نازل اولدى (ويترك ثلاثة ايام) واوچ كون مصلوبا
ترك اولنور غيرى اندن عبرت السون ايچون اوچ كوندن زياده ترك اولماز زيرا اوچ كوندن صكره
متغير ولوب وناس انكله متأذى اولور (وما اخذ فتلف اواتلف لايضمن) وسارقك اخذ ايلديكى شئ
تلف اولسيدى ياخود اتلاف ايتسيدى ضامن اولماز يعنى قچان قاطع الطريق قتل اولنسيدى سرقهٔ
صغرايه اعتبارا اخذ ايلديكى مالده اوزرينه ضمان لازم كلمز نتكيم مرور ايتدى (وبقتل احدهم
حدوا) وقاطع الطريقدن بريسى مرور ايدنلردن برين قتل ايتمكله كلبسى اوزره حد اقامت
اولنور زيرا حد محاربلرك جزاسيدر ومحاربلر ايسه بعضيسى بعضيسنه معين اولمغـله درحق
قچان انلرك اياقلرى طيانسيدى انلره معاونت ايچون مجتمع اولورلر وشرط اولان انلردن برينك ابناى
سبيلى قتل ايتمسيدر حال بوكه قتل بولندى (وحجر وعصا لهم كالسيف) وطاش وعصا انلر ايچون
قلج حكمندهدر زيرا قطع طريق قتغى آلتله اولورسه اولسون قتـل ايله حاصل اولور بلكه
مجرد اخذ مال ايله وقورقوتمغـله حاصل اولور (وان جرح واخذ قطع) واكر قاطع طريق
بركيمسه يى يارهليوب ومالين اخذ ايتسيدى قطع اولنور يعنى صاغ الى وصول اياغى قطع اولنور
(وهدر جرحه) وقاطع الطريقك يارهلديغى هدردر زيرا حد وقتا كه حق تعالى ايچون واجب
اولدى ايسه عبدك حقى اولديغى حالده نفسك عصمتى ساقط اولدى نتكيم عصمت مال ساقط

اولديغى كبى زيرا ضمانله بله قطع مجتمع اولمازلر (وان جرح فقط) واكر يالكز يارهليوب قتـلى
ايتمسه ومال اخذ ايتمسه بوشرطك جوابى كلهجك فلا حد قوليدر (اوقتل عمدا واخذ المال فتاب)
ياخود عمدا قتل ايدوب ومالده اخذ ايدوب طوتلمزدن اول تائب ومستغفر اولسه (اوكان منهم
غير مكلف) ياخود قطاع طريقدن برى مكلف اولميوب صبى ياخود مجنون اولسه (اوذورحم محرم
من المارة) ياخود قطاعـدن برى مرور ايدنلردن برينـك ذى رحم محرمى اولسه (اوقطع
بعض المارة على البعض) ياخود كاربانك بعضيسى بعضيسنى طريقده قطع ايلسه (اوقطع
الطريق ليلا اونهارا بمصر اوبين مصرين متقـاربين فلا حد) ياخود كيجهده ياخود كوندزده
شهر ايچنده ياخود ايكيسى بربرينه قريب شهر بينندهده قطع ايتسيدى ذكر اولنان صورتلرده
حد يوقدر اما يالكز مجروح ايلديكى حينده حدك سقوطنه باعث پس بوجنايتده حد يوقدر
اما حق عبد ساقط اولماز زيرا حق عبدك ساقط اولمسى حدك استيفاسى ضمننده در استيفاى
حد ايسه بولنمادى ايمدى عبـدك حق باقى قالور (فللولى القصاص) ايمدى ولى ايچون حق
قصاص واردر اكر يارهده قصاص ايجاب ايدن يارهايسه (اوالارش) ياخود حق ارش
واردر اكر يارهده ارش ايجاب ايدن يارهايسه (فى الاولى) صور مذكورهلردن صورت اولىده اولكه
يالكز يارهلديغى وقتدر واما عمدا قتل ايدوب ومالى اخذدن صكره تائب ومستغفر اولدقدن صكره
اخذ اولنورسه حدك سقوطنه باعث حق تبارك وتعالينك الا الذين تابوا من قبل ان تقدروا عليهم
قول شريفيدر پس قچان حد ساقط اولسيدى انده حق عبد ظاهر اولور (وله القود) ولى ايچون
قود واردر يعنى قاطع طريق قصاصا قتل اولنور (اوالعفو فى غيرها) ياخود صور مذكورهدن بوايكى
صورتلرك غيريده ولى ايچون عفو واردر واما قچـان قطاع طريقدن برى غير مكلف ياخود
ذى رحم محرم اولدقده سقوط حده باعث جنـايت واحده اولوب كل اوزره اقامت اولنديغى
ايچوندر پس قچان بعضيسنك فعلى موجب حد بولنمادى ايسه يعنى حدى موجب واقع اولمدى ايسه
باقيلرينك فعلى علتك بعضى اولدى وبونكله حكم ثابت اولماز وقچان حد ساقط اولسه قتل
اوليـايه قالور اكر ديلرلرسه قتل ايدرلر وديلرلرسه عفو ايدرلر واما قچان كاربانك بعضيسى
بعضيسنى قطع ايتدكده حدك سقوطنه باعث حرز واحد اولديغى ايچوندر پس قافله دار واحد كبى اولدى
واما قچان ليلده ياخود نهارده شهرده ياخود ايكى بربرينه قريب شهر بيننده قطع ايتدكده
حدك سقوطنه باعث مدد يتشمك ظاهر اولديغى ايچوندر الا بوقدر فرق واردر كه تحقيقا اول
قطاع طريقك اخذى مالى مستحقنه ايصال ايچوندر وتأديب اولنور وحبس اولنور جنايت ارتكاب
ايتدكلرى ايچون واكر اول قطاع نفس قتل ايلديلرسه بوتقديرجه امر اوليايه كيدر وابو يوسفدن روايت
اولنور كه تحقيقا اول قطاع اكر كيجه ايله شهرده اولسهلر ياخود ايكى شهرك برقوناق مقدارى
ماينده اولسهلر اوزرلرينه قطاع طريق احكامى اجرا اولنور اختيارده وعليه الفتوى ديدى
مصالح ناس ايچون اولكه متلصصه اولان متغلبهنك شريني دفعدر (وفى الخنق دية) نونك كسرى
ايله مصدردر يعنى قچان قاطع الطريق بررجلى بوغسيدى حتى بوغمغله قتل ايتسيدى اول رجلك
ديتى انك اوزرينـهدر وعن قريب وجهى جنايات ده بيان اولنور (ومن اعتاده فى المصر قتل به)
وبركيمسه شهرده خنق معتـاد ايتسـيدى اول سببله قتل اولنور زيرا اولكمسنه وجه ارضده فساد ايله
ساعى اولمش اولور پس انك شرى قتل ايله دفع اولنور (مع القطاع امرأة فقتلت واخذت المال
دون الرجال لم تقتل) قطاع طريقله برمرأه بله اولوب اول مرأه قتل ايدوب ومال اخذ
ايتسيدى ورجالدن اولنلر قتل ايتميوب واخذ مال ايتمسهلردى اول مرأه قتل اولنماز (وقتل الرجال)
ورجل اولانلرى قتل اولنورلر (عشرة نسوة قطعن الطريق واخذن المال وقتلن قتلن

وضمن المال) اون نساء جمع اولوب قطع طريق ايدوب ومال اخذ ايدوب وقتل نفس ايتسه‌لر اول
عورتلر قتل اولنورلر وماله دخی ضامن اولورلر منيه ده بويله ذكر اولندی والله تعالى اعلم

(كتاب الاشربة)

بو كتاب شرابلرك بياننده در بو كتابك كتاب حدوده مناسبتی خفی دكلدر وقوم بو كتابی آخر كتابه تأخير
ايدرلر واشربه شرابك جمعيدر (والشراب) شراب لغت جهتندن مسكر اولسون واولماسون هر ايچلن
شيدر وشرعا (مائع مسكر) وشرعده سكر ويريجی مايعدر معلوم اوله كه تحقيقا اندن اشربه استخراج
اولنان شيئك كلبسی دوردر رياش اوزوم وخرما وقورو اوزوم وحبوبدر بغدای وارپه وطاروكبی
بوندنصكره انلردن استخراج اولنان ما ايچون ايكی حالت واردر ياچكدر ويا پشمشدر وپشمش
اولورثلثی باقی قالنجه طبخ اولنور واز اولور ثلثانی باقی قالنجه طبخ اولنور واز اولور نصفی
باقی قالنجه طبخ اولنور وشرابلردن حرام اولان دخی ذكر اولنان كبی دوردر وحلال اولان
دخی كذلك دوردر پس مصنف حرام اولنلردن اولكيسنی (حرم الخمر وان قلت وهی
التی من ماء العنب اذا غلی واشتد وقذف بالزبد) قوليله بيان ايلدی پس خمر اكرچه كيم قليل
اولورسه ده حرام اولدی اولكه چك ماء عنبدر چقان غليان ايدوب مشتد اولوب وكوپوكين
اتدوغی وقتده خمر دينور خمر اسمی بو شرابه تخصيص قلندی اهل لغتك اجماعيله وبعض
هر مسكر اولان خمردر ديدی زيرا خمره خمر تسميه سنه باعث عقلی مخامرهسی ايچوندر وسائر مسكر اتده
بويله در جوابنده بز ديرزكه بز بونی تسليم ايتمزز بلكه خمر تسميه سنه باعث اختماری ايچوندر يعنی
رايحه سی متغير اولديغی ايچوندر ابن اعرابی ديديكه خمره خمر تسميه اولندی زيرا خمر ترك اولنوب
مختمر اولدی وخمرك اختماری رايحه سنك متغير اولمسيدر صحاحده دخی بويله ذكر اولندی
واكر تسليم اولنسه معنايه رعايت ايلمك سبب اطلاق اولمسنه تسليم ايتمزز بلكه سبب وضعدر
واسمی غيری اوزره ترجيحدر پس زيرا قاروره يه قاروره تسميه اولندی انده مائك قراری ايچون
بوخسه دن وكوز اوزره قاروره اطلاق اولنماز وتحقيق موضعنده تقرير اولنديكه تحقيقا
قياس لغتده جاری اولماز بوندنصكره امام اعظم قتنده كوپوكين آتمق شرطدر وامامين قتنده
چقان مشتد اولسيدی مسكر اولور كركسه كوپوكين آتسون كركسه آتمسون ومسكرك ايكنجيسی
مصنف (وكذا الطلاء وهو ماء عنب طبخ فذهب اقل من ثلثيه) قوليله بيان ايلدی يعنی كذلك
طلا تسميه اولنان شراب ده حرامدر وبو طلا ايكی ثلثندن اقلی طبخله كتمش ماء عنبدر هدايه ده
وكافيده بويله ذكر اولندی ومحيطده ديديكه طلا مثلث ايچون اسمدر واول ماء عنبدن طبخ
اولنان مادرحتی ثلثانی كيدوب ثلثی قاله ومسكر اوله زيلعی ديديكه اولكی قول صوابدر
روايت اولنان شیء ايچونكه تحقيقا كبار صحابه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين ثلثانی كيدوب ثلثی
باقی قلان طلادن ايچراولديلر (وغلظا نجاسة) وبو ايكيسی يعنی خمر وثلثاندن اقلی طبخله كيدن
شرابلر نجاست يوندن غليظ اولديلر يعنی نجاست مغلظه اولديلر اما خمرك نجاست غليظه اولمسی
دلائل قطعيه ايله ثابت اولديغی ايچوندر شول حيثيتله كه حق سبحانه وتعالى انی رجس تسميه ايلدی
ورجس نجس العين اولان حرام ايچون اسمدر كافيده دخی بويله ذكر اولندی واحاديث متواتره ده
انك معناسنده وارد اولدی واما ثلثاندن اقلی كيدن ماء عنب نجس اولمسی بو تقديرجه خمر حكمند
اولديغی ايچوندر (السكر وهو النی من ماء الرطب) وسكر حرام اولدی اولكه خرمانك
صويندن چك مادر هدايه ده وكافيده بويله ذكر اولندی ومصنف حرام اولان شرابك
دردنجی قسمنی (ونقيع الذبيب نيا) قوليله بيان ايلدی يعنی چك اولديغی حالده قورو اوزومك
صويی در (اذا غلت واشتدت وقذفت الزبد) يعنی طلا وسكر ونقيع چقان غليان ايدوب

ومشتد اولوب كوپوكين اتسه‌لردی حرام اولور پس بو ذكر اولنان اشربه امام اعظم قتنده
بو اوچ صفات حاصل اولورسه حرام اولور وامامين قتنده اشتداد كافيدر خمرده اولديغی كبی
(وحرمة الخمر اقوی) وخمرك حرمتی باقيلرندن اقویدر وخمرك حرمتك ثابت اولمسی انده اصلا شبهه
اولمسان دليللر ايله درتته كيم مر وراتيدی (فيكفر مستحلها) پس خمری حلال ادرين كافر اولور (ولم
يجز بيعها) وخمرك بيعی جائز اولماز (ولم يضمن متلفها) واتلاف ايدن ضامن اولماز مكركه
ذمينك خمرنی اتلاف ايدرسه متلف ضامن اولور (ويحد شاربها ولو قطرة) وانی ايچن كيمسه‌يه كركسه
برقطره اولسون حد اقامت اولنور (وشارب غيرها ان سكر) وخمرك غيريسنی ايچن كيمسه سرخوش
اولورسه اكا حد اقامت اولنور واما حلال اولان شرابلر پس مصنف اولكی (وحل المثلث العنبی)
قوليله بيان ايلدی اولكه ماء عنبدن ثلثانی كيدوب ثلثی قلان يعنی ثلثی باقی قلنجه‌يه قدر طبخ
اولنان شرابدر (وان غلی واشتد وسكن من الغليان) اكرچه قينايوب ومشتد اولوب وغليان
ساكن اولورسه ده وبو امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده در وامام محمد ومالك وشافعی قتنده
قليل وكثيری حرامدر ابی حفص كبيره اندن سؤال اولندی انك شرابی حلال اولماز ديدی پس
اكا دنيلديكه امام اعظم ايله ابو يوسفه مخالفت ايتدك ابو حفص ايتدی مخالفت ايتمدم زيرا انلرك
مثلثی حلالدر ديدكلری هضم طعام ايچوندر وبزم زمانمزده ناس فجور ولهو وطرب ايچون
ايچرلر پس معلوم اولديكه تحقيقا اباحتی شربيله تقوی قصد اولنديغی وقتده در فاما انك شربيله
تلهی قصد اولنديغی وقتده اتفاقا حلال اولماز وشول مثلث كه طبخله ثلثانی كتدكدنصكره اوزرينه
صو دوكلوب اندن طبخ اولنه انك حكمی بنه حكم مثلثدرز يرا اوزرينه صو دوكلمك انی زياده ايتمز
الاضعف وبر اما چقان عصير اوزره دوكلوب اندنصكره كلبسنك ثلثانی كيدنجه طبخ اولنسه ذكر
اولنانك خلافيدر كه زيرا اولا صو كيدر الطف اولديغی ايچون ياخود مادن وعصيردن كيدر پس كيدن
ماء عنبك ثلثانی اولماز وحلال اولان شرابك ايكنجيسنی مصنف (وحل نبيذ التمر والزبيب مطبوخا ادنی
طبخة وان غلی واشتد وسكن) قوليله بيان ايلدی يعنی قورو خرمانك وقورو اوزومك صقندیسی ادنی
طبخله مطبوخ اولديغی حالده اكرچه غليان ايدوب ومشتد اولورسه وغليانندنصكره ساكن اولورسه ده
احلال اولدی امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده وامام محمد وشافعی قتنده حرامدر وبونده اولان كلام
مثلثده اولان كلام مذكور كيدر وحلال اولان شرابك اوچنجيسنی مصنف (والخليطان) قوليله بيان
ايلدی وبو خليطان قورو خرمانك صويی ايله قورو اوزومك صويی ادنی طبخله مطبوخ اولدقلری
حالده جمع ايدوب غليان ايدوب مشتد اولنجه ترك اولنانلردر پس بو دخی ذكر اولنان كبی ايچمسی
حلال اولور مادامكه سكر ويرمدكجه ودردنجی شرابی مصنف (ونبيذ العسل والتين والبر والشعير
والذرة وان لم يطبخ) قوليله بيان ايلدی يعنی عسلك وانجيرك وبغدايك وارپه نك وطارونك
صيقندیلری دخی حلال اولدی اكرچه كيم طبخ اولمازلر ايسه ده وبو ذكر اولنان شرابلرده چقان
سكر ويرسيدی حد لازم كلورمی دنيلورسه دنيلديكه حد لازم كلمز فقها ديديلركه اصح اولان
قول بودركه تحقيقا ذكر اولنان شرابلرك سرخوش اولان شاربنه چك ايله مطبوخی تفصيل
ايتمكسزين حد اقامت اولنور زيرا فاسقلر فی زماننا انك اوزرينه مجتمع اولورلر سائر اشربه محرمه
اوزره اجتماعلری كبی بلكه اندن زياده وكذلك سودلردن اتخاذ اولنان شرابده چقان
مشتد اولسيدی ذكر اولنان كبيدر (اذا شربت) حل قولنه قيددر يعنی بو ذكر اولنان درت
نوع شرابلر حلال اولدی چقان برمسلم انی ايچسيدی (مالم تسكر) مادامكه سكر ويرمدكجه
وچقان بو اشربه‌دن بری سكر ويرسيدی قدح اخير حرام اولور پس قدح اخير حرامدر زيرا مفسددر
(بلا لهو وطرب) لهو وطرب بسز ايچرسه حلال اولور وبو قيد بو اشربه‌يه مختص دكلدر

بلكه صو ايچسه وصويك غيرى مالردن لهو وطربله فسقه هيئتى اوزره ايچرسه حرام
اولور معلوم اوله كه تحقيقا سكر برحالتدر كه ابخرهٔ متصاعده دن انسانك دماغنك
طولمسى ايله انسانه عارض اولور پس دماغيله بله امورحسنه ايله امورقبيحه نك بيننى مميز اولان
عقلنى معطل قلار بوايسه بالاجماع حرامدر لكن سكره مفضى اولان طريق آزاولور ذكر اولنان
حراملراولورنتكيم اربعهٔ سابقه كبى وآزاولور مباح اولورنتكيم اربعهٔ لاحقه كبى وشرب
خمره مضطراولانك سكرى كبى وعنبك غيريدن حاصل اولان دوارك وغدالرك سكرى كبى
پس اكر دينلورسه كه حل وحرمت افعال اختياريه صفتلرندندر حتى تحقيقا حرام واجب
الترك اولور وسكر ذكراولنديغى اوزره فعل دكلدر اختيارى اولمديغندن فضله جوابند.
بز ديرز كه حرام اولمسنك معناسى سكرك تحصيلنه مباشرتك وحصولنك سببلرين اكتسابنك
حرمتيدر نتكيم فقها ايمانك واجب اولوب وكفرك حرام اولمسى بياننده ديديلر كه بوايكيسى
يعنى ايمان وكفر كيفيات نفسانيه دندر افعال اختياريه دن دكلدر ايمدى سن تدبر ايله (وخل
الخمرولو بعلاج) مثلث اوزره عطفدر يعنى خمرك سركه سيده حلال اولدى يعنى شول سركه كه
خمردن متحول اوله اكر تحويلى علاجله اولورايسه ده مثلا خمره طوز واتمك القا ايلمك كبى (ولايكره
تخليلهـا) وخمرى سركه ايلمك مكروه اولماز شافعى مكروه اولور واندن حاصل اولان سركه
حلال اولماز ديدى واكرا كابرشئ القا ايتمكله اولورسه قول واحد ايله مكروه اولوروا كر برشئ القا
ايتمكسزين خمرخل اولورسه انك ايچون ايكى قول واردر (والانتباذ فى الدباء) وقرعده يعنى
قبـاقده (والحنتم) وحنتمده حنتم حاه مهمله ونونله جرهٔ خضرايه ديرلر (والمزفت) دخى
مزفتده يعنى زفتلنمش ظرفده (والنقير) دخى نقـيرده يعنى اويولمش اغاجدن اولور برظرفدر
پس بوذكراولنان ظرفلره نبيذ اتخاذى حلال اولدى بوظرفلر اولده خمره مختص ايدى پس نچان خمر
حرام اولدى ايسه نبى عليه الصلاة والسلام بوظرفلرك استعمـالين تحريم ايلدى يانده شرب
خمره تشبيه اولديغيچون اوله ويانده خمر اثرى اولديغى ايچون اوله پس وقتا كه زمان مرور
ايتدى ايسه نبى عليـه الصلاة والسلام اول ظرفلرك استعمالنى مباح قيلدى وذكراولنان كبى
تحريمك ابتداسنده مبالغه وتشديد اولنور ناس انى ترك ايتسونلر ايچون پس نچان ناس انى ترك ايله
امر مستقر اولدقده شدت زائل اولور (وكره شرب دردى الخمر والامتشاط به) وخمرك تورتوسنى
ايچمك مكروه اولدى وانكله امتشاط يعنى صاچ وصقاله سورمك بلكه انكله انتفاع ايتمك مكروه
اولدى مصنف بوكراهتـله حرمت مراد ايلدى زيرا انده اجزاء خمر واردر كره ايله ذكر
ايلمسى انده قاطع اولمديغى ايچوندر نتكيم كراهت واستحسان كتابنك اولنده مرور ايتـدى
(ولايحد شاربه بلاسكر) وبوتورتونك شاربنه حد اورلماز اكر سرخوش دكل ايسه زيرا
حدك خمرك قليلنده واجب اولمسى كثيره داعى اولديغى ايچوندر وبوتورتى ايسه اويله دكلدر
پس حقيقة سكره اعتبـار اولندى

) كتاب الجنايات (

بوكتاب جنايتلرك احكامى بياننده در بوكتابك كتاب حدوده وكتاب اشربه يه وجه مناسبتى خفى
دكلدر جنايت برفعلك اسميدركه اول فعل شرعا حرام اوله برابردركرك ماله تعلق ايتسون
وكرك نفسه تعلق ايتسون واصطلاح فقهاده جنايت نفوسه واطرافنه تعلق ايدنه تخصيص
قيلندى وغصب وسرقت امواله تعلق ايدنه مخصوص اولدى (القتل) قتـل برفعلدر كه
روحك اذهاقنده مؤثردر ومبسوطده ذكر اولنديغى اوزره قتـل اوچ قسمدر قصـدا
وخطاء وشبهـهٔ عمد وابو بكر رازى قتـل بش قسمدر قصد وشبههٔ قصد وخطا

وخطا مجراسنه جارى وسببله قتلدر ديدى ومتأخرون بونى اختيار ايلديلر وبونكله ابوبكرك
مرادى احكام آيه نك قتله متعلق اولان انواعنى بياندر والاقتلك انواعى كثيره در رجم وقصاص
وقتل حربى وقطاع طريق حقنده مصلوبا قتل كبى ومصنف قسم اولى (اما عمد وهو قتل
آدمى قصدا) قوليله بيان ايلدى يعنى عمدا قتل اولكه آدمى بى قصدا قتلدر بونكله خطأ
قتلدن احترازايتدى وصاحب وقايه نك ضربه قصدا قولنده تسامح اولديغى خفى دكلدر (بنحو سلاح
فى تفريق الاجزاء) اجزانك تفريقنده سلاح مثللى ايله قتلدر تحقيقا قصد قلبك فعليدر قلب اوزره ايسه
واقف اولنماز پس آلت مقاتله نك استعمالى اكثريا قصد مقامنه قائم اولدى نته كيم سفرمشقت
معناسنه قائم اولديغى كبى (كليطة وناروزجاج ومحدد من خشب اوحجر) قامش كبى وآتش وصرچه
واغاجدن وطاشدن قطع ايديجى برآلت كبى زيرا اكثريا آلت مقاتله قطع ايديجى وكسيجيدر زيرا
قتل ايچون حاضرلنمشدر حتى اكربربيوك طاشله ياخود بربيوك اغاجله ضرب ايتسيدى
ياخود حديدك ياخود نحاسك صانجه سيله يعنى كلچه سيله ضرب ايتسيدى امام اعظم قتنده
قصاص واجب اولماز وعن قريب شبههٔ عمد ده ذكر اولنور وخانيه ده ديديكه تحقيقا حديدده
واكا مشابه اولان نحاس ونحاسك غيرى كبى ظاهر روايتده جرح شرط دكلدر (وشرطه)
وقصدا قتلك شرطى (كون القاتل مكلفا) قاتلك مكلف اولمسيدر يعنى عاقل وبالغ اولمسيدر
نتكيم حدودك اولنده مرور ايتديكه تحقيقا مكلف اولميان عقوبانه اهل دكلدر وخلاصه ده
ديديكه صبى ومجنون ايچون عمد يوقدر وقتل ايكيسنده ده خطادر (وكون المقتول معصوم الدم ابدا)
ومقتول دخى ابدا معصوم الدم اولمقدر مسلم ياخود ذمى اولمغله ابدا معصوم الدم اولمق شرطدر
بونكله مستأمندن احترازدر زيرا مستأمنك دمنك عصمتى رجوعنه موقتدر (بالنظر الى القاتل)
قاتله نظر ايله معصوم الدم اولمسيدر بوقيد اندن احترازدركه نچان زيد بكرى زيدك اوزرينه
قصاص واجب اولور عمدا ايله قتل ايتسيدى اندنصكره زيدى بشر قتل ايتسيدى تحقيقا زيد بكرك
وليلرينه نظر ايله معصوم الدم اولمادى لكن بشره نظر ايله ابدا معصوم الدم اولدى
بواجلدن بشر اوزره قصاص واجب اولور اكر بشرك زيدى قتلى عمدا اولورسه اكرخطاءا
اولورسه ديت واجب اولور عن قريب بيانى كلور (وان لايكون بينهما شبهة ولادوملك) ودخى
عمدا قتلك شرطى قاتل ايله مقتولك بيننده شبههٔ ولاد وشبههٔ ملك اولمامقدر كلجك علت ايچونكه
تحقيقا بوتقديرجه قتل اوزرينه قصاص ترتب ايدر عمد ايله قتل اولماز (وحكمه الاثم) وبوعمدا
قتلك حكمى آثم اولمقدر حق سبحانه وتعالى * ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم
خالدا فيها ابدا * بيورديغى ايچون وبونده احاديث كثيره وارد اولدى واوزرينه اجماع امت
منعقد اولدى (والقود عينا) وعمدا قتلك برحكمى دخى عينا قصاصدر وشافعى قصاص
معين دكلدر بلكه ولى قصاص ايله ديت بيننده مخيردر ديدى وبزم ايچون علت حق تبارك
وتعالى نك * كتب عليكم القصاص فى القتلى * قول شريفيدر ومراد عمدا قتلدر زيرا حق تبارك
وتعالى خطاده ديت واجب قلدى * ومن يقتل مؤمنا خطأ * قول شريفى ايچون ودخى
نبى عليه الصلاة والسلامك * العمد قود * بيورديغى ايچون يعنى عمدك موجبى قوددر بيوردى
زيرا نفس عمد قود اولماز بن ديرمكه ايكى دليلك هر برنده اشكال واردر اما دليل اولده اولان
اشكال تحقيقا اصولده قواعد مقرره دندركه ذكر ايله تخصيص حصر اوزره دلالت ايتمز
پس خطايى ذكر ايله تخصيص خطا اوزره ديتى قصر اوزره دلالت ايتمز بلكه ديت عمد ايله
خطا بيننده مشترك اولور نتكيم امام شافعى اكا ذاهب اولدى واما دليل ثانيده اولان اشكال
تحقيقا اصولده مقرر اولان قواعددندركه ذكراولنان كبى تحقيقا مطلقك تقييدى نسخدر

بوايسه خبر واحد ايله جائز اولماز وظاهر اولان بودركه تحقيقا بو حديث دخی خبر واحد كبيدر
وبر كيمسه شهرت ادعا ايدرسه انك اوزرينه بيان لازم كلور وتحقيقا كتابك عمومنی خبر
واحد ايله كلام مستقل موصول ايله تخصيص اولنماز اول خبر واحد ايله تخصيصی جائز اولماز
وآيت كريمه ده اولان لفظ قتلی يامطلقدر وياعامدر وايكی تقدير اوزره خبر واحد ايله عمل جائز
اولماز بلكه وجه دنيلمكدركه تحقيقا آياتك بعضيسی بعضيسنی مفسردر پس حق سبحانه
وتعالينك ولكم فی القصاص حيوة قول شريفی عمدك موجبی بالكز قصاص اولمق اوزره
دلالت ايدر زيرا تفسيرلرده وكتب معانيده ذكر اولنديغی اوزره آيتك معناسی تحقيقا قاتل ملاحظه
ايلسه كه تحقيقا اكر قتل ايدرسه قتل اولنور بالضروره قتلدن نفسنی منع ايدر اكر قتل ايتسيدی
قتل اولنمازايدی ايكيسيده حيوة اوزره باقی قالورلر وظاهردركه تحقيقا بو عمده مختصدر زيرا خطاده
قاتل اولان قتل اولنماز بلكه ديت ايله خلاص اولور وبوسببدن شافعينك ذاهب اولديغی
شی اوزره رد ظاهر اولور ايمدی سن تأمل ايله پس بو مقال بنم انكله تفرد ايتديكم شيدندر الحمد لله
ملهم الصواب واليه المرجع والمآب (الا ان يعفو وليه) مكركه مقتولك وليسی بلا بدل عفو ايليه
(او يصالح) ياخود بدل ايله صلح ايده زيرا حق ولی ايچوندر (وحرمان الارث) ذكر اولنان
حكم كبی عمد اقتصاصك بر حكمی دخی ارثدن محروم اولمقدر رسول عليه الصلاة والسلامك
لاميراث لقاتل قول شريفی ايچون (ولا كفارة فيه) ودخی عمدا قتلده كفارت يوقدر بزم قاتمزده
برابر در كرك انده قصاص ايجاب ايدن عمد اولسون كركسه اولماسون اوغلونی قصدا قتل ايدن
بابا كبی ودخی دار حربده مسلم اولان كيمسه‌يی بزم دار يمزه هجرتدن اول بر رجل قتل ايلديكی
كبی نهايه ده بويله ذكر اولندی وشافعی كفارت واجب اولور زيرا اسمی كبی كناهی محو ايدیجی اولديغی
حالده مشروع قلندی وعمده اثم اكثردر ايمدی كفارتی واجب ادعا ايدر اولدی وبزم ايچون علت
اولدركه تحقيقا كفارت عبادتله عقوبت بيننده دائره‌در يمين غموسده مرور ايدن شیء ايچون كه
پس كفارت واجب اولماز الاخطر ايله اباحت بيننده داير بر سببله واجب اولور خطا كبی پس زيرا
خطا اصل فعله نظر ايله مباحدر واصابت ايتديكی محله نظر ايله حرامدر تثبتی ترك سببيله قتلك
ايكنجی قسمی (واما شبه العمد وهو قتله قصدا بغير ما ذكر) فی العمد قوليله ذكر ايلدی
واما عمدك شبهی اولان قتل عمده ده ذكر اولنان شيلرك غيری ايله قصدا قتلدر عصا ايله وطاشله
وقامچی ايله وكوچك طاشله قتل كبی واما حجر كبير ايله وكبير اغاجله ضرب ذكر اولنان كبی
شبه عمددندر امام اعظم قتنده غيری ايچون خلاف واردر وشبه تسميه‌سنه باعث زيرا
بو فعلده فاعلك ضربه قصدی اعتباريله معنای عمديت واردر ومعنای خطاده واردر قتله
قصدينك عدمی اعتباريله زيرا انك استعمال ايلديكی آلت آلت قتل دكلدر وعاقل هر فعله
قصد ايلمز الا اول فعلك آلتيله قصد ايدر پس فعلك آلتنك غيريسنی استعمال قتله قصد ايلمديكنه
دليلدر ايمدی عمده مشابه اولدی (وحكمه الاثم) وبو شبه عمد ايله قتلك حكمی آثم اولمقدر
قاتلك شرعا حرام قلنمش شيئه قصدی ايچون (والكفارة) ودخی كفارتدر زيرا بو شبه عمد آلته
نظر ايله خطادر ايمدی حق سبحانه وتعالينك * ومن قتل مؤمنا خطاء * قول شريفی تحتنده
داخل اولدی ومصنف كفارتی (تحرير رقبة مؤمنة ان قدر عليه) قوليله بيان ايدوب كفارت
بر رقبهٔ مؤمنه آزاد ايتمكدر اكر تحرير رقبه‌يه قادر اولورسه ديدی (والا فصيام شهرين متتابعين)
واكر تحرير رقبه‌يه قادر دكل ايسه ارالقده فاصله‌سز ايكی آی صائم اولمقدر حق تبارك وتعالينك
* ومن قتل مؤمنا خطاء فتحرير رقبة مؤمنة * قول شريفی ايچون واطعام انده مشروع دكلدر
زيرا منصوص عليه دكلدر ورأی ايله ابدالنی اثبات جائز اولماز وتحرير رقبه ايچون ابويندن بری

مسلم اولان رضيع يعنی ممه امر معصوم جائز كورلدی زيرا اول رضيع ابوينك خيرلوسنه تبعيله
مسلمدره واطرافنده سلامت ظاهرا وغالبا ثابتدر واما انا سنك بطننده اولان جائز كورلمدی
زيرا اناسی قارننده اولان ولد من وجه عضودر پس اسم رقبه تحتنده داخل اولمادی
(ودية مغلظة على العاقلة) وقاتلك عاقله‌سی اوزره ديت مغلظه لازم كلور وعن قريب مغلظه‌نك
بيانی كلور (بلا قود) يعنی انده قود يوقدر خطايه مشابه اولديغی ايچون تكيم بلمش ايدك
(وهو فيما دون النفس عمد) وبو شبه عمد نفسك مادوننده عمددر اطرافدن يعنی نجان بر عضو
آلت جارحه ايله مجروح اولسيدی انده قصاص واجب اولور اكرانده مماثلته رعايت ولنور شيدن
اولورسه تكيم عن قريب بيانی كلور (فليس فيه شبهه) پس انده شبه عمد يوقدر تكيم نفسده
اولديغی كبی زيرا اتلاف اختلاف آلت ايله مختلف اولور ومادون النفس انك كبی دكلدر
ومصنف قتلك اوچنجی قسمی (واما خطاء) قوليله بيان ايلدی (وهو اما فی القصد كرميه
مسلما ولو عبدا يظنه صيدا او حربيا) وبو خطاء قتل يا قصدده در قاتلك مسلمه رمی كبی كركسه
اول عبد اولسون صيد ظنی ايله ياخود حربی ظنيله رمی ايتمسی كبی زيرا قاتل رمينی قصد ايلديكی
شيئك اصابتی وقتنده فعلده خطا ايتمدی وخطابی ايتمدی الا قصدده ايتدی يعنی ظننده
خطا ايتدی شول جهتله كه ادمیی صيد ظن ايلدی ياخود مسلمی حربی ظن ايلدی ولو عبدا
ديمكه باعث عبدك مال اولمق توهمنی دفع ايچوندر واموالك ضمانی عاقله اولماز زيرا معتبر اولان
آدميدر ماليت دكلدر (او فی الفعل) ياخود خطا فعلده‌در (كرميه غرضا فاصاب آدميا) قاتلك
نشانه آتوب آدميه اصابت ايتمسی كبی پس قاتل فعلده خطا ايتدی قصدده خطا ايتمدی پس قاتل
معذور اولور محلك اختلافی ايچون اما نجان قاتل مقتولك جسدندن بر موضعه قصد ايدوب موضع
آخره اصابتله فوت اولسيدی ذكر اولنانك خلافيدر بو تقديرجه قصاص واجب اولور زيرا جميع بدن
محل واحددر مقصوده راجع اولان شيده پس معذور اولماز وخطا ايكی نوع اولمغه باعث اولدركه
زيرا انسان فعل قلبله وجوارحله متصرف اولور پس على الانفراد هر بر ندن خطا اولمغه
محتمل اولور تكيم ذكر اولندی ياخود ايكيسنك اجتماعيله اولمغه ده محتمل اولور آدميی صيد
ظن ايدوب رمی ايتدكده ناسدن غيری‌يه اصابت ايتمكله وقتلك دردنجی قسمی (واما جار مجری الخطاء)
قوليله بيان ايلدی (كنائم انقلب على رجل او سقط من السطح عليه فقتله) وياخود قتل خطا
مجراسنه جاريدر مثالی او يوركن يوارلنوب بر رجلك اوزرينه دوشوب وياخود ديواراوزرندن
بر كيمسه اوزرينه دوشوب قتل ايلمسی كبی پس بو حقيقة قتل دكلدر او يويان كيمسه‌نك
بر شيئه قصدی اولمديغيچون حتی مقصودی ايچون خطا ايتمش اوله لكن وقتا كه فعلی حقيقت
بولندی ايسه انك اتلاف ايلديكی شيئك ضمانی لازم كلور طفلك فعلی كبی ايمدی خطا كبی
قلندی زيرا مخطی كبی معذوردر (وحكمهما) يعنی خطانك حكمی وخطا مجراسنه جاری
اولانك حكمی (الاثم دون اثم القتل) اثم قتلدن دون اثمدر اما اثم اولمسی تحرزی ترك ايتديكيچوندر
زيرا افعال مباحه‌نك مباشرتی جائز اولماز الا براحده اذی اولمامق شرطيله جائز اولور نجان اذی
ايتسيدی بو تقديرجه تحقيق تحرزی ترك ايتمش اولور واما اثم قتلدن دون اولمسی قصدی
اولماديغيچوندر (والكفارة والدية) دخی خطانك وخطا مجراسنه جاری اولان قتلك حكمی كفارتدر
وديتدر واما كفارت ايله ديت خطانك حكمی اولملری نصله‌در اما خطا مجراسنه جاری اولان
فعلك حكمی اولملری ظاهردركه خطا حكمنده‌در (وحرمان الارث) وبر حكمی دخی ميراثدن
محروم اولسيدر ميراثك استعجالين قصد ايلمسی احتمالی ايچون ونفسندن قصدی محل آخره
اظهار ايلمك وايوركبی ياتوب او يومبوب ارثك استعجالنی قصد ايتمك احتمالی ايچوندر وقتلك بشنجی

قسمی (اما قتل بالسبب) قولیله بیان ایلدی یعنی قتل یا سببله در (کالاتلافه بحفر البئر او وضع حجر فی غیر ملکه) قیو قازمغله و غیرك ملکنده طاش وضع ایتمکله قتل کبی غیر ملکه لفظی قیو قازمغله مجروضه منك ایکیسنه ده قیددر (او وضع خشبة علی قارعة الطریق ونحوه) یاخود طریقك ایکی طرفلرینه اغاج وضع ایتمك کبی وسبب اتلاف اولانلردن بونك کبی (الا ان یمشی علیه بعد علمه بالحفر ونحوه) مکرکه هلاك اولان کیمسه قیو قازلدیغنی و بونك امثالنی بلدکدنصکره اوزرینه یوردی ایسه بو تقدیرجه حافر اوزره برشیء لازم کلمز (وحکمه الدیة علی العاقلة) وانك حکمی حافرك عاقله سی اوزره دیتدر زیرا فاعل سبب تلفدر واول فاعل انده متعدیدر کانه قیویه کندوسی دوشورمش کبی اولور ایمدی عاقله اوزره دیت واجب اولور (بلا کفارة ولا اثم القتل) کفارت واثم لازم کلمکسزین زیرا حقیقتده اندن قتل معدومدر وضمان حقنده اولان خطا اصل اوزره باقی قالدی ولا اثم القتل دیمکه باعث زیرا غیرك ملکنده حفر بئر ایله آثم اولور قتل ایله اولماز (ولا ارث الاهنا) وارث یوقدر الا بو مقامده واردر زیرا حرمان قتل سببیله در بونده قتل یوقدر

) باب ما یوجب القود وما لا یوجب (

بو باب قصاص واجب اولانك واولمیانك بیاننده در (یجب بقتل معصوم الدم عمدا) قصاص قصدا معصوم الدم اولان کیمسه یی قتل ایله واجب اولور (بشرائط ذکرت) ذکر اولنان شرطلر ایله واجب اولور (فیقتل الحر بالحر) پس حرك قتلی ایله حر قتل اولنور مماثلتك تمامی ایچون (وبالعبد) وعبد ایله دخی قتل اولنور وشافعی قتنده حر عبد ایله قتل اولنماز حق سبحانه وتعالینك * الحر بالحر والعبد بالعبد * بیوردیغی ایچون و بزم ایچون علت حق تبارك وتعالینك * النفس بالنفس * قول شریفنك مطلق ایله عملدر وتخصیص بالذکر یعنی الحر بالحر قول شریفی ماعدایی نفی ایتمز اکر ماعدایی نفیه دلالت ایدرسه عبد حری قتل ایتمکله عبد قتل اولنمامق واجب اولور دیمز زیرا شافعی بو سؤالدن عبد نقصانله متفاوت اولمغله ایجابی منع ایلمز دیو جواب ویرر و بونکله صدر الشریعه نك اکر الحر بالحر قول شریفی ماعدا بی نفیه دلالت ایدرسه عبد قتل اولنمامق واجبدر دیدیکی قولی حق تبارك وتعالینك * العبد بالعبد * قول شریفی ایله مندفع اولدی (والمسلم بالذمی) دخی مسلم ذمی یی قتل ایله قتل اولنور وشافعی قتنده قتل اولنماز رسول علیه الصلاة والسلامك * لا یقتل مؤمن بکافر * قول شریفی ایچون و بزم ایچون علت روایت اولنان خبردرکه رسول علیه السلام ذمی قتل ایدن مسلمی قتل ایلدی ودخی حضرت علی کرم الله وجهه نك * انما اعطوا الجزیة لیکون اموالهم کاموالنا ودماؤهم کدمائنا * قول شریفیدر یعنی اهل ذمتك جزیه ویرملری مالری بزم مالمز کبی ودملری بزم دممز کبی اولسون ایچوندر بیوردی وامام شافعینك دلیلی اولان حدیث شریفده کی کافر ایله مراد حربیدر حدیث شریفك سیاقی ایچون یعنی سیاق حدیثك معونتی ایچونکه * ولا ذو عهد فی عهده * قولیدر وعهدی ایله مراد عهد ذمتدر یوخسه ذمته وامانه شامل اولان عهد ذکلدر والمسلمده عطف مغایرت ایچوندر پس کان مؤمن دخی کافر ایله قتل اولنماز دیدی ایمدی کافر ایله مراد بالضروره مستأمن اولور (لا بمستأمن) یعنی مسلم ایله ذمی علی التأبید معصوم الدم اولمیان مستأمن ایله قتل اولنماز تکیم مرور ایتدی (بل هو بمثله) بلکه اول مستأمن مثلی ایله قتل اولنور یعنی مستأمن مستأمن ایله قتل اولنور ایکیسی بیننده مساواته قیاسله واستحسانا مستأمن مستأمن ایله قتل اولنماز مبیح القتل قیامی ایچون اولکه دار حرب اهلندن اولدیغیدر (والعاقل بالمجنون والبالغ بالصبی والصحیح بالاعمی والزمن وناقص الاطراف والرجل

بالمرأة) وعاقل مجنونله و بالغ صبی ایله وصحیح اعمی ایله وکوتورم ایله والی واایاغی اولمیان ایله ورجل مرأه ایله قتل اولنور عموم نص ایچون اولکه حق تبارك وتعالینك * النفس بالنفس * قول شریفیدر (والفرع باصله وان علا) وفرع اصل ایله قتل اولنور نقدر یوقاری کیدرسه قصاصدن اسقاط ایدیجی اولمدیغی ایچون (لا عکسه) یعنی اصل فرعله قتل اولنماز اصل بابایه وانایه ودده یه وابه یه متناول اولور رسول علیه الصلاة والسلامك * لا یقاد الوالد بولده * قول شریفی ایچون (ولا سید بعبده ومدبره ومکاتبه وعبد ولده) ودخی سید عبدی ایله ومدبری ایله ومکاتبی ایله ووالد ولدینك عبدی ایله قتل اولنمازلر زیرا سید نفسی ایچون نفسی اوزره قصاص واجب قلنماز وولدنك عبدی ایله والدی اوزره قصاص واجب قلنماز (وعبد بعضه له) دخی بعضی کندی ایچون اولان عبد ایله سید قتل اولنماز زیرا قصاص تجزی قبول ایلمز (ولا قاتل عبد الرهن) دخی رهن اولان عبدك قاتلی قتل اولنماز (حتی یجتمع عاقداه) حتی راهنله مرتهن ایکی عاقدلر مجتمع اولمادقجه زیرا مرتهن ایچون ملك یوقدر پس قصاصه ولی اوله مز واکر راهن ولی اولورسه مرتهنك حقی رهنده باطل اولور ایمدی راهنله مرتهنك اجتماعی شرط قلندی مرتهنك حقی رضاسیله ساقط اولسون ایچون وکتاب عیونده وفخر الاسلامك جامع الصغیرنده و بونلرك غیریده ذکر اولندیکه تحقیقا قصاص راهن ایله مرتهن ایچون ثابت اولماز کرکسه مجتمع اولسونلر کافیده بویله دیدی (ولا مکاتب قتل عمدا عن وفاء) واوزرنده بدل کتابتدن دینی اداء ایده جك مالی اولان مکاتبی عمدا قتل ایدن قاتل دخی قتل اولنماز زیرا اول قتل اولنان مکاتب بدلی ایچون اندن باقی قلان مالی ترك ایلدی (ووارث وسید وان اجتمعا) ودخی وارثی ایچون باقی قلان مالی ترك ایلدی کرکسه وارثله سید مجتمع اولسونلر اول مکاتبك قاتلی قتل اولنماز زیرا صحابه رضی الله عنهم حرا مونندهمی یا رقیقا مونندهمی اختلاف ایلدیلر حرا مونندهمی ولیسی وارثدر ورقیقا مونندهمی ولیسی مولاسیدر پس حق انك ایچون اولان کیمسه مشتبه اولدی پس قصاص مرتفع اولدی (وان لم یترك وارثا غیر سیده اوترك ولا وفاء اقاد سیده) اکر مقتول سیدندن غیری وارث ترك ایتمدی ایسه یاخود وارث ترك ایدوب بدل کتابته وفا ایدر مالی اولمسیدی اول مقتولك سیدی قودینه مستحق اولور متعین اولدیغی ایچون (لا قود بقتل مسلم مسلما ظنه مشرکا بین الصفین بل یکفر) ایکی صفك بیننده مشرك ظنی ایله بر مسلم بر مسلمی قتل ایلمسیله قود لازم کلمز بلکه کفارت ایدوب ودیتنی ویرر زیرا قصد دکلدر بلکه خطادر (مات بفعل نفسه) برشخص کندی فعلی ایله باشنی یارمغله (وزید) ودخی زیدانك باشنی یارمغله (واسد) ودخی ارسلان اصرمغله (وحیة) ویلان صوقمغله فوت اولسیدی (ضمن زید ثلث الدیة) زید دیتك ثلثنه ضامن اولور زیرا اوچ فعلله فوت اولدی زیرا ارسلان ایله یلانك فعلی دنیاده وآخرتده هدر اولمقده جنس واحددر وکندی فعلی ایله دنیاده هدر وعقباده معتبردر حتی بالاجماع آثم اولور واجنبینك فعلی دنیاده وعقباده معتبردر ایمدی افعال اوچ جنس اولدی پس نفسنك دیتی اثلاثا توزیع اولنور پس ثالث فعل اجنبی ایله دیتك ثلثی اولور ایمدی زیده ثلث دیت لازم کلور لکن زیدك مالندن لازم کلور زیرا قصددر وعاقله عمده ضامن اولماز نته کیم عن قریب بیانی کلور (شهر سیفا علی المسلمین وجب قتله) برکیمسه مسلمین اوزرینه قلج حواله ایلسیدی انك قتلی واجب اولور رسول علیه الصلوة والسلامك * من شهر سیفا علی المسلمین فقد احل دمه * قول شریفی ایچون یعنی انك مسلمین اوزره قلج حواله ایلمسی کندی دمنی هدر ایلدی وقتلنك واجب اولمسی دفع ضرر واجب اولدیغی ایچوندر (ولا شیء به) وانك قتلی ایله برشیء لازم کلمز وقتلی واجب اولور

دید کدنصکره ولاشیء به دیمکه باعث اولدرکه دفع شرایچون قتل اولنوب وقتلند نصکره برشیء
واجب اولمق جائزاولدیغی ایچوندر نته کیم هجوم ایله قصدایدن دوه دفع شرایچون قتل اولندقده
ومجنونك قتلنده شیء واجب اولدیغی کبی نته کیم قریبا بیان اولنور (کذا قتل شاهرسلاح علی
رجل مطلقا) وکذلك کیجه ده وکوندزده شهرده وشهرك غیریده بررجلك اوزرینه سلاح حواله
ایدن کیمسه نك قتلی ایله برشیء واجب اولماز (اوعصالیلا فی مصراونهارا فی غیره فقتله المشهور
علیه عمدا) یاخود کیجه ایله شهرده ونهارده شهرك غیریده رجل اوزره عصاحواله ایدن
کیمسه یی عصا حواله ایلدیکی رجل قصدا قتل ایتسیدی قاتل اوزره برشیء واجب اولماز مرور
ایدن علت ایچون یعنی دفع ضرر واجب اولدیغی ایچون (تبع سارقه المخرج سرقته لیلا وقتله
جاز) کیجه لکده سرقه سنی اخراج ایدن سارقه صاحب مال تابع اولوب قتل ایتسیدی
جائزاولدی وصاحب مال اوزرینه اول سارقی قتلی ایله برشیء واجب اولماز رسول علیه الصلوة
والسلامك * قاتل دون مالك * قول شریفی ایچون یعنی مالك عندنده مقاتله ایله دیمکدر (اذاتعین
الخلاص ماله) چونکه تابعك فعلی خلاص مال ایچون اولدیغی متعین اولسیدی واکرخلاص
مال ایچون قتل اولندیغی متعین اولمازسه جائزاولمدی وکذلك سارق اخذماله قصد ایتدکده
وصاحب مال قبل الاخذ قتل ایتسیدی برشیء واجب اولماز سارقك دفعی قتلدن غیری ایله ممکن
اولمادیغی محلده وکذلك چونکه بررجل سلاحله داره داخل اولدقده صاحب الدارك ظنی اول
رجل کندوسنی قتله قصدایلمسی اوزره غالب اولسیدی اول داره سلاحله داخل اولان رجلك قتلی
حلال اولور (شهرعصافی مصرنهارافقتل من قتله عمدا) برکیمسه نهاراشهر ایچنده عصا چکسیدی
اول کیمسه یی عمدا قتل ایدن کیمسه قتل اولنور زیرا عصا نهارده شهر ایچنده سلاح کبی دکلدر
وظاهراولان نهارده شهرایچنده مددطلب ایتمك لحوقی ممکن اولمغله قتله مفضی اولماز (شهرسلاحا
فضرب فانصرف فقتله المضروب بقادالقاتل) برکیمسه سلاح چکوب وضرب ایتدکدنصکره
انصراف ایتسیدی واول مضروب اولان کیمسه انی قتل ایتسیدی قاتلی قصاص اولنور
زیرا اول کیمسه نك زایل اولان عصمتی ضرب سببیله عودت ایلدی پس چونکه آخرانی قتل ایتسیدی
معصوما قتل ایتدی اوزرینه قود لازم کلور (وضمن قاتل مجنون وصبی شاهرین السلاح)
ودخی سلاح چکن مجنونك وصبینك قاتلی ضامن اولور (ولوعمدا الدیة فی ماله) کرکسه ایکیسنکده
قتلری عمدا اولسون دیتنه مالیله ضامن اولور مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا عاقله لر عمده
ضامن اولماز (وقاتل جمل صال علیه القیمة) اوزرینه هجوم ایدن دوه نك قاتلی قیمتنه ضامن اولور
وبونك بیانی اولدرکه زیرا مجنونك وصبینك ودابه نك فعلی خطرایله متصف دکلدر پس بغیا
واقع اولماز وعصمت ساقط اولمازو آدمیده نفس معصومه قتلنك مقتضاسی قصاصك واجب
اولمسیدر لکن قصاص مبیحك وجودی ایچون ممتنع اولدی اولکه شری دفعدر ایمدی آدمیده
دیت ودابه ده قیمت واجب اولور (یقتص بجرح ثبت عیانا او بشهادة جعله مجروحا
وذا فراش حتی مات عیانا) ثابت اولان جرحله یاخود قاتل مقتولی مجروح قیلوب حتی فوت
اولنجه صاحب فراش اولدیغی شهادتله ثبوت بولدقده قصاص اولور یعنی تحقیقا اقراردن
غیری ثبوت قصاصك طریقی ایکی امردر اولکیسی بررجل بررجلی جماعت محضرنده مجروح
ایدوب اول جرحدن فوت اولمقدر وایکنجیسی ایکی رجلك تحقیقا قاتل مقتولی مجروح قیلدی
وفوت اولنجه صاحب فراش ایدی دیو شهادت ایلمریدر (ولو بنحومسلة) کرکسه اول جرح
چوالدز ایله اولسون مسله میمك کسری ایله ولامك تشدیدی ایله بیوك ایکنه یه دیرلر کافارسیه
ایله چوالدز دینور (لابنحوابرة وان تعمد) یوخسه ایکنه مثللی ایله دکل کرکسه قتل قصدی ایله

اولسون قصاص اولنماز زیرا ایکنه سلاح معناسنده دکلدر (الا ان یغرز الابرة فی مقتله) مکرکه
ایکنه یی قتل اولنجق موضعنه باترمغله اولورسه اول تقدیرجه قصاص اولنور کافیده بویله ذکر
اولندی (وبجدمر) دخی مرك یوز یله ضرب ایتدی ایسه قصاص اولنور مرفارسیه ایله کولنکه دیرلر
زیرا کلنك سلاح معناسنده در (لاظهره) کولنكك ظهریله ضرب ایتدیسه قصاص اولنماز زیرا
ظهری اوجی کبی دکلدر وامام اعظمدن روایت اولندیکه چونکه کولنكك ظهریله مجروح
ایدرسه انکله قصاص واجب اولور (ولاعوده) دخی کولنكك اغاج صاپی ایله ده قصاص
اولنماز (اومنقل اوخنق) یاخود بر آغرنسنه ایله یاخود بوغماق ایله قصاص اولنماز خنق نونك
کسری ایله خنق یخنق قولنك مصدریدر صحاحده بویله ذکرایلدی (اوتغریق) دخی غرق
ایتمکله ده قصاص اولنماز (اوسوط والی فی ضربه فمات) یاخود قامچینك متابعا ضربندن
فوت اولسیدی قصاص اولنماز زیرا قصاصك واجب اولمسی قصد محضه مختصدر وقصد
ایسه قتلك آلتی ایله قتله مباشر اولمقدر وقتلك آلتی آلت جارحه در زیرا جرح ظاهرا
وباطنا بنیه نك نقضنده عمل ایدر آلت جارحه نك غیری بنیه نك نقضنده باطنا عمل ایدر
ظاهرا ایتمز وبنیه نك قوامی ایسه ظاهر وباطنله در (کل ما هو من جنس الحدید کالصفر
والنحاس والرصاص والذهب والفضة والآنك کالحدید لوله حدة تفرق) هرحدید جنسندن
اولان شیلر توج وباقر وقلای وقورشون والتون وکومش حدید کبیدر اکرانکیچون تفریق
ایدر حدتی وارایسه زیرا ذکراولنانلرك هربری سلاح معناسنده در (رماه بمقدار حدید
یقتل به) پس انکله قتل شانندن اولان مقداری حدیدی آتوب (فجرحه اولا فمات منه قتل)
پس حدید آتدیغی کیمسه یی مجروح ایدوب اول جرحدن فوت اولسیدی اول حدیدی
آتن کیمسه قتل اولنور (کذا اوضربه بعصا رأسه مضبب بالحدید فجرحه اولا اوضربه بقدر
حدید اوفقمته اوعموده فمات منه) کذلك برکیمسه یی باشی تیمورلی برعصا ایله ضرب ایدوب اولا
مجروح ایتسیدی یاخود قتل انك شانندن اولان مقداری حدید ایله یاخود حدیدك فقمه سیله
یاخود حدیدك عمودی ایله ضرب ایدوب مضروب اول ضربدن فوت اولسیدی
اول ضارب قتل اولنور مبسوطده بویله ذکر اولندی وطحاوی امام اعظمدن
روایت ایلدی که تحقیقا کلام بودرکه قصاص اولنماز چونکه مجروح ایلمسیدی
نته کیم عصای کبیر یاخود مدورحجر ایله ضرب ایدوب مجروح ایلمدکجه امام اعظمك قولنده
قصاص واجب اولمدیغی کبی قاضیخان دیدیکه ظاهر روایتده حدیدده وحدیده مشابه اولنلرده
نحاس کبی ونحاسك غیری کبی قصاص واجب اولمقده جرح شرط قلنمدی (قتل من له ولی
واحد فله قتل القاتل قبل قضاء القاضی بنفسه) ولی واحدی اولان برکیمسه قتل اولسیدی
اول ولی مقتول ایچون قاضینك قصاصله قضاسندن اول بنفسه اول قاتلی قتل ایلمك واردر
بنفسه قتل القاتل یه متعلقدر یعنی اول ولی ایچون بنفسه اول قاتلی قتل ایتمك واردر (اوامر
الغیر به ولاضمان علیه) یاخود اول ولی برغیره قتل ایله امر ایتمك واردر واول غیراوزره دخی
ضمان لازم کلمز (اذاکان الامر ظاهرا) چونکه اول امر ظاهر اولورسه بومقتولك ولی واحدی
اولمق ماسبقك جمعسنه قیددر یعنی چونکه بررجل بررجلی جماعت محضرنده قتل ایلسه واول مقتولك
ولی واحدی اولسه اول ولی ایچون قاضینك قضاسندن اول قاتلی بنفسه قتل ایلمك جائز اولدی
حتی اکرولی متعدد اولسه لر واتفاق ایلسه لر واحد کبی اولورلر واکر اتفاق ایتمزلر ایسه قاضینك
قضاسندن اول قتل جائز اولمادی وذکراولنان کبی قاتلك قتلی ایله آخره امر ایلمکده جائز اولدی
واما ولی ایچون قبل القضا قصاصك ثابت اولمسی عیانا ثابت اولان جرحله قصاصك جوازنده

مرور ايدن شئ ايچوندر واماقتل ايله امرك جوازى ايچون قيد اولمسى بنفسه قتل ايلمسى جائز
اولديغى ايچون غيرى منابنه نائب ايتمك دخى جائز اولدى واماغيراوزره عدم ضمان قيد اولمسى
قتلك جائز اولمسى آخرك امرى ظاهر اولديغى ايچون ضمانى منافى اولور (واما اذا قتل) واما قچان
اول قاتلى اجنبى قتل ايتسيدى (وقال الولى امرته لم يصدق و يقتل) وولى قتلى ايله اجنبى به بن
امر ايلدم ديسيدى تصديق اولنماز و اول اجنبى قتل اولنور جواز قتلك شرطى منتفى اولنديغى
ايچون اولكه آمرك امرى ظاهرده اولمسيدر (و يلى القصاص من يرث) يعنى مقتوله هر وارث
اولان كمسنه ايچون ولايت قصاص واردر (ولوزوجا اوزوجة) وا كرچه وارث زوج وزوجه ده
اولورسه (كذا الدية) كذلك هر ارثه مستحق اولان ديته دخى مستحق اولور (وليس لبعض
الورثة استيفاؤه اذا كانوا كبارا حتى يجتمعوا) و وارثلر كبير لر اولدقلرى وقتده بعضيسى ايچون
استيفاى قصاص بوقدر حتى مجتمع اولمدقجه وارث غائبك عفوى ياخود صلحى احتمالى ايچون
(و يستوفى الكبير قبل كبر الصغير) ووارث صغيرك كبرندن اول وارث كبير استيفاى قصاص
ايدر زيرا استيفا تجزى قبول ايتمز برحقدر تجزى قبول ايتمز سببله ثابت اولديغى ايچون اول
سبب قرابتدر وصغيردن عفو وصلح احتماليده منقطعدر ايدى ورثه نك هر برى ايچون كاملا
استيفا ثابت اولور ولايت نكاحده اولديغى كبى يعنى قچان ولى اقرب موضع بعيده اولسيدى انك
عدم قبولى احتمالى منقطع اولديغى كبى (ولا يجوز التوكيل لاستيفائه) وقصاصك استيفاسى ايچون
توكيل جائز اولماز (بغيبة الموكل) موكلك غيبتنده زيرا قصاص شبهه ايله مندرء اولور
وعفوشبهه سى ايسه موكلك غيبتى حالنده ثابتدر بلكه ندب شرعى ايچون ظاهر اولانده بودر
(قتل عمدا رجلا لا ولى له للامام قتله والصلح) بر رجل وليسى اولميان بر رجلى عمدا قتل ايتسيدى
اول قاتلى امام ايچون قتل ايتمك وصلح دخى واردر زيرا سلطان وليسى اولميانك وليسيدر (لا العفو)
امام ايچون عفو ايلمك يوقدر زيرا انده عامه ايچون ضرر واردر (ويقيد ابو المعتوه قاطع يده
وقاتل قريبه) يعنى قچان بر رجل بر معتوهك الني قطع ايتسيدى ياخود معتوهك قريبنى قتل ايتسيدى
ولدى كبى اول معتوهك باباسى اول قاطع اولان رجلى اول معتوه جانبندن قصاص ايتديرر زيرا اول
معتوهك باباسى ايچون معتوه اوزره ولايتى واردر پس معتوه ايچون ومعتوهك قريبى ايچون ولايت
نكاح كبى اولدى (و يصالح) ومصالحه دخى واردر زيرا صلح معتوه ايچون استيفادن انفعدر وقتا كه
معتوهك باباسى استيفايه مالك اولديسه صلحه مالك اولمسى اولى اولور و بونك جوازى قچان
صلح ديت مقدارى و يا اكثر اولديغى وقتده در واكر ديتدن اقل اولورسه صلح صحيح اولماز وديت
كامله واجب اولور زيلعى ده بويله ذكر اولندى (ولا يعفو) اب معتوه عفو ايلمز زيرا عفو معتوهك
حقنى ابطالدر (وللوصى الصلح فقط) ووصى ايچون انجق صلح واردر زيرا ولايت قصاص
ولايت نفس ايچون تابعه در بو ايسه بابا يه مختصدر (والصبى كالمعتوه والقاضى كالاب) احكام
مذكوره ده صبى معتوه كبيدر وقاضى بابا كبيدر (و يسقط قود نفس ومادونها و رثه على ابيه)
مثلا بر بابا بر كيمسه يى قتل اتسيدى واول مقتولك وارثى اول بابانك اوغلو اولسيدى بابا سندن
اول قود ساقط اولور بابالق حرمتى ايچون (و بموت القاتل) ودخى قود قاتلك موتيله ده
ساقط اولور محلك فوت اولديغى ايچون (و بعفو الاولياء وصلحهم على مال وان قل)
ومعتوهك وليلرينك عفو ايلملرى ايله ومال اوزره صلح اولملرى ايله اول مال قليل اولورسه ده
قصاص ساقط اولور زيرا قصاص انلرك حقيدر نه كيفيتله اولورسه تصرف ايدرلر (و يجب حالا)
واول مال حالا واجب اولور اكرچه كيم فقها حلولده تأجيل ذكر ايلمديلر ايسه ده زيرا عقد ايله
واجب اولمش مالدر حال بوكه امثالنده اصل اولان حلولدر مهر كبى وثمن كبى (و يسقط

بصلح

بصلح احدهم وعفوه) دخى ذكر اولنان كبى قصاص وليلردن برينك صلحى ايله وعفوى ايله ساقط
اولور زيرا قصاص قچان وليلرك جميعسى ايچون ثابت اولديسه هر برى صلحه وعفوه قادر اولور
وقصاصده بعضك حقنك ساقط اولمسى ايله بالضروره آنده باقيلرينك حقنك سقوطى دخى لازم
كلور زيرا قصاص تجزى قبول ايتمز (وللباقى حصته من الدية) و باقيلر ايچون ديتدن حصه لازم كلور
زيرا قصاصك استيفاسى قاتلده اولان معنا ايچون متعذر اولدى واول معنا بعضك عفوى ايله قاتلك
عصمتنك ثابت اولمسيدر ايمدى مال واجب اولور نتكيم خطاء قتلده اولديغى كبى زيرا اول مكانده
قصاصده اولان عجز قاتلده اولان معنا ايچوندر واول معنا قاتلك مخطى اولمسيدر وعفو ايدن ولى ايچون
انده حصه يوقدر انك حقى ساقط اولديغى ايچون (صالح بالف وكيل مولى حر وعبد قتلا بالصلح
عن دمهما تنصف بينهما الالف) يعنى بر حر و بر عبد بر رجلى عمدا قتل ايلسه لردى حتى ايكيسنك
اوزرينه دم واجب اولسيدى پس اول حر قاتل وعبد قاتلك مولاسى ايكيسنك اوزرينه واجب
اولان دملرندن بيك اقچه يه مصالحه يه بر رجلى وكيل ايلسه لردى پس اول وكيل دخى بيك اقچه يه
صلح اولسيدى اول بيك اقچه اول حر قاتل ايله عبدك مولاسى اوزره تنصيف اولنور يعنى بش
يوزين حر قاتل ويروب و بشيوزى عبدك مولاسى اوزره لازم كلور (و يقتل جمع بفرد) وجمع فرد ايله
قتل اولنور يعنى بر جماعت عمدا بر كيمسه يى قتل ايلسه لردى اول فرد ايله اول جماعت قتل اولنور
صحابه رضى الله عنهمك اجماعلرى ايچون (و بالعكس) يعنى بر كيمسه عمدا بر جماعتى قتل ايلسيدى
اول كيمسه قتل اولنور (و يكتفى به) ومقتوللرك جميعسى ايچون اول قاتل واحدك قتلى ايله اكتفا اولنور
ولا شئ) ومالدن برشئ يوقدر (ان حضروا بهم) اكر مقتوللرك وليلرى حاضر ايسه وشافعى رحمه الله
ديديكه اكر اول جماعت تعاقبله بربرى اردنجه قتل اولندى ايسه اول جماعتدن اول ايچون اول
قاتل واحد قتل اولنور و بعده قتل اولنانلر ايچون قصاص اولنان قاتلك تركه سندن ديت ايله قضا
اولنور زيرا عاقله عمدا قتلده ضامن اولمزلر واكر اول جماعتك قتللرى جميعا واقع اولدى ايسه
ياخود اول قتل اولنان معلوم اولمزسه بينلرنده قرعه ايله عمل اولنور قرعه قنقيسى ايچون
چقارسه انكيچون قصاص ايله قضا اولنوب باقيلرى ايچون ديت ايله قضا اولنور و بعض
ديديكه اول قاتل واحد مقتوللرك جميعسى ايچون قتل اولنور وديت بينلرنده تقسيم اولنور
زيرا مقتوللرندن موجود اولان قتيللردر وقاتل واحددن موجود اولان قتل واحددر پس
تماثل اولماز واصل اولده قياسده بودر لكن بز بونى اجماع ايچون ترك ايلدك و بزم ايچون
علت اولدر كه تحقيقا مقتوللرك وليلرندن هر برى كامل اوزره قاتللردر ايمدى تماثل حاصل
اولور كورلمزميكه تحقيقا جماعتك واحدى قتلنده واجب اولان قصاصدر اكر تماثل
اولمسيدى قصاص نيجه واجب اولوردى (ولو لواحد قتل وسقط حق البقية) واكر مقتوللردن
برينك وليسى حاضر اولسيدى قاتل اول ولى ايچون قتل اولنوب مقتوللرك باقى قلان وليلرينك
حقى ساقط اولور (كموت القاتل) يعنى حتف انفه فوت اولان قاتلك موتى سببيله
ساقط اولديغى كبى محل استيفا فوت اولديغى ايچون نتكيم مرور ايتدى (قود بين الاثنين
فعفا احدهما ثم قتل الاخر ان علم ان عفو البعض مسقط له يقاد والا فلا) ايكى كيمسه بيننده
قاتل اوزره قصاص اولوب پس ايكيسندن برى عفو ايلدكدن صكره آخر اول قاتلى قتل
ايتسيدى اكر اول آخر بعضك عفو ايلمسى انكيچون حق قصاصى اسقاط ايلديكين بيلورسه
اول آخر قصاص اولنور واكر بيلمزسه قصاص اولنماز يعنى تحقيقا قصاص ايكى كيمسه بيننده
واقع اولوب ايكيسندن برى عفو ايتسيدى وآخر ظن ايتسه كه تحقيقا قرنداشنك عفو ايتمسى
كندى حقنده تأثير ايلمز پس بوظنله قاتلى قتل ايتسيدى پس اول آخر قصاص اولنماز

ومعلومدركه تحقيقا بو آخر اول كيمسه يى بغير حق قتل ايتدى ولكن وقتا كه بوقتل متأول ومجتهد فيه اولدى ايسه كه زيرا عند البعض احدهما نك عفوى ايله قصاص ساقط اولماز پس اول تأويل وجوب قصاصه مانع اولدى محيطده دخى بويله ذكر اولندى (رجل جرح رجلا واشهد المجروح على نفسه ان فلانا لم يجرحه ثم مات المجروح ولاشئ على فلان ولاتقبل البينة عليه وان عفا المجروح او الاولياء بعد الجرح قبل الموت جاز العفو استحسانا) بررجل بررجلى مجروح ايتسيدى پس اول مجروح نفسى اوزره شهادت ايتسه كه بنى فلان كيمسه مجروح ايتمدى اندن صكره اول مجروح فوت اولسيدى اول فلان اوزره برشئ لازم كلمز واوزرينه بينه دخى قبول اولنماز واكر مجروح ياخود اوليا بعد الجرح وقبل الموت عفو ايتسه لردى استحسانا عفو جائز اولدى فتاواى مسعوديده بويله ذكر اولندى (لايجب القود بقتل عبد الوقف عمدا) وقفك عبدينى عمدا قتل ايله قصاص واجب اولماز خلاصه ده بويله ذكر اولندى (ولايقاد الا بالسيف) قصاص اولماز الاسيفله اولور رسول عليه الصلاة والسلامك * لاقود الا بالسيف * قول شريفى ايچون يعنى قصاص استيفا اولماز الاسيفله اولور وسيفدن مراد سلاحدر صحابه رضى الله تعالى عنهم بويلجه فهم ايلديلر واصحابدن ابن مسعود لاقود الا بالسلاح ديدى ايمدى سيفله سلاحدن كنايه ايلدى كافيده بويله ذكر اولندى

) باب القود فيما دون النفس (

بو باب مادون نفسده اولان قصاص بيانده در (هو فيما يمكن فيه حفظ المماثلة) مادون نفسك قصاصى حفظ مماثلت انده ممكن اولان شيده در (فيقاد قاطع اليد عمدا من المفصل) عمدا قطع ايدن كيمسه نك يدى مفصلدن قطع ايله قصاص اولنور حتى نچان ساعدك نصفندن يعنى دبرسكله كتف بيندن قطع ايتمش اولسيدى قصاص اولنماز حفظ مماثلت ممتنع اولديغيچون (ولوكان يده اكبر منها) اگرچه قاطعك يدى مقطوعك يدندن اكبر ايسه ده (كذا الرجل) كذلك اياقده دخى حكم يدكيدر پس تحقيقا اياق نچان مفصلدن قطع اولندى ايسه قصاص اولنور اگر طپوغله دیز مابيندن قطع ايتدى ايسه قصاص اولنماز (والمارن) وكذلك بورننك يومشق يرندن قطع ايتدى ايسه قصاص اولنور واگر قصبه سندن يعنى پك يرندن قطع ايتدى ايسه قصاص اولنماز (والاذن) كذلك قولاق عمدا قطع ايتدى ايسه قصاص اولنور بورون كبى (وعين ضربت فزال ضوءها وبقيت) وكذلك كوز ضرب اولنوب ضياسى زائل اولوب عين باقى قالدى ايسه قصاص اولنور وكوزده اولان قصاصك طريقنى مصنف (فيجعل على وجهه قطن رطب وتقابل عينه بمرآة محماة) قوليله بيان ايلدى يعنى ضاربك يوزى اوزره ياش پنبه قونوب ومقابلنه حديددن قزغن آينه طوتلور پس ضاربك كوزينك ضياسى زائل اولور مضروب كبى (ولو قلعت لا) اگر مضروبك كوزى چيقدى ايسه قصاص اولنماز حفظ مماثلت ممتنع اولديغى ايچون مصنفك (وكل شجة) قولى على الرجل اوزره عطفدر يعنى كذلك هر يارق كه (يراعى فيه المماثلة) انده مماثلت رعايت اولنور شول حيثيتله كه انده قصاص ثابت اولور موضحه كبى اولكه كمك ظاهر اولمقدر تكيم عن قريب بيانى كلور (لاقود فى عظم الا السن) كمكده قود اولماز الا ديشده واردر رسول عليه السلامك * لاقصاص فى العظم * قول شريفيچون وعمر وابن مسعود رضى الله عنهما لاقصاص فى العظم الا السن ديديلر يعنى كمكده قصاص يوقدر الاديشده واردر وحديث شريفده مراد بودر (وان تفاوتا) اگرچه ديشك بيوكلكنده وكوچكلكنده تفاوت اولورسه ده ديش قصاص اولنور زيرا ديش منفعت ده تفاوت اقتضا ايلمز (فتقلع ان قلعت) پس اگر مضروبك ديشنى چيقاردى ايسه ضاربك دخى ديشى چيقاريلور (وتبرد ان كسرت) واگر ضارب مضروبك ديشنى قردى ايسه ضاربك ديشى توربولنور

تامضروبك قريلان ديشنه برابر اولنجه (ولا فى طرفى رجل وامرأة) ورجل ايله مرأه نك طرفلرندن كمكده اولمديغى كبى قصاص يوقدر (وحر وعبد وعبدين) ودخى حر ايله عبد بيننده وايكى عبد بيننده اطرافده قصاص يوقدر يعنى مرأه نك طرفنك قطعى ايله رجلك طرفى ورجلك طرفنك قطعى ايله مرأه نك طرفى قطع اولنماز وايكى عبد بيننده قيمتنك تفاوتى ايچون اطراف قطع اولنماز زيرا اطراف اموال حكمنده در پس قيمتده تفاوت ايچون مماثلت منتفيدر (ولا فى قطع يد من نصف الساعد) وكفله درسك بيندن قطع يدده دخى قصاص يوقدر مرور ايدن علت ايچون (وجائفة برئت) وباشك بطننه بالغ اولان جراحتك اوكولاننده قصاص يوقدر زيرا جائفه ده اوكولمق نادردر پس ثانى بى يعنى ضاربى اندن برى اولمق وجهى اوزره مجروح ايلمك ممكن اولماز پس انك كبى مجروح ايلمك ايله اهلاك اولور ايمدى جائز اولماز اما نچان جائفه اوكليوب سرايت ايدرسه قود واجب اولور واگر سرايت ايتمزسه اوكلمكدن وسرايتدن حال ظاهر اولنجه قصاص اولنماز (ولا فى لسان وذكر) وذكر اولنان كبى لسانده وذكرده دخى قصاص يوقدر ايكيسنده دخى حفظ مماثلت ممتنع اولديغى ايچون زيرا انقباض وانبساط ايكيسنده ده جائز اولور وابو يوسفدن روايت اولندى كه اگر قطع دبيندن اولورسه قصاص اولنور (الا اذا قطع الحشفة) مگركه ذكردن حشفه قطع اولندى ايسه حفظ مماثلت ممكن اولديغى ايچون قصاص اولنور (وطرف الذمى والمسلم سواء) وذمى ايله مسلمك طرفلرنده حكم برابردر ارشده ايكيسى بيننده مساوات اولديغى ايچون (وخير المجنى عليه ان كان يد القاطع شلاء او ناقصة او رأس الشاج اكبر بين القود والارش الكامل) واگر يدك قاطعى چولاق اولورسه ياخود پارمقلرى ناقص اولورسه ياخود باش ياران كيمسه نك باشى ياريلان كيمسه نك باشندن اكبر اولورسه مجنى عليه يعنى الى قطع ياخود باشى ياريلان قصاص ايله ارش كامل بيننده مخير قلندى اما اول يعنى قاطعك يدى چولاق اولسه ياخود پارمقلرى ناقص اولسه مقطوعك الى صحيحه تامه اولسه مخير اولمسنك علتى بكماله حقنى استيفا متعذر اولديغى ايچوندر بدون حقه قاطعك يد معيبه سنك قطعنده تجويزى ايله ارش كامل اخذ ايلمك بيننده مخير قلندى بر كيمسه بر انسانك مثلياتدن برشيئنى اتلاف ايدوب واول شيئك مثلى ناسك يدلرندن منقطع اولوب واندن باقى قالميوب الارديسى باقى قالدقده ناقص اولديغى حالده اول موجودى اخذ ايتمك بينى ايله قيمتنى اخذ ايتمك بيننده مخير قلنديغى كبى واما ثانى اولكه نچان يارق ياريلان باشك ايكى جانبلرينك مابيننى استيعاب ايدوب باش يرانك باشنك ايكى جانبلرينك مابيننى استيعاب ايتمك ايله يرانك باشى ياردیغى باشدن اكبر اولدقده باشى ياريلانك مخير اولمسنك علتى اولدركه پس باش يران اولمادى الاشين ويرنجى اولديغيچون قصاصى موجبه اولدى ايمدى يارق زياده اولدجه شين دخى زياده اولور وباش يرانك باشنك ايكى جانبلرينك مابينى ياريغى استيعاب ايلمسنده كندونك ياردیغى يارق اوزره زياده لك واردر وحق مقدارينى استيعاب ايله باشى ياريلانه لاحق اولان شينك مثلى باش يرانه لاحق اولماز بلكه زياده اولور ايمدى باشى ياريلان كيمسه قصاصله ارش كامل بيننده مخير قلندى چولاق ايله صحيحده اولديغى كبى (لاتقطع يدان بيد ان امرا سكينا عليها فقطعت) ايكى يد بريد سببيله قطع اولنماز اگر ايكى كيمسه بريد اوزره بچاغى مرور ايتدروب قطع ايلسه لردى يعنى نچان ايكى رجل بر بچاغى برجانبدن اخذ ايدوب بر رجلك يدى اوزره مرور ايتدروب حتى يد منفصل اولنجه قطع ايلسه لردى اول ايكى رجلك اللرى قطع اولنماز وامام شافعى انفس اعتباريله ايكيسنك كده يدلرى قطع اولنور زيرا اطراف نفسه تابعه در ديدى اما نچان ايكيسندن برى يدى برجانبندن وآخرى جانب آخردن بچاغى مرور ايتدرسه لردى حتى ايكى بچاق وسطده بربرينه لاحق اولوب ويد منقطعه

اولسيدى انده ايكيسندن هر برينك اوزرينه قصاص واجب اولماز زيرا ايكيسندن هر برندن سلاح
مرور ايتدرمك بولنمادى الابعض عضواوزره بولندى ديدى وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا
ايكيسندن هر برى بعضى ايچون قطع ايديجيدر زيرا ايكيسندن هر برينك قوتيله قطع اولان
شئ آخرك قوتيله قطع اولنماز پس كلى بى بعضله قطع جائز اولماز وايكى دخى واحدايله
قطع اولنماز زيرا برلك منعدم اولديغى ايچون نتكيم بچان ايكيسندن هر برى بچاغى جانب آخردن
مرور ايتدرد يكى كبى نفس بونك خلافيدركه زيرا انده شرط انجق عصمتده برابرلكدر وطرفده
برابرلكه منفعتده وقيمتده اعتبار اولنور (وضمنا ديتها) واول يدى قطع ايدن ايكى كيمسه
يدك ديتنه ضامن اولورلر زيرا تلف ايكيسنك فعليله حاصل اولور پس ايكيسنك اوزرينه
نصف ديت واجب اولور وهر برينك اوزرينه مالكرندن ربع ديت واجب اولور مرور ايدن
علت ايچون (وان قطع رجل يمينى رجلين) واكر بررجل ايكى رجلك صاغ اللرين قطع
ايلسيدى برابردر كرك معا قطع وكرك تعاقبله قطع ايلسون (فلهما يمينه) اول ايكى
رجل ايچون قاطعك صاغ الى قطع اولنور (ودية يد) وبريدك ديتى واردر يعنى نصف ديت
نفس واردر پس ايكيسى بيننده تقسيم اولنور اما ايكيسى ايچون قطعك ثبوتنه باعث سبب
استحقاقده برابرلكارى استحقاقده تساويلرينى ايجاب ايلديكى ايچوندر مقدم ومؤخر او لمغه
اعتبار يوقدر تركه‌ده ايكى غريم كبى وبونك بيانى اولدركه زيرا اول ايكى يدلرى قطع اولنان
رجلدن هر برينك حقلرى يدك كلنده ثابتدر ثانينك حقنده سببك متقرر اولديغى ايچون
واما ديتك ايكيسى ايچون ثابت اولمسى پس بلديكك شئ ايچونكه تحقيقا بومقامده اطراف
اموال حكمنده در ودخى ذكر اولنان كبى بلمش ايدككه تحقيقا كامل اوزره قصاص ايكيسى ايچون
ثابتدر لكن هر برى حقنى كماهو حقه استيفا ايلدى ايمدى بالضروره ذكر اولنان كبى اطرافك
ماليتنه اعتبار لازم كلدى حق مظلوم ظالم اوزره باقى قالمسون ايچون بواجلدن ديت واجب
اولدى قصاص نفس اولديغى وقتده بونك خلافى اوزره دركه اول وقت قتل ايله ايكيسى
ايچون بلاديت قضا اولنور مصنف يمينى رجلين ايله قيده باعث اولدركه زيرا قاطع اكر رجلك
برينك صاغنى واخرك صولنى قطع ايلسيدى بوايكيسله قاطعك ايكى يدلرى قطع اولنوردى
وكذلك بررجل بررجلك ايكى يدلرين قطع ايلسيدى قاطعك ايكى يدلرى قطع اولنور (وان حضر
احدهما) واكر يدلرى قطع اولنان ايكى رجلك برى حاضر اولسيدى (وقطع) وقاطعك
يدى قطع اولنسيدى (فللآخر الدية) رجل آخر ايچون ديت واردر يعنى يد واحده نك
ديتى واردر زيرا حاضر ايچون حقنى استيفا ايلمك لازمدر آخر حاضر اولنجه تأخير ايلمك انك
اوزرينه واجب اولماز بيقين حق ثابت اولديغى ايچون وآخر حق طلب ايتمك ياخود مجانا
عفو ايلمك ياخود صلح اولمق احتمالى ايچون پس چيقان رجل اول حقنى قصاصله استيفا
ايتسيدى رجل ثانينك حقى يدواحده نك ديتنك تمامنده باقى قالور زيرا اطراف نفوس كبى دكلدر
نته كيم مرور ايتسيدى (رمى عمدا فنفذ الى اخر فماتا يقتص للاول) بركيمسه بركيمسه‌يه عمدا اوق
آتوب اوقى اول كيمسه‌دن چقوب بركيمسه‌يه دخى نفوذ ايدب ايكيسيده اول اوقدن فوت
اولسه‌لردى اوقك اول اورديغى كيمسه ايچون آتن كيمسه قصاص اولنور زيرا عمدا آتدى
(وعلى عاقلته الدية للثانى) واوق آتن كيمسه‌نك عاقله‌سى اوزره رجل ثانى ايچون ديت لازم كلور زيرا
خطاء فوت اولدى (قطع رجل يد رجل) بررجل بركيمسه‌نك يدينى قطع ايتسيدى (ثم قتله اخذ بهما)
اندنصكره اول كيمسه‌يى قتل ايتسيدى اول قاطع قطعنك وقتلنك موجبيله اخذ اولنور
(فى عمدين ومختلفين) قطعنك وقتلنك ايكيسنده يله عمدنده وعمدا قطع وخطأ قتلنده ياخود

خطأ

خطاء قطع وعمدا قتلنده (برئ بينهما اولا) قطع ايله قتل بيننده كركسه قطعنك جرحى
برء بولسون وكركسه بولسون برئ قولى عمدين مختلفين قولنه متعلقدر اما ايكى عمده اكر قطعله
قتل بيننده قطعك ياره‌سى ايو اولورسه قطعله قصاص اولنور اندنصكره قتل اولنور واكر
قطعله قتل بيننده ياره اوكولمادى ايسه امام اعظم قتنده ينه قطعله قصاص اولنوب بعده
قتل اولنور زيرا قطع بعده قتل صورتا ومعنا مثلدر وامامين قتل اولنوب قطع اولنماز ديديلر پس
قطعك جزاسى قتلك جزاسنده داخل اولور واما مختلفينده پس تحقيقا قاطع اولان كيمسه
چقان عمدا قطع وخطاء قتل ايتدى ايسه قطع ايچون قصاص اولنوب وقتل ايچون ديت نفس اخذ
اولنور وعكسنده قطع ايچون ديت اخذ اولنوب وقتل ايچون قصاص اولنور ايكى جنايتك
مختلف اولمسى ايله ايكيسندن برى عمدا وآخرى خطاء بولنديغى ايچون (وفى خطائين بينهما
برء) وذكر اولنان كبى قطع وديت ايله اخذ اولنور ايكى خطانك بيننده ياره اوكلورسه
يعنى ديت قطع وديت قتل ايله اخذ اولنور (وبدية فى خطائين لابرء بينهما) ومابينلرنده برء
اولميان ايكى خطاده يعنى خطأ قطعده وخطأ قتلده قاتل ديت واحده ايله اخذ اولنور زيرا قطعك ديتى
قتلك اثرينك استحكامى قتنده واجب اولور واول استحكام سرايتك عدمى معلوم اولمقدر
وبو صورتك يعنى ايله بينلرنده برء اولميان ايكى عمدك بيننده فرق اولدركه تحقيقا ديت غير معقول
المثلدر پس اصل اولان ديتك واجب اولمسيدر قصاص بونك خلافى اوزره‌دركه زيرا قصاص
مثل معقولدر حاصل كلام تحقيقا قتل ياعمدا در وياخطأدر وقطع دخى ياعمدا وياخطأ در
پس درت اولدى بوندنصكره قتله قطع بيننده برء اولمق واروياولمامق وارسكز اولدى وهر برينك
حكمى بيان اولندى (كما فى ضرب مائة سوط برئ من تسعين ولم يبق اثرومات من عشرة) نتكيم
يوز قامچى‌نك ضربندن مضروب طقساننك المندن برء بولوب اثرى باقى قالمدقده اون قامچى
ايله فوت اولديغى كبى اول وقت ديت واحده ايله اكتفا اولنور زيرا مضروب وقتاكه طقسان
قامچيدن برء بولدى ايسه ضمان حقنده قامچى معتبر قالمادى الاتعزير حقنده باقى قالدى وكذلك
هر جراحتكه اوكلوب واندن اثر باقى قالميه امام اعظم وابو يوسف قتنده مثلنده حكومت عدل
واردر وامام محمد قتنده طبيبك اجرتى ودوالرينك قيمتى واردر (وان بقى وجب حكومت عدل ودية)
واكر اثردن باقى قالورسه حكومت عدل وقتل ايچون ديت واجب اولور عن قريب
دياتده بيانى كلور (عفى المقطوع عن القاطع فمات منه ضمن ديته) يعنى بررجلك يدنى عمدا قطع
ايتسيدى پس مقطوع قاطعى عفو ايتسيدى اندنصكره اول قطعدن مقطوع فوت
اولسيدى پس قاطع اوزره مالندن ديته ضمان لازم كلور (ولو عفى عما يحدث منه ايضا) وذكر
اولنان كبى قطعدن حادث اولان شيدن عفو ايتسيدى (اوعن الجناية فهو عفو عن النفس)
ياخود جنايتدن عفو ايتسيدى اول عفو نفسدن عفودر (ولاشئ عليه) قاتل اوزره برشئ لازم كلمز
(فالخطاء من الثلث والعمد من الكل) پس خطا ثلثدن وعمد كلدندر يعنى اكر جنايت خطأ
اولورسه وجنايتدن عفو اولنورسه پس اول عفو ديتدن عفودر ثلثدن معتبر اولور زيرا ديت
مالدر پس اكا حق ورثه متعلق اولور وعفو وصيتدر ايمدى ثلثدن صحيح اولور واما عمدك موجبى
قصاصدر واو قصاص مال دكلدر اكا حق ورثه متعلق اولماز ايمدى قصاصدن عفو كامل اوزره
صحيح اولور وبو امام اعظم قتنده در وامامين قتنده قطعدن عفو نفسدن عفو كبيدر ذكر اولنان كبى
(كذا الشجة) كذلك باش يارغى دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى تحقيقا باش يارغندن عفو قطعدن
عفو كبيدر امام اعظم قتنده وامامين قتنده قطعدن عفو كبى نفسدن عفودر (قطعت امرأة
يد رجل عمدا فنكحها على يده ثم مات ولها مهر مثلها وعليها دية فى مالها) برمرأه بررجلك
عمدا يدينى قطع ايتسيدى پس رجل اول قطع يدى اوزره اول مرأه‌يى نكاح ايتدكدنصكره

اول رجل فوت اولسيدى اول مرأه ايچون مهر مثل واردر ومرأه اوزره كندو مالندن ديت
واردر (وعلى عاقلتها لوخطأ) واول مرأه نك عاقله سى اوزره ديت واردر اكر خطأ قطع
ايتدى ايسه بو امام اعظم قتنده در زيرا يددن ياخود قطعدن عفو قطعدن حادث اولان شيدن
عفو اولماز پس كذلك يد اوزره ياخود قطع اوزره تزوج قطعدن حادث اولان شيدن تزوج
اولماز امام اعظم قتنده بوندنصكره اكر قطع عمدا اولورسه طرفده قصاص اوزره تزوج اولور
قصاص ايسه استيفا تقديرى اوزره مال دكلدر وسقوط تقديرنى اوزره مال اولماسى اولادر
پس مهر ايچون صالح اولماز ايمدى مهر مثل واجب اولور اكر دينلورسه كه تحقيقا سبقت ايتديكى
طرفده قصاص رجل ايله مرأه بيننده جارى اولماز قصاص اوزره مرأه نك تزوجى نه كيفيتله
صحيح اولور جوابنده بز ديرز كه عمد ايچون موجب اولان اصل قصاصدر حق سبحانه وتعالينك
* والجروح قصاص * قول شريفى ايچون وساقط اولمسنه باعث متعذرا ولديغى ايچوندر يعنى
مانعك قيامى ايچون استيفا متعذر اولديغى ايچوندر اندنصكره مرأه قاطعه اوزره ديت واجب اولور
زيرا تزوج اكرچه كيم عفوى متضمن ايسه ده لكن طرفده قصاصدن عفودر پس چونكه سرايت
ايتسيدى متبين اولور كه تحقيقا اول قتلدر عفوه متناول اولماز پس ديت واجب اولور نفسدن
عفوك صحتى اولماديغى ايچون واول واجب اولان ديتك اداسى كندو ماليله در زيرا عمدا واقع
اولمشدر وعاقله ايسه عمدى تحمل ايلمزلر پس چونكه اول قطع ايچون ديت واجب اولدى ايسه
اول مرأه قاطعه ايچون مهر واردر اكر مهر ديته برابر اولورسه بر برينه تقاص اولنور واكر ايكيسندن
برى اكثر اولورسه اكثرك صاحبى آخره رجوع ايدر واكر قطع خطأ اولورسه تزوج يدك ارشى
اوزره اولور وچونكه اول قطع نفسه سرايت ايدرسه متبين اولور كه تحقيقا يد ايچون ارش يوقدر
ومهر مسمى دخى معدومدر ايمدى مهر مثل واجب اولور نتكيم چونكه رجل مرأه بى يدنده اولان
شئ اوزره تزوج ايدوب حال بو كه رجلك يدنده برشئ اولمز وديت نفس قتل ايله واجب اولور زيرا
خطادر وتقاص دخى واقع اولمز برا ديت عاقله اوزره در بن ديرمكه لايق اولان قول مختار اوزره ديتده
تقاص واقع اولمقدر اولكه عاقله اوزره ديتك واجب اولماسيدر بلكه قاتلك مالى اوزره واجب
اولمقدر عن قريب تحقيقى كلور (ولو على يده وما يحدث عنها) واكر يدى قطع اولان رجل يدينى
قطع ايدن مرأه يى يدى اوزره واندن حادث اولان سرايت اوزره تزوج ايتسيدى (او على الجناية
ثمّ مات منه فلها مهر مثلها لو عمدا) ياخود جنايت اوزره تزوج ايدوب رجل اول قطعك سرايتندن
فوت اولسيدى اكر قطع عمدا ايسه اول مرأه ايچون مهر مثل واردر زيرا قصاص اوزره
نكاحدر زيرا قصاص مال دكلدر مهر ايچون صالح اولماز ايمدى مهر مثل واجب اولور نتكيم
چونكه رجل مرأه يى خمر وياخنزير اوزره نكاح ايلديكى كبى (ولاشئ عليها) ومرأه اوزره
برشئ يوقدر يعنى نه ديت ونه قصاص واردر زيرا رجلك حقى قصاصدر حال بو كه قصاص
مهر اولمق اوزره سقوطنه راضى اولدى وقصاص ايسه مهره صالح اولماز ايمدى مهر اصلا ساقط
اولدى (ورفع عن العاقلة قدر مهر مثلها لو خطأ) واكر قطع خطأ واقع اولدى ايسه
عاقله دن مرأه نك مهر مثلى مقدارى رفع اولندى زيرا بو تقديرجه تزوج ديت اوزره در ديت ايسه
مهره صالح اولور (فان ساوى الدية ولا مال له سواه) واكر ديت مهر مثله مساوى اولورسه
ومهر مثلدن غيرى مالى ده يوغيسه (فلاشئ عليهم) عاقله لر اوزره برشئ لازم كلمز زيرا تزوج
حوائج اصليه دندر پس جميع مالدن اعتبار اولنور وعاقله اندن يعنى مساواتدن مرأه ايچون
برشئه غريم اولمازلر زيرا عاقله لر اندن تحمل ايلمزلر الا مرأه نك جنايتى سببيله تحمل ايدرلر
پس نه كيفيتله اكا غريم اولورلر (وفى الاكثر لم يجب الزيادة) يعنى اكر مهر مثل ديتدن اكثر اولورسه

زياده سى واجب اولماز زيرا مرأه مهر مثلدن اقله راضيه اولدى (والزائد فى الاقل) يعنى اكر مهر مثل
ديتدن اقل اولورسه عاقله دن مهر مثل رفع اولنوب وديتدن زياده سى (وصية لهم) عاقله
ايچون وصيتدر واول وصيت صحيح اولور زيرا عاقله اجانبدندر پس وصيت اولان زياده ثلثدن
چقارسه عاقله دن انك مثلى رفع اولنور واكر ثلثدن چقمزسه عاقله دن ثلث مقدارى ساقط
اولور وفضله يى ولى يه ادا ايدرلر زيرا ديت نافذ اولماز الا ثلثدن اولور (قطعت يده) يعنى مثلا
زيد بكرك يدينى قطع ايلديكنى بكر قاضى قتنده اثبات ايدوب قاضى قصاص ايله امر ايلدكده
(فاقتص له) پس زيد بكر ايچون قصاص اولنسيدى (فمات) پس مقطوع اول كه بكردر فوت
اولسيدى (قتل المقتص منه به) بكر ايچون قصاص اولنان زيد مقدم قطع ايلديكى يد ايچون
قتل اولنور زيرا سرايت متبين اولدى كه تحقيقا زيدك جنايتى عمدا قتل اولدى وبكرك
قصاصده حقى نفسده اولدى وزيددن قصاصك استيفاسى بكرك قتلده حقنك سقوطنى
ايجاب ايلمز (وضمن دية النفس من قطع بنفسه يد غيره فودا فسرى) قصاصا
بنفسه غيرك يدينى قطع ايدن كيمسه اول قطع سرايت ايدوب مقطوع اليد فوت اولورسه
ديت نفسه ضامن اولور يعنى تحقيقا انك ايچون طرفده حق قصاصى اولان كيمسه حاكمك
حكمنسز بنفسه استيفا ايدوب قاطعك طرفن قطع ايتدكدنصكره نفسنه سرايت ايدوب
فوت اولسيدى امام اعظم قتنده ديت نفسه ضامن اولور امامين قتنده ضامن اولماز امام
شافعينك قوليده بودر زيرا قاطع ثانى حقنى استيفا ايلدى اولكه قطعدر پس سرايتك
حكمى ساقط اولدى زيرا سرايتدن احتراز قاطعك وسعندن خارجدر پس قطع بشرط
السلامه تقييد اولنمادى باب قصاص منسد اولماسون ايچون پس قاطع امام كبى اولدى
چونكه سارقك يدن قطع ايدوب سرايتله فوت اولدقده ودخى بزاغ يعنى حيواناتدن قان اليجى وحجامت
ايديجى وسنت ايديجى كبى اولدى وامام اعظم ايچون علت اولدر كه تحقيقا قاطع ثانى قاطع اولى بغير حق
قتل ايتدى زيرا انك حقى قطعده در موجود ايسه قتلدر الا بوقدر فرق واركه قصاص
شبهه ايچون ساقط اولدى زيرا قاطع ثانى خطا ايديجى معناسنده در زيرا حقنى استيفا قصد ايلدى
قتل قصد ايلمدى وخطأ قتل ايسه ديت ايجاب ايدر مسائلدن ذكر ايلدكلرى بونك خلافى
اوزره در زيرا قاضى اوزره قضايه تقليدى ايله انده قصاصله حكم واجب اولور وبزاغ وفصاد
وبونلرك كبى اوزره عقد اجرتله وواجبى اقامتله عملده سلامت شرطيله تقييد اولنمادى
حربى يه رمى ايتمك كبى وبزم مسئله مزده قاطع ثانى استيفائله عفو بيننده مخيردر بلكه عفو مندوبدر
پس انك استيفاسى بشرط السلامه در صيده رمى ايتمك كبى فقهانك ديدكلرى بودر وبونك ظاهرى
اوزره سؤال وارد اولور كه تحقيقا قصاصك بنفسه استيفاسى بو صورتده چونكه شبهه ايراث ايدوب
اول شبهه ايله قصاص ساقط اولورسه لايق اولان صورت اولى ده حكم قاضى شبهه ايراث ايدوب
اول شبهه ايله قصاص ساقط اولمق اولور زيرا قاضينك حكمى بنفسه مباشرتدن ادنى دكلدر
بو سؤالك رفعنده بن ديرمكه تحقيقا حكم قاضى انكله قصاص ساقط اولور شبهه ايراث ايتمز
بلكه قطعك مدعيسى اوزره قصاصى ايجاب ايدر زيرا چونكه مدعى قاضى قتنده قطعى ادعا
واثبات ايتسيدى مدعينك اثباتى قاضى اوزره قطعله حكمى ايجاب ايدر پس مدعى قاضى ايچون
كره ايديجى حكمنده اولور نتكيم بنفسه قصاصى استيفا ايدن مخطى حكمنده اولديغى كبى
بلكه قاضى حقيقة كره اولنمش اولور اكر اهلك تعريفى مقتضاسى اوزره اولكه برابشه رضاسى
اولميان كيمسه يى اول ايش اوزره حملدر اختياريله دكل پس چونكه مدعى مكره حكمنده ياخود قاضى
حقيقة مكره اولدى ايسه قاضى اوزره قصاصله حكم واجب اولدى زيرا قاضى بو تقديرجه

قصاص ایچون آلت اولدی و بوحکم قاضی ایله اولان قصاص قتل عمد ایچون مباشرت کبی
اوادی تحکیم موضعنده تقریر اولندی (وارش الید) دیت النفس قولی اوزره عطفدر یعنی
ارش یده ضامن اولور (من قطع یدمن له علیه قود نفس فعفا عنه) یعنی مقتولك ولیسی قاتلك
یدینی قطع ایتدکدنصکره قتلدن عفو ایتسیدی یدك ارشنه ضامن اولور وامامین قیلرنده
ضامن اولماز زیرا ولی مقتول جمع اجزاسیله نفسك اتلافنه مستحق اولوب بعضی اتلاف ایتدی
پس چان قتلدن انی عفوایتدی ایسه قطع اولان بعضك ماعداسنی عفوایتدی وامام اعظمك علتی
اولدرکه تحقیقا ولی مقتول حقك غیرینی استیفا ایتدی لکن شبهه ایچون قصاص واجب اولماز

❊)باب الشهادة فی القتل واعتبار حالته(❊

بو باب قتلده شهادتك وحالت قتلك اعتباری بیاننده در (القود یثبت للورثة بدءا الا ارثا)
قصاص ورثهٔ مقتول ایچون بدأ ثابت اولور یوخسه ارثا ثابت اولماز معلوم اولسونکه
بومقامده ایکی طریق واردر اولکیسی طریق خلافتدر و بوطریق اول مورث حقنده منعقد اولان
سببله ابتداده وارث ایچون ملك ثابت اولمقدر تحکیم چان عبدهبه قبول ایتسیدی پس تحقیقا
اول ملك موهوب ابتداده عبددن بطریق الخلافه مولا ایچون ثابت اولدیغی کبی زیرا عبد ملك ایچون
اهل دکلدر وطریق ثانی طریق وراثتدر و بوطریق ملك مورث ایچون ثابت اولدقدنصکره
مورثدن وارثه نقل ایله وارث ایچون ثابت اولمقدر پس امامین رحمهما الله طریق وراثته ذاهب
اولدیلر تحقیقا قصاص میتدن موروثدر حتی انده سهام ورثه اجرا اولنور وقبل الموت عفوی صحیح
اولور وقصاص ماله منقلب اولدقده میتك دینلری اندن قضا اولنور واندن وصیتلری تنفیذ
اولنور دینده اولدیغی کبی وامام اعظم طریق اوله ذاهب اولدی تحقیقا قصاص موروث دکلدر
زیرا بعدالموت ثابت اولور تشفی ایچون یعنی شفای صدر ایچون وقاتلك ثارینی المق ایچون ومیت ایسه
بونك اهلندن دکلدر وقصاص میت ایچون منعقد اولان سببله بطریق الخلافه ورثه ایچون
ثابت اولمغك معناسی یعنی ورثه میت مقامنه قائم اولوب میت ایچون ثابت اولمقسزین
ابتداده مستحق اولورلر زیرا قصاص محلده فعلك ملکیدر مجروحك موتندن صکره میتدن
فعل متصور اولماز و بوجهتدن مجروحك موتندن اول ورثه نك عفوی صحیح اولور ومجروحك
عفوینك صحتنه باعث زیرا سبب مجروح ایچون منعقد اولدی وحق سبحانه وتعالینك ومن قتل
مظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا قول شریفی قصاص ابتداءا ورثه ایچون ثابت اولمسی اوزره
نصدر دینله دیت بونك خلافی اوزره درکه زیرا میت مالك منکی ایچون اهلدر بوا جلدن
برکیمسه شبکه نصب ایدوب موتندن صکره اول شبکه یه صید واقع اولسه اول صیده مالك اولور
واختلافك اصلی امام اعظم قتنده استیفای قصاص ورثه نك حقی اولوب امامین قتنده میتك
حقی اولمغه راجعدر پس چان قصاص امام اعظم قتنده ابتداءا ورثه ایچون حق ثابت اولدیسه
(فلا یصیر احدهم خصما عن الباقی) پس انلردن بریسی باقیلرندن وکالتسز باقیلرینك
حقلرینی اثباتده خصم اولماز وحاضرك بینه اقامت ایتمسیله غائبك حقنده حق قصاص ثابت
اولماز (فلو برهن بغیبة اخیه علی قتل ابیه) پس اکر قرنداشنك غیبتنده باباسنك قتلی اوزره
بینه اقامت ایتسیدی (فحضر بعدها) پس اول غائب اولان قرنداشی حاضر اولسیدی اول
بینه یی اعاده ایدر استیفایه قدرت حاصل اولمق ایچون (ویحبس القاتل) وقاتل حبس اولنور
حاضر بینه اقامت ایتدکدن صکره (بالاجماع) زیرا قاتل قتل ایله متهم اولدی متهم ایسه
حبس اولنور (بخلاف الخطأ والدین) خطأ قتل ایله دین بونك خلافی اوزره در حرف جر
بعیدها قوانه متعلقدر یعنی اکر قتل خطأ اولورسه بینه یی اعاده یه حاجت اولماز زیرا موجبی

مالدر وطریق ثبوتی میراثدر وکذلك دینده بویله در چان ورثه دن بری بینه اقامت ایتسه
تحقیقا باباسی ایچون فلان کیمسه اوزرنده شومقداری الجغی واردر پس قرنداشی حاضر
اولدقده بینه یی اعاده ایلمز (برهن القاتل علی عفو الغائب فالحاضر خصم ویسقط القود)
یعنی چان ورثه نك بعضی غائب و بعضی حاضر اولسیدی پس قاتل حاضر اوزره بینه اقامت
ایتسه که تحقیقا غائب عفو ایلدی پس حاضر قاتله خصمدر زیرا قاتل قصاصده حاضرك حقنده
سقوطنی وماله انتقالنی ادعا ایدر پس چان سقوط حقله قضا اولنسه غائب اوزره قضا اولنمش
اولور حاضره تبعیت ایچون (کذا لو قتل عبد لرجلین احدهما غائب) کذلك ایکی رجلك
عبدی عمدا قتل اولنسیدی واول ایکی رجلك بری غائب اولسیدی پس قاتل حاضر اوزره
تحقیقا غائب قصاصدن عفو ایتدوککنی ادعا ایتسیدی حاضر خصمدر وقصاص ساقط
اولور اکر ثابت اولدیسه ذکر اولنان علت ایچون (اخبر ولیا قود بعفو شریکهما
فهو عفو للقصاص منهما) یعنی تحقیقا بر رجل عمدا قتل اولنوب واول رجلك اوچ ولیسی
اولسیدی پس اول اوچ ولینك ایکیسی ایکیسنك صاحبلری اولان اوچنجی ولی اوزره عفو
ایلدی دیو شهادت ایتسه لردی پس اول ایکیسنك اخباری ایکیسندن قصاص ایچون عفودر
و بومسئله درت وجه اوزره در مصنف وجه اولی (فان صدقهما القاتل والشریك) قولیله ذکر
ایلدی شریك اول ایکی مخبرلری تصدیق ایدرلرسه (فلا شیء له)اول شریك ایچون برشی یوقدر
زیرا تصدیقیله نصیبنی ابطال ایلدی (ولهما ثلثا الدیة) واول ایکی مخبر ایچون دیتك ثلثانی
واردر زیرا انلرك نصیبلری مال اولدی ووجه ثانی یی (وان کذبها) قولیله ذکر ایلدی یعنی اکر
شریکله قاتل اول ایکی مخبری تکذیب ایدرلرسه (فلا شیء للمخبرین) پس ایکیسیده اخبارلری ایله
قصاصده اولان حقلرینی اسقاط ایدوب پس قصاص ماله منقلب اولدی واول مخبرلر ایچون مال
یوقدر قاتل ایله شریکك تکذیبی ایچون (وللشریکهما ثلثها) واول ایکی مخبرك شریکی ایچون
دیتك ثلثی واردر زیرا اول ایکی مخبرك حقی وقتاکه قصاصده ساقط اولدی ایسه اول
ایکیسنك قصاصده شریکنك دخی حق تجزی منعدم اولمغله ساقط اولوب ماله انتقال ایتدی
واول ایکیسنك مالده حقلری دخی قصاصده ساقط اولدیغی کبی ساقط اولدی ذکر
اولنان علت ایچون پس اول ایکیسنك شریکنك حقی باقی قالدی اولکه ثلث دیتدر
ومصنف وجه ثالثی (وان صدقهما القاتل وحده)قولیله ذکر ایلدی واکر یالکز قاتل تصدیق
ایدوب شریك اول ایکی مخبری تکذیب ایدرسه (فلکل منهم ثلثها) پس اول اوچ ولیدن هر بری ایچون
دیتك ثلثی واردر زیرا قاتل وقتا که اول ایکی مخبری تصدیق ایتدی ایسه اول ایکیسی ایچون
دیتك ایکی ثلثنی اقرار ایتدی پس لازم کلدیکه شریکك حقنك بطلانتی ادعا ایلدی پس تصدیق
اولنموب ماله متحول اولدی و قاتل دیته اثلاثا غریم اولدی ودردنجی وجهی (وان صدقهما
الشریك فقط) قولیله ذکر ایلدی یعنی اکر اول ایکی مخبری یالکز شریك تصدیق ایدوب قاتل
تکذیب ایدرسه (فله ثلثها) اول شریك ایچون دیتك ثلثی واردر یعنی قاتل ثلث دیته غریم
اولور اولکه شریکك نصیبیدر (و یصرف الی المخبرین) واول ثلث ایکی مخبره صرف اولنور
زیرا شریکك زعمی تحقیقا کندویی عفو ایتدی قیاس ایتدی ایکی مخبری تصدیق ایلدیکیچون
پس قاتل اوزره برشیء یوقدر وایکی مخبر ایچون قاتل اوزره دیتك ایکی ثلثی واردر و یدنده اولان
شیء که ثلث دیتدر مال قاتلدر واول مال ایکی مخبرك حقی جنسندندر پس اول ایکیسنه صرف
اولنور وقیاسا قاتله برشیء لازم کلمك ایدی الا اول ایکی مخبر قاتل اوزره مال ادعا ایتدیلر وقاتل
انکار ایدر پس ثابت اولمادی وقاتلك شریك ایچون اقرار ایلدیکی شیء تکذیبی ایله باطل اولدی

يعنى عفو ايلدى انكيچون بنم اوزرمده حق واردر ديمسيله باطل اولدى واستحسانك وجهى
اولدركه تحقيقا قاتلك ايكى مخبرى تكذيبى ايله مشهود عليه ايچون ثلث ديتله اقرار ايتدى
تحقيقا قصاص انلرك عفوى ايله اخبار ايلملرى ايله ساقط اولدى زعم ايتديكى ايچون اول ايكى
مخبردن ابتداء عفو كبى ومقرله قاتلى حقيقة تكذيب ايلمز بلكه وجوبى غيره مضاف قبلار
وبونك كبيده اقرار ترديد اولنماز مثالى بر كيمسه فلان كيمسه ايچون بنم اوزرمده يوز درهم
واردر ديدكده اول فلان بنم ايچون دكلدر لكن اول يوز درهم فلان ايچوندر ديديكى كبى
پس مال فلان ثانى ايچون اولور كذلك بومقامده دخى بويله در (اختلفا شاهدا القتل
فى زمانه او مكانه او آلته) قتلك ايكى شاهدلرى قتلك زماننده ياخود مكاننده ياخود آلتنده اختلاف
ايتسه‌لردى ايكيسندن برى عصا ايله وآخرى قلج ايله قتل ايتدى ديمك كبى (اوقال شاهد قتله
بعصا وقال الاخر جهلت آلة قتله لغت) ياخود شاهدك برى عصا ايله قتل ايتدى ديوب
وشاهد آخر آلت قتلنى بلمم ديسيدى اول شهادت لغو اولدى زيرا قتل زمانك ومكانك وآلتك
اختلافيله مختلف اولور وآلتك احكاميله دخى مختلف اولور ومطلق مقيده مغاير اولور پس
هر قتل اوزره شهادت فرد اولدى ايمدى رد اولندى (شهدا بقتله وقالا جهلنا آلته وجب الدية)
ايكى كيمسه بر كيمسه نك قتلنه شهادت ايدوب وديسه‌لركه قتلك آلتنى بيلمز ز قاتل اوزره ديت
واجب اولور قياس برشئ واجب اولمامق ايدى زيرا قتل آلتك اختلافيله مختلفدر پس مشهود به
مجهول اولدى ووجه استحسان اولدركه تحقيقا انلر مطلق قتله شهادت ايلديلر مطلق ايسه
مجمل دكلدر قبل البيان انكله عمل ممتنع اولديغى ايچون ايمدى موجب قتلك اقلى واجب اولور
اولكه ديتدر وقاتلك مالندن واجب اولور زيرا قتلده اصل اولان عمددر پس عاقله به ديت لازم
كلمز مرور ايدن علت ايچون (اقر كل من رجلين بقتل زيد وقال الولى قتلتماه فله قتلهما)
ايكى رجلدن هر برى زيدك قتلى ايله اقرار ايتسه‌لردى وزيدك ولبسى سز آنى ايكيكز مجتمع اولديغكز
حالده قتل ايلديكز ديسيدى اول ولى ايچون انلرى قتل جائز اولور زيرا اول ايكى رجلدن
هر برى بانفراده قتلك كلى ايله اوزرينه واجب اولان قصاص ايله اقرار ايلديلر ومقرله ذكر
اولنان كبى اوزرينه قتلك وجوبنده تصديق ايلدى لكن ولى مقرى قتل ايله انفرادنده تكذيب
ايلدى مقرله‌نك مقرى اقرار ايلديكى شيئك بعضنده تكذيب ايلمسى باقيده اقرارينى ابطال
ايلمز زيرا اول تكذيب مقرك تفسيقنى ايجاب ايدر ومقرك فسق اقرارينك صحتنى منع ايلمز
(ولو كان مكان الاقرار شهادة لغت) واكر ايكى رجل زيد عمرى قتل ايلدى ديو
شهادت ايلسه‌لر وايكى آخر كيمسه دخى عمروى بكر قتل ايلدى ديو شهادت ايلسه‌لر
وولى زيد وبكر ايكيسى معا قتل ايلديلر ديو ادعا ايتسيدى ايكى شهادتلر لغو اولور
زيرا مشهود له كه وليدر انك شاهدى شهادت ايلديكى شيئك بعضنده تكذيب
ايلمسى شاهدك شهادتنى ابطال ايدر زيرا تكذيب تفسيقدر وشاهدك فسق شهادتنك
ردينى ايجاب ايدر (شهدا بقتله خطأ وحكم بالدية فجاء المشهود بقتله حيا ضمن العاقلة الولى)
ايكى كيمسه بر كيمسه نك خطأ قتلنه شهادت ايدوب ديتله حكم اولندقدنصكره قتلنه شهادت
اولنان كيمسه دريله كلسيدى عاقله ديتى ولى يه تضمين ايتديررلر زيرا ولى ديتى بغير حق
قبض ايلدى (اوالشهود) ياخود شاهدلره تضمين ايتديررلر زيرا مال انلرك شهادتيله تلف اولدى
(ورجعوا عليه) وشاهدلر ولى اوزره رجوع ايدرلر زيرا شاهدلر مضمونه مالك اولديلر اولكه
ولينك يدنده اولان شيدر غاصبك غاصبى ايله غاصب كبى (والعمد كالخطأ الا فى الرجوع)
وعمد خطا كبيدر الارجوعده دكل يعنى اكر شهادت عمدا اوزره ايسه پس بوشهادتله اوزرينه

شهادت اولان كيمسه قتل اولنسيد بوندنصكره قتل اولندى دينلان كيمسه حيا كلسيدى
قتل اولنان كيمسه نك وارثلرى ديتى ولى يه تضمين ايله شاهدلره تضمين بيننده مخير قلنور پس اكر شهوده
تضمين ايتديررلرسه ولى يه رجوع ايتمزلر امام اعظم قتنده زيرا انلر بومقامده ولى ايچون مال اولميان
قصاصى واجب قلديلر پس ماله رجوعلرينه وجه يوقدر زيرا بينهماده مماثله يوقدر وامامين
قتنده ولى اوزره رجوع ايدرلر خطاده اولديغى كبى (ولوشهدا على اقراره) واكر شاهدلر قاتلك
اقرارينه يعنى خطأ قتلى اقرارينه شهادت ايدرلرسه اندنصكره قتلنه شهادت اولنان كيمسه
حيا كلسيدى شاهدلر ضامن اولمازلر اكر شهادتلرنده كذبلرى ظاهر اولمزسه (اوعلى شهادة غيرهما
فى الخطأ) ياخود كندولرك غيرينك خطاده شهادتنه شهادت ايلسه‌لر وعاقله‌لر اوزره ديتله قضا
اولندقدنصكره قتلنه شهادت اولنان كيمسه حيا كلسيدى اول ايكى شاهدلر ذكر اولنان كبى ضامن
اولمازلر زيرا شهادتلرنده كذبلرى ظاهر اولمادى زيرا مشهود به اصولك قتل اوزره شهادتيدر يوخسه نفس
قتله شهادت دكلدر (ضمن الولى الدية) ايكى صورتده ولى عاقله ايچون ضامن اولور زيرا ظاهر اولديكه
تحقيقا ولى عاقله‌دن ديتى بغير حق اخذ ايلدى بوندنصكره وقتا كه مصنف قتلده مسائل شهادتك
بياندن فارغ اولديسه حال قتلك اعتبارى مسئله‌لرينك بيانه شروع ايدوب (العبرة بحالة الرمى
لا الوصول) اعتبار حالت رميه‌در وصوله دكلدر ديدى معلوم اوله كه تحقيقا اصل ضمان
وحل حقنده اعتبار وقت رمى ايچوندر زيرا ضمان اولماز الا اجنايتله واجب اولور وشخص
جانى اولماز الا شخصك اختيارى تحتنده داخل اولور برفعل ايله اولور واول فعل رميدر وصول
دكلدر (فيجب الدية على من رمى مسلما فارتد) پس ديت شول كيمسه اوزره واجب اولوركه
اول كيمسه بر مسلمه رمى ايتسه پس رمى اولنان مسلم اوق قبل الوصول العياذ بالله مرتد اولسه (فوصل
السهم اليه) پس اوق اكا واصل اولوب فوت اولسيدى پس رامى اوزره اول مرتدك وارثلرى ايچون ديت
لازم كلور امام اعظم قتنده وامامين رامى اوزره برشئ لازم كلمز ديديلر زيرا تلف معصوم اولميان
محلده حاصل اولدى ومعصوم اولميانك اتلافى هدردر وامام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا
اوق اكا آتلان كيمسه وقت رميده معصوم ايدى حال بوكه اعتبار ايسه وقت رميه‌در (ويجب القيمة
لسيد عبد رمى اليه) رمى صيغهٔ مجهول ايله در يعنى مرميا اليه اولدى (فاعتقه فوصل) رمى
اكا اولان عبدك سيدى ايچون عبدك قيمتى واجب اولور اكر سيدى اول عبدى اعتاق ايتدكدنصكره
اوق واصل اولوب فوت اولسيدى زيرا عبد وقت رميده مملوكدر پس امام محمد مرميا قيمتى ايله
مرمى اولميان قيمتنك فضله‌سى واجب اولور ديدى (والجزاء على محرم رمى صيدا) صيده اوق
رمى ايدن محرم اوزره جزا واجب اولور (فحل) پس احرامدن چقسيدى (فوصل) اوق احرامدن
چقدقدنصكره صيده واصل اولسيدى زيرا اول محرم وقت رميده محرم ايدى (لا على حلال رماه فاحرم
فوصل) محرم اولميان كيمسه صيده رمى ايدوب محرم اولدقدنصكره اوق صيده واصل اولسيدى
جزا واجب اولماز زيرا وقت رميده محرم دكل ايدى (ولا يضمن من رمى مقضيا عليه برجم فرجع
شاهده فوصل) ودخى اوزرينه رجم ايله قضا اولان كيمسه يه رمى ايدن كيمسه ضامن اولماز رمى اول
مرجومك شاهدى رجوع ايتدكدنصكره واصل اولسيدى زيرا مرجوم وقت رميده مباح الدم ايدى

) كتاب الديات (

بو كتاب ديتلرك بيانده در ديات ديتك جمعيدر وديت مصدردر ودى القاتل المقتول دينور قچان
ولى مقتوله بدل نفس اولان مال اعطا اولنسيدى بوندنصكره اول ماله ديت دينلدى مصدر ايله
تسميه بونتدن وفاء الفعلى محذوفدر عدة لفظنده اولديغى كبى مغرب اللغه ده بويله ذكر
اولندى وارش مادون نفس اوزره واجب اولان ديت ايچون اسمدر (الدية الف دينار من الذهب

وعشرة الاف درهم من الفضة ومائة من الابل فقط) دیت التوندن بیك دینار در وكومشدن
اون بیك درهمدر ودوه دن انجق یوز دوه در یعنی تحقیقا امام اعظم قتنده دیت اولماز الا
بو اوج اموالدن اولور امامین بو اوچدن اولور وایكیوز بقردن اولور و بیك قیوندن اولور
وحللدن ایكیوز حله دن اولور دیدیلر وهر حله ایكی ثوبدر دیدیلر (وهذه فی شبه العمد اربع)
و بو یوز دوه شبه عمدده درت نوع اوزره در مصنف بو درت نوعی (من بنت مخاض ومن بنت
لبون وحقة وجذعة) قولیله بیان ایلدی یعنی بو درت نوعك هر برندن یكرمی بشر دوه در
دیدی (وهی المغلظة) و بو دیت مغلظه در غایت البیانده وقدوری شرحنده نقل
اولندیكه تحقیقا تغلیظی عمر وعلی وابن مسعود وابی موسی الاشعری ومغیرة بن شعبه دن
روایت اولندی اكر تغلیظك كیفیتنده اختلاف بولندی ایسه ده پس امام اعظم وابی یوسف
قتنده بو مقامده ذكر اولناندر وامام محمد وشافعی قتنده اوتوز حقه واوتوز جذعه وقرق
ثنیه در وكلبسنك اولادلری قارنلرنده خلق اولنمش اوله (وفی الخطأ) شبه العمد اوزره
عطفدر یعنی خطأ قتلده دوه (اخماس) بش قسم اوزره در (منها ومن ابن مخاض) دیت
ذكر اولنان درت قسمدن وابن مخاضدندر یعنی یكرمی بنت مخاض ویكرمی بنت لبون
ویكرمی حقه ویكرمی جذعه ویكرمی ابن مخاضدر و بو قول ابن مسعود رضی الله تعالی
عنهك قولیدر پس بز بو قولی اخذ ایلدك (وكفارتها ماذكر فی النص) وخطأ قتلك كفارتی
نص كریمده ذكر اولنان شیدر اولكه عتق رقبهٔ مؤمنه در وا كراندن عاجز اولورسه ایكی آی
متوالیة صائم اولمقدر (ولا یصح الاطعام) واطعام صحیح اولماز زیرا نص اطعام مراد ایلمدی
ومقادیر توقیفله یعنی جانب شرعدن سماعله بیلنور (والجنین) وعتق جنین دخی صحیح اولماز
زیرا حیاتی وسلامتی بلنمز (و یصح رضیع احد ابویه مسلم) واناسیله یاخود باباسندن بری مسلم اولان ممه
امن معصوم كفارته صالح اولور یعنی انكله كفارت صحیح اولور زیرا تبعیتله مسلمدر وظاهرا
اولان بودركه اطرافی سلامت اوزره اوله (ودیة المرأة نصف دیة الرجل بالنفس ومادونها)
ومرأه نك دیتی رجلك دیتنك نصفیدر قتل نفسده ومادون نفسده وتحقیقا بو لفظ موقوف اولدیغی
حالده حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنه دن ومرفوع اولدیغی حالده نبی علیه الصلاة
والسلامدن وارد اولدی (والذمی فیها كالمسلم) ودیتده ذمی مسلم كبیدر رسول الله علیه الصلاة
والسلامك * دیة كل ذی عهد فی عهده الف دینار * قول شریفی ایچون یعنی هر عهد
صاحبنك عهدی حالنده دیتی بیك دینار در دیمكدر و بو حدیث شریف ایله ابو بكر وعمر
رضی الله تعالی عنهما قضا بیوردیلر (وفی النفس) و بونك اوزرینه عطف اولان كلمك دیة
قولنك خبریدر (والمارن واللسان ان منع النطق اواداء اكثر الحروف والذكر والحشفة والعقل
والسمع والبصر والشم والذوق واللحیة ان حلقت ولم تنبت وشعر الرأس دیة) یعنی قتل نفسده و بورنك
یومشق یرنده ودلده اكر نطقی یاخود اكثر حروفك اداسنی منع ایدرسه وذكرده وذكرك
حشفه سنده وعقلك ازاله سنده وبورندن شمك ازاله سنده وآغزده اولان ذوقك ازاله سنده
وصقالده اكر تراش ایدوب بتمزسه و باشك شعرنده اكر تراش اولنوب غیری بتمزسه بونلرك
جمله سنده دیت واردر معلوم اوله كه اكر جنایت ایدن كیمسه اطرافده كمال اوزره اولان منفعت جنسنی
فوت ایدرسه یاخود آدمیده كمال وجمال قصد اولنان شیئی ازاله ایدرسه اول كیمسه اوزره دیتك
كلیسی واجب اولور من وجه نفسی اتلاف ایتدیكی ایچون و بو من كل وجه اتلافه ملحقدر آدمی یه
تعظیم ایچون بو الحاقك اصلی رسول علیه الصلوة والسلامك لساننده و بورنده دیتك كلیسی ایله
قضا بیوردقلریدر وحضرت عمر رضی الله عنه بر رجل ایچون بر رجلك باشی اوزره اوردیغی ضربهٔ

واحده ده مضر و بك عقلی وسمعی و بصری وكلامی زائل اولمغله درت دیتله حكم وقضا ایلدی
(كذا كل ما فی البدن اثنان) كذلك بدن انسانده ایكیشر اولان اعضاده دخی حكم ذكر اولنان كبیدر
یعنی ایكی قاش وایكی كوز وایكی ال وایكی ایاق وایكی طوداق وایكی قولاق وایكی خایه ومرأه نك
ایكی ممه سی كبی پس بونلردن هر ایكی عضوده واجب اولان دیت كامله در (وفی احدهما نصفها)
وهر ایكیسنك برنده نصف دیت واجب اولور سعید بن المسیب رضی الله عنه نبی علیه الصلوة
والسلامدن بر حدیثده بو یله روایت ایلدی وذكر اولنان اشیانك هر برنده نصف دیت واردر و نبی علیه
الصلوة والسلامك عمرو بن حزم ایچون كتب ایلدیكی شی ایچون وایكی كوزده دیت كامله وایكیسندن
برنده نصف دیت واردر زیرا انلردن ایكیسنك فوت اولمسنده جنس منفعتك یاخود كمال جمالك
فوت اولمسی واردر ایمدی دیت كامله واجب اولور وایكیسندن برینك فوت اولمسنده جنس
منفعتك وكمال جمالك نصفنك فوت اولمسی واردر ایمدی نصف دیت واجب اولور (وكذا
اشفار العینین) وكذلك ایكی كوزك كرپكلری ازاله اولنسه یدی كلیسنده یعنی آلتنده واوستنده
كرپكلرك كلیسنده دیت كامله واردر وانلردن ایكیسنده نصف دیت واردر (وفی احدها ربعها
وكرپكلرك برنده ربع دیت واردر (وفی كل اصبع ید اورجل عشرها) والك یاخود ایاغك هر بر
پارمغنده عشر دیت واردر رسول علیه الصلوة والسلامك * لكل اصبع عشر من الابل * قول
شریفی ایچون (ومافیها مفاصل) وشول پارمقكه انده اوچ مفصل اوله (ففی احدها ثلث دیة
اصبع) پس اول مفصللك هر برنده بر پارمغك دیتنك ثلثی واردر زیرا بر مفصل پارمغك ثلثیدر (ونصفها
اوفیها مفصلان) ودیتك نصفی واجب اولور اكر پارمغك مفصلی ایكی اولورسه باش پارمق كبی
زیرا بر مفصل ایكی نصفدر و بو دیت یدك پارمقلری اوزره انقسامنك نظیریدر (كما فی كل سن)
نته كیم دیشلرك كلیسنده اولدیغی كبی یعنی هر بر دیشده عشر دیتك نصفی واردر اولكه دوه دن
بش دوه در رسول علیه الصلوة والسلامك ابی موسی الاشعری رضی الله عنه حدیثنده كی
* فی كل سن خمس من الابل * قول شریفی ایچون ودراهمدن بشیوز درهمدر اكر سؤال اولنورسه كه
اكر بز بو یله دیر ایسك دیت واحده اوزره زیاده اولور زیرا بر كیمسه نك دیشلرینك كلیسی
اتلاف اولنسه یدی زیرا اكثریا اوتوز ایكی دیشدر وكلیسنك اتلافنده جنس منفعتك فوت اولمسی
ایچون من وجه اتلاف نفسدر زیرا دیشلر معتاده حالكه كبی اولور ومن وجه اتلافك حكمی
من كل وجه اتلاف اوزره زیاده اولمق جائز اولماز جوابنده بز دیریز كه بو قول خلاف قیاس اوزره
نصله ثابتدر پس سؤال وارد اولماز غایة البیانده بو یله ذكر اولندی وچونكه بو خلاف قیاسله ثابت
اولدی ایسه معقول معنانك غیری اولدی پس انك ایچون وجه معقول ذكر ایتمك واجب اولماز
واكر بو بطریق الشرع مراد اولنسه پس وجه صدر الشریعه نك ذكر ایلدیكی شیدر كه تحقیقا
دیشلرك عددی اكرچه اوتوز ایكی ایسه ده اخیرده اولان درت دیش كه حلم دیشلریدر از اولور
بعض ناس ایچون بتمز واز اولور بعض ناس ایچون بتر و بعض ایچون كلیسی بتر پس دیشلر ایچون
عدد متوسط اوتوزدر بوندن صكره دیشلرده ایكی منفعت واردر بری زینت و بری طعامی چكنمكدر پس
قچان بر دیش ساقط اولسه یدی انك منفعتی بالكلیه باطل اولور ودیشك نصف منفعتی كه دیتنه
مقابل اولور اول چكنمك منفعتیدر اكر زینت اولان نصف منفعت باقی اولورسه ده وقچان
دیشك متوسط اولان عددی اوتوز اولدیسه پس بر دیشك منفعتنك نصفی سدس عشردر
مجموعی نصف عشردر (وفی عضو زال نفعه بضرب دیته كید شلت وعین عمیت وصلب انقطع
نسله) وضرب ایله نفعی زائل اولان عضوده دیت كامله واردر چولاق اولان ال كبی واعمی
اولان كوز كبی ونسلی كسلن صلب كبی زیرا دیتك واجب اولمسی جنس منفعتك فوت اولمسنه

متعلق اولور ومنفعتسز صورتده اعتبار اولنماز چونکه اتلاف قاتنده منفعتدن مجرد اولسه
بو تقدیرجه حکومت عدل واجب اولور اکر انده جمال یوغیسه چولاق الك اتلافی کبی وکاملا
ارش واجب اولور جمال وار ایسه اذن شاخصه کبی بونی زیلعی ذکر ایلدی

(* فصـل *)

(لاقود فی الشجاج الا فی الموضحة عمدا) باش یارقلرنده قصاص یوقدر الا عمدا موضحه دینلن
یارقده واردر وموضحه شول یارقدر که کوکی آشکاره ایلیه اول موضحه ده مساواتك امکانی اعتبار یله
موضحه نك در یکلکی فتیل ایله یوقلنمغله ممکن اولدیغی ایچون اندن صکره انك مقدارنجه
بر کسکین آلتله اخذ ایدوب قطع اولان مقداری قطع اولنور وظاهر روایتده موضحه نك مادوننده
موضحه کبی قصاص واجب اولور بونی محمد اصلده ذکر ایلدی موضحه ده ذکر اولنان
اعتبار ایله موضحه کبی مادوننده دخی مساوات اعتبـاری ممکن اولدیغی ایچون بونی زیلعی
ذکر ایلدی (وفیها خطأ نصف عشر الدیة) وخطأ اولان باش یارقلرنده عشر دیتك
نصفی واردر (وفی الهاشمة عشرها) وهاشمه اولان باش یارغنده اولکه کموکی قرلان یارقدر
دیتك عشری واردر (والمنقلة عشرها ونصف عشرها) ومنقله ده یعنی کموکی قرلدقدن صکره
اول کموك آیرلمش اولانده دیتك عشری ونصف عشری واردر (والآمة) وآمه ده یعنی شول
یارقده که ام دماغه واصل اوله وام دماغ بر اینجه جلد دریدر دماغی جمع ایدر وآمه دن صکره
بر یارق دخی اولور که اکا دامغه تسمیه اولنور غین معجمه ایله اول دامغه دماغه واصل اولان یارقدر
بو دامغه یی محمد ذکر ایلمدی زیرا اندن صکره عادتا نفس باقی قالماز پس دامغه قتل نفس اولور
یوخسه یارقلردن اولماز کلام ایسه یارقلرده در (او الجائفة) یاخود جائفه ده اولکه جوف دماغه
واصل اولان یارقدر (ثلثها) دیتك ثلثی واردر ذکر اولنانلرك کلیسی حدیثله ثابت اولدی
(وفی جائفة نفذت ثلثاها) وجانب آخره نفوذ ایدن جائفه ده دیتك ایکی ثلثی واردر زیرا
حضرت ابو بکر رضی الله عنه بو وجه اوزره حکم ایلدی ودخی جائفه ایکی اولدیغی ایچون
دیتك ثلثانی لازم کلدی (وفی الحارصة) حارصه وحارصه اوزره عطف اولانلر کلجك
حکومت عدل قولی ایچون خبردر حاء مهمله ایله دریسی طرملنوب قان چقمامقدر ودخی حارصه ده
(والدامغة) دخی دامغه ده بو عین مهمله ایله طرملنوب وقان چقوب اقیان بلکه موضع جراحتده
کوز یاشی کبی جمع اولاندر (والدامیه) دخی دامیه ده اولکه قان چیقوب اقاندر (والباضعة)
باضعه ده اولکه جلدی قطع ایدندر (والمتلاحمة) دخی متلاحمه ده که باشك لحمی اخذ ایدوب یعنی
یاروب واول لحمی قطع ایدندر (والسمحاق) دخی سمحاقده بو باشك لحمی ایله کمکی بیننده
اولان اینجه دریه واصل اولان یارقدر که سمحاق تسمیه اولنور (حکومة عدل) بو ذکر اولنان
یارقلرده حکومت عدل واردر زیرا بونلرده شرعا تقدیر اولنمش ارش یوقدر و بونلرك هدر اولملری
دخی ممکن اولمازایمدی بونلرده حکومت عدل لازم کلور و بو حکومت عدل ابراهیم النخعی ده ن وعمر بن
عبد العزیزدن مأثوردر پس مصنف حکومت عدلی (فیقوم عبدا بلا هذا الاثر ثم معه فقدر
التفاوت بین القیمتین من الدیة هو الحکومة) قولیله بیان ایتدی پس اول باشی مجروح اولان کیمسه یی
بلا اثر عبد اولدیغی حاله کوره قیمت تقدیر اولنور بعده اول اثر ایله عبد اولدیغی حاله کوره قیمت تقدیر اولنور
ایکی قیمتك ماییننده اولان تفاوت مقداری دیتدن حکومت عدلدر پس اول باشی مجروح اولان حر عبد
فرض اولنوب و بو اثرسز انك قیمتی بیك درهم واثر ایله طقوز یوز درهم تقدیر اولنسه پس ایکی
قیمتك ماینی یوز درهم اولور و یوز درهم بیك درهمك عشر یدر پس دیتدن بو تفاوت اخذ
اولنور ودیت اون بیك درهمدر عشری بیك درهمدر پس حکومت عدل بودر (وبه یفتی)

وفتوا بونکله در و بو قول کرخینك ذکر ایلدیکی شیدن احترازدر تحقیقا کرخی موضحه دن
بو یاریغك مقدارینه نظر ایدر عشر دیتك نصفندن اول مقدار واجب اولور دیر وشیخ الاسلام
کرخینك قولی اصحدر زیرا حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه بو طریقه
اعتبار ایتدی دیدی دیشلرینك طرفی قطع اولنان کیمسه ده بونی زیلعی ذکر ایلدی
(وفی اصابع ید بلا کف وبها نصف الدیة) واللك پرمقلرنده کفیله وکفسز نصف دیت
واردر یعنی تحقیقا ارش کف سببیله زیاده اولماز زیرا کف تابعدر متبوع دکلدر
بلکه واجب اولان هر بر پرمقده ایلدن عشردر پس بش پرمقده بالضروره اللی اولور اولکه
نصف دیتدر (ومع نصف الساعد نصف دیة والحکومة) وقولك نصفیله دیت وحکومت عدل
واجب اولور نصف دیت پارمقلر ایچون وحکومت عدل نصف ساعد ایچون (وفی کف فیها
اصبع عشرها) وانده بر پارمق اولان کفك قطعنده دیتك عشری واجب اولور بر پارمق ایچون
(وان کان اصبعان فخمسها) واکر قطع اولان کفده ایکی پارمق اولورسه دیتك خمسی واجب
اولور (ولاشیء فی الکف) و یالکز پارمقسز کفده برشیء واجب اولماز مرور ایدن علت ایچون
(وفی اصبع زائدة) وزائد اولان پارمقده بو و بونك اوزرینه عطف اولان شیلر کلیجك الحکومة
قولی ایچون خبردر (وعین صبی وذکره ولسانه ان لم یعلم صحته) وصبینك کوزنده وذکرنده
ولساننده اکر بو اوچ عضوك صحتی بیلنمزسه (بمادل علی نظره وبحرکة ذکره وکلامه) کوزده نظر ینه
وذکرنده حرکت ولساننده کلامنه دلالت ایدر شیله معلوم اولماز ایسه (الحکومة) حکومت
عدل واجب اولور (وان علمت) واکر بو ذکر اولنان شیلردن هر برینك اصلنده صحیح اولدقلری
معلوم اولورسه (فالدیة) دیت کامله واجب اولور زیرا بوندن صکره عمدده وخطاده اول صبی
بالغ حکمنده در (ودخل ارش موضحة اذهبت عقله اوشعر رأسه فی الدیة) یعنی بر رجلك
باشی موضحه ایله یاریلوب عقلی ازاله یاخود باشنك توبی کیدوب توبی بتمسه ارش موضحه دیتده
داخل اولور زیرا عقلك ازاله اولنمسی جمیع اعضانك منفعتنی ابطال ایدر زیرا عقلسز انتفاع
اولنماز پس باشی موضحه ایله یاریلوب فوت اولمش کبی اولور وموضحه نك ارشی باشك شعرندن
بر جزء ایله واجب اولور حتی اول شعر بتسیدی ارشی ساقط اولور ودیت شعرك کلیسنك فوت
اولمسیله واجب اولور وجمیعا دیتده تعلقلری سبب واحد ایله اولدی اولکه شعرك کلیسنك فوت
اولمسیدر پس جزؤ اولی کلده داخل اولور بر رجلك پارمغی قطع اولنوب انك سببیله یدی تلف
اولدیغی کبی (بخلاف اذهاب السمع او البصر او النطق) یعنی بر کیمسه نك باشی موضحه ایله یارلدقده
قولاغی صاغر یا کوزی کورمز و یاخود نطقه قادر اولمسه ذکر اولنانك خلافیدر که بو اوچ اشیانك
بری کتسیدی موضحه نك ارشی انلردن برینك ارشنده داخل اولماز زیرا انلردن هر بری نفسك
دوننده جنایتدر ومنفعت اکا مختصدر ایمدی اعضاء مختلفه یه مشابه اولدی عقل بونك خلافیدر که
زیرا نفعی جمیع اعضایه عائددر نته کیم مرور ایتدی (طریق معرفة ذهاب السمع ان یترك المجنی علیه
حتی یغفل) سمعك کیتدیکنك طریقی جنایت انك اوزرینه اولان کیمسه حتی غافل اولنجه ترك
اولنوب (ثم ینادی ان اجاب او التفت علم انه لم یذهب) اندن صکره اکا ندا اولنور اکر جواب
و یرر ایسه یاخود التفـات ایدرسه معلوم اولور که تحقیقا انك سمعی زائل اولمدی فتاوای صغراده
بو یلجه ذکر اولنـدی (وطریق معرفة ذهاب البصر ان یری اهل البصیرة) و بصرك زوالی
بیلنمنك طریقی بل بصر اهل بصیرته کوسترلمکدر (فان قالوا ذهابه وجب الدیة) اکر اهل بصرت
اول کیمسه نك بصرینك زوالنه خبر و یررلرسه دیت واجب اولور (وان قالوا لاندری اعتبر الدعوی
والانکار) اکر اهل بصیرت بیلمك دیرلرسه دعوی وانکاره اعتبار اولنور مجنی علیه که مضروبدر

جانی یه یعنی ضاربه بنم بصریمی کیدردی دیو دعوی ایدوب وضارب انکار ایتمکله مدعیدن بینه
طلب اولنور (فیکون القول للضارب مع یمینه علی البتات) پس مدعی اکر بینه دن عاجز اولورسه
قول ضارك بکدر بصرك ثباتی اوزره یمینی ایله علم اوزره دکل یعنی تحقیقا جنایت اندن صادر اولمدیغنه
یمین ویریلور پس اکر یمیندن نکول ایدرسه دیت حکم اولنور بونی دخی فتاوای صغراده ذکر ایلدی
اولکی مسئله کبی (لاقود فی اذهاب عینیه بل دیة الموضحة والعینین) ایکی کوزك کتمسنده قصاص
یوقدر بلکه موضحه نك وایکی کوزك دیتی وادر یعنی بر رجلك موضحه ایله باشی یاریلوب ایکی کوزلری
کتسیدی انده قصاص یوقدر بلکه موضحه ده ایکی کوزده دیت واجب اولور زیرا سرایتك
فعلی ابتداء فعل ایله بله شیء واحد کبیدر پس تحقیقا سرایت بو جنایتدن منفصل بولنماز حال بوکه
من وجه محلده متحد اولدی احدهمانك آخر ایله اتصالی واسطه سیله وقچان فعلك آخری قصاصی
موجب اولمسه فعلك اولی دخی قصاصی موجب اولمازز برا فعل ابتدایه نظر ایله اکرچه عمدا اولورسه ده
انتهایه نظر ایله خطادر پس من وجه خطا اولدی ومن وجه اولمادی ایمدی شبهه ایچون قصاصی
موجب اولمدی (ولا بقطع اصبع شل جاره) وبر بارمقکه قطع اولنمغله یاننده اولان پارمغی شل ایلیه اول
پارمغله قطع اولنماز زیرا بو دخی ذکر اولنان کبی سرایت قبیلندندر (بل الدیة فیهما) بلکه ایکیسنده ده
دیت واردر زیرا وقتاکه قصاص ساقط اولدی ایسه ایکیسندن هر برینك ارشلری واجب اولدی
ایکیسیده مستقل عضو اولدقلری ایچون (او اصبع قطع مفصله الاعلی فشل مابقی) یاخود
شول پارمق که انك مفصل اعلاسی قطع اولنمغله باقیسی شل اوله انده دخی ذکر اولنان کبی
قود یوقدر زیرا بو دخی ذکر اولنان کبی سرایت قبیلندندر (بل دیة المفصل فقط) بلکه
انجق اول قطع اولنان مفصلك دیتی واردر زیرا شرعا مقدردر اکر باقی قلانی ایله انتفاع اولنمازسه
(والحکومة فیما بقی) باقی قلانده حکومت عدل واردر انده تقدیر شرعی منتفی اولدیغی ایچون
(ان انتفع به) اکر اول باقی ایله انتفاع ممکن ایسه وبو وجه اوزره اولمغه باعث مقطوعله
باقی قلان عضو واحد اولدیغی ایچوندر بونی زیلعی ذکر ایلدی (ولا بکسر نصف سن اسود
باقیها او احمر او اخضر او دخلها عیب بوجه مابل کل دیة السن) دخی بر دیشك نصفی
قریلوب باقیسی سیاه یاخود قزل یاخود یشل اولوب یاخود دیشك باقیسنه بر وجهله عیب
داخل اولمغله ذکر اولنان کبی قود یوقدر بلکه اول دیشك کلیسنك دیتی واجب اولور کافیده
بویله ذکر اولندی وخلاصه ده دیدیکه بوندنصکره اول دیشك باقیسی یشل یا سیاه و یا قزل اولسیدی
دیتك واجب اولمسنه باعث (اذا فات منفعة المضغ) قچان چکمك منفعتی فوت اولدی ایسه (والا)
اکر چکمك منفعتی فوت اولمیوب (فلو مما یری) پس اکر اول دیش تکلم حالنده کورینورسه (تجب ایضا
وجه اولده اولدیغی کبی دیت واجب اولور (والا فلاشیء) اکر کورنمزسه برشیء لازم کلمز وبو وجه اوزره
وجه اولده صاحب کافینك کلامی اطلاقی اوزره باقی قالماز (واختلف فی الاصفرار والمختار الدیة)
نصفی قریلان دیشك صرارمسنده اختلاف اولندی ومختار اولان دیتك واجب اولمسیدر سائر اولنلرده
اولدیغی کبی خلاصه ده بویله ذکر اولندی (اقاد) یعنی بر رجل بر رجلك دیشنی چقارسیدی
دیشی چقان کیمسه چقاران کیمسه نك دیشنی چقارسیدی (فنبت سن الاول) پس رجل
اولك دیشی یرینه بردیش بتسیدی (او قلعها) یاخود بر رجل بر رجلك دیشنی چقاردقده (فردت
مکانها ونبت علیها اللحم وجب الارش) پس اول چقان دیشی صاحبی یرینه وضع ایتدکده
اوزرینه لحم بتسیدی ایکی صورتده ده اول چقان دیشك ارشی واجب اولور اما اولیده علت
اولدرکه لغیر حق استیفا تبین اولدیغی ایچوندر لکن شبهه ایچون قصاص واجب اولماز ایمدی
مال واجب اولور زیرا قصاصی موجب اولان دیش بتن یرك فسادیدر حال بوکه فساد المیوب

دیشك مکاننده برآخر دیش بتسدی پس جنایت منعدم اولدی واما ثانیه نك علتی انك دیش
اوزرینه بتمسنه اعتبار اولنمادیغی ایچوندر زیرا عروق عود ایلمز (وکذا الاذن) کذلك قولاقده
بویله‌در یعنی قچان بر کیمسه نك قولاغی قطع اولندقده مقطوعی یرینه یاپشدردقده ملتحم
اولوب بتسیدی ارش واجب اولور زیرا اول مقطوع اولکی اولدیغی حالده عود ایلمز (لان قلعت
سن فنبت اخری) یعنی ارش واجب اولماز اکر بر کیمسه نك دیشی چقاریلوب یرینه بردیش بتسیدی
وبو اجلدن اکر بر صبینك دیشی قلع اولنوب یرینه برآخر دیش بتسیدی بالاجماع اکا برشیء
لازم کلمز دیشك موضعنده فساد معدوم اولوب مکاننه برآخر دیش بتوب منفعت زینت منتفی
اولمادیغی ایچون (او التحم شجه) یاخود بر کیمسه نك باشی یاریلوب پس اول یارق ملتحم اولوب
یعنی اوکلوب ویارقدن اثر قالمیوب قل بتسیدی ارش ساقط اولور ارشی ایجاب ایدن شین زائل
اولدیغی ایچون (او جرح بضرب) یاخود مثلا اکر بر رجله یوز قامچی اورلمغله مجروح اولوب
اوکولدقده (ولم یبق اثر) واول جرحدن اثر قالمسیدی ارش ساقط اولور شین زائل اولدیغی ایچون
ولم یبق اثر قولی ایکی صورت ایچون قیددر (صبی ضرب سن صبی فانتزعها ینتظر بلوغ
المضروب ان بلغ ولم ینبت یجب علی عاقلته الدیة ولو من العجم ففی ماله) بر صبی بر صبی اخرك
دیشنی اوروب چقارسیدی مضروبك بلوغنه دکین منتظر اولنور اکر اول مضروب بالغ اولوب
اوچقان دیشنك یرنده دیش بتمزسه اول ضاربك عاقله سی اوزره دیتی واجب اولور واکر ضارب
عجمی ایسه دیت انك مالندن واجب اولور خلاصه ده بویله ذکر اولندی عن قریب کتاب معاقلده
بیانی کلور تحقیقا مختار اولان بودر (لطم فکسر بعض اسنانه یستحق من سن الضارب
ذلك القدر) بر رجل بر رجلی چارپوب دیشلرینك بعضیسنی قرسیدی اول مضروب ضاربك
دیشندن اول مقدار دیشه مستحق اولور خلاصه ده بویله ذکر اولندی وطریقی اولدرکه
برتورپو ایله تورپولیوب حتی ضاربك دیشی مضروبك دیشی کبی اولنجه اکر سن دیرسك که
بو قصد دکلدر بلکه قصده مشابهدر وتحقیق مرور ایتدیکه قصدك مادوننده قود یوقدر
جوابنده بز دیرز که تحقیقا ذکر اولنان کبی مرور ایتدیکه تحقیقا مادون نفسده قصده مشابه اولان
دخی قصددر ایمدی بوندن غافل اولمه (لا یقاد جرح الا بعد برء) قود واجب اولماز الا یاره
اوکولدقدنصکره اولور رسول علیه الصلاة والسلامك * یستأنی فی الجراحات سنة *
قول شریفی ایچون یعنی یاره لرده برسنه منتظر اولنور ودخی جراحاتده معتبر اولان انده مآلیدر
حالی دکلدر نفسه سرایت ایلمك احتمالی ایچون پس ظاهر اولورکه تحقیقا جارح قتل ایتدی
ایمدی امر مستقر اولماز الا یاره نك اوکولمسیله اولور (عمد المجنون والصبی خطأ وعلی
عاقلته الدیة) ومجنون وصبینك عاقله سی اوزره دیت واردر حضرت علی کرم الله وجهه دن
روایت اولنان خبر ایچونکه تحقیقا حضرت علی رضی الله عنه مجنونك دیتنی عاقله سی اوزره
قلدی ودیدیکه مجنونك قصدی وخطاسی برابردر ودخی صبی مظنه مرحمت اولوب وعاقل
خاطیء اولدیغی ایچون وقتاکه تخفیفه مستحق اولوب دیت عاقله اوزره واجب اولدی ایسه
پس صبی بو تخفیفه اعذر واولی اولدی (ان لم یکن من العجم) اکر مجنون عجمی دکل ایسه
واکر مجنون عجمدن ایسه دیت مالندن اولور مرور ایدن علت ایچونکه مختار اولان بودر (بلا کفارة
وحرمان الارث) کفارتسز وحرمان ارثسز واجب اولور زیرا کفارت اسمی کبی ستاره در ومجنون
وصبی ایچون کفارت یوقدرکه انی ستر ایلیه زیرا مجنون وصبی مرفوع القلمدر

) فصل (

(ضرب بطن امرأة حرة) بر کیمسه بر مرأه حره نك قارننی ضرب ایتسیدی (فالقت جنینا میتا)

وجبت غرة) پس اول مرأه برميت جنين دوشورسيدى غره واجب اولور حره قيدى جاريه دن
احترازدر عن قريب جاريه نك حكمى بيان اولنور (هى نصف عشر دية الرجل لو ذكرا)
غره رجلك ديتنك عشرينك نصفيدر و بو نصف عشر بشيوز درهمدر اكر جنين اركك ايسه
(وعشر دية المرأة لو انثى) ومرأه نك ديتنك عشريدر اكر جنين ديشى ايسه و بودخى ذكرك
ديتى كبى بشيوز درهمدر رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان خبر ايچونكه جنين
حقنده فى الجنين غرة عبد اوامة قيمته خمسمائة درهم بيوردى يعنى غره عبد اولسون ياخود
جاريه اولسون انك قيمتى بشيوز درهمدر ديمكدر وخمسمائة دخى روايت اولندى پس غره
عشر ديتك نصفى اولور ورقيقه غره تسميه سنه باعث اولدركه زيرا رقيق مالك اولنان شيئك
خيرلوسى وافضليدر ياخود غره اطلاق اولنمسى اولكه وجهدر جملهٔ بدن اوزره تسميه اولندى
نتكيم بدنه رقبه دينلديكى كبى فائقده بو يله ذكر اولندى (فى سنة) برسنه ده واجب اولور محمد
بن حسندن روايت اولنان خبر ايچونكه تحقيقا محمد بن حسن ديدى بكا يتشدى تحقيقا
رسول عليه الصلاة والسلام غره يى عاقله اوزره برسنه ده قلدى (وتقسم بين ورثته سوى ضاربه)
واول غره جنينك ورثه سى بيننده تقسيم اولنور ضاربدن غيرى اكر ضارب وارث ايسه
مرور ايدن علت ايچون تحقيقا قاتل وارث اولماز امام مالك فى الحال وامام شافعى اوچ سنه ده
واجب اولور ديديلر بزم ايچون علت تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام غره ايله عاقله اوزره
برسنه ده قضا ايلدى (ولا كفارة عليه) وضارب اوزره كفارت لازم كلمز زيرا كفارتده عقوبت
معناسى واردر وتحقيق سن بلمش ايدككه كفارت نفوس مطلقه دن ايلرو كچمز (ودية) غره اوزره
عطفدر يعنى غره ده ديت واحده واردر (ان كان حيا فمات) اكر اول جنين درى طغوب بعده فوت
اولدى ايسه زيرا ضارب ضرب سابق ايله حى اتلاف ايلدى (وديتان ان جنينين) واكر جنين ايكى
اولورسه ايكى ديت واجب اولور دوشدكدنصكره فوت اولمشلر ايسه زيرا جنايتك جزاسى جنايتك
تعددى ايله متعدد اولور (وغرة ودية) و برغره ايله برديت واجب اولور (ان كان ميتا فماتت الام)
اكر جنين ميت طغوب واناسى فوت اولدى ايسه غره جنين ايچون وديت اناسى ايچون
واجب اولور (ودية الام فقط ان ماتت فالقت ميتا) و يالكز اناسنك ديتى واجب اولور
اكر انا فوت اولدقدنصكره جنينى ميت دوشوررسه زيرا انانك فوتى اكا ظاهرا سببدر
زيرا جنينك حياتى اناسنك حياتيله در وتنفسى اناسنك تنفسى ايله در (وديتان ان القت حيا
فمات) وايكى ديت واجب اولور اكر انا فوت اولدقدنصكره حيا جنين دوشوروب پس
جنين دخى فوت اولدى ايسه ديتك برى انا ايچون و برى جنين ايچون پس همان حيا دوشوروب
بعده ايكيسيده فوت اولمش كبى اولدى (وفى جنين الامة نصف عشر قيمته فى الذكر وعشر قيمته
فى الانثى) وجاريه نك جنينى اركك اولدقده جاريه نك قيمتنك نصف عشرى وانثى اولدقده
قيمت جاريه نك عشرى واجب اولور زيرا جاريه ده قيمت حرده ديت كبيدر و بوندنصكره
انثى ده واجب اولان ذكرده واجب اولاندن اكثر اولمق لازم كلمز چونكه جاريه نك قيمتى غلامك
قيمتندن اكثر اولورسه زيرا جاريه نك قيمتى غلامدن اكثر اولمق نادر واقع اولور اكثريا
غلامك قيمتى جاريه نك قيمتندن زياده واقع اولور حتى جاريه نك قيمتى بيك درهمله تقويم
اولنسه صفات مرغوبه ده اول جاريه مثللى غلام ايكى بيك درهمله تقويم اولنور پس
اكثريت لازم كلمز بو كلام چونكه جنين مولاسنك غيريدن ومضروبك غيريدن اولديغى وقتده در
واما چونكه جنين جاريه نك مولاسندن و يا مضروبدن اولديغى وقتده اولورسه انده حرده
ذكر اولنان جنين كبى غره واجب اولور جنين كرك اركك وكرك ديشى اولسون زيرا جنين

حردر بونى زيلعى ذكر ايلدى (فان ضربت فاعتق سيدها حملها فالقته فمات وجب قيمته
حيا لاديته) پس اكر بررجل برحامل جاريه نك قارنى مالكنك غيرى ضرب ايلدكده ضربك
عقبنده جاريه نك سيدى جاريه نك حملنى اعتاق ايتسيدى پس اول جاريه اول حملى حيا
دوشوروب بعده اول جنين فوت اولسيدى ضارب اوزره اول دوشن حملك حيا قيمتى واجب
اولور ديتى واجب اولماز زيرا انك قتلى ضرب سابقله در حال بوكه اول ضرب حملك حالت
رقنده ايدى وتحقيق مرور ايتديكه اعتبار حالت رميه در وصوله دكلدر و بوندنصكره قيمتك
مولى ايچون اولمسى لازم كلدى بوخسه مورثى ايچون لازم كلمدى (وما استبان بعضه كالتام)
يعنى شول جنين كه بعض خلقتى مستبين اوله اول جنين تام حكمنده در (فيما ذكر) احكامدن
ذكر اولنان شيلرده بزم روايت ايلديكمز شيئك اطلاقى ايچون (امرأة اسقطت ميتا بدواء
او فعل) برمرأه دوا ايله ياخود برفعل ايشلمكله برميت جنين دوشورسيدى مثلا كندى قارنى
ضرب ايتمك كبى (ففيه الغرة) پس اول جنين ميتده اول مرأه نك عاقله سى اوزره سنهٔ واحده ده
غره واجب اولور (الا ان يكون باذن الزوج) مكركه زوجنك اذنيله دوشورمش اوله بوتقديرجه
برشئ لازم كلمز (ولوامرت امرأة ففعلت لاتضمن المأمورة) واكر برحامل مرأه يه برمرأه
دوشورمسى ايچون امر ايدوب اول امره امتثالا دوشورسيدى مأموره يه ضمان لازم كلمز
خلاصه ده بو يله ذكر اولندى

(باب ما يحدث فى الطريق وغيره)

بو باب طريق اوزره وطريقك غيرى اوزره احداث اولنان شئ بيانده در (احدث فى طريق
العامة كنيفا او ميزابا او جرصنا) بر كيمسه طريق عام اوزره بر كنيف ياخود براولوق يادبواردن
صو اقاجق براولوق احداث ايتسيدى و بعض قتنده جرصن ديواردن چيقار براغاچدر اوزرينه
بنا ايتمك ايچون (اودكانا جاز ان لم يضربهم) ياخود دكان احداث ايتسيدى اكر انلردن ناسه
ضرر يوغيسه انك احداثى جائز اولدى (ولكل نقضه) واول موضعه مرور ايدن كيمسه لرك
كلبسى ايچون اول محدثى بوزمق حق واردر اكر ناسه ضررى وار ايسه زيرا مرور ايدنلردن
هر برى بنفسه مرورى ايله ودابه سيله حق صاحبيدر ايمدى انك ايچون بوزمق حق دخى واردر
نتكيم ملك مشتركده اولديغى كبى (وفى الخاصة لا) ونافذ اولميان طريق خاصه ده انلردن
برشئ احداث ايلمك جائز اولماز (بلا اذن الشركاء وان لم يضر) شريكلرينك اذنسز اكرچه كيم
ضرر يده يوغيسه ده جائز اولمازز يرا اول طريق خاص انلرك ملك خاصلرى كبيدر (وضمن ديت من
مات بسقوطها عليه) وطريق عام وخاصده احداث اولنان كنيف وميزابك و بونلرك مثللينك
بر كيمسه اوزرينه دوشمسيله فوت اولنان كيمسه نك ديتنه احداث ايدن كيمسه ضامن اولورز يرا اول
احداث ايدن اول كيمسه نك موتنه سبب اولدى (كما لو وضع حجرا وحفر بئرا فى الطريق او فى غير ملكه
فتلف به نفس) نتكيم چونكه طريق اوزره برطاش وضع ايتسيدى ياخود غيرك ملكنده برقيو
قازسيدى وانك سببيله برنفس تلف اولدقده ضامن اولديغى كبى (وقيمت بهيمة تلفت) وذكر
اولنان حادثلرك بريله تلف اولان درت اياقلى برحيوانك قيمتنه دخى محدث ضامن اولور (ان لم يأذن
به الامام) اول شى احداث ايدن كيمسه يه امام اذن ويرمدى ايسه زيرا ذكر اولنان شيلرك
جميعسنده طريق عام اوزره احداثيله ضمان واجب اولماز الا امام اكا اذن ويرمدى ايسه اولور
(لا ان اذن به) يوخسه امام اكا اذن ويردى ايسه ضامن اولماز (او مات واقع فى بئر طريق جوعا
او غما) ياخود طريقك قيوسنده وشوب آجلقدن ياخود غمدن فوت اوله اكا دخى اول قيويى
احداث ايدن كيمسه ضامن اولماز غم غينك ضمى ايله كريت معناسنه در وكربه برغمدركه

نفسندن طشره چقماز بومقامده عمدن مراد قويونك هواسيله بوعلمقدر وابو يوسف قتنده
اكر عما فوت اولورسه ضمان واجب اولور زيرا غم دوشمكه سببدر (نحيى حجرا وضعه آخر
فعطب به رجل ضمن المنحى) بركيمسه آخرك وضع ايتديكى حجرى كيدرسيدى پس بررجـل اول
سببله هلاك اولسيدى اول طاشى كيدرن كيمسه هلاك اولان رجلك ديتنه ضامن اولور زيرا
اول طاشى اولا وضع ايدن كيمسه‌نك فعلى طاشى ازاله ايدن كيمسه‌نك فعلى ايله بوزلدى ايمدى
ضمان اول طاشى ازاله ايدن كيمسه اوزره واجب اولور (كمن حمل على رأسه اوظهره شيئا
فى الطريق فسقط شئ على آخر) باشى اوزره ياظهرى اوزره يولده شى يوكلنان كيمسه كبى كه اول
يوكلنديكى شيئك برى آخر كيمسه اوزره دشوب اول كيمسه تلف اولسيدى اول شئ يوكلنان كيمسه
هلاك اولانه ضامن اولور (اوادخل حصيرا اوقنديلا اوحصاة فى مسجد غيره فسقط) ياخود
بركيمسه غيرك مسجدينه برحصير ياخود برقنديل ياخود خرده طاشلر ادخال ايتسيدى انلردن برينك
سببيله بركيمسه تلف اولسيدى اول شيئى مسجده ادخال ايدن كيمسه ضامن اولديغى كبى
مصنفك مسجد غيره ايله قيدى انكيچوندركه زيرا اكر مسجد كندوقبيله سنك مسجدى اولورسه
ضامن اولماز زيرا مسجده متعلق اولان تدبير مسجدك اهلى ايچوندر اهل مسجدك غيرى ايچون
دكلدر امام نصب ايلمك كبى ومتولى اختيار ايلمك كبى و بونلرك امثالى كبى ايمدى انلرك مثلنه
مطلقا مباح اولدى بشرط السلامه ايله مقيد اولمديغى حالده وانلرك غيرينك فعلى تعدى ايله
اولسون ياخود مباح اولسون بشرط السلامه ايله مقيد اولدى (اوجلس فى مسجد غير مصل) ياخود
مصلى اولميان كيمسه مسجدده اوتورسيدى برابر كرك مسجد كندو قبيله سى مسجدى اولسون
وكرك غيرك مسجدى اولسون (فعطب به احد) بركيمسه بونك سببيله هلاك اولسيدى مثلا اوزرينه
براعمى دوشوب هلاك اولمغله اول مسجدده اوتوران كيمسه هلاك اولان كيمسه‌يه ضامن اولديغى كبى
غير مصلى قيدنه باعث زيرا اول كيمسه مصلى اولسيدى كرك فرض وكرك نافله ضامن اولمازز يرا
مسجد صلاة ايچون بنا اولندى واكر مصلى دكل ايسه كرك قراءت ايچون وكرك تعليم ايچون
وكرك اثناى صلاتده مسجدده اويومش اولسون ضامن اولور (لامن سقط منه رداء لبسه)
كيدوكى رداسى برانسان اوزرينه دوشوب انك دوشمسيله بركيمسه تلف اولسيدى ضامن اولماز
مصنفك لبسه قيدينه باعث زيرا اول ردائى كيمش اولمسه بلكه يوكلنمش اولسه پس اول
ردا برانسان اوزرينه دوشمسيله اول انسان هـلاك اولسيدى ياخود سورچسيدى اول وقت
ضامن اولور وفرق اولدركه تحقيقا برشئ يوكلنان كيمسه حفظنى قصد ايدر پس سلامت
وصفيله قيد ايلمكده جرح يوقدر اما كيان كيمسه ايچون سلامت وصفيله قيد ايلمكده جرح
لازم كلور ايمدى مطلقا مباح قلندى (وضمن ذوحائط مال الى طريق العامة فطاب نقضه مسلم
اوذمى) وطريق عامه‌يه ميـل ايدن ديوارك صاحبى ضامن اولور پس اول ديوارك يقلمسنى
مسلم واكـرذمى طلب ايدرلرسه زيرا ناس طريقـده مرور ايلمكده شريكلردر وطلبك
طريق اولدركه بن بو رجلى ديوارينك هدمى ايچون مقدم طلب ايلدم ديمكدر بومقـدار
كفايت ايدر اشهاده حاجت يوقدر وطلبك صورتى تحقيقا بوذكـر اولنان ديواره‌يـل
ايتمشدر ياخود مخوفـدرسن بونى تعمير ايله ديمكدر وكا بلرده اشهادك ذكـر اولنمسى
انكار قتنـده اثباتدن تمكين ايچوندر (ممن يملكه) اول ديواره مالك اولاندن طلب ايدەلر
(كالراهن)اول ديوارك نقضنه مالك اولان كيمسه راهن كبى كه زيرا اول راهن (يملكه بفكه)
اول مرهونه فكيله مالك اولورفك رهن ايدوب اول مرهونى كندويدينه ارجاعى سببيله
(واب الطفل والوصى) ودخى طفلك باباسى ووصيسى كبى كه زيرا بوايكيسى ايچون صبينك

مالنده ولايت تصرف واردر (والمكاتب) دخى مكاتب كبى كه زيرا مكاتب يدا مالك اولدى پس
انك ايچون ولايت نقض واردر (والعبد التاجر) دخى عبد تاجر كبى كركسه مديون اولسون انكيچون
ولايت نقض واردر بوندن صكره ديوارك سقوطيـله تلف اولان شى اكر مال اولورسه پس
اول مالك ضمانى عبد تاجرك مالندن واجب اولور واكر تلف اولان شئ نفس اولورسه پس
اول نفسك ديتى عبد تاجرك مولاسنك عاقله‌سى اوزره واجب اولور زيرا اشهاد من وجه مولا
اوزره‌در ايمدى مالك ضمانى عبد تاجره ونفسك ضمانى عبد تاجرك مولاسنه اليقدر (فلم ينقض
فى مدة يمكن فيها مالا) پس اكر مالك اول ديوارك نقضى ممكن اوله‌جق مدتده اول ديوارى
نقض ايلمدى ايسه مال جهتندن عبد ضامن اولور (وعاقلته نفسا) ونفس جهتندن عبدى
مولاسنك عاقله‌سى ضامن اولور (تلفا به) اول ديوارك سقوطيله تلف اولان مال ونفس اولورسه
(لامن اشهد عليه فباع داره وقبضه المشترى اولا فسقط) شول كيمسه ضامن اولمزكه اول كيمسه اوزره
اشهاد اولنوب واول دخى دارى آخره بيع ايلديسه ومشترى قبض ايلسون كركسه ايلسون كافيده
بويله ذكر اولندى وهدايه‌ده لفظ اولا يوقـدر پس اول ديوار بعد البيع ساقط اولوب انك
سقوطيله مال ويانفس تلف اولسيدى بايع ضامن اولماز وبايعك ضامن اولمديغنه باعث اولدركه
زيرا جنايت ديوارك هدمى ممكن ايكن تركى سببيله درحال بوكه اول سبب زائل اولدى اما اشراع
جناح بونك خلافى اوزره‌در اشراع جناح ديواردن طشره اغاجلر وضع ايدوب اوزرينه بنا ايتمك
ايچون زيرا بايع اشراع جناحك وضعى وقتنده جنايت ايديجى اولدى بوصورتده بيع سببيله
اول جنايـتك منفسخ اولدى ومشترا اوزره دخى ضمان لازم كلمدى زيرا شراسندن اول انك
اوزرينه اشهاد اولنمادى مكركه شراسندن صكره اشهاد اولنسيدى بوتقديرجه ضامن اولور
بعد الطلب هدمى اولمسيله طريقك تفريغى قدرتيله ترك ايتدوكى ايچون (اوطلب ممن لايملك نقضه)
ياخود ديوارك نقضنه مالك اولميان كيمسه‌دن طلب اولنسه اول دخى ضامن اولماز اكرچه كيم
اندن طلب اولنورسه‌ده (كالمرتهن والمستأجر والمودع والساكن) مالك اولميان كيمسه رهن
وضع اولنـان كيمسه ومستأجر كبى وامانت قونلان كيمسه كبى ودارده ساكن اولان كيمسه كبى
ذكر اولنـان كيمسه‌لرك تصرفه قدرتلرى اولماديغى ايچون (مال الى دار رجل فله الطلب)
ديوار بركيمسه‌نك دارينه ميل ايتسيدى اول دار صاحبى ايچون حق طلب واردر زيرا حق طلب
انكيچوندر (فيصح تأجيله وابراؤه منها) پس رجلك تأجيلى وجنايتدن ابراسى صحيح اولور
(لا ان مال الى الطريق فاجله القاضى اوالطالب) طريقه مائل ديوار ايچون قاضى ياخود طالبك
تأجيلى يعنى ديوارك نقضى ايچون مهل ويرمه‌سى صحيح اولمازز يرا عامه‌نك حقيدر قاضى وطالب ايچون
عامه‌نك حقنى ابطال جائز اولماز (وان بنى مائلا بدأ ضمن بلاطلب كما فى اشراع الجناح) واكر
ديوارى ابتدأ اكرى بنا ايتدى ايسه بلاطلب ضامن اولور اشراع جناحده بلاطلب ضامن
اولديغى كبى اولكه ديواردن طشره اغاجلر اوزادوب اوزرينه بنا اولنان جناحدر (ونحوه)
ودخى بونك امثالى كبى مثـلا كنيف كبى (حائط لخمسة طلب نقضه من احدهم وسقط على
رجل) بش كيمسه براكرى ديواره مشترك اولوب اول بش كيمسه‌نك برندن ديوارك نقضى طلب
اولنسيدى واول ديوار بررجل اوزره دوشوب اول رجل هلاك اولسيدى (ضمن عاقلته خمس الدية)
اول رجلك عاقله سى يعنى طلب اولنان كيمسه‌نك عاقله سى خمس ديتى ضامن اولورلر
زيرا خمسده اندن طلب صحيح اولدى پس اول كيمسه متعدى اولدى اكر سؤال اولنورسه كه
بش شريكك برى اولان كيمسه ديواردن برشئ هدم ايتمكه قادر دكل ايكن اندن خمس ديتى
طلب نه كيفيتـله صحيح اولور جوابنده بزديرزكه اكر نصيبنك هدمنه قادر دكل ايسه من وجه

اصلا حنه قادر اولور اولکه حاکم حضورنده مرافعه در بوسببله غرض حاصل اولور پس
چقان مرافعه یی ترك ایتسیدی عاقله سنه خمس دیتی تضمین ایتدیررلر (کما ضمنوا ثلثیها
ان حفر احد ثلثة فی دراهم بئرا او بنی حایطا) نته کیم عاقله دیتك ثلثانی تضمین ایتدکلری
کیکه چقان اوج کیمسه نك مشترك اولان دارلرنده برقیو قازوب یاخود دیوار بنا ایدوب انك
سببیله برانسان هلاك اولسیدی زیرا قیویی قازوب یاخود بنا ایدنك ثلثانده متعدیدر

) باب جناية البهيمة والجناية عليها (

بو باب بهیمه نك جنایتی و بهیمه اوزره جنایت ایلمك بیاننده در اصل بودر که
تحقیقا طریق مسلمینده مرور بشرط السلامه مباحدر زیرا مرور ایدن کیمسه
من وجه کندی حقنده ومن وجه غیرك حقنده تصرف ایدر اول طریق کلی ناس بیننده
مشترکدر ایمدی بشرط السلامه مباحدر دیرز اندن احتراز ممکن اولان شیده ایکی جانبدن
نظرك اعتدالی ایچون یوخسه اندن احتراز ممکن اولمیانده دکل زیرا طریق مسلمینده مروری
مطلقا سلامت قیدی تصرفدن منعه و باب تصرفی سده مؤدی اولور حال بوکه باب تصرف
مفتوحدر ایمدی چقان بو قول متقرر اولدی ایسه بز (ضمن الراكب فی طريق العامة ماوطئت
دابته وما اصابت بيدها اورجلها اورأسها اوكدمت) دیرز یعنی طریق عامه ده دابه یه
سوار اولان کیمسه دابه سنك باصدیغی شیئه ودابه الی ایله یاخود اباغی ایله یاخود باشی ایله
اصابت ایلدیکی شیئه یاخود اوك دیشلری ایله اصردیغی شیئه (اوخبطت بيدها) یاخود
اوك اباقلرین شدتله باصمغله (اوصدمت) یاخود دابه بنفسها برشیئه طوقنمسیله راکب ضامن
اولور اصدم الفارسان دینلور چقان احدهما اخر بنفسه ضرب ایتسیدی پس بو ذکر اولنان
اشیادن احتراز ممکندر زیرا بونلر یوریمك ضرورتلرندن دکلدر ایمدی انکیچون بشرط السلامه
قید اولندی (فلو حدث فی السیر فی ملكه لم يضمن) پس ذکر اولنان شیلر کندی ملکنده
یوردکن حادث اولسه ضامن اولماز زیرا متعدی دکلدر (الا فی الوطئ) مکر راکب دابه اوزره
ایکن دابه نك وطئنده ضامن اولور زیرا وطئ ایلمك مباشرتدر زیرا مرکوب موطوءه یی
آغرلغی ایله قتل ایلدی حتی راکب مقتولك وارثی اولسه میراثدن محروم اولور واکا کفارت
لازم کلور ووطئك غیریسی سبب اولمقلقدر وانده تعدی شرط قیلندی پس ملکنده قیوقازن کبی
اولدی ومباشرتده تعدی شرط قلنمادی (ولو فی ملك غيره) واکر غیرك ملکنده یوردکن
حادث اولسیدی (فلو باذنه) اکر راکبك سیری غیرك اذنیله اولورسه (کان کملکه) اول
غیرك ملکی کندی ملکی کبی اولور وانده یوریمك کندی ملکنده یوریمك کبی اولور اول وقت
ضمان لازم کلمز (والا ضمن ماتلف مطلقا) واکر غیرك اذنیله یوریمزسه مطلقا تلف اولان
شیئه ضامن اولور زیرا متعدیدر (لا مانفحت) وطئت دابته اوزره عطفدر حاء مهمله ایله
دابه نك طرنغی اوجیله ضربیدر (برجلها اوذنبها سایرة) یعنی دابه اباغیله یاخود قویروغیله
یوردکن ضربنده راکب ضامن اولماز زیرا راکب ایچون اندن احتراز ممکن اولماز یوریمسیله
حتی راکب دابه یی طریقده طوردرسیدی ضامن اولور دابه نك طوردیغی وقتده احتراز
ممکن اولدیغی ایچون اکرچه کیم راکبه نفحه دن احتراز ممکن دکل ایسه ده طوردرسیدی
متعدی اولور (اوعطبت بماراثت او بالت فی الطريق سایرة) یاخود دابه طریقده یورودیکی
حالده ترسله سیله یاخود ایشه مسیله برشیئ هلاك اولسیدی راکب اکا ضامن اولماز احترازك
ممکن اولمامسنده مرور ایدن علت ایچون (اواوقفها له) یاخود راکب ترسلمه سی ایچون دابه یی
طوردرسیدی ضامن اولماز زیرا دابه لرك بعضیسی طوردمدقجه ترسله مز وایشه مز

(فلو اوقفها لغيره ضمن) پس برغیری شیئ ایچون طوردردیغی وقتده هلاك اولسه اول وقت
ضامن اولور (الا فی موضع اذن بايقافها فيه) الا برموضعده طوردرسیدیکه امام جهتندن
اول موضعده دابه نك طوردرمسی ایچون اذن اولمش اوله بوتقدیرجه تعدی اولمادیغی
ایچون ضامن اولماز (وان اصابت بيدها او رجلها حصاة او نواة او آثارت غبارا
اوحجرا صغيرا ففقأ عينا اوافسد ثوبا لا يضمن) اکر دابه راکب اوك اباغیله یاخود اردا اباغیله
چاغل طاشی یاخود خرما چکردکی یاخود غبار یاخود اوفق طاش قالدیروب برکیمسه نك کوزین
چقارسیدی یاخود برثوب افساد ایتسیدی احتراز متعذر اولدیغی ایچون راکب ضامن اولماز
(وبالكبير يضمن) و بیوك طاش قالدیروب چقارسیدی احتراز ممکن اولدیغی ایچون ضامن اولور
(ضمن السائق والقائد لهما اما اصابت بيدها لا برجلها) دابه یی سوق ایدن ودابه یی یدن کیمسه
دابه نك النك اصابتیله تلف اولان شیئه ضامن اولور اباغی اصابتیله هلاك اولانه ضامن اولماز
یعنی هر صورتکه سائق ضامن اوله قائد دخی ضامن اولور زیرا ایکیسیده راکب کبی دابه نك
وطئنك غیریده سببلردر پس اول ایکی سببده تعدی ایله ضمان واجب اولور راکب کبی و بو حکم
قول صحیحده مطرددر ومنعکسدر وقدوری ذکر ایتدیکه تحقیقا سائق دابه نك اباغی ایله نفحه سنه
ضامن اولور زیرا اول ضرب سائقك کوزی کوردیکی محلده در پس اندن احتراز ممکندر
یوروملکه بله ونفحه راکبك وقائدك بصرلرندن غائبه در پس انلر ایچون احتراز ممکن دکلدر و بعض
مشایخ بو قوله ذاهب اولدیلر (وعليه الكفارة) وراکب اوزره کفارت واجب اولور زیرا راکب
مباشردر و کفارت اولماز الا مباشرتله اولور (ولا یرث) واکر مقتول راکبك مورثی ایسه وارث اولماز
ذکر اولنان کبی مباشر اولدیغی ایچون (بخلافهما) یعنی سائقله قائدك خلافی اوزره که انلره
کفارت واجب اولماز و وارث اولورلر زیرا انلر سببلردر کفارت وارثدن محروم اولمق احکام نسبیدن
دکلدر (ضمن عاقلة كل حر فارس اوراجل دية الاخر ان اصطدما) هر حر فارسك یاخود راجلك
عاقله سی آخرك دیتنه ضامن اولورلر اکر طوقشسه لردی (وماتا ولم يكونا من العجم) وایکیسیده
هلاك اولسه لردی حال بوکه ایکیسیده عجمدن اولمسه لردی (وكان خطأ) وطوقوشملری خطاء
اولسیدی زیرا هر برینك موتی آخرك فعلنه مضافدر زیرا نفسده فعلی مباحدر اول که طریقده
یورومسیدر پس کندونفسنه نسبتله ضمان حقنده اعتبار اولنماز واکر اعتبار اولنسه طریقك
ایکی طرفنده اولان قیویه دوشوب فوت اولان ایچون نصف دیت واجب اولوردی زیرا
اکر یورومسی واغرلغی اولمسیدی قیویه نیجه دوشردی وصاحبنك فعلی دخی اکرچه مباح ایسه ده
لکن اول صاحب غیری حقنده سلامت شرطیله مقیددر ایمدی انکله تلفك وجودی قتنده
ضمان ایچون سببدر و بونده امام زفرك وامام شافعینك خلافی واردر (ولو عمدا فنصفها) واکر
بر بریله طوقشمق عمدا اولورسه اتفاقا واجب اولان نصف دیتدر زیرا هر بری کندونك وآخرك
فعلی ایله فوت اولدی پس نصف دیت اعتبار اولنوب ونصفی هدر اولور نته کیم چقان ایکیسندن بری
کندویی وصاحبنی جرح ایتسیدی وهدایه ده و کافیده صریحا عمد صورتی ذکر اولنمادی بلکه
دلیل خصم ضمننده ذکر اولندی بو اجلدن کفایه ده دیدیکه یعنی عمدده هر برینك عاقله سی اوزره
نصف دیت واجب اولور وخطاده دیت کامله واجب اولور کابلرده ذکر اولندیغی اوزره
بوندن ماعدا خطا مسئله سنك وضعنده وعمد خصمك قولی بیاننده ذکر اولندی (ولو عبدين
يهدر دمهما) واکر بربریله طقوشوب فوت اولان ایکیسیده عبد اولورسه ایکیسنکده دملری
هدر اولور زیرا جنایت ایکیسنکده رقبه لرینه تعلق ایدر دفع وفدا یوندن حال بوکه لاالی خلف
فوت اولدی (ولو احدهما حرا والاخر عبدا فعلى عاقلة الحر) واکر ایکیسندن بری حر اولوب

آخر عبد اولسيدى حر مقتولك ديتى عاقله سى اوزره در (قيمة العبد فى الخطأ) عبدك قيمتى
واجب اولور خطاده پس عبدك قيمتنى حر مقتولك وارثلرى اخذ ايدر زيرا امام اعظمك
وامام محمدك اصلى اوزره قيمت عاقله اوزره واجب اولور زيرا امام اعظمله امام محمد قتنده
اصل اولان ضمان آدميدر پس اول جنايت ايدن عبد بو مقدار ايله بدل خلف ايلدى ايدى
اول بدلى حر مقتولك ورثه سى اخذ ايدر واوزرينه زياده اولان باطل اولور خلفك عدمى ايچون
(ونصفها فى العمد) وحرك عاقله سى اوزره عبدك قيمتنك نصفى واجب اولور زيرا عبدده لازم كلان
ضمان نصفدر وبو مقدارى مقتولك ولبسى اخذ ايدر وشول شبكه عبدك قيمه سى اوزره در اولكه
نصف ديتدر ساقط اولور الا بدلدن خلف ايتديكى مقدارى ساقط اولماز اولكه نصف قيمتدر
(وضمنها عاقلة سائق دابة وقع بعض اداتها على رجل فمات) ودابه نك بعض آلاتى اكر كبى
ولجام وبونلرك مثللى بر رجلك اوزرينه واقع اولمسيله اول رجل هلاك اولسيدى اول دابه يى
سوق ايدن كيمسه نك عاقله سى مقتولك ديتنه ضامن اولور زيرا اندن احتراز ممكن اولان شيدندر
زيرا اول شيئك سقوطى دابه اوزره باغلى اولمديغى ايچوندر ياخود محكم بغلنماديغى ايچوندر
(وقائد قطار وطئ بعيرمنه رجلا فمات) ودوه نك قطارينى يدن قائدك عاقله سى ذكر اولنان
سائقك عاقله سى كبى اول قطاردن بردوه بر رجلى اياغيله باصوب قتل ايلسيدى ديتنه ضامن
اولور زيرا قطارك حفظى قائد اوزره لازمدر واندن احترازدخى ممكندر ايمدى انده تقصيرى ايله
متعدى اولور الا بوقدر فرق واركه نفسك ضمانى عاقله اوزره در ومالك ضمانى قائدك مالندندر
كافيده دخى بويله ذكر اولندى (والومعه سائق فى جانب الابل ضمنا) واكر قائد ايله بله ابلك
جانبنده بر سائق وار ايسه ايكيسى معا ضامن اولورلر اكر ايكيسنكده عاقله لرى وار ايسه
عاقله لرى ضامن اولور يوغيسه ايكيسى معا ضامن اولورلر زيرا قائد واحد كلك قائديدر
كذلك سائق واحد كلك سائقيدر يولارلرك اتصالى ايچون (واما اذا توسطها)
واما اكر سائق قطار ابلك جانبنده اولميوب بلكه قطارك ماينده داخل اولوب وسطنده اولورسه
(واخذ زمام واحد منها ضمن وحده) ودوه لردن برينك يولارينى اخذ ايلدى ايسه يالكز اول
سائق ضامن اولور انك اردنده اولان دوه هلاك ايتدى ايسه وايكيسنك ماينده اولان دوه
هلاك ايتسيدى ايكيسى ضامن اولورلر زيرا قائد سائقك اردنده اولانى يدهمز يولار منقطع
اولديغى ايچون وسائق اوكنده اولانى سوق ايدر (قتل بعير ربط على قطار يسير بلا علم
قائد رجلا) قائد قطارى يدركن قائدك علمى يوغيكن بردوه قطاره ربط اولنوب يورركن بر رجلى
قتل ايتسيدى (ضمن عاقلة القائد الدية) قائدك عاقله سى مقتولك ديتنه ضامن اولور زيرا قائد
كلك قائديدر پس اول بعيرك دخى قائدى اولور ويدمك ضمان واجب اولمق ايچون سبيدر وسبب
ضمانك تحققى ايله بله قائدك جهلى ايله ضمان ساقط اولمز (ورجعوا بها على عاقلة الرابط) وقائدك
عاقله سى دخى دوه يى اول قطاره بغلين كيمسه نك عاقله سى اوزره ديتله رجوع ايدرلر زيرا رابط
شول كيمسه دركه بو ضمانده دوه يى قطاره ربط ايلديكى جهتدن اول قتلى واقع قلدى ايمدى
اول رابط اشلديكى شيده متعديدر پس تقديرده اول رابط جنايت ايديجى اولدى (فلو ربط
والقطار واقف ضمنها عاقلة القائد بلا رجوع) پس اول رابط دوه يى قطار دورركن ربط
ايتدى ايسه قائدك عاقله سى ديته ضامن اولور رابطك عاقله سنه بلا رجوع زيرا قائد غيرك
دوه سنى صريحا ودلالة غيرك اذننسزيدر اولدى پس قائدك عاقله سى انلره لاحق اولان
شيئله بر كيمسه اوزره رجوع ايده مزلر غايت امر بودركه تحقيقا رابط دوه يى ربطله متعديدر
حال بوكه قطار يول اوزرنده طورردى لكن اول تعدى قائدك يدمسيله زائل اولدى ايمدى نتكيم

طريق

طريق اوزره برحجر وضع ايدوب غيرى اول حجرى دوندرديكى ايچون ضامن اولديغى كبى (كذا
اذا علم القائد) كذلك قچان قائد دوه نك ربطنه عالم اولسيدى قائدك عاقله سى ضماندن انلره
لاحق اولان شيئله رابطك عاقله سى اوزره رجوع ايده مزلر زيرا قائد اول دوه نك قطاره ربطنه
راضى اولدى وتلف قائدك فعلنه تحقيقا متصل اولدى بو سببله رجوع جائز اولمادى (ارسل
كلبا اوطيرا وساقه) بر كيمسه بر كلبى ياخود بر طغانى صالى ويروب وكندوسى اردنجه كلبنى
وياخو قوشنى سوق ايلسيدى يعنى اردنجه كلبله بله يورودى ايسه اكرچه كيم انكله بله خلفنده
يورومزسه ده مادامكه كلبك فورنده در يعنى ارسالنده يمينا وشمالا ميل ايلميه اول كيمسه حكمده
اول كلب ايچون سائقدر پس سوقه ملحق اولور واكر اول سائق اكلنورسه سوق منقطع
اولور بونى زيلعى ذكر ايلدى (فاصاب فى فوره ضمن فى الكلب ما اتلفه) پس اول كلب فورنده
بر آدمى يه اصابت ايتسه كلبك اتلاف ايلدوكى شيئه ضامن اولور زيرا اتلاف كلب جهتندن
سايق اوزره محمولدر پس كلبك فعلى اول سائقه مضاف اولور مكره اولان كيمسه نك فعلى كره
ايدن كيمسه يه مضاف اولديغى كبى انك ايچون آلت اولمغه صالح اولان شيده (لا فى الطير) يعنى
طغانده ضامن اولماز وفرق اولدركه تحقيقا كلب سوقه محتمل اولور پس كلبك سوقى اعتبار
اولنور وطغان سوقه محتمل اولماز انده سوقله عدم سوق برابردر (ولا كلب لم يسقه) دخى
سوق اولنميان كلبده ده ضامن اولماز سبب ضمان معدوم اولديغى ايچون (ولا دابة منفلتة
اصابت نفسا اومالا ليلا اونهارا) دخى بنفسها كنديسى چيقوب كيدن دابه نك كيجه ده
وياكوندزده نفسه ياخود ماله اصابت ايدوب تلف ايلديكى شيده دخى ضمان لازم كلمز
رسول عليه الصلاة والسلامك * جرح العجماء جبار * قول شريفى ايچون يعنى عجمانك جرحى
هدردر ديمكدر وعجما منفلته در ودخى فعل صاحب دابه يه مضاف اولديغى ايچون ضامن
اولماز زيرا صاحب دابه دن ارسالدن وسوقدن وبونلر مثللى دن اكا نسبت ايجاب ايدر
شيء بولنمدى بر كيمسه نك كلبى باغك اوزومنى اكل ايتسيدى واول كيمسه اوزره كلبك اوزومى
اكلنده اشهاد ايتسيدى پس اول كيمسه كلبى حفظ ايتميوب حتى كلب اوزومى اكل ايتسيدى اول
كيمسه ضامن اولماز اول زمان ضامن اولور كه قچان بنى آدم تلف ايتمسندن خوف اولنان كلبده
اوزرينه اشهاد اولنورسه حفظ ايلمديكى وقتده تلف ايتديكى شيدن ضامن اولور دواو كوزك
سويتمسنده وكلب عقورك اصر مسنده حفظ ايلمزسه تلف ايتديكى شيئه صاحبى ضامن
اولور (ضرب دابة عليها راكب اونخسها) بر كيمسه اوزرنده راكب اولان دابه يى ضرب
ايتسيدى ياخود بر اغاجله ويا بر اغاج مثللى شيئله تورتسيدى (فنفحت) پس دابه اول ضاربى
تپسيدى (اوضربت بيدها شخصا آخر) ياخود اليله بر شخص آخرى اور سيدى (اونفرت)
ياخود اول ضرب ايدن كيمسه نك ضربندن ياخود تورتمسندن اوركسيدى (فصدمته وقتلته
ضمن هو) پس دابه يى اول شخصى جسدى ايله اوروب قتل ايتسيدى اول دابه يى ضرب ايدن
ياخود تورتن كيمسه ضامن اولور (لا الراكب) دابه يه راكب اولان ضامن اولماز زيرا بو ضمان
عمر وابن مسعود رضى الله تعالى عنهمادن مرويدر وسبب اولمقده ناخسك متعدى اولديغى ايچون
ضامن اولور وراكب فعلنده متعدى دكلدر پس تغريمده متعدينك جانبى ترجيح اولنور حتى
راكب دابه يى طريق اوزره طوردورسيدى ضمان راكبله ناخس اوزره ايكى نصف اولوردى
زيرا راكب دابه يى طوردورمقده ناخس كبى متعديدر (وان نفحت الناخس كان دمه هدرا)
واكر دابه ناخسى تپوب قتل ايتسيدى انك دمى هدر اولور زيرا نفسى اوزره جنايت ايديجى كبى
اولدى (وان القت الراكب فقتلته كانت ديته على عاقلة الناخس) واكر راكبى دابه اوزرندن
آتوب هلاك ايتسيدى ديتى ناخسك عاقله سى اوزره اولور زيرا ناخس متعديدر سبب اولمقده

بوندنصكره ناخس ضامن اولماز الاچقان دابه نك وطئ فور نخسده اولورسه ضامن اولور
حتی سوق ناخسه مضاف اوله وچقان وطئ نخسك فورنده اولمازسه ضمان راكب اوزره اولور
نخسك اثری منقطع اولوب سوق راكبه مضاف اولديغی حالده باقی قالديغی ايچون (وفی فقأ
عين شاة القصاب ما نقصها) وقصابك قيوننك كوزی چقماسنده ما ليت حيثيتندن نقص
ايلديكی شيئه ضامن اولور زيرا قيوندن مقصود اولان لحمدر انده نقصان اعتبار اولنماز
الاحسبی مقداريله اولور (وفی عين بقر جزاروجزوره) وقصابك بقرينك وذبح ايچون
حاضرلنمش دوه سنك كوزی چقماسنده (والحمار والبغل والفرس ربع القيمة) دخی حمارك
وقاترك وفرسك كوزی چقماسنده قيمتنك ربعی واجب اولور رسول عليه الصلاة والسلامدن
روايت اولنان شیء ايچونكه دابه نك كوزنده ربع قيمتله قضا ايلدی وحضرت عمر رضی الله
تعالی عنه دخی ربع قيمتله قضا ايلدی زيرا ربع قيمتله عملك اقامتی اولماز الا درت كوز ايله تقدير
اولنور كوزك ايكيسی دابه نك وايكيسی اول دابه يی استعمال ايده نك پس كا نه اول دابه
درت كوزلی اولمش اولدی ايمدی اول درت كوزك بری فوت اولمغله ربع قيمت واجب اولور

(* باب جناية الرقيق والجناية عليه *)

بو باب جنايت رقيق ورقيقك اوزرينه اولان جنايتك بياننده در رقيق قوللق ايديجی
معناسنه در (جنی عبد عمدا فی النفس يجب القود لما مر الا ان يصالح) بر عبد
جنايت ايتسيدی تلف نفسده قصاص واجب اولور نته كيم مرور ايتدی مكر كه
ولی مقتول عبدك مولاسيله مصالحه ايليه (او يعفی) ياخود عبدك وليسندن عفو
اولنه (ولم يجز الاسترقاق) واول جنايت ايدن عبدی رق ايلمك جائز اولمادی دمی مباح
اولديغی ايچون (ويثبت باقراره لا اقرار المولی) وقصاص عبدك قتلی اقراريله ثابت اولور مولاسنك
اقراريله ثابت اولماز زيرا عبددن بو اقرارده تهمت يوقدر اول اقرار بالضروره عبد اوزره عائد
اولديغی ايچون پس اول اقرار قبول قلنور واول اقرار آدميت اعتباريله دمه راجع اولان شيده
اصل حريت اوزره جاری اولور بو اجلدن مولاسنك اقراری حد ايله وقصاصله عبد اوزره
قبول اولنماز اكرچه كيم بو اقرار حق مولايه مصادف اولورسه ده لكن اول حق ضمنيدر
اكا رعايت اولنمق واجب اولمادی (وفيما دونها) فی النفس قولی اوزره عطفدر يعنی عبدك
مادون نفسده اقراری (كالخطأ) خطا كبيدر ومصنف حكمنی (دفعه سيده بها) قوليله
بيان ايلدی يعنی اول عبدی سيدی جنايتی مقابله سنده دفع ايدر (ويملكه وليها) وجنايتك وليسی
اول عبده مالك اولور (اوفداه بارشها) ياخود جنايتك ارشنه فدا ايدر يعنی تحقيقا عبدك
سيدی عبدك دفعيله ارشله فدا بيننده مخيردر عبدك تخليصی ايچون لكن اصل واجب قول صحيحده
دفع ايتمكدر بو اجلدن عبدك موتيله واجب ساقط اولور محل واجبك فوت اولمسی ايچون
حر قاتلك فوتی بونك خلافی اوزره در كه انده ارش عاقله سی اوزره واجب اولور (حالا) دفعله
فدادن هر بری حلول اوزره اولديغی حالده امادفعك حلول اوزره اولماسنه باعث دفع عين اولوب
اعيانده تاجيل اولماديغی ايچوندر حالا واجب اولور واما فدانك حالا اولمسنه باعث عينك
بدلی اولوب عين حكمنده اولديغی ايچوندر پس حالا واجب اولور واكر عبد فوت اولنجه برشیء
اختيار ايتمسيدی مجنی عليهك حقی باطل اولور حقنك محلی فوت اولديغی ايچون نته كيم مرور ايتدی
واكر فدايی اختيار ايتدكدنصكره عبد فوت اولسيدی ابرا ايتمش اولماز حق عبدك رقبه سندن
مولانك ذمته سنه متحول اولديغی ايچون (فان فداه فجنی فهی كالاولی) پس اكر ولی مقتول
اول عبدی ارشله فدا ايتسيدی پس اول عبد رعقبنه جنايت ايتسيدی پس جنايت ثانيه

جنايت اولی كبيدر زيرا ولی مقتول چقان فدا ايتسيدی مولا اول جنايتله عبدی تخليص ايتدی
ايمدی جنايت اولی اولمامش كبی اولدی پس جنايت ثانيه ايله دفع ياخود فدا واجب اولور
(وان جنی جنايتين دفعه بهما الی وليهما يقتسمانه بنسبة حقيهما) واكر عبد ايكی جنايت ايتسيدی
عبدك سيدی عبدی جنايتك وليلرينه دفع ايدر ايكيسنك حقلری نسبتنجه تقسيم ايدرلر
يعنی ايكی جنايتك ارشی مقداری اوزره تقسيم ايدرلر (اوفداه بارشهما) ياخود عبدك سيدی
عبدی ايكيسنك ارشيله فدا ايدر زيرا عبدك رقبه سنه جنايت اولی نك تعلقی جنايت ثانيه نك
تعلقنی منع ايلمز ديون متلاحقه كبی كورلمزمی كه تحقيقا مولانك ملكی جنايتك تعلقنی منع ايلمز
پس مجنی عليه اولك حقنی منع ايلماسی بالطريق الاولی اولور واكر وليلر جماعت اولورسه عبد
مدفوعی حصه لری مقداری اوزره تقسيم ايدرلر واكر عبدك سيدی عبدی فدا ايدرسه انلرك
جميع ارشلری ايله فدا ايدر ذكر اولنان علت ايچونكه تحقيقا عبدك رقبه سنه جنايت اولی نك
تعلقی جنايت ثانيه نك رقبه يه تعلقنی منع ايلمز (وان وهبه) واكر جنايت ايدن عبدی مولاسی
هبه ايتسيدی (او باعه او اعتقه او دبره او استولدها) ياخود بيع ايلسه ياخود اعتاق ايتسيدی
ياخود مدبر ايتسيدی ياخود جاريه ايسه ولد كتور تسيدی (ولم يعلم بها ضمن الاقل من قيمته ومن
الارش) وجنايتی بلمسيدی قيمتندن وارشندن اقل ايله ضامن اولور (وان علم غرم الارش) واكر
جنايتنی بلورسه ارشه غارم اولور زيرا مولا بو تصرفاتدن مقدم دفعله فدا بيننده مختار اولمشيدی وقتاكه
مولينك علمی يوغيكن دفع ايچون محل باقی قالمدی ايسه ارش ايچون مختار اولمدی پس عبدك قيمتی ارش
مقامنه قائم اولدی واقل ايله اكثر بيننده مخير لكده فائده يوقدر ايمدی اقل قيمت واجب اولدی جنايته
علمی اولمق بونك خلافی اوزره در كه زيرا بو تقديرجه مولا ارش ايچون مختاردر (كما لو علق عتقه بقتل زيد
او رميه او شجه ففعل) نته كيم چقان مولا عبدك عتقنی زيدك قتلنه ياخود زيده رمينه ياخود زيدك باشنی يارمغه
تعليق ايتسيدی پس عبد دخی اول فعلی اشلسيدی انك كبی اولدی يعنی مولی عبده ديسيديكه اكرسن
زيدی قتل ايدرسك حرسين عبد دخی زيدی قتل اتسيدی ياخود اكر زيده رمی ايدرسك سن حرسين
ياخود سن زيدك باشين يارسك حرسين ديدكده عبدی دخی اول فعلی اشلسيدی مولی ارشه
غريم اولور زيرا مولی فدا ايچون مختار اولور جنايتك وجودی قتنده اعتاق ايلديكی وقتده
(قطع عبد يد حر عمدا ودفع اليه) بر عبد بر حرك يدينی قطع ايدوب مولا دخی اول عبدی قاطعنك
قضاسيله ياخود بغير قضاء اول حره دفع اتسيدی (فاعتقه) پس حر اول عبدی اعتاق
ايتسيدی (فسری) پس اول حرك الينك جرحی سرايت ايدوب اندن فوت اولسيدی (فالعبد
صلح بها) پس عبد جنايتله صلحدر زيرا اول حر چقان عبدی اعتاق ايتدی ايسه دلالت
ايدركه تحقيقا انك قصدی صلحی تصحيحدر زيرا اول صلح ايچون صحت يوقدر الا
جنايتدن وجنايتدن حادث اولان شيدن اولمغله صحيح اولور (وان لم يعتقه يرد علی سيده)
اكر اول حر عبدی اعتاق ايتمدی ايسه اول عبد سيدنه رد اولنور زيرا اول حرانی اعتاق ايتمدين
جرحك سرايتيله فوت اولدی ايسه ظاهر اولديكه تحقيقا واجب اولان مال دكلدر بلكه
قصاصدر پس دفعی باطل اولوب عبد سيدينه رد اولنور (فيقتله الولی او يعفوه) پس ولی
مقتول اول عبدی قتل ايدر ياخود عفو ايدر يعنی ولی مقتول قتل ايله عفو بيننده مخيردر زيرا
اول عبدك دمی مباحدر نته كيم مرور ايتدی (جنی مأذون مديون خطأ) بر عبد مأذون
مديون خطأ جنايت ايتسيدی (فاعتقه سيده بلا علم بها) پس اول عبد مأذونی سيدی
جنايتنی بلمكسزين اعتاق ايتسيدی (غرم لرب الدين الاقل من قيمته ومن دينه) پس اول
سيد معتق دين صاحبنه عبدك قيمتندن وديندن اقلده غريم اولور (ولوليها الاقل منها ومن

الارش) وولی جنایت قیمتندن وارشدن اقل ایله غریم اولور پس زیرا سید عبد مأذون مدیونی
اعتاق ایتسیدی رب دین ایچون قیمتندن ودیتندن اقل ایله غریم اولور و چقان خطأ جنایت ایدن
عبدی اعتاق ایتسیدی قیمتندن ودیتندن اقل ایله غریم اولور پس عند الاجتماع انلك کبی اولور
بنهماده مزاحم اولمدیغیچون زیرا اکر اعتاق اولنمیایدی اول عبد ولی جنایته دفع اولنوب
بعده دین ایچون بیع اولنوردی (ولدت مأذونة مدیونة ولدا لایدفع معها لجنایتها و یباع لدینها)
بر مأذونه ومدیونه جاریه جنایت ایدوب بر ولد طغورسیدی اول ولدانکله معا جنایتی ایچون دفع
اولنماز ودینی ایچون بیع اولنور زیرا ذمتنده اولان دین انك رقبه سنه متعلقدر پس تعلق ولده
سرایت ایدر وجنایت ایچون دفع مولی سنك ذمتنده در وجاریه یه ملاقی اولماز الا فعل
حقیقینك اثری ملاقی اولور اولکه دفعدر وسرایت امور شرعیه ده اولور حقیقتده اولماز
(عبدلرجل زعم رجل آخران مولاه اعتقه) بر رجلك عبدینی بر رجل آخر اول عبدی مولاسی اعتاق
ایلدی زعم ایتسیدی (فقتل ولیاله خطأ فلاشیٔ له) پس عبدی معتق زعم ایدن رجلك ولیسی
یعنی قریبی خطأ قتل اتسیدی اول زعم ایدن کیمسه ایچون برشیٔ یوقدر یعنی مولاسی اول عبدی
اعتاق ایتمزدن اول وصکره زاعم ایچون برشیٔ لازم کلمز زیرا اول زعم ایدن رجل وقتا که اول
عبدی مولاسی اعتاق ایلدی زعم ایتدی ایسه پس اول زاعم عبدك مولاسی اوزره دفعنه وارشله
فدایه مستحق اولیوب انجق حر اولمغله عاقله اوزره دیته مستحق اولدیغنی اقرار ایتمش اولدی
پس اول زاعم نفسی حقنده تصدیق اولنوب دفع وفدا ساقط اولور وعاقله اوزره دعواسنده
تصدیق اولنماز الا حجتله تصدیق اولنور صورة مسئله زیدك بر عبدی اولوب بکر اول عبدی
زید اعتاق ایلدی زعم ایتسیدی بعده عبد بکرك ولیسی اوزره جنایت ایدوب اول ولی بکری
خطأ قتل ایتسیدی بکر ایچون زید اوزره و زیدك عبدی اوزره قلیلا وکثیرا برشیٔ یوقدر
(قال قتلت اخا زید قبل عتقی خطأ) برعبد معتق بن عتقمدن اول زیدك قرنداشنی قتل ایلدم
دیدکده (وقال زید بل بعده) وزید دخی بلکه بعد العتق قتل ایلدك دیسیدی (صدق الاول)
عبد تصدیق اولنور زیرا زید عبد اوزره شی ادعا ایدر اکر عبد انی اقرار ایتسیدی اوزرینه ضمان
لازم کلور عاقله اوزره لازم کلمز زیرا زید عبد اوزره بعد العتق قتل خطا ادعا ایدر پس اول عبد
اکر قتلی بعد العتق اقرار ایتسیدی عبد اوزره ضمان لازم کلور زیرا اقرار ایله ثابت اولانی عاقله تحمل
ایلمزلر پس عبدك قبل العتق قتل ایلدم دیمکدن مرادی بعد العتق قتل ایلمدم دیمکدر اوزرینه ضمان
لازم کلمکدن حذر ایتدیکیچون بوخسه معنای ظاهری دکلدر ضمانك لزومی مولا اوزره قیمتندن
ودیتندن اقل ایله فهم اولنمق ایچون اکر جنایتی مولا عالم دکلسه ودیتدن اقل ایله فهم اولنمق ایچون اکر
جنایتی عالم ایسه مع هذا عبدك قولی مولا اوزره حجت دکلدر (وان قال قطعت یدها قبل اعتاقها وقالت
کان بعده صدقت وکذا فی اخذه منها) یعنی بر کیمسه جاریه سنی اعتاق ایتدکدن صکره
بن انك یدینی اعتاق ایتمزدن اول قطع ایتدم دیسیدی وجاریه بلکه اعتاق ایتدکدن صکره
قطع ایتدك دیسیدی جاریه تصدیق اولنور وکذلك جاریه دن اخذ ایلدیکی مالی دخی اعتاقدن
اول اخذ ایلدم دیدکده جاریه بلکه اعتاقدن صکر اخذ ایتدك دیسیدی جاریه تصدیق
اولنور زیرا رجل سبب ضمانله اقرار ایتدی و بعده براءت ادعی ایتدی حال بوکه جاریه
انکار ایدر ایمدی قول منکر ایچوندر (لا الجماع والغلة) جماعله غله ده جاریه تصدیق اولنمادی
یعنی رجل چقان قبل الاعتاق جماع ایتدم دیسیدی یاخود غله یی قبل الاعتاق اخذ ایتدم
دیسیدی قول منکر ایچون اولماز پس بوتقدیرجه قول رجل ایچوندر زیرا ظاهر اولان رقده
اولملریدر (امر عبد امحجورا اوصبیٔ صبیا بقتل رجل فقتله فالدیة علی عاقلة القاتل) برعبد

محجور یاخود بر صبی بر صبی یه بر رجلك قتلی ایله امر ایلسیدی پس اول صبی دخی اول رجلی
قتل ایلسیدی دیت مقتول قاتلك عاقله سی اوزره واجب اولور زیرا قتله مباشر اولان امر اولنان
صبیدر ایمدی انك عاقله سی دیت مقتوله ضامن اولورلر (ورجعوا علی العبد بعد عتقه) واول
عاقله عبدك عتقندن صکره عبد اوزره رجوع ایدرلر زیرا اول عبد وصی قاتلی بوورطه یه
اوغراتدی لکن اول عبدك مولاسی حقنده معتبر دکلدر پس بعد العتق ضامن اولور (لا علی الصبی
الآمر) عاقله امر ایدن صبی اوزره رجوع ایده مزلر امره اهلیتنك قصوری ایچون (ولو مأمور العبد
عبدا مثله دفع السید العبد القاتل اوفداه فی الخطأ بلا رجوع حالا فلا یؤخذ به فی الحال) واکر بر عبد
محجور کندو مثلی بر عبد محجورك مأموری الوب قاتل اولسیدی اول عبد محجور قاتلك سیدی
انی دیت ایچون ورثهٔ مقتوله دفع ایدر قصدا قتلده یاخود اول عبد قاتلی سیدی خطأ قتلده
مولاسنه بلا رجوع فی الحال فدا ایدر زیرا آمر قولدر ومحجورك قولی معتبر دکلدر
انکله فی الحال مؤاخذه اولنماز (بل بعد عتقه) بلکه قاتلك عتقندن صکره مؤاخذه اولنور
مانع زائل اولدیغی ایچون اول مانع مولانك حقیدر (بالاقل من قیمته ومن الفداء)
عبدك قیمتندن وفدادن اقل ایله رجوع ایدر زیرا زیاده نك حقنده مختار در مضطر دکلدر
(کذا فی العمد) کذلك عمدا قتلده دخی حکم بویله در یعنی قاتلك سیدی اول عبد قاتلی دفع ایدر
یاخود فدا ایدر اندن صکره عبد آمر اوزره قیمتندن وفدادن اقل ایله رجوع ایدر (ان کان العبد
القاتل صغیرا) اکر عبد قاتل صغیر اولورسه زیرا صغیرك عمدی خطا کبیدر (ولو کبیرا
اقتص) واکر عبد قاتل کبیر ایسه قصاص اولنور زیرا قصاص عبد ایله حر بیننده جاری اولور
(قتل قن عمدا حرین لکل ولیان فعفی احد ولی کل منهما دفع نصفه الی الاخرین اوفدی بدیة)
یعنی بر قن یعنی بیع وشراسی جائز اولمیان بر قول ایکی حری قتل ایتسیدی اویله ایکی حرکه
هر برینك ایکیشر ولیلری اولسیدی پس هر برینك ایکی ولیلرینك بری عفو ایتسیدی قاتلك
مولاسی عبدك نصفنی اول باقی قلان ایکی ولیلره دفع ایدر یاخود دیت کامله ایله فدا ایدر اولکه
اون بیك درهمدر زیرا رقبه قصاص حکمیله انلرك هر بری ایچون قصاصك ربعی اولدی
پس چقان ایکیسی عفو ایتدکده انلرك حقی باطل اولوب ایکی آخرلرك حقی نصفده باقی قالدی
بو اجلدن اول مولای عبده عبدك نصفنی دفع ایله دینور واما دیت یکرمی بیك اولدی ایسه
چقان ایکیسی حقلرین عفو ایتدیلرسه ایکی باقی قلان ولیلرك حقی بشر بیکده باقی قالدی پس
بو اجلدن انی اون بیك ایله فدا ایدرا کرحر ادا ایدرسه (وان قتل احدهما خطأ والاخر عمدا) واکر قن
ایکی حرك برینی خطأ و برینی عمدا قتل ایتسیدی (وعفی احد ولیی العمد) وایکی ولی عمدك بری عفو
ایتسیدی (فدی بدیة لولیی الخطأ و بنصفها لاحد ولیی العمد) اول عبد قاتلك مولاسی ایکی ولی خطا
ایچون دیت کامله ایله فدی ایدر ودیتك نصفیله ولی عمدك بریسی ایچون فدی ایدر اولکه ولی عمدك عفو
ایلمیه نیدر حقك نصفی عفو ایله باطل اولوب نصفی باقی قالوب مال اولدی و بش بیك درهم اولدی
وولی خطانك حقندن برشیٔ باطل اولمادی وایکی ولی خطانك حقلری دیتك کلیسندن اون
بیك درهم اولدی (اودفع الیهم اثلاثا) یاخود قننك مولاسی قنی انلره اثلاثا دفع ایدر واول عبد قاتلك
سیدی فدی ایله دفع بیننده مخیردر پس اول عبدك سیدی عبد قاتلی دفع ایلسیدی عبدی انلره
اثلاثا دفع ایدر ثلثانی ایکی ولی خطا ایچون وثلثی ولی عمددن عفو ایتمینی ایچون (عولا عند ابی
حنیفة) امام اعظم قتنده عول جهتندن پس خطانك ولیلری کله ضرب اولنور وعفو ایلمین ولی عمد
نصفده ضرب اولنور زیرا انك حقی نصفده وانلرك حقلری کلده در پس نصف برسهم اولوب
ولی خطانك حقی ایکی سهمده وعفو ایلمین ولی عمدك حقی برسهمده اولور ایمدی بینلرنده

اثلاثا تقسیم اولنور (وارباعا منازعة عندهما) وامامین قتنده بطریق المنازعه ارباعا تقسیم
اولنور دیتك اوج ربعی ایکی ولی خطا ایچون وبر ربعی ولی عمد ایچون اولور زیرا نصف دیت
ایکی ولی خطا ایچون اولمسی بلامنازعه مسلمدر ونصف آخرده ایکی فریقك منازعه‌سی برابر
اولدی ایمدی اول نصف آخر تنصیف اولنور بواجلدن ارباعا تقسیم اولنور (قتل عبدهما
قریبهما وعفی احدهما بطل کله) ایکی شریکك عبدی اول ایکی شریکك قریبلرینی قتل
ایتدکده ایکی شریکك بری عفو ایتسیدی جمیعسی باطل اولور زیرا مالدن واجب اولان شیء مقتولك
حقی اولور زیرا دمنك بدلیدر بواجلدن مقتولك دینلری اول مالدن ادا اولنور ووصیتلری تنفیذ
اولنور اندنصکره مقتولك حاجتلرینك فراغی قتنده وارثلری انك خلیفه‌لری اولورلر ومولی
عبدی اوزره دین واجب قلماز پس ورثه انده خلیفه اوله مزلر

) فصل (

(دیة عبد وامة قیمتهما) عبدك یاخود جاریه‌نك دیتی قیمتلریدر (فان بلغت دیة حر نقص من کل منهما
عشرة) پس اکر عبدك قیمتی حرك دیتی که اون بیك درهمدر اکا بالغ اولورسه یاخود جاریه‌نك
قیمتی حره‌نك دیتنه بالغ اولورسه عبد ایله جاریه‌دن هر برینك قیمتلرندن اوندرهم تنقیص اولنور
رقیتك درجه‌سی حردن دون اولدیغنی اشعار ایچون وبو اون درهم نقص اولنمغك تعیینی
عبدالله ابن عباس رضی الله عنهمك اثریله‌در (ولو اکثر من عشرة آلاف فی العبد) واکر عبدك قیمتی
اون بیك درهمدن زیاده اولسیدی (ومن خمسة آلاف فی الامة) وجاریه‌نك قیمتی بش بیك
درهمدن زیاده اولسیدی امام ابو یوسف ایله امام شافعی قتنده بالغة ما بلغت نه قدر اکثر
اولورسه قیمتی واجب اولور (وفی الغصب یعتبر قیمته بالغة ما بلغت) وغصبده هر برینك قیمتلری
هر نه قدر اکثر اولورسه اکا اعتبار اولنور پس برکیمسه قیمتی یوز آلتون ایدر برعبدی غصب ایدوب
یدنده هلاك اولسیدی اول کیمسه‌یه اول یوز دینار لازم کلور (وماقدر من دیة الحر قدر
من قیمة القن) وشول شیکه حرك دیتنده تقدیر اولنور اول شیء قنك قیمتنده ده تقدیر اولنور
زیرا قنده قیمت حرده دیت کبیدر زیرا بدلدمدر (ففی یده نصف قیمته) قنك یدنك تلف اولمسنده
قنك قیمتنك نصفی لازم کلور نتکیم حرك یدنك تلف اولمسنده دیتنك نصفی لازم کلدیکی کبی
(بالغة ما بلغت فی الصحیح) عبدك قیمتی نقدره بالغ اولورسه قول صحیحده نصفی لازم کلور الا امام
محمددن برروایتده عبدك یدنك قطع اولنمسنده بش بیك درهم واجب اولور (عبد قطع یده
عمدا واعتق فسری اقید ان ورثه سیده فقط) برعبدك یدی عمدا قطع اولنسیدی واول عبد اعتاق
اولنسیدی پس اول قطع سرایت ایدوب عبد هلاك اولسیدی اکر اول عبده یالکز سیدی وارث
اولورسه یعنی اول عبد معتقك وارثی انجق سیدی اولورسه امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده اول عبدك
یدنی قطع ایدن کیمسه قصاص اولنور وامام محمد قتنده قصاص اولنماز زیرا قصاص وقت جرحه
مستند اولدیغی حالده موتله واجب اولور پس اکر وقت جرحه اعتبار اولنورسه سبب ولایت
ملکدر واکر وقت موته اعتبار اولنورسه ولایتك سببی ولا ایله وراثتدر پس سبب استحقاقك مجهول
اولمسی قصاصی منع ایدر مستحقك مجهول اولمسی کبی وامام اعظم ایله ابو یوسفك علتی حق برکیمسه
ایچون حق متیقن اولدیغی وقتده سببك جهالتنه اعتبار اولنماز (والافلا) واکر عبدك وارثی یالکز
سیدی اولمیوب بلکه انك سیدینك غیری وارثی وار ایسه اول عبدك قاتلی بالاتفاق قصاص اولنماز
زیرا معتبر اولان اکر وقت جرح اولورسه ده مستحق سیدیدر واکر معتبر اولان وقت موت
اولورسه اول وارث مستحق اولور یاخود اول وارث سید ایله بله معا وارث اولور پس مقضی
لهك جهالتی حکمی منع ایدر (قال احدکما حر فشجا) مولی ایکی عبدنك برینه ایکیکزدن

بریکز حردر دیسیدی پس ایکیسنکده باشی یارلسیدی (فعین واحدا فارشهما له) پس مولی
حریت ایچون بونی مراد ایلدم دیمکله تعیین ایتسیدی ایکیسنکده ارشلری مولی ایچوندر
(فان قتلهما رجل وجب دیة حر وقیمة عبد) واکر مولی ایکیکزدن بریکز حردر
دیدکدنصکره برکیمسه اول ایکی عبدی قتل ایتسیدی حرك دیتی وعبدك قیمتی واجب اولور
وفرقی اولدر که تحقیقا بیان محل حقنده انشادر مولی حقنده اظهاردر بواجلدن یجان مولی
بیاندن اول فوت اولسیدی عتق بینهما مشاع اولور وشجه‌دنصکره بیان ایچون محل باقی قالور پس
ایکیسنك حقنده انشا اعتبار اولندی وبعد الموت بیان ایچون محل باقی قالمدی پس اظهار محض
اعتبار اولندی حال بوکه ایکیسندن بری یقینا حردر ایمدی عبدك قیمتی وحرك دیتی واجب
اولور (ولو کلا منهما رجل فقیمة العبدین) اکر ایکی عبددن هر برینی بررجل قتل ایتسیدی ایکی عبدك
قیمتی واجب اولور زیرا بزهر برینك حرا قتل اولندیغنه متیقن اولمادق وایکیسندن هر بری
دخی قتیلنی حر اولدیغنی انکار ایدرلر ایمدی ایکی قاتل اوزره ایکی عبدك قیمتلری واجب اولور
(وفی فقیء عینی عبد دفعه سیده واخذ قیمته او امسکه بلا اخذ النقصان) یعنی یجان بررجل
برعبدك ایکی کوزلرین چقارسیدی اول عبدك مولاسی دیلرسه اول عبدی کوزین چقاران
کیمسه‌یه دفع ایدوب اندن کاملا قیمتی اخذ ایدر یاخود دیلرسه عبدی امساك ایدر عبدك
قیمتنك نقصانتی اخذ ایلمز بو امام اعظمك قولیدر وامامین دیدیلر که سید عبدی دفعله امساك
بیننده مخیر قلنور نقصانتی اخذ ایله بله زیرا مالیتك معناسی وقتا که وفاقا معتبر اولدی ایسه
مولی وجه مذکور اوزره مخیر اولمق واجب اولور نتکیم سائر موادده اولدیغی کبی زیرا برکیمسه
غیرك ثوبنی خرق فاحش ایله خرق ایتسیدی اول ثوبك مالکی ثوبی خرق ایدنه دفع ایدوب قیمتنی
تضمین یعنی اویله ثوبی امساك ایدوب نقصانتی تضمین بیننده مخیر اولدیغی کبی وامام اعظمك علتی
اولدر که تحقیقا مالیت اکر ذاتده معتبر اولورسه انده آدمیت هدر دکلدر واکر مالیت اطرافده
اولورسه ده ذکر اولنان کبیدر ایمدی بواجلدن اکر برعبد برعبد آخرك یدینی قطع ایتسیدی
مقطوع الیدك مولاسی دفعله یاخود فدا ایله امر اولنور واکر مال محض اولسیدی انده بیع
اولنمق واجب اولوردی بوندنصکره احکام آدمیتدندر ضمان اجزایه منقسم اولمامق وجثه تملك
اولنمامق ودخی احکام مالیتدن ضمان منقسم اولوب وجثه تملك اولنمقدر ایمدی بز حکمدن
ایکی شبهه‌نك نصیبلرین تمام ایده رز

) فصل (

(اقر مدبر او ام ولد بجنایة خطأ لم یجز ولا شیء علیه) برمدبر یاخود ام ولد خطأ برجنایتی
اقرار ایتسیدی اقراری جائز اولمدی وایکیسندن برینك اوزرینه برشیء لازم کلمدی (ولو بعد
العتق) کرکسه عتقندنصکره اقرار ایلسون زیرا اندن جنایت خطانك موجبی سیدی اوزره‌در
انك اقراری سیدی اوزره نافذ اولماز (وبعد اثباتها ضمن مولاه لاقل من الارش والقیمة)
وبینه ایله اول جنایتك اثباتندنصکره اول مدبرك یاخود ام ولدك مولاسی ارشدن وقیمتدن
اقل ایله ضامن اولور روایت اولنان شیء ایچون که تحقیقا ابا عبیدة بن الجراح شام شریفده
امیر ایکن صحابه رضی الله تعالی عنهم محضرنده جنایتی عبد ایله مولاسی اوزره
قضا ایلدی پس اجماع اولدی ودخی مولی تدبیر ایله واستیلاد ایله عند الجنایه رقبه‌نك
دفعنه مانع اولوب دیت ایچون مختار اولمدی زیرا مولی تدبیر واستیلادی جنایته عالم
اولمدیغی حالده جنایتدنصکره ایتمش کبی اولدی پس مولادن برسببله دفع رقبه
متعذر اولدی ایمدی مولا اوزره قیمت واجب اولدی دفعدن منعی ایچون ومولادن قیمتدن

اکرده منع یوقدر وولی جنایت ایچون ارشدن اکرده حق یوقدر ومتحد الجنسده اقل ایله
اکثر بیننده مخیرلك ثابت اولماز فن بونك خلافی اوزره در دفعله فدا بیننده مخیر اولدیغی حیثیله
حال بوکه جنسلری مختلفدر (وان جنی جنایات لم یلزمه الاقیمة واحدة) واکر مدبر برقاچ
جنایتلر ایتسیدی اکا لازم کلن الاقیمة واحده لازم کلور عین واحده مقابله سنده (فیشارك ولی الثانیة
ولی الاول فی قیمة دفعت الیه بقضاء) پس جنایت ثانیه نك ولیسی جنایت اولی نك ولیسی ایله
اکا قضا ایله دفع اولنان قیمتده مشارك اولور وولی جنایت ثانیه مولادن برشیء طلب ایده مز
زیرا مولا دفعده مجبوردر (ویتبع مولاه اوولی الاول لودفعت الیه بدونه) ومدبرك مولاسی یاخود
جنایت اولی نك ولیسی انی صاتون الور اکر قیمت مدبر ولی اولی یه بدون القضا دفع اولندی ایسه
زیرا موالا بوتقدیرجه دفعده مجبور اولمادی (جنی خطأ فات لم تسقط القیمة عن مولاه) مدبر
خطأ جنایت ایدوب درعقب فوت اولسیدی مولاسندن قیمت ساقط اولماز زیرا جنایت
مولاسنك اوزرینه تدبیر سببیله ثابت اولدی مدبرك موتیله اول قیمت ساقط اولماز (قتل المدبر مولاه
خطأ یسعی فی قیمته) مدبر مولاسنی خطأ قتل ایتسیدی قتنا قیمتنك تمامنده سعایت ایدر
زیرا تدبیر مدبرك رقبه سنه وصیتدر واول رقبه مدبر ایچون سالم اولدی زیرا مدبر مولاسنك
موتیله معتق اولدی وقاتل ایچون ایسه وصیت اولماز پس اول قاتل اوزره رقبه سنی رد ایتمك
واجب اولماز حال بوکه رقبه سنی رددن عاجز اولدی ایمدی رقبه سنك بدلی اولان قیمتی رد ایتمك
واجب اولدی (ولوقتله عمدا اوقتله الوارث اواستسعاه قیمته ثم قتله) واکر مدبر مولاسنی عمدا
قتل ایتسه یسه وارث انی قتل ایدر یاخود قیمتنه سعایت ایتدیروب بعده قتل ایدر اما اول یعنی
وارثك انی قتل ایتمسی ظاهردر واماسعی ایتدروب بعده قتل ایتمسی ذکر اولنان شیء ایچونکه تحقیقا
تدبیر وصیتدر نتکیم تفصیلی بیان اولندی (غصب عبد افقطع سیده یده) برکیمسه سیدی یدینی قطع
ایلدیکی عبدی غصب ایتسیدی (فسری ضمن قیمته اقطع) پس اول قطعك جرحی سرایت ایدوب
فوت اولسیدی اول غاصب عبدك یدی کسلمش اولدیغی حالده قیمتنه ضامن اولور (وان قطعه
سیده فی ید غاصبه فسری عنده لم یضمن) واکر عبدك سیدی اول عبدك یدینی غاصبك یدنده ایکن
قطع ایتسیدی سرایت ایدوب فوت اولسیدی غاصب ضامن اولماز زیرا غصب غصب اولنان
شیئك ضمانی ایجاب ایدر وغاصب مغصوبك استردادی ایله بری اولور وعبدك سیدی عبدك
اوزرینه استیلاسی ایله بری اولور مسئلهٔ اولاده وقتا که مولا عبدك یدینی عبد کندو یدنده ایکن
قطع ایتدی ایسه عبدك قیمتی ناقص اولدی پس غاصب اوزره عبدك قیمتی عبدك یدی مقطوع
اولدیغی حالده واجب اولور ومسئلهٔ ثانیه ده وقتا که مولا عبدك یدینی غاصبك یدنده ایکن قطع
ایتدیسه مولانك یدی عبد اوزره مستولی اولدیغی ایچون مولا عبدی ایچون مسترد اولدی
وعبد مولانك ملکنه وصولی ایچون غاصب ضماندن بری اولدی (وضمن محجور غصب مثله
فات بیده) وعبد محجورك کندوکبی برعبد محجوری غصب ایدوب یدنده فوت اولسیدی
ضامن اولور زیرا عبد محجور افعالیله مؤاخذه اولنور حتی غصب بینه ایله ثابت اولسیدی انده
بیع اولنور اقوالنده مؤاخذه اولنماز حتی محجور غصبی اقرار ایتسیدی بیع اولنماز بلکه
عتقندنصکره اخذ اولنور (جنی مدبر عند غاصبه ثم عند مولاه ضمن قیمته لهما) برمدبر غاصبی یدنده
جنایت ایتسیدی بعده مولاسی قتنده جنایت ایتسیدی اول مدبرك مولاسی مدبرك قیمتی ایله ایکی جنایتك
ولیلری ایچون ضامن اولور یعنی بررجل برمدبری غصب ایدوب مدبر اول غاصبك یدنده ایکن
برجنایت ایتسیدی بعده غاصب اول مدبری مولاسنه رد ایتدکدنصکره مولاسی یدنده برجنایت دخی
ایتسیدی مدبرك مولاسی ایکی جنایتك ولیلری ایچون ضامن اولور پس مدبرك قیمتی ایکی ولی جنایتك

بینلرنده ایکی نصف اولور زیرا مدبرك جنایتنك موجبی جنایت هرنه قدر اکثر اولورسه قیمت واحده در
پس مدبرك مولاسی اوزره واجب اولور زیرا مولا عبدك جنایتندن اول فدا ایچون مختار اولمقسزین
نفسنی عاجز قلدی نتکیم عبدك جنایتنی بلمکسزین بعد الجنایه قنی اعتاق ایلدکده فدادن عاجز
اولدیغی کبی وایکی ولی جنایت بیننده قیمت مدبر نصفین اولمغه باعث سببده برابر اولدقلری
ایچوندر (ورجع بنصفها علی الغاصب) ومولای مدبر قیمت مدبردن ضامن اولدیغی اشیئك
نصفی ایله غاصب اوزره رجوع ایدر نصفی غاصب قتنده اولدیغی حالده کی سببله ونصف
آخری کندو قتنده اولدیغی سببله وغاصب جهتندن کندویه لاحق اولان سببله غاصب اوزره
رجوع ایدر پس کانه مولا عبدك نصفنی استرداد ایتمش کبی اولدی زیرا غاصب قتنده اولان
سببله مستحق ردی رد اولمامش کبیدر (ودفعه الی الاول) ومولا غاصبدن اخذ ایلدیکی نصف قیمتی
جنایت اولی نك ولیسنه دفع ایدر امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده وامام محمد دیدی که اکا دفع
ایلمز زیرا مولانك غاصبه انکله رجوع ایلدیکی نصف قیمت جنایت اولی نك ولیسی ایچون تسلیم
ایلدیکی شیئك عوضیدر زیرا مولا غاصب اوزره انك سببیله رجوع ایتدی ایمدی اکا دفع
ایلمزملك واحدده ایکی بدل مجتمع اولمسون ایچون وامام اعظم ایله ابو یوسفك علتی تحقیقا
جنایت اولی ولیسنك حقی قیمتك جمیعسنده در زیرا مدبرك انك اوزره جنایتی وقتنده براحد
اکا مزاحم اولمیوب قیمتك کلیسنه مستحق اولور نقصاننه باعث جنایت ثانیه نك مزاحم اولمسیدر
پس نقچان ولی جنایت اولی عبدك بدلندن یدمالکده فارغ شیء بولسیدی حقی تمام اولمق
ایچون اندن اخذ ایدر (وبعکسه) یعنی مولاسی قتنده جنایت ایدوب بعده بررجل اول مدبری
غصب ایلدکده غاصبك قتنده برجنایت دخی ایتسیدی (لایرجع) مولی غاصبه رجوع
ایده مز زیرا جنایت اولی کندو یدنده ایکن واقع اولدی (والقن فی الفصلین کالمدبر)
وقن ایکی فصلده ده مدبر کبیدر یعنی نقچان قن غاصبی قتنده جنایت ایدوب اندنصکره مولاسی
قتنده جنایت ایتسیدی یاخود اولا مولاسی قتنده بعده غاصبی قتنده جنایت ایتسیدی مدبر کبیدر
(لکن المولی یدفع القن وقیمة المدبر) لکن فرقی بوقدردر که مولا قنك نفسنی دفع ایدر ومدبرك
قیمتنی دفع ایدر ایکی جنایتك ولیلرینه پس نقچان مولاقنی ایکی جنایتك ولیلرینه دفع ایتسیدی
نصف قیمتیله غاصبه رجوع ایدر واخذ ایلدیکی مالکنه تسلیم ایدر امام محمد قتنده وامام اعظمله
ابو یوسف قتنده مالکه تسلیم ایلمز بلکه جنایت اولینك ولیسنه قنی دفع ایدر ونقچان قنی
جنایت اولینك ولیسنه دفع ایتسیدی فصل اولده غاصب اوزره رجوع ایدر وفصل ثانیده
رجوع ایتمز (مدبر غصب مرتین فجنی فی کل مرة) برمدبر ایکی دفعه غصب اولنوب وهر غصبنده
جنایت ایتسیدی یعنی بررجل برمدبری غصب ایدوب اول مدبر غاصبك قتنده جنایت ایتدکدنصکره
مولاسنه رد اولنسیدی بعده اول رجل مدبری ینه غصب ایتدکده برجنایت اخری دخی ایتسیدی
(ضمن مولاه قیمته لهما) اول مدبرك مولاسی ایکی جنایتك ولیلری ایچون مدبرك قیمتنی ضامن
اولور زیرا اول مولا عبدك عبنی دفعدن تدبیر ایله منع ایتدی ایمدی مولانك اوزرینه مدبرك قیمتی
واجب اولور (ورجع بها علی الغاصب) ومولا اول ضامن اولدیغی قیمت مدبر ایله غاصب
اوزره رجوع ایدر زیرا جنایتك ایکیسیده غاصبك قتنده واقع اولدی پس مولا قیمتك کلیسنه
مستحق اولدی غاصبك یدنده اولدیغی سببله ایمدی غاصب اوزره کل ایله رجوع ایدر مسئلهٔ ثانیه
بونك خلافی اوزره در زیرا انده مولی نصفه مستحق اولور نصف کندو قتنده اولوب ونصف
آخر ید غاصبده اولدیغی سببله (ودفع نصفها) ومولا اول رجوع ایدوب اخذ ایلدوکی کلی
قیمتك نصفنی (الی الاول) جنایت اولینك ولیسنه ثانیا دفع ایدر حقنی تکمیل ایچون زیرا

جنايت اولينك ولبسى جنايتك وجودى قتنده مزاحم اولمديغى ايچون كلى قيمته مستحق
اولدى وانك حقنك نقصاننه باعث اندنصكره اولان مزاحمتك سببيله در (ورجع به
على الغاصب) يعنى جنايت اولينك ولبسى ثانيا دفع ايلديكى نصف ثانى ايله غاصب اوزره
رجوع ايدر زيرا بو نصفك ثانيا استحقاقى غاصبك يدنده اولديغى سببله در ايمدى انكله غاصب
اوزره رجوع ايدر وغاصب انى مولايه تسليم ايدر ومولا انى جنايت اولينك ولبسنه دفع
ايلمز زيرا اول حقنى استيفا ايلدى وجنايت ثانيه نك ولبسنه دخى دفع ايلمز زيرا انكيچون
حق بو قدر الا نصفده در حق اولى اوزره سبقت ايتديكيچون حال بوكه اول نصفده اولان
حق ايسه اكا واصل اولدى (وام الولد فى كلها كالمدبر) وام ولد احكام مذكوره نك
كلبسنده مدبر كبيدر مولى طرفندن جنايت ايچون دفعدن مانع اولمقده اشتراكلرى اولديغى
ايچون (غصب صبيا حرا فمات عنده فجأة او بحمى لم يضمن ولو بصاعقة اونهش حية ضمن
عاقلته الدية) بر كيمسه بر صبى حرى غصب ايدوب غاصبك قاتنده فجأة ياخود حمادن فوت
اولسيدى ضامن اولمادى واكر اول صبى صاعقه ايله ياخود ييلان صوقمغله فوت اولسيدى
غاصبك عاقله سى اول صبينك ديتنه ضامن اولورلر بو حكم استحساندر وقياس ايكى وجهده
ضامن اولمامق ايدى نتكيم امام زفر وشافعى اكا ذاهب اولديلر حرده غصبك تحقق اولماديغى
ايچون كورلزميكه غصب مكاتبده متحقق اولماز اكرچه كيم صغير اولورسه ده زيرا مكاتب
يدا حردر مع هذا رقبة رقيقدر پس يدا ورقبة حر اولان غصبله ضامن اولمامق بالطريق
الاولیدر استحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا بو ضمان غصب دكلدر الا اتلافه سبب اولمغله ضماندر كه
غاصبك اول صبى يى انده صاعقه لر اولان ويلانلر اولان مكانه نقل ايتديكى ايچوندر حتى اكر
غاصب اول صبى يى انده حما غالب اولان موضعه نقل ايتسيدى ضامن اولورلر كافيده بويله
ذكر ايلدى (كما فى صبى اودع عبدا فقتله) يعنى عبدك مولاسى عبدينى بر صبى يه امانت قيوب
صبى اول عبدى قتل ايتسيدى (ضمن عاقلته) اول صبينك عاقله سى اول عبدك قيمتنه ضامن
اولورلر (وان اتلف مالا بايداع لا يضمن) واكر امانت قونيلان مالى صبى تلف ايتسيدى
امام اعظم ايله امام محمد قتنده انك عاقله سى اول ماله ضامن اولمازلر وابو يوسف قتنده وامام
شافعى قتنده ضامن اولورلر زيرا اول مال معصوم اتلاف ايلدى وامام اعظمله امام محمدك علتى
تحقيقا عبدك عينى سيدينك حقى ايچون معصومدر حال بوكه سيدى انى صبينك يدينه دفعله
فوت ايلدى اما عبدك عصمتى كندى حقى ايچوندر اصل حريت اوزره دم حقنده انك باقى
اولمسيچوندر (وبدونه يضمن) امانت قويمش اولمسه ضامن اولور مرور ايدن علت ايچونكه
تحقيقا صبى افعاليله مؤاخذه اولنور

(* باب القسامة *)

بو باب قسامه بياننده در (هى ايمان تقسم على اهل المحلة الذين وجد القتيل فيهم) قسامه
يمينلردر كه اهل محله اوزره قسم قيلنور اويله اهل محله كه مقتول انلرده بولندى (ميت به جرح)
مصنفك ميت قولى مبتدادر خبرى اشاغيده كلجك حلف له قوليدر بر ميت كه انده جراحت
اوله (او اثر ضرب او خنق) ياخود انده بر ضرب اثرى اوله ياخود بوغلمق اثرى اوله
(او خروج دم من اذنه او عينه وجد فى محلة) ياخود قولاغندن ويا كوزندن قان چقمش اولوب
بر محله ده بولنه (او اكثره) وجدنك ضميرى اوزره عطفدر وبو عطف فصل ايچون جائزدر يعنى
ياخود اول ميتك بدننك اكثرى بولنه برابردر اول بدن ايله باشى بيله اولسون كرك اولمسون
(او نصفه مع رأسه) ياخود باشيله بيله نصفى بولنه (لا يعلم قاتله) قاتلى معلوم اولميه زيرا

قاتلى

قاتلى معلوم اولسه قسامه ساقط اولور (وادعى وليه القتل على اهلها) واول بولنان ميتك
ولبسى اهل محله نك كلبسى اوزره قتلى ادعا ايلسه (او بعضهم) ياخود اهل محله نك بعضى
اوزره ادعا ايلسه قصدا ياخود خطأ اثباته اول ولينك بينه سى اولمسه (حلف له) اول ميت
ايچون يمين ويريلور (خمسون رجلا منهم) اول اهل محله دن اللى رجله ابن عباس رضى الله
تعالى عنهمك روايتى ايچونكه تحقيقا نبى عليه الصلاة والسلام اهل خيبره يازديكه تحقيقا
بو ميت مقتول سزك بينكزده آشكاره بولندى عهده كزدن نه شيدرانى سزدن اخراج ايدر
بيوردى پس انلر دخى رسول صلى الله عليه وسلمه يازديلر كه تحقيقا بو حادثه نك مثلى بنى اسرائيلده واقع
اولدى پس حق تعالى موسى عليه السلامه امر انزال ايلدى پس سن دخى حق نبى ايسك بونى الله
تعالیدن سؤال ايله ديديلر پس رسول عليه السلام انلره يازديكه تحقيقا الله تعالى بكا بلدرديكه
سزدن اللى رجل اختيار اولنوب انلره بالله بز قتل ايلمدك واول قتيلك قاتلنى بلمزز ديو
يمين ويريلور بعده ديته غريم اولورلر انلر ديديلركه تحقيقا سن بزه ناموسله يعنى وحى ايله
قضا ايلدك (يختارهم الولى) واول اللى رجلى ولى مقتول اختيار ايليه مصنفك بو قولى
اول اللى رجلك تعيينى خيارى ولى ايچون اولديغنه اشارتدر زيرا يمين ولينك حقيدر وظاهر اولان
بودركه تحقيقا ولى قتل ايله متهم اولانلرى اختيار ايدر انلركه فاسقلر وشريرلردر ياخود اهل
محله نك صالحلريدركه زيرا انلرك يمين كاذبه دن احتراز ايلملرى ابلغ اولمغله قاتل ظاهر اولور
(قائلا بالله ما قتلته ولا علمت قاتلاله) پس اول اللى رجلدن هر برى بالله بن قتل ايلمدم
واول مقتول ايچون قاتلى دخى بلمدم ديجى اولدقلرى حالده (لا الولى) يعنى ولى مقتوله قتيلى
اهل محله نك قتل ايلملرى اوزره تحليف اولنماز وامام شافعى ديديكه چون اهل محله ده علامت
قتل وار ايسه قتيلك ولبلرينه اللى يمين ويريلور پس اكر يمين ايدرلرسه بر قولده اهل محله نك
مدعى عليه اولنلرى اوزره ديت ايله قضا اولنور دعوا كرك عمدا وكرك خطأ اولسون وبر قولده
قصاصله قضا اولنور اكر دعوى عمدده ايسه واكر مدعى نكول ايدرسه اهل محله نك مدعى عليه
اولنلرى تحليف اولنور پس انلر يمين ايدرلرسه انلر ترك اولنور وانلر اوزره برشئ لازم كلمز پس اكر
يميندن نكول ايدرلرسه انلر اوزره بر قولده قصاص وبر قولده ديت لازم كلور ومصنفك ذكر ايلديكى
شول لوث يعنى علامت قرينه حاليه دركه مدعينك صدقنى قلبده واقع قلار اهل محله دن
بعينه برينك اوزرنده علامت اولمغله دم كبى ياخود عداوت ظاهره دن مدعى ايچون ظاهر حال
شهادت ايلمك كبى ياخود بر عدلك شهادتى ياخود عدلك غيرى بر جماعتك شهادتى كبى كه
تحقيقا اول مقتولى اهل محله قتل ايتدى ديملرى ايله واكر ظاهر حال شهادت ايلمزسه اول اهل محله
تحليف اولنور امام شافعى ايچون ولينك يمينى ايله بدأ ايلمكده علت رسول عليه الصلاة والسلامك
اولياء مقتول ايچون *فيقسم منكم خمسون انهم قتلوه* قول شريفيدر سزدن هر بريكز تحقيقا
اهل محله قتل ايلديلر ديو تحليف اولنورلر ديمكدر ودخى ظاهر حال اكا شهادت ايلديكى كيمسه
ايچون يمين حجت اولديغى ايچون نتكيم سائر دعوالرده اولديغى كبى پس زيرا ظاهر حال مدعى
عليه ايچون شهادت ايدر زيرا ذمتلرده اصل اولان برائتدر وظاهر حال علامت قتلك وقرب
عهدك قيامى قتنده مدعى ايچون شهادت ايدر ايمدى يمين مدعى ايچون حجت اولور ولكن
بو ذكر اولنان حجتده نوع شبهه واردر وقصاص عقوبت اولمغله بو شبهه ايله ساقط اولور
پس بو اجلدن حديثده ديت ايجاب ايلدى وبزم ايچون علت رسول عليه الصلاة والسلامك
البينة للمدعى واليمين على المدعى عليه قول شريفيدر وابن المسيب رضى الله عنه روايت
ايلديكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام قسامه ده قوم يهود ايله بدأ ايلدى وانلرك اظهرلرى

بينده قتيل بولنديغى ايچون ديتى انلر اوزره قضا بيوردى و برعلت دخى اولدركه زيرا يمين
فلوسك استحقاقنه حجت اولماز استحقاق نفس ايچون نه كيفيتله حجت اوله بلور ايمدى يمين
يزم قتمزده يمين كاذبه دن ظاهرده احترازلرى اولمق ايچوندر پس قتلى اقرار ايدهلر قصاص واجب
اولور وچقان يمين ايتسهلر قصاصدن برى اولملرى حاصل اولور (ثم يقضى على اهلها بالدية)
بوندنصكره مقتول بينلرنده بولنديغى ايچون اهل محله اوزره ديت ايله قضا اولنور وتحقيق
ثابت اولديكه رسول عليه الصلاة والسلام ديتله قسامه يى جمع ايلدى وكذلك حضرت عمر
رضى الله عنه دخى جمع ايلدى (وان ادعى وليه القتل على واحد من غيرهم سقط القسامة عنهم)
واكر مقتولك وليسى اهل محله نك غيرى بركيمسه اوزره قتلى دعوى ايدرسه اهل محله دن قسامه
ساقط اولور يعنى مقتولك وليسى قتلى اهل محله نك غيرى بررجل اوزره ادعا ايدرسه اول ادعا
اهل محله ايچون وليدن ابرا اولور يعنى بوندنصكره اهل محله دن دعواسى مسموعه اولماز
(وان منهم فلا) واكر اهل محله نك بريندن دعوى ايدرسه قسامه وديت اهل محله دن ابطال اولماز
وامام اعظمدن بر روايتده اول محله ايچون ولى مقتول ابرا اولور خانيه ده بويله ذكر اولندى (وان لم توجد
فيها) واكر اول محله ده اللى رجل بولنمزسه (كرر الحلف عليهم الى ان تتم) يمين انلرك اوزرينه تكرار اولنور
اللى يمين تمام اولنجه (ومن نكل منهم حبس حتى يحلف) اكر انلردن برى يميندن نكول ايدرسه حتى يمين
ايدنجه حبس اولنورز يرا يمين انده واجبه در امر دينه تعظيم ايچون بواجلدن يمين يعنى ايله ديت يعنى
جمع اولنور اموالده نكول بونك خلافيدر زيرا اموالده يمين عن اصل حقندن بدلدر بواجلدن
مدعينك بدلى ايله ساقط اولور وبو مقامده يمين ديتى بذل ايله ساقط اولماز (ومستحلف قال
قتله زيد حلف بالله ماقتلت ولاعرفت قاتلا غير زيد) ومقتولى زيد قتل ايلدى ديو يمين ايدن
كيمسه بالله بن قتل ايلمدم وزيددن غيرى برقاتل دخى بلمم ديمكله يمين ويريلور زيرا اول كيمسه قوليله
نفسندن خصومتى اسقاط مراد ايدر پس انك قولى قبول اولنميوب ذكر اولنديغى اوزره يمين
ويريلور زيرا اول كيمسه وقتا كه قتل ايله اقرار ايتسيدى يميندن مستثنى اولور يعنى خارج
اولور اندن غيريسنك حكمى باقى قالور ايمدى انك اوزرينه يمين ويريلور (ولاقسامة على
صبى ومجنون) وصبى ومجنون اوزره قسامت اولماز زيرا انلر قول صحيح اهلندن دكلدر
حال بوكه يمين ايسه قولدر (وامرأة وعبد) ومرأه وعبد اوزره دخى قسامت اولماز زيرا بونلر
اهل نصرتدن دكللردر حالبوكه يمين ايسه اهل نصرت اوزره اولور (ولاقسامة ولادية فى ميت لااثر به)
دخى برميت كه انده قتل اثرى اولميه اول ميتك حقنده قسامه وديت اولماز (اوخرج دم من فمه
اوانفه اودبره اوذكره) ياخود شول ميت كه انك اغزندن ويابورنندن ويادبرندن وياذكرندن
قان چقمش اوله انده دخى قسامت وديت اولماز زيرا اول ميت قتيل دكلدر زيرا قتيل اولمسنه
دلالت ايدر انده براثردن لابدر اول اثر بابك اولنده ذكر اولنان شيدر بومحلده ذكر اولنان
انك خلافيدر زيرا ذكر اولنان مواضعدن چقان قان بركيمسه نك فعلنسز عادتا اولديغى حالده
چقار (وماتم خلقه كالكبير) وشول جنين كه خلقتى تمام اوله حكمده كبير كبيدر يعنى چقان
برخلقتى تمام سقط بولنوب انده ذكر اولنان اثرلردن براثر اولسيدى پس اول سقط احكام
مذكوره ده كبير كبيدر زيرا ظاهر اولان بودركه تحقيقا تام الخلقه اولان سقط درى اولديغى
حالده منفصل اولور (رجل يسوق دابة عليها قتيل ضمن عاقلته ديته) بررجل برمقتولى بردابه يه
يوكلدوب اول دابه يى سوق ايدر بولنسيدى اول رجلك عاقله سى اول ميتك ديتنه ضامن
اولورلر (لااهل المحلة) يوخسه اهل محله يعنى ميتك بولنديغى محله نك اهلى ضامن اولماز
(كذالوقادها اوركبها) كذلك اول اوزرنده قتيل اولان دابه يى بررجل يدر اولسيدى ياخود

دابه يه بنمش اولسيدى كذلك هر برينك عاقله لرى ضامن اولور (فان اجتمعوا) واكر دابه يى
يدن وسوق ايدن واوزرينه راكب اولان مجتمع اولسهلردى (ضمنوا) انلرك عاقله لرى قتيلك
ديتنه ضامن اولورلر وقسامه دخى انلرك اوزرينه اولور زيرا مقتول انلرك يدلرنده بولندى (ولو بين
قريتين اوقبيلتين فعلى اقربهما) واكر مقتول ايكى قريه نك ياخود ايكى قبيله نك ماييننده
بولنسيدى ايكى قريه نك ياخود ايكى قبيله نك برى قتيله اقرب ايسه ديت وقسامت انلرك اوزرينه در
زيرا عهد نبى عليه الصلاة والسلامده ايكى قريه ماييننده برقتيل بولندى پس رسول عليه الصلاة
والسلام ايكى قريه نك ماييننى مساحه ايلمكه امر ايلدى پس ايكى قريه نك برى قريب بولندى انلره
قسامت وديتله قضى ايلدى وبونك مثللى عمر رضى الله عنهدن دخى روايت اولندى (وان استويا
فعليهما) واكر ايكى قريه نك مابينى مقتوله برابر اولسيدى ديت وقسامت اول ايكى قريه اوزره در
(ان كان فى موضع يسمع منه الصوت) اكر قتيل صوت ايشديلر موضعده بولنورسه صورت اولى ده
اهل قريه ايچون وصورت ثانيه ده ايكى قريه نك اهلى ايچون زيرا چقان صوت ايشديلور مكانده
اولورسه اكا مدد لاحق اولور واهل قريه ايچون نصرت ممكن ايكن حال بوكه مدد ايتميوب
تقصير ايلديلر واكر چقان مقتول صوت ايشدلمز موضعده اولسيدى اهل قريه يه نصرت
لازم كلمز پس انلره تقصير نسبت اولنماز پس تقديرا انلر قاتل قلنمديلر (وجد فى دار رجل
فعليه القسامة وتدى عاقلته اذاثبت انهاله بالحجة) قتيل بررجلك دارنده بولنسيدى قسامه اول
رجل اوزره در وديتنى عاقله سى ويررلر چقان اول دار اول رجلك اولديغى حجت ايله ثابت اولسيدى زيرا
ملك خاصده تدبير مالك ايچوندر وبوقول چقان اول رجلك عاقله سى اولديغى وقتده در واكر اول
رجلك عاقله سى يوغسه ديت اول رجلك كندو اوزرينه در (لابمجرد اليد) مجرد اول دار وجلك يدنده
اولمغله ديت لازم كلمز حتى اكر مقتول مجرد بر رجلك يدنده اولان دارده بولنسيدى عاقله سيده وكندى
نفسيده ديت ويرمزلر (واوفى دار نفسه تدى عاقلة ورثته) واكر مقتول كندى دارنده بولنسيدى
وارثلرينك عاقله سى ديت ويررلر امام اعظم قتنده زيرا دار قتلك ظهورى حالنده وارثلرينكدر
پس ديت وارثلرك عاقله سى اوزره لازم كلور وامامين وامام زفر انده برشئ يوقدر وفتوى
بونكله در ديديلر فقهانك ديدكلرى ايچونكه تحقيقا قتلك ظهورى حالنده دار مقتولك
يدنده در پس كانه كندى نفسنى قتل ايلمش قلندى ايمدى انك دمى هدر اولدى واكر دار
ورثه نك اولسيدى ورثه اوزره واجب اولان شيئ ورثه يه تخفيف ايچون عاقله ورثه تحمل ايدرلر
ايمدى ورثه ايچون ورثه اوزره ايجاب ممكن اولماز (والقسامة على اهل الخطة) وقسامه اهل خط اوزره
يعنى املاك قديمه صاحبلرى اوزره در اويله اصحاب كه خليفه بلده يى فتح ايدوب انلره اول
املاكى تمليك ايتمش اوله وامام بين الغانمين برخطله هر برينك نصيبلرى تميز اولنمق ايچون
افراز ايتمش اوله يعنى ارض غنيمتى انلره اعطا ايتمش اوله (لامع السكان) سكانله بله دكل يعنى
مستأجرلر وعاريت ساكن اولنلر قسامه ده اصحاب املاكله بله قسامه يه داخل اولمازلر
امام اعظم ايله امام محمد قتنده وابو يوسف قسامه مستأجرلر وعاريه ساكن اولنلر اوزره در
جميعا ديدى زيرا تدبير ولايت سكنى ايله اولور ملكله اولديغى كبى كورلمزميكه تحقيقا نبى عليه
الصلاة والسلام قسامه وديتى يهود اوزره حكم قيلدى اكرچه كيم خيبرك سكانى اولديلر
ايسه ده وامام اعظم وامام محمدك علتى اولدركه تحقيقا مالك بقعه نك تصرفنه مختصدر سكان
دكلدر واهل خيبر املاكلرى اوزره قرار ايتديرلمشلردر (ولا المشترين) سكان داخل اولمدقلرى
كبى مشتريلرده قسامه يه داخل اولمازلر امام اعظم ايله امام محمد قتنده وامام ابى يوسف ديديكه
كلبسى مشتركلردر زيرا ضمانك واجب اولمسى ولايتى حفظ انك ايچون اولان كيمسه حفظى

ترك ايتمسيله در حفظ ولايت ايسه ملك ايله اولور ايمدى ملكده برابر اولديلر وامام اعظم ايله
امام محمدك علىٰ تحقيقا صاحب خطه تدبير محله يه مختص اولاندر تدبير محله ايسه صاحب
خطه يه نسبت اولنور مشتريلره نسبت اولنماز وآز اولور مشترى خطه يه تدبيرده ومحله نك حفظنده
قائم اولمقده مزاحم اولور وبعض ديديكه امام اعظمك بو وجه اوزره جوابنه باعث
اهل كوفه نك عادتلرندن مشاهده ايلديكى شئ اوزره بناءدركه صاحب خطه هر محله ده
تدبير محله يه قائم اولوب مشتريلر قسامه وديتده مشارك ايلمز ايدى (فان باع كلهم) اكر
اصحاب خطه نك كلبسى ملكلرين بيع ايدرلرسه يعنى اكر اهل خطه دن بريشى باقى قالورسه
پس حكم يته ذكر اولنديغى اوزره در زيرا مشتريلر اهل خطه يه تابعلردر پس اصلدن برشى
باقى قالسدى حكم اول باقى ايچوندر تبع ايچون دكلدر واكر باقى قالميوب بلكه كلبسى بيع ايدرلرسه
(فعلى المشترين) بو تقديرجه حكم مشتريلر اوزره اولور اتفاقا امام اعظمله امام محمد قتنده
انلرى تقدم ايدنلرك زوالى ايچون ياخود امام ابو يوسف قتنده انلرك مزاحم اولدقلرى كيمسه لرك
زوالى ايچون پس امام اعظمله امام محمد قتنده املاك انلره انتقال ايتدى وامام ابى يوسف قتنده
املاك انلر ايچون خالص اولدى (وجد فى دار بين قوم لبعضهم اكثر) مقتول برقومك
بينلرنده مشترك برداره بولنسيدى واول قومك بعضيسنك اول دارده حصه سى اكثر
اولسيدى مثلا نصفى بر رجلك وعشرى بر رجل آخرك وباقيسى دخى رجل آخرك اولسيدى
(فهى على الرؤس) قسامه وديت رؤس اوزره در نصيبلرينك مقدارلرينه اعتبار اولنماز
حفظده وتقصيرده قليل وكثيرك صاحبى برابر اولديغى ايچون (وان بيعت ولم يقبض فعلى
عاقلة البايع) واكر قتيل بولنان دارى مالكى بيع ايدوب قتيل اول دارده بولنجه ثمنى
قبض ايتمسيدى اول مقتولك ديتى بايعك عاقله سى اوزره در (وفى البيع بخيار فعلى عاقلة ذى اليد)
ومخير بيع اولنان دارده قتيل بولنسيدى ديت ذى اليدك عاقله سى اوزره در وامامين قتنده
اكر بيعده مخيرلك يوغسه ديت مشترينك عاقله سى اوزره در واكر مخيرلك وار ايسه دار
انك اولان كيمسه نك عاقله سى اوزره در برابردر خيار كرك بايع ايچون وكرك مشترى ايچون اولسون زيرا
امام اعظم يده اعتبار ايدر وامامين ملكه اعتبار ايدر (وان وجد فى الفلك على من فيه) واكر قتيل
كميده بولنسيدى قسامه كمينك ايچنده بولنانلرك اوزرينه لازم كلور كرك كمينك مالكى وكرك كميجيلر
وكرك خارجدن كيمسه بينلرنده برابردر وقتيل برقريه ده بولنسيدى انده حكم كميده اولديغى
كبيدر (وفى مسجد محلة وشارعها على اهلها) ودخى قتيل برمحله نك مسجدنده وشارعنده
بولنسيدى ديت وقسامت اول محله نك اهلى اوزره در زيرا اهل محله تدبيرده ناسك احقيدر
محله نك شارعى ديمك شارع اعظمدن احترازدر انك بيانى عن قريب كلور (وفى سوق مملوك
على المالك) وملك اولان چارسوده بولنان قتيلك ديت وقسامه سى مالكى اوزرينه در
(وفى غيره والشارع الاعظم والسجن والجامع لا قسامة) ومملوك اولميان چارسوده وشارع اعظمده
يعنى اولو يولده وزندانده وجامعده بولنسيدى انده قسامت يوقدر زيرا قسامت ايله مقصود تهمت
قتلك نفيدر بو ايسه عامه حقنده متحقق اولماز (والدية على بيت المال) اول قتيلك ديتى بيت المال
اوزره در زيرا غرم يعنى اودك غنم ايله در يعنى غنيمتله در معلوم اوله كه تحقيقا طريق ايكى قسمدر برى
طريق خاصدر وبرى طريق عامدر طريق خاص برقاچ كيمسه يه مختصدر واول طريقك مدخلى اولوب
مخرجى اولماز تكيم زائغه مستطيله بحثنده ذكر اولندى وطريق عام بر طريقدر كه بر كيمسه يه ياخود بر
قاچ كيمسه يه مختص دكلدر واانك مدخلى ومخرجى اولورو بو طريقه شارع تسميه اولنورو بو شارع دخى
ايكى قسمدر برقسمى شارع محله در بونده مرور اكثريا اهل محله ايچون اولور وازا اولور انده مرور

غيرى ايچونده اولورو بو قول نافع نام كتابده ذيلان شيدر ومحله مسجدنده بولنان قتيل محله نك
شارعنده بولنان كبيدر وشارعك ايكنجى قسمى شارع اعظمدر وبو جميع طوائفك انده مرورى
برابر اولان طريقدر چارشولرده اولان وشهرك خارجنده اولان طريق واسعه كبى وبو هدايه ده
ذيلان شيدر ايمدى جامعده وشارع اعظمده بولنان قتيلده قسامت يوقدر وبو مقامى بو وجه
اوزره بيلمك واجبدركه حتى شبهه مندفع واوهام مضمحل اوله (وفى قوم التقوا بالسيف واجلوا
عن قتيل) برقوم قلج ايله بربرلرينه ملاقى اولوب متفرق اولدقلرنده انلرك اجتماعلرى موضعنده
برقتيل بولنسيدى (على اهل المحلة) انك ديتى اهل محله اوزره اولور زيرا محله نك بونك امثالى
شيدن حفظى اهل محله اوزره در پس انك مباشرى بلنمديكى وقتده ديت وقسامت انلر اوزره
واجب اولدى (الا ان يدعى الولى على القوم او على قوم منهم) مكر كه ولى قتيل اول قوم اوزره ادعا ايليه
ياخود انلردن برقوم اوزره ادعا ايليه پس اول تقديرجه اهل محله اوزره برشئ لازم كلمز زيرا بو دعوى
اهل محله نك قسامه دن براءتلرينى متضمندر وقوم اوزرينه ده لازم كلمز (حتى يقيم البينة اذ بمجرد
الدعوى لا يثبت الحق) حتى اولياء قتيل بينه اقامه ايتمدكلرنجه زيرا مجرد دعوا ايله حق ثابت اولماز
لكن حق اهل محله دن ساقط اولور زيرا ولينك قولى كندو نفسى اوزره حجتدر (وجد فى برية
لا عمارة فى قربها) قربنده عمارت اولميان بر بريه ده قتيل بولنسيدى قربك معناسى صوت ايشدلمكدر
(او فى نهر كبير) ياخود بر بيوك نهرده بولنسيدى نهر كبير ايله مراد كيمسه نك يدنده وملكنده
اولميان نهردر مثلا نهر فرات كبى شول نهر بونك خلافى اوزره دركه انده شفعه يه مستحق اوله لر
اول نهر اهلنك يدلرينك قيامى اولمغله اول نهرك اهلنه اختصاصى اولور پس بو تقديرجه قسامت
وديت اول نهرك اهلى اوزره اولور وقايه نك اوماء نهر به قولى اطلاقى اوزره دكلدر (فهدر) ايمدى
بريه ده ونهر كبيرده بولنان قتيل ذكر اولنان حالده اولسيدى اكا غيردن مدد لاحق اولماز پس
تقصير ايله وصف اولنماز (ولو كان محتبسا بالشاطئ فعلى اقرب القرى) واكر قتيل بر دره نك
كنارنده حبس اولنمش بولنسيدى انك ديتى اول اقرب اولان قريه لر اوزره اولور يعنى صوت
ايشديلن قريه لر اوزره اولور (ولو فى ارض او دار موقوفتين على ارباب معلومة فعليهم) واكر قتيل
ارباب معلومه اوزره وقف اولنمش برارضده ياخود بردارده بولنسيدى انك ديتى اول ارباب
معلومه اوزره اولور زيرا اول ارباب اول ارضده وياخود اول دارده تدبير ايتمكده ناسك احقيدر
(ولو على مسجد فكالمسجد) واكر قتيل مسجده وقف اولنمش ارضده بولنسيدى قتيلك
مسجده بولنديغى كبى اولور حكم مسجد ايسه مرور ايتدى (ولو فى معسكر فى فلاة غير مملوكة
ففى الخيمة والفسطاط على ساكنيهما) واكر قتيل مملوك اولميان صحراده اولان عسكر يدنده
بولنسه چادرلرك وقبلدن اولرك ساكنلرى اوزره در (وخارجهما ان كانوا قبائل) واكر چادرلرك
وقبلدن اولرك ساكنلرينك خارجلرنده قبيله لر اولورسه (فعلى قبيلة وجد فيها) قتيلك ديتى بولنديغى
قبيله اوزره در (ولو بين القبيلتين كان كما بين القريتين) واكر ايكى قبيله نك بيننده بولنورسه
ايكى قريه نك بيننده بولنديغى كبى اولور (وان نزلوا مختلطين فعلى اهل العسكر) اكر عسكر ايله قبيله لر
مختلط اولدقلرى حالده نزول ايلديلرسه ديت عسكر وقبائلك كلبسى اوزره اولور زيرا انلر وقتا كه
جملة نازل اولديلرسه اول مكانلرك كلبسى انلره منسوب اولور ومحلة واحده منزله سنده اولور
پس چادرلرك خارجنده بولنان غرامت انلر اوزره واجب اولور (ولو مملوكة فعلى المالك)
واكر عسكرك نازل اولدقلرى ارض مملوكه ايسه قسامت وديت ارضك مالكى اوزره در (بالاجماع)
زيرا عسكر ساكندر قسامت وديتده مالكه يار دم ايتمزلر (جرح فى حى ونقل الى اهله فبقى ذا فراش
فمات فالقسامة والدية على الحى) بر كيمسه برقبيله ده مجروح اولوب اهلنه نقل اولنسيدى
پس صاحب فراش اولوب اهلنده باقى قالدقده فوت اولسيدى قسامت وديت مجروح اولديغى قبيله

اوزره واجب اولور زيرا جرح مجان موته متصل اولسيدی اول جرح قتل اولور بو اجلدن جارحه
قصاص واجب اولور صاحب فراش اولماز ايسه بونك خلافی اوزره (رجل معه جريح به رمق
فحمله آخر الی اهله فمكث زمانا فمات لم يضمن الحامل) بر رجلك يانده بر يارەلی كيمسه اولوب بر آخر
كيمسه اول يارەلويی يوكلنوب اهلنه كتوردكده بر زمان مكث ايدوب صكره او يارەلو فوت اولسيدی
انی كتورن كيمسه امام ابو يوسف وامام محمد قتنده ضامن اولماز وامام اعظمك قياسنده ضامن اولور
زيرا اول كتورن كيمسەنك يدی محله منزلەسنده در يارەلو اولديغی حالده انك يدنده بولنمسی
محلەده بولنمسی كبيدر (رجلان فی بيت بلا ثالث وجد احدهما قتيلا ضمن الآخر ديته عند ابی يوسف
خلافا لمحمد) ايكی رجل بر بيتك ايچنده اولوب اوچنجی بر كيمسه يوغيكن اول ايكی رجلك
بری مقتول بولنسيدی امام ابو يوسف قتنده آخر انك ديتنه ضامن اولور امام محمد ايچون خلاف
واردر زيرا امام محمد قتنده اول آخر ضامن اولماز تحقيقا اول مقتول نفسنی كندو قتل ايتمك
احتمالی ايچون امام ابو يوسفك علتی بودر كه ظاهرا انسان كندو نفسنی قتل ايلمز (وجد فی قرية
امرأة كرر الحلف عليها وتدی عاقلتها) مقتول بر مرأەنك قريەسنده بولنسيدی اول مرأيه يمين
تكرار اولنوب ديتنی عاقلەسی ويررلر امام اعظم ايله امام محمد قتنده وابی يوسف قتنده قسامت دخی
ديت كبی عاقلەسی اوزرەدر يعنی مرأه اوزره برشیء لازم كلمز زيرا قسامت اهل نصرت اوزره لازم كلور
مرأه ايسه اهل نصرتدن دكلدر پس صبی يه مشابه اولور وامام اعظم ايله امام محمدك علتی تحقيقا قسامت
تهمتی نفی ايچوندر تهمت ايسه مرأەدن محققەدر (بطل شهادة اهل المحلة بقتل غيرهم يعنی مجان ولی
مقتول قتلی اهل محلەنك غيريدن دعوی ايتدكده محلەدن ايكی شاهد غيرك قتلنه شهادت ايلسەلردی
انلرك شهادتلری قبول قلنماز امام اعظم قتنده وامامين قبول قلنور ديديلر زيرا انلر خصماء
اولمق صددنده اولديلر حال بوكه ولی مقتولك غيريدن دعواسيله اول خصم اولمقلق باطل اولدی
ايمدی انلرك شهادتی خصومته وكيلك خصومتدن عزل اولندقده قبول اولنديغی كبی وامام
ابی يوسفك علتی اولدر كه تحقيقا انلر انزاللری ايله كندولردن صادر اولان تقصيری قائلين اولدقلری
حالده خصملردر ايمدی بو تقدير جه شهادتلری قبول اولنماز اگرچه كيم خصومتدن چقارلر ايسەده
وصی كبی وصايتی قبول ايتدكدنصكره وصايتدن چقوب شهادت ايتدكده قبول اولنماديغی كبی
(او واحد منهم) ياخود اهل محلەدن برينك اوزرينه شهادت ايلسەلردی شهادتلری باطل اولور
ولی قتيل بعينه اول واحد اوزره ادعا ايتدكدنصكره زيرا اهل محلەنك كلبسی ايله بله ذكر اولنان
شیء اوزره خصومت قائمەدر وشاهد اول خصومتی نفسندن دفع ايدر پس متهم اولور

) كتاب المعاقل (

بو كتاب معاقلك بيانندەدر معاقل ميمك فتحيله وقافك ضميله معقلەنك جمعيدر عقل معناسنه
يعنی ديت ديته عقل ايله تسميه يه باعث اولدر كه زيرا ديت دملری دوكلمكدن باغلر وعقا دخی
بوندندر زيرا عقل قباحی منع ايدر (العاقلة اهل الديوان لمن هو منهم يؤخذ من عطياتهم
فی ثلاث سنين من وقت القضاء) عاقله اهل ديواندر ديت مقتولك قضاسی وقتنده اوچ سنەده
انلرك عطيەلرندن اخذ اولنور واهل ديوان شول عسكردر كه انلرك اساميلری ديوانده يازلمشدر
بو قول بزم قتمزدەدر واما شافعی قتنده عاقله عشيرتدر روايت اولنان شیء ايچونكه تحقيقا
نبی عليه الصلاة والسلام عشيرت اوزره حكم بيوردی اندن صكره نسخ يوقدر ودخی
انكيچونكه زيرا ديت صلەدر اقارب ايسه صلەيه اولی در ارث ونفقات كبی وبزم ايچون
علت اولدر كه حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك قضاسيدر كه وقتا كه ارباب ديوانی جمع
ايلدی ايسه صحابه محضرنده ديتی اهل ديوان اوزرينه حكم قيلدی صحابەدن انكا رسز

ايمدی اجماع اولدی وبو نسخ دكلدر بلكه معنا تقرير در بو كلام امام شافعينك ولا نسخ
بعده قولنه جوابدر زيرا عقل اهل نصرت اوزره اولدی واهل نصرت انواع اوزرەدر ولای
عتاقه كبی وحلف كبی حلف حانك كسری ولامك سكونيله عهد معناسنه در بو محلده
مراد ولای موالاتدر ودخی عد كبی وعد بر رجل بر قبيلەدن تقدير اولنمقدر وعمر رضی الله
تعالی عنه زماننده ديوان ايله اولدی پس عمر رضی الله تعالی عنه معنايه اتباعا ديتی اهلی اوزره
قيلدی وبو اجلدن ديديلر كه اگر قوم حرفتله تفاخر ايدرلرسه انلرك عاقلەسی اهل حرفتدر
واگر عهد ايله متناصر اولورلرسه عهدك اهليدر پس ديت صلەدر يعنی بخشيشدر تكيم شافعی
ديدی لكن ديتك واجب اولمسی صله اولديغی جهتندن اولكه عطادر اموالللرينك اصللرندن
واجب اولمسندن اوليدر زيرا صله اولديغی جهتندن واجب احقدر وعاقله تحمل ايلمز الا
تخفيف ايچون تحمل ايدر واوچ سنه تقديری نبی عليه الصلاة والسلامدن مرويدر حضرت
عمر رضی الله تعالی عنهدن حكايت اولنمشدر (كذا ما يجب فی مال القاتل من الدية) ديتدن مال
قاتلده واجب اولان دخی ذكر اولنان كبيدر يعنی بزم قتمزده اوچ سنەده اخذ اولنور
وامام شافعی قتنده حالا واجب اولور وامثلەسی يعنی ادلەسی قريبا ذكر اولنور ان شاء الله تعالی
(وان خرجت لا كثر منها او اقل) واگر وظايف اوچ سنەدن اكثرده ياخود اوچ سنەدن
اقلده چقارسه (يؤخذ منه) اندن اخذ اولنور يعنی اكثردن ياخود اقلدن اخذ اولنور
(والحی) اهل الديوان اوزره عطفدر يعنی عاقله اهل ديواندر ودخی قبيلەدر (لمن ليس منهم)
اهل ديواندن اولميان قبيلەدن قاتل ايچون ديت (يؤخذ من كل فی ثلاث سنين ثلاثة دراهم
او اربعة فقط) آحاد عاقلەنك هر بريندن انجق اوچ سنەده اوچ درهم ياخود درت درهم اخذ
اولنور شول حيثيتله كه انلرك هر بريندن (فی كل سنة درهم) هر سنەده بر درهم اخذ اولنور واوچ
سنەده اخذ اولنان اوچ درهم اولسون ايچون (او مع ثلث) ياخود هر سنەده بر درهم
وبر درهمك ثلثی ايله اخذ اولنور اوچ سنەده اخذ اولنان درت درهم اولسون ايچون ووقايەنك
عبارتی وحيه لمن ليس منهم واقع اولدی كانه ناسخدن سهودر زيرا حيەنك ضميری لمن لفظنه
راجعدر بونده وجه يوقدر پس صواب اولان بزم والحی لمن ليس منهم قولمزدر (وان لم يتسع
الحی ضم اليه اقرب الاحياء نسبا) اگر قبيلەده وسعت اولمدی ايسه نسب جهتندن اولان قبيلەلردن
اقرب اولانی ضم اولنور (الاقرب فالاقرب كما فی العصبات) عصبەلرده اولديغی كبی الاقرب
فالاقرب ايله عمل اولنور واما بابالر واوغللر انلرك داخل اولملرنده اختلاف اولندی (والقاتل
كاحدهم) وقاتل انلرك بريسی كبيدر زيرا جنايت ايد يجيدر انك اخراجنده وجه يوقدر
وانده شافعينك خلافی واردر (وللمعتق حی مولاه) ومعتق اولان قاتلك عاقلەسی
مولاسنك قبيلەسيدر زيرا مولانك معتقنك نصرتی مولانك قبيلەسيلەدر رسول الله
صلی الله تعالی عليه وسلمك * مولی القوم منهم * قول شريفی آنی تأييد ايدر (وللمولی الموالاة
مولاه وحيه) ومولای موالاتك عاقلەسی موالاتك مولاسيدر اويله مولاكه موالاتك عاقلەسيدر
ودخی موالاتك قبيلەسيدر زيرا عرب مولای موالاتك قبيلەسيله نصرتلشورلر پس مولای
عتاقەيه مشابه اولدی (ويتحمل العاقلة ما يجب بنفس القتل) وعاقله قاتل اوزره نفس
قتل ايله واجب اولان ديتی تحمل ايدرلر عاقله اوزره خطا ايله وشبه عمد ايله ديتك واجب
اولمسنده اصل اولان نبی عليه الصلاة والسلامك ضاربەنك ولبلری ايچون * قوموا فدوه *
قول شريفيدر كه سز جنينك ديتنی اعطا ايدك ديمكدر بو كلامی بر مرأه بر مرأەنك بطنی
ضرب ايدوب پس امرينی رسول عليه الصلاة والسلامه رفع ايلديكی وقتده بيوردی ودخی

خطابی ایدن معذور اولدیغی ایچوندر وکذلك شبه عمد ایله مباشر اولان دخی معذور
اولدیغی ایچوندر زیرا آلت تأدیب ایچوندر قتل ایچون دکلدر ونفس ایچون احترام واردر
واول نفسك هدر اولمسی جائز اولماز ومباشر اوزره قصاص واجب اولمق ایچون وجه یوقدر
وانکیچون مال عظیم ایجابنده استیصال واردر یعنی کوکندن قوپارمق واردر ایمدی عاقله اکا
ضم اولندی زیرا خطا ایدن وشبه عمد ایله مباشر اولان کیمسه نفسنده اولان قوتله قتلدن احترازده
تقصیر ایتدی واول قوت انك انصاری ایله در واول انصار عاقله در یعنی اول قوت عاقله نك
نصرتیله در ایمدی عاقله انك حقنده قورقمغی ترك ایتملری ایله تقصیر ایدیجی اولدیلر ایمدی انك
سببیله دیته لایق اولدیلر (وقدر ارش موضحة فصاعدا) وتحقیق موضحه نك وموضحه نك زیاده سنك
ارشی مقداری تحمل ایدرلر فصل شجاجده مرور ایدن شیء ایچونکه موضحه ده وموضحه دن زیاده ده
واجب اولان دیتدر یعنی اکر خطا ایسه نصف عشر دیتدر واول دیت عاقله اوزره در
(لاما یجب بصلح اواقرار لم یصدقه العاقلة اوعمد سقط قوده لشبهة اوقتله ابنه عمدا
ولا جنایة عبد اوعمد وما دون ارش موضحة) قاتلك صلح ایله یاخود عاقله آنی تصدیق
ایلمدیکی اقرار ایله یاخود شبهه ایله قصاصی ساقط اولان عمد ایله یاخود اوغلو باباسنی قتل
ایتمکله واجب اولان دیتی عاقله تحمل ایلمزلر وعبدك جنایتی ایله ونفسده واطرافده عمد ایله
یاخود خطا ایله یاخود ارش موضحه نك مادونی ایله واجب اولان دیتیده تحمل ایلمزلر روایت
اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا نبی علیه والسلامك * لایعقل العواقل عمدا ولاعبدا
ولاصلحا ولااعترافا ولامادون ارش الموضحة * بیوردی یعنی عاقله لر نه صلحده ونه عبدده ونه اعترافده
ونه ارش موضحه نك مادونده دیتی تحمل ایلمزلر ودخی تحمل استیصالدن تحرز ایچوندر مال قلیلده
استیصال یوقدر وتقدیر فاصل سمعله بیلندی واندن ناقص اولان شیئی عاقله تحمل ایلمزلر (بل الجانی
بلکه جنایتی ایدن تحمل ایدر واکر جنایت ایدن کیمسه یی عاقله تصدیق ایلسه لر انلر ایچون
دیت لازم کلور زیرا دیت انلرك تصادقلری ایله ثابت اولور وممتنع اولمق انلرك حقی ایچون اولدی
وعاقله ایچون نفسلری اوزرینه ولیلکلری واردر (ومن لیس له دیوان ولاحی فعاقلته بیت المال)
وشول کیمسه که قاتلدر انك دیوانی وقبیله سی اولمیه انك عاقله سی بیت المالدر ظاهر روایتده
وفتوادخی بونك اوزرینه در خلاصه ده بویله ذکر اولندی (روی محمد عن ابی یوسف
عن ابی حنیفة رحمهم الله انه یجب فی مال الجانی ولایجب فی بیت المال بالاجماع) وعصام
دیدیکه ابو یوسفك امام اعظمدن روایتنی محمد ابو یوسفدن روایت ایتدیکه تحقیقا ارش اهل
دیواندن اولمیوب قبیله سی دخی اولمازایسه بالاجماع جنایتی ایدن کیمسه نك مالندن واجب
اولور بیت المالدن واجب اولماز خلاصه ده بویله ذکر اولندی (ولا عاقلة للعجم) عجم ایچون
عاقله اولماز وخلاصه ده ذکر اولندیکه اکر رجل قاتل عربك غیری اولورسه شمس الائمة
حلوانیدن نقل اولندیکه تحقیقا ائمه عجمده اختلاف ایلدیلر ائمه دن بعضیلر اهل عجم ایچون
عاقله اولماز دیدی بوقول فقیه ابو جعفرك اختیار ایلدیکیدر بوقول ایله شیخ امام ظهیر الدین
المرغینانی فتوی ویردی دیدی

) کتاب الآبق (

بو کتاب آبقك بیانده در بو کتابك جنایته وتوابعنه مناسبتی خفی دکلدر وآبق مالکندن فرار ایدن
مملوکدر (ندب اخذه لقادر علیه) اخذه قدرتی اولان کیمسه ایچون آبقی اخذ ایلمك مندوبدر زیرا اول
آبقی اخذ ایتمکده مالیتنی احیا واردر وماله نفس کبی حرمت ایتمك لازمدر ودخی اول آبقك مولاسنه
اعانت واردر (واختلف فی الضال) وبعض دیدیکه ینکی اخذ ایتمکدن ترك ایتمسی افضلدر زیرا انك

مکاندن زائل اولمز پس مولاسی اکا ملاقی اولور واکر ینکی بولان مولاسنك یرینی بیلورسه
اولی اولان انی مولاسنه اولشدر مقدر (فیأتی به الی القاضی فیحبسه) پس اول آبقی اخذ
ایدن کیمسه قاضی یه کتوروب قاضی آبقی حبس ایدر اول آبقه تعزیر ایچون وثانیا فراردن
امین اولمق ایچون وبواجلدن انی ایجار ایلمز اکرچه کیم مولاسی ایچون منفعت اولورسه ده
وقاضی آبق اوزره بیت المالدن نفقه تعیین ایدر واول نفقه یی مالکی اوزره دین قیلار پس چان
مالکی کلدیکی وقتده اول نفقه یی مالکدن اخذ ایدر یاخود چان بیع اولندقده ثمندن
اخذ ایدر وضال حبس اولنماز یعنی یولنی یتروب کزرکن اخذ اولنان مملوك حبس اولنماز زیرا
تعزیره مستحق اولماز وفرارده ایلمز واکر مولاسنه منفعت حاصل اولورسه قاضی ضالی ایجار
ایدر واجرتیله انی انفاق ایدر (الی مجیء مولاه فاذاجاء واقام البینة انه له) چان اول آبقك مولاسی
کلوب کندو مملوکی اولدیغنه بینه اقامت ایلدکده (قیل علی القاضی وقیل علی من ینصبه
بحلفه) فقهادن بعض دیدیکه قاضی اوزره وبعض دیدی آبقی حفظ ایچون قاضینك نصب
ایلدیکی کیمسه اوزره اقامت ایدر وقاضی یاخود حافظ آبق مالکه (بالله ما اخرجه عن ملکه بوجه)
وجوهدن بروجهله ملکندن اخراج ایلمدوکنه یمین بالله ویرر (فیدفعه الیه) پس اول آبقی
مولاسنه دفع ایدر (قیل بالکفیل وقیل لا) بعض کفیل ایله دفع ایدر بعض بلاکفیل دفع ایدر
دیدی دفع بعد الاثبات اولدیغی ایچون (وان لم یقمها) اقام البینة قولی اوزره عطفدر
واکر آبقك مولاسی اقامت بینه یه قادر اولمدی ایسه (واقر انه عبده) وعبد انك مملوکی اولدیغین
اقرار ایتدی ایسه (اووصف المولی علامته وحلیته) یاخود مولی عبدك علامتنی واشکالنی
وصف ایتدی ایسه (دفعه الیه بالکفیل) قاضی اول آبقی مولایه کفیل ایله دفع ایدر (وان انکر المولی
اباقه منه یحلف) واکر مولی جعل اخذندن خوفله عبدك اندن فراریی انکار ایتدی ایسه
عبدك اندن فرار ایلمدوکنه یمین بالله ویروب ابقی بعد الیمین دفع ایدر (فان طال مجیئه) پس
اکر مولانك کلمسی اوزارسه (باع القاضی وان علم مکانه) قاضی اول آبقی بیع ایدر اکرچه کیم
مکانیدی بیلورسه ده کثرت نفقه ایله مولاسنه ضرر اولمسون ایچون بیع ایدر (وامسك ثمنه
وانفق علیه منه) واول ثمنی امساك ایدوب وآبق اوزره اوثمندن انفاق ایدر (ودفع الباقی الیه)
وباقی قلاتی مولاسنه دفع ایدر (ان اثبت) اکر بینه ایله کندونك اولدیغن اثبات ایدرسه
(او بین الحلیة والعلامة دفعه) یاخود آبقك اشکالنی وعلامتنی بیان ایدرسه اکا دفع ایدر (ولیس له
فسخه)ومولا ایچون قاضینك بیعی فسخ ایتمك جائز دکلدر زیرا قاضینك بیعی حکم کبیدر منتقض
اولماز واکر مولا زعم ایدرسه که تحقیقا مولا اول آبقی مکاتب یا مدبر ایتمش اوله نقض بیع
اوزره تصدیق اولنماز فتاوای مسعودیده بویله ذکر اولندی (وللموصله الیه) بومقدم خبردر
کلجك ار بعون قولی مؤخر مبتدادر یعنی اول عبد آبقی مولاسنه ایصال ایدن کیمسه ایچون واردر
برابردر کرك اول آبق (سواء کان محجورا اومأذونا ومدبرا اوام ولد) عبد محجور اولسون وکرك
عبد مأذون اولسون وکرکسه ام ولد اولسون زیرا بونلر مملوکلردر بونلری اخذ وایصال ایله
بووجهدن احیاء مالیت واردر مکاتب بونلرك خلافی اوزره درکه زیرا مکاتب مکاسبنه احقدر
زیرا یدا مملوك دکلدر عن قریب ذکر اولنور (من مدة سفر اواکثر) برکونلك سفرك مدتندن یاخود
دخی زیاده دن ایصال ایدن کیمسه ایچون (ار بعون درهما) قرق درهم واردر (وان لم یعدلها)
اکرچه کیم آبقك قیمتی قرق درهمدن اقل اولورسه ده (ان اشهد انه اخذه للرد) اکر ایصال
ایدن کیمسه اول عبد آبقی مالکنه رد ایچون اخذ ایلدوکنه اشهاد ایلدی ایسه اکر اشهاد
ایلمدی ایسه اول موصل ایچون برشیء لازم کلمز (ومن اقل منها بقسطه) واکر مدت سفردن
اقل مکاندن ایصال ایدرسه حسابنجه ویریلور زیرا عوض معوض اوزره مقابله ضرورتیله

توزيع اولنور (وفى الاخـرين) يعنى مدبر ايله ام ولدده (اذامات المولى قبل ايصالهما اليه
فلاجعل له) چـان موصل مولاسنه ايصال ايلمزدن مقـدم مولالرى فوت اولسيدى موصل
ايچون جعل يوقدر زيرا ام ولد مولاسنك موتيله معتق اولوب حره اولور حره ده ايسه جعل اولماز
وكذلك مدبر اكر ثلثدن چقارسه كـذلك امامين قتنده انده دخى جعل يوقدر اكر ثلثدن
چقماز ايسه ده زيرا حرمديوندر زيرا امامين قتنده متجزى اولماز وامام قتنده ثلثدن چقمزسه
مكاتبدر مكاتبده ايسه جعل اولماز نتكيم عن قريب بيانى كلور (فان اشهد) پس اكر آخذك آبق
مولاسنه رد ايچون اخذ ايلدوكنه شهادت ايتدى ايسه (وابق منه لم يضمن) وآبق آخذدن
فرار ايلسه آخذ ضامن اولماز زيرا آبق انك بدنده امانتدر وتعدى دخى ايلمدى (والا) واكر
وجه مذكور اوزره اخذ ايلدوكنه شهادت ايتمزسه (ضمن) آخذ ضامن اولور زيرا غاصبدر
(ولاشئ له) آخذ ايچون جعل يوقدر اماوجه اول اوزره اولمديغى مولاسنه رد ايتديكى ايچون
ووجه ثانيده اشهادى ترك ايدوب غاصب اولديغى ايچون بو امام اعظم ايله امام محمد قتنده در
وابو يوسف قتنده ضامن اولماز وجعـله دخى مستحق اولور اكر مولاسنه رد ايتـدى ايسه
زيرا ابو يوسف قتنده انده اشهاد شرط دكلدر ولقطده دخى شرط دكلدر (لاجعل
برد المكاتب) مكاتبك ردى ايله جعل اولماز زيرا مكاتب يدا مملوك دكلدر (وعلى المرتهن جعل الرهن)
ومرتهن اوزره رهنك جعلى واردر زيرا رد ايدن كيمسه ايچون جعلك واجب اولسى عبدك
ماليتينك وحق مرتهنك وماليتينك احياسيله در زيرا رهنك موجبى ماليتدن يد استيفانك
ثابت اولمسيله در پس رد ايدن كيمسه مرتهن ايچون عامل اولور ايمدى بو اجلدن مرتهن
اوزره جعل واجب اولور (وان رد بعـد موت الراهن) اكـر رهنى رد ايدن كيمسه راهنك
موتندن صكره رد ايتسيدى بو تقـديرجه رهن موتله باطل اولماز (اذا كانت قيمته مثل الدين
اواقل منه) بو قول يعنى رهنك موتله باطل اولمامسى چـان رهنك قيمتى دين مقـدارى ياخود
ديندن اقل اولديغى وقتده در (وفى الاكثر قدر الدين عليه والباقى على الراهن) ورهنك قيمتى
ديندن اكثر اولدقده دين مقدارى مرتهن اوزره در وباقيسى راهن اوزره در زيرا مرتهنك
حق مضمونك قدر يله در ايمدى دوانك ثمنى كبى اولور وجنايتدن تخليص فدا ايله در زيرا رهنده
فدا مرتهن اوزره مضمونك قـدر يله در (وان كان مديونا فعلى المولى ان اختار القضاء)
عبد مرهون مديون اولورسه جعل مولاسى اوزره در اكر عبد اوزره اولان دينى قضا مراد
ايدرسه (وان ابى بيع فبدئ بالجعل) واكر مولا عبدك دينى قضادن ابا ايدرسه عبد بيع اولنوب
جعل ايله بدأ اولنور يعنى جعلك صاحبى جعلنى اولا اخذ ايدر (والباقى للغرماء) وباقيسى
دينلر ايچوندر زيرا جعـل ملكك مؤنتيدر ملك انك ايچون مستقر اولان كيمسه اوزره واجب
اولور (وان كان جانيا فعلى المولى فى الفداء) واكر عبد جنايت ايتمش اولورسه جعل مولاسى
اوزره در اكر فدا اختيار ايدرسه زيرا جعل اول عبدى جنايتدن فدايى اختيار يله تطهير ايلمدى
ومتعين اولدى كه تحقيقـا اول عبدى رد ايدن كيمسه ولى ايچون عبدك ماليتنى احيا ايلدى
(والاولياء فى الدفع) وجعل دفعده اوليا اوزره در يعنى اكر مولاسى عبدى اولياء مقتول اوزره
دفع اختيار ايدرسه زيرا عبدى رد ايدن كيمسه اوليانك حقلرين احيا ايلدى (وان كان العبد
موهوبا) واكر عبد موهوب ايسه (فعلى الموهوب له) جعل هبه اولنان كيمسه اوزره در (وان رجع
الواهب فى هبته بعد الرد) اكرچه كيم واهب عبد رد اولندقدن صكره هبه دن رجوع ايدرسه ده
زيرا ملك رده موهوب له ايچوندر يعنى هبه اولنان كيمسه ايچوندر پس ملكك رجوعـله زائل
اولمسى موهوب لهك تقصيرى ايله در واول تقصير عبده تصرفى ترك ايلمسيدر مثالى بيع كبى وبيعك

غيرى كبى ايمدى اندن واجب اولان جعـل ساقط اولماز (وان كان لصبى ففى ماله) واكر
اول عبد آبق بر صبينك اولورسه جعـل اول صبينك مالى اوزره در زيرا جعل انك ملكنك
مؤنتيدر (وان رده وصيه فلاجعـل له) واكر عبدى رد ايدن كيمسه صبينك وصيسى ايسه
صبى ايچون جعل يوقدر زيرا صبينك تدبيرى وصى اوزره واجبدر پس وصى اجره مستحق
اولماز (ابق بعد البيع وقبل القبض خـير المشترى) واكر عبد بيع اولوب مشترى انى قبض
ايتمزدن اول فرار ايتسيدى مشترى مخير قلنور اكر ديلرسه صبر ايدر (حتى يرجع) حتى آبق
رجوع ايدنجه (اورفع الى القـاضى ليفسخ) ياخود قاضى يه امرى رفع ايدر عقدى فسخ ايتمك
ايچون بايعك تسليمندن عجزى حكميله بو كافى ده رهنك تصرفى بابنده ذكر اولندى والله اعلم بالصواب

) كتاب المفقود (

بو كتاب مفقودك بيانده در مفقود لغت يوندن فقدت الشئ غاب عنى دن مشتقدر انا فاقد وهو
مفقود دينور واصطلاح يوندن (غائب لم يدر اثره ولم يسمع خبره) بر غائبه مفقود ديرلر كه انك اثرى
بلنميه وحى ميدر ويا فوت اولمش ميدر خبرى ايشدلميه (حى فى حق نفسه) اول مفقود كندو
نفسى حقنده حيدر استصحاب ايله يعنى على ما كان ابقا اولنمغله (فلانكاح لعرسه) زوجه سى ايچون
نكاح يوقدر حق سبحانه وتعـاليننك * والذين يتوفون منكم * الى آخره قول شريفنه مخالف
اولديغى ايچون (ولايقسم ماله) ومالى دخى قسمت اولنماز (قبل ان يعرف حاله) اول مفقودك حالى
بلنمزدن اول زيرا ظاهر حال حياتيدر قسمت ايسه بعد الممات اولور (ولاتفسخ اجارته) واجاره سى
دخى فسخ اولماز زيرا اجاره موتدن مقدم فسخ اولماز (ويقيم القاضى من يقبض حقه) وقاضى
ذممنده اولان حقنى قبض ايتمك ايچون بر كيمسه يى قائم نصب ايدر (ويحفظ ماله ويبيع مايخاف
فساده) ودخى مفقودك مالنى حفظ ايچون وفسادندن خوف اولنان شيئى بيع ايچون زيرا
قاضى نفسنه نظردن عاجز اولنـلرك كلبسنه ناظر نصب اولندى صبى ومجنون كبى مفقود دخى
انلر كبيدر ومفقود ايچون حافظ وماليتك اوزرينه قائم نصب ايتمكده مفقود ايچون نظر واردر
زيرا اول قائم مفقودك غله لرينى قبض ايدر ودائنلرينك اقرار ايلدكلرى مالى قبض ايدر زيرا
نظر حفظ بابندندر وعقدى واجب دينده مخاصمه ايدر زيرا قائم انك حقلرنده اصلدر وشول
دين كه مفقود انى كندوسى بنفسه عقد ايتمش اوله انده مخاصمه ايدمز ودخى آخرك يدنده اولان
عقار وعروضده مفقودك نصيبى اوله انده دخى مخاصمه ايدمز زيرا قاضينك قائمى مالك دكلدر
ومفقودك نائبى دكلدر بلكه قيم قاضى طرفندن قبضه وكيلدر واول مفقود اوزره قيم اولان
كيمسه بلا خلاف خصومته مالك اولماز انجق خلاف دينده مالك طرفندن وقبضه وكيل اولنده در
پس اكر بر كيمسه مفقود دن حقلرندن بر حق ادعا ايلسه انك دعواسنه التفات اولنماز وانك بينه سى
قبول اولنماز وقاضينك وكيلى اولماز ورثه دن بر كيمسه خصم اولماز واكر قاضى بينه نك استماعنى
رأيى حسن كوروب وانكله حكم ايدرسه حكمى نافذ اولماز زيرا اختلاف قضانك نفسنده در
زيلعى بويله ذكر ايلدى (وينفق على اقربائه بالولاد كولده وابويه وعرسه) وقيم مفقودك مالندن
ولاد جهتيله اقرباسى اوزره انفاق ايدر ولدى كبى وانا سى وباباسى كبى زوجه سنى
انفاق ايدر نفقات بابنده مرور ايدن علت ايچونكه نفقه ده اصل اولان تحقيقا مفقودك
حضورنده قاضينك قضاسى اولمقسزين نفقه يه مستحق اولان كيمسه مفقودك غائب اولديغى
حالنده مال مفقود دن انفاق اولنور زيرا بو تقديرجه قضاء قاضى اعانت اولور ومفقود حاضر
اولديغى حالده نفقه يه مستحق اولميوب الا قاضينك قضاسيـله مستحق اولان كيمسه اوزره
مفقودك مالندن انفـاق اولنماز زيرا بو تقديرجه نفقه قضا ايله واجب اولور حال بو كه غائب

اوزره قضا جائز اولماز (لایفرق بینه و بینها) ومفقودك بيني ايله زوجه سنك بيني تفريق اولنماز
رسول عليه الصلاة والسلامك *انها امرأته حتى يأتي البيان* قول شريفي ايجون يعني تحقيقا
مفقودك عرسى انك زوجه سيدر حتى بيان كلنجه ديو بيورديغى ايجون (ولولاربع سنين)
كركسه درت سنه مرور ايتمش اولسون وامام مالك رحمه الله قتنده قجان درت سنه مرور ايتسيدى
مفقود ايله زوجه سنك بيني تفريق اولنور وعدت وفات ايله معتده اولور اندنصكره اول مرأه
ديلرسه برآخره وارر (وميت) حى قولى اوزره عطفدر ومفقود ميتدر (في حق غيره فلا يرث
من غيره ولا يستحق فيما اوصى له اذا مات الموصى) يعنى مفقود غيرى حقنده ميتدر پس غيريدن
وارث اولماز ودخى كندو ايجون وصيت اولنان شيئه مستحق اولماز قجان وصيت ايدن كيمسه فوت
اولسيدى (بل يوقف قسطه من مال مورثه وموصيه الى موت اقرانه في بلده) بلكه مفقودك مورثندن
وموصيسندن انك نصيبى ولايتنده اقرانك موتنه دكين موقوف قلنور مفقودك حياتى مدتنك
تقديرنده اختلاف اولندى وبو مقامده ظاهر روايت بونده ذكر اولنان شيدر يعنى اقرانك
موتيدر تحقيقا برشئ كه انك معرفتنه حاجت واقع اوله پس انك شرعده طريقى
امثالنه رجوعدر تلف اولان اشيانك قيمتلرى كبى ونسانك مهرمثلى كبى واقرانك كلبسندنصكره
باقى اولمسى نادردر واحكام شرعيه نك بناسى ظاهرده غالب اوزره دروا قرانك بلدنده اعتبارينه
باعث اولدركه زيرا اقرانك حالنى كلى بلدادن تفحص ايتمك امكاندن خارجدر وزيلعى
رحمه الله ديديكه مختار اولان امامك رأينه تفويض ايتمكدر زيرا اقرانك حالى بلادك اختلافيله
مختلف اولور وكذلك ظنك غالب اولمسى اشخاصك اختلافيله مختلف اولور پس زيرا
ملك عظيم كه انك خبرى منقطع اولسه تحقيقا اول ملك فوت اولدى ديو ادناى ظن اوزره
غالب اولنور باخصوص كه برمهلكه يه داخل اوله واول ملكك موتنده ناسك اختلافى
سبب اولمدى الا انده رأيلرينك اختلافى سبب اولدى ايمدى انك ايجون مدت تقديرنده معنا
يوقدر (وان ظهر قبله حيا فله ذلك) پس اكر اول مفقود اقرانك موتندن اول ظاهر اولورسه
اول موقوف قونيلان اشيا انك ماليدر (و بعده يحكم بموته في ماله) اقرانك موتندنصكره
مالى حقنده موتنه حكم اولنور (يوم تمت المدة) مدتى تمام اولديغى كونده ظهر ماله قولنه
متعلقدر يعنى مفقودك مالى حقنده مدتنه حكم اولنور يعنى حقيقة و ياحكما يدنده و يا تحت
تصرفنده اولان مالى حقنده موتنه حكم اولنور مدتك تمام اولديغى كونده (فتعتد عرسه)
وزوجه سى معتده اولور (للموت) موت ايجون معتده اولور زيرا كانه الآن فوت اولدى ديو
معتده اولور موت ايجون يعنى درت آى اون كون (ويقسم ماله بين من يرثه الآن) والآن
موجود اولوب اكا وارث اولنلر بيننده قسمت اولنور ووارثلرندن مدت تمام اولمازدن مقدم
فوت اولنلر مفقوده وارث اولمازلر زيرا انلرك فوت اولديغى حينده مفقودك موتنه حكم
اولنمادى (وفي مال غيره) وغيرك مالى حقنده دخى موتنه حكم اولنور (من حين فقد) فقد اولديغى
وقتدن حكم اولنور حتى بو وقتدنصكره غيرك مالنه مالك اولدى زيرا ميت اولدى ميت ايسه ماله
مالك اولماز (فيرد ما وقف له الى من يرث مورثه عند موته) ومفقود ايجون موتنه حكم
اولنديغى وقتده مفقود ايجون موقوف اولان شئ مورثنه وارث اولان كيمسه يه رد اولنور
زيرا اول وارث اول مال موقوفه الآن مستحق اولدى وبونك بيانى اولدركه وقتاكه اصولده
تقرير اولنديسه كه تحقيقا استصحاب اولكه ظاهر حالدر حجت واقعه درحجت مثبته دكلدر
پس مفقود تمام مدتدن مقدم ديريدر پس شول وارث كه مفقودك فقدى وقتنده حى اولوب
مفقودك موتنه حكمدن اول فوت اوله اول كيمسه وارث اولماز زيرا ظاهر حال بودركه تحقيقا

مفقود حيدر پس مفقودك حى اولمسى غيرك اكا وارث اولمسنى دفع ايجون حجت اولمغه صالح
اولور ومفقود غيرك مالنده ميتدر زيرا ظاهر حال بودركه غيردن ارث واجب اولمق ايجون
حجت اولمغه صالح اولماز ايمدى مفقود ايجون موقوف اولان شئ مفقودك مورثنك موتى
كونده كى وارثنه رد اولنور (ليس للقاضي تزويج امة الغائب والمجنون وعبدهما) قاضى ايجون
غائبك ومجنونك جاريه سنى وايكيسنكده عبدلرينى تزويج ايلمك يوقدر (وله ان يكاتبهما ويبيعها)
ولكن غائبك ومجنونك جاريه لرينى وعبدلرينى مكاتب ايلمك واردر وجاريه سنى بيع ايلمك واردر

) كتاب اللقيط (

بو كتاب لقيطك بياننده در لقيط لغت جهتندن لقط اولنان شيدر يعنى يردن رفع اولنان
شيدر فعيل بمعنا مفعولدر بوندنصكره الدن براغيلان صبى اوزره تسميه سى غالب اولدى مآل
اعتبارى ايله زيرا اول صبى ارضدن رفع اولنور وشرعا لقيط برمولوددركه اهلى انى عجزدن
خوف ايتمكله ياخود تهمتدن قاجمغله براغور (ندب رفعه) اول لقيطك رفعى مندوب اولدى
اكر هلاك اولمسندن خوف ايلمزسه شهرلرده بولنمغله زيرا اول لقيطى رفعده اطفال اوزره
اظهار شفقت واردر واظهار شفقت ايسه افضل اعمالدندر (فوجب ان خيف هلاكه) پس
هلاكندن خوف ايدرايسه رفعى واجب اولور صحراده وصحرا مثللى مهالكده بولنمغله اعمانك قيويه
دوشه جكن كورن كيمسه اوزره اعمانك حفظى واجب اولديغى كبى و بوحفظ فرض كفايه در
(وهو حر الا بحجة رقه) واول لقيط حردر مكركه رق اولديغى حجت ايله ثابت اوله زيرا بنى آدمده اصل
اولان حر اولمقدر حضرت آدم وحوا عليهما السلامك اولادى اولدقلرى ايجون ودخى دار اسلامده
حريت اصل اولديغى ايجون حردر بوندنصكره تحقيقا اول لقيط جميع احكامده حردر حتى بركيمسه
اكا قذف ايتسه اول قاذفه حد اوريلور اما اناسنه قذف ايتسه حد اورلماز اندن باباسى نامعلوم
ولد حاصل اولديغى ايجون (فنفقته وجنايته في بيت المال وارثه له) پس اول لقيطك نفقه سى وجنايتى
بيت المالدندر وانك ارثى دخى بيت المال ايجوندر زيرا غرم غنم ايله اولور (وانفاق الملتقط عليه
تبرع لا يكون دينا عليه) اول لقيطى الوب حفظ ايدن كيمسه نك لقيط اوزره نفقه سى تبرعدر لقيط
اوزره دين اولماز (وان امره القاضي به في الاصح) اكرچه كيم قاضى حفظ ايدن كيمسه يه انفاقله
امر ايتدى ايسه ده اصح قولده لقيط اوزره دين اولماز (الا ان يقول على ان يكون دينا عليه)
مكركه قاضى لقيطك اوزرينه دين اولمق اوزره ديدى ايسه بو تقديرجه انفاقى لقيط اوزره دين اولوب
ملتقط اول دينله لقيط اوزره رجوع ايدر زيرا انك اوزرينه قاضينك ولايتى واردر فى الاصح قولنه
باعث اولدركه زيرا قاضينك مجرد لقيط اوزره انفاقله امر ايلمسى لقيط اوزره رجوعده كفايت
ايدر طحاوينك ذكر ايلديكى شيده تكيم برشخص اوزره قاضينك امريله دين قضا اولنسه
اول كيمسه اول شخص اوزره رجوع ايدر واصح قولده رجوع ايلمز مكركه ذكر اولنان
شيئى تصريح ايدرسه زيرا امرك مطلقى آز اولور قدر مق ايجون وترغيب ايجون اولور ايمدى
احتمال ايله لقيط اوزره رجوع ايده مز (فاذا ادعى الملتقط بالانفاق كما ذكر) پس قچان ملتقط
انفاقى ذكر اولنديغى اوزره ادعا ايتسيدى يعنى قاضينك لقيط اوزره دين اولسون ديديكى اوزره ادعا
ايتسيدى (فكذبه) پس لقيط ملتقطى تكذيب ايتسيدى (لا يرجع الا ببينة) ملتقط رجوع ايده مز
الا بينه ايله رجوع ايدر وصى بونك خلافى اوزره دركه قچان وصى صغير اوزره انفاق ايتسيدى اول
وقت وصى متعارف اولان انفاقده تصديق اولنور وبينه يه محتاج اولماز (ابى الملتقط ان ينفق
عليه وسأل القاضي ان يأخذه منه فانه لا يقبله الا ببينة على كونه لقيطا) ملتقط لقيط اوزره انفاق ايلمكدن
ابا ايتسيدى قاضى ملتقطك لقيطى اخذ ايلمسندن سؤال ايدر زيرا قاضى لقيطى قبول ايتمز

الا واقعده لقيطى اولديغى بينه ايله قبول ايدر زيرا ملتقطك كندو ولدى اولمق احتمالى ايچون
متهمدر ياخود بعض نفقه‌سى كندويه لازم اولاندن اولوب بو حيله ايله نفسندن نفقه‌يى دفع طلب
ايليه وفجان اول ولد لقيط اولديغنه بينه اقامت ايدرسه قاضى اول بينه‌يى حاضر خصم يوغيكن
قبول ايدر (وبعدها) وبينه‌دن صكره (الاولى قبوله ان علم عجزه) اكر ملتقطك عجزنى بيلورسه
اولى اولان قاضينك بينه‌ٔ ملتقطى قبول ايلمسيدر (فان وضعه عند آخر فطلبه الاول) پس اكر قاضى
لقيطى قبول ايندكدنصكره آخر كيمسه قتنده وضع ايندكده ملتقط اول شيئى طلب ايتسيدى
(فهو مخير) قاضى دفعيله منعى بيننده مخيردر (لايؤخذ من اخذه) لقيط ملتقطدن جبرا
اخذ اولنماز اخذ ايتمكده سبقتى اولديغى ايچون (وان دفعه الى آخر لبس له الاخذ منه) واكر
ملتقط كندو اختيارى ايله لقيطى آخره دفع ايتسيدى ملتقط ايچون صكره آخردن اخذ يوقدر
حقنى اسقاط ايتديكى ايچون (ونسبه ممن ادعاه) واول لقيطك نسبى ادعا ايدن كيمسه‌دن ثابت اولور
(ولو رجلين) واكر نسب ادعا ايدن ايكى رجل اولورسه‌ده (اوممن يصف منهما علامة به) ياخود
ايكى رجلدن قنغيسى ولده علامت وصف ايدرسه اندن ثابت اولور يعنى ايكى مدعى اولان رجلك
بريسى لقيطك جسدنده اولان علامتى وصف ايدرسه پس بو تقديرجه وصف ايده‌نك اولور اخرك
اولماز (اوذا زوج) ياخود مدعى زوج صاحبه‌سى بر مرأه اولورسه پس لقيط اول مرأه‌نك اولور
(ان صدقها) اكر اول مرأه‌يى زوجى تصديق ايدرسه (او برهنت) ياخود مرأه لقيط ولدى
اولديغى اثبات ايدرسه لقيط اول مرأه‌نك اولور (اوامرأتين فبرهنت كل) ياخود مدعى ايكى مرأه
اولوب هر برى كندى ولدى اولديغنه ادعا ايدوب اتيان بينه ايتسيدى والدانلرك ايكيسيچون اولور
(اوعبدا) ياخود عبد اولورسه لقيطك نسبى اول عبددن اولور (فيكون حرا) پس اول لقيط حر اولور
زيرا دار اسلامده اصل اولان حريتدر (اوذميا) ياخود مدعى ذمى اولورسه نسبى اندن ثابت اولور
(فيكون مسلما ان لم يكن فى مقرهم) پس اكر اول لقيط ذميلرك مقرلرنده بولنمادى ايسه
بلكه مسلمين شهرلرنده بولندى ايسه اول لقيط مسلم اولور (وذميا ان كان فيه) وذمى اولور اكر ذميلرك
مقرلرنده بولندى ايسه اهل ذمت قريه‌لرندن بر قريه‌ده ياخود بر كنيسه‌ده بولندى ايسه
(ماشد عليه) مبتدا در خبرى له قوليدر ولقيط بولنديغى وقتده اوزرينه مالدن بغلنان شئ
(اوعلى دابة هو عليها له) ياخود لقيطك اوزرنده اولديغى دابه‌يه شد اولنان مال لقيط ايچوندر
ظاهره اعتبار جهتندن (صرفه اليه بامر القاضى) ملتقط اول ذكر اولنان مالى قاضينك
امريله لقيطه صرف ايدر زيرا اول مال ضايع اولمش مالدر وقاضى ايچون بونك امثالى مالى لقيطه
صرف ايچون ولايت واردر (وقيل بدونه) وبعض ديديكه ملتقط قاضينك امرى نسز صرف ايدر
زيرا اول مال ظاهرده لقيطكدر وملتقطك لقيط اوزره ولايتى واردر (للملتقط قبض هبته)
ملتقط ايچون لقيطه هبه اولنان شيئى قبض واردر زيرا اول هبه‌نك قبضى نفع محضدر (ونقله
حيث شاء) وملتقط لقيطى ديلديكى مكانه نقل ايتمك واردر (وتسليمه فى حرفة) دخى اهل حرفته
تسليمى جائز اولور زيرا حرفته تسليمى لقيطك تأديبندندر ملتقط ايچون جائزدر (لاانكاحه)
نكاح ايلمسى جائز اولماز قرابتدن وملكدن وحكومتدن ولى اولمسنه سبب اولماديغى ايچون
(ولاتصرف ماله) دخى ملتقط ايچون لقيطك مالنى تصرف ايلمسيده جائز اولماز انانك تصرفى
جائز اولمديغى كبى زيرا ولايت تصرف مالك ازديادى ايچوندر بو ايسه رأى كامل ايله اولور
وشفقت كامله ايله اولور ملتقط ايله انانك هر برنده موجود اولان ايكيسنك بريدر يعنى انا‌ده شفقت
واردر رأى كامل يوقدر ملتقطده رأى كامل وار شفقت كامله يوقدر (ولااجارته فى الاصح) دخى
اجاره‌سنده اصح قولده تصرف جائز اولماز زيرا ملتقط لقيطك منفعتلرينى اتلافه مالك اولماز پس عمه

مشابه اولور نتكم كتاب كراهيتده ذكر اولندى اصح قولده بدون اجارته قولى بعض ايچون ملتقطك
لقيطى اجاره‌سى جائز اولور زيرا انك تأديبنه راجع اولور ديديكندن احترازدر وقول اولكه جائز اولمسيدر
جامع الصغيرك روايتيدر (ولاان يختنه فان فعل وهلك به ضمن كذا فى الخانيه) دخى ملتقط لقيطى سنت
ايتمكده جائز اولماز پس اكر سنت ايدوب اندن هلاك اولسه ضامن اولور خانيه‌ده بويله ذكر اولندى

) كتاب اللقطة (

بو كتاب لقطه بياننده در ولقطه معناده لقيطك اسميدر لكن لقيطك استعمالى آدميده
ولقطه‌نك استعمالى آدمينك غيريده غالب اولدى (ندب رفعها لصاحبها) لقطه‌نك صاحبى
ايچون رفعى مندوب اولدى زيرا انى كورن كيمسه ترك ايتسيدى آزا اولور اكابدخائنه واصل اولور
پس آنى مالكندن كتم ايدر واول مالكك مالنى ضايع ايدر ايمدى اول لقطه‌نك رفعى حق
مستحقنه ايصاله وسيله اولور بواجلدن فجان ضايع اولمسندن خوف اولنورسه رفعى
واجب اولور نتكيم لقيطده مرور ايتدى (فان اشهد عليه) پس اكر آنى كورن كيمسه صاحبنه
رد ايتمك ايچون اخذ ايلديكين اشهاد ايدرسه (وعرف) دخى تعريف ايدرسه يعنى بولنديغى مكانده
وناس جمع اولديغى يرده ندا ايتمكله كه بن بر لقطه بولدم مالكنى بلم انك مالكى كلسون انك
صفتنى بيان ايلسون لقطه‌يى انك اوزرينه رد ايدرم ديمكله تعريف ايدرسه (الى ان علم ان صاحبها
لايطلبها اوانها تفسد) تا معلوم اولنجه كه صاحبى انى طلب ايتمز حال بوكه اول لقطه فاسد اولور
اول وقتدنصكره اكل ايچون حاضرلنان طعاملر كبى وبعض ميوه كبى (كانت امانة) انى بولان
كيمسه قتنده امانت اولور حتى اكر تعديسز هلاك اولورسه ضامن اولماز (قلت او كثرت
او اخذت من الحل او الحرم) اول لقطه كرك قليل اولسون وكرك كثير اولسون كرك حلدن
اخذ ايلسون وكرك حرمدن اخذ ايلسون امام شافعى قتنده حرمك لقطه‌سنى صاحبى كلنجه
تعريف واجب اولور (فينتفع بها لو فقيرا) پس اكر اول لقطه‌يى بولان كيمسه فقير ايسه انكله انتفاع ايدر
(والا تصدق بها على فقير) واكر غنى ايسه انكله بر فقير اوزره تصدق ايدر (ولو على اصله وفرعه
وعرسه) واكر آبا وامهاتندن واولادندن فقير اولانلره ودخى فقير اولان زوجه‌سنه تصدق
ايتسيدى (فان جاء صاحبها واجازه) پس اول لقطه‌نك صاحبى كلوب اول تصدقى جائز
كوررسه (وله اجره) اول لقطه‌نك صاحبى ايچون ثوابى واردر (او اخذها من الفقير لو قائمة)
ياخود اول لقطه قائمه اولديغى حالده اول تصدق اولنان فقيردن اخذ ايدر (والا ضمن للآخذ
او الفقير) واكر لقطه‌نك عينى قائمه دكل ايسه صاحب لقطه اخذ ايدنه ياخود تصدق ايلديكى فقيره
تضمين ايتديرر (بلا رجوع بينهما) يعنى اكر اخذ ايدن تضمين ايدرسه فقيره رجوع ايده مز
واكر فقير تضمين ايدرسه اخذ ايدنه رجوع ايده مز (وان لم يشهد) فان اشهد قولنه عطفدر
واكر اشهاد اولنمدى ايسه (فان اقر باخذها له) پس اكر ملتقط لقطه‌يى نفسى ايچون
اخذ ايلديكين اقرار ايدرسه (ضمن وفاقا) اكر يدنده هلاك اولدى ايسه اتفاقا ضامن اولور
زيرا تعدى ايتمش اولور (وان تصادقا على اخذها لصاحبها لم يضمن وفاقا) واكر ملتقط ايله
لقطه‌نك صاحبى بر برلرينى لقطه‌نك صاحبى ايچون اخذ ايتديكنى تصديق ايدرلرسه بالاتفاق
ضامن اولماز زيرا انلرك بر برلرينى تصديق ايلملرى حقلرى اوزره حجتدر ايمدى بينه كبى اولدى
وان اختلفا ضمن الا عند ابى يوسف) واكر ملتقط صاحبه‌سنك ايچون اخذ ايلدم ديوب وصاحب دخى
ملتقطه كندك ايچون اخذ ايلدك ديو اختلاف ايلسه‌لر امام اعظم ايله امام محمد قتنده ملتقط ضامن
اولور الا ابى يوسف قتنده ضامن اولماز بلكه قول ملتقطكدر رد ايچون اخذ ايلمسنده
(وان لم يجد من يشهده) واكر ملتقط اشهاد ايده‌جك كيمسه بولمادى ايسه (اووجد لكنه

ترك لخوفه من اخذ الظالم اياها) ياخود اشهاد ايده جك كمسه بولوب لكن لقطه يى ظالم
اخذ ايدر ديو خوفندن اشهادى ترك ايتدى ايسه (قالوا لم يضمن) فقهاضامن اولماز ديديلر
بونى زيلعى ذكر ايلدى (كذا البهيمة) كذلك لقطه بهيمه اولورسه يعنى درت اياقلى
حيوان اولورسه احكام مذكوره ده لقطه كبيدر (وما انفق عليها بلا اذن القاضى تبرع وبه
دين على صاحبها) و بهيمه اوزره ملتقطك قاضينك اذننسز انفاق ايلديكى شئ تبرعدر واذن
قاضى ايله صاحبى اوزره ديندر پس نچان صاحب بهيمه حاضر اولسه ملتقط انفاق ايلديكى شيئى
صاحب بهيمه دن قاضينك حكمى ايله اخذ ايدر (وآجر القاضى ماله نفع وانفق عليها منه) ونفعى
اولان شيئى قاضى ايجار ايدر يعنى انك اجرتيله انتفاع ايدر فرس كبى وقاتر وحمار واوكوز كبى واول بهيمه
اوزره اجرتدن ايكى كون ياخود اوچ كون قاضينك قاتنده واقع اولان مقدار ايله تحقيقا
مالك اكرچى ايسه حاضر اولور زيرا بو ايجارده عينى مالكك ملكى اوزره دين التزامنسز ابقا
وار در هدايه ده وكافيده بو مقامده ديديكه كذلك آبقده دخى بو يله عمل اولنور وبن بو قولى
بو ايكى كتابدن غيريده بولمادم بلكه محيطده وبدايعده وخلاصه ده بو قولك خلافنى بولادم
اول محلده آبقك اجاره سى جائز اولماز ديديلر (ومالا نفع له) و بهايمدن نفعى اولميان قيون
وقيون مثللى (اذن بالانفاق عليها وشرط الرجوع على صاحبها) قاضى انك اوزرينه انفاقله
اذن ويروب وصاحبى اوزره رجوعى شرط قيلار مرور ايدن شئ ايچونكه تحقيقا بو قول اصحدر
(ان كان هو الاصلح والا امر ببيعها) اكر اصلح اولان انفاق ايتمك ايسه واكر اصلح اولان
انفاق ايتمك دكل ايسه ابتداء انك بيعى ايله امر ايدر (وحفظ ثمنها) وثمنى حفظ ايدر
زيرا نفقهٔ متواليه مالى بتير يجيدر (وللمنفق حبسها) وبهيمه يى انفاق ايدن كمسه
بهيمه يى حبس ايدر (لاخذ نفقتها) يعنى بهيمه يى انفاق ايدن كمسه بهيمه نك صاحبندن
نفقه يى اخذ ايچون منع وحبس ايلمسى جائزدركه زيرا بهيمه نك الى الآن بقاسى
نفقه ايله اولدى پس كانه ملك انفاقدن مستفاد اولدى (فان هلكت بعد حبسه سقطت)
پس اكر بهيمه ملتقطك حبسندنصكره هلاك اولدى ايسه نفقه ساقط اولور زيرا معناى
رهنده در پس حبس ايلديكى شئله هلاك اولمش اولدى (وقبله لا) وحبس ايتمزدن اول هلاك
اولسيدى نفقه ساقط اولماز زيرا ماتندر انك ايچون رهنه تعلق يوقدر وحكم رهنى اخذ ايلمسى
حبسى اختيارى قاتنده در (بين مدعيها علامتها حل الدفع) اكر لقطه نك مدعيسى لقطه نك
علامتنى بيان ايتسيدى دفعى حلال اولور رسول عليه السلامك * وان جاء صاحبها وعرف
عفاصها وعددها فادفعها * يعنى اكر لقطه نك صاحبى كلوب جرابنك علامتنى وعددينى تعريف
ايدر ايسه لقطه يى صاحبنه دفع ايله بيوردى و بو امر اباحت ايچوندر زيرا دفعك
واجب اولمسى اولمادى الا بينه ايله اولدى حديث مشهور ايله عمل جهتندن واول حديث
مشهور رسول عليه الصلاة والسلامك * البينة للمدعى واليمين على من انكر * قول شريفيدر
(ولا يجب بلا حجة) بزم ذكر ايلديكمز شئ ايچون بلا حجت دفعى واجب اولماز وامام شافعى قتنده
علامت بيانى ايله دفع واجب اولور (رجل مات بالبادية جاز لرفيقه بيع متاعه ومركبه وحمل ثمنه
الى اهله) بر رجل بيانده فوت اولسيدى رفيقى ايچون انك متاعنى ومركبنى بيع ايدوب ثمننى اهلنه
كتوروب ويرمك جائز اولدى كذا فى فصول العمادية (حطب وجد فى الماء ان له قيمة فلقطة)
صو ايچنده اودون بولنوب اكر انك قيمتى اولور ايسه اول اودون لقطه درانده لقطه نك حكمنه
رعايت اولنور (والا فحلال لمن اخذ) اكر قيمتى يوغيسه اخذ ايدن كمسه ايچون حلالدر
سائر مباحات اصليه كبى والله تعالى اعلم بالصواب

تم الجلد الاول

) فهرس الجلد الثانی من ترجمة الدرر شرح الغرر (

) بسم الله الرحمن الرحيم (

(كتاب الوقف)

بو كتاب وقفك بياننده در (هو) وقف لغت جهتنده حبس معناسنه در پس شول وقف كلمه سيكه مصدرى وقفدر متعديدر معناسى ذكر اولنان شيدر وشول وقف كلمه سيكه انك مصدرى وقوفدر لازمدر ولزوم ايله مراد واقف ايچون حياتنده وبعده وارثى ايچون انك ابطالى جائز اولمامقدر وشرعده (حبس العين على ملك الواقف والتصدق بالمنافع) واقفك ملكى اوزره عينى حبسدر ومنافعيله تصدقدر عاريت منزله سنده حتى انده واقفك رجوعى قنغى وقتده ديلرسه جائز اولور وچان واقف فوت اولورسه ميراث اولور و بيع اولنور وهبه اولنور بونى زيلعى ذكر ايلدى (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا امامين قتنده وقف حق سبحانه وتعالى ملكنك حكمى اوزره عينك حبسيدر پس اول واقفك ملكى اول عيندن الله تعالى يه زائل اولوب بروجه اوزره كه اول عينك نفعى عبده عودت ايدر پس وقف لازم اولوب و بيع اولنماز وميراث دخى اولماز امامينك علتى اولدركه تحقيقا حضرت عمر رضى الله عنه رسول الله صلى الله عليه وسلمه سؤال ايدوب ديديكه يا رسول الله بن بر مقدار مال استفاده ايلدم واول مال بنم قتمده در ومال نفيسدر اول مالى نه وجه اوزره تصدق ايليم رسول الله عليه الصلاة والسلام بيوردى اصل اوزره تصدق ايله كه بيع اولنميه وهبه اولنميه وميراث اولميه ولكن ثمره سنى انفاق ايله بيوردى ايمدى تحقيق بو وقف لازم اولمق اوزره نص اولدى وامام اعظمك علتى اولدركه رسول الله صلى الله عليه وسلمك * لا حبس عن فرائض الله تعالى * قول شريفيدر يعنى مالكك موتندنصكره ورثه سى بيننده قسمتدن حبس اولنور مال بو قدر ايمدى شول كيمسه كه واقفك ملكى اوزره مال باقى قلماز ديه اول كيمسه يه المال حبس عن فرائض الله قولى لازم كلور وديلنديكه فتوى امامينك قولى اوزره در كافيده اويله ذكر اولندى ايمدى مصنف والتصدق بالمنافع قولى اوزره تفريع ايدوب (فلم يصح فى رواية) ديدى پس وقف بر روايتده صحيح اولماز يعنى چان وقف منافعله تصدقى متضمن اولسه جائز اولماز زيرا منفعت معدومه در ومعدوم ايله تصدق جائز اولماز (وصح فى الاصح) واصح قولده صحيح اولور يعنى تحقيقا قول اصح اجماعا صحيحدر زيرا منافعله تصدق امامين قتنده جائزدر تكيم عبدنك خدمتى ايله ودارنك سكناسيله وغله لرى ايله وصيت جائز اولدغى كبى لكن امام اعظم قتنده غير لازمدر بو اجلدن مصنف (ولم يلزم) ديدى ولازم كلمز عاريتده ملكك باقى اولدغيچون ولزوم ايله

مراد وقفك ابطالى واقف ايچون وموتندنصكره وارثى ايچون جائز اولمامقدر پس اكر واقف فقرا اوزره وقف ايتسيدى ياخود برصو دولابى بنا ايتسيدى ياخود ابناى سبيل ايچون برخان ياخود بر رباط بنا ايتسيدى ياخود واقف ارضنى مقبره قلسيدى واقفك ملكى زائل اولماز وعدم لزوم اوزره (فصح تمليكه) قوليله تفريع ايلدى ايمدى واقفك حياتنده تمليكى صحيح اولور (وارثه) ودخى موتندنصكره ميراث اولمسى دخى صحيح اولور (والرجوع عنه ولو فى مرض موته) واندن رجوعده صحيح اولور كركسه مرض موتنده اولسون (الا بالقضاء) لم يلزم قولندن استثنادر يعنى وقف لازم اولماز الا امور اربعه نك بريله اولوره صنف اول امورك اولكيسنى بالقضاء قوليله ذكر ايلدى (من قاض مولى) يعنى وقف لازم اولماز الا امور وقفى كورمكه طرف سلطاندن مولى اولان قاضينك قضاسيله اولور خصملرك تحكيمنه قاضى اولمغله امر وقفى كورمكه محكم اولماز حتى حكم ايلسه نافذ اولماز حتى مولى اول حكمى نقض ايدر نته كيم موضعنده تقرير اولندى وقضانك طريقى اولدركه واقف وقف ايلدوكى شيئى متولى يه تسليم ايدر اندنصكره غير لازم اولمسى حكميله رجوع ايدر پس چان حاكمه مترافع اولسه لزدى وحاكم وقفدن ملكنك انقطاعنه حكم ايتسيدى بالاجماع وقف لازم اولور زيرا بو حكم انده اجتهاد اولنمش بر فصلدر پس چان مولينك حكمى اكا لاحق اولسيدى حكامدن صادر اولان سائر احكام كبى لازم اولور وصك وقفده ذكر اولنان شى كه تحقيقا قضاندن بر قاضى بو وقفك لزومنه وحق رجوعك بطلاننه قضا ايتديكى قول صحيحنده برشى دكلدر كافيده وخانيه ده دخى بويله ذكر اولندى وامور اربعه نك ايكنجيسى (او بالموت اذا علق به) قوليله ذكر اولندى ياخود واقف چان وقفى موته تعليق ايتسيدى موتله لازم اولور چان فوت اولورسم دارمى شو وجه اوزره وقف ايتدم ديمكله اندنصكره فوت اولدقده وقف صحيح لازم اولور اكر ثلث مالندن چقارسه زيرا معدوم وصيت جائزدر منافعله وصيت كبى تكيم مرور ايتدى وصيتك ملكى انده حكما باقى اولور پس اندن دائما تصدق اولنور واكر ثلث مالدن چقماز ايسه ثلث مقداريله جائز اولور باقيسى باقى قالور مال آخر ظاهر اولنجه ياخود ورثه جائز كوررلرسه جائز اولور واكر مال آخر ظاهر اولميوب وارثلر دخى تجويز ايلمزلر ايسه غله بينهمده تقسيم اولنور اثلاثا ثلثى وقف ايچون وثلثانى وارثلر ايچون مصنفك او بالموت اذا علق به قولنده مجرد موته تعليق ملكك زوالنى افاده ايلمديكنه اشارت واردر بلكه بعد التعليق موتدن لابددر حتى زوال ملكى افاده ايده ومصنف امور اربعه نك اوچنجيسنى (او بقوله وقفتها فى حياتى و بعد مماتى مؤبدا) قوليله ذكر ايلدى ياخود واقف بن انى حياتمده و مماتمدنصكره مؤبد اولدوغى حالده وقف ايلدم ديمكله وقف لازم اولور لكن امام اعظم قتنده مادامكه واقف حياتده اوله بو غله نك تصدقى ايله نذر اولور پس واقف اوزره نذر ايله وفا لازم كلور وواقف ايچون اندن رجوع ايتمك واردر واكر فوت اولنجه رجوع ايتمزسه ثلثدن جائز اولور وانك سبيلى بر انسانك خدمتنه عبدينى خدمت ايتمك ايچون وصيت ايدن كيمسه نك سبيليدر پس تحقيق اول خدمت وصيت اولنان كيمسه ايچون اولور ورقبه سى مالكك ملكى اوزره در يعنى چان اول خدمت وصيت اولنان كيمسه ايچون اولور ورقبه سى مالكك ملكى اوزره در يعنى چان اول خدمت وصيت اولنان كيمسه فوت اولسه اول عبد مالكك وارثلرى ايچون ميراث اولور الا بو قدر فرق واردركه تحقيقا وقفده ورثه ايچون موصينك انقطاعى تصور اولنماز وامور اربعه نك دردنجيسى (او بناء مسجد وافرازه بطريقه) قوليله ذكر ايلدى ياخود بر مسجد بنا ايدوب اول مسجدى طريقيله افراز ايتمكله وقف لازم اولور افراز شرط قلندى زيرا مسجد خالصا لله تعالى اولمقدن لابددر حق تبارك وتعالينك * وان المساجد لله * قول شريفى ايچون يعنى الله تعالى يه تخصيص خالص اولماز الا افراز ايله اولور (والاذن للناس بالصلوة فيه)

وصلاة جماعة) ودخی کلی ناس ایچون اول مسجدده صلاته وجماعتك صلاتنه اذنله خالص
اولور (وقیل لاحاجة الیها) وبعض دیدیکه صلات جماعته اذنه حاجت یوقدر (بل کفی واحد) بلکه
بریسی کفایت ایدر وچاݣ واحدانلر ایچون اذن شرطیله اول مسجدده نماز قلسیدی زیرا مسجد
اولمسی ایچون امامین قتنده تسلیم شرطدر امام ابو یوسف ایچون خلاف واردر وهر نوعده
اکالایق اولور تسلیم شرط قلندی وبو تسلیم مسجدده صلاتله‌درو بو وجهله وجه اول لزومی
افاده‌لری ایله بله واقفه ووارثنه نظر ایله وقفك ملك واقفدن خروجنی افاده ایدر ووجه ثانی واقفك
موتیله لزوم وقفی افاده ایدر واقفه نظر ایله وملکدن خروجنی افاده ایدر لزومنی افاده ایلدیکی کبی
اکر ثلثدن چقارسه وارثه نظر ایله لزومنی افاده ایدر اوچنجی وجه ملکندن خروجنی افاده ایلمز
مادامکه واقف حی اوله وواقفه نظر ایله لزومنی افاده ایلمز رجوعنك جوازی ایچون بلکه ثلثدن
چقارسه وارثه نظر ایله ملکندن خروجی افاده ایدر بوندنصکره تحقیقا امامین ملك واقفك زائل
اولمسنده امام اعظمه خلاف ایلدکلرندنصکره زوالنه‌ده قائل اولدیلر شول شیده اختلاف ایلدیلرکه
وقف انکله تمام اولور پس مصنف انی (ولم یتم) قولیله ذکر ایلدی (الابذکر مصرف مؤبد
عند محمد) وقف تمام اولماز الا مؤبد مصرف ذکر اتمکله اولور امام محمد قتنده زیرا مصرف منفعتله
یاخود غله ایله تصدقدر انکیچونکه از اولور موقت اولور واز اولور مؤبد اولور ومطلق تأبید
اوزره دلالت ایتمز ایمدی تنصیصدن لابددر (فلو وقف علی اولاده) مثلا بن انی اولادم اوزره
وقف ایتدم دیوب بو کلام اوزره زیاده ایتمسیدی (وانقرضوا عاد الی الملك عنده) واولادی منقرض
اولسه‌لردی وقف امام محمد قتنده ملکه عودت ایدر کلام منقطع الاخر اولدیغیچون (ولو وقت)
واکر واقف توقیتله ذکر ایتسیدی مثلا بن انی اون سنه‌یه دکین وقف ایتدم دیمکله (بطل) اتفاقا
وقف باطل اولور زیرا بعده توقیت کبی اولور (وعند ابی یوسف یتم بدونه) امام ابی یوسف قتنده تأبید
ذکر ایتمکسزین وقف تمام اولور زیرا مقصود الله تعالی‌یه تقربدر ومقصود بعض وقتده برجهته
صرفله اولور که انك انقطاعی توهم اولنورو بعض وقتده برجهته صرفله اولور که انك انقطاعی توهم
اولنمازایمدی واقفك مقصودینی تحقیق ایچون ایکی فصلده وقف صحیح اولور (واذا انقطع)
وچاݣ موقوف علیه منقطع اولسه مثلا انقراض اولاد کبی (صرف الی الفقراء) امام ابو یوسف قتنده
فقرایه صرف اولنور پس قول صحیح بودرکه تحقیقا تأبید اتفاقا شرطدر لکن ابو یوسف قتنده
تأبیدی ذکر شرط دکلدر زیرا واقفك بن وقف ایتدم وتصدق ایتدم دیمسی الله تعالی‌یه ملکنی ازاله‌یی
اقتضا ایدر بو ایسه تأبیدی مقتضیدر پس ذکر تأبیده حاجت یوقدر اعتاق کبی عن قریب ذکری
کلور وامام محمد قتنده تأبیدك ذکری شرط قلندی مرور ایدن شیء ایچون (وهو عنده اسقاط)
وابی یوسف قتنده وقف اسقاطدر یعنی عیندن ملك واقفی اسقاط ایچون مشروع اولدی
(کالاعتاق) اعتاق کبی زیرا اعتاق حق مولایی اسقاطدر (لاتملیك لله تعالی) یوخسه الله ایچون تملیك
دکلدر حق سبحانه وتعالی اندن مستغنی اولدیغیچون زیرا الله تعالی واقفك ووقفك مالکیدر (ولا للعبد)
وعبد ایچون دخی تملیك دکلدر اکر عبد ایچون تملیك اولسیدی بیعی وسائر تصرفلری جائز اولوردی
(فیخرجه) پس ابی یوسف وقفی ملکدن اخراج ایدر (بنفس القول) نفس قولیله اخراج ایدر
قضایه وغیری‌یه حاجتسز یعنی بن انی شو وجه اوزره وقف ایتدم دیمکله (ویجیز الشیوع) دخی
شیوعی‌ده جائز کورور زیرا قسمت قبضك تتمه‌سیدر زیرا حیازه ایچوندر یعنی جمع وضم ایتمك
ایچوندر وجمع وضمك تمامی مقسوم اولان شیده قسمتله در وانك قتنده اصل قبض شرط
دکلدرو تحقیق سن بیلمش ایدك که انك قتنده وقف اعتاق کبی اسقاط ملکدر وشیوع اعتاقی منع ایلمز
پس انجلین وقف دخی منع ایلمز (وبه یفتی مشایخ العراق) ومشایخ عراق بونکله افتا ایدر اولدیلر

وعند

(وعند محمد صدقة) واما محمد قتنده وقف صدقه‌در رسول الله علیه الصلاة والسلامك عمر
رضی الله تعالی عنهه * تصدق باصلها لایباع ولایوهب ولایورث * قول شریفی ایچون (فیشترط
التسلیم) پس امام اعظم واقفك وقفی متولی‌یه تسلیمنی شرط قلدی (والقبض) ومتولینك قبضنی
دخی شرط قلدی نتکیم صدقهٔ منفذه‌ده اولدیغی کبی وصیت اولان صدقه‌دکل زیرا صدقهٔ
منفذه متصدقك ملکندن مجرد قولی ایله زائل اولمز بلکه تسلیمی ایله وفقیرك قبضی ایله زائل اولور
وبونك بیانی اولدرکه زیرا تملیك من الله تعالی قصدا متحقق اولمازمر ورایدن علت ایچونکه الله
تعالی اندن مستغنیدر الا صدقه‌ده حقدن انکیچون ثابت اولان شیء عبده تسلیم ضمننده
ثابت اولور ایمدی وقف صدقات یاخود زکات منزله‌سنه تنزیل اولنور واکر قبل التسلیم تمام اولسیدی
انك یدی مستحقا علیه اولوردی وتبرع متبرع اوزره استحقاق ایچون سبب اولماز (ویمنع
الشیوع فیما یقبل القسمة) وامام محمد قسمت قبول ایدن شیده شیوع وقفی منع ایدر زیرا اصلی
قبض امام محمد قتنده شرطدر پس کذلك قبض انکله قائم اولان شیده منع ایدر قبضك تمامی
قسمتله محتمل اولان شیده قسمتله‌در قسمته محتمل اولمیان شیوعله وقف صحیح اولور حتی
نصف حمامی وقف ایلسه جائز اولور (کالصدقة) صدقهٔ منفذه کبی زیرا امام محمد بونکله
وقفه اعتبار ایلدی زیرا صدقه تقسیم قبول ایدن مشاعده تمام اولماز نتکیم وچاݣ واقف پس
شو اون درهمك نصفنی شو فقیره تصدق ایلدم دیسیدی تمام اولماز مادامکه اول فقیر انی قبض
ایلدیکجه وقسمت قبول ایتمین مشاع تمام اولور نصف حمام کبی (وبه یفتی مشایخ بخاری)
وبخاری شیخلری بونکله افتا ایدر اولدیلر مجمع الفتاوی‌ده دیدیکه بوندنصکره امام محمد
قولی اوزره اکر ایکی رجل بیننده مشاع اولان ارضی اول ایکی رجل مساکین اوزره صدقهٔ
موقوفه ایله تصدق ایلسه‌لردی یاخود وجوه‌بردن بروجه اوزره اویله برکه اوزرینه وقف ایلمك
جائز اوله واوزرینه قائم اولور برقیمت دفع ایلسه‌لردی جائز اولور الا امام محمدك قولی اوزره جوازدن
مانع اولان وقت قبضده شیوعدر وقت قولده دکلدر وبو مقامده عند القول شیوع بولنمادی
زیرا اول ایکی رجل ارضله جمله‌یی تصدق ایتدیلر ووقت قبضده دخی شیوع بولنمادی زیرا
انلر ارضی جملهٔ تسلیم ایلدیلر واکر ایکیسندن هر بری بو ارضك نصفنی مشاعا صدقهٔ موقوفه
اولمغله تصدق ایتسه‌لردی وایکیسندن هر بری وقفی ایچون باشقه متولی قلسه‌لردی وقت عقدده
شیوعك وجودی ایچون جائز اولمادی زیرا انلردن هر بری علی حدة عقده یعنی قوله مباشرت
ایتدی وذکر اولنان کبی شیوع وقت قبضده دخی ممکن اولور زیرا ایکی متولینك هر بری نصف
شایع قبض ایلدی پس اکر ایکی رجلدن هر بری متولیسنه بنم نصیبمی شریکمك نصیبی
ایله بله قبض ایله دیسیدی جائز اولور واکر ایکیسندن بری ارضك نصفنی مساکین اوزره صدقهٔ
موقوفه اولمغله تصدق ایلسه اندنصکره رجل آخر کذلك ارضك نصف آخرنی تصدق ایلسه
وایکیسی انك ایچون برقیم واحد قلسه‌لردی جائز اولدی زیرا وقت عقدده اکرچه شیوع بولندی
ایسه‌ده وقت قبضده بولنمادی زیرا متولی ارضی جملهٔ قبض ایتدی واول ایکی رجل متولی‌یه
جملهٔ تسلیم ایلدیلر وکذلك تولیتی ایکی کیمسه‌یه معاقلسه‌لردی زیرا بر متولی کبی قلدیلر وکذلك
جهت وقف مختلف اولسه جائز اولور وکذلك واقف بر رجل اولوب ارضك نصفنی فقرایه
مشاعا وقف ایدوب ونصف آخرین امر آخر اوزره وقف ایلسه جائز اولور بو ذکر اولنانلرك
کلیسی امام محمد قولی اوزره‌در اما امام ابی یوسف قتنده کلیسنده وقف جائز اولور زیرا انك
قتنده وقف غیر مقبوض وغیر مقسوم جائز اولور وبزم زمانمز مشایخندن بعض ابو یوسف قولیله
افتا ایلدیلر (واذا لزم وتم) وچاݣ وقف لازم اولوب وتمام اولسیدی (لایملك) صاحبی ایچون

مملوك اولماز (ولايملك) وغيرى يه بيعله وبيع مثللى ايله تمليك قبول ايلمز صاحبنك ملكندن
خارجه تبديل اولديغيچون (ولايعار ولايرهن) وعاريت ويرلمز ورهن قونلمز عاريت
ورهنك اقتضالرى ملك اولديغيچون (ولايقسم الاعندهما) وتقسيم اولنماز الا امامين قتنده
تقسيم اولنور (اذا كانت بين الواقف والمالك) يعنى قسمت واقف ايله مالك بيننده اولسيدى
وقاضى مشاعك وقفنك جائز اولمسيله قضا ايدوب قضاسى نافذ اولسيدى سائر مخلفات كبى
متفق عليه اولور پس بعضلر قسمت طلب ايلسه امام اعظم قتنده تقسيم اولنماز وامامين قتنده
اولنور وفقها اجماع ايلديلر كه تحقيقا كلى ارباب وقف اوزره موقوف اولورسه وقسمت مراد
ايلسه لردى تقسيم اولنماز محيطده بويله ذكر اولندى و بو مصنفك (لا الموقوف عليهم)
قولنك معناسيدر كه اربابى اوزرلرينه موقوف اولان وقف تقسيم اولنماز امامين قتنده تقسيمك جوازنه
باعث اولدركه تحقيقا قسمت تميز وافرازدر بيع وتمليك دكلدر ايمدى تقسيم جائز اولور وامام
اعظمك علتى اولدركه تحقيقا تقسيم معناده بيعدر افراز ومبادله اوزره مشتمل اولديغيچون وجهت
مبادله مثلياتك غيريده راجحدر (وازال ابو يوسف المسجد) وامام ابو يوسف مسجدى
واقفك ملكندن ازاله ايلدى (بقوله جعلته مسجدا) واقفك بن بونى مسجد قلدم ديمسيله
زيرا انك قتنده تسليم شرط دكلدر زيرا اعتاق كبى اسقاطدر (وشرطا الصلوة كامر)
وصلاتى دخى شرط قلديلر تكيم مرور ايتدى مصنفك مسجد ذكرينى اعادهسنه باعث اولدركه
زيرا مسجد اولا لزومك موجبلرينك تعدادندن ايدى و بو مقامده ذكرى مسجدك احكامنك
امام محمد قتنده متولى يه تسليم شرط اولمقدر وابو يوسف قتنده شيوعك مانع اولمسنده وامام
اعظم قتنده واقفك ملكندن خروجنده احكامى سائر اوقافه مخالف اولديغيچوندر اكرچه
كيم حاكم انلر ايله حكم ايلمزسهده (وان جعل تحته سردابا) واكر وقف مسجدك تحتنى سرداب
ايدرسه سرداب سردابهدن معربدر وسرداب تحت الارض بر بيتدر كه تبريد ايچون اتخاذ اولنور
(لمصالحه جاز) مسجدك مصالحى ايچون جائز اولور تكيم بيت مقدسده اولديغى كبى (ولوجعل لغيرها
اكر مسجدك مصالحنك غيرى ايچون ايدرسه (اوفوقه بيتا اوجعل باب المسجد الى الطريق وعزله
عن ملكه فلا) ياخود مسجدك اوزرينه بيت اتخاذ ايدوب ومسجدك قاپوسنى طريقه اچوب
ملكندن آيررسه جائز اولماز يعنى مسجد اولمش اولماز و واقف ايچون بيعى جائز اولور وقچان
واقف فوت اولدقده اندن ميراث اولور زيرا مسجدك خلوصى لله تعالى واجب اولور بوندن
عبدك حق اسفلنده واعلاسنده باقى اولديغيچون اسفلنه متعلق اولوب ياخود اعلاسنه متعلق
اولديغى حالده مسجدك احكامى ثابت اولماز و امام ابو يوسفدن روايت اولنديكه تحقيقا
ابو يوسف ايكى جهتدن تجويز ايلدى بغداددن كلديكى وقتده منزللرك صقلغى ضرورتى
ايچون وامام محمددن روايت اولنديكه رى يه داخل اولديغى وقتده ايكى وجهده جائز كوردى
كلبسى ضرورت ايچون (كما لوجعل وسط داره مسجدا و اذن للصلوة فيه) تكيم بر كيمسه
داريننك وسطنده يعنى حوليسى ايچنده مسجد بنا ايدوب وانده صلاته اذن ويرسيدى مسجد
اولمديغى كبى واقف ايچون انك بيعى جائز اولور واندن ميراث اولور زيرا واقفك ملكى اول مسجدك
جانبلرين احاطه ايتمشدر پس انك ايچون حق منع واردر ومسجد ايسه بر كيمسهنك انده حق منعى
اولمياندر زيرا حق سبحانه وتعالى * ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها اسمه * بيوردى
(ولو خرب ما حوله واستغنى عنه يبقى مسجدا) عند ابى حنيفة وابى يوسف واكر اول وسط دارده
اولان مسجدك اطرافنده اولان ملك خراب واندن استغنا اولنسيدى امامين قتندن مسجد
اولديغى حالده باقى قالور و بنا ايدن كيمسهنك ملكنه عودت ايلمز اكر بنا ايدن حياتده

ايسه واكر فوت اولديسه وارثنه دخى عودت ايلمز (وعاد الى الملك عند محمد) وامام محمد قتنده
ملكه عودت ايدر زيرا بانى اول مسجدى بر قربت معينه ايچون تعيين ايلدى وقچان اول قربت معينه
منقطع اولسيدى بانينك ملكنه عودت ايدر محصور كبى كه قچان هدى بعث ايلسه اندنصكره احصار
ازاله اولوب حجه يتشسه انكيچون هدينى نه ديلرسه ايتمك جائزدر وامام اعظمله امام ابى يوسفك علتى
اولدركه تحقيقا بانى مسجدك قصد ايلديكى قربت مسجدك اطرافنده اولان ملك خراب اولمسيله
زائل اولمادى زيرا ناس مسجدلرده برابردر پس انده مسافرلر مرور ايدنلر نماز قلارلر واحصارك
هدينى بوغزلمزدن اول ملكندن زائل اولماز (ومثله حصير المسجد وحشيشه اذا استغنى عنهما)
ومسجدك حصيرى واوتلوغى دخى انك كبيدر انلردن قچان استغنا اولنسه امام اعظم ايله ابو يوسف
قتنده ملكه داخل اولمازلر امام محمد ايچون خلاف واردر (والرباط والبئر اذا لم ينتفع بهما) ورباط
وقيو قچان بونلر ايله انتفاع اولنمسه بونلر دخى حصير وحشيش كبيدر خلاف اوزرهدر (فيصرف
وقف المسجد والرباط والبئر الى اقرب مسجد اورباط او بئر اليه) پس مسجدك ورباطك وقيونك
وقفى اقربى اولان مسجده ورباطه وياقيويه صرف اولنور بو قول امام اعظم ايله امام محمدك
قولى اوزره تفريعدر (اذا اتحد الواقف والجهة) قچان واقف وجهت متحد اولورسه صرف
اولنور بر رجل ايكى مسجد بنا ايدوب وهر برينك مصالحى ايچون وقف تعيين ايتمكله (وقل مرسوم
بعض الموقوف عليه) موقوف عليه اولان بعض مرسوم قلت بولسيدى ايكى مسجدك برينك
امامنك ياخود مؤذننك مرسومى منتقص اولمغله مثلا وقف خراب اولمق سببيله (جاز للحاكم
ان يصرف من فاضل الوقف الآخر اليه) حاكم ايچون وقف آخرك فاضلندن انكا صرف ايلمك جائز
اولدى (وان اختلف احدهما) اكر ايكى رجل ايكى مسجد بنا ايدوب ياخود بر رجل بر مسجد
و بر مدرسه بنا ايدوب ايكيسى ايچون وقفلر وقف ايلسهلردى (فلا) جائز اولماز يعنى حاكم ايچون
ايكى وقفدن برينك فاضلنى آخره صرف ايلمك جائز اولماز (وقف ضيعة على الفقراء وسلمها
الى المتولى ثم قال لوصيه اعط من غلتها فلانا كذا و فلانا كذا افعل ما رأيت من الصواب
فجعله لهم باطل) بر كيمسه بر ضيعه يعنى بر قريه يى فقرايه وقف ايدوب متولى يه تسليميدنصكره
وصيسنهسن بو ضيعهنك غلهسندن فلانه شومقدار وفلانه شومقدار اعطا ايله ديوب تعيين ايتسيدى
پس اول وصينك انلر ايچون اعطا ايلمسى باطلدر زيرا وقف بعد التسجيل ملكندن خارج اولدى
انك وصيسى انده تصرف اوزره قادر اولماز (الا اذا كان الواقف شرط فى الوقف ان يصرف
غلتها الى من شاء) مكر قچان واقف وقفده قبل التسجيل وصى مراد ايلديكى كيمسهيه غلهٔ وقفى
صرف ايلمكى شرط ايلمش اولدى ايسه اول تقديرجه ديلديكنه صرفه قادر اولور خانيهده
بويله ذكر اولندى (جاز جعل شئ من الطريق مسجدا وعكسه) طريقدن بر شيئى
مسجد قلمق وعكسى دخى جائز اولدى يعنى قچان مكان مسجد ضيق وطريق واسع اولسه
طريقدن مسجده الحاق وكذلك عكس اوزره اولسه مسجددن طريقه الحاق جائزدر خلاصهده
كتاب كراهيتده وعماديهده فصل عاشرده بويله ذكر اولندى (وجاز جعل الطريق مسجدا لاعكسه)
ذكر اولنان كبى طريقى مسجد قلمق جائز اولدى مسجدى طريق قلمق جائز اولمادى (واخذ
ارض بجنب المسجد اذا ضاق على الناس بالقيمة كرها) مسجدك ياننده اولان ارضك قيمتى ايله
كرها اخذ ايلمك جائز اولدى قچان مسجد ناس اوزره ضيق اولسيدى مجمع الفتاواده بويله
ذكر اولندى (وجعل الولاية لنفسه) ذكر اولنان كبى واقف ولايتى كندى ايچون قلمق جائز اولدى
زيرا متولى ولايتى واقفدن استفاده ايدر پس بالضرورة انكيچون ولايت جائز اولور لكن بوندنصكره
اكر واقف وقف اوزره مأمون دكل ايسه پس قاضى ايچون فقرايه نظر ايله يدندن آيرمق واردر

وكذلك اكر سلطان ياخود قاضى يدندن اخراج ايلمامكى شرط ايلسه‌ده سلطان و يا قاضى وقفى
انك يدندن آيروب غيرى متولى ايلمك واردرزيرا بو شرط حكم شرعه مخالفدر (واجاز ابو يوسف
جعل غلة الوقف لنفسه) ابو يوسف واقف وقفك غله سنى كندى نفسى ايچون قلمغى جائز كوردى
يعنى چقان واقف غلهٔ وقفك كلبسنى ياخود بعضبسنى كندى حياتده اولدقچه نفسى ايچون و بعده
فقرا ايچون شرط ايلسه امام محمد وهلال قتنده وقف باطل اولور ملكى لله تعالى ازاله ايله
قربتك معناسى فوت اولديغيچون وابو يوسف ابتدايه انتهايله اعتبار جهتندن صحيح اولور
ديدى پس تحقيق شرط برجهت اوزره جائز اولوركه اول جهت منقطعه اواوب مالكك ملكنه
عودت ايدر ومشايخ بلخ ابو يوسفك قولنى اخذ ايلديلر و فتوى دخى بونك اوزرينه در ناسى
وقفه ترغيب ايچون خانيه‌ده وغيريده بو يله ذكر اولندى (وشرط ان يستبدل به او يبيعه
و يشترى بثمنه ارضا اخرى اذا شاء فاذا فعل صارت الثانية كالاولى من شرائطها بلاذكرها
ثم لايستبدلها ثالثة) ذكر اولنان كبى واقفك چقان ديلرسه وقف تبديل ايلمكه ياخود بيع ايدوب
ثمنيله ارض اخرى اشترا ايلمكه شرط ايلمسى جائز اولدى پس چقان بو يله اتسيدى شرطلرينى
ذكر ايتمكسزين اولى كبى اولوب اندنصكره اوچنجى ده تبديلى جائز اولماز زيرا تبديل حكمدركه
شرطله ثابت اولدى وشرط اولى‌ده بولندى ثانيه‌ده بولنمادى (واما بدون الشرط فلايملكه)
واما تبديله شرط ايتمكسزين تبديل ايتمكه مالك اولماز (الا القاضى) الا تبديله قاضى مالك
اولور خانيه‌ده بو يله ذكر اولندى (صح وقف العقار ببقره واكرته) عقارك وقفى صحيح اولدى واقفك
بقرى واكنجبسيله انلركه عبدلريدر (وسائر آلات الحراثة) دخى اكنجيلكك سائر آلاتى ايله عقاره
تبعيله (لا المنقول) منقول صحيح اولمزز يرا ابقا بولمز (وعن محمد صحته فى المتعارف وقفيته) وامام محمد
قتنده منقولك وقفى صحيح اولور انلرده وقف متعارف اوانلرده بالته وقزمه وكولنك و بل ودستره وتابوت
وتابوتك ثو بلرى وقزغان وچوملكلر كبى چقان واقف قرأت قرأن ايچون مصحف اوزره مصحف شريف
وقف ايتسيدى اكر قرأت ايدنلر معلوم العدد ايسه جائز اولور و اكر مسجد اوزره وقف ايتسيدى
جائز اولور و مسجدده قرأت اولنور و مسجد اوزره مقصور اولماز واما كتابلر وقف ايلمك پس محمد بن
سلمه انى جائز كورمدى ونصير بن يحيى جائز كوردى وكتابلرين وقف ايلدى وفقيه ابو جعفر
جائز كوردى و بزدخى جائز كورلسين اخذ ايلدك خلاصه ده بو يله ذكر اولندى اصحاب زفردن
انصاريدن دراهم ياخود طعام ياخود اوچلكدن كچن ياخود وزن اولنان اشيانك وقف اولمسى
جائز اولورمى ديو سؤال اولندى انصارى اولور ديدى نه كيفيتله اولور دينلدى ديديكه دراهم
مضاربه يه دفع اولنور اندنصكره فضله سى ايله تصدق اولنور وقف ايلديكى وجه اوزره
واوچلوب ووزن اولنان بيع اولنوب ثمنى مضاربه يه ياخود بضاعه يه دفع اولنور دراهم كبى بونك
اوزرينه در بغدايدن كريعنى التمش اوچلك خلاصه ده بو يله ذكر اولندى (بنى على ارضه
فوقفه بدونها لم يجز) واقف كندى ارضى اوزره بنا ايدوب اول بنايى ارضسز وقف اتسيدى
جائز اولماز زيرا وقفده اصل عقار درزيرا عقار متأبد اولان شيدندر واكا تابع اولان شئ اكا
الحاق اولندى وانك حقنده اثروارد اولمدى وانده تعامل دخى يوقدر ايمدى اصل قياس اوزره باقى
قالدى (وقيل جاز) بعضيلر بدون الارض بنانك وقفى جائزدر ديدى كافيده ذكر اولنديكه
اكر واقف بنايى قصدا وقف ايتسيدى قول صحيحده جائز اولدى وقاعديه‌ده امام اعظمدن
روايت اولنديكه تحقيقا امام اعظم مقبره‌نك وطريقك وقف اولمسنى جائز كوردى تكيم مسجدك
وقف اولمسنى جائز كورديكى كبى وكذلك مسلمين ايچون بررجلك اتخاذ ايلديكى كوپريكه مسلمين
اندن كچرلر انك بناسى ورثه سى ايچون ميراث اولماز بوندنصكره ديديكه بو مسئله بنانك وقفى

بدون الاصل جائز اولمسنه دليلدرحال بوكه اصلده ذكر اولنديكه تحقيقا اصل دارى وقف ايتمكسزين
بنايى وقف جائز اولماز (وعلى ارض موقوفة لجهة فوقفه لها جاز بالاجماع) برجهت موقوفه ايچون
اولان ارض اوزره بنا ايدوب اول جهت ايچون وقف ايتسيدى بالاجماع جائز اولدى جهت متحد
اولديغيچون (و لووقفه لغيرها اختلف فيه) اكر بانى اول بنايى اول جهتك غيرى يه وقف
ايتسيدى فقهاانده اختلاف ايلديلر بعض جائز دكلدر و بعض جائزدر ديدى بوندنصكره
چقان وقف عمارته محتاج اولسيدى (يجب عمارته) تعمير ايلمسى واجب اولور (سواء شرط اولا)
كرك واقف شرط ايلسون وكرك ايلمسون زيرا عمارت نصا مشروطه اولدى پس عمارت اقتضاء
شرط اولدى زيرا واقفك مقصودى مؤبدا غله‌نك مصارف اوزره ادراريدر بوايسه حاصل
اولماز الا وقفك اصلاحى و عمارتيله اولور ايمدى شرط عمارت اقتضاءا ثابت اولور
واقتضاءا ثابت اولان نصا ثابت كبيدر (على الموقوف عليه) وقفك عمارتى وقف انك
اوزرينه اولان كيمسه يه واجب اولور (لومعينا) اكر موقوف عليه اولان
كيمسه معين اولور ايسه على يجب لفظنه متعلقدر يعنى وقفك عمارتى نفس معينه‌نك ماليله
واجب اولور وغله دن برشئ اخذ اولنماز مثلا واقف بردار وقف ايدوب سكناسنى اولادينه
شرط ايتمكله زيرا سكنا منتفع به در وغرم غنم ايله اولور بواجلدن خدمتيله وصيت اولنان
عبدك نفقه سى عبدك خدمتنه موصى له اولان كيمسه ايچوندر (والاينبدأبها من غلته)
واكر موقوف عليه معين دكل ايسه بلكى فقرايه وقف اولمش ايسه غله دن عمارتله بدأ اولنور
يعنى وقفك غله سندن تعمير اولنور زيرا چقان وقف غيرمعين اولورسه كثرتلرى ايچون انلردن
مطالبه ممكن اولماز وغلهٔ وقف انلرين اقرب اموالريدر ايمدى غلهٔ وقفدن واجب اولور
(ولم تزد فى الاصح) واصح قولده زياده اولماز يعنى وقف اوزره عمارت واجب اولماز
الا مالكك وقف ايلدوكى صفت اوزره باقى قالمق مقدارى تعمير اولور اكر خراب اولورسه بنه
اول صفت اوزره بنا اولنور زيرا وقف صفتيله اولورسه غله سى موقوف عليهه صرف ايتمكه
مستحق اولور واما بناء وقفك صفتندن زياده اولورسه غلهٔ وقف صرفه مستحق اولماز
وغله مستحق له در و مستحق له اولان غله‌يى مستحق له اولميان جهته صرف ايتمك جائز اولماز
الا مستحق لهك رضاسيله اولور (ولوابى عن عمارة الوقف اوعجز) واكر معين اولان كيمسه وقفك
تعميرندن ابا ايدرسه ياخود تعميردن عاجز اولورسه (عمره الحاكم باجرته فرده اليه) حاكم اول وقفى
ايجار ايدوب اجرتيله تعمير ايدر وموقوف اليهه رد ايدر (ولا يجبر عليها) وعمارت اوزره جبر
ايلمز زيرا جبرده انك مالنه اتلاف واردر وانسان اتلاف اوزره جبر اولنماز نتكيم مزارعه ده
صاحب بذر اولان كيمسه نك ابا ايلمسى مالنك اتلافندن حذر ايتدوكى ايچون امتناع ايلمك
احتمالى ايچوندر پس شك ايله حق باطل اولماز (ولايجوز اجارة من له السكنى) وسكنا كندو
ايچون اولان كيمسه نك اجاره سى صحيح اولماز يعنى جائز اولماز زيرا اول كيمسه نك
اجاره اوزره ولى اولمسى يوقدر زيرا مالك دكلدر ومالكك نائبى دخى دكلدر بلكه اول وقفى
متولى ياخود قاضى ايجار ايدر (وصرف نقضه اوثمنه اليها) واول وقفك نقضى ياخود
نقضنك ثمنى اول وقفه صرف ايدر يعنى تحقيقا وقفك نقضى اكر اول وقفك عمارتنه
صرفه صالح ايسه اكا صرف اولنور والا حاكم اول نقضى بيع ايدوب ثمنى عمارت وقفه
صرف ايدر بدلى مبدله صرف بوندن (وان لم يحتج حفظه للحاجة ولم يقسم بين مصارفه)
واكر وقفك عمارته احتياجى يوق ايسه حاكم اول ثمنى حاجت ايچون حفظ ايدوب مصارف
بينده تقسيم ايلمز زيرا عيندن جزءدر وانلرك حقى منافعدن انتفاعده در عينده دكلدر

زیرا حق الله در یاخود حق واقفدر پس انلرك حقی اولمیان شیء انلره صرف اولنماز (الواقف اذا افتقر واحتاج الی الموقوف یرفع الی القاضی لیفسخه ان لم یکن مسجلا) واقف فقیر اولوب موقوفه محتاج اولسیدی حالنی قاضی یه عرض ایدر اکر موقوف تسجیل اولنمادی ایسه قاضی اول وقفی فسخ ایدر خلاصه ده بویله ذکر اولنمدی (وفسخه لوارث الواقف کان حکما ببطلان الوقف) وقاضینك فسخی واقفك وارثی ایچون اولورسه اول وقفك بطلانیله حکمدر (والافلا) واکر واقفك وارثی ایچون اولمازسه بطلانه حکم اولماز ومجمع الفتاوی ده دیدیکه قاضی چقان مسجل اولمیان وقفك بیعنه اجازت ویرسه اکر بیعه واقفك وارثی ایچون اجازت ویرسه اول اجازت قاضیدن وقفك بطلانه حکمدر واول وقفك بیعی جائز اولور واکر بیعی غیری یه اجازت ویرسه جائز اولمازز یرا چقان وقف ابطال اولسه واقفك وارثنك ملکنه عودت ایدر وغیرك مالنی بیع ایسه جائز اولماز (اقر بوقف صحیح وبانه اخرجه من یده ووارثه یعلم خلافه) واقف وقف صحیح اقرار ایدوب واول وقفی یدندن اخراج ایتسیدی و وارثی خلافنی اعلام ایتسیدی یعنی وقف ایلمیوب و یدندن اخراج ایلمدی دیسیدی (جاز) وقف جائز اولور (ولیس له ان یأخذه ولا یسمع دعواه) ووارث ایچون اول وقفی اخذ ایتمك یوقدر ودعواسی دخی قضاده مسموعه اولماز خلاصه ده بویله ذکر اولندی (الوقف فی مرض الموت کالهبة فیه) مرض موتده وقف مرض موتده هبه کبیدر پس ثلثدن معتبر اولور وقبضدن وافرازدن شرط قلنان شی مرض موتده اولان وقفده شرط قلنور (فان خرج من الثلث او اجازه الوارث نفذ فی الکل) پس اکر اول مرض موتده اولان وقف ثلثدن چقارسه یاخود وارث انی جائز کوررسه کلده نافذ اولور یعنی ثلثك تمامی کلدن نافذ اولور (والا) واکر ثلثدن چقمزسه (بطل فی الزائد علی الثلث) ثلث اوزرینه زائد اولانده باطل اولور واکر وارثك بعضی جائز کوروب وبعضسی جائز کورمزسه جائز کوریلان مقداری جائز اولوب باقیده باطل اولور مکر که میتك غیری مالی ظاهر اوله ثلثك کلیسی نافذ اولور خانیه ده بویله ذکر اولندی (الوقف اما للفقراء او الاغنیاء ثم للفقراء) وقف یا فقرا ایچوندر یاخود اغنیا ایچوندر اندنصکره فقرا ایچوندر اغنیادن اولان اولاده وقف اولمق کبی (او یستوی فیه الفریقان کالرباطات والخانات والمقابر والمساجد والسقایات والقناطر) یاخود ایکی فرقه برابر اولورر باطلر وخانلر ومسجدلر وچشمه‌لر وکپرولر ودخی بونلرك امثالی کبی

) فصل (

(یتبع شرط الواقف فی اجارته) وقفك اجاره سنده شرط واقفه اتباع اولنور حتی واقف چقان برسنه دن زیاده ایجار اولنماسون دیو شرط ایلسیدی حال بوکه برسنه ایجارینه رغبت اولنماسیدی و برسنه اجاره سندن وقف اوزره انفع اولوب وفقرایه انفع اولسیدی قیم ایچون واقفك شرطنه خلاف ایدوب سنه دن اکثر ایجار ایلمك یوقدر بلکه بو اوی قاضی یه رفع ایدر حتی قاضی وقفی سنه دن اکثره ایجار ایلیه زیرا قاضینك فقرا ایچون وغائب ایچون ولایت نظری واردر واکر واقف سنه دن زیاده یه ایجار اولنمیه دیو شرط ایلمدی ایسه قیم ایچون سنه دن اکثره بلا اذن قاضی ایجاره ایلمك جائز در خانیه ده بویله ذکر اولندی (فلو اهمل مدتها قیل یطلق) واکر واقف اجاره نك مدتنی بیان ایلمسیدی بعض دیدیکه اطلاقی اوزره باقی قالور و بر مدتله قید اولنماز پس قیم ایچون دیلدیکی کبی ایجار ایلمك جائز اولور واقفك سنتی اوزره اجری ایتمکله (وقیل یقید بسنة) و بعض دیدیکه برسنه مدتله قید اولنور برابردر کرکسه وقف دار اولسون وکرکسه ارض اولسون امر وقفه زیاده احتیاط ایچون (وبها یفتی فی الدار) و بو وجه اوزره دارده فتوی ویریلور زیرا مدت طویله اولسه وقفك ابطالنه مؤدی اولورز یرا انده

تصرفنی طول زمان اوزره مالکلر تصرفی کبی کورن کیمسه لر انی مالك زعم ایدر (وبثلاث سنین فی الارض) وارضده اوچ سنه مدت قیداولنور یعنی تحقیقا ارض اکر هر سنه زرع اولناندن ایسه برسنه دن اکثره اول ارضی قیم ایجار ایلمز واکر هر ایکی سنه ده برکره یاخود هر اوچ سنه ده برکره زرع اولناندن ایسه قیم ایچون مستأجرك انده زراعتدن تمکینی مقداری مدت ایله ایجار ایدر (وبالمثل یؤجر) واجر مثلی ایله ایجار ایدر مثلنك اقلی ایله ایده مز وقفدن ضرری دفع ایچون (فلو رخص اجره) پس اکر وقفك اجری بعد عقد الاجارة سیلردن برسببله رخیص اولسیدی (لا یفسخ) ضرر لازم کلدوکی ایچون عقد اجاره فسخ اولنماز (ولو زاد علی اجر مثله) واکر اجر مثلی اوزره زیاده اولسیدی (قیل یعقد به ثانیا للآتی) بعضیلر دیدیکه زمان آتی ایچون ثانیا اجر مثلی ایله عقد اولنور واما ماضی پس انك ایچون اجر اولدن حصه واردر (وقیل لا) و بعض دیدیکه ثانیا اجر مثلی ایله عقد اولنماز (کزیادة واحد تعنتا) برکیمسه نك تعنتیله زیاده سی کبی ذخیره ده ذکر اولندیکه برکیمسه بر وقف ارضی اوچ سنه استیجار ایتسیدی اجرة معلومه ایله اولکه اجر مثلدر حتی اجاره جائز اولسون ایچون پس اول ارضك اجرتی رخیص اولسیدی اجاره فسخ اولنماز وچقان اجاره نك مدتی کچدکدنصکره اجر مثلندن زیاده اولسیدی سمرقند یلرك روایتی اوزره عقد اجاره فسخ اولماز وشرح طحاوینك روایتی اوزره فسخ اولنور وعقد تجدید اولنور ووقت فسخه وارنجه مسمی واجب اولور واجرتك زیاده سی چقان عند الکل زیاده اولورسه معتبر اولور حتی برکیمسه تعنتا زیاده ایلسه اعتبار اولنماز وشرحك روایتی اوزره اجرت زیاده اولسه مستأجر اولك زیاده سی ایله رضاسی غیریدن اولی در (ولا یؤجر الموقوف علیه) موقوف علیه امام ومدرس واولاد واقف وبونلرك مثللرلرك ایجار ایلملری جائز اولماز وقفك عینده تصرفلری اولمدیغیچون (الا بتولیة) مکرکه واقف انی متولی قلمش اوله بوتقدیرجه انکیچون حق تصرف اولور (متول آجره بدون المثل لزمه تمامه کذا اب آجر منزل صغیره بدونه) برمتولی وقفی اجر مثلندن اقله ایجار ایتسیدی تمامی اوزرینه لازم کلور کذلك بابا صغیرینك منزلنی اجر مثلندن نقصانه ایجار ایتسیدی تمامی اکالازم کلورزیرا بوایکیسندن هر برینك حط واسقاط ایچون ولایتلری یوقدر عمادیه ده بویله ذکر اولندی (لا تنفسخ بموت المؤجر) اجاره وقف موجرك موتیله فسخ اولماز زیرا بونده عقد غیری ایچوندر وکیل وبابا کبی (والوقف لا یعار ولا یرهن) ووقف عاریت ویرلمز ورهن قونلمز موقوف علیهك حقنه رعایت ایچون زیرا عاریت ایله رهنده موقوف علیهك حقنی ابطال واردر پس اکر مرتهن انده ساکن اولسه اوزرینه اجر واجب اولور (ویفتی بالضمان باتلاف منافعه) وقفك منافعنی ابطال واتلافیله ضمان لازم کلمکله فتوی ویریلور یعنی چقان بررجل وقفك دارنده بلا اجرت ساکن اولسه یاخود متولی اول داری بلا اجرة اول رجله ویروب اسکان ایلسه دینلدی که ساکن اولان کیمسه اوزره برشیء لازم کلمز وعامهٔ متأخرین انك اوزرینه اجر مثل لازم کلمك اوزره در وفتوی ده انك اوزرینه در وکذلك مال یتیمك منافعی دخی بویله در عمادیه ده بویله ذکر اولندی (وغصب عقاره) دخی وقفك عقارینی غصبده ده یعنی تحقیقا فتوی عقارك غصبنده وموقوف دارك غصبنده ضمانله در وچقان قاضی اوزرینه قیمت ایله قضا ایتسیدی اول غاصبدن قیمت اخذ اولنوب پس اول قیمتله برضیعهٔ اخری اشترا اولنور پس اول ضیعه وقفك سبیلی اوزره اولور زیرا بوضیعه اولینك بدلیدر استروشنیه ده بویله ذکر اولندی (وتقبل فیه الشهادة علی الشهادة وشهادة الرجال بالنساء والشهادة بالشهرة لاثبات اصله) ووقفده شهادت علی الشهاده

ورجال ایله نسانك شهادتی وشهرت ایله شهادت وقفك اصلنی اثبات ایچون مقبوله اولور
(وان صرحوابه)واکر تصریح ایدرلرسه ده یعنی تسامعله شهادت ایدوب عند القاضی
بر تسامعله شهادت ایده رز دیرلرسه ده قبول قلنور سائر تسامعله شهادت جائز اولانلرنسب
کبی بونك خلافی اوزره در زیرا بونلرده تسامعله شهادت ایتدکلرین تصریح ایدرلرسه وقفك غیریده
مقبول اولماز زیرا حق الله در وتصریح تسامع ایله قبولك تجویزنده اوقاف قدیمه یی استهلاکدن
حفظ واردر (لاشرطه فی الاصح) اصح قولده وقفك شرطنی اثبات ایچون تصریح تسامع
قبول اولنماز زیرا اصل وقف اوزره شهادتله شهادت جواب مختار اوزره جائز اولور اکرچه کیم
برقومك اوزرینه اعیانلری ایله بله اولورسه ده واما شرائط اوزره جائز اولماز مختار اولانده بودر
عماد یه ده بویله ذکر اولندی (وبیان المصرف من الاصل) ووقفك مصرفنی بیان اصلدندر
یعنی قچان شهادت ایلسه لر که تحقیقا بوضیعه شو وجه اوزره وقفدر انده شهادت تسامعله
جائز اولور (متول بنی فی عرصة الوقف فهو للوقف) برمتولی عرصهٔ وقف اوزره بنا ایتسدی
اول بنا وقفك اولور پس غله سی مصارف وقفه صرف اولنور (ان بناه من مال الوقف اومال
نفسه ونواه للوقف) اکر بناسی مال وقفله ایسه یاخود کندو مالیله بنا ایدوب وقف ایچون نیت
ایدرسه (اولم ینوشیئا) یاخود برشیئه نیت ایتمزسه (وان بنی لنفسه واشهد علیه کان له) واکر کندو
نفسیچون بنا ایدوب وانك اوزرینه اشهاد ایدرسه متولینك نفسیچون اولور (والاجنبی اذا
بنی ولم ینوفله ذلك) اجنبی قچان عرصهٔ وقف اوزره بنا ایدوب برشیئه نیتده ایتمسه اول بنا
اول اجنبینك اولور (کذا الغرس) کذلك غرسده بویله در یعنی اول عرصهٔ وقف اوزره
غرس بنا کبیدر ذکر اولنانلرك جمیعسنده (والغرس فی المسجد للمسجد) ومسجده غرس
مسجدك اولور (مطلقا سواء نوی اولم ینو) یعنی کرك نیت اتسون وکرکسه ایتمسون (باع دارا ثم ادعی
انی کنت وقفتها اوقال وقف علی لایصح للتناقض) برکیمسه بر داری بیع ایدوب بعده بن بوداری
وقف ایلدم ایدی دیو ادعا ایتسیدی یاخود بو بنم اوزریمه وقف اولندی ایدی دیو ادعا ایتسیدی
دعواسی صحیح اولماز تناقض اولدیغی ایچون پس انك ایچون مشتری یمین ویرمك لازم کلمز
(ولو قامت البینة قبلت) اکر اول بایع وقف اولدیغنه بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور (الولایة للواقف
امر وقفده ولایت واقف ایچوندر (وان لم یشترطها) اکرچه کیم ولایتی شرط قلمدی ایسه ده
زیرا واقف ولایته اجنبیدن احقدر (ویعزل لو خان کالوصی) ومتولی اکر خیانت ایدرسه عزل اولنور
وصی کبی مصلحت وقفه رعایت ایچون (وان شرط الواقف ان لا یعزل اکرچه کم واقف عزل اولنمامغی
شرط ایلدی ایسه ده بو مقتضای شرعه مخالف اولدیغیچون (ولاه واخرجه صح) واقف متولی
قلدیغی کیمسه یی چقارسیدی صحیح اولور اکرچه کیم اول متولی ایچون جرمه بوغیسه ده (وان شرط
ان لا یخرج) اکرچه کیم چقارممغی شرط ایلدی ایسه ده زیرا توکیل معناسنده در شرطه
اعتبار اولنماز (طالب التولیة لا یولی) تولیته طالب اولان کیمسه متولی قلنمز نتکیم قضایه
طالب اولان مولی اولنمدیغی کبی (مرض المتولی وفوض التولیة الی غیره جاز) متولی مرض
موتله مریض اولوب تولیتی غیری یه تفویض ایتسیدی جائز اولور زیرا متولی وصی منزله سنده در
وصی ایچون غیری یی وصی ایلمك جائزدر خانیه ده بویله ذکر اولندی (ولو مات) اکر متولی غیره
تفویض ایلمدین فوت اولسیدی (فالرأی فی نصب المتولی الی الواقف) پس اول وقت متولی
نصبنده رأی واقفکدر قاضی ایچون دکلدر (ثم ان مات الواقف الی وصیه) بوندنصکره اکر
واقف فوت اولورسه متولی نصبنده رأی واقفك وصیسی ایچوندر (ثم الی القاضی) بوندنصکره
اکر وصی دخی فوت اولورسه متولی نصبنده رأی قاضی ایچوندر وقاضی واقفك اهلندن ممکن

اولنی متولی قیلر اجانبی قلماز (البانی اولی بنصب الامام والمؤذن فی المختار) مسجدك بانیسی امام
ومؤذن نصبنده اولی در (الا اذا عین القوم اصلح ممن عینه) مکرکه جماعت بانیٔ مسجدك
تعیین ایدیکندن اصلح امام ومؤذن تعیین ایدرلرسه انلرك تعیین ایلدیکی اولی اولور (اشتری
المتولی بمال الوقف دارا له لا یکون وقفا فی الاصح) متولی مال وقفله وقف ایچون بردار اشترا
ایتسیدی اول دار اصح قولده وقف اولماز زیرا وقفك صحتنده ووقف لازم اولمسنك شرطلرنده
کلام کثیر واردر حال بوکه دارده اول شرطلر بولنمدی عمادیه ده بویله ذکر اولندی (جاز للحاکم
تزویج امة الوقف لا عبده ولو من امته وجنایة عبده فی ماله) حاکم ایچون وقفك جاریه سنی تزویج
ایتمك جائز اولدی عبدینی تزویج جائز اولمدی کرکسه اول عبد وقفك جاریه سندن حاصل اولسون
ووقفك عبدینك جنایتی مال وقفدن اولور خلاصه ده بویله ذکر اولندی والله اعلم بالصواب

) فصل فیما یتعلق بوقف الاولاد (

بو فصل اولاد وقفنه متعلق اولان شیلرك بیاننده در (قال ارضی هذه موقوفة علی ولدی کانت
الغلة لولد صلبه) برکیمسه بنم شو ارضم ولدم اوزره موقوفه در دیسیدی اول ارضك غله سی
واقفك ولد صلبی ایچون اولور (یستوی فیه الذکر والانثی) انده ارکك ودیشی برابر اولور زیرا اسم
ولد ولادتدن مأخوذ در ولادت ایسه ایکیسنده دخی موجوده در (الا ان یقید بالذکور) مکرکه واقف
ذکور ایله قید ایلیه ولدمدن ذکور اوزرینه وقف ایلدم دیمکله پس انده اناث داخل اولماز (واذا جاز
هذا) وقچان بو وقف جائز اولدقده (فما یوجد واحد من الولد الصلبی کانت له) ولد صلبیدن بری
بولنسیدی غله انك ایچون اولور غیری ایچون اولماز (واذا انتفی) وقچان ولد صلبی منتفی اولسیدی
(صرفت الی الفقراء لا ولد الولد) غله فقرایه صرف اولنور ولدك ولدینه صرف اولنماز موقوف
علیه منقطع اولدیغیچون بو قول قچان ولد صلبی حین وقفده موجود اولورسه در (وان لم یکن حین
الوقف صلبی بل ولد الابن ذکرا کان اوانثی) اکر حین وقفده ولد صلبی بولنموب بلکه اوغلونك
ولدی بولنورسه کرك ارکك وکرك دیشی اولسون (کانت له خاصة) غله خاصة اول ولد ابن ایچون
اولور اول غله ده بطوندن انك دونی اکا مشارك اولماز ولد ابن ولد صلبی اولمدیغی وقتده ولد صلبی
منزله سنده در (ولا یدخل فیه ولد البنت فی الصحیح) قول صحیحده قز ولدی انده داخل اولماز زیرا اولاد
بنات بابالرینه منسوب اولورلر یوخسه انالرینك بابالرینه منسوب اولماز ولد ابن بونك خلافی اوزره در
(ولو زاد) اکر زیاده ایدرسه (وقال وولد ولدی فقط) یا الکز ولدمك ولدی دیسیدی یعنی بو عبارتی زیاده
ایتسیدی (یدخل فیه الصلبی واولاد بنیه یشترکون فی الغلة) انده ولد صلبی داخل اولنور واوغوللرینك
ولدلری غله ده مشترك اولورلر وولد صلبی ولد ابن اوزره تقدیم اولنماز زیرا واقف انلرك بینلرین تسویه
ایلدی وبونده ولد بنت داخل اولورمی دینلورسه هلال داخل اولور دیدی (ولو قید بالذکور)
اکر واقف ذکور ایله قید ایدرسه یعنی بنم بو ارضم ولدم وولد ولدمك ذکوری اوزره موقوفه در
دیسیدی هلال دیدی که (یدخل فیه الذکور من ولد البنین والبنات وهو الصحیح) انده اوغللرینك
وقزلرینك ارککاری داخل اولور وقول صحیحده بودر زیرا اسم ولد اوغل اولادلرینه متناول اولور
قز اولادلرینه اولماز امام سرخسینك دیدیکی شیٔ ایچونکه تحقیقا ولد ولد شول کیمسه نك
اسمیدر اول کیمسه یه واقفك ولدی طغوردی یعنی واقفك قزی طغوردی ایمدی شول کیمسه که
انی واقفك قزی طغوره اول کیمسه حقیقت ولد ولددر شوشیٔ بونك خلافی اوزره درکه
قچان ولدم اوزره وقف ایلدم دیسیدی پس بواجلدن ولد بنت ظاهر روایتده داخل
اولماز نتکیم مرور ایتدی زیرا اسم ولد واقفك ولد صلبی سنه متناول اولور ولد ابنه متناول
اولمسی ولد ابن باباسنه منسوب اولدیغیچوندر بوندنصکره قچان اولاد واولاد اولاد ذکر اولنان

ایکی صورتده ده منقرض اولسیدی غلهٔ وقف فقرایه صرف اولنور موقوف علیه منقطع
اولدیغیچون (واوزاد البطن الثالث) اکر واقف بطن ثالثی زیاده ایتسیدی یعنی ولدم
وولدمك ولدی وولدمك ولدینك ولدی اوزره وقف ایلدم دیسیدی (صرفت الی اولاده
ماتناسلوا) غلهٔ وقف واقفك اولادینه صرف اولنور متناسل اولدقلرنجه (لا الفقراء مابقی
واحد من اولاده) مادامکه واقفك اولادندن بریسی باقی اوله فقرا ایچون صرف اولنماز
(وان سفل یستوی فیه الاقرب والابعد) هرنه قدر اشاغه کیدرسه انده اقرب وابعد برابر
قلنور (الا ان یذکر مایدل علی الترتیب) مکرکه واقف ترتیبه دلالت ایدر شیٔ ذکر ایلیه الاقرب
فالاقرب دیمکله یاخود ولدم اوزره اندنصکره ولدمك ولدی اوزره دیمکله یاخود بطنا بعد
بطن دیمکله بو تقدیرجه واقفك بدأ ایلدیکی ایله بدأ اولنور زیرا واقف وقتاکه بطن ثالثی ذکر
ایتدی ایسه تفاوت فاحش اولدی پس حکم نفس انتسابه تعلق ایتدی غیره دکل وانتساب ایسه
قریب اولان کیمسه نك وبعید اولان کیمسه نك حقنده موجوددر بطن ثانی بونك خلافی اوزره درکه
زیرا انك ایچون واسطه بردر خلاصه ده بویله ذکر اولندی (کذا اذا قال علی ولدی واولاد
اولادی او علی اولادی) یعنی غلهٔ وقف واقفك اولادینه صرف اولنوب فقرایه صرف اولنماز
چونکه واقف ولدم اوزره واولادمك اولادی اوزره وقف ایتدم دیدی ایسه یاخود ابتداء
اولادم اوزره وقف ایتدم دیدی ایسه انده اقرب وابعد برابر اولور مکرکه ترتیبه دلالت ایدر کلام
ذکر ایلیه نتکیم مرور ایتدی (وقف ضیعة علی اولاده ثم الفقراء) واقف اولادینه بر ضیعه وقف
ایدوب اولادندنصکره فقرایه وقف ایتسیدی (فمات بعضهم صرفت الغلة الی الباقی) پس اولادینك
بعضی فوت اولسیدی غلهٔ وقف باقی قلان اولاده صرف اولنور زیرا واقف اولادینه وقف
ایلدی واولادندنصکره فقرایه وقف ایلدی پس انلردن براحد باقی قالوب نه قدر اشاغی اولورسه
غله فقرایه صرف اولنماز (ولو وقفها علی اولاده وسماهم) اکر واقف ضیعه سنی اولادینه
وقف ایدوب و انلرك هر برینك اسملرین ذکر ایدوب فلان وفلان وفلان دیو تسمیه ایلسیدی
(وجعل آخره للفقراء) وکلامنك آخرینی فقرا ایچون قلسیدی (فمات احدهم صرف نصیبه
الی الفقراء) پس اولادندن بریسی فوت اولسیدی انك نصیبی فقرایه صرف اولنور زیرا واقف
انلردن هر برینه وقف ایلدی وآخرنی فقرا ایچون قلدی پس چونکه انلردن بریسی فوت
اولسیدی انك نصیبی فقرایه صرف اولنور مسئلهٔ اولی بونك خلافی اوزره در زیرا واقف انده
کل اوزره وقف ایلدی هر برینك اوزرینه وقف ایلمدی (ولو علی امرأته و اولاده ثم ماتت
لا یکون نصیبها لابنها خاصة) اکر واقف زوجه سی اوزره وکندی اولادی اوزره وقف
ایلسیدی اندنصکره اول مرأه متوفیه اولسیدی انك نصیبی اول مرأه نك خاصة واقفدن
متولد اولان اوغلو ایچون اولماز (اذا لم یشترط رد نصیب المیت الی ولده) چونکه واقف میتك
نصیبنی میتك ولدینه رد ایله شرط ایتمدکجه حتی اکر بو شرطی ایدرسه اول میتك نصیبی ابنی ایچوندر
یعنی اولادك بریسی فوت اولدقده انك نصیبی ولدینه رد اولنور (بل للجمیع) بلکه
فوت اولانك نصیبی اولادینك جمیعسنه ویریلور (ولو قال علی ولدی وولد ولدی ابدا
الی ما تناسلوا و لم یقل بطنا ابعد بطن) اکر واقف ولدم وولد ولدم اوزره ابدا متناسل
اولدقلرنجه وقف ایلدم دیوب بطنا بعد بطن دیمسیدی (لکن شرط الشرط المذکور) لکن
شرط مذکوری شرط ایلسه یعنی فوت اولنك نصیبی اوغلنه ویرلسون دیو شرط ایلسه (فالغلة
لجمیع ولده ونسله بینهم علی السویة) پس غلهٔ وقف ولدینك وولدی نسلنك بینلرنده علی السویه
صرف اولنور (ولو مات بعض ولد الواقف وترك ولدا ثم جاءت الغلة تقسم علی الولد وولد الولد

وان سفلوا) اکر واقفك ولدینك بعضی فوت اولوب بر ولد ترك ایلسیدی اندنصکره غله حاصل
اولسیدی واقفك ولدی وولدینك ولدی اوزره هر نه قدر اشاغی کیدرسه تقسیم اولنور (وعلی
المیت) ودخی میت اوزره تقسیم اولنور زیرا اول میت نصیبنه موتندن مقدم مستحق اولدی (فما
اصابه کان لولده) پس غله دن اول میتك اصابت ایدن حصه سی ارث طریقی ایله ولدینك اولور
(فیصیر له سهمه الذی عینه الواقف) پس ولد میت ایچون واقفك تعیین ایلدیکی سهم واقفك تعیینی
حکمیله اولور (وسهم والده) واولدنك سهمی ارثله اولور (ولو علی ولدیه فاذا انقرضا فعلی اولادهما ابدا
ماتناسلوا) اکر واقف ایکی ولدینه وقف ایدوب پس چونکه اول ایکیسی منقرض اولدقلرنده ایکیسنك
اولادلری اوزره ابدا متناسل اولدقلرنجه وقف انلرکدر (فاذا مات احدهما وخلف ولدا صرف
نصف الغلة الی الباقی والنصف الی الفقراء) پس چونکه اول ایکی ولدك بری فوت اولوب بری
قالسیدی غله نك نصفی باقی قلان ولده ونصف آخری فقرایه صرف اولنور نتکیم اولادن اسملرینی
ذکر ایتدیکی صورتده اولدیغی کبی (فاذا مات الاخر صرف الکل الی اولاد الاولاد)
پس چونکه اول باقی قلان فوت اولسیدی غله نك کلیسی اولاد اولاده صرف اولنور
(تقسم بین ولد لاحدهما وکل واحد من اولاد الاخر علی السویة) یعنی ایکسندن برینك
اولادی بینیله اولاد آخرك هر بری بیننده علی السویه تقسیم اولنور (وقف علی ذوی قرابته
لم یدخل والده وجده وولده) قرابتم صاحبی اوزره وقف ایلدم دیسیدی واقفك باباسی ودده سی
وولدی داخل اولماز بر رجل بنم شو ارضم اقاربم اوزره وقرابتم اوزره یاخود قرابت صاحبم
اوزره موقوفه دردیسیدی هلال دیدیکه وقف صحیح اولور وذکر اتی اوزره تفضیل اولنماز
وانده واقفك والدی وجدی وولدی داخل اولماز خانیه ده بویله ذکر اولندی (دار فی یده برهن
آخر انها وقفت علیه) بر کیمسه نك یدنده اولان داره بر کیمسه بنم اوزریمه وقف اولندی
دیو بینه اقامت ایتسیدی (وبرهن قیم لوقف انها للمسجد) ووقفك قیمی مسجد ایچون وقفدر
دیو اثبات ایلسیدی (فان ارخا فللسابق) پس اکر تاریخلرین اثبات ایدرلرسه اول دار تاریخی
سابق اولانکدر (والا فبینهما نصفان) واکر تاریخلری مبین اولمازسه اول ایکیسی بیننده ایکی
نصف اولور دعوای ملکده اولدیغی کبی ایکی قرنداشك بیننده بر وقف اولوب ایکسندن بری
فوت اولدقده وقف حی اولانله میتك اولادلری یدنده باقی قالسیدی اندنصکره دیری اولان قرنداش
میتك اولادلرندن بری اوزرینه بینه اقامت ایتسه که بطنا بعد بطن وقفدر واولادك باقیسی
غائبلر اولدقده واقف بر ووقف بر اولسیدی اول بینه قبول قیلنور واولادك باقیلری ایچون بر خصم
نصب اولنور واکر قرنداش اولادلری عیبلرینه سنکله بزم اوزریمزه مطلقا وقفدر دیو بینه اقامت
ایدرلرسه پس مدعیٔ وقفك بطنا بعد بطن دعواسی اولادر قنیه ده بویله ذکر اولندی

) کتاب البیوع (

بو کتاب بیعلرك بیاننده در (هو) یعنی بیع شول بیع که بیعلرانك اوزرینه دلالت ایلیه لغت جهتندن مالی
ماله مبادله ایتمکدر و بو مطلق اولان بیع اضداددندر باع الشیٔ دینور چونکه فروخت ایتسیدی
یاخود اشترا ایتسیدی و بلا حرف مفعول ثانی یه تعدیه ایدر وحرفله ده تعدیه ایدر باعه الشیٔ دینور
و باعه منه دینور وجمع صیغه سیله بیوع تعبیرینه باعث زیرا بیع مبیع اعتباریله درت نوعدر زیرا
یا سلعه یی سلعه نك مثلیله بیعدر بوکا مقایضه تسمیه اولنور یاخود اوثمنله بیعدر بوکا
بیع تسمیه اولنور انواع بیعك اشهری اولدیغیچون یاخود ثمنی ثمنله بیعدر ایکی نقدك بیعی کبی و بوکا
صرف تسمیه اولنور یاخود دینی عینله بیعدر بوکا سلم تسمیه اولنور و بیع ثمن اعتباریله ده
کذلك کبی درت نوعدر زیرا ثمن اول اکر اعتبار اولنمازسه مساومه تسمیه اولنور یاخود

مع زيادة اعتبار النورسه مرابحه تسميه اولنور يامرابحه سز اعتبار اولنورسه بو ايت تسميه اولنور
ياخود نقصله اعتبار اولنورسه وضيعه تسميه اولنور وشرعده (مبادلة مال بمال بطريق الاكتساب)
وشرعده بر مالي اكتساب طريقي ايله يعني بطريق التجاره مبادله در بو تعريفله ايكي رجلك
مالارين عوض شرطيله تبرع طريقيله ياخود هبه طريقيله مبادله ايملري خارج اولدي زيرا
ابتداء بيع دكلدر اكرچه حكمنده بقا واراسه ده مصنف على طريق التراخي ديمديكنه باعث
بيع مكرهه متناول اولسون ايچوندر زيرا بيع مكره منعقددر اكرچه كم لازم كلمزسه ده (ينعقد)
بيع منعقد اولور انعقاد ايكي عاقدك برينك آخر ايله كلامنك بروجه اوزره تعلقيدر كه انك اثرى
محلده ظاهر اولور (بالايجاب) ايجابله ظاهر اولور اولكه اثباتدر احد عاقدينك كلام اولى ايجابله
تسميه اولندى برابردر كرك بيع ايتدم ديسون وكرك اشترا ايتدم ديسون زيرا بو كلام اخر ايچون
خيار قبولي اثبات ايدر (والقبول) دخي قبول ايله ظاهر اولور وقبول ايكي عاقدك برينك كلامنك
ثانيسيدر برابردر كرك بيع ايتدم ديسون وكرك اشترا ايتدم ديسون (الماضيين) اول عاقدينك
كلاملرينك ايكيسيده ماضي صيغه سيله اولديغي حالده هدايه ده ديديكه بيع ايجابله وقبول ايله
منعقد اولور چونكه اول ايجاب وقبول لفظ ماضي ايله اولورسه اندنصكره ديديكه زيرا بيع تصرفك
انشاسيدر وانشا شرعله بلنور وموضوع اخبار ايچوندر تحقيق انده استعمال اولنور پس
انده منعقد اولور واخبار ايچون اولان موضوعله لفظ ماضي مراد ايلدي زيرا انده اولان عهد
ايچوندر انك اوزرينه اكابرشي ضمندن لابددر ديو اعتراضك وجهي يوقدر واول شئ ضمني
استعمالي لفظ ماضي اوله ديمكدر واكر اويله اولمازسه دليل تمام اولماز بوندنصكره ديديكه ايكي
لفظك بري لفظ مستقبل اولورسه بيع منعقد اولماز نكاح بونك خلافي اوزره در وتحقيق نكاح
ذكرنده فرقي مرور ايتدي ولفظ مستقبل ايله امر صيغه سي مراد ايلدي مثالي مشتري شو شيئ
بكا شو مقدار درهمه بيع ايله ديوب بايع دخي بيع ايتدم ديمك كبي زيرا اول مقامده ديمش ايديكه
مثالي مرأه بي تزويج ايله ديدكده رجل سني تزوج ايلدم ديمك كبي ايمدي مضارع اوزره حملك
وجهي يوقدر نتكيم هدايه شارحلرندن بعض اكا ذاهب اولدي نعم بيع بونكله منعقد اولور
چونكه نيت يه مقارن اولورسه نتكيم صاحب نهايه طحاويدن وتحفة الفقرادن نقل ايلدي (وبما في
معناهما) دخي بيع ايكي لفظ ماضينك معناسنده اولان كلامله منعقد اولور مثالي سكا راضي
اولدم وسكا شو مقداري ايله اعطا ايلدم اخذ ايله ديمك كبي يعني تحقيقا هر بعت واشتريت
معناسنه دلالت ايدن كلامله بيع ذكر اولنان كبي منعقد اولور پس چونكه شو شيئ سكا شو مقداره
بيع ايتدم ديوب مشتري دخي راضي اولدم ديسيدي ياخود بن شو شيئ شو مقداره سندن اشترا
ايتدم ديدكده بايع دخي بو شيئ سكا ويردم ال يعني سكا اول مقدار ايله بيع ايتدم ديسيدي زيرا
بويله ديمك بدل ايله اخذه امردر بو ايسه اولماز الا بيعله اولور كانه بوني سكا بيع ايلدم اخذ ايله
ديمش اولدي پس عقد اقتضا اعتبار يله عقد اولدي يوخسه ايكي لفظك بري امر اولمغله ثابت
اولمدي مروراً بدن كلامي منافي اوله پس زيرا معنا بو عقدده معتبر اولان معنادر واكر
لفظك بعضنه اعتبار اولنورسه شركت مفاوضه كبي اول وقت بيع صحيح اولور چونكه بيعك
اقتضا ايلديكي شيئك جميعسي بيان اولنمازسه (حتى التعاطي) حتى تعاطي ايله بيع منعقد اولور
يعني ايكي جانبدن بيع اولنان شيئ ياخود ثمني اعطا ايتمكله پس بيع لفظنك وجودنسز منعقد اولور
على الخصوص ايكي ماضيدن مقصودك وجودي ايچون اولكه تراضيدر (مطلقا) يعني نفيس
وخسيس ده قول صحيحده بودر يوخسه امام سرخسينك بالكز خسيسله منعقد اولور ديديكي
نقول كبي وبقول مثللي ده اولور (وينعقد بلفظ واحد كما في بيع الاب من طفله) دخي بيع لفظ

واحد ايله منعقد اولور نتكيم بابانك طفلندن يعني كبي بن بو شيئي طفلمه شو وجه اوزره بيع ايتدم ديمكله
(وشرائه منه) دخي طفلندن شراسي كبي بن شو شيئ اوغلومدن اشترا ايتدم ديمك كبي پس
زيرا بابانك عبارتي كمال شفقتي ايچون ايكي عباره مقامنه قائم اولور پس قبوله محتاج اولماز
و بابا كندي نفسي حقنده اصيل وطفلي جانبندن نائب اولور حتى چونكه اول طفل بالغ اولسه عهده ده
انك اوزرينه اولور باباسي اوزره اولماز شول شيئ بونك خلافي اوزره دركه چونكه بابا طفلنك مالني
اجنبي يه بيع ايلسيدي اول وقت عهده بابانك اوزرينه اولور زيرا ثمن شراسي صورتنده بابا اوزره
لازم اولور ديندن بري اولماز حتى قاضي صغير ايچون قبضه وكيل نصب ايتمدكجه پس وكيل
باباسي اوزره رد ايدر پس بابانك قننده امانت اولور وكذلك اكر بايع بن بو شيئ سكا بر درهمه بيع
ايلدم ديدكده مشتري اني قبض ايدوب و بر شيئ ديمسيدي بيع منعقد اولور (ويخير القابل في المجلس)
وقبول ايديجي اولان كيمسه مجلسده مخير قلنور زيرا مخير اولمسه عقدك حكمي جبر اولمق لازم
كلور جبر ايسه منتفيدر (بين قبول الكل بالكل والترك) كلي كل ايله قبول ترك و بينده مخير اولور
يعني تحقيقا بايع برشيده جواب و يرسيدي مشتري دخي انك بعضنده قبول ايتسيدي ياخود مشتري
برشيده جواب و يروب بايع اول شيئك بعضنده قبول ايتسيدي جائز اولمادي زيرا انده صفقه يي
تفريق واردر وايكي عاقدك بري اكا مالك اولماز زيرا انده مشتري ايچون ضرر واردر زيرا
اكر بيع اولنان شيئ واحد ايسه مشتري ايچون ضرر شركت لازم كلور واول شيئ متعدد ايسه
پس عادة ايوسي فناسنه ضم اولنوب وايوسنك ثمني فناسنك ترويجي ايچون تنقيص اولنور پس اكر
عقدي قبولك خياري بعضدن ثابت اولورسه مشتري رديئي ترك ايدوب جيده ده عقدي قبول
ايدر پس جيد بايعدن اقل ثمنله زائل اولور حال بوكه بونده بايع ايچون ضرر واردر
پس چونكه بعضي بعضله اخذ ايتمك جائز اولمينجه كلي بعضله اخذ جائز اولمامق اولى اولور
واكر صفقه متعدد اولورسه بيع مشتري ايچوندر بايعدن ضرر منتفي اولديغيچون (الا اذا كرر
لفظ بعت وفصل الثمن) مكر كه چونكه بايع بيع ايتدم لفظني تكرار ايدوب وثمني تفصيل ايليه
مصنفك بو قولي كافيده ذكر اولنان شيئه اشارتدركه تحقيقا صاحب كافي صاحب هدايه نك
هدايه ده مكر چونكه بايع مبيعك هر برينك ثمني بيان ايليه زيرا معناده صفقاتدر قولي تمام اولماز مكر
لفظ عقدك تكراريله ادراج ايليه زيرا بونكله متعدد اولور مجرد هر برينك ثمني بيان ايله صفقه متعدد
اولماز ديدي وز يلعي ديديكه مشتري ايچون مبيعك بعضني قبول ايدوب بعضني قبول ايتمك يوقدر
اكرچه كيم ثمني تفصيل ايدرسه ده مكر بايع چونكه بيع ايتدم لفظني مبيعك هر بري ايچون ثمنك ذكري
ايله بله تكرار ايليه امام اعظم قننده وامامين قننده مبيع مشترينكدر اكر بايع ثمني تفصيل ايدرسه
بن بو ايكي شيئك هر بريني شو مقداره بيع ايتدم ديمكله ياخود بن شو اون شيئك هر بريني شو
مقداره بيع ايتدم ديمكله (اورضي بقوله اشتريت هذا بكذا) ياخود بايع مشترينك بن شو شيئي شو
مقداره اشترا ايتدم ديمسنه راضي اولورسه بيع منعقد اولور قدوري ديديكه اكر بايع مجلسده
تفريق صفقه ايله راضي اولورسه بيع صحيح اولور وتفريق صفقه حقيقتده مشتريدن ايجابي
استيناقدر قبول دكلدر و بايع قبول راضيدر و بونك اوزرينه اعتراض اولنديكه تحقيقا بيع
شول بعض ايچون صحيح اولوركه مشتري ثمندن اول بعضك حصه سني قبول ايليه صورة
مذكوره كبي وايكي قفيز ده اون درهمه بيع اولد يعني كبي زيرا ثمن ايكي قفيز اوزره اجزا اعتباريله
منقسمدر پس هر بعضك حصه سي معلوم اولور فاما چونكه عقد ايكي عبده ياخود ايكي ثوبه
مضاف اولسه ايكسندن برينك قبوليله عقد صحيح اولماز اكرچه بايع راضي اولورسه ده
زيرا ابتداء حصه ايله لازم كلور حال بوكه بو بيع جائز اولماز بن ديرمكه بونك منشائي قدورينك

مرادندن غفلتدر زیرا صاحب قدورینك عبارت مشتری یه ایجاب وبایعك رضا سنه
قبول تسمیه سی انك اوزرینه دلالت ایدرکه مشتری وبایعك عبارتنده ثمن ذکری مبیعك بعضی
مقابله سنده دکلدر یرامشترینك ثمن ذکرنسز مجرد اشترا ایلدم دیمسی ایجاب اولمز وبایعك راضی اولدم
دیمسی قبول اولماز بیعك تعریفی اوزرینه صادق اولمدیغیچون اولکه مالی مال ایله مبادله در پس
ابتداء بیعك حصه ایله لازم کلدیکی ظاهر اولدی بو اجلدن بن دیرمکه یاخود بایع مشترینك
بن بو شیئ شو مقداره اشترا ایتدم دیمسیله بیع منعقد اولور (ویمتد الی آخر المجلس) خیار
قبول مجلسك آخرینه دککین ممتد اولور ومجلسك آخرینه تأخیر ایله بیع باطل اولماز مجلس
نه قدر اوزارسه ده زیرا مجلس متفرقاتی جامعدر تنکیم کتاب طهارتده مرور ایتدی پس
قچان امور متعدده مجلس سببیله واحده عد اولنسیدی مجلسك ساعتلرینی ساعت واحده
اعتبار ایلمکله عسری رفع ویسری تحقیق ایچون اولیدر ومال اوزره خلع عتقده ذکر اولنان
کبی اولمیوب بلکه ایکیسنده ده ماوراء مجلس اوزره ایجابه توقفه باعث ندر دیرایسك مرور
ایدن شیئ ایچونکه خلع وعتقده جانب زوجدن وجانب مولادن یمین اوزره مشتمل اولدیلر
پس بو یله اولمغله مجلسده رجوعدن مانع اولدی (والکتاب والرسالة کالخطاب) ومکتوب
ورسول کوندرمك خطاب کبیدر یعنی قچان بایع یازسه که اما بوندنصکره سکا عبدم فلانی شو قدره
بیع ایتدم دیسیدی یاخود رسولنه بن بوشیئی غائبده کی فلانه شو مقداره بیع ایتدم دیوب واول
غائبه خبر ویردیسیدی پس مکتوب مکتوب الیهه واصل اولوب ورسول مرسل الیهه واصل
اولدقده مکتوب ورسالتك یتشدیکی مجلسده مکتوب الیه ویا مرسل الیه اشترا ایتدم یاخود
قبول ایتدم دیسیدی بینهماده بیع تام اولور زیرا غائبده کتاب حاضرده خطاب کبیدر ورسول
معبردر یعنی تعبیر ایدیجیدر وایلچی درانك کلامی ارسال ایدن کیمسه نك کلامی کبیدر زیرا
رسول علیه الصلوة والسلام بعض وقتده کتابله تبلیغ ایدردی وکاهی خطابله تبلیغ ایدر اولدی
(ویبطل الایجاب قبل القبول بالرجوع) وایجاب قبولدن اول رجوعله باطل اولور یعنی قابل
قبول اتمزدن اول جواب صاحبنك جوابندن رجوعله اول جواب باطل اولور زیرا رجوعدن
مانع اولان حق غیرك ابطالنك لازم کلمسیدر بو مقامده ایسه غیرك حقی منتفیدر زیرا ایجاب
قبولسز حکم افاده ایلمز بوقوله اعتراض اولنوب دینلدیکه تحقیقا حق غیر ملکده منحصر
دکلدر بلکه حق تملك انك کبی حقدر وانده ابطالی واردر دیو اولان اعتراض رد اولنوب دینلدیکه
تحقیقا ایجاب قچان مشتری ایچون ملك افاده ایلمسیدی بایعك ملکی ایچون مزیل اولمازدی
پس مشتری ایچون حق تملك بایعك ملکنك حقیقتنه معارض اولماز مشترینك تملکندن
اقوی اولدیغیچون قبل الحول عامل زکوته دفع اولنان شیئله بو منتقض اولماز زیرا
زکوتی ویرن کیمسه استردادیه قادر اولماز دفع اولنان فقیرك حقی تعلق ایتدیکی ایچون
زیرا ملکك حقیقتی زائل اولدی پس حق غیردن اقوی اولان شیئ منتفی اولمغله حق فقیر
انده تأثیر ایتدی (وبقیام احدهما عن مجلسه) وجواب ویرن کیمسه ایله قبول ایدیجینك هر قنغیسی
اولورسه مجلسندن قبل القبول قائم اولمسیله ذکر اولنان کبی ایجاب باطل اولور زیرا قیام
رجوعك دلیلیدر دلالت ایسه عمل صریح کبی عمل ایدر بوکا اعتراض اولندی که تحقیقا دلالت
صریح عملی کبی عمل ایدر بو ایسه اکا معارض اولور صریح بولنمادیغی وقتده در و بو مقامده اگر
مشتری بعد القیام قبول ایتدم دیسیدی صریح بولنور حال بوکه اعتبار اولنماز و بوکا اعتراض
اولنوب دینلدی که تحقیقا صریح دلالتدنصکره بولندی بو اجلدن صریح دلالته معارض
اولماز (ولزم بهما بلاخیار) وبیع ایجاب وقبول ایله ایکسندن برینك مجلسده خیارنسز لازم

کلور امام شافعی دیدیکه بایع ایله مشتریدن هر بری ایچون خیار مجلس واردر رسول علیه
الصلوة والسلامك * المتبایعان بالخیار مالم یتفرقا * قول شریفی ایچون یعنی بایعله مشتری
مخیرلردر مادامکه متفرق اولمیه لر و بزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا فسخده آخرك حقنی
ابطال واردر بو ایسه جائز اولماز بن دیرمکه ابطال حقك ظاهری اوزره سؤال وارد اولورکه
تحقیقا حق آخر ایله حق تملك مراد اولنورسه مسلمدر لکن فائده ایتمز مرور ایدن علت ایچون
واکر حقیقت ملك مراد اولنورسه پس بو ممنوعدر بلکه بو مسئله نك اولیدر وانك دفعی ممکن
اولورکه تحقیقا حق تملك قبل القبول ثابتدر واکر حقیقت ملك قبولدنصکره ثابت اولمسه
قبول ایچون بر فائدهٔ زائده اولمازدی بلکه وجودی وعدمی برابر اولوردی قبولك رکن
اولمسیله بله پس احسن اولان دیمکدرکه بزم ایچون علت تحقیقا ایجاب وقبول ایکیسیده
حقیقت ملك افاده ایدرلر تنکیم حق سبحانه وتعالی * یا ایها الذین آمنوا لاتأکلوا اموالکم
بینکم بالباطل الا ان تکون تجارة عن تراض منکم * بیوردی یعنی ای بنم وحدانیتمه
ایمان کتورن قوللرم مالریکزی بینکزده باطل ایله اکل ایلمك الا سزدن بریکزدن
رضا ایله تجارت اولمقلغله اکل ایدك بیودی پس اکلی مباح قیلدی کرکسه مجلسده اولسون
تراضیدن نشأت ایدن تجارتك موجود اولمسیله و بیع تجارتدر پس اطلاقیله خیارك نفی
ومشتری ایچون ملکك وقوعنك صحتی اوزره دلالت ایتدی وخیار ایله قول تقییددر تقیید ایسه
نسخدر پس جائز اولماز وحدیثدن جواب تحقیقا حدیث قبولك خیاری اوزره محمولدر یعنی
ایکی متعاقددن عقدی مجلسده قبولی وانك فائده سی توهمی دفعدرکه تحقیقا جواب ویرن
کیمسه جواب ویردکدنصکره انك ایچون رجوع ایلمك یوقدر یوخسه بعد الایجاب والقبول
خیار فسخ دکلدر وحدیث شریفده اکا اشارت واردرکه تحقیقا احوال اوچدر حالك بری
اولدرکه انده ایجاب وقبول بولنمیه ایکنجی حال اولدرکه انده ایجاب وقبول بولنوب و منقضی
اوله واوچنجی حال اولدرکه انده ایجاب وقبولدن بری بولنوب وآخر موقوف اوله وایکیسنك
اوزرینه اسم متبایعین اطلاقی حال اولیده در مجازا باعتبار مایؤل الیه وایکنجیده مجازا باعتبار
ماکاندر واوچنجیده حقیقتدر وضعنده تقریر اولنان شیئ ایچونکه تحقیقا اسم فاعل حالده حقیقتدر
ماضینك آخرلرندن ومستقبلك اوللرندن اجزا معناسنه و بو ایکیسندن قبول ایتمکه مباشرت
وآخر انده متوقف اولمق حالیدر مباشرتك نه ماقبلی ونه مابعدیدر یاخود حال حقیقتده محتمل
اولور پس حقیقت اوزره حمل اولنور حق آخرك بطلانی لازم کلمسون ایچون وحدیثده ذکر
اولنان تفرق اقوالك تفرقی اوزره محمولدر ایکیسندن بری بیع ایتدم وآخر اشترا ایتدم دیمکله
و یاخود ایکیسندن بری اشترا ایتدم وآخر بیع ایتدم دیمکله اول وقتده بعده خیار باقی قالماز
واکر دینلورسه که تفرق بعد الاجتماعدر اجتماع ایسه بو مقامده تصور اولنماز جوابنده بزدیرزکه
تفرقله مراد ابتداء اجتماعك عدمیدر و بو مفتاحده وکشافده قاعدهٔ مقرره اوزره مبنیدرکه
تحقیقا عرب ضیق فم الرکیة او وسع کم الثوب دیرلر یعنی قویونك اغزنی طار وثوبك
یکنی بول ایله دیمکدر اولکیدن مراد قویونك اغزنی ابتداءا طار قلمق وثانیده ثوبك یکنی
ابتداءا بول قلمقدر پس بوندن غافل اولمه (وکفی الاشارة فی اعواض غیر ربویة) و بیعك
صحتنده عوضلرده اشارت کفایت ایلدی عوضلر بیعه وثمنه عامدر اوله عوضلرکه ربویه نك غیری
اوله یعنی حرام فائده نك غیری اوله دارهم ودنانیرك و بونلر مثلی نك جنسیله بیعدن احترازدر
زیرا تحقیقا انده اشارت کفایت ایتمز بلکه قدر جهتندن انلرك مساواتندن لابددر ربا احتمالی
ایچون تنکیم عن قریب بیانی کلور واشارت کفایت ایتمکه باعث اولدرکه زیرا اشارت تفریق

طريقلرينك ابلغيدر پس قدر بياننه ووصفه حاجت اولمازسلم بونك خلافى اوزره درزيرا
مسلم فيهك قدرينك و وصفنك معرفتى سلمده واجبه در زيرا مشار اليه دكلدر عن قريب
ذكرى كلور (وشرط معرفة مبيع بسلم) وتسليم اولنان مبيعك معرفتى شرط قلندى يعنى
بايع مبيعى تسليمه محتاج اولور بوقول شول شيدن احترازدركه قچان بر كيمسه كندو قاتنده
اولان متاعى فلان ايچون اندن اشترا ايلدوكين اقرار ايلسيدى حال بوكه مبيع بايع ايله مشترى
ايچون مقدار معلوم اولمسه اول بيع جائز اولور تسليمه حاجت اولمديغيچون بونى زاهدى ذكر
ابلدى (بما يرفع الجهالة) نزاعه مفضى اولان جهالتى رفع ايدن شيئله مبيعك معرفتى شرط قلندى
اويله نزاع كه مبيعك فسادنى مفضى اوله غائبى بيع ايدوب اول غائبك مكاننه اشارت ايتمك كبى
حال بوكه اول مكانده اول اسمله مسمى اول غائبك غيرى كيمسه اولميه پس بو بيع جائزدر عن
قريب خيار رؤيتده كلور (وقدر ثمن فى الذمة) وذكر اولنان كبى ذمتده اوليجى ثمنك
مقدارينك معرفتى دخى شرط قلندى مثالى عشرة كبى سبقت ايدن مشار اليهدن احترازدر
وذمتده حاصل اولان اشيا كيلياتدر ومتقاربه اولان عدديا تدر و موزوناتدر دراهم ودنانير وسائر وزن
اولنان شيلردر چقان بونلر اعيانله قيمته مقابل اولسه لر (ووصفه) دخى مبيعك وصفنك معرفتى
شرط قلندى مثالى بخارى ياخود سمرقندى اولمسى كبى زيرا بخارى ياخود سمرقندى اولمسنك جهالتى
نزاعه مفضى اولور پس عقد مقصوددن عارى اولور (وصح بحال ومؤجل) وبيع ثمن حال
ايله وثمن مؤجل ايله صحيح اولور حق سبحانه وتعالى نك ❊ واحل الله البيع ❊ قول شريفنك
اطلاقى اوزره ورسول عليه الصلوة والسلامدن روايت اولنان حديث كه تحقيقا رسول
عليه الصلوة والسلام بر يهوديدن اجل ايله ثوب اشترا ايدوب درعنى رهن قودى واجل
معلوم اولمقدن لابد در زيرا اجلده جهالت عقدده واجب اولان تسليمدن مانعه در پس
بومدت قريبه ده اكا مطالبه واول دخى زمان بعيد ده تسليم ايدر هدايه ده بو كافيده وغيريده
بويله ذكر اولندى بن ديرمكه بونده اشكال وار در زيرا بيعك نصى مطلقدر نتكيم دينلدى ودليل
عقلى ايله اجلك معلوم اولمسنك شرط قلنمسى مطلقى رأيله تقييد در بو ايسه صحيح دكلدر
اصولده متقرر اولان شى ايچونكه مطلق تقييد نسخدر وكتابى رأيله نسخ جائز اولماز
و بو اشكالك دفعى ممكن اولور شونكله كه تحقيقا نص نفس اجله نظر ايله در ونفس اجل
ايسه معلوميت ايله تقييد اولنمازعن قريب خيار شرط ده بيانى كلور تحقيقا چقان بايع
شوشئى سكا اجل ايله بيع ايتدم ياخود مؤجلة بيع ايتدم ديسيدى بيع صحيح اولور و بو اجل
نصف يومه ياخود اوچ كونه ياخود برشهره صرف اولنور ومعلوميتله مقيد اولان دكلدر الا وقت
اجلدر ونص ايسه وقت اجله نظر ايله مطلق دكلدر ايمدى بو اجلدن بن (معلوم الوقت)
ديدم حتى چقان اجلك وقتنى بلمسيدى بيع فاسد اولور وقت حصاده بيع ايتمك كبى و بونك
تحقيقى اولدركه تحقيقا بيع مطلقدر و مطلق ذات ايچون معترضدر صفات ايچون دكلدر
نه نفى ايله ونه اثباتله و ذات بيع وحقيقتى نتكيم بلمش ايدك مالك مالله مبادله سيدر وثمن
بيعك مفهومنده معتبردر وتأجيل ثمنك صفاتندندر پس بيعك صفاتندن اولور بو اجلدن بيع
مؤجل دينور پس تأجيله نظر ايله بيع مطلق اولورظنى ايله تقييدى جائز اولماز واما وقت اجلك
تعيينى بيعك صفاتندن دكلدر بلكه بر امردركه اول امر بيعك صفتنه نوع تعلق واردر پس اول
امره نظر ايله بيع مطلق اولمازايمدى بيعك رأيله تقييدى جائز اولور پس اشكال مندفع اولور (و بعدما
علم الاجل ان مات البايع لا يبطل الاجل وان مات المشترى حل المال) واجل بلندكدن
صكره اكر بايع فوت اولسه اجل باطل اولماز و اكر مشترى فوت اولورسه مال حلال اولور زيرا
تأجيلك فائده سى تجارت ايتمكدر پس ثمن مالك نماسندن ادا اولنور مؤدى اولور ايمدى اجل

انك ايچون اولان كيمسه فوت اولسيدى انك ترك ايلديكى شىء قضاء دين ايچون متعين اولور
پس تأجيل فائده ايتمز (فاذا منع البايع السلعة سنة الاجل فللمشترى اجل سنة ثانية) يعنى
بر كيمسه معين دكل برسنه اجل ايله متاع اشترا ايتسيدى واول متاعى بايعك منعى ايله برسنه
كچنجه قبض ايلمسيدى مشترى ايچون قبضدنصكره سنهٔ ثانيه نك اجلى واردر وامامين مشترى
ايچون سنهٔ ثانيه نك اجلى يوقدر ديديلر (و بمطلق) يعنى صفت ذكر رندن مطلق
ثمنله بيع صحيح اولور قدر ذكرى ايله اولماز ذكر واجب اولديغيچون نتكيم بلمش ايدك (فالعقد
يقع على غالب النقد) يعنى بو تقديرجه عقد بيع رواجده بلده نك نقد نك غالبى اوزره واقع
اولور زيرا اول نقد متعارفدر (فان استوى الرواج) يعنى اكر غالب بولنميوب بلكه نقود ده رواج
برابر اولورسه (لا المالية) بلكه ماليتده متفاوت اولورسه (فسد ان لم يبين) اكر ثمن قنغى
نوعدن اولديغى مبين اولمازسه بيع فاسد اولور زيرا جهالت نزاعه مفضى اولور نتكيم مرور
ايتدى (او استوى المالية ايضا) ياخود رواج برابر اولديغى كبى ماليتده برابر اولورسه (واختلف
الاسم) واسم دخى مختلف اولورسه برلك وايكى لك واوچلك كبى (صح ان اطلق اسم
الدراهم على كل منهما) بيع صحيح اولور اكر هر برينك اوزرينه اسم دراهم اطلاق اولنورسه
شول حيثيتله كه برلكدن واحد اوزرينه وايكيسى برلكدن ايكى اوزرينه واوچى برلكدن اوچ
اوزرينه اسم درهم اطلاق اولنور زيرا اختلافك عدمى قتنده ماليته نزاع اولماز
اولكه جوازدن مانع اولان اختلافدر (وصرف الى ماقدر به من كل نوع) وهر بر
نوعدن انكاء تقدير اولنان شيئه صرف اولنور مثلا چقان برعبدى يك درهمه بيع ايتسيدى
مشترى ايچون برى برلكدن يك درهم ياخود ايكيسى برلكدن ايكيبيك درهم ياخود اوچى
برلكدن اوچ يك درهم اعطا ايلمك لازم كلور بو كا فيده ذكر اولنان شيدر وصاحب
الهدايه بونى مراد ايلدى اكرچه كيم صاحب هدايه نك عبارتنده نوع غموض يعنى كوزيوممق
وار ايسه ده (ولا يتعين النقدان) ايكى نقد متعين اولماز نقد ذهب وفضه دن مصوغ
اولميانلردر كرك مسكوك اولسون كرك اولمسون (والفلوس النافقة) ورايج اولان منقر دخى
متعين اولماز عماديه ده بويله ذكر اولندى (فى صحيحه) يعنى بيعك صحيحنده (وان عينا) يعنى
چقان ايكى عاقدلر مثلا دراهم تعيين ايلسه لر اندنصكره مشترى درهم آخره انك تبديلنى مراد
ايلسيدى بزم قتمزده جائز اولور بايعك نزاعى مسموعه اولماز وامام شافعى قتنده نقدين ايله
متعين اولورلر حتى درهم آخره تبديلى جائز اولماز واكر قبل التسليم ثمن هلاك اولسه ياخود
تسليمدنصكره ويااول مستحق چيقلسه شافعى قتنده بيع منتقض اولور بزم قتمزده اولماز بلكه
مثلنك تسليمى ايله مطالبه اولنور وفى صحيحه ديمكه باعث اولدركه عماديه ده ذكر اولنان شىء ايچونكه
تحقيقا دراهم ودنانير تعيين ايله متعين اولورلر اصلدن بيع فاسدده وصحتدنصكره منتقض اولانده
متعين اولمازلر اولك صورتى شول شيدركه چقان برعبدى بيع ايدوب وثمنى قبض ايتسه پس
ظاهر اولسه كه تحقيقا اول ثمن حردر ياخود برجاريه بيع ايدوب پس ظاهر اولسه كه اول
جاريه ام ولددر ثمنك دراهمى رد ايچون متعين اولور زيرا بو قبض ايچون حكم غصب واردر
وثانينك صورتى شول شيدركه چقان برعبد بيع ايدوب قبل التسليم عبد هلاك اولسيدى ثمن مقبوض
بر روايتده متعين اولماز اصح اولان قولده بودر (وصح فى الطعام) وبيع طعامده صحيح اولدى
طعام بغداى واونيدر زيرا طعام عرفا بغداى ايله اونى اوزره واقع اولور عن قريب وكالت ده
كلور (والحبوب) وبيع حبوبده دخى صحيح اولور وحبوب بغداى ايله اونك غيريدر مرجمك
كبى ونخود و بونلرك مثللى كبى (ولو جزافا) يعنى كركسه مجازفه طريقى ايله اولسون جزاف

کزافك معريدر (لو بغير جنسه) اکر جنسنك غيری ايله اولورسه رسول عليه الصلوة
والسلامك * اذا اختلف النوعان فبيعوا كيف شئتم * قول شريفی ايچون يعنی قچان
ايكی نوع مختلف اولسيدی سز ديلديككز كبی بيع ايدك بيوردی شول شیء بونك خلافيدركه
مجازفة جنسيله بيع اولنه پس تحقيق اول بيع صحيح اولمازربوا احتمالی ايچون وذكر اولنان
مكيلات وموزوناتك بيعيده صحيح اولدی (وباناء اوحجر معين جهل قدره) برمعين چناق ويابر
معين طاش ايله اويله چناق اويله طاش كه قدری مجهول اوله زيرا صحتدن مانع برجهالتدركه نزاعه
مفضی اوله بونده نزاعه مفضی دكلدر زيرا بيعده تسليم متعجلدر پس اناءك وحجرك هلاكی
نادر اولورسلم بونك خلافی اوزره دركه زيرا سلمده تسليم متأخردر پس هلاك تسليمدن اول نادر
دكلدر پس منازعه متحقق اولور وابو يوسفدن روايت اولديكه تحقيقا بيعك جائز اولمسی شول
شيده دركه اوچلك طولدروب باصلدقده زياده المديغی كبی اول شیء باصلدقده زياده المية چناق
وچناق مثللی شیء كبی واما قچان اول شیء مكيل زنبيل وزنبيل مثللی اولورسه بيع جائز اولماز زيرا
باصلدقده زياده شیء آلور قچان اول طاش چورك واز بلورا واورسه انكله بيع جائز اولماز ياخود برشيئك
وزنيله بيع ايتسه كه اول شیء قورودلسه قوروبه خيار وقاون كبی اول قوروبان شيئله وزن اولنان
شيئك بيعی جائز اولماز (وفی القدر المسمی) ذكر اولنان كبی بيع تسميه اولنان مقدار ايله صحيح
اولور اول مسمی كرك واحد اولسون وكرك اكثر اولسون (اذا بيع صبرة كل قفيز اوقفيزين بكذا)
مثلا قچان بغدای چچنك هر برقفيزی ياخود هر ايكی قفيزی شومقداره ديو بيع ايلسه يعنی
بايع شو بغدای چچنك هر بر اوچلكی ياخود هر ايكی اوچلكی سكا شو مقداره بيع ايتدم ديسيدی
پس قدر مسماده اوچلكلرك عددنده بيع جائز اولور امام اعظم قتنده باقيده جائز اولماز مكر
قچان اوچلكلرك جميعی تسميه سيله بلنورسه اولور ياخود قبل الافتراق اوچلنورسه جائز اولور
وامامين مطلقا جائز اولماز ديديلر (لا صبرتان) ايكی بغدای چچنك بيعی صحيح اولماز يعنی امام
قتنده قدر مسماده ايكی صبره نك بيعی صحيح اولماز (من جنسين) اول ايكی صبره ايكی
جنسدن اولدقلری حالده مثالی بری بغدای چچی وبری ارپه چچی كبی كه هر بر اوچلكی ياخود
هر ايكی اوچلكی شومقداره بيع اولنه بر اوچلكده امام اعظم قتنده بيع صحيح اولماز ايكی چچك
تفاوتی اولديغيچون وامامين ايكسنده دخی صحيح اولور ذكر اولنان كبی ديديلر ومحيطده
وايضاحده ذكر اولنديكه تحقيقا عقد بغدايدن واربه دن قفيز واحد اوزره امام اعظم قتنده
صحيح اولور (ولا متفاوت كالثلة) وامام اعظم قتنده ذكر اولنان صبره كبی قدر مسماده
ثله كيده بيع صحيح اولماز يعنی بر بولك قيون كبی متفاوت اولسه لر هر برقيون ياخود هر
ايكی قيون شو مقداره (اوالعدل) ياخود دنك كبی يعنی بر برينه مشابه اثواب متفاوته دنكی كبی كه
هر برثوب ياخود هر ايكی ثوبی شومقداره بيع ايتدم ديسه بيع صحيح اولماز زيرا اول اثوابك
بعضلرنده تفاوت نزاعه مؤدی اولان جهالته مفضی اولور صبره بونك خلافيدر (وان سمی
الجملتين) يعنی مبيعله ثمن جمله سنه تسميه اولنورسه شو ثله كه يعنی شو بر بولك قيونكه يوز قيوندر
يك ردهمه بيع ايلدم ديمكله ياخود شول دنك كه اون ثوبدر يوز درهمه بيع ايلدم ديمكله (بلا تفصيل)
يعنی هر قيون شو مقداره ديمكسزين (صح فی الكل متفاوتا اولا) كلبسنده بيع صحيح اولور
كرك متفاوت اولسون كرك اولمسون مبيع وثمنك معلوميتی ايچون (وان باعهما) بوقول
وان سمی الجملتين بلا تفصيل قولی ايچون تفصيلدر يعنی مبيعله ثمن جمله سنه تفصيل ايتمكسزين
تسميه ايتدكدنصكره صبره يی بيع ايدرسه (علی انها مائة بمائة) اول صبره يوز قفيز اولمق اوزره
يوز درهمه (صح) بيع صحيح اولور بو مقامده حكم متفاوت اولماز بو مقامده حكم هر قفيز

ايچون ثمن تسميه ايلمك يعنی اويله ثمن كه هر قفيز بر درهمه ديمكله وتفاوت اولمامغله تسميه ايتمك
ايله هر قفيز ايچون تسميه ايتمامك بيننده تفاوت يوقدر عدديات متفاوته بونك خلافيدر تتكيم
عن قريب ذكر اولنور (وهی اقل) حال بوكه اول بغدای چچی يوزدن اقل بولنسيدی
(اخذه بحصته) مشتری ثمندن حصه سيله اقلی اخذ ايدر (اوفسخ العقد) ياخود عقدی فسخ
ايدر يعنی مشتری ايكی امرك بيننده مخير قلنور عقد اوزره صفقه نك تفريقی ايچون پس
مشترينك رضاسی موجود ايله تمام اولماز (او اكثر) ياخود صبره يوزدن اكثر بولنسيدی
(فالزائد للبايع) يوزدن زياده سی بايعكدر ويوزی مشترينكدر زيرا بيع مقدار معين اوزره واقع
اولدی پس معين بولندی عقد صحيح اولدی وقدر وصف دكلدر حتی بيعده داخل اوله تتكيم
ثوبك بيننده داخل اولديغی كبی ايمدی زائد بايعك اولور (وان باع المذروع هكذا) واكر مذروع
بيع اولنسيدی انك كبيدر يعنی مبيع وثمن جمله سنه تسميه ايدوب وهر ذراع ياخود هر ايكی
ذراع شو مقداره ديمسيدی بيع صحيح اولور اكر مشتری انی تمام بولسيدی اول تمامی ثمنك
كلی ايله بلا خيار اخذ ايدر واكر اقلی بولورسه مشتری مخير قلنور اكر ديلرسه (اخذ الاقل
بالكل) اول بولديغی اقلی ثمنك كلبسی ايله اخذ ايدر (اوترك) ياخود ترك ايدر زيرا اوچلمك
ثوبده وصفدر صفت عرضيه معناسنه اولمسيله دكل بلكه اصطلاح فقهايه وصف برشيئك
تابعی اولوب اندن منفصل اولميادر قچان اول وصف اول شيده حاصل اولسه اول شيئك
حسنی زياده ايدر اكرچه كيم اول وصف نفسنده جوهر ايسه ده ثوبدن ذراع كبی ودار دن
بنا كبی تتكيم ايمانده سبقت ايتدی پس زيرا برثوب كه اون ذراع اوله واون درهمه مساوی
اوله قچان اندن بر ذراع ناقص اولسه طقوز درهمه مساوی اولماز مكيلات وعدديات بونك
خلافی اوزره در زيرا اندن بعضه قدر واصل تسميه اولنور وبعض آخره منضم اولمسی مجموعی
ايچون كمال افاده ايلمز پس زيرا بغدای كه اون قفيز اوله قچان اون درهمه مساوی اولسه
اندن طقوز قفيز طقوز درهمه مساوی اولور وتحقيق وصفك واصلك تفسيرنده اختلاف
اولندی كلبسی بزم ذكر ايلديكمز شيئه راجعدر وبو معنا ايله وصف ثمندن برشیء اكامقابل
اولماز حيوانك اطرافی كبی الا قچان تناول ايله مقصود اولور تتكيم عن قريب بيانی كلور
(واخذ الاكثر بلا خيار للبايع) مشتری اكثری بايعك خيارنسز اخذ ايدر زيرا اكثر وصفدر
تتكيم قچان مبيعی عيبلوديو بيع ايلسه حال بوكه اول مبيع سالمدر (وان باع المتفاوت هكذا) اكر
متفاوت اولان شيئی مبيع وثمن جمله سنه تسميه ايدوب تفصيلسز بيع ايلسيدی (صح البيع فی الكل)
بيع كلبسنده صحيح اولور حتی قچان مبيع وثمن متساوی اولسه لردی بيع لازم اولور هر برينك
معلوميتی ايچون (لا الاقل والاكثر) اقل واكثرده لازم اولماز غاية البيانده ايضاحدن
نقلا ديديكه قچان بايع شو بوايكی اللی رأس اولمق اوزره سكا شو مقداره بيع ايتدم ديسيدی
ياخود شو دنكی اللی ثوب اولمق اوزره سكا شو مقداره بيع ايتدم ديسيدی جائز اولور زيرا مبيع
وثمن جمله سی تسميه ايله معلوم اولدی پس قچان مبيع زياده بولنسه ياخود ناقص بولنسه پس
بيع فاسد اولور زيرا زياده اوزرينه عقد واقع اولمدی پس كانه اللی برثوبدن اللی ثوب بيع
ايتمش اولدی بو ايسه مجهول متفاوت اولمغله فاسد اولدی واكر مبيع ناقص اولورسه پس
ناقص اولان ثوبك حصه سنی حط ايلمكه محتاج اولور پس ذكر اولنان كبی فاسد اولور وسائر
قيمت جهتندن مختلف اولان شيئك بيعی دخی بونك كبيدر (وان زاد كل ذراع بدرهم) اكر
ذراع اولنان شيئك بيعنده مبيع وثمنی ذكر دنصكره هر بر ذراع بر درهمه كلامنی زياده
ايتسيدی صبره ذكری ايچون تعرض اولنمدی ذكر اولنان علت ايچونكه تحقيقا بو مقامده

بوقيدك ذكرى بينى ايله تفاوت اولمغله تركى بيننده حكم مختلف اولماز (صح فى الكل) ذكر اولنان شيئك كلبسنده بيع صحيح اولور (فان وجده اقل او اكثر اخذ الاقل بالاقل او ترك)
پس اكر صورت اولى ده مشترى ذراع اولنان مبيعى اقل ياخود اكثر بولسيدى اقلى اقل ايله اخذ ايدر ياخود ترك ايدر زيرا وصف اكرچه كيم تابع اولوب ثمندن برشيئه مقابل اولماز ايسه ده بومقامده ثمن ذكرى ايله افرادينه اصل اولور چونكه حقيقة تناول مقصود اولورسه نتكيم چونكه بايع بيع ايلديكى عبدك يدنى مشترى قبض ايتمزدن اول قطع ايتسيدى نصف ثمن ساقط اولور ياخود بايعك حقى ايچون حكما تناول مقصود اولورسه نتكيم چونكه مشترى قتنده عيب حادث اولسه ياخود مشترى حقى ايچون تناول مقصود اولورسه نتكيم چونكه ثوب مبيعى دكدردكدنصكره عيبى اوزره مطلع اولسيدى ثمندن وصف ايچون قسط اولور پس چونكه وصف اصل اولورسه ومبيعى ناقص بولورسه مخيرلك ثابت اولور اكر ديلرسه حصه ايله اخذ ايدر وديلرسه ترك ايدر اوزرينه صفقه نك تفرقى ايچون ياخود انده اولان وصف مرغوبك فوت اولمسى ايچون وصورت ثانيه ده (واخذ الاكثر بالاكثر او فسخ) اكثرى اكثر ايله اخذ ايدر ياخود بيعى فسخ ايدر زيرا مشترى اكر انكيچون مبيعده زياده حاصل اولورسه اول مبيعه ثمنك زياده لكى لازم اولور ذكر اولنان علت ايچون پس برنفع اولوركه ضرره مشوب اولور ايمدى مشترى انده مخير قلنور پس اكر مبيعى اقل ايله اخذ ايدرسه لفظك مقتضاسيله عمل ايتمش اولماز ومصنفك اولى ده اوترك ديوب بو مقامده اوفسخ ديمسنه باعث اولدركه زيرا مبيع وقتا كه اولى ده ناقص اولديسه مبيع بولنمادى وحقيقت بيع منعقد اولمدى واقلى اقل ايله اخذ ايلمك تعاطى ايله بيع كبى اولدى وثانيه ده بيع مع زياده بولندى زياده ايسه حقيقتدن تابعه در پس سن تدبر ايله (وان وجده عشرة ونصفا او تسعة ونصفا) اكر مشترى مذروعى اون ذراع ونصف ذراع بولسيدى ياخود طقوز ذراع ونصف ذراع بولسيدى اولكيده بلاخيار عشره ايله اخذ ايدر وثانيده خيار ايله طقوز ايله اخذ ايدر وابو يوسف ديديكه اولكيده مشترى اول مذروعى خيار ايله اون بر ايله اخذ ايدر وثانيده خيار ايله اوئله اخذ ايدر وامام محمد ديديكه اولده مشترى مبيعى خيار ايله اون بوچغله اخذ ايدر وثانيده خيار ايله طقوز بوچغله اخذ ايدر زيرا ذراعك درهمله مقابله سنك ضرورتندندر ذراعك نصفى درهمك نصفنه مقابل اولمق پس حكمى انك اوزرينه جارى اولور وابو يوسفك علتى وقتا كه بايع هر ذراعى بر بدل ايله افراد بالذكر ايتدى ايسه هر بر ذراعى باشقه بر ثوب منزله سنه تنزيل ايلدى حال بوكه منتقض اولدى وامام اعظمك علتى تحقيقا ذراع اصلده وصفدر مقدارك حكمنى شرطله اخذ ايتدى شرط ايسه ذراعله مقيددر پس چونكه ذراع معدوم اولدى ايسه حكم اصله عودت ايتدى وبعض ديديكه شول كرباس كه جوانبى متفاوت اولميه مشروط اوزره زياده اولان شئ مشترى ايچون طيب اولماز زيرا بوتقديرجه وزن كبيدر اول وقت فصل اكا ضرر ويرمز پس اول كرباسدن ذراعك بيعى جائز اولور (وان زاده) اكر بايع قيد مذكورى يعنى هر برذاع بر درهمه قيدنى زياده ايدرسه (فى بيع المتفاوت صح فى الاقل بقدره) متفاوتك بيعنده اقل مقدار ايله صحيح اولور زيرا بايع وقتا كه اندن هر برى ايچون ثمن بيان ايتدى ايسه انلردن هر برى مبيع اولدى پس بيع موجود اولان عدد صحيح اولور لكن مشترى تخيير اولندى صفقه نك انك اوزرينه تفرقى ايچون (وفسد فى الاكثر) اكثرده بيع فاسد اولور زيرا چونكه مبيع زائد اولسيدى مردودده جهالت باقى قالور پس نزاعه مؤدى اولور (وصح بيع عشرة اسهم من مائة سهم من دار) و بردار دن يوز سهمدن اون سهمك بيعى

صحيح اولدى اجماعا (لا عشرة اذرع من مائة ذراع منها) وداردن يوز ذراعدن اون ذراعك بيعى صحيح اولمادى امام اعظم قتنده وامامين قتنده جائز در غاية البيانده صدر الشريعه دن نقلا ذكر اولنديكه تحقيقا امامين بيعك جوازى ايله قائل اولملرى دار يوز ذراع اولديغى وقتده در وامامينك ذكر اولنان كبى تعليللرندن بو فهم اولنور كه شول جهتدنكه زيرا اون ذراع يوز ذراعدن دارك عشريدر پس يوز سهمدن اون سهمه مشابه اولدى ديديلر وامام اعظمك علتى تحقيقا بيع داردن قدر معين اوزره واقع اولدى مشاع اوزره واقع اولمادى زيرا ذراع اصلده بر خشبه نك اسميدر كه انكله ذرع اولنور بومقامده محل اولان شئ ايچون استعاره اولندى اولكه معين در مشاع دكلدر زيرا مشاع ذراع اولمق تصور اولنماز پس چونكه ذراعله انك حلول ايلديكى شئ مراد اولنسيدى اولكه معين در لكن مجهول الوصفدر عقد باطل اولور (ولا ثوبين على انهما هرويان فاذا احدهما مروى) وايكى ثوبك ايكسيده هروى اولمق اوزره بيع اولنوب ايكسندن برى مروى اولديغى تقديرجه بيع صحيح اولماز (وان بين ثمن كل) اكرچه هر برينك ثمنى بيان اولندى ايسه ده زيرا بايع مرويده قبولى هرويده عقدك جوازينه شرط قلدى پس معدومك قبولنى عقده شرط قلمق عقدى افساد ايدر

) فصل (

معلوم اولسونكه تحقيقا بومقامده برقاچ اصول واردر اولكيسى اولدركه تحقيقا عرفا اسم مبيع متناول اولان شيئك كلبسى بيعده داخل اولور اكرچه كيم صريحا ذكر اولنمدى ايسه ده وايكنجى تحقيقا اتصال قرار ايله مبيعه متصل اولان شيئك كلبسى بيعه تابعدر بيعده داخل اولديغيچون وذكر اولنان تابع اولور ذكر اولنميان تابع دكلدر فقها ديديلر كه تحقيقا شول شئ كه بشرانى آخردن فصل ايچون وضع ايتمش اوله اول اتصال قرار اولميوب وشول شئ كه فصل ايتمامك ايچون وضع اولنميه اول شئ اتصال قراردر واوچنجى اصل اولدركه تحقيقا شول شى كه ايكى قسمدن اولميه اكر مبيعك حقوقندن ومرافقندن اوله بيعده اول حقوقك ومرافقك ذكرى ايله داخل اولور واكر اول شى مبيعك حقوقندن ومرافقندن اولميه بيعده داخل اولماز وقتا كه بو اصول تقرر اولندى ايسه بز ديرزكه (لا يدخل العلو بشراء بيت بكل حق له ونحوه) بيتك شراسنده علو يسى انك ايچون اولان حقك كلبسى ايله ومرافقى ايله داخل اولماز ياخود اول بيتدن ويا اول بيتده اولان قليل وكثيرك كلبسى داخل اولماز زيرا بيت انده بيتوتت اولانك اسميدر وعلوى انده اولان قليل وكثيرك مثلى در وشى ايسه مثلنى تابع قلماز ايمدى انده داخل اولماز الا تنصيصله داخل اولور (ولا منزل الا به) وذكر اولنان كبى علو منزل شراسيله ده داخل اولماز الا قيد مذكور ايله داخل اولور زيرا منزل دار ايله بيت بيننده در زيرا انده مرافق سكنى نوع قصور ايله حاصل اولور انده دواب منزلى منتفى اولمغله پس داره مشابه اولوب تبعا انده علو داخل اولدى حقوقك ذكرى قتنده وبيته مشابه اولديغيچون علو بدون التنصيص بيتده داخل اولماز (ويدخل هو والبناء ومفتاح غلق متصل) وعلو وبنا وباب داره متصل غلقك مفتاحى شراء بيتده داخل اولور منفصل بوتك خلا فدر اولكه قفلدر زيرا قفل وقفلك مفتاحى بو قيد ايله داخل اولماز لر (والكنيف بشراء دار بحدودها بدونه) ومستراح دارك شراسنده دارك حدودى ايله داخل اولور قيد مذكور ايتمكسزين اما علوك داخل اولمسنه باعث دار وحدودانك اوزرينه دائر اولانك اسميدر وعلو دخى اندندر وكذلك بنا دخى اندندر واما مفتاح غلق متصل اندن جزء اولمغله در ومفتاح غلقك بيعنده بلا تسميه داخل اولور زيرا اندن برجزء كبيدر زيرا انكله انتفاع اولنماز الا مفتاحله انتفاع اولنور وقفل وانك مفتاحى داخل اولماز

وبنایه متصل اولان نردبان داخل اولور کرکسه اغاجدن اولسون متصل اولمیان نردبان
داخل اولماز وسریر نردبان کبیدر کافیده بویله ذکر اولندی (لاالظلة والطریق والشرب
والمسیل الابه) ودارك بیعنده سایه بان وطریق وشرب یعنی مادن نصیب وسیل اقاجق مکان
داخل اولماز الا قید مذکور ایله داخل اولور اماسایه بانك داخل اولمامسی اول ظله طریقك هواسی
اوزره بنا اولنمشدر پس طریقك حکمنی اخذ ایدر واماطریق وحق شرب ومسیل حدوددن خارج
اولدقلری ایچون داخل اولمازلر لکن بونلر حقوقدندر بونلرك ذکری ایله داخل اولورلر
وبونلر اجارهده ذکر ایتمکسزین داخل اولورلر زیرا اجاره انتفاع ایچون منعقد اولور وانتفاع
حاصل اولماز الاانعقاد ایله حاصل اولور بیع بونك خلافی اوزرهدرکه زیرا بیع آز اولور تجارت
ایچون اولور (ویدخل الشجر) ودارك بیعنده شجر داخل اولورا کرچه تسمیه اولنمادی ایسهده
(لاالزرع بشراء الارض) شراء ارضده زرع داخل اولماز الاتسمیه ایله داخل اولور زیرا
شجر ارضه متصلدر قرار ایتدیکی ایچون پس بنایه مشابه اولدی وزرع دخی ارضه متصلدر
فصل اولمدیغی ایچون پس دارده اولان متاعه مشابه اولدی (ولاالثمر بشراء شجرة) وشجرهنك
شراسنده میوه داخل اولماز زیرا اتصال اکرچه کیم قطع ایچون خلقی ایسهده بقا ایچون دکلدر
ایمدی زرع کبی اولدی (الابکل مافیها اومنها) الاشجرهده اولان شیئك کلبسی ایله یاخود
شجرهدن اولان شیئك کلبسی ایله اشترا ایدرسه زیرا بوتقدیرجه شجرك میوهسی مبیعدن اولور
(لابحقوقها) شجرهنك حقوقیله دکل زیرا میوه شجرهنك حقوقندن دکلدر (لایصح بیع الزرع
قبل صیرورته بقلا) زرعك بیعی صحیح اولماز اول زرعك بقل اولمسندن اول زیرا زرع منتفع به
دکلدر وارضه تابعدر پس وصف کبی اولور ایمدی زرعك منفرد اولمسیله اوزرینه عقد ایرادی
جائز اولماز واکرادراکی وقتنه دکین ترك ایتمك اوزره بیع ایتسیدی جائز اولمدی وکذلك باش
بونجه وبقول دخی بومنوال اوزرهدر (وبعدها یصح ان شرط تخلیة المشتری) وبقل
اولدقدنصکره بیع صحیح اولور اکر اشترا اولنان شیئك تخلیهسی شرط قلندی ایسه یعنی
قطع ایتمکله واوزرینه دابهسنی ارسال ایتمکله ویدرمکله شرط قلندی ایسه بوتقدیرجه بیع
صحیح اولور زیرا شرط عقدك مقتضاسیدر انی افساد ایتمز (ویجوز بیع حصته من شریکه)
وحصهسنی شریکنه بیع جائز اولور مقتضانك وجودی ومانعك عدمی ایچون زیرا شریکنه
نظر ایله اصل کبیدر ایکیسنك ملکی مختلط اولدیغی ایچون (مطلقا) یعنی اوان حصاد بالغ
اولسون کرکسه اولماسون (ومن غیره بغیر اذنه ان لم یفسخ الی الفساد) وشریکنك
غیریه شریکنك اذنسز دخی بیع جائز اولور اکر وقت حصاده دکین مشتری اول زرعی
بوزمازایسه زیرا بوتقدیرجه جوازه منقلب اولور نتکیم چان سقفده جذعی بیع ایدوب حتی
اخراج ایدوب تسلیم ایدنجه فسخ ایتمسیدی جائز اولدیغی کبی واکر زرع وارض مشترك
اولسیدی پس شریکك بری ارضك نصفنی زرعك نصفیله بله شریکنه یاخود اجنبیه
شریکنك رضاسنسز بیع ایتسیدی مشتری بایع مقامنه قائم اولوب اشتراسی جائز اولدی بوندن صکره
زرعك نصفنی ارضسز بیعك جائز اولمسی شول موضعدهدرکه صاحب زرعك انده حق قراری
اوله کندو نفس ملکنده زرع ایلمك ایله اما چان زراعتده متعدی اوله غاصب کبی زرعك
نصفنی بیع جائز اولدی کذا فی الخلاصه (کذامنفرد باع کله) کذلك زرعك بیعی منفرد اولدیغی
حالده ذکر اولنان کبی جائز اولدی اکر وقت حصادهدك فسخ بولنمازسه زیرا بوتقدیرجه فساد مرتفع
اولور (باع سمکة فیها درة لم تدخل فی البیع) برکیمسه قارننده انجو اولان بالغی صید ایدوب بالغه
قارننده اولان انجویه مالك اولور ایکیسنکده اوزرینه یدنك ثبوتی ایچون پس اکر بالغی اول

صیاد بیع ایتسیدی انجو بالغك بیعنده داخل اولماز زیرا انجو بالغك اجزاسندن دکلدر هدایهده
وکافیده باب رکازده بویله ذکر اولندی (صح بیع البر فی سنبله) بغدایی سنبلهسنده بیعی صحیح
اولدی (والباقلا) دخی باقلایی سنبلهسنده بیعی جائز اولدی لامك تشدیدی ایله وقصر ایله
باقلا دینور وچان مدایله باقلاء دیسیدك لام تخفیف اولنور صحاحده بویله ذکر اولندی
(والارز والسمسم فی قشرها الاول) وپرنج وسوسام اولکی قابوغیله بیعی صحیح اولور وکذلك
جوز وبادم وفستق دخی ذکر اولنان کبیدر وشافعی ذکر اولنانلرك کلبسی جائز اولمازدیدی وشافعی
قتنده بیع سنبلهده ایکی قول واردر وبزم قاتمزده ذکر اولنانلرك کلبسنك بیعی جائز اولور شافعینك
علتی اولدرکه تحقیقا معقود علیه یعنی بغدای منفعتی اولمیان شیئله مستوردر پس قیوجی ترابنه
مشابه اولدی یعنی ذهب فضه ایله مختلط اولمش ترابه مشابه اولدی چان جنسی ایله بیع اولنسیدی
وبزم ایچون علت نبی علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان شیدرکه تحقیقا نبی علیه الصلاة
والسلام خرمانك قیزارمدقجه یعنی نهی ایلدی وسنبلهنك اغارمدقجه وآفتدن امین اولمدقجه
بیعندن نهی ایلدی وشیئك غایتدنصکره اولان حکمی غایتك ماقبلنده اولان حکمك خلافیدر
کتاب عنایهده دیدیکه انده نظر واردر زیرا بوغایتك مفهومیله استدلالدر اولی اولان نهی قولیله
استدلال ایتمکدر زیرا نهی مشروعیتی اقتضا ایدر بن دیرمکه بونده بحث واردر زیرا شول
مشروعیتکه افعال شرعیهدن نهی اقتضا ایلیه اول اصلك مشروعیتیدر وصفك
مشروعیتنك عدمیله بله بوایسه عین فساددر پس دلیل مدعانك خلافنی افاده ایدر زیرا مدعا
بیعك صحتیدر ودلیل ایسه بیعك فسادینی افاده ایدر بلکه صواب اولان تحقیقا حدیثله اولان
استدلال صاحب مجمعك بدایعده تحقیقا غایت بزم قاتمزده اشارت قبیلندندر مفهوم قبیلندن
دکلدر دیدوکی شئ اوزره مبنیدر دیمك ایدی یاخود صاحب تلویحك معارضه وترجیح بحثنده
تحقیقا غایتك مفهومی متوقف علیهدر دیدیکی قول اوزره مبنیدر دیمك ایدی (وثمرة وان لم یبد
صلاحها) ومیوهنك بیعی صحیح اولدی اکرچه کیم صلاحی ظاهر اولمادی ایسهده زیرا
میوه مال متقومدر حالا یاخود مالا (ولزم قطعها) ومشتری اوزره قطعی لازم کلور (وشرط
ابقائها یفسده) ومیوهنك شجر اوزره ابقاسی شرط قلنمق اول بیعی افساد ایدر زیرا شرط
ابقا برشرطدرکه عقد انی اقتضا ایتمز وانده مشتری ایچون نفع واردر (وجده زیوفا لیس له
استرداد السلعه وحبسها به) بایع ثمن مبیعی زیوف بولسیدی بایع ایچون متاعی رد ایتدیروب
وثمنی حبس ایلمك یوقدر یعنی چان برکیمسه متاعی ثمنله بیع ایلدکده اول بایع ایچون متاعی
حبس حقی واردر حتی ثمنی استیفا ایدنجه پس اکر بایع متاعی مشتری یه تسلیم ایتدی ایسه حبسده
حقی باطل اولور و بایع ایچون متاعی رد ایتدرمك یوقدر بایع ایچون انجق ثمنك مطالبهسی
واردر واکر بایع ثمنی قبض ایدوب مبیعی تسلیم ایتدکدنصکره ثمنی زیوف بولسیدی بایع ایچون
متاعی رجوع ایتدرمك یوقدر انجق حقنی مطالبه واردر وامام زفر بایع ایچون متاعی رجوع
ایتدرمسی واردر دیدی (قبض زیوفا بدل الجیاد) بایع خالص یرینه زیوفی قبض ایتسیدی
یعنی بایعك آخر کیمسه اوزرنده دراهمی اولوب پس خالص ظنی ایله زیوفله استیفا ایدوب واول
زیوفی اتلاف ایتسیدی (ثم علم) اندنصکره بلسیدی که تحقیقا قبض ایلدوکی دراهم زیوفدر
(ان کانت قائمة یردها ویسترد الجیاد) اکر اول زیوف قائم ایسه انی رد ایدوب وخالصی استرداد ایدر
(والافلا) واکر اول زیوف قائم دکل ایسه برابردر کرك هالك اولسون وکرك مستهلکه اولسون رد اولنماز
واسترداد دخی اولنماز وامام ابی یوسف زیوف مثلیده رد اولنوب وخالص ایله رجوع ایدر زیرا نقصانله
رجوع باطلدر ربوا لازم کلدیکی ایچون دیدی وخالص اولمقده حقنی ابطال ایچون وجه

بوقدر رضاسی اولمدیغی ایچون پس نظر بایعله مشترینك تعیین ایلدكلرنده‌در وامام اعظم ایله
امام محمدك علی تحقیقا قضاء دین حقك جنسنی قبضله حاصل اولدی و بعد العلم انك حقی
اول قضانك فسخیدر واول فسخ ایسه قضاء دین انكله حاصل اولان شیئك هلاكی
ایچون متعذر مصنفك زیوفا دیمسنه باعث اولدركه زیرا اكر دراهم رصاص اولسیدی یاخود
ستوقه یعنی ایچی باقر طشره‌سی قابلمه كومش اولسیدی اتفاقا رد اولنور وثم علم دیمسنه باعث زیرا
اكر عند القبض بلسیدی كه تحقیقا اول دراهم ستوقه‌در حقی ساقط اولوردی (اشتری شیئا
وقبضه ومات مفلسا قبل نقد ثمنه فالبایع اسوة للغرماء) بر كیمسه برشیء اشترا ایدوب ثمنی نقد
و یرمزدن اول مفلسا فوت اولسیدی پس بایع غریملری ایله برابر اولور یعنی بر كیمسه برشیء اشترا
ایلیوب واول شیء قبض ایدوب وثمنی نقد ویرمسیدی حتی مفلسا فوت اولدقده بایع سائر غرما ایله
برابردر اول شیئی بینلرنده تقسیم ایدرلر و بایع اول شیئه غرمادن احق اولماز وشافعی قتنده بایع
اول شیئه غرمادن احقدر ومصنفك وقبضه قولنه باعث اكر مشتری اول شیئی قبض ایلمدین
فوت اولسیدی بایع اول شیئه اتفاقا احق اولور

) باب خیار الشرط والتعیین (

بو باب شرطك مخیرلكی وتعیینی بیاننده‌در معلوم اوله كه تحقیقا بیع كاهی لازم اولور وكاهی غیر لازم
اولور ولازم شرائطنك وجودندنصكره انده خیار اولماز وغیر لازم انده خیار اولان بیعدر
ولازم اولان بیع اقوی اولدیغی ایچون مصنف انی تقدیم ایدوب اندنصكره خیار شرطی وتعیینی
ذكر ایلدی واول ایله یعنی خیار شرطله اصل عقدك قبولی ایله ردی بیننده عاقدك مخیر اولمسنی مراد
ایلدی وثانی ایله یعنی تعیین ایله ایكی شیئك یاخود اوچ شیئك برینی هر قنغیسنی دیلرسه تعیین ایتمك ایله
اشترا ایلمكی مراد ایلدی و بو ایكیسنی سائر خیارات اوزره تقدیم ایلدی زیرا بو خیار شرطله
تعیین حكمك ابتداسنی منع ایدرلر اندنصكره خیار رؤیتی ذكر ایلدی وخیار عیبی تأخیر ایلدی
زیرا خیار عیب حكمك لزومنی منع ایدر وخیار شرط برقاچ نوعدر نوع اول وفاقا فاسددر تنكیم
نیچان تحقیقا بن مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی یاخود برقاچ كون مخیر اولمق اوزره
اشترا ایتدم دیسیدی یاخود ابدا مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی ونوع ثانی وفاقا جائزدر
و بو بن بو شیء اوچ كونه دكین واوچ كونك مادوننده مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیمكدر
ونوع ثالث مختلف فیهدر و بو بن بو شیء برآیه دكین یاخود ایكی آیه دكین مخیر اولمق اوزره اشترا
ایتدم دیسیدی امام اعظم وامام زفر وشافعی قتنده فاسددر وابو یوسف وامام محمد قتنده جائزدر
(جاز للمتبایعین معا) خیار شرط متبایعین ایچون یعنی ایكیسی بردن معا جائز اولدی
پس مادامكه ایكیسی بردن راضی اولمیه‌لر (ولاحدهما ولغیرهما) ومتبایعینك ایكیسندن
بری ایچون وایكیسنك غیری ایچون (الی ثلثة ایام) اوچ كونه دكین یعنی اوچ كونك آخرینه دكین
جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك حبان بن منقذ ایچون * اذا بایعت فقل لاخلابة
ولی الخیار ثلاثة ایام * قول شریفی ایچون یعنی نیچان مبایعه ایتسیدك سن بلا خدعه بنم ایچون
اوچ كون مخیرلك وارد ردی بیوردی وجه استدلال بودركه تحقیقا شرط خیار مقتضای
عقده مخالفدر اولكدر ومدر پس عقد ایچون مفسد اولور لكن بیع وشراده خیار اوزره دلالت ایدن
نصله تجویز اولندی خلاف قیاس اوزره بایعت لفظیله پس انده مدت مذكوره كه اوچ كوندر اوزرینه
اقتصار اولندی (لا اكثر) واوچ كوندن زیاده‌ده تجویز اولنمادی وامامین نیچان مدت معلومه
تسمیه اولنورسه جائز اولور دیدیلر (وان اجاز فیها جاز) واكر اوچ كوندن زیاده‌یه مخیر اولان
كیمسه بعد العقد اون كوندن زیاده مخیر اولمغی جائز كورورسه بیع جائز اولور مفسدك تقررندن

مقدم زائل اولدیغی ایچون (ان شری علی انه ان لم ینقد الثمن الی ثلاثة ایام فلا بیع صح)
مصنف بو قولی فائله ذكر ایتدیكنه باعث وقایه‌ده ذكر اولندیغی كبی اكا اشارتدر كه تحقیقا
بو قول خیار شرط صورتلرندن دكلدر خیار شرط اوزره متفرع اولمسیچون خیار شرطك
عقبنده ایراد ایلدی زیرا بو معنا خیار شرط حكمنده‌در یعنی اكر بر كیمسه اوچ كونه دكین ثمنی نقد
ایلمزسه بیع اولمامق اوزره اشترا ایتسیدی بیع صحیح اولور (والی اكثر لا) واوچ كوندن زیاده‌ده نقد
ایتمك اوزره اشترا ایدرسه بیع صحیح اولماز (الا ان ینقده فی الثلاثة) مكر كه اوچ كونده ثمنی
نقد ایدرسه صحیح اولور فقها دیدیلر كه زیرا بو خیار شرطك معناسنده‌در زیرا نقدك عدمی قتنده
بیعك منفسخ اولمسنه حاجت مس ایدر فسخده مماطله‌دن احترازا ایچون خیار شرطه ملحق اولدی
بن دیرمكه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور تحقیقا خیار شرطده وارد اولان نص قیاسه
مخالفدر وتحقیق كتب اصولده متقرر اولدیكه تحقیقا شول شیء كه خلاف قیاس اوزره ثابت اوله
غیرانك اوزرینه قیاس اولنماز و بو سؤالك دفعی اولدركه تحقیقا كتب اصولده تقریر اولنان
قیاسك عدم جوازی ثابت اولان شیء اوزره‌در قیاس جلی بونك خلافی اوزره‌دركه تحقیقا
اصولده تقریر اولندیكه بو بر حكمك الحاقنك جوازی دركه اول حكم خلاف قیاس اوزره غیرایله
ثابت اولدی نصك دلالتی طریقیله وقیاس خفی اولان استحسان طریقیله و بونلردن هر بری
بو مقامده محتملدر تنكیم ناظر متأمل اوزره خفی دكلدر (ولا یخرج المبیع بخیار البایع عن ملكه)
ومبیع بایعك خیاری ایله ملكندن خارج اولماز زیرا بو سببك تمامی رضا ایله اولور خیار ایله
تمام اولماز و بو اجلدن اكر بایع عبد مبیعی اعتاق ایتسیدی نافذ اولور ومشتری انده تصرفه
مالك اولماز اكرچه كیم بایعك اذنیله قبض ایتدی ایسه‌ده (فان قبضه المشتری فهلك
ضمن قیمته) پس اكر مشتری مبیعی قبض ایدوب مدت خیارده مبیع هلاك اولسیدی
مشتری مبیعك ثمنه ضامن اولور هلاك ایله بیعك منفسخ اولدیغی ایچون زیرا مبیع موقوف
اولدی حال بو كه محلسز نفاذ اولماز پس مشترینك یدنده سوم شرا اوزره مقبوضا باقی قالور
واكر بایعك یدنده هلاك اولسیدی بایعك اوزرینه هلاك اولور و بیع منفسخ اولوب مشتری
اوزره برشیء لازم كلمز بیع مطلقده اولدیغی كبی (ویخرج بخیار المشتری) ومبیع بایعك ملكندن
مشتری مخیر اولمسیله خارج اولور یعنی نیچان خیار یالكز مشتری ایچون اولسه مبیع بایعك
ملكندن خارج اولور بایع جانبنده بیعك لزومی ایچون خیارك منتفی اولمسیله (فان هلك عنده)
پس اكر مبیع مشتری قتنده هلاك اولسه (ضمن الثمن) مشتری ثمنه ضامن اولور زیرا هلاك
عیب مقدمه‌سندن خالی اولماز عن قریب بیانی كلور كه تحقیقا مشتری مبیعه عیب ادخال
ایلسیدی رد ممتنع اولور ونیچان رد ممتنع اولسیدی عقد لازم اولوب بیع تمام اولور تسمیه
اولنان ثمن لازم كلور خیار بایع ایچون اولمق بونك خلافی اوزره‌در زیرا خیار بایع ایچون اولدقده
مبیع هلاك اولسه بیع موقوفدر تنكیم مرور ایتدی پس قیمت لازم كلور (ولا یملكه) ومشتری
مبیعه مالك اولماز وامامین مشتری مالك اولور دیدیلر زیرا ملك بایعدن چیقدی پس اكر
مشترینك ملكنه داخل اولمسه اول مبیع یالكز برملك اولور بونك شرعده نظیری یوقدر
وامام اعظمك علی تحقیقا ثمن مشترینك ملكندن چقمدی پس اكر مبیع مشترینك ملكنه
داخل اولسه برشخصك ملكنده ایكی بدل مجتمع اولور معاوضه ایچون حكم جهتندن و بونك
ایچون شرعده نظیری یوقدر ایمدی امام اعظمك قولی ترجیح اولندیكه تحقیقا خیار مشتری‌یه
نظرایله مشروع قلندی رد اولنمق ایچون پس مصلحت انك اوزره موقوف اولدی پس اكر مشترینك
ملكنه داخل اولورسه آز اولور مشتری اوزره اولور بایع ایچون اولماز مبیع بایعك قریبی

اولمغله پس بايع اوزره معتق اولور (وله فروع) ومشترينك تملكنك عدمى ايچون فروع
واردر (الاول لواشترى زوجته بقى النكاح) اول فروعك اولكيسى اكر مشترى زوجه سنى
اشترا ايتسيدى نكاح باقى اولور نكاحى ازاله ايدن ملك يمين معدوم اولديغى ايچون (الثانى
ان وطئها) يعنى مشترى خيار ايله اشترا ايتديكى زوجه سنى وطئ ايتسيدى (جاز له ردها) مشترى
ايچون انك ردى واردر زيرا انك وطئى نكاحله در ملك يمين ايله دكل حتى ردى ممتنع اوله
(الا فى البكر) الا بكر اولوب وطئ ايدرسه رده قادر اولمادى زيرا بكرى معيوب ايلدى
عن قريب بيان اولنور كه تحقيقا رد باطل اولور (الثالث ان اشترى قريبه لا يعتق عليه فى المدة)
اوچنجى فرع اولدر كه مشترى خيار ايله قريبنى يعنى ذى رحم محرمنى اشترا ايتسيدى مشترى اوزره
مدت خيارده معتق اولماز انده ملك معدوم اولديغى ايچون عتق ايسه ملك اوزره مرتبدر
(الرابع كذا من شراه قائل ان ملكت عبدا فهو حر) فروعك دردنجيسى اكر برعبده مالك
اولورسم اول عبد حردر دين كيمسه خيار ايله برعبد اشترا ايتسيدى ذكر اولنان عبد انك اوزرينه
معتق اولماز شرطك وقوعى معدوم اولديغى ايچون (الخامس حيضها فى المدة لا يعد من
الاستبراء عليه) فروعك بشنجيسى مشتراة اولان جاريه نك حيضى مدت خيارده استبرادن عد
اولنماز زيرا استبرا ملكك ثبوتندنصكره واجب اولور حال بوكه ملك ثابت اولمادى
(السادس ان ردت الامة به على البايع فلا استبراء عليه) وفروعك التنجيسى خيار ايله اشترا اولنان
جاريه بايع اوزره رد اولنسيدى بايع اوزره استبرا لازم كلمز زيرا اكا مشترى مالك اولمادى
حتى ملك متجدد اولوب استبرا واجب اوله (السابع من ولدت فى المدة بالنكاح لم تصر
ام ولد) فروعك يدنجيسى مدت خيارده نكاحله ولد كتورن جاريه مشترينك ام ولدى
اولماز يعنى بركيمسه زوجه سنى خيار ايله اشترا ايتدككده مدت خيارده بايعك يدنده ولد
كتورسيدى مشترينك ام ولدى اولماز پس رده مالك اولور و بايعك ديمه مزه باعث زيرا
اول جاريه اكر مشترى يدنده ولد كتورسيدى بيع لازم كلوب خيار باطل اولور زيرا ولادت
عيبدر (الثامن انه يهلك على البايع ان قبضه المشترى باذنه واودعه عنده) فروعك
سكزنجيسى خيار ايله اولان مبيع بايع اوزره هلاك اولور اكر مشترى بايعك اذنيله قبض ايدوب
بايعك قتنده امانت قودى ايسه ملك معدوم اولمغله رد ايله قبض مرتفع اولديغى ايچون
(التاسع بقى خيار مأذون شرى وابرأه بايعه عن ثمنه فى المدة) خيار ايله شرا ايدوب ومدت
خيارده بايعى مبيعك ثمندن ابرا ايلين عبد مأذونك خيارى باقى اولدى يعنى برعبد مأذون
خيار ايله برشئ اشترا ايتسيدى واول شيئك ثمندن بايعى مدت خيارده ابرا ايتسيدى انك خيارى
باقى قالور زيرا اول عبد مأذون وقتا كه سبب خيار ايله مبيعه مالك اولمدى ايسه انك مدت خيارده
ردتملكدن امتناع اولدى ومأذون ايچون ردك ولايتى واردر زيرا اكا برشئ هبه اولنسه
اول هبه يى قبول ايلمك ايچون ولايت واردر (العاشر بطل شراء ذمى من ذمى خمرا بالخيار
ان اسلم) اونجى فرع ذمينك ذميدن خمرى خيار ايله شراسى باطل اولور اكر مشترى اسلامى
قبول ايدرسه خيارينى اسقاطله مسلم خمرى تملك ايتمك جائز اولماديغى ايچون (ومن له الخيار)
وشول كيمسه كه خيار انكيچون اوله كركسه اول كيمسه بايع اولسون وكركسه مشترى اولسون
وكركسه اجنبى اولسون انك ايچون بيعى فسخ ايتمك واردر وانك ايچون اجازت ويرمكده واردر
پس بچان اجازت مراد ايليه (يجيز بلا علم صاحبه ولا ينقض بدونه) صاحبنك علمى اولمقسزين
اجازت ويرر وصاحبنك علمى اولمقسزين نقض ايده مز اكرچه كيم صاحبى غايب اولورسه ده
وابو يوسف وشافعى صاحبنك علمى اولمقسزين انك ايچون نقض ايتمك واردر اجازتى كبى ديديلر

زيرا مخير اولان كيمسه مخير اولميان اوزرينه انك طرفندن نقضه مسلطدر بواجلدن بيعه وكيل
اولان كيمسه كبى رضاسى شرط قلنمدى زيرا وكيل ايچون توكيل اولنديغى شيده موكلك علمى
اولمقسزين تصرف ايلمك واردر زيرا وكيل موكل قبلندن مسلطدر وامام اعظم ايله امام محمد
قتنده تحقيقا نقض غيرك حقنده دفعله تصرفدر وضرردن خالى اولماز زيرا خيار اكر بايع ايچون
اولورسه مشترى عقدك تمامنه اعتماد ايتمك جائز اولور پس انده متصرف اولور بوتقديرجه
مبيعك هلاكيله قيمتك غرامتى مشترى يه لازم كلور واكر خيار مشترى ايچون ايسه بايع متاعى ايچون
مشترى آخر طلب ايتمك جائز اولور وبونوع ضرردر ايمدى خيار انكيچون اولميانك علمى اوزره
متوقف اولور عزل وكيل كبى اجازت بونك خلافيدر كه زيرا انده الزام يوقدر مع هذا اجازتده الزام
انك ايچون موافقدر وبز تسليم ايتمزز كه تحقيقا خيار انك ايچون اولان كيمسه نقض اوزره مخير اولميانك
قبلندن مسلط اوله يعنى باخصوص مخير اولميانك بنفسه كنديسى نقضه مالك اولماز
ونقض عقد غير لازم اولمغله اولور ومعارضه اولنديكه الزام ضرردن بزم ذكر ايلديكمز شئ
اكرچه علمك شرط قلنمسى اوزره دلالت ايدرسه ده ولكن بزم قتمزده اشتراطى نفى ايدن شيدر
واول شئ تحقيقا خيار انكيچون اولان كيمسه اكر نقضله منفرد اولمدى ايسه آز اولور خيار
انك ايچون اولميان كيمسه مدت كچنجه مختفى اولور پس بيع لازم اولور بوكا جواب ويرلديكه تحقيقا
بو خيار غيبت خوفى ايچون كفيل اخذى ايله استحكامى ترك حيثيتندن برضرر مرضى به در
(وان نقض العقد) واكر خيار انكيچون اولان كيمسه عقدى بوزارسه (فلو علمه فى المدة انتقض)
پس اكر آخر مدت خيارده نقضى بيلورسه بيع منتقض اولور نقضه علم حاصل اولديغى ايچون
(والا تم العقد) واكر آخر نقضى مدت خيارده بيلمزسه مدت خيار دنصكره بيلورسه عقد تمام اولور
قبل الفسخ مدتك كچديكى ايچون (ولا يورث هذا) يعنى خيار شرط ميراث اولنماز يعنى عقد بيع وارثك
فسخ ايتمسيله منفسخ اولماز حال حيواتنده مورثك فسخى ايله منفسخ اولديغى كبى پس بچان خيار
بايعك اولوب فوت اولسه مشترى مبيعه مالك اولور بايعك وارثى مشترى يه منازعه ايده مز وبچان
خيار مشترينك اولوب فوت اولسه مشترينك وارثى بلا خيار مبيعه مالك اولور پس اكر دينلورسه كه
وارث نه كيفيتله مالك اولور حال بوكه مورث مالك اولمدى جواب ويررز كه ملكى موجب اولان
عقد مورثك حقنده موجود اولدى ولكن خيار مانع اولدى پس بچان وارث حقنده باطل اولورسه
اثرك موجبى ظاهر اولور پس سن تدبر ايله وامام شافعى خيار ميراث اولور ديدى زيرا خيار شرط حقوق
بيعدن برحقدر خيار وخيار تعيينى كبى وحنفيه ايله وشافعيه اجماع ايتديلركى تحقيقا خيار انك اوزرينه
اولان كيمسه فوت اولسه انكيچون خيار اولمز خيار باقى قالور وبزم ايچون علت اولدر كه تحقيقا ارث
انتقال قبول ايدن شيده در وخيار دكلدر الا مشيت وارادتدر حال بوكه خيار عيبده ارث يوقدر عن
قريب كلجك علت ايچون (ولا خيار الرؤية) وخيار رؤيتده ميراث اولماز زيرا خيار رؤيت دكلدر
الا مشيت وارادتدر حتى تحقيقا كورمزدن اول فوت اولسيدى ورثه سى ايچون مشتريدنصكره
ردي بوقدر كندوسى ايچون اولديغى كبى (ولا التعيين بل يثبت ابتداء) وخيار تعيين دخى ميراث اولماز ذكر
اولنان علت ايچون بلكه ابتداده وارث ايچون ثابت اولور ملكى غيرك ملكى ايله مختلط اولديغى
ايچون وبچان خيار باطل اولسيدى بيع لازم كلور وتمام اولور (ولا العيب) وخيار عيب دخى
ميراث اولماز بلكه مورث مبيعه سالما مستحق اولور پس كذلك وارث دخى مستحق اولور
مورث مقامنه قائم اولديغى ايچون بواجلدن وارث ايچون خيار قبل التسليم بايعك يدنده باقى قلان
شيده وارث ايچون مورثك فوتندنصكره ثابت اولور اكرچه كيم مورث ايچون ثابت اولمزسه ده
(شرطه احدهما لغيرهما) بايعله مشترينك ايكيسندن برى ايكيسنك غيرى بركيمسه يه خيارى

شرط ایتسیدی جائز اولور (فای اجاز اونقض صح) بایع ومشتری وغیریدن هرقنغیسی اجازت
ویروب ویانقض ایدرسه استحسانا بیع صحیح اولور وقیاس صحیح اولمامق ایدی اولکه قول زفردر
زیرا خیار عقد احکامندندر پس غیر ایچون اشتراسی صحیح اولماز ثمن کبی یعنی مشترینك غیر
اوزره ثمنی شرط قلمسی صحیح اولمدیغی کبی واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا عاقدك غیری
ایچون خیاری عاقددن نیابتله ثابت اولور پس خیار عاقد ایچون اقتضاءا تقدیم اولنور پس
اول غیر عاقددن نائب حکمنده اولور عاقدك تصرفنی تصحیح ایچون ایمدی اصلدن ونائبدن
هر بری ایچون خیار اولور (وفی اجازة احدهما ونقض الاخر) اصل ونائبك ایکیسندن برینك
اجازتی وآخرك نقضنده (الاول اولی) اول اولیدر اول اولك برزمانده بولندیغی ایچون که اول
زمانده اوله غیری مزاحم اولماز (وفی المعیة) یعنی ایکیسندن ایکی کلام معا خارج اولدیسه
برروایتده عاقدك تصرفی کرك نقض وکرك اجازت اعتبار اولنور زیرا نائب اندن تصرف استفاده
ایدرو ناقضك تصرفی روایت اخریده اعتبار اولنور ناقض برابردر کرك وکیل اولسون وکرك موکل
اولسون منده اولان اولی قولی بو روایت اوزره سوق ایدیجیدر زیرا مجازه نقض ملحق اولور ومنقوضه
اجازت ملحق اولمز پس قچان نقض واجازت مجتمع اولسه‌لر (کان النقض اولی) نقض اولیدر حره‌نك
نکاحی جاریه‌نك نکاحی ایله مجتمع اولدیغی وقتده حره‌نك نکاحی اولی اولدیغی کبی زیرا جاریه‌نك
نکاحی اوزره بلاعکس سؤال وارد اولور ونقضك اولی اولمسی اوزره برعلت دخی نقضنده
احتیاط اولدیغی ایچوندر زیرا فسخ مشتری اوزره حرمت ایجاب ایدر واجازت اباحت ایجاب
ایدر محرم ایسه مبیح اوزره راجحدر (باع عبدین بالخیار فی احدهما ان فصل وعین صح) برکیمسه
ایکی عبدی ایکیسندن برنده خیار ایله بیع ایتسیدی اکر ثمن تفصیل ومحل خیاری تعیین
ایتدی ایسه عقد صحیح اولور (والافلا) واکر ثمنی تفصیل ایتمیوب ومحل خیاری تعیین
ایتمدی ایسه عقد صحیح اولماز بو مسئله درت وجه اوزره‌در اولکیسی ثمنی تفصیل ایچون وخیار
انده اولان عبدی تعیین ایلمکدر وبو عقد فاسددر مبیع وثمنك معلوم اولمادیغی ایچون
زیرا خیار انده اولان عبد عقددن خارج کبیدر زیرا عقد خیار ایله حکم خفیده منعقد اولماز
پس ایکیسندن بری عقدده داخلا باقی قالور حال بوکه مجهولدر وایکنجی وجه اولدرکه بایع ثمنی
تفصیل ایدوب وخیار انده اولان عبدی تعیین ایلمکدر بو عقد جائزدر مبیع وثمن معلوم اولدیغی
ایچون وخیار انده اولان عبدده عقدك قبولی اگرچه کیم عقدك عبد آخرده منعقد اولمسی ایچون
شرط ایسه‌ده لکن اول شرط عقدی مفسد دکلدر مبیعه محل اولدیغی ایچون قن ایله مدبرك
بینن جمع کبی اوچنجی وجه اولدرکه ثمنی تفصیل ایدوب وخیار انده اولانی تعیین ایتمکدر
ودردنجی وجه ثمنی تفصیل ایلمیوب خیار انده اولان عبدی تعیین ایلمکدر وبو ایکیسی عقد
فاسددر مبیعك یاخود ثمنك جهالتی ایچون واکر برکیمسه کیلی اولان یاخود وزنی اولان برشیئی
یاخود برعبدی نصفنده مخیر اولمق اوزره اشترا ایتسیدی بو عقد صحیح اولور ثمنی تفصیل ایتسون
کرکسه ایتمسون زیرا شیئ واحدك نصفی متفاوت اولماز پس قیمتی دخی کندو کبی متفاوت اولماز
پس قچان کلك ثمنی معلوم اولسه نصفنك ثمنی دخی معلوم اولور حال بوکه مبیع ایسه معلوم
زیرا شیوع جوازی منع ایلمز کافیده بویله ذکر اولندی (وصح التعیین فیمادون الاربعة)
ودردك مادونی اولان شیده تعیین صحیح اولور وبو خیار تعییندر یعنی ایکی ثوبك هرقنغیسنی
دیلرسه انی اخذ ایتمك اوزره اشترا ایتسیدی واوچ ثوب اولورسه ینه بویله‌در استحسانا تعیین
صحیح اولور واکر ثوب درت اولورسه فاسد اولور وبو فاسد اولمق کلده قیاسدر مبیعك جهالتی
ایچون وبو قول امام زفرك وشافعینك قولیدر واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا خیار تعیین

شرط

شرط خیار معناسنده‌در زیرا شرط خیارده جواز تامله احتیاج ایچوندر حتی موافق اولانی اختیار
ایلیه مع هذا عقدك مقتضاسی ایچون مخالفدر پس کذلك بو مقامده موثوق به بر کیمسه‌نك اختیارینه
محتاج اولورکه اول کیمسه ایله بله مشورت ایلیه یاخود اول مبیع انك ایچون اشترا ایدیوره‌جك بر کیمسه‌یه
محتاج اولور پس بو وجه اوزره بیع جائز اولور حاجتی دفع ایچون وجهالتك فساد ایجاب ایلمسی
نزاعه مفضی اولدیغی وقتده‌در وقچان خیار مشتری ایچون شرط قلنسیدی نزاعه مفضی اولماز
زیرا امر اکا مفوض اولور پس قنغیسنی دیلرسه انی اختیار ایدوب آخرینی رد ایدر وحاجت اوچله
مندفع اولور اوچك اعلی واوسط واخسه مشتمل اولدیغی ایچون ودردنده نزاع بولنماز لکن
حاجت بولنمدی وبو رخصت ایسه حاجت ایله نزاعك ایکیسیله قائمدر پس ایکیسندن بریله
رخصت حاصل اولماز بوندن صکره دینلدی که بو عقدده خیار شرط اولمق شرط قلندی
وبعض شرط قلنمادی دیدی وقچان خیار شرط ذکر اولنمسیدی خیار تعیینك اوجیله توقیتدن لابددر
امام اعظم قتنده وامامین قتنده مدت معلومه ایله توقیتدن لابددر (اشتریا بالخیار فرضی احدهما
لایرده الاخر) ایکی کیمسه خیار ایله اشترا ایدوب ایکیسندن بری راضی اولسه آخر انی رد ایده‌مز
یعنی ایکی رجل برعبدی اوچ کون مخیر اولمق اوزره اشترا ایدوب پس اول ایکی رجلك بری راضی
اولوب آخر راضی اولمسیدی پس آخر اول عبدی رد ایلمك یوقدر امام اعظم قتنده وامامین
آخر رد ایدر دیدیلر (وکذا خیار العیب) یعنی ایکی کیمسه برعبدی اشترا ایتسه‌لردی پس اول
عبدك عیبی ظاهر اولوب ایکیسندن بری عیبیله راضی اولوب آخر راضی اولمسه حکم ذکر اولنان
کبیدر (والرؤیة) وخیار رؤیت دخی ذکر اولنان کبیدر یعنی ایکی کیمسه کورمدیکی برشیئ
اشترا ایدوب ایکیسندن بری کوردکده راضی اولوب آخر راضی اولمسیدی پس امامین بوخلاف
اوزره‌در امامینك دلیلی اولدرکه تحقیقا اول ایکی کیمسه ایچون خیارك اثباتی ایکیسندن برینك
اثباتیدر زیرا اثبات غبنی دفع ایچون مشروع اولدی وایکیسندن هر بری نفسندن غبنی دفعه
محتاج اولور پس اکر خیار آخرك خیارینی ابطال ایله باطل اولسیدی مقصودی حاصل
اولمیوب بو سببله اکا ضرر لاحق اولور وامام اعظمك دلیلی اولدرکه تحقیقا مشروط اول ایکی
کیمسه‌نك خیاریدر یوخسه ایکیسندن هر برینك منفرد اولملری ایله خیار دکلدر پس
ایکیسندن هر بری رد ایله منفرد اولماز بن دیرم که بونك تحقیقی اولدرکه تحقیقا خیار برتصرفدرکه
انده رأیه محتاج اولنور بیع کبی وخلع کبی وبونلرك امثالی کبی وهر بویله اولان قچان ایکی رجله
تفویض اولنسیدی انده ایکیسندن هر بری مستقل اولماز وکالت کبی پس قچان موکل ایکی رجلی
بیعه وبیع مثللی یه وکیل ایتسیدی اول ایکی وکیلك بری آخرسز تصرف اوزره قادر اوله‌مز
زیرا موکل انلرك ایکیسنك رأینه راضی اولدی یوخسه ایکیسندن برینك رأینه راضی اولمدی
بلاعوض زوجه‌سنك طلاقیله توکیل یاخود اماناتی رده یاخود بونلرك مثللی ده توکیل ذکر اولنانك
خلافیدر زیرا موکل رأیه محتاج اولماز بلکه سفیر یعنی محضا ایلچیدر وواحدك واثنینك انده عبارتی
برابردر (ویبطله الاخذ بالشفعة دارا) وخیار شرطی داری شفعه ایله اخذ ایدن ابطال ایدر
(بیعت بجنب ماشرط الخیار فیه) اویله دارکه انده خیار شرط اولنان دارك جنبنده بیع اولندی
اولکه دار مشترا ایدر یعنی برکیمسه مخیر اولمق اوزره بردار اشترا ایتسیدی پس اول دارك یاننده بردار
بیع اولنسیدی پس اول دار اولی‌یی مخیر اشترا ایدن کیمسه شفعه ایله اول بیع اولنان داری اخذ ایتسیدی
پس انك دار ثانیه‌یی اخذ ایلمسی دار اولی ایچون رضادر زیرا شفعه‌نك طلبی دارده ملکی اختیارینه
دلیلدر زیرا شفعه ایله اخذك ثابت اولمسی دخیلك ضررینی دفع ایچوندر حال بوکه دفع ملکك دائم
اولمسیله اولور پس خیارك ساقط اولمسی اخذ اوزره سابق اولدیغی حالده متضمن اولور پس

ملك وقت اشترادن استناد ایله ثابت اولور ایمدی متعین اولدیکه تحقیقا جواز ثابت اوله خیار
رؤیت بونك خلافی اوزره درکه تحقیقا برکیمسه بردار اشترا ایدوب واول مشتری داری کورمسیدی
واول دارك یانده بردار بیع اولندقده شفعه ایله اخذ ایتسیدی اول کیمسه ایچون دار اولی‌یی
خیار رؤیتله رد ایتمك واردر واکر داری بیعه عرض ایتسیدی ذکر اولنان کبی خیار رؤیت
باطل اولماز زیرا اول کیمسه خیار شرطی ابطال ایتدم دیسیدی خیار ساقط اولور واکر خیار
رؤیتی ابطال ایتدم دیسیدی باطل اولماز زیرا انك ثبوتی رؤیت اوزره موقوفدر عن قریب بیانی
کلور غایت البیانده بویله ذکر اولندی (وتعیبه) وذکر اولنان کبی خیار شرطی ابطال ایدر
انده خیار شرط اولان شیئك معیوب اولمسی (بمالا یرتفع) برعیبله که اول عیب مرتفع اولماز
مثالی قطع ید کبی پس بوتقدیرجه ردی ممتنع اولور حتی مبیع مرضلنوب واول مرض زائل اولسه
ردی جائز اولور (ومضی المدة) ودخی مدت خیارك کچمسی ده ابطال ایدر زیرا خیار انکیچون
ثابت اولمدی الا اول مدتده ثابت اولدی مثالی وقت مقدرده مخیر کبی یعنی نفسنی تطلیقه مخیر
قلنان مرأه کبی اول مخیره ایچون مدت کچدکدنصکره خیار باقی قالماز (وتصرف لا یفسخ کالاعتاق
والتدبیر) وبر تصرفکه فسخ اولنمیه اعتاق وتدبیر کبی خیار شرطی ابطال ایدر یعنی مخیر
اولمق اوزره اشترا ایلدیکی عبدی اعتاق ویاخود مدبر ایتمکله خیار شرط باطل اولور (اولا یحل
الا فی الملك) یاخود بر تصرف که حلال اولماز الا ملکده اولور بونکله دخی خیار شرط باطل اولور
(کالوطئ والتقبیل واللمس بشهوة) مثالی وطئ کبی وشهوتله اوپمك ویاپشمق کبی (اولا ینفذ
الا فیه) یاخود بر تصرف که نافذ اولماز الا ملکده اولور (کالبیع والرهن والاجارة والهبة)
بیع ایتمك ورهن قومق وایجار ایلمك وهبه ایلمك کبی زیرا بونلرك هر بری ملکی اختیار ایتمکك
وابقا ایتمکك دلیلیدر (لا اللبس والرکوب مرة) برکره ثوبی کیمك وبرکره دابه‌یه بنمك ایله خیار شرط
باطل اولماز زیرا مشتری امتحان وتجربه‌یی ایستلر پس بو ملکی ابقا قلمسی اوزره دلالت ایلمز (اشتری بالخیار
الی الغد دخل) برکیمسه یارنکی کونه دکین خیار ایله برشیء اشترا ایتسیدی اول کون خیاره داخل اولور
اولکی کون داخل اولدیغی کبی وبونك کبیدر اکر ظهره ویا کیجه‌یه دکین خیار ایله اشترا ایتسیدی ظهر
ولیل خیاردن داخل اولور امام اعظم قتنده وامامین ظهر ولیل داخل اولماز زیرا یارنکی کون وبونك
امثالی غایت قلندی ایسه مغیاده داخل اولماز لیلده صوم کبی دیدیلر وامام اعظمك دلیلی
اولدرکه تحقیقا غایت چقان حکمی غایته مدایچون اولسیدی غایت مغیاده داخل اولماز صومده
لیل کبی زیرا صوم برساعتك صومنه متناول اولور پس چقان لیله دکین دینلسیدی حکم موضع
غایته دکین مد اولنور وچقان غایتك ماوراسنی اخراج ایچون اولسیدی موضع غایت داخل
اولدیغی حالده باقی قالور وبو مقامده خیار ایله اولمق اوزره اقتصار اولنسه خیار مؤبدا ثابت اولور
ایمدی فاسد اولوب غایت ماوراسندن ساقط اولور تأجیل بونك خلافی اوزره درکه ذکر ایتمسه
اجل مؤبد اولماز بلکه نصف یومه یاخود اوچ کونه یاخود برشهره صرف اولنور وشهر ایله
افتا اولنور پس غایت حکمی غایته مدایچون اولور بوتقدیرجه غایت داخل اولماز (والقول
للمنکر فی الخیار) وخیارده قول منکر ایچوندر یعنی ایکی عاقد خیاری شرط قلملرنده اختلاف
ایتسه‌لردی پس قول یمینیله خیاری انکار ایده نکدر ظاهر روایتده خیار ثابت اولماز الا شرطله
ثابت اولور پس عوارضدن اولور ایمدی قول انی نفی ایدنکدر اجل دعواسنده اولدیغی کبی
(والمضی) ومدت خیارك کچمسنده اختلاف ایلسه‌لردی قول منکر ایچوندر زیرا انلر خیارك
ثبوتی اوزره بربرین تصدیق ایلدیلر بوندنصکره ایکیسندن بری مدتك کچمسیله سقوط خیاری
ادعا ایتدی ایمدی قول منکرك اولدی (والزیادة) ودخی شرطك زیاده سنده اختلاف
ایتسه‌لردی یعنی چقان خیارك قدرنده اختلاف ایتسه‌لردی پس قول ایکی وقتك اقصرینی ادعا

ایدن کیمسه ایچوندر زیرا آخر خیار اوزره شرطك زیاده سنی ادعا ایدر بو ایسه انکار ایدر (اشتری
عبدا بشرط خبزه او کتبه ووجده بخلافه اخذه بثمنه اوترك) برکیمسه برعبدی اتمکجی یاخود
کاتب اولمق شرطیله اشترا ایتسیدی حال بوکه انی شرطك خلافی اوزره بولسیدی ثمنیله اخذ ایدر
یاخود ترك ایدر زیرا شرط عبدده وصف مرغوبدر پس عقد مشرطله مستحق اولور بوندنصکره اول
وصف مرغوبك فوت اولمسی مخیرلك ایجاب ایدر زیرا مشتری اول وصف مرغوبك دوننه بو شرطله
راضی اولماز وبونك بیانی اولدرکه عبدك بوصفتلر ایله موصوف اولمامسی اتمکجیلك وکتابت ایتمك اوزره
اتمکجی وکاتب اسمی اطلاق اولنمق مقدارینه قادر اولمامغله در پس بوتقدیرجه جمیع ثمنله
قبول ایتمك یینی ایله رد ایلمك بیننده مخیر قیلنور چقان ردی اسبابدن برسبب منع ایتمزسه
(کشراء شاة علی انها حلوب اولبون) سودلی اولمق اوزره یاخود صاغیلور اولمق اوزره
قیون شرا ایتمك کبی حال بوکه ذکر اولنان کبی بولنمادی (فانه مخیر) پس تحقیق مشتری مخیر اولور
ذکر اولنان علت ایچون (بخلاف شرائها علی انها حامل او تحلب کذا رطلا) قیونك حامل
اولمق اوزره یاخود مثلا بررطل سودی صاغلمق اوزره شراسی ذکر اولنانك خلافی اوزره درکه
عقدی افساد ایدر زیرا وصف قیلندن دکلدر بلکه شرط فاسد قبیلندندر زیرا قیونك
حامل اولمسی وبررطل سودی چقاجغی معلوم اولماز (اشتری جاریة بالخیار فرد غیرها بانها
المشتراة) برکیمسه خیار ایله برجاریه اشترا ایدوب اشترا ایلدیکم جاریه بودر دیو انك بدلی
برغیری جاریه رد ایتسیدی پس بایعله مشتری نزاع ایدوب جاریه نك بایعی بوجاریه بنم
جاریه م دکلدر تغییر ایلدك دیدکده مشتری تغییری انکار ایتسیدی وبایعك یننه سی دخی
اولمسیدی (فالقول له) قول یمینیله مشترینکدر (وللبایع وطئها) وبایع ایچون اول رد اولنان
جاریه‌یی وطئ ایلمسی جائز اولدی زیرا مشتری وقتا که اول جاریه‌یی رد ایلدکده اول ثمنله بایعك تملکنه
راضی اولدی ایمدی بایع ایچون اول جاریه‌یی تملك ایلمك جائز اولدی واقعاتده بویله ذکر اولندی

(* باب خیار الرؤیة *)

بو باب خیار رؤیتك بیاننده در (جاز البیع والشراء لما لم یراه) بایعك ومشترینك کورمدکلری
شیء ایچون بیع وشرا جائز اولدی یعنی بر رجل کورمدیکی برشیئه مالك اولدقده انك بیعی
جائز اولدی نته کیم چقان وراثله مالك اولسه وکذلك بر رجل کورمدیکی برشیئی اشترا ایتمك
جائز اولدی روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه طلحة بن
عبد الله‌ه بصره ده برارضی بیع ایلدی پس طلحه‌یه دینلدیکه تحقیق سن آلداندك طلحه دیدیکه
بنم ایچون خیار واردر زیرا بن کورمدیکم شیئی آلدم وحضرت عثمانه دینلدیکه سن بیعکده الداندك
حضرت عثمان بیوردیکه بنم ایچون خیار واردر زیرا بن کورمدیکیم شیئی بیع ایتدم پس جبیر بن
مطعم رضی الله تعالی عنهی حکم قیلدیلر پس جبیر طلحه ایچون خیار ایله قضا ایلدی وبوقضا
صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین محضرنده واقع اولدی (حضر المبیع فی المجلس)
کورلمین مبیع مجلسده اکرکسه حاضر اولسون زیت یاغی طولم ایچنده وبغدای چوال
ایچنده وثوب بك ایچنده وجاریه نك یوزی اورتلی اولمغله اتفاق ایلدیلرکه تحقیقا مبیع بایعك
ملکنده موجوددر حال بوکه مشتری مبیعدن برشیء کورمیه (اوغاب واشیر الی مکانه الخالی عن سمیه)
یاخود اکرکسه مبیع مجلسدن غائب اولوب مبیعك سمیه‌دن خالی اولان مکانه بایع اشارت ایتسون
یعنی اول اشارت اولنان مکانده مبیعك اسمیله مسمی مبیعك غیری اولمسیدی بیع جائز
اولور (وللمشتری الخیار عندها) ولکن مشتری ایچون مبیعی کوردکده خیار واردر
اکر دیلرسه اخذ ایدر ودیلرسه رد ایدر وامام شافعی مشتری مبیعی کورمدیکی وقتده عقد

صحیح اولماز مبیعك جهالتی ایچون دیدی و بزم ایچون علت اولدر که بیع ایچون مجیز اولان عموملر
رؤیت قیدنسز درانك اوزرینه رؤیت قیدی زیاده اولنماز زیرا قیدرؤیت زیاده ایلمك نسخ کبیدر
وتحقیق رسول علیه الصلوة والسلامدن روایت اولندیکه بیوردی *من اشتری شیئا لم یره فله الخیار
اذا رآه* یعنی برکیمسه کورمدیکی شیئی اشترا ایتسیدی اول شیئی کوردیکی وقتده انك ایچون
خیار واردر دیمکدر ودخی جهالتك افساد ایلمسی نزاعه مفضی اولدیغی وقتده در برسوری
قیوندن برقیونك بیعی کبی واماقچان نزاعه مفضی اولمسه بیع فاسد اولماز خرمندن براوچلك
شیئك بیعی کبی وعدم رؤیتله جهالت نزاعه مفضیه اولماز زیرا اکر مبیع مشتری به موافق
اولمازسه مشتری مبیعی رد ایدر پس معاین ومشار الیه ده وصفك جهالتی کبی اولور برثوب
اشترا ایدوب ذراعنك عددینی بلمامکله (وان رضی قبلها) اکرچه کورمزدن اول راضی
اولورسه‌ده یعنی قچان مشتری مبیعی کورمزدن اول راضی اولوب صکره کورسیدی انك ایچون
رد ایلمك واردر زیرا خیار کورمکه تعلیق اولنمشدر روایت اولنان حدیث ایچون ایمدی
کورمزدن اول ثابت اولماز بن دیرمکه بونده بحث واردر و بحث اولدر که وقتا که کتب
اصولده تقریر اولندی ایسه‌که تحقیقا هر شیٔ که اکا حرف شرط داخل اوله شیئك
وجودی انك اوزرینه متوقف اولمق معناسنه شرط اولمق واجب اولماز حتی اول شرطك
منتفی اولمسیله مشروطك منتفی اولمسی لازم کله و اما بحث ثانی اولدر که بودلیل شرطك
مفهومیله استدلالدر وبز بویله دیمزز پس وجه دیمکدر که اکر عقد کورمزدن اول رضا ایله
لازم کلسیدی کوردیکی وقتده خیارك امتناعی لازم کلوردی حال بوکه خیار نص ایله ثابتدر
ایمدی انك ابطالنه مؤدی اولان شیٔ باطل اولور (دون البایع) یعنی بایع ایچون خیار رؤیت
یوقدر جبیر بن مطعم رضی الله عنهك قضاسنده مرور ایدن شیٔ ایچون (ولا یتوقف) یعنی
خیار ایچون بر وقت معین یوقدر زیرا حدیث شریف مشتری ایچون مطلق خیار ایله
وارد اولدی پس وقت تعیین ایلمك نص اوزره زیاده‌در پس انی ابطال ایدیجی بولنجه وارد
اولدیغی اوزره باقی قالور (ولا یثبت الا فی الشراء والاجارة والقسمة والصلح عن دعوی المال
علی شیٔ معین) وتوقیت ثابت اولماز الا شراده واجاره‌ده وقسمتده ومال دعواسنده برشیٔ
معین اوزره صلحده ثابت اولور زیرا بونلرك هر بری معاوضه‌در (وکفی رؤیة ما یعلم به المقصود)
مقصود انکله معلوم اولان شیئك کورلمسی کفایت ایدر زیرا مبیعك جمیعسی کورلمك لازم
دکلدر کورلمسی متعذر اولدیغی ایچون پس مقصودی بلمك اوزره دلالت ایدن شیئك
کورلمسی کفایت ایدر پس اکر مبیع جنس واحدن اشیاء کثیره ایسه اکر اول اشیانك
احادی متفاوت اولمازسه اولچیلن ووزن اولنان شیٔ کبی واول شیئك علامتی انموذج عرض
ایلمکدر یعنی مثلنی کوسترمکدر اول اشیادن برینك کورلمسی کفایت ایدر مکر قچان باقیسی
نمونه‌دن الچق ایسه بوتقدیرجه مشتری مخیر اولور واکر اول اشیاء مبیعه متفاوت ایسه
ثیاب کبی ودواب کبی هر برینك کورلمسی لازم کلور امام کرخینك ذکر ایلدیکی اوزره جوز
وبادم بوقبیلدندر وصاحب هدایه دیدیکه لایق اولان جوز وبادم بغدای واربه مثلی اولمقدر
زیرا جوز وبادم متقاربه‌در ایمدی قچان بوتقریر اولندی ایسه پس بز دیرزکه مقصود انکله
معلوم اولان (کوجه الصبرة) بغدای چجنك یوزی کبی وخرما چجنك یوزی کبیدرکه
چجنك یوزی باقیسنی تعریف ایدر واکر بقیه‌سی یوزندن الچق اولورسه مشتری مخیر اولور
(والرقیق) دخی دقیقك وجهی کبی زیرا آدمیده مقصود اولان وجهدر (والدابة وکفلها)
دخی دابه‌نك وجهی وصاغریسی کبی زیرا دابه‌ده مقصود اولان بو ایکیسیدر وفقهادن

بعض درت ایقلرن کورمکی دخی شرط قلدی و یوزیله صاغریسنی کورمك ابی یوسفدن مرویدر
(وکضرع شاة القنیة) دخی صاغلور قیونك آقن سودینی کورمك کبی که بو دخی مقصود
انکله معلوم اولان شیدندر پس انك کورلمسی کفایت ایدر (وظاهر ثوب مطوی غیر معلم)
دخی درولی ثوبك ودرولی نشانسز ثوبك ظاهرینی کورمك کفایت ایدر زیرا ذکر اولنان
کبی بقیه‌سی معلوم اولور اما قچان مقصود اولان شیئك موضع نشانی باطننده اولسیدی
کورلمکدن لابددر (موضع علمه معلما) نشانلنمش اولدیغی حالده موضع نشانی کورلمك
لازمدر (وجس شاة اللحم) لحم قیونی مس ایتمك کفایت ایدر زیرا مقصود اولان لحمدر
مس ایله معلوم اولور (وذوق ما یطعم) دخی یدلن شیئی طاتمق کفایت ایدر زیرا مقصودی
بلدرر (لا خارج الدار وصحنها) دارك خارجنی وصحننی کورمك کفایت ایلمز بلکه جمیع
بیتلرین کورمك واجب اولور وعدم خیاردن روایت اولنان شیٔ که دارك صحننی وخارجنی
کورن کیمسه ایچون دکلدر الا بنالرده قدمانك عادتی اوزره‌در زیرا انلرك دارلری اول ایامده
متفاوت دکل ایدی پس ظاهرینه نظر داخلنه علم واقع قلاردی فاما بو ایامده اویله دکلدر (والدهن
فی الزجاجة) یاخود شیشه ایچنده یاغ کورمك کبی که کفایت ایتمز زیرا شیشه‌ده یاغ کورمك
حقیقة یاغی کورمك دکلدر حائلك وجودی ایچون (وکفی نظر وکیله بالقبض کوکیله بالشراء
لا نظر رسوله) مشترینك قبضه وکیلنك نظری کفایت ایدر شرایه وکیلی کبی رسولك نظری کفایت
ایتمز معلوم اوله که بومقامده شرایه وکیل وار وقبضه وکیل وار ورسول وار شرایه وکیلك
صورتی موکل شرایه بندن وکیل اول دیمکدر وقبضه وکیلك صورتی بنم اشترا ایلدیکم شیئی
قبضه وکیل اول دیمکدر ورسالتك صورتی بنم اشترا ایتدیکم قبضه بندن رسول اول
دیمکدر وکیل اولك کورمسی بالاجماع خیاری اسقاط ایدر ووکیل ثانیك کورمسی امام
اعظم قتنده خیاری اسقاط ایدر قچان اول شیئه ناظر اولدیغی حالده قبض ایتسیدی پس
بوتقدیرجه اول وکیل ایچون وموکل ایچون رد ایلمك یوقدر مکر که عیبی ظاهر اولورسه
رد اولنور واما اول وکیل اول شیئی مستورا قبض ایتدکدنصکره کوروب خیاری اسقاط
ایتسیدی پس خیار ساقط اولماز زیرا اول قچان اول شیئی مستورا قبض ایتسیدی توکیل
قبض ناقصه منتهی اولور پس انك اسقاطنه قصدا مالك اولماز اجنبی اولدیغیچون واکر
اول شیئك قبضنه رسول ارسال ایتسیدی اول رسول اول شیئی کوردکدنصکره قبض
ایتسیدی مشتری اول شیئی رد ایتمك واردر و امامین دیدیلرکه قبضه وکیل ورسول برابردر
کوردکدنصکره قبضلرنده خیار مشتری بی اسقاط ایده مزلر (صح عقد الاعمی وسقط
خیاره) اعمی‌نك عقدی صحیح اولدی یعنی اعمانك بیعی وشراسی صحیح اولور وخیاریده
ساقط اولور (بجسه) تفحص ایله یا شمغله ادراك اولنان شیده (وشمه) وقوقولمسیله دخی صحیح
اولدی یعنی قوقوق ایله ادراك اولنان شیده عقدی صحیح اولدی (وذوقه) دخی طاتمغله ادراك اولنان
شیده عقدی صحیح اولور (ووصف العقار) وعقارك وصفیله ده عقدی صحیح اولور یعنی قچان اعمی
ایچون ممکن اولان مرتبه‌نك ابلغی ایله عقار وصف اولندقده اعمی راضی اولدم دیسیدی خیار ساقط
اولور زیرا عقارك وصفنك ذکری اعمی ایچون کورمك مقامنه قائم اولور واعمی‌نك برمکانده طورمه‌سنده
اعتبار یوقدر اویله مکان که اکر انده کوزلو کیمسه اولسیدی اشترا ایلدوکی عقاری کورردی (ونظر
وکیله) دخی اعمی‌نك وکیلنك نظری ایله عقد صحیح اولور (رأی احد الثوبین فاشتراهما
ثم رأی الآخر) ایکی ثوبك برینی کوروب ایکیسنی بله اشترا ایتسیدی اندن ثوب آخری کوردکده
عیبله بولسیدی (فله ان یردهما لاغیر) مشتری ایچون ایکیسنده رد ایلمك واردر یالکز

عيبله اولانی رد ایتمك یوقدر صفقه تمام اولمازدن اول تفرق لازم كلسون ایچون زیرا صفقه
خیار رؤیتله بله قبل القبض و بعده تمام اولماز (شری مارای ان تغیر خیر) قبل الشراء
كوردیكی شیئی اشترا ایتسیدی اكر متغیر اولدی ایسه مشتری مخیر قلنور زیرا مشتری
كورمدیكی شیئی اشترا ایتدی زیرا تغیر ایله شیء آخر اولدی (والا) واكر متغیر اولمدی ایسه
(فلا) انك ایچون خیار یوقدر زیرا مشتری كوردیكی شیء اشترا ایتدی مكركه قبل العقد
كوردیكی شی اولدوغنی بلمسه زیرا مشتری اكا راضی اولماز (وان اختلفا فی التغیر) واكر
تغیرده اختلاف ایدرلرسه مشتری متغیر اولدی دیوب بایع متغیر اولمادی دیمكله (فالقول
للبایع) قول یمینی ایله بایعكدر و مشتری اوزره بینه لازم اولور زیرا عقدك لازم كلسنك سببی
اولكه سابقا كوردیكیدر ظاهر در وتغیر حادثدر قول ظاهری تمسك ایدنكدر بو نچان
مدت قریبه اولورسه كه تحقیقا مبیع بومثللی مدتده متغیر اولماز پس اكر مدت بعیده اولورسه
بر جاریه شابه یی كوروب ویكرمی سنه دنصكره اول جاریه یی اشترا ایتمكله بایع تغیر
اولمدی زعم ایتسیدی قول مشترینكدر زیرا ظاهر حال انكیچون شاهد در (او فی الرؤیة
فللمشتری) واكر كورمكده اختلاف ایتسه لردی قول مشترینكدر یمینیله زیرا مشتری امر
حادثی انكار ایدر اولكه كورمكدر (شری عدل ثوب وقبض فباع ثوبا منه او وهب وسلم یرده)
مشتری بر ثوب دنكی اشتری ایدوب وقبض ایتسیدی پس اندن ثوب بیع ایدوب یاخود هبه
ایدوب تسلیم ایتسیدی اول دنكی بایعه رد ایده مز (بخیار رؤیة او شرط بل بعیب) خیار شرطله رد
ایده مز بلكه خیار عیبله رد ایدر زیرا ملكندن خارج اولان شیده رد متعذر اولدی و باقینك ردنده
صفقه نك تمامندن اول تفریق واردر زیرا خیار رؤیت وخیار شرط صفقه نك تمامنی منع ایدر نتكیم
مرور ایتدی واما خیار عیب بعد القبض صفقه نك تمامنی منع ایتمز وحال بوكه مسئله نك وضعی
قبضنده در زیرا رد قبل القبض اولسیدی انده تصرف نیجه جائز اولوردی پس اكر مشترینك
بیع ایلدوكی ثوب مشتری یه بر سببله عودت ایتسیدی اول فسخ اولور مشتری ثانی اكا
عیبله قضاء رد ایتمكله یاخود مشتری اول هبه ده رجوع ایتمكله پس مشتری اول
خیار اوزره اولور ایمدی كلبسنی خیار رؤیتله رد ایتمك جائز اولور اصلدن مانع مرتفع
اولدیغیچون اولكه تفریق صفقه نك لزومیدر وابی یوسفدن روایت اولندیكه تحقیقا خیار
رؤیت بعد السقوط خیار شرط كبی عودت ایلمز وقدوری دخی بونك اوزرینه اعتماد ایتدی
(ویبطله مبطل خیار الشرط) خیار رؤیتی خیار شرطی ابطال ایدن ابطال ایدر نتكیم ذكری
مرور ایتدی (مطلقا) یعنی برابردر كرك كورمزدن اول اولسون وكرك كوردكدنصكره اولسون
(ومالا یوجب حق الغیر بعد الرؤیة) خیار رؤیتی غیرك حقنی ایجاب ایلمین شیء بعد الرؤیه
ابطال ایدر خیار ایله بیع كبی ومساومت كبی و بلا تسلیم هبه كبی قبل الرؤیه خیاری ابطال ایلمز زیرا
بو تصرفات رضانك تصریحی اوزره زیاده اولماز وحق غیر ایجاب ایلمین شیء بعد الرؤیه ابطال
ایدر واما تصرفات اول یعنی فسخ اولمیانلر اعتاق كبی وتدبیر كبی پس بونلر اقوی در زیرا بعضی
فسخ قبول ایتمز و بعضی حق غیر ایجاب ایدر پس ابطالی ممكن اولماز (وكذا فی طلب الشفعه بما لم یره
وكذلك كورمدیكی دار ایله شفعه طلبنده دخی بعد الرؤیه خیار باطل اولور قبل الرؤیه دكل

(*) باب خیار العیب (*)

بو باب خیار عیبك بیانده در (مشتر وجد بمشتراه ما ینقص ثمنه عند التجار) بر مشتری اشترا
ایلدیكی شیده تجار قتنده ثمندن نقص ایدر شیء بولسیدی اولكه شرعا معتبر اولان عیبدر
و بونكله مراد بایع قتنده موجود اولان عیبدر حال بوكه مشتری حین بیعده انی كورمدی

زیرا حین قبضده كورسه رضادر (اخذ بكل الثمن او رده) مشتری اول شیء ثمنك كلبسی ایله
دیلرسه اخذ ایدر دیلرسه رد ایدر مطلق بیع مبیعك سلامتنی اقتضا ایدر پس نچان سلامت فوت
اولسیدی مشتری مخیر قلنور راضی اولدیغی شیئك لزومیله متضرر اولدیغیچون (لا غیر)
یعنی امساك ایلیوب ونقصانیله اخذ ایتمك یوقدر زیرا اوصافه ثمندن بر شیء مقابل اولماز مكر
نچان اوصاف تناول ایله مقصود اوله نتكیم مرور ایتدی وعن قریب كلور (كالاباق)
عبدك قاجسی كبی كركسه بر كونلك سفردن اكسك اولسون (والبول فی الفراش) ودوشكه
ایشه مك كبی (والسرقة) وخرسزلق ایتمك كبی (وكلها تختلف بالصغر والكبر) و بونلرك
كلبسی كوچكلك و بویكلك ایله مختلف اولور زیرا بو اشیادن بر شیء نچان تمیزه قادر دكل
صغیرده بولنورسه عیب اولماز واكر تمیزه قادر اولورسه عیب اولور و بلوغ ایله زائل اولور
پس نچان بلوغدنصكره عودت ایدرسه عیب حادث اولور ایمدی عیب قدیم وعیب حادث
سببلرینك اختلافیله مختلف اولورلر پس نچان عیب بایع قتنده صغیرلكنده حاصل اولسیدی
ومشتری قتنده كبیرلكنده حاصل اولسیدی مشتری بایع اوزره رد ایده مز عیب قدیم
اولدیغنه بناء (وكالجنون وهو لا یختلف بهما) دخی خیار عیب جنون كبی بو كوچكلك
و بیوكلك ایله مختلف اولماز یعنی نچان بایعك صغری حالنده حاصل اولوب ومشتری یدنده
كبیرلكی حالنده عودت ایلسیدی عیب واحد اولور مشتری بونكله بایع اوزره رد ایدر زیرا
جنون باطنده اولان فساد ایچوندر زیرا عقلك معدنی قلبدر وشعاعی دماغده در وجنون اول
شعاعك اندن منقطع اولمسیله در و بو اختلاف سببله مختلف اولماز (وكالبخر) دخی اغزینك رایحه سی
چركین اولمق كبی (والذفر) ذال معجمه ایله قولتغك رایحه سی بد اولمق كبی (والزنا والتولد منه فیها)
دخی زانی اولمق كبی وزنادن طغورمق كبی یعنی ذكر اولنان درت عیب جاریه ده اولورسه عیب شرعیدر
زیرا مقصود از اولور اول جاریه فراش ایچون اولور حال بوكه بو عیبله مخله در (دون الغلام)
غلامده مخل دكلدر زیرا بو عیبلر غلامده عیب دكلدر زیرا اندن مقصود استخدامدر
استخدام ایچون مخل دكلدر مخل اولماز (الا ان یفحش الاولان فیه) مكر ایكی اولكیلرك یعنی
اغزینك رایحه سیله قولتغنك رایحه سی زیاده بد اوله شول حیثیتله كه ناسده انك مثلی نادر اوله
پس بو تقدیرجه بدنده بر درد اولور درت ایسه ثمنی نقص ایدر (و یكون الزنا عادة له) دخی زنا اول
غلامك عادتی اوله زیرا زانیه لره تابع اولمسی خدمته مخلدر (والكفر فیهما) جاریه ده وغلامده كفر كبی
زیرا مسلمك طبعی كافرك صحبتندن نفرت ایدر ودخی كفرانی بعض كفاراته صرفدن منع ایدر
ایمدی رغبتی مختل ایدر واكر مشتری كافر اولمق اوزره اشترا ایدوب مسلم بولسیدی انی رد ایده مز
زیرا اسلام عیبك زوالندندر (والسعال القدیم) اسكی اوكسرك كبی زیرا مرضدر ثمنی نقص
ایدر (والدین) دخی مبیعك دینی كبی زیرا او عبدك مالیتی غرمانك حقی ایله مشغوله در
(والشعر والماء فی العین) كوزنده قیل اولمق كبی وكوزی صولو اولمق كبی زیرا ایكیسیده
بصری ضعیف ایدرلر (وارتفاع حیض بنت سبع عشرة والاستحاضة) واون یدی یاشنده
اولان قزك حیضنك ارتفاعی كبی ومستحاضه اولمسی كبی زیرا بو ایكسندن هر بری باطنده
درد در (فلو حدث آخر عند المشتری) مشتر وجد بمشتراه قولنه متعلقدر یعنی عیب قدیم ظاهر
اولدقدنصكره اكر بر عیب آخر حادث اولسیدی (رجع بنقصانه) مشتری نقصان عیبله
رجوع ایدر عیبله و بلا عیب تقویم اولنمغله ایكی تقویمك مابیننده اولان تفاوت قیمتك عشری
اولورسه مشتری عشر ثمنله رجوع ایدر واكر قیمتك نصف عشری اولورسه ثمنك
نصف عشری ایله رجوع ایدر (او رده برضی البایع) یاخود بایعك رضاسیله رد ایدر

(الا لمانع) مكر مشتر ينك ردينه و بايعك اخذينه بر مانع اوله (كثوب شراه فقطعه
فظهر عيبه وجازا بايعه اخذه كذلك) مثالى مشترى برثوب شرا ايدوب كسدكده عيبى ظاهر
اولسيدى بايع اول ثوبى كسلمش اولديغى حالده اخذ ايلمسى جائز اولدى (فلا يرجع مشتريه
ان باعه) مشترى اول ثوبى بيع ايتدى ايسه رجوع ايده مز زيرا بايع ايچون بن عيبله انك اخذ
ايدیجيسى يم ديمك واردر پس مشترى اول ثوبى بيع ايتمسيله حبس ايديجى اولدى پس نقصانله رجوع
ايده مز (وامة وطئها) كثوب قولى اوزره عطفدر يعنى برجاريه كبى كه عيبلردن برى در دينلدى
مشترى انى اشترا ايدوب مشترى اول جاريه يى وطئ ايتسيدى (بكرا كانت او ثيبا اوقبلها
بشهوة اولمسها بها فوجدبها عيبا) اول جاريه كرك بكر اولسون وكرك ثيب اولسون
ياخود شهوتله اوپسيدى ياخود شهوتله ياپشسبدى پس مشترى اول جاريه دن برعيب
بولسيدى اول وقت نقصان ثمنله رجوع ايدر وبايع اوزره رد ايده مز مكر بايعك رضاسيله
رد ايدر زيرا بايع ايچون اول عيبله بن انى اخذ ايده رين ديمك جائزدر زيرا بو مقامده اخذدن
مانع يوقدر عن قريب ذكر اولنجاقده اولديغى كبى بوندنصكره مصنف بايعك
رضاسيله رددن مانعى (فان خاط المقطوع) قوليله بيان ايتدى پس اكر مشترى ثوب
مقطوعى ديكدى ايسه (اوصبغه بغير سواد) ياخود لون سياهك غيرى لونه بوياسيدى بو قيده باعث
مبيعده زياده لك اتفاقى اولسون ايچوندر زيرا سياهه بوياسيدى امامين قتنده دخى جواب بونك
كبيدر زيرا انلرك قتنده سياه زياده در قزيلق وصاريلق كبى وامام اعظم قتنده سواد نقصاندر
(اولت السويق بسمن) ياخود قاودى يى ياغله خلط ايلسيدى وبالجمله مشترى ملكنى ملك بايعله
خلط ايتسيدى (فظهر عيبه لا يأخذه) پس اول مبيعك عيب قديمى ظاهر اولسيدى بايع
اول مبيعى اخذ ايلمز (ويرجع به) مشترى نقصان عيبله رجوع ايدر وبايع بن عيبله اخذ
ايده رين ديه مز مشتر ينك ملكى مبيعله مختلط اولديغيچون اولكه ثوبى ديكمك و بويه مق
وقاودى ياغلمقدر وعماديه ده ذكر اولنديكه تحقيقا رد شريعت يوندن ممتنعدر زيرا مشترى
مبيعى رد ايدوب بايع انى قبول ايدر الا تحقيقا شريعت انى رددن منع ايدر و فسخ ربوانك
حصولى ايله در (كما لو باعه بعد رؤية عيبه) نتكيم مشترى دكلمش ثوبى و بونك مثللى يى
كوردكدنصكره بيع ايتسيدى (اومات العبد او اعتقه قبلها مجانا) ياخود عبد مبيع فوت اولسيدى
ياخود عيبنى كورمزدن اول عبدى مجانا اعتاق ايتسيدى (اودبره) ياخود مدبر ايتسيدى
(او استولدها) ياخود جاريهٔ مبيعه يه ولد كتورد سيدى پس مشترى بو صورتلرده نقصانله
رجوع ايدر اما كوردكدنصكره بيعده رجوعنه باعث ديكمك سبيله قبل البيع رد ممتنع
اولديغيچوندر پس مشترى بيعله مبيع ايچون حبس ايديجى اولماز حتى اكر ديكمكدن اول
اولسيدى حبس ايديجى اولوردى واموتده رجوعنه باعث موتله نهايت بولديغيچوندر
وردك ممتنع اولمسى موت ايچون حكما ثابت اولور يوخسه مشتر ينك فعلى ايله اولماز ايمدى
رجوع ممتنع اولماز واما اعتاقده رجوعنه باعث انده قياس نقصانله رجوع ايتمامك ايدى
اولكه قول شافعيدر زيرا ردك ممتنع اولمسى فعلى ايله در پس قتل كبى اولدى
واستحسانا رجوع ايدر زيرا اعتاق ملكى انها ايچوندر يعنى اتمام ايچوندر ديكمكدن اول ثوبى
بيع بونك خلافيدر زيرا بو بيع بايعك ملكى ايچون غيردن قاطعدر يوخسه عبدده ملك ايچون اتمام
دكلدر مشترى ثانى اكا مالك اولوب پس بايع ثانى ملكى ايچون ابقا ايديجى اولور ايمدى نقصانله رجوع
ايده مز واعتاق ملك ايچون اتمامدر ديمزه باعث اولدركه زيرا آدميده ملك دليلك منافاتى اوزره
اغايت عتقده ثابت اولور وشى مدتنك بكمسيله منتهى اولور ومنتهى نفسنده متقرردر

بو اجلدن ولاء عتقله ثابت اولدى عتق ايسه ملك اثرلرندندر پس ولانك باقى اولمسى اصل
ملكك بقاسى كبيدر ايمدى اعتاق قتل كبى اولمادى بلكه موت كبى اولدى واما تدبير واستيلادده
رجوعنه باعث بونلرك ملكى ازاله ايلمدكلرى ايچوندر ولكن بونلرك ايكيسنده ده محل برملكدن
برملكه نقل ايچون قابل اولمقلقدن چقار پس تحقيق رد متعذر اولور حقيقة ياخود حكما
شرا ايله مستفاد اولان ملكك بقاسيله ايمدى نقصان عيبله رجوع ايدر زيرا اول ملكه يعنى
مبيعه سلامت وصفيله مستحق اولدى نتكيم بايعك قتنده معيب اولديغى كبى (فان اعتق
على مال اوقتل او اكل كل الطعام او بعضه اولبس الثوب فتخرق لم يرجع) پس مشترى مخير
اشترا ايلديكى عبدى مال اوزره اعتاق ايتسيدى ياخود قتل ايتسيدى ياخود اشترا ايلديكى
طعامك كلسنى ياخود بعضسنى اكل ايتسيدى ياخود اشترا ايتديكى ثوبى كيوب يرتسيدى
بايع اوزره رجوع ايده مز اما اعتاقده عدم رجوعه باعث عبدك بدلنى حبس ايتديكى ايچوندر
وبدلك حبسى ايسه مبدلك حبسى كبيدر وامام اعظمدن روايت اولندى كه تحقيقا مشترى
اعتاقده نقصان عيبله رجوع ايدر زيرا اعتاق ملكى اتمام ايچوندر اكرچه كيم عوضله
اولورسه ده واما كتابتده عدم رجوعنه باعث كتابت على مال اعتاق كبى اولديغى ايچوندر انده
عوض حاصل اولمغله اكر مكاتب عاجز اولسه لايق اولان انى عيبله رد ايتمكدر مانع زائل
اولديغى ايچون و بو واقعدر نتكيم فقها ديديلركه چون عبد مبيع فرار ايلسه اندنصكره عيبى
ظاهر اولسه مشترى نقصانله رجوع ايده مز زيرا ردك خلفيدر پس مادامكه عبد حى ايكن
نقصانله رجوع اولنماز زيرا عبدك رجوعى محتملدر ردى ممكن اولور پس چون رجوع ايتسيدى
مانع زائل اولمغله رد ايدر واما قتلده وقتلك ما بعدنده اولانلرده انده اصل اولان تحقيقا ردك ممتنع
اولسيدر مشتريدن قتل كبى وغيره تمليك برفعل مضمونله اولورسه برشيئه رجوع ايده مز زيرا
چون مضمون اولورسه معناده مبيع ايچون ممسك اولور نقصانله رجوعك ممسك اولمامق شرطندندر
وچون رد ممتنع اولسه لكن مشتريدن صادر اولان فعلك غيريله هلاك اولمسيله ياخود مضمون
اولماز فعلله ممتنع اولمسيله اما كى متنع اولديغى ايچون رجوع ايدر اندنصكره قتل فعل
مضموندر زيرا اول فعل مضمونه غيرك ملكنده مباشرت ايتسيدى ضامن اولور و بو مقامده
ضماندن برئ اولمغه باعث انده ملكى اولديغى ايچوندر پس اندن سقوط ضمان ملك سببيله
قلندى پس ملك ايله عوض استفاده ايتمش كبى اولدى واما اكل ولبس خلاف اوزره در امام اعظم
قتنده رجوع ايده مز وامامين قتنده رجوع ايدر زيرا مشترى مبيعده انده فعلنك معتادى اولان
شيئى اشلدى وانك اجلى ايچون اشترا ايلدى پس رجوعدن منع اولنماز اعتاق كبى وامام اعظمك
علتى اولدركه تحقيقا مشترى ردى كندودن مبيعده فعل مضمونله متعذر قلدى ايمدى رجوع
ايده مز خرق وقتل كبى (شرى نحو بيض وبطيخ ووجده فاسدا ينتفع به فى الجملة فله نقصانه)
مشترى قاون مثللى ياخود يمرطه مثللى شيئ اشترا ايدوب انى فى الجملة انتفاعى ممكن فاسد بولسيدى
كركسه دوابه نظر ايله اولسون مشترى ايچون انك نقصانى واردر يعنى مشترى انى بايعه رد ايده مز
زيرا قرلمق عيب حادثدر ولكن مشترى نقصانله رجوع ايدر بقدر الامكان ضررى دفع ايچون
(والافكل الثمن) واكر منتفع به دكل ايسه ثمنك كلسى ايله رجوع ايدر يعنى مشترى ايچون ثمنك
كلسى واردر زيرا منتفع به اولميان شى مال دكلدر وجوزده قابوغنك صلاحى معتبر دكلدر زيرا
جوزك ماليتى لبى اعتباريله در (باع مشريه ورد عليه بعيب بقضاء) مشترى اشترا ايلديكى شيئى
بيع ايتدكده عيبله اوزرينه حكم قاضى ايله رد اولنسيدى (رد على بايعه) اول شيئ بايع اول اوزره
رد اولنور يعنى اكر مشترى برعبدى يعنى اشترا ايلديكى برعبدى آخره بيع ايتدكده بعده اول عبد

بقضاء القاضی مشترینك اوزرینه عیبله رد اولنسیدی ایکیدن خالی دکلدر که یا قاضینك قضاسیله
رد اولندقده قبول ایتمك وار یاخود کندو بلا قضاء قبول ایتمك وار پس اکر قاضینك قضاسیله قبول
ایتدی ایسه بو دخی ایکیدن خالی دکلدر یا اقرار ایله در یعنی تحقیقا مشتری ثانی بایع ثانی اوزره عیبله
اقرارین ادعا ایدوب و بایع ثانی انکار ومشتری ثانی بینه ایله اثبات ایتمکدر و بوتأویله محتاج
اولمغه باعث زیرا بایع ثانی عیبی اقرار ایلدیکنی اقرار ایتسیدی ردی قضایه محتاج اولمازدی
بلکه عیبله اقرار ایلمسیله اوزرینه رد اولنوردی پس بایع ثانی بایع اول اوزره رد ایلمك اولمزدی زیرا
اقاله در و یاخود بینه ایله اولمیوب یمیندن نکول ایله رد اولنمقدر و بو ایکیسنك هر برنده بایع
اول اوزره مشتری ایچون رد ایلمك واردر زیرا اصلدن فسخدر پس بیع ثانی معدوم کبی قلندی
و بیع اول قائمدر پس مشتری ایچون خصومت عیبله رد واردر امرك غایتی اولدر که تحقیقا مشتری
عیبك قائم اولمسنی انکار ایتدکده تناقض لازم کلور لکن مشتری شرعا قضاء قاضی ایله مکذب
اولدی پس تناقض مرتفع اولدی شول کیمسه کبی که اول کیمسه برشیء اشترا ایدوب واقرار
ایتدیکه تحقیقا بایع کندی نفس ملکنی بیع ایلدی اندنصکره مستحق ظاهر اولدی انك اقراری
ثمنله بایع اوزره رجوعده حقنی ابطال ایلمز (وان برضی لا) اکر ثانی اولورسه یعنی قاضینك قضاسیله
رد اولمدی ایسه یعنی مشترینك رضاسیله اولان رد ایسه مشتری ایچون بایع اول اوزره رد
یوقدر زیرا بو رد اقاله در واقاله ایسه ثالث حقنده بیع جدیددر و بایع ایکینك ثالثی در بو مذکور
مشتری ثانی بعد القبض مشتری اول اوزره رد ایلدیکی صورتدر اما چونکه قبل القبض رد
ایتسیدی بینهماده فرق یوقدر برابر درکرك بقضاء رد ایتسون وکرکسه غیری ایله رد ایتسون
زیرا قبل القبض اصلدن کلی حقنده فسخدر پس خیار رؤیتله یاخود خیار شرط ایله
رد کبی اولور بوندنصکره چونکه مشتری بغیر قضاء بایع اوزره مثلی حادث اولماز عیبله رد
ایتسیدی زائد برمق کبی اول مشتری ایچون بایعله مخاصمت ایتمك یوقدر قول صحیح بودر (قبض
مشریه وادعی عیبا لم یجبر علی دفع ثمنه) مشتری اشترا ایلدیکی شیء قبض ایدوب عیب
ادعا ایتسیدی عیب دعوی ایتدکدنصکره مبیعك ثمنی دفع اوزره جبرا ولنمازز یرا ثمن دفع اولنسیدی
جائز که عیب ظاهر اولوب قضا بوزلمق اقتضا ایدر قاضی قضاسنك نقضندن احترازا جبرایله
قضا ایلمز (بل یبرهن) بلکه عیبك ثبوتی اوزره برهان طلب اولنور اکر ممکن ایسه عیبله مبیع رد
اولنور والانقصانله رجوع ایدر تنکیم مرور ایتدی (او یحلف البایع) یاخود مشتری عیبی اولمدیغنه
بایعه یمین تکلیف ایدر اکر مشترینك شاهدی یوغیسه و بعد الیمین ثمنی دفع ایدر (وان غاب
شهوده دفعه ایضا الثمن ان حلف بایعه) اکر مشترینك شاهدلری غائب ایسه ذکر اولنان ثمنی دفع
ایدر اکر مبیعك بایعی یمین ایدرسه زیرا انتظارده بایعه ضرر واردر ودفعده مشتری ایچون ضرر
کثیر یوقدر زیرا مشتری هرنه وقت بینه اقامت ایدرسه مبیع بایع اوزره رد وثمنی اخذ اولنور
(ولزم عیبه ان نکل) اکر بایع یمیندن نکول ایدرسه عیبی لازم کلور زیرا نکول عیبك لازم
کلمسنده حجتدر وهدایه ده واقع اولان عبارت بودر که اکر بر کیمسه بر عبد اشترا ایدوب اول
عبدی قبض ایتدکدنصکره عیب ادعا ایتسیدی دفع ثمن اوزره جبر اولنماز حتی بایع یمین
ایدنجه یاخود مشتری بینه اقامت ایدنجه وشراح تکلف ایتدکلری شیئی بونك توجیهنده تکلف
ایتدیلر وحق بودر که تحقیقا هدایه نك عبارتی لف ونشر تقدیری قبیلندندر بونك تقدیری اولدر که
مشتری یه دفع ثمن ایچون جبر اولنماز ومشتری ایچون بایع اوزره حق رد اولنماز حتی بایع یمین
ایدنجه یاخود مشتری بینه اقامت ایدنجه و بو فائده درکه صاحب کشف الکشاف * یوم یأتی
بعض ایات ربك لاینفع نفسا ایمانها لم تکن امنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا * قول

شریفنك

شریفنك تحقیقنده افاده ایلدیکه تحقیقا بولف ونشر تقدیری قبیلندندر ومعناسی لاینفع نفسا
ایمانها ولا عملها لم تکن امنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا دیمکدر (ادعی اباقا عنده) یعنی مشتری
برعبد اشترا ایدوب ادعا ایتسه که تحقیقا عبد عندندن فرار ایلدی وعبد بایعك قتنده فرار ایلدیکنه
بایعه یمین و یرمك مراد ایتسیدی (لم یحلف البایع حتی یثبت انه ابق عنده) بایعه یمین
و یرلمز حتی مدعی عبدك کندی قتنده آبق اولدیغنی اثبات ایدنجه زیرا قول اکرچه قول بایع
ایسه ده لکن انك انکاری عند المشتری عیبك عبد ایله قیامندنصکره معتبر اولور و بلنمسی بینه ایله اولور
(ثم حلف) بوندنصکره چونکه بایع عیبی اثبات ایتسیدی بایع قطع ایله تحلیف اولنور مع هذا بیع فعل
غیردر شمس الائمة الحلوانی دیدیکه فعل غیر اوزره تحلیف جمیع مسائلده مطرد اولدیغی حالده علم
اوزره اولور الاباق دعواسنده اولدیغی وقتده ثبات اوزره تحلیف اولنور زیرا بایع مبیعی سالما تسلیم
ادعا ایدر پس استحلاف بنفسه ضامن اولدیغی شیئه راجع اولور وتحلیفده (بالله ما ابق قط اوماله
حق الرد علیك من دعواه هذا ولقد سلمه ومابه هذه العیب) دینور یعنی الله حقیچون عبد اصلا
فرار ایتمدی یاخود مشترینك بودعواسندن سنك اوزرکده حق رد یوقیدر یاخود تحقیق عبدی تسلیم
ایتدیکی وقتده بو عیب انده یوقیدی دیو یمین و یریلور (لا بالله ما ابق عندك قط) الله حقیچون
عبد سنك قتکده اصلا فرار ایتمدیمی دینمز پس بو عبارت اکرچه کتابلرده واقع اولدی ولکن متأخرین
دیدیلرکه بونده مشتری ایچون نظری ترك واردر زیرا محتملدرکه بایع عبدی بیع ایدوب غیری قتنده
فرار ایلمسیله اوزرینه رد اولنمش اوله و بونده اول احتمالدن غفلت واردر (ولا بالله لقد باعه ومابه
هذا العیب) دخی الله حقیچون تحقیق عبدی بیع ایلدیکی وقتده بو عیب انکله بله دکلی ایدی دیو یمین
و یرلمز زیرا بونده دخی ذکر اولنان کبی مشتری ایچون نظری ترك واردر زیرا عیب ازاولور بیعدنصکره
قبل التسلیم حادث اولور بو ایسه ردی موجبدر (ولا بالله لقد باعه وسلمه ومابه هذا العیب) دخی الله
حقیچون عبدی بیع ایلدیکی وتسلیم ایلدیکی وقتده بو عیب انکله بله دکلی ایدی دیو یمین و یرلمز زیرا
بو یمین ایکی شرطه تعلیقی ایهام ایدر یعنی وقت بیعده ووقت تسلیمده سالم اولمق شرطلرینی ایهام ایدر
پس حالف ایکی حلفك برینك قیامی قتنده انی تأویل ایدر یعنی بو عیب حالت بیعله حالت تسلیمك
مجموعنده عیبی ایله بله دکلدر بلکه حالت واحده ده در اولکه حالت تسلیمدر (واذا لم یثبته) حتی یثبت
قولنه متعلقدر یعنی حتی چونکه عبدك مشتری قتنده آبق اولدیغی ثابت اولمازسه (یحلف بایعه
عندهما) امامین قتنده عبدك بایعی تحلیف اولنور (انه لا یعلم انه ابق عنده) تحقیقا بایع عبدك مشتری
قتنده فرار ایلدیکنه یمین و یریلور زیرا دعوی صحیحه درحتی اوزرینه بینه ترتب ایدر کذلك یمین
دخی ترتب ایدر (واختلفوا علی قول الامام) وامام اعظمك قولی اوزره اختلاف ایلدیلر بعضك
دیدیکی اوزره علت اولدر که تحقیقا دعوی صحیح اولمازالا خصمله صحیح اولور ومشتری خصم اولماز
الا عیبك قیامندنصکره اولور (واذا نکل فعندهما یحلف ثانیا) وچونکه بایع یمیندن نکول ایتسیدی
امامین قتنده ثانیا تحلیف اولنور مشتری بایع اوزره رد طلبی ایله زیرا انك نکولی ایله عند المشتری
ثابت اولور پس چونکه مشتری بایع اوزره بو عیبله رد ایتسیدی بایع علی البتات تحلیف اولنور
تنکیم تقدم ایتدی الله حقیچون سنك اوزریکده مشترینك حق ردی یوقمیدر دیو یمین و یرلدکده
یمین ایدرسه رد اولنماز اکر نکول ایدرسه رد اولنور بوندنصکره اکر دعوی کبیرك فرارنده اولورسه
الله حقیچون مبلغ رجاله بالغ اولدیغی کوندنبرو فرار ایلمدیمی دیو یمین و یریلور زیرا صغیرلق
حالنده کی فرار بعد البلوغ رد ایجاب ایلمز هدایه ده دخی بویله ذکر اولندی بن دیرمکه لایق اولان
فراشنه بولده وسرقتده دخی ذکر اولنان کبی اولمقدر بو ایکیسنك اباقله علتنده اشترا کلری
اولدیغی ایچون وبو کاغایة البیانده زیرا حالتك اتحادی عیوب ثلاثه ده شرطدر دیو

اشارت ایلدی (اختلفا بعد التقابض فی قدر المبیع) بایع ایله مشتری قبض ایلدکدنصکره
مبیعك مقدارنده اختلاف ایتسه‌لردی یعنی مشتری برعبد اشترا ایدوب مشتری مبیعی و بایع
ثمنی قبض ایلدکلرندنصکره مشتری عبدده برعیب بولدقده پس بایع بن بونی سکا برآخر ایله بله
بیع ایلدم دیدکده مشتری یالکز بیع ایلدك دیسه‌یدی بایعك دعواسنك فائده‌سی رد تقدیری
اوزره تخصیص ثمنك نفعی جرد ر مبیعك تعددی متحقق اولدیغی وقتده بو اجلدن مصنف قبض
ایدشه‌لردی دیدی (او المقبوض) یاخود مقبوضك مقدارنده اختلاف ایلسه‌لردی ایکی عبد اشترا
ایتمکله پس بایع عبدك ایکیسنده قبض ایلدك دیوب ومشتری ایکیسنی قبض ایلدم ایکیسندن
برینی قبض ایلدم دیسیدی (فالقول للمشتری) قول مشترینکده ایکی صورتده ده تحقیقا مشتری قبض
ایدیجیدر و قول قابضکدر نتکیم غصبده اولدیغی کبی (اشتری عبدین صفقة واحدة) مشتری صفقهٔ
واحده ده یعنی بر بازارلقده ایکی عبدی اشترا ایتسیدی (وقبض احدهما ووجد به او بالاخر عیبا اخذهما
اوردهما) و ایکیسندن برینی قبض ایتدکده انکله بله یاخود عبد اخر ایله بله عیب بولسیدی ایکیسنیده
اخذ ایدر یاخود ایکیسنیده رد ایدر (ولو قبضهما رد المعیب فقط) اکر ابتداده ایکیسنیده قبض
ایتسیدی انجق معیوب اولانی رد ایدرز یرا صفقه‌نك تمامی قبضله‌در قبضدن تفریق جائز اولماز زیرا
ابتداء حصه ایله بیع اولور بو ایسه جائز اولماز و بعد القبض تفریق جائز اولورز یرا بقاء حصه ایله
بیع اولور بو ایسه جائزدر نته کیم کتب اصولده تقریر اولندی (قبض کیلیا او وزنیا ووجد
ببعضه عیبا رد کله او اخذ) مشتری کیلی اولان یاخود وزنی اولان شیئی اشترا وقبض ایدوب
و بعضنده عیب بولسیدی کلیسنی رد ایدر یاخود اخذ ایدر زیرا او کیلان و وزن اولنان شیٔ
قچان جنس واحددن اولسیدی شیٔ واحد کبی اولور دینلدیکه بو قچان بر قابك ایچنده اولورسه‌در
واکر ایکی قابك ایچنده اولورسه ایکی عبد منزله سنده اولور حتی شول قاب که عیب انك ایچنده اوله
اول رد اولنور آخری رد اولنماز (ولو استحق بعضه) یعنی او کیلان یاخود وزن اولنان شیئك
بعضنه مستحق چیقلسه (لم یخیر بعد القبض فی رد ما بقی) مشتری قبض ایتدکدنصکره باقی
قلاننك ردنده مخیر قلنماز زیرا بعضه مستحق چقلمق اکا ضرر و یرمز استحقاق صفقه‌نك
تمامنی منع ایلمز زیرا صفقه‌نك تمامی عاقدك رضاسیله در مالکك رضاسیله دکلدر واما قچان
استحقاق قبضدن اول اولسیدی مشتری ایچون باقیبی رد ایتمك واردر قبل التمام صفقه‌نك
تفریقی ایچون (وفی الثوب خیر) و ثوبده مشتری مخیر قلنور زیرا ثوبده بعضیت عیبدر
حال بو که وقت بیعده اول عیب موجود ایدی واستحقاقله ظاهر اولدی (اشتری جاریهٔ
ولم یتبرأ من عیوبها فوطئها او قبلها او مسها بشهوة ثم وجد بها عیبا لم یردها مطلقا) مشتری
برجاریه اشترا ایدوب وعیبلرندن ابرا ایتمدن پس مشتری اول جاریه‌یی وطئ ایتسیدی یاخود
شهوتله اوپسیدی یاخود شهوتله مس ایتسیدی اندنصکره اول جاریه‌ده عیب بولسیدی
مطلقا رد ایده‌مز یعنی کرك بکر اولسون وکرك ثیب اولسون وطئ انی نقص ایتسون وکرك
ایتمسون زیرا بونلردن هر بری عیب حادثدر (ورجع بالنقصان) ونقصان ثمنله مشتری بایع
اوزره رجوع ایدر رد ممتنع اولدیغی ایچون (الا اذا رضی البایع باخذها) مکرکه بایع
اول جاریه‌نك اخذنه راضی اوله زیرا ردن امتناع بایعك تحقیقا حقیدر پس قچان بایع
راضی اولسیدی امتناع زائل اولور (الحادث اذا زال فالقدیم یوجب الرد) یعنی قچان مشتری
برشیٔ اشترا ایتسیدی پس اول شیٔ ایله بله برعیب حادث اولسه بوندنصکره عیب قدیمی اوزره
مطلع اولسه اکر عیب انك قتنده حادث اولسه مشتری اول شیئی رد ایده‌مز زیرا انك قتنده
عیبك حدوثی رددن مانعدر وقچان اول عیب حادث زائل اولسیدی رد جائز اولور مانعك

زوالی ایله ممنوعك عود ایلمسی ایچون (ظهر عیب بیع الغائب عند القاضی فوضعه عند عدل
فهلك كان علی المشتری) غائبك بیع ایلدیکی شیئك قاضی قتنده عیبی ظاهر اولدقده قاضی
انی برعدلك قتنده وضع ایلسیدی پس اول شیٔ هلاك اولدقده مشتری اوزره هلاك اولور
(الا اذا قضی بالرد علی البایع) مکر قاضی بایع اوزره رد ایله قضا ایتمش اوله یعنی مشتری بررجلدن
برجاریه اشترا ایدوب بایع غائب اولسیدی پس مشتری جاریه‌نك عیبی اوزره مطلع اولدقده
قاضی‌یه امری رفع ایتسیدی وقاضینك حضورنده شراسنی وعیبنی اثبات ایتسیدی پس
قاضی اول جاریه‌یی اخذ ایدوب برعدلك یدینه وضع ایتدکده اول عدلك یدنده جاریه فوت
اولسیدی و بایع حاضر اولدقده مشتری ایچون ثمنی استرداد ایتمك یوقدر زیرا بایع اوزره رد
بایعك غیبتی مکاننده ثابت اولمدی پس هلاك مشتری اوزره اولدی خلاصه‌ده دیدیکه بن
دیرمکه لایق اولان بو یله اولمق قاضی بایع اوزره رد ایله قضا ایلمیوب بلکه جاریه‌یی اخذ
ایدوب وانی برعدله وضع ایلمکله اولمقدر اما قچان قاضی بایع اوزره رد ایله قضا ایتسیدی پس
لایق اولان بایعك مالندن هلاك اولوب مشترینك ثمنی استرداد اولنمقدر زیرا اقصای ما فی
الباب تحقیقا بو قضا غائب اوزره قضادر بلا خصم ولکن بو قضا نافذ اولور بزم اصحابمزدن
ایکی روایتك اظهرنده (مداواة المعیب وعرضه علی البیع ولبسه واستخدامه ورکوبه
فی حاجته رضاء) عیبلی اولان شیئه دوا ایلمك وبیعه عرض ایلمك ولباس کیدرمك وخدمت
ایتدرمك وحاجتی ایچون بنمك رضادر زیرا ذکر اولنانلردن هر بری دلیل استیفادر (ولو للرد لا)
واکر بنمه‌سی رد ایچون ایسه رضا اولماز زیرا بنمك رده وسیله‌در (کالسقی وشراء العلف
عن ضرورة) صو و یرمك کبی واوتلق اشتراسی ایچون بنمك کبی زیرا بونلر قچان ضرورتدن
اولورسه دابه سوق اولنمیوب یاخود منقاد اولمغله بنلمکده بو ایکیسی رضا اولماز وقچان
ضرورت معدوم اولسه سقی ایله وشراء علف ایله بنلسه رضا اولور (قطع المقبوض)
قبض اولنان مبیعك یدی قطع اولنسیدی (او قتل بسبب كان عند البایع رد المقطوع)
یاخود بایع قتنده حاصل برسببله قتل اولنسیدی عیبی باقی اولمغله مقطوع رد اولنور (واخذ
ثمنهما) یعنی مقطوعك ومقتولك ثمنلری اخذ اولنور یعنی مشتری برعبد اشترا ایتدی که اول
تحقیقا سرقت ایتدی ومشتری انك سارق اولدوغنی بلمدی پس مشتری قتنده اول عبدك
یدی قطع اولنسه مشتری ایچون انی رد ایدوب ثمننی اخذ ایتمك واردر و امامین دیدیلر که
مشتری اول عبد مقطوع الیدی رد ایتمز بلکه سارق اولدیغی حالده کی قیمتی ایله سارق اولمدیغی
قیمتك ما بینی مقداری ایله بایعه رجوع ایدر و بو خلاف اوزره قچانك مشترینك یدنده بایع یدنده
بولنان برسببله قتل اولنسیدی امام اعظم قتنده استحقاق منزله سنده‌در وامامین قتنده عیب
منزله سنده‌در امامینك علتی اولدرکه تحقیقا بایعك یدنده موجود اولان سبب قطع وقتلدر
بو ایسه مالیتی منافی دکلدر پس انده عقد نافذ اولور لکن عبد معیب اولدی ایمدی مشتری
نقصانیله بایعه رجوع ایدر رد متعذر اولدیغیچون وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا وجوبك
یعنی قطع وقتل واجب اولمغك سببی بایعك یدنده حاصل اولدی ووجوب وجوده مفضی اولور
پس وجود سبب سابقه مضاف اولور و مصنفك و لم یعلم به المشتری قولی امامینك ذاهب
اولدقلرنی افاده ایدر زیرا عیبله علم رضادر امام اعظمك قولی اوزره افاده ایتمز قول صحیحده
زیرا استحقاقله علم رجوعی منع ایتمز نتکیم مباحث استحقاقده عن قریب بیانی کلور (باع
بشرط البراءة من کل عیب) بایع مبیعك کل عیبدن بری اولمسی اوزره شرطله بیع ایتسیدی
وعیوبك عددی ایله تسمیه ایتمسیدی (صح) بیع صحیح اولور امام شافعی صحیح اولماز دیدی

مذهبی اوزره بناءً که تحقیقاً حقوق مجهوله دن ابرا صحیح اولماز زیرا ابراده تملیك معناسی واردر حتی رد ایله رجوع ایدر ومجهولك تملیکی ایسه صحیح اولماز و بزم ایچون علت اولدر که تحقیقاً اسقاطده جهالت نزاعه مفضی اولماز اگر چه تملیکی متضمن اولورسه ده تسلیمه حاجت اولمدیغیچون پس ابرا ایچون مفسد اولماز (ویدخل فیه الموجود) و بو ابراده عیب موجود حال عقدده داخل اولور (والحادث قبل القبض) عیب حادث بعد العقد قبل القبض داخل اولور ابو یوسف قتنده و امام محمد انده عیب حادث بعد العقد داخل اولماز دیدی و بو قول امام زفرك قولیدر (قال مشتری العبد لمن ساومه اشتره فلا عیب به) عبدك مشتریسی اولان کیمسه عبدی بازارلشن کیمسه یه بو عبدی اشترا ایله بونك عیبی یوقدر دیسیدی بونك صورتی اولدرکی زید بکردن بر غلام اشترا ایتدکده پس زید بشره بیع اولنمق مراد ایدوب بشره بازارلشمق محلنده زیدا کا بو غلامی اشترا ایله بونك عیبی یوقدر دیسیدی (ولم یبع) واول غلام بشره بیع اولنمسیدی (فوجد به عیبا) پس زید اشترا ایتدکدنصکره غلامده بر عیب بولسیدی لایق اولان زیدك عیبی یوقدر دیو اقراری ایله بایع اوزره رد جائز اولمامق ایدی لکن اول غلام (یرده علی بایعه ولا یبطله الاقرار السابق) بایع اوزره رد اولنور و زیدك بو غلامك عیبی یوقدر دیو اقرار سابق ردی ابطال ایلمز زیرا زیدك کلامی ترویجدن مجازدر غلامك بردورلو عیبدن خال اولمدیغی ظاهر اولمغله قاضی یقین تحصیل ایدر که تحقیقاً زیدك کلامنك ظاهری مراد دکلدر (ولو عینه لا) واگر زید عیبی تعیین ایتمش اولیدی شاشی وچولاق دکلدر دیمکله اول وقت بایعنه رد ایده مز علم انی احاطه ایتدیکی ایچون مگر که مثلی بعده انده حادث اولماز بر عیب اوله اول وقت رد ایدر پس اگر بو غلامك زائد بارمغی یوقدر دیسیدی بر زیاده برمق بولسیدی مشتری رد ایتمك واردر اقرارنده کذبی متیقن اولدیغیچون مثالی غیره بن سنك الك قطع ایتدم دیمك کبی حال بو که انك یدی صحیحه در (قال لآخر عبدی هذا آبق فاشتره منی فاشتراه وباع من آخر فوجده المشتری الثانی آبقا لا یرد بما سبق من اقرار الاول ما لم یبرهن انه ابق عنده) عبدینی آخره بیع ایدن کیمسه بنم بو عبدم فرار ایدیجیدر بندن اشترا ایله دیدکده مشتری دخی اشترا ایدوب بر آخر کیمسه یه بیع ایتسیدی پس مشتری ثانی عبدی آبق بولسیدی بایع اولك سبق ایدن اقراری ایله رد اولنماز مادامکه بایع اول مقرك قتنده اباقی ثابت اولمایجه زیرا بایع ثانیدن بایع اولك اقراری قتنده موجود اولان سکوتدر و بایع اولك اقراری مشتری ثانی اوزره حجت دکلدر واول مشتری اول بایع ثانیدر (مشتر قال اعتق البایع اودبره او اولد الامة او هو حر الاصل وانکر البایع) بر عبدك و یا بر جاریه نك مشتریسی بایع بو عبدی یاخود بو جاریه یی اعتاق ایتدی یاخود مدبر ایتدی یاخود بو جاریه دن ولد حاصل ایتدی یاخود بو عبد و یا بو جاریه حر الاصلدر دیوب و بایع انکار ایتسیدی (وحلف قضی علیه بالعتق والتدبیر والاستیلاد) مدعی اثباتدن عاجز اولمغله بایع منکر تحلیف اولنوب مشتری اوزره عتقله و یا تدبیر ایله و یا استیلاد ایله قضا اولنور (ورجع بالعیب ان علم به) ومشتری عیبله بایعه رجوع ایدر اگر عیبله بیلنورسه زیرا رجوع ایچون مبطل مبیعی ملکندن غیره انشاسیله یاخود اقراری ایله ازاله در حال بو که ازاله بولنمادی حتی اگر بو فلانك ملکیدر بیع ایتدی دیسیدی اول فلان انی تصدیق ایدوب اخذ ایتسیدی نقصانله رجوع ایده مز زیرا ظاهرده اقراریله ملکندن اخراج ایتدی کانه اکا هبه ایلدی جامع الکبیرده بویله ذکر اولندی (باع الامام او امینه غنیمة محرزة) پادشاه یاخود امینی غنیمت محرزه یی بیع ایتسیدی حتی اگر محرز اولمسیدی بیعی جائز اولماز دی زیرا محرز اولمیان

غنیمت ملك اولماز نتکیم کتاب سیرده مرور ایتدی (ووجد المشتری عیبا لا یرده علیها) ومشتری اول مبیعده عیب بولسیدی پادشاه و یا امینی اوزره رد اولنماز زیرا امین خصم نصب اولنماز (بل الامام ینصب له خصما ولا یحلفه) بلکه امام مشتری ایچون خصم نصب ایدر واول خصم تحلیف اولنماز زیرا یمینك فائده سی نکولدر وانك نکولی و اقراری ایسه صحیح اولماز (فاذا ثبت علیه العیب ورد یباع ویدفع الثمن الیه والنقص او الفضل یرجع الی محله) پچان اول مبیع اوزرینه عیب ثابت اولوب اول نصب اولنان خصمه رد اولندقده اول مبیع بیع اولنوب ثمن مشتری اوزره دفع اولنور ونقصان و فضله سی محلنه رجوع ایدر یعنی اگر ثمن اخیر ثمن اولدن ناقص اولورسه پس اگر مبیع درت خمسدن ایسه اندن اعطا اولنور و اگر خمسدن ایسه یعنی حصهٔ بیت المالدن ایسه اندن اعطا اولنور و کذلك ثمن اخیر اولدن زیاده ایسه مبیع اخماسك قنغیسندن ایسه اول زیاده اکا وضع اولنور زیرا غرم غنمله در

(* باب البیع الفاسد *)

بو باب بیع فاسدك بیاننده در بو بابك بیع فاسد ایله لقب لنمسنه باعث اگرچه کیم بو بابده بیع فاسد ذکر اولندیغی کبی بیع باطل و بیع موقوف و بیع مکروه دخی واردر بیع فاسدك سببلری متعدد اولمغله وقوعنك کثرتی ایچون فاسد ایله ملقب اولدی و بیع باطل اصلا ووضعا صحیح اولماز و بر وجهله ملك افاده ایتمز حتی مشتری بر عبدی میته ایله اشترا ایدوب قبض ایلسه و اعتاق ایلسه معتق اولماز و بیع فاسد شول شیدر که اصلا صحیح اولور و وصفا صحیح اولماز وقبض متصل اولدیغی وقتده ملك افاده ایدر حتی مشتری خمر ایله بر عبد اشترا ایدوب وقبض ایلسه و اعتاق ایلسه معتق اولور و بیع موقوف اصلیله ووصفیله صحیح اولور و توقف طریقی اوزره ملك افاده ایدر و ملکك تمامنی افاده ایتمز غیرك حقی تعلق ایتدیکی ایچون و بیع مکروه اصلیله ووصفیله صحیح اولور لکن اکا بر نهی اولنمش شیٔ مجاور اولور جمعه اذانی محلنده بیع کبی ایمدی بو ذکر اولنان شیلر تقریر اولندی ایسه معلوم اوله که تحقیقاً شان کلام بودر که (بطل بیع ما لیس بمال والبیع به) مال اولمیان شیئك بیعی باطل اولدی و مال اولمیان شیئك اوزرینه حرف با ادخالی ایله ثمن قلمق دخی باطل اولدی (کالدم والریح والحر والمیتة) مال اولمیان شیٔ قان کبی وریح کبی وحر کبی و یانك سکونیله وتشدیدی ایله شول میته کبی که (التی ماتت حتف انفها) کندو وشوب هلاك اولمش اوله زیرا حتف انفها فوت اولمیان میته موقوذه کبی یعنی اغاج ضربیله فوت اولان کبی وخمر ایله خنزیر کبی اهل ذمت عندنده مالدر عن قریب بیانی کلور (والمعدوم) دخی معدوم کبی (ومنه حق التعلی) وحق تعلی ده معدومدندر زیرا تعلی معدوم محضدر بوندن مراد صاحب علوك علو یدر زیرا بو علو پچان ساقط اولسه حقنی بیع جائز اولماز زیرا مال دکلدر وعینه تعلق ایدر حقده دکلدر بلکه هوایه متعلقدر (والمضامین) مضمونه نك جمعیدر ومضمونه فحولك صلبلرنده مادن اولان شیدر یعنی ارلرك صلبنده منیدن اولان شیدر بو دخی معدومدر (والملاقیح) و بو دخی معدومدر ملقوحه نك جمعیدر ملقوحه عورتلرك بطننده جنیندن اولان شیدر و بو مقامده جنینی قریبا اولجق شیٔ اوزره حمل ایتمك واجب اولور والاحمل اولور وعن قریب ذکر اولنور که حملك بیعی فاسددر باطل دکلدر (والنتاج) نونك کسریله نتاج نتجت الدابة دندر بناء مفعول اوزره اولکه نتاجك نتاجی معناسنه در (وبیع امة تبین انه عبد) انه ضمیرینك مذکر اولمسی خبرك مذکر اولدیغیچون ودخی بر جاریه نك بیعی که عبد اولدیغی مبین اوله (وعکسه) ودخی بر غلامك بیعی که جاریه اولدیغی مبین اوله زیرا جاریه عبده مشابه اولور

وعكسى دخى كذلك ايمـدى بيع معدوم اولور و بو ذكر اولنان اشيـا نك مال اولمسنه باعث
زيرا طبع مال موجوده ميل ايدر وانده بذل ومنعى اجرا ايدر يعنى تحصيل ايچون بذل ثمن ايدر
وثمنى بذلسز تسليمدن منع ايدر و بوذكر اولنان اشيا ايسه بو يله دكلدر زيرا شئ ايچون
ماليتك صفتى كافه ناسك ياخود بعضينك تمولى ايله ثابت اولور وتقوم شرعا انكله انتفاعك
اباحتيله ثابت اولور حال بو كه صفت تقوم صفت ماليتسز ثابت اولدى زيرا بغدايدن
برحبه مال دكلدر كه حتى بيعى صحيح اوله اكرچه كيم انكله انتفاع مباح اولدى ايسه ده انده
ناسك تمولى اولديغيچون كافيده بو يله ذكر اولندى (ومتروك التسميـة عامدا) وقصدا
تسميه سى ترك اولنان شيئك بيعى دخى باطلدر اكر دينلورسه كه لايق اولان تسميـه سى ترك
اولنان شيئه ضم اولنان شيئك بيعى جائز اولمق ايدى زيرا اول تسميه سى ترك اولنان شيئك بطلانى
مجتهد فيه در شافعينك بونده خلافى واردر مدبر كبيكه پس مدبره برشئ ضم اولندقده
قاضينك قضاسيله بيعى نافذ اولور جوابنده بزديرز كه متروك التسميه نك حرام اولمسى منصوص
عليهدر مورد نصده اجتهاد ايچون مساغ يوقدر پس خلافى معتبر اولماز وقضا ايله نافذ
اولماز كافيده بو يله ذكر اولندى (ومافى حكمه) وشول شيكه مال اولميان شئ حكمنده اوله
ليس بمال اوزره عطفدر (كام الولد والمكاتب والمدبر) ام ولد كبى ومكاتب ومدبر كبى زيرا
بونلرك دخى بيعى باطلدر لكن حرك بيعنك باطل اولمسى كبى دكلدر زيرا حرك بيعى ابتداء
و بقاء باطلدر اصلا مبيعك محلينى اولماديغى ايچون حريتك ثابت اولمسيله وانلرك بيعى بقـاء
باطلدر حريتك حق ايچون ابتداء حقيقى معدوم اولمغله بواجلدن انلرك كندى نفسلرندن
بيعلرى جائز اولدى پس اكر انلرك بيعى باطل اولسيدى حرك بيعى كبى اولوردى دينلان شئ
باطل اولدى وبيعده انلره ضم اولنان قنك بيعنك باطل اولمسى حره ضم اولنان كبى اولمق
لازم كلوردى وبوواقعدر كه زيرا انلر ابتداء بيعده داخل اولديلر فى الجمله مبيعه محل اولديغى
ايچون اندنصكره بيعدن خارج اولديلر حقلرينك تعلقى ايچون پس قچان ثمندن حصه سى ايله
باقى قالدى وبيع بالحصه بقاء جائزدر تنكيم بونك بحثى مرور ايتدى حر بونك خلافى
اوزره در زيرا حر وقتا كه بيعـه داخل اولمدى ايسه محليتك معدوم اولديغى ايچون ابتداء
بيع بالحصه لازم كلدى وبيع بالحصه ايسه ابتداء باطلدر تنكيم مرور ايتدى عن قريب بنه
كلور (وبيع مال غير متقوم كالخمر والخنزير وميتة لم تمت حتف انفها) بيع ماليس بمال قولى اوزره
عطفدر وتقويم اولنميان مالك بيعى دخى باطلدر خمر كبى وخنزير كبى وحتف انفها هلاك اولميان
ميته كبى بو قيده باعث اولدر كه زيرا حتف انفها هلاك اولسه مال اولماز اهل ذمت
قتنده اهل اسلام قتنده اولماديغى كبى (بالثمن) ثمنله بيع باطل اولور دراهم ودنانير وفلوس
نافذه كبى وثمنله بيعنك باطل اولمسنه باعث اولدر كه زيرا بو بيع طرف مبيعده حكم
افاده ايتمز زيرا مبيع بيعده اصلدر بيع انك وجودينه متوقف اولديغى ايچون ثمن بونك
خلافى اوزره در واصل بودر كه ثمن تملك ايچون محل دكلدر وكذلك مبيع دخى محل دكلدر
زيرا ثمنك ذمتده ثابت اولمسى اولماز الاحكما اولور مال آخرك تملكى مقابله سنده تملكى
ايچون پس قچان تملك بولنمسيدى مال آخر ذمتنده ثابت اولماز وانده ملك ثابت اولمازه لمكك
ثبوتى معدومه استحاله ايتديكى ايچون واكر ثمنك غيرى بر متاعله مقابل قلنسه بيع فاسد اولور
حتى اكا مقابل اولنه مالك اولور اكرچه كيم عين خمره وعين خنزيره مالك اولماز سه ده
تنكيم عن قريب بيانى كلور (وبيع قن ضم الى حر وذكية ضمت الى ميتة ماتت حتف انفها)
وذكر اولنان كبى حره ضم اولنان قنك بيعى حتف انفها هلاك اولان حيوانه ضم اولنان

بوغزلنمش

بوغزلنمش حيوانك بيعى دخى باطل اولور بو قيده باعث حرك كبى اولسون ايچوندر وقتاكه
وبوغزلنمش حيوانك بيعنك باطل اولمسنه باعث (وان سمى ثمن كل) اكرچه كيم كلبسنك ثمنى
تسميه اولندى ايسه ده زيرا حر اصلا بيعده داخل دكلدر مال اولمديغى ايچون وحر قنه ضمله قنك
قبولى ايچون شرط قلندى ومال اولميان مبيعك قبولى ايچون شرط قلنمق بيع ايچون مبطلدر
(وصح بيع قن ضم الى مدبر اوقن غيره وملك ضم الى وقف) ومدبره ضم اولان قنك بيعى
ياخود قن قنك غيرى يه ضم ايله بيعى وملكى وقفه ضم ايله بيعى صحيح اولدى زيرا ضم اولنان
قنلر عند البعض محل بيعدر پس انلرك بطلانى غيريلرينه سرايت ايتمز (وبيع لامجيزله حال العقد كبيع
الصغير اووصيه ماله بغبن فاحش) وحال عقدده انكيچون مجيز اولميان بيع كه صغيرك ياخود
وصيسنك بيعى كبى اول بيع ايچون غبن فاحش اولمية صحيح اولدى عماديه ده ديديكه انلرك
يعنى بابانك وددهنك و بوايكيسنك وصيلرينك و قاضينك ثمنك مثلى قيمتله بيعلرى واجارهلرى
ياخود ثمنك مثلنده ناسك تغابنى مقداردن اقل قيمتله بيعلرى جائز اولدى واكر ناسك انده تغابن
ايلمدكلرى مقدارى قيمتله اولورسه جائز اولمز و بعد الادراك اجازته متوقف اولماز زيرا بو عقدك
حالت عقدده مجيزى يوقدر (وبيع نفى فيه الثمن) ودخى انده ثمن نفى اولنان بيع صحيح اولمادى بو نفى
زيرا قچان ثمن نفى ايلسيدى ركنى نفى ايتمش اولور پس بيع اولمازو بعض منعقد اولور ديدى زيرا بو نفى
صحيح اولمادى زيرا ثمن نفى عقدى نفيدر وقچان نفى صحيح اولمسيدى كانه ثمن ذكرندن سكوت ايتمش
اولدى واكر بيع ايتسه وثمندن سكوت ايتسه بيع منعقد اولور وقبض ايله ملك ثابت اولور تنكيم عن قريب
بيانى كلور (وحكمه) يعنى بيع باطلك حكمى (ان المبيع به لا يملك) بيع باطل ايله مبيع مشترى ايچون ملك
اولماز زيرا باطل اوزره حكم ترتب ايتمز بيع فاسد بونك خلافى اوزره در مرور ايدن علت ايچون (فان
هلك عند المشترى لم يضمن) پس مبيع عند المشترى هلاك اولسه ضامن اولماز زيرا مقبوض انك قتنده
امانتدر زيرا قچان عقد باطل اولسه مجرد قبض باقى قالور مالكك اذنى ايله و بو ضمان ايجاب ايلمز
الا تعدى ايله ايجاب ايدر و بعض ضامن اولور ديدى زيرا مقبوض كبيدر شرانك بهاسى اوزره در
اولكه ثمن تسميه ايتمكدر پس وار بو ثمنله كيت اكر بو ثمنله راضى اولدك ايسه ذكر اولنان ثمن اوزره
اشترا ايتدك ديروامااكر ثمن تسميه ايتمسه وتسميه سز الوب كيتسه ومبيع انك قتنده هلاك اولسه
ضامن اولماز فقيه ابو الليث بونك اوزرينه تنصيص ايلدى وفتوى بونك اوزرينه در دنيلدى
عنايهده بو يله ذكر اولندى بوندنصكره وقتاكه مصنف بيع باطلك بياننده فارغ اولدى ايسه
بيع فاسدك بيانينه شروع ايدوب (وفسد ماسكت فيه عن الثمن) ديدى يعنى شول بيع كه انده
ثمندن سكوت واقع اولدى اول بيع فاسد اولدى زيرا بيع سكوتله باطل اولماز بلكه منعقد اولوب
وقبضله ملك ثابت اولور زيرا بيع مطلق معاوضه اقتضا ايدر پس قچان ثمنده سكوت اولنسه
انك عوضى قيمت اولور پس كانه قيمتله بيع ايلدى پس اول بيع فاسد اولور باطل اولماز (وبيع عرض
بالخمر وعكسه) ودخى متاعى خمر ايله بيع وخمرى متاعله بيع فاسد اولدى زيرا متاعك مشتريسى
اول متاعى خمر ايله تملك ايتمك قصد ايدر وانده متاع ايچون اعزاز واردر خمر ايچون دكل
وكذلك خمرى متاعله بيع ايتسيدى متاعده باادخال ايتمكله بو تقديرجه متاعك شراسى اعتبار اولنور
خمرك شراسى اعتبار اولنماز مقايضه اولديغى ايچون يعنى برابرلشمك اولديغى ايچون (و بيعه
بام الولد والمكاتب والمدبر) وذكر اولنان كبى متاعك ام ولد ايله ومكاتب ايله ومدبر ايله بيعى
فاسد اولور (حتى لو تقابضا ملك مشترى العرض العرض) حتى اكر مقايضه ايلسه لر مشترى
متاعله متاعه مالك اولور زيرا انلر عقدده داخل اولورلر حتى انلردن برينه ضم اولوب انكله بله
بيع اولنان شيئه عقد باطل اولماز واكر انلر حر كبى اولسه لردى بيع باطل اولوردى (وسمك

لم يصد) ودخی صید اولنمیان بالغك بیعی فاسد اولدی زیرا مالك اولمادیغی شیئی بیع ایتمكدر
(اوصید والقی فی ماء) یاخود صید اولنوب برخطیرده صو ایچنده القا اولنه یعنی صو جمع اولمش
بر موضعده اوله (لا یؤخذ منه الا بحیلة) وبالق اوخطیرده ن اخذ اولنیوب الا حیله ایله
اخذ اولنه زیرا تسلیمنه قادر اولنان شیئك غیریدر (وان اخذ بدونها صح) اكر حیله سز
اخذ اولنمسی ممكن ایسه بیعی صحیح اولور (الا اذا دخل بنفسه ولم یسد مدخله) مكر بالق خطیره یه
كندی داخل اولوب وبالغك كیردیكی موضع سد اولنمش اولمیه بیعی فاسد اولور مبیعك ملكیتی معدوم
اولدیغیچون (وطیر فی الهواء لا یرجع) دخی هواده اوچان رجوع ایتمیان قوشك بیعی فاسد اولور زیرا
هواده اوچان قوش قبضدن اول مملوك دكلدر پس فساد بطلان معناسنه اولور وقوشك هواده
اوچمسی اخذدن صكره تسلیمنه قادر اولنمیان اولور ومصنفك لا یرجع قولنه باعث زیلعینك چقان
قوش هواده اوچوب رجوع ایتمزسه بیعی جائز اولماز واما چقان قوشك بایع قتنده یوه سی اولوب
یوه سندن اوچوب ینه یوه سنه رجوع ایدرسه انك بیعی جائز اولور دیدیكی ایچوندر
وكوكرجنك چقان عددی معلوم اولسیدی وتسلیمی ممكن اولسیدی انك بیعی جائزدر زیرا تسلیمنه
قادر اولنان قوشدر (والحمل) دخی ذكر اولنان كبی حملك بیعی فاسد اولدی نتاجك
بیعی باطل وحملك بیعی فاسد اولدی زیرا اولك معدوم اولمسی مقطوع به در وثانینك معدوم
اولمسی مشكوك فیه در (وامة الا حملها) دخی جاریه یی بیعی ایدوب حملنی بیع ایتمامك بیع
فاسد اولدی تقریر اولنان شیء ایچونكه تحقیقا عقد ایله افراری صحیح اولمیان شیئك
عقددن استثناسی ده صحیح اولماز وحمل دخی كذلك حیوانك اطرافی منزله سنده در حملك
جاریه یه خلقت جهتیله اتصالی ایچون واصلك بیعی اول حمله متناول اولور پس استثنا خلاف
موجب اوزره اولوز ایمدی صحیح اولمیوب وشرط فاسد اولور وبیع اول شرط فاسد ایله
فاسد اولدی (ولبن فی ضرع) دخی قیونك ممه سنده اولان سودك بیعی ده فاسد اولدی اول
سودك انتفاخ احتمالی عذری ایچون (ولؤلؤ فی صدف) دخی صدفده اولان انجونك بیعی
فاسد اولدی تغریر ایچون (وصوف علی ظهر الغنم) قیونك صرتنده اولان یوكك بیعی ده
فاسد اولدی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام اندن نهی ایلدی (وجذع فی سقف وذراع
من ثوب) سقفده اولان مرتكی وثوبدن برذراعی بیع فاسد اولدی برثوب كه انی تبعیض ایتمك
ضرر ویره كوملك كبی برطوبی دكل پس بیع جائز اولماز كرك قطعی ذكر ایتسون كرك ایتمسون
زیرا انك تسلیمی ممكن اولماز الا عقد ایجاب ایلمز ضرر ایله ممكن اولور وبونك مثلی لازم اولماز
پس رجوع حاصل اولور ومنازعه متحقق اولور تبعیضی ضرر ایتمین بونك خلافی اوزره در
مثالی كموش سبیكه سندن اون درهمك وكرباسدن برذراعك بیعی كبی پس بونك بیعی جائزدر
مانع منتفی اولمغله وبوتقدیر اوزره تحقیقا بو ضرر مرضی به در دینلان قول مندفع اولدی
پس لایق اولان مفسد اولمامقدر واكر جذع یعنی مرتك معین اولمسه ضررك لازم كلمسی
ایچون جائز اولماز جهالت دخی بونك كبیدر واكر بایع ذراعی قطع ایلسه یاخود مرتكی
قوپرسه مشتری بیعی فسخ ایتمزدن اول بیع صحیحا عودت ایدر قبل التقرر مفسدك زائل
اولمسیله (وضربة القانص) دخی صیادك ضربنك بیعی فاسد اولدی اولكه بالق صیادینك
بركره شبكه یی مایه ضرب ایدوب چقاجق بالغی بیع ایتمكدر بو بیع فاسددر زیرا مجهولدر
(والمزابنة) اغاج اوزرنده ثاء مثلثه ایله ثمر یعنی تازه خرمایی تاء مثناة ایله تمره یعنی كسلمش
قوروخرمانك تخمینا مثلنه بیع ایلمك فاسد اولدی اندن نهی اولندیغیچون وربوا شبهه سی
اولدیغیچون (والملامسة والمنابذة والقاء الحجر) پس بونلر بیعلردر كه زمان

جاهلیتده اولوردیكه ایكی رجل بر بر سیله برسلعه یعنی برقماش اوزرینه بازارلشمق ایله چقان
مشتری اول قماشه یاپشسیدی یاخود متاعی بایع انك اوزرینه القا ایتسیدی یاخود مشتری اول متاع
اوزره برطاشجغز قویسیدی بیع لازم كلوردی مالك كرك راضی اولسون وكرك اولمسون اولكی
ملامسه ایكنجی منابذه اوچنجی القاء حجردر حال بوكه رسول علیه الصلاة والسلام ایكی
اولكیدن نهی ایلدی وثالث انلره الحاق اولندی (والكلا) قصر ایله نباتدن ارضك حاصل ایتدیكی
شیدر بونك بیعی دخی فاسد اولدی (كذا اجارته) كذلك كلانك اجاره سیده فاسد اولدی بیعی كبی
اما بیعنك فسادی بایعك مملوكی اولمامق اوزره حدیث شریف وارد اولدیغیچوندر زیرا كلاء مجرد
بایعك ارضندن بتمكله اندن شركت ناس منقطع اولمازو انكیچون مملوك اولماز پس اصل اباحت اوزره
باقی قالور مادامكه احراز بولنمیه رسول علیه الصلاة والسلام الناس شركاء فی الثلاث فی الماء
والكلاء والنار بیوردی واما اجاره سنك فسادی اجاره نك عینك استهلاكی اوزره ورودی
ایچون ومحل اجاره منافع اولوب اعیان اولمدیغی ایچوندر وبویه جی ودایه یی استیجارده بویه وسود
لازم كلمز زیرا عین بونلرده اجاره یه مستحق اولان عملك اقامتی ایچوندر وانده حیله اولدركه
ارضدن برموضعی استیجار ایتمكدر انده چادر قورمق ایچون یاخود قیونه اغل ایتمك ایچون
پس اجاره صحیح اولور وصاحب رعی ایچون انتفاع مباح اولور پس ایكیسنكده مقصودی
حاصل اولور كافیده بویله ذكر اولندی (والنحل) واریننك بیعی فاسد اولدی زیرا ارینك بیعی
امام اعظم وابو یوسف قتنده فاسددر وامام محمد قتنده چقان اری محرز اولسیدی بیعی صحیحدر
زیرا آری حقیقة وشرعا منتفع به حیواندر پس بیعی جائزدر اكر قاطر وحمار كبی اكل اولنمازسه ده
وامام اعظمله ابو یوسفك علتی تحقیقا آری هوامدندر پس بیعی جائز اولماز سائر آریلر كبی
وانتفاع آریله دكلدر بلكه آریدن چقان شیئله در پس اندن عسل چقمزدن اول منتفع به دكلدر
(الا مع كوارات فیها العسل) مكركه ایچنده عسلی اولان قوانلری ایله اوله بوتقدیرجه بیعی
جائز اولور اول قوانلره تبعیت ایله قدوری بونی شرحنده ذكر ایلدی وامام كرخی قوانلری ایله
بیله جائز اولماز قوانسز جائز اولمدیغی كبی دیدی زیرا شیئك غیری یه تبعیتله بیعده داخل اولمسی
چقان حقوقدن اولورسه در حق شرب وحق طریق كبی آری ایسه عسلك حقوقندن دكلدر
كافیده بویله ذكر اولندی (ودود القز وبیضه) ودخی ایپك قوردینك وعرطه سنك بیعی ده
فاسد اولدی زیرا ایكیسنكده بیعی امام اعظم قتنده ابو یوسفله بله قوردنده وامام محمد ایله بله
عرطه سنده جائز اولماز وبعض دیدی كه قوردنده دخی امام محمد امام اعظم ایله بله در وامام
اعظمك علتی اولدركه تحقیقا ایپك قوردی هوامدندر وعرطه سی منتفع به دكلدر پس خنافس
ووزغاته وانلرك عرطه سنه مشابه اولدی وكذلك عرطه سیده مآلده منتفع به در پس حمارك
سپاسی وقصراغك طابی كبی اولدی زیرا ناس انكله تعامل ایدرلر پس اكا ضرورت مس ایتدی صنعت
اشلمك كبی (وبه یفتی) وفتوی ده بونكله در كافیده بویله ذكر اولندی (والابق) وقاچقون
عبدك دخی بیعی فاسد اولدی رسول علیه الصلاة والسلام نهی ایتدیكی ایچون ودخی تسلیمنه
قادر اولنان شیئك غیری اولدیغی ایچون (الا ممن یزعم انه عنده) مكر شول كیمسه یه بیع ایده كه
اول كیمسه اول عبد آبقی كندو قتنده زعم ایلیه زیرا منهی عنه اولان آبق مطلق آبقدر اولكه
ایكی عاقدك حقنده آبق اولمقدر واكر آبقی بیع ایلدكدنصكره اباقدن عود ایتسیدی عقد تمام
اولماز بعضیلر تمام اولور دیدی (ولبن امرأة) ومرأه نك سودینی دخی بیع فاسد اولدی اول
مرأه كرك حره وكرك جاریه اولسون زیرا مرأه نك سودی آدمینك جزئیدر آدمی ایسه جمیع
اجزاسیله مكرمدر ابتدادن مصوندر وابو یوسفدن نقل اولندی كه تحقیقا ابی یوسف

جاريه‌نك سودينك يعنى تجويز ايلدى زيرا جاريه‌نك نفسى اوزره عقدك ايرادى جائز اولور
كذلك اجزاسى اوزره‌ده جائز اولور بزديرزكه جاريه‌نك نفسى رق ايچون محلدر رقك ضدى
اولان محل قوته رقك اختصاصى ايچون واول محل قوت حيدر سودده ايسه حيات بوقدر
(فى وعاء) اول مرأه‌نك سودى وعاده اولديغى حالده وعاء كرك قدح اولسون وكرك قدحك
غيرى اولسون بو قيده باعث كچن وهمى دفع ايچوندركه تحقيقا مرأه‌نك سودينك يعنى سائر
حيوانات سودلرى كبى ممه‌ده اولديغى حالده جائز اولميوب وعاده اولديغى حالده جائز اولمق
توهم اولنميه (وشعر الخنزير) دخى خنزيرك قلنك يعنى فاسد اولدى زيرا خنزيرك قلى عين
نجسدر يعنى جائز اولماز (وجاز الانتفاع به للخرز) وشعر خنزير ايله انتفاع جائز اولدى
ادك دككك ايچون وانك امثالى ضرورت ايچون زيرا باشمقجيلر واسكيجيلر باشمقلرك
وادكلرك دكمسنده اكا محتاج اولورلر زيرا انك دكمسى حاصل اولماز الا انكله اولور
وشراسنده ضرورت بوقدر مباح الاصل بولنديغى ايچون واكر شعر خنزير برماء قليله واقع
اولسيدى اول مايى افساد ايدر ابو يوسف قتنده وامام محمد قتنده افساد ايتمز زيرا انكله
انتفاعك مطلق اولمسى اول مانك طهارتنه دايلدر وابو يوسفك علتى تحقيقا اطلاق
ضرورت ايچوندر پس ضرورت ظاهر اولماز الا حالت استعمالده وشعرك وقوعى حالنده
مانك تغايرى حالنده‌در (وشعر الانسان) انسانك قلنك دخى يعنى فاسد اولدى زيرا آدمى
مكرمدر ابتذال قبول ايتمز پس آدمينك اجزاسندن برشئ مهان ومبتذل اولمق جائز اولماز
(وجلد الميتة قبل الدبغ) ودباغت اولنمدين ميته‌نك دريسنك يعنى دخى فاسد اولدى زيرا
منتفع به دكلدر رسول عليه الصلاة والسلام * لا تنتفعوا من الميتة باهاب * قول شريفى ايچون يعنى
سزلر ميته‌نك اهابندن يعنى دباغت اولنميان دريسيله انتفاع ايلمك ديمكدر (ويباع وينتفع به بعده)
دباغت اولندقدنصكره بيع اولنور وانتفاع دخى اولنور زيرا اول خام درى دباغتله طاهر اولور (كعظم
الميتة وعصبها وصوفها ووبرها وقرنها) ميته‌نك ديشى وسكرى ويوكى وتفتكى وبوينوزى كبى
پس بونلردن هر برى بيع اولنور وانتفاع اولنور اصل خلقتده طاهر اولوب انلره حيات حلول ايلمديكى
ايچون نتكيم كتاب طهارتده مرور ايتدى (والفيل كالسبع) وفيل سبع كبيدر حتى كموكنك يعنى وانكله
انتفاع جائز اولور وامام محمد قتنده نجس العيندر (وزيت على ان يوزن بظرفه ويطرح
عنه بكل ظرف كذا رطلا) دخى ظرفيله وزن اولنوب واندن هر برظرف ايچون شوقدر بطمن طاره
اخراج اولنمق اوزره بيع اولنان زيتون ياغينك يعنى فاسد اولدى زيرا شرط اول عقد اقتضا ايتمز وشرط
ثانى عقد اقتضا ايدر وبو واقعدركه زيرا عقدك مقتضاسى ظرفك وزنى زيتدن چقمقدر
پس چقان هر بر ظرفدن تخمينا شوقدر رطل اخراج اولندقده اخراج اولنان اقل ويا اكثر اولمق
محتملدر مكركه ظرفك وزنى معلوم المقدار اوله اولوقت جائز اولور زيرا بو معلوميت مقتضاى عقددر
(اختلفا فى الذق) بايع ايله مشترى طولمده اختلاف ايتسه‌لردى يعنى بركيمسه طولم ايله
ياغ اشترا ايدوب طولمى بايعه رد ايتدكده مشترى وزن ايدوب اول طولم اون رطل كلسيدى
وبايع بو طولم غيرى طولمدر اول طولم بش رطلدر ديسيدى (فالقول للمشترى) قول مشترينكدر
زيرا بو اختلاف ياقبض اولنان طولمك تعيننده اعتبار اولنور وياخود ثمنك مقدارنده اعتبار اولنور
پس اكر اول اعتبار اولنورسه مشترى قابضدر پس قول قابضك قوليدر ضامن اولديغى
حالده غاصب كبى اولور وياخود امين اولديغى حالده مودع كبى اولور واكر ثانى اعتبار
اولنورسه پس بو اختلاف ياغده اختلافدر قول مشترينك اولور زيرا مشترى زياده‌يى انكار
ايدر وقول ايسه يمينله بله منكركدر (وشراء ما باع بالاقل) بيع عرض قولى اوزره عطفدر

يعنى بايع بيع ايلديكى ثمندن اقل ايله شرا ايلمك فاسد اولور (قبل النقد) ثمن اولك نقدندن
اول بونك صورتى اولدركه بركيمسه برجاريه‌يى بيك اقچه‌يه حالا ياخود ويره‌سى‌يه اشترا ايدوب
جاريه‌يى قبض ايتدكدنصكره ينه بايعنه بشيوز اقچه‌يه ثمن اولى نقد ايتمزدن اول بيع ايتسيدى
بيع ثانى فاسد اولدى وامام شافعى قتنده جائز اولور زيرا جاريه‌ده ملك قبض ايله تمام اولدى
پس بايعه بيعله غيره بيع برابر اولدى نتكيم اكر ثمن اولك مثلى ايله بيع ايتسيدى ياخود زياده‌يه
بيع ايتسيدى ياخود متاعله بيع ايتسيدى انك كبى اولدى وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا
ثمن بايعك ضماننه داخل اولمادى پس چقان بايعه مبيع واصل اولسيدى ومقاصه واقع
اولسيدى انكيچون بشيوز اقچه بلا عوض باقى قالور بو ايسه ربوادر جائز اولماز متاعله بيع
ايتسيدى بونك خلافى اوزره‌در زيرا فضل ظاهر اولماز الا مجانسه‌ده ظاهر اولور (بخلاف
ماضم اليه وبيع المجموع بالثمن الاول قبل نقده) شول شئ بونك خلافى اوزره‌دركه
جاريه‌يى متاعه ضم ايدوب ثمن اولك نقدندن اول مجموعنى ثمن اول ايله بيع ايتسيدى بونك
صورتى اولدركه مشترى بشيوز اقچه‌يه برجاريه اشترا ايتدى اندنصكره اكا برجاريهٔ اخرى
ضم ايدوب بايعه بشيوز اقچه‌يه بيع ايتدى ثمن اولك نقدندن اول پس بو بيع بايعدن اشترا
ايتديكى جاريه‌ده فاسد اولدى وبايعدن اشترا ايتمديكى جاريه‌ده صحيح اولدى زيرا ثمنك بعضى
اندن اشترا ايتديكى جاريه مقابله سنده بعض ثمنى قلمقدن لابددر پس بايع اول جاريهٔ اخرى ايچون بيع
ايلديكندن اقل ايله مشترى اولور بو ايسه فاسددر حال بوكه بو معنا جاريهٔ اخرينك صاحبه سنده
بولنمادى وفسادى شايع اولماز زيرا بو فساد ربوا شبهه‌سى اعتبار يله‌در پس اكر بو شبهه اكا ضم اولنان
جاريه‌ده اعتبار اولنسه شبهه‌نك شبهه‌سى اعتبار اولور بو ايسه معتبر دكلدر (وصح بيع الطريق
وهبته) طريقك تحديد اولنمغله يعنى صحيح اولدى يعنى طول وعرضى بيان اولنمغله (اولا) ياخود
تحديد اولنمدين اما اولك صحيح اولمسى ظاهردر واما تحديد اولنمدين يعنى صحيح اولمسى انكيچوندر
كه چقان طول وعرضى بيان اولنمسه دارك باب عظماسنك عرضيله تقدير اولنور نهايه‌ده بويله
ذكر اولندى وايكى تقدير اوزره عين معلوم اولور ايمدى بيع صحيح اولور (وهبته) وطريقك
هبه‌سى دخى صحيح اولدى تاتارخانيه‌ده ذكر اولنديكه طريق اوچدر بريسى طريق اعظمه
اولشندر وبريسى ايلروسنه نافذ دكل سكه‌يه اولشندر وبريسى دخى انسانك ملكنده طريق
خاصدر پس انسانك ملكنده اولان طريق خاص انى ذكر ايتمكسزين بيعده داخل اولماز
يانص جهتيله ياخود حقوق ذكرى ايله ياخود مرافق ذكرى ايله داخل اولماز وايكى طريق
اخيرلر بيعده ذكر ايتمكسزين داخل اولور (لا بيع مسيل الماء وهبته) سيل جريان ايدن
موضعك يعنى وهبه‌سى صحيح اولماز زيرا مجهولدر زيرا اول موضعه صودن نه مقدارى شاغل
اولورسه ادراك اولنماز (وصح بيع حق المرور تبعا بالاجماع ووحده فى رواية) وارضه تبعيتله
حق مرورك يعنى صحيح اولدى بالاجماع وارضه تبعيتسز يالكز صحيح اولدى بر روايتده
اولكه ابن سماعه‌نك روايتيدر وزياداتك روايتنده جائز اولماز (وفقيه ابو الليث) بونى حقوقدن
برحق اولمغله تصحيح ايلدى حقوقك بالانفراد يعنى ايسه جائز اولماز (والشرب كذلك) وكذلك حق
شربك يعنى دخى ارضه تبعيتله صحيح اولدى ويالكز دخى صحيح اولدى بر روايتده اولكه مشايخ
بلخك اختيار ايلدكلرى روايتدر زيرا حق شرب صودن نصيبدر وروايت اخراده صحيح اولمادى
اولكه مشايخ بخارانك اختيارلريدر جهالت ايچون صحيح اولماز ديديلر (لا بيع حق التسييل
وهبته) حق تسييلك يعنى وهبه‌سى صحيح اولمادى زيرا حق تسييل اكر سطح اوزرنده اولورسه حق
تعلى اولور وتحقيق حق تعلى‌نك يعنى باطلدر مرور ايتدى واكر حق تسييل ارض اوزره اولورسه

مجهول اولور محلنك مجهول اولمسیله و ایکی روایتك بری اوزره حق مرور بینی ایله حق
تعلی بیننده فرقك وجهی اولدر كه تحقیقـا حق تعلی باقی قلماز برعینه متعلق اولور اولکه
بنادر پس منافعه مشابه اولدی وحق مرور ایسه باقی قالور برعینه متعلق اولور اولکه
ارضدر پس اعیانه مشابه اولدی (ولا البیع الی النیروز) ونیروزه دکین بیع دخی صحیح
اولمادی نیروز نوروز دن معربدر اولکه ربیعك یوم اولیدر (والمهرجان) دخی مهرجانه دکین
بیع صحیح اولمادی اولکه فصل خریفدر وجائز اولمامغه باعث زیرا نیروز سلطانه ونیروز دهاقین ایله
ونیروز مجوسك بینلری مختلفدر کفـایه ده بویله ذکر اولندی (والی صوم النصاری وفطر
الیهود) دخی نصارانك صومنه دکین ویهودك فطرنه دکین بیع جائز اولمادی چونکه اول
صوم نصاری وفطر یهودك یوم مخصوصنی بلمسه لردی جهالت ایچون جائز اولمدی واکر
اول یوم مخصوصی بلورلرسه جائز اولدی (بخلاف فطر النصاری بعد ماشرعوا فی صومهم)
نصارانك فطرینه دکین بیع ذکر اولنانك خلافی اوزره در كه نصار اصوملرینه شروع عندنصکره
فطرلرینه دکین بیع جائز اولدی زیرا انك مدتی تمرطاشی ذکر ایلدیکی اوزره ایام معلومه ایله اللی
کوندر (وقدوم الحاج والحصاد) ودخی حجاج مسلمین کلنجه یه دکین ووقت حصاده دکین بیع
جائز اولمادی حصاد حانك فتحیله وکسریله زرعك قطعیدر (والدیاس) ودخی خرمان
وقتنه دکین (والقطـاف) ودخی ازومك قطعنه دکین (والجزاز) ودخی خرمانك
وقبونك ظهرندن یوکنك قطعنه دکین بیع جائز اولمادی عدم جوازنه باعث اولدر كه زیرا کاهی
مقدم وکاهی مؤخر واقع اولور (ویکفل الیها) و بو ذکر اولنان اوقاته کفیل اولنور زیرا جهالت
یسیره کفالتده متحمله در و بو جهالت یسیره در صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعینك بونده بیعك
جوازنی منعده وعدم منعده اختلافلری اولدیغی ایچون (وصح ان اسقط الاجل قبل حلوله)
واکر اجل حلول ایتمزدن اول اجلی اسقـاط ایدرسه بیع صحیح اولدی مقرر اولمازدن اول مفسدك
زوالی ایچون واکر مطلقا بیع ایدوب بعده ثمن ذکر اولنان وقتلره تأجیل ایدرسه بیع صحیح اولور
زیرا بو تأجیل دینك تأجیلیدر و بونده جهالت متحمله در (و بشرط لا یقتضیه العقـد)
بو قول الی النیروز قولی اوزره عطفدر یعنی عقد اقتضـا ایلمز شرطله یعنی نفس بیعله عقد
ایجاب ایلمیان شرطله دخی بیع صحیح اولماز (وفیه نفع لاحدهما) حال بو که انده متعاقدینك
ایکیسندن برینه نفع اوله (اوللمبیع یستحقه) یاخود انده مبیع ایچون مبیعك مستحق اولدیغی
برنفع اوله یعنی مبیع ایچون برحق ثابت اوله مبیع آدمی اولمقلغله مثلا برعبدی مشتری ملکندن
اخراج ایلمکسزین شرطله بیع ایتمك کبی یاخود برجاریه یی ولد کتورمك شرطیله یاخود مکاتب ویامدبر
ایتمك شرطیله بیع ایتمك کبی پس بو شرطلرك هر بری بیعی افساد ایدر و بو ذکر اولنان شرطلر
ایله بیعك فاسد اولمسنه باعث اولدر كه زیرا متعاقدین بیعله ثمن بیننده مقابله قصد ایلسه لر
شرط عوضدن خالی قالور وانده بیع شرطله واجب اولور پس عقد معاوضه ایله عوضدن
خالیـه مستحقه اولان زیاده ربا اولور وهر عقد كه انده ربا شرط اوله اول عقـد فاسد اولور
(کشرط ان یقطعه البایع ویخیطه قبـاء) مثالی بایع ثوبی کسدروب ودیکدروب قفتان ایلمك
شرطیله بیع ایتمك کبی پس بو عقد اقتضـا ایتمز برشرطله در و بونده متعاقدینك ایکیسندن برینه
نفع واردر (اوان یحذوه نعلا) یاخود مبیعی نعل دوزمك شرطیله بیع کبی (اوان یشرکها)
یاخود نعل اوزره شراك وضع ایتمك شرطیله اولکه نعلك تاسمه سیدر كه ایاغك اوزرینه کاور
مغرب اللغتده بویله دیدی (وصح فی النعـل استحسانا) ونعلده بیع استحسانا صحیح اولدی انده
ناسك تعاملی اولدیغی ایچون پس ثوبك بویامسی کبی اولدی (اوان یستخدمه شهرا) یاخود بایع

مبیعی برآی استخدام ایتمك شرطیله بیع ایتمك کبی بو عقد اقتضا ایلمیان شرطك نظیریدر كه بونده بایع
ایچون نفع واردر و برآی دیمکه باعث مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقـا خیار نچان اوچ کون
اولسیدی انده خدمت ایتدرمك شرطی جائز اولوردی (او یدبره او یکاتبه او یستولدها اولا یخرج
القن عن ملکه) یاخود مشتری ملکندن اخراج ایلممك شرطیله و یامدبر ایتمك و یا مکاتب ایتمك
و یا ام ولد ایتمك شرطیله بیع ایلیه بو مثال عقد اقتضـا ایلموب وانده مبیع ایچون نفع اولدیغنه
مثالدر كه مبیع اول نفعه مستحق اولور زیرا قنـه ناسك یدلرنده متداول اولما مسی خوش کلور
پس عوضدن خالیـه زیاده بولنور ایمدی بیع فاسد اولور ومصنف اصل مذکور اوزره (فصح
بشرط یقتضیه العقد کشرط الملك للمشتری اولا یقتضیه العقد ولا نفع فیه لاحد کشرط ان لا یبیع
الدابة المبیعة) قولیله تفریع ایلدی پس بیع عقد اقتضا ایدن شرطله صحیح اولدی مبیع مشترینك
ملکی اولمق شرطیله بیع ایتمك کبی یاخود عقد اقتضا ایتمیوب وانده براحد ایچون نفع اولمامق شرطیله
بیع کبی مثالی بیع ایلدیکی دابه یی مشتری بیع ایلمامك شرطیله بیع ایتمك کبی زیرا دابه نفعه اهل
دکلدر (جاز امر المسلم ذمیا ببیع خمر او خنزیر وشرائهما وامر المحرم غیره ببیع صیده) مسلمك ذمی یه
خمرك وخنزیرك بیعی ایله وشرالری ایله امر ایتمسی جائز اولدی واحرامده اولانك کیمسه کندینك
غیری یه صیدینك بیعی ایله امر ایتمسی جائز اولدی واماماین جائز اولماز دیدیلر زیرا موکل بنفسه بیعه
ولی اولمز پس غیریده ولی اوله مز مسلمك برمجوسیی برمجوسیه ایله تزویج ایچون وکیل ایتمسی جائز اولمدیغی
کبی ودخی وکیـل ایچون ثابت اولان شیٔ موکله منتقل اولوب کانه بنفسه مباشرتی کبی اولدیغی
ایچون امام اعظمك علتی اولدر كه تحقیقا بو بابده معتبر اولان ایکی اهلیتـدر بری وکیلك اهلیتی
در كه امر اولندیغی شیده تصرفك اهلیتیدر و بو تصرفده نصرانی ایچون اهلیت واردر وایکی
اهلیتك بری دخی موکلك اهلیتیدر اولکه موکل ایچون حکمك ثبوتنك اهلیتیدر وموکل ایچون
بو اهلیت واردر عقـد ایچون حکم یوندن ملزومك لازمدن منفك اولمسی لازم کلمسون ایچون
یعنی عقد ثبوت حکمدن منفك اولمسون ایچون کورلمزمیکه مسلم ایچون بطریق الارث ملك
خمرك ثبوتنك صحتی نچان نصرانی اولان مورثی مسلم اولوب فوت اولدقده خمر وخنزیر ترك
اینسـیدی وذکر اولنان کبی مسلمك عبد مأذون نصرانیسی نچان خمر وخنزیر اشترا ایتسیدی
اول خمرده ملك مولای مسلمی ایچون اتفاقا ثابت اولدی ونچان ایکی اهلیته ثابت اولسیدی اسلام
سبیله عقد ممتنع اولور زیرا اسلام جالبـدر سالب دکلدر بوندنصکره موکل به اکر خمر ایسه
انی سرکه ایدر واکر خنزیر ایسه مسیب قلار یعنی کافرلره یاعشار یاخود بیـابانه صالی ویرر
وتحقیقا فقها بو وکالت اشد کراهتله مکروهدر دیدیلر (وحکمه ان المشتری اذا قبض المبیع برضی
بایعه صریحا او دلالة ملکه) و بیع فاسدك حکمی تحقیقا مشتری نچان مبیعی بایعك صریحا و یادلالة
رضاسیله بایعك حضورنده مجلس عقدده قبض ایتسیدی و بایع اول قبضی نهی ایتمسیدی اول مبیعه
مالك اولور وامام شافعی مالك اولماز دیدی اکرچه کیم مشتری اول مبیعی قبض ایلدی ایسه ده زیرا
حرامدر انکله نعمت ملکه نائل اولنماز دیدی ودخی نهی مشروعیت ایچون نسخدر نهیله مشروعیتك
بیننده منافات اجلیچون و بو اجلدن قبل القبض بیع فاسدی افاده ایلمز و مبیعی میته ایله
بیع ایلمش کبی اولدی یاخود خمری دراهمله بیع ایلمش کبی و بزم ایچون علت اولدر كه تحقیقـا
بیعك رکنی اهلندن صادر اولدی ومحلنده واقع اولدی پس بیعك منعقد اولمسیله قول واجب
اولدی واهلیتده ومحلیتده شك یوقدر و بیعك رکنی مالی مال ایله مبادله در بو ایسه حاصلدر
وافعال شرعیه دن نهی شرعیتك تقررینی اقتضـا ایدر زیرا نهی منهی عنهك تصورینی
اقتضا ایدر وتصور اولنمیان شیدن نهی لغودر و بونك تحقیقی مرآت الاصولده بنم ذکر ایلدیکیم

شيدر كه تحقيقا امر ونهيك مدارى مقدور يتدر پس افعال حسيه‌دن نهى اول افعالك
حسا مقدوره اولمقلغين اقتضا ايدر وامور عقليه‌دن نهى عقلا مقدوره اولمقلغين اقتضا ايدر وافعال
شرعيه‌دن نهى شرعا مقدوره اولمقلغين اقتضا ايدر والا عبث محض در زيرا اوچمق امور حسيه‌دندر
پس اوچمغه قدرتى اولمايان بر شخص ايچون اوچمه ديسيدك هر ايشيدن كيمسه انى انكار ايدر اوچمغه قدرت
منتفى اولديغى ايچون وكذلك قچان اعمى ايچون كورمه ديسيدك ذكر اولنان كبيدر
وبيع افعال شرعيه‌دندر پس قچان بيعدن نهى اولنسه شرعا مقدوره اولمق واجب اولور
وبو بزم علمامزك فعل شرعيدن نهى ايلمك اصليله مشروعيتى اقتضا ايدر وصفيله غير مشروعيتى
اقتضا ايدر ديدكلرى معنادر پس زيرا اول يعنى مشروعيتى اصليله اقتضا ايدن شرعا
مقدوريته ناظردر وثانى وصفيله اقتضايدن نهيه ناظردر پس نفس بيع مشروعدر ومشترى
نعمت ملكه بونكله نائل اولور حرمت دكلدر الا امر عارض ايچوندر وقبل القبض ملكك
ثابت اولمامسى متصل اولان فسادك مقرر اولمسندن حذر ايچوندر زيرا فسادك استردادى ايله
دفعى واجبدر پس مطالبه‌دن امتناع ايله دفعى اولىدر زيرا دفع رفعدن اسهلدر وميته
مال دكلدر پس ركن منعدم اولدى واكر خمر مكيلات وموزونات كبى مثمن اولورسه پس انك
وجهى مرور ايتدى (ولزمه مثله حقيقة) يعنى اكر مقبوض مشترى يدنده هلاك اولورسه
حقيقة مثلى مشترى‌يه لازم اولور وحقيقة مثلى صورة ومعنى انك مماثلى لازم كلور اكر هلاك اولان شئ
مثلى ايسه (او معنى) ياخود بالكز معنى مثلى لازم كلور اولكه قيمتدر اكر هلاك اولان شئ
قيمى ايسه زيرا غصب كبى قبض ايله مضموندر وقيمت يوم قبضدن اعتبار اولنور اكرچه كيم
مشترينك يدنده قيمتى زياده اولوب اتلاف ايتدى ايسه‌ده زيرا ضمانه قبضله داخل اولدى
مغصوب كبى زياده‌سى معتبر اولماز كافيده بويله ذكر اولندى (وعلى كل منهما فسخه قبل القبض)
ومتبايعينك هر برينك اوزرينه قبل القبض فسادى دفع ايچون بيعنك فسخى واجب اولور
مصنفك لكل منهما ديمديكنه باعث فسخك واجب اولديغنه اشارت ايچوندر ولام جواز
افاده ايدر (وكذا بعده مادام فى يد المشترى) وكذلك قبضدنصكره‌ده فسخى واجب اولور
مادامكه مبيع مشترينك يدنده اوله مصنف فساد نفس عقده‌ده اوله ديمدى مثالى بر درهمى
ايكى درهمه بيع ايتمك كبى ودخى شرط انكيچون اولان كيمسه ايچون فسخ واردر ديمدى
اكر شرط زائد ايله اولورسه صدر الشريعه ذخيره‌دن وصاحب خلاصه‌نك تجريددن
نقل ايلديكى شئ ايچونكه تحقيقا شرط زائد امام محمدك قوليدر وامام اعظم وابو يوسف
قنده عاقدينك ايكيسندن برى ايچون فسخ واردر زيرا فسخ حق شرعدر عاقدينك برى ايچون
دكلدر پس عاقدين عقده راضيلردر (فان باعه) پس اكر مشترى شراء فاسد ايله قبض
ايلديكى شيئى بيع ايلسيدى (او وهبه وسلمه او اعتقه) ياخود هبه ايدوب وتسليم ايلسيدى ياخود
اعتاق ايتسيدى (نفذ بيعه وهبته واعتاقه) اول مشترينك بيعى وهبه‌سى واعتاقى نافذ اولور
زيرا مشترى اول مبيعده ملك تصرفله مالك اولديغى ايچون انده فسخ تصور اولنماز بيع ثانى ايله
انده غيرك حق تعلق ايتديكى ايچون وبيع اولك فسخى حق شرع ايچون اولدى وعبدك
حق حاجتى ايچون تقديم اولنور (فعليه قيمته) پس مشترى اوزره اول مبيعك قيمتى لازم كلور
مرور ايدن علت ايچون كه غصب كبى قبضله مضموندر وكتابت ورهن بيع كبيدر زيرا
كتابت ورهن لازملردر پس عينك ردندن عجزى ثابت اولور ايمدى مشترى‌يه قيمتى لازم كلور
الا بوقدر فرق واركه مكاتبك عاجز اولمسيله حق استرداد عودت ايدر وحق قيمت
تحويل اولمزدن اول مانع زائل اولمغله فك رهن ايله حق استرداد عودت ايدر كافيده بويله ذكر

اولندى (ولا يشترط القضاء فى فسخ الفاسد) وفاسدك فسخنده قاضينك قضاسى شرط
قلنمدى زيرا شرعا واجب اولان قضايه محتاج اولماز (ولا يبطل حق الفسخ بموت احدهما)
وبايع ومشتريدن برينك موتيله حق فسخ باطل اولماز وفتوى ده بونكله‌در خلاصه‌ده بويله
ذكر اولندى وبونده زياده تفصيل واردر پس مراد ايليان كيمسه خلاصه‌يه نظر ايتسون
(ولا يأخذه البايع) يعنى مبيعك بايعى بعد الفسخ مبيعى اخذ ايلمز (حتى يرد ثمنه) حتى مشترى‌يه ثمنى
رد ايلديكجه زيرا مبيع ثمنك مقابلى‌در پس مبيع رهن كبى ثمن ايچون محبوس اولور (فان مات
فالمشترى احق به) پس اكر بايع فوت اولسه مشترى اول اشترا ايلديكى شيئه احقدر (حتى يأخذ
ثمنه) حتى مبيعك ثمنى اخذ ايدنجه زيرا مشترى بايعك حياتنده اوزرينه تقدم ايتدى پس
كذلك وفاتندنصكره وارثلرى اوزره وغرماسى اوزره تقدم ايدر زيرا مشترى مرتهن كبيدر
قچان راهن فوت اولسه مرتهن وارثلرى وغرماسى اوزره تقدم ايدر بوندنصكره اكر ثمنك
دراهمى قائم ايسه مشترى بعينها انى اخذ ايدر زيرا دراهم اصح قول اوزره بيع فاسدده متعين
اولور وثمنك دراهمى هلاك اولمش ايسه مثلنى اخذ ايدر زيرا دراهم مثليه‌در (طاب للبايع
ما ربح فى الثمن لا المشترى فى المبيع) بايع ايچون ثمنده ربح اولان شئ حلال اولدى ومشترى ايچون
مبيعده حلال اولمادى بونك صورتى اولدركه بر كيمسه بيع فاسد ايله بر جاريه اشترا ايدوب
وبايع مشترى ايله قبضلشسه‌لر پس مشترى جاريه‌يى بيع ايلدى پس اكر اول جاريه‌ده ربح حاصل
اولدى ايسه مشترى اول ربحى تصدق ايدر وبايع ايچون ثمنده ربح حلال اولور هدايه‌ده ديديكه
فرق اولدركه تحقيقا جاريه متعين اولان شيدندر اول جاريه‌يه عقد متعلق اولور پس ربحده
خبث حاصل اولور دراهم ودنانير عقدده متعين اولمازلر پس بعينها عقد ثانى درهمه متعلق اولمدى
پس خبث حاصل اولماز وتصدق واجب اولماز وصدر الشريعه‌ده ديديكه اكر سؤال
اولنورسه كه مسئله سابقه‌ده هدايه‌ده ذكر اولندى ثمن دراهم اولوب قائمه اولديغى حالده
مشترى انك عينى اخذ ايدر زيرا دراهم بيع فاسدده تعيين ايله متعين اولور اصح قولده بودر زيرا
بيع فاسد غصب منزله سنده‌در پس كلام دراهم ودنانيرك عدم تعيننده‌ن سزك ديديكده شبهه
مناقض اولور دينلورسه بز ديرزكه بينهمايى توفيق ممكندر اول جهتدن كه تحقيقا بو عقد
ايچون ايكى شبه واردر برى غصبه مشابهتدر وبرى بيعه مشابهتدر پس قچان دراهم قائمه
اولورسه شبه غصب اعتبار اولنور عقد فاسدك رفعنه سعى بوندندن واكر قائمه اولميوب
انكله برشئ اشترا ايتدى ايسه شبه بيع اعتبار اولنور حتى بدلنه فساد سرايت ايلمسون
ايچون شبهه شبهه سندن بزم ذكر ايلديكمز شئ ايچون بن ديرمكه انصاف ايديجى تأمل
صاحبى اوزره خفى دكلدر كه تحقيقا ذكر اولنان شئ هدايه‌نك ايكى كلامنك بيننى توفيق افاده
ايلمز انجق مسئله ايچون بر دليل افاده ايدر كه صدر الشريعه اوزره وارد اولان سؤال
هدايه اوزره وارد اولماز پس وجه عنايه‌ده دينلان شيدر كه تحقيقا كلام هدايه روايت
صحيحه اوزره مستقيم اولماز واول روايت صحيحه تحقيقا دراهم اصح قولك غيرى اوزره متعين
اولماز وبو مرور ايدن شيدر كه تحقيقا دراهم بيع فاسدده متعين اولور معلوم اوله كه مالده
خبث ايكى نوعدر بر نوعى ظاهرده ملكك عدمى ايچون خبثدر وبر نوعى ملكده فساد ايچون
خبثدر وخبثله مراد مال طيب اولمامقدر ومال دخى كذلك ايكى نوعدر برى عقد متعين اولاندر
عروض كبى يعنى متاع كبى وبر نوعى متعين اولميانلردر نقود كبى پس خبث ملكك عدمى ايچون
ايكى نوعده عمل اولنور يعنى متعين اولانده واولميانده عمل اولنور وقچان ارباح ايتسيدى
امام اعظم وامام محمد قتنده تصدق ايدر ظاهرا متعين اولان شيده يعنى متاعده عقدك مال

غيره تعلق ايچون پس حقيقة خبث حاصل اولور ومتعين اولميان شيده شبههٔ خبث حاصل اولور
عقدك متعين اولميان شيئه يعني دراهمه تعلق اولديغيچون مبيعك سلامتي متعين اولان شيئله اولديغي
جهتدن اكر متعين اولميان شيء مبيع اولورسه ياخود ثمن تقديرا اولمق جهتندن متعين اولميان شيء
ثمن اولورسه پس من وجه ملك غير ربحه وسيله اولور ايمدي انده شبههٔ خبث حاصل اولور
واما فساد ملك ايچون خبث متعين اولان شيده شبهه يه منقلب اولور فساد ملكده معتبر اولور
وخبثك شبهه سي متعين اولميان شيده شبههٔ شبهه يه منقلب اولور فساد ملكده معتبر اولماز
(كما طاب ربح مال ادعاه فقضي ثم ظهر عدمه بالتصادق) تتكيم مدعي بر كيمسه دن مال ادعا ايدوب
واول كيمسه مالي مدعي يه ادا ايتدكدنصكره اول مال مدعي عليه اوزرنده اولمديغنه بربرلريني
تصديق ايلدكلرنده مدعينك اول مالده حاصل ايلديكي ربحك مدعي يه طيب اولديغي
كبي صورت مسئله اولدركه بر رجل بر رجلدن مال ادعا ايلسه پس مدعي عليه اول مالي
مدعي يه ادا ايسه ومدعي اول مالده ربح حاصل ايتدكدنصكره بربرليني تصديق ايسلركه
اول مال مدعي عليه اوزره دكل ايدي پس اول ربح مدعي يه طيبدر زيرا بو مقامده خبث
ملكك فسادي ايچوندر زيرا دين اقرار ايله واجب اولدي اندنصكره تصادقله مستحق اولدي
ومستحقك بدلي مملوكدر پس متعين اولميان شيده عمل اولنماز (بني في دار شراها فاسدا او غرس في ارض
لزمه قيمتهما) بر كيمسه شراء فاسد ايله اشترا ايلديكي داري بنا ايتسه ياخود شراء فاسد ايله
اشترا ايلديكي ارضه غرس ايتسه مشتري يه دار ايله ارضك قيمتلري لازم كلور وامامين بنا
يقلوب دار صاحبنه رد اولنور وكذلك غرس قلع اولنوب ارض صاحبنه رد اولنور ديديلر زيرا
شفيعك حقي بايعك حقندن اضعفدر زيرا حق شفعه قضايه محتاجدر ياخود رضايه محتاجدر
وتأخير ايله باطل اولور وميراث اولماز حق بايع بونك خلافي اوزره در وقچان اضعف برشيء ايله
باطل اولمسيدي اقوي باطل اولمامقده اوليدر وحق شفيع بنا وغرسله باطل اولماز پس بايع
دخي انك كبيدر وامام اعظمك علتي اولدركه تحقيقا بنا وغرس مشتري ايچون بايع طرفندن
تسليط ايله حاصل اولديلر وهر بونك كبي اولان شيلر ايله حق استرداد منقطع اولور مشتريدن
حاصل اولان بيع كبي شفيع بونك خلافي اوزره دركه زيرا شفيعدن تسليط بولنمادي بو اجلدن
اكر مشتري اول داري ويا اول ارضي آخره هبه ايلسيدي حق شفيع باطل اولمادي وكذلك
اكر آخره بيع ايتسيدي پس شفيع شفعه ايله اخذ ايدر بيع ثانيده ثمنله ياخود بيع اولده قيمتله
اكرچه كيم بيع فاسدده شفعه اولمسه ده زيرا حق بايع بو مقامده منقطع اولدي و بو اجلدن
شفيعدن تسليط اولمديغي ايچون حق شفيع بايعدن اقوي اولدي بايعدن تسليطك
بولنديغي ايچون بوندنصكره وقتا كه بيع فاسدك بياندن مصنف فارغ اولدي ايسه بيع
موقوفك بياننه واحكامنه شروع ايدوب (ووقف بيع مال الغير) ديدي يعني غيرك مالني بيع غيرك
اجازتنه موقوف اولدي (وبيع العبد والصبي المحجورين) ومنع اولنان عبدك وصبينك بيعلري عبدك
مولاسنك اجازتنه وصبينك باباسنك اجازتنه موقوف اولدي (و بيع ماله من فاسد عقل غير رشيد) بايع
كندي مالني عقلي فاسد اولوب رشيد اولميان كيمسه يه بيع ايتمك قاضينك اجازتي اوزره موقوف اولدي
(و بيع المرهون والمستأجر وارض في مزارعة الغير) ومرهون مرتهنك ومستأجر مستأجرنك وغيرك
مزارعه سنده اولان ارضك بيعي مزارعنك اجازتنه موقوف اولدي اكر اجاره يي فسخ ايدشسه لر بايعه
مبيعي مشتري يه تسليم لازم كلور وكذلك راهن مالي ادا ايتسيدي ومرتهن اني ابرا ايدوب رهني
اوزرينه رد ايتسيدي بيع تمام اولور (و بيع شيء برقمه) شيئي رقميله بيع ايتمك بايع رقمي بيلوب مشتري بيلمزسه
توقف اولنور اكر مجلس بيعده مشتري بيلمزدن اول متفرق اولورلرسه اول بيع باطل اولور (و بيع المبيع

من غير المشتري) ومبيعي مشتري بنك غيري يه بيع موقوفدر يعني برشيئي زيده بيع ايدوب
اندنصكره بكره بيع ايتسيدي بيع ثاني منعقد اولمازحتي بيع اولده بيعي فسخ ايتسه لردي بيع ثاني
نافذ اولماز لكن بيع ثاني مشتري اولك اجازتنه موقوف اولور اكر مشتري اولك قبضندنصكره بيع
ايتدي ايسه واكر مشتري اولك قبضندن اول قبض ايتديسه ده منقولده توقف اولنور وعقارده
عن قريب ذكر اولنه جق خلاف معروف اوزره در (و بيع المرتد) ومرتدك بيعي دخي موقوفدر
باب مرتدده مرور ايتدي (والبيع بما باع فلان) وفلان كيمسه يه بيع ايتديكني بايع بيلوب مشتري بيلمزسه
بيع موقوفدر اكر مجلس بيعده مشتري بيلورسه بيع صحيحدر والا باطلدر (والبيع بمثل ما
يبيع الناس به او بمثل ما اخذ به فلان) وناس انكله بيع ايلدوكنك مثلي ايله بيع يا خود
فلان كيمسه انكله اخذ ايلديكنك مثلي ايله بيع موقوفدر شافي شرحنده ذكر اولندي كه
تحقيقا بو بيع جائز اولماز وامام سرخسينك نسخه سنده ذكر اولندي كه بو مسئله نقچان مشتري
بلمديكي وقتده در پس اكر مشتري مجلسده اني بيلورسه امام اعظمدن انده ايكي روايت واردر
وشيئي قيمتيله بيع جهالتي ايچون جائز اولمادي واكر مجلسده قيمتي معين اولورسه جائز اولور
(و بيع فيه خيار المجلس) وانده خيار مجلس اولان بيع موقوفدر كتاب بيوعك اولنده مرور
ايتدي (و بيع الغاصب) ودخي غاصبك بيعي مالكك اجازتنه موقوفدر اكر غاصب مالك
ايچون اقرار ايدرسه واكر غاصب انكار ايدرسه غاصب اندن اولان كيمسه ايچون بينه لازم كلور
بينه تمام اولدقده بيع تمام اولور واكر بينه بولنمسه ومبيعي هلاك اولنجه تسليم ايتمدي ايسه بيع
منتقض اولور (وحكمه) بيع موقوفك حكمي (انه انما يقبل الاجازة اذا كان البايع والمشتري
والمبيع قائما) تحقيقا بيع موقوفك اجازتي قبول ايتمسي نقچان بايع ومشتري ومبيع قائم اولديغي
وقتده در ومبيعك قائم اولمسندن مراد متغير اولمامسيدر شول حيثيتله كه شيء آخر عد اولنميه
زيرا بايع غيرك ثوبني غيرك اذنسز بيع ايتسيدي پس مشتري اول ثوبي بويه سيدي وثوبك صاحبي
بيعه اجازت ويرسيدي اول بيع جائز اولور واكر مشتري اول ثوبي كسوب دكسيدي اندنصكره
صاحبي اجازت ويرسيدي جائز اولماز زيرا اول ثوب شيء آخر اولدي (كذا الثمن لو كان عرضا) كذلك
ثمن متاع اولورسه قيامي شرط قلندي (وصاحب المتاع ايضا) ومتاع صاحبنك دخي ذكر اولنان
مبيع وثمنك قيامي شرط قلنديغي كبي قيامي شرط قلندي ومبيعك دخي قيامي شرط قلندي حتي
بر كيمسه غيرك متاعني بيع ايتسيدي پس صاحب متاع بيعه اجازت ويرمزدن اول فوت اولسيدي
ووارث اكا اجازت ويرسيدي بيع جائز اولماز (وان اخذ الثمن او طلبه لبس باجازة للبيع) وذكر
اولنان بيع موقوفك حكمي تحقيقا صاحب متاعك ثمني اخذ ايتمسي وياطلب ايتمسي بيعه اجازت دكلدر
واختلف في احسنت) صاحب متاعك بايعه ايو ايتمش سين ديمسنده اختلاف اولندي بعض اجازتدر
ديدي وبعض دكلدر ديدي (وقوله لا اجيزه رد له بخلاف المستأجر) وصاحب متاعك بن بو بيعه
اجازت ويرمم ديمسي بيع موقوف ايچون رددر مستأجر بونك خلافي اوزره در زيرا مستأجر نقچان
آجرك بيعنه اجازت ويرمم ديسيدي اندنصكره اجازت ويرسيدي بيع جائز اولور و بو ذكر اولنان
اقوالك جمله سي خلاصه دندر بوندنصكره وقتا كه مصنف بيع موقوفدن واحكامني بياندن فارغ
اولديسه بيع مكروهك بياننه شروع ايدوب (كره البيع عند الاذان الاول للجمعة) ديدي يعني جمعه نك
اذان اولنده بيع مكروه اولدي زيرا انده واجب اولان سعيه اخلال واردر نقچان بايعله مشتري
اوتورسه لر ياخود اياغ اوزره توقف ايدوب مبايعه ايلسه لر واما نقچان يوررلر ايكن مبايعه ايلسه لر
انده كراهت يوقدر (والنجش) ونجش دخي مكروه اولدي نجش ثمنده زياده ايتمكدر غيري
راغب اولمسون ايچون حال بو كه كندو شرا مراد ايلمز رسول عليه الصلاة والسلامك

لاتناجشوا قول شريفيچون يعني سزشراميادي‌كرزدكل ايكن مبيعك ثمنني زياده ايلمك بيوردي (والسوم
على سوم غيره بعد رضاهما) بايعله مشترينك رضالرندن صكره غيرك بازاري اوزره بازار ايتمك
مكروه اولدي رسول عليه الصلاة والسلامك لايستام الرجل على سوم اخيه ولايخطب على
خطبت اخيه قول شريفي ايچون رجل قرنداشنك بازاري اوزره بازار ايلمك وقرنداشنك
خطبه سي اوزره خطبه ايلمك مكروهدر بيوردي زيرا رسول عليه الصلاة والسلام نفي
صيغه سيله نهي ايلدي زيرا نفي صيغه سيله نهي ابلغدر واماقچان مشتري برشي بازار ايتسيدي
وبايعله مشترينك ايكيسندن بري صاحبنه ميل ايلمسيدي غيري كيمسه ايچون اول شئ بازار
ايدوب اشترا ايتمكده بأس يوقدر زيرا اول بيع بيع من يزيددر بواجلدن مصنف (بخلاف بيع من يزيد)
ديدي بيع من يزيد ذكر اولنانك خلافي اوزره‌در زيرا انك اشتراسي جائزدر اثرك وارد اولديغي ايچون
واول اثر بيع من يزيده اولديغي كبي خطبه‌ده دخي نهيك محليدر يعني قچان مرأه‌نك قلبي خاطبه
ميل ايتسيدي خطبه‌سي مكروه اولور واكرميل ايتمزسه مكروه اولماز (وتلقي الجلب المضرلاهل البلد)
وذكر اولنان كبي قارشوواروب اهل بلده‌يه مضر اولان متاعي جلب ايلمك دخي مكروه اولدي يعني اهل
بلددن بعض خارج بلددن طعامدن بلده‌يه جلب اولنان شيئه قارشوواروب الملق مكروه اولدي انده
حاضر اولنلر اوزره امري تضييق اولديغي ايچون مكروه اولدي پس اكر اهل بلده‌يه مضر
اولمازسه انده بأس يوقدر مكركه واردين اوزره نرقي كزليوب قيمتندن اقل ايله اشترا ايليه مكروه اولور
(وبيع الحاضر للبادي زمان القحط) وشهرده مقيم اولان كيمسه زمان قحطده بدوي اولانه بيع ايتمك
مكروه اولدي عليه السلامك شهرلي كويلويه بيع ايتمسون بيورديغيچون وبوقچان اهل بلددن زمان
قحطده اولورسه‌در وبو بيع مقيمك بدويدن الوب واني اغربهايه ترغيب ايتمسيدر ايمدي بو بيع مكروه
اولور زيرا اهل بدويه اضرار در پس اكر زمان قحط دكل ايسه اضرار اولمديغي ايچون بأس
يوقدر وبعض ديدي كه بومسئله‌نك صورتي بدوي طعامله شهره كلوب شهرده مقيم اولان
كيمسه اكاوكيل اولوب اول طعامي بيع ايدوب ورق ناس اوزره اغرا ايتمكدر پس بوبيع منهي در
زيرا مقيم اني ترك ايدوب بدوي بنفسه كندو بيع ايدر ورزق اوجوز اولور (والتفريق بين
صغيروذي رحم محرم منه) ودخي صغير بيني ايله انك ذي رحم محرمي بيني تفريق ايدوب بيع ايتمك
مكروه اولدي رسول عليه الصلاة والسلامك * من فرق بين والدة وولدها فرق الله بينه وبين
احبته يوم القيامة * قول شريفي ايچون يعني بركيمسه والده‌يي ولدندن ايرسه حق تبارك وتعالى
يوم قيامتده اني محبت ايلديكي كيمسه‌دن آيرد بيوردي ورسول عليه السلام حضرت علي كرم الله
وجهه‌يه ايكي غلام هبه ايلدي بروقتدنصكره ياعلي اول غلاملري نيلدك بيوردي علي كرم الله
وجهه بيورديكه برني بيع ايلدم رسول عليه السلام بيوردي كه ادرك ادرك يعني يتش يتش
بيوردي وارددارددخي روايت اولندي يعني ثمني رد ايدوب بيعي اقاله ايله ديمكدر ودخي صغير
صغيرايله وكبير كبيرايله مأنوس اولدقلري ايچون مكروه اولدي وكبير صغير اوزره انفق واشفق
اولديغي ايچون وقرب قرابتدن ناشيه شفقت اعتباريله كبير صغيرك حوايجنه قائم اولديغي
ايچون پس ايكيسندن برينك بيعنده مانوسيتي قطع ايتمك اولدي وشاتي اصلاحدن منع اولدي
ايمدي بونده صغيرلر اوزره مرحمتي ترك واردر وترك مرحمت مذموم اوزره رسول عليه السلامك
من لم يرحم صغيرنا فليس منا قول شريفي ايله افاده اولندي (بخلاف الكبيرين) وايكيسيده
كبيرلر اولدقده صغيرلرك خلافي اوزره‌در زيرا بومحلده انلر اوزره ترك مرحمت يوقدر
(والزوجين) وزوجين دخي خلاف اوزره‌در زيرا نص نكاح ايچون محرمه اولان قرابتله معلولدر
حتى انده قريب اولميان محرم رضاعا قرنداشي كبي ومحرم اولميان قريب عمي كبي داخل اولماز

وبايعك ملكنده ايكيسنك اجتماعندن دخي لابددر حتى ايكي صغيرك بري بايع ايچون وبري
آخرك اولسه ايكيسندن برني بيعده بأس يوقدر ودخي تفريق حق مستحقله اولورسه اني بيعده
بأس يوقدر ايكيسندن برني جنايتله دفع ايتمك كبي ودخي صغير برصغيرك مالني استهلاك ايتمكله
دين لازم كلوب بيع ايتمك كبي ودخي عيبله رد ايتمك كبي زيرا منظور اليه صغيرك غيريدن ضرري
دفع ايلدي يوخسه صغيره اضرار ايتمك دكلدر (وحكمه انه لايفسد) وبو بيع مكروهك
حكمي تحقيقا بيعي افساد ايلمز زيرا نهي بيعه مجاور اولان معني اعتباريله‌در يوخسه بيعك
صلبنده دكلدر وشرائطنك صحتنده‌ده دكلدر وبونك كبي نهي فسادي ايجاب ايلمز بلكه
كراهتي ايجاب ايدر (ولايجب فسخه) وبيع مكروهك فسخي دخي واجب اولماز زيرا فسخك
بيع فاسدده واجب اولمسي حرمتي دفع ايچوندر وبيع مكروهده ايسه حرمت يوقدر (ويملك
المبيع قبل القبض) ومشتري مبيعي قبض ايتمزدن اول مالك اولور مروايدن شي ايچون كه
تحقيقا بيع فاسدده قبل القبض ملكك ثابت اولمسي فساد مجاورك جاري اولمسندن حذرا ايچون
بومعامده ايسه فساد يوقدر ايمدي قبل القبض مبيعه مشتري مالك اولور (ويجب الثمن لاالقيمة)
وثمن واجب اولور قيمت واجب اولماز اكرقبض اولنان مبيع مشتري يدنده هلاك اولورسه زيرا مثلك
ياخود قيمتك بيع فاسدده واجب اولمسي غصب حكمنده اولديغي ايچوندر بوايسه اويله دكلدر والله اعلم

(* باب الاقالة *)

بو باب اقاله‌نك بياننده‌در اقاله لغت يوندن اسقاط ورفعدر (هي رفع البيع) وشرعا اقاله بيعي
رفع ايتمكدر (وتصح بلفظين احدهما مستقبل) واقاله ايكي لفظله صحيح اولور واول ايكي
لفظك بري مستقبلدر قدوري شرحنده اقاله ايكي لفظله ثابت اولور بري انكله ماضيدن
تعبير اولنور وآخر ايله مستقبلدن تعبير اولنور ديدي رجلك بكا اقاله ايله قولي كبي واول
رجلك صاحبي دخي اقاله ايتدم دير وامام محمد ديديكه اقاله ايتمك بيع كبيدر صحيح اولماز الا
ايكي لفظله اولور واول ايكي لفظله ماضيدن تعبير اولنور رجلك اقاله ايتدم ديوب صاحبي دخي
قبول ايتدم ديديكي كبي بيعه اعتبار ايله وفتاواده امام محمدك قولني اختيار ايتدي كذا في الخلاصة
(وتتوقف على قبول الآخر في المجلس) واقاله مجلسده آخرك قبولنه متوقف اولور تجريده
ذكر اولنديكه اقاله‌نك قبولي مجلس اوزره متوقف اولور واقاله‌نك قبولي نصا قوله مجلسنده
صحيح اولديغي كبي دلالت فعل ايله دخي صحيح اولور تتكيم قچان بايع مبيعي مشترينك مقاله‌سي
عقبنده كوملك قطع ايلمسي كبي (هي فسخ فيما هو من موجبات العقد) واقاله عقدك موجبلري
اولان شيده فسخدر يعني من غير شرط نفس عقد ايله ثابت اولان شيده فسخدر زيلعي
ديديكه فسخ قولي متعاقدين حقنده در اطلاقي جاري دكلدر زيرا فسخ من غير شرط عقدك
موجبلرندن اولان شيده فسخ اولور واماقچان عقدك موجبلرندن اولمسه بلكه برشرط زائد
واجب اولسه انده اقاله ذكر اولنان كبي ايكي عاقدك حقنده بيع جديد اعتبار اولنور تتكيم
بركيمسه‌دين مؤجل ايله يعني مشترينك بايع اوزره ثابت ديني ايله اول دينك اجلي حلول ايتمزدن
اول برعين اشتري ايتسيدي اندنصكره بايعله مشتري اقاله ايدشسه‌لر دي دين حاله عود ايدر
كانه مشتري اول عيبي بايعه بيع ايلدي ودخي قچان بايعله مشتري اقاله ايدشدكدنصكره
بررجل مبيع ملكي اولديغن ادعا ايتدكده مشتري اكا شهادت ايتديكي كبي انك شهادتي
قبول اولنماز كانه مشتري شول شيكه اني بيع ايلدي اندنصكره شهادت ايلديكه بيع غيركدر
واكر فسخ اولسيدي شهادتي قبول اولوردي كورلمزمي كه تحقيقا مشتري اكرمبيعي برعيبله
بقضاء رد ايتسيدي وبررجل دخي مبيعي ادعا ايدوب مشتري شهادت ايتسيدي شهادتي قبول

اولنورز یرافسخ ایله ملك قدیمی عود ایدر پس بایع مشتری جهتندن متلق اولمش اولماز من کل
وجه فسخ اولدیغی ایچون وتحقیق مصنف فسخ اولمق اوزره فروع کثیره تفریع ایدوب
اول فروعدن اولکبسنی (فبطلت بعد ولادة المبیعة) قولیله ذکر ایلدی پس مبیعه نك
ولادتندن صکره اقاله باطل اولدی زیاده لك سببیله فسخ ممتنع اولدیغی ایچون واکر بیع محض
اولسیدی جائز اولوردی وفقها دیدیلرکه بو اقاله نك باطل اولمسی قبضدنصکره طغورسیدی واما
نجان قبضدن اول اولسیدی امام اعظم قاتنده اقاله صحیحه اولور وایکنجی فرعی (وصحت بمثل الثمن
الاول الااذاباع المتولی اوالوصی شیئا باکثر من قیمته) قولیله ذکر ایلدی یعنی اقاله ثمن اولك مثلی ایله
صحیحه اولور مکر که متولی یاخود وصی قیمتندن اکثر ایله شیئی بیع ایتمش اوله اول وقت اقاله جائز اولماز
اکر ثمن اولك مثلی ایله بیع ایدرسه ده جانب وقفه وحق صغیره رعایة جائز اولماز (وان شرط
غیرجنسه) اکرچه کیم جنسنك غیری یه شرط ایتدی ایسه ده (او اکثر منه او الاقل) یاخود
ثمن اولدن اکثره یاخود اقله شرط ایلدی ایسه ده یعنی ثمن اولك مثلی ایله اقاله صحیحه اولور
اکرچه کیم مثلنك غیری یه شرط ایتدی ایسه ده اما اول یعنی ثمن اولدن اکثرك علتی اقاله فسخ
اولدیغی ایچوندر فسخ ایسه اولماز الا ثمن اول اوزره اولور واما ثمن اولدن اقلك علتی شرط
فاسد اولدیغی ایچوندر اقاله ایسه شرط فاسد ایله فاسد اولماز عن قریب بیانی کلور (الا اذا تعیب)
مکر که مبیعك مشتری قاتنده عیبی ظاهر اوله بو قول او الاقل قولندن استثنادر پس
بو تقدیرجه تحقیقا اقاله ثمن اولدن اقل ایله جائز اولور زیرا ثمنك نقصانی مبیعدن عیبله فائت
اولان شیء مقابله سنده اولور وفرع ثالثی مصنف (ولا تفسد بالشرط) قولیله ذکر ایلدی
واقاله شرطله فاسد اولماز زیرا مبیعك شرطله فسادی ربوا لازم کلمسی ایچوندر تکیم مرور
ایتدی فسخده ایسه ربوا یوقدر وفرع رابعی (وجاز للبایع بیع المبیع قبل قبضه)
قولیله ذکر ایلدی وبایع مبیعی قبض ایتمزدن مقدم بیعی جائز اولدی یعنی نجان بایعله مشتری
اقاله لشوب ومبیعی مشتری رد ایلمسه حتی بایع مبیعی مشتری یه طایعا بیع ایلسه جائز اولدی
واکر اقاله بیع اولسیدی فاسد اولوردی زیرا قبل القبض بیع ایلدی و مشترینك غیری یه بیع
ایتسیدی جائز اولمازدی زیرا بایعله مشترینك غیری حقنده بیع جدیددر وبشنجی فرعی مصنف
(والمکیل والموزون بلا اعادة الکیل والوزن) قولیله ذکر ایلدی یعنی نجان مبیع اولچلور یاخود
وزن اولنور شیء اولسه وانی بایع کیل ووزنله بیع ایلیوب بعده اقاله ایدشسه لردی و مبیعك کیل
ووزنی اعاده ایلمدین مشتری یه رد ایلسیدی جائز اولدی واکر بیع اولسیدی جائز اولمازدی
والتنجی فرعی (وهبة المبیع للمشتری بعد الاقالة قبل القبض) قولیله ذکر ایلدی یعنی نجان
مبیع بعد الاقاله قبضدن اول مشتری یه هبه ایلسه هبه جائز اولور واکر بیع اولسیدی
جائز اولمازدی زیرا قبل القبض مبیعی بایعه هبه ایله منفسخ اولور (وبیع فی حق ثالث)
بیع قولی وهی فسخ قولی اوزره عطفدر یعنی بایعله مشترینك ثالثی حقنده اقاله بیعدر نهایه ده
دیدیکه خلاف نجان فسخ لفظ اقاله ایله ذکر اولنان شیده در واکر مفاسخه یاخود متارکه
لفظیله ذکر اولنسیدی اتفاقا بیع قلنماز موضوع لغویسی ایچون اعمال یوندندن وتحقیق اقاله نك بیع
اولمسنی مصنف برقاچ فروعاته تفریع ایدوب اولی (فتسلیم الشفعة فی البیع لا ینافی اخذها فی الاقالة)
قولیله ذکر ایلدی پس بیعده شفعه یی تسلیم اقاله ده شفعه نك اخذینی منافی اولماز یعنی اکر
مبیع عقار اولسه پس شفیع شفعه یی تسلیم ایلسه اندنصکره اقاله ایدشسه لر شفیع ایچون
شفعه ایله قضا اولنور شفیع حقنده بیع جدید اولدیغیچون کانه بایع مشتریدن اشترا ایلدی
وایکنجی فرعی (ولا یرد البایع الثانی علی الاول بعیب علمه بعدها) قولیله ذکر ایلدی وبایع ثانی

بایع

بایع اول اوزره عیبله رد ایده مز عیبی اقاله دنصکره بلسیدی یعنی مبیعی آخره بیع ایدوب
اندنصکره اقاله ایدشسه لر بعده مبیعك بایع اول یدنده اولان عیبنه مطلع اولسیدی پس مشتری
بایع اوزره رد ایده مز زیرا بایع اول حقنده بیعدر کانه بایع ثانی مبیعی مشتری ثانیدن اشترا ایلدی
واوچنجی فرعی (ولیس للواهب الرجوع اذا باع الموهوب له الموهوب من آخر فتقایلا)
قولیله ذکر ایلدی یعنی واهب ایچون رجوع یوقدر نجان هبه اولنان کیمسه موهوبی آخره
بیع ایلسیدی اندنصکره اقاله ایدشسه لردی واهب ایچون هبه سندن رجوع یوقدر زیرا هبه اولنان
کیمسه واهب حقنده اشترا ایدن کیمسه دن مشتری اولان کبیدر ودردنجی فرعی (والمشتری اذا باع
المبیع من آخر قبل النقد جاز للبایع شراؤه منه بالاقل) قولیله ذکر ایلدی ودخی مشتری ثمنی
نقددن اول مبیعی اخره بیع ایتسدی بایع ایچون مشتریدن ثمندن اقل ایله اشترا ایتمسی جائز اولدی
یعنی نجان مشتری برشیء اشترا ایدوب اول شیئی قبض وثمنی نقد ایتمزدن اول بیع ایتسیدی
اندنصکره اقاله ایدشسه لردی واول مشتری یه عودت ایتسیدی پس بایع اولدن ثمنی نقددن
اول ثمن اولدن اقل ایله اشترا ایتسیدی جائز اولدی ومبیع بایع اول حقنده مشتری ثانیدن شراء
جدید ایله مملوك کبی اولدی وبشنجی فرعی (فاذا اشتری بعروض التجارة عبدا للخدمة بعد
الحلول و وجد به عیبا فرده بغیر قضاء واسترد العروض فهلکت فی یده لم یسقط الزکوة) قولیله
ذکر ایلدی یعنی نجان مشتری متاعله اوزرینه برسنه حلول ایتدکدنصکره خدمت ایتمك ایچون
عبد اشترا ایتسیدی پس اول عبدده برعیب بولوب بغیر قضاء اول عبدی بایعه رد ایدوب واول
متاعی دخی استرداد ایتسیدی پس اول متاع مشترینك یدنده هلاك اولسیدی اندن زکات
ساقط اولماز زیرا ثالث حقنده بیع جدیددر حال بوکه اول ثالث فقیردر زیرا بغیر قضاء رد
اقاله در (وهلاك المبیع یمنعها) ومبیعك هلاك اولمسی اقاله یی منع ایدر (لا الثمن) ثمنك هلاك
اولمسی منع ایلمز زیرا اقاله بیعی رفعدر وانده اصل مبیعده ثمن دکلدر بو اجلدن نجان قبل القبض
مبیع هلاك اولسه بیع باطل اولور ثمنك هلاکی بونك خلافیدر (وهلاك بعضه بقدره)
مبیعك بعضنك هلاکی قدریله منع ایدر بعض ایچون کل اعتبار یوندندن واکر
مقایضه ایدشسه لر ایکیسندن برینك هلاکندنصکره اقاله جائز اولور وایکیسندن برینك هلاکیله
باطل اولماز زیرا ایکیسندن هر بری من وجه مبیعدر ومن وجه ثمندر ایمدی بیع باقی اولدی

) باب المرابحة والتولیة والوضیعة (

بو باب مرابحه وتولیه ووضیعه نك بیاننده در (الاولی بیع ما ملکه) یعنی مرابحه مالك اولدیغی شیئی
بیعدر مرابحه رانك فتحیله رابحدن مصدردر مصنف بیع المشتری دیمدیکه باعث غاصبك قتنده
ضایع اولان مغصوبه غاصب قیمتنه ضامن اولدقدنصکره غاصب اول ضایعی بولدقده
غاصب ایچون اول مغصوبی اکرچه کیم انده شرا یوغیسه ده ضامن اولدیغی اوزره مرابحه
وتولیة بیعی جائز اولد یغنه متناول اولسون ایچون مالك اولدیغی شیئك بیعدر دیدی (بمثل
ما قام علیه) مالکك اوزرینه قائم اولان شیئك مثلی ایله بیعدر ثمن اول ایله دیمدی زیرا مالکك
مشتری اوزره اولان شیدن اخذ ایلدیکی شیء مشترانك ثمن اولی دکلدر بلکه ثمن اولك مثلی در
واوزرینه قائم اولان شیئك مثلی ایله بیعدر دیدی کلجك شیء ایچونکه تحقیقا مالك ایچون
ثمن اجر قصار وبونك مثللی شیئی ضم ایلمك واردر واول مال بنم اوزریمه بو مقداره قائم اولدی
دیر انکیچون بمثل ما قام علیه دیدی (بزیادة) ملکك اوزرینه قائم اولاندن زیاده ایله بیعدر
اکرچه کیم اول زیاده بیع ایلدیکی شیئك جنسندن دکل ایسه ده (والثانیه بیعه به) وایکنجی
یعنی تولیت مالك اولدیغی شیئی اوزرینه قائم اولان شیئله بیعدر (بدونها) مالك اولدیغی شیدن

زياده سز بيعدر (والثالثة بيعه بالاقل منه) اوچنجى يعنى وضيعه مالكك اوزرينه قائم اولان
شيدن اقل ايله بيعدر (وشرطها و بوذكراولنان اوج مبيعك شرطى (شراؤه بمثلى)
يعنى مرابحه و مرابحه مثلى ايله بيع ايلديكى شيئك مثليله شرا سيدر موزونات ومكيلات
وعدديات متقاربه دن مثلى اولان شيئله (اومملوك من البايع الاول للمشترى) ياخود
مشترى ايچون بايع اولدن مملوك اولان شيئله شراسيدر بومملوك قولى بمثلى اوزره عطفدر
وللمشترى ده اولان لام مملوك لفظنه متعلقدر (والربح مثلى معلوم) وربح ايسه مثلى معلومدر
تحقيقا بوذكراولنان بيعلر صحيح اولماز الابايعك سابقا اشترا ايلديكى مبيعك عوضى قيمتى اولورسه
صحيح اولور عبد وثوب كبى زيرا اشترا ايلديكى مبناسى جنايتدن وجنايت شبهه سندن
احتراز اوزره در وقيمياتده جنايتدن احتراز ممكن اولورسه جنايتك شبهه سندن ممكن اولماز
زيرا مشترى مرابحدن مبيعى اشترا ايتز الاثمن اولدن مرابحك مبيعده دفع ايلديكى شيئك قيمتى
ايله اشترا ايدر زيرا مرابحك دفع ايلديكى شيئك عينى دفع دكلدر مشترى اكا مالك اولمديغى
جهتدن ودخى اول عينك مثلى ده دفع ممكن دكلدر زيرا فرض اول مثلك عدميدر ايمدى
بالضروره قيمت متعين اولور حال بوكه اول قيمت مجهوله در مشترى اول قيمتى ظنله وتخمين ايله بيلور
پس بوتقديرجه انده جنايت شبههسى حاصل اولور الا اچان مشترى اسبابدن برسبله يعنى شرا كبى
وشرامثللى كبى بايع اولدن اول بدله مرابحه ايله مالك اولان كيمسه اوله پس اول كيمسه دراهمدن
ربح معلوم ايله ياخود مكيلدن و ياموزوندن وموصوفدن برشيئله التزام ايلديكى وفاسى اوزره
اقتدارى اولديغى ايچون اشترا ايدرواما اچان اونى اون بر ربحله اشترا ايتسيدى بواشترا جائز اولماز
زيرا رأس ماله وقيمتك بعضيله اشترا ايلدى زيرا قيمتك بعضى ذوات امثالدن دكلدر پس بايع
اول ثمنده قيمتى ايله مثلا ثوب كبى وثوبك اون برجزءدن برجزء ايله بايع اولور واون برنجى جزء بلمز الاقيمتله
بيلنور حال بوكه قيمت مجهوله در ايمدى جائز اولماز (وله ضم اجر القصار والصبغ) وبايع ايچون
قصارك اجرتنى مبيعه ضم ايتمك جائزدر وصبغ فتحله مصدردر وكسر ايله بوياميق انكله اولان شيدر
وانى دخى ضم ايتمك جائزدر (والطراز) ودخى نشانك اجرتنى ضم ايتمك جائزدر طراز ثوبك
علامتيدر (والفتل) دخى بوكمك اجرتنى ضم ايتمك جائزدر (والحمل وطعام المبيع وكسوته)
وحماللق اجرتنى ومبيعك طعامنى ولباسنى دخى ضم ايتمك جائزدر (وسوق الغنم) وقيونى
سورمك خرجنى (والسمسار المشروط اجره فى العقد) وعقدمبيعده سمسارك شرط اولنان اجرتنى
ضم ايلمك جائزدر زيرا سمسارك اجرتى اكر عقدده مشروطه ايسه ضم اولنور واكر مشروطه
دكل ايسه اكثر مشايخ ضم اولمامغه ذاهبلردر اجرت دلال بونك خلافيدر زيرا اجرت دلال
مبيعه اتفاقا ضم اولنماز (الى ثمنه) مبيعك ثمننه ضم اولنور زيرا بونلرعين مبيعده زيادهلك ايراث
ايدر بويامق كبى و بونك امثالى كبى ياخود قيمتنده زياده ايدر كتورمكده وسوقده اولديغى كبى
زيرا قيمت مكانك اختلافيله مختلف اولور پس انك اجرتى رأس ماله ملحق اولور واكر مشترى
ذكراولنان شيلرى بوكمك كبى و بونك امثالى كبى كندى اليله يپارسه ضم اولنماز و بالجمله هرشىء كه
مبيعده ياخود قيمتنده زياده ايدر ضم اولنور واكر مبيعده ياخود قيمتنده زياده ايتزسه ضم
اولنماز زيلعى بويلجه ذكر ايلدى (لا اجر الطبيب) طبيبك اجرتى ضم اولنماز زيرا عينده
وقيمتنده برشىء زياده اولماز (والمعلم) دخى معلمك اجرتى مبيعه ضم اولنماز زيرا معلمك اجرتى
مبيعك مالينده زياده اولمادى زيرا تعليم مبيعده ذهنى وشغلى ايچوندر بونك غايتى معلمك تعلمى
شرط اولمقدر بوايسه ضمده كفايت ايتز (والدلال والراعى ونفقة نفسه) دخى دلالك
وچوبانك اجرى وكندى نفسنك نفقهسى مبيعه ضم اولنماز زيرا بونلر مبيعده برشىء

زياده

زياده ايلمز مشروط اولان سمسارك اجرتى ومبيعك نفقهسى بونك خلافى اوزره دركه تنكيم
مرور ايتدى (وجعل الآبق وكراء بيت الحفظ) وفرار ايدن عبدك مژدهسى ومبيعى حفظ
ايلديكى بيتك كراسى ضم اولنماز زيرا ايكيسيده برشىء زياده ايلمز مبيعك كراسى بونك خلافى
اوزره دركه زيرا بوضم اولور مبيعك قيمتنده زياده افادهسى ايچون (ويقول قام على بكذا)
وبايع حين بيعده ضمى جائز اولانى ضم ايلدكده بنم اوزريمه بومقداره قائم اولدى دير
(لااشتريته بكذا) بومقداره اشترا ايتدم ديمز كذبدن احترازا ايچون (خان فى المرابحة) يعنى اچان
بايعك خيانتى بينه ايله ياخود اقرارى ايله ظاهر اولسيدى مشترى امام اعظم قتنده مخير قيلنور
(اخذه بثمنه اورده) اكر مشترى ديلرسه مبيعى ثمنى ايله اخذ ايدر ياخود رد ايدر (وفى التولية) واكر
بايعك خيانتى توليتده ظاهره اولورسه (حط) ثمندن اشاغه وارد زيرا اكر توليتده ثمندن
اشاغه وارمسه توليت باقى قالماز زيرا ثمن اول اوزره زياده اولور پس مرابحه اولور وتصرف
بونكله متغير اولور ومرابحه ده اشاغه وارمسه مرابحه حالى اوزره باقى قالور اكرچه كيم
ربح مشترينك ظن ايلديكى شيدن زياده اولسه ده ايمدى اول عقد مرابحه باقى قالسيدى
تصرف متغير اولماز ورضا فوت اولمغله خيار دخى ثابت اولور (ولوهلك المبيع قبل الرد)
واكر مشترى مرابحه ده مبيعى رد ايتمزدن اول هلاك اولسيدى ياخود مشترى مبيعى هلاك
ايتسيدى (اوحدث به مانع منه) ياخود مشترى يه رد ايتمكدن برمانع حادث اولسيدى
(لزمه بكل الثمن وسقط خياره) مشترى يه ثمن مسمانك كلبسى لازم كلور مخيرلكى دخى ساقط
اولور زيرا مجرد اختياردر ثمندن برشيئه مقابل اولماز خيار رؤيت وخيار شرط كبى خيار عيب بونك
خلافيدر زيرا مشترى ايچون خيار عيبدن مستحق اولان فوت اولان جزءدر وتسليمدن
عجز قتنده ثمندن اول جزء فايته مقابل اولان شىء ساقط اولور (شرى ثانيا بعد بيعه بربح)
بايع مبيعى ربحله بيع ايتدكدنصكره اشترا ايتسيدى (فان رابح) يعنى اكر مشترى مرابحهٔ بيعى
مراد ايتسيدى (طرح عنه ماربح) اول بيعدن اولان ربحك كلبسنى طرح ايدر (وان استغرق الربح الثمن)
واكر ربح ثمنى استغراق ايتسيدى (لم يرابح) ربحله بيع ايلمز بونك صورتى اولدركه بركيمسه برثوبى
يكرمى اقچه يه اشترا ايدوب بعده مرابحه ايله اوتوز اقچه يه بيع ايتسيدى بوندنصكره يكرمى اقچه يه اشترا
ايتسيدى پس اول بايع اول ثوبى مرابحه ايله اون اقچه يه بيع ايدر وبوثوب بنم اوزريمه اون اقچه يه
قائم اولدى دير واكر يكرمى اقچه يه اشترا ايدوب مرابحه ايله قرق اقچه يه بيع ايتسيدى بعده
اول ثوبى يكرمى اقچه يه اشترا ايتسيدى اول ثوبى اصلا مرابحه ايله بيع ايلمز زيرا ربح اولك
عقد ثانى ايله حصولنك شبههسى ثابتهدر زيرا ربح اول عقد ثانى ايله متأكد اولديغى
ربح اولك عيب اوزره وقوفله شرفى زوال اوزره اولديغندن وبيع مرابحه ده شبهه احتياط
بوندن حقيقت كبيدر شول شىء بونك خلافيدر اچان اوچنجى بركيمسه دخى تخلل
ايتسيدى بايع اول مبيعى مرابحه ايله مشترينك مشتريسندن اشترا ايتمكله زيرا تأكيد غيرى ايله
حاصل اولور (يرابح سيد شرى من مادونه المحيط دينه برقبته) يعنى دينى
رقبهسنى محيط اولان عبد مأذونك سيدى اول عبددن اشترا ايلديكى شيئى مرابحه ايله بيع ايتمك
جائز اولدى مصنف عبد مأذونك دينى رقبهسنى محيط اولمغى قيده باعث اولدركه زيرا عبد اوزره
دين اولمسيدى پس مولاسنه برشىء بيع ايتسيدى صحيح اولماز عدم صحتنه باعث اولدركه زيرا
مولا برشىء فائده ايتزاويله شيكه بيعدن اول اول عبد ايچون نه ملك رقبه ونه ملك تصرف اولمادى ايدى
(على ماشرى المأذون) عبد مأذونك اشترا ايلديكى شى اوزره مرابحه ايله بيع جائز اولور بونك
صورتى اولدركه بركيمسهنك تجارتده عبد مأذونى برثوبى اون اقچه يه اشترا ايدوب واول عبد

مأذونك رقبه سنى محيط دينى اولسيدى پس اول ثوبى مولاسنه اون بش اقچه يه بيع ايتسيدى پس
مولا اول ثوبى مرابحه ايله اون اقچه يه بيع ايدر (كعكسه) عكسى كبى وعكسى مولا اون اقچه يه برثوب
اشترا ايدوب عبد مأذون مديونه اون بش اقچه يه بيع ايدوب اول عبد اول ثوبى مرابحه ايله اون اقچه يه
بيع ايلديكى كبى زيرا بو عقدده اكرچه نفسنده صحيح ايسه ده شبههٔ عدم واردر زيرا عبد اول
ثوبه مالك اولدى وانك يدنده اولان انك حقندن خالى اولماز ايمدى مرابحه حقنده عدم اعتبار
اولندى امانت اوزره مبنى اولديغى ايچون پس اعتبار مشترى اول ايچون باقى قالوب پس كانه
عبد فصل اولده مولاسى ايچون اون اقچه يه اشترا ايدوب وفصل ثانيده مولاسى ايچون اون اقچه يه
بيع ايتمش اولدى (ورب المال على ماشراه مضاربه بالنصف اولا) ومال صاحبى نصفله مضاربنك
اولا شراسى اوزره مرابحه ايله بيع جائز اولور (ونصف ماربح بشرائه ثانيا منه) ومضار بندن
ثانيا شرا ايلديكى شيئك ربحنك نصفى اوزره بيع ايدر يعنى نصفله مضاربى ايله بله اون درهم
اولسيدى پس مضارب اون درهمه برثوب اشترا ايدوب وصاحب ماله اون بش درهمه بيع
ايتسيدى پس صاحب مال اول ثوبى مرابحه ايله اون ايكى بچق درهمه بيع ايدر زيرا بو بيع اكرچه
كيم بزم قتمزده جوازى ايچون قضا اولنور ايسه ده نقصان ربح معدوم اولسيدى نتكيم بو مقامده اوله در
زيرا ربح حاصل اولماز الا نقصان اجنبى يه بيع اولنسه اولور پس انده شبههٔ عدم واردر زيرا مضارب
بيع اولده صاحب مالدن من وجه وكيلدر پس بيع ثانى ربحك نصفى حقنده عدم اعتبار اولنور
(يرابح بلابيان بالتعيب ووطئ الثيب) يعنى مبيعى تعيبله وثيبى وطئ ايله بيان ايتمكسزين مرابحه ايله
بيع جائز اولور يعنى بركيمسه برجاريه اشترى ايليوب مشترى قتنده اول جاريه آفات سماويه ايله
شاشى اولسيدى وياخود مشترى اول جاريهٔ وطئ ايلسيدى وطئ انى نقص ايلمز اول جاريه يى
مرابحه ايله بيع ايدر واول بايعك اوزرينه اول عيبى وتصرفى بيان واجب اولماز زيرا انك قتنده
ثمن اول اكا مقابل اولور برشئ محتبس اولمادى زيرا اوصاف ثمنه مقابل اولماز الا نقصان اتلافله
مقصود اولورسه اولور نتكيم مرارا مرور ايتدى بو اجلدن مصنف (ولم ينقصها الوطئ)
ديدى زيلعى ديديكه بلا بيان مرابحه ايله بيع ايدر قوليله مراد تحقيقا مشترى انى سليم اولديغى
حالده ثمندن شو مقدار ايله اشترا ايتدى ايدنصكره انك قتنده اكا عيب اصابت ايتدى ديمكدر واما نفس
عيبك بيانندن لابد در عيبى وثمنى بيان ايدوب عيبسز سالم اشترى ايتديكنى بيان ايتموب بعده انك قتنده
عيب حادث اولديغين بيان ايتمكله (كقرض الفار وحرق النار للمشترى) اشترا اولنان ثوبى فاره نك
قطعى ونار ايله حرقى كيبدر زيرا قطع وحرق ايله ضايع اولان شئ اكرچه برجزء اولوب ثمندن
اكا برشئ مقابل اولورسه ده قرك قرلغى كبى مشترى قتنده حبس اولمادى (ويرابح ببيان بالتعيب)
تعيبله بيان ايتمكله مرابحه ايله بيع جائز اولور جاريه نك كوزينى بنفسه چقارمغله ياخود اجنبى
چقاروب ارشنى اخذ ايتمكله زيرا بيان اتلافله مقصود اولدى پس ثمندن اكا برشئ مقابل اولور
(ووطئ البكر) دخى بكرك وطئنى بيان ايتمكله مرابحه ايله بيع جائز اولور زيرا قزلق وجودندن
اكا ثمن مقابل اولور برجزء درحال بوكه انى حبس ايلدى (كنكسره بنشره وطيه) بركيمسه
ويره سيه اشترا ايلديكى شيئى بيان ايتمكسزين مرابحه ايله بيع جائز اولور يعنى بيك اقچه يه ويره سيه
اشترا ايدوب يوز اقچه ربح ايله بيع ايتدكده ويره سيه اشترا ايتديكنى بيان ايتموب پس مشترى بيلسيدى
(خير مشتريه) انك مشتريسى مخير قلنور اكر ديلرسه قبول ايدر ديلمز ايسه قبول ايتمز زيرا
ويره سيه اجل مبيعه مشابه اولور حتى اجل اجلچون بيعده زياده اولنور ومرابحه ده
شبهه حقيقته ملحقدر ايمدى كانه بايع ايكى شئ اشترا ايدوب بريسنى ايكيسنك ثمنى ايله
مرابحه ايله بيع ايتمش اولور پس مشترى ايچون بايعك خيانتنى بيلسى قتنده خيار ثابت

اولور (فان اتلفه ثم علم لزمه كل ثمنه) پس اكر مشترى مبيعى اتلاف ايتدكدنصكره
بلسيديكه بايع خيانت ايلدى مشترى يه مبيعك ثمننك كلسى لازم كلور اولكه بيك
يوز درهمدر زيرا اجل ثمندن برشيئه مقابل اولماز (كذا التولية) توليه دخى ذكر اولنان مرابحه
كيبدر يعنى مشترى مبيعى اشترا ايلديكى شيئك مثلى ايله بيع ايدوب بيان ايتمسيدى مشترى تخيير
اولنور زيرا توليتده خيانت مرابحه ده خيانتك مثليدر زيرا توليت ثمن اول اوزره بنادر واكر
مشترى بايعك خيانتنى مبيعى استهلاك ايتدكدنصكره بلسيدى مشتريه پشين بيك درهم
لازم كلور مرور ايدن علت ايچونكه اجل ثمندن برشيئه مقابل اولماز (ولى بما قام عليه
ولم يعلم مشتريه قدره) بركيمسه بررجله برشيئى كندى اوزرينه قائم اولان شئ اوزره توليت ايله
بيع ايتسيدى مشتريسى انك اوزرينه قائم اولديغى مقدارينى بلسيدى (فسد) بيع فاسد
اولور ثمنك جهالتى ايچون (وان علم فى المجلس صح) واكر مشترى مجلس بيعده بايع اوزره
قائم اولان مقدارى بلسيدى بيع صحيح اولور فساد مقرر اولمازدن اول مفسدك زوالى ايچون
(وخير) ومشترى مخير قلنور اكر ديلرسه قبول ايدر وديلمزسه رد ايدر زيرا بلمزدن اول
رضا تمام اولماز علم معدوم اولديغى ايچون ايمدى مشترى مخير قلندى نته كيم خيار
رؤيتده مخير اولديغى كبى

) فصل (

(صح بيع العقار قبل قبضه لا المنقول) عقارك قبضدن اول بيعى صحيح اولدى منقولك صحيح
اولمادى بو قول امام اعظمله ابو يوسف قتنده در وامام محمدك قتنده جائز اولماز رسول عليه
الصلاة والسلامك * اذا اشتريت شيئا فلا تبعه حتى تقبضه * قول شريفى ايچون يعنى نقصان
برشئ اشترا ايتسيدك قبض ايلمدكچه انى بيع ايلمه بيورديغى ايچون ودخى قبضدن اول تسليمى
اوزره قادر اولماديغى ايچون ومنقول كبى عقارك قبضدن اول بيعى جائز اولماز وامام اعظمله
ابو يوسفك علتى اولدركه تحقيقا مبيعك ركنى اهلندن صادر اولوب ومحلنده واقع اولدى
وحديث شريف هلاك احتماليله معلولدر وهلاك ايسه عقارده نادردر حتى عقارك قبضدن
اول هلاكنى تصور ايتسيدى مبيع شط نهر اوزره اولمغله وبونك مثللى ده فقها قبل القبض بيعى جائز
اولماز ديديلر پس منقول اوزره قياس اولنماز وبو مقامده هدايه شارحلرينك وغيريلرك كماتى
مضطرب اولدى واظهر اولان قواعد اصوله موافق اولان عنايه ده ذكر اولنان شيدركه
اول شئ تحقيقا اصل منقولك وغير منقولك قبل القبض بيعى جائز اولمقدر حق سبحانه
وتعالينك * واحل الله البيع * قول شريفى ايچون لكن اول بيعدن ربوا تخصيص اولندى
دليل مستقبل مقارنتيله اولكه حق سبحانه وتعالينك * وحرم الربوا * قول شريفيدر
وعام مخصوصك خبر واحد ايله تخصيصى جائز اولور واول روايت اولنان شيدركه تحقيقا
رسول عليه الصلاة والسلام قبض اولنمان شيئك بيعندن نهى ايلدى بوندنصكره حديث
يا انفساخ خطرى ايله معلول اولمقدر وياخود اولمامقدر پس اكر حديث خطر انفساخله معلول
اولورسه مطلوب ثابت اولور شول حيثيتله كه عقاره متناول اولماز واكر خطر انفساخله
معلول اولمازسه قبل القبض بيعك نهى اوزره دلالت ايدن حديثله امام محمد بينى ايله سنده
وابو هريره دن اعرجه مسند اولان حديث بيننده تعارض واقع اولوركه تحقيقا نبى عليه الصلاة
والسلام غررك بيعندن نهى ايلدى ودخى امام محمدك قولى بينى ايله ادلهٔ جواز بيننده
تعارض واقع اولور ايمدى بو تعارضك تركنى مستلزم اولور وبونكله حديثى
معلول قيلمق توفيقك ثبوتى ايچون اعمالدر يعنى بو حديث شريفى غرر انفساخله معلول

قلمنق توفيقك امكانى ايچون اعمالى مستلزمدر اعمال ايسه اهمالدن خيرلودر ولا محالت
اعمال متعيندر پس بر عقده مختص اولور كه اول عقد قبضدن اول معوضك هلاكى ايله
منفسخ اولور (شرى الكيلى كيلا لاجزافا) بر كيمسه كيلى اولان شيئى كيل شرطى ايله اشترا
ايدوب كوتورى اشترا ايتميسدى نته كيم مرور ايتمش ايدى كه جزاف كذا فدن معربدر وجيمده
حركات ثلثه جائز اولور (لم يبعه ولم يأكله حتى يكيله) اول اشترا ايلديكى كيلى بى
كيله لمدكجه بيعى واكلى جائز اولمدى نبى عليه الصلاة والسلامك نهى ايتديكى ايچون حتى انك
اوزرنده ايكى كره اولچلك كه بايعك ومشترينك اولچكلريدر بجمدكجه مشروط اوزره
زياده لك احتمالى ايچون بيعى واكلى جائز اولمدى وبو زياده لك ايچوندر جزافا بيع ايتسيدى
بونك خلافيدر زيرا زياده لك مشترى ايچوندر ودخى ثوبى زراعلمك شرطيله بيع ايتسه بونك
خلافيدر كه زيرا زياده لك بايع ايچوندر زيرا زراع ثوبده وصفدر قدر بونك خلافيدر
نتكيم مرور ايتدى مصنف شرايى ذكر ايتدى زيرا قچان مالك مكيل وموزونه هبه ايله ياخود
وصيت ايله مالك اولسيدى مالك ايچون قبض ايتمزدن واولچمزدن اول انده تصرف جائز اولدى
ومكيلك مبيع اولمسنى قيدايلمدى زيرا مكيل قچان ثمن اولسيدى مطلق انده تصرف جائز اولور
نهايه ده بويله ذكر اولندى (الا ان يكيل البايع بعد بيعه عند المشترى) مكر كه بايع مكيلى
بيع ايتدكدنصكره مشترى قاتنده كيلدن كچوره زيرا مبيع كيل واحدايله معلوم اولور پس تسليم
متحقق اولور وحديثك محلى ايكى صفقه نك اجتماعيدر نتكيم عن قريب سلمده بيانى كلور
انشاءالله پس قچان بايع قبل البيع مكيلى اولچكدن كچورسيدى اكرچه كيم مشترينك حضورنده
اولورسه ده اعتبار اولنمدى زيرا بايعله مشترينك اولچكى دكلدر اولكه شرطدر وكذلك
اكر اولچمك بيعدن صكره مشترينك غيابنده اولورسه ده اعتبار اولنمادى زيرا اولچمك باب
تسليمدندر زيرا بونكله مبيع معلوم اولور وتسليم اولماز الا مشترينك حضورنده اولور (كذا
الموزون والمعدود) موزونله معدود دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى بيع واكل اولنماز حتى وزن
اولنوب ياخود بيعدنصكره ثانيا وزن اولمادقچه واكر بعد البيع مشترى حضورنده وزن
ايدرسه وعد ايدرسه كفايت ايدر (لا المذروع) يعنى ذكر اولنان اشيا ذراع اولنان شيلرده
شرط قلنمادى اكرچه كيم ذراعلمق شرطيله اشترا ايلدى ايسه ده مرارا مرور ايدن علة
ايچونكه تحقيقا ذراع ثوب ايچون بر وصفدر كه ثمندن اكا برشئ مقابل اولماز ايمدى مذروع مشترى
ايچون اولور زيلعى ديديكه بوقول قچان هر زراع ايچون ثمن تسميه اولنمازسه در پس انك
ايچون تصرف حلال اولماز حتى زراعلمدقچه (جاز التصرف فى الثمن قبل قبضه) ثمنده
قبضدن اول تصرف جائز اولدى برابردركك متعين اولميان شيدن اولسون نقود كبى ياخود
متعين اولان شيدن اولسون مكيل وموزون كبى حتى اكر برقاج درهمه دوه بيع ايتسيدى ياخود
بوغدايدن بركر يعنى التمش اولچك بغدايه بيع ايتسيدى ايكيسنكده بدللرى ايچون شئ آخر
اخذ ايلمك جائز اولدى مجوزك وجودى ايچون اولكه ملكدر ودخى مانعك منتفى اولديغى ايچون
اولكه هلاكله خطر انفساخدر مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا بيعده اصل مبيعدر وانك
هلاكيله بيع منفسخ اولور ثمن بونك خلافى اوزره درامافچان ثمن نقددن اولسيدى پس بوظاهردر
واما قچان مكيلدن وياموزوندن اولسيدى من وجه مبيع ومن وجه ثمن اولديغى ايچون قبل
القبض انده تصرف جائز اولدى بو اجلدن مقايضه صورتنده ايكيسندن برينك هلاكيله اقاله
باطل اولماز (وزيادة المشترى فيه ان قام المبيع) اكر مبيع قائم ايسه مشترينك ثمنده زياده سى

جائز اولدى زيرا اكر مبيع قائم دكل ايسه اندن عوضلشمق صحيح اولماز زيرا عوضلشمق
موجودده اولور وشئ ايسه اول ثابت اولور اندنصكره مستند اولور حال بوكه زياده ثابت
اولمدى اكا مقابل شئ اولمديغى ايچون ايمدى مستند اولماز يعنى اسناد ايله اصل عقده ملحق اولماز
(وحط البايع عنه) وثمندن بايعك اشاغى وارمسى جائز اولدى زيرا حط برحالله بدلى يعنى ثمنى ثمندن
مقابلى اولان شيدن اخراج ممكن اولور اسقاط اولديغى ايچون واسقاط ايسه ثمنك مقابلى اولان
شيئك ثبوتنى مستلزم اولماز ايمدى فى الحال حط ثابت اولور واستناد يوندن اصل عقده ملحق اولور
(وزيادته فى المبيع) وبايعك مبيعده زياده سى جائز اولدى زيرا بايع حقنده وملكنده تصرف
ايتدى (ويتعلق الاستحقاق بالكل) وبايع ومشترينك استحقاقى كله متعلق اولور يعنى ثمنك
ومبيعك وزائد ومزيد عليهك كلنه متعلق اولور وزياده وحط اصل عقده ملحق اولورلر
زيرا بايع ومشترى حط وزياده ايله عقدى وصف مشروعدن وصف مشروعه تغيير ايدرلر
واول تغيير رابح اولوب ياخود خاسر ياخود عدل اولمسيدر وبايع ومشترى ايچون اقاله ايله ولايه
واردر پس انلر ايچون وصفدن وصفه ولايت تغييرا ولمق اولى بالطريقدر صدر الشريعه ديدى كه
ديتلمك ممكن اولور كه بايع قچان مبيعه ياخود ثمنه مستحق اولان مستحق اولسه پس
استحقاق مزيدن ومزيد عليهدن اكا مقابل اولان شيئك جميعنه متعلق اولور پس زائد
مبتدأة صله اولماز نتكيم امام زفرك وشافعينك مذهبلرى بودر بن ديرمكه بو ممكن اولماز
زيرا بو استحقاقك مدارى دعوى وبينه اوزره در پس اكر مستحق مجرد مزيد عليه ايله
ادعا ايدوب اثبات ايدرسه انى اخذ ايدر واكر مزيد عليهى زياده ايله بله ادعا ايدوب
واثبات ايدرسه انى اخذ ايدر وكذلك بالعكس زياده يى ادعا ايدرسه انى اخذ ايدر
اندنصكره حكم استحقاق توليه ده ومرابحه ده ظاهر اولور (فيرابح ويولى عليه)
پس كل اوزره مرابحه وتوليه بيع ايدر (ان زيد) اكر زياده اولورسه (وعلى الباقى
ان حط) وباقى اوزره مرابحه وتوليه بيع ايدر اكر ثمندن حط ايدرسه زيرا بايع قچان ثمنك
بعضنى مشتريدن حط ايلسه مشترى آخر ايچون بو شيئى توليه بيع ايلدم ديسه عقد توابت
ثمندن بعد الحط باقى فلان شئ اوزره واقع اولور پس حط بعد العقد اصل عقده ملحق
اولور پس ثمن ابتداءا عقدده اول مقدار اولور وكذلك قچان مشترى اصل ثمن اوزره
زياده ايلسه ياخود بايع اصل مبيع اوزره زياده ايلسه حكم ذكر اولنان كبيدر (والشفيع
يأخذ بالاقل فيهما) وشفيع ثمن اوزره زياده ده وثمندن حطده اقل ايله اخذ ايدر اكرچه
اصله الحاقك مقتضاسى صورت زياده ده كل ايله اخذ ايتمك ايسه ده زيرا شفيعك حقى
عقد اوله متعلق اولدى وزياده ده شفيع ايچون ابطال واردر وبايع ومشترى ايچون
ابطال يوقدر (قال رجل لآخر بع عبدك من زيد بالف على انى ضامن كذا) بر رجل آخر
ايچون عبديكى زيده بيك اقچه يه بيع ايله بن اندن شوقدر ضامنم (من الثمن سوى الالف) بيك
اقچه دن غيرى ثمندن شو مقداره بن ضامن اولمق اوزره ديسيدى (اخذ الالف من زيد والزيادة من
الضامن) پس بايع اول بيك اقچه يى زيددن وزياده يى ضامندن اخذ ايدر (ولو لم يقل
من الثمن فالالف على زيد) واكر رجل ثمندن ديمدى ايسه پس بيك اقچه زيد اوزره لازم
كلور (ولاشئ عليه) قائل اوزره برشئ لازم كلمز بونك اصلى اولدركه تحقيقا ثمنده
ومثمنده زياده ايتمك بزم قيتمزده جائزدر وبو اصل عقده ملحق اولور كانه عقد ابتداده اصل وزياده
اوزره واردر اولدى نتكيم مرور ايتدى وتحقيقا اصل ثمن مقابلى اولميان شيئك غيرى ايله
مشروع اولمادى بو اجلدن اجنبى اوزره واجب اولمسى صحيح اولماز زيرا اجنبى ايجابك

ازا سنده مال استفا ده ایلمز واما ثمنك فضولی پس اندن بایع استغنا ایدر كه حتی زیاده
اجنبیدن صحیح اوله نتكیم مشتریدن صحیح اولدیغی كبی زیرا مشتری واجنبی ایچون زیاده یه
مقابل اولور برشیٔ تسلیم اولنماز واول زیاده بدل خلع كبی اولور زیرا بدل خلع مرأه نك
غیری اوزره صحیح اولور زیرا مرأه یه ومرأه نك غیری ایچون برشیٔ تسلیم اولنماز زیرا
بضع عند الخروج مقدم دكلدر لكن مقابله تسمیة وصورة زیاده نك شرطندندر یعنی زیاده
تسمیه سندن لا بد در كه حتی صورة مقابله متحقق اوله حتی مقابله واسطه سیله ثمن
مثلی واجب اوله پس چقان ثمنده ن دیسیدی پس تحقیق یوز اقچه یی صورة مبیع مقابله
سنده قلمش اولور پس زیاده شرطی بولندی ایمدی زیاده صحیح اولدی واكر چقان ثمندن
دیمسیدی صورة ومعنی مقابله بولنمادی پس زیاده شرطی بولنمدی ایمدی زیاده صحیح
اولمادی واجنبینك ابتداءا مالی الزام ایتمسی باقی قالدی داربنی غیریه بیع ایچون اولكه
رشوتدر رشوت ایسه حرامدر (صح تأجیل الدیون) دینلرك تأجیلی صحیح اولدی اكر
اصلنده حالا ایسه ده زیرا دین داینك حقیدر پس مدیون اوزره آسان اولمق ایچون
دینك تأخیری داین ایچون صحیحدر نتكیم مدیونك ذمتنی ابرا ایلدكده صحیح اولدیغی كبی
(الی اجل معلوم) بروقت معلومه دكین تأخیر صحیح اولدی (اومجهول بجهالة یسیرة) یاخود
جهالت قلیله ایله مجهول بروقته تأخیری صحیح اولدی حصاد وقتنه تأجیل كبی وجهالت
فاحشه ایله مجهول وقته تأخیری صحیح اولماز روزكارك اسمسنه تأخیری كبی (سوی
القرض) قرض اولان دینك ماعداسنده صحیح اولور قرض اولان دینك تأخیری صحیح
اولماز زیرا دین قرض دراهم ایله دراهمی بیع اولور زیرا قرض انتهاءا معاوضه در اكر
جه كیم ابتداءا اعاده وصله ایسه ده (الا اذا اوصی به) مكركه قرضك تأجیلی ایله وصیت
اولنمش اوله پس زیرا وصیت ایدن كیمسه چقان مالندن بیك درهمی فلانه برسنه یه دكین
قرض ویرمكه وصیت ایتسیدی ثلث مالندن قرض ویرمك لازم كلور وسنه دن مقدم
وارثلری انی طلب ایده مزلر زیرا اول قرض تبرعله وصیتدر ووصیتده موصی به نظرا تسامح
اولنور بو اجلدن وصیت خدمتله وسكنا ایله تجویز اولندی ولازم كلدی (اواحال المستقرض المقرض
علی آخر بدینه فاجله المقرض مدة معلومة) یاخود قرض دین اولان كیمسه الدیغی قرض
دینی آخره حواله ایلیه كه مقرض اول دینی مدت معلومه ایله تأجیل ایتمش اوله پس بو تأجیل
صحیح اولور حتی اكر مقرض اول دینی مستقرضدن طلب ایتمك مراد ایلسه انكیچون طلب
یوقدر زیرا حواله بر روایتده براءت دینی اسقاط ایدیجیدر وروایت اخری ده براءت مطالبه
یی اسقاط ایدیجیدر عمادیه ده بویله ذكر اولندی

(* باب الربوا *)

بو باب ربوانك بیاننده در (هو) ربوا لغت یونندن مطلقا فضلدر وشرعا (فضل احد
المتجانسین علی الآخر) ایكیسی بر جنسدن ایكی شیئك برینك آخر اوزره فضلیدر پس
شعیرك ایكی اولچكنك بغدایك بر اولچكی اوزره فضلی ربوا اولماز ایكیسی بر جنسدن اولمادیغیچون
(بالمعیار الشرعی) معیار شرعی ایله ومعیار شرعی كیلدر ووزندر پس ثوب هرویدن
اون ذراعك بنه ثوب هرویدن بش ذراعك اوزرینه فضلی ربوا اولماز مقدار شرعی منتفی
اولدیغیچون (خالیا عن عوض) عوضدن خالی اولدیغی حالده ربوادر بوقید بغدایدن بر كره
ایله شعیردن بر كری بغدایدن ایكی كروشعیردن ایكی كره بیعدن احترازدر زیرا ثانی اول اوزره
افاضلدر لكن جنسی خلاف جنسه صرفله عوضدن خالی دكلدر (شرط لاحد العاقدین)

احد متجانسینك فضلی عاقدینك بری ایچون شرط اولدیغی حالده ربوادر حتی اكر غیری
ایچون اولسه ربو اولماز (فی المعاوضة) معاوضه دن حتی عوضدن خالی اولان فضل
هبه ده ربوا اولماز (وعلته القدر بالجنس) وربوا اولمسنك علتی جنسله بله قدردر یعنی
مكیلاتده كیل وموزوناتده وزندر زیرا انده اصل حدیث مشهوردر رسول علیه الصلوة
والسلامك * الحنطة بالحنطة مثلا بمثل یدا بید والفضل ربوا * قول شریفیدر یعنی بغدای
بغدای ایله مثلا بمثل درسز بغدایی مثلا بمثل بیع ایدك بیوردی وقتا كه امر وجوب ایچون
اولوب وبیع مباح اولدی ایسه وجوب مماثلتك رعایت اولنمسنه صرف اولندی نتكیم
حق سبحانه وتعالی نك * فرهان مقبوضة * قول شریفنده ایجاب قبضه صرف اولندیغی
كبی پس قبض رهن ایچون شرط اولدی وایكی شی ماییننده مماثله صورتله معنا اعتبار
اولندی وقدر صورتی تسویه ایدر وجنسیت معنایی تسویه ایدر پس ربوا اولان فضل ظاهر
اولور ووصف اعتبار اولنماز رسول علیه الصلوة والسلامك * جیدها وردیها سواء * قول
شریفی ایچون (فان وجدا) پس اكر قدر وجنس ایكیسیده بولنسه لردی (حرم الفضل)
فضل حرام اولور مثالی بغدایدن بر اولچكی بغدایدن ایكی اولچكه بیع كبی (والنساء)
نساء فتحله ومد ایله تأخیر معناسنه در ونساء دخی حرام اولور اكرچه تساوی ایله اولور
سه ده بغدایدن بر اولچكی بغدایدن بر اولچكه ایكیسندن برینی یاخود ایكیسنیده نسیئة ویرمك
حرام اولور (وان عدما حلا) واكر فضل ونساء ایكیسیده بولنمازسه ایكیسیده حلال
اولور (وان وجد احدهما حل الفضل) واكر ایكیسندن بری بولنورسه انجق فضل
حلال اولور نتكیم چقان بر اولچك بغدایی ایكی اولچك شعیره یدا بید بیع ایتدیكی كبی
حلال اولور زیرا علتك ایكی جزئنك بری اولكه كیلدر بونده موجوددر جزء آخر
موجود دكلدر اولكه جنسدر واكر ثوبدن بش ذراعی واول ثوبدن التی ذراعه یدا بید بیع ایتسیدی
ذكر اولنان كبی حلال اولور جنسیت موجود اولدیغیچون اكرچه كیم قدر معدوم ایسه ده
(لا النساء) یعنی ذكر اولنان ایكی صورتده نسا حلال اولماز اكرچه تساوی ایله اولورسه ده
پس فضلك ربوا اولمسنك حراملكی ایكی وصفله در یعنی قدر وجنسله در ونسیئه نك
ربوا اولمسنك حراملكی ایكیسنك بریله در زیرا علتك جزئی حكمی ایجاب ایلمز
لكن شبهه اثبات ایدر ایسه باب ربواده حقیقته ملحقدر اكرچه كیم شبهه حقیقتدن
ادنی ایسه ده پس طرفینك اعتبارندن لابددر پس نسیئه ده ایكی بدلك بری معدومدر
ومعدومك بیعی جائز دكلدر پس بو معنا ذكر اولنان شبهه ایچون مرجحدر ایمدی حلال
اولمادی ونسیئه نك غیریده شبهه اعتبار اولنمادی ذكر اولنان علت ایچونكه تحقیقا شبهه
حقیقتدن ادنادر (كسلم ثوب هروی فی هروی) ثوب هروی ثوب هروی یه تسلیم ایدوب
ویرمك كبی زیرا بوسلم جنس متحد اولدیغی ایچون جائز اولمادی (وبر فی شعیر) وبغدایی
شعیره سلم ویرمك كبی پس بودخی ذكر اولنان كبی قدر بولندیغی ایچون جائز اولمادی (والجید
والردی سواء) یكی ایله اسكی برابردر رسول علیه الصلاة والسلامك * جیدها وردیها سواء *
قول شریفی ایچون یعنی بغدایك وشعیرك ایكیسنكده یكیسی واسكیسی برابردر دیمكدر ودخی
بونك اعتبارنده باب بیوعاتی سد اولدیغی ایچون یكیسی واسكیسی برابر اولدی بوندنصكره
مصنف فان وجدا حرم الفضل والنسا قولنك اوزرینه (فحرم بیع الكیلی والوزنی بجنسه) قولنی تفریع
ایلدی یعنی كیلی اولان شیئی كیلی ایله ووزنی اولانی وزنی ایله بیع حرام اولدی (متفاضلا)
فضله سی اولدیغی حالده حرام اولدی (ولو غیر مطعوم كالجص والحدید) كركسه یونوراولسون

کرج کبی زیرا کرج مکیلاتدندر وتیمور کیبکه زیرا تیمورموزوناتدندر وطعم بزم قتمزده معتبردکلدر
بلکه شافعی قتنده معتبردر (وبالنساء) ونسئه بیع دخی حرام اولدی متفاضلا اوزره
عطفدر وبونکله تفریع تمام اولور (الا ان یتفقا) مکر ایکی عوض متفق اولهلر پس مصنفك
بوقولی فحرم بیع الکیلی والوزنی بجنسه قولندن استثنادر (فی صفة الوزن) وزن صفتنده متفاوت
اولورلرسه ایکیسندن بری آخرك وزن اولندیغی شیئك غیری ایله وزن اولنمغله (کالنقود والزعفران)
نقود ایله زعفران کبی وقطن ایله تیمور کبی پس تحقیقا وزن ظاهرده ایکیسنی جمع ایدرلکن
ایکیسی صفت وزنده ومعناده وحکمده مختلفلردر اما اول یعنی صفت وزنده مختلف
اولملری زعفران بطمانلر ایله وزن اولنوب ونقود سنجاتله وزن اولندیغی ایچوندر سنجات
سنجه نك جمعیدر سنجه سنکدن معربدر یعنی نقود وزن ایتدکلری طاشدر واما ثانی یعنی
معناسنده مختلف اولملری پس زعفران مثمندر تعیین ایله متعین اولور ونقود ثمندر تعیین ایله
متعین اولماز واما ثالث یعنی حکمده مختلف اولملری پس تحقیقا زعفران اکر نقود ایله
موازنة بیع اولنسیدی بن بوزعفرانی بواشارت اولنان نقود ایله اشترا ایتدم دیمك ایله اول
اشارت اولنان نقود اون دینار اولمق اوزره مثلا وبایع دخی انی قبض ایلسیدی انده قبل
الوزن تصرف صحیح اولور واکر زعفرانی ایکی بطمان اولمق اوزره بیع ایتسیدی
مثلا ومشتری دخی انی قبول ایتسیدی حتی وزن اعاده اولندقجه مشتری ایچون انده
تصرف یوقدر ایمدی نقجان زعفران ونقود صفت وزنده ومعناده وحکمده مختلف اولسه
من کل وجه وزن انلری جمع ایلمز پس انلری قدر جمع ایلمز پس انده شبهه شبهه نك شبهه سنه
تنزیل اولور زیرا ایکی موزون نقجان متفق اولسهلردی منع شبهه ایچون اولور ونقجان وزن
اولنانده ایکی موزون متفق اولمسهلردی اول ذکر اولنان شبهه یعنی عدم اتفاق وزن اولور
وبالکز وزن شبهه در پس عدم اتفاق شبهه نك شبهه سی اولور بوایسه معتبر دکلدر (وحل
متساویا) حرم قولی اوزره عطفدر یعنی وکیلینك ووزنینك بیعی بلا تفاضل متساوی اولدقلری
حالده حلال اولدی (وبلا قدر کما دون نصف صاع) وذکر اولنان کبی کیلی ووزنینك بیعی
بلا قدر حلال اولدی نصف صاعك مادونی کبی پس زیرا مکیلاتك قدرنده معتبر اولان
نصف صاعدر مادوننده معتبر دکلدر زیرا شرعده نصف صاعك مادوننده تقدیر یوقدر
(باقل منه) بیع مقدره متعلقدر یعنی نصف صاعك مادوننك بیعی کبی قدر شرعیدن
اقل ایله بیع حلال اولور (کحفنتین بحفنة منه) بغدایدن ایکی آوجی بر آوجه
بیع کبی زیرا ایکی ال طولوسنی بر ال طولوسنه بیع جائزدر اکرچه کیم فضل بولندی
ایسه ده قدر شرعی منتفی اولدیغی ایچون جائز اولدی (الا ان یکون بالنساء) بلا قدر
قولندن استثنادر یعنی قدر شرعیدن اقل ایله بیعك حلال اولمسی حالا اولورسه در
اما نقجان نسئة اولورایسه پس حلال اولماز نسا ایچون محرم اولان علتدن برجزءك
وجودی ایچون اولکه جنسدر حتی نقجان جنسیت منتفی اولسیدی ذکر اولنان کبی
بیع مطلقا حلال اولور نسئة ایله اولسون علتك ایکی جزئی منتفی اولدیغی ایچون مثالی بغدایدن
بر ال طولولیسنی ایکی ال طولوسی شعیره نسئة بیع کبی (کذا حکم کل عددی متقارب) کذلك
هر متقارب اولان عددینك حکمی دخی ذکر اولنان کبیدر زیرا عددیء متقاربك جنسنه
متفاضل اولدیغی حالده اکر ایکیسده موجود اولورلرسه حالده معیار منعدم اولدیغی ایچون
واکر ایکیسندن بری نسئة اولورسه جائز اولمازز براجنس منفرد اولورسه نسئه یی حرام قیلار
(والمعتبر فی غیر الصرف التعیین لا التقابض) وصرفك غیریده معتبر اولان تعیندر تقابض

دکلدر حتی اکر بغدایی بغدای ایله بعینهما بیع ایدوب قبل القبض متفرق اولسهلردی جائز
اولدی وامام شافعی طعامی طعامله بیعده قبل الافتراق تقابضه اعتبار ایدر رسول الله علیه
الصلاة والسلامك حدیث معروفنده یدا بید قول شریفی ایچون وبزم ایچون دلیل اولدرکه تحقیقا
بو بیع متعیندر انده قبض شرط دکلدر ثوب کبی ویدا بید قولینك معناسی عینا بعین دیمکدر
بونی عبادة بن صامت رضی الله تعالی عنه روایت ایلدی (البر والشعیر والتمر والملح کیلی والذهب
والفضة وزنی ابدا) بغدای واربه وطوز وخورما کیلیدر ابدا والتون وکموش وزنیدر ابدا پس تحقیقا
هر شیکه رسول علیه الصلاة والسلام انده کیلا تفاضلك حرام اولمسی اوزره تنصیص ایلدی اول شیء
کیلیدر اکرچه ناس انده کیلی ترك ایدرلرسه ده بغدای واربه وخرما وطوز کبی وهر شیکه رسول
علیه الصلاة والسلام اول شیده وزنا تفاضلك حرام اولمسی اوزره تنصیص ایلدی اول شیء
ابدا وزنیدر اکرچه کیم ناس انده وزنی ترك ایدرلرسه ده التون وکمش کبی (لا یغیران بعرف)
کیلی ووزنی عرف ناسله تغییر اولنمازلر زیرا نص عرفدن اقویدر واقوی ادنا ایله ترك اولنماز
(بخلاف ماعدهما) ذکر اولنانلرك ماعداسی خلاف اوزره در یعنی التی شیدن ماعداسی تحقیقا
شول شیکه انك اوزرینه نص وارد اولمادی پس اول شیئی ناسك عادتلری اوزره محمولدر رسول
علیه الصلاة والسلامك مارآه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن قول شریفی ایچون مؤمنلرك
کوزل کوردکلری شی حق سبحانه وتعالینك قاتنده کوزلدر بیوردی (فلم یجز بیع البر بالبر
متساویا وزنا والذهب بالذهب متساویا کیلا) پس بغدایی بغدای ایله وزنا برابر بیع ایتمك جائز
اولمدی والتونی التونله کیلا برابر بیع جائز اولمدی (کما لم یجز مجازفة) کوتری بازار ایله بیع جائز
اولمادیغی کبی اکرچه کیم متعارف اولورسهده انده اولان معیار اوزره فضل احتمالی ایچون
جائز اولمدی الا بغدایده وبغدای مثلی ده وزنا سلم جائز اولورسلم معلومده بولندیغی ایچون (وجاز
بیع الفلس بالفلسین باعیانهما) وبر منقرك ایکی منقره عینلری ایله بیعی جائز اولدی یعنی بر منقر وایکی
منقر اولملری ایله جائز اولدی امام اعظم وابو یوسف قاتنده وامام محمد جائز اولمازدیدی زیرا ثمنیت کلی
ناسك اصطلاحیله ثابت اولورمتبایعله مشترینك اصطلاحلریله ثابت اولماز ونقجان ثمن اولملری اوزره باقی
قلسهلر متعین اولمزلر ایمدی بو بیع بر درهمی ایکی درهمه بیع کبی اولور وامام ابو یوسف ایله امام اعظمك
علتی اولدرکه تحقیقا بایعله مشترینك حقنده ثمنیت انلرك اصطلاحیله ثابت اولور انده تصرفلری صحیح
اولسون ایچون زیرا انلرك اوزرینه غیرك ولایتی یوقدر حتی انلرك اصطلاحنی باطل ایلیه ونقجان ثمنیت
باطل اولسه تعیین ایله متعین اولور نقود بونك خلافی اوزره درکه زیرا انلر ایچون خلقت بوندن ثمنیت
واردر (وبیع الرطب بالرطب وبالتمر) ویاش خرمایی یاش خرما ایله ویاش خرمایی قورو خرما ایله بیع
جائز اولدی (وبیع التمر بالبسر) وقورو خرمایی قوروق خرما ایله بیع جائز اولدی (وبیع العنب
بالزبیب) وقورو اوزومی یاش اوزومله بیع جائز اولدی (وبیع البر رطبا او مبلولا بمثله او بالیابس)
یاش بغدایی ویا ایصلنمش بغدایی مثلی ایله یاخود قورو بغدای ایله بیع جائز اولدی (والتمر او الزبیب
المنقع بالمنقع منهما) وقورو خرمانك ویا قورو اوزومك اصلنمش ایکیسنده مثللری ایله بیع جائز
اولدی (والدقیق بمثله) ودخی اونی مثلی ایله بیع جائز اولدی محمد بن فضلدن نقل اولندیکه
تحقیقا اونك اونله بیعی ایکیسده انمش اولورسه در واکر انمش اولمازسه جائز اولماز
(متساویا) بو متساویا قولی تعداد اولنان اشیاده بیعك جائز اولمسی ایچون قیددر
یعنی ذکر اولنان اشیانك بیعلرینك جائز اولمسی مساوی اولدقلری حالده در وجائز اولمنك
وجهی اولدرکه تحقیقا جائز اولمق اکر جنسك جنسله بیعی اولورسه صفة اختلافی فسخ
مساویا جائز اولدی وکذلك صفتك اختلافیله ده جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك

جيدها ورديها سواء قول شريفى ايچون واكرجنسى جنسنك غيرى يه بيع اولورسه نه كيفيتله
اولورسه اولسون جائز اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك اذا اختلفا النوعان فبيعوا
كيف شئتم قول شريفى ايچون يعنى قچان ايكى نوع مختلف اولسه لر سزانى نه كيفيتله
مراد ايدرسكز بيع ايدك بيوردى (وبيع اللحم بالحيوان) ولحمك حيوانله بيعى ده جائز اولدى
زيرا موزونى ناموزونله بيع جائزدر (واللحوم والالبان المختلفين) ومختلف اولان لحملر وسودلرك
بيعى دخى جائز اولدى يعنى قيون اتنى صغر اتيله وصغراتنى قيون اتيله وكذلك قيون سودينى
صغرسوديله وصغرسودينى قيون سوديله بيع جائز اولدى (بعضها ببعض) اول لحملرك وسودلرك
بعضبسنى بعضبسيله بيع جائز اولدى (وبيع الكرباس بالقطن وبالغزل) وبزى پنبه وايپلك ايله
بيع جائز اولدى (وخل الدقل بخل العنب) وخرمانك اچغنك سركه سنى اوزم سركه سيله
بيع جائز اولدى (وبيع شحم البطن بالالية) ودخى قارن ياغنى قويروق ياغيله بيع جائز اولدى
(اواللحم) ياخود لحمله جائز اولدى (وبيع الخبز بالبر والدقيق متفاضلا) واتمكى بغداى ايله واونله
زياده سيله بيع جائز اولدى متفاضلا قولى تعداد اولنان اشيانك جمله سنه قيددر يعنى لحمدن دقيقه
كلنجه ذكر اولنان اشيانك جائز اولمسى ايچون قيددر ومتفاضلا بيعك جائز اولمسنه باعث
جنسلرينك اختلافيدر (وبالنساء فى الاخير) متفاضلا قولى اوزره عطفدر يعنى اتمكى بغداى ايله
واونله بيع متفاضلا جائز اولديغى كبى نسيئة دخى جائز اولدى (وبه يفتى) وفتوى ده بونكله در
حاجت ناس ايچون لكن وقت قبضده احتياط واجب اولوركه حتى تسميه اولنان جنسدن
قبض ايليه قبل القبض مسلم فيه ده استبدال اولمسون ايچون (لابيع البر بالدقيق والسويق
اوبالنخالة) بغدايى دقيق ايله وقاوت ايله ياخود كپك ايله بيع جائز اولماز زيرا بغداى انلر ايله
بيعى مطلقا جائز اولمازمن وجه مجانست باقى اولديغى ايچون زيرا انلر بغدايك اجزاسندندر
وانده معيار كيلدر لكن كيل انلر ايله بغداى بيننده برابر دكلدر زيرا انلر كيلده صقشوب
بغدايك حبه لرينك تخلخلى ايچون ايمدى جائز اولماز اكرچه كيلا بكيل اولورسه ده (ولابيع
الدقيق بالسويق) دخى اونك قاوت ايله بيعى جائز اولماز ذكر اولنان كبى (مطلقا) يعنى دقيق
ايله قاورلمش بغدايى بيع جائز اولماز قاوتى بغداى ايله دخى بيع جائز اولماز كذلك
اجزالرينك بيعى دخى جائز اولمازمن وجه مجانستك قائم اولديغى ايچون (ولاالزيتون بالزيت
والسمسم بالشيرج حتى يكون الزيت والشيرج اكثرمما فى الزيتون والسمسم) وزيتونى زيتله
وسوسامى شيرلغن ايله بيع جائز اولماز حتى زيت وشيرلغن زيتون وسوسامده اولاناغدن زياده
اولمدقچه دهن مثلى ايله وزياده سى صقند يسيله اولوب ربوالازم كلمبه واكرانده اولان مقدار
بلنمزسه بيع جائز اولماز ربوا احتمالى ايچون وتحقيق مرور ايتديكه انده شبهه حقيقت كيدر
(ويستقرض الخبز بوزن لاعدد) اتمك وزنله قرض اولنور عدد ايله قرضى جائز اولماز امام
ابو يوسف قتنده زيرا اتمكك هر برى عدد ايله متفاوت اولور وزنله اولماز (وبه يفتى)
بونكله افتا اولنور (والفلوس بهما) ومنقر عدد ايله ووزنله قرض آنور زيرا انده نص يوقدر
(والدراهم والدنانير بالوزن فقط) واقچه والتون انجق وزنله استقراض اولنور زيرا ايكيسيده
نص ايله موزوناتدندر (كذا ماثلثاه خالص) كذلك ثلثانى خالص اولان دراهم ودنانير وزنله
استقراض اولنور زيرا حكم غالبكدر (وماثلثه خالص بعددان تعاملوابه) ثلثى خالص اولان دراهم
ودنانير عدد ايله استقراض اولنور اكرناس عدد ايله تعامل ايدرلرسه (وبوزن ان تعاملوابه) ووزنله
استقراض اولنور اكرناس وزنله تعامل ايدرلرسه زيرا انده نص وارد اولاندن دكلدر تحكيم مرور
ايتدى (ولاالقيمى) وقيمى اولان شئ استقراض اولنماز زيرا استقراض مثلى يه مخصوصدر ومثلى

شول شيدركه او لحلور ووزن اولنور مثالى بغداى واربه وسوسام وخرما واوزم وبونلرك امثالى كبى
وتجريدنام كتابده تفاوت فاحش ايله متفاوت اولميان عدد ياتده استقراض جائز اولور ديدى ءرطه
وجوز كبى وكافيده ديديكه تحقيقا قرض عارية المقدر عينله انتفاعك اطلاقيچون مشروع اولدى
اويله دكل كه مكيل وموزون وعددئ متقارب له انتفاع ممكن اولماز الا عينلرينى استهلاك كله اولور
ومنفعت انلرك ذاتنه عائده در پس مثلى ذمتده عين مقامنه قائم اولدى كانه عينله انتفاع
ايدوب اول عينى رد ايلدى وبو اولماز الامثلياتده حاصل اولور ذمتده مثلك واجب اولمسى
ممكن اولسون ايچون يوخسه حيوان وثيابده حاصل اولماز وثياب ايچون مثل اولماز (ولاربوا
بين السيد وعبده مأذونا غير مديون) وسيد ايله مأذون اولوب مديون اولميان عبدنك
بيننده ربوا اولماز زيرا عبد ويدنده اولان شئ مولاسنك ملكى اولور پس ايكيسى بيننده بيع
متحقق اولمازكه ربوا متحقق اوله حتى قچان عبد اوزره دين اولورسه ربوا متحقق اولور بيعك
متحقق اولديغى ايچون (ولابين مسلم وحربى ثمه) دخى دارحربده مسلم ايله حربى بيننده
ربوا اولماز رسول عليه الصلاة والسلامك * لاربوا بين المسلم والحربى فى دار الحرب *
قول شريفى ايچون يعنى دارحربده مسلم ايله حربى بيننده ربوا اولماز بيوردى وكذلك
قچان مسلم ايله حربى دارحربده بيع فاسد ايله مبايعه ايتسه لر جائزدر بونى زيلعى ذكر
ايلدى تحقيقا انلركماللرى دارحربده مسلم ايچون مباحدر وعقد امانله حربى معصوم
اولماز لكن انلره غدر اولنميوب واللرنده اولان شيئه رضالرى اولمقسزين تعرض اولنمامق
التزام اولندى پس مسلم انلرك ماللرين رضالرى ايله اخذ ايلسيدى بلاغدر مال مباح اخذ ايدر
(اومن آمن ثمه) ياخود دارحربده ايمانه كلن حربى ايله مسلم مستأمن بيننده دخى ربوا اولماز
امام اعظم قتنده زيرا دارحربده ايمانه كلن حربينك مالى ايچون عصمت يوقدر پس انك
مالى مال حربى كبى اولدى ومسلم مستأمن ايچون حربينك رضاسيله مالنى اخذ جائز اولدى
واماميندن دارحربده ايمانه كلن حربى ايله مسلم مستأمن بيننده اولان ايكى مسلم بيننده جارى
اولان ربوادر ايكى مسلم بيننده اولان ربوا ايسه حرامدر ديديلر كذا فى الكافى

) باب الاستحقاق (

بو باب استحقاق بياننده در مصنف حقوقى ذكر ايلدى تتكيم سائر متنلرده ذكر اولندى
زيرا حقوق كتاب بيوعك اواخرنده ذكر اولندى (هو نوعان) استحقاق ايكى نوعدر
بريسى (مبطل للملك) ملكى باطل قيليجيدر يعنى ملكى بالكليه ازاله ايديجيدر شويله كه انك اوزرينه
بركيمسه ايچون حق تملك قالماز (كالحرية الاصلية) حريت اصليه كبى (والعتق وفروعه)
دخى عتق وعتقك فرعلرى كبى مدبر اولمق ومكاتب اولمق وام ولد اولمق كبى واستحقاقك
ايكنجى نوعى (وناقل له) ملكى برشخصدن برشخصه نقل ايديجيدر (كالاستحقاق بالملك)
ملكه استحقاق كبى زيد بكرك اوزرينه ادعا ايدوب تحقيقا بكرك يدنده اولان عبد بنم
ملكمدر ديو اثبات ايتمكله واستحقاقك بو ايكى نوعيكه تحقيق انلر مستحق عليهى واول
مستحق عليهه مالك جهتندن بايعلرينى مستحق عليهم قيلمقده حتى انلردن برى مستحقه
استحقاق دعوا ايدوب ملك مطلق اولديغنه بينه اقامت ايلسه بينه سى مقبول اولمامقده
اتفاقلرندن صكره اول ايكى نوع وجه آخر ايله مختلف اولورلر اولكى نوع (يوجب
انفساخ العقود) زيرا نوع اول بايعلرك بيننده جارى اولان عقدلرك منفسخ اولمسنى
ايجاب ايدر روايانك اختلافى اولمقسزين هر برينك منفسخ اولمسنده حكم قاضى بلاحاجة ايجاب
ايدر (فلكل من الباعة الرجوع الى بايعه) پس بايعلردن هر برى ايچون بايعى اوزره

رجوع واردر (وان لم يرجع عليه) يرجع صيغهٔ مجهولدر يعنى اكرچه اوزرينه رجوع حاصل
اولمازسه ده (ويرجع هو) واول بايع دخى كذلك (على الكفيل) كفيل اوزره رجوع ايدر
(وان لم يقض على المكفول عنه) مكفول عنه اوزره قضا اولنمازسه ده لكن بعضك
بعض اوزره رجوعى قاضينك حكمنه متوقف اولورسه توقف اولماز الاعقدك اثرى باقى اولديغى
وقتده اولور اول اثر كه ملكدر تنكيم نوع ثانيده اولديغى كبى واكر عقدك اثرى باقى قالمازسه
حكم قاضى يه احتياج اولنماز واكر سؤال وارد اولورسه كه بايعلرك اوزرينه رجوع
اولنمازدن اول بايع رجوع ايدرسه ملك واحدده ايكى ثمنك اجتماعى لازم كلمزمى دينلورسه جوابنده
ذكر اولنان كبى حرك بدلى مملوك دكلدر پس ملك واحدده ايكى ثمن مجتمع اولماز ملكله استحقاق
بونك خلافى اوزره در تنكيم عن قريب ذكر اولنور (والحكم بالحرية الاصلية حكم على الكافة)
وحريت اصليه اوزره حكم كافهٔ ناس اوزره حكمدر (حتى لايسمع دعوى الملك من احد كذا العتق
وفروعه) حتى برفرددن ملك دعواسى استماع اولنماز وكذلك عتقله حكم دخى حريت اصليه ايله
حكم كبيدر وعتقك فروعيله حكمى دخى انك كبيدر پس زيرا حريت حق الله تعالى در حتى
كندو رضاسيله استرقاقى جائز اولماز وناسك كلبسى الله تعالى نك حقلرينى اثباتده حق
تعالى قبلندن نيابة خصملردر ناس انك قوللرى وارضده خلفاسى اولدقلرى ايچون پس
ناسدن برفردك حاضر اولمسى كلينك حاضر اولمسى كبيدر بونك خلافيدركه ملك خاصة
حق عبددر پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنماز حاضرك خصم نصب اولنمسين
ايجاب ايدر شى اولديغيچون مكركه حاضر برغائبدن خصم نصب اولنور كه حاضر اول ملكى
غايب جهتندن قبول ايتمش اوله ذكر اولنان كبى ملكك اتحادى سبيله اثر قضانك اكا تعديه سى
ايچون وبر كيمسه نك اوزرينه برحادثه ده قضا اولنسه اول كيمسه اول حادثه جهتندن
مقضياله اولماز (واما فى المورخ فعلى الكافة من التاريخ لاقبله) واما تاريخلى اولان ملكده
حكم كافهٔ ناس اوزره اول تاريخدندر اول تاريخدن اول دكلدر يعنى قچان زيد بكر ايچون سن
بنم عبدمسين بن سكا مالك اوله لى بوكون بش سنه در ديسيدى بكر دخى بن بشرك عبدى يم
بشر بكا مالك اوله لى بوكون التى سنه در بشر بنى اعتاق ايلدى ديوب مدعاسنى اثبات
ايتسيدى زيدك دعواسى مندفع اولور بوندنصكره عمرو بكره ديسيدى كه سن بنم
قولمسين بن سكا مالك اوله لى يدى سنه در الآن سن بنم ملكممسين ديوب مدعاسنى اثبات
ايتسيدى عمروك شاهدلرى قبول اولنور وبكرك حريتنه حكم فسخ اولوب عمروك ملكى
قلنور وبونك اوزرينه دلالت ايدركه تحقيقا قاضيخان شرح زياداتده بيوعك اولنده مسئله يى
حق تحقيق اوزره تحقيق ايتدكدنصكره ديدى كه پس بابك مسئله لرى ايكى قسم اولدى
اولكيسى ملك مطلقدر وبو حريت الاصل منزله سنده در وبونك اوزرينه قضا كافهٔ ناس
اوزره قضادر ايكنجيسى تاريخلى اولان ملكده عتقله قضادر وبو دخى وقت تاريخدن
كافهٔ ناس اوزره قضادر واول تاريخدن اول قضا اولماز ايمدى سن بونى متذكر
اول زيرا مشهور اولان كتابلر بو فائده دن خاليلردر (والنوع الثانى لايوجب
انفساخها) استحقاقك ايكنجى نوعى منفسخ اولمق ايجاب ايلمز يعنى ظاهر روايتده عقدلرك
منفسخ اولمسنى ايجاب ايلمز زيرا ملكك باطل اولمسين ايجاب ايلمز (والحكم به حكم على
ذى اليد) يعنى استحقاقدن نوع ثانى ايله حكم ذى اليد اوزره حكمدر حتى ادعا اولنان
ذى اليدك يدندن اخذ اولنور (وعلى من تلقى الملك منه) دخى ذى اليدك ملكى تلقى ايلديكى
كيمسه اوزره حكمدر (فلا يسمع دعوى الملك منهم) پس انلردن ملك دعواسى استماع اولنماز

محكوم عليه اولدقلرى ايچون والحكم به حكم على ذى اليد قولى اوزره تفريعدر الى آخره
(بل دعوى النتاج) بلكه نتاج دعواسى استماع اولنور بايعلردن بر بايعك اوزرينه ثمنله
رجوع اولنديغى وقتده بن ثمنى ويرمم زيرا مستحق كاذبدر زيرا مبيع ملكمده طوغدى ياخود
بايعك ملكنده طوغدى واسطه سز ياخود واسطه ايله ديمسيله انك دعواسى استماع اولنور
واكر اثبات ايدرسه حكم اول باطل اولور (او تلقى الملك من المستحق) ياخود ملكى مستحقدن
قبول ايتمش اوله بن ثمنى ويرمم زيرا مبيعى مستحقدن اشترا ايلدم ديمسيله ذكر اولنان كبى
بونك دخى دعواسى استماع اولنور (ولايعاد البينة للرجوع) بو دخى والحكم به قولى اوزره
عطفدر يعنى اندن تفريعدر الى آخره يعنى قچان مستحق ايچون حكم اولنسيدى بايع اوزره
حكم اولور پس قچان مشتريلردن برى بايع اوزره ثمنله رجوع مراد ايتسيدى بينه نك اعاده سنه
حاجت اولماز (ولا يرجع احد على بايعه قبل الرجوع عليه) ولكن مشتريلردن بايعى اوزره
براحد رجوع ايده مزكندى اوزرينه رجوع اولنمادقجه حتى مشترئ اوسط ايچون بايعى اوزره
رجوع جائز اولماز حتى مشترئ اخيرانك اوزرينه رجوع ايلمدكجه (ولا يرجع على الكفيل
قبل القضاء على المكفول عنه) وكفيل اوزره رجوع اولنماز مكفول عنه اوزره قضا اولنمازدن
اول زيرا مكفول عنه اصلدر وحكم كفيله اندن سرايت ايدر واصل اوزره رجوعدن اول
كفيل اوزره رجوع اولنمامغه باعث شخص واحدك ملكنده ايكى ثمن مجتمع اولمسون ايچوندر
بريسى مشتريدن اخذ ايتديكى وايكنجيسى اولدن اخذينى مراد ايلديكيدر زيرا مستحقك
بدلى مملوكدر (ثم الرجوع انما يكون اذا ثبت الاستحقاق بالبينة) بوندنصكره رجوع اولماز
الا استحقاق بينه ايله ثابت اولديغى وقتده اولور واما قچان مشتريك اقراريله ثابت اولسه ياخود
يميندن نكوليله ياخود مشتريك خصومته وكيلنك اقراريله ياخود وكيلك يميندن نكوليله ثابت اولسه
ثمنله رجوع واجب اولماز زيرا مشتريك اقرارى غيريسى حقنده حجت اولماز وابى بكر بن
حامد البخارينك روايتنده زياداتده ذكر اولندى كه بركيمسه بر دار اشترا ايدوب بر رجل اول داره
مشتريك اقراريله ياخود يميندن نكوليله مستحق چقسيدى مشترى بايعى اوزره ثمنله رجوع
ايده مز پس اكر مشترى تحقيقا دار مستحقك ملكيدر ديو بينه اقامت ايتسيدى بايعى اوزره ثمنله
رجوع ايتمك ايچون بينه سى استماع اولنماز واكر مبيع مستحقك ملكيدر ديو بايعك اقرارى اوزره
بينه اقامت ايلسيدى بينه قبول قلنور وبايع ثمنله اخذ اولنور واكر بايعك اقرارينه بينه اقامت
ايلمسه مستحقك ملكى اولمغله ولكن مشترى بايعدن يمين طلب ايتسه كه بو دار مدعينكدر ديو
مشترى ايچون يمين طلب ايتمك جائز اولور زيرا احتمالدركه يميندن نكول ايدوب پس
نكولى ايله اقرار ايتمش كبى اولوب بعده اندن ثمن استرداد اولنور عماديه ده بويله ذكر اولندى
وبو مسئله نك حفظى واجب اولاندندر وناس بوندن غافللردر ومصنف ثم الرجوع قولى اوزره
تفريع ايدوب (فبيعة ولدت) پس بر مبيعه مشترى قتنده ولد كتورسيدى بوخسه مشتريك
استيلادى ايله دكل (فاستحقت ببينة يتبعها ولدها) پس اول مبيعه بينه ايله مستحقه اولسه ولدى
اكا تابع اولور يعنى مبيعه يى وولدنى اخذ ايدر (وان اقر بها) واكر مشترى اول مبيعه يى
بر رجل ايچون اقرار ايتسيدى (لا) يعنى ولدى مبيعه يه تابع اولماز بلكه مقرله مبيعه يى اخذ ايدر
ولدينى اخذ ايده مز وفرق اولدركه تحقيقا بينه ملكى اصلدن اثبات ايدر وولد مبيعه يه متصل
اولور حتى استحقاق بينه ايله ايكيسنده بله ثابت اولور واقرار حجت قاصره در خبر وير يلان
شيده انكله ملك ثابت اولور صحت خبرك ضرورتى ايچون وضرورتله ثابت اولان شئ بقدر
الضروره تقدير اولنور (التناقض يمنع دعوى الملك) تناقض ملك دعواسنى منع ايدر زيرا

مدعی اول دعواده متهم اولور (لاالحرية) حريه دعواسنى منع ايده‌مز اما حريت اصليه‌ده
منع ايلمديكنك علتی حال علوقك خفی اولديغيچوندر زيرا ولد صغير اولديغی حالده دارحربده
جلب اولنور وباباسنك اناسنك حريتی معلوم اولماز پس رقله اقرار ايدر بعده اناسنك
باباسنك حريتی معلوم اولور وحريت ادعا ايدر طريقنده خفا اولان شيده تناقض دعوانك
صحتنى منع ايلمز واما عارضيه‌ده پس مولا عبدك علمی يوغيكن اعتاق ومدبر ايتمكله منفرد
اولديغی ايچون ذكر اولنان كبی انده خفا جاری اولور پس انده تناقض عفو قلنور وقچان
مكاتب كتابتدن اول سيدينك اعتاقی اوزره بينه اقامت ايتسيدی اول بينه قبول قلنور سيدينك
تحريرايله استقلالی ايچون (والطلاق) وتناقض طلاق دعواسنى منع ايلمز پس زيرا مرأه
مخالعه اولنسه بوندنصكره مرأه مخالعه‌دن اول زوجنك تطليق ايلمسی اوزره بينه اقامت ايتسيدی
استماع اولنور اكرچه كيم تطليقدن خفا ايچون تناقض اولورسه‌ده زوجك استقلالی
ايچون مرأه‌نك بينه‌سی استماع اولنور جائزكه زوج تطليق ايلديكن مرأه بلميه (والنسب)
وتناقض نسب دعواسنى دخی منع ايلمز نتكيم قچان بركيمسه اوغلو ايچون بنم اوغلم دكلدر
ديسيدی بعده بو بنم اوغلمدر ديسيدی دعواسی استماع اولنور وكذلك قچان بركيمسه بن
فلانه وارث دكلم ديوب اندنصكره وارثی يم ديو دعوی ايتسيدی وجهت ارثی بيان ايتسيدی
دعواسی صحيح اولور ومصنف بونك اوزرينه تفريع ايدوب (فلوقال رجل لآخر اشترنی فانی
عبد) پس بر رجل آخر كيمسه‌يه بنی اشترا ايله زيرا بن عبدم ديسيدی (فاشتراه فاثبت حريته)
اول كيمسه دخی انی اشترا ايتدكدنصكره بن حرم ديو دعوی ايدوب حريتنی اثبات ايتسيدی
(ضمن العبدان لم يعلم مكان بايعه) اكر اول عبدی بيع ايدن كيمسه‌نك مكانی بلمزسه عبد
ضامن اولور زيرا عبد اولمقلغه اقرار ايدن نفسنك سلامتنه ياخود ثمنك سلامتنه ضامن اولور
بايعدن ثمنك استيفاسی متعذر اولديغی وقتده پس مشتری يی مغرور قلدی ومعاوضه‌ده تغرير
ايسه ضمانك سببيدر بقدر الامكان ضررك دفعی ايچون پس قچان حريتی وضمانه اهليتی
ظاهر اولسيدی وبايعدن ثمنك استيفاسی متعذر اولسيدی عبد اوزره ضمانله حكم اولنور
(ورجع العبدعليه) عبد دخی بايع اوزره رجوع ايدر قچان بايعی بولديغی وقتده زيرا عبد بايع
اوزره‌دين قضا ايلدی حال بوكه عبد انده مضطردر پس رهنك معيری رهنی خلاص ايچون دينی
قضا ايتديكی وقتده متبرع اولميوب مديون اوزره رجوع ايتديكی كبی واكر عبد بنی اشترا ايله ديميسيدی
ياخود بنی اشترا ايله ديوب بن قولم ديمش اولميسيدی عبد اوزره برشیء لازم كلمز (وان علم فلا) واكر
عبدك بايعنك مكانی بلنورسه عبد ضامن اولماز (بخلاف الرهن) رهن بونك خلافی اوزره‌در
زيرا بنی رهن قو زيرا بن قولم ديسيدی عبد ضامن قلنماز زيرا ضمان عقد معاوضه‌يه مختصدر
ورهن اويله دكلدر بلكه اكا مقابل عوضسز حبس اولنور وبو اصل اوزره بطريق التفريع
بومسئله‌نك ذكرنده فائده اول امردن اشكالی دفع ايچوندر كتب مشهوره‌ده ذكر اولندی كه
تحقيقا عبدك حريتنده دعوا شرطدر امام اعظم قتنده تناقض دعوايی افساد ايدر (لاعبرة
لتاريخ الغيبة) تاريخ غيبت ايچون اعتبار يوقدر بلكه اعتبار تاريخ ملكه‌در (فلوقال المستحق غابت
عنی منذسنة) پس اكر مستحق بندن غائب اولدی اليوم برسنه‌در ديسيدی يعنی بر رجل رجل آخرك
بنده اولان بر دابه‌يه مستحق چقسيدی وعند الدعوی مستحق بو دابه بندن غائب اوله‌لی بوكون
برسنه‌در ديسيدی پس قاضی مستحق ايچون دابه ايله قضا ايتمزدن اول مستحق عليه بايعه قصه‌دن
خبرويرسيدی (فقال البايع لی بينة علی انها كانت ملكالی منذسنتين لاتندفع الخصومة) پس بايع بو دابه
بنم ملكم اوله‌لی بوكون ايكی سنه اولدوغنه بينه‌م وار ديرسيدی خصومت مندفعه اولماز بلكه

قاضی مستحق ايچون دابه ايله قضا ايدر زيرا مستحق تاريخ ملك ذكر ايتمدی بلكه
دابه‌نك تاريخ غيبتنی ذكر ايلدی ايمدی مستحقك ملك دعواسی بلا تاريخ باقی قالدی وبايع
ايسه ملك ايچون تاريخ ذكر ايلدی ودعواسی مشترينك دعواسيدر زيرا مشتری
ملكی بايعدن قبول ايتدی پس كانه مشتری بايعك ملكنی ايكی سنه تاريخله ادعا ايتدی
الابوقدر فرق واركه حال انفرادده اعتبار اولنماز نتكيم عن قريب بيانی كلور پس ذكرينك
اعتباری ساقط اولوب دعوای ملك مطلقده باقی قالدی ايمدی مستحق دابه ايله قضا اولنور
(العلم بالاستحقاق لايمنع صحة الرجوع) استحقاقه عالم اولمق رجوعك صحتنی منع ايلمز يعنی
قچان بركيمسه برشیء اشترا ايدوب بلورسه كه اول شی بايعك ملكی دكلدر بلكه غيرينكدر
پس اول مستحق چيقوب ومشترايی مشترينك يدندن اخذ ايتسيدی مشتری بايع اوزره رجوع
ايدر ومشترينك استحقاقله علمی رجوعنك صحتنی منع ايلمز (فاذا استولد مشرية يعلم غصب البايع
اياها كان الولد قيقا ويرجع بالثمن) پس قچان مشتری اشترا ايلديكی جاريه‌يه ولد كتورسيدی
بايعك اول جاريه‌يی غصب ايلديكن بلور اولديغی حالده اول ولد رقيق اولور يعنی بر كيمسه
غصب اولنمش برجاريه اشترا ايدوب حال بوكه اول جاريه‌يی بايعك غصب ايلديكن بيلسيدی
واول جاريه‌دن مشترينك بر ولدی حاصل اولسيدی اول ولد رقيق اولور حقيقت حاله علمی
ايله غرورك منعدم اولديغی ايچون ولكن مشتری ثمنله بايع اوزره رجوع ايدر واكر بايع مشترينك
مبيع مستحقك ملكی اولديغن اقرار ايتديكنه بينه اقامت ايدرسه‌ده ثمنله رجوعنك حقی باطل اولماز
عماديه‌ده بويله ذكر اولندی (لايحكم بسجل الاستحقاق بشهادة انه كتاب كذا بل بالشهادة علی مضمونه
استحقاقه سجل شول وجه اوزره يازلدی ديو شهادتله حكم اولنماز بلكه اول سجلك مضمونی
اوزره شهادتله به حكم اولنور يعنی قچان بخاراده مشتری يدنده بر دابه‌يه مستحق چيقلسه ومستحق
عليه سجلی قبض ايدوب دابه‌نك بايعی سمرقنده بولوب اول بايعك اوزرينه ثمنله رجوع مراد ايتسيدی
وبخارالی اولان كيمسه قاضينك سجلنی اظهار ايدوب واول سجل بخارا قاضيسنك حجتی اولديغنه بينه
اقامت ايتسيدی سمرقند قاضيسی ايچون اول حجت ايله عمل ايدوب ومستحق عليه ايچون ثمنله رجوع
اوزره قضا ايتمك جائز اولماز مادامكه شاهدلر تحقيقا بخاراده مستحق عليه اوزره بو بايعدن
اشترا ايلديكی دابه ايله قاضی قضا ايلدی ودابه‌يی بو مستحق عليهك يدندن اخراج ايلدی
ديو شهادت ايتمديكجه زيرا خط خطه مشابه اولور پس نفس سجل اوزره اعتماد اولنماز بلكه
قاضينك قضاسنه ومستحق عليهك قصر يدينه شاهدلرك شهادتی شرط قلندی عماديه‌ده
بويله ذكر اولندی (كذا ماسوی نقل الشهادة والوكالة) وكذلك نقل شهادتدن ووكالتدن
ماعداسنده دخی حكم بويله‌در نقل شهادت ووكالتدن ماعداسيله مراد محضرلر وسجلار
وصكلردر زيرا انلردن هر برنده يازيلان شيئك مضمونی اوزره شهادت واجب اولور زيرا انلردن
هر بريله مقصود خصم اوزره حجتدر حجت ايسه اولماز الابونكله اولور نقل ووكالت وشهادت
بونك خلافی اوزره‌دركه زيرا بو ايكيسيله مقصود قاضی ايچون علمك حاصل اولمسيدر بو اجلدن
بول شاهدلری كافرلر اولمق جائز دكلدر اكرچه كيم خصم كافر اولورسه‌ده (قبض كل المبيع
فاستحق بعضه بطل البيع فی قدره) مشتری مبيعك كلبسنی قبض ايتدكده بعضنه مستحق
چقلسه اول بعضك مقدارنده بيع باطل اولور (فان اورث العيب فی الباقی) پس اكر بعضك
استحقاقی باقيده عيب ايراث ايدرسه (او كان المستحق شيئين كشیء واحد) ياخود مستحق
ايكی شیء اولوب برشی كبی اولورسه مثالی غلافی ايله قلج كبی وپای ايله كرسی كبی (خير فيه)
مشتری اول باقيده مخير قلنور (والا) واكر بعضك استحقاقی باقيده عيب ايراث ايتمزسه

وايكى شئ اولوب برشئ كبى اولمازسه (لزمه بحصته من الثمن) مشترانك باقيسى حصه سيله
لازم كلور بونك توضيحى اولدركه تحقيقا بيع بعض مستحقك قدرنده باطل اولورسه نظر اولنور
اكر مستحق چقلن شيئه استحقاق باقيده عيب ايراث ايدرسه تكيم معقود عليه اولان
شئ شئ واحد اولوب تبعيضنده ضرر اولورسه داركبى وارض كبى وعبد كبى و بونلرك امثالى كبى پس
مشترى باقيده مخيردر اكر ديلرسه ثمندن حصه سيله راضى اولور واكر ديلرسه رد ايدر وكذلك
نچان معقود عليه ايكى شئ اولوب حكمده برشئ كبى اولورسه ايكيسندن برينه مستحق چقلورسه
مشترى ايچون خيار باقيده در واكر استحقاق مستحق چقلان شيئك باقيسنده عيب ايراث
ايتمزسه تكيم معقود عليه ايكى ثوب اولوب ياخود ايكى عبد اولوب برينه مستحق چقلورسه
ياخود بغداى چيى وياخود وزنى اولان شيئك يوكى كبى ايسه تحقيقا انك تبعيضنده ضرر يوقدر
مشتر انك باقيسى ثمندن حصه سيله لازم كلور ومشترى ايچون خيار يوقدر عماديه ده
بويله ذكر اولندى (اوبعضه) كل المبيع قولى اوزره عطفدر (فاستحق المقبوض اوغيره)
يعنى ياخود مشترى مبيعك بعضنى قبض ايدوب مقبوضه ياخود مقبوضك غيرى به مستحق
چقلسيدى مستحق كرك مقبوض اولسون وكركسه غيرمقبوض اولسون (بطل فيه ايضا)
يعنى كلنى قبض صورتنده قدر مستحقده بيع باطل اولديغى كبى بعضنى قبض صورتنده دخى
قبض اولنان شيده بيع باطل اولور (وخير فى الباقى) ومشترى اول مستحق چقلان بعضك
باقيسنده مخير قلنور (اورث العيب فيه اولا) برابردر كرك اول بعضك استحقاقى باقيده
عيب ايراث ايتسون كرسه ايتمسون قبل التمام استحقاق سببيله مشترى اوزره صفقه نك
متفرق اولديغى ايچون مشترى مخير قلندى (ادعى حقا فى دار فصولح على شئ) بركيمسه برداره
حق ادعا ايدوب پس برمقدار شيئه مثلا يوز درهمه صلح اولسيدى (فاستحق بعضها) پس
اول دارك بعضنه مستحق چقلسيدى (لم يرجع بشئ على المدعى) صاحب دار بدل صلحدن برشيئله
اول مدعى اوزره رجوع ايده مز اول مدعينك دعواسى باقى قالنده اولمق جائز اولديغى ايچون
اول باقى هرنقدر قليل اولورسه ده (اواستحق كلها) ياخود اول دارك كلنه مستحق چقلسيدى
(رد كل العوض) عوضك كلسى رد اولنور بلنديكى ايچونكه تحقيقا اول مدعى مالك اولماديغى
عوضى اخذ ايلدى پس اول عوضك كلسى رد اولنور (وان ادعاها فصولح على شئ)
واكر مدعى دارك كلسنى ادعا ايدوب مثلا يوز درهمه صلح اولسيدى (فاستحق بعضها رجع
بحصته) پس اول دارك بعضنه مستحق چقلسيدى صاحب دار اول حصه مقدارى ايله رجوع ايدر
زيرا صلح يوز درهم اوزره دارك كلسى اوزره واقع اولدى پس داردن برشيئه مستحق چقلسيدى
متبين اولديكه تحقيقا مدعى اول مقداره مالك اولماز ايمدى عوضدن حصه سى مقدارى
حسابيله رد ايدر (صالح من الدنانير على دراهم وقبضها فاستحقت بعد التفرق رجع بالدنانير) بركيمسه
دينارلردن درهملر اوزره صلح اولوب واول درهملرى قبض ايدوب برلرندن ايرلدقدنصكره اول درهملره
مستحق چقلسيدى دينارلر ايله رجوع ايدر زيرا بو صلح صرف معناسنده در پس نچان بدله مستحق
چقلسيدى صلح باطل اولور پس دينارلره رجوع واجب اولور (جاز اعتاق مشتر من غاصب باجازة
بيعه) غاصبدن اشترا اولنان عبدك اعتاقى مالكنك غاصبه عبدك بيعنه اجازت ويرمسى ايله
مشترينك اول عبدى اعتاقى جائز اولدى يعنى بر رجل بر عبد غصب ايدوب وعبدك
مالكنك اجازتيله بيع ايتسيدى اول عبدى اشترا ايدن كيمسه نك اول عبدى اعتاقى جائز
اولدى امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده وامام محمد قتنده جائز اولماز زيرا عتق ملكسز جائز
اولماز رسول عليه الصلوة والسلامك * لاعتق فيما لايملك ابن آدم * قول شريف ايچون

يعنى

يعنى ابن آدمك مالك اولماديغى قولده اعتاق جائز اولماز بيوردى وموقوف ملك افاده ايلمز واكر
افاده ايلسه وقت اجازته مستند اولديغى حالده ثابت اولور بوايسه من وجه ثابت ومن وجه
ثابت دكلدر وعتق ايچون صحيح اولان ملك حديث ايچون ملك كاملدر وامام اعظم ايله
ابو يوسفك دليلى تحقيقا ملك ملكى افاده ايچون وضع اولنان تصرف مطلق ايله موقوف
اولديغى حالده ثابت اولور پس اول تصرف اوزره مرتب اولديغى حالده متوقف اولوب اول
تصرفك نفاذى ايله نافذ اولور راهندن اشترا اولنان عبدك اعتاقى كبى ووارثك دينله مستغرق
اولان تركه دن عبدى اعتاق ايتمسى كبى كه اول وقتده اعتاق صحيح وبعده قضا ايتدكدنصكره
نافذ اولور (لا بيعه) يعنى غاصبدن اشترا اولنان عبدك بيعى جائز اولماز اكر مالك
غاصبك بيعنه اجازت ويرسه ده زيرا اجازتله بايع ايچون ملك بات ثابت اولور واول بايع مشترى اولدر
پس نچان ملك بات غيرى ايچون موقوف اولان ملك اوزره طارى اولسيدى ملك موقوفى
ابطال ايدر ملك باتله ملك موقوفك محل واحدده اجتماعى محال اولديغيچون (باع عبد غيره
بغير امره وبرهن المشترى على اقرار البايع اوالمولى انه لم يأمر بالبيع واراد رد المبيع) بركيمسه
غيرك عبدينى غيرك اذنسز بيع ايتسيدى ومشترى بايعك وياخود مولاى عبدك اقرارى اوزرينه
بينه اقامت ايتسه كه تحقيقا اول غير بيع ايله امر ايتمدى ديو ومشترى مبيعك ردينى مراد
ايلسيدى (لم يقبل) اول بينه قبول اولنماز دعواده تناقض اولديغيچون زيرا بايعله
مولانك عبدك شراسى اوزره اقداملرى بيعك صحتى ونفاذيله انلردن اقراردر زيرا مسلم عاقلك
حالندن ظاهر اولان صحيح نافذ اولان عقده مباشرتدر وبينه ايسه دعواى صحيحه اوزره
مبنيه در پس نچان دعوى باطل اولسيدى بينه قبول اولنماز (وان اقر البايع به عند القاضى)
اكر بايع عبدك مالكنك امرينك عدميله اقرار ايتسيدى (بطل ان طلب المشترى) بيع
باطل اولور اكر مشترى طلب ايدرسه زيرا تناقض اقرارك صحتنى منع ايلمز زيرا بايع اول اقرارده
متهم دكلدر پس زيرا بركيمسه برشيئى اقرار ايدوب بعده انكار ايتسيدى انك اقرارى صحيح
اولور دعوى بونك خلافى اوزره درايمدى ايكيسى بينده اتفاق متحقق اولور بو جهتدن
مشترينك طلبى شرط قلندى (باع دار غيره بلا امره واعترف بالغصب وانكر المشترى لم يضمن
البايع) بركيمسه غيرينك دارينى غيرك امرنسز بيع ايتسيدى وغصبله اعترافده ايتسيدى
ومشترى انكار ايتسيدى بايع ضامن اولماز كزده ديديكه بركيمسه غيرينك دارينى بيع
ايتسيدى پس مشترى اول دارى كندى بناسنه ادخال ايتسيدى بايع ضامن اولماز وزيلعى
ديديكه مسئله نك معناسى اولدركه نچان بركيمسه غيرى بركيمسه نك دارينى اول غيرك اذنسز
بيع ايتسيدى اندنصكره بايع غصبله اعتراف ايدوب ومشترى انكار ايتسيدى بايع داره ضامن
اولماز زيرا بايعك اقرارى مشترى اوزره تصديق اولنماز وبينه اقامتندن لابد در حق دارى
اخذ ايلبه پس نچان مستحق بينه اقامت ايتمزسه اولكه صاحب داردر تلف اقامت بينه دن
عجزينه مضاف اولور يوخسه عقد بايعه مضاف اولماز زيرا قاضينك بيعى جائز اولماز پس
بوتقدير اوزره معلوم اولوركه تحقيقا وادخلها المشترى فى بنائه قولى اتفاقا واقع اولدى زيرا
بذاته ادخال ايچون تأثير يوقدر بواجلدن بومقامده اول عبارت ترك اولندى

) باب السلم (

بو باب سلمك بياننده در (هو) سلم لغت يوندن سلف معناسنده در سلفك معناء لغويسى قاش
ويرم ديو الجه المقدر ففها اكا سلم ديرلر پس تحقيقا سلم عاجلك آجل ايله اخذيدر يعنى
معجل اولان شئ مؤجل ايله اخذ ايتمكدر بو عقده سلم تسميه سنه باعث وقتى اوزدينه

مجمل اولد يغيجوندر زيرا يبعك وقتي ملك بايعده مبيعك وجودندنصكره در وسلم
عادتا بيعك ملكنده موجود اولمبان شيده اولور پس عقد مجمل اولور
وبوسلم كتابله مشروعدر اولكه حق سبحانه وتعاليك اذاتداينتم بدين الى اجل مسمى
قول شريفيدر تحقيقا بوآيت كريمه مسلمه وثمن مؤجل ايله بيعه وبعد الحلول تأجيله مشتمل
اولور ودخى سنت ايله ده مشروعدر اولكه عليه الصلاة والسلامك * من اسلم منكم فليسلم في كيل
معلوم ووزن معلوم الى اجل معلوم * قول شريفيدر يعني سزدن بريكز سلم مراد ايلسيدي
كيل معلوم ووزن معلوم ووقت معلوم ايله سلم ايتسون ديو بيوردي ودخى اجماع امت ايله ده
مشروعدر وقياس مشروع اولماسي ايدي زيرا سلم معدومك بيعيدر لكن قياس ذكر
اولنان شى ايچون ترك اولندى وروايت اولنان شيئله استدلال اولنماديكه تحقيقا رسول
عليه الصلاة والسلام انسانك قتنده اولميان شيئك بيعندن نهي ايلدي وسلم ايچون رخصت
ويردي زيرا محمد بن عبد العز الحنفي هدايه حاشيه لرنده ديدي كه بو لفظ بو وجه اوزره كتب
احاديثده صحابه دن براحدن روايت اولنمادي كانه فقهادن بركيمسه نك قوليدر ديدي وشرعا سلم
(بيع الشئ على ان يكون دينا على البايع بشرائط معتبرة شرعا) شيئك بايع اوزره دين اولمسي
اوزره بيعيدر شرعا معتبر اولان شرطلر ايله كه عن قريب اول شرطلرك بياني كلور (والبايع مسلم اليه)
واصطلاحا بايع مسلم اليه در (والمشتري رب السلم) مشتري رب سلمدر (والمبيع مسلم فيه) ومبيع
مسلم فيه در (والثمن رأس المال) وثمن رأس مالدر (ويصح فيما يعلم قدره) وسلم قدري معلوم اولان
شيده صحيح اولور يعني مقداري كيل ووزن وذراعدن اعمدر (وصفته) دخى صفتي معلوم اولان
شيده صحيح اولور يعني يكيلكي واسكيلكي و بونلرك امثالي صفتلري معلوم اولان شيده صحيح اولور
(كالمكيل والموزون المثمن) مكيل كبي وموزون مثمن كبي مثمن قولي دنانير ودراهمدن احترازدر زيرا انلر
موزونات ندر لكن مثمن دكللردر بلكه كندولري ثمنلردر پس انلرده سلم جائز اولماز (والعددي المتقارب
كالجوز والبيض والفلس واللبن والآجر بملبن معين والذرعي كالثوب مبينا قدره) دخى عددي متقارب
اولان جوز كبي ويمرطه كبي وكرپج كبي معين قالبله وقدري مبين ثوب ذرعي كبي يعني طولي وعرضي مبين
ثوب كبي (وصفته) دخى صفتي مبين يعني قالكلغي واينجه لكي مبين ثوب كبي (ووزنه ان بيع به)
ودخى وزن ايله بيع اولنان حرير ثوب كبي (فصح في السمك المليح) پس طوزلنمش وقديد اولمش
بالقده سلم صحيح اولدي لسان عربده سمك مليح ومملوح دينور مالح دينلمز الا لغت رديه ده مالح ده
دينور (والطري حين يوجد) دخى بولنديغي وقتده تازه بالقده دخى صحيح اولور وقتلردن
بروقت ايله مقيد اولما ديغي حالده حتى بربلده ده منقطع اولمسه مطلقا سلم جائز اولور (وزنا
وضربا معلومين) طوزلنمش قديدي واكر تازه سي وزنا ونوعا معلوم اولدقلري حالده صحيح اولور
(وفي الطست والقمقمه والخفين) دخى طاسده ولكنده وقمقمه ده وايكي اديكده سلم صحيح
اولور (اذا عين كل منها) بونلردن هر بري نزاعي رفع ايدر شيئله معين اولورلرسه (لا فيما لا يعلمان)
قدر وصفتي بلنمين شيده صحيح اولماز فيما يعلم قدره وصفته اوزره عطفدر (كالحيوان واطرافه
واللحم والجلود عددا) حيوان واطراف حيوان ولحم كبي عد ديوندن دريلر كبي
عدد الفظي دريلره قيددر (والحطب حزما) واوطون كبي يعني باغلنمش اودون دمتلري كبي حزم
حزمه نك جمعيدر حزمه فارسيده ايله بندهيزم ديرلر (والرطبة جرزا) وياش يونجه قبضه سي كبي
وجرزه جرزه نك جمعيدر جرزه فارسيده برقبضه ياش يونجه ديمكدر (والجوهر والخرز) وجوهر
كبي وبونجق كبي تحريك ايله شول ديزلمش بونجقدر كه انده تفاوت فاحش اولور كه سلمي منع
ايدر مانع واردر حتى اكر طول وعرض وصفت دريلرده بيان اولنورسه سلم جائز اولور وشد

اولنان شيئك اوطون واكر اوتلق باغنك مقداري بيان اولنورسه انده سلم جائز اولور (والمنقطع
الى حين المحل) واجله وارنجه منقطع اولان شيده دخى سلم صحيح اولماز يعني حين عقددن
حين اجله وارنجه بولنميوب عقددن اجله وارنجه جميع وقتي عدم مستغرق اولمغله سلم
صحيح اولماز (ولا بكيل اوذراع معين لم يعلم قدره) ودخى مقداري معلوم اولميان كيل وذراع
معين ايله دخى صحيح اولماز زيرا انده تسليم متأخر اولور ازاولور ضايع اولوب منازعه يه
مؤدي اولور (ولا بر قرية اوتمر نخلة معينة) ودخى برقريه معينه نك بغداي ايله وبر معين
خرما اغاجنك خرماسيله سلم صحيح اولماز زيرا از اولور آفت ايرشوب تسليمه قادر اولمز
(وشرط صحته بيان الجنس) وسلمك صحتنك شرطي جنسني بياندر بغداي كبي واريه كبي (والنوع)
دخى نوعني بياندر صواريلان بغداي كبي وصوارلميان كبي (والصفة) ودخى صفتني بياندر
يكيلكي واسكيلكي كبي (والقدر) ودخى مقدارني بياندر مثالي كيل بوندن شو كيل ايله كه
نه منقبض ونه منبسط اوله (والاجل) دخى وقتني بياندر (واقله شهر في الاصح) واجلك اقلي براي در
قول اصحده وفتوى ده بونك اوزرينه در و بعضلر اوچ كوندر ديدي بوطحاوينك قوليدر وبعض
اقلي نصف يومدن اكثردر ديدي بو قول قول زفردر (وقدر رأس المال في الكيلي والوزني)
دخى كيلي ووزنيده رأس مالي بياندر (والعددي المتقارب) دخى عددي متقاربده يعني رأس مالك
مقدارني بياندر يعني عقدك مقداري اوزره متعلق اولان شيده رأس مال مشار اليه ايسه ده
مكيل وموزوني ومعدود المتقارب ومعدود متقارب كبي بيان شرط قلندي جوز وبيض كبي
وامامين اشارتله تعيين اولندقدنصكره قدرك بيلنمسي شرط قلنمادي ديديلر حتى اكر غيري يه
بن سكا شو مقدار درهمي بغدايك بركرنده سلم ويردم ديوب ودراهمك وزنني بيان ايتمسيدي
ياخود بن سكا شو بغدايي زعفراندن شوقدر بطمانه سلم ويردم ديوب وبغدايك قدرين بيان ايتمسيدي
امام اعظم قتنده سلم صحيح اولماز وامامين قتنده صحيح اولور وفقها اجماع ايتديلر كه تحقيقا
رأس مال ثوب اولسيدي ياخود حيوان اولسيدي اشارتله معلوم اولور (ومكان ايفاءما
ما لحمله مؤنة) ودخى يوكلنمسي ايچون مؤنت اولان شيده مثالي بغداي كبي اعطا ايده جكي
مكاني بيان شرط قلندي (والا فيوفيه حيث شاء) واكر يوكلنمسنده مؤنت اولمازسه
مسك وكافور كبي ديلديكي مكانده اعطا ايدر اصح قول بودر زيرا مكانلرك كلبسي برابر در حالده
وجوب بوقدر (كذا الثمن) كذلك ثمن مؤجلي دخى بيان شرط قلندي عبد حاضري
ذمتده موصوف اولان بغداي ايله اجله وارنجه بيع ايتمكله اول وقت اعطا اولنجاق مكاني
بيان شرط قلندي (والقسمة) ايكي كيمسه برداري تقسيم ايدوب واحدهما آخر اوزره
شئ شرط ايلسه كه اول شئ ايچون حمل ومؤنت اوله غرسك ياخود بنانك نصيبنده زياده لكي ايچون
مكان اعطايي بيان شرط قلندي (والاجر) دخى اجري بيان شرط قلندي بردار ياخود بردابه استيجار
ايتمكله حملي ايچون مؤنت اولان شيده ذمتده دين اولديغي حالده مكان اعطانك بياني شرط
قلندي (وشرط بقائها) وصحت سلمك بقاسنك شرطي (قبض رأس ماله قبل الافتراق) بربرلرندن
مفترق اولمازدن اول رأس مالي قبض ايتمكدر پس سلم صحيحا منعقد را ولور بوندنصكره قبض ايتمزدن
اول افتراقله باطل اولور (فان اسلم مائة نقدا ومائة دينا على المسلم اليه في كر بر) پس اكر رب سلم مسلم
اليهه يوزدرهم نقد ايله ويوزدرهم دين جهتيله بركر بغدايه يعني التمش اولچكه سلم ويرسيدي (بطل
في حصة الدين) حصه دينده سلم باطل اولور مجلسده قبض منتفي اولديغي ايچون وحصه نقدده
جائز اولدي شرطلري مجتمع اولديغي ايچون وفساد مشيع اولماز زيرا ابتداء صحيحا سلمك وقوعي ايچون
طاري يدر حتى اكر رأس مالي مجلسده نقد ايتسيدي صحيح اولور (لا يتصرف في رأس المال والمسلم فيه

قبل القبض) رأس مالده مسلم اليه قبل القبض تصرف ايتمك ومسلم فيه‌ده رب سلم قبل القبض
تصرف ايتمك جائز اولماز اما اولكينك جائز اولمديغي عقدايله واجب اولان قبضك فوت اولمسى
ايچوندر وثانيسه ده جائز اولمديغي مسلم فيه مبيع اولوب وانى قبضدن اول تصرف جائز
اولماديغي ايچون در تكيم مرور ايتدى (بشركة) شركتله تصرف جائز اولماز بشركة لفظى
لايتصرف يه متعلقدر رب سلم مسلم اليهه رأس مالك نصفنى بكا وير مسلم فيهك نصفى سنك اولمق
ايچون ديمكله (اوتولية) ياخود توليتله تصرف جائز اولماز رب سلم برآخر كيمسه مسلم اليهه ويرديكم
رأس مالك مثلنى بكا وير مسلم فيه سنك اولمق اوزره ديمكله (اونحوهما) ياخود بو ايكيسنك مثللى
اقوال ايله تصرف جائز اولماز و بو ايكيسنى ذكرك تخصيصنه باعث اولدركه زيرا بو ايكيسى مرابحه ده
ووضيعه ده اكثر واقع اولدقلرى ايچوندر ومصنف لايتصرف قولى اوزره الى آخره (فان تقايلا السلم
لم يشترمن المسلم اليه شيئا برأس المال) قوليله تفريع ايلدى يعنى اكر رب سلم اليه ايله سلمى عقد ايدوب
ورأس مالى مسلم اليه قبض ايتدكدنصكره مقايله ايلسه‌لر رب سلم مسلم اليهدن رأس مال ايله برشى
اشترا ايده مز حتى مسلم اليهدن مالك كلبسنى استرداد ايدوب قبض ايلمدكجه قبضدن اول رأس
مالده تصرف لازم كلمسون ايچون واكرسلم شرطلرينك بعضيسى بولنمامغله فاسد اولسيدى رأس
مال ايله شرا جائز اولور زيرا انكيچون حكم سلم اولماز پس سائر دينلر كبى اولور (اشترى كرا وامر
رب السلم بقبضه قضاء لم يصح) يعنى رب سلم بغدايدن بر كره سلم ويروب وقتاكه اجل حلول ايتدكدن
صكره مسلم اليه بررجلدن بر كر بغداى اشترا ايدوب رب سلم مسلم اليهه اول كرى قضاء قبضله
امر ايلسيدى صحيح اولماز يعنى قضاء اولماز واكر رب سلمه اول كرك تسليمى ايچون امر ايلسيدى
اندنصكره كندى نفسى ايچون قبضله امر ايتسيدى پس اول كرى رب سلم ايچون كيله لبوب اندن
كندى نفسى ايچون كيله لسيدى جائز اولور كيله شرطيله صفقتينك اجتماعى ايچون پس
ايكى دفعه كيلدن لابددر رسول عليه الصلوة والسلامك حتى انده ايكى اولچك جارى اولمدقجه
بيع طعامدن نهى ايلديكى ايچون (وان امر مقرضه صح) يعنى اكر بغداى سلم اولمش اولميه
وقرض اوله پس مقرضه اول كرى قبضى ايله امر ايتسيدى جائز اولوردى زيرا قرض عاريت المقدر
بو اجلدن اعاره لفظيله منعقد اولور پس مردود مطلقا مأخوذك عينى اولور حكما پس ايكى
صفقه مجتمع اولماز (كذا) يعنى ذكر اولنان صورت اوليده صحيح اولور (لو اشترى كرا وامر
رب السلم بقبضه له) اكر مسلم اليه كرى اشترا ايدوب رب سلمه مسلم اليه ايچون قبضله امر ايلسيدى
(ثم لنفسه ففعل) اندنصكره كندى نفسيچون قبضله امر اياسيدى پس رب سلم مسلم اليه ايچون
كيله لبوب بعده كندى نفسيچون كيله لسيدى صحيح اولور و بو صحته باعث ايكى كيلك اجتماعى ايچوندر
(ولو امر رب السلم ان يكيل فى ظرف رب السلم) اكر رب سلم مسلم اليهه مسلم فيهى رب سلمك طرفنده
كيله لمكه امر ايتسيدى (فكال فى ظرفه بغيبته) پس مسلم اليه دخى رب سلمك غيبتنده رب سلمك
ظرفنده كيله لسيدى (او امر المشترى البايع فكال فى ظرفه) ياخود مشترى بايعه مبيعك كيلى ايله
امر ايتسيدى پس بايع كندى ظرفنده كيله لسيدى (لم يكن قضاءا) قضا اولماز زيرا كيل ايله امر
صحيح اولمادى كيلك ملك آمر اوزره مصادفتى اولمديغى ايچون زيرا آمرك حقى دينده در عينده دكلدر
پس مسلم اليه رب سلمك ظرفى ايچون مستعير اولدى واول ظرفده كندى نفس ملكنه وضع
ايديجى اولدى (بخلاف كيله من ظرف المشترى بامره) مشترينك امريله مشترينك ظرفنده بايعك
كيلى ذكر اولنانك خلافى اوزره در يعنى اكر مشترى برمعين بغداى اشترا ايدوب مشترى بايعه مشترينك
ظرفنده مشترينك غيبتنده كيله لمكه امر ايتسيدى مشترى قابض اولور زيرا مشترى بغدايه شرا ايله
مالك اولدى پس انك امرى ملكنه مصادف اولور (كيل العين ثم كيل الدين فى ظرف المشترى

قبض وعكسه لا) مشترينك طرفندن عينك كيلى اندنصكره دينك كيلى قبضدر عكسى قبض
دكلدر بونك صورتى اولدركه بر رجل بر كر بغدايده عقد سلم ايدوب وقتاكه اجل حلول ايتدكده
رب سلم مسلم اليهدن بعينها اول بغدايك كرين اشترا ايتدى ورب سلم مسلم اليهه بر ظرف
ويرديكه كر مسلم فيهى وكر مشتراني اول ظرفه قويه پس اكر مسلم اليه ظرفده عين مشترانك كيلى ايله بدأ
ايدرسه عينك قابضى اولور انده امرك صحيح اولديغي ايچون ودين مسلم فيه ايچون قابض اولور ملكنه
مصادفه سى ايچون شول كيمسه كبيكه اول كيمسه بغداى استقراض ايدوب مقرضك ارضنه زرع
ايتمك ايچون مقرضه امر ايلسيدى واكر دينله بدأ ايدرسه عينله دينك ايكيسندن برينه قابض اولماز
دين ايچون قابض اولماديغنه باعث انده امر صحيح اولماديغي ايچون وعينده قابض اولماديغنه باعث
قبل التسليم ملكنه خلط ايلديكى ايچوندر امام اعظم قتنده مستهلك اولدى پس بيع منتقض اولدى
و بو خلط راضى اولنمش دكلدر جائزكه مرادى عينله بدأ ايتمك اوله وامامين قتنده مخيردر اكر
ديلرسه بيعى نقض ايدر وديلرسه مخلوطا مشارك اولور زيرا خلط امامين قتنده مستهلك دكلدر
(اسلم امة فى كر وقبضت) بر كيمسه بر جاريه‌يى بر كره‌ده عقد سلم ايتسيدى مسلم اليه اول جاريه‌يى قبض
ايتسيدى (فتقايلا فماتت بقى) پس بعد القبض رب سلم مسلم اليه ايله اقاله ايديشسه‌لر پس جاريه رددن
اول فوت اولسه اقاله باقى قالور (او ماتت فتقايلا صح) ياخود جاريه فوت اولدقدنصكره
اقاله ايديشسه‌لر اقاله‌لرى صحيح اولدى (وعليه قيمتها) جاريه‌نك قيمتى مسلم اليه اوزره لازم
كلور (فيهما) يعنى كرك قبل الاقاله فوت اولسون كرك بعد الاقاله فوت اولسون جاريه‌نك
قبضى كونده‌كى قيمتى مسلم اليه اوزره لازم كلور يعنى بر كيمسه عقد سلم ايله بر كر بغداى اشترا
ايتدى وراس مالى بر جاريه قلدى واول جاريه‌يى مسلم اليهه تسليم ايتدى اندنصكره عقد سلمى
اقاله ايديشسه‌لر بعده جاريه مسلم اليهك يدنده فوت اولدى اقاله‌لرى باقى قالدى واكرچه جاريه
فوت اولدقدنصكره اقاله ايتديلر ايسه ده زيرا جاريه رأس مال دكلدر وعقدده ثمن حكمنده‌در
ومبيع مسلم فيه‌در واقاله‌نك صحتى مبيعك قيامنه طيانور ثمنه طيانمز تكيم مرور ايتدى پس
جاريه‌نك هلاكى مسئلهٔ اولىده يعنى اقاله جاريه‌نك موتندن اول اولديغي صورتده اقاله‌نك حالى
بقادن تغيير اولماز و مسئلهٔ ثانيه‌ده يعنى جاريه اقاله دنصكره فوت اولديغي صورتده اقاله‌نك
صحتى تغيير اولماز پس چونكه مسلم فيه‌ده عقد فسخ اولسيدى تبعا جاريه‌ده دخى فسخ اولور ايمدى
جاريه‌نك ردى واجب اولور حال بوكه جاريه‌نك رددن عاجز اولدى ايمدى قيمتك ردى واجب
اولدى (كذا المقايضة) مقايضه دخى ذكر اولنان كبيدر اولكه عينى عينله بيعدر تكيم
مرور ايتدى (فى وجهيه) ايكى وجهنده ده يعنى اقاله باقيه اولور وايكى عوضك برينك
هلاكندنصكره صحيح اولور زيرا ايكى عوضك هر برى من وجه مبيع ومن وجه ثمندر باقى
قلان عوضده مبيعه اعتبار اولنور وهلاك كنده ثمنه اعتبار اولنور (بخلاف الشراء بالثمن
فيهما) ثمنله شرا بونك خلافى اوزره‌در يعنى چونكه بر كيمسه بر جاريه‌يى بيك اقچه‌يه اشترا ايتسيدى
اندنصكره بايعله مشترى اقاله ايديشسه‌لردى پس جاريه مشترى يدنده فوت اولسيدى اقاله باطل
اولور اكرچه جاريه‌نك موتندنصكره اقاله ايتديلر ايسه‌ده پس اقاله باطله‌در زيرا جاريه بيعده
اصلدر هلاك كندنصكره اقاله باقيه قالماز پس اقاله ابتداده صحيح اولماز وانتهاده باقيه قالماز
اقاله‌نك محلى معدوم اولديغيچون (القول لمدعى الرداءة والاجل) قول رديلك واجل ادعا ايدن
كيمسه‌نكدر يعنى چونكه سلمك عاقدى رديلك شرطنده واجلده اختلاف ايتسيدى قول رديلك
واجل ادعا ايدن ايچوندر اما رديلك اختلافى مسلم اليهك بز رديلكى شرط ايلدك ديوب ورب
سلم برشى شرط اولنمادى ديمكدر عقد فاسد اولسون ايچون پس قول مسلم اليه ايچوندر

زيرا رب سلم صحتی انكارنده متعنتدر زيرا مسلم فيه عادتا رأس مال اوزره زائددر واكر رب سلم
رديلك شرطی ادعا ايتسيدی ومسلم اليه برشیٔ شرط قلنمادی ديسيدی قول رب سلمكدر زيرا
رب سلم صحت ادعا ايدر وبالجمله قول ايكی صورتده صحت ادعا ايده نكدر امام اعظم قتنده وامامين
قتنده منكر ايچوندر واما اجل پس هر قنقيسی اجل ادعا ايدرسه قول اجل ادعا ايده نكدر امام
اعظم قتنده ومنكر ايچوندر امامين قتنده (الاستصناع) استصناع اولدركه بركيمسه اهل
صنعتدن برينه مثلا بوجی كبی بنم ايچون مالكدن براديك اشليو وبركه شو وجهله
شوقدر اقچه يه ديسيدی (باجل) اجل ايله مثلا برآيه دكين (سلم) سلمدر (تعاملوا اولا)
برابر در كرك ناس تعامل ايتسونلر مثالی اديك ولكن وققمه كبی كركسه ايتمسونلر ثوبلر وثوبلر
مثللی كبی اما استصناعك اجل ايله سلم اولمسی چونكه ناس انی تعامل ايتمزلرسه پس وفاقله ده
واما چونكه تعامل ايدرلرسه امام اعظم قتنده سلم اولور وامامين قتنده اولماز زيرا لفظ
استصناع مقتضاسی اوزره حفظ اولنان شيده در واجل تعجيل اوزره حمل اولنور انده
تعامل اولميان شیٔ بونك خلافی اوزره در زيرا استصناع فاسددر پس سلم صحيح اوزره حمل
اولنور وامام اعظمك علتی اولدركه تحقيقا استصناع ديندر سلمه محتمل اولوروسلمك ايسه جوازی
لاشبهة فيه اجاعله درو ناسك استصناعی تعاملرنده نوع شبهه واردر پس سلم اوزره
حمل اولی اولدی (وبدونه صح) اجلسز استصناع استحسانا صحيح اولدی زمان نبی عليه
الصلاة والسلامدن بوآنه كلنجه تعامل ثابت اولان اجماع ايچون وقياسده جائز اولماز
زيرا استصناع معدومك بيعيدر اصح قول بودركه (صح بيعا لاعدة) تحقيقا استصناع
بيعا صحيح اولور مواعده ايله صحيح اولماز نتكيم صدر الشهيددن نقل اولندی ومصنف صح
بيعا قولی اوزره (فالصانع يجبر علی عمله) قوليله تفريع ايلدی پس صنعت اشلين كمسه عملی
اوزره جبر اولنور واكر مواعده اولسيدی جبر اولنماز (والآمر لايرجع عنه) وصانعه امر ايدن
رجوع ايده مز واكر مواعده اولسيدی رجوعی جائز اولور (المبيع هو العين لاعمله) مبيع عيندر
عمل دكلدر نتكيم ابوسعيد بردعی اكا ذاهب اولدی فولا استصناع صنعدن استفعالدر اولكه
عملدر ديدی ودخی مصنف مبيعك عين اواسی اوزره (فلوجاء بما صنعه قبل العقد اوغيره) قوليله تفريع
ايلدی پس اكر صانع اشلديكی شيئله ياخود اشلديكنك غيری ايله عقددن اول كلسيدی (صح)
صحيح اولدی واكر مبيع عملی اولسيدی نيجه صحيح اولوردی (ولايتعين له) ومبيع آمر ايچون
متعين اولماز (بلا رضاه) آمرك رضاسز (فصح بيعه قبل رؤية الامر) وآمر مبيعی كورمزدن
اول مبيعك بيعی صحيح اولوروا كر آمر ايچون متعين اولايدی بيعی نيجه صحيح اولوردی (وله الخيار)
وآمر ايچون مخيرلك واردر كورديكندنصكره زيرا آمر كورمديكين اشترا ايتدی (ولم يصح فی غير
المتعامل كالثوب الا باجل) وتعاملك غيريده سلم صحيح اولمدی ثوب كبی الا اجل ايله صحيح اولدی
يعنی اكر جلحه يه ايلكی جلحه دن ثوب طوقق ايچون امر ايلسه جائز اولمدی زيرا انده تعامل جاری
اولمدی پس اصل قياس اوزره باقی قالدی الا چونكه انده اجل شرط ايتسيدی وشرايط بيان
ايتسيدی بوتقديرجه بطريق السلم جائز اولور

) مسائل شتی (

شتی شتيتك جمعيدر متفرق معناسنه (صح بيع كل ذی ناب اومخلب) هر آزو ديش صاحبی وطرنقلی
پنجه صاحبی اولان حيوانك بيعی صحيح اولدی كلب وپارس كبی ويرتجی حيوانلر ويرتجی قوشلر
كبی كرك معلم اولسون كرك اولمسون زيرا ذی ناب اولان حيوان مال متقومدر صيد ايتمك ايچون آلتدر
(الا الخنزير) خنزيرك بيعی صحيح اولمدی زيرا عينی نجسدر (والذمی فيه كالمسلم) ذمی بيع اولنمامقده

مسلم

مسلم كبيدر رسول عليه الصلاة والسلامك * فاعلمهم ان لهم ما للمسلمين وعليهم ما علی المسلمين *
قول شريفی ايچون يعنی سز انلره اخبار ايدك كه انلر ايچون اولان شی مسلمين ايچون اولان شيدر وانلر
اوزره لازم كلان شی مسلمين اوزره لازم كلان شيدر ودخی انلر مكلفلر ومحتاجلر اولدقلری ايچون مسلمين
كبيدر (الا فی بيع الخمر والخنزير) الا خمرك وخنزيرك بيعنده مسلم كبی دكللردر پس زيرا خمر ايله
خنزير برده انلرك عقدی مسلمك عصير ايله قيونده اولان عقدی كبيدر (وميتة لم تمت حتف انفها) حتف
انف كه اجليله دوشكنده اولموب بشقه برسبب خارج ايله فوت اولان ميته ده مسلم كبی دكلدر زيراذكر
اولنان ميته انلرك عندنده دخی خنزير كبيدر وحتف انفها فوت اولميان ديمكه باعث دوشوب هلاك
اولسه اتفاقا انك بيعی باطلدر زيرا كندودن دوشوب هلاك اولان ميته براحدك قتنده مال دكلدر
وتحقيق بيع فاسدده ذكری مرور ايتدی ومصنف والمسلم فيه كالذمی قولی اوزره تفريع ايدوب (فاذا
اشتری عبدا مسلما اومصحفا يصح) ديدی يعنی چونكه ذمی برعبد مسلم ياخود برمصحف شريف
اشترا ايتسيدی صحيح اولور ديدی حديث شريفك اطلاقی تحتنده داخل اولديغی ايچون
(ويجبر علی بيعه) ولكن اول عبد مسلمك ياخود مصحف شريفك بيعی ايله اول ذمی جبر اولنور زيرا
انك يدنده ابقا اولنمقده اول عبدو ياخود مصحف ايچون اذلال واردر (وطیٔ زوج المشتراة قبض
لانكاحها) زوجك مشتراتی وطیٔ ايلمسی قبضدر نكاحی قبض دكلدر يعنی بركيمسه برجاريه اشترا
ايدوب قبضدن اول تزويج ايلسه صحيح اولور پس چونكه زوجی انی وطیٔ ايلسه اول اشترا ايلديكی
جاريه يی قبض ايتمش اولور واكر وطیٔ ايتمدی ايسه مجرد تزويج ايتمكله اول جاريه نك قابضی اولماز
(اشتری عبدا فغاب فبرهن البايع علی بيعه) بركيمسه برشیٔ اشترا ايدوب اول شيئی قبضدن اول
مشتری غائب اولسيدی پس بايع بيعنی واول شيئك ثمنی قبض ايلديكنی اثبات ايتسيدی
(ان علم مكانه لم يبع لدينه) اكر مشترينك مكانی بيلنورسه دينی ايچون اول شیٔ بيع اولنماز اول
شی بيع اولنمدين بايع حقنه واصل اولمق ممكن اولديغی ايچون وبووجه اوزره بيعده مشترينك
حقنی ابطال واردر (والا) اكر مشترينك مكانی معلوم اولمزسه (بيع العبد) قاضی
عبدی بيع ايدر وثمنی مشتری ايچون بايعه ادا ايدر زيرا مشترينك ملكی بايعك اقراريله ظاهر
اولدی پس شو وجه اوزره ظاهر اولديكه حقنه مشغول اولديغی حالده بيعله اقرار ايتسيدی
وچونكه حقنی استيفا مشترينك مكانی معلوم اولمامغله متعذر اولديغيچون قاضی اول عبدی
بيع ايدر بايعك حقنی ابقا ايچون چونكه راهن مفلسا فوت اولسه قاضی رهنی بيع ايدوب دينی
قضا ايلديكی كبی (وان اشتريا وغاب احدهما فللحاضر دفع كل الثمن) اكر ايكی كيمسه
برشيئی اشترا ايدوب اداء ثمندن اول ايكيسندن بری غائب اولسيدی ثمنك كلبسی ادايه حاضر
اولان ايچون لازم كلور (وقبضه وحبسه حتی ينقد شريكه) اول حاضر اولان مبيعی قبض
ايدوب وحبس ايدر حتی شريكی ثمندن حصه سنی نقد ايدنجه زيرا دفعده مضطردر
زيرا جميع ثمنی ادا ايتمدكجه نصيبی ايله انتفاع ممكن اولماز زيرا بيع صفقهٔ واحده ايله در وبايع
ايچون حق حبس واردر مادامكه انده برشیٔ باقيدر ومضطر رجوع ايدر معير رهن كبی معير
متاعنی آخره ويرن كيمسه دركه اول متاعی آخر داينده رهن قويه وچونكه مضطر شريكی
اوزره رجوع ايلمك اولنجه انكيچون شريكندن حق حبس واردر تاكم حقنی استيفا ايدنجه
شرايه وكيل اولان كيمسه كبی چونكه ثمنی كندی مالندن قضا ايتسيدی (باع شيئا بالف
مثقال ذهب وفضة تنصفا به) بركيمسه برشیٔ بيك مثقال ذهب وفضه يه بيع ايتسيدی اول ذهب
وفضه تنصيف اولنور يعنی ذهبدن بشيوز مثقال وفضه دن بشيوز مثقال ايله تنصيف اولنور
زيرا بايع مثقالی ذهب وفضه نك ايكيسنه علی السواء اضافت ايلدی (وبالف من الذهب

والفضة تنصفا بمثقال ودرهم وزن سبعة) اكر برشیٔ ذهبدن وفضه دن یك ایله بیع ایتسیدی
ذهبدن مثقال ایله وفضه دن وزن سبعه درهمله تنصیف اولنورلر یعنی ذهبدن مثقاللر وفضه دن
درهملر واجب اولور زیرا بایع یك ذهبله فضه یه مضاف ایلدی پس هر برنده وزن معهوده
صرف اولنور (قبض زیفا عن جید بلاعلم فتلف اواتلف كان قضاء) بركیمسه جیددن بدل
بلمزلكله زیوف قبض ایدوب اول زیوف تلف اولسیدی یاخود كندیسی اتلاف ایتسیدی اول دین
قضا اولور یعنی چقان بركیمسه نك آخر اوزره جیداون درهم حقی اولوب بلمزلكله زیوفی جید صانوب
قبض ایتدكدنصكره اول زیوفی انفاق ایتسه یاخود هلاك اولسیدی اول دین امام اعظم ایله امام
محمد قتنده قضا اولور وابو یوسف الدیغی زیوفك مثلنی ردایدر وجیده رجوع ایدر دیدی
زیرا انك وصفده حقی اصلده اولان حقی كبی معتبردر واول حقك رعایتی وصفك ضماننك
واجب اولمسیله یله ممكن اولماز زیرا جنسله مقابله قتنده انكیچون قیمت یوقدر ایمدی بزم دیدیكمز
شیئه رجوع واجب اولور دیدی وامام اعظمله امام محمدك علتی تحقیقا زیوف انك حقی جنسندندر
حتی اكر بدل صرفدن وسلمدن تبدیل ایلمسی جائز اولمیان شیده جنس زیوفله تجویز اولنسه
جائز اولور پس انكله استیفا واقع اولور وحقی باقی قالمز الا جید لكده باقی قالور وضماننك
واجب اولمسیله تداركی ممكن اولماز مروراید ن علت ایچون واصلك ضماننك واجب اولمسی
دخی ممكن اولماز زیرا بو ایجاب اصلك ضمانی ایچون انك اوزره ایجابدر حال بوكه انكیچون
نظیر یوقدر كتب مشهوره ده بویله ذكر اولندی صدر الشریعه دیدیكه بونك اوزرینه
سؤال وارد اولوركه تحقیقا بونك مثللی شرعده كثیردر زیرا تكلیف شرعبه نك جمیعسی
بو قبیلدندر زیرا تكالیف نفع كثیر ایچون ضرر قلیلك ایجابیدر بن دیرمكه تكالیف شرعدن
برشیٔ بو قبیلدن دكلدر زیرا تكالیف ضرر دنیویدر ونفع اخرویدر وعبد ایچون نفع اخرویی
ترك ایتمك جائز اولماز زیرا نفع اخروی حق الله تعالی در بزم صددنده اولدیغمز بونك خلافی
اوزره دركه زیرا انده اولان نفع وضرر ایكیسیده دنیویلردر وعبد ایچون نفع دنیویی ترك
ایتمك جائز اولور زیرا نفع دنیوی انك حقیدر بو اجلدن انكله یعنی جنس زیوفله تجوز جائز
اولدی تنكیم مرور ایتدی (افرخ طیر او باض او تكنس ظبی فی ارضه كان كل للآخذ) بركیمسه نك
ارضنده قوش یاوری چقارسیدی یاخود یمرطه سیدی یاخود كیك مكان طوتوب
طغورسیدی قوشك یاوریسی ویمرطه سی وكیكك ولدی اخذ ایدن كیمسه نكدر ارض
صاحبنك دكلدر ارضه لفظی جمیعسی ایچون قیددر زیرا انلری اخذ مباحدر
آخذك یدی سبقت ایتدیكی ایچون (كصید تشبث بشبكة نصبت للجفاف) قورتمق ایچون نصب
اولنان شبكه یه صاریلان صید كبیدر (ودرهم اوسكر نثر فوقع علی ثوب لم یعدله)
ودراهم یاخود شكر داغلوب ساچلدقده برثوب اوزره واقع اوله اول ثوب اوزره واقع اولان
اشیاده ثوبك صاحبی انده سابق عد اولنماز (ولم یكف) حال بوكه اوزرینه درهم
وسكر واقع اولان ثوبی لاحق جمع ایدوب دورمدی حتی اكر اول ثوب انكیچون
عد اولنورسه اول ثوب اوزره واقع اولا شیٔ صاحب ثوبك اولور اما چقان بركیمسه نك ارضنده
آری عسل حاصل ایلسه ذكر اولنانك خلافی اوزره در زیرا عسل صاحب ارضك ارضنه تبعیت
ایله تملیكی ایله ازالدن عد اولنور ارضنده بتن شجر كبی وجریان ما ایله جمع اولان تراب كبی (ما یبطل
بالشرط الفاسد ولا یصح تعلیقه بالشرط) شول شیكه شرط فاسد ایله باطل اوله ودخی شرطه
تعلیق صحیح اولمیه ما مبتدادر خبری كلجك البیع قولیدر بومقامده ایكی اصل واردر
بری اولدركه تحقیقا هرشیكه مالی مال ایله مبادله در شروط فاسده ایله فاسد اولور زیرا شروط

فاسده باب ربادندر وربا معاوضاتده مالیدر معاوضات وتبرعاتك غیریده دكلدر زیرا ربا عوضدن
خالی اولان فضلدر وشروط فاسده نك حقیقتی تنكیم مرور ایتدیكه اول حقیقت عقد اقتضا
ایتمین شیئك وعقدك ملایمی اولمیان شیئك زیاده سیدر پس اول شرطده عوضدن خالی فضله
اولور اولكه ربادر وربوا مالیتك غیری ایچون اولان معاوضاتده تصور اولنماز نكاح كبی ومال
اوزره طلاق وخلع كبی وتبرعاتده دخی تصور اولنماز هبه كبی بلا شرط فاسد اولور وتصرف
صحیح اولور واصلك ایكنجیسی اولدركه تحقیقا شرط محض ایله تعلیق تملیكاتده جائز اولماز
زیرا قمار بابندندر وشول شیكه انكله تحلیف اولنه اسقاط محض بابندندر مطلقا انك تعلیقی جائز
اولور وبو واقعدر طلاق كبی وعتاق كبی وشول شیكه اطلاقات وولایات بابندندر شرط ملایمله
انك تعلیقی جائز اولور وكذلك تحریضاتده ذكر اولنان كبیدر رسول علیه الصلوة والسلام
من قتل قتیلا فله سلبه بیوردی وبو شرط فاسد ایله تعلیقی باطل اولان شی اوندرتدر اولكیسی
(البیع) بیعدر بونك بیانی بیع فاسدده مرور ایتدی (واجازته) ایكنجیسی بیعه اجازتدر زیرا بیعك
اجازتی بیع كبیدر حتی چقان فلان كیمسه ثمنده زیاده ایدرسه تحقیق بن بیعه اجازت ویردم
دیسیدی اجازت باطل اولور (والقسمة والاجارة) دخی قسمتدر واجاره در زیرا قسمتده مبادله
معناسی واردر واجاره ده منفعت واجرتی تملیك معناسی واردر (والرجعة) دخی رجعتدر
زیرا رجعت ملكی دائم قلمقدر پس ابتدا ایله معتبر اولور شرطله تعلیقی جائز اولماز (والصلح
عن مال) مالدن مال ایله صلحدر پس مالی مال ایله معاوضه اولور پس بیع اولور (والابراء عن الدین)
دخی دیندن ابرادر پس ابرا من وجه تملیكدر حتی رد ایله رد اولور اكرچه كیم انده اسقاط معناسی
وار ایسه ده پس تملیكا تله معتبر اولور (الا اذا علق بكائن) مكركه شرطی واقعه تعلیق ایلیه
حتی اكر مدیونه مالی بكا ویردیسه مدیون دخی بن مالی سنك شریككه ویردم دیسیدی پس
مدعی دخی اكر ویردك ایسه سندن فارغ اولدم دیسیدی وشریكنه ویرمش اولسیدی برات
صحیح اولور زیرا بو برات شرط كائنه تعلیقدر استروشنیه ده بویله ذكر اولندی (وعزل الوكیل
والاعتكاف) دخی وكیلك عزلیدر واعتكافدر زیرا ایكیسیده انكله تحلیف اولناندن دكللردر شرطله
تعلیقلری جائز اولماز (والمزارعة والمعاملة) دخی مزارعه ومعامله در زیرا بو ایكیسیده اجاره در
زیرا بو ایكیسنی جائز كورن جائز كورمدی الا اجاره اولمق اعتباریله جائز كوردی پس ایكیسیده مالی
مال ایله معاوضه اولدیلر پس ایكیسیده شرطله فاسد اولورلر (والاقرار) دخی اقراردر زیرا
اقرار صدقله كذب بیننده متردد اخباردر پس اكر كذب اولورسه شرط فوت اولدیغی ایچون
صدق اولماز عكسیله دكل وایجا باتده تعلیق اولمادی الا شرطك وجودندن اول واقع دكل ایدیكی
متبین اولسون ایچون اولدی (والوقف) دخی وقفدر تحقیقا وقفده تملیك منفعت واردر
(والتحكیم) دخی تحكیمدر زیرا تحقیقا تحكیم صورة تولیتدر ومعناده صلحدر زیرا انكله عمل
اولنماز الا ایكی خصمك بینلرنده خصومت قطع اولمق ایچون خصمینك راضی اولملری ایله اولنور پس
صلح اولمسی اعتباریله تعلیق تعلیقه اضافتی صحیح اولماز وتولیت اولمسی اعتباریله صحیح اولور
زیراشك ایله صحیح اولماز (وما لا یبطل به) وشرط فاسد ایله باطل اولمیان یكرمی دردت شیدر
(القرض والهبة والصدقة والنكاح والطلاق والخلع والعتق والرهن والایصاء والوصیة
والشركة والمضاربة والقضاء والامارة والكفالة والحوالة والوكالة والاقالة والكتابة) بوجمله
شرط فاسد ایله باطل اولماز (الا اذا كان الفساد فی صلب العقد) مكركه فساد عقدك
صلبنده اوله شیئك صلبی شیٔ انكله قائم اولان شیدر وبیعك قیامی ایكی شی ایله در پس هر فساد كه ایكی
عوضك برنده اوله فساد عقدك صلبنده اولور زیلعی دیدیكه كتابت شول وقت فاسد اولماز كه

چقان شرط فاسد صلب عقدده داخل اولمازسه عبدبلده‌دن چقمامق شرطیله کتابت
ایتمك یاخود فلانله معامله ایتمك شرطیله کتابت ایتمك کبی پس بو شرطله کتابت صحیح اولوب
شرط باطل اولور واما چقان شرط صلب عقدده داخل اولسه مسلمی خمر اوزره یاخود
خنزیر اوزره کتابتله بو شرطله کتابت فاسد اولور بویله اولمغه باعث زیرا کتابت بیعه مشابهدر
شول جهتدنکه تحقیقا عبد مولا حقنده مالدر ونکاحه مشابهدر شول جهتدنکه تحقیقا
کندو نفسی حقنده مال دکلدر ایمدی بز ایکی شبهه ایله عمل ایلدك پس بیعه مشابه اولدیغی ایچون
فاسد اولور چقان مفسد صلب عقدده اولورسه ونکاحه مشابه اولدیغی حیثیتله شرط زائد ایله
باطل اولماز بن دیرمکه بونکله معلوم اولور که تحقیقا استروشنیه‌نك وعمادیه‌نك اولا کتابتی
شرطله تعلیق جائز اولماسی وکتابتك شرط فاسد ایله باطل اولمسی فسادك صلب عقدده
اولمسی اوزره مبنیدر دیدکلری وانلرك ثانیا کتابت شرط متعارف ایله صحیح اولور دیدکلری
شرطك زائد اولوب انکله‌یله صلب عقدده فساد اولمامق اوزره مبنیدر بو اجلدن شرطی اولده
فاسد ایله قید ایلدی ثانیده قید ایلدی پس مصنفلردن بعضك بو کلامی اطلاقی اوزره تمام اولماز
دیدیکنك وجهی یوقدر زیرا مولا عبدینی مدینه‌دن چقمامق شرطیله مکاتب ایتسه‌یدی
کتابت صحیح اولوب شرط باطل اولور پس بو صورتده شرطك فساد یله کتابت باطل اولمادی
(واذن العبد فی التجارة) شرط فاسد ایله باطل اولمیانك بری دخی تجارتده عبده اذن ویرمکدر
مولا عبدینه بر آی یاخود برسنه یاخود بونلرك امثالی توقیت شرطیله تجارته اذن ویرمکله (ودعوة الولد)
بری دخی دعوت ولددر مولا جاریه‌سی ایچون اکر بو جاریه‌نك حملی وار ایسه اول حمل بندندر
دیمکله (والصلح عن دم العمد) وبری دخی عمدا قصاصك صلحیدر وکذلك قصدا دمك ابراسیدر
مصنف ابرایی ذکر ایتمدی صلح ایله اکتفا ایتدی زیرا ایکیسی بیننده چوق فرق یوقدر زیرا
ولی مقتول چقان عمدا قاتل ایچون ذمتکی ابرا ایتدم دیسیدی برشهرده قائم اولمق شرطیله مثلا
یاخود شهرده قائم اولمسی اوزره صلح اولسیدی ابدا صلح صحیح اولور وشرط معتبر اولماز
(وعن الجراحة التی فیها القصاص) وشول جراحتدن صلح که انده قصاص اوله زیرا صلح خطاء
قتلدن اولورسه یاخود شول جراحتدن صلح که انده ارش اوله قسم اولدن اولور (وعن جنایة الغصب
دخی مغصوبك جنایتندن صلح (والودیعة والعاریة اذا ضمنها رجل) دخی ودیعه وعاریت
جنایتلرندن صلح چقان صورت مذکوره‌ده موجبات صلحه بر رجل ضامن اولوب (وشرط فیها کفالة
اوحوالة) وانده کفالت یا حواله شرط ایلسه صلح صحیح وشرط باطلدر (وعقد الذمة) دخی
عقد ذمتدر پس تحقیقا چقان خلیفه بر بلده‌یی فتح واهلنی انده ملکلری اوزره استقرار وانلر خلیفه ایله بله
عقد ذمتده مشروع اولدیغی اوزره بطریق الاهانت جزیه ویرمکه شرط ایتسه‌لردی پس
عقد صحیح وشرط باطلدر (والرد بالعیب) وبری دخی عیبله رد ایتمکدر (وبخیار الشرط) دخی
خیار شرطله رد ایتمکدر مشتری برثوبی سنك اوزر یکه بو کون رد ایتمزسم عیبله راضی اولدم دیمکله
وکذلك خیار شرطله ردبن مخیر لکمی یارنکی کون ابطال ایلدم دیمك کبی حال بو که انك مخیرلکی یارنکی
کوندن زیاده اولسه انکیچون عیبله رد وخیار شرطله رد باطل اولور (وعزل القاضی) وبری دخی
عزل قاضیدر خلیفه قاضی ایچون چقان سکا مکتوب واصل اولسیدی سن معزول اولسین دیمکله بعض
دیدیکه بو شرط صحیح اولور وقاضی معزول اولور وبعض شرط صحیح اولماز وقاضیده معزول
اولماز وفتوی بونکله‌در دیدی عمادیه‌ده واستروشنیه‌ده بویله ذکر اولندی وبو تصرفاتك شرط فاسد ایله
باطل اولمامسنه باعث اولدرکه زیرا بو تصرفات یا مالیه اولمیان معاوضاتدندر یاخود تبرعاتدندر
یاخود اسقاطاتدندر (ومایصح اضافته الی المستقبل) وشول شیکه انك مستقبله اضافتی صحیح اولور

اوندرت شیدر (الاجارة وفسخها) مثلا چقان آیك ابتداسی کلدکده شوداری سکا شومقداری
اقچه‌یه ایجار ایتدم دیمکله بزم قتمزده جائز اولور وکذلك آیك ابتداسی کلدکده اجاره‌یی فسخ
ایده‌رز دیمکله‌ده اما اجاره‌نك مستقبله اضافتی صحیح اولمغه باعث اجاره منافعك تملیکی اولوب
ووجودی فی الحال تصور اولنمادیغی ایچون اجاره ضرورت ایله مستقبله مضاف اولور وبو قول
بزم علمامزك اجاره ساعة فساعة منعقد اولور اجاره‌نك حادث اولمسی حسبی اوزره دیدکلریدر
واما فسخك مستقبله اضافتنك صحتنه علت اولدرکه حدوث ایله معتبردر پس فسخی مضافا جائز
اولور نتکیم بیعك فسخی اقاله اولوب بیعده معتبر اولدیغی کبی حتی فسخك شرطه تعلیق وزمانه
اضافتی بیع کبی جائز اولماز بن دیرمکه کتب معتبراتده وفصولینده وغیریده عبارت فسخ اجاره
اجاره‌یه منضم اولدیغی حالده واقع اولدی ووجهی ذکر اولنان شیدر بوندنصکره فصولینده بونك
مخالفی نقل اولندی اول مکانده دینلدیکه فتاوای قاضی ظهیر الدینده ذکر اولندیکه اکر برکیمسه
بن سکا بو داریمی هر آیك ابتداسنده شومقداره ایجار ایتدم دیسیدی مشایخك قوللرنده جائز
اولدی واکر چقان آیك ابتداسی کلدکده سنی فسخ ایتدم دیسیدی اجماعا صحیح اولمادی کذلك
صاحب محیطك فوائدنده دخی ذکر اولندی واکر سنی یارنکی کون فسخ ایتدم دیسیدی فسخ مضاف
صحیح اولورمی بونك ایچون روایت یوقدر وانده مشایخ اختلاف ایتدیلر ظهیر الدین صحیح
اولمسنه اعتبار ایتدی پس ایکی کلامك بیننده تنافی ظاهردر (والمزارعة والمعاملة) ومستقبله
مضاف وصحیح اولانك ایکیسی دخی مزارعه ومعامله‌در مثلا بن سکا ارضمی یاخود باغمی آیك ابتداسی
کلدکده دفع ایلدم دیمکله صحیح اولماز زیرا مزارعه ومعامله اجاره‌در حتی تحقیقا برکیمسه انلری
جائز کورسه جائز کورمز الا ایکیسینك طریقلری ایله وشرطلرینه رعایتله جائز کورر (والمضاربة
والوکالة) ایکیسی دخی مضاربه ووکالتدر مثلا فلانده اولان مالمی قبض ایدوب مضاربه ایله عمل ایله
دیمکله صحیح اولور وکذلك چقان آیك ابتداسی کلدکده بنم ایچون بیعه وکیلم اول دیمکله صحیح اولور
زیرا ایکیسیده اطلاقات واسقاطاتدندر زیرا مضاربك ووکیلك قبل العقد مالکك وموکلك
مالنده تصرفی مالکك حقی اولدیغی حالده موقوف اولدی پس مالك عقد ایله وتوکیل ایله اول
حقی اسقاط ایدر ایمدی اول حق ساقط اولور پس تعلیق قبول ایدر (والکفالة) مستقبله اضافتی
صحیح اولانك بری دخی کفالتدر پس کفالت التزاماتدندر پس زمانه اضافتی وشرط ملایمه
تعلیقی جائز اولور نتکیم موضعنده تقریر اولندی وکالت بونك خلافیدر شول جهتله که مطلقا
شرطه تعلیقی جائز اولور ذکر اولنان شیء ایچون (والایصاء) بری دخی برشخصی وصی قلمقدر
مثلا اکر فوت اولورسم بنم ترك ایلدیکم شیئه وصی اول دیمکله (والوصیة) بری دخی وصیتدر
مالله مثلا بن فوت اولورسم ثلث مالم فلان ایچوندر دیمکله پس تحقیق بو ایکیسی فائده ایتمز
الا موتدنصکره ایدر ایمدی ایکیسنکده تعلیقلری واضافتلری جائز اولور (والقضاء والامارة)
وایکیسی دخی قضا وامارتدر مثلا خلیفه برکیمسه‌یه چقان شهرك ابتداسی کلدکده سن قاضی
بلده‌سك دیمکله وکذلك چقان بن فوت اولورسم سن امیرسین دیمکله پس بو ایکی تولیت وتفویض
محضدر ایمدی بونلرك اضافتلری جائز اولدی (والطلاق والعتاق) وایکیسی دخی طلاق وعتاقدر
مثلا سن طالقسین یا معتقسك رمضانك اولنده دیمکله پس بو ایکیسی اطلاقات واسقاطاتدندر
وبو ظاهردر (والوقف) بری دخی وقفدر زیرا وقفی موتك مابعدینه تعلیق جائزدر (ومالاتصح)
ومستقبله اضافتی صحیح اولمیان اون شیدر (البیع واجازته وفسخه والقسمة والشرکة والهبة
والنکاح والرجعة والصلح عن مال والابراء عن الدین) بونلردر زیرا بو ذکر اولنان شیلر تملیکاتدر
پس بونلرك زمانه اضافتی جائز اولماز نتکیم شرطه تعلیقلری جائز اولمادیغی کبی انده

قار معناسی اولدیغی ایچون

﴿ باب الصرف ﴾

بو باب صرفك بیانده در فقهانك اکثری صرفی کتاب کتابله معنون قلدیلر حال بوکه کتابله معنون اولمسی مناسب دکلدر زیرا صرف ربوا کبی وسلم کبی بیعك انواعندندر احسن اولان بو مقامده اختیار اولناندر (هو) صرف لغت یوندن فضل معناسنه در بو عقده صرف تسمیه اولنمغه باعث اولدر که زیرا بعینه انتفاع اولنماز واندن طلب اولنماز الازیاده لك طلب اولنور ودخی صرف نقل معناسنه در صرفله تسمیه اولند یکه ایکی بدلده برالدن براله قبل الافتراق نقله محتاج اولندیغی ایچون وشرعا (بیع الثمن بالثمن جنسا بجنس او بغیره) ثمنی ثمنله بیعدر یعنی ثمنیت ایچون خلق اولنان شیٔ دیمکدر ذهب وفضه کبی برابردر کرك جنسی جنسله بیع اولسون وکرك جنسی جنسنك غیری ایله بیع اولسون ذهبی ذهبله وفضه یی فضه ایله بیع کبی یاخود ذهبی فضه ایله یاخود فضه یی ذهبله بیع کبی (فان تجانسا) پس اکر ایکیسی برجنسدن اولورسه یعنی ایکی ثمن برجنسدن اولورسه ایکیسده ذهب یاخود ایکیسده فضه اولمغله (لزم التساوی والتقابض) برابرلك وقبضلشمسی لازم کلور زیرا تکیم رسول علیه الصلاة والسلامك ربواده مرور ایدن الذهب بالذهب والفضة بالفضة مثلا بمثل یدا بید والفضل ربوا قول شریفی ایچون (قبل الافتراق) بدنلری ایله افتراقدن اول تساوی وتقابض لازم کلور حتی اکر جهة واحده ده یورویه رك کنسه لردی یاخود مجلسده او یوسه لردی یاخود ایکیسده مغمی علیه اولسه لردی اندنصکره افتراقدن اول قبض ایدشسه لردی صحیح اولور وتحقیق حضرت عمر رضی الله تعالی عنه اکر برسطحدن قالقارسه سندخی انکله بله قالق دیو بیوردی خیارایله مخیره اولان مرأه بونك خلافی اوزره در زیرا مخیر قلمق تملیکدر رد اوزره دلالت ایدن شیئله باطل اولور وقیام زدك دلیلیدر (ولو اختلفا جودة وصیاغة) واکرچه اول ایکیسی برجنسدن اولان شیلر جیدلك واستادلك جهتندن مختلف اولورلرسه ده زیرا جیدلکه واستادلکه اعتبار یوقدر تکیم ربواده مرور ایتدی (والا) واکر ایکیسی برجنسدن اولمازلرسه (فالتقابض) تقابض لازم کلور مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا علتك ایکی جزئك بری نسئه یی حرام ایدر (فلو باع احدهما بالاخر) پس ایکیسندن بری آخر ایله بیع ایتسه یعنی ایکی جنسلری مختلف اولان یعنی ذهبی فضه ایله یاخود فضهٔ ذهبله بیع ایتسه (جزافا او بفضل وتقابضا فیه) کوترو بازار ایله یاخود برفضله ایله بیع ایدوب واول مجلسده قبض ایدشسه لردی (صح) بیع صحیح اولور مصنف تساوی یی ذکر ایتمدی زیرا تساوی محل اشتباه دکلدر (ولا یتعینان) صرفده ایکی عوضلر متعین اولمدیلر سائر نقود ده اولدیغی کبی حتی ایکی عاقدك قتلرنده برشیٔ اولمسه پس استقراض ایدوب قبل الافتراق ادا ایلسه لر یاخود ایکی عوضك هر برینه مستحق چقلوب ایکیسندن هر بری مستحق چقلان شیئك جنسندن بدلنی صاحبنه ویرسیدی یاخود عقد اشارت اولنان شیئی امساك ایدوب ومثللرینی اعطا ایلسه لردی جائز اولدی (ویفسد بخیار الشرط) وصرف خیار شرطله فاسد اولدی زیرا قبضك استحقاقی خیار شرطله ممتنع اولدی خیار باقی قالدی زیرا قبضك استحقاقی ملك اوزره مبنیدر وخیار ایسه ملکی منع ایدر (والاجل) واجل ایله دخی فاسد اولور زیرا اجل واجب اولان قبضی منع ایدر (ویصح ان اسقطا) وبدل صحیح اولور اکر خیار واجل ساقط اولورلرسه (فی المجلس) مجلسده ساقط اولورسه فساد مقرر اولماز اول مفسدك ارتفاعی ایچون (ظهر بعض البدل زیفا فرد انتقض فیه فقط) بدلك بعضی

زیوف اولدیغی ظاهر اولسیدی پس اول زیوفی رد ایتسیدی صرفی انجق اول زیوفده منفسخ اولور یعنی مردودده منفسخ اولور غیریسنده باقی قالور انده قبض مرتفع اولدیغی ایچون (لا یتصرف ثمن الصرف قبل قبضه) قبضدن اول صرفك ثمننده تصرف جائز اولماز زیرا قبض حقا لله تعالی واجبدر واانك تصرفنی تجویزده واجبی ترك واردر (فلو شری به ثوبا فسد) پس برکیمسه اکر صرفك ثمنیله برثوب اشترا ایتسیدی برالتونی اون درهمه بیع ایدوب اول درهمی قبض ایتمدین انکله برثوب اشترا ایتسیدی اول ثوبك بیعی فاسد اولور (اشتری امة مع طوق ذهب قیمة کل الف درهم بالفین نسئة فسد فی الکل) برکیمسه برجاریه اشترا ایدوب ذهبدن برطوقله بله هر برینك قیمتی بیك درهم ویره سیه ایکی بیکه قبول ایتسیدی کلیسی فاسد اولور اما صرفده فاسد اولمسی تقابضك فوت اولدیغی ایچوندر واما جاریه ده فاسد اولمسی مفسد عقده مقارن اولدیغی ایچوندر وتحقیق فساد کلی عقد ده متقرر اولدی شول حیثیتدن که تحقیقا عقدك بعضده قبولی بعضك باقیسنك قبولی ایچون شرطدر (ولو نقد الفا) ذکر اولنان مسئلهٔ سابقه ده قبل الافتراق بیکی صایسیدی (او اشتراهما بالفین احدهما نقد والآخر نسئة) یعنی جاریه ایله طوقی ایکی بیکه بیکی نقد وبیکی ویره سیه اولمق اوزره اشترا ایتسیدی (فهو ثمن الطوق) پس اول قبض اولنان ثمن طوقك ثمنیدر اما مسئلهٔ سابقه ده طوقك ثمنی اولمغه باعث حصهٔ طوقك قبضی مجلسده واجب اولدیغیچوندر زیرا صرفك بدلیدر اندن ظاهر اولان واجبله اتیاندر واما مسئلهٔ ثانیه ده طوق ثمن اولمغه باعث اجل صرفده باطل وجاریه ده جائز اولدیغیچوندر وبوندن ظاهر اولان عاقدینك علی وجه الجواز مباشرتیدر (وان لم یبین) واکر اول بیك درهم طوقك ثمنی ایدیکی بیان اولنمدی ایسه ده (او قال خذ هذا من ثمنهما) یاخود شو بیکی اخذ ایله ایکیسنك ثمنندن دیسیدی اما قچان بیان ایلمسیدی ظاهردر که طوقك ثمنی قبض واجبدر زیرا بایع وقتا که صحت قصدی ایله بیع ایلدی ایسه حال بوکه صحت یوق الا مقبوضی فضه مقابله سنده قلمغله در واما قچان بونی اخذ ایله ایکیسنك ثمنندن دیسیدی بونك معناسی سن بونی اخذ ایله ایکیسنك مجموعنك ثمننك بعضی اولمق اوزره ظاهر اولدیغیچونکه تحقیقا بیك مجموعندن دکلدر وفضه نك ثمنی مجموع ثمننك بعضیدر پس ثمنی فضه اوزره حمل اولنور جواز ایچون تحری یوندن تحری ظن غالبله صواب طلب ایتمکدر (کذا اذا باع سیفا حلیته خمسون بمائة ونقد خمسین فهو حصتها ان تخلص بلا ضرر) کذلك قچان برقلج بیع ایلسه اول قلجك حلیه سی اللی درهم اولوب جمله سی یوز درهمه صاتسیدی واللی درهمی نقدا قبض ایتسیدی اول اللی حلیه نك حصه سیدر اکر ضررسز تخلیص اولورسه ومقبوض حلیه نك حصه سی اولور اکرچه کیم حلیه نك حصه سی اولدیغی بیان اولنمادی ایسه ده بزم ذکر ایلدیکمز علت ایچونکه ظاهر اولان واجبله اتیاندر (وکذا اذا قال خذ هذا من ثمنهما فان لم یتقابضا بطل فی الحلیة) وکذلك قچان سن بو اللی یی ایکیسنك ثمنندن اخذ ایله دیسیدی مقبوض حلیه نك حصه سی اولور پس اکر مفترق اولنجه قبضلشمدیلر ایسه عقد حلیه ده باطل اولور سیفده اولماز زیرا عقد حلیه ده صرفدر (والا) واکر بلا ضرر تخلیص اولمازسه (بطل فیهما) سیفده وحلیه ده باطل اولور اما حلیه ده باطل اولمسی مرور ایدن علت ایچوندر که عقد حلیه ده صرفدر واما سیفده باطل اولمسی بغیر ضرر تسلیمی ممکن اولمادیغی ایچوندر (باع اناء فضة وقبض بعض ثمنه وافترقا صح فیما قبض واشترکا فی الاناء) برکیمسه برکش چناق بیع ایدوب ثمننك بعضنی قبض ایدوب ومفترق

اولسه لر دی قبض ایلدیکی بعضده بیع صحیح اولوب وچنـاقده مشترك اولور لر زیرا عقـد
چناغك كلنده صرفدر و قبضك شرطی بولنانده صحیح اولور بولنمیانده باطل اولور پس
فساد طاریدر زیرا عقـد صحیح اولور اندنصكره افتراقله باطل او لو ر پس فساد شایع
اولماز (وان استحق بعضه اخذ المشتری باقیه بقسطه اورده) واكر اول اناتك بعضنه مستحق
چقلسه مشتری باقیسنی قسطیله اخذایدر یاخود رد ایدر زیرا چناقده شركت عیبدر (وان
استحق بعض قطعـة نقرة بیعت اخذ البـاقی بقسطه بلا خیار) واكر غیر مضروب بیع اولنان
كومش كلچه سنك بعضنه مستحق چقلسه مشتری باقیسنی بلاخیار قسطیله اخذایدر زیرا اكا
تبعیض ضرر ویرمز (صح بیع درهمین ودینار بدرهم ودینارین) ایكی درهمله بردیناری بردرهمله
ایكی دیناره بیع صحیح اولدی (وبیع كر بر و كر شعیر بضعفها) و بغدایدن بر كری و شعیردن
بر كری ایكیسنك ضعفلری ایله بیع صحیح اولدی یعنی بركر بغدایی و بر كرشعیری ایكی كرشعیره و یا
ایكی كر بغدایه بیع صحیح اولور و امام زفر و شافعی قتنده صحیح اولماز زیرا بایع جمله یی جمله یه
مقابل ایلدی و تعـاملك ضرور تندندر شیوع اوزره انقسـام و شیوعك معناسی ایكی بدلك
هر بری ایچون آخردن حظی اولمقدر و جنسی خلافنه صرفده تغیروارددر بزدیرز كه مقابلهٔ مطلقه
صرف مذكوره محتمل اولور تصرفی تصحیح ایچون صرفه حمل اولنور وحالبوكه انده اصل تصرفی تغیر
یوقدر بلكه وصفی تغیروارددر زیرا انك موجبی كل مقابله سنده ملكك كلده ثبوتیدر بو ایسه بو وجه اوزره
حاصلدر (واحد عشر درهما بعشرة دراهم ودینار) اون بردرهمی اون درهم و بردینار ایله بیع صحیح
اولدی اون درهم اون درهمه و بردرهم بردیناره اولمق اوزره طریق مذكور ایله (ودرهم صحیح ودرهمین
غلة) و بردرهم صحیحی و ایكی درهم غله یی (بدرهمین صحیحین ودرهم غلة) ایكی درهم صحیحله
بردرهم غله یی بیع صحیح اولدی غله بیت المالك رد ایدوب تجارك اخذ ایلدیكی شیدر و زنده
وجیدلك اعتبارینك سقوطنده برابرلك متحقق اولسون ایچون (من له علی آخر عشرة دراهم
فبـاع من هی علیه دینارا بهـا صح) بر كیمسه نك آخر اوزره اون درهم حقی اولوب اول
اوزرنده اون درهم اولان كیمسه اون درهم ایله بردینار بیع ایتسیدی بالاجماع صحیح اولور
ونفس عقد ایله مقاصه واقع اولور (وان باعه بعشرة مطلقة) واكر دیناری مطلق اون
درهمله بیع ایتسیدی یعنی اون درهم اوزره اولمق قیدنسز (ودفعه) واول دیناری دفع
ایتسیدی (وتقاصا العشرة بالعشرة صح ایضا) واون درهمی اون درهمه تقاص ایتسه لر دی
ذكر اولنان كبی صحیح اولور زیرا هر برینك آخر اوزرنده اون درهمی اولوب اون درهمی اون
درهمه تقاص ایدیشسه لردی پس تقاص دینارك مطلق اون درهمله بیعی ایچون فسخ اولور
وعمرو اوزرینه عشره ایله دینار ایچون بیع اولور زیرا انك اوزرینه حمل اولنمسه بدل صرفله
استبدال اولور (الغالب الفضة والغالب الذهب فضة وذهب حكما) دراهمدن فضه سی غالب
اولان حكما فضه در ودنانیردن ذهبی غالب اولان حكما ذهبدر و بو ایكیسنده تفاضلك تحریمندن
خالصده اعتبار اولنان شیء اعتبار اولنور (فلا یصح بیع الخالص به) پس خالصی خالص ایله
بیع صحیح اولماز (ولا بعضه ببعض منه) و بعض غالبی فضه وذهب اولان اول غالبدن
بعض ایله دخی بیع صحیح اولماز (الا متساو یا وزنا) مكر وزن جهتندن متساوی اولورلر ایسه
صحیح اولور وكذلك غالبی فضه اولانله استقراضده جائز اولماز الا وزن جهتیله صحیح اولو ر
و بو واقعدر كه زیرا نقود عادتا غش قلیلدن خالی اولماز پس رداءة قلیله فطریه یه ملحق
اولور وجید ایله ردی برابردر (والغـالب الغش منهما) ودراهم ودنانیردن غشی غالب اولان
(فی حكم العروض) متاع حكمنده در (فصح بیعه بالخالص) پس دراهم ودنانیردن غشی

غالب اولانك خالص ایله بیعی صحیح اولدی (ان كان اكثر) اكر خالص مغشوشدن اكثر
اولورسه جنسی جنسه صرف جهتندن وزائدی جنسك غیری یه صرف جهتندن (و بجنسه
متفـاضلا) وغشی غالب اولانی جنسیله بیع دخی ذكر اولان كبی صحیح اولدی متفاضلا جنسی
خلاف جنسه صرف ایچون (بشرط التقابض فی المجلس) مجلسده قبضلشمق شرطیله ایكی
صورتده بله وتقابضك شرط قلنمسنه باعث اولدركه زیرا خالصده قبض شرطدر پس
غشده دخی شرط قلندی تمیز بولنمادیغی ایچون (وان كان مثله) واكر خالص غشی غالب
اولانك مثلی اولورسه (اواقل منه) یاخود خالص غشی غالبدن اقل اولورسه (اولایدری فلا)
یاخود مثلی اولدیغی بلنمزسه مثلی اولوب و یامثلندن اقل اولدیغی ایكی صورتده ربوا ایچون بیع
صحیح اولماز وثالثده ربوا احتمالی ایچون صحیح اولماز (واذاراج) وقچان غشی غالب اولان
بین النـاس رایج اولسیدی (لم یتعین بالتعیین) بقینله متعین اولماز (والا) واكر رایج اولمازسه
(یتعین به) تعیینله متعین اولور زیرا مادامكه رایج اولور اول ثمن اولور تعیین ایله متعین اولماز
واكر رایج اولمازسه سلعه دریعنی متاعدر تعیین ایله متعین اولو ر واكر ناسدن بعض قبول
ایدوب بعض قبول ایتمزسه پس اول دخی زیوف كبیدر بعینه عقد تعلق ایتمز بلكه عقـد
زیوف جنسنه متعلق اولور اكر بایع غشی غالبك حالنی بلوب و بایعدن رضا متحقق اولورسه
واكر بایع حالنی بلمزسه عقد جید جنسنه متعلق اولور بایعك رضاسی اولمادیغی ایچون
(فالمبایعـة والاستقراض بمایروج منه یكون وزنا اوعددا او بهما) وغشی غالب اولانك
رایج اولانی ایله مبایعه واستقراض وزن ایتمكله یاخود عد ایتمكله یاخود ایكیسیله بله اولور یعنی اكر
وزنله رایج اولورسه انده مبایعـه واستقراض وزنله او لو ر واكر عدد ایله رایج اولورسه انده
مبایعه واستقراض عدد ایله اولور واكر هم وزنله وهم عدد ایله رایج اولورسـه كذلك
ایكیسیله بله اولور زیرا انده نص اولمیانده معتبر اولان بین النـاس متعـارف اولاندر
(والمتساوی كغالب الخالص فی المبایعة والاستقراض) غشی فضه یه یاخود ذهبـه غالب
اولیوب بلكه برابر اولان مبایعه واستقراضده خالصی غالب اولان كبیـدر حتی انكله بیع
جائز اولماز واقراضی دخی صحیح اولماز الا وزنله دراهم ردیه منزلـه سنده در و قبل التسلیم
هلاكیله عقد بوزلماز ومثلنی اعطـا ایدر زیرا خالص انده حقیقة موجوددر حال بوكه
معلوم اولمادی ایمدی اعتبـاری شرعا وزنله واجب اولور مكر مبایعه ده اكا اشارت ایلیـه
قدری ووصفی بیان اولمق ایچون تكیم خالصه ده یعنی دراهم جیده ده اشارت اولدیغی كبی
(وكغالب الغش فی التصرف) وصرفده غشی غالب اولان كبیـدر حتی قچان غشی مساوی
اولان جنسله بیع اولنسیدی علی وجه الاعتبار جائز وغشی مسـاوی اولان خالص ایله
بیع اولنسه جائز اولماز حتی خالص انده اولان خالصدن اكثر اولور پس زیرا متساوینك بری
وقتا كه آخر اوزره غالب اولمادی ایسه ایكیسنكده اعتباری واجب اولدی (اشتری شیئا به او بلوس
نافقة فكسد قبل التسلیم بطل البیع) بر كیمسه غشی غالب اولانله یاخود رایج اولان فلوسله برشیء
اشترا ایتسیدی پس ثمنی تسلیم ایتمزدن اول غشی غالب اولان یاخود فلوس كساد اولسیدی
امام اعظم قتنده بیع باطل اولور زیرا ثمن كساد ایله هلاك اولدی زیرا ثمنیت اصطلاحله در
حال بوكه انده ثمنیت باقی قالمادی پس بیع بلاثمن باقی قالدی ایمدی بیع باطل اولدی وقچان
بیع باطل اولدیسه (فیرد المبیع ان قام والا مثله) مبیع رد اولنور اكر مبیع قائم ایسه وهلاك
اولمادی ایسه واكر مبیع هلاك اولدی ایسه مثلی رد اولنور اكر مبیع مثلیاتدن ایسه (اوقیمته)
یاخود قیمتی رد اولنور اكر مبیع قیمیاتدن ایسه (صح بفلوس نافقة بلا تعیین) فلوس رایجله بیع

بلا تعيين صحيح اولدی زیرا فلوس رایجه اصطلاحله ثمندر (و بكاسدة به) وفلوس كاسده ايله
بيع تعيين ايله صحيح اولور زيرا فلوس كاسده متاعدر پس تعييننден لابد در (استقرض فلوسا
فكسدت رد مثلها) بر كيمسه فلوس استقراض ايدوب ادادن اول كاسد اولسيدی مثلنی ردايدر
امام اعظم قتنده زيرا عاريت المقدر عاريتك موجبی عينی رد ايتمكدر زيرا مثليدر وكساد ايله
مثليتدن چقمادی بو اجلدن بعد الكساد استقراضی صحيح اولدی (شری بنصف درهم فلوس
او دانق فلوس او قيراط فلوس صح) بر كيمسه فلوسك نصف درهميله ياخود فلوسك دانقی ايله
ياخود فلوسك قيراطی ايله شرا ايتسيدی صحيح اولدی امام زفر صحيح اولماز زيرا اول كيمسه
فلوسله اشترا ايتدی فلوس ايسه عدد ايله تقدير اولنور دانق ودرهمله عد اولنماز ايمدی
عددينی بياندن لابد در ديدی بز ديرزكه فلوسدن نصف درهمله ودانقله بيع
اولنان شی عند الناس معلومدر پس بياندن استغنا اولندی (وعليه ما يباع بها منها)
مشتری اوزره فلوسدن نصف درهم ياخود دانق ياخود قيراط ايله بيع اولنان شيئك قدرينی
بايعه دفع ايتمك لازم كلور (قال مشتر لمن اعطاه درهما) مشتری كندويه درهم اعطا
ايدن صيرفی يه (اعطنی بنصفه فلوسا وبنصفه نصفا) بر درهمك نصفيله فلوس وير
ونصفيله فضه نك مضروبندن نصف درهم وير (الاحبة) الا برحبه ويرمه ديسيدی
(فسد فی الكل) بيع كلبسنده فاسد اولور ربوا لازم كلديكی ايچون (بخلاف اعطنی نصف درهم
فلوس ونصفا الا حبة) نصف درهمك فلوس ونصف درهم وير الا برحبه ويرمه ديسيدی
ذكر اولنانك خلافی اوزره در زيرا نصف الاحبه مثلی ايله اولور وباقيسی فلوسله اولور (ولو كرر
اعطنی) واكر اعطنی لفظنی تكرار ايتسيدی درهمك نصفيله فلوس اعطا ايله ونصفيله نصف
درهم اعطا ايله الاحبه ويرمه ديمكله (صح فی الفلوس فقط) بيع انجق فلوسده صحيح اولور
ونصف درهم اعطا ايله الاحبه ويرمه قولنده بيع صحيح اولماز زيرا وقتا كه اعطا بی اعطنی لفظنی تكرار
ايتدكده عقد ايكی اولدی وثانيده ربوا بولندی وايكی بيعك برينك فاسد اولمسی آخرك دخی
فسادينی ايجاب ايدر

) تذنيب (

بو كتاب بيع ايچون يعنی ذكر اولنه جق شیء كتاب بيع ايچون علاوه در (بيع الوفاء قيل رهن) بعضيلر
بيع بالوفايه رهندر ديدی شيخ الامام نجم الدين النسفی فتاواسنده ديديكه شول بيع كه بزم زمانمزك
اهلی ربوادن احترازا متعارف قلوب بيع وفا تسميه ايلديلر بو حقيقتده رهندر و بو مبيع مشتری
يدنده مرتهن يدنده كی رهن كبيدر مشتری اكا مالك اولمز وانتفاعده مشتری ايچون رخصت
اولنماز الا مالكنك اذنيله رخصت اولنور ومشتری ميوه سندن اكل ايتديكنه ياخود شجرندن
هلاك ايتديكنه ضامن اولور ودين اول شجرك هلاكی ايله ساقط اولور اول هلاك اولان شيئه
دينله وفا اولورسه وقچان صنعنك غيری ايله هلاك اولسه زياده ده ضمان يوقدر قچان مديون
دينی ادا ايتسيدی بايع ايچون مبيعی استرداد واردر بزم قاتمزده رهنله انك بيننده احكامدن
بر حكمده فرق يوقدر زيرا ايكی عاقد اگرچه بوكا بيع تسميه ايدرلرسه ده لكن انلرك غرضلری
رهندر ودينه كفيل المقدر زيرا بايع هر كسه بو عقددن صكره ملكمی فلانه رهن ايتدم ديرو مشتری
دخی فلانك ملكنی رهن الدم دير اعتبار ايسه مقصودلر ايچون ومعانی ايچون تصرفاتده در
الفاظده ومبانيده دكلدر زيرا بزم اصحابمز ديديلركه اصلك براءتی شرطيله كفالت حواله در
و بشرط الابرا حواله كفالتدر وحره نك شهود محضرنده مهر تسميه سيله بله نفسنی هبه سی نكاحدر
واستصناع فاسدده قچان اجل ضرب اولنسيدی سلمدر ديديلر و بونك نظيرلری چوقدر وامام

سيد ابو شجاع بونك اوزرينه در (وقيل بيع) و بعض بيع بالوفا بيعدر ديدی مجمع النوازلده
ذكر اولندی كه بزم مشايخمز بو زمانده بيع جهتندن صحتی اوزره اتفاق ايتديلر بعض سلف انك
اوزرينه ذاهب اولدقلری اوزره زيری بايعله مشتری لفظ بيعله تلفظ ايلديلر انده شرط ذكر
ايلمكسزين واعتبار ملفوظ ايچوندر مقصود ايچون دكلدر بس بر كيمسه بر مرأه تزوج ايدوب
اكا مجامعتدن صكره تطليقه نيت ايتمش اولسه عقد صحيح اولور (وقيل الصحيح انه) و بعض
ديدی كه قائلی قاضيخاندر صحيح اولان قول بودركه تحقيقا شول عقدكه ايكی كيمسه بيننده
جاری اوله (ان كان بلفظ البيع لا يكون رهنا) اكر بيع لفظيله اولورسه رهن اولماز زيرا ايكيسندن
هر بری شرعا مستقل عقددر وايكی عقددن هر بری ايچون احكام مستقله واردر بلكه بيع
اولور (فان شرطا الفسخ فيه) پس اكر عقدده فسخی شرط قلسه لردی (فسد) عقد فاسد
اولور زيرا بيع فسخ شرطيله فاسد اولور (كذا ان لم يشترطاه) كذلك ذكر اولنان كبی ايكی
عقدده فسخ شرط قلمادی ايسه ده فاسد اولور (تلفظا بلفظ البيع بشرط الوفاء) لكن
لفظ بيعله بشرط الوفا تلفظ ايدرلرسه فاسد اولور زيرا بو شرط اول بيع ايچون مفسددر (او بالبيع
الجائز) ياخود بيع جائز ايله تلفظ ايدرلرسه فاسد اولور (وعندهما) حال بوكه اول ايكی عاقدك
زعملرنده (هو بيع غير لازم) اول بيع بيع غير لازمدر پس بو دخی ذكر اولنان كبی مفسددر بو تقديرجه انلرك
زعملريله عمل جهتندن فاسد اولور (وان ذكرا البيع من غير شرط ثم ذكراه) وايكی عاقد بيعی
شرطسز ذكر ايدوب اندنصكره شرطی (علی وجه الميعاد) وعد وجهی اوزره ذكر ايدرلرسه
(جاز) بيع جائز اولور بيع مفسددن خالی اولديغی ايچون (ويلزم الوفاء به) ووعده وفا دخی
لازم كلور زيرا مواعيد از اولور لازم اولور پس بو ميعاد ناسك حاجتی ايچون لازم قلنور (صح
فی العقار استحسانا) بيع بالوفا استحسانا عقارده صحيح اولدی تعامل ناس ايچون (واختلف
فی المنقول) ومنقولده اولان بيع بالوفاده اختلاف اولندی بعض صحيح اولور ديدی حاجتك عام
اولديغی ايچون و بعض تعاملك خصوصی ايچون صحيح اولماز ديدی والله تعالی اعلم بالصواب

) كتاب الشفعة (

بو كتاب شفعه نك بيانده در وقتا كه مصنف بيعك انواعی ايله بياندن فارغ اولدی ايسه بيع
اوزره ترتب ايدن شيئك بيانه شروع ايلدی و بو محلده ذكری كتابلرك آخرينه تأخيردن
احسندر نتكيم سائر كتابلرده اواخره تأخير اولندی (هی) شفعه لغت جهتندن شفعدندر
وشفع ضم معناسنه در شفعه تسميه سنه باعث انده اشترا اولنان شيئی يعنی ملكی شفيعك ملكنه
ضم اولديغی ايچوندر وشرعا (تملك العقار) عقاری تملك ايتمكدر وعقار ضيعه در و بعض
داردن وضيعه دن انكيچون اصل اولان شيدر ديدی مغرب اللغه ده بويله ذكر اولندی (وما فی
حكمه) دخی عقار حكمنده اولان شيئك تملكی در (كالعلو) علو كبی كافيده ديديكه علو
شفعه يه مستحق اولور وعلو ايله سفلده شفعه يه مستحق اولور اكرچه كيم سفلده علوك طريقی
اولمدی ايسه ده علو عقاره ملحق قلندی انكيچون حق القرار اولان شیء سببيله (جبرا علی مشتريه
بمثل ما قام عليه) شيئك مثلی ايله مشتريسی اوزره جبرا تملك ايتمكدر (وتثبت بعد البيع
للخليط فی نفس المبيع) شفعه مبيعك بيعندنصكره نفس مبيعده شريك ايچون ثابت اولور
(ثم فی حقه) اندنصكره مبيعك حقنده ثابت اولور (كالشرب والطريق الخاصين) شرب
خاص و طريق خاص كبی شرب و طريقك خصوصلرينك معناسی شرب كمی يورميان
نهردن وچقماز طريقدن اولمقدر (ثم الجار ملاصق ولو ذميا او مأذونا او مكاتبا) يعنی شريك
حق مبيعی تسليمدنصكره شفعه جار ملاصق ايچوندر وجار ملاصق اولدر كه ارضی ارض مبيعه

وبناسی مبیعك بناسنه متصل اوله کرکسه اول جار ذمی اولسون کرکسه عبد ماذون اولسون
کرکسه مکاتب اولسون رسول علیه الصلوة والسلامدن روایت اولنان قول شریفك اطلاقی ایچون که
* الشفعة لشریك لم یقاسم * بیوردی یعنی شفعه مقاسم اولمیان شریك ایچوندر بیوردی
ورسول علیه السلامك * وجار الدار احق بالدار والارض ینتظرله وان کان غایبا اذا کان طریقهما
واحدا * قول شریفنده جار ایله مراد طریقده شریك اولان جاردر وشریده حکم دلالت
جهتندن ثابت اولور زیرا شفعه طریقده شرکتله ثابت اولماز الا خلطه اعتباریله ثابت اولور
حال بوکه شربده دخی خلطه بولندی (بابه فی سکة اخری) اویله جار ملاصق که قاپوسی طریق
اخرایه اوله زیرا اکر قاپوسی ذکر اولنان چقماز سکه‌ده اولسه حق مبیعده شریك اولور
پس جار ملاصق اولماز بونك صورتی اولدر که قودك چقماز سکه سنده واقع بردارده
ایکی کیمسه بیننده مشترك برمنزل اولوب چان ایکی شریکك بری اول منزلدن نصیبنی بیع
ایتسیدی شریك اخر اول منزلده شفعه‌یه احقدر پس اکر اول شریك تسلیم ایتسیدی
دارده اولان شریکلر سکه‌ده اولان شریکلردن شفعه‌یه احقدر زیرا دارده اولان شریکلر بینلرنده
شرکته صحن دارده اولانلردن اقربدر پس اکر انلر دخی تسلیم ایدرلرسه طریقده شریك
اولانلر شفعه‌یه احقدر پس اکر انلرده تسلیم ایدرلرسه حق شفعه جار ملاصق ایچوندر شول
جار ملاصق که بو منزلك ظهرنده اولوب وقاپوسی سکهٔ اخری‌یه اوله (ولو واضع الجذع
علی حائطه) اکرچه اول مبیعك دیواری اوزره کرش وضع ایتمش ایسه ده (اوشریکا
فی خشبة علیه) یاخود دیوار اوزرنده براغاجده بایعله شریك اولورسه‌ده پس جار بو مقدار ایله
بیع حقنده خلیط اولماز وجار ملاصق اولمقدن دخی خارج اولماز هدایه‌ده وکافیده وغیریده
دخی بویله ذکر اولندی وبو عباره وقایه‌نك عبارسندن احسندر زیرا اندن متبادر اولان
مبیعك دیواری اوزره کرش وضعیله دیوار اوزره خشبه‌ده شریك اولمغك جار ایچون متغایر
اولملریدر (علی عدد الرؤس) وتثبت قولنه متعلقدر یعنی عدد رؤس اوزره شفعه ثابت
اولور (لاقدر الملك) ملکك قدری اوزره ثابت اولماز وشافعی قتنده ملکك قدری
اوزره ثابت اولور بونك صورتی اولدر که بردار اوچ کیمسه بیننده مشترك اولوب دارك نصفی برینك
وسدسی برینك وثلثی دخی اوچنجینك اولسیدی پس صاحب نصف نصیبنی بیع ایتسیدی وآخرلر
شفعه‌یی طلب ایتسیدی شافعی قتنده ایکیسی بیننده مبیعك شقصی ایله اثلاثا قضا اولنور ملکلرینك
قدرنجه واکر صاحب سدس سدسین بیع ایدرسه ایکیسی بیننده اخماسا قضا اولنور واوچنجی
صاحب ثلثین بیع ایدرسه ایکیسی بیننده ارباعا قضا اولنور وبزم قتمزده کلبسنده
ایکی نصفله قضا اولنور (وتستقر بالاشهاد) شفعه اشهاد ایله مستقر اولور زیرا مواثبة
طلبندن لابددر زیرا حق شفیع ضعیفدر اعراضله باطل اولور پس چان
طلبی اوزره اشهاد ایتسیدی حکم قاضی ایله مقصودك اخذی آسان اولور ویمینه حاجت
قلماز عن قریب کلجك علت ایچون (ویملك بالقضاء او الاخذ بالرضاء) یعنی عقار
وعقار حکمنده اولان شیئه مشتری قضا ایله مالك اولور یاخود رضا ایله اخذ ایتمکله مالك
اولور وقایه وکنزده ویملك بالتراضی اوبقضاء القاضی دیدی وایکیسنکده شارحلری اوبقضاء
القاضی قولی اخذ اوزره عطفدر تراضی اوزره عطف دکلدر دیو تصریح ایلدیلر زیرا
قاضی چان حکم ایتسیدی اخذ ندن اول شفیع ایچون ملك ثابت اولور دیدیلر متنك عبارتی
قضاء القاضی قولنك تراضی اوزره عطفنی ایهام ایدر اولدی ایسه بلکه بوانده ظاهر ایسه
بن عباره‌یی انلردن احسن اولان عبارته تغییر ایلدم بوندنصکره چان اخذ ایتزدن اول

شفیع

شفیع ایچون ملك ثابت اولسیدی قاضینك حکمندنصکره بو عباره هدایه‌نك عبارسندن
احسن اولدی ذکر اولنان کبی شو جهتدن هدایه ویملك بالاخذ اذا سلمها المشتری اوحکم
بها حاکم دیدی زیرا او حکم قولی سلمه قولی اوزره عطفدر پس اخذ تسلیم مشتری وحکم
قاضینك هربرنده معتبر اولمق لازم اولوروثانیده ایسه بویله دکلدر (ویطلبها) وشفیع شفعه‌یی
طلب ایدر معلوم اولا که تحقیقا طلب بومقامده اوچ طلبدر بریسی طلب مواثبدر وبری
دخی اشهاد وتقریردر وبری دخی طلب اخذ وتملکدر طلب اولی مصنف (فی مجلس
علمه بالبیع بسماع) قولیله ذکر ایلدی یعنی شفیع شفعه‌یی بیعی سماعیله بلدیکی مجلسده
طلب ایدر (من رجلین او رجل وامرأتین اوواحد عدل) ایکی رجلدن یاخود بررجل ایله
ایکی مرأه‌دن یاخود یالکز برعدلدن سماعیله بلدیکی مجلسده طلب ایدر وامامین
برکیمسه کفایت ایدر واول کیمسه کرك حر اولسون وکرك عبد اولسون وکرك صبی وکرك مرأه
اولسون چان خبر صدق اولورسه دیدیلر (وان امتد) کرکسه اول مجلس ممتد اولسون زیرا اخبار
تملیك شفیع ایچون ثابت اولمغله زمان تأمله محتاج اولدی تخییر مرأهٔ مخیره‌ده اولدیغی کبی پس اکر
شفیعه بیعك خبری واصل اولدقدنصکره الحمد لله دیسیدی یاخود لا حول ولا قوة الا بالله دیسیدی
یاخود سبحان الله دیسیدی شفعه‌سی باطل اولماز زیرا اولکی بایعك جوارندن خلاص اوزره حمددر
وشفعه‌یه دخیلك ضررندن امن ایله بله وایکنجی شفیعدن تعجبدر که اضرار قصدی ایله واوچنجی
افتتاح کلام ایچوندر تنکیم بعض ناسده عادتدر پس اندن برشیء اعراض اوزره دلالت ایتمز (بلفظ یفهم
منه طلبها) برلفظ ایله طلب ایلیه که اول لفظدن شفعه‌نك طلبی فهم اولنه مثلا بن شفعه‌یی طلب ایتدم
یاخود بن شفعه‌نك طالبی‌یم یاخود بن شفعه طلب ایدرم دیمك کبی وبونلرك امثالی الفاظ کبی پس زیرا
اعتبار معنایه‌در وعرف ناسده بوذکر اولنان الفاظله حال مراد اولنور یوخسه امر ماضیدن وامر
مستقبلدن خبر مراد اولنماز حتی شیخ ابو بکر محمد بن الفضل چان شفیع ارضك یعنی اشتد که‌بن
اول ارضی شفیع اولمغله شفعه لدم دیسیدی بو کلام اندن طلب اولور دیدی کافیده بویله ذکر
اولندی (وقیل تبطل بادنی سکوت) وبعض دیدی که شفعه ادنی سکوتله باطل اولور حتی
شفیع برمکتوبله اخبار اولنسیدی وذکر شفعه مکتوبك اولنده یاخود وسطنده اولسیدی
وشفیع اول مکتوبی آخرینه وارنجه قرأت ایله شفعه‌سی باطل اولور ایضاحده اول اصحدر دیدی
(ویسمی هذا طلب المواثبة) وبوطلبه طلب مواثبه تسمیه اولنور غایت تعجیله دلالت ایتسون
ایچون شفیع قالقوب شفعه‌یی طلب ایدر واندن اشهاد لازم دکلدر واشهادك ترکك مخالفی
ایچوندر هدایه وکافیده دخی بویله ذکر اولندی وزیاده سیله تحقیق عن قریب بیان اولنور
انشاء الله تعالی ومصنف طلب ثانی‌یی (ثم یشهد عند الدار) اندنصکره دارك قتنده
اشهاد ایدر (او علی البایع) یاخود بایع اوزره اشهاد اید بایعك یدنده ایسه ومشتری‌یه
تسلیم ایتدی ایسه زیرا دار چان مشتری‌یه تسلیم اولنسیدی بایع اوزره اشهاد صحیح اولماز
خصومتدن چقدیغیچون زیرا بایع ایچون ید وملك یوق که حتی خصم اوله (او المشتری)
یاخود مشتری اوزره اشهاد ایدر اکرچه کیم مشتری صاحب ید دکل ایسه ده انك اوزرینه
اشهاد ایدر زیرا مالکدر (قائلا اشتری فلان هذه الدار وانا شفیعها وکنت طلبت الشفعة
واطلبها الآن) شفیع دیجی اولدیغی حالده فلان کیمسه شو داری اشترا ایلدی وبن بو
دارك شفیعی‌یم ومجلس اولده شفعه طلب ایتدم والآن بو مجلسده دخی شفعه‌یی طلب
اوزره‌یم (فاشهدوا علیه) ایمدی بو طلب اوزره شاهد اولك ومحلنده شهادت ایدك دیر
(ویسمی طلب الاشهاد) وبو طلبه طلب اشهاد تسمیه اولنور وبو ذکر اولنان طلب

واجبدر حتى چقان دارك قتنده ذى اليد اوزره اشهاد دن تمكن اولسيدى واشهاد ايتمسيدى
شفعه سى باطل اولور پس چقان شفيع مكان بعيد ده اولوب طلب مواثبتله طلب ايتسيدى
وعند الدار ياخود ذى اليد اوزره طلب اشهاد دن عاجز اولسيدى وكيل اولور بركمسه
بولورسه بر رسول ارسال ايدر واكر بونلره دخى قادر اولمازسه پس اول شفيع شفعه سى
اوزره در چقان حاضر اولورسه طلب ايدر واكر وكيل ياخود رسول ياخود مكتوب
ارسالنه قادر اولوب بونلردن برى ايله عمل ايتمزسه شفعه سى باطل اولور (واذا اشهد
فى الاول عند احدها) چقان طلب مواثبه ده دارك ياخود بايعك ياخود مشترينك برينك قتنده
اشهاد ايتسيدى (استغنى عنه) ثانيده اشهاد دن مستغنى اولور انلردن برينك قتنده طلب
مواثبه ايكى طلب مقامنه قائم اولديغيچون بونى فتاواى ظهيريه دن كافيده نقل ايتدى
وهدايه شرحنده شيخ الاسلامك مبسوطندن نقل ايتدى وانلردن برينك قتنده قيد ايتمكه
باعث اولدركه زيرا انلردن برينك حضورينك غيريده مجرد طلب مواثبت بلا خفاء ايكى
طلب مقامنه قائم اولماز (ثم يطلب عند القاضى قائلا اشترى فلان دار كذا وانا شفيعها
بدار كذا فمره يسلم الى) اندنصكره شفيع قاضينك حضورنده فلان كمسه شويله بردار
اشترا ايتدى وبن اول دارك شويله بردار ايله شفيعى يم پس اول مشترى يه بكا اول دارى
تسليم ايتمك ايچون امر ايله ديجى اولديغى حالده طلب ايدر (ويسمى طلب تمليك وخصومة)
وبو طلبه طلب تمليك وطلب خصومت تسميه اولنور (وبتأخيره مطلقا لاتبطل) وشفيع بو طلبى
براى وبادخى اكثر تأخير ايتمكله شفعه باطل اولماز امام اعظم قتنده وامام محمد بعد الاشهاد
بلاعذر براى تأخير ايدرسه شفعه باطل اولور ديدى وقول زفرده بودر زيرا شفعه براى
تأخير ايله ساقط اولمسه مشترى متضرر اولور زيرا مشترى ايچون تصرفى ممكن اولماز
شفيع جانبندن تصرفك نقضندن خوف وحذر بوندن وبراى تقديرينه باعث اولدركه
زيرا براى اجلدر وما دونى عاجلدر نتكيم كتاب ايمانده ذكرى مرور ايتدى شيخ الاسلام
اليوم فتوى بونك اوزرينه در ديدى غيره اضرار قصدنده احوال ناسك تغيرى ايچون
ووقايه ده دخى بونى اختيار ايلدى وابو حنيفه رحمة الله عليهك قولى دخى بونكله در
وبو قول ظاهر مذهبدركه تحقيقا شفيعك حقى شرعا متقرر اولدى سائر حقوق كبى تأخيرى
ابطال ايلمز مكركه شفيع لسانيله اسقاط ايليه وضرردن ذكر اولنان شبهنك قاضى يه
امرى رفع ايتمكله ممكن اولور حتى قاضى شفيعه اخذ ايله ياخود ترك ايله ديو امر ايدنجه پس
چقان عامل اولمازسه شفيع بنفسه مضردر (وبه يفتى) وبونكله افتا اولنور هدايه ده
وكافيده دخى بويله ذكر اولندى واكر شفيع بلدنده قاضى اولماديغين بيلورسه اتفاقا تأخير ايله
شفعه سى باطل اولماز زيرا خصومتدن برشئ حاصل اولماز الا قاضى قتنده اولور ايمدى
عذر اولور (وان طلب) چقان شفيع شفعه يى قاضى قتنده طلب ايتسيدى (سئل القاضى
الخصم عن مالكية الشفيع لما يشفع به) قاضى مدعى عليهه شفيعك شفعه يى دعوى
ايلديكى دارك مالكيتندن سؤال ايليه (فان اقر بها) پس اكر مدعى عليه انكله اقرار
ايدرسه (او نكل عن الحلف على العلم) ياخود انكار ايدوب شفيع بينه دن عاجز اولمغله شفيع
مالكيتنه علمى اوزره بايعه سن شفيع شفعه يى انك سببيله دعوى ايلديكى داره مالك اولديغين
بلمزمسين ديو يمين ويردكده نكول ايدرسه (او برهن الشفيع) ياخود شفيع انكله شفيع
اولديغى داره مالك اولديغنه بينه اقامت ايدرسه (سأله عن الشراء) قاضى مدعى عليهه
شرادن سؤال ايدر (فان اقر به او نكل عن اليمين على الحاصل او السبب) پس اكر مدعى عليه

شرايى اقرار ايدرسه ياخود حاصل اوزره ياخود سبب اوزره يميندن نكول ايدرسه زيرا
ثبوت شفعه متفق عليه اولورسه حاصل اوزره يمين ويريلور بالله بو شفيع بنم اوزريمه
حق شفعه اثبات ايلمدى ديمكله واكر ثبوت مختلف فيه ايسه جوار شفعه سى كبى سبب اوزره
يمين ويريلور بالله سن بو دارى اشترا ايلمدكى ديو يمين ايدر زيرا آز اولور حاصل اوزره مذهب
شافعى اوزره تحليف اولنور (او برهن الشفيع) ياخود شفيع بينه اقامت ايدر (قضى له بها) قاضى
شفيع ايچون شفعه ايله قضا ايدر (وان لم يحضر الثمن وقت الدعوى) واكرچه كيم شفيع وقت
دعوى ده ثمنى حاضر ايتمدى ايسه ده (وبعد القضاء لزمه) قاضينك قضاسندنصكره
شفيعه ثمنك احضارى لازم كلور (وللمشترى حبس الدار لقبضه) وثمنى قبض ايتمك ايچون
مشترى دارى حبس ايتمك جائز اولور (وبتأخير ادائه) وشفيعك ثمنى تأخير ايلمسى ايله (لاتبطل)
شفعه باطل اولمز يعنى چقان شفيعه ثمنى اداء ايله دينلدكده تأخير ايلمسه شفعه باطل اولماز
(والخصم البايع قبل التسليم) وشفيعك خصمى مبيعى مشترى يه تسليم ايتمزدن اول بايعدر
زيرا بايع ذى اليددر (لكن لاتسمع البينة عليه) لكن شفيعك بينه سى بايع اوزره استماع اولنماز
(بغيبة المشترى) مشترينك غيبتنده استماع اولنماز (ويفسخ بحضوره) وبيع مشترينك
حضورنده فسخ اولنور زيرا مشترى مالكدر (ويقضى بالشفعة والعهدة على البايع) شفعه
ايله قضا اولنور وعهده بايع اوزره در يعنى بيع اوزره ترتب ايدن احكام بايع اوزره در حتى دارك
تسليمى بايع اوزره واجبدر واستحقاق قتنده ثمنك عهده سى بايع اوزره در اندن طلب اولنور
اما مشترى مبيعى بايعك يدندن قبض ايتديكى وقتده بونك خلافى اوزره در اول وقت بايعك
حضورى معتبر اولور وعهده دخى انك اوزرينه اولماز زيرا بو تقديرجه بايع اجنبى اولور
(الوكيل بالشراء خصم للشفيع) مشترينك شراسنه وكيلى شفيع ايچون خصم اولور زيرا
وكيل بيعك عاقديدر وشفعه ايله اخذ ايتمك عقدك حقوقندندر (مالم يسلم الى الموكل) مادامكه
وكيل مبيعى موكله تسليم ايلمدكجه پس چقان وكيل مبيعى موكله تسليم ايتسيدى موكل
خصمدر زيرا وكيل ايچون يد وملك باقى قالمادى پس شفيع ايچون خصم موكل اولدى
(للشفيع خيار الرؤية والعيب وان شرط المشترى البراءة منه) شفيع ايچون خيار رؤيت
وخيار عيب واردر اكرچه مشترى عيبدن برى اولمغى شرط ايتدى ايسه ده زيرا شفعه ايله
اخذ مشتريدن شرادر اكر اخذ قبضدنصكره اولورسه واكر اخذ مشترينك قبضندن
اول اولورسه اخذ بايعدن شرادر صفقه نك بايعه تحولى ايچون ايمدى شفيع ايچون خيار رؤيت
وخيار عيب ثابت اولدى نتكيم چقان بايعله مشترى اشترا ايتديكى وقتده اولديغى كبى
وشفيعك حقنده مشترينك شرطنه ورؤيتنه عمل اولنماز (اختلفا فى الثمن) شفيع ايله
مشترى ثمنده اختلاف ايلسه لر مشترى بيك يوز اقچه در ديوب وشفيع بيكدر ديسيدى
(فالقول للمشترى مع يمينه) پس قول يمينى ايله مشترينكدر زيرا شفيع نقدك اقلى قتنده دارك
استحقاقنى ادعا ايدر ومشترى انكار ايدر (ولو برهنا فالشفيع اولى) اكر ايكيسيده اثبات ايلسه
شفيعك بينه سى اولادر زيرا شفيعك بينه سى اثبات جهتندن معنا اكثردر ومشترينك بينه سى
اثبات جهتندن صورة اكثردر زيرا بينه لر الزام ايچوندر وشفيعك بينه سى الزام ايديجيدر
مشترينك بينه سى انك خلافى اوزره در زيرا چقان شفيعك بينه سى قبول اولنسه مشترى اوزره دارى
بيك ايله تسليم ايتمك واجب اولور كرك ديله سن كرك ديلمسون وچقان مشترينك بينه سى قبول
اولنسه شفيع اوزره برشئ واجب اولماز بلكه اخذ ايله ترك بيننده مخير اولور (ادعى المشترى ثمنا
وبايعه اقل منه بلا قبضه فالقول له وبه للمشترى) مشترى ثمنى ادعا ايتدكده بايع اندن اقل ادعا ايتسيدى

ثمنی قبض ایلمدین قول بایع ایچوندر وبایع اقلی قبضله ادعا ایتسیدی قول مشتری ایچوندر
یعنی اکر مشتری ثمن ادعا ایدوب وبایع اندن اقل ادعا ایتسیدی حال بوکه ثمنی قبض
ایتمسیدی شفیع داری بایعك دیدیکی شیئله اخذایدر زیرا امر بایعك دیدیکی ایسه پس
شفیع انکله اخذ ایدر واکر امر مشتری‌نك دیدیکی کبی ایسه اقل دعواسی ایله مشتریدن حط
اولور ومبیعك حطی شفیعك حقنده ظاهر اولور تکیم مرور ایتدی وعن قریب
کلور پس داری انکله اخذایدر واکر بایع ثمنی قبض ایتدی ایسه شفیع داری مشتری‌نك
دیدیکی ایله اخذایدر نچان ثمن بینه ایله یاخود یمینی ایله ثابت اولسیدی زیرا بایع ثمنی استیفادن
ارادن چقدی واجنبیاره ملحق اولدی پس اختلاف شفیعله مشتری بیننده باقی قالدی
حال بوکه ثابت اولدی تحقیقا قول انده مشتری‌نکدر (حط البعض یظهر فی حق
الشفیع) بعضك تنزیلی حق شفیعده ظاهر اولور اول وقت مبیعی اقل ایله اخذ ایدر
زیرا حط عقدك اصلنه ملحق اولوب پس ثمن باقی قلان اولدی یعنی اکر بایع ثمنك بعضنی
مشتریدن حط ایدرسه اول حط شفیع حقنده معتبر اولوب شفیع مبیعی حطدنصکره باقی قلان ایله
اخذایدر مثلا بایع مشتری‌یه مبیعی بیع ایتدکدنصکره مشتریدن بایع یوزدرهمی حط ایتسیدی
شفیع طقوز یوز ایله اخذایدر (لاحط الکل) کلك حطی دکل یعنی کلك حطی شفیعك حقنده
ظاهر اولماز زیرا کلك حطی اصل عقده ملحق اولدیغی تقدیرجه بیع باطل اولور یاخود
هبه باطله اولور وایکی تقدیر اوزره شفعه صحیح اولماز یعنی اکر بایع ثمنك کلنی مشتریدن
حط ایتسیدی شفیع اکردیلرسه ثمنك کلی ایله اخذ ایدر زیرا حط اصل عقده ملحق اولماز
زیرا اصل عقده ملحق اولسه مبیع بلاثمن باقی قالور بوایسه باطلدر (ولا الزیادة) وثمن اول اوزره
زیاده دخی شفیع حقنده ظاهر اولماز زیرا شفیعك استحقاقی اول زیاده‌نك مادونیله دریعنی شفیعه واقع
اولان عقدك مقداری لازم کلور زیرا زیاده اعتباری شفیعه ضرر الحاقیدر (وفی الشراء بمثلی
یأخذ مثله) ومثلی ایله شراده شفیع مثلی ایله اخذ ایدر (وفی قیمی بالقیمة فی عقار بعقار یأخذ کلا
بقیمة الاخر) وقیمی ایله شراده قیمت ایله اخذایدر یعنی دراهم ودنانیر ومکیلات وموزونات وعددیات
متقاربه ایله شراده شفیعه انك مثلی لازم کلور وقیمی ایله شراده یعنی متاع ومتاع مثلی‌لی ده شفیع اول
شیئك قیمتی ایله اخذ ایدر نچان مبیعی شفعه ایله اخذ ایتسیدی قیمتك مثل کاملندن عاجز
اولدیغی ایچون یعنی نچان برعقار برعقار ایله بیع اولنسیدی ایکی عقاردن هر برینك شفیعی
ایکیسندن هر برینی آخرك قیمتیله اخذایدر زیرا آخرك قیمتی انك بدلیدر وعقار ذوات القیمدندر
(وفی ثمن مؤجل یأخذ بحال او یطلب الان ویأخذ بعد الاجل) ومؤجل ثمنله بیعده شفیع
درحال اخذایدر یعنی اکر ثمن اجل معلوم ایله ایسه شفیع مخیردر اکر دیلرسه مبیعی ثمن
حال ایله اخذ ایدر بایعك مشتری اوزره اولان مقداری ایله پس ثمنی مشتری‌یه نقد ایدوب
مبیعی اندن اخذ ایدر یاخود شفعه‌یی فی الحال طلب ایدر وثمنی مشتری‌یه حالا ویرمیوب اجل
منقضیه اولنجه صبر ایدوب اجل تمامنده ثمنی مشتری‌یه نقدایدوب مبیعی اخذ ایدر زیرا اجل
شرطیله ثابت اولدی حال بوکه شرط اجل عقدك لوازمندن دکلدر واجلك مشتری حقنده
شرط اولمسی شفیع حقنده شرط اولماز خیار کیدر وعیوبدن برأت کبی وبایعك مشتری
حقنده اجله راضی اولمسی شفیع حقنده اجله دلالت ایتمز ناسك احوالی متفاوت اولدیغی ایچون
(ولولم یطلب وسکت عن طلبها بطلت شفعته) اکر شفیع فی الحال طلب ایتمیوب سکوت ایلسه ووقت
اجلده طلب ایتمك ایچون صبر ایلسه شفیعك شفعه سی باطل اولور زیرا حق شفیع ثابت اولدی
بواجلدن فی الحال ثمنله شفیع ایچون اخذ ایلمکدر الان وبعد الثبوت مبیعی طلبدن

شفعه‌یی ابطال ایدر (وفی شراء ذمی بخمر او خنزیر یأخذ بمثل الخمر وقیمة الخنزیر) ذمینك عقاری
خمر ایله یاخود خنزیر ایله شراسنده شفیع اول عقاری خمرك مثلی ایله وخنزیرك قیمتیله اخذ ایدر
(او کان ذمیا) اکر شفیع ذمی ایسه (وقیمتهما) ایکیسنده قیمتلری ایله اخذ ایدر (لو مسلما)
اکر شفیع مسلم ایسه خنزیرك ذوات القیمدن اولدیغی ایچون اما خمرك قیمتیله اخذه باعث
مسلم خمرك تسلیمندن عاجز اولمغله ذوات القیمه ملحق قلندی (وفی بناء المشتری وغرسه بالثمن)
مشتری‌نك دارده یاخود ارضده بناسنده وغرسنده شفیع ارضی عقدده متعین اولان ثمنله اخذ
ایدر (وقیمتهما مستحق القلع) ارضك وغرسك یاخود بنانك ایکیسنده قیمتلری ایله اخذایدر
اول بنا یاخود غرس قلعه مستحق اولدقلری حالده (او کلف المشتری قلعهما) یاخود شفیع
مشتری‌یه بنانك یاخود غرسك قلعنی تکلیف ایدر یعنی نچان مشتری اشترا ایلدیکی ارض
اوزره بنا ایدوب یاخود اشجار غرس ایتسیدی اندنصکره اول ارض شفیع ایچون قضا
اولنسیدی پس شفیع مخیردر اکر دیلرسه اول داری یاخود ارضی ثمنله بنانك یاخود غرسك
مستحق القلع اولدقلری حالده قیمتلری ایله اخذ ایدر واکر دیلرسه بنانك یاخود غرسك قلعنی
مشتری‌یه تکلیف ایدر غصبده اولدیغی کبی (وان قلعهما الشفیع فاستحقت یرجع بالثمن فقط)
اکر شفیع بنایی ویاخود غرسی قلع ایتسیدی پس ارضه مستحق چقسیدی شفیع یالکز
ثمنله رجوع ایدر شفیعدن ارضی اخذ ایدن کیمسه اوزره رجوع ایدر کرك بایع اولسون وکرك
مشتری اولسون فقط ثمنله رجوع ایدر وبنا ایله وغرسك قیمتیله رجوع ایده مز مشتری بونك
خلافی اوزره درکه زیرا مشتری بایع اوزره بنانك وغرسك قیمتیله رجوع ایدر زیرا مشتری
بایع طرفندن مسلطدر شفیع مشتری‌نك خلافی اوزره درکه شفیع جبرا اخذ ایدر (وان خربت
او احترق بناؤها او جف شجر البستان) واکر دار خراب اولسیدی یاخود احراق بالنار
اولسیدی یاخود بستانك شجری قوروسیدی برا حدك فعلنسز بوتقدیرجه شفیع مخیردر
(اخذها بتمام الثمن) ثمنك تمامیله اخذ ایدر زیرا بنا وغرس تابعلردر حتی بلاذکر مبیعده
داخل اولورلر پس ثمندن برشیء انلره مقابل اولماز مکرکه اتلاف عن اختیار قصده متعلق
اوله تکیم مرور ایتدی (او ترك) یاخود شفیع مبیعی ترك ایدر زیرا شفیع ایچون اول دارك
مالیله تملکدن امتناع ایتمك واردر بونك صورتی اولدرکه بر رجل بر دار بیع ایلسه که
اول دارده بنا یاخود شجر وار ایدی پس مشتری قتنده اول بنا خراب اولدی یاخود شجر
قورودی اندنصکره شفیع داری شفعه ایله اخذ مراد ایلدی پس شفیع اول داری ثمنك
کلیسی ایله اخذ ایدر وشفیع ایچون اول منهدم اولان بنانك یاخود شجرك ثمنی اسقاط ایلمك
یوقدر زیرا بنا وغرس بیعده تابعلردر وتابع اولان شیئه ثمندن برشیء مقابل اولماز مادامکه
مقصود بالاتلاف اولمیه یعنی قصدا اتلاف اولنمش اولمیه پس بقاسی وهلاکی برابردر جمیع
ثمنك واجب اولمسی حقنده زیرا ثمن اولماز الا اصله مقابل اولور تابعه مقابل اولماز پس شفیع
عرصه‌یی ثمنك کلیسی ایله اخذ ایتمکله ترك ایتمك بیننده مخیردر (ویحصة العرصة ان نقض
المشتری البناء) وشفیع عرصه‌یی ثمندن حصه سیله اخذ ایدر اکر بنایی مشتری نقض
ایلدی ایسه زیرا مشتری اتلاف قصد ایتدی پس شفیعدن ثمنك حصه سی ساقط اولور
وشفیعه دینلورکه عرصه‌یی حصه سیله اخذایله واکر دیلرسك ترك ایله زیرا بنا اتلافله
مقصود اولدی پس ثمندن اکا برشیء مقابل اولور اولکی بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده
هلاك آفت سماویه ایله در (والنقض له) وبنانك نقضی مشتری ایچوندر شفیع ایچون دکلدر
زیرا نقض منفصل اولدی پس تبعا باقی قالمدیکه حق شفیعك اوله (وفی شراء ارض بنخل

عليها ثمر) وميوه لى خرما اغاجى اولان ارضك شراسنده (او شراها واثمرت عنده يأخذها والثمر بكل
الثمن فيهما) ياخود اول خرمالى ارضى اشترا ايدوب اول نخل خرمايى مشترى قتنده حاصل ايتسيدى
شفيع اول ارضى وميوه يى ثمنك كلسى ايله اخذ ايدر يعنى قچان بر كيمسه ايچنده ميوه لى نخلى ايله بر ارض
اشترا ايتسيدى شفيع ايكى فصلده دخى ثمنك كلسى ايله اخذ ايدر اولكى صورتده ارضى نخل ايله بيله
اشترا ايدوب نخل او زره ميوه ذكر اولنمسيدى ميوه داخل اولماز ياخود ارضى نخل ايله بيله
اشترا ايدوب نخل اوزره ميوه اولمسيدى شفيع ايكى صورتده ثمنك كلسى ايله اخذ ايدر صورت
اولى ده اتصال اعتباريله عقاره تابع اولديغى ايچون وصورت ثانيه ده تبعا مبيع اولديغى
ايچون زيرا بيع اكا سرايت ايدر نتكيم برحامل اشترا ايدوب مشترى قتنده ولد كتورسيدى
تبعا مشترينك ملكى اولديغى كبى (واذا اخذه المشترى ثم جاء الشفيع لا يأخذ الثمر فيهما) وقچان
مشترى اول ميوه يى ادرا كدنصكره كسوب صكره شفيع كلسيدى شفيع اول ميوه يى اخذ ايده مز
وقت اخذ ده اتصال ايله عقاره تبعيتى معدوم اولديغى ايچون (لكن فى الاول سقط حصته
من الثمن) لكن ارضى ميوه لى نخلى ايله اشترا ايتديكى صورتده ثمندن مشترينك حصه سى ساقط
اولور زيرا قصدا بيعه داخل اولدى وانك ايچون ثمندن قسط اولدى پس ميوه نك قسطى
ميوه ده فوت اولمسيله فوت اولدى (لا الثانى) ثانيده فوت اولمادى زيرا اكا ثمندن برشئ مقابل
اولمادى بعد القبض حادث اولديغى ايچون پس انك اوزرينه عقد مراد اولنمادى وشول
قبض كه عقده مشابهدر اول دخى مراد اولنمادى پس انك فوت اولمسى ثمندن برشئك
سقوطنى ايجاب ايلمز

) باب ما يكون هى فيه اولا وما يبطلها (

بو بابده شفعه اولانك واولميانك وشفعه يى مبطل اولانك بيانندهدر (لا تثبت قصدا
الا فى عقار) شفعه قصدا ثابت اولماز الا عقارده ثابت اولور وقصدا قيدينه باعث
اولدركه زيرا شفعه عقارك غيريده عقاره تبعيت ايله ثابت اولور (وما فى حكمه كالعلو)
وعقار حكمنده اولانده ثابت اولور علو كبى (ملك بمال) اويله عقاركه مال ايله ملك اولور يعنى
عوض مالى ايله ملك اوله حتى اكر عوض ايله اولمسه بلكه هبه ايله ملك اولسه انده شفعه
ثابت اولماز وكذلك قچان عوض مالينك غيرى ايله اولورسه ثابت اولماز حتى بر كيمسه دار
اوزره مخالعه ايلسه اول دارده شفعه ثابت اولماز (وان لم يقسم) اكرچه كيم عقار وعقار
حكمنده اولان تقسيم قبول ايتمزسه ده مالله ملكده شفعه ثابت اولور مصنفك تقسيم اولنميانى
ذكره باعث اولدركه زيرا شافعى قتنده تقسيم قبول ايتمينده شفعه ثابت اولماز زيرا انك
قتنده ضرر قسمتى دفع ايچون شفعه ثابت اولور و بزم مذهبمزده جوار ضررينى دفع ايچون
ثابت اولور (كحمام ورحى وبئر وبيت صغير) قسمت قبول ايتمين حمام ودكرمن وقيو
وكوجك اوكبى شول حيثيتله كه تقسيم اولندقده انتفاع حاصل اولميه (ونهر وطريق) دخى
مملوك اولان نهر كبى (لا ابناء ونخل) وبنا ونخلده شفعه ثابت اولماز زيرا بنا ونخل ايكبسيده
عقار وعقار حكمنده دكللردر (بيعا قصدا) قچان قصدا بيع اولنسه لردى وتحقيق سن بلمش
ايدك كه بنا ونخل عقاره تبعا بيع اولنسه لردى ايكبسنده بله شفعه ثابت اولدى (وعرض وفلك)
دخى متاعده وكيده شفعه ثابت اولماز امام مالك ايچون خلاف واردر يعنى مذهب مالكيه ده
ثابت اولور (وارث) يعنى ملك موروثده دخى شفعه ثابت اولماز زيرا قچان داره ارثله مالك
اولنسه انده شفعه ثابت اولماز (وصدقة وهبة الا بشرط عوض بلا شيوع فيهما) دخى
صدقه ده وهبه ده يعنى داره صدقه ايله ياخود هبه ايله مالك اولنسه انده شفعه ثابت اولماز

مكركه موهوبده وعوضده بلا شيوع عوض شرطيله اولورسه شفعه ثابت اولور زيرا هبه مالى
مالله معاوضه دكلدر پس هبه ارث كبى اولدى مكر عوض مشروطله اوله زيرا عوضله هبه
انتهاء بيعدر ولكن موهوبده وعوضده عدم شيوع شرط قلندى زيرا ابتداء هبه در
واكر عوضده شرط قلندى ايسه انده شفعه يوقدر (ولا فى دار قسمت) وشريكلر بيننده تقسيم
اولنان دارده دخى شفعه اولماز زيرا انلرده قسمت افرازدر يعنى حقلرينى آيرمقدر بو اجلدن
انده جبر جارى اولور شفعه ايسه مشروع اولدى الامبادلة مطلقه ده اولدى (او جعلت اجرة)
ياخود دارى دار اخرى ايله اجرت قلمغله (او بدل خلع او عتق او صلح عن دم عمد او مهر)
ياخود دارى بدل خلع يا بدل عتق ياقصدا قتلدن بدل صلح قلمغله ياخود مهر قلمغله شفعه
اولماز (وان قوبل ببعضها مال) اكرچه دارك بعضسنه مال مقابل اولورسه ده بر كيمسه
بر مرأه يه بر دار و بيك اوزره ومرأه زوج مذكوره بيك درهم ويرمك اوزره تزوج ايتمكله پس
اول دارك اجزاسندن برشيده شفعه اولماز زيرا بزم قتمزده شفعه مالى مال مطلق ايله معاوضه يه
مختصدر زيرا شفعه خلاف قياس اوزره آثار ايله مالى مال مطلقك معاوضه سنده ثابت
اولدى انك اوزرينه اقتصار اولندى (او بيعت) جعلت اوزره عطفدر (بخيار للبايع
ولم يسقط خياره) يعنى بايع ايچون خيار ايله بيع اولنان دارده دخى شفعه اولماز حال بوكه بايعك خيارى
ساقط اولمدى زيرا خيار بايعدن ملكك زوالنى منع ايدر واكر خيار ساقط اولسه شفعه واجب اولور
ملكك زوالنه مانع اولان خيارك زوالى ايچون لكن قول صحيحده خيارك سقوطى قتنده شفعه نك
طلبى شرط قلندى زيرا خيارك سقوطى قتنده بيع ملكك زوالنه سبب اولور (او بيعا فاسدا) ياخود
دار بيع فاسد ايله بيع اولنسيدى انده شفعه اولماز يعنى بر كيمسه بر دارى شراء فاسد ايله اشترا ايتسيدى
انده شفعه اولماز اما قبل القبض شفعه اولمديغى اول دارده بايعك ملكنك بقاسى ايچوندر اما بعد
القبض فسخ احتمالى ايچوندر زيرا بايعله مشترينك هربرى ايچون بيعك فسخنه طريق واردر
(ولم يسقط فسخه) حال بوكه اول بيع فاسد ايله بيع اولنان دارك بايعنك فسخيده ساقط
اولمادى زيرا دار قچان بيع فاسد ايله بيع اولنوب وحق فسخ ساقط اولسه مشترى انده بنا
ايتمكله شفعه ثابت اولور (او رد بخيار رؤية او شرط او عيب بقضاء) ياخود دار قاضينك قضاسيله
خيار رؤيتله ياخود خيار شرطله ياخود خيار عيبله رد اولنه (بعد ما سلمت) شفعه تسليم
اولندقدنصكره مبيع ذكر اولنان شيلرك بريله رد اولنسيدى انده شفعه اولماز بونك صورتى اولدركه
بر رجل بر دار اشترا ايدوب شفيع حقنى اسقاط ايتسيدى اندنصكره مشترى خيار رؤيت وياخيار شرطله
بايع اوزره رد ايتسيدى برابردر كرك بقضا اولسون وكركسه بغير قضاء اولسون ياخود مشترى
دارى خيار عيبله بقضاء رد ايتسيدى انده شفعه اولماز زيرا رد اصلندن عقدى فسخدر پس ملك
مالك قديمى اوزره عود ايدر وشفعه ايسه عقد جديده جارى اولور و بونده مشترينك قبضندن اول
وياخود بعده اولمسنده فرق يوقدر اكرچه قبض عقدك تمامنى افاده ايدرسه ده رد ايله حكمى
باطل اولور (بخلاف رد بلا قضاء) قاضينك قضاسى اولمقسزين رد ذكر اولنان شيئك
خلافى اوزره در زيرا رد وقتا كه واجب اولمدى ايسه پس انى رضاسيله اخذ ايتدى وكانه مبيعى
اشترى ايلدى (او باقالة) ياخود اقاله ايله شفعه اولماز زيرا اقاله ثالث حقنده بيعدر وشفيع ايسه
بايعله مشترينك ثالثيدر (وتثبت للعبد المستغرق بالدين) ودينله مستغرق اولان عبد ايچون
شفعه ثابت اولور شو وجهله كه دينى رقبه سنى وكسبنى محيط اوله (فى مبيع سيده) عبدك سيدينك
مبيعنده ثابت اولور (وله فى مبيعه) وسيد ايچون عبدك مبيعنده ثابت اولور زيرا عبدك يدنده
اولان شئ بوتقديرجه مولاسنك ملكى دكلدر (ولمن شرى) ومبيعى اشترى ايدن كيمسه ايچون

دخی ذکر اولنان کبی شفعه ثابت اولور برابردر کرك اصالة شرا ایتسون وکرك وکالة شرا ایتسون
(او اشتری له) یاخود انکیچون اشترا اولنان کیمسه ایچون دخی شفعه ثابت اولور یعنی آخری
شرایه وکیل ایدوب وکیل دخی موکل ایچون اشترا ایتسیدی وموکل شفیع اولسه انکیچون
شفعه ثابت اولور بونك صورتی اولدرکه اوچ کشی بیننده مشترك بردارك جار ملاصقی اولسیدی
پس چقان اول دار بیع اولندقده شرکادن بری داری اشترا ایتسیدی مشتری ایچون شفعه ثابت
اولور اول مشتری کرکسه اصالة اشترا ایتسون وکرك وکالة اشترا ایتسون وکذلك وکیل موکل ایچون
اشترا ایتسیدی موکل ایچون شفعه ثابت اولور وکذلك شریك آخر ایچون ثابت اولور وبونك
فائده سی اولدرکه بو صورتده شفعه جار ملاصق ایچون ثابت اولماز زیرا شریك جار ملاصق اوزره
مقدمدر (لا لمن باع) کرك اصل اولسون وکرك وکیل اولسون بیع ایدن کیمسه ایچون
شفعه ثابت اولماز زیرا بایعك شفعه ایله اخذی کندو جهتندن تمام اولان شیء نقضنه سعی اولور
واول تمام ایسه ملکدر ویدمشتری ایچوندر وانسانك کندو جهتندن تمام اولان شیئك نقضنده
سعیی مردوددر (او بیع له) یاخود موکل ایچون بیع اولنان مبیعده دخی شفعه ثابت اولماز زیرا
مبیعك تمامی موکل ایله اولور زیرا موکلك توکیلی اولمسه مبیعك بیعی نیجه جائز اولور (او ضمن الدرك)
یاخود درکه ضامن اولان کیمسه ایچون دخی شفعه ثابت اولماز یعنی بر کیمسه بایعدن درکه
ضامن اولسه انکیچون شفعه ثابت اولماز زیرا شفعه ادعا ایتمك بیعی تقریردر پس اول کیمسه
بایع کبی اولدی (کذا فیما بیع الاذراع من طول حد الشفیع) کذلك شفعه ثابت اولماز حد شفیعك
طولندن برذراع مقداری بیع ایتمکله یعنی حد شفیعك طولندن ارضی برذراع یاخود برقارش
یاخود بر پارمق مقداری یری الیقوب بر پارمقدن زیاده سنی بیع ایتمکله انده شفعه ثابت اولماز
واول مقدارك طولی دار شفیعه ملاصق اولان موضعك تمامیدر زیرا انك ملاصقی چقان بیع اولنمسیدی
انده شفعه ثابت اولماز جوار منقطع اولدیغی ایچون وبو مسئله جوارك شفعه سنی اسقاط ایچون
حیله در کذلك اول ذکر اولنان مقداری بایع مشتری یه هبه ایدوب مشتری انی قبض ایتدکدنصکره
جوارك شفعه سی ساقط اولور واسقاط ایچون حیلهٔ اخری واردر مصنف انی (او شری سهما
بثمن ثم باقیها) قولیله ذکر ایلدی یعنی مشتری داردن برسهمی برثمنله اشترا ایدوب باقیسنی (بثمن آخر)
ثمن آخر ایله اشترا ایتسیدی (فالجار شفیع فی الاول) پس جار اولکیده شفیعدر زیرا سهم اول مبیع اولدر
ثانیده دکلدر زیرا شفیع ثانیده جاردر یعنی جار ایچون شفعه انجق سهم اولده در زیرا شفیع ایکی سهمده یله
جاردر (والمشتری شریك فی الثانی) ومشتری سهم ثانینك بیعنده شریکدر وشریك شفعه ده
جار اوزره مقدمدر وبو مسئله ابتداء حق شفعه یی ابطال ایچون حیله در وبو مقامده برحیله واردرکه
شفیعك شفعه یه رغبتنی تقلیل ایدر واول حیله اولدرکه تحقیقا مشتری داری بیك اقچه یه اشترا ایتمك
مراد ایتسیدی بیك سهمدن برسهمی طقوز یوز طقسان طقوز اقچه یه اشترا ایدر بعده
بیك سهمدن باقی قلان برسهمی براقچه یه اشترا ایدر پس شفیع سهم اولی شفعه ایله اخذ ایلمز الا
ثمنیله اخذ ایدر باقیی اخذ ایده مز زیرا مشتری بایعه شریك اولور شریك ایسه جاردن
مقدمدر واسقاط شفعه ایچون برحیله دخی واردر انی مصنف (او شری بثمن غال ودفع ثوبا دنیا)
قولیله ذکر ایلدی یعنی یاخود مشتری داری اغر ثمنله مثلا بیك اقچه یه اشترا ایدوب ثمن
مقابله سنده قیمتی اون اقچه ایدر برثوب ویرر (فالشفعة بالثمن لا الثوب) پس شفعه ثمنله در ثوبله
دکلدر زیرا ثوب بك دفعی عقد آخردر وثمن داردن عوضدر وبو برحیله درکه شرکته وجواره
عام اولور پس قیمتی یوز اقچه اولان داری بیك اقچه یه اشترا ایدر واول بیك اقچه ایچون اون
اقچه لق برثوب ویرر لکن چقان منزله مستحق ظهور ایلسه مشتری بایعه بیك اقچه ایله رجوع

ایدر عقد ثانینك بقاسی ایچون پس بایع متضرر اولور پس اولی اولان اولدرکه دارك ثمنی اولان
دراهم ایله بله برالتون بیع ایتمکدر حتی چقان داره مستحق چقارسه صرف باطل اولوب انجق
التونك ردی واجب اولور زیرا ظاهر اولدیکه تحقیقا اول بیك درهم انك اوزرنده اولمادی پس
آخردن برالتونی اون اقچه یه اشترا ایتمش کبی اولدی اندنصکره اوزرنده دین اولمدیغین بربرلرین
تصدیق ایلدیلر پس انجق دیناری رد ایدر واسقاط شفعه ایچون برحیله دخی واردرکه احسن
واسهلدر مصنف انی (او شری بدراهم معلومة بقبضة فلوس اشیر الیها وجهل قدرها وضیع
الفلوس بعد القبض) یاخود مشتری عددی معلومه دراهمله قبضه سنده قدری مجهول فلوسه
اشارت ایدر وبایع فلوسی قبض ایتدکدنصکره هوایه ضایع ایدر پس تحقیقا ثمن حال عقدده
معلومدر وحال شفعه ده مجهولدر وثمنك جهالتی شفعه یی منع ایدر (کره الحیلة لاسقاط الشفعة
الثابتة وفاقا) شفعهٔ ثابته یی اسقاط ایچون حیله اتفاقا مکروه قلندی شفیعك اثباتندنصکره مشتری
(بان یقول انا ابیعها منك بما اخذت فلا فائدة فی الاخذ بها فیسلم الشفیع) بن بو داری سکا اخذ
ایلدیکم مقداری ایله ویردم شفعه ایله اخذ ایلدکده فائده یوقدر دیوب پس شفیع دخی شفعه یی
اثباتدنصکره داری اخذ ایتمکله شفعه ساقط اولور لکن بو حیله مکروه اولور (واما لعدم ثبوتها
ابتداء فعند ابی یوسف لا تکره) واما ابتداءا شفعه ثابت اولمق ایچون اولان حیله ابی یوسف
قتنده مکروه اولمدی زیرا نفسندن جار ضرری دفع ایچون حیله ایدر زیرا مالکك رضاسنسز
شفیعك داری اوزرینه تملکده مالك ایچون ضرر واردر ونفسندن ضرری دفع ایچون حیله
جائزدر اکر بو حیله ضمننده آخره ضرر وار ایسه ده (وعند محمد تکره) وامام محمد قتنده
مکروه اولور زیرا شفعه ضرری دفع ایچوندر وحیله نك مباح اولمسنده ضرری ابقا واردر
(وبالاول یفتی ههنا) وبو مقامده ابی یوسفك قولیله افتا اولنور (وبالثانی فی الزکوة)
وزکاتده امام محمدك قولیله افتا اولنور صدر الشریعه دیدیکه شفعه اولمادی الا جوارینك
ضررینی دفع ایچون مشروع اولدی پس اکر مشتریدن جیران متضرر اولور کیمسه اولسه
شفعه نك اسقاطی حلال اولماز اکر مشتری رجل صالح اولوب جاری اندن منتفع اولور کیمسه ایسه
وشفیع معنت اولوب جواره محبتی اولمیان کیمسه ایسه بو تقدیرجه شفعه نك اسقاطنده حیله
جائز اولور (یبطلها ترك طلب المواثبة او ترك الاشهاد علیه) شفعه یی مواثبه ایله طلبنی ترك
ایلمك وطلب مواثبه یه اشهادی ترك ایلمك ابطال ایدر (قادرا علیهما) ایکیسنکده اوزرینه قادر
اولدیغی حالده ترکی ابطال ایدر اما طلب مواثبتی ترك ابطاله باعث اولمق دارك بیعنی عالم اولدیغی
حینده اغزینی برکیمسه طوتمامغله یاخود صلات ایچنده اولمامغله طلب مواثبه یه قادر اولدیغی
حالده ترك ایتمسیله پس شفعه اعراضی ایله باطل اولور واما طلب مواثبه یه اشهادی ترك ایتمکله
ابطالك وجهی اولدرکه بیعنه عالم اولدیغی حینده یاننده ایکی رجل یاخود بررجل ایله ایکی
عورت بولنمش ایکن شفعه طلبنه قادر اولدیغی حالده سکوت ایدوب طلبی اوزره انلری اشهاد ایلمدیکی
ذکر اولنان کبی اعراضه دلیل اولدیغی ایچوندر هدایه ده دیدیکه چقان شفعه دارك بیعنه علمی قتنده
اشهاده قادر ایکن ترك ایتسیدی شفعه سی باطل اولور حال بوکه تحقیق بوندن اول شفعه یابنده طلب
مواثبتده اشهاد لازم دکلدر دیدی وبونك اوزرینه اعتراض اولندیکه صاحب هدایه نك ایکی کلامی
بیننده تناقض واردر بو اعتراضك منشائی صاحب هدایه نك وهو یقدر علی ذلك قولندن غفلتدر زیرا
تحقیق انك مرادی چقان شفیع خالی اولان مکانده دارك بیعنی استدکده سکوت ایتسیدی شفعه سی باطل
اولور دیمکدر وچقان شفیع بن شفعه یی طلب ایتدم دیسیدی براحدانی ایشتمدی ایسه باطل اولماز حتی
چقان قاضی قتنده بن شفعه یی طلب ایتدم وترك ایتمدم دیسیدی وبونك اوزرینه یمین ایتسیدی یمیننده
بار اولور وطلب مواثبت ثابت اولور وبونك زیاده تحقیقی عن قریب کلور (وصلحه منها بعوض فیرده)

دخی ذکر اولنان کبی شفیعك شفعه‌دن عوض ایله صلح اولمسیله شفعه‌سی باطل اولورز یرا تسلیمدر
پس صلحی باطل اولدیغی ایچون عوضی رد ایدر زیرا شفعه بلاملك حق تملكدن مجرد در
اندن عوض ویرمك صحیح اولماز زیرا عوض رشوتدر پس رد ایدر (وموت الشفیع بعد البیع
قبل القضاء بها) وذکر اولنان شفعه دارك بیعندنصکره وقاضینك شفعه ایله قضاسندن
اول شفیعك موتیله باطل اولور یعنی شفیعك وارثلری ایچون شفعه ایله اخذلری جائز اولماز
حتی شفیع قاضینك شفعه ایله قضاسندنصکره فوت اولسیدی کرکسه ثمنی نقدایدوب ومالك
دارك ثمنی قبضدن اول فوت اولورسه ده قضا ایله شفعه متقرر اولدیغی ایچون و بطلانك
وجهی اولدرکه تحقیقا شفعه حق تملكدن مجرد در بوایسه حق صاحبنك موتندنصکره
باقی قالماز پس نه کیفیتله موروث اولور (لاالمشتری) یعنی مشترینك موتی ابطال ایلمز زیرا
مستحق باقیدر مستحق علیه فوت اولمغله سبب استحقاق متغیر اولماز (وبیعه ما یشفع به
قبل القضاء بها) وشفیعك شفعه ایله طلب ایلدیکی داری بیع ایلمسی دخی ذکر اولنان کبی شفعه‌یی
ابطال ایدر یعنی چان شفیع شفعه ایله طلب ایلدیکی داری مشتری اشترا ایتدکدن صکره
قاضی شفیع ایچون شفعه ایله قضا ایتمزدن اول مشترینك اشترا ایلدیکن کرك بلسون وکرك
بلمسون بیع ایلمسیله شفعه باطل اولورزیرا استحقاق جوارایله وشرکتله در حال بوکه قبل التملیك
استحقاق زائل اولور (وجعله مسجدا اومقبرة اووقفا مسجلا) وکذلك شفیعك شفعه ایله
طلب ایلدیکی داری مسجد قلمسی یاخود مقبره یاخود وقف ایدوب سجل ایتمسی شفعه‌سنی
ابطال ایدر قاضیخان دیدیکه شفعه‌یه وقت قضاده مستحق چقلدقده شفیعك ملکنك
قیامی شرط قلندی پس اکر شفیع مستحق چقلان دارینی مسجد ویامقبره قلسیدی یاخود
وقف ایدوب سجل ایتدرسیدی اندن‌صکره قاضی شفیع ایچون شفعه ایله قضا ایتسیدی
مبیعه ایچون شفیع اولمازز یرا مسجد یاخود مقبره ووقف مسجل ملکندن زائل منزله‌سنده‌در
(قال الشفیع طلبت حین علمت فالقول له بیمینه) شفیع بن دارك بیعنی بلدیکم وقتده طلب ایتدم
دیسیدی پس یمینیله قول شفیعکدر دیمك انك اوزرینه دلالت ایدرکه تحقیقا
اصل اولان مشتری بینه اقامة ایدوب یاشفیع ایچون طلبی ترك ایلدی دیمکله صورت اثباتده
اولسون ایچون یاخود سن شفعه طلب ایتمدك دیمکله اکرچه ظاهرا نفی ایسه‌ده لکن نفی
محصوردر پس اثبات حکمنده اولور تنکیم اصولده متقرر اولدی وایکی تقدیر اوزره اکرمشتری
بینه اقامت ایده‌مزسه شفیع تحلیف اولنور ترك ایلمدیکنه یاخود شفعه طلب ایلدیکنه واکر
مشتری ایچون شفیعك ترکنه بینه سی اولمیوب شفیع طلبی اوزره بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور
واکر ایکیسنکده بینه‌سی اولورسه مشترینك بینه سی ترجیح اولنورز یراشفیع ظاهرایله متمسکدر
بواجلدن قول مشترینك اولدی وشفیع بینه اقامتیله تکلیف اولنمادی شفیعك دونکی کون بلدم
وطلب ایتدم دیدیکی بونك خلافی اوزره درعن قریب ذکری کلور وبونك اوزرینه تلخیص
جامعك بعض شرحلرنده ذکراولنان شیء بوکا دلالت ایدرکه تحقیقا شفیعك حاضراولدیغی
محلده استماع ایده جك برکیمسه بولنمسه لایق اولان طلب ایتمکدر زیرا بلااشهاد صحیح اولور
اشهاد مشروع اولمدی الا مشترینك طلب شفعه‌یی انکاری ایچون مشروع اولدی پس لایق
اولان طلب ایتمکدر حتی چان مشتری شفیعه یمین ویرسه شفیع دخی بیع داری ایشتدیکی
وقتده طلب ایلدیکنه یمین ایتمك ممکن اولسون ایچون ایمدی ظاهر اولدرکه بومقامده تحقیقا
مشتری اکر بینه اقامت ایدرسه داراکا حکم اولنورواکرمشتری بینه‌دن عاجزاولوب شفیع بینه اقامت
ایدرسه اکا شفعه ایله حکم اولنورواکر ایکیسیده بینه‌دن عاجزاولورسه شفیعه یمین ویریلوب بعدالیمین

شفعه ایله حکم اولنور (ولوقال علمت امس وطلبت کلف اقامة البینة) اکرشفیع دونکی کون دارك
بیعنه عالم اولدم وطلب ایتدم دیسیدی بینه اقامت ایله دیو تکلیف اولنور وقولی قبول اولنماز زیرا
شفیع طلبی وقت ماضی‌یه اضافت ایلدی پس حال ایچون استینافه مالك اولدیغی شیئی حکایه
ایلدی وبو حکایه‌یه بلابینة تصدیق اولنماز وچان طلبی وقت ماضی‌یه اضافت ایتمیوب بلکه
کلامی اطلاق ایتسیدی بوتقدیرجه حال ایچون استینافنه مالك اولدیغی شیئی حکایه ایلدی
زیرا بزانی کانه شرایه الان عالم اولدی وشفعه‌یی الان طلب ایتدی منزله‌سنده قیلارز بواجلدن قول
انك قولی قلندی عمادیه‌ده وغیریده بویله ذکراولندی (سمع شراك فسلمها) شفیع سنك شرا
ایلدیکك اشیدوب شفعه‌یی تسلیم ایتسیدی (فظهر شراء غیرك) پس شراسنك غیریکك
اولدیغی ظاهراولسیدی (اوبیعه بالف فسلم) یاخود مبیعك بیك اقچه‌یه بیع اولندیغین اشیدوب
شفعه‌یی تسلیم ایتسیدی (وکان باقل) حال بوکه مبیع بیکدن اقله بیع اولنسیدی (اوبکیلی
اووزنی اوعددی متقارب قیمته الف اواکثرفهی له) یاخود قیمتی بیك ویاخود بیکدن اکثرایدر
کیلی ویاوزنی ویاعددی متقارب ایله بیع اولنمش اولسیدی شفعه شفیع ایچون جائزاولور وشفیعك
تسلیمی شفعه‌سنه مانع اولماز (وبعرض کذلك لا) ومتاعله بیع اولندیغین بلسیدی شفعه شفیع
ایچون اولماز یعنی شفیع قیمتی بیك ویااکثرمتاع ایله بیع اولندیغین بلسیدی شفعه شفیع ایچون اولماز
وبونده اصل اولدرکه تحقیقاشفعه ده غرض ثمنك مقداریله وجنسیله ومشتری ایله مختلف اولور
پس چان شفیع شفعه‌یی بعض وجوه اوزره تسلیم ایدوب اندنصکره خلافی ظاهراولسیدی شفعه
حالی اوزره باقیه اولورزیرا تسلیمی مستحق اولدیغی وجه اوزره بولنمادی بونك بیانی اولدرکه
تحقیقا چان شفیع خبرالسیدی که دار بیك درهمه بیع اولندی پس شفعه‌یی تسلیم ایلدی
اندنصکره بلدی که دار بیکدن زیاده‌یه بیع اولندی پس تسلیم صحیحدر زیرا شفیع ثمنی استکثار
ایچون تسلیم ایلدی پس چان ثمن شفیعك استکثارندن زیاده اولسیدی زیاده زیاده‌یه راضی اولور
واکر بیلورسه که بیکدن اقله بیع اولندی یاخود قیمتی بیك اقچه‌لق ویااکثر بغدای ویاشعیرایله
بیع اولندیغین بلسیدی پس شفیع شفعه اوزره‌در زیراانك ثمنك کثرتی قتنده تسلیمی قلتی قتنده
تسلیمنه دلالت ایلمز وکذلك دراهم ودنانیردن ایکی جنسك بریله تسلیمی آخرده تسلیمنه دلالت
ایتمزاز اولور شفیع اوزره ایکیسندن برینك اداسی سهل وآخر متعذر اولور وکذلك هرموزون
ومکیل وعددی متقاربه‌یعده ذکر اولنان کبیدر اما قیمتی بیك ویابیکدن زیاده اولان متاعله بیع
اولندیغین بلمکله تسلیمی ذکر اولنانلرك خلافی اوزره‌در یعنی بونده تسلیمی صحیحدر زیرا شفیع
متاعك دراهم ودنانیر اولان قیمتیله اخذایدر واکر دار قیمتی بیك یااکثر اولان دنانیر ایله بیع
اولنسیدی تسلیم صحیح اولور بودخی انك کبیدر واکر قیمتی بیکدن اقل متاعله بیع اولنسیدی
بوتقدیرجه شفیع شفعه‌سی اوزره‌در (یشفع حصة احد المشترین لا احد الباعة بل اخذ الکل اوترك)
مشتریلرك برینك حصه‌سی ایچون شفعه ایله مؤاخذه اولنور بایعلرك برینك بیع ایلدیکی
حصه‌سیچون شفعه ایله مؤاخذه اولنماز بلکه شفیع کلی ایله اخذایدر یاخود ترك ایدر یعنی چان
برجماعت برکیمسه‌دن بردار اشترا ایتسه‌لردی اول مشتریلردن برینك حصه‌سنه شفعه صحیح اولور
واکر برجماعت برکیمسه‌یه بردار بیع ایتسه‌لردی اول بایعلردن برینك حصه‌سنده شفعه صحیح اولماز
زیرا صورت اولی‌ده جارك ضررین دفع واردر صورت ثانیه‌ده یوقدر (ویشفع نصفا مفرزا بیع
مشاعا من دار فقسما) یعنی برکیمسه بردارك نصفنی اشترا ایدوب بایع ایله تقسیم ایلسه‌لردی شفیع
مشترینك اولان نصفنی اخذایدر یاخود ترك ایدروشفیع ایچون قسمتی فسخ ایلمك لازم کلمزز یراقسمت
قبض تتمه‌سندندر زیرا قبض انتفاع ایچوندر وشایعده انتفاع تمام اولماز الاقسمت ایله تمام اولور

(صح للاب والوصی تسلیمها علی الصغیر) شفیعك باباسی ایچون و یتیمك وصیسی ایچون صغیرك
شفعه‌سنی تسلیم ایتملری صحیح اولور زیرا بو تسلیم تجارت ایچون ترکدر ایمدی تجارتە مالك اولان
کیمسه‌دن صحیح اولدی یعنی بر کیمسه بردار اشترا ایدوب اول دارك شفیعی صغیر اولسیدی صغیرك
باباسی یاخود وصیسی شفعه‌یی تسلیم ایتسه‌لردی تسلیم صحیح اولور وصغیر ایچون بعد البلوغ
شفعه ایله دارك اخذی لازم کلمز بو قول امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده‌در امام محمد ایله امام زفرك
خلافی اوزره‌در زیرا بو ایکیسی دیرلر که تحقیقا صغیر شفعه اوزره ثابتدر و بعد البلوغ انکیچون
اخذ واردر زیرا شفعه صبی ایچون حق ثابتدر بابا ووصی اول حکمك ابطالنه مالك اولمازلر مثالی
قصاصدن عفو ایتملری کبی وشیخین دیرلر که تحقیقا شفعه ایله اخذ تجارت ضمننده‌در زیرا
اخذ اولماز الا بدل بذلیله اولور پس ترکنه‌ده مالك اولورلر کورلمزمی که تحقیقا صغیر ایچون
ایجاب ایدن شیئك بابا ووصی ایچون دخی صحیح اولور زیرا بدل بدل نقیله ضرر بیننده دایردر
و آز اولور صغیر ایچون ترکده بدل صغیرك ملکی اوزره باقی قالسون ایچون ولایت نظر اوزره
مبنیه‌در ایمدی بابا ووصی رده مالك اولورلر (کذا اذا بلغهما شراء دار بجوار الصبی فسکتا)
وکذلك نه‌قچان بابا ایله وصی‌یه صبینك جوارنده اولان دارك شراسی بالغ اولسیدی پس بابا
یاخود وصی سکوت ایتسه‌لردی سکوتلری سببیله تسلیم صحیح اولور زیرا تسلیمه مالك
اولان کیمسه‌دن سکوت تسلیم منزله‌سنده‌در (الوکیل بطلبها اذا سلم او اقر علی الموکل بتسلیمه
صح لو عند القاضی) شفعه‌نك طلبنه وکیل اولان کیمسه نه‌قچان شفعه‌یی تسلیم ایتسیدی
یاخود موکلنك شفعه‌یی تسلیمنه اقرار ایتسیدی اکر اول تسلیم یاخود اقرار قاضی قتنده
اولورسه صحیح اولور واکر غیریده اولورسه جائز اولماز الا بو قدر فرق وار که خصومتدن چقار
وابو یوسف مطلقا جائز اولور دیدی وامام زفر مطلقا جائز اولماز دیدی

) کتاب الهبة (

بو کتاب هبه‌نك بیاننده‌در وقتا که مصنف عینی بر عوضله تملیك اولان بیعك وکا تابع اولان
شفعه‌نك بیانندن فارغ اولدی ایسه بلا عوض تملیك اولان هبه‌نك بیاننه شروع ایلیوب
(هی تملیك عین بلا عوض) دیدی هبه لغت جهتندن تبرعدر ومطلقا موهوب لهه
نفعی اولان شیئله تفضلدر نتکیم حق سبحانه وتعالی فهب لی من لدنك ولیا بیوردی ودخی
حق تبارك وتعالی یهب لمن یشاء الذکور بیوردی وشرعا عینی بلا عوض تملیك ایتمکدر یعنی
عوض شرطنسز یوخسه انده عوضك عدمی شرط اولمق دکلدر که حتی بشرط العوض
اولان هبه منتقض اولمق لازم کله پس سن تدبر ایله (وتصح بایجاب کوهبت) وهبه ایجابله
صحیح اولور وهبت دیمك کبی یعنی هبه ایتدم دیمك کبی زیرا وهبت لفظی هبه‌ده صریحدر
(ونحلت) دیمك کبی یعنی بن اعطا ایتدم دیمك بین العرب نحله کذا دینور یعنی بلا عوض طیب
نفسله اکا اعطا ایلدی دیمك کبی (واعطیت) ودخی اعطا ایتدم دیمك کبی (واطعمتك
هذا الطعام فاقبضه) و بو طعامی سکا اعطا ایتدم سن انی قبض ایله دیمك کبی صاحب هدایه
دیدیکه تحقیقا اطعام نه‌قچان عینی مطعم اولان شیئه مضاف اولسیدی انکله عینك تملیکی مراد اولنور
اما نه‌قچان بن سکا بو ارضی اطعام ایلدم دیسیدی عاریت اولور زیرا ارضك عینی مطعم اولماز وصاحب
محیط دیدیکه طعام لفظنك عینی مطعم اولانه اضافتی تملیك واباحته محتملدر بو تقدیرجه ایکی امره
محتمل اولور پس نه‌قچان قبض ایله دیسیدی بو دلالت ایدر که تحقیقا مراد تملیکدر بو اجلدن
مصنف بو مقامده فاقبضه قولنی زیاده ایلدی (وجعلت هذا لك) ودخی شونی سنك ایچون
حاضر قلدم دیمك کبی پس زیرا لك‌ده اولان لام تملیك ایچوندر (واعمرتکه) ودخی اعمرتك دیمك کبی

رسول علیه الصلاة والسلامك * من اعمر عمری فهو للمعمر له ولورثته بعده * قول شریفی ایچون یعنی
بر کیمسه عمرك اولدقچه شو داری سکا هبه ایتدم دیسه هبه صحیح اولور شرط باطل اولور واول دار
حیاتنده کندی ایچون وکندودن صکره وارثلری ایچوندر بیوردی بونك بیانك تمامی قریبا ذکر اولنور
(وحملتك علی هذه الدابة) ودخی بن سنك ایچون طول عمر اولدقچه قلدم دیمك کبی (وحملتك علی هذه الدابة
او نوی) و بن سنی شو دابه‌یه بندردم دیمك کبی اکر هبه‌یه نیت ایتدی ایسه یعنی بندرمکله هبه‌یه نیت ایتدی
ایسه زیرا بو کلام هبه‌ده صریح دکلدر پس نیته محتاج اولور زیرا ازا ولور حملتك لفظیله هبه مراد
اولنور حمل الامیر فلانا علی الفرس دینلور یعنی امیر فلان کیمسه‌یی آته بندردی دینوب بونکله تملیك
مراد اولنور (وکسوته) بن بو ثوبی سکا کیدردم دیمك کبی زیرا کسوه ایله تملیك مراد اولنور
حق تبارك وتعالی * او کسوتهم * بیوردیغی ایچون (وداری لك هبة تسکنها) دخی بنم دارم
سنك ایچون هبه‌در سن انده ساکن اول دیمك کبی داری لفظی مبتدادر خبری هبة لفظیدر ظرفك
ضمیرندن حالیت اوزره منصوب قلندی ولفظ لك‌ده لام تملیك ایچوندر تسکنها لفظی هبه‌یه
منافی دکلدر مقصود اوزره تنبیهدر هذا الطعام لك تأکله منزله‌سنده‌در وهذا الثوب لك
تلبسه منزله‌سنده‌در (لا فی داری لك هبة سکنی) بنم دارم سنك ایچون هبه‌در سکنا یونندن
دیمکده هبه اولماز زیرا سکنی قولی تمیزدر پس ماقبلنی تفسیرا ولور پس عاریت اولور هبه اولماز
(او عکسه) یاخود بونك عکسی ایله یعنی سنك ایچون بنم دارم سکنادر هبه یونندن دیمکله هبه
اولماز زیرا بونك معناسی بنم دارم سکنا طریقی ایله سنك ایچون دیمکدر سکنا هبه اولدیغی
حالده عاریت اولور هبه صحیحه اولماز (او نحلی سکنی) یعنی بنم دارم سنك ایچون سکنی یونندن
بنم اعطامدر دیمك هبه اولماز زیرا بونك تقدیری نحلتها نحلة دیمکدر یعنی بن داری سکا اعطا ایتمکله
اعطا ایتدم سکنی یونندن دیمکدر سکنی تمیزدر (او سکنی صدقة) یاخود بنم دارم سنك ایچون سکنادر
صدقه یونندن یعنی بطریق السکنی صدقه‌در سکنی صدقه اولدیغی حالده (او صدقة عاریة)
یاخود بنم دارم سنك ایچون صدقه‌در عاریت اولدیغی حالده یعنی بنم دارم سنك ایچون بطریق
العاریة صدقه اولدیغی حالده دیمکله هبه اولماز عاریة تمیزدر اندن منفعت فهم اولنور (او عاریة
هبة) یاخود بنم دارمك منفعتلری عاریت اولدیغی حالده سنك ایچون هبه‌در دیمکله دخی هبه
اولماز زیرا بو عباره‌لر عاریته دلالت ایدر هبه‌یه دلالت ایتمز (وقبول) الایجاب اوزره عطفدر
یعنی هبه ایجابله وقبول ایله صحیح اولور زیرا هبه بیع کبیدر صحیح اولماز الا ایجاب وقبول ایله اولور
(وتتم بالقبض) وهبه‌نك تمامی قبضله اولور اما حمید الدین دیدیکه هبه‌نك رکنی واهبك حقنده
ایجابدر زیرا تبرعدر پس متبرع جهتندن تمام اولور واما موهوب له حقنده تمام اولماز الا قبول
ایله تمام اولور بوندن صکره موهوب لهك انده ملکی نافذ اولماز الا قبضله نافذ اولور (الکامل)
اوله قبض که موهوبده ممکن قبض کامل اوله ومنقولده قبض کامل منقوله مناسب اولان قبضدر
وعقارده عقاره مناسب اولان قبض کاملدر پس دارك مفتاحنی قبض دار ایچون قبضدر وقبض
کامل قسمته محتمل اولان شیده قسمتله‌در حتی موهوب اوزره قبض بالاصاله واقع اولوب کلك
قبضنه تبعیتله اولمقسزین وقسمته محتمل اولمیان شیده قبض کامل کلك قبضنه تبعیتله اولور
(ولو شاغلا لملك الواهب لا مشغولا به) کرکسه واهبك ملکنده شاغل اولوب مشغول به اولمسون
(فتتم بالقبض فی مجلسها) بو قول وتتم بالقبض الکامل قولی اوزره تفریعدر یعنی مجلس هبه‌ده
قبض ایله تمام اولور (بلا اذنه) واهبك اذنسز (وبعده به) ومجلس هبه‌دن صکره واهبك اذنیله
قبضله تمام اولور (ولو نهاه) واکر واهب موهوب لهی یعنی هبه ایلدیکی کیمسه‌یی قبضدن نهی
ایدرسه (لم یصح مطلقا) هبه صحیح اولماز مطلقا یعنی کرکسه مجلس هبه‌ده وکرکسه بعد المجلس

صحیح اولماز زیرا تصریح مقابله سنده دلالته اعتبار اولنماز (فی محوز) حاء مهمله ایله وزاء معجمه ایله حاز الشیء دینور چـان شیئی جمع ایدوب نفسنه ضم ایتسیدی تم بالقبض قولنه متعلقدر و بو محوز ایله مراد موهوب واهبك ملكندن وحقندن مفرغ اولمقدر و بو نخل اوزرنده میوه نك هبه سندن احترازدر و بونك مثللیدن احترازدر تنكیم عن قریب بیانی كلور (مقسوم) یعنی اویله محوزكه اكا قسمت تعلق ایدوب مشاع باقی قالمیه (ومشاع لایقسم) دخی قسمت شاننده اولمیان مشاعده صحیح اولور كه بعد القسمه اصلا منتفعا به باقی قالمیه عبد واحد كبی ودابهٔ واحده كبی یا قسمتدن اول انتفاع جنسندن اولان منتفع به باقی قالمیه بیت صغیر وحمام صغیر وثوب صغیر كبی (لافیما یقسم) یعنی قسمت شانندن اولان مشاعده قبضله هبه تمام اولماز ارض كبی ورداعلنمش ثوب كبی و بونك امثالی كبی (ولو لشریكه) كركسه هبه واهبك شریكی ایچون اولسون هبه تمام اولماز زیرا بونده قبض كامل تصور اولنماز (فان قسمه وسلمه) پس اكر واهب جزء موهب مشاعی افراز ایدوب موهوب لهه تسلیم ایدرسه (تمت) هبه تمام اولور زیرا هبه نك تمامی قبضله در و قبض قننده موهوبده شیوع یوقدر و اكر واهب موهوبی شایعا تسلیم ایلسیدی موهوب له اكا مالك اولماز حتی موهوب لهك انده تصرفی نافذ اولماز وهلاك اولسه موهوب اوزره ضامن اولور وانده واهبك تصرفی نافذ اولور بونی قاضیخان ذكر ایلدی (كلبن فی ضرع وصوف علی غنم وزرع و نخل فی ارض و ثمر فی نخـل) بونلر مشاعك نظیرلریدر امثله دكلدر زیرا بونلردن برنده شیوع یوقدر لكن مشاع حكمنده در ممه ده اولان سودك وقیونك اوزرنده اولان یوكك وارضده اولان شجرك ومزروعك وشجر اوزرنده اولان میوه نك هبه سی كبی حتی بو ذكر اولنان واهبك ملكندن آیریلوب وموهوب لهه تسلیم اولنسه هبه سی صحیح اولور مشاعده اولدیغی كبی (بخلاف دقیق فی بر ودهن فی سمسم وسمن فی لبن حیث لایصح اصلا) بغدایده اولان اونك وسوسامده اولان شیرلیغن وسودده اولان یاغك هبه سی ذكر اولنانلرك خلافی اوزره در اول جهتدن اصلا هبه لری صحیح اولماز برابردر كرك افراز ایدوب تسلیم ایتسون كركسه ایتمسون زیرا موهوب معدوم حكمنده در و سری اولدر كه تحقیقا بغدای تبدیل اولوب اون اولدی و كذلك غیریلری دخی تبدیل اولدی وتبدیلدنصكره اول موهوب عین آخر اولدی غصبده بلدكك شیء اوزره مشاع بوكا مخالفدر كه زیرا ملك ایچون محلدر حتی بیعی جائز اولور لكن تسلیمی ممكن اولماز پس چـان مانع زائل اولوب بیعی جائز اولور (وتم) دخی هبه تمام اولور فتم بالقبض قولی اوزره عطفدر وولو شاغلا لملك الواهب لامشغولا به قولی اوزره تفریعدر (فی متاع فی داره) واهبك دارنده اولان متاعده (وطعام فی جرابه اذا سلمهما بما فیهما بخلاف العكس) وطغرجغنده اولان طعامده هبه تمام اولور چـان واهب اول داری انده اولان متاعله واول طغرجغی انده اولان طعامله تسلیم ایتسیدی عكسی بونك خلافی اوزره در یعنی واهب ایچنده متاع اولان داری وایچنده طعام اولان طغرجغی هبه ایتسیدی وكلنی موهوب لهه تسلیم ایتسیدی هبه صحیح اولماز واصل بودر كه تحقیقا موهوب هر چـانكه واهبك ملكی ایله مشغول اوله تسلیمی منع ایدر بوتقدیرجه هبه نك صحتنی منع ایدر وهر چـان موهوب شاغل اوله تسلیمی منع ایتمز ایمدی هبه صحیح اولور پس فصل اولده موهوب شاغلدر مشغول دكلدر وثانیده موهوب ملك واهب ایله مشغولدر وسن بونی حفظ ایله كه زیرا مظروف ظرفی مشغول ایدر واما ظرف مظروفی مشغول ایتمز (الا اذا وهب المتاع والطعام ایضا فقبض الكل باذنه تصح فی الكل) مكر كه واهب متاعی وطعامی ذكر اولنان كبی هبه ایلیوب موهوب له واهبك اذنیله كلی قبض ایلیه

كلبسنده

كلبسنده هبه صحیح اولور یعنی واهب داری هبه ایلیوب حتی متاعی هبه ایدنجه تسلیم ایتمسه یاخود طغرجغی هبه ایدوب طعامی هبه ایدنجه تسلیم ایلمسه وكلنی اذنیله قبض ایلسه كلبسنده هبه صحیح اولور زیرا چـان واهب كلنی جمله تسلیم ایلسه كانكلنی جمله هبه ایتمش اولور اما چـان تسلیمی متفرق اولسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره در واذنیله دیمكه باعث اولدر كه زیرا اكر واهب موهوب لهه قبض ایله اذن ویرمسیدی موهوب له اذنسز قبض ایتسیدی ضامن اولور زیرا موهوب له غیرك مالنی افساد ایتدی كافیده بویله ذكر اولندی (وینوب القبض فی المجلس مناب القبول) ومجلس هبه ده قبض قبولی مقامنه قائم اولور چـان واهبدن ایجاب صادر اولسیدی پس موهب له عقدی قبول ایتمزدن اول واهبك اذنیله موهوبی قبض ایتسیدی هبه صحیح اولور زیرا مجلسده قبض قبولك دلیلیدر ثم ان القبض فی المجلس هل یحصل بالتخلیة اختلف فیه المشایخ) بوندنصكره تحقیقا مجلسده قبض موهوب له موهوب لهك یینی تخلیه ایله حاصل اولورمی دینلورسه بونده مشایخ اختلاف ایلدیلر حتی امام ابو اللیث دیدیكه بو تخلیه امام محمد قتنده قبضدر ابو یوسف قتنده قبض دكلدر (والمختار انه یصح فی صحیحها بالتخلیة لا فاسدها) هبه نك صحیحنده قبض تخلیه ایله صحیح اولور فاسدنده تخلیه ایله صحیح اولماز مختار اولان بودر فتاوی ظهیریه ده دخی بویله ذكر اولندی (وهب دارا بمتاعها وسلمهما فاستحق المتاع صحت فی الدار) واهب برداری متاعیله هبه ایدوب متاعه مستحق چقلسیدی دارده هبه صحیح اولور زیرا استحقاقله ظاهر اولدیكه تحقیقا واهبك یدی متاعده ید غصب اولدی تنكیم بركیمسه داری ومتاعی غصب ایدوب اندنصكره دارا كاهبه اولنوب یاخود دار ومتاع اكا امانت قونلوب بعده دار اكا هبه اولندقده دارك هبه سی صحیح اولدیغی كبی (ولو وهب ارضا وزرعا وسلمهما فاستحق بطلت فی الارض) واكر واهب ارضی وزرعی هبه ایتسیدی پس زرعه مستحق ظاهر اولسیدی ارضده هبه باطل اولور زیرا زرع ارضله بله اتصال حكمیله شیء واحد كبیدر پس چـان ایكیسندن برینه مستحق چقدقده كانه قسمت قبول ایدن شیده بعض شایعه مستحق اولندی پس باقیسنده هبه باطل اولدی كافیده بویله ذكر اولندی صدر الشریعه دیدیكه مفسد اولان شیوع مقارندر شیوع طاری دكلدر تنكیم چـان واهب هبه ایدوب اندنصكره شایعده رجوع ایتسیدی یاخود بعض شایعه مستحق چقلسیدی رهن بونك خلافیدر كه زیرا شیوع طاری افساد ایدر وفصولینده ذكر اولندیكه تحقیقا شیوع طاری بالاتفاق هبه یی افساد ایتمز وشیوع طاری هبه نك بعضبسنده شایعا رجوع ایتمكدر اما استحقاق كلی افساد ایدر زیرا مقارندر طاری دكلدر شیخ الاسلام ابو بكر محیطك هبه سنده بویله ذكر ایتدی بن دیرمكه صدر الشریعه نك صورت استحقاقی شیوع طاریدن عد ایلمسی صحیح دكلدر صحیح اولان كافیده وفصولینده اولان قولدر زیرا استحقاق چـان بینه ایله ظاهر اولسه هبه نك ماقبلنه مستند اولور پس هبه یه مقارن اولور هبه اوزره طاری اولماز (الهبة الفاسدة تفید الملك بالقبض) هبهٔ فاسده قبضله ملك افاده ایدر (وبه یفتی) و بونكله افتا اولنور فصولینده بویله ذكر اولندی (ویلی القریب الرجوع فیها) وقریب ایچون هبهٔ فاسده ایله هبه ایتسیدی انده رجوع واردر یعنی چـان هبهٔ فاسده ده ملك ثابت اولسیدی واهب ایچون ذی رحم محرمنه هبهٔ فاسده ایله هبه ایلدیكی شیدن ولایت رجوع ممكن اولورمی دینلورسه مشایخدن بعض مسئله واقعه ا فتوی در هبهٔ صحیحه ایله هبهٔ فاسده بینی تفریق اولنوب رجوعله افتا اولندی دیدی وامام استروشنی وامام عماد الدین بو جواب مستقیمدر دیدیلر اما هبهٔ فاسده ده قبضله ملكك ثابت اولمسی جائز كورمینك قولی اوزره ظاهردر واما جائز كورنك قولی اوزره پس مقبوض هبهٔ فاسده نك حكمی ایله تقریر اولدیغی اوزره مضموندر پس چـان مقبوض بعد الهلاك مضمون

اولديسه قبل الهلاك رد ه مستحق اولو ر ايمدى واهب رجوعه واسترداده مالك اولو ر
(قال وهبت لك هذه الغرارة الحنطة ا والزق السمن صحت الهبة فى الحنطة والسمن فقط)
بر كيمسه شومقدارى بوغداى غراره سين سكا هبه ايلدم ديسيدى ياخود شو ياغ طولمنى سكا هبه ايلدم
ديسيدى هبه انجق بغدايده و ياغده صحيح اولور بلديكك شئ ايچونكه بغداى ايله ياغدن هر برى
واهبك ملكى ايچون شاغلدر مشغول به دكلدر (وهبت دارها لزوجها وهما بمتاعهما ساكنان
فيهاجازت) بر امرأه دارينى زوجنه هبه ايتسيدى ايكيسيده اول دارده متاعلرى ايله ساكن
اولدقلرى حالده اول هبه جائز اولور وزوج اول دارى قبض ايتمش اولورز يرا امرأه ومتاعى
زوجك يدنده در پس تسليم صحيح اولور بونى قاضيخان ذكر ايلدى (وهب ثيابا فى صندوق
مقفل ودفعه لايكون قبضا) بر كيمسه كليدلى صندوقده اولان ثيابى هبه ايدوب وصندوقى
موهوب لهه دفع ايتسيدى قبض اولماز پس هبه تمام اولماز زيرا قبض حاصل اولماز الا اچمغله اول
قبضله انتفاع صحيح اولديغى وقتده وكليدلى اولان شيده ايسه انتفاع اولماز (وتم هبة ما مع الموهوب له
بلا قبض جديد) وموهوب لهك يدنده اولان شيئك هبه سى قبض جديد سز تمام اولور يعنى
چان موهوبك عينى موهوب لهك يدنده امانت ياخود عاريت اولسيدى موهوب له اول شيئه
مالكك هبه سيله وموهوب لهك قبولى ايله مالك اولور اگرچه كيم انده قبض تجديد اولنمدى ايسه دخى
زيرا باب هبه ده قبض مضمون دكلدر پس انده اصل قبض اعتبار اولنور بونده ايسه
قبض موجوددر ايمدى قبض هبه مقامنه قائم اولور (بخلاف البيع) بيع بونك خلافى اوزره در يعنى
چان امانت اولان شئ امانت يدنده اولان كيمسه يه بيع ايلسيدى قبض جديده محتاج اولور زيرا بيع
قبض مضمون اقتضا ايدر ومودعك قبضى قبض امانتدر قبض ضمان مقامنه قائم اولماز بلكه
قبض جديده محتاج اولور بونده اصل اولدركه تحقيقا ايكى قبض بر جنسدن اولسه لر ايدى
احدهما آخر مقامنه قائم اولور جنس يوندن متحد اولدقلرى ايچون وايكيسى مختلف اولورلرسه
اقوى اولان اضعف مقامنه قائم اولور بلاعكس زيرا اقوى اده ادنانك مثلى وزياده وار در وادنا ده اقوى اده
اولان يوقدر (وتم ماوهب لطفله بالعقد) وذكر اولنان هبه كبى بابانك طفلى ايچون
هبه سى عقد ايله تمام اولور زيرا اول موهوب بابانك قبضنده در پس صغيرك قبضى مقامنه قائم اولور
زيرا بابا طفلنك ولسيدر پس بابانك قبضى شرط قلندى برا بردركك حقيقة يدنده اولسون وكرك
مودعك يدنده اولسون زيرا مودعنك يدى مالكك يدى كبيدر اما يد غاصبده اولانى ياخود مستأجر يدنده
اولانى ومرتهن يدنده اولانى هبه ذكر اولنانك خلافيدر اول وقت هبه جائز اولماز بابانك قبضى
معدوم اولديغى ايچون زيرا انلردن هر بريسى كندى نفسيچون قابضدر (اذا كان معلوما)
چان موهوب معلوم اولورسه تمام اولور نهايه ده ديديكه لفظ مبسوط هرشيكه باباانى صغير
اوغلونه هبه ايده واول هبه اوزره اشهاد ايليه واول شئ معلوم اوله پس بو هبه جائزدر وانده قبض هبه
ايلديكين اعلامدر ياخود هبه اوزرينه اشهاددر بوندنصكره ديديكه اشهاد شرط دكلدر بلكه
هبه اعلام ايله تمام اولور الا بوقدر فرق واركه اشهادى احتياطا ذكر ايلدى موتندنصكره سائر
ورثه نك انكارندن احتراز ايچون وولدك ادراكندنصكره بابانك انكارندن احترازايچون ذكر ايلدى
(وتم ماوهب اجنبى له بقبضه عاقلا) دخى ذكر اولنان كبى اجنبينك عاقل اولان طفله هبه ايلديكى شئى
طفلك قبضيله تمام اولور زيرا طفل منافع محضده بالغه ملحقدر (اوقبض ابيه اوجده اووصى
احدهما) ياخود طفلك باسنك ياخود جدينك قبضيله تمام اولور ياخود بابا ايله دده نك
ايكيسندن برينك قبضيله تمام اولور زيرا اول وصى انلرك مقامنه قائمدر (اوقبض ام هو معها)
ياخود اول طفل عندنده اولان اناسنك قبضيله تمام اولور (اوقبض اجنبى يربيه وهو معه) ياخود

طفلى يربيه سنجه تربيه ايدن اجنبينك قبضيله تمام اولور (اوقبض زوجها لها) ياخود صغيره نك
زوجنك قبضيله تمام اولور (لكن بعد الزفاف) لكن زفافدنصكره قبضله تمام اولور زيرا بابا
صغيره نك زوجنى صغيره نك حفظنده واول صغيره ايچون هبه نك قبضنده كندى مقامنه قائم
قلدى واگر بابا قبض ايدرسه زوج كبى صحيح اولور زيرا بابا ايچون اصل ولايت واردر وزوجك
ولايتى بابادندر (ولم يجز هبة الحمل) وحملك هبه سى جائز اولمادى حملك جاريه يه اتصالى
اطرافى منزله سنده وصف اولديغى ايچون (ولاله) وحمل ايچون دخى هبه جائز اولمادى
اگرچه حمل ايچون اقرار جائز اولدى ايسه ده اگر سبب صالح بيان ايدرسه وبونك بيانى انشاء الله
تعالى اقرار بحثنده گلور (صح هبة اثنين دارا لواحد) ايكى كيمسه نك بر دارى بر كيمسه يه هبه سى
صحيح اولدى زيرا اول ايكى كيمسه دارى جملة تسليم ايلديلر وموهوب له دخى دارى قبض ايلدى
شيوع دخى يوق (وعكسه لا) وبر كيمسه ايكى كيمسه يه بر دارى هبه ايلسيدى صحيح اولماز
زيرا بو هبه هر برينه نصفنك هبه سيدر پس شيوع لازم گلور (كتصدق عشرة على غنيين)
اون اقچه يى ايكى غنى كيمسه يه تصدق كبيكه زيرا بو جائز اولماز زيرا غنى يه تصدق هبه در پس
شيوع ايچون جائز اولماز (وصح هو وهبتها على فقيرين) اون اقچه نك ايكى فقيره تصدقى صحيح
ياخود هبه سى صحيح اولدى زيرا فقيره هبه تصدقدر وتصدق ايله وجه الله تعالى ابتغا
اولنور وجه الله ايسه واحددر وفقيراندن نائبدر اما غنى اوزره هبه بونك خلافيدر (وهب نصف الدار
وسلم ثم الباقى لم تجز) بر كيمسه دارك نصفنى هبه ايدوب واول نصفى هبه ايتدكدنصكره باقيسنى دخى هبه
ايتسيدى جائز اولماز (ولو وهبه قبل التسليم صحت فى الكل) ودارك نصفنى هبه ايدوب تسليم ايتمزدن
اول باقيسنى دخى هبه ايليوب كلسنى تسليم ايتسيدى كلبسنده هبه صحيح اولدى زيرا چان كلى يى جملة
تسليم ايتسيد كلنى جملة هبه ايتمش اولور اما تسليمى متفرق ايتسيدى جائز اولماز (هبة دار مشتراة
قبل القبض تجوز) اشترا اولنان دارك قبل القبض هبه سى جائز اولور يعنى بر كيمسه بر دارى اشترا
ايدب اولدارى قبض ايتمزدن اول آخره هبه ايتسيدى جائز اولور بلديكك شئ ايچونكه تحقيقا
عقارده قبل القبض تصرف جائز اولور (كذا هبة درهم صحيح لرجلين) كذلك بر درهم صحيحك
ايكى رجله هبه سى جائز اولور زيرا اول درهم قسمت اولنماز مشاعك هبه سيدر ومصنفك
صحيح قولنه باعث زيرا درهم مغشوش متاع حكمنده در تنكيم بلمش ايدك كه متاع قسمت اولناندن اولور
ايمدى ايكى رجله هبه سى صحيح اولماز (معه درهمان قال لرجل وهبت لك درهما منهما ان استويا
قدرا لم تجز والاجازت) بر كيمسه يانده ايكى درهمى اولوب بر رجله بونك ايكيسندن برينى
سكا هبه ايتدم ديسيدى اگر ايكيسى مقدارده برابر اولورسه هبه جائز اولمدى واگر قدرده برابر
دكل ايسه هبه جائز اولدى وفرق بوقدر كه تحقيقا وجه اولده هبه ايكيسندن برينه متناول اولدى
حال بوكه مجهولدر ايمدى جائز اولمدى وايكنجى وجهده هبه ايكيسندن مقدار درهمه
متناول اولدى اول ايسه قسمته محتمل اولماز مشاعده هبه جائز اولور (وتجوز هبة آبق متردد
فى دار الاسلام لطفله) ودار اسلامده متردد اولان عبد آبقى طفلنه هبه سى دخى ذكر اولنان كبى
جائز اولور زيرا اول عبد آبق اوزره مولاسنك يدى حكما باقيه در اول عبد آبقك اوزرينه
دار اسلام اهلنك يدى قائم اولديغى ايچون پس مولاسنك يدينك ظهورنى منع عبد دار حربه
داخل اولوب كفارك انى تملك ايلملريدر واگر مولا اول عبد آبقى دار حربه داخل اولدقدنصكره
هبه ايتسيدى جائز اولماز وتحقيق بحثى استيلاى كفار بابنده مرور ايتدى (وهبة البناء دون العرصة
اذا اذن له الواهب فى نقضه) وعرصه سز بنانك هبه سى دخى جائز اولور چان واهب بنانك
نقضنه اذن ويرسيدى (وارض فيها زرع دونه) واچنده زرع اولان ارضى زرعسز هبه دخى

جائزا ولور (او نخل فيها ثمر دونه) ياخود اوزرنده ميوه سى اولان شجرك هبه سى دخى جائز اولور (اذا امره
بالحصاد والجذاذ) چونكه واهب موهوب لهه ذرعده حصاد ايله وميوه ده ديوشر مكله امر ايدرسه زيرا
جوازايچون مانع مولانك ملكيله اشتغالدر پس چونكه مولا نقضده وحصادده وجذاذده اذن ويرسيدى
موهوب له دخى اول فعل ايله عمل ايتسيدى مانع زائل اولوب هبهٔ واهب جائز اولور والله اعلم

) باب الرجوع فى الهبة (

بو باب هبه نك رجوعى بيانـنده در (صح فى اجنبى) رجوع اجنبى ده صحيح اولدى مصنف
اجنبى ايله واهبدن ذى رحم محرم اولميان مراد ايلدى بوقوليله ذى رحم محرم داخل اولوب
ذى رحم محرم اولميان خارج قالدى ودخى محرم اولوب ذى رحم اولميان خارج قالدى
بواجلدن مصنف (ومنعه المحرمية بالقرابة) ديدى يعنى هبه دن رجوعى قرابتله محرم اولمق
منع ايلدى مصنف بوقوليله سببله محرميتدن احتراز ايتـدى نسبله محرميتدن احتراز دكل
رضاعا آبا وامهات واخوت واخوات كبى ودخى مصاهره ايله محرميتدن احتراز ايلدى امهات
نساور بائب كبى يعنى بسلمه سى واوغلونك وقزلرينك زوجلرى وزوجه لرى كبى وامام شافعى
هبه ده رجوع يوقدر رسول عليه السلامك *لايرجع الواهب فى هبة الافيما يهب لولده* بيورديغى
ايچون ديدى وبزم ايچون دليل رسول عليه الصلاة والسلامك قول شريفندن روايت اولنان شيدركه
* الواهب احق بهبته مالم يثب منها* يعنى واهب هبه سنه احقدر مادامكه هبه يه عوض
المدفعه يوردى ومراد بعد التسليم اولان حق رجوعدر زيرا هبه قبل التسليم حقيقة هبه اولماز
وروايت اولنان شيئله مراد واهب بلا قضاء ولارضاء رجوعيله تفرد ايتمامكدر الا والد چونكه اول موهوبه
محتاج اولورسه تفرد ايدر زيرا والد اتفاقا حاجتى اولديغيچون موهوبى اخذ ايله بلا قضاء ولارضاء
تفرد ايدر واول اخذه رجوع تسميه اولندى ظاهره نظر ايله اكرچه كيم حقيقة رجوع اولمادى
ايسه ده انك اوزرينه بناءكه تحقيقا بوحكم هبه يه مختص دكلدر بلكه بابا چونكه محتاج اولسيدى انكيچون
اوغلونك مالندن اخذ ايلمك جائزدر كركسه اوغلو غائب اولسون نتكيم نفقات بابنده ذكر اولندى
صدر الشريعه ديديكه بزدخى بوقوله ذاهبز يعنى رجوع ايلمك لايق دكلدر الا والد ايچون لايقدر زيرا
والد حاجتى ايچون اوغلونك مالنى تملك ايدر ديدى پس صدر الشريعه نك بوقولندن بعض ناس توهم
ايتديلركه تحقيقا بابا ايچون هبه ايلديكى شيده رجوع ايلمك ذكر اولنان كبى مطلقا بزم قتمزده
دخى صحيح اوله بوتوهم ايسه باطلدر بوتوهمك منشائى صدر الشريعه نك زيرا بابا حاجت ايچون تملك
ايدر قولندن غفلتدر زيرا صدر الشريعه نك مرادى بزم ذكر ايلديكمز شيدر حتى بابا محتاج اولمسه
اوغلونك مالندن اخذى جائز اولماز پس اول توهم اولنان شى بزم علمامزك تصريحلرينه مخالفدر
قاضيخان كبى وانك غيرى كبى وتحقيقا قرابت ولاد موانع جمله سندندر (كما فى الاباء والامهات) نتكيم
بابالرده وانالرده اولديغى كبى (وان علوا) هرنه قدر يوقارو كيدرسه (والاولاد وان سفلوا)
دخى اولادده اولديغى كبى هرنه قدر اشاغى كيدرسه (والاخوة والاخوات واولادهما وان سفلوا)
دخى قز قرنداشلرده وار قرنداشلرده وانلرك اولادلرنده اولديغى كبى هرنه قدر اشاغى كيدرسه
(والاعمام والعمات والاخوال والخالات فقط) دخى يالكز عميلرده وعمته لرده وخاللرده وخالته لرده
اولديغى كبى زيرا بونلرك اولادلرى محارم دكللردر نتكيم كتاب نكاحده مرور ايتدى بوندنصكره
تحقيقا هبه ده رجوعك مانعلرى بديدر اولكيسنى مصنف (ومنعه المحرمية بالقرابة) قوليله ذكر
ايلدى وبونك مانع اولمسنك وجهى تحقيقا مقصود اولان صلهٔ رحمدر هبه ايله حاصل اولور
زيرا صلهٔ رحم محارمده واجبدر وهر عقدكه مقصودينى افاده ايده لازم كلور وموانع رجوعك
ايكنجيسنى (وزيادة متصلة) قوليله ذكر ايلدى المحرمية بالقرابة قولنه عطفدر (كبناء

وغرس وسمن) موهوبه متصل اولان زياده دخى رجوعه مانعدر بنا كبى وغرس كبى وسمن كبى
يعنى موهوب لهك موهوب اوزره بنا ايتمسى وارض اوزره غرس ايتمسى وموهوبك سمز اولمسى كبى
وبونلرك رجوعه مانعه اولملرينك وجهى انجق موهوبده صحيح اولور زياده ايسه موهوبه دكلدر
پس اول زياده ده رجوع صحيح اولماز وفصل دخى ممكن دكلكه اصله رجوع ايدوب
زياده يه ايتميه ايمدى رجوع اصلا ممتنع اولدى ومانع رجوعك اوچنجيسى (وموت احدهما)
واهبله موهوب لهدن برينك موتيدر اما چونكه موهوب له فوت اولمغله منعه باعث ملك موهوب لهك
وارثلرينه انتقال ايلديكى ايچوندر اما واهبك فوتيله مانع رجوعه باعث تحقيقا نص حق رجوعى
ايجاب ايلمز الا واهب ايچون ايجاب ايدر وارث ايسه واهب دكلدر ودردنجى مانعى (وعوض)
قوليله ذكر ايلدى زيرا هبه ده حق رجوع واهبك مقصودنده خلل اولديغيچوندر حال بوكه عوض
اكا واصل اولمغله اول خلل بولنمدى (اضيف اليها) هبه يه مضاف اولديغى حالده موهوب لهك
بونى اخذ ايله هبه كك عوضيدر ديمكله ياخود هبه كك بدليدر ديمكله ياخود هبه كك مقابله سنده
ياخود هبه كك مكاننه ديمكله پس واهب دخى قبض ايتمكله رجوع ايدهمز پس اكر واهب
هبه ايدوب موهوب له عوضى مضاف ايلمسه واهب كلبسنده هبه سنه رجوع ايدر (مطلقا)
يعنى برابر دركرك عوض موهوب لهدن اولسون وكركسه موهوب لهك امريله اجنبيدن
اولسون كركسه اولمسون زيرا عوض واهبه تسليم اولنمشدر پس حق رجوع باقى قالماز
وكذلك اجنبى ايچون عوضنده رجوعه عوض ايديجى دكلدر زيرا اجنبى موهوب لهه حق رجوعى
اسقاط ايله تبرع ايديجيدر وبو جائزدر حال بوكه موهوب له اوزره عوضنه رجوع ايدهمز
چونكه موهوب لهك امرنسز اولورسه زيرا متبرعدر وكذلك امرى ايله اولورسه ده رجوع
ايدهمز مكر چونكه موهوب له بندن واهبه عوض ويرن اول عوضنه ضامن اولمق اوزره
ديمش اوله ايضاحده بويله ذكر اولندى ومصنف بشنجى مانعى (وخروجها عن ملكه)
قوليله ذكر ايلدى يعنى موهوب موهوب لهك ملكندن چقماسى دخى مانع رجوعدر زيرا
ملكك تبدلى عينك تبدلى كبيدر وتحقيق ملك سببك تبدلى ايله تبدل اولور والتنجى
مانعى مصنف (والزوجية) قوليله ذكر ايلدى پس تحقيقا زوجيت ايكيسى بيننده بلاحجة
ويطلان توارث جريانى دليلى ايله تواصلده قرابت محرميتك نظيريدر پس مقصود صله اولدى
حال بوكه مقصود حاصل اولدى (وقت الهبة) وقت هبه ده زوجيت رجوعه مانعدر حتى
اكر بر مرأه يه برشئ هبه ايدوب بعده نكاح ايلسه واهب ايچون اول هبـه ده رجوع ايلمك
واردر واكر تحت نكاحنده اولان زوجه سنه هبه ايتسيدى اندنصكره باينا تطليق ايتسيدى
اول واهب ايچون رجوع ايتمك يوقدر اول هبه ايدوب صكره نكاح ايلديكنده وقت هبه ده بينلرنده
علاقه اولمديغيچون وثانيده يعنى زوجه سنه هبه ايدوب صكره باينا تطليق ايتدكده وقت هبه ده
علاقه اولديغيچون ويدنجى مانعى (وهلاك الموهوب) قوليله ذكر ايلدى يعنى موهوبك هلاك
اولمسى دخى رجوع هبه يه مانعدر زيرا چونكه موهوب هلاك اولسيدى رجوع متعذر اولور
پس اكر موهوب له هلاك ادعا ايتسيدى بلا حلف تصديق اولنور كافيده بويله ذكر اولندى
(وضابطها) بوموانع سبعه نك ضابطلرى (حروف دمع خزقة) ذكر اولنان موانع سبعه دن
اخذ اولنمشدر * ومانع عن الرجوع فى الهبه * ياصاحبى حروف دمع خزقه * ديمشدر
پس دال زياده يه وميم احدهمانك موتنه وعين عوضنه وخا ملكدن خروجه وزا زوجيته وقاف
قرابته وها هلاكه اشارتدر خزق طعن معناسنه در وخازق مزاقدر كانه دمعى سنانه تشبيه
اولندى (وهب لاخيه واجنبى عبدا فقبضاه) بركيمسه يه برعبدى قرنداشى ايله براجنبى

كيمسه يه هبه ايدوب وانلردخي عبدي قبض ايتسه لردي (له الرجوع في نصيب الاجنبي) واهب اجنبينك
نصيبنده رجوع ايدر زيرا هبه اجنبي حقنده صحيحه در عبدك قسمت اولنمان شيدن اولديغي ايچون
ورجوعه دخي مانع يوق اما قرنداش بونك خلافيدر زيرا قرابت هبه نك رجوعندن مانعه در
(وهب لرجل سيفا وقبضه الرجل فوهبه لاخر ثم رجع الثاني اورد عليه فللاول الرجوع فيه) بر رجل
بر رجله قلج هبه ايدوب موهوب له دخي بر رجل آخره هبه ايدوب موهوب له اول آخر اوزره رجوع
ايتسيدي ياخود واهب ثانى يه رد ايتسيدي رجل اول ايچون ثانى اوزره اول قلجك هبه سندن رجوعي
صحيح اولور زيرا موهوب وقتا كه رجل ثانى يه سبب جديده سز عودت ايتدي ايسه رجل اول ايچون
اول هبه ده رجوع واردر (ولو تصدق به الثالث على الثاني فباعه منه لم يرجع الاول) واكر موهوبي
رجل ثالث رجل ثانى يه تصدق ايتدي ايسه اكر فقير ايسه ياخود بيع ايتدي ايسه اكر غني ايسه
رجل اول ثانى يه رجوع ايده مز زيرا تصدق وياخود بيع ملك جديدر اكا سبب جديد ايله عودت ايتديكي
ايچون وحق رجوع بو ملكده ثابت اولمدي ايمدي رجل اول بو تقديرجه رجوع ايده مز محيطده
بويله ذكر اولندي (يرجع في استحقاق نصفها) موهوب له واهب اوزره هبه نك نصفنده
رجوع ايدر ومراد موهوبدر (بنصف عوضها) هبه نك عوضنك نصفيله رجوع ايدر يعني
موهوب له واهبه وبرديكي عوضك نصفيله رجوع ايدر زيرا موهوب له عوض دفع ايتمدي
الا موهوبك كلي سني تسليم ايچون دفع ايلمدي پس چقان كلك بعضي فوت اولسيدي اول
بعضك مقدارنجه واهب اوزره رجوع ايدر معاوضاتدن غيري كبي (لا في استحقاق نصفه)
عوضك نصفنك استحقاقنده واهب موهوب له اوزره برشئله رجوع ايده مز (حتى يرد ما بقي من العوض
حتى عوضك باقيسني رد ايدر يعني واهب ايچون خيار واردر ديلرسه عوضدن باقي قلانه راضي اولور
وديلرسه باقي يي رد ايدوب موهوبك كلنه رجوع ايدر زيرا اول باقي موهوبك كلندن ابتداء عوض
اولمقلغه صالح اولور واستحقاقله ظاهر اولديكه تحقيقا عوض اولمدي الا اول باقي اولدي
ايمدي واهب مخير اولدي زيرا رجوعده حقي ساقط اولمدي الا عوضي تسليم ايله اولدي
حال بوكه عوضي تسليم ايتمدي پس ديلرسه باقي قلان عوضي رد ايدوب موهوبك كلنه
رجوع ايدر وديلرسه اول باقي يي امساك ايدوب برشئله رجوع ايتمز اما اكر عوض مشروط
اولورسه بونك خلافي اوزره در زيرا عوض شرط اولان هبه بيعا تمام اولور پس بدل مبدل
اوزره توزيع اولنور پس چقان بعضيسنه مستحق چقلسه واهب عوضدن مقابله ايله رجوع
ايدر اسرارده بويله ذكر اولندي (ولو عوض نصفها رجع بما لم يعوض) واكر موهوب له
هبه نك نصفنه عوض ويرسه واهب عوض ويرلميانه رجوع ايدر زيرا عوض ويرمك رجوعه
مانعدر پس چقان عوض نصفنده بولنسيدي نصفك مقدارنجه رجوع ممتنع اولور (او باع
نصفها ولم يبع رجع في النصف) اكر واهب هبه نك نصفني بيع ايلسه ياخود ايلمسه نصفنده
رجوع ايدر زيرا واهب كلبسنده رجوع ايدر پس بعضيسنده رجوع اولى اولور ونصفني
بيع رجوعي منع ايتمز (وذا) يعني رجوع شول حيثيتله صحيح اولور كه موهوب لهك
يدندن (بتراض) ايكي طرفك بيننده تراضيله اخذ اولنه (او حكم قاض) ياخود قاضينك حكمي ايله
اخذ اولنه زيرا هبه ده رجوع مختلف فيهدر فقهادن بعض كيمسه جائز كوردي وبعضيسي ابا
ايتدي ورجوع هبه نك اصلنده ضعف واردر وضعف شول امردر كه انده استقلال اولميه زيرا واهب
حقني طلب ايدرسه موهوب له انك ملكني منع ايدر ومقصودك حصولنده وعدم حصولنده خفا واردر
زيرا جائزكه واهبك مرادي ثواب اوله پس بو اجلدن مقصود حاصل اولمغله رجوع ايتمزو دخي
جائز اولانندركه واهبك مرادي عوض اوله پس بو اجلدن رجوع ايدر پس رضا ايله ياخود

قضا ايله فصلدن لابددر (فصح اعتاق الموهوب) پس موهوب لهك عبد موهوبي اعتاق
ايتمسي صحيح اولدي (بعد الرجوع قبل القضاء) واهبك رجوعندنصكره قاضينك قضاسندن
اول اعتاقي صحيح اولدي زيرا موهوب لهك ملكندن چقماز الا قاضينك حكميله ايمدي قبل القضا
اعتاقي صحيح اولدي (ولم يضمن بهلاكه بعد المنع) ورجوعندنصكره وقضادن اول موهوبك
هلاكيله موهوب له ضامن اولماز واهبي منع ايتدكدنصكره موهوبده ملكك قائم اولمسيله وكذلك
بعد القضا موهوب موهوب لهك يدنده هلاك اولسيدي ضامن اولماز زيرا موهوب لهك
قبضنك اصلي مقبوضك ضماني ايجاب ايلمزو بو اصل قبض اوزره دوامدر وشيئك دائم اولمسي
اصليله معتبردر (وضمن به بعد القضاء والمنع) ولكن بعد القضا منعدن وواهبك
طلبندنصكره هلاك اولسيدي ضامن اولور زيرا بو تقديرجه موهوب موهوب له قتنده
امانتدر وبعد الطلب منع امانتده ضماني ايجاب ايدر (ومع احدهما) بتراض قولي اوزره
عطفدر يعني تراضي ايله رجوع ياخود حكم قاضي ايله رجوع (فسخ لعقد الهبة) هبه نك عقدي ايچون
اصلدن فسخدر وملك قديم ايچون اعاده در (لا هبة للواهب فلم يشترط قبضه) واهب ايچون
هبه دكلدر پس واهبك قبضي شرط قلنمادي زيرا قبض اعتبار اولنماز الا ملكك انتقالنده
اعتبار اولنور بو خصوصه ملك قديمه عودنده اعتبار اولنماز (وصح في المشاع) وقسمت قابل
اولان مشاعده هبه دن رجوع صحيح اولدي (كنصف دار وهبت) نصفي هبه اولنان
دار كبي واكر هبه اولنديكي انده رجوع نيجه صحيح اولوردي (تلف الموهوب في يد الموهوب له فاستحق
فضمن لم يرجع) موهوب موهوب لهك يدنده تلف اولوب پس اول موهوبه مستحق چقلوب
موهوب له ضامن اولسيدي موهوب له واهب اوزره رجوع ايده مز زيرا عقد تبرعدر انده
سلامتله شرط اولنماز (قضى ببطلان الرجوع لمانع ثم زال عاد الرجوع) برمانع ايچون
رجوعك بطلانيله قضا اولندقدنصكره اول مانع زائل اولسيدي رجوع عود ايدر بونك
بياني اولدركه دار موهوبده موهوب له بنا ايتسيدي وقاضي بنا سببيله واهبك رجوعني ابطال
ايتسيدي پس موهوب اول بناي هدم ايتسيدي ودار اولكي حالنه عودت ايتسيدي واهب
ايچون اول دارك هبه سندن رجوع ايتمك جائز اولور اما چقان بر كيمسه بر عبدي اوچ كونه دكين
مخير اشترا ايتسيدي پس مدت خيارده عبد محموم اولدقده مشتري بايعه عبدي رده مخاصمت
ايدوب قاضي مدت خيارده حمي سببيله رده مشترينك حقني ابطال ايتسيدي مشتري ايچون
اول عبدي رد ايتمك جائز اولماز محيطده بويله ذكر اولندي (وهي بشرط العوض هبة ابتداء)
وهبه بشرط العوض ابتداء هبه در بو چقان واهب عوضي على كلمه سيله ذكر ايتديكي
وقتده در مثلا واهب بن بو عبدي سكا هبه ايلدم شوشو يي بكا عوض ويرمك اوزره ديمكله
واما چقان حرف با ايله ذكر ايتسيدي ابتداء وانتهاء بيع اولور مثلا واهب موهوب لهه بن سكا
شوشو يي هبه ايلدم شو عبدك ايله ديسيدي ياخود بيك درهم ايله ديسيدي وموهوب له قبول
ايتسيدي بو صورتده بالاجماع ابتداء وانتهاء بيع اولور هدايه شرحلرنده وغيريده بويله ذكر اولندي
(فشرط قبضهما للعوضين) پس عاقدينك ايكي عوضي قبضلري شرط قلندي ايكي عوضك
هر بري هبه اولديغي ايچون (وبطلت بالشيوع) وهبه شيوعله باطل اولدي نتكيم شيوعله
باطل اولمق هبه نك حكميدر (ولم تجز هبة الاب مال طفله بشرطه) وبابا طفلنك مالني عوض
شرطيله هبه ايتمك جائز اولمدي نتكيم عوضله طفلك هبه سي جائز اولمديغي كبي (وبيع انتهاء)
وعوض شرطيله هبه انتهاء بيعدر (فترد بالعيب وخيار الرؤية) پس اول عوض شرطيله
اولان هبه عيبله وخيار رؤيتله رد اولنور (وتستحق الشفعة) وشفعه ثابت اولور نتكيم

حكم بيعده اولدیغی كبی بو قول بزم قتمزده در وامام زفر ایله شافعی قتنده ابتداء وانتهاء
بیعدر زیرا اعتبار معانی یه در وبزم ایچون علت اولدركه تحقیقا بو بیع ایكی جهت
اوزره مشتمل اولدی پس ایكی شبهه ایله عمل یونندن بینهماده ممكن اولان شیٔ جمع
اولندی اكر سؤال اولنورسه كه هبه عینی بلا عوض تملیكدر و بیع عینی بعوض تملیكدر
ایكیسنك بینی نیجه جمع اولنور وذكر اولنان كبی تملیكده شرط دخی جاری اولماز
وعلی كلمه سی شرطیت افاده ایدر جوابنده بن دیرمكه تحقیق سن بلدك كه هبه نك بلاعوض
تملیك اولنمسی بلاشرط عوض تملیك اولمسیدر یوخسه عوضك عدمی شرط اولمق دكلدر
ایمدی بیع اولمسنه منافی اولماز وذكر اولنان كبی دخی بلمش ایدك كه تحقیقا انده تملیك ایچون
منافی اولان شرطر بوا یاخود قمار معناسنه در مطلق شرط دكلدر حتی بایع بن شو شیٔی سكا
بیع ایتدم سكا ملك اولمق اوزره دیسیدی بیع صحیح اولور پس مانحن فیه عبارته نظر ایله ابتداء
شرط اولور حتی قبل القبض بیع كبی لازم اولماز ومایؤل الیه نظر ایله عوض معناسنه شرط اولور
حتی حال بقاده اوزرینه احكام بیع ترتب ایدر (وهب كرباسا فقصره الموهوب له لایرجع) بر كیمسه
بر بزهبه ایدوب موهوب له اول بزی قصار لسیدی واهب اكا رجوع ایده مز قصاریه ایله غسلك بینی
تفریق اولندی اول جهتدن كه قصار لنمقده زیادهٔ متصله واردر غسلده یوقدر (كذا عبد كافر
اسلم فی ید الموهوب له) كذلك عبد كافر موهوب لهك یدنده اسلامه كلسیدی (وجاریة علمها الموهوب له
القرأن اوالكتابة اونحوهما) و بر جاریه كه موهوب له اكا قرأن و یا كتابت و یا بونلرك امثالی شیٔ
تعلیم ایتسیدی بو صورتلرده واهب رجوع ایده مز زیرا اسلامله وتعلم قرأنله وكتابتله و بونلرك
مثللی ایله موهوب زیاده اولور ایمدی بو سببله رجوع باطل اولور (وكذا تمر وهب ببغداد
فحمل الموهوب له الی بلخ) كذلك بغدادده خرما هبه ایدوب موهوب له اول خرمایی بلخه
كتورسیدی اول مكانده حق رجوع باطل اولور موهوبك قیمتنده زیادهٔ متصله اولدیغی
ایچون (تصدق علی غنی) یعنی بر كیمسه بر غنی كیمسه یه بن شو دراهمی سكا تصدق ایلدم
دیسیدی (اووهب لفقیر) یاخود بر فقیره سكا شو درهملری هبه ایلدم دیسیدی (لایرجع)
مسئلهٔ اولی ده لفظه اعتبار او مسئلهٔ ثانیه ده معنایه اعتبار رجوع ایده مز كافیده بویله ذكر اولندی

) فصل (

(وهب امة لا حملها او علی ان یردها علیه او یعتقها او یستولدها او وهب دارا او تصدق بها علی
ان یرد علیه شیئا منها او یعوضه شیئا منها صحت) بر كیمسه بر جاریه یی هبه ایدوب الا جاریه نك
حملنی هبه ایتمسیدی یاخود جاریه یی كندی اوزرینه رد ایتمك اوزره هبه ایتسیدی یاخود جاریه یی
اعتاق ایتمك اوزره یاخود جاریه دن ولد حاصل ایتمك اوزره هبه ایتسیدی یاخود برداری هبه ویا تصدق
ایدوب اول داردن برشیٔ كندی اوزرینه رد ایتمك اوزره هبه ایتسیدی یاخود اول هبه ده وتصدقده اول
داردن شیٔ عوض ویرمك اوزره شرط ایتسیدی اول هبه صحیح اولدی زیرا هبه شروط فاسده ایله
باطل اولماز تكیم مروایتدی حال بوكه نبی علیه الصلاة والسلام عمرایی جائز كوردی وشرطی
ابطال ایلدی تكیم عن قریب بیانی كلور (و بطل الاستثناء) وحملك استثناسی باطل
اولدی زیرا استثنا ایله شول محلده عمل اولنور كه اول محلده عقد ایله عمل اولنه وتحقیق سن بلدك كه
حملك هبه سی جائز اولماز پس استثناسی دخی جائز اولماز (و بطل الشرط) مسئلهٔ ثانیه ده
شرط باطل اولور شرطك مقتضای عقده مخالفتی اولدیغی ایچون واول مقتضا مطلق ملكك
ثابت اولمسیدر پس قچان ذكر اولنان شرطلره اعتبار اولنورسه اول شرطلر ایله ثبوت ملك
مقید اولور تقیید ایسه اطلاقه منافیدر وزیلعی یاخود اول داردن برشیٔ عوض شرطیله

قوله اعتراض ایدوب بونكله مرادیا بشرط العوض هبه در پس اول هبه وشرط جائزلردر
بطل الشرط قولی مستقیم اولماز واكر موهوبه نك عیندن برشیٔ عوض اولمق مراد ایدرسه
بو ایسه تكرار محضدر زیرا بونی علی ان یرد شیئا منها قولیله ذكر ایلدی بن دیرمكه برشق
اولی اختیار ایلدك زیلعینك فهی والشرط جائزان قولی ممنوعدر وهبه جائز اولماز الا قچان
عوض معلوم اولورسه جائز اولور تكیم مباحث سابقه ده بلمش ایدك وبونكله شراح هدایه نك
بعضی تصریح ایلدی وكذلك صدقه ده دخی بویله در (اعتق حملها ووهبها صحت)
بر كیمسه جاریه سنك حملنی اعتاق ایدوب جاریه یی هبه ایتسیدی جاریه نك هبه سی صحیح اولدی زیرا
جنین واهبك ملكی اوزره باقی قالدی پس موهوب ملك واهب ایله مشغول اولمدی (بخلاف التدبیر)
تدبیر بونك خلافیدر یعنی جاریه نك حملنی مدبر ایدوب جاریه یی هبه ایتسیدی هبه صحیح اولماز زیرا
حمل واهبك ملكی اوزره باقی قالدی (لایجوز تعلیق الابراء عن الدین بشرط الابكائن) دیندن ابرانك
تعلیقی برشرطله جائز اولماز الاشرط كائن ایله اولور (فلوقال لمدیونه اذا جاء غد فانت بریٔ منه) پس دائن
قچان یارنكی كون كلسیدی سن دیندن بریسین دیسیدی (بطل) ابرا باطل اولور زیرا شرط
محضه متعلقدر (ولوقال ان كان لی علیك دین ابرأتك عنه وله علیه دین) واكر دائن مدیونه
اكر بنم ایچون سنك اوزركده دین وار ایسه سنی اندن ابرا ایتدم دیسیدی وفی الواقع مخاطبك
اوزرنده قائل ایچون دین اولسیدی (صح) ابرا صحیح اولور زیرا شرط حاصله تعلیقدر
پس منجزا صحیح اولور (جاز العمری لا الرقبی) عمری اولان هبه جائز اولدی رقبی اولان جائز
اولمادی عمری اولدر كه دارینی آخرك مدت عمری ایچون قلمقدر وقچان اول آخر فوت اولسه
واهب اوزره رد اولمق شرطیله ایمدی تملیك صحیح اولور شرط باطل اولور ورقبی اولدر كه اكر بن
سندن اول فوت اولورسم دارسنك ایچوندر دیمكدر پس زمانه مضاف تملیك اولور وبو رقبی
لفظی ارتقابدندر اولكه انتظاردر كانه واهبك موتنه منتظر اولور پس صحیح اولماز فی الحال
تملیك اولمادیغی ایچون وابو یوسف رقبی عمری كبی صحیح اولور حال ایچون تملیك اولمسی اوزرینه
بناء وموتندنصكره استردادك شرط قلمناسی ابو یوسفك قتنده نزاع لفظی اولور

) كتاب الاجارة (

بو كتاب اجاره نك بیاننده در وقتا كه مصنف عینك بلاعوض تملیكی بحثلرندن فارغ اولدیسه
بعوض منفعتی تملیك بحثلرینه شروع ایدوب (هی تملیك نفع بعوض) دیدی ایمدی اجاره
لغت یوننده فعالت وزننده اجر یأجر دندر طلب وضرب بابندن اجرت ایچون اسمدر
واجرت اجیرك كراسندن اعطا اولنان شیدر وشرعا نفعی عوضله تملیكدر ومصنفك
فقها نك تملیك نفع معلوم بعوض كذلك قوللرندن عدولنه باعث زیرا قومك قولی اكر اجارهٔ
صحیحه ایچون تعریف اولورسه شرط فاسد ایله وشیوع اصلی ایله اجارهٔ فاسده یه متناول
اولمسی مانع اولمادی واكر اعم ایچون تعریف اولورسه نفعی وعوضی معلومیتله تقیید صحیح
اولمادی و بو مقامده بزم اختیار ایلدیكمز اعم ایچون تعریف بقدر تكیم بیعك تعریفی دخی بویله
اولدی شول حیثیتله كه بیع فاسده دخی متناول اولور (عین اودین اونفع) برابردر كرك اول
عوض عین اولسون عبد كبی وثیاب كبی وكرك دین اولسون نقدین كبی مكیل وموزون كبی
یاخود نفع اولسون عین ایله دین ایكیسیده ظاهرلردر واما ثالث كه نفعدر عن قریب توضیحی
كلور (وتنعقد باعرتك هذه الدار شهرا بكذا اووهبتك منافعها) واجاره بن شوداری
سكا برآیده شومقداری شیئه ایجار ایتدم دیمكله یاخود بودارك منفعتنی سكا هبه ایلدم دیمكله
منعقد اولور یعنی تحقیقا اجاره اعاره لفظیله ده منعقد اولور حتی بر كیمسه آخره بن بوداری

بر آیده شومقداری شئه عاریت و بردم دیسیدی ومخاطب دخی قبول ایتسیدی اجارهٔ صحیحه
اولور اماعاریت اجاره لفظیله منعقد اولماز حتی برکیمسه غیری یه بن بوداری سکا بلاعوض
ایجار ایتدم دیسیدی اجاره فاسده اولور عاریت اولماز واکر غیری یه بن بودارك منفعتلرین
سکا برآیده شومقداری شئه هبه ایتدم دیسیدی جائز اولور واجاره اولور فتاوای صغرادہ
بویله ذکر اولندی (واختلف فی انعقادها بلفظ البیع) واجاره بیع لفظیله منعقد اولمسنده
اختلاف اولندی شیخ الاسلام ذکر ایتدیکه تحقیقا بونده مشایخك اختلافی واردر وچنان
حر اولان کیمسه غیری ایچون بن نفسمی سکا برآیده برعمل ایچون شومقداره بیع ایتدم دیسیدی
بو اجاره صحیح اولور دیدی وکرخیدن روایت اولندیکه تحقیقا اجاره بیع لفظیله منعقد اولماز
وبعده بوقولدن رجوع ایدوب منعقد اولور دیدی خلاصه ده بویله ذکر اولندی (ویعلم
النفع ببیان المدة) ونفع کاهی مدت بیانی ایله معلوم اولور مدت کرك طویله وکرك
قصیره اولسون (کالسکنی والزراعة مدة کذا) دارده سکنی کبی وارضده زراعت کبی برآیده
یاخود برسنه ده شومقدار مدته دیمکله (او العمل کالصیاغه والصبغ) وکاهی نفع عمل بیانی ایله معلوم
اولور قیوجیلق وبویاجیلق کبی ودرزیلك کبی وبونلرك امثالی کبی (او الاشارة) یاخود نفع
اشارتله معلوم اولور (کنقل هذا الی ثمه) شوطعامی شوموضعه نقل ایتمك کبی زیرا نفع مشار الیه
دکلدر لکن اشارتله معلوم اولورکه تحقیقا نفع فعل مخصوصدر (لایلزم الاجر بالعقد)
عقدایله اجر لازم کلمز یعنی نفس عقد ایله مالك اولماز واجرك تسلیمی عقدایله واجب
اولماز اجر کرك عین اولسون وکرك دین اولسون زیرا عقد معاوضه دروایکی
عوضك بریسی منفعتدرکه شیئا فشیئا حادث اولور وعوض آخر مالدر ومعاوضه نك
مقتضاسی مساواتدر پس تراخی ضرورتی ایله یعنی منفعت جانبندن اکلمك ضرورتی ایله
بدلده اولور (بل بتعجیله) آجرك مستأجری تعجیلی ایله لازم کلور اجلی حلولندن اول اعطا
ایتمکله زیرا بدل عقد ایله واجب اولور حتی انکیچون حق استرداد اولماز (او بشرطه)
یاخود حال عقده تعجیلك شرطیله لازم کلور پس بو تقدیرجه اجر واجب اولور (والاستیفاء) یاخود
معقودك علیها اولان منفعتك استیفاسیله اولور بو تقدیرجه اجر واجب اولور سابق کبی (او تمکنه
منه) یاخود استیفادن تمکن ایله لازم کلور وبونك اوزرینه مصنف (فیجب لدار قبضت
ولم تسکن) قولیله تفریع ایلدی استیفادن تمکنك وجودی ایچون پس اجاره قبض اولنوب
ساکن اولنمیان دار ایچون واجب اولور (ویسقط بالغصب) دخی اجر غصب ایله ساقط
اولور قولیله تفریع ایلدی یعنی فچان مستأجرك یدندن غاصب داری غصب ایتسیدی اجر ساقط
اولور (للمؤجر طلب الاجر للدار والارض لکل یوم وللدابة لکل مرحلة) ومؤجر ایچون
دارده وارضده هرکون ودابه ده هرمنزل ایچون اجری طلب ایتمك واردر وقیاس هرساعتده
مساواتی تحقیق ایچون اجری حسابنجه طلب ایتمك واردر نتکیم بلمش ایدك لکن حرج اقتضا ایدر
زیرا حصه معلوم اولماز الا مشقتله معلوم اولور ایمدی بزم ذکر ایلدیکمزه رجوع ایدر (والخیاطة
ونحوها) ودرز یلکده وبونك مثللی صنعتلرده مؤجر ایچون طلب اجر لازم کلور (اذا فرغ)
فچان عملدن فارغ اولدقده (وان عمل فی بیت المستأجر) اکرچه کیم عملی مستأجرك بیتنده
اولورسه ده حتی فچان عمل مستأجرك بیتنده اولوب وعملدن فارغ اولمسه لازم کلمز
واجردن برشئه مستحق اولماز هدایه ده وتجریدده بویله ذکر اولندی ومبسوطده وفوائد
ظهیریه ده وذخیره ده وجامع الصغیر شرحلرنده ذکر اولندیکه تحقیقا درزی فچان ثوبك بعضنی
مستأجرك بیتنده اشلسیدی اجر حسابنجه واجب اولور حتی فچان ثوبك بعضنی دیکدکدن
صکره سرقت اولنسیدی دیکلن بعضنك حسابنجه اجر لازم کلور (والخبز فیه) یعنی

اتمکجی ایچون مستأجرك بیتنده اتمك ایتدیکی ایچون طلب اجری لازم کلور (بعد اخراجه
من التنور) اتمکی تنوردن چقاردقدنصکره (فان احترق بعده فله الاجر ولاغرم) پس
اکر اتمك تنوردن چقدقدنصکره محترق اولورسه اتمکجی ایچون اجر لازم کلور وغرم لازم کلمز
عن قریب کلجك علت ایچوندرکه اجرایله ضمان مجتمع اولماز (وقبله لااجر ویغرم) وتنوردن
چقارمزدن اول محترق اولورسه اجر لازم کلمز وغرامتی ویرر وقایه ده دیدیکه اکر اتمك
تنوردن چقدقدنصکره محترق اولورسه اتمکجی ایچون اجر لازم کلور واکر تنوردن چقمازدن
اول محترق اولورسه اجر لازم کلمز وایکی صورتده غرامت اولنماز وصدر الشریعه دیدیکه
قبل الاخراج وبعد الاخراج احتراقده اجر طلب ایدرین دیرمکه بونده بحث واردر اما اولا
اجر لازم کلمك هدایه شرحلرنده اولانه مخالفدرکه قبل الاخراج احتراقده غرم لازم کلور
حتی غایة البیانده بعد الاخراج احتراقده عدم ضمانله قید ایتمکه باعث اولدرکه زیرا
قبل الاخراج محترق اولسیدی اتمکجینك اوزرینه ضمان لازم کلوربزم اصحابمز قولنده
جمیعا واما ثانیا بحث اولدرکه ذکری کلجك قاعدهٔ مقرره یه مخالف اولدیغیچون که
تحقیقا اجیر مشترك عملیله تلف اولان شئه ضامن اولور اکر دینلورسه که مسئله نك
وضعی مستأجرك بیتنده خبازلق ایلدیکی وقتده در وبوغیری ایچون خبازلق ایلمکی منع ایدر
پس اجیر خاص اولور وعن قریب بیانی کلور تحقیقا اجیر خاص عملیله اولانه ضامن اولماز دینلورسه
جوابنده بز دیرزکه تحقیق شارحلر اول اجیر اجیر مشترکدر دیو تصریح ایلدیلر اول مکانده
دیدیلرکه اجیر وحد شول کیمسه درکه انك حقنده عقد مدت اوزره تخصیصله واقع
اولاندر نتکیم عن قریب بیانی کلور برآی خدمت ایچون غیری یه خدمت اتمك اوزره استیجار
اولنان کیمسه کبی وما نحن فیه یعنی بزم صددنده اولدیغمز مدت بیان سز عمل اوزره
مستأجردر و بیتنده فعل ایچون مدخل یوقدر پس اجیر مشترك اولور بواجلدن عبارتی کوردکك
کبی تعبیر ایلدم وبو خطانك منشائی تحقیقا صاحب هدایه پس اکر اتمك احتراق یاخود قبل
الاخراج الندن دوشسه اتمکجی ایچون اجرت یوقدر قبل التسلیم هلاك اولدیغیچون پس
اکر اتمکی اخراج ایلیوب اندنصکره اتمکجینك فعلنسز احتراق اولسیدی اتمکجی ایچون اجر
لازم کلور زیرا بیتنده وضعله مسلم اولدی واوزرینه ضمان لازم کلمز زیرا اندن خیانت بولنمدی
قولندن هفوتدر وصاحب وقایه هدایه نك ولاضمان علیه قولنی بما قبل الاخراج ایضا قولنه معلق
قلدی ایمدی لازم کلن شئ لازم کلدی الحمد لله ملهم الصواب والیه المرجع والمآب (من لعمله اثر
کصباغ وقصار یقصر بالنشا ونحوه) شول کیمسه که عملی ایچون عینده اثر اوله بویاجی کبی ونشا ایله
تقصیر ایدن قصار کبی (یحبس العین للاجر) اجر ایچون اول عینی حبس ایدر نشا ایله قیده باعث
عملنده اثر اولمق ایچوندر بونکله غاسل ثوبدن احتراز ایتدی نتکیم عن قریب بیانی کلور انکیچون
حبس ایدرکه زیرا معقود علیه محلده یعنی ثوبده وصفدر پس بویاجی ایچون وقصار ایچون حق
حبس بدلك استیفاسیچوندر یعده اولدیغی کبی (فلاغرم ان ضاع بعده) پس اکر عین بعد العمل
ضایع اولسه ضمان لازم کلمز (ولا اجر) وبویاجی وقصار ایچون اجر دخی لازم کلمز زیرا
معقود علیه قبل القبض هلاك اولدی (ومن لااثر لعمله کالحمال والملاح وغاسل الثوب) وشول
کیمسه که عملی ایچون اثر اولمیه حمال کبی وکمیجی کبی وجامه شوی کبی ذکر اولنانلردن غیری کبی
(لایحبس له) انکیچون اجر ایچون حبس لازم کلمز نهایه ده ذکر اولندیکه تحقیقا قصارك عملنده اولمیوب
الا کبری ازاله اولسیدی انده اختلاف اولندی واصح قول بودرکه انك ایچون حق حبس واردر
هرحالده زیرا بیاض مستتر اولوب قصارك عملیله ظاهر اولدی اول بیاض ستر ایله هلاك

اولدقدنصکره پس کانه قصارك اظهار یله حادث اولدی صاحب نهایه بوقولی قاضیخانك
جامع الصغیرینه نسبت ایتدی (بخلاف رادالآبق) آبقك رد ایدیجی بونك خلافی اوزره‌در
شول جهتله که انکیچون اکرچه عملی ایچون اثر یوغیسه ده استیفای جعل ایچون حق حبس واردر
زیرا آبق مشرف هلاك اوزره اولوب کانه آبقی احیا ایدوب صاحبنه جعل ایله بیع ایلدی
(ان شرط عمله لایستعمل غیره) اکر عملی شرط قلندی ایسه غیره استعمالی جائز اولمازمثالی
شوثوبی کندوالکله دیکرسك شومقداری اجرت ویره‌یم دیمکله زیرا معقود علیه محل معیندن
عملدر انك مقامنه غیر قائم اولماز سلم بونك خلافی اوزره‌درکه زیرا مسلمده معقود علیه عیندر عمل دکلدر
پس غیر عمل ایتسه جائز اولور (والا) واکر عمل شرط قلنمادی ایسه (جاز) غیرك استعمالی جائز
اولور زیرا انك اوزرینه واجب اولان معقود علیهی احداثدر ایفا بنفسه ده وغیرك معاونتی ایله ده
ممکن اولور (استأجر رجلا لیجیء بعیاله فمات بعضهم فجاء بمن بقی فله الاجر بحسابه) بر کیمسه عیالنی
کتوری ویرمك ایچون بر رجلی استیجار ایتسیدی پس اول عیالك بعضیسی فوت اولسه باقی قلانی ایله
کلسیدی اول رجله فوت اولانلرك حسابنجه اجر لازم کلور (لو معلومین) اکر اول کیمسه‌نك
عیالی معلوم اولورلرسه زیرا معقود علیهك بعضده وفا ایدوب مقدارنجه عوضه مستحق اولور
(والا) یعنی اول کیمسه‌نك عیالی معلوم اولمازلرسه (فکله) اجرك کلیسی لازم کلور (واستاجر رجلا
لایصال قط اوزاد الی زید ان رده لموته اوغیبته) بر کیمسه بر رجلی کاغدینی یاخود آرغنی زیده
ایصال ایچون استیجار ایتسیدی اکر اول رجل اول ایصال اولنان شیئی زیدك موتی ایچون یاخود
غیبتی ایچون کیرو رد ایتدی ایسه نهایه‌ده ذکر ایلدیکه (لاشیء له) اول اجیر ایچون برشی
یوقدر زیرا معقود علیه کتابك نقلیدر زیرا مقصود نقلدر یاخود مقصوده وسیله‌در
واول وسیله مکتوبده اولانی بلمکدر لکن حکم یعنی اجرك وجوبی مقصودك حصولی که
نقلدر اکا تعلق ایتدی حال بوکه عودی ایله یعنی مکتوبی میتك اهلنه تسلیم ایتمدین کیرو
رد ایله عقد اجاره‌یی نقض ایلدی پس اجر ساقط اولدی وبو رجل ثوبی دیکوب بعده نقض
ایدن درزی کبی اولدی زیرا اول درزی ایچون اجر لازم کلمز وکذلك آزقده دخی حکم بویله‌در
زیرا اول رجل عودی ایله معقود علیهك تسلیمنی نقض ایلدی (فان دفع القط الی ورثته)
پس اکر اول رجل صورت موتده ارسال اولنان مکتوبی ورثهٔ میته دفع ایلسیدی (اومن یسلم الیه
اذا حضر) یاخود زیدك غیبتی صورتنده زید حاضر اولدیغی وقتده اکا تسلیم ایده‌جك
کیمسه‌یه دفع ایتسیدی (وجب الاجر بالذهاب) بالاجماع ذهابله اولان اجر واجب اولور
اولکه تسمیه اولنان اجرك نصفیدر زیرا اول رجل وسعی مرتبه‌سنك اقصاسی ایله عمل ایلدی
(وان وجده ولم یوصله الیه لم یجب شیء) واکر اول رجل زیدی بولوب ارسال اولنان شیئی زیده
ایصال ایتمدی ایسه اول رجله برشیء واجب اولماز معقود علیه منتفی اولدیغی ایچون اولکه
ایصالدر (صح استیجار دار او دکان بلاذکر ما یعمل فیه) بر دارك یاخود بر دکانك انده عمل اولناجق
شیئی ذکر ایتمکسزین استیجاری صحیح اولدی زیرا ایکیسنده ده متعارف اولان عمل سکنادر
پس عمل سکنایه صرف اولنور زیرا عرفا معروف ومشهور کبیدر متفاوت اولماز
ایمدی صحیح اولور (وله کل عمل) ومستأجر ایچون انده هر عمل جائز اولور عقدك اطلاقی
ایچون (سوی موهن البناء کالقصارة) بنایه وهن ویرجك عملدن ماعداسنده قصارلق کبی
وتیمور جیلك کبی ویاغجیلك کبی زیرا قصارلقده ظاهرا ضرر واردر پس عقدك تقییدی
دلالت جهتندن قصارك وانك مثلی‌نك ماوراسیله‌در (اوارض) دار قولی اوزره
عطفدر یعنی ارضك استیجاری صحیح اولور (لبناء اوغرس) بنا ایتمك ایچون یاخود غرس ایتمك

ایچون صحیح اولور زیرا بو استیجار منفعت معلومه در عادتا عقد اجاره ایله قصد اولنور (فاذا
مضی المدة قلعه) چون مدت اجاره کچسیدی اول بنایی وبنا مثلنی قلع ایدوب ارضی تسلیم ایدر
(الا ان یضمن الموجر قیمته) مکر ارضی ایجار ایدن کیمسه بنانك وغرسك قیمتنه ضامن اوله
(مستحق القلع) قلعه مستحق اولدیغی حالده ضامن اولور پس چونکه موجر بنایه و یاخود
غرسه ضامن اولسیدی اول بنایی یاخود غرسی مستأجرك رضاسی اولمقسزین تملك ایدر واکر
قلع ارضی نقص ایتمزسه مستأجری راضی قلار (اویرضی بترکه) یاخود بنانك علی حاله ترك
اولنمسنه راضی اولور پس بو تقدیرجه بنا وغرس صاحبلرینك وارض دخی صاحبنك اولور
(والزرع یترك باجر المثل الی ان یدرك) وزرعك چونکه مدتی منقضیه اولدقدنصکره قلعی
اوزره جبر اولنماز بلکه ادراکی وقتنه دکین اجر مثل ایله ترك اولنور زیرا زرع ایچون نهایت
معلومه واردر انده ایکی جانبه رعایت اولنور (والرطبة کالشجر) و یونجه شجر کبیدر زیرا
یونجه‌نك ارضده بقاسی واردر زرع کبی دکلدر وشجرك ایسه حکمی معلوم اولدی (اودابة)
وارض اوزره عطفدر یعنی دابه‌نك استیجاری صحیح اولدی (للرکوب اوالحمل) بنمك ایچون یاخود
یوك یوکلتمك ایچون (اوثوب للبس) یاخود بر ثوب کیمك ایچون استیجاری صحیح اولدی (ان بین
الراکب والحمل واللابس) اکر دابه‌یه بنجك کیمسه و یوك وثوبی کیجك کیمسه بیان اولنورسه
کزده ودابه رکوب ایچون وحمل وثوب کیمك ایچوندر صح اجارة الدور قولنده‌کی دور اوزره
عطف اولدیغی حالده دیدی بوندن فهم اولندیکه تحقیقا دابه‌نك اجاره‌سی واوزرینه عطف
اولنان اجاره مطلق جائز اوله حال بوکه کافیده پس اکر دابه‌یه بنجك کیمسه مبین اولماسه یاخود
اوزرینه یوکلنجك یوك بلنمسه یاخود ثوبی کیجك کیمسه بلنمسه اجاره فاسده دردیدی بواجلدن
بن اکرراکب الخ مبین اولورسه دیدم (فان عمم) پس اکر موجر تعمیم ایدرسه دیلدیکنی بندیرمك
ودیلدیکی یوکی یوکلتمك اوزره قول ایتدی ایسه (ارکب والبس من شاء وحمل ماشاء) دیلدیکی
کیمسه‌یی بندیرر ودیلدیکنه کیدیرر ودیلدیکی یوکی یوکلدر موجردن اذن بولندیغی ایچون
لکن چونکه کندی بنفسه بنسیدی یاخود بر کیمسه‌یی بندیرسیدی انکیچون بر غیری‌یی دخی بندیرمك
جائز اولماز زیرا مستأجر مرادینی اصلدن تعیین ایلدی کانه ابتداء کندینك بنمسی اوزره
تنصیص ایتمش اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (وان خصص) واکر مستأجر بر راکبه ویابر
لابسه تخصیص ایتسیدی (فخالف ضمن) پس اول تخصیصه مخالف عمل ایتسیدی ضامن اولور
زیرا تعدی ایلدی (کذا کل ما یختلف بالمستعمل کالفسطاط) وکذلك استعمال ایدیجیسی
مختلف اولان هرشیده حکم ذکر اولنان کبیدر مثالی فسطاط یعنی قلدن اوکبی حتی فسطاطی
بر کیمسه استیجار ایدوب وآخره اجاره یاخود عاریت ایله دفع ایتسیدی پس ویردیکی کیمسه
قوروب ایچنده ساکن اولسیدی امام اعظم وابی یوسف قتنده ضامن اولور انك قورلمسنده
ومکانی اختیار ایتمکده وچویلرین قاقمقده ناسك تفاوتی اولدیغیچون وامام محمد قتنده ضامن
اولماز زیرا فسطاط ساکن اولمق ایچون معمولدر پس دار کبی اولور (وفیما لایختلف به بطل التقیید)
واستعمال ایدیجیسی مختلف اولمیان شیده تقیید باطل اولدی زیرا مقید دکلدر (فان سمی نوعا
وقدرا ککر برله حمل مثله وزنا) پس یوکك نوعی وقدری تسمیه اولنسیدی مثالی بغدایك التمش
اوقه‌لکی کبی مستأجر ایچون اول بغدایك مثلنی یوکلتمك لازم کلور دابه‌یه ضرر ایدرسه کرکسه
وزنده برابر اولسون (والاخف کالسمسم والشعیر) و بغدایدن اخف اولانی یوکلتمك لازم کلور
مثالی سوسام وشعیر کبی (لا الاضر کالملح والحدید) بغدایدن ضررلو اولانی یوکلتمك لازم کلمز
طوز کبی وتیمور کبی حتی چونکه دابه‌نك اوزرینه پنبه یوکلتمك ایچون استیجار ایدوب تسمیه ایتسیدی

پس موجر ایچون اول دابه اوزره پنبه نك وزننده تیمور یوكلتمك جائز اولماز زیرا از اولور تیمور
دابه یه مضر اولور زیرا تیمور دابه نك ظهرنده برموضعده مجتمع اولور پنبه ایسه دابه نك ظهری
اوزره منبسط اولور (وضمن بارداف رجل ان ذكر كو به نصف قیمتها) واكر موجر كندی نفسیچون
بینمكی ذكر ایدوب اكر بر رجلی دابه نك اردینه بندیرسیدی دابه نك قیمتنك نصفنه ضامن اولور
مردف ایله ردیفك اغرلغنه اعتبار ایتمكسزین زیرا فارسلكه جاهل اولان خفیف فارسلكه
عالم اولان ثقیلدن ضرر لودر مصنفك ارداف ذكرینه باعث اولدركه زیرا مستأجر دابه یه
كندیسی بنوب غیری یی قوجاغنه المش اولسیدی دابه نك جمیع قیمتنه ضامن اولور اكرچه كیم
دابه نك ایكیسنك یوكلنمسنه طاقتی وارایسه ده زیرا راكبك اغرلغی قوجاغنه الدیغی غیرك
اغرلغی ایله برمكانده جمع اولوب دابه اوزره كوجلك زیاده اولور اما اكر دابه نك ایكیسنك اغرلغنه
طاقتی یوغیسه مستأجر اوزره ضمانك جمله سی هر حالده لازم كلور و مصنف بر رجل
ارداف ایلسه دیدی زیرا اكر مستأجر استمسا كه قادر دكل صبی ارداف ایتسیدی اغرلغنك
زیاده سنه ضامن اولور واكر استمسا كه قادر صبی بندرسیدی اول صبی رجل كیبدر كفایه ده
بویله ذكر اولندی (وضمن بالزیادة علی حمل معلوم مازاد ان اطاقت الحمل) مستأجر حمل
معلوم اوزره زیاده ایتكلسه اكر دابه یوكه طاقت كتوررسه حمل معلومدن زیاده یه ضامن
اولور اغرلغی معلوم اولان یوكك مقداری اوزرینه زیاده یوكلتمكله اول زیاده اولان مقداره ضامن
اولور زیرا دابه انده اذن اولانله واولمیانله هلاك اولدی ایمدی ایكیسنك اوزرینه تقسیم اولنور (والا
فیضمن كل قیمتها) یعنی اكر دابه انك مثلی یوكه طاقت كتورمزسه مستأجر دابه نك قیمتنك كلیسنه
ضامن اولور انده اذن اولمدیغیچون (كبهلا كبحا بضربه) پس دابه نك هلاكی راكبك
ضربیله اولسی كبی (وكبحه) دخی یورمیوب توقف ایتسون ایچون لجامنی كندی نفسنه جذبیله
هلاكی كبی اولور ایمدی ایكسبله ده ضامن اولور زیرا اذن سلامت شرطیله مقیددر
كیحسز سوق متحقق اولدیغیچون (وجوازه بها عما استؤجرت الیه ولو ذاهبا وجائیا)
مستأجرك دابه ایله استیجار ایلدیكی مكاندن تجاوز ایتمسی كركسه اول تجاوز كتمكده وكركسه
كلمكده اولسون (وردها الیه) علی جوازه بها اوزره عطفدر یعنی نجان بر كیمسه دابه یی
برموضعه وارنجه استیجار ایتسیدی پس اول دابه ایله موضع اخره تجاوز ایدوب اندنصكره
دابه یی موضع اوله رد ایتسیدی اندنصكره دابه هلاك اولسیدی اول كیمسه دابه یه ضامندر مادامكه
دفع ایتمدكجه دینلدكده بو مسئله نك تأویلی نجان مستأجر كتمكه استیجار ایدوب كلمكه استیجار ایتمدیكی
وقتده در موضع اوله وصول ایله عقد منتهی اولور پس دابه عودت ایله معناید مالكه مردوده
اولماز اما نجان دابه یی كتمكه وكلمكه استیجار ایلسه مستأجر مودع منزله سنده یعنی امانت قونلان
كیمسه منزله سنده اولور نجان مودع ودیعتده خلاف ایدوب بعده وفاقه عودت ایتسیدی
ضماندن بری اولدیغی كبی دینلدی كه جواب اطلاقی اوزره جاری اولور حتی ضماندن بری اولماز
وفرق اولدركه تحقیقا امانت وضع اولنان كیمسه حفظله مأموردر حفظ مقصود اولدیغی
حالده پس وفاقه عودت ایتدكدنصكره حفظله امر باقی قالدی پس مالكك نائبنه رد حاصل
اولور واجاره وعاریتده حفظ استعماله تبعیتله مأمور به اولور مقصودا اولماز پس نجان استعمال
منقطع اولسه مستأجر نائب اولدیغی حالده باقی قالماز پس عود ایله ابرا اولماز هدایه ده
اصح قول بودر دیدی وكافیده قول اول اصحدر دیدی (ونزع سرج حمار مكتری وایكافه)
اكر لنمش حمارك اكرینی وپلاكنی آیرمغله ضامن اولور یعنی بر كیمسه اكرلی بر حماری كرالیوب
واكرینی چقاروب پلان وضع ایتسیدی (مطلقا) ضامن اولور برابردر كرك اول پلان

بو حماره اوریله كلان پلان مثللی اولسون كركسه اولماسون اما ثانی ظاهردر واما اول
پلان اكر جنسندن اولمیوب صورتا ومعنا اختلافلری ایچون حمار هلاك اولورسه قیمتنه
ضامن اولور تنكیم بغدای یرینه تیمور یوكلتدكده دابه یه ضامن اولدیغی كبی (واسراجه
بما لایسرج بمثله) حمارده استعمال اولنمیان اكر ایله اكرلسیدی اول وقت حمارك قیمتنك
كلیسنه ضامن اولور زیرا اول اكر دابه ایچون متلف عد اولنور بغدای یرینه تیمور یوكلدوب
ضامن اولدیغی كبی (وسلوك طریق غیرماعینه المستأجر) یعنی حمال یوكلتدیكی متاعك قیمتنه ضامن
اولور اكر متاعی مستأجرك تعیین ایلدیكی طریقك غیری طریقه سالك اولورسه نجان متاع
هلاك اولدقده ولكن ناس اول معین اولمین طریقه سالك اولمزلرسه تقیید صحیح اولوب
مخالفتك حصولی ایچون (وقد تفاوتا) حال بو كه ایكی طریق طول وقصرده یعنی
اراقلقده ویقینلكده وكوجلكده واسانلقده متفاوت اولورلرسه ضامن اولور حتی اكر متفاوت
اولمازلرسه حمال اوزره ضمان لازم كلمز اكر متاع هلاك اولورسه مستأجرك تعییننده فائده اولماز
(اوسلوك مالا یسلكه الناس) یاخود ناسك سالك اولمدیغی طریقه سالك اولورسه ذكر اولنان كبی
ضامن اولور تقییدك صحتی ومخالفتك حصولی ایچون (وحمله فی البحر) دخی حمالك یوكی دریایه
یوكلتمسیله ضامن اولور یعنی ناسك یوكلتدكلری بحره حمالك یوكلتمسیله ضامن اولور نجان
متاع تلف اولورسه زیرا بحر تلف ایدیجیدر حتی امانت وضع اولنان كیمسه اول امانت ایله بله
قره دن مسافر اولوب بحره كتمك كركدر (وله الاجرة ان بلغ) حمال ایچون اجرت لازم كلور
اكر متاعی سالما منزله یتشرسه مقصود حاصل اولدیغیچون (استأجر ارضا لزرع برفزرع رطبة
ضمن ما نقصت) بر كیمسه بغدای اكمك ایچون ارض استیجار ایدوب یونجه اكسیدی
ارضك نقصانه ضامن اولور زیرا یونجه نك ارضه ضرری بغدایدن زیاده در یونجه نك
عروقی ارضه منتشر اولدیغی ایچون وسقیه كثرة حاجت ایچون پس مستأجر شرطه خلاف
ایتمكله مخالفت ایدوب ارضك نقصانه ضامن اولور (بلا اجر) اجرسز ضامن اولور اجر ایله
ضمان مجتمع اولمادیغیچون زیرا مستأجر غاصب اولدی شول جهتله كه ارضی امر اولندیغی
شیئك غیری جنس آخر ایله مشغول قلدی (دفع ثوبا الی خیاط لیخیطه قمیصا فخاطه قباء)
بر كیمسه درزی یه بر ثوب ویرسیدی كوملك دیكمك ایچون بر درهمه پس درزی اول ثوبی
قفتان دیكسیدی ثوبی ویرن كیمسه مخیر قلنور (ضمنه قیمة ثوبه او اخذ القباء باجر مثله
ولم یزد علی المسمی) اكر دیلرسه ثوبنك قیمتنی تضمین ایتدیرر یاخود قفتانی اجر مثلی ایله اخذ
ایدر ومسمی اوزره رد ایلمز قبانك معناسی شول ترلكدركه ذو طاقدر كوملك كبی استعمال اولنور
وبعض دیدیكه قبا اطلاقی اوزره جائزیدر ایكیسیده منفعتده بر برلرینه متقاربلردر زیرا
قبانك وسطی شد اولنوب وانكله كوملك انتفاعیله منتفع اولنور پس انده موافقت ومخالفت
واردر پس موجر قنغی جهته دیلرسه میل ایدر لكن موافقت جهتنك قصوری ایچون اجر
مثل واجب اولور ودرهم مسمایی تجاوز ایتمز تنكیم اجارۀ فاسده نك حكمی ده بودر (دفع
غلامه الی حائك مدة معلومة لیعلم النسج علی ان یعطی الاستاد المولی كل شهر كذا جاز) بر كیمسه
غلامنی بر جلحه یه مدت معلومه ایله بز طقومق تعلیمی ایچون مولی استاده هر آیده شو مقداری شیء
اعطا ایتمك اوزره دفع ایتسیدی جائز اولدی (ولم یشترط علی اخذ اجر فبعد تعلمه طلب الاستاد
من المولی اجرا وهو منه ینظر الی عرف البلد) اكر اجری اخذ اوزره شرط قلنمسیدی
پس غلامك تعلمندنصكره استاد مولادن اجر طلب ایتدكده مولا دخی استاددن اجر طلب
ایتسیدی اول عمله عرف بلده یه نظر اولنور واكر مولا ایچون شهادت ایدرسه غلامك اجر

مثلی استاداوزره حکم اولنور وکذلك غلام یرینه اوغلونی دفع ایتمش اولسه حکم ذکر اولنان
کبیدر بونی قاضیخان ذکر ایلدی

) باب الاجارة الفاسدة (

بو باب اجارهٔ فاسده نك احکامی بیاننده در (تفسد) اجاره برنیجه امر ایله فاسد اولور مصنف
اول امورك اولکیسنی (بالشرط المفسد للبیع) قولیله ذکر ایلدی یعنی اجاره بیعی افساد ایدن
مفسد ایله فاسد اولور زیرا منافع اجاره ایچون عقد ایله قیمت اولور ومنافع عقد سببیله مال اولور
پس اجاره معارضهٔ مالیه ایله اعتبار اولنور نکاحدن وخلعدن ودم عمددن وصلحدن و بونلرك
مثللی دن یعنی بونلر مالیتك ماسواسنده اعتبار اولنماز و اول امورك ایکنجیسنی (والشیوع)
قولیله ذکر ایلدی دارندن بر نصیبی ایجار ایتمکله یاخود دار مشترکدن نصیبنی شریکنك
غیری یه ایجار ایتمکله و بونك فاسد اولمسنه باعث اولدرکه زیرا اجاره دن مقصود انتفاعدر
وانتفاع ایسه بر امر حسیدر مشاعله ممکن اولماز وتسلیمی تصور اولنماز پس جائز اولماز بیع
بونك خلافیدرکه زیرا بیعدن مقصود ملکدر ملك ایسه بر امر حکمیدر مشاعده ممکن اولور
ایمدی جائز اولدی (الاصلی) او یله شیوع که اصلی اوله بونکله شیوع طاریدن احتراز ایتدی زیرا
شیوع طاری ظاهر روایتده اجاره یی افساد ایتمز نتکیم چنان دارك کلنی ایجار ایدوب بعده
دارك نصفنده فسخ ایلسه لردی یاخود ایکی رجل دارلرینی برکیمسه یه ایجار ایدوب ایکیسنك
بری فوت اولسیدی یاخود برکیمسه دارینی ایکی رجله ایجار ایدوب ایکیسنك بری فوت
اولسیدی بو اجاره فاسده اولماز (الامن شریکه) مکرکه نصیبنی شریکنه ایجار ایلیه
فاسد اولماز زیرا منفعتك کلیسی ملکی اوزره حادث اولور بعضی ملك حقیقینك حکمی ایله
و بعضی اجاره نك حکمیله پس شیوع معناسی ظاهر اولماز واختلاف انجق سبب حقنده
ظاهر اولور و سببك اختلافی حکمك اتحادی ایله بله اعتبار اولنماز پس چنان شیوع ظاهر اولمسه
عقد صحیح اولور بونك برله ابی حنیفه دن برروایتده صحیح اولماز کذا فی الکافی واچنجی امری
(وجهالة المسمی) اجاره یی افساد ایدن امرك اوچنجیسی مسمانك جهالتیدر برثوبی یاخود
بردابه یی بلا تبیین اجرت قلمغله ودرد نجی امری (وعدم التسمیة) قولیله ذکر ایلدی بن داریمی
سکا برآیه یاخود برسنه یه ایجار ایتدم دیوب شومقداره دیمکله اجاره فاسد اولور ذکر اولنان
کبی چنان بردکانی یاخود برداری برسنه ده یوزدرهمه مستأجر اول داری وقف ایتمك اوزره استیجار
ایتسیدی اجاره فاسد اولور ومستأجر اوزره اجاره اجر مثل ایله بالغا مابلغ اولور زیرا موجر
وقتا که مرمتی مستأجر اوزره شرط ایتدی ایسه مرمت اجردن اولدی پس امر مجهول اولدی
ایمدی اجاره فاسد اولور بونی قاضیخان ذکر ایلدی مصنف بومسئله یی بومقامده ذکر ایتمکه
باعث وجهالة المسمی قولنك تحتنده داخل اولمغله در (فان فسدت بهما) پس اجاره بو ایکی صورت
اخیره ایله فاسد اولسیدی (وجب اجر المثل لاستیفاء المنفعة بالغا مابلغ) منفعتك استیفاسی
ایچون بالغا مابلغ اجر مثل واجب اولور زیرا استیفا سندن اول اجره مستحق اولماز (والا لم یزد
علی المسمی) اکر بو ایکی مسئلهٔ اخیره ایله فاسد اولمیوب بلکه شرطله وشیوع ایله فاسد
اولورسه اجر مثل مسمی اوزره زیاده اولمادی یعنی چنان اجر مثل مسمی اوزره زیاده اولسه زیاده
واجب اولماز زیرا موجر ایله مستأجر حقلرینك اسقاطنه راضی اولدیلر شول جهتله که اقلی تسمیه
ایلدیلر (وینقص عنه) مسمادن تنقیص اولنور اکر اجر مثل مسمادن ناقص اولورسه مسمانك مقداری
واجب اولماز تسمیه نك فاسد اولدیغی ایچون زیرا بزم قتمزده منافع ایچون نفسنده قیمت یوقدر
انجق عقد ایله تقویم اولنور یاخود عقدك شبهه سیله تقویم اولنور اولکه عقد فاسددر پس

چنان منافع نفسنده تقویم اولنمازسه عقدده تقویم اولنان شبهه رجوع واجب اولور واوزرینه
زیاده اولان شیٔ ساقط اولور اول زیاده نك اسقاطنه رضالری ایچون وچنان مسمی مجهول اولسه
یاخود تسمیه اولنمسه رجوع منتفی اولوب موجب اصلی واجب اولور اولکه قیمتك بالغا مابلغ
واجب اولمسیدر لایق اولان بوکلام بو یله تقریر اولنمقدر زیرا بومقامده قومك عباره سی
مضطربه در (فان آجر داره بعبد فسکن مدة ولم یدفعه فعلیه للمدة اجر المثل بالغا مابلغ)
اکر برکیمسه دارینی برعبد مجهوله ایجار ایتسیدی پس عبد اول دارده مثلا التی آی ساکن اولسیدی
وعبد اجاره یی دفع ایتمسیدی پس اول عبدك اوزرینه ساکن اولدیغی مدت ایچون
اجر مثل لازم کلور (وتفسخ فی الباقی) ومده نك باقیسنده اجاره فسخ اولور (آجر دارا کل شهر
بکذا) برکیمسه دارینی هر آیده شومقدار شیئه ایجار ایتسیدی (صح فی واحد فقط) یالکز
برآیده صحیح اولور و باقیسنده فاسد اولور زیرا مجهول اولمغله شهورك جمله سی اوزره عقدك
صحتی ممکن اولماز ودخی شهورك کلی ایله ادنی بیننده اولان شهر اوزره دخی تصحیح عقد ممکن اولماز
بعضینك بعضیسندن اولویتی معدوم اولدیغیچون ایمدی ادنی متعین اولدی چنان شهر اول تمام
اولدقده موجر ایله مستأجردن هربری ایچون اجاره یی بوزمق ممکن اولور عقد صحیح منتهی
اولدیغیچون (وفی کل شهر سکن فی اوله) وهرآیده شومقداره ایجارده چنان مستأجر شهر اولده
ساکن اولوب پس شهر ثانیده برساعت دخی ساکن اولسیدی اول شهر ثانیده دخی عقد اجاره
صحیح اولور وموجرانی اخراج جائز اولماز تاکیم اجاره یی بوزنجیه دکین مکرکه عذر شرعی ایله
اخراج ایلیه وکذلك هرشهرکه اول شهرك اولنده مستأجر ساکن اوله انك حکمی دخی ذکر
اولنان کبیدر زیرا هر اجر ایله مستأجردن عقد ایله تراضی شهر ثانیده سکنا ایله تمام اولور وقیاس
دخی بودر ومستأجرلردن بعض بوکا میل ایتدی وظاهر روایتده یعنی جامع الصغیر
وجامع الکبیر وزیادات وسیر ومبسوطده ذکر اولنان موجر ایله مستأجردن هربری ایچون
داخل اولان شهر ثانینك اولکی کیجه سنده واول کیجه نك کوننده خیار واردر زیرا اول کیجه یاخود
اول کون شهرك اولیدر وقول اولده جرح واردر (الا ان یسمی الکل) مکرکه بن سکا بوداری
التی آی ایجار ایلدم هرآیده شومقدار شیئه دیمکله شهورك کلیسی ایچون تسمیه ایدرسه اجاره فاسد
اولماز یعنی چنان موجر شهورك جمله سین وهرشهرك حصه سنی تعیین ایدرسه هربرنده عقد اجاره
جائز اولور زیرا مدت معلوم اولور پس جوازدن مانع مرتفع اولور (آجرها سنة بکذا صح) برکیمسه
دارینی برسنه ده شومقداره ایجار ایتسیدی صحیح اولور (وان لم یسم اجر کل شهر) اکرچه
هرشهرك اجرینی تسمیه ایتمیسه ده زیرا مدت معلومه در کورلمزمیکه تحقیقا شهر واحدك اجاره سی
صحیح اولور اکرچه هرکونك قسطنی تسمیه ایتمدیسه ده (واول المدة ماسمی) ومدتك اولی تسمیه اولنان
شیدر بوسنه نك شهر جبدن دیمکله (والا) واکر برشیٔ تسمیه ایتمزسه (فوقت العقد) مدتك
اولی عقد اجاره وقتندر زیرا اوقاتك کلیسی اجاره نك حکمنده برابردر و بونك مثللرده سببی
عقیلبان زمان متعین اولور نتکیم برشهره دکین بیع ایتمکله اولان اجللرده ودخی فلانله تکلم ایلمم دیو
یمین ایتمکله اولان لایمینلرده اولدیغی کبی اول وقت ایکیسنده ده مدتك ابتداسنده تکلمدن فارغ
اولدقدن صکره اعتبار اولنور (فان کان حین یهل اعتبر الاهلة) پس اکر عقد هلال کورندیکی
وقتده اولورسه هلاللره اعتبار اولنور یعنی سنه نك شهرلرینك کلیسنده هلاللره اعتبار اولنور
زیرا هلاللر شهرلرك اصلیدر نتکیم حق تبارك وتعالی قل هی مواقیت للناس بیوردی (والا فالایام)
واکر عقد هلال وقتنده اولمازسه معتبر اولان ایامدر زیرا چنان اصل متعذر اولسیدی بدله

احتیاج اولنور (استأجر عبدا باجر معلوم و بطعامه لم یجز) بر کیمسه بر عبدی اجر معلومله وطعامیله
ایجار ایتسه یدی جائز اولمدی بعض اجزانك جهالتی ایچون یعنی اجرك بعض اجزاسنك جهالتی
ایچون جائز اولمدی (جاز اجارة الحمام) حمامك اجارهسی جائز کورلدی پس حمامك اجرتنی اخذ
ایتمك جائز اولدی رسول علیه السلامك جحفه ده حمامه دخول ایدوب اجرتنی و یردیکی ایچون
ودخی ناسك تعارفی ایچون (والحجام) وقان الجینك دخی اجارهسی جائز اولدی رسول علیه الصلاة
والسلامك احتجام ایدوب حجامك اجرتنی ویردیکی ایچون (والظئر باجر معین) دخی اجر معین
ایله مرضعهنك اجارهسی جائز اولدی وقیاس جائز اولمامق ایدی زیرا اجرت عینك استهلاکی
اوزره اولور اولکه سوددر پس بقرهنك یاخود قیونك سودینی ایچمك ایچون استیجار کبی اولور
یاخود میوهسنی یمك ایچون بستان استیجاری کبی اولور ووجه استحسان اولدر که حق سبحانه
وتعالینك فان ارضعن لکم فاتوهن اجورهن قول شریفیدر واجماع بونك اوزرینه منعقد
اولدی و بلا انکار تعامل ناس عصرلرده بونکله جاری اولدی و بز تسلیم ایلمزز که تحقیقا
عقد استهلاك عین اوزره وارد اوله بلکه منفعت اوزره وارد اولدی اولکه صبینك حضانهسیدر
وممهسنی صبینك اغزینه تلقیم ایتمسی وتربیه ایتمسی وخدمت ایتمسیدر وسود منفعته تابعدر
ومرضعهنك اجرته مستحق اولماسی چونکه قیون سودی ایله ارضاع ایدرسهدر زیرا مرضعه اوزرینه
واجب اولمیان عمل ایله عمل ایتدی زیرا ایجاردر ارضاع دکلدر (وطعامها وکسوتها) دخی مرضعهنك
طعامی وکسوهسیله ایجار جائز اولور وامامین قتنده جهالتا. ون جائز اولماز وامام اعظمك
علتی تحقیقا جهالت عقدی افساد ایتمز الا منازعهیه مفضی اولورسه افساد ایدر و بو مقامده اویله
دکلدر زیرا بین الناس عادت مرضعهلر اوزره توسعهدر زیرا انك منفعتی ناسك اولادلرینه راجع
اولور (وللزوج وطئها لا فی بیت المستأجر الا باذنه) ومرضعهنك زوجی ایچون وطئی جائز
اولور لکن مستأجرك بیتنده دکل الا مستأجرك اذنیله جائز اولور یعنی مستأجر ایچون مرضعهنك
زوجنی وطئدن منع ایلمك یوقدر زیرا وطئ زوجك حقیدر پس زوجك حقنی ابطاله قادر اولماز
لکن مستأجر کندی منزلنده منعه قادر اولور زیرا منزل انك ملکیدر پس مستأجرك
اذنسز داخل اولمق جائز اولماز (وله فی نکاح ظاهر فسخها لو بغیر اذنه) ومرضعهنك بین الناس
نکاحلی زوجی ایچون یاخود نکاحی ایچون شاهدلری اولان زوجی ایچون مرضعهنك اجارهسنی
فسخ ایلمك جائز اولور اکر زوجك اذنیله استیجار اولنمدی ایسه برابردرکرك اول زوج انك
مرأهسی مرضعه اولمقدن حالنه شین ویرن کیمسهدن اولسون کرکسه اولماسون زیرا بو اجاره
زوج حقنده خلل ایجاب ایدرسه مرأهسنی منع ایلمك واردر (وفیما باقرارها لا) ونکاحی ظاهر
اولمیوب بلکه مرأهنك اقراریله اولان زوجده اجارهٔ مرضعهیی فسخ یوقدر زیرا مرأه عقد
اجارهیی الزام ایلدی وانك قولی انی استیجار ایدن کیمسه حقنده مقبول دکلدر (وجاز للمستأجر فسخها
ان مرضت اوحبلت) ومستأجرك اجارهٔ مرضعهیی فسخی جائز اولدی اکر مرضعه مریضه
یاخود حامل اولورسه زیرا انك سودی ولده ضرردر (وعلیها غسل الصبی وثیابه واصلاح
طعامه ودهنه) وصبینك غسلی وثیابنك غسلی وطعامنك اصلاحی و یاغلمسی مرضعهنك
اوزرینهدر زیرا عادتا مرضعه شول مرأهدر که ذکر اولنان امورك اوزرینه متولیه اولمشدر
ایمدی اول امور مشروط کبی اولدی (لا ثمن شیء منها) ذکر اولنان شیلرك ثمنی مرضعه اوزرینه دکلدر
یعنی ثیابدن و طعامدن و دهندن بر شیئك ثمنی مرضعه اوزره لازم دکلدر و دهنله مراد
رایحهٔ طیبهدر (وهو واجره) دهنك ثمنی ومرضعهنك عملك وارضاعنك اجری (علی ابیه)
ولدك باباسی اوزرهدر و مصنف بونك اوزرینه تفریع ایدوب (فان ارضعته بلبن شاة

اوغذته

اوغذته بطعام ومضت المدة فلا اجر) پس اکر مرضعه ولدی قیون سودیله ارضاع
وطعامله تربیه ایتسهیدی ومدت رضاع دخی کچسیدی اجر لازم کلمز زیرا ارضاعك اجری
وقتا که ولدك باباسی اوزره واجب اولدی ایسه ارضاعك ترکی اجردن حرمانه سبب
اولدی زیرا ارضاع مرضعه صبینك اغزینه ممهسنك اوجنی ادخاله کندی سودینی
ایچرمکدر بو اجلدن صاحب هدایه زیرا بو ایجاردر ارضاع دکلدر دیدی پس فقهانك
فان ارضعته قولی مشاکله قبیلندن اولور (بخلاف ما دفعته الی خادمتها حتی ارضعته) اما
چونکه مرضعه کندی خادمهسنه ولدی ارضاع ایتسون ایچون دفع ایتسهیدی بو تقدیرجه
اولوقت اجرته مستحق اولور کفایهده بویله ذکر اولندی (ولم تصح للاذان والاقامة
والحج وتعلیم القرآن والفقه والغناء والملاهی والنوح) واذان ایچون واقامت ایچون وحج
ایچون وتعلیم قرآن ایچون وتعلیم فقه ایچون وتغنی ایچون ونفس آرزو ایلدیکی لهو و طرب
ایچون ومیت اوکنجه نوحه ایچون اجرت صحیح اولمدی و محیطده کتاب استحسانده ذکر
اولندی که چونکه مستأجر مالی بلا شرط اخذ ایتسهیدی مباح اولور زیرا اول مال عقدسز
عن طوع اعطا اولنمشدر دیدی (وعسب التیس) دخی کچیلرك یوکورمسی ایچون تکهیی ایجار
ایلمك یعنی ارککی دیشی حیوان اوزره چقتلندرمك ایچون ایجار ایلمك صحیح اولمادی ومراد
انك اوزرینه اجرت اخذ ایلمکدر واصل بودر که تحقیقا بزم قتمزده طاعات ومعاصی اوزره
اجاره جائز اولماز لکن وقتا که امور دینیهده فتور واقع اولدیغیچون متأخرون اجارهیی
تجویز ایلدیلر بو اجلدن (ویفتی الیوم بصحتها) دیدی یعنی ذکر اولنان شیلرده الیوم
اجارهنك صحتنه افتا اولنور (لتعلیم القرآن والفقه والامامة والاذان) تعلیم قرآن وفقه وامامت
واذان ایچون دیدی (ویجبر المستأجر علی دفع الاجر ویحبس به وعلی الحلوة المرسومة)
ومستأجره اجری دفع اوزره جبر اولنور ودفع ایتمزسه حبس اولنور ودخی حلوای مرسومه
اوزره جبر اولنور حلوای مرسومه بر هدیهدر که سور قرآندن بعض سورهلرك اولنده معلمه
اهدی اولنور بوکا حلوای مرسومه تسمیه اولنور بو تسمیهیه باعث زیرا عادت حلاوی اهدا
سیله جاری اولدی (تفسد ان دفع الی آخر غزلا لینسجه بنصفه) اجاره فاسده اولور اکر جولحهیه
ایپلك ویروب نصفنه طقوبی ویرمك ایچون لکن جولحه ایچون اجر مثل لازم کلور (او استأجر
حمارا لیحمل زاده ببعضه) یاخود بر کیمسه حماری آزغنی یوکلتمك ایچون اول آزغك
بعضیله استیجار ایتسهیدی اجاره فاسد اولور (او ثورا لیطحن بره ببعض دقیقه) یاخود
بر اوکوزی بغدای اوکتمك ایچون اونك بعضیله استیجار ایتسهیدی اجاره فاسد اولور بو قول
اخیره قفیز الطحان تسمیه اولنور رسول علیه الصلوة والسلام اندن نهی ایلدی زیرا
مستأجر عملندن چقان شیئك بعضنی اجر قلدی وایکی اولکی دخی قفیز الطحانك معناسندهدر
(او من یخبز له کذا الیوم بکذا) یاخود بر رجلی بر کیمسه شو اونی اوچلك اوزنی اتمك ایدیورمك ایچون
بو کون شو مقداری درهمه استیجار ایتسهیدی امام اعظم قتنده اجاره فاسد اولدی معقود علیهك
جهالتی ایچون زیرا وقتك ذکری معقود علیه منفعت اولمق اقتضا ایدر وعملك ذکری اونك
تقدیری ایله بله معقود علیه عمل اولمق اقتضا ایدر وایکیسندن بری ایچون آخر اوزره ترجیح
ده یوق مع هذا مستأجرك نفعی اجرك وقوعنده عمل اوزرهدر زیرا اجیر اجره مستحق اولماز
الا عمل ایله اولور اجیر مشترك اولدیغیچون واجیرك نفعی اجرك وقوعنده منفعت اوزرهدر
زیرا اجیر مدتك کچمسیله اجرته مستحق اولور عمل ایتسون و یا ایتمسون ایمدی عقد اجاره فاسد
اولدی واکر معقود عمل ایله منفعتك ایکیسی اولسه یعنی برکونی مستغرق اولدیغی حالده بو عملی

اشلمك بوايسه عادتا مقدور دكلدر وامام اعظمدن روايت اولندی كه قچان مستأجر عملی تسميه ايدوب بو كونده ديسيدی اجاره جائز اولورزيرا فی ظرف ايچوندر تقدير مدت ايچون دكلدر پس استغراق اقتضا ايتمز ومعقود عليه عمل اولور عمل ايسه معلومدر ديدی (اوارضا بشرط ان يثنيها اويكری انهارها اويسرقنها) ياخود برارضی نطس ايتمك شرطيله يعنی ايكی دفعه سورمك شرطيله ياخود نهرلرينی قازمق شرطيله ياخود ارضه كوبره دوكمك شرطيله استيجار ايتسيدی اجاره فاسده اولور ايمدی بيع كبی فاسد اولور زيرا افعالك اثری مدتك منقضيه اولديغندن باقی قالور حال بوكه بو افعال عقدك مقتضياتندن دكلدر وانده صاحب ارضه نفع واردر (بخلاف استيجارها علی ان يكريها ويزرعها) اما ارضی چفتله سوروب وزرع ايتمك اوزره استيجار ايلمك (اويسقيها ويزرعها) ياخود ارضی صواروب زرع ايتمك اوزره استيجار ايلمك ذكر اولنانك خلافيدر كه اجاره فاسد اولماز زيرا بوشرط عقد اقتضا ايدر شرطدر زيرا زراعت عقد ايله مستحقه در حال بوكه زراعت سورمكله وصوارمغله حاصل اولور ايمدی بوشرطله اجاره فاسد اولماز (وبلا ذكر زراعتها اومايزرع فيها لم تصح) وارضك زراعتنی واكا زرع اولنجق شيئی ذكر ايتمكسزين صحيح اولماز اما اولكينك علتی زيرا ارض زراعت وبنا وغرس ايچون استيجار اولنور پس مادامكه بونلردن برشیء ذكر اولنميه معقود عليه معلوم اولماز واما ايكنجينك علتی زراعت انواعنك تفاوتی ايچون وبعضيسنك ارضه ضرری اولديغی ايچوندر پس انواع زراعاتدن برشیء معين اولميه معقود عليه معلوم اولماز (الاان يعمم الموجر) مگر كه موجر تعميم ايليه ديلديكك شيئی زرع ايله ديمكله بوتقديرجه اجاره صحيحه اولور موجردن عموم اوزره اذن بولنديغی ايچون (ولوزرعها فمضی الاجل عاد صحيحا) واكر مستأجر زراعتی وزرع اولنجق شيئی ذكر ايتمكسزين زراعت ايدوب ومدت دخی بجسيدی عقد صحيح اولديغی حالده عود ايدر وموجر ايچون تسميه اولنان اجرت لازم كلور عقد تمام اولمازدن زراعت ايله جهالت مرتفع اولديغی ايچون (استأجر جملا الی بغداد ولم يسم حمله فحمل معتادا فهلك لم يضمن) بركيمسه بغداده وارنجه بردوه استيجار ايدوب ويوكی تسميه ايتميسيدی پس مستأجر يوكنی معتاد اوزره يوكلتسيدی پس دوه هلاك اولسيدی مستأجر ضامن اولماز زيرا اجاره فاسده در وعين يعنی دوه امانتدر وتعدی دخی بولنمادی (وان بلغ فله المسمی) واكر دوه مكان معهوده يتشسيدی مستأجر ايچون اجردن مسمی لازم كلور استحسانا وقياس اجرمثل واجب اولمق ايدی زيرا اجرفاسدا واقع اولدی واستحسانك وجهی اولدر كه تحقيقا جهالت عقد تمام اولمزدن اول مرتفعه اولدی (فان تنازعا قبل الزرع) پس ايكی عاقد صورت اولی ده قبل الزرع نزاعلشرلرسه (اوالحمل) ياخود صورت ثانيه ده يوكی يوكلتمزدن اول نزاع ايدرلرسه (فسخت الاجارة) اجاره فسخ اولور يعنی فسادی دفع ايچون قاضی اجاره بی فسخ ايدر (وان تعدی وضمن) واكر مستأجر دابه اوزره تعدی ايدوب ضامن اولديسه (اوحمل طعاما مشتركا فلااجرله) ياخود آخر ايله كندی بيننده مشترك طعام يوكلتمك ايچون ايكيسندن بری آخری استيجار ايتسيدی ياخود حمارينی فلان مكانه دكين شومقداره استيجار ايدوب طعامك كلبسنی يوكلتسيدی انك ايچون اجرت يوقدر نه مسمی ونه اجرمثلی اما اولكيده اجر اولمامغه باعث تقرر اولنان شيدر كه اجر ايله ضمان مجتمع اولمازلر واما ثانيده اجر اولمامغه باعث عقد وجودك تحمل ايلمديكی شیء اوزره وارد اولديغی ايچوندر ايمدی انك ايچون منفعت اولميان اجاره كبی اجر باطل اولدی زيرا معقود عليه نصف شايعك حمليدر ونصف شايعك حملی ايسه متصور دكلدر زيرا نصف شايعك حملی برفعل حسيدر شايعده تصور اولنماز شول حيثيتدن كه تحقيقا

نصف شايعدر بيع بونك خلافيدر كه تصور شرعيدر واكا وجود تحمل ايدر (كما فی الجحود فی الطريق) تنكيم طريقده اجاره يی انكاركبی يعنی بركيمسه بردابه يی استيجار ايدوب طريقك بعضنده اجاره يی انكار ايتسيدی قبل الانكار بنديكی زمانك اجری واجب اولور انكارندنصكره اجر واجب اولماز ابی يوسف قتنده زيرا انكار ايله غاصب اولدی حال بوكه اجر ايله ضمان مجتمع اولمازلر وامام محمد قتنده انكيچون اجرك كلبسی حكم اولنور زيرا مستأجر استعمالدن سالم اولدی پس ضمان ساقط اولدی كافيده بويله ذكر اولندی ومصنفك مجمع شرحنده فسقط الضمان قولندنصكره يعنی عقد اجاره قائمدر زيرا اجاره يالكز بونكله فسخ اولماز ايمدی موجر ايچون اجرمسمی مستأجر اوزره واجب اولور مستأجرك مسمايی التزام ايلديكی ايچون قولنی زياده ايتدی (اجارة النفع بالنفع تجوز اذا اختلفا واذا اتحدا لا) نفعك نفعله اجاره سی جائز اولور قچان مختلف اولسه لر ايدی وقچان متحد اولسه لر جائز اولماز يعنی قچان بركيمسه دارينی ساكن اولمق ايچون دار اخرانك سكناسيله ايجار ايتسيدی ياخود بردابه يی بنمك ايچون دابهٔ اخرينك بنميله ايجار ايتسيدی ياخود برثوبی كيمك ايچون ثوب آخرك كيمسيله ايجار ايتسيدی بزم قتمزده جائز اولمدی زيرا معقود عليه منفعتدن حادث اولان شيدر اول شیء ايسه فی الحال موجود دكلدر پس قچان جنس متحد اولسه شيئی جنسيله ويرهسيه مبادله كبی اولور وجنس ايسه بانفراده بزم قتمزده ويرهسيی حرام ايدر اما جنس مختلف اولديغی وقتده بونك خلافی اوزره در زيرا ويرهسی جنس مختلفده حرام دكلدر كافيده بويله ذكر اولندی بن ديرمكه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور كه تحقيقا ويرهسی جنس مختلفده حرام دكلدر قولی باب ربا ده ذكر اولنان قوله مخالفدر كه اكر قدر وجنس بولنورسه فضله ويرهسی حرام اولور علت بولنمغله واكر ايكيسندن بری بولنوب آخر بولنمسه فضل حلال اولور وويرهسی حرام اولور مثالی ثوب هروی يی هروی يه سلم ايتمك كبی ياخود بغدايی شعيره سلم ايتمك كبی واكر قدر وجنس معدوم اولسه لردی فضل وويرهسی حلال اولور زيرا بغدای ايله شعير ايكی جنس مختلفلردر حال بوكه ويرهسی انده حرام اولدی وبوسؤالك دفعی اولدر كه تحقيقا كافينك جنس مختلف ايله مرادی انده قدر اولميان شيدر براوج بغدايی ايكی اوج شعيره بيع كبی بوتقديرجه انده ويرهسی جائز اولدی جنسك اختلافی وقدرك منتفی اولمسی ايچون تنكيم بابنده مرور ايتدی وبومقامده دخی حكم بويلدر زيرا قچان جنس نفع مختلف اولسه ونفع مقدرات شرعيه دن اولمسه ويرهسی حرام اولماز علتك ايكی جزئنده منتفی اولديغی ايچون ايمدی بواكر قدر وجنس معدوم اولسه لردی فضل وويرهسی حلال اولور قولنده داخل اولورسن بونی حفظ ايله وتحقيق محيطده عدم جوازی معلل قلدی قچان جنس متحد اولسه ايكی طرفده منافع معدومه اولمغله پس ويرهسی اولورعين اولماز ديدی ونبی عليه الصلاة والسلام ويرهسی بی ويرهسی ايله بيعدن نهی ايلدی الا بوقدر واركه اندن خلاف جنس بالاجماع تخصيص قلندی

) باب من الاجارة (

بو باب اجاراتدن بربابدر (الاجير المشترك من يعمل لالواحد) جير مشترك شول كيمسه دركه عمل ايدر لكن واحد ايچون عمل ايتمز اجير ايكی نوعدر بری اجير مشتركدر ايكنجی اجير خاصدر اجير خاصك بيانی عن قريب كلور (اويعمل له) ياخود واحد ايچون عمل ايدر (غيرموقت) يعنی واحد ايچون توقيتسز عمل ايله عمل ايدر زيرا قچان بركيمسه يالكز بررجلی ترزيلك ايچون ياخود اتمك ايدرمق ايچون كندی يتنده بركون وياخود ايكی كون قيدنسز استيجار ايتسيدی اجير مشترك اولور اكرچه

غیره عمل ایتمزسه ده (اوموقتا بلا تخصیص) یاخود بلا تخصیص موقت استیجار ایتسیدی
اجیرمشترك اولور یعنی بر رجلی برآی قیون کوتمك ایچون بردرهمه استیجار ایتسیدی اول رجل
اجیر مشترکدر الاغیرك قیونی کوتمه دیمکله بوتقدیرجه اجیر وحد اولور و بونك تحقیق
عن قریب کلور (وانما یستحق الاجر بعمله کالصباغ ونحوه) و بو اجیر مشترك اجره مستحق اولماز
الاعملیله مستحق اولور بوباجی کبی و بونك امثالی کبی زیرا اجاره عقد مفاوضه در پس ایکی عوضك
بیننده مساوات اقتضا ایدر پس مادامکه معقود علیه که عملدر مستأجر ایچون سالم اولمیه
اجیرایچون عوض که اجردر سالم اولماز (ولا یضمن ماهلك فی یده) و یدنده هلاك اولان شیئه
ضامن اولماز برابردر اندن تحرز ممکن اولور سبیله هلاك اولسون سرقت کبی یاخود تحرز ممکن
اولمیان شیئله هلاك اولسون حریق غالب کبی زیرا انك قتنده امانتدر زیرا منفعت ایچون
مالکك اذنیله قبض ایلدی اولکه عینده مالك ایچون عملك اقامتیدر ایمدی مضمون علیه اولماز
امانت قونلان کیسه کبی واجیر خاص کبی (وان شرط علیه الضمان) اکرچه کیم اوزرینه
ضمان شرط قلندی ایسه ده ضامن اولماز زیرا بو برشرطدر که عقد اقتضا ایتمز و انده ایکی عاقدك
بری ایچون نفع واردر اماانده تحرز ممکن اولمیان شیده ضامن اولمامسی اجماعله در واما تحرز
ممکن اولان شیده ضامن اولماسی خلاف اوزره در پس امامین قتنده ضمان جائز اولور زیرا امامین قتنده
عقد اقتضا ایدر و امام اعظم قتنده فاسد اولور ذکر اولنان علت ایچون یعنی یدی ید امانت اولوب
مالکك اذنیله منفعت ایچون قبض ایتمکله (وافتی المتأخرون بالصلح علی النصف) ومتأخرون نصف
اوزرینه صلح ایله فتوی و یردیلر بو خصوصده صحابه نك اختلافلری ایچون عمادیه ده بویله ذکر اولندی
(بل یضمن ماهلك بعمله کالخرق من الدق) بلکه کندو عملیله هلاك اولان شیئه ضامن اولور
قصارك دقندن حاصل اولان خرق ثوب کبی (وزلق الحمال) حمالك قایمسی کبی زیرا حمالك دوشمسیله
حاصل اولان تلف یورمکده تثبیتی ترك ایتمسندندر (وانقطاع حبل یشد به الحمل) و یوك بغلانن
ایپك قرلمسی کبی زیرا بونکله حاصل اولان تلف یوکی محکم ایله بغلمغی ترك ایتمسندندر (وغرق السفینة
من مده) کمیجی کمینك ایپی چکمسندن غرق اولمسی کبی (الا آدمیا غرق) الاکمی چکمسیله غرق اولان
آدمی یه ضامن اولماز (اوسقط من دابة) یاخود دابه دن دوشنه ضامن اولماز اکرچه کیم سوقیله یاخود
یدمسیله دوشرسه ده زیرا آدمینك ضمانی عقد ایله واجب اولماز بلکه جنایتله واجب اولور
وجنایتله واجب اولان شی عاقله اوزره واجب اولور و عاقله عقودك ضمانه تحمل ایتمز
بوایسه جنایت دکلدر انده مأذون اولدیغی ایچون (اوهلك من حجامة اوفصد لم یجز
المعتاد) یاخود حجامتدن و یافصدن که معتادی تجاوز ایلمیه ضمان واجب اولماز (کذا دابة لم یجزه)
کذلك دابه ده دخی حکم ذکر اولنان کبیدر یعنی دابه معتادی تجاوز ایلمین فصددن وفصد
مثللی دن هلاك اولسیدی ذکر اولنان کبی ضامن اولماز زیرا فصاد اول فصدی عقد ایله التزام
ایتدی پس فصد اوزرینه واجب اولدی و واجب ضمانی جامع اولماز تنکیم قاضی بر کیسه یه حد اورسه
یاخود تعزیر ایتدکده مضروب اول ضربله فوت اولسیدی ضمانی لازم کلمدیکی کبی الا اندن
تحرز ممکن اولور ثوبك اینجه لکی کبی و بونك مثللی زیرا ثوبك اینجه لکی وقوتی ایله اینجه لکدن
تحمل ایده جکی اجتهاد ایله معلوم اولور پس سلامتله تقییدی ممکن اولور اما فصد وفصد
مثللی بونك خلافی اوزره در زیرا فصد طبعك قوتی وضعفی اوزره مبتنیدر حال بوکه طبعك قوتی
وضعفی بنفسه بلنمزودخی جرحدن تحمل ایده جکی بلنمز ایمدی سلامتله تقییدی ممکن اولماز
پس انك اعتباری ساقط اولدی مکر که معتادی تجاوز ایده معتاددن زیاده نك کلبسنده ضامن
اولور اکر هلاك اولمازسه وچقان هلاك اولسه دیت نفسك نصفنه ضامن اولور زیرا انده اذنله
هلاك اولدی وانده اذن اولمیانده هلاك اولسیدی حسابنجه ضامن اولور اولکه نصفدر

حتی

حتی تحقیقا ختان یعنی سنتجی حشفه یی قطع ایتسیدی ومقطوع جرحدن بره بولسیدی
ختان اوزره دیت کامله واجب اولور زیرا زائد حشفه در حشفه ایسه عضو کاملدر پس ختانی
اوزره دیت کامله واجب اولور واکر فوت اولورسه ختانی اوزره نصف دیت واجب اولور
و بومسئله غرایبدندر شول جهتدن که برأ ایله اکثر واجب اولور هلاکیله اقل واجب اولور
بونی زیلعی ذکر ایلدی (فان انکسر دن فی الطریق ضمن الحمال قیمته فی مکان حمله بلا اجر
اومکان کسره بحصة اجره) پس اکر کوب یولده قرلسیدی حمال یوکلندیکی مکانده اولان
قیمتنه بلا اجر ضامن اولور یاخود قیردیغی مکانده اجرینك حصه سیله ضامن اولور اما ضمانك
لازم کلمسنه علت اول کوپك قرلمسی حمالك فعلی ایله تلفیدر زیرا عقد تحتنده داخل اولان
عمل سلیمدر عمل مفسد داخل دکلدر واما مخیر اولمسی چقان کوب طریقده منکسر اولسیدی حال بوکه
بوك شیء واحد در متبین اولدیکه تحقیقا بو وجهله ابتداء تعدی واقع اولدی و انکیچون وجه
آخر دخی واردر که اول وجه تحقیقا حملك ابتداسی مالکك امر ایله حاصل اولدی پس تعدی
اولمادی الا قرلدیغی وقتده اولدی پس دیلدیکی جهته میل واردر اکر متعدی اولمسنه میل
ایدرسه ابتداده قیمتنه ضامن اولور واجر واجب اولماز زیرا متبین اولدیکه حمال ابتدادن
متعدی اولدی واکر ابتداده انده مأذون اولمسنه میل ایدرسه متعدی اولمدی الا قیرلدیغی
وقتده متعدی اولدی پس قیرلدیغی مکانده اولان قیمتنه ضامن اولوب اجرتی حسابنجه
اعطا اولنور واجیرك ایکنجی نوعی (الخاص) اجیر خاصدر بوکا اجیر خاص دینلدیکی کبی
اجیر وحد دخی دینلور و بو اجیر خاص (من یعمل لواحد عملا موقتا بالتخصیص) تخصیصله
موقت عمل ایله واحد ایچون عمل ایدن کیسه در و بو قیدلرك فائده لرینی ماسبقده بلمش ایدك
(ویستحق الاجر بتسلیم نفسه مدته وان لم یعمل) اجیر خاص نفسنی عقد اجاره نك مدتنده
تسلیم ایله اجره مستحق اولور اکر عمل ایتمزسه ده (کاجیر شخص لخدمته اورعی غنمه) مثالی بر شخصك
خدمتی ایچون یاخود قیوننی کوتمك ایچون اجیر کبی وانك ایچون غیریه خدمت ایتمك یوقدر زیرا انك
منافعی اول شخص ایچون مستحقه اولدی واجر منافعه مقابل اولدی پس اجره مستحق اولدی
مادامکه عملدن مانع اولمیه مرض کبی و یغمور کبی و بونلرك امثالی حملدن قدرتی منع ایدر موانع کبی
معلوم اوله که تحقیقا خدمت ایچون و یاقیون کوتمك ایچون اجیر اولماز الا اجیر خاص اولور چقان انك
اوزرینه غیره خدمت ایلمامك شرط قلنورسه وغیرك قیونن کوتمك شرط قلنورسه اولور یاخود مدتی
اولا ذکر ایتمکله مثالی برچوبانی برآی قیون کوتمك ایچون اجر معلوم ایله استیجار ایتمك کبی پس
اول چوبان اول کلامله اجیر خاص اولور بن دیرمکه بونك سری تحقیقا مستأجر کلامنی کلامنك اولنده
مدت اوزره واقع قلدی پس اول مدتده منافعی مستأجر ایچون اولدی پس منافعی اول مدتده
غیر ایچون ممتنع اولور ذکر اولنان کبی ومستأجرك اندنصکره قیون کوتمك ایچون دیدیکی عقد
عمل اوزره واقع اولمغه محتمل اولور پس اجیر مشترك اولور زیرا اجیر مشترك عقدی عمل اوزره واقع
اولان کیسه در ودخی مدت معلومه اجیر خاص اوزره واجب اولان عملك نوعنی بیان ایچون
محتمل اولور زیرا تحقیق مدت اوزره اجاره اجیر خاصده صحیح اولماز مادامکه نوع عمل متبین
اولمدقچه بن سنی برآی خدمت ایچون یاحصاد ایچون استیجار ایتدم دیمکله پس کلام اولك
حکمی احتمال ایله متغیر اولماز ایمدی اجیر خاص باقی قالور مادامکه خلافی اوزره نص اولمادقچه
غیرك قیونی بنم قیونمله بله کوتمك ایچون دیمکله و بو ظاهردر یاخود مدتی تأخیر ایله اجیر خاص
اولماز تسمیه اولنان قیونی شومقداری اجر معلوم ایله کوتمك ایچون برآی دیوب استیجار ایتسیدی
بوتقدیرجه اول کلامله اجیر مشترك اولور عقد کلامك اولنده عمل اوزره واقع اولدیغیچون وآخر

قلامده برآی دیمسی مدت اوزره عقده ایقاع ایچون اولمغه محتمل اولور پس بو احتمال ایله اجیر
خاص اولور ودخی اوزرینه عقد واقع اولان عملك تقدیری ایچون اولمغه محتمل اولور پس مستأجرك
اول کلامی احتمال ایله تغییر اولماز مادامکه خلافیله تصریح ایلمدکجه (ولایضمن ماهلك فی یده
او بعمله) واجیرخاص یدنده هلاك اولان شیئه یاخود عملی ایله هلاك اولانه ضامن اولماز اما
یدنده هلاك اولانه ضامن اولمادیغنه باعث انك یدنده بالاجماع امانت اولدیغیچوندر امام اعظم
قتنده امانت اولمسی ظاهردر اما امامین قتنده امانت اولدیغی اجیر مشترکك تضمینی
استحسان نوعندندر اموال ناسه صیانت جهتندن زیرا اجیر مشترك خلقك اکثرندن
اعمالی اجرك کثرتندن طمع جهتیله قبول ایدر حال بوکه قیامدن عاجز اولوب انك قتنده طول
زمان مکث ایدر ایمدی اوزرینه ضمان واجب اولور چقان اندن تحرز ممکن اولان شیئله هلاك
اولسیدی تساهل ایلدیکیچون واجیر وحد اعمالی قبول ایلمز پس امامین انده قیاسله اخذ
ایدوب ضمان لازم کلمز دیدیلر واما عملیله هلاك اولانده ضمان لازم کلمز لازم کلمدیکنه باعث منافع
مستأجر ایچون مملوکه اولدی پس چقان اجیره ملکنه صرف ایله دیو امر ایلسیدی صحیح
اولور واجیر مستأجرك مقامنه نائب اولدی ومصنف بومسئله اوزره (فلایضمن ظئر صبی ضاع)
قولیله تفریع ایدوب ضایع اولان صبینك ظئری ضامن اولماز دیدی (فی یدها اوسرق ماعلیه)
ظئرك یدنده ضایع اولان صبی‌یه یاخود صبینك حلیدن اوزرنده اولان شیء سرقت اولنسیدی ضامن
اولماز زیرا اجیر وحددر (صح تردید الاجر بالتردید فی العمل) عملده تردیدیله اجرك تردیدی صحیح
اولدی مثالی اکر شوثوبی فارسی دیکرسك بر درهم واکر رومی دیکرسك ایکی درهم اجر ویره‌یم دیمك کبی
(وزمانه) دخی عملك زماننده تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی اکر شو ثوبی
بوکون دیکرسك بر درهم واکر یارنکی کون دیکرسك یچق درهم اجر ویره‌یم دیمك کبی (ومکانه)
دخی عملك مکاننده تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی شو دارده ساکن اولورسك بر درهم
واکر بو دارده ساکن اولورسك ایکی درهم ویرین دیمك کبی (والعامل) دخی عاملده تردیدی ایله اجرك
تردیدی صحیح اولور مثالی بودکانده عطار ساکن اولورسه بر درهم واکر تیمورجی ساکن اولورسه
ایکی درهم ایله ایجار ایتدم دیمك کبی (والمسافة) دخی مسافه‌ده تردیدی ایله اجرك
تردیدی صحیح اولور مثالی اکر کوفه‌یه کیدرسم بر درهم واکر واسطه کیدرسم ایکی
درهم ویره‌یم دیمك کبی (والحمل) دخی یوکك تردیدنده اجرك تردیدی صحیح اولور
مثالی اکر بو دابه‌یه شعیر یوکلدرسم بر درهم واکر بغدای یوکلدرسم ایکی درهم
ویره‌یم دیمك کبی وکذلك چقان اوچ شیء بیننده مخیر قلنسیدی صحیح اولور واکر درت شیء بیننده
مخیر قلنورسه جائز اولمادی بیعده جائز اولمدیغی کبی واوچ شیئی جمع ایدن ثلاثه دفع حاجتندر
زیرا اعلی واوسط وادنی‌یه محتمل اولور لکن بیعده خیار تعیینك شرط قلنمسی واجب اولدی
اجاره‌ده واجب اولمادی زیرا اجاره عمل ایله واجب اولور وچقان عمل بولنسه معقود علیه معلوم
اولور وبیعده ثمن نفس عقد ایله واجب اولور پس جهالت متحقق اولوب نزاع مرتفع اولماز
الا انکیچون خیاری اثباتله مرتفع اولور (ویجب اجر ما وجد) وایکی امردن موجود اولانك
اجری واجب اولور اویله امرکه مستأجر ایکیسنده‌ده متردددر کرك قلیل کرك کثیر (لکن
اذا کان فی الزمان) لکن تردید چقان زمانده اولسیدی مثالی بوکون شوثوبی دیکرسك برآقچه
یارین دیکرسك یچق اقچه اجر ویره‌یم دیمك کبی (یجب فی الاول) چقان عمل تردد اولنان ایکی کونك
یوم اولنده بولنورسه (ماسمی) تسمیه اولنان اجر واجب اولور (وفی الثانی اجر المثل غیر
زائد علی المسمی) واکر تردد ایکی کونك ثانیسنده بولنورسه اجر مثل واجب اولور یوم ثانیده‌کی

مسمی اوزره زیاده اولمدیغی حالده وامامین قتنده ایکی شرط جائزلردر وامام زفر شرطك
ایکیسیده فاسدلردر زیرا یوم ذکری تعجیل ایچوندر ویارنکی کونك ذکری توسیع ایچوندر
وهر کونده ایکی تسمیه مجتمع اولور واجب اولان ایسه ایکیسنك بریدر اول ایسه مجهولدر نتکیم
اکر بوکون بوثوبی دیکرسك بر درهم یاخود نصف درهم اجر ویره‌یم دیسیدی فاسد اولدیغی کبی
وامامینك علتی اولدرکه تحقیقا هر بری مقصوددر نوعینك اختلافی کبی رومیه ایله فارسیه کبی
وامام اعظمك علتی تحقیقا یارنکی کونه مضاف اولان عقد یوم اولده ثابت اولمادی پس هر کونده
ایکی تسمیه مجتمع اولماز یوم اولده اجر مجهول اولماز ویومه مضاف اولان عقد یارنکی کونه
باقی قالدی پس یارنکی کونده تسمیه مجتمع اولدی بری بر درهم وبری نصف درهم پس اجر مجهول
اولدی امرك مجهول اولمسی ایسه جوازی منع ایدر ایمدی اجر مثل واجب اولور (بنی المستأجر
تنورا اوکانونا فی الدار المستأجرة واحترق بعض بیوت الجیران اوالدار لاضمان علیه مطلقا)
مستأجر استیجار ایلدیکی دارده تنور یاخود کانون بنا ایدوب قومشولرندن بعضك بیتلری یاخود
دارلری محترق اولسیدی مطلقا اول مستأجر اوزره ضمان لازم کلمز برابردر کرك دار صاحبنك
اذنیله بنا ایتسون وکرکسه اذنسز بنا ایتسون زیرا بودارك ظاهری ایله انتفاعدر شول وجه
اوزره که باقینك هیئتی نقصانه تغییر ایلمیه (الا ان یصنع مالا یصنعه الناس) مکرکه بونك بنا
ایلدیکی تنور یاخود کانون ناسك یاپدقلری کبی اولمیوب احتیاطی ترکدن وناری ناسك یاقدیغی
کبی یقمیوب زیاده یاقغله بوتقدیرجه ضامن اولور عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (استأجر حمارا
فضل فی الطریق ان علم انه لایجده بعد الطلب لم یضمن) برکیمسه بر حمار استیجار ایدوب
اول حمار یولده ضایع اولسیدی اول مستأجر حماری طلب یعنی تجسس ایدوب بولمدیغی معلوم
اولورسه ضامن اولماز (کذا راع ندشاة من قطیعة فخاف علی الباقی ان تبعها) کذلك
قیونك سوروسندن برقیون قاجدقده چوبان باقیلرینك دخی اکا تابع اولوب ضایع اولملرندن
خوف ایتمکله اول چقان قیونی سوروسیه ادخالده اهمال ایتسیدی ضامن اولماز (لایسافر بعبد
موجر للخدمة بلاشرطه) مسافر اولان کیمسه بلا شرط خدمت ایچون استیجار ایلدیکی
عبد موجر ایله معا مسافر اولمز زیرا سفرك خدمتنده مشقت زیاده‌در مطلق خدمت ایچون
عقد اولمغله اول مشقتی اطلاق منتظم قلماز (لایسترد مستأجر اجر عمل عبد محجور) مستأجر
عبد محجورك عملنك اجرینی استرداد ایدممز یعنی بر کیمسه بر عبد محجوری برآی استیجار ایدوب
واجرینی اعطا ایتسیدی پس اول مستأجر اول عبددن اجری اخذ ایتمك جائز دکلدر زیرا
بو اجاره استحسانا بعد الفراغ صحیحه‌در زیرا بونك فسادی مولاسنك حقنده رعایت ایچوندر
پس بعد الفراغ مولانك حقنده رعایت صحتنده‌در واجرك مولا ایچون واجب اولمسنده‌در (ولایضمن
آکل غلة عبد غصبه فآجر هو نفسه) غصب اولنان عبد نفسنی ایجار ایدوب عملدن سالم اولسه
اجاره صحیحه اولور مولاسنك حقنده ایجار نفع اولدیغی ایچون پس عبد اجری اخذ ایتدکده غاصب
اجری اندن اخذ ایدوب اکل ایتسیدی ضامن اولماز امام اعظم قتنده وامامین ضامن اولور دیدیلر
زیرا غاصب بلا تأویل غیرك مالنی تلف ایتدی زیرا اجر مولانك مالیدر امام اعظمك دلیلی اولدرکه
تحقیقا غاصب مال غیر متقوم تلف ایلدی متلف حقنده ضامن اولماز قطع یدن نصکره
سرقه‌نك نصابی کبی (کما اذا آجره الغاصب) نتکیم چقان غاصب غصب ایلدیکی عبدی
ایجار ایدوب اتلاف ایتسیدی ضامن اولمادیغی کبی زیرا اجر غاصب ایچوندر (وصح للعبد
قبضها) وعبد نفسنی ایجاردن حاصل اولان اجرتی قبض ایتمسی صحیح اولدی زیرا عبد نفع
محضده اذنه مأذوندر قبول هبه کبی وبونك فائده‌سی مستأجرك عهده‌ء اجرتدن خروجی

حقنده ظاهر اولور زیرا عهده دن خروج عبده ادا ایتمكله حاصل اولور (ویأخذ مولاه
قائمة) واول اجرتی قائمه اولدیغی حالده عبدك مولاسی اخذ ایدر زیرا مالنك عینی بولدی
وتقومك باطل اولمسندن ملكك باطل اولمسی لازم كلمز نتكیم قطع یددنصكره نصاب سرقه ده
اولدیغی كبی زیرا نصاب متقوم دكلدر ومالك ایچون ملكدر (استأجر عبدا شهرین شهرا
باربعة وشهرا بخمسة صح علی الترتیب) بركیمسه برعبدی ایكی آیه استیجار ایدوب برآی
درت درهمه وبرآی بش درهمه عقد ایتسیدی علی الترتیب ایجار صحیح اولور زیرا اول ذكر
اولنان آی عقدی ولی ایدنه منصرف اولور جوازی ایچون تحری جهتندن وشهر ثانی
بالضروره شهر اولی ولی ایدن شهره منصرف اولور (حكم الحال ان اختلفا فی اباق العبد
ومرضه) اكر عبدك قاچمسندن ومرضندن مستأجر ایله موجر اختلاف ایتسه‌لر ایدی
حال ایله حكم اولنور یعنی اكر بركیمسه برعبدی برآیده بردرهمه استیجار ایتسیدی پس عبد
اول بردرهمی شهرك اولنده قبض ایتسیدی اندن شهرك آخری كلدكده عبد قاچوب
یاخود مریض اولسیدی وموجر ایله مستأجر اختلاف ایدوب مستأجر مدتك اولنده عبد
مریض اولدی یاخود قاچدی دیسیدی وموجر مدتك آخرنده مریض اولدی یاخود مدتك
آخرنده قاچدی دیسیدی حال ایله حكم اولنور اكر عبد اول حالده مریض یاخود قاچمش اولسه
اول مدتده مریض اولوب یاخود قاچمش اولمسی اوزره حكم اولنور واجرت واجب اولماز
واكر عبد اول حالده صحتده ویاخود موجود اولورسه مدتك اولنده دخی اول حالده اولمسی
اوزره حكم اولنور واجر واجب اولور (وجری ماء الرحی) ودكرمنك صوینك جرینده دخی
حكم بویله در (القول لرب الثوب فی القمیص والقباء والصفرة والحمرة) كوملكده وقفتانده
وصاری یلقده وقرمزیلقده قول ثوب صاحبنكدر یعنی قچان ثوبك صاحبی درزی یه دیسیدیكه
بن سكا ثوبمی كوملك دیكویر دیو امر ایتدم سن قفتان دیكمش سین یاخود بویاجی یه بن سكا
ثوبمی قرمزی بویه دیدم سن صاری بویامش سین دیسیدی ودرزی یاخود بویاجی سنك
امر ایتدیكك شیئی اشلدم دیسیدی ایكی صورتده ده قول یمین ایله ثوب صاحبنكدر زیرا اذن
ثوب صاحبنك قبلندندر پس قول انده اذنی اولان شیده انك قولیدر پس قچان ایكیسنكده
شاهدلری اولمسیدی صورت اولی ده صاحب ثوبه یمین ویریلوب مخیر قیلنور دیلرسه معمول
اولدیغی حالده ثوبك قیمتنی تضمین ایتدیرر ودرزی ایچون اجر لازم كلمز واكر اول ثوبی اخذ
ایدوب درزینك اجر مثلنی اعطا ایدر واجر مثل بوسببله مسماییی تجاوز ایتمز زیرا درزی
صاحب ثوبك امرینه كسمكده ودیكمكده امتثال ایتدی لكن صفتده اكا مخالفت ایتدی
پس قنغی صورتی دیلرسه انی اختیار ایدر وصورت ثانیه ده دخی مخیردر دیلرسه ثوبك
بیاضلغی حالنده اولان قیمتنی تضمین ایتدیرر ودیلرسه ثوبی اخذ ایدوب بویاجینك اجر مثلنی
ویرر واجر مثل ذكر اولنان كبی اجر مسماییی تجاوز ایلمز (وفی الاجر وعدمه) ودخی
اجرده واجرك عدمنده اختلاف ایتسه‌لر صاحب ثوب یمینیله تصدیق اولنور سن بو ثوبی
بنم ایچون مجانا اشلدك دیدیكی قولنده صانع تصدیق اولنماز وصانع بلكه اجر ایله اشلدم دیسیدی
زیرا صاحب عقدی واجرك واجب اولمسنی وصانعك وعملینك متقوم اولدیغنی انكار ایدر

(* باب فسخ الاجارة *)

بو باب اجاره نك فسخی بیاننده در (تفسخ) اجاره فسخ اولنور یعنی مستأجر
ایچون ولایت فسخ واردر یوخسه اجاره بر وجه آخر ایله انتفاع احتمالی ایچون
منفسخ اولماز بو اجلدن مصنف منفسخ اولور دیمدی (بخیار الشرط) خیار شرط ایله فسخ اولور

برداری برسنه یه مستأجر اولمق اوزره یاخود برسنه یه دكین موجر اولمق اوزره اول دارده اوچ كون
خیار ایله استیجار ایتمكله و بونك خیار شرطله فسخ اولنماسنه باعث اولدركه زیرا بو ایجار عقد
معاوضه در مجلس عقده قبضی واجب اولماز وبیع كبی اقاله ایله فسخی محتمل اولور پس انده شرط
خیار جائز اولور (والرؤیة) دخی خیار رؤیتله فسخ اولور زیرا رسول علیه الصلوة والسلام
* من اشتری شیئا لم یره فله الخیار اذا رآه * بیوردیغیچون معنا بركیمسه كورمدیكی برشیئی
اشترا ایتسیدی كوردكده انكیچون خیار واردر دیمكدر واجاره دخی منافعی اشترا ایتمكدر پس
حدیث شریفك ظاهری لفظا و یا دلالة اكا متناول اولور (وعیب قبل العقد او بعده) وعیب ایله
فسخ اولور برابردر كرك اول عیب عقد اجاره دن اول حاصل اولسون كركسه بعده حاصل
اولسون اما عقد اجاره دن اول حاصل اولان عیبله ردك جائز اولمسی ظاهردر واما بعد
العقد ردك جائز اولمسنه باعث معقود علیه منافع اولوب اولمنافع شیئا فشیئا بولندیغیچوندر
وهر بویله اولان شیدن هر جزء ابتدا منزله سنده در پس قبل القبض عیب حاصل اولمدی
ایسه خیاری ایجاب ایدر نتكیم بیعده اولدیغی كبی و بو اجلدن عیب مستأجرك قبضندن
اول یاخود قبضندنصكره حادث اولمسنده فرق یوقدر زیرا شول عیب كه مستأجرك
قبضندنصكره حادث اوله معقود علیه كه منافعدر انك قبضندن اول اولدی (یفوت النفع) او یله
عیب كه نفعی فوت ایلیه (كخراب الدار) مثالی دارك خراب اولمسی كبی (وانقطاع ماء
الرحی) دخی دكرمنك صوینك كسلمسی كبی (والارض) دخی ارضك صوینك كسلمسی كبی
زیرا بونلرك هربری نفعی فوت ایدر ایمدی خیار فسخ ثابت اولور (او یخل به) یفوت اوزره
عطفدر یاخود نفعده خلل ویره یعنی تحقیقا عیب نفعی بالكلیه فوت ایتمز بلكه خلل ویرر
شول حیثیتله كه انكله فی الجمله انتفاع ایتمك ممكن اولور (كمرض العبد ودبر الدابر) مثالی
استیجار اولنان عبدك مرضی كبی ودابه نك ظهرنده كی یاره كبی پس بونكله دخی مستأجر
اجاره یی فسخ ایدر (فلو لم یخل) پس اكر عیب نفعه خلل ویرمزسه (او انتفع بالمخل)
یاخود مستأجر اول مخل ایله انتفاع ایدوب منفعتی استیفا ایدرسه بو حالده عیبله راضی
اولورسه (او ازاله المؤجر سقط خیاره) یاخود موجر اول خللی ازاله ایدرسه خیار ساقط
اولور سببك زوالی ایچون پس بو اجلدن علما اكر عیب نفع مقصودی مخل اولمزسه فسخی تجویز
اولماز دیدیلر مثالی دارك حسنی ایچون بر دیوار اولوب وسكناسنده انكله انتفاع اولنمیه
واول دیوار ساقط اولسیدی مستأجر ایچون ولایت فسخ یوقدر زیرا معقود علیه منفعتدر
پس انده خلل اولمزسه خیار ثابت اولماز (وبعذر لزوم ضرر لم یستحق بالعقد ان بقی)
وبعذر قولی خیار شرط قولی اوزره عطفدر یعنی خیار عذر ایله دخی فسخ ایدر او یله
عذر كه عقده مستحق دكل ضرر لازم كلور اكر عقد باقی قلورسه (كما فی سكون وجع ضرس
استوجر لقلعه) نتكیم جراحی اغریان دیشنك اخراجی ایچون استیجار ایتدكده دیشك
اغریسی ساكن اولمسی كبی پس اكر عقد باقی قالورسه صحیح دیشك قلعی لازم كلور صحیح
دیشك اخراجی عقد اجاره یه مستحق دكلدر (وموت عرس او اختلاعها استوجر لطبخ
ولیمتها) دوكون طعامی طبخ ایتمك ایچون بر اشجی استیجار ایتدكده كلنك فوت اولمسیله
یاخود مخالعه اولنمسیله اجاره فسخ اولنور زیرا اكر عقد اجاره باقی قالسه مستأجر ولیمه نك
غیریده مالنك اتلافیله متضرر اولور (ولزوم دین لا یقضی الا بثمن الموجر) دخی قضا
اولنماز الا ایجار اولنان شیئك ثمنیله قضا اولنور دینك لازم كلمسی عذریله اجاره فسخ اولنور
زیرا مؤجر قچان بر دكان ویاخود بر دار ایجار ایدوب اندنصكره مفلس اولوب اوزرینه دیون

لازم اولدقده اول دینلرك قضاسنه قادر اولمیوب الا اول ایجار ایلدیکی دکانك ویاخود
دارك ثمنیله قادر اولوب و ایجارك فسخنی مراد ایلیه فسخنه قادر اولور و اکر فسخ ایلمسه
اکا ضرر حبس لازم کلور ایمدی بو عذر ایله عقد اجاره فسخ اولور (و سفر مستأجر عبد
للخدمة فی المصر او مطلقا) دخی عبدی مصرده یاخود مطلق خدمت ایچون استیجار ایدن کیمسه نك
سفر ایتمسیله اجاره فسخ اولنور مطلق ایله مراد یعنی خدمتك مصرده اولمسی مقید اولمامقدر
واکر مصرده خدمت ایتمك اوزره مجمول اولورسه پس عبدك مالکی سفردن منع ایدرسه
مستأجر ایچون فسخ واردر عذر موجود اولدیغیچون عبدك مالکی ایچون فسخ واردر
واکر مالك عبدك سفرینه راضی اولورسه عذر منتفی اولمغله مستأجر ایچون فسخ یوقدر
(و افلاس مستأجر دکان لیتجر فیه) و انده تجارت ایتمك ایچون دکان استیجار ایدن
کیمسه نك افلاسیله اجاره فسخ اولنور زیرا اکر اجاره باقیه اولسه دکانك اجرینك اداسی
لازم کلور اداء اجر ایسه افلاسله ممتعذر ایمدی بو عذر ایله اجاره یی فسخ ایدر (و خیاط
یعمل بماله استأجر عبدا لیخیط فترك عمله) دخی کندی مالیله عمل ایدن درزی ثوب دیکدرمك
ایچون بر عبدی استیجار ایدوب مالیله عمل اتمکی ترك ایتسیدی اجاره یی فسخ ایدر زیرا مالی اولمیوب
اجر ایله عمل ایدن درزینك رأس مالی ایکنه در ومقراضدر انك حقنده عذر متحقق
اولماز (و بداء مکتری الدابة من سفره) و سفر ایچون دابه کرالین کیمسه سفردن فارغ
اولسیدی اجاره یی فسخ ایدر زیرا موجب عقد اوزره سفر ایتسیدی اکا ضرر زائد لازم کلور
قصدی سفر حج اولمق احتمالی ایچون پس حجك وقتنده کتمکی رأی ایدر و یاخود غریمی
یعنی مدیونی بولمغه کیتسه مدیونی حاضر اولمق احتمالی ایچون و یاخود تجارته کیتسه فقره
مبتلا اولمق احتمالی ایچون اجاره یی فسخ ایدر (بخلاف ترك مستأجره لیعمل فی الصرف)
بخلاف قولی وخیاط یعمل بماله اوزره عطف درزینك ثوب دیکمك ایچون استیجار ایلدیکی
عبدی کندی صرفده عمل ایتمك ایچون ترك اتمسیله اجاره یی فسخ ایده مز زیرا بو عذر اولماز
زیرا انکیچون ممکندر که دکانك بر جانبنده درزیلك ایدوب وکندیسی جانب آخرده صرفله
عمل ایلیه (و بداء المکاری) وکراجینك رأیی ظهور اتمکله عذر اولوب اجاره یی فسخ ایده مز
زیرا کندی ایچون اوتوروب دابه لرینی شاکردی ایله یاخود اجری ایله کوندرمك ممکندر
(و بیع ما آجره) ایجار ایلدیکی شیئی بیع ایتمك دخی عذر اولماز یعنی بقان بر کیمسه عبدینی آخره
ایجار ایلسه بعده بیع اینسه فسخ اجاره ده عذر اولمازدین لاحق اولماقسزین تنکیم مرور ایتدی
(و ینفسخ بموت احدهما له عقدها لنفسه) و اجاره فسخنه حاجت یوغیکن ایکی عاقدك بری
فوت اولمسیله منفسخ اولور اکر کندی نفسی ایچون عقد ایتدی ایسه زیرا اجاره باقیه اولسه
منفعت مملوکه یاخود اجرت مملوکه عاقدك غیری ایچون عقد ایله مستحقه اولور وارثه انتقال ایتدیکی
ایچون بو ایسه جائز اولماز (ولو لغیره لا) و اکر اجاره یی غیری ایچون عقد ایتدی ایسه فوت
اولمسیله اجاره منفسخ اولماز (کالوکیل والوصی والمتولی) وکیل ووصی ومتولی کبی مستحق
علیهك ومستحقك باقی اولدقلری ایچون حتی اکر معقود له فوت اولسه اجاره باطل اولور
بزم ذکر ایلدیکمز علت ایچون (و بموت احد المستأجرین او الموجرین فی حصته فقط) دخی
اجاره ایکی مستأجرك برینك یاخود ایکی مؤجرك برینك فوت اولمسیله یالکز انك حصه سنده
منفسخ اولور دیری قلانك حصه سنده باقیه در و امام زفر ایکیسنده ده باطلدر دیدی زیرا
شیوع مانعدر دیدی بز دیرز که مشروطك ابتداده وجودینه رعایت اولنور بقاسنه اعتبار
اولنماز نکاحده شهادت کبی

(* مسائل شتی *)

(احرق حصاید ارض استأجرها او استعارها فاحترق ما فی ارض غیره لم یضمن) بر کیمسه استیجار
ایلدیکی یاخود عاریت الدیغی ارضك آکزینی احراق ایتدکده اول آتش غیرك ارضنده
اولان مالیتلی محصولنی احراق ایتسیدی اکا ضامن اولماز زیرا تسبب اولمقدر مباشرت
دکلدر پس اول کیمسه متعدی اولماز ملکنه قویو قازن کیمسه کبی حصاید حصیدك
وحصیده نك جمعیدر بو ایکیسیده زرع محصودك اسمیدر بو مقامده حصاید ایله مراد ارضده
محصود اولان قصب زرعك کوکلریدر که لسان تورکیده اکا آکز تعبیر ایدرلر (ان لم تضطرب
الریاح) اکر روزکار حرکتده دکل ایسه شمس الائمة السرخسی ضمانك عدمی
قچان روزکار ساکن اولوب اندنصکره مضطرب اولورسه در واما قچان روزکار مضطرب
اولورسه ضامن اولور دیدی زیرا ناری یقان کیمسه بیلورکه تحقیقا آتش کندی ارضنده قرار ایتمز
ایمدی بو تقدیرجه مباشر اولور (وضع جمرة فی الطریق فاحرقت شیئا ضمن) بر کیمسه یولده
بر یانمش کوز وضع ایتدکده اول کوز علولنوب بر شیء احراق ایتسیدی اول کوزی وضع ایدن کیمسه
اول شیئه ضامن اولور زیرا اول کیمسه وضعی سببیله متعدی اولور واکر روزکار اول کوزی رفع
ایدوب بر شیئه دوشروب احراق ایتسیدی ضامن اولماز زیرا روزکار اول کوزی وضع ایده نك فعلنی
نسخ ایتدی نهایه ده بویله ذکر اولندی (سقی ارضه سقیا لا تتحمله) بر کیمسه ارضنی برسقی ایله
سقی ایتسیدیکه اول ارض اول سقیه تحمل ایلمیه (فتعدی الی جاره) پس ماجارینه تعدی
ایتسیدی (ضمن) ضامن اولور زیرا مباشردر سبب اولیجی دکلدر (اقعد خیاط ونحوه
فی دکانه من یطرح علیه العمل بالنصف جاز) بر درزی یاخود درزی مثللی اهل صنعتدن
بر کیمسه دکاننه بر کیمسه اوتوردوب اول کیمسه یه اول دکانده عملده نصفله حصه طرح ایلیه بو عقد
جائز اولدی زیرا صاحب دکان آز اولور جاه وحرمت صاحبی اولور ولکن صنعتده حاذق
اولماز پس اول صنعتده حاذق اولان کیمسه یی دکاننه اوتوردر که انك ایچون عمل طرح
ایلیه بو عقد جائز اولدی وقیاس جائز اولمامق ایدی زیرا عملدن خارج اولان شیئك نصفیله
استیجار ایلدی اول نصف ایسه مجهولدر اون بیع ایدن کیمسه نك او لحکی کبی لکن استحسانا
جائز اولدی زیرا حقیقتده شرکت وجوهدر زیرا صاحب دکانك وجاهتله قبول ایدر
واوتورتدیغی کیمسه حذاقتله عمل ایدر پس مصلحت منتظم اولوب حاصل اولانه جهالت ضرر
ویرمز (کاستیجار جمل لیحمل علیه محملا وراکبین وحمل محملا معتادا) بر دوه یی اوزرینه
محفه یوکلدوب ایکی کیمسه بنمك ایچون استیجار ایدوب ومعتاد اولان محفه یی یوکلتدکده
جائز اولدیغی کبی زیرا استحسانا بوده جائزدر وقیاسا جائز اولماز وعدم جواز امام شافعینك
قولیدر زیرا محفه متفاوته در مجهوله در پس نزاعه مفضی اولور ووجه استحسان اولدرکه
تحقیقا جهالتی معتاده صرف ایتمکله زائل اولور (واراءته اجود) ودوه جینك محفه یی کورمسی
احسندر زیرا مشاهده جهالتی زیاده نفی ایدر (استأجره لیحمل قدر زاد فاکل منه) بر کیمسه
بر دوه یی معلوم المقدار آزق یوکلتمك ایچون استیجار ایدوب یولده اول آزقدن اکل ایتسیدی
(رد عوضه) اول آزقدن اکل وشربی مقداری باقینك اوزرینه رد ایتمك جائزدر زیرا
دوه جی اجره اول مقدار یوکی طریقك جمیعنده یوکلتمك ایله مستحق اولور ایمدی انکیچون
استیفا لازم کلور (قال لغاصب داره فرغها والا فاجرتها کل شهر بکذا فلم یفرغ وجب
المسمی) بر کیمسه دارینی غصب ایدن کیمسه یه یا دارمی تفریغ ایت والا هر آیده بکا شو
مقداری اجرت ویردیسیدی غاصب تفریغ ایتمسیدی صاحب دارك تسمیه ایلدیکی اجرت

غاصب اوزره واجب اولور زيرا صاحب دار چقان اجرنى تعيين ايتدكده غاصب ظاهرا اول اجره
راضى اولدى ايكيسى بيننده عقد اجاره منعقد اولدى (الا اذا انكر الغاصب ملكه) مكر غاصب
صاحب دارك ملكى اولديغن انكار ايليه زيرا غاصب چقان دار انك ملكى اولديغن انكار
ايتسيدى اجاره يه راضى اولمش اولمادى (وان اثبته او اقر به ولم يرض بالاجر) اكر دارك
صاحبى ملكى اولديغن اثبات ايدرسه ده ياخود ملكى اولديغن اقرار ايدرسه ده واجره راضى
اولماديغن تصريح ايدرسه ده بو تقديرجه ظاهرا رضاسى فائده ايتمز (للمستأجر ان يوجر الاجير
من غير موجره) مستأجر ايچون موجرينك غيرى بر كيمسه يى اجير ايدوب ايجار ايلمك جائز
اولدى وموجرينه ايجار ايلمك جائز اولمادى زيرا منفعتى تمكيندر ومستأجر منفعت حقنده
موجرك قائمقاميدر پس مالكى تمليك ايتمك لازم كلور كافيده بويله ذكر اولندى (ويعير ويودع
فيما لا يختلف الناس فى الانتفاع به) واستيجار اولنان شئ عاريت ويريلور ودخى امانت قونلور
انتفاعده ناسك اختلاف ايلمديكى شيده زيرا مستأجر وقتا كه منافعه مالك اولدى ايسه
انك ايچون اول منافعى آخره تمليك ايتمك جائز اولور لكن انكله انتفاعده ناسك اختلافى
اولميان شيده جائز اولور واكر ناسك انده اختلافى اولانده اولورسه جائز اولماز زيرا بو تقديرجه
متعدى اولور (فان استأجر دابة ليركب لا يوجر غيره ولا يعيره) پس اكر بر دابه يى كندى بنمك
ايچون استيجار ايتسيدى آخره ايجار ايده مز وعاريت ويره مز (وكله لاستيجار دار
ففعل وقبض ولم يسلمها اليه حتى مضت المدة رجع الوكيل بالاجر على الآمر) بر كيمسه
بر دار معينه يى استيجار ايتمك ايچون بر رجلى وكيل ايتسيدى پس اول وكيل اول دارى
استيجار ايدوب قبض ايتسيدى ولكن وكيل اول دارى مدت اجاره كچنجيه دكين موكله
تسليم ايتمسيدى اول وكيل اجر ايله آمر اوزره رجوع ايدر (كذا ان شرط تعجيل
الاجر وقبض ومضت المدة ولم يطلب الآمر) كذلك اكر اجرى پيشين ويرمكى شرط
ايدوب دارى قبض ايتسيدى ومدت اجاره دخى كچسيدى وآمر دارى طلب ايتمسيدى حكم
ذكر اولنان كبيدر (وان طلب وابى ليعجل لا) واكر آمر دارى طلب ايدوب اجرك
تعجيلى ايچون ابا ايتسيدى وكيل موكله اجر ايله رجوع ايده مز يعنى بر رجل بر كيمسه يى بر دار معينه يى
استيجار ايچون وكيل ايدوب ووكيل دارى استيجار وقبض ايدوب واول دارى آمردن منع
ايتسيدى ياخود منع ايتمسيدى حتى مدت اجاره كچسيدى پس اول اجر وكيلدن لازم كلور زيرا
وكيل حقوقده اصيلدر ووكيل دخى آمره رجوع ايدر زيرا وكيل قبضده موكلك نائبيدر ملك
منفعت حقنده پس حكما موكل ايچون قابض اولدى وكذلك وكيل اجرك تعجيلنى شرط قلسيدى
دارى قبض ايدوب ومدت اجاره كچسيدى وآمر وكيلدن دارى طلب ايتمسيدى وكيل آمر اوزره
اجر ايله رجوع ايدر زيرا آمر وكيلك قبضيله قابض اولدى مادامكه وكيلدن منع ظاهر اولمادقجه
اكر آمر دارى وكيلدن طلب ايدوب وكيل اجرى تعجيل ايچون دارى تسليمدن ابا ايتسيدى اجر ايله
آمر اوزره رجوع ايده مز زيرا وكيل وقتا كه دارى آمردن حبس ايتدى ايسه وانكيچون حق حبسده
وار ايسه وكيلك يدى يد نيابت اولمقدن چقدى پس بو تقديرجه موكل حكما قابض اولمادى
ومنافع يد موكلده حكما حادث اولمادى ايمدى اجر موكل اوزره واجب اولمادى كافيده بويله
ذكر اولندى (للقاضى اجرة على كتب المكاتب قدر ما يجوز لغيره) قاضى ايچون مكاتب تحريرى
اوزره اجرت قاضينك غيرى ايچون جائز اولان مقداريدر (المستأجر لا يكون خصما لمدعى
الاجارة والرهن والشراء) مستأجر اجاره نك مدعيسى ايچون خصم اوله مز ورهن وشرا مدعيسى
ايچون خصم اوله مز زيرا دعوى اولماز الا عينك مالكى اوزره اولور (بخلاف المشترى) مشترى

ذكر اولنانك خلافى اوزره دركه زيرا مشترى عينك مالكيدر عماديه ده بويله ذكر اولندى

(* كتاب العارية *)

بو كتاب عاريتك احكامى بيانندهدر وقتا كه مصنف عوضله تمليك نفعك بياندن فارغ اولدى ايسه
بلا عوض تمليك نفعك كتابى بيانه شروع ايتدى صحاحده ذكر اولنديكه عاريت تشديد ايله
كانه عاره منسوبدر زيرا عاريتك طلبى عار وعيبدر وهدايه ده ذكر اولنديكه عاريت
عريتدندر يعنى عطيهدر وكافيده ذكر اولندى كه عاريت تعاوردندر تناوب معناسنهدر
پس كانه ملكى ايله انتفاعده غير ايچون نوبت قلار كندويه عود ايدنجيه دكين (هى) عاريت
لغت جهتندن ذكر اولنان شيدر وشرعا (تمليك نفع بلا عوض) بلا عوض نفعى تمليكدر
وبلا عوض قوليله اجاره خارج اولدى (وتصح باعرتك) وعاريت سكا اعاره ايلدم ديمكله
صحيح اولور زيرا اعرتك لفظى عاريتده صريحدر (واطعمتك ارضى) ودخى بن ارضيمى سكا
اطعام ايلدم ديمكله صحيح اولور زيرا اطعام چقان اكل اولنميان شيئه مضاف اولسيدى مثالى
ارض كبى انكله ارضك غله سى مراد اولنور اسم محل ايله حال اوزره اطلاق يوننددن (ومنحتك
ثوبى هذا) ودخى بن سكا ثوبمى اعطا ايلدم ياخود جاريه مى سكا اعطا ايلدم ديمكله صحيح
اولور چقان هبه مراد اولنمازسه زيرا منح عرفا عينى تمليك ايچون استعمال اولنور وتمليك عين
مراد اولنديغى وقتده تمليك منافع اوزره حمل اولنور وبونك اصلى سودنى ايچمك ايچون
بر دوه يى ياخود بر قيونى اعطا ايتمكدر كه اندنصكره صاحبنه رد اولنه وتمليك عينده منحك استعمالى
كثير اولدى پس چقان منحله هبه مراد اولنورسه تمليك عين افاده ايدر واكر هبه مراد اولنمازسه
اصل وضعى اوزره باقى قالور (وحملتك على دابتى هذه) دخى سنى شو دابه مك اوزرينه يوكلتدم
ديمكله صحيح اولور چقان هبه مراد ايتمزسه زيرا بو جملتك لفظى عرفا هبه ده استعمال اولنور
ما سبقده حمل الامير فلانا على الفرس ديملرى ايله تمليك مراد ايلدكلرى مرور ايتمش ايدى
واغت جهتندن معناسى بندرمكدر وحمل بونده دخى مستعملدر عرفا استعمال اولنديغى كبى
پس چقان ايكيسندن برينه نيت ايدرسه صحيح اولور واكر ايكيسندن برينه نيت ايتمدى ايسه
ادنى اوزره حمل اولنور اولكه اركاب معناسيدر اعلا يه شك لازم كلسون ايچون بن ديرمكه
بو تقرير ايله صاحب كافينك هدايه اوزره ايكى وجهله اعتراضى مندفع اولور برى اولدركه
تحقيقا صاحب هدايه كتاب عاريتده بو ايكى لفظى يعنى منحتك وحملتك لفظلرينى حقيقة تمليك
عين ايچون ومجازا تمليك منفعت ايچون قلدى اندنصكره كتاب هبه ده هبه نك الفاظنى
بيانده وحملتك على هذه الدابة اذا نوى بالحمل الهبة بن سنى شو دابه اوزره بندرهيم ديدكده
چقان حمل ايله هبه مراد ايدرسه هبه صحيح اولور ديدى وتعليل ايلديكه حمل حقيقة اركابدر
پس عاريت اولور لكن هبه يه محتمل اولور وايكنجى اعتراض اولدركه بو منحتك وحملتك
لفظلرى چقان حقيقة تمليك عين ايچون اولسه لردى حال بو كه بلا نية لفظله حقيقة مراد
اولنور پس هبه مراد اولنديغى وقتده تمليك منفعت اوزره حمل اولنماز بلكه هبه اوزره
حمل اولنور اما اعتراض اولك مندفع اولمسى صاحب هدايه بو ايكى لفظى كتاب عاريتده حقيقة تمليك
عين ايچون قلمغله بو ايكى لفظك حقيقة تمليك عين ايچون قلملرينى عرفا مراد ايلدى ايمدى اول
ايكى لفظلر بالضروره عرفا تمليك منفعت ايچون مجازا اولورلر وحملى حقيقة اركاب ايچون قلمغله حقيقة
اركاب ايچون اولمسنى لغت يوننددن مراد ايلدى ايمدى حمل مجازا تمليك عين ايچون اولور ضرورة لغت
يوننددن ايمدى منافات يوقدر واما اعتراض ثانينك مندفع اولمسى حقيقتك لفظيله بلا قرينه مراد
اولنمسى اول حقيقتك مجاز مستعمل معارض اولمديغى وقتدهدر زيرا چقان نيت منتفى اولسه معناى عرفيله

معنای لغوی مستعمل ارادتده مساوی اولور ایمدی لفظی ادنی اوزره حمل واجب اولور
اعلاشك ایله لازم کلمسون ایچون (واخدمتك عبدی) دخی بن سکا عبدیمی خدمت ایچون ویردم
دیمکله عاریت صحیح اولور زیرا بولفظ ولی عبد ایچون استخدامه اذندر ایمدی عاریت اولور
(وداری لك سکنی) دخی بنم دارم سنك ایچون سکنادر دیمکله صحیح اولور (وداری عمری سکنی)
دخی بنم دارم مدت عمر مده سنك ایچون سکنادر دیمکله دخی عاریت صحیح اولور پس زیرا لفظ سکنی نفع
مراد ایلمکده محکمدر پس لك قولنده لام افادهٔ ملك اوزره صرف اولنور (و یرجع المعیر متی شاء)
وعاریتی و یرن کیمسه هرنه وقت دیلرسه رجوع ایدر زیرا منافع شیئا فشیئا تملیك اولنور اول منافعك
حدوثی حسبنجه پس منافع بولنمیه تملك دخی بولنماز ایمدی رجوع صحیح اولدی (ولایضمن
ان هلکت بلا تعد) واکر عاریت الان شئ بلا تعدی هلاك اولسیدی مستعیر یعنی
عاریت آلان کیمسه ضامن اولماز زیرا عاریت امانتدر (ولاتوجر) عاریت ایجار اولنماز
(ولاترهن) ورهن قونلمز زیرا اعاره اجاره دن ورهندن ادنادر وشیئی مافوقنه ضامن اولماز
(فان آجر اورهن المستعیر) پس اکر مستعیر عاریتی ایجار ایلسه و یاخود رهن قوسه (فهلکت
ضمنه المعیر) عاریتی و یرن کیمسه اکا تضمین ایتدیرر زیرا عاریت اجاره ایله متناول اولمسه ایکیسندن
هر بری غصب اولور (ولایرجع علی احد) ومستعیر ضامن اولدقده صکره بر کیمسه اوزره
رجوع ایدهمز زیرا ضمانله ظاهر اولدی بو مستعیر نفس ملکی ایجار ورهن قودی (اوالمستأجر
ویرجع علی موجره) یاخود مستعیردن استیجار ایدن مستأجره تضمین ایتدرر واول مستأجر دخی
موجر اوزره رجوع ایدراندن غرور ضرر ین دفع ایچون (ان لم یعلم انه عاریة معه) اکر اول استیجار
ایلدیکی شیئك عاریت اولدیغنی بلمزسه موجر اوزره رجوع ایدر واکر عاریت اولدیغن بیلورسه
رجوع ایدهمز زیرا موجرانی مغرور ایتمدی پس غاصبدن مستأجر کبی اولدی غاصب اولدیغن
بلدیکی حالده (وتعار مطلقا) وعاریت مطلقا عاریت و یریلور یعنی برابردر کرك استعمالنده
اختلاف اولنان شی اولسون عبد وارض کبی و کرك اولمسون (ان لم یعین منتفعا) اکر انکله
انتفاع تعیین ایتمدی ایسه زیرا عاریت وقتا که منافعی تملیك ایچون اولدی ایسه عاریت
و یرمك جائز اولدی زیرا مالك تملیکه مالك اولور مستأجرك ایجاره مالك اولدیغی کبی ودخی خدمتله
وصیت اولنان عاریت و یرمکه مالك اولدیغی کبی (ومالایختلف استعماله ان عینه) واستعمالنده
اختلاف اولنمیان شیده اکر انتفاع تعیین ایلدی ایسه عاریت و یریلور ومصنف وتعار مطلقا قولی
اوزره (فمن استعار دابة مطلقا یحمل علیها ماشاء) قولیله تفریع ایلدی پس بر دابه یی عاریت
السیدی دیلدیکنی اوزرینه یوکلدر (و یعیرله) و یوك ایچون عاریت و یرر (و یرکب و یرکب غیره)
و بنفسه اوزرینه بنر و غیری یی بندرر (وایا فعل تعین وضمن بغیره) وهرقنغی فعلی اشلرسه متعین
اولانی ایشلر وغیری ایله ایشلرسه ضامن اولور حتی اکر بنفسه بنرسه انك ایچون غیری یی بندرمك
جائز اولماز زیرا انك بنمسی متعین اولدی اکر غیری یی بندررسه کندی ایچون بنفسه بنمك جائز
اولماز حتی بنرسه ضامن اولور (وان اطلق الانتفاع فی الوقت والنوع انتفع ما شاء ای وقت شاء)
واکر معیر انتفاعی وقتده ونوعده اطلاق ایدرسه قنقی وقتده دیلرسه انتفاع ایدر زیرا مستعیر
غیرك ملکنده تصرف ایدر انده مستعیر ایچون اذن وجهی اوزره (وان قید ضمن بالخلاف
الی شر فقط) اکر معیر مقید قلدی ایسه مستعیر انجق شره خلاف ایتمکله ضامن اولور
تقیید یا وقتده در نوعده دکلدر یاخود نوعده در وقتده دکلدر یاخود ایکیسنده در پس اکر
مستعیر قیده موافق عمل ایدرسه ظاهردر که ضامن اولماز واکر شره خلاف ایله عمل ایدرسه
ضامن اولور واکر قیدك مثلی ایله یاخود خلافله عمل ایدرسه ضامن اولماز (عاریة الثمنین

والمکیل والموزون والمعدود المتقارب قرض) ایکی ثمنك عاریتی یعنی نقدینك عاریتی ومکیلك
یعنی بغدایك وشعیرك وموزونك یعنی فضه وذهبك ومعدود متقاربك یعنی جوزك و یمرطه نك
عاریتلری قرضدر زیرا عاریت و یرمك منفعتی تملیکدر و بوذکر اولنان شیلر ایله انتفاع اولنماز
الا عینلرین استهلاك ایله اولور بونلرك استهلاکنه مالك اولماز الاچقان انلره مالك اولورسه ایمدی
بالضروره عینلرین تملیك اقتضا ایتدی بو ایسه هبه اولور یاخود قرض ضرر یوندن ایکیسنك
ادناسیدر مثلنك ردی ایچون موجب اولمغله بو مسئله (اذا لم یعین الجهة) جهت تعیین اولنمدیغی
وقتده در اما چقسان جهت تعیین اولنسه مثالی دراهم استعاره ایتمك کبی انلر ایله میزان عیار
ایتمك ایچون یاخود دکان تزیین ایتمك ایچون وانتفاعلردن بونلرك امثالی پس بو تقدیرجه امانة
عاریت اولور مستعیر ایچون انلرك اهلاکیله انتفاع اولماز پس حلی نك وسیف محلی نك عاریتنك
نظیری اولور ومصنف عاریتك قرض اولمسنی (فیضمن بهلاکها قبل الانتفاع) قولیله تفریع
ایلدی ایمدی قرض اولنجه قبل الانتفاع هلاکیله مستعیر ضامن اولور (صح الاعارة للبناء
والغرس) ارضك اوزرینه بنا ایچون واشجار غرس ایتمك ایچون عاریة و یرمك صحیح اولدی زیرا ارضك
منفعتی معلومه در اجاره ایله تملیك اولنور پس اعاره ایله ده تملیك اولنور (وله ان یرجع) وعاریت
و یرن کیمسه ایچون رجوع ایتمك دخی جائزدر زیرا اعاره لازمه دکلدر (و یکلف قلعهما) و بنا وغرسك
قلعلری ایچون تکلیف اولنور زیرا مستعیر ارضی ملکیله مشغول قلدی پس فارغ اولمسی ایچون
امر اولنور مکر معیر چقان بنانی وغرسی قیمتلری ایله اخذ ایلمك دیلرسه مکر چقان ارض بناء وغرسك
قلع اولنمسیله ضرر ایدرسه ومعیر بناء وغرسی قیمتلری ایله اخذ ایتمك مراد ایدرسه بو تقدیرجه
معیر بنا وغرسك قلع اولنمش اولدقلری حالده قیمتلرینه ضامن اولورسه بنا وغرس معیرك اولور
معیرك ارضی قلع اوزره اتلاف اولنیوب ضمان سببیله ارض مستقلا کندینك اولور زیرا
معیر اصل صاحبدر و چقان ارض قلعدن ضرر ایترسه ترك جائز اولماز الا معیر ایله مستعیرك اتفاقیله
اولور وقلعده اتفاق شرط قلنمدی بلکه قلعی هرقنغیسی طلب ایدرسه آخر اجابت ایدر
(وضمن مانقص ان وقت) ورب ارض بنا وغرسدن ناقص اولان شیئه ضامن اولور اکر عاریت
ایچون وقت تعیین ایتدی ایسه زیرا مستعیر معیر جهتندن مغروردر انکیچون وقت تعیین ایلدیکی
حیثیتدن وظاهر اولان بودرکه عهدینه وفا ایلیه پس مستعیر معیر اوزره رجوع ایدر نفسندن
ضرری دفع ایچون (وکره قبله) وتعیین اولنان وقتدن اول معیرك رجوعی مکروه اولدی زیرا انده
خلف وعد واردر (ولو اعار للزرع لاتؤخذ حتی یحصد) واکر معیر ارضنی زرع ایچون عاریت
و یرسیدی حتی وقتنه دکین ارضی اخذ ایدهمز مستعیر ایچون حصاد یتشنجه ترك ایدر (مطلقا) یعنی
برابر کرك وقت تعیین ایتسون کرك ایتمسون زیرا زرع ایچون نهایت معلومه واردر وترکده معیر ومستعیرك
حقلرینه رعایت واردر غرس زرعك خلافیدر که زیرا انده نهایت معلومه یوقدر مالکندن
ضرری دفع ایچون قلع اولنور (واذا کتب یکتب قد اطعمتنی ارضك لااعرتنی) وچقان
مستعیر تمسك یازسیدی سن ارضکی بکا اطعام ایتدك دیو یازار یوخسه استعاره ایتدك دیو
یازمز یعنی چقان بر ارض بیضایی زرع ایتمك ایچون اعاره اولنسیدی مستعیر یازرکه تحقیق سن بنی
شو یله بر ارض ایله اطعام ایلدك بن اول ارضی زرع ایدرم یوخسه بکا اعاره ایلدك دیو یازمز
امام اعظم قتنده وامامین قتنده سن بکا ارضکی اعاره ایلدك دیو یازر دیدیلر زیرا اعاره بو عقد
ایچون وضع اولنمشدر وموضوعله کتابت اولادر دیدیلر وامام اعظمك علی تحقیق لفظ اطعام مراد
اوزره اعاره دن زیاده دلالت ایدر زیرا زراعته مختصدر وارضك اعاره سی کاهی زراعت ایچون اولور
وکاهی بنا وچادر قورمق ایچون اولور پس لفظ اطعام ایله کتابت ایتمك اولادر غرضی زراعت

اولديغى معلوم اولسون ايچون (صح التوكيل برد العارية والمغصوب) مستعير عاريتى رد ايچون وغاصب
مغصوبى رد ايچون بر كيمسه يى وكيل اتمك صحيح اولدى زيرا فعل واجبى التزام ايتدى (ولو توكل به
لايجبر) واكر مستعير رد عاريت ايله بر كيمسه يى وكيل ايتسيدى عاريتى معيرك منزلنه نقل ايله جبر اولنماز
بلكه معيرى هرقنده بولورسه عاريتى اكا دفع ايدر زيرا وكيل برشيئه ضامن اولماز بلكه آمر اوزره
تبرع ايلمكه وعد ايدر كفيل بونك خلافيدر كه زيرا ضامن اولور (كالوكيل بقضاء الدين) قضاء
دينه وكيل اولان كيمسه كبى زيرا قضاء دينه وكيل اولان كيمسه قچان اداء دينيدن امتناع ايتسيدى
انك اوزرينه جبر اولنماز (رد المستعير الدابة) رد مبتدادر خبرى اشاغيده كلجك تسليم قوليدر
يعنى مستعيرك استعاره ايلديكى دابه يى رد ايلمسى (ولو مع عبده) كركسه مستعيرك عبدى
ايله اولسون (او اجيره مسانهة او مشاهرة) ياخود كركسه سنوى ياخود شهرى اجيرى ايله اولسون
(لا مياومة الى اصطبل مالكها) يومى اجيرى ايله ردى دكل دابه يى مالكنك آخورينه ردى
(او العبد) ياخود عاريت اديغى عبدى (الى دار مالكه) عبدى مالكك دارينه ردى يوخسه
مالكنك نفسنه دكل (تسليم) ذكر اولنان ردلر بالجمله تسليمدر حتى قچان دابه ياخود عبد هلاك اولسه
مستعير ضامن اولماز استحسانا وقياس ضامن اولمق ايدى زيرا مستعير عاريتى مالكنه رد ايتمدى
بلكه مالكك ضيعه سنه رد ايتدى واستحسانك وجهى اولدر كه زيرا تسليم متعارف ايله عمل ايتدى
زيرا مستعير عاريتى مالكك دابه بغلنجق مكاننه ياخود دارينه رد ايتدى انلر ايسه حكما مالكك
يدنده در پس كانه همان دابه يى ياخود عبدى مالكك يدينه رد ايتمش كبى اولدى (كردها مع عبد المعير
مطلقا) نتكيم مستعير دابه يى معيرك عبدى ايله بله رد ايتمسى كبى در مطلقا يعنى برابر در كرك
اول عبد اول دابه نك خدمتى اوزره قائم اولسون كركسه اولمسون (او اجيره كامر) ياخود معيرك
بالاده ذكر اولنديغى كبى سنوى ياخود شهرى اجيرى ايله رد ايلمسى كبى در زيرا مالك دابه عادتا
بو كاراضيدر (لو كان غير نفيس) اكر استعاره اولنان شئ نفيس دكل ايسه يعنى مستعار صاحبنك
غلامى ويا اجيرى يديله ردينك جائز اولمسى ويادارينه وضعك جائز اولمسى عادتا غلام
واجير يدنده استعمال اولنان شيده در اما قچان عاريت بويله اولميوب اينجو دزيسى كبى قيمتلو شيلر اولسه
قچان مستعير اول ذى قيمت نفيس اولان عاريتى معيرك غلامنه ويا اجيرينه ويا دارينه ويا آخورينه رد
ووضع ايتسيدى بو تقديرجه مستعير ضامن اولور زيرا بو وجهله عادت جارى دكلدر بو اجلدن
اكر اماتى غلامه دفع ايتسيدى ضامن اولور (بخلاف الاجنبى) اجنبى بونك خلافى اوزره در
يعنى مستعير عاريتى اجنبى كيمسه يديله رد ايتسيدى مستعير ضامن اولور (ورد الوديعة والمغصوب
الى دار المالك) امانتك ومغصوبك دار مالكه ردى دخى ذكر اولنانك خلافى اوزره در پس
امانتله مغصوبى قچان مالكك دارينه رد ايتسيدى ومالكه تسليم ايتمسيدى ضامن اولور
اما امانته ضامن اولمسنك علتى امانت حفظ ايچون اولوب آخرك حفظنه راضى اولمديغى ايچوندر
واكر بويله اولمسه انك قاتنه نه ايچون امانت قودى واما مغصوبك ضماننه باعث غاصبك اوزرينه
واجب اولان فعل غصبى ابطال ايتمكدر بو ايسه مالكه رد ايله حاصل اولور (العبد المأذون
يملك الاعارة) عبد مأذون يدنده اولان شيئ عاريت ويرمكه مالك اولور خلاصه ده بويله
ذكر اولندى (والمحجور اذا استعار واستهلكه يضمن بعد العتق) قچان عبد محجور برشيئ استعاره
ايدوب هلاك ايتسيدى عتقندنصكره ضامن اولور زيرا معير اول عبد محجورى اتلافى اوزره
مسلط قلدى وانك اوزرينه ضمان شرط ايتدى ايمدى تسليطى صحيح اولدى ومولاسى حقنده
شرط باطل اولدى (ولو اعار هذا المحجور مثله فاستهلكه ضمن الثانى للحال) وبو عبد محجور كندو كبى
برعبد محجوره عاريت ويرسيدى اولدخى هلاك ايتسيدى ايكنجى محجور حالا ضامن اولور زيرا

محجور

محجور مالا اتلافنه ضامن اولور (استعار ذهبا فقلد صبيا فسرق فان كان الصبى يضبط
ماعليه لم يضمن) بر كيمسه آخردن ذهب استعاره ايدوب بر صبينك باشنه طاقسيدى پس اول ذهب
صبيدن سرقت اولنسيدى اكر اول صبى كندو اوزرنده اولان شيئ حفظه قادر ايسه
مستعير ضامن اولماز زيرا مستعير اول ذهبى ضايع ايلمدى مستعير ايچون ايسه عاريت ويرمك جائزدر
(والا يضمن) اكر صبى اوزرنده اولان شيئى حفظه قادر دكل ايسه ضامن اولور زيرا مستعير
عاريتى ضايع قلدى شول جهتله كه حفظى تعقل ايده مين صبينك قتنه وضع ايتدى محيطده
بويله ذكر اولندى (وضعها بين يديه فنام فضاعت لم يضمن) مستعير عاريتى اوكنه وضع
ايدوب اويودقده عاريت ضايع اولسيدى مستعير ضامن اولماز (لو جالسا) اكر اوتورديغى
حالده اويودى ايسه زيرا بوشكل اوتوردكن اويومق عادتا حفظدر (وضمن لو مضطجعا)
اكر يانى اوزره ياتوب اويوركن ضايع اولدى ايسه ضامن اولور (ليس للاب اعارة مال طفله)
بابا ايچون طفلنك مالنى اعاره ايتمك جائز دكلدر خلاصه ده بويله ذكر اولندى (واجرة الرد
على المستعير والمودع والموجر والغاصب والمرتهن) عاريتك ردينك اجرتى وامانتك اجرتى
واستيجار اولنان عينك اجرتى ومغصوبك ورهنك اجرتى هر برينك عامللرى اوزرينه در
يعنى استعاره اولنان شيئك اجرتى مستعير اوزره در وامانتك اجرتى مودع اوزره واستيجار اولنان
عينك اجرتى موجر اوزرينه ومغصوبك ردينك اجرتى غاصب اوزره ورهنك ردينك اجرتى
مرتهن اوزرينه در زيرا منفعت انلر ايچون حاصل اولدى والله تعالى اعلم بالصواب

) كتاب الوديعة (

بو كتاب امانت قونلان شيئك احكامى بياننده در بو كتابك كتاب عاريته وجه مناسبتى خفى دكلدر
(هى امانة تركت للحفظ) وديعه لغت يوندن مطلق تركدر وشرعا حفظ ايچون ترك اولنان
امانتدر (وركنها الايجاب كاودعتكه) بو امانتك ركنى مودعدن ايجابدر سكا امانت قودم
ديمك كبى (او ماينوب منابه قولا او فعلا) ياخود قولا وياخود فعلا اودعتك لفظنك منابنه
نائب اولور شيئله ايجابدر زيرا بر كيمسه ثوبنى بر رجلك اوكنه وضع ايتسيدى برابر در كركسه
اول كيمسه يه سنك قاتكده امانتدر ديسون ياخود سكوت ايدوب كتسون اندنصكره آخر غائب
اولوب ثوبنى انده ترك ايدوب اول ثوب ضايع اولسيدى اول آخر ضامن اولور زيرا بو وضع
عرفا امانتدر قاضيخان بونكله تصريح ايلدى (والقبول) ايجاب اوزره عطفدر امانتك
بر ركنى دخى قبولدر (حقيقة) حقيقت يوندن قبولدر قبول ايتدم ياخود اخذ ايتدم ياخود
بونلرك امثالى كلام سويلمكله (او عرفا) ياخود عرفا قبولدر ثوبى وضع ايتديكى وقتده
سكوت ايتمكله واكر بن اماتى قبول ايلمم ديوب صاحب ثوب ثوبى اوكنه وضع ايدوب كيتدكده
ثوب ضايع اولسيدى ضامن اولماز زيرا رد ايله تصريح ايلدى پس بلا قبول مودع اولماز بونيده
قاضيخان ذكر ايلدى (وشرطها كون المال قابلا لاثبات اليد عليه) امانتك شرطى
امانت اولان مالك اوزرينه اثبات يده قابل اولمقدر زيرا امانت قويمق حفظك عقديدر واوزرينه اثبات
اولميان شيئك حفظى ايسه محالدر هواده اوچان قوشك وفرار ايدن عبدك ودريايه دوشن مالك امانت
قونلمسى صحيح دكلدر (وحكمها وجوب الحفظ على المودع وصيرورة المال امانة عنده) امانتك حكمى
مودع اوزره حفظك واجب اولمسيدر وانك قتنده مالك امانت اولمسيدر ومصنف فلا يضمن
قوليله تفريع ايدوب (فلا يضمن ان هلكت او سرقت عنده) ديدى اكر امانت قونلان كيمسه نك
قتنده امانت هلاك اولوب ياخود سرقت اولنورسه ضامن اولماز رسول عليه الصلاة والسلامك
* ليس على المستودع غير المغل ضمان * قول شريفى ايچون امانت قونلان كيمسه كه مغلك

غیری اوله انك اوزرینه ضمان لازم کلمز یوردی ومغل خاینددر و اغلال خیانت معناسنه در (ولووجدها) کرکسه اماتله بله مودعك مالی سرقت اولنمسون وامام مالك تهمت ایچون ضامن اولور دیدی و بونك اوزرینه حجت بزم نقل ایلدیکمز شیدر (الا ان یموت مجهلا) مکر مودع مجهلا فوت اوله یعنی حال اماتی بیان ایلمدین فوت اولسیدی پس بو تقدیرجه مودع متعدی اولوب ضامن اولور (کذا الامناء) امینلر دخی بونك کبیدر یعنی هر امین که حال اماتی بیان ایتمیوب مجهلا فوت اوله امانته ضامن اولور (الا متولیا اخذ الغلة ومات مجهلا) الامتولی که غله یی اخذ ایدوب مجهلا فوت اوله (وسلطانا اودع بعض الغانمین بعض الغنیمة ومات مجهلا) دخی سلطانکه مال غنیمتك بعضسنی غانمینك بعضنه امانت قویوب مودعی بیان ایتمکسزین فوت اولسیدی (وقاضیا اودع مال الیتیم ومات مجهلا) دخی قاضی که مال یتیمی امانت قویوب مودعی بیان ایتمدین مجهلا فوت اوله ضامن اولمازلر خانیه ده بویله ذکر اولندی (ویحفظها بنفسه وعیاله) مودع اماتی بنفسه وبعیاله حفظ ایدر یعنی زوجه سیله ووالدینی ایله وسنوی وشهری اجیری ایله حفظ ایدر (ویضمن بغیرهم) بو ذکر اولنانلرك غیری یه امانت قورسه ضامن اولور زیرا مالك مودعك کندو یدیله حفظنه راضیدر ومودعك تحت یدنده اولانلرك حفظنه راضیدر غیری یه راضی دکلدر ایمدی غیری یه تسلیم ایله ضامن اولور (لا اذا خاف حرقا او غرقا فسلم الی جاره او فلك آخر) مکر که مودع حرقدن و یاغرقدن یاخود برآخر کیمسه نك تملکندن خوف ایدوب قومشیسنه یاخود برآخر کمی یه تسلیم ایتسیدی ضامن اولماز زیرا امانتك اکا حفظی ممکن اولماز بو حالتلرده الا بو طریقله ممکن اولور ایدی انده مأذون اولور وانك اوزرینه تصدیق اولنماز الا بینه ایله تصدیق اولنور زیرا ضمانی اسقاط ایدر ضرورت ادعا ایدر سببی متحقق اولدقدنصکره ایمدی ایداعده اذن ادعا ایتمش کبی اولور (کذا اذا طلب ربها فمنع قادرا علی تسلیمها) کذلك ذکر اولنان مودع امانته ضامن اولور حقان امانتك تسلیمنه قادر ایکن منع ایتسیدی زیرا امانتك صاحبی اماتی رد ایله طلب واندنصکره مودعك امساکنه راضی اولمدی ایسه پس مودع منعله متعدی اولدی ایمدی ضامن اولور (وتعدی) یاخود مودع امانته تعدی ایلیه (فلبس ثوبها او رکب دابتها او انفق بعضها) تعدی لفظنی فلبس ثوبها قولیله تفسیر ایلدی یعنی مودع امانت وضع اولنان ثوبی کیسیدی یاخود امانت اولان دابه یه بنسیدی یاخود امانتك بعضسنی نفقه لنسیدی اندن نفقه لندیکنه ضامن اولور کلیسنه ضامن اولماز (اوخلط مثله بما بقی) یاخود نفقه لندیکنك مثلنی باقی قلانه خلط ایتسیدی پس تحقیق مودع انفاق ایلدیکنك مثلی ایله کلوب آنی باقی یه خلط ایتسیدی جمیعسنه ضامن اولور زیرا مودع خلط ایله کلنی استهلاك ایتمش اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (اوجحدها عنده) یاخود مودع صاحب امانتك قتنده اماتی انکار ایلیه (ثم اقر اولا) اندنصکره کرك اقرار ایتسون کرك ایتمسون ضامن اولور زیرا مالك اماتی رد ایله طالب اولدیغی وقتده مودعی حفظدن عزل ایتدی پس مودع اندنصکره امساك ایله غاصبدر ایمدی ضامن اولور پس اکر مودع اقراره عود ایلسه ضماندن بری اوله مز زیرا عقدمرتفع اولدی عود ایتمز الا عقدی تجدید ایله عود ایدر مالك عقدی تجدید ایتمدی مالکك قتنده انکار ایلسه دیمکه باعث زیرا مودع اماتی مالکك غیرینك قتنده انکار ایتسیدی براجنبی اکا فلانك سنده اماتی واردیر دیدکده بو قدر دیمکله ضامن اولماز زیرا مالکك غیابنده انکار حفظدندر زیرا مودع اول انکار ایله طمع ایدیجیلرك طمعین قطع ایدر پس بوسببدن ضامن اولماز (اوحفظ فی دار امر به فی غیرها) یاخود مالکك اماتی حفظ ایچون امر ایلدیکی دارك غیری دارده حفظ ایتسیدی ضامن اولور

مالکك امرینه مخالفتی ایچون (او خلط بماله حتی لم یتمیز) یاخود مودع اماتی مالیله خلط ایتسیدی حتی تمییز اولنمیه برابردر کرك جنسله خلط ایتسون کرکسه خلاف جنسله خلط ایتسون زیرا خلط امام قتنده استهلاکدر مطلقا (وان اختلطت به) واکر امانت مودعك صنعی اولماقسزین مودعك مالیله مختلط اولسه نتکیم ایکی کیسه شق اولوب ایکیسی بربرینه مختلط اولسه‌لردی (اشترکا) مالك ایله مودع انده مشترك اولورلر وضمان دخی لازم کلمز زیرا مودعدن تعدی اولمدی و بو اتفاقیدر (وان ازال التعدی) واکر مودعك تعدیسی ازاله اولسیدی یعنی حقان مودع امانتده تعدی ایتسیدی غیرك قتنده وضع ایتمکله اندنصکره تعدی ازاله اولسیدی اماتی مالکك یدینه رد ایتسیدی (زال الضمان) ضماندن زائل اولور برمعنایه که تحقیقا امانت مالکك یدینه عود ایتدکدنصکره ضایع اولسیدی مودع ضامن اولماز امام شافعی ایچون خلاف واردر بو ذکر اولنان احکام ودیعتك حکمیدر (واختلف فی سائر الامانات) سائر امانتلرده اختلاف اولندی عمادیه ده دیدیکه اکر برکیمسه برمکان مسمایه بردابه استعاره ایتسیدی مستعیر اول دابه ایله مکان مسمایی تجاوز ایتسیدی اندنصکره مکان مسمایه کلسیدی اول مستعیر دابه یی مالکنه رد ایدنجیه دکین ضامن اولور دینلدیکه ضمان حقان مستعیر دابه یی اول مکان مسمایه کتمك ایچون استعاره ایدوب کلمك ایچون ایتمدیکی وقتده در اما حقان اومکان مسمایه واروب و کلمك ایچون استعاره ایدرسه بوقائل مودع ایله مستعیر ومستأجرك یدینی برابر قلدی حقان بونلر مخالفت ایدوب اندنصکره وفاقه عود ایتدکلرنده ضماندن بری اولمزلرنده امانتك وعاریتك مدتلری باقیه اولدیغی وقتده در ومشایخدن برکیمسه عاریتده ضماندن بری اولنماز مادامکه مالکی اوزره رد ایتمدکجه برابردر کرك کیدوب وکلمك ایچون استعاره ایتسون و یا یالکز کتمك ایچون استعاره ایتسون دیدی و بو قائل تحقیقا مستعیر ومستأجر حقان مخالفت ایدوب صکره وفاقه عودت ایتسه‌لر ضماندن بری اولمازلر مودع بونك خلافی اوزره در حقان مودع مخالفت ایدوب وفاقه عودت ایتسیدی اووقت ضماندن بری اولور دیدی قول اول اشهردر شیخ الاسلام خواهرزاده دخی قول اوله میل ایتدی (وله السفر بها) ومودع ایچون امانتله سفر ایتمك جائز اولدی کرکسه مودعك یوکی ومؤنتی اولسون جائز اولور (ان امن) اکر طریق امین ایسه براحدا کا قصد ایتمامك ظنی غالب اولدیغی حالده واکر براحدا کا قصد ایدوب مودع بنفسه یاخود رفیقلریله دفعی ممکن اولورسه (ولم ینه) مودع سفردن نهی اولنمدی ایسه امانتله بله سفر جائز اولور واکر طریق امین دکل ایسه یاخود اماتی وضع ایدن سفردن نهی ایتدی ایسه امانت ضایع اولدقده مودع ضامن اولور (اودعاه مثلیا) ایکی کیمسه بر رجله مثلی اولان شیئی امانت قوسه‌لردی یعنی مکیلات وموزونات وعددیات متقاربه دن امانت قوسه‌لردی (لم یدفع الی احدهما حصته بغیبة الآخر) ایکیسندن برینك حصه سنی آخرك غیابنده دفع ایتمك جائز اولمادی اکر دفع ایدرسه ضامن اولور وامامین دفع ایدر وضامن اولماز دیدیلر دینلدیکه بو خلاف مثلیات وقیمیاتده برابر اولدقلرنده در صحیح بودرکه خلاف انجق مثلیاتده در بو اجلدن مصنف (کما فی القیمی) دیدی یعنی نتکیم قیمیاتده ایکیسندن برینك غیبتنده آخره دفع جائز اولمدیغی کبی (اودعهما ما یقسم) برکیمسه یه قسمت اولور شیئی ایکی کیمسه یه امانت قوسیدی (اقتسماه وحفظ کل نصفه) واول مودع اول شیئی تقسیم ایدوب هر بری نصفنی حفظ ایتسه‌لردی بو ایکی مودعك هر بری امانتك کلیسنی آخره دفع ایلمك جائز اولماز واکر تقسیم قبول ایتمز شیئ اولسیدی ایکیسندن بری آخرك اذنیله حفظ ایتمك جائز اولوردی و بو وقعدرکه زیرا مالك ایکیسنك حفظنه راضی اولدی وایکیسندن برینك کلیسنی حفظه راضی اولمادی زیرا فعل حفظ کیدرهر حقانکه تجزی قبول ایدن شیده ایکی یه مضاف اولسیدی بعضنه متناول اولور کلیسنه

متناول اولماز پس آخره تسلیم مالکك رضاسنسز واقع اولور (وضمن دافع کله لا قابضه)
وامانتك کلیسنی دفع ایدن ضامن اولور قبض ایدن ضامن اولماز زیرا مودعك مودعی امام اعظم
قتنده ضامن اولماز (بخلاف مالا یقسم) قسمت قبول ایلین امانت ذکر اولنانك خلافی اوزره در پس
اکر کلیسنی آخره دفع ایلسه ضامن اولماز زیرا مالك اول ایکی مودعه امانت قودیغی شیئك
حفظنده ایکیسنك لیلا ونهارا اجتماعنك ممتنع اولدیغی ونوبتله حفظ ایتمك ممکن اولدیغی
علمی ایله بله امانتك کلیسنی احدهمانك آخره دفعنه بعض احوالده راضی اولدی (کذا المرتهنان
والوکیلان بالشراء اذا سلم احدهما الی الاخر مایقسم) کذلك تقسیم قبول ایدن شیده ایکی مرتهنك
وایکی شرایه وکیل اولان کیمسه لرك قچان ایکیسندن بری آخره تسلیم ایتسیدی ضامن اولور تقسیم قبول
ایلمین شیده ضامن اولماز (نهی عن الدفع الی عیاله) مالك مودعی اماتنی عیالندن دفعدن نهی ایلسه مثلا
زوجه که یاخود ولدیکه و یاخود اهلکه دفع ایلمه دیسیدی (فدفع الی من له بدمنه) پس مودع اماتنی
شول کیمسه یه دفع ایتسیدیکه اول کیمسه نك مدفوعدن انفکاکی اوله مع هذا عیالندن اوله (ضمن)
اولا مودع ضامن اولور مثالی حالی معلوم اولمیان اجیرینه دفع ایتمك کبی مع هذا حفظه قادر اولدی
وزوجه سی وار ایکن اجیرینه دفع ایدوب ضایع اولسیدی ضامن اولور (والی من لابد له منه)
اکر مدفوعدن انفکاکی ممکن اولمیانه دفع ایتسیدی (کدفع الدابة الی عبده ومایحفظه النساء الی
عرسه لا) مثالی دابه یی عبدنه ونسانك حفظ ایده کلدیکی شیئ زوجه سنه دفع ایتمك کبی ضامن
اولماز یعنی بررجل بر رجله امانت قویوب و بو اماتنی مرأه که وعبدیکه وجاریه که وولدیکه دفع
ایلمه دیسیدی حال بوکه ذکر اولنان کیمسه لر مودعك عیالنده در پس مودع اماتنی بونلردن
برینه دفع ایتسیدی واول امانت هلاك اولسیدی پس اول دفع ایلدیکی کیمسه مدفوعدن منفك
بولنور اولدیسه حال بوکه انك ماسواسی مودعك اهلری وخدمتکارلری اولمغله اول مودع ضامن
اولور واکر اندن غیری اهلری وخدمتکارلری یوغیسه ضامن اولماز زیرا بو شرط مقیددر پس ازا اولور
انسان مالی اوزره بر رجلدن امین اولور عیالنه امین اولمازلکن بقدر الامکان شرطه رعایت مودعه
لازمدر پس اکر مودعك اماتنی دفع ایلدیکی کیمسه مالکك دفعندن نهی ایلدیکی کیمسه لردن اولوب
مدفوعدن منفك اولاندن اولورسه حال بوکه اول کیمسه امانتك حفظنه مالکك امری اوزره
قادر اولسه ده نهی اولندیغی وجه اوزره حفظ ایلدیکی ایچون ضامن اولور واکر اول کیمسه
مدفوعدن منفك اولمیاندن اولورسه ضامن اولماز زیرا مودع ایچون حفظ ممکن اولماز الا انکله
اولور وشرطه رعایت ایتمکله بله حفظله عمل ممکن اولماز ایمدی مالکك تقییدی معتبر
اولمیوب باطل اولدی پس کانه حفظ ایلمه دیمش اولدی پس مالکك کلامی اصله مناقض
اولدی و بوکا بکزر که مالك قچان دابه سنی امانت قویوب ودیسه که بو دابه یی غلامکه دفع ایلمه
و یاخود اماتنی مودعك زوجه سنه دفعدن نهی ایتسیدی حال بوکه امانت دخی نسایدنده حفظ
اولنور شیئ اولسیدی وغلام دخی اول دابه دن منفك بولنماز رجل اولسیدی پس بو شرط
اصله مناقض اولدی و باطل اولدی (کالو امر بحفظها فی بیت معین من دار او صندوق معین
فیه فحفظ فی آخر منها او آخر منه) نتکیم اکر مالك بر داردن بیت معینده امانتك حفظیله
مودعه امر ایتسیدی یاخود اول بیت معینده بر صندوق معینده حفظیله امر ایتسیدی پس
مودع اول اماتنی اول داردن آخرده یاخود اول بیت معینده صندوق آخرده حفظ ایتسیدی
تحقیقا مودع بو تقدیرجه ضامن اولماز (بخلاف الدارین) دار آخرده حفظ ایدرسه ذکر
اولنانك خلافی اوزره یعنی ضامن اولور بونده اصل اولدرکه تحقیقا شرط صحیح اولمدی الا قچان
مقید اولوب انکله عمل ممکن اولورسه صحیح اولور ودار اخری یه وضعدن نهی مقیددر زیرا

ایکی دار حفظده وامنده مختلفلردر پس شرط صحیح وانکله عمل ممکن اولدی امادار واحده ده
اولان ایکی بیت از اولور حرزده مختلف اولور اخذدن ایکیسندن برندن حاصل اولان اخذ
آخردن دخی حاصل اولور پس شرط مفید اولمادی وانکله عمل متعذر اولدی ایمدی اول
شرط معتبر اولمدی وکذلك ایکی صندوق دخی بویله در پس بو صورتده صندوقك تعیینی
فائده ایتمز زیرا ایکی صندوق بیت واحدده در ظاهرا متفاوت اولمازلر (الا ان یکون لهما خلل
ظاهر) مکر امانت وضع اولنان بیتده وصندوقده خلل ظاهر اوله بو تقدیرجه شرط مفیددر
مودع خلافیله عمل ایتدکده ضامن اولور (اودع المودع فهلکت ضمن الاول فقط) مودع
اماتنی آخره امانت قویوب امانت مودع ثانینك یدنده هلاك اولسیدی مالك مودع اوله تضمین
ایتدیرر انجق امام اعظم قتنده وامامین مالك هر قنغی سنه دیلرسه تضمین ایتدیرر دیدیلر
پس اکر مالك مودع ثانی یه تضمین ایتدیررسه مودع ثانی مودع اوله رجوع ایدر (ولو اودع
الغاصب ضمن ایا شاء) اکر غاصب مغصوبی امانت قوسیدی پس اول مغصوب مودعی
یدنده هلاك اولسیدی مالك هر قنغیسنه دیلرسه تضمین ایتدیرر اما غاصبك ضمانه باعث
ظاهردر ومودعك ضمانه باعث مالکك رضاسی یوغیکن غاصبدن قبض ایتدیکی ایچوندر
بوندنصکره اکر مودع غاصب اولدیغین بلمزسه غاصب اوزره رجوع ایدر واکر غاصب
اولدیغین بیلورسه کذلك ظاهردر وابو الیسر حکایه ایلدیکه مودع رجوع ایده مز واکا
شمس الائمه دخی اشارت ایلدی نهایه ده بویله ذکر اولندی (کما فی الغاصب وغاصبه والغاصب
والمشتری منه) نتکیم غاصبده وغاصبك غاصبنده ودخی غاصبده وغاصبدن مغصوبی اشترا
ایدن کیمسه ده اولدیغی کبی یعنی مغصوب غاصبك غاصبنده هلاك اولسیدی مالك هر قنغسندن
دیلرسه تضمین ایتدیردیکی کبی ودخی مغصوبی غاصبدن اشترا ایدن مشتری یدنده مغصوب
هلاك اولسیدی مالك هر قنغیسندن دیلرسه تضمین ایتدردیکی کبی زیرا غاصبك غاصبی
ومشتری غاصبك مثلی اولدیلر مالکك اذنی اولدیغیچون ابتداء غاصبدن قبول ایله وکذلك
ابقاء دخی غاصبك مثلی اولدیلر (معه الف ادعی رجلان کل منهما انه له اودعه اياه) بر کیمسه نك
یدنده بیك اقچه اولوب ایکی رجلك هر بری ادعا ایلدیلرکه اول بیك اقچه مدعینك اولوب
اول کیمسه یه امانت قومش اوله یعنی بر کیمسه نك یدنده بیك اقچه اولوب ایکی رجلدن هر بری
ادعا ایدهلر که اول بیك اقچه یی بن اکا امانت قودم دیه (فنکل لهما) پس اول اقچه یدنده
اولان کیمسه اول ایکی مدعیلر ایچون یمیندن نکول ایتسیدی (فهو لهما) اول بیك اقچه اول
ایکی مدعیلر ایچوندر (وعلیه الف آخر بینهما) اول یمیندن نکول ایدن کیمسه نك اوزرینه
اول ایکی مدعیلر ایچون بینلرنده بیك اقچه دخی لازم کلور زیرا اول ایکی مدعیدن هر برینك
دعوالری صحیح اولوب اول ایکی مدعینك هر بری ایچون اول کیمسه یه یمین توجه ایلدی
وقاضی اول ایکی مدعینك هر بری ایچون بانفراده اول کیمسه یه یمین ویرمکه باعث انلرك هر بری
اول بیك اقچه یی منفردا ادعا ایلدیلر بو مسئله درت وجه اوزره اولدی زیرا اول کیمسه یا اول ایکی
مدعیلر ایچون یمین ایدر و یاخود اول ایچون یمین ایدر ثانی ایچون نکول ایدر و یاخود ثانی
ایچون یمین ایدر اول ایچون نکول ایدر و یاخود ایکیسی ایچون نکول ایدر پس اکر اول کیمسه
ایکیسی ایچون یمین ایدرسه ایکیسی ایچون برشی لازم کلمز واکر مدعی اول ایچون یمین ایدوب
ثانی ایچون نکول ایدرسه اول بیك اقچه ثانی ایچوندر نکولیله امام اعظم قتنده و یاخود اقرار یله
امامین قتنده مدعی اول ایچون برشی لازم کلمز واکر مدعی ثانی ایچون یمین ایدوب اول ایچون نکول
ایدرسه اول بیك اقچه مدعی اول ایچون اولوب ثانی ایچون برشیء لازم کلمز واکر مدعی اول ایچون نکول

ایتدیکی کبی ثانی ایچونده نکول ایدرسه اول بیك اقچه ایکی مدعینك بیننده مشترك اولور زیرا نکول ایکیسندن هر بری ایچون اول کیمسه اوزره حق ایجاب ایلدی بذلی ایله یاخود اقراری ایله واول کیمسه اوزره ایکی مدعی بیننده بیك اقچه دخی لازم کلدی زیرا اول کیمسه نك نکولی ایکی مدعینك هر بری ایچون بیك اقچه یی ایجاب ایلدی انکله بله اولان بیك اقچه دن غیری اولمیوب چقان اول موجود اولان بیك اقچه ایکی مدعی یه صرف اولنسه پس برینك نصیبنك نصفی آخره وآخرك نصیبنك نصفی اکا صرف اولنور ایمدی ایکیسنه بیك اقچه دخی مدیون اولور (اودع حر عبدا محجورا فاودع مثله) برحر کیمسه برعبد محجوره امانت قویوب اول عبد محجوردخی برعبد محجوره اول امانتی امانت قوسیدی (وضاع ضمن الاول فقط) واول امانت ضایع اولسیدی محجور اول ضامن اولورانجق زیرا محجور اول ثانی یی اول شیئك اتلافی اوزره مسلط قلدی وضمانی اوزرینه شرط ایتدی پس مولاسی حقنده تسلیط صحیح وشرط باطل اولدی ومحجور ثانی ضامن اولماز زیرا مودعك مودعی امام اعظم قتنده ضامن اولمازچقان تعدی ایتدی ایسه (بعد العتق) اول محجور اول بعد العتق ضامن اولورمولاسنك حقنه رعایة (ولوضاع عند ثالث فلا ضمان علیه) واکر امانت قونلان شیء محجور ثالثك قتنده هلاك اولسیدی یعنی محجور ثانی دخی محجور ثالثه امانت قویوب امانت ثالثده هلاك اولسیدی انك اوزرینه ضمان لازم کلمز اکرچه اعتاق اولورسه ده زیرا مودعك مودعك مودعیدر مودعك مودعی ایسه امام اعظم قتنده ضامن اولماز (وغرم الاول بعد عتقه) محجور اول عتقندنصکره غریم اولور مرور ایدن علت ایچون زیرا انی اتلاف ایله تسلیط ایتدی (وغرم الثانی فی الحال) وایکنجی محجور فی الحال غریم اولور زیرا اوچنجی محجوره دفعله مدفوعی استهلاك ایتدی ومودعك مودعی امام اعظم قتنده تعدی ایتدیکی وقتده ضامن اولور

＊) کتاب الرهن (＊

کتاب رهنك کتاب امانته مناسبتی تحقیقا رهنك عینی مرتهنك یدنده امانتدر نتکیم عن قریب بیانی کلور ایمدی رهن امانت کبی اولور (هو) رهن لغت یونندن مطلقا حبس معناسنه وشرعا (حبس المال بحق یمکن اخذه منه) اندن اخذ ممکن اولور برحق ایچون مالی حبسدر مال قولی حرك ومدبرك وخمرك وبونلرك مثلینك رهن اولمسندن احتراز در زیرا بونلر مال دکلدر نتکیم خفی دکلدر (وهوالدین حقیقة) یعنی اول حق حقیقة دیندر واول حق ظاهرا وباطنا دین واجبدر یاخود انجق ظاهرا دین واجبدر زیرا رهن برعبدك ثمنیله وخلك ثمنیله وبر ذبیحه نك ثمنیله وعن انکار بدل صلح ایله صحیح اولور واکر عبده برکیمسه مستحق چقسه ده یاخود حر چقرسه ده یاخود رهن خمر اولوب یاخود میته اولورسه ده یاخود دائن ایله مدیون بر برلرین دین اولمادیغنی تصدیق ایدرلرسه ده رهن صحیح اولورز یرا دین ظاهرا واجب اولدی وظاهرا واجب اولمق کافیدرزیرا ظاهرا واجب اولان دین دیندن آکدر نتکیم عن قریب بیانی کلور (اوحکما) یاخود اول حق حکما دیندر مثلی ایله یاخود قیمتی ایله مضمون عینلر کبی قوم بونلره بنفسها اعیان مضمونه تسمیه ایدرلر ووجه تسمیه نك تحقیقی عن قریب کلور (ینعقد غیرلازم) رهن غیرلازم اولدیغی حالده منعقد اولور زیرا رهن هبه وصدقه کبی تبرعدر (بایجاب وقبول) هبه ده اولدیغی کبی ایجاب وقبول ایله منعقد اولور (فللراهن تسلیمه والرجوع عنه) پس راهن ایچون رهنك تسلیمی واندن رجوعی جائزدر بوقول غیرلازم قولی اوزره تفریعدر (فاذا سلم) پس راهن رهنی تسلیم ایتسیدی (وقبض) مرتهن دخی رهنی قبض ایتسیدی (محوزا) مجموع اولدیغی حالده قبض ایتسیدی محوزا قولی شجر ما وزره میوه نك وارض اوزره زرعك رهندن احترازدرزیرا مرتهن انی جمع ایده مز (مفرغا) راهنك ملکندن فارغ اولدیغی حالده یعنی حق

راهنله مشغول اولمادیغی حالده وبوقول عکسندن احترازدر وعکسی شجری میوه سز رهندر وارضی زرعسز رهندر وداروده راهنك متاعی وارایکن داری رهندر (متمیزا) آیرلمش اولدیغی حالده بوقول مشاعدن احتراز در عبدك نصفنی رهن ایتمك ودارك نصفنی رهن ایتمك کبی غایة البیانده بویله ذکر اولندی وبومعنالر بو الفاظه مناسبه در بو خصوصه بعضیلرك تحقیقا اول مشاع اولان رهندن احترازو ثالث میوه یی شجره اوزره وشجری بلا میوه رهندن احترازدر دیدیکی مناسب دکلدر نتکیم اهل فطرته خفی دکلدر (لزم) اذا سلم قولنك جزاسیدر یعنی رهن لازم کلور (والتخلیة فیه قبض) ورهنده تخلیه قبضدر تخلیه ایله مراد یعنی قبض ممکن اولجق زمانده مانعی رفع ایتمکدر پس مانع رفع اولنجق مرتهنك قبضی حکمنده درحتی چقان رهن راهندن مرتهنك حضورنده بولنسیدی مرتهن آنی اخذا یتمیوب ضایع اولسیدی مرتهن ضامن اولور معنای لغویسنك ظاهرینه بناء زیلعینك دیدیکی شی ایچون وجه یوقدر صواب اولان بودرکه تخلیه تسلیمدر زیرا تسلیم قبضدن مانعی رفعدن عبارتدر ومانعی رفع ایسه تسلیم ایدنك فعلیدر تسلیم اولنمشك فعلی دکلدر حال بوکه قبض تسلیم اولنمشك فعلیدر (کالبیع) نتکیم بیعده تخلیه قبض اولدیغی کبی قوم اوزره اعتراض اولندیکه تحقیقا قبض رهنده لایق اولان تخلیه کفایت ایتمك ایدی زیرا قبض رهنده منصوصدر بیع انك خلافی اوزره در حتی قبضك رهنده شرط اولمسی اوزره حق سبحانه وتعالینك ＊فرهان مقبوضه＊ قول شریفی ایله استدلال ایلدیلر پس اصل اولان بودرکه مقبوضك وجودینه اکمل جهات اوزره رعایت اولنور بن دیرمکه مقبوضك وجودینه اکمل جهات اوزره رعایت اولنمق انك اوزرینه استقلال ایله تنصیص اولندیغی وقتده در واماچقان منصوصه تبعا ذکر اولنسه مقبوضك وجودینه اکمل جهات اوزره رعایت واجب اولماز زیرا بعده تراضی حق تبارك وتعالینك ＊الا ان یکون تجارة عن تراض＊ قول شریفی ایله منصوص علیهدر پس اکر معترضك قولی صحیح اولیدی مکرهك بیعی کبی باطل اولوب فاسد اولمازدی حال بوکه اویله دکلدر بیانی کلور (ولوهلك) واکر رهن هلاك اولسیدی معلوم اولسونکه تحقیقا رهن امانت محضه در شافعی قتنده رهنی مضمون قلمزو بزم قتمزده امانتدر لکن مرتهنك یدی ید استیفادر وهلاك ایله متقرر اولور زیرا استیفا مالیتدن حاصل اولور عیندن حاصل اولماز پس عینله استیفا نتکیم شافعی اکا ذاهب اولدی استبدال اولور ومرتهن مستوفیدر مستبدل دکلدر واستیفا حاصل اولماز الاحق جنسندن اولور واموال بیننده مجانست صفت مالیت اعتباریله در عین اعتباریله دکلدر ایمدی بوتقدیرجه مرتهن عینده امین اولدی حقیقت استیفاده کبسه کبی وبواجلدن رهنك نفقه سی حیاتنده راهن اوزره در ومماتندنصکره کفنی دخی راهن اوزره در وبورسول علیه الصلاة والسلامك ＊علیه غرمه＊ چقان رهن هلاك اولسیدی غرمی راهن اوزره در بیوردی (ضمن بالاقل من قیمته ومن الدین) مرتهن قیمتك ودینك اقلی ایله ضامن اولور لفظ اقلی لام ایله تعریف ایلمك واجب اولور من قیمته ومن الدین قولنده اولان لفظ من تفضیلیه اولمق توهم اولنمسون ایچونکه تفضیلیه دکلدر بلکه بیانیه در ومعنا بوذکر اولنان قیمتدن ویادیندن هرقنغیسی اقل ایسه انکله ضامن اولور دیمکدر ولفظ اقل وقایه ده منکر اواقع اولدی (ولواستویا) واکر دینله قیمت رهن ایکیسی مساوی اولسیدی (سقط دینه) راهنك دینی ساقط اولور یعنی مرتهن دینی ایچون استیفا ایتمش اولور (ولوقیمته اکثر) واکر رهنك قیمتی دیندن اکثر اولورسه (فالفضل امانة) دیندن فضله سی مرتهنده امانتدر زیرا مضمون استیفا انکله واقع اولان شیئك مقداریله در اولکه دینك قدریله در (ولواقل سقط من الدین قدره ورجع المرتهن بالفضل) واکر رهنك قیمتی دیندن اقل اولورسه مرتهن فضل ایله رجوع

ایدر مثلا قچان راهن قیمتی اون اقچه ایدر ثوبی اون اقچه دینه رهن قویسیدی
پس اول ثوب مرتهن یدنده هلاك اولسیدی راهنك دینی ساقط اولور واكر بونك
قیمتی بش اقچه اولسیدی مرتهن راهنه بش اقچه ایله رجوع ایدر واكر ثوبك قیمتی اون بش
اقچه ایسه بش اقچه فضله مرتهن یدنده امانتدر (وضمن بدعوی الهلاك بلا بینة) ومرتهن
بلا اثبات هلاك دعوی ایتمكله ضامن اولور یعنی قچان مرتهن رهنك هلاكنی دعوی ایتسیدی
اكر راهن اوزره بینه اقامت ایده مزسه (مطلقا) ضامن اولور یعنی مساویدر كرك رهن اموال
ظاهره دن اولسون حیوان كبی وعبید وعقار كبی یاخود اموال باطنه دن اولسون نقدین كبی
وحلی وعروض یعنی متاع كبی وامام مالك انجق اموال باطنه ده ضامن اولور دیدی (له طلب
دینه من راهنه) مرتهن ایچون دینی راهندن طلب ایتمك جائزدر زیرا رهن طلب دینی اسقاط
ایده مز (وحبسه به) دخی مرتهن ایچون راهنی دینیله حبس ایتدرمك جائزدر اكرچه كیم
رهن مرتهنك یدنده ایسه ده زیرا مرتهنك حقی رهندنصكره باقیدر وحبس ظلمك جزاسیدر
پس قچان راهنك عند القاضی اوزاتمسی ظاهر اولسه ظلمی دفع ایچون حبس اولنور (وله حبس رهنه
بعد الفسخ حتی یقبض دینه او یبرأه) مرتهن ایچون بعد الفسخ رهنی حبس ایتمك واردر حتی دینی
قبض ایدنجه یاخود ذمتی ابرا ایدنجه زیرا رهن مجرد فسخ ایله باطل اولماز بلكه مرتهن رهنی راهن اوزره
بطریق الفسخ رد ایدر پس رهن مضمونا باقی قالور یعنی قبض رهن ید مرتهنده ودین راهنك
ذمتنده باقی قالور (لا الانتفاع به) رهنله انتفاع جائز اولمادی له طلب دینه قولی اوزره عطفدر
(مطلقا) یعنی نه استخدامله ونه سكنا ایله ونه كیمك ایله ونه ایجار ایله ونه اعاره ایله انتفاع جائز
اولمادی كرك مرتهندن اولسون وكرك راهندن اولسون (الا بالاذن) الا راهنك اذنیله
جائز اولور اكر منتفع مرتهن اولورسه یاخود مرتهنك اذنیله جائز اولور منتفع راهن اولورسه
(فلو فعل) اكر رهنله انتفاع ایدرسه اذندن اول (تعدی ولم یبطل به) متعدی اولور ورهن
تعدی ایله باطل اولماز (واذا طلب دینه ولو فی غیر بلد العقد امر باحضار الرهن) اكر
مرتهن دینی راهندن طلب ایتسیدی اكر مرتهنك طلبی عقد رهن اولان بلدك غیرنده ایسه
رهنك احضاریله امر اولنور زیرا مرتهنك رهنی قبضی قبض استیفادر پس مالنك قبضنه
ید استیفانك قیامی ایله بر وجه یوقدر زیرا رهنك هلاكی محتملدر پس قچان رهن مرتهن
یدنده هلاك اولسه استیفا متكرر اولور (ان لم یكن لحمله مؤنة) ولو غیر بلد العقد قولنه متعلقدر
یعنی مرتهنه رهنك احضاری ایچون امر اولنور اكر رهنك حملی ایچون كوجلك یوغیسه
زیرا مكانلرك كلیسی تسلیم حقنده مكان واحد حكمنده در رهنك حملنده كوجلك اولمیان
مكانده (فان احضره) پس مرتهن رهنی احضار ایدرسه (سلم الراهن الدین ثم المرتهن الرهن)
راهن دینی مرتهنه تسلیم ایدر اندنصكره رهنی مرتهن راهنه تسلیم ایدر مرتهنك حقی
متعین اولسون ایچون تكیم راهنك حقی رهنك حاضر اولمسیله متعین اولمسی كبی تسویه نك
تحقیقی ایچون تكیم مبیعده وثمنده مبیع حاضر اولوب اندنصكره ثمن تسلیم اولندیغی كبی
(وان كانت) اكر رهنك حملنده كوجلك اولورسه (سلم الدین بلا احضار الرهن) راهن دینی مرتهن
رهنی احضار ایلمدین تسلیم ایدر یعنی مرتهنه رهنك احضاری ایچون تكلیف اولنماز زیرا مرتهن
اوزره واجب اولان رهنی تخلیه معناسنه تسلیمدر یوخسه بر مكاندن مكان آخره نقلی دكلدر
ولكن راهن ایچون مرتهنه رهنك هلاك اولمدیغنه یمین ویرمك جائزدر كافیده بویله ذكر
اولندی (مرتهن طلب دینه لا یكلف احضار رهن وضع عند عدل بامر الراهن) مرتهن
دینی راهندن طلب ایتسیدی رهنی راهنك امری ایله مرتهن بر عادل كیمسه نك قتنده وضع ایتمش

اولسیدی مرتهن رهنك احضاریله تكلیف اولنماز رهن راهنك امریله غیرك یدنده
اولدیغیچون (ولا ثمن رهن باعه المرتهن بامره) ذكر اولنان كبی مرتهن رهنك ثمنی
احضاریله تكلیف اولنماز اویله ثمن رهنی كه مرتهن راهنك امریله بیع ایلدیكی رهنك ثمنیدر
(حتی یقبضه) حتی مرتهن ثمنی قبض ایدنجه زیرا اول ثمن رهنك بیعنك امری ایله دین اولدی
كانه راهن انی رهن قومش اولدی حال بو كه اول دیندر وقچان انی قبض ایتسیدی انك
احضاری تكلیف اولنور بدلك مبدل مقامنه قیامی ایچون یعنی رهنك ثمنی اولان بدلك بیع اولنان
رهن مقامنه قائم اولدیغی ایچون (ولا مرتهن معه رهنه تمكینه من بیعه لیقضی دینه) یعنی اكر راهن
دینی رهنك ثمنیله قضا ایتمك مراد ایتسیدی مرتهن اوزره بیعه تمكین ایلمك واجب اولماز زیرا رهنك
حكمی دین قضا اولنجیه دكین حبس دائمدر ثمندن قضانه كیفیتله صحیح اولور (ولا من قضی بعض
دینه تسلیم بعض رهنه حتی یقبض البقیة) ذكر اولنان كبی دینك بعضنی قضا ایدن راهنك
رهنك بعضنی مرتهنه تسلیم ایله تكلیف اولنماز حتی دیندن باقی قلانی مرتهن قبض ایلمدكجه زیرا مرتهن
ایچون رهنك كلیسنی حبس ایلمك جائزدر حتی باقی قلان دینی استیفا ایلمدكجه تكیم مبیعك جنسنده
اولدیغی كبی (ویحفظه بنفسه وعیاله) ومرتهن رهنی بنفسه وبعیاله حفظ ایدر زوجه سی كبی
وولدی كبی وخادمی كبی وشهری اولان اجیری كبی وسنوی اولان اجیری كبی اویله عیال كه مرتهن
ایله بله ساكن اوله لر زیرا اعتبار انكله ساكن اولانلره در خارجده اولوب انفاق اولنانلره دكلدر
حتی تحقیقا بر مرأه مرتهنه اولسه ویدنده اولان رهنی زوجنه حفظ ایچون دفع ایتسیدی
ضامنه اولماز بونی زیلعی ذكر ایلدی (وضمن بحفظه بغیرهم) ذكر اولنانلری غیریله حفظ
ایلسه ضامن اولور زیرا حفظ واجبی مرتهن ترك ایلدی (وتعدیه وایداعه) ودخی مرتهن تعدی
ایله یعنی صریحا تعدی ایتسیله وامانت قومسیله ضامن اولور تقدیر اولنان علت ایچونكه
تحقیقا رهنك عینی امانتدر (وجعل خاتم الرهن فی خنصره الیمنی او الیسری) دخی رهن اولان
خاتمی صاغ الینك یاخود صول الینك كوجك پرماغنه طاقمغله ضامن اولور زیرا استعمال ایتمش
اولور وغیری پارمغنه طاقسیدی حفظدر (وتقلد سیفی الرهن) دخی رهن اولان ایكی قلیچی
طاقنسیدی ضامن اولور زیرا ذكر اولنان كبی بودخی استعمالدر (لا الثلاثة) اوج رهن قلیجی
طاقنسیدی ضامن اولماز زیرا بو حفظدر زیرا شجاعت صاحبلری عادتا ایكی قلج طاقنورلر
اوج طاقنمازلر وبو ذكر اولنان صورتلرده ضمان قیمتك جمیعیله ضمان غصبدر زیرا مقدار
دیندن زیاده سی امانتدر وامانت ایسه اتلافله تضمین اولنور (وفی لبس خاتمه فوق الاخر
یرجع الی العادة) ورهن اولان خاتمی خاتم آخر اوزره طاقمقده عادته راجع اولور پس اكر مرتهن
ایكی خاتم طاقمقه تحملی اولاندن ایسه ضامن اولور دكل ایسه حافظ اولور ضامن اولماز (وعلیه
مؤن حفظه) ورهنك حفظنك مؤنتی مرتهن اوزره در مثالی رهن حفظ ایده جك یرینك اجری
وحافظك اجری كبی زیرا حفظك تمامی مرتهن اوزره در اكر رهنك قیمتی دیندن اكثر اولورسه ده
زیرا حفظك واجب اولمسی حبس سببیله در وحق حبس مرتهن ایچون كلی رهنده ثابتدر
(واما مؤن رده او رد جزء منه الی یده) واما رهنی راهنك یدنه ردینك یاخود رهندن اجزء نك
ردینك مؤنتی (فتنقسم الی المضمون والامانة) پس اول مؤنت مضمونه وامانته تقسیم اولنور یعنی
تحقیقا رهنك ردینك مؤنتی اكر مرتهنك یدندن چقدی ایسه آبقك جعلی كبی مرتهن اوزره در
اكر رهنك قیمتی دینك مثلی ایسه وكذلك رهندن جزءك مرتهن یدینه ردینك مؤنتی جروحه
مداواتی كبی مرتهن اوزره تقسیم اولنور پس مضمون مرتهن اوزره وامانت راهن اوزره در
وكذلك قروحه مداوات وامراضه معالجه وجنایتدن فدا دخی ذكر اولنان كبیدر (وعلی الراهن

خراج الرهن ومؤنة تبقيته واصلاح منافعه) دخی رهنك مصارفی و بقاسنك مؤنتی ومنافعك اصلاحی
مرتهن اوزره‌در رهنك نفقه‌سی وكسوه‌سی وچوبانك اجری ورهن اولان والدك مرضعه‌سنك
اجری و بستانك صوارمسی واموری اوزره قیامك اجری كبی پس حاصل كلام تحقیقا رهنك
بقاسنه راجع اولان شیٔ راهن اوزره‌در برا بردر كرك رهنده فضل اولسون كركسه اولمسون زیرا
عین راهنك ملكی اوزره باقی قالور وكذلك رهنك منافعی دخی راهن ایچون مملوكه درور رهنك حفظنه
راجع اولان شیٔ مرتهن اوزره در یاخاصة ویاخود تقسیم ایله مروراتیدی (وكل ما وجب علی
احدهما) وهرشیكه راهنله مرتهندن برینه واجب اوله (فاذا اداه الآخر كان متبرعا) پس
قچان انی آخر ادا ایتسیدی متبرع اولور زیرا غیرك امرنسز دینینی قضا ایدر (الا ان یأمر به
القاضی) مكر قاضی انك اداسیله امرایلیه تبرع اولماز زیرا قاضی ایچون ولایت عامه واردر پس كانه
صاحب رهن امرایتمش كبی اولدی والله اعلم

) باب ما یصح رهنه والرهن به اولا (

بو باب رهنی صحیح اولان شیئك دخی رهن اول شیٔ ایله صحیح اولوب وصحیح ویا اولمیانك
بیانده در (صح رهن الحجرین) یعنی ذهب وفضه نك رهن اولملری صحیح اولدی (والمكیل
والموزون) دخی كیل ایله و وزنله الینوب ویریلان شیلرك رهن اولملری صحیح اولدی محل استیفا
اولدقلری ایچون (فلو رهنت بخلاف جنسها هلكت بقیمتها) پس ذكر اولنان شیلر خلاف جنسلرینه
رهن اولنسه‌لردی هلاك اولدقلرنده سائر اموال كبی قیمتلری ایله هلاك اولورلر (ولو بجنسها)
واكركندو جنسلرینه رهن اولنسه‌لردی (هلكت بمثلها من الدین) دیندن مثلری ایله هلاك
اولورلر ومماثلت مقدارده معتبر اولور اوله‌كه وزن وكیلدر (بلا عبرة للجودة وللقیمة) جیدلكه وقیمته
اعتبارسز زیرا دین قچان وزنی اوله ورهن دخی كذلك دین كبی وزنی اولسه پس هلاك
اولسه اكر رهن دینله برابر اولسه دین ساقط اولور واكر دین رهندن زیاده اولسه اندن
رهنك مقداری ساقط اولوب زیاده‌سی راهنك ذمتنده باقی قالور واكر رهن دیندن زیاده اولورسه
اندن دینك مقداری ساقط اولوب فضله‌سی راهنك اولور (لا رهن مشاع) مشاع اولان شیئك
رهن اولمسی صحیح اولماز زیرا بلمش ایدك كه رهنك حكمی یداستیفانك ثابت اولمسیدر بو ایسه
مشاعده متصور اولماز مشاع مشاع اولدیغی حیثیتدن (مطلقا) یعنی برابردر كرك قسمته
محتمل اولان شیدن اولسون كركسه اولمسون وكرك شریكندن رهن اولسون وكرك
اجنبیدن اولسون وطاری اولان شیٔ مقارن كبیدر قول صحیحده بودر خلاصه‌ده بویله ذكر اولندی
(وثمر علی شجر) ودخی شجر اوزرنده اولان میوه‌نك (دونه) شجرسز رهنی صحیح اولمدی (وزرع
ارض او نخلها دونها) ودخی زرعك ونخلك بلا ارض رهنی صحیح اولمدی زیرا رهن
اولان شیٔ رهن اولمیان شیئه خلقت جهتندن متصل رایمدی مشاع معناسنده در
(كذا العكس) كذلك عكسیده صحیح اولماز یعنی میوه‌سی اوزرنده اولان شجری میوه‌سز
وزرعی اوزرنده اولان ارضی زرعسز رهن ایتمك صحیح اولمادی زیرا اتصال طرفینله قائم اولور
پس اصل بودركه تحقیقا رهن اولان شیٔ قچان رهن اولمیانه متصل اولسیدی جائز اولماز مرهونی
بالكز قبض ممتنع اولدوغیچون (ورهن حر ومدبر ومكاتب وام ولد ووقف وخمر) وحرك
ومدبرك ومكاتبك وام ولدك ووقفك وخمرك رهنی صحیح اولماز زیرا رهنك حكمی یداستیفانك
ثبوتیدر بونلردن ایسه استیفا ثابت اولماز حرده مالیت اولمادیغی ایچون وماعداسنك بیعلری
جائز اولمادیغی ایچون (ولا ارتهانها من مسلم اولذمی للمسلم) وذكر اولنان كیمسه‌لرك برمسلمدن
یاخود برذمیدن برحر مسلم ایچون مرتهن اولملری دخی صحیح اولماز للمسلم قولنك لامی رهن حر

قولنه متعلقدر یعنی مسلم ایچون حری وخمری وامثالنی رهن ویرمك یاخود برمسلمه ویا برذمی‌یه
مرتهن اولمق جائز اولماز مسلم حقنده ایفا واستیفا متعذر اولدیغی ایچون (ولا یضمن له
مرتهنها الذمی) ومسلم ایچون خمرك مرتهنی اولان ذمی خمرك هلاكیله ضامن اولماز یعنی قچان
راهن مسلم مرتهن ذمی اولسه ذمی خمره ضامن اولماز نتكیم ذمی مسلمدن خمری غصب ایتسه
ضامن اولمادیغی كبی زیرا خمر مسلم حقنده مال دكلدر (وفی عكسه الضمان) عكسنده ضمان
واردر یعنی قچان خمرك راهنی ذمی اولوب مرتهن مسلم اولسه مسلم ذمی ایچون خمره ضامن اولور
نتكیم مسلم خمری ذمیدن غصب ایتسیدی مسلم ذمی ایچون خمره ضامن اولدیغی كبی زیرا
خمر ذمی ایچون مالدر (ولا بامانات) ودخی ذكر اولنانلر كبی اماناتلرك رهنی صحیح اولماز ودیعت كبی
وعاریت كبی ومال مضاربه كبی ومال شركت كبی زیرا رهنك موجبی مرتهن ایچون ید استیفانك
ثبوتیدر پس قبض رهن مضمون اولدی ایمدی ضمان ثابتدن لابددر قبض مضمونا ثابت اولوب
اندن استیفای دین ثابت اولمق ایچون واماناتلرك قبضی ایسه مضمون دكلدر حتی انلر ایله
رهن صحیح اوله (ومبیع فی ید البایع) ودخی بایع یدنده اولان مبیع ایله دخی رهن صحیح اولماز
بلدیكك علت ایچونكه تحقیقا رهن حقیقة یاخود حكما دین مقابله‌سنده اولمغله واجب اولور
وبایعك یدنده اولان مبیع ایسه حقیقة دین دكلدر وحكما دخی دین دكلدر زیرا دین حكمی
مثلی ایله یاخود قیمتی ایله مضمون اولمق واجب اولاندندر وبایعك یدنده اولان مبیع ایسه بویله
دكلدر بلكه قچان هلاك اولسه ثمن كه بایعك حقیدر ساقط اولور وانده ضمان یوقدر وقوم
بو كاعین مضمونة بغیرها تسمیه ایدرلر وبونك تحقیقی عن قریب كلور انشاالله ودركك
دخی رهنی صحیح اولماز رهنك دركك ایله تفسیری اولدركه بررجل برمتاعی بیع واول متاعك ثمنی
قبض ایدوب متاعی تسلیم ایتدكده مشتری استحقاقدن خوف ایدوب ثمنی بایعدن قبل الدرك
رهن ایتسیدی پس تحقیق بورهن باطلدر حتی مشتری رهنی حبسه مالك اوله مزدرك كرك
حلول ایتسون كركسه ایتمسون وقچان رهن هلاك اولسه انك قتنده امانت اولدی درك
كرك حلول ایتسون كركسه ایتمسون زیرا عقد یوقدر بو جهتدن باطل واقع اولور كافیده
بویله ذكر اولندی (واجرة نائحة ومغنیة وثمن حر) ومیت اوكنجه اغلیجی عورتك اجرتی
ومغنیه یعنی چالكی عورتك اجرتی وحرك ثمنی رهن اولمق صحیح اولمادی حتی رهن هلاك
اولسه مضمون اولماز (وكفالة بالنفس) ونفسه كفالت دخی رهن اولماز استیفا متعذر
اولدیغیچون (وشفعة) وشفعه ایله دخی رهن صحیح اولماز زیرا مبیع مشتری اوزره مضمون
دكلدر (ولا عبد جان ولا مدیون) دخی جنایت ایدن ومدیون اولان عبدك رهن اولمسیده
صحیح اولماز زیرا مولاسی اوزره مضمون دكلدر زیرا هلاك اولسه مولاسی اوزره بریسی لازم
كلمز (وقصاص مطلقا) دخی مطلقا قصاص واجب اولان كیمسه دخی رهن اولماز یعنی
قصاص كرك نفسده اولسون وكرك نفسك دوننده اولسون استیفا متعذر اولمغله رهن
صحیح اولماز (بخلاف الجنایة خطاء) خطاءا جنایت ایدن عبدك رهن اولمسی ذكر
اولنانك خلافی اوزره‌در كه زیرا رهندن ارشك استیفاسی ممكندر (ویصح بعین مضمونة
بالمثل اوالقیمة) ورهن مثلی ایله یاخود قیمتیله مضمون اولان عینله صحیح اولور مال مغصوب
كبی وبدل خلع كبی ومهر كبی ودم عمددن بدل صلح كبی معلوم اوله كه تحقیقا اعیان اوچ
قسمدر بریسی اصلا عین غیر مضموندر اماناتلر كبی زیرا ضمان هالكك مثلی رد دن عبارتدر
اكر مثلی ایسه یاخود قیمتنی رد دن عبارتدر اكر قیمی ایسه پس اكر امانت بلا تعد هلاك
اولورسه انك مقابله‌سنده برشیٔ یوقدر یاخود تعدی ایله هلاك اولوب امانت باقی قالمیوب

بلكه مغصوب اولديغى حالده باقى قالور ايكنجيسى بنفسها عين مضمونه مغصوب كبى ومغصوب مثلى
كبى و بوكا قوم اعيان مضمونه بنفسها تسميه ايدرلر واعيان مضمونه يى حد ذاتنده مراد ايدرلر
ووجهى اولدركه تكيم بلمش ايدك تحقيقا ضمان هالكك مثلنى ياخود قيمتنى رددن عبارتدر
پس شئ نه زمان مثلى اولسه ياخود قيمى اولسه شول حيثيتله اولور كه اكر هلاك اولسه مثلى
ياخود قيمتى متعين اولور عوارضدن نظرى قطع ايله بله واوجنجيسى عين مضمونه دكلدر
ولكن عين مضمونه يه مشابه اولور بايعك يدنده اولان مبيع كبى زيرا اول مبيع يد بايعده هلاك
اولسه براحد مثلى ايله ياخود قيمتى ايله ضامن اولماز لكن ثمن مشتريك ذمتندن ساقط
اولور اولكه مثلك وقيمتك غيريدر پس مجرد بو اعتبار ايله قوم بوكا عين مضمونه بغيرها ايله
تسميه ايدرلر پس كانه مشاكلت قبيلندن اولدى (وبدين) ورهن دينله صحيح اولور تكيم اصل
اولان بودر (ولو موعودا فهلكه فى يد المرتهن عليه) يعنى كركسه اول دين موعود اولسون
پس رهن مرتهنك يدنده هلاك اولسيدى مرتهن اوزره هلاك اولور (بما وعد من الدين)
ديندن وعد اولنان شيئله يعنى اكر راهن مرتهندن بيك اقچه قرض المق ايچون رهن و يرسيدى
ورهن مرتهنك يدنده هلاك اولسيدى پس اول رهن مرتهنك وعد ايلديكى بيك اقچه
مقابله سنده مرتهن اوزره هلاك اولور پس اول بيك اقچه يى راهنه تسليم ايتمك مرتهن
اوزره واجب اولور (اذا لم يكن الدين اكثر من قيمة الرهن) نه زمان دين رهنك قيمتندن اكثر
اولمازسه بلكه مساوى اولوب ياخود ديندن اقل اولورسه حتى نه زمان رهنك قيمتى ديندن
اكثر اولسه دينله مضمون اولماز بلكه قيمتله مضمون اولور (وبرأس مال السلم وثمن
الصرف) دخى رهن مال سلمك رأسيله وصرفك ثمنيله ده صحيح اولور زيرا مقصود مالك
ضمانيدر ومجانست ماليتده ثابتدر ايمدى مال جهتندن ثابت اولور (فان هلك) پس رأس مال
سلم ايله اولان رهن ياخود صرفك ثمنيله اولان رهن هلاك اولسيدى (تم العقد) عقد تمام اولور
يعنى سلمك وصرفك عقدى تمام اولور (واخذ حقه) ومرتهن حقنى اخذ ايتمش اولور يعنى
مرتهن راهنك دينى ايچون استيفا ايتمش اولور حكما قبض متحقق اولديغيچون (وان
افترقا قبل نقد وهلك بطل) واكر راهنله مرتهن نقددن اول مفترق اولورلرسه ورهن
هلاك اولسه عقد سلم وعقد صرف باطل اولور حقيقة وحكما قبض فوت اولديغيچون وقتاكه
مصنف مسلم فيه ده بو تفصيلى ايراد ايتدى ايسه مسلم فيهى افراد بالذكر ايدوب (وبالمسلم
فيه) ديدى يعنى رهن مسلم فيه ايله ده صحيح اولور (فان هلك تم العقد وصار عوضا
للمسلم فيه) پس اكر رهن هلاك اولسه عقد تمام اولوب رهن مسلم فيه ايچون عوض اولور
پس مرتهن كانه دينى استيفا ايتمش اولور (وان فسخ) واكر عقد سلمى فسخ ايتدى ايسه
(صار رهنا ببدله) رهن مسلم فيهك بدلى اولان رأس ماله رهن اولور پس راهنى حبس ايدر
يعنى رب سلم رهنى حبس ايدر حتى رأس مالى قبض ايدنجه پس رهن مغصوب كبى اولوركه
نه زمان مغصوب هلاك اولسه قيمتنه رهن اولور (وهلك رهنه بعد الفسخ هلاك به) واكر رهنى
بعد الفسخ هلاك اولسيدى مسلم فيه ايله هلاك اولور حتى رب سلم اوزره مسلم فيهك مثلنى رد
واجب اولور رأس مالى قبض ايچون زيرا مسلم اليه انى مسلم فيهه رهن ايلدى اكرچه كيم
غيرى ايله محبوس ايسه ده اولكه رأس مالدر (وبدين عليه عبد طفله) دخى باباك اوزرنده
اولان دين ايچون طفلنك عبدينى رهن ايلمك صحيح اولور زيرا بابا اول عبدى امانت قومغه
مالكدر رهن قومق صبينك حقنده امانتدن اولى در زيرا مرتهنك حفظه قيامى غرامت
خوفندن ابلغدر واكر عبد هلاك اولسه مضمونا هلاك اولور وامانت ايسه بلا ضمان هلاك اولور

ووصى دخى بابا كبيدر وامام ابو يوسفله امام زفر بابانك ووصينك طفلك عبدينى رهن قوملرينى
تجويز ايلمديلر (وبثمن عبد او خل او ذكية ان ظهر العبد حرا والخل خمرا والذكية ميتة) دخى
ذكر اولنان كبى عبدك ثمنيله ياخود سركه نك ثمنيله ياخود بوغازلنمش حيوانك ثمنيله
رهن صحيح اولور اكر عبدك حر اولمسى وسركه نك خمر اولمسى وذكيه نك ميته اولمسى ظاهر
اولورسه (وببدل الصلح عن انكار ان اقران لادين) دخى عن انكار بدل صلح ايله رهن صحيح
اولور اكر دين اولماديغنى اقرار ايدرسه بو مسئله نك صورتى اولدركه بر رجل عن انكار مصالحه
ايتسيدى وبدل صلحه برشيئى رهن ايتسيدى اندنصكره بر برلرينى دين اولماديغنى تصديق
ايلسه لردى پس رهن مضموندر وبو مسئله لرده اصل اولان كتاب رهنك اولنده مرور ايتديكه
تحقيقا رهنك ظاهرا واجب اولمسى رهنك صحتى ايچون كفايت ايدر حقيقة وجوبى شرط
قلنمادى (شرى على ان يرهن شيئا او يعطى كفيلا) بركيمسه برشئ اشترا ايتسه كه انك ثمنى ايچون
رهن قومق اوزره ياخود كفيل و يرمك اوزره (معينين لثمنه) اول رهن يا كفيل ايكيسيده معين
اولدقلرى حالده اشترا ايلديكى شيئك ثمنى ايچون رهن قيوب و يا كفيل و يرمك اوزره (وابا)
واول مشترى تسميه ايلديكى شيئى رهن قومقدن و يا كفيل و يرمكدن ابا ايتسيدى (صح
استحسانا) بو شرى استحسانا صحيح اولدى قياسا صحيح اولمادى زيرا بو برشرطه دركه
عقد اقتضا ايلمز وبونده ايكى عاقدك برى ايچون نفع واردر ودخى بو صفقة فى صفقة اولديغى
ايچون عقد اقتضا ايلمدى بو ايسه نهى اولنمشدر تكيم مرور ايتدى ووجه استحسان اولدركه
بو شرط عقده ملايم بر شرطدر زيرا كفالت ورهن استيثاق ايچوندر بو ايسه وجوب ثمنه
ملايم اولور پس نه زمان كفيل حاضر ورهن معين اولسه معناى شرطه اعتبار اولنور اولكه
استيثاقدر ايمدى عقد صحيح اولور واكر كفيل حاضر اولميوب رهن معين اولمازسه عين شرطه
اعتبار اولنور ايمدى عقد فاسد اولور (ولا يجبر على الوفاء) ومشترى وفا اوزره جبر اولنماز
زيرا راهن جانبندن رهنك عقدى تبرعدر متبرع اوزره ايسه جبر يوقدر ايمدى عقد فاسد
اولدى وبو وفا بايعك حقو قندن برحق اولور نه زمان وفا بولنورسه حالبوكه اشتراددنصكره وفا
بولنمادى ورهنله وعد ايسه رهنك فوقنده اولماز واكر رهنى ايتسيدى مدامكه تسليم ايلمديكجه
لازم كلمز وعد ايله لازم كلمسى اولى بالطريقدر (وللبايع فسخه) وبو بايع ايچون فسخ واردر
(الا اذا اسلم ثمنه حالا او قيمة الرهن رهنا) مكركه مشترى مبيعك ثمنى ياخود رهنك قيمتنى
رهن ايلميه يعنى نه زمان مشترى ابا ايتسيدى وفا اوزره جبر اولنماز بايع ايچون عقدى فسخ ايتمك
جائز اولور زيرا بايعك بيعه رضاسى بو شرطله اولدى شرطه وفاسز راضى اولمادى ونه زمان
بايعك رضاسى تمام اولمسيدى انك ايچون عقدى فسخ ايتمك جائز اولور ياخود رهنى ترك ايله راضى
اولور مكركه ذكر اولنان شئ اولسيدى بو تقديرجه مقصود حاصل اولديغى ايچون عقدى
فسخ ايده مز زيرا يد استيفا اولماز الا معنا اوزره ثابت اولور اولكه قيمتدر زيرا صورة امانتدر
(قال لبايعه) مشترى بايعنه مبيعك غيرى برشئ اعطا ايدوب ديسيديكه (امسك هذا حتى
اعطى ثمنك كان رهنا) شونى حفظ ايله حتى ثمنك سكا و يرنجه اول شئ رهن اولور
زيرا رهنه دلالت ايدر كلام ذكر ايلدى زيرا اعتبار معانى يه در بونده امام
زفرك خلافى واردر (رهن عينا من رجلين بدين لكل منهما صح) بركيمسه ايكى رجله
اولان دينى ايچون برعينى رهن ايتسيدى صحيح اولور (وكله رهن عند كل منهما)
واول عينك كلى اول رجلك هر برى ايچون رهن اولور يوخسه اول عينك نصفى رجلك
ونصف آخرى رجل آخر ايچون اولماز زيرا رهن دينك جميعنه مضاف اولدى صفقة واحده ايله

حال بوكه انده شيوع دخی يوقدر وموجبی دينله حبسدر واول عين تجزی قبول
ايتمز پس ايكی مرتهنك هر بری ايچون محبوس اولور وانده تنافی يوقدر تكيم نجان
بركيمسه برجماعتی قتل ايتسيدی وقتل اولنانلرك وليلرندن بری حاضر اولسيدی وكندی نفسيچون
استيفا ايتسيدی باقيلری ايچون استيفا ايتمش اولور ايكی رجله هبه بونك خلافی اوزره در
شول جهتدن كه امام اعظم قتنده جائز اولمازز يرا هبه دن مقصود ملكك ايجابيدر وعين
واحده ايسه ايكيسندن هر برينه كاملا ملك تصور اولنماز پس انقسامدن لابددر بو ايسه
مقصوده منافيدر (فی تهايئهما كل فی نوبته كالعدل فی حق الاخر) اول ايكی مرتهن
اول عينك حفظنده مناوبه ايلملرنده مثلا بركون بری و بركون آخری حفظ ايتمكده هر بری
نوبتلرنده آخر حقنده عدل كبيدر (واوهلك ضمن كل حصته) واكر اول عين هلاك اولسه هر بری
حصه سنه ضامن اولور يعنی دينك حصه سنه ضامن اولور زيرا هلاك قتنده هر بری
حصه سنی مستوفی اولور زيرا استيفا متجزی اولور (فان قضی دين احدهما فكله رهن
للاخر) پس اول ايكی مرتهندن برينك دينی قضا اولنسيدی اول عينك كلی آخر
ايچون رهن اولور زيرا عينك جميعسی هر برينك يدنده رهندر (رهنا من رجل رهنا
بدين عليهما صح بكله) ايكی كيمسه نك بر رجله دينلری اولوب اول رجله اولان دينلری
ايچون بر رهن دينك كلی ايچون صحيح اولور (يمسكه الی قبض الكل) دينك كليسنی قبض
ايدنجه مرتهن اول رهنی امساك ايدر زيرا رهنك قبضی بلاشيوع كلده حاصل (بطل حجة
كل من شخصين انه رهنه عبده وقبضه) بو مسئله مستقله در ماسبقه تعلق يوقدر يعنی نجان
ايكی رجلدن هر بری بر رجل اوزره بينه اقامت ايدوب ايكی شخصك هر بری ايچون شهادت
ايتسه لر كه بو رجل يدنده اولان عبدينی فلانه رهن ويردی واول فلان دخی قبض ايلدی ديسه
لردی بو شهادت باطلدر زيرا اول ايكی شخصك هر بری بينه ايله اثبات ايتديكسه اول
رجل عبدك كلنی رهن ويردی حال بوكه اول ايكی شخصك هر بری عبدك كلی ايله قضا
ايچون وجه يوقدر زيرا عبد واحدك كليسی بر شخص ايچون رهن اولوب وكليسی شخص آخر
ايچون رهن حالت واحده ده ممكن دكلدر وكلی بعينه ايكيسندن برينه قضا ايچون وجه
يوقدر اولويت معدوم اولديغيچون وايكيسندن هر برينه نصفله قضا ايچون دخی وجه يوقدر
شيوع لازم كلديكی ايچون ايمدی تهاتر متعين اولدی يعنی بری برلرينی دعوادن
دوشرملری متعين اولدی (ولومات راهنه والرهن معهما فبرهن كل كذلك) واكر رهنك
راهنی فوت اولسه ورهن ايكی مرتهنك بله سنجه اولسه پس ايكيسندن هر بری اثبات
ايلسه لركه تحقيقا راهن متوفی عبدنی بوكا رهن ويردی وبو دخی قبض ايلدی
ديسه لردی (كان نصفه مع كل منهما رهنا لحقه) اول عبدك نصفی ايكيسندن هر بری ايله
بله حقی ايچون رهن اولور زيرا بونك حكمی راهنك حيواتنده حبس ايدی وشيوع مضر ايدی
وموتندنصكره دينده استيفا بيعله در وشيوع اكا ضرر ويرمز

)باب رهن يوضع عند عدل(

بو باب عدل قتنده وضع اولنان رهنك بياننده در عدل تسميه سنه باعث راهنله
مرتهنك زعمنده عدالتی اولديغيچوندر (ووضعاه عنده صح) راهنله مرتهن رهنی عدل
قتنده وضع ايلسه لردی صحيح اولور امام مالك ايچون خلاف واردر (ولايأخذه
منه احدهما) راهنله مرتهندن يالكز بری اخذ ايده مز راهنك يديله وامانتی ايله حفظنده
حقنك تعلقی ايچون ومرتهنك رهنده حقی استيفادر پس ايكيسندن بری آخرك حقنی

ابطال ايله مالك اوله مز (ويضمن بدفعه اليه) واول عدل رهنی ايكيسندن برينه دفعله ضامن
اولور زيرا اول عدل عين حقنده راهنك مودعيدر ومالية حقنده مرتهنك مودعيدر
وايكيسندن بری آخره اجنبيدر ومودع اجنبی يه دفعله ضامن اولور (ويهلك علی المرتهن)
ورهن مرتهن اوزره هلاك اولور يعنی اكر رهن عدلك يدنده هلاك اولورسه مرتهنك
ضماننده هلاك اولور زيرا عدلك يدی يد مرتهندر (وكله اوالعدل اوغيرهما ببيعه عند
حلول الاجل صح) واكر راهن مرتهنی ياخود عدلی ياخود ايكيسنك غيری بركيمسه يی رهنك
بيعی ايچون اجل حلولنده يعنی مدت تمامنده وكيل ايتسيدی وكالتی صحيحه اولور زيرا بو توكيل
راهنك مالنی بيع ايچون توكيلدر (فان شرط فی عقد الرهن لم ينعزل) پس اكر توكيل عقد رهنده
شرط قلندی ايسه عزل ايله وراهنله مرتهنك موتيله منعزل اولماز (الا بموت الوكيل)
مكركه وكيل فوت اوله مساويدر وكيل كرك مرتهن اولسون وكرك عدل اولسون وكرك
ايكيسنك غيری اولسون ونجان وكيل فوت اولسيدی وكيلك وارثی وصيسی انك مقامنه قائم
اوله مز زيرا وكالتده ارث جاری اولماز ودخی انی وكيل ايدن كيمسه انك رأينه راضی اولوب
غيری يه راضی اولمديغيچون (وله بيعه بغيبة ورثته) وكيل راهنك وارثلری غيابنده رهنی بيع
ايلمك جائزدر واكر مرتهن فوت اولورسه وكيل وكالتی اوزره در زيرا وكالت راهنله مرتهنك
موتيله باطل اولماز وايكيسندن برينك موتيله ده باطل اولماز (ويجبر عليه ان حل الاجل
والراهن غائب) وكيل رهنك بيعی ايچون جبر اولنور اكر اجل حلول ايتدی ايسه حال بوكه
راهن غائب اولورسه ده مرتهن ضرر ايتمسون ايچون وجبرك كيفيتی اولدركه قاضی اول
وكيلی برقاچ كون حبس ايدر بيع ايتسون ايچون پس اكر بوندنصكره عناد ايدوب بيع ايتمزسه پس
قاضی اول رهنی اول دين اوزره بيع ايدر (كوكيل بالخصومة غاب موكله) موكلی غائب
خصومته وكيل اولان كيمسه كبی كه شول جهتدن اول وكيل خصومت اوزره جبر اولنور (ولووكل
بالبيع مطلقا ثم نهاه عن النسيئة لم يفد) واكر مطلقا بيعه وكيل ايتدكدنصكره ويره سی يه
بيعدن نهی ايتسيدی فائده ايتمز كافيده بويله ذكر اولندی (ولايبيعه الراهن او المرتهن
الابرضی الاخر) رهنی راهن ياخود مرتهن بيع ايده مز الا آخرك رضاسيله بيع ايدر زيرا ايكيسندن
هر برينك رهنده حقی واردر راهن ايچون حق ملك واردر ومرتهن ايچون حق استيفا واردر
(باعه العدل) بيعه وكيل اولان عدل رهنی بيع ايتسيدی حتی دين رهندن چقسيدی (فالثمن
رهن مقامه) پس رهنك ثمنی رهن مقامنه رهن اولور (وان لم يقبض) اكرچه مرتهن ثمنی قبض
ايلمدی ايسه ثمن مقبوض مقامنه قائم اولديغی ايچون (ويهلكه علی المرتهن) پس عدل
اول ثمنی هلاك ايتسيدی مرتهن اوزره هلاك اولور عقد رهنك ثمنده بيع مرهون مقامنه
قيامی ايچون (كذا قيمة عبد رهن قتل) يعنی نجان رهن اولان عبد قتل اولنسه وقاتل
عبدك قيمتنه غريم اولسيدی عبدك بدلی رهن اولور (وعبد قتله ودفع به) وكذلك برعبد
رهن اولان عبدی قتل ايدوب قاتلك مولاسی انی مقتولك برينه دفع ايتسيدی اول عبد قاتل دخی
مقتول كبی رهن اولور عبد مقتولك بدلی اولديغی حالده (فان اوفی ثمنه فاستحق
فی ا هالك) اكر عدل رهنی بيع ايدوب ثمنی مرتهنه ايفا ايتسيدی پس رهنه مستحق ظاهر
اولسيدی پس رهن مشتری يدنده هلاك اولسيدی (ضمن المستحق الراهن) مستحق راهنی
تضمين ايدر زيرا مستحق راهن حقنده غاصبدر (وصح البيع والقبض) بيع وقبض صحيح
اولور يعنی ثمنك قبضی صحيح اولور زيرا راهن اكا اداء ضمانله مالك اولدی (اوالعدل) ياخود
مستحق رهنك قيمتنی عدله تضمين ايتدبرر زيرا عدل بيع وتسليم ايله متعديدر (فهو) پس

بوتقدیرجه عدل مخیردر (ضمن الراهن) اکر دیلرسه راهنه رهنك قیمتنی تضمین ایتدیرر
زیرا عدل راهنك وکیلیدر پس راهن اوزره رهن جهتندن غروردن اکا لاحق اولان شیئله
رجوع ایدر (وصحا) یعنی بیع وقبض صحیح اولدی زیرا عدل ضمانله مالك اولدی پس متبین
اولدیکه تحقیقا عدل کندی ملکنی بیع ایلمش اولدی پس مرتهن عدل اوزره دینی ایله
رجوع ایده مز (اوالمرتهن ثمنه) یاخود عدل مرتهنه ادا ایلدیکی ثمنی تضمین ایتدیرر زیرا
استحقاقله متبین اولدیکه تحقیقا مرتهن ثمنی بغیرحق اخذ ایلدی زیرا عدل عبده ضمانله
مالك اولدی (فهو له) پس اول ثمن عدل ایچون اولدی زیرا ملکنك بدلیدر ومرتهنه
ادا ایتمسنه باعث مبیع راهنك ملکیدر ظنی اوزره در پس نچان عبد راهنك ملکی اولمدیغی
متبین اولدقده عدل ادا ایتدیکی ثمنه راضی اولمدی ایمدی انك ایچون رجوع جائز اولدی
(ویرجع المرتهن علی راهنه بدینه) مرتهن دخی راهنی اوزره دینی ایله رجوع ایدرزیرا عدل
نچان رجوع ایتسیدی مرتهنك ثمنی قبض ایلمسی باطل اولدی بالضروره مرتهن دینی ایله راهنی
اوزره رجوع ایدر (وفی القائم) فی الهالك اوزره عطفدر یعنی نچان رهنی عدل بیع ایدوب رهن
مشتری یدنده قائم ایکن مستحق ظاهر اولسه (اخذه من مشتریه) مستحق رهنی مشتریسندن
اخذ ایدرزیرا مستحق مالك عینی بولدی (ورجع هذا علی العدل بثمنه) ورهنك مشتریسی
دخی عدل اوزره ثمنله رجوع ایدرزیرا عدل عاقدر وعقدك حقوقی ایسه عاقده متعلق اولور (ثم هذا
علی الراهن به) اندنصکره عدل دخی راهن اوزره ثمنله رجوع ایدرزیرا راهن عدلی توکیلی ایله عهده یه
ادخال ایتدی پس راهنك اوزرینه عدلك تخلیصی واجب اولدی (وصح قبض المرتهن الثمن)
ایمدی نچان عدل راهن اوزره رجوع ایتسیدی مرتهنك ثمنی قبض ایتمسی صحیح اولدی
ومقبوضی انك ایچون تسلیم ایلدی (اوالعدل علی المرتهن بثمنه) یاخود عدل رهنك ثمنیله مرتهن
اوزره رجوع ایدر زیرا عقد وقتا که بوزلدی ایسه ثمن باطل اولدی حال بوکه مرتهن ثمنی
قبض ایلدی پس نچان ثمن باطل اولسیدی بالضروره قبضنك بوزلمسی دخی واجب اولدی
(ثم هو علی الراهن بدینه) اندنصکره مرتهن دخی دینی ایله راهن اوزره رجوع ایدر زیرا نچان
مرتهن اوزره رجوع ایدوب قبضی بوزسیدی مرتهنك دینده حقی کما کان عود ایلدی پس
بوسببله راهن اوزره رجوع ایدر (وان لم یشترط) فان شرط اوزره عطفدر یعنی اکر عقد
رهنده توکیل شرط قلنمادی ایسه (بل وکله بعده) بلکه بعدالعقد وکیل ایتدی ایسه یعنی تحقیقا
تفصیلدن ذکر اولنان شی عقد رهنده توکیل شرط قلندیغی حینده در واما نچان توکیل شرط
قلنماسیدی بلکه راهن عدلی عقددنصکره وکیل ایتسیدی عدله عهده دن برشی لاحق اولدقده
(رجع به العدل علی الراهن فقط) عدل ثمنله انجق راهن اوزره رجوع ایدر یعنی مرتهن اوزره
رجوع ایده مز زیرا توکیل نچان بعدالعقد اولسیدی مرتهنك حقنه بونکله متعلق اولماز ومرتهن
اوزره رجوع اولنماز تنکیم رهندن مجرد اولان وکالتدن اولدیغی کبی بر انسان برشیئی بیع ایدوب
ثمندن دینی قضا ایدیورمك ایچون وکیل ایلمکله پس اول وکیل موکلك مرادی اوزره عمل
ایلدکدنصکره اکا عهده لاحق اولسه قابض اوزره رجوع ایده مدیکی کبی رهنده مشروطه
اولان وکالت بونك خلافیدر نچان اکا حق مرتهن تعلق ایلسه و بیع دخی انك حقی ایچون واقع
اولسه ومرتهنك حقی تسلیم اولنسه اکا ضمان لازم اولمق جائز اولدی (قبض المرتهن ثمنه اولا) مرتهن
ثمنی کرك قبض ایتسون کرکسه ایتمسون ثمنی قبض ایلدیکنك صورتی اولدرکه تحقیقا عدل راهنك
امری ایله رهنی بیع ایدوب وثمن عدلك یدنده تعدیسز ضایع اولسیدی بوندنصکره مرهونه مستحق
ظاهر اولسیدی عدله لاحق اولان ضمان راهن اوزره راجع اولور (هلك الرهن مع المرتهن فاستحق

وضمن الراهن قیمته هلك بدینه) یعنی نچان هالك اولان رهنه بر رجل مستحق اولسیدی اول
مستحق ایچون مخیرلك واردر اکر دیلرسه راهنه تضمین ایتدیرر ودیلرسه مرتهنه تضمین ایتدیرر
زیرا ایکسندن هر بری مستحق حقنده تسلیم ایله یاخود قبض ایله متعدیلردر پس اکر راهنه
تضمین ایتدیررسه تحقیقا راهنك دینی ایله رهن هلاك اولدی زیرا اداء ضمانله مالك اولدی پس ایفا
صحیح اولدی (وان ضمن المرتهن رجع علی الراهن بقیمته) اکر مستحق رهنی مرتهنه تضمین
ایتدیررسه مرتهن راهن اوزره رهنك ضامن اولدیغی قیمتیله رجوع ایدر (وبدینه) دخی دینی ایله
رجوع ایدر اما قیمتیله رجوعی راهن جهتندن تسلیم ایله مغرور اولدیغی ایچوندر واما دینله
رجوعی قبضی بوزلوب حقی کما کان عود ایتدیکی ایچوندر

* باب التصرف والجنایة فی الرهن *

بو باب رهنك تصرفی ورهنده اولاجنایتك بیاننده در (وقف بیع الراهن) راهنك بیعی موقوف
اولدی یعنی نچان راهن رهنی مرتهنك اذنسز بیع ایتسیدی بیع موقوفدر مرتهنك حقنك تعلقی
ایچون پس مرتهنك اجازتنه متوقف اولدی (ان اجاز المرتهن اوقضی دینه نفذ) اکر مرتهن رهنك
بیعنه اجازت ویررسه یاخود راهن دینی قضا ایدرسه بیع نافذ اولور اما اول توقف انك حقی
اولوب حقنك سقوطنه راضی اولدیغی ایچوندر وثانی رهنك بیعنك نافذ اولمسنك مانعی زائل
اولوب ومقتضی اولکه محلنده اهلدن صادر اولان تصرفدر موجود اولدیغی ایچوندر
(والثمن رهن) وثمن رهن اولور زیرا نچان مرتهنك اجازتی ایله بیع نافذ اولسه مرتهنك
حقی رهنك بدلنه منتقل اولور (وان فسخ) واکر مرتهن عقد رهنی فسخ ایلسه (لم ینفسخ)
اصح قولده منفسخ اولماز زیرا مقتضی ایله بله نفاذ ایچون توقف اولماز الا مرتهنك حقنه صیانت ایچون
اولور وانك حقی ایسه بیعك موقوفا منعقد اولمسیله مصان اولور (واذا صبر المشتری
الی فکه اورفع الامر الی القاضی لیفسخ) نچان بیع موقوفا باقی قالسیدی مشتری رهنه دکین صبر
ایدر یاخود امری قاضی یه رفع ایدر قاضی راهنك تسلیمندن عجزی حکمیله عقدی فسخ ایچون
(باع من رجل ثم باع من آخر قبل الاجازة) راهن رهنی بر رجله بیع ایتسیدی اندنصکره
مرتهنك اجازتی یوغیکن بر رجل آخره دخی بیع ایتسیدی (وقف الثانی) بیع ثانی موقوف اولور
(ایضا) بیع اول کبی زیرا بیع اول موقوفدر وموقوف ثانینك موقوف اولمسنه مانع اولماز
(فلو اجازه جاز) پس اکر مرتهن بیع ثانی یه اجازت ویرسه جائز اولور اول اولماز (ولو باع ثم آجره
اورهن اووهب لغیره) اکر راهن رهنی بیع ایتدکدنصکره اول رهنی ایجار ایلسه یاخود مشترینك
غیری یه هبه ایلسه (فاجازها المرتهن) پس مرتهن بو تصرفاته اجازت ویرسه جاز الاول لا الثانی)
بیع اول جائز اولور باقیلری اولماز و بو ایکی مسئله نك بیننده فرق مسئلهٔ اولیده اجازتله بیع ثانی
جائز اولوب ومسئلهٔ ثانیه ده بیعدن ماعدا اولان تصرفات مذکوره نك جائز اولمدیغی حیثیتدن
مع هذا کلبسی ایچون اجازتنك وجودی ایله بله تحقیقا مرتهن ایچون بیعده فائده اولدیغیچوندر
مرتهنك حقی رهنك بدلنه تعلق اولمغله عقود مذکوره بونك خلافی اوزره در زیرا هبه ده ورهنده
رهن ایچون بدل یوقدر واجاره ده اولان بدل منفعتدر بدل عین دکلدر مرتهنك حق
ایسه عینك مالیتنده در منفعتنده دکلدر ایمدی اجازتی حقی ایچون اسقاط اولدی پس مانع زائل
وبیع نافذ اولدی (وصح اعتاقه) وراهنك رهن اولان عبدینی اعتاق صحیح اولدی (وتدبیره
واستیلاده) مدبر ایلمسی وجاریه یه ولد کتورمسی صحیح اولدی زیرا بونلردن هر بری اهلدن
صادر اولور تصرفدر ومحلنده واقع اولدی پس رهن باطل اولدی محلی فوت اولمسیچون
(فلو موسرا طولب بدینه الحال) پس اکر راهن غنی ایسه اول حالده دینی ایله مطالبه اولنور

زيرا راهنك قيمة رهنى الزام ايلمسنده معنا بو قدر دينك حلوليله بله (وفى المؤجل اخذ منه قيمته)
ومؤجل اولان دينده راهندن رهنك قيمتى اخذ اولنور (وجعلت رهنا بدله) واو قيمت رهن قلنور
رهنك بدلى اولديغى حالده حتى دينك وقتى حلول ايدنجه سبب ضمان متحقق اولسون ايچون وفائده
بونك تضمينده در اولكه حصول استيفا قدر ايمدى مرتهن اول قيمتى اجل حلول ايدنجه حبس
ايدر پس چان اجل حلول ايدرسه مرتهن حقنى استيفا ايدر اكر قيمت حقنك جنسندن ايسه
زيرا غريم ايچون حقنى استيفا ايتمك واردر چان غريمك مالندن حق جنسنه ظفر بولسيدى
پس اكر اول قيمتده دينله فضله وار ايسه اول فضلى راهن اوزره رد ايدر رهنك حكمى استيفا ايله
نهايت بولديغيچون واكر اول قيمت حقندن اقل ايسه زياده سنه راهن اوزره رجوع ايدر اول
باقى اسقاط ايدرشئ اولمديغيچون (ولو معسرا ففى العتق سعى العبد) اكر رهنى بيع ايدن
راهن فقير ايسه عبد مرتهن ايچون سعايت ايدر (فى الاقل من قيمته ومن الدين) عبدك قيمتى
يوم اعتاقده ويوم رهنده ديندن اقل ايسه قيمتده سعايت ايدر واكر دين عبدك قيمتندن اقل
ايسه ديندن سعايت ايدر (ويرجع على سيده اذا صار غنيا) اول سعايت ايدن عبد اكر سيدى غنى
اولورسه سيدنه رجوع ايدر زيرا عبد انك دينى قضا ايتدى حال بوكه حكم شرعله انده
مضطر ايدى ايمدى سيدينك اوزرينه اندن تحمل ايلديكى شيئله رجوع ايدر (وفى اختيه سعى)
يعنى تدبير واستيلاد ده مدبر ايله مستولدن هر برى مرتهن ايچون سعايت ايدرلر (فى كل الدين
بلا رجوع) سيدى اوزره رجوعسز دينك كلبسنده سعايت ايدرلر زيرا مدبر وام ولد اول دينى
مولانك مالندن ادا ايلديلر زيرا انلرك كسبلرى مولالرينك ماليدر (واتلافه كاعتاقه غنيا)
وراهنك رهنى اتلافى غنى اولديغى حالده عبدى اعتاق ايلمسى كبيدر يعنى اكر دين حالا اولورسه
راهندن دين اخذ اولنور واكر دين مؤجل اولورسه راهندن رهنك قيمتى اخذ اولنوب اجل
حلولنه دكين اول قيمت رهن اولور (واجنبى اتلفه ضمنه المرتهن) اكر براجنبى اتلاف ايدرسه
مرتهن انى تضمين ايتديرر (وكان رهنا بدله) اول اخذ اولنان قيمت رهن مرتهن ايچون رهن
اولور تنكيم مرور ايتدى (اعاره مرتهنه راهنه) مرتهن رهنى راهنه عاريت ويرسيدى (اواحدهما
باذن صاحبه اخر) ياخود مرتهنله راهندن بريسى رهنى آخرك اذنيله اجنبى يه عاريت ويرسيدى
واول اجنبى رهنى قبض ايتسيدى (سقط ضمانه حالا) مرتهندن رهنك ضمانى حالا ساقط اولور يد عاريت
ايله يد راهنك بيننده منافات اولديغيچون (وان بقى الرهن) اكرچه رهن باقى اولورسه ده بو اجلدن
مرتهن ايچون رهنى مستعيردن يدينه رد ايتديرمك واردر ومصنف سقط ضمانه قولى اوزره (فهلكه
مع مستعيره) قوليله تفريع ايلدى يعنى اكر رهن مستعيرى يعنى عاريت الان كيمسه ايله هلاك
اولسه يعنى راهنى ايله بله اكر راهن مستعير ايسه ياخود اجنبى ايله بله اكر اجنبى مستعير ايسه
(هلك بلاشئ) قبض مضمون فوت اولمغله بلاشئ هلاك اولور يعنى رهن مرتهن اوزره مضمونا
باقى قالمز (ولكل منهما) وراهنله مرتهندن هر برى ايچون (رده رهنا) رهنى اجنبى مستعيردن
كما كان رهن اولديغى حالده رد ايتديرمك واردر زيرا مرتهندن هر برى ايچون رهنده حق محترم
واردر (فان مات الراهن قبله) پس اكر راهن اعاره صورتنده رهنى مرتهنه رد ايتمزدن اول
فوت اولسيدى (فالمرتهن احق به من الغرماء) پس مرتهن رهنه سائر غرمادن احقدر زيرا
عاريت لازمه دكلدر وضمان قطعا رهنك لوازمندن دكلدر پس رهنك حكمى رهنك ولدنده
ثابتدر مع هذا اول ولد هلاك ايله غير مضموندر وچان رهن باقى قالسه پس مرتهن انى اخذ ايلسه
ضمان عود ايدر قبضك عودى ايچون ايمدى رهن صفتيله عود ايدر (فاذا آجر او وهب
او باع احدهما باذن الآخر من اجنبى خرج عن الرهن فلا يعود الا بعقد مبتدأ) پس چان

راهن رهنى ايجار ايتسيدى ياخود هبه ايتسيدى ياخود راهنله مرتهندن برى آخرك اذنيله بر
اجنبى يه بيع ايتسيدى رهندن عود ايلمز الا يكى باشدن عقد ايله عود ايدر (ولو مات الراهن
قبل الرد الى المرتهن فالمرتهن اسوة للغرماء) اكر راهن رهنى مرتهنه رد ايتمزدن اول فوت اولسيدى
مرتهن سائر غرما ايله برابردر چان بو تصرفاتله رهنه برحق لازم تعلق ايتسيدى بو يكله حكم
رهن باطل اولور عاريت بونك خلافى اوزره در شول جهتله كه عاريتده حق لازم تعلق ايتمز
ايمدى مفترق اولديلر (رهن عبدا غصبه ثم اشتراه من مالكه لا ينفذ الرهن) بر كيمسه غصب
ايلديكى عبدى رهن قودقدنصكره عبدى مالكندن اشترا ايتسيدى رهن نافذ اولماز زيرا اول
رهن مالكنك اجازتنه متوقف اولدى غيرك اجازتيله نافذ اولماز وهلاكيله دينده ساقط اولماز
زيرا راهنك ملكى عقد رهندنصكره ثابت اولدى شول شى بونك خلافيدركه چان رهن مرتهن
يدنده هلاك اولسه ومالك راهنه تضمين اختيار ايلسه زيرا راهن رهنه ضمانله وقت قبضدن
مالك اولدى ايمدى راهنك ملكى رهن اوزره سابق اولدى قاعده ده بويله ذكر اولندى (مرتهن
اذن باستعماله) بر مرتهن كه رهنك استعمالى ايله اكا اذن ويرلدى يعنى راهن مرتهنه رهنك استعمالنه
اندن بلا طلب اذن ويرسيدى استعاره يه مغاير اولور واكر رهن عاريت ايسه (او استعاره
من راهنه لعمل ان هلك حال العمل لم يضمن) ياخود مرتهن رهنى راهندن استعمال ايچون استعاره
ايتسيدى اكر عمل حالنده رهن هلاك اولسه اذن واستعاره صورتنده مرتهن ضامن اولماز يد عاريتك
استعمال ايله ثبوتى ايچون ويد عاريت يد رهنه مخالفدر ايمدى ضمان منتفى اولدى (وفى طرفيه)
يعنى عملك ايكى طرفنده هلاك اولسيدى يعنى رهنى استعمال ايتمزدن اول ياخود استعمالندنصكره هلاك
اولسيدى (ضمن كالرهن) مرتهن ضامن اولور رهنك ضمانى كبى ضمانله ضامن اولور اولكه
معلومدر (صح استعارة شئ ليرهن) رهن قومق ايچون برشئ استعاره ايلمك صحيح اولدى زيرا
مالك مستعيرك دينك مالنه تعلقه راضى اولدى ومالك اولدينك مالنه تعلقه مالك كفالتله
ذمته متعلق اولمغه مالك اولديغى كبى وچان بو صحيح اولديسه (فيرهن بما شاء) ومستعير اول
شيئى ديلديكى كبى قليلدن وكثيردن رهن ايدر زيرا اطلاقك اعتبارى واجبدر خصوصا اعاره ده
زيرا انده جهالت منازعه يه مفضى اولماز (فان عين المعير تقيد باعينه من قدر) پس اكر
معير اول شى ايچون تعيين ايدرسه قدردن تعيين ايلديكى شيئله مقيد اولور زيرا معير چان قدر
تعيين ايلسه مستعير ايچون اندن زياده ياخود اقله رهن قومق جائز اولماز زيرا تقييد
مفيددر ومعير زياده يى نفى ايدركه زيرا معيرك غرضى دينك اداسى ميسر اولنجه دك
حبسدر وزياده يى نفى ايتديكى كبى نقصانى ده نفى ايدر زيرا معيرك غرضى مرتهن رهنك هلاكى
قتنده رهن مقابله سنده اكثر ايچون استيفا ايتمكدركه معير مستعير اوزرينه اكثر ايله رجوع ايتمك
ايچون (وجنس ومرتهن وبلد) ودخى جنسدن ومرتهندن وبلددن معيرك تعيين ايلديكى
شيئله مقيد اولور زيرا بونلرك كلبسنك تعيينى مفيددر بعضه نسبتله بعض ميسر اولمق ايچون
وامانتده وحفظده اشخاصك متفاوت اولديغى ايچون (فان خالف) پس اكر مستعير تقييد
اعتبارندنصكره اكر معيره مخالفت ايدرسه (ضمنه المعير) مستعيرك معيره مخالفتى ايچون
مستعير معيره عاريت ويرديكى شيئى تضمين ايتديرر (وتم الرهن) ورهن تام اولور زيرا مستعير
اول شيئه ضمانله مالك اولدى پس متبين اولديكه تحقيقا مستعير كندو ملكنى رهن ايلدى
(او المرتهن) ياخود مرتهنه تضمين ايتديرر زيرا مرتهن دخى مستعير كبى متعدى در ايمدى راهن
غاصب كبى ومرتهن غاصبك غاصبى كبى اولدى (ورجع بما ضمنه) ومرتهن قيمتدن ضامن
اولديغى شيئله رجوع ايدر (وبدينه على الراهن) دخى دينى ايله راهن اوزره رجوع ايدر اما رجوعنه

باعث راهن جهتندن مغرور اولدیغی ایچوندر ودینله رجوعنه باعث قبضی بوزیلوب
کما کان حق عود ایلدیکی ایچوندر (وان وافق) واکر معیرك امر ایلدیکی مقدار ایله رهن
ایتمکله موافق اولورسه (وهلك عند المرتهن استوفی کل دینه لو قیمته کالدین او اکثر) ورهن
مرتهن قتنده هلاك اولورسه مرتهن دینك کلیسنی استیفا ایدر اکر رهنك دین کبی یاخود دیندن
اکثر اولورسه استهلاك ایله استیفا تمام اولمسی ایچون (ووجب مثله للمعیر علی المستعیر) ومعیر
ایچون مستعیر اوزره اولکه راهندر دینك مثلی واجب اولور زیرا معیر اول مقدار ایله مستعیرك
دینینی قضا ایلدی اکر کلی مضمون ایسه والا قدر مضمونه ضامن اولور باقی امانتدر (لا القیمة) قیمته
ضامن اولمازز یرا موافق اولدی ومتعدی اولمدی (و بعض دینه) کل دینه اوزره عطفدر یعنی مرتهن
دینك بعضنی استیفا ایدر (لو قیمته اقل) اکر رهنك قیمتی دیندن اقل ایسه (وباقیه علی الراهن) ودینك
باقیسی مرتهن ایچون راهن اوزره در زیرا مرتهن رهنك قیمتی اوزره زیاده ایله استیفا ایلمدی (ولو افتکه
المعیر لیس للمرتهن ان یمتنع عن تسلیم الرهن) اکر معیر اول رهنی فك ایتسیدی یعنی معیر لحان دیندن
ملکنی فك ایچون مرتهنك دینینی قضا مراد ایتسیدی مرتهن ایچون انی تسلیم رهندن منع ایتمك
یوقدر زیرا معیر قضاء دینله متبرع دکلدر انده ملکنك تخلیصی اولمغله پس معیرك دینی ادا ایلمسی راهنك
ادا ایلمسی کبیدر پس مرتهن قبول ایله جبرا اولنور (ویرجع علی الراهن بما ادی ان ساوی الدین القیمة)
پس معیر اول ادا ایلدیکی دینله راهن اوزره رجوع ایدر اکر دین قیمته مساوی ایسه زیرا معیر
راهنك دینینی قضا ایلدی پس معیر اول ملکنی خلاص ایچون دینی اداده مضطردر ایمدی
معیرك متبرع اولمسیله وصف اولنماز ومصنفك ان ساوی قولنه باعث اولدرکه زیرا دین رهنك
قیمتندن زیاده اولسه معیر قیمت اوزره زیاده نك اداسنده متبرع اولور اول مقدار ایله رجوع
ایدهمز واکر دین قیمت رهندن اقل اولورسه مرتهن تسلیم رهن اوزره جبرا ولنماز تاج الشریعه ده
بویله ذکر اولندی (هلك عند الراهن) رهن راهنك یدنده هلاك اولسیدی یعنی رهن ایچون
عاریت ویریلان شی مستعیرك قتنده تعدیسز آفة سماویه ایله هلاك اولسیدی (قبل رهنه) اول
شیئی رهن قومزدن اول (او بعد فکه لا یضمن) یاخود رهنی قورتاردقدنصکره هلاك اولسیدی راهن
ضامن اولماز (وان تصرف فیه من قبل) اکرچه رهن ایتمزدن اول رهنده خدمت ایتدرمکله یاخود
اوزرینه بنمکله یاخود بونلرك امثالی تصرف ایتدی ایسه زیرا اول راهن امین حالف اولوب اندنصکره
وفاقه عود ایلدی ایمدی ضامن اولماز شافعی ایچون خلاف واردر (جنایة الراهن علی الرهن مضمونة)
راهنك جنایتی رهن اوزره مضمونه در یعنی اکر راهن رهنی مرتهنه تسلیمدنصکره انك اوزرینه
جنایت ایتسیدی مثلا اکر رهن عبد ایسه اول عبدی قتل ایلمسی یاخود عضوینك برینی قطع ایتمسی
کبی یاخود اول عبدك معدوم اولمسنی ایجاب ایدر یاخود نقصانتی ایجاب ایدر برشی اشلمه سی کبی اکر
رهن راهنك ملکی ایسه پس اول راهن رهن ایچون ضامندر زیرا اول فعل مرتهن ایچون حق لازم
محترمی فوت ایلمکدر وبونك مثلی نك ماله تعلق ضمان حقنده مالکی اجنبی کبی قلار (وجنایة
المرتهن علیه) ومرتهنك رهن اوزره جنایتی (تسقط من دینه بقدرها) ومرتهنك دیننذن
قدری ایله ساقط اولور زیرا مرتهن غیرك ملکنی تلف ایلدی ایمدی اکا اول تلف اولان ملکك
ضمانی لازم اولور و لحان ضمان اکا لازم کلسه دینك اجلی حلول ایتسه ضماندن دینی
مقداری ساقط اولور وباقی اکا لازم اولور زیرا قیمتندن دینك مقداری اوزره زیاده اولان
شی امانت اولور واتلاف ایله ضامن اولوب عقد رهنله ضامن اولمامغه باعث اول رهن امانت
منزله سنده در لحان مودع انی تلف ایتسه مودعه ضمان لازم اولور غایت البیانده بویله
ذکر اولندی (وجنایة المرتهن علیهما وعلی مالهما هدر) ورهنك راهنله مرتهن اوزره

وایکیسنك

وایکیسنك مالری اوزره جنایتی هدردر یعنی ساقطدر وجنایت علی النفس ایله مراد مال
ایجاب ایلین جنایتدر خطأ نفسده جنایت اولمغله یاخود نفسك مادوننده اولمغله واما قصاص
ایجاب ایدن جنایت اول بالاجماع معتبردر نهایه ده بویله ذکر اولندی واما راهن اوزره
جنایتك هدر اولمسی اول جنایت مملوکك مالکی اوزره جنایت اولدیغی ایچوندر بو ایسه مال
ایجاب ایلدکده هدردر زیرا مال مستحقدر ومال ایچون استحقاق مملوك اوزره ثابت اولماز
واما مرتهن اوزره جنایتك ساقط اولمسنه باعث پس بو جنایتی بز مرتهن اوزره اعتبار ایلسك
مرتهن اوزره اول جنایتدن تطهیر حاصل اولور زیرا جنایت مرتهنك ضمانندن حاصل
اولدی پس ضمانك واجب اولمسی ضماندن تخلیصك وجودی ایله بله فائده ایتمز (رهن عبدا
یعدل الفا بالف مؤجل فصارت قیمته مائة فقتله حر فغرم مائة وحل اجله اخذ مرتهنه المائة
من حقه وسقط باقیه) برکیمسه بیك درهمه معادل بر عبدی بیك درهم مؤجله رهن قوسیدی
پس اول عبدك قیمتی یوز درهم ایتسیدی پس اول عبدی بر حر کیمسه قتل ایدوب یوز درهم قیمتنه
غریم اولسیدی ودینك دخی اجلی حلول ایتسیدی اول عبدك مرتهنی اول یوز درهمی اخذ
ایدوب باقی قلان طقوز یوز درهم ساقط اولور زیرا نقصان سعر دینك سقوطنی ایجاب ایلمز
زیرا نقصان سعر رغبات ناسك فتورندندر عینك نقصانی بونك خلافی اوزردر پس لحان باقیه اولسه
ویدمرتهن ید استیفادر ایمدی ابتداء اکل ایچون مستوفی اولدی (ولو باعه بامره بمائة)
اکر مرتهن عبدی راهنك امریله یوز درهمه بیع ایتسیدی (وقبضها رجع بما بقی) اول
یوز درهمی مرتهن قبض ایتسیدی باقی قلان طقوز یوز ایله راهن اوزره رجوع ایدر زیرا لحان
راهن عبدك بیعنه اذن ویرسیدی کانه راهن استرداد ایدوب بنفسه بیع ایتمش کبی اولدی
بو تقدیرجه رهن باطل اولوب دین باقی قالور الا استیفا ایلدیکی مقداری باقی قلماز کذلك
بو مقامده دخی حکم بویله در (قتله یعدل الفا عبد یعدل مائة) قیمتی بیك درهمه معادل اولان عبدی
قیمتی یوز درهمه معادل اولان بر عبد قتل ایتسیدی (فدفع به فکه بکل دینه) پس اول عبدی
یعنی عبد قاتلی دفع ایتسیدی راهن دینك کلیسنی یعنی بیك درهمی قورتردی زیرا عبد ثانی عبد
اولك مقامنه قائم اولدی پس کانه عبد اول قائمدر وسعرینه مراجعت اولنور (جنی خطأ
فداه مرتهنه) یعنی مرهون اولان عبد خطأ جنایت ایتسیدی یعنی بر رجل قیمتی بیك درهم
اولان یاخود بیکدن اقل اولان بر عبدی بر رجله رهن قوسیدی پس اول عبد خطأ برین قتل
ایتسیدی اول عبدك مرتهنی انی فدا ایدر یعنی مقتولك دیتنی اولیاسنه دفع ایدر زیرا جنایتك
ضمانی مرتهن اوزره در وعبدك کلی انك ضماننده ودینی دخی رقبه سنه مستغرقدر پس مرتهنه
عبدی جنایته فدا ایله دینور پس اکر فدا ایدرسه رهنی اصلاح ایدر ودینی راهن اوزره
اولور کما کان قالور (ولم یرجع) راهن فدادن برشیئله رجوع ایدهمز زیرا عبدك کلی مضموندر
ومضمونك جنایتی ایسه ضامنك جنایتی کبیدر پس اکر مرتهن راهن اوزره رجوع ایتسه
راهن دخی مرتهن اوزره رجوع ایدر پس بونده فائده حاصل اولماز (ولا یدفعه) یعنی مرتهن
ایچون اول عبد قاتلی ولی جنایته دفع دخی ایدهمز زیرا تملیکه مالك دکلدر (فان ابی) پس
اکر مرتهن عبدی فدادن امتناع ایدرسه (دفعه الراهن او فداه) راهن انی دفع ایدر یاخود فدا ایدر
(فیسقط الدین) پس دین ساقط اولور یعنی راهنه عبدی دفع ایله یاخود دینله فدا ایله دینور پس
اکر راهن عبدی دفع ایدب یاخود فدا ایدرسه مرتهنك دینی ساقط اولور وراهن عبدی اخذ ایدوب
رهن باطل اولور (ان لم یکن اکثر من قیمته) اکر دین رهنك قیمتندن اکثر دکل ایسه بلکه مساوی
اولوب یاخود قیمتندن اقل اولورسه واما لحان دین رهنك قیمتندن اکثر اولورسه دیندن عبدك قیمتی

مقداری ساقط اولوب باقی ساقط اولماز (مات الراهن باع وصيه الرهن وقضى الدين) راهن
فوت اولوب راهنك وصيسى رهنى بيع ايدوب دينى قضا ايدر زيرا وصيسى راهنك مقامنه قائمدر
(فان لم يكن له وصى نصب يبيعه) پس اكر راهنك وصيسى يوغيسه قاضى رهنى بيع ايچون
وصى نصب ايدر (رهن الوصى بعض التركة لدين على الميت عند غريم من غرمائه يوقف
على رضى الاخرين ولهم رده) ميتك وصيسى تركه‌نك بعضيسنى ميت اوزره اولان دينى ايچون
غرماسندن برغريمه رهن ايتمك مراد ايلسيدى غرمانك آخرلرينك رضاسى اوزره توقف ايدر
وانلر ايچون اول رهنك ردى جائز اولور زيرا اول وصى غرمانك بعضيسنه ايفاء حكمى ايله
ايثار ايتدى زيرا عقد رهنك موجبى مرتهن ايچون يد استيفانك حكما ثابت اولمسيدر پس
ايفاء حقيقى ايله ايثاره مشابه اولدى (فان قضى دينهم قبل الرد) پس اكر وصى سائر غرمانك
دينلرين رهنى رد ايلمدكلرندن اول قضا ايدرسه (نفذ) اول رهن نافذ اولور مانع زائل اولديغى
ايچون ومانع باقى غرمانك حقلريدر (ولو انفرد الغريم) واكر غريم منفرد اولورسه يعنى ميتك
بركيمسه دن غيرى غريمى اولماز ايسه (جاز) اول وصينك ويرديكى رهنك ايفاء حقيقى يه
اعتبار ايله جائز اولور (وبيع فى دينه) واول رهن ميتك دينى ايچون بيع اولنور زيرا قبل الرهن
بيع اولنور پس بعد الرهن دخى بيع اولنور (واذا ارتهن بدين الميت على آخر جاز) ودخى وصى
آخر كيمسه اوزرنده اولان دينى ايچون مرتهن اولورسه جائز اولدى زيرا ارتهان حكما استيفادر
وصى اكا مالك اولور ووصينك رهنده تفصيلات كثيره سى واردر كتاب وصاياده ذكر اولنور

) فصل (

رهن عصيرا قيمته عشرة بها) بركيمسه قيمتى اون درهم ايدر اوزوم شيره‌سنى اون درهم دينده
رهن ويرسيدى پس اول عصير مرتهنك قتنده خمر اولدقدنصكره سركه اولدى
(وهو يساويها) حال بوكه اول سركه‌نك قيمتى اون درهمه مساوى اولدى (بقى رهنا بها)
اول سركه اون درهمه رهن اولاد يعنى حالده باقى قالدى ولايق اولان بوايديكه رهن باطل
اوله زيرا عصيرك خمر اولمسيله ايفايه صالح اولمقدن چقدى زيرا مال متقوم اولمسى باقى قالمادى
وخمر اولدقدنصكره رهنك باطل اولمامسنه باعث زيرا اول خمر سركه لكه عودت ايلمك صددنده‌در
وبيع ايچون محل اولان شئ ماليت اعتباريله رهن ايچون دخى محل اولديغى ايچون رهنيتى باطل اولمدى
بو اجلدن طولايى بركيمسه عصير اشترا ايدوب پس اول عصير قبل القبض خمر اولسيدى بيع باطل اولماز
خل اولمسى احتمالى ايچون كذلك رهن اولمسيده بويله‌در (ورهن شاة كذلك) وقيمتى اون درهم
ايدن قيونك اون درهمه رهن اولمسى دخى عصيرك رهن اولمسى كبيدر (فماتت بلا ذبح فدبغ
جلدها فساوى درهما فهو رهن به) پس اول رهن بلاذبح فوت اولسيدى مرتهن انك دريسنى
دباغت ايتسيدى بعد الدباغت اول درى براقچه‌يه مساوى اولسيدى اول درى براقچه‌يه رهن
اولور زيرا رهن هلاكله متقرر اولور پس طولايى محلك بعضى اصلاح اولسيدى انك حكمى
مقدارى ايله عودت ايدر مبيع اولان قيون قبضدن اول فوت اولدقده جلدى دباغت اولنسيدى رهنك
خلافى اوزره در بيع عودت ايلمز زيرا قبضدن اول هلاك ايله منتقض اولور ومنتقض ايسه
عود ايلمز وبعضيلر بيعده دخى رهن كبى عودت ايدر ديديلر (نماء الرهن للراهن) رهنك نماسى
ولدى كبى وسودى كبى ويوكى كبى راهن ايچوندر (ورهن مع اصله) واصلى ايله اولان نما دخى
رهندر زيرا اول نما اصله تابعدر ورهن حق لازمدر نمايه سرايت ايدر (ويهلك مجانا) واول
نما هلاك اولسه مجانا هلاك اولور زيرا تابع اولان شيلر ايچون اصله مقابل اولان شيدن قسط يوقدر
مقصود اولديغى حالده عقد تحتنده داخل اولدقلرى ايچون (وان بقى وهلك الاصل) واكر اول

نما باقى قالوب اصل هلاك اولورسه (فك بقسطه) راهن انى حصه سيله فك ايدر (يقسم
الدين على قيمته يوم الفكاك) دين نمانك يوم فكاكده قيمتى اوزره تقسيم اولنور
(قيمة الاصل يوم القبض) واصل رهنك يوم قبضده كى قيمتى اوزره تقسيم اولنور زيرا
رهن قبضله مضموندر وزياده‌لك فك ايتمكله مقصوده اولور طولايى وقتنه دكين باقى قالسيدى
وتبعه برشئ مقابل اولور طولايى مقصود اولورسه مبيعك ولدى كبى پس اول ولد ايچون
قبل القبض ثمندن حصه يوقدر پس طولايى مشترى مبيعى قبض ايتسيدى واول فضله
مقصود اولسيدى انكيچون ثمندن حصه اولور (ويسقط من الدين حصة الاصل)
ودينندن اصله اصابت ايدن شئ ساقط اولور زيرا مقصود اولديغى حالده اصله مقابل
اولور بو مسئله‌نك صورتى اولدركه بررجل بررجله قيمتى بيك درهمه مساوى برجاريه‌يى
بيك درهمه رهن قودقده اول جاريه‌دن قيمتى بيك درهمه مساوى بر ولد حاصل اولسيدى
پس دين اول جاريه ايله ولد اوزره تقسيم اولنور نصفى جاريه مقابله‌سنده ونصفى ولدى
مقابله‌سنده جاريه انفكاك رهنه دكين باقى اولمق شرطيله حتى اول جاريه هلاك اولوب
انفكاك رهنك وقتنه دكين ولد باقى قالسه اول جاريه دينندن انكله اولان نصفيله هلاك
اولور اولكه بشيوز درهمدر ولد بشيوز درهمه باقى قالور ذكر اولنان شرطله (ويفك
النماء بحصته) وراهن اول نمايى حصه سنه اصابت ايدن شيئله فك ايدر (والزيادة تصح
فى الرهن) زياده رهنده صحيح اولور مثالى قيمتى اون اقچه‌لق برثوبى اون اقچه‌يه رهن
قودقدنصكره راهن اول ثوب ايله رهن اولمق اوزره برثوب آخر زياده ايتسيدى (لا الدين)
دينده صحيح اولماز مثالى راهن مرتهنه بكا آخر بشيوز اقچه دخى قرض وير كه سنك قاتكده
عبديك اقچه‌يه رهن اولسون ديمك كبى وفرقى بودركه تحقيقا فقها بيننده مقرر اولان اصل
بودركه تحقيقا اصل عقده الحاق تصور اولنماز الاطولايى زياده معقود عليه‌ده اولورسه ياخود
انكله مقصود اولورسه تصور اولنور پس دينده زياده ايكيسندن برى دكلدر اما زياده‌نك
معقود عليه اولماديغى ظاهردر واما معقود به اولمسى قبل الرهن سببله بولنديغى ايچوندر
رهن دينك خلافيدركه زيرا رهن معقود عليه‌در زيرا عقد رهندن اول اولورسه محبوس
اولماز وعقدك انتهاسندنصكره باقى قالماز (رهن عبدا يساوى الفا فدفع مثله رهنا بدله فهو
رهن حتى يرد الى راهنه والمرتهن امين فى الثانى حتى يجعله مكان الاول) بركيمسه قيمتى بيك
درهمه مساوى برعبدى بيك اقچه دينه رهن ايتدكده انك مثللى قيمتى بيك درهمه مساوى
برعبد آخرى عبد اولك بدلى دفع ايتسيدى اول عبد اول راهننه رد اولنجيه دكين رهندر ومرتهن
عبد ثانيده اميندر حتى اول عبد ثانى يى عبد اولك مكاننه رهن قلنجيه دكين زيرا عبد اول
قبض ايله ودينله مرتهنك ضماننه داخل اولدى پس اول عبد ضماندن چقماز مادامكه قبض
ودين باقى اولدقلرنجه الا قبضك بوزلمسيله چيقار پس عبد اول مرتهنك ضماننده اولدقجه
عبد ثانى اول ضماننده داخل اولماز زيرا راهن ايله مرتهن ايكيسندن برينك ضماننده دخولنه
راضى اولديلر پس طولايى اولك دخولى زائل اولسه ثانى مرتهنك ضماننه داخل اولور
بوندنصكره ديديلريكه مرتهندن تجديد قبض شرط قلندى زيرا يد مرتهن ثانى اوزره يد امانتدر
ويد راهن يد استيفادر ويد ضماندر پس يد امانت يد راهندن نائب اولماز وبعض تجديد قبض
شرط قلنمادى ديدى زيرا رهن هبه كبى تبرعدر وعينى امانتدر تسليم بلمش ايدك كه اماتى قبض
امانتك قبضى مقامنه نائب اولور (ابراء المرتهن الراهن عن دينه فقبله اووهبه له فهلك
الرهن هلك مجانا) مرتهن راهنى دينندن ابرا ايتسيدى پس راهن دخى ابرايى قبول
ايتسيدى ياخود مرتهن دينى راهنه هبه ايتسيدى پس رهن صاحبندن منع ايتمكسزين

يد مرتهنده هلاك اولسيدى اول رهن مجانا هلاك اولور وامام زفر مرتهن راهن ايچون
رهنك قيمتنه ضامن اولور ديدى قياسده بودر زيرا قبض مضمونا واقع اولدى پس قبضك
بقيه سى دخى كذلك مضمونا باقى قالدى واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا رهنك ضمانى
قبض ودين اعتباريله در زيرا ضمان استيفادر بو اجلدن ضمان متحقق اولماز دين اعتباريله
اولور وابرا ايله ايكيسنك بريكه دين در باقى قالماز وايكى وصف صاحبى اولان علت ايله ثابت
اولان حكم ايكى وصفك برى زائل اولمغله اولور اكر دين رد اولنسه ضمان ساقط اولور
قبض معدوم اولديغى ايچون اكرچه دين باقى اولور سه ده وكذلك قچان ديندن ابرا
ايلسه ضمان ساقط اولوردين معلوم اولديغى ايچون اكرچه قبض باقى ايسه د (ولو استوفاه بالتمام)
واكر مرتهن دينى بالتمام استيفا ايتسيدى (او بعضه بايفاء الراهن) ياخود راهنك
ايفاسيله دينك بعضيسنى استيفا ايتسيدى (او متطوع) ياخود متطوعا ايفاسيله استيفا
ايتسيدى (او شرايه عينا به) ياخود دينله برعين اشترا سيله استيفا ايتسيدى
(اوصالحه عنه على عين) ياخو برعين اوزره ديندن صلحى ايله استيفا ايتسيدى (او احالته
مرتهنه بدينه على آخر) ياخود راهن مرتهنى اخراوزره اولان دينه حواله ايتسيدى
(فهلك فى يده) پس رهن مرتهنك يدنده هلاك اولسيدى (هلك بالدين) اول رهن دينله
هلاك اولور زيرا نفس دين استيفا ايله واستيفا مثلى ايله ساقط اولماز متقرر اولان علت ايچونكه تحقيقا
ديون امثاليله قضا اولنور نفسيله قضا اولنمز لكن استيفا متعذر اولور فائده اولمديغى ايچون زيرا استيفا
مثلى كبى مطالبه يى عقبلر يعنى هر نه وقت دائن دينينك عينى طلب ايتسه مديون دخى ديندن انكله
ادا ايلديكى شيئك عينى طلب ايدر ايمدى ايكى جانبدن مطالبه منقطعه اولماز پس قچان
راهن هلاك اولسه استيفاى اول متقرر اولوب استيفاى ثانى منتقض اولور (ورد ماقبض الى
من ادى) ومرتهن قبض ايلديكى شيئى ادا ايدن كمسه يه رد ايدر راهنك ومتطوعك ياخود
شرانك ياخود صلحك ايفاسى صورتنده (وبطلت الحوالة) وحواله باطل اولور ورهن دينله
هلاك اولور زيرا حواله دينى اسقاط ايتمز ولكن حواله اولنان كمسه نك ذمتى حواله ايدنك ذمتى
مقامنه قائم اولور بو اجلدن حواله ايدنك ذمتنه عودت ايدر قچان حواله اولنان كمسه مفلسا
فوت اولسيدى (كذا) يعنى ذكر اولنان صورتلرده رهن دينله هلاك اولديغى كبى ينه دينله هلاك
اولور (اذا هلك بعد تصادقهما على ان لا دين) قچان دين اولمامق اوزره بربرلرينى مصادقه دنصكره رهن
هلاك اولسيدى زيرا رهن دينله مضموندر ياخود وجودك توهمى قتنده دينك جهتيله مضموندر
دين موعوده اولديغى كبى وجهت باقى قالدى دين اولمامق اوزره تصادقلرندنصكره دينك قيامى
اوزره تصادقلرى احتمالى ايچون ابرابونك خلافى اوزره دركه زيرا دين ابرا ايله ساقط اولور

) كتاب الغصب (

بو كتاب غصبك احكامى بياننده در مصنف كتاب غصبى كتاب رهنك عقبنده ايرادينه باعث
رهنده حبس شرعى اولوب وغصبده حبس غير شرعى اولديغى ايچون (هو) غصب لغت
جهتندن برشيئى تغليبا غيردن اخذ ايتمكدر برابر دركرك مال متقوم اولسون كركسه
اولمسون غصب زوجة فلان ياخود غصب خمر فلان دينور وشرعا غصب (اخذ مال متقوم
محترم) مال متقوم محترمى اخذ ايتمكدر متقوم قوليله خمردن احترازايدر محترم قوليله مال حربيدن
احترازايدر زيرا مال حربى مال محترم دكلدر (من يد مالكه بلا اذنه) مالكنك يدندن اول
مالكك اذنتسز اخذ ايتمكدر بلا اذنه قولى مالكنك يدندن اذنيله اخذدن احترازدر غصبده يد
مالكك ازاله سى معتبر اولمغه اشارتدر بزم قتمزده وشافعى قتنده غصب دشمنلرك يدينك مال

اوزره ثابت اولمسيدر وثمره خلاف مغصوبك زياده لرنده ظاهر اولور مغصوبه نك ولدى
وبستانك ميوه سى كبى زيرا بونلر بزم قتمزده مضمونه دكلدر يدك ازاله سى بولنماديغيچون حاصل كلام
تحقيقا غصبده معتبر اولان بزم قتمزده يد محققه نك ازاله سى ويد مبطله نك اثباتيدر وشافعى قتنده بالكز
ثانى معتبردر (لا خفية) كيزلى اولمديغى حالده زيرا كيزلى اخذ اولنان غصب دكلدر بو قولى سرقتدن
احترازدر (فاستخدام العبد وتحميل الدابة غصب) پس عبدى خدمت ايتدرمك ودابه نك
اوزرينه يوك وضع ايلمك غصبدر (لا جلوسه على البساط) دوشه مه اوزرينه اوتورمسى غصب
دكلدر استيلا ايله ازاله يد بولنمديغى ايچون زيرا اندن نقل وتحويل بولنمدى ودوشه مك مالكك
فعليدر حال بوكه استعمالده فعلنك اثرى باقى قالدى ومالكك يدندن اخذ بولنمادى (وحكمه
الاثم لمن علم) پس غصبك حكمى مال غير اولديغك بيلان كمسه ايچون آثم اولمقدر (ورد العين
قائمه) وعين قائم اولديغى حالده رد ايتمكدر (والغرم هالكة) واول مال مغصوب هلاك اولديغى
حالده اوده مكدر (ولغيره) ومال غير اولديغن بلميان ايچون (الاخيران) يعنى عين قائمه اولديغى
حالده رد ايتمكدر ياخود هلاك اولديغى حالده ضامن اولمقدر زيرا مغصوب حق غيردر
غاصبك علمى اوزره متوقف اولماز وآثم اولمقده يوقدر زيرا خطا در خطا ايسه حديث
شريفله مرفوعدر (ويجب المثل فى المثلى) ومثلى اولان غصبده واجب اولان مثلدر مكيل
وموزون وعددى متقارب كبى حق سبحانه وتعاليينك فاعتدوا عليه بمثل ما اعتدى عليكم قول شريفى
ايچون مثلى ايله مراد اجزاء معتد بهى فوت اولمقسزين چارشوده مثلى بولنان شيدر وبويله اولميان شى
قيميدر بوندنصكره مثلى آزا ولوره مصنوع اولور شول حيثيتله كه اهل صنعت انى مثليتدن اخراج ايدر
اصلنه نسبتله نادر قلمغله قمقمه كبى وقدروابريق كبى پس قيمى اولور وآزا ولور شول حيثيتله مصنوع
اولور كه اهل صنعت انى مثليتدن اخراج ايده مز كثرتلك باقى اولمسى ايچون وتفاوتى
اولمديغيچون دراهم مضروبه ودنانير كبى (فان انقطع فقيمته يوم الخصومة) پس اكر
مغصوبك مثلى منقطع اولسه يوم خصومتده اولان قيمتى لازم كلور وابو يوسف قتنده يوم
غصبده اولان قيمتى لازم كلور وامام محمد قتنده يوم انقطاعده اولان قيمتى لازم كلور ابو
يوسفك علتى وقتا كه مغصوبك قيمتى منقطع اولسه مثلى اولميانه ملحق اولور پس انك قيمتى
سببك انعقادى كوننه اعتبار اولنور زيرا موجب اولان سببدر وامام محمدك علتى تحقيقا
واجب اولان ذمتده مثلدر انجق مثلك انقطاعيله قيمته انتقال ايتدى ايمدى يوم انقطاعده
اولان قيمته اعتبار اولنور وامام اعظمك علتى تحقيقا نقل مجرد انقطاعله ثابت اولماز بو اجلدن
مالك اكر مثلى بولنجه يه دكين صبر ايلسه لازم كلان اول مثلدر وقاضينك قضاسيله
قيمته انتقال ايدر ايمدى يوم خصومتده وقضاده اولان قيمته اعتبار اولنور (والقيمة فى القيمى
يوم غصبه) وقيمى اولان مغصوبك متاع كبى وحيوانات كبى وعددى متقارب كبى يوم
غصبده كى قيمتى واجب اولور زيرا مغصوب غصب اولنديغى حينده قيمتيله
مطالبدر ايمدى يوم غصبده كى قيمته اعتبار اولنور (فان ادعى الهلاك حبس حتى يعلم انه
لو بقى لظهر ثم قضى عليه بالبدل) پس اكر غاصب مغصوبك هلاكنى ادعا ايدرسه غاصب
حبس اولنور حتى معلوم اولنجه كه تحقيقا مغصوب باقى اولسيدى ظاهر اولوردى اندنصكره
اوزرينه بدل ايله قضا اولنور زيرا مالكك حقى عينده ثابتدر غاصبك قولى انده قبول اولنماز
حتى ظن غالب اوله كه غاصبك قولى صادقدر تكثير ديون كثيره وافلاس ادعا ايتديكى كبى (برهن انه
مات عند غاصبه) مالك اثبات ايلسه كه مغصوب غاصبك قتنده هلاك اولدى (وقلب
الغاصب) وغاصب دخى مالكك قتنده هلاك اولدى ديو اثبات ايتسيدى (فبينته اولى

عند محمد) امام محمد قتنده غاصبك بينه سى اولى در زيرا غصبله ضمانك واجب اولمسى
ظاهرا ثابتدر وردك اثباتى عارضدر بينه ايسه ظاهرك خلافنى ادعا ايدن كيمسه ايچوندر
(وبينة المالك عند ابى يوسف) وابو يوسف قتنده مالكك بينه سى اولى در زيرا غاصبله
مالكك اختلافنك حاصلى ضمانده در ومالكك بينه سنده ضمانك اثباتى واردر (وهو فيما
ينقل) وغصب انجق منتقل ومحول اولان شيده متحقق اولور معلوم اولان شئ ايچونكه
تحقيقا غصب اوزرينه اثبات يد ايله مالكنك يدندن مالى ازاله در بونك ايسه تحقيقى ممكن
اولماز الا منقولده اولور شول عقارده اولماز كه نقل وتحويل اولنمازاوله (فلو اخذ عقارا
وهلك فى يده) پس غاصب بر ارضى غصب ايدوب يدنده هلاك اولسيدى يرينى سيل
باصوب صويك تحتنده غائب اولمغله ياخود بردارى غصب ايدوب آفت سماويه ايله منهدم
اولمغله ياخود بناسنى سيل كوتورمكله (لم يضمن) شرطى منتفى اولمغله ضامن اولمدى اول
شرط كه غصبدر (قيل) بعضلر ديدى كه قيلك قائلى عماد الدين واستروشنى درفصوللرنده
ديديلركه (الاصح انه يضمن بالبيع والتسليم وبالجحود فى الوديعة) اصح قول بودر تحقيقا عقار
بيعله تسليمله ضامن اولنور ووديعتده انكار ايله ضامن اولور يعنى چان عقار ذواليدك
قتنده وديعت اولسه انكار ايدرسه بالاتفاق ضامن اولور (وبالرجوع عن الشهادة)
وشهادتدن رجوعله دخى ضامن اولور ايكى كيمسه بر رجل اوزره دار ايچون شهادت ايتسه‌لر
اندنصكره بعد القضا رجوع ايتسه‌لر ضامن اولورلر (وضمن فيهما) عقار ايله منقولده
ضامن اولور (مانقص بفعله)فعليله ناقص اولان شيئه ضامن اولور (وسكناه) وسكناسنه
دخى ضامن اولور مصنفك بو قولى عقارده اولان ضمانك بيانى در كه بومقامده مشايخدن
صادر اولان عبارتى بيان ايدوب بزم ذكر ايلديكمز در ديدى وهدايه شارحلرى وغيريلرى
فعلى ايله هدم ايمكله وسكنايى سكناى مخصوصه ايله بيان ايلديلر وسكناى مخصوصه
بنانك انهدامنه مفضى اولوب عمله مقارن اولمسيدر تيمور جيلك وقصارلق كبى حتى هدايه‌نك
بوقولنك شرحنده قدورينك چان دار سكناسيله وعملى ايله منهدم اولسه ديديكى قولنده
سكناى مخصوصه داخل اولور ديديلر وعملى ايله قيدنه باعث اولدر كه زيرا چان دارى اول
غاصب غصب ايدوب انده ساكن اولد قدنصكره سكناسيله وعمليله منهدم اولمايوب بلكه آفة
سماويه‌دن منهدم اولسه غاصب اوزره امام اعظمله ابو يوسف قتنده ضمان لازم كلمز ايمدى ظاهر
اولديكه انلرك نقصك ايكى سببنى بياندن مرادلرى اولكى سبب نقصى ابتداء ايجاب ايدن شيدر اولكه
هدمدر وايكنجى سبب آخرنده نقصه مفضى اولان شيدر اولكه سكناى مخصوصه در وصاحب وقايه
بوعبارتى تعبير ايدوب ومانقص بفعله كسكناه ديدى يعنى فعليله نقص اولان شئ سكناسى كبيدر
ديدى پس بوتقديرجه تحقيقا سكنا اكر عمل موهن ايله تقييد اولنورسه سبب اول باقى قالماز
اولكه هدمدر وقايه اوزره تعرض لازم كلور واكر سكنا عمل موهن ايله تقييد اولنمازسه
عمل موهندن مجرد اولان سكنا ضمانه سبب اولمق لازم كلور وتحقيقا سن بلمش ايدك كه تحقيقا
دارسكنا ايله بله چان آفت سماويه ايله منهدم اولسه انده ضمان يوقدر وبنم قتمده مصنفك خطندن
نقل اولنمش نسخه واردر انده يازلمش اولان عبارت هدايه ده وغيريده اولديغى كبيدر اندنصكره
تغيير ايلدى وصدر الشريعه ده اكا تابع اولدى وصواب اولان هدايه‌يه موافق اولان شيدر
(وزرعه) ودخى ارض مغصوبه زراعتله نقصان بولسيدى غاصب نقصانه ضامن اولور زيرا
بعضى اتلاف ايتدى (او باجارة عبد غصبه) بفعله اوزره عطفدر ومنقولده ضمان ايچون
بياندر يعنى ذكر اولنسان كبى غاصب غصب ايلديكى عبدى ايجار ايلدكده عبدك نقصانه

ضامن اولور يعنى مدت اجاره ده عبد ايچون استغلالى سببله حاصل اولور (بخلاف المبيع)
مبيع بونك خلافى اوزره در يعنى مبيعى مشترى قبض ايتمزدن اول بايعك يدنده مبيعدن بر وصفك
فوت اولمسيله قيمتندن برشئ نقص اولسيدى بايع مبيعك نقصانندن برشيئه ضامن اولماز
حتى ثمنندن برشئ ساقط اولماز اكرچه نقصان فاحش اولورسه‌ده (وتراجع السعر اذا رد
فى مكان الغصب)ودخى سعرك كيرودونمسيله ضامن اولماز چان غاصب مغصوبى مكان غصبه
ردايدرسه يعنى چان غاصب مغصوبى نقصان سعردنصكره مالكنه ردايتسيدى اكر ردمكان
غصبده اولورسه غاصب اوزره ضمان اولماز زيرا سعرك كيرودونمسى رغبات ناسك فتورندندر
يوخسه مغصوبك برجزئى فوت اولمسندن دكلدر واكر مالكك قيمتى اول مكانده اخذ ايتمك
بينى ايله مغصوبى رد ايچون اول مكانه ذهابنه انتظار بينده مخيرلكى يوغيسه زيرا نقصان
غاصبك مغصوبى بو مكانه نقلى ايله غاصب قبلندن حاصل اولدى ايمدى غاصب ايچون
ضررى التزام لازم كلور ومالك دخى قيمتله مطالبه ايدر واول مكانده ردينه منتظر اولور
(وتصدق باجره) ضمن اوزره عطفدر يعنى چان بر كيمسه برعبدى غصب ايتسيدى مثلا اول
عبدى ايجار ايتسيدى واجرتن اخذ ايتسيدى پس اول استعمال ايله نقصان بولسيدى
ونقصانه ضامن اولسيدى امام اعظم وامام محمد قتنده اخذ ايلديكنى تصدق ايدر وبونك
اصلى اولدر كه تحقيقا بزم قتمزده غله غاصبكدر شافعى ايچون خلاف واردر زيرا منافع قائم اولماز
الا عقد ايله اولور وعاقد ايسه غاصبدر پس شول غاصبدر كه عبدك منافعنى عقد ايله مال قلدى
ايمدى غاصب بدلندن اولادر وغاصب اول بدلى تصدقله امر اولنور سبب خبيثله استفاده
ايتديكى ايچون اول سبب خبيث كه مال غيرده تصرفدر (واجر مستعاره) ودخى عاريت
الديغى شيئك اجرين تصدق ايدر يعنى چان بر كيمسه برشئ عاريت الوب اول شيئى
ايجار ايتسيدى غاصب اول اجرى اخذ ايتسيدى غاصب اول اجره مالك اولور واوزرينه انى
تصدق واجب اولور ذكر اولنان علت ايچونكه مال غيرده تصرفله حاصل اولدى
(وربح حصل بالتصرف فى مودعه ومغصوبه متعينا بالاشارة او بالشراء بدراهم الوديعة او الغصب
ونقدها) وبر ربحكه وديعتده ومغصوبده تصرفله حاصل اوله اشارت ايله متعين اولديغى
حالده ياخود وديعه وياغصبك دراهمى ايله اشترا ايله حاصل اوله تصدق ايدر
(فان اشار اليها ونقد غيرها اوالى غيرها واطلق ونقدها لا) يعنى تحقيقا مودع وغاصب چان
وديعتده ياخود مغصوبده تصرف ايتسه‌لر وربح حاصل اولسه امام اعظم وامام محمد قتنده
اول ربحله تصدق ايدرلر وبو اشارتله متعين اولان شيده اوضحدر متاع كبى ومتاع مثللى كبى
زيرا عقد متعين اولان شيئه متعلق اولدى حتى اكر اول اشارتله متعين اولان شئ قبل القبض
هلاك اولسه بيع باطل اولور پس عقد متعين اولان شيئه متعلق اولنجه رقبه‌يه ومبيعده بدملك
خبث ايله مستفيد اولور ايمدى انكله تصدق ايدر اما اشارتله متعين اولميان شيده دراهم
ودنانير كبى پس جامع الصغيرده ذكر اولنديكه چان دراهم ايله اشترا ايتسيدى تحقيقا مشترى
ربحله تصدق ايدر پس بو عبارت انك اوزرينه دلالت ايدر كه تحقيقا صاحب جامع بونكله
مراد ايلديكه چان دراهمه اشارت ايدوب واندن نقد ايلسه تصدق ايدر واما دراهمه اشارت
ايدوب غيريسندن نقد ايتسيدى ياخود مطلق ذكر ايدوب دراهمدن نقد ايتسيدى ياخود غيريه
اشارت ايدوب دراهمدن نقد ايتسيدى بونلرك كلبسنده انكيچون حلال اولور زيرا دراهمه اشارت
تعيين افاده ايتمز اشارتك وجودى وعدمى مساويدر مكر كه اندن نقد ايله تأكيد ايليه وامام ابو الليث
بونكله افتا ايلدى وكافيده ذكر اولنديكه بزم مشايخمز هر حالده مشتريدن ضامن اولمازدن اول
تناول طيب اولماز وبعد الضمان بكل حال ربح طيب اولماز ومختار اولانده بودر جامع صغير

وكيرده مضاربه ده بجوابك اطلاقى ايچون (آجره فاجازمالكه فى المدة فعندابى يوسف اجرمامضى
قبل الاجازة ومابقى لمالكه) غاصب مغصوبى ايجار ايتسيدى پس مغصوبك مالكى مدت
معلومه ده اجازت ويرسيدى ابى يوسف قتنده اجازتدن اول كچن زمانك اجرى وباقيسى دخى
مغصوبك مالكى ايچوندر زيرا غاصب مالكك حقنده فضوليدر (وعند محمد اجرمامضى لغاصبه
ومابقى لمالكه) وامام محمد قتنده اجازتدن اول كچن زمانك اجرى غاصب ايچوندر وماباقيسى مالك
ايچوندر زيرا غاصب عاقددر (كذا آجره فاستحق فى المدة واجاز المستحق لانه كالمالك) وكذلك
اكر غاصب مغصوبى ايجار ايتسيدى پس مدة معلومه ده بركيمسه مغصوبه مستحق چقسيدى
اول مستحق اجاره يه اجازت ويرسيدى ذكر اولنانك خلافى اوزره‌در زيرا مستحق مالك كبيدر بلكه
بعد الاستحقاق مالكدر (غصب مالا وغيره بفعله) غاصب برمالى غصب ايدوب واول مال مغصوبى
تغيير ايتسيدى وغير قولى غاصبك كندى فعلنك غيريله متغير اولاندن احترازدر مثلا باش اوزوم
بنفسه زبيب اولمسى كبى وياش خرمانك تمر اولمسى كبى پس بونده مالك مخيردر ديلرسه اخذ ايدر
وديلرسه ترك ايدوب تضمين ايتديرر (فزال اسمه) پس اول مغصوبك اسمى زائل اولسيدى
ومنافعك اعظمى فوت اولسيدى بوقولاندن احترازدر كه چقان غاصب برقيونى غصب ايدوب
واوقيونى ذبح ايتسيدى پس ذبح اولنان قيونه مالكى مالك اولسيدى مجرد ذبحله اسمى زائل
اولماز زيرا اول قيونه ذبح اولنمش قيون ديلمور ومصنف اعظم منافعى فوت اولسيدى ديمدى
زيرا انى ديان بغدايه متناول اولمسنى قصد ايلديكه چقان بغدايى غاصب غصب ايدوب اوكودوب
اون ايتسيدى پس بغدايك عينته متعلق اولان مقاصد مثالى هريسه اولمسى كبى ودخى هريسه
مثللى كبى اون اولمسيله زائل اولور وبوكا حاجت يوقدركه زيرا زال اسمه قولى اندن مغنيدر زيرا
اسمى زائل اولسه قوليله جميع صورتلرده اعظم منافعك زوالى لازم كلور (او اختلط بملك
الغاصب ولم يتميز اصلا) ياخود مغصوب غاصبك ملكى ايله مختلط اولوب اصلا تميز اولنماسه
(اوالابحرج) ياخود تمييز اولنيوب حرج ايله تميز اولنسه بغدايى شعيره وياخود شعيرى بغدايه
قارشدرمق كبى (ضمنه) غاصب مغصوبه ضامن ايدر (وملكه) غاصب بعد الضمان مغصوبه
مالك اولور اماصورة تغييرده وزوال اسمده ضمانه باعث غاصبك متعدى اولديغيچون واماملكده
غاصبك صنعت متقومه احداث ايتديكيچوندر زيرا قيونك قيمتى طبخيله وپريان اولمسيله زياده
اولدى وكذلك بغدايك قيمتى اون اولمسيله زياده اولدى وغاصبك احداثى حق مالكى من وجه
هلاك ايتدى حتى اسمى تبديل واعظم منافعى فوت اولدى وغاصبك حقى ايسه من وجه قائمدر
ايمدى غاصبك حقى من كل وجه هلاك اوزره راجح اولدى اصولده متقرر اولان شىء اوزره كه تحقيقا
ترجيحك ايكى نوعى چقان متعارض اولسه ذاتده اولان رجحان حالده اولان رجحاندن احقدر واما
اختلاطده ضمانك علتى غاصبك اختلاطده ذكر اولنان كبى متعدى اولديغيچوندر واما ملكده علت
ملك مغصوب منده ايكى بدل جمع اولمسون ايچوندر (بلاحل) بملكه يه متعلقدر (قبل الرضا)
يعنى مالكك رضاسندن اول بلاحل مالك اولورو يابدلنى ادا ايله مالك اولورو ياخود قاضينك تضمينى
ايله مالك اولور وبو استحساندر وقياس حلال اولمقدر زيرا غاصبك ملكى كسبيله ثابت اولدى وملك
ايسه تصرف ايچون غيرك رضاسنه توقفسز جائز اولور بو اجلدن هبه ايلسه ياخود بيع
ايلسه صحيح اولور واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلامك صاحبنك
رضاسنسز بوغازلنمش وپريان اولمش قيونده * اطعموها الاسراء * قول شريفيدر يعنى سزانى
اسيرلره اطعام ايدك بيوردى تصدقه امر ايله مالكك ملكينك زوالنى وقبل الرضا غاصب ايچون
انتفاعك حرمتنى افاده ايلدى وانتفاعك اباحتنده باب غصبك فتحى اقتضا ايتديكيچون پس
قبل الرضا حرام اولور مادهٔ فسادك قطع اولنمسى ايچون وبيعنك حرمتله بله وهبه سنك نافذ اولمسى

ملكك قائم اولديغيچوندر تحكيم بيع فاسدده اولديغى كبى (كذبح شاة وطبخها اوشيها وطحن
بر اوزرعه وجعل حديد سيفا والبناء على ساجة) مثالى قيونك بوغازلنمسى وطبخى كبى ياخود كباب
اولمسى كبى ياخود بغدايك اون اولمسى ياخود اكلمسى كبى ياخود تيمورك قلج دوزلمسى كبى وساج اغاجنك
اوزرينه بنا ايتمك كبى ساج اغاجى برشجر عظيمدر بتمز الا بلاد هندده بتر (وان ضرب الحجرين
درهما او دينارا اواناء فلمالكه بلاشىء) واكر غاصب التونى وكومشى ضرب ايدوب درهم
ودنانير ايتسيدى ياخود چناق ياپسيدى بلاشىء مالكنكدر زيرا عين بروجهله باقيه‌در
وبونك معناى اصليسى ثمنيله موزون اولمسيدر حال بوكه ايكيسيده باقيلردر حتى ايكيسنك
اعتباريله اندەر بواجارى اولدى (ذبح شاة غيره طرحها عليه واخذ قيمتها اواخذها وضمن نقصانها)
غاصب برغيرك قيونتى بوغازلسيدى مالك اول قيونى غاصب اوزره طرح ايدوب قيمتنى اخذ ايدر
ياخود اول ذبح اولان قيونى اخذ ايدر يعنى تحقيقا مالك مخيردر اكر ديلرسه قيونك قيمتنى
تضمين ايتديروب قيونى ذبح ايدنه تسليم ايدر واكر ديلرسه بوغازلنان قيونى اخذ ايدوب
نقصانتى تضمين ايتديرر زيرا منافعنك بعضيسى فوت اولمغله حامل اولمامسى كبى وصاغلامسى
ونسلى منقطع اولمسى كبى وبعض منافعى باقى قالمغله اولكه لحمى درمن وجه اتلافدر واكر
مغصوب اتى يمز دابه اولورسه غاصب برطرفنى قطع ايتسيدى مالك جميع قيمتنى تضمين ايتديرر
من كل وجه استهلاك ولنديغى ايچون (كذا لوحرق ثوبا وفوت بعضه وبعض نفعه) كذلك غاصب
غصب ايلديكى ثوبى يرتسيدى واول ثوبك نفعنك بعضيسى فوت اولسيدى يعنى ذكر اولنان كبى
مالك مخيردر اكر ديلرسه غاصبه ثوبك كلى قيمتنى تضمين ايتديرر وثوب غاصبك اولور واكر
ديلرسه ثوبى اخذ ايدوب نقصانتى تضمين ايتديرر ذكر اولنان علت ايچون (ولوكله ضمن كلها)
واكر ثوبك منافعنك كليسى فوت اولدى ايسه غاصب قيمتك كليسنه ضامن اولور (وفى يسير
نقصه بلاتفويت شى منه ضمن مانقص) وثوبك يرتغى قليل اولورسه انك منافعندن برشىء
فوت اولمقسزين غاصب نقصانى مقدارينه ضامن اولور وثوبك مالكى ثوبى اخذ ايدر
زيرا عين من كل وجه قائمدر (بنى فى ارض غيره اوغرس قلعا) غاصب برارضى غصب ايدوب
اوزرينه بنا ايتسيدى ياخود اشجار ديكسيدى اول بنا واشجار قلع اولنور (وردت)
واول ارض مالكنه رد اولنور زيرا ارض حقيقة غصب اولنماز پس مالكك حقى اول ارضده
كما كان باقيدر وغاصب اول ارضى مشغوله قيلدى پس غاصب اوله ارضك تفريغيله امر اولنور
تحكيم طعاميله غيرك ظرفنى مشغول قيلديغى كبى (ولمالكها ان يضمن له قيمتها ان نقصت به)
وارضك مالكى ايچون بنا ايدنه ياخود اشجار غرس ايدنه تضمين ايتدرمك واردر اكر ارضك
قيمتى بنا وياغرسله نقص اولور ايسه ومصنف قيمتك بلنمسنك طريقنى (فتقوم بدونهما) قوليله
بيان ايلدى يعنى ارض بناسز وياشجارسز تقويم اولنور (ومع احدهما مستحق القلع) وبنا
واشجاردن بريسيله مستحق القلع اولديغى حالده تقويم اولنور (فيضمن الفضل) وارضك
مالكى فضله يه ضامن اولور پس اكر قلعى مستحق اولان شجرك ويابنانك قيمتى مقلوعا
قيمتندن اقل اولورسه پس مقلوعك قيمتندن اجرت قلع نقص اولنسه باقى مستحق القلع اولان
شجرك قيمتى اولور پس چقان قيمتى يوز اقچه اولسه وقلع اولنان شجرك قيمتى اون اقچه اولسه
واجرت قلع براقچه اولسه طقوز اقچه باقى قالور پس ارض شجر مقلوع ايله بله يوز طقوز اقچه
تقويم اولنور پس مالك ارض طقوز اقچه يه ضامن اولور (هذا اذا كانت قيمة الساحة اكثر من
قيمة البناء اوالغرس) بوذكر اولنان حكم چقان عرصه نك قيمتى بنانك ياخود غرسك قيمتندن
زياده اولديغى وقتده‌در (واذا عكس فللغاصب ان يضمن له قيمة الساحة فيأخذها) وقچان

ساحه نك قيمتى بنانك ياخون غرسك قيمتندن اقل اولورسه غاصب عرصه نك قيمتنه ضامن
اولوب عرصه يى اخذ ايدر نهايه ده بويله ذكر اولندى (حمر الثوب او صفر) غاصب غصب
ايلديكى ثوبى قرمزى يه و ياخود صارويه بوياسيدى (اولت السويق بسمن) ياخود غاصب غصب
ايلديكى سويقى ساده ياغيله قاشدرسيدى مالك مخيردر (ضمنه ابيض) ثوبى ديلرسه ابيض اولديغى
حالده تضمين ايتديرر يعنى غاصبدن ثوب ابيضك قيمتنى اخذ ايدر (ومثل سويقه) وسويقنك مثلنى اخذ
ايدر وثوب احمرى و يا اصفرى و يا سويقى غاصبه تسليم ايدر (اواخذهما وضمن مازاد الصبغ والسمن)
ياخود ثوبى و ياخود سويقى اخذ ايدر و بويانك و ياغك زياده سنه ضامن اولور زيرا بو يا مال متقومدر
ثوب كبى و غاصبك غصبيله و بوياسيله مالنك حرمتى ساقط اولماز و ايكيسنكده مهما امكن صيانتى
واجب اولور بو اجلدن ايكيسندن برينك مالنى آخره ايصالك معناسنده و آخرك حقنى مالنك عيننده
ايفانك معناسنده رد اولنه تخييردن بزم ديديكمز شيده در الا بزدن ثوب ايچون مخيرلك اثبات ايلدك
زيرا صاحب مال اصلدر و غاصب صاحب وصفدر (وان سود) و اكر غاصب ثوبى سياهه بوياسيدى
(ضمنه المالك ابيض اواخذه ولا شئ للغاصب) مالك اول ثوبى بياض اولديغى حالده تضمين
ايتدرر ياخود بويه سيله اخذ ايدر و غاصب ايچون سياهه بو يا ديغى ايچون اجر يوقدر زيرا نقصدر

(*) فصل (*)

(غيب ما غصبه وضمن قيمته ملكه ملكا مستندا) غاصب غصب ايلديكى شيئى غيب ايدوب وقيمتنه
ضامن اولسيدى اول مغصوبه مالك اولور وقت غصبه مستند اولديغى حالده مالك اولور ومالكى
مخيردر ديلرسه تضمين ايتديرر وقيمتنى اخذ ايدر و ديلرسه مغصوب بولنجه منتظر اولور و امام شافعى
اكا مالك اولمز ديدى زيرا غصب تعدى محضدر ملك ايچون موجب اولماز زيرا ملك حكم شرعيدر پس
سبب شرعى طلب اولنور و بزم ايچون علت اولدر كه مالك مغصوبك بدلنه بتمامه مالك اولدى يعنى رقبة
و يدا مالك اولدى پس مغصوب مالكك ملكندن خارج اولمق واجب اولدى بدل ايله مبدل شخص
واحدك ملكنده مجتمع اولمسون ايچون و غاصبك ملكنه داخل اولمقده واجب اولدى اكر واجب
اولمسه بلا مالك ملك ثابت اولمق لازم كلور (وصدق فى قيمته بيمينه) و غاصب مغصوبك قيمتنده يمينى
ايله تصديق اولنور (ان لم يبرهن المالك للزيادة) اكر قيمتنك زياده لكنى اثبات ايده مزسه يعنى
مالك اكر مغصوبك قيمتنى زياده ادعا ايدوب و غاصب انكار ايدرسه پس اكر زياده يى اثبات
ايدرسه شاهدلرك شهادتى مقبوله اولور والا غاصب يمنى ايله زياده نفيده تصديق اولنور سائر
دعوالرده اولديغى كبى (فان ظهر وهى اكثر) پس اكر مغصوب ظاهر اولوب مغصوبك قيمتى
غاصبك ضامن اولديغندن زياده اولورسه (وقد ضمن بقوله) حال بوكه غاصب يمينى ايله بله
ضامن اولدى (اخذه المالك ورد عوضه او امضى الضمان) مالك اول مغصوبى اخذ ايدوب عوضنى
غاصبه رد ايدر ياخود مالك ضمان سابقه امضا ايدر زيرا مالك بو مقداره رضاسى زياده ادعا
ايتديكى وقتده تمام اولمدى ادعاسنك دوتى اخذه باعث بينه سى اولمديغى ايچون ايدى (ولو ضمن
بقول مالكه او بحجته او بنكول الغاصب فهوله) و اكر غاصب مغصوبه مالكنك قولى ايله و حجتيله
ياخود غاصبك يميندن نكوليله ضامن اولسيدى مغصوب غاصبك اولور (ولا خيار للمالك)
و مالك ايچون مخيرلك يوقدر زيرا مالك بو مقدار بله مبادله يه راضى اولدى شول جهتله كه انجق
بو مقدارى ادعا ايتدى (نفذ بيع غاصب ضمن بعد بيعه) غاصبك مغصوبى بيعندنصكره ضامن
اولدقده بيعى نافذ اولدى يعنى غاصب غصب ايلديكى شيئى بيع ايتدكدنصكره ضامن اولسيدى
اول بيع نافذ اولور (لا اعتاقه كذلك) لكن غاصب غصب ايلديكى عبدى اعتاق ايتدكدنصكره
ضامن اولسيدى اعتاقى نافذ اولماز زيرا غاصب ايچون ملك ثابت ناقصدر مستندا ثابت

اولديغى ايچون مستندا ثابت ايسه من وجه ثابتدر و من وجه ثابت دكلدر و ملك ناقص بيعك
نافذ اولمسى ايچون كفايت ايدر اعتاقه كفايت ايتمز (زوائد المغصوب مطلقا) مغصوبك
زايدلرى مطلقا (لا تضمن الا بالتعدى او المنع بعد الطلب) تضمين اولنماز الا تعدى ايله ياخود
طلب ايتدكدنصكره منعله تضمين اولنور يعنى برابردر كرك اول زوائد متصله اولسون سمزلك كبى
و حسن كبى ياخود منفصله اولسون ولد كبى و ميوه كبى زيرا اول زوائد امانتدر و حكمى دخى بودر
(وما نقصت الجارية بالولادة مضمون) و جاريۀ مغصوبه نك ولادتله نقصى مضموندر (و يجبر
بولدها) و والدى ايله جبر اولنور يعنى چونكه جاريۀ مغصوبه ولد كتورسيدى نقصانى غاصب
اوزره مضمون اولور پس اكر ولدك قيمتنده اول نقصانه وفا اولورسه نقصان ولد ايله جبر
اولنور و نقصانك ضمانى ساقط اولور و اكر قيمت ولد نقصان جاريه يه وفا ايتمزسه حسابنجه
ساقط اولور (زنى بامة غصبها فردت حاملا فولدت فماتت ضمن قيمتها) غاصب غصب ايلديكى
جاريه يه زنا ايدوب حامل اولدقده حاملا مالكنه رد ايتسيدى پس اول جاريه ولد كتورسيدى
غاصب اول جاريه نك قيمتنه ضامن اولور زيرا غاصب اول جاريه يى اخذ ايلدى حال بوكه
انده سبب تلف منعقد اولمادى اولكه ولادتدر و غاصب جاريه يى رد ايلدى حال بوكه ولد جاريه ده
ايدى نتكيم غاصبك يدنده اول جاريه برجنايت ايتسيدى و اول جنايت سببيله قتل اولنسيدى
ياخود اول جاريه رد اولندقدنصكره يعنى غاصب مالكنه رد ايتدكدنصكره اول جنايت ايچون دفع
اولنسيدى پس مالك قيمتيله غاصب اوزره رجوع ايدر ذكر اولنان جاريه ده دخى حكم بويله در
(بخلاف الحرة) حره جاريه نك خلافى اوزره در يعنى چونكه بر رجل بر مرأۀ حره يى غصب ايدوب
و مكرهة زنا ايدوب اول مرأه اول زنادن حامل اولوب نفاسنده فوت اولسيدى اول مرأه
غصبله تضمين اولنماز فسادك ردى قتنده اخذك ضمانى باقى قالسون ايچون (زنى بها و استولدها و ادعى
ثبت النسب) غاصب غصب ايلديكى جاريه يه زنا ايدوب اندن حامل اولوب و غاصب دخى حمل
بندندر ديو ادعا ايتسيدى مالكى ارضا ايتدكدنصكره نسب ثابت اولور زيرا تضمين انك
ايچون حق تضمين اولان كيسه دن شبهه ابراث ايدر و نسب شبهه ايله ثابت اولور نتكيم مرأه سنك
غيرى بر مرأه بونكله زفاف اولنسيدى نسب ثابت اولديغى كبى (و الولد رقيق) و اول
ولد رقيقدر زيرا حريت شبهه ايله ثابت اولماز كافيده بويله ذكر اولندى (الا المنافع) منافعكه
دابه نك بنلمسى كبى و دارك سكناسى كبى و مملوكك استخدامى كبى (لا تضمن بالغصب و الاتلاف)
غصبله و اتلافله تضمين اولنماز غصب منافعك صورتى اولدر كه مثلا بر عبدى غصب ايدوب
بر آى امساك ايدوب و انى استعمال ايلمبوب اندنصكره سيدنه رد ايتمكدر و منافعى اتلافك صورتى
عبدى بر آى استعمال ايدوب اندنصكره سيدنه رد ايتمكدر كافيده بويله ذكر اولندى
(بل ما نقص بالاستعمال) بلكه مغصوبدن استعمال ايله ناقص اولان شيئه ضامن اولور
(الا ان يكون وقفا او مال يتيم) مكر كه مغصوب وقف اولورسه ياخود مال يتيم اولورسه
مغصوبك منافعنه غصب و اتلافله ضامن اولور زيرا وقفك و مال يتيمك منفعتلرى تضمين اولنور
عماديه ده بويله ذكر اولندى (ولا خمر المسلم و خنزيره) و ذكر اولنان وقف و مال يتيم كبى مسلمك
غصب اولنان خمرى و خنزيرى دخى تضمين اولنماز مثلا بر ذمى اسلامه كلوب يدنده اولان خمر
و خنزيرى بر آخر كيمسه غصب و اتلاف ايلسه ضامن اولماز زيرا خمر ايله خنزير مسلم حقنده مال
دكلدر (بخلاف ما للذمى) خمر و خنزيردن ذمى ايچون اولان مسلمك خلافى اوزره در
بو تقديرجه اتلافله تضمين اولنور (غصب خمر مسلم و خللها بغير متقوم) بر كيمسه مسلمك خمرينى
غصب و غير متقوم ايله سركه ايتسيدى مثلا كولكه دن كونشه و يا كونشدن كولكه يه نقل ايتمكله سركه

ایتسه‌یدی (اوجلد میتة فدبغه) یاخود میته‌نك دریسنی غصب ایدوب غیر متقوم ایله یعنی
قیمتسز برشیئله دباغت ایتسه‌یدی مثلا ترابله ویا کونشه قوماغله دباغت ایتسه‌یدی (اخذهما
المالك مجانا) مالك اول سرکه‌یی ودریی مجانا اخذ ایدر زیرا انده غاصب ایچون الملك
رنده مال متقوم یوقدر ودباغت اول مغصوبك مالیتنی وتقومنی اظهار ایچون اولدی پس ثوبی
غسل ایتمك کبی اولدی (ولو اتلفهما ضمن) واکر غاصب اول سرکه‌یی ودباغت ایلدیکی دریی
اتلاف ایتسه‌یدی ضامن اولور (ولو خللها بمتقوم کالملح) واکر غاصب اول خمری ملح کبی متقوم اولور
برشیئله سرکه ایتسه‌یدی (ملکه) غاصب اول سرکه‌یه مالك اولور (ولاشئ علیه) وغاصب اوزره
مالك ایچون برشئ لازم کلمز مسلم حقنده خمر مال متقوم اولمدیغی ایچون ومثلا ملح مال متقومدر پس
غاصب جانبی ترجیح اولنوریدی اول سرکه بغیرشئ غاصبك اولور (ولودبغ به الجلد) واکر غاصب
جلد میته‌یی تقویم اولنور شیئله مثلا مازو وپلاموت وصوماق یپراغیله دباغت ایلسه وبونلرك
امثالیله دباغت ایتسه‌یدی (اخذه المالك) اول دباغت اولنان دریی مالك اخذ ایدر (ورد
مازاد الدبغ) ودباغتله زیاده اولان شئ غاصبه رد ایدر زیرا بو دباغتله دری‌یه غاصبك مال
متقومی متصل اولدی ثوبده بویه کبی ایمدی جانب غاصب ترجیح اولور (ولواتلفه لایضمن)
واکر غاصب مال متقوم ایله دباغت ایتدکدن صکره دریی تلف ایتسه‌یدی ضامن اولماز زیرا
غاصبك اتلاف ایلدیکی غیرك مالی دکلدر (ضمن بکسر معزف قیمته) غاصب آلت لهوی قیرسیدی
قیمته ضامن اولور مثلا قوبوزی ودودکی ودفی وطاولی وطنبوری قیرمغله قیمته ضامن اولور (صالحا
لغیر اللهو) اول آلت لهوك غیری‌یه صالح اولدیغی حالده ضامن اولور پس طنبورده منحوت
ومنتفع به اولان خشبه‌یه ضامن اولور وباقیلرنده دخی بونك کبی منتفع به اولانه ضامن اولور
(وباراقة سکر ومنصف) ودخی مسکر اولان ماء رطبی وطبخ ایله نصفی کیدن ماء رطبی دوککله
ضامن اولور (قیمتهما لا المثل) بو ایکیسنك قیمتلرینه ضامن اولور یوخسه مثللرینه ضامن اولماز
زیرا مسلم انلرك عینلرك تملکدن منع اولنمشدر واکر تملك ایدرسه جائز اولدی واکر بر نصرانك صلیبنی
اتلاف ایتسه‌یدی صلیب اولدیغی حالده قیمته ضامن اولور زیرا نصرانی حقنده مال متقومدر واول
نصرانی انك اوزرینه مقرردر پس انك ایچون تعرض جائز اولماز (وصح بیعها) وبو ذکر
اولنان اشیانك بیعی صحیح اولور امام اعظم قتنده واما امامین اتلاف ایدن ضامن
اولور بیعلری صحیح اولماز دیدیلر وبعض دیدیکه خلاف لهو ایچون ضرب اولنان دف ایله
طبلده در اما حجاج غزات ایچون ضرب اولنان ودکوکنلرده ضربی مباح اولان دفك اتلافیله
ضامن اولور دیدی امامینك علتی اولدرکه تحقیقا بو ذکر اولنان اشیا معصیت ایچون تهیئه اولندی
پس خمر کبی تقویمی باطل اولدی وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا بو ذکر اولنان شیلر
وجوه انتفاعدن حلال اولان شیئه صلاحیتلری اولدیغی ایچوندر اکرچه کیم حلال اولمیان
شیئه صلاحیتلری وارایسه‌ده (کالامة المغنیة ونحوها) جاریهٔ مغنیه کبی ودخی انك مثللی
کبی اولدیلر وطقوشان وقوچ کبی واوجان کوکرجن کبی وجنك ایدن خروس کبی وخصی عبد کبی
بونلرده قیمت واجب اولور شول جهتله که ذکر اولنان امورده صالح اولمدقلری
حالده وفتوی امامین قولی اوزره در بین الناس فسادك کثرتی ایچون کافیده بویله ذکر
اولندی (حل قید عبد الغیر اوحل رباط دابته اوفتح اصطبلها) برکیمسه غیرك عبدینك قیدینی
چوزسیدی یاخود دابه سنك باغنی چوزسیدی یاخود آخوری قپوسنی آچیویرسیدی (اوفتح قفص
طائره فذهبت) یاخود قوشنك قفصنی آچیویرسیدی پس ذکر اولنان شیلرك هر بری فرار ایتسه‌یدی
ودابه ایله قفصده امام محمدك خلافی واردر (اوسعی الی سلطان من یؤذیه ولا یدفع اذوه

بلا

بلا رفع الیه اومن یفسق ولا یمتنع بنهیه) یاخود انی اذا ایدن کیمسه دن سلطانه سعی ایتسه‌یدیکه
اول کیمسه‌نك اذاسی سلطانه رفع ایتمدکجه دفع اولنمسیدی یاخود فسق ایدن کیمسه دن
سلطانه سعی ایتسه‌یدیکه واول کیمسه بونك نهیی ایله ممنوع اولمسیدی (اوقال عند سلطان
قد یغرم وقد لا انه وجد مالا فغرمه) یاخود ساعی آز اولوب تغریم ایدن وآز اولوب تغریم
ایتمیان سلطانك قتنده دیسه‌یدیکه تحقیقا فلان کیمسه مال بولدی سلطان دخی اول فلانی
تغریم ایتسه‌یدی (لا یضمن) بو ذکر اولنان شیلرده تضمین اولنماز سبب متنی اولدیغی ایچون
وفاعل مختارك فعلی تخلل ایتدیکی ایچون (ولو غرم قطعا یضمن) واکر سلطان قطعا
تغریم ایدر اولسیدی ساعی ضامن اولور یعنی اکر اول سلطانك عادتی البته تغریم ایتمك ایسه
ساعی اتفاقا ضامن اولور سبب موجود اولدیغی ایچون کذلك ساعی ضامن اولور (کذا لوسعی بغیر حق
عند محمد) اکر ساعی سلطانه بغیر حق سعی ایدرسه امام محمد قتنده سعایتدن زجر ایله ضامن اولور
وامام محمدك قولیله افتا اولنور (امر عبد غیره بالاباق اوقال اقتل نفسك ففعل) برکیمسه غیرینك
عبدینه فرار ایله امر ایتسه‌یدی یاخود کندیکی قتل ایله دیسه‌یدی وعبد دخی فرار ایتسه‌یدی
یاخود کندینی قتل ایتسه‌یدی (وجب علیه قیمته) اول امر ایدن کیمسه‌یه عبدك قیمتی واجب
اولور (ولو قال له اتلف مال مولاك فاتلف لا یضمن) واکر برکیمسه غیرك عبدینه مولاسنك مالنی
اتلاف ایله دیو امر ایتسه‌یدی عبد دخی مولاسنك مالنی اتلاف ایتسه‌یدی اول امر ایدن کیمسه
ضامن اولماز زیرا اول امر ایدن کیمسه فرار ایله یاخود قتل ایله امر ایتمسیله غاصب اولدی
زیرا اول آمر اول عبدی اول فعلده استعمال ایتدی اما مولاسنك مالنی اتلاف ایله امر ایله
غاصب اولماز انجق عبدك غاصبی اولور وعبد مغصوب ایسه قائمدر هلاك اولمادی وتلف ایسه
عبدك فعلی ایله اولدی عمادیه ده بویله ذکر اولندی (استعمل عبد الغیر لنفسه) برکیمسه غیرك
عبدینی نفسی ایچون استعمال ایتسه‌یدی مثلا شو شجره چیق میوه سین دیوشور بغله سن اکل
ایتمك ایچون دیمك کبی (وان لم یعلم انه عبد اوقال انی حر ضمن قیمته) واکر آمر عبدك عبد
اولدیغنی بلمزسه ویاخود عبد بن حرم دیمش اولسه ده اول عبد هلاك اولورسه عبدك
قیمته ضامن اولور زیرا آمر اول عبدی منفعتده استعمال ایلدی (ولو لغیره لا) واکر آمر اول عبدی
غیری ایچون استعمال ایتسه‌یدی ضامن اولماز مثلا عبده اشبو شجره چیق میوه سین دیوشیرسن
بنم ایچون دیسه‌یدی ضامن اولماز زیرا آمر بو قولیله غاصب اولمادی عمادیه ده بویله ذکر
اولندی والله تعالی اعلم

﴿ کتاب الاکراه ﴾

بو کتاب اکراهك احکامی بیانده در کتاب غصبه وجه مناسبتی ظاهردر (وهو) وبو اکراه
لغت یونده نکریه کوردیکی اوزره فاعلی حملدر وشرعا (حمل الغیر علی فعل بما یعدم رضاه به)
غیری برفعل اوزره حملدرکه اول غیرك اول فعله رضاسنی معدوم قلان شیئله حملدر بو تعریف
لفظه وسائر جوارحك عملنه عامدر لفظ بما حمله متعلقدر وبو قول قتله واتلاف عضوه وحبس
وضربه عامدر (لا اختیاره) یعنی غیرك اختیارینی معدوم قلماز (لکنه) لکن رضاینی معدوم قلان شئ
(قد یفسده وقد لا) اول اختیاری از اولور اکراه افساد ایدر واز اولور ایتمز حاصل کلام تحقیقا
عدم رضا اکراهك جمیع صورتلرنده معتبردر واصل اختیار اکراهك جمیع صورتلرنده ثابتدر
لکن بعض صورتلرده اکراه اختیاری افساد ایدر بعضیسنده افساد ایتمز بن دیرمکه بو ذکر
اولنان جمیع کتب اصول وفروعده مسطور اولاندر حتی صدر الشریعه تنقیحده دیدیکه
یا نفسی ویا عضوی فوت ایدر اولمغله مضطردر وبو رضاینی معدوم ایدیجیدر اختیاری مفسددر

یاخود مضطر دکلدر حبس یاخود بوقاغی اورر یاخود ضرب ایدر اولمغله بو ایسه رضاینی معدمدر
واختیاری مفسد دکلدر پس وقایه‌ده هو فعل یوقعه بغیره فیفوت به رضاه او یفسد اختیاره
دیدیکی قولی صحیح اولماز پس وقایه‌نك بو قولنده شیئك قسمنی شی ایچون قسیم قلمق واردر
معناسنی بلن کیمسه اوزره خفی دکلدر وعجبدرکه تحقیقا صدر الشریعه کتاب تنقیحده دیدیکی
شیدن صکره وقایه شرحنده دیدیکه بوندن صکره اکراه ایکی نوعدر بریسی رضاینی فوت ایدیجی اولمقدر
و بو تهدید حبسله وضربله اولمقدر وایکنجی نوعی اختیاری مفسد اولمقدر و بو تهدید قتل ایله یاخود
قطع عضو ایله اولمقدر پس فوت رضا اختیارك افسادینه اعمدر پس حبسده یاضربده رضا فوت
اولور لکن اختیار صحیح باقیدر و قتلده رضا یوقدر ولکن قتل ایچون صحیح دکلدر بلکه اختیار فاسددر
دیدی بوندن صکره دیدیکه بونك تحقیقی وقایه‌نك دیدیکی شیئك آخرینه وارنجه ایمدی شجره ثمره‌دن
اشعار اولور (مع بقاء اهلیته) مکرهك اهلیتنك باقی اولمسیله بله واندن خطابك عدم سقوطیله بله زیرا
مکره یعنی کره اولنان کیمسه مبتلادر وابتلا خطابی محقق قلار کورنلمزمیکه تحقیقا مکره فرض
وحظر ورخصت بیننده مترددر وکاه آثم اولور وکاه اجره واصل اولور و بو خطاب و بقاء اهلیتك
دلیلیدر (وشرطه اربعة امور) بو اکراهك شرطی درت امردر اولکیسی (قدرة الحامل) اکراه
ایدن کیمسه‌نك قدرتیدر (علی تحقیق ماهدد به سلطانا او غیره) سلطانك یاخود سلطانك غیری
خرسزك انکله تهدید ایلدیکی شیئك تحقیقی اوزره قدرتیدر بو امامین قولی اوزره‌در وامام اعظم
قتنده کره متحقق اولماز الا سلطاندن اولور زیرا قدرت عسکرسز اولماز عسکر ایسه سلطان
ایچوندر فقها دیدیلرکه بو اختلاف عصر وزمان درجت و برهانك اختلافی دکلدر زیرا امام
اعظمك زمانده سلطانسز قدرتدن انکله اکراه متحقق اولور شیء یوغیدی پس مشاهده
ایلدیکی شیء اوزره جواب ویردی وامامینك زمانلرنده فساد ظاهر اولوب وامر هر متغلب ایچون
اولدی پس اکراه کلیدن متحقق اولدی وفتوی امامینك قوللری اوزره اولدی خلاصه‌ده بو یله
ذکر اولندی و درت امرك ایکنجیسی (وخوف الفاعل وقوعه) یعنی حامل انکله تهدید ایلدیکی
شیئك وقوعندن فاعلك خوفیدر فاعلك ظنی غالب اولمغله که تحقیقا حامل فعلدن ومباشرتدن
مراد ایلدیکی شی اوزره اکراهله محمول اولسون ایچون اول تهدید ایلدیکی شیئی ایشلردی بو
فاعلك خوفیدر (وکونه ممتنعا عما اکره علیه لحق ما) واوچنجی اولدرکه فاعلك اوزرینه اکراه
اولنان شیدن برحق ایچون ممتنع اولمسیدر یعنی نفسی حقی ایچونکه مالنی بیع کبی واتلافی کبی
یاخود عبدینی اعتاق کبی یاخود شخص آخرك حقی ایچون غیرك مالنی اتلاف کبی یاخود حق
شرع ایچونکه شرب خمر کبی وزنا و بونلرك امثالی کبی و دردنجی امر (وکون المکره به متلف نفس
او عضو او موجب غم یعدم الرضا) وشرط مذکورك دردنجیسی مکره بهك نفس اتلاف ایدیجی
یاخود عضو اتلاف ایدیجی یاخود رضاینی معدوم قلار غمی موجب شی حاصل ایدیجی اولمسیدر
و بو دردنجی شرط مراتبك ادناسیدر حال بوکه بو غمی موجب اولان شی بحسب الاشخاص
متفاوتدر عن قریب بیانی کلور (وهو) یعنی اکراه (اما ملجیء یفسد الاختیار) یا اختیاری
افساد ایدر مضطر قلیجیدر (لو باتلاف نفس او عضو) اکر اکراه اتلاف نفس یاخود اتلاف
عضو ایله اولورسه (واما غیر ملجیء لا یفسد الاختیار) و یاخود اختیاری افساد ایلمز مضطر
قلیجی دکلدر (لو بحبس او قید مدید بن او ضرب شدید) اکر اکراه حبس مدید وقید مدید
ایله اولورسه یاخود ضرب شدید ایله اولورسه مبسوطده ذکر اولندیکه اکراه اولان حبسك حدی
اغتمام بین ایله کلان شیدر واکراه اولان ضربده حداندن الم شدید بولنان شیدر اکراهده حد
بونك اوزرینه زیاده و بوندن ناقص اولماز زیرا مقادیر رأی ایله اولماز لکن حاکمك رأی کوردیکی مقدار

اوزره‌در تا حاکم رفع اولنورسه (بخلاف حبس یوم او قیده) برکون حبس یاخود برکون قید ذکر
اولنانك خلافیدر (او ضرب غیر شدید) یاخود ضرب شدید اولمیان ذکر اولنانك خلافی اوزره‌درکه
زیرا برکون حبس و برکون بوقاغی وضرب غیر شدید اکراه اولماز زیرا بو مثللی ایله عادتا عارلنمق
اولماز پس رضاینی ده معدوم قلماز (الا لذی جاه) مکرکه اکراه اولنان کیمسه منصب وعزت
صاحبی اوله یعنی تحقیقا اکراه بر رجل ایچون اوله که اول رجل ایچون جاه وعزت اوله زیرا
انك ضرری اکا غیری‌یه اولان ضرب شدیددن اشددر بونکله رضا فوت اولور (فبالاول) یعنی
مضطر قلان اکراهله (رخص اکل میتة ودم ولحم خنزیر وشرب خمر) اکل میته واکل دم
واکل لحم خنزیر وشرب خمره رخصت ویرلدی یعنی تجویز اولندی زیرا بو ذکر اولنان اشیانك
حرام اولمسی حالت اختیار ایله مقیددر وحالت ضرورتده حلال اولان اصلی اوزره باقیلردر
حق سبحانه وتعالینك * الا ما اضطررتم الیه * قول شریفی ایچون زیرا حق تبارك وتعالی
ضرورتی استثنا بیوردی واستثنا بعد المنع باقی ایله تکلمدر واضطرار اکراه ملجیء ایله حاصل اولور
(وبالصبر علی القتل اثم) وقتل اوزره صبر ایلمك کناهدر بو صورتلرده (کما فی المخمصة) تکیم
اجلقده صبر کناه اولدیغی کبی زیرا وقتاکه مباح قلندی ایسه او کیمسه امتناعله نفسنك
هلاکی اوزره غیری‌یه معاون اولدی (وتلفظ کلمة الکفر وقلبه مطمئن بالایمان) ودخی کلمهٔ کفرك
تلفظنه قلبی ایماننه مطمئن اولدیغی حالده رخصت ویرلدی عمار بن یسارك حدیثی ایچون
کلمهٔ کفرك تلفظنه اکراهله مبتلا اولدیغی وقتده رسول علیه الصلاة والسلام اکا دیدیکه
یا عمار قلبکی نه کیفیتله بولدك عمار دیدیکه ایمانه مطمئن بولدم پس رسول علیه الصلاة والسلام
بیوردیکه اکر سکا اکراه ایدرلرسه سنده اعاده ایله وانده حق سبحانه وتعالینك * الا من اکره
وقلبه مطمئن بالایمان * قول شریفی نازل اولدی (وبالصبر علیه اجر) واکر بو صورتلرده
قتله صبر ایتمکله اول کیمسه مأجور اولور اکر صبر ایدوب حتی قتل اولنجه کفری اظهار ایتمزسه
زیرا خبیب رضی الله عنه قتل اوزره صبر ایتدی حتی صلب اولنجه واکا رسول علیه الصلاة
والسلام * سید الشهداء تسمیه بیوردی * (واتلاف مال مسلم) ودخی بر مسلمك مالنی کرها اتلافله
رخصت ویرلدی ذکر اولنان کبی زیرا غیرك مالی ضرورت ایچون مباح قلندی تکیم اجلقده
اولدیغی کبی (وضمن الحامل) ولکن صاحب مال حامله تضمین ایتدرر زیرا فاعل حاملك آلتیدر
انکیچون آلت اولمغه صالح اولان شیده واتلاف بو قبیلدندر فاعلك اوزرینه القا ایدوب پس
فاعل دخی انی اتلاف ایتمکله (لا قتله) یوخسه مسلمك قتلنه رخصت ویرلمدی بلکه قتل ایتمك اوزره
صبر ایدر پس اکر صبر ایتمیوب مسلمی قتل ایدرسه آثم اولور زیرا مسلمك قتلی هیچ بر نوع ضرر ایچون
مباح قلنمدی مکر بلمك ایله که تحقیقا حامل اکر مسلمی قتل ایتمزسه فاعل قتل ایدر (ویقاد فی العمد
الحامل فقط) وحاملك عمدا قتل ایتدردوکنده انجق حامل ایچون قود حکم اولنور امام اعظم قتنده
زیرا فاعل حامل ایچون آلت اولور وامام ابو یوسف رحمه الله فاعل ایله حاملدن هر بری شبهه ایچون
قصاص اولنماز دیدی وامام زفر فاعل قصاص اولنور زیرا فاعل مباشردر دیدی وامام
شافعی ایکیسیده قصاص اولنور فاعل مباشرتله حامل سبب اولمغله (ولا زنی الرجل)
واکراه ملجیء ایله رجلك زناسنه رخصت ویرلمز زیرا قتل کبیدر زیرا ولد زنا حکما هالکدر
مربیسی اولمدیغی ایچون ایمدی بر نوع ضرورت ایچون مباح قلنماز قتل کبی (ولکن لا یحد
استحسانا) ولکن استحسانا حد اورلماز یعنی حال انکه اکراه ملجیء ایله زناسنه رخصت ویرلمدی ایسه
مقتضای قیاس حد اورلمق ایدی زیرا آلتك انتشاری طواعیتك دلیلیدر ولکن استحسانا حد
اورلماز زیرا انتشار آلت طوعی اوزره دلالت ایتمز زیرا انتشار آرا اولور طبعا اولور او بویان کیمسه‌ده

آلتك انتشاری کبی (و بالثانی لا) واکراه غیر ملجیٔ ایله امور مذکوره یه رخصت ویرلمز (لکنه
اسقط الحدفی زناها) لکن اکراهك قسم ثانیسنده مرأهٔ زانیه نك زناسنده حد اسقاط اولندی
زیرا اول زانیه اکرچه کیم مکرهه اولمادی ایسه ده فلا قل شبهه دن خالی دکلدر خانیه ده بویله
ذکر اولندی (لازناه) یعنی زانی نك زناسنده حد ساقط اولمندی زیرا رجلك حقنده اکراه ملجیده
رخصت اولمدی تنکیم مرأه نك حقنده اولدیغی کبی حتی غیر ملجیٔ شبهه اولور حد رفع اولمق ایچون
(تصرفات المکره قولا) یعنی تحقیقا مکره ایچون تصرفات قولیه برابردر کرك ملجیٔ ایله
مکره اولسون و کرك غیر ملجی ایله مکره اولسون (تنعقد) بزم قتمزده منعقد اولور تنکیم فاسد
اولان بیعلرده منعقد اولدیغی کبی (و ما یحتمل الفسخ یفسخ) وفسخه محتمل اولان شیٔ
فسخ اولور اکر مکره فسخ ایدرسه (ومالا فلا) وفسخه محتمل اولمیان شیٔ فسخ اولماز
(الاول) اولکه فسخه محتمل اولان (کبیعه وشرائه واجارته وصلحه وابرائه مدیونه اوکفیله
وهبته) مکرهك بیعی وشراسی واجاره سی وصلحی ومدیونی ابراسی یاخود مدیونك کفیلنی
ابراسی وهبه سی کبی پس تحقیقا مکره بونلردن برینك اوزرینه اکراهك ایکی نوعنك بری
ایله اکراه اولنسه فاعل اکراهك زوالندنصکره مخیر قلنور اکر دیلرسه قبول ایدر ودیلرسه
فسخ ایدر زیرا اکراه مطلقا رضایی معدوم قلار ورضا ایسه بو عقدلرك صحتنك شرطیدر
پس رضانك فوت اولمسیله عقد فاسد اولور (واقراره) ودخی مکرهك اقراری کبی پس
تحقیقا مکرهك اقراری برخبردر که صدق و کذبه محتمل اولور انجق اول اقرار صدقنك
ترجیح اولنمسی ایچون حجت اولور حال بو که اقرار ایلدیکی شیده کذبی اوزره دلیلدر شرعی
نفسندن دفعه قصد ایدیجی اولدیغی حالده (ویملکه المشتری ان قبض) اکراهله مبیعه
مشتری مالك اولور اکر قبض ایتدی ایسه تنکیم سائر بیوع فاسده ده اولدیغی کبی (فیصح
اعتاقه) پس مشترینك قبض ایلدیکی عبد مبیعك اعتاقی صحیح اولور مالك اولدیغیچون
(ولزمه قیمته) اول معتقك قیمتی مشتریدن لازم کلور زیرا عقد فاسد ایله مالك اولدیغی شیٔی
اتلاف ایلدی (وان قبض الثمن وسلم المبیع طوعا) واکر مکره اولان بایع ثمنی مشتریدن قبض
ومبیعی طوعا تسلیم ایتدی ایسه (نفذ) بیع نافذ اولور رضا بولندیغی ایچون (وان قبضه مکرها لا)
پس اکر ثمنی مکرها قبض ایتسیدی بیع نافذ اولماز رضا معدوم اولدیغیچون (ورده ان بقی
فی یده) وبایع مکرها قبض ایلدیکی ثمنی رد ایدر اکر یدنده باقی ایسه (ولم یضمن ان هلك)
واکر اول ثمن هلاك اولسه ضامن اولماز زیرا ثمن مکرهك یدنده امانتدر زیرا اول ثمنی
مشترینك اذنیله اخذ ایلدی و قبض قچان مالکك اذنیله اولسیدی اولوقت ضمان واجب
اولور که تملك ایچون قبض ایدرسه مکره ایسه انی تملك ایچون قبض ایتمدی قبضی اوزره
مکره اولدیغیچون ایمدی امانت اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (بخلاف ما اذا اکره علی
الهبة بلاذکر الدفع فوهب ودفع حیث یکون فاسدا) شول شیٔ بونك خلافی اوزره درکه
قچان حامل فاعله هبه اوزره دفع ذکر نسز اکراه ایتسیدی پس فاعل دفع هبه ایتسیدی
اول وقت اکراه فاسد اولور یعنی بعدالقبض هبهٔ صحیحه کبی ملك ایجاب ایدر بزم اصلمز
اوزره بناءا که تحقیقا هبه اوزره اکراه دفع اوزره اکراهدر وبیع اوزره اکراه تسلیم اوزره
اکراه دکلدر (هلك المبیع فی ید المشتری غیر مکره و البائع مکره ضمن قیمته للبائع) مبیع
مکره اولمیان مشتری یدنده هلاك اولسه حال بو که بایع مکره اولسیدی مشتری مبیعك قیمتنه
ضامن اولور زیرا مشترینك حکم فاسد ایله قبضی انك اوزرینه مضمون اولدی تنکیم
مشترینك اعتاقنده مرور ایتدی (وله ان یضمن ایا شاء) وبایع ایچون حامل ایله مشتریدن
هر قنغیسنه دیلرسه اکا تضمین ایتدرمك جائزدر غاصب ایله غاصبك غاصبی کبی پس مکره

غاصب کبیدر ومشتری غاصبك غاصبی کبیدر (فان ضمن الحامل رجع علی المشتری بقیمته) پس
اکر بایع حامله تضمین ایتدرسه حامل مشتری اوزره مبیعك قیمتی ایله رجوع ایدر زیرا حامل
ضمانی ادا ایمکله بایعك مقامنه قائمدر زیرا مضمون ضامن ایچون ملك اولور سبب ضمانك
وقتندن که غصبدر (وان ضمن احد المشترین) واکر بایع مشتریلرك برینه تضمین
ایتدرسه حال بوکه یدلرده مبیعی تداول ایتدی یعنی الدن اله کچدی (نفذ کل شراء بعده لاقبله)
مبیعك قیمتنه ضامن اولان مشتریدنصکره اولان هر شرا نافذ اولور زیرا ضامن اولان مشتری اداء
ضمانله مبیعه مالك اولور پس ظاهر اولدی که کندی ملکنی بیع ایلدی اندن اول اولان شرا نافذ
اولماز یعنی ذلك المشترینك شراسندن اول اولان شرا نافذ اولماز زیرا مشترینك استنادی قبضی
وقتنه درشول شیکه بونك خلافیدر اکر مالك مکره اول شرالردن برعقده اجازت ویردی ایسه
اول وقت کرك اول اولسون و کرك صکر اولسون نافذ اولور زیرا نفاذه مانع اولان انك حقیدر پس
جائز اولدیغی حالده کلیسی عود ایدر (والثانی ، تصرفات مکرهك قسم ثانیسی اولکه فسخه
محتمل اولمیاندر (کنکاحه وطلاقه واعتاقه) یعنی مکرهك نکاحی وطلاقی واعتاقی کبی وسائر
شیلر که عن قریب بیان اولنور پس تحقیقا بو عقدلر بزم مذهبمزده اکراهله صحیح
اولور هزل ایله صحیح اولدقلرینه قیاس اوزره وشافعی قتنده صحیح اولماز (ورجع بنصف
المسمی) وطلاقده مهر مسمانك نصفیله رجوع ایدر (ان لم یطأ) اکر وطی ایتمدی ایسه
اکرچه عقدده مهر مسمی وار ایسه ده واکر عقدده مهر تسمیه اولنمدی ایسه متعه دن
اوزرینه لازم کلان شیئله رجوع ایدرز زیرا انك جهتندن معصیتله واقع اولان شیٔ فرقتك وقوعی مرأه
طرفندن ارتداد کبی وزوجك اوغلونی تقبیل کبی بر معصیتله واقع اولمغله شرف سقوط
اوزره اولدی وذکر اولنان شیٔ طلاقله متاکد اولدی ایمدی بو وجهدن مال ایچون تقریر
اولدی پس انك تقریری حاصل ایچون اولدی تقریر ایجاب کبیدر پس اکا متعلق اولدی
ایمدی انك اوزرینه رجوع ایدرمدخول بها اولان مرأه نك نکاحی بونك خلافی اوزره درکه زیرا
مهر بو مقامده دخول ایله متقرر اولدی طلاقله اولمادی (ورجع بقیمة العبد) وفاعل اعتاقده
حامل اوزره عبدك قیمتیله رجوع ایدر زیرا فاعل اعتاقده حامل ایچون آلت اولمغه صالح
اولدی اتلاف جهتندن پس اتلاف اعتاقه مضاف اولورسه فاعل ایچون حامله تضمین ایتدرمك
جائز اولور حامل کرك زنکین اولسون کرك فقیر اولسون زیرا ضمان تلافك ضمانیدر تنکیم مرور
ایتدی وحامل عبد اوزره ضمانله رجوع ایده مز زیرا حامل اتلافیله مؤاخذ اولمشدر (ونذره)
ودخی حاملك نذر یله اکراهی ده صحیح اولور ولازم کلور زیرا نذر فسخه محتمل اولماز پس انده
اکراه عمل ایتز و نذر ایدن کیمسه هزلی جد اولان کیمسه لردندر ونذره لازم کلان
شیئله حامل اوزره رجوع ایده مز زیرا انك ایچون دنیاده مطالبه یوقدر (ویمینه وظهاره)
بونلرك ایکیسنده ده اکراه انده عمل ایتز ایکیسنده ده فسخ احتمالی اولمدیغیچون (ورجعته
وایلائه وفیئه فیه) ودخی مکرهلر رجعتنده وایلاسنده وایلاسیله ایلاسندن بن اکا رجوع ایلدم
دیمکله اکراه انده عمل ایتز پس ذکر اولنان شیلر وقتا که هزل ایله صحیح اولدی ایسه
اکراهله ده صحیح اولور (واسلامه) واسلامنده اکراه عمل ایتز زیرا قچان حامل اوزره
اکراه ایتسیدی اول کافر مسلم اولور قچان ایکی رکنك بری بولنسیدی قطعا رکن
آخرده احتمال واردر پس احتیاطا جانب وجودی ترجیح ایلدی (بلاقتل لو رجع) اکر
بلاقتل رجوع ایدرسه یعنی کافر اکراهله اسلامه کلسیدی اندنصکره اسلامدن رجوع
ایتسیدی شبهه نك تمکنی ایچون قتل اولنماز ابتداءا اسلامك عدمی احتمالی ایچون پس کفری

اصلی اولوراىمدی مرتد اولماز (ولاتعتبرردته) وردتنه اعتبار اولنماز ابتداءً اسلامك عدمی احتمالی
ایچون پس کفر اصلی اولور زیرا ردت اعتقاده متعلق اولور کورلمزمی که تحقیقا بر کیمسه کفره نیت
اینسه کافر اولور اکرچه کفر ایله تکلم ایتمزسه ده واکراه اعتقادك تغییر اولنمادیغنه دلالت
ایدیجیدر (ولا تبین عرسه) اول اسلامدن رجوع ایدن کافرك زوجه سیده بائنا مطلقه
اولماز ردتله حکم اولنمادیغیچون (صادره السلطان) سلطان بر کیمسه دن اکراهله مال
طلب ایتسیدی (ولم یعین بیع ماله) یعنی مالکی بیع ایدوب ثمنی اعطا ایله دیمسیدی
(فباعه صح) مکره مالنی بیع ایتسیدی کندی یه نظر ایله اکراه بولنمدیغی ایچون اول
بیع صحیح اولور خلاصه ده بویله ذکر اولندی (خوفها الزوج بالضرب حتی وهبت مهرها
لم تصح ان قدر الزوج علی الضرب) بر کیمسه زوجه سنی ضربله تخویف ایتسیدی مهرنی
هبه ایتمك ایچون اول هبه صحیح اولماز اکر زوج ضرب اوزره قادر اولورسه اکراه بولندیغیچون
والله تعالی اعلم بالصواب

) كتاب الحجر (

بو کتاب حجرك احکامی بیانده در (هو) حجر لغت یونندن منع معناسنه در وشرعا (منع
نفاذ التصرف القولی) قول ایله اولان تصرفك نافذ اولمسنك منعیدر مصنف حجرك
ذکرینی قوله تخصیص ایتدی زیرا حجر افعال جوارحده متحقق اولماز وسری اولدرکه تحقیقا
تصرف قولینك اثری خارجده بولنماز بلکه قول برامردر که شرع اکا اعتبار ایدر بیع کبی ودخی
بیعك امثالی کبی پس چان خارجده بولنمازسه عدمی اعتبار اولنمق جائز اولور جوارحدن
صادر اولان تصرف فعلی ایچون خلاف واردر پس تحقیقا تصرف فعلی وقتا که موجود
خارجی اولدی ایسه عدمنك اعتباری جائز اولمادی قتل کبی واتلاف مال کبی والا اشیانك خارجده
ثابته اولمسی بلکه امور اعتباریه اولوب واوهام صرفه اولمسی لازم کلور (وسببه الصغر) وحجرك
سببی صغیر اولمقدر یعنی بالغ اولمامغله پس اکر تمییز ایدیجی اولمازسه اول صغیر عدیم الفعل اولور اکر تمییز
ایدیجی اولورسه فعلی ناقصدر پس ضرر محتملدر وچان ولی اکا اذن ویرسیدی جانب مصلحتی ترجیح
ایچون تصرفی صحیح اولور (والجنون) برسببی دخی جنوندر اکر جنوندن افاقتی معدوم لفعل
اولورسه عدیم الفعل اولور تمییزه قادر اولمیان صبی کبی واکر بعض اوقاتده افاقتی اولورسه
صبی عاقل کبی تصرفاتنده ناقص الفعل اولور واما معتوه پس معتوهك تفسیرنده فقها
اختلاف ایلدیلر وانده دینلان قولك احسنی معتوه قلیل الفهم ومختلط الکلام وفاسد التدبیر
اولان کیمسه در دیدیلر الا بوقدر فرق وارکه اول معتوه کیمسه یی ضرب ایتمز وکیمسه یه شتم
ایتمز مجنونك ایتدیکی کبی (والرق) حجرك برسببی دخی رقیق اولمقدر زیرا رقیق ایچون
فی نفسه اهلیت واردر لکن رقیق مولانك حقنه رعایة حجر اولنور عبد ینك منافعنی عبد نفسنی
آخره ایجار ایلسه ابطال ایلمسون ایچون ودخی عبده دین تعلق ایتمکله رقبه سنه داین مالك
اولمسون ایچون لکن چان عبدك تصرفاتنه اذن ویررسه حقنك فوتنه راضی اولور (فلم یصح
طلاق الصبی والمجنون مغلوب) پس صبینك ومجنون مغلوبك طلاقی صحیح اولمدی اما مجنونك
طلاقنك صحیح اولمادیغنه باعث عقلی اولمادیغیچوندر واما صبینك طلاقنك صحیح اولمادیغه
باعث پس عاقل اولمیان صبی مجنون کبیدر وعاقل اولان صبی طلاقده اولان مصلحته واقف
اولمز شهوت اولمدیغیچوندر ولی ایچون صبینك حد شهوته بلوغی اعتباریله صبی ایله مرأه سی
بیننده عدم توافق اوزره وقوف دخی یوقدر ایمدی بواجلدن صبی ومجنوندن هر برینك طلاقی
ولینك اجازتی اوزره متوقف اولمازلر ودخی صبی ومجنوندن هر برینك طلاقی ولینك مباشرتیله

نافذ اولمازلر (ولم یصح اعتاقهما) دخی صبی ومجنونك اعتاقلری ده صحیح اولماز عتقك
ضروری اولدیغیچون (ولا اقرارهما) واقرارلریده صحیح اولماز زیرا اقوالك اعتباری شرعله
اولور اقرار ایسه صدق وکذبه محتمل اولور وشارع شهادتك بعضینی قبول ایدر وبعضینی ایتمز ایمدی
صبینك ومجنونك که مغلوب اوله اقرارینك ردی ممکن اولدی پس انلره نظر ایله اقرارلری رد
اولنور (وصح طلاق العبد) عبدك طلاقی صحیح اولور زیرا عبد طلاقه اهلدر وطلاقده
مصلحتك وجهنی بلور وانده مولانك ملکنی ابطال دخی یوقدر وعبدك منافعنی فوت ایتمکده
یوقدر ایمدی عبدك طلاقی نافذ اولور (واقراره فی حق نفسه) دخی کندی نفسی حقنده
اقراریده صحیح اولور اهلیتی قائم اولدیغیچون (لا فی مولاه) مولاسی حقنده اقراری صحیح
اولماز مولاجانبنه رعایت زیرا اقرارك نافذ اولمسی عبدك رقبه سنه یاخود کسبنه دینك تعلقندن
عاری اولماز حال بوکه ایکیسندن مولانك مالنی اتلافدر (فان اقر بمال اخر الی عتقه) پس
اکر عبد برماله اقرار ایتسیدی اول مال عبدك عتقنه دکین تأخیر اولنور اهلیتك وجودی
ومانعك زوالی ایچون واول مال فی الحال لازم کلمز مانعك قیامی ایچون بوچان مولانك غیری
ایچون ماله اقرار ایدرسه در واما چان عبد ماله مولاسی ایچون اقرار ایتسیدی عتقندن صکره
اول عبده برشیء لازم کلمز تقرر اولنان شیء ایچونکه تحقیقا مولا عبدینك اوزرینه مال واجب
قلمز (ولو اقر بحد او قود عجل) اکر عبد حد ایله یاخود قصاصله اقرار ایدرسه تعجیل اولنور
عتقنه تأخیر اولنماز زیرا دم حقنده اصل حریت اوزره باقیدر وبواجلدن (ولم یصح اقرار
المولی علیه فیهما) مولانك حد وقودده عبد اوزره اقراری صحیح اولمادی (اذا عقد منهم
من یعقله) یعنی چان محجورلردن برکیمسه که بیع ملکی سالب اولدیغین وشرانك ملکی
جالب اولدیغین تعقل ایلیه اول کیمسه عقد بیع ایتسیدی بوقول مجنون مغلوبدن وتمییزی
اولمیان صبیدن احترازدر (خیر ولیه) اول کیمسه نك ولیسی فسخ عقد ایله امضا بیننده
مخیر قلنور ومصنف عقد ایله نفع ایله ضرر بیننده دائر اولان عقدی مراد ایلدی اتهاب بونك
خلافی اوزره در یعنی هبه یی قبول ایلمك مولانك اذنسز صحیح اولور وطلاق وعتاق دخی
اتهابك خلافی اوزره در اول جهتله که مولانك اذنی اولورسه ده صحیح اولمازلر (وان اتلفوا
شیئا ضمنوا) اکر محجورلر برشیء اتلاف ایلسه لر برابردر کرك تعقل ایتسونلر کرکسه
ایتمسونلر ضامن اولورلر مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا افعال جوارحده حجر اولماز زیرا
فعلك اعتباری قصد اوزره متوقف اولماز زیرا اویویان کیمسه بر انسانك مالی اوزره
یوارلنوب اول مالی اتلاف ایتسیدی ضامن اولور اکرچه قصدی یوغیسه ده لکن اول کیمسه
ادا ایله مخاطب اولماز الا قدرت وقتنده مخاطب اولور معسر کبی که دین ایله مطالبه اولنماز الا چان موسر
اولدیغی وقتده مطالبه اولنور ودخی اویویان کیمسه کبی که ادا ایله امر اولنماز الا اویاندقدنصکره
امر اولنور (لا یحجر حر مکلف بسفه) حر ومکلف اولان کیمسه سفیه اولمغله تصرفاتندن
حجر اولنماز سفیه لك برخفتدر که انسانی مقتضای عقلك یاخود مقتضای شرعك خلافی اوزره
سوق ایدر پس موجب شرعك یاخود موجب عقلك خلافیله عمل اوزره متحمل قلار عقلك
قیامیله بله وتحقیق عرف فقهاده مالی تبذیری واسرافنده استعمالی غالب اولور (وفسق
ودین) ودخی حر مکلف فسقله ودینله تصرفات قولیه دن حجر اولنماز امام اعظم قتنده
وامامین وامام شافعی قتنده سفیه اوزره حجر اولنور وچان مفلسك داینلری طلب ایتسه لردی
حجرانك اوزرینه در قاضی انی بیعدن واقراردن منع ایدر وامامین ایله شافعی قتنده فاسق اوزره
دخی حجر اولنور زجراله (بل مفت ماجن) بلکه مفتیء ماجن حجر اولنور مفتیء ماجن

شول كيمسه دركه ناسه حيله تعليم ايدر (ومتطبب جاهل ومكار مفلس) ودخى طبيب جاهل
ومفلس اولان مكارى دخى حجر اولنور مكارى مفلس شول كيمسه دركه دابه يى كرا ليوب قول ايدر
وكراپى اخذ ايدر پس اوان سفر كلدكده انك دابه سى يوق پس مكترى اولان كيمسه رفيقلرندن
منقطع اولور ايمدى بونلرك هر برينك حجرنده عامه نك ضررينى دفع واردر ومفتى ماجن ناس اوزره
دينلرين افساد ايدر وطبيب جاهل ناسك بدنلرين افساد ايدر ومكارى مفلس ناسك ماللرين
تلف ايدر پس اكر دابه سى طريقده هلاك اولسه انك ايچون غيرى دابه اخراشراسى
ممكن اولماز واستيجارى دخى ممكن اولماز ايمدى اموال ناسى اتلافه مؤدى اولور (بمعنى المنع
عن التصرف حسا) تصرفدن ظاهرا منع معناسنه اولان حجر ايله حجر اولنور بدايمده ذكر اولنديكه
مراد حجرك حقيقتى دكلدر واول شول معناى شرعيدركه تصرفك نافذ اولمسنى منع ايدر
كورلمزمى كه تحقيقا مفتئ ماجن اكر بعد الحجر فتوى ويروب وفتوى ده اصابت ايتسيدى
جائز اولور واكر قبل الحجر فتوى ويروب خطا ايتسيدى جائز اولماز كذلك طبيب جاهل
بعد الحجر ادويه بيع ايتسيدى بيعى نافذ اولور پس دلالت ايتديكه حجر ايله حقيقت حجر مراد اولنمادى
انجق منع حسى مراد اولندى يعنى ذكر اولنان اوچ كيمسه كه مفتئ ماجن وطبيب جاهل
ومكارى مفلسدر عمللرندن حسا منع اولنورلر زيرا عمللرندن منع امر معروف ونهى عن المنكر
بابندندر (بلغ غير رشد) رشيد اولميان صبى بالغ اولسيدى بزم قمزده رشد مالده رشددر پس صبى
مالنى مصلح اولديغى حالده بالغ اولسيدى انك اوزرينه حجر اولماز اكر كسه فاسق اولسون
وشافعى قتنده دينده دخى حكم ذكر اولنان كبيدر (لم يسلم اليه ماله) غير رشيد اولان صبى
بالغ اولسيدى مالى اكا تسليم اولنماز (حتى يبلغ خمسا وعشرين سنة) حتى يكرمى بش ياشنه
بالغ اولنجه حضرت عمر رضى الله عنهدن روايت اولنان شئ ايچونكه تحقيقا عمر رضى الله عنه
رجلك لى يعنى عقلى كماله بالغ اولور چقان يكرمى بش ياشنه بالغ اولسيدى بيوردى (ولو صح تصرفه
قبله) واكرچه كيم يكرمى بشندن اول تصرفى صحيح اولورسه ده (وبعده) يعنى سن يكرمى
بشنه بالغ اولدقدنصكره يسلم (ولو بلا رشد) مالى اكا تسليم اولنور اكر رشدى اولماز ايسه ده
واما مين تسليم اولنماز حتى رشدينه مونس اولماينجه واول مالده تصرفى جائز اولماز ديديلر
(يحبس القاضى المديون لبيع ماله لدينه) قاضى مديونى مالنى بيع ودينى ادا ايتمك ايچون
حبس ايدر زيرا قضاء دين مديونك اوزرينه واجبدر ومماطله ظلمدر پس انك ظلمنى حاكم دفع ايچون
وحق مستحقنه ايصال ايچون حبس ايدر (وقضى بلا امره) وقاضى مديونك دينى مديونك
امرنسز قضا ايدر (دراهم دينه من دراهمه) دينك درهملرينى درهملرندن قضا ايدر زيرا داينلر ايچون
بدله اخذ ايلمك جائزدر چقان حق جنسنه ظفر بولسه مديونك رضاسى يوغيكن پس قاضى ايچون اكا
معين اولمق جائزدر (وباع دنانيره لدراهم دينه وبالعكس) ومديونك دينارلرين دراهم اولان دينى
ايچون ودنانير اولان دينى ايچون درهملرين قاضى بيع ايدر وقياس كلا الامرين جائز اولمامق ايدى زيرا
دراهم ودنانير مختلفلردر واستحسانا جائز اولور وجهى اولدركه تحقيقا دراهم ودنانير ثمنيتده وماليتده
جنسا متحدلردر حتى زكواتده احدهما آخرا اوزره ضم اولنورلر حقيقة وحكما صورتده مختلف اولدقلرى
حالده اما اول يعنى حقيقة مختلف اولملرنده جواز ظاهردر واما ثانى يعنى حكما مختلف اولملرنده
جائز اولمسى مختلف اولدقلرى ايچون ايكيسى بيننده فضلك ربوا اولمقلغله جريانى معدوم اولديغى
ايچوندر پس اتحاده نظر ايله قاضى ايچون ولايت تصرف ثابتدر واختلاطه نظر ايله داينلرين ولايت
اخذينى سلب ايدر ايكى شبيهه لره عمل جهتندن (لاعرضه وعقاره) لكن قاضى مديونك
متاعنى وعقارينى دراهم اولان دينى ايچون بيع ايتمك جائز اولماز زيرا مقاصد متاع وعقارك

صورتلرينه وعينلرينه متعلق اولور وقاضى ايچون مديونك داينلرينه مديونه ضرر لاحق
اولاجق وجه اوزره عمل ونظر ايتمك يوقدر واما نقود پس نقدلر وسيله لردر زيرا انلرده مقصود
ماليتدر عين دكلدر ايمدى متاع وعقار نقوددن مفترق اولديلر (افلس ومعه عرض شراه
وقبض بالاذن) بر كيمسه مفلس اولوب ويدنده اشترا ايلديكى متاعى بايعك اذنيله قبض ايلمسه
(فبايعه اسوة للغرماء) اول متاعك بايعى مديونك سائر داينلرى ايله برابردر واكر
مفلس متاعى دخى قبض ايلمديسه بايع ايچون اول متاعك ثمنى قبض ايدنجه حبس ايلمك
جائزدر كذلك اكر مشترى مايعك اذنسز قبض ايدى ايسه بايع اول متاعى مشترى يه رد
ايتديروب وثمنى قبض ايدنجه حبس ايدر (حجر قاض ورفع الى آخر فاطلقه جاز) قاضى بر كيمسه يى
تصرفاتدن حجر ايتسيدى واول محجور حالنى قاضئ آخره رفع ايتدكده قاضئ آخر انى اطلاق
ايتسيدى قاضئ ثانينك اطلاقى جائز اولور واول محجورك قاضئ ثانينك اطلاقندن اول وبعده
بيعندن وشراسندن كندى مالنده اشلديكى شى جائز اولور زيرا قاضى اولك حجرى مجتهد
فيهدر پس قاضى آخرك امضاسنه متوقف اولور خانيه ده بويله ذكر اولندى

* (فصل) *

(بلوغ الصبى بالاحبال والاحتلام والانزال) صبينك بلوغى مرأه يى حامل ايتمكله واحتلام ايله
وانزال ايله بلنور (والصبية بالاحتلام والحيض والحبل) وصبيه نك بلوغى احتلام ايله وحيضله
وحامل اولمغله بلنور اصل بودركه تحقيقا بلوغ حقيقة انزال ايله اولور ولكن ذكر
اولنانلردن انزالك غيرى اولانلر اولماز الا انزال ايله اولور پس هر برى بلوغ اوزره علامت
قلندى (والا) واكر بونلردن برى بولنمازسه (فحتى يتم له ثمانى عشر سنة) پس بلوغله حكم
اولنماز حتى اول صبى اون سكز سنه تمام اولنجه (ولها سبع عشر سنة) وصبيه ايچون اون يدى
سنه تمام اولنجه در امام اعظم قتنده حق سبحانه وتعالينك * ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتى هى احسن
حتى يبلغ اشده * قول شريفى ايچون وصبينك اشدى ابن عباس رضى الله تعالى عنهك قولى
اوزره وقتبى دخى اكا تابع اولديكه اون سكز سنه در وبعضيلر يكرمى ايكى ياشنه دكيندر ديديلر
وبعض اون بش سنه در ديدى وديلان اقوالك اقلى اولدر پس احتياط ايچون حكم انك اوزرينه
دائر اولمق واجب اولدى الا انحقيقا جاريه بلوغه ادراك جهتندن غلامدن اسرعدر پس نسادن بر سنه
نقص اولندى مزاجه موافق سنه نك فصول اربعه يه مشتمل اولديغى ايچون (وقالا فيهما بتمام خمس عشرة
سنة وبه يفتى) واما مين صبى وصبيه نك حقنده بلوغ اون بش سنه تماميله در ديديلر وبو دخى امامدن
مرويدر وفتوى بونكله در غالب اولان عادت ايچون زيرا علامتلر اكثريا بو مدتده ظاهر اولور پس فقها
مدتى علامت ظاهر اولميان حقنده علامت قيلديلر (وادنى مدته له اثنى عشر سنة) وصبى ايچون بلوغك
مدت ادناسى اون ايكى سنه (ولها تسع سنين) وصبيه ايچون طقوز سنه در زيرا آز اولور صبى وصبيه
ايچون بو سنه لرده علامت بلوغ حاصل اولور (فان راهقا) پس اكر صبى وصبيه مراهق
ومراهقه اولسه لردى يعنى بلوغه قريب اولسه لرى بو سنه لره يتشملرى ايله (واقرا بالبلوغ
كانا كالبالغ حكما) وبلوغله اقرار ايلسه لردى حكما بالغ كبى اولورلر زيرا بلوغ وقتا كه
بو سنه ده حاصل اولدى ايسه كركسه نادر اولسون ياخود بلوغه اقرارلرندن ويا بلوغ انكله
معلوم اولان شيدن اولسون حيض كبى صبى وصبيه نك اقرارلرى بالضروره قبول
قيلنور والله اعلم

* (كتاب المأذون) *

بو كتاب مأذونك احكامى بياننده در اذن لغت يوندن اعلامدر وشرعا حجرى فك ايتمكدر

مطلقا و بو اذن ايكى نوعدر (اذن العبد فك الحجر) اولكيسى عبدك اذنيدر واول اذن حجرى فك
ايتمكدر شرعا عبد اوزره ثابت اولان رق ايله (واسقاط الحق) وحق مولانك اسقاطيدر زيرا انسانده
اصل اولان تصرفاته مالك اولمقدر پس رقك متابعنه حق مولانك تعلقى اول متاعك مالينه
مانع اولدى پس نچان مولا حقنى اسقاط ايلسيدى ممنوع عود ايدر (فيتصرف) يعنى عبدك
اذنى فك حجر واسقاط اولديسه پس عبد تصرف ايدر (لنفسه باهليته) اهليتى حسبيله نفسى
ايچون تصرف ايدر (فلا يرجع بالعهدة على مولاه) پس عهده ايله مولاسى اوزره رجوع ايده مز
زيرا عبد نچان برشئ اشترا ايتسيدى مولادن ثمن طلب ايتمز زيرا نفسى ايچون اشترا ايلدى
حال بوكه وكيل اشترا ايلديكى شيئك ثمنى موكلدن طلب ايدر (ولا يتوقت) اذن موقت اولماز
يعنى نچان بركيمسه عبدينه بركون ويا برآى اذن ويرسيدى اول عبد ابدا مأذون اولور اوزرينه
حجر اولنجيه دكين زيرا اسقاطات موقت اولماز (ولا يتخصص) و برنوعه تخصيص دخى اولنماز
زيرا مولا عبدينه برنوعه اذن ويرسيدى جميع انواعه اذن عام اولور كذلك مولا عبدينه بوباجى
اولديغك حالده اوطور ديسيدى بو كلام اول عملده لابد اولان شيئك شراسيله عبده اذندر
وكذلك بكا هرآيده شومقدارى غله ادا ايله ديسيدى اذندر اما برمعين شيئك شراسيله اذن
ويرسيدى ذكر اولنانلرك خلافيدركه زيرا بو استخدامدر اذن دكلدر (ويثبت دلالة اذا رأى
المولى يبيع عبده ملك الاجنبى) اذن دلالت يوندن ثابت اولور نچان مولا عبدينى اجنبينك ملكنى
بيع ايدركن كورسيدى بو قول نچان عبدينى مولاسنك ملكنى بيع ايدركن كورمكدن احترازدر زيرا
نچان مولا عبدينى مالملكنك عينلرندن برملكى بيع ايدركن كوروب سكوت ايتسيدى اذن اولماز
خانيه ده بويله ذكر اولندى (ويشترى ما اراد وسكت) مراد ايلديكى شيئى اشترا ايدر كورسيدى
ومولا سكوت ايتسيدى عبد ايچون تجارته اذن اولور حال بوكه عبد ايچون اول شيئك بيعنده
واشتراسنده اذن اولماز استروشنيه ده بويله ذكر اولندى بن ديرمكه بونك سرى اولدركه
عبد محجور مأذون اولماز الا نچان اندن بيع ياخود شرا اجنبينك مالى حقنده صادر اولورسه در
مولاسنك محضرنده نكير آنفامر ورايتدى پس نچان محجور مولاسى محضرنده غيرك ملكنى بيع
ايتسيدى ومأذون اولسيدى لازم كلوركه مأذون اولمازدن اول مأذون اوله بوايسه بطلانك لازم
كلمسى ايچون ظاهردر سن بونده تأمل ايله وبودقيقدر (وصح بحافلو اذن مطلقا) ذكر اولنان كبى
اذن صريحا ثابت اولور اكر عبده مولا مطلقا اذن ويررسه مولاسى سكا تجارت ايچون اذن
ويردم ديمكله (صح كل تجارة منه) اول عبددن كلى تجارت صحيح اولور زيرا تجارت اسم عامدر
انواعنه متناول اولور (فيبيع ويشترى ولو بغبن فاحش) پس اول عبد بيع ايدر واشترا ايدر
كركسه غبن فاحشله اولسون امامين غبن فاحشله صحيح اولماز ديديلر وغبن يسير ايله اتفاقا
جائز اولدى غبن يسيردن احتراز متعذر اولديغيچون امامينك علتى اولدركه تحقيقا عبددن غبن
فاحشله بيع تبرع منزله سنده در حتى ثلثدن معتبر اولور پس فاحش ايچون اذنه متناول اولماز
وامام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا غبن ايله بيع تجارتدر وعبد نفسنك اهليتنه متصرفدر ايمدى
حر كبى اولور وصبى مأذون دخى بوخلاف اوزره در (ويوكل بهما) وعبد مأذون بيع وشرا ايله
آخرى وكيل ايدر زيرا ازا اولور بنفسه افراغه قادر اوله مز (ويرهن ويرتهن) وعبد مأذون
راهن اولور ومرتهن اولور (ويتقبل الارض) وارضى قبول ايله اخذ ايدر يعنى استغلال ايله اخذ
ايدر واستيجار ايله ومساقاته اخذ ايدر (ويأخذها مزارعة ويشترى بزرا يزرعه ويستأجر)
دخى ارضى مزارعت ايله اخذ ايدر وزرعى ايچون تخم اشترا ايدر واستيجار ايدر شهرى وياخود
سنوى اجيرا اولديغى حالده (ويوجر بنفسه ويضارب) كندى ايجار ايدر ومالى مضاربه دفع

ايدر واخذ ايدر (ويشارك عنانا) شركت عنانله مشارك اولور زيرا شركت عنان تجار
صنعتندندر (ويقر بدين) دخى دينله ده اقرار ايدر زيرا اقرار تجارت توابعندندر زيرا عبد
مأذوندن اقرار صحيح اولميدى براحد انكله معامله ايده مزايدى (لغير زوج ووالد وولد) زوجك
غيرى ايچون ووالدك غيرى ايچون وولدك غيرى ايچون زيرا بونلر ايچون اقرارى امام اعظم قتنده
باطلدر (وبغصب ووديعة) دخى ذكر اولنان كبى عبد مأذون غصبله وامانتله اقرار ايتسيدى
صحيح اولور زيرا غصب وامانتله اقرار تجارت توابعندندر واما ثانينك تجارت توابعندن اولمسى
ظاهردر واما اولك يعنى غصبك تجارت توابعندن اولمسى ضمان غصب ضمان معاوضه اولديغيچوندر
زيرا عبد مغصوبه ضمانله مالك اولور (ويهدى طعاما يسيرا) وطعام يسيرى اهدى ايدر معناى
اذن متحقق اولسون ايچون (ويضيف من يطعمه) وكندويى اطعام ايدنه ضيافت ايدر زيرا
اطعام تجارلرك ضرورتلرندندر قلوب اهل حرفتى جلب ايتمك ايچون (ويحط من الثمن بعيب)
وتجارلر حط ايتدكلرى كبى عيبله ثمندن حط ايدر زيرا حط تجارلرك صنعتلرندندر واز اولور حط
عبد ايچون معيبى ابتداءا قبول ايتمكدن انظر اولور بلاعيب حط بونك خلافيدركه زيرا حط
تبرع محضدر (ويأذن لعبده) دخى عبد ماذون عبدينه اذن ويرر بونى زيلعى ذكر ايلدى
ولا يتزوج الا باذن المولى) وتزوج ايده مز الا مولاسنك اذنيله تزوج ايدر زيرا تجارته اذن تزوج ايچون اذن
دكلدر (ولا يتسرى وان اذن له) دخى جاريه الوب جماع ايده مز نقدر كندينه اذن ويرلسه ده تحفة
الفقهاده وتلويحده اهليت اوزره عوارض بيانده دخى بويله ذكر اولندى (ولا يزوج رقيقه ولا يكاتبه
ودخى رقيقنى تزويج ايده مز ودخى مكاتب ايده مز (ولا يعتق) واعتاق ايده مز زيرا تزويج وكتابت
تجارتدن دكلدر واعتاق ايسه كتابتك فوقنده در انى دخى ايده مز (مطلقا) يعنى كرك مال اوزره
اولسون كركسه اولماسون (ولا يقرض) قرض دخى ويره مز زيرا قرض ابتداء تبرعدر
(ولا يهب) هبه دخى ايده مز زيرا هبه تبرع محضدر (مطلقا) يعنى كرك عوضله اولسون كرك
بلاعوض اولسون (ولا يبرئ) ابرا دخى ايده مز زيرا ابراده هبه كبيدر (ولا يكفل) كفيل دخى
اوله مز ضرر محض اولديغى ايچون (مطلقا) يعنى كرك كفيل بالنفس اولسون وكركسه كفيل
بالمال اولسون (دين وجب بتجارته) دين مبتدادر خبرى اشاغيده كلجك يتعلق برقبته قوليدر
عبدك دينى كه تجارتيله واجب اوله (او بما هو فى معناها) ياخود تجارت معناسنده اولان شيئله
واجب اوله بيع وشرا واجاره واستيجار وغرم وديعه وغرم غصب وانكار ايلديكى امانتك غرمى
ومشريه نك وطئندنصكره بعد الاستحقاق واجب اولان عقر كبى (يتعلق برقبته) ذكر اولنان اشيادن
حاصل اولان دين عبد ماذونك رقبه سنه متعلق اولور زيرا بونلر بردينكه وجوبى مولا حقنده
ظاهر اولدى پس عبدك رقبه سنه متعلق اولدى دين استهلاك كبى ونفقه زوجه كبى (يباع فيه
ان حضر مولاه) عبد اول دينده بيع اولنور اكر مولاسى حاضر ايسه هدايه ده ديديكه غرما ايچون
بيع اولنور مكر مولاسى فدا ايليه هدايه شارحلرى ديديكه هدايه نك بوقولى بيعك جائز اولمسى انجق
مولانك حاضر اولديغى وقتده جائز اولديغنه اشارتدر زيرا فدانك اختيارى غائبدن متصور دكلدر زيرا
عبدك رقبه سنده خصم مولاسيدر پس بيع جائز اولماز الا انك حضورنده ياخود نائبنك حضورنده
جائز اولور كسبنك بيعى بونك خلافى اوزره در زيرا كسبك بيعى مولانك حضورينه محتاج اولماز
زيرا انده خصم عبددر (ويقسم ثمنه بالحصص) وعبدك ثمنى غرما بينده حصه لرى ايله تقسيم
اولنور (وبكسبه مطلقا وبما اتهب وان لم يحضر) ودين مطلقا عبدك كسبنه متعلق اولور
يعنى اول كسب كرك ديندن اول اولسون كركسه دينده نصكره اولسون وقبول ايلديكى هبه يه
متعلق اولور اكرچه مولاسى حاضر اولمازسه ده وان لم يحضر قولى كسب ايچون واتهاب ايچون

قيددر ودينك كسبه تعلق ايله رقبه‌يه تعلق بينده منافات يوقدر ايكيسنده ده متعلق اولور ولكن
استيفا ايله كسبدن بدء اولنور حق غرمانك قورتلمسي ممكن اولديغي ايچون مولانك مقصودينك
حاصل اولمسيله بله پس اكر كسبي بولنمازسه رقبه‌دن استيفا اولنور كافيده بويله ذكر اولندي
(لانما اخذمنه مولاه قبل الدين) ديندن اول مولاسنك اخذ ايلديكي شيئه دين تعلق ايتمز مولا
ايچون خلوصك شرطي بولنديغي ايچون (ويطالب بباقيه بعد عتقه) واكر دين باقي قالورسه
باقي قلان دينله عتقندن صكره مطالبه اولنور دين ذمتنده متقرر اولديغي ايچون ورقبه‌نك وفا
ايتديكي ايچون وثانيا بردخي بيع اولنماز زيرا بو تقديرجه مشتري شراسندن امتناع ايدر پس
بالكليه بيعك امتناعنه بادي اولوب غرماء متضرر اولورلر (وللمولاه اخذ غلة مثله بوجود دينه
ومازاد للغرماء) وعبد ماذونك مولاسي ايچون دينك وجودي ايله اجرت مثلي اخذ واردر
وزياده‌سي داينلر ايچوندر يعني اكر مولا عبددن دينك لحوقندن اول هر شهر اون اقچه اخذ ايدر
اولسه اول اون اقچه‌يي دينك لحوقندنصكره دخي اخذ ايلمك واردر استحسانا وقياس اخذ
ايلمسي ايدي زيرا دين مولانك حقي اوزره كسبده مقدردر استحسانك وجهي اولدر كه انده غرما
ايچون نفع واردر زيرا انلرك حقي عبدك مكاسبنه متعلق اولور ومكاسب حاصل اولماز الا تجارتده
اذنك باقي اولمسيله حاصل اولور واكر مولا اخذ غله‌دن منع اولنسه عبد اوزره حجر ايدر پس
باب اكتساب منسد اولور واكر مولا اجرت مثلندن زياده اخذ ايدرسه اجرت مثلندن زياده‌سي
غرما اوزره رد اولنور انلرك حقلرينك تقدمي ايچون حال بوكه انده ضرورت يوق (وينحجر بحجره)
وعبد مولانك حجري ايله محجور قلنور مولاسنك بن سني تصرفدن حجر ايتدم ديمسيله ياخود
حجرينك خبريني ايصال ايتمكله (ان علم اكثر اهل سوقه) اكر سوقنك اكثر اهلي بيلورسه
حتى اكر عبد اوزره سوقده حجر ايلسه واول سوقك اهلندن انجق بر ايكي رجل بولنسه عبد
منحجر اولماز زيرا حجرده معتبر اولان حجرك مشهور اولوب وشايع اولمسيدر پس حجرك شهرتي
كلي ناس قتنده ظهور مقامنده قائم اولور وبو اولا شايع اولديغي وقتده‌در واما اقچان حجري
كيمسه بلمسه انجق عبد بلمسيدي اندنصكره انك بلمسيله مولاني حجر ايتمسيدي منحجر اولور ضرر
منتفي اولديغي ايچون (وينحجر باباقه) وذكر اولنان كبي عبد فرار ايتمكله منحجر اولور زيرا
مولا طاعتندن خارج اولان عبدك تصرفنه عادتا راضي اولماز پس اول عبدك اوزرينه حجر دلالت
جهتندن اولدي (وموت مولاه) ودخي عبدك مولاسنك فوت اولمسيله منحجر اولور (وجنونه
مطبقا) ودخي مولاسنك جنون مطبقله مجنون اولمسيله عبد منحجر اولور (ولحوقه بدار الحرب مرتدا)
ودخي اول عبدك مولاسي مرتد اولديغي حالده دار حربه لاحق اولمسيله منحجر اولور عبد كرك
بلسون كركسه بلمسون زيرا اذن عبد ايچون امر لازم دكلدر وتصرفاتدن امر لازم اولميان
شيئك دوامي ايچون حكم ابتدا واردر كه ابتداءا هر ساعتده انك ايچون اذن ويرر عبد اوزره
فسخ وحجرك هر ساعتده ممكن اولديغي ايچون پس اول عبدك اولديغي وجه اوزره تركي انده
اذني انشا كبيدر ايمدي اول ساعتده اذنه اهليتك قيامي شرط قلندي نتكيم ابتداده شرط
قلنديغي كبي حال بوكه اول اذنه اهليتك قيامي موتله وجنونله ودار حربه لحوقيله زائل اولدي
زيرا مولاسنك دار حربه لحوقي حكما موتدر حتى مدبرلري وام ولدي معتق اولورلر ومالي ورثه‌سي
بيننده تقسيم اولنور پس اهليتك باطل اولمسي ضمننده عبد محجور اولور (واستيلادها) ودخي
جاريه ماذونه‌يي ولد كتورتمسيله حجر اولنور زيرا اول جاريه‌يي ولد كتورمسي ولد كتوردكدنصكره
محصنه قلار يعني آزاد لوقلار ايمدي ولد كتورمك عادتا حجره دليل اولدي (لا بالتدبير) يعني
اقچان تجارتله ماذونه اولان جاريه قيمتندن زياده دين حاصل ايتدكده مولاسي اني مدبره ايتسيدي

اول جاريه على حالها تجارته مأذونه‌در حجره دلالت اولمديغي ايچون زيرا مدبره محصنه اولمسيله
عادت اولمادي (وضمن بهما) ومولا استيلاد وتدبير ايله (قيمتهما للغرماء) جاريه‌نك داينلري ايچون
جاريه‌نك قيمتنه ضامن اولور اول داينلرك حقلري تعلق ايلديكي محلي اتلاف ايلديكي ايچون
زيرا استيلاد وتدبير ايله اول جاريه‌نك بيعي ممتنع اولور حال بوكه انلرك حقلري بيعله قضا اولنور
(اقر المأذون بعد حجره ان مامعه امانة اوغصب او بدين عليه) عبد ماذون حجرندنصكره
اقرار ايتدي كه تحقيقا انك يدنده اولان شيء امانتدر ياخود غصبدر ياخود اوزرنده دينله‌در
(صح) انك اقراري صحيح اولدي ويدنده اولان شيدن اول دين قضا اولنور واماميننك اقراري
صحيح اولماز ديديلر زيرا انك اقراريني صحيح قلان اكر اذن اولورسه اذن حجر ايله زائل اولدي واكر يد
ايسه حجر يدي دخي ابطال ايتدي زيرا محجورك يدي معتبره دكلدر وامام اعظمك علتي تحقيقا انك
اقراريني صحيح قلان يددر بو اجلدن قبل الحجر مولانك يدندن اخذ ايلديكي شيده اقراري صحيح اولماز
ايمدي يد حقيقة باقيه‌در ويدك حجر ايله حكما باطل اولمسنك شرطي اكتسابدن يدنده اولان شيئك
حاجتندن فراغيدر وعبدك اقراري يدك تحققنك دليليدر (احاط دينه بماله ورقبته لم يملك مولاه
مامعه فلم يعتق عبد كسبه باعتاق مولاه) عبد ماذونك ديني عبدك مالني ورقبه‌سني احاطه
ايتسيدي مولاسي اول عبدك يدنده اولان شيئه مالك اولمز يعني كسبدن يدنده اولان شيئه
مالك اولمز وعبد ماذونك كسبندن اولان عبد ماذونك مولاسنك اعتاقيله معتق اولمز واماميِن
يدنده اولان شيئه مولا مالك اولور وعبدي دخي مولاسنك اعتاقيله معتق اولور وعبدك قيمتي مولا اوزره
لازم كلور ديديلر وامام اعظمك علتي تحقيقا مولانك ملكي ثابت اولماز الا عبددن خلافة ثابت اولور
عبدك حاجتندن فراغي قتنده ودين احاطه ايدن مال ايسه عبدك حاجتيله مشغولدر پس عبد مولايي
انده خليفه قلامز وعتق وعتقك عدمي ملكك ثبوتنك وعدمنك فرعيدر ديدي (وعتق ان لم يحط)
عبدك مالي ديني ورقبه‌سني احاطه ايتمزسه بلا خلاف معتق اولور امامين قتنده معتق اولمسي ظاهر اما
امام اعظم قتنده معتق اولمسي زيرا دين قليلدن خالي اولماز پس اكر مانع قلنسه كسبيله باب انتفاع
منسد اولمسيله اذندن مقصود مختل اولور (ويبيع من مولاه بمثل القيمة) فلم يعتق اوزره عطفدر
وعبد مأذون متاعني سيدنه قيمتنك مثلي ايله بيع ايدر زيرا مولاسي عبدك كسبنده اجنبي كبيدر اقچان عبد
اوزره دين اولورسه ومولاسنه نقصانله بيع ايده مز زيرا عبد مولا حقنده متهمدر مولاسي اولديغي ايچون
(ومولاه به) عبدك مولاسي قيمتنك مثلي ايله عبده بيع ايدر (وبالاقل) قيمتنك مثلندن اقل ايله‌ده
بيع ايدر زيرا مولاسي عبدك كسبندن اجنبيدر اقچان عبدك اوزرنده دين اولورسه وانده تهمت
يوقدر (وله حبسه بالثمن) ومولا ايچون مبيعي حبس ايتمك واردر عبددن ثمنك استيفاسي
مقابله‌سنده زيرا بيع ملك يدي ازاله ايتمز مادامكه ثمن يده متصل اولمادقچه على ماكان عليه
ملك يد مولا ايچون باقي قالور تا كيم ثمني استيفا ايدنجه وبو اجلدن مولا سائر غرمادن عبده اخص
اولدي (ولو باع بالاكثر حط الزائد او فسخ العقد) اكر مولا عبده قيمت مثلندن اكثر ايله بيع
ايتسيدي زياده حط اولنوب عقد فسخ اولور يعني عبدك مولاسي محاباتك ازاله‌سيله ياخود
عقدي فسخيله امر اولنور زيرا زياده‌يه غرمانك حقي تعلق ايتدي (ويبطل لو سلم المبيع قبل
قبضه) اكر مولا ثمني قبضدن اول مبيعي عبده تسليم ايدرسه ثمن باطل اولور پس عبد بر شيئله
مطالبه اولنماز زيرا مولا وقتا كه مبيعي تسليم ايتسيدي حبسده حقي ساقط اولور ومولاسي
ايچون عبدي اوزره دين واجب اولماز پس مجانا چقار (صح اعتاقه مديونا) ومولانك عبد
مديوني اعتاقي صحيح اولدي (وضمن الاقل من دينه وقيمته) وعبدك ديندن اقله وقيمتدن اقله
ضامن اولور اقچان دين عبدك قيمتندن اقل اولورسه دينه ضامن اولور زيرا داينلر ايچون حق

بوقدر الادینده واردر واکر عکس اولورسه یعنی دینی قیمتندن زیاده اولورسه مولا قیمتنه ضامن
اولور زیرا انلرك حقلری عبدك رقبه سنه تعلق ایتدی حال بوکه مولا عبدك رقبه سین عبدی
اعتاقله اتلاف ایتدی (وذا افضل دینه) ومأذون دیننك قیمتندن فضله یه ضامن اولور زیرا
دین عبدك ذمتنده در ومولایه لازم کلان ضمان جهتندن اتلاف ایلدیکی مقدار ایله در پس دیننك
باقیسی کما کان عبد اوزره باقی قالدی (بیع عبد مأذون محیط دینه برقبته وغیبه المشتری اجاز الغریم بیعه)
دینی رقبه سنی محیط اولان عبد مأذونی بیع ایتسیدی مشتری اول عبدی قبض ایتدکدنصکره غائب
ایتسیدی غریم مخیر اولور اکر دیلرسه بیعنه اجازت ویرر (وله ثمنه) وثمنك اخذی غریم ایچوندر
زیرا حق غریمکدر واجازت لاحقه اذن سابق کبیدر (اوضمن المشتری اوالبایع قیمته) یاخود
غریم عبدك قیمتنی مشتری یه یاخود بایعه تضمین ایتدیرر زیرا غریمك حقی عبده تعلق ایتدی حتی
غریم ایچون عبدی بیع ایلمك واردر الا مولی عبدك دینی قضا ایدر وبایع بیع وتسلیم ایله اتلاف
ایدیجیدر ومشتری قبضله وتغیب ایله متلفدر ایمدی غریم تضمینده مخیر اولندی (فان ضمن
المشتری رجع بالثمن علی البایع) پس اکر غریم مشتری یه تضمین ایتدیررسه مشتری ثمنله بایع اوزره
رجوع ایدر زیرا مشتریدن قیمتك اخذی عینك اخذی کبیدر (وان ضمن البایع سلم المبیع للمشتری
وتم البیع) اکر غریم بایعه تضمین ایتدیررسه مبیع مشتری یه تسلیم اولنور وبایعله مشتری بیننده
جاری اولان بیع دخی تمام اولور مانعك زوالی ایچون (ثم ان رد علی مولاه بعیب رجع علی الغریم
بقیمته وعاد حقه فی العبد) بوندنصکره اکر عبد مولاسی اوزره عیبله رد اولنورسه مولاسی غریم
اوزره عبدك قیمتی ایله رجوع ایدر وغریمك حقی عبده عود ایدر ضمانك سببیکه بیع وتسلیم ایدی
مرتفع اولدیغیچون پس مولا غاصب کبی اولدیکه چونکه غاصب بیع وتسلیم ایتسیدی قیمتله ضامن
اولوب اندنصکره اوزرینه مغصوب عیبله رد اولنسه غاصب ایچون مالك اوزره رد وقیمتی
استرداد ایتدردیکی کبی کذلك ذکر اولنان مسئله دخی بونك کبیدر کافیده بویله ذکر اولندی
(وایهما اختار تضمینه برء الاخر) وغریم هر قنغیسنك تضمینی اختیار ایدرسه آخر بری اولور
حتی آخر اوزره رجوع ایده مز کرکسه اختیار ایلدیکنك قتنده قیمتی هلاك اولسون زیرا ایکی
شیئك بیننده مخیر اولان کیمسه چونکه ایکیسندن برین اختیار ایتسیدی انده حقی متعین اولور
واول کیمسه ایچون اخری آختیار ایتمك یوقدر (ولو ظهر بعد التضمین) واکر ایکیسندن برینك
تضمینك اختیار ایتدکدنصکره مختفی اولان عبد ظاهر اولسیدی (لا سبیل له علیه) غریم ایچون
اول عبد اوزره سبیل یوقدر (ان قضی له ببینة اونکول) اکر غریم ایچون دین بینه ایله یاخود
نکول ایله قیمتله قضا اولندی ایسه زیرا غرمانك حقی قضا ایله قیمته متحول اولدی (ولو بقول
الخصم مع یمینه) واکر یمینی ایله خصمك قولیله قضا اولنسیدی (وقد ادعی الغریم اکثر منه فهو بالخیار)
واکر غریم قیمتدن اکثر ادعا ایتسیدی پس غریم مخیردر (رضی بالقیمة او ردها واخذ العبد)
اکر دیلرسه قیمته راضی اولور ویاخود قیمتی رد ایدر وعبد اخذ اولنوب پس انکیچون بیع اولنور
زیرا اکا زعمی اوزره حقنك تمامی واصل اولمدی نهایه ده بویله ذکر اولندی (وان باعه
معلما دینه فللغریم رد بیعه ان لم یف بدینه ثمنه) واکر عبد مأذونك دینی مشتری یه اعلام ایدوب بیع
ایتسیدی پس غریم ایچون عبدك بیعنی رد واردر اکر عبدك ثمنی دیننه وفا ایتمزسه زیرا چونکه عبدك
ثمنی دیننه وفا ایلسه غریم ایچون بیعی نقض ایلمك واردر نه کیفیتله اولورسه (وان وفی ولا محاباة فی البیع)
واکر عبدك ثمنی دیننه وفا ایدرسه وبیعده محاباتده اولمازسه (لا) یعنی غریم ایچون بیعی رد
ایتمك یوقدر زیرا غریمك حقی اکا واصل اولدی مانع زائل اولمغله بیعی نافذ اولور
(ولا یخاصم الغریم مشتریا ینکر دینه ان غاب بایعه) وعبدك دینی انکار ایدن مشتری یه

غریم مخاصمه ایده مز یعنی اکر مولی عبد مدیونی بیع ایدوب مشتری اول عبدی قبض
ایتسیدی اندنصکره بایع غائب اولدقده مشتری عبدك غرماسی ایچون خصم اولماز چونکه
مشتری عبدك دینی انکار ایتسیدی زیرا دعوی عقدك فسخنی متضمندر فسخ عقد ایسه
بایعله ومشتری ایله قائمدر پس فسخ عقد غائب اوزره قضا اولور وحاضر ایسه اندن خصم
دکلدر (شری عبد وباع ساکتا عن اذنه وحجره فهو مأذون) یعنی بر عبد شهره کلوب اشترا
ایدوب وبیع ایتسیدی مولی اذنندن وحجرندن ساکت اولدیغی حالده حال بوکه عبد مأذون
اولسیدی پس بو مسئله ایکی وجه اوزره در وجه اول اولدرکه اکر مولاسنك اذن ویردیکن
اختیار ایدرسه پس اول عبد استحسانا تصدیق اولنور کرك اول عبد عدل اولسون کرکسه
اولمسون قیاس ایسه تصدیق اولنمامقدر زیرا انك اخباری مجرد اندن دعوادر وتصدیق
اولنماز الا حجت ایله تصدیق اولنور رسول علیه الصلاة والسلامك * البینة علی المدعی * قول
شریفی ایچون استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا ناس انکله تعامل ایدرلر واجماع مسلمین
بر حجتدر که انکله اثر تخصص اولوب قیاس نظر ترك اولور وایکنجی وجه اولدرکه تحقیقا
اول عبد بیع وشرا ایدر وبر شیئله خبر ویرمز بونده دخی قیاس ذکر اولنان کبی اذن ثابت
اولمامق ایدی زیرا سکوت محتملدر واستحسانده ثابت اولور زیرا ظاهر بودرکه تحقیقا اول
عبد مأذوندر زیرا امور مسلمین صلاح اوزره محموله در وجواز ثابت اولماز الا اذنله اولور
ایمدی صلاح اوزره حمل واجب اولدی وظاهر ایله عمل معاملاتده اصلدر فاسددن ضرری
دفع ایچون (ولا یباع بدینه الا اذا اقر مولاه باذن) وعبد دینی ایچون بیع اولنماز الا چونکه مولاسی
اذنله اقرار ایدرسه بیع اولنور زیرا تجارتله مأذونك رقبه سنك دینله بیعنه رضادر (او اثبته
الغریم) یاخود غریمك اذنی اثباتیله بیع اولنور یعنی اکر مولی بو عبد اذندن محجوردر
دیرایسه پس قول مولانکدر اصل ایله تمسکی ایچون پس اول عبد بیع اولنماز الا چونکه غریم
مولانك اذنی اثبات ایدرسه بو تقدیرجه بیع اولنور (واذن الصبی والمعتوه) ونوع ثانی صبینك
ومعتوهك اذنیدر عته عقلده اختلال معناسنه در شول جهته که کلامی مختلط قلار پس
کلامی کاهی عقلا کلامنه بکزر وکاهی مجانین کلامنه بکزر وعتهك حکمی عقل ایله بله
صبیلرك حکمیدر (وهو) اذن صبی ومعتوه (فك الحجر واثبات الولایة لهما) ایکیسی
ایچون حجری فك ایدوب واثبات ولایت ایتمکدر (وتصرفهما ان نفع کالاسلام
والاتهاب صح بدونه) وصبی ایله معتوهك تصرفلری اکر نافع اولورایسه مثالی
اسلام کبی وقبول هبه کبی بلا اذن صحیح اولور (وان ضر کالطلاق والعتاق لا) واکر
بونلرك تصرفلری مضر اولورسه طلاق وعتاق کبی صحیح اولماز (وان اذنا به) اکرچه طلاق
ویا عتاقله مأذون ایسه لرده (وما نفع وضر کالبیع والشراء) وکاهی نافع اولوب کاهی
مضر اولان شیده بیع وشرا کبی (صح به) اذنله صحیح اولور زیرا عاقل اولان صبی عاقد ومیز
اولدیغی حیثیتدن بالغه مشابه اولور واوزرینه خطاب توجه ایتمدیکی حیثیتدن عقلسیز طفله
مشابه اولور وعقلنده قصور اولوب واوزرینه غیرك ولایتی اولدیغی حیثیتدن نافع محضده
بالغه الحاق اولندی وضار محضده طفله الحاق اولندی نافع محض ایله ضار محض بیننده دائر
اولانده اذنك عدمی قتنده طفله الحاق اولندی واذنك وجودی قتنده جهت نفعك ضرر اوزنده
رجحانی ایچون اذن دلالتیله بالغه الحاق اولندی ولکن قبل الاذن ولینك اجازتنه موقوف
اولدیغی حالده منعقد اولور زیرا وجوه تجارته مهتدی اولدیغی ایچون انده منفعت واردر
حتی اول صبی بالغ اولسه واجازت ویرسه بزم قتمزده نافذ اولور امام زفر ایچون خلاف واردر

زيرا اول عقدولينك اجازتنه موقوف اولدى حال بوكه تحقق بنفسه ولى اولدى (وشرط اصحته ان يعقلا البيع سالبا للملك) اذنك صحتى ايچون صبى ايله معتوه لك بيعك ملك ايچون سالب اولديغين (والشراء جالباله) وشرانك ملك ايچون جالب اولديغين تعقل ايلملرى شرط قلندى (والولى الاب ثم وصيه ثم الجد ثم وصيه ثم القاضى ووصيه) وصبيك وليسى بابادر اندن صكره وصى اب اندن صكره جددركه بابانك باباسيدر اندن صكره انك وصيسى دربعده قاضيدر وانك وصيسيدر انا ولى دكلدر وانانك وصيسى دخى ولى دكلدر و بوكا كتاب نكاحده باب ولده اشارت سبقت ايتدى (ولو اقراء نسان بما معهما من الكسب والارث) واكر صبى ياخود معتوه يله رنجه كسبدن وارثدن اولار شيئله برانسان ايچون اقرار ايتسه لردى يعنى بابالرندن وارث اولدقلرى شيئه بوفلانكدردبو اقرار ايتسه لردى (صح) ظاهر روايتده صحيح اولدى وامام اعظمدن روايت اولنديكه تحقيقا بو اقرار وارث اولدقلرى شيده دكلدر زيرا انلرڭ بڭ حاجتى ايچون كسبنده اقرارينك صحتى تجارتده در موروث اولانده حاجت يوقدر وظاهر روايتك وجهى اولدر كه زيرا ولينك رأينك منضم اولمسى ايله اول صبى بالغه الحق قلندى ويكى مالك هر برى انك ملكيدر پس ايكيسنده يله اقرارى صحيح اولور والله تعالى اعلم

(* كتاب الوكالة *)

بو كتاب وكالتك احكامى بياننده در كتاب اذنله كتاب وكالتك ما بيننده وجه مناسبت اولدركه تحقيقا وكالت واذندن هر برى غيرك تصرفنه رضا معناسنه در وكالت لغت بوندن حفظدر واسماء الله تعالى ده اسم وكيل دخى بومعنايه در بو اجلدن سنى مالمدن ركيل ايتدم دين كيمسه ده بزديرزكه انجق حفظنه مالك اولور وبعض تركيب تفويض واعتماد معناسى اوزره دلالت ايدرديدى وتوكل دخى بومعنايه درعلى الله توكلنا ديرلور يعنى بزامور يمزى الله تعالىيه تفويض وتسليم ايلدك ديرلدر و بو ايله اولديغى اجلدن (التوكيل) توكيل لغت جهتندن امرى غيره تفويضدر شرعا (تفويض التصرف الى غيره) امرنده تصرفى غيره تفويضدر و قائمقامى غيرى اقامتدر (والرسالة تبليغ الكلام الى غير) ورسالت كلامى غيره تبليغ ايتمكدر اول غيرى ايچون تصرفده دخلسز (وشرط جوازه كون الموكل اهل تصرف) وتوكيلك جائز اولمسنك شرطى موكلك اهل تصرف اولمسيدر مصنف لفظ تصرفى الف لام ايله ذكر ايلمديكنه باعث اولدركه تصرف مذكورى مراد ايلدى فهم اولنمامسون ايچون زيرا اول تصرفك ارادهسى باطلدر مسلمك كافرى بيع خمر ايچون توكيلك باطل اولمسنى مستلزم اولديغى ايچون (والوكيل يعقله) ووكيلك بيع سالب اولوب شرا جالب اولديغين تعقل ايدر اولمسى وغبن يسيرى وفاحشى تعقل ايدر اولمسى شرط قلندى (ويقصده) دخى اول تصرفى قصد ايدر اولمسى شرط قلندى حتى اكر وكيل هزل ايديجى اولديغى حالده تصرف ايلسه آمردن واقع اولمز پس مصنف كون الموكل اهل التصرف قولى اوزره (فصح توكيل لمسلم كافرا ببيع الخمر) قوليله تفريع ايلدى يعنى مسلمك كافرى بيع خمر ايچون توكيلى صحيح اولدى والوكيل بعقله ويقصده قولى اوزره (والحر البالغ والمأذون) قوليله تفريع ايلدى يعنى حر بالغ ومأذون كرك عبد اولسون وكرك صبى اولسون ذكر اولنان كبى توكيلى صحيح اولور (مثلهما) مثللرى اوزره صحيح اولور مثلهما قولى درت صورته متناول اولور (وصبيا يعقله وعبدا محجورين) ودخى حر بالغك وعبد مأذونك تعقل ايدر صبى وعبد محجور اولدقلرى حالده توكيللرى صحيح اولور شرط مذكورذكر اولنانلرك كلبسنده بولنديغيچون ومصنف بو مقامده حقوق عقد موكللرينه راجع اولوردمدى زيرا بوندن صكره اكر محجور دكللر ايسه ديدى (والتوكيل بكل مايعقده بنفسه لنفسه) توكيل المسلم اوزره عطفدر توكيل انسانك بنفسه نفسى ايچون عقد ايلديكى شيئك كلبسى ايله صحيح اولور زيرا انسان ازاولور بنفسه مباشرتدن عاجز اولوب پس آخرى توكيله محتاج اولور ايمدى حاجتى

دفع ايچون جوازندن لابددر لنفسه قولى وكيل قلنديغى شيده آخرى وكيل ايتمك جائز اولميان توكيلدن احترازدر زيرا وكيل غيردن تصرف استفاده ايدر حال بوكه وكيل امر اولنديغى شيئله مقيددر حتى اكر آخرى توكيلى موكل تصريح ايدرسه جائز اولور (وبالخصومة فى كل حق) بكل اوزره عطفدر ودخى هر حقده خصومته توكيل صحيح اولور زيرا هر احد وجوه خصوماته مهتدى دكلدر پس غيرى بى خصومته توكيله محتاج اولور تحكيم مرور ايتدى (ولم يلزم بلا رضاء خصمه) خصومته توكيل خصمنك رضاسنسز لازم كلمز مصنفك ولم يجز ديمديكنه باعث زيرا جواز اتفاقى در وخلاف لزومده در متأخرون فتوى ايچون اختيار ايلدكلرى تحقيقا قاضى وكيلك اباسنده خصمدن تعنتى بلسيدى انده خصمه تمكين ايلمز وكيلى موكلدن قبول ايدر واكر موكلدن صاحبى ايچون توكيلده احتراز قصد ايلديكين بلورسه اندن توكيلى قبول ايتمز الا صاحبنك رضاسيله قبول ايدر بو قول شمس الائمة سرخسينك اختياريدر كافيده بويله ذكر اولندى (الالمؤكل مريض اومسافر) الا مريض اولان ياخود مسافر اولان موكل ايچون خصمنك رضاسنسز لازم كلور يعنى اوچ كونلك دخى زياده مسافه غائب اولان موكل ايچون (اومريد للسفر) ياخود سفر مراد ايدن مؤكل ايچون لازم اولور قاضى موكلك حالنه نظر ايتمكله تحقيقا مسافر اولان كيمسهنك هيئتى خفى اولمازبن سفر مراد ايدهرين ديديكى قبول اولنماز (اومخدرة) ياخود عادتى بروز ايله ومجلس حاكم حضورى ايله جارى اولميان مخدره ايچون لازم اولور (وصح بايفائه واستيفائه الا فى حدوقود) دخى ذكر اولنان كبى توكيل كلى حقك ايفاسى ايچون واستيفاسى ايچون صحيح اولور الاحدده وقصاصده صحيح اولماز زيرا حدده وقودده توكيل جائز اولماز (بغيبة موكله) موكلنك مجلسدن غيبتنده جائز اولماز زيرا حد وقود شبهاتله ساقط اولور پس غيرك مقامنه قائم اولانله استيفا اولماز انده نوع شبهه اولديغيچون (قال انت وكيلى فى كل شئ كان وكيلا فى الحفظ فقط) مؤكل وكيلنه سن بنم هر شيده وكيلمسين ديسيدى اول كيمسه انجق حفظده وكيل اولور (ولو زاد جائز امره كان وكيلا فى جميع التصرفات حتى الطلاق والعتاق) اكر هر شيده وكيلمسين ديدكدنصكره امرى جائز اولان لفظى زياده ايتسيدى جميع تصرفاتده حتى طلاق وعتاقده بله وكيل اولور فتاواى صغرى ده ديديكه اكر امرى جائز اولان لفظى زياده ايدرسه اول كيمسه حفظده وبيع وشراده وديناري قضاده وهبه وصدقهده وبونلرك غيريده وكيلدر زيرا موكل اكا تصرفى عموم اوزره تفويض ايلدى تحكيم موكل شيدنه اشلرسك اول جائزدر ديسيدى انواع تصرفاتك جميعنه مالك اولديغى كبى حتى وكيل بنفسه كنديه انفاق ايلسه اولدخى جائزدر زيرا انك اشلديكنه اجازت ويردى بوندنصكره ديديكه وبو تعليل اقتضا ايدركه تحقيقا وكيل موكلك امرأهسنى تطليق ايلسه جائز اولور وبونكله افتا ايلدى حتى خلافى متبين اولنجه (حقوق عقد) مبتدأدر خبرى اشاغده كلجك تعلق بهقوليدر (يضيفه الوكيل الى نفسه) وكيلك نفسنه اضافت ايلديكى حقوق (كبيع واجارة وصلح عن اقرار) بيع واجاره واقراردن صلح كبى بونلر عقد ايچون مثاللردر زيرا بيعه وكيل اولان بن بو شيئى سندن اشترا ايتدم دير وبو شيئى سكا فلان قبلندن بيع ايتدم ديمز وكذلك شرايه وكيل اولان بن بو شيئى سندن اشترا ايتدم دير وفلان اجليچون اشترا ايدم ديمز (تتعلق به) ذكر اولنان حقوق وكيله متعلق اولور (ان لم يكن محجورا) اكر اول وكيل محجور دكل ايسه محجور دكل ايسه قولى صبيدن وعبد محجوردن احترازدر پس بو ايكيسنك توكيلى جائزدر عقدلرينك حقوقى موكله رجوع ايدر ومصنف حقوق عقدى اكنسليم المبيع قوليله تمثيل ايلدى صبينك تسليمى كبى اكر وكيل بيعه وكيل ايسه (وقبضه)

دخی مبیعك قبضی كبی اكر شرایه وكیل ایسه (وقبض ثمنه) مبیعك ثمننك قبضی كبی
(والمطالبة بثمن مشتریه) اشترا ایلدیكی شیئك ثمنی ایله مطالبه اولنمسی كبی یعنی
تحقیقا شرایه وكیل اولان قچان برشیء اشترا ایتسیدی بایع مبیعك ثمنی ایله اكا مطالبه ایدر
(والرجوع به عند الاستحقاق) دخی بایع بیع ایلدیكی شیئك استحقاقی قتنده یاخود اشترا
ایلدیكی شیئه مستحق چقدقده ثمنیله بایع اوزره رجوع كبی (والمخاصمة فی شفعة مابیع)
وبیع اولنان دارك شفعه سنده مخاصمه ایتمك كبی (وفی العیب فیرده لو بیده) واشترا اولنان شیئك
عیبنده بایعه رد ایتمك كبی اكر مبیع وكیلك یدنده ایسه (و بعد تسلیمه الی الموكل یرده باذنه) ومبیعی موكله
تسلیمدنصكره موكلك اذنیله رد ایدر (وللمشتری منع الثمن من موكل بایعه) ومشتری ایچون ثمنی
منع ایتمك واردر بایعك موكلندن یعنی تحقیقا بررجل برشیئی بیع ایتمك ایچون بررجلی وكیل
ایتسیدی پس وكیل دخی اول شیئی بیع ایتدكده وكیلك موكلی مبیعك ثمننی مشتریدن طلب
ایتسیدی اول مشتری ایچون ثمنی موكلدن منع ایتمك واردر زیرا موكل عقددن وحقوق عقددن
اجنبیدر نتكیم بزانی بیان ایلدك (وان دفع علیه صح واكر مشتری) ثمنی موكله دفع ایدرسه صحیح
اولور (ولایطالبه بایعه ثانیا) وبیع ایدن ثانیا مشتریدن مطالبه ایده مز زیرا مقبوض موكلك
حقیدر پس اول مقبوضی اندن آلوب ینه رد ایتمكده فائده بوقدر ومشترینك ذمتی بری اولور
ثمن مستحقنه واصل اولدیغیچون (والملك یثبت للموكل ابتداء لكن خلافة عن الوكیل) وملك
ابتداء موكل ایچون ثابت اولور ولكن وكیلدن خلافت جهتیله ثابت اولور بو سؤالی مقدره
جوابدر نتكیم نهایه ده ذكر اولندی وسؤال اولدر كه نعم ملك ابتداء موكل ایچون ثابت اولور
لكن وكیلدن خلافة ثابت اولور وحاصل كلام تحقیقا وكیل موكلك خلیفه سیدر تصرفك
استفاده سنده وموكل وكیلدن خلفدر ملك حقنده عبد كبی كه قچان هبه قبول ایتسه ملك ابتداء
مولا ایچون ثابت اولور (وقیل للوكیل لكن لایتقرر) بعضیلر ملك وكیل ایچون ثابت اولور
لكن متقرر اولماز بلكه بلامهلة موكله انتقال ایدر دیدی (وعلی القولین لایعتق قریب شراه)
وایكی قول اوزره وكیل قریبنی اشترا ایتسه معتق اولماز یعنی عبد مشترا وكیلك ذورحم محرمی اولسه
وكیل اوزره معتق اولماز واكر وكلك ذورحم محرمی اولورسه موكل اوزره معتق اولور (ولوكان
عرسه لایفسد النكاح) واكر وكیلك اشترا ایلدیكی كندی عرسی اولورسه نكاح فاسد
اولمازاما وكیل اوزره معتق اولمسی ظاهردر كه زیرا مشتری مالك اولمادی واما ثانی یعنی نكاحك
فاسد اولمامسی زیرا عتق وفساد نكاح ملك تقرینی اقتضا ایدرلر زیاداتده وغیریده ذكر
اولندیغی اوزره پس تقرر بولنمدی ایسه ایكیسیده حاصل اولمادی و بونك اوزرینه اعتراض
اولندی بو قول رسول علیه الصلاة والسلامك من ملك ذارحم محرم منه عتق علیه قول شریفنك
اطلاقنه مخالف اولدیغیچون و بو اعتراضه جواب و برلدیكه تحقیقا مطلق كماله منصرفدر
اولكه ملك مقرردر ومجتهد غافلدكلدر انجق اكثرون ایكیسیده قول اول اوزره تفریع ایلدیلر
زیرا قول اول اكثرون قتنده اصحدر (وحقوق عقد یضیفه الی الموكل) وحقوق عقد كه وكیل
اول حقوقی موكله اضافت ایدر (كنكاح وخلع وصلح عن انكار اودم عمد وعتق علی مال وكتابة وهبة
وتصدق واعارة وایداع ورهن واقراض تتعلق بالموكل) بوذكر اولنان شیلركی موكله متعلق اولور
وبونك سری اولدركه تحقیقا بو صورتلرده حكم سببدن فصل قبول ایتمز زیرا بو صورتلر اسقاطات
قبیلندندر ووكیل حكمده اجنبیدر ایمدی عقد موكله مضاف اولمقدن لابددر حكم سببه مقارن
اولسون ایچون اما نكاح بضعده اصل اولان حرمت اولدیغیچوندر پس نكاح حرمت ایچون
اسقاط اولدی وساقط متلاشی اولور یعنی مضمحل اولور علی سبیل الاصالة شخصدن سبب

صدوری متصور اولماز وشخصك غیری ایچون حكمك وقوعی پس وكیل حكمك
سببه مقترن اولمسی ایچون اسقاط اولمغله موكله متعلق اولور زیرا كه رجلدر ومنكوحه
مرأه در ووكیل یازوجدن ویازوجه دندر وایكی تقدیر اوزره محضا ایلچیدر ایمدی موكله
اضافتدن لابد در واما عن انكار صلحك موكله مضاف اولمسی پس بودخی ذكر اولنان كبی
اسقاط محضدر پس معاوضه رایحه سی یوقدر بلكه مدعی علیه حقنده فداء یمیندر
ایمدی موكله اضافتدن لابدر وكذلك دم عمددن صلح دخی بویله در یعنی اسقاط محضدر ووكیل
اجنبیدر ایلچیدر پس موكله اضافتدن لابددر وكذلك صور مذكوره نك باقیلرنده دخی حال
بویله در دیو ذكر اولنان قول بوقومك بو مقامده ذكر ایلدكلرینك ملخصیدر و بو قولیله
صدر الشریعه نك واما صلح انده عن اقرار و یا عن انكار اولمقده اضافتده فرق یوقدر زیرا قچان زید
عمرو اوزره بردار ادعا ایتسه پس عمرو یوز درهمه صلح اولمق ایچون بر كیمسه یی وكیل
ایتسیدی پس زید عمرو اوزره دارك دعواسندن یوز درهمه مصالحه ایتدم دیر ووكیل دخی
بو صلحی قبول ایدر صلح تمام اولور كرك عن اقرار و كرك عن انكار اولسون الا بو قدر فرق
واركه اكر عن اقرار اولورسه بیع كبی اولور پس بو تقدیرجه حقوق بیعده اولدیغی كبی وكیله راجع
اولور پس بو تقدیرجه بدل صلحك تسلیمی وكیلی اوزرینه راجع اولور وقچان عن انكار اولورسه پس
بو صلح مدعی علیه حقنده فدای یمیندر پس وكیل محض ایلچیدر حقوق وكیله راجع اولماز
دیدیكی مضمحل اولور و بونك بیانی اولدركه اكر صدر الشریعه صلح تمام اولور كرك عن
اقرار اولسون وكرك عن انكار اولسون قولیله صلحك تمامنی صورت اقرارده وكیله صلحك اضافتی
اعتبارنسز وصورت انكارده صلحك موكله اضافتی اعتبارنسز مراد ایتدی ایسه بزاكا تسلیم ایتمزز
كه زیرا بو صلحك تمامی محل نزاعك عینیدر واكر صلحك تمامنی ذكر اولنان اضافته اعتبار ایله
مراد ایتدی ایسه كلام قومك صحتنه اعتراف اولور پس فرقك انكارنده و برابرلكه قولك
انكارنده وجه یوقدر و مصنف ذكر اولنان صورتلرده وكیلك محضا ایلچی اولمسی اوزره
(فلایطالب وكیله بالمهر) قولیله تفریع ایلدی پس مرأه طرفندن زوجك وكیلی مهر ایله
مطالبه اولنماز (ووكیلها تسلیمها و ببدل الخلع) ومرأه نك تسلیمی ایله مطالبه اولنماز وبدل
خلعك تسلیمی ایله دخی وكیل مطالبه اولنماز مرور ایدن شیء ایچونكه ذكر اولنان صورتلرده
وكیل محضا ایلچیدر (التوكیل بالاستقراض باطل) قرض المق ایچون بر كیمسه یی وكیل ایلمك باطلدر
حتی بونكله موكل ایچون ملك ثابت اولماز زیرا غیرك ملكنده تصرف تفویض جائز اولماز و بو قول شرایه
توكیل ایله مناقضدر زیرا مبیعك قبضیله امر درحال بوكه مبیع ملك غیردر دینلورسه بوكا جواب
ویریلور كه غیرك ملكنده تصرفك جائز اولمسی عوضسز اولدیغی وقتده در و شرایه توكیلده
ایسه عوض واردر ایمدی استقراضه و وكیل شرایه و كیلده متفرق اولدی (لاالرسالة)
رسالت ایچون توكیل باطل دكلدر انده تصرفك تفویضی منتفی اولدیغیچون زیرا رسول
محضا ایلچیدر وتحقیق مرور ایتدیكه اقراضله توكیل صحیحدر زیرا ملكنده تصرفی تفویضدر

(باب الوكالة بالبیع والشراء) *

بو باب بیع وشراده اولان وكالتك بیاننده (ان عمت) اكر وكالت عام اولورسه شرطك جزاسی اشاغده
كلجك صحت قولیدر هدایه ده دیدیكه بر كیمسه بر رجلی شرایه وكیل ایتسیدی جنسنی
وصفتنی تسمیه دن لابد در یاخود جنسنی وثمنك مبلغنی تسمیه دن لابددر موكل بهك فعلی معلوم
اولوب وكیله امتثالك حصولی ایچون مكركه موكل وكیلی وكالت عامه ایله وكیل ایلیوب معقول كوردكك
شیئی اشترا ایله دیه زیرا موكل امری وكیلك رأینه تفویض ایلدی وهر قنغی شیئی اشترا ایدرسه
وكیل امرینه امتثال ایتمش اولور (او علم ما وكل بشرائه) یاخود شراسنه وكیل

ایلدیکی شیٔ معلوم اوله یعنی وکیل ایله موکل بیننده معلوم اوله که وکیل امره امتثاله قادر
اوله (او جهل جهالة یسیرة) یاخود جهالت یسیره ایله مجهوله اوله جهالت یسیره دن مراد
نوعك جهالتیدر (صحت) وکالت صحیح اولور (وان لم یبین الثمن) اکرچه کیم ثمن بیان اولنمازسه ده
زیرا وکیل امتثاله قادر اولور (وان جهل) ان شرطیه در (جهالة فاحشة لا وان بین الثمن)
واکر وکیل اوله یغی شیٔ جهالت فاحشه ایله مجهول ایسه اول که جهالت جنسدر وکالت
صحیح اولماز نقدر ثمنی بیان اولندیسه ده زیرا وکیل امتثاله قادر اوله مز (وان جهل جهالة
متوسطة) واکر وکیل ایلدیکی شیٔ جهالت متوسطه ایله مجهول اولورسه جهالت متوسطه نوعله
جنسك مابینیدر (فان بین النوع) پس اکر نوع مبین اولورسه (او ثمن عین نوعا) یاخود ثمن نوعا
معین اولورسه (صحت) وکالت صحیح اولورزیرا وکیل بو تقدیرجه امتثاله قادر اولور جهالت یسیره
ولدیغیچون (والا فلا) واکر نوع یاخود ثمن مبین اولمزسه وکالت صحیح اولماز زیرا بو
امقامده امتثاله قادر اوله مز جهالت فاحشه اولدیغیچون (الاول) یعنی جهالت یسیره ایله
مجهوله اولان (کالفرس والبغل والحمار والثوب الهری والمروی) آت کبی وقاتر وثوب هروی
وثوب مروی کبی در (والثانی) یعنی جهالت فاحشه ایله اولان (کالثوب والدابة والرقیق)
ثوب کبی ودابه کبی ورقیق کبیدر (والثالث) یعنی جهالت متوسطه ایله مجهوله اولان (کالعبد والامة
والدار) عبد وجاریه ودار کبیدر (فاذا وکل بشراء فرس اونحوه) پس قچان موکل
فرس وفرس مثللی نك شراسی ایچون بر کیمسه یی وکیل ایتسیدی (صح) توکیل صحیح
اولور (وان لم یبین الثمن) اکرچه ثمن بیان اولنمادی ایسه ده زیرا فرس وانك امثالی
قسم اولدندر (وان وکل بشراء عبدا ونحوه صح ان بین النوع) اکر مؤکل عبدك وعبد
مثللی نك شراسی ایچون وکیل ایتسیدی واکر نوعنی بیان ایتدی ایسه مثلا عبد ترکی کبی
توکیل صحیح اولور (او ثمن عین نوعا) یاخود اکر ثمنی بیان ایتدی ایسه انواع عبد دن
نوع معین اولور وجهالت نوعه ملحق اولور واکر نوع ثمندن برشیٔ بیان اولنمدی ایسه
توکیل صحیح اولورو جهالت جنسه الحاق اولنور زیرا جهالت جنس امتثالی منع ایدر
(واذا وکل بشراء ثوب ونحوه لا) اکر ثوبك وثوب مثللی نك شراسنه وکیل ایتسیدی توکیل
صحیح اولماز (وان بینه) اکرچه ثمنی بیان ایتدی ایسه ده زیرا مجرد ثمنك بیانی جهالتی
رفع ایتمز (التوکیل بشراء طعام یقع علی البر ودقیقه) طعام شراسیله توکیل ایتسیدی بغدای
وبغدایك اونی اوزره واقع اولور یعنی بررجل بر آخر کیمسه یه برز اقچه ویروب ویسه که بنم
ایچون طعام اشترا ایله بغدای وبغدایك اونی اشترا ایدر وقیاس بودرکه حقیقت اعتباریله
هر طعام اشترا ایتمك ایدی تنکیم اکل اوزره یمینده اولدیغی کبی زیرا طعام مطعم اولان
شیئك اسمیدر واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا طعام قچان بیع وشرایه مقارن اولسیدی
عرفا بزم ذکر ایلدیکمز شیٔ اوزره حمل اولنور واکلده ایسه عرف بوقدر ایمدی وضع اوزره
باقی قالدی (وقیل یقع علی البر فی دراهم کثیرة والخبز فی قلیلة والدقیق فی متوسطة) بعض
دیدیکه اکر موکل اقچه یی چوق ویردی ایسه توکیل بغدای اوزره واقع اولور واکر شیٔ قلیل
ویردی ایسه اکمك اوزره واقع اولور واکرچه چوق ایله آزمایننده ویردی ایسه اون اوزره واقع
اولور ثمنله مثمن بیننده تناسبه رعایة (وفی متخذ الولیمة یقع علی الخبز مطلقا) ولیمه
اتخاذ ایدن مؤکلده دراهم کرك چوق اولسون وکرك آز اولسون حال دلالت ایتدیکی ایچون
اتمك اوزره واقع اولور (وکل بشراء هذا العبد بدین له علی الوکیل صح) بررجلك بر کیمسه
اوزرنده بیك اقچه سی اولوب پس رجل اول کیمسه یه امر ایدوب شو عبدی بکا سنده اولان
اقچه م ایله اشترا ایدیور دیو وکیل ایتسیدی وکیل دخی اول عبدی اشترا ایتسیدی

اول توکیل صحیح اولور وعبد موکله لازم کلور حتی عبد فوت اولسیدی موکل اوزره
فوت اولور (وان اطلق) اکر موکل توکیلی اطلاق ایتسیدی یعنی بیك اقچه یه برعبد غیر معین
اشترا ایدیورمك ایچون بر کیمسه یی وکیل ایتسیدی (فاشتری عبدا) پس وکیل برعبدی اشترا
ایتسیدی (کان للوکیل) اول عبد وکیلك اولور (الا ان یقبضه الموکل) مکر اول عبدی
موکل قبض ایلیه حتی موکل قبض ایتمزدن اول عبد فوت اولسیدی وکیل اوزره فوت اولور
واکر موکل قبض ایتدکدنصکره فوت اولسه موکل اوزره فوت اولور امامین ایکی وجهده
دخی موکل اوزره فوت اولور قچان وکیل قبض ایتسیدی دیدیلر وامامینك عنی اولدرکه
تحقیقا دراهم ودنانیر معاوضاتده متعین اولمازلر کرك دین اولسون وکرك عین اولسون
حتی اکر ایکیسی بردینار ایله برعین بیع ایلسه لر اندنصکره بر برلرین دین اولمدیغین تصدیق
ایلسه لر عقد باطل اولماز پس دینده اطلاق وتقیید برابر اولوب توکیل صحیح اولور وموکل
ملزم اولور وامام اعظمك عنی اولدرکه دراهم وکالتده متعین اولور حتی اکر وکالتی دراهمدن
عینله قید ایلسه یاخود دراهمدن دینله قید ایلسه اندنصکره عین مستهلك اولسه یاخود
دین بردینك اسقاطیله مدیوندن ساقط اولسه وکالتی باطل اولور پس قچان دراهم متعین اولسه
بودین اوزرنده اولان کیمسه نك غیریدن تملیك دین اولور قبضنه توکیلسز یاخود برشیئك
دفعیله امر اولورکه موکل اول شیئه مالك اولماز الا قبضیله مالك اولور وبو ایکیسیده جائز
دکلدر وتوکیل صحیح اولمایجق شرا وکیل اوزره نافذ اولور وکیلك مالندن هلاك اولور مکرکه
موکل وکیلدن قبض ایتمش اوله بو تقدیرجه تعاطی ایله بیع اولور پس مؤکلك مالندن هلاك
اولور (وکل عبدا بشراء نفسه من مولاه) برکیمسه برعبدی کندی نفسنی مولاسندن شرا ایچون
وکیل ایتسیدی (فان قال له بعنی نفسی لفلان فباع صح) پس اول عبد مولاسنه بنم نفسمی
بکا فلان ایچون بیع ایله دیدکده مولاسی دخی بیع ایتسیدی بو عقد صحیح اولور پس عبد
موکلك اولور زیرا عبد نفسیچون وکالته غیری ایچون اشترا ایلمکه صالح اولور اول
عبد مالیتندن اجنبی اولدیغی ایچون زیرا مالیتی مولاسنکدر وبیع عبد اوزره وارد
اولور رشول حیثیتله که تحقیقا عبد مولانك مالیدر لکن مالیتی عبدك یدنده در پس قچان
بیعی آمره اضافت ایتسیدی قولی امتثال ایچون صحیح اولوب عقد آمر ایچون واقع اولور
(وان لم یقل لفلان) واکر عبد فلان ایچون دیمسیدی بکا نفسمی بنم نفسم ایچون بیع ایله دیسیدی
یاخود بنم نفسمی بیع ایله دیسیدی بنم ایچون یاخود فلان ایچون دیمسیدی (عتق) اول عبد
معتق اولنور اماقول اولك صحیح اولمسی پس مرور ایدن علت ایچوندرکه زیرا عبد نفسنی
شرا ایچون صالح اولور واماقول ثانینك علتی مطلق ایکی وجهه محتمل اولدیغی ایچوندر
پس احتمال ایله امتثال واقع اولماز پس تصرف نفسی ایچون واقع اولور (والثمن علی العبد
فیهما) وثمن ایکی وجهده ده عبد اوزرهدر آمر اوزره دکلدر اماشرا عبد ایچون واقع اولدیغی
وقتده ثمن عبد اوزره اولمسی ظاهردر واماشرا آمر ایچون واقع اولدقده ثمن بنده عبد اوزره اولمسی
مباشر عبد اولوب حقوق اکا رجوع ایتدیکی ایچوندر لکن عبد آمر اوزره رجوع ایدر
پس اکر سؤال اولنورسه که عبد بو مقامده محجوردر وتحقیق مرور ایتدیکه عبد قچان محجور
علیه اولسه حقوق اکا رجوع ایتمز جوابنده بزدیرزکه بو مقامده مولانك اذننه مقترن اولدیغی
حالده مباشرت ایلدیکی عقد ایله حجر زائل اولدی (وکل عبد من اشتری نفسه من مولاه
له بالف دفع) برعبد برکیمسه یی نفسنی مولاسندن عبد ایچون اول کیمسه یه دفع ایلدیکی
بیك اقچه ایله اشترایه وکیل ایتسیدی یعنی برعبد بررجله بیك اقچه ویروب بنی مولامدن
بو بیك اقچه ایله بنم ایچون نفسمی اشترا ایدیور دیو وکیل ایتسیدی (فان قال له اشتریته لنفسه)

واكر اول وكيل عبدن مولاسنه بن عبدى نفسى ايچون اشترا ايلدم ديسيدى (فباعه عتق عليه)
پس عبدك مولاسى دخى عبدى بيع ايتسيدى اول بيك اقچه اوزره معتق اولور زيرا عبدك نفسنى
عبده بيع اعتاقدر وعبدك نفسنى مال ايله شراسى اعتاق بدل ايله قبولدر ووكيل عبددن ابلاغ ايدر
پس كانه عبد نفسنى كندو اشترا ايتمش اولدى پس حق ولا مولا ايچون لازم اولور (وان لم يقل
انفسه كان لوكيله) واكر عبدك وكيلى ايچون اشترا ايلدم ديمدى ايسه عبد وكيلك اولور
زيرا لفظ معاوضه ايچون حقيقتدر وحقيقتله عمل دخى ممكندر چون مبين اولمازسه پس اكا رعايت
اولنور عبدك نفسنى شراسى بونك خلافى اوزره در مجازك انده تعين ايچون (وعليه ثمنه) عبد وكيلك
اولنجه ثمنى دخى وكيل اوزره در (والالف للمولى) وعبدك وكيله ويرديكى بيك اقچه مولاى اولك اولور
زيرا عبدينك كسبيدر (قال شريت عبد الامر فمات) عبدك شراسنه مأمور اولان كيمسه
آمر ايچون برعبد اشترا ايتدم ديسيدى وعبد دخى فوت اولسيدى (وقال بل شريت لنفسك)
وآمر دخى اكا بلكه سن عبدى نفسك ايچون اشترا ايتدك ديسيدى (فان كان معينا) پس اكر معين
ايسه (فلو حيا) واكر عبد حى ايسه (فالقول للمأمور مطلقا) پس قول مأموركدر برابردر كرك مفقود
اولسون كرك اولمسون (ولو ميتا فان كان الثمن مفقودا فكذا) واكر ميت ايسه پس اكر ثمن مفقود ايسه
ينه قول مأموركدر (والا) واكر ثمن منقود دكل ايسه (فللامر) قول آمركدر (وان كان غيره) واكر عبد
معين اولمزسه (فكذا) پس ينه قول مأموركدر (ان كان منقودا) واكر ثمن منقود ايسه كرك عبد حى
اولسون كرك ميت اولسون (والا) واكر ثمن منقود دكل ايسه (فللامر) قول آمركدر عبد كرك
حى اولسون وكرك ميت اولسون كافيده ديديكه بو ذكر اولنان مسئله سكز درجه اوزره در زيرا وكيل
يا بعينه برعبدك شراسنه مأمور اولمقدر ياخود بغير عينه شراسى ايچون مأمور اولمقدر وهر برى ايكى
وجه اوزره در يا ثمن منقودر ياخود منقود اولمقدر ياخود اولمقدر و بو ايكى وجهك هر برى ايكى وجه
اوزره يا وكيلك شرائله اخبارى وقتنده عبد حى اولمقدر ياخود ميت اولمقدر پس اكر وكيل بعينه
برعبدك شراسى ايچون مأمور اولورسه پس شرادن خبر ويرديكى وقتده عبد حى ايسه قول بالاجماع
مأمور ايچوندر كرك ثمن منقود اولسون كرك غير منقود اولسون زيرا وكيل استيفافنه مالك
اولديغى امردن خبر ويردى ومخبر به تحققده ثبوتنده اشهاددن مستغنى اولدى ايمدى تصديق اولنور
واكر وكيل شرادن خبر ويرديكى وقتده عبد ميت ايسه وبنم قتمده شرادنصكره هلاك اولدى
ديدى ايسه وموكل انى انكار ايتدى ايسه اكر ثمن منقود دكل ايسه قول آمركدر زيرا وكيل استيفافنه
مالك اولماديغى شيدن خبر ويردى وانك غرضى ثمنله رجوع ايلمكدر حال بوكه آمر منكردر واكر ثمن
منقود اولورسه قول يمين ايله مأمور ايچوندر زيرا ثمن انك يدنده امانتدر وعهدۀ امانتدن خروج ادعا
ايدر شول وجهدنكه انكاه امر اولندى پس قول مأمور ايچوندر واكر عبد بغير عينه اولورسه پس
اول عبد حى ايسه مأمور بن عبدى سنك ايچون اشترا ايلدم ديوب وآمر يوق اول عبد بلكه سنك
عبدكدر ديدى ايسه پس اكر ثمن منقود ايسه قول مأموركدر زيرا استيفافنه مالك اولديغى شيدن خبر
ويردى واكر ثمن غير منقود ايسه قول امام اعظم قتنده آمر ايچوندر وامامين قتنده قول مأمور
ايچوندر واكر بغير عينه اولان عبد ميت ايسه پس اكر ثمنى منقود دكل ايسه قول آمر ايچوندر
زيرا وكيل استيفافنه مالك اولديغى شيدن خبر ويردى وغرضى ثمنله رجوعدر حال بوكه آمر
منكردر واكر ثمن منقود ايسه قول مأمور ايچوندر زيرا مأمور امينيدر عهدۀ امانتدن خروج
ادعا ايدر پس قول مأمور ايچون اولور هدايه ده ديديكه بركيمسه بررجله بيك اقچه يه برعبدى
اشترا سيله امر ايدوب پس مأمور بن عبدى اشترا ايتدم وبنم قتمده فوت اولدى ديسيدى
وآمر دخى سن انى نفسك ايچون اشترا ايتدك ديسيدى قول آمرك قوليدر پس اكر آمر اول

بيك اقچه يى مأموره دفع ايتدى ايسه قول مأمورك قوليدر زيرا وجه اولده استيفافنه مالك
اولمديغى شيدن خبر ويردى اولكه ثمنله آمر اوزره رجوعدر امر ايسه منكردر ايمدى قول
منكركدر ووجه ثانيده مأمور امينيدر عهدۀ امانتدن خروج ادعا ايدر پس انك قولى قبول
قلنور وصدر الشريعه ديديكه ايكى تعليلك هر برى ايكى صورته شاملدر بونكله فرق تمام
اولماز بن ديرمكه امر صدر الشريعه نك ديديكى كبى دكلدر زيرا تعليل ثانى صورت اولى ده جارى
اولماز زيرا مأمور امينيدر عهدۀ امانتدن خروج ادعا ايدر ديمك جائز اولماز زيرا مأمور چون ثمنى قابض
اولورسه امين اولور حال بوكه فرض تحقيقا مأمور ثمنى قبض ايتمدى (وله الرجوع على آمره بالثمن)
وشرايه وكيل اولان كيمسه ايچون امرى اوزره رجوع واردر (دفعه الى بايعه اولا) كرك ثمنى دفع
ايتسون كرك ايتمسون (وله حبس المبيع منه) دخى ذكر اولنان كبى مبيعى آمرندن حبس ايتمك واردر
(لقبض ثمنه وان لم يدفعه) مبيعك ثمننى قبض ايچون اكرچه ثمنى بايعه دفع ايلمدى ايسه ده وبينهماده
مبادلۀ حكميه نك انعقادندن تقرر اولنان شئ ايچون وبو اجلدن چون ثمنده اختلاف ايلسه لر
تحليف اولنورلر وموكل وكيل اوزره مبيعى رد ايدر (فان هلك فى يده قبل الحبس فعلى الآمر)
پس اكر مبيع قبل الحبس وكيلك يدنده هلاك اولورسه آمر اوزره هلاك اولور (ولم يسقط الثمن) وثمن
ساقط اولماز زيرا وكيلك يدى موكلك يدى كبيدر پس چون وكيل مبيعى حبس ايلمسه موكل وكيلك يديله
قابض اولور ووكيل ايچون مبيعى حبس ايتمك واردر حتى ثمنى استيفا ايده نجه ذكر اولنان علت ايچون
(وبعده فعليه وسقط) ومبيعى حبسدنصكره مأمور اوزره هلاك اولور وثمن دخى ساقط اولور زيرا
وكيل موكلدن بايع كبيدر پس وكيلك حبسى استيفاى ثمن ايچوندر مبيعك هلاكى ايله ثمن ساقط
اولور نتكيم سبيده اولديغى كبى (وليس للوكيل بشراء شئ بعينه شراؤه لنفسه) وبعينه
برشيئك شراسى ايچون وكيل اولان كيمسه اول شيئى كندى نفسيچون شرا ايتمك جائز دكلدر زيرا
بو شرا امرى تقريره مؤديدر اول وجهله انك اوزرينه اعتماد ايلدى (الا اذا اشتراه بغير جنس ما سمى)
مكر چون اول وكيل تسميه اولنان شيئك جنسنك غيرى شئ اشترا ايليه (او بغير النقود) ياخود
نقودك غيرى ايله شرا ايليه (اوشرى غيره بامره بغيبته) ياخود اول شيئى وكيلك غيرى بركيمسه
وكيلك امرى ايله وكيلك غيبتنده شرا ايتسيدى اشترا اولنان شيئى وكيل اول ايچون اولور
(فان حضر) پس اكر وكيل حاضر اولورسه (فلامره) وكيلك آمرى ايچون اولور وكيلنك
رأيى حاصل اولوب ومخالفتى اولمديغى ايچون (وفى غير معين) وغير معين ده يعنى چون معين
اولميان برشيئك شراسيچون وكيل ايتسيدى (هوله) وكيلك اشترا ايلديكى شى وكيل ايچوندر
(الا اذا اطلق ونواه لامره) مكر وكيل مبيع آمرك اولمسنه نيت ايليه يعنى موكلك ملكى اولمسنى
قيدسز مطلق بيك اقچه ايله اشترا ايدوب واشترا ايلديكى شى موكلك اولمسنه نيت ايليه
بو تقديرجه اول اشترا ايلديكى شى موكل ايچون اولور (او اضاف العقد الى ماله) ياخود
وكيل عقدى آمرينك مالنه اضافت ايليه شو مال ايله اشترا ايتدم و بو مال موكلكدر ديمكله
اكرچه كم ثمنى اندن نقد ايلمدى ايسه ده واكر عقدى كندى مالنه اضافت ايدرسه مشترى
نفسيچون اولور شرعا انكيچون حلال اولان شى اوزره حالنه حملا ياخود عادتا فعلنه حملا
زيرا عقدى مال غيره اضافت ايله نفسيچون شرا شرعا وعادة مستنكردر (وصح بعقد
الصرف والاسلام) وتوكيل عقد صرفله واسلام ايله صحيح اولدى اسلام عبارەسى
قدمانك كتابلرنده عقد الصرف والسلمدر صاحب هدايه وصاحب كافى وسائر متأخرين مراد
اسلامدر ديديلر يعنى عقد سلم ايله شئ اشترا ايتمكدر (لا بقبول السلم) سلم قبولى ايله توكيل صحيح
اولمادى زيرا قبول سلم ايله توكيل عقد سلم ايله فرق ويا التمش اوچك بغداى بيعنك توكيليدر بو
ايسه جائز اولماز زيرا سلمى قبوليله وكيل ذمتنده كى طعامى بيع ايتمكدر ثمن غيرى ايچون اولمق

اوزره بونك شرعده نظیری بوقدر (العبرة لمفارقة الوكیل فیهما) صرف وسلمده اعتبار وكیلك
مفارقتی ایچوندر (لا الآمر) آمرك مفارقتی ایچون دكلدر یعنی چان وكیل صاحبی عقد صرف
وسلمده قبل القبض مفارق اولسیدی قبل القبض افتراق بولنمغله عقدك ایكیسیده باطل اولورلر
وموكلك مفارقتی ایچون اعتبار یوقدر زیرا موكل عاقد دكلدر ومعتبر اولان عاقدك قبضیدر اول
عاقد كه وكیلدر پس وكیلك قبضی صحیح اولور اكرچه كیم حقوق عقد اكا متعلق اولمادیسه ده
صبی كبی وعبد محجور علیه كبی رسول بونك خلافی اوزره در زیرا رسالت عقد ده در قبضده دكلدر
(قال بعنی هذا لزید فباعه فانكر المشتری) بر كیمسه بایعه شو شیئی بكا زید ایچون بیع ایله دیدكده
پس بایع دخی اول شیئی اول كیمسه یه بیع ایتسیدی پس مشتری زید ایچون بیع ایله قولیله اقرارندن صكره
زیدك امرینی انكار ایتسیدی (فان كذبه زید) پس اكر زید مشتری یی تكذیب ایدوب بن اكا اشترا
ایدیو بر دیو امر ایتدم دیرسه (اخذه) زید اول مبیعی اخذ ایدر زیرا مشترینك زید ایچون بیع
ایله قولی وكالته اقراردر پس چان امرینی بعد الاقرار انكار ایتسیدی متناقض اولور ومناقضك
قولی قبول اولماز پس مبیع موكل ایچون اولور (وان صدقه لا) اكر زید مشتری یی انكارنده تصدیق
ایدرسه مبیعی زید اخذ ایلمز زیرا مشترینك اقراری زیدك ردی ایله مرتد اولور (الا برضاه) الا زیدك
رضاسیله اخذ ایدر زیرا زید وقتا كه اول بر كره امری انكار ایتدیسه مقرك اقراری باطل اولوب
شرا مشتری ایچون لازم اولدی وچان مشتری مبیعی زیده تسلیم ایدوب وزید دخی اخذ ایلسه
تعاطی ایله بیع اولور (امر بشراء من لحم بدرهم فشری منوین به مما یباع من به لزم الآمر من بنصفه)
بر كیمسه بر رجله لحمك بطمانن بر درهمه شرا ایله امر ایلسیدی پس اول رجل بر بطمانی بر درهمه
بیع اولنان لحمدن بر درهمه ایكی بطمان لحم اشترا ایتسیدی آمر ایچون بر بطمان لحم بر درهمك نصفیله لازم
كلور زیرا آمر بر بطمانك شراسیله امر ایلدی زیاده امر ایتمدی پس موكل اوزره بر بطمانك شراسی
نافذ اولور زیاده سی وكیل اوزرینه در (و بشراء عبدین معینین بلا ذكر ثمن فشری احدهما) بر رجله
ثمن ذكر ایتمكسزین ایكی معین عبدك شراسیله امر ایتسیدی پس ایكی عبدك برینی اشترا ایتسیدی
(او امر بشرائهما بالف وقیمتهما سواء فشری احدهما بنصفه او اقل وقع عنه) یا ایكی عبد معینك
بیك درهمه قیمتلری برابر اولمق اوزره شراسیله امر ایدوب ومأمور عبدك برینی بیك درهمك نصفی
ایله یاخود نصفندن اقل ایله اشترا ایتسیدی ایكی صورتده ده عبد آمردن واقع اولور اما صورت
اولیده آمردن واقع اولمغه باعث آمر بیك درهمی عبدك ایكیسنه مقابل قلدی وایكیسنك
قیمتلرین برابر قلدی پس دلالة بیك درهمی ایكیسی بیننده تقسیم ایلدی كه انه هر برینك
شراسنی بشیوز درهمه امر ایلدی شرا آمرك امرینه موافقتله تمام اولدی و بشیوزدن اقل
ایله شراسی خیره مخالفتله تمام اولدی (و بالاكثر عن المشتری) بشیوزدن اكثر ایله شراسی شره
مخالفتله مشتریدن واقع اولدی (الا اذا شری الباقی بالباقی قبل الخصومة) مكر كه مأمور
خصومتدن اول باقی قلان عبدی باقی قلان دراهمله اشترا ایتسیدی بو تقدیرجه عبدك ایكیسیده
آمردن واقع اولدی زیرا شراء اول باقیدر حال بو كه آمرك بیك درهمله تصریح ایلدیكی غرضی
حاصل اولدی اول غرض كه ایكی عبدك بیك درهمله حصولی ایدی وانقسام ایسه اولمادی الا
دلالت جهتیله ثابت اولدی حال بو كه تصریح دلالتك فوقنده در (قال الوكیل شریتها بالف
وقال الامر بنصفه) وكیل مشترا یی بیك درهمه اشترا ایتدم دیسیدی وآمر نصفیله ایتدك دیسیدی
(فان كان القه صدق المأمور ان ساواه) پس اكر آمر اول بیكی مأموره اعطا ایتدیسه مأمور
تصدیق اولنور اكر مشترانك قیمتی بیك درهمه مساوی اولورسه یعنی چان بر رجل
بر كیمسه یی بیك درهمه بر عبدك شراسی ایچون وكیل ایتسیدی پس وكیل عبدی بیك درهمه

اشترا ایتدم دیدكده آمر سن بو عبدی بشیوز درهمه اشترا ایتدك دیسیدی پس اكر آمر وكیله بیك درهمی
اعطا ایتدیسه حال بو كه بیك درهم عبدك قیمتنه برابر اولسیدی قول مأموركدر زیرا وكیل اول شرا ده امیندر
عهده امانتدن خروج ادعا ایدر وآمر وكیل اوزرینه بشیوز درهم ادعا ایدر حال بو كه مأمور منكردر
(والا فالآمر) اكر عبدك قیمتی بیك درهمه مساوی اولمزسه بلكه بشیوز درهمه مساوی اولورسه آمر
تصدیق اولنور بلا یمین زیرا آمر اكا عبدك شراسنی بیك درهمه امر ایلدی مأمور ایسه غبن فاحشله
اشترا ایلدی پس عبد وكیلدن واقع اولور ووكیل بشیوزه ضامن اولور (وان لم یكن الفه وساوی نصفه)
واكر آمر بیك درهمی وكیله اعطا ایتمدیسه ومشترانك قیمتی بیكك نصفنه برابر اولسیدی (صدق) آمر
بلا یمین تصدیق اولنور (وان ساواه تحالفا) واكر مشترانك قیمتی بیك درهمه مساوی اولورسه بربرلرینه
یمین ویررلر زیرا بو مقامده موكل ایله وكیل بایعه ایله مشتری كبیدر حال بو كه اختلاف ثمنده واقع اولدی
ایمدی تحالف واجب اولدی وعقد فسخ اولوب مشترا وكیله لازم كلدی (كذا معین لم یسم له ثمنا فشراه
واختلفا فی ثمنه) كذلك بر معین شیئكه انكیچون ثمن تسمیه اولنمیه پس وكیل اول شیئی اشترا ایلدكده
ثمنده موكل ایله وكیل اختلاف ایلسه لردی مسئلهٔ اولی كبیدر یعنی چان بر رجل بر كیمسه یه شو
عبدی بنم ایچون اشترا ایله دیوب ثمنی تسمیه ایتمسیدی اول كیمسه اول عبدی اشترا ایتدكده
آمر سن بو عبدی بشیوز اقچه یه اشترا ایتدك دیسیدی ومأمور بیك اقچه یه ایتدم دیسیدی
وعبدك بایعی مأموری تصدیق ایتسیدی بر برلرینه یمین ویررلر زیرا ایكیسیده مقدار ثمنده
اختلاف ایلدیلر حال بو كه ایكیسنكده بینه لری یوق عاقبت یمینلشمك واجب اولدی تنكیم مسئلهٔ
اولیده اولدیغی كبی (الوكیل اذا خالف امر الامر ان كان خلافا الی خیر فی الجنس بان وكله ببیع
عبده بالف درهم فباعه بالف مائة ینفذ) چان وكیل آمرك امرینه مخالفت ایتسیدی اكر مخالفتی
جنسده خیره خلاف اولورسه مثلا آمر عبدینی بیك درهمه بیعله وكیل ایتدكده بیك یوز درهمه
بیع ایتمكله بو بیع نافذ اولور (و بمائة دینار لا) اكر بیك درهمه بیع ایله وكیل ایتدكده یوز دیناره
بیع ایتسیدی انك اوزرینه نافذ اولماز (وان كان خیرا) اكرچه خیر اولورسه ده خلاصه ده
بویله ذكر اولندی

* (فصل) *

(الوكیل بالبیع والشراء لا یعقد مع من یرد شهادته له) بیع وشرایه وكیل اولان كیمسه انكیچون شهادتی
رد اولان كیمسه ایله بیع وشرانك عقدی جائز اولماز وكیلك باباسی ودده سی كبی وفروعی یعنی ولدی
وولدینك ولدی كبی وزوجی كبی ومرأه سی كبی وعبد وكیلك سیدی مكاتبك سیدی وشریكی كبی مشترك
اولدقلری شیده پس وكیل ایچون بونلر ایله بیع وشرا جائز اولماز زیرا تهمتلرك موضعلری وكالتلردن
مستثنادر وكیلك ذكر اولنان كیمسه لر ایله بیع وشراسی موضع تهمتدر انك حقنده شهادتلری قبول ولنمدیغی
دلیلی ایله وبو عقدك جائز اولماسی چان موكل وكیل ایچون اطلاق ایلمدیكی وقتده در اما چان موكل
وكیلی اطلاق ایلسه دیلدیكنی بیع ایله دیمكله بو تقدیرجه قیمت مثلی ایله ذكر اولنان كیمسه لره بیعی جائز
اولور بونی زیلعی ذكر ایلدی ونهایه ده ذكر اولندیكه تحقیقا بیعه وكیل اولان كیمسه چان ذكر اولنان
كیمسه لره بیع ایتسیدی قیمتدن اكثر ایله بیع ایدر بلا خلاف جائز اولور واكر غبن فاحشله قیمتدن اقله بیع
ایدرسه بالاجماع جائز اولماز واكر غبن یسیر ایله بیع ایدرسه امام اعظم قتنده جائز اولماز وامامین قتنده
جائز اولور واكر قیمتنك مثلی ایله بیع ایلسیدی امام اعظمدن ایكی روایت واردر (وصح بیع الوكیل بما قل
او كثر والعرض والنسیئة) وكیلك اقل ایله واكثر ایله ومتاعله وویره سیه بیعی صحیح اولدی
زیرا بیعله توكیل مطلقدر پس وكیل تهمتك موضعنك غیریده اطلاقی اوزره جاری اولور (واخذه
رهنا وكفیلا بالثمن فلا یضمن ان ضاع فی یده او توی ما علی الكفیل) دخی ذكر اولنان كبی وكیلك رهنی

اخذ ایلمسی وثمنله کفیل اخذ ایلمسی صحیح اولدی پس رهن وکیلك یدنده ضایع اولورسه یاخود
کفیل اوزره ثمن هلاك اولورسه ضامن اولماز زیرا جواز شرعی ضمانه منافیدر (ویقید شراؤه بمثل
القیمة وغبن یسیر وهومایقوم به المقوم) دخی وکیلك شراسی مثلنك قیمتیله وغبن یسیر ایله
مقید اولور و غبن یسیر اهل خبره دن مقومك تقویم ایلدیکی شیدر حتی وکیلك
غبن فاحش ایله شراسی بالاجماع جائز اولماز نهایه ده دیدیکه بو تحدید اول
بلده ده وکیلك اشترا ایلدیکی شی ایچون قیمتی معلومه اولمیان شیده در عبید کبی ودواب و بونلرك
مثلی کبی فاما اول بلده ده قیمتی معلوم اولان شی اولورسه اتمك کبی ولحم کبی و بونلرك غیریسی
کبی وکیلك شراده زیاده سی موکل اوزره نافذ اولماز اکرچه کم زیاده شی قلیل اولسون برمنقر
کبی و بونك امثالی کبی (وکله ببیع عبد فباع نصفه صح) بررجل برکیمسه یی برعبدك بیعنه وکیل
ایتسیدی وکیل عبدك نصفنی بیع ایتسیدی اول بیع صحیح اولور زیرا لفظ قید اجتماعدن مطلقدر
(وفی الشراء یتوقف علی شراء الباقی) وعبدك شراسی ایچون وکیل اولان کیمسه عبدك
نصفنی اشترا ایتدکده بیعك صحتی عبدك نصف باقیسنك شراسی اوزره متوقف اولور پس
اکر وکیل موکل ایله عبدك سیدینك خصومتلرندن اول نصف باقیسین دخی اشترا ایدرسه
عبد موکله لازم کلور والا وکیله لازم کلور زیرا بعضك شراسی آز اولور وسیله واقع اولوب پس
آمر اوزره نافذ اولور (اذارد مبیع بعیب علی وکیله ببینة اونکوله) چنان مبیع معیوب اولوب
موکلك وکیلی اوزره بینه ایله یاخود وکیلك یمیندن نکولیله رد اولنسیدی (اواقراره فیما لایحدث)
یاخود حادث اولمیان عیبده وکیلك اقراری ایله رد اولنسیدی (رده علی الآمر) وکیل اول
مبیعی آمر اوزره رد ایدر (وفیما یحدث لا) حادث اولان عیبده وکیلك اقراری ایله آمر اوزره
رد ایده مز بلکه وکیل اوزره باقی قالور یعنی تحقیقا برشیئك بیعی ایله وکیل اولان کیمسه چنان
اول شیئی بیع ایتسیدی پس اول شیء عیبله وکیل اوزره رد اولنسیدی اکر اول عیب مثلی حادث
اولمیان عیب ایسه مثالی زائد برمق کبی زیرا زائد برمق بو مقداری مدتده حادث اولماز وکیل اول
معیوبی آمر اوزره رد ایدر مساویدر وکیل اوزره ردی کرك بینه ایله اولسون وکرکسه وکیلك
یمیندن نکولیله اولسون یاخود مثلی حادث اولمیانده اقرار یله اولسون (الاصل فی الوکالة
الخصوص) وکالتده اصل اولان خصوصدر بو اجلدن اکر موکل سنی مالده وکیل قلدم دیسیدی
انجق موکلك مالنی حفظنه وکیل اولور (وفی المضاربة العموم) ومضاربه ده اصل اولان
عمومدر بو اجلدن اکرسنی مضارب قلدم دیسیدی اول کیمسه جمیع انواعده مضارب اولور
(فان باع نساء) پس اکر وکیل و یره سیه بیع ایتسیدی (فقال امرتك بنقد وقال اطلقت صدق
الآمر) وآمر وکیله بن سکا نقدا بیع ایله امر ایتدم دیسیدی ووکیل اطلاق ایتدك دیسیدی آمر
تصدیق اولنور وکالتده اصل تقیید اولدیغنه بناء (وفی المضاربة) یعنی چنان مضارب و یره سیه بیع
ایتسیدی ومال صاحبی بن سکا نقد ایله امر ایتدم دیسیدی ومضارب اطلاق ایتدك دیسیدی (صدق
المضارب) مضارب تصدیق اولنور مضاربه ده اصل اولا اطلاق اولدیغی اوزرینه بناء و بونك
تحقیق کتاب مضاربه نك آخرنده عن قریب ذکر اولنور (لایتصرف احد الوکلین وحده) ایکی
وکیلك یالکز بری تصرف ایتمك جائز اولماز زیرا موکل ایکیسنك رأینه راضی اولدی یالکز برینك رأینه
راضی اولمدی اکر بدل تقدیر اولنمش ایسه ده زیرا بدلك تقدیری زیاده ونقصانده و بایعله مشترینك
اختیارنده و بونلرك مثلی ده رأیك استعمالنی منع ایتمز و بو برتصرفده اجتماعدن مانع اولمیه وآنده رأیه
محتاج اولنه وایکیسنك توکیلی لفظ واحد ایله اولمیه مصنف اولی (الا فی الخصومة) قولیله ذکر ایلدی
ایکی وکیلك بری یالکز تصرف ایتمك جائز اولماز الا خصومتده جائز اولور زیرا خصومتده

ایکیسنك اجتماعی مجلس قضاده عبث دعوایه مفضی اولور وتأدیه (ورد ودیعة وقضاء دین
وطلاق وعتق لم یعوضا) قولیله ذکر ایلدی یعنی تصرفده رأیه محتاج اولنور الا ودیعتك ردنده
ودینك قضاسنده وعوضلری اولمیان طلاقده وعتاقده رأیه محتاج اولنماز زیرا بونلردن برشیده
رأیه احتیاج اولماز بلکه او تعبیر محضدر واحد ایله ایکیسنك عبارتی برابردر اما چنان موکل
ایکیسنه اکر دیلرسکز ایکیکز تطلیق ایدك دیدی ایسه یاخود مرأه نك امری ایکیکزك یدنده در
دیدی ایسه یالکز برینك تصرفی جائز اولماز زیرا بو توکیل ایکیسنك مراد ایلمسنه تفویضدر پس
مجلس اوزره اقتصار اولنور یاخود طلاق وعتق عوضله اوله زیرا عوضله اولان رأیه محتاج اولور
واوجهیسی (ولم یکن توکیلهما بکلام واحد) قولیله ذکر ایلدی یعنی حال بوکه موکلك توکیلی
کلام واحد اولمیه بلکه تعاقب اوزره اوله بو تقدیرجه ایکیسندن برینك تصرفده منفرد
اولمسی جائز اولور زیرا موکل علی الانفراد هر برینك رأینه توکیلی وقتنده راضی اولدی پس
بو تغییر اولنماز اما چنان موکل ایکیسنی کلام واحد ایله توکیل ایتسیدی ذکر اولنانك
خلافی اوزره در که زیرا ایکیسندن بری تصرفده منفرده اولماز اکرچه کیم ایکیسنك بری حر وبالغ
عاقل وآخر عبد یاخود صبی محجور علیه اولورسه ده زیرا موکل توکیلی وقتنده ایکیسنك
رأینه راضی اولدی اول توکیل تغییر اولنماز پس ایکیسندن بری صاحبنك حضرتنده
تصرف ایتسیدی اکر صاحبی اجازت ویررسه اول تصرف جائز اولور اکر اجازت ویرمزسه
جائز اولماز واکر بری غائب اولوب اجازت ویرسه جائز اولماز بونی زیلعی ذکر ایلدی (الوکیل
بقضاء الدین لایجبر علیه) قضاء دینه وکیلك اوزرینه جبر اولنماز زیرا قضاء دینه وکیل برشیئه
ضامن اولماز بلکه آمر اوزره تبرع ایتمکه وعددر کفیل بونك خلافیدر زیرا کفیل ضامن
اولور (لایوکل الوکیل الا باذن آمره) وکیل آخری وکیل ایلمز الا آمرینك اذنیله وکیل
ایدر (اوباعمل برایك ونحوه) یاخود موکلك رأیك ایله عمل ایله دیمسیله یاخود بونك مثلی ایله مثلا
دیلدیککی ایشله دیمسیله آخری وکیل ایدر (فان وکل به) پس اکر آمرك اذنیله آخری وکیل
ایتسیدی (کان وکیل الآمر) اول وکیل ثانی آمرك وکیلی اولور (لاینعزل بعزل موکله اوموته)
اول وکیل موکلنك عزلیله یاخود موتیله منعزل اولماز (وینعزلان بموت الاول) وایکیسیده موکل
اولك موتیله منعزل اولورلر و بونك تحقیقی عن قریب ادب قاضیده کلور (وکل بلااذنه) وکیل
آمرینك اذنسز آخری وکیل ایتسیدی (فعقد عنده) پس اول وکیل ثانی موکل ثانینك قتنده
عقد ایتسیدی (اوبغیبته) یاخود ثانینك غیبتنده عقد ایتسیدی (واجازه) وموکل ثانی یه
خبر بالغ اولدقده عقدینه اجازت ویرسیدی (اوکان الموکل الاول قدر الثمن صح) یاخود موکل
اول ثمنی تقدیر ایتمش اولسیدی اول عقد صحیح اولور اما ایکی اولکی صورتك علتی اولدر که
زیرا مقصود اولکه رأینك حضور بدر ایکی صورتده ده حاصل اولدی واما اوچنجی صورتك
علتی پس انده رأیه احتیاج ظاهرا تقدیر ثمن ایچون ایدی حال بوکه تقدیر ثمن حاصل اولدی
اما چنان موکل ایکی کیمسه توکیل ایتسیدی وثمنی تقدیر ایتسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در
زیرا موکل وقتا که ایکی وکیله تقدیر ثمنله تفویض ایتسیدی ظاهر اولدر که تحقیقا موکلك
غرضی زیاده ده ومشترینك اختیارنده ایکیسنك رأینك اجتماعیدر (قال فوضت الیك
امر امرأتی صار وکیلا بالطلاق وتقید بالمجلس) موکل وکیله سکا مرأه مك امرینی تفویض
ایتدم دیسیدی اول کیمسه طلاقه وکیل اولور ومجلس ایله مقیددر پس اکر اول وکیل اول مجلسده
موکلك مرأه سنی تطلیق ایدرسه صحیح اولور واکر اول مجلسده تطلیق ایتمزسه
طلاق صحیح اولماز (بخلاف قوله وکلتك) موکلك وکیله سنی مرأه مك امرنده وکیل ایتدم دیسیدی

ذکر اولنانك خلافی اوزره در شول جهتدنکه مجلس ایله مقید اولماز بو صورتده مجلسدنصکره ده
تطلیق ایدرسه طلاق صحیح اولور (من لایلی غیره لم یجز تصرفه فی حقه) بر کیمسه غیره ولی اولمیه
انك غیری حقنده تصرفی جائز اولماز زیرا تصرفك صحتی ولایت اوزره مبنیدر پس ولایت
اولمانجه تصرف دخی جائز اولماز (فاذا باع عبدا ومکاتب اوذمی مال صغیره الحر المسلم اوشری به
لم یجز) پس چقان بر عبد یاخود بر مکاتب یاخود بر ذمی حر مسلم اولان صغیرینك مالنی بیع ایدوب
و یاخود انلردن بری اول مالی ایله شرا ایتسیدی جائز اولمادی انلرك اول حر مسلم اولان
صغیره اوزره ولایتلری اولمادیغی ایچون (کذا تزویج صغیرة کذلك) کذلك انلردن بری حر مسلمه
اولان صغیره سنك تزویجی دخی ولایتی اولمادیغی ایچون جائز اولماز والله تعالی اعلم

) باب الوکالة بالخصومة والقبض (

معلوم اوله که تحقیقا خصومته وکیل اولان کیمسه ائمهٔ ثلاثه قتنده قبضه وکیلدر وامام زفر ایچون
خلاف واردر اکا بناء که قبض خصومتك غیریدر وامام زفر قبضك مادوننه خصومته راضی اولدی
وانلرك علتی اولدرکه اکر خصومته وکیل اولان کیمسه بر شیئه مالك اولسه اتمامنده ده مالك اولور
خصومتك ایسه تمامی وانتهاسی قبضله در وفقها دیدیلرکه الیوم فتوا فساد زمان ایچون امام زفر
قولیله در بو اجلدن بن (الوکیل بهما و بالتقاضی لایملك القبض) قبضلشمغه وکیل وخصومته وکیلی
اولان کیمسه قبضه مالك اولماز دیدم (وبه یفتی) وفتوی بو نکله ویریلور وکیللرده خیانت ظهور ایچون
وآز اولور خصومت اوزره امین اولور مال اوزره اولماز وکذلك قبضلشمغه وکیلده بو یله در پس
خصومته وکیل اولان کیمسه اصل روایت اوزره قبضه مالك اولور زیرا قبض معناسنده در
زیرا اقتضیت حقی دینلور یعنی قبض ایلدم دیمکدر زیرا اقتضانك مطاوعیدر لکن عرف بونك خلافی
اوزره در وعرف وضع اوزره قضادر وفتوی بحسب العرف تقاضی وکیل اولان قبضه مالك
اولمامق اوزره در (ویقبض الدین یملکها) وقبضه وکیل اولان کیمسه خصومته مالك
اولور امام اعظم قتنده حتی مدعی علیه بینه اقامت ایدوب تحقیقا دائن اندن استیفا ایتدی
یاخود ابراء ذمت ایتدی دیو اثبات ایتسیدی بینه مقبوله اولور (وبالعین لا) وعینی قبضه
وکیل اولان خصومته مالك اولماز (فلو برهن ذو الید علی الوکیل بقبض عبد ان الموکل
باعه وقف الامر حتی یحضر الغایب) پس اکر ذو الید عبدك قبضنه وکیل اوزره اثبات ایتسه که
تحقیقا موکل بو عبدی بیع ایلدی دیو حتی غائب حاضر اولنجه توقف اولنور بونك صورتی
اولدرکه بر رجل بر کیمسه یی عبدینك قبضنه وکیل ایتسیدی وآمر غائب اولسیدی پس
ذی الید بینه اقامت ایتسه که بو عبدی ذی الید آمردن اشترا ایلدی دیو ذی الیدك اثبات
شراده بینه سی قبول قلنمز ورفع خصومت ایچون قبول قلنور ایمدی حتی موکل حاضر اولنجه
توقف اولنور و بینه اعاده اولنور (کذا الطلاق والعتاق) طلاق وعتاق دخی ذکر اولنان
کبیدر یعنی چقان مرأه طلاق اوزره بینه اقامت ایلسه و عبد یاخود جاریه عتاق اوزره انلرك
برمکاندن مکان آخره نقللرینه وکیل اولان کیمسه اوزرینه بینه اقامت ایتسه لردی بو بینه
عتق و طلاق اوزره قبول قلنماز و وکیلك قصر یدی ایچون قبول قلنور حتی موکل غائب
حاضر اولنجه (الوکیل بها اذا ابی لایجبر علیها) خصومته وکیل اولان کیمسه خصومتدن
امتناع ایتسیدی خصومت ایچون اکا جبر اولنماز زیرا خصومته وکیل بر شیئه ضامن اولماز
بلکه تبرع ایلمکه وعد ایلدی (بخلاف الکفیل) کفیل بونك خلافی اوزره در که کفیل
خصومت اوزره جبر اولنور شول جهتله که تحقیقا کفیل ضامن اولیجیدر تکیم مرور ایتدی
(اذا وکل بخصوماته واخذ حقوقه من الناس علی ان لایکون وکیلا فیما یدعی علی الموکل

جاز فلو اثبت المال ثم اراد الخصم الدفع لایسمع علی الوکیل) چقان بر کیمسه بر رجلی
خصومتلری ایچون وناسدن حقلرینی اخذ ایچون وکیل ایدوب موکل اوزره شیء ادعا اولنان شیلرده
وکیل اولمامق اوزره وکیل ایتسیدی جائز اولدی پس چقان بر وکیل خصم اوزره مالی اثبات ایتدکدن
صکره دفع مراد ایتسیدی وکیل اوزره استماع اولنماز فتاوای صغراده بویله ذکر اولندی
(صح اقرار الوکیل بالخصومة) خصومته وکیل اولان کیمسه نك اقراری صحیح اولدی یعنی
چقان خصومته وکیل اولان کیمسه نك وکالتی ثابت اولسیدی وموکلی اوزره قبضله یاخود
ابرا ایله یاخود بونلرك مثللری ایله اقرار ایتسیدی برابر درکرك وکیلك موکلی مدعی اولسون حقنی
استیفا ایلدیکنی وکیل اقرار ایتسیدی کرکسه وکیلك آمری مدعی علیه اولسون حقك
اوزینه ثابت اولدیغنی وکیل اقرار ایتسیدی (عند القاضی دون غیره) قاضی قتنده
اقرار ایتسیدی صحیح اولور قاضینك غیری قتنده اقرار ایتسیدی صحیح اولماز یعنی وکیلك
اقراری قاضینك حضورنده اولوب ایکی شاهد اول وکیلك اقرارینه شهادت ایلسه لردی
صحیح اولماز (وان انعزل به) اکرچه خصمی دفع ایچون نفسنی عزل ایتسه ده اقراری
صحیح اولور حتی مال اول وکیله دفع اولنماز و وکیل بو اقراردنصکره وکالت ادعا ایدوب
بینه اقامت ایتسیدی استماع اولنماز زیرا وکیل زعم ایتدیکه تحقیقا موکل دعواسنده مبطلدر
(کذا اذا استثنی الاقرار واقر عنده) یعنی چقان موکل وکیلك کندی حقنده اقرارینی استثنا
ایتسیدی مثلا بن سنی اقرارك جائز اولمایجی اولدیغی حالده وکیل ایتدم دیمکله و وکیل قاضی حضورنده
اقرار ایتسیدی استثنا صحیح اولدیغیچون وکیلك اقراری صحیح اولماز لکن وکالتدن چقار وخصومتی
استماع اولنماز (لا توکیل کفیل بمال بقبضه) ماله کفیل اولان کیمسه یی اول کفیل اولدیغی
مالی اخذه وکیل ایلمك صحیح اولماز زیرا وکیل غیر ایچون عمل ایدن کیمسه در واکر بو
وکالتی صحیح اولسه ذمتنی ابراده نفسیچون عامل اولور پس رکن یعنی غیر ایچون عمل منعدم
اولور (بخلاف الرسول و وکیل الامام ببیع الغنائم والوکیل بالتزویج) رسول بونك
خلافیدر ودخی غنائم بیعیچون سلطانك وکیلی و تزویجه وکیل ثمنله ومهر ایله ضمانلری
صحیح اولمغله وکالتلری صحیح اولور زیرا بونلرك هر بری الچیدر و معبر در بونی زیلعی ذکر
ایلدی (الوکیل بقبض الدین اذا کفل صح وبطل الوکالة) دینك قبضنه وکیل اولان
کیمسه مدیونه کفیل اولسیدی صحیح اولور و وکالت باطل اولور زیرا کفالت وکالتدن اقوادر
کفالت لازمه اولدیغی ایچون وکالتی ناسخه اولمغه صالح اولور عکسی بونك خلافی اوزره در
(وبالبیع اذا ضمن الثمن للبایع عن المشتری لم یجز) بیعه وکیل اولان کیمسه بایع ایچون مشتریدن
ثمنی ضامن اولسه جائز اولمادی زیرا نفسی ایچون عامل اولور نتکیم مرور ایتدی (ولو ادی
بحکم الضمان یرجع) اکر حکم ضمانله ادا ایتسیدی مؤکل اوزره رجوع ایدر (وبدونه لا)
حکم ضمانسز ادا ایتسیدی رجوع ایده مز تبرع اولدیغیچون (مصدق التوکیل بقبض
لوغریمامر بدفع دینه الی الوکیل) قبضه توکیلی مصدق اولان کیمسه اکر مدیون اولسیدی دینی
وکیله دفعله امر اولنور یعنی چقان بر کیمسه غائب اولان فلانك دینی قبضه وکیل اولدیغنی ادعا ایتدکده
مدیون انی تصدیق ایتسیدی دینی اول وکیله دفعله امر اولنور زیرا مدیونك تصدیقی نفسی
اوزره اقراردر زیرا انك دفع ایلدیکی شیء حقنك خالصی در زیرا دینلر امثالیله قضا اولنور
حتی اول مدیون دینی دائنه ایفا ایتدیکن ادعا ایتسیدی تصدیق اولنماز زیرا انك اقراریله
وکیله دفع لازم کلور وایفا مجرد انك دعواسی ایله ثابت اولمدی (فان حضر الغائب وصدقه تم) پس اکر
غائب حاضر اولوب وکالتی تصدیق ایدرسه امر تمام اولور (وان کذبه الغائب دفع الیه ثانیا) اکر غائب

انی تکذیب ایدرسه مدیون ثانیا دفع ایدر زیرا انك وکالتی انکاری ایله استیفا ثابت اولمادی
وانده قول یمینله انك قولیدر ایمدی اداء فاسد اولور (ورجع به علی الوکیل ان بقی فی یده)
ومدیون وکیل اوزره ویردیکی دینله رجوع ایدر اکر یدنده باقی ایسه زیرا مدیونك دفعدن
غرضی ذمتنك دیندن بری اولمسیدر براءت ایسه حاصل اولمادی پس مدیون ایچون وکیلك قبضنی
نقض واردر (وان ضاع لا) اکر مقبوض وکیلك یدندن ضایع اولدی ایسه مدیون وکیل اوزره
رجوع ایده مز زیرا مدیون وکیلی تصدیقله قبضده محق اولدیغین اعتراف ایتدی قبضده
محق اولان کیمسه اوزره رجوع اولماز حال بوکه مدیون بو اخذده مظلومدر مظلوم ایسه
آخره ظلم ایده مز (الا اذا ضمنه عند الدفع) مکر که مدیون دینی وکیله دفع محلنده ضمان
شرطیله دفع ایتمش اوله (اولم یصدقه) یاخود مدیون توکیل دعواسنی تصدیق ایلمیه (ودفع
علی رجاء الاجازة) وکیله دینی غائبك اجازتنك رجاسی اوزره یعنی اجازتنی طلب اوزره دفع
ایتسیدی پس چونکه وکیلك اجازت طلبی غائبك وکالتی انکاری ایله منقطع اولسیدی وکیل
اوزره رجوع ایدر (او دفع مکذبا له) یاخود اول مدیون اول وکیلی دعواسنده تکذیب ایدیجی اولدیغی
حالده دفع ایتسیدی اوزرینه رجوع ایدر (ولو مودعا) واکر اول مصدق وکالت مدیون
اولمیوب بلکه مودع اولورسه (لم یؤمر بالدفع) دینی دفع ایله دیو امر اولنماز زیرا بونك
تصدیقی مال غیر ایله اقراردر دین بونك خلافی اوزره‌در زیرا مثلی ایله قضا اولنور تکیم مرور
ایتدی (کذا لو ادعی الشراء وصدقه) کذلك ودیعتك صاحبندن اشتراسنی ادعا ایدوب مودع
انی تصدیق ایتسیدی ودیعتك دفعیله امر اولنماز زیرا انك غیر اوزره اقراری مقبول دکلدر
(وامر به لو قال ترکها المودع میراثا لی وصدقه) اکر مدعی ودیعتك صاحبی ودیعتی بنم
ایچون میراث ترك ایلدی دیوب ومودع دخی انی تصدیق ایتسیدی ودیعتك دفعیله امر اولنور
زیرا صاحب ودیعتك موتیله ملکی زائل اولدی ومدعی ومدعی علیه اول مالك وارثی اولدیغنه
اتفاق ایلدیلر ایمدی اکا دفع ایدر (وکل) صیغهٔ مجهولدر (بقبض مال وادعی الغریم
قبض دائنه دفع الیه) یعنی برجل قبض مال ایچون وکیل قلنسیدی ومدیون دائننك قبضنی
ادعا ایتسیدی مدیون اول وکیله دینی دفع ایدر یعنی اول مدیون اوزره وکیله دفعله جبرا اولنور
زیرا انك وکالتی مدیونك رب مال اخذ ایلدی دعوسیله ثابت اولدی شو جهتدن که وکالتی انکار
ایتمدی وایفا ادعا ایتدی ودعواسنك ضمننده دینله و وکالتله اقرار ایلدی اکرچه کیم انك
اقراری زعمنده وکالتی اثبات ایدر اقرار ایسه‌ده مجرد دعواسیله ایفا ثابت اولمدی ایمدی وکیله
دفعله امر اولنور (واستحلف دائنه علی عدم قبضه) مدیون دائننه مالی قبض ایلمدیکنه
یمین ویرر زیرا انك قبضی مدیونك ذمتنك بری اولمسنی ایجاب ایدر پس چونکه مدیون بینه
اقامتندن عاجز اولسیدی دائننه یمین ویرر (لا الوکیل علی عدم علمه بقبض المؤکل)
یوخسه وکیله موکلنك قبضنی بلمدیکنه یمین ویره مز زیرا یمینده نیابت جاری اولماز
(وکله بعیب) برکیمسه برجلی مبیعی عیبی سببیله رده وکیل ایتسیدی (فادعی البایع رضی المشتری)
وبایع مشترینك عیبله رضاسنی ادعا ایتسیدی (لم یرد علیه) وکیل مبیعی بایع اوزره رد ایده مز
(حتی یحلف المشتری) حتی بایع مشتری‌یه یمین ویرمدکجه مسئله دین بونك خلافی اوزره‌درکه
زیرا بو مقامده وکیلك قبض ایلدیکی شیئی استردادایله ممکندر چونکه یمیندن نکولی وقتنده
خطا ظاهر اولسیدی وبو عیبده ممکن اولماز زیرا فسخله ظاهرا و باطنا امام اعظم قتنده
نافذدر پس قضا صحیح اولوب اندنصکره مشتری استحلاف اولنماز زیرا استحلاف فائده ایتمز
زیرا فسخ قضا جائز اولماز حال بوکه مسئلهٔ دینده قضا یوقدر بلکه تسلیم ایله امردر

پس چونکه انده خطا ظاهر اولسه اندن آیروب مدیونه دفعی ممکن اولور قضایی نقض ایتمکسزن
(دفع رجل الی آخر عشرة ینفقها علی اهله فانفق علیهم عشرة اخری فهی بها استحسانا) برکیمسه
اهلی اوزره انفاق ایتمك ایچون بروجهله اون اقچه ویردکده اول رجل اول کیمسه‌نك اهلی اوزره اون
اقچه‌دن زیاده اون اقچه دخی انفاق ایتسیدی اول زیاده اون اقچه استحسانا اول کیمسه‌نك اهلی
اوزره انفاق اولنمش اولور قیاس تبرع اولمق ایدی زیرا امرینه مخالفت ایتدی پس اولکی اون اقچه
موکل اوزره رد اولنمق ایدی استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا انفاقله وکیل اولان کیمسه شرا ایله
وکیلدر زیرا انفاق شراسز اولماز ایمدی توکیل شرا ایله توکیل اولور وشرایه وکیل اولان
کندی مالندن نفقه‌ده مالك اولوب اندنصکره آمر اوزره رجوع ایدر (الوکالة المجردة
لا تدخل تحت الحکم) وکالت مجرده حکم تحتنده داخل اولماز صغری ده ذکر اولندیکه قبض
دینه وکیل اولان کیمسه چونکه خصمی احضار ایتسیدی پس خصم توکیلی اقرار ودینی انکار
ایتسیدی وکالت ثابت اولماز حتی وکیل دین اوزره بینه اقامت ایتمك مراد ایلسیدی بینه قبول
اولنماز وچونکه ادعا ایتسیدیکه تحقیقا فلان اول مدعی‌یی کوفه‌ده انك کالی حقنی طلبنه وقبضنه
وانده خصومته وکیل ایتدی دیو وکالت اوزره بینه کتورسیدی حال بوکه موکلی غائب اولسیدی
ووکیل موکل ایچون موکل جانبی حقدر دیو براحد حاضر ایلمامش اولسیدی پس تحقیقا
قاضی انك شاهدلرینی استماع ایتمز مادامکه انك وکالتنی انکار ایدر براحد حاضر اولمادقجه یاخود
انك وکیل اولدیغین اقرار ایلمدکجه بوتقدیرجه استماع اولنور ووکالت مقرر اولور واکر مدیون
ادعا ایدرسه که موکله بوندن اول برغیری کیمسه‌یی بعینه بونك کبی حق دعواسی ایچون وکیل
ایتدی دیرسه پس بعینه اول کیمسه‌نك حضوری شرط قلندی واول معین اولان کیمسه‌نك
محضرنده وکالتی اثبات ایدرسه اندنصکره خصم آخر ایچون کلوب انك اوزرینه حق دعوی
ایتسیدی برکره دخی وکالت اوزره بینه اقامت ایدر والله اعلم

) باب عزل الوکیل (

بو باب وکیلك عزلی بیاننده‌در (ینعزل بعزل الموکل) وکیل موکلك عزل ایتمسیله منعزل اولور
(وبعزل نفسه) ودخی وکیل کندی نفسنی عزل ایتمکله منعزل اولور بن نفسمی عزل ایتدم
دیمکله (بشرط علم الآخر فیهما) ایکی صورتده‌ده آخرك علمی شرط قلندی یعنی چونکه موکل
وکیلی عزل ایتسیدی وکیل عزلنی بلمسی ووکیل کندی نفسنی عزل ایتدکده موکلك بلمسی شرط
قلندی حتی چونکه عزلك خبری وکیله بالغ اولمسه وکیل وکالتی اوزره‌دروعزلنی بلنجه‌یه‌دکین
تصرفی جائزدر (باخبار عدل) برعدلك اخباریله بلنجه (او اثنین ولو غیر عدلین) یاخود ایکی
کیمسه‌نك اخبارلریله بلنجه کرکسه اول ایکی کیمسه عدلك غیری اولسون معلوم اوله که تحقیقا
وکالت خبر واحد ایله ثابت اولور اول واحد کرك حر اولسون وکرك عبد اولسون وکرك عدل
اولسون وکرك فاسق اولسون وکرك صبی اولسون وکرك بالغ اولسون وکذلك عزل دخی بویله‌در
امامین قتنده وامام اعظم قتنده عزل ثابت اولماز الاعدد ایله یاخود عدالتله ثابت اولور
(وینعزل بموت الموکل) دخی وکیل موکلك موتیله منعزل اولور قدورینك عبارتی بویله واقع
اولدی وکافینك ووقایه‌نك عبارتی ایکیسنده‌ده موکلك موتیله منعزل اولور واقع اولدی
وقتا که بو مقامده وکیلك موتی ذکرنده فائده اولمدیغی ایچون بن آنی ترك ایلمدم (وبجنون
احدهما مطبقا) دخی موکل ایله وکیلك ایکیسندن برینك جنونی ظاهر اولمغله وکیل منعزل
اولور وجنون جنون مطبق اولدیغی حالده منعزل اولور زیرا جنونك قلیلی اغما
حکمنده‌در وجنون مطبق ابی یوسف قتنده برآیدر وامام محمد قتنده کامل برسنه‌در

قول صحیح بودر (والحكم بلحوقه بدار الحرب مرتدا) دخی ایكیسندن برینك مرتد اولدیغی حالده دار
حربه لاحق اولدیغنه حكم ایله منعزل اولور زیرا ایكیسندن برینك دار حربه مرتد اولدیغی حالده لحوقی
ثابت اولماز الا حاكمك حكمیله ثابت اولور وقچان حاكم دار حربه لحوقنه حكم ایتسیدی بالاجماع
وكالت باطل اولور واما حاكمك حكمندن اول وكالت امام اعظم قتنده موقوفدر و بوذكر
اولنان شیلر ایله وكالتك عزلنه باعث اولدركه زیرا وكالت برعقد غیر لازمدر پس بقاسی ایچون
حكم ابتدا واردر هرساعتده امرك قیامی ایچون ابتداده شرط قلنان شی شرط قلندی
(وذا اذا لم یتعلق به حق الغیر) یعنی صورت مذكوره ده وكیلك منعزل اولماسی توكیلك حق
غیره متعلق اولمدیغی وقتده در واما توكیل حق غیره متعلق اولسه بو تقدیرجه منعزل اولماز
مثلا قچان وكالت بیع رهنده شرط قلنسه تكیم مرور ایتدی یاخود مرأه سنك امرینی مرأه سنك
یدنده قلوب اندنصكره زوج مجنون اولمق كبی (ویتصرفه بنفسه) دخی موكلك بنفسه تصرفی ایله
وكیل منعزل اولور (بحیث یعجز الوكیل عن الامتثال به) شول جهتله كه وكیل موكلك امرینه
امتثالدن عاجز اولدقده موكل اول امره بنفسه تصرف ایتمسیله وكیل منعزل اولور تكیم قچان
بر كیمسه عبدینی اعتاق ایچون یاخود كتابته كسمك ایچون یاخود بر مرأه یی تزویجی ایچون یاخود بر شی
شراسی ایچون یاخود طلاق و یا خلع ایچون یاخود عبدینی بیع ایچون وكیل ایتسیدی پس موكل
بنفسه كندوسی عبدینی اعتاق ایتسیدی یاخود مكاتب ایتسیدی یاخود تزویج ایتسیدی یاخود
برشی اشترا ایتسیدی یاخود بیع ایتسیدی بوذكر اولنان اشیادن برین اشلسیدی وكیل اول
فعلدن عاجز اولوب بالضروره وكالت باطل اولور حتی تحقیقا موكل قچان مرأه یی واحده
تطلیق ایتسیدی وعدت قائمه اولسیدی وكالت باقیه اولور توكیل ایلدیكی شیئك تنفیذی
ممكن اولدیغی ایچون واكر موكل بنفسه بر مرأه تزویج ایدوب اندنصكره بائنا تطلیق ایتسیدی
وكیل اول مرأه یی موكلنه تزویج ایتمك جائز اولماز حاجتی زائل اولدیغی ایچون اما اكر اول مرأه یی
اولا وكیل موكله تزویج ایدوب موكل انی بائنا تطلیق ایتسیدی وكیل اول مرأه یی موكلنه تزویج
ایلمك جائز اولور زیرا حاجت باقیه در (وتعود الوكالة اذا عاد الیه قدیم ملكه) ووكالت عود ایدر
قچان مبیع ملك قدیمنه عودت ایتسیدی یعنی بر كیمسه بر رجلی عبدینی بیعه وكیل ایتدكدنصكره
عبدینی كندوسی بیع ایتسیدی بعده عبدی عیبله بقضاء الحاكم موكل اوزره رد اولنسیدی اول
وكیل اولان رجل اول عبدی بیع ایتمك جائز اولور تكرار توكیله حاجت اولماز وكذلك ایكی
رجلدن هر بری بر رجلی عبدك بیعی ایچون وكیل ایتسیدی پس ایكی موكلك بری عبدی بیع
ایدوب اوزرینه عبد عیبله رد اولنسیدی ایكی موكلدن هر بری ایچون ثانیا بیع ایلمك جائز اولور
صغری ده بویله ذكر اولندی (او بقی اثره) یاخود ملكنك اثری باقی قالسیدی تكیم قچان
بر كیمسه مرأه سنی واحده تطلیق ایتسیدی و مرأه عدتده ایكن وكیلك تصرفی متعذر دكلدر طلاقك
باقیسنی واقع قلمق ایچون (وبافتراق الشریكین وان لم یعلم الشریك) وایكی شریكك افترا قیله
دخی وكیل منعزل اولور اكرچه شریك افتراقی بلمز ایسه ده و بو مسئله ایكی امره محتمل اولور بری
اولدركه افتراق ایكی مالك هلاك اولمسیله اولور یاخود برینك مالی شرادن اول هلاك اولمسیله
اولور پس شركت بونكله باطل اولور ووكالت دخی شركتك باطل اولمسی ضمننده باطل
اولور كر كسه شریكلر هلاك اولدیغین بلسونلر وكر كسه بلسونلر زیرا بو عزل حكمیدر قچان
وكالت عقد شركت محلنده بونكله مصرح اولمادی ایسه وامرك ایكنجیسی تحقیقا ایكی
شریكك بری یاخود ایكیسیده مالده تصرفی اولان كیمسه یی وكیل ایتسه لردی جائز اولدی
پس اكر ایكی شریك مفترق اولسه لردی بو وكیل اول ایكیسندن موكل اولمیان حقنده ده

منعزل اولور قچان توكیلده اذنله تصریح ایلمسه لردی و بز بو ایكی وجهی انك ایچون ذكر
ایلدك كه زیرا اكر افتراق ظاهری اوزره باقی قالسیدی فقهانك اكر شریكك معلومی
اولمازسه ده قوللری صحیح اولمازدی زیرا ایكیسندن برینك فسخ شركتله تفردی صحیح اولماز
ایله شركت كه صاحبنك علمنسز وكالتی مستلزمدر (وبعجز موكله لو مكاتبا وحجره لو مأذونا) ودخی
وكیلی موكلنك تعجیزی ایله منعزل اولور اكر موكل مكاتب اولورسه وعبد مأذون محجور اولورسه
مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا وكالتك بقاسی ابتدا ایله معتبردر غیر لازم اولدیغی ایچون پس حالت
بقاده امرك قیامی ابتداده اولدیغی كبی شرط قلندی وتحقیقا عجز ایله باطل اولنجه وكالت دخی باطل
اولور وكیل كرك بلسون كر كسه بیلمسون زیرا ابطلان حكمیدر تكیم مرور ایتدی (اذا وكل فی العقود
والخصومات لا قضاء الدین او اقتضائه) یعنی وكیل مكاتبك وعبد مأذونك محجورك
وكیلی اولمغله موكلك تعجیزی ایله منعزل اولمسی قچان اول وكیل عقدلرده وقضاء دین ایچون
ودینك اقتضاسی ایچون خصومتلرده اولورسه در زیرا عبد اخذ ایلدیكی شیئی ایفا ایله
مطالبه اولنور ودخی انك ایچون قضاسی واجب اولان شیئك استیفاسی ایچون مطالبه
واردر زیرا انك واجب اولمسی عبدك عقدی ایله اولدی پس قچان حق باقی قالسه وكالت
اوزره توكیلی باقی قالور تكیم ابتداء توكیل ایتدیكی كبی عقدك انعقادندنصكره بعد الحجر
انك مباشرتیله باقی قالور (لا ینعزل بعزل المولی وكیل عبده المأذون) عبد مأذونك
وكیلی عبدك مولاسنك عزلیله منعزل اولماز زیرا مولانك اول وكیلی عزلی حجر خاصدر
وتجارته اذن ایسه اولماز الا اذن عام اولور ایمدی مولانك عزلی باطل اولور كورلزمیكه
تحقیقا مولی اذن نهینه مالك اولماز اذنك بقاسیله بله بونی زیلعی ذكر ایلدی (قال وكلتك
بكذا علی انی متی عزلتك فانت وكیلی) بر كیمسه بر رجله بن سنی شوشیئه وكیل ایلدم نه وقت سنی
عزل ایدرسم سن ینه وكیلمسین دیسیدی پس اول وكیل قچان عزل اولنسه منعزل اولماز
بلكه اول موكل ایچون كما كان وكیل اولور و بو وكالته وكالت دوریه تسمیه اولنور اكر موكل
بو وكیلی وكالتدن عزل مراد ایتسیدی شول جهتله وكالتدن اخراج ایده (یقول فی عزله
عزلتك ثم عزلتك) اول وكیلك عزلنده موكل بن سنی عزل ایلدم اندنصكره ینه عزل
ایلدم دیر زیرا اول وكیل قچان موكل بن سنی عزل ایلدم دیدكده ظاهر لفظه نظر ایله معزول
اولور وشرطك وجودی ایله منصوب اولور اول جهتله كه نه وقت عزل ایدرسم سن ینه بنم
وكیلمسین دیمسیله وقچان بوندنصكره بن سنی عزل ایتدم دیدكده بو لفظله وكالت ثانیه دن
دخی منعزل اولور زیرا متی كلمه سی اوقاتك عمومنی افاده ایدر یوخسه افعالك عمومنی افاده ایتمز
(ولو قال كلما عزلتك فانت وكیلی) واكر بن سنی هر بار عزل ایدرسم سن ینه بنم وكیلمسین
دیسیدی اول وكیل معزول اولماز بلكه هر بار عزل ایتدكجه وكیل اولور زیرا كلما لفظی
افعالك عمومنی افاده ایدر واكر موكل بونی عزل مراد ایدرسه (یقول رجعت من الوكالة
المعلقة وعزلتك من المنجزة) وكیلك عزلنده وكالت معلقه دن رجوع ایتدم
وكلمادن حاصل اولان وكالت منجزه دن سنی عزل ایتدم دیر بو تقدیرجه منعزل اولور پس
قچان موكل وكالت معلقه دن رجوع ایتسیدی اول وكالت ایچون صكره دیدیكی وكالتده
اثر باقی قالماز والله تعالی اعلم

(* كتاب الكفالة *)

بو كتاب كفالتك احكامی بیاننده در (هی) كفالت لغتده بوندن مطلقا ضم معناسنه در و شرعا (ضم ذمة
الی ذمة فی مطالبة النفس او المال او التسلیم) نفسك یاخود مالك یاخود تسلیمك مطالبه سنده

ذمتی ذمته ضم ایتمك معناسنه در وهدایه‌ده وکافیده وغیریده کفالت ذمتی ذمته مطالبه‌ده ضم
ایتمکدر دیدیلر وبعضیلر دینده ذمتی ذمته ضم ایتمکدر دیدیلر اولکیلرك قولی اصحدر بن دیرمکه
قول ثانیده اصلا صحت یوقدر قول اولك اصح اولمسی ایچون کفالت بالنفس ثانیدن خارج
اولدیغی ایچوندر مع هذا انلر کفالتی تعریفدنصکره کفالت بالنفسه وکفالت بالماله تقسیم
ایلدیلر وکفالتی ایکی قسمه تقسیم ایلدکلری کفالتك ایکی قسمه انحصارینی اشعار ایدر
مع هذا انلر اثنای مسائلده قسم ثالثك یعنی کفالت بتسلیم المالك وجودنه دلالت ایدر شی
ذکر ایلدیلر نتکیم عن قریب بیانی کلور بو اجلدن بن تعریف صحیح اختیار ایلدمکه
صریحا جمیع اقسامه متناول اولور (ورکنها الایجاب) وکفالتك رکنی ایجابدر یعنی
کفیلك ایجابیدر بن فلان کیمسه‌یه فلان ایچون کفیل اولدم دیمکله ایجابدر (والقبول)
دخی قبولدر یعنی طالب کفیلك قبول ایتمسیدر وطالب کفیله مکفول له دینور (وشرطها کون
المکفول به مقدور التسلیم من الکفیل) ومطلقا کفالتك شرطی مکفول به کفیل اولنان شی
نفس اولسون و یا مال اولسون کفیلدن تسلیمی مقدورا ولمقدر حتی حدود وقصاص ایچون
کفالت صحیح اولماز مقدور التسلیم اولمادیغی ایچون عن قریب بیانی کلور (وفی الدین کونه صحیحا)
ودینده کفالتك شرطی دینك صحیح اولمسیدر حتی بدل کتابت ایله کفالت جائز اولماز نتکیم
عن قریب بیانی کلور (وحکمها لزوم المطالبة على الکفیل) وکفالتك حکمی کفیل اوزره مطالبه‌نك
لازم کلمسیدر اصیل اوزره لازم کلان شی نفس اولسون یاخود مال اولسون انك مطالبه‌سی کفیل اوزره
لازم کلمکدر (واهلها اهل التبرع) وکفالته اهل اولان کیمسه حر مکلف اولمغله اهل تبرع اولمقدر
پس عبد وصبی ومجنوندن کفالت صحیح اولماز لکن عبد کفیل بالمال اولسه بعد العتق
مطالبه اولنور خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی (فالمدعی مکفول له) مدعی مکفول له در
زیرا کفالتك فائده‌سی اکا راجع اولور (والمدعی علیه المکفول عنه) و مدعی علیه مکفول
عنه در و بوکا اصیل دخی دینور (والنفس او المال مکفول به) وکفالت بالنفسده نفس وکفالت
بالمالده مال مکفول به در پس مکفول عنه ومکفول به کفالت بالنفسده بر در (ومن لزم علیه
المطالبة کفیل) ومطالبه انك اوزرینه لازم کلان کیمسه کفیلدر و بو مقامده درت شی
معلوم اولدی داین که مدعیدر اکا مکفول له دینور ومدیون که مدعی علیهدر اکا مکفول عنه
دینور ومدیونك دینه یاخود نفسنه ضامن اولان کیمسه‌یه کفیل دینور ونفسه یاخود ماله مکفول به دینور
(فالکفالة اما بالنفس وان تعددتا) پس کفالت یا بالنفس درا کرچه کفالت بالنفس متعدد اولورسه‌ده
ونفس دخی کفالت کبی متعدد اولورسه اولکبسی اندن کفیل اخذ ایتمکدر اندنصکره اندن
کفیل اخذ ایتمکدر وایکنجی نفوس مکفول بها متعدد اولمقدر پس بوجائزدر دیون کثیره‌ده
جائز اولدیغی کبی (او بالمال ومایتعلق به) یاخود کفالت بالمالدر وکفالته متعلق اولان شیدر
اولکه تسلیمدر (اما الاولی) اما کفالة بالنفس (فتصح بکفلت بنفسه) نفسنه کفیل اولدم
دیمکله صحیح اولور (او بما یعبر به عنها) یاخود نفسدن انکله تعبیر اولنان کلام ایله
صحیح اولور باش کبی ویوز کبی وجسد کبی وبدن کبی بن بونك باشنه یاخود یوزینه یاخود
جسدینه یاخود بدننه کفیل اولدم دیمکله صحیح اولور (وبجزء شایع) یاخود مدیونك جزء
شایعنه کفیل اولدم دیمکله کفالت صحیح اولور مثلا نصفنه یاخود ثلثنه یاخود ربعنه کفیل
اولدم دیمکله صحیح اولور (وبضمنته) دخی بن بوکا ضامن اولدم دیمکله (وبعلی) دخی
بنم اوزریمه اولسون دیمکله صحیح اولور زیرا علی لفظی الزام ایچوندر معناسی بن بونك
تسلیمنی التزام ایدیجی یم دیمکدر (والی) یانك تشدیدی ایله بودخی علی معناسنه در (وانا به

زعیم) بن اکا زعیم دیمکله دخی کفالت صحیح اولور زیرا زعامت کفالتدر (او قبیل) یاخود
بن بونی قبیلم دیمکله صحیح اولور زیرا قبیل زعیم معناسنه در (لا بانا ضامن لمعرفته)
بن بوکا معرفتی ایچون ضامنم دیمکله کفالت صحیح اولماز زیرا کفالت ایجاب ایدن تسلیمی
التزامدر بو ایسه معرفتنه ضامن اولدی تسلیم اولمدی (واختلف فی انا ضامن لتعریفه
او علی تعریفه) بونك تعریفی ایچون ضامن یاخود بونك تعریفی بنم اوزریمه اولسون
دیمکده اختلاف اولندی خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی (وان عین وقت التسلیم احضره فیه
اذا طلب) اکر کفیل وقت تسلیمی تعیین ایتدی ایسه نه وقت طلب اولنسه اول وقتده مدیونی
احضار ایدر التزام ایلدیکی شیئه رعایة (کذا اذا اطلق او عمم) وکذلك ذکر اولنان کبی کفیل
مدیونی احضار ایدر نه وقت اطلاق ایلسه بن بونك نفسنه کفیلم نه وقت طلب ایدرسك سکا
تسلیم ایده رم دیمکله و اکر طلب ایدرسك دیمکله و بونك مثللی اطلاق ایدرسه یاخود
اطلاق ایتمیوب تعمیم ایدرسه هر نه زمان طلب ایدرسك و یا هر نه وقت طلب ایدرسك تسلیم
ایده رم دیمکله پس داین هر نه زمان طلب ایدرسه کفیل مکفول بهی احضار ایدر (وان
لم یحضره حبسه الحاکم) واکر کفیل مکفولی احضار ایتمزسه حاکم کفیلی حبس ایدر اوزرینه
لازم کلان حقی ایفادن امتناع ایتدیکی ایچون لکن اول امرده دعوت اولندقده حبس ایده‌مز
جائز که نیچون دعوت اولندیغنی بلمز اوله (وان غاب وعلم مکانه امهله) مکفول عنه یعنی مدیون غائب
اولوب کفیل انك مکاننی بیلورسه حاکم کفیله مهلت ویرر (مدة ذهابه وایابه) کیدوب کلجك
زمان مقداری مهلت ویرر (فان مضت ولم یحضره حبسه) اکر قاضی تعیین ایلدیکی مدت
کچوب مدیونی احضار ایتمزسه قاضی کفیلی حبس ایدر (وان لم یعلم مکانه) و اکر کفیل
غایب مدیونك مکاننی بلمزسه (لم یطالب به) کفیل مکفول به ایله مطالبه اولنماز زیرا کفیل
عاجزدر حال بوکه طالب انك بلمدیکنه تصدیق ایلدی پس کفیل مدیون کبی اولور نه وقت انك
اعساری ثابت اولسه واکر کفیل ایله داین اختلاف ایلسه لر دی کفیل بن مدیونك مکاننی
بلم دیوب داین بیلورسین دیسه‌یدی نظر اولنور اکر کفیلك بر معروف چقاجق یری اولوب
هر وقت تجارت ایچون بر موضع معلومه چقارسه قول طالبك قولیدر وکفیل اول موضعه
کتمسیله امر اولنور زیرا ظاهر حال طالب ایچون شهادت ایدر والا قول کفیلکدر زیرا کفیل اصله
بالشمشدر اولکه جهلدر ومطالبه نك لزومنی منکردر (وان شرط تسلیمه فی مجلس القاضی سلمه فیه
ولم یجز فی غیره وبه یفتی) اکر کفیل مکفول بهك تسلیمنی مجلس قاضیده شرط قلدی ایسه
قاضی مجلسنده تسلیم ایدر وغیریده تسلیمی جائز اولماز و بزم زمانمزده فتوی‌ده بونکله در
اقامت حقده ناسك تهاونی ایچون یعنی ناس بر برلرنی خورلدقلری ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی
(کفیل بالنفس الی شهر یطالب بها بعده) یعنی بر کیمسه فلانك نفسنه بر آیه دکین کفیل اولدم
دیسیدی پس اول کفیل اول آیده مطالبه اولنماز اول آی کچدکدنصکره مطالبه
اولنور شمس الائمه الحلوانی بو عوامك ظن ایلدیکی شیئك خلافی اوزره دلالت ایدر زیرا
عوام دیرلر که نه وقت بر رجل کلام فارسیه ایله آخر ایچون من فلان ترا پذیر فتم تا یك سال یعنی بن فلان
کیمسه‌یی سنك ایچون بر سنه‌یه دکین قبول ایلدم دیسیدی اول کیمسه اجل کچمزدن اول
سنه‌ده نفس تسلیمی ایله مطالبه اولنور و اجل کچدکدنصکره نفسك تسلیمی ایله مطالبه
اولنماز شمس الائمه دیدیکه حال بوکه امر انلرك ظن ایلدکلری کبی دکلدر بلکه جواب ذکر
اولنانك عکسی اوزره درالا بوقدر فرق وار که عوام کفالتده هر کاه که بخواهی بتو سپارمش یعنی
هرنه وقت که طلب ایدرسك سکا انی تسلیم ایده رم کلامنی زیاده ایدرلر بو تقدیرجه سنه‌ده

وسنه دنصكره مطالبه اولنور خلاصه ده بويله ذكر اولندى وذكر اولنان كبى كتاب خلاصه ده ديديكه
مطالبه نك سقوطنده حيله اولدركه كفيل كفالتده زياده ايتمكدركه بن فلانك نفسنه فلان وقتدن فلان
زمانه دكين كفيلم اندنصكره بنم اوزرمده سنك ايچون كفالت يوقدر وبن بريئم دير بو كلامى زياده ايدر
پس چقان كفيل بو كلامى ديسيدى فى الحال واجل كلدكدن نصكره مطالبه اولنمازلر (برئ
الكفيل بموته) كفيل فوت اولمسيله كفالتدن برى اولور موتندنصكره مطلوبى تسليمدن
عجز كلى حاصل اولديغى ايچون وكفيلك وارثلرى طالب ايچون برشيئه كفيل اولمديلر انلر انجق
كفيل ايچون اولان شيده خليفه اولورلر وكفيلك اوزرينه لازم كلنده خليفه اولمازلر وكفيلك تركه سى
اعتباريله كفالت باقى قالماز نفسك مالدن استيفاسى ممتنع اولديغى ايچون كفالت بالمال بونك خلافيدر
(وبموتها) دخى كفيل بالنفس اولان كيمسه نفس مطلوبه نك موتيله كفالتدن برى اولور تسليم ممتنع
اولديغى ايچون (ولوكان عبد الكفيل) اكرچه مكفول بها اولان نفس كفيلك عبدى اولورسه ده
وبويله ديمكه باعث عبد مال اولوب چقان انك تسليمى متعذر اولدقده قيمتى لازم كلمك توهمنى دفع
ايچوندر پس تحقيقا بووجه اوزره اولمق چقان عبد اوزره مال مطالب اولوب بر رجل عبدك
نفسنه كفيل اولورسه در واما چقان مطالب عبدك رقبه سى اولورسه عن قريب بيانى كلور
تحقيقا اول عبد چقان فوت اولوب خصم دعواسنى اثبات ايتسيدى كفيل عبدك قيمتنه
ضامن اولور (لابموت الطالب) طالبك موتيله كفيل كفالتدن برى اولمز بلكه طالبك
وارثى ياخود وصيسى كفيله مطالبه ايدر (وبتسليم الكفيل او مامور المطلوب) دخى
كفيلك ياخود كفيلك امر ايلديكى كيمسه كرك وكيل اولسون وكرك اولمسون مطلوبك تسليمى ايله
كفالتدن برى اولور (او تسليم ذلك نفسه الى الطالب) ياخود مديون نفسنى طالبه تسليم
ايتمكله (حيث يمكن مخاصمته) مخاصمه ممكن اولان مكانده تسليم ايدرسه كفيل كفالتدن برى
اولور يعنى چقان كفيل كفيل اولديغى كيمسه يه طالبنه مخاصمه ممكن اولان موضعده تسليم
ايتسيدى كفالتدن برى اولور واكرچه چقان سكا تسليم ايدرسم بن كفالتدن برى اولورم
ديمدى ايسه ده حتى اكر بر بريه ده ياخود بر سواد ده تسليم ايتسيدى ياخود طالبك غيرى
حبس ايتديكى زندانده تسليم ايتسيدى كفالتدن برى اولماز (قائلا سلمته اليك عن طرف الكفيل)
كفيلك تسليمه امر ايلديكى كيمسه مطلوبى سكا كفيل طرفندن تسليم ايلدم ديجى اولديغى
حالده (او سلمت نفسى عنه) ياخود مأمور كنديني تسليم صورتنده بن نفسمى سكا كفيلدن
تسليم ايلدم ديجى اولديغى حالده قاضيخان ديديكه نفسنه كفيل اولنان كيمسه چقان نفسنى
مكفول لهه تسليم ايدوب بن نفسمى سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديسيدى كفيل برى اولور
واكر كفيلدن تسليم ايلدم ديمسيدى كفيل كفالتدن برى اولماز وكذلك كفيل بر رجله نفس
مكفول بهى طالبه تسليم ايتمك ايچون امر ايتسيدى اكر مأمور طالبه مطلوبك نفسنى سكا
كفيلدن تسليم ايلدم ديسيدى كفيل برى اولور (وفى تسليم الاجنبى شرط معه قبول الطالب)
مطلوبى اجنبينك تسليمنده وكيلدن تسليم ايلدم ديمسيله طالبك قبولى شرط قلندى
قاضيخان ديديكه اكر بر رجل اجنبى مأمور دكل ايكن مكفول بهى طالبه تسليم ايدوب بن بونى
سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديدكده اكر طالب قبول ايدرسه كفيل برى اولور واكر طالب سكوت ايدرسه
وقبول ايتمدم ديرسه كفيل برى اولماز (كفل بنفسه على انه ان لم يسلمه غدا فهو ضامن لما عليه ولم يسلمه
غدا صحت الكفالتان) بر كيمسه بر رجلك نفسنه اكر اول اوزرنده اولان شيئى سكا يارين تسليم ايتمزسه
بن اكا ضامنم ديسيدى حال بوكه اول رجل ضامن اولنان شيئى ديديكى وقتده تسليم ايتمزسه كفالتك
ايكيسنده يعنى هم كفيل بالنفس وهم كفيل بالمال اولور يعنى بر رجلك غيرى اوزره يوز درهمى اولوب
برآخر كيمسه انك نفسنه وجه مذكور اوزره كفيل اولسيدى كفالتك ايكيسيده صحيح اولور واكر ايرته سى

كون نفسنى تسليم ايده مزسه يوز درهمك اداسى انك اوزرينه لازم كلور زيرا اول كيمسه كفالتى
عدم موافاته ماله تعليق ايلدى بو تعليق ايسه انده ناسك تعاملى اولمغله صحيحدر اكرچه قياس
تعليقك صحيح اولمامسى ايدى وتعامل ايله قياس بعده ترك اولندى بايع برابر لشدرمك اوزره
نعال اشترا ايتمك كبى مع هذا باب بيع باب كفالتدن اضيقدر پس باب بيعده قياس ترك اولنديغى ايچون
حال بوكه باب كفالت تبرعاتدن اولمغله اوسع اولديغى ايچون قياسك تركى بونده اولا اولدى
وچقان كفيل تسليم ايله ايفا ايتمزسه حتى مال لازم كلنجه كفالت بالنفسدن برى اولماز
زيرا ايكى كفالت ماينده منافات يوقدر (فان مات المطلوب ضمن الكفيل المال) پس مطلوب
فوت اولورسه كفالت حكمى ايله كفيل ماله ضامن اولور (او الكفيل فوارثه) ياخود كفيل فوت
اولورسه وارثى ضامن اولور (او الطالب فكذا) ياخود طالب فوت اولورسه وارثى طلب ايدر
(ادعى على رجل مائة دينار لم يبينها) بر كيمسه بر رجل اوزره يوز التون ادعا ايدوب واول التون
جديد ميدر عتيق ميدر واشرفيه ميدر وافريجه ميدر دعوى صحيح اولمق ايچون بيان ايلمسه
(فكفل بنفسه آخر) پس رجلك نفسنه برآخر كيمسه كفيل اولسه كه (على انه ان لم يسلمه غدا
فعليه المائة صحتا) اكر يارينكى كون ايفا ايتمزسه اول دينار اول كفيل اوزره لازم كله كفالتك
ايكيسيده صحيح اولديلر امام اعظم ايله ابى يوسف قتنده وامام محمد ديديكه كفالتك ايكيسيده
صحيح اولمادى زيرا بلا بيان دعوى صحيح اولمازايدى پس نفسك احضارى واجب اولمادى
بونكله كفالت صحيح اولمديغى ايچون پس كفالت بالمال دخى صحيح اولمدى كفالت بالنفس
اوزرينه مبنى اولديغى ايچون وامام اعظم ايله ابو يوسفك علتى تحقيقا مال معرفا ذكر اولندى
پس اول تعريف مديونك اوزرنده اولان ماله منصرف اولور پس دعوى بيان اعتبارى اوزره
صحيح اولور پس چقان بيان اولنسه اصل دعوايه ملحق قلنور پس كفالت اولانك صحتى ظاهر
اولدقده كفالت ثانيه انك اوزرينه مترتب اولور (والقول له فى البيان) وقول بيانده كفيل ايچوندر
چقان بيانك وجودنده وعدمنده اختلاف ايتسه لر زيرا مكفول له صحت ادعا ايدر (لا جبر على اعطاء
كفيل فى حد وقود) حد وقصاصده كفيل اعطاسى اوزره جبر اولنماز مطلقا امام اعظم
قتنده وامامين قتنده حد قذفده اعطاسى اوزره كفيل جبر اولنور زيرا حد قذفده حق عبد واردر
وقوده دخى اعطاء كفيل اوزره جبر اولنور زيرا قصاص حق عبدك خالصيدر وحق الله تعالى ايچون
خالصه اولان حدود بونك خلافيدر زيرا انده كفالت بوجهله جائز اولماز وامام اعظمك علتى
اولدركه تحقيقا كفيلك مبناسى درء اوزره در پس انده كفيل ويرمك وكفيل المق واجب اولماز
سائر حقوق بونك خلافى اوزره در زيرا سائر حقوق شبهات ايله مندرئ اولماز پس انلر ايچون كفيل
ويرمك وكفيل المق لايق اولور (ولو اعطى جاز) واكر اوزرنده حد قصاص اولان كيمسه
بلا جبر كفيل ويرسه جائز اولور موجب حدك ترتيبى انك اوزره ممكن اولمغله اولكه نفسله مطالبه در
(ولا حبس فيهما) وحد وقودده حبس يوقدر (حتى يشهد مستوران او عدل) حتى ايكى حالى
مستور كيمسه ياخود قاضينك بلديكى بر عدل كيمسه شهادت ايده نجه زيرا بو مقامده
حبس تهمت ايچوندر حال بوكه شهادتك ايكى شرطلرينك بريله ثابت اولدى
اولكه يا عدد در ياخود عدالتدر اموالده حبس بونك خلافى اوزره در زيرا اموالده
حبس عقوبتك غايتيدر پس ثابت اولماز الا حجت كامله ايله ثابت اولور (واما الثانية فتصح
ولو جهل المكفول به اذا صح دينا) يعنى كفالت بالمال صحيح اولدى اكرچه كيم مكفول به
بلمزسه ده چقان دين بوندن صحيح اولورسه دين صحيح بر دين در كه ساقط اولماز الا ادا ايله ساقط اولور
بو قول بدل كتابتدن احترازدر عن قريب بيانى كلور (بكفلت عنه بالف وبما لك عليه وبما يدركك

فی هذا البیع) بن اکا بیك اقچه‌یه کفیل اولدم دیمکله ودخی اوزرنده اولان مالکه کفیل اولدم
دیمکله ودخی بو بیعده سکا لاحق اولان ضرره کفیل اولدم دیمکله صحیح اولور و بونه ضمان درك
تسمیه اولنور ولکه ضمان استحقاق ر یعنی مشتری تضمین ایتدیر رخچار مبیعه مستحق ظاهر اولسه
(و بما بایعت فلانا) دخی فلان کیمسه‌یه بیع ایلدیکك شیئه کفیل اولدم دیمکله کفالت صحیحه اولور
یعنی شول شی که سن انی فلانه بیع ایلدك بن انك ثمنی ایچون ضامن اولورم دیمکله کفالت صحیحه
اولور اما فلان کیمسه‌دن اشترا ایلدیکك مبیع ایچون ضامن اولورم دیمکله صحیحه اولماز زیرا
مبیعه کفالت جائز اولماز تنکیم عن قریب بیانی کلور تحقیقك تمامی کتاب رهنده مرور ایتمش
ایدی (او ماذأب لك علیه) یاخود انك اوزرنده سنك ایچون واجب اولان شیئه کفیل اولورم
دیمکله کفالت صحیحه اولور و بو ذکر اولنان شیلرده لفظ ما شرطیه‌در معناسی اکر فلانه بیع
ایدرسك دیمکدر پس تعلیق معناسنه اولور (او علقت بشرط) بو اذا صح دنیا اوزره عطفدر
یاخود کفالت برشرطه تعلیق اولنور یعنی شرطك صریحنه تعلیق اولنور والامثلة سابقده
شرط معناسی واردر (ملایم) یعنی کفالته مناسب شرطه تعلیق اولنور حقك واجب اولمسی
ایچون شرط اولمغله (نحو ان استحق المبیع) مثالی اکر مبیعه مستحق ظهور ایدرسه دیمك کبی
یاخود استیفا ممکن اولمسیچون شرط اولمقلغله (او ان قدم زید وهو مکفول عنه) مثالی اکر
زید کلورسه دیمك کبی زید که مکفول عنه‌در یاخود استیفانك متعذر اولمسیچون شرط قلنمغله
(او ان غاب زید عن المصر) مثلی زید مکفول عنه مصردن غائب اولورسه دیمك کبی پس
بونلرك هر بری ایچون کفالته مناسبت واردر امثلهٔ مذکوره‌دن مفهوم اولان شرطلر کبی
پس تحقیق اول شرطلر مالك واجب اولمسی ایچون سببلردر پس ذمتی ذمته ضم مناسب
اولور (لا بنحو ان هبت الریح او جاء المطر) یوخسه مناسب اولمیان شرطه تعلیق اولنمغله کفالت
صحیحه اولماز مثالی اکر یل اسرسه یاخود اکر یغمور یاغرسه دیمك کبی هدایه‌ده دیدیکه مجرد شرطله
تعلیق صحیح اولماز اکر روزکار اسرسه ویاخود یغمور یاغرسه دیمك کبی الا بو قدر فرق وارکه
کفالت صحیحه اولوب وحالا مال واجب اولور زیرا کفالتی وقتا که شرطه تعلیق صحیح
اولدی ایسه شروط فاسده ایله باطل اولماز عتاق وطلاقك شرط فاسده ایله باطل اولمادیغی کبی
وصاحب کافی دخی هدایه صاحبنه تابع اولدی وزیلعی دیدی که بو سهودر زیرا انده حکم
تحقیقا تعلیق صحیح اولماز ومال لازم کلمز زیرا شرط مناسب دکلدر تنکیم دخول داره تعلیق
ایتمسی کبی ومناسب اولمیانلرده بونك امثالی کبی اولدی بونی قاضیخان وانك غیری ذکر ایلدی
بن دیرم که زیلعینك سهودر قولی خطادر زیرا عمادیه‌ده واستروشنیه‌ده ذکر اولنان تحقیقا
کفالت شروط فاسده ایله باطل اولمیان شیدندر پس ظاهر اولان بودر که تحقیقا انده ایکی
روایت واردر صدر الشریعه انی برمسئله نقلی ایله تأیید ایدر مسئله اولدر که عبد ماذون اچان
دینه لاحق اولسیدی ومال صاحبی عبدی مولاسی اعتاق ایدرسه دیو خوف ایتسیدی پس
بر رجل مال صاحبنه اکر بو عبدی مولاسی اعتاق ایدرسه سنك دینکه بن ضامن اولورم دیسیدی
کفالت صحیحه اولور و بوندن صکره دیدی که بو مسئله متعارف اولمیان شرطله کفالتك تعلیق
جائز اولمسی اوزره دلیلدر دیدی (ولا بجهالة المکفول عنه وله) وکفالت مکفول عنهك ومکفول
لهك جهالتی ایله دخی صحیحه اولماز اولکی (نحو ما ذأب لك علی الناس او احد منهم فعلی) سنك
ناس اوزره متقرر اولان حقك یاخود ناسدن برینك اوزرنده اولان حقك بنم اوزریمه اولسون
دیمکدر وایکنجی یعنی مکفول لهك جهالتنه مثال (ونحو ما ذأب للناس او احد منهم علیك فعلی) ناسك
سنك اوزرکده اولان حقی یاخود ناسدن برینك سنك اوزرکده اولان حقی بنم اوزریمه اولسون

دیمکدر بو کفالت صحیح اولماز عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (ولا بنفس حد وقصاص) ودخی
نفس حدده ونفس قصاصده کفالت صحیحه اولماز مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا کفالتك شرطی
مکفول بهك کفیلدن مقدور التسلیم اولمسیدر وحد وقصاص ایسه مقدور التسلیم دکلدر
ومصنفك بنفس حد وقصاص دیمسنه باعث اوزرینه حد یاخود قصاص لازم کلان
کیمسه‌نك نفسنه کفالتدن احترازدر زیرا انك نفسنه کفالت جائز اولور تنکیم مرور ایتدی
(وبحمل دابة معینة مستأجرة له) ودخی یوك ایچون استیجار اولنمش بر دابهٔ معینه‌نك یوکنه کفالت
صحیحه اولماز (وخدمة عبد معین مستأجر لها) دخی خدمت ایچون استیجار اولنمش بر عبد معینك
خدمتنه کفالت صحیح اولماز تسلیمدن عجزی ایچون زیرا دابهٔ معینه اوزره اولان یوکی کفیل اوزرینه
مستحق قلدی حال بو که اکر کفیل کندو قتنده اولان دابه‌یی اعطا ایلسه اجرته مستحق اولماز
زیرا کفیل معقود علیهك غیری ایله کتوردی کورلمزمی که تحقیقا موجر یوکی غیری دابه اوزره
یوکلتسیدی اجره مستحق اولماز پس کفیل بالضروره عاجز اولور وکذلك خدمت ایچون استیجار
اولنان عبد دخی ذکر اولنان کبیدر اما دابه معینه اولمسه ذکر اولنان مسئله‌نك خلافی اوزره‌در یعنی انده
کفالت صحیح اولور زیرا موجر اوزره لازم اولان مطلقا یوکلتمکدر وکفیل کندی دابه‌سی اوزره یوکلتمکله
تسلیمه قادر اولور (وبالثمن للموکل ورب المال) دخی موکل ایچون ورب مال ایچون ثمنه کفالت صحیح
اولماز یعنی اچان بر کیمسه‌نك امری ایله بر کیمسه‌یه بر ثوب بیع ایتسیدی اندن صکره بایع مشتریدن آمر ایچون
ثوبه ضامن اولسیدی یاخود مضارب مال مضاربه‌یی بیع ایدوب صکره رب مال ایچون ثمنه ضامن
اولسیدی صحیح اولماز زیرا حق قبض وکیل ایچوندر ومضارب ایچوندر بو اجلدن موکلك
موتیله باطل اولماز حتی اکر موکل فوت اولسه وکیل ایچون ثمنی قبض ایتمك واردر وکذلك اکر
موکل حال حیاتنده وکیلی قبض ثمندن نهی ایلسیدی نهیله عمل اولنماز پس اکر ضمان صحیح
اولسیدی کندی نفسنه ضامن اولمش اولور بو ایسه جائز اولماز (وللشریك اذا بیع عبد صفقة)
ودخی ایکی شریك بر عبدی بر رجله صفقهٔ واحده‌ده بیع ایتسه‌لردی وایکیسندن بری صاحبنه
ثمندن حصه‌سنه ضامن اولسیدی ضمان باطل اولور زیرا اچان صفقه متحد اولسه پس ثمن
انلر ایچون بینلرنده مشترك اولور پس اکر ایکیسندن بری صاحبنك نصیب شایعنه ضامن اولسه
نفسی ایچون ضامن اولور بو ایسه باطلدر واکر خاصهٔ صاحبنك نصیبنده صحیح اولسه قبل
القبض دینك قسمتنه بادی اولور اوده باطلدر زیرا قسمت ایکیسندن هر برینك حقلری علی حدة
بر حیزده مفرز اولمق اقتضا ایدر بو ایسه دینده متصور اولماز واکر ایکی شریك عبدی ایکی
صفقه‌ده بیع ایلسه‌لردی هر بریسی نصفنی علی حدة برعقد ایله ایکیسندن بری صاحبنك
ثمندن حصه‌سنه ضامن اولسه صحیح اولور زیرا اچان صفقه هر بری ایچون عقدی واجب اولان
شیده متعدد اولسه خاصه انك ایچون اولور (ولا بالعهدة) ودخی کفالت عهده ایله صحیح اولماز
زیرا اسم مشترکدر صکك قدیم اوزره واقع اولور وعقد اوزره وحقوق عقد اوزره ودرك اوزره
وخیار شرط اوزره پس قبل البیان بونکله عمل منعقد اولور بو اجلدن ضمان باطل اولور
(ولا بالخلاص) وامام اعظم قتنده خلاص لفظیله کفالت صحیح اولماز زیرا بونك معناسی مبیعی
مستحقدن تخلیص ایدوب مشتری‌یه تسلیم ایتمکدر بو ایسه کفیل ایچون مقدور دکلدر وامامین
قتنده صحیح اولور زیرا انلرك قتنده معناسی اکر استحقاق ورودی ایله عینی تسلیمدن عاجز اولورسه
ضمان ثمندر پس درك کبی اولور (ولا ببدل الکتابة) وکفالت بدل کتابتله‌ده صحیح اولماز زیرا
بدل کتابت معرض زوالده‌در پس دین صحیح اولور (ولا عن میت مفلس) یعنی اچان اوزرنده دین
اولان کیمسه فوت اولوب برشی ترك ایلمسه بر رجل انك داینلری ایچون اول میتدن کفیل اولسیدی

امام اعظم قتنده صحیح اولماز زیرا اصیلك ذمتندن ساقط اولان دینه كفیل اولدی زیرا دین
ذمتك اداسی واجب اولور بردینك اشغالندن عبارتدر بردینله كه انك اداسی واجبدر لكن دین
ماله الحاق اولور بعض احكام حقنده زكات كبی زیرا دین مالده اداية رجوع ایدر حال بوكه مدیون
اداده بنفسه عاجز اولدی كفیلی خلیفه ایلدی پس استیفانك عاقبتی فوت اولدی ایمدی دین
بالضروره ساقط اولدی (ولا بلاقبول الطالب فی المجلس) ودخی عقد كفالت مجلسده طالبك
عدم قبولیله ده صحیح اولماز (الا ان یكفل وارث المریض عنه بغیبة الغرماء) مكر مدیون
مریضك وارثی غرماسنك غیبتنده اوزرنده اولان دینه كفیل اولمغله صحیح اولور یعنی مریض
وارثلرینه یاخود وارثلرینك بعضیسنه بنم اوزریمده اولان دینه دائنلریم ایچون تكفل ایدك
دیوب انلردخی غرماسنك غیبتنده اول دینه ضامن اولمغی قبول ایتسه‌لر بوعقد جائزدر استحسانا
اكرچه كم قیاس جائز اولمامق ایسه ده زیرا طالب غائبدر ضمان تمام اولماز الا طالبك قبولیله
تمام اولور واستحسانك وجهی اولدركه تحقیقا بومسئله مدیوندن وارثلری ایچون دینی قضا
ایلمكه وصیتدر بواجلدن صحیح اولور اكرچه كم مریض وغرماسی دینی تسمیه ایلمدیلر ایسه ده
زیرا دینك جهالتی وصیتك صحتنی منع ایده‌مز بواجلدن فقها صحیح اولماز الا چقان مال ترك ایدرسه
صحیح اولور دیدیلر (وصحت عند ابی یوسف) وكفالت طالبك قبولنسز ابو یوسف قتنده صحیح
اولور مطلقا برروایتده وروایت اخری‌ده چقان طالبه خبر یتشوب اجازت ویررسه صحیح اولور
(وبه یفتی) وفتوی بونكله ویریلور جامع الكبیرك تلخیصنده وفتاوای بزازیه ده بویله
ذكر اولندی (واجمعوا انه اذا قال بطریق الاخبار جاز) وفقها اجماع ایتدیلركه تحقیقا كفیل
چقان بطریق الاخبار دیسیدی كه بن فلانك فلان اوزره اولان مالنه كفیلم جائز اولدی
خلاصه‌ده بویله ذكر اولندی (ولا بالامانات) ودخی كفالت امانتلر ایله ده صحیح اولماز ودیعه كبی
واستیجار اولنان وعاریت النان ومال مضاربه ومال شركت كبی (ولا بالمبیع والمرهون) ودخی
قبل القبض مبیعه وبعد القبض مرهوندن اولان شیئه كفالت صحیح اولماز زیرا صحت كفالتك
شرطی مكفول به اصیل اوزره مضمون اولمق شول حیثیتله كه كفالتدن چقمق ممكن اولماز
الا مكفول بهی اصیلك دفع ایتمسیله یاخود اصیلك بدلی دفع ایتمسیله چقار معنای ضم متحقق
اولسون ایچون پس دفع كفیل اوزره واجب اولور امانتلر ایسه مضمونه دكلدر وقبل القبض
مبیع دخی بنفسه بلكه ثمنله مضمون دكلدر نتكیم مرور ایتدی وكذلك مرهون دخی بنفسه
مضمون دكلدر بلكه چقان مرهون هلاك اولسه دینی اسقاط ایدر پس بو صورتلرده
كفیل اوزره ضمان ایجاب ایلمز اصیل اوزره وجوبی اولمادیغی ایچون (وتجوز بتسلیمها) وكفالت
امانتك ومبیعك ومرهونك تسلیمی ایله جائز اولور پس اكر امانات قائمه ایسه تسلیمی واجب اولور
واكر هلاك اولدی ایسه كفیل اوزره برشیء لازم كلمز كفیل بالنفس كبی (وقیل ان وجب علی الاصیل
جازت به) وبعض دیدیكه اكر امانتك تسلیمی اصیل اوزره واجب اولورسه عاریت كبی واجاره كبی
امانتك تسلیمی ایله كفالت جائز اولور (والا) یعنی اكر اصیل اوزره تسلیمی واجب اولمادی ایسه
(فلا) تسلیمی ایله كفالت جائز اولماز (وتصح بالثمن) ودخی كفالت ثمنله صحیح اولور زیرا ثمن دین
صحیحدر مشتری اوزره مضموندر (والمغصوب والمقبوض علی سوم الشراء) ودخی كفالت
مغصوبله وسوم شرا اوزره مقبوضله صحیح اولور (والمبیع بیعا فاسدا) ودخی بیع فاسد ایله مبیعه
كفالت صحیح اولور زیرا بونلر مضمونه دردر حتی چقان هلاك اولسه انك قتنده اوزرینه ضمان
لازم كلور ایمدی كفیل اوزره ایجابی ممكن اولور (وبالخراج) ودخی كفالت خراج ایله صحیح اولور
زیرا من جهة العباد دین مطالبدر پس سائر دیون كبی اولدی اموال ظاهره وباطنه اولان

زكات ذكر اولنانك خلافی اوزره‌در زیرا انلرده واجب اولان فعلدر اولكه عبادتدر ومال انك
محلیدر بواجلدن موتندنصكره تركه سندن اخذ اولنماز الا وصیتی ایله اخذ اولنور (والنوایب)
ودخی كفالت نوایب ایله صحیح اولور بعض دیدیكه نوائب بحق اولان شیدر حارسك یعنی دكانلری
كیجه ایله حفظ ایدن پاسبانك اجرتی كبی ومشترك اولان نهرك تطهیرنك واصلاحنك اجرتی كبی
وعسكرك تجهیزی ولوازمی ایچون اولان مال موظف كبی ومسلمین اسیرلرینك فداسی اولان
مال كبی وبعض دیدیكه نوائب بحق اولمیان شیدر بزم زمانمزده اولان جبایتلر كبی كه ظالملر
بغیرحق اخذ ایدرلر پس اكر اول مراد اولنورسه انكله كفالت اتفاقا جائز اولور زیرا واجبدر
مضموندر واكر ثانی مراد اولنورسه انده مشایخك اختلافی واردر (والقسمة) ودخی كفالت
قسمتله صحیح اولور قسمتده نوائبدر الا بوقدر فرق واردركه قسمت راتب اولان شیدر یعنی
لازم اولان مالدر وامام انی حاجت قتنده وظیفه قلار چقان بیت المالده برشیء اولمازسه
وبعض دیدیكه قسمت ایكی شریكك بری كندو ایله صاحبی بیننده اولان شیئی قسمتده امتناع
ایلدكده برشخص اكا ضامن اولمقدر زیرا واجبه‌در (والدرك) ودخی كفالت درك ایله صحیح اولور
نتكیم مرور ایتدی (والشجة) ودخی باش یارغنك ارشنه كفالت صحیح اولور وبوكفالت بن
بوجراحتك موجبیله كفیل اولورم دیمكله در وموجبی ارشدر (وقطع الاطراف) ودخی
بركیمسه‌نك اعضاسندن برعضوینی قطع ایچون دیته كفالت صحیح اولور (ان لم یكن موجبه
القصاص) اكر اول قطع اولنان طرفك موجبی قصاص دكل ایسه بلكه دیت اولورسه صحیح
اولور زیرا بوتقدیرجه واجب اولان مال واجب الادادر (قال ادفعه الیك او اقضیه لا یكون كفالة)
بركیمسه بر رجله مدیون ایچون بن سكا آنی دفع ایده‌یم دیسیدی یاخود بن قضا ایده‌رم دیسیدی
كفالت اولماز (الا ان یذكر مایدل علی الالتزام) مكر كه اول كیمسه مدیونك دینی التزامه دلالت
ایدرشیء ذكر ایلدی ایسه كفالت اولور خلاصه‌ده وفتاوای نسفی‌ده دیدیكه اكر صاحب دین
ایچون بركیمسه سنك فلان اوزرنده اولان دینكی بن سكا دفع ایده‌رم دیسیدی كفالت اولماز
مادامكه التزامه دلالت ایدر بركلام تكلم ایتمدكجه مثلا بن كفیل اولدم یاخود كفیل اولورم یاخود بن
ضامن اولورم یاخود بنم دینم اولسون یاخود دین بنم اولسون دیمك كبی (او علق) یاخود تعلیق ایدرسه
كفالت صحیح اولور اما اكر اول كیمسه اكر فلان ادا ایتمزسه بن ادا ایده‌رین دیسیدی كفالت صحیحه اولور
(للطالب مطالبة الاصیل مع الكفیل) طالب دین ایچون اصیل اولان مدیونی كفیل ایله بله
مطالبه ایتمك جائز اولور زیرا كفالتك مفهومی اولكه ذمتی ذمته ضم ایتمكدر ذمته اولی نك
قیامنی اقتضا ایدر اندن براءتی اقتضا ایتمز (الا اذا شرط البراءة) مكر كه براءت شرط قلنه
(فتكون حوالة) بوتقدیرجه كفالت معنی به اعتبار ایله حواله اولور (كما ان الحوالة بشرط
عدم البراءة كفالة) نتكیم محیلك عدم براءتی شرطیله حواله كفالت اولدیغی كبی (وله
مطالبة احدهما) ذكر اولنان كبی طالب ایچون اصیل ایله كفیلك ایكیسندن برینی مطالبه جائز اولور
(ولو بعد مطالبة الاخر) كركسه آخرك مطالبه سندنصكره اولسون زیرا كفالتك
مقتضاسی ضم ایتمكدر تملیك دكلدر مالك بونك خلافی اوزره‌در چقان ایكی غاصبك برین
اختیار ایتسیدی شول جهتدن كه چقان قاضی قضا ایتسیدی اندن تملیك ممكن اولماز (كفیل
بمالك علیه) یعنی بركیمسه بن فلان اوزرنده اولان شیئه كفیل اولدم دیسیدی (فان برهن
علی الف لزمه) پس اكر طالب بیك اقچه اوزره اثبات ایدرسه اول بیك اقچه كفیلدن لازم كلور
زیرا شاهد ایله ثابت اولان عیانا ثابت اولمش كبیدر (والا صدق الكفیل فیما یقربه مع یمینه)
والا طالب اثبات ایده‌مزسه كفیلك اقرار ایلدیكی مقدارده یمینی ایله تصدق اولنور زیرا كفیل

زياده‌يی منكردر (لاالاصيل فی الزائد عليه فی حق الكفيل) يوخسه كفيل حقنده اصيلك اقرار
ايلديكی زياده ايله اصيل تصديق اولنماز يعنی چقان اصيل كفيلك اقرار ايلديكی مقدار اوزره زياده
ايله معترف اولسه كفيل اوزره اصيل تصديق اولنماز زيرا اقرار علی الغير در واصيل ايچون
كفيل اوزره ولايت دخی يوقدر بلكه كند حقنده اقراری تصديق اولنور (كفل بامره)
يعنی مكفول عنهك امری ايله وامر نسز كفالت جائز اولور رسول الله عليه الصلاة والسلامك
* الزعيم غارم * قول شريفنك اطلاقی ايچون پس چقان مكفول عنهك امری ايله كفيل
اولسيدی ودينی ادا ايتسيدی (رجع عليه بما ادی اذا ادی ما ضمنه) چقان كفيل ضامن اولديغی شيئی
ادا ايتسيدی ادا ايلديكی مقدار ايله مكفول عنه اوزره رجوع ايدر زيرا مديونك امری ايله
دينني قضا ايلدی پس مديون اوزره رجوع ايدر وچقان كفيل ضامن اولديغنك خلافنی ادا
ايتسيدی ضامن اولديغی شيئله رجوع ايدر ادا ايلديكيله رجوع ايتمز حتی اكر كفيل جيده
كفيل اولسيدی و زيوف ادا ايتسيدی ومكفول عنه اوزره دراهمی اولان كيمسه زيوفی
تجويز ايلسيدی كفيل جيد ايله رجوع ايدر واكر زيوفه كفيل اولسيدی وجيد ايله ادا
ايتسيدی زيوفله رجوع ايدر زيرا كفيلك رجوعی كفالت حكميله در پس تحت كفالته
داخل اولان شيئله رجوع اداء دينله مأمور اولان كيمسه بونك خلافی اوزره در پس مأمور
ادا ايلديكی شيئله رجوع ايدر زيرا مأمور اوزره برشیء واجب اولماز كه حتی ادائله مالك
اوله بلكه مأمور مقرض اولدی پس ادا ايتديكی شيئله رجوع ايدر (ولا يطالبه قبل
الاداء) كفيل مكفول عنه بالمالی مكفول لهه ادادن اول مطالبه ايده‌مز زيرا كفيل مكفول عنهك
ذمتنده اولان شيئه مالك اولماز واداد نصكره مالك اولور ايمدی رجوع ايدر (وبدونه لم يرجع)
مكفول عنهك امرنسز ادا ايتسيدی ادا ايلديكی شيئله رجوع ايده‌مز زيرا انده متبرعدر
(وان اجاز بعد العلم) اكرچه كم مكفول عنه بلدكدنصكره اجازت ويردی ايسه‌ده زيرا هر
كفالت كه ردی موجبه اولماديغی حالده منعقده اوله ابدا موجبه يه منقلب اولماز عنايه‌ده بويله
ذكر اولندی (قال اضمن الفا لفلان علی فضمن فادی لم يرجع عليه) بر كيمسه بر رجله فلان
ايچون بنم اوزرمده بيك اقچه‌يه ضامن اول ديسيدی اول دخی ضامن اولوب وادا ايتسيدی
آمر اوزره رجوع ايده‌مز (الا اذا قال عنی) مكركه آمر بندن ضامن اول ديدی ايسه رجوع
ايدر نتكيم كفالت بالنفسده مرور ايتدی (فان لوزم) پس اكر طالب كفيله طلب مال ايچون
ملازمت ايدرسه (لازمه) كفيل دخی مكفول عنهه ملازمت ايدر (وان حبس حبس هو) واكر
كفيل حبس اولنورسه كفيل مكفول عنهی حبس ايدر زيرا كفيله برشیء لاحق اولماز
الا مكفول عنهك جهتندن لاحق اولور پس بو صورتده مكفول عنه دخی انك كبی مجازات
اولنور (ابرأ الطالب الاصيل ان قبل برئا) طالب اصيلی ابراء ايتدكده اصيل ابرايی
قبول ايتسيدی اصيل وكفيلك ايكيسيده معا بری اولورلر (او اخره عنه) ياخود طالب
ابرايی اصيلدن تأخير ايتسيدی (تأخر عنهما) اصيل وكفيلك ايكيسندن تأخير ايتمش
اولور زيرا مديون اصيلدر وكفيل اصيله تابعدر (بلا عكس فيهما) ابراده وتأخيرده
بلا عكس اصيلك فرعه تبعيتی لازم كلديكی ايچون جائز اولماز (ولو ابرأ الكفيل) واكر طالب
يالكز كفيلی ابرا ايتسيدی (بریء وان لم يقبل) كفيل بری اولور اكرچه كيم ابرايی قبول ايتمدی
ايسه‌ده زيرا كفيلك اوزرنده اولان دين يوقدر كه حتی قبوله محتاج اوله بلكه انك اوزرينه مطالبه
وار ايدی اول مطالبه‌ده ابرا ايله ساقط اولدی (ولو وهب الدين له) واكر طالب دينی
كفيله هبه ايتسيدی اكر كفيل غنی ايسه (او تصدق عليه) ياخود كفيله تصدق ايلسه اكر

كفيل فقير ايسه (يشترط القبول) قبول شرط قلندی نتكيم هبه نك وصدقه نك حكمی
قبولدر ودينی اوزرنده دين اولميان كيمسه يه هبه ايتمك صحيح اولور چقان مديون اوزرينه
مسلط ايدرسه حال بوكه كفيل فی الجمله دين اوزره مسلطدر كافيده بويله ذكر اولندی (وبعده
له الرجوع علی الاصيل) وهبه‌يی ياخود صدقه‌يی قبولدنصكره كفيل ايچون اصيل اوزره
رجوع ايتمك جائز اولور تاتارخانيه‌ده بويله ذكر اولندی (صالح احدهما الطالب عن الف
علی خمس مائة برئا) طالب اصيل ايله كفيلك ايكيسندن بری ايله بيك درهمی بشيوز درهمه
صلح اولسيدی ايكيسيده بری اولورلر زيرا اصيل صلحی بيك درهم دينه مضاف قلدی
حال بوكه اول بيك درهم اصيل اوزره پس طالب بشيوز درهمدن ابرا ايلدی واصيلك
برائتی كفيلك دخی برائتن ايجاب ايدر (وان اداها رجع علی الاصيل بها) اكر كفيل بشيوز
درهمی ادا ايتمش اولسيدی اول بشيوز ايله اصيل اوزره رجوع ايدر (ان كفل بامره)
اكر اصيلك امريله كفيل اولدی ايسه زيرا كفيل ادا ايله اصيلك ذمتنده اولانه مالك اولوب
رجوعی واجب اولدی (ولو علی جنس آخر رجع بالف) واكر طالب جنس آخر اوزره
صلح اولدی ايسه كفيل بيك درهمله اصيل اوزره رجوع ايدر زيرا جنس آخر اوزره صلح
مبادله در پس كفيل اصيلك ذمتنده اولان بيكه مالك اولور پس بيكك كلبسيله اصيل اوزره
رجوع ايدر (صالح عن موجب الكفالة لم يبرأ الاصيل) طالب كفيل ايله موجب كفالتی
صلح اولسيدی اصيل بری اولمزز زيرا كفالتك موجبی مطالبه در وكفيلك اندن ابراسی
اصيلك ابراسنی ايجاب ايلمز (قال الطالب للكفيل برئت الی من المال رجع علی الاصيل)
طالب كفيله مالدن بكا ابرا ايلدك ديسيدی كفيل اصيل اوزره رجوع ايدر زيرا بو اقرار
كفيلدن مالی قبضله اقراردر زيرا طالب براءتی كفيله اسناد ايلدی وبكا قوليله نفسنه
منتهی ايلدی وشول براءت كی ابتداسی كفيلدن اولوب وانتهاء طالبه اوله اولماز الا ايفا ايله اولور
پس بو كفيلدن قبضله اقراردر پس اكر كفالت اصيلك امری ايله اولدی ايسه كفيل اصيل
اوزره رجوع ايدر (وفی ابرأتك لا) وطالبك بن سكا ابرا ايتدم قولنده رجوع ايده‌مز زيرا
ابرادر يوخسه كفيلدن قبضله اقرار دكلدر (واختلف فی برئت) برئت قولنده اختلاف
اولندی يعنی چقان طالب كفيله سن ابرا ايتدك ديسيدی وبكا ابرا ايتدك ديمسيدی بو امام محمد
قتنده ابرادر وابو يوسف قتنده قبضله اقراردر وبو اختلافك كلبسی طالب غائب اولديغی
وقتده در (وان كان حاضرا يرجع اليه فی البيان) واكر طالب حاضر ايسه كفيل اصيل اوزره
بيانله رجوع ايدر اجمال اندن صادر اولديغی ايچون (لا يصح تعليق البراءة منها
بالشرط) كفالتدن براءتی شرطه تعليق ايلمك صحيح اولماز مثالی چقان يارنكی كون كلورسه
سن كفالتدن بريسين ديمك كبی زيرا ابراده تمليك معناسی واردر ديندن ابرا كبی وبودينك
كفيل اوزره ثبوتنه ذاهب اولان كيمسه نك قولی اوزره ظاهردر واما يالكز مطالبه نك ثبوتنه
ذاهب اولان كيمسه نك قولی اوزره اندن تمليك مطالبه اولمغله اول مطالبه دين كبيدر زيرا
دينه وسيله در وتمليك ايسه شرطه تعليقی قبول ايتمز وبعض ديديكی كه كفالتدن براءتی شرطه
تعليق صحيح اولور زيرا انده كفيل اوزره ثابت اولان مطالبه در دين دكلدر قول صحيحده
پس طلاق وعتاق كبی اسقاط محض اولدی وبعض ديدی كه تعليق چقان انده اصلا طالب
ايچون منفعت اولميان شيدن اولورسه مثلا چقان يارنكی كون كلورسه ديمك كبی جائز اولماز
وچقان تعليق مناسب اولوب وانده طالب ايچون متعارف منفعت اولورسه جائز اولور نتكيم
چقان مال ونفسه كفيل اولدقده اكر يارنكی كون سكا بونكله وفا ايدرسم بن مالدن بری‌يم

دیسیدی وطالب دخی قبول ایتسیدی پس کفیل یارنکی کون وفا ایتسیدی اول کفیل
بری اولور عنایه‌ده بویله ذکر اولندی (مات الکفیل قبل الاجل حل علیه فان ادی وارثه
لم یرجع قبل حلوله) کفیل وقتك حلولندن اول فوت اولسیدی دین کفیل اوزره حالا مطالبه
اولور وکفیلك وارثی مطالبه اولندقده اکر کفیلك وارثی دینی ادا ایدرسه اجل حلولندن اول
اصیل مدیون اوزره رجوع ایده‌مز زیرا کفیل دینی مؤجل التزام ایتدی پس اکر ورثهٔ کفیل
معجل ایله رجوع ایلسه‌لردی حال بوکه اول معجل مالیتده مؤجلدن اکثر اولسیدی ربوا اولور
(وان مات المطلوب قبل الاجل) واکر اوزرینه اجل حلولندن اول مطلوب فوت اولسیدی (حل
علیه الاجل فقط) اجل یالکز مطلوب اوزره حال اولور (وان ماتا) واکر کفیل ومکفول عنه
یعنی مدیون وکفیل ایکیسیده فوت اولورسه (فالطالب یأخذه من ای الترکتین شاء) طالب
دینی هر قنغیسنك ترکه‌سندن دیلرسه اخذ ایدر زیرا طالبك مالی هر برینك اوزرینه ثابتدر
حال حیاتنده اولدقلری کبی (لایسترد اصیل مادی الی کفیله) اصیل کفیلنه ادا ایلدیکی شیئی
طالبنه ادا ایتمك ایچون استرداد ایده‌مز (وان لم یعطه طالبه) اکرچه کیم کفیل طالبه
اعطی ایتمدی ایسه ده زیرا کفیله حق تعلق ایلدی دینی قضا ایلمسی احتمالی اوزره ایمدی استرداد
جائز اولماز بو احتمالده باقی قالماز زکاتنه تعجیله ایدوب ساعی یه دفع ایدن کیمسه کبی (وان ربح به
الکفیل طاب له) پس اکر کفیل مدیوندن قبض ایلدیکی طالبه اعطی ایتمزدن اول استرباح ایلسه
کفیل ایچون طیب اولور زیرا کفیل اول ماله قبضیله مالك اولدی پس ربح انك ملکینك
بدلی اولور (وندب رده علی قاضیه فیما یتعین) وکفیلك اول ربحی اصیله رد ایلمسی مندوب
اولدی تعیین ایله متعین اولان شیده بغدای وشعیر کبی و بو اصیل قضا ایتدیکی زمانده‌در و بو قول
امام اعظمکدر وامام اعظمدن روایت اولندیکه کفیل اول ربحی تصدق ایدر وامامین دیدیلرکه
ربح کفیل ایچون طیب اولور و بو دخی امام اعظمدن روایتدر (امر کفیله ببیع العینة ففعل
فالمبیع للکفیل والربح علیه) برکیمسه کفیلنه ویره‌سیه قماش آلوب صاتمق ایله امر ایتسیدی
پس کفیل دخی آمرك امر ایلدیکی کبی عمل ایتسیدی پس مبیع کفیل ایچون اولور و بایع ایچون
حاصل اولان ربح کفیل اوزره‌در آمر اوزره اولماز بونك بیانی اولدرکه تحقیقا اصیل که
مدیوندر کفیلنه ویره‌سیه بیع ایله دیو امر ایتسیدی و بیع عینه ایله امرك معناسی اصیل کفیله
وار ناسدن قماش نوعندن اشترا ایله اندنصکره بیع ایله بایعك سندن ربحی وسنك ایتدیکك
ضرر بنم اوزریمه اولسون دیوب کفیل دخی تاجره کلوب اندن متاع طلب ایلدکده تاجر
اندن ربح طلب ایلدکده ربوا خوفندن قیمتی اون اقچه ایدر بر ثوبی ویره‌سیه اون بش
اقچه‌یه ویردکده پس کفیل اول ثوبی سوقده اون اقچه‌یه بیع ایتسیدی پس اول اون اقچه
کفیل ایچون حاصل اولور و بایع ایچون اجل تمامنده اون بش اقچه کفیل اوزره واجب اولور
یاخود کفیل تاجردن اون بش اقچه قرض آلور اندنصکره تاجر اون اقچه‌لق بر ثوبی
اون بش اقچه‌یه بیع ایدر وقرض ویردیکی اون بش اقچه‌یی ثوبك ثمنی اولمق اوزره اخذ ایدر
پس کفیل اوزرنده قرضدن اون بش اقچه باقی قالور پس چونکه کفیل بو منوال اوزره عمل
ایتسیدی کفیل اوزره نافذ اولور وشول ربح که تاجرانی ربح ایتدی کفیله لازم کلور
آمره برشیء لازم کلمز زیرا آمر یا کفیلك زیان ایلدیکی شیئه ضامندر نتکیم بعض بویله دیدی
بنم اوزریمه اولسون دیدیکی قولنه نظر ایله یاخود آمرك کفیله امری شرا ایله توکیلدر نتکیم
بعض بویله دیدی کفیل ایله آمره نظر ایله ذکر اولنان کبی بو دخی جائز اولماز ثوبك نوعنك
وثمننك جهالتی ایچون و بعدن بو نوعه بیع عینه تسمیه اولنور انده سلفدن واقع اولدیغی

ایچون یاعن عینه دینلور یعنی ویره‌سیه بیع ایلدی معناسنه بونی زیلعی ذکر ایلدی
(کفل بما ذاب له او قضی له علیه او بما لزمه له) برکیمسه بر رجل اوزرینه بر رجل ایچون
واجب اولان شیئه یاخود اوزرینه قضا اولنان شیئه یاخود اکا لازم کلان شیئه کفیل اولسیدی
(فغاب الاصیل فبرهن المدعی علی الکفیل) پس اصیل غائب اولوب مدعی کفیل اوزرینه اثبات
ایتسیدی (انه له علی الاصیل کذا رد) تحقیقا اول واجب اولان شیئی مدعی ایچون اصیل
اوزرنده شومقدار در دیسه‌لردی اول مدعینك کفیل اوزره برهانی رد اولنور حتی غائب اصیل
حاضر اولنجه واصیل اوزره قضا اولنور زیرا کفیل اوزره مالك واجب اولمسنك شرطی
اصیل اوزره مال ایله قضادر اصیل غائب اولمغله قضا ایسه بولنمادی (برهن ان له
علی زید کذا وهذا کفیله قضی علی الکفیل) برکیمسه برغائب رجل اوزره اثبات ایتسه که
اول غائب اوزره شو مقدار حقی واردر و بو کیمسه انك کفیلیدر دیسه‌لر اول کفیل
اوزره قضا اولنور زیرا بو مقامده ادعا اولنان مطلق مالدر پس اثباتی ممکن اولور تقدم
ایدن مسئله بونك خلافی اوزره‌در زیرا اول مسئله مطلق دکلدر مال اصیل اوزره مقضی به
اولمغله (ولو زاد بامره قضی علیهما) واکر شاهدلر امری ایله کفیل اولدی قولنی زیاده ایدرلرسه
اصیل ایله کفیل اوزره قضا اولنور زیرا اصیلك امریله کفالت ابتداء تبرعدر وانتهاء معاوضه‌در
وامرینك غیری ایله اولان کفالت ابتداء وانتهاء تبرعدر پس ایکیسندن بریله قضا آخر ایله قضا اولماز
پس چونکه امریله کفالت قضا اولنسه ثابت اولور و بو مال ایله اقراری متضمن اولور پس
مقضی علیه اولور وامرك غیری ایله اولان کفالت اصیل جانبنه مس ایتمز زیرا کفالتك صحتی
کفیلك زعمنده دینك قیامنه طیانور ایمدی کفیلدن اصیله تعدی ایتمز وامریله کفالتده ادا
ایلدیکی شیئله آمر اوزره رجوع ایدر (کفالته بالدرك تسلیم) درکه کفالتك معناسی برکیمسه
مشتری یه سن بو شیئی اشترا ایله اکر بوکا مستحق چیقارسه بن ضامنم دیسیدی مبیع ایچون
تسلیمدر وانك ایچون مبیعده حق اولمامق ایله اندن اقراردر حتی بو کفالتدنصکره مبیعك
ملکیتنی دعواسی جائز اولماز (ککتب شهادته فی صك کتب فیه باع ملکه) شهادتی برصکده
کتابت اولنان کیمسه کبی که اول صکده فلان کیمسه ملکنی بیع ایلدی دیو شهادتی کتب اولنان کبی
(او باع بیعا نافذا باتا) یاخود بیع بات شرعی ایله بیع ایلدی دیو شهادتی برصکده کتب اولنان
کیمسه کبی که پس بو دخی ذکر اولنان کبی مبیع ایچون تسلیمدر وانکیچون مبیعده حقی اولمادیغنه
اقراردنصکره مبیع ایچون ملکیت دعواسی جائز اولماز (لا کتب شهادته فی صك بیع مطلق)
یوخسه برصکده شهادتی بیع مطلق ایله کتب اولنمغله یعنی ملکیت قیدندن و بیعی بیع نافذ
بات اولمق قیدندن مطلق ایله کتب اولنورسه (فانه لایکون تسلیما) پس بو وجه اوزره شهادتنك
صکده کتبی تسلیم اولماز بلکه بعده ملکیت دعواسی استماع اولنور زیرا بونده بایع ایچون ملك
ایله اقرار اوزره دلالت ایدر شیء یوقدر زیرا بیع آزاولور مالکك غیرندن صدور ایدر ورجا اولنور
کتب شهادت ماوقع بی حفظ ایچون اولور تقدم ایدن مسئله بونك خلافی اوزره‌در که ذکر
اولنان شیئله مقیددر (ککتب شهادته علی اقرار العاقدین) ایکی عاقدك اقرارلری اوزره
شهادتنك کتبی کبی پس بو کتب دخی ذکر اولنان کبی تسلیم اولماز زیرا بوکا حکم تعلق ایلمز
انجق بو مجرد اخبار اولور واکر برکیمسه تحقیق فلان کیمسه برشیء بیع ایلدی دیو اخبار ایلسه
اول کیمسه اول اخبار ایلدیکی دعوی ایتمك جائز اولور (قال ضمنته لك الی شهر وقال الطالب
حال فالقول للضامن) یعنی چونکه کفیل طالب ایچون فلانده اولان بیك اقچه‌که بر آیه‌دکین
سکا ضامن اولورم شمدی طلب ایتمه دیسیدی وطالب حاله کفیل اولدك دیسیدی قول یمینی ایله

کفیلکدر (وعکس فی لك علی مائة الی شهر اذاقال الآخر حالة) وذکر اولنان عکس اولنور
یعنی سنك ایچون بنم اوزریمده برآیه دکین یوز اقچه واردر دیو اقرار ایتسیدی وآخرسنك دینك
حالادر دیسیدی قول مقرلهکدر وفرقی بودرکه تحقیقا کفیل دینله اقرار ایلمدی زیرا قول
صحیحده انك اوزرنده دین یوقدر نتکیم مرارا مرور ایتدی بلکه کفیل برآیدنصکره مجرد مطالبه
ایله اقرار ایتدی وطالب مطالبه‌یی فی الحال ادعا ایدر وکفیل انکار ایدر ایمدی قول یمینی ایله
منکرکدر ومقر دینله اقرار ایدر اندنصکره نفسیچون حق ادعا ایدر اولکه مطالبه‌نك برآیه دکین
تأخیریدر بینه‌سز قولی قبول اولنماز (ولا یؤخذ ضامن الدرك اذا استحق المبیع قبل القضاء
علی البایع بالثمن) درکه ضامن اولان کیمسه چقان مبیعه مستحق ظاهر اولدقده بایع اوزره ثمنله
قضادن اول اخذ اولنماز زیرا بایع مجرد استحقاقله بوزلمز مادامکه بایع اوزره ثمنله قضا اولنمدقچه
پس ثمنی اصیل اوزره رد واجب اولماز پس کفیل اوزره دخی واجب اولماز (قال لآخر اسلك
هـذا الطریق فانه آمن) برکیمسه برآخر کیمسه‌یه سن بو طریقه سالك اول زیرا تحقیق
بو طریق امیندر دیسیدی (فسلك واخذ وماله لم یضمن) اول آخر کیمسه اول طریقه سالك
اولدقده مالنی اخذ ایلسه‌لر اول طریقه سالك اول امیندر دین کیمسه اوزره ضمان لازم اولماز
(ولو قال ان کان مخوفا واخذ ومالك فانا ضامن ضمن) واکر اول رجله اکر بو طریق
مخوف ایسه وسنك مالك اخـذ اولنورسه بن ضامن اولورم دیسیدی ضـامن اولور اصل
بودرکه تحقیقا مغرور غار اوزره رجوع ایده‌مز الاچقان غرور معاوضه ضمننده اولورسه
رجوع ایدر یاخود غار مغرور ایچون صفت سلامتله نصا ضامن اولور حتی دکرمنجی بغدایی
قوی دیوب پس سبتك دلکندن انده اولان بغدای صویه کتسیدی حال بوکه دکرمنجی بغدایی
ادلکدن صویه کیده جکین بلسیدی ضامن اولور زیرا دکرمنجی عقد ضمننده غار اولدی مسئلهٔ
ولی بونك خلافی اوزره درکه حکم عقد ایله اول مکانده سلامته ضامن اوله مز و بو مقامده عقـد
سلامت اقتضا ایدر عمادیه ده بویله ذکر اولندی

(فصل)

لهما دین الی آخر فکفل احدهما لصاحبه نصیبه لم یجز) ایکی شریکك بر دیندن صاحبنك نصیبنه
کفیل اولماسی جائز اولماز زیرا اکر نصیبنه منصرف اولسیدی دینك قسمتی قبل القبض اولور بو ایسه
باطلدر واکر شایعه منصرف اولورسه نفسی ایچون ضامن اولور پس اکر حکم ضمانله قضـا
اولنسه عقد فاسد ایله ادا ایتدیکی ایچون استرداد لازم کلور نتکیم مرور ایتدی واکر متبرعا ادا
ایدرسه جائز اولور زیرا تبرع تمام اولماز الاقبضله اولور جامع الکبیر شرحی وجیزده بویله ذکر
اولندی (وعلیهما دین لآخر وکفل کل عن الآخر جاز) ایکی کیمسه‌نك اوزرنده آخر ایچون
دین اولسیدی ایکیسی برعبد مشترك اشترا ایتمکله وایکیسندن هر بری آخر ایچون کفیل اولسیدی
جائز اولور مانع اولمادیغیچون (ولم یرجع علی شریکه الا بما ادی زائد علی النصف) شریکی
اوزره رجوع ایده‌مز الانصفدن زیاده ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر زیرا ایکی شریکك
هر بری نصفده اصیل ونصف آخرده کفیلدر پس برینك ادا ایلدیکی اوزرنده اصالة اولان
شیئه منصرف اولور زیرا اوزرنده اصالت اولان شیئه مبنی ایله کفالة اولان شی بیننده معارضه یوقدر
زیرا اولکی دیندر ومطالبه‌در وثانی یالکز مطالبه‌در وامازیاده اوزرنده کفالت اولان شیئه منصرف
اولور ودخی انك ایچونکه اکر ایکیسندن بری نصفی صاحبندن دفع ایتسیدی صاحبی ایچون انك اوزرینه
مؤدی عد قلمغله رجوع ایتمك لازم کلور زیرا مؤدی انك نائبیدر وانائبنك اداسی کندینك اداسی کبیدر
پس بو تقدیرجه دوره مؤدی اولور (کفلا بشیء عن رجل بالتعاقب وکفل کل به عن الآخر بامره)

ایکی کیمسه برشیء ایچون بر رجله تعاقب ایله کفیل اولسه‌لردی و بو ایکی کفیلك هر بری اول شیء
ایچون صاحبنك امر یله کفیل اولسه‌لردی یعنی چقان برکیمسه اوزرنده مثلا بیك اقچه دین اولوب
پس اول مدیون اولان رجله ایکی کیمسه علی الانفراد بیك اقچه‌نك جمیعنه کفیل اولسه‌لردی
بوندنصکره بو ایکی کفیلك هر بری صاحبنه کفالت ایله لازم کلان شیئه کفیل اولسه لردی
زیرا کفیل ایله کفالت جائزدر (فما ادی احدهما رجع بنصفه علی شریکه) ایکیسندن بری اول بیك
اقچه‌یی ادا ایلدکده نصفیله شریکی اوزره رجوع ایدر اندنصکره بو ایکیسی اصل مدیون اوزره
رجوع ایدرلر (او بالکل علی الاصیل) یاخود بیکی هرقنقیسی ادا ایتدیسه کل ایله اصیل اوزره
رجوع ایدر زیرا بونلرك اوزرلرنده اولان شی بلاترجیح برابردر زیرا کلیسی کفالتدر پس ادا اولنان
شیء بینلرنده شایع اولور پس نصفیله شریکی اوزره رجوع ایدر پس دوره مؤدی اولماز و بو چقان
ایکیسندن هر بری صاحبندن جمیعله کفیل اولدیغی وقتده‌در (واما اذا کفل کل منهما بالنصف ثم کل
عن صاحبه فهی کما قبلها فی الصحیح) اما چقان ایکیسیده نصفه کفیل اولسه لردی بوندنصکره
هر بری صاحبنه کفیل اولسیدی پس بو مسئله مسئلهٔ اولی کبیدر قول صحیحده حتی ایکیسندن بری ادا
ایلدیکی شیئله شریکی اوزره رجوع ایده‌مز مادامکه نصف اوزره زیاده اولمادقچه (کذا لو کفل
بالجمیع معا ثم کفل کل عن صاحبه) اندلك ایکیسی معا اصیله جمیع دینه کفیـل اولوب اندنصکره
هر بری صاحبنه کفیـل اولسیدی ایکیسندن بری ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایده‌مز مادامکه
نصفدن زیاده اولمدقچه زیرا دین انلرك اوزرلرینه ایکی نصف اولدی پس اصیلدن جمیع دینله
کفیل اولماز (او کفل کل به متعاقبا ثم کل عن صاحبه بالنصف) یاخود ایکیسندن متعاقبا دینك
جمیعنه کفیل اولوب بعده بر برلرینه نصفله کفیل اولسه‌لردی ذکر اولنان علت ایچون اصیلدن جمیع
دینله کفیل اولماز (وان ابرأ الطالب احدهما اخذ الاخر بکله) اکر طالب ایکی کفیلك برینك ذمتنی ابرا
ایلسیدی دینك کلیسنی کفیل آخردن اخذ ایدر زیرا کفیلك ابراسی اصیلك براءتنی ایجاب ایلمز پس مالك
کلیسی اصیل اوزره باقی قالوب وآخردن اندن دینك کلیسی ایله کفیلدر پس طالب انی اخذ ایدر (افترق
المتفاوضان) شرکت مفاوضه ایله شریك اولان ایکی شریك شرکتدن مفترق اولسه لردی
(اخذ الغریم ایا شاء بکل الدین) داین هرقنقیسندن دیلرسه دینك کلیسی ایله اخذ ایدر زیرا هر بری
آخره کفیلدر عن قریب کتاب شرکتده بیان اولنور (ولا یرجع حتی یؤدی اکثر من النصف) دین
ادا ایدن کفیل آخر اوزره نصفدن زیاده ادا ایتمدکجه رجوع ایده‌مز نتکیم ایکی رجلك کفالتنده ذکر
اولندیغی کبی (کاتب عبدیه بعقد) برکیمسه ایکی عبدینی برعقد یله مکاتب قلسیدی مثلا ایکیکزی بیك
اقچه‌یه برسنه‌یه دکین مکاتب ایلدم دیوب انلر دخی قبول ایلسه‌لردی (وکفل کل عن صاحبه جاز) اول
ایکی عبدك هر بری صاحبنه کفیل اولسیدی استحسانا جائز اولور و قیاس جائز اولمامق ایدی زیرا انده
مکاتبك کفالتی وبدل کتابتك کفالتی و بو ایکی کفالتك هر بری علی انفراده باطلدر و عند
الاجتماع باطل اولمسی اولی بالطریقدر پس اول ایکیسنك کتابتلری متعاقب اولدیغی کبی
اولدی پس بوده باطلدر بو اجلدن مصنف بعقد دیدی استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا
انسانك تصرفنك تصحیحی بقـدر الامکاندر و بو مقامده مالك کلنی هر برینك اوزرینه
قلمق ممکن اولدی مولا حقنده وعبدك نفسی حقنده و آخرك عتقی اداسنه معلق اولدی زیرا
مولانك بن ایکیکزی بیك اقچه‌یه مکاتب قلدم دیمسنك معناسی اکر بیك اقچه‌یی ادا ایدرسکز
پس تحقیق ایکزده حرلرسکز دیمکدر پس کانه ایکیسندن هر برینه اکر سن بیك اقچه‌یی
ادا ایدرسك سن حرسین دیدی پس ایکیسندن هر برینك عتقی بیك اقچه‌نك اداسنه معلق
اولدی پس نصفی ادا ایله عتق حاصل اولماز زیرا شرط مشروطه جملة مقابل اولور اجزائله
مقابل اولماز پس مولا ایکیسنك هر برندن مالك جمیعنی اصالة مطالبه ایدر کفالة

مطالبه ایتمز پس هر قنغیسی کلی ادا ایدرسه معتق اولور واخری اکا تبعا معتق اولور
نتکیم مکاتبك ولدنده اولدیغی کبی (فادی احدهما رجع بنصفه) پس ایکیسندن بری کلی
ادا ایتدکده نصفیله آخر اوزره رجوع ایدر ایکیسی برابر اولدقلری ایچون و اکر کلی ایله
رجوع یاخود هیچ رجوع ایتمسه برابرلك منتفی اولور (وان عتق احدهما) اکر مولا
ایکیسنده برشیء ادا ایتمزدن اول برینی اعتاق ایتسیدی (جاز) جائز اولدی ملکنه مصادفه
ایتدیکی ایچون ومعتق نصفدن بری اولور زیرا معتق ماله راضی اولمدی الا عتقه وسیله
اولمق ایچون راضی اولمش ایدی حال بوکه وسیلهده باقی قالمادی پس نصف ساقط اولدی
ونصف آخرك اوزرنده باقی قالدی زیرا مال حقیقتده ایکیسنك رقبهسنه مقابلدر حتی
ایکیسنك اوزرینه منقسم وموزع اولسون ایچون و مال هر برینك اوزرینه قلنمق
ضمانی تصحیح ایچوندر ایمدی ضروری اولدی موضعنك غیری یه تعدی ایلمز وچون اعتاق
ایتسیدی اندن استغنا ایدوب وضرورت دخی منتفی اولدی ایمدی ایکیسنك رقبهسیله مقابل
اولدیغی حالده اعتبار اولندی پس بو اجلدن تنصیف اولنور (و) چون مولا ایکیسندن برینی
اعتاق ایتسیدی (اخذ ایا شاء بحصة من لم یعتقه) اعتاق اولمیانك حصهسنی هر قنغیسندن
دیلرسه اخذ ایدر واما معتقك اخذی کفالتی حسبیله در واما معتق اولمیانك اخذ اولنمسی
اصالتله در بوکا اعتراض اولندیکه معتقك کفالتله اخذی بدل کتابتله کفالتی تصحیح ایچون
اولمق باطلدر جواب ویرلدیکه ایکیسندن هر بری بیك اقچهنك جمیعیله مطالبدر وباقی که
آخردر مطالب اولانك بعضی اولور پس اول صفت اوزره باقی قالور زیرا بقا وصف ثبوت
اوزرهدر (فان اخذ المعتق رجع علی صاحبه بما ادی) پس اکر مولا معتق اخذ ایتدکده معتق
مکاتب آخر اوزره ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر زیرا امری ایله انکیچون ادا ایلدی (وان اخذ
الآخر لا) واکر مولا معتق اولمیانی اخذ ایدرسه آخر اوزره رجوع ایدهمز زیرا کندی
نفسیچون ادا ایلدی (مال لا یجب علی عبد حتی یعتق) مال مبتدادر خبری خال در بر مال که
عبد معتق اولنجیه دکین اوزرینه واجب اولمیه و بو بردیندر که مولا حقنده ظاهر اولماز
نتکیم عبدك اقراریله لازم کله یاخود قرض المش اوله یاخود بشبههٔ وطیء ایله لازم کله یاخود
اماتی استهلاك ایله لازم کله پس بونلر مولا حقنده ظاهر اولماز بلکه عبد بونلر ایله عتقدنصکره
مؤاخذه اولنور (حال علی من کفل به مطلقة) اول عبده کفالت مطلقه ایله کفیل اولانك اوزرینه حالدر
یعنی اول عبد اوزره لازم کلان مال حلول وتأجیل قیدندن کفالت مطلقه ایله کفیل اولان کیمسهدن
حالا لازم کلورزیرا اول مال سببك وجودی ایچون وذمتی قبول ایتدیکی ایچون عبد اوزره حالدر لکن اول
مال مطالبه اولنمازاعسار ینك ظاهرا ولمسی ایچون زیرا انك یدنده اولان مالك کلیسی مولانك ملکیدر
و بودینه تعلقنه دخی راضی اولمادی کفیل ایسه معسر دکلدر اما چون اول عبد دین مؤجله کفیل
اولسیدی اول کفیلدن حالا لازم کلمز زیرا کفیل مطالبهیی دین مؤجل ایله التزام ایتدی
(وان ادی رجع علیه بعد عتقه) واکر کفیل اول عبدك دینی ادا ایتسیدی ادا ایلدیکی شیئله
عتقدنصکره عبد اوزره رجوع ایدر (اوکفل بامره) اکر عبدك امریله کفیل اولدی ایسه
زیرا کفیل ادا ایله دینه مالك اولدی وطالبك مقامنه قائم اولدی حریتدن اول مطالبه
ایدهمز (ادعی علی عبد مالا وکفل بنفسه رجل فمات العبد بریء الکفیل) برکیمسه برعبد
اوزرینه مال ادعا ایتدکده بر رجل اول عبدك نفسنه کفیل اولسیدی پس اول عبد فوت
اولدقده اول کفیل کفالتدن بری اولور موتیله اصیل دخی بری اولور نتکیم چون نفسنه کفیل
اولان کیمسه حر اولسیدی (مات عبد مکفول برقبته فبرهن انه لمدعیه ضمن الکفیل قیمته)

يعنى

یعنی برکیمسه بر رجل اوزره برعبدك رقبهسنی ادعا ایلدکده برآخر کیمسه اول عبدك رقبهسنه
کفیل اولسیدی پس اول عبد قبل الاثبات فوت اولسیدی اول مدعی عبد کندی
ملکی اولدیغنه بینه اقامت ایتسیدی کفیل اول عبدك قیمتنه ضامن اولور زیرا عبدك مولی
اوزره ردی لازم اولدی قیمتی عبدك برینه خلیفه اولمق وجهی اوزره حال بوکه کفیل اول ردی
التزام ایدوب وعبدك موتندنصکره قیمتی اصیل اوزره باقی قالور کذلك کفیل اوزره دخی باقی قالور
(کفل عبد عن مولاه بامره فعتق فاداه اوعکس) برعبد مولاسنه مولاسنك امریله کفیل
اولسیدی پس مولاسی اول عبدی اعتاق ایتسیدی عبد اول دینی ادا ایتسیدی یاخود مولی
عبدینه کفیل اولوب عتقدنصکره اول دینی مولی ادا ایتسیدی (لم یرجع واحد علی آخر)
ایکیسندن بری آخر اوزره رجوع ایدهمز صورت اولینك معناسی عبد اوزره دین اولمامقدر زیرا
مولانك تکفیل ایله امری صحیح اولور چون عبدك اوزرنده دین مستغرق اولمازسه واکر
اوزرنده دین مستغرق وار ایسه تکفیلی صحیح اولماز غرمانك حقنك ابطالنی متضمن اولدیغی ایچون
واما مولانك عبدنه کفالتی مطلقا صحیح اولور و بونلرك ایکیسنکده رجوعلری جائز اولمامسنك
سببی اولدرکه زیرا کفالت رجوعی ایجاب ایتمز واقع اولدی زیرا ایکیسندن بری آخر اوزره دین
جهتندن مستحق اولماز پس اعتاقدنصکره کفالت موجبه منقلب اولماز نتکیم چون بر رجل بر رجله
امرنسز کفیل اولوب پس کفیل اولدیغی رجله خبر واردقده انك کفالتنه اجازت ویرسه پس
بو کفالت رجوعی موجبه منقلب اولماز نتکیم مرور ایتدی کذلك ذکر اولنان مسئله دخی
انك کبیدر بوندنصکره مولانك عبدنه کفالتك فائدهسی عبدك سائر اموالندن ایفا ایله
مطالبهسنك واجب اولمسیدر وعکسنك فائدهسی عبدك رقبهسنه دینك تعلقیدر

) کتاب الحوالة (

بو کتاب حوالهنك احکامی بیاننده در (هی) حواله لغت جهتندن احاله معناسنه اسمدر ومطلقا
احاله نقلدر وشرعا (نقل الدین من ذمة الی ذمة) دینی برذمتدن ذمت آخره نقل ایتمکدر یعنی
حواله ایدن کیمسه ذمتنی حواله اولنان کیمسهنك ذمتنه نقلدر و بو حواله دینه تخصیص
اولنمغه باعث اولدرکه زیرا حواله نقل شرعیدر ودین دخی وصف شرعیدرکه اثری
مطالبهده ظاهر اولور پس نقل شرعی وصف شرعیده مؤثر اولمق جائز اولدی نتکیم
بیع شرعی وصف شرعی اولان ملکك نقلنده مؤثر اولدیغی کبی ومبیع اولان عینك نقلنده
اکا تابع اولور (المدیون محیل والداین محتال ومحتال له ومحال ومحال له) مدیون محیلدر یعنی حواله
ایدیجیدر ودائن محتالدر ومحتال لهدر ومحالدر ومحال لهدر یعنی درت الفاظ دائن اوزره اطلاق اولنور
اصطلاحده (ومن یقبلها محتال علیه ومحال علیه) وحوالهیی قبول ایدن کیمسه محتال علیه
ومحال علیهدر یعنی ذکر اولنان کبی بو ایکی لفظ دخی اطلاق اولنور (والمال محال به)
ومال محال بهدر (وشرط رضاء الکل) وحوالهنك صحتی ایچون کلك رضاسی
شرط قلندی اما اولك معناسی یعنی محیلك رضاسی مروت صاحبلری آزاولوردیندن
اوزرلرنده اولان شیئی غیریلرك تحملندن اعراض ایدرایمدی محیلك رضاسندن لابددر واما ثانی یعنی
محتالك دائنك رضاسی پس حوالهده حقینك ذمت اخرایه انتقالی واردر وذمم ایسه متفاوتهدر ایمدی
دائنك رضاسندن لابدر واما ثالثك یعنی محتال علیهك رضاسی حوالهده دینی الزام واردر التزامسز
ایسه لزوم اولماز (بلا خلاف) بلا خلاف رضاسی شرط قلندی (الا فی الاول) الا
محیلك یعنی مدیونك رضاسنده اختلاف اولندی شول جهتله که زیاداتده حواله محیلك
رضاسز صحیح اولور زیرا محال علیهدن دینك التزامی کندی نفسی حقنده تصرفدر حال بوکه محیل
اتضرر اولماز بلکه محال علیهك التزامنده محیلك نفعی واردر زیرا محال علیه رجوع ایدهمز

چـان حواله محيلك امر يله اولماديسه (وشرط حضور الثانى) ومحتال لهك يعنى دائنك حاضر
اولماسى شرط قلندى يعنى حواله دائنك غيبتنده صحيح اولماز (الا ان يقبل فضولى له) مكركه
برفضولى كيمسه انك ايچون قبول ايليه يعنى غائب اجليچون خانيه ده بو يله ذكر اولندى (لا حضور
الباقين) باقى قلان ايكى كيمسه نك حضورى يعنى محيل ايله محتال عليهك حضورى شرط قلنمدى
اما اولك حضورينك شرط قلنمسه باعث اولكه محيلدر پس بررجل دائنه سنك فلان بن
فلان اوزرنده اولان بيك درهمى بنم اوزريمه حواله ايله ديمكله پس دائن راضى اولسيدى تحقيقا
حواله صحيح اولور حتى اول رجل ايچون رجوع ايتمك جائز اولماز واماثالثك حضورينك
شرط قلنديغنه باعث اولكه محتال عليهدر پس دائن بررجل غائب اوزره حواله اولندقده
اندنصكره اول غائب قبول ايتمكله حواله صحيح اولور خانيه ده بو ذكر اولندى (واذاتمت) ايمدى
چـان حواله تمام اولسيدى (برئ المحيل) مديون دينندن برى اولور محتال ومحتال عليهك قبولى
ايله زيرا حواله نك معناسى نقلدر تنكيم مرور ايتدى ونقل اصيلك ذمتنك فراغنى اقتضا ايدر
زيرا شئ واحدك ايكى محلده بقاسى بر زمانده محالدر (ولا يرجع عليه المحتال الا بالتوى)
محتال محيل اوزره رجوع ايده مز الا توا ايله رجوع ايدر زيرا حواله دائنك حقنك سلامتيله
مقيددر زيرا مقصود اولان حقيدر پس سلامتك عدمى قتنده رجوع ايدر ومصنف توايى
(بموت المحال عليه مفلسا وحلفه منكرا حوالة ولا بينة عليها) قوليله بيان ايلدى محتال عليهك مفلس
اولديغى حالده موتيله محتال محيل اوزره رجوع ايدر ياخود محتال حواله يى انكار ايدوب اوزرينه بينه
اولمايوب يمين ايلدكده رجوع ايدر زيرا حقنده وصولدن عجز هر برندن متحقق اولور ايمدى
محيل اوزره رجوع ايدرا ولكه حقيقة توى در بو ايكى معنا ايله وثالثله توى حاصل اولور وثالثدن مراد
محتال عليهك حال حياتنده قاضينك افلاسنه حكم ايدوب اندن حقك حاصل اولماسى ممتنع اولمقدر
ايمدى محيل اوزره رجوع لازم كلور صورتين اوليينده لازم كلديكى كبى و بو ايكى صورتله بيله ماميين
قتنده اوچنجى صورت قاضينك افلاسله حال حياتنده حكم ايتمسيله توى متحقق اولور (نصح الدراهم
المودعة والمغصوبة) امانت اولان دراهم ايله حواله صحيح اولور زيرا مودع تسليمه قادردر پس جوازه
اولى اولور ودراهم مغصوبه ايله ده صحيح اولورز يرا حواله اولنان كيمسه محيلدن غصب ايتمش ايدى
(وبالدين) دخى محتال عليهك محيله اولان دينيله حواله صحيح اولور (وتبطل بهلاك الاولى) حواله
وديعتك هلاكيله باطل اولور كفالت اول وديعتله مقيد اولديغيچون زيرا مودع اداسنى التزام ايلمدى الا
وديعتدن التزام ايلدى (او استحقاقها) ياخود مستحق ظهور ايتمكله حواله باطل اولورز يرا استحقاق
وديعتك هلاكى كبيدر (ويبرأ المودع) مودعك وديعتدن برى اولوب ودينى محيل اوزره عود
ايدر (وباستحقاق الثانيه) ودخى حواله ثانيه نك استحقاقى سببيله باطل اولور يعنى دراهم مغصوبه يه
مستحق ظهوريله حواله باطل اولور حواله نك خلنى معدوم اولديغيچون (ويبرأ الغاصب) وغاصب
برى اولوب ودين محيل اوزره عود ايدر (لا بهلاكها) يعنى دراهم مغصوبه نك هلاكيله غاصب برى
اولماز (اذا كان فيه وفاء) چـان هلاككنده وفا اولورسه يعنى حواله مالندن وفا ايدر مقدارى اولدقده
وضمان مغصوبه مقامنه قائم اولور (وفيها) بو تعداد اولنان صورتلرده (لا يطالب المحيل المحتال
عليه) محيل محتال عليه اوزره عينله ياخود دينله مطالبه ايده مز او يله عينله دينكه حواله بو
ايكيسيله تقييد اولندى محتال لهك حقى بو ايكيسنه متعلق اولديغيچون (ولا يقدر المحتال عليه
ان يدفعها الى المحيل) محتال عليه حواله يى محيله دفع ايتمكه قادر اولماز يعنى محيل محتال عليهك مطالبه
سنه مالك اولماديغى كبى محتال عليه دخى انجلين محيله دفع ايتمكه مالك اولماز اكر دفع ايلسه محتال له
ايچون ضامن اولورز يرا محتال لهك حقى تعلق ايدن شيئى استهلاك ايتدى (مع ان المحتال اسوة لغرماء

المحيل

المحيل بعد موته) بونك برله محتال عليه محيلك موتندنصكره غرماسيله برابردر يعنى تحقيقا برامواله چـان
محتالك حقى تعلق ايلسه لايق اولان محيلك فوتندن صكره غرماسيله محتال برابر اولمقدر تنكيم رهنده
اولديغى كبى مع هذا راهن غرمايله برابردر زيرا شول عينكه محيل ايچون محتال عليه يدنده در
وشول دين كه محيل ايچون محتال عليهك اوزرنده درعقد حواله ايله محال ايچون مملوك اولمدى
يدا مملوك اولمديغى ظاهردر و رقبة دخى مملوك اولمادى زيرا حواله تمليك ايچون وضع اولنمادى
بلكه نقل ايچون وضع اولندى پس غرمانك مابينده اولور واما مرتهن يدا وحبسا مرهونه
مالك اولدى پس مرتهن ايچون مرهونه نوع اختصاص ثابت اولورسه شرعا كه اول اختصاص
غيرى ايچون ثابت اولماز ايمدى غيرى ايچون مرهونه مشاركت جائز اولماز (بخلاف المطلقة)
حوالهٔ مطلقه بونك خلافى اوزره در معلوم اولا كه تحقيقا حواله يا مطلقه در و يا مقيده در اما حوالهٔ
مطلقه حواله يى برارسال ايله ارسال ايلمكدر كه اول حواله محيل ايچون محال عليه اوزره بردينه
ومحال عليهك يدنده برعينه مقيد اولميه ياخود بررجل اوزره حواله ايده كه اول رجلك محيل ايچون
اوزرنده دين اولميه و يدنده محيل ايچون برعين اولميه واما حوالهٔ مقيده محيل ايچون محتال عليهك
قتنده وديعتدن ياخود غصبدن مال اوله ياخود اوزرنده دين اوله پس محيل ديه كه بيك اقچه ايله طالبى
سنك اوزريكه حواله ايلدم او يله بيك اقچه كه طالب ايچون بنم اوزرمده در بنم ايچون سنك اوزركده
اولان مالدن ادا ايتمك اوزره ومحتال عليه دخى قبول ايليه وقتا كه مصنف حوالهٔ مقيده نك حكمنى بيان
ايلدى ايسه حوالهٔ مطلقه يى بيان مراد ايلدى انكله تحقيقا حكم مطلقه حكم مقيده يه مخالفدر
(حيث يطالب فيها المحيل المحتال عليه ويقدر المحتال عليه ان يدفعها الى المحيل) شول حيثيتله كه
حوالهٔ مطلقه دن محيل محتال عليهى عينله ودينله مطالبه ايدر ومحتال عليه محيله دخله قادر
اولور زيرا محتال عليهك قتنده يا اوزرنده محتالك حقى ايچون تعلق يوقدر بلكه انك حقى محتال عليهك
ذمتنده در وذمتنده وسعت دخى واردر (لا تبطل باخذ ما عنده او عليه) محتال عليهك قتنده عيندن
مغصوب كبى وو ديعه كبى اولان ياذيندن اوزرنده اولان مالى اخذ ايله حواله باطل اولماز برابردر كرك
مطلقه اولسون وكرك مقيده اولسون اما اول يعنى محتال عليهك قتنده اولان شئ ياخود
اوزرنده اولان مالى اخذ ايله باطل اولمامغه باعث اولدر كه محتال عليهك قتنده ياخود اوزرنده
اولان شيئك خصوصياتى ايله حقك تعلقنى اطلاق منافى اولديغى ايچوندر واما ثانى محيل
ايچون محتال له دن حق اخذ اولمديغى ايچوندر پس اكر محتال عليه حواله يى دفع ايلسيدى
محتالك حقى تعلق ايلديكى شيئى دفع ايتمش اولور ايمدى محتال عليه ضامن اولور (لا يقبل
قول المحيل احلت بدين لى عليك للمحتال عليه اذا طلب مثل ما احال) يعنى بررجل بررجل
آخر اوزره بيك اقچه حواله ايتسيدى پس محتال عليه اول بيك اقچه يى محتاله دفع ايتسيدى
اندنصكره دفع ايدن كيمسه بيك اقچه يى محيلدن طلب ايتدكده بنم حواله ايلديكم بيك اقچه سنك
بكا دينك اولان بيك اقچه در ديسيدى ومحتال اول دينى انكار ايتسيدى قول محتالكدر محيلك
قولى قبول اولنماز ومحتال عليهك حواله ايله اقرارى محتال عليهك محيل اوزره دينله اقرار
اولماز ودخى محتال عليهك حواله يى قبولى محتالك اوزرنده دين اولمغه دليل اولماز زيرا حواله
صحيح اولورا كرچه كيم محتال عليه اوزره محيل ايچون دين اولمازسه ده (ولا قول المحتال للمحيل
اذا طلبه احلتنى بدين لى عليك) يعنى چـان محيل محتاله فلا ندن قبض ايلديكك شيئى بكا وير
زيرا بن آنى سكا بنم ايچون قبض ايله ديو حواله ايتمش ايدم سن اول شيئك قبضنده بنم وكيلم
اولدك ديسيدى پس محتال دخى بنم سنك اوزركده بكا دينك وار ايدى بكا انكيچون حواله ايلدك
ديسيدى قول محيلكدر زيرا محتال محيل اوزره دين ادعا ايدر ومحيل انكار ايدر پس قول منكر كدر

ومحیلدن حواله ایله اقرار وحواله اوزره اقدامی محتالك محیل اوزره دینی اولمغه اندن اقرارا
اولماز زیرا لفظ حواله وكالتده استعمال اولنماز (یجبر المحتال اذا ادی المحیل فلم یقبل)
قچان محیل دینی ادا ایتسیدی محتال جبرا اولنور وقولی قبول اولنماز مطالبه محیله توایله
عودت ایلمك احتمالی ایچون (احال غریمه علی رجل ان یعطیه من ثمن داره فقبل) محیل غریمی
بررجل اوزره حواله ایتسیدی محتال علیهك داری ثمنندن اعطی ایتمك ایله پس محتال
دخی قبول ایتسیدی (صحت) حواله صحیح اولور زیرا محیل ایفاسی اوزره قادر اولدیغی
شیئله حواله ایلدی زیرا دارك بیعنه قادر اولور (ولایجبر علی البیع) محتال علیه
دارینی بیع اوزره جبر اولنماز قبل البیع اداك وجوبی معدوم اولدیغی ایچون (ولو باع
یجبر علی الاداء) واكر محتال علیه دارینی بیع ایتسیدی اداء اوزره جبر اولنور وجوبك متحقق
اولدیغی ایچون (ولو احال علی ان یعطی من ثمن دار المحیل لا) واكر محیلك دارینك ثمنندن ویرمك
اوزره حواله ایتسیدی حواله صحیح اولمز زیرا محتال دارك بیعنه قادر اولماز (الا اذا امره بالبیع) مكر محیل
دارینك بیعی ایله امر ایدرسه بو تقدیرجه حواله صحیح اولور بیع اوزره وادا اوزره قدرتك
وجودی ایچون (باع بشرط ان یحیل علی المشتری بالثمن غریما له بطل البیع) بایع
مبیعك ثمنی ایله مشتری اوزره غریمنه حواله ایتمك شرطیله بیع ایتسیدی باطل اولور زیرا
بوشرط برشرطدركه عقد اقتضا ایلمز وانده بایع ایچون نفع واردر (ولو باع بشرط
ان یحتال بالثمن صح) یعنی اكر بایع مشتری یه مبیعك ثمنی آخردن حواله ایتمك شرطیله بیع
ایتسیدی بیع صحیح اولور زیرا بوشرط موجب عقدی تاكید ایدر زیرا عادتا حواله املا اوزره
اولور یعنی مالی اكثر اولوب وقضاسی یعنی اداسی احسن اولان كیمسه اوزره اولور (وكره السفتجة)
سفتجه سینك ضمی ایله وتانك فتحیله سفا تجك واحده سیدر سفته نك معربیدر وسفته شیء
محكمدر قرضه بونكله تسلیه اولندی قرضك امری محكم اولدیغی ایچون بونك صورتی اولدركه
بركیمسه برتاجره قرض ویرركه بلد آخرده اولان صدیقنه دفع ایتمك ایچون حتی طریقده
اولان خطرك سقوطندن مستفید اوله والله تعالی اعلم

(* كتاب المضاربة *)

بوكتاب مضاربه نك احكامی بیانده در كتاب حواله ایله كتاب مضاربه بیننده وجه مناسبت حواله ده
ومضاربه ده فی الجمله نقل مال معناسی بولنماسیدر (هی) مضاربه لغت جهتندن ارضده
ضربدن مفاعله در وضرب ارضده سیردر بوعقده مضاربه ایله تسمیه یه باعث زیرا مضارب
اكثریا ربح طلبی ایچون ارضده سیر ایدر وشرعا (عقد شركة فی الربح بمال من رجل وعمل من آخر)
بررجلدن مال ایله ورجل آخردن عمل ایله ربحده عقد شركتدر (وركنها الایجاب والقبول)
ومضاربه نك ركنی ایجاب وقبولدر مال صاحبنك بومالی سكا مضاربه دفع ایلدم دیمكله یاخود معامله
یاخود شومالی اخذ ایله وبونكله عمل ایله الله تعالینك احسانی اولان شیء ایكیمزك بیننده ایكی
نصف اولسون یاخود الفاظدن بونك امثالیله ایجاب وقبولدر مضاربه بونلر ایله ثابت اولور (وحكمها
انواع) ومضاربه نك حكمی انواع اوزره در (ایداع اولا) اولكسی ایداعدر زیرا مضارب مالی
مالكنك اذنیله قبض ایتدی مبادله ووثیقه اوزره قبض ایتمدی سوم شرا اوزره مقبوض بونك
خلافی اوزره در زیرا مضارب انی بدل قبض ایلدی ورهن دخی بونك خلافی اوزره در زیرا وثیقه قبض
ایلدی (وتوكیل عند عمله) ومضاربك عملی قتنده توكیلدر زیرا مضارب انده رب مالك ایچون
امریله تصرف ایدر حتی عهده دن مضاربه لاحق اولان شیئله رب مال اوزره رجوع ایدر
(وشركة ان ربح) ودخی شركتدر اكر ربح حاصل اولدی ایسه زیرا ربح مالله وعمل ایله

حاصل

حاصل اولور پس رب مال ایله مضارب شریك اولور (وغصب ان خالف) واكر مضارب
شركتده مخالفت ایدرسه غصبدر غیرك مالی اوزره تعدی ایتدیكی ایچون پس ضامن اولور
(ولو اجاز بعده) اكر مضارب مخالفتدن صكره اجازت ویررسه ده قچان اشترادن نهی
اولنان شیئی مضارب اشترا ایدوب بعده بیع ایتسیدی اندن صكره رب مال اجازت ویرسیدی
جائز اولماز ومستبضعده ذكر اولنان كبیدر یعنی ربحك كلیسی رب مال ایچون شرط قلنسه
مضارب مستبضع اولور زیرا عقد مضاربه شركت اوزره مبنیدر پس اكر ربحك كلیسی مضارب
ایچون اولسه مال مضاربك یدنده قرض اولور واكر ربحك كلیسی رب مال ایچون اولسه مال
مضاربك یدنده بضاعت اولور واكر مضاربه فاسد اولسه مضارب اجیردر زیرا مضارب
صاحب مال ایچون مالنده عاملدر ور بحنده شریكدر ور بحندن انك ایچون شرط اولنان شی
عمل اوزره اجرت كبیدر پس مادامكه مضاربه صحیحه اوله بو حكم جائز اولور لكن علی
سبیل الشركت شول حیثیتله كه اكر ربح حاصل اولورسه مضارب اندن حصه سین اخذ ایدر
وحاصل اولمازسه اخذ ایده مز وقچان مضاربه فاسد اولسیدی معنای شركت مضمحل
اولور واجاره معناسی ظاهر اولور پس مضارب ایچون رب مال اوزره اجر مثل لازم كلور
(واجارة فاسدة ان فسدت) ومضاربه اجارهٔ فاسده اولور اكر مضاربه فاسد اولورسه
زیرا مضاربه انده واجب اولان اجر مثلدر اجارهٔ فاسده كبی اولكه انك عملنك بدلیدر زیرا مضارب
مضاربه نك عدم صحتی ایچون مسماءیه مستحق اولماز وعملنه مجانا راضیده اولماز ایمدی اجر مثل
واجب اولور (فلا ربح ح) بو تقدیرجه ربحده اولماز زیرا ربح مضاربهٔ صحیحه ده اولور
وقتا كه مضاربه فاسده اوله مضاربه اجاره اولور (بل اجر عمله) بلكه مضاربك عملنك اجری
اولور (مطلقا) یعنی برابردركه ربح حاصل اولسون وكركسه اولمسون (بلا زیادة علی المشروط)
مشروط اوزره زیاده سز نتكیم اجارهٔ فاسده نك حكمیده بو بله مرور ایتمش ایدی (ولا ضمان
فیها) ومضاربهٔ فاسده ده ضمان اولماز (كالصحیحة) مضاربهٔ صحیحه كبی زیرا مضارب
امیندر پس ضمین اولماز (واما دفع المال الی آخر وشرط الربح للمالك فبضاعة وشرط للعامل
فقرض) واما مالی آخره دفع ایدوب ربحی مالكه شرط ایلمك بضاعه در وعامل ایچون شرط
ایلمك قرضدر ومصنفك اسلوب وقایه یی تغییرینه باعث انده بضاعه یی وقرضی ایداع سلكنده
وغیریده عد ایتدی صدر الشریعه نك قولندن وقایه اوزره وارد اولان شیء ایچونكه تحقیقا
مضاربه قچان ربحده عقد شركت اولسیدی نه كیفیتله بضاعه اولور یاخود قرض اولوردیدی
(وشرطها ستة) ومضاربه نك شرطی التیدر (رأس المال من الاثمان) شرطك
اولكیسی رأس مالك ثمنلردن اولمسیدر (فلا تصح الا بما یصح به الشركة) پس رأس مال صحیح اولماز
الا برمال ایله اولور كه انكله شركت صحیح اوله زیرا مضاربه ربحك حصولیله شركت اولور ایمدی
برمالدن لابددر كه اول مالده شركت صحیح اوله اولكه دراهم ودنانیر وتبر وفلوس نافقه در نتكیم قریبا
بیانی كلور (ولو دفع عرضا وامر ببیعه وعمل مضاربة فی ثمنه فقبل صح) واكر بركیمسه آخره برمتاع
ویروب واول متاعك بیعی ایله امر ایدوب وثمنیله مضاربه عمل ایله دیسیدی پس بعض دیدیكه صحیح
اولور زیرا مضاربه یی متاعه مضاف ایتمدی بلكه ثمنه مضاف قلدی ثمن ایسه انكله مضاربه
صحیح اولان شیدندر ومستقبله اضافه صحیح اولور زیرا مضاربه وكالتدر یاخود ودیعتدر یاخود اجاره در
پس انلردن برشیء مستقبله اضافتی منع ایلمز (وكونه عینا لا دینا) شرط مضاربه نك ایكنجیسی رأس
مالك عین اولمسیدر دین اولمسی دكلدر زیرا مضارب ابتداء امیندر ودیندن اوزرنده اولان شیده امین
اولمسی تصور اولنماز (فلو قال اعمل بالدین الذی فی ذمتك مضاربة بالنصف لم یجز) پس بركیمسه

مديونه ذمتكده اولان دنيله مضاربة نصف ايله عمل ايله ديسيدى جائز اولماز (بخلاف مالو كان له
دين على ثالث فقال اقبض مالى على فلان واعمل به مضاربة) اما اكر دين انكيچون ثالث اوزره
اولسيدى پس ديسيديكه بنم فلان اوزرنده اولان مالمى قبض ايله واول مال ايله مضاربة عمل ايله
بو تقديرجه ذكر اولنانك خلافى اوزره دركه اول وقت مضاربه جائز اولور زيرا رب مال
مضاربه يى زمان قبضه مضاف قلدى وانده دين عين اولور وعين رأس مال اولمغه
صالح اولور (وتسليمه الى المضارب) اوچنجى شرطى رأس مالى مضاربه تسليم ايتمكدر
حتى رب مال ايچون انده يد باقى قالميه زيرا مال مضاربك قتنده امانت اولور پس تمام اولماز
الا تسليم ايله اولور وديعه كبى شركت بونك خلافى اوزره در زيرا مضاربه ده مال ايكى جانبك
برندندر وعمل جانب آخرندندر پس عامل ايچون مالى خلاص ايتمكدن لابد در انده تصرف
حاصل اولمق ايچون واما شركتده عمل ايكى جانبدندر پس اكر ايكيسندن برى ايچون
خلوص شرط قلنسه شركت منعقد اولماز شركتك شرطى منتفى اولديغيچون اول شرط كه
ايكيسنك عمليدر (فشرط العمل على رب المال يفسدها) رب مال اوزره عملك شرطى
مضاربه يى افساد ايدر زيرا بو بر شرطدركه مالى مضاربه تسليمدن منع ايدر ومال ايله
مضاربك مابينى تخليه ايسه عقدك صحتك شرطيدر پس مالى تسليمدن ابا بالضروره مفسد
اولور (وكون رأس المال معلوما) دردنجى شرطى رأس مال معلوم اولمقدر منازعه ده واقع
اولمسونلر ايچون (تسمية) تسميه جهتندن معلوم اولمقدر شركت صحيح اولور مالدن قدر معين
اوزره عقد ايتملرى ايله (اواشارة) ياخود اشارت جهتندن معلوم اولمقدر نتكيم قچان بركيسه
بررجله مضاربة قدرى نامعلوم دراهم ويرسيدى پس بو عقد جائز اولور وقدرنده وصفتنده
قول يمينى ايله مضاربكدر وبينه مالكندر وبشنجى شرطى (وكون نصيب المضارب من الربح
معلوما عنده) وعند العقد بحدن مضاربك نصيبى معلوم اولمقدر زيرا ربح معقود عليهدر
انك جهالتى عقدك فسادنى ايجاب ايدر والتنجى (وشيوع الربح بينهما) ايكيسى بيننده ربحك
شيوعيدر شول حيثيله كه ايكيسندن برى تسميه اولنمش دراهمى مستحق اولميه ربحده شركتى
قطع ايتديكى ايچون ربح اول شرط اولناندن زياده حاصل اولميوب انجق شرط اولنان قدر
حاصل اولمق احتمالى ايچون وقچان ربحده شركت منتفى اولسه مضاربه متحقق اولماز
زيرا مضاربه خلاف قياس ايله ربحده شركت طريقى اوزره نص ايله تجويز اولندى پس
مورد نص اوزره اقتصار اولندى (فتفسد بشرط زيادة قدر معين لاحدهما) پس مضاربه
ايكيسندن برى ايچون قدر معينك زياده سى شرطيله فاسد اولور پس مضارب ايچون اجر مثل لازم
كلور زيرا مضارب مجانا عمله راضى اولماز وفساد ايچون مشروط اولان مسمايه سبيل يوقدر
ايمدى بالضروره اجر مثله صرف اولنور وربح رب مالك اولور زيرا ربح انك مالنك نماسيدر
(كذا كل شرط يوجب جهالة الربح) كذلك مضاربه يى افساد ايدر هر شرط كه ربحك جهالتنى
ايجاب ايدر مثالى اكر رب مال مضاربه ربحك نصفى ياخود ثلثى ياخودر بعى سنك اولسون
ديسيدى مرور ايدن علت ايچون كه تحقيقا ربح معقود عليهدر جهالتى عقدى افساد ايدر (وغيره لا)
وشروط فاسده نك غيريسى مضاربه يى افساد ايتمز (بل يبطل الشرط) بلكه شرطى باطل ايدر
مضارب اوزره خسرانك شرطى باطل اولديغى كبى زيرا خسران مالدن جزء هالكدر پس رب مالدن
غيرى يه لازم كلمك جائز اولماز لكن شرط زائددر ربحده شركتى قطع ايتمز وانده جهالت مضاربه يى
افساد ايتمز زيرا مضاربه شرط فاسد ايله فاسد اولماز وكالت كبى ودخى مضاربه نك صحتى قبض
اوزره متوقف اولديغى ايچون باطل اولماز هبه كبى (واذا صحت فله فى مطلقها) وقچان مضاربه صحيح

اولسيدى

اولسيدى مضارب ايچون مضاربه نك مطلقنده يعنى مكانله وياز مانله وياخود تجارتدن برنوعله
مقيد اولميان مضاربه درمثلا رب مال سكا شو مالى مضاربه ايله دفع ايلدم ديوب اوزرينه برقول
زياده ايتامكدر (البيع مطلقا) پس مضارب ايچون مطلقا بيع واردر يعنى نقد ايله وويره سيه
بيع ايتمك واردر (الا باجل لم يعهد) الا تجارت قتنده معهود اولميان اجل ايله دكل مثلا ايكرمى
سنه ويره سيه بيع جائز اولماز (وله الشراء والتوكيل بهما) ودخى مضارب ايچون بيع جائز اولديغى
كبى شرا دخى جائز اولور وبيع وشرا ايله توكيل دخى جائز اولور (والسفر والابضاع) ودخى
مضارب ايچون سفر ايتمك ومالى بضاعة دفع ايلمك واردر (ولو لرب المال) كركسه ابضاع رب مال
ايچون اولسون وعن قريب بيان اولنورا بضاع ايله دفع مالى مضاربه باطل ايتمز (والايداع والرهن
والارتهان والاستيجار والاحتيال بالثمن مطلقا) ودخى مضارب ايچون امانت قومق ورهن
قومق ورهن آلمق واستيجار ايتمك ومطلقا ثمنله احتيال ايتمك يعنى ايسر اوزره واعسر اوزره
حواله قبول ايتمك جائزدر زيرا بونلرك كليسى تجارت صنعتلرندندر (لا المضاربة) فله فى مطلقها
قولى اوزره عطفدر يعنى مضارب ايچون اجنبى ايله مضاربه ايتمك جائز دكلدر (الا باذنه) مكر رب مال
اذنى ايله اوله (او باعمل برأيك) ياخود رب مال رأيك ايله عمل ايله ديمش اوله اول وقت جائز اولور زيرا
مستعير ايله مكاتب اعاره يه وكتابه مالك اولورلر زيرا كلام نيابة تصرفده در وبو ايكيسى ايسه
مالكيت حكميله متصرفلردر نيابتله متصرف دكللردر زيرا مستعير منفعته مالك اولور ومكاتب
ايداخر اولور ومضارب نيابت طريقى ايله عمل ايدر ايمدى اجنبى ايله مضاربه ايتمكى تصريحدن
لابدر ياخود تفويض عام ايله اكا تفويضدن لابدر وايداع وابضاع مضاربه نك دونيدر
ايمدى مضاربه ايكيسنده متضمن اولور (ولايفيدان فى الاقراض والاستدانة) واذن ورأيك ايله
عمل ايله ديمسى ايله قرض ويرمكده ودينه كيرمكده فائده ايتمزلر مثلا مال مضاربه دن اكثر ايله اشترا
ايتمك كبى (بل يجب التصريح بهما) بلكه اقراض واستدانت ايله تصريح واجب اولور
زيرا بو ايكيسى تجارت صنعتلرندن دكلدر وبو ايكيسيله غرض كه ربحدر حاصل اولماز اما
مضاربه ايله دفع تجارتك صنعتلريدر وكذلك شركت وكندى مالنى خلط ايتمك
تجارتك صنعتلرندندر پس بو قولك تحتنده داخل اولور (فلو شرى بمالها ثوبا وقصر بالماء)
پس مضارب مضاربه ماليله بر ثوب اشترا ايدوب وما ايله اغارتسيدى (او حمل
بماله بعد ذلك القول كان متطوعا) ياخود مضاربه متاعنى بر موضعدن موضع آخره
بو قولدن صكره يوكلدوب كتورسيدى اول مضاوب متطوع اولور زيرا مالكك اذنسز مالكك
حقنده استدانه ايتدى وما ايله اغارتسيدى ديمكه باعث زيرا نشا ايله اغارتسيدى انك حكمى
بويه حكميدر (وان صبغه احمر شركه بمازاد ودخل فى اعمل برأيك) اكر مضارب اشترا ايلديكى
متاعى قرمزى يه بو يارسه زياده اولان شيده شريك اولور ورأيك ايله عمل ايله قولنده داخل
اولور وقرمزى يه بو يارسه ديمكه باعث زيرا سياهه بو يه سيدى رأيك ايله عمل ايله قولنده داخل
اولماز امام اعظم قتنده مرور ايدن شئ ايچونكه تحقيقا سياه امام اعظم قتنده عيبدر سائر الوان
سياهه مخالفدر انلر داخل اولور (كالخلط) مال مضاربه يى كندى ماليله خلط ايلديكى كبى
(فلا يضمن بهما) يعنى قچان رب مال رأيك ايله عمل ايله ديسيدى مضارب قرمزى يه بو يامغله ومالنه
خلط ايله ضامن اولماز زيرا رب مالك اذنى ايله اولان عمل ايله عمل ايلدى (وله حصة صبغه ان بيع
وحصة الثوب فيمالها) اكر اول مضارب بو ياديغى ثوبى بيع ايتسيدى ثمندن مضارب ايچون
بو يانك حصه سى واردر ومال مضاربه دن ثوبك حصه سى واردر يعنى مضارب بو يادن مالى
مقدار يله شريك اولور پس قچان ثوب بيع اولنسه ثوبده اولان بويه نك قيمتنك حصه سى

ومال مضاربه دن ثوب ایضك حصه سی مضارب ایچون لازم كلور (ولا تجاوز) مضارب
تجاوز ایده مز لا المضاربة قولی اوزره عطفدر یعنی مضارب ایچون مضاربه نك مصارفنده
تجاوز ایده مز (بلدا وسلعة او وقت او شخص عینه المالك) رب مالك تعیین ایلدیكی بلدی
ویامتاعی ویا وقتی ویا شخصی تجاوز ایده مز زیرا مضارب تصرفده مالك اوله مز لكن رب مالك
تفویضی ایله مالك اولور پس رب مالك تفویض ایلدیكی شیئله مقید اولور وبو تقیید مقید در
زیرا تجارتلر مكانلرك ومتاعلرك ووقتلرك وشخصلرك اختلافیله مختلف اولور وكذلك مضارب
ایچون اول بلده دن چقان كیمسه یه بضاعه یی دفع دخی جائز اولماز زیرا مضارب بو مالده بنفسه
تصرف ایلمك بو بلده نك غیریده ممكن اولماز پس غیری یه استعاره ایتمك دخی ممكن اولماز (فاذا
تجاوزا) پس چقان مضارب اول بلده دن غیری بلده چقوب اشترا ایتمكله یاخود رب مالك
تعیین ایلدیكی وقتك غیری وقتده اشترا ایتمكله یاخود تعیین ایلدیكی شخصك غیری ایله مبایعه ایتمكله
تجاوز ایتسیدی (ضمن) مضارب ماله ضامن اولور واشترا ایلدیكی شیء مضاربك اولور (وله
ربحه وعلیه خسرانه) وربح مضاربك وخسرانیده مضارب اوزره اولور زیرا مضارب
غیرك مالنده غیرك امرینسز تصرف ایلدی اگر مضارب مال مضاربه یی رب مالك تعیین
ایلدیكی بلده یه رد ایدنجه تصرف ایلمسه ضماندن بری اولور زیرا مضارب امیندر مخالفت
ایتدی بعده وفایه عود ایتدی ومال مضاربه حالی اوزره رجوع ایدر زیرا مال عقد سابق اوزره
یدنده باقیدر (ولا تزویج قن من مالها) مضارب ایچون ذكر اولنان كبی مضاربه مالندن قنك
تزویجی جائز دگلدر وامام ابی یوسفدن نقل اولندیكه تحقیقا مضارب جاریه یی تزویج ایدر
زیرا تزویج اكتسابدندر زیرا انكله مهر استفاده اولنور حال بوكه مال مضاربه دن سقوط
نفقه واردر وامام اعظم ایله امام محمدك علی تحقیقا تزویج تجارتدن دگلدر وعقد مضاربه ایسه
اولماز الا تجارتله توكیلی متضمن اولور ایمدی مضارب تزویجه مالك اولماز اگرچه اكتسابا
اولورسه ده قیمتك ضعفی اوزره كتابت واعتاق كبی جائز اولماز (ولا شراء من یعتق علی رب المال)
مضارب ایچون رب مال اوزره معتق اولجق كیمسه اشترا ایتمك جائز اولماز برا بردر گرك اول
اعتاق قرابت سببیله اولسون وگرك یمین ایله اولسون یعنی اگر بن سكا مالك اولورسم سن
حرسك دیمك كبی زیرا مضاربه تصرفه اذندركه ربح انكله حاصل اولور بو ایسه بیعی ممكن
اولان شیئك شراسیله اولور مال اوزره معتق اولان عبد ایسه بیع اولنماز (ولا من یعتق علیه) مضارب
اوزره معتق اولانك شراسی دخی جائز اولماز (ان كان فی المال ربح) اگر مالده ربح وار ایسه زیرا
مضاربك نصیبی مضارب اوزره معتق اولور ورب مالك نصیبی فاسد اولور امام اعظم قتنده وامامین
قتنده معتق اولور پس مقصود كه استرباح ایچون بیع اولنمق ایدی حاصل اولماز (فان فعل) پس اگر
مضارب رب مال ایله مضاربدن برینك اوزرینه معتق اولان عبدی اشترا ایتسیدی (صار لنفسه)
مضاربك شراسی نفسیچون اولور مضارب ایچون اولمازز یرا شرا هر وقتكه مشتری اوزره نفاذ بولنه
مضارب اوزره نافذ اولور شرایه وكیل كبی چقان مخالفت ایتسیدی (وان لم یكن ربح صح)
واگر مضاربه ده ربح یوغیسه مضارب اوزره معتق اولان عبدك شراسی صحیح اولور مفسد
منتفی اولدیغی ایچون (فان ظهر بزیادة قیمته بعد الشراء عتق حظه) پس اگر شرادنصكره عبدك
قیمتندن زیاده ربح ظاهر اولورسه مضاربك عبددن نصیبی معتق اولور زیرا مضارب قریبنه
مالك اولدی (ولم یضمن) ومالك ایچون برشیئه ضامن اولماز زیرا عبد معتق اولمادی الا
مضاربدن صنعسز ملك فاتنده معتق اولدی بلا اختیار قیمتنك زیاده سی سببیله غیری ایله بله
وارث اولمق كبی اولدیكه برمرأه زوجنك اوغلونی اشترا ایدوب بعده مرأه فوت اولدقده

زوجنی ترك ایتسیدی بوتقدیرجه زوجنك نصیبی معتق اولوب مرأنك قرنداشی ایچون
برشیئه ضامن اولماز زوجك صنعی اولمادیغی ایچون (ویسعی فی قیمة نصیب المالك) وعبد
قیمتنده مالكك نصیبی ایچون سعایت ایدر عبدك مالیتی فاتنده محتبس اولدیغی ایچون (معه الف
بالنصف فاشتری جاریة به قیمتها الف فوطئها فولدت) مضارب ایله بله نصفله مضاربه ایچون
بیك اقچه اولوب مضارب قیمتی بیك اقچه لق برجاریه یی اشترا ایدوب پس اول جاریه بر ولد
كتورسیدی (مساویا الفا فادعاه موسرا) مشتری اول ولدی موسر اولدیغی حالده وولدك
قیمتی بیك اقچه یه مساوی اولدیغی حالده ادعا ایتسیدی (فبلغت قیمته الفا وخمس مائة) پس
اول ولدك قیمتی بیك بشیوز اقچه یه بالغه اولسیدی (سعی للمالك بالف وربعه) پس اول
جاریه نك ولدی مالك ایچون بیك اقچه وبیك اقچه نك ربعیله سعایت ایدر یعنی مالك اول
دیلرسه اول غلامه بیك ایكی یوز اللی اقچه یه سعایت ایتدیرر (او اعتقه) ودیلرسه انی اعتاق ایدر
(فان قبض الالف ضمن المدعی نصف قیمتها) پس اگر مالك غلامدن بیك اقچه یی قبض ایتدی
ایسه مضارب جاریه نك نصف قیمتنه ضامن اولور وبونك بیانی اولدركه زیرا مضاربك ولد
بتندندر دیوادعاسی ظاهرا صحیح واقع اولدی زیرا مضارب اول جاریه یی بایعا كا تزویج ایدوب
نكاحدن ولدی اولمق اوزره حمل اولنوب اندنصكره بایع اول جاریه یی مضاربه بیع ایلدی
حالبوكه جاریه مضاربدن یوكلی ایدی مضاربك امرینی صلاح اوزره حملا لكن مضاربك
دعوتی ملك معدوم اولدیغی ایچون فائده ایتمدی حالبوكه دعوتده ملك شرطدر زیرا جاریه
وولدندن هربری رأس مال ایله مشغولدر پس اندن ربح ظاهر اولماز بیلنان شیء ایچونكه
تحقیقا مال مضاربه چقان اجناس مختلفه اولسیدی اول اجناسدن هربری رأس مال اوزره
زیاده اولماز بزم قتمزده ربح حاصل اولماز زیرا بعضیسی بعضیسندن اولی دگلدر بوتقدیرجه
مضارب ایچون جاریه ده وولدده نصیب اولمادی ومضارب ایچون ثابت اولان انجق تصرفدر
پس دعوتی نافذ اولماز پس چقان ولدك قیمتی زیاده اولوب بیك بشیوز اولسیدی بزم قتمزده
ربح حاصل اولدی پس مضارب اول زیاده دن نصفه مالك اولور دعوتك شرطی اولان ملك
بولندیغی ایچون مضاربك دعوتی نافذ اولدی اما چقان ولد اعتاق اولوب ربح اندنصكره
ظاهر اولسیدی اعتاق سابق نافذ اولماز زیرا انشادر پس ملكك عدمی ایچون باطل اولسیدی
بعده نافذ اولماز حادث اولدیغیچون واما دعوت اخباردر پس چقان غیری حقنده رد اولسه پس
اول اخبار نفسی حقنده باقیدر ایمدی بوندنصكره مالك اولسه اول ولد حر اولور

) باب (

بو باب مضاربه دن بربابدر (ضارب بلا اذن) مضارب مالی رب مالك اذننسز غیره مضاربة
دفع ایتسیدی (لم یضمن مالم یعمل الثانی) مادامكه مضارب ثانی عمل ایتمدكجه مضارب اول دفع
ایلدیكی ماله ضامن اولماز وچقان ثانی عمل ایتسیدی دفع ایدن ضامن اولور ثانی گرك ربح حاصل
ایتسون گركسه ایتسون وبو قول امامینك قولیدر وامام اعظمدن ظاهر روایتدر (وفی روایة
مالم یربح) وامام اعظمدن برروایتده دخی اولكه اندن حسنك روایتیدر مادامكه ثانی ربح
حاصل ایتمدكجه دافع ضامن اولماز زیرا مضارب ابضاعه مالك اولور پس عمل ایله ضامن
اولماز مادامكه ربح حاصل ایتمدكجه پس چقان ربح حاصل اولسه انك ایچون مالده شركت ثابت
اولور پس مضاربه مالنی غیری ایله خلطی كبی اولور ایمدی ضمان واجب اولور وظاهر روایتك
وجهی اولدركه تحقیقا ربح اولماز الا عمل ایله حاصل اولور پس ربحك حصولنك سببی حصولنك
حقیقتی مقامنه قائم اولور مالك مضمونا به اولمسنده وبو مضاربه ثانیه صحیحه اولدیغی وقتده در

پس چقان مضاربهٔ ثانیه فاسده اولسه اول ضامن اولماز اکرچه کیم مضارب ثانی عمل ایدرسه ده
زیرا مضارب ثانی عملده اجیردر واجیر ربحدن برشیئه مستحق اولماز پس انکیچون شرکت ثابت
اولماز بلکه انکیچون مضارب اول اوزره اجر مثل لازم کلور ومضارب اول ایچون ربحدن شرط
اولان شیئ واردر (وان اذن فدفع بالثلث وتصرف الثانی وربح وقیل له مارزق الله تعالی
بیننا نصفان) اکر مالك مضاربه مالی آخره مضاربه ایله دفع ایچون اذن ویرسیدی و مضارب
دخی آخره ثلثله دفع ایتسیدی ومضارب ثانی اول مالی تصرف ایدوب ربح حاصل اولسیدی
یعنی رب مال مالی مضاربت نصفله دفع ایتسیدی بعده غیریه دفع ایتمك ایچون اذن ویرسیدی
ومضارب دخی ثلثله دفع ایدوب مضارب ثانی تصرف ایدوب ربح حاصل اولسیدی پس اکر رب
مال مضارب اوله الله تعالینك اعطا ایلدیکی شیئ ایکیمزك بیننده ایکی نصف اولسون دیدی ایسه
(فللمالك النصف وللاول السدس وللثانی الثلث) رب مال ایچون نصف واردر و مضارب
اول ایچون سدس ومضارب ثانی ایچون ثلث واردر زیرا مضارب اولك ثانی یه مضاربه ایله دفعی
صحیح اولدی شول حیثیتله که رب مالك اذنیله اولدی الا بو قدر وار که تحقیقا رب مال الله تعالینك
احسان ایلدیکنك جمیعسنك نصفنی نفسی ایچون شرط ایلدی والله تعالی جمیع ربحی اعطا
ایلدکده جمیع ربحك نصفی رب مال ایچون اولور پس مضارب اول ایچون اول نصفدن غیری
برشیئ ایجاب ایلمك اولماز بلکه مضارب ثانی ایچون ایجاب ایدر اولکه ربحك ثلثی درخاصة
مضارب اولك نصیبنه منصرف اولور پس مضارب اول ایچون سدس باقی قالور وثانی ایله
ثالث ایچون اول ثلث طیب اولور زیرا ثانینك عملی اول ایچون واقع اولدی انك کبی که برکیمسه
بر درزی یی ثوب دکمك ایچون براقچه یه استیجار ایدوب درزی دخی برکیمسه یی بچق اقچه یه استیجار
ایدوب فضله اولان بچق درزی ایچون طیب اولدی ذکر اولنان مسئله دخی بونك کبیدر
(ولوقیل مارزقك الله فلکل ثلث) اکر رب مال الله تعالینك سکا ویردیکی رزق بیمزده ایکی
نصف اولسون دیسیدی کلبسی ایچون ثلث واردر یعنی مضارب ثانی ایچون ثلث واردر
وثلثان مضارب اول ایله رب مالك بیننده ایکی نصف اولور زیرا رب مال جمیع ربحك نصفنی
کندی یه شرط ایتمدی بلکه مضارب اول ایچون ربحدن حاصل اولان شیئك ضعفنی شرط ایلدی
پس مضارب ثانی ایچون شرط اولنان شیئك جمیعسنه مستحق اولدی اولکه ثلثدر وثلثك
ماوراسی مضارب اول ایچون حاصل اولان شیئك جمیعسیدر ورب مال ایسه انك نصفنی
نفسیچون شرط ایلدی بو اجلدن باقی اولکه ثلثاندر رب مال ایله مضارب اولك بیننده ایکی
نصف اولور (ولوقیل ما ربحت من شیئ) اکر رب مال مضارب اوله ربحدن نه شیئ حاصل
ایدرسك بنمله سنك بینکده ایکی نصف اولسون دیسیدی و مضارب غیره مضاربهٔ نصفله دفع
ایتسیدی (فللثانی نصف ولهما نصف) ربحك نصفی مضارب ثانی ایچون اولور ونصفی رب
مالله مضارب اول ایچون اولور زیرا مضارب اول ثانی ایچون ربحك نصفنی شرط ایلدی مضارب اول
انده رب مالدن مأذون ایدی پس ثانی اول نصفه مستحق اولدی ورب مال مضارب اول ایچون
حاصل اولان ربحك نصفنی شرط ایلدی ومضارب اول ایسه ایتمدی الا ربحك نصفنی حاصل ایتدی
ایتمدی بو نصف رب مال ایله مضارب اولك بیننده ایکی نصف اولور (ولوقیل مارزق الله
فلی نصف اوقال مافضل بینی وبینك نصفان) اکر رب مال الله تعالینك ویردیکی رزقك
نصفی بنم ایچون اولسون دیسیدی یاخود راس مالدن فضله اولان شیئ بنم ایله سنك بینکده ایکی
نصف اولسون دیسیدی ومضارب دخی مالی آخره نصفله مضاربهٔ دفع ایتسیدی (فنصف
للمالك ونصف للثانی ولاشیئ للاول) پس نصف رب مال ایچوندر ونصف مضارب ثانی ایچوندر

ومضارب

ومضارب اول ایچون برشیئ یوقدر زیرا مالك ربحك نصفنی نفسیچون شرط ایلدی پس
شرط اول اولان نصف مضارب ثانینك نصیبنه منصرف اولور پس نصف مضارب ثانی ایچون
شرطله اولور ومضارب اول ایچون برشیئ یوقدر زیرا مضارب اول کندی ایچون اولان شیئی
ثانی ایچون قلدی انك کبی که برکیمسه برثوب دیکدرمك ایچون براقچه یه براجیر استیجار ایتسیدی
واجیر دخی اول ثوبی دیکدرمك ایچون براقچه یه برکیمسه یی استیجار ایدوب پس صاحب ثوب
اجیر اول ایچون برشیئ تسلیم ایلمز شوجهتدن که حقنك جمیعسی اوزره عقد ایلدی (واوشرط
للثانی ثلثیه) اکر صاحب مال ربحك ثلثانی مضارب ثانی ایچون شرط ایتسیدی
فللمالك والثانی نصفان) پس صاحب مال ایله مضارب ثانی ایچون ایکی نصف واردر (ویضمن
الاول للثانی السدس) ومضارب اول مضارب ثانی ایچون سدس ربحه ضامن اولور زیرا
مضارب اول ثانی ایچون شرط ایلدیکی شیئ که مالك ایچون مستحقدر اولکه سدسدر ملك
حقنده نافذ اولمادی وتسمیه ایله مضارب اول اوزرینه واجب اولدی زیرا مضارب سلامتی التزام
ایلدی پس چقان تسلیم ایتمسیدی اوزرینه رجوع اولنور انك کبیکه برکیمسه ثوب دیکدرمك
ایچون بررجلی براقچه یه استیجار ایدوب واجیر دخی بر رجل آخری ثوبی دیکدرمك ایچون بر بچق
اقچه یه استیجار ایتدکده مستأجر ثانی اجرك زیاده سنه ضامن اولور (صح شرطه للمالك
ثلثا ولعبده ثلثا لیعمل معه ولنفسه ثلثا) مضاربك مالك ایچون ربحك ثلثنی ومالكك
عبدی مضارب ایله عمل ایتمك ایچون ثلثنی وکندی نفسیچون ثلثنی دخی شرط ایتمسی
صحیح اولدی زیرا عبد اوزره عملك شرط قلنمسی تخلیه وتسلیمی منع ایلمز زیرا عبد ایچون ید
معتبره واردر خصوصا عمل ایچون مأذون اولسیدی وانکیچون عملك شرط قلنمسی عبد ایچون
اذندر بو اجلدن عبدك امانت قودیغی شیئه مولاسی والی اوله مز اکرچه کیم عبد محجور علیه
اولورسه ده وچقان تخلیه یی منع ایلمدی ایسه صحتی دخی منع ایلمز وعملك رب مال اوزرینه شرط
قلنمسی بونك کبی دکلدر زیرا صاحب مال مضارب ایله بله تخلیه یی منع ایدر پس چقان شرط مذکور
صحیح اولدیسه ربحك ثلثی مضارب ایچون اولور زیرا مضارب ایچون شرط اولنان بوقدردر
وثلثانی رب مال ایچون اولور اکر عبد اوزره دین یوغیسه زیرا عبد ایچون شرط قلنان سیدی
ایچوندر واکر عبد اوزره دین وار ایسه عبدك داینلری ایچون اولور (وتبطل بموت احدهما)
ومضاربه رب مال ایله مضاربدن برینك موتیله باطل اولور زیرا عقد مضاربه توکیلدر
ووکیلك یاخود موکلك موتیله وکالت باطل اولور (ولحوق المالك مرتدا) ودخی صاحب مالك
العیاذ بالله مرتد اولدیغی حالده دارحربه داخل اولوب قاضی لحوقنه حکم ایتمسیله مضاربه باطل
اولور زیرا انك دارحربه لحوقی فوت اولماسی کبیدر (لاالمضارب بها) مضاربك دارحربه لحوقیله
مضاربه باطل اولماز زیرا انك تصرفاتی اولماز الا ملکنه نظر ایله اولور یعنی توقف اولنور حال
بوکه انك مال مضاربه ده ملکی یوق ومضارب ایچون عبارهٔ صحیحه واردر که مالکك ملکنده
توقف یوقدر ایمدی مضاربه علی حالها باقی قالور (ولاتبطل بالدفع الی المالك بضاعة
اومضاربهٔ) ومضاربه مالکه بضاعه یاخود مضاربه ایله دفع ایلسه مضاربه باطل اولماز پس اکر
سؤال اولنورسه که لایق اولان مالکه بضاعت ایله دفع عقدی مفسد اولمقدر زیرا بو تقدیرجه مالك
ایچون اولور حال بو که عقد مضاربه نك مفهومنده ربحده شرکت اعتبار اولندی و بینهماده
مشاع اولماسی شرط قلندی جوابنده دینلور که عقد چقان بینهماده شیوع ربح اعتباریله ابتداء صحیح
اولسه ایکیسندن برینی ربحله تخصیص ایتمکله باطل اولماز وامام زفر قتنده باطل اولور (وینعزل
بعزله) مضارب رب مالك انی عزل ایتمسیله منعزل اولور (ان علم عزله) اکر مضارب عزلنی

بيلورسه زيرا مضارب رب مال طرفندن وكيلدر پس عزلنه علمي شرط قلندي (وان علم والمال
عروض يبيعها) اكر مضارب عزلني بلسيدي ومال دخي متاع اولسيدي متاعي بيع ايدر
ومضارب اندن عزل اولنماز زيرا ربحده مضاربك حقي واردر واول حق ايسه ظاهر
اولماز الا نقد ايله اولور ايمدي مضارب ايچون حق بيع ثابت اولور اول حق ظاهر اولسون
ايچون (ولا يتصرف في ثمنها) ومضارب متاعك ثمننده تصرف ايده مز زيرا عزلدنصكره
بيع ضرورت ايچون اولدي ربح حاصل اولمق ايچون ونقد اولدقده بيعه حاجت اولماز (ولا في
نقد من جنس رأس المال) مضارب رأس مال جنسندن نقدده دخي تصرف ايده مز زيرا انك
حقنده معزولدر (ويبدل به خلافه) حتى قچان رب مال مضاربي عزل ايتدكده مال نقود اولوب
لكن رأس مالك خلافي جنسندن اولسيدي مضارب ايچون اني رأس مال جنسيله قياسا بيع ايتمك
يوقدر زيرا ايكي نقد ثمنيله جهتندن جنس واحددر واستحسانده مضارب ايچون آني خلافنه
تبديل ايلمك واردر زيرا مضارب اوزره واجب اولان رأس مالك مثلني رد ايتمكدر بو ايسه متحقق
اولماز الا جنسني رد ايله اولور ايمدي مضارب ايچون بالضروره بيعي جائز اولور (افترقا وفي المال دين
وربح لزمه طلبه) صاحب مال ايله مضارب مفترق اولسه لردي ومالده ناس اوزره دين اولسيدي
مضارب اوزره اول دينك طلبي لازم كلور زيرا مضارب اجير كبيدر وربح مضاربك اجرتي كبيدر
حال بوكه اول اجرت اكا تسليم اولندي ايمدي عملنك اتمامي اوزره جبر اولنور اجارهٔ محضه ده
اولديغي كبي (كالدلال) دلال كبي تحقيقا دلال اجرتله عمل ايدر (والسمسار) ودخي سمسار كبي
وسمسار شول كيمسه دركه مضاربه متاع وحبوب جلب ايدوب انلري اجرايله بيع ايدر آني استيجار
ايتمكسزين پس بو دخي دلال كبي اجرايله عمل ايدر وبو اجرت اجارهٔ صحيحه منزله سنده قلنور
عادت حكميله ايمدي دلال وسمسار ثمن طلبي اوزره جبر اولنور (وبلا ربح لا) يعني اكر مضاربه ده ربح
يوغيسه مضاربه ديني طلب لازم كلمز زيرا وكيل محضدر ومتبرعدر ومتبرع اوزره ايسه جبر اولماز
(ويوكل المالك به) ومضارب مالكي طلب ايله وكيل ايدر زيرا عقدك حقوقي عاقده متعلق اولور
مالك ايسه عاقد دكلدر اندن طلب ممكن اولماز الا مضاربك اني وكيل ايتمسيله اولور حقي ضايع
اولماسون ايچون (كذا سائر الوكلاء) سائر وكيللرده بونك كبيدر يعني هر بيعه وكيل اولان كيمسه
قچان قضا ايتمكدن امتناع ايتسه اوزرينه جبر اولنماز بلكه صاحب ماله حواله ايتمك اوزره
جبر اولنور حقي ضايع اولمسون (ايچون الهالك من الربح) يعني تحقيقا مضاربه مالندن هلاك
اولان البكرز ربحدن هلاك اولور رأس مالدن اولماز وهلاك تبعه صرف اولنور اصله صرف اولنماز
نتكيم مال زكاتده هلاك اولان عفوه صرف اولنوب نصابه صرف اولنماديغي كبي (فان زاد لم يضمن)
پس اكر هلاك ربحدن زياده اولورسه مضارب اول اصلدن هلاك اولنه ضامن اولماز زيرا مضارب
اميندر ضمين دكلدر (قسم الربح والعقد باق وهلك المال او بعضه ترادا الربح ليأخذ رأس المال)
رب مال ايله مضارب بيننده ربح تقسيم اولنوب عقد مضاربه حالي اوزره باقي قالدقده مال مضاربه نك
جمله سي ياخود بعضي هلاك اولسيدي مضارب ربحي رد ايدرلر صاحب مال رأس مالي اخذ
ايتمك ايچون زيرا اصيل بودركه تحقيقا قسمتي صحيحه اولماز حتى صاحب رأس مالي استيفا ايتدكجه
زيرا ربح اصل اوزره زياده در بو ايسه اولماز الا اصلك سلامتندنصكره اولور پس قچان مضاربك
يدنده امانت اولان مال هلاك اولسيدي ظاهر اولوركه تحقيقا انلرك اخذ ايلدكلري رأس مالدندر
پس مضارب اخذ ايلديكي شيئه ضامن اولور زيرا مضارب آني نفسيچون اخذ ايلدي وصاحب
مالك اخذ ايلديكي شيء رأس مالدن محسوب اولور وقچان رأس مال مستوفي اولسه (فما فضل
يقسم بينهما) پس رأس مالدن فضله قلان شيء ايكيسي بيننده تقسيم اولنور زيرا اول فضله ربحدر

(ومانقص لم يضمن) واكر رأس مالدن نقصان اولورسه مضارب اول نقصانه ضامن اولماز
وان اقتسما وفسخاها ثم عقدا فهلك المال لم يترادا) واكر رب مال ايله مضارب ربحي تقسيم ايدوب
مضاربه يي فسخ ايتسه لردي بعده آخر عقد مضاربه ايتسه لردي پس مال مضاربه هلاك اولسيدي
ربح اولي رد ايتمزلر زيرا مضاربهٔ اولي تحقيقا منتهي اولدي وايكنجي عقد جديددر پس
عقد ثانيده مالك هلاكي عقد اولك منتقض اولمسني ايجاب ايتمز نته كيم رب مال مضاربه ايله مال آخر
دفع ايتمش كبيدر (نفقة مضارب في الحضر من ماله كدوائه) مضاربك نفقه سي اوتوراقده كندي
مالندندر دواسنه انفاق كبي زيرا مضارب قچان مريض اولسه دواسي مالندندر برابردر كرك
حضرده اولسون وكرك سفرده اولسون زيرا دوا مضاربه مالندن احتساب اولنماز پس
مضارب ايچون انده نفقه واجب اولماز بلكه مضارب سكناي اصلبسنده ساكندر وغير اوزره
نفقه نك واجب اولمسي احتباس سببيله در احتباس ايسه بولنمادي پس نفقه مالندن اولدي
(وفي السفر طعامه وشرابه وكسوته واجرة خادمه وغسل ثيابه والدهن اذا احتيج اليه وركوبه
كراءا وشراء وعلفه من مالها) ومضاربك سفرده طعامي وشرابي وكسوه سي وخادمنك اجرتي
وثوبلرينك غسلي وياغي اكر اكا احتياج وار ايسه وكرا ايله وياشرا ايله بنجكي وانك علفي مضاربه
مالندندر زيرا مضارب سفر ايتسه مضاربه نك عملي ايله محبوس اولور ايمدي نفقه مال مضاربه دن
واجب اولور عمل ايله حبس اولديغي ايچون (بالمعروف) قدر معروفله واجب اولور يعني حاجت
اصليه سي اوزره زياده سز واندن نقصانسز واجب اولور (وضمن الزائد) ومضارب قدر معروفدن
زياده يه ضامن اولور (ورد الباقي بعد الاقامة الى مالها) وطعامدن وغيريدن سفري تمام ايدوب
اقامتدن صكره باقي قلان شيئي مال مضاربه يه رد ايدر حاجت تمام اولديغي ايچون (ومادون
سفر يغدو واليه ولا يبيت باهله كالسفر) وسفرك مادوني اولان مكانلرده كه مضارب انده
تجارت ايدر وانده ايرته يه قالوب اهلي ايله بيتوتت ايده مز اوله سفرده كي كبي يعني نفقه واجب اولور
(والا فلا) يوم تيه دن اقلده واجب اولماز يعني كلوب اهلي ايله ليللك جمعسنده بيتنده
بولنورسه نفقه كندو مالندندر (ان ربح اخذ المالك قدر المنفق من رأس المال) اكر مضارب رأس
مالدن انفاق ايتدكدنصكره ربح تحصيل ايدرسه مضاربك رأس مالدن انفاق ايتديكي مقداري
صاحب مال ربحدن اخذ ايدر بعده ربحدن باقي قلاني بينلرنده تقسيم ايدرلر (وان رابح متاع المضاربة
اكر مضارب متاع مضاربه يي مرابحة بيع ايدرسه (حسب نفقته) مضاربك متاع اوزره يوك
اجرتندن وقصار اجرتندن وحمال وسمسار اجرتندن انفاق ايلديكي حساب اولنور زيرا بو شيلر
قيمتده زياده اولور وتجارك تعارفي بيع مرابحه ده اول زياده يي رأس ماله الحاق ايدرلر (لا نفقة
نفسه) سفرنده كندو نفقه سي ومالده تقلباتي حساب اولنماز زيرا تجار بونلري متعارف ايتمديلر
ومتاعك قيمتنده دخي زياده اولماز (معه الف بالنصف فاشترى به بزا فباعه بالفين واشترى بهما عبدا
فضاعا عنده غرم خمسمائة المالك الباقي) مضاربك بيلسنجه نصفله مضاربه ايله بيك اقچه اولوب
پس مضارب اول بيك اقچه ايله كتان بزي اشترا ايدوب ايكي بيك اقچه يه بيع واول ايكي بيك اقچه ايله
بر عبد اشترا ايدوب ايكي بيكي بايع عبده نقد ايتمدين ضايع ايتسيدي بشيوز اقچه سني اودر بيك
بشيوز اقچه سني صاحب مال اودر (وربع العبد للمضارب وباقيه لها) وعبدك ربعي مضاربك
اولور واوچ ربعي مضاربه ايچون اولور (ورأس المال الفان وخمسمائة) ورأس مال
ايكي بيك بشيوز اقچه اولور زيرا مال وقتا كه ايكي بيك اولدي ايسه مالده بيك اقچه ربح ظاهر
اولدي ورب مال ايله مضارب بيننده ايكي نصف اولدي پس بوندنصكره مضاربك نصيبي
بشيوزدر پس قچان ايكي بيك اقچه يه عبدي اشترا ايتدكده عبد ايكيسي بيننده مشترك اولور

پس ربعی مضاربك اولور اولكه بشيوزدر واوچ ربعی مالكك اولور اولكه بشيوزدر بوندن صكره
چقان ايكی بيك اقچه نقد ايتمزدن اول ضايع اولدقده ايكسنك اوزرينه عبدك ثمننك ضمانی
عبدده اولان ملكلری قدرنجه لازم كلدی پس ربعی مضارب اوزره‌در اولكه بشيوز درواوچ
ربعی صاحب مال اوزره‌در اولكه بيك بشيوزدر زيرا انك نصيبی اوزرينه مضمون اولدی
ومال مضاربه امانتـدر وايكيسی بيننده منافات واردر واما مالكك نصيبی مضاربه اوزرينه‌در
انك منافی اولور شيئی اولماديغی ايچون (ورابح على الفين فقط) يعنی عبد مرابحه ايله بيع اولنماز
الا ايكی بيك درهم اوزره بيع اولنور زيرا مضارب انی ايكی بيك ايله اشترا ايلدی (ولو بيع بضعفهما)
واكر عبد ايكی بيك اقچه‌نك ضعفيله بيع اولنسيدی اولكه درت بيكدر (فحصتها) مضاربه‌نك
حصه‌سی (ثلثة الاف) اوچ بيكدر پس اندن ايكی بيك بشيوزی رأس مالدر (والربع منها
خمس مأت بينهما) واندن ربع بشيوزدر ايكيسی بيننده ايكی نصفدر ايكشر يوز اللبشر اقچه
اولور (شرى من المالك عبدا بالف شراه بنصفه رابح بنصفه) مضارب مالكدن برعبدی بيك اقچه‌يه
اشترا ايلدی اويله عبدكه مالك انی بشيوز اقچه‌يه اشترا ايتمش ايدی مضاربه بيك اقچه‌يه بيع ايلدی
(رابح بنصفه) مضارب اول عبدی مرابحة بشيوزه بيع ايدر وبنم اوزريمه بشيوزه دردير
بيكه دردیمز زيرا عبدك مضاربدن بيعی مالكك نفسنده بيعی كبيدر زيرا مضارب انك
وكيلی در اكرچه كيم مضاربك حقی تعلق ايتمكله جوازينه حكم اولورسه ده انك اوزرينه
مرابحه بناسی جائز اولماز زيرا مضاربه امانت اوزره وخيانت شبهه سندن احتراز اوزره
بنا اولنمشدر ايمدی مالكك اشترا ايلديكی مقدار اوزره مبنی اولور پس مضارب انك يعنده وكيل
كبی اولور واكر عكسله اولسه يعنی مالك عبدی بيك اقچه‌يه الوب مضاربه بشيوزه بيع ايلسه مضارب
انی مرابحه ايله بشيوزه بيع ايدر زيرا ايكيسی بيننده جاری اولان بيع معدوم كبيدر ذكر اولنان علت
ايچون مرابحة مضاربك اشترا ايلديكی شیء اوزره بنا اولنور كانه مضارب مالك ايچون اشترا ايتدی
واكا انكيچون نيت ايلدی بلا بيع (شرى بالفها عبدا يعدل الفين فقتل رجلا خطأ) مضارب
مال مضاربه‌نك بيك اقچه‌سيله برعبد اشترا ايتديكه اول عبد ايكی بيكه معادل اولسيدی پس اول
عبد بررجلی خطأ قتل ايتسيدی پس مضارب ومالك عبدی دفعله امر اولنسه‌لردی ياخود فدا ايله امر
اولنسه‌لردی پس اكر مضارب ومالك عبدی دفع ايدرلرسه مضاربه نهايت بولور زيرا عبد دفعله
ايكيسنكدر ملكندن بلا بدل زائل اولدی واكر ايكيسی عبدی فدا ايدرلرسه عبد مضاربه‌دن خارج
اولدی اما مضاربك حصه‌سی عبدده ملكی فدا ايله متقرر اولمغله پس قسمت كبی اولديغی ايچوندر
واما مالكك حصه‌سی عبده خيانت سببيله ايكسنده ملكندن زائل كبی اولدی زيرا موجب
اصلی اولان دفع ايتمكدر وفدا ايله كانه ايكيسی عبدی اشترا ايدوب بعده اوزرلرينه ارباعله
فدا اولدی (فربع الفداء عليه وباقيه على المالك) پس فدانك ربعی مضارب اوزره واوچ
ربعی مالك اوزره اولور زيرا فدا ملكك مؤنتيدر پس ملكك قدرنجه تقدير اولنور وملك ايسه
ايكيسی بيننده ارباعا اولدی زيرا مال چقان عين واحد اولدی ايسه ربع ظاهر اولدی اولكه
ايكيسی بيننده اولان بيكدر بيك ايسه مالك ايچون رأس مالدر (واذا فديا) وچقان ايكيسی
عبدی فدا ايلسه‌لردی عبد ايكيسنك اولدی (وخرج عنها) ومضاربه‌دن خارج اولدی
(فيخدم المضارب يوما والمالك ثلثة ايام) پس اول عبد بركون مضاربه واوچ كون رب ماله
خدمت ايدر حقلرينك مقدارنجه (شرى عبدا بالفها وهلك الالف قبل نقده دفع المالك ثمنه)
مضارب مضاربه‌نك بيك اقچه‌سيله برعبد اشترا واول بيك اقچه نقددن اول هلاك اولسيدی
مالك ثمنی دفع ايدر (ثم وثم) يعنی هربار بيك هلاك اولدقچه مالك بيك دخی دفع ايدرتاكه متناهی

اولماز (وجميع مادفع رأس ماله) ودفع ايلديكی مالك جميعيسی مالكك رأس ماليدر ايمدی
مضاربله وكيلك بينی بعينه برعبد شراسی ايچون وكيله بيك اقچه دفع ايلدكده وكيل عبدی
اشترا ايدوب بايعه بيك اقچه‌يی ويرمزدن اول اول بيك اقچه هلاك اولسه پس وكيل موكل ايچون
انجق بركره رجوع ايدر مال مضاربك يدنده امانت اولمغله فرق اولنـدی مرور ايدن علت ايچون
واستيفاء ايسه قبض مضمونله اولور پس اكر انك قبضی استيفا اوزره حمل اولنسه ضامن اولور
ضمان ايسه امانتی منافيدر پس ثانيا قبضی جهت امانت اوزره حمل اولنور استيفا اوزره حمل اولنماز
پس چقان مال هلاك اولسه مالك اوزره هلاك اولور وكيل بونك خـلافی اوزره در مستوفی
قلنمسی ممكن اولديغی ايچون زيرا ضمان وكالتی منافی دكلدر پس تحقيقا غاصب چقان مغصوبك
بيعيله توكيل ايتسيـدی جائز اولور حتی چقان وكيل اولدقدنصكره يدنده هلاك اولسيدی ضامن
اولور پس چقان وكيل بيك اقچه‌يه عبدی اشتری ايتسيدی بايع ايچون وكيل اوزره ثمنی واجب
ووكيل ايچون دخی موكل اوزره انك مثلی واجب اولور پس چقان وكيل موكلدن حقنده
استيفا ايلسه قبضی استيفا جهتی اوزره حمل اولنور امانت جهتی اوزره حمل اولنماز پس چقان
وكيل بركره موكلدن استيفا ايلسه اصلا حق باقی قالماز پس چقان مقبوض هلاك اولسه لامحالة
وكيل اوزره هلاك اولور (معه الفان فقال دفعت الفا وربحت الفا وقال المالك دفعت الفين
اوادعى المضارب العموم اوقال ماعينت لی تجارة والمالك ادعى الخصوص) مضاربك بلسنجه
ايكی بيك اقچه‌سی اولوب مالككه سن بكا بيك اقچه ويردك بن بيك اقچه مرابحه حاصل ايتدم ديسيـدی
ومالك مضاربه بن سكا ايكی بيك اقچـه دفع ايتدم ديسيدی ياخود مضارب عموم ادعا ايدوب سن
بنم ايچون تجارت تعيين ايتمدك ديسيدی ومالك ايكی صورت اخيرده خصوص ادعا ايتسيدی (فالقول
للمضارب) پس قول مضاربكدر اما اولده ايكسنك اختلافنك حاصلی مقبوضك مقدارنده اولوب
وقابض مالك استصحابی ايچون مقبوضك معرفتنـده احق اولديغی ايچوندر وبونك مثلنده قول
قابضكدر كرك ضمين اولسون وكرك امين اولسون هرقنقسی فضلدن ادعا ايلديكی شی اوزرينه
اقامت ايدرسه قبول اولنور زيرا رب مال رأس مالده فضل ادعا ايدر ومضارب ربحده فضل ادعا
ايدر وبينه‌لر اثبات ايچوندر واما ايكی صورت اخيره‌لرده ايكی صورتده دخی اصـل اولان
عموم اولـديغی ايچوندر وقول اصلی تمسـك ايدنكدر (ولو ادعى كل نوعا فللمالك)
واكر مالك ايله مضاربدن هر بری برنوع ادعا ايدرلرسه قول مالككدر اذنك خصوصده
اتفاقلری اولديغيچون يعنی مضارب سن بكله مضاربه‌يی طعامده تجارت اوزره عقـد ايلدك
ديسيـدی ورب مال بلكه بن سنی كتان بزنده تجارت اوزره عقـد ايلدم ديسيدی قول
مالككدر زيرا تعيين مالك جهتندن استفاده اولنور وبينه مضاربك ايچوندر زيرا مضارب
ضمـانی نفسندن نفی ايدر ضمانك نفينـه محتـاج اولديغيچون (كما لوقال من معـه الف هو
مضاربه‌ زيد وقد ربح وقال زيد بضاعة) نتكيم بلسنجه بيك اقچه اولان كيمسه بو بيك اقچه
زيدك مضاربه‌سيدر وربحی حاصل اولدی ديسيدی وزيد بضاعه‌در ديسيدی زيد يمينی
ايله تصديق اولنور زيرا زيد دعوای ربحی انكار ايدر ياخود عمل مضاربك تقويمنك دعواسنی
انكار ايدر (اوقال هو قرض وقال زيد بضاعـة اووديعة) ياخود انك كيدر كه بلسنجه
بيك اقچه اولان كيمسه بو بيك اقچه قرضدر ديرو زيد بضاعه‌در وياوديعه‌در ديرايسه اول وقت
زيد يمينيـله تصديق اولنور زيرا زيد دعوای تمليكی انكار ايدر (ولووقتـا) واكـر
ايكيسيده بروقتی دعوی ايتسه‌لردی رب مال بن بو مالی سكا رمضانده دفع ايلدم ديمكله
ومضـارب شوالده دفع ايتدك ديمكله (فصـاحب الاخير اولی) پس وقت اخيرك صاحبی

اولادر زيرا خير اولى نسخ ايدر

) كتاب الشركة (

كتاب مضاربه ايله كتاب شركتك مناسبتى خفى دكلدر (هى) شركت بر شيئك بر شيئه
اختلاطيدر و بوندندر شركه تحريكله صايدك حباله سيدر يعنى صيادك دوزاغيدر زيرا دوراقده
خيطك بعضيسنك بعضنه اختلاطى وار در بوندنصكره مجازا عقد اوزره اطلاق اولندى
سبب اولديغيچون اندنصكره حقيقت عرفيه اولدى (اما شركة ملك فهى ان يملكا عينا
بارث اوشراء اواتهاب اواستيلاء) ياشركت ملكدر شركت ملك بر عينه ايكى كيمسه نك
ارثله ياخود شرائله ياخود هبه اولنمغله ياخود استيلا ايله مالك اولمريدر (اواختلاط ماليهما بلاصنع)
ياخود ايكى كيمسه نك ماللرى ايكيسندن برينك صنعنسز مختلط اولمسيله در (اواخلطهما حتى
تعذر التمييز) ياخود ايكى كيمسه ماللرينك مختلط اولمسيله دركه حتى آيرمق ممكن اولميه مثالى
بغدايله بغدايك وشعير ايله شعيرك و بونلرك امثالنك اختلاطى كبى (اوتعسر) ياخد ايرلمسنده
عسرت اوله بغدايله شعيرك اختلاطى كبى ودخى بونك امثالى كبى (وكل اجنبى فى مال صاحبه)
وشريكك هر برى شريك آخرك مالنده اجنبيدر حتى اول مالده صاحبنك اذنسز تصرف
آخر ايچون جائز اولماز الا اذنيله اولور اجنبينك مالى كبى (فصح له بيع حظه) پس
ايكيسندن برينك مالدن نصيبنى بيع صحيح اولور (ولو من غير شريكه من غير اذنه) كركسه
شريكنك غيرى بر كيمسه يه شريكنك اذنسز بيع ايلسون صحيح اولور يعنى ايكى شريكك
برى مالدن نصيبنى شريكنه وشريكنك غيرى به شريكنك اذنسز بيع جائز اولور
(الافى صورة الخلط والاختلاط) الا خلط واختلاط صورتنده شريكنك اذنسز جائز اولماز
زيرا بو صورتده جائز اولماز الا شريكنك اذنيله جائز اولور بينهماده فرق اولدركه تحقيقا
جنسى جنسه تعدى صفتيله خلط ايتمك مخلوطدن خالطه ملكك زوالى ايچون سببدر وچونكه
خلط بلاتعدى حاصل اولورسه من وجه سبب زوال حاصل اولور ومن وجه حاصل اولماز
پس شريكسز بيع حقنده هر برينك نصيبى شريكدن زائل اعتبار اولندى ايمدى جائز اولماز
الا شريكك رضاسيله جائز اولور ايكى شبه ايله عمل يوندن شريكه بيع حقنده زائل
اولماديغى حالده و بو عكسندن اولادر زيرا شريكله بله تصرف نفاذ جهتندن اجنبى ايله
تصرفدن اسرعدر شريك ايچون معتقك بعضى تمليكك جائز اولوب اجنبى ايچون
جائز اولماديغى دليل ايله وكذلك مشاعك شريكه اجاره سيده بونك كبيدر (واما شركة
عقد) اما شركت ملك اوزره عطفدر يعنى شركت ياشركت عقددر (وركنها الايجاب والقبول)
وشركت عقدك ركنى ايجاب وقبولدر ايكيسندن برى آخره سنى مشارك قلدم شول شيده
ياخود عامهٔ تجارتده ديمكله وآخر دخى قبول ايتدم ديمكله زيرا شركت عقود شرعيه دن
بر عقددر پس انكچون سائر عقود كبى ركندن لابد در (وشرطها كون المعقود عليه قابلا
للوكالة) وشركتك شرطى معقود عليهك يعنى شول تصرف كه عقد شركت انك اوزرينه در
وكالت ايچون قابل اولمسيدر هر برينك حاصل ايلديكى شئ ايكيسى بيننده مشترك واقع
اولمق ايچون پس نفسيچون اصالة وشريكى ايچون وكالة تحصيل ايليه و بو توكيل قبول ايلمين
شيده حاصل اولماز احتطاب كبى ومباحاتدن احتطاب مثللى كبى زيرا توكيل انده صحيح اولماز
بلكه اكتساب ايلديكى شئ خاصة انكيچون اولور (وعدم ما يقطعها) شركتك
شرطى شركتى قطع ايدن شيئك معدوم اولمسيدر (كشرط دراهم مسماة من الربح لاحدهما)
شركتى قطع ايدن شى ايكيسندن برى ايچون ربحدن دراهم معينه شرط اولنمق كبى پس

بوشرط ربحدن شركتى قطع ايدر بو تسميه اولنان دراهمدنصكره انده مشترك اوله جق ربح
باقى قالمامق احتمالى ايچون (وهى ثلاثة الاول شركة بالاموال والثانى شركة بالاعمال)
و بو شركت عقد اوچدر اولكيسى اموال ايله شركتدر وايكنجيسى اعمال ايله شركتدر
(و) بو شركتنه اصطلاحا (تسمى شركة الصنايع) شركت صنايع تسميه اولنور (وشركة التقبل
وشركة الابدان) وشركت تقبل وشركت ابدان دخى تسميه اولنور ووجه تسميه ظاهردر
(والثالث شركة الوجوه) واوچنجيسى شركت وجوهدر هدايه ده ديديكه بوندنصكره
شركت عقد درت وجه اوزره در شركت مفاوضه وشركت عنان وشركت صنايع
وشركت وجوهدر وصاحب كافى دخى صاحب هدايه يه تابع اولدى وغاية البيانده بو تقسيمده
نظر وار در زيرا بو تقسيم تحقيقا شركت صنايع وشركت وجوه شركت مفاوضه يه مغايرتى
ايهام ايدرديدى و تقسيمده اولى اولان ايكى شيخك يعنى ابو جعفر طحاوينك وابو الحسن كرخينك
مختصرلرنده شركت اوچ وجه اوزره اموال ايله واعمال ايله ووجوهله شركتدر وهر برى
ايكى وجه اوزره در شركت مفاوضه وشركت عناندر قوللرى ايله ذكر ايلدكلريدر وهدايه ده
بوكا اشارت واردر شول جهتدنكه شركت وجوهك بيانده ديدى تحقيقا شركت مفاوضه ايله
صحيح اولور زيرا كفالتك ووكالتك تحققى ابدالده ممكن اولور وچونكه اطلاق اولنسيدى شركت عنان
اولور پس وقتاكه بوكا مطلع اولدم ايسه انى اختيار ايدوب غاية البياننك طبق اوزره بيان
ايدوب (وكل منها امامفاوضة اوعنان) ديدم مفاوضه مساوات معناسنه در بو عقده مفاوضه
تسميه سنه باعث جميع وجوهدن انده مساوات شرط اولديغى ايچوندر عن قريب بيانى كلور
عنان عربك عن قولندن اخذ اولنمشدر عرض معناسنه بو عقده شركت تسميه سنه باعث
ابن السكيتك كانه عن لهما شئ فاشتركا فيه ديديكى ايچوندر يعنى كانه ايكيسنه برشئ ظاهر
اولدى پس انده مشترك اولديلر ديديكى ايچوندر ياخود عنان فرسدن مأخوذدر تكيم كسائى واصمعى
بوكا ذاهب اولديلر زيرا ايكيسندن هر برى عنان تصرفى مالك بعضنده صاحبى ايچون قيلدى
(اما المفاوضة فى الشركة بالاموال فبان تضمنت وكالة) اما اموالده شركت مفاوضه شركتك
وكالتى متضمن اولمغله در يعنى هر برى آخر ايچون وكيل اولور مقصود متحقق اولمق ايچون
اولكه مشترادہ شركتدر زيرا ايكيسندن برى مشتراى صاحبنك ملكنه ادخاله قادر اولماز
الا وكالتله قادر اولور اوزرينه ولايتى اولماديغى ايچون تحقيق مرور ايتديكه مجهول ايله وكالت
جائز اولماز پس واجب اولديكه بو شركت جائز اولماز جنسك مجهوليله وكالتى متضمن اولديغى
ايچون نتكيم ثوبك وثوب مثللينك شراسى ايله وكالت كبى ديمليز زيرا بزديرزكه مجهول ايله
وكالت قصدا جائز اولماز وتضمنا جائز اولور نتكيم مضاربه ده مرور ايتدى (وكفالة) دخى
كفالتى متضمن اولمغله در ايكيسندن برى آخر ايچون كفيل اولمغله ايكيسى بيننده مساوات
متحقق اولسون ايچون تحقيق مرور ايتديكه تحقيقا كفالت صحيح اولماز الا مكفولك مجلسده
قبولى ايله صحيح اولور بو مقامده كفالت جهالتى ايله نه كيفيتله صحيح اولور ديمليز زيرا بزديرزكه
ذكر اولنان تحقيق مرور ايتديكه تحقيقا فتوى صحتى اوزره در واكر تسليم ايلسك اول تسليم كفيل
قصديده اولور و بو مقامده ايسه ضمنيدر وكالت كبى (وتساويا مالا) وايكى شريك مال
جهتندن مساوى اولمريله اولور يعنى شركت يوندن مالا مساوى اولملرى ايله صحيح اولور نتكيم
عن قريب بيانى كلور متاع وعقار بونك خلافى اوزره در شول جهتدنكه انده تفاضل شركتنه ضرر ويرمز
(وتصرفا) دخى تصرف يوندن مساوى اولملرى ايله صحيح اولور يعنى ايكيسندن هر برى آخرك قادر
اولديغى تصرفاتك جميعسى اوزره قادر اولمغله اولور واكر بويله اولمزسه معناى مساوات فوت اولور

(فلا تصح بين عبدين وصبيين ومكاتبين) وشركت ايكى عبدك وايكى صبينك
وايكى مكاتبك بيننده صحيح اولماز زيرا انلر اهل كفالتدن دكللردر (ولا بين
حر ومملوك وصبى وبالغ ومسلم وذمى) دخى شركت حر ايله مملوك وصبى ايله
بالغك ومسلم ايله ذمينك بينلرنده ده صحيح اولماز وتصرفا قولى اوزره عطفدر
يعنى تفريعدر زيرا حر بالغ اولان كيمسه تصرفله وكفالتله مستقل اولور عبد ايسه
بو ايكيسندن برشيئه مالك اولماز الا مولاسنك اذنى ايله اولور وصبى كفالته مالك
اولماز كركسه وليسنك اذنيله اولسون ووليسنك اذنيله تصرفه مالك اولور وكافر
قچان خمر وياخنزير اشترا ايتسه مسلم انلرك بيعنه قادر اولماز وشركتك شرطندندر شريكنك
اشترا ايلديكى شيئى بيعه قادر اولمق بيعده وشراده شريكنك وكيلى اولديغى ايچون وكذلك
مسلم خمر وخنزيرك شراسنه قادر اولماز كافرك قادر اولديغى كبى مصنف ودينا ديمدى تنكيم
سائر كتابلرده ودينا لفظنى قيد ايتدكلرى كبى ودينا لفظنك افاده ايلديكى معنى وتصرفا
قولنك تحتنده مندرج اولديغيچون تنكيم بزانى ذكر ايلدك پس بزم وتصرفا قولمز اندن
مغنيدر (ولابد من ذكر لفظ المفاوضة او بيان معناه) شركت مفاوضهنك انعقادنده مفاوضهنك
ذكرندن لابددر ياخود مفاوضهنك معناسنى بياندن لابددر زيرا ناسك اكثرى شركت
مفاوضهنك جميع شرطلرينى بلمزلر لفظ مفاوضه ايله تصريح شرطلرينى بيان مقامنه قائم اولور
واكر ايكى شريك مفاوضهنك اقتضا ايدن شرطلرينى بيان ايلسهلردى شركت مفاوضه صحيح
اولور زيرا اعتبار معنايهدر لفظهدكلدر (فشرى كل لهما) هر برينك اشترا ايلديكى شئ
آخر ايچون اولور يعنى قچان لفظ مفاوضه ذكر ايلسهلر ياخود مفاوضهنك معناسنى بيان ايلسهلر
هر برينك اشترا ايلديكى شئ ايكيسى بيننده مشترك اولور زيرا مفاوضه مساوات اقتضا ايدر
(الا طعام اهله وكسوتهم) الا هر برينك اهلنك طعامى وقاتغى وكسوهلرى يعنى اهلنك كسوهلرى
بينلرنده مشترك اولماز زيرا طعام وقاتق وكسوه استحسانا هر برينك اهللرى ايچون خاص اولور
قياس شركت اوزره اولمق ايدى زيرا انلرده تجارت عقدلرندندر پس عقد شركتك متساوى
اولديغى شئ جنسندن اولدى واستحسانك وجهى اولدركه زيرا انلر مقتضاى مفاوضهدن
استثنا اولنمشدر ياخود حين شركتده هر برى صاحبنك مدت مفاوضهده اهللرينك طعام
وادام وكسوهسنه عالم اولدى ومعلومدركه تحقيقا هر برى مفاوضهده كندى نفقهسنى شريكى
اوزره اولمغى قصد ايلمزلر ودخى تحقيقا هر برى حاجتنك تحصيلنه قادر اولمز الا شرا ايله اولور
ايمدى ايكيسندن هر برى مفاوضهنك مقتضاسى اولان شيده تصرفندن اول مقدارده مستثنادر
دلالت حال ايله معلوم اولان استثنا مشروط اولان استثنا كبيدر وبايع ايچون طعام وكسوهنك
ثمنى هر قنغيسندن ديلرسه طلب ايلمك واردر مشتريدن اصالت جهتندن وشريكيندن كفالت
جهتندن وكفيل مشترى اوزره رجوع ايدر اكر مال شركتدن حصهسى مقدارى ايله
ادا ايلدى ايسه زيرا طعام وكسوهنك ثمنى خاصة مشترى اوزرهدر حال بوكه مال شركتدن
قضا ايلدى (وكل دين لزم احدهما بما يصح فيه الشركة) هر دين كه انده شركت صحيح اولان
شيده ايكيسندن برينه لازم كله بونك بيانى عن قريب كلور انده شركت صحيح اولان شيدن
ديمكه باعث اولدركه انده شركت صحيح اولميان شيدن احترازدر جنايت ودم عمددن صلح
ونفقه ونكاح كبى (كالشراء والبيع والاستيجار والكفالة بامر) شركت صحيح اولان شرا كبى وبيع كبى
واستيجار كبى ومكفول عنهك امر يله ماله كفالت كبى (ضمنه الاخر) ذكر اولنانك برى شريكك
برندن لازم كله شريك آخر اكا ضامن اولور (وبلا امر لا) اكر كفالت بلا امر اولورسه

شريكى ضامن اولماز زيرا كفالت بالنفس كبى تبرعدر وقچان امر يله اولمسيدى مفاوضه
اولور تنكيم عن قريب بيانى كلور (واما العنان فى الشركة بالاموال) اما المفاوضة قولنه
عطفدر واما اموال ايله شركت عنان (فهو شركة فى كل تجارة او نوع منها) پس شركت
عنان هر تجارتده ياخود تجارتدن بر نوعده شركتدر لبن كبى وطعام كبى وبونلرك مثللرى كبى
(وتتضمن الوكالة فقط) شركتدن مقصودك متحقق اولمسى ايچون اولكه غيرك مالنده
تصرفدر انجق وكالتى متضمن اولور كفالتى متضمن اولماز زيرا كفالت لفظك اقتضا ايلديكى
مساوات ضرورتى ايچون مفاوضهده ثابت اولور ولفظ عنان ايسه اندن منبى اولماز تنكيم
مرور ايتدى (وتصح ببعض المال) وشركت عنان مالك بعضيله صحيح اولور زيرا اكا حاجت
مس ايدر وشركت عنانده مساوات شرط دكلدر ايمدى بعض مالله شركت عنانك صحتنه
قول واجب اولدى (ومع فضل مال احدهما) ايكيسندن برينك مالنك فضلى ايله دخى
صحيح اولور شركت عنانده مساوات شرط اولمديغيچون (وتساوى ماليهما لا الربح) وايكيسنك
ماللرينك مساوى اولوب ربحك مساوى اولمامسيله ده صحيح اولور (وبالعكس) وربحده
تساوى اولوب ماليتده تساوى اولمغله ده صحيح اولور رسول اكرم ونبى محترم صلى الله
تعالى عليه وسلم حضرتلرينك * الربح على ما شرطا والوضيعة على قدر المالين *
قول شريفى بلا فصل مطلق وارد اولديغيچون معناى شريفى ربح ايكى شريكك
شرطلرى اوزره ووضع اولنان ماللرينك قدرى اوزرهدر ديمكدر تفاضل ايله تساوينك
بينى فصل اولنمادى وربحك كلبسى ايكيسندن برينه شرط اولنمق بونك خلافى اوزرهدر
عقد شركتدن خارج اولديغيچون (وتصح بكون احدهما دراهم والاخر دنانير) دخى ذكر
اولنان كبى مالك ايكيسندن برى دراهم واخرى دنانير اولمغله ده شركت صحيح اولور ياخود
برينك دراهمى بياض واخرك قره اولمغله ده صحيح اولور (وبلا خلط) دخى ايكيسنك ماللرى
خلط اولنمقسزين ده صحيح اولور امام زفر وامام شافعى خلط اولمدقچه صحيح اولماز ديديلر
زيرا ربح مالك فرعيدر وفرعك شركت اوزره وقوعى تصور اولنماز الا اصلده شركتك
ثبوتيله تصور اولنور بلا خلط ايسه اشتراك اولنماز ديديلر وبزم علمامز اولدركه تحقيقا شركت ايكى
طرفدن توكيلك عقديدركه هر برى ماللرى ايله اشترا ايدوب ومشترات بينلرنده مشترك اولمق
اوزرهدر بو ايسه خلطه محتاج اولماز وربح عقد ايله مستحق اولنور مال ايله مستحق اولنديغى كبى
بو اجلدن عقد شركت تسميه اولندى وبو شركت عقده مستنددر حتى شركت وجوه وتقبل
جائز اولندى پس قچان عقده مستند اولدى ايسه انده مساوات شرط قلنمدى واتحاد وخلط
دخى شرط قلنمادى (وكل يطالب بثمن مشريه لا الاخر) ايكى شريكدن هر برى اشترا
ايلديكى شيئك ثمنيله مطالبه اولنور آخر شريكنك اشترا ايلديكى ايله مطالبه اولنمازمى ورابدن شئ
ايچونكه عنان وكالتى متضمندر كفالتى متضمن دكلدر ووكيل حقوقده اصلدر (ثم يرجع على شريكه
بحصته منه) اندنصكره اول مطالبه اولنان شريك اول شيده اولان حصهسيله شريكى
اوزره رجوع ايدر (ان اداه من ماله) اكر اول شيئى مالندن ادا ايدوب مال شركتدن ادا ايتمدى
ايسه زيرا شريكى طرفندن حصهسنده وكيلدر پس اكر كندى مالندن ادا ايتدى ايسه شريكى
اوزره رجوع ايدر (ولا يصحان) شركت مفاوضه وشركت عنان شركت بالاموالده صحيح اولماز
(الا بالنقدين) الا دراهم ودنانير ايله صحيح اولورلر (والفلوس النافقة) دخى فلوس رايجه ايله صحيح
اولورلر (والتبر والنقرة) دخى تبر كه سكه لنمامش التون پارچهسيله وكموش پارچهسيله ده صحيح اولور

(ان تعامل الناس بهما) اكر ناس ایکیسله ده تعامل ایدرلرسه قول صحیح بودرکه
تحقیقا عقد شرکت فلوس رایجه اوزره اتفاقا صحیح اولور اصطلاح ناسده ثمن اولدیغیچون
واما تبر تحقیقا اصلده شرکت قلندی وجامع الصغیرده تبرونقره متاع
منزله سنده در رأس مال شرکت ایچون ومال مضاربه ایچون صالح اولور دیدی وصرف اصلده
اثمان کبی قلدی وقول اول ظاهر مذهبدر فقها دیدیلرکه انده معتبر اولان عرف ناسدر
پس هر بلده ده که مبایعه ایله تعامل تبر ایله اوله اول تبر نقود کبیدر وعقود ایله متعین
اولماز و انکله شرکت صحیح اولور وناسك انی ثمن استعمالیله ضرب مخصوص منزله سنه
تنزیل اولندی وهر بلده ده انکله تعامل جاری اولمیه متاع کبیدر عقود ایله متعین اولور
و انکله شرکت صحیح اولماز دیدیلر کافیده بویله ذکر اولندی ایمدی شرکت مفاوضه
وشرکت عنان اولمازلر الا بزم ذکر ایلدیکمز شیئله صحیح اولورلر (و بالعرض بعد بیع
کل نصف عرضه بنصف عرض الاخر) شرکت عنان متاعله صحیح اولور لکن ایکی
شریکك هر بری متاعك نصفنی اخرك متاعنك نصفیله بیع ایتدکدنصکره یعنی ایکی
شریکدن هر بری متاعدن نصف مالنی آخرك مالندن نصفیله بیع ایدرسه ثمنده شرکت
ملك ایله شریك اولورلر حتی ایکیسندن بری ایچون آخرك نصیبنده تصرف جائز اولماز
بوندنصکره عقد ایله شرکت عقد اولور حتی ایکیسندن هر بری ایچون صاحبنك نصیبنده
تصرف جائز اولور و بو متاعده شرکت مرادایدن کیمسه ایچون حیلهٔ شرعیه در (وان ملك
احد المفاوضین ماصح فیه الشرکة) شرکت مفاوضه ایله شریك اولانك بری ارثله و یاخود هبه ایله
انده شرکت صحیح اولمیان شیئ که آنقایان اولندی اکا مالك اولسه (وقبض) دخی قبض ایلسه
(صارت عنانا) اول شرکت مفاوضه شرکت عنان اولور مفاوضه ده معتبر اولان مساوات
زائل اولدیغیچون (وهلاك مالهما اومال احدهما قبل الشراء یبطلها) ایکیسنکده ماللری
یاخود برینك مالی قبل الشراء هلاك اولسیدی شرکتی باطل ایدر زیرا شرکت جائز اولان عقدلردندر
ابتداسنده شرط قلنان شیئ دوامی ایچون دخی شرط قلندی و بو ایکی مالك هلاکنده ظاهردر
وکذلك ایکیسندن برینك مالنك هلاکنده زیرا مالی هلاك اولمیان مالنده صاحبنك شرکتنه راضی
اولمادی الا انك مالنده شریك اولمق ایچون راضی اولدی پس چقان انك مالی فوت اولسیدی انك
شرکتنه راضی اولماز پس عقد باطل اولور فائده اولمادیغی ایچون (وهو علی صاحبه قبل الخلط
هلك فی یده او فی ید الآخر) وقبل الخلط هلاك اولان مال مالکی اوزره هلاك اولور برابردر
کرك کندی یدنده وکرك شریکی یدنده هلاك اولسون کندی یدنده هلاك اولمسی ظاهر
اما شریکی یدنده هلاك اولمسی انك قتنده امانت اولمسیله در (وبعده علیهما) و بعد الخلط
هلاك اولسیدی ایکیسنك اوزرینه هلاك اولور زیرا هلاك اولان تمیز اولنماز (وان هلك
مال احدهما بعد شراء الآخر بماله فمشتریه لهما) واکر ایکی شریکك بری ما لیله شرا
ایتدکدنصکره آخرك مالی هلاك اولسیدی انك شرا ایلدیکی ایکیسی ایچوندر شرط ایلدکلری
اوزره زیرا ملك واقع اولدیغی حینده وقت شراده شرکت قائم اولدیغی ایچون بینهماده مشترك
واقع اولدی ایمدی آخرك مالنك هلاکیله حکم تغیر اولنماز وشرکت شرکت عقد در حتی
تحقیقا هرقنغیسی بیع ایتسه بیعی جائز اولدی زیرا شرکت مشترادهه تمام اولدی وشرکتك
تمامندنصکره مالك هلاك اولمسیله شرکت منتقض اولماز (ویرجع علی الآخر بحصته من ثمنه)
وآخر اوزره ثمندن حصه سیله رجوع ایدر زیرا نصفنی وکالة اشترا ایتدی وثمنی کندی
مالندن نقد ایتدی ایمدی رجوعی صحیح اولور تکیم مرور ایتدی (وان هلك قبله) واکر

آخر

آخر شراسندن اول هلاك اولسیدی (فان وکلاء حین الشرکة صریحا فمشریه لهما) واکر
حین شراده انی صریحا وکیل ایتدی ایسه انك شرا ایلدیکی شیئ ایکیسی ایچوندر رأس مالدن
شرط ایلدکلری اوزره ربحده دکل مثلا اکر رأس مال بینلرنده اثلاثا ایسه مشترا بینلرنده اثلاثا
اولور واکر انصافا ایسه کذلك مشترا بینلرنده انصافا اولور زیرا شرکت باطل اولور شرکتله
تصریح اولنان وکالت قائمه در پس حکم وکالتله مشترك اولور (وتکون شرکة ملك) وشرکت
شرکت ملك اولور حتی ایکیسندن بری آخرك نصیبنده تصرف یده مز (والافلا) اکر صریحا
وکیل ایلدی ایسه مشترا ایکیسی بیننده مشترك اولماز بلکه خاصة مشتری ایچون اولور
زیرا شرکت اوزره وقوع حکم وکالتدر شرکت ضمننده ثابت اولدی وایکیسندن برینك مالنك
هلاکیله شرکت باطل اولدی وضمننده اولان وکالت دخی باطل اولدی (ولکل من هذین
الشریکین) یعنی شرکت مفاوضه وشرکت عناندن شریکلرك هر بری (ان یبضع) بضاعه ویرمك
واردر یعنی مال شرکتدن بر رجله اعطا ایدوب ور بحك کلیسنی انکیچون قلمق واردر زیرا
تجارك عادتلرندندر زیرا عقد شرکتده معتاددر (ویودع) وامانت ویرمك دخی واردر
زیرا عادت تجاردندر (ویضارب) ومضاربة مالی ویرمك دخی واردر زیرا بونلر شرکتك
دونیدر پس شرکت بونلری متضمن اولور ولکن بونلر شرکتی متضمن اولماز زیرا شی مثلنی متضمن
اولماز (ویوکل) وبیع وشراده انده تصرف ایلدیکی شیده اجنبی یی وکیل ایتمك واردر زیرا
عادت تجاردندر (والمال فی یده امانة) وایکی شریکك هر برینك یدنده مال امانتدر حتی مال
هلاك اولسه ضامن اولماز (واما المفاوضة فی شرکة الصنایع فبان یشترك صانعان متساویان
فیما یجب فیه المساواة فی المفاوضة المذکورة) واما شرکت صنایعده مفاوضه ایکی صاحب
صنعتك مفاوضهٔ مذکوره ده مساواتده واجب اولان شیده مساوی اولملری ایله اولور ومفاوضهٔ
مذکوره اهل کفالتدن اولملری ایله اموال ایله شرکتده مفاوضه در الله تعالینك احسان ایلدیکی
شیئی بینلرنده ایکی نصف اولمغله شرط ایلملری ایله ولفظ مفاوضه ایله تلفظ ایلملری ایله در
وتحقیقا بیانی مرور ایتدی (سوی المال) مالدن غیری مالده مساوات مفاوضهٔ سابقه یه
مختص اولدیغی ایچون (کصباغین اوخیاط وصباغ) مثالی ایکی بویاجی کبی یاخود بردزی ایله
بر بویاجی کبی بونده اشارت واردر که صنعت ومکانك اتحادی بونده شرط دکلدر (ویتقبلا العمل لاجر
بینهما) واجر ایکیسی بیننده اولمق ایچون عملی قبول ایتمکله اولور یعنی ایکیسندن هر برینك
اجردن حاصل ایلدیکی شیئی بینلرنده مشترك اولمغله تکیم مفاوضه نك حکمی بودر (وتضمنت
وکالة) وبو شرکت صنایع وکالتی متضمن اولور انواع شرکتك جمیعنده اعتبار ایچون وکالتی
متضمن اولور (وکفالة) وکفالتی دخی متضمن اولور معنای مفاوضه متحقق اولسون ایچون (وصحت
وان شرطا العمل نصفین والمال اثلاثا استحسانا) اکرچه کیم عملی ایکی نصف ومالی اثلاثا شرط
ایتدیلر ایسه دخی استحسانا صحیح اولور وقیاسا صحیح اولماز زیرا ضمان مقدار عمل ایله در پس انك
اوزرینه زیاده مادامکه ضامن اولمدیغچه ربحدر پس عقد جائز اولماز عقدك ربحه افضاسی ایچون ایمدی
شرکت وجوه کبی اولور واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا اجری اخذ ایلدیلن انی ربحا اخذ ایلمز زیرا
ربح جنسك اتحادی قتنده در حال بوکه جنس مختلف اولدی زیرا رأس مال عملدر و ربح مالدر ایمدی
ربح عملك بدلی اولدی وعمل تقویم ایله متقوم اولور تقویم اولنان شیئك قدر یله متقوم اولور ایمدی
حرام اولماز شرکت وجوه بونك خلافی اوزره درعن قریب بیانی کلور (ولزم کلا عمل قبله
احدهما ویطالب الاجر) وایکیسندن هر برینه قبول ایلدیکی عمل لازم کلور وهر بری
صاحبنك عملنك اجرینی طلب ایدر (ویبرأ الدافع بدفعه الیه والکسب بینهما) واجری

دفع ايدن كيمسه ايكيسندن برينه دفعله برى اولور وكسب بينلرنده ايكى نصف اولور (وان عمل احدهما) اكرچه كيم يالكز بريسى عمل ايتدى ايسه ده قياسا و استحسانا دافع اجردن برى اولماز زيرا بو كفالتى متضمن اولان مفاوضه نك مقتضاسيدر (واما العنان فى شركة الصنايع فبان يشترك صانعان بلا تساو بينهما فيما ذكر وتضمنت وكالة فقط ويثبت به الاحكام المذكورة استحسانا) واما شركت صنايعده شركت عنان ايكى اهل صنعت بينلرنده ذكر اولنان شيده بلا تساوى مشترك اولملريدرو بو شركت انجق وكالتى متضمن اولور واحكام مذكوره بو نكله استحسانا ثابت اولور وقياس ثابت اولمامسيدر زيرا شركت كفالت قيدندن مطلق واقع اولدى احكام مذكوره ايسه كفالتك موجباتندندر و استحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا بو شركت ايكيسندن هر برينك زمتنده عملك واجب اولمسى ايچون مقتضيه در بو اجلدن اجره مستحق اولور ايكى شريكك برينك آخر اوزره قبولنك نافذ اولمسى سببيله و بو سببك نفوذى سببيله اجره مستحق اولور پس عملك ضماننده و بدلك اقتضاسنده مفاوضه مجراسنه جارى اولور حتى فقهـا ديديلركه قچان ايكيسندن برى هلاك اولان صابون وياخود اشنان ثمنندن دين اقرار ايتسه شريكى اوزره تصديق اولنماز وخاصة مقره لازم كلور زيرا مفاوضه اوزره تنصيص بولنمادى واقرارك نافذ اولمسى مفاوضه ايله تصريحى ايجاب ايدر (واما المفاوضة فى شركة الوجوه) واما شركت وجوهده مفاوضه شركت وجوه تسميه سنه باعث اولدر كه كيمسه ويره سيه شئ اشترا ايتمزالا عند الناس وجاهت صاحبى اولان كيمسه ايدر بعض ديديكه شركت وجوه ده ابتذال و جوه واردر زيرا بو شركت مفلسلر شركتى در (فبان يشترك متساويان فيما ذكر بلا مال ليشتريا بوجوههما و يبيعا) پس بلا مال متساوى اولدقلرى حالده ذكر اولنان شيده مشترك يوزلرى ايله اشترا ايدوب بيع ايتملرى ايله اولور (وتضمنت وكالة) و بو شركت وجوه وكالتى متضمن اولور مرور ايدن علة ايچونكه تحقيقا غير اوزره تصرف جائز اولماز الا وكالة ياخود ولاية جائز اولور ايمدى اولى متعين اولدى يعنى وكالت (وكفالة) و بو شركت وجوه كفالتى متضمن اولور معناى مفاوضه يى تحقيق ايچون (واما العنان فيها) واما شركت وجوهده شركت عنان (فبان لا يعتبر التساوى فيها) مفاوضه ده ذكر اولنان اموره تساوى اعتبار اولنماغله اولور (وتضمنت وكالة فقط لما مر) انجق وكالتى متضمن اولور مرور ايدن شئ ايچون (وان شرطا مناصفة المشترى او مثالثة فالربح كذلك) اكرچه كيم شركت وجوهده ايكى شريك اشترا ايلدكلرينى مناصفة ياخود مثالثة شرط ايلديلر ايسه ده وربحى دخى كذلك مناصفه ايله يا مثالثه ايله شرط ايلديلر ايسه ده تساوى اعتبار اولنماز (وشرط الفضل باطل) وشركت وجوهده ربحك فضلنى ملكك قدرى اوزره شرط ايلمك باطلدر زيرا ربح مستحق اولماز الا عمل ايله اولور مضارب كبى ياخود رب مال ايچون مالله مستحق اولور ياخود ضمانله مستحق اولور شول استاد كبى كه ناسدن عملى قبول ايدوب پس اول عملى شاكردينه اخذ ايلديكى شيدن اقل ايله القا ايدر پس اول فضل استاد ايچون ضمانله طيب اولور وغيرى يه مستحق اولماز كورلمزمى كه تحقيقا بر كيمسه غيرى يه مالكده تصرف ايله ربحك بعضى بنم ايچون اولمق اوزره ديسيدى بر شيئه مستحق اولماز بو معنا بولنمادىغيچون

(*) فصل (*)

(فى الشركة الفاسدة) بو فصل شركت فاسده نك بياننده در (لا شركة فى الاحتطاب والاحتشاش والاصطياد وسائر المباحات) اودون تجلقده واوتجلقده و آوجيلقده و سائر مباح اولان شيلرده كرج كبى وطوز كبى ومعدن جوهرى كبى وطاغلرك ميوه سى كبى وارضك طاشى كبى

وترابى كبى شيلرده شركت اولماز زيرا شركت توكيلى متضمندر و توكيل ايسه موكل ايچون ثابت اولان ولايت تصرفى اثباتدر و بو معنا ايسه بو مقامده تصور اولنماز زيرا موكل ذكر اولنان اشيايه مالك اولماز ايمدى غيرى بى مقامنه اقامت ايتمكه دخى مالك اولماز (وما حصل احدهما فله) وشول شيكه ايكيسنك برى حاصل ايليه اول شئ انك ايچوندر (وما حصلاه معا فلهما نصفين) وايكيسنك معا حاصل ايلدكلرى شى ايكيسى بيننده ايكى نصفدر زيرا اول شى انلرك عملرينك اثريدر مساواتى تحقيق ايچون ايكيسى بيننده ايكى نصف اولور (وما حصل احدهما باعانة الاخر فله) وايكيسندن برى آخرك معاونتيله حاصل ايلديكى حاصل ايدن ايچوندر زيرا اول عملده اصلدر (وللاخر اجر مثله بالغا ما بلغ عند محمد) وآخر ايچون امام محمد قتنده بالغا ما بلغ اجر مثلى لازم كلور (ولا يزاد على نصف ثمنه عند ابى يوسف) وامام ابى يوسف قتنده اجر مثلى حاصل ايلدكلرى شيئك ثمننك نصفى اوزره زياده اولماز نتكيم اجارهٔ فاسده نك حكمى دخى بينلرنده بو اختلاف اوزره در (ولا فى الاستقاء بان كان لاحدهما بغل وللاخر راوية واستقى احدهما والكسب للعامل) واستقاده دخى شركت اولماز ايكى شريكك برينك قاترى اولوب وآخرك بويوك قربه سى اولوب ايكيسندن برى صوارمغله عمل ايتسيدى كسب عامل ايچوندر (وعليه اجر المثل للاخر) وآخرك اجر مثلى عامل اوزره در زيرا آجر اجارهٔ فاسده ايله اجيردر (الربح فى الشركة الفاسدة على قدر المال وان شرط الفضل) شركت فاسده ده ربح مالك قدرى اوزره در اكرچه كم فضلى شرط ايتدى ايسه ده زيرا اصل بودركه تحقيقا ربح ماله تابعدر ربع كبى يعنى مزارعه ده غله نك بذره تابع اولديغى كبى واندن عدول اولنماز الا تسميه نك صحتى قتنده اولور حال بوكه تسميه صحيح اولمادى ايمدى شرط تفاضل باطل اولدى زيرا انك استحقاقى عقد ايله در پس فسادك تقريرى عقدده اولور فساد ايسه واجب الدفعدر (وتبطل بموت احدهما ولو حكما) ومطلق شركت ايكيسندن برينك موتيله باطل اولور كركسه حكما موتيله اولسون مرتد اولوب دار حربه لاحق وقاضى لحوقنه حكم ايلمك ايله زيرا وكالت شركت ايچون لازمه در ومدت وكالتى ابطال ايدر ولازمى ابطال ايدن ملزومى دخى ابطال ايدر (لا يزكى احدهما مال الاخر بلا اذنه) يعنى ايكى شريكك برى آخرك مالنك زكوتنى ادا ايتمك اذنسز جائز اولماز زيرا زكوت تجارت جنسندن دكلدر (فان اذن كل لصاحبه فاديا ولاء) پس ايكيسندن هر برى شريكنه اذن ويرسيدى وايكيسى تعاقبله ادا ايتسه لردى (ضمن الثانى وان جهل باداء الاول) ثانى ضامن اولور اكرچه اولك اداسنه جاهل اولورسه ده زيرا مأمورينك غيرى ايله عمل ايتدى زيرا ادادن مراد فرضك اسقاطيدر حال بوكه ساقط اولدى ايمدى مخالف اولدى پس ضامن كرك بلسون كرك بلسون زيرا موكلك اداسيله حكما وكالتدن معزول اولدى محل فوت اولمغله و بو اجلدن علم وجهل ايله مختلف اولماز عبدك بيعنه وكيل اولان كيمسه كبى كه قچان موكل عبدى اعتاق ايتسيدى اول وكيل منعزل اولور كرك بلسون كرك بلسون (وان ادّيا معا) يعنى ايكى شريكك هر برى صاحبنك مالنك زكوتنى بربرينك غيبتنده ادا ايتسه لردى وايكيسنك دخى اداسى زمان واحدده اولسيدى وتقدم وتأخر بلنمسيدى (ضمن كل قسط الاخر) هر برى آخرك قسطنه ضامن اولور و بربرينه تقاص ايدرلر پس ايكيسندن برينك مالى زياده اولورسه زياده ايله رجوع ايدر (شرى مفاوض امة باذن شريكه ليطأ فهى له مجانا) يعنى قچان ايكى معاوضك برى صاحبنه وطئ ايتمسى ايچون بر جاريه اشتراسنه اذن ويرسيدى صاحبى دخى بر جاريه اشترا ايدوب ثمنى مال شركتدن ادا ايتسيدى اول جاريه بغير شئ مشترينك اولور يعنى شريكنه بر شيئله مديون اولماز امام اعظم قتنده وامامين قتنده اذن

ویرن مشتری اوزره جاریه نك نصف ثمنیله رجوع ایدر زیرا شرا خاصة مأمور ایچون واقع اولدی وثمن جاریه نك اوزرینه واجب اولدی حال بوکه ثمنی مال شرکتدن ادا ایلدی ایمدی آمر مأمور اوزره نصف ثمنله رجوع ایدر نتکیم طعام وکسوه ثمنده نصفله رجوع ایتمدیکی کبی وامام اعظمك دلیلی اولدر که تحقیقا جاریه ایکیسنك ملکنه مقتضای شرکت اوزره جاری اولمقلغله داخل اولدی اندنصکره اذن نصیبی هبه یی متضمن اولدی زیرا وطئه اذن حلال اولماز الاملکله اولور نتکیم چقان ایکیسی اول جاریه یی اشترا ایدوب ایکیسندن بری آخره سن بو جاریه یی کندك قبض ایله دیدکده هبه اولدیغی کبی اولدی وتقسیم اولنمیان شیده مشاعك هبه سی جائزدر اهلك طعامی وکسوه سی بونك خلافی اوزره در زیرا انلر ضرورت ایچون شرکتدن مستثنادر نتکیم بیانی مرور ایتدی وبزم مسئله مزده ایسه ضرورت یوقدر (واخذ البایع ثمنها ایهما شاء) وجاریه نك بایعی جاریه نك ثمنی هر قنغیسندن دیلرسه اخذ ایدر مشتریدن اصالة وصاحبندن کفالة اخذ ایدر نتکیم طعام وکسوه ده مرور ایتدی والله سبحانه وتعالی اعلم

(*) کتاب المزارعه (*)

بو کتاب مزارعه نك احکامی بیانده در (هی) مزارعه مفاعله بابندن زرعدندر وشرعا (عقد علی الزرع ببعض الخارج) مزارعه زرع اوزره خارجك بعضیله برعقددر (ولا تصح عند ابی حنیفه رحمه الله علیه) امام اعظم قتنده صحیح اولماز رافع بن خدیجك روایت ایلدیکی حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام مخابره دن منع ایلدی یعنی نهی ایلدی اولکه ارضك ثلث اوزره یاخود ربع اوزره مزارعه سیدر مخابره خبیر دندر اولکه خبارك معالجه سی ایچون اکاردر وخبار ارض ملایمدر ودخی مزارعه مستأجرك عملندن خارج بعضیله ارضك استیجاری اولدیغی ایچون ذکر مجینك او حکی معناسنه اولدی نتکیم اجاره ده مرور ایتدی (وتصح عندهما) ومزارعه امامین قتنده صحیح اولور زیرا رسول علیه الصلاة والسلام خیبرك نخیلنی اهلنه معاملت وارضنی مزارعة دفع ایلمدی ثمردن وزرعدن خارج اولانك نصفی اوزره وصحابه وتابعون وصالحون بزم کونمزه کلنجه بونکله عمل ایلدیلر بونك مثلی ایله خبر واحد وقیاس ترك اولنور بو اجلدن فقها (وبه یفتی) دیدیلر (ورکنها الایجاب والقبول) مزارعه نك رکنی ایجاب وقبولدر سائر عقدلر کبی (وشرطها) ومزارعه نك شرطی سکز امردر امر اول (اهلیة العاقدین) ایکی عقد ایدیجینك اهل اولمسیدر یعنی حر ومکلف اولملریدر زیرا اهلیتسز عقد مزارعه ایچون صحت یوقدر وامر ثانی (وصلاحیة الارض) ارضك زراعته صالح اولمسیدر حتی مقصود حاصل اوله واوچنجی امر (وبیان مدت متعارفة) متعارف اولان مدتی بیان ایتمکدر مثلا برسنه یه دکین دیمکله زیرا عقد ارضك منفعتی اوزره وارد اولور اکر تخم عامل طرفندن اولورسه یاخود عاملك منفعتی اوزره وارد اولور اکر تخم صاحبی طرفندن اولورسه ومنفعتك مقداری ایسه بلنمز الا مدتك بیانی ایله بلنور ایمدی مدت منفعت ایچون معیار اولدی پس مدت انده مزارعه یه قادر اولنجاق قدر اولمق واجب اولور حتی برمدت بیان ایتسه که انده مزارعه حاصل اولمیه اول مزارعه فاسد اولور مقصودك حصولی معدوم اولدیغی ایچون وکذلك برمدت بیان ایتسه که انده ایکیسندن بری مثلنه عادة تعیش ایدمز ذخیره دمبو یله ذکر اولندی ودردنجی امر (وبیان رب البذر) یعنی تخم قنغی طرفدن اولدیغین بیان ایتمکدر زیرا معقود علیه تخمك اختلافیله مختلف اولور زیرا تخم عامل طرفندن اولورسه معقود علیه ارضك منفعتیدر واکر صاحب ارض طرفندن اولورسه معقود علیه عاملك منفعتیدر ایمدی معقود علیهك بیانندن لابددر زیرا انك جهالتی نزاعه مفضی اولور وبشنجی (وجنسه) تخمك جنسنی بیان ایتمکدر زیرا جنس اجرتك بیانندن لابددر اول ایسه معلوم

اولماز الا جنس بذری بیانله معلوم اولور والتنجی (وبیان حظ الاخر) تخم انك عندنده اولمیانی بیاندر زیرا شرطله عوضه مستحق اولور ایمدی بلنمکدن لابددر زیرا معلوم اولمیان عقد ایله شرطه مستحق اولنماز ویدنجی امر (والتخلیة بین صاحب الارض والعامل) صاحب ارضله عاملك بینی تخلیه اولنمقدر حتی عقدده تخلیه ایتمکله زائل اولان شیئی شرط ایتسیدی اولکه صاحب ارضك عامل ایله عمل ایتمسیدر اول عقد فاسد اولور وسکزنجی امر (والشرکة فی الخارج) خارجك حصولی قتنده خارجده شرکتی بیاندر زیرا ابتداء اجاره منعقد اولور وانتهاء شرکت بوندن تمام اولور وهر شرط که خارجده قطع شرکته مؤدی اولور اول شرط عقدی فاسد ایدیجیدر (وانما تصح اذا کان الارض والبذر من واحد والعمل والبقر من الآخر) امامین قتنده مزارعه صحیح اولمادی الا چقان ارض وتخم بریندن عمل وبقر آخردن اولورسه صحیح اولدی زیرا صاحب ارض عاملی عمل ایچون استیجار ایلدی وبقر عمل ایچون آلتدر ایمدی عامل اوزره شرطی جائز اولدی نتکیم درزی استیجار اولندقده کندی ایکنه سیله دیکمسی شرط اولدیغی کبی (او الارض لواحد والباقی للآخر) یاخود ارض برینك اولوب وباقی آخرك اولمغله صحیح اولور زیرا تخم صاحبی ارضی ارضك خارجندن برجزء معلوم ایله استیجار ایتدی واکر صاحب ارضی دراهم ودنانیر ایله استیجار ایتسیدی صحیح اولور کذلك ارضك خارجندن برجزء معلوم ایله ده استیجار صحیح اولور (او العمل لواحد والباقی للآخر) یاخود عمل برینك باقیسی آخرك اولورسه صحیح اولور زیرا صاحب ارض عاملی مستأجرك آلتی ایله عمل ایتمك ایچون استیجار ایلدی ایمدی صحیح اولدی نتکیم درزی یی صاحب ثوبك ایکنه سیله دیکمك ایچون استیجار ایتدیکی کبی (ویصح اذا کان نفقة الزرع علیهما بقدر حقهما کاجر الحصاد والرفاع والدوس والتذریة) وذکر اولنان کبی مزارعه صحیح اولور چقان زرعك حقلری مقدارنجه نفقه اوزرلرینه اولسیدی بچه نك اجری ونقل محصولك وخرمن دوکمك وخرمنی صاوروب محصولی صماندن آیره نك اجرلری کبی زیرا عرم غمله اولور حتی اول شیلر ایکیسندن بری ایچون شرط اولنسه عقد مزارعه فاسد اولور زیرا بو برشرطدرکه عقد اقتضا ایتمز وانده ایکی عاقدك برینه فائده واردر (فتفسد ان کان الارض والبقر لواحد والبذر والعمل للآخر) پس مزارعه فاسد اولور اکر ارض وبقر برینك وتخم وعمل آخرك اولورسه زیرا صاحب تخم ارضی وبقری استیجار ایتدی ارضك خارجندن برجزء معلوم ایله بقرك استیجاری مقصود اولمق صحیح اولماز زیرا بقرك منفعتی ارضك منفعتی جنسندن دکلدر زیرا ارضك منفعتی ارضك طبعنده برقوتدر خارج انکله حاصل اولور وبقرك منفعتی برصلاحیتدر عمل اول صلاحیتله قائم اولور پس مجانست معدوم اولمغله بقری ارضك منفعتنه تابع قلمق ممکن اولماز ومنفعت ارضك استحقاقی مزارعه ایله مقصود اولمق جائز اولماز نتکیم بقر یالکز ایکیسندن برینك اوزرینه مشروط اولمق جائز اولمادیغی کبی جانب عمل بونك خلافی اوزره درکه زیرا بقر عملك آلتیدر پس عاملك منفعتنه تابع قلدی (او کان البذر لاحدهما والباقی للآخر) یاخود تخم ایکیسندن برینك اولوب باقیسی آخرك اولورسه فاسد اولور زیرا شرع بونکله وارد اولمادی (او کان البذر والبقر لواحد والباقی للآخر) یاخود تخمله بقر برینك اولوب باقی یعنی ارض وعمل برینك اولورسه فاسد اولور زیرا تخمله بقردن هر بری وقتا که یالکز صحیح اولمادیلرسه اجتماعلرنده دخی صحیح اولمدی (او شرط لاحدهما قفزانا مسماة) یاخود ایکیسندن هر بری ایچون تسمیه اولنمش اوچکلر شرط ایلسه لردی بو دخی ذکر اولنان کبی مفسددر ارضدن خارج اولمیوب اول تسمیه اولنان اوچکلر مقداری خارج احتمالی ایچون بو شرط شرکتی قاطع اولور (او شرطا ما یخرج من موضع معین) یاخود ایکیسندن بری ایچون برموضع معینده خارج اولان محصولی شرط ایلسه لری

(اوماعلى الماذيانات) ياخود جايلر اوزرنده اولان موضعدن خارج اولانی (اوالسواقی)
ياخود ايرمقلرايله سقى اولنان موضعدن خارج اولانی شرط ايلسه‌لردی سواقی ساقيه جمعيدر
جدولدن اكبر ونهردن اصغر اولاند رپس بوشرط دخی مفسددر محصول انجق اول موضعدن
خارج اولمق احتمالی ايچون شركتی قاطع اولور (اوكون نفقته على العامل) ياخود نفقه‌سی
عاملك اوزرينه اولمغی شرط ايلسه‌لردی بودخی مفسددرمرور ايدن شیٔ ايچونكه تحقيقا بوشرط
عقد اقتضا ايلمز برشرطدر و بونده ايكی عاقدك برينه نفع واردر (اورفع رب البزر بزره اورفع
الخراج الموظف وتنصيف الباقی) ياخود صاحب تخم تخمنی رفع ايليوب ياخود خراج موظفی رفع
ايليوب باقی يی تنصيف ايلمك اوزره شرط ايلسلردی بوايكی صورتده عقدمزارعه فاسداولور محصول
انجق اول مقدارحاصل اولمق احتماليچون واماقچان خراج مقاسمه اولسيدی ثلث وربع كبی بوعقد
جائزاولور نتكيم عشری رفع ايدوب باقيسنی قسمت ايتمكه شرط ايدوب وارض دخی عشريه اولدقده
عقدمزارعه جائزاولديغی كبی ياخود صاحب تخم خارجك عشرينی نفسيچون ياخود آخر ايچون
وباقی يی بينلرنده تقسيم شرط ايلدی ايسه جائز اولور زيراخارج مشاعدرقطع شركته مؤدی
اولماز (اوكون التبن لاحدهما والحب للاخر) ياخود صمان برينك ومحصول آخرك اولمغله
شرط ايلسه‌لردی فاسد اولور زيرا بوشرط حبده شركتی قطع ايدر مقصود ايسه حبدر
(اوتنصيف الحب والتبن لغير رب البذر) ياخود حبی تنصيف ايدوب صمانی تخم صاحبنك
غيری يه ايلسه لردی فاسد اولور زيرا بوشرط مقتضای عقده مخالف شرطدر بوقطع
شركته مؤدی اولور زيرا از اولور آفت اصابت ايدر حب حاصل اولماز انجق صمان
چقار (ولوشرطا الحب نصفين ولم يتعرضا للتبن) حبی ايكی نصفه شرط ايدوب صمانه
تعرض ايلمسه لردی (اوجعلاه لرب البذر صحت) ياخود حبی ايكی نصف ايدوب صمانی
صاحب تخم ايچون شرط ايلسه لردی عقد مزارعه صحيح اولور اما صورت اولی ده سبب
ايكيسنده ده مقصود اولان شركتی شرط ايلدكلری ايچوندر و تابع اولان شيدن
سكوت اصلده عقدك افسادينی ايجاب ايلمز واما صورت ثانيه ده سبب حكم عقده موافق
شرط اولديغيچوندر زيرا ضمان تخم صاحبنك ملكنك نماسيدر (واذافسدت) قچان عقد
مزارعه فاسد اولسيدی (فالخارج لرب البذر) خارج تخم صاحبنك اولور زيرا ملكنك
نماسيدروفرعه اصلك ملكی ايله مالك اولنور وآخر اولماز الاتسميه ايله مستحق اولور پس
قچان عقد فاسد اولسيدی نمانك كليسی تخم صاحبنك اولور (وللآخر اجر عمله او اجر مثل
ارضه) وآخر ايچون عملنك اجری لازم كلور ياخود ارضنك اجر مثلی لازم كلور يعنی قچان تخم
صاحب ارضك اولورسه عامل ايچون اجر مثل لازم كلور واكر تخم عاملك ايسه صاحب ارض
ايچون ارضنك اجر مثلی لازم كلور (فلوكان صاحب الارض فللعامل اجرمثله ولايزاد على المسمى)
پس اكر صاحب تخم صاحب ارض اولورسه عامل ايچون اجرمثلی لازم كلور مسما اوزره زياده اولماز
زيرا عامل زياده ساقط اولماسنه راضی اولدی (ولوالعامل فلصاحب الارض اجرمثل ارضه)
واكر صاحب تخم عامل اولورسه صاحب ارض ايچون ارضنك اجر مثلی لازم كلور عامل
منافع ارضی استيفا ايتديكی ايچون ايمدی عامل اوزره منافعك قيمتی واجب اولور زيرا انك مثلی
يوقدر (فاذا صحت فالمشروط) پس اكر مزارعه صحيح اولور سه واجب اولان شرط
اولناندر التزاملك صحتی ايچون (ولاشیٔ للعامل ان لم تخرج شيئا) وعامل ايچون برشیٔ يوقدر
اكر ارضدن برشیٔ چقمازسه زيرا عامل شركت جهتندن مستحق اولور خارجك غيريده
ايسه شركت يوقدر (ويجبر العامل ان ابی لارب البذر) وعامل ابا ايدرسه جبر اولنور

صاحب تخم جبر اولنماز يعنی قچان مزارعه عقد اولندقده تخم صاحبی عملدن امتناع ايدرسه
امتناع انكيچوندر زيرا صاحب تخم عقد وفايه متصل اولماز الااتلاف تخمله اولور واتلاف تخمده
اكا لازم كلور ضرر واردر ايمدی انك اوزرينه جبر اولنماز دارينی هدم ايچون اجير استيجاری
كبيدر وكفايه ده ديديكه بو (قبل القائه) تخمی القادن اول امتناع ايدرسه جبر اولنماز و بعده
جبر اولنور وعامل امتناع ايدرسه حاكم اكا عمل اوزره جبر ايدر زيرا اكا ضرر لاحق اولمقسزين
وفا ممكندر ايمدی عقد لازم كلور سائر اجاراتده اولديغی كبی مكركه عامل ايچون انكله اجاره
فسخ اولور عذری اوله مرض كبی زيرا مرضله اجاره فسخ اولور (ولوابی رب البذر
والارض له وقد كرب العامل فلاشیٔ له قضاء) واكر تخم صاحبی ابا ايدرسه وارض
دخی تخم صاحبنك حال بوكه عامل ارضی سورمش اولدی انك ارضی سورمسی ايچون قضاء
برشیٔ يوقدر زيرا انك عملی عقد ايله متقوم اولور عقد عملی خارجدن برجزء ايله تقويم ايتدی
هنوز خارج ايسه يوق (ويسترضی ديانة) وديانت جهتندن صاحب تخم عاملی ارضی
ايدر يعنی تحقيقا ذكر اولنان شیٔ قضاده جوابدر واما انك بينی ايله صاحبنك بيننده عامله
اجر مثلی اعطا ايلمك صاحب بذره لازم كلور زيرا عامل بو اعماله خارجده نصيبی حاصل
اولمق ايچون قائم اولمغله مشغول اولدی پس قچان صاحب ارض اندن اخذ ايتسيدی انی
مغرور ايتمش اولور تغرير ايسه مدفوعدر ايمدی لايق اولان عاملك رضاسين طلب ايتمكدر
(وتبطل بموت احدهما) ومزارعه ايكيسندن برينك موتيله باطل اولور اجاره ده ايكی عاقددن
برينك موتيله باطل اولديغی كبی (ولودفعها ثلاث سنين فلما نبت فی الاولی ومات صاحب
الارض قبل ادراكه) وصاحب ارض ارضنی اوچ سنه يه دكين عامله دفع ايتسيدی وسنه
اولی ده ذرع اولنان شیٔ بيتسيدی و ادراكندن اول صاحب ارض فوت اولسيدی (ترك
فی يد المزارع الی ادراكه وقسم على الشرط) زرع مزارعك يدنده ترك اولنوب ادراكنده
شرط اولنديغی اوزره تقسيم اولنور (وبطلت فی الاخريين) وايكی سنهٔ اخراده مزارعه
باطل اولور زيرا سنهٔ اولی ده عقدك ابقاسنده مزارعك و وارثلرك حقلرينه مراعات واردر
وقطعنده اصليله عاملك حقيچون ابطال واردر پس ابقا ابطالدن اولیدر واما ايكی اخيره‌لرده
ابقايه حاجت يوقدر زيرا مزارع ايچون بوندنصكره حق ثابت اولمدی پس قياسله عمل ايلدك
(مضت المدة قبل ادراكه فعلى المزارع اجر مثل نصيبه من الارض حتی يدرك) محصولك
ادراكندن اول مدت مزارعه كچسيدی زرعك ادراكنه دكين مزارع اوزره نصيبنك اجرمثلی لازم
كلور زيرا مزارع ارضك بعض منفعتنی استيفا ايلدی وقت ادراكه دكين انده حصه سنی تربيتی
ايچون (ونفقته) زرعك نفقه سی صوارمق اجری كبی ومحافظه و بچمك وخرمنی دوكمك
وكنورمك اجرلری كبی (عليهما) ايكيسنك اوزرينه لازم كلور حتی ادراكه دكين حقلرينك مقدارنجه
كسيدن عاجز اولان مشتركك نفقه‌سی كبی (وفی موت احدهما قبله ترك الی ادراكه ولاشیٔ على
المزارع) زرعك ادراكندن اول ايكيسندن برينك موتنده زرع مكاننده ترك اولنور ادراكنه دكين
ومزارع اوزره برشیٔ لازم كلمز زيرا بز بومقامده عقد اجاره يی مدت اجاره نك بقاسيچون استحسانا
ابقا ايلسك عاملك ياخود وارثنك عملدن اولديغی وجه اوزره استمراری ممكن اولور
اما اولكيده مدت منقضيه ولديغيچون ممكن اولماز (انفق احدهما بلاامر صاحبه اوامر قاض
فهومتطوع فی الانفاق) ايكيسندن بری صاحبنك امرنسز زرع اوزره انفاق ايتسيدی ياخود
قاضينك امريله انفاق ايتسيدی اول انفاق ايدن كيمسه انفاقده متطوع اولور زيرا ايكيسندن هر بری
انفاقده مجبور دكلدر مثالی ايكی كشينك بيننده مشترك اولان شيئه قچان مرمت لازم كلدكده

ایکیسندن بری دارك حرمتنده بلا امر اتفاق ایلسیدی مقطوع اولدیغی کبی (وتفسخ بدین محوج الی بیعها) ومزارعه فسخ اولور رب ارض ارضك بیعنه جبر واکراه اولنور دینی اولسیدی اجاره ده اولدیغی کبی وعامل ایچون ارضك سور سیچون ونهرلرین قازمق ایچون وچقورلرین طولدرمق ایچون ویوکسکلرین ایندرمك ایچون برشیء مطالبه سی جائز اولماز زیرا انك مسمیاسی اولکه خارجدر مطالبه ایتمك جائز اولماز زیرا معدومدر ودخی اجر مثل ایله ده مطالبه جائز اولماز زیرا اجر مثل عقدك فسادی قتنده واجب اولور حال بوکه عقد فاسد اولمادی (ولو نبت لم یبع قبل استحصاده) اکر زرع بتسیدی زرعك حصادندن اول بیع اولنماز زیرا بیعده مزارعك حقنی ابطال وار در وتأخیر ابطالدن اولی در واکر دائن حبس ایدرسه قاضی انی اخراج ایدر زیرا حبس ظلمك جزاسیدر بو ایسه ظلم ایتمدی زیرا مزارع ارضك بیعندن منع اولنمشدر ایمدی ظالم اولمادی

(کتاب المساقات)

بو کتاب سقی اولنان شیلرك بیاننده در (هی) مساقات لغت بوندن مفاعله بابندندر سقیدندر شرعا (دفع الشجر الی مصلحه بجزء من ثمره وهی کالمزارعة) شجری ثمرندن برجزء ایله مصلحنه دفع ایتمکدرو بو مساقات امام اعظم قتنده باطله اولمقده مزارعه کبیدر امامین ایچون خلاف وار در وفتوی صحتی اوزره در (وشروطها کشروطها الممکنة ههنا) ومساقاتك شرطلری مزارعه نك بو مقامده ممکن اولان شرطلری کبیدر (کاهلیة العاقدین وبیان نصیب العامل والتخلیة بین الاشجار والعامل والشرکة فی الخارج) ایکی عاقدك حر اولوب ومکلف اولمسی کبی وعاملك نصیبنی بیان کبی واشجار ایله عاملك بینی تخلیه کبی وخارجده شرکت کبی وشروط مذکوره دن بونلرك ماعداسی بو مقامده جاری اولماز (فتصح بلا ذکر المدة) پس مساقات مدت ذکر ایلمکسزین صحیح اولور قیاس صحیح اولمامقدر زیرا معتاده اجاره در مزارعه کبی استحسانا صحیح اولور (ویقع علی اول ثمر یخرج) واول خارج اولان ثمر اوزره واقع اولور زیرا ثمرك ادراکی ایچون وقت معین وار در از اولور متفاوت اولور (وتفسد ان لم یخرج) اکر میوه بو سنه ده خارج اولمازسه عقد فاسد اولور یعنی عقدك سنهٔ اولیدن غیری یه متناول اولمدیغیچون پس کانه ایکیسیده سنهٔ اولی اوزره تنصیص ایلدیلر بونی تاج الشریعه ذکر ایلدی (الا اذا دفع غراسا فی ارض لم تبلغ الثمر علی ان یصلحها فاخرج کان بینهما نصفین حیث تفسد ان لم یذکر سنین معلومة) مکر که فیدان یتشمدك فدانلری برنده اصلاح ایدوب یتشدکده محصول بینلرنده ایکی نصف اولمق شرطیله سنین معلومه ذکر ایتمکسزین دفع ایدر ایسه عقد فاسد اولور بونی قاضیخان ذکر ایلدی (اودفع اصول رطبة فی ارض مساقات ولم یسم الوقت فانها تفسد) یاخود عقد سقی اولنور ارضده اوله که انده یونجه اصولی یعنی کوکلری اوله وحال بوکه وقت معین تسمیه اولنمیه پس بو عقد مساقات دخی فاسد اولور زیرا یونجه نك کوکی دخی فدان کبیدر (بخلاف رطبة لنباتها غایة) بتمك غایتی اولوب بتمش یونجه کوکنك خلافی اوزره غایتی ثابت اولدیغیچون مثلا التی آی کبی (حیث تجوز) شول جهتدن خلاف اوزره در که انده عقد مساقات جائز اولور غایت ثابت اولدیغی ایچون (وتقع علی اول جزاز تکون) وجواز اول رطبه نك حاصل اولان قطع اولنده واقع اولور قطع اولك مابعدنده واقع اولماز (دفع رطبة انتهی جزازها علی ان یقوم علیها حتی یخرج بذرها) بر رجل قطعی یتشمش بر یونجه محصولی تخمی خارج اولنجه اوزرینه قائم اولمق اوزره برکیمسه یه دفع ایتسیدی (ویکون بینهما نصفین) وتخم ایکیسی بیننده ایکی نصف اولمق اوزره دفع ایتسیدی (جاز

بلا ذکر اوا وقت) بو عقد وقت ذکر ایتمکسزین استحسانا جائز اولدی زیرا تخمك ادراکی ایچون مزارعلر قتنده وقت معلوم وار در تخم ایسه اولماز الا عاملك عملی ایله حاصل اولور پس انده مناصفه نك شرط قلنمسی صحیح اولور (والرطبة لصاحبها) واول یونجه صاحب ارض ایچوندر زیرا عاملك عملی ایچون انده اثر یوقدر (ولو شرطا تنصیفها فسدت) واکر اول یونجه نك تنصیفنی شرط ایلسه لردی مساقات فاسده اولور مساقاتدن اول حاصل اولان شیده شرکتك شرط قلندیغی ایچون (ذکر مدة لا یخرج الثمر فیها) بر مدت ذکر ایلسه که اول مدتده میوه چقماز ارضی باغ غرس ایتمك ایچون بر سنه یه یاخود ایکی سنه یه دکین خارجك بعضیله دفع ایتدکله پس دافع بلور که تحقیقا باغ اول مقدار مدتده میوه ویرمز (یفسدها) مدت ذکری اول مساقاتی افساد ایدر زیرا مساقاتدن مقصود خارج اولان شیده شرکتدر حال بوکه بو شرط مقصودی منع ایدر ایمدی عقدی مفسد اولور (ومدة قد یخرج فیها وقد لا) وبر مدت ذکر ایلسه که آز اولور اول مدتده میوه خارج اولور واز اولور خارج اولماز (لا) مساقاتی افساد ایلمز مقصودك فوت اولمسی معلوم اولمدیغی ایچون بلکه فوت مقصود هر مزارعه ومساقاتده متوهمدر که زرعه فساد وثمره آفت یتشمك توهم اولنور (فلو خرج فی وقت سمی فعلی الشرط) پس اکر میوه تسمیه اولنان وقتده خارج اولورسه شرط اولنان وجه اوزره اولور (والا فسد العقد) اکر تسمیه اولنان وقتده خارج اولمیوب اول وقتدن کیرو قالورسه عقد فاسد اولور زیرا متبین اولورکه تحقیقا ایکی عاقد میوه خارج اولماز مدتده تسمیه ایلدیلر واکر ابتداء میوه نك خارج اولمیجغی معلوم اولسیدی عقد فاسد اولوردی کذلك فیجان متبین اولسه انتهاده فاسد اولور (واذا فسد فللعامل اجر المثل) ایمدی فیجان عقد فاسد اولسیدی عامل ایچون اجر مثل لازم کلور تکیم مزارعه ده مرور ایتدی (فصح فی الکرم والشجر والبقول واصول الباذنجان والنخل ولو فیه ثمر ان لم یدرك کالمزارعة) ومساقات باغده وشجرده وبقولده وباذنجانك کوکلرنده وخرماده صحیح اولور اکرچه انده یتشمدك میوه وار ایسه ده مزارعه کبی (حتی لو کان مدرکا) حتی اکر یتشمش میوه اولورسه (لا) عقد صحیح اولماز زیرا بو تقدیرجه عاملك عملی ایچون اثر یوقدر وامام شافعی قتنده مساقات صحیح اولماز الا خرما ایله باغده اولور (دفع ارضا سنین معلومة علی ان یغرسها اشجارا وتکون هی والارض بینهما نصفین فسدت) بر رجل بر رجله سنین معلومه ده ارضنه اشجار غرس ایدوب وغرس اولنان اشجار وارض ایکیسی بیننده نصف اولمق اوزره دفع ایلسیدی بو مساقات فاسد اولور شرکتدن اقدم حاصل اولان شیده شرکتی اشتراط ایتدکلری ایچون عملیله دکل که اول ارضدر (فان غرسها غراسا من عنده فاخرجت ثمرا) پس اکر عامل اول ارضی قتندن فدان غرس ایدوب میوه ویرسه (کان الکل لصاحب الارض) کلیسی صاحب ارضك اولور (وللغارس علیه قیمة غراسه واجر مثل عمله) وصاحب ارض اوزره غارس ایچون فدانلرینك قیمتی وعملنك اجر مثلی لازم کلور زیرا صاحب ارض ارضی عامل کندی آلاتیله بستان ایتمك ایچون استیجار ایلدی عملیله ظاهر اولان بستانك نصفی عاملك اجری اولمق اوزره پس منهی عنه اولان طحانك قفیزی معناسنده اولدی ایمدی بو جهتدن مساقات فاسد اولدی بوند نصکره غرس اولنان شیء غارس ایچون ملك اولدی حال بوکه صاحب ارض اوزره فدانلرك ردی متعذر اولدی ارضه متصل اولدیغیچون ایمدی قیمتی واجب وعملنك اجر مثلی دخی واجب اولدی زیرا غرس اولنان شیئك قیمتنده عمل داخل اولماز بنفسها تقویم اولندیغیچون (تبطل بموت احدهما ومضی مدتها والثمر نیء) مساقات ایکیسندن برینك موتیله باطل اولور ودخی مساقاتك وقتی کچوب حال بوکه میوه چیك اولسیدی مساقات باطل اولور میوه نارسیده اولمسی ایکیسنك برینك فوت اولماسنده ومدتك کچمسنده ایکی صورتده قید دروباطل

اولماسنه باعث زیرا صاحب ارض عاملی خارجك بعضیله استیجار ایلدی اکر عاملی دراهم ایله
استیجار ایتسیدی اجاره ایکیسندن برینك موتیله باطل اولوردی پس کذلك خارجك بعضی بعضیسیله
استیجار ایتسیدی باطل اولور (فلومات صاحب الارض فللعامل القیام علیه حتی یدرك الثمر)
پس اکر صاحب ارض فوت اولسیدی عامل ایچون میوه یتشنجه عقد اوزره قائم اولمسی لازم کلور
(وان کرهه ورثة صاحب الارض) اکرچه صاحب ارضك وارثلری عاملی کریه کورلرسه ده زیرا
صاحب ارضك موتیله عقدك بوزلمسنده عامل ایچون اضرار واردر وانکیچون عقد ایله مستحق
اولان شیئی ابطال واردر اولکه میوه‌یی اشجارده ادراکنه دکین ترك ایتمکدر وقچان بوزلسه
قبل الادراك میوه نك قطعی تکلیف اولنور وانده انك اوزرینه ضرر واردر وقچان اجاره نك
بوزلمسی ضرری دفع ایچون جائز اولسه ضرری دفع ایچون ابقاسنك جائز اولمسی اولی اولور
(وان مات العامل فلورثته القیام علیه) اکر عامل فوت اولسه عاملك وارثلری ایچون عقد
اوزره قیاملری لازم کلور (وان کرهه صاحب الارض) اکرچه کیم صاحب ارض کریه
کورسه ده زیرا ورثه عاملك مقامنه قائملردر و بونده ایکی جانبه نفع واردر (وان ماتا فالخیار
الی ورثة العامل) اکر ایکیسده فوت اولورلرسه عاملك وارثلری ایچون خیار واردر یعنی
عقد اوزره قائم اولوب وترك ایتمکده مخیرلردر عاملك مقامنه قائم اولدقلری ایچون و بو خیار
عاملك حیواتنده صاحب ارضك موتندنصکره جائز ایدی کذلك موتندنصکره وارثلری
ایچون دخی مخیرلك جائز اولور (وان لم یمت احدهما بل انقضی مدتها فالخیار للعامل)
اکر ایکیسندن بری فوت اولمیوب بلکه مدت مساقات منقضیه اولسیدی عامل ایچون مخیرلك
واردر اکر دیلرسه عقد اولدیغی وجه اوزره میوه ایرنیجه عمل ایدر وایکیسی بیننده
علی السویه اولور زیرا قبل الادراك قطع ایله امرده ایکیسنه ده اضرار وار ایدی حال
بوکه ضرر دفع اولندی تحکیم مرور ایتدی (ولا تفسخ الا بعذر) مساقات فسخ اولماز
الا بر عذر ایله فسخ اولور اجاراتده اولدیغی کبی (ومنه کون العامل عاجزا عن العمل) عاملك
عملدن عاجز اولمسی دخی عذردندر زیرا مساقات فسخ اولنمسه عامله اجیرلری استیجار لازم کلور
پس بونکله اکا عذر لاحق اولور که عقد مساقاتله التزام اولنمادی وتحقیق مرور ایتدیکه
ضرر مدفوعدر (او سارقا یخاف علی ثمره اوسعفه) یاخود عاملك سارق اولمسیله صاحب
ارض شجرك میوه‌سنی ودالرینی قبل الادراك اوغرولر دیو خوف ایتسیدی عقدی فسخ ایدر سعف
تحریك ایله سعفه نك جمعیدر سعفه نخلك دالیدر صحاحده بویله ذکر اولندی والله اعلم

) کتاب الدعوی (

بو کتاب دعوی کتابیدر مصنف بو کتابی معاملات عقبنده ایراد ایلدی زیرا دعوی وجودده
معاملات اوزره ترتب ایدر (هی) لغتیوننده دعوی برقولدر که انسان انکله غیری اوزره
حقك واجب اولمسنی قصد ایدر ودعوانك الفی تأنیث ایچوندر پس منون اولماز و جمعی دعاوی
کلور واوك فتحیله فتوی و فتاوی کبی و شرعا (مطالبة حق) دعوا شرعا حقوق عباددن
بر حقك مطالبه سیدر (عند من له الخلاص) برکیمسه‌نك قتنده که اول کیمسه ایچون مدعی
علیهدن حق تخلیص واردر که اول قاضیدر (اذا ثبت) قچان حق ثابت اولدقده (والمدعی من اذا ترك
ترك) مدعی شو کیمسه‌در که قچان دعواسنی ترك ایتسیدی ترك اولنور یعنی خصومت اوزره جبر
اولنماز قچان دعواسنی ترك ایتسیدی وقتا که بو تعریف فعلا ایکی متنازعه بطریق الاغلب
متناول اولدی ایسه مصنف اندن (من المتنازعین قولا) قولیله احتراز ایلدی لفظ من
بیانیه‌در یعنی اول مدعی قولا ایکی متنازعك بریدر فعلا دکل دیمکدر وقتا که بو کلام مباحثه‌ده

ایکی متنازعه متناول اولدی ایسه مصنف اندن (فی الحق) قولیله احتراز ایلدی یعنی حق
عندده قولا ایکی متنازعك بریدر (والمدعی علیه بخلافه) ومدعی علیه بونك خلافی اوزره‌در
یعنی خصومت اوزره جبر اولنور قچان دعواسنی ترك ایتسیدی ایمدی حد محدود اوزره منطبق
اولدی و تحقیق مدعی نك تعریفنده مشایخ اختلاف ایتدیلر و قول صحیح بز بو مقامده ذکر
ایلدیکمزدر بعض دیدیکه مدعی علیه منکر اولاندر وآخر مدعی اولاندر فقها دیدیلرکه
بو تعریف صحیحدر لکن شان معرفتنده‌در زیرا اعتبار معانی یه‌در صورتلره ومبانی یه دکلدر
زیرا کلام آز اولور شخصدن دعوا صورتنده بولنور حال بوکه معناده انکاردر قچان ودیعتك
ردینی ادعا ایتسیدی یاخود هلاککنی ادعا ایتسیدی پس اول کیمسه صورتا مدعیدر ومعنی
ضمان واجب اولدیغی ایچون منکردر بو اجلدن قاضی اکا یمین ویررد وضمان اکا لازم
کلمز دیو رد ایلدیکنه دخی یمین ویرلرز برا یمین ابدانی اوزره اولور (ورکنها اضافة الحق الی نفسه)
ودعوانك رکنی مدعی حقی نفسنه اضافت ایتمکدر اکر مدعی اصیل ایسه یعنی حق
کندونك ایسه (اوالی من ناب منابه) یاخود کندویی مقامنه نائب ایدن کیمسه‌یه اضافت ایلیه
تحکیم وکیلده وصغیرك باباسنده ووصیسنده اولدیغی کبی (عند النزاع) حق نزاع قتنده
اضافت ایلیه (واهلها العاقل الممیز) ودعوانك اهلی عاقل وممیز اولاندر بونکله مجنون وصبی خارج
اولدی استروشنی احکام صغارك جامعنده دیدی که محجور علیه اولان صبیدن دعوی صحیحه
دکلدر اما انك ایچون اذن اولان صبینك دعواسی صحیحه‌در اکر مدعی ایسه واکر مدعی
علیه ایسه انك دخی محجور کبی جوابی صحیحدر (وشرط جوازها مجلس القاضی) ودعوانك
جائز اولمسنك شرطی قاضینك مجلسیدر زیرا قاضینك غیرینك مجلسنده دعوا صحیحه اولماز
(وحکمها وجوب الجواب علی الخصم) ودعوانك حکمی خصم اوزره اولکه مدعی علیه‌در
جوابك واجب اولمسیدر حتی قچان مدعی علیه جوابنده امتناع ایلسه قاضی انك اوزرینه جبر
ایدر (وانما تصح اذا الزمت شیئا علی الخصم بعد ثبوتها) ودعوی صحیحه اولماز الا بعد الثبوت
خصم اوزرینه برشی الزام ایدرسه صحیحه اولور واکر برشیئی الزام ایتمزسه عبث اولور عبث اوزرینه
عاقل کیمسه اقدام ایتمز (وعلم المدعی) دخی دعوی اولنان شیئك معلوم اولمسیله صحیحه اولور
الزمت قولی اوزره عطفدر یعنی خصم اوزره ادعا ایلدیکی شیئك معلوم اولمسیله صحیحه اولور
ومصنف بونی (فلو منقولا فی ید الخصم) قولیله بیان ایلدی یعنی اکر خصم اوزره ادعا ایلدیکی شی
خصمك یدنده بغیر حق ایسه (ذکر انه فی یده بغیر حق) اول منقولك مدعیسی ذکر ایده که تحقیقا
اول منقولی خصم یدنده بغیر حق ضبط ایدر زیرا از اولور شی مالکك غیرینك یدنده بحق
بولنور مرتهن یدنده رهن کبی وبایع یدنده قبض ثمن ایچون مبیع بولندیغی کبی صدر الشریعه
بو علت منقولده اولدیغی کبی عقارده دخی اولور بن فهم ایتمدم که بو حکمله منقوله
تخصیصك وجهی ندر دیدی بن دیرکه وجهنك درایتی ایکی مقدمهٔ مسلمه‌یه موقوفدر بریسی
اولدر که تحقیقا اعیانك دعواسی صحیحه اولماز الا ذی الید اوزره صحیحه اولور تحکیم هدایه‌ده اولوقت
خصم نصب اولنور که اکر مدعا یدنده ایسه دیدی وایکنجی مقدمه اولدر که تحقیقا شبهه معتبره‌در
دفعی واجبدر شبهه شبهه‌سنك دفعی واجب دکلدر تحکیم فقها تحقیقا ربا شبهه‌سی حقیقته
ملحقه‌در شبهه شبهه‌سی دکلدر دیدیلر ایمدی سن بو ایکی مقدمه‌یی بیلدك ایسه معلوم اولسونکه
تحقیقا عقار اوزره یدك ثبوتنده شبهه واردر مشاهده اولمادیغی ایچون منقول بونك خلافی
اوزره‌در که تحقیقا منقول مشاهددر پس عقارك دعواسنده عقاری بینه ایله اثبات ایتمکله
شبهه‌نك دفعی واجب اولدی دعوی صحیحه اولسون ایچون وثبوتندنصکره یدمالکك غیری

اولمسی احتمالی شبهه‌نك شبهه‌سی اولور پس اعتبار اولنماز واما منقولده اولان یدده شاهد
اولدیغی ایچون اثباته حاجت اولماز لکن انده یدمالکك غیرینك اولمق شبهه‌سی اولماز پس
دعوی صحیحه اولمق ایچون شبهه‌یی دفع واجب اولدی الحمد لله الهادی الی سواء السبیل
وحسبنا الله ونعم الوکیل (وطلب احضاره) ودعوا ایلدیکی شیئك احضارینی طلب ایلیه (ان امکن
لیشار الیه فی الدعوی والشهادة) اکر اول شیئك احضاری ممکن ایسه دعواده وشهادتده
اکا اشارت اولنمق ایچون زیرا ممکن اولان شیئك اقضاسیله اعلام شرطدر بوایسه منقولاتده
اشارتله اولور زیرا اشارت اسباب تعریفك ابلغیدر حتی فقها نقلی متعذر اولان منقولاتده مثلا
دکرمن کبی حاکم انك قتنده حاضر اولسون دیدیلر یاخود امین ارسال ایلسون دیدیلر (وذکر
قیمته ان تعذر) ودخی احضاری ممکن اولمیوب متعذر اولورسه مدعا معلوم اولمق ایچون قیمتنی
ذکر ایلیه زیرا اعیان متفاوت اولور شرط ایسه دعوا معلومده اولمقدر حال بوکه مشاهده متعذر
اولدی پس قیمتك ذکری واجب اولدی زیرا قیمت اول شیئك خلفیدر فقیه ابو اللیث قیمتك
ذکری ایله ارککلك ودیشیلك ذکری دخی شرط قلندی دیدی قاضیخان وصاحب ذخیره اکر
عین غائب اولورسه ومدعی علیهك یدنده اولدیغین ادعا ایدرسه ومدعی علیه انکار ایتدکده اکر
مدعی اول عینك قیمتنی وصفتنی بیان ایدرسه انك دعواسی استماع اولنور وبینه‌سی قبول اولنور
دیدیلر (فلو قال غصبت منی عین کذا ولا ادری قیمته قالوا تسمع) پس اکر مدعی بندن شویله برعین
غصب اولندی قیمتن بلم دیسه‌یدی انك دعواسی استماع اولنور کافیده دیدی که واکر مدعی قیمتنی بیان
ایلمیوب دیسه که بندن شویله برعین غصب ایلدك بلم که تحقیقا اول عین هالکمیدر یوخسه قائممیدر
وبلم که قیمتی نه مقداری اولور عامه کتبده ذکر اولندیکه تحقیقا مدعینك دعواسی استماع اولنور
زیرا انسان آز اولور مالنك قیمتنی بیلمز پس اکا قیمتنی بیان تکلیف اولنسه اکا ضرر اولور بر دیرسه که
بو جهالت فاحشه ایله بو دعوانك صحتنك فائده‌سی خصم اوزره یمینك توجهیدر چان انکار
ایدرسه ودخی بیان اوزره جبردر چان اقرار ایدرسه یاخود یمیندن نکول ایدرسه ایمدی سن تأمل ایله
زیرا کافینك کلامی کافی اولماز الا بو تحقیقله تمام اوور الحمد لله علی التوفیق (ولو عقارا
ذکر حدوده الاربعة) واکر مدعینك ادعا ایلدیکی عقار ایسه حدود اربعه‌سین ذکر ایلیه
اشارتله تعریف متعذر اولدیغی ایچون زیرا نقلی ممکن اولمیان شیده تحدیده احتیاج اولنور
زیرا عقار تحدید ایله معلوم اولور (وکفی الثلثة) وحدود ثلثه کفایت ایدر امام زفر کفایت اتمز
زیرا تعریف تمام اولماز دیدی بزم ایچون علت اکثر ایچون حکم کل واردر (الا ان یغلط فی الحد الرابع)
مکرکه حد رابعده غلط ایده زیرا مدعا غلط ایله مختلف اولور ترکی ایله مختلف اولمز (کذا الشهادة)
یعنی تحدید دعواده شرط اولدیغی کبی شهادتده دخی شرط قلندی واکرچه شهادتده حدوددن
اوچنی ذکر ایلسه‌لردی شهادتلری قبول قلنور بزم قتمزده امام زفر خلاف اوزره‌در واکر مدعی
صلاحله مشهور بر رجل ایسه انك ذکری کفایت ایدر وداردده تحدیدن لابددر اکرچه کبر
اول دار مشهوره ایسه‌ده امام اعظم قتنده وامامین قتنده اول دار مشهوره ایسه تحدید
شرط قلنمدی زیرا شهرت انده مغنیه‌در وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا اول دارك مقداری
معلوم اولمز الا تحدید ایله اولور (وانه یطالبه) ودخی مدعی مطالبه‌یی ذکر ایلیه زیرا مطالبه
مدعینك حقیدر پس طلبندن لابدر (وانه فی ید المدعی علیه) دخی مدعی علیه یدنده اولدیغین
ذکر ایلیه زیرا مدعا مدعی علیهك یدنده اولمغله خصم اولور (وهو) ومدعانك مدعی علیه یدنده
اولمسی (لا یثبت بتصادقهما) یدنده اولمق اوزره بربرلرین تصدیق ایلملری ایله ثابت اولماز
(بل یثبت بالبینة او علم القاضی) بلکه بینه ایله ثابت اولور یاخود قاضینك علمیله ثابت اولور عقار غیری

یدنده اولمق احتمالیله که مواضعه طریقیله ایده‌لر منقول بونك خلافی اوزره‌در زیرا منقولده یده مشاهددر
تنکیم مرور ایتدی عمادیه‌ده ذکر اولندیکه برکیمسه بر رجلك یدنده برعینی ادعا ایدوب ومجلس حکمده
احضارنی مراد ایتسیدی ومدعی علیه یدنده اولدیغین انکار ایتسیدی پس مدعی ایکی شاهد ایله
کلوب بو تاریخدن برسنه مقدم مدعا مدعی علیهك یدنده اولدیغنه شهادت ایتسه‌لردی بو دعوی
استماع اولنورمی وبو بینه ایله مدعی علیه اول عینك احضاری اوزره جبر اولنورمی یوخسه اولمازمی
(کانت واقعة الفتوی) یعنی اندن استفتی واقع اولدی دیمکدر وبو کلام فقهاده اصطلاحدر
ولایق اولان قبول اولنمقدر زیرا مدعی علیهك یدی زمان ماضیده ثابت اولدی ویدندن
خروجی ثابت اولمادی وتحقیق اول یدك زوالنده شك واقع اولدی ایمدی ید ثابت اولدی مادامکه
مزیل بولنماد قجه شمس الائمة حلوانی دیدیکه منقولاتده قاضی قتنه احضاری ممکن اولمیان
شیء طعامده بغدایك چچی وغنمدن قیونك سوروسی کبی قاضی انده مخیردر دیلرسه اول موضعه احضار
ایدر اکر احضاری آسان اولورسه واکر حضوری آسان اولمز سه واستخلافه مأذون ایسه
خلیفه‌سنی اول موضعه بعث ایدر وبونك نظیری اولدرکه چان قاضی دارنده اوتوروب
ودعوی بردوه‌ده اوله که قاضینك دارینك قابوسنه صغمز پس قاضی دارینك قاپوسنه چقار
یاخود نائبنه امر ایدر حتی اول نائب قاپویه چقار که شاهدلر نائبك حضورنده اول دوه‌یه اشارت ایده‌لر
وقدوریده چان مدعا نقلی متعذر برشیء اولسیدی مثلا دکرمن کبی حاکم اکر دیلرسه اکا حاضر اولور
ودیلرسه امین ارسال ایدر وقاضی امام ظهیر الدین دیدیکه تحقیقا بو مدعا مصرده اولورسه درواما چان
مدعا خارج مصرده اولورسه قاضی انکله نه کیفیتله قضا ایدر حال بوکه مصر ظاهر روایتده قضانك
جوازی ایچون شرطدر وطریق اولدرکه اعواندن برکیمسه‌یی بعث ایدر حتی دعوایی وبینه‌یی استماع
ایدوب قضا ایتمك ایچون اندن صکره امضا ایدر (ولو دینا فی الذمة ذکر جنسه) واکر مدعینك دعوی
ایلدیکی شیء ذمتنده دین ایسه جنسنی ذکر ایلیه دراهم ودنانیر کبی وبغدای وارپه وبونلرك
امثالی کبی (وقدره) ودخی مقدارینی ذکر ایلیه مثلا یوز کبی وبیك کبی وبر اولچك وایکی
اولچك کبی دخی بونلرك امثالی کبی زیرا دین بلنمز الا بونکله بلنور (ومطالبته به) دخی اول دینی
مدعی مطالبه ایلیه مرور ایدن علت ایچون که تحقیقا اول دین انك حقیدر
(فاذا صحت سأل القاضی عنها) پس چان دعوی صحیحه اولسه قاضی اول دعوادن سؤال ایدر
وجه حکم واضح اولسون ایچون زیرا بینه ایله اولان حکم اقرار ایله اولان حکمه مخالف اولور وقاضینك
سؤالنك معناسی قاضی دیه که تحقیقا سنك خصمك سنك اوزریکه شویله شویله ادعا ایدر
سن نه دیرسین (فاذا اقر الزم بموجبه) پس چان مدعی علیه اقرار ایدرسه قاضی اقرارك
موجبیله الزام ایدر مصنف قضا ایتدم یاخود حکم ایتدم دیمدی کافیده دینیلان شیء ایچونکه تحقیقا لفظ
قضانك اطلاقی توسعدر یعنی مجازدر زیرا اقرار بنفسه حجتدر قضا اوزره متوقف اولماز پس
قاضیدن حکم اقرار ایلدیکی موجبندن خروج ایچون الزام اولور دعواسی اوزره بینه بونك
خلافی اوزره‌در زیرا فصل خصومتده اصل اولان بینه‌در (وان انکر) اکر خصم انکار ایدرسه
(سأل المدعی البینة) قاضی مدعی‌یه بینه‌دن سؤال ایدر زیرا نبی علیه الصلوة والسلام مدعی‌یه
سنك ایچون بینه وارمیدر دیدی مدعی لا دیدی رسول علیه السلام * لك یمینه * بیودی یعنی سنك
ایچون انك یمینی واردر دیدی حضرت صلی الله علیه وسلم ابتداده سؤال ایدوب وعدم بینه اوزره
عین ترتیب ایلدی پس بینه‌دن سؤالدن لابددر استحلافه قادر اولمق ایچون (فان اقام قضی علیه) پس
اکر مدعی بینه اقامت ایدرسه مدعی علیه اوزره قضا اولنور زیرا مدعی دعواسنی بینه ایله تنویر ایلدی
بینه تفعله وزننده بیاندندر پس تحقیقا بینه دلالت واضحه درحق انکله باطلدن ظاهر اولور (والا)

یعنی اکر مدعی بینه اقامتندن عاجز اولورسه (حلفه بطلبه) قاضی خصمه یمین و یررمدعینك
طلبی ایله زیرا یمین مدعینك حقیدر بو اجلدن حدیث شریفده حرف لام ایله مدعی یه اضافت
اولنوب لك یمینه بیورادی و یمین مدعینك حقی اولمغك وجهی اولدرکه تحقیقا منکر انکار یله
مدعینك زعمی اوزره حقنی اهلاك قصد ایلدی پس شارع مدعی یه مدعی علیهك نفسنی یمین
کاذبه ایله اهلاك ایله مکنت و یردی اولکه غموسدر اکر کاذب ایسه زعم ایلدیکی کبی تمکین ایلدی
ونفسده اهلاك ایسه مالده اهلاکدن اعظمدر وحالف ایچون الله تعالینك اسم شریفنی ذکر ایله
ثواب واردر وحالف تعظیم وجهی اوزره یمیننده صادقدر و یمیننده نکول مجلس قضاده اولمقدن
لابددر زیرا معتبر اولان خصومتی قاطع اولان یمیندر غیرك قتنده اولان یمینه اعتبار یوقدر
وقضانکولك فوری اوزره شرط قلندیغی دینلورسه انده اختلاف واردر بوندن نصکره نه زمان
مدعی علیه یمین ایتسیدی پس مدعی دعواسی اوزره در مدعی علیهك یمینی ایله مدعینك حقی
باطل اولماز لکن مدعی مادامکه دعوا ایتدیکی شیء اوزره بینه اقامت ایتمدیکجه مخاصمه ایلمك
یوقدر پس اکر مدعی بینه بولوب اقامت ایدرسه انك بینه سی ایله قضا اولنور وقضاة سلفدن
بعضیسی یمیندن نصکره بینه یی استماع ایلمدیلر و یمینله جانب صدقی ترجیح اولنوب مدعینك
بینه سی قبول اولنماز دیرلر و بو قول برشیء دکلدر زیرا حضرت عمر رضی الله عنه یمیندن نصکره
مدعینك بینه سین قبول ایلدی وشریح رحمة الله علیه یمین فاجره نك ردی بینهٔ عادله نك ردندن
احقدر دیدی و بینه اقامتیله منکرك کذبی ظاهر اولورمی دینلورسه صواب اولان تحقیقا کذب
ظاهر اولمامقدر حتی شاهد زورك عقوبتیله معاقب اولمسون ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی
(فان نکل مرة) پس مدعی علیه بن یمین ایتمم دیر ایسه برکره (او سکت بلا آفة) یاخود آفتسز
یعنی صاغرلقدن ودلسزلکدن آفتسز سکوت ایدرسه زیرا بو حکما نکولدر (وقضی صح)
وقاضی قضا ایدرسه قضاسی صحیح اولور زیرا یمین مدعی علیه اوزره واجبه در رسول علیه
الصلاة والسلامك * الیمین علی من انکر * قول شریفی ایچون بو واجبك نکول ایله ترکی مدعی
علیهك باذل اولمسنه یعنی مالی فداء یمین ایچون و یرمسنه یاخود اختلاف قولین اوزره مقر
اولمسنه دلیلدر زیرا سکوت امام اعظم قتنده بذلدر وامامین قتنده اقراردر واکر نکولی باذل
و یامقر اولمسنه دلیل اولمسیدی عهده سنه واجب اولان کوجلکدن خلاص اولوب و بذل
مدعا ایله یاخود اقراریله نفسندن ضرری دفع ایچون یمین اوزره اقدام ایدردی و شرع اکا یمین
کاذبه دن تورع الزام ایلدی یوخسه یمین صادقه دن ترفع الزام ایلمدی ایمدی مدعی علیهك نکولنده
جانب بذل واقرار جانب تورع اوزره ترجیح اولندی (وهو بعد عرض الیمین ثلثا احوط) وقضا
یمینك اوچ کره عرضندن نصکره اولمق احوط اولدی یعنی قاضی خصم اوزره یمینی عرض ایدوب اکر یمین
ایتمزسك اوزریکه حکم ایدرم دیمکله اوچ کره عرض ایلیه برکره یاخود ایکی کره عرضدن نصکره یمین
ایلمك احتمالیله (ولا عبرة بعد القضاء لقوله احلف) قاضینك قضاسندن نصکره منکرك یمین ایدرم دیمسنه
اعتبار اولنماز زیرا نکول ایله حقنی ابطال ایلدی پس قضا بو نکله منتقض اولماز (و یعتبر قبل الحکم
و بعد العرض ثلاثا) و قبل الحکم اوچ دفعه یمین عرض اولدقدن نصکره بن یمین ایده رم
دیمسنه اعتبار اولنور زیرا انده قضا بوزلمز و برفساد آخر دخی لازم کلمز (ولا یرد الیمین علی
المدعی وان نکل خصمه) و یمین مدعی اوزره رد اولنماز اکرچه خصمی نکول ایدرسه ده
وشافعی قتنده نه زمان مدعی ایچون اصلا بینه اولماسه و قاضی مدعی علیهه یمین عرض
ایتدکده نکول ایتسه مدعی اوزره رد اولنور پس اکر مدعی یمین ایدرسه انکله قضا ایدر واکر
مدعی یمیندن نکول ایدرسه ایکیسی بیننده اولان نزاع قطع اولنور زیرا ظاهر مدعی ایچون

نکولیله

نکولیله شاهد در و یمینی مدعی علیه کبی اعتبار اولنور وکذلك نه زمان مدعی برشاهد اقامت
ایلسه وشاهد آخر اقامت ایتمکدن عاجز اولسه تحقیقا مدعی اوزره رد اولنور پس اکر مدعی
یمین ایدرسه قضا اولنور واکر نکول ایدرسه انکچون برشیء قضا اولنماز زیرا رسول علیه
الصلاة والسلام برشاهد و یمینله قضا ایلدی و بزم مذهبمزده انجق مدعی علیهه یمین
و یریلور و نکول ایله اوزرینه قضا اولنور رسول علیه الصلاة و السلامك * البینة للمدعی
والیمین علی من انکر * قول شریفی ایچون یعنی بینه مدعی ایچوندر و یمین انکار ایدن کیمسه
ایچوندر دیو بیوردیغیچون وتقسیمك مطلقی مدعی ومدعی علیهدن هر بری صاحبینك قسمتندن
مشارکتنك منتفی اولمسنی اقتضا ایدر پس یمینلرك جنسی مدعی علیه جانبنده اولمق اوزره دلالت
ایدر یوخسه جانب مدعی یه اولمق اوزره دلالت ایتمز زیرا الیمین لفظنده اولان الف لام استغراق
ایچوندر پس شول کیمسه که یمینلری یالکز مدعی ایچون قلدی نصه مخالفت ایتدی وشاهد و یمین
حدیثی غریبدر بزم روایت ایتدیکمز حدیث ایسه مشهوردر امت انی تلقی بالقبول ایتمشدر حتی
حد تواتره اولدی حدیث شاهد و یمین اکا معارض اولمازلك اوزرینه که یحیی بن معین انی رد
ایلدی کافیده بویله ذکر اولندی وحدیث غریب اولدر که اسنادی رسول علیه السلامه
متصل اوله ولکن تابعیندن یاخود تبع تابعیندن یاخود تبع تابعینك تبعندن برکیمسه انی رد ایتمش
اوله (ولوقال لااقر ولاانکر حبسه حتی یقر او ینکر) واکر مدعی علیه نه اقرار ایدرین ونه
انکار ایدرین دیسیدی قاضی انی اقرار ایدنجه یاخود انکار ایدنجه حبس ایدر زیرا ظالمدر
ظالمك جزاسی حبسدر (ادعی مالا فانکر) بر رجل برکیمسه اوزره مال ادعا ایلدکده مدعی علیه
انکار ایتسیدی (فاصطلحا علی ان یحلف المدعی علیه و یبرأ من المال) پس انلر ایکیسی
مصالحه ایلسه لر که مدعی علیه یمین ایتدکده مالدن بری اولمق اوزره (فالصلح باطل)
پس مدعی علیه یمین ایتسیدی اول صلح باطلدر (وهو علی دعواه ان اقام بینة تسمع)
ومدعی دعواسی اوزره در اکر بینه اقامت ایدرسه استماع اولنور (و ان لم یقمها واستحلفه
یحلفه القاضی) واکر مدعی بینه اقامت ایده مزسه و یمین و یرمك مراد ایلسه قاضی اول
مدعی علیهه یمین و یرر (اولا الاول عنده) و اکر حین صلحده یمین اول قاضی قتنده اولمدی
ایسه زیرا قاضینك غیری قتنده اولان یمینه اعتبار اولنماز تنکیم غیری قتنده اولان نکول
حلنی موجب اولمدیغی کبی زیرا معتبر اولان خصومتی قاطعه اولان یمیندر وقاضینك غیری
قتنده اولان خصومتی قطع ایلمز (ولو عنده کفی) و اکر مدعی علیهك حین صلحده ایتدیکی
یمین قاضی قتنده ایسه کفایت ایدر ثانیا یمین و یرلمز (کذا لو اصطلحا علی ان المدعی لو حلف
فالخصم ضامن وحلف لم یضمن) کذلك مدعی ومدعی علیه مصالحه ایلسه لر که اکر مدعی
یمین ایدرسه خصم ضامن اوله ومدعی دخی یمین ایتسیدی خصم ضامن اولماز عمادیه ده
بویله ذکر اولندی (لا یحلف فی نکاح) نکاح دعواسنده منکره یمین و یرلمز بر رجل بر مرأه
اوزره نکاح دعوی ایتسیدی آخر انکار ایتدکده یمین و یرلمز (و رجعة) مرأه زوج اوزره
یاخود زوج مرأه اوزره بعد العده رجعت عدت ایچنده اولدیغین ادعا ایتسیدی آخر انکار
ایتدکده یمین و یرلمز (وفیء ایلاء) ودخی ایلاده بعد المدة ایلا ایدن زوج مرأه اوزره یاخود
مرأه زوج اوزره عدتدن نصکره عدت ایچنده رجوع ادعا ایتسیدی وآخر انکار ایتسیدی منکره
یمین و یرلمز (واستیلاد) دخی استیلاد دعواسنده برجاریه سیدی اوزره دعوی
ایتسه که بو ولدی سیدمدن کتوردم یاخود سیدمدن بر ولد کتوردم فوت اولدی دیو ادعا
ایتسیدی یاخود اندن خلقتی متبین بر ولد دوشوردم دیو ادعا ایتسیدی ومولاسی انکار ایتسیدی

یمین ویرلماز و بوندن جانب آخر حاصل اولماز زیرا مولا ادعا ایتسید استیلاد اقرار ایله
ثابت اولور انکاری معتبر اولماز (ورق) ورق دعواسنده دخی بر مجهول النسب کیمسه اوزره
بو بنم عبدمدر دیو دعوا ایدوب آخر انکار ایتسیدی یمین ویرلمز (ونسب) ونسب دعواسنده
دخی بر مجهول النسب کیمسه اوزره ادعا ایتسه که تحقیقا بو بنم اوغلمدر و یاخود اوغلان
بر کیمسه ایچون بو بنم بابامدر دیو ادعا ایتسیدی منکره یمین ویرلمز (وولاء) دخی ولا
دعواسنده یمین ویرلمز رقی معروف بر کیمسه یه بو بنم معتقمدر دیو ادعا ایتسیدی یاخود
بنم ایله بونک بیننده مولای عتاقه واردر دیو دعوا ایتسیدی یاخود اول رقی معروف اولان
کیمسه اعتاقی ومولای عتاقه یی اول کیمسه دن ادعا ایتسیدی یاخود دعوا مولای موالاته
اولسیدی وآخر انکار ایتسیدی یمین ویرلمز (وحد) وحد دعواسنده دخی برابردر کرکسه
اول حد خالص حق الله اولسون حد زنا وحد شرب خمر کبی یاخود حد سرقت ویاایکی حقک
بیننده دائر حد اولسون حد قذف کبی حتی تحقیقا بر کیمسه آخر اوزره حد قذف ادعا ایتسیدی
وقاذف انکار ایتسیدی یمین ویرلمز زیرا انده غالب اولان بزم قتمزده حق الله در پس خالصة
لله تعالی اولان حدوده ملحق قلندی واما سرقتده پس تحقیقا سارقه یمین ویریلور مال
اجلیچون نچان صاحب مال اخذ مال مراد ایدوب قطع ید مراد ایلمزسه پس اول مدعی یه
دینلور که سرقت ذکرینی ترک ایله ملککه متناول اولانی دعوا ایله که سنک ایچون انک اوزرینه
یمین واردر نهایه ده دیدیکه بالاجماع حدودده یمین ویرلمز الانچان حق عبدی متضمن اوله مثلا
عبدنک عتقنی زنایه تعلیق ایتسیله عبدینه خطاب ایدوب اکر بن زنا ایدرسم سن حرسین
دیسیدی عبد سیدینک زنا ایلدیکین ادعا ایدوب بینه دن عاجز اولسیدی سیدینه یمین ویریلور
حتی نچان نکول ایتسیدی عتق ثابت اولور زنا ثابت اولماز (ولعان) دخی لعان دعواسنده مرأه
زنا ایله قذف ولعانک واجب اولمسنی ادعا ایتسیدی زوجی انکار ایتسیدی یمین ویرلمز بو ذکر
اولنان شیلرک جمیعی امام اعظم قولی اوزره در امامین بونلرک کلیسنده یمین ویریلور الا
حد ایله لعانده یمین ویرلمز زیرا بو ذکر اولنانلر حقلردر که شبهاتله ثابت اولور پس شبهاتله
ثابت اولانده اموال کبی یمین ویرلمک جاری اولور حدود بونلرک خلافی اوزره در زیرا یمینک
فائده سی نکول سببیله حقک ظاهر اولمسیدر ونکول ایسه اقراردر زیرا یمین وقتا که واجب
اولدی ایسه انک ترکی دلیلدر که تحقیقا نکول ایدن کیمسه باذلدر یاخود مقردر پس باذل
قلمق ممکن اولماز زیرا نکول مأذون ومکاتبدن معتبردر و بوایکیسی ایسه بذله مالک اولمازلر
ایمدی بالضروره مقر قلنور واقرار ایسه ذکر اولنان شی اوزره جاری اولور لکن بو اقرار
بر اقراردر که انده شبهه واردر زیرا نفسنده سکوتدر سکوت ایسه محتملدر شبهاتله ساقط اولان
شیده حجت اولماز ولعان ازواجک حدیدر پس حد قذفه مشابه اولدی دیدیلر وامام اعظمک علتی
اولدر که تحقیقا نکول بذلدر واباحتدر ایرا اکر اقرار اوزره حمل اولنسه بز آنی انکارده تکذیب
ایتمش اولورز واکر بذل قلنورسه بلا تکذیب خصومت قطع اولور پس بو مسلمه صیانت
ایچون کذب ظن ایلمکدن اولیدر و بو ذکر اولنان شیلر حقلردر که انلرده بذل جاری اولماز
پس انلره نکول ایله قضا اولنماز نفسده قصاص کبی اموال بونک خلافی اوزره در بونک بیانی
اولدر که زیرا مرأه زوجنه سنک ایله بنم بیننده نکاح یوقدر لکن بن نفسمی سکا بذل ایتدم
دیسیدی اول مرأه نک کلامی صحیح اولماز وکذلک سائر مثاللرده بونک کبیدر پس حاصل کلام
تحقیقا هر محل که ابتداء اذنله اباحت قبول ایلیه انک اوزرینه نکول ایله قضا اولنور اکر
اباحت قبول ایتمزسه قضا اولنماز قاضیخان فتوی امامین قولی اوزره در دیدی و بعض

دیدیکه قاضی یه لایق اولان بودر که مدعی علیهک حالنه نظر ایلیه پس قاضی اندن منفعت
کورمسه اکا یمین ویره وامامینک قولنی اخذ ایده واکر مدعی علیه مظلوم ایسه یمین ویرمیوب
امام اعظم قولنی اخذ ایده کاغیده بویله ذکر اولندی (وحلف السارق وان نکل ضمن ولم یقطع)
وسارقه یمین ویریلور واکر نکول ایدرسه مدعابه ضامن اولور ویدی قطع اولنماز
زیرا مدعی مال وحد ادعا ایدر وحدک واجب اولمسی شبهه جامع اولماز مالک واجب
اولمسی حدک خلافی اوزره در که انکله ایجاب ثابت اولور نته کیم بر رجل ایله ایکی
مرأه نک شهادتیله مال واجب اولوب قطع ثابت اولمیوب ماله ضامن اولدیغی کبی
(کذا الزوج اذا ادعت طلاقا قبل الدخول) کذلک زوج دخی ذکر اولنان کبیدر که
نچان زوجه قبل الدخول طلاق ادعا ایتسیدی یعنی نچان زوجه قبل الدخول طلاق
ادعا ایتدککده زوج استحلاف اولنسیدی (فان نکل ضمن نصف مهرها) پس اکر
زوج نکول ایدرسه زوجه نک نصف مهرینه ضامن اولور ائمهٔ ثلاثه قتنده زیرا استحلاف طلاقده
اتفاقا جاری اولور خصوصا نچان مقصود مال اوله زیرا مقصود حقیقة مال دعواسیدر نکولیله
مال ثابت اولور ونکاح ثابت اولماز (وکذا النسب اذا ادعی حقا) یعنی دعوای نسبده نچان حق
ادعا ایتسیدی تحلیف اولنور (کارث ونفقة) ارث ونفقه کبی بر کیمسه بر رجل اوزره دعوا
ایتسه که تحقیقا اول رجل انک قرنداشیدر باباری فوت اولوب مدعی علیه یدنده مال ترک ایتدکده
قاضیدن مدعی علیه اوزره قرنداشلق سببیله نفقه تقدیر ایلمک طلب ایتسیدی پس اول رجل
نسب اوزره استحلاف اولنور بالاجماع پس اکر یمین ایدرسه بری اولور واکر نکول ایدرسه
مال ونفقه ایله قضا اولنور نسبله قضا اولنماز (وحجر فی اللقیط) ودخی لقیطده حجر دعواسی کبی
بر صبی بر رجلک یدنده لقیط اولوب حال بو که اول صبی کندی نفسندن تعبیره قادر اولماسه پس
بر حرة لاصل مرأه اول صبی اول مرأه نک قرنداشی اولدیغن ادعا ایدوب حق حضانه انکیچون
اولمغله ملتقطک قصر یدنی مراد ایلسیدی ودخی اول ملتقطک استحلافنی مراد ایلسیدی
پس اول ملتقط نکول ایتدکده اول مرأه ایچون حق ثابت اولوب صبی اول مرأه نک حجرینه نقل
اولنور ونسب ثابت اولماز (وعتق بالملک) ودخی ملکده عتق دعواسی کبی عبد مولاسی اوزره
مولام قرنداشیدر اول جهتله معتقمدیو ادعا ایتمکله مولاسنی استحلاف مراد ایتسیدی اکر مولا یمین
ایدرسه بری اولور واکر نکول ایدرسه عتقله قضا اولنور نسبله قضا اولنماز (وامتناع الرجوع عن
الهبة) ودخی هبه دن رجوع ایدن کیمسه استحلاف اولندیغی کبی واهب هبه دن رجوع ایتمکله
وموهوب بن سنک قرنداشکم دیسیدی نسبدن دعوا ایلدیکی اوزره مدعی علیه بالاجماع استحلاف
اولنور (فان نکل فی الصور المذکورة) پس اکر ذکر اولنان صورتلرده نکول ایدرسه (ثبت الحق)
یعنی ارثده ونفقه ده وحجرده وعتقده وامتناع رجوعده حق ثابت اولور (لا النسب) نسب ثابت اولماز
(ان کان نسبا لا یصح الاقرار به) اکر نسب اقرار ایله ثابت اولمیان نسب ایسه (والا) یعنی اکر نسب
اقرار ایله ثابت اولان نسب ایسه (فعلی الخلاف) مسئله ایمه نک خلافی اوزره در یعنی مدعی علیه مجرد
نسبده امامین قتنده استحلاف اولنور نچان نسب اقرار ایله ثابت اولان نسب ایسه بونک بیانی
اولدر که تحقیقا رجلک اب ایله واوغلو ایله وزوجه سی ایله ومولی ایله اقراری صحیح اولور ومرأه نک
بابا ایله وزوجله ومولا ایله اقراری صحیح اولور اوغل ایله صحیح اولماز زیرا بونده نسبی غیره تحمیل واردر
پس اقرار علی الغیر اولور ایمدی صحیح اولماز پس بر رجل اقرار ایتسه که مدعی علیه باباسیدر
یاخود اوغلیدر ومال دعوا ایلمسه امامین قتنده استحلاف اولنور زیرا مدعی علیه اقرار ایدرسه
ثابت اولور پس مدعی علیه استحلاف اولنور اقرار عد اولنان نکول رجاسی ایچون واکر بر کیمسه

ایدرسه که مدعی علیه قرنداشیدر یاخود عمیسی یاخود بونلرمثللدر مدعی علیه استحلاف
اولنماززیرا مدعی علیه اقرارایلسه نسب ثابت اولماززیرا بونده نسبی غیراوزره تحمیل واردر
(یحلف منکر القود) قودك منکری تحلیف اولنور یعنی برکیمسه غیراوزره نفسدن قصاص یاخود
نفسك مادوندن قصاص ادعا ایتسیدی ومدعی علیه انکار ایتسیدی اجماعا استحلاف اولنور
(فان نکل فی النفس) پس اکر نفسده نکول ایدرسه قتل ایله ودیت ایله قضا اولنماز بلکه حبس
اولنور (حبس حتی یقر او یحلف) بلکه اول نکول ایدن کیمسه اقرار ایدنجه یاخود یمین ایدنجه
حبس اولنور (وفیما دونها) ونفسك مادونده (یقتص) امام اعظم قتنده قصاص اولنور وامامین
قتنده نفسده ونفسك مادونده دیت لازم کاور وقصاصله قضا اولنماز زیرا قصاص مادون
نفسده عقوبتدر شبهاتله دفع اولور ونفسده اولان قصاص کبی نکول ایله ثابت اولماز زیرا
نکول اکرچه امامین قتنده اقرارا ایسه‌ده انده عدم شبهه‌سی واردر زیرا یمین صادقدن ورع
قصدی ایله امتناع ایدر اقرار اولماز بلکه بذل اولور وچان قود ممتنع اولسه دیت واجب
اولور وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا طرف محل بذلدر پس نکول ایله مال کبی مستوفی
اولور زیرا اطراف نکول ایله اموال مسلکنه سالك اولور زیرا اطراف نفسی حفظ ایچون خلق
اولندی مال کبی ایمدی انده بذل جاری اولور نفس بونك خلافی اوزره‌در (و یحلف فی التعزیر)
ومدعی علیه تعزیرده تحلیف اولنور یعنی چان برکیمسه آخر اوزره تعزیر ایجاب
ایدرشی دعوا ایتدکده وآخر دخی انکار ایتدکده مدعی تحلیفنی مراد ایتسیدی قاضی
اکا یمین ویرر زیرا تعزیر محض حق عبددر بو اجلدن عبد مدعی عفو ایله اسقاطنه مالك اولور
وصغیر ایچون تعزیرك واجب اولمسی منع ایتمز واوزرینه تعزیر لازم کلان کیمسه‌دن صاحب
حق طلب ایدرسه قاضی تعزیر اقامت ایدر اکر حق عبد اولمیوب مدعا حق الله اولورسه ذکر
اولنان احکامك عکسی اوزره‌در استحلاف حقوق عباده جاری اولور حق کبرکسه عقوبت
وکرکسه مال اولسون (فان نکل) پس اکر مدعی علیه یمینده نکول ایدرسه (عزر) تعزیر اولنور
زیرا تعزیر شبهتله ثابت اولور پس انده نکول ایله قضا جائز اولدی (قال لی بینة حاضرة فی المصر
واستحلف الخصم) مدعی شهر ایچنده حاضر اولمش بینه‌م واردر دیوب وخصم یمین مراد ایتسیدی
(لا یحلف) تحلیف اولنماز مصنفك مصر ایله قید ایتمکه باعث بینه مجلس حاکمده حاضر
اولسیدی اتفاقا مدعی علیهه یمین ویرلمز کافیده بویله ذکر اولندی (و یکفل بنفسه ثلاثة ایام)
مدعی علیهك نفسنه کفیل طلب اولنور غائب اولوب مدعینك حقی ابطال اولمسون ایچون
وکفیل معروف الدار اولمق یعنی کفیلك داری معلوم اولمق واجب اولور کفالتك فائده‌سی
حاصل اولمق ایچون وکفیل طلب اولنمقده بنم شهر ایچنده حاضر شاهدم واردر دیمسندن لابددر
حتی بنم بینه‌م یوقدر دیسه یاخود شاهدلرم غائبده‌در دیسه کفیل طلب اولنماز زیرا انده فائده
یوقدر (فان ابی ان یعطیه کفیلا لازمه) پس اکر مدعی علیه کفیل ویرمکدن ابا ایدرسه مدعی
انکله بله هر نره‌یه کیدرسه دور ایدر حتی غائب اولماسون ایچون (والغریب) اکر خصم غریب
ایسه‌ده مدعی ملازمت ایدر (ولا یکفل) وغریبدن کفیل طلب اولنماز (الا الی آخر المجلس)
الا مجلسك آخرینه وارنجه طلب اولنور زیرا اخذ کفیل وملازمت مجلسك قدری اوزره زیاده‌در
غریبی سفرندن منع ایله ضرر اجلیچون کفیل طلب اولنماز وآخر مجلسه وارنجه طلبده ظاهرا
ضرر یوقدر (والحلف بالله تعالی) الله تعالینك اسم شریفی ایله یمین ویریلور
غیری ایله یمین ویرلمز رسول علیه الصلوة والسلامك * لا تحلفوا بآبائکم ولا بالطواغیت فمن کان
منکم حالفا فلیحلف بالله اولیذر * قول شریفی ایچون یعنی سز باباریکز ایله یمین ویرمك

ودخی اصنام ایله یمین ویرمك بنی سزدن بریکزه یمین ایتمك دیلدکده الله تعالینك اسم شریفنه یمین
ایتسون یاخود ترك ایتسون دیمکدر (لا بالطلاق والعتاق) طلاق وعتاق ایله یمین ویرلمز بزم
روایت ایلدیکمز حدیث شریف ایچون (الا اذا الح الخصم) مکرکه خصم ابرام ایدرسه یعنی
قاضی ایچون طلاق وعتاق ایله یمین جائز اولدی الله تعالینك اسم شریفنه فی زماننا مبالاتك
یعنی قایرمغك قلتی ایچون (لکن اذا نکل لا یقضی واذا قضی لم ینفذ) لکن مدعی علیه نکول
ایلسه قضا اولنماز وقضاده اولنسه نافذ اولماز بونی زیلعی وهدایه شارحلری ذکر ایلدیلر
(ویغلظ بصفات الله تعالی) یمین الله تعالینك صفاتیله تغلیظ اولنور مثلا قاضی مدعی
علیهه دیه که والله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة هو الرحمن الرحیم الذی یعلم من السر ما یعلم
من العلانیة سنك اوزریکده وقبلکده بو فلانك ادعا ایلدیکی مال که شویله وشویله یوقیدر
واندن برشیء یوقیدر دیمکله یمین ویرر ویمین ویرن کیمسه ایچون تغلیظ بوندن زیاده ونقصان
ایتمك جائزدر لکن احتیاط ایدوب لفظ واو قسم ایله ذکر ایلمیه حالف اوزره یمین متکررا ولمسون
ایچون زیرا انك اوزرینه لازم اولان یمین واحده‌در وانکیچون یمینی غلیظ ویرمیوب بالله یاخود
والله دیه زیرا اندن مقصود اولان نکولدر وناسك احوالی یمینده اختلاف اوزره‌در پس ناسدن بعض
واردرکه انك اوزرینه یمین غلیظ اولسه امتناع ایدر وغلیظ اولماسه یمین ایتمکه جسارت ایدر پس انده
رأی قاضینکدر وبعض صلاحله معروف اولان کیمسه‌یه یمین مغلظه اولمیوب غیری ایچون مغلظه اوله
دیدیلر وبعض مالدن قیمتلو اولان شیده یمین غلیظ اولوب ومالدن حقیر اولان شیده یمین غلیظ اولمیه
دیدی (لا بالزمان والمکان) یمین زمان ومکان ایله مغلظ اولماز وشافعی قتنده ایکیسیله ده مغلظ اولور
اما زمان ایله اولماسی یوم جمعه‌ده صلات عصردنصکره واما مکان ایله اولماسی جمعه نمازی قلنان
مسجدك منبری قتنده اولمق کبی (وحلف الیهودی بالله الذی انزل التوراة علی موسی علیه السلام)
ویهودی‌یه شول الله حقیچونکه توراة شریف حضرت موسی علیه السلامه انزال ایلدی
دیو یمین ویریلور (والنصرانی بالله الذی انزل الانجیل علی عیسی علیه السلام) نصرانی‌یه شول الله
حقیچونکه انجیل شریفی حضرت عیسی علیه السلامه انزال ایلدی دیو یمین ویریلور (والمجوسی
بالله الذی خلق النار) مجوسی‌یه شول الله حقیچونکه ناری خلق ایلدی دیو یمین ویریلور
پس هر بری ایچون اوزرینه یمین انکله مغلظ اولور اعتقاد ایلدیکی شیئله یمین ویریلور
انکیچون یمین کاذبه‌یه اقدامدن مانع اولسون ایچون وامام اعظمدن روایت اولندی
تحقیقا بیوردی براحد تحلیف اولنماز الا خالصا الله تعالینك اسم شریفیله تحلیف اولنور
تعظیمده الله تعالی ایله بله غیری شریك ایتمکدن عاری اولسون ایچون وخصاف ذکر ایلدیکه
تحقیق کلام بودرکه یهودی ونصرانی‌نك غیریسی تحلیف اولنماز الا اسم الله تعالی ایله تحلیف
اولنور وبو بزم مشایخمزدن بعضنك اختیار ایلدکلریدر یمینده نار ذکرنده ناره تعظیم اولدیغی
ایچون زیرا یمین تعظیمی مشعردر نار ایسه تعظیم اولنمز توراة وانجیل انك خلافیدرکه زیرا
کتاب الله واجب التعظیمدر (والوثنی الا بالله) دخی پوته طپان کافره تحلیف اولنماز الا
اسم الله تعالی ایله تحلیف اولنور زیرا کفره‌نك کاسی ملتلرینك افتراقیله بله الله تعالینك
وارلغنه اقرار ایدرلر حق تبارك وتعالینك * ولئن سألتهم من خلق السموات والارض
لیقولن الله * قول شریفی ایچون کافیده بویله ذکر اولندی (ولا یحلفون فی معابدهم)
کفار معبدلرنده تحلیف اولنماز زیرا انده معبدلرینه تعظیم واردر (ویحلف
علی الحاصل فی سبب یرتفع) مدعی علیه وقوعندنصکره مرتفع اولور سبب دعواسنده
حاصل اوزره تحلیف اولنور (کالبیع والنکاح والطلاق والغصب والتعزیر) بیع ونکاح وطلاق

وغصب وتعزير كبي كه سببلردر ومصنف تحليفي (بالله ما بينكما بيع قائم اونكاح قائم الآن اوماهي بائن منك الآن اوما يجب عليك رده الآن اوما يجب عليك حق التعزير الآن) قوليله بيان ايلدى الله حقيچون سزك ما بينكزده الآن بيع قائم دكلدر ياخود الآن بينكزده نكاح قائم دكلدر ياخود الآن بو مرأه سندن بائن دكلدر ياخود الآن سنك اوزركده دى واجب شيء يوقدر ياخود الآن سنك اوزريكه حق تعزير واجب دكلدر ديو يمين ويريلور (لا على السبب ما بعته ونحوه) يوخسه سبب اوزره يمين ويرلمز ومصنف سبب اوزره يميني ما بعته ونحوه قوليله وبونك مثلى ايله بيان ايلدى يعنى سن مرأه يى نكاح ايتدكمى ياخود سن بو مرأه يى تطليق ايتدكمى ياخود سن اول شيء غصب ايتدكمى ياخود سن بو كا شتم ايتدكمى ديو يمين ويرلمز اصل بودر كه تحقيقا دعوا چان وقوعندن مرتفع اولور سببده اولورسه بيع كبي ونظيرلرى كبي پس اول وقت يمين حاصل اوزره ويريلور سبب اوزره ويرلمز امام اعظم ايله امام محمد رحمهما الله تعالى قتنده حتى چان بركيمسه شورجل بكا بيك اقچه يه برعبد بيع ايلدى ديو ادعا ايتدكده رجل انكار ايتسيدى سزك بينكزده بيع قائم دكلدر ديو يمين ويريلور يوخسه سن بوكا عبد بيع ايلدكمى ديو ويرلمز جائز كه بيع ايدوب اندنصكره اقاله ايتمش اوله كذلك نكاح وغيرلرينه دخى يمين بو وجه اوزره ويريلور سبب اوزره ويرلمز بوندنصكره يمين حاصل اوزره اولوب سبب اوزره اولمامق اولكه امام اعظم ايله امام محمد قتنده اصلدر چان سبب بر رافع ايله مرتفع اولديغى وقتده در (الا اذا كان فيه ترك النظر للمدعى) الا چان حاصل اوزره يمينده مدعى ايچون ترك نظر اولورسه (فيحلف على السبب اجماعا) اجماعا يمين سبب اوزره ويريلور (كدعوى شفعة بالجوار ونفقة مبتوتة) جوار ايله شفعه دعواسى كبي وبائن ايله مطلقه اولان مرأه نك نفقه دعواسى كبي زيرا چان مدعى جوار ايله شفعه ادعا ايتسيدى ومشترى شافعى اولمغله شفعه يى جائز كورمين كيمسه اولسيدى پس اول كيمسه سبب اوزره تحليف اولنور زيرا اول كيمسه حاصل اوزره مدعى شفعه يه مستحق دكلدر ديو اسم الله ايله يمين ويراسه اعتقادنجه يمينده تصديق اولنور پس مدعى حقنده نظر فوت اولور وكذلك چان بائنله مطلقه اولان مرأه نفقه ادعا ايتدكده زوجى شافعى اولمغله نفقه يى جائز كورمين كيمسه اولسيدى اول كيمسه سبب اوزره تحليف اولنور زيرا حاصل اوزره سنك اوزريكده بو مرأه ايچون نفقه يوقدر ديو اسم الله يمين ويرلسيدى اعتقادنجه يمينده تصديق اولنوب مدعى حقنده نظر فوت اولور (ويحلف على سبب لا يرتفع) ثابت اولدقدنصكره رافعله مرتفع اولماين دعواده سبب اوزره تحليف اولنور (كعبد مسلم يدعى عتقه) مثالى برعبد مسلم كبي كه عتقنى ادعا ايليه زيرا چان عبد مسلم مولاسى اوزره عتقنى ادعا ايتسيدى ومولاسى عتقنى انكار ايتسيدى سبب اوزره اعتاق ايلمديكنه اسم الله ايله يمين ويريلور حاصل اوزره يمينه ضرورت اولماديغى ايچون زيرا عبد مسلم اولديغى حالده بعد العتق رقيته عودت جائز اولماز (بخلاف الامة والعبد الكافر) جاريه وعبد كافر عبد مسلمك خلافى اوزره در شول حيثيتله كه ايكيسنده ده حاصل اوزره يمين ويريلور يعنى بو حالده بو جاريه حره دكلدر ياخود بو عبد حر دكلدر ديو يمين ويريلور جاريه اوزره مرتده اولمغله ودار حربه لاحق اولمسيله واسيرا ولمسيله عتقنك تكررى ممكن اولديغيچون وعبد كافر اوزره نقض عهد ايله ودار حربه لحاقيله عتقك تكررى ممكن اولديغيچون حاصل اوزره يمين ويريلور عبد مسلم اوزره عتقك تكررى ايسه ممكن اولماز (استحلف خصمه فقال حلفنى مرة فاقام البينة تقبل) مدعى خصمه يمين تكليف ايلدكده خصم سن بكا بركره يمين ويردك ديو بينه اقامت ايلسه بينه سى قبول اولنور يعنى چان بركيمسه آخر اوزره مال ادعا ايتسيدى وآخر انكار ايتدكده مدعى اكا يمين ويرمك مراد ايتدكده مدعى عليه سن بكا بو دعوا اوزره بركره فلان شهرك قاضيسى

قنده يمين ويردك ديدكده مدعى اول يمينى انكار ايتسيدى مدعى عليه انك اوزرينه بينه اقامت ايتسيدى بينه سى قبول اولنور (ولولاها واستحلفه جاز) واكر مدعى عليهك بينه سى اولميوب مدعى يمين ويرمك مراد ايتسيدى مدعى عليه يمين ويرمك جائز اولدى (قال لا بينة لى ثم برهن اولا شهادة لى ثم شهد) مدعى بنم ايچون بينه يوقدر ديوب بعده بينه اقامت ايتسيدى ياخود شاهد بنم ايچون شهادت ايتمك يوقدر ديوب بعده شهادت ايتسيدى اولكينك معناسى بنم ايچون بو دعواى حقك اوزرينه بينه يوقدر ديمكدر وثانينك معناسى شاهد فلان كيمسه ايچون بنم قاتمده بعينه برحقده شهادت يوقدر ديمكدر (فيه روايتان) بونده ايكى روايت واردر برروايتده تناقض ظاهر ايچون قبول اولنماز وبرروايتده قبول قلنور (والاصح القبول) اصح قول قبول اولنماسيدر انك ايچون بينه اولوب ياخود شاهد ايچون شهادت اولوب اونودوب صكره خاطرينه كلمك جوازى ايچون ياخود اولا بلميوب صكره بلمك جوازى ايچون (قيل تقبل ان وافق وفاقا) بعض ديدى كه اكر شهادت دعوايه موافق ايسه اتفاقا قبول قلنور بونى ملتقطده ذكر ايلدى (كذا اذا قال لا دفع لى ثم اتى بدفع) كذلك بركيمسه بنم ايچون دفع يوقدر ديوب بعده دفع مراد ايتسيدى بونده دخى ايكى روايت واردر بعض ديدى كه انك دفعى اتفاقا صحيح اولماز زيرا انك معناسى بنم ايچون دفع دعواسى يوقدر ديمكدر وبركيمسه بنم ايچون فلان قبلنده دعوا يوقدر ديدكدنصكره ادعى ايتسيدى استماع اولنماز كذلك بونده دخى استماع اولنماز وبعض ديدى كه دفعى صحيح اولور اصح قولده بودر زيرا دفع بينه ايله حاصل اولور يوخسه دعوا ايتمكله اولماز پس انك بنم دفعم يوقدر ديمسى بنم بينه م يوقدر ديمك منزله سنده در عماديه ده بويله ذكر اولندى (النيابة تجرى فى الاستحلاف) يمين ويرمكده نيابت جارى اولور يعنى بركيمسه نك غيرى اوزره حق اولوب اقامت بينه دن عاجز اولمغله مدعى عليهدن يمين طلبى ايچون اول كيمسه نك طرفندن برشخص نائب اولمق جائز اولور (لا الحلف) يمين ايتمكده جائز اولماز يعنى برشخص يمين توجه ايدن برشخص آخرك طرفندن يمين ايديورمك ايچون نائب اولمق جائز اولماز ومصنف اول اوزره (فان الوكيل والوصى والمتولى ورب الصغير يستحلف) قوليله تفريع ايلدى يعنى زيرا وكيل ووصى ومتولى وصغيرك باباسى خصمدن يمين طلب ايدر (ولا يحلف الا اذا صح اقراره على الاصيل) وكيلدن وغيريلردن براحد تحليف اولنمازلر الا انلردن برينك اقرارى اصل اوزره صحيح اولورسه تحليف اولنور (كالوكيل بالبيع او الخصومة فى الرد بالعيب) مالك طرفندن بيعه ياخود عيبله رده خصومته وكيل اولان كيمسه كبي زيرا چان وصى صغير ايچون بيع ايلديكى برعينك عيبنده مخاصمه اولنسه اول وصى يه يمين ويرلمز وبيعه وكيل اولان كيمسه ياخود مالك طرفندن عيبله رد ايتمكده خصومته وكيل اولان كيمسه استحلاف اولنور زيرا يمين نكول رجاسى ايچوندر واكر وصى صريحا اقرار ايلسه صحيح اولماز بو اجلدن استحلاف اولنماز فاما وكيلك موكل اوزره اقرارى صحيحدر پس كذلك نكوليده صحيحدر (والتحليف على فعل نفسه على البتات) وكندو نفسنك فعلى اوزره تحليف بتات اوزره اولور يعنى ذكر اولنان كبي دكلدر وبتات قطعدر (وعلى فعل غيره على العلم) وغيرك فعلى اوزره تحليف علم اوزره اولور يعنى تحقيقا اول كيمسه بلمز كه تحقيقا دعوا اولنديغى كيبدر اولك وجهى ظاهردر واما ثانينك وجهى تحقيقا اول كيمسه غيرك ظاهرده نه اشلديكنى بلمديكيچوندر پس اكر بتات اوزره تحليف اولنسه يميندن امتناع ايدردى انده صادق اولمسيله بو سببله متضرر اولور ايمدى تحليف علمله طلب اولنور پس چان امكانيله بله يمينه اقدام ايتمزسه اول وقت باذل اولور يا مقر اولور بو بزم ائمه مز قتنده اصل مقرردر وامام فخر الاسلام بونك اوزرينه برحرف زياده ايتسيدى اولكه غيرك فعلى اوزره تحليف علم اوزره اولور ديديكيدر (الا اذا كان شيئا يتصل به) الا چان اول فعل حالفه متصل برشيء اولورسه ومصنف بونك اوزرينه

(فلوادعى سرقت العبد او اباقه يحلف على البتات) قوليله تفريع ايلدى پس اكر مشترى عبدك
سرقه سنى ياخود اباقنى ادعا ايتسيدى بايع بتات اوزره تحليف اولنورمع هذا فعل غيردر يعنى تحقيقا
عبدك مشتريسى چقان سارق اولديغين ياخود آبق اولديغين ادعا ايتسيدى و بايع عبدك اباقنى ياخود
سرقه سنى مشترينك يدنده اولديغين اثبات ايتسيدى ومشترى تحقيقا عبدك اباقى ويا سرقه سى
بايعك يدنده ايديكن ادعا ايدوب و بايعه تحليف مراد ايتسيدى بايع تحليف اولنورالله حقيچون
سنك يدكده اباق ايتديمى وياخود سرقت ايتديمى ديو يمين ويريلور و بو يمين غيرك فعلى اوزره
يميندر و بو يمينك صحيح اولمسنه باعث (لان تسليمه سليما واجب عليه) زيرا بايعك مبيعى تسليمى
عيبدن سليم اولمق اوزره واجبدر پس تحليف بايعك بنفسه ضامن اولديغى شيئه راجع اولور
پس تحليف بتات اوزره اولور (واذا ادعى سبق الشراء) وفعل غيره قولى اوزره تفريعدر
يعنى چقان زيد عمرودن برشئ اشترا ايدوب اندنصكره اول شيئى بكر زيددن عمرودن اول اشترا
ايتديكنى ادعا ايتسيدى و بينه دن عاجز اولسيدى (يحلف خصمه على العلم) زيددن خصمى كه
بكردر علمى اوزره زيده يمين ويرر يعنى تحقيقا بكرك كندودن مقدم اشترا ايلديكنى بلمديكنه
يمين ويرر مرور ايدن علت ايچون (كذا اذا ادعى دينا او عينا على وارث) كذلك بركيمسه متوفانك
وارثى اوزره دين ياخود عين ادعا ايتسيدى (يحلف على العلم لا البتات) اول وارث علمى اوزره
تحليف اولنور بتات اوزره دكل اما اول يعنى دين ادعاسى بررجل آخره تحقيقا بنم ايچون سنك مورثك
اوزره بيك اقچه م واردر فوت اولوب دين اوزرنده باقى دردىمكله ادعادر واما عين ادعاسى تحقيقا
بو عبد كه فلاندن سكا ميراث قالدى بنم ملكمدر و بغير حق سنك يدنده دردىمكله ادعادر وايكيسنكده
بينه سى اولمسيدى وارث ذكر اولنديغى اوزره بلمدوكنه تحليف اولنور بتات اوزره تحليف اولنماز
ذكر اولنان علت ايچون (اذا علم القاضى كونه ميراثا) چقان قاضى اول عينك ميراث اولديغين
بيلورسه (او اقر به المدعى) ياخود ميراث اولديغين مدعى اقرار ايدرسه (او برهن الخصم عليه)
ياخود خصم ميراث اولديغين اثبات ايدرسه عماديه ده بويله ذكر اولندى (ولو ادعاهما
الوارث يحلف على البتات) واكر دينى ياخود عينى وارث غيرى اوزره ادعا ايدرسه مدعى عليه
بتات اوزره تحليف اولنور علم اوزره تحليف اولنماز ذكر اولنان علت ايچون (كالموهوب له
والمشترى) هبه اولنان كشى واشترا ايدن كشى كبى يعنى بررجل بررجله برعبد هبه ايدوب اول دخى
قبض ايتسيدى ياخود بررجل بررجلدن برعبد اشترا ايتسيدى پس بررجل دخى كلوب اول عبدى
كندى عبدى زعم ايدوب ادعا ايتسيدى واناك بينه سى دخى اولمسيدى پس مدعى عليهه يمين
ويرمك مراد ايلمسيدى بتات اوزره يمين ويريلور (ادعى رجل منكوحة الغير) بركيمسه غيرك
منكوحه سنى كنديسنك منكوحه سى اولمق اوزره ادعا ايتسيدى (ولا بينة له) واول مدعينك
بينه سى دخى اولمسيدى (يحلف الزوج على العلم) اول مرأه نك زوجى مدعينك زوجه سى اولديغين
بلمديكنه يمين ويريلور (فان حلف انقطع النزاع) پس اكر مرأه نك زوجى يمين ايدرسه نزاع
قطع اولنور (وان نكل حلفت على البتات) واكر زوج نكول ايدرسه اول مرأه بتات اوزره
مدعينك مرأه سى اولماديغنه يمين ويريلور (فان نكلت قضى بنكاح لمدعى) پس اكر مرأه دخى نكول
ايدرسه مدعينك نكاحى اوزره قضا اولنور عماديه ده بويله ذكر اولندى معلوم اوله كه هر موضع كه
انده يمين بتات اوزره واجب اولور انده علم اوزره يمين ويرلسه معتبر اولماز حتى اوزرينه نكول ايله قضا
اولنمادقجه واندن يمين ساقط اولماز و هر موضع كه انده يمين علم اوزره واجب اولور بتات اوزره يمين
ويرلسه يمين معتبر اولور و يمين اندن ساقط اولور و چقان نكول ايتسيدى اوزرينه قضا اولنور زيرا
بتات اوزره يمين آكددر پس معتبر اولور عكسى بونك خلافى اوزره در (ادعى اشياء مختلفة يحلف

على الكل مرة) مدعى اشياء مختلفه ادعا ايتسيدى كلينك اوزرينه بريمين ويريلور عماديه ده ذكر
اولنديكه بركيمسه جنسى ونوعى وصفى مختلفه عينلر ادعا ايتسيدى وكليسنك قيمتلرينى جمله ذكر
ايدوب هر برينك قيمتنى على حدة ذكر ايتمسيدى انده مشايخ اختلاف ايلديلر بعضيسى تفصيلى
شرط ايلدى و بعضيسى اجمال ايله اكتفا ايلدى قول صحيحده اجمالدر زيرا مدعى اكر
بو اعيانك غصبنى ادعا ايتسيدى دعوانك صحتى ايچون قيمت بيانى شرط قلنمادى اكر اعيان يدنده
قائمه اولديغين ادعا ايدرسه پس انلرك احضارى ايله امر اولنور انلرك حاضر اولمسيله بينه قبول
قلنور واكر اول اعيان يدنده هلاك اولدى ديرسه ياخود مدعى عليه استهلاك ايتدى ديرسه وكليسنك
قيمتنى جملة بيان ايدرسه دعواسى استماع اولنور و بينه سى قبول قلنور واكر انك ايچون
بينه يوغيسه كليسى اوزره بركره يمين ويريلور زيرا تحليفك واجب اولمسى دعوانك صحتى
اوزره در حال بو كه دعوا صحيح اولدى ايمدى كليسى اوزره بركره يمين ويريلور
(اقر بدين او غيره ثم قال كنت كاذبا فى اقرارى حلف المقر له انه لم يكن كاذبا فيه ولست
بمبطل فى دعواك عليه) بركيمسه بردينله ياخود دينك غيرى ايله اقرار ايتدكدنصكره
بن اقرارمده كاذب ايدم ديسيدى دين اقرار اولنان مقرلك اقرارنده كاذب اولماديغنه
و سنك انك اوزرينه دعواكده مبطل اولماديغكه ديو يمين ويريلور امام ابى يوسف
قتنده اولكه استحساندر وامام اعظم ايله امام محمد قتنده مقرلك مقرلهه اول دينى تسليم ايله
امر اولنور اولكه قياسدر زيرا اقرار شرعا حجت ملزمه در بينه كبى بلكه بينه دن اولى در اندن
كذب ابعد اولمق احتمالى ايچون واستحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا بين الناس عادت جاريدر كه
تحقيقا ناس چقان استدانه مراد ايلسه لردى قبل الاخذ صك كتابت ايدوب مالى صكره
اخذ ايدرلر پس بو اعتبار اوزره اقرار دليل اولماز وفتوى دخى بونك اوزرينه در ناسك
احوالنك تغييرى ايچون وخداع وخيانانك كثرتى ايچون حال بو كه مقر متضرر اولور و مدعى يه يمين
ضرر ايتمز اكر صادق ايسه پس اكا يمين حمل اولنور بونى زيلعى ذكر ايلدى (صح فداء اليمين
والصلح منه) و يميندن فدا ويرمك واندن صلح اولمق صحيح اولدى يعنى چقان بركيمسه بررجلدن مال
ادعا ايتدكده اول رجل انكار ايتسيدى اول كيمسه بينه دن عاجز اولمغله يمين تكليف ايتدكده
اول رجل يمينى مال ايله فدا ايتسيدى ياخود يميندن مال ايله صلح اولسيدى صحيح اولدى عثمان
رضى الله عنهدن روايت اولديغى ايچونكه انك اوزرينه قرق درهم ادعا اولندى پس برمقدار
اعطا ايدوب يمينه فدا ايتدى و يمين ايتمدى ودخى حذيفه رضى الله عنهدن روايت اولنديكه
تحقيقا يمينى مال ايله فدا ايتدى ودخى انكيچونكه اكر يمين ايتسه قيل وقالده واقع اولور پس
ناسك بعضى تصديق ايدر بعضى تكذيب ايدر پس چقان يمينه فدا ايتسه عرضى مصون
اولور بو ايسه يمين ايتمكدن كوزلدر رسول عليه الصلوة والسلام * ذبوا عن اعراضكم
باموالكم * بيورمشدر يعنى سز عرضكزدن مالللريكز ايله منع ايدك ديو بيورمشدر (ولا يحلف
بعده) فداى يميندنصكره مدعى ايچون خصمه يمين ويرمك جائز اولماز زيرا مدعى بدل
اخذى ايله خصومتى اسقاط ايلدى اما چقان مدعى عليه يمينى اون اقچه يه اشترا ايتسه اول
وقت جائز اولماز و مدعى ايچون يمين ويرمك جائز اولور زيرا شرا مالى مال ايله تمليكك عقدى
در يمين ايسه مال دكلدر عنايه ده بويله ذكر اولندى

) باب التحالف (

بو باب تحالفك بياننده در (اختلفا فى قدر الثمن) بايع ايله مشترى ثمنك مقدارنده اختلاف
ايتسه لردى مشترى برمقدار ثمن ادعا ايدوب و بايع اندن زياده ادعا ايتمكله (او وصفه) ياخود

ثمنك وصفنده اختلاف ايتسه‌لردى مدعى رايج اولان اقچه ايله ادعا ايدوب مشترى رايج اولميان اقچه ايله ادعا ايتمكله (اوفى قدر المبيع) ياخود مبيعك مقدارنده اختلاف ايتسه‌لردى بايع مبيعدن بر مقدار ايله اعتراف ايدوب مشترى اندن زياده ادعا ايتمكله (حكم لمن برهن) هر قنغيسى بينه اقامت ايدرسه انكيچون حكم اولنور زيرا دعواسنى حجت ايله بيان ايلدى پس جانب آخر مجرد دعوا ايله باقى قالدى بينه ايسه اقوادر زيرا بينه قاضى اوزره حكم الزام ايدر ومجرد دعوا حكم الزام ايتمز (وان برهنا حكم لمثبت الزيادة) واكر ايكيسيده بينه اقامت ايدرلرسه زياده اثبات ايدن ايچون حكم اولنور زيرا اقلك اثباتى ايدن اكثرى اثبات ايدنه معارض اولماز (وان اختلفا فيهما) اكر ثمنك ومبيعك ايكيسنكده مقدارنده اختلاف ايتسه‌لردى بايع بن بر عبدى ايكى بيك اقچه‌يه بيع ايتدم ديوب ومشترى ايكى عبدى بيك اقچه‌يه بيع ايلدك ديمكله (فحجة البايع فى الثمن والمشترى فى المبيع اولى) پس بايعك حجتى ثمنده ومشترينك حجتى مبيعده اوليدرر زيرا بايعك حجتى ثمنده اكثردر اثبات جهتندن ومشترينك حجتى مبيعده اكثردر اثبات جهتندن (وان عجزا) اكر ايكيسيده بينه‌دن عاجز اولورلرسه (قيل للمشترى اما ان ترضى بالثمن الذى يدعيه البايع والا فسخنا البيع) مشترى‌يه دينلوركه يا مدعينك ادعا ايلديكى ثمنه راضى اول ياخود بز بيعى فسخ ايده‌رز (و يقال للبايع اما ان تسلم ما ادعاه المشترى من البيع والا فسخنا البيع) و بايعه دينلوركه يا مشترينك ادعا ايلديكى مبيعى تسليم ايله ياخود بيعى فسخ ايده‌رز زيرا غرض قطع خصومتدر وقطع خصومت ايكيسندن برينك آخرك ادعا ايلديكنه رضاسيله حاصل اولور پس قاضى فسخله تعجيل ايتمامك واجب اولور حتى قاضى هر برى اعتبار ايلديكى شيدن سؤال ايده (وان لم يرضيا بدعوى احدهما تحالفا) اكر ايكيسندن هر برى آخرك ادعاسنه راضى اولمازسه قاضى هر برينه آخرك دعواسى اوزره يمين ويرر بونك اصلى اولدركه تحقيقا قبضدن اول متاعك قيامى حالنده تحالف على وفق القيا سدر زيرا بايع مشترى اوزره ثمنك زياده لكنى ادعا ايدر ومشترى انكار ايدر ومشترى بايع اوزره ادعا ايلديكى ثمنله مبيعك تسليمنى ادعا ايدر پس ايكيسندن هر برى منكر اولدى منكرك تحليفى ايسه قياسه موافقدر واما قبضدن صكره تحليف خلاف قياس اوزره‌در امام اعظم وابى يوسف قتنده زيرا مبيع مشترى‌يه تسليم اولندى پس بو تقديرجه مشترى بايع اوزره برشيئك مدعيسى اولماز پس بايعك مشترى اوزره ثمنك زياده لكى دعواسى باقى قالدى ومشترى انكار ايدر ايمدى مشترينك تحليفى ايله اكتفا اولنور وتحالفك بعد القبض ثابت اولماسى رسول عليه الصلوة والسلامك (اذا اختلفا المتبايعان والسلعة قائمة تحالفا وترادا) قول شريفى ايله‌در يعنى نه‌زمان بايع ايله مشترى اختلاف ايلسه‌لر وسلعه دخى قائمه اولسه هر برى ايچون آخره يمين ويريلور ورد اولنورلر ديمكدر (و بدأ بيمين المشترى) قاضى مشترينك يمينى ايله بداء ايدر زيرا مشترى انكار جهتندن ايكيسنك اقواسيدر زيرا مشترى اولا ثمنله مطالبدر پس مشترى انكار ايله اختلافه باديدر ايمدى مشترينك يمينى ايله بدأ اولنور (لو سلعة بثمن) يعنى بو حكم عين دينله بيع اولنديغى وقتنده‌در (والا) يعنى اكر بويله اولمايوب بلكه عين عينله بيع اولنديسه حتى مقايضه اولسون ايچون ياخود ثمنله بيع اولنديسه حتى صرف اولسون (فبايهما شاء) بو تقديرجه قاضى هر قنغيسنك يمينى ايله بدأ ايتمك ديلرسه انكله بدأ ايدر نكولك فائده سنده برابر اولدقلرى ايچون وتحالفك صفتى اولدركه مشترى الله حقيچون ايكى بيك اقچه‌يه اشترا ايلمدكى ديو يمين ويريلور وبايعه الله حقيچون بيك اقچه‌يه بيع ايلمدكى ديو يمين ويريلور (وفسخه القاضى بينهما بطلب احدهما) قاضى ايكيسندن برينك طلبيله ياخود ايكيسنك طلبيله مابينلرنده اولان بيعى فسخ ايدر (ولا ينفسخ) قاضى فسخ ايتمكسزين منفسخ اولماز بعض تحالفله منفسخ اولور ديدى صحيح قول اولدر زيرا مدعى

ومدعى عليه وقتا كه يمين ايلديلرسه ايكيسنكده ادعا ايلدكلرى شئ ثابت اولمادى پس بيع ثمن مجهول ايله باقى قالدى وقاضى اول بيعى بينلرنده اولان منازعه قطع اولسون ايچون فسخ ايدر ومصنف بونك اوزرينه مبسوطده ذكر اولان شيئى (فلو وطئ المشترى الجارية المبيعة بعد التحالف وقبل الفسخ يحل) قوليله تفريع ايلدى پس اكر قبل الفسخ ايكيسى يمين ايتدكلرندنصكره مشترى جاريهٔ مبيعه‌يى وطئ ايتسيدى اول جاريه‌نك وطئى حلال اولور زيرا اول جاريه مشترينك ملكندن خارج اولمادى مادامكه قاضى بيعى فسخ ايتمدكجه (ومن نكل) اكر بايع ايله مشتريدن برى نكول ايتسيدى (لزمه دعوى الآخر بالقضاء) اول نكول ايدن آخرك دعواسى قضا ايله لازم كلور زيرا آخرك ادعا ايلديكى شيئله اقرار ايتمش اولدى ياخود باذل اولماسيله لازم كلور (لا تحالف فى اصل المبيع والاجل وشرط الخيار وقبض بعض الثمن ومكان دفع المسلم فيه وحلف المنكر) اصل بيعده وثمنك مدتنده وشرط خيار وثمنك بعضنى قبضده اختلاف ايتسه‌لردى ايكيسيده تحليف اولنمازلر ياخود مسلم فيهك دفعنك مكانده اختلاف ايتسه‌لردى تحليف اولنمازلر انجق اول ايكيسندن منكر اولان تحليف اولنور يعنى بيعى واجلى وبونلرك غيريلرين انكار ايدنه يمين ويريلورز زيرا بو اختلاف مبيعك وثمنك غيريده‌در پس حط وابراده اختلافه مشابه اولدى ثمنك وصفنده ياخود جنسنده اختلاف بونك خلافى اوزره‌در اول جهتدنكه قدرده اختلاف منزله سنده‌در (ولا بعد هلاك المبيع او خروجه عن ملكه او تغيره بالعيب) دخى مبيعك هلاكندنصكره وياخود مشترينك ملكندن چقدقدنصكره وياخود ردى ممكن دكل عيبله متغير اولدقدنصكره اختلاف ايلسه‌لردى امام اعظم ايله ابى يوسف قتنده تحليف اولنمازلر (بل القول للمشترى) بلكه قول مشترينكدر وامام محمد وامام شافعى قتنده تحليف اولنورلر پس بيع هلاكك قيمتى اوزره فسخ اولنور زيرا ايكيسندن هر برى حق ادعا ايدر وآخر انكار ايدر ايمدى متحالف اولورلر وامامين رحمهما الله ايچون تحالف مبيعك قبضندنصكره قياسه مخالفدر پس هلاكى متاعك حالنه متعدى اولماز (كذا بعضه) كذلك مبيعك بعضيسى هلاك اولسه ياخود بعضيسى ملكندن چقسه اندنصكره ثمنده اختلاف ايتسه‌لر تحليف اولنمازلر (الا ان يرضى البايع بترك حصة الهالك) مكركه بايع هالكدن حصه سنى ترك ايتمكله يعنى هالكك ثمندن برشئ اخذ ايلميوب وعقد اولنمامش كبى قلمغله وكانه عقد انجق قائم اوزره اولوب ثمنك كلسى قائمك مقابله سنده اولور ايمدى بو تقديرجه تحليف اولنورلر بو امام اعظم قتنده‌در وامامين قتنده ماسبق وفق اوزره تحليف اولنورلر ومبيعك باقيسى بايعه رد اولنور (ولا فى بدل الكتابة) ودخى بدل كتابتده تحليف اولنمازلر يعنى ذكر اولنان كبى مولا ايله مكاتب بدل كتابتك قدرنده اختلاف ايلسه‌لر تحليف اولنماز زيرا تحالف حقوق لازمه‌نك انكارى قتنده معاوضاتده اولور بدل كتابت ايسه عجزك جوازى ايچون حقوق غير لازمه‌در وقچان تحالف معلوم اولسه دعوا ايله انكارك اعتبارى واجب اولور پس قول يمينى ايله عبدك اولور زياده‌يى انكار ايتديكى ايچون واكر ايكيسيده بينه اقامت ايدرسه مولانك بينه‌سى اولادر زيرا اول بينه زياده‌يى اثبات ايدر (ولا فى رأس المال بعد اقالته) ودخى اقاله‌دنصكره رأس مالده اختلاف ايتسه‌لردى تحليف اولنمازلر زيرا تحليف اولنسه‌لر اقاله فسخ اولنوب سلم عودت ايدر بو ايسه جائز اولماز زيرا انك اقاله‌سى دينك اسقاطيدر ساقط ايسه عودت ايتمز (بل صدق المسلم اليه لو حلف) بلكه مسلم اليه تصديق اولنور اكر يمين ايدرسه زيرا رب سلم انك اوزرينه زياده ادعا ايدر حال بوكه اول منكردر (ولا يعود السلم) وسلم عودت ايلمز زيرا ساقط عودت ايلمز (بخلاف البيع) بيع بونك خلافى اوزره‌در يعنى نه‌زمان بعد الاقاله واقاله حكميله مبيعى قبضدن صكره

ثمنك مقدارنده اختلاف ايتسه لردى تحليف اولنورلر ورد اولنور وفرق بودركه تحقيقا
تحالفدن غرض عقدى فسخ ايتمكدر حتى ايكيسندن هر برى اصل مالنه عودت ايليه ورسول
عليه الصلاة والسلامك تحالفا وترادا قول شريفنده اكا اشارت واردر وسلمك اقالهسنده
تحالف برغرض افاده ايتمز زيرا سلمده اقاله اقالهنك نفاذندن صكره سائر اسباب فسخ ايله
فسخى محتمل اولماز حتى ايكيسيده بزاقالهيى بوزدق ديسهلر اقاله بوزلماز پس فسخيده محتمل
اولماز ذكر اولنان علت ايچون كه تحقيقا ساقط عودت ايلمز واما بيعده اقاله فسخك سائر
سببلرى ايله فسخى محتمل اولور حتى اكر اقالهيى نقض ايتسهلردى اقاله منتقض اولور وذكر اولنان
كبى تحالف ايله فسخى محتمل اولور بو مقامده مانع منتفى اولديغى ايچون زيرا عينك ملكى عوده
محتمل اولور (اختلفا فى قدر المهر قضى لمن برهن) وزوج ايله مهرك مقدارنده اختلاف ايلسهلر
بينه اقامت ايدن ايچون قضا اولنور زيرا بينه اقامت ايدن دعواسنى روشن ايلدى حال بوكه
اسمى كبى بيان ايديجيدر (وان برهنا فللها) واكر ايكيسيده بينه اقامت ايدرلرسه مرأه ايچون
قضا اولنور (ان شهد مهر المثل له) اكر مهر مثل زوج ايچون شهادت ايدرسه زوجك ادعا
ايلديكنك مثلى اولمغله ياخود اندن اقل اولمغله زيرا ظاهر حال زوج ايچون شهادت ايدرسه
مرأهنك بينهسى خلاف ظاهرى اثبات ايدر (وقضى له ان شهد لها) وزوجه ايچون قضا
اولنور اكر مهر مثل مرأهنك ادعا ايلديكنك مثلنه ياخود اكثره شهادت ايدرسه زيرا بينه حطى اثبات
ايدر حال بوكه خلاف ظاهردر (وان لم يشهد لهما) واكر مهر مثل زوج وزوجه ايچون شهادت
ايتمزسه زوجهنك ادعا ايلديكندن اقله وزوجك ادعا ايلديكندن زيادهيه شهادت ايتمكله
(تهاترا) بربرلرينى اسقاط ايدرلر اثباتده برابر اولدقلرى ايچون زيرا مرأهنك بينهسى زيادهيى اثبات ايدر
وزوجك بينهسى حطى اثبات ايدر پس ايكيسندن برى آخردن اولى اولماز (وان عجزا) واكر
ايكيسيده بينه اقامتندن عاجز اولورلرسه (تحالفا وايهما نكل لزمه دعوى الاخر) ايكيسى
برى برلرينه يمين ويررلر وهر قنقيسى نكول ايدرسه آخرك دعوىسى اكا لازم كلور
زيرا خصمك ادعا ايلديكى شيئه مقر اولدى ياخود باذل اولدى (ولا يفسخ النكاح) ونكاح
بوزلماز زيرا هر برينك يمينى صاحبنك ادعا ايلديكى شيئى ابطال ايدر پس بلا تسميه
باقى قالور بو ايسه نكاحى افساد ايلمز زيرا مهر انده تابعدر بيع بونك خلافى اوزرهدركه
زيرا ثمنك تسميهسى اولمامق بيعى افساد ايدر نتكيم كتاب بيوعده مرور ايتدى وقاضى
نكاحى فسخ ايدر بينلرنده اولان نزاع قطع اولنسون ايچون (بل يحكم مهر المثل) بلكه
مهر مثل حكم ايدر (فيقضى بقوله لو كما قال او اقل منه) وزوجك قوليله قضا ايدر اكر
مهر مثل زوجك ديديكى كبى ياخود اندن اقل اولورسه (وبقولها لو كما قالت او اكثر منه)
ومرأهنك قوليله قضا ايدر اكر مهر مثل مرأهنك ديديكى كبى ياخود اندن اكثر اولورسه
(وبه لو بينهما) ومهر مثل ايله قضا ايدر اكر مهر مثل زوجك ديديكندن اكثر ومرأهنك
ديديكندن اقل اولورسه زيرا مهر مثل اوزره زياده ثابت اولمدى واندن ناقص دخى ثابت
اولمدى تحالف ايچون (واختلفا فى بدل الاجارة) بدل اجارهده موجر ايله مستأجر اختلاف
ايتسهلردى برى آيده اون اقچه ايجار ادعا ايدوب ومستأجر بش اقچه ادعا ايتمكله (او المنفعة)
ياخود منفعتده اختلاف ايتسهلردى موجر برآيه ايجار ادعا ايدوب مستأجر ايكى آيه استيجار
ادعا ايتمكله (قبل قبضها) منفعتى قبضدن اول (او فيهما) ياخود بدل اجارهده ومنفعتده
معا اختلاف ايتسهلردى (تحالفا وترادا) تحليف اولنورلر ورد ايدرلر مصنفك مدتى ذكر
ايلمديكنه باعث مدتده تحالف جارى اولمديغى ايچوندر بلكه قول زيادهيى انكار ايدن ايچوندر

بونى زاهدى ذكر ايلدى وتحالفك وجهى اولدركه تحقيقا منفعتى قبضدن اول اجاره مبيعى
قبضدن اول بيع كبيدر ايكى عاقدك برى آخر اوزره ادعا ايدوب وآخر انكار ايتمكدر
وايكى عقددن هر برى معاوضه ايديلوب انده فسخ جارى اولدى اعمدى بيعه ملحق قلندى
وبوكا اعتراض اولنديكه معقود عليهك قيامى تحالفك صحتى ايچون شرطدر حال بوكه منفعت
معدومهدر وجواب ويرلديكه مثلا دارك اوزرنه عقدك ايرادى حقنده دار منفعت مقامنه
اقامت اولندى پس كانه تقدير اقائمهدر (وحلف المستأجر اولى لو اختلف فى الاجرة والموجر
فى المنفعة واى نكل ثبت قول الآخر) واكر اجرنده اختلاف اولنسه اولا مستأجره يمين ويريلور
وهر قنقيسى نكول ايدرسه قول آخر ايچون ثابت اولور (واى برهن قبل) وهر قنقيسى بينه اقامت
ايدرسه قبول اولنور (وان برهنا فحجة الموجر اولى) واكر ايكيسيده بينه اقامت ايدرلرسه موجرك بينهسى
اولىدر (او فى الاجرة) اكر اختلاف اجرتده ايسه (وحجة المستأجر اولى لو فى المنفعة) واكر اختلاف
منفعتده اولورسه مستأجرك بينهسى اولى اولور اثباتك زيادهسنه نظرا ايله (وحجة كل فى زائد
يدعيه لو اختلف فيهما) واكر اختلاف اجرتده ومنفعتده اولورسه زياده ادعا ايدننك
بينهسى اولىدر موجر برآيده اون اقچه اجرت ادعا ايدوب ومستأجر ايكى آيده بش اقچه ايله ادعا
ايتمكله پس ايكى آيده اون اقچه ايله قضا اولنور (ولا تحالف بعد قبض المنفعة والقول للمستأجر)
ومنفعتى قبض ايتدكدنصكره تحالف يوقدر وقول يمينى ايله مستأجركدر زيرا تحالفك جريانى
فسخ اجليچوندر واستيفا اولنان منافعده فسخ عقد ممكن اولماز (وبعد قبض بعضها تحالفا)
ومنفعتك بعضنى قبض ايتدكده تحليف اولنورلر (وفسخت فيما بقى والقول للمستأجر فيما مضى)
وباقى قالانده اجاره فسخ اولنور ومامضاده قول مستأجركدر زيرا اجاره ساعة فساعة منعقد
اولور منفعتك حادث اولمسى حسبنجه پس منفعتدن هر جزء ابتداء معقود عليه كبى اولور پس
مدتدن باقى قلان عقد ايله منفرد كبيدر ايمدى انده تحليف اولنورلر مبيعك بعضى هلاك اولمق
بونلرك خلافى اوزرهدر زيرا مبيعدن هر جزء ابتداء عقد اولنمغله معقود عليه دكلدر بلكه
بالجمله عقد واحد ايله معقوددر پس قچان بعضنده هلاك ايله فسخ متعذر اولسه بالضروره
كلنده دخى متعذر اولور (اختلف الزوجان فى متاع البيت سواء قام النكاح بينهما اولا) زوج وزوجه
متاع بيتده اختلاف ايلسهلردى برابردر كرك ماينلرنده نكاح قائم اولسون كركسه قائم اولمسون
وهر برى متاعك كليسى بنمدر ديو ادعا ايدوب ايكيسنكده بينهسى اولمسه (فالقول لكل منهما
فيما يصلح له) پس هر برى ايچون قول انكيچون صالح اولان شيدهدر يعنى تحقيقا قول رجاله
صالح اولان شيده صارق كبى وقپامه كبى وتاج كبى وطيلسان كبى وسلاح كبى وقوشاق كبى وكتابلر كبى
وزره كبى وياى واوقلر كبى وبونلر امثالى شيلرده قول يمينى ايله زوجكدر ونسايه صالح اولان
شيده اورتو كبى وچارشب كبى ونساثوبلرى كبى وحليلرى كبى وبونلرك امثالى شيلرده قول يمينى ايله
مرأهنكدر زيرا ظاهر حال انلر ايچون شاهددر (الا اذا كان كل منهما يفعل او يبيع ما يصلح للآخر)
مكركه ايكيسندن هر برى آخره صالح اولان شيئى كندى اشلمش ياخود احدهما آخره بيع
ايتمش اوله يعنى مكر زوج قيوجى اولوب انكيچون بلازكلر اوله ونسا خاتملرى وحليلرى
وخلخاللرى وبونلرك امثالى شيلر اوله بوتقديرجه انلر مرأه ايچون اولماز وكذلك مرأه دلاله
اولوب رجال ثوبلرين صاتون آلمش اوله ياخود تاجره اولوب رجال ونسا ثوبلرى ياخود
يالكز رجال ثوبلرين تجارت سبيله آلمش اوله هدايه شرحنده بويله ذكر اولندى (وله فيما
يصلح لهما) وقول رجلكدر رجال ونسايه صالح اولان شيده فراش كبى ومتاعلر كبى واوانى كبى
ورقيق وعقار ومنزل كبى ومواشى ونقود كبى زيرا مرأه ومرأهنك يدنده اولان زوجك يدندهدر
وقچان ايكيسى برشيده نزاع ايلسهلر واول ايكيسندن برينك يدنده اولسه قول زوجكدر

كذلك بومقامده دخی اویله درمرأه یه مختص اولان شیٔ بونك خلافی اوزره در زیرا مرأه
ایچون برظاهروجه آخروار که یددن اظهردر اولکه یداستعمالدر پس قول مرأه نك قولی قلندی
مثالی ایکی رجل برثوبده اختلاف ایلدیلرکه بریسی اول ثوبی کیمش و بریسی بکنه یاپشمش اوله
پس اول ثوبی کین اولیدر و بوقچان ایکیسیده حی اولدقلری وقتده در (فان مات احدهما
فالمشکل للحی مع یمینه) پس اکر ایکیسندن بری فوت اولسه مشکل اولان یعنی رجال ونسایه
صالح اولان شیٔ یمینی ایله حی اولان ایچوندر برابردر اول حی کرك حراولسون وکرك رقیق
اولسون زیرا میت ایچون ید یوقدر پس ید حی بلا معارض باقی قالور هدایه ده وصدر
الشهیدك جامع الصغیرنده وصدر الاسلام وشمس الائمة الحلوانی وقاضیخاننده بویله
ذکراولندی وشمس الائمة السرخسی جامع الصغیرنده بعض نسخه ده للحی منهما واقع
اولدی و بوسهودر دیدی ومحمدك وزعفرانینك روایتنده للحر منهما واقع اولدی رایله
(ولوکان احدهما مملوکا فالمتاع للحر فی الحیاة) واکر ایکیسندن بری مملوك اولور ایسه
متاع حیاتده حرایچوندر زیرا حرك یدی اقوادر (وللحی فی الموت) وموتده حیك یدی
اولیدر زیرا میت ایچون ید یوقدر پس حیك یدی معارضدن خالی اولدی و بو امام اعظم قتنده در
وامامین دیدیلرکه عبدمأذون ومکاتب حرکبیدر زیرا انلر ایچون خصومتلرده ید معتبره واردر
حتی اکرحرمکاتبله برشیده خصومت ایلسه لر اول شیٔ انلرك ایکیسنك یدنده اولسه ایکیسنك بیننده
قضا اولنوریدده برابر اولدقلری ایچون اما محجور اولسیدی بونك خلافی اوزره در اول وقت
حرایچون اول شیئله قضا اولنور زیرا محجور ایچون ید یوقدر

(*) فصل (*)

بوفصل خصم اولان واولمیان کیمسه بیانندهدر (قال المدعی علیه هذا الشیٔ اودعنیه زید اواجرنیه
اورهننیه اواعارنیه اوغصبته و برهن علیه) مدعی علیه بوشیئی بکا زید امانت قودی یاخود ایجار
ایلدی یاخود رهن ویردی یاخود عاریت ویردی یاخود غصب ایلدم دیوب اوزرینه بینه اقامت
ایتسیدی (دفعت خصومة المدعی) مدعینك خصومتی دفع اولنور یعنی قچان بر رجل برر جلك
یدنده اولان عبدی بوعبد بنمدر دیو ادعا ایتدکده ذی الید بوعبد غائبده فلان کیمسه نکدر
بکا امانت قودی دیسیدی ذکراولنانلرك آخرینه وارنجه مدعی علیه اول منوال اوزره بینه
اقامت ایلسه یاخود مدعینك بوعبد فلانکدر دیو اقرارینه بینه اقامت ایتسیدی مدعینك
خصومتی اندن مندفعه اولور زیرا مدعینك بینه سی تحقیقا مدعی علیه اول شیئه فلان جهتدن
واصل اولدی دیو اثبات ایدر پس نفسنده خصومتی دفعده مناقض اولور وابن ابی لیلا دیدیکه
خصومتدن بینه سز مجرد قولیله خارج اولور زیرا نفسی اوزره انکله اقرار ایلدیکی شیده تهمت
یوقدر وامام ابو یوسف دیدیکه اکر ذی الید رجل صالح ایسه بینه اقامتیله اندن خصومت
مندفعه اولور واکر حیله ایله معروف ایسه مندفعه اولماز ابو یوسف بوقوله قضایه مبتلا
اولوب واحوال ناسی بلدیکی وقتده رجوع ایتدی ودیدیکه ناسدن حیله کار اولان کیمسه
تحقیق انسانك مالنی غصب ایدوب وسرا سفرمرادایدن کیمسه یه شاهدلرك شهادتیله امانت
قورکه قچان مالك صاحبی ملکنی اثبات مراد ایلدکده ذی الید بینه اقامت ایدوب فلان کیمسه
بوکا امانت قودی دیو شهادت ایلدکلرنده حق باطل اولور وامام محمد دیدیکه قچان
شاهدلر بز اول امانت قویان کیمسه یی یوزینه بیلورز واسمیله نسبیله بلمزز دیسه لر
خصومت مندفعه اولماز وابوحنیفه مندفع اولوردیدی(ان قال الشهود نعرفه باسمه ونسبه
او بوجهه) وامام اعظم رحمة الله تعالی علیه دیدیکه اکر شهود بز آنی اسمیله

ونسبله

ونسبله بیلورز دیسه لردی یاخود یوزینه بیلورز دیسه لردی خصومت مندفعه اولور
زیرا ذی الید نفسندن خصومتی دفعه محتاج اولور وخصومت مندفع اولماز الا
ذی الیدك یدی ید ملك وید خصومت دکلدر دیو اثبات ایلدیکی وقتده اولور بو ایسه
حاصل اولدی زیرا ذی الید بینه سیله اثبات ایلدیکه تحقیقا مدعی علیه بومدعینك خصمی
دکلدر زیرا بز بیلورز که بونك مودعی بومدعی دکلدر دیو اثبات ایلدی زیرا شاهدلر مودعی
وجهیله بلورلر (وان قالوا اودعه من لا نعرفه لا) واکر شاهدلر بزم بلمدیکمز بر کیمسه
امانت قودی دیرلرسه دفع اولماز مودع بو نزاع ایدن کیمسه اولمق احتمالیچون (کالوقال
شریته من الغایب) نتکیم ذی الید بن بو شیئی غائب بر کیمسه دن اشترا ایلدم دیدیکی
وقتده خصومتك مندفعه اولمدیغی کبی زیرا ذی الیدك یدی ید ملکدر زعم ایدوب خصم
اولمسنی معترف اولور (اوقال المدعی غصبته اوسرقته اوسرق منی) یاخود مدعی سن
بوشیئی بندن غصب ایلدك یاخود بندن سرقت ایلدك یاخود بندن سرقت اولندی دیسیدی
خصومت مندفعه اولماز (وان برهن ذی الید علی ایداع زید) اکرچه کیم ذی الید زیدك
بوکا امانت قودیغنی اثبات ایدرسه ده اما ایکی اولکیلرده خصومت مندفعه اولماسنه باعث
مدعی علیه اوزره انجق فعل دعواسیله خصم اولوب یدیله اولمادیغیچوندر پس مدعینك دعواسی
ملکی غیره احاله ایله مندفع اولماز زیرا مدعی مدعی علیه اوزره ملك ادعا ایلمدی بلکه مدعی علیه
اوزره فعل ادعا ایتدی اول فعل که غصبدر یاخود سرقه در واما اوچنجی مسئله ده امام
محمدك خلافی واردر اول جهتله بونکله خصومت مندفعه اولماز زیرا مدعی مدعی علیه
اوزره فعل ادعا ایلمدی بلکه فعل مجهول اوزره ادعا ایلدی بو ایسه باطله در ایمدی عدمه
ملحق قلندی پس دعوای ملك باقی قالدی دیدی وامام اعظم ایله ابو یوسفك علی تحقیقا
بو ذی الیدك سرقت ایچون تعیینی کبیدر واکر ذی الید سرقه یی تعیین ایتسه خصومت مندفعه
اولماز کذلك بدنده دخی حکم اویله در زیرا اول فعل سرقت برفاعله محتاج اولور
وظاهر در که اول شیٔ مدعا علیهك یدنده در ومدعینك انی مبهم ذکر ایلمسی حدسرقتدن
قورتارمق ایچوندر ایمدی بو ذی الید تعیینی منزله سنه تنزیل اولندی (بخلاف غصب منی) مدعینك
بندن غصب اولندی دیمسی ذکر اولنانك خلافی اوزره در شول جهتله که بونکله خصومت
مندفعه اولور زیرا غصبده حد یوقدر پس کشفندن احتراز اولنماز پس انك اوزره قضا
اولنسه اندنصکره غائب حاضر اولوب ملك اوزره بینه اقامت ایلسه قبول قلنور زیرا غائب
اوزره قضا اولنمادی انجق ذی الید اوزره قضا اولندی (ولوقال اشتریته من زید وقال
ذی الید هو اودعنی) واکر مدعی بن بوشیئی زیددن اشترا ایلدم ایدی دیدکده ذی الید بوشیئی
بکا زید امانت قودی دیسیدی (ادفعت بلاحجة) بینه سز خصومت مندفعه اولور ایکیسیده
بر برلرینی اصل ملك زیدك اولدیغنده تصدیق ایلدکلری ایچون پس ظاهر اولان بودرکه
اول شیئك ید ذی الیده وصولی زیدك جهتندندر پس یدی ید خصومت اولماز بلکه
ید نیابت اولدی ودعوی ایسه انك یدی ید ملك اولان کیمسه اوزره صحیح اولور (الا اذا
برهن المدعی ان زیدا وکله بقبضه) الا قچان مدعی زیدك قبضله وکیلی اولدیغنه بینه اقامت ایدرسه
بو تقدیرجه دعواسی صحیح اولور زیرا حجت ایله ثابت اولورکه تحقیقا وکیل اول شیئك
امساکنه احقدر پس اکر مدعی امانتدن ادعا ایلدیکی شیٔ اوزره ذی الیدك یمینی طلب
ایدرسه اثبات اوزره یمین ویلوربن دیرمکه کافیده عبارت بویله واقع اولدی وظاهر اولان
بودرکه توکیل ایداع موقعنه واقع اولمقدر ومعنا اکر ایداع ادعا ایدن توکیل ادعا ایدهنك یمینی

طلب ایدرسه ایداعدن ادعا ایلدیکی شیٔ اوزره بینه اقامتندن عاجز اولدیغنه بناء اثبات اوزره
یمین ویریلور دیمك اولور یعنی انی عدم توکیلی اوزره یمین ویریلور بوحسه توکیلی عدم
علمی اوزره یمین ویرلمزسن تدبر ایله (ولوقال ذوالیداودعنی وکیله لم یصدق الا ببینة) واکر
ذی الید زیدك وکیلی سکا امانت قودی دیسه‌دی تصدیق اولنمز الا بینه ایله اولور زیرا وکالت
انك قولیله ثابت اولماز والله تعالی اعلم

) باب دعوی الرجلین (

بو باب ایکی رجلك دعواسی بیانده در (حجة الخارج فی الملك المطلق اولی من حجة ذی الید)
ملك مطلقده خارجك بینه سی ذی الیدك بینه سندن اولی در زیرا خارج مدعی اولاندر
و بینه حدیث شریفله مدعینك بینه سید رنته کیم مرور ایتدی و بونده شافعینك خلافی واردر
پس چقان مدعی علیه نکول ایتسه‌دی مدعی ایچون مال انك اوزرینه قضا اولنور شافعی ایچون
انده خلاف واردر مصنفك ملك مطلق ایله قیدنه باعث دعوای نتاج ایله ملك مقیددن احترازدر
وایکی کیمسه برکیمسه‌دن ملکك تلقیسنی ادعا وایکیسندن بری قابض اولمغله مقیددن ودخی
ایکی کیمسه‌دن شرا ادعا ایدوب وایکیسندن برینك تاریخی اسبق اولمغله مقیددن احترازدر
زیرا بوصورتلرده ذی الیدك بینه سی بالاجماع قبول قلنور نته کیم قریبا بیانی کلور (الا اذا ارخا
وذوالید اسبق) مکرکه ایکیسیده تاریخ بیان ایده‌لر وذوالیدك تاریخی اسبق اوله اول وقتده
ذی الیدك بینه سی اولی اولور زیرا تاریخ ایچون اما اعظم قتنده اعتبار واردر ملك مطلق دعواسنده
چقان ایکی طرفدن اولدیغی وقتده و بو قول اخیر امام ابو یوسفك قولیدر و قول اول امام محمدك قولیدر
وابو یوسفك قول اولی اوزره که امام محمدك قول آخریدر انکیچون اعتبار یوقدر بلکه خارج ایچون
قضا اولنور (ادعی ان هذا العبدلی غاب عنی منذ شهر وقال ذوالید منذ سنة یقضی للمدعی) برکیمسه
ادعا ایتدیکه تحقیقا بوعبد بنم ملکمدر بندن غیبت ایده‌لی بر آیدر دیسه‌دی وذی الید بوعبده بن
مالك اولالی برسنه‌در دیسه‌دی مدعی ایچون قضا اولنور ومدعی علیهك بینه سند التفات اولنماز
زیرا مدعینك ذکر ایلدیکی عبدك یدندن غیبتك تاریخیدر ملکنك تاریخی دکلدر پس مدعینك
دعواسی تاریخدن خالی اولدیغی حالده ملك مطلقده اولدی وذوالید تاریخ ذکر ایلدی لکن
تاریخ حالت انفرادده امام اعظم قتنده معتبر اولماز پس ذی الیدك مطلق ملك دعواسی
دعوای خارج کبی اولدی ایمدی خارجك بینه سی ایله قضا اولنور (برهنا علی ما
فی ید الاخر) ایکی خارج آخرك یدنده اولان برشیٔ اوزره بینه اقامت ایتسه‌لردی یعنی ایکی
کیمسه آخرك یدنده اولان برعینه هر بری دعوی ایتسه‌لرکه اول عین انك ایچوندر وایکیسیده بینه
اقامت ایتسه‌لردی (قضی به لهما) اول عین ایکیسی ایچون بینلرنده اشتراك طریقی اوزره قضا اولنور
روایت اولنان حدیث ایچونکه تحقیقا ایکی رجل بردوه‌ده رسول علیه الصلاة والسلام حضورنده
مخاصمه ایلدیلر وهر بری بینه اقامت ایلدیلر ایکیسی بینده ایکی نصف ایله قضا بیوردیلر (وعلی الشراء
منه فلکل نصفه بدله اوترکه) واکر ایکی کیمسه آخردن شرا اوزره بینه اقامت ایتسه‌لردی
پس هر بری ایچون اول مشترانك نصفی بدلیله قضا اولنور یاخود ترك ایدر یعنی چقان بررجلك
یدنده اولان عبده ایکی کیمسه‌نك هر بری ادعا ایتدیلرکه تحقیقا مدعی اول عبدی رجلدن اشترا ایلدی
وهر بری توقیتسز بینه اقامت ایتسه‌لر پس ایکی مدعینك هر بری ایچون مخیرلك واردر اکر دیلرسه
عبدك نصفنی بینه‌سیله شهادت اولنان ثمنك نصفیله اخذ ایدر ونصف ثمن ایله بایع اوزره
رجوع ایدر اکر عبدی دفع ایلدی ایسه دعواده وحجتده برابر اولدقلری ایچون نته کیم دعوالری

ملك مطلقده اولوب وایکیسیده بینه اقامت ایتسه‌لردی بویله اولدیغی کبی واکر دیلرسه دعوایی
ترك ایدر زیرا دعوی ایلدیکی عقدك شرطی که صفقه‌نك اتحادیدر تحقیق انك اوزرینه
متغیر اولدی ورجا اولنورکه مدعینك رغبتی عبدك کلنده اوله پس کلك تملکی ایسه
حاصل اولمادی ایمدی عبدی رد ایدوب ثمنك کلنی اخذ ایدر (وبترك احدهما بعد القضاء لم یأخذ
الاخر کله) وقاضینك قضاسندن صکره ایکی مدعینك بری عبدی ترك ایله آخر کلیسنی اخذ ایده‌مز
یعنی چقان قاضی ایکیسی بینده ایکی نصفله قضا ایتسه‌دی ایکیسندن بری بن اختیار ایلم دیسه‌دی آخر
ایچون جمیعسنی اخذ ایلمك اولمدی زیرا انك اوزرینه نصفله قضا اولندی ایمدی انده عقد شرا منفسخ
اولدی عقد ایسه هر چقان قاضینك قضاسیله منفسخ اولسیدی عود ایلمز الا عقدك تجدیدی ایله عود
ایدر حال بوکه عقد جدیده بولنمدی وشارحلردن بعض شیخ الاسلام خواهرزاده‌نك مبسوطندن نقل
ایدیجی اولدیغی حالده ذکر ایلدیکه تحقیقا شیخ الاسلام مخیرلك یوقدر وظاهر اولانده بودر دیدی
عنایه‌ده بویله ذکر اولندی (وهو) یعنی ایکی شخصك ادعا ایلدیکی شیٔ (للسابق ان ارخا) اکر تاریخ
ذکر ایدرلرسه سابق ایچوندر یعنی ایکیسندن هر بری تاریخ ذکر ایلدکلرنده اول ادعا اولنان شیٔ
ایکیسنك اولی ایچون در زیرا تاریخ اولی ذکر ایدن شرایی انده براحد نزاع ایلمدیکی زمانده اثبات
ایلدی پس انکله عجز مندفع اولدی واکر ایکیسندن بری وقت بیان ایدرسه ادعا اولنان شیٔ
صاحب وقتکدر اول وقتده مالك ثابت اولدیغی ایچون (ولذی ید ان لم یورخا) واکر ایکیسیده
تاریخ ذکر ایلمدیلر ایسه اول ادعا اولنان شیٔ ذی الید ایچوندر یعنی ایکیسیده تاریخ ذکر
ایلموب لکن اول ادعا اولنان شیٔ ایکیسندن برینك یدنده ایسه اول ذی الید اولی در زیرا
انك قبضندن قدرتی شراسنك سبقی اوزره دلالت ایدر و بونك تحقیق ایکی مقدمه یه متوقف
اولور مقدمه‌نك اولکیسی اولدرکه تحقیقا حادث اولان وقتلرك اقربنه مضاف اولور
وایکنجی مقدمه اولدرکه تحقیقا بعد ایله بله اولان شیٔ ایله بعدکه بعد زمانیه در رجحان برانی
تقریر ایلسك پس قابضك قبضی وغیرینك شراسی ایکیسیده حادث دکللردر پس اقرب اوقاته
مضاف اولورلر بو تقدیرجه فی الحال ایکیسنده ثبوتنه حکم اولنور وقابضك قبضی تاریخی اقدم
اولانك شراسی اوزره مبنیدر و تحقیق ذکری تقدم ایتدیکه تاریخ مقدم اولی در (او ارخ احدهما)
یاخود یالکز ایکیسندن بری تاریخ بیان ایدرسه مدعا ذی الید ایچوندر زیرا حالت انفرادده
تاریخ معتبر دکلدر نته کیم مرور ایتدی ایمدی سبق شرا اوزره دلالت یدباقی قالور نته کیم تلش ایدك
(ولذی وقت ان وقت احدهما فقط بلا ید لهما) وادعا اولنان شیٔ وقت بیان ایدن ایچوندر
اکر یالکز ایکیسندن بری وقت بیان ایدرسه ایکیسی ایچون ید اولمامقلغله مبیع ید ثالثده اولمغله
یعنی چقان خارجك بینه سی وقت ذکر ایدرسه ذی الید اولی در زیرا وقت ذکری ایله ذی الیدك
سبقی احتمالی زائل اولماز زیرا انك قبضه قدرتی شراسنك سبقنه دلالت ایدر مکر خارجك
شاهدلری تحقیقا خارجك شراسندن اول اولدیغنه شهادت ایده‌لر زیرا بونکله یده نقض
اولور زیرا صریح دلالتك فوقنده در (وعلی نکاح) علی مافی ید آخر قولنه عطفدر خارجیندن هر بری
بیان ایتسه‌لردیکه بو مرأه بونك زوجه‌سیدر (سقطا) برهانك ایکیسیده ساقط اولور (ان لم یورخا
اواستوا تاریخهما) اکر ایکیسیده تاریخ ذکر ایتمزلرسه یاخود ایکیسنکده تاریخلری برابر اولورسه
ایکیسیله ده قضا متعذر اولدیغی ایچون زیرا نکاح اشتراك قبول ایتمز (فهی لمن صدقته) پس اول مرأه
ایکیسندن قنقیسنی تصدیق ایدرسه انك ایچون اولور زیرا نکاح زوجینك بربرلرینی تصدیق ایلملری
ایله حکم اولنان شیئلردر پس نکاح زوجله زوجه‌نك تصدیقلرینه راجع اولور ایمدی مرأه‌نك
قولنه اعتبار واجب اولورکه تحقیقا اول رجلك بری انك زوجیدر (الا ان تکون فی بیت الاخر

اودخل بهاقبله) مكركه مرأه آخرك بيتنده اوله ياخوداندن اول مدخول بهاسى اوله پس اول آخرزوجيته اولى اولور ومرأه نك قولى معتبر اولمز زيرا زوجك مرأه يى نقلندن تمكنى ياخوداكا دخولندن تمكنى عقدك سابق اولسنه دليلدر (الا ان يبرهن الاخرانه تزوجها قبله) مكركه آخراندن اول مرأه يى تزوج ايلديكنه اشهاد ايدرسه اولوقت مرأه انك اولورزيراصريح دلالته تفوق ايدر پس حاصل كلام بودركه تحقيقا ايكى كيمسه برمرأه ده نزاع ايلسه لرو بينه اقامت ايلسه لر پس ايكيسيده تاريخ بيان ايدوب وايكيسندن برينك تاريخى اقدم اولسه اول تاريخى اقدم اولان رجل اولى دروا كر تاريخ بيان ايتمزلرسه ياخود ايكيسنكده تاريخى برابراولورسه پس ايكيسندن بريله بله قبض مدخول بهاسى اولمق كبى ياخودمرأه يى منزلنه نقل ايتمك كبى اول اولى اولور واكر بونلردن برى بولنمازسه مرأنك تصديقنه راجع اولور (وان صدقت غيرذى برهان فهى له) يعنى تحقيقا ذكر اولنان شئ مرأه ايكى بينه اقامت ايدنلرك برينى تصديق ايلديكى صورتده دروا كر برهان صاحبنك غيريسنى تصديق ايدرسه بيلديكك علت ايچونكه تحقيق نكاح زوجينك تصادقى دايله ثابت اولور (فان برهن الاخر قضى له) پس اكر آخر بينه اقامت ايدرسه انك ايچون قضا اولنور زيرا برهان تصادقدن اقوى در (ثم لا يقضى لغيره) بوندن صكره غيرى ايچون قضا اولنماز (الا اذا ثبت سبقه) مكركه اندن اقدم زوجه سى اولديغى اثبات ايليه زيراتاريخله برهان تاريخسز برهاندن اقوى در (كما لا يقضى بحجة الخارج على ذى يدظاهر النكاح الا باثباته) تكيم نكاح ظاهر اولان ذى اليد اوزره خارجك بينه سيله قضا اولنميوب الا اثباتله قضا اولنديغى كبى يعنى خارجك نكاح ذى اليدك نكاحندن سابق اولديغى اثباتله قضا اولنديغى كبى (الشراء والمهر اولى من هبة وصدقة مع قبض) يعنى فجان ايكى كيمسه نك برى برشخصدن شرا ادعا ايدوب وآخراوشخصدن هبه ادعا ايدوب وايكيسيده اول شخصدن قبض ايلدكلرينه بينه اقامت ايدوب وايكيسيله تاريخ دخى اولماسه شراهبه دن اولى اولدى زيرا شرا اقوا در ايكى جانبدن معاوضه اولوب و بنفسه ملك ايچون مثبت اولديغيچون شول شئ بونك خلافى اوزره دركه فجان اختلاف ايكيسى ايچون تمليك اولنمش شيده اولسيدى ياخود ايكيسيله ده تاريخ اولسيدى اول وقت انده شرا اولى اولماز زيرا مملك اولان شيئك اثباتنه محتاج اولمازلر اتفاقلريله ثابت اولديغيچون انجق نفسلرى ايچون سبب ملكى اثباته محتاج اولورلر وانده اقوانك تقدمى واردر وايكيسيله بله تاريخ اولوب ومملك ايكيسيچون براولديغى شيده تاريخ جهتندن اقدمى ايچون اولوب براحد انده نزاع ايلديكى وقتده ملكنك ثبوتى ايچون اما فجان مملك مختلف اولديغى وقتده انده سبق تاريخه اعتبار اولنماز تكيم انشاء الله عن قريب بيانى كلور وكذلك قبضله بله شرا وصدقه ده اختلاف بويله در احكامدن ذكر اولنان شيئك جمله سنده واما مهرك هبه دن وصدقه دن بعضله بله اولى اولماسى بونك معناسى اولدركه تحقيقا بركيمسه مثلا بررجلك يدنده كى عبدى اول رجل بكاهبه ايلدى ياخود صدقه ايلدى وقبض ايلدم ديو ادعا ايتسيدى و برمرأه دخى تحقيقا ذى اليد اول مرأه يى اول عبده بنى تزوج ايلدى واول عبد بنى قبض ايتدى ديوادعا ايتدكه مهر اولى اولدى زيرا مهرشرا كبيدر زيرا ايكيسندن هر برى ايچون بنفسه ملك ثابت اولورعقد مفاوضه واردر (ورهن معه اولى من هبة معه) وقبضله بله رهن قبضله بله هبه دن اوليدر استحسانا وقياس هبه نك اولى اولماسى ايدى زيرا هبه ملكى اثبات ايدر ورهن ملكى اثبات ايتمز واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا حكم رهنله قبض اولنان شئ مضموندر وهبه نك حكميله قبض اولنان مضمون دكلدر عقد ضمان ايسه اقوادر زيرا بينه سى اثبات جهتندن اكثردر بشرط العوض هبه ذكر اولنانك خلافى اوزره زيرا انتهاء بيعدر وبيع كركسه بوجه اولسون رهندن اقوادر (برهن خارجان على ملك

مطلق مورخ اوشراء مورخ من واحد غيرذى يد) ايكى خارج كيمسه برملك مطلق مورخ اوزره ياخود ذى اليدك غيرى بركيمسه دن شراء مؤرخ اوزره بينه اقامت ايتسه لردى ذى اليدك غيريدن ديمكله ايكى خارج آخرك يدنده اولان شئ اوزره بينه اقامت ايتمسندن احتراز ايتدى (او خارج على ملك مطلق مورخ وذى اليد على ملك اقدم فالسابق اولى) يا برخارج ملك مطلق مورخ اوزره وذى اليد تاريخ جهتندن اقدم ملك اوزره بينه اقامت ايتسيدى سابق اولى درزيرا سابق اثبات ايلديكه تحقيقا اول سابق مالكدر وليدر پس متلقى اولنمازالا انك جهتندن اولنور (ولو برهنا على شراء متفق تاريخهما من آخر اووقت احدهما فقط قضى لهما بنصفين) اكر ايكى كيمسه تاريخلرى متفق آخردن برشرا اوزره بينه اقامت ايتسه لردى ياخود ايكيسندن برى وقت بيان ايتسيدى ايكيسيچون ايكى نصف قضا اولنور ايكى صورتده بله اما اولى ده ايكيسندن هر برى ملكى بايع ايچون اثبات ايلدكلرى ايچوندر وبايعنك ملكى مطلقدر وانده تاريخ بوقدر ايمدى انك كبى اولديكه فجان ايكى بايع حاضر اولوب ملكى بلاتاريخ ادعا ايتسه لردى ملك ايكيسى بيننده ايكى نصف اولوردى بودخى انك كبى اولدى واما صورت ثانيه ده ايكيسندن برينك وقت بيان ايلمسى ملكك تقدمى اوزره دلالت ايلمز آخرك بوندن مقدم اولمق اوزره جوازى ايچون اما فجان بايع براولسه ذكر اولنانك خلافى اوزره در زيرا ايكى مدعى ايچون ملك متلقى اولماز الا بايع جهتندن اولمق اوزره اتفاق ايلديلر پس فجان ايكيسندن برى تاريخ اثبات ايلسه انكيچون حكم اولنور حتى غيرينك تقدمى متبين اولنجه حال بوكه متبين اولمادى (برهن خارج على الملك وذويد على الشراء منه) برخارج ملك اوزره بينه اقامت ايتدكده ذى اليد دخى خارجدن اشترا ايلديكين ادعا ايتسيدى مثلا زيدك يدنده اولان برعبده بكر ملكى اولمق اوزره بينه اقامت ايتسيدى وزيد عبدى بكردن اشترا ايلديكنه بينه اقامت ايتسيدى (فذواليد اولى) پس ذواليد اولى درزيرا خارج اكر ملكك اولينى اثبات ايدر اولديسه پس ذى اليد ملكى اندن تلقى ايتدى پس انده تنافى يوقدر ايمدى انك كبى اولدى مدعى عليه ملك مدعينك اولديغنى اقرار ايتدكدنصكره مدعيدن اشترا ايتديكنى ادعا ايلسيدى منافى اولماديغى كبى (كذا ان برهن كل من الخارج وذو اليد على النتاج ونحوه) كذلك ذى اليد اولى درخارجك وذواليدك هر برى نتاج ونتاج مثللى اولان شئ اوزره بينه اقامت ايتسه لردى بو برسببدركه متكرر اولماز نتاج معناسنده در مثالى ثوبلرده طوقمق كبى انك مثلى طوقنماز الا بركره طقنور پنبه ثوبلرك طوقنمسى كبى وپنبه نك اكريلوب ايپلك اولمسى كبى وسودك صاغلمسى وپنيراخذ اولنمسى كبى وبچه كبى وتفنك چكبسنك قلى كبى وقيونك يوكى و بونلرك امثالى كبى واكر متكرر اولان سبب اولورسه نتاج معناسنده اولماز پس انكله خارج ايچون قضا اولنور ملك مطلق كبى وبومتكرر اولان سبب خزكبى و بنا كبى وغرس كبى وبغداى وساير حبوبات زرع ايتمك كبى پس فجان اشكال اولنسه اهل خبره يه مراجعت اولنور زيرا اهل خبره انك حالنى زياده بيلور واكر اهل خبره اوزره ده اشكال اولورسه انكله خارج ايچون قضا اولنور زيرا اصل اولان بينه ايله قضادر واندن عدول نتاج حديث شريفى ايله در پس اكر معلوم اولمادىسه اصله رجوع اولنور (ولو عند بايعه) اكر نتاج ونتاج مثللى اولان شئ بايعنك قتنده اولسيدى زيرا ايكى خارجدن هر برى فجان ملكى بررجلدن تلقى ايتسه لردى واول رجلك قتنده متكرر اولماز سبب اوزره بينه اقامت ايتسه لردى پس اول فعل اوزره اقامت بينه كندى نفسى قتنده اول سبب اوزره اقامتى منزله سنده در (فذواليد اولى) ايمدى ذواليد خارجدن اولى درزيرا خارجك بينه سى ملكنك اولينى اوزره قائم اولدى پس خارج ايچون ثابت اولماز الا اندن تلقى ايله ثابت اولور (الا اذا ادعى الخارج عليه فعلا) مكركه خارج ذى اليد اوزره برفعل ادعا ايدرسه ذى اليداولى اولماز ذخيره ده ديديكه حاصل كلام بودركه

تحقيقا ذى اليدك نتاج اوزره بينه سى خارجك نتاج اوزره ياخود ملك مطلق اوزره بينه سنك
ترجيح اولنمسى ذواليدك وخارجك نتاج ادعا ايتمسيله وخارجك نتاج ادعا ايدوب نتاج اوزره ياخود
ملك مطلق ادعا ايتمسيله اولور حٓان خارج ذى اليد اوزره غصب كبى ياخود وديعه كبى ياخود
اجاره ياخود اعاره ياخود بونلرك امثالى برفعل ادعا ايتمزسه درفاما حٓان خارج برفعل ادعا ايدرسه نتاج
ادعا سيله بله پس بو صورتده خارجك بينه سى اولى درومصنفك فى رواية قولنه باعث عماديه ده
ذخيره نك كلامنى نقل دنصكره ديلان ايچونكه فقيه ابو الليث مبسوطدن نتاج دعواسى بابنده
ذخيره ده ذكر اولنان شيئه مخالف اولانى ذكر ايدوب ديديكه بردابه بررجلك يدنده اولوب
آخر بينه اقامت ايتسه كه اول دابه آخركدر ذى اليد ايجار ايلدى پس ذى اليددن عاريت الدى
ياخود ذى اليد اكا رهن قودى ديسه لردى پس تحقيق قاضى اول دابه يى ذى اليد ايچون قضا
ايدر زيرا ذى اليد ملك نتاج ادعا ايدر وآخر اجاره ياخود اعاره ادعا ايدرونتاج ايكيسندنده
اسبقدر ايمدى ذى اليد ايچون قضا اولنور و بو ذكر اولنان قول ذخيره دن نقل اولنان قولك
خلافيدر (ولو احدهما على الملك المطلق والاخر على النتاج فذو النتاج اولى) واكر خارج ايله
ذواليددن برى ملك مطلق اوزره وآخرى نتاج اوزره بينه اقامت ايتسه لردى پس نتاج صاحبى
اولى درزيرا انك برهانى ملكك اوليتى اوزره قائم اولدى آخر ايچون ثابت اولماز الا اندن تلقى ايله
اولور (برهن كل على الشراء من الاخر بلا وقت) خارج ايله ذى اليددن هر برى آخردن شرا اوزره
يعنى صاحبندن بلا وقت شرا اوزره بينه اقامت ايتسه لردى (سقطا وترك فى يده) دعوادن
ساقط اولورلر وذى اليدك يدنده ترك اولنور امام اعظم حضرتلريله امام ابو يوسف
حضرتلرينك قتنده وامام محمد حضرتلرينك قتنده ايكى بينه ايله قضا اولنور وخارج ايچون
اولور ايكى بينه ايله عمل ممكن اولديغى ايچون كانه ذى اليد آخردن اشترا وقبض ايدوب
بعده بيع ايتمش اولدى زيرا قبض شرانك دليلدر تكيم مرور ايتدى وعكسيله عمل ممكن اولماز
زيرا بيع قبضدن اول امام محمد قتنده جائز اولماز اكرچه كيم عقارده اولورسه ده وامام
اعظم ايله ابو يوسفك على تحقيق اشرا اوزره اقدام اندن ملكله انك ايچون اقرار يله در ايمدى
انك كبى اولدى كه حٓان ايكيسيده ايكى اقرار اوزره بينه اقامت ايتسه لردى حال بو كه اندة بالاجماع
باطل اولمق واردر پس بو مقامده دخى انك كبيدر واكر بينه لر عقارده وقت بيان ايتسه لردى
وقبض اثبات ايلمسه لردى وخارجك وقتى اسبق اولسيدى ذى اليد ايچون قضا اولنور امام
اعظم ايله ابو يوسف قتنده پس كانه خارج اولا اشترا ايدوب بعده ذى اليد قبض ايتمزدن بيع
ايلمش كبى قلنمغله پس قبل القبض بيع امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده عقارده جائزدر وامام محمد
قتنده خارج ايچون قضا اولنور زيرا امام محمد قتنده قبل القبض بيع جائز دكلدر پس ملكى
اوزره باقى قالور وايكسيده قبض اثبات ايدرلرسه بالاجماع ذى اليد ايچون قضا اولنور ايكى
قول اوزره ايكى بيعك جائز اولدقلرى ايچون واكر ذى اليدك وقتى اسبق اولورسه خارج ايچون
قضا اولنور پس كانه ذى اليدانى اشترا ايلدى وقبض ايدوب اندن صكره بيع ايتمش وتسليم ايلمش
ياخود تسليم ايليوب اندن صكره اكا سبب آخر ايله واصل كبى اولمش (ولم يرجح بكثرة الشهود
والاعدلية) شاهدلرك كثرتيله وزياده عادل اولملرى ايله احدهما آخر اوزره ترجيح اولنماز يعنى حٓان
ايكى مدعينك برى مثلا ايكى شاهد اقامت ايدوب مدعى آخر درت شاهد اقامت ايدرسه ياخود
برى ايكى عادل شاهد اقامت ايدوب آخرى انلردن دخى زياده اعدل شاهد اقامت ايلسه ترجيح
اولنماز اما اولكيده سبب ترجيح علتك كثرتيله واقع اولماز حتى قياس قياس آخر ايله ترجيح اولنماز
كذلك حديثده بويله در واما ثانيده شاهده معتبر اولان اصل عدالتدر واعدليت ايچون

برحد يوقدر ايمدى اعدليت ايله ترجيح واقع اولماز (ادعى احد خارجين نصف دار والآخر
كلها) ايكى خارجك برى دارك نصفنى وآخر كلنى ادعا ايتسه لردى يعنى بررجلك يدنده اولان
دارك نصفنى برى دعوى ايدوب وآخر كلينى دعوا ايتسه دى (وبرهنا) وايكيسيده بينه اقامت
ايتسه لردى (فالربع للاول والباقى للثانى) پس اول دارك ربعى خارج اولك يعنى نصف ادعا ايدنك
وباقيسى يعنى اوچ ربعى خارج ثانى ايچون قضا اولنور اما اعظم قتنده زيرا صاحب نصف آخر
نصفده نزاعده ايتمز اكا تسليم ايدر پس ايكيسنك منازعه سى نصف آخرده اولدى ايمدى
اول نصف ايكيسى بيننده تنصيف اولنور وامامين قتنده اول دار ايكيسى بيننده اثلاثا قضا
اولنور جميعسنى ادعا ايدن ايكى سهم اخذ ايدر ونصف ادعا ايدن برسهم اخذ ايدر پس اوچ
سهم اوزره تقسيم اولنور (وان كانت معهما فهى للثانى) واكر اول دار ايكيسنك يدنده ايسه
ثانى ايچون يعنى دارك كلينى دعوا ايدن ايچون قضا اولنور زيرا ملكك مدعيسى بينه اقامت
ايتدكده دارك نصفى على وجه القضا انك ايچون اولدى اولكه صاحبنك يدنده اولان نصفدر
حٓان انده خارجك بينه سيله ذى اليدك بينه سى مجتمع اولسيدى خارجك بينه سى اولى اولمغله
قضا اولنور ودارك نصف آخرى اولكه دارك كلينى دعوا ايدنده اولان نصفدر على وجه
القضا دكلدر زيرا صاحبى انى ادعا ايلمدى دعواسز قضا جائز اولماديغى ايچون يدنده ترك اولندى
(برهنا على نتاج دابة) ايكى كيمسه بردابه نك مطلقا نتاجى اوزره ادعا ايدوب وهر برى كندى
قتنده ياخود بابى قتنده طوغديغنه بينه اقامت ايلسه لر (مطلقا) يعنى اول دابه كرك ايكيسنك
يدنده اولسون وكرك ايكيسندن برينك يدنده اولسون وكرك ايكيسندن برينك يدنده اولسون وكرك
ثالث يدنده اولسون زيرا معنا مختلف اولماز بونى زيلعى ذكر ايلدى (وارخا قضى لمن وافق سنها
وقته) وتاريخ دخى بيان ايتسه لردى دابه نك ياشى وقتنه موافق اولان ايچون قضا اولنور
ظاهر شهادتيله (وان اشكل) واكر دابه نك سنى ايكى تاريخه موافق اولمامغله اشكال اولنورسه
(فلهما) ايكيسى ايچون قضا اولنور زيرا ايكيسنك برى آخردن اولى اولماز (ان لم يكن
فى يد احدهما فقط) اكر دابه يالكز ايكيسندن برينك يدنده اولمازسه ايكيسى خارج
اولوب دابه يه ثالثده اولورسه ياخود ايكيسنك معا يدنده اولورسه ايكيسى ايچون قضا
اولنور (والا) واكر ايكيسندن برينك يدنده اولورسه (فله) اول ذى اليد ايچون قضا
اولنور زيرا امر وقتا كه مشكل اولديسه تاريخلر ساقط اولديلر پس كانه تاريخ بيان اولنمامش كبى
اولدى بونى زيلعى ذكر ايلدى (وان خالف الوقتين) واكر دابه نك سنى وقتك ايكيسنده
مخالف اولورسه ايكى طرفك بينه لرى باطل اولور ايكى فريقك كذبلرى ظاهر اولديغى ايچون
پس دابه يدنده اولان كيمسه نك يدنده ترك اولنور هدايه ده وكافيده بويله ذكر اولندى زيلعى
ديديكه اصح اولان قول ايكيسنكده بينه لرى باطل اولماز بلكه ايكيسى بيننده دابه ايله قضا اولنور
اكر ايكيسيده خارج اولورسه ياخود دابه ايكيسنك يدنده ايسه واكر ايكيسندن برينك يدنده ايسه
دابه ايله ذى اليد ايچون قضا اولنور زيرا وقت ذكرينك اعتبارى ايكيسنك حقى ايچوندر
وبو مقامده انلرك حقى اعتبارينك ساقط اولمسنده در زيرا وقت ذكرينك اعتبارنده ايكيسنك
حقلرينى اسقاط واردر ايمدى اعتبار كانه ايكيسيده بغير تاريخ نتاج ذكر ايلدى وانده صاحب اليد
اولى در اكر دابه ايكيسندن برينك يدنده ايسه واكر ايكيسندن برينك يدنده دكل ايسه دابه
ايكيسى بيننده قضا اولنور نتكيم حٓان دابه نك سنى ايكى تاريخك برينه موافقتده مشكل اولسه
ايكيسى بيننده قضا اولنديغى كبى وامام محمد بويله ذكر ايلدى واولكى حاكم ذكر ايلدى اولكه
مشايخدن بعضك قوليدر و برشئ دكلدر و بو اجلدن بن (كانت لهما) ديدم يعنى دابه ده مشترك

اولورلر (يقضى بها لو خارجين) اكر مدعيلر خارج اولورلرسه دابه ايله قضا اولنور (او ذوى يد)
ياخود ايكيسيده ذواليد اولورلرسه (ولو فى يد احدهما كانت له) واكر ايكيسندن برينك يدنده
اولورسه دابه اول ذى اليد ايچون قضا اولنور ذكر اولنان علت ايچون (برهن احدهما
على غصب شئ والآخر على ايداعه نصف) ايكى مدعينك برى برشيئك اندن غصبى اوزره بينه
اقامت ايتسيدى ومدعى آخر اول شئ امانت اولمسى اوزره بينه اقامت ايتسيدى اول شى تنصيف
اولنور يعنى قچان برعين ايكى رجلك يدنده اولوب اول ايكى رجلك برى غصب اوزره وآخر
وديعه اوزره بينه اقامت ايتسه لردى ايكيسى نصفيت اوزره قضا اولنور زيرا وديعت انكار ايله
غصب اولور حتى اوزرينه ضمان لازم كلور ووفاقه رجوعله ساقط اولماز اما قچان انكارسز فعل ايله
مخالفت ايدوب بعده وفاقه عود ايتسيدى ذكر اولنان قولك خلافى اوزره در تنكيم موضعنده
تقرير اولندى (ادعى الملك فى الحال وشهد الشهود ان هذا كان ملكه تقبل) بركيمسه فى الحال
ملك ادعا ايدوب وشاهدلر دخى تحقيقا بوعين بونك ملكيدر ديو شهادت ايتسه لردى قبول قلنور
زيرا انلرك شهادتى ملكى حالده وماضيده اثبات ايدر وشول شيكه برزمانده ثابت اوله
انك بقاسيله حكم اولنور مادامكه زائل ايديجى بولنمديجه عماديه ده محيطدن نقل ايله بويله ذكر ايلدى
(الراكب واللابس اولى من آخذ اللجام والكم) دابه اوزره بنن كيمسه لجامنى طوتندن وثوبى
كين كيمسه ثوبك يكنه ياپشاندن اولى در قچان ايكى كيمسه دابه ده نزاع ايدوب بريسى اوزرنده بنمش
وبرى لجامنى طوتمش ياخود ايكى كيمسه برثوبده نزاع ايدوب برى اول ثوبى كيمش وبرى يكنه
ياپشمش اولسيدى دابه اوزرينه بنن لجامنى طوتندن وثوبى كين يكنى طوتاندن اولادر زيرا انلرك
تصرفلرى اظهردر ملكه اختصاصى ايچون پس ايكيسيده صاحب يد اولديلر ومتعلق يعنى
لجامه ويكه ياپشانلر خارجدر وذواليد اولادر واما قچان بينه اقامت ايتسه لر خارجك بينه سى
اولى در مرارا مرور ايدن علت ايچون (ومن فى السرج اولى من رديفه) واكر اوزرنده بنن
كيمسه ارديته بندن اولى در زيرا اكر موضعنه بنمكه قادر اولمسى انك يدينك تقدمنه دليلدر
اما ايكيسيده اكر اوزرينه بنمش اولسه ايكيسى بيننده قضا اولنور تصرفده برابر اولدقلرى ايچون
واكر ايكيسندن برى دابه نك قويروغنه ياپشوب وآخر لجامنه ياپشسيدى اول دابه لجامنه
ياپشان كيمسه ايچون قضا اولنور زيرا لجامه ياپشماز الا اكثريا مالك اولان كيمسه ياپشور
قويروغنه ياپشان بونك خلافى اوزره در (وذو حملها من معلق كوزه) ودخى دابه نك
يوكنه متعلق اولان برداغنه متعلق اولاندن اولى در يعنى بردابه اوزرنده ايكى رجلدن برينك
يوكى اولوب وبرينك برداغى اولوب اول دابه ده نزاع ايتسه لردى اوزرنده يوكى اولان اولى در
زيرا انك تصرفى اول دابه ده اكثردر (وينصف البساط بين جالسه والمتعلق به) بساطك
اوزرنده اوتوران اكا متعلق اولانك بيننده تنصيف اولنور ايكيسى بيننده برابرلك حكميله
يوخسه بطريق القضا دكل زيرا بساط اوزره اوتورمق يد دكلدر بلكه يد كندى بيننده
اولمغله ياخود موضعندن نقلى ايله اولور ركوبله ولبس ايله دعوى بساط اوزره اوتورمنك
خلافيدركه اول شئ انك يدى ثابت اولديغيچون غاصب اولورو بساط اوزره اوتورمغله غاصب اولماز
(لكن معه ثوب وطرفه مع الآخر) مثلا بر كيمسه نك يدنده برثوب اولوب واوجى برآخر
كيمسه نك يدنده اولمق كبى كه اول ايكيسى بيننده تنصيف اولنور زيرا هر برينك يدى اول
ثوبده ثابتدر واكر ايكيسندن برينك يدى اول ثوبك اكثرنده اولسيدى انكله ترجيح اولنماز
مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا ترجيح اكثر ايله اولماز (لا هدبة) يعنى آخر ايله بله اول
ثوبك صچاغى اولميه حتى اكر آخر ايله بله صچاغى اولورسه تنصيف ايجاب ايلمز

زيرا صچاق ثوب دكلدر زيرا طوقنمش دكلدر پس انك يدندن اول ثوبدن برشئ اولمدى پس
آخره مزاحم اولماز (بخلاف جالسى دار اذا تنازعا فيها) بردار ايچنده اوتوران ايكى كيمسه
اول دارده نزاع ايتسه لردى ذكر اولنانك خلافى اوزره در شول جهتدن كه ايكيسى بيننده
قضا اولنماز نه ترك ايتمك طريقيله ونه غيرى طريقله زيرا اوتورمق ملك اوزره دلالت ايتمز
(الحائط لمن جذوعه عليه او متصل به اتصال تربيع) ديوار اوزرينه اغاجلرى اولان
كيمسه ايچون ياخود اتصال تربيعله متصل اولان ايچوندر اتصال ايكى نوعدر بريسى
اتصال ملازقه در وبو ايكى طرفك برى آخر ايله ملازق اولمقدر وبريسى اتصال تربيعدر
وبو نزاع اولنان ديوارك كرپچلرى نزاع اولنميان ديوارك كرپچلرينك نصفلرنده متداخله
اولمقدر واكر ديوار اغاجدن اولورسه تربيع ايكى ديوارك برينك اغاجلرى ديوار آخرك اغاجلرى
ايله تركيب اولنمقدر بومقامده مراد اولان بودر زيرا بواتصال صاحبى ايچون شاهد ظاهردر
زيرا ظاهر اولان بودركه تحقيقا اول كيمسه اول ديوارى ديوار يله بله بنا ايلدى زيرا
كرپچلرك نصفلرى واغاجلرك اوجلرينك بربرلرينه تداخلى تصور اولنماز الا ايكى دارك
معا بنا اولنمسى قتنده تصور اولنور ايمدى اولى اولدى وكذلك قچان ايكى متنازعك برى
ايچون ديوارك اوزرنده اغاجلرى اولسيدى ديوار انك ايچون قضا اولنور زيرا اغاجلرك صاحبى
ديوارى استعمال ايديجيدر ديوار اوزرينه انك ايچون وضع اولنان شئ سببله اولكه ديوار
اوزرينه اغاجلرى وضع ايتمكدر (لا لمن عليه هرادى) يوخسه ديوار اوزرينه مرتكلرى اولان
كيمسه لر ايچون قضا اولنماز ومراد اولان شول اغاجلردركه جذوع اوزره وضع اولنوب
اوزرينه توبراق القا اولنور اول مرتكلرى معتبر دكلدر كذلك ديوار اوزرينه
وضع اولنان قامشه اعتبار اولنماز زيرا انك وضعيله ديوارى استعمال اولماز زيرا انلر
ايچون بنا اولنماز بلكه سقف اولمق ايچون بنا اولنور بوايسه هرادى وبوارى اوزرينه
ممكن اولماز (بل بين الجارين لو تنازعا) بلكه اول ديوار ايكى جارك بيننده اكر نزاع
ايدرلرسه مشترك اولور يعنى قچان ايكى جار برديوارده نزاع ايلسه لر كه ايكيسندن برينك
اول ديوار اوزرنده هرادى سى اولوب آخر ايچون ديوار اوزره برشئ اولمسه اول ديوار ايكيسى
بيننده مشترك اولور زيرا صاحب هراوى انكله اول ديواره مختص اولماز (وذو بيت من
دار كذى بيوت منها فى حق ساحتها) بردار دن بربيت صاحبى اولان اول داردن برقاچ
بيت صاحبى اولان كيمسه كبيدر اول دارك ساحه سى حقنده يعنى قچان بيوت كثيره سى اولان
بر داردن زيدك يدنده بربيت اولوب باقيسى بكرك يدنده اولسيدى (فهى نصفين) پس
اول دارك حولىسى ايكى نصف اولديغى حالده زيد ايله بكرك بيننده مشترك اولور اول
حولينك استعمالنده برابر اولدقلرى ايچون واول استعمال ايله مراد مرور در ابدست المق
واوطون يارمق ومتاع وضع ايتمك وبونلرك امثاليدر ايمدى دار طريقك نظيرى اولدى
(بخلاف الشرب) شرب ساحه نك خلافى اوزره در قچان حق شربده نزاع ايتسه لردى
(فانه بقدر الارض) زيرا شرب ايكيسى ارضلرينك مقدارى ايله تقسيم اولنور
زيرا شرب اكا محتاج اولور ارضك سقيى اجليچون پس ارضينك كثرتى قتنده شربه حاجت
دخى كثير اولور (برهنا على يد فى ارض قضى بيدهما) ايكى خارج كيمسه برارضده هر برينك
اول ارضده يد اولمق اوزره بينه اقامت ايتسه لردى ايكيسنك يديله قضا اولنور زيرا اول ارضك
احضارى متعذر اولمغله اول ارضدن مشاهد دكلدر وبينه علم قاضيدن غائب اولان شيئى اثبات
ايدر (ولو برهن عليه احدهما او كان تصرف فيها) واكر ايكيسندن برى آخر اوزره بينه

اقامت ایتسه یاخود اول ارضده کرپج کسمکله و یاخود بنا یاپمغله و یاخود قیو قازمغله تصرف اولسیدی (قضی بیده) انک یدیله قضا اولنور اما اول یعنی بینه اقامتی ایله قضانک سبی حجتک قائم اولمسی ایچوندر زیرا ید حق مقصوددر واما تصرفیله قضایه سبب انده تصرفک واستعمالک بولنمسی ایچوندر (صبی یعبر قال انا حر فالقول له) برصبی که تکلم ایدوب ودیدیکنی بله اول صبی بن حرم دیسیدی قول انک ایچوندر زیرا اول صبی اول زمان کندی نفسندن تعبیره قادر اولسیدی اول صبی کندی نفسی یدنده در پس برکیمسه نک انک اوزرینه بو بنم قولمدر دیو دعواسی قبول اولنماز اول صبینک انکاری قتنده الابالغ کبی بینه ایله قبول قلنور (فان قال انا عبد فلان قضی لمن معه) پس اکر اول صبی بن فلان کیمسه نک قولویم دیسیدی حال بوکه اول فلان ذی الید بولنسیدی اول ذی الید اولان کیمسه ایچون قضا اولنور زیرا اول صبی اقرار ایتدیکه انک ایچون ید اولمیه نفسی اوزره رق ایله اقرار ایلدیکی جهتله یدنده اولان کیمسه ایچون ملک اولدی اول کیمسه نک یدنده اولان قماش کبی پس اکر دینلورسه که رق ایله اقرار ضرر ایدیجیدر پس واجب اولان اقراری معتبر اولمامقدر جوابنده بز دیرزکه رق اول صبینک قولیله ثابت اولمادی بلکه حریت دعواسی ایچون معارض بولنمامغله ذی الیدک دعواسیله ثابت اولدی زیرا اول صبی وقتاکه مدعانک یدنده اولدی ایسه قماش کبی انک یدنده باقی قالدی پس رق اوزره اقراری قبول قلندی (فلو کبر وادعی الحریة یسمع) پس اکر اول صبی بیویوب عاقل و بالغ اولدقده حریت دعوا ایدرسه دعواسی استماع اولنور (بالبینة) یعنی دعواسی بینه ایله استماع اولنور زیرا حریت دعواسنده تناقض دعوانک صحتنی منع ایلمز نته کیم تحقیقی عن قریب بیان اولنور ان شاء الله تعالی

) باب دعوی النسب (

بو باب نسب دعواسنک بیانده در معلوم اوله که تحقیقا دعوت ایکی نوعدر اولکیسی استیلاد دعوتیدر واستیلاد علوق مدعینک ملکنده اولمقدر وایکنجیسی دعوت تحریردر و بو دعوت علوق مدعینک ملکنده اولمیان دعوتدر اولکی اولی در زیرا استیلاد وقت علوقه مستند اولدیغی ایچون ودعوت تحریرک حالی اوزره اقتصاری ایچوندر بونک اوجنجیسی عن قریب کلور (باع امة فولدت لاقل من ستة اشهر مذ بیعت فادعاه ثبت نسبه وامیتها) برکیمسه برجاریه بیع ایدوب پس اول جاریه بیع اولندیغی کوندن التی آیدن اقلده بر ولد کتورسیدی پس بایع اول ولدی بنمدر دیو ادعا ایتسیدی اول ولدک نسبی واول جاریه نک ام ولد اولمسی ثابت اولور امام زفر وامام شافعی نسب ثابت اولماز زیرا بایعک اول جاریه یی بیع ایتمسی اندن اقراردر که تحقیقا اول جاریه ام ولد دکلدر پس دعوتله مناقض اولور دیدیلر و بزم ایچون علت اولدر که تحقیقا نسبک مبناسی خفا اوزره در انده تناقض عفو اولنور نته کیم عن قریب ذکر اولنور پس انک دعوتی قبول قلنور چونکه بایعک التی آیدن اقلده ولادتله ملکنده علوقیله دعوتی متیقن اولسیدی زیرا وجه مذکور اوزره تیقن اثبات نسبده اندن بینهٔ عادله کبیدر زیرا ظاهر اولان اول جاریه دن زنانک عدمیدر وامر نسب ایسه خفا اوزره در پس آز اولور مرأه تحقیقا علوق اندن دکلدر ظن ایدر اندنصکره ظاهر اولور که اندندر ایمدی تناقض اعتبارینک اسقاطنده بایع ایچون عفو اولنور وچونکه دعوت صحیحه اولسیدی وقت علوقه مستند اولور پس ظاهر اولورکه تحقیقا بایع ام ولدی بیع ایلدی (فیفسخ البیع ویرد الثمن) پس ام ولدک بیعی جائز اولمادیغی ایچون بیع فسخ اولنوب ثمن مشتری یه رد اولنور زیرا ثمنک سلامتی مبیعک سلامتی اوزره

مبنیدر امابایعک باباسنک دعواسی بونک خلافی اوزره در بابانک ملکی اوزره علوقک انعقادی معدوم اولدیغی ایچون چونکه حق تملک بابانک ولدی اوزره اولسیدی حال بوکه تملک بیعله زائل اولدی (وان ادعی المشتری قبله یثبت منه) اکر مشتری بایعدن اول ولدی ادعا ایدرسه ولدک نسبی مشتریدن ثابت اولور وانک اوزرینه حمل اولنور که بایع اول جاریه یی مشتری یه نکاح ایدوب ومشتریدن ولد حاصل اولوب اندنصکره اشترا ایتمش اوله (ولومعه) اکر مشتری ولدی بایعله بله ادعا ایدرسه (او بعده لا) یاخود بایعدنصکره ادعا ایدرسه ولدک نسبی مشتریدن ثابت اولماز زیرا بایعک دعوتی استیلاد دعوتیدر اصل علوق ملکنده اولدیغیچون ومشترینک دعوتی تحریر دعوتیدر زیرا اصل علوق مشترینک ملکنده اولمادی اول اقوی در مرورایدن علت ایچون (کذا اذا ماتت الام) کذلک چونکه ولدک اناسی فوت اولسیدی و بایع اول ولدی ادعا ایتسیدی حال بوکه جاریه اول ولدی التی آیدن اقلده کتورسیدی بایعدن نسب ثابت اولور بایع اول ولدی اخذ ایدر وثمنک کلیسنی مشتری یه رد ایدر زیرا ولد نسبده اصلدر اناسی ولددن حریت استفاده ایتدیکی ایچون کورلزمیکه تحقیقا رسول علیه الصلوة والسلام * اعتقها ولدها * بیوردی یعنی ام ولدی ولدی اعتاق ایلدی دیمکدر پس اول جاریه ایچون ثابت اولان حریت حقیدر وولد ایچون ثابت اولان حریتک حقیقتیدر وحقیقت حقدن اقوی در ایمدی ادنی مستتبع اولور بیعک فوت اولمسی اکاضرر ویرمز (بخلاف الولد) ولدک فوت اولمسی امک فوتنک خلافی اوزره در زیرا چونکه ولد فوت اولوب ام فوت اولمسه و بایع ادعا ایتسیدی حال بوکه ولد التی آیدن اقلده طوغسیدی اول ولدک نسبی ثابت اولماز اول ولدک موتله نسبدن مستغنی اولدیغیچون وجاریه دخی بایعک ام ولدی اولماز زیرا استیلاد نسبک فرعیدر پس اکر نسب ثابت اولسه اصل اولمق لازم کلور بو ایسه باطلدر ولدک بیعی فوتنک خلافی اوزره در زیرا بایع چونکه برعبدی اول عبد قتنده بر ولد ایله معا بیع ایتسیدی بعده مشتری دخی آخره بیع ایتسیدی اندنصکره بایع اول ادعا ایتسه که اول ولد انک اوغلیدر پس اول ولد انک اوغلو اولوب ایکی بیع باطل اولور زیرا بایعک ملکنه علوقک اتصالی بینهٔ عادله کبیدر و بیع نقضه محتمل اولور حق دعوتدن بایع ایچون اولان شئ نقضه محتمل اولماز پس بیع انک اجلیچون منتقض اولور (واعتاقهما کموتهما) یعنی مشترینک ولدی واناسنی اعتاق ایلمسی ایکیسنکده موتلری کبیدر حتی امی اعتاق ایدوب ولدی اعتاق ایتمسه بایع ولدی اوغلومدر دیو ادعا ایلسه دعوتی صحیح اولور وولدک نسبی اندن ثابت اولور واکر ولدی اعتاق ایدوب امی اعتاق ایلمسه بایعک دعوتی صحیح اولمازنه ولد حقنده ونه امی حقنده اما اول یعنی ولد حقنده دعوتی صحیح اولمدیغی اکر بایعک دعوتی صحیح اولسیدی ولدک اعتاقی باطل اولوردی عتق ایسه واقع اولدقدنصکره بطلانی محتمل اولماز واما ام حقنده صحیح اولمادیغی امک ولده حریتده تابع اولندیغی ایچوندر پس چونکه اصل حقنده صحیح اولمایجه بالضروره تبع حقنده دخی صحیح اولماز (والتدبیر کالاعتاق) وتدبیر اعتاق کبیدر زیرا تدبیر اعتاق کبی نقضی محتمل اولماز آثار حریتک بعضی ثابت اولدیغیچون غیر ایچون تملیک ممتنع اولمسی کبی ومشترینک امی اعتاق یاخود مدبر ایلدیکی وقتده بایع ثمندن حصه سنی مشتری اوزره رد ایدر امامین قتنده وامام اعظم رحمه الله قتنده ثمنک کلینی رد ایدر قول صحیحده موتده اولدیغی کبی هدایه ده بویله ذکر اولندی ومبسوطده ثمندن ولدک حصه سنی رد ایدر جاریه نک حصه سنی رد ایتمز بالاتفاق دیدی و بونک اوزرینه موتله عتقک بینی تفریق ایلدی قاضی بایعی زعم ایلدیکی شیده تکذیب ایتمکله شول

جهتدن كه امى مشتريدن معتقه قلدى پس بايعك زعمى باطل اولدى وفصل موتده
تكذيب بولنمدى پس بايع زعمى ايله مواخذه اولنور پس جاريه نك ولدى حصه سيله دخى
استرداد اولنور كافيده بويله ذكر اولندى (ولو ولدت لاكثر من سنتين لم يصح دعوة البايع)
اكر ولد وقت بيعده ايكى سنه دن اكثرده طوغرسه بايعك دعوتى صحيح اولماز زيرا
اتصال علوق يقينا ملكنده بولنمدى اولكه شاهد وجتدر (وصدقه المشترى) ومشترى
بايعى تصديق ايدرسه (ثبت النسب) ولدك نسبى بايعدن ثابت اولور زيرا نسبك ثابت
اولمامسى مشتريتك حقنده رعايت ايچوندر وچونكه مشترى بايعى تصديق ايتسيدى اول مانع
زائل اولوردى (ولم يبطل بيعه) وبايعك بيعى باطل اولمادى يعنى امرى صلاحه حمل
ايچون بايعى حكم نكاحله ولد كتورمسنه حمل اولنور علوق ملكنده اولماديغنه جزم
ايچون پس نه ولدده حقيقة عتق ونه اناسنده حق ثابت اولماز زيرا دعوت تحريردر ومالكك
غيرى ايسه انك اهلندن دكلدر (وكانت ام ولده نكاحا) وجاريه بايعك نكاحا ام ولدى اولدى
يعنى برجاريه دركه زوجندن ولد كتوردى پس اكا مالك اولدى ياخود برجاريه دركه زوجى اكا
مالك اولوب پس ولد كتوردكده زوجى اول ولدى ادعا ايتدى (ولو ولدت فيما بين الاقل والاكثر
وصدقه كان الحكم كالاول) واكر جاريه اقل ايله اكثر بيننده ولد كتورسه ومشترى تصديق
ايدرسه حكم ينه اولكى كبى اولور يعنى ولدك نسبى وجاريه نك ام ولد اولمسى ثابت اولوب و بيع فسخ
اولور وثمن مشترى يه رد اولنور بوندنصكره وقتا كه مصنف جاريه نك بيعندنصكره طوغان
ولدى بايع ادعا ايلديكنى بيان ايتدى ايسه بايعك قتنده طوغان ولدك حكمنى (باع المولود عنده
فادعاه بعد بيع مشتريه ثبت نسبه ورد بيعه) قوليله بيان ايلمك مراد ايلدى يعنى بايعك قتنده
طوغان مولودى بايع بيع ايدوب اول مولودك مشتريسى دخى بيع ايتدكده بايع اول مولودى
اوغلمدر ديو ادعا ايتسيدى اول مولودك نسبى بايعدن ثابت اولوب وبيعى رد اولنور زيرا بايعك
ملكنده علوقك اتصالى يقينه كيدر تكيم مرور ايتدى وبيع نقضه محتملدر وبايع ايچون حق
دعوتدن اولان شئ نقضه محتمل اولماز اول اجلدن بيع منتقض اولور (كذلك لو كاتب الولد
او رهنه او اجره او كاتب الام اورهنها او آجرها ثم ادعاه حيث ثبت النسب) كذلك مدعى
ولدى مكاتب ايلسه ياخود رهن قوسه ياخود ايجار ايلسه ياخود ولدك اناسنى مكاتبه ايلسه ياخود
رهنه قوسه ياخود ايجار ايلسه اندنصكره اول ولدبنم اوغلمدر ديو ادعا ايلسه اول وقت نسب
ثابت اولوب وبو تصرفلر رد اولنور اعتاق ذكر اولنان تصرفاتك خلافيدر مرور ايلديكى
اوزره (باع احد التوءمين) بركمسه ايكز طوغان ولدك برينى بيع ايتسيدى و بونلر ايكى ولددركه
ايكيسنك ولادتلرى مابينى التى آيدن اقلدر پس بو ايكيسى ماء واحددن اولورلر زيرا صكره
طوغان ولدك علوقى حادث اولمق تصور اولنماز زيرا التى آيدن اقل حبل مدتى اولماز وعلوق اوزره
علوق ايسه متعذردر زيرا مرأه حامل اولسه رحمك اغزى سد اولور وچونكه مدعى ايكيسندن
برينك نسبنى ادعا ايتسيدى ايكيسنكده نسبى اندن ثابت اولور زيرا نسب جهتدن منفصل
اولمازلر ايمدى بريسنك نسبنك ثابت اولمسى آخرك نسبنك ثبوتى مستلزمدر (علوقهما وولادتهما
عنده) ايكيسنكده علوقلرى وولادتلرى بايعك قتنده اولديغى حالده (واعتقه مشتريه) وبيع
ايلديكى ولدك مشتريسى انى اعتاق ايتسيدى (ثم ادعى البايع الآخر ثبت نسبهما منه و بطل
عتق المشترى) اندنصكره بايع ولد آخرى اوغلمدر ديو ادعا ايتسيدى ايكيسنكده نسبلرى
بايعدن ثابت اولوب ومشتر ينك عتقى باطل اولور زيرا شول ولدكه انك قتنده ظاهر اولدى كه
تحقيقا اول حردر پس آخرك دخى حر اولمسنى اقتضاء ايتدى ايكيسندن برى حر اولوب آخرى

رفيق

رفيق اولمق محال اولديغى ايچون حال بوكه ايكيسى ماء واحددن خلق اولنور پس بو ذكر اولنان شئ
اعتاقك فوقنده برامر ايله اولكه حريت الاصلدر نقض اعتاقه دليل اولدى (قال الصبى هذا
الولد منى ثم قال ليس منى ثم قال هو منى يصح) بركمسه برصبى ايچون بو ولد بندندر ديوب بعده بندن
دكلدر ديوب بعده اول صبى بندندر ديسيدى قولى صحيح اولور زيرا بنم اوغلمدر ديو
اقرار ايله مقرلك ومقرلهك حقى تعلق ايتدى اما حق المقرلهك تعلقى تحقيقا اول صبينك
نسبى رجل معيندن ثابت اولادى حتى ماء زنادن خلق اولنمسى منتفى اولدى پس چونكه بو ولد بندن
دكلدر ديسيدى اول ولدك حقنى ابطال ه مالك اوله مز پس چونكه تصديقه عودت ايتسيدى قولى
صحيح اولور واكرشو ولد بندندر ديدكدنصكره بندن دكلدر ديسيدى نفى صحيح اولماز ونسب ثابت
اولور وچونكه نسب ثابت اولسه نفى ايله منتفى اولماز و بو ابن انى تصديق ايتديكى وقتده در اما ابن انى
تصديق ايتمدكچه ثابت اولماز زيرا بو اقرار تحقيقا اندن برجزء اولديغنه غير اوزره اقراردر لكن اكر ابن
انى تصديق ايتميوب بعده تصديقه عودت ايتسيدى نسب ثابت اولور زيرا اقرار ابنك تصديق
اولمامغله باطل اولماز پس نسب ثابت اولور و اكر بابا اقرارى انكار ايتسيدى و اوغلو بينه اقامت
ايتسيديكه تحقيقا بابا بكا اوغلومدر ديو اقرار ايتدى بينه سى قبول اولنور تحقيقا بنم اوغلومدر
ديديكى مقبولدر زيرا نفسى اوزره اقراردر كه تحقيقا انك جزئى اولور واما قرنداشى اولمغله اقرارى
قبول اولنماز زيرا اقرار على الغيردر عماديه ده بويله ذكر اولندى (قال له هو ابن زيد ثم قال هو ابنى
لم يكن ابنه وان جحد زيد بنوته) بررجل برصبى ايچون بو زيدك اوغلودر ديدكدنصكره
بو بنم اوغلومدر ديسيدى انك اوغلو اولماز كركسه زيدك اوغلو اولديغنى انكار ايتسون وبو
امام اعظم قتنده در واماميندن ديديلر كه چونكه زيد اوغلو اولديغنى انكار ايتسيدى مولى ايچون
ايدر وچونكه زيد تصديق ايدوب ياخود زيدك تصديقى وتكذيبى معلوم اولنمسيدى مقرك
دعوتى صحيح اولماز انلر قتنده امامين ايچون علت اولدركه تحقيقا اقرار زيدك
ردى ايله مرتد اولمش اولور پس كان لم يكن اولور ونسبله اقرار رد ايله مرتد اولور
اكرچه كيم نقضه محتمل اولمازسه ده وامام اعظمك علتى تحقيقا نسب نقضه محتمل اولماز
ثابت اولدقده وبونك مثللى ايله اقرار رد ايله مرتد اولماز زيرا مقرلهك حقى اكا تعلق ايتدى
حتى تكذيبدنصكره تصديق ايتسيدى اندن نسب ثابت اولور وانجلين الاحق ولد متعلق
اولور ايمدى مقرلهك ردى ايله رد اولنماز (قال له مسلم هو عبدى وكافر هو ابنى كان ابنا
وحرا ان ادعيا معا) بررجل برمسلمك ياخود بركافرك يدنده اولان صبى مسلم ايچون بو بنم
عبدمدر ديسيدى وكافر بنم اوغلمدر ديسيدى اول صبى ابن و حر اولور اكر مسلم ايله
كافر معا ادعا ايدرلرسه زيرا اول صبى حالا حر اولور مآلا مسلم اولور هر عاقل ايچون توجيه
دليللرى ظاهر اولديغى ايچون وعكسنده تبعا اسلام ثابت اولور وانكيچون وحريت حاصل
اولماز حريتك تحصيلندن عجزى ايله بله (وان سبق دعوى المسلم كان عبداله) واكر مسلمك
دعواسى مقدم اولورسه صبى انك عبدى اولور نهايه ده بويله ذكر اولندى و اكر مسلم ايله
كافر ايكيسيده اوغلمدر ديو دعوى ايدرلرسه صبى مسلمك اوغلو اولور او غلاق دعواسنده
برابر اولدقلرى ايچون ومسلمى ترجيح اسلامله درومسلم صبى ايچون اولى در اول صبى ايچون
اسلام حالا حاصل اولديغيچون باباسنه تبعا دكل (قال زوج امرأة لصبى معهما هو ابنى من
غيرها وقالت ابنى من غيره فهو ابنهما لو كان غير معبر) برمرأه نك زوجى ايكيسيله بله
اولان برصبى ايچون بو بنم غيرى زوجه مدن اوغلمدر ديسيدى ومرأه بو صبى بنم غيرى
زوجمدن اوغلمدر ديسيدى اول صبى ايكيسنكده اوغلو اولور اكر اول صبى نفسندن تعبيره قادر

دكل ايسه (والا) و اكر اول صبي كندى نفسندن تعبيره قادر ايسه (فهولمن صدقه)
پس اول صبي هر قنغيسى تصديق ايدرسه انك اوغلو اولور زيرا ايكيسندن هر برى
ولد ايچون نسبله اقرار اينسيدى صاحبنك حقنى ابطال ايدن شيئى ادعا ايتدى ايمدى
ايكيسنكده ولد ايچون اقرارى صحيح اولور ومجرد قوليله صاحبنك حقنى ابطال ايده مز
وايكيسندن برى آخر اوزره ترجيح اولنماز ايكيسنكده يدلرى صبيده برابر اولديغيچون
ودخى يدلرينك صبي اوزره قيامى وايكيسى بيننده فراشك قيامى اول صبي انلردن اولديغنه
دليل ظاهر اولديغيچون (ادعت ذات زوج بنوة صبي لم يجز حتى تشهد امرأة على الولادة)
زوج صاحبه سى اولان برمرأه برصبي ايچون اوغلو اولديغين ادعا اينسيدى جائز اولماز
حتى برمرأه ولادت اوزره شهادت ايتمدكچه زيرا اول مرأه مدعيه نسبى غير اوزره تحميل ادعا ايدر
پس اول مرأه تصديق اولنماز الا حجت ايله تصديق اولنور رجل بونك خلافى اوزره دركه زيرا
رجلك ادعا سنده نسبى كندى نفسنه تحميل وار در قابله نك شهادتى انده كفايت ايدر
زيرا حاجت تعيين اولنسيله در زيرا نسب فراش قائم ايله ثابت اولور (وان كانت معتدة لزمها حجة
تامة) اكر مرأه معتده ايسه حجت تامه لازم كلور امام اعظم قتنده وحجت تامه ايكى رجلك
شهادتيدر ياخود بر رجل ايله ايكى مرأه نك شهادتيدر مكركه حين ادعاده حمل ظاهرى اوله
وزوجى طرفندن اعتراف اوله وامامين جميعسنده برمرأه واحده نك شهادتى كفايت
ايدر ديديلر وتحقيق طلاقده مرور ايتدى (ولولا النكاح والعدة كان ابنها) واكر نكاح وعدت
اولمسيدى اول صبي اول مرأه نك اوغلو اولوردى يعنى قچان مرأه نك زوجى اولمسه ومعتده دخى اولمسه
نسب اول مرأه دن ثابت اولور انك قوليله زيرا انده نفسى اوزره الزام وار در رجلده اولديغى كبى
(ولدت امة تزوجها على انها حرة او اشتراها او اتهبها واستحقت) بر رجل حره اولمق اوزره تزوج
ايلديكى ياخود اشترا ايلديكى ياخود كندى يه هبه اولنان برجاريه يى ولد كتورتسيدى يعنى بر رجل
ملك يمين اولمغله اعتمادا ياخود نكاح ايله وطئ ايدوب پس اول مرأه بر ولد كتورتسيدى
واستحقت اندنصكره والديه مستحق ظهور ايتسيدى (غرم الاب قيمة الولد يوم يخاصم) بابا
اول ولدك قيمتنه غريم اولور خصومت كوننده ن صحابه رضوان الله عليهم اجمعينك اجماعيله
ايكى جانبدن نظر واجب اولديغيچون پس ولد حر الاصل قلنور باباسى حقنده ورقيق
قلنور مدعيسى حقنده ايكيسنه نظر ايله بوندنصكره ولد انك يدنده تعديسز حاصل اولدى
ايمدى ضامن اولماز منعله ضامن اولور نتكيم ولد مغصوبده اولديغى كبى بو اجلدن
قيمتى مخاصمه اولنان كونده اعتبار اولنور زيرا اول كون منع كونيدر (وهو حر) واول ولد حر در
مرور ايدن شيء ايچونكه تحقيقا اول صبي ماء حردن خلق اولندى و والد رقبه سيله
راضى اولمدى نتكيم جاريۀ منكوحه ده راضى اولديغى كبى (وان مات فلاشيء على ابيه) واكر
اول ولد فوت اولسيدى باباسى اوزره برشيء لازم كلمز منع اولمديغيچون (ويرثه) يعنى بابا انك
ايچون وارث اولور زيرا باباسى حقنده حر الاصلدر ايمدى ترك ايلديكى شيء باباسى ايچون ميراث
اولور (وان قتله ابوه او غيره واخذ ديته غرم قيمته) اكر اول ولدى باباسى قتل ايلسيدى
ياخود غيرى كيمسه قتل ايدوب باباسى ديتنى اخذ ايتسيدى باباسى انك قيمتنه غريم اولور ايكى
صورتده اما صورت اولى ده بابانك قتلى ايله منعى متحقق اولديغى ايچوندر واما صورت ثانيه ده
ولدك سلامتى ايچوندر زيرا ديت شرعا حدك بدليدر پس ولد ديتك سلامتى ايله بابا ايچون سالم
اولدى ايمدى مستحق ايچون قيمتنه غريم اولدى نتكيم حى اولسيدى دخى بويله ايدى (ورجع
بها كثمنها على بايعه) وضامن اولديغى قيمتله بايع اوزره رجوع ايدر جاريه نك ثمنى ايله رجوع

ايلديكى كبى يعنى ولدى اناسى ايله بله بيع ايدن بايع اوزره رجوع ايدر زيرا بابا انكيچون سلامتنه
ضامن اولدى زيرا ولد مبيعك جزئى در وبايع مشترى ايچون ضامن اولور مبيعك جميع
اجزاسيله سلامتى ايچون زيرا غرور اكا شامل اولور (لا بالعقر) يعنى بابا عقر ايله بايع اوزره
رجوع ايده مز زيرا عقر جاريه نه منافعنى استيفا ايله اكا لازم كلور منافع ايسه مبيعك اجزاسندن
دكلدر پس بايع انك سلامتى ايچون ضامن اولماز والله تعالى اعلم

(* فصل *)

الاستشراء والاستيهاب والاستيداع والاستيجار يمنع دعوا الملك) يعنى برشيئك شراسنى طلب
ايتمك ياخود هبه سنى طلب ايتمك ياخود امانتنه طالب اولمق ياخود ايجارينه طالب اولمق طالب
ايچون ملك دعواسنى منع ايدر (والاستنكاح فى الامة يمنعها) جاريه ايچون نكاح طلب ايتمك
اول جاريه ده ملك دعواسنى منع ايدر (وفى الحرة دعوى النكاح) ومرأه حره ده نكاحنه طالب
اولمق نكاح دعواسنى منع ايدر مجمع الفتاوى ده بويله ذكر اولندى (ادعى على آخر مالا فقال الخصم
ابرأتنى عن دعواه وبرهن فادعى ثانيا انه اقر بعد الابراء) بر رجل بر كيمسه دن مال دعوى ايتدكده مدعى
عليه اولان خصم دفع وجهى اوزره مدعى بنى دعواسندن ابرا ايتدى ديسيدى ومدعاسى اوزره
بينه اقامت ايتسيدى پس مدعى ثانيا تحقيقا بو مدعى عليه ابرادنصكره اقرار ايتدى ديو دعوا ايتسيدى
(فلو كان قال ابرأتنى فقبلته) پس اكر خصم بنى ابراء ايتدى بندخى قبول ايتدم ياخود بن انى ابراده
تصديق ايلدم دير اولدى ايسه (لم يصح دفع الدفع) دفعك دفعى صحيح اولماز يعنى دعواى
اقرار صحيح اولماز واكر بن ابرايى قبول ايتدم دير اولمدى ايسه صحيح اولور زيرا مدعى عليه
اكر قبول ايتدم ديمش اولمسه مال اوزرنده اولمق جائز اولدى انك ابرايى رد ايتديكى ايچون زيرا ابراء
رد ايله مرتد اولور اما قچان ابرايى قبول ايتدم ديسه عدم قبولك خلافى اوزره دركه زيرا
بعد القبول رد ايله مرتد اولماز فتاواى ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (ادعى على آخر مالا فقال
ما كان لك على شيء قط) بر كيمسه آخر اوزره مال ادعى ايتدكده آخر سنك ايچون بنم اوزرمده
اصلا برشيء اولمادى ديسيدى بونك معناسى على سبيل الاستغراق ماضيده اوزرينه وجوبك نفيدر
(فبرهن المدعى على الف والمنكر على القضاء والابراء قبل هذا) پس مدعى بيك درهم اوزره بينه
اقامت ايتدكده منكر دخى قضا وابراء اوزره بينه اقامت ايتسيدى بو بينه قبول قلنور يعنى منكرك برهانى
مقبول اولدى وامام زفر قتنده مقبول اولماز زيرا قضا وجوبى متلو در حال بوكه انكار ايتدى
پس دعواسنه مناقض اولور ديدى وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا توفيق ممكندركه زيرا
حقك غيرى قضا اولنور واندن خصومتى دفع ايچون ابرا اولنور (الا ان يزيد ولا اعرفك)
مكركه مدعى عليه بن سنى بلم قولنى زياده ايده ياخود بوكا مشابه بر قول زياده ايليه مثلا بن سنى كورمدم
ديمك كبى وسنكله بنم بينمده مخالطه جارى اولمدى ديمك كبى بو تقديرجه بينه قضا وابرا اوزره
قبول قلنماز توفيق متعذر اولديغى ايچون زيرا ايكى كشى بيننده اخذ واعطا ومعامله
وقضا واقتضا بلامعرفه وبلا اختلاط اولماز (وقيل يقبل به ايضا) وبعض بن سنى بلم قولنى
وبونك مثللى قولى زياد ايتمكله دخى ذكر اولنان كبى بينه سى قبول قلنور ديدى قدورى بزم اصحابمزدن
نقل ايتديكه تحقيقا كلام بودركه ذكر اولنان كبى بينه قبول قلنور زيرا محتجب ومخدره ازا واورمدعينك
بابى اوزره شردن اذا النوب ووكيللرينك بعضنه مدعينك رضاسيله امر ايدر ومدعيسى بلمز اندنصكره
بلور ايمدى توفيق ممكن اولدى فقها ديديلركه بونك اوزرينه قچان مدعى عليه اعمالنى بنفسه
تولى ايدن كيمسه ايسه بينه سى قبول اولنماز وبعض بوفصلده ابراء اوزره بينه قبول قلنور
روايتلرك اتفاقى ايله زيرا دعوى بلامعرفت متحقق اولور ديدى عنايه ده بويله ذكر اولندى

وقنيه ده مدعى عليه مدعى يه بن سنى بلم ديسيدى وقتاكه حق بينه ايله ثابت اولدقده ايصال
ادعا ايتسيدى استماع اولنماز واكر مدعى عليه مدعى اوزره وصول ايله ياخود ايصال ايله اقرارينى
ادعا ايتسيدى استماع اولنور (قال احد الورثة لادعوى لى فى التركة لاتبطل دعواه) وارثك برى بنم ايچون
تركه ده دعوام يوقدر ديسيدى انك دعواسى باطل اولماز زيرا حق لازمدن شرعا ثابت اولان شئ
اسقاطله ساقط اولماز نتكيم اكر (قال لست انا وارث فلان ثم ادعى ارثه و بين الجهة صح) بن فلانك
وارثى دكيلم ديسيدى اندنصكره ارثى ادعا ايتسيدى وجهتين بيان ايتسيدى دعواسى صحيح اولور
عن قريب كلجك علت ايچونكه تحقيقا تناقض موضع خفاده دعوانك صحتنى منع ايلمز (قال ذواليد
ليس هذا لى ونحوه) ذواليد بوشئ بنم دكلدر ديسيدى يعنى بو بنم ملكم دكلدر و بوشئ مثلليده بنم
حقم يوقدر ديسيدى (ولا منازع ثمه) واول وقتده نزاع ايدر كيمسه اولمسيدى (ثم ادعاه فقال
ذواليده هو لى صح) اندنصكره ذواليد اول شئ بنمدر ديو ادعا ايتسيدى دعواسى صحيح اولور
قول انك قوليدر زيرا بو كلام براحد ايچون حق اثبات ايلمدى زيرا مجهول ايچون اقرار باطلدر
وتناقض حقى ابطال ايتمز الاخفان بر كيمسه اوزره حقك ابطالنى متضمن اولورسه ابطال ايدر
ولو كان ثمه منازع كان اقرارا فى رواية) واكر ذى اليد بوشئ بنم دكلدر ديديكى وقتده برمنازع
اولورسه برروايتده اقرار اولور اولكه جامع الصغيرك روايتيدر (وفى اخرى لا) وروايت اخرا ده اقرار
اولمز و بو روايت دعواى اصل روايتيدر لكن فقهاديديلركه قاضى ذى اليده سؤال ايليه كه بوشئ
مدعينك ملكى ميدر پس اكر انكله اقرار ايدرسه ذى اليده مدعى يه تسليم ايله ديو امر ايليه
واكر انكار ايدرسه مدعى يه بينه اقامت ايله ديو امر ايليه (ولو قاله الخارج لايدعى بعده) واكر
ذواليد اولميوب خارجدن بر كيمسه بوشئ بنم دكلدر ديسه بعده ادعا ايده مز تناقض ايچون
وذى اليدك تناقضك منعه سببى مرور ايتديكى اوزره يدينك قيامى ايچوندر عماديه ده بويله ذكر اولندى
ادعى زيد مالا ولم يثبت فادعاه على آخر لم يسمع) زيد بر كيمسه دن مال ادعا ايدوب واثبات ايلمسه
پس اول مالى آخر كيمسه اوزره ادعا ايتسيدى استماع اولنماز قنيه ده بويله ذكر اولندى
(اقرار مال لغيره كما يمنع دعواه لنفسه يمنعها لغيره بوكالة اووصاية) بر كيمسه نك غيرى ايچون
مال اقرار ايلمسى كندو نفسى ايچون منع ايلديكى كبى وكالتله ياخود وصايتله غيرك دعواسنى
دخى منع ايدر يعنى چان بر رجل برمال ايله اقرار ايلسه تحقيقا بومال فلان كيمسه نكدر ديسيدى
بعده اول مالى نفسى ايچون بنمدر ديو ادعا ايتسيدى دعواسى صحيح اولماز وكذلك اول مالى
وكالتله مؤكلمكدر ديو ياخود وصايتله موصيسنك وارثلرى ايچوندر ديو دعواسى صحيح اولماز
زيرا انده تناقض واردر زيرا مال واحد حالت واحده ده ايكى شخصك اولماز (بخلاف ابرائه
عن جميع الدعاوى ثم الدعوى بهما) جميع دعوالردن ابرا ايتدم ديدكدنصكره وكالتله ووصايتله
دعواسى ذكر اولنانك خلافى اوزره در يعنى اول وقت وكالتله ووصايتله دعواسى صحيح اولور
تناقض اولمديغى ايچون زيرا رجلك جميع مالنه متعلقه اولان دعوالرندن ابراسى مال غيرك
دعواسنك صحيح اولمسنى اول رجل اوزره اقتضا ايتمز (ادعى دارا لنفسه ثم ادعى انها وقف عليه
تسمع كدعواها له) بر كيمسه بردارى نفسى ايچون دعوى ايتدنصكره بنم اوزريمه وقفدر ديو ادعا
ايتسيدى استماع اولنور كندو نفسيچون دعوا ايتديكى كبى (ثم دعواها لغيره) اندنصكره غيرى ايچون
دعوى ايتديكى كبى (ولو عكس يعنى تحقيقا بودار وقفدر ياخود فلانكدر ديو ادعا ايدوب
بعده نفسيچون دعوى ايلسه (لم تجز رواية) برروايتده جائز اولماز اولكه قاضيخانك روايتيدر
(وجاز فى اخرى) وروايت اخراده جائز اولدى (ان وفق) اكر توفيقه قادر اولورسه اولكه ذخيره نك
روايتيدر شول جهتدن انده بر كيمسه بالوكاله ياخود بالوصايه غيرى ايچون ادعا ايلسه قبول

اولنماز الا توفيقه قادر اولوب بوشئ فلانك ايدى بعده اندن اشترا ايلدم ديوب بينه
اقامت ايتسيدى بوتقديرجه بينه سى قبول قلنور ديدى (ادعى العصوبة) بر كيمسه عصبه لق
ادعا ايدوب ونسبنى بيان ايتسيدى (و برهن الخصم ان النسب بخلافه) وخصم بينه اقامت
ايتسه كه تحقيقا نسب انك خلافيدر (ان قضى بالاول لم يقضى به) اكر اولكى دعوا ايله قضا
اولندى ايسه بونكله قضا اولنماز (والا تساقطا) واكر اولكى ايله قضا اولنمادى ايسه
تعارض ايچون اولوبتك عدمى ايله ساقط اولورلر (برهن انه ابن عمه لابيه وامه و برهن الدافع
انه ابن عمه لامه فقط) بر كيمسه بينه اقامت ايتديكه تحقيقا اول كيمسه ميتك باباسنك واناسنك عمسنك
اوغلودر ودافع دخى بينه اقامت ايتديكه تحقيقا مدعى ميتك يالكز اناسنك عمسى اوغلودر (او على
اقرار الميت به) ياخود ميتك يالكز اناسنك عمسى اوغلو اولديغين اقرار ينه بينه اقامت ايتسيدى
(كان دفعا قبل القضاء بالاول لا بعده) دعوا قاضينك قضاسندن اول دفع اولور قضادنصكره
دفع اولماز قضا ئله متأكد اولديغى ايچون قضادن اول دفع اولور (ادعى ميراثا بالعصوبة فدفعه
ان يدعى خصمه قبل الحكم اقراره) بر كيمسه عصوبتله ميراث ادعا ايتسيدى پس انك دفعى خصمى انك
قبل الحكم اقرارينى ادعا ايدر (بانه من ذوى الارحام) تحقيقا اول مدعى ذوى الارحامدندر بوتقديرجه
ايكى كلامك بيننده تناقض واردر يعنى بر كيمسه عصوبتله ميراث ادعا ايدوب پس خصمى
اول مدعى نى قاضينك حكمندن اول ذوى الارحامدن اولديغنى اقرار ايتمسيله دفع ايدر زيرا
بوتقديرجه مدعينك ايكى كلامنك بيننده تناقض واردر (قال هذا الولد منى ثم قال هذا الولد
ليس منى ثم قال هو منى صح) بر كيمسه بر ولد ايچون بو ولد بندندر ديسيدى اندنصكره بندن دكلدر
ديسيدى اندنصكره اول ولد بندندر ديسيدى اقرارى صحيح اولور زيرا اندن اولديغنى اقرار بله
مقر لهك يعنى ولدك حقى تعلق ايتدى زيرا ولدك نسبى رجل معيندن ثابت اولوب حتى ماءزنادن مخلوق
اولمسى منتفى اولدى پس چان بو ولد بندن دكلدر ديسه ولدك حقنى ابطاله مالك اوله مز پس
چان تصديقه عودت ايدرسه اقرارى صحيح اولور بن ديرمكه تحقيقا استروشنيه ده وعماديه ده
عبارت بويله واقع اولدى بر كيمسه شو ولد بندن دكلدر ديسيدى اندنصكره بندندر ديسيدى
اقرارى صحيح اولور زيرا اول ولد اندن اولديغين اقرار ايله اول ولد مقر له ايچون حق تعلق ايدر
ديديكى قولى آخرينه وارنجه ظاهرا اولان بودركه الله اعلم سهو اوله سهو اولمسنه ذكر ايلديكى
تعليل دلالت ايدر زيرا بو مقامده اوچ عبارت اولمق اقتضا ايدر عبارت اولى اثبات افاده ايدر
وعبارت ثانيه نفيني افاده ايدر واوچنجى عبارت اثباته عودينى افاده ايدر وانده ذكر اولنان
انجق ايكى عبارتدر (ولو عكس لا) واكر عكس اولورسه اولماز يعنى مدعى بو ولد بندندر ديدكدنصكره
بندن دكلدر ديسيدى نفى صحيح اولماز زيرا نسب ثابت اوليدى وچان نسب ثابت
اولسيدى نفى ايله منتفى اولماز (برهن على قول المدعى انا مبطل فى الدعوى او شهودى كذبة
او ليس لى عليه شئ صح الدفع) مدعينك دعوا ده مبطلم ديديكى ياخود بنم شاهدلرم كذب ايتدى
ياخود بنم انك اوزرنده برشيئم يوقدر قولى اوزره مدعى عليه بينه اقامت ايتسيدى دفع صحيح اولدى
(ولو برهن على قوله بدروغ كواهان امدم لا) كذا مدعى عليه مدعينك بن شاهد زور ايله كلدم
قولى اوزره بينه اقامت ايتسيدى دفع اولماز يعنى دفعى صحيح اولماز زيرا اندن خصم ايله بله
كلان شاهدلرك كذبى لازم كلمز (المدعى عليه جاء بخط البراءة) مدعى عليه براءت خطيله
كلسيدى يعنى چان بر رجل بر كيمسه اوزره مالدن برمقدار ادعا ايدوب مدعى عليه دخى
انى اقرار ايتسيدى بعده بنم ذمتمى ابرا ايلدك ديو ابرا حجتنى اظهار ايتسيدى (فقال المدعى نعم لكنى
كنت صبيا وقت الابراء فالقول له) پس مدعى نعم بن سنك ذمتكى ابرا ايتديكم وقتده صبى ايدم

دیسبدی قول مدعی ایچوندر و بینه خصم اوزره لازم کاوو زیرا خصم ابرایی ضمانی منافی حالته اسناد ایلدی پس قچان خصم وقت ابراده مدعینك بالغ اولدیغنی اثبات ایتسیدی مدعینك کلامی مندفع اولوز (ادعی قیمة جاریة مستهلكة فبرهن الخصم انها حیة رأیناها فی بلد كذا لایقبل الا ان یجیء بها حیة) برکیمسه هلاك اولان برجاریه‌نك قیمتنی ادعا ایتسیدی پس خصم دخی جاریه‌نك صحتنده اولدیغنه بینه اقامت ایدوب بز اول جاریه‌یی فلان شهرده صحتنده کوردك دیسه‌لردی قبول اولنماز مکر که اول جاریه حیا کله اول وقت قبول اولنور ذخیره‌ده بویله ذکر ایلدی (ادعی الاخوة ولم یذكر اسم الجد صح) برکیمسه بر رجل ایچون قرانداشلق ادعا ایدوب جدینك اسمنی ذکر ایلمسه ادعاسی صحیح اولور (بخلاف دعوا کونه ابن عمه) اما عمیسی اوغلویم دیو دعوا ایتدکده جدینك اسمنی ذکر ایتمدکجه صحیح اولمز اول وقت جدینك اسمنی ذکر شرط قلندی عمادیه ده بویله ذکر اولندی (التناقض فی موضع الخفاء لایمنع صحة الدعوی) موضع خفاده تناقض دعوانك صحتنی منع ایلمز (وقیل یمنع) بعض منع ایدر دیدی و بو اصل ایچون فروع کثیره وار در بعضیسی سابقا ذکر اولندی و بعضیسی دخی قریبا ذکر اولنور و بو مقامده الردن برین ذکر ایدوب (فان ادعی الوصیة وانكرها الوارث فاقام بینة فادعی الوارث الرجوع یقبل) دیدی یعنی اکر مدعی وصیت ادعا ایتسیدی و وارث انکار ایتسیدی وموصی‌له بینه اقامت ایدوب و وارث موصینك رجوعنی ادعا ایتسیدی قبول قلنور قول صحیح دخی بودر زیرا طر یقنده خفا تناقضدر زیرا رجا اولنور که موصی وصیت ایدوب وارث انی بلمیه وموصی رجوع ایدوب وارث انی بلمیه اکا بناء انکار ایدر اوله (وقیل لا) بعض دیدیکه وارثك ادعاسی قبول اولنماز تناقض ظاهر اولدیغی ایچون وذکر اولنان مسئله کبی قچان برکیمسه بر دار استیجار ایدوب بعده ادعا ایتسه که تحقیقا بودار بنم ملکمدر دیو بینه اقامت ایتسیدی استماع اولنور و بوتناقض دعوانك صحتنه مانع اولماز انده خفا اولدیغیچون زیرا باباصغیری ایچون وصغیردن نفسی ایچون شرایه مستقلدر وابن ایچون اول شیئله عالم اولماز و بوانك کیدر که مرأه طلاق اوزره بینه اقامت ایتسیدی نفسنی مخالعه ایتدکدنصکره اول مرأه ایچون بدل خلعی رد ایتدرمك جائز اولدی اکرچه کیم
متناقض ایسه‌ده عمادیه‌ده وغیری‌ده نظیرلری چوقدر

) تذنیب (

الكفیل ینتصب خصما عن الاصیل بلا عكس) کفیل اصیلدن خصم نصب اولنور اما اصیل کفیلدن خصم نصب اولنماز زیرا کفیل اوزره قضا اصیل اوزره قضادر واصیل اوزره قضا کفیل اوزره قضا دکلدر بونك صورتی اولدرکه بر رجلك آخر اوزره بیك اقچه‌سی اولوب واول آخر ایچون مطلوبك امری ایله کفیل اولسیدی پس طالب کفیله ملاقی اولمدین اصیله ملاقی اولوب تحقیقا بنم سنك اوزرکده بیك اقچه‌م واردر وفلان سنك امرکله کفیلدر دیو بینه اقامت ایتسیدی اول بیك اقچه اصیل اوزره قضا اولنور و بو کفیل اوزره قضا اولنماز حتی اکر کفیله ملاقی اولدقده طالب ایچون اندن برشیء اخذ ایتمك یوقدر انك اوزرینه بینه‌یی اعاده ایتمدکجه و اکر طالب اولا کفیله ملاقی اولوب بنم فلان اوزرنده بیك اقچه‌م واردر بوانك امریله کفیلدر دیو دعوی و اوزرینه بینه اقامت ایتسه مال انك اوزرینه ثابت اولور و غایب اوزره ده ثابت اولور ایمدی کفیل اصیل اوزره خصم نصب اولنور (اذا اشترك الدین بین شریكین لابجهة الارث) قچان ایکی کیمسه شریك اولوب ایکیسی بینده بر دین مشترك اولسه لکن ارث جهتیله دکل (فاحدهما لاینتصب خصما عن الآخر) اول ایکی شریکك بری آخر ایچون خصم نصب اولنماز امام

اعظم قتنده (بخلاف ما اذا اشترك بها) بینلرنده بجهة الارث مشترك اولان دین ذکر اولانك خلافی اوزره درکه ایکیسندن بری آخر ایچون خصم نصب اولنور وابو یوسف قتنده علی کل حال خصم نصب اولنور امام اعظمك قولی قیاسدر وابو یوسفك قولی استحساندر دیدی وامام محمد استحسانی اخذ ایتدی ابی یوسف کبی منتقاده بویله ذکر اولندی بوندن صکره امامینك قولی اوزره قچان غایب حاضر اولسه و حاضرك ادعا ایلدیکی شیده تصدیق ایلسه اول غایب مخیردر اکر دیلرسه مدعینك قبض ایلدیکی شیده مشارك اولور اندنصکره مطلوبه تابع اولور واکر دیلرسه مطلوبه تابع اولوب نصیبنی اخذ ایدر عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی والله تعالی اعلم

) کتاب الاقرار (

مصنف بو کتابی دعوی دنصکره ایراد ایلدی زیرا دعوی اقرار ایله منقطع اولور اندنصکره شیء آخره محتاج اولماز حتی قچان اقرار بولنمازسه شهادته محتاج اولور بو اجلدن کتاب دعوایی کتاب اقرار ایله عقبلدی (هو) اقرار قراردن مشتقدر واقرار لغت جهتندن متزلزل اولان شیئی اثباتدر وشرعا (اخبار بحق لآخر علیه) اوزرنده اولان حق آخری اخبار در بوخسه اوزرنده اولانی آخر ایچون اثبات دکلدر عن قریب کلجك علت ایچون وشرطلری دخی قریبا اثنای کلامده ذکر اولنور انشاء الله رب الانام (وحكمه ظهور المقر به بلا تصدیق) واقرارك حکمی مقرلهدن تصدیقسز وقبولسز اقرار اولنان شیئك ظهوریدر زیرا مقرلهدن تصدیق وقبول مقرك اقرار ایلدیکی مقر اوزره ملزمدر خبر و یربلان شیء اوزره دلالت ایدیجی واقع اولدیغیچون زیرا اقرارك صدقه وکذبه شمولی احتمال عقلیدر متکلم موضعنده تقریر اولنور (الا فی نسب الولاد) یعنی قچان بر رجل مجهول النسب بر غلامك اوغلوغنی اقرار ایتسیدی اقراری صحیح اولور وکذلك قچان رجل یاخود بر مرأه اناسیله باباسنی و ولدنی اقرار ایلسیدی صحیح اولور (ونحوه) دخی ولاد نسبك اقراری مثللی ده صحیح اولور اولکه بر رجل یاخود بر مرأه زوجله یاخود مولا ایله اقرار ایتمکدر اول وقت اقرار صحیح اولور وذکر اولنانلرك تصدیقی شرط قلندی وتحقیقك تمامی عن قریب ذکر اولنور انشا الله تعالی (ولكن یرد برده) ولکن اول اقرار اولنان شیء مقرلهك ردی ایله رد اولنور (الا بعده) مقرلهك تصدیقندنصکره رد اولنماز زیرا بوتقدیرجه رد اولنماز (لا ثبوته ابتداء) ظهور المقرله اوزره عطفدر یعنی اقرارك حکمی مقربهم مقرله ایچون ابتداء ثابت اولمسی دکلدر زیرا ظهور مقرك ملکنی مقرلهه ناقل دکلدر بن دیرمکه بونك سببی اولدرکه تحقیقا اقرار بو اخبار در صدق وکذبه محتمل اولور پس اقرارك مدلول وضعیسنك اندن تخلفی جائز اولور انشا بونك خلافی اوزره در مثالی بیع وهبه و بونلرك امثالی کبی زیرا معنا و جودده اکا مقارن اولور بر لفظله ایجاد در وتحقیق مصنف اقرارك حکمی مقربهك ظهوری اولوب ابتداء ثبوتی اولمسی اوزره اولا (فصح الاقرار بالخمر للمسلم) قولیله تفریع ایلدی یعنی مسلمك خمر ایله اقراری صحیح اولدی حتی مقرلهه تسلیم ایله امر اولنور واکر ابتداده تملیك اولیدی اقرار نیجه صحیح اولوردی وثانیا (لا بطلاق وعتق مكرها) قولیله تفریع ایلدی یعنی مکرها طلاق وعتاق ایله اقرار صحیح اولمدی کذلك کذبك دلیلی اولان اکراه قائم اولدیغیچون واکر اقرارك حکمی اقرار اولنان شیئك ثبوتی انشا اولمغله اولسیدی صحیح اولوردی زیرا طلاق وعتقك اکراهله بله انشاسی بزم قتمزده صحیح اولور وثالثا (ولو ادعاه ابتداء) قولیله تفریع ایلدی واکر مدعی اقراری ابتداء ادعا ایتسیدی سن بنم ایچون شویله اقرار

ایلدك اول شیئی بكا دفع ایله دیمكله (اوجعله سببا) یاخود اقراری سبب قلسیدی تحقیقا بنم
ایچون سنك اوزریكده شویله حقم واردر زیرا سن بنم ایچون انكله اقرار ایلدك دیمكله
(لم تسمع) عامهٔ مشایخ قتنده استماع اولنماز زیرا نفس اقرار ملك ایچون ناقل دكلدر بلنكك
شیٔ ایچون (بخلاف دعواه فی الدفع) دفعده اقرار دعواسی ذكر اولنانك خلافی اوزره در
زیرا فقها طرف دفعده اقرار صحیح اولورمی دیو اختلاف ایلدیلر حتی اكر مدعی علیه بینه
اقامت ایدوب مدعی اقرار ایلسه كه مدعی علیه اوزره حقم یوقدر یاخود بینه اقامت ایتسه كه
تحقیقا مدعی اقرار ایلدی كه شوعین مدعی علیهك ملكیدر و بو بینه قبول اولندیمی دیو
اختلاف ایلدیلر بعض قبول اولنماز دیدی وعامهٔ فقها قبول اولنمق اوزره در وانك اوزرینه
اجماع ایتدیلر كه اكر مدعی شوعین بنم ملكمدر دیدكده ذوالید انكله اقرار ایتسیدی یاخود
بنم اوزریكده ملك شومقداری حقم واردر دیدكده كذلك مدعی علیه انكله اقرار ایتسیدی
دعوا صحیح واقراری اوزره بینه استماع اولنور زیرا مدعی علیه اقراری وجوب ایچون سبب
قلدی و بو ذكر اولنان صورتله مدعی انكار ایتسیدی عدم اقراری اوزره یمین ویریلورایمدی
انده ابو یوسف ایله امام محمد بیننده خلاف واردر و بعض یمین ویریلور زیرا نكول ایدرسه
اقرار ثابت اولور وفتوی اقرار اوزره یمین ویرلمك اوزره در انجق مال اوزره یمین ویریلور
عمادیه ده بویله ذكر اولندی ورابعا (ولوكذب المقر لم یحل اخذ المال الا بطیب نفسه) قولیله
تفریع ایلدی یعنی اكر مقر اقرارینه كاذب ایسه مقر ایچون مالی اخذ ایتمك حلال اولماز
مكر كه مقرك طیب نفسیله اخذ ایلیه واكر اقرارك حكمی ثابت اولورسه اول مالك اخذی
حلال اولور (وهو حجة قاصرة) واقرار حجت قاصره در اما حجت اولمسی رسول علیه الصلاة
والسلامك ماعزی نفسی اوزره زنا ایله اقراری ایله رجم ایلدیكی وغامدیه یی دخی اقراری ایله رجم
ایلدیكی ایچوندر پس وقتا كه اقرار شهادتله ادرا اولنان حدود ده حجت اولدی ایسه غیرنده
حجت اولمق بالطریق الاولی اولدی و بونك اوزرینه اجماع امت منعقد اولدی واما اقرارك
قاصره اولمسی مقرك غیریدن ولایتك قصوری اولدیغی ایچون پس مقر اوزره اقتصار اولندی
(بخلاف البینة) بینه اقرارك خلافی اوزره در زیرا بینه قضایه حجت اولور وقاضی ایچون ولایت
عامه واردر پس كلی یه تعدی ایدر اما اقرار قضایه محتاج اولماز ومقرك نفسی اوزره ولایتی واردر
غیری یه یوقدر ایمدی اقرار مقرك نفسی اوزره اقتصار اولندی حتی برمجهول النسب رجل
ایچون دینله اقرار ایتسیدی اول اقرار مقرك نفسی اوزره ومالی اوزره جائز اولور واولادی اوزره
واول اولادك اناری اوزره تصدیق اولنماز ودخی اومقرك مدبری ومكاتبی اوزره تصدیق اولنماز
زیرا انلر ایچون حق حریت وحریته استحقاق ثابت اولور ایمدی انلر اوزره تصدیق اولنماز
(اقر مكلف حر اوعبد ماذون له بمعلوم صح) برحر مكلف یعنی عاقل و بالغ اولان كیمسه یاخود
برحر مكلفك عبد مأذونی ذاتا ووصفا برحق معلوم ایله طایعا اقرار ایتسیدی اول اقرار صحیح
اولور یعنی حر ایله عبد مأذوندن هر برینك اقرارلری صحیح اولور اما حرك اقرارینك صحیح
اولمسی ظاهردر واما عبد مأذونك اقرارینك صحیح اولمسی اقرار حقنده حراره ملحق اولدیغی
ایچوندر زیرا مولی قچان اول عبده اذن ویرسیدی رقبه سنه دین تعلقنه راضی اولور ایمدی مولاسی
طرفندن اقراره مسلط اولدی (مطلقا) یعنی برابردركه اول اقرار اولنان تصرف صحتی
وتحقق ایچون مصادف اولدیغی تصرفك اعلامی شرط قلنیان تصرف اولسون وكركسه
اولمسون تكیم عن قریب بیانی كلور ومقرك مكلف اولمسی شرط قلنمغه سبب زیرا صبی
ومجنونك اقرارلری ایله حكم تعلق ایتمز (ولو بمجهول صح) واكر حر مكلف مجهول ایله اقرار

ایدرسه ده صحیح اولور زیرا حق مقر مجهولا لازم كلور برمالی اتلاف ایدوب قیمتنی
بلمدكده یاخود ارشنی بلمدیكی برجراحت جرح ایلدكده (لوتصرفا لایشترط لصحته وتحققه
اعلام ماصادفه ذلك التصرف كالغصب والودیعة) واكر اول تصرف صحتی وتحقق ایچون
اول تصرفك مصادف اولدیغی شیئك اعلامی شرط قلنمیان تصرف اولورسه غصب
وودیعت كبی زیرا جهالت غصبك تحقیقنی منع ایتمز زیرا بر كیمسه بررجلدن كیسه ده مال مجهول
غصب ایتسیدی یاخود كیسه ایله مال امانت قویسیدی غصب وودیعه صحیح اولوب حكملری
ثابت اولور (بخلاف ما اشترط له ذلك) اول تصرفك صحتی وتحقق ایچون مصادف اولدیغی
شیئك شرط قلنسان تصرف ذكر اولنانك خلافی اوزره در زیرا هر تصرف كه انك صحتی وتحقق
ایچون اول تصرفك مصادف اولدیغی شیئك اعلامی شرط قلنورسه جهالتله بله انك اقراری
صحیح اولماز (كالبیع والاجارة) بیع واجاره كبی زیرا بر كیمسه فلان كیمسه یه برشی بیع ایلدیكنی
یاخود فلاندن شویله برشیٔ ایجار ایلدیكنی یاخود فلاندن شویله برشیٔ اشترا ایلدیكنی اقرار
ایلسیدی انك اقراری صحیح اولماز ومقر اوزره اول اقرار ایلدیكی شیئك تسلیمی ایله جبر اولنماز
(ولزمه بیان ماجهل بماله قیمة) ومقره مجهول اولان شیئك قیمتیله بیان لازم كلور یعنی تحقیقا
مقر قچان بنم اوزریمده فلان ایچون شیٔ واردر یاخود حق واردر دیسیدی مقره اول شیئك
قیمتنی بیان ایلمك لازم كلور زیرا ذمتنده واجب اولان شیدن خبر ویردی وقیمتی اولمیان شیٔ ایسه
ذمتده واجب اولماز وقچان اوقیمتك غیری ایله بیان ایلسه رجوع اولور ایمدی اقرار صحیح اولماز
(وصدق المقر بیمینه ان ادعی خصمه اكثر منه ولم یبرهن) ومقر اقرار ایلدیكی شیده یمینی ایله
تصدیق اولنور اكر خصم اقراریندن اكثر ادعا ایدوب بینه اقامت ایده مزسه یعنی قچان مقر
مجهولی قیمتی اولان مقدار ایله بیان ایلسه ومقرله اندن اكثر ادعا ایلسه اكر مقرله اكثر اثبات
ایدرسه انكله حكم اولنور واكر اثبات ایده مزسه مقره اقراریندن زیاده اولمدیغنه یمین ویریلور
(ولم یصح للمجهول اذا فحشت جهالته) وقچان مجهولك جهالتی فاحش اولسیدی اقراری
صحیح اولماز شو عبد ناسدن بر كیمسه نكدر دیمكله زیرا مجهول مستحق اولماز اكرچه فاحش
اولمزسه ده شو عبدی شو كیمسه دن غصب ایتدم دیمكله پس بو اقرار شمس الائمهٔ سرخسی قتنده
صحیح اولماز زیرا مجهول ایچون اقراردر وفائده ایتمز و بعض صحیح اولور دیدی واصح قول
بودر زیرا حق مستحقنه وصول افاده ایدر زیرا اول ایكی مقرله اول عبدك اخذی اوزره اتفاق
ایتسه لر اول ایكیسی ایچون حق اخذ واردر واول مقر ایچون مجهولی بیان ایله دینلور زیرا اجمال
مقرك طرفندندر ومجملك بیانی مجمل ایچوندر و بوانك كبی اولور كه ایكی عبدینك برینی اعتاق ایدن
كیمسه یه قاضی بیانله جبر ایدر حقی مستحقنه ایصال ایچون كافیده بویله ذكر اولندی كذا
بو عبد مأذون له قولی اوزره اشارتدر (كذا محجور اقر بما لا تهمة فیه كحد وقود) كذلك حر
مكلف اولان كیمسه نك عبد محجوری انده تهمت اولمیان شیئله اقرار ایتسیدی حد وقصاص
كبی انك اقراری صحیح اولور زیرا انك اقراری دینك رقبه سنه تعلقی موجب اولدیغی حالده
معهود اولدی اولكه مولانك مالیدر اول مال اوزره تصدیق اولنماز تهمت ایچون وقصود
حجت ایچون مأذون بونك خلافی اوزره دركه زیرا مأذون مولا طرفندن اقرار اوزره دركه زیرا اذن
اصل حریت اوزره باقی قالیجیدر حد وقصاصده زیرا حد وقصاص خواص آدمیتدندر
بو اجلدن مولانك حد وقصاص ایله عبد اوزره اقراری صحیح اولماز (فیؤاخذ به الآن) پس اول
اقرار ایله اول آن مؤاخذه اولنوب عتقه تأخیر اولنماز (وبما فیه تهمة كالمال) وكذلك عبد
محجور انده تهمت اولان شیئله اقرارا ایتسیدی اصل آدمیته نظر ایله (فیؤخر الی عتقه) اول

آن مؤاخذه اولنمیوب عتقه تأخیر اولنور مولانك حقنه رعایت (ولزم فی علی مال درهم) و بنم اوزریمده مال واردر دیمکده بردرهم لازم كلور یعنی بردرهمدن اقلده تصدیق اولنماز زیرا عادتا بردرهمدن اقله مال عد اولنماز (وفی مال عظیم نصاب فی مال الزكوة) و بنم اوزریمده مال عظیم واردر دیمکده مال زكاتدن اولان نصاب لازم كلور (وقدر النصاب قیمة فی غیره) ونصابك قدری مالك غیریده قیمتدر یعنی مال زكاتك غیریده قیمتدر یعنی فضه ده ایكیوز درهمدن اقلده تصدیق اولنماز وذهبده یكرمی مثقالدن اقلده تصدیق اولنماز زیرا نصاب عظیمدر حتی صاحبی غنی اولور (وفی اموال عظام ثلاثة نصب) و بنم اوزریمده اموال عظام واردر دیمکده اوج نصاب لازم كلور جمعك ادناسنه اعتبار یله (وفی دارهم ثلاثة وفی دراهم كثیرة عشرة) وبنم اوزریمده دراهم واردر دیمکده اوج درهم لازم كلور بنم ازریمده دراهم كثیره واردر دیمکده اون درهم لازم كلور یعنی اون درهمدن اقلده تصدیق اولنماز امام اعظم قتنده زیرا عشره جمعك نهایت بولدیغی شیدر (وكذا درهما درهم) كذلك بنم اوزریمده شویله درهم واردر دیمکده بردرهم لازم كلور زیرا لفظ كذا مبهمی تفسیردر هدایه ده بویله ذكر اولندی قاضیخان دیدیكه اكر كذا دینارا دیسیدی یعنی بنم اوزریمده دینار واردر دیمکله ایكی دینار لازم كلور زیرا كذا عدد مجهولدن كنایتدر وعددك اقلی ایكیدر (وفی كذا كذا درهما احدعشر درهما) بنم اوزریمده شویله شویله درهم واردر دیمکله اون بردرهم لازم كلور یعنی اون بردن اقلده تصدیق اولنماز زیرا ایكی عدد مبهم ذكر ایتدی ایكیسی بیننده حرف عطفسز وایكی عددك اقلی مفسردن اون بردر (وفی كذا وكذا احدوعشرون) و بنم اوزریمده شویله وشویله درهم واردر دیمکله یكرمی بردرهم لازم كلور یعنی اندن اقلده تصدیق اولنماز زیرا ایكی عدد مبهم ذكر ایلدی ایكیسی بیننده حرف عطفله ومفسردن انك اقلی یكرمی بردر وایكی فصلده اقلك وجوبی انكله یقین حاصل اولدیغیچوندر واصل اولان ذمتلرده براءتدر (ولو ثلث بلا واو) اكر لفظ كذایی واوسز اوج كره تكرار ایدوب بنم اوزریمده شویله شویله شویله درهم واردر دیسیدی (فاحدعشر) اون بردرهم لازم كلور اول اوج كذادن بری ایچون تكرار اوزره حمل بونندن زیرا بلاعطف اوج عددك بینی جمع اولنماز ایمدی واحدی تكرار اوزره حمل ایتمدن لابدر اندنصكره ایكیسی اندن تعبیر معتاد اولور عددك اقلی اوزره حمل اولنور ایكی عددی بلاعطف ذكریله اولكه اون بردر (ومعها) اكر اوج كره كذا لفظنی واو عطفله ذكر اینسیدی (فمائة واحد وعشرون) یوز یكرمی بردرهم لازم كلور زیرا بواندن واو عطفله تعبیر اولنان اوج عددك اقلیدر (واور بع) اكر مقر كذا قولنی اوج واو ایله درت كره ذكر اینسیدی (زید الف) اول ذكر النان اوزره یك درهم زیاده اولنور پس بیك یوز یكرمی بردرهم لازم كلور زیرا بو عدد اولك نظیریدر (علی وقبلی اقرار بالدین) یعنی چان بر كیمسه فلان ایچون بنم اوزریمده مالدن شویله واردر دیسیدی یاخود فلان ایچون مالدن بنم قبلمده واردر دیسیدی دین ایله اقراردر زیرا لفظ علی ایجاب ایچوندر والزام ایچوندر وقبلی لفظی ضماندن منبئیدر قبل فلان عن فلان دینور ضامن اولدی معناسنه وكفیله قبیل تسمیه اولنور زیرا مال ایچون ضامندر (وان وصل به ودیعة) یعنی اكر مقر بنم اوزریمده یاخود بنم قبلمده مالدن شویله واردر قولنی اكلمدین اول شیء امانتدر قولنی وصل اینسیدی (صدق) تصدیق اولنور زیرا مضمون علیه حفظدر ومال محلیدر پس محلی ذكر ایدوب حال مراد ایدر ولفظ مجازا اكا محتمل اولور ایمدی موصولا ومفصولا مقرك قولی صحیح اولور (عندی معی فی بیتی فی صندوقی فی كیسی اقرار بالامانة) بنم قتمده یاخود بنم بیتمده یاخود بنم صندوقمده یابنم كیسه مده شویله شیء واردر دیمك امانتله اقراردر زیرا بونلر یدنده شیء اولمغله اقراردر واول شیء امانتدر زیرا اول شیء از اولور مضمون واز اولور امانت اولور وامانت

اولماسی ایكیسینك اقلیدر (جمیع مالی او جمیع ما املكه له هبة) اكر بنم جمیع مالم یاخود جمیع مالك اولدیغم شیء انكیچوندر دیمك هبه در اقرار دكلدر زیرا انك مالی یاخود مالك اولدیغی اول حالده آخرك اولمق ممتنعدر پس اقرار صحیح اولماز ولفظ انشایه محتملدر پس انشایه حمل اولنور وهبه اولور (تقتضی التسلیم) وتسلیم اقتضا ایدر پس اكر مال بولنورسه هبه صحیح اولور و بولنمازسه صحیح اولماز (قوله لمدعی الالف) قوله مبتدادر خبری اشاغیده كلجك اقرار لفظیدر یعنی برمدعی مدعی علیه ایچون سنك اوزریكده بنم بیك اقچهم واردر دیسیدی مدعی علیه اكا دیسیدیكه (اتزنه او انتقده او اجلنی به او قضیتكه او ابرأتنی منه او تصدقت به علی او وهبته لی او احلتك به علی زید اقرار و بلا ضمیر لا) سن اول بیك درهمی وزن ایله تمامیدر ناقصمیدر ظاهر اولسون دیسیدی یاخود نظر ایله یكمیدر اسكیمیدر دیسیدی یاخود بكا وقت تعیین ایله دیسیدی یاخود بن انی سكا ادا ایتدم یاسن اندن بنی ابرا ایتدك یاخود سن بكا تصدق ایتدك یا انی بكا هبه ایتدك یاخود بن انی سكا زیدا وزره حواله ایلدم دیسیدی بو جمله سی اقراردر و بلا ضمیر جواب ویرسیدی اولمازاما اولكی درت كلامك اقرار اولماسنه باعث ضمیر اول بیك درهمه راجع اولدیغیچوندر واول بیك درهم وجوبله موصوفدر پس كانه سن وزن ایله یاخود نقد ایله یاخود وعده ویر یاخود سنك ایچون بنم اوزریمده واجب اولان بیك درهمی بن سكا قضا ایتدم دیمش اولدی حتی اكر ضمیری ذكر اینسیدی اقرار اولماز زیرا اقراری مذكوره صرف اولمسی اوزره دلیل یوقدر واما بشنجی ابرا دعواسی قضا كبی اولدیغی ایچون اقراردر زیرا ابرا اسقاطدر اسقاط ایسه اوزرینه واجب اولان مالده اولور واما التنجی و یدنجی اندن دعوای ملك اولدیغی ایچوندر ودعوای ملك ایسه اولماز الا ذمتنده مال واجب اولدقدنصكره اولور واما سكزنجی دینك بر ذمتدن ذمت آخره تحویلی واجب اولدیغی ایچوندر (وقوله نعم اقرار) ومدعی علیهك نعم دیمسی اقراردر یعنی چان مدعی علیهه بنم ایچون سنك اوزریكده مال وارمیدر دیدكده نعم دیسیدی اقرار اولور زیرا لفظ نعم جواب ایچون موضوعدر ورابطه یه احتیاج اولماز (لا الا یماء برأسه بنعم فی جواب هل لی علیك كذا) سنك اوزریكده بنم ایچون شویله وارمیدر دیدكده نعم یرینه باشیله ایما اینسیدی اقرار اولماز زیرا اشارت دلسزدن كلام مقامنده قائم اولور دلسزك غیریدن اولماز (اقر بدین مؤجل وقال المقر له حال صدق بیمینه) بر كیمسه دینی مؤجل اقرار ایتدكده مقرله حالدر اجل یوقدر دیسیدی مقر یمینی ایله تصدیق اولنور یعنی چان بر كیمسه دین مؤجل ایله اقرار اینسیدی پس مقرله انی دیننده تصدیق ایدوب اجلده تكذیب اینسیدی دین مقره حالا لازم كلور زیرا مقر نفسی اوزره حقله اقرار ایتدی نفسی ایچون اندن حق دعوی ایتدی پس اقرارده بلاحجة تصدیق اولنور دعوادده تصدیق اولنماز نتكیم یدنده اولان عبدی بو عبد فلانكدر اندن استیجار ایلدم دیو اقرار اینسیدی مقرله انی ملكده تصدیق ایدر اجاره ده تصدیق ایتمز (ولزم فی علی مائة ودرهم دراهم) یعنی بر كیمسه فلان ایچون بنم اوزریمده یوز واردر و بر درهم دیسیدی انك اوزرینه یوز درهم و بر درهم لازم كلور (ولزم فی مائة وثوب ثوب و یفسر المائة) واكر فلان ایچون بنم اوزریمده بیك واردر و بر ثوب واردر دیسیدی انك اوزرینه ثوب لازم كلور و یوزك تفسیری لازم كلور یعنی اكا یوزك تفسیرنده مراجعت اولنور و یوز واردر و بردرهم واردر دیمكده دخی قیاس بویله اولمق ایدی اولكه قول شافعیدر زیرا ایكی فعلده بله مبهم اوزره عطف تفسیر در وعطف بیان ایچون وضع اولنمادی پس ایكیسنده دخی یوز مبهم باقی قالدی و بزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا درهم قولی عادتا یوز ایچون بیاندر زیرا ناس دراهمك تكرارینه استثقال ایدرلر و بركره ذكری ایله اكتفا ایدرلر و بو استعمالی كثیر اولان شیدندر واول استعمال سببك كثرتیله وجوبك كثرتی قتنده در بو اجلدن مقدارانده مكیلات وموزونات

کیدر زیرا مکیلات وموزونات سلم اولمغله وقرض اولمغله وثمن اولمغله ذمتده دینا ثابت اولور
ثیاب ومکیلات وموزوناتدن اولمیان ذکر اولنانك خلافی اوزره درکه زیرا بونلرك ذمتده
وجوبی کثیر اولماز زیرا ثیاب ذمتده ثابت اولماز الا سلمده ونکاحده ثابت اولور وبواجلدن
کثیرا اولماز پس حقیقت اوزره باقی قالور (کذا وثوبان وفی الجمع کلها ثیاب) یعنی قچان مقر
مقرله ایچون بنم اوزرمده یوز وایکی ثوب واردر دیسیدی یوزی وایکی ثوبی تفسیر لازم کلور
وجمده یعنی بنم اوزرمده انك ایچون یوز واوچ ثوب واردر دیسیدی کلبسی ثیابدر زیرا مقر
ایکی عدد مبهم ذکر ایلدی وایکیسنی تفسیر یوندن عقبلدی پس ثیابه منصرف قلندی زیرا
مائه ایله ایکی تفسیره حاجتده برابر اولدیلر دینلمز که اثواب مائه ایچون ممیز اولمغه صالح
اولماز زیرا مائه وقتا که ثلاثه یه مقترن اولدی ایسه ایکی برعدد کبی اولدی (وفی علی نصف
درهم ودینار وثوب ونصف هذا العبد وهذه الجاریة نصف کل منهما) وبنم اوزرمده نصف
درهم ودینار وثوب وشو عبدك نصفی وشو جاریه واردر دیسیدی کلبسنك نصفی لازم کلور
زیرا کلامك کلبسی عینك غیری شیء اوزره یاخود عینی اوزره واقع اولدی ایمدی نصف
کلبسنه صرف اولنور کانه بنم اوزرمده شونك نصفی وشونك نصفی واردر دیمش اولدی آخر
کلامه وارنجه (اقر بعشرة دراهم ودانق اوقیراط کان من الفضة) مقر اون درهم ایله
وبردانق یاخود برقیراطله اقرار ایتسیدی انك اقراری فضه دن اولور زیرا تفسیر اول ایله
اکتفا ناسك بینده شایعدر زیرا حق سبحانه وتعالی حضرتلری * ولبثوا فی کهفهم ثلثمائة
سنین وازدادوا تسعا یعنی سنیندن طقوز ایله تفسیر اولندیغی کبی (وبتمر فی قوصرة لزماه)
ومقر برقوصره ده خرما ایله اقرار ایتسیدی ایکیسیده لازم کلور یعنی خرما وقوصره لازم
کلور مبسوطده غصبت تمرا فی قوصرة ایله تفسیر ایلدی وقوصره نك لازم کلمسنك وجهی
اولدرکه تحقیقا قوصره خرما ایچون وعادر وظرفدر وشیئك غصبی اولکه مظروفدر ظرف فسز
متحقق اولماز ایمدی ایکیسیده لازم کلور اما قچان قوصره دن غصب ایلدم دیو اقرار ایتسیدی
قوصره لازم کلمز ذکر اولنانك خلافی اوزره زیرا لفظ من انتزاع ایچوندر یعنی آیرمق
معناسنه در پس آیرمق شیئك غصبنی اقرار ایتمش اولور (ودابة فی اصطبل لزمته فقط) یعنی اکر
آخورده بردابه نك غصبیله اقرار ایتسیدی انجق دابه لازم کلور زیرا نقل اولنمیان شی غصبله
تضمین اولنماز اما امامین قتنده وامام محمد قتنده خلاف واردر (کذا الطعام فی البیت) کذلك
بیتده طعام دابه ایله آخور کبیدر یعنی انجق طعام لازم کلور بیت لازم کلمز بو جنس مسائلده اصل
اولان بودرکه تحقیقا اکر حقیقة ظرف اولمق ممکن اولورسه نظر اولنور اکر ظرفك نقلی
ممکن ایسه ظرفله مظروفك ایکسیده لازم کلور واکر ظرفك نقلی ممکن دکل ایسه انجق
مظروف لازم کلور امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده زیرا ضمانی موجب اولان غصب منقوللك
غیریده متحقق اولماز واکر ظرف نقل اولنماز دیو ادعا ایدرسه تصدیق اولنماز زیرا غصب تامله
اقرار ایتدی زیرا اقراری مطلقدر کاله صرف اولنور وامام محمد قتنده ظرف غیر منقول
اولورسه ده ایکسیده معا لازم کلور زیرا غیر منقوللك غصبی متصوردر اکر حقیقة ظرف قلنمسی
ممکن دکل ایسه لازم کلمز الا اول لازم کلور درهم فی درهم قولی کبی زیرا درهم درهمه ظرف اولمغه صالح
اولماز ایمدی اولکی درهم لازم کلور ثانی لازم کلمز (واقر بخاتم له حلقته وفصه) واکر مقر مقرله
ایچون خاتم ایله اقرار ایتسیدی خاتمك حلقه سی وفصی لازم کلور زیرا خاتم براسمدرکه حلقه سنه
وفصنه شامل اولور (واقر بسیف له نصله وجفنه وحمایله) واکر مقر مقرله ایچون قلج ایله اقرار
ایتسیدی انك تموری وغلافی وقاشی بالجمله لازم کلور زیرا اسم سیف کلبسی اوزره اطلاق اولنور

نصل

نصل تموریدر وجفن غلافیدر وحمایل حمالك کسری ایله حماله نك جمعیدر قلجك قنك
قایشیدر (وبحجلة له عیدانها وکسوتها) واکر مقر مقرله ایچون برکردك اوی اقرار ایتسیدی
اول ییتك اغاجلری وکسوه سیله بله لازم کلور حجله کردك اوینه دیرلر وعیدان اغاجلریدر زیرا
کردك اوی عرفا ثیابله وسریرلر وستورایله تزیین اولنور عرفا حجله کلبسنه اطلاق اولنور (وثوب
فی ثوب اوفی مندیل لزماه) واکر ثوبی ثوبده یاخود ثوبی مندیلده اقرار ایتسیدی ایکیسیده لازم
کلور زیرا ثانی اول ایچون حقیقة ظرفدر نقلی دخی ممکندر تکیم مرور ایتدی (وبثوب
فی عشرة اثواب له ثوب) ومقر مقرله ایچون اون ثوبده برثوب اقرار ایتسیدی برثوب لازم کلور
ابی یوسف قتنده وامام محمد مقر اوزره اون برثوب لازم کلور دیدی زیرا ثیابدن نفیس اولان ثوب
اون ثوبك ایچنده دوریلور وبرثوبك اون ثوبه ظرف قلنمسی ممکندر مثلا چوالده بغدای
اقراری کبی اولور وابو یوسفك قولی که امام اعظمك قولیدر تحقیقا عشره واحد ایچون
عادتا ظرف اولماز وعادتا ممتنع اولان حقیقتده ممتنع اولور (وبخمسة فی خمسة بنیة الضرب له
خمسة) وبشی بشده ضرب نیتی ایله اقرار ایتسیدی بش لازم کلور زیرا ضرب اجزایی
تکثیرده در مالی تکثیرده دکلدر (وبنیة مع عشرة) واکر خمسه ایله خمسه نك بیننده مع
ذکر ایتسیدی عشره لازم کلور زیرا لفظا کا محتمل اولور حق تبارك وتعالی * فادخلی فی عبادی *
قول شریفنده مع عبادی دینلدی پس قچان لفظ محتمل اولسیدی کرکسه مجاز اولسون
واکانیت ایتسیدی صحیح اولور علی الخصوص قچان انده نفسی اوزره تشدید اولسیدی
تکیم موضعنده معلوم اولور (وفی من دراهم الی عشرة اومابین درهم الی عشرة تسعة)
واکر بردرهمدن اون درهمه وارنجه واردر یاخود بردرهم ایله اون درهمك بیننده دیو اقرار
ایتسیدی طقوز لازم کلور امام اعظم قتنده وامامین اون درهم لازم کلور دیدیلر امام زفر سکز
درهم لازم کلور دیدی اولکه قیاسدر زیرا مقر درهم اولی وآخری اولکه عاشردر حد قلدی
حد ایسه محدودده داخل دکلدر وامامینك علتی تحقیق غایت موجود اولمق واجبدر زیرا معدوم
موجود ایچون حد اولمق جائز اولماز پس انك وجودی وجوبیله در پس غایتلر داخل اولور وامامك
علتی تحقیقا غایت مغیاده داخل اولماز زیرا حد محدوده مغایر ولکن بو مقامده اولینك ادخالندن
لابددر زیرا درهم ثانی وثالث بدون اول متحقق اولماز ایمدی غایت اولی بالضروره داخل اولور
ولکن ثانیده ضرورت یوقدر (وفی من داری مابین هذا الحائط الی هذا الحائط فله بینهما)
مقر دارندن شو دیوارك بینی ایله شو دیواره وارنجه مقرله ایچون اقرار ایتسیدی مقرله ایچون
ایکی دیوارك ماببنی لازم کلور ذکر اولنان علت ایچون که تحقیقا غایت مغیاده داخل اولماز (اقر
بالحمل صح) مقر برجاریه نك حملنی یاخود برقیونك حملنی بررجل ایچون اقرار ایتسیدی اقراری صحیح
اولور واول رجله لازم کلور زیرا اول رجل ایچون وجه صحیح واردر وجه صحیح اولدرکه تحقیقا بررجل
ایچون بررجل اول حمل ایله وصیت ایلدی وموصی فوت اولدی وموصی له ایچون وارثی اقرار
ایدر (مطلقا) یعنی برابر درکرك برسبب صالح بیان ایتسون کرکسه ایتمسون (وله) ذکر
اولنان کبی حمل ایچون مقرك اقراری صحیح اولور لکن مطلقا دکل (ان بین سببا
صالحا کارث ووصیة) اکر برسبب صالح بیان ایدرسه ارث کبی ووصیت کبی باباسی فوت
اولوب اکا وارث اولدی دیمکله یاخود فلان کمسه بونکله انکیچون وصیت ایلدی دیمکله پس
بونکله اقرار صحیح اولور زیرا انك ایچون سبب صالح بیان ایتدی اکر اول شیئی معاینه ایلسه لر
بر انکله حکم ایده رز کذلك قچان مقرك اقراریله ثابت اولسه سبب صالح اندنصکره بولنسه
انکله ده حکم ایده رز واقرار اولنان حملك عند الاقرار وجودندن لابددر یاخود وجودی محتمل
اولمقدن لابددر وبو احتمال موروثك یاخود موصینك فوتی کوندن التی آیدن اقلده وضع حمل

ايتمسی چقان حامل زوج صاحبه سی اولورسه یاخود وقت فراقدن ایکی سنه دن اقلده وضع حمل
ایتمسیدر اکر حامل معتده اولورسه (فان ولدت حیا لاقل من ستة اشهر) پس اکر صورت
اولی ده التی آیدن اقلده ولد کتورسه (او من سنتین) یاخود صورت ثانیه ده ایکی سنه دن اقلده ولد
کتورسه (فله ما اقر لوجوده) اقرار اولنان شیء مقر لهکدر مورث یاخود موصی فوت اولدیغی
حینده ولد بطنده موجود اولدیغی ایچون (او میتا) یعنی یاخود میت ولد طوغررسه
(فللموصی والمورث) یعنی اول مال مورثك یاخود موصینك وارثلرینه رد اولنور زیرا بو اقرار
حقیقتده مورثله موصینك وارثلری ایچون در وجنینه انتقال ایلمز الا جنینك ولادتندنصکره
انتقال ایدر حال بوکه انتقال ایلمدی ایمدی مورثك و موصینك وارثلرینك اولور (او ولدت
حیین فلهما) یاخود حامل اکر ایکی دری ولد طوغررسه اقرار اولنان شیء ایکی ولدك اولور
نصفی برینك ونصفی آخرك اولور اکر ایکیسیده ارکك اولورسه یاخود ایکیسیده دیشی اولورسه
واکر بری ارکك و بری دیشی اولورسه پس وصیتده ذکر اولنان کبی ایکی نصف اولور ومیراثده
اوچ قسمك ایکیسی ارکك و برینی دیشی الور (وان بین بغیر صالح کبیع واقراض وهبة)
اکر مقر سبب صالح بیان ایتمیوب سبب صالحك غیری سبب بیان ایدرسه بیع کبی واقراض کبی
وهبه کبی حملی بکا بیع ایتدی یاخود بکا قرض ویردی یاخود بکا هبه ایلدی دیمکله (او ابهم
الاقرار لغا) یاخود اقراری مبهم ایدوب بنم اوزریمده فلانه نك حملی ایچون شویله شیء واردر دیمکله
سبب بیان ایلمسه انك اقراری لغو اولور اما اولكی لغو اولمسنه باعث زیرا مقر مستحیل
اولان شیئی بیان ایتدی جنیندن بیع و اقراضك عدم تصورلری ایچون حقیقة دکل اولکه
ظاهر در و حکما دخی تصوری معدوم اولدیغیچونکه زیرا مقر حمل اوزره ولی اوله مز واما
ثانینك لغو اولمسنه باعث مطلق اقرار تجارت سبیله اقراره منصرف اولور و بو اجلدن
مأذونك اقراری وایکی متفاوضدن برینك اقراری اقراره حمل اولنور پس انکله
تصریح ایلمش کبی اولور (اشهدا علی الف فی مجلس وآخران فی مجلس آخر لزم الفان)
بر مجلسده ایکی رجل بیك اقچه اوزره اقراره شاهد قیلوب و مجلس آخرده ایکی رجل آخری شاهد
قلسیدی ایکی بیك اقچه لازم کلور یعنی اکر مقر له شهود اوزره صك مراد ایدوب مقر اول شاهدلرك
قتنده ایکی کره یاخود برقاچ کره اول صکده بیك اقچه اوزره اقرار ایتسیدی مقره واجب اولان
یالکز بیك اقچه در بالاتفاق زیرا اقرار ثانی اقرار اولدر صکده ثابت اولان مال ایچون
معترف اولدیغیچون و اکر صکده قید اولنمادی ایسه بلکه ایکی مشاهدك حضورنده بیك
اقچه ایله اقرار ایتسیدی اندنصکره مجلس آخرده ایکی شاهدك حضورنده سببی بیان ایتمکسزین
بیك اقچه ایله اقرار ایتسیدی امام اعظم قتنده ایکی بیك اقچه لازم کلور ایکی شاهد آخرك ایکی
اولکی شاهدلره مغایر اولملری شرطیله بر روایتده ومغایر اولمملری شرطیله بر روایتده اخراده و بو ایکی
بیکك لزومی ثانی اولك غیری اولمق اوزره بناء در تنکیر چقان هر بریك ایچون بر صك کتب اولنور
وهر صکده ایکی شاهد شهادت ایلدکلری کبی وامامین قتنده اکا لازم کلمز انجق بیك اقچه لازم
کلور شهودك زیاده لکی ایله حقك تأکیدی ایچون اقرارك تکراری اوزره عرف ناسك دلالتیچون واکر
مجلس متحد اولورسه لازم کلان بالاتفاق بیك اقچه در کرخینك تخریجی اوزره زیرا مجلس ایچون
کلمات متفرقاتك جمعنده تأثیر واردر واول کلمات متفرقاتی کلام واحد حکمنده قلمغله دخی مجلسك تأثیری
واردر (الامر بکتابة الاقرار اقرار) اقراری کتابت ایله امر اقراردر یعنی مقر صکاکه فلان ایچون بنم
اوزریمه بیك اقچه اقرارمی یاز دیو امر ایتسیدی اقرار اولور وصکاك ایچون آمرك اوزرینه مال ایله شهادت
ایتمك حلال اولور وکذلك شو دارك بیعنی یاز دیسیدی دارك بیعی ایله اقرار اولور کاتب کرك

یازسون وکرکسه یازمسون عمادیه ده بویله ذکر اولندی (حکما) حکما اقرار اولور حکما
قولنه باعث زیرا امر انشا در واقرار اخباردر وانشا ایله اقرار حقیقة متحد اولماز بلکه مراد
تحقیقا اقرارك کتابتیله امر چقان کتابتله حاصل اولسیدی اقرار ده حاصل اولور (احد الورثة
اقر بالدین قیل یلزمه کله وقیل حصته) وارثلردن بری دینله اقرار ایتسیدی بعض دیدیکه
دینك کلیسی اکا لازم کلور و بعض دیدیکه انك اول دیندن حصه سی لازم کلور یعنی چقان
بر رجل میت اوزره دین ادعا ایتدکده وارثلردن بعضی اول دینی اقرار ایتسیدی بزم اصحابمز
قولنده دینك جمیعسی مقرك حصه سندن اخذ اولنور فقیه ابو اللیث قیاسده بو دردیدی لکن
بزم قتمزده اختیار اولنان اول مقردن دیندن حصه سی مقداری اخذ اولنور و بو شعبینك
وشمس الائمه نك و بصرینك وابن ابی لیلانك وسفیان ثورینك و بونلره تابع اولانلرك قوللریدر
و بو قول ضرردن ابعددر وشمس الائمه دخی انلر کبی ذکر ایلدی و دیدی بزم شیخلریمز بو مقامده
شیء زیاده ایتدیلرکه کتابلرده شرط قلنمادی اولکه قاضینك انك اوزرینه اقرار ایله قضا
ایلمسیدر زیرا مجرد اقرار ایله انك نصیبنده دین حلال اولماز بلکه قاضینك قضاسیله حلال
اولور و بو مسئله زیاداتده صاحب کتابك ذکر ایلدیکی مسئله ایله ظاهر اولور مسئله اولدرکه
تحقیقا چقان ورثه دن بری دینله اقرار ایتسیدی اندنصکره اول دین اقرار ایدن وارث ایله بر رجل
تحقیقا میت اوزره دین واردر دیو شهادت ایلسه لردی اول شهادت قبول اولنور و بو مقرك شهادتی
دخی استماع اولنور پس اکر ورثه دن برینك مجرد اقراری ایله دین انك نصیبندن لازم کلسیدی
انك شهادتی قبول اولنمامق لازم کلوردی انده غرامت اولدیغیچون وشیخ مذکور رحمة الله
علیه دیدیکه لایق اولان بو زیاده یی حفظ ایلمکدر زیرا انده فائده عظیمه واردر عمادیه ده
بویله ذکر اولندی

* (باب الاستثناء وما بمعناه) *

بو باب اقرارده استثنانك واستثنا معناسنده اولان شیئك بیاننده درمغیر اولمسنده شرط کبی وشرط
مثللی کبی (استثنی بعض ما اقر به متصلا لزمه باقیه) مقر اقرار ایلدیکی شیئه متصل اولدیغی
حالده استثنا ایتسیدی باقیسی لازم کلور یعنی چقان مقر مقر له ایچون بنم اوزریمده اون درهم
واردر الا بر اقچه دکل دیسیدی اکا طقوز اقچه لازم کلور اصولده متقرر اولان شیء ایچونکه
تحقیقا مقر بعد الاستثنا باقی ایله تکلم ایتسیدی پس کانه ابتداء مقر له ایچون اوزریمده
طقوز درهم واردر دیمش اولدی وعامه علمانك قولی اتصالك شرطی مغیر اولمقده در وابن عباس
رضی الله عنهمدن تأخیرك جائز اولمسی نقل اولندی (ولو کله فکله) واکر اقرار ایلدیکی شیئك
کلیسنی استثنا ایتسیدی کلیسی لازم کلور (لو بعین لفظه نحو غلمانی کذا الا غلمانی) اکر استثنا لفظك
عینی اولورسه ده مثالی بنم غلاملرم شویله در الا بنم غلاملرم شویله در دیمك کبی زیرا انك ایچون
کلیسی لازم کلورکه تحقیقا بلمش ایدك که مقر بعد الاستثنا باقی ایله تکلم ایدر حال بوکه کلدن
باقی یوق پس رجوع اولور و رجوع ایسه بعد الاقرار باطلدر کرکسه موصول اولسون
وکرك مفصول اولسون پس اکر کلی استثنا ایدرسه کلیسی لازم کلوب استثنا باطل اولور
(بخلاف ما) شول شیء بونك خلافی اوزره درکه چقان استثنا بو لفظك غیری اولسیدی مثالی
(غلمانی کذا الا فلانا وفلانا وفلانا ولا غلام له غیرهم) بنم غلاملرم شویله در الا فلان وفلان
وفلان شویله دکلدر دیوب حال بوکه انلردن غیری انك غلامی اولمسیدی پس چقان اولك
غیری ایله اولسیدی بعد الاستثنا باقی ایله تکلم قلمق ممکن اولوردی زیرا مستثنا منه مقرك
انلردن غیری ملکی اولمدیغی ضرورتی ایچون کلا استثنا اولدی یوخسه لفظه راجع اولان

امر ایچون اولمدی پس ذاتنه نظر ایله مستثنا یی صدر کلامك متناول اولدیغی شیئك بعضی ممكن اولور ممكن اولمامق خارجدندر اما لفظ اولك عینی تكلمی ذكر اولنانك خلافی اوزره درکه اولوقت بعد الاستثنا باقی ایله تكلم قلمق ممكن اولور (كذا الا هؤلاء) یعنی مقر بنم غلاملرم شویله در الا انلر دكل دیسیدی ذكر اولنان اقرار صحیح اولور تغایر لفظی بولندیغی ایچون (استثنی وزنیا او كیلیا من دراهم صح قیمة) مقروزنی اولان یاخود كیلی اولان شیئی دراهمدن استثنا ایتسیدی قیمت جهتندن صحیح اولدی یعنی اكر مقر مقر له ایچون بنم اوزریمده یوز درهم وار در الا بر التون دكل یاخود بنم اوزمده یوز درهم وار در الا بر اوچلك بغدای دكل دیسیدی امام اعظم و ابی یوسف قتنده صحیح اولور و یوز درهم لازم كلور الا بر التونك قیمتی لازم كلمز یاخود بر اوچلك بغدایك قیمتی لازم كلمز وقیاس بو استثنا صحیح اولمامق ایدی اولكه امام محمد وزفرك قولیدر زیرا استثنا صدر كلامك متناول اولدیغی شیئك بعضنك اخراجیدر شول معنایه كه اكر استثنا اولنمسه اول بعض صدر كلام تحتنده اولور بو ایسه خلاف جنسده متصور اولماز لكن امام اعظم ایله ابو یوسف استحسانا بونی صحیح قلدیلر مقدارات معنی جنس واحد اولمغله اكرچه كیم صورتا اجناس مختلفه اولورسه ده زیرا اجناس ذمتده ثمن اولمقلغله ثابت اولور اما التون ظاهر در وكذلك التونك غیریده زیرا كیلی ووزنی اعیانلری ایله مبیعدر واوصافلری ایله ثمندر حتی اكر كیلی و وزنی تعیین اولنسه لر عقد ایكیسنك عینلرینه تعلق ایدر واكر وصف اولنوب تعیین اولنمسه لر انلرك حكمی التونك حكمی كبی اولور و بو اجلدن ایكیسنده ده اسكی لك و یكیلك برابر در و معنی جنس واحد كبی ذمتده حكم ثبوتده اولورلر پس استثنا باقی ایله معنی تكلمدر بو خسه صورتا دكلدر (ولو استثنی غیرهما منها لا) اكر مقر دراهمدن وزنی وكیلی نك غیری سنی استثنا ایتسیدی صحیح اولماز بزم قتمزده امام شافعی قتنده خلاف وار در شافعینك علتی اولدر كه دراهم ایله كیلی و وزنینك غیری مالیت حیثیتندن جنسا متحد اولدیلر دیرو بزم علتمز اولدركه تحقیقا مالیت حیثیتندن متحد اولمق اتحاد جنسی افاده ایتمز بلكه ثمنیت وصفندن لا بد در كركسه معنی اولسون تكیم بلمش ایدك (اذا وصل باقراره انشاء الله تعالی ابطله) قچان مقر اقرارینه انشاء الله تعالی وصل ایتسیدی اول اقراری ابطال ایدر زیرا حق سبحانه وتعالی نك مشیتنه تعلیق امام محمد قتنده ابطالدر واقرار حكمك انعقادندن اول باطل اولدی و ابی یوسف قتنده بر شرطه تعلیقدر كه انك اوزرینه وقوف اولماز ایمدی اصلدن اعدام اولدی (اقر بشرط الخیار لزمه المال) مقر بشرط الخیار اقرار ایتسیدی اكا مال لازم كلور فلان كیمسه ایچون بنم اوزریمده بیك درهم وار در اوچ كونه دكین بنم مخیر اولمم اوزره دیمكله مال لازم كلور صیغهٔ ملزمه نك وجودی ایچون اقرار صحیح اولمغله (وبطل شرطه) و شرطی باطل اولور زیرا اقرار اخبار در و خیارك اخبارده مدخلی یوقدر زیرا اول اقرار اكر صدق ایسه پس اول اقرار واجب العمل در كركسه مخیر اولسون و اكر كذب ایسه پس اول مال واجب الرد اولور انك اختیاریله وعدم اختیاریله اقرار متغیر اولماز و خیارك عقدلرده شرط قلنماسنك تأثیری مخیر اولان كیمسه نك فسخله امضاسی بیننده مخیر اولمسی ایچوندر (اقر بدار واستثنی بناءها) بر كیمسه بر داراقرار ایدوب بناسنی استثنا ایتسیدی شو دار فلان كیمسه نكدر الا بناسی دكل دیمكله (كانا للمقر له) اول دارك ارضی و بناسی مقر لهك اولور و انك استثناسی صحیح اولماز زیرا اسم دار مقصود اولدیغی حالده بنایه متناول اولماز زیرا دار بقعه دن اوزرینه دیوار دور ایدن شیئك اسمیدر و بنا اكا تبعا داخل اولور لفظا اولماز بو اجلدن قبضدن اول بنایه مستحق ظاهر اولسه بنا مقابله سنده ثمندن برشی ساقط اولماز بلكه مشتری مخیر قلنور و استثنا نصا اولان كلامه متناول اولان شیدن اولور زیرا استثنا

تصرف لفظیدر بن دیرمكه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور بنا داردن جزء اولمق بر احد ایچون خفی اولان شیدن دكلدر و بو اجلدن اتلافی ایله ضامن اولنور پس عشره دن واحد كبی اولور پس بونك استثناسنك صحیح اولمامسی نه وجهله اولور دینلورسه بونك وجهنك معرفتنك تحقیقی بر مقدمه اوزره موقوفدر اول مقدمه كه علم كلام وعلم اصولده تقریر اولنمشدر كه اول مقدمه تحقیقا ركنی ایكی قسمدر بریسی اصلیدر و قسم اصلی اسمك مدلولنه داخل اولاندر شو حیثیتله كه قچان قسم اصلی منتفی اولسه باقی اوزره اسمك اطلاقی صحیح اولماز عشره دن واحد كبی وحیواندن رأس كبی وانكنجی قسمی زائددر و بو زائد اسمك مدلولنده داخل اولور لكن قچان اول زائد منتفی اولسه باقی اوزره اسمك اطلاقی منتفی اولماز زیدك یدی كبی ورجل كبی حتی قچان بر كیمسه بر عبد ایچون بو عبد زیدكدر الا الی وایاغی دكل دیسیدی جائز اولماز و بو تحقیق ایله انلرك اقراری عینلرنده ركن زائددر قوللرینك ظاهری اوزره وارد اولان سؤالك دفعی ظاهر اولوركه تحقیقا ركنیت دخول و زیاده خروج اقتضا ایدر پس نه كیفیتله مجتمع اولورلر دفعك وجهی اولدركه تحقیقا دخول لفظك ظاهرنه متناول اولمسنه نظر ایله در و خروج حقیقة تبعیته نظر ایله در ایمدی منافات یوقدر (فص الخاتم ونخل البستان وطوق الجاریة كبنائها) خاتمك فصی و بستانك اشجاری وجاریه نك بوغازنده كی بوغاغی دارك بناسی كبیدر لفظك متناول اولدیغی شیدن اولمرنده حتی انلرك استثناری صحیح اولماز اما قچان داری اقرار ایدوب الا ثلثی دكل یاخود داردن بر بیت دكل دیسیدی استثنا صحیح اولور زیرا ثلث یاخود بیت دارده لفظا داخلدر ایمدی استثنا صحیح اولور (كذا اذا قال بناؤها لی وارضها لفلان) یعنی قچان مقر دارك بناسی بنمدر وارضی فلانكدر دیسیدی اقراری صحیح اولور زیرا ارضله اقرار تبعا بنائله اقراردر دار ایله اقرار كبیدر (ولو قال وعرصتها) یعنی اكر بناسی بنمدر وعرصه سی فلانكدر (كان كما قال) مقرك دیدیكی كبی اولور زیرا عرصه بنادن وشجردن خالیه اولان بقعه دن عبارتدر پس كانه شو ارضك بیاضی بناسز فلانكدر دیمش اولدی (وصح بالف من ثمن قن عینه وانكر قبضه) یعنی قچان مقر فلانك بنم اوزریمده اندن اشترا ایلدیكم قنك ثمندن بیك درهم وار در و بن اول ثمنی قبض ایلدم دیسیدی پس اكر بعینه قن ذكر ایلدی ایسه مقر له ایچون دینلوركه اكر دیلرسك قنی تسلیم ایله و بیك درهم مقردن اخذ ایله و اكر قنی تسلیم ایتمزسك سنك ایچون برشیء یوقدر (فلو سلمه لزمه الالف والا فلا) پس مقر لهه قنی تسلیم ایدرسه مقره بیكی و یرمك لازم كلور والا لازم كلمز بو مسئله بر قاچ وجه اوزره در اولكیسی بو دركه مقر له مقری تصدیق ایدوب وقنی تسلیم ایلمسیدر وجوابی بزم ذكر ایلدیكمز در زیرا ایكیسنك بر برلرنی تصدیق ایلملری ایله ثابت اولان عیانا ثابت اولان كبیدر وایكنجی وجه اولدركه مقر له قن سنك قنكدر انی بن بیع ایلدم بنم سكا بیع ایلدیكم بونك غیری بر قندر دیه و بو وجه ثانیده مقر اوزره مال لازم كلور زیرا اوزرینه مالك وجوبیله اقرار ایلدی انك ایچون قنك سلامتی ایله حال بو كه ذوالیدك اقراری وقتنده مقرك ملكیدر دیو تسلیم ایلدی ایمدی مقره مال لازم كلور واوچنجی وجه اولدركه مقر له قن بنمدر بن سكا بونی بیع ایتمدم دیر بونك حكمی مقره برشیء لازم كلممكدر زیرا مقر مقر له ایچون مال ایله اقرار ایتدی قچان مقر له اكا قنی تسلیم ایدرسه حال بو كه تسلیم ایتمدی ودردنجی وجه اولدركه مقر له قن بنم قنمدر بن سكا بو قنی بیع ایتمدم بونك غیری قن بیع ایلدم دیرو بونك حكمی ایكیسیده بر برینه یمین و یرمكدر زیرا ایكیسندن هر بری هم مدعی وهم منكردر زیرا مقر تعیین ایلمدیكی قنی ادعا ایدر ومقر له انكار ایدر ومقر له مقر اولندن بیك درهم ادعا ایدر غیریسنی بیعله ومقر انكار ایدر وقچان ایكیسی یمین ایتسه لردی هر برینك دعواسی

صاحبندن متلقی اولوردواوزرلر بنه برشیء قضا اولنماز وعبدیدنده اولان سالم اولور بو قول بجان فن معین اولورسه در (وان لم یعینه لزم ولغا انکاره) اکر فن معین اولمزسه مقره بیك درهم لازم کلور وقبض ایتمدم دیدیکنه تصدیق اولنماز (عندابی حنیفة) امام اعظم قتنده (وصل اوفصل) کرك انشاءالله تعالی یی وصل ایتسون وکرکسه فصل ایتسون زیرا اقرار ایلدیکی شیدن رجوعدروا قراردن رجوع ایسه باطلدر (کقوله من ثمن خمر اوخنزیر) خمرك یاخود خنزیرك ثمندن قولی کبی یعنی فلان ایچون بنم اوزریمده خمر یاخود خنزیر ثمندن بیك درهم واردر دیسیدی اکا بیك دهم لازم کلدیکی کبی کرك وصل ایتسون وکرك فصل ایتسون اقرارد نصکره رجوع اولدیغی ایچون وامامین اکر وصل ایدرسه تصدیق اولنور واکر فصل ایدرسه تصدیق اولنماز زیرا تغیری بیاندر پس موصولا صحیح اولورمفصولا صحیح اولمازاستثناوشرط کبی (وفی ثمن متاع اوقرض وهی زیوف اونبهرجة اوستوقة اورصاص لزمه الجید) یعنی مقرك بنم اوزریمده متاع ثمندن یاخود قرضدن فلان ایچون بیك درهم واردر اول بیك زیوفدر یاخود نبهرجه در یاخود ستوقه در یاخود رصاصدر دیسیدی انده جید لازم کلور یعنی مقر بنم اوزریمده متاع ثمندن فلان ایچون بیك درهم واردر یاخود بکا بیك درهم قرض ویردی دیدکد نصکره اول یوز درهم زیوفدر یاخود نبهرجه در یاخود قبلهدر یاخود رصاصدر یاخود الااول یوز درهم زیوفدر دیسیدی یاخود فلان ایچون بنم اوزریمده یوز درهم زیوف متاع ثمندن دیسیدی ومقرله جیاددر دیسیدی امام اعظم قتنده جید لازم کلور کرك وصل ایتسون وکرك فصل ایتسون وامامین اکر وصل ایتدی ایسه مقر تصدیق اولنور فصل ایتدی ایسه تصدیق اولنماز دیدیلر مرور ایدن علت ایچون (وفی من غصب اوودیعة) وفی ثمن اوزره عطفدر (ان ادعی احدهذه المذکورات الاربع) یعنی بجان مقر فلان ایچون بنم اوزریمده غصبدن یاخود امانتدن بیك درهم واردر الا اول بیك درهم زیوفدر یاخود نبهرجه در یاخود قبلهدر یاخود رصاصدر دیو ادعا ایتسیدی (صدق) مقر تصدیق اولنور کرك وصل ایتسون وکرکسه فصل ایتسون زیرا غصب ایچون ووديعت ایچون زیوفك غیری جیاده اختصاص یوقدر زیرا غاصب بولدیغی شیئی غصب ایدر ومودع حفظی محتاج اولان شیئی امانت قور پس مقرك زیوفدر قولی کلامنك اولنی تغییر ایلمز بلکه نوعی بیاندر ایمدی موصولا ومفصولا صحیح اولور (الافصلا فی الاخیرین) الافصل ایکی آخراولانلرده دکل یعنی فلان ایچون بنم اوزریمده غصبدن یاخود ودیعتدن بیك درهم واردر الا اول بیك درهم قبلهدر یاخود رصاصدر دیدکده اکر وصل ایدرسه تصدیق اولنور فصل ایدرسه تصدیق اولنماز زیرا قبله دراهم جنسندن دکلدر بو اجلدن انکله صرفده وسلمده تجوز جائز اولمادی لکن اسم مجازا متناول اولور پس تغییر بیان اولور ایمدی موصولا صحیح اولور مفصولا صحیح اولماز (قال غصبت ثوبا وجاء بمعیب صدق) بجان مقر بن برثوب غصب ایتدم حال بوکه عیبلی کلدی دیسیدی یمینی ایله تصدیق اولنور اکر خصم ثوبك سلامتنی اثبات ایدهمزسه زیرا غصب سلامتی اقتضا ایتمز (کما فی قوله علی الف الا انه ینقص کذا متصلا) نتکیم بنم اوزریمده بیك درهم واردر الاشو مقداری نقصاندر دیسیدی متصلا بلدکك علت ایچون که تحقیقا استثنا متصلا صحیح اولور منفصلا اولماز (قال لاخر اخذت منك الفا ودیعة فهلکت فقال الاخر بل غصبا ضمن) بر رجل آخر بر کیمسه یه بن سندن امانت بیك اقچه اخذ ایتدم پس اول امانت هلاك اولدی دیدکده اول آخر کیمسه دخی بلکه اول بیك اقچه یی سن بندن غصبا اخذ ایتدك دیسیدی مقر اول بیك درهمه ضامن اولور زیرا ضمانك سببی ایله اقرار ایتدی اولکه مال غیری اخذدر اندن صکره اندن براءت ایجاب ایدر شیئی ادعا ایتدی اولکه اخذه اذندر وآخر ایسه

انی انکار ایتدی ایمدی قول یمینی ایله آخرکدر مکرکه یمیندن نکول ایلیه بوتقدیرجه مال لازم کلور (بخلاف قوله غصبتنیه فی رد قوله اعطیتنیه ودیعة) مقرك بکا امانت اعطا ایلدیکك بیك درهم هلاك اولدی قولنده مالکك یوق بلکه اول بیك درهمی بندن غصب ایلدك دیوردی ذکر اولنانك خلافی اوزره در مقر ضامن اولماز زیرا سبب ضمانله اقرار ایتمدی ومدعی علیه سبب ضمان ادعا ایدر ومقر انکار ایدر پس یمینی ایله مقرکدر (قال کان هذا ودیعة لی عندك فاخذته فقال هولی اخذه) یعنی بر رجل بر کیمسه دن برشیء اخذ ایدوب اخذ ایدن رجل بوشیء سنك قتنده بنم امانتم ایدی اخذ ایتدم دیدکده اول کیمسه دخی بوشیء بنمدر دیسیدی اول شیئی بنمدر دیان اخذ ایدر زیرا اخذ ایدن رجل بنمدر دیان رجل ایچون ید ایله اقرار ایتدی اندنصکره اخذی اقرار ایتدی اولکه سبب ضماندر نه کیم بیان اولندی وانك اوزرینه استحقاق ادعا ایتدی پس قبول اولنماز بلکه عینی قائم ایسه ردی واجب اولور وهالك ایسه قیمتی واجب اولور (صدق من قال اجرت فرسی اوثوبی فرکبه اولبسه ورده الی) بن آتمی یاخود ثوبمی فلانه ایجار ایلدم ایدی فرسمه بندی یاخود اول ثوبمی کیدی وبکا رد ایلدی دیو ادعا ایتدکده اول فلان دخی کذب ایلدك بلکه فرس یاخود اوثوب بنمدر بندن انلری ظلما اخذ ایلدك دیسیدی قول مقرکدر وآخر ایچون بینه لازمدر (اوخاط ثوبی هذا بکذا فقبضته) یعنی بر کیمسه بنم شو ثوبمی فلان کیمسه بجق اقچه یه دیکدی بن اندنصکره قبض ایلدم دیدکده اول فلان ثوب بنمدر دیسیدی قول مقرك قولیدر ذکر اولنان مسئله اولی کبی (قال هذا الالف ودیعة لزید لابل لبکر فالالف لزید وعلی المقر مثله لبکر) بر کیمسه شو بیك اقچه زید ایچون امانتدر یوق بلکه بکر ایچون امانتدر دیسیدی اول بیك اقچه زیدکدر ومقر اوزره بیك دخی بکر ایچون لازم کلور زیرا وقتاکه زید ایچون اقرار ایتدی ایسه اقراری زید ایچون صحیح اولدی وزیدك ملکی اولدی اندنصکره یوق بلکه بکرکدر قولی اندن رجوع اولور پس زید حقنده قولی قبول اولنماز پس اول بیك زیده ویرلمك واجب اولور ومثلی بکر ایچون ضمان لازم کلور (اقر بدین لانسان ثم قال کنت کاذبا فیه) بر رجل بر انسان ایچون دین اقرار ایتدکد نصکره بن اقرارمده کاذبم دیسیدی (حلف المقرله علی عدم کذبه) اول مقرله مقرك عدم کذبی اوزره تحلیف اولنور یعنی مقرلهه سنك ایچون مقرك اقرار ایلدیکی کاذب اولمدیغنه دیو یمین ویریلورمسن انك ادعا ایلدیکی شیء اوزره مبطل اولمدیغکه دیو یمین ویریلور ابو یوسف قتنده وامام اعظمله امام محمد قتنده مقره اقرار ایلدیککی دینی دیو یمین ویریلور ابو یوسف قتنده ... مقرلهه تسلیم ایله دیو امر اولنور وفتوی انك اوزرینه درکه مقرله تحلیف اولنور بین الناس عادت جاری اولدیغی ایچون که اقرارك صکنی کتب ایدرلر اندنصکره مالی اخذ ایدرلر کافیده بویله ذکر اولندی

(*) باب اقرار المریض (*)

بو باب مرض موتده اقرارك بیانندهدر (دین صحته مطلقا) ومریضك حال صحتنده دینی مطلقا یعنی کرك اول دین سببیله معلوم اولسون وکرك حال صحتنده اقراریله معلوم اولسون (ودین مرض موته بسبب فیه معروف) دخی مرض موتنك دینی که اول مرضنده سبب معروفله اوله مالك اولدیغی شیئك دینی کبی یاخود اهلاك ایلدیکی شیئك دینی یاخود زوجه سنك مهری کبی حال بوکه معاینه معلوم اوله (یقدمان علی ما اقر به فیه) یعنی صحتنده اولان دینی ومرض موتده سبب معروفله اولان دینی مرض موتنده اقرار ایلدیکی دین اوزره تقدیم اولنورلر وعند الشافعی مرض موتده اولان اقرار ایکی اولکی دینلر ایله مساویدر سببده برابر اولدقلری ایچون اول سبب که اقراردر وبرم

ایچون علت اولدرکه تحقیقامرض دینله اقراردن محجور درمادامکه صحتنده اولان دیندن فارغ
اولمدقجه ایمدی محجورك اقراریله ثابت اولان دینه مزاحم اوله مزعبدمأذون کبیکه مجرد نصکره دین
اقرار ایده پس دین ثانی اوله مزاحم اوله مز (والکل یقدم علی الارث) و بونلرك کلیسی ارث اوزرینه
تقدیم اولنور یعنی دین صحت ومرضده سبب معروفله اولان دین ودین مرض که مرضده مجرد اقرار
ایله معلوم اوله ارث اوزره تقدیم اولنور زیرا قضاء دین حوایج اصلیه دندر ووارثك حقی ترکه یه
بشرط الفراغ متعلق اولور بو اجلدن تکفیننده حاجتی تقدیم اولنور (ولم یجز تخصیص غریم
بقضاء دینه ولا اقراره لوارثه) وقضاء دینی بردائنه تخصیص ایلمك ودخی وارثی ایچون اقرار ایلمك جائز
اولمادی برابردر کرك دینله اقرار ایتسون وکرك عینله اقرار ایتسون رسول علیه الصلاة والسلامك
ان الله تعالی اعطی کل ذی حق حقه الا لاوصیة لوارث قول شریفیچون یعنی تحقیقا حق تبارك
وتعالی هرحق صاحبنك حقنی اعطا ایلدی سزلر آگاه اولوککه وارث ایچون وصیت یوقدر
(الا بتصدیق البقیة) مکرکه غرمانك ووارثلرك باقیلری تصدیق ایلملری ایله جائز اولدی
زیرا تخصیصدن مانع اولان انلرك حقلرینك ترکه یه تعلقیدر پس قچان انلرانی تصدیق ایلسه لردی
مانع زائل اولوب تخصیص دخی جائز اولدی (وجاز لغیره) ومریضك اقراری وارثك غیری ایچون
جائز اولدی مقتضی موجود اولوب مانع منتفی اولدیغیچون اما مقتضی نك وجودی مالنك
خالصنده تصرفی اولدیغیچون و بو جوازی اقتضا ایدر واما مانعك انتفاسی جوازدن مانع اولان
ارث منتفی اولدیغیچون (ولوکان بکل ماله) کرکسه مالنك کلیسیله اقرار ایتسون ابن عمر رضی الله
عنهدن روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا رسول علیه السلام بیوردیکه قچان بررجل مرضنده
وارثك غیری بررجل ایچون دینله اقرار ایتسیدی تحقیق بو اقرار جائزدر کرکسه اول اقرار مالنی
احاطه ایلسون وقیاس انك اقراری صحیح اولمیوب الا ثلثده صحیح اولمق ایدی زیرا شرع انك
تصرفنی ثلث اوزره قصر ایلدی وثلثانه حق ورثه تعلق ایتدی بو اجلدن جمیع مالنی تبرع
ایتسه نافذ اولماز الا ثلثده نافذ اولور پس اقرار دخی نافذ اولمایوب ثلثده اولمق واجب اولدی
ولکن ابن عمردن روایت اولنان حدیث ایچون قیاس ترك اولندی (اقرله بمال ثم بنوته ثبت
نسبه و بطل اقراره) بررجل براجنبی کیمسه ایچون مال ایله اقرار ایدوب بعده اوغلمدر دیو
اقرار ایتسیدی نسبی ثابت اولور ومقرك اقراری باطل اولور (ولاجنبیة ثم نکحها صح)
وبراجنبیه مرأه ایچون مال ایله اقرار ایدوب بعده اول اجنبیه یی نکاح ایتسیدی انکیچون اقراری
صحیح اولور وامام زفر قتنده بو اقرار اولکی مسئله کبی باطل اولور تهمت ایچون و بزم ایچون
علت اولدرکه تحقیقا اول اقرار براقراردرکه بینهما ده تهمت یوقدر پس بعده حادث اولان
سببله باطل اولماز مسئله اولی بونك خلافی اوزره زیرا نسب دعواسی زمان علوقه مستند اولور
پس ظاهر اولدرکه تحقیقا اوغلق زمان اقرارده ثابته در ایمدی اقرار صحیح اولماز واما زوجیت زمان
زوجیت اوزره قصر اولنور پس ظاهر اولماز که تحقیقا انك اقراری زوجه سیچون اولمادیغی (بخلاف
الهبة والوصیة) اما قچان برمرأه اجنبیه یه برشیء هبه ایلیوب یاخود انك ایچون برشیء ایله وصیت
ایتسیدی بعده اول مرأه یی تزوج ایلسیدی بو ایکیسیده باطل اولورلر اتفاقا زیرا وصیت بعد
الموت تملیکدر حال بوکه بو تقدیرجه اول مرأه ایسه انك وارثیدر ایمدی وصیت صحیحه اولمادی
ومرضنده هبه دخی وصیتدر یعنی نافذ اولماز الا ثلثدن نافذ اولور تکیم قریبا کتاب وصیتده
بیانی کلور ایمدی هبه وصیت کبی اولدی (ولو اقر بدین لمن طلقها فیه فلها الاقل من الارث والدین)
اکر بررجل تطلیق ایلدیکی مرأه ایچون مرض موتنده دینله اقرار ایتسیدی اول مرأه ایچون
اول رجلدن میراثندن ودیندن اقلی واردر عدتك بقاسیله تهمتك قائم اولدیغیچون و باب

اقرار ایچون زوجیتك باقی اولماسیله منسد اولدیغیچون پس آز اولور طلاقی اقرار اوزره تقدیم ایدر که
مرأه ایچون ارثی اوزره زیاده ایله اقراری صحیح اولسون ایچون ارثك ودینك اقلنده ایسه تهمت یوقدر
ایمدی ثابت اولور (اقر ببنوة غلام جهل نسبه فی مولده و یولد مثله لمثله وصدقه وهو من اهله
یثبت نسبه منه) بررجل مولدنده نسبی مجهول برغلامك اوغللوغنه اقرار ایتسیدی او یله غلامکه اول
بلده ده مقر مثللیدن اوغلامك مثلی حاصل اولمش اوله مقر او غلامه بنم اوغلومدر
دیدکده اول غلام دخی مقری تصدیق ایتسیدی حال بوکه اول غلام تصدیقك اهلندن
اوله اول غلامك نسبی مقردن ثابت اولور (وشارك الورثة) مقرك وارثلرینه شریك اولور
بونده جهالت نسب شرط قلندیکه زیرا نسبی معلوم اولسیدی نسبی مقردن ثابت اولمازدی واول
بلدده مقر مثللیدن اول مثللی غلام اولسیدی مقر ظاهرا کاذب اولمق لازم کلوردی واول غلام مقری
تصدیق ایلمسی شرط قلندیکه زیرا غلامده مسئله نفسندن تعبیر ایدن غلامده در پس
تصدیقندن لابد در زیرا کندی نفسندن تعبیر یدنده در حتی اکر غلام صبی اولوب نفسندن
تعبیره قادر اولماسه تصدیقنه اعتبار اولنماز بو اجلدن مصنف وهو من اهله وشارك الورثة دیدی
زیرا وقتاکه اول غلامك نسبی مقردن ثابت اولدی ایسه وارث معروف کبی اولدی (صح اقراره بالولد
والوالدین) رجلك ولدیله وانا سی و باباسیله اقراری صحیح اولدی (والزوجة والمولی) وزوجه ومولی
ایله ده صحیح اولدی زیرا اقرارینك موجبی ایکیسنك تصادقلری ایله ایکیسنك بیننی اثبات ایدر بر کیمسه یه
ضررسز ایمدی نافذ اولور (واقرارها بالوالدین والزوج والمولی) دخی مرأه نك اناسنی و باباسنی
وزوجنی ومولاسنی اقراری صحیح اولدی زیرا اصل اولان بودرکه تحقیقا انسانك اقراری نفسی
اوزره حجتدر غیری اوزره دکلدر وذکر اولنان کیمسه لر ایله اقرار اولماز الا نفسی اوزره اقرار اولور
ایمدی قبول قلنور (وشرط تصدیقهم) وانلرك مقری تصدیقلری شرط قلندی زیرا انلرك
غیرینك اقراری انلری الزام ایلمز زیرا انلرك هر برینك کندو نفسی یدنده در مکر که مقرله مقرك یدنده
صغیر اولوب ونفسندن تعبیره قادر اولمیه یاخود مقرك عبدی اوله مجرد مقرك اقراری ایله اول
غلامك نسبی ثابت اولور واکر اول غلام غیرك عبدی اولورسه اول غلامك مولاسنك تصدیقی
شرط قلندی (کما یشترط تصدیق الزوج) نتکیم مرأه نك ولد دعواسنده زوجك تصدیقی شرط
قلندیغی کبی (اوشهادة امرأة قابلة اوغیرها) یاخود برمرأه نك کرکسه قابله کرکسه اولمسون
انك شهادتی شرط قلندیغی کبی (فی اقرار ذات زوج بالولد) زوج صاحبه سی اولان مرأه نك
ولدی اقرارنده (وعدم العدة فی غیرها) وزوج صاحبه سی اولمیان مرأه نك ولدی اقرارنده
عدت اولماممق شرط قلندی یعنی قچان مرأه نك زوجی اولوب ومعتده اولمیه انك ولد ایله
اقراری صحیح اولور زیرا انده نفسی اوزره الزام واردر غیری اوزره یوقدر ایمدی اقراری نافذ اولور
(وصح التصدیق بعد موت المقر) ومقرك موتندنصکره تصدیق صحیح اولدی (الا من الزوج
بعد موتها مقرة) الا مرأه نك مقره اولدیغی حالده موتندنصکره زوجك تصدیقی صحیح اولماز
یعنی مقرك موتندنصکره نسبده تصدیق صحیح اولدی بعد الموت نسبك بقاسی ایچون
واکر زوج مرأه نکاحیله اقرار ایدوب فوت اولدقده مرأه انی تصدیق ایتسیدی صحیح اولور
حتی انك ایچون مهر وارث لازم کلور نکاحك حکمی باقی اولدیغی ایچون اولکه عدتدر
واکر مرأه بررجلك نکاحیله اقرار ایدوب فوت اولسیدی پس زوج انی تصدیق ایتسیدی
انك تصدیقی صحیح اولدی امام اعظم قتنده زیرا اول مرأه وقتاکه فوت اولدی ایسه
علایقی ایله نکاح زائل اولدی حتی اول زوج ایچون اول مرأه نك قرقرنداشنی تزوج جائز اولور
واول مرأه نك قرقرنداشی اولمزسه انك ماسواسی دوردنی تزوج ایتمك جائز اولور واول

زوج ایچون مرأه نك میتنی غسل جائز اولمازایمدی انك اقراری باطل اولور پس اقرارك ابطلانندن
تصدیقده صحیح اولماز (اقر بنسب من غیر ولاد کاخ وعم لم یثبت) بررجل ولدك وبابا وانانك غیری ایچون
قرنداش وعم كبی نسبله اقرار ایتسیدی ثابت اولمدی وانك حقنده اقراری قبول اولنماز (ویرث الامع
وارث وان بعد) واكا وارث اولور مکر انکله وارث وار ایسه وارث اوله مزنقدر بعید ایسه ده زیرا اول
اقرارده نسبی غیر اوزره تحمیل واردر پس اكرمقر نفقه یاحضانه ادعا اتسه نفقه یاحضانه حقنده
ادعاسی مقرلهدن ارثه احقدرحتی اكرمقر بركیمسه ایچون بنم قرنداشمدر دیو اقرار ایتسیدی ومقرك
عمه‌سی یاخاله‌سی اولسیدی پس ارث عمه ایچوندر یاخاله ایچوندر زیرا مقرلهك نسبی ثابت
اولمدی ایمدی وارث معروفه مزاحم اوله مز (مات ابوه فاقر باخ شارکه فی الارث بلا نسب) بلا نسب
بركیمسه نك باباسی فوت اولدقده بركیمسه یه قرنداشمدر دیو اقرار ایتسیدی مقرله انکله ارثده بلا نسب
شریك اولور زیرا مقرك اقرارینك مقتضاسی ایکی شیدر که بری نسبی غیری اوزره حملدر حال بوكه مقر
ایچون مقرله اوزره ولایت ده یوقدرو بردخی ارثده شریك اولمقدر انده ولایتی واردر پس ثانی یه اعتبار
اولنور اوله اعتبار اولنماز (اقر احدابنی میت له) میتك ایکی اوغلونك بری میت ایچون اقرار ایلسیدی
(علی اخر دین بقبض ابیه نصفه) میتك برآخر اوزرنده اولان دینك نصفنی باباسنك قبض ایلدیکی
اقرار ایتسیدی (لاشیء له ونصفه للاخر) مقر اولان اوغلو ایچون برشیء یوقدرودینك نصفی
آخر ایچوندر یعنی قرنداشی ایچون اولور یعنی بركیمسه فوت اولوب ایکی اوغلو قالسیدی ومیتك
بررجل اوزره بیك اقچه حقی اولسیدی اول ایکی اوغلك بری بابام بورجلدن بو بیك اقچه‌نك نصفنی
قبض ایتدی دیو اقرار ایتسیدی وقرنداشی انی تکذیب ایتسیدی مقر ایچون اول دیندن برشیء
یوقدرونصفی انی تکذیب ایدن قرنداشی ایچوندر زیرا دینك استیفاسی ایله اقرار میت اوزره دینله اقراردر
زیرا قبض دین غیر مضمون قبضله اولور که حتی دین اوله ایمدی تقاص اولنورلر پس چیقان آخر قرنداشی
انی تکذیب ایتسیدی انك نصیبی دین مستغرق اولور پس مادامکه دینك جمیعسی قبض اولنمدقجه انك
ایچون میراثدن شیء یوقدر (ولا یرجع المقر علی اخیه بنصف ماقبض) ومقر قرنداشی اوزره قبض
اولنانك نصفیله رجوع ایده مز (وان تصادقا علی اشتراکه بینهما) واکر اول نصف مقبوضنك
اشتراکی اوزره برلرین تصدیق ایدرلرسه ایکیسی بینده تقسیم اولنور زیرا اکرمقر قرنداشی اوزره
رجوع ایلسه قرنداشی ده غریم اوزره رجوع ایدر پس غریم دخی اول مقدار مقبوضله مقر اوزره رجوع
ایدر اول مقدارده مقاصه بولندیغی ایچون ومیت اوزره دینك بقاسی ایچون حال بوكه دین ارث
اوزره مقدمدر ایمدی دوره مؤدی اولور والله تعالی اعلم

(*) فصل (*) (حرة اقرت بدین فکذبها زوجها صح فی حقه)

برحره مرأه بردینله اقرار ایتدکده زوجی انی تکذیب ایتسیدی اول مرأه نك اقراری زوجی حقنده صحیح
اولور امام اعظم قتنده (حتی تحبس) حتی اول مرأه حبس اولنور (وتلازم) ولازم کلور بالمعاینه ثابت
اولان دین كبی استهلاك كلهٔ یاخود شری ایله یاخود بینه ایله (وعندهما لا) وامامین زوجی حقنده تصدیق
اولنماز وحبس اولنماز ولازم کلمز دیدی زیرا انده جاعدن زوجی منع واردر واول مرأه نك اقراری
حق زوجك بطلانه راجع اولان شیده صحیح اولماز (مجهولة النسب اقرت بالرق لانسان وصدقها
ولها زوج واولاد منه وکذبها صح فی حقها) نسبی مجهول اولان برمرأه برانسان ایچون رقله
اقرار ایتسیدی حال بوكه اول مرأه نك زوجی واول زوجندن اولادی دخی اولسیدی وزوجی
اول مرأه تکذیب ایتسیدی اول مرأه نك کندی حقنده اقراری صحیح اولادی حتی اول مرأه نك
اقرارندنصکره حامل اولوب ولد کتورسیدی اول ولد رقیق اولور (لا فی حقه وحق الاولاد) زوجی
حقنده وموجود اولان اولادی حقنده اقراری صحیح اولماز پس مصنف لا حقه قولی اوزره تفریع

ایدوب حتی لا یبطل النكاح دیدی حتی اول مرأه نك اقراری ایله نکاح باطل اولماز وحق الاولاد قولی
اوزره تفریع ایدوب (واولاد قبل الاقرار ومافی بطنها وقته احرار) دیدی یعنی مرأه نك اقرارندن
اول حاصل اولان اولادی واقراری وقتنده قارننده اولان اولادی حرلردر دیدی رقله اقرارندن
اول حاصل اولدقلری ایچون اما اقرارندنصکره حاصل اولان ولد رقیق اولور ابو یوسف
قتنده زیرا اول مرأه نك رق اولمسنه حکم اولندی ایمدی رقیقك ولدی دخی رقیق اولور وامام
محمد قتنده اول صکره حاصل اولان ولد حردر زیرا زوجی اول مرأه یی اندن حاصل اولان
اولادك حر اولملری شرطیله تزوج ایتدی پس بو حقك ابطالی اوزره تصدیق اولنماز (مجهول
النسب حرر عبده) نسبی مجهول اولان بركیمسه عبدینی تحریر ایتسیدی (ثم اقر بالرق لانسان
وصدقه صح فی حقه) بوندنصکره اول عبدی برانسان ایچون رقله اقرار ایتسیدی انك اقراری
صحیح اولدی حتی مقرله اولان انسان ایچون رقیق اولور (دون ابطال العتق) مجهول النسبك
عتقنی ابطال ایتمکسزن حتی معتقه اولدیغی حالده حرا باقی قالور (فان مات العتیق یرثه وارثه ان کان
والا فالمقرله) پس اکر مجهول النسبك اعتاق ایلدیکی عبد فوت اولسیدی اکر انك وارثی وار ایسه اكا
وارث اولور واکر وارثی یوغیسه مقرله اكا وارث اولور زیرا ارث مقر ایچون اولدی حال بوكه مقر مقرله
ایچون اقرار ایلدی (فان مات المقر ثم العتیق فارثه لعصبة المقر) پس مقر فوت اولوب اندنصکره عتیق
فوت اولسیدی عصبه‌سی اكا وارث اولور زیرا وقتا که مقر فوت اولدی ایسه حق ولا عصبه‌سنه
انتقال ایتدی اما مقر حی ایکن عبد فوت اولسیدی عصبه‌سنه برشیء یوقدر (قال لی علیك الف)
(فقال الحق اوالصدق اوالیقین اونكره اوكرر) بركیمسه بررجله بنم ایچون سنك اوزرکده بیك اقچه
واردر دیدکده اول رجل دخی الحق دیسیدی یاخود الصدق یاخود الیقین دیسیدی یاخود تنکیر
ویاتکرار ایدوب حقدر یاخود كرچکدر كرچکدر دیسیدی یاخود یقیندر دیسیدی (اوقرنها البر)
یاخود الفاظ مذکوره‌یه برلفظی مقارن ایدوب برحقدر یاحق بردر دیسیدی الی آخر الکلام
(کان اقرارا) اقرار اولور زیرا ذکر اولنان کلام دعوی انکله وصف اولنان شیدر پس جوابه صالح
اولور وعرفا تصدیقده استعمال اولنور پس کانه سنك ادعا ایلدکك حقدر دیمکدر الی آخر الکلام
(ولو قال الحق حق اوالصدق صدق اوالیقین یقین لا) اکر حق حقدر یاخود صدق صدقدر
ویقین یقیندر دیسیدی اقرار اولماز (قال لامته یاسارق یازانیه یامجنونه یاابقه) بركیمسه جاریه‌سنه
یاخرسز یازانیه یادلی یاقاچقی دیسیدی (اوقال هذه السارقة فعلت کذا وباعها فوجد
بها واحدا منها) یاخود اول کیمسه بوسارقه شویله برایش اشلدی دیسیدی واول جاریه‌یی بیع
ایتسیدی پس مشتری ذکر اولنان شیلردن برین اول جاریه‌ده بولسیدی یعنی بو عیبلردن
برین جاریه‌ده بولسیدی (لا ترد به) اول جاریه اول عیبله رد اولنماز یعنی اول
عبارتلردن بری ایله رد اولنماز زیرا عبارهٔ اخیره‌دن ماعداسی ندادر وندا ایده‌نك قصدی ندا
اولنان جاریه‌یه اعلامدر وانك احضاریدر بوخسه ندا ایلدیکی وصفك تحقیقی دکلدر بواجلدن
مرأه‌سنه یاکافره دیسیدی بینلری تفریق اولنماز وعبارهٔ اخیره ایسه شتم ایتمکدر (بخلاف
هذه سارقة وهذه آبقة وهذه زانیة اومجنونة) بوجاریه خرسزدر وبوجاریه قاچقاندرو بوجاریه
زانیه‌در یاخود بوجاریه مجنونه‌در دیسیدی اول وقت رد اولنور بوعباره‌لردن بریله زیرا
اخباردر واخبار ایسه تحقیق وصف ایچوندر (ویاطالق اوهذه مطلقة فعلت کذا)
امامرأه‌سنه ندا ایدوب یاطالق دیسیدی یاخود بومرأه مطلقه شویله برایش اشلدی دیسیدی
اول کیمسه نك مرأه‌سی مطلقه اولور زیرا طلاق شرعا بولفظك اثباتندن حاصلدر پس
مرأه‌سنه یاطالق دیوندا ایدن کیمسه نك کلامی انکله تکلم ایلدیکی شیده صادق اولسون ایچون
ایجاب قلنور وآنفا ذکر اولنان مکانده اوصافك اثباتندن جاریه‌ده عیوب حاصل اولماز وندا

اولوروشتم اولور يوخسه تحقيق ووصف اولنماز كافيده بويله ذكر اولندى

✻ (كتاب الشهادة) ✻

بوكتاب شهادتك احكامى بيانده در ومصنف بوكتابى كتاب اقرارك عقبنده ذكر ايتمكده وجه
مناسبت مرورايدن شئ ايچونكه تحقيقا شهادته حاجت اقرارك عدمندنصكره اولور ايمدى
شهادت اقراردن متأخر اولدى (هى اخبار بحق للغير على آخر) شهادت غيرى ايچون برحق ايله
آخر اوزره اخباردر برا بردر كرك اول حق حق الله اولسون وكركسه حق اللهك غيرى ايچون
اولسون (عن يقين) يعنى يقيندن ناشى اولان اخباردر (لا عن حسبان وتخمين) يوخسه ظن
وكمان وتخمين ايله اخبار شهادت دكلدر وبوكا اشارت رسول عليه الصلاة والسلامك ✻ اذا
رأيت مثل الشمس فاشهد والا فدع ✻ قول شريفيله در يعنى قچان سن شمس كبى كوردك ايسه
شهادت ايله والا ترك ايله بيوردى بو اجلدن فقها شهادت معاينه معناسنه اولان مشاهده دن
مشتقدر ديديلر (وشرطها العقل الكامل) شهادتك شرطى عقل كاملدر يعنى شاهد اولان
كيمسه عاقل وبالغ اولمقدر مجنونك وصبينك شهادتى قبول اولنماز (والضبط) ودخى شهادتك
شرطى ضبط ايتمكدر وضبط حسن سماعدر واكلمقدر ووقت ادايه دكين حفظ ايتمكدر (والولاية)
ودخى ولى اولمقدر يعنى حر اولمقدر پس قنك شهادتى قبول اولنماز (وركنها لفظ اشهد) ودخى
شهادتك ركنى يعنى حقيقتنه داخل اولان ركنى لفظ اشهددر يعنى بن شهادت ايده رين ديمكدر
خبر معناسنه قسم معناسنه دكل بونى زيلعى ذكر ايلدى حتى قچان شاهد اشهد لفظن ترك ايتسيدى
شهادتى قبول اولنماز (وحكمها وجوب الحكم على القاضى بموجبها بعد التزكية) شهادتك حكمى
اول شهادتك موجبى ايله بعد التزكيه قاضى اوزره حكمك واجب اولمسيدر وقياس شهادتك
حجت ملزمه اولمسندن ابا ايدر زيرا خبردر صدق وكذبه محتملدر ولكن نصوص ايله واجماعله
قياس ترك اولندى (ويجب بالطلب فى حق العبد) شهادت حق عبدده مدعينك طلبى ايله
واجب اولور ومدعينك طلبى انكيچون اعتبار اولنديكه زيرا شهادت انك حقيدر ايمدى
طلبى شرط قلندى نتكيم سائر حقلرده طلب شرط قلنديغى كبى (ان لم يوجد بدله)
اكر مدعى بولنمدى ايسه مدعينك بدلى طلب ايتمك شرط قلندى وشهادتك
كتم اولنمسى جائز اولماز حق سبحانه وتعالينك ✻ ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا ✻ قول
شريفى ايچون يعنى قچان شاهدلر شهادته دعوت اولنسه ابا ايلملرى جائز اولماز بوندنصكره
شاهد اكر بيلورسه كه قاضى انك شهادتى قبول ايدر وانك اوزرينه اداء شهادتى تعيين ايدر
كتم ايدرسه آثم اولور واكر بيلورسه كه قاضى انك شهادتى قبول ايتمز ياخود شاهدلر چوق
اولوب بونك غيريلرى اداء شهادت ايتدكلرنده قبول اولندى ايسه كتم ايدرسه آثم اولماز
واكر شاهدك غيرى اداء شهادت ايدوب وشهادتى قبول اولنمادى ايسه اداء شهادت ايلمزسه
آثم اولور اكر شهادتى قبول اولناندن ايسه زيرا انك امتناعى حقك ضايع اولمسنه مؤدى
اولور (دون حق الله تعالى) حق اللهده شهادتده طلبه حاجت يوقدر زيرا حق اللهده بلا طلب
واجب اولور (كعتق الامة وطلاق المرأة) جاريه نك عتقى ومرأنك طلاقى كبى كه زيرا بونلرده
فرجك حرام اولمسى واردر بو ايكيسنده شهادتى تركده فسقه رضا واردر وفسقه رضا دخى
فسقدر (وسترها فى الحدود افضل) وشهادتى حدودده ستر ايتمك افضلدر رسول عليه السلامك
✻ للذى شهد عنده لو سترته بثوبك لكان خيرا لك ✻ قولى ايچون يعنى شول كيمسه ايچون كه انك
قتنده برعيب ايچون شهادت ايدن كيمسه يه اكر اول عيبى ثوبكله ستر ايديدك سنك ايچون خيرلو ايدى
ديمكدر ودرء ايچون انى اوكرتمك رسول عليه الصلاة والسلامك ✻ لعلك لمستها اوقبلتها ✻ قول شريفى

ايله در

ايله در يعنى اوموا اولوركه سن اكا ياپشدك اوله يا اوپدك اوله بيورديغى در وبوتلقين سرك
رجحانى اوزره علامت ظاهره در (ويقول فى السرقة اخذ لا سرق) وشاهد سرقه يه شهادتده
اخذ ايلدى دير يوخسه سرقت ايتدى ديمز سرقت اولنانك حقنى احيا ايتمك ايچون
وجانب ستره رعايت ايچون (ونصابها للزنا اربعة رجال) وشاهدك زناده نصابى درت رجلدر
حق سبحانه وتعالينك ✻ واللاتى يأتين الفاحشة من نسائكم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم ✻
قول شريفى ايچون يعنى سزك نسالريكزدن شونلركه فاحشه ايله كلورلر سز انلرك اوزرينه
سزدن درت رجل مشاهد طلب ايدك ودخى حق تعالينك ✻ ثم لم يأتوا باربعة شهداء ✻ قول شريفى
ايچون (ولبقية الحدود والقود رجلان) وحدودك باقى قلاننده وقصاصده شاهدك نصابى ايكى
رجلدر حق سبحانه وتعالينك ✻ فاستشهدوا شهيدين من رجالكم ✻ قول شريفى ايچون وبونلرده
نسانك شهادتى قبول اولنماز انده بدليت شبهه سى اولديغى ايچون (وللولادة واستهلال الصبى للصلوة
عليه والبكارة وعيوب النساء فى موضع لا يطلع عليه الرجال) وولادت ايچون وصبينك طوغدقده
اغلمسى ايچون فوت اولدقده اوزرينه صلاة ايچون وقزلرك بكارتى ايچون ونسانك اررلر مطلع
اولميجق موضعنده اولان عيبلرى ايچون شاهد (امرأة واحدة) برمرأة واحده در رسول
عليه الصلاة والسلامك شهادت النساء جائزة ✻ فيما لا يستطيع الرجال النظر اليه ✻ قول شريفى
ايچون رجالك نظر ايتمسى ممكن اولميان شيده نسانك شهادتى جائزه در بيوردى ولامله محلى
اولان جمع صيغه سيله اولان النساء لفظى ايله جنس مراد اولنور قچان اول مكانده معهود اولمسه
زيرا قطعا كلى مراد دكلدر ايمدى انكله اقل مراد اولنور يقين حاصل اولمق ايچون (ولغيرها
مالا اوغيره كنكاح وطلاق ووكالة ووصية واستهلال الصبى للارث رجلان اورجل وامرأتان)
وحقوقدن ذكر اولنانلرك غيرى ايچون نكاح كبى وطلاق ووصيت كبى وجنينك ارث ايچون استهلالى
كبى بونلر ايچون شاهدك نصابى ايكى رجلدر ياخود بر رجل ايله ايكى مرأة در روايت اولنان شئ
ايچونكه تحقيقا عمر وعلى رضى الله عنهما ايكيسيده نكاحده وفرقتده رجال ايله نسانك شهادتنى جائز
كورديلر نتكيم اموالده واموالك توابعنده جائز كوردكلرى كبى (ولزم فى الكل لفظ اشهد للقبول)
وذكر اولنان درت صورتك كلبسنده قبول اولنمق ايچون بن شهادت ايده رين لفظى لازم
اولدى وشهادتله حكمك جائز اولمسى خلاف قياس اوزره در پس مورد نص اوزره اقتصار
اولندى (والعدالة) ودخى ذكر اولنان كبى عدالت دخى لازمدر وعدالت رجالك حسناتى
سيئاتنه غالب اولمقدر وبو تعريف كناه كبائردن اجتنابه متناول اولور ودخى صغايرا اوزره اصرارى
تركده متناول اولور زيرا صغيرا صرار ايله كبير اولور نبى عليه الصلاة والسلامدن روايت
اولنديغى اوزره كه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام لا صغيرة مع الاصرار ولا كبيرة مع الاستغفار
✻ بيوردى يعنى اصرار ايله بله صغيره اولماز واستغفار ايله بله كبيره اولماز (او جوبه) شهادتك
قبولى واجب اولمق ايچون عدالت لازم اولور حق تبارك وتعالينك ✻ واشهدوا ذوى عدل منكم
✻ قول شريفى ايچون ودخى خبرك صدق وكذبه محتمل اولديغى ايچون وجهت خبر صدقدر وعدل ايله
جهت صدق ترجيح اولنور زيرا محظوراتدن كذبك غيريى ارتكاب ايدن كيمسه انك كبى كذبى
دخى اختيار ايدر وبونده اشارت واردر كه تحقيقا عدالت شهادت ايله عملك واجب اولمسنده
شرطدر شهادتك اصلينه شرط دكلدر زيرا فاسق ولايت ايچون وقضا ايچون وسلطنت ايچون
وامانت ايچون اهلدر وبزم قتمزده شهادته دخى اهلدر وابو يوسف قتنده قچان فاسق وجيه ناس اولوب
اهل مروتدن ايسه مقبول اولور واصح قول بودر كه تحقيقا فاسقك شهادتى قبول اولنماز الا بوقدر
واردر كه قاضى فاسقك شهادتنى قبول ايتسيدى بزم قتمزده صحيح اولور كافيده بويله ذكر اولندى (وهى

لوعلى حاضر يجب الاشارة الى ثلاثة مواضع الخصمين والمشهود به لوعينا) وشهادت اكر حاضر
اوزره اولورسه اوچ موضعده اشارت واجب اولور يعنى ايكى خصمه وشهادت اولنان شيئه واجب
اولور اول شى عين اولديغى حالده بوديندن احترازدر (ولو على غائب اوميت فسموه ونسبوه الى ابيه
فقط لاتقبل حتى ينسبوه الى جده) وشهادت اكر غائب اوزره ياخود ميت اوزره اولوب انجق اول ميته
تسميه ايدوب بالكز باباسنه نسبت ايدرلرسه شهادتلرى قبول اولنماز يعنى غائبك اسمنى و باباسنك
اسمنى ذكر ايدوب فلان بن فلان ديسه لر شهادتلرى قبول اولنماز حتى جدينك اسمنى ذكر ايتمدكجه
(ولاينوبه صناعته الا اذا كان معروفا بها) يعنى غائبك اسمنى و باباسنك اسمنى وصناعتنى ذكر
ايلسه لر كفايت ايتمز مكر كه اول غائب ياخود اول ميت اول صناعتله معروف اوله اول بلده ده
اول صناعتده انك شريكى اولمامغله قبول قلنور واكر غائبك اسمنى و باباسنك اسمنى وقبيله سنى
وحرفتنى ذكر ايدوب ومحله سنده وحرفتنده انك اسميله مسما رجل آخر يوغيسه كفايت ايدر
واكر انك اسميله مسما آخر كيمسه وار ايسه كفايت ايتمز حتى تمييز افاده ايدر برشئ آخر ذكر ايتمدكجه
واكر غائبك اسمنى و باباسنك اسمنى وقبيله سنى ياخود صنعتنى ذكر ايدوب جدينى ذكر ايلمسه لردى
قبول قلنور پس تعريفك شرطى اوچ شيئك ذكريدر بو وجه اوزره اكر لقبنى واسمنى و باباسنك
اسمنى ذكر ايلسه لر بعض كفايت ايدر ديديلر وقول صحيح بودر كه كفايت ايتمز وجدك ذكرينك
شرط قلنمسنده اختلاف واردر (ولوقضى بلا ذكر الجد نفذ) واكر قاضى جدك ذكر نسز
قضا ايتسه يدى نافذ اولور عماديه ده بويله ذكر اولندى (ولايسأل عن شاهد بلا طعن الخصم)
وقاضى خصمك طعنى اولمقسزين شاهددن سؤال ايلمز يعنى تحقيقا قاضى مسلمده ظاهر عدالت
اوزره اقتضا ايدر وسؤال ايتمز وشاهد عدلميدر دكلميدر دبو تفحص ايتمز چونكه خصم طعن ايدرسه
(سرا وعلانية) قاضى اندن سؤال ايدر (الا فى حد وقود) الا حدده وقصاصده سرا سؤال
ايدر وعلانية تزكيه ايدر ايكبسنده ده بالاجماع خصم كرك طعن ايتسون وكركسه ايتمسون
زيرا خصم شهادتك اسقاطنى طلب ايدر پس انده تفحص وتقيد شرط قلندى (وعندهما
يسأل فى الكل سرا وعلانية) وامامين قتنده قاضى كلبسنده سرا وعلانية سؤال ايدر كركسه
خصم طعن ايتسون كركسه ايتمسون زيرا قضانك بناسى حجت اوزره در وحجت ايسه شهادت
عدلدر پس شاهدلرك عدالتندن سؤاله منصرف اولور (وبه يفتى) وفتوا دخى بونكله در
بوندنصكره سرا تزكيه اولدركه قاضى برقطعه كاغده شاهدلرك اسملرينى وحليه لرينى يازوب
كوندرر ومزكيدن انلرك حاللرينك تعريفنى التماس ايدر وعلانية تزكيه اولدركه قاضى مزكى ايله
شاهدلرك بينى مجلس قضاده جمع ايدوب مزكى شاهدلردن شاهدلرك حضورنده بونلر مقبول
الشهاده عدللرميدر ديو سؤال ايدر انلرى تزكيه ايتمك ايچون ياخود جرح ايتمك ايچون و بزم
زمانمزده سرا تزكيه ايله اكتفا واقع اولدى زيرا علانية تزكيه بلادر وفتنه در زيرا مدعى
وشاهدلرى جارحه اذى واحتراز ايله مقاتل اولورلر (وكفى للتزكية ان يقول المزكى هو عدل)
وتزكيه ايچون قاضينك مزكى يه كوندرديكى كاغدده شاهدك اسمينك تحتنه بو عدلدر ديو
يازديغى كفايت ايدر وشول شاهدكه مزكى انك فاسق اولديغن بله برشئ يازمسون هنكدن
احترازا ياخود الله اعلم يازسون (وان لم يقل جائز الشهاده) اكرچه مزكى بو شاهد جائز
الشهاده ديمدى ايسه ده بو عدلدر ديديكى كفايت ايدر كافيده ديديكه بوندنصكره دينلديكه
معدل بو عدلدر جائز الشهاده در ديمكدن لابد در زيرا عبد ياخود حد قذفله محدود اولان
كيمسه چونكه تأديب اولنسه آز اولور عدل اولور واصح اولان قول بودركه بو عدلدر قوليله
اكتفا ايتمكدر دار ايله حريت ثابت اولديغى ايچون بن ديرمكه بونده اشكال واردر زيرا

قذف ثابت ايله محدود اولان آز اولور معدل اولور تتكيم انى ذكر ايلدى ايمدى جائز الشهاده در
قولندن لابدر خارج اولسون ايچون و بو سؤال هدايه نك عبارتى اوزره وارد اولماز زيرا
انده قذفده محدود ذكر اولنمادى لكن ذكر اولنان كبى انده دخى بو قيدك اعتبارندن
لابدر انى اخراج ايتسون ايچون پس بو تقديرجه مزكينك بو عدلدر قوليله اكتفا اصح
اولماز (ولايصح تعديل الخصم) وخصمك تعديلى صحيح اولماز امام اعظم بويله ديدى يعنى
تحقيقا مدعى عليهك شاهدلرى تعديل ايلمسى صحيح اولماز زيرا مدعينك وشاهدلرينك زعمندندركه
تحقيقا مدعى عليه انكارده ظالم كاذبدر وفاسق وكاذبك تزكيه سى صحيح اولماز وامامين قتنده
صحيح اولور عدل اولمغله اهلندن ايسه لكن امام محمد قتنده مدعى عليهه برآخر كيمسه ضم
ايتمكدن لابدر واحدك تعديلى جائز اولماديغى ايچون وابى يوسف تجويز ايلدى تتكيم عن قريب
بيانى كلور ومدعى عليهك تعديلى ايله مراد تزكيه ايلمسيدر (بقوله هم عدول لكنهم اخطأوا
اونسوا اوهم عدول) مدعى عليهك بونلر عدللردر لكن بونلر خطا ايتديلر ياخود اونوتديلر
حال بوكه عدللردر ديمسيله و بو كلام اوزره خطا ونسيانى زياده ايتمامكله صحيح اولماز (واما لوقال
صدقوا اوعدول صدقة) واكر مدعى عليه بو شاهدلر صادقلردر ديسيدى ياخود عدللر
وصادقلردر ديسيدى (فقد لزم الحكم) پس تحقيق حكم لازم كلدى زيرا حقك ثبوتيله اندن
اقراردر اما اكر بونلر عدللردر ديوب برشئ زياده ايلمسه انك اوزرينه حكم لازم كلمز زيرا
انلر عدللر اوللرى ايله بله انلردن نسيان وخطا جائز اولور پس عدل اوللرندن كلاملرى
صواب اولمق لازم كلمز (كفى واحد للتزكية والترجمة الشاهد والرسالة الى المزكى) تزكيه ايچون
وشاهدك كلامنى لسان آخردن ترجمه ايچون ومزكى يه كوندرمك ايچون رجل واحد كفايت ايدر
زيرا تزكيه امور دينيه دندر پس انده شرط قلنمدى الا عدالت شرط قلندى حتى عبدك ومرأه نك
واعمانك وتائب اولان محدود فى القذفك تزكيه سى جائز اولور زيرا انلرك خبرلرى امور دينيه ده
مقبولدر (والاحوط اثنان) واولى اولان ايكى كيمسه اولمسيدر زيرا ايكسنده طمانينت زياده در بو ذكر
اولنانلرك كلبسى سرا تزكيه ده در واما علانية تزكيه ده شهادتده شرط قلنان شيلرك
حريتدن و بصردن ولفظ شهادتدن غيرى بو ايكبسنك ماسواسى بالاجماع شرط قلندى
زيرا معناى شهادت انلرده اظهردر وكذلك علانية تزكيه مجلس قضايه مختص اولدى
(للسامع ما يتعلق بالاقوال) يعنى سامع ايچون اقواله متعلق اولان شئ جائز اولور بيع كبيكه
بايعك بيع ايتدم ومشترينك اشترا ايتدم ديديكنى ودخى اقرار كبيكه مقرك فلانك بنم اوزرمده
شو مقدار حق واردر ديديكنى اشتمكله جائز اولور (اورأى ما يتعلق بالافعال) ياخود
افعاله متعلق اولان شئى كورن كيمسه ايچون جائز اولور قاضينك حكمى كبى وغصب كبى
وقتل كبى (ان يشهد) شهادت ايتمك جائز اولور ان يشهد جمله سى لسامع قولى ايچون
مقدر اولان يجوز لفظنك فاعليدر (وان لم يشهد عليه) اكرچه اشيدوب كورديكى
شئ اوزره اشهاد اولنمدى ايسه ده تحقيقا شهادت ايدرم فلان بيع ايلدى ياخود اقرار
ايلدى ديو زيرا سببى معاينه ايلدى پس اوزرينه انكله شهادت واجب اولدى
معاينه ايلدبكى كبى بويله اولمق چونكه بيع عقد ايله ظاهرده اولديغى صورتده در
واكر تعاطى ايله اولورسه دخى ينه بويله درز يرا بيعك حقيقتى مالى مال ايله مبادله در حال بوكه بو انده
وبعض ديديكه بيع اوزره تعاطى ايله اولانده شهادت ايلمزلر بلكه اخذ واعطا اوزره شهادت
ايدرلر زيرا بيع حكميدر حقيقى دكلدر (ويقول اشهد لا اشهدنى) وبن شهادت ايدر بن ديو
يوخسه بنى اشهاد ايلدى ديمز كاذب اولمامق ايچون (ولايسعه الشهادة بسماعه من وراء الحجاب)

وشاهد وراى حجابدن ايشتمسيله شهادته وسعت اولمز يعنى شاهد اوزرينه شهادت ايده جكى كيمسه نك
صوتى وراى حجابدن اشتسيدى شهادت ايلمسى جائز اولماز غيرى كيمسه اولمق احتمالى ايچون زيرا نغمه
نغمه يه مشابه اولور (الا اذا تعين القائل) مكر سو يلين كيمسه متعين اولوب بيت ايچنده يالكز اولوب
وشاهد بيتده اندن غيرا اولمديغين بلوب واندن صكره شاهد بيتك مسلكى اوزره اوتوروب واندن غيرى
مسلكى اولوب وداخل اولان كيمسه نك اقرارين ايشيدوب وانى كورمسيدى بو تقديرجه بونكله
علم حاصل اولور لكن قاضى ايچون لايق اولان چخان انك ايچون شاهد تفسير ايلسه انى قبول ايلممكدر
زيرا تفسير ذاتنده قبول شهادتك جوازى ضرورتدن دكلدر زيرا تسامعله شهادت بعض حوادثده
قبول اولنور لكن چخان تسامعله تصريح ايلسه قبول اولنماز نتكيم عن قريب بيانى كلور (او يرى
شخص القائلة وشهد عنده اثنان انها فلانة بنت فلان ابن فلان) ياخود شاهد اقرار ايدن مرأه نك
شخصنى كوروب وانك قتنده ايكى كيمسه بو مرأه فلان اوغلو فلانك قزى فلانه دردیو شهادت ايدرلرسه
شهادت صحيح اولور ابو الليث رحمة الله عليه ديديكه چخان بر مرأه وراء حجابدن اقرار ايتسيدى وانك
قتنده ايكى كيمسه تحقيقا بو مرأه فلان اوغلو فلانك قزى فلانه دردیو شهادت ايلسه لر مرأه نك اقرارينى
سماع ايدن كيمسه ايچون انك اقرارى اوزره شهادتى جائز اولماز مكركه مقره نك شخصنى اقرارى
حالنده كورمش اوله بو تقديرجه آنك اقرارى اوزره شهادتى جائز اولور مقره نك شخصنى كورمك
شرطيله يوخسه يوزنى كورمك شرطيله دكل وابو بكر اسكاف ديدى كه مرأه چخان يوزنى ستر ايدوب
بن فلان اوغلو فلانك قزى فلانه يم بن زوجم ايچون مهرمى هبه ايلدم ديسيدى تحقيقا انك اقرارينه
شاهد اولسه لردى اول شاهدلر بو مرأه فلان اوغلو فلانك قزى فلانه دردیو ايكى عدل كيمسه نك
شهادتنه محتاج اولماز مادامكه اول مقره حياتده اولدقجه زيرا شاهد ايچون اول مرأه يه اشارت ايلمك
ممكن اولور پس اكر او مرأه فوت اولدى ايسه بو تقديرجه شاهدلر ايكى عدلك بو مرأه فلان
اوغلو فلانك قزى فلانه در ديو شهادت ايتمكه محتاج اولورلر عماديه ده بو يله ذكر اولنمشدى
(ولا يشهد على الشهادة ما لم يشهد عليها) وشهادت اوزره شهادت اولنماز مادامكه اول
شهادت اوزره اشهاد اولنمادقجه زيرا شهادت اصيلك شهادت اولنان شئ اوزره قولنك نافذ
اولمسى اوزره ولايتنك ازالهسيله اصيل اوزره تصرف ايتمكدر وغير ايچون ثابت اولان ولايتك
ازالهسى غيرك اوزرينه ضرردر ايمدى اول غيردن انابت وتحميلدن لابدردر (ولا من رأى خطه
ولم يذكرها) ودخى ذكر اولنان كبى شول كيمسه كه شهادتنى كتب ايلديكى خطنى كورد كده
اول شهادتى خاطرينه كتورمدكجه شهادتى جائز اولماز (كذا القاضى) كذلك قاضى دخى بو يله در
يعنى چخان قاضى بر رجل بر رجل ايچون برحقله اقرار ايلديكنى ياخود شاهدلرك بر رجل ايچون بر رجل
اوزره برحقله شهادتلرين ديوانده كوردكده اول قاضى اول اقرارى ياخود شاهدلرك شهادتلرين
تذكر ايلمسه حكم ايلمز وحكم ايلسه نافذ اولماز حتى خاطرينه كتورمدكجه (والراوى) وكذلك
راوى دخى بو يله در يعنى راوى دخى روايت ايلديكى شيئى تذكر ايتمدكجه انك روايتى حلال
اولماز زيرا بونلرك هر برى حلال اولماز الا عن علم اولور بونده ايسه علم يوق زيرا خط خطه
مشابه اولور (ولا بالتسامع الا فى النسب والموت والنكاح والدخول وولاية القاضى واصل
الوقف) ودخى تسامع ايله شهادت جائز اولماز الا نسبده وموتده ونكاحده ودخولده
وقاضينك ولايتنده واصل وقفده جائز اولور زيرا بونلرده تسامع ايله شهادت جائزه در
(اذا اخبر بها رجلان او رجل وامرأتان عدولا) چخان ايكى رجل ياخود بر رجل ايله
ايكى مرأه عدللر اولدقلرى حالده انكله اخبار ايلسه لردى وقياس جائز اولمامق ايدى زيرا
شهادت جائز اولماز الا علم ايله اولور نتكيم مرور ايتمشدى وعلم حاصل اولماز الا مشاهده ايله

وعيانله اولور ياخود خبر متواتر ايله اولور حالبوكه مشاهده وتواتر بولنمادى ايدى امور ستهنك كلبسى بيع
واجاره كبى اولدى بلكه انلردن اولى اولدى زيرا مالك حكمى نكاحك حكمندن اسهلدر واستحسانك
وجهى اولدركه تحقيقا ذكر اولنان امورك سببلرينك معاينهسى ناسك خواصنه مختص اولور ودخى
اول اموره احكام متعلق اولور كه اول احكام نيجه قرنلر منقضيه اولماسى ونيجه عصرك انقراضى اوزره
باقى قالور پس اكر اول امورده بونلر مثللى اولانده تسامعله شهادت قبول اولماسه حرجه مؤدى
اولور واول احكامك تعطيلنه مؤدى اولور اما بيع وهبه واجاره و بونلرك مثللى اولانلر بونك خلافى
اوزره دركه زيرا بونلرك هر برى كلامدر انى هركس ايشيدر وتسامعله شهادت ايتمك شول وجهله جائز
اولوركه چخان شاهد ايچون تواتر ايله و ياخود مشهور اولمغله ياخود اعتماد ايلديكى ثقهنك اخبار يله
علم حاصل اولورسه جائز اولور ودخى انى ايكى عدل رجل ياخود عدلدن بر رجل ايله ايكى مرأه
اخبار ايلملرى شرط قلندى زيرا بو شرط نصابك اقليدر كه معاملاتده اوزرينه حكم بنا اولنان
علمى افاده ايدر و بعض ديديكه موتده واحدك ياخود واحدهنك اخبارى كفايت ايدر زيرا ناس
اول حالتك مشاهدهسنى كريه كوروب اكثريا حاضر اولمازلر الا بر احد ياخود بر مرأه حاضره
بولنور نسب ونكاح موتك خلافى اوزره در ولايق اولان اداء شهادتى اطلاق ايتمكدر بن شهادت
ايدرينكه تحقيقا فلان ابن فلان فوت اولدى ديمكله وتفسير ايلمك ايله حتى اكر قاضى ايچون
تفسير ايدوب بن تسامعله شهادت ايدرين ديسيدى انك شهادتى قبول اولنماز قول صحيح بودر
ومصنفك اصل وقف ديمسنه باعث اولدر زيرا اصل وقف قرنلرك انقراضى اوزره باقى اولور وقفك
شرطلرى باقى اولمازز يرا اصل وقف مشتهر اولور اما واقفك شرطلرى مشتهر اولماز شيخ امام ظهير
الدين المرغينانى ديديكه وقفك جهتنى بياندن لابددر شاهدلرك تحقيقا بو شئ مسجد اوزره ياخود
مقبره اوزره و بونلرك امثالى اوزره وقفدر ديو شهادت ايلمرله حتى شهادتلرنده بونى ذكر ايلمسه لردى
شهادتلرى قبول اولنماز وفقهانك شرائط وقف اوزره شاهدلرك شهادتلرى قبول اولنماز قوللرينك
تأويلى بودركه تحقيقا بو شئ شونك اوزرينه وقفدر ديو ذكر ايلدكلرندنصكره انلر ايچون تحقيقا بو وقفك
غلهسندن بدأ اولنوب شو يله صرف اولنور ديو شهادت ايلمك لايق دكلدر واكر شهادتلرنده بو يله
ديرلرسه شهادتلرى قبول اولنماز كافيده بو يله ذكر اولندى (و يشهد رئى جالس مجلس القضا يدخل
اليه الخصوم انه قاض) مجلس قضاده اوتوروب اوزرينه خصوم داخل اولدقلرى كيمسه يى كورن
كيمسه نك تحقيقا بو قاضيدر ديو شهادتى جائز اولور اكرچه كيم امامك اول قاضى يه تقليدى
يعنى سپارش ايتمسى مشاهده اولنماديسه ده (ورجل وامرأة يسكنان بيتا و بينهما انبساط
الازواج انها عرسه) ودخى بر رجل ايله بر مرأه معا بر بيتده ساكن اولوب و بينلرنده اكل
وشرب ونومده انبساط ازواج اولان كيمسه يى كورن كيمسه ايچون تحقيقا بو مرأه بو رجلك
زوجه سيدر ديو شهادت جائز اولور اكرچه كيم بينلرنده اولان عقد نكاحه شاهد دكل ايسه ده
و بر كيمسه دخى اكا بونلر زوجاندر ديو خبر و يرمديسه ده نتكيم بر عينى بر غيرينك يدنده كوروب ظاهر
حال ايله عمل جهتندن شهادت ايلسه جائز اولور (وشئ سوى الرقيق المعبر فى يد متصرف كالملاك انه له)
كندى نفسندن تعبيره قادر رقيقك ماسواسى ملك صاحبلرى كبى متصرف كيمسه يدنده اولان شيئى
كورن كيمسه تحقيقا بو شئ بو متصرفكدر ديو شهادتى جائز اولور بونك صورتى اولدركه
بر رجل بر انسانك يدنده بر شئ كورسيدى صكره اول عينى بد آخرده كورسيدى حالبوكه رجل اول
ملك ادعا ايدر اول كورن كيمسه ايچون اول شئ مدعينكدر ديو شهادته وسعت واردر زيرا شياده ملك
يقينا بلنمز بلكه ظاهرا بلنور پس بلامنازعه اولان يد ظاهرا ملكه دليلدر (اذا شهد به قلبه) چخان
اول شيئى كورن كيمسه نك قلبى اول شئ انك ملكى اولديغنه شهادت ايدرسه واكر اول شئ ايچون كورن
كيمسه نك قلبنده تحقيقا اول شئ غيرك ملكيدر ديو شهادت ايدرسه انكيچون ملك ايله

شهادت ایتمك حلال اولماز زیرا شهادتك جوازنده اصل یقینك اعتبار یدر نتکیم مرور ایتدیکه رسول علیه الصلاة والسلام * اذا علمت مثل الشمس فاشهد والا فدع * بیوردی پس شمس کبی بیلمك متعسر اولسیدی قلبك شهادتیله عمل اولنور (فان فسر للقاضی شهادته بالتسامع او بحکم الید بطلت) پس اکر شاهد قاضی یه صورت اولی ده تسامع ایله وصورت ثانیه ده حکم ید ایله شهادت ایلدیکن تفسیر ایلسیدی شهادتی باطل اولور زیرا چـان شاهد مطلق ذکر ایلسه قاضینك قلبنده شاهدك صدقی ظاهر اولور پس اندن شهادت عن علم اولور وتفسیر ایدرسه عن علم اولماز ودیسه که شویله ایشتدم وشوندن ایشتدم پس بو اجلدن اخباردن مرسل اولان مسند اولاندن اقوادر کافیده بویله ذکر اولندی (الا فی الوقف) الا وقفده تفسیر ایدرسه شهادت باطل اولماز زیرا چـان ایکی شاهد شهادتلرین وقفده تسامعله تفسیر ایلسه لردی قبول اولنور عمادیه ده بویله جه ذکر اولندی (شهد انه شهد دفن زید اوصلی علیه فهو معاینة) برکیمسه زیدك دفننده یاخود جنازه سی اوزره نمازنده حاضر اولدیغنه شهادت ایلسه پس انك حاضر اولمسی معاینه در شهادتی قبول اولنور حتی قاضی یه تفسیر دخی ایلسه قاضی انی قبول ایدر زیرا دفن اولنماز الا میت دفن اولنور واوزرینه نماز قلنماز الا میت اوزره قلنور (الشهادة بالایجاب شهادة بالقبول فی المعاوضات) معاوضاتده ایجابله شهادت قبوله دخی شهادتدر بیع کبی واجاره ونکاح وبونلرك امثالی کبی (حتی لو شهدوا علی تزویج الاب فقط تقبل) حتی اکر بابانك تزویجنه شهادت ایدرلرسه ده شهادتلری قبول اولنور (بخلاف الهبة) اما هبه بونك خلافی اوزره که زیرا قبول ذکر نسز هبه ده شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولنماز عمادیه ده بویله ذکر اولندی

* باب القبول وعدمه *

بو باب شهادتك قبولنك وعدم قبولنك بیاننده در (تقبل من اهل الاهواء) شهادت اهل اهوادن قبول اولنور معلوم اوله که اهل اهوا کتب کلامیه ده ذکر اولندیغی اوزره شول اهل قبله در که انلرك اعتقادلری اهل سنتك اعتقادلری اوزره اولماز انلر که جبریه وقدریه وروافض وخوارج ومعطله ومشبهه در و بونلرك هر بری اون ایکیشر فرقه در پس جمله سی یتمش ایکی فرقه اولور و بزم قتمزده بونلرك شهادتلری قبول اولنور شافعی ایچون خلاف واردر (الا الخطابیة) الا قوم خطابیه نك شهادتلری قبول اولنماز انلر که روافضك غالیلریدر یعنی هر امرده حدی تجاوز ایدنلریدر بعض اصحابی تکفیرلری کبی انلرك قتنده هر یمین ایدن کیمسه محق در انك شهادتی جائز اولور اعتقاد ایدرلر ومسلم ومحق اولان کیمسه یه کاذبا یمین ایلمز دیرلر و بعض دیدیکه انلر کند وجماعتلری ایچون شهادتی واجب کوررلر پس انلرك شهادتلرنده شبهه حاصل اولور (ومن الذمی علی مثله وان اختلفا ملة) وذمیدن مثلی ذمی اوزره شهادت قبول اولنور اکرچه کیم ملت جهتندن مختلف اولورلرسه ده یهودی ایله نصارانی کبی (ومن الذمی علی المستأمن بلا عکس) دخی ذمیدن مستأمن اوزره شهادت قبول اولنور عکسیله قبول اولنمز زیرا ذمی حال جهتندن مستأمندن اعلادر زیرا بزم دار یمز اهلندندر بو اجلدن مسلم ذمی ایله قتل اولنور ومستأمن ایله قتل اولنماز ومستأمنك شهادتی ذمی اوزره قبول اولنمز مستأمنك ذمی اوزره ولیلکنك قصوری اولدیغی ایچون مستأمنك حالی ذمیدن ادنی اولدیغی ایچون (ومنه علی مثله ان اتحد دارهما) ومستأمنك مستأمن اوزره شهادتی قبول اولنور اکر ایکیسنك دارلری متحد اولورسه واکر دارلری متحد اولمیوب هر بری بشقه داردن اولورسه روم ایله ترك کبی بربرلری اوزره شهادتلری قبول اولنماز زیرا بینلرنده اولان ولایت ایکی عسکرك اختلافیله منقطعه در بو اجلدن بینلرنده وارث اولمق جاری اولماز (وعدو بسبب الدین) ودین سببیله عدونك شهادتی قبول اولنور زیرا عداوت دینیه دینینك قوتنه وعدالتنه دلالت ایدر عداوت دنیویه بونك خلافی اوزره در زیرا عداوت دنیویه حرامدر پس برکیمسه عداوت دنیویه یی

ارتکاب ایلسه انك کذب قولندن امین اولنماز (ومن مسلم) ومعصیت صغیره ارتکاب ایدن مسلمك دخی شهادتی قبول اولنور اول معصیت صغیره اوزره مصر اولنماز ایسه (ان اجتنب الکبائر) اکر کناه کبائردن اجتناب ایدر ایسه اولکه معنای عدالتدر نتکیم مرور ایتدی (واقلف) وسنتسز اولان کیمسه نك شهادتی قبول اولنور ختان ایله تقیید سز نصوصك اطلاقی ایچون ودخی سنتسزلك عدالته مخل اولمدیغی ایچون وسنتسزك شهادتنك قبول اولنمسی سنتی برعذر ایله یاخود هلاکدن خوفله ترك ایتدیکی صورتده دروامااکر دینی استخفافی ایچون ترك ایتدی ایسه شهادتی قبول اولنماز زیرا عدل اولماز وامام اعظم ختان ایچون وقت تقدیر ایلمدی زیرا بونکله کتاب وسنت واجماع وارد اولمادی ومقادیر ایسه رأی ایله بلنمز ومتاخرون وقت تقدیر ایلدیلر بعض یدی یاشنده یاخود اون یاشنده دیدیلر و بعض طوغدیغی کونك یدنجی کونی یاخود اوننجی کونی اندنصکره ولدك تحملی اولوب وختانله هلاك اولمیجق وقتدر دیدیلر (ومن الخصی وولد الزنا والخنثی) دخی خادمك و ولد زنانك وخنثی نك شهادتلری قبول اولنور اکر عدللر ایسه زیرا عضوك قطع اولنماسی وولد زنانك اناسنك و باباسنك جنایتی عدالتده قدح ایجاب ایلمز وحضرت عمر رضی الله عنه علقمه خادم ایکن شهادتنی قبول ایلدی وخنثی یا رجلدر یاخود مرأه در ایکی جنسنکده شهادتی مقبوله در بوندنصکره اکر شاهد خنثای مشکل اولمازسه انده اشکال یوقدر واکر خنثای مشکل اولورسه شهادت حقنده مرأه عد اولنور احتیاطا (والعتیق للمعتق و بالعکس) ومعتق مولاسی اوزره ومولاسنك معتق اوزره شهادتلری قبول اولنور تهمت اولمادیغی ایچون وتحقیقا ثابت اولدیکه قنبر حضرت علی کرم الله وجهه ایچون شریح قتنده شهادت ایلدی شریح قنبرك شهادتنی قبول ایلدی حال بوکه قنبر علینك عتیقی ایدی (والعمال) دخی عمالك شهادتی قبول قلنور یعنی سلطان عامللرینك شهادتلری عامهٔ مشایخ قتنده قبول اولنور زیرا نفس عمل فسق دکلدر مکر چـان انلر ظلم اوزره اولورلرسه قبول اولنماز فقهادیدیلر که بو قبول انلرك زمانلرنده ایدی زیرا انلر اوزره صلاح غالب ایدی فاما شول عامللر که بزم زمانمزده در انلرك شهادتلری قبول اولنماز ظلملری غالب اولدیغیچون کافیده بویله ذکر اولندی (ولاخیه وعمه ومن حرم رضاعا ومصاهرة) وقرنداشك قرنداشی ایچون وعمسی ایچون ورضاعا یاخود مصاهرت جهتیله حرام اولان کیمسه ایچون شهادت قبول اولنور مصاهره حرام اولان زوجه سنك اناسی کبی ومرأه سنك زوج آخردن اولان قزی کبی وقزینك زوجی کبی و باباسنك زوجه سی کبی واوغلنك زوجه سی کبی زیرا بونلرك بینلرنده املاك متمیز اولور و یدلر متمیزه در و بعضینك مالنده بعضیسی ایچون بسوطت یوقدر ایمدی تهمت متحقق اولماز اما اولاد جهتندن قرابت بونك خلافی اوزره در یاخود احد زوجینك آخر ایچون شهادتی ذکر اولنانلرك خلافی اوزره در یعنی شهادتلری مقبوله دکلدر (ومن کافر علی عبد کافر مولاه) ومالکی مسلم اولان عبد کافر اوزرینه کافرك شهادتی قبول اولنور (او موکله مسلم) یاخود موکلی مسلم اولان عبد کافر اوزره کافرك شهادتی قبول اولنور (بلا عکس) یعنی مالکی کافر اولان عبد مسلم اوزره کافرك شهادتی وموکلی کافر اولان وکیل مسلم اوزره کافرك شهادتی قبول اولنماز زیرا چـان مسلمك عبدی کافر اولوب انکیچون بیع وشرایه اذن ویرسیدی پس ایکی کافر شاهد اول عبد کافر مأذونك اوزرینه شرا ایله یاخود بیعله شهادت ایلسه لردی اول ایکی کافرك شهادتی جائز اولور زیرا بو شهادت بر کافرك شهادتیدر که قصدا کافر اوزره بر امرك اثباتی اوزره قائم اولدی واندن مولاسی اولان مسلم اوزره ضمنا حکم لازم کلدی واکر مالك کافر اولوب عبد مأذون مسلم اولسیدی انك اوزرینه کافرك شهادتی قبول اولنماز زیرا بو شهادت بر کافرك

قصدا مسلم اوزره برامرك اثباتیچون قائمه اولدی واكر بر مسلم بر كافری بیع وشرایه وكیل ایتسیدی
پس وكیل كافر اوزره ایكی كافر بیع وشرا ایله شهادت ایتسه‌لردی اول وكیل اوزره انلرك شهادتلری
قبول قلنور زیرا بو شهادت كافر اوزره برامرك اثباتیچون قائم اولدی واكر موكل كافر اولوب بر مسلمی
بیع وشرا ایچون وكیل ایتسیدی اول وكیل اولان مسلم اوزره اول ایكی كافرك شهادتلری قبول اولنمز زیرا
بو بر كافرك شهادتیدركه مسلم اوزره قصدا برامرك اثباتی اوزره قائم اولدی تلخیص جامع الكبیرك
شرحی مسعودیده بو یله ذكر اولندی (من كافر علی مسلم) كافردن مسلم اوزره شهادت قبول اولنماز
تقبل من اهل الاهواء اوزره عطف در (الا فی الوصایت والنسب اذا ادعی حقا من قبل المیت علی خصم
حاضر) الا قچان وصی میتك طرفندن خصم حاضر اوزره وصایتده ونسبده حق ادعا ایتسیدی
كافرك مسلم اوزره شهادتی جائز اولور یعنی قچان مدعی بر نصرانینك وصیسی اولدیغنی ادعا ایدوب
ومدعاسنی اثبات ایچون خصم مسلم اوزره ایكی نصرانی شاهد اقامت ایتسیدی یاخود فلان اوغلو
فلان نصرانی فوت اولوب بن انك وارثی یم دیو ادعا ایدوب اوزرنده میتك دینی اولان بر مسلمی احضار
ونسبنی اثبات ایچون ایكی نصرانی شاهد اقامت ایتسیدی اول شاهدلر قبول اولنورو بو شهادتك قبولی
استحساندر قیاس قبول اولنمامقدر واستحسانك وجهی اولدركه تحقیقا مسلمین نصرانینك موتنه حاضر
اولمازلر ووصایت ایسه اكثر یاموت محلنده اولور وثبوت نسبك سببی نكاحدر ومسلمك ایسه كافرلرك
نكاحلرینه حاضر اولمزلر پس اكر بناسی موت اوزره اولان وصایت اثباتنده نصرانینك مسلم اوزره
شهادتی قبول اولنمسه ایصایه متعلقه اولان حقوقك ضایع اولمسنه مؤدی اولور ایمدی
بالضروره استحسانا قبول قلنور نتكیم قابله نك ضرورت ایچون شهادتی قبول اولندیغی كبی
(ولا اعمی) دخی اعمادن شهادت قبول اولنماز زیرا اداء شهادت ایكی خصمك بینی تمییزه
محتاج اولور وشهادت اولنان شیء اكر منقول ایسه اعمی انی تمییز ایده مز الا نغمه ایله تمییز ایدر
و بو تمییز ده ایسه شبهه واردركه جنس شهود ده اندن تحرز ممكن اولور (ومرتد) دخی
مرتددن شهادت قبول اولنماز زیرا شهادت باب ولایتدندر مرتد ایچون ایسه بر احد اوزره
ولایت یوقدر ایمدی كركسه كافر اوزره اولسون مرتدك شهادتی قبول اولنماز (ومملوك وصبی)
ومملوك وصبینك دخی شهادتلری قبول اولنماز زیرا بونلرك ایكیسنكده نفسلری اوزره ولایتلری
یوقدر (الا ان یتحملاها فی الرق والصغر وادیا بعد الحریة والبلوغ) مكركه مملوك حالت رقنده
وصبی حالت صغرنده شهادتی تحمل ایلیوب مملوك حریتدن وصبی بلوغدنصكره ادا ایدرلر
بو تقدیرجه قبول قلنور زیرا تحمل شهادت بالمعاینه یاخود سماعله در و بو ایكیسی انلری
شهادتدن نفی ایلمزلر وعند الاداء مملوكله صبی اهل شهادتدندرلر (ومحدود فی القذف وان تاب)
دخی حد قذفله محدود اولان كیمسه‌نك شهادتی قبول اولنماز حق سبحانه وتعالی‌نك * ولا تقبلوا لهم
شهادة ابدا * قول شریفی ایچون (الا ان یحد كافرا فیسلم) مكركه كافر ایكن حد قذفله محدود
اولوب بعده اسلامه كلمش اوله بو تقدیرجه قبول اولنور زیرا كافر قچان قذفله محدود اولسه انك اهل
ذمت اوزره شهادتی قبول اولنماز زیرا انك ایچون جنسی اوزره شهادت واردر پس حدی ایچون
تهمت جهتندن شهادتی رد اولنور پس اكر اول كفری حالنده حد قذفله محدود اولان اسلامه كلورسه
انك شهادتی كفار اوزره ومسلمین اوزره قبول اولنور زیرا بو شهادت بر شهادتدركه انی اسلامله
استفاده ایلدی حال بوكه اهل اسلام اوزره شهادتنك ردینه ملحق اولماز زیرا بو شهادت
زمان رد وحدده ثابته اولمدی وقتاكه اول شهادت اهل اسلام اوزره جائز اولدی
ایسه بالضروره كافر اوزره دخی شهادتی جائز اولدی حد قذفله محدود اولان عبد
كافرك خلافی اوزره در یعنی اعتاقندنصكره شهادت ایتدیكی وقتده شهادتی رد اولنور

زیرا عبد ایچون اصلا رقی حالنده شهادت یوقدر پس رد شهادتك حدوثی اوزره متوقف
اولور پس قچان رد حادث اولسه انك شهادتنك ردی بعد العتق حدینك تمامندن اولور
(ومسجون فی حادث السجن) زندانده حادث اولان شیئه مسجونك شهادتی دخی قبول اولنماز
یعنی قچان زندانده اهل زندان بیننده بر شیء حادث اولدقده اهل زندانك بعضیسی اول حادث
اولان شیئه شهادت مراد ایلسه‌لردی قبول اولنماز جمیعسی متهم اولدقلری ایچون جامع
الكبیرده بو یله ذكر اولندی (واصله وفرعه وزوج وعرس وسید لعبده ومكاتبه) واصلك
فرعنه وفرعك اصلنه وزوجك زوجه‌سنه وزوجه‌نك زوجنه وسیدك عبدینه ومكاتبنه وعبدك
ومكاتبك سیدینه شهادتلری دخی قبول اولنماز بونده اصل رسول علیه السلامك * لا تقبل
شهادة الولد لوالده ولا الوالد لولده ولا المرأة لزوجها ولا الزوج لامرأته ولا العبد لسیده ولا المولی
لعبده و لا الاجیر لمن استأجر * قول شریفیدر قول مشایخ اوزره اجیر ایله مراد شول شاكرد
خاصدركه استادنك ضرری كندی نفسنك ضرری واستادینك نفعی كندی نفسنك نفعی عد ایلیه
و بو رسول علیه الصلاة والسلامك * لا شهادة للقانع باهل البیت * قول شریفنك معناسیدر
و بعض اجیر ایله مراد مستأجری سنوی یاخود شهری طوتان اجیر در دیدی زیرا اجیرانك
منافعی ایله اجری واجب قلار پس مدت اجاره ده مستأجر ایچون شهادت ایلسیدی كانه
مستأجر اول شهادت اوزره انی استیجار ایتمش اولور (وشریكه فیما یشتركان فیه) دخی
شریك مشترك اولدیغی شیده شهادتی قبول اولنماز زیرا من وجه كندی نفسیچون شهادتدر
واكر مشترك اولمدیغی شیده شهادت ایتسیدی تهمت معدوم اولدیغیچون بو شهادت قبول اولنور
(ومخنث یفعل الردی) دخی فعل ردی اشلین كیمسه‌نك یعنی مأبونك شهادتی دخی قبول اولنماز
ارزل فسق اوزره مصر اولدیغیچون واما كلامنده ملایمت اولوب واعضاسنده تكسر اولسیدی
وافعال ردیه‌دن بر شیئله مشهور اولمسیدی انك شهادتی رد اولنماز (ونائحة ومغنیة) دخی
میت اوكنجه اغلایجی عورتك ومغنیه‌نك شهادتی قبول اولنماز ماله طمعله حرام ارتكاب ایتدیكیچون
نائحه‌دن مراد غیرك مصیبتنه اغلیوب واندن كسب ایدندر ولهو ایچون تغنی جمیع ادیانده
حرامدر خصوصا بو فعل مرأه‌دن صادر اوله زیرا مرأه‌دن رفع صوتك عینی حرامدر باخصوص
اوصوته تغنی دخی ضم اوله و بو اجلدن مصنف للناس قولیله قید ایلدی وللناس قولیله كله جكده قید
ایلدی (ومدمن الشرب) دخی حرام اولان شرابلره مبتلا اولمق شهادتی اسقاط ایدر اما مسكر اولمیان
شرابلرك شربی شهادتدن اسقاط ایلمز مادامكه مسكر اولدقچه (علی اللهو) شربه مبتلا اولمق
لهو اوزره اولمق شرطدر زیرا بر كیمسه سرا شرب خمر ایدوب اظهار ایلمسه عدول اولمقدن خارج اولمز
اكرچه كیم شرب خمری كثیر ایسه‌ده وانك عدالتی ساقط اولماز الا اظهار ایدر ایسه اولور یا سكرانا
چقوب صبیانله اوینارسه عدلدن خارج اولور زیرا بونك مثللی‌ده مروت اولماز وعادتا كذبدن
احتراز ایلمز كافیه ده بو یله ذكر اولندی (وعدو بسبب الدنیا) دخی دنیا سببیله عداوت
ایدن كیمسه‌نك شهادتی قبول اولنماز محیطده ذكر اولندیكه بر رجلك بر رجل اوزره ایكیسی
بیننده امور دنیادن بر شیده عداوتی اولسیدی اول رجلك شهادتی جائز اولماز زاهدی دیدیكه
محیطده ذكر اولنان شیء متأخرینك اختیار ایلدكلریدر اما روایت منصوصه بونك خلافی
اوزره در زیرا اول كیمسه اكر عدل اولور ایسه انده شهادتی قبول اولنور وصحیح اولان بودر
واعتماد بونك اوزرینه‌در دیدی (ومن یلعب بالطیور) دخی كوكرجین قوشیله اوینایان كیمسه‌نك
شهادتی قبول اولنماز غفلتك شدتی ایچون ونوع لهو اوزره مصر اولدیغی ایچون ودخی
اكثریا طام اوزرلرندن وغیریدن عورتلره نظر ایلدیكیچون بو ایسه فسقدر واما قچان بر كیمسه
كوكرجنی انسیت ایچون بسلیوب اوچوروب اوینامزسه عدالتی زائل اولماز زیرا كوكرجنك

اوزره امساكی مباحدر (او الطنبور او يغنى للناس) ياخود بر كيمسه طنبور ايله اوينايوب
ياخود ناس ايچون مغنيلك ايدر ايسه انك دخی شهادتی قبول اولنماز زيرا فسق نوعندندر وناسی
كبيره ارتكابی ايچون جمع ايدر وعادتا مجازفت وكذبدن امتناع ايتمز ولكن طنبوری كنديسی
سمع ايدوب وحشتنی ازاله ايچون چالارسه شهادتنه طعن اولنماز (او يرتكب مايحد به) ياخود
انكله حد لازم كله جك شیء ارتكاب ايدن كيمسه نك دخی شهادتی قبول اولنمز يعنی حدی موجبه
اولان كبائردن قنغی نوعی اولور ايسه اولسون بغير حق قتل وزنا وسرقت كبی تعاطيسی يعنی
مباشرت بولنديغيچون اعتقادينك خلافی اوزره بو مباشرت ايسه ديانتنك قلتنه دليلدر پس
زور شهادت اوزره جسارته علت اولديغيچون كافيده بويله ذكر اولندی بن ديرمكه بونك
ظاهری سرا شرب خمرده اندن نقل ايلديكمز شيئه مخالفدر لكن بينهماده توفيق اولدركه
انكله حد اولنان شيئی ارتكابله مراد انكله حد اولنمق انك شانندن اولان شیء ارتكاب دكلدر بلكه
انكله حد اولنان شيئی ارتكاب ايدر بو ايسه اولمازالا اظهار ايله وشاهدلرك انك اوزرينه مطلع اولمسيله
اولور (او يدخل الحمام بلا ازار) ياخود ازارسز يعنی پشتمالسز حمامه كيرن كيمسه نك
شهادتی دخی قبول اولنماز زيرا كشف عورت حرامدر ومع هذا كشف عورت عدم مبالاته دلالت
ايدر (او يأكل الربا) ياخود ربوا خور اولان كيمسه نك شهادتی قبول اولنماز زيرا رباخور
فاسقدر ومبسوطده اكل ربوا ايله مشهور اولمق شرط قلندی زيرا اهل تجارت عقد ايچون
اسباب مفسده دن قليلا متخلص اولورلر وبونلرك كلبسی ربوادر ايمدی اشهاردن لابددر (او يلعب
بنرد او يقامر بشطرنج او يترك به الصلوة) ياخود تاوله ديدكلری آلت ايله اوينار ايسه ياخود
شطرنج ايله قمار اوينارسه ياخود شطرنجه شغل ايله صلاتی ترك ايدر ايسه شهادتی قبول اولنماز
زيرا بونلرك هر بری دناءته دلالت ايدر كناه كبيره در فاما قمارسز صلاتی ترك ايتمكسزين
مجرد شطرنج اوينامق شهادتی مانع فسق دكلدر اكرچه بزم قتمزده مكروه ايسه ده زيرا
امام شافعی قتنده مباح اولمغله انده اجتهاد ايچون مساغ واردر واما تاوله ايله اوينايان
كيمسه مطلقا مردود الشهاده در (او يبول او يأكل فی الطريق) ياخود يولده تبول
ايدن ياخود يولده طعام اكل ايدن كيمسه نك ايسه شهادتی قبول اولنماز طريق ايكيسنه ده
قيددر (او يظهر سب السلف) ياخود شول كيمسه كه سلفك حقنده سبنی اظهار ايليه
سلف كه صحابهٔ كزين وعلماء مجتهديندر رضوان الله تعالی عليهم اجمعين انك شهادتی قبول
اولنماز زيرا بو افعال انك عقلنك ومروتنك قصورينه دلالت ايدر وبر كيمسه كه اندن
امتناع ايليه كه كذبدن دخی امتناع ايلمز ذكر اولنان شيلری ارتكاب ايلمين بونلرك خلافی اوزره در
يعنی مردود الشهاده دكلدر (ولو شهدا ان اباهما اوصی اليه) ميتك ايكی اوغللری شهادت
ايلسهلر كه تحقيقا بونلرك باباسی شول شخصی وصی قلدی (وهو يدعيه صحت) واول شخص
دخی وصايتی ادعا ايتسيدی اول ايكی قرنداشك شهادتلری استحسانا صحيح اولور واكر وصی
انكار ايدرسه انلرك شهادتی قبول اولنماز وقياس وصی ادعا ايدرسه ده قبول اولنمامقدر
(كشهادة دائنی الميت) ميتك ايكی داينلرينك شهادتلری قبول اولنديغی كبی (ومديونيه
ودخی ميتك اوزرلرنده دينی اولان ايكی مديونك شهادتلری كبی (والموصی لهما) دخی
ميت انلر ايچون وصيت ايلديكی ايكی كيمسه نك شهادتلری كبی (ووصيه علی الايصاء) دخی
ميتك ايكی وصيسنك نصب وصی اوزره شهادتی كبی وعلی الايصاء قولی كشهادة اوزره
معطوفدر وقياس ذكر اولنانلرك شهادتلری قبول اولنمامق ايدی زيرا اول ايكی شاهدلر شهادتلری ايله
تفسلرينه مغنم اولدی يعنی منفعت جر ايدرلر ايمدی بو رد اولور زيرا ايكی وارث انلر ايچون

مال

مال ميتده تصرف ايلين وحقوقلرينك احياسنه قائم اولان كيمسه نك نصبنه قصد ايدرلر وايكی غريم
حقلرينی استيفا ايدن ياخود انلره حقلرينی دفعله ابرا ايلين كيمسه نك نصبنی قصد ايدرلر
وايكی وصی مال ميتده تصرف اوزره انلره معين اولان كيمسه نك نصبنی قصد ايدرلر وايكی
موصی لر حقلرينی كندولره دفع ايدن كيمسه نك نصبنی مراد ايدرلر واستحسانك وجهی
اولدركه تحقيقا بو شهادتلر حقيقة شهادت دكلدر زيرا حقيقت شهادت قاضی اوزره برشیء
ايجاب ايدر كه قاضی اول شهادتسز انی اجرايه قادر اولهمز وبو شهادت ايسه اويله دكلدر
زيرا قاچان وصی راضی اولسه وموصينك موتی دخی معروف اولسه قاضی ناسكماللرينی ضايع
اولمقدن حفظ ايچون ولايت نصب وصی يه قادر اولديغيچون لكن قاضی نصب ايلديكی
كيمسه نك صلاحيتنی واهليتنی تأمل ايلمك قاضينك اوزرينه لازمدر وذكر اولنان شاهدلر
شهادتلريله تعيين مؤنتنه قاضی ايچون كفايت ايلدی واول شهادتله برشيده ثابت قيلمديلر
اول شهادتك حجت اولمامسنده قرعه كبی اولدی بلكه قاضينك تعيين مؤنتنی دفع ايدر
اولديلر صاحب هدايه ديديكه زيرا قرعه حجت دكلدر مع هذا قرعه نك استعمالی نصيبلرك
تعيننده قاضيدن تهمتلری دفع ايچون جائز اولدی پس قرعه دافعه اولمغه صالح اولدی
موجبه اولمغه صالح اولمدی كذلك ذكر اولنان شاهدلرك شهادتی قاضيدن اوزرنده تهمت
اولمغی دفع ايدر (ولو شهدا ان اباهما الغائب وكله بقبض دينه ردت) واكر ايكی قرنداش
شهادت ايلسهلر كه تحقيقا بونلرك غائبده اولان باباری حاضرده اولان بر كيمسه يی دينی
قبض ايچون وكيل ايلدی ديو اول شهادت رد اولنور برابر (سواء ادعی اولا) كركسه اول وكيل
وكالتی ادعا ايتسون كركسه ايتمسون انلرك شهادتلرينه شبهه حاصل اولديغيچون زيرا اول
ايكی قرنداش بابالری ايچون شهادت ايدرلر وبو شهادتك بطلانی ايسه مرور ايتدی
(كالشهادة علی جرح مجرد) جرح مجرد اوزره شهادتك رد اولنديغی كبی وجرح مجرد شول فسقدركه
شاهد انكله تفسيق اولنور حال بوكه اول تفسيق اولنان شاهد اوزره حق شرع ياخود حق عبد
ايجاب ايلمز پس بو شهادت قبول اولنماز (كفاسق او آكل الربوا او انه استأجرهم) مثالی فاسق كبی
ياخود آكل الربوا ياخود مدعی انلری استيجار ايلدی ديو شهادت كبی ودخی بونلرك امثالی كبی
تنكيم عن قريب ذكری كلور زيرا شهادت حكم تحتنده داخل اولان شيده قبول قلنور واول
شيئك الزامی قاضينك وسعنده در فسق ايسه بويله دكلدر زيرا شاهد فسقی توبه ايله دفع
ايدر واستيجار اكرچه جرح اوزره بر امر زائد ايسه ده لكن اثباتنده خصم يوقدر زيرا
انكيچون اجرتله تعلق يوقدر حتی قچان مدعی عليه بينه اقامت ايتسه كه تحقيقا مدعی
شاهدلری شو مقدار شيئه استيجار ايلدوب واجرتی بنم انك عندنده اولان مالمدن اعطا ايلدی
ديو ادعاسنه بينه اقامت ايتسيدی قبول اولنور عن قريب بيانی كلور زيرا بو صورتده مدعی
عليه خصمدر صدر الشريعه ديديكه قچان مدعی عدالت اوزره بينه اقامت ايتسيدی پس
خصم دخی جرح اوزره بينه اقامت ايتسيدی اكرچه جرح جرح مجرد ايسه جرحك بينه سی
قبول اولنماز وبنم صورت مسئله يی بويله ذكر ايلديكمه باعث زيرا مدعی اكر عدالت
اوزره بينه اقامت ايلمسه پس بر مخبر تحقيقا شاهدلر فاسقلردر ياخود آكل الربوادر ديو خبر
ويرسيدی پس تحقيقا عدالتك ثبوتندن اول حكم جائز اولماز باخصوص قچان مخبر تحقيقا
شاهدلر فاسقلردر ديو خبر ويرسهلر ايدی بن ديرمكه صدر الشريعه نك تحقيقی تحقيقا
شاهدك تعديلندن اول جرحی شهادتك ثبوتندن اول شاهدك دفعيدر باب ديانات دندر بو
اجلدن جرحده خبر واحد قبول اولندی تنكيم كتاب كراهت واستحسانده مرور ايتدی

وتعديل ايلدكدنصكره جرح شهادتك ثبوتندنصكره شهادتك رفعيدر حتى اكر جرح معتبر بولنمز ايسه
بعدالتعديل شهادتله قاضى اوزره عمل واجب اولور وقواعد مقرره دندر كه تحقيقا دفع رفعدن
اسهلدر وقبل التعديل جرح مجردك مقبول اولوب و بعدالتعديل كركسه خبر واحد اولسون مقبول
اولمامسنده سر بودر بلكه بعدالتعديل جرحده نصاب شهادته وحق شرعى ياخود حق عبدى اثباته
محتاج اولنور پس بو تحقيقله صدر الشريعه اوزرينه بعض متصلفينك يعنى لفافك مراد قائله
بلاشعور اعتراضى مضمحل اولدى ومع هذا قواعددن زاهل وغافل ايكن اول مكانده ديديكه
بن ديرمكه بونده نظر واردرز يرا تحقيقا غرض بونك مثللى شهادت كرك قبل التعديل وكرك بعدالتديل
اولسون اعتبار اولنماز پس قيد اولنان صور تلرك ذكرينه حاجت يوقدر بو اجلدن بن (بعد
التعديل و قبله قبلت)ديدم يعنى جرح مجرد اوزره شهادتك بعد التعديل قبول اولنمديغى
غائبده اولان باباسنك قبض دينه وكالته ايكى اوغلنك شهادتلرى رد اولنور وقبل
التعديل قبول اولنور ديدم (مثل ان يشهدوا على ان شهود المدعى فسقة اوزناة او اكلة
الربوا اوشربة خمر اوعلى اقرارهم انهم شهدا بالزور اوانهم اجراء فى هذه الشهادة اوان
المدعى مبطل فى هذه الدعوى اوانه لاشهادة لهم على المدعى عليه فى هذه المادة) مثللى
شهادت ايليه لر كه تحقيقا مدعينك شاهدلرى فاسقلردر ياخود زانيلردر ياخود آكل ربا در
ياخود شارب الخمردر ياخود اول شاهدلرك بو شهادتده شهود زور اولدقلرينى ياخود اجرتله
شاهد اولدقلرينى اقرار ايلدكلرينه شهادت ايليه لر ياخود مدعينك بو دعواده مبطل
اولديغنه شهادت ايليه لر ياخود بو حادثه ده مدعى عليه اوزره انلر ايچون شهادت يوقدر دبو
شهادت ايلسه لر بو شهادتلر بعد التعديل قبول اولنماز و بو شهادتى تعديلدنصكره عدم
قبولنه سبب اولدركه زيرا عدالت ثابت اولدقدنصكره رفع اولنماز الا حق شرعك
ياخود حق عبدك اثباتندنصكره رفع اولور تكيم بيلمش ايدك حال بوكه ذكر اولنان شيلردن
برشيده حق شرع وحق عبددن برينك اثباتى يوقدر شول شئ بونك خلافى اوزره دركه
اول حالده شهادت قبل التعديل بولنسيدى بو شهادت دفعده كافيدر تكيم مرور ايتدى (وقبلت
على اقرار المدعى بفسقهم او بشهادتهم بزور او بانه استأجرهم على هذه الشهادة) ومدعى
عليهك شاهدلرينك شهادتلرى قبول اولنور مدعى شاهدلرينك فاسق اولدقلرينى اقرارى
ياخود شاهد زور اولدقلرينى اقرارى ياخود بوشهادت اوزره استيجار ايلديكنى اقرارى
اوزره شهادت ايدرلر ايسه زيرا مدعيدن بو اقرار مدعينك دعواسنده حق اولمديغنى اقراردر
(وعلى انهم عبيد او محدودون فى القذف اوانهم زنوا ووصفوا بالزناء اوسرقوا منى كذا
اوشربوا الخمر ولم يتقادم العهد) وذكر اولنان كبى اول شاهدلرك عبيد اولملرينه ياخود قذفله
محدود اولملرينه شهادتلرى ياخود بونلر زنا ايلديلر ياخود زناايله وصف اولنديلر ياخود بندن شويله
سرقت ايلديلر ياخود شرب خمر ايلديلر ديو شهادتلرى قبول اولنور حال بوكه شرب خمرده ريح
زائل اولميه جق قدر و باقيلرنده براى مقدارى زمان تقادم ايلميه زيرا اكر زمان تقادم ايتمش ايسه
قبول اولنمازانكله حق اثباتى معدوم اولديغيچون زيرا حق متقادم ايله شهادت مردوده در
(اوشركاء المدعى والمدعى مال) يعنى ياخود اول شاهدلر مدعينك شريكلريدر حالبوكه مدعا مالدر
وانلر اول ماله شريكلردر ديو (اوقذفه والمقذوف مدعيه) ياخود شاهدلر قاذفلردر ومقذوف
انى ادعا ايدردبو (اوانه استأجرهم بكذا واعطاهم اياه مما كان لى عنده) ياخود مدعى اول شاهدلرى
استيجار ايدوب وبنم انك قتنده اولان شيئمدن اجر اعطا ايلدى ديو (اوانى صالحتهم بكذا
ودفعته اليهم على ان لايشهدوا على زورا وشهدوا زورا فانا اطلب ما اعطيتهم) ياخود بن اول

شاهدلرى بنم اوزريمه زوراشهادت ايتمك اوزره شومقدارى شيئه مصالحه ايلدم واول بدل
صلحى انلره دفع ايلدم وانلرزورا شهادت ايلديلر بن انلره اعطا ايلديكم شيئى طلب ايدرم
ديوادعا سنه بينه اقامت ايلسه بوشهادت قبول اولنور و بوصورتلرده شهادتك قبولنه سبب زيرا
ذكر اولنان شيلرك بعضيسى حق الله تعالى در و بعضيسى حق عبددر و بوحقوقك احياسنه
حاجت ماسه در (من رده القاضى فى حادثة) شول شاهد كه برحادثه ده قاضى انى رد ايلمش اولسه
يعنى قاضى انك شهادتنى قبول ايتميه (ليس للاخر قبوله فيها) اول حادثه ده قاضى آخر ايچون انك
قبولى جائز د كلدرز يرا ظاهر بودركه قاضى اولك اول شاهدلرى رد ايلمسى وجه شرعى اوزره در
پس قاضى ثانينك اكا مخالفتى جائز اولماز (شهادة قاصرة يتمها غيرهم تقبل فى مثل ان شهدا بالدار
بلاذكرانها فى يدالخصم فشهد به آخران) برشهادتكه قاصره اوله اول شهادتى انلرك غيرى
تمام ايتسيدى قبول قلنور شول مثالده كه اكر ايكى شاهد دار ايچون خصمك يدنده اولديغن
ذكر ايتميز شهادت ايلسه لر وخصمك يدنده اولديغنه ايكى شاهد آخر شهادت ايلسه لر اول ايكى
شاهدلر قبول قلنورلر زيرا شهادته حاجت مدعى عليهك يدينى اثبات ايچوندر حتى مدعى به
اثبات ملكده خصم اوله و بونده ايكى حكم فريق واحدك شهادتيله ثابت اولمسيله وفريقينك
شهادتيله ثابت اولمسنده فرق يوقدر اندنصكره ايكى شاهد شهادت ايلسه لركه تحقيقا دار
مدعى عليهك يدنده در پس قاضى انلره سزدارى مدعى عليهك يدنده اولديغن معاينه مى
شهادت ايدرسكز يوخسه بالمعاينه مى شهادت ايدرسكز ديو سؤال ايليه زيرا انلر آز اولور
مدعى عليهك يدنده اولديغنك اقرارينى سمع ايدرلر ايسه ومدعى عليهك اقرارينى سمع ايلملرينه
شهادت اطلاق اولنور ظن ايدرلر عماديه ده بويله ذكر اولندى (وان شهدا بالملك فى المحدود
واخران بالحدود) دخى ايكى كيمسه ملكه محدودده شهادت ايلسه لر وايكى آخر كيمسه دخى اول
ملكه حدود ايله شهادت ايلسه لر ايدى ذكر اولنان علت ايچون جمله سنده قبول اولنورلر
(وان شهدوا على الاسم والنسب ولم يعرفوا الرجل بعينه فشهد اخران انه المسمى به) ودخى
شاهدلر رجلك اسم ونسبنه شهادت ايدوب اول شاهدلر رجلى بعينه تعريف ايلمسه لر ايكى
شاهد آخر اول اسمله تسميه اولنان بو رجلدر ديو شهادت ايلملريله ده شهادتلرى قبول اولنور
وعن قريب بونك نظيرى كلور (شهد عدل فقال اوهمت بعض شهادتى لم يضربها) برعدل
كيمسه شهادت ايدوب پس ديسه كه بن شهادتمك بعضيسنى ايهام ايتدم ديسيدى شهادته
ضرر يوقدر يعنى ضرر و يرمز يعنى شاهد شهادت ايتدكدنصكره شهادتنده ترك ايلديكى
برلفظى تذكر ايدوب اول لفظى ذكر ايتسيدى شهادتى قبول اولنور اكر اول لفظله مناقضه
يوغيسه وجامع الصغيرده ومحيطده اطلاق اوزره ذكر ايلدى اول رجل نچان مكانندن
دپرنمدن اول لفظى ذكر ايتدى ايسه شهادتى جائز اولدى نچان اول شاهد عدل ايسه وعدم
مناقضه يى شرط قيلمدى حال بوكه اول شرط حسندر انى زاهدى ذكر ايلدى (بينة
الموت من الجرح اولى من بينة الموت بعد البرء) جرحدن موتك بينه سى جرحك برئندنصكره
موتك بينه سندن اوليدر يعنى بر رجل برانسانى جرح ايدوب واول مجروح فوت اولدقده متوفانك
وليلرى اول كيمسه اول جرح سببيله فوت اولدى ديو بينه اقامت ايتسه لر وضارب بنم جرحدن
صحت بولوب اون كوندنصكره فوت اولدى ديو بينه اقامت ايلسه مقتولك وليلرينك بينه سى
اوليدر (و بينة الغبن اولى من بينة كون القيمة مثل الثمن) وغبنك بينه سى قيمتك ثمن مثللى اولديغنه
بينه دن اوليدر يعنى تحقيقا بروصى صبينك باغنى بيع ايدوب وصبى بالغ اولدقده غبن ادعا
ايدوب غبنه بينه اقامت ايتسيدى ومشترى دخى اول وقتده ثمن مثلنه اشترا ايلديكنه

بنه اقامت ایلسه غبنك بینه سی اولیدر زیرا بینهٔ غبن برامر زائدی اثبات ایدر ودخی فساد بینه سی صحت بینه سندن ارجح اولدیغیچون غبن بینه سی اولیدر (و بینة کون المتصرف عاقلا اولی من بینة کونه مخلوط العقل او مجنونا) متصرفك عاقل اولمسنك بینه سی مخلوط العقل یاخود مجنون اولماسنك بینه سندن اولیدر یعنی تحقیقا برجاریه مولاسی عاقل اولدیغی حالده انی مرض مونته مدبر ایلدیکنه بینه اقامت ایتسیدی ومولانك وارثلری عقلی مخلوط ایدی دیو بینه اقامت ایتسلردی جاریه نك بینه سی اولیدر وکذلك چقان بر کیمسه زوجه سنی مخالعه ایتدکدن صکره اول کیمسه وقت خلعده مجنون اولدیغنه بینه اقامت ایلسه ومرأه دخی وقت خلعده زوجك عاقل اولدیغنه بینه اقامت ایلسه یاخود زوج وقت خصومتده مجنون اولوب اول مجنونك ولیسی اول زوجك مجنون اولدیغنه بینه اقامت ایلسه ومرأه دخی عاقل اولدیغنه بینه اقامت ایلسه ایکی فصلده دخی مرأه نك بینه سی اولیدر (و بینة الاکراه اولی من بینة الطوع) اکراهك بینه سی طوعك بینه سندن اولیدر یعنی بر انسانك طایعا اقراری اثبات اولنسه ومدعی علیه بن اول اقرارده کره اولندم دیو بینه اقامت ایلسه اکراهك بینه سی اولیدر زیرا بینهٔ اکراه خلاف ظاهری اثبات ایدر والله تعالی اعلم بالصواب

* (باب الاختلاف فی الشهادة) *

بو باب شهادتده اختلافك بیانده در معلوم اوله که تحقیقا بو بابك مبناسی اصول مقرره اوزره در اول اصولدندر که تحقیقا حقوق عباد اوزره شهادت مدعی دعوی ایتمکسزین قبول اولنماز زیرا عبادك حقلرینك ثابت اولماسی انلرك مطالبه لرینه متوقفدر کرکسه وکیل ایله اولسون حقوق الله تعالی بونك خلافی اوزره در اول اجلدنکه انده دعوا شرط دکلدر زیرا الله تعالینك حقوقنه اقامت هر کیمسه نك اوزرینه واجبدر ایمدی هراحد اول حقوقك اثباتنده خصمدر پس کانه دعوا موجوده اولدی واصول مذکوردندر که تحقیقا شاهدلر چقان مدعادن اکثره شهادت ایلسلر مدعی اول شاهدلرك مکذبی اولور پس انلرك شهادتلری باطل اولور واکر شاهدلر مدعادن اقله شهادت ایتسه لر انده بالاتفاق قبول اولنور واصول مقرره دن بری دخی اولدرکه تحقیقا ملك مطلق ملك مقیددن ازیددر اصلدن ثابت اولدیغیچون وسببله اولان ملك وقت سبب اوزره اقتصار اولنمشدر ودخی اصول مقرره دندرکه تحقیقا ایکی شاهد بینده اولان اختلاف دعوا ایله شهادت بینده اولان اختلاف کبی دکلدر زیرا ایکی شاهدك شهادتی لایق اولان انلردن هر بری معناده ومعنانك اختلافنی ایجاب ایتمز لفظده اخرایه مطابق اولمقدر اما دعوا ایله شهادت بینده اولان مطابقه لایق اولان بالکز معناده اولمقدر ولفظه اعتبار یوقدر فصولده بویله ذکر اولندی وعن قریب بونك ایچون زیاده توضیح اولنور و بونکله بلنور که تحقیقا وقایه نك عباره سی لایق اولان کبی دکلدر شول جهتدنکه شهادتك دعوایه موافقتك شرطی ایکی شاهدك لفظا ومعنا اتفاقی کبیدر بو اجلدن بن (تجب مطابقة الشهادة للدعوی معنی) دیدم یعنی دعوی ایچون شهادتك مطابقتی واجب اولور لفظا ومعنا دکل بلکه انجق معنا واجب اولور دیدم (فلو ادعی ملکا مطلقا فشهدا بملك بسبب) پس اکر مدعی ملك مطلق دعوا ایلدککده شاهدلر سبب ملکه شهادت ایلسه لردی مثلا ارثله دار دعواسی کبی (قبلت) اول شهادت قبول اولنور زیرا اول شاهدلر ادعا اولنان شیئك اقلی ایله شهادت ایلدیلر و بونك بیانی اولدرکه معنا مطابقتله شهادتك قبولی منع اولنماز نتکیم مرور ایتدی (و بعکسه لا) یعنی مدعی سبب ملك ادعا ایلدکده شاهدلر ملك مطلق ایله شهادت ایلسه لر قبول اولنماز زیرا اول شاهدلر ادعا اولنان شیدن زیاده ایله شهادت ایلدیلر ایمدی اول شهادت باطل اولور نتکیم مرور

ایتدی (وتطابق الشهادتین فی المعنی ولفظ لا یوجب اختلافه) ودخی ایکی شهادتك معناده ومعنانك اختلافنی ایجاب ایتمز لفظده مطابق اولماسی واجب اولور وایکیسنك لفظلرینك بطریق الوضع معنانك افاده سی اوزره متطابق اولمغله بطریق التضمن دکل وامامین قتنده معناده اتفاق کفایت ایدر حتی چقان بر رجل یوز درهم ادعا ایلسه پس بر شاهد بر درهم ایله شهادت ایلسه و بری دخی ایکی درهمه شهادت ایلسه و براخری دخی اوچ درهمه و براخری دخی درت درهمه و براخری دخی بش درهمه شهادت ایلسه امام اعظم رحمه الله قتنده قبول اولنماز لفظا مطابقت بولنمدیغیچون وامامین قتنده اربعه ایچون قضا اولنور شاهدین اخرینك اول شهادتده معنا اتفاقلری ایچون (فلوشهد احدهما بالنکاح والآخر بالتزویج قبلت) پس اکر شاهدلرك بری نکاحه شهادت ایدوب شاهد آخر تزویجه شهادت ایتسیدی بو شهادت قبول اولنور ایکیسنك معنالری متحد اولدیغیچون (کذا الهبة والعطیة ونحوهما) کذلك شاهدك بری هبه یه شهادت ایدوب واخر عطیه ایله شهادت ایلسه بو شهادت دخی قبول اولنور ودخی بونلرك مثللی اولان شهادت قبول اولنور (ولوشهد احدهما بالف والآخر بالفین اومائة ومائتین اوطلقة وطلقتین اوثلاث ردت) اکر شاهدك بری بیك ایله شهادت ایدوب وشاهد آخر ایکی بیك ایله شهادت ایتسیدی یاخود بری بر طلاقه واخری ایکی طلاقه و یا اوچ طلاقه شهادت ایتسیدی یاخود بری یوز ایله وآخر ایکی یوز ایله شهادت ایتسیدی بو شهادت رد اولنور ایکی معنانك اختلافی ایچون (کما اذا ادعی غصبا اوقتلا فشهد احدهما به والآخر بالاقرار به) ایکی شاهدك بری غصبله یا قتل ایله شهادت ایدوب وآخری قتلی یا غصبی اقرار ایله شهادت ایتسیدی اولوقت قبول اولنمدیغی کبی (وقبلت علی الف بالالف والف ومائة) وشاهدك بیك اوزرینه شهادتی بیك ایله بیك و یوز اوزره قبول اولنور یعنی ایکی شاهدك بری بیك ایله وآخری بیك و یوز ایله شهادتلرنده شهادت بیك ایله قبول اولنور (ان ادعی المدعی الاکثر) اکر مدعی بیك و یوز ایله ادعا ایدر ایسه ایکی شاهدك بیکده اتفاقلری اولوب وایکیسندن برینك یوزده تفردی اولدیغیچون اما چقان مدعی یالکز بیك ادعا ایدر ایسه اول وقت شهادت قبول اولنماز زیرا مدعی زیاده ایله شهادت ایدن شاهدی تکذیب ایلدی بو ذکر اولنان شیٔ اولماز الا دینده اولور (وفی العین تقبل علی الواحد کما لو شهد واحد ان هذین العبدین له وآخران هذا له قبلت علی الواحد بالاجماع) وعینده شهادت واحد اوزره قبول اولنور نتکیم چقان شاهدك بری شو ایکی عبدلر مدعینکدر دیو شهادت ایدوب وشاهد آخر عبدك بری ایچون شول عبد مدعینکدر دیو شهادت ایتدکده بالاجماع اول عبد واحد اوزره قبول اولندیغی کبی اویله عبد واحدکه شاهدلر انده اتفاق ایتدیلر محیطده شربده شهادت بابنده بویله ذکر اولندی (وفی العقد لا مطلقا) وعقدده مطلقا قبول اولنماز یعنی برابردر کرك اقل اوزره وکرك اکثر اوزره اولسون یاخود مدعی کرك بایع اولسون وکرك مشتری اولسون (فلوشهد واحد بشراء عبد اوکتابته بالف والاخر بالف وخمسمائة ردت) پس اکر بر کشی بر عبدك شراسنده یا کتابته بیك ایله شهادت ایدوب وشاهد آخر بیك بشیوز ایله شهادت ایدر ایسه بو شهادت رد اولنور زیرا مقصود سببك اثباتیدر اولکه عقددر پس بیك ایله بیع بیك بشیوز ایله بیعك غیریدر پس مشهود به ثمنك اختلافیله مختلف اولدی ایمدی عقد ینك ایکیسندن برینك اوزرینه نصاب شهادت تمام اولمدی ودخی مدعی ایکی شاهدك برینی تکذیب ایدر اولدیغیچون بو شهادت رد اولنور (کذا العتق بمال والصلح عن قود والرهن والخلع ان ادعی العبد والقاتل والراهن والمرأة) کذلك مال ایله عتقده وقصاصدن صلحده ورهنده وخلعده شهادت رد اولنور اکر صورت اولیده عبد وصورت ثانیه ده قاتل وصورت ثالثه ده راهن وصورت رابعه ده مرأه ادعا ایدر ایسه زیرا بونلر مالك اثباتی

قصد ایتمزلر بلکه قصدلری اثباتی قصد ایدرلر حال بوکه عقد بلدیکك علت ایچون مختلفدر (وان ادعی الاخر) واکر آخر ادعا ایدر ایسه عبدك مولاسی بن سنی بیك بشیوز اقچه اوزرینه اعتاق ایلدم دیوب وعبد بیك ایله اعتاق ایلدك دیو ادعا ایتمکله یاخود ولی قصاص قاتله بن سنکله بیك بشیوزه صلح اولدم دیوب قاتل بیك ادعا ایتمکله وکذلك ایکی باقیلردخی بومنوال اوزره در (فکدعوی الدین) اول حقوقك واجب اولمسنده دعوی دعوای دین کبیدر زیرا عقد وعتق وطلاق حق صاحبنك اعترافیله ثابت اولدی پس دعوا دینده باقی قالدی هدایه ده بویله ذکر اولندی ورهنده مدعی قچان مرتهن اولسیدی انك دعواسی بلاخفاء دینده در زیرا رهن اولماز الادینك تقدمندنصکره اولور پس دینك ثبوتی حقنده بینه قبول قلنور سائر دینلرده اولدیغی کبی ورهن بیك ایله ضمنا ثابت اولدی ودینه تبعا ثابت اولور کفایه ده بویله ذکر اولندی صدرالشریعه دیدیکه بودعوای آخر دین دعواسی کبی دکلدر زیرا دین مدیونك اقراری ایله ثابت اولور پس ایکی شاهدك برینك بیك ایله اقرار ایدوب وآخرك قتنده بیکدن اکثر ایله اقرار ایلمك ممکندر روذکر اولنان کبی حق اکثر اولمق ممکن اولور لکن زائدی بیك اوزرینه قضا ایتدی واول زائددن ایکی شاهددن برینك قتنده مدیونی ابرا ایتدی وآخرك قتنده دکل پس بینهماده توفیق ممکندر امابومقامده مال عقده تبعیتله ثابت اولور وبیك ایله عقد بیکدن اکثر ایله عقدك غیریدر پس هر برینك اوزرنده برشهادت باقی قالدی ایمدی رد اولنور قبول اولنماز طرف آخرده اولدیغی کبی بن دیرمکه صدرالشریعه نك جوابی تحقیقا مشبهك جمیع وجوه ایله حکمی مشبه بهك حکمنده اولمق واجب اولماز بلکه دعوای دین کبی اولمغله مراد تحقیقا ایکی شاهد قچان لفظا مختلف اولسه لردی امام اعظم رحمه الله قتنده شهادتلری قبول اولنماز واکر لفظا متفق اولورلر ایسه اکر مدعی اقل ادعا ایدر ایسه اکثر ایله شهادت ایدن شاهدك شهادتی قبول اولنماز واکر مدعی اکثر ادعا ایدر ایسه اقل اوزره قبول اولنور وبویله اولمغه باعث اولدرکه زیرا بوصورلر بعدده مال اکرچه حین عقدده عقد ایله ثابت ومال اول عقده تابع اولدی ایسه ده لکن حین دعواده امر برعکس اولدی بلمش ایدککه تحقیقا صاحب حق قچان قود ایله وعتق له وطلاق ایله اعتراف ایتسیدی ورهنده مدعی قچان مرتهن اولسیدی دعوا دینده اولور وعقد معتبر اولماز واکر عقد اعتبار اولنسه دینه تبعیتله اعتبار اولنور رهنده اولدیغی کبی ایمدی صدرالشریعه نك مال عقده تبعیتله ثابت اولور دیدیکی عقدك ثبوتیله زوالنك یعنی عدم تفرقدن نشأت ایدر ایمدی سن تدبر ایله (والاجارة کالبیع فی اول المدة) اجاره مدتك اولنده بیع کبیدر اثبات عقده محتاج اولدیغیچون (وکالدین بعدها) وبعدالمدة دین کبیدر (والمدعی هوالموجر) حال بوکه مدعی ایجار ایدن کیمسه اوله زیرا بومقامده عقدی اثباته حاجت اولمز (والنکاح یصح بالاقل مطلقا) ونکاح مطلقا اقل ایله صحیح اولور یعنی برابردر دعوی کرك زوج طرفندن وکرك مرأه دن اولسون وکرکسه مدعی اقلی ادعا ایتسون وامامین قتنده شهادت باطل اولوب برشیئله قضا اولنماز یعنه اولدیغی کبی زیرا معقود ایکی جانبدن اثباته سببدر وبیك ایله اولان نکاح بیك بشیوز ایله اولان نکاحك غیریدر وامام اعظمك قتنده تحقیقا نکاحده مال تابعدر بواجلدن نکاح مهر تسمیه سز صحیح اولور وتابعك حکمندندر که اصلی تغییر ایتمامك کورلمزمیکه تحقیقا اصل یعنی نکاح تابعك یعنی مهرك نفی اولنمسیله باطل اولماز ومهرك فاسد اولمسیله نکاحده فاسد اولماز پس کذلك تابعك یعنی مهرك اختلافیله اصل مختلف اولماز قچان زوجین اصل اولان شیء اوزره متفق اولسلر ایدی اولکه ملکدر وحلال اولمقدر ایمدی نکاح ایله قضا واجب اولدی ایسه مهر مال منفرد اولدیغی حالده باقی قالور پس ایکی مقدارك اقل اولانی ایله

قضا اولنور نتکیم مال ده منفرد ده اولدیغی کبی (شهدا بالف وقال احدهما قضی خمسمائة قبلت بالف) ایکی کیمسه بیك درهمه شهادت ایدوب بریسی بشیوزینی قضا ایتدی دیسیدی شهادت بیك ایله قبول اولنور بیك درهم اوزره اتفاقلری ایچون (کما اذا اشهد بقرض الف وقال احدهما قضاه) نتکیم ایکی کیمسه قرض ایله بیك درهمه شهادت ایدوب وشاهدك بری اول بیکی مدیون قضا ایتدی دیو شهادت ایتسیدی شهادتك قرض اوزره قبول اولندیغی کبی قرض اولان بیك درهم اوزره اتفاقلری اولدیغیچون (ورد قوله قضی کذا) یعنی اولده بشیوز ایله وثانیده قرض ایله قضا ایتدی قولی رد اولنور زیرا شهادت فرددر (الا اذا شهد معه آخر) مکر قچان انکله بله برشاهد آخردخی شهادت ایدر ایسه رد اولنماز زیرا بوتقدیرجه نصاب شهادت بولنور (ولا یشهد من علمه) یعنی ایکی صورتده ده مدیونك قضا ایلدیکنی بلن کیمسه شهادت ایلمك مندوبدر (حتی یقر المدعی بالقبض) حتی مدعی قبض ایلدیکی شیئی اقرار ایدنجه ظلم اوزره اعانت لازم کلمسون ایچون (شهدا بقتل زید یوم کذا بمکة وشهد اخران بقتله فیه بکوفة ردتا) ایکی کیمسه زیدك فلان کون مکه ده قتلنه شهادت ایلسلر ایدی وایکی شاهد آخردخی اول کونده زیدك کوفه ده قتلنه شهادت ایتسه دیلر شهادتك ایکیسیده رد اولنورلر یعنی درت کیمسه قاضی قتنده متفق اولوب انلردن ایکیسی اولا ذکر اولنان شیئه وایکی آخری ثانیا ذکر اولنان شیئه شهادت ایلسلر ایدی ایکی فرقه نکده شهادتلری رد اولنور زیرا ایکی طائفه نك بری یقینا کاذبدر (فان قضی باحدیهما ردت الاخری) پس اکر اول درت شاهدك ایکیسی شهادت ایلدکده انلرك شهادتیله قاضی قضا ایتدی ایسه اخرانك شهادتلری رد اولنور اولی نك سبقله رجحانی ایچون (شهدا بسرقة بقرة واختلفا فی لونها) ایکی کیمسه برصغرك سرقه سیله شهادت ایدوب واول صغرك لونده اختلاف ایتسلر ایدی ایکیسنك بری بیاض ایدی دیوب وآخر سیاه ایدی یاخود بریسی صاری ایدی دیوب وبری قرمزی ایدی دیسیدی (قطع) اول سارقك یدی قطع اولنور وامامین رحمهما الله قطع اولنماز زیرا شهادت اولنان شیده اختلاف ایلدیلر انکله قبول ممتنعدر دیدیلر نتکیم قچان ایکی شاهد ارککده دیشیلکده اختلاف ایتسلر ایدی یاخود غصبده لونده اختلاف ایتسلر ایدی شهادتلری قبول اولنموب بلکه عدم قبول اولی اولدیغی کبی زیرا غصبله ثابت اولان ضماندر شبهاتله ساقط اولمز وبومقامده ثابت اولان حددر شبهاتله ساقط اولور دیدیلر امام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا اول شاهدلر صلب شهادتدن اولمیان شیده اختلاف ایلدیلر بواجلدن اکرلون ذکرنده سکوت ایتسلر ایدی شهادتلری قبول اولنوردی وتوفیق ممکندرکه زیرا ایکی لون برشیده مجتمع اولور برشق سیاه وشق آخری بیاض اولمغله وایکی شاهدك بری برطرفنی کوروب وبریسی طرف آخرین کورمش اوله (بخلاف الذکورة والانوثة) ارککلك ودیشیلك بونك خلافیدرکه زیرا ارککلك ودیشیلك بلنمز الا کاقریب اولمغله بلنور وقریب اولمغله اشتباه واقع اولماز ایمدی توفیقله مشتغل اولماز (والغصب) ودخی غصب بونك خلافی اوزره درکه زیرا غصب اکثر یانهارده واقع اولور شاهدك غاصبه قریب اولمسی ممکندر پس مغصوبك جمیع الواننی تأمل ایدر ایمدی توفیقله مشتغل اولماز (ملك المورث لا یقضی لوارثه بلا جر الشاهدین) مورثك ملکی وارث ایچون ایکی شاهد جرنسز قضا اولنماز ومصنف جرك معناسنی (بقولهما مات وترکه میراثا له اوذا ملکه اوفی یده) قولیله بیان ایلدی یعنی اول ایکی شاهدك مورث فوت اولدی ووارث ایچون میراث ترك ایلدی یاخود اول انك ملکیدر یاخود یدنده ملکیدر دیمکله معلوم اولسونکه فقها اختلاف ایلدیلرکه تحقیقا میراثله شهادت جرونقله محتاج اولورمی اولکه متنده مصنفك وترك میراثا قولیله ذکر ایلدیکی شیئی دیمکلریدر یوخسه محتاج اولمزمی

امام اعظم وامام محمد رحمهما الله جردن لابددر دیدیلر امام ابو یوسف رحمه الله ایچون
خلاف وادرکه امام ابو یوسف رحمه الله دیرکه تحقیقا مورثك ملکی وارثك ملکیدر وارثه
خلافت اولدیغیچون بو اجلدن عیبله مبیع رد اولنور ووارثك اوزرینه عیبله رد اولنور ایمدی
مورث ایچون ملکله شهادت وارث ایچون ملکله شهادتدر وامام اعظم ایله امام محمد دیرلرکه
زیرا وارثك ملکی عین حقنده متجدد اولور بو اجلدن موروثه اولان جاریه نك وارث اوزره
استبراسی واجب اولور ووارث فقیر اوزره صدقه اولنان شیء وارث غنی اوزره حلال اولور
ومتجدد نقله محتاج اولور استصحاب حال مثبت اولسون ایچون لکن وقت موتده مورثك ملکنك
قیامی اوزره شهادتله اکتفا اولنور بو تقدیرجه ضرورت انتقالك ثبوتی ایچون وکذلك مورثك
یدینك قیامنه دخی شهادت بو یله در زیرا وقت موتده ید ضمان واسطه سیله ید ملکه منقلب
اولور زیرا اول وقتده مسلمك حالندن ظاهر اولان بودرکه سبیلرین برابر ایدوب ومغصوب
ودایعدن یدنده اولان شیء انك بیان ایلمسیدر اکر بیان ایتمدی ایسه پس ظاهر اولان بودرکه
تحقیقا انك یدنده اولان شیء انك ملکیدر ایمدی یدموت وقتنده دلیل ملك قلندی (اذا) یعنی
جرك فائده سنی افاده ده جرکبیدر (قولهما کان لابیه اعاره او اودعه اوآجره ذا الید)
وارثك ادعا ایلدیکی شیده شاهدینك وارث باباسنه عاریت یاخود امانت ویرمش ایدی
یاخود ذا الید ایجار ایلمش ایدی دیملری ایله یعنی بر رجل فوت اولدقده وارثی باباسنك یدنده
اولان بر دار اوزره اول داری باباسنه اعاره ایلدیکنه یا خود امانت وضع ایلدیکنه بینه اقامت
ایتسیدی پس اول وارث اول داری اخذ ایدر وباباسی فوت اولوب داری انك ایچون میراث ترك
ایلدیکنده بالاتفاق بینه احضارینه تکلیف اولنماز اما امام ابو یوسف رحمه الله قتنده وارثه شهادتده
جر ایجاب ایلمدیکی ایچون بینه تکلیف اولنماز واما امام اعظم ایله امام محمد قتنده عند موت المورث
یدك قائم اولمسی جردن مغنی اولدیغیچون بینه تکلیف اولنماز حال بو که یدك قیامی بولنه زیرا مستعیرك
ومودعك یدی معیرك ومودعك یدیدر (شهدا یدحی منذ کذا ردت) ایکی کیمسه بر داری کیمسه نك
یدنده یعنی بر دار بر رجلك یدنده اولسه وآخر اول داری بکدر دیو ادعا ایتسیدی واول آخر
برای یاخود برسنه یدنده اولدیغنه بینه اقامت ایلسه اول شهادت ابو یوسفدن روایت اولندیکه
قبول اولنور زیرا بینه ایله ثابت اولان خصمك اقراری ایله ثابت کیدر واکر مدعی علیه انکله
اقرار ایتسیدی اول دار مدعی یه اتفاقا دفع اولنور وامام اعظم ایله امام محمدك علیّ اولدرکه
بو شهادت مجهول اوزره قائم اولدی اولکه یدر زیرا اول ید الآن منقطعه در ومحتمل اولورکه تحقیقا
ید ید ملکدر یاخود ید ودیعتدر یاخود ید اجاره در یاخود ید غصبدر پس اول دارك شك ایله
ادعاسنه حکم اولنماز (الا ان یقولا) مکرکه شاهدر دیه لرکه (انه احدث الید فیه فقضی له بالید)
تحقیقا مدعی علیه اول ملکه ید احداث ایلدی دیه لر بو تقدیرجه ید ایله مدعی ایچون
قضا اولنوب (ویؤمر بالتسلیم الیه) ومدعی یه تسلیم ایله دیو مدعی علیهه امر اولنور (لکن
لایصیر به مقضیا علیه) لکن مدعی علیه اول ملکدن یدك زائل اولمسیله اوزرینه قضا
اولنمش اولماز (حتی لو برهن بعده علی انه ملکه تقبل) حتی مدعی علیه اندنصکره اول
ملك کندینك اولدیغنی اثبات ایلسه بینه سی قبول اولنور عمادیه ده بو یله ذکر اولندی
(وان اقر المدعی علیه) اکر مدعی علیه مدعینك یدنده اولدیغین اقرار ایتسیدی (او شهدا
انه اقر بید المدعی) یاخود ایکی کیمسه مدعی علیه یدمدعی بی اقرار ایلدی دیو شهادت ایلسلر
(او بملکه) یاخود مدعینك ملکیدر دیو اقرارینه شهادت ایلسلر (اوانه اخذه من یده)
یاخود مدعی علیه مدعینك یدندن اخذ ایلدیکنه شهادت ایلسلر (دفع الی المدعی) اول ملك

مدعی یه دفع اولنور کافیده بو یله ذکر اولندی والله تعالی اعلم

) باب الشهادة علی الشهادة (

بو باب شهادت اوزره شهادتك بیانندهدر معلوم اولسونکه تحقیقا بو شهادتك جوازی استحساندر
وقیاس انی اقتضا ایلمز زیرا بو شهادتك اداسی عبادت بدنیه در شاهد اصله لازم کلور مشهودله
ایچون حق بو قدر اجبار روا نابت عبادت بدنیه ده جاری اولمدیغیچون لکن فقها بو شهادتك جوازینی
اکا شدت احتیاج ایچون شبهه ایله ساقط اولمیان هر حقده مستحسن کوردیلر زیرا شاهد اصل
شهادتك اداسندن ازا اولور عاجز اولور مدتی ایچون یاخود سفری ایچون وبونك کبی علت ایچون
پس اکر بو شهادت جائز کورلمسه حقوقدن چوق شیئك ضایع اولمسنه مؤدی اولور
بو اجلدن تجویز اولندی اکرچه کم کثیر اولورسه ده یعنی فروعك شهادتی اوزره شهادت اولورسه ده ثم
وثم لکن انده بدلیت شبهه سی واردر زیرا بدل شول شیدر اکا رجوع اولنماز الا اصلك عجزی
قتنده رجوع اولنور بو دخی انك کبیدر بو اجلدن شبهاتله ساقط اولان شیده قبول اولنماز نساءنك رجال
ایله بله شهادتی کبی (وتقبل فیما لا تسقط بشبهة بشرط تعذر حضور الاصل) وبو شهادت
شبهه ایله ساقط اولمیان شیده شاهد اصلك حاضر اولمسنك متعذر اولمسی شرطیله یعنی
شاهد اصلك قضیه اوزره حضورینك متعذر اولمسیله (بموت او مرض) شاهد اصلك موتیله
یاخود مرض سببیله حضوری متعذر اولمسیله یعنی شاهد اصل مریض اولوب اول مرض
سببیله حضوری متعذر اولمسیله ومجلس قاضی یه حاضر اولمغه قدرتی اولممغله (او سفر)
یاخود شاهد اصل اوج کونلك یا زیاده سفرده اولمغله پس بو شهادتك جائز اولمسی مس حاجت
ایچوندر وبو حاجت مس ایتمز الا اصلك عجزی قتنده مس ایدر وبو شیلر ایله عجز بلاشبهة
متحقق اولور وامام ابو یوسفدن رحمه الله نقل اولندیکه شاهد اصل شول مکانده اوله که
اکر اول شهادتك اداسیچون طکله سیدی یعنی طکله کتسیدی کلوب اهلی ایله بیتنده یاتمغه
قادر اولمیه اول شهادت صحیح اولور ناسك حقلرینی احیا ایتمك ایچون فقها قول اول احسندر
وقول ثانی ارفقدر دیدیلر وفقیه ابو اللیث ابو یوسفك قولنی اخذ ایلدی (بشرط شهادة عدد
علی کل اصل) ودخی هر اصل شاهدن شهادتك عددی شرطیله قبول اولنور حضرت علی
کرم الله وجهه نك بر رجلك شهادتی اوزره جائز اولماز الا ایکی رجلك شهادتی جائز اولور
قولیچون (وان لم یتغایر فرعاها) اکرچه ایکی شاهد اصلك ایکی فرعلری مغایر اولمزایسه ده
یعنی ایکی شاهد اصلك هر بری ایچون ایکی شاهد مغایر اولمق واجب اولمز بلکه ایکی شاهد
اصلك ایکیسنده ده شهادتلری کفایت ایدر بوندن صکره مصنف شهادت اوزره شهادتك
کیفیتین (بان یقول الاصل اشهد علی شهادتی انی اشهد بکذا) قولیله بیان ایلدی یعنی
شاهد اصل فرعه خطاب ایدوب بنم شهادتم اوزره شهادت ایله تحقیقا بن شو وجه اوزره
شهادت ایدرین دیمکله یعنی تحقیقا فلان بن فلان الفلانی بنم قتمده شو یله اقرار ایلدی دیو مثلا
(والفرع اشهدان فلانا اشهدنی علی شهادته بکذا وقال اشهد علی شهادتی بذلك)
وفرع دخی بن شهادت ایدرین که تحقیقا فلان کیمسه بنی شهادتی اوزره شو وجه اوزره
اشهاد ایلدی وبنم بو وجه اوزره شهادتمه شهادت ایله دیدی دیه زیرا فرعك شهادتندن
واصلك شهادتنك ذکرندن وتحمیل شهادتك ذکرندن لابددر ومتنده ذکر اولنان
عبارت شهادتك کلیسنه کفایت ایدر وبو عبارت مذکور عبارتلرك وسطاسیدر وبو فرعك
شهادتی ایچون ادا وقتنده بوندن اطول بر لفظ واردرکه عند القاضی فرع بن شهادت
ایدرین که تحقیقا فلان کیمسه بنم قتمده شهادت ایدیکه تحقیقا فلان کیمسه نك فلان

کیمسه اوزرنده مالدن شومقداری شیء واردر دیو شهادتی اوزره بنی اشهاد ایلدی وبکا
شهادتی اوزره شهادت ایتمکله امر ایلدی وبن انك شهادتی اوزره اول منوال اوزره آلان
شهادت ایده‌رین دیمکدر پس بوشهادتده سکز شین واردر واولا ذکر اولانده یس شین
واردر و بش شینله اولان شهادتدن اقصر واردرکه عندالقاضی فرع بن فلان کیمسه‌نك
شووجه اوزره شهادتنه شهادت ایده‌رین دیمکدرو بونده ایکی شین واردر و برشین دخی زیاده ایتمکه
حاجت اولمازو بوفقیه ابو اللیثك اختیاریدرواستادی ابوجعفرك اختیاریدر عنایه‌ده بویله ذکر
اولندی (صح تعدیل الفرع للاصل) اصل ایچون فرعك تعدیلی صحیح اولدی زیرا فرع اکرعدل
اولورایسه تزکیه‌یه صالح اولور واکرعدل اولمزایسه شهادته صالح اولمازدینلمزکه فرع متهمدر
زیرا کندی نفسنك شهادتی صحیح اولماز الااصلك تعدیلی ایله صحیح اولور زیرا بزدیرزکه عدل
مثلی ایله شهادتنده متهم اولمازنتکیم کندی شهادتنده متهم اولمدیغی کبی مقبول القول اولمق
ایچون شهادت ایتمسی احتمالیله بله کاحد الشاهدین (للاخر) نتکیم ایکی شاهدك برینك آخری
ایچون تعدیلی صحیح اولدیغی کبی بزم ذکرایلدیکمز علت ایچونکه اکرعدل اولورایسه
تزکیه‌یه صالح اولور واکرعدل اولمزایسه شهادته صالح اولماز (وان سکت) یعنی تعدیل
اصلدن فرع سکوت ایدرایسه (صح نقلهما) اصلك شهادتنی نقل ایلمسی صحیح اولور
اکرچه کیم مستور ایسه‌ده محیطده بویله ذکراولندی (وعدلوا) یعنی فروعك شهادتلرینی
استماع ایدن قاضی تزکیه‌یه اهل اولان کیمسه‌دن اصولك عدالتنی تعرف ایدرنتکیم اول اصول
حاضر اولوب شهادت ایتمش اولسلر تعدیل اولندقلری کبی پس اکر انلرك عدالتلری ثابت
اولورایسه حکم ایدر واکرثابت اولمزسه حکم ایتمز (انکرالاصل شهادته بطل شهادة الفرع)
واکرشاهد اصل شهادتنی انکار ایدرایسه فرعك شهادتی باطل اولور مسئله‌نك معناسنده
کافیده دیدیکه تحقیقا اصل اولان شاهدلر بزم ایچون برحادثه اوزره شهادت یوقدر دیوب
فوت اولسلرایدی یاخود غائب اولسلردی اندنصکره فروع کلوب بوحادثه‌ده انلرك شهادتلری
اوزره شهادت ایلسلردی امااصولك حاضراولمسیله بله پس فروعك شهادتلرینه التفات اولنماز
اکرچه کیم اصول فروعك شهادتلرینی انکار ایتمزلرایسه‌ده ینه التفات اولنمز زیرا تحمیل شهادت
ایتدك دیمزلر زیرا تحمیل شرطدر حال بوکه ایکی خبرك بینده یعنی خبراصل ایله خبرفرعك
بینده تعارض ایچون تحمیل فوت اولدی وزیلعی بونك معناسی خفان اصل اولان شاهدلر بزشهادتمز
اوزره انلری اشهاد ایلمدك دیوب فوت اولسلرایدی یاخود غائب اولسه‌لردی اندنصکره فروع کلوب
حاکم قتنده شهادت ایتسلرایدی انلرك شهادتی قبول اولنمازز زیرا تحمیل شهادت شرطدرحال بوکه
خبراصول ایله خبر فروعك بینده تعارض اولدیغی ایچون تحمیل ثابت اولمدی زیرا اصول تحمیلی
نفیده صادقلر اولملری محتمل اولور پس احتمال ایله بله تحمیل ثابت اولماز بن دیرمکه تحقیق هدایه‌ده
وشرحلرنده وسائر معتبراتده عبارت اکرشهود اصل شهادتی انکار ایدوب واقع اولدی
کافیده اولان شبئه موافق اولندیغی حالده وبر احدك اوزرینه شهادت ایچون اشهادك مغایرتی
خفی دکلدر پس زیلعی‌نك شهادتی بونکله تفسیری نه کیفیتله صحیح اولور وظن اولنورکه
زیلعینك منشأ غلطی هدایه‌نك وشرحلرینك زیرا تحمیل تعارض ایچون ثابت اولمازقوللریدر
پس زیرا تحمیلك معناسی اشهاددر وزیلعینك اوزرینه خفی اولدیکه تحقیقا تحمیل ذکر
اولنان کبی خفان اصل شهادتی انکار ایلسه تحمیل ثابت اولماز بلکه اصل شهادتی انکار اشهادی
انکاردن ابلغدر اصل شهادتی انکار کنایه‌درحال بوکه کنایه تصریحدن ابلغدر (شهداعن اثنین علی
فلانة بنت فلان الفلانیة وقالا اخبرانا بمعرفتها وجاء المدعی بامرأة لم یعرفا انهاهی قبل لههات شاهدین

انهاهی) ایکی فرع شاهدلر ایکی کیمسه‌دن فلانه اوزره فلانه‌یه منسوب اولان فلانك قزیدر
دیو شهادت ایدوب واول ایکی فرع شاهدلر ایکی کیمسه اول فلانه‌یی بیلملری ایله بزه خبر
ویردیلر دیسلردی ومدعی برمرأه ایله کلوب فروع شاهدلر بیلمدیلر اول فلانه بوحاضره
مرأه‌در دیسه‌لر اول مدعی‌یه دینلورکه اول فلانه بومرأه حاضره اولدیغنه ایکی شاهد کتور زیرا
نسبتله تعریف انلرك شهادتیله متحقق اولدی ومدعی تحقیق اول نسبته بومرأه حاضره
اوزرمدر دیو ادعا ایدر ومحتمل اولورکه اول نسبت حاضره‌نك غیری ایچون اوله ایمدی اول
حاضره اولان مرأه ایچون اثباتدن لابددر پس بوشهادت مرور ایدن شهادت قاصره‌نك
غیریلری ایله تمام اولان شهادت قبیلندندر (کذا الکتاب الحکمی) کذلك کتاب حکمیده
ذکر اولنان کبیدر یعنی تحقیقا قاضی قاضیء آخره مکتوب یازوب تحقیقا فلان وفلان بنم قتمده
فلانه منسوب اولان فلانك قزی فلانه اوزرنده مالدن شومقداری شیء اولدیغنه شهادت
ایلدکلرینی اعلام ایتسیدی ومدعی واروب اول قاضی آخرك حضورینه اول مرأه‌یی احضار
ایلدکده ومرأه اول نسبتله منسوبه اولدیغین انکار ایتسیدی پس ایکی شاهد آخردن لابددر
اول مرأه حاضره اول نسبت مذکوره ایله منسوبه اولدیغنه شهادت ایده‌لر (ولوقالا فیهما)
واکر اول ایکی شاهدلر ذکراولنان ایکی مسئله‌ده نسبتی بیان ایچون (التمیمیة لم یجز
حتی ینسباها الی فخذها) اول مرأه تمیمیه‌دردیسلر جائز اولماز حتی اول مرأه‌یی قبیلهء مخصوصه‌سنه
نسبت ایلمدکجه (اوجدها) یاخود ذکراولنان ایکی مسئله‌ده‌کی مرأه‌نك جدلرینه نسبت ایتمدکجه
زیرا انمریندن لابددر تعریف ایسه نسبت عامه ایله حاصل اولماز بنی تمیمه نسبت ایسه نسبت عامه‌در
زیرا عددلری صایلمز قبیله‌در بو نسبت بونك خلافیدرزیرا نسبت خاصه‌در حتی شاهد نسبت خاصه‌یی
ذکر ایلسه جدینك ذکری مقامنه قائم اولور زیرا جداعلاسنك اسمیدر پس جد اولی مقامنه
قائم اولور (اشهد علی شهادته ثم نهاه عنها لم یصح) شاهد اصل شهادتی اوزره برکیمسه اشهاد ایتدکدن
صکره اول فرعی شهادتدن نهی ایتسیدی اول شاهد اصلك نهیی صحیح اولماز (کافران شهدا علی شهادة
مسلمین لکافر علی کافر لم تقبل) ایکی کافر ایکی مسلمك بر کافر ایچون بر کافر اوزره شهادتی
اوزره شهادت ایلسه‌لردی قبول اولنماز (کذا شهادتهما علی القضاء لکافر علی کافر) کذلك
ایکی کافرك برکافر ایچون برکافر اوزره قضاسی اوزره شهادت ایلسه‌لرایدی قبول اولنماز
(وتقبل شهادة رجل علی شهادة ابیه وعلی قضاء ابیه فی الصحیح) وبررجلك باباسنك شهادتی
اوزره شهادتی وباباسنك قضاسی اوزره شهادتی قول صحیحده قبول اولنور بو ذکر اولنان
درت مسئله کتاب خانیه دندر (من ظهر انه شهد زورا) برکیمسه‌نك شهادتی ظاهر اولسه‌که تحقیقا
اول کیمسه زورا شهادت ایلدی نفسی اوزره اقرار ایتمکله که تحقیقا اول کیمسه زورا شهادت
ایلدی یعنی برکیمسه‌نك زورا شهادت ایلدیکی کندی اقراریله ظاهر اولسیدی یاخود برکیمسه
بررجلك قتل اولندیغنه یاخود موتنه شهادت ایتدکدنصکره اول رجل حیا کلسیدی یاخود
برکیمسه رؤیت هلاله شهادت ایدوب اوتوزکون کچدکده سماده علت یوغیکن هلال
کورلمسیدی ودخی بونك امثالیده کذبی ظاهر اولسیدی (عزر بالتشهیر) اول کیمسه تشهیرایله
تعزیر اولنور کافیده دیدیکه معلوم اولسونکه تحقیقا شاهد زوراجماعا تعزیر اولنور انك شهادتنه
قضا متصل اولسون یاخود اولسون زیرا اول کیمسه مسلمینه ضرری متصل اولورکبیره ارتکاب
ایلدی وانك تعزیرنده برحد مقرر یوقدر پس زجراله وتنکیلا تعزیر اولنور الافقها تعزیرك کیفیتنده
اختلاف ایلدیلر امام ابوحنیفه رحمة الله علیه دیدیکه انك تعزیری انجق تشهیردر وامامین
رحمهما الله بیوردیلرکه ضرب اولنور وحبس اولنور و بوقول امام شافعی رحمة الله علیهك قولیدر

زيرا حضرت عمر رضي الله تعالى عنهدن روايت اولندى تحقيقا حضرت عمر رضي الله عنه
شاهد زوره قرق قامچى اوردى و يوزينه چولمك قره سى سوردى وامام اعظمك علتى اولدركه
تحقيقا قاضى شريح شاهد زورى تشهير ايلدى وضرب ايلمدى وانى اكر اهل سوقدن ايسه
سوقنه كوندردى واهل سوقدن دكل ايسه بعد العصر قومنڭ جمع اولديغى محله كوندردى
وبن بر شاهد زور بولدم سزاندن حذر ايدك ديرايدى وناسى تحذير ايدر ايدى وشريح صحابه
زماننده قاضى ايدى و بونڭ كبى تشهير صحابه زماننده خفى دكلدر وصحابه دن براحد بونڭ اوزرينه
انكار ايلمدى ايمدى محل اجماعه تنزيل اولندى والله تعالى اعلم

(باب الرجوع عنها)

بو باب شهادتدن رجوعڭ احكامى بياننده در (هو ان يقول كنت مبطلا فيها) شهادتدن رجوع
بن اول ايتديكم شهادتده مبطل ايدم ديمكدر (ونحوها) دخى ذكر اولنان مثللى شهادت ايلديكم
شيدن رجوع ايلدم ديمك كبى ياخود شهادت ايلديكم شيده زورا شهادت ايلدم ديمك كبى
(فلا يكون انكارها رجوعا) پس انڭ اول شهادتى انكارى رجوع اولماز زيرا شهادتدن رجوع
وجودينڭ سبقتنى اقتضا ايدر (لا يصح الا عند القاضى) شهادتدن رجوع صحيح اولماز الا
قاضينڭ قتنده صحيح اولور برابردر كرك بن شهادتمده مبطل ايدم ديمكله اولسون وكرك شهادتمدن
رجوع ايتدم ديمكله ياخود زورا شهادت ايلدم ديمكله اولسون زيرا اول شهادتدن رجوع
توبه در جنايت حسبى اوزره در پس سر سر ايله در اعلان اعلان ايله در وشهادت زور مجلس قاضيده
جنايتدر پس توبه دخى ينه قاضينڭ مجلسيله تقييد اولنور ايمدى بو تقديرجه شهادتدن رجوع
قاضينڭ مجلسندن غيريده صحيح اولمادى پس چقان اوزرينه شهادت اولنان كيمسه ايكى شاهدڭ
رجوعلرين ادعا ايدوب واول رجوع اوزره بينه اقامت ايتسيدى ياخود بينه اقامتدن عاجز
اولوب شاهده يمين ويرمك مراد ايتسيدى قاضى انڭ بينه سنى قبول ايلمز وشاهده دخى يمين
تكليف ايلمز زيرا بينه و يمين دعواى صحيحه اوزره مترتب اولورلر دعواى رجوع ايسه مجلس
قاضينڭ غيريده باطله در حتى اكر بينه اقامت ايلسه كه تحقيقا شاهد فلان قاضينڭ مجلسنده
رجوع ايلدى وقاضى انى ماله ضامن قلدى ديو انڭ بينه سى قبول اولنور سببڭ صحتى ايچون
(وحكمه بعد القضاء وقبض المال التعزير والتضمين) وقاضينڭ قضا سندن ومدعى مالى
قبضدنصكره رجوعڭ حكمى تعزيردر وتضميندر اما تعزير مرور ايدن علت ايچوندر واما
تضمين يعنى اول ايكى شاهدڭ شهادتلر بله اتلاف ايلدكارى شيئى ضامن يعنى تضمينه سبب ضمانله
نفسلرى اوزره اقرار ايلدكارى ايچوندر اولكه شهادت باطله در وتناقض نفسى اوزره حكمى دنع
ايلمز ومصنفڭ وقبض المال قولنه باعث زيرا قاضى قضا ايدوب مدعى ادعا ايلديكى مالى قبض
ايتمش اولماسه اتلاف معدوم اولديغيچون ضمان واجب اولماز (ولم ينقض) وقاضينڭ قضاسى
بوزلمز زيرا قضا كلام متناقض ايله متحقق اولديغى كبى كلام متناقض ايله متناقض اولماز (وحكمه
قبله التعزير) قاضينڭ قضا سندن اول رجوع شهادتڭ حكمى انجق تعزيردر (العبرة
للباقى لا الراجع) ضمان حقنده اعتبار باقى ايچوندر راجع ايچون دكل بو اجلدن
مصنف بونڭ اوزرينه (فان رجع احدهما ضمن النصف) قوليله تفريع ايلدى زيرا ايكى
شاهدڭ هر بيرنڭ شهادتيله نصف حجت قائم اولور پس شاهدڭ ايكيسندن بريڭ شهادتى
اوزره باقى اولماسيله حجت نصفنده باقى قالدى پس راجع اوزره انده حجت باقى قالميان شيئڭ
ضمانى واجب اولدى اولكه نصفدر ودخى ابتداء بعض علت ايله حكم ثابت اولمق جائز اولور
اندنصكره بعض علتڭ بقاسيله باقى اولور ابتداء حول كبيكه بعض نصاب اوزره منعقد اولماز

و بعض

و بعض نصابڭ بقاسى سببيله منعقد باقى قالور (وان رجع احد الثلثة لم يضمن) اكر اوچ شاهدڭ
بيرى رجوع ايتسيدى راجع ضامن اولماز زيرا حقڭ كلبسى شهادتيله باقى قلان كيمسه باقى قالدى
(وان رجع آخر ضمنا النصف) واكر اوچ شاهدڭ بيرى رجوع ايتدكدنصكره بر آخرى رجوع
ايدر ايسه ايكى راجعلر نصف حقه ضامن اولورلر زيرا نصف مال انڭ سببيله باقى قلان
كيمسه نڭ شهادتى اوزره باقى قالدى (وان رجعت امرأة من رجل وامرأتين ضمنت الربع)
واكر بر رجل ايله ايكى مرأه نڭ شهادتنده مرأه نڭ بيرى رجوع ايتسيدى اول رجوع ايدن مرأه
ربعه ضامن اولور زيرا اوچ ربعه شهادت ايدنلرڭ شهادتلرى باقى قالدى (وان رجعتا ضمنتا
النصف) واكر مرأه نڭ ايكيسيده رجوع ايدرلر ايسه اول مرأه لر نصفه ضامن اولورلر
نصفه شهادت اوزره شاهدلرڭ باقى اولديغيچون (وان رجعت ثمان من رجل وعشر نسوة
فلا ضمان) واكر بر رجل ايله اون مرأه نڭ شهادتلرندن مرأه نڭ سكزى شهادتلرندن
رجوع ايتسلردى انلرڭ اوزرينه ضمان واجب اولماز كلى ماله شهادت ايدن منڭ بقاسيچون
اولكه بر رجل ايله ايكى مرأه در (وان رجعت اخرى ضمنت التسع الربع) واكر طقوزنجى مرأه
رجوع ايتسيدى طقوز مرأه ربع ماله ضامن اولورلر حقڭ اوچ ربعى انڭ شهادتيله باقى قلان
منڭ شهادتى اوزره باقى اولديغيچون زيرا نصف رجلڭ شهادتيله باقى قالور ور بع باقيه اولان
مرأه لرڭ شهادتلريله باقى قالور (وان رجع الكل) واكر بر رجل ايله اون مرأه جمله سيده رجوع
ايتسه لردى (فعليه السدس عنده والنصف عندهما وما بقى عليهن على القولين) پس بو تقديرجه
رجل اوزره امام اعظم رحمه الله قتنده سدس لازم كلور واماماين قتنده نصف لازم كلور وما باقيكه
اولادهاسداسڭ بش سدسى اولدى ونصفى اخيره دن ايكى قول اوزره مرأه لره لازم كلور امامڭ
علتى اولدركه تحقيقا عورتلر شهادتده هر نقدر زياده اولسه لر قائم اولمازلر الا رجل واحد
مقامنه قائم اولورلر بو اجلدن انلرڭ شهادتلرى قبول اولنماز الا بر رجلڭ منضم اولمسيله
قبول اولنور وثابت اولان مالڭ نصفى رجلڭ شهادتيله ونصفى مرأه لرڭ شهادتلريله اولور
وامام اعظمڭ علتى اولدركه تحقيقا هر ايكى مرأه بر رجل مقامنه قائم اولورلر پس اول اون
مرأه بش رجل كبى اولدى ايمدى التى رجل شهادت ايتمش كبى اولوب جمله سى رجوع
ايتمش كبى اولدى بو تقديرجه ضمان انلر اوزره اسداسا اولور (وان رجعن فقط) پس اكر انجق اون
مرأه رجوع ايدب رجل شهادتنده باقى قالسيدى (فالنصف وفاقا) اتفاق اوزره ضمانى مرأه لر ايچون
اولور واما امامين قتنده نصف لازم كلسى ظاهردركه زيرا مرأه لرڭ شهادتلرى ايله ثابت اولان
مالدر كذلك امام اعظم قتنده دخى نصف مالدر زيرا نصف مال انڭ شهادتيله ثابت اولان
كيمسه باقى قالدى پس التى رجل شهادت ايدوب اندنصكره بشى رجوع ايتمش كبى اولدى (وضمن
رجلان شهدا مع امرأة فرجعوا) ودخى ايكى رجل ايله بر مرأه شهادت ايدوب اندنصكره
كلبسى رجوع ايتسه لر ايدى ايكى رجل ماله ضامن اولورلر زيرا مرأه واحده شاهده دكلدر زيرا
ايكى مرأه شاهد واحد كبيدر ومرأه واحده شاهدڭ بعضى اولدى وقضا دخى ايكى رجلڭ
شهادتنه مستند اولدى مرأه سز (ولا يضمن راجع فى النكاح بمهر مسمى مطلقا) ونكاحده
مهر مسمى اوزره شهادت ايليان ايكى شاهدڭ بيرى رجوع ايتسيدى مطلقا ضامن اولماز
كرك زوجه اوزره شهادت ايلسونلر وكرك زوج اوزره شهادت ايلسونلر اصل بو دركه تحقيقا شهادت
اولنان شئ اكر مال اولميوب قصاص و يا نكاح و يا بونلرڭ امثالى اولورسه بزم مذهبمزده شاهدلره
ضمان لازم كلمز امام شافعى ايچون خلاف واردر واكر شهادت اولنان شئ مال اولور ايسه اكر اتلاف
اول اتلافه معادل عوض ايله اولور ايسه شاهدلر اوزره ضمان لازم كلمز زيرا عوض ايله اولان اتلاف
اتلاف اولمامش كبى در واكر اتلاف عوضه معادل اولمازسه عوض مقدارينه ضمان لازم

كلز بلكه عوضدن زياده سنه لازم كلوروا كر اتلاف بلاعوض اولور ايسه كلبسنك ضمانى
واجب اولور چٓان بو متقرر اولديسه بز ديرزكه چٓان بر رجل برمرأه اوزره نكاح ادعا
ايدوب ومرأه منكره اولسيدى ورجل مرأه اوزره بينه اقامت ايتسيدى پس نكاحله قضا اولنور
اندنصكره اول شاهدلر شهادتلرندن رجوع ايتسه لر ايدى اول مرأه ايچون برشيئه ضامن اولمازلر
برابردركه كرك اول مرأه نك مهر مسمى سى مهر مثلى اولسون كركسه مهر مثلندن اكثر ياخود اقل
اولسون زيرا اول ايكى شاهدلر اول مرأه اوزره بضعى بضعه معادل دكل عوضله اتلاف
ايلديلر ايسه ده ولكن بضع مثلى اوزره متقوم اولماز انجق تملكى اوزره متقوم اولور تملك
ضرورتيله زيرا اتلافك ضمانى مثلى ايله تقدير اولنور حال بوكه بضعله مال بيننده مماثلت يوقدر
واما بضع زوجك ملكنده دخولى قتنده تحقيقا متقوم اولدى خطرينى اظهار ايچون (الامازاد
على مهر مثلها) الا مرأه نك مهر مسماسى مهر مثلى اوزره زياده اولور ايسه ضامن اولمازلر يعنى
اكر مرأه نك مهر مثلى مسماسنك مثلى اولوب ياخود اكثر اولور ايسه شاهدلر برشيئه ضامن
اولمازلر زيرا اول ايكى شاهدلر اول مرأه اوزره مهر معادل ياخود مهردن زياده عوض ايله
مهر ايجابنه باعث اولديلر اولكه بضعدر زيرا بضع ملك زوجه دخولى قتنده متقومدر
وتحقيقا بز بيان ايلدككه اتلافه معادل عوض ايله اتلاف ضمان ايجاب ايلمز واكر مرأه نك مهر
مثلى مسمادن اقل اولور ايسه شاهدلر زوج ايچون زياده يه ضامن اولورلر زيرا اول ايكى شاهدلر
زوج اوزره مهر مثلك زياده سى قدر بلاعوض اتلاف ايلديلر (ولايضمن فى البيع الا
مانقص من قيمة المبيع ان ادعى المشترى) وذكر اولنان كبى بيعده رجوع ايدن شاهدلر
ضامن اولمازلر الا مبيعك قيمتدن ناقص اولان شيئه ضامن اولورلر اكر مشترى بن شو عبدى
شورجلدن بيك درهمه آلدم ديو ادعا ايدرسه حال بوكه عبدك ثمنى ايكى بيكه مساوى اولسه
ومدعى عليه انكار ايلسيدى پس ايكى شاهد شهادت ايلسه لردى اندنصكره رجوع ايتسلردى بايع
ايچون بيكه ضامن اولورلر زيرا اول ايكى شاهد بايع اوزره بيكى اتلاف ايلديلر (ولايضمن
الا مازاد على القيمة من الثمن ان ادعى البايع) وبيعده رجوع ايدن شاهد ذكر اولنان كبى
ضامن اولماز الا ثمندن قيمت اوزره زياده اولان شيئله ضامن اولور اكر بايع تحقيقا مشترى
بندن شو عبدى شو مقداره اشترا ايلدى وثمن انك اوزرنده در ديمكله ادعا ايدر ايسه ومشترى
انكار ايلدكده ايكى شاهد تحقيقا مشترى عبدى ايكى بيك درهمه اشترا ايلدى ديو شهادت
ايلسه لردى حال بوكه عبدك ثمنى بيك اقچه يه مساوى اولسيدى اندنصكره شاهدلر رجوع
ايتسه لردى مشترى ايچون زياده اولان بيكه ضامن اولورلر زيرا بيكى مشترى اوزره اتلاف
ايلديلر (ولافى الطلاق قبل الوطئ الا نصف مهرها) وشاهد قبل الوطئ طلاقه
شهادتندن رجوع ايتسيدى ضامن اولماز الا مهرك نصفنه ضامن اولور يعنى چٓان ايكى كيمسه
قبل الوطئ طلاقله شهادت ايدوب بعده رجوع ايتسه لردى نصف مهره ضامن اولورلر بعد
الدخول طلاقله شهادتدن رجوع بونك خلافيدر زيرا دخول ايله مهر متأكد اولدى پس اتلاف
يوقدر (وفى العتق القيمة) وعتقده شهادتدن رجوع ايدن عبدك قيمتنه ضامن اولور يعنى چٓان ايكى
كيمسه بر عبدك عتقنه شهادت ايدوب بعده رجوع ايتسه لردى عبدك قيمتنه ضامن اولورلر (وفى
القصاص الدية) وقصاصده شهادتدن رجوع ايدن شاهد لر ديته ضامن اولورلر چٓان
ايكى كيمسه تحقيقا زيد بكرى قتل ايلدى ديو شهادت ايدوب زيد قصاص اولندقدن
صكره اول شاهدلر شهادتلرندن رجعت ايتسه لر ايدى بزم مذهبمزده انلرك اوزرينه ديت
واجب اولور قصاص واجب اولماز زيرا قصاص قتله مباشرتك جزاسيدر حال بوكه انلرده
مباشرت قتل بولنمدى وامام شافعى رحمه الله قتنده اول رجوع ايدن شاهد قصاص اولنور

(والفرع

(والفرع برجوعه) وفرع اولنان شاهد شهادتندن رجوعيله ضامن اولور زيرا قاضينك
حكمى اول فرعك اداء شهادتنه مضاف اولدى پس تلف دخى اول ادايه مضاف اولدى ايمدى
اول فرع تلفه ضامن اولور (لا بقوله بعد الحكم كذب شهود الاصل) يوخسه حكمدنصكره
فرعك اصل شاهدلر كذب ايلدى ديمسيله (اوغلطوا بشهادتهم) ياخود شهود اصل
شهادتلرنده غلط ايتدى لر ديمسيله ضامن اولماز زيرا فرع اولان شاهدلر شهادتلرندن رجوع
ايلمديلر بلكه غيريلرك رجوعنه شهادت ايلديلر ايمدى انلرك بو قوللرينه التفات اولنمز زيرا امضا
اولنان قضا انلرك قوللريله منتقض اولماز كنديلرينك رجوعيله منتقض اولمديغى كبى كافيده بويله
ذكر اولندى (ولاالاصل بقوله مااشهدته) واصل اولان شاهد دخى بن فرعى اشهاد ايلمدم ديمسيله ده
ضامن اولماز يعنى تحقيقا اصل اولان شاهدلر چٓان بعد الحكم رجوع ايدوب بز فرع اولان
شاهدلرى شهادتمز اوزره اشهاد ايلمدك ديملرى ايله اول شهود اصول دخى ضامن اولمازلر چٓان
انلرك جهتندن ضمان ايجاب ايدر سبب بولنمسيدى سبب اتلافى انكار ايلدكلرى ايچون
اولكه شهادتلرى اوزره اشهاد در ودخى ايكى خبرك بيننده تعارض ايچون قضا باطل اولماز
پس شاهدك رجوعى كبى اولدى قبل القضا اولان تعارض بونك خلافى اوزره در زيرا
محتملى انكار ايلديلر محتملدن ايسه لابد در (او اشهدته وغلطت) ياخود اصلك بن فرعى
اشهاد ايلدم حال بوكه غلط ايتدم ديمسيله ضامن اولماز يعنى چٓان اصل اولان شاهدلر بز فروعى
اشهاد ايلدك ولكن بز غلط ايلدك ديملريده امام اعظم رحمه الله وابو يوسف قتنده ضامن
اولمازلر زيرا قضا انلرك شهادتلرى ايله واقع اولمدى بلكه فروعك شهادتلرى ايله واقع
اولدى وامام محمد قتنده اصول ضامن اولورلر زيرا فروع اصولك شهادتلرين نقل ايديلر كانه
انلر حاضر اولوب شهادت ايلديلر اندنصكره ينه حاضر اولوب رجوع ايلديلر (ولو رجع
الكل) واكر اصول وفروعك كلاسى رجوع ايتسه لردى (ضمن الفرع فقط) امام اعظم
ايله ابو يوسف رحمهما الله قتنده انجق فروع ضامن اولورلر زيرا اتلافك سببى مجلس قضاده
قائمه اولان شهادتدر اول ايسه فروعدن بولندى وامام محمد رحمه الله قتنده اوزرينه شهادت
اولنان كيمسه فروعك تضمينى ايله اصولك تضمينى بيننده مخير در ديلر ايسه فروعه وديلرسه
اصوله تضمين ايتديرر زيرا قضا فروعك شهادتى ايله واقع اولدى فروع انلرك نائبلرى اولوب
انلرك امريله شهادتلرين نقل ايدكلرى حيثيتدن (وضمن المزكى بالرجوع) ورجوعيله
مزكى دخى ضامن اولور تحقيقا مزكى اكر تزكيه دن رجوع ايتسيدى امام اعظم رحمه الله
قتنده ضامن اولور زيرا حكم اولماز الا شهادته مضاف اولور وشهادت ايسه عدالتله حجت
اولور وعدالت ايسه اولماز الا تزكيه ايله ثابت اولور پس تزكيه علتك علتى اولدى رمى كبى زيرا رمى
اوقك هوايه كتمسنه سببدر واوقك هوايه كتمسى اوق رمى اولنان كيمسه يه وصوله سببدر
وصول ايسه جرحه سببدر وجرح ايسه المك ترادفنه سببدر المك ترادفى ايسه موتك سببيدر
اندنصكره موت علت اولى اولان رميه مضاف اولدى حتى احكام قتل قصاصدن وديتدن وكفارتدن
رمى اوزره واجب اولور وامامين قتنده مزكى ضامن اولماز زيرا انلر شهود اوزره خير ايله ثنا ايلديلر تزكيم
اوزرينه شهادت اولنان كيمسه نك محصن اولديغنه شهادت ايتملرى ايله خير ايله ثنا ايلدكلرنده ضامن
اولمدقلرى كبى (لاشاهد الاحصان) شاهد احصان ذكر اولنان كبى دكلدر يعنى احصان ايله شهادت
ايدوب بعده رجوع ايدرلرسه ضامن اولمزلر زيرا احصان شرط محضدر (كما ضمن به شاهد اليمين
لاالشرط) تزكيم رجوع ايله يمين شاهدى ضامن اولديغى كبى شرط دكلدر يعنى ايكى شاهد يمينله
شهادت ايدوب ديديلركه تحقيقا بو رجل عبدينه اكر سن داره داخل اولورسك

المعدودة ماهياتها مقولة بالقياس الى غيرها كالكبير والصغير و بعضها يجعل كذلك
اذا اخذت مع النسبة كالبياض فانه اذا اخذ من حيث هو فى الابيض كان مضافا كما لو سمى
كونه من حيث هو فى الابيض جيما كان الجيم ماهيته مقولة بالقياس الى الشئ الذى له
البياض فقد علمت ان بعض ماعددناه فى المضاف ماهيته مقولة بالقياس الى غيره و بعضه يقال
بالقياس الى غيره بنسبة تلحق ماهيته فحينئذ يكون مقولة بالقياس الى غيرها وكان ذلك
الالحاق يجعل لها ماهية اخرى متقررة بنفسها فالامور المضافة هى امثال هذه وقد يوجد
فيها مضادة كالفضيلة والخسيسة الى كل واحد منهما قد يصح له اضافة الى موضوعه
ولكن ليس كل مضاف يقبل ذلك فانه لا ضد للضعفين ولا للزائد جزء او القانون فى ذلك
هو ان المضاف مما يعرض للمقولات جميعاً فان المضاف قد يكون فى الجوهر كالاب والابن
وقد يكون فى الكم كالكبير والصغير وقد يكون فى الكيف كالاسخن والابرد وكالملكة
وذى الملكة وقد يكون فى المضاف نفسه كالاكبر الى ماهو اقل كبرا او كالصديق الاصدق
من صديق وقد يكون فى الاين كالاعلى والاسفل وقد يكون فى متى كالاقدم والاحدث وكذلك
قد يكون فى سائرها فيعرض للمضاف مايعرض لمقولته فلما كانت الضعفية تعرض للكم
وكان لا مضادة للكم لم يعرض للضعفية مضادة ولما كانت اضافة الفضيلة عارضة فى الكيف
وفى الكيف تضاد جاز ان يعرض لهذه اضافة تضاد وكذلك الحال فى قبول الاشد
والاضعف والاقل والاكثر وقد يظن ان غير المساوى قد يكون اكثر واقل لان الكمية
تكون اكثر واقل كما ان الشبيه تكون اشد واضعف لان الكيفية تكون اشد واضعف
ولكن قد يكون اقرب وابعد فان العشرة ابعد فى المساواة للثلثة من التسعة والسبب
فى الامرين اعنى المحال والممكن ماذكرناه من ان الكم لايكون اشد وا ضعف لا فى القياس
الى نفسه ولا بالقياس الى حال غيره عند نفس ذلك الغير فانه لايكون عشرة اشد عشرية
من تسعة تسعية كما يكون بياض اشد ابيضاضاً من سواد اسوداد او ان كان قد يكون عدد
اكثر زيادة على عدد من عدد كما بينا فعلى ذلك يكون غير مساو اخر او اما فى انه غير مساو
فلا يقبل زيادة ولا نقصاناً ومن خواص المضافات انها كلها يرجع بعضها على بعض
بالتكافؤ او ينعكس بعضها على بعض ووجه ذلك الرجوع مخالف لوجه رجوع الحمل على
الوضع ولانحاء اخرى من الرجوع والعكس يأتيك من ذى قبل وذلك لان الوضع ههنا
يكون احد الطرفين مكرراً والحمل يكون من الثانى فاذا عكست صار الحمل وضعاً وقد الحق
به مثل ذلك التكرير فى جانبه وصار الوضع حملاً وقد حذف عنه التكرير فتقول ان العبد
عبد للمولى ثم تقول والمولى مولى للعبد فتكرر العبد فى الاول والمولى فى الثانى وفى بعض
الامور يحتاج الى ان يلحق بالطرف المجعول محمولا شيئاً زائداً يلحقه وهو موضوع كالحاقك
اللام بالمولى والعبد ههنا بل الحاقك مايلحقه حين تقول الحس حس بالمحسوس بالحس
وفى بعض المواضع لا يحتاج الى ذلك كما تقول ان الاب اب الابن والابن ابن الاب وسواء قلت

جنسية

النسبة التين

فنقول اما غير المساوى فانه فى الحقيقة لا يكون اشد واضعف

ض

اقرب من غير مساو

لا

والمحسوس محسوس

الابن

خرس ومرأه سنه اكرسن داخل اولورسن طالقسين ديسدى حال بوكه اول مرأه مدخول بها
دكلدر ايكى كيمسه دخى دخول داره شهادت ايتسه لر ايدى وايكى فريق دخى شهادتلرندن رجوع
ايتسه لر ايدى پس ضمان شهود يمين اوزره در بوخسه شرطك وجودينه شهادت ايدن اوزره دكلدر
وضمان عبدك قيمتى يا مهرك نصفيدر زيرا انلر علتك شاهدلريدر زيرا تلف اعتاقله وتطليقله حاصل
اولدى وانلر شول كيمسه دركه ذكر اولنان كلمه يى اثبات ايلديلر وشرط تعليق مانع اولدى پس شرطك
وجودى قتنده تلف علتنه مضاف قلندى مانعك زوالنه مضاف قلنمدى والله اعلم

❋) كتاب الصلح (❋

بو كتاب صلحك احكامى بياننده در مصنف صلحى بو مقامده ايراد ايلدى زيرا صلحه اعتبار اولنمز
الا اقچان مدعى عليهدن اقرار اولنبوب ومدعى ايچون دخى بينه اولمزسه اولور ايمدى مناسب
اولان اقراردن وشهادتدن صكره ايراد ايلمكدر (هو) صلح لغت جهتندن مصالحه
معناسنه اسمدر ومصالحه مخاصمه نك خلافيدر وصلحك اصلى صلاحدندر استقامت حال
معناسنه در وشرعا (عقد يرفع النزاع) بر عقددركه نزاعى رفع ايدر (وركنه الايجاب
والقبول) صلحك ركنى ايجاب وقبولدر مدعى عليهك مدعى يه سنكله شو مقدار شيئله
مصالحه ايتدم ياخود دعواكدن شو مقدار شئ اوزره مصالحه ايتدم ديمكله وآخر دخى
قبول ايتدم ياخود راضى اولدم ديمكله ياخود آخرك رضاسنه وقبولنه دلالت ايدر كلام تكلم ايتمكله
(وشرطه العقل) صلحك شرطى عقلدر وعقل جميع تصرفات شرعيه ده شرطدر پس
مجنونك وعاقل اولميان صبينك صلحى صحيح اولمز (لا البلوغ) يوخسه صبينك بلوغى شرط
دكلدر (فصح من الصبى المأذون ان نفع او عرى عن ضرر بين) صبى مأذوندن صلح صحيح
اولور اكر صلح نافع اولور ايسه ياخود ضرر ظاهردن عارى اولور ايسه يعنى اقچان تجارته
مأذون اولان صبى بر انسان اوزرينه دين ادعا ايدوب حقنك بعضى اوزره اول انسانله مصالحه
ايتسيدى اكر اول صبى مأذونك بينه سى يوغيسه صلح جائز اولدى زيرا بينه سى اولمديغى وقتده اول
صبى ايچون حق يوقدر الا خصومتله مدعى عليهك يمينى واردر مال ايسه انك ايچون خصومتله
يميندن انفعدر اكرچه كيم مصالحه جائز اولمدى ايسه ده زيراديني اشاغى وارمق تبرعدر صبى ايسه تبرعه
مالك اولماز واكر دينى تأخير ايدر ايسه جائز اولور كركسه اول صبينك بينه سى اولسون كركسه
اولمسون زيرا تأخير اعمال تجارتدندر صبى مأذون ايسه تجارتلرده بالغ كبيدر (ولا الحرية)
صلحده بلوغ شرط اولمديغى كبى حر اولمقده شرط دكلدر يعنى تحقيقا مصالحه ايدن كيمسه نك
حر اولمسى شرط دكلدر (فصح من العبد المأذون) پس عبد مأذوندن صلح صحيح اولدى
اكر اول عبد ايچون صلحده منفعت اولور ايسه لكن اول عبد ثمنك بعضينى اشاغى وارمق
اوزره صلحه مالك اولماز اقچان انك اول حق اوزره بينه سى اولور ايسه ومطلق اول عبد
تأجيله وعيب ايچون ثمنك بعضينى اشاغه وارمغه مالك اولماز ذكر اولنان علت ايچون واكر
بايع ثمنك بعضينى حط اوزره مصالحه ايتسيدى جائز اولدى صبى مأذونده ذكر اولنان علت
ايچون (والمكاتب) وعبد مكاتبدن دخى صلح صحيح اولور زيرا مكاتبده عبد مأذونك
نظيريدر ذكر اولنان شيلرك جميعسنده زيرا مكاتب اوزرنده بر درهم باقى اولدقجه عبددر
پس اكر مكاتب عاجز اولسه بر رجل انك اوزرينه دين ادعا ايلدكده ايكى دينك بعضينى
اخذ ايدوب وبعضينى تأخير ايتمك ايله قبول ايلسه لر ايدى پس اكر مدعينك انك اوزرينه
بينه سى يوغيسه صلح جائز اولمدى زيرا كتابتدن وقتا كه عاجز اولديسه محجور اولور انك صلحى
صحيح اولماز (وان يكون المصالح عنه حقا للمصالح ثابتا فى المحل لا حقا لله تعالى) وذكر اولنان كبى

صلحك شرطى صلح اولنان شئ مصالحك محلده ثابت حقى اولمق يوخسه الله تعالى ايچون حق
اولمامقدر پس مصنف صلح اولنان شئ صلح اولنانك حقى اولمقدر قولنك اوزرينه (فلو ادعت
مطلقة على زوجها ان صبيا فى يده ابنها منه وجحد فصالحت من النسب على شئ بطل) قوليله
تفريع ايلدى پس اكر بر مرأه مطلقه زوجى اوزره تحقيقا زوجنك يدنده اولان صبى اول
زوجدن مرأه نك اوغلى اولديغن ادعا ايتسيدى وزوج انكار ايتسيدى پس اول مرأه نسبدن بر
شئ اوزره مصالحه ايتسيدى اول مصالحه باطل اولور زيرا نسب صبينك حقيدر زوجه نك
حقى دكلدر ايمدى غيرينك حقنده اعتياضه مالك اولماز ودخى ثابتا فى المحل قولى اوزره
(ولو صالح الكفيل بالنفس على مال على ان يبرئه من الكفالة بطل) قوليله تفريع ايلدى
واكر كفيل بالنفس كفالتدن برى اولمق اوزره مال اوزره مصالحه ايتسيدى بو صلح باطل اولور زيرا
كفيل بالنفس قبلندن طالب ايچون ثابت اولان حق مطالبه در نفس مكفولى بنفسه تسليم ايله بو ايسه
ولايت مطالبه دن عبارتدر وولايت والينك صفتيدر ايمدى اندن صلح جائز اولماز قصاصدن
صلح بونك خلافى اوزره در زيرا بو مقامده محلى استيفا حقنده مملوك اولور ايمدى حق محلده
ثابت اولور ايمدى اندن صلح ايله اعتياضه مالك اولور (كذا الصلح من الشفعة) شفعه دن صلح
دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى اقچان شفيع شول شفعه كه شفيع ايچون واجب اولان شفعه دن بر شئ
اوزره دارى مشتريه تسليم ايتمك اوزره مصالحه ايتسيدى صلح باطلدر زيرا شفيع ايچون
محلده حق تملكدن غيرى حق يوقدر بو ايسه محلده ثابت بر امر دكلدر بلكه حق تملك
ولايتدن عبارتدر تنكيم مرور ايتدى ومصنف لا حقا لله تعالى قولى اوزره (ولو صالح عن حد بطل)
قوليله تفريع ايلدى واكر حددن صلح اولسيدى باطل اولور يعنى صلح انك ايچون اولان شئ
حق الله تعالى اولمق جائز اولماز كرك اول حق الله عينا مال اولسون وكرك دنيا مال اولسون
وكرك مال اولميان حق اولسون حتى بر كيمسه زانى يى ياخود غيريدن سارقى ياخود شارب
خمرى اخذ ايدوب ولى امره رفع ايتمك ايچون حد زنادن وحد سرقه دن وحد شرب خمردن مال
اوزره انكله صلح اولسيدى صلح صحيح اولمز زيرا حد حق الله تعالى در وحق سبحانه وتعالينك
حقوقندن صلح جائز اولماز بر صلح اولان كيمسه صلحه كندى نفسى حقنده ياحقنك كليسنى
استيفا ايله ياخود بعضنى استيفا ايدوب باقيسنى اسقاط ايتمكله ياخود معاوضه ايله متصرف اولمغله
اولور وبونك كليسى غيرى حقنده جائز اولماز وكذلك اقچان حد قذفدن صلح اولسه بر رجله قذف
ايدوب حدى عفو ايتمك ايچون انكله مال اوزره صلح اولسيدى صحيح اولماز اكرچه كيم حد قذفده عبد
ايچون حق وار ايسه ده غالب اولان حق الله تعاليدر ومغلوب شرعا معدوم ملحقدر (بخلاف التعزير)
تعزير حق الله تعالينك خلافى اوزره در اندن صلح صحيح اولديغى جهتندن زيرا تعزير
حق عبددر (والقصاص) وقصاص كرك نفسده وكرك نفسك مادوننده صلح صحيح اولور زيرا
قصاص دخى تعزير كبى حق عبددر (وكون البدل مالا) دخى صلحك شرطى ذكر
اولنان كبى بدل صلحك مال اولمسيدر بو فصلده اصل اولدركه تحقيقا صلح انك حملى معقود
اليهك اقربى وطلب جهتندن اشبهى اوزره واجب اولور بقدر الامكان عاقلك تصرفى صحيح
اولسون ايچون پس اقچان صلح مالدن مال ايله اولور ايسه بيع معناسنده اولور ايمدى خمردن
وميته دن ودمدن وصيد احرامدن وصيد حرمدن وبونلر مثليدن صلح صحيح اولماز زيرا
صلحده معاوضه معناسى واردر پس بعده عوضه صالح اولميان شئ صلح ايچون عوض
اولمغه ده صالح اولماز (معلوما ان احتيج الى قبضه) اويله مال كه معلوم اوله اكر قبضه
احتياج وار ايسه واكر قبضه احتياج يوغيسه اول بدل صلح اولان امالك معلوم اولمسى

شرط قلمدی پس تحقیقا برکیمسه بردارده حق ادعا ایتسیدی مدعی علیه دخی کندی
طرفندن مدعینك دکانده حق ادعا ایتدکده هر بری دعوالرینی آخرك طرفنده ترك ایتمك اوزره
صلح اولسه‌لردی اول صلح صحیح اولدی اکرچه کیم هر بری حقلرینی بیان ایتدیلر ایسه‌ده
زیرا ساقط اولان شیئك جهالتی منازعه‌یه مفضی اولماز کافیده بویله ذکر اولندی (او منفعة)
یاخود بدل صلح منفعت اولمقدر بعینه برعبدك برسنه خدمتی اوزره یاخود بعینها بردابه‌یه
بنمسی اوزره یاخود برارضك زراعتی اوزره یاخود بردارك وقت معلومده سکناسی اوزره صلح
جائز اولدی و بو صلح اجاره معناسنده اولور زیرا عوضله تملیك منفعتدر حال بوکه عوض
بولندی (وحکمه وقوع البراءة عن الدعوی) و بو صلحك حکمی دعوادن بری اولمقك وقوعیدر
(وهو اما باقرار او سکوت) و بو صلح یا مدعی علیهدن اقرار ایله یاخود اندن سکوتله اولور یعنی
اقرار ایتمیوب وانکارده ایتممکله (او انکار) یاخود مدعی علیهدن انکار ایله‌در و بونلرك صلحی
جائز اولدی حق سبحانه وتعالینك * الصلح خیر * قول شریفی ایچون الصلح لفظنك
معرف باللام اولمسی ظاهرا اولان عمومدر (الاول) یعنی اقرار ایله صلح (کبیع لو عن مال بمال)
احکامنده بیع کبیدر اکر صلح مالله مالدن اولورسه زیرا بیعك حقیقتی مالی مالله مبادله‌در
تنکیم مرور ایتدی (فیجری فیه احکامه) پس بو صلحده بیع جاری اولور واول احکامله
شفعه در وعیبله رد در وخیار رؤیتدر وخیار شرطدر و بدلك جهالتیله فسادر زیرا
جهالت منازعه‌یه مفضیدر اندن مصالحه اولان شیئك جهالتی دکل زیرا اول مصالح
عنه ساقط اولور وساقط منازعه‌یه مفضی اولور (وان استحق المدعی او بعضه) واکر
مدعایه یاخود مدعانك بعضنه برکیمسه مستحق چقارسه (رجع المدعی علیه بالبدل)
مدعی علیه مدعی اوزره صورة اولی‌ده بدل ایله (او بعضه) وصورت ثانیه‌ده بدلك بعضی
ایله رجوع ایدر یعنی چنانکه زید بکر اوزره بردار یاخود اول داردن بعضین ادعا ایتسیدی و بکر
دارك کندوده بیك درهم اوزره صلح اولسیدی ودارك بعضنده بشیوز درهمه صلح
اولسیدی پس دارك کلنه برکیمسه مستحق چقسیدی یاخود بعضنه مستحق چقسیدی بکر
زیدا وزره اولکیده بیك درهم ایله وثانیده بشیوز درهم ایله رجوع ایدر (وان استحق البدل او بعضه
رجع المدعی علی المدعی علیه بالمدعی لا بعضها) واکر بدلك کلنه برکیمسه مستحق چقسیدی یا بعضنه
مستحق چقسیدی زید بکر اوزره مدعی ایله رجوع ایدر اولکه داردر یاخود دارك بعضیله
رجوع ایدر زیرا ایکیسندن هر بری آخردن عوضدر پس هر قنغیسی اندن استحقاقله اخذ
اولنور ایسه دفع اولنان شیئله رجوع ایدر اکر کلا اخذ اولنورسه کل ایله واکر بعضا
اخذ اولنورسه بعضله رجوع ایدر تنکیم معاوضه‌نك حکمیده بویله‌در (وکاجارة) کبیع قولی اوزره
عطفدر (لو عن مال بمنفعة) اکر صلح منفعت ایله واقع اولورسه زیرا اعتبار معانی‌یه در و اجاره
منفعتی عوضله تملیکدر و بو صلحده انك کبیدر (فشرط التوقیت فیه و بطل بموت احدهما
فی المدة) وانده توقیت شرط قلندی وایکیسندن برینك مدت ایچنده موتیله باطل اولور تنکیم
اجاره‌نك حکمیده بویله‌در و بونك بیانی مرور ایتدی (والاخیران) یعنی سکوتله صلح یاخود انکار
ایله صلح (معاوضة فی حق المدعی) مدعی حقنده معاوضه‌در زیرا مدعی بدلی زعمنده حقندن
عوض اخذ ایلدی (وفداء یمین وقطع نزاع فی حق الاخر) وفداء یمیندر قطع نزاعدر
مدعی علیه حقنده زیرا صلح اولسیدی نزاع باقی قالوب ویمین لازم کلور ایدی بو انکارده
ظاهردر اما سکوتده پس تحقیقا سکوت اقراره وانکاره محتمل اولور پس بدلك مدعی علیه
حقنده اولمسی شك ایله ثابت اولماز مع هذا انکار اوزره حمل اولی‌در زیرا انکارده ذمتك فراغی

دعواسی واردر اولکه اصلدر (فلا شفعة فی صلح عن دار مع احدهما) سکوتله انکاردن بریله داردن
صلحده شفعه اولماز یعنی چنانکه بر رجل بر رجل آخرك دارینی ادعا ایلدکده آخر سکوت ایتسیدی یاخود
انکار ایتسیدی پس مدعی علیه برشیء رفع ایتمکله اول دارده صلح اولسیدی شفعه واجب
اولماز زیرا مدعی علیه زعم ایدرکه انك مملوکه‌سی اولان دار نفسی اوزره بو صلح ایله اکتفا
اولنور یعنی استیفا اولنور ومدعینك خصومتنی نفسندن دفع ایدر یوخسه تحقیقا مدعی علیه
اول داری اشترا ایلمك زعم ایتمز حال بوکه مدعا لازم کلماز زعم ایلدی (وتجب لو علیها باحدهما)
وشفعه واجب اولور اکر صلح انکار وسکوتك ایکیسندن بریله دار اوزره اولور ایسه زیرا مدعی
اول داری زعمنده حقنده عوضا اخذ ایدر پس زعمیله معامله اولنور و بو مقامده اقرار
سکوت وانکارك مثلیدر (وان استحق المدعی او بعضه) واکر سکوتله یاخود
انکارله صلح صورتنده مدعایه یاخود مدعانك بعضنه مستحق چیقارسه (یرد المدعی البدل)
مدعی بدل مدعایی یاخود بعضنی رد ایدر (ویخاصم مع المستحق) ومستحق ایله مخاصمه ایدر زیرا
مدعی علیه عوضی عوضا دفع ایتمدی الا مدعینك خصومتنی نفسندن دفع ایتمك ایله دفع
ایدوب مدعا یدنده براحدك خصومتنسز باقی قالمق ایچون دفع ایلدی پس چنان مستحق ظاهر
اولدینه مدعی علیهك مقصودی حاصل اولمدی وذکر اولنان کبی ظاهر اولور تحقیقا مدعی
ایچون خصومت اولمدی ایمدی مدعی اوزره رجوع ایدر (وان استحق البدل او بعضه
رجع الی الدعوی فی کله) اکر بدلك کلنه یاخود بعضنه مستحق ظهور ایتسیدی اکر عوضك
کلنه مستحق اولورسه دعوانك کلنده رجوع ایدر (او بعضه) اکر بعضنه مستحق اولور ایسه
دعوانك بعضنده رجوع ایدر زیرا مدعی دعوایی ترك ایلمدی الا بدلی اکا تسلیم ایچون ترك
ایلدی پس چنان بدل اکا تسلیم اولنمجه مبدل ایله رجوع ایدر (هلاك البدل قبل التسلیم
کاستحقاقه فی الفصلین) بدلك تسلیمدن اول هلاك اولمسی ایکی فصلده بدلك حکمده استحقاقی
کبیدر یعنی اقرادن صلح فصلنده وسکوت وانکاردن صلح فصلنده پس زیرا صلح عن اقرار
اولدیسه دعواله رجوع ایدر (صالح عن بعض ما یدعیه لم یصح) مدعی ادعا ایلدیکی شیئك
بعضیله مصالح یعنی صلح اولسیدی صحیح اولماز یعنی چنان بر رجل رجل آخر اوزره بردار
دعوی ایدوب اول داردن برقطعه اوزره صلح اولسیدی اول صلح صحیح اولماز اول مدعی
باقیده دعوی اوزره‌در زیرا صلح چنان مدعانك بعضی اوزره اولسیدی حقك بعضنی استیفا
و بعضنی اسقاط ایتمش اولور واسقاط ایسه عین اوزره رد اولنماز بلکه ردینه مخصوصدر
حتی چنان برکیمسه فوت اولوب میراث ترك ایتسیدی وارثلرك بعضنی نصیبندن ابراء ایتسیدی
جائز اولمدی براءت اعیاندن اولدیغی ایچون (الا بزیادة شیء فی البدل او الابراء عن دعوی الباقی)
مکر دعوا ایلدیکی شیئك بعضیله صلح اولدقده بدلده یاخود ابراده برشیء زیاده‌سیله باقینك
دعواسندن صلح صحیح اولور بو قول مدعانك بعضسی اوزره صلحك جائز اولمسنك حیله‌سنده
فقهانك قوللریدر واول حیله مثلا بدل صلح اوزره بر درهم زیاده ایتمکدر حقنك بعضنی
استیفا ایدوب و باقی فلان بعضندن عوض اخذ ایتمسیچون یاخود باقینك دعواسندن براءت
ذکری اکا لاحق اولسون ایچون زیرا عین دعواسندن ابراء جائزدر (صح عن دعوی المال)
صلح مال دعواسندن صحیح اولدی زیرا بیع معناسنده‌در پس بیعی جائز اوله‌نك صلحیده جائز اولدی
(ودعوی المنفعة) ومنفعت دعواسندن دخی صلح صحیح اولدی تنکیم مدعی بردارده دارك صاحبندن
وصیت اولمغله برسنه سکنی دعوا ایدوب وارث دخی انکار یاخود اقرار ایتدکده مال اوزره یاخود
منفعت اوزره صلح اولسیدی جائز اولدی زیرا اجاره ایله عوض اخذ ایلمك جائز اولدی کذلك

صلحده جائز اولدی لکن منفعتدن منفعت اوزره صلحك جائز اولسی ایکی منفعتده
جنسلری مختلف اولورسه در مثلا سکنادن خدمت عبد اوزره صلح اولمق کبی اما ایکی
منفعتك جنسلری متحد اولسه تکیم سکنادن سکنا اوزره صلح اولسیدی مثلا بو تقدیرجه جائز
اولماز و تحقیق کتاب اجاره ده مرور ایتدی (و الرق) و صلح رق دعوا سنده ده صحیح
اولور یعنی قچان مدعی مجهول الحال اوزره بنم عبدمدر دیو دعوا ایدوب مدعی علیه
علی مال صلح اولسیدی جائز اولدی (وکان عتقا بمال مطلقا) بو صلح مدعی ومدعی علیه
حقنده مال ایله عتق اولور حتی ولا حق ثابت اولور (او باقرار) اکر صلح مدعی علیهدن اقرار
ایله اولور ایسه (والا) و اکر عن اقرار اولمازسه (فقطع النزاع فی زعم المدعی علیه وعتق بمال
فی زعم المدعی) مدعی علیهك زعمنده قطع نزاعدر و مدعینك زعمنده بمال عتقدر ولا ثابت
اولماز مکر مدعی بینه اقامت ایدر ایسه بینه سی قبول اولنوب ولا دخی ثابت اولور (والزوج النکاح
وکان خلعا) دخی زوجك نکاح دعواسندن صلحی صحیح اولور و اول صلح خلع اولور یعنی قچان
رجل مدعی اولوب مرأه انکار ایلسه انده صحت اعتبار ممکن اولدیغیچون صلح صحیح اولور مدعی
حقنده خلع معناسنده قلمغله زیرا بضعی ترکك مقابله سنده اخذ مال خلعدر و صلح عقودك اکا اقرب
اولان عقدی اوزرینه حمل واجب اولور تکیم مرور ایتدی وزوجهنك حقنده صلح فدای
یمین ایچون و قطع خصومت ایچوندر (لاعن دعواها النکاح) زوجهنك نکاح دعواسندن
صلحی جائز اولماز یعنی قچان مدعی مرأه بر رجل اوزره نکاح دعوا ایدوب برشیء اوزره صلح
اولسه جائز اولماز وجائز اولمدیغنه باعث زیرا زوج مالی ترك دعوا ایچون باذل اولدی پس مرأه دن
دعوانك ترکی فرقت قلنسه فرقتده زوج اوزره عوض یوقدر تکیم قچان مرأه زوجنك اوغلونه
تمکین ایلسه عوض اولمدیغی کبی و اکر ترك دعوا فرقت قلنمسه حال دعوادن اول اولدیغی
حال اوزره در زیرا وقتا که فرقت بولنمدی ایسه مرأهنك دعواسی حالی اوزره اولور زعمنده
نکاحك باقی اولدیغیچون پس بو تقدیرجه انده عوضك مقابلی اولور برشیء اولماز ایمدی
عوض رشوت اولور و بعض دیدیکه صلح جائز اولور زیرا اندن ترك دعوا فرقت قلنور کانه
زوج مرأهنك مهرنده زیاده ایدوب اندنصکره اصل مهری اوزره مرأهیی خلع ایلدی زیاده
ایله بله خلع ایتمدی پس اصل مهر ساقط اولوب زیاده ساقط اولماز (ولا عن دعوی حد)
وصلح حد دعواسندن دخی جائز اولمازسنك بلدیکك علت ایچونکه تحقیقا صلح حق الله ده
جاری اولماز (و نسب) و نسب دعواسندن دخی صلح جائز اولماز زیرا صلح یا اسقاط حقدر
ویا معاوضهدر نسب ایسه بو ایکیسنده محتمل اولماز (ولا اذا قتل ماذون رجلا عمدا وصالح
عن نفسه) دخی عبد مأذونك بر رجلی عمدا قتل ایدوب وعبد نفسندن صلح اولسه جائز
اولماز زیرا اول عبد مأذونك نفسی کسبندن دکلدر ایمدی اول عبد مأذون ایچون نفسنده
تصرف جائز اولماز بوندنصکره اکر اول عبد مأذون بر رجلی عمدا قتلی ایچون
عبدینك نفسندن صلح اولسیدی اکرچه کیم عبد مأذونك کندی نفسنده تصرفی
صحیح دکل ایسه ده لکن بعد الصلح ولی قتیل ایچون اول عبد مأذونی قتل
ایتدرمك جائز اولماز زیرا قچان ولی قتیل انکله مصالحه ایتسیدی پس اندن بدل ایله قتلی
عفو ایلدی پس ولی قتیلك عفوی صحیح اولدی حال بوکه عبدك مولاسی حقنده بدل واجب
اولمدی بلکه ولی قتیل اول عبدك عتقنه تأخیر ایدر زیرا عبد مأذونك نفسندن صلحی مکلف
اولدیغیچون صحیحدر مولاسی حقنده صحیح دکلدر کانه اول عبد بدل مؤجل ایله صلح اولمش اولور
اول عبد بعد العتق بدل ایله مؤاخذه اولنور اکر ولی قتیل بو یله عمل ایدرسه صلح جائز اولور

ولی قتیل ایچون اول قاتلی قتل ایتدرمك جائز اولماز کذلك عبد مأذونك صلحده دخی
حکم بو یله در عنایه ده بو یله ذکر اولندی (وصح عن نفس عبده فعل ذلك) ودخی عمدا بر رجلی قتل
ایدن عبدك مولاسی عبدینك نفسیچون ولی قتل ایله صلح اولسیدی صلحی صحیح اولدی زیرا
انك عبدی کسبندندر پس انده تصرفی وخلاص ایتمسی صحیح اولور (وصلح المکاتب عن نفسه)
ومکاتب دخی نفسندن صلحی صحیح اولدی زیرا مکاتب مولاسنك یدندن خارج اولدیغیچون
حرکبیدر و بو قچان مولاسی رقبهسنك اخذینی ادعا ایلدیکی وقتده در زیرا مکاتب انده خصم
اولور و قچان اول مکاتب اوزره جنایت اولنسه ارثی مکاتبك اولور ودخی اول مکاتب قتل اولنسه
قیمتی مولاسنك اولمز بلکه مکاتبك ورثهسی ایچون اولور حتی کتابتی اول قیمتدن ادا اولنور وجنایتك
آخرنده حریتنه حکم اولنور و کتابتدن فضله قلان وارثلرینك اولور ایمدی حرکبی اولدی پس
نفسندن صلحی جائز اولور وعبد مأذون بونك خلافی اوزره در یعنی بونك کبی دکلدر بونی زیلعی
رحمه الله ذکر ایلدی (والصلح عن مغصوب تلف باکثر من قیمته او عرض) وتلف اولنان مغصوبك
صلحی قیمتدن اکثر ایله صحیح اولدی یعنی تحقیقا بر کیمسه قیمتی بیك درهم ایدن بر ثوبی یاخود
بر متاعه صلح اولسیدی صلح جائز اولدی واما امامین قتنده جائز اولماز قچان غبن فاحش ایله اولور ایسه
زیرا مغصوب صاحبنك حقی قیمتده در قیمت اوزره زیادهسی ربوادر امام اعظمك علتی اولدرکه
تحقیقا مغصوب صاحبنك حقی هلاك مغصوب ایله باقیدر مادامکه قاضی ضمانله حکم ایتمیجه حتی
قچان مغصوب صاحبنك حقی یعنی تضمینی ترك ایتسیدی عبد هالك اولدیغی حالده یدنده
ملکی اولدیغی حالده یعنی ملکی اولدیغی اوزره باقی قالور حتی کفنی انك اوزرینه لازم کلور پس
قیمتدن اکثر ایله اعتیاضی ربوا اولماز زیرا مالیت اوزره زائد حکما صورت باقیه مقابلهسنده اولور
قیمت مقابلهسنده اولماز حتی قاضی قیمتیله قضا ایلسه اندنصکره اول قیمتی اکثر اوزره صلح اولسه
جائز اولماز زیرا حق قاضینك قضاسیله قیمته انتقال ایلدی وکذلك متاعله صلحده جائز اولور اکر
قیمتی تلف اولان مغصوبك قیمتدن اکثر اولورسه ربوا معدوم اولمدیغیچون (وصح فی العمد باکثر من
الدیة والارش وفی الخطأ لا) ودخی صلح عمدا قتلده دیتدن وارشدن اکثر ایله صحیح اولدی
وخطأ قتلده صحیح اولمدی زیرا دیت خطاده مقدره درو انك اوزرینه زیاده ربوا اولور پس
فضلهسی باطل اولور وعمدا قتلده واجب اولان قصاصدر حال بوکه قصاص مال دکلدر انده
ربوا متحقق اولماز پس فضل باطل اولماز و بو خطاده صلحك صحیح اولماسی قچان دیت
مقدارلرینك بری اوزره صلح اولنورسهدر پس اکر دیت مقدارلرینك غیری اوزره صلح اولور ایسه
صحیح اولور زیرا انکله مبادلهدر لکن مجلس صلحده قبض شرط قلندی دینا بدین اولمقلقدن خارج
اولسون ایچون کافیده بو یله ذکر اولندی (کما فی موسر اعتق نصفاله وصالح عن باقیه باکثر
من نصف قیمته) تکیم بر دولتلی کیمسه نصفی کندینك اولان بر عبدی اعتاق ایدوب و باقی
قلان نصفندن نصف قیمتدن اکثر ایله صلح اولسیدی صحیح اولمدیغی کبی یعنی ایکی رجل
بینده بر عبد اولوب ایکیسندن برینك دولتلی اولانی اول عبدی اعتاق ایدوب باقیسی ایچون نصف
قیمتدن اکثر ایله صلح اولسیدی فضلهسی اتفاقا باطل اولدی زیرا عتقده قیمت منصوص علیهدر
تکیم بابنده مرور ایتدی وشرعك تقدیری قاضینك اذنندن ادنی دکلدر پس قیمت اوزره زیادهسی
جائز اولماز (ولو بعرض صح مطلقا) واکر اول نصف باقیدن بر متاعله صلح اولسیدی مطلقا
صحیح اولدی یعنی کرك اول متاعك قیمتی نصف عبدك قیمتدن اکثر اولسون صلح صحیح اولور
زیرا فضل جنسك اختلافی قتنده ظاهر اولماز (وکل بالصلح عن دم عمد او علی بعض دین یدعیه
لزم بدله الموکل) بر کیمسه بر کیمسهیی دم عمددن یاخود مکیلات وموزوناتدن ادعا اولنان دینك

بعضيى اوزره وكيل اينسيدى اول صلحك بدلى وكيل ايدن كيمسه يه لازم اولور وكيله لازم
كلمز زيرا صلح اسقاط محضدر پس وكيل سفير محض اولور بو تقديرجه انك اوزرينه ضمان يوقدر
نكاحده وكيل اولان كيمسه كبى (الاان يضمنه) مكركه وكيل بدله ضامن اولورسه لازم كلور زيرا
وكيل بو تقديرجه ضماناله مؤاخذه اولور صلحله مؤاخذه اولماز (وفيماهو كبيع لزم وكيله) و بيع كبى
اولان شيده اولكه ماللهمالدن صلحدر وكيلنه لازم كلور زيرا بو تقديرجه حقوق وكيله رجوع ايدر
و بوقچان صلح عن اقرار اولور سه‌ در واما قچان صلح عن انكار اولورسه بدل وكيل اوزره
واجب اولماز كفايه ده بو ذكر اولندى (صالح فضولى وضمن البدل اواضاف الى ماله)
بر كيمسه فضولى صلح اولوب و بدله دخى ضامن اولسيدى ياخود بدلى مالنه مضاف قلسيدى بو بنم بيك
اقچه‌م اوزرينه در ديمكله (اواشار الى نقد اوعرض بلانسبة على نفسه) ياخود بر نقده ياخود
بر متاعه نفسى اوزره نسبت ايتمكسزين اشارت اينسيدى (اواطلق ونقد) ياخود بنم اوزريمده بيك واردر
ديمكله اطلاق اينسيدى ونقدا دخى بدلى تسليم اينسيدى (صح) بو صورتلرده صلح صحيح اولور
(وصار متبرعا هنا) وصورت رابعه ده صلح اولان كيمسه تبرع ايتمش اولور زيرا انك فعلى مدعى
عليهك اذنيله دكلدر (وان لم ينقد وقف) واكر اول فضولى صلح اولان كيمسه بدلى تسليم
ايتمدى ايسه صلح مدعى عليهك اجازتنه موقوف اولور (فان اجازه المدعى عليه صح ولزمه
البدل والارد) پس اكر مدعى عليه اول صلحه اجازت ويرر ايسه صلح صحيح اولور واكر
اجازت ويرمزايسه رد اولنور بونلر بش صورتدر زيرا فضولى ماله ضامن اولمق وار اولمق وار
اكر ضامن اولمازايسه يا نقده ياخود متاعه اشارت ايتمك وار وايتمك وار واكر اشارت ايتمديسه
عوضى تسليم ايتمك وار وايتمك وار پس صلح بو وجهلرك كلبسنده جائزدر الاوجه اخيرده جائز
اولماز وجه اخيركه بدله ضامن اولميوب ومالنه مضاف قلميوب وماله اشارت ايتميوب ومدعى يه
تسليم ايلمديكى وجهدر بو صورتده صلحك جوازنه حكم اولنماز بلكه اجازته موقوف اولور قچان
مدعيچون عوض تسليم اولنمديغى وقتده پس حق مجانا ساقط اولماز اول صلحه رضاسى اولمديغيچون
پس اكر مدعى عليه صلحه اجازت ويرر ايسه صلح جائز اولور ومشروط لازم اولور اختيار يله
التزام ايچون واكر رد ايسه صلح باطل اولور اما سائر وجهلر بونك خلافى اوزره دركه انلرك
صلحى جائزدر اماوجه اولك جائز اولماسى مدعى عليه ايچون حاصل اولان براءتك حقنده اجنبى
ومدعى عليه برابر اولوب وفضولى قچان ضامن اولسه اصيل اولمق جائز اولديغيچوندر بدل خلعه
ضامن اولان كيمسه نك فضولى خلعى جائز اولديغى كبى واماوجه ثانيده صلحك جائز اولمسى
پس اول فضولى صلح اولان كيمسه قچان بدلى نفسنه مضاف قلسيدى پس اول بدلك تسليمنى
التزام ايلدى ايمدى صلح صحيح اولدى واما اوجنجى وجهك جائز اولمسى قچان اول بدلى تسليم ايچون
تعيين ايلسيدى انده عوضك سلامتنى شرط قلدى ايمدى انك قبوليله عقد تمام اولدى واكر
شو عبده مستحق ظاهر اولسه ياخود انده بر عيب بولنسه اول عبدى رد ايدر ياخود اول عبدى
حر بولسه ياخود مدبر ياخود مكاتب بولسه پس انك ايچون مصالحى اوزره سبيل يوقدر ولكن
دعواسندن رجوع ايدر زيرا مصالح ضامن اولماز واما وجه رابعك جائز اولماسى مدعينك
رضاسنه تسليمك دلالت ايلمسى تسليمك ضمانه دلالتندن عاليدر وانك نفسنه اضافتى مدعينك
رضاسى اوزره‌ درو بشنجى وقتا كه باقى وجهلر كبى اولما ديسه صلحك صحتنى افاده ايتمدى

*• (باب الصلح فى الدين) *

بو باب دينده اولان صلح بيانده در (الصلح على جنس ماله عليه) يعنى قچان بدل صلح مدعينك
مدعى عليه اوزره بيلرنده جارى اولان عقد مداينه ايله مستحق اولديغى شيئك جنسى اوزره

اولسيدى پس اول صلح (اخذلبعض حقه وحط الباقية) حقنك بعضيسنى اخذ و باقى قلانى
حط ايتمكدر زيرا عاقل و بالغك تصرفى ممكن اولان شيئله تصحيح اولنور ومعاوضه اولمقلغيله
تصحيح ممكن اولماز انده ربوا اولديغيچون (فصح عن الف على خمسمائة) پس بيك درهمدن
بشيوز درهم اوزره صلح صحيح اولدى (والف جياد على خمسمائة زيوف) وخالص بيك درهمدن
بشيوز زيوف اوزره صلح صحيح اولدى مسئلهٔ اوليده بعض ايچون حط قلندى ومسئلهٔ ثانيه‌ ده
بعض وصفت ايچون حط قلندى زيرا بو شيئك عينى دين انكله اولان عقد ايله مستحقه
اولدى (والف حال على مؤجل) وحال اولان بيك درهمدن مؤجل اولان بيك درهم اوزره
صلح صحيح اولدى زيرا معاوضه قلمسى ممكن اولماز زيرا دراهمى دراهم ايله ويره سيه بيع ايتمك
جائز اولماز ايمدى انده معناى اسقاط اولان تأخير اوزره حمل ايتمكدن لابددر (وعشرة
دراهم وعشرة دنانير على خمسة دراهم) واون درهم ايله اون دنانيردن بش درهم اوزره صلح
صحيح اولدى حالا ياخود مؤجلا ايله زيرا دنانيرك كلبسى دراهمك بعضيسى ايچون حط
اعتبار اولنور و بعضيسى ايچون تأجيل اعتبار اولنور ومعاوضه اعتبار اولنماز زيرا صلحله
معناى اسقاط لازمدر پس قچان حط واسقاط قلمق ممكن اولسه معاوضه اعتبار اولنماز (لاعن
دراهم على دنانير مؤجلة) دراهمدن مؤجله دنانير اوزره صلح جائز اولماز زيرا دنانير عقد
مداينه ايله مستحق دكلدر پس حقنك تأخيرى اوزره حمل ممكن اولماز معاوضه اوزره حمل اولنور
ودراهمى دنانير ايله ويره سيه بيع جائز اولماز (ولاعن الف مؤجل على نصفه حالا) و بيك درهم
مؤجلدن حالا نصف اوزره صلح دخى صحيح اولمادى زيرا معجل عقد مداينه ايله مستحق دكلدر زيرا عقد
مداينه ايله مستحق مؤجلدر و معجل انك غيريدر پس صلح عقد مداينه ايله مستحق اولميان اوزره واقع
اولدى پس بو صورتده معاوضه اولدى واجل مديونك حقى اولدى حال بوكه مديون اول حقى دائنك
دينندن حط ايلديكى بشيوزك اداسنده ترك ايلدى پس اجلدن اعتياض اولدى بو ايسه حرامدر
كورلمزمى كه تحقيقا ويره سينك رباسى مالى اجل ايله مبادله يه شبهى ايچون حرام اولدى حقيقة اجل ايله
مبادله نك حرام اولماسى اولى بالطريق (وعن الف سود على نصفه بيضا) ودخى بيك قره
نقره دن نصف مقدارى بياض دراهم اوزره صلح جائز اولمادى زيرا بياض عقد مداينه ايله
مستحقه دكلدر زيرا شول كيمسه نك دراهمى نقرهٔ اسود اوله بياضه مستحق اولماز ايمدى
تحقيق عقد مداينه ايله مستحق اولنميان شئ اوزره صلح اولدى پس بيك درهمك بشيوز ايله
وخالصلق زياده سيله معاوضه سى اولدى ايمدى بو تقديرجه ربا اولدى (ولاعن دين عليه على
جنس غيره بغير عينه) ومديونك اوزرنده اولان دينندن عيناً غيريله جنس حقك غيرى اوزره صلح دخى
جائز اولمادى زيرا جنس حقك غيرى اوزره صلح اولماز الامعاوضه اولور و بدلك مجهول اولمسى
آنى ابطال ايدر (صالح عن كر حنطة على عشرة دراهم فان قبض فى المجلس جاز) بر كيمسه التمش
اوقچك بغدايدن اون درهم اوزره صلح اولسيدى پس اكر مجلس صلحده اون درهمى
قبض ايتدى ايسه صلح جائز اولدى بلديكك علت ايچونكه تحقيقا جنسك اختلافى صورتنده
بيع معناسنده در پس مجلسده ايكى عوضك برينى قبض واجب اولور (والافلا) اكر مجلس
صلحده اون درهمى قبض ايلمديسه صلح صحيح اولمادى زيرا بو تقديرجه دينى دينله بيع اولور
بو ايسه باطلدر (وان قبض خمسة وبقى خمسة فتفرقا صح فى النصف فقط) اكر صلح اولان
كيمسه اون درهمك بشنى قبض ايدوب بشى باقى قالدى ايسه صلح انجق بشده صحيح اولور صحيح
اولمقدارده بولنديغيچون (وكذا العكس) و بو مسئله نك عكسى دخى منوال محرر اوزره در
يعنى اكر اون درهمدن التمش اوقچك بغداى اوزره صلح اولسيدى اكر مجلس صلحده

بغدا يى قبض ايتـدى ايسه صلح جائز اولور والا جائز اولماز (قال ادفع الى خمسمائة غدا على انك برئ من الباقى فان دفع غدا برئ والافلا) داين مديونه يارنكى كون بكا بشيوز درهم دفع ايله انك اوزرينه كه تحقيقا سن باقيدن بريسين ديسـدى پس اكر يارنكى كون بشيوزى تسليم ايدرايسه باقيدن بريدر واكر تسليم ايتمزسه برى اولماز امام اعظم وامام محمـد رحمهما الله قتلرنده وامام ابى يوسف قتنده برى اولور زيرا مطلقا ابراء حاصل اولدى پس براءت دخى مطلقا ثابت اولور تحكيم ابرا ايله بدء ايتسيدى برى اولديغى كبى عن قريب بيـانى كلور وامام اعظم ايله امام محمدك علتى تحقيقا بوشرطله مقيـد ابرادر وشرطله مقيـد اولان شرطك فوت اولماسى قتنده فوت اولور وبو واقعدركه زيرا داين يارنكى كونده بشيوزك اداسيله بدء ايلدى وبو صلح داين افلاسنى ستر ايلمك غرضنه ياخود تجارت ورنج توسلنه صالح اولور ايمدى بحسب المعنى شرط اولمغه صالح اولور وعلى كلمه سى اكرچه معـاوضه ايچون اولور ايسه ده ولكن على از اولور شرط معنا سنده اولور تحكيم حق سبحانه وتعالينك * يبايعونك على ان لايشركن بالله شيئا * قول شريفنده على شرط معناسنده اولديغى كبى واز اولور عمل معاوضه معنا سنده اولمسى متعذر اولور پس تصرفنى تصحيح ايچون شرط اوزره حمل اولنورو بومسئله برقاچ وجه اوزره در وجه اول ذكر اولنانذر وجه ثانى مصنفك (ولوقال صالحتـك على خمسمائة تدفعها الى غدا وانت برئ من الفضل على انك ان لم تدفعها غدا فالكل عليك كان الامر كماقال) قولـيله ذكر ايلديكى شيدر معنا واكر داين مديونه بن سكا بيك درهمدن بشيوز درهمى يارنكى كون دفع ايلمك اوزره وسن فضله دن بريسين انك اوزرينه كه اكر يارنكى كون بشيوزى دفع ايتمز ايسك كلبسى اوزركده در ديسيدى امر انك ديديكى كبى اولور يعنى اكر مديون بوصلحى قبول ايدوب وادا ايتدى ايسه باقيدن برى اولدى واكر ادا ايتمديسه دينك كلبسى اوزرنده در وجه اولده اولديغى كبى وبو مسئله اجماع اوزره در زيرا داين تقييدك صريحى ايله تكلم ايتدى پس قچان شرط بولنمدى ايسه صلح باطل اولدى واوچنجى وجهى مصنفك (وان قال ابرأتك عن خمسمائة من الالف على ان تعطينى خمسمائة غدا برء وان لم يعطها) قوليـله ذكر ايلديكى مسئله در يعنى اكر دائن مديونه بن بيك درهمك بشيوزندن سنى ابراء ايتدم اكر بشيوزنى يارنكى كون بكا اعطا ايدرسك ديسيدى بشيوزدن برى اولور اكرچه كيم اعطا ايتمزسه ده زيرا دائن ابرايى مطلق ذكر ايتدى وبشيوزك يارنكى كون اداسى عوضه صالح اولماز وشرطله تقييـدنده شك ايله بله شرطله صالح اولور ايمدى شك ايله تقييد اولماز اما بشيوزك اداسيله ابرا ايلسه بونك خلافى اوزره در زيرا بشيوزه مقرون اولديغى حالده حاصل اولدى پس عوضه صالح اولما ديغى حيثيتدن مطلق واقع اولدى وشرطه صالح اولد يغى حيثيتدن مطلق واقع اولماز پس شك ايله اطلاق ثابت اولماز ايمدى مفترق اولديلر ودردنجى وجهى (واذا لم يوقت برء) قوليله ذكر ايلدى وقچان توقيت ذكر ايتمسيدى برى اولور يعنى يارنكى كون ديميوب بلكه بكا بشيوزى دفع ايله باقيدن برى اولمك اوزره ديسيدى برى اولور زيرا داين وقتا كه ادا ايچون وقت ذكر ايتمدى ايسه ده اداغرض صحيح اولماز زيرا مديونك اوزرينه ادا هرزمانده واجبدر پس تقييد بلكه معاوضه اوزره حمل اولندى ايمـدى صالح اولماز مروايدن بونك خلافى اوزره دركه زيرا يارنكى كونده اداده غرض صحيح واردر تحكيم مرورايتـدى وبشنجى وجهى (وان علق صريحا لم يصح) قوابله ذكر ايلدى يعنى دائن اكر بكا ادا ايدرسك ديسيدى ياخود نه وقت ادا ايدرسك ياخود قچان ادا ايدرسك سن بريسك ديسد ى ابرا صحيح اولماد ى زيرا ابرايى صريحا شرطه تعليق ايلدى بو ايسه باطلدر شرطـله باطل اولوب وباطل اولميـان شيئك بيا ننده مرور ايدن شئ ايچون

(قال سرا للدائن لا اقرلك بمالك حتى تؤخر عنى اوتحط ففعل صح عليه) مديون دائنـه سرا سنك مالك ايله اقرار ايلمم حتى بندن تأخير ايلمدكجه ياخود حط ايتمـدكجه ديدكده دائن دخى ديديكيله عمل ايتسيدى دائنك تأخيرى ياخود حطى دائن اوزره صحيح اولور زيرا دائن مكرا اولنمش دكلدر حتى دائن بر وقته تأخيره رضا ويردكـدكدنصكره فى الحال دينك مطالبه سنه قادر اولمـاز وحطده ديندن حط ايلديكى شئ ابدا مطالبه يه قادر اولماز (ولو اعلن اخذ الآن) اكر سرا ديديكى كلامى اشكاره سويلسيدى دائن مقردن فى الحال مالى بلاتأخيـر ولاحط اخذ ايدر (الدين المشترك اذا قبض احدهما شيئا منه شاركه الآخر فيه) مشترك اولان ديندن ايكى شريكك برى اول ديندن برشئ قبض ايتسيد ى شريك آخر اول مقبوضده اكا مشارك اولور بو براصل كليدر بونك اوزرينه فروعلر متفرع اولور يعنى ايكى رجلك رجل آخرا وزره حقلرى اولوب پس ايكيسندن برى اول ديندن برمقدار شئ قبض ايتسيدى قبض ايدن كيمسه اول شيئه اصلى كبى مشاعا مالك اولور پس شريكى ايچون مقبوضدن مشارك اولمق واردر واكر اول مقبوض قبضله زياده اولور ايسه قبضك عاقبتى اعتباريله دينك ما ليتيده زياده اولور لكن بوزياده اصل حقه راجعدر پس ميوه وولد زياده سى كبى اولور پس شريك آخر ايچون حق مشاركت واردر لكن اول حق مشاكدن اول قابضك ملكى اوزره باقيدر زيرا عين حقيقت دينك غيريدر وقابض انى حقدن بدل قبض ايلدى پس اكا مالك اولور حتى انده تصرفى نافذ اولور وشريكنك حصه سنه ضامن اولور ودين مشتركك واجب اولمسى صفقه متحد اولديغى وقتده مبيعك ثمنى كبى ومال مشتركك ثمنى كبى وبونلرك امثالى كبى سبب متحد ايله در (ورجعا على الغريم بالباقى) واول ايكى شريك غريمك اوزرينه باقى ايله رجوع ايدرلر زيرا مقبوض قچان بينهماده مشترك اولسه باقى دخى مشترك اولمقـدن لابددر ومصنفك اصل مذكور اوزره (فلوصالح احدهما عن نصيبـه على ثوب اخذ الآخر نصفه من غريمه) قوليـله تفريع ايلدى پس ايكى شريكك برى نصيبندن برثوب اوزره غريم ايله مصالحه ايتسيدى شريك آخر دينك نصفنى غريمدن اخذ ايدر زيرا نصف غريمك اوزرنده ايدى وانى استيفا ايتمدى ذمتده باقى قالدى (اواخذ نصف الثوب من شريكه) ياخود شريك آخر ثوبك نصفنى شريكنـدن اخذ ايدر زيرا صلح ديندن واقع اولدى دين ايسه مشاعدر زيرا دينك قيمتى ذمتده اولديغى حالده صحيح اولماز وشريكك حقى دينك هرجزئنه متعلقدر ايمدى شريكك اجازتى اوزره متوقف اولور وانك نصفنى اخذ ايلمسى عقد صلحك اجازتى اوزره دلالت ايدبجيدر ايمدى صلح صحيح اولور (الاان يضمن له ربع الدين) مكركه شريكى ايچون دينك ربعنه ضامن اوله اول وقت شريك آخر غريمدن حقنى اخذ ايده مز زيرا انك حق نصف ثوبى اخذدنصكره ربع دينـدر (ولواشترى بنصفه شيئا ضمنـه الربع) واكر ايكى شريكك برى صلح اولميوب بلكه غريمدن نصف دينله برشئ اشترى ايتسـيدى شريك آخرا كا ربع دينى تضمين ايتديرر زيرا اول مشترى اولان شريك بلا حط تقاص ايتمك ايله حقنى قابض اولدى زيرا بيعك مبناسى مماكسه اوزره در يعنى مبيعى نقصان بها ايله طلب ايتمكدر ايمدى نصف دينى قبض ايتمش كبى اولدى پس شريكى ايچون انك اوزرينـه ربع دينله رجوع ايتمـك جائز اولور صلح بونك خلافى اوزره دركه زيرا صلحك معناسى حط واغماض اوزره در بو اجلدن مرابحه ايله بيعنه مالك اولماز پس اكر بزربع دينك رفعنى الزام ايلسك مصالح انكله متضرر اولور زيرا نصف دينك تمامنى استيفا ايلدى بواجلدن بزقابضى مخير ايلدك (وفى الابراء عن حصة) يعنى ايكى شريكك برى مديونك ذمتده اولان حصه سندن ابراده (وفى المقاصة بدين سبق) ودين سابقه تقاص اولانده يعنى قچان ايكى طـالبك برى اوزره مطلوبك اوزرينه اول ايكى طـالب ايچون دين واجب

اولمازدن اول برسبب ایله دین سابق اولسیدی پس اول دین تقاص اولوب (لم یرجع الشریك)
شریك آخر حصه سی ایله مدیون اوزره ایکی صورتده رجوع ایله مز اما صورت اولیده عدم
رجوعنه باعث اولدر که زیرا ابراء اتلاف اولوب قبض اولمدیغی ایچوندر پس مشتر بنك نصیبی
ابرا ایله زیاده اولمازایمدی مدیون اوزره رجوع ایده مز واما صورت ثانیه ده علت اولدر که شریك
اوزرنده اولوب قبض اولنمیان دینی قضا ایتدیکی ایچوندر زیرا ایکی دینده اصل اولان بودرکه
قچان قضایه ملاقی اولسه لردی اول دین ثانی ایله قضا اولنور ومشارکت اولماز الااقتضاده ثابت
اولور (وفی بعضها قسم الباقی علی سهامه) وحصه سنك بعضنده ابرا ایلدیکنده
باقی سهامی اوزره تقسیم اولنور یعنی اکرشریکك بری حصه سنك بعضندن ابراء
ایتسیدی باقینك قسمتی سهامدن باقی قلان وجه اوزره اولور زیرا حق بومقداره عودت
ایلدی حتی ایکی شریکك مدیون اوزرنده یکرمی اقچه لری اولسیدی پس ایکی شریکك
بری نصیبنك نصفندن ابراء ایتسیدی انك ایچون مطالبه بش اقچه ایله اولور وساکت اولان
شریك ایچون مطالبه اون اقچه ایله اولور (صالح عن عیب فظهر عدمه اوزال بطل الصلح)
برکیمسه عیبدن صلح اولسیدی پس اول عیبك عدمی ظاهر اولسیدی یاخود اول عیب زائل
اولسیدی اول صلح باطل اولور عمادیه ده دیدیکه برکیمسه اشتری ایتدیکی برجاریه ده عیب
ادعا ایدوب وبایع انکار ایتسیدی پس بایع اول عیبدن مشتری ابراء ایتمك اوزره برمقدار مال اوزرینه
صلح اولسه لرایدی اندنصکره ظاهر اولدیکه اول جاریه ده اول عیب بولنمدی یاخود جاریه ده
اول عیب وارایدی زائل اولدی پس بایع ایچون بدل صلحی مشتریدن ردایتدرمك واردر (صالح
احدربی السلم عن نصیبه علی مادفع فان اجازه الاخر نفذ علیهما وان رده رد) یعنی قچان ایکی
رجل بررجل آخره برطعامده سلم ویرسه لرایدی اندنصکره ایکی رب سلمك بری مسلم الیه ایله رأس
مالدن نصیبین اخذ ایدوب نصیبنده عقد سلمی فسخ ایتمك اوزره صلح اولسیدی امام اعظم
وامام محمد قتنده بوصلح جائز اولمدی مکر آخر اجازت ویرر ایسه صلح جائز اولور واکر
اجازت ویرمیوب رد ایدر ایسه صلح رد اولنور ورأس مالدن قبض اولنان ایکیسی بیننده
مشترك اولور وسلمده باقی قلان دخی مقبوض کبی بینهمادده مشترك اولور واکر اجازت ویرمزسه صلح
باطلدر وابو یوسف صلح جائز اولور سائر دیون اعتباریله دیدی زیرا ایکی داینك بری قچان
مدیونله نصیبنده بربدل اوزره صلح اولسیدی جائز اولدی پس آخر مقبوضده مشارك اولمق یاخود نصیبی ایله
نصیبی ایله مدیون اوزره رجوع بیننده مخیر اولدی کذلك بومسئله دخی انك کبیدر وامام اعظمله امام
محمدك علی تحقیقا بوصلح جائز اولسه یاخاصة نصیبنده جائز اولور یاخود ایکی نصیبك نصفنده جائز
اولور وجه اول اوزره قبل القبض دیونی قسمت لازم کلورزیرا انك نصیبنك مخصوص اولمسی ظاهر
اولماز الاتمییز ایله اولور وتمییز دخی اولماز الاقسمتله اولور حال بوکه باطل اولدیغی تقدم ایتدی
واکر جائز اولان صلح ثانی اولسه یعنی صلح ایکی نصیبك نصفنده جائز اولسه پس آخرك اجازتندن
لابددر زیرا شریك صلحك عقدینی فسخ ایتدی پس بوفسخ انك رضاسنه محتاج اولور (اخرج
احد الورثة عن عرض او عقار بمال) ورثه نك بری متاعدن ویاخود عقاردن مال ایله اخراج اولنسیدی
(او عن ذهب بفضة او بالعکس) یا التوندن کموش ایله یا کمشدن التونله اخراج اولنسیدی (او نقدین
بهما) یاخود ایکی نقد ایله اخراج اولنسیدی ترکه ده دراهم ودنانیر اولوب بدل صلح دخی کذلك
دراهم ودنانیر اولمقلغله (صح) بوصلح صحیح اولدی جنسی خلافنه صرف اولدیغی ایچون
تنکیم بعله صحیح اولدیغی کبی (قل بدله اولا) کرکسه اول صلحك بدلی قلیل اولسون کرکسه اولمسون
یعنی ایکی نقدده برابرلك اعتبار اولنماز بلکه مجلسده قبض اولنمغه اعتبار اولنور زیرا جنسی

جنس

جنس آخره صرفدر اکر قبض بولنور ایسه صحیح اولور اکر قبض بولنمزسه صحیح اولماز
(وفی النقدین وغیرهما باحد النقدین لا) واکر ایکی نقدده وایکی نقدك غیریسنده نقدینك بریله صلح
صحیح اولماز یعنی قچان ترکه ده ذهب وفضه وبونلرك غیری اولسه پس ورثه اول احد ورثه ایله
ذهب اوزره یاخود فضه اوزره صلح اولسه لرایدی جائز اولمدیدر بو احتمال ایچون (الا اذا کان المعطی
اکثر من حصته من ذلك الجنس) مکرکه اعطا اولنان ذهب ویا فضه اول جنسده حصه سندن
اکثر اولور ایسه جائز اولدی حصه سی مثلی ایله اولوب حصه سندن اول جنسده زیاده سی ترکه ده
باقی قلان حقی مقابله سنده اولوب ربادن مصون اولسون ایچون پس ذهب وفضه دن حصه سنه
مقابل اولان شیده تقابضدن لابددر زیرا قبض اولنان بومقدارده صرفدر (وبطل ان شرط
لهم الدین من الترکة) یعنی قچان ترکه ده ناس اوزره دین اولسیدی پس ورثه اول دینی صلحه ادخال
ایدوب صلح اولان وارثی اول دیندن اخراج ایدوب دین سائر ورثه نك اولمق اوزره بوصلح
باطل اولدی زیرا اول صلح اولان وارث دیندن حصه سنی سائر ورثه ایچون عیندن اخذ ایلدیکی
شیئله تملیك ایتمش اولدی حال بوکه دینی اوزرنده دین اولمیان کیمسه اوزرینه تملیك باطلدر
اکرچه کیم عوض ایله ده اولور ایسه وقچان دین حصه ده باطل اولورسه کلبسنده دخی باطل اولور
(الا اذا شرطوا ابراءة الغرماء منه) مکرکه ورثه دیندن غریملرك براءتنی شرط قیلرلر ایسه وصلح
اولان وارث غریملرك اوزرینه نصیبی ایله رجوع ایلمامك اوزره صلح اولور سه بوتقدیرجه
اول صلح صحیح اولور زیرا بوصورتده دینی اوزرنده دین اولان کیمسه اوزرینه تملیك ایتمش اولور
(او قضوا نصیب المصالح منه تبرعا) یاخود وارثلر اول صلحه طالب اولان وارثك دیندن نصیبنی شرعا
قضا ایده لر اندنصکره ترکه دن باقی قلاندن صلح ایتسلردی پس اول صلح جائز اولور لکن بقیهٔ ورثه نك
بو ایکیسنده ضررلری حقی دکلدر پس ولی اولان مصنفك (او اقرضوه قدر حصته منه وصالحوا عن غیره
واحالهم بالقرض علی الغرماء) قولیله ذکر ایلدیکیدر یعنی اکر ورثه اول صلح طالبی اولان وارثه دیندن
حصه سی مقداری قرض ویروب ودیندن غیریدن صلح اولسه لرایدی واول صلح اولان سائر ورثه دن
قرضی غرما اوزره حواله ایتسیدی وانلر دخی اول حواله یی قبول ایلسه لرایدی صلح صحیح اولور
(واختلفوا فی صحة الصلح عن ترکة مجهولة لادین فیها علی مکیل او موزون) اندن دین اولمیان ترکه
مجهولدن مکیل یاخود موزون اولان شیء اوزره صلحك صحتنده اختلاف اولندی مکیل قولی صلحه
متعلقدر یعنی قچان ترکه ده دین اولمسه وترکه نك عینلری معلوم اولمسه ومکیل وموزون اوزره
صلح مراد اولنسه بعض دیدیکه صحیح اولمز ترکه ده مکیل یاخود موزون اولمق احتمالی ایچون
واول صلح اولان وارثك نصیبی اول مکیل یاخود موزون اولمق احتمالی ایچون واول صلح اولان
وارثك نصیبی اول مکیل یاخود موزون بدل صلح کبی اولوب پس ربوا اولور وبعض دیدیکه بوصلح صحیح
اولور ترکه ده مکیل یا موزون اولمامق احتمالی ایچون واکر اولورسه انك نصیبی بدل صلحدن اقل اولمقلغه
محتمل اولور ایمدی عدم جوازله قول شبهه شبهه سنك اعتبارنه مؤدی اولور حال بوکه بو کاعبرت اولمادی
(وصح فی الاصح عن ترکة مجهولة فی ید البقیة غیر المکیل والموزون) واصح قولده ورثه دن بقیه نك
یدنده اولان مکیل وموزونك غیری ترکهٔ مجهوله دن صلح صحیح اولدی زیرا بو صلح منازعه یه مفضی
اولماز صلح اولنان شیء ورثه دن باقیلرك یدنده قائم اولدیغیچون بعض دیدیکه بو صلح صحیح اولمز زیرا یعدر
زیرا اندن صلح اولنان شیء عندر حال بوکه جهالتله بیع صحیح اولمز دیدی والله تعالی اعلم بالصواب

✻) كتاب القضاء (✻

بو کتاب قضانك احکامی بیاننده در مصنف کتاب قضایی صلحدنصکره ایرادنه باعث زیرا
صلح اولماز الاقضایه محتاج اولور اکر ایکی خصمك بیننده صلح اولمز ایسه (وهو) وقضا لغت

جهتدن احكام معناسنه در وشرعا (الزام على الغير ببينة او اقرار او نكول) قضا بينه ايله ياخود
اقرار ايله ياخود يميندن نكول ايله غيراوزرينه الزامدرز يرا فصل خصومتك حقيقتي اولماز الا الزام ايله
اولور (فاهله اهل الشهادة) پس قضانك اهلى شهادته اهل اولان كيمسه‌در زيرا ايكيسندن هر برى
يعنى اهل قضا واهل شهادت ، باب ولايتدندر زيرا هر برينك قولى غير اوزرينه تنفيذ در ودخى
قضا وشهادتدن هر برى الزامدرز يرا شهادت قاضى اوزره ملزمه‌در وقضا خصم اوزره ملزمه‌در
(وشرط اهليتها شرط اهليته) پس شهادتك اهليتنده شرط قلنان قضانك اهليتى ايچون شرط
قلندى وشهادتك اهليتنك شرطى قضا اهليتنك شرطيدر وتحقيق بونك بيانى كتاب شهادتده مرور ايتدى
(والفاسق اهلها فيكون اهله لكن لا يقلد) فاسق شهادتك اهليدر پس قضانكده اهلى اولور لكن
فاسقه قضا سپارش اولنماز زيرا فاسق اوزره فسقنك واسطه‌سيله عارى وغيرتى قليل اولديغيچون
اعتماد اولنماز حتى فاسقه قضا تفويض اولنسه تفويض ايدن آثم اولور (كما يصح قبول شهادته) تكيم
فاسقك شهادتنك قبولى صحيح اولوب (ولا تقبل) وقبول واجب اولديغى كبى ذكر اولنان علت ايچونكه
حتى قاضى فاسقك شهادتنى قبول ايدوب وانكله حكم ايتسه آثم اولور لكن حكمى نافذ اولور
وفتاواى قاعديه ده بونك نافذ اولمسى قاضينك ظنى اوزره اول شهادت ايدن فاسقك
صدقنه غالب اولديغى وقتده در وبو قول حفظى لازم اولانلندر (اختلف فى كون المصر
شرط النفاذه وكون القسمة من اعماله) وقضانك نفاذى ايچون مصرك شرط اولمسنده
وقسمتك قضا اعمالندن اولمسنده اختلاف اولندى مصر قضانك نفاذيچون ظاهر روايتده
شرطدر ونوادرك روايتنده شرط دكلدر بزم مشايخمزدن چوق كيمسه حاجت اعتباريله
نوادرك روايتنى اخذ ايلديلر واكر قاضى بر رجله بازارى طوران قريه ده قسمتله امر ايلسه
روايتلرك اتفاقى ايله جائز اولدى زيرا قسمت اعمال قضادن دكلدر وكذلك قاضى بر رجلى
قريه‌لردن اخراج ايدوب صغيرلرك امورى ايچون ياخود امور وقف ايچون ونكاح صغار ايچون
قيم نصب ايلسه جائز اولدى ظهير الدين المرغينانينك فتاواسنده بويله حكايت اولندى زيرا
بو قضا دكلدر واعمال قضادن دخى دكلدر ومحيطك شهاداتندن اوتوز برنجى فصلده
ديديكه تحقيقا بو بنم عندمده مشكلدر زيرا قاضى بونلرى ايشلمز الا ولايت قضا ايله ايشلر
كورلمزميكه تحقيقا قاضى اول رجله اول افعاله اذن ويرمز ايسه اول افعاله مالك
اولماز ايمدى قضا جمله‌سندن اولدى (اخذ القضاء برشوة لا ينفذ حكمه) اكر قاضى قضايى
رشوتله اخذ ايتسيدى اول قاضينك حكمى نافذ اولماز عماديه ده ديديكه قاضى اولان قضايى
رشوتله اخذ ايتسيدى قاضى اولورمى ديو سؤال اولنورسه مشايخ اختلاف ايتديلر قول صحيح
بودركه قاضى اولماز واكر قضا ايدر ايسه قضاسى نافذ اولماز (وان كان عدلا ففسق يأخذها
يستحق العزل) اكر اول قضايى رشوتله اخذ ايدن قاضى عدل ايسه ده قضايى رشوتله اخذ
ايتمسيله فاسق اولوب عزله مستحق اولور سبب استحقاق عزل موجود اولديغيچوندر
(وقيل ينعزل) وبعض ديديكه عزل اولنور زيرا اكا قضايى تفويض ايدن انك عدالتنه اعتقاد
ايلدى پس انك قضاسنه عدالتسز راضى اولمدى وقاضيخان ديديكه فقها اجماع ايلديلركه
قاضى ارتشا ايتسيدى انك قضاسى ارتشا ايلديكى شيده نافذ اولماز (وينبغى ان يكون موثوقا به
فى عفافه) ولايق اولان قاضينك حرامدن احترازده (وعقله وصلاحه وفهمه) وعقلده
وصلاحده وفهمده (وعلمه بالسنة) وحضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله تعالى
عليه وسلمدن روايت اولنان شيئه وعلمنده (والآثار) دخى صحابهٔ كرام رضى الله تعالى
عنهمدن روايت اولنان احاديثده (ووجوه الفقه) واحكام وقايعه متعلقه اولان مسائله

علمنده معتمد عليه اولمقدر (والاجتهاد شرط الاولوية) واجتهاده اهل اولمسى اولويتك
شرطيدر جوازك شرطى دكلدر (كذا المفتى) كذلك مفتى اولان كيمسه ايچون دخى لايق اولان
اوصافمذكوره ايله موصوف اولمقدر وقاضى كبى انده دخى اجتهاد شرط قلنمادى
(ولا يطلب القضاء) قلبى ايله قاضى قضايى طلب ايلمامكدر (ولا يسئل) ولسانله دخى
طلب ايلمامكدر حضرت سلطان كونين ورسول الثقلين صلى الله تعالى عليه وسلمك
* من سئل القضاء وكل الى نفسه ومن اجبر عليه نزل عليه ملك يسدده * قول شريفى ايچون
معناى حديث شريف بر كيمسه قضايه طالب اولسه نفسنه موكل اولور وبر كيمسه قضايه
اوزرينه جبر اولنورسه انك اوزرينه بر ملك نازل اولوب اول كيمسه‌يى تسديد ايدر يعنى اكا رشد
الهام ايدوب وصوابه توفيق ايدر ديمكدر (ويختار الاقدر والاولى) وقضايى تفويض
ايدن كيمسه ايچون لايق اولان قضايه زياده قدرتى اولوب واولى اولان كيمسه‌يى
اختيار ايتمكدر (ولا يكون فظا غليظا جبارا عنيدا) دخى قاضى اولان كيمسه قومك
فظى اولممقدر ويوغون اولممق وجبار اولممق وعنيد اولممق كركدر زيرا قاضى قضاده
خليفهٔ حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدر وحضرت رسول اكرم ونبى محترم
صلى الله تعالى عليه وسلم * من قلد غيره عملا وفى رعيته من هو اولى به منه فقد خان الله
ورسوله وخان جماعة المسلمين * بيوردى معناى حديث شريف اولدركه بر كيمسه غيريه
بر عمل سپارش ايلسه واول كيمسه‌نك رعيتنده اول عمله اول غيريدن اولى بر كيمسه اولسيدى
پس تحقيقا اول كيمسه الله تعالى يه ورسولنه وجماعت مسلمينه خيانت ايتمش اولور ديمكدر
وعمل قضا امور دينك واعمال مسلمينك اهميدر (ويكره التقلد لمن خاف الحيف) وغيرى
اوزره ظلم وجوردن خوف ايدن كيمسه ايچون اخذ قضا مكروه اولور واكر غير اوزره
ظلم وجوردن امين اولور ايسه مكروه اولماز وفقهادن بعض بلا اكراه قضايه طالب اولورسه
مكروه اولور حضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله تعالى عليه وسلمك * من ابتلى بالقضاء
كانما ذبح بغير سكين * قول شريفى ايچون معناى حديث شريف بر كيمسه قضايه مبتلى
اولسه كانه همان بچاقسز بوغزلنمش كيبدر ديمكدر وبعض ديديكه قضادن بعضى
بو حديث شريفى خورلدى وبونه كيفيتله اولور ديدى اندنصكره مجلسنه بر كيمسه شعرينى
تسويه ايچون بر بردعوت ايدوب پس اول بربر انك ذقننك شعرينى تراش ايدركن اول قاضى
آغسردقده اوسطره بوغازينه اصابت ايدوب باشى اوكنه دوشدى كافيده بويله ذكر
اولندى (ويجوز تقلده من الجائر) دخى قضانك سپارشى جائر اولان كيمسه‌دن جائز اولور
نتكيم عادلدن جائز اولديغى كبى زيرا صحابهٔ كرام رضى الله تعالى عنهم معاويه‌دن قضا
متقلد اولديلر حضرت على كرم الله وجهه ايچون خلاف ظهور ايتدكدنصكره مع هذا
حق حضرت على كرم الله وجهه ايله بله ايكن ودخى صحابهٔ كرام رضى الله تعالى عنهم
يزيددن قضايه متقلد اولديلر يزيدك فسق وجوريله وتابعين رحمهم الله تعالى
حجاجدن متقلد اولديلر مع هذا زمانك اظلمى ايكن (ومن اهل البغى)
واهل بغيدن دخى قضا اخذ اولنمق مكروه اولور عماديه ده ديديكه اهل بغيدن
قضا اخذ اولنمق صحيح اولور وباغينك مجرد استيلاسيله عدل اولان قضات عزل اولنمازلر
وانلرى باغينك نصبى صحيح اولور اكر باغى بوندنصكره منهزم اولسه اول باغينك انهزا
مندنصكره قضالرى نافذ اولماز مادامكه سلطان عادلدن تفويض اولنمدقجه (فان تقلد طلب
ديوان قاض قبله) پس اكر قاضى يه قضا تفويض اولندى ايسه كنديدن اول اولان

قاضینك دیوانی طلب ایلیه واول دیوان شول خریطه لردر که انلرده سجلات و بونلرك امثالی
نسخه لر واردر زیرا قاضی ایکی نسخه کتابت ایدر بری خصمك یدنده اولور واخری قاضینك
دیوانده اولور زیرا ازا اولور قاضی اول نسخه یه بعض معنالر ایچون محتاج اولور وشول نسخه که
خصمك یدنده در زیاده ونقصان دن انك اوزرینه امین اولنماز اندنصکره شول ورقکه
معزول اولان قاضی بو نسخه لری اول ورق اوزره کتب ایلمشدر اول ورق بیت المالدن ایسه قاضی
معزول انك دفعی ایله جبر اولنور زیرا اول ورق انك یدنده انك عملی ایچوندر حال بوکه عمل غیر
ایچون اولدی وکذلك اول ورق قاضی معزولك کندی مالندن یاخود مال خصمدن اولدیسه ده
قول صحیحده دفع ایله جبر اولنور زیرا قاضی اول ورقی تمول ایچون اتخاذ ایلمدی بلکه تدین
ایچون اتخاذ ایلدی وکذلك خصملری اول ورقی قاضینك عملنده یدنده ترك ایلدیلر حال بوکه
تحقیق عمل غیری یه انتقال ایلدی (والزم محبوسا اقر بحق اوقام علیه بینة) ودخی قاضی
حقله اقرار ایدن یاخود اوزرینه بینه اقامت اولنان محبوسی الزام ایلیه یعنی محبوسلرین حالنه
نظر ایلیه زیرا قاضی مسلمین ایچون ناظر نصب اولندی پس شول محبوسکه حقله اقرار ایتمش اوله
یاخود انکار ایدوب اوزرینه بینه اقامت اولنمش اوله انی الزام ایلیه (ولایقبل قول المعزول علیه
الابینة) وقاضیٔ معزولك اول محبوس اوزره قولی قبول اولنماز الابینه ایله قبول اولنور زیرا قاضیٔ معزول
رعایادن بر کیمسه کبی اولدی واحدك شهادتی ایسه حجت دکلدر علی الخصوص اول حجت کندی فعلی
ایله اوله (والا) اکر اول محبوس حقله اقرار ایتمش اولمیه و اوزرینه بینه دخی اقامت اولمش اولمیه (نادی
علیه) اوزرینه ندا ایلیه یعنی تخلیه ایله تعجیل ایلمیه حتی ندا ایلمدکجه یعنی منادی یه امر ایدوب
هر کون قضایه جلوس ایتدیکی وقت شول کیمسه که فلان بن فلان محبوس فلانی یه حقله طلب
ایدر ایسه حاضر اولوب حقین طلب ایلسون دیو ندا ایلیه که حتی خصمله محبوسك بینی مجتمع
اوله پس اکر خصم ظاهر اولدی ایسه اول محبوسدن نفسینه بر کفیل اخذ ایلیه (وخلاه)
یعنی اطلاق ایلیه (ونظر فی الودایع وغلات الوقف) دخی قاضیٔ معزولك امینلر یدنده
وضع ایلدیکی امانتلره و وقفك غله لرینه نظر ایلیه (وعمل بالبینة او اقرار ذی الید)
بینه ایله یاخود ذی الیدك اقراری ایله عمل ایلیه زیرا بونلرك کلیسی حجتدر (لابقول المعزول)
معزولك قولیله دکل مرور ایدن علت ایچون (الا ان یقر ذو الید بالتسلیم منه) مکرکه ذی الید
قاضینك اکا تسلیمی اقرار ایلیه معزولك قولیله عمل اولنور زیرا بو تقدیرجه ذو الیدك اقراریله
ثابت اولور تحقیقا ید قاضینك اولدی پس قاضینك اقراری صحیح اولدی وکانه حالا یدنده در
زیرا یدنده مال اولان بر انسان ایچون اول مال ایله اقرار ایتسیدی انك اقراری قبول قلنور
(وجلس فی المسجد للحکم والجامع اولی) دخی قاضی حکم ایچون مسجدده اوتوره وجامعده
اوتورمسی مسجددن اولیدر زیرا جامع بلده نك موضعلرینك اشهر یدر (او جلس فی داره
واذن للناس بالدخول فیها) یاخود دارنده اوتورر و ناس ایچون دارینه دخوله اذن ویرر
(ویجلس معه من کان یجلس قبله) اول قاضی ایله بیله مقدم اوتوران کیمسه لری اوتورد ر
زیرا دارنده یالکز اوتورمق تهمت ایراث ایدر (ورد هدیة) وهدیه قبول ایلمیه رد ایلیه زیرا هدیه نك
قبولی اهدا ایدن کیمسه نك مراعاتنه مؤدی اولور (الا من ذی رحم محرم) مکرکه ذی رحم
محرمندن قبول ایلیه (او ممن اعتاد مهاداته قدر اعهد) یاخود قبل القضاء هدیه ویره نك
عادتی اولان معتاد ی اولدیغی مقداری هدیه یی قبول ایلیه یعنی بو ذکر اولنان ایکی هدیه یی رد ایلمیه
زیرا اولکی صلهٔ رحمدر وایکنجی قضاء ایچون دکلدر بلکه عادتی جاری اولدیغی اوزره در (ان لم یکن
لهما خصومة) اکر بو ایکیسی ایچون خصومت یوغیسه زیرا اکر بونلرك ایکیسی ایچون خصومت

اولورسه قاضی قضاسنه اکل ایدیجی اولور (وشهد الجنازة) وقاضی جنازه ایچون حاضر
اوله زیرا جنازه یه حاضر اولمق مسلمینك مسلم اوزره حقوقندندر (لا الدعوة الخاصة) خاصه
دعوته حاضر اولمیه ودعوت خاصه شول دعوتدر که مضیف اولان کیمسه قاضینك اول دعوته
حاضر اولمیه جغنی بلسه اول دعوتی اتخاذ ایلمز زیرا دعوت خاصه قضا اجلیچوندر
دعوت عامه بونك خلافی اوزره در (ویعود مریضا) قاضی مریضی عبادت ایدر زیرا جنازه کبی
حقوق مسلمین جمله سندندر (وسوی بین الخصمین جلوسا واقبالا) دخی قاضی ایکی خصمك
بینی حضورنده اوتورمق جهتندن وتوجه جهتندن برابر ایتمکدر حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمك * اذا ابتلی احدکم بالقضاء فلیسو بینهم فی المجلس والاشارة والنظر *
قول شریفیچون معناء شریفی قچان سزدن بریکز قضا ایله مبتلا اولسه بیکز پس خصومك
بینلرین مجلسده و اشارتده و نظرده برابر طوتك دیمکدر (ولایسار احدهما ولایشیر الیه) دخی ایکی
خصمك برینه سرا تکلم ایلمیه وایکیسندن برینه اشارت ایلمیه (ولایلقنه حجة) وحجت تلقین ایلمیه
تهمت ایچون (ولا یضحك فی وجهه) دخی ایکیسندن برینك یوزینه کولمیه (ولا یمزح
مطلقا) یعنی ایکیسنده ده وایکیسندن برینه ده وایکیسندن غیری یه ده مزاح ایلمیه زیرا مزاح
مهابت قضایی ازاله ایدر و بو قول وقایه ده ولایمزح معه دینلان قولدن احسندر کافیده
ولا یمزح معه ولا مع غیره ولا یلقنه حجة للتهمة دینلدیکی ایچون ایکیسندن بریله وانك
غیری ایله بله مزاح ایلمیه وتهمت ایچون حجت تلقین ایلمیه دیدیکی ایچون (ولا یلقن الشاهد
شهادته) دخی شاهده سن شویله شهادتی ایدرسن دیمکله تلقین ایلمیه زیرا تلقین ایکی
خصمك برینه اعانتدر ایمدی شاهده تلقین مکروه اولدی خصمه تلقین مکروه اولدیغی کبی
(واستحسنه ابو یوسف فیما لا تهمة فیه) پس امام ابو یوسف شاهده تلقین انده تهمت
اولمیان شیده مستحسن کوردی زیرا شاهد ازاواور مهابت مجلس ایچون حصر اولور پس
بو تقدیرجه قاضینك شاهده تلقینی حق احیا ایتمك ایچون خصمك احضاری وتکفیلی منزله
سنده اولدی (واذا ثبت الحق علی الخصم باقراره او بینة امره بدفعه) ایمدی قچان حق
خصم اوزره اقراریله یاخود بینه ایله ثابت اولسیدی قاضی مقره حقك دفعی ایله امر ایلیه
(فان ابی حبسه) پس اکر مقر حقی دفعدن امتناع ایدر ایسه انی حبس ایلیه مصنف
ابایی امردنصکره شرط ایلدی و بینه ایله یاخود اقرار ایله ثابت اولان حقك بینی تفریق
ایلمدی وایکیسی بینی هدایه ده تفریق ایلدی پس دیدیکه قچان حق بینه ایله ثابت اولسه
قاضی انی حبس ایدر تکیم اوزاتمق ظهوری ایچون انکاری ایله حق ثابت اولدقده حبس
اولندیغی کبی واکر حق اقراری ایله ثابت اولورسه انك حبسیله عجله اولنمدی زیرا وهلهٔ اولی ده
مماطل اولدیغی معلوم اولمدی پس اکلنسان بودرکه امهاله طمع ایتدی پس مالی استصحاب
ایتمدی بوندنصکره دفعدن امتناع ایدر ایسه قاضی انی حبس ایدر اوزاتمسی ظاهر
اولدیغیچون و بونك مثلی صدر الشهیددن حکایت اولندی و شمس الائمه دن حکایه اولنان
بونك عکسیدر زیرا قچان حق بینه ایله ثابت اولسه اعتذار ایلیوب بن بلمدمکه تحقیقا بنم
اوزریمده انك ایچون دین اولدیغین الا بو ساعتده بلدم پس قچان که بلدم قضا ایدرم دیر
و بو اقرارده حاصل اولماز واحسن اولان بو مقامده ذکر اولنان شیدر تکیم زیلعی رحمه
الله ذکر ایلدی (قدر مایری) قاضینك دیلدیکی مقداری حبس ایدر حبسك تقدیرنده اختلاف
اولندی قول صحیح بودرکه حبسك مقداری قاضینك رأینه مفوضدر زیرا حبس اذا ایچوندر واحوال
ناس انده متفاوتدر (بطلب ذی الحق) حبسه قولنه متعلقدر وکذلك (فیما لزمه) قولیده حبسه

قولنه متعلقدر یعنی لازم کلان شیده ذی الحق طلبی ایله حبس ایدر (بدلا عن مال حصل له)
مدیون ایچون حاصل اولان مالدن بدل اولدیغی حالده لازم کلن شیده (کثمن مبیع اوقرض اوالتزمه
بعقد کالمهر المعجل وبدل الخلع ودین الکفالة) مثالی مبیعك ثمنی کبی یاخود قرض کبی
یاخود عقد التزام ایلدیکی مهر معجل کبی وبدل خلع کبی ودین کفالت کبی مدیونه لازم
کلان شیده ذی الحقك طلبیله قاضی انی حبس ایدر زیرا مال چونکه انك یدنده حاصل اولسیدی
انك غناسی انکله ثابت اولور وانك اختیار یله التزامی اوزره اقدامی یسارینه دلیلدر (وفی غیرها
لاان ادعی الفقر) اکر مدیون فقیرم دیو ادعا ایدر ایسه دیوندن ذکر اولنانلرك غیریده مدیون
حبس اولنماز (الا ان یثبت غریمه غناءه فیحبسه) مکر که غریمی انده غناسنی اثبات ایلیه پس بوتقدیرجه
حبس واجب اولور (قدر ما یراه) پس حاکمك لایق کوردیکی مقداری زیرا چونکه دلیل
یسار بولنمسه قول دین اوزرنده اولان کیمسه نکدر وغناسنی اثبات مدعی اوزره‌در (فیحبس ثم یسئل
عنه) پس قاضی انی حبس ایدوب بعده اندن سؤال ایدر (فان لم یظهر له مال اطلقه)
پس اکر انك ایچون مال ظاهر اولمدی ایسه انی حبسدن اطلاق ایدر زیرا اول محبوسك
مدت حبسی کچدکدنصکره سبیلی تخلیه اولنوب مهلت ویرلمکه مستحق اولور پس بوندنصکره
انی حبس ایتمك ظلم اولور (ولم یمنع غرماءه عنه) واول محبوسك دائنلری اندن منع اولنماز زیرا
ذی الحقك انك اوزرنده حقنك ثابت اولمسی غریم آخراندن حقنی طلب ایتمکی منع ایلمز (ولا یقبل بینة
علی افلاسه قبل حبسه) واول مدیونك حبسندن اول افلاسی اوزره بینه قبول اولنماز زیرا بو بینه نفی
اوزره بینه‌در مادامکه برمؤید ایله تأیید اولنمدقجه قبول اولنماز اولکه حبسدر وحبسدن صکره
علی سبیل الاحتیاط قبول قلنور (وبینة الیسار اولی) حال بوکه یسار بینه سی اولیدر یعنی
چونکه مدعی مدیونك دولتلی اولدیغنه بینه اقامت ایلسه ومدعی علیه فقیر اولدیغنه بینه
اقامت ایلسه یسار بینه سی اولیدر یعنی زیرا فقر عارضدر وبینه اثبات ایچوندر (وابد حبس
الموسر) دولتلی اولان مدیونك حبسی تأیید اولنور زیرا حبس ظلمك جزاسیدر پس چونکه مدیون
موسر حقدن ادا اوزره قدرتیله برابر امتناع ایتسیدی انك ظلمی ظاهر اولوب پس انك تأ حبسنك ییدی
ایله مجازات اولنور (لا یحبس لنفقة ماضیة لزوجته وولده) رجل زوجه سنك وولدنك کچمش
نفقه سیچون حبس اولنماز زیرا نفقه زمان کچمکله ساقط اولور اکرچه کیم حاکم حکم ایتمکله
یاخود زوجله زوجه نفقه اوزره قوللشمك ایله ساقط اولمزسه ده ذکر اولنان کبی ینه حبس اولنماز زیرا
نفقه برمالدن بدل دکلدر بزم ذکر ایلدیکمز شیء اوزره عقد ایله اوزرینه لازم کلمش دکلدر
(بل فی الانفاق علیهما اذا ابی) بلکه زوجه سنك و والدینك اوزرینه انفاقدن ابا ایدرسه
حبس اولنور زیرا نفقه وقت حاجت ایچوندر وزوجه وولدنك هلاکی ایچون قصدا نفقه نك
ترکنده حبس اولنور انلرك هلاککنی دفع ایچون (تقضی المرأة فی غیر حد وقود) وحد
وقصاصك غیریده مرأه نك قضاسی جائز اولور مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا قضا
شهادتدن حاصل اولور ومرأه نك شهادتی حد وقودك غیریده جائز اولور کذلك مرأه نك
قضاسیده حد وقودك غیریده جائز اولور وحد وقودده قضاسی جائز اولماز انده شهادتدن
شبهه بدلیت اولدیغیچون (ولا یستخلف قاض) وقاضی نائب نصب ایلمز زیرا اکا تفویض
اولنور قضادر تقلید دکلدر یعنی تفویض دکلدر کندیه تفویض اولنمیان شیده تصرف ایلمز
وکیل کبی که موکلك اذننسز وکیل نصب ایلمسی جائز اولمز (الا اذا فوض الیه) مکر که اکا
استخلاف تفویض اولنمش ایسه جائز اولور سلطان عادل طرفندن اکا دیلدیککی
ولی اول دیلمکله (بخلاف المأمور باقامة الجمعة) اقامت جمعه یه مأمور اولان قاضینك

خلافی اوزره‌در اولکه خطیبدر (فانه یستخلف فی الصلوة للضرورة) زیرا خطیب ضرورت
ایچون صلاتده نائب نصب ایتمك جائز اولور صلاة جمعه سرعة فوات اوزره اولدیغیچون
پس اکر خطیب ایچون استخلاف جائز اولمسه صلاة جمعه فوت اولمق لازم کلور (من سمع
الخطبة) خطبه یی سمع ایدن کیمسه یی استخلاف ایدر و بونك بیانی صلاة جمعه بابنده مرور ایتدی
ومصنف الا اذا فوض الیه قولیله تفریع ایلدی (فنائب القاضی المفوض الیه نائب عن الاصل)
پس استخلافله تفویض اولنان قاضینك نائبی اصلدن یعنی سلطاندن نائبدر (فلا یعزله
القاضی) انی قاضی عزل ایده‌مز یعنی چونکه اصلدن نائب اولسیدی انی قاضی عزل ایده‌مز
(الا اذا فوض الیه) مکرکه عزل اکا تفویض اولنمش اوله طرف سلطاندن اکا دیلدیککی تبدیل
ایله دینلکله بوتقدیرجه انك ایچون عزل جائز اولور (ولا ینعزل بخروجه عن القضاء) بودخی
ذکر اولنان کبی ماقبلی اوزره فرعدر یعنی قاضینك نائبی قاضینك قضادن خروجیله منعزل
اولماز (ونائب غیره) ونائب نصبی مفوض الیه اولمیان قاضینك نائبی (ان قضی عنده اواجازه)
اکر قاضینك قننده قضا ایتسیدی یاخود قضایه اجازت ویرسیدی یعنی قاضینك غیبتنده
اول نائب قضا ایتدیکنی قاضی سمع ایدوب اجازت ویرسیدی (صح) اول نائبك قضاسی صحیح
اولدی ودخی مقصود اولك رأینك حصولیدر حال بوکه اولك رأیی بولندی (یمضی حکم قاض
آخر) قاضی آخرك حکمنه امضا ایدر یعنی چونکه برکیمسه قاضی یه قاضیء آخرك حکمنی عرض ایلسه
قاضی اکا امضا ایدر چونکه اول حکم مجتهد فیه ایسه (الا اذا خالف الکتاب اوالسنة
المشهورة اوالاجماع) مکرکه اول حکم کتابه یاخود سنت مشهوره یه یاخود اجماعه مخالف
اولورسه اولوقت امضا جائز اولماز زیرا ایکی اجتهادك برسیچون آخر اوزره مزیتی یوقدر حال
بوکه قاضی اول قضانك حکمه اتصالیله تأیید ایلدی پس اول حکم انك دونی اولان حکمله
منتقض اولماز پس اکر برقاضی برشاهد ومدعینك یمینی ایله قضا ایتسیدی یاخود اوچله
مطلقده مجرد نکاحله وطئك حلنك ثبوتیله یاخود قصدا تسمیه سی ترك اولنانك یعنك جائز
اولمسیله یاخود بردرهمك ایکی درهمله بیعنك جوازیله قضا ایتسیدی انك حکمی نافذ اولماز
اولکبده نافذ اولمدیغنه باعث کتابه مخالفتی ایچوندر زیرا حق سبحانه وتعالی * فاستشهدوا
شهیدین من رجالکم فان لم یکونا رجلین فرجل وامرأتان * بیوردی الله تعالی اعلم معنای
شریفی سزرجالکزدن ایکی شاهد استشهاد ایدك پس اکر ایکی رجل بولنمز ایسه بررجل
وایکی مرأه ایله استشهاد ایدك دیمکدر وبوقول انجق اوزرینه حکمك قصری ایچون ذکر
اولنور واما ایکنجیده نافذ اولمدیغنه سبب مشهور اولان عسیله حدیث شریفنه مخالف
اولدیغیچوندر واما اوچنجی ده صدر اولده اوزرینه اتفاق اولنان شیئه مخالف اولدیغیچوندر
پس اول قاضینك قضاسی اجماعك خلافیله اولدی واما دردنجیده نافذ اولمدیغنه باعث انده
اولان خلاف ابن عباس رضی الله تعالی عنهمدن منقول اولدیغیچوندر پس انك اوزرینه
صحابهء کرام رضی الله عنهم انکار ایلدیلر ایمدی خلافی معتبر اولمز کافیده دخی ذکر اولندی
وتحقیق مصنف یمضی حکم قاض آخر قولی اوزره (فاذا امضی) قولیله تفریع ایلدی بوشرطك
جزاسی کله جك نفذ قولیدر پس اکر قاضی امضا ایدر ایسه (قضاء من حد فی قذف وتاب)
قذفده محدود اولوب تائب اولان کیمسه نك قضاسنه (اوالاعمی) یاخود اعمی قضاسنه
(اوامرأة) یاخود مرأه نك حد ایله یاخود قود ایله قضاسنه (اوقاض لامرأته) مرأه سی
ایچون قضا ایدن قاضینك قضاسنه (وبشهادة المحدود التائب والاعمی) ومحدود تائبك
واعمی نك شهادتیله قضا ایدن قاضینك قضاسنه (ولامرأة بشهادة زوجها) وبرمرأه ایچون

زوجنك شهادتيله قضا ايدن قاضينك شهادته قضاسنه (و بحداوقود بشهادتها) ومرأمنك
شهادتيله حد وقود ايله شهادت ايدن وقضا ايدن قاضينك قضاسنه امضا ايتسيدى (نفذ)
اول قضا نافذ اولور زيرا بوذكر اولنان لرك كلبسى مجتهد فيه در ذكر اولنان شبئه مخالف
اولمدى (حتى لوابطله ثان نفذه ثالث) حتى انك قضاسنى قاضئ ثانى ابطال ايتسيدى قاضئ
ثالث انى تنفيذ ايدر زيرا اجتهاد اول اجتهاد ثانى كبيدر واجتهاد اوله قضانك اتصالى ايله
ترجيح اولنور پس تأييد اولنميان اجتهاد ايله منتقض اولماز زيرا انك دونيدر وقضا حق
شرعدر انك صيانتى واجب اولور وحق شرعك صيانتندر الزام ايدوب وانك اوزره اعتراض
ايلمك (واما قضاء عبد وصبى مطلقا وكافر على مسلم فلاينفذ ابدا) واما عبدك وصبينك
قضاسى مطلقا يعنى كرك مسلم اوزره اولسون وكرك كافر اوزره اولسون وكافرك قضاسى ابدا
نافذ اولماز انلرده شهادته اهليت منتفى اولديغيچون (يوم الموت لايدخل تحت القضاء
بخلاف يوم القتل) يعنى قچان بررجل ادعا ايتسه كه تحقيقا انك باباسى شويله بركونده فوت اولوب
وفوتيله قضا اولنسيدى پس مرأه دخى تحقيقا اول ميت اول مرأه يى اولكونده قضا
اولنان كوندنصكره تزوج ايلديكنى ادعا ايتسيدى دعواسى استماع اولنوب ونكاحله قضا
اولنور واكر رجل باباسنك اولكونده قتلنى ادعا ايتسيدى واولكونده قتلى ايله قضا
اولنسيدى مرأه نك يوم قتلدن صكره تزوج ادعاسى استماع اولنماز ونكاحله قضا اولنماز
كذلك قچان بررجل تحقيقا فلان كيمسه فوت اولدى و بوشيئ بنم والدمم ايچون ميراث
ترك ايتدى ووالدمم دخى فوت اولوب بنم ايچون ميراث ترك ايتدى ديو ادعا ايدوب واول
شى انك ايچون بينه ايله قضا اولنسيدى ومدعى عليه دخى تحقيقا شول والده مكه سزاندن ميراث
ادعا ايدرسز شول فلان كيمسه دن اول اولديكه سزاكا والده مدن اول فوت اولدى ديوادعا
ايدرسين يعنى سنك والدك ميراثى والده مه انتقال ايلدى ديدكك فلان كيمسه مقدم فوت
اولدى ديوب بووجه اوزره بينه اقامت ايتسيدى دفعى صحيح اولماز وعدم صحتك سرى اولدركه
تحقيقا بينه ايله قضا رفع نزاعدن عبارتدر وموت ايسه موت اولديغى حيثيدن نزاع ايچون
محل دكلدر حتى اثباتله مرتفع اوله قتل بونك خلافى اوزره دركه پس زيرا قتل قتل اولديغى
حيثيله نزاع ايچون محلدر تحكيم خفى دكلدر (القضاء بحل اوحرمة بشهادة زور ينفذ ظاهرا
وباطنا اذا ادعاه بسبب معين) شهادت روزايله حل ايله ياخود حرمت ايله قضا ظاهرا وباطنا
نافذ اولور قچان مدعى برسبب معين ايله ادعا ايتسيدى سبب معين عقود دركه نكاح كبى ونسب كبى
وبيع وشرا واجاره كبى ودخى فسخلردركه طلاقله فرقت كبى واقاله كبى وعيبله ردكبى
پس تحقيقا بونلرده قضا امام اعظم رحمه الله قتنده نافذدر ظاهرا وباطنا يعنى وعندالله تعالى
وائمة باقيلر قتنده انلرده قضا ظاهرا نافذ اولور باطنا اولماز (بخلاف الاملاك المرسلة) املاك
مرسله بونك خلافى اوزره در مرسله اول ملكدركه انده سبب معين ذكر اولنميه پس فقها اجماع
ايتديلر كه تحقيقا انده قضا ظاهرا نافذ اولور باطنا اولماز زيرا ملك ايچون برسببدن لابددر واسبابك
بعضى بعضندن اولى دكلدر سببلرك تزاحمى ايچون پس قضا اوزره سابق اولمش سببك بطريق
الاقتضا اثباتى ممكن اولماز ونكاحده وشراده نكاح تقديم اولنور قضايى تصحيح ايچون وهبه ايله
صدقه ده امام اعظمدن ايكى روايت واردر وظاهرا انفاذ ايله مراد قاضى مرأه نك نفسنى رجله تسليم
ايلمكدر وقاضى مرأه يه سن نفسكى بورجله تسليم ايله پس تحقيق بورجل سنك زوجكدر دير
وباطنا نفاذ ايله مراد رجل ايچون مرأه نك وطئى حلال كورمكدر واول رجل ايچون تمكين بينه وبين الله
تعالى حلال اولور وامام اعظمدن باقيلرك على تحقيقا شهادت زور ظاهرا اجتدر باطنا دكلدر قضادخى

كذلك انك كبى نافذ اولور زيرا قضا حجت مقدارنجه نافذ اولور وامام اعظمك على تحقيقا
بررجل برمرأه اوزره حضرت على كرم الله وجهه حضورنده نكاح ادعا ايدوب وايكى شاهد
اقامت ايتدى وحضرت على كرم الله وجهه ايكيسى بيننده نكاحله قضا ايتدى پس اول مرأه
ديديكه ياامير المؤمنين اكر چاره بولنمزسه بنى بورجله تزويج ايله حضرت على كرم الله وجهه
بيورديكه شاهدلك زوجلك يعنى سنك ايكى شاهدك سنى تزويج ايتدى ديدى واكرانك قضاسيله
انلرك ايكيسى بيننده عقد منعقد اولمسيدى مرأه نك طلبى وزوجك مرأه يه رغبتى قتنده تجديد
نكاحدن امتناع ايدرمى ايدى تحقيق بونده مرأه نك زنادن تحصنى حاصل اولدى وشاهدلر ايسه قصه
دليلى ايله زوراولدى (القضاء فى مجتهد فيه بخلاف رأيه) بخلاف قولنده اولان باباالقضاء يه متعلقدر
خلاف رأيله قضادن مراد اصل مذهبك خلافى اوزره در حنفى كبى كه قچان قاضى مذهب
شافعى اوزره وياخود شافعى مثلى مذهب اوزره حكم ايتسيدى ياخود عكسيله حكم ايتسيدى
اصل مذهبك خلافيله رأى اولور واما قچان قاضى حنفى ابو يوسفك وامام محمدك واصحاب
امام اعظمدن بونلر كبينك ذاهب اولديغى شيئله حكم ايلسه اصل مذهبك خلافى اوزره
رأى ايله حكم دكلدر (لوناسيا مذهبه) اكراول قاضينك قضاسى مذهبنى اونوتديغى حالده اولديسه
(نفذ عند ابى حنيفة) امام اعظم قتنده نافذ اولور (ولو عمدا ففيه روايتان) واكر قاضينك
قضاسى عمدا ايسه انده ايكى روايت واردر نفاذنك وجهى اولدركه تحقيقا اول قضاء يقينا
خطادكلدر (وعندهما لاينفذ فى الوجهين) وامامين قتنده ايكى وجهده يعنى عمده ونسيانده
نافذ اولماز زيراكندى قتنده خطا اولان شيئله قضادر (قيل عليه الفتوى) فتوى بونك اوزرينه در
دينلدى هدايه ده بويله ذكر اولندى (وقيل على النفاذ فيهما) وبعض ديديكه فتوى ايكيسنده ده
يعنى عمدده وخطاده نفاذ اوزره در فتاواى صغراده قچان قاضى محل اجتهادده قضا ايتسيدى
حال بوكه اول اجتهادى اصل مذهب اوزره رأى ايتمز بلكه انك خلافنى رأى ايدر امام اعظم
قتنده نافذ اولور وفتوى بونك اوزرينه در كافى ده بويله ذكر اولندى (لايقضى على غائب ولاله)
غائب اوزره نه فائده ايله ونه ضرر جهتندن قضا اولنمز حضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله
عليه وسلم حضرت على كرم الله وجهه ايچون لاتقض لاحد الخصمين حتى تسمع الاخر قول شريفى
ايچون معناى شريف ايكى خصمك برى ايچون قضا ايتمه حتى خصم آخرى ايشتمديكچه ديمكدر زيرا
قضا منازعه يى قطع ايچوندر حال بوكه بومقامده منازعه يوق انكارك عدمى ايچون ايمدى پس قضا
صحيح اولمز (الابحضور نائبه حقيقة كوكيله ووصيه اوشرعا كوصى القاضى اوحكما بان يكون مايدعى
على الغائب سببا لمايدعى على الحاضر فينصب الحاضر خصما عن الغائب) مكر غائبك حقيقة نائبنك
حضوريله قضا اولنور وكيل كبى ووصيسى كبى ياخود شرعا نائبنك حضوريله قضا اولنور قاضينك
نصب ايلديكى وصى كبى ياخود حكما نائبنك حضوريله قضا اولنور غائب اوزره ادعا اولنان
شيئ حاضر اوزره ادعا ايتمكه سبب اولمغله پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنور اول حاضره
قضا غائب اوزره قضا كبيدر (كما اذا برهن على ذى يدانه اشترى المدعى من فلان الغائب فحكم
على الحاضر كان حكما على الغائب) تحكيم قچان مدعى ذى اليد اوزره ادعا ايتديكى عينى غائبده اولان
كيمسه دن اشترا ايلديكنه بينه اقامت ايتدكده قاضى حاضر اولان ذى اليد اوزره حكم ايلسه غائب
اوزره حكم اولور يعنى قچان مدعى غيرى يدنده اولان برعينى فلان غائبدن اشترا ايلديكين ادعا وذى اليد
اوزرينه بينه اقامت ايلسه وقاضى دخى انكله قضا ايلسه بعده غائب حاضر اولوب اول عينى مدعى يه
يعنى انكار ايلسه انك انكارينه التفات اولنماز وبينه نك اعادسنه ده احتياج اولنماز زيرا اوزرينه قضا
اولنمش اولدى پس زيرا مدعى حقنك حاضر اوزره اثباتنه مباشرت ايتمز الا غائب اوزره اثباتى ايله ايدر
(ولو كان شرطا اذا كان فيه ابطال حق الغائب) واكر غائب اوزره ادعا اولنان شيئ حاضر اوزره ادعا

ایلدیکی شیء ایچون شرط اولورسه حاضر اوزره اولان حکم صحیح اولماز چونکه اول حکمده غائبك
حقنی ابطال وارایسه مثالی برکیمسه مرأه سنه اکر فلان کیمسه مرأه سنی تطلیق ایدرسه
سن طالقسین دیسیدی پس بو حالفك زوجه سی تحقیقا اول فلان کیمسه مرأه سنی تطلیق
ایتدی وحالف اوزره طلاق واقع اولدی دیو بینه اقامت ایتسیدی اول مرأه نك بینه سی اصح
قولده قبول اولنماز زیرا انده غائب اوزره ضرر واردر اول غائبك نکاحنی ابطال ایتدیکیچون
اما غائب اوزره ضرری متضمن اولمسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در تکیم رجل مرأه نك
طلاقنی فلانك دارینه دخول ایله تعلیق ایتسیدی یعنی اکر فلان کیمسه داره داخل اولورسه
سن طالقسین دیمش اولسیدی مرأه نك بینه سی قبول اولنور غائبك حقنی ابطالی متضمن اولمدیغیچون
و بو مقامده زیاده تفصیل واردر منیه ده ذکر اولندی مراد ایدنلر اکا نظر ایلسون (واما اذا قضی
علیه) واما چونکه قاضی غائب اوزره قضا ایتسیدی لایقضی علی الغائب قولنه متعلقدر
(فقیل ینفذ وقیل لا) بعض نافذ اولور و بعض نافذ اولمز دیدی عمادیه ده دیدیکه غائب اوزره
حکم شافعی قتنده نافذ اولور و بزم قاتمزده ایکی روایتك برنده نافذ اولور (الترکة اذا استغرقت
بالدین فولایة البیع للقاضی لا للورثة) چونکه ترکه دینله مستغرق اولسیدی ولایت بیع قاضی
ایچوندر ورثه ایچون دکلدر زیرا انده وارثلر ایچون ملك یوقدر ایمدی انلر ایچون ولایت بیع
اولماز (یقرض مال الوقف والغائب والیتیم ویکتب) قاضی مال وقفی ومال غائبی ومال یتیمی
قرض ویرر وحقی ذکر ایچون صك تحریر ایدر (لا الاب والوصی) یتیمك باباسی اوغلنك
مالنی اقراض ایلمز ووصی مال یتیمی اقراض ایله مز وفرق اولدر که تحقیقا اقراضده انلرك مصلحتلری
اموالك محفوظ ومضمون اولدیغی حالده بقاسیچوندر وقاضی تحصیله قادر اولور و بابا ایله وصی
قادر اولماز (قضی بالجور متعمدا واقر به فالغرم علیه فی ماله ولو خطأ فعلی المقضی له) قاضی
جور یله قصد ایلدیکی حالده قضا ایتسیدی وجور ایله قضا ایلدیکین اقرار ایتسیدی اودك
مالندن قاضی اوزره در واکر قاضی قضایی خطاء ایتسیدی اودك قضا ایلدیکی کیمسه اوزره در
تاتارخانیه ده وواقعات صدر الشهیدده بویله ذکر اولندی (حکما من صلح قاضیا) ایکی
خصم قاضی اولمقلغه صالح برکیمسه یی بینلرنده حکم قلسلر ایدی یعنی قضایی منافی اولان شیئله
متصف دکل برکیمسه یی حکم قلسلر ایدی (فحکم بینهما ببینة او اقرار) پس اول حکم دخی ایکیسی
بینده بینه ایله یاخود اقرار یله حکم ایتسیدی بینه ایله حکمك معناسی ایکیسی بیننده انکله رفع نزاعدر
واقرار ایله حکمك معناسی اقرارك موجبی ایله مقر اوزره الزامدر بونی هدایه دن ذکر ایلدی
(اونکول فی غیر حد وقود ودیة علی العاقلة) یاخود حد وقودك وعاقله اوزره دیتك غیریده
یمیندن نکول ایله حکم ایتسیدی (ورضیا بحکمه صح) واول ایکی خصم انك حکمنه راضی
اولسلردی اول حکم صحیح اولدی اصل بودر که تحقیقا حکم قلنان کیمسه نك حکمی صلح منزله سنده در
پس شول شیکه انك صلحه استحقاقی جائز اولور انده تحکیم دخی جائز اولور و صلحه استحقاقی جائز اولمیان
شیده تحکیم دخی جائز اولماز وحد وقود ودیتك استیفاسی صلح ایله جائز اولماز ایمدی انلرده تحکیم جائز
اولماز (ولا یفتی به) و بونکله افتا اولنماز (فی غیر ما ذکر) یعنی ذکر اولنان شیئك غیریده تحکیمك
صحتی ایله افتا اولنماز عوام انده جسارت ایتمسون ایچون (کذا اخباره باقرار احد الخصمین و بعدالة
شاهد) کذلك حکم قلنان کیمسه نك ایکی خصمدن برینك اقراری ایله اخباری وشاهدك
عدالتی ایله (حال ولایته) ولایتی حالنده جائز اولدی یعنی اول ایکی خصمك انی حکم قلدقلری
حالده (لا اخباره بحکمه) یوخسه کندو حکمنی اخباری صحیح اولماز قاضی معزول کبی
ولایتنك منقضیه اولدیغیچون چونکه بن سنك اوزرکه شویله قضا ایلدم دیسیدی (ولکل منهما

الرجوع قبل حکمه) واول خصمك هر بری ایچون حکمندن اول رجوع واردر زیرا انلرك
طرفندن حکم قلندی پس انك حکمی انلرك رضالرینه متوقف اولور اکر سؤال اولنور ایسه
حکم قلمق اول ایکی خصمك اتفاقلری ایله ثابت اولدی پس لایق اولان اخراج دخی صحیح
اولمیوب اول ایکیسنك اتفاقی ایله اولمق ایدی جوابنده بز دیرزکه شیئك وجودینك شرطی
اول شیئك بقاسی ایچون جمیع اجزاسیله شرط اولمق واجب اولماز تحکیم بداده اولدیغی کبی
(لا بعده) یعنی اول حکمك حکمندن صکره ایکیسندن برینك رجوعی صحیح اولماز زیرا اول
حکم اول ایکی خصمك اوزرینه ولایتدن صادر اولدی قاضی کبی که چونکه قضا ایدوب بعده
معزول اولسه انك قضاسی باطل اولماز (ولا یصح حکمه لابویه وولده وزوجته) وقاضی اولان
کیمسه نك اناسی وباباسی ایچون وولدی ایچون وزوجه سی ایچون حکمی صحیح اولماز قاضیء
مولینك حکمی صحیح اولمدیغی کبی زیرا انك انلر ایچون شهادتی تهمت ایچون قبول
اولنماز پس انلر ایچون قضاسی صحیح اولمامق اولی بالطریقدر (بخلاف حکمهما علیهم)
اما مولینك وحکم قلنان کیمسه نك ابوینی وولدی وزوجه سی اوزره حکمی ذکر اولنانك
خلافی اوزره در شول جهتدنکه انده تهمت یوقدر (وان حکما رجلین فلابد من
اجتماعهما) واکر ایکی خصم ایکی رجلی حکم ایتسلر ایدی پس ایکیسنك اجتماعندن
لازمدر یعنی ایکی خصم ایکی رجلی حکم نصب ایتسلر ایدی اول ایکی حکمك بری آخرك غیابنده
حکم ایتسیدی جائز اولمدی زیرا بو برامردرکه انده رأیه ورضایه اول ایکی حکمك رأینه محتاج
اولنور وانده رأیه محتاج اولنان شیده ایکی شیئك رأیی ایله رضا واحدك رأیی ایله رضا دکلدر
تحکیم بیعده وخلعده و بونلرك مثللی ده اولدیغی کبی (رفع حکمه الی المولی ان وافق مذهبه
امضاه) خصمینك حکم قلدیغی کیمسه نك حکمی سلطان طرفندن نصب اولنان مولی یه
یعنی قضاة مسلمیندن برقاضی یه رفع اولسیدی اکر اول حکم مولینك مذهبنه موافق اولورسه
اکا امضا ایدر زیرا اول حکمك بوزیلوب بعده احکامنده فائده یوقدر (والا) یعنی واکر اول حکم
مولینك مذهبنه موافق اولماز ایسه (ابطله) مولی اول حکمی ابطال ایدر خصمینك حکم قلدقلری
کیمسه نك حکمنی مولی یه رفعله قاضی آخرك قضیه سین قاضی یه رفعك مابینی تفریق اولندی
پس قاضی آخرك قضیه سی قاضی یه رفع اولندقده رد ایتمز اکرچه قاضینك رأینه مخالف ایسه ده
چونکه اول حکم فصل مجتهد فیهده اولور ایسه و فرقك وجهی اولدرکه تحقیقا خصمینك حکم
قلدقلری کیمسه ایچون اول ایکی خصم اوزره ولایت واردر انلرك غیری اوزره یوقدر وشول
قاضی که حکمك حکمی اکا رفع اولندی اول قاضی اول ایکی خصمك غیریدر حکمك
حکمی انك اوزرینه حجت اولماز واول حکمك حکمی صلح کبی اولدی پس اول حکم قاضینك
مذهبنه موافق اولمیوب یعنی مخالف اولورسه اول حکمی انك ایچون رد ایلمك واردر واما
قاضی ایچون ناسك کلیسی اوزره ولایت واردر پس انك قضاسی کلی ناس حقنده حجت اولور
پس مرفوع الیه اولان قاضی ایچون رد ایلمك یوقدر اکر قضا مجتهد فیه اولان فصلدن اولدیسه
(فائده) چونکه قاضی مدعی علیه اوزره بینه یی استماع ایتدکدنصکره غائب اولسیدی یاخود خصومته
وکیل اولان کیمسه نك بینه سی قبول اولنوب تعدیل اولنمدین غائب اولسیدی یاخود وکیلی فوت
اولوب بینه اندنصکره تعدیل اولنسیدی فقهادن بعض قضا اولنمز دیدی و بعض قضا
اولنور دیدی وشمس الائمه قضا اولنمق ناسه ارفقدر دیدی واکر مدعی علیه اقرار ایدوب
بعده غائب اولسه اقراریله انك اوزرینه قضا اولنور انلرك قولنده واکر وکیلی اوزره بینه
اقامت اولندقدنصکره غائب اولسه یاخود فوت اولسه اندنصکره موکل حاضر اولسه اول

بينه ايله موكل اوزره قضا اولنور و كذلك مدعى عليهك اوزرينه بينه اقامت اولندقدنصكره
فوت اولسه اول بينه ايله وارث اوزره قضا اولنور و كذلك اكر وارثك برى اوزرينه بينه اقامت
اولندقدنصكره اول وارث غائب اولسه وارث آخر اوزره اول بينه ايله قضا اولنور وكذلك صغيرك
نائبى اوزره بينه اقامت اولنسه اندنصكره اول صبى صغير بالغ اولسه اول بينه ايله انك اوزرينه
قضا اولنور بينه نك اعادهسيله تكليف اولنماز خانيه ده دخى بو يله ذكر اولندى والله تعالى اعلم

) باب كتاب القاضى (

بو باب قاضينك كتابى بيانندهدر هدايهده باب كتاب القاضى الى القاضى ديدى اندنصكره ديديكه
پس اكر شاهدلر خصم اوزره شهادت ايتسلردى حجت بولنديغى ايچون قاضى شهادتله
حكم ايدر و حكميله كتب ايدر اولكه سجل دينلور ونهايه ده ديديكه خصمله مراد
غائبدن وكيلدر يا شول مسخردركه قاضى انى اثبات حق ايچون غائبدن وكيل قلدى واكر خصمله
مراد مدعى عليه اوليدى قاضىء اخرك كتابنه محتاج اولنوردى زيرا قاضينك حكمى اول
اوزره تمام اولدى بن ديرمكه نهايه نك قولنده تكلفدن شئ اولديغى خفى دكلدر واحسن اولان
تحقيقا فان شهدوا على خصم قولى بو بابده مقصود بالذات دكلدر بلكه وان شهدوا بغير
خصم لم يحكم قولنه توطئهدر و بونك نظيرى چوقدر و بو مقامده الى القاضى قولى ترك اولندى زيرا
بو باب كتاب قاضى يه مختص به دكلدر بلكه بو بابده سجل و محضر وصك و وثيقه دخى بيان اولندى
(شهدا على خصم حاضر حكم بها وكتب به وهو السجل) ايكى كيمسه خصم حاضر اوزره شهادت
ايلسلر ايدى قاضى انلرك شهادتلرى ايله حكم ايدر و حكميله كتب ايدر اولكه سجلدر معرب
اللغه ده سجل حكمك كتابى معناسنه در و تحقيق قاضى اول كتاب اوزره حكميله سجل ايتدى
دينور پس سجل قاضينك كتابيدر كه انده حكمنى ذكر ايليه برابردر كرك اول قاضيدن
قاضى آخر اولسون كركسه اولمسون ثانى ظاهر در و اولكى صورت استحقاقده اولور پس
زيرا مدعى عليه فان محكوم عليه اولسيدى و بايعى اوزره رجوع مراد ايلسيدى حال
بوكه بايع بلدهء اخراده اولسيدى وقاضيدن اول بلدهء اخرى قاضيسنه حكمنى كتب ايدوب و قاضى
بلده كتبى ايله انك حقنك حاصل اولمسين طلب ايتسيدى ذكر اولنان كبى حكمى متضمن اولديغى
ايچون بو دخى سجل اولور (او شهدا على غائب لم يحكم بتلك الشهادة) ياخود ايكى شاهد غائب اولان
خصم اوزره شهادت ايتسلر ايدى اول شاهدلرك شهادتلر يله حكم اولنماز مرور ايدن علت ايچونكه
تحقيقا قضا غائب اوزره صحيح اولمز (وكتب بها الى قاض) وانى كندى تحت ولايتنده اولان قاضى
كتب ايدر (ليحكم المكتوب اليه وهو الكتاب الحكمى) مكتوب اليه حكم ايلمك ايچون
كتب ايلسيدى ايمدى اول كتاب كتاب حكميدر كتاب تسميه سنه باعث انكله مقصود
اولان مكتوب اليهك حكميدر (وكتاب القاضى الى القاضى نقل الشهادة حقيقة) وقاضينك
قاضى يه كتابى حقيقة نقل شهادتدر زيرا كتابك مضمونى حمل شهادتدر (ويقبل فيما لا يسقط
بشبهة) شبهه ايله ساقط اولميان شيده اول كتاب قبول اولنور و بو قول حد وقوددن
احترازدر (كالدين) دين كبى كه زيرا دين قدر ايله و وصف ايله بلنور وانده اشارته محتاج
اولنماز (والعقار) دخى عقار كبى كه زيرا تحديد ايله بلنور وانده دخى اشارته محتاج اولنماز
(والنكاح) دخى نكاح كبى كه بر رجل بر مرأه اوزره نكاح ادعا ايتمكله ياخود مرأه بر رجل
اوزره نكاح ادعا ايتمكله و بو ادعا ايله قاضينك قاضى آخره كتابى مراد ايتمكله (والطلاق)
دخى طلاق كبى كه بر مرأه زوجى اوزره طلاق ادعا ايتمكله (والعتاق والوصية والنسب)
عتاق و وصيت ونسب كبى عتاق و وصيت ونسب ادعا ايتمكله (والمغصوب والامانة والمضاربة

المجحودتين والشفعة والوكالة والوفاة والقتل اذا كان موجبه المال) بو جملهده نقل
شهادت قبول قلنور فان قتلده موجبى مال اولورسه تكيم عن قريب ذكر اولنور تحقيقا
قودده قبول اولنماز (والوراثة) و وراثتده دخى بو قبول قلنور زيرا وراثت دين منزلهسندهدر
(وكالمنقول فى المختار) دخى قول مختارده منقول كبيدر مصنفك فى المختار قولنه باعث دينلان
شئ ايچونكه تحقيقا اعيان منقولهده نقل شهادت قبول قلنماز ثياب كبى وعبد وجاريه
و بونلرك امثالى كبى دعوا وشهادت قتنده نقل اولنان شيده اشارته حاجت اولديغى ايچون
ومحيطده ديديكه قول اولدن ابو يوسف رجوع ايلدى و ديديكه عبدده نقل شهادت
قبول قلنور امهده قبول اولنماز زيرا اباق عبدده غالب اولور امهده غالب اولماز وابو يوسفدن
نقل اولنديكه تحقيقا ايكيسنده بله شراء يطى ايله قبول قلنور وامام محمددن نقل اولندى
تحقيقا نقل شهادت نقل اولنان شيلرك جميعسنده قبول قلنور ديدى ومتأخرون بونك اوزرينه
ذاهب اولديلر وقاضىء اسبيجابى و عليه الفتوى ديدى كافيده بويله ذكر اولندى (لا فى
حد وقود) يعنى نقل شهادت حد وقودده قبول اولنماز زيرا انده شهادتدن بدليت شبههسى
واردر ودخى بو ايكيسنك مبناسى اسقاط اوزرهدر و نقلك قبولنده اثباتلرنده سعى واردر
(وذكر اسمه) كتب بها قولنه عطفدر ودخى قاضى اسمنى كتابنده ذكر ايليه (ونسبه
واسم المكتوب اليه ونسبه واسماء الشهود وانسابهم وان كل واحد منهم شهد بحسب الدعوى
الصادرة عن فلان بن فلان) دخى قاضى نسبنى ومكتوب اليهك اسمنى و نسبنى و شاهدلرك
اسملرينى و نسبلرينى و تحقيقا انلرك هر برينك فلان بن فلاندن صادر اولان دعوادنصكره
شهادت ايتدكلرين ذكر ايليه ودعوادنصكره قولى اوزره اقتصار صحيح اولماز ودعوا فلاندن
فلان ايچون ديو كتب ايلمك دخى كفايت ايتمز (والاستشهاد) شاهدلرك استشهادندنصكره
ديو كتب ايليه فان بر شاهد قبل الاستشهاد شهادت ايلسه قبول اولنماز (شهادة صحيحة
متفقة اللفظ والمعنى) لفظى و معناسى متفقه شهادت صحيحه ايله استشهاد اولدقدنصكره كتب
ايليه كتاب شهادتده تحقيقا مرور ايتديكه اتفاقله مراد لفظا ومعنا اتفاقدر (وقرأه على من
اشهدهم) دخى قاضى اشهاد ايلديكى كيمسهلره اوكتابى قرأت ايليه اول كتابده اولان شيئى بلمسونلر
ايچون (او يعلمهم به) ياخود اكر قرأت ايلمزسه كتابده اولان شيئى شاهدلره تعليم ايليه زيرا بلا علم
شهادت اولماز (وكتب اسمائهم وانسابهم فيه) واول طريق شاهدلرينك اسملرين و نسبلرين اول
كتاب حكميده كتب ايليه زيرا اول كتاب حكمينك كتاب قاضى اولمسى مجرد انلرك شهادتلرى
ايله كتابتسز ثابت اولماز خلاصهده بويله ذكر اولندى (وتاريخ الكتاب) دخى قاضى اول
كتب ايلديكى كتاب حكمينك تاريخنى كتب ايليه واكر انده تاريخى كتابت ايلمسه قاضى اخر
انى قبول ايلمز واكر تاريخى كتب ايدر ايسه نظر اولنور كه اول كتابى كتب ايدن قاضى
اولوقتده قاضى مى ايدى يوخسه دكلمى ايدى و فان تاريخ كتابت اولنمسه شهادتله اكتفاء
اولنماز (وختمه عندهم وسلمه اليهم) اول كتابى شاهدلرك قتنده مهرليوب انلره تسليم ايليه
تغير توهم اولنمسون ايچون و بو امام اعظم وامام محمد قتندهدر زيرا بونلرك قتنده كتابده اولان
شيئه شاهدلرك علمى اول كتابله قضانك جوازنه شرطدر (وابو يوسف لم يشترط ذكر اسم
المكتوب اليه ونسبه) امام ابو يوسف مكتوب اليهك اسمنك و نسبنك ذكرينى شرط
ايلمدى بلكه ابتدا بنم كتابم قضاة مسلمينده هر قنغى قاضى يه واصل اولورسه ديو كتب ايلمكى
تجويز ايلدى (ولا القرأة عليهم وختمه) دخى شاهدلر اوزره قرأتى وختمى شرط قلمدى پس
ابو يوسف قضايه مبتلا اولديغى وقتده مساهله ايلدى حال بوكه خبر معاينه كبى دكلدر

(وعليه المتأخرون) فقهانك متأخر اولنلری ناس اوزره وسعت اولمق ایچون ابو یوسفك
قولنه ذاهب اولدیلر پس حاصل کلام بودرکه تحقیقا قاضینك قاضیء آخره سجلی اولماز
الابعد الحکم اولور وقاضینك قاضیء آخره شول کتابیکه اول کتاب نقل شهادتدر اولماز الاقبل
الحکم اولور وکتاب قاضی معلومدن معلومه اولمق شرط قلندی یعنی مدعاده مدعی
ایچون مدعی علیه اوزره اولمق شرط قلندی وقیاس قاضینك کتابیله عمل جائز اولمسندن اباایدر
زیرا قاضینك کتابی خطابندن اقوی اولماز واکر اول قاضی مکتوب الیه اولان قاضینك
مجلسنه حاضر اولوب لسانی ایله کتابده اولان شیئی تعبیر ایلسه قاضی اول تعبیر ایله عمل ایلمز زیرا
اول قاضی بعد العزل رعایادن بری اولور پس کذلك مکتوب الیه اولان قاضی کتبده انك کبیدر
لکن ابو یوسف ناسك اکا احتیاجی اولمغله شبهاتله ثابت اولان شیده تجویز ایلدی زیرا آز
اولور مرءك حق ایچون شاهدی بر بلدده وخصمی بلدهٔ اخری ده اولور پس ایکیسنك بیننی جمع
متعذر اولور واول مرءك ایکی شاهدینك شهادتی اوزره بر کیمسه شهادته قادر اوله مزز یراناسدن
چوق کیمسه وجه شرعی اوزره شهادتی ادادن عاجز اولور ایمدی کتابله مکتوب الیه اولان
قاضینك مجلسنده نقل شهادته محتاج اولنور (لا تقبل الامن مولی من قبل السلطان یملك الجمعة)
نقل شهادت قبول اولنماز الا سلطان طرفندن مولی اولان قاضیدن قبول قلنور وبوقول
خصمینك حکم قلدیغی کیمسه دن احتراز در اویله مولی که جمعه یه مالك اوله یعنی اقامت
جمعه یه قادر اولان قاضیدن قبول قلنور قریه قاضیسندن قبول قلنماز (ولا یجوز کون شهود
الطریق کفارا ولو کان المدعی علیه کافرا) طریق شاهدلرینك شهادتی قاضی اوزره حکم
ایچون ملزمه در پس قاضی اوزره حجت اولور وخصمه اعتبار یوقدر (ادعی علی غائب مالا واراد بعث
وکیل استحلفه القاضی) بر کیمسه غائب اوزره مال ادعا ایدوب واول غائبدن مالك تحصیلی ایچون
وکیل کوندرمك مراد ایلسیدی قاضی اول مدعی یه یمین ویرر که (ماقبضته کلا او بعضا
وماابرأت ذمته وماتعلم ان رسولا او وکیلا لك قبض منه) تحقیقا سن اول مالی کلا یا بعضا
قبض ایلمدکمی و ذمتکی ابراء ایلمدکمی وبلزمسین که تحقیقا بر رسول یاخود بر وکیل سنك
طرفکدن قبض ایلمدیمی دیو یمین ویرر زیرا اول غائب احتمال وارکه کتابك مکتوب الیه اولان قاضی یه
وصولندن صکره اول مالك اداسنی ادعا ایدوب وبینه سی اولمیه بو تقدیرجه مدعی اوزره یمین توجه ایدر
پس مقدم یمین ایدیجك اول احتمال مندفع اولور ومسافه قصر اولنور (فان انقطع الشهود)
پس اکر طریق شاهدلری منقطع اولوب مکتوب الیهه واصل اولمسلر (او وصلوا
الی المکتوب الیه ووجدا الخصم فی ولایة قاض آخر) یاخود واصل اولوب وخصم قاضیء آخرك
ولایتنده بولنسه (اشهدا علی شهادتهما آخرین کما فی الشهادة علی الشهادة) اول ایکی طریق
شاهدلری ایکی رجل آخری شهادتلری اوزره اشهاد ایدرلر نتکیم شهادت اوزره شهادتده
اولدیغی کبی (وکتبهما علی طریقهما بدلیهما) ومکتوب الیهه انلرك شهادت اوزره شهادتك
طریق اوزره شهادتلرین ایکی شاهد اصلك بدللرین کتب ایدر (فانهاه الی من انهی الیه
الاصل) پس اول ایکی طریق شاهدلرینك بدللری کتب ایلدیکین اصل مکتوبی انها ایلدیکی
قاضی یه خصم بلده سنده اولمغله انها ایلیه (اوالی آخر ان لم یکن) یاخود قاضیء آخره
انها ایلیه اکر خصم انده اولمز ایسه (ثم الی آخر وثم الی آخر الی ان یصل الی من یکون
الخصم تحت ولایته) اندنصکره قاضی آخره واندنصکره قاضیء آخره تاکیم خصم تحت
ولایتنده اولان قاضی یه وارنجه وقتاکه مصنف کاتب اولان قاضی جانبنه متعلقه اولان احکامك
بیانندن فارغ اولدیسه مکتوب الیه اولان قاضی یه متعلقه احکامك بیاننه شروع ایدوب

(ثم انه لا یقبله الا بحضور الخصم) دیدی یعنی بوندن صکره خصم ولایتنده اولان قاضی برابر در کرك
ابتداء اولسون وکرك انتهاء اولسون نقل شهادتی قبول ایتمز الا خصمك حضورنده قبول ایدر
زیرا خصمك حضورنده قبول شهادت اوزره شهادتك اداسی منزله سنده در زیرا کاتب شاهدلرك
الفاظنی کتابی ایله مکتوب الیهه نقل ایدر نتکیم تحقیقا شاهد فرع اصل شاهدلرك اعتباریله
نقل ایلدیکی کبی ودخی نتکیم شهادت اوزره شهادت استماع اولنمیوب الا خصمك حضورنده
استماع اولندیغی کبی پس کذلك کتاب فتح اولنماز الا خصمك حضورنده فتح اولنور قاضیء
کاتبك شهادتی سماعی مکتوب الیهك سماعنك خلافی اوزره در زیرا انك سماعی نقل ایچوندر
ومکتوب الیهك سماعی حکم ایچوندر (قیل ولم یشترطه ایضا ابو یوسف) دنیلدیکه ابو یوسف
رحمه الله مکتوب الیهك اسمنی وقراءت وختمنك ذکرینی شرط قلمدیغی کبی مکتوب الیه
ایچون خصمك حضورینی شرط قلمدی شرح اقطعده دیدیکه ابو یوسف نقل شهادتی
خصمك حضورنسز قبول ایدر دی زیرا کتاب بو خصوصده مکتوب الیهه مختص
اولور پس انك ایچون قبول ایلمك جائز اولور واندنصکره حکم کتابدن بلمدیکی شیئله واقع
اولور پس ابو یوسف خصمك حضورینی حکم قتنده اعتبار ایلدی غایت البیانده دخی
بویله ذکر اولندی (و بشهادة رجلین اورجل وامرأتین) ودخی مکتوب الیه اولان قاضی
نقل شهادتی ذکر اولنان کبی قبول ایتمز الا ایکی رجلك شهادتیله یاخود بر رجل ایله ایکی
مرأه نك شهادتیله قبول ایدر زیرا آز اولور کتاب مزور اولور وتحقیقا خط خطه مشابه اولور
وخاتم خاتمه مشابه اولور ایمدی نقل شهادت ثابت اولمز الا حجت تامه ایله ثابت اولور وذکر اولنان
کبی کتاب قاضی لازمدر زیرا مکتوب الیه اوزره انده نظر ایدوب وانکله عمل ایتمك واجب اولور
الزام ایسه اولمز الا بینه ایله اولور (فاذ اشهدا عنده) پس طریق شاهدلری قاضیء مکتوب
الیهك قتنده شهادت ایلسلردیکه (انه کتاب القاضی فلان بن فلان وعدلوا فتحه) تحقیقا
بو کتاب فلان بن فلان قاضینکدر دیسلر ایدی وتعدیل اولنسلر ایدی مکتوب الیه اول کتابی
فتح ایدر کافیده دیدیکه قول صحیح بودرکه تحقیقا مکتوب الیه کتابی عدالتك ثبوتندن صکره
فتح ایدر پس زیرا آز اولور شهودك زیاده لکنه محتاج اولور واداء شهادت اولماز الا خصمك
قباعندن صکره اولور (وقراءه علی الخصم والزمه ما فیه ان بقی کاتبه قاضیا) ومکتوب الیه
اول کتابی خصم اوزره قراءت ایدوب واول کتابده اولان شیئی خصمه الزام ایدر اکر اول کتابی
کتب ایدن قاضی قاضی اولدیغی حالده باقی ایسه (فیبطل ان زال عن القضاء بموت اوعزل
قبل وصوله الیه) پس اکر مکتوب الیهه کتاب قاضی واصل اولمزدن اول قاضی موتله یاخود
عزل ایله قضادن زائل اولور ایسه یاخود قضایه اهلیت ایدن زائل اولمغله کتاب قاضی باطل
اولور زیرا اصل بودرکه تحقیقا خبر واحد قبول اولنماز انجق ولایت شرعیه اعتباریله قبول
قلنور پس نقصان ولایت باقی قالمینجه امر اصله عود ایدر بو اجلدن ایکی قاضی ایکیسندن
برینك عملندن یاخود ایکیسینك عملندن اولمیان بر مصرده بر برلرینه ملاقی اولوب ایکیسندن
بری آخره تحقیق بنم قائمه شویله ثابت اولدی انکله عمل ایله دیسیدی ولایتك انتفاسیچون قبول اولنمز
(کذا ذ وال المکتوب الیه عنه) کذلك مکتوب الیه دخی ذکر اولنان سببلردن بر سبب ایله
قضادن زائل اولسیدی پس تحقیق انك قضادن زوالی قاضیء کاتبك کتابنك بطلاننه سببدر
(الا اذا کتب بعد اسمه والی کل من وصل الیه من قضاة المسلمین) مکرکه قاضیء کاتب مکتوب
الیهك اسمنی کتبدن صکره وقضاة مسلمیندن هر کیمه واصل اولور ایسه دیو کتب ایلیه پس
تحقیقا قاضی وقتاکه مکتوب الیهی بیلدی ایسه قاضینك اکا کتابی صحیح اولدی پس بو تقدیرجه

انك غیریسی اکا تبع قلندی ونجه‌سی واردرکه تبعا ثابت اولور قصدا ثابت اولماز (وان کتبه ابتداء)
واکر ابتداء قضاة مسلمیندن هر کیمه واصل اولورسه دیو کتب ایلدی سه قاضی مکتوب الیهك اسمنی
ذکر یعنی کتب ایلمکسزین (جوزه ابو یوسف) انی امام ابو یوسف تجویز ایلدی پس تحقیقا
ابو یوسف قضایه مبتلی اولدقده نصکره توسع ایتدی (فان قال الخصم لست الذی کتب فیه فعلی
المدعی اثباته) پس اکر وصول کتابدن صکره خصم کتابده اولان کیمسه بن دکلم دیسیدی خصم
اول کیمسه اولدیغنی مدعی اوزره اثباتی لازم کلور یاخود خصم مکتوب الیه اولان قاضی قتنده
کتابی کتب ایدن قاضی‌ده یاخود کتابی کتب ایدن قاضی قتنده حقه شهادت ایدن شاهدلرده
طعن ایدوب ومکتوب الیه اولان قاضی‌یه دیدیکه انی اتیك بما اوضح به هذا عندك یعنی تحقیقا
بن سکا اول شیئله کلورمکه اول شیئله سنك عندکده ایضاح اولنور اول شیء یاخود خصم قاضی‌یه
دیه که مکتوب الیهدن وشاهدلردن سؤال ایله تحقیقا انی بنم دیدیکم شیء اوزره بولورسین
ودخی شهود حقنده انلرك عدالتلرین اسقاط ایدر شیء سویلیه دیمکله که تحقیقا شول شاهدلر که
قاضی کاتبك قاتنده انك اوزرینه حقله شهادت ایلدیلر انلر عبیدلر ایدی یاخود حدقذفله
محدودلر ایدی یاخود انلر ذمیلر ایدی دیو طعن ایلیه قاضی مکتوب الیه بو طعنی استماع ایدر پس بو طعن
اوزره ایکی شاهد اقامت ایدر ایسه قاضی مکتوب الیه اول کتابی قبول ایلمز زیرا بو ذکر اولنان
اشیا جرح مجرددکلدر پس اول اشیا اوزره شهادت قبولندن امتناع اولنمز و بو نکته
جامع الصغیر شرحنده کتاب قضاده شارحك ذکر ایلدیکی شیء متبین اولدیکه تحقیقا خصاف
جرح مجرد اوزره شهادت مقبوله‌در دیو ذکر ایلدی دینلان قول صحیحك غیریدر زیرا بو اشیا
جرح مجرد دکلدر و بونك جرح مجرد اولمه‌مسی خصم ایکی شاهد اقامت ایلدیکی وقتده‌در
واکر خصم شاهد واحد اقامت ایدرسه کتابده ذکر ایلدیکه تحقیقا بو شاهد واحدك شهادتی
شبهه‌در یعنی واحدك شهادتیله تهمت حاصل اولور پس قضاده شبهه واقع اولور وشبهه ایله
قضا ایسه جائز اولماز ایمدی تفحص ایدر پس اکر مراد اول واحدك دیدیکی اوزره
بولنور ایسه اول کتابله قضا اولنماز خصافك ادب قاضی شرحنده بویله ذکر اولندی
(وان مات نفذه علی وارثه او وصیه) واکر خصم فوت اولسیدی قاضی مکتوب الیه اول کتابی خصمك
وارثی یاخود وصیسی اوزره تنفیذ ایدر انلر خصمك مقامنه قائم اولدقلری ایچون (جاز نقل شهادة واحد
شاهد واحدك شهادتنك نقلی جائز اولدی یعنی قچان بر رجلك آخر اوزره بلده اخریده دعواسی
اولسیدی وانك کندی بلده سنده شاهد واحد اولسیدی وشاهد اخر مدعی علیهك بلده سنده
اولسیدی و بلده سنده اولان شاهدك شهادتنی نقل مراد ایتسیدی و بو رجل بونك ادعا ایدوب کتاب
شهادتله وانده اولان بر شاهد ایله متمسك اولسیدی جائز اولدی (وکتب توکیل غائب) وغائبی وکیل
ایتمك ایچون کتب جائز اولدی یعنی قچان بر رجلك بلدهٔ اخراده اخر کیمسه اوزره دعواسی اولوب
اول بلده‌ده بر رجلی وکیل ایتمك مراد ایلسه پس بونك جانبندن اول بلدهٔ اخراده اولان رجل ایله دعوی
ایلمك ایچون انی توکیل جائز اولدی (واختلف فی حکمه بعلمه) قاضینك علمی ایله حکمنده اختلاف
اولندی ائمه دیدیلر که تحقیقا امام محمد علم قاضی‌یه اعتبار ایتدی حتی دیدیکه قچان قاضی بلسه که تحقیقا
زید مدعیدن بر شیء غصب ایلدی اول شیء زیددن اخذ ایدوب مدعی‌یه دفع ایدر و بو قول
روایت اصولك جوازیدر وابن سماعه امام محمددن روایت ایلدیکه تحقیقا قاضی علمیله قضا ایلمز
اکر علمی قضاسی حالنده استفاده ایتدی ایسه‌ده حتی انکله بر شاهد واحد شهادت اتمیجه
وابن سماعه دیدیکه جائز که قاضی دیدیکی شیده غلط ایدیجی اوله پس قاضینك علمی ایله بله
شاهد آخر شرط قلندی حتی انك علمی شاهد آخرك شهادتیله ایکی شاهد معناسنده اوله عمادیه‌ده

بویله ذکر اولندی بوندنصکره وقتا که مصنف ذکر سجلدن ونقل شهادت بیانندن فارغ
اولدیسه محضرك بیانه شروع ایدوب وانده اعتبار اولنسان شبئه وسجلده تبیینك تمامنه وصك
وحجت ووثیقه نك بیانه شروع ایلیوب (والمحضر ما کتب فیه حضور المتخاصمین عند
القاضی وماجری بینهما من الاقرار او الانکار منه والحکم بعد انکاره بالبینة او النکول علی
وجه یرفع الاشتباه وکذا السجل) دیدی ومحضر شول شیدر که انده قاضی قتنده ایکی مخاصمك
حضوری کتب اولنور ودخی بینلرنده مدعی علیهك اقرارندن یاخود انکارندن جریان ایدن شیء
کتب اولنور یاخود مدعی علیهك اشتباهنی رفع ایدر وجه اوزره یمیندن نکولی کتب اولنور وکذلك
سجل دخی ذکر اولنان کبیدر ومحیط برهانیده دیدیکه تحقیقا دعواده ومحاضرده ولفظ شهادتنده
اشارت محتاج الیه اولان شیئك زیاده مهم اولانندندر وزیاده مهم اولمسنه باعث احتمالی
قطع ایچوندر زیرا مدعی دعواسیله مدعی علیه اوزره دعوی ایلدیکی شیئه مستحق اولور
وشاهدلر شهادتلری ایله مدعینك استحقاقنی اثبات ایدرلر واستحقاق احتمال ایله بله ثابت اولماز
وکذلك سجلات اشارتدن لابددر حتی فقها دیدیلر که قچان قاضی محضر دعواده مجلس حکمه
فلان بن فلان حاضر اولدی ونفسی ایله بله فلانی احضار ایتدی انك اوزرینه حاضر اولان
بو شیئی ادعا ایتدی دیو کتب ایلسیدی محضرك صحتی اوزره افتا اولنماز ولایق اولان حاضر اولان
شو مدعی علیه اوزره ادعا ایلدی دیو کتب اولنمقدر زیرا بویله کتب اولنمیجه تحقیقا مدعی شونی
احضار ایتدی وغیر اوزره ادعا ایتدی ایهام ایدر وکذلك مدعی ومدعی علیهك ذکری قتنده
اثناء محضرده هذا ذکرندن لابددر پس مدعی علیه شودر دیو کتب اولنور زیرا بعض مشایخ
اشارتسز صحتنه افتا ایلمدیلر وکذلك سجلاتده دیدیلر که قچان قاضی بن شو محمد ایچون شو احمد
اوزره قضا ایلدم دیسیدی مدعی اولان شو محمد ایچون مدعی علیه اولان شو احمد اوزره
قضا ایلدم دیو کتب ایلمکدن لابدر وکذلك دیدیلر که قچان قاضیلر محضرده شاهدلرك شهادتلرینك
ذکری قتنده کتب ایدوب متداعیینه اشارت ایلسلردی اول محضرك صحتنده افتا اولنمز زیرا
اشارت معتبره متداعیینه حاجت قتنده موضعلرنده اولان اشارتدر وکاهی قضات مدعی‌یه اشارته
حاجت قتنده مدعی علیهه اشارت ایدرلر ومدعی علیهه اشارته حاجت قتنده مدعی‌یه اشارت
ایدرلر و بو اشارت متداعیینه اشارت اولور حال بو که بو اشارت معتبره اولماز ایمدی توهمك
قطعی ایچون اشارتی وجوهك ابلغی ایله بیاندن لابددر (والصك ما کتب فیه البیع والرهن
والاقرار ونحوها) صك شول شیدر که انده بیع ورهن واقرار و بونلرك مثللی کتب اوله ومعرب
اللغتده صك مال ایله اقرارك کتابیدر ومعربك غیریده معربدر (والحجة والوثیقة تتناولان
الثلاثة) وحجت ووثیقه اوچینه ده یعنی سجله ومحضره وصکه متناوللردر زیرا هر برنده حجت
ووثاقه معناسی واردر

(مسائل شتی)

شتی شتیتك جمعیدر متفرقه معناسنه‌در (و لاید ذو سفل فیه) تیداصلندن یوتددر یعنی سفل
صاحبی سفلنده چوی قاقمز (ولاینقب کوة بلارضی ذی العلو) ودخی صاحب علوك رضاسی
یوغیکن بردلك اچامز یعنی بر بیتك علوی بر رجلك وسفلی رجل آخرك اولسه صاحب سفل
ایچون اول سفلده بر چوی قاقمق یوقدر ودخی صاحب علوك رضاسی اولمایجه بردلك دلمکه
قادر اولمز امام اعظم قتنده برابردر صاحب علوه کرك مضر اولسون کرکسه اولماسون وامامین
صاحب علوه ضرری اولمایجه دلر دیدیلر و بو خلاف اوزره درکه قچان صاحب علو علوده
بر بیت بنا ایتمك مراد ایلسه یاخود اغاجلر قومق یاخود کنیف احداث ایتمك مراد ایلسیدی

امام اعظم قتنده صاحب سفله ضرری اولسون اولمسون رضاسز قادر اولماز امامین قتنده
ضرری اولمز ایسه قادر اولور (زائغة مستطیلة تنشعب عنها غیر نافذة لایفتح اهل الاولی بابا
فی الثانیة) بر اوزون سوقاقکه اندن اوته سی چقماز بر سوقاق دخی منشعبه اولسه اول اوزون
سوقاغك اهلی دارلر ینك دیوارندن چقماز سوقاغه قپو آچه مزلر زیرا انك فتحی مرور ایچوندر
واول اوزون سوقاقده قپوسی اولنلرك چقمز سوقاقده حق مرورلری یوقدر بلکه اول چقمز
سوقاغك اهلنك حق مرورلری وادر زیرا اول چقماز سوقاق جمیع اجزاسیله اربابنك ملکاریدر
حتی اول چقماز سوقاقدن بردار بیع اولنسه اولی ایچون حق شفعه یوقدر پس چقان اولیدن برکیمسه
قپو اچمق مراد ایلسه پس اول کیمسه غیرك ملکنده طریق اتخاذ ایتمك مرادیدر ونفسیچون
حق شفعه احداث ایدر پس اول کیمسه منع اولنور اوته سی چقان سوقاق بونك خلافی اوزره در
زیرا عامه ایچون انده حق مرور واردر (بخلاف زائغة مستدیرة لزق طرفاها) دائره اولان
سوقاق ذکر اولنانك خلافی اوزره در ایکی طرفلری طار اولدیغیچون شول حیثیتدنکه اول دائره ده
داری اولان کیمسه ایچون دیوارنده قنقی جانبه اولور ایسه قپو اچمق جائز اولور زیرا بو سوقاق
برسوقاقدر که دار مشترکده اولان سوقاق منزله سنده در وهر بری ایچون اول دائره اولان سوقاغك
کلبسنده حق مرور واردر بو اجلدن انده بردار بیع اولنسه شفعه علی السویه کلیسیچون اولور پس
فتح بابله نفسیچون حق احداث ایلمز ایمدی منع اولنمز (ادعی هبة فی وقت فسئل بینة فبرهن علی
الشراء بعد وقت الهبة قبل وقبله لا) برکیمسه بر وقت معلومده هبه ادعا ایلیوب پس بینه
طلب اولنوب پس هبه نك وقتندنصکره شراء اوزره اثبات ایتسیدی اول بینه قبول قلنور
وقت هبه دن اول شراء اثبات ایتسیدی قبول قلنماز یعنی برکیمسه بر رجلك یدنده اولان
برداری تحقیقا بو رجل داری اکا فلان وقتده هبه ایدوب تسلیم ایلدیکین ادعا ایتسیدی پس
قاضی اینه طلب ایتدکده مدعی دیسه که تحقیقا بو رجل هبه یی انکار ایدوب پس بن اول داری اندن
اشترا ایلدم وهبه نك وقتندنصکره وقت ادعا ایدوب پس اول ادعا اوزره اثبات ایتسیدی قبول
اولنور واکر وقت هبه دن اول وقت ادعا ایتسیدی بینه سی قبول اولنماز وفرق اولدر که تحقیقا
وجه اولده توفیق ممکندر تناقض متحقق اولماز برای مقداری هبه ایدوب بعده هبه یی انکار
ایدوب اندن داری اشترا ایده لی برهفته اولدی دیمك جائز اولدیغیچون (قال رجل لآخر
اشتریت منی هذه الجاریة فانکر للقائل وطئها) بر رجل رجل آخره شو جاریه یی بندن اشترا
ایلدك دیدکده رجل آخر شرایی انکار ایتسیدی رجل ایچون جاریه نك وطئی جائز اولدی وظاهر
اولان غیرك ملکی ایله اقراری ایچون جائز اولمامقدر (ان ترك الخصومة) اکر بایع
خصومتی ترك ایدرسه زیرا مشتری وقتاکه شرایی انکار ایتدیسه فسخ انك طرفندن اولور زیر
فسخ انکار ایله ثابت اولور پس چقان بایع خصومتی ترك ایتسیدی عملك انکله اقترانی ایله فسخ
تمام اولور وعملك اقترانی جاریه نك امساکی ونقلیدر (اقر بقبض عشرة دراهم ثم ادعی انها زیوف
اونبهرجة صدق مع یمینه) برکیمسه اون درهمك قبضنی اقرار ایتدکدنصکره ادعا ایتسه که
تحقیقا اول اون درهم زیوف ایدی یاخود نبهرجه ایدی یعنی سکه سی محو اولمش باطل ایدی
دیسیدی یمینی ایله تصدیق اولنور (وفی الستوقة لا) وایچی نحاس فضه ایله قپلمه ایدی دیسیدی
تصدیق اولنماز زیرا اسم درهم جید اولانه واقع اولور وزیوف ونبهرجه ستوقه دن الچقدر
وبو اجلدن صرف وسلمده زیوف ونبهرجه ایله تجوز جائز اولور ستوقه ده اولماز وقبض جیاده مختص
اولماز ایمدی زیوفلق ونبهرجه لك دعواسی بینیله قبض دراهمك اقراری بیننده تناقض اولماز پس
قبول قلنور (کن اقر بقبض الجیاد اوحقه اوالثمن او بالاستیفاء) تکیم جیادك یاخود حقنك یاخود

ثمنك قبضیله اقرار ایدن یاخود استیفا ایله اقرار ایدن کیمسه کبی اما اوچ اولکیلر ایله اقرار ظاهردر
واما استیفا ایله اقرار وصف تمام ایله قبضدن عبارت اولدیغیچوندر پس حقنی قبضدن عبارت اولدی
زیوف بیت المالك رد ایلدیکیدر ونبهرجه تجارك رد ایلدیکیدر وستوقه اوزرینه غشی غالب
اولاندر (قال لآخر علی لك الف فرده) بر رجل آخره سنك ایچون بنم اوزریمده بیك درهم واردر
دیدکده اول رجلی رجل آخر رد ایتسیدی یعنی بنم ایچون سنك اوزرکده برشیء یوقدر
دیسیدی (ثم صدقه) اندنصکره دونوب تصدیق ایتسیدی یعنی انك مجلسنده بلکه سنك
اوزرکده بنم ایچون بیك وار در دیسیدی (لغا تصدیقه بلاحجة) بلاحجة انك تصدیقی لغو
اولور یعنی مقر اوزره برشیء لازم اولماز زیرا مقرله چقان بنم ایچون سنك اوزرکده برشیء یوقدر
دیسیدی مقرك اقرارینی تحقیقا رد ایلدی ومقرله اقراری ردی ایله منفرد اولور پس بنفسه
ابطالنه مالك اولدی پس چقان ردی ایله ابطال ایتسیدی عدمه ملحق اولور پس بوندنصکره
ادعا ایتسیدی حجتدن لابددر یاخود خصمنك ده تصدیقندن لابددر (ادعی خمسة دنانیر فقال
المدعی علیه اوفیتکها) مدعی بر رجلدن بش التون ادعا ایتسیدی ومدعی علیه بن سکا
ایفا ایلدم دیسیدی (فجاء بشهود یشهدون انه دفع الیه خمسة دنانیر) پس مدعی علیه
شاهدلر کتوروب مدعی یه بش دینار دفع ایلدی دیو شهادت ایتسه لردی (لکنا لاندری
انها من هذا الدین اوغیره جازت شهادتهم وبرأ المدعی علیه) واول شاهدلر لکن بز
بلمزز که اول التونلر بو دیندنمیدر یوخسه غیریمیدر دیسه لردی انلرك شهادتلری جائزه
اولور ومدعی علیه خلاص اولور عمادیه ده بویله ذکر اولندی (اقام البینة علی الشراء واراد
الرد بالعیب ردت بینة بایعه عن براءته من کل عیب بعد انکاره بیعه) برکیمسه شرا اوزره بینه
اقامت ایدوب وعیبله رد مراد ایتسیدی مشترانك بایعنك کلی عیبدن بری اولمسی اوزره بینه سی
جاریه نك بیعنی انکارندنصکره رد اولنور یعنی چقان برکیمسه بر رجل اوزره ادعا ایتسه که
تحقیقا اول کیمسه شو جاریه یی اندن اشترا ایتدی ومدعی علیه بیعی انکار ایتسیدی پس
مشتری بایع اوزره بیعی اثبات ایتدکدنصکره اول جاریه ده عیب قدیم بولوب جاریه نك ردینی
مراد ایتسیدی پس بایع دخی جاریه نك کلی عیبدن بری اولدیغنه بینه اقامت ایتسیدی اول
بینه قبول اولنماز ایکی کلامك بیننده تناقض ایچون زیرا عیبدن بری اولمغك شرطی صفت
سلامتك اقتضاسندن غیری یه عقدك تغیری ایله عقدده تصرفدر وعقدك تغیری ایسه
بر وصفدن بر وصفه عقد سز محالدر وچقان توفیق باطل اولسیدی تناقض ظاهر اولور وابو
یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا بایعك برهانی قبول اولنور دینك افضلنه اعتبار جهتندن
وامام اعظم ایله امام محمدك علتی اولدرکه تحقیقا دین از اولور قضا اولنور اکرچه کیم
باطل اولور ایسه ده تکیم مرور ایتدی بو مقامده انك کبی دکلدر (بطل صك کتب ان شاء
الله تعالی فی آخره) آخرنده ان شاء الله تعالی کتب اولنان صك باطل اولدی یعنی چقان
بر رجل دینی ایله اقرارینی بر صکده کتب ایدوب اندنصکره اول صك آخرنده ان شاء الله
تعالی کتب ایتسیدی وبرکیمسه بو حقك ذکری ایله قائم اولسه اول کیمسه انده اولان
شیئنك ولیسیدر یعنی بو صکی برکیمسه اخراج ایدوب وحقدن انده اولان شیئی طلب ایتسیدی
اول کیمسه نك انده ولایتی واردر ان شاء الله تعالی دیسیدی ذکرك کلیسی امام اعظم قتنده
باطل اولور وامامین قتنده استثنا یعنی ان شاء الله لفظی الی آخره من قام قولنه منصرف
اولور واما مینك قولی استحساندر زیرا اصل استثنا یی ولی ایدن شیئه صرف اولمقدر زیرا
ذکر استثنا ایچوندر واکرکله صرف اولسه ابطال ایچون اولور وامام اعظمك علتی تحقیقا

کلی شیٔ واحد کبیدر عطفك حکمی ایله پس استثنا کلمه منصرف اولور نتکیم کلمات
معطوفه ده کله منصرف اولدیغی کبی مثالی فلانك عبدی حر در وزوجه سی طالقدر وانك
اوزرینه بیت اللهه کتمك واردر ان شاء الله تعالی قولی کبی و اکر بر آرالق ترك ایتسیدی
فقها اکا ملحق اولماز دیدیلر وسکوت فاصل سی کبی اولور دیدیلر والله تعالی اعلم بالصواب
(مات ذمی فقالت عرسه اسلمت بعد موته وقال ورثته بل قبله صدقوا) بر ذمی فوت اولوب
زوجه سی بن زوجمك فوتندنصکره اسلامه کلدم دیسیدی وذمینك وارثلری بلکه فوتندن
اول اسلامه کلدك دیسلردی اول وارثلر تصدیق اولنور زیرا اسلام فی الحال ثابتدروحال
موتك ماقبلی اوزره اولدیغنه دلالت ایدر نتکیم دکرمن مسئله سنده اولدیغی کبی قچان دکرمن صاحبیله
دکرمنجی صویك جریاننده وانقطاعنده اختلاف ایتسه لر دی اول وقت حال تحکیم اولنور وانکله
ماضی اوزره استدلال اولنور و بو ظاهر در دفع ایچون اعتبار اکرچه کیم استحقاق ایچون
اعتبار اولنماز ایسه ده (کما فی مسلم مات فقالت عرسه اسلمت قبل موته وقالوا بعده) نتکیم
فوت اولان مسلمه اولدیغی کبی که زوجه سی بن زوجمك فوتندن اول اسلامه کلدم دیوب
ووارثلری فوتندنصکره اسلامه کلدك دیسه لر پس قول وارثلر ایچوندر ذکر اولنان کبی زیرا
مرأه امر حادث ادعا ایدر و حوادثده اصل حادثك حدوثنی اقرب اوقاته مضاف قلمقدر (قال
هذا ابن مودعی المیت لاوارث له غیره دفعها الیه) بر کیمسه بر رجل آخر ایچون بو رجل بنده
امانتی اولان میتك اوغلیدر اول میتك بوندن غیری وارثی یوقدر دیسیدی اول امانتی اکا دفع
ایدر یعنی بر کیمسه فوت اولدقده بر رجلك یدنده یوز درهم امانتی اولوب و اول رجل بر رجل
آخر ایچون بو رجل فوت اولان کیمسه نك اوغلیدر بوندن غیری وارثی یوقدر دیسیدی قاضی
اول امانتی اکا دفعله قضا ایدر زیرا اول رجل یدنده اولان امانتی بطریق الخلافه ورثه نك
حق اولدیغین اقرار ایلدی نتکیم مورث حی ایکن بطریق الاصاله حقنی اقرار ایلدیکی
کبی اولدی (فان اقر بابن آخر له) پس اکر اول امانت اولان کیمسه میت ایچون بر ابن آخر
دخی اقرار ایتسیدی (لم یفد اذا کذبه الاول) فائده ایلمز قچان انی اول تکذیب ایدرسه زیرا انك بو اقراری
اولکی اقرارینی تکذیب ایدر بلکه اول امانت اولان مالك کلبسی اول اقرار ایلدیکی ابنك
اولور زیرا بو شهادت مالدن یدنك انقطاعندن صکره ابن اول اوزره شهادتدر ایمدی قبول
اولنماز نتکیم اولکی ابن معروف اولسیدی قبول اولنمدیغی کبی (ترکة قسمت بین الورثة او الغرماء
بشهود لم یقولوا لانعلم له وارثا او غریما آخر لم یکفلوا) بر ترکه ورثه بیننده یاخود داینلر بیننده
شاهدلر ایله تقسیم اولندقده اول ورثه یاخود داینلر بز وارث آخر یاخود داین آخر بلمزز دیمسه لر
انلردن کفیل بالنفس اخذ اولنماز امام اعظم قتنده وامامین اخذ اولنور دیدیلر زیرا قاضی غائبلر
ایچون ناظر نصب ایتدی حال بو که آز اولور موت بغتة واقع اولور پس وارثلرك یاخود
داینلرك کلبسی بیان ممکن اولماز وجائز اولور که غائبده وارث و یاغریم اوله ایمدی قاضی اوزره احتیاط
مبالغه ایچون وهلاکدن صاقنمق ایچون کفیل اخذ ایتمکله احتیاط واجب اولور امام
اعظمك علتی تحقیقا کفیل انك ایچون اخذ اولنان کیمسه نك بلنمدیکی کفالتی باطل ایدر نتکیم
کتاب کفالتده مرور ایتدی (ادعی دارا لنفسه ولاخیه الغائب و برهن علیه اخذ نصف المدعی
وترك باقیه مع ذی الید بلا تکفیله جحد دعواه اولا) بر کیمسه بر رجلك یدنده اولان داری نفسیچون
وغائبده اولان قرنداشیچون ادعا ایدوب وذی الید اوزره اثبات ایتسیدی مدعی اول دارك نصفن
اخذ ایدوب باقیسنی ذی الید ایله بله ترك ایدر ذی الیددن کفیل اخذ ایتمکسزن کرك ذی الید

مدعینك دعواسنی انکار ایتسون و کرك ایتمسون وامامین دیدیلر که قچان ذی الید انکار ایتسیدی
قاضی باقیینی اخذ ایدوب غائب کلنجیه دکین بر امین یدینه وضع ایدر و اکر انکار ایتمز ایسه نصف
اخیری ذی الیدك یدنده آخر کلنجیه دکین ترك ایدر زیرا منکر خائندر قاضی اندن اخذ ایدرومقر
امیندر انك یدنده ترك ایدر وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا ثابت اولان ید بلا ضرورة نزع
اولنماز حال بو که ضرورت یوق زیرا قضا میت ایچون کل ایله واقع اولدی زیرا وارث بو میراثده
دیدی ووارث دکلدر الامورث ایچون ملکك ثبوتیله وارثدر ووارث میتك مختاری اولمق احتمالی
ثابتدر ایمدی انك یدی نقض اولنماز نتکیم اکر مقر اولوب وانکاری قاضینك قضاسیله باطل
اولسیدی نقض اولنمدیغی کبی وظاهر اولان بودر که تحقیقا ذی الید مستقبل اولانشیده انکار
ایلمز زیرا حادثه قاضی ایچون وذی الید ایچون معلوم اولدی وذی الیدك انکاری امرك انك اوزرینه
اشتباهی اعتباریله در حال بو که اول اشتباه زائل اولدی (کذا المنقول فی الاصح) کذلك
اصح قولده منقول دخی ذکر اولنان کبیدر یعنی قچان دعوی منقولده اولسه پس دینلدیکه
ذی الیددن اول منقول اخذ اولنور منقولك حفظه محتاج اولدیغیچون وذی الیدك یدندن
آلمق حفظه ابلغدر تلف ایتمسون ایچون واما عقار بنفسه محفوظدر وبعض دیدیکه منقول عقار کبی
خلاف اوزره در نصفی ذی الیدك یدنده ترك اولنور و بو قول اصحدر زیرا حفظه محتاجدر و یدنده
ترك ایتمك حفظه ابلغدر زیرا مال ضمین یدنده حفظ یوندن اشددر حال بو که انکاری ایله ضامن
اولدی و اکر بر عدلك یدینه وضع اولنسه اول انده امین اولور پس اکر تلف اولسه ضامن اولماز
و کفیل اخذ اولنمامغه باعث اولدر که زیرا خصومت ایراث ایدر و قاضی خصومتك قطعی ایچون وضع
اولندی خصومت حاصل اولمغیچون وضع اولنمدی (وصیته بثلث ماله تقع علی کل شیٔ) ثلث مال ایله
وصیت ایدن کیمسه نك وصیتی کلی شیٔ اوزره واقع اولور (وقال مالی او ما املکه صدقة علی
مال الزکوة) وقچان موصی بنم مالم یاخود مالك اولدیغم شیٔ صدقه در دیسیدی مال
زکات اوزره واقع اولور وقیاس ایکیسنده ده واحدر ولکه قول زفردر مالك کلبسی ایله تصدق لازم
کلور نتکیم وصیتده اولدیغی کبی وبزم ایچون علت اولدر که تحقیقا عبدك ایجابی الله سبحانه
وتعالینك ایجابی ایله معتبردر بوندنصکره مال مطلقه مضاف اولان صدقه دن حق تبارك وتعالی
واجب قلدیغی شیٔ حق سبحانه وتعالی نك * خذ من اموالهم صدقة تطهرهم بها * قول
شریفیچون فضوله منصرف اولدی مالك کلبسنه منصرف اولمدی کذلك عبدك نفسی اوزره
واجب قلدیغی دخی انك کبیدر وصیت بونك خلافی درکه زیرا وصیت میراثك قرنداشیدر
وراثت کبی خلافت اولدیغیچون وارث جمیع اشیاده جاری اولور کذلك وصیت دخی جمیع اشیاده
جاری اولور (فان لم یجد غیره) و اکر مال زکاتك غیری مالی بولنمز ایسه (امسك منه قوته) اول مال
زکاتدن آزغنی امساك ایدر (فاذا ملك تصدق بقدره) پس ماله مالك اولور ایسه مالك
اولدیغی مقداری ایله تصدق ایدر زیرا کندی حاجتی مقدمدر بوندنصکره اکر اول کیمسه
حرفت صاحبی ایسه بر کونلك قوتنی امساك ایدر و اکر دارلر ودکانلر صاحبی ایسه بر آیك قوتنی
امساك ایدر و اکر صاحب ضیعه ایسه بر یللق قوتنی امساك ایدر و اکر تاجر ایسه مالك کندو یه واصل
اولدیغی شیٔ مقداری امساك ایدر (صح الایصاء بلا علم الوصی لا التوکیل بلا علم الوکیل) وصیت
وصینك علمی اولمقسزن صحیح اولور وکیل ایتمك وکیلك علمی اولمیجه صحیح اولماز یعنی قچان
بر رجل آخری وصی قیلوب حال بو که وصی انی بلمسیدی حتی اول وصی ترکه دن بر شیٔ اخذ
ایلسیدی اول کیمسه وصیدر وانك بیعی جائزدر ووکیلك بیعی جائز اولماز یعنی صحیح اولماز حتی
وکالتنی بلدکجه و بینهماده فرق اولدر که تحقیقا وصیت موصینك ولایتنك انقطاعندنصکره

استخلافدر يعنى وصى يى يرينه خليفه قلمقدر پس وصينك بلمسنه متوقف اولماز وارثك تصرفى
كبى ووكيل قلمق مالنده تصرفك ولايتنى اثباتدر يوخسه كندودنصكره يرينه خليفه قلمق دكلدر
انى نائب ايده نك ولايتنك باقى اولديغيچون ايمدى ولايت انك ايچون ثابت اولان كيمسه علمنسز
صحيح اولماز (فلو علم الوكيل ولومن فاسق صح تصرفه) واكر وكيل وكالتنى بلسيدى كركسه
فاسقدن اولسون انك تصرفى صحيح اولدى زيرا وكالتله اعلام وكيل ايچون حق اثباتدر اكر
دبلرايسه استيفا ايتسون ايچون واثبات حقنده الزام يوقدرحتى شرائط الزام شرط قلنه (ويشترط
لعزله خبر عدل او مستورين) وكيلك عزلى ايچون بر عادل كيمسه نك خبرى ياخود ايكى
مستور الحال كيمسه نك خبرى شرط قلندى (كعلم السيد بجناية عبده) عبد نك جنايتنه
سيدك علمى كبى يعنى نچان مولى يه عبد نك جنايتنى بر فاسق خبرويردكده مولى اول عبدى
بيع ايتسه ياخود اعتاق ايلسه اول مولى امام اعظم قتنده فدا ايچون مختار اولماز واماماين
قتنده مختار اولور (والشفيع بالبيع) ودخى شفيعك بيعه علمى كبى كه فاسق اخبار
ايتدكدن صكره سكوت ايتسيدى امام اعظم قتنده شفعه ايچون تارك اولماز امامين قتنده
تارك اولور (والبكر بالنكاح) ودخى بكرك نكاحه علمى كبى يعنى نچان بر فاسق نكاح ايله بكره
اخبار ايتسيدى اول بكر سكوت ايتمكله امام اعظم قتنده راضيه اولماز امام محمد وامام ابو يوسف
قتنده راضيه اولور (ومسلم لم يهاجر بالشرايع) ودخى دار حربده مسلم اولان كيمسه نك علمى
كبى يعنى بر كيمسه دار حربده مسلم اولسه بر فاسق اكا صلاتدن وزكاتدن وحج وصومدن
شرايعله اخبار ايلدكده بونلرى ترك ايتمكله امام اعظم قتنده قضا لازم كلمز واماماين قتنده قضا
لازم كلور زيرا بو جمله ده توكيله مشابه اولدى اول جهتدنكه تحقيقا متصرف ملكنده تصرف ايدر
وازامه مشابه اولوراننده آخره لازم كلور ضرر اولديغيچون اول جهتدنكه انى تصرفدن منع ايدر
ايمدى شهادتك ايكى شطرى كه عدد ياخود عدالتدر شرط قلنمق واجب اولدى شبهين اوزره
ايكيسنك حقلرك توفيرايچون (باع القاضى اوامينه عبدا للغرماء واخذ المال فضاع واستحق
العبد لم يضمن) قاضى ياخود امينى غرما ايچون ميتك عبدينى بيع ايلسيدى ومالى اخذ ايلسيدى
پس اول مال ضايع اولسيدى ياخود عبده مستحق ظهور ايتسيدى قاضى ياخود امينى ضامن
اولماز زيرا قاضى ياخود امينى خليفه منزله سنده درز يرا قاضيلر بونك امثالنه كثيرا محتاج
اولورلر پس اكر حقوق قاضيلره راجع اولسه حقوقك اقامتندن متقاعد اولورلر پس مصالح
ناس مختل اولور (ورجع المشترى على الغرماء) ومشترى غرما اوزره رجوع ايدرز يرا بو برعقد دركه
عهده سى عاقد اوزره رجوع ايتمز ايمدى عقد انك ايچون اولان كيمسه اوزره واقع اولور حال بوكه
بيع غرما ايچون واقعدرز يرا حقوق موكله رجوع ايدر (وان باع الوصى لهم بامر القاضى) واكر عبدى
غرماء ايچون قاضينك امريله وصيسى بيع ايتسيدى (وقبض ثمنه وضاع من يده واستحق العبد
اومات قبل قبضه رجع المشترى على الوصى) ووصى عبدك ثمنى قبض ايدوب اول ثمن وصينك يدندن
ضايع اولسيدى ياخود عبده مستحق ظهور ايتسيدى ياوصى ثمنى قبضدن اول عبد فوت اولسيدى
مشترى وصى اوزره رجوع ايدرز يرا ثمنله رجوع عقد حقوقلرندندر وعقدك حقوقى عاقده رجوع ايدر
اولكه وصيدرميتدن نيابتى جهتدندر زيرا وصى يى اكرچه قاضى نصب ايتدى ايسه ميتك مقامنه قائم
اولسون ايچون نصب ايلدى يوخسه قاضينك مقامنه قائم اولسون ايچون نصب ايلمدى وعقدك
حقوقى وصى يه رجوع ايدر اكر ميت حياتنده اكا مباشرت ايتديسه كذلك مقامنه قائم اولان كيمسه اوزره
رجوع ايدر (وهو عليهم) ووصى دخى غرماء اوزره رجوع ايدرز يرا وصى عبدى غرماء ايچون بيع ايتدى
پس انلر ايچون عامل اولدى وغيرى ايچون عمل ايدوب واول عمله اكا ضمان لاحق اولسيدى اكا عملى

اوزره رجوع ايدر واكر بعده ميت ايچون مال ظهور ايدرايسه انده غريم دينى ايله رجوع ايدر زيرا دين
اكا واصل اولمدى وبعض ديديكه ذكر اولنان كبى ثمندن وصى ايچون غرم اولان شيئله وصى
رجوع ايلمزز يرا ضمان انك اوزرينه فعلى ايله واجب اولدى زيرا وصينك قبضى غريمك قبضى كبيدر
واصح قول بودر كه تحقيقا وصى رجوع ايدرز يرا وصى انى قضا ايتدى حال بوكه وصى انده مضطردر
كافى ده بويله جه ذكر اولندى (القاضى اخرج الثلث للفقراء ولم يعطهم اياه حتى هلك كان من
مالهم) قاضى فقرا ايچون اولان ثلث مالى تركه دن اخراج ايدوب فقرايه اعطا ايلمدين هلاك
اولسيدى فقرانك مالندن هلاك اولور (والثلثان للورثة) وتركه نك ثلثانى وارثلر ايچوندر
واقعاتده بويله ذكر اولندى وعلى مرور ايدن علتدر (امرك قاض عالم عدل برجم اوقطع
اوضرب قضى به على شخص وسعك فعله) برقاضى عالم وعادل سكا اوزرينه زنا ثابت اولان
برمحصنك رجمى ايله ياخود مكان محرزدن نصابه بالغه سرقت ايدن كيمسه نك قطع يديله ياخود
اوزرينه حد شرب وياحد قذف ثابت اولان شخصك ضربى ايله امر ايلسيدى
اول رجم وياقطع يد وياضربك فعلى سكا جائز اولور يعنى قاضى نك قولى اوزره بناء سكا امر
ايلديكى فعلى اشلمك جائز اولور وامام محمد آخرا ديديكه قاضينك امرى قبول اولنماز
حتى معاينه اولمدقچه زيرا قاضينك قولى غلطه محتمل اولور وتدارك ممكن اولماز وبزم
مشايخمزدن چوق كيمسه لر بونى اخذ ايلديلرو ديديلركه بزم زمانمزده بونه كوزلدرز يرا قضاة
تحقيق فاسد اولديلر ناسك نفسلرى ودملرى ومالرى اوزره امين اولمازلر الا قاضينك قاضى يه
كابنده امينلك ايدرلر پس قضاة انده ضرورت ايچون ظاهر روايت ايله اخذ ايلديلر اولده ظاهر
روايتك وجهى اولدركه تحقيقا قاضى اكا تفويض اولنان شيده اميندر وبز اولى الامرك
اطاعتنه مأمورز وانك طاعتى تصديقنده وقولنى قبولده در وشيخ ابو منصور ديديكه اكر قاضى
عادل وعالم ايسه انك قولنى قبول امرك ظاهرى ايچون خطا وخيانت تهمتى اولمديغى
ايچون واجب اولور (وصدق عدل جاهل سئل فاحسن تفسيره) وعادل اولوب عالم اولميان
قاضينك سؤال اولندقده پس اكر تفسيرى احسن اولورسه تصديق اولنور زناده ديمكله كه
بن زنا ايله مقره اولندن انده معروف اولديغى كبى كماهو حقه استفسار ايتدم وانك اوزرينه رجم حكم
ايتدم ديمكله وحد سرقتده تحقيقا حد سرقت بنم قتمده حجت ايله ثابت اولوب تحقيقا بو سارق
مكان محرزدن نصاب اخذ ايلدى انده شبهه يوقدر ديمكله وقصاصده تحقيقا قاتل بلاشبهه
قصدا قتل ايتدى ديمكله تفسيرينى احسن ايدرايسه بو تقديرجه اول قاضى تصديق اولنور
وقولى قبول اولنور (ولم يقبل قول غيرهما) وبو ايكيسنك غيرينك قولى قبول اولنماز
واول غير جاهل فاسق وعالم فاسقدر جهل ايله خطا تهمتى ايچون وفسقله خيانت تهمتى
ايچون قبول اولنماز (الا ان يعاين سبب الحكم) مكركه حكمك سبب شرعيسى معاينه اولنه
بو تقديرجه قولى قبول اولنور تهمت منتفى اولديغى ايچون (صدق معزول قال لزيد اخذت
منك الفا قضيت به لبكر ودفعت اليه اوقال قضيت بقطع يدك فى حق وادعى زيد اخذه
وقطعه ظلما واقر بكونهما فى قضائه) قاضئ معزول زيده سندن بيك درهم اخذ ايتدم
بو بيك درهمله بكر ايچون قضا ايدوب وبعده بكره دفع ايلدم ديسيدى ياخود برحقده
سنك قطع يدكله قضا ايتدم ديسيدى وزيد ظلما اخذ ايلدك وظلما قطع ايلدك ديو ادعا
ايتسيدى وزيد بو ايكيسنكده قضاسنده اولديغنى اقرار ايتسيدى قاضى تصديق اولنور
يعنى نچان قاضئ معزول بر رجل ايچون سندن بيك درهم اخذ ايلدم وزيده دفع ايلدم
وانكله زيد ايچون سنك اوزريكه قضا ايلدم ديسيدى ورجل ظلما اخذ ايلدك ديسيدى

قول بلا یمین قاضینکدر وکذلك اکر سنك قطع یدك ایله لحق قضا ایلدم دیسیدی
رجل ظلما قطع ایلدك دیسیدی قاضی هرحال ایله تصدیق اولنور چنان اول مالی اخذ اولنان
رجل یاخود یدی قطع اولنان رجل قاضینك قضاسی حالنده اولدیغین مقر اولورلر ایسه زیرا
اول رجل وقتا که قاضینك قضاسی حالنده اولدیغی اقرار ایتدی ایسه قاضی ایچون شهادت
ظاهره ایله مقر اولدی زیرا قاضینك فعلی علی سبیل القضا در انك اوزرینه ضمان ایجاب ایتمز پس
قول بلا یمین قاضینك قولی قلندی زیرا اکر یمین لازم کلسه قاضی خصم اولور وخصمك
قضاسی ایسه نافذ اولماز واکر مدعی اولان ایکی رجل اول کونده قاضی اولدیغین انکار
ایدوب قبل تقلید القضا ویاخود عزلدنصکره ایتدك دیسه‌لردی پس قول ذکر اولنان کبی
ینه قاضینکدر قول صحیحده زیرا قاضینك تحقیقا قاضی اولدیغی بلنسیدی قاضینك اخذینك
حالت قضایه اضافتی صحیح اولور زیرا حالت قضا معهوده در اول ایسه ضمان ایچون
منافیدر ایمدی قاضی اول حاله اضافتی ایله ضمانی منکر اولدی ایمدی قول قاضینك قولی
اولدی تحکیم برکیمسه اکر بن زوجه‌می تطلیق ایتدم یاخود عبدیمی اعتاق ایتدم وبن
مجنونم دیسیدی وجنونی معهود اولسیدی قول انك قولی اولدیغی کبی والله تعالی اعلم بالصواب

) کتاب القسمة (

بو کتاب قسمتك بیاننده در کتاب قاضی ایله کتاب قسمتك مناسبتنك وجهی خفی دکلدر
(هی) قسمت لغت یونندن اقتسامك اسمیدر اقتدار ایچون قدرت کبی وشرعا
(تمییز بین الحقوق الشایعة) وشرعا متقاسمین بیننده شایعه اولان حقلرك یعنی تمییز
ایتمکدر (ورکنها فعل یحصل بها التمییز) وقسمتك رکنی برفعلدر که نصیبلرك بیننده
تمییز انکله حاصل اولور کیله لمك ووزن ایتمك وصایمق واندازه لمك کبی کیلی ووزنی
وعددی وذراعی اولنلرده (وسببها طلب الشرکاء اواحدهم الانتفاع بحصته) وقسمتك
سببی شریکلرك یاخود انلرك برینك حصه‌سیله انتفاع طلب ایلمسیدر حتی چنان انلردن
طلب اولمسه قسمت صحیح اولماز (وشرطها عدم فوت المنفعة) وقسمتك شرطی قسمت اولنان
شیئك منفعتی فوت اولمسیدر زیرا قسمت ملکدن ومنفعتدن قبل القسمه هر برینك مالنی
افراز در وبو متحقق اولماز الا چنان افراز اولنان شیء قبل الافراز اصلی ایله ومنافعی ایله باقی
قالور ایسه اولور (وحکمها تعیین نصیب کل علی حدة) وقسمتك حکمی کلبسنك نصیبی
علی حدة متعین اولمسیدر زیرا متعین اولمق قسمت اوزره ترتب ایدن اثردر (ولاتعری مطلقا
عن معنی افراز هو اخذ عین حقه) وبرابردر کرك مثلیاتده اولسون وکرك قیمیاتده اولسون
معنای افرازدن عاری اولماز اویله معنای افراز که حقنك عینی اخذ درر (ومبادلة هی
اخذ عوض عنه) وحقندن عوضی اخذ اولان مبادله دن ومعنای مبادله دن عاری اولماز
زیرا برجزء معین بوقدر الاول جزء ایکی نصیب اوزره مشتملدر پس ایکیسندن هر برینك اخذ
ایلدیکی شیئك نصفی ملکیدر حال بوکه شریکندن استفاده ایتمدی پس افراز اولدی
ونصف آخر شریکی ایچون اولدی پس شریکنك یدنده اولان شیدن عوض اولدی پس
مبادله اولدی (وان غلب الاول فی المثلیات) اکرچه کیم معنای افراز وتمییز مثلیاتك غیریده
غالب ایسه ده ومثلیات ومکیلات وموزونات وعددیات متقاربه در زیرا انك اخذ ایلدیکی شیء
صورة ومعنی حقنك مثلیدر حقنك عینی قلنمق ممکن اولدی (وان الثانی فی غیرها) ومعنای مبادله
مثلیاتك غیریده غالب ایسه ده یعنی حیواناتده ومتاعده انلرك بعضیلری بیننده تفاوت بولندیغی
ایچون کانه حقی اخذ ایلدی قلنمق ممکن اولماز ومصنف ذکر اولنان شیء اوزره (فیأخذ

شریکه

شریکه حصته بغیبة صاحبه فی الاول) قولیله تفریع ایلدی پس شریك شریکنك غیبتنده
حصه‌سنی مثلیاتده اخذ ایدر عین حق اولدیغیچون (لا الثانی) مثلیاتك غیریده یعنی حیوانات
ومتاعده اخذ ایده‌مز حقنك غیری اولدیغیچون (وللمعنی الافراز یجبر علیها فی متحد الجنس فقط
عند طلب احدهم) ومعنای افراز ایچون مثلیاتك غیریده انجق جنسی متحد اولان شیده ورثه‌دن
برینك طلبیله قسمت اوزره جبر اولنور یعنی تحقیقا قیمیاتده حیونات ومتاع کبی مبادله غالب
اولدیسه لایق اولان قسمت اوزره جبر اولنمامق مقدر لکن متحد الجنسده معنای افراز اولدیغی
ایچون قسمت اوزره جبر اولنور زیرا انلردن بری قسمتی طلب ایدر اول طالب نصیبندن انتفاعله
مخصوص اولانی قاضی سؤال ایدر وآخری اول طالبك ملکی ایله انتفاعدن منع ایدر پس قاضی
اوزره انك جبری واجب اولور واکر ترکه اجناس مختلفه اولور ایسه قاضی ترکه‌نك قسمتی اوزره
جبر ایلمز مقاصده‌ده تفاوتك فاحش اولمسی اعتباری ایله مبادله متعذر اولدیغیچون واکر ورثه
موافقت ایدرلر ایسه قسمت اولورزیرا حق انلر ایچوندر (ویستحب نصب قاسم یرزق من بیت المال)
وقسمت ایچون نصب اولنان قاسمك رزقی بیت المالدن اولمق مستحب اولور زیرا اصح قول
بودرکه تحقیق قسمت عمل قضا جنسندندر منازعه‌نك قطعی انکله تمام اولمق ایچون ایمدی
قاضینك رزقنه مشابه اولدی (وصح نصبه باجر علی عدد الرؤس) دخی متقاسمینك عدد
رؤسلری اوزره اجرتله قاسمك نصبی صحیح اولدی امام اعظم قتنده زیرا انلر ایچون نفع خصوص
اوزره‌در وامامین قتنده قاسمك اجرتی متقاسمینك نصیبلری مقداری اوزره‌در زیرا ملکك
مؤنتیدر پس ملکك قدری ایله تقدیر اولنور امام اعظمك علی تحقیقا اجر تمییزه مقابلدر
حال بوکه تمییز متفاوت اولماز وآز اولور حساب قلیله نظر ایله صعب اولور پس انك اعتباری
متعذر اولور ایمدی حکم اصل تمییزه متعلق اولور بوندنصکره تحقیقا قاسمك اجری اجر مثلدر
واجر مثل ایچون قدر معین یوقدر پس اکر قاضی قسمته بنفسه مباشرت ایتسیدی قسمتك عمل
قضادن اولدیغی روایت اوزره قاضی ایچون اجرا اخذ ایلمك جائز اولماز وعمل قضادن اولمدیغی
روایت اوزره اجرك اخذی جائز اولدی (ویجب کونه عدلا عالما بها) وقاسمك عادل وقسمته
عالم اولمسی واجب اولور زیرا قاسم نصب ایلمك اکر عمل قضا جنسندن اولورسه پس
قدرتدن لابددر قدرت ایسه علم ایله اولور ومن الاعتماد علی قوله وقاسمك قولی اوزره
اعتماددن لابددر اعتماد ایسه عدالتله اولور (ولایعین واحدلها) ومتقاسمیندن بری ایچون
قاسم تعیین اولنماز زیرا اکر تعیین اولنسه اجر مثلی اوزره زیاده حکم ایدر (ولایشترك القسام)
قافك ضمی وسینك تشدیدی ایله قاسمك جمعیدر یعنی برقسمت ایچون برقاچ قاسمی اشتراك ایتمك
جائز اولمازز برا مقاله‌لری اوزره متواضع اولمیوب ناسك اضرارینه مؤدی اولمسون ایچون (وصحت
برضاء الشرکاء) وقسمت شریکلرك رضالری ایله صحیح اولدی کندی نفسلری وماللری اوزره
ولایتلری اولدیغیچون (الاعند صغر احدهم) مکرکه شرکادن برینك صغیرلکی قتنده بوتقدیرجه
قسمت صحیح اولماز بلکه امر قاضی‌یه محتاج اولور اول صغیردن ولایتلرینك قصوری ایچون
(قسم نقلیا ادعوا ارثه وعقارا ادعوا شراءه او ملکه مطلقا ولو ادعوا ارثه عن زید لاحتی یبرهنوا علی
موته وعدد ورثته) شرکانك ارثنی ادعا ایلدکلری منقول وشراسنی یاخود مطلقا ملکنی ادعا ایلدکلری
عقار قسمت اولنور واکر عقارك زیددن ارثنی ادعا ایتسه‌لردی قسمت اولنمازحتی زیدك موتنی
ووارثلرك عددینی اثبات ایلدکلرنجه ایکی اولکیده خلاف یوقدر وبونده امامین ایچون خلاف
واردر امامینك علی اولدرکه تحقیقا عقار ایکیسنك یدنده درو دلیل ملکدر واقرار امارهٔ صدقدر
وانلر ایچون نزاع ایدیجی دخی یوقدر ایمدی بینلرنده تقسیم اولنور تحکیم موروث اولان منقولده

ومشترا اولان عقارده اولدیغی کبی وبینه فائده ایتمز زیرا بینه منکر اوزره اقامت اولنور لکن قاسم
قسمتك صکنده تحقیقا شرکا اقرارلری ایله تقسیم ایتدیلر دیو ذکر ایدر انلر اوزره قصرا اولسون
ایچون وانلرك شریك آخرلری اوزره قضا اولنماز وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا میت
قاضینك قسمتی ایله مقضیا علیه اولور یعنی قاضینك قضاسی میتك اوزرینه اولمش اولور
وشرکانك قولی میت اوزرینه حجت اولمازایمدی انلر ایچون بینه اقامتدن لابدرکه حتی قاضینك
قضاسی میت اوزره ثابت اوله زیرا قسمتدن اول ترکه میتك ملکی اوزره باقی قلمشدر حتی ك
زوائده ثابت اولمسی دلیلی ایله ملکنك اولادی کبی وار باحی کبی حتی انلردن میتك دینلری
قضا اولنور ووصیتلری تنفیذ اولنور وقسمتله میتك حقی ترکه دن منقطع اولور ایمدی بینه دن
لابدر حتی قسمتدن صکره زوائددن حادث اولان شیده میتك حقی ثابت اولماز پس بو میتك
حقنی قطع ایله مبت اوزره قضادر ایمدی بینه دن لابدر و بو تقدیرجه ورثه نك بعضیسی مدعی
و بعضیسی خصم اولور اکرچه که مقر اولورسه ده (ولان برهنا انه معهما حتی یبرهنا
انه لهما) واکر ایکی شریك اثبات ایلسه لرکه تحقیقا عقار بونلرك ایکیسیله بله در قسمت
اولنماز حتی بونلرکدر دیو اثبات اولنمدقجه یعنی اکر عقارده ملك ادعا ایدوب انلره نه کیفیتله
انتقال ایتدیکن ذکر ایلمسه لر ایدی اول عقار تقسیم اولنماز حتی بونلرکدر دیو بینه اقامت ایلمینجه
بو ایکیسنك غیری ایچون اولمق ایچون بوند نصکره دینلدیکه بو قول خاصة امام اعظمك قولیدر
و بعض دیدیکه بو کلك قولیدر اصح قول بودر زیرا قسمت ایکی نوعدر بری ملك حقی ایچوندر
منفعتی تملیك ایچون و بری حق ید ایچوندر حفظی تتمیم ایچون بو مقامده ملك اولمادیغی ایچون
اول ممتنع اولدی وکذلك ثانی دخی ممتنع اولدی اندن استغنا ایچون زیرا بنفسه محفوظدر کافیده
بو یله ذکر اولندی (برهنا علی الموت وعدد الورثة وهو معهم وفیهم صغیر اوغائب قسم
ونصب قابض لهما) ایکی کمسه موت اوزره وعدد ورثه اوزره بینه اقامت ایلسه وعقار انلرکله
بله اولسه وورثه ده برصغیر یاخود برغائب اولسه اول عقاری قاضی قسمت ایدر واول صغیر
وغائب ایچون نظر واردر و بو صورتده اصل میراث اوزره ذکر اولنان کبی امام اعظم قتنده اقامت
بینه لابدر بلکه اولیدر زیرا بو قسمتده غائب وصغیر اوزره قضا واردر انلرك قولی ایله واما مین
قتنده اقرارلری ایله انلرك بینلرنده او تقسیم لنور وغائب وصغیرك حقی تفریق اولنور وتحقیقا
قاضی ورثه نك کبارلرینك حاضر اولانلرك بینلرنده قسمت ایلدی وبحقیق غائب یاخود صغیر
قاضینك حجتی اوزره دیو اشهاد اولنور (وان برهن واحد من الورثة اوشروه وغاب احد هم
اوکان مع الوارث الصغیر اوالغائب اومعه شیء منه) واکر ورثه دن بری بینه اقامت ایلسه یاخود
شریکلردن بری اشترا ایلسه وانلردن بری غائب اولسه یاخود وارث ایله بله صغیر اولسه یاخود
غائبه اولسه یاخود اول ورثه دن بری یاخود شرکا دن بری ایله بله عقاردن برشیء اولسه قسمت
جائز اولماز اما اولکه ورثه دن برینك اثباتنده قسمتك جائز اولمامسی انکله بله خصم اولمدیغی
ایچوندر واول واحد اکر کندی نفسندن خصم اولسه پس میتدن وغائبدن براحد خصم دکلدر
واول واحد میتدن وغائبدن خصم اولسه نفسندن اکا مخاصمه ایدر براحد یوقدر حتی انك
اوزرینه بینه اقامت اولنه شول شیء بونك خلافی اوزره درکه اکر ورثه دن حاضر ایکی کیشی اولسیدی
اول وقت متخاصمینك حضورنده قسمت ایله قضا اولنوروا ما ثانی اولکه چونکه شرکانك بری غائب
اولدقده قسمتك جائز اولمامسی ارثله شرانك بیننده فرق اولدیغی ایچوندر پس تحقیقا وارثك
ملکی خلافت ایله ملکدر حتی وارث عیبله مورثك بایعی اوزره رد ایدر وملك بایع اوزره عیبله رد
اولنور ووارث مورثك شراسی ایله مغرور اولور حتی اکر وارث مورثك اشترا ایلدیکی جاریه یی

وطئ ایدوب ولد کتورسیدی پس جاریه مستحقه اولسیدی وارث مورثك بایعی اوزره جاریه نك
ثمنی وولدك قیمتی ایله رجوع ایدر مورثی طرفندن مغرور اولدیغیچون پس شرکادن بری میتدن
خصم نصب اولنور یدنده اولان شیده وآخر نفسندن پس قسمت متقاسمینك حضورلرنده قضا
اولنور واما انلردن هر بری ایچون شرا ایله ثابت اولان ملك نصیبنده مباشرت ایلدیکی سببیله
ملك جدیددر بو اجلدن بایعی اوزره عیبله رد اولنماز پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنماز
بو تقدیرجه غائب حقنده بینه بلاخصم قائمه اولور ایمدی قبول اولنماز واما ثالث اولکه چونکه
عقار وارث صغیر ایله یاخود غائبله بله اولدقده یاخود وارث ایله عقاردن برشیء اولدقده قسمتك
جائز اولمامسی بو قسمتك غائب اوزره یاخود صغیر حاضر اوزره ایکیسندنده خصم حاضر دکل
ایکن غائبك یدنده اولان شیدن وحاضر صغیرك یدندن شیء اخراجی ایله قضا اولدیغی ایچوندر
(وقسم بطلب احد هم ان انتفع کل بحصته و بطلب ذی الکثیر فقط ان لم ینتفع الاخر
لقلة حصته) وشرکادن برینك طلبی ایله قسمت اولنور اکر شرکانك کلیسی منتفع اولور ایسه
و یالکز حصه سی کثیر اولانك طلبیله ده قسمت اولنور اکر حصه سی قلیل اولان شریك
شریك آخر منتفع اولماز ایسه یعنی چونکه شرکانك جمله سی منتفع اولور ایسه انلردن
برینك طلبیله قسمت اولنور زیرا قسمتده تکمیل منفعت واردر وقسمت منفعته محتمل اولان شیده چونکه
انلردن بری قسمت طلب ایدر ایسه واجب اولمش حق قضا اولور واکر انلردن بری نصیبی ایله قسمت
اولندیغی وقتده منتفع اولوب وآخر نصیبی قلیل اولمغله ضرر ایدر ایسه پس اکر صاحب کثیر طلب
ایدرسه تقسیم اولنور واکر صاحب قلیل طلب ایدر قسمت اولنماز خصاف دخی بو یله
ذکر ایلدی وخصاف بونك عکسنیده ذکر ایتدی وحاکم مختصرنده ذکر ایتدیکه هر قنقسی طلب
ایدرسه قاضی قسمت ایدر وخانیه ده دیدیکه بو قول خواهرزاده دیمکله معروف اولان الشیخ الامامك
اختیاریدر وعلیه الفتوی دیدی وکافیده خصافك ذکر ایلدیکی قول اصحدر دیدی وذخیره ده وعلیه
الفتوی دیدی (لاان تضرر کل للقلة الابطلبهم) یعنی اکر کلیسی قلیل اولمغله متضرر اولور
ایسه تقسیم اولنماز الا انلرك طلبلریله تقسیم اولنور زیرا قسمت اوزره جبر تکمیل ایچوندر
و بونده ایسه منفعتك فوت اولماسی واردر پس نقصله موضعی اوزره عود ایدر وقسمت تراضی
ایله تجویز اولنور زیرا حق انلرکدر (ولا الجنسین بالتداخل) ودخی ایکی جنس بر برینه داخل
اولسه تقسیم اولنماز یعنی ایکی جنسك بعضیسی بعضیسنده ادخال ایله تقسیم اولنماز متقاسمیندن
برینه بردوه وآخره ایچون ایکی قیون ویرمك ایله مثلا بعضیسنك بعضیسی آخرك مقابلسنده
زیرا ایکی جنسك بیننده اختلاط یوقدر پس قسمت تمییز واقع اولماز بلکه معاوضه یوندن
واقع اولور پس تراضی یه طیانور جبره طیانماز زیرا قاضینك جبر ایتمکه ولایتی تمییز معناسنه
ثابت اولدی معاوضه معناسنه ثابت اولمادی (ولا الرقیق) رقیق دخی قسمت اولنماز یعنی
چونکه رقیقکه عبددر یاخود جاریه در ایکی کشی بیننده اولسیدی پس ایکیسندن بری قسمت
طلب ایتسیدی پس خالی دکلدرکه یا رقیق ایله بله برشیء آخر اوله انده جبرا قسمت صحیح اولور
قیون ایله اتوابده اولدیغی کبی یاخود رقیقله شیء آخر اولمامقدر پس اکر شیء آخر اولورسه قسمت
فقهانك جمیع قوللرنده قسمت صحیح اولور اظهر روایت اوزره اما امامین قتنده ظاهردر وامام
اعظم قتنده رقیقله اولان شیء جبرا قسمتده اصل قلنور ورقیق قسمتده اول شیئه تابع
قلنور حال بو که تحقیق شیء ایچون تبعا حکم ثابت اولور اکرچه کیم قصدا ثابت اولمدی
ایسه ده تنکیم بیعده شرب کبی و وقفده منقولات کبی واکر رقیقله بله برشیء اولمازسه اکر
شرکاء ذکور واناث اولورلر ایسه قسمت اولنماز الا رضالری ایله اولور یالکز ذکور یاخود

بالكز اناث اولور ايسه امام اعظم قتنده قاضى بينلرنده تقسيم ايلمزلر و قسمت اوزره ذكور
اكر اناث اولسونلر جبر ايلمز وامامين ذكور اولسونلر وكرك اناث اولسونلر جنسك اتحادى
ايچون قسمت اوزره جبرا ولنورلر ديديلر تكيم دوه ده وقيونده اولديغى كبى و امام اعظمك
علتى تحقيقا آدميده تفاوت فاحشدر معانى باطنه نك تفاوتى ايچون ذهن كبى وكياست و بونلرك
امثالى كبى ايمدى بو قسمت افراز اولماز سائر حيوانات بونك خلافى اوزره در زيرانده تفاوت
جنسك اتحادى قتنده قليل اولور كورلزميكه تحقيقا بنى آدمدن ذكر وانثى ايكى جنسدر
وسائر حيواناتدن جنس واحد در (والجواهر) و جوهر دخى تقسيم اولنماز ديئلديكه چقان
جنس مختلف اولور ايسه لعل ايله ياقوت كبى قسمت اولنماز زيرا جنس وقتا كه مختلف
اولدى ايسه معناى قسمت متحقق اولماز اولكه تكميل منفعتدر و بعض ديديكه انلرك كبيرلرى
تقسيم اولنماز تفاوت فاحش اولديغيچون وصغيرلرى تقسيم اولنور تفاوت قليل اولديغيچون
و بعض ديديكه جواب اطلاقى اوزره جارى اولور زيرا جواهرده جهالت رقيقده اولان
جهالتدن افحشدر بو اجلدن بركيمسه انجوا اوزرينه تزوج وياخود ياقوت اوزرينه تزوج
ايلسه ياخود بو ايكيسى اوزرينه مخالعه ايلسه تسميه صحيح اولماز واكر بر عبد اوزرينه تزوج
ياخود مخالعه ايلسه تسميه صحيح اولور قسمت اوزره جبرا ولنمامق اولى اولور (والحمام والبئر
والرحى الا برضائهم) دخى شركاء بيننده اولان حمام وقيو ودكرمن تقسيم اولنماز الا رضالرى
ايله تقسيم اولنور وكذلك ايكى دارك بيننده اولان ديوار دخى قسمت اولنماز الا رضالرى ايله
اولور زيرا قسمت تكميل منفعت ايچوندر پس چقان هر نصيب انتفاع مقصود ايله منتفعا به
اولمسه معناى قسمت متحقق اولماز وقاضى دخى قسمت ايلمز تراضى بونك خلافى اوزره درانلر
ضرر التزام ايلدكلرى ايچون (دور مشتركة اودار وضيعة اودار وحانوت قسم كل واحدة)
مشترك اولان دارلر ياخود دار ايله ضيعه يعنى داربرى ياخود دار ايله دكان هر برى واحده
تقسيم اولنور بو مقامده امور ثلاثه وار در دارلر و بيتلر ومنازل پس دارلر كرك بربرينه
اولشمش اولسون كرك مفترق اولسون امام اعظم قتنده قسمت واحده ايله قسمت اولنماز الا تراضى
ايله اولور و بيوت مطلقا تقسيم اولنور معناى سكناده بربرلرينه قريب اولدقلرى ايچون
ومنازل اكر دار واحده مجتمعه اولور ايسه بعضى بعضنه متلاصق اولديغى حالده قسمت
واحده ايله قسمت اولنور واكر دار واحده مجتمعه اولمازلر ايسه قسمت اولنماز
زيرا منزل بيتك فوقنده ودارك دروننده پس منازل بيوته الحاق اولندى چقان بربرينه متلازق
اولور ايسه ودارلره الحاق اولندى چقان اول منازل متباين اولور ايسه و امامين ديديلر كه
فصلارك كلبسنده قاضى وجوهك اعدلنه نظر ايدوب انك اوزرينه امضا ايدر و اما دار ايله
ضيعه ودار ايله دكان هر برى جنسك اختلافى ايچون تقسيم اولنور بوندنصكره وقتا كه
مصنف قسمتك و قسمت اولنان شيئك و قسمت اولنميان شيئك بياندن فارغ اولدى ايسه
كيفيت قسمتك بيانه شروع ايدوب (و يصور القاسم ما يقسم) ديدى و قاسم تقسيم اولنان
شيئى تصوير ايدر يعنى قاسمه لايق اولان تقسيم ايلديكى شيئى حفظى ممكن اولمق ايچون كاغد
اوزره تصوير ايلمكدر (و يعدله) دخى انى سهام قسمت اوزره تسويه ايلمكدر (و يذرعه
ومقدارى معلوم اولمق ايچون ذراع ايلمكدر (و يقوم بناءه) و بناسنى تقويم ايلمكدر از اولور
تقويمه اجرتله محتاج اولنور (ويفرز كل قسم) وهر بر قسمى باقيدن تميز ايلمكدر (بطريقه
وشربه) طريقى ايله وشربى ايله و بعضيلرينك نصيبنده آخرك نصيبى قارشمسون ايچون
پس معناى تميز وافراز كمال اوزره متحقق اولور (فاذا كان بين جماعة لهم سدس وثلث

ونصف مثلا) پس چقان قسمت اولنان شى بر جماعتك بيننده اولسه انلر ايچون سدس و ثلث ونصف
اولسه مثلا (يجعله ستة اسهم و يلقب الاول بالسهم الاول وما يليه بالثانى والثالث الى السادس) تقسيم
اولنان شيئى التى سهم قيلر اولكى شيئى سهم اول ايله ملقب ايدر وايكنجى سهمه سهم ثانى ايله واوچنجى
سهمه سهم ثالث ايله ودوردنجى سهمه سهم رابع وبشنجى سهمه سهم خامس والتنجى سهمه سهم سادس ايله
ملقب ايدر (و يكتب اساميهم و يجعلها قرعة) و اسملرين يازوب واول اسملرى قرعه
ايدر (فمن خرج اسمه اولا فله السهم الاول) پس اولا اسمى خارج اولان ايچون سهم اولدر (فان
كان صاحب السدس اخذ حقه) پس اكر صاحب سدس ايسه حقنى اخذ ايدر (وان
كان صاحب الثلث اخذه وما يليه وان كان صاحب النصف اخذه واللذين يليانه) واكر
صاحب ثلث ايسه اسمى چيقان سهمى وانى ولى ايدن سهمى اخذ ايدر واكر صاحب نصف
ايسه اسمى چقان سهمى وانى ولى ايدن ايكى سهمى اخذ ايدر (ولا يدخل دراهم
ليست من التركه فى القسمة الا برضاهم) وتركه دن اولميان درهملر قسمتده داخل اولماز الا
شركانك رضالرى ايله داخل اولور بونك صورتى اولدركه ايكى دار بر جماعتك بيننده اولوب
وانك قسمتنى مراد ايتسه لردى وايكى جانبك برنده بنانك زياده سى اولسيدى پس شركانك
برى بنانك عوضى دراهم اولمق مراد ايتسيدى وآخر بنانك عوضى ارضدن اولمق مراد ايتسيدى
پس قاضى بنانك عوضين عرضدن قيلر ونصيبنده بنا واقع اولانه بنا اذاسنده دراهم رد اولنمق
تكليف ايتمك جائز دكلدر مكركه متعذر اوله بو تقديرجه قاضى ايچون دراهم تكليف ايتمك جائزدر
زيرا قسمت ملك مشترك حقوقندندر وانلرك بيننده اولان شركت دارده در دراهمده دكلدر پس
مشترك اولميان شيئك قسمتى جائز اولماز (فان وقع مسيل قسم) پس اكر مسيل واقع اولور ايسه
تقسيم اولنور بو قول و يفرز كل قسم بطريقه و شربه قولنه مرتبطدر وايكيسى بيننده
اولان شئ اولك متمماتندندر (او طريقه فى القسم الاخر بلا شرط فيهما صرف عنه الى القسم
الاول ان امكن) ياخود قسمتده شرط اولمقسزين قسم اخرده طريقى واقع اولسيدى مسيل
ياخود طريق قسم آخرده طريقى واقع اولان قسم اوله صرف اولنور اكر ممكن اولور ايسه معناى
قسمت حاصل اولسون ايچون اولكه بلا ضرورت قطع شركت وتكميل منفعتدر (والا فسخت)
اكر قسم آخردن صرف ممكن اولميوب معناى قسمت حاصل اولماز ايسه فسخ اولورز يرا مقصود
اولكه بزم ذكر ايلديكمزدر حاصل اولمدى ايمدى قسمت فسخ اولنور وايكيسندن هر
برى مسيل ياخود طريق قلمق ممكن اولور وجه اوزره يكيدن قسمته بدأ اولنور (جاز شهادة
القاسمين عند اختلاف المتقاسمين) قسمتده متقاسمينك اختلافلرى قتنده ايكى قاسمك
شهادتى جائز اولدى امام اعظم و ابو يوسف قتنده وامام محمد ايله شافعى قتنده جائز
اولمز زيرا بو شهادت انلرك كندى نفسلرينك فعللرى اوزره شهادتدر وامام اعظمله
ابو يوسفك علتلرى تحقيقا بو شهادت ايكيسنك غيرينك فعلى اوزره شهادتدر حقلرينك
استيفاسى ايله (سفل ذو علو وسفل وعلو مجردان عن العلو والسفل) بر تحتانيكه فوقانيسى اوله
و يالكز فوقانى ايكى كيمسه بيننده مشترك اولوب ايكيسى ياخود ايكيسندن برى تقسيم طلب
ايتسلر ايدر (قوم كل وحده و قسم بهما) هر برى وحده تقويم اولنوب قيمت ايله تقسيم
اولنور زيرا سفل اكا علو صالح اولميان كيمسه يه صالح اولور قيو كبى و سرداب كبى واخود كبى
ودخى بونلرك غيرى كبى پس ايكى جنس كبى اولدى ايمدى تعديل ممكن اولمز الا قيمتله
ممكن اولور (اقر احد المتقاسمين بالاستيفاء ثم ادعى الغلط) متقاسمينك برى
نصيبنى استيفا ايله اقرار ايدوب اندنصكره قسمتده غلط ادعا ايتسيدى وكنديه اصابت

ایدن شیئك بعضیسنی شریكنك یدنده زعم ایتسیدی حال بوكه نفسی اوزره استیفاسنی اشهاد ایتسیدی
(لایصدق الا بحجة) تصدیق اولنمز الا حجته تصدیق اولنور زیرا قسمت تمام اولدقدنصكره عقد
لازمدر پس غلط ادعا ایدن نفسیچون حق فسخ ادعا ایدر ظهور ایدن عقدك سببنك لزومندنصكره
پس بو ادعا قبول اولنماز الا حجت ایله قبول اولنور (فان لم یوجد استحلف الشركاء) پس اكر حجت
بولنمز ایسه شركایه یمین تكلیف اولنور زیرا اكر شركاء اقرار ایدرلر ایسه انلره لازمه كلور
واكر انكار ایدرلرسه انكار اوزره نكول رجاسی ایچون یمین ویرلور انلردن شول كمسه كه یمین
ایدر اول خلاص اولور وشول كمسه كه یمیندن نكول ایدر انك نصیبی مدعینك نصیبی بینی ایله جمع
اولنور وایكیسی بیننده نصیبلری مقداری اوزره تقسیم اولنور زیرا نكول ایدن كمسه مقر
كیبدر واقراری اوزرینه حجتدر غیری ایچون دكلدر وفقها دیدیلركه لایق اولان اول
مدعینك دعواسی تناقض ایچون اصلا استماع اولنمامقدر جواب ویرلدیكه تحقیقا قاسمك امین
اولمسیله قاسم انك قولنه اعتماد ایلدی واقرار ایتدی اندنصكره وقتا كه حق تأمل ایله تأمل ایلدكده
فعلنده غلط ظاهر اولدی پس حقك ظهوری قتنده انی اول اقرار ایله مؤاخذه ایلمدی (وان قال
قبضته فاخذ شریكی بعضه وانكر) اكر ایكی شریكك بری بن نصیبمی قبض ایتدم دیسیدی
پس شریكی بعضنی اخذ ایدوب انكار ایتسیدی (حلف) یمین ویرلور زیرا مدعی
غصب ادعا ایدر وشریكی منكردر قول یمینی ایله منكرككدر (وان قال قبل اقراره اصابنی
من كذا الی كذا ولم یسلمه الی) اكر متقاسمیندن بری استیفا ایله اقرار ایتمزدن اول بكا شول
كمسه دن شول مقداری اصابت ایلدی حال بوكه تسلیم ایلمدی دیسیدی واخر انی
نصیبنك مقدارنده تكذیب ایلسیدی (تحالفا وفسخت) تحلیف اولنورلر وقسمت فسخ
اولورزیرا قسمت ایله انك ایچون حاصل اولان مقدارده اختلاف پس مبیعك مقدارنده اختلافك
نظیری اولدی تكیم دعواده تحالفك احكامنده ذكر اولندی واكر متقاسمین تقویمده اختلاف
ایتسلر ایدی اول اختلافه التفات اولنماز زیرا بو اختلاف دعوای غبندر وبیعده غبنه اعتبار
اولنماز كذلك قسمتده دخی اعتبار اولنماز تراضی موجود اولدیغیچون مكركه چقان قسمت قاضینك
قضاسیله اولوب حال بوكه غبن فاحش اولور ایسه اختلافه التفات اولنور زیرا قسمتده
تصرفات قاضی عدالتله مقیددر (ولو اقتسما دارا واصاب كلا طائفة فادعی احدهما بیتا فی ید الاخر
انه من نصیبه وانكر الاخر فعلیه البینة) اكر ایكی شریك برداری تقسیم ایلیوب وایكیسندن هر برینه
داردن برقاچ حصه نصیبلرینه اصابت ایلدكده ایكیسندن بری اخرك یدنده نصیبندن
بر بیت ادعا ایدوب واخر انكار ایتسیدی مدعی اوزره بینه لازم كلور زیرا مدعی حق ادعی ایدر
اخر ایسه منكردر (وان اقاماها فالعبرة لبینة المدعی) واكر ایكیسیده بینه اقامت ایدرلر ایسه
اعتبار مدعینك بینه سنه‌در زیرا مدعی خارجدر (ان استحق بعض معین من نصیبه لا تفسخ
القسمة) اكر نصیبندن بعض معینه مستحق چقلسه اتفاقا قسمت فسخ اولور (وفی استحقاق بعض
بعض شایع من نصیبه لا تفسخ عند ابی حنیفة) ونصیبندن بعض شایعك استحقاقنده امام اعظم
رحمه الله قتنده قسمت فسخ اولماز یعنی قسمت منفسخ اولماز لكن انك ایچون ولایت فسخ
واردر (بل یرجع فی نصیب شریكه) بلكه شریكنك نصیبنه رجوع ایدر امام ابو یوسف
ایچون خلاف واردر زیرا امام ابو یوسف دیركه قسمت منتقض اولوب وایكیسنك اللرنده
باقی قلان بینلرنده ایكی نصف اولور وامام محمدك قولی مضطردر واصح قول بودر كه تحقیقا
امام محمد ابو حنیفه ایله بله در كافیده بویله ذكر اولندی (ظهر دین فی التركة تفسخ الا اذا

قضوه) قسمت اولنان تركه ده دین ظهور ایتسیدی قسمت فسخ اولنور مكر ورثه دینی قضا ایدهلر
(او ابراء الغرماء) یاخود داینلر ورثه نك ذمتنی ابرا ایده لر (او بقی منها مایفی به) یاخود تركه دن ایفا ایده
جك شیء باقی قاله یعنی چقان تركه ورثه یدنده قسمت اولندقدنصكره دین محیط ظاهر اولسه یعنی تركه یی
احاطه ایدر دین ظهور ایلسه ورثه یه بودینی قضا ایدك دینلور پس اكر دینی قضا ایدرلرسه قسمت
صحیح اولور واكر قضا ایتمزلر ایسه قسمت فسخ اولنور زیرا دین ارث اوزره مقدمدر پس انلر ایچون
تركه ده ملكك وقوعی منع اولنور مكركه دینی قضا ایده لر یاخود داینلر ذمتلرنی ابراء ایدهلر
بو تقدیرجه قسمت صحیح اولور مانع زائل اولدیغیچون پس كذلك چقان دین محیط اولمزسه ده
ذكر اولنان كیبدر داینلرك حقی تركه یه تعلق ایتدیكی ایچون مكركه تركه‌نك كلیسی تقسیم
اولنمیوب بلكه تركه دن بلا قسمة دین مقداری باقی قاله بوتقدیرجه قسمت فسخ اولنماز
فسخه حاجت اولمدیغیچون (واما ظهر غبن فاحش فی القسمة بالقضاء) قضا ایله اولان قسمتده
غبن فاحش ظاهر اولسیدی (تبطل) كلی قتنده قسمت باطل اولور زیرا قاضینك تصرفی عدالله
مقیددر حال بوكه عدل بولنمدی واكر قسمت تراضی ایله اولدی ایسه قاضی ایچون یالكز
قسمتی ابطال ایتمك واردر دینلدیكه قاضی ایچون غبن دعوا ایدن كمسه نك قولنه التفات
ایتمك جائز اولماز زیرا دعوا دعوای غبندر بیعده اكا اعتبار یوقدر كذلك قسمتده دخی
اعتبار اولمز تراضی بولندیغیچون وبعض قسمت فسخ اولوردیدی وقول صحیحده بو در كافیده
بویله ذكر اولندی (ادعی احد المتقاسمین دینا فی التركة) متقاسمیندن بری تركه ده دین
ادعا ایتسیدی (صح) صحیح اولدی حتی چقان بینه اقامت ایلسه انك ایچون قسمتی بوزمق واردر
حال بوكه انك قسمتی دیندن ابراء اولمدی زیرا قسمت صورته مصادفه ایدر ودایننك حقی
معنایه متعلق اولور (ولو ادعی لو عینا لا) اكر متقاسمیندن بری تركه دن برعینی ادعا ایدر ایسه
دعواسی صحیح اولمز تناقض بولندیغیچون زیرا انك قسمت اوزره اقدامی مقسومك مشترك
اولدیغنه اندن اقراردر (وصحت المهایأة) مهایات لغتده هیئتدن مفاعله در وتهیئه شیء
ایچون منهیء اولان كمسه ایچون حالت ظاهره در وتهائی تهیئه دن تفاعلدر وتهائی برامر اوزره
متواضع اولملر بدر پس انكا متراضی اوله لر وحقیقت انلردن هر بری هیئة واحده ایله راضی
اوله لر وانی اختیار ایلیه لر وشرعا منافعك قسمتیدر وقیاس جائز اولمامق ایدی زیرا منفعتی
جنسیله مبادله در لكن بو مبادله بالاجماع جائز اولدی (فی سكون هذا بعضا من دار وذاك
بعضا او هذا علوها وذاك سفلها وفی خدمة عبد هذا یوما وذاك یوما كسكنی بیت صغیر)
بر دارده بعضا شونك وبعضا شریك اخرك ساكن اولمسنده یاخود دارك فوقنده شونك
وتحتنده شریك اخرك اولمسنده مهایات صحیح اولدی وبر عبدك خدمتنده یعنی عبد شو شریكه
بر كون وشریك اخره بر كون خدمت ایتمكله مهایات صحیح اولدی مثالی بیت صغیرك سكناسی كبی
شو شریك بر كون وشریك اخر بر كون ساكن اولمغله (وعبدین زید اهذا العبد وبكر الاخر) ایكی
عبدك بری زیده وعبد آخر بكره خدمت ایتمكله دخی مهایات صحیح اولدی چقان مهایات
مكانده اولسیدی هر وجهله اقرار اولور بو اجلدن انده توقیت شرط قلنمدی وشركادن هر بری
بری ایچون مهایا ایله اصابت ایدن شیده مستقل اولمق جائز اولدی وعقدده ملكی اوزره منافعك حدوثی
ایچون اولا استقلال شرط قلندی وعاریتده واجاره ده ذكر اولنان كبی اولمدی وزمانده
مهایات من وجه افرازدر وشریكنك نصیبنده مستقرض كبی قلنور پس مهایاه من وجه مبادله
اولدی وبویله دیدیكمزه باعث زیرا معناء افراز مكانده اولان مهایاتده متحقق اولور زمانده
اولمز وكذلك اكر عبد واحدده زمانده مهایات ایتسلر ایدی معناء افراز زمانده متحقق

اولور مکانده اولمازز یرا مهایات انده معینه درمکانده تهیئه متعذر اولدیغی ایچون وبات صغیر
عبد کبیدر (لا فی غلة عبد او عبدین اوغلة بغل او بغلین اورکوب بغل او بغلین اوثمرة
شجرة اولبن شاة) یعنی بوذکر اولنان شیلرده مهایات جائز اولماز اما عبد واحدك یاخود
برقاطرك غله سنده مهایاتك جائز اولمدیغنه باعث ایکی نصیبینك استیفاده متعاقبلر اولدیغی
ایچوندر پس ظاهر اولان بودرکه تغیر حیوانده در پس معادله فوت اولور ودار واحدك
استقلالده مهایات ذکر اولنانك خلافی اوزره در ظاهر روایتده جائز اولدیغی حیثیتله زیرا
ظاهر اولان عقارده عدم تغیردر ایمدی مفترق اولدیلر واما ایکی عبدده یاخود ایکی
قاطرده مهایاتك عدم تجویزینه علت اولدرکه پس خدمتده تهائی ضرورت ایچون تجویز اولندی
خدمتك قسمتی ممتنع اولدیغیچون غله ده ایسه ضرورت یوقدر زیرا غله تقسیم اولنور واما
برقاطرك یا ایکی قاطرك رکوبنده مهایاتك جائز اولمدیغنك علتی ایکی راکبك متفاوت اولمسیله
رکوبك متفاوت اولدیغی ایچوندر پس تسویه متحقق اولمز پس قاضی انك اوزرینه جبرایده مز
واما برشجره نك میوه سنده یاخود برقیونك سودنده و بونلرك کبیده مهایاتك عدم جوازنه باعث
تهائی منافعه مختص اولدیغیچوندر پس اعیانده تهائی بولنمز و ضرورت منافعده متحقق
اولور وجودندنصکره فناسی سریع اولمغله قسمتی ممتنع اولدیغیچون اعیان ایسه بونك
خلافی اوزره در والله اعلم

) کتاب الوصایا (

بوکتاب وصیتلرك احکامی بیانده در بوکتابی آخر کتابده ایرادك وجهی ظاهردر زیرا احوال
آدمینك آخری دنیاده موتدر ووصیت وقت موتده اولان معامله در وکتاب وصیتك کتاب قسمته
زیاده اختصاصی واردر زیرا قسمت ورثه بینده موتدنصکره اولور ووصیت اسمدر مصدر
معناسنه اندنصکره وصیت انکله اولان شیئه تسمیه اولندی وایصاء لغت یوندن برشیئك
غیریدن طلبیدرکه وصی موصینك غیبتنده حال حیوتنده و وفاتندنصکره اول شیئی اشلیه وشرعا
کاهی لام ایله استعمال اولنور اوصی فلان لفلان بکذا دینور یعنی فلان فلان کیمسه ایچون شووجه
اوزره وصیت ایتدی دیمکدر اول شیئه موتدنصکره مالك ایلدی معناسنه وکاهی اوصی فلان الی
فلان دینور فلان کیمسه فلان کیمسه یه وصیت ایلدی دینور فلانی کندی ایچون وصی قلدی
معناسنه حتی موتدنصکره مالنده واطفالنده متصرف اوله وقوم لام ایله والی ایله بینلرنده اولان فرقه
وهر برینك مستقلا بیاننه دخی تعرض ایلمدیلر بلکه مسا ئلك تقریری اراغلنده ایکیسنیده ذکر
ایلدیلر وتحقیق بومقامده ایکیسندن هر بری منفردا بیان اولندی وقتاکه ایکی معنا بینده
مشترك اولان لفظك مفهوم واحد ایله تعریفی ممتنع اولدی ایسه مصنف هر برینك
بیننی تقسیم ایدیجی حرف او ادخالیله تعریف ایدوب (الایصاء جعل الغیر مالکا لماله
بعد موته او تفویض التصرف فی ماله و مصالح اطفاله الی غیره بعد موته) دیدی یعنی
ایصاء موتدنصکره غیری بی مالی ایچون مالك قلمقدر یاخود موتدنصکره مالنده واطفالنده یعنی
اطفالنك مصالحنده غیره تصرفی تفویض ایتمکدر (فههنا بابان) پس بومقامده ایکی
معنایی بیان ایچون ایکی باب واردر (الاول فی بیان الوصیة بالمال ونحوه) باب اول مال ومال
مثللی ایله وصیتك بیانندهدر مال مثللی اولان منفعتدر زیرا وصیت آن اولور منفعت ایله
اولور نیکیم عن قریب بیانی کلور (ورکنها قوله اوصیت بکذا لفلان ونحوه) ومال ایله
وصیتك رکنی بن شویله وصیت ایلدم فلان ایچون دیمکدر و انده مستعمل اولان الفاظدن
بونك مثللی الفاظدر (وشرطها کون الموصی اهلا للتملیك) و وصیتك شرطی وصیت ایدن

کیمسه

کیمسه تملیکه اهل اولمقدر پس کندی مملوك اولان کیمسه دن وصیت جائز اولماز کرکسه
مکاتب اولسون وصغیر ومجنوندن دخی وصیت جائز اولماز (وعدم استغراقه بالدین) دخی
وصیت ایدن کیمسه دینله مستغرق اولمامسیدر زیرا دین وصیتدن مقدمدر نتکیم عن قریب
بیانی کلور (والموصی له حیا وقتها) ووصیتك وقتنده وصیت انکیچون اولان کیمسه حی
اولمقدر زیرا موصی له اول وقتده میت اولسه وصیت باطل اولور (وغیر وارث ولا قاتل)
دخی موصی له وارثك غیری اولمقدر دخی قاتلك غیری اولمقدر وارث ایچون وقاتل ایچون
جائز اولمامق اوزره در کلجك علت ایچون (والموصی به قابلا للتملیك بعد موت الموصی)
و وصیت انکله اولان شیء مال اولسون کرك منفعت اولسون موصینك موتندنصکره تملیك
ایچون قابل اولمقدر (وحکمها کون الموصی به ملکا جدیدا للموصی له) ووصیتك حکمی وصیت
انکله اولان شی وصیت اکا اولان کیمسه ایچون ملك جدید اولمقدر موصی موصی لهی نفسی مقامنه
اقامت ایتدیکیچون حتی وصیت اولنان جاریه ایچون موصی لهه استبرا واجب اولدی (جازت
بالثلث للاجنبی وان لم یجزها الوارث) ثلث ایله وصیت اجنبی ایچون جائز اولدی اکرچه کیم
وارث اجازت ویرمزسه ده حضرت رسول اکرم و نبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلمك
* ان الله تعالی تصدق علیکم بثلث اموالکم فی آخر اعمارکم زیادة لکم فی اعمالکم
تضعونها حیث شئتم * قول شریفی ایچون معناسی تحقیقا الله تعالی سزك اوزریکزه مالاریکزك
ثلثی ایله عمرلریکزك آخرنده تصدق ایلدی سزك ایچون عملاریکزده زیاده لك ایچون پس
سز اول ثلثی دیلدیککز کبی وضع ایدك دیمکدر واجماع بونك اوزرینه در و موصی لهك
وارث اولمسی و وارثك غیری اولمسی وقت موتده اعتبار اولنور وقت وصیتده اعتبار اولنماز
زیرا وصیت تملیکدر موتك مابعدینه مضافدر پس وقت تملیك اعتبار اولنور حتی موصی
قرنداشیچون وصیت ایتسه اندنصکره موصینك براوغلو طوغسه قرنداشیچون وصیت صحیح
اولور واکر قرنداشیچون وصیت ایتدکده موصینك براوغلی موجود اولسه اندنصکره
موصینك موتندن اول اوغلی فوت اولسه قرنداشیچون وصیت باطل اولور بزم ذکر ایتدیکمز
علت ایچون (لا الزیادة علیه) ثلث اوزره زیاده ده وصیت جائز اولماز زیرا ورثه نك حقی
انك مالنه تعلق ایتدی مالك سبب زوالی انلره منعقد اولدیغیچون واول سبب زوال موصینك
مالدن مستغنی اولمسیدر لکن شرع اجانب حقنده ثلث مقداریله تجویز ایلدی تقصیرینی
تدارك ایتسون ایچون نتکیم مرور ایتدی و ورثه حقنده ثلثی ده تجویز ایلدی ورثه نك بعضنك
ایثاریله بعضلری متأذی اولمسون ایچون (الا ان یجیز ورثته بعده) مکرکه موصینك موتندن
صکره وارث ایچون وصیتی سائرلری تجویز ایده لر (وهم کبار) حال بوکه تجویز ایدنلر کبیر
اوله لر زیرا امتناع انلرك حقی ایچوندر حالبوکه انلر حقنی اسقاط ایلدیلر وموصینك حال حیاتنده
انلرك اجازتلری معتبر اولماز زیرا انلرك اجازتلری حق ثابت اولمزدن اولدر زیرا حقك ثبوتی موت
قتنده در پس انلر ایچون موصینك وفاتندنصکره رد ایلمك واردر و بعد الموت اجازتلری
ذکر اولنانك خلافی اوزره در زیرا حقك ثبوتندنصکره در پس انلر ایچون اول اجازتدن
رجوع یوقدر زیرا ساقط عودت ایلمز (وندبت باقل منه) و ثلثدن اقل ایله وصیت مندوب
اولدی (عند غنی ورثته او استغنائهم بحصتهم) وارثلرك غناسی قتنده یاخود حصه لرندن
استغنالری قتنده زیرا موصی اجنبی اوزره صدقه بنی ایله قریب ایچون هبه بینده تردد ایلدی
واولکی اولیدر حضرت سلطان کونین ورسول الثقلین صلی الله تعالی علیه وسلمك * اذ یبتغی
بها رضاء الله تعالی * قول شریفیچون زیرا اولی ایله الله تعالینك رضاسی طلب اولنور

دیمکدر (ولولا هما) یعنی اکر ورثه نك غنالری یوغیسه وحصه لرندن استغنالری یوغیسه
(فالترك اولی) پس بو تقدیرجه وصیتی ترك اولیدر زیرا وصیتك ترکیله وصیت مقداری
قریب اوزره صدقه‌در پس قریب اوزره ترك اولیدر حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمك * افضل الصدقة علی ذی رحم الکاشح * قول شریفیچون صدقه نك
افضلی کزلوا عداوت ایدن ذی رحم اوزره اولاندر دیمکدر (کترکها مع احدهما)
ایکیسندن بری ایله بله ترکی کبی یعنی اکر ورثه اغنیا اولماز ایسه یاخود ترکه دن اولان
حصه‌لرندن استغنالری یوغیسه وصیتك ترکی اولیدر (ووجبت ان کان علیه حق الله تعالی
کالزکواة والحج) ووصیت واجب اولدی اکر اوزرنده زکات وحج کبی حق الله تعالی
وارایسه زیرا اول کیمسه وقتاکه حیاتنده حق الله ده تقصیر ایتدی ایسه ذمتنی تخلیه ایچون
مماتندنصکره اوزرینه تدارك واجب اولدی (وتأخرعن الدین) ووصیت دیندن تأخیر اولنور زیرا
دین ایکی حاجتك اهمیدرزیرا دین فرضدر ووصیت تبرعدر مکرکه داینلر ذمتنی ابرا ایده‌لر بو تقدیرجه
مانع زائل اولدیغیچون وصیت صحیح اولور (وصحت بالکل عند عدم وارثه) ووصیت
مالنك کلیسیله صحیح اولدی وارثك عدمی قتنده زیرا وصیتی صحتندن مانع حق
وارثك تعلقیدر پس مانع منتفی اولنجه وصیت دخی صحیح اولدی (ولمملوکه بثلث ماله)
ومملوکی ایچون ثلث ایله وصیت صحیح اولدی خلاصه ده ذکر اولندیکه عبد ایچون
مالنك اعیانندن برعینله وصیت صحیح اولماز واما اکر مطلقا عبد ایچون مالنك ثلثی ایله
وصیت ایلسه‌یدی صحیح اولور و بو وصیت عتق ایچون وصیت اولور پس اکر عبدك قیمتی
ثلثدن چقارسه عبدك کلیسی اعتاق اولنمش اولور یعنی سعایت ایلمکسزك پس اکر ثلثدن
عبدك قیمتنك بعضیسی چقوب بعضیسی باقی قالور ایسه قیمتنك بقیه‌سنده سعایت ایدر واکر
عبد ایچون دراهم یاخود دنانیر مرسله دن برشیء ایله وصیت ایدر ایسه امام نسفی دیدیکه اصح
قول بودرکه غیرایله بله اولان وصیت کبی بوده صحیح اولماز ومنیه‌ده دیدیکه اکرقن اولان عبدی
ایچون یاخود قنه اولان جاریه سی ایچون وصیت ایتسه‌یدی جائز اولدی و بوخلاصه‌ده اولان
قوله مخالفدر پس یاغیرك ماسواسیله مقید قلمغله‌در یاخود مطلق ذکر اولنوب اصحك غیری
اوزره حمل اولنمغله درودخی خانیه‌ده ذکر اولندیکه اکر مکاتب ایچون یاخود ام ولد ایچون
یاخود مدبر ایچون نفسنی وصیت ایتسه‌یدی استحسانا کلیسی جائز اولدی واکرقن اولان عبدی
ایچون یاخود قنه اولان جاریه سیچون وصیت ایتسه‌یدی اندنصکره بوقنی وفات ایتسه‌یدی
کلیسنده وصیت جائز اولدی الامام الاعظم قتنده قنك وصیتنده ثلثی مجانا معتق اولور وقیمتك
ثلثانی قنك اوزرینه اولور واول عبد ایچون میتك سائر ترکه سندن ثلث مالی واردر پس
تقاص ایدیشرلر وفضلی رد ایدیشرلر وامام اعظمك صاحبینی قتنده عبد معتق اولور ووصیت
اولا ثلثه صرف اولنور واکر ثلثدن فضله شیء قالور ایسه فضله عبدك اولور (وللحمل) ودخی
وصیت حمل ایچون صحیح اولدی فلانه‌نك حملی ایچون شومقداری درهم وصیت ایتدم دیمکله
(وبه) دخی حملی آخر ایچون وصیت دخی صحیح اولدی وشوجاریه‌نك حملنی فلان ایچون
وصیت ایتدم دیمکله پس تحقیقا بوایکی وصیت صحیح اولورلر زیرا وصیت میراثك اختیدر ووارث
بوایکی صورتده جاری اولور پس انجلین وصیت دخی صحیح اولور لکن ثانیه یعنی حملی آخر ایچون
وصیت (ان ولد لاقل من ستة اشهر من وقتها) اول وقت صحیح اولور که اکر حامل وقت وصیتدن التی
آیدن اقلده ولد کتورسیدی صحیح اولور زیراجله وصیتك صحتی حملك وجودی اوزره موقوفه‌در وحملك
وجودی ایله یقین حاصل ایلمز الا انجق حامل ذکر اولنان مدتده ولد کتوررسه اولور (و بالامة الاحملها)

وجاریه یی وصیت ایدوب الاحملنی اتمکله دخی وصیت صحیح اولورزیرا اصل بودرکه تحقیقا عقد ایله
اقراری صحیح اولان شیئك استثناسیده صحیح اولور وعقد ایله اقراری صحیح اولمینك استثناسیده صحیح
اولماز تنکیم بوعده مرور ایتدی وحملك وصیت ایله اقراری صحیح اولور پس استثناسیده صحیح اولور
(ومن المسلم للذمی و بالعکس) ودخی وصیت مسلمدن ذمی ایچون صحیح اولور وذمیدن مسلم
ایچونده صحیح اولور پس اولکی حق سبحانه وتعالینك * لاینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم
فی الدین * قول شریفیچون وایکنجی یه علت اولدرکه زیرا ذمی عقد ذمتله معاملاتده
مساوی اولور حتی حیاتده ایکی جانبدن تبرع جائز اولدی پس کذلك مماتده دخی جائز
اولدی (لاحربی فی داره) دارنده حربی ایچون وصیت جائز اولمدی جامع الصغیرده ذکر
اولندیکه دارلرنده حربی یه وصیت باطله زیرا وصیتدر حال بوکه تحقیق بزم ایله مقاتله ایده نه
صله‌دن نهی اولندق حق تبارك وتعالینك * انما ینهاکم الله عن الذین یقاتلونکم فی الدین * قول
شریفیچون وسیر کبیرده جوازا اوزره دلالت ایدر قول واردر ووجه توفیق اولدرکه تحقیقا مسلم دار
حربده اولان حربی یه وصیت ایتمك لایق دکلدر پس اکر ایتدی ایسه جائز اولور کافیده بویله
ذکر اولندی بن دیرمکه بعدی خفی دکلدر بلکه وجه توفیق اولدرکه تحقیقا جامع الصغیرك
قولی انك اوزرینه دلالت ایتمز اولکه فی دارهم قولیدر زیرا بوقول دارنده اولمیان حربیدن
احتراز درا ولکه مستأمندر زیرا حربی مادامکه دارحربده در بزم ایله مقاتله ایدندر مستأمن بونك
خلافی اوزره درکه بوذکر اولنان کبی دکلدر وسیر کبیرده ذکر اولنان قولله مرادبودر (ولالوارثه)
ودخی وارثی ایچون وصیت جائز اولماز حضرت سرور کائنات واشرف مخلوقات صلی الله
علیه وسلمك * لاوصیة للوارث * قول شریفی ایچون (وقاتله مباشرة) ومباشرت جهتیله قاتلی ایچون
دخی وصیت جائز اولماز کرکسه اول قصدایدیجی اولسون وکرك خطا ایدیجی اولسون حضرت
سلطان کونین صلی الله علیه وسلمك لاوصیة للقاتل قول شریفی ایچون زیرا اول قاتل فعل
محظور ایله استعجال قصد ایلدی پس مقصودی اولان ارثدن حرمانله معاقب اولدی ومباشرت
قولی سببدن احترازدر غیرینك ملکنه حجر وضع ایتمك کبی (الاباجازة ورثته وهم کبار) مکرکه
کبارلر اولان ورثه نك اجازتی ایله اولورسه جائز اولور استثنا ایکی مسئله یه متعلقدر (او یکون
القاتل صبیا) یاخود بوکه قاتل صبی اوله بونی اسرارده ذکر ایلدی (ولامن صبی ممیز) ودخی
وصیت صبی ممیزدن جائز اولماز زیرا تبرعدر حال بوکه صبی ممیز تبرعه اهل دکلدر (الافی تجهیزه
وامردفنه) الاتجهیزنده وامردفننده صبی ممیزك ایتدیکی وصیت بزم قتمزده استحسانا جائز اولور حتی
قچان ممیز اولمازسه اصلا جائز اولماز (وان مات بعد الادراك) اکرچه کیم اول صبی ممیز ادراکدنصکره
فوت اولسه‌ده ولامن صبی ممیز قولنه متعلقدر یعنی قچان صبی ممیز وصیت ایدوب اندنصکره مدرك اولسه
وبعد الادراك فوت اولسیدی وقت مباشرتده وصیته اهلیتی اولمدیغی ایچون جائز اولمدی (او اضافها
الیه) یاخود وصیتی ادراکه اضافت ایدوب قچان بن مدرك اولدیغم وقتده بنم ثلثم فلان ایچون وصیتدر
دیمکله جائز اولماز ولایتنده قصوری اولدیغیچون پس تنجیز یوزندن یاخود تعلیق یوزندن تبرعه مالك
اوله مزنته کیم طلاقده وعتاقده اولدیغی کبی (ولامن عبد ومکاتب وان ترك وفاء) دخی وصیت
عبددن ومکاتبدن جائز اولماز زیرا عبدده ومکاتبده اهل تبرعدن دکللردر اکرچه کیم
مکاتب وفایی ترك ایلدی ایسه‌ده و بعض امامین قتنده ترك وفا صورتنده مکاتبك وصیتی صحیح
اولور دیدی (الااذا اضافها الی العتق) مکرعبد یاخود مکاتب وصیتی عتقه مضاف ایدرلر
ایسه بوتقدیرجه وصیت صحیح اولور زیرا مانع اولان حق مولادر مانع زائل اولنجه اهلیتلری
تامه‌در پس مانعك اسقاطی حالنه اضافتلری صحیح اولور (ولامن معتقل اللسان بالاشارة)
ولسانی آغرلشان کیمسه نك دخی اشارتله وصیتی صحیح اولماز معلوم اوله که تحقیقا دلسزك

ايماسی وكتابتی بيان كبيدر معتقل اللسان وصيتده ونكاحده وطلاق و بيع وشرا وقصاصده
اخرسك خلافی اوزره در وفرق اولدر كه تحقيقا اشارت عبارت مقامنه قائم اولماز الا انجق
اول اشارت معهوده اولورسه قائم اولورو بو اخرسده در يوخسه معتقل اللسانده دكلدر حتی اكر
لسانك آغرلغی ممتد اولورسه وانك ايچون اشارت معهوده اولورسه اخرس منزله سنده اولور
وامتدادك مقداری برسنه در و بعض ديديكه عقله موته دكين دائم اولورسه اشارتله اقراری
جائز اولور واول اقرارا اوزره اشهاد جائز اولور معتقل اللسان نطقدن عاجزدر زوالی رجا
اولنماز معناسنه پس همان اخرس كبی اولدی فقها وعليه الفتوی ديديلر بونی زيلعی ذكر ايلدی
(قبولها بعد موته) ووصيتك قبولی اعتبار اولنماز الا موصينك موتندنصكره اعتبار
اولنور زيرا وصيتك حكمنك ثابت اولمسنك اوانی موتندنصكره در (فيبطل قبولها وردها
قبله) ووصيتك قبولی وردی موصينك موتندن اول باطل اولور تكيم مرور ايتدی (و به
يملك) وقبول ايله وصيت اولنان شیء مالك اولنور قبولدن اول مالك اولنماز زيرا وصيت ملك
جديدك اثباتيدر بو اجلدن موصی له عيبله رد ايده مز و براحد غيری ايچون اثبات ملكه
مالك اولماز الا اختيار يله اولور ميراث بونك خلافی اوزره دركه زيرا ميراث خلافتدر حتی ذكر
اولنان احكام بلاقبول شارعدن جبرا ثابت اولور شارعك اول احكام اوزره ولايتی اولديغی ايچون
(الا اذامات موصيه ثم هو بلاقبول) الا اوقات انك موصيسی وفات ايدوب اندنصكره
بلاقبول موصی له وفات ايليه (فهو لورثته) بو صورتده وصيت اولنان شیء ورثه نك اولور يعنی
موصی لهك وارثلری ايچون اولور استحسانا وقياس وصيت باطل اولمق ايدی ذكر اولنان علت
ايچونكه تحقيقا قبول اوزره موقوفدر پس بايعك ايجابندنصكره قبول ايتمزدن اول فوت اولان مشتری
كبی اولدی ووجه استحسان اولدركه تحقيقا وصيت موصی جانبندن موصينك موتيله تمام اولدی
بر تمام ايله كه موصی جهتندن اكا فسخ لاحق اولمز انجق موصی لهك حقی ايچون توقف اولندی
پس اوقات موصی فوت اولسيدی موصی لهك ملكنه داخل اولدی تكيم انده مشتری ايچون
خيار شرط اولنان بيع كبی اوقات مشتری اجازتدن اول فوت اولسيدی (وله الرجوع عنها)
وموصی ايچون وصيتدن رجوع جائز اولور (بقول صريح) قول صريح ايله مثالی بن وصيت
ايلديكم شيدن رجوع ايتدم ديمك كبی زيرا تمام اولمدق تبرعدر پس هبه كبی اولدی (وفعل يقطع
حق المالك عن المغصوب) دخی مغصوبدن مالكك حقنی قطع ايدر فعل ايله رجوع جائز
اولور مثالی ثوبی قطع ايتمك ود كدرمك كبی (او يزيد فی الموصی به ما يمنع تسليمه بدونه كالبناء)
ياخود وصيت ايلديكی شيده موصی لهه آنسز تسليمنی منع ايدر شیء زياده ايتمكله دخی رجوع
جائز اولور مثالی بنا كبی (او يزيل ملكه كالبيع) ياخود وصيت اولنان شیء موصينك ملكنی
ازاله ايدر اولمغله رجوع جائز اولور بيع كبی پس هر تصرفكه موصينك ملكنك زوالنی ايجاب
ايليه اول رجوع جائز اولور نته كيم اوقات موصی وصيت ايلديكی شيئی بيع ايتسيدی
اندنصكره اول شيئی اشترا ايتسيدی ياخود بيع ايتميوب بلكه هبه ايتسيدی اندنصكره اول
هبه دن رجوع ايتسيدی بو فعللر ايله موصينك وصيتدن رجوعی جائز اولور زيرا وصيت
نافذ اولماز الا موصينك ملكنده نافذ اولور پس ملك اوقات زائل اولسيدی رجوع اولور
ووصيت ايلديكی قيونی ذبح ايتمك رجوعدر زيرا عادتا حاجتنه صرف ايچون ذبح ايتمكدر
پس بو معنا اصل اولدی ذكر اولنان كبی (بخلاف غسل ثوب اوصی به) ووصيت اولنان
ثوبك غسلی ذكر اولنان شيئك خلافيدر يعنی خلافی اوزره در زيرا غسل ثوب رجوع اولماز
زيرا بر كيمسه ثوبنی آخره اعطا مراد ايلسه عادتا اول ثوبی غسل ايدر بعده اعطا ايدر پس

تقرير اولور (الجحود ليس برجوع) انكار رجوع دكلدر زيرا رجوع ماضيده اثبات وحالده
نفيدر وجحود ماضيده وحالده نفيدر وايكيسی بيننده منافاة واردر بو اجلدن نكاحك انكاری
فرقت اولماز (كذا كل وصية اوصيت بها فحرام او ربوا) كذلك موصی هر وصيت كه بن
انكله وصيت ايلدم حرامدر ياخود ربوادر ديسه ذكر اولنان كبی رجوع دكلدر زيرا حرمت وربوا
وصفی اصلك بقاسنی اقتضا ايدر پس رجوع متحقق اولماز وقوله (اخرتها) وهر وصيت كه ايتدم
بن انی تأخير ايتدم ديسيدی رجوع دكلدر (بخلاف تركتها) بن انی ترك ايلدم لفظی بونك
خلافی اوزره در يعنی اول رجوع دكلدر ثانی رجوعدر زيرا شيئك تركی اسقاطدر وتأخير
اسقاط دكلدر پس تحقيقا اين مديونی ايچون دينكی سنك ايچون ترك ايلدم ديسيدی مديون ايچون
ابرا اولور واكر سندن دينكی تأخير ايتدم ديسيدی ابرا اولماز محيطده بويله ذكر اولندی (وكذا فهی
باطلة) وهر وصيتكه بن ايتدم باطله در ديسيدی ذكر اولنان كبی بو دخی رجوعدر زيرا باطل اولوب
اصلی اولميان شیء ذاهب ومتلاشيدر (او الذی اوصيت به لزيد فهو لعمرو او لفلان وارثی)
ياخود موصی شول شيكه انكله زيد ايچون وصيت ايلدم اول شیء عمرو ايچوندر ياخود
وارثم فلان ايچوندر ديسيدی ايكيسندن هر بری رجوع اولور زيرا لفظ قطع شركت
اوزره دلالت ايدر واثبات تخصيص موصی ايچوندر پس اولدن رجوع اقتضا ايدر اندنصكره
ورثه مخيردر ديلرسه جائز كوررور وديلرسه رد ايدر شول وصيت بونك خلافی اوزره دركه اوقات موصی
ذكر اولنان كبی شول شيكه بن انكله زيد ايچون وصيت ايلدم آخر فلان ايچون وصيت ايلديكم كبی
ديسيدی رجوع اولماز زيرا لفظ شركت ايچون صالح اولور ومحل اول وصيتی قبول ايدر پس
عبد ايكيسی بيننده مشترك اولور (ولو كان فلان ميتا وقتها فالاولی بحالها) اكر وقت
وصيتده اول فلان آخر ميت اولسه ايكی وصيتك اولكيسی حالی اوزره قالور زيرا اولك باطل اولمسی
ثانی ايچون اثباتك ضروراتندندر پس اوقات ثانی اثبات اولمينجه موصی به اول ايچوندر (ولو حيا
فمات قبل الموصی فهو لورثة الموصی) اكر وقت وصيتده اول آخر حی اولوب موصيدن مقدم فوت
اولسيدی اول وصيت اولنان شیء موصينك وارثلری ايچوندر وصيتك ايكيسنكده بطلانی
ايچون زيرا موصی له وقتا كه ثانی اولديسه اولدن رجوع اولدی پس وصيت اولك حقنده
باطل وثانينك حقنده صحيح اولدی اندنصكره ثانی موصينك موتندن اول فوت اولدقده ثانی حقنده
دخی باطل اولدی (تبطل هبة المريض ووصيته لمن نكحها بعدهما) مريضك هبه سی ووصيتی باطل
اولور اول هبه ووصيتدنصكره نكاح ايلديكی مرأه ايچون بو فصلده اصل اولان موصی له وارث
اولمقدر ياخود وارثك غيری اولمقدر وصيتك جوازی وفسادی ايچون يوم موت اعتبار اولنور
يوخسه يوم وصيت اعتبار اولنماز واقرارده مقر لهك وارث اولمسی ووارثك غيری اولمسی
اقرارك جوازی وفسادی ايچون يوم اقرارده اولنور پس اوقات مرأه سنه يعنی مرأه سی ايچون
برشئله وصيت ايتسيدی ياخود اول مرأه ايچون برشی هبه ايتسيدی اندنصكره اول مرأه يی
تزوج ايتسيدی اندنصكره موصی فوت اولسيدی اول وصيت وهبه باطل اولور اما وصيتك باطل
اولماسی وصيت موتك مابعدنه مضاف اولانی ايجاب اولديغی ايچون حال بو كه مرأه موصينك
موتندنصكره وارثيدر ورثه ايچون وصيت ايسه باطلدر واما هبه نك باطل اولمسی اكرچه كيم
صورتا منجزه در پس اول هبه حكما موتك مابعدينه مضاف كبيدر زيرا اول هبه وصايا موقعنده
واقعه اولدی زيرا اول هبه تبرعدر انك حكمی موت فتنده متقرر اولور (بخلاف اقراره)
مريضك اقراری ذكر اولنان شيئك خلافی اوزره در زيرا تحقيقا مريض اوقات بر مرأه ايچون
دينله اقرار ايدوب بعد الاقرار تزوج ايتسيدی و بعد التزوج فوت اولسيدی اقراری جائز

اولور مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا اقرارده معتبر اولان مقرلهك يوم اقرارده وارث
اولمسى ياخود وارثك غيرى اولمسيدر حال بوكه مرأه يوم اقرارده اجنبيه ايدى (ووصيته وهبته
واقراره لابنه كافرا اوعبدا اومكاتبا ان اسلم اواعتق بعدذلك) موصينك كافر اولان ياخود
آخرك عبدى ياخود مكاتبى اولان اوغلو ايچون وصيتى وهبه سى واقرارى باطل اولور اكر اول
كافر اوغلان وصيت ياهبه ويااقراردنصكره اسلامى قبول ايدر ايسه ياخود عبد اولديغى
ويامكاتب اولديغى صورتده مولاسى اعتاق ايدر ايسه اما وصيت ايله هبه نك باطل اولماسى
مرور ايدن علت ايچوندركه ايكيسنده ده معتبر اولان حال موتدر واما اقرار تحقيقا اقرار
اكرچه كيم بنفسه ملزم ايسه ده لكن ارثه سبب اولان اوغلق وقت اقرارده قائمدر پس تهمت
ايراث ايدر پس تهمت اعتبار يله وصايايه ملحق اولدى (المقعد) اياقلرنده دردى اولمغله يوريمكدن
عاجز اولان كيمسه در (والمفلوج) دخى مفلوج فلج برمرضدركه بدنك نصفنه عارض اولوب
حس وحركات اراديه دن شخصى منع ايدر (والاشل) دخى چولاق برمرضدركه يدنده دترهمسى
حركتى اولان كيمسه در (والمسلول) مسلول شول كيمسه دركه انده سل مرضى اولماولكه جكرده
برياره در (ان طال مدته سنة كالصحيح والا كالمريض) اكر ذكر اولنان درت مرضدن هر
برينك مدتى برسنه اوزارسه انك حالى صحيح كيدر واكر برسنه اوزه مزسه مريض كيدر يعنى
تحقيقا بوذكر اولنان مرضلر امراض مزمنه درپس انلردن برى بركيمسه يه عارض اولسه
واول كيمسه تبرعات دن برشيئله تصرف ايدوب فصول اربعه اوزره مشتمله اولان سنه نك
تمامندن اول فوت اولسه اول مرض مرض موت اولور پس تصرفاتى ثلثدن معتبر اولور واكر
سنه نك تمامندنصكره فوت اولورايسه مرض موت اولماز زيرا اول مريض شول فصللركه هر
برى مظنهٔ هلاكدر اندن سالم اولسه مرض طبايعدن برطبيعت منزله سنده اولور وانك صاحبى
مرضدن خارج اولوب حتى تداوى ايله مشتغل اولماز (اجتمع الوصايا) وصيتلر مجتمع اولسيدى
حال بوكه بعضيسى فرض وبعضيسى نافله اولسيدى (وضاق الثلث فى الفرض والنفل
قدم الفرض) حال بوكه ثلث وفا ايتميوب ضيق اولسيدى پس فرضله نفلك اجتماعنده فرض
تقديم اولنور برابردركرسه موصى فرضى تقديم ايتسون كرك تأخير ايتسون حج وزكات وكفارت
كبى زيرا اصل زياده مهم اولانى تقديم ايتمكدر (وان تساوت قدم ماقدم) اكر قوتده وصيت
برابر اولورايسه موصينك كندى ذكرنده تقديم ايلديكى تقديم اولنورزيرا انسانك حالندن ظاهر اولان
انك قتنده زياده مهم اولانى تقديم ايتمكدر وظاهر ايله ثابت اولان نصله ثابت اولان كبيدر واكر موصى
انكله بدأ ايلديكى شيئك تقديمى اوزره نص اولسه انك تقديمى بزم اوزريمزه دخى لازم كلوركذلك
بومقامده دخى حكم اويله در (اوصى بحج احج عنه راكبا من بلده ان كفى نفقته) موصى
حج ايله وصيت ايلسه كه انك طرفندن بررجل انك بلدندن راكب اولديغى حالده حج
ايديوره اكر موصى به اول رجلك نفقه سنه كفايت ايدر ايسه بلدندن حج ايدر زيرا
واجب اولان موصينك بلدندن اولان حجدر بواجلدن مالدن انده معتبر اولان بلدندن كفايت
ايدن شيدر وانك اوزرينه اداسى واجب اولان شئ ايچون ووصيت موصينك اوزرينه اداسى
واجب اولان شئ ايچوندر راكبا حج ايدر زيرا موصى اوزره ماشيا حج ايتمك شرعا لازم
كلمزپس وصيتك اداسى موصينك اوزرينه واجب اولان وجه اوزره ادايه منصرف اولدى (والا)
واكر مال بلدندن حجه كفايت ايتمزسه (فمن حيث يكفى) كفايت ايدن مكاندن حج ايدر وقياس
انده حج اولنمق ايدى زيرا موصى حجه برصفت ايله وصيت ايتدى حال بوكه اول صفت
معدومدر واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا بزبلورزكه موصينك غرضى وصيتك

تنفيذيدر پس ممكن اولان شيئله تنفيذ اولنور (مات حاج فى طريقه واوصى به) حاجدن
برحاج طريق حجده فوت اولوب اندن حجله وصيت ايتسيدى (يحج كذلك) موصى له انك
بلدندن حج ايدر اكر نفقه سى كفايت ايدر ايسه واكر كفايت ايتمزايسه كفايت ايلديكى مكاندن
حج ايدر وامامين ديديلركه اولكه قول زفردر حاجك بالغ اولديغى مكاندن حج ايدر وبوخلاف
اوزره در حجدن غيردن حاج اولان كيمسه طريقده فوت اولسيدى واما انك وطنى اولميان
كيمسه دن فوت اولديغى مكاندن حج ايديلور بالاجماع بونى زيلعى ذكر ايلدى (اوصى بان يحج
عنه بهذه المائة فهلك منها درهم يحج عنه بمابقى من حيث تبلغ) بركيمسه شو يوزدرهمله كندندن
حج اولنمق ايله وصيت ايتسيدى پس اول يوز درهمدن بردرهم هلاك اولسيدى اندن باقى قلان
شيئله بالغ اولديغى مكاندن حج اولنور استحسانا (وان لم يهلك شئ احج بها) واكر اول يوزدرهمدن
برشئ هلاك اولمز ايسه اول يوز ايله انك ايچون حج اولنور (فان بقى منه شئ) واكر بعد تمام الحج
اول يوزدن برشئ قالور ايسه (رد على الوارث) وارث اوزره رد اولنور زيرا تركه ورثه نك حقيدر مكركه
حق وصيت ايله مشتغل اولور ايسه رد اولنماز (بخلاف الوصية باعتاق عبد عنه) اما موصى بو يوز التونله
برعبد الوب اندنصكره اعتاق اولنمغله وصيت ايتسيدى واندن برالتون هلاك اولسيدى (حيث لا يعتق
بالباقى) اول وقت باقى ايله عبد اعتاق اولنماززيرا وصيت حجدن مستحق ايچون ايجاب قلنسيدى غيرى
ايچون تنفيذى صحيح اولمازو بومقامده تسميه اولنان شيئله اشترا اولنان عبدك عتقيله وصيت اولندى
پس تسميه اولنان شيدن اقل ايله اشترا اولنان عبدده وصيتك تنفيذى صحيح اولمز
زيرا بوعبد اولك غيريدرپس وصيتك نده تنفيذى موصى لهك غيرى اولور بواجلدن جائز اولمز
(اوصى بان يشترى بكل ماله عبد فيعتق عنه ولم يجز الورثة بطلت) موصى مالنك كلسى ايله برعبد
اشترا اولنوب انك ايچون اعتاق اولنمغله وصيت ايتسيدى ووارثلر بووصيتى جائز كورمسه لرايدى
اول وصيت باطل اولوردر مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا مالك كلى ايله اشترا اولنان عبد
ثلث ايله اشترا اولنان عبده مغايردر (كذا اذا اوصى بان يشترى له عبد بالف درهم وزاد الالف
على الثلث لم تجز) موصى حقنده انك ايچون بيك درهم ايله برعبد اشترا اولنمق ايله وصيت ايتسيدى
واول بيك درهم ثلثدن زياده اولسيدى جائز اولمدى ذكر اولنانكى بينهما دخى تغاير
اولديغيچون والله تعالى اعلم

) باب الوصية بالثلث (

بوباب ثلث ايله وصيتك بياننده در (اوصى له بثلثه ولآخر بثلثه) موصى ثلث مالنى بررجل ايچون
وثلث ماليله رجل آخر ايچون دخى وصيت ايتسيدى پس اكر وارثلرى مجيز اولورسه مالنك ثلثانى
اول ايكى رجل ايچون وثلثى وارثلرك اولور (وان لم يجيزوا فالثلث بينهما نصفين) واكر ورثه سى تجويز
ايتمزلر ايسه موصينك ثلث مالى اول ايكى رجل بيننده نصفين اولور زيرا اول ايكى رجل سبب
استحقاقده برابردرپس استحقاقده دخى برابر اولورلر وثلث حقلرندن ضيق اولور پس ثلث ايكيسى
بيننده برابر تقسيم اولنور (ولو اوصى له بثلثه ولآخر بكله ولم يجيزوا فكذا عند ابى حنيفة رحمه الله)
واكر ثلثى بررجل ايچون ورجل آخر ايچون كلى ايله وصيت ايتسيدى كذلك ثلث ايكيسى بيننده برابر
تقسيم اولنور امام اعظم قتنده (وعندهما يربع) وامامين قتنده تربيع اولنور يعنى ثلث درت سهم
قلنور اوچ ربعى كلى وصيت ايلديكى موصى له ايچون وبرربعى ثلثى وصيت ايلديكى موصى له ايچون
اولور زيرا ثلث اوزره زائد برمعنا ايچون باطل اولوركه تحقيقا موصى له برحقى وارث اوزره مستحق قلماز
لكن موصى له ثلثدن اول ثلث اوزره زياده نك حصه سيله اخذ ايدرزيرا بومعنا بى ابطال ايچون موجب
بوقدرپس ثلثك مخرجى اوچدر وثلث واحددر وكلده بردرپس جمله سى درت سهم اولور

پس بو سهام اوزره تقسیم اولور (ولوله بثلثه ولآخر بنصفه ولم يجيزوا فالثلث بينهما نصفان عنده
وعندهما على خمسة اسهم سهمان لصاحب الثلث وثلثة اسهم لصاحب النصف) واكر بری ایچون
برثلث وآخر ایچون نصف وصیت ایلسه ورثه دخی اجازت ویرمسه لر امام اعظم قتنده ثلث تنصیف
اولنور وامامین قتنده ثلث بش سهم اوزره تقسیم اولنور ایکی سهمی ثلث صاحبنه ویریلور زیرا
هر سدس بر سهم قلنورو اوچ سهم صاحب نصفه ویریلور زیرا ضربله حاصلدر (ولوله بالسدس ولآخر
بالثلث فالثلث بينهما اثلاثا عندهم) واكر موصی لهك بری ایچون ثلثله وآخر ایچون سدس ایله وصیت
ایتسیدی پس ثلث ایکیسی بیننده اثلاثا تقسیم اولنور بلا خلاف بوندنصکره بو خلاف بینلرنده مقرر
اولان خلاف اوزره مبنیدر مصنف آتی (ولا يضرب ابو حنيفة للموصى له بما زاد على الثلث)قوایله ذکر
ایلدی وامام اعظم رحمه الله ثلث اوزره زیاده ایله موصی له ایچون سهم قیلمدی عنایه ده دیدیکه لا یضرب
لا يجعل معناسنه در ضرب من ماله سهما ای جعل معناسنه در یعنی بر سهم قلمز ولا یضربك مفعولی
محذوفدر یعنی ولا يضرب شيئا دیمکدر وصدر الشریعه دیدیکه ضرب ایله مراد اهل حساب
بیننده مصطلح اولان ضربدر پس فلان موصی ثلثله وکل ایله وصیت ایتسیدی پس امام اعظم قتنده
سهام وصیت ایکیدر هر بری ایچون نصف واردر نصفی ثلث ماله ضربله پس نصفی ثلثه
ضربده ثلثك نصفی اولور اولکه سدسدر پس هر بری ایچون سدس مال حاصل اولور وامامین
قتنده وصیتك سهملری دردر وواحد دردن ربعدر پس ربع ثلث ماله ضرب اولنور پس ربعی
ثلثه ضربده ربع ثلث حاصل اولور اندنصکره صاحب کل ایچون دردن اوچ واردر اولکه
ثلثك اوچ ربعیدر پس ثلاثة ارباع ثلثه ضرب اولنور یعنی ثلثك اوچ ربعی ثلثه ضرب اولنور
وصاحب ثلث ایچون دردن واحد واردر پس واحد ثلثه ضرب اولنور اویله واحد که
ربع ثلثدر (الا فى المحاباة) الامحاباتده ضرب ایدر وبونك صورتی اولدرکه
بر رجلك ایکی عبدی اولوب برینك قیمتی بیك یوز اقچه وآخرك قیمتی التیوز اقچه اولسیدی
واول رجل برین فلان کیمسه یه یوز اقچه یه وآخرین فلان کیمسه یه یوز اقچه یه بیع اولنمغله
وصیت ایتسیدی پس تحقیقا محابات ایکیسندن بری ایچون بیك ایله وآخر ایچون بشیوز ایله
حاصل اولدی یعنی وصیت جهتیله عطا اولور حال بوکه کلیسی حال مرضده اولدیغیچون وصیتدر
پس اول رجل ایچون اول ایکی عبددن غیری مال اولمسیدی وورثه دخی بو وصیتی جائز کورمسه لر
محابات ثلث مقداری ایله جائز اولور پس ایکی موصی لهك بیننده ثلث اثلاثا اولور بیك ایله موصی له
وصیتی حسبیله ضرب اولنور یعنی وصیتی حسبیله قیلنور اولکه بیکدر وموصی له آخر وصیتی حسبیله
ضرب اولنور اولکه بشیوزدر پس اکر بو سائر وصیتلر کبی اولسیدی امام اعظم قولی اوزره بیك ایله
اولان موصی له بشیوزدن اکثر ایله ضرب اولنمامق واجب اولور ایدی ایمدی محابات مفاعله در کسر ایله
حبادندر عطا معناسنه وبو مقامده محابات قیمتندن اکثر ایله بر شیئی اشترا ایتمك یاخود مالك اولدیغی
اشیادن بر شیئی قیمتندن اقل ایله بیع ایتمکدر پس زائد وناقص محابات اولورنکیم بر رجلك ایکی عبدی
اولوب برینك قیمتی اوتوز دینار وآخرك قیمتی التمش دینار اولسیدی پس اول رجل قیمتی اوتوز اولان
عبدی اون دیناره زیده وقیمتی التمش اولانی یکرمی دیناره عمروه بیعله وصیت ایتسیدی واول رجلك
بو ایکی عبددن غیری مالی دخی اولمسیدی پس زید حقنده وصیت یکرمی دینار وعمرو حقنده اولان
وصیت قرق دینار اولور ثلث بینلرنده تقسیم اولنور پس اولکی عبد زیده یکرمی دیناره بیع
اولنوب اون دینار انکیچون وصیت اولور وایکنجی عبد عمروه قرق دیناره بیع اولنوب یکرمیسی
انکیچون وصیت اولور پس عمر وثلثدن وصیتی مقداری ایله اخذ ایتدی اکرچه کیم ثلث
اوزره زیاده ایسه ده (والسعاية) دخی سعایتده ضرب ایدر صورتی اولدرکه موصی ایکی عبدك
عتقی ایله وصیت ایتسیدیکه برینك قیمتی بیك اقچه وآخرك ایکی بیك اقچه اولوب وبو ایکی عبددن

غیری دخی اولمسیدی اکر ورثه جائز کورورلر ایسه ایکیسیده جمیعا معتق اولورلر واکر ورثه جائز
کورمزلر ایسه ثلثدن معتق اولورلر وموصینك ثلث مالی بیك اقچه اولسیدی پس بیك اقچه اول
ایکی عبدك بیننده وصیتلری مقداری اوزره در بیك اقچه نك ثلثانی قیمتی ایکی بیك اولان عبد ایچون
اولورو باقیسنده سعایت ایدروثلثی قیمتی بیك اقچه اولان عبد ایچون اولور وباقیسنده سعایت ایدر
(والدراهم المرسلة) ودخی دراهم مرسله دن ضرب ایدر مرسله دن مراد ثلث یاخود نصف بونلرك
امثالندن مطلقه یعنی بونلرکله مقید اولمیان دراهمدر بونك صورتی اولدرکه موصی بر رجل ایچون ایکی
اقچه ایله وآخر ایچون بیك اقچه وصیت ایتسیدی وثلث مالی دخی بیك اقچه اولسیدی و ورثه دخی
جائز کورمسه لردی اول بیك اقچه بینلرنده اثلاثا تقسیم اولنور ایکیسندن هر بری وصیتنك
جمیعسنه ضرب اولنور زیرا وصیت مخرجنده صحیحه در انك ایچون بو مقداری چقار مال آخر
اولمق جوازیچون وبو اوچ صورتك بینی ایله بونلرك بیننده امامك فرق ایتسنك وجهی
اولدرکه تحقیقا وصیت بخان ثلث اوزره زیاده ایله صریحا مقدره اولسیدی ثلثان کبی ونصف
کبی وبونلرك مثللی کبی حال بوکه شرع زائد وصیتی ابطال ایتمش ایکن انك ذکری لغو اولور
پس ضرب حقنده معتبر اولماز بخان ثلث اوزره زیاده مقدره اولمسه اول وقتده عبارتده وصیت
ایچون ابطال ایدیجی شیء اولماز نتکیم بخان موصی اللی درهم ایله وصیت ایلسه وموصینك
مالی اتفاقی یوز درهم اولسه پس وصیت بالکلیه باطله دکلدر یوزك فوقنده انك ایچون مال
ظاهر اولمق امکانی ایچون پس بخان وصیت بالکلیه باطله اولمسه ضرب حقنده معتبره اولور
(ولو بنصيب ابنه بطل) واكر موصی اوغلونك نصیبی ایله غیر ایچون وصیت ایلسه باطل
اولور زیرا اوغلونك حقی اولان شیئله وصیت غیر ایچون صالح اولماز (ولو بمثله لا) واكر
اوغلونك نصیبنك مثلی ایله وصیت ایلسه باطل اولماز زیرا انده مانع یوقدر (ولو بسهم او جزء)
واکر سهم ایله یاخود جزء ایله وصیت ایتسه یعنی مالندن بر سهمله یاخود بر جزء ایله
وصیت ایتسیدی (له بين وارثه) یعنی وارث ایچون سن دیلدیکك کبی عطا ایله دینلور زیرا سهم
ویا جزء مجهولدر وجهالت وصیتك صحتنی منع ایتمز پس بیان ورثه ایچوندر بومشایخك اختیار
ایلدکلری شیدر عرف اوزره بناء که تحقیقا سهم جزء کبیدر واما اصل روایت بونك خلافی
ایله در اولکه وقایه ده مذکوردر (ولو بسدس ماله ثم بثلثه واجيز له ثلثه) واكر موصی مالنك
سدسیله وصیت ایتسیدی اندنصکره ثلثی ایله وصیت ایتسیدی وانك ایچون ثلثی جائز کوریلور
یعنی سدس ثلثده داخل اولور صدر الشریعه دیدیکه اکر سن دیرسك که موصینك بنم مالمك
ثلثی انك ایچوندر دیدیکی اکر اخبار ایسه پس کاذبدر واکر انشاء ایسه ورثه نك اجازتی قتنده
انك ایچون نصف واجب اولور واکر سدسده اخبار وثلثده انشاء ایسه پس بو ممتنعدر ذکر
اولنان کبی دیو بو سؤالی ایراد ایلدی وجواب ویرمدی بن دیرمکه وبالله التوفيق بز اختیار ایدرزکه
تحقیقا انك قولی انشادر و ورثه نك اجازتلری قتنده نصفك واجب اولمسی نصف لفظنك
مدلولی اولورسه ده حال بوکه اویله دکلدر پس زیرا سدس وثلث موصینك کلامنده شایعدر
وشایعی شایعه ضم ایتمك مقدارده زیاده لکنی افاده ایتمز بلکه اکثری تعیین ایله افاده ایدر کرك
مقدم اولسون وکرك مؤخر اولسون بو اجلدن جمهور انك تعلیلنده زیرا ثلث سدسی متضمندر
دیرلر پس زیرا تضمن تصور اولنماز الا شایعده اولور وسدس شایعی ثلث شایعه ضم ایتمك
عددك زیاده لکنه فائده ایتمز پس ثلثدن اکثره متناول اولماز واجازتك فائده سی ظاهر
اولماز الامتناول اللفظ اولان شیده ظاهر اولور واکر بویله اولمزسه بر مستأنف اولور اجازت اولماز
واهل معقولك قولی بوندن اقرب اولوب کلی اکرچه کلی یه ضم اولنسه جزئیی افاده ایتمز (وفی

سدس مالی مکرراله سدسه) واکر موصی بنم مالمك سدسی انك ایچوندر دیسیدی مکررا یعنی موصی
بنم مالمك سدسی انك ایچوندر دیوب اندنصكره اول مجلسده یاخود مجلس آخرده مالمك سدسی انك
ایچوندر دیسیدی انجق سدس لازم کلور زیرا معرفه معرفه اولدیغی حالده اعاده اولندی (و بثلث
دراهمه او غنمه وهلك ثلثاه له ما بقی) ودخی موصی دراهمك یاخود قیونك ثلثی ایله وصیت ایدوب
مالك ایکی ثلثی هلاك اولسیدی باقی قلان موصی له ایچوندر یعنی چقان موصی دراهمك ثلثی ایله یاقیونك
ثلثی ایله وصیت ایتسیدی ودراهمك کلبسنك یاقیونك کلبسنك ثلثانی هلاك اولوب ثلثی باقی قالسیدی
حال بو که اول ثلث موصبنك باقی قلان مالندن چقار پس هلاکدن باقی قلانك یاقبسنك جمیعی
موصی له ایچوندر وامام زفر هلاکدن باقی قلانك ثلثی موصی له ایچوندر دیدی زیرا دراهم وقیوندن
هر بری ورثه ایله موصی له ماینده مشترکدر ومال مشترکدن هلاك اولان شرکت اوزره هلاك اولور
واندن باقی قلان شئ جمله شرکاء اوزره باقی قالور نتکیم چقان ترکه اجناس مختلفه اولدیغی کبی اولور
و بزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا جنس واحده ده انلردن برینك حقنی واحده ده جمع ایتمك ممکن
اولور بو اجلدن قسمت اوزره جبرانده جاری اولور وچقان جمع ممکن اولسیدی وصیتی ارث اوزره
تقدیم ایتمك جهتندن باقی قلان شیده موصی لهك حقی جمع اولنور زیرا موصی حاجتی بو معنیده
حق ورثه اوزره موصی به قدری ایله مقدر قلدی پس حق ورثه تبع کبی اولدی وحق
موصی له اصل کبی اولدی واصل وتبع اوزره مشتمل اولان مالده اصل اولان چقان اندن برشئ
هلاك اولسه هلاك اولانی تبعدن قلمقدر نتکیم مال زکوتده اولدیغی کبی اول حیثیتدنکه هالك
اولا عفوه صرف اولنور اندنصكره انی ولی ایدن نصابه صرف اولنور ثم وثم (ولو بثلث رقیقه او ثیابه
مختلفة اودوره له ثلث ما بقی) واکر موصی رقیقنك یاخود مختلفه ثوبلرینك یاخود دارلرینك
ثلثی ایله وصیت ایتسیدی باقی قلانك ثلثی موصی له ایچوندر زیرا اندن ظاهر اولان افرادی
بیننده تفاوتدر پس اجناس مختلفه اولور پس انلردن برینك حقنی واحده ده جمع ایتمك ممکن
اولماز (ولو بالف وله نقد ودین هو نقد ان خرج من ثلثه) واکر موصی بیك اقچه ایله وصیت
ایتسیدی واول موصبنك نقدی غیر اوزره اول بیك جنسندن دینی اولسیدی اکر موصی به
اولان بیك اکر نقدك ثلثندن چقار ایسه نقد هر حق صاحبنك حقنی بلا نقصان ایفا ممکن
اولدیغیچون اکا صرف اولنور (والا فثلث النقد وثلث المأخوذ من الدین) واکر موجود اولان
نقدك ثلثندن موصی به اولان بیك چقماز ایسه نقد موجودك ثلثی ودیندن اخذ اولنانك ثلثی
موصی لهه دفع اولنور یعنی دیندن هر نه خارج اولور ایسه ثلثی اخذ ایدر حتی بیکی استیفا ایدنجه
زیرا موصی له وارثك شریکیدر وموصی لهك نقد ایله تخصیصنده ورثه حقنده تنقیص واردر
زیرا عین دیندن اولیدر (ولو بثلثه لزید و بکر المیت کان لزید مطلقا) واکر موصی ثلثی ایله زید ایچون
وبکر میت ایچون وصیت ایتسیدی موصی به مطلقا زید ایچون اولور یعنی برابردر کرك بکرك موتنی بلسون
وکرکسه بلسون زیرا میت وصیت اهلندن دکلدر وصیت اهلندن اولان حیه مزاحم اولهمز نتکیم
چقان زید ایچون ودیوار ایچون وصیت ایتسیدی موصی بهك کلبسی زید ایچون اولدیغی کبی
وامام ابی یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا موصی له چقان بکرك موتنی بلمسیدی زید ایچون ثلثك
نصفی واردر زیرا وصیت موصی لهك قتنده بکر ایچون صحیحه در پس حی ایچون راضی اولماز
الا نصف ثلثله اولور اما چقان بکرك موتنی بلسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در زیرا بکر ایچون
اولان وصیت لغودر بو تقدیرجه ثلثك کلنی زید ایچون راضی اولمش اولور (کذا لو اوصی له ولمن کان فی
هذا البیت ولا احد فیه) کذلك اکر زید ایچون وشو بیتك ایچنده اولان کیمسه ایچون وصیت ایتسیدی
حال بو که بیتده براحد اولمسیدی ثلث زید ایچون اولور زیرا معدوم ماله مستحق اولماز (اوله ولعقبه)

یاخود زید ایچون وزیدی عقبلین کیمسه ایچون وصیت ایتسیدی ثلث ینه زید ایچون اولور
زیرا زیدك عقبی زیدی موتندنصكره عقبلیندر پس حالا معدوم اولور (اوله ولولد بکر) یاخود
زید ایچون و بکرك ولدی ایچون وصیت ایتسیدی (فات ولده قبل موت الموصی) پس
موصی لهك فوتندن اول بکرك ولدی فوت اولسیدی (اوله والفقراء ولده اولمن افتقر من ولده وفات
شرطه عند موت الموصی) یاخود زید ایچون و ولدنك فقراسی ایچون یاخود ولدندن افتقار ایدن
کیمسه ایچون وصیت ایتسدی وشرطی موصبنك موتی قتنده فوت اولسیدی پس بو صورتلرده
ثلثك کلبسی زید ایچوندر زیرا معدوم یاخود میت برشیئه مستحق اولماز لر پس زید ایچون مزاحمه
ثابت اولماز پس نتکیم چقان موصی زید ایچون ودیوار ایچون وصیت ایتمش کبی اولدی (وان قال ثلث
مالی بینهما و بکر میت) واکر بنم ثلث مالم زید و بکرك ایکیسی بیننده در دیسیدی حال بو که بکر میت
اولسیدی (فنصفه لزید) ثلثك نصفی زید ایچوندر زیرا بو لفظك مقتضاسی هر بری ایچون نصف
ثلث اولمقدر (اوصی لزید مثلا بثلثه وهو فقیر له ثلث ماله عند موته) مثلا موصی زید ایچون ثلثی ایله
وصیت ایتسیدی حال بو که موصی فقیر اولسیدی، انك ثلث مالی موتی قتنده زید
ایچوندر زیرا وصیت استخلاف عقدیدر که موتك ما بعدنه مضافدر پس اول عقدك حکمی
بعد الموت ثابت اولور پس عند الموت ملکك موجود اولمسی شرط قلندی موتدن اول شرط
قلنمدی وکذلك چقان موصی ایچون مال اولسه پس اول مال هلاك اولوب اندنصكره اکتساب
مال ایله حکم ذکر اولنان کبیدر (ولو بثلث غنمه ولا غنم له او هلك قبل موته بطل) واکر موصی قیونك
ثلثی ایله وصیت ایتسیدی حال بو که موصینك قیونی اولمسه یاخود قیونی اولوب موتندن اول هلاك
اولسه انك وصیتی باطل اولور ذکر اولنان علت ایچونکه تحقیقا انك وصیت ایلمسی بعد الموت
ایجابدر پس بو تقدیرجه قیامی اعتبار اولنور پس تحقیقا بو وصیت عینه تعلق ایتدی پس عند الموت
عینك فوت اولمسیله باطل اولور واکر موصینك قیونی اولمیوب بعد الوصیه قیونی استفاده ایتسه اندن
صکره فوت اولسه قول صحیح بودرکه تحقیقا وصیت صحیحه اولور (کذا بشاة من غنمی ولا غنم له)
کذلك موصی غنمدن برقیون ایله وصیتم اولسون دیسیدی حال بو که موصینك غنمی
اولمسیدی تحقیقا انك بو وصیتی باطلدر زیرا موصی وقتا که وصیتی غنمه مضاف قلدی ایسه
بلندیکه تحقیقا انك مرادی قیونك عینیدر شول جهتدنکه اول عینی قیونك سوریسندن جزء
قلدی (و بشاة من مالی له قیمتها من ماله) واکر موصی مالمدن برقیون وصیتم اولسون دیسیدی
موصی له ایچون اول قیونك قیمتی لازم کلور زیرا موصی وقتا که مالمدن دیدی ایسه دلالت ایدرکه
تحقیقا موصبنك غرضی قیونك مالیتی ایله وصیت ایتمك اوزره در (ولو بثلث ماله لامهات اولاده
وهن ثلاث وللفقراء والمساکین لهن ثلاثة اخماس ولهما الباقیان) واکر موصی مالنك ثلثی
اولادلرینك انالری ایچون وصیت ایتسیدی وانلر اوچ اولسه لر ایدی ودخی فقرا ومساکین ایچون وصیت
ایتسیدی ثلث مالك اوچ خمسی اول اوچ امهات اولاده و بو اوچ خمسدن باقی بی ایکی مناصفه
ایله فقرا ومساکینه وریلور بو تقسیم امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده در وامام محمد قتنده ثلث
مال یدی سهم اوزره تقسیم اولنوب اول یدیدن اوچ سهمی امهات اولاده وریلور زیرا فقرا
ومساکینده ذکر اولنان لفظ جمع لفظیدر ومیراثده اقل جمع ایکیدر ووصیت میراثك اختیدر
وامام اعظم ایله امام ابی یوسفك دلیللری تحقیقا لام ایله محلی اولان جمعله جنس مراد اولنور
وجمعیت باطل اولور مثالی حق سبحانه وتعالینك لا یحل لك النساء قول شریفی کبی پس بو جمعله
واحد مراد اولنور پس ثلث مال بش قسمه تقسیم اولنور بش قسمدن اوچی امهات اولاد
ایچون اولور (ولو بثلثه لزید وللفقراء نصف بینهما) واکر موصی ثلث مالنی زید ایچون وفقرا

ایچون وصیت ایتسیدی ثلث مال زید ایله فقرا بیننده تنصیف اولنور امام اعظم وابو یوسف قتنده
وامام محمد قتنده ثلث مال اثلاثا تقسیم اولنور (ولو بمائة لزید ومائة لبكر او اوصی بها لزید وخمسین لبكر
ان اشرك آخر معهما) واكر موصی یوز اقچه ایله زید ایچون و یوز اقچه ایله بكر ایچون وصیت ایتسیدی
یاخود زید ایچون یوز اقچه ایله و بكر ایچون اللی اقچه ایله وصیت ایتسیدی وآخر ایچون انلرك
ایكیسیله بله سنی شریك ایتدم دیسیدی (فله) اول ذكر اولنان آخر ایچون (ثلث كل مائة
فی الاول) هر یوز اقچه نك ثلثی ویریلور اولكی صورتده زید و بكرك نصیبی انده برابردر وموصی
تحقیق اول آخری انلر ایله بله مشترك قیلدی پس آخر ایكیسندن هر بریله شریك اولور
ایمدی اول آخر ایچون ایكیسندن هر بری ایچون حاصل اولان شی واردر اولكه یوزك
ثلثیدر (ونصف مالكل منهما فی الثانی) وزید و بكرك ایكیسندن بری ایچون حاصل اولان
شیئك نصفی واردر صورت ثانیه ده زیرا انك بیننده برابرلكك تحقیقی ممكن دكلدر ایكی مالك
تفاوتی اولدیغیچون لفظ اشتراكك مفهومیله عملدن لابددر پس بر اول مفهومك مساواتی
زید و بكرك هر بری ایچون مساواتی اوزره حمل ایده رز نتكیم ممكن اولدیغی قدر لفظله عمل
یوندن وجه قیاسده بودر (وفی له علی دین فصدقوه صدق الی الثلث) موصی فلان ایچون
بنم اوزریمده دین واردر انی تصدیق ایدك دیسیدی یعنی قچان مریض وارثلرینه خطاب ایدوب
فلان ایچون بنم اوزریمده دین واردر انی تصدیق ایدك دیسیدی پس وارثلر دیدیكی شیده
تصدیق ایتسلر ایدی ثلثده تصدیق اولنور وقیاس اولنمامق ایدی زیرا وارثلرینه حكم شرعك
خلافیله امر ایلدی اولكه مدعی یی بلاحجت تصدیقدر ودخی مریضك بنم اوزریمده فلان
ایچون دین واردر قولی مجهول ایله اقراردر و بو اقرار اكرچه كیم صحیح ایسه ده بونكله حكم اولنماز
الابیانله اولور حال بوكه بیان فوت اولدی واستحسانك وجهی اولدركه تحقیقا مریض وصیت
ایلدیكی شیئله مالی اوزره اول فلانی تسلیط ایلدی ومریض بو تسلیطه ثلث مقداری ایله مالك اولور
اولا اول فلان ایچون وصیت ایتمكله پس وصیت كبی انك ایچون اقراری ایله تسلیطی صحیح
اولور پس وصیت كبی اول فلان ایچون دین مجهول ایله اقراری ایله تسلیطده صحیح اولنور پس
انسان آز اولور بوكا محتاج اولور حقك اصلنی بیلوب مقدارین بلمامكله بو طریقله رقبه سنك
فكنده سعی ایدر پس تنفیذ حقنده وصیت قلنور اكرچه كم مستحق حقنده دین ایسه ده
وموصی انده موصی لهه دینی تقدیر قلدی ایسه ده بو اجلدن پس موصی له ثلثده تصدیق
اولنور زیاده ده اولنماز (فان اوصی بالثلث معه) پس اكر موصی اولادین اقرار ایلدیكی كیمسه
ایله بله اول اقراردن رجوع ایتمكسزین ثلثله وصیت ایتسیدی (عزل لهما والباقی للورثة)
ثلث مال مقرله ایچون وموصی له ایچون عزل اولنوب و باقی قلان ثلثان ورثه ایچون اولور زیرا
انلرك میراثلری معلومدر كیمسه مزاحم اولمز ایمدی معلومك ایرلسی تقدیم اولنور (فیقال لكل
صدقوه فیما شئتم ومابقی من الثلث فلاصحاب الوصایا) یعنی ثلثی آیردقدنصكره اصحاب
وصایادن ورثه دن هر بری ایچون مراد ایلدیككز شیده موصی یی تصدیق ایدك دینور وثلثدن
باقی قلان شیء اصحاب وصایا ایچوندر انده صاحب دین مشارك اولماز وثلثی آیرمقده برفائده
اخری دخی واردر كه تحقیقا ایكی فریقك بری بوحقك مقداریني بلمش اولور وانی كورمش
اولور وفریق آخر عنید اولور یعنی حرارتلی دشمن ومعاند اولور وآز اولور فضلده اختلاف
ایدرلر قچان خصم ادعا ایتسیدی پس بز قچان عزل ایلسیدك دیرزكه بر بیلدككه تحقیقا تركه نك
كلبسنده دین شایع واردر پس اصحاب وصایا وورثه بیانی ایله امر اولنور (واذا بینوا یؤخذ اصحاب
الثلث بثلث ما اقروا به والباقی لهم) وقچان برشیء بیان ایتسلردی اصحاب ثلث اقرار اولنان شیئك

ثلثنی اخذ ایدروباقی انلر ایچون اولور (ویؤخذ الورثة بثلثی ما اقروا به) وورثه اقرار ایلدكلری شیئك
ایكی ثلثیله اخذ اولنور هر فریقك حقی مقدارنده اقراری نافذ اولسون ایچون (ویحلف كل منهم
علی العلم فی دعوی الزیادة) وانلردن هر فریق زیاده دعواسنده علملری اوزره تحلیف اولنورلر
اكر مقرله ثلث اوزره زیاده دعوا ایدرسه زیرا مقره كندی بینی ایله غیری بیننده جاری اولان
شیء اوزره یمین ویریلور (وفی بالف لوارث واجنبی له نصفه وخاب الوارث) ووارث ایچون بیك اقچه ایله
واجنبی ایچون بیكك نصفی ایله وصیتده یعنی قچان موصی وارثی ایچون واجنبی ایچون بیك اقچه ایله
وصیت ایتسیدی پس اجنبی ایچون وصیتك نصفی لازم كلوب وارثه وصیت باطل اولور ووارث
خائب اولور زیرا موصی ایصاسنه مالك اولدیغی شیئله وایصاسنه مالك اولمدیغی
شیئله ده وصیت ایلدی پس اولده صحیح اولوب ثانیده صحیح اولمدی یعنی ایصاسنه
مالك اولمدیغی شیكه وصیت وارثدر انده صحیح اولمدی (وفی الحی والمیت الكل للحی) دخی
حی ایله میت ایچون وصیت ایتسیدی وصیتك كلیسی دخی حی ایچون اولور زیرا میت
وصیت اهلندن دكلدر پس مزاحم اولمغه صالح اولماز پس وصیتك كلیسی حی ایچون
اولور ووارث وصیتك اهلندندر پس بو اجلدن وارثك اجازتی ایله صحیح اولور لكن بر عارض
ایچون حرام اولدی (وبثلاثة اثواب متفاوتة بكل لرجل ان ضاع ثوب ولم یدر ای هو والورثة
تقول لكل تلوی حقك بطلت) وموصی متفاوت اوچ ثوبله هر برین بر رجل ایچون وصیت
ایتسیدی اكر ثوبك بری ضایع اولدقده بلنمسه ووارثلر هر برینه سنك حقك هلاك اولدی
دیسیدلردی وصیت باطل اولور یعنی موصینك اعلی وادنا واوسط اوچ ثوبی اولوب هر برینی
بر رجل ایچون وصیت ایتسیدی وثوبك بری ضایع اولوب قنغی رجلك حقی اولدیغی معلوم
اولمسه وورثه اوچ رجلدن هر برینه شول ثوبكه سنك حقكدر تحقیق ضایع اولدی دیسلر ایدی
پس مستحق مجهول اولور ومستحقك جهالتی انكله قضانك صحتنی ومقصودك تحصیلنی منع
ایدر ایمدی وصیت باطل اولور نتكیم قچان موصی بو ایكی رجلك بری ایچون وصیت ایتسیدی باطل
اولدیغی كبی مكر ورثه باقی قلان ایكی ثوبی تسلیم ایدهلر (وان سلموا الباقیین زال المانع) واكر ورثه
باقی قلان ایكی ثوبی تسلیم ایدرلرسه مانع زائل اولور اولكه انكارلریدر وصیت دخی صحیحه اولور
(اخذ ذوالجید ثلثی الجید وذوالردی ثلثی الردی وذوالوسط ثلث كل) ثوب جیدك صاحبی جیدك
ثلثانی اخذ ایدر وثوب ردینك صاحبی ردینك ثلثانی اخذ ایدر وثوب وسط صاحبی جید ایله
ردینك كلنك ثلثنی اخذ ایدر زیرا ایكی ثوب اوچ موصی لهك بیننده بو وجه اوزره قسمت اولنورلر واول
تقسیم انلرك هر بری ثوبك ثلثانی اخذ ایلمكدر وصاحب جیدك حقی انجق جیده متعین اولدی
وانك ردیده متعین حقی یوقدر ومحتمل اولوركه ردی اصلی اولمقله ردیده دخی حقی اوله ومحتمل
اولوركه ضایعده دخی حقی اوله ردی زیاده اولمقله پس وصیتك تنفیذی حقی اولان محلدن
اولمق اولی اولدی وآخرك حقی ایكی ثوبك هر برینك ثلثدن تعیین اولنمغه باعث اولدركه زیرا
صاحب جید وقتاكه جیدك ثلثانی اخذ ایدوب وصاحب ردی ردینك ثلثانی اخذ
ایتدی ایسه الا ایكی ثوبك هر برنده قالمدی الا ثلث باقی قالدی پس آخرك حقی بالضروره
انده متعین اولدی كافیده بویله ذكر اولندی (وبیت معین من دار مشتركة یقسم فاذا اصاب
الموصی فهو للموصی له والا فله قدره) وموصی مشترك اولدیغی داردن بر بیت معینی بر كیمسه
ایچون وصیت ایتسیدی اول دار تقسیم اولنور پس اكر اول موصی به اولان بیت معین موصی یه
اصابت ایدر ایسه اول بیت موصی له ایچون اولور واكر اصابت ایتمزسه موصی له ایچون اول
بیتك مقداری لازم كلور یعنی قچان بر دار ایكی رجل بیننده مشترك اولوب ایكی رجلك بری

بر رجل ایچون اول داردن بعینه بر بیتی وصیت ایتسیدی پس اول دار تقسیم اولنور پس اکر اول بیت موصینك نصیبنده واقع اولورسه اول بیت امام اعظم ایله امام ابو یوسف قتنده موصی له ایچون اولور وامام محمد قتنده بیتك نصفی موصی لهك اولور واکر اول بیت موصینك شریکنك نصیبنده واقع اولورسه موصی له ایچون اول بیت قاچ ذراع ایسه موصی یه اصابت ایدن شیدن اول بیتك ذراعی مقداری اولور امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده بیتك نصفنك ذراعی مقداری اولور

(وبالف معین من مال زید له الاجازة بعد موت الموصی والمنع بعدها) وموصی زیدك مالندن بر آخر کیمسه ایچون بعینه بیك اقچه ایله وصیت ایتسیدی صاحب مال ایچون موصینك موتندنصکره اجازت وار در پس اجازتدنصکره منعده وار در یعنی چقان موصی بر رجلك مالندن بعینه بیك اقچه ایله اخر ایچون وصیت ایتسیدی وصاحب مال یچون موصینك موتندن صکره اجازت ویرمك واردر پس اکر اول مالی موصی لهه دفع ایتدی ایسه جائز اولدی پس صاحب مال ایچون اجازتدنصکرمنع ایتمکده واردر زیرا مال غیر ایله تبرع در غیرك اجازتنه متوقف اولور پس چقان صاحب مال اجازت ویرد ایسه موصی کبی اندن دخی تبرع اولور پس انك ایچون موصی لهه تسلیمدن امتناع ایلمك واردر زیرا اجازت هنوز تمام اولمدی پس قبل التسلیم هبه کبی اولدی اما موصی ثلث اوزره زیاده ایله وصیت ایتدکده ورثه نك بری اجازت ویرسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در زیرا وصیت مخرجنده صحیحه در موصینك کندی ملکنه مصادفه سی اولدیغیچون وتسلیمدن امتناع ورثه نك حقی ایله اولور پس چقان ورثه اول وصیته اجازت ویردیلر ایسه انلرك حقلری ساقط اولدی ایمدی وصیت موصی طرفندن تنفیذ اولنور

(اقر احد الابنین بعد القسمة بوصیة ابیه دفع ثلث نصیبه) ایکی ابنك بری قسمتدنصکره باباسنك وصیتنی اقرار ایتسیدی نصیبنك ثلثی موصی لهه دفع اولنور زیرا ترکه ده اولان ثلث شایعله موصی له ایچون اقرار ایلدی وترکه ایسه ایکیسنك یدنده در پس اول ابن یدنده اولان شیئك ثلثی ایله مقر اولدی اما ایکی ابندن بری چقان غیری ایچون دینله اقرار ایلسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در زیرا دین میراث اوزره مقدمدر پس دینك تقدمی ایله مقر اولدی ایمدی میراث اوزره تقدیم اولنور اما ثلث ایله موصی له وارثك شریکیدر پس انك ایچون برشئ تسلیم اولنمازالا ورثه یه ایکی مثلی تسلیم اولنان شئ تسلیم اولنور (ولدت الموصی بها ل زید بعد موت الموصی وقبل القسمة وقبول الموصی له فهما له ان خرجا من الثلث والا اخذ الثلث منها ثم منه) زید ایچون وصیت اولنان جاریه موصینك موتندنصکره قسمتدن اول وموصی لهك اول جاریه یی قبولندن اول بر ولد کتورسیدی جاریه وولدی موصی له ایچوندر اکر ایکیسیده ثلثدن چقار ایسه واکر ثلثدن چقماز ایسه اولا جاریه دن ثلثی اخذ ایدر و بعده ولددن آلور یعنی چقان موصی بر جاریه یی بر رجل ایچون وصیت ایتسیدی پس اول جاریه موصینك موتندنصکره قسمتدن اول ولد کتورسیدی وجاریه ایله ولدك ایکیسیده ثلثدن چقسه لر ایدی ایکیسیده موصی له ایچون اولور زیرا ام وصیتده اصالة داخل اولدی وولدی اکا تبعا داخل اولدی پس چقان جاریه قسمتدن اول ولدلدی ایسه ومیتك وصیتلری ترکه دن تنفیذ اولندیغی ودینلری قضا اولندیغی دلیل ایله ملك میتك حکمی اوزره باقیه اولدی ایسه اول ولد وصیتده داخل اولدی کانه ایکیسنده ده وصیت ایجاب ایلدوب جاریه وولدی موصی له ایچون اولدیلر واکر ثلثدن ایکیسیده چقماسه لردی وصیت اولا ولدك اناسنده اندنصکره ولدده تنفیذ اولنور بو قول قسمتدن اول موصی لهك قبولندن اول ولدلرسه در (ولو بعدهما) واکر جاریه قسمتدنصکره وموصی لهك قبولندن صکره ولدلر ایسه (فهو للموصی له) ولد موصی له ایچوندر زیرا ترکه قسمتدنصکره میتك ملکی

حکمندن خارج اولدی پس موصی لهك ملك خالصی اوزره زیاده حادث اولدی (ولو بعد القبول وقبلها) واکر جاریه قبولدنصکره وقسمتدن اول ولد کتورسیدی قدوری ذکر ایلدیکه تحقیقا ولد موصی به اولماز وثلثدن خروجنه اعتبار اولنماز وجمیع مالدن موصی له ایچون اولور نتکیم جاریه قسمتدنصکره ولد کتوردکده اولدیغی کبی وبزم مشایخمز دیدیلرکه ولد موصی به اولور حتی ثلثدن خروجنه اعتبار اولنور قبولدن اول ولد کتوردکده اولدیغی کبی (ولو قبل موت الموصی لم یدخل تحت الوصیة) واکر جاریه موصینك موتندن اول ولد کتورسیدی وصیت تحتنده داخل اولماز (بل یبقی علی ملکه) بلکه میتك ملکینك حکمی اوزره باقی قالور زیرا ولد قصدا وسرایة وصیت تحتنده داخل اولدی وموصی لهك کسبی ذکر اولنان شیئك جمیعنده ولد کبیدر کافیده بویله ذکر اولندی

)باب العتق فی المرض(

بو باب مرض حالنده اولان عتقك احکامی بیاننده در لکن وقتاکه مرضله عتق ایچون احکام مخصوصه اولدیسه مصنف انی علی حدة بر بابله افراد بالذکر ایلیوب وانی صریح وصیتدن تأخیر ایلدی زیرا صریح اصلدر (المعتبر حال العقد فی تصرف انشائی فیه معنی التبرع) انده تبرع معناسی اولان تصرف انشائیده اعتبار حال عقده در بو قید تصرف اخباریدن احترازدر پس زیرا مریض چقان دینله مرضنده اقرار ایتسیدی مالك کلیسندن تنفیذ اولنور وکذلك مرضده مهر مثل ایله اولان نکاح کلیسندن تنفیذدر (فلو کان فی الصحة) پس اول ذکر اولنان تصرف انشائی صحتده اولور ایسه (فمن کل ماله والا فمن ثلثه) صحیحك مالنك کلیسندن اعتبار اولنور واکر صحتده اولماز ایسه مریضك مالنك ثلثندن اعتبار اولنور تصرف اخباری بونك خلافی اوزره در وتبرع اولمیان شئ بویله دکلدر (والمعتبر حال الموت فی الاضافة الیه) وموته اضافتله اولان تصرف انشائیده معتبر اولان حال موتدر (فیکون من ثلثه مطلقا) پس تصرف انشائی مطلقا مالنك ثلثندن اولور یعنی برابردر کرك صحتده اولسون وکرك مرضده اولسون موته مضاف اولدقدنصکره (اذا مات) چقان اول متصرف فوت اولسیدی مضاف الیه بولندیغیچون (ومرض صح منه کالصحة) وبر مرض که اندن صحت بولنه اول مرض صحت کبیدر زیراکه وارثك ودائنك مرض موتده حقی موصینك مالنه متعلق اولور ومرضدن خلاص اولمغله اندن ظاهر اولورکه تحقیقا اول مرض مرض موت دکلدر (واعتاقه ومحاباته وهبته وضمانه من الثلث) ومریضك اعتاقی وقیمتدن نقصانله شئ اشتری ایدوب اشتراددن دون بهائله ویرمسی ودخی هبه سی وضامن اولسی ثلثدندر مرضده اولدقلری ایچون بونلر وصیت حکمنده در (فان حابی فاعتق فهی احق) پس موصی محابات ایتسه اندنصکره اعتاق ایلسه محابات عتقدن احقدر (وهما) یعنی محابات (وعتق فی عکسه سواء) یعنی چقان اعتاق ایتسه ده محابات ایتسه ایکیسی برابردر محابات ایدوب صکره اعتاق ایتمك صورتی شولشیدرکه چقان قیمتی ایکیوز ایدن عبدی یوزه بیع ایلیوب صکره قیمتی یوز اولان عبدنی اعتاق ایتسه واول ایکی عبددن غیری مالی دخی اولمسه ثلث محاباته صرف اولنور وعبد قیمتنك کلیسنده سعی ایدر وعکسنك صورتی اولدرکه قیمتی یوز اولان عبدینی اعتاق اندنصکره قیمتی ایکیوز اولان عبدی یوزه بیع ایلسه پس قاضی ثلثی اولکه یوزدر ایکیسی بیننده ایکی نصف تقسیم ایدر عبد معتقك نصفی معتق اولور وقیمتنك نصفنده سعایت ایدر وصاحب محابات عبد آخری نصفی یوزاللی ایله اخذ ایدر (وعندهما عتقه اولی فیهما) وامامین عندنده عتیق ایکی صورتده اولیدر زیرا اکا فسخ لاحق اولماز امام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا محابات اقوادر زیرا عقد

معاوضه ضمننده درلكن اكر عتق اولا بولنورسه‌در واولا بولنسان عتق محاباته مزاحم اولور
دفعه‌ـه محتمل اولماز (فى عتقه بين محاباتين نصف للاولى ونصف للاخرين) پس ايكى
محابانك مابينـنده اعتاقده ايكى محابانك اوليسنـدن ثلثدن نصف وعتقله محابات ثانيه‌ـه ايچون
ثلثك نصف آخرى واردر زيرا عتق محابات ثانيه اوزره تقديم اولنور ايكيسى نصفى استيفا ايدرلر
(وفى عكسه) دخى عكسنده يعنى نچان اولى اعتاق ايلسه اندنصكره محابات ايلسه اندنصكره اعتاق
ايلسه (لها نصف ولهما نصف) محابات ايچون ثلثك نصفى واردر وايكى عتق ايچون ثلثك نصف
آخرى واردر يعنى عتق اقرار ايله محابات بيننده ثلث تقسيم اولنور وعتق اوله اصابت ايدن نصف انكله
عتق ثانى بينلرنده تقسيم اولنور بودرت مسئله درمسئلهٔ اولى اولا محابات ايدوب بعده اعتاق ايتمكدر امام
اعظم قتنده ثلث اولا محاباته صرف اولنور واكر ثلثدن فضـله قالورايسه عتقـه صرف
اولنور وامامين قتنده ثلث اولا عتقه صرف اولنور اكر برشئ قالورايسه پس ينه عتقه صرف
اولنور مسئلهٔ اولى اعتاق ايدوب بعده محابات ايتمكدر امام اعظم قتنده عبدايله صاحب محابات
مشترك اولورلر پس ثلثك نصفى اولا عتقه صرف اولنور فضله قالورايسه محاباته صرف اولنور
مسئلهٔ ثانيـه اولا محابات ايدوب بعده اعتاق ايدوب بعده محابات ايتمكدر امام اعظم قتنده
ثلثك نصفى محابات ثانى‌يه صرف اولنورونصفى محابات ثانيه ايله عتق بيننده برابر تقسيم اولنور عتق
محابات ثانيه اوزره تقديم اولنديغيچون مسئلهٔ رابعه اولا اعتاق ايدوب بعده محابات ايدوب
بعده اعتاق ايتمكدر امام اعظم قتنده ثلث اولكى عتقله محاباته صرف اولنوب هر برى ايچون
ثلثك نصفى واردر عتقك مقدم اولمسيله تساويلرى ايچون (تبطل بعتق عبده ان جنى بعدموته
فدفع) يعنى نچان موصى عبدينك عتقى ايله وصيت ايتسيدى موصى‌نك موتندنصكره اول عبد
جنايت ايتدكده اول عبد جنايت ايچون دفع اولنسيدى اول وصيت باطل اولور زيرا عبدى
جنايتى ايچون دفع تحقيق صحيح اولدى زيرا ولى جنايتك حقى موصى لهك وموصينك حقلرى اوزره
مقدمدر زيرا ولى جنايت موصى طرفندن ملكه تلقى بالقبول ايدر الا بوقدر فرق واردر موصينك
اول عبده ملكى باقيدر انجق عبدى جنايتى ايچون دفعله موصينك حقى زائل اولور پس نچان
عبد موصينك ملكندن خارج اولسيدى وصيت باطل اولور نتكيم نچان موصى عبدى بيع
ايتسيدى ياخود موصينك دينى ظهور ايتمكله موصينك موتندنصكره وارثى بيع ايتسيدى
حال بوكه عبدك عتقيله وصيت ايتسيدى موصينك دينى ايچون بيع اولنديغى كبى (وان فدى لا)
واكر وارثلر عبدى فدا اتسه‌لر ايدى بيع اولنماز فدا وارثلرك مالكلرندن اولور زيرا وارثلر فداسنى
التزام ايدوب وصيته اجازت ويرن كبيسه لرد رزيرا عبد فدا ايله جنايتدن طاهر اولدى
كانه اول عبد جنايت ايتمامش كبى اولدى ايمدى وصيت تنفيذ اولنور محلى باقى اولديغى ايچون
(اوصى لزيد بثلث ماله وترك عبدا فادعى زيد عتقه فى صحته والوارث فى مرضه) وموصى ثلث
مالى ايله زيد ايچون وصيت ايدوب وبرعبد ترك ايتسيدى پس موصى له اولان زيد موصينك
صحتنده عبدك عتقنى ادعا ايتسيدى ووارث عبدك عتقنى موصينك مرضنده ادعا ايتسيدى
يعنى وارثى اولان برجل ثلث مالى ايله زيد ايچون وصيت ايدوب وبرعبد ترك ايتسيدى پس
وارث وزيد اول عبدى موصينك اعتاق ايلديكنى اقرار ايتسه‌لردى لكن زيد اعتاقى موصينك
صحتنده ادعا ايدر ثلثدن نافذ اولور وصيت اولمسون ايچون ووارث عبدك اعتاقنى موصينك
مرض موتنده ادعا ايدر ثلثدن نافذ اولور وصيت اولسون ايچون (صدق الوارث وحرم
زيد) وارث تصديق اولنوب زيد محروم اولورزيرا موصى له عبدك عتقندنصكره تركه‌دن باقى قلان
شيئك ثلثنك استحقاقنى ادعا ايدر زيرا صحتنده اعتاق وصيت دكلدر بواجلدن جميع مالدن تنفيذ

اولنور ووارث آنى انكار ايدر زيرا وارثك مدعاسى مرضده عتقدر ومرضده عتق صحتنده
اولان كبى وصيتدر لكن ثلث مال ايله اولان وصيت اوزره مقدمدر ايمدى وارث منكر اولدى
وقول ايسه يمينى ايله منكر قوليدر (الا ان يفضل من ثلثه شئ على قيمة العبد) مكركه موصينك
ثلث مالندن برشئ عبدك قيمتى اوزره فضله قاله اول وقت موصى له محروم اولماز زيرا مزاحم يوقدر
(او برهن على دعواه) ياخود موصى له اولان زيد دعواسى اوزره بينه اقامت ايلـيه يعنى اعتاق
صحتنده اولديغين اثبات ايليه پس انكيچون مال واردر زيرا بينه ايله ثابت اولان عيانا ثابت كبيدر
ووارث موصى له حقنى اثبات ايتمك ايچون بينه اقامتنده خصمدر (ادعى زيد دينا على ميت وادعى عبده
اعتاقه فى صحته وصدقهما وارثه سعى العبد فى قيمته وتدفع الى الغريم) برميت اوزره دين ادعا ايتسيدى
واول ميتك عبدى ميتك صحتنده اعتاقنى ادعا ايتسيدى ووارث ايكيسنيده تصديق ايتسيدى
عبد قيمتنده سعايت ايدوب دائنه دفع ايدر (وقالا يعتق ولا يسعى فى شئ) وامامين عبد معتق
اولورو برشيده سعايت ايتمز ديديلرزيرا عتق ودين وارثك كلام واحدده تصديقى ايله ايكيسى
معا ظاهر اولدى پس كانه ايكيسيده بينه ايله ثابت اولمش كبى اولدى وبركيمسه صحتنده برعبد
اعتاق ايدوب فوت اولسيدى واوزرنده دين اولسيدى عبد اولدين ايچون برشيده سعى ايلمز
پس بوده انك كبيدر امام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا دينله اقرار اقوادر وبواجلدن
جميع احوالده مالك كلندن اعتبار اولنور حال بوكه مريضدن وصيتده دكلدر ومرضده
عتقله اقرار وصيت منزله سنده‌در حتى ثلثدن اعتبار اولنور واقوى ادنايى دفع ايدر پس انك
مقتضاسى اصلا عتق باطل اولمقدر لكن اول عتق وقوعندنصكره منتقض اولمغه محتمل اولماز
پس معنا مقتضاسى سعايتك ايجابيدر (مات وترك ابنا والف درهم فقال رجل لى عليه الف
درهم وقال اخر الالف المتروك وديعة لى وصدقهما قيل الوديعة عنده اقوى) بركيمسه فوت
اولوب براوغلونى ترك وبيك درهم ترك ايتسيدى وبررجل ديسه كه متوفانك بنده بيك درهمى واردى
وبررجل آخر دخى متوفانك ترك ايتديكى بيك درهم بنم ايچون امانتدر ديسيدى بعض ديديكه امانت
امام اعظم قتنده اقوادر (وعندهما سواء) وامامين قتنده برابردر بوصاحب هدايه‌نك مختاريدر
(وقيل الالف بينهما نصفان عنده وعندهما الوديعة اولى) بعض ايكيسى بيننده نصفين
اولور امام اعظم قتنده وامامين قتنده امانت اوليدر ديدى بوكافينك اختياريدر والله تعالى اعلم

(* باب الوصية للاقارب وغيرهم *)

بو باب اقارب ايچون واقاربك غيرى ايچون اولان وصيتك بياننده‌در (اقاربه) بو لفظ اقاربه وبونك
اوزرينه عطف اولان مبتدادر خبرى كلجك محرماه فصاعدا قوليدر موصينك قريبى اولنلر (واقرباؤه
وذو قرابته وذو انسابه محرماه فصاعدا من ذوى رحمه الاقرب فالاقرب) واقرباسى اولنلر
وقرابت صاحبى اولنلر ونسبلرينك صاحبى اولنلر موصينك اقرب اولان رحم صاحبلرندن الاقرب
فالاقرب يعنى يقين اولانى يقينده يعنى ذكر اولنان الفاظ معناده متقارب لفظلردر پس نچان
موصى بونلر ايچون برشئ ايله وصيتده اطلاق ايلسه انلر ايله مراد موصينك ذى رحم محرمينك
كلبسندن اقرب اولندر ياخود ذى رحم محرمه مضاف اولنك كلبسندن الاقرب فالاقربدر
نتكيم موصى زيدك اقاربى ايچون وصيت ايتسيدى ياخود ارحام صاحبلرى ايچون وصيت
ايتسيدى پس اول وصيت اقرباسنك اقربى ايچوندر نقدر زياده اولور ايسه يعنى نچان
موصى ذكر اولنانلردن برى ايچون وصيت ايتسيدى پس اول وصيت امام اعظم رحمه الله تعالى
قتنده موصينك ذى رحم محرمى اولنلرينك كلبسندن اقرب ايچوندر (سوى الوالدين)
انا ايله بابادن غيريسى (والولد) ودخى ولددن غيريسى زيرا والدين اوزره اسم

قريبله اطلاق اولنماز و بركيمسه ولدنه قريب تسميه ايلسه عاصى اولور زيرا عرف عربده
قريب شول كيمسه دركه انك غيرى اكا غيرك واسطه سيله تقرب ايليه ووالد ولدك تقربلرى
ايكيسيده بنفسه در غيرى ايله دكلدر وقريبده جد وجده ووالدك ولدى داخل اولور ظاهر روايتده
بزم ذكر ايتديكمز علت ايچون واقربيت اعتبارنه باعث اولدركه زيرا وصيت اخت ميراثدر
حال بوكه وصيت ميراثده اعتبار اولنور پس كذلك اقربيتده ده اعتبار اولنور وميراثده مذكور
اولان جمع ايكيدر كذلك وصيتده دخى ايكيدر ومحرميت اعتبارنه باعث اولدركه زيرا
وصيتدن مقصود قريبك صله سيدر پس موصينك قريبلرندن صله يه مستحق اولانه مختص
قلندى وانده صغير وكبير وحر وعبد وذكر وانثى ومسلم وكافر برابر اولور وامامين قتنده وصيته
باباسى واناسى طرفندن اسلامله اقصاى ابنه منسوب اولان وصيتده داخل اولور وانده اقرب
وابعد وواحد وجمع وكافر ومسلم مستوى اولور واسلامك اقصايه وارنجه قلنمسنده اختلاف
اولندى ومصنف تحقيق الاقرب فالاقرب قولى اوزره (فلوله عمان وخالان فهو لعميه) قوليله
تفريع ايلدى يعنى قچان موصى اقاربى ايچون وصيت ايتسيدى واول موصينك ايكى عمبسى
وايكى خالى اولسيدى وصيت ايلديكى شئ ايكى عمبسى ايچوندر زيرا الاقرب فالاقرب اعتبار اولنور
ارثده اولديغى كبى وامامين قتنده دورده بيننده اربا عا تقسيم اولنور زيرا اسم قريب انلره
متناول اولور ايكى عملر اقربيت ايله اعتبار اولنمازلر (وفى عم وخالين نصف بينه وبينهما)
واكر بر عمى ايله ايكى خالى بيننده وصيت ايتسيدى عمى بينيله ايكى خالى بيننده موصى به تنصيف اولنور
يعنى وصيت اولنان شيئك نصفى عم ايچون ونصفى ايكى خال ايچون اولور زيرا لفظ خالين
جمعدر پس جمعيت معناسنه اعتباردن لابدر واول معناى جمع وصيتده ايكيدر تكميل بلنمش
ايدى پس عمه ايكى خال ضم اولنور جمع اولسون ايچون پس عم نصفى اخذ ايدر زيرا عم اقربدر
وايكى خال نصفى اخذ ده ايكيسنك اوزرينه تقدم ايدر كيمسه بولنمديغى ايچون شول شئ
بونك خلافى اوزره دركه قچان موصى قرابتى صاحبى ايچون وصيت ايتسيدى اولوقت وصيتك
جميعسى عم ايچون اولور زيرا لفظ مفرددر وصيتك جميعسنى احراز ايدر زيرا عم اقربدر
(وفى عم له نصف) وبالكز بر عمده وصيتده عم ايچون نصف واردر ذكر اولنان علت ايچونكه
معناى جمعيت واخذ نصف اعتبارندن لابدر (وفى عم وعمة استويا) وعم ايله عمه ده مساوى اولديلر
زيرا ايكيسنك قرابتلرى برابردر ومعناى جمعيت ايكيسيله متحقق اولدى ايمدى وصيت اولنان
شيئه مستحق اولديلر (وجيرانه ملاصقوه) وموصينك قومشيلرى موصى يه ملاصق اولنلريدر
امام اعظم رحمه الله وامام زفر رحمه الله قتنده قياسده بودر زيرا جار مطلق ذكر اولنديغى وقتده
انجق جار ملاصقه متناول اولور حال بوكه حضرت سلطان كونين صلى الله عليه وسلم
الجار احق بسقبه بيورمشدر بقربه معناسنه ومراد ملاصق اولان جاردر واستحسانده وجه
اولكه امامينك قوليدر موصينك محله سنده ساكن اولوب محله مسجدى انلرى جمع ايده
زيرا عرفا كلبسنه جيران تسميه اولنور (واصهاره كل ذى رحم محرم من امرأته) وموصينك
اصهارى مرأه سندن ذى رحم محرم اولنلرك كلبسيدر حضرت رسول اكرم ونبى محترم
صلى الله عليه وسلم صفيه رضى الله عنهايى وقتا كه تزوج ايلدكده صفيه نك مالك اولديغى
ذى رحم محرمنك كلبسنى انلره اكراما عتق ايلدى واصهار نبى صلى الله عليه وسلم ايله
تسميه اولنديلر (واختانه زوج كل ذى رحم محرم منه) وموصينك اختانى ذى رحم محرمى اولان
خاتونلرك زوجلريدر مثالى قزلرينك زوجلرى وقز قرنداشلرينك وعمه لرينك زوجلريدر
وكذلك انلرك زوجلرينك ذى رحم محرمى اولنلر موصينك اختانيدر بو انلرك عرفنده در واما بزم
عرفمزده اختان محرملرك زوجلرينه متناول اولماز واختانده قريبله حر ايله عبد واقربله ابعد برابر

اولورلر زيرا لفظ كلبسنه مشتمل اولور (واهله امرأته) وموصينك اهلى امرأه سيدر زيرا اهل
لغة وعرفا مرأه در حق تبارك وتعالينك *اذ قال لاهله* بيورديغى لامرأته معناسنه وتأهل
دينور تزوج معناسنه وامامين قتنده اهل ايله مراد عيالنده ونفقه سنده اولان كيمسه در
عرفه اعتبارا حق سبحانه وتعالى فنجيناه واهله الا امرأته بيوردى مراد عيالنده اولان كيمسه در
(وآله واهل بيته) وموصينك آلى اهل بيتيدر زيرا آل شول قبيله دركه اكا منسوب اوله وآلده
باباسندن اول اسلامده اقصاى ابنه وارنجه اكا منسوب اولنلر داخل اولور اقرب ايله ابعد
وذكر وانثى ومسلم وكافر وصغير وكبير برابردر (وابوه وجده منهم) ودخى موصينك باباسى
ودده سى موصينك اهل بيتندندر زيرا بابا اهل بيتدر وكذلك دده اهل بيتدر (وجنسه اهل
بيت ابيه دون امه) ودخى موصينك جنسى باباسنك اهل بيتيدر اناسنك اهل بيتى دكلدر زيرا
انسان باباسيله جنسلنور قرابتى جنسك خلافيدر اول حيثيتدنكه قرابت بابا وانا جانبندن اولور
(واهل بيتها وجنسها) يعنى قچان مرأه اهل بيتى ايچون ياخود جنسى ايچون وصيت ايتسيدى
(لايتناول ولدها) ولدينه متناول اولماز (الا اذا كان من قوم ابيها) مكر كه مرأنك باباسنك
قومندن اوله كافيده بويله ذكر اولندى (وولد زيد يتناول الذكر والانثى) وزيدك ولدى ذكر
وانثى يه متناول اولور اشتقاقك مبدائى ايكيسنده ده موجود اولديغيچون (وفى ورثته الذكر
كالانثيين) زيدك وارثلرنده ذكر ايكى انثى كبيدر يعنى قچان موصى فلانك وارثلرى ايچون وصيت
ايتسيدى پس وصيت اولنان شئ بينلرنده للذكر مثل حظ الانثيين تقسيم اولنور زيرا موصى
وقتا كه لفظ ورثه اوزره تنصيص ايتديسه بلنور كه تحقيقا موصينك قصدى تفضيلدر تكميل ميراثده
اولديغى كبى (وايتام بنى فلان وعميانهم وزمناهم واراملهم يتناول فقيرهم وغنيهم وذكورهم
واناثهم ان احصوا) ودخى بنى فلانك يتيملرى واعمى لرى وكوترملرى وطول عورتلرى فقيرلرينه
وغنيلرينه وارلرينه وعورتلرينه متناول اولور اكر موصى جمله سنى احصا ايدرسه يعنى تعداد
ايدرسه يعنى قچان انلرك حقنده تمليكك تحقيقى ممكن اولور ايسه يعنى جمله سنه كوچى يتر ايسه
(والا فلفقرائهم) اكر احصا اولنمزلر ايسه پس اول بنى فلانك فقراسيچون اولور زيرا
وصيتدن مقصود قربتدر قربت ايسه فقرى سد ايتمكده واحتياجى دفع ايتمكده در وبو ذكر
اولنان اسملر حاجتك تحقيقنى اشعار ايدر ايمدى فقرا اوزره حملى جائز اولدى شول شئ بونك
خلافى اوزره دركه موصى قچان بنى فلانك شابلرى يعنى يكتلرى ايچون وصيت ايتسيدى حال
بوكه انلر احصا اولنماز ياخود بنى فلانك جاريه لرى ايچون وصيت ايتسيدى حال بوكه
انلر احصا اولنمسه لر وصيت باطل اولور زيرا لفظده حاجتدن منبى اولور شى يوقدر وانلره
صرفدن مانع اوليجى جهالة فاحشه ايچون كلبسنك حقنده تمليك بولنمدن تصحيحى ممكن اولماز
وفقرا ايچون ومساكين ايچون وصيتده انلردن ايكيسنه صرف واجب اولور معناى
جمعه اعتبار بولنمدن وجمعك اقلى وصيتلرده ايكيدر تكميل مرور ايتدى (وبنو فلان يختص
بذكورهم) وبنو فلانه وصيتده انلرك ارلرينه مختص اولور هدايه ده ديديكه واكر موصى بنى فلان
ايچون وصيت ايتسيدى انده اناث داخل اولور امام اعظمك قول اولنده اولكه امامينك قوليدر
زيرا ذكورك جمعى اناثه متناول اولور اندنصكره امام اعظم رحمه الله بو قولدن رجوع ايدوب
بالكز ذكوره ده متناول اولور ديدى زيرا اسمك حقيقتى ذكور ايچوندر واناث ايچون انتظامى مجوزدر
وكلام اسمك حقيقتى ايچوندر وكافيده واكر موصى بنى فلان ايچون وصيت ايتسيدى امام ابى
يوسف قتنده اول كلام وصيت ذكور اوزره در غيرى دكلدر ديدى وبو قول امام اعظمك قول
اوليدر وقايه ده بنى فلانده اناث انلردندر ديدى بن ديرمكه صاحب وقايه نك امام اعظمك

رجوع ایلدیکی قولی اختیار ایدوب و بر روایتده ابو یوسفك قولنه موافقتك سری بنم ایچون
ظاهر اولمادی (الا اذا کان اسم قبیلة او فخذ) الا مکر که بنو فلان بر قبیله نك یاخود بر فخذك
اسمی اوله فخذ عشیرتلرده بطندن اقلدر اولی شعبدر اندنصکره قبیله اندنصکره فصیله اندن
صکره عمارت اندنصکره بطن اندنصکره فخذ در صحاحده بو یله ذکر اولندی (فیتناول
الاناث) پس بنو فلان اسم قبیله یاخود اسم فخذ اولورسه اناثه متناول اولور (و مولی العتاقه والموالات
وحلفائهم) ودخی مولای عتاقه ده و مولای موالاته و انلرك حلیفه لرینه متناول اولور زیرا فلان
ایله انلرك اعیانلری دکلدر بلکه مجرد انتسابدر مثالی بنی آدم کبی بو اجلدن انده مولای عتاقه
و مولای موالات و حلیفه لری داخل اولور (اوصی من له معتقون ومعتقون بطلت) معتقلری
و معتقلری اولان کیمسه نك موالاتی ایچون وصیت ایتسیدی اول وصیت باطل اولور زیرا لفظ
موالی ایکی معنا بیننده مشترکدر بریسی مولای نعمت معناسنه در و آخری اوزرینه انعام اولناندر
پس لفظ واحد اثبات موضعنده ایکیسنه منتظم اولماز اما چونکه فلانك موالیسیله تکلم ایلمیام
دیو یمین ایلسه اولوقت اعلی و اسفله متناول اولور زیرا مقام نفیدر حال بو که انده تنافیده
یوق (الا ان بینه فی حیاته) مکر که موصی حیاتنده بیان ایلیه اولوقت باطل اولماز کافیده پس
وقف واجب اولور حتی بیان قائم اولنجه ایمدی بیان اولنمدی بالضرورة باطل دیدی (و یدخل فیه
من اعتقه فی صحته و مرضه) موصینك صحتنده و مرضنده اعتاق ایلدیکی کیمسه ده داخل
اولور لفظك انلره متناول اولماسیچون (لامدبروه وامهات اولاده) لفظ موالیده مدبرلری
وام ولدلری داخل اولمازلر زیرا انلرك عتقی بعد الموت حاصل اولور و وصیت حالة موته
مضاف اولور پس قبل الموت اسمك تحققندن لابددر و ابو یوسفدن روایت اولندیکه انلر
یعنی مدبرلر وام ولدلر داخل اولورلر زیرا انلرك حقنده سبب استحقاق لازمدر پس اسم مولی
انلرك اوزرینه اطلاق اولنور والله تعالی اعلم

* (باب الوصیة بالخدمة والسکنی والثمرة) *

بو باب خدمت ایله و سکنا ایله و میوه ایله وصیتك احکامی بیانندهدر (صح الوصیة بخدمة عبده
وسکنی داره مدة معینة وابدا) عبدك خدمتیله و دارك سکناسیله مدت معینه ده وابدا وصیت صحیح
اولدی زیرا منافعك حال حیاتنده تملیکی بدل ایله و بدلسز صحیح اولور کذلك وفاتندنصکره نهی صحیح
اولور تکیم اعیانده اولدیغی کبی و موصی به متوفانك ملکی اوزره منفعت حقنده محبوس اولور حتی اول
موصی بهی موصی له موصینك ملکی اوزره تملك ایلیه تکیم موقوف علیه وقفك منافعنی ملك واقفك
حکمی اوزره استیفا ایلدیکی کبی و وصیت مؤبدا و موقتا جائز اولور عاریتده اولدیغی کبی زیرا وصیت
بزم اصلمز اوزره تملیکدر میراث بونك خلافی اوزره در زیرا میراث مورثك تملك ایلدیکی خلافتدر
اولکه عینده باقی قالور و منفعت عرضدر باقی قالمز حتی خدمتله موصی له چونکه فوت اولسه
اندن اول خدمت میراث اولماز (و بغلتهما) یعنی عبدك و دارك غله سیله وصیت صحیح اولور
زیرا غله منفعتك بدلیدر پس منفعتك حکمنی اخذ ایدر (فان خرجت رقبتهما) پس عبدك
و دارك رقبه لری ثلثدن چقسیدی (سلمت الیه لها) موصی لهه وصیت ایچون تسلیم اولنور
زیرا موصی لهك حقی ثلثده در ورثه یه مزاحم اولماز (والا) اکر ثلثدن عبد و دارك رقبه لری
چقمازایسه (یهایأ العبد) عبد مهایات اولنور یعنی ایکی کون وارثلره خدمت ایدر و بر کون
موصی لهه خدمت ایدر زیرا موصی لهك حقی ثلثده در و ورثه نك ثلثانندهدر تکیم عینله وصیتده
اولدیغی کبی و عبدك اجزاسندن قسمتی ممکن اولماز زیرا تجزی قبول ایتمز ایمدی ایکی
حقك ایفاسی ایچون مهایاته قصر ایدرز (و یقسم الدار اثلاثا) دار اوچ ثلث اوزره

تقسیم اولنور یعنی چونکه موصی دارك سکناسیله وصیت ایتسیدی حال بو که دار ثلثدن چقمسیدی
دارك عینی ایله انتفاع ایچون اثلاثا تقسیم اولنور اجزا ایله قسمت ممکن اولدیغیچون و بو تقسیم
بینهماده تسویه ایچون ذاتا و زمانا اعدلدر و مهایاتده ایکیسندن برینی زمانا تقدیم واردر
(او مهایاة) یاخود مهایات یوزندن تقسیم اولنور زمان جهتیله زیرا حق انلرکدر الا اولکی
تقسیم اولیدر (ولیس للورثة بیع ما فی ایدیهم من ثلثیها) ورثه ایچون دارك ثلثیندن یدلرنده اولان
شیئی بیع جائز دکلدر و ابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا ورثه ایچون بیع واردر زیرا انلرك
یدلرنده اولان شیء ملکلرینك خالصیدر وجه ظاهر بودرکه تحقیقا موصی لهك حقی انك
جمیعنك سکناسنده ثابتدر میت ایچون مال اخر ظاهر اولمغله و کذلك موصی له ایچون ورثه نك
یدلرنده اولان شیده حق مزاحمه واردر یاخود موصی لهك یدنده اولان خراب اوله و بیع
وصیتك ابطالنی متضمن اولور ایمدی ورثه بیعدن منع اولنورلر (و تبطل بموته فی حیوة
موصیه) وصیت موصینك حیاتنده موصی لهك فوتی ایله باطل اولور تقریر اولنان شیء ایچونکه
تحقیقا وصیتك ایجابی موصینك موتندنصکره در پس چونکه موصی له فوت اولسیدی ایجاب
صحیح اولماز تکیم بایعك ایجابی مشترینك فوتندنصکره صحیح اولمدیغی کبی (و بعد موته
یعود الی الورثة) موصی لهك فوتندنصکره موصی به ورثه یه عود ایدر زیرا موصی حق موصی له ایچون
ایجاب ایلدی ملکینك حکمی اوزره منافعی استیفا ایتسون ایچون پس اکر موصی به موصی لهك
وارثنه انتقال ایتسیدی موصینك رضاسی یوغیکن ابتداء موصینك ملکنه مستحق اولمق لازم
کلور حال بو که بو جائز دکلدر (ولیس للموصی له بالخدمة والسکنی ان یؤجر العبد والدار)
خدمت ایله وسکنا ایله موصی له ایچون عبدی یاخود داری ایجار ایلمك یوقدر زیرا
منفعت بزم اصلمز اوزره مال دکلدر و منفعتك مال ایله تملیکنده صفت مالیتك منفعتده
احداثی واردر عقد معاوضه ده مساواتی تحقیق یوزندن بو ذکر اولنان ولایت یعنی عبدی
و یا داری ایجار ملك رقبه یه تبعا مالك اولان کیمسه ایچون یاخود عقد معاوضه ایله مالك
اولان کیمسه ایچون ثابت اولور حتی اول کیمسه ولایته ملك رقبه یه مالك اولدیغی صفت ایله مالك اوله
اما چونکه ملك رقبه‌یی عوضسز مقصودا اولدیغی حالده تملك ایتسه اندنصکره عوض ایله تملك ایتسه
معنا تملك ایلدیکی شیدن اکثر ایله تملیك ایتمش اولور بو ایسه جائز اولماز (ولا للموصی له بالغلة استخدامه
او سکناها فی الاصح) و موصی له ایچون غله ایله وصیت اولان عبدك استخدامی و یا دارك سکناسی
اصح قولده جائز دکلدر زیرا موصی موصی له ایچون غله ایله وصیت ایلدی و غله ایسه دراهم در یاخود
دنانیر در و بو استخدام یاخود سکنا ایسه نفس منفعتك استیفاسیدر و شك یوقدرکه استخدام
وسکنی ورثه حقنده متغایرلر و متفاوتلردر انکیچون متغایردرکه اکر موصینك دینی ظاهر
اولسه ورثه اول دینك اداسنه قادر اولور استغلالندن موصی لهدن غله نك استردادی ایله اما
چونکه موصی له نفس منافع ایله استیفا ایلسه ورثه اول منافعی موصی لهدن استردادده قادر اولمز
(ولا ان یخرج العبد من البلدة الا ان یکون هو و اهله فی غیرها فیخرجه للخدمة ان خرج من
الثلث) دخی موصی له استخدامی وصیت اولان عبدی بلده سندن اخراج ایده مز مکر که موصی له
و اهلی غیری بلده ده اوله اول تقدیرجه اکر عبد ثلثدن چقار ایسه عبدی خدمت ایچون اخراج
ایدر زیرا وصیت موصینك مقصودندن بلنان شیء اوزره تنفیذ اولنور پس چونکه موصی له و اهلی
موضع آخرده اولسه موصینك مقصودی عبدی موصی لهك اهلنه خدمت ایچون کتورمسنه حمل
اولنور و چونکه موصی له و اهلی موصینك مصرنده اولسلر ایدی پس موصینك مقصودی
موصی لهه مشقت سفری الزام ایتمکسزین عبدك خدمتندن مکنت ویرمکدر بو تقدیرجه

موصی له ایچون عبدی بلدندن اخراج جائز اولماز (والا) واکر عبد ثلثدن چقماز ایسه (فلا) موصی له خدمته عبدی اخراج جائز اولماز (الا باذن الورثه) مکر ورثه نك اذنیله اوله انلرك عبد ده حقلرینك بقاسیچون (اوصی لرجل بخدمة عبده سنة ولآخر بخدمته سنتین ولم یجیزوا خدمهم ستة ایام والموصی لهما ثلاثة ایام یوما لصاحب السنة ویومین لصاحب السنتین حتی یمضی تسع سنین) موصی عبدینی بر رجل ایچون بر سنه ورجل آخر ایچون ایکی سنه خدمت ایتمکله وصیت ایتسیدی وورثه تجویز ایلمسه لر ایدی عبد ورثه یه التی کون خدمت ایدر واوج کون ایکی موصی لهه خدمت ایدر برکون بر سنه صاحبنه وایکی کون ایکی سنه صاحبنه خدمت ایدر حتی طقوز سنه کچنجه زیرا عبدك عینی تقسیم اولنمادیغی زمان بوندن مهایأتله تقسیم اولنور انلرك حقلرینی تمام ایلمك ایچون (اوصی بهذا العبد لفلان وبخدمته لآخر وهو یخرج من الثلث صح) موصی شو عبدی فلان ایچون وخدمتنی فلان آخر ایچون وصیت ایتسیدی وعبد ثلثدن چقسیدی ایضا صحیح اولور زیرا موصی موصی له لرك هر بری ایچون شیء معلوم ایجاب قلدی وموصینك هر بری ایچون شیء معلوم واجب قلمسی وصیتك بانفراده اولمسنه محتمل اولور ایکیسندن هر بری ایچون واجب اولان شیده ایکیسی بینده مشارکت متحقق اولماز بوندنصکره چقان صاحب خدمت ایچون وصیت صحیحه اولدی ایسه پس اکر موصی رقبه ده بر شیئله وصیت ایتمدی ایسه رقبه ورثه ایچون میراث اولور خدمت موصی له ایچون اولمغله یله وکذلك انسان آخر ایچون رقبه ایله وصیت ذکر اولنان کیدر زیرا وصیت میراث کیدر مکك بعد الموت ثابت اولمسنده (ولرجل بثمرة بستانه فمات وفیه ثمرة تکون له هذه الثمرة فقط) وموصی بستاننك میوه سیله وصیت ایدوب فوت اولسیدی واول بستانده میوه دخی اولسیدی اول میوه یالکز موصی لهك اولور اول میوه دنصکره حاصل اولان اولماز (وان ضم ابدا) واکر موصی کلامنه ابدا لفظنی ضم ایتدی ایسه بنم بستانمك میوه سی ابدا موصی له ایچوندر دیمکله (فله معها) ثمرهٔ اولی ایله یله (مایحدث بعدها) ثمرهٔ اولیدنصکره حادث اولان ثمره ابدا موصی له ایچون اولور مطلقا (کما فی غلة بستانه) نتکیم بستاننك غله سی وصیتده اولدیغی کبی یعنی چقان موصی بستاننك غله سیله وصیت ایتسیدی حالا قائمه اولان غله سی وزمان مستقبلده حاصل اوله جق غله سی موصی له ایچوندر اکرچه کیم ابدا دیمدی ایسه ده وفرق اولدر که تحقیقا ثمره عرفا موجودك اسمیدر معدومه متناول اولماز الا دلالت زائده ایله متناول اولور مثلا ابد اوزره تنصیص کبی زیرا بو تأیید ایلمز الا معدومه متناول اولمغله اولور ومعدوم ذکر اولنان شیدن اولور اکرچه بر شیء یوغیسه ده واما غله موجود اولان شیئه متناول اولور ومرة بعد اخری عرضهٔ وجودده اولان شیئه متناول اولور عرفا فلان بستاننك غله سندن وارضنك ودارنك غله سندن اکل ایدر دینور پس چقان اطلاق اولنسه بلا توقف موجوده ومعدومه متناول اولور دلالت اخری اوزره ثمره بونك خلافی اوزره در که چقان اطلاق اولنسه اول وقت ثمره ایله مراد اولنماز الا موجود مراد اولنور پس بو اجلدن اندن دلیل زائده صرفه محتاج اولنور (وبصوف غنمه وولدها ولبنها له ما فی وقت موته ضم ابدا ولا) دخی موصی قیوننك یوکی ایله وقیوننك قوزیسی ایله وسودی ایله وصیت ایتسیدی موصی له ایچون موصینك موتی وقتنده موجود اولان شیء واردر کرکسه ابدا لفظنی ضم ایتسون کرکسه ایتسون یعنی چقان موصی غنمك صوفی ایله یاخود قوزوسیله یاخود سودیله وصیت ایتسیدی اندنصکره وفات ایتسیدی موصی له ایچون قرزودن موصینك موتی کوننده قیونلرینك قرنلرنده اولان وسودندن قیونلرینك ضرعنده اولان ویوکندن قیونلرینك ظهرلرنده اولان واردر برا بردر موصی

کرکسه ابدا دیسون کرکسه دیمسون زیرا عند الموت ایجاب ایدر پس بو ذکر اولنان اشیانك یوم موتده قیامنه اعتبار اولنور موتدن اول اولانه اعتبار اولنماز وفرقی اولدر که تحقیقا قیاس معدومك تملیکندن ابا ایدر الا تحقیقا ثمره ده وغلهٔ معدومه ده شرع انك اوزرینه عقدك ورودی ایله کلدی معامله واجاره کبی پس وصیتده جوازی بالطریق الاولی اولمق اقتضا ایلدی زیرا باب وصیت اوسعدر اما معدوم قوزی وسود ویوك بونلرك اوزرینه عقد ایرادی اصلا جائز اولماز وعقوددن برعقد ایله مستحق اولنماز پس کذلك وصیت تحتنده دخی داخل اولمز اما انلردن موجود اولان معدومك خلافی اوزره در که زیرا تبعا عقد بیعله وعقد خلع ایله مقصودا استحقاقلری جائز اولور کذلك وصیتیله دخی جائز اولور (اوصی بجعل داره مسجدا ولم یخرج من الثلث واجازوا یجعل مسجدا) موصی دارینی مسجد قلمغله وصیت ایتسیدی ودار ثلثدن چقمادیسیدی ی وورثه اکا اجازت ویرسلردی اول دار مسجد قلنور زیرا جوازدن مانع اولان ورثه نك حقلرینك تعلقی ایدی پس چقان اجازت ویرسلر ایدی مانع زائل اولور (وان لم یجیزوا یجعل ثلثها مسجدا) واکر ورثه اجازت ویرمزلرسه اول ثلث مسجد قلنور جانب وارثه وجانب وصیته رعایة (وبظهر مرکبه فی سبیل الله تعالی بطلت) دخی موصی مرکبنك ظهری ایله فی سبیل الله تعالی وصیت ایتسیدی بو وصیت باطله اولور امام اعظم رحمه الله قتنده زیرا منقولك وقفی جائز دکلدر پس کذلك وصیتی ده جائز اولماز وامامین قتنده جائز اولور (اوصی بشیء للمسجد لم یجز) موصی مسجده بر شیئله وصیت ایتسیدی جائز اولمدی (الا ان یقول ینفق علیه) مکر که مسجد اوزره انفاق اولنسون دیه اولوقت جائز اولور زیرا مسجدملك ایچون اهل دکلدر وصیت ایسه تملیکدر ونفقه ذکری مسجدك مصالحی اوزره وقف منزله سندهدر وامام محمد قتنده جائز اولور زیرا بو ایضا مسجدك مصالحنده صرفله امر ایلمك اوزره حمل اولنور کلامی تصحیح ایچون (قال اوصیت بثلثی لفلان او فلان بطلت عند ابی حنیفة) موصی بن ثلث مالم ایله فلان ایچون یاخود فلان ایچون وصیت ایلدم دیسیدی وصیت باطل اولور امام اعظم رحمه الله قتنده موصی لهك جهالتی ایچون (وعند ابی یوسف لهما ان یصطلحا علی اخذ الثلث) وامام ابی یوسف قتنده چقان موصی فلان ایچون یاخود فلان ایچون بنم اوزریمده بیك درهم واردر دیسیدی اصطلاح لشمق واردر ثلث ایچون (وعند محمد یخیر الورثة) وامام محمد رحمه الله قتنده ورثه مخیر قلنور هر قنغیسنه دیلرلرسه اکا اعطا ایدرلر ورثه نك مورث مقامنه قائم اولدقلری ایچون والله تعالی اعلم

(*) فصل (*)

(وصایا الذمی) علی اربعة اوجه ذمیلرك وصیتلری درت وجه اوزره در (لانها اما بمعصیة عندنا وعندهم) زیرا وصایای ذمی یا بزم قتمزده وانلرك قتنده معصیتله در (کما للمغنیات والنائحات) نتکیم مغنیلر ایچون ونائحه ایدیجیلر ایچون وصیت کبی (فتصح لو کانت لقوم معینین تملیکا من الثلث) پس اکر وصیت معین برقوم ایچون اولورسه ثلثدن تملیك بوندن صحیح اولور زیرا اول قوم وقتا که متعین اولورلر انلره تملیك جائز اولور (والا فلا) واکر اول قوم معینلر اولماز ایسه اصلا صحیح اولماز اما تملیکا صحیح اولمدیغنه باعث مجهول ایچون تملیك صحیح اولمادیغی ایچوندر واما قربت صحیح اولمادیغی کلی قتنده معصیت اولدیغی ایچون قربت نه کیفیتله صحیح اولور (واما بمعصیة عندهم وقربة عندنا) ویاخود ذمینك وصیتی انلرك قتنده معصیت وبزم قتمزده قربت ایله در (کجعل داره مسجدا والاسراج فی المساجد فلا تصح اتفاقا) مثالی بر ذمی دارینی مسجد قلمق کبی ومسجدلرده قندیل یاقمق کبی پس اتفاقا بو صحیح اولماز انلرك اعتقادلرینه اعتبار یوندن زیرا بز انلرك دیانتلری ایله انلر ایله یله عمل ایدهرز (الا ان یکون

اقوم باعيانهم) مكركه وصيت انلرك اعيانلرندن برقوم ايچون اوله بو تقديرجه صحيح اولور
انلردن تمليك بوندن وجهت ذكرى مخلصه در (واما بقربة عندنا وعندهم كجعل ثلثه للفقراء اوعتق
الرقبة اوالاسراج فى بيت المقدس فتصح اتفاقا) ياخود بزم عندمزده وانلرك عندنده قربت اولان
شئ ايله وصيتدر مالنك ثلثنى فقرا ايچون وصيت كبى ياخود عتق رقبه كبى ياخود بيت المقدسده اسراج
قناديل كبى پس بو وصيت اتفاقا صحيح اولور زيرا بو ديانت كلدن متفق عليهدر (واما بقربة
عندهم ومعصية عندنا كجعل داره بيعة اوكنيسة اوبيت نار فتصح مطلقا) وياخود انلرك
قتنده قربت وبزم قتمزده معصيتدر مثالى ذمى دارينى يهودى ايچون بيعه قيلمق كبى ياخود نصارى
ايچون كنيسه قيلمق كبى ياخود مجوس ايچون بيت نار قيلمق كبى پس بو وصيت مطلقا صحيح اولور يعنى
برابردر كرك برقومه تعيين ايتسون كركسه ايتمسون (وعندهما لا) واماميں قتنده صحيح اولماز (الا
ان يوصى لمعينين) مكر كيم معين كيمسه لر ايچون وصيت ايليه امامينك علتى اولدر كه تحقيقا بو معصيتله
وصيتدر وتنفيذنده معصيتى مقرر قيلمق واردر معصيتده طريق انك رديدر بوخسه تنفيذى دكلدر
وامام اعظمك علتى تحقيقا معتبر اولان انلرك حقنده ديانتلريدر زيرا بز انلرى ديانتلرى ايله
ترك ايلمكله امر اولندق واول وصيت ايسه انلرك قتنده قربتدر ايمدى صحيح اولور
(وتورث) يعنى بيعه وكنيسه وبيت نار ميراث اولور (ان صنعت فى الصحة) اكر فاعلى
صحتنده يابدى ايسه يعنى قچان بر يهودى بر بيعه پيدا ايتسه ياخود بر نصرانى بر كنيسه
پيدا ايليه ياخود بر مجوسى بر بيت نار پيدا ايلسه اندنصكره مرد اولسه اول پيدا اولنان
بيعه وياكنيسه ويابيت نار ميراثدر زيرا بو امام اعظم رحمه الله قتنده وقف منزله سنده در
ووقف امام اعظم قتنده موروثدر ولازم اولماز مادامكه سجل اولمدقجه كذلك بو دخى انك
كيدر واما امامين قتنده معصيت اولد بغى ايچون وصيتى صحيح اولماز (وذوهوى) يعنى
بدعتلره ميل ايله هواى نفسنه تابع اولان كيمسه (ان اكفر) اكر كفرينه حكم اولنور ايسه
مثالى انلردن بر طائفه كبيكه حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنه ايچون
اله اكبر ديرلر (فكالمرتد) مرتد كيبدر پس امام اعظم ايله صاحبينى بيننده مرتدك تصرفاتنده
معروف اولان خلاف اوزره اولور ومرتده اولان مرأه ده اصح قول وصيتلرى صحيح اولمقدر
زيرا مرأه ردت اوزره باقى قالور امامرتد انك خلافى اوزره در زيرا ياقتل اولنور وياخود اسلامه
كلور (والا) اكر صاحب هوى تكفير اولنماز ايسه (فكالمسلم فى وصاياه) وصيتلرنده مسلم
كيبدر زيرا بز ظاهر اوزره امرك ابتناسى ايله امر اولندق والسلام (* تنبيه *)
وقتاكه بو مقامده ضمنا ماسبقدن فهم اولنور برقاچ مهمه مسئله لر اولدى ايسه وانلرك حفظى وكثرت
وقوعى ايچون اصالة انلره اهتمام واجب اولدى ايسه حال بو كه ناسدن چوق كيمسه انلردن
غافل اولدى ايسه پس مصنف بو مقامده انلرى ايراد ايدوب ولفظ تنبيه ايله تصدير ايدوب
ذكر اولنانلره اشارت ايلدى (الوصيه المطلقة) وصيت مطلقه مثلا موصى مالمدن شو مقدار
ياخود ثلث مالم وصيتدر ديمكله ياخود مالمدن شو مقدارى ياخود مالمى وصيت ايتدم ديمكله
(لاتحل للغنى) بو وصيت مطلقه غنى ايچون حلال اولماز زيرا صدقه در صدقه غنى اوزره
حرامدر (وان عممت) اكرچه كيم موصى فقير وغنى اندن اكل ايتسون ديمكله عام قيلدى
ايسه ده زيرا غنينك وصيتدن اكلى صحيح اولماز الابطريق التمليك اولور وتمليك صحيح اولماز
الامعين اولنلر ايچون اولور وغنى ايسه تعيين واحصا اولنماز (واذا خصت بغنى) واكر وصيت غنى يه
تخصيص اولنور ايسه يعنى موصى شو مالمدن شو مقدارى زيد ايچون وصيت ايلدم ديمكله
حال بو كه اول زيد غنى اولسيدى (او بقوم اغنياء محصورين حلت لهم) ياخود اغنياى محصور
برقومه وصيت ايتسيدى انلر ايچون وصيت حلال اولور وانلرك معين اولدقلرى ايچون انلره

تمليك صحيح اولمغله حلال اولور كذلك وقفده دخى حال بو وجه اوزره در يعنى تحقيقا وقف
مطلق فقرايه مختص اولديغى ايچون حلال اولماز اكرچه كيم عموم اوزره وصيت ايتدى ايسه ده
وقچان بر غنىء معينه ياخود اغنيا اولان برقوم محصوره تخصيص ايتسيدى انلر ايچون وقف
حلال اولور ووقفك منافعنه مالك اولورلر عيننه مالك اولمازلر حتى قچان انلر فوت اولسه وقفك
عينى ملك واقفده قرار ايدر ياخود واقفك ورثه سنده قرار ايدر وقچان ورثه دخى فوت اولسلردى
منافع وقف فقرا ايچون اولور والله اعلم

(* الباب الثانى فى الايصاء بمعنى جعل الغير وصيا *)

باب ثانى غيرى وصى قيلمق معناسنده ايصانك بياننده در (اوصى الى زيد وقبل عنده فان رد عنده رد)
موصى زيده وصيت ايلسه يعنى زيدى وصى قلسه وزيد دخى موصينك قتنده وصايتى قبول ايتسه پس
اكر موصينك قتنده رد ايتسيدى رد اولنور زيرا بداننده متبرعدر پس اكر ديلر ايسه قبول اوزره دائم
اولور واكر ديلر ايسه رجوع ايدر زيرا موصى ايچون تصرف خير اوزره ولاية الزام يوقدر ودخى
رجوعده تغرير ده يوقدر زيرا موصى غيرينى وصيت ايتمكه قادر اولور والا موصينك قتنده
رد ايتمز ايسه برابردر كرك موصينك غيرى قتنده رد ايتسون كركسه موصينك فوتندن نصكره رد
ايتسون (فلا) رد اولماز زيرا وصى وقتاكه موصينك يوزنده قبول ايتديسه وموصى انك قبولنه
اعتماد ايتديسه انك غيرى يه وصيت ايتمدى پس اكر بز انك رد ينى موصينك حياتنده ياخود
فوتندنصكره تجويز ايلسك مغرور اولور بو ايسه باطلدر (وان سكت) اكر وصى سكوت
ايتديسه يعنى قبول ايلمسه ورد دخى ايتمسه (فمات الموصى فله رده وقبوله) پس موصى وفات
ايتسيدى وصى ايچون ردى وقبولى جائزدر زيرا وصى غير ايچون تصرفده متبرعدر انك قبولنسز
وصيت لازم كلمز وكالت كبى وبو مقامده تغرير ده يوقدر زيرا موصى شول كيمسه در كه غافل اولدى
شول جهتدنكه تحقيقا وصى وصايتى قبول ايتديمى ياخود ايتمديمى حالندن عارف اولمدى (وان رد ثم قبل
صح الا اذا انفذ رده) اكر وصى وصايتى رد ايدوب اندنصكره قبول ايتسيدى صحيح اولور الا مكركه ول
وصينك ردى تنفيذ اولنه حتى موصينك فوتنه دكين قبول ايتمكله اندنصكره بن قبول ايلم
ديسيدى اندنصكره قبول ايتسيدى اكر بن قبول ايتدم ديديكى وقتده قاضى انى وصايتدن اخراج
ايلدى ايسه زيرا ايصابن انك قبول ايلم ديمسيله باطل اولماز زيرا ابطالنده ميته ضرر واردر
وضررك ايسه دفعى واجبدر پس اكر وصى بن قبول ايتدم ديديكى وقتده قاضى انى وصايتدن
اخراج ايتديسه پس اندنصكره قبول ايتديسه قبولى صحيح اولماز زيرا قاضينك انى وصايتندن
اخراجى صحيح اولدى زيرا موضع اجتهاددر زيرا رد صحيحدر امام زفر قتنده (ولزم ببيع شئ
من التركة) وصى تركه دن برشئ بيع ايتمكله ايصا لازم كلور (وان جهل به) كركسه وصى اولديغنه
جاهل اولسون قبولك دليلى بولندیغيچون زيرا مقصود تصرفدر تصرف ايسه بعد الموت
معتبردر زيرا اوليلكنك اوانى بعد الموتدر وبيع نافذ اولور وصيدن صادر اولديغيچون اكرچه كيم
وصى اولديغين بلمدى ايسه ده اما اكر بر كيمسه بر رجلى بيعه وكيل ايدوب اول رجل اول كيمسه نك
ماعندندن برشئ بيع ايتسيدى حال بو كه اول رجل وكيل اولديغنى بلمسيدى اول وقت بيع نافذ
اولماز ايصا موصينك ولايتنك منقطع اولمسى اوانده ثابت اولديغيچون اثبات خلافتدر ايمدى قچان
ايصا استخلاف اولديسه وصينك علمى اولمقسزين وصايت صحيح اولدى وراثت كبى واما توكيل
اثبات ولايتدر استخلاف دكلدر وكلك قيامى حالنده ثابت اولديغيچون ايمدى اوزرينه
وكالت ثابت اولديغين بلمين كيمسه نك وكالتى صحيح اولماز بطريق البيع والهبة ملكك اثباتى كبى
(والى عبد لغيره اوكافر اوفاسق بدله القاضى بغيره) اكر موصى غيرك عبدينى ياخود بر كافرى

ياخود فاسق وصى قلسيدى قاضى انى غيره تبديل ايدر بولفظ ذكر اولنان كيمسه لره وصيتك
صحتنى اشارت ايدر زيرا تبديلدن اخراج مفهوم ايصانك ثبوتندنصكره اولور وامام محمد اصلده
ذكر ايتديكه تحقيقا وصيت باطلدر بعض ديديكه بوصورتلرك جميعسنده بولفظك معناسى
عن قريب باطل اولور ديمكدر و بعض معناسى ولايتى اولمديغيچون باطلدر ديدى وصحتك
وجهى اندنصكره اخراجك وجهى تحقيقا غيرى وصى قلمق موصينك كندى نفسيچون
واولادى ايچون نظرى انكله شرعا تمام اولمق ايچون جائز اولور وذكر اولنان كيمسه لرى
وصى قلمغله نظر معناسى تمام اولماز اكرچه عبد تصرفه اهل اولمغله اهل نظر بولنسه ده
عبدك اوزرينه متصرف اولان كيمسه طرفندن تصرفى مولى عليه دكلدر وفاسق ارث وتصرفه
ولايت وخلافت يوندن اهلدر حتى تصرف ايتسه تصرفى نافذ اولور ودخى كافرك فى الجمله ولايتى
ثابت اولديغيچون حتى كافرك عبد مسلمى شراسى نافذ اولدى ومعناى نظر تمام اولمازديمكه باعث
عبدك ولايتى سيدينك اجازتى اوزره واجازتدنصكره حجر ايتمكه قدرتى اوزره متوقف اولوب
ومولاسنك خدمتى ايله اشتغالى ايچون حقوق ميتك استيفاسنده تقصير اولنور توهم اولنور
وكافردن معادات دينيه ايچون خيانت توهم اولنور وفاسقدن فسق ايچون پس قاضى انى
وصايتدن اخراج ايدوب نظرى تمام ايتمك ايچون انك مكاننه وصى آخر نصب ايدر (والى عبده
صح لو ورثة صغار) صغاردن اولان وارثلرينه كندى عبدينى وصى قلمق صحيح اولدى حتى اكر وارثلرده
كبير اولورسه عبدك وصايتى صحيح اولماز امامين قتنده وامام اعظم قتنده مطلقا صحيح اولماز زيرا انده
مملوك ايچون مالك اوزره اثبات ولايت واردر بو ايسه مشروع قلنيدر يعنى خلافيدر امام اعظمك
على تحقيقا اولدركه موصى ايصانك اهلنه وصيت ايتدى ايمدى صحيح اولور نتكيم اكر كندى
مكاتبنه ياخود غيرك مكاتبنه وصيت ايتسيدى صحيح اولديغى كبى بودخى صحيح اولدى زيرا مكاتب قدر
كندى كنديدن تصرفه لايقدر واوزرينه بر كيمسه نك ولايتى يوقدر زيرا صغيرلر اكرچه اول عبده
مالكلردر لكن وقتاكه اول صغيرلرك بابالرى اول عبدى كندى مقامنه قائم قلدى ايسه اول عبد انلرك بابالرى
كبى تصرفه لايق اولدى انلر ايچون عبد اوزره ولايت سز اما غيرك عبدى بونك خلافى اوزره در زيرا غير
انك اوزرينه مولى در واول صغيرلرك ارالرنده كبير اولدقده عبدك وصايتى جائز اولمديغنه باعث زيرا كبير
نصيبنى بيع ايدر ياعبدى وصايتدن منع ايدر پس وصى حقنى ادادن عاجز اولور ايمدى جواز ممتنع اولدى
(والى عاجز عن القيام بها ضم اليه غيره) اكر وصى وصايتك قيامنه عاجز اولان بر كيمسه يى
وصى قلسيدى قاضى انى عزل ايلمز بلكه اكا بر غيرى كيمسه يى ضم ايدر زيرا غيرى ضم ايتمكده ايكى
حقه رعايت واردر وصينك حقنه ووارثلرك حقنه زيرا تكميل نظر بونكله حاصل اولور زيرا نظر
اول ضم اولنان كيمسه نك اعانه سى ايله تمام اولور واكر وصى قاضى يه اول ضم اولنان غيريدن تشكى
ايدر ايسه اكا اجابت ايلميه حتى اول شكايتى حقيقت بلمدكجه زيرا شاكى آز اولور نفسنى
تحقيق ايچون كاذب اولور واكر قاضى يه وصينك عجزى اصليله ظاهر اولور ايسه انى غيره
تبديل ايليه ايكى جانبه رعاية (ويبقى على الوصاية امين يقدر) امين اولوب وصايته قادر اولان وصى
وصيتده باقى قالور يعنى قاضى ايچون انك اخراجى جائز اولماز زيرا قاضى امينك غيرينى اختيار ايتسه
انك دونى اولور زيرا وصى ميتك مختاريدر كورلمزميكه وصى مختار ميتك باباسى اوزره تقديم اولنور
مع هذا ميتك باباسنك كمال شفقتى ايله بله غير اوزره تقديمه احق ايكن (والى اثنين) موصى
وصايتى ايكى كيمسه يه وصيت ايتسيدى (لاينفرد احدهما) ايكيسندن برى آخرسز تصرفده
منفرد اولماز (ولوالى كل منهما بالانفراد) اكرچه كيم موصى هر برينه انفراد ايله وصيت
ايتدى ايسه ده امام اعظم وامام محمد قتنده الا برقاچ شيلرده ايكيسندن هر برى منفرد اولور

عن

عن قريب بيانى كلور وامام ابو يوسف كلبسى جميع اشياده تصرف ايدر زيرا ايصا باب
ولايتدندر ديدى وچيان ولايت ايكيسى ايچون شرعا ثابت اولديسه انفراد اوزره كامل اولديلر
ولايت انكاحده ايكى قرنداش كبى پس كذلك چيان شرط ثابت اولسيدى هر برى ايچون
ولايت ثابت اولور زيرا ولايت قدرت شرعيه دن اولمغله تجزى يه محتمل اولماز وقدرت ايسه تجزى
قبول ايتمز ديدى وامام اعظم ايله امام محمدك على تحقيقا موصى انجق ايكيسنك رأيلرينه
راضى اولدى يوخسه ايكيسى بيننده فرق ظاهر ايچون ايكيسندن برينك رأينه راضى اولمدى
انكاحده ايكى قرنداش بونك خلافى اوزره در زيرا اول مكانده سبب قرنداشلقدر قرنداشلق ايسه
هر برنده كمال اوزره قائمه در وبو مقامده سبب وصى قلمقدر بو ايسه ايكيسنه در ايكيسنك هر برينه
دكلدر بوندنصكره مصنف (لاينفرد احدهما الا بشراء كفنه وتجهيزه) قولندن الا بشراء كفنه
وتجهيزه قوليله استثنا ايلدى مكر موصينك كفننك شراسنده وتجهيزنده ايكيسندن برى منفرد اولنور
زيرا كفن وتجهيزى ولايت اوزره مبنى دكلدر وآز اولور ايكيسندن برى غائب اولور پس انلرك
اجتماعى شرط قلنمقده ميتك فسادى واردر واكر ضرورت قتنده انى قومشيلرى ايشلسيدى
جائز اولور (والخصومة فى حقوقه) دخى موصينك حقلرنده خصومتده ايكيسندن برى منفردا
خصومت ايدر زيرا عادتا ايكيسى دعواى حقوقده مجتمع اولمازلر واكر مجتمع اولسه لر اكثريا
تكلم ايلمز الا ايكيسندن برى تكلم ايدر (وشراء حاجة الطفل) دخى موصينك طفلنك حاجتنده
ايكيسندن برى منفردا عمل ايدر زيرا اول حاجتك شراسنى تأخيرده طفله ضرر لاحق
اولمق خوفى واردر (والاتهاب له) دخى اول طفل ايچون هبه قبولنده ايكيسندن برى
منفردا اولور زيرا قبول هبه باب ولايتدن دكلدر بو اجلدن قبول هديه طفلك امى مالك اولور
وامك عيالنده اولنده مالك اولور (واعتاق عبد معين ورد وديعة وتنفيذ وصية معينتين) دخى
موصينك عبد معيننى اعتاقده واماتنى رده ومعين اولان وصيتنى تنفيذده ايكيسندن برى منفرد
اولور رأيه احتياج اولمديغيچون (وبيع ما يخاف تلفه وجمع اموال ضايعة) دخى موصينك
تلفدن خوف اولنان شيئنى بيعده وضايع اولان اموالنى جمع ايتمكده ايكيسندن برى منفرد
اولور زيرا انده ضرورت واردر (وان مات احدهما فان اوصى الى الحى اوالى آخر) واكر
ايكى وصينك برى فوت اولسيدى اكر اول وصى ديرى قلان وصى يه وصيت ايدر ايسه ياخود
آخره وصيت ايدر ايسه (فله التصرف وحده) فوت اولان وصينك وصيت ايلديكى كيمسه كرك
ديرى قلان اولسون وكرك آخر اولسون تركه ده تصرف يالكز انك ايچوندر وقاضينك وصى
نصبنه حاجت يوقدر (والا) يعنى وصى وصيت ايتمدى ايسه (ضم اليه غيره) قاضى ديرى
قلان وصى يه بر غيرى كيمسه ضم ايدر زيرا موصى اكا ايكى وصى خليفه ايلدى زيرا موصى
حقوقنده متصرفلر ايكى وصى خليفه ايلمك قصد ايلدى پس وصى آخر نصبيله اول قصدك
تحقيقى ممكن اولدى (نصب القاضى وصيا امينا كافيا لم ينعزل بعزله) قاضى بر امين ووصايته
كافى بر كيمسه يى وصى نصب ايتسيدى اول وصى قاضينك عزلى ايله منعزل اولماز زيرا انك عزلى
فائده سز شيئله اشتغالدر (الا ان لايكون عدلا فيعزله وينصب عدلا) مكر كه قاضينك نصب
ايلديكى وصى عدل اوليه بو تقديرجه عزل ايدر وبر عدلى وصى نصب ايدر (ولو عدلا غير
كاف) اكر عدل اولوب وصايته كفايت ايتمز ايسه (ضم اليه كافيا) اكا بر كافى ضم ايدر (وينعزل
بعزله قيل) اول ضم اولنان كيمسه قاضينك عزلى ايله منعزل اولور ديلدى بوقيلك قائلى
سمرقنديدركه مجموعه سندر (وينعزل بعزله ايضا العدل الكافى) وذكر اولنان كبى قاضينك
عزلى ايله عدل كافى دخى منعزل اولور اول ضم اولنان عدل كافى اولور سه ده قاضينك

عزلی ایله منعزل اولور دیدی (واستبعد) بو قول استبعاد اولندی یعنی ظهیر الدین
مرغینانی بو قولی استبعاد ایلدی اول جهتله که تحقیقا عدل کافی قاضینك نصب ایلدیکی
وصی اوزره تقدیم اولنور زیرا میتك مختاریده وصینك عدل کافی اولمسیدر پس چون میتك
وصیسی عدل کافی اولورسه ده عزل اولنجه قاضینك نصب ایتدیکی نه کیفیتله عزل اولنماز
(وصی الوصی وصی لهما) وصینك وصیسی ایکیسی ایچون ده وصی اولور یعنی چان
وصی فوت اولدقده آخری وصیت ایتسیدی اول وصی متوفانك ترکه سنده ومیت اولك ترکه سنده
وصیدر زیرا وصی میت اولدن کندی یه انتقال ایدر ولایتله تصرف ایدر پس غیری یه
وصیت ایتمکه ده مالك اولور جد کبی (وقسمته عن ورثة غیب مع الموصی له تصح) وصینك
غائبده اولان وارثلری طرفندن نائب اولمقلغله موصی له ایله ترکه یی تقسیم ایلمسی صحیح اولدی
یعنی چان بر رجل اولوب انك غائبده وارثلری اولسیدی واول زیدی وصی قلوب و بکر ایچون
بر مبلغ ایله وصیت ایتسیدی اول وصی ایلدیکی زید ایچون غائبده اولان وارثلری ایله بکر موصی لهك
بیننده اول رجلك ترکه سندن وارثلرك حقنی اخذ ایلیوب باقیسین موصی لهه تسلیم ایتمکله تقسیم
جائز اولدی زیرا وارث میتك خلیفه سیدر حتی عیبله رد ایدر و کندی یه عیبله رد اولنور
ومورثك شراسیله مغرور اولور حتی ولد حر اولور ووصیسی دخی وارث کبی میتك خلیفه سیدر
پس وارث ایچون خصم اولور چان وارث غائب اولسیدی ایمدی غائب اوزره وصینك
قسمی صحیح اولدی (فلا یرجعون علیه ان ضاع قسطهم معه) پس اول غائبده اولان
وارثلرك وصی ایله بله اولان حصه لری اکر ضایع اولسه وصی اوزره رجوع ایده مزلر زیرا
قسمتك تمامندنصکره هلاك اولسه قسمتده هلاك واقع اولان کیمسه اوزره واقع اولور (وقسمته
عن الموصی له الغائب معهم لا) وصینك غائبده اولان موصی لهك طرفندن ورثه ایله بله قسمتی
صحیح اولماز زیرا موصی له میتدن هر وجهله خلیفه دکلدر زیرا موصی له وصیت اولنان
شیئله سبب جدید ایله مالك اولور حتی عیبله ردایده مز وعیبله اوزرینه رد اولنماز وموصینك
شراسی مغرور اولمازایمدی وصی موصی لهك قتنده موصی لهدن خلیفه اوله مز (فرجع بثلث مابقی)
پس موصی لهك وصی ایله بله اولان قسطی اکر ضایع اولور ایسه باقی قلان شیئك ثلثی ایله
رجوع ایدر زیرا موصی له وارثك شریکیدر مال مشترکدن هلاك اولان شیء اشتراك اوزره
هلاك اولور و باقی قلان شیء شرکاء اوزره باقی قالور (وللقاضی قسمتها واخذ قسطه) قاضی
ترکه یی قسمت ایدوب موصی له غائبك قسطنی اخذ ایتمك وار در یعنی قاضی موصی له غائب طرفندن
ورثه ایله بله ترکه یی قسمت ایدوب وموصی لهك قسطنی اخذ ایتمك جائز اولور زیرا قاضی ناظر
نصب اولندی علی الخصوص میتلرده وغائبده وغائبك قسطنی افراز وقبضی نظردندر ایمدی
قاضینك افراز واخذی نافذ اولوب صحیح اولدی حتی اکر غائب حاضر اولسه حال بوکه
مقبوض ضایع اولسه غائب ایچون ورثه اوزره سبیل یوقدر (قاسمهم فی الوصیة بحج فهلك المال
بیده او ید من یحج حج بثلث مابقی) یعنی وصی یی ورثه ایله حج ایله وصیتده قسمت ایلسیدی ووصی
مال حجی اخذ ایتسیدی واول مال حج وصینك یدنده یاخود موصیدن حج ایدن کیمسه یدنده
هلاك اولسیدی ترکه دن باقی قلانك ثلثی ایله حج اولنور زیرا قسمت لذاتها مراد اولنمدی بلکه
قسمتدن مقصود اولان شیء ایچون مراد اولندی اولکه حجی ادا ایتمکدر پس غیریسنه
اعتبار اولنمدی ایمدی قبل القسمة هلاك اولمش کبی اولدی (صح بیعه عبدا من الترکة
بغیبة الغرماء) وصینك ترکه دن بر عبدی داینلرك غیبتنده بیعی صحیح اولدی زیرا وصی
موصینك مقامنه قائمدر واکر موصی حی اولدیغی حالده داینلرینك غیبتنده اول عبدی بنفسه

بیعه وصی یی مولی قلسیدی جائز اولوردی واکر مرض موتنده اولورسه ده مقامنه قائم
اولانك بیعی جائز اولور وسری اولدر که تحقیقا داینلرك حقی مالیته تعلق ایدر صورتنه تعلق
ایتمز حال بوکه مالیت ثمنك بقاسیله باقیه در (باع ما اوصی ببیعه وتصدق بثمنه فاستحق بعدان هلك
ثمنه معه ضمن) بیع اولنوب وثمنی تصدق ایله وصیت اولنان شیئی وصی بیع ایدوب ثمنی قبض
ایتدکدنصکره ثمن یدنده ضایع اولوب و مبیعه مستحق چقسیدی وصی اول ثمنه ضامن اولور
زیرا وصی بیعك عاقدیدر پس عهده انك اوزرنده اولور و بو ثمن عهده در زیرا اندن اشترا ایدن
کیمسه ثمنك بذلنه راضی اولمدی الا اکا عبدی تسلیم ایتمك ایچون راضی اولدی حال بوکه
تسلیم ایلمدی پس وصی بایع غیرك مالنی رضاسی یوغیکن اخذ ایتمش اولدی ایمدی اول مالی
رد ایتمك اوزرینه واجب اولور (ورجع فی الترکة) ترکه یه رجوع ایدر زیرا وصی موصی ایچون
عاملدر پس موصی اوزره وکیل کبی رجوع ایدر (کوصی باع حصة الصغیر وهلك ثمنه
معه) مثالی صغیرك حصه سنی بیع ایدوب ثمنی وصی ایله بله یعنی یدنده هلاك اولوب (فاستحق
فانه یرجع فی ماله) عبده مستحق چقلدقده وصینك مال صغیره رجوع ایلدیکی کبی زیرا وصی
صغیر ایچون عاملدر (وهو یرجع علی الورثة بحصته) صغیر دخی حصه سیله ورثه اوزره رجوع
ایدر اکا اصابت ایدن شیئله مستحق چقمغله بوزلدیغیچون (وله ان یسافر بمال الصغیر
ویدفع مضاربة وبضاعة) وصی ایچون مال صغیر ایله مسافر اولمق ومالی مضاربه ایله و بضاعه ایله
آخره دفع ایتمك جائز اولور (ویوکل ببیع وشراء واستیجار) بیع وشرا ایچون واستیجار ایچون
وکیل ایدر (ویودع ماله ویکاتب قنه ویزوج امته لاقنه) صغیرك مالنی ودیعته قور ورقبه سنی مکاتب
ایدر وجاریه سنی تزویج ایدر قنی تزویج ایله مز (ویرهن ماله بدینه وبدین نفسه) دخی
صغیرك مالنی دینی ایچون وکندی دینی ایچون رهن ایدر (فلو هلك ضمن قدر المؤدی من دینه)
پس اکر مال صغیر هلاك اولسیدی وصی دیننذن ادا ایلدیکی مقداره ضامن اولور (وله
ان یعمل به مضاربة) وصی مال صغیر ایله مضاربه عمل ایتمك جائز اولور (وینبغی ان یشهد
علیه ابتداء) وصی یه لایق اولان اول مال صغیر اوزره ابتداء اشهاد ایلمکدر (والاصدق
دیانة) اشهاد ایتمدی ایسه وصی دیانت یوزندن تصدیق اولنور (ویکون المشتری کله للصبی)
وصینك اشترا ایلدیکی شیئك کلیسی قضاء صبی ایچوندر (ویماثله الاب فی ذلك کله) ذکر
اولنان شیلرك کلیسنده صغیرك باباسی وصی یه مماثلدر (ولیس للاب تحریر قنه ولو بمال)
لکن بابا ایچون صغیرك قنی اعتاق جائز دکلدر کرکسه مالیله اولسون (وان لایهب ماله
ولو بعوض) دخی بابا صغیرك مالنی آخره هبه ایتمك جائز اولماز کرکسه عوضله اولسون عمادیه ده
بو یله ذکر اولندی (وله التجارة بمال الیتیم للیتیم لا لنفسه به) دخی وصی ایچون مال یتیم ایله یتیم ایچون
تجارت ایتمك جائز اولور یوخسه مال یتیم ایله نفسی ایچون تجارت جائز اولماز برابر درکرك اول مال یتیم
بابا سندن یتیمه میراث اولسون کرکسه وجه آخر ایله مالك اولسون (ولا بمال المیت فان فعل به
وربح ضمن رأس المال وتصدق بالربح) ودخی وصی مال یتیمی یعنی مال میت ایله تجارت ایتمك جائز
اولماز پس اکر تجارت ایدوب وربح حاصل اولور ایسه رأس ماله ضامن اولوب وربحی
تصدق ایدر امام اعظم ایله امام محمد قتنده وامام ابی یوسف قتنده ربحی وصی یه تسلیم اولنوب
برشیء تصدق اولنماز خانیه ده بو یله ذکر اولندی (ویحتال علی الاملأ لا الاعسر) ووصی
غنی اوزره حواله قبول ایدر اما فقیر اوزره جائز ا ولمازانده ضرردن شیء اولدیغیچون (ولا یقرض)
ودخی وصی مال یتیمی قرض ویرمك جائز اولماز زیرا قرض تبرعدر حال بوکه انك خلاصندن
عاجز اوله قاضی بونك خلافی اوزره درکه زیرا قاضی اول قرضك خلاص ایتمسنه قادر در بو اجلدن

بیعه

قاضی مال یتیمی ومال وقفی ومال غائبی قرض ویرر (ولا یبیع ولا یشتری الا بما یتغابن الناس)
دخی وصی مال یتیمی بیع وشرا ایتمز الا ناسك تغابن ایلدکلری شیئله ایدر زیرا وصینك تصرفی نظر یدر
وغبن فاحشده ایسه نظر یوقدر اما غبن یسیر فاحشك خلافی اوزره در زیرا اندن تحرز ممکن
اولماز غبن یسیرك اعتبار نده باب بیعی سد وار در (ویبیع علی الکبیر الغائب الا العقار)
دخی وصی غائبده اولان وارث کبیرك ترکه‌دن متاعنی بیع ایدر الا عقارین بیع ایده مز زیرا
میتك باباسی کبیرك ماسواسنه ولی اولور کبیره اوله مز پس کذلك وصیسی دخی بابا کبیدر
وقیاس کبیره وصی اولممقدر زیرا بابا کبیر اوزره مالك اوله مز لکن فقها استحسان ایتدیلر
زیرا امتناع فسادی سرعت اوزره اولان شیدندر ایمدی حفظه محتاج اولور وثمنك حفظی
آساندر حال بوکه وصی حفظه مالك اولور عقار متاعك خلافیدرکه زیرا بنفسه محصندر
(اذا لم یکن دین) چان میتك دینی یوغیسه فتاوای ظهیریه‌ده وصی ایچون عقارك بیعنك
جائز اولمادیغی میت اوزره دین اولمادیغی وقتده در واما چان میت اوزره دین اولور ایسه دین
مقداری عقارینك بیعنه وصی مالك اولور (ویبیعه بضعف قیمته) ووصی عقاری بیع ایدر
اکرچه کیم میتك دینی یوغیسه ده عقارك قیمتنك ضعفی ایله بیع ایدر (اوللدین) یاخود دین
ایچون بیع ایدر نتکیم ظهیریه‌دن نقل ایلدیکمز کبی (اوالنفقة) یاخود صغیرك نفقه سیچون بیع
ایدر هدایه‌ده باب نفقه‌نك اواخرنده دیدیکه بابایه چان صغیر اوزره عقار ومنقولی بیع جائز
اولدی کمال ولایتی اولدیغیچون اندنصکره بابا ایچون صغیرك نفقه سنی اندن اخذ ایلمك واردر
زیرا صغیرك حق جنسیدر (او وصیة مرسلة) یاخود موصینك وصیتی مرسله اولور ایسه
یعنی مطلقه اولورسه مثلا موصی مالمك ثلثی یاخود ربعی وصیتدر دیمکله بوتقدیرجه بیعی جائز
اولور چان ایصا مالده الور ایسه (اوزیادة خرجه علی غلته اواشرافه الی الخراب) یاخود
عقارك خرجی غله سندن زیاده اولور ایسه یاخود عقار خرابه قریب اولورسه حتی بیع اولنماز
ایسه خراب اولور اول وقت عقار بیع اولنور پس بوذکر اولنان شیلر التی عذرلردر (لا یجوز
اقراره بدین علی المیت ولا بشیء من ترکته) ووصینك میت اوزره دین ایله اقراری جائز اولماز
ودخی میتك ترکه سندن برشیئله تحقیق بوشیء فلانکدر دیو اقراری جائز اولماز وصینك بو اقراری
غیر اوزره اولدیغیچون (الا ان یکون وارثا فیصح فی حصته) مکرکه دینی اقرار ایدن کیمسه
وارث اولور ایسه اول وارث مقرك حصه سندن اول دین صحیح اولور زیرا بو اقرار نفسی اوزره
اقراردر (اقر بعین لآخر ثم ادعی انه للصغیر لا یسمع) وصی ترکه‌دن برعین ایله آخر ایچون اقرار
ایتسیدی اندنصکره تحقیقا اوعین صغیرکدر دیو اقرار ایتسیدی استماع اولنماز عمادیه‌ده بویله
ذکر اولندی (شهد وصیان ان المیت اوصی الی زید معهما اوابنان ان اباهما اوصی الی زید
بطلت) ایکی وصیلر شهادت ایتسکه تحقیقا میت کندیلری ایله زیده وصیت ایلدی دیو یاخود
میتك ایکی اوغلی شهادت ایتسکه تحقیقا بابالری زیده وصیت ایتدی دیو انلرك شهادتلری باطل
اولدی زیرا انلر متهملردر اما وصیلرك متهم اولمسی کندی نفسلری ایچون معینی اثبات لری ایچون
الاشهادتی انك ایچون ایتدکلری زید ادعا ایدر ایسه استحسانا قبول اولنور زیرا قاضینك ابتداء وصی
نصب ایتمك ولایتی واردر واول وصی‌یه آخری ضم ایتمك ایچون ولایتی واردر پس اول ایکی
وصیلر قاضیدن تعیین مؤنتی اسقاط ایچون اسقاط ایلدیلر واما ایکی ابنك متهم اولوب شهادتنك
بطلانه باعث کندی نفسلرینه ترکه ایچون حافظ نصبی ایله کندی نفسلرینه جر نفع ایتدکلری
ایچوندر (کذا شهادتهما للصغیر بمال) کذلك صغیر ایچون مال ایله شهادتلری دخی باطل
اولدی زیرا بردر کرکسه اول مال میتدن انتقال ایدن مالدن اولسون وکرك غیریدن اولسون

(اوکبیر بمال المیت) یاخود وارث کبیر ایچون میتك مالیله شهادتلری دخی باطله اولدی اما
صغیر ایچون اولان شهادتك باطل اولمسنه علت مال صغیرده تصرف وصی ایچون اولمغله در
کرکسه اول مال ترکه‌دن اولسون کرکسه اولماسون واما کبیر ایچون اولان شهادتك باطل
اولماسنه باعث مال کبیر اکر ترکه‌دن اولور ایسه وصینك شهادتی امام اعظم قتنده جائز
اولمادیغی ایچوندر زیرا اکر کبیر غائب اولسه وصی ایچون ولایت حفظ وولایت بیع واردر
(وصحت فی مال غیره شهادته) واول وصینك وارث کبیر ایچون مال غیرده شهادتی صحیحه
اولدی زیرا مال کبیر ترکه‌دن اولمادی وانده وصی ایچون تصرف یوقدر ایمدی وصینك شهادتی
جائز اولور (وشهادة رجلین لآخرین بمبلغ دین علی المیت) ایکی رجلك میت اوزره ایکی
آخر کیمسه ایچون مبلغ دینله شهادتلری صحیحه اولدی (والآخرین للاولین بمثله) اول ایکی کیمسه‌نك
دخی اول ایکی رجل اول ایچون مبلغك مثلی ایله شهادتلری صحیحه اولدی (بخلاف الشهادة بوصیة
الف) بیك اقچه وصیت ایله شهادتلری ذکر اولنانك خلافی اوزره در یعنی باطله در بو امام اعظم ایله
امام محمدك قوللریدر وابو یوسف وصیتده قبول اولنمدیغی کبی اول ایکی رجلك شهادتلری دینده
دخی قبول اولنماز زیرا دین موت سببیله ترکه‌یه متعلق اولور زیرا ذمت موتله خراب اولدی
دیدی وبو اجلدن اکر اول ایکی رجلك بریسی ترکه‌دن حقنی استیفا ایلسه آخر اکا انده
مشارك اولور پس شهادت حق شرکتی مثبته اولدی ایمدی تهمت متحقق اولدی وامام اعظم
ایله امام محمدك علی تحقیقا دین ذمتده واجب اولور حال بوکه ذمت بشقه حقوق ایچون
قابله در پس شرکت یوقدر وبو اجلدن اکر براجنبی ایکیسندن برینك قضاسیله تبرع
ایتسیدی آخر ایچون حق شرکت یوقدر وصیت بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده حق
ذمتده ثابت اولماز بلکه عینده ثابت اولور ایمدی مال بینلرنده مشترك اولور پس شبهه
ایراث ایدر (اوالاولین بعبد والآخرین بثلث ماله) یاخود ایکی اولکی رجل بر عبدی ایله
شهادت ایدوب وایکی آخر میتك ثلث مالیله شهادت ایلسه ذکر اولنان کبی بو شهادت صحیحه اولمدی زیرا
شهادت اولنان شیده شرکت ایجاب ایدر (اضعف الوصیین) لفظ اضعف مبتدادر خبری کلمه جك
کاقوی الوصیین قولیدر یعنی وصیلرك اضعفی (وهو وصی الام والاخ والعم فی اقوی الحالین وهو حال
صغر الورثة) اولکه ورثه‌نك ایکی حالنك اقواسی اولان حال صغرنده انانك وارقرنداشك وعمك
وصیسیدر (کاقوی الوصیین) وصیلرك اقواسی کبیدر (وهو وصی الاب والجد والقاضی فی اضعف
الحالین وهو حال کبر الورثة) اولکه ورثه‌نك ایکی حالنك اضعفی اولان کبیرلکی حالنده بابانك ودده‌نك
وقاضینك وصیسیدر زیرا وصی تصرفی موصیدن استفاده ایدر پس انك تصرفی انك موصیسنك
تصرفی مقداری اولور پس ورثه‌نك صغیرلکلری حالنده انانك وصیسی ورثه‌نك کبیرلکلری حالنده
بابانك وصیسی کبیدر (للاضعف) اضعف اولان وصی ایچون مثالی وصی ام کبی (بیع المنقول
وغیره لقضاء الدین عند فقد الاقوی) وصی اقوانك فقدی قتنده قضاء دین ایچون منقولك
وغیرینك بیعی جائز اولور ضرورت ایچون (ولا یشتری) ووصی اضعف اشترا ایلمز (الا ما لابد
للصغیر منه من نفقة اوکسوة) الا صغیر ایچون نفقه‌دن وکسوه‌دن لابد اولانی اشترا ایدر
(ولا یتصرف مطلقا فیما استفاد الصغیر من غیر ابیه) ووصی صغیرك باباسنك غیریدن استفاده ایلدیکی
شیده تصرف ایلمز مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا وصینك تصرفی موصینك تصرفی
مقداریدر (وصی الاب اولی من الجد) بابانك وصیسی دده‌نك وصیسندن اولیدر زیرا بابانك
وصیسی بابانك مقامنه قائمدر بابا ایسه دده‌دن اولیدر کذلك بابانك مختاری اولان دده‌نك
مختاری اولاندن اولیدر ودخی بابانك وصی اختیاری مع هذا دده موجود ایکن اول

اختيار ايلدیکی وصینك تصرفی جدك وجودیله برله دلالت ایدرکه اولادلری‌یچون انفعدر بابانك تصرفندن
اولکه جددر (وان لم یوص فالجد مثله) واکر باباوصی نصب ایتمدی ایسه جد باباکبیدر وتصرفاتده
بابا مقامنه قائمدر حتی انکاحه مالك اولوروصی مالك اولماز و بومقامده نیجه مهمه مسئله لر واردر
بزانلری خانیه‌دن نقل ایلدك اول مسائل جمله سندندر بررجل فوت اولوب وارثلرین ترك ایلسه
انلره بالغ اولدیکه تحقیقابونلرك باباری نیجه وصیتلر ایله وصیت ایلدی حال بوکه وصیت ایلدیکی
نه شیٔ ایدیکی معلوملری اولمدی اول ورثه دیدیلرکه بابامزك وصیت ایلدیکی شیئه بز اجازت
ویردك منقاده ذکراولندیکه اول ایصا جائز اولماز مکر وصیت اولنان شیٔ معلوملری
اولدقدنصکره اجازت ویررلرایسه جائز اولور ودخی منقاده دیدیکه نچان وصی یتیمك مالنی
بلوغندنصکره دفع ایتسیدی پس یتیم والدنك ترکه سنك جمیعسنی قبض ایدوب وانکیچون
وصینك قنده قلیل وکثیردن والدنك ترکه سی باقی قالمیوب استیفا ایلدیکین اشهاد
ایتدکدنصکره وصینك یدنده برشیٔ ادعا ایتسیدی وبوشیٔ بنم بابامك ترکه سندندر دیوب
بینه اقامت ایتسیدی انك بینه سی قبول اولنور وکذلك اکر وارث والدنك ناس اوزره
ترك ایلدیکی جمیع دینی استیفا ایلدیکنی اقرار ایتدکدنصکره بررجل اوزره دین ادعا ایتسیدی
انك دعواسی استماع اولنور ودخی مسائل مهمه دندر بروصی وصیتی کندی مالندن انفاذ
ایتسیدی اکر بووصی میتك وارثی ایسه میتك ترکه سنه رجوع ایدر واکر وارث دکل ایسه
رجوع ایده مز و بعض دیدیکه اکر وصیت عباد ایچون ایسه رجوع ایدر زیرا اول وصی
ایچون عباد جهتندن مطالب واردر پس قضاء دین کبی اولدی واکر وصیت لله تعالی
اولورسه رجوع ایده مز و بعض دیدیکه لله تعالی‌ده اولورسه رجوع ایدر و بعض دیدیکه
علی کل حال رجوع ایدر وفتوی انك اوزرینه در و بووصی شرا ایله وکیل کبیدر نچان ثمنی
وکیل کندی مالندن ادا ایتسیدی انك ایچون رجوع واردر وکذلك وصی نچان صغیر ایچون
کسوه اشترا ایتسیدی یاخود مالندن صغار ایچون یعنی صغار اوزره انفاق اولنورشیٔ اشترا
ایتسیدی پس اول وصی متطوع اولماز واکر میتك دینی وارثك امرنسز وصی کندی
مالندن قضا ایتسیدی وانك اوزرینه اشهاد ایلسیدی متطوع اولماز وکذلك ورثه‌نك
بعضیسی میتك دینی قضا ایتسیدی یاخود کندی مالندن میتی تکفین ایتسیدی یاخود
وارث کبیر کندی مالندن صغیر ایچون طعام وکسوه اشترا ایتسیدی متطوع اولماز وانکیچون
مال میته رجوع واردر وکذلك وصی یتیمك خراجنی وعشرنی کندی مالندن ادا ایتسیدی
متطوع اولماز واکر وصی کندی مالندن میتی تکفین ایتسیدی انده وصینك قولی قبول
اولنور ومسائل مهمه جمله سندندر وصی مال یتیمدن برشیٔ بیع ایدوب اندنصکره مشتریدن
بیع ایلدیکی مقداردن زیاده طلب ایتسیدی قاضی اهل بصیرته مراجعت ایدر اکر اهل
بصیرتدن واهل امانتدن ایکی کیمسه تحقیقا وصی بوشیئی قیمتیله بیع ایلدی وتحقیق
بونك قیمتی بومقداردر دیو خبر ویررلر ایسه تحقیقا انك زیاده سنه التفات ایلمز واکر
اول شیٔ مزایده‌ده اکثرایله وسوقده اقل ایله اشترا اولنورسه اول زیاده اجلیچون وصینك
بیعی منتقض اولماز بلکه اهل بصیرته واهل امانته مراجعت اولنور پس اکر انلردن
ایکی رجل برشیٔ اوزره اجتماع ایدرلرسه انلرك قوللری ایله اخذ اولنور و بو امام محمدك
قولیدر اما امام اعظم ایله امام ابو یوسفك قوللری اوزره برینك قولی کافیدر نتکیم ترکیه‌ده
اولدیغی کبی و بونك اوزره در نچان وقفك قیمی مستغل وقفی ایجار ایلسه اندنصکره قیم آخر
کلسیدی اجرده زیاده ایدر ومسائل مهمه دندر نچان وصی انفاذ وصیت ایچون میتك

ترکه سنی بیع ایتدکده مشتری انکار ایتسیدی پس وصی اول مشتری‌یه یمین ویردکده یمین ایتسیدی
ووصی بلورکه تحقیقا مشتری یمیننده کاذبدر پس قاضی وصی‌یه اکر سن صادق ایسك بن سنك
بیعکزده بیعی فسخ ایتدم دیر پس وصی اول بیعی تجویز ایدر اکرچه کیم خطر ایله تعلیق ایسه ده
حاکمك فسخنه محتاج اولمغه باعث زیرا اکر ترك خصومت اوزره عزم ایتسیدی انك فسخی
اقاله منزله سنده اولور پس وصی‌یه لازم کلور نتکیم حقیقت مقابله ایتسه لر ایدی لازم کلدیکی
کبی پس نچان قاضی فسخ ایتسیدی اقاله اولماز و وصی‌یه لازم کلمز ایمدی بو مسئله غرر
الاحکامك درر الحکام تسمیه اولنان شرحنده الله تعالی نك لطفیله بنم اوزریمه منت ایلدیکی
شیئك آخریدر شول حیثیتدنکه جمع وتحریرینی وصورتك وتصویرینك احسنی اوزره بنی
موفق قلدی کتب مشهوره اندن خالی اولان مهماتی حاوی اولدیغی حالده واکرچه کیم
معتبراتك بعضنده مسطور ایسه‌ده تحقیق بن تفتیش وتنقیحده وتهذیب وتوضیحده وائمه
کرامك اقوالنی تتبعده وفضلای امت عظامك مقصودلرینه مطلع اولمقده مجهودیمی بذل ایتدم
حتی مقتضای بشریت اوزره واقع اولان ثمراتدن بعض افاضلدن صادر اولان شی اوزره واقف اولدم
ودخی نفس انسانك اندن عاری اولمدیغی ذلاتدن بعض اماثلدن واقع اولان شیٔ اوزره واقف اولدم
پس تحقیقا سائر علوم بو علمه نسبتله قطره‌نك بحر متلاطم الامواجه نسبتی کبیدر اویله بحرکه هر
غواص قوی انك فرائدینه غوص ایده مز فضلا عن الزجاج بو اجلدن علماء متأخرینی کورورسنکه
فنون الهیده کماللری ایله بله وانده معتبر کتابلر تصنیفلریله بله بو علمك اطرافنده دولانه مدیلر و انده
بر رساله کرکسه مختصره اولسون تصنیف ایده مدیلر و بو عبد فقیر الی الله الغنی انلر ایله
منتسب اولدقلری علمده تصنیفلرنده مباحثه سی اوزره اعتماد ایلدکلری مؤلفلرنده انك معارضه
سیله بله وعلماء عصر وفضلاء دهر اول مباحثه‌یی قبول ایلدکاری حیثیتله مطارحه سیله بله فوائد ایله
مشحون بو متن لطیفك وشرح شریفك کتبیله انلردن ممتاز اولدی الحمد لله الذی هدانا لهذا
وما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله واعاننا علیه وما کنا نقدر علیه لولا ان اعاننا الله بو کلماتدن
غرض اصلی تمدح دکلدر بلکه حق سبحانه وتعالی نك * واما بنعمة ربك فحدث * قول
شریفندن فهم اولنان شیئه امتثالدر والله تعالی اعلم (وقد وقع الفراغ من تألیفه یوم السبت
الثانی من جماذی الاولی سنة ثلاث وثمانین وثمان مائة وقد کان البدایة فی یوم السبت
الثانی عشر من ذی القعده الشریفه سنة سبع وسبعین وثمان مائة علی ید الضعیف
واحوجهم الی رحمته مؤلف الکتاب المستطاب محمد بن هرمز بن علی الشهیر بمنلا خسرو
عاملهم الله تعالی بلطفه الخفی والجلی الحمد لله علی التوفیق

بحمد الله الملك المعین پادشاه اسلامپناه * وشهنشاه نصفت اکتناه * مروج شریعت محمدیه * مشید
طریقت احمدیه * جامع درر بحار الاقبال * مقیم السنة فی الایام واللیال * آمر العباد بامتثال امر الله
عامر البلاد بعون الاله * السلطان ابن السلطان السلطان عبد المجید خان * لازال شموس شوکته
شارقة الی یوم المیزان افندیمز حضرتلرینك سایۀ شوکتوایۀ شاهانه لرنده اصلها ثابت وفرعها
فی السماء مصداقنجه رشك آورطوبی اولان شجرۀ علم فقهك ازهار لطیفه سندن اوله رق
وحید الدهر فرید العصر مولانا ملا خسرو حضرتلرینك تألیفکرده لری اولوب بین العلما درر
الحکام فی شرح غرر الاحکام نامیله معروف اولان کتاب صحت نصابك اشبو ترجمۀ مطبوعه سنك
طبعخانۀ عامره‌ده طبع وتمثیلی تراب اقدام ارباب الفضائل السید محمد نائلك نظارت
عاجزانه سیله اواسط رجب المرجبده رسیدۀ ختام اولمشدر

سنه ۱۲۵۸